Ano V.—Numero 1 — Quepem, Quinta—feira 25 de Março

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-0[illegible]
India Inglesa............ 3-08-0[illegible]
Numero Avulso.......... 0-01-0[illegible]

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-0[illegible]
Para longo praso contracto especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २५ माहे मार्च सन १९२० अंक १ ला.

NO NOSSO POSTO

Após uma lucta sem tregua que tivemos que substentar co[ntra] mil e um contra-tempo[s] que nos surgiram na vida d[e] jornalistas, pela cada vez mai[s] crescente alta nos preços d[o] papel e outros artigos de im[pressão], a ponto de entre-cor[tar], por mais duma vez, o fi[o] da existencia do nosso modes[to] jornal, reaparece, hoje, o Bharat para, animado como de sempre, de milhores intençois trabalhar em prol da Patria estremecida, ao lado doutros seus confrades, autorisados e respeitaveis.

Durante a sua interrupção, uma serie de acontecimentos se desenrolou na existencia politica do Pais, dos quais a[...]contecimentos, [...] muitos são ainda, dignos [...] da despretenci[...]osa critica do modesto e sincero Bharat.

D[...] deste direito irá ele, suces[...]sivamente usando, na medid[a] do seu reduzido peculio jorna[...]listico, norteando, sempre indeclinavelmente, suas opini[...]ois pela linha recta de justiç[a] e imparcialidade, requesitos que nunca deixou de presta[r] homenagem no seu relativ[a]mente vasto passado, em todo[s] os assuntos sobre que o Bhara[t] se pronunciou.

Durante o seu impediment[o] o Bharat passou, tambem, pe[lo] disgosto de perder alguns d[os] seus milhores amigos, mere[...]cendo especial menção a ins[...]nuante e inolvidavel individ[u]alidade do grande Dout[or] Paulino Dias cujo inesperad[o] passamento sangrou-lhe o c[...] [...]ção duma dôr violentissim[a] [...] que se não apaga tão faci[lmente].

Tambem a êstes, render[...] oportunamente, o nos[so ...] de sentidas lagrim[as ...] a todos os titulos [...]edores.

[...]ssumindo, pois, as su[...]

[...]unçõis, o Bharat, cordealmente cooperado, desta vez, por todos os habitantes do Pais, sobretudo, pelos das Novas Conquistas conta cumprir o seu dever, firme e intemeratamente.

Voltando, portanto, ao nosso posto, nada mais queremos dizer, além do que fica exposto; imploramos, apenas, ao concluir á Providencia, como crentes convictos, a subida graça de abençoar-nos o bem intencionado Trabalho.

DARDOS & CARDOS

Condão magico

A mudança de situaçõis tem condão mágico de operar maravilhas, talvez mais maravilhosas do que a do sr. Maravilhas [...] com a sua vara mágica [in]crustada de *pedras preciosas*, [...]npostos contra cuja criação [...] estes tempos de vacas magras houve chiadeira infernal [d]o Zè-povinho, perdão, *grunhidos* dos *suinos*—como iamos [d]izendo, o sr. Maravilhas que [...]ai, com a sua aludida vara [tr]ansformar Mormugão em [...] *terrestre*, porque o *celeste* [...]rá, até então, pôvoado pelas [...] dos sobreditos *suinos*... [...]*esalmados*.

Sim, leitor querido; a mu[d]ança de situaçõis dispõi dêste [m]aravilhoso poder.

E, porque *isto assim é*, o ilus[tr]e cocólogo, abalisado jornalis[ta], eminente jurisconsulto e [in]fatigável defensor do Povo [sr]. Corrêa Afonso mimosiou [es]te mesmo Povo com o epiteto [d]e *suino*, quando do sêio do [Z]è-povinho mudou-se, por um [jo]go de combinaçõis politicas, [p]ara a alta, mais alta que o [s]eu idolatrado coqueiro, situa[çã]o de representante de agricul[to]res e proprietarios no anto[n]omico Conselho do Governo.

O ser. chamado pelo dito sr. Afonso *suino* ao pobre Povo ou antes o ter a mudança da sua situação o prodigioso poder da vara mágica, o de transformar em *vara de porcos* aqueles a cuja classe pertenceu sempre, è, portanto, perfeitamente lógico, não havendo motivos para tanto *grunhido*, surdo e feio.

¿ Querem soltar *grunhidos* ? Soltem-nos contra o tal *condão mágico* e não contra o *suinismo patriótico* do sr. Conselheiro Corrêa Afonso, representante dos agricultores e proprietarios ...*suinos*.

Como vêm, *não damos o braço a torcer* àquelas que meteram *prégos* e *estopas*, com os *gritos de fóra* na campanha caluniosa contra o dito sr. Conselheiro.

Mosquitos por cordas

Por causa de aumentos tem lá havido *mosquitos por cordas*.

Coscuvilha-se até que o Paiz com tais aumentos que crescem como a agua do Mandovi, na prea-mar, marcha, cèlere, para a bancarrota financeira; que o erario público, em continuando a ser sugado pelos mesmos aumentos, ficará, dum momento a outro, reduzido a cadaver; que finalmente, não haverá outro remédio senão enterrar ou cremar o mesmo cadáver no cemiterio ou crematório da falencia economica, etc. e tal.

Nós que não somos nenhuns materialistas não lêmos, porêm, pe[lo] mesmo breviario. Antes pelo contrario.

Que venha esta feliz ocasião pois, então, a *bela* e *formosa* alma do extincto irá disfrutar no reino de S. Pedro eternas prosperidades economicas para onde convergem e devem convergir as aspiraçois dos espiritualistas a cuja classe temos o orgulho de pertencer.

¿ São materialistas os que censuram o aumentativo poder sugador de aumentos, não é verdade ?

E' pena. Sejam, como nós, espe ritualistas e verão como tudo que ê *morte* neste vale de lagrimas, lh'o acharão *côr de rosa*.

Digam, portanto, enxotando tais *mosquitos*:

Vivam os aumentos !

Arquivando...

Alguns conselheiros que patrióticamente trabalhavam, no nosso parlamento, pela concessão de licenças para venda de drogas farmacêuticas, aos não farmacêuticos, levaram *azas de pau* do sr. dr. Jaime de Morais.

Francamente, não gostámos da atitude do sr. Governador Geral no mencionado assunto porque a reputamos anti-economica e anti-liberal: anti-economica, porque com o *veto* ao bem intecionado projecto... *licenciado* dos propugnadores de licenças aos não farmacêuticos, Sua Exa. concorreu para que se eternisasse o curso de farmácia e mais o seu pessoal para cuja substentação o Estado tem de gastar uma bonita soma de *rodas* de 350 reis, dispendio que deixaria de fazer se, quando aprovado o mesmo projecto... *licenciado*, o qual, *ipso facto*, mandaria desta para milhor a irmã gemea do Curso da Escola Médica de Nova-Gôa; e anti-liberal, porque, usando da aludida faculdade de *veto*, o sr. dr. Jaime de Morais violou, bárbaramente, o principio da liberdade de asneira... dos defensores do projecto *licenciado*.

Embora tarde, fique todavia aqui arquivado o nosso protesto contra a referida atitude.

O trabalho

O trabalho dignifica o corpo e santifica a alma. E'esta uma verdade axiomática, incontestavel.

Infelizmente, a mesma verdade não è, porêm, adorada pelo nosso Povo.

Em compensação—e inda bem [...]—o Estado poi todo o

भारतदेश व भारत पत्र यांच्यांत गतका आलेला आपत्तींच्या बाबतींतील सा संबंध, भावी कालांतील सुखाच्या बाबती अधिक निगडीत होईल व त्यामुळें प्रत्ये भारतपुत्राला फार फार समाधान वाटे यांत शंका नाहीं. तथास्तु.

आश्रयदात्यास विनंति

ज्या तीव्रतर अडचणींनीं भारत काशनास खंड पाडून, वहारें देशी तास हातभार लावण्याचे कामीं आम्हा सर्वैव असमर्थ केलें होतें, एकंदर अडचणी दूर होऊन निव गेल्या त्रिस शकाचे जानेवारीत महायुद्धाच्या भयंकर तडाक्यामुळें. पडलेलें आमचें पत्र पुन्हा सुरू क ण्यास शकूं अशी आकांक्षा पूर्ण ख होती. परंतु नव्या व अकल्पित भ गर्दीच्या डोंगराखालीं आमची शाकी संपहून तिचा वैदाभैद्य झाल व सिलाच्या जानेवारी.पैकजीं शा साहनाच्या जानेवारीत आमच्या आश्रयदात्यांची परमेश्वर कृपेने भ भेट घेण्यास शकलों, ही सांगण्यास समाधानाची गोष्ट होय.

कसल्याहि उपयुक्त चळवळींत स सध्यें आहे, हें रामदासी तत्व जित सत्य आहे तितकेंच त्या चळवळी सामर्थ्य. परमेश्वराच्या अधिष्ठान सर्वतोपरी अवलंबून आहे, हेंहि तत्व शीर्षे अनुभवी मत खरें आहे. या गोष्टी हीचें आकांत पूर्ण प्रत्यंतर आलें. क रोहि असो परमेश्वराच्या अधिष्ठानाच्या अहाजांतून अडचणींचे सप्त समुद्र पा ओलांडून भारत पुनरुज्जीवनाचा पै लतीर एकदांचा गांठला खरा. ता परमेश्वराच्या कृपाप्रसादानें पुढी कार्य कोणतेंहि निर्विघ्नपणें पार पडे अशी आम्हांस सबळ आशा आहे.

भारत जानेवारींत कां प्रसिद्ध झाल नाहीं ? या प्रश्नाची ज्यास्त मीमांस करण्यांत अर्थात् हंशील नाहीं. प्रय त्नांची पराकाष्ठा केली असतांहि आ मचा निर्दिष्ट महिन्यांत भारत प्रकाश नाचा मनोरथ, कोणत्याहि कारणानें कां होईना, सिद्ध झाला नाहीं है खास. बद्दल जर आम्हीं आमच्या आश्रयदात्याचे अन्यायी ठरतों तर त्यांनीं आम्हांस आपल्या अमर्याद कृपा दृष्टीनें कुरवाळून नेहमीप्रमाणेंच आ म्हावर प्रेमवृष्टि करावी अशी त्यांस आमची नम्रतापूर्वक विनंति आहे.

कौंसिल दु गोव्हर्नाचे लोकपक्षीय नामदार मि० कुन्हेच आर्जोस यांनीं कांहीं वर्तमान पत्रांच्या सरशीत टीकेनें चिडून जाऊन ... हे कुत्र्यासारखे असून कुत्र्याप्रमाणेंच ... खावयास नेतांना जसे रडतात तसेच ...णासाठीं नेतानांहि हंबरडा फोडतात, असें आपल्या एका भाषणांत झटल्यावरून गोमांतकाचें बहुमत त्यांच्याविरुद्ध फार खवळलें आहे.

भारत.

गुरुवार चैत्र शु० ५ शके १८४२.

पुनरुज्जीवन

जितक्या जोरानें रबराचा चेंडू खालीं पडतो तितक्याच जोरानें पुनः वर जाण्याकडे तो स्वतःच्या वर्तनाचा फायदा घेतो असें होण्यास, त्याच्या अंगांत असलेला चिवट-पणा कारणीभूत होत असतो. कां कीं, ज्यांत ठिसूळपणा असतो असा मातीचा गोळा जमिनीवर आदळला कीं, पहिल्या धक्याबरोबर मातींत एकरूप होऊन राहतो. पण रबराचा चेंडू चिवटपणामुळें स्वतः अभेद्य राहून पुनः वर जाऊं शकतो !

असल्या प्रकारचा चिवटपणा जेव्हां एखाद्या कार्यांत किंवा अपूर्व वस्तूंत असतो तेव्हां त्यास चिकाटी असें एकच अर्थदायक किंबहुना पण जरा निराळ्या स्वरूपाचें नांव दिलें जातें. ही चिकाटी अंगांत असल्यामुळें आपणास लागलेल्या प्रत्येक ठोकरीचे वेळीं, मातीच्या गोळ्याप्रमाणें जमिनीस न होतां रबराच्या चेंडूप्रमाणें विस्तृत कार्यक्षेत्रांत उड्डाण मारण्याइतका सावधान होऊन व कसातरी, सांवरतां सांवरतां स्वताच्या पायांवर उभें राहण्याची ताकद अंगांत आल्याबरोबर वाचकांस सलाम देण्यासाठीं पुनरुज्जीवित भारत पुढें आला आहे. पुनरुज्जीवित ह्मणण्याचें कारण कीं, युद्धावरपर्यंत असलेलें आपलें कार्य पुढें चालविण्यासाठीं ताजातवाना झालेला भारत पुनः एकदां वाचकांसमोर येत आहे. आतां कार्याच्या महत्वाप्रमाणें त्या सिद्धीस लागणारी सामुग्री देखील कर्तव्य असूनही सहज हातांत न लागणारी असल्यामुळें त्या त्या साधनाची प्राप्ति करण्यास कांहीं काळ जाणें भागच. ह्या पत्राचें कार्य विस्तृत असून कमी महत्वाचें खास नाहीं हें त्याच्या नांवावरून सहज समजण्यासारखें असलें तरी, दीर्घतर गोव्याच्या निघणाऱ्या भारत पत्राचें ध्येय कार्याचें हें स्पष्ट करून सांगितल्या.तो वाचकांस विस्तृत कार्य करण्यासाठीं कंबर बांधून न तोडां मोठा घांस घेण्याचें ज्यानें केलें हें ध्येय किती अभिनंदनीय व स्वाभिमान आहे ह्याची कल्पना होणें शक्य नाहीं.

भूमीच्या एका कडेवर असलेल्या गोव्याची आपली उन्नति करून घेतांना, आपल्या मातृभूमीच्या सुखदुःखाची जाणीव ठेवणें ह्मणजे इच्छित कार्यांत यावें तसें येईल. व ब्रिटिश भारतांतील कार्यांत भार लावणें शक्य व सुलभ नसलें तरी राज्य हक्कासाठीं चालणाऱ्या लोकांच्या प्रेमसूत्रानें गड्डे ऐक्य दाखवितात ... नेहमीं ठेऊन त्यांच्या भारताचें कार्य तेंच आपलें कार्य अशा प्रकारें मानण्याचें समाधान मिळेल व ह्या ... झाल्यास हरकत नाहीं, पण मनानें ... चिंतण्याचें श्रेय मिळाले असा ... वरील नांव ह्या पत्रास खास आहे.

एकंदर भारतभूमीच्या कार्यभार आपल्या शिरीं घेणार थोर पुरुषांच्या मतामुळें गोव्यांतील चळवळींवर ... देशाचें कार्य अवलंबून नसणें, हें ... आहे. पण स्वतः राजकीय चळवळी गोमांतकाच्या मागासलेले नाहींत ह्या विचारांनी अखिल भारत देशीय व राष्ट्रबंधूंनी ... होऊन संघीकृत कार्यांत त्यांस हुरूप येईल व भारत कार्याच्या मानसिक दर्शनानें प्राप्त झालेल्या दृष्टीसमोर गोमांतकांची उन्नति ठेविली ह्मणजे ध्येय साधन करितांना, विशाल भारत भूमींत संचरणाऱ्या लहानशा गोव्यांत विशालता प्राप्त होऊन गोव्यांची सेवा ह्मणजे भारताचीच सेवा केल्यासारखें होईल. पाण्याचा बिंदू समुद्रास मिळाला कीं तो समुद्ररूपच होऊन राहतो !

पुढच्यास ठेंच लागलेली पाहतांच मागचा शहाणा होतो ही गोष्ट अनुभव सिद्ध आहे. परंतु ज्यास ठेंच बसते तोच, स्वानुभवाचें प्रत्यक्ष ज्ञान मिळाल्यामुळें मागच्यापेक्षां देखील, अधिक शहाणा होतो व भारतास अनेक वेळां ठेंच लागून स्वानुभवाचें ज्ञान आगांत बाणल्यामुळें पुढचें पाऊल तो मोठ्या धिमेपणानें टाकणार हें उघडच आहे. परंतु वाटेंत कोणतेंच संकट न येतां त्याचें कार्य अबाधित चालून उद्दिष्ट हेतु त्या कडून सिद्ध व्हावा इतकें परमेश्वराकडे मागून वाचकांची रजा घेतों-

---

विनोद लहरी.

जिकडे तिकडे सध्या तांदळाच्या टंचाई-मिळें ... ऐकूं येत असल्यामुळें, लोकांची उपासमार न होण्यासाठीं गोवासरकारानें देखील ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील अधिकाऱ्यांजवळ तांदळाची मागणी केली आहे, व तो इकडे वेळेवर येऊन पोहोंचेल असा पूर्ण भरंवसा आहे. पण हें आमचें 'फिरंगी-सरकार!' व त्यास अनुसरून इकडे 'ज्याची लाठी त्याची तलवार' व 'करील त्याचा कारभार' ही आंगवळणी पडलेली संवय ! ! या फिरंगी दरबारांत कदाचित् बाजारांत तांदूळ विपूल असतांना सरकारी तांदूळ येऊन ठेपून एखादेवेळीं भुकेनें व्याकूळ होऊन पंचप्राण निघून जाण्याचा समय आला तरी तो मिळणें कठीण, असा दुर्गी प्रकार होईल; परंतु तांदळांच्या आयातीबद्दल कोणी धास्ती बाळगण्याचें कारण नाहीं. एखाद्या मनुष्याचा या नश्वर देहांतील आत्मा तांदळाच्या अन्नाच्या अभावामुळें या मृत्युलोकांतून निघून गेला तरी सरकारी तांदळाचें अन्न त्यास मिळणार हें खास. या भक्ताचें जर धर्मशास्त्रयुक्त पिंडप्रदान केलें, तर स्वर्गलोकांत तो आत्मा जेऊन खाऊन संतोषित होणार नाहीं काय ? होईल. यावरून या जगांत सदैव उपाशीं राहून तांदूळ खाल्ले किंवा मृत मिळाले काय, किंवा स्वर्ग लोकांत गेल्यावर पिंडांचा भात खाल्ला काय ? एकून एकच. ह्मणून तांदळाच्या दुष्काळाचा बोभाटा निष्कारण होय, हें निराळें सांगण्याचा गरज नाहीं.

समजा कीं एकदांचे ते 'प्रसन्न तांदूळ, इकडे पोहचून लोकांच्या सोईसाठीं सार्वजनिक मुखत्यार अशा लोकमतानुयायी संस्थेकडे विकण्याकरितां सरकारनें दिले. संस्थेनें लोकांच्या वतीनें फार आभार मानून, कपविक्रेच्या फायदा नसलेली व उलटपक्षी दिरंग दिरंगांत फारच श्रम देणारी, अशी ही कामगिरी लोककल्याणार्थ अंगावर घेतली.

आणि हें अन्नदानाचें मंगलकार्य सुरळितपणें पार पाडण्यासाठीं ठिकठिकाणीं आपल्या अंकित व आप्तजनांची अतएव विश्वासू माणसांची स्थापना केली. हेतु हा कीं लोकांस सुख व्हावें. सरकारच्या ठरविक किंमतीपेक्षांहि भाड्याबद्दल चार आणे ज्यास्ती देऊन लोकांनीं तांदळाचे गोण विकत घेतले व घरीं नेऊन मोजून पाहतां प्रत्येक गोणामागें १-२ पायल्या तांदूळ कमी असा प्रकार झाला, हें पाहतांच बहुतेक लोकांच्या आरडाओरडीस सुरवात झाली. 'अमुक लोकभंजक संस्थेच्या गोणांतील तांदूळ बाजारीपेक्षां कमी असूनहि पैसे ज्यास्त द्यावे लागतात' असा कर्णकठोर ध्वनि चोहोंबाजूंनी घुमघुमूं लागला ! कांहीं मंडळींची विकण्याच्या कागदावर सरकारास यदीपयीं अर्जी करावयाची तयारीहि झाली परंतु सरकारची मर्जी कशी होईल याचीहि शंका. शेवटीं एकदा दरबार हें प्रकरण पोंचलें कीं संकराजाचा अवलंब करण्याचा मंडळीचा बेतहि झाला, पण इतक्यांत उजाडलें ह्मणून बरें झालें. आमच्या मतें या मंडळीनें थोडासुद्धां श्रम मेंदूस दिला नाहीं ! कारण शांत चित्तानें व सात्विक दृष्टीनें विचार केल्याअंतीं यांत गैरशिस्त किंवा. अन्याय असें कांहीं नाहीं हें तेव्हांच कळून चुकलें असतें. असें पहा कीं, त्या संस्थेनें गोणामागें १-२ पायल्या तांदळांचा व ४-८ आणे पैशांचा फायदा करून घेतला तर तो फायदा, ती संस्था सगळ्या लोकांची असल्यामुळें, लोकांसच झाला नाहीं काय ? खरोखर झाला. केवळ लोकांचा जो नफा-तोटा तोही त्या संस्थेचा तोटा-नफा होय ! एकूण एकच. ह्मणून गैरसमजानें एखादेवेळीं ही मंडळी ... व्याख्या. निरर्थक उद्योगांत आपला अमूल्य वेळ दवडणार होती, हें उघडच आहे.

स्फुटविचार.

१ परमानंदाच्या धुंदींत स्वराज्याच्या स्थानिक पार्लमेंटची (Conselho do Governo) संस्थापना होऊन त्यांत लोकपक्षाचे ११ कौन्सलर निवडले गेले. गोमांतकाच्या राजकीय सुधारणेचा शिखर या अफाटोंशी हनुमंताच्या एका लहानशा उडीसरशीं प्राप्त होऊन, आमचा मायदेश भाग्यसागरांत अव्याहत पोहत राहणार, अशा आशेचा ध्वज प्रत्येक नागरिकाच्या अंतःकरणांत फडकूं लागला. जिकडे तिकडे पोर्तुगाल राष्ट्राच्या बरील उदार देणगीबद्दल धन्यवादहि ऐकूं येऊं लागले. थोड्यांत सांगावयाचें ह्मणजे स्वराज्याबद्दल आशीं पूर्ण तुष्टी होऊं, असा साक्षीनें सर्वांच्या मनांत ठाणें दिलें.

परंतु दुःखाची गोष्ट ही, लोकांच्या उपस्थितीहि हेतूस होऊन यशवंताच्या मनोराज्याचें स्वरूप येऊन, लोकप्रतिनिधींनीं अंदाजपत्रक व इतर अनेक देशहितविषयक चर्चेत स्वीकारलेल्या अनुदार धोरणाबद्दल सर सरीत टीका ऐकूं येत आहे ! सध्यातर त्यांच्या पार्लमेंटच्या कामगिरीसंबंधानें आमचे मत आम्हीं मागून करणार आहों. त्यावेळीं सर्व गोष्टींना यथायोग्य स्थान होईल. सध्या इतकेंच लिहिलें ह्मणजे पुरें आहे कीं, मनाचे अंदाज व प्रत्यक्ष गोष्टी यांत जमीन अस्मानाचें अंतर आहे.

—पैला अंकापासून भारत आपल्या ... वाचकांस पोर्तुगालच्या व गोमांतकाच्या बातम्या पुरवील.

भारतदेश व भारत पत्र यांच्यांत गतका
आलेला आपत्तींच्या बाबतींतील सा
संबंध, भावी कालांतील सुखाच्या बावतीं
अधिक निगडीत होईल व त्यामुळें प्रत्ये
भारतपुत्राला फार फार समाधान वाटे
यांत शंका नाहीं. तथास्तु.

आश्रयदात्यास विनंति

ज्या तीव्रतर अडचणींनीं भारत
काशनास खंड पाडून, तद्वारें देश
तास हातभार लावण्याचे कामीं आ
सर्वैव असमर्थ केलें होतें,
एकंदर अडचणी दूर होऊन निव
गेल्या खिस्त शकाचे जानेवारीत
महायुद्धाच्या भयंकर तडाक्यामुळें
पडलेलें आमचें पत्र पुन्हा सुरू क
ण्यास शकूं अशी आकांक्षा पूर्ण ख
होती. परंतु नव्या व अकल्पित म
गर्तेच्या डोंगराखालीं आमची
खात्री संपहून तिचा पैदाभेद झा
व खिस्ताब्द जानेवारीदेवजीं शा
साहनाच्या जानेवारीत आमच्या
आश्रयदात्यांची परमेश्वर कृपेनें आ
भेट घेण्यास शकलों, ही सांतल्या
समाधानाची गोष्ट होय.

कसल्याहि उपयुक्त चळवळींत स
मर्थ्य आहे, हें रामदासी तत्व जित
सत्य आहे तितकेंच त्या चळवळी
सामर्थ्य. परमेश्वराच्या अधिष्ठान
सर्वतोपरी अवलंबून आहे, हेंहि
शेंसें अनुभवी मत खरें आहे. या गो
हीचें आकांस पूर्ण प्रत्यंतर आलें.
रेहि असो परमेश्वराच्या अधिष्ठानाच
अडचणींतून अडचणींचे सप्त समुद्र
ओलांडून भारत पुनरुज्जीवनाचा
हसीर एकवांचा गांठला खरा.
परमेश्वराच्या कृपाप्रसादानें पुढील
कार्य भोगहि विनधोकपणें पार पडे
अशी आकांक्षा सबळ आशा आहे.

भारत जानेवारीत कां प्रसिद्ध झाल
नाहीं ? या प्रश्नाची ज्यास्त मीमांस
करण्यांत अर्थात् होईल नाहीं.
स्तरांची पराकाष्ठा केली असतांहि
मचा निर्विघ्न महिन्यांत भारत प्रका
नाचा मनोरथ, कोणत्याहि कारणा
कां होईना, सिद्ध झाला नाहीं
खास. करून जर आम्ही आमच्या
आश्रयदात्याचे मनचारी ठरलों त
त्यांनीं आकांस आपल्या अमर्याद कृपा
दृष्टीनें कुरवाळून नेहमीप्रमाणेंच
आम्हावर प्रेमवृष्टि करावी अशी त्यांस
आमची नम्रतापूर्वक विनंति आहे.

कौंसिल द गोव्हर्नाचे लोकपक्षीय नामदार
मि० कुन्हेय आलोस यांनीं काहीं वर्तमान
पत्रांच्या सरलीत टीकेनें चिडून आऊन
लोक हे हुकरासारखे असून हुकराप्रमाणेंच
त्यांना खावयास नेतानां जसे रडतात तसेंच
पोपणासाठीं नेतानांहि हंबरडा फोडतात,
असें आपल्या एका भाषणांत म्हटल्यावरून
गोमंतकाचें बहुमत त्यांच्याविरुद्ध फार
खवळलें आहे.

भारत.

गुरुवार चैत्र शु० ५ शो. १८४२.

पुनरुज्जीवन

जितक्या जोरानें रबराचा चेंडू खालीं
पडतो तितक्याच जोरानें पुनः वर जाण्याकडे
तो खतःच्या वर्तनाचा फायदा घेतो असें
होण्यास, त्याच्या अंगांत असलेला चिवट-
पणा कारणीभूत होत असतो. कां कीं, ज्यांत
ठिसूळपणा असतो असा मातीचा गोळा
जमिनीवर आदळला कीं, पहिल्या धक्का
सरशीं मातीशीं एकरूप होऊन राहतो. पण
रबराचा चेंडू चिवटपणामुळें स्वतः अभेद्य
राहून पुनः वर जाऊं शकतो !

असल्या प्रकारचा चिवटपणा जेव्हां
एखाद्या कार्यांत किंवा अपूर्व वस्तूंत असतो
तेव्हां त्यास चिकाटी असें एकच अर्थ दाख-
विणारें पण जरा निराळ्या स्वरूपाचें नांव
दिलें जातें. ती चिकाटी अंगांत असल्या-
मुळें आपणास लागलेल्या प्रत्येक ठोक-
रीच्या वेळीं, मातीच्या गोळ्याप्रमाणें ज-
मिनदोस्त न होतां रबराच्या चेंडूप्रमाणें
विस्तृत कार्यक्षेत्रांत उड्डाण मारण्याइतका
सामर्थ्यवान होऊन व कसातरी, सांवरतां
सांवरतां स्वतःच्या पायांवर उभें राहण्याची
ताकद अंगांत आल्यावरोवर वाचकांस
सल देण्यासाठीं पुनरुज्जीवित भारत पुढें
आला आहे. पुनरुज्जीवित म्हणण्याचें का-
रण हें कीं, सुप्तावस्थेंत असलेलें आपलें
कार्य पुढें चालविण्यासाठीं सजातवाना
सारें भारत पुनः एकदां वाचकांसमोर
येत आहे. आतां कार्याच्या महत्वाप्रमाणें
त्या सिद्धीस लागणारी सामुग्री देखील
कदाचित् असतांही सहज हातांत न लाग-
णारी असल्यामुळें त्या त्या साधनांची
प्राप्ति करण्यास कांहीं काळ जाणें भागच.
या पत्राचें कार्य विस्तृत असून कमी
महत्वाचें खास नाहीं हें त्याच्या नावावरून
सहज समजण्यासारखें असलें तरी, टीचभर
गोव्यांत निघणाऱ्या भारत पत्राचें ध्येय
काय असावें हें स्पष्ट करून सांगितल्या
वाचून, विस्तृत कार्य करण्यासाठीं कंबर बां-
धून न तोंडी मोठा घांस घेण्याचें त्यानें
केलेलें धैर्य किती अभिनंदनीय व स्वाभि-
मानास्पद आहे ह्याची कल्पना होणें शक्य
नाहीं.

...भूमीच्या एका कडेवर असलेल्या
गोव्यानें आपली उन्नति करून घेतांना,
आपल्या मातृभूमीच्या सुखदुःखाची जा-
णीव ठेवणें म्हणजे इच्छित कार्यांत यावें
तसें यश येईल. व विविध भारतांतील
कार्यांत भार लावणें शक्य व सुलभ
असलें ... भिन्न राज्य छत्राखालीं नांदणाऱ्या
लोकांच्या हृदयें प्रेमशृंखलेनें बद्ध ऐक्य दाख-
वितात ... बाद नेहमीं होऊन सगळ्या
भारताचें कार्य तेंच आपलें कार्य असा
प्रकार ... मानण्याचें समाधान मिळेल
व ह्या ... शास्त्रास हरकत नाहीं, पण
मनाचें ... चितण्याचें भेद मिळावे
असा ... नें वरील नांव या हेतु पत्रास
ठेवण्यांत आलें आहे.

एकंदर भारतभूमीचा कार्यभार आपल्या
शिरीं घेणार थोर पुरुष लाभल्यामुळें गोव्यां-
तील चळवळीवर ... देशाचें कार्य
अवलंबून नसणें, हें स्वाभाविक आहे. पण
स्वतः राजकीय चळवळीस गोमांतकच
मागसलेले नाहींत हा विषयीं अखिल
भारत देशीय व राष्ट्रबंधूंनी साथी होऊन
अंगीकृत कार्यांत त्यांस हुरूप देईल व भारत
कार्याच्या मानसिक दर्शनानें पावन झालेल्या
दृष्टीसमोर गोमांतकांची उन्नति, ठेविली म्ह-
णजे ध्येय साधन करितांना, विशाल भारत
भूमींत संभवणाऱ्या लहानशा गोव्यांत
विशालता प्राप्त होऊन गोव्यांची सेवा म्हणजे
भारताचीच सेवा केल्यासारखें होईल.
पाण्याचा बिंदु समुद्रास मिळाला कीं तो
समुद्ररूपच होऊन राहतो !

पुढच्यास ठेंच लागलेली पाहतांच
मागचा शहाणा होतो ही गोष्ट अनुभव सिद्ध
आहे. परंतु ज्यास ठेंच बसते तोच, स्वा-
नुभवानें प्रत्यक्ष ज्ञान मिळाल्यामुळें मागच्या
पेक्षां देखील, अधिक शहाणा होतो व भार-
तास अनेक वेळां ठेंच लागून स्वानुभवाचें
ज्ञान अंगांत बाणल्यामुळें पुढचें पाऊल
तो मोठ्या धिमेपणानें टाकणार हें उघडच
आहे. परंतु वाटेंत कोणतेंच संकट न येतां
त्याचें कार्य अबाधित चालून उद्दिष्ट हेतु
त्या करून सिद्ध व्हावा इतकें परमेश्वराकडे
मागून वाचकांची रजा घेतों-

विनोद लहरी.

जिकडे तिकडे सध्या तांदळाच्या टंचाई-
मुळें सुमसुम एकू येत असल्यामुळें,
लोकांची उपासमार न होण्यासाठीं गोवा सर-
कारानें देखील मिकिर हिंदुस्थानांतील अधि-
काऱ्यांजवळ तांदळाची मागणी केली आहे,
व तो इकडे वेळेवर येऊन पोंहोंचेल असा
पूर्ण भरंवसा आहे. पण हें आमचें 'फिरंगी-
सरकार' व त्यास अनुसरून इकडे 'मारील
त्याची तलवार' व 'करील त्याचा कारभार'
ही आंगवळणी पडलेली सवय ! ! या फिरंगी
दरबारांत कदाचित् बाजारांत तांदूळ विपूल
असतांना सरकारी तांदूळ येऊन ठेपून
एकादे वेळीं भुकेनें व्याकूळ होऊन पंचप्राण
निघून जाण्याचा समय आला तरी तो मिळणें
कठीण, असा दुर्गा प्रकार होईल; परंतु
तांदळांच्या आयातीबद्दल कोणी धास्ती बाळ-
गण्याचें कारण नाहीं. एखाद्या मनुष्याचा
या नश्वर देहांतील आत्मा तांदळाच्या
अन्नाच्या अभावामुळें या मृत्युलोकांतून
निघून गेला तरी सरकारी तांदळाचें
अन्न त्यास मिळणार हें खास. या अन्नाचें
जर धर्मशास्त्रयुक्त पिंडप्रदान केलें, तर स्वर्ग
लोकांत तो आत्मा जेऊन खाऊन संतोषित
होणार नाहीं काय ? होईल. यावरून या जगांत
सदेह स्थांत राहून तांदूळ खाले किंवा मुग
गिळले काय, किंवा स्वर्ग लोकांत गेल्यावर
पिंडांचा भात खाल्ला काय ? एकून एकच.
म्हणून तांदळाच्या दुष्काळाचा बोभाटा निष्का-
रण होय, हें निराळें सांगण्याचें गरज नाहीं.

समजा कीं एकदांचे ते 'प्रभक्षुळ तांदूळ,
इकडे पोंहचून लोकांच्या सोईसाठीं सार्व-
जनिक मुखत्यार अशा लोकमतानुयायी संस्थे-
कडे विकण्याकरितां सरकारनें दिले. संस्थेनें
लोकांच्या वतीनें फार आभार मानून, कप-
टिवेच्या फायदा नकोसा व सरळपणी हिशेब
ठिशेबांत फारच श्रम देणारी, अशी ही
कामगिरी लोककल्याणार्थ अंगावर घेतली.

आणि हें अन्नदानाचें मंगलकार्य सुरक्षितपणे
पार पाडण्यासाठीं ठिकठिकाणीं आपल्या
अंकित व आसजनांची अतएव विश्वास
मानांची स्थापना केली. हेतु हा कीं लोक-
रंजन व्हावें. सरकारच्या उदात्त हिमती-
पेक्षांहि भाड्याबद्दल चारआठ आणे ज्यास्ती
देऊन लोकांनीं तांदळांचे गोण विकत घेतले
व घरीं नेऊन मोजून पाहतां प्रत्येक गोणी-
मागें १–२ पायल्या तांदूळ कमी असा
प्रकार झाला, हें पाहतांच बहुतेक लोकांच्या
आरडाओरडीस सुरवात झाली, 'अमुक लोक-
भंजक संस्थेच्या गोणांतील तांदूळ बाजारापेक्षां
कमी असूनहि पैसे जास्त द्यावे लागतात'
असा कर्णकठोर ध्वनि चोहोंबाजूंनीं घुमघुमूं
लागला ! कांहीं मंडळीची विक्रयाच्या कागं-
दावर सरकारास यद्दीपर्यंत अर्जी करावयाची
तयारीहि झाली परंतु सरकारची मर्जी कशी
होईल याचीहि शंका. शेवटीं एवढ्या थरावर
हें प्रकरण पोंहचलें कीं संकटाचा अव-
लंब करण्याचा मंडळीचा बेतहि झाला, पण
इतक्यांत उजाडलें म्हणून बरें झालें.
आमच्या मतें या मंडळीनें थोडासुद्धां भ्रम
मेंदूस दिला नाहीं ! कारण शांत चित्तानें
व सात्विक दृष्टीनें विचार केल्यानंतरीं यांत
गैरशिस्त किंवा अग्राह्य असें काहीं नाहीं
हें तेव्हांच कळून चुकलें असतें. असें पहा
कीं, त्या संस्थेनें गोणामागें १–२ पायल्या
तांदळांचा व ४–८ आणे पैशांचा फायदा
करून घेतला तर तो फायदा, ती संस्था
सगळ्या लोकांची असल्यामुळें, लोकांसच
झाला नाहीं काय ? खरोखर झाला. केवळ
लोकांचा जो नफा–तोटा तोही त्या संस्थेचा
तोटा–नफा होय ! एकूण एकच. म्हणून गैर-
समजानें एकादे वेळीं ही मंडळी अशा
लाभ. निःस्वार्थ उद्योगांत आपला अमूल्य वेळ
दवडणार होती, हें उघडच आहे.

स्फुटविचार.

१ परमानंदाच्या धुंदींत स्वराज्याच्या
सानिक पार्लमेंटची (Conselho do
Governo) संस्थापना होऊन त्यांत लोक-
पक्षाचे ११ कौन्सलर निवडले गेले. गोमां-
तकाचा राजकीय सुधारणेचा शिखर या
अकालीं हनुमंताच्या एका लहानशा
उडीसरशीं प्राप्त होऊन, आमचा नावेचा
भाग्यसागरांत अव्याहत पोहत राहणार,
असा आशेचा ध्वज प्रत्येक नागरिकाच्या
अंतःकरणांत फडकूं लागला. जिकडे तिकडे
पोर्तुगाल राष्ट्राच्या वरील उदार देणगी-
बद्दल धन्यवादहि येऊं येऊं लागले. थोड-
क्यांत सांगावयाचें म्हणजे स्वराज्यापासून
आशी पूर्ण तृप्ती होईल, असा खात्रीनें
सर्वांच्या मनांत ठसें दिलें.

परंतु दुःखाची गोष्ट ही, लोकांच्या उप-
स्थितिहि हेतूस हेतूपरमानंदाच्या मनोराज्याचें
स्वरूप येऊन, लोकप्रतिनिधींनीं अंदाजपत्रक
व इतर अनेक देशहितविषयक चर्चेंत
स्वीकारलेल्या धोरणाबद्दल सार
सरीत टीका येऊं येत आहे ! सध्याहुन्यार
संस्थेच्या पार्लमेंटच्या कामगिरीसंबंधानें
आमचें मत आम्ही नमूद करणार नाहीं.
त्यावेळीं सर्व गोष्टींचा यथायोग्य ऊहापोह
होईलच. सध्या इतकेंच लिहिणें म्हणजे पुरे
आहे कीं, मनाचे अंदाज व प्रत्यक्ष स्थिति
यांत जमीन अस्मानाचें अंतर आहे.

—पुढील अंकापासून भारत आपल्या
... वाचकांस पोर्तुगालच्या व गोमांत-
... बातमी पुरवील.

ANO V.—NUMERO 2 —1 ... QUINTA—FEIRA 1 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-0
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातीचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर, पत्रद्वारें ठरविल्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १ माहे एप्रिल सन १९२० अंक २ रा.

HORA SOLENE

Não è segredo a ninguem que a situação econòmica do nosso País è deveras critica; o *deficit* que o orçamento acusa longe de tender para a sucessiva e gradual deminuição, apresenta, antes, inclinação decidida para não se arredar nem um apice do seu *statu quo*; os aumentos progressivos de vencimentos seguem, sem esmorecimento, as pisadas do citado *deficit*; e, finalmente, atreves da nossa administração financeira,transparece, nitida e clara, a inevitavel bancarrota do erario público, se governantes e governados, de mãos dadas, se não despuserem ao maximo de sacrificios em pról da Patria querida.

Sim. Soou a hóra solene de trabalharmos juntos e a sério pela redenção economica da India. Sem este trabalho comum, sem a conjugação intima de sacrificios reciprocos *dos que pagam e dos que são pagos, dos que mandam e dos que são mandados*, numa palavra sem esfôrço mútuo, não ha maneira de se salvar este històrico *El-dorado*, hoje convertido numa terra, habitada pela maioria da gente cujo unico pecúlio è a... pobresa franciscana.

Demonstrada, uma vez, a imprescendivel necessidade d'abnegação reciproca dos governantes e governados no interesse sacrossanto de salvação da Patria, resta, naturalmente, marcar o papel que a cada um dêles toca nesta patriòtica empresa.

Quanto a nòs, entendemos que, se o sacrificio dos governados, deve—sem resmungar—estender-se ao esgôto da sua *capacidade contribuitiva*, o dos governantes deve consistir na prestação de serviços oficiais com o *minimum* de vencimentos—tambem sem resmungar.

Assim, havendo dum lado, o sacrificio patriotico de pagar o *maximum* de impostos e doutro lado o de servir ao Estado com *minimum* de remuneração será, prontamente, lenitivado o mal que nos assoberba e cuja gravidade acentuamo-la nas primeiras linhas do presente artigo.

Toda a tentativa que se não inspire no remedio que acabamos de prescrever, resultará portanto, infrutifera, tratando-se de curar a enfermidade que deixa minado o nosso Pais, encurtando-lhe a existencia dôente e prestigiosa.

¿ Nestas condiçóis, porque è que governantes e governados não pensam, a serio, em revelar seu patriotismo com sacrificios de que falamos, refreando o tumultuar de paixõis politicas e limitada a sêde de aumentos?

Façam-no e terão salvo à Patria da derrocada financeira.

DADOS & CARDOS

Bolchevismo

O nosso presado colega d'A *Terra* chanfalhice no *inanime* desejo das lanchas da carreira que ancorem a Pangim querem proclamar a sua *bolchevista* liberdade... nautica... em folegal

Lá, que as lanchas da sobreditas carreira chegam aos respectivos pòrtos, quando elas querem, o os passageiros que lhes enchem as tripas, fazendo passar todas as *provas*... inquisitoriais, o sobredito—mais ou menos a mesma palavra—bissextil torce, iracundo, o seu velho nariz contra a "companhia administrativa" dos quais, graças ao separado, inteiro,

Tome porém, a permissão de aconselhar á *Terra* a não tocar nessa e noutras *chinesices*... indo—portuguesas, porque ninguem lhe prestará ouvidos nem òlhos, que cá já deixaram de existir, quando deixou de existir a alma do *Terrivel* no corpo deste, reduzindo a estilhaços no alto mar do *bolchevismo* a barca do Estado.

Dai para cá, excitado umas vezes, abrandado outras, manifesta-se o aludido principio russo em todas as manifestaçõis da nossa administração publica, dando ou outorgando a cada um, *persona* ou *res*—vá o latim—liberdade de *quero, posso e mando*.

É como em tudo se encontra o reflexo desta triplice liberdade *bolchèvista*, ninguem sabendo o que fáz, porque faz e para que faz, assim e assado.

De resto, os do poleiro procedem dignamente não mostrando ter ouvidos nem òlhos para atender à guerra *d'A Terra* e doutros seus cumplices, pois, então, empanariam o resplandecente brilho da liberdade *bolchevista* que, como se viu nas entrelinhas desta prosa *larachista*, teve por mãi, cá em Gôa, o cadáver *sem alma* —pois conhecemos muito cadaver *com alma*—de Afonso de Albuquerque.

Viva, pois, o *bolchevismo* das ditas lanchas e tambem o do seu pai, o arcáico e incuravel canal de Cumbarjua!

Viôôôô...!!!

Aumentos..

Ouve-se formidável estardalhaço contra a tendencia burocratica para aumento de vencimentos.

Nós, porèm, estamos nas nossas sete quintas com o inocente e patriotico *desideratum* da burocracia benfeitora, tendo para, nòs, fòros de *irracionalidade* o tal *charivari* que mandamos à fava.

¿ Pois não veem, que solicitando cada um aumento de seus vencimentos nessa crise do *salve-se quem puder* e ficando satisfeita cada pretenção burocratica, tudo ficará em ultima analise, *aumentado*, o que todos devem ambicionar pela prosperidade do snr. Estomago que subjuga a Parvónia que habitamos?

Verdade é que *pari passu* haverá aumento na sanguinolenta chaga—*deficit*, segundo a linguagem dos chamados estadistas; mas *aquilo* não tem importancia, por insignificante e banal.

E de minimis pretores non curantur.

Berrata injustificada

Por causa do *controle*, foram encarregados de nos alimentar com arroz-é claro-os srs. Elisbão e Cia.

Esta firma, menos negociante do que patriótica, com sacrificios mil e lucros *nil* forneceu ao publico juntamente com o arroz de bôa qualidade, uma consideravel porção do mesmo cereal de pessima natureza.

Isto causou desagrado a tirios e troianos, gregos e romanos, a ponto de todos êstes, olvidados os seus favores *deles* ditos srs. Elisbão e Cia, falarem mal destes, numa algazarra medonha mas injustificada, como todo o *chinfrim* que parte do *soi-disant* ludibriado Pôvo.

E' que êste bóde .. *expiatorio* ignora naturalmente o *rozario* de beneficios que o dito arroz de péssima qualidade gerou na sociedade dos *arrozicanos*—à laia de vegetarianos- como os de aumentar receita aos mèdicos necessitados, com variadas doenças que o mesmo arroz produziu, segundo uma criatura que provou à *farta* o mesmo artigo...definido

Ergo: é injustificada a berrata contra o arroz fornecido pela generosidade dos mesmos srs. da Cia ... mos, porisso.

Un ... दुःखकारक वर्तमान.

Jocosoque seja, se do

goes" ह्मणजे गोवें आपल्या उत्तम (!) स्वयंपाकी, वेश्या व आंबे यांमुळें फार प्रसिद्ध आहे. अशासारख्या कांहीं परदेशस्थांनीं केलेल्या विधानांमुळें या प्रांताची पर्वा कोणाला वाटत नाहीं. इतकेंच नव्हे तर त्याच्याविषयीं पुष्कळांच्या मनांत अनादर उत्पन्न झाला आहे. चारपांच वर्षामागें प्रवासांत असतांना एका B. A. च्या विद्यार्थ्यानें आह्मांला असा प्रश्न केला कीं, काय हो आपल्या प्रांतांत एकानें अपराध केला तर भलत्यालाच शिक्षा होते ही गोष्ट खरी काय? आपलें ह्मणणें अतिशयोक्तिपूर्ण आहे असें त्याला वाटलें नव्हतें, असें आमचें ह्मणणें नाहीं. पण आपल्या प्रांताची परप्रांतस्थांना कशा प्रकारची कल्पना आहे हें या व दुसऱ्या अनेक गोष्टींवरून कळून येण्यासारखें आहे. असें होण्याचें कारण, राजकीय परिस्थितिभिन्नतेमुळें आपल्या ब्रिटिश हिंदबांधवांची, गोमांतकाची खरी माहिती करून घेण्याची उदासीनता हें असो किंवा गोमांतकस्थानींच स्वतःची ओळख जगाला करून दिली नाहीं हें असो, इतकें मात्र खरें कीं, स्वतःविषयींचे भलतेच व चुकीचे ग्रह दुसऱ्याच्या मनांतून काढून टाकणें हें प्रत्येकाचें कर्तव्य होय.

या माहितीच्या आवश्यकतेचें आंणखीही कारण देतां येईल तें हें कीं खुद्द, या प्रांतांतील लोकांचें स्वतःच्या स्थितीसंबंधीं अज्ञान हें होय. राजकीय बाबतींत पुढारलेला जो क्रिश्चनवर्ग त्याला स्वतःच्या संस्कृतीचें, इतिहासाचें व राष्ट्रीयत्वाचें भान नाहीं. आणि पोर्तुगीज भाषा न समजणारा असा हिंदुबहुजनवर्ग त्याला आपल्या राजकीय परिस्थितीची, आपल्या हक्कांची व आपल्या जबाबदारींची ओळख करून घेण्याची उमेदच नाहीं. आज इंग्लंडच्या पार्लमेंटांत मि. लॉईड जॉर्ज किंवा मॉंटेग्यूसाहेब आणि वरिष्ठ कींवा प्रांतिक कौंसिलांत जॉर्ज लौंडिस, विन्सेंट साहेब किंवा पूज्यवर पंडित मालवीय किंवा ना. परांजपे जीं भाषणें करतात किंवा ठराव आणतात त्याची वितंबातमी येथील मराठी वाचकवर्गास आहे. पण—पोर्तुगालच्या तर असोच—खुद्द पणजीच्या पार्लमेंटांत (!) किंवा पाठशाळेंत काय चाललें आहे याचा सुगावाही असणें मुष्किलीचें आहे. तेव्हां हिंदुसमाजानें राजकीय बाबतींत स्वतःची उन्नति करून अनेक उपायांनीं आपल्या क्रिश्चन बंधूंनां हिंदु संस्कृतीचें ज्ञान करून देणें इष्ट आहे. इंग्रजी हिंदुस्थानासंबंधीं माहिती असणें किंवा ती मुद्दाम होऊन घेणें आवश्यक नाहीं असें आमचें ह्मणणें नसून उलट तसें होणें साहजिकच आहे अशाच मताचे आह्मीं आहोंत. आमचें ह्मणणें इतकेंच कीं अगोदर जवळचें व नंतर दूरचें. असो. विवेचनाच्या सोयीसाठीं या विषयाचे साधारणतः खालील भाग करण्याचें योजिलें आहे: १ ला—स्थलवर्णन; २ रा—आर्थिक गोमांतक; ३ रा—पोर्तुगालचा गोमांतकाशीं संबंध; ४ था—सामाजिक गोमांतक; ५ वा—राजकीय गोमांतक; ६—आमचें मराठी व पोर्तुगीज शिक्षण; ७—Autonomia मिळाली. ८—मॉंटेग्युचेम्सफर्ड सुधारणा व Cart. Organica ९—स्वोत्कर्षाचे राजमार्ग.

सूचना

पूर्वीच्या आश्रयदात्यांपैकीं ज्या कोणांस 'भारताचा' अंक पोंचला नसेल त्यांनीं तसें कळविण्याची कृपा करावी. ह्मणजे त्यांचीं नांवें साभारपूर्वक वर्गणीदारांच्या लिस्टांत नोंदलीं जातील.

भारत

गुरुवार चैत्र शु० १३ शी. १८४२.

बोलशेविझम.

पुष्कळ दिवसांपासून भयभित करून सोडणारें संकट एकदां लयास जाऊन जरा कोठें स्वस्थ होण्याची आशा दिसत आहे, इतक्यांत दुसरें अगोदरच्याहून मोठें संकट आपलें भयानक आगमन सुचवित असलें ह्मणजे मानवी सुखाचें क्षणभंगुरत्व दाखविणारें व मनावर कायमचा परिणाम करणारें एक उदाहरण पहाण्यांस सांपडतें. अरेरावी राज्यपद्धतीनें चालणाऱ्या झारशाहीचें उच्चाटन होतें न होतें, इतक्यांत बोलशेविकांची टोळधाड युरोपाभोंवतीं घिरट्या—नव्हे, मध्यें धागडधिंगा घालूं लागली. संघशक्तीचा जोर प्रबळ आहे. व त्यांतहि बोलशेविकांची टोळधाड ह्मणजे लोकसेवकांची टोळी अशी कोणाचीहि समजूत पटण्यासारखी त्यांचीं तत्वें उदार असल्यावरून जेथें जातील तेथें त्यांच्या मताचा प्रसार होण्याचा संभव आहे.

लोकसंख्येनें व क्षेत्रविस्तारानें मोठें असें रशियन साम्राज्य हें एक पुढें मागें सगळा युरोप गिळंकृत करूं शकणारें प्रचंड अस्वल असा कांहींशी शंका युरोपियन राष्ट्रांत उद्भवली होती. या शंकेचा वृक्ष मोठा होतां होतां त्यास भीतीचे खांदे फुटूं लागले ह्या प्रत्यंतर रुसोजपानी लढाईच्या वेळीं केवळ राजकारणपटु मुत्सद्द्यांसच आले नसून तें सामान्य विचारी माणसांसहि अनुभवायाशिवाय राहिलें नाहीं. युरोपबाह्य लोकांशीं युरोपियनाचा संबंध येऊन पोंचला कीं आपल्या लोकांची तरफदारी करण्या इतकी, स्वदेशप्रीतीहून उज्ज्वल अशी स्वखंडप्रीति अखंड आहे असें युरोपियनाच्या कृतींत व उक्तींत दिसून येत आहे, इतक्यांत एकवेळीं रशियाचा पाणउतारा जपानकडून होत असताना, किंबहुना एका प्रबल युरोपियन राष्ट्राची, लहानशा पौर्वात्य राष्ट्राकडून अवहेलना होत असताना सगळ्या पाश्चात्य राष्ट्रांनीं तटस्थ वृत्ति स्वीकारली. त्यावरून असें अनुमान काढण्यास सवड मिळाली असती कीं, बलाढ्य रशियन राष्ट्रास, जपानसारख्या लहान राष्ट्राकडून साह्य करण्यांत जगाच्या नीतिदृष्टीनें मोठा अन्याय होऊन युरोपियन संस्कृतिस कालिमा लागण्याचा संभव असल्यामुळें युरोपियन राष्ट्रांनीं युद्धांत भाग घेण्याचें टाळलें. वास्तविक रीतीनें पाहतां खरोखर निव्हाईत राहून युद्धाच्या कोणत्याहि पारड्यांत वजन न टाकितां तटस्थवृत्ति स्वीकारून मनाचा समतोलपणा राखणें हें जळत्या अग्नींत तेल न घालण्याच्या दृष्टीनें, स्तुत्य आहे. पण, तसें करण्यांत पाश्चात्य राष्ट्रांचा तटस्थपणा जपानास संमतिदर्शक होता, असें महायुद्धकालानंतर, ह्मणण्यास संशय वाटत नाहीं. या उलटपक्षीं एका बाणांत दोन पक्षी मारण्याचा त्यांचा अंतस्थ हेतु होता. एकमेकांचा वरचढपणा असह्य वाटणाऱ्या प्रत्येक युरोपियन राष्ट्रास असें वाटूं लागलें कीं, रशियास साह्य केल्यास, जपानचें शत्रुत्व, युद्धामुळें द्रव्यहानि व मनुष्यहानि, यामुळें स्वतास येणारा कमकुवतपणा व शेवटीं रशियाचा पाणउतारा होऊन त्याचे आलेला दुबळेपणा आपल्या पथ्यावर पडेल. प्रत्येक राष्ट्रास केवळ आपल्याच लोकांचा दरारा वाढवावा अशी अंतस्थ खुमखुमी असली तरी तीस, हेतूचा उदात्तपणा दाखवून, मोठें स्वत्व देण्यासाठींच सगळ्या खंडाच्या भीतीचा पडदा पुढें करून मागें आपलें इच्छितकार्य करण्यास तत्पर व्हावें लागतें हा युरोपी बाणा किंवा आपमतलबी कावा महायुद्धामुळें जगास पटल्याशिवाय राहिला नाहीं. महायुद्ध ह्मणजे प्रत्येक राष्ट्राच्या अंतःकरणांत दडून, व द्वेषाच्या पहिल्या झुळकेबरोबर पेट घेऊन चहूंकडे पसरलेली मत्सराग्नीची ठिणगी होय असें तर पाहण्यास मिळालेंच. शिवाय, युरोपखंडांतील लोकमत सारखें घुसळून त्यांतून अमृतरूपानें निघालेलें लोणी कोणतें आहे असें ह्मणाल तर तें बोलशेविझम होय, हेंहि दृष्टीस पडलें. अमृतरूपानें ह्मणण्याचा अर्थ हाच कीं, तें ज्याणें चाखलें त्याच्या मनांतील समतेच्या भावना कधींच मृत ह्मणजे नाहींशा होणार नाहींत व लोण्यामुळें जिभेवर चढलेल्या रुची पुढें, प्रचलीत राज्यपद्धतीचें ताक लोकांस आंबट व पाचट लागावें हें स्वाभाविक होय ह्मणून, युरोपियन राष्ट्रांस युद्ध समाप्तीनंतर देखील स्वस्थ बसूं न देणारें एक संकट युरोप व आशिया या खंडाच्या नाक्यावर उत्पन्न झालें; स्वतावर बेतून अंतःकरणास पीळ पडला ह्मणजे, मान पान, हेवे, दावे बाजूस राहून, जें काय अंतःकरणांत दडी मारून राहिलें असेल, तेंच बाहेर पडतें. असो.

युरोप आशियांच्या मध्यस्थानीं उदित झालेला बोलशेविझम दोनहि खंडांत आपली प्रचंड लाट पसरून टाकितो कीं काय, अशी भीति उत्पन्न झाली आहे. तूर्त अफगाणीस्थानापर्यंत बोलशेविक लोक येऊन तर धडकलेच, ह्मणजे आजपर्यंत ज्या मार्गानें हिंदुस्थानावर विधर्मी लोकांच्या अनेक स्वाऱ्या आल्या त्याच मार्गासन्निध ते पोंचले आहेत. पण, त्यांत विशेष हा आहे कीं, आजपर्यंत मार्गे आलेले लोक एका विवक्षित धर्माचे किंवा वर्णाचे होते—व बोलशेविकांत तसा धर्माचा व वर्णाचा विवक्षितपणा नसून, लोकमताच्या उदात्त अंतःकरणावर त्याची उभारणी झाली आहे. हेंच कारण, त्याचें जिकडे तिकडे स्वागत होण्यास पुरेसें आहे. आतां, काळा गोरा, असले विषमतादर्शक व अन्यायमूलक भेदभाव नाहींसे करून, हिंदी लोकमतास बोलशेविकांविषयीं वाटूं शकणारी आतुरता खिरडून टाकण्याबद्दलची सूचना आमच्या राज्यकर्त्यांस देणें अस्थानी होणार नाहीं. त्याचप्रमाणें हिंदी जनतेचेंहि अशा वस्तुस्थितीकडे लक्ष जाणें उचित आहे कीं, एकतंत्री राज्यपद्धतीविषयीं रशियनांची असंतुष्टता, शिक्षणाभावामुळें असलेलें अज्ञान, मोठा राज्यविस्तार इत्यादि गोष्टीमुळें बहुसंख्याक व शूर रशियनांत एक प्रकारचा विसकळीतपणा येऊन रसो—जपानी युद्धाच्यावेळीं रशियाच्या सैन्याची हालचाल करण्यास फार जड जात असे, अशी खबर सांगण्यांत येत होती. पण झारशाहींतून स्वतंत्र झाल्याबरोबर त्यांत सुसंघटीतपणा येण्यास त्याचें एकीकरण कारणीभूत झालें—व मत्सरानें झगडून कमकुवत झालेल्या युरोपी राष्ट्रांची मान हातात धरील कीं काय इतका बोलशेविझम प्रबळ झाला आहे. समतेच्या पायावर एकीची उभारणी झाल्याचा हा प्रभाव आहे. हेंच खरें.

स्फुट विचार.

सारस्वत ब्राह्मण समाजः— गेल्या चैत्र शुद्ध १ दा रविवार रोजीं, मडगांव येथील या संस्थेचा आठवा वाढदिवससमारंभ मोठ्या थाटानें पार पडला. अध्यक्षस्थानीं पुण्याचे ना. बाळकृष्ण सीताराम कामत या सुप्रसिद्ध प्रागतिक पक्षाच्या पुढाऱ्याची योजना करण्यांत आली होती. गेल्या वर्षापासून वार्षिकोत्सवास जोडूनच एक व्याख्यानमालाहि गुंफण्याचा स्तुत्य उपक्रम करून एक सबंध आठवडा ज्ञानार्जन करण्याची संधि गोमांतकास समाजानें आणून दिली आहे. यंदाच्या समारंभांत व्याख्यानांशिवाय न्या० तेलंग व डॉ. पाव्लीन दीयस या दोन वंदनीय विभूतींच्या तसबिरींचा अनावरणविधि करण्यांत आला. पहिल्या प्रसंगीं ना. कामत व दुसऱ्या प्रसंगीं दो. सालिस द् आंद्राद हे अध्यक्ष होते. प्रत्येक व्याख्यानांस चार-पांचशांच्यावर हजर असणारा श्रोतृसमूह व इतर व्यवस्था आणि चालकांचा स्वार्थत्याग, कळकळ, संस्थेवर आलेल्या अनेक गंडांतरांतून तिला वांचविण्यांत दाखविलेलें धोरण वगैरे गोष्टी लक्षांत घेतां गोमांतकालाच केवळ नव्हे तर ब्रिटिश हिंदुस्थानालाहि ही संस्था आदर्शवत् झाल्याशिवाय राहणार नाहीं अशी आमची खात्री आहे.

उपयुक्त ग्रंथमालाः— मडगांव येथील 'दामोदर वाचन मंदिर, या संस्थेकडून ही वरील नावांची एक ग्रंथमाला प्रसिद्ध करण्याचा स्तुत्य उपक्रम करण्यांत आला असून तिची उद्देशपत्रिका आमच्याकडे आली आहे. पत्रिकेंतील मजकुराप्रमाणें उपयुक्त पुस्तकें प्रसिद्ध करण्याचा हा प्रयत्न सफल झाल्यास एक महत्वाचें कार्य दामोदर वाचन मंदिराकडून होणार आहे, यांत शंका नाहीं. तेव्हां, चालकानीं उद्देशपत्रिकेंत प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें त्यांच्या कार्यास यश यावें अशी आमची परमेश्वरापाशीं प्रार्थना असून या स्तुत्य व अभिनंदनीय प्रयत्नास प्रांतबंधूनीं यथाशक्ति सहाय्य करावें अशी आमची शिफारस आहे.

नवजीवनः— देशकार्यास हातभार लावण्यासाठीं पुढें आलेलें हें आमचें नूतन भावंड भारत प्रसिद्ध होण्यापूर्वीच आवुर्तीनें त्यास भेट देण्यांस आमच्याकडे आलें होतें. चालकांच्या इच्छेप्रमाणें 'नवजीवनाच्या प्रसारानें आमच्या समाजांत जागृति उत्पन्न होईल अशी आशा करितों. पणजीसारख्या राजधानीच्या शहरापासून 'भारता'नें स्थानांतर केल्यानंतर इल्हस् कोंतेंस्यांत हिंदुपत्राची तीव्र उणीव भासूं लागली होती. ती 'नवजीवनानें' भरून काढली हें त्यांच्या चालकांस भूषणास्पद आहे. 'नवजीवनास दीर्घ जीवन प्राप्त होवो अशी परमेश्वराशीं मागणी करून या साप्ताहिक पत्राचें आम्हीं प्रेमपुरस्सर स्वागत व अभिनंदन करितों.

वर्तमानसार

—इंग्लिश सरकारनें कंट्रोल उठवून गोव्यांत येणाऱ्या मालावरील आडकाठी काढून टाकिली, अशी दाट वदंता पसरली आहे.

—गेल्या महिन्याच्या १५ तारखेच्या सरकारी हुकुमानें लिसेवांतील शिक्षणाची फी वाढविण्यांत आली आहे.

—पोर्तुगालच्या राजघराण्यांतील एकारी पुरुष दों आफोंस हे खिस्तवासी [illegible]
दुःखकारक वर्तमान ऐकून [illegible]

ANNO V.—NUMERO 3 —1920 | QUEPEM, QUINTA—FEIRA 8 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha....... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर.
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. | केपें-गुरुवार, तारीख ८ माहे एप्रिल सन १९२० | अंक ३ रा.

CONTESTANDO...

¿ Gôa è um paiz essencialmente católico ?

Sem disprimor áqueles que respondem afirmativamente a ésta pergunta, tomamos a liberdade de frisar, sem ambages nem rodeios, que a interrogação acima formulada só se torna merecedôra duma resposta negativa.

Que Gôa seja uma terra essencialmente agricola, não contestamos; mas a afirmação, tão insistentemente repetida, quiçá sem protestos, de que o nosso paiz seja católico, reputamo-la, apenas, filha do condenável fanatismo.

Quem expraia um ligeiro olhar por ésta Provincia dentro vê, desde logo, que, ela abriga no seu seio hindùs, catolicos, mussulmanos e livres pensadores; que o quantitativo da população hindú é quase igual ao da catolica; que, acrescentando-se aos hindús mussulmanos e livres pensadores, o numero dos sectarios de Cristo em Gôa fica reduzido, como consequencia natural, a menos da metade do geral da população goêsa; que, finalmente, muito catolico das Novas Conquistas professa hinduismo, ainda que no cotolicismo tenha filiação exterior !

¿ Em que fica, portanto, a asserção de que Gôa é um paiz essencialmente católico ?

E' possivel que o facto de termos reduzido ás suas justas proporções a *essencialidade* do catolicismo do nosso paiz seja atribuido por alguns católicos fanaticos á nossa crença no bramanismo que, segundo a opinião deles, está em franca oposição com o catolicismo.

Puro engano.

Pois a nossa contestação da mencionada essencialidade se estriba nos factos concretos e positivos de que, em frequentes escursões a diferentes pontos paiz, efètuadas em objecto da propaganda social e poca, fomos testimunha ocular.

quanto a nossa crença no bramanismo, basta acentuar, duma vez para sempre, que, não obstante o nosso credo, sabemos presar o que há de bom noutras relegiões, respeitando com igual acatamento o Cristo, o Budha e o Momet, pelo importantissimo papel que desempenharam em prol da salvação da humanidade, impondo-se, com desprendimento, sacrificios que os endeusaram, a ponto de haver espalhados, hoje, em milhares, por todo o órbe, sectarios convictos das doutrinas de cada um daqueles Homens-Deuses que nortearam o mundo para a pratica do Bem, desviando-o do escabroso caminho do Mal, todas as vezes que procurava segui-lo, dominado pela corrupção.

DARDOS & CARDOS

Novidade !

Eis a carta do *Jocoso* a que nos referimos:—

Por esta epistola vou dar-lhe uma novidade que para mim è velha, desde que deixei de ser novo para ser velho. E' que o homem é tão bom animal como o burro, boi, cavalo e toda essa pleade de ilustres quadrupedes que *animalisam* a terra, sendo arbitraria, como a ordem de dois factores numa multiplicação, a sinificação dos adjectivos *racional e irracional*, este aplicado aos srs. Burro, Boi etc. e aquele aplicado ao animal homem que todos eles são entre si iguais, livres e irmãos...

Se isto fôsse mera *laracha*, semilhante a tantas outras que você prèga á gente, o homem *racional* não praticaria ás mancheias, apesar de, dum momento a outro, *vêr e crêr* que tem de esticar a canela e ir dormir no tumulo, mil e uma irracionalidades, tal qual o sr. Burro e outros nossos colégas (não confunda com adibes)

¿ E' ou não *novidades* o que disse.

Cumprimentos ao seu colega

Parvonia } Deste animal
Sem data } *Jocoso*

....

Note bem o *Jocoso* que a sua epistola regista *patadas* com as quais não podemos, máu grado nosso, estar de acordo; pois as *irracionalidades* de que acusa, arbitrariamente, o animal.. homem, são tão *racionais* como a *racionalidade* do Burro que obra apenas para efectivar a existencia da sua pele e coiro.

E a proposito da pele e coiro devemos dizer ao *Jocoso* que, ainda que o homem seja iguál ao burro pela sinificação arbitraria dos adjectivos racional e irracional, o actual descendente do Adão e Eva è desigual ao referido burro, desde que a pele e coiro do homem foram saqueados pela guerra e a sua... *taxa*.

Encarado, ainda, sob esta piramide, a novidade do *Jocoso* conclue-se que o homem... animal é menos animal do que o burro que ao menos atè aqui não perdeu a sua pele e o seu coiro.

Que o *Jocoso* và para o Demo que o carregue...

Contra-dança

Na Comissão de Milhoramentos de Mormugão houve contra-dança duma linda bailadeira.

E' o *lindo* agouro de como o contribuinte terá que deliciar bem cêdo as agruras, : perdão, as doçuras da sua contradança economica, com tais melhoramentos.

Parabens á referida bailadeira e... ao sr. Afonso !

Bom sinal

Chovem reclamações contra a falta de papel selado e bilhetes postais.

Como bons cidadãos que são, os reclamantes devem rigosijar-se por tal dupla falta, por quanto não havendo aquelas *materias primas* da demanda e correspondencia, estas *ipso facto* deixam de existir.

E è cúmulo da felecidade a um paiz que não tem que aguentar com a demanda e correspondencia, sem ofensa ao sr. Pereira Batalha.

ECOS & CRITICA

Já manifestámos na edição transacta do *Bharat* o nosso sincero jùbilo pelos patrioticos serviços que estão prestando ao Paiz as simpaticas instituições de *Sarasvata S. Mandal* e *Sarasvat B. Samaj*.

Apráz-nos agora registar que a primeira dêstas instituições projecta, o que, de resto, noticiamos na secção marata da referida edição, fundar na vila de Margão uma *Empreza das publicações úteis*.

A este respeito recebemos uma carta-apelo que, gostosamente, publicando a seguir, pedimos ao publico ilustrado hindú o seu decidido e imprescindivel apoio á mesma generosa *Empresa*.

Eis a carta:

Senhor Redactor

Animada pelo sincero desejo de servir a causa de instrucção e criar nos escritores e publicistas um certo incentivo, a associação "Sarasvati-sevak mandal" propõe-se a publicar, periodicamente, numa serie de folhetos os trabalhos e mais obras inéditas, segundo a proposta unanimemente aprovada na sessão do seu 3.º aniversario, e se realisou no vasto edificio "Vidia-Bhuvan" desta vila, sob a presidencia do eminente jornalista

भारत

गुरुवार चैत्र कृ० ५ मी. १८४२.

रेपुब्लिक व हिंदु नागरिक.

एका वाईट स्थितीऐवजीं दुसरी यावयाची असली ह्मणजे ती चांगली असेल अशा पूर्वग्रहानें तिचें स्वागत करण्याकडे मनाचा कल सहज झुकतो. वर्षाकालापूर्वी उष्मा फार झाला कीं, दुर्दिन ह्मणजे वाईट दिवस घेऊन येणाऱ्या पर्जन्याचें आगमन शुभ वाटूं लागतें व पावशा दिवसांत सूर्यचंद्राचें दर्शन न झाल्यानें त्यांस पाहण्याविषयीं उत्सुक झालेल्या डोळ्यांस क्षणभर दिपवून टाकणाऱ्या विजा प्रिय वाटूं लागतात. ह्या गोष्टी दर वर्षी एकदां या क्रमानें घडत असल्यामुळें त्यांतील सत्य कोणासहि पटण्यासारखें आहे. आतां, ह्या विचारसरणीची घटवण करून देणाऱ्या मुख्य मुद्दयाकडे वळूं.

ख्रिस्तांवाचे कडक धर्मनिर्बंध कांहीं काळानें ढिले पडले असले तरी धार्मिक बाबतींत, हिंदु लोक ख्रिस्तीधर्मबाह्य असल्याच्या सबबीवरूत, पोर्तुगीज नागरिकत्वाचे सगळे हक्क उपभोगण्यास नालायक आहेत असें समजण्यांत येऊन मोनार्कीच्या अमदानींत त्यांस राजदरबारांत वगैरे मज्जाव होत असे, व हा मज्जाव राजदरबाराच्या देवडींत न थांबतां देवस्थानच्या दरवाजापर्यंत पोंचून देवांस, देवळाबाहेर मिरवणुका काढण्याच्या कामीं हरकती होऊं लागल्या. कालांतरानें, ख्रिस्तापेक्षां, त्याच्या पवित्र आईपेक्षां व स्वर्गीय बापापेक्षांहि आपलें सामर्थ्य अधिक आहे असें हिंदूंच्या देवांस दाखवावयाचें असल्यामुळें आपणांस देवळांत कैदी बनवूं पाहणाऱ्या राजसत्तेवर त्यांनीं गदा घातली. व राजाची कानउघाडणी कणखर शब्दांनीं करण्याच्या बाबतींत तोंडझांक करून देवावर भार टाकून स्वस्थ बसलेल्या हिंदूंचे मनोरथ शेवटास गेले.

केवळ देवाच्या कृपेनें सगळें मिळतें ही गोष्ट खरी धरली तरी जें काय मिळतें तें पचविण्यासाठीं मनुष्यानें श्रम केले पाहिजेत हें विसरून कसें चालेल? देवाचा प्रसाद झाला तरी तो पचवून त्यांतील अनुग्रह सांठविण्यास कमकुवत शरीर नालायक असतें. लोखंडाचे चणे खाऊन ते पचनीं पाडण्याची योग्यता आल्याखेरीज ब्रह्मपदीं नाचण्याची पात्रता येत नाहीं असें खुद्द परमेश्वरच, आपल्याशीं एकरूप झालेल्या साधूच्या तोंडून उद्गार काढितो! असो.

प्रशस्त रीतीनें देवकार्यें उरकण्याविषयीं कोणतीहि हरकत नाहींशी झाली कीं, देवळांतील उत्सव पार पाडण्यास उद्युक्त झालेले हिंदु, समता, बंधुत्व व स्वातंत्र्य या तीन पायांच्या तिवईवर अधिष्ठित झालेल्या रेपुब्लिकास सुद्धां देवासारखे भजले. पण, रेपुब्लिकदेवीकडून कोणताच प्रसाद न मिळतां 'लायकी पाहून पायकी' किंवा 'कर्तबगार पाहून रोजगार' असा मंत्र तिजकडून उच्चारला गेला. ह्या मंत्रांतील प्रत्येक शब्दाचा अर्थ पाहिजे तसा फिरवितां येऊनहि समतेचें उच्च तत्त्व त्यांत कायम आहे असें दाखविण्यासाठीं, कितीहि ओढाताण केली तरी जशाची तशी आकृति धारण करणाऱ्या रबराची स्थितिस्थापकता त्यांत भरपूर आहे असें प्रत्यहीं अनुभवास येतें. आधीं लायकी ह्मणजे पात्रता ठरविण्यांत किती भानगडी येतात हें पाहण्यासाठीं पुढील गोष्टीकडे लक्ष दिल्यास 'स्थालीपुलाक न्यायानें' इतर प्रकाराविषयीं थोडक्यांत फार कळून येईल. कोणत्याहि सरकारी कामावर लायक मनुष्याची नेमणूक करण्याची गरज पडल्यावेळीं ज्यास्त शिकून तें कार्य करण्यास पात्र अशाच माणसाची निवड व्हावयास पाहिजे. इस्कोल मेदिक व इस्कोल नोर्माल यांसारख्या विशिष्ट धंद्यासाठीं शिक्षण देणाऱ्या शाळांच्या मागोमाग, शास्त्रें व भाषा मिळून १०।२० विषय शिकविणाऱ्या लिसेवांत संपूर्ण शिक्षण घेऊन दिप्लोम मिळविलेले विद्यार्थी थोड्या प्राक्टिसीनें कोणत्याहि खात्यांतील काम चालविण्यास लायक असतां, कोंकुर्साची अडचण भासवी हें जरा चमत्कारिक वाटतें. पाहिजे असेल तर, ह्मणजे फाजेंदासारख्या आंकडेमोडीच्या खात्यांत नेमणूक व्हावयाची असेल तर गणितविषयांत व अर्थशास्त्रांत चांगले मार्क असलेल्या विद्यार्थ्यांची त्या जागीं निवडणूक व्हावी, असें केल्यापासून लायकीसाठीं परीक्षा (Concurso) घ्यावयाचा खर्च व भानगड चुकून काळाचा अपव्यय होणार नाहीं. व लिसेवांतील विद्यार्थ्यांस पुढील आशेनें ज्यास्त शिकण्यास हुरूप येईल. यावर कदाचित् असा आक्षेप येण्याचा संभव आहे कीं लिसेवांतील विद्यार्थी चांगले हुशार निघत नसल्यामुळेंच कोंकुर्साची यातायात करणें भाग पडतें. पण असें पहा, ६।७ वर्षांच्या अवधींत शिक्षणापासून कांहींच ग्यारंटी नसल्यामुळें कसावसा अभ्यास करून दिप्लोम मिळविलेले विद्यार्थी, कोंकुर्साची जाहिरात बोलेतीवर प्रसिद्ध झाल्यानंतर मिळालेल्या ५।७ महिन्याच्या अवधींत हुशार व लायक होण्याचें बाजूस राहतें, व भीड खर्चाच्या त्यांस लायकी आणण्यासाठीं मात्र कोंकुर्स उपयोगी पडतो. इतकेंहि करून त्यांस पायकी ह्मणजे पगार काय ह्मणाल तर थोडा! हेंच उलट पहा! समतेवर फाजील स्वातंत्र्याचा दाब पडला कीं, तिचें एक टोक खालीं व दुसरें वर जाऊन, बड्या हुद्द्यावर एकाद्याची नेमणूक होण्याची वेळ आली, तर त्या कामांत तो निष्णात आहे कीं काय, हें पाहण्याची गरज न पडतां कोणालाहि एका गुणाचें किंवा कधीं गुण नसतांहि; अर्थात् निर्गुणाचें चीज होऊन जागा मिळतेच व खिशे भरून बाहेर पडण्या इतका भरपूर पगारहि मिळतो असें तूर्त नेमण्यांत आलेल्या मामलेदारांच्या निवडणुकांवरून ह्मणावें लागतें. व एकदां नेमला गेलेला इसम नालायक असें कधींच ठरत नाहीं—कां कीं, नालायक असता तर त्याजागीं नेमणूक झालीच नसती! ही सबब पुढें येते. अशा ह्या लायकीपायकीच्या संबंधाचा अनुभव हिंदूंस कमी ज्यास्त मानानें आल्याशिवाय राहत नाहीं. देशावर आलेलें संकट एकट्याला कसें टाळतां येईल? पण, प्रत्येक गोष्टीस इलाज असतोच ह्मणून आपल्यांत पात्रता आणण्याचा क्रम हिंदूनीं सोडूं नये स्वराज्यकाळांत तिचा योग्य उपयोग झाल्यावांचून राहणार नाहीं.

स्फुट विचार.

नवे मामलेदार:— पणजी व सांखळी येथील मामलेदारांच्या जागा रिकाम्या झाल्यास आज २-३ महिने होत आले. सरकारी ग्याझेटवरून दमण येथील मामलेदारांसहि कामावरून काढल्याचें समजतें; परंतु अजूनपर्यंत त्या जागीं नवे कामदार नेमले गेले नसून त्यांचे अधिकारीच काम चालवीत आहेत. गोव्यांस आर्थिक स्वातंत्र्याचा नवा कायदा लागू केल्यापासून ठिकठिकाणी मामलेदारांच्या हुद्द्यांवर मिलिटरी आफिसरांऐवजीं सिव्हील लोकांच्याच नेमणुका करण्यांत आल्या आहेत. आतांपर्यंत त्या रिकाम्या असलेल्या जागांवर नवे कामदार नेमण्यांत न आल्यामुळें, यापुढें सरकारचें यद्विषयींचें धोरण कसें असावें हे अजमावण्याकडे लोकांचें मन वेधलें होतें; ह्मणजे शासनपत्रा (carta organica) विरुद्ध पुनः सैन्यातील सरदारांस नेमून, या गुरांस त्या कुरणांत स्वैर चारण्याचा हक्क अबाधित राहतो कीं काय, याकडे त्यांचे डोळे लागले होते; पण सरकारनें या जागीं सिव्हील लोकांसच नेमण्याचें योजिलें आहे असें परस्पर समजूं आल्यामुळें हा भ्रम दूर झाला. नेमण्यांत येणाऱ्या कामदारांत किंवा नेमल्या गेलेल्यांत एकादि हिंदु सद्गृहस्थाचा समावेश न होतां, सरकारनें केलेला हा पंक्तिभेद हिंदुसमाजदृष्ट्या फार असमाधानकारक होय, हें खोटें नाहीं. त्याचप्रमाणें हेंहि खरें कीं, हिंदुलोकांनीं समाजहिताचीं किंवा लोकसेवेसारखीं उपयुक्त कामें अंगावर घेऊन व तीं योग्य रीतीनें पार पाडून आपण त्या मोठ्या हुद्द्याच्या कामास पात्र आहों, असें सरकारच्या निदर्शनास आणिले पाहिजे. व इतरेजनांस हें सिद्ध करून दाखविलें ह्मणजे, आपोआपच सरकारचे डोळे उघडून, त्यास खरी वस्तुस्थिति कळूं लागेल, कारण जोंपर्यंत क्रिश्चन पांढरेपेशा मंडळीचा घोळका सरकारी वाड्यांत धिंगाणा घालीत राहील तोंपर्यंत, वरील उपायांचें अवलंबन केल्याशिवाय हिंदुलोकांस आपलें डोकें वर काढतां येणें शक्य नाहीं.

फीचे दर:— इकडील माजी गव्हरनर साहेब सि. फैतस रिबेर यानीं ह्मटल्याप्रमाणें दुय्यम प्रतीचें शिक्षण इकडील लोकांस दुर्घट होऊन उद्योग धंद्याकडे त्याचें मन वळावें ह्मणून किंवा, अन्य कोणत्याही कारणानें न कळे, लिसेव सेंत्राल पाठशाळेचे फीचे दर येत्या जूनपासून वाढविण्यांत आले आहेत. आधींच सध्याच्या महागाईमुळें प्रापंचिक बाबतींत बेजारून गेलेल्या हिंदुसमाजापुढें तर, हें एक नवें संकट दत्त ह्मणून उभें राहिलें आहे, असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. आमच्यामतें सरकारचें हें धोरण निवळ चुकीचें होय. कारण या वाढत्या फीचे दर चुकते करण्याचें अंगीं सामर्थ्य नसल्यावरून जर पोर्तुगिज शिक्षण संपादणें कठीण झालें तर इकडील लोक याहून सुकर अशा इंग्रजी शिक्षणाकडे वळून गोव्यांकडे त्यांचा प्रेमा न राहतां, मनाचा ओढा इंग्रजी हिंदुस्थानाकडे ज्यास्त होईल व तिकडे कामधंदे किंवा सरकारी नोकऱ्या पत्करल्यामुळें त्यांस पोर्तुगिज नागरिक ह्मणवून घेण्यापेक्षां ब्रिटिश नागरिक ह्मणवून घेणें फार श्रेयस्कर वाटेल. बटलर, कुकर या सारख्या हरएक कामांमुळें आधींच मुंबई पुण्याकडे जाणाऱ्या गोंयकरांच्या ओघांत यामुळें तर नवी भर पडेल. सरकारनें प्रजेवर आणखीं कसलेहि नवे कर अप्रत्यक्ष रीतीनें लादले असते तर क्षणभर पुरवले असते, पण उघडउघड शिक्षणाचा मज्जाव करणारे हे फीचे दर साफ अयोग्य होत. व यावरून हें धोरण मुत्सद्देगिरीचें नसून, अगदींच राष्ट्रहितविरोधी व प्रोफेसरांस भरपूर कामाशिवाय भरभक्कम पगार खावविण्याचें आहे, असें ह्मणावें लागतें.

शहरसुधारणा:— मुरगांव हें भावी शहर बनविण्यासाठीं आज कैक वर्षांपासून सरकारनें चालविलेल्या खटपटीस आतां मूर्त स्वरूप येऊन शहरसुधराईसाठीं एक मंडळ नेमण्यांत आलें आहे. सरकारी पद्धतीस अनुसरून गेल्या २९ मार्च रोजीं सदरहू मंडळाची मुरगांवांत स्थापना झाली. या थाटाच्या स्थापना समारंभास गव्हरनरसाहेब व इतर वडे वडे कामदार, कौंसिलर, व्यापारी लोक वगैरे हजर होते. समयास अनुसरून मंडळाचे अध्यक्ष, कांहीं सभासद व खुद्द गव्हरनरसाहेब यांची भाषणें झालीं. इकडील एका हिंदुगृहस्थाकडून पूर्वापार प्राच्य संप्रदायाप्रमाणें, या समारंभास एकादी उणीव न भासावी ह्मणून, कीं, दुसऱ्या कोणत्या हेतूनें नकळे, कळावंतीणीचा एक मेळा तिकडे पाठविण्यांत आला. समारंभाप्रीत्यर्थ बऱ्याच मोठ्या रकमेचा फन्ना उडविण्यांत आला, असें ह्मणतात. हें जर खरें असेल तर पुढें हरएक कारखाने, गिरण्या, वखारी इ० स्थापन होऊन देशाची सांपत्तिक स्थिति सुधारणार या तत्वावरच आज सरकारी तिजोरींतून पैशांचा असा अपव्यय करणें हें फक्त अदूरदर्शित्वाचें लक्षण असून दारिद्र्यांत छानछुकीचे रंगढंग करण्यासारखें आहे. परंपरेनें हें ख्यालीखुशालींत निष्कारण खर्चण्यांत आलेले पैसे, करांच्या चरकांतून सदोदित सारख्या पिळल्या जाणाऱ्या प्रजेकडून कसल्याहि रूपानें वसूल करण्यांत येतील, व कसेंबसें जाडेंभरडें अन्न खाऊन अंगीं त्राण राहण्याकरितां प्राणरक्षणाच्या या बिकट प्रसंगीं तीस विचारसागरांत, थोडावेळ तरी निमग्न होणें भाग पडेल. एरवीं पाहूं गेलें असतां मायबाप सरकारच्या व प्रजारूप लेंकराच्या सुखदुःखांत एकतानता असणें बरोबर आहे, पण तें एकीकडेच राहून सरकारास हे उधळपट्टीचे चाळे सुचत आहेत! हें नेमण्यांत आलेलें मंडळ पुढें कसकशा सुधारणा घडवून आणतें हें पाहणें आहे, परंतु आज हा चाललेला प्रकार तिरस्करणीय होय हें कोणाहि निःपक्षपाती मनुष्यास वाटल्यावांचून खास राहणार नाहीं.

वर्तमानसार

—पणजीचे जज्ज दो० सेयाब्र यांची बदली केलिमान (आफ्रिका) येथें झाली असून त्यांचे जागीं डिचोलीचे जज्ज दो० कुन्हेय मेंदिस यांची नेमणूक झाली आहे. तसेंच दमणचे जज्ज दो० ब्रागांस पेरैर यांची बदली डिचोली येथें झाली असून त्यांचे जागीं केलिमानचे जज्ज दो० आगुस्तीन कुलास यांस नेमिलें आहे.

—वासीन (गोस्तन लस) टोंचण्याप्रीत्यर्थ ग्रामस्त मंडळ्या, देवळें व मुनिसिपालट्या या संस्थांवर सरकारनें ८३३४ रुपयांचा जादा खर्च लादला असून रक्कम सरकारी तिजोरींत जमा केली जाईल!

ANO V.—NUMERO 4 —1920 QUEPEM, QUINTA—FEIRA 15 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख १५ माहे एप्रिल सन १९२० अंक ४ था.

PELAS NOVAS CONQUISTAS

JUNTAS LOCAIS

Tem-se dito, amiudadas vêzes, que, na metropole, a India se vê de longe e se ouve muito tarde.

E' uma verdade incontestavel que tambem pode ser aplicada, paralelamente e sem receio de errar, ás Novas Conquistas, pelo modo como são vistos e ouvidos os seus negocios nas regiões oficiais.

Desde há muito, tem havido um clamor geral e unanime, manifestado em comicios contra as peias que se opõi ao desenvolvimento economico das Novas Conquistas, derivadas de mil e um entraves que lhes são criados pelas disposições do regulamento das matas nacionais e da severidade que se nota na sua execução.

¿ Mas, que se logrou com tudo isso? ¿ Que medidas foram tomadas pelo Governo para se pôr termo a este estado de cousas ? Sabem-no todos.

Consistiram, apenas, como de costume, em nomear comissões de estudos !

E' a norma *arcaica* de se pôr termo a quaesquer assuntos: vota-los para sempre ao ostracismo..

Não constitue, porêm, isto o tema do presente artigo; e se o que fica dito acode ao bico da pena è, unicamente, por desabafo, para se demonstrar a maneira discuidadosa como são tratados os assuntos, tocantes ás Novas Conquistas, ainda, quando sejam do interesse mais vital.

Pode-se admitir, por momentos, demora nos assuntos a resolver, quando estes envolvam interesses do Estado ou de quaesquer outras entidades, por demandarem estudos aturados e cumplicados; mas não sabemos a que atribuir o votar ao ostracismo, por parte do elemento oficial, assuntos que sejam simplicissimos, não requerendo *estudo* de especie alguma.

Para exemplo temos as nossas juntas locais, organismos primarios da administração local, muito mal formados e o silencio da parte do Governo em normalisa-los, apesar de instantes reclamações dos interessados.

Tratou-se do assunto no conselho do Governo sob a proposta do ilustre vogal sr. Minezes Bragança.

Mas até aqui nada se resolve. Tudo se mantem *no statu quo ante*.

Quanto ás Juntas locais das Velhas Conquistas, estas exercem, livremente, nos limites legais, as suas atribuições; as das Novas Conquistas estão curtindo paciencia, esperando do Governo remedio para seus males.

As atribuições das juntas locais são modestas, como tambem modestas a esfera da sua acção e a sua base territorial, perfeitamente delimitada nas V. C, o que não sucedendo ás Juntas locais das Novas Conquistas, tem sido dificil o seu funccionamento; e por isso algumas delas cessaram a té o seu exercicio.

Nos termos das disposições expressas da Carta Organica, as eleições desses corpos deviam ser por freguezias civis, que, se não constavam ao tempo em que élas se fizeram, era licito fazel-as pelas sêdes de regedorias, que eram constituidas por freguezias, como s e depreende, tanto da legislação anterior como da vigente; todavia, devido ao criterio errado que, então, se adoptou para as mesmas eleições tomando-se por base as freguezias eclesiasticas resultou dali a anomalia de se constituirem as juntas em alguмas partes, por grande numero de freguezias, e em outras por concelhos inteiros em flagrante autinomia com a letra expressa da Carta Organica e sobre tudo absurdo por envolver na pratica actos de flagrante iligitimidade, conforme expressões autorisadas do mencionado ilustre vogal sr. Bragança.

Se não por legalidade ao menos para decoro das instituições nacionais, não convem manter-se êste estado de cousas.

Objectar-se-há, talvez, com o argumento de que o Governo ao tempo em que se procedera ás eleições das juntas locais, como não conhecesse outra divisão territorial a não ser a das freguezias eclesiasticas, optou por estas; mas isto não colhe de forma alguma, pelo que deixamos exposto.

A criação das juntas locais não è invenção da Carta Organica, foi do Derecto de 24 de Outubro de 1913, em substituição das juntas da paroquia, como medida urgente e indispensavel, afim de expurgar, *desde já o elemento eclesiastico daqueles corpos por ser imcompativel com principios fundamentaes do regime republicano nacional*, autorisando ao mesmo tempo aos governadores da provincia fixar os limites de cada junta local num raio maximo de 10 quilometros

Ora, se o Governo, apesar de uma medida urgente, durante um periodo de quatro anos e pico não se importou de fixar os limites dessas circunscrições, não é o publico quem deve expiar as culpas

Agora, porêm, que o território se acha dividido pela Port. Prov. n.º 851 de 24 de Setembro de 1919 esperamos do Governo medidas urgentes que normalisem a situação das juntas das N. Conquistas.

Gurudas

ECOS & CRITICA

Selos postais

Tivemos uma *batalha* para remeter os nùmeros da edição passada para a India inglesa, por falta de sêlos, no dia 8 do corrente

Não só não havia sêlos de um real e meio mas tambêm os de um real em quantidade suficiente, o que nos derivou graves prejuisos.

¿ Quem responde por isto ?

¡ O sr. Antão, chefe da estação telegrafo-postal de Quepêm ou o seu superior sr. Pereira Batalha?

Ninguem, naturalmente !

E viva a *decisão* da *confusão* da *fusão!*

Tecnico agricola

...Deve ser escolhido pelo mênos um da classe hindú para ser subsidiado no Colegio de Agricultura, de Poona.

As razões que militam a favor da mesma escolha, expo-las hemos no numero imediato que hoje não temos espaço suficiente.

Extraordinario!

Foi nomeado um juri extraordinario para examinar os alunos da Escola Normal, com a exclusão dos professores do mesmo estabelecimento.

¿ Porque ésta extraordinaria ... *extraordinariedade* ?

¿ Será por causa da sindicancia, que fôra decretada na governação passada contra o professorado da referida Escola ?

Mas ninguem sabe, até hoje o que deu em resultado a tal espalhafatosa sindicancia ... nem nunca o saberá, talvez !

O que, porêm, não faz senti-

भारत

गुरुवार चैत्र कृ० ११ शी. १८४२.

सद्यस्थिति व परदेशगमन

परदेशगमन ह्मणजे काय? व त्यापासून होणारें हित कोणतें? ह्या प्रश्नाचें उत्तरें देण्यापेक्षां तें प्रत्यक्ष कृतींत आणून आपली प्रगति करून घेतलेल्या जपानाकडे बोट दाखविल्यास त्यांतील रहस्य ज्यास्त सुलभ प्रकारें कळं येईल. व इतकें दूरच उदाहरण सोडून दिलें तरी, ब्रिटिश भारतांतील आपल्याच हिंदु बांधवानीं त्यापासून किती फायदे घेतले हे आम्ही ऐकून जाणतो आणि आमचच शेजारी ख्रिस्ती, परदेशगमनाचा, आपल्या हाताकडे किती उपयोग करितात हें आह्मास पाहून माहित आहे. मात्र, त्यांतील महत्व समजूनदेखील न उमजल्यासारखें आचरण, एक दोन अपवाद सोडून दिल्यास, एकंदर हिंदुसमाजाकडून होत आहे, असें ह्मणण्यापासून त्यास वाईट न वाटता खऱ्या स्थितीबद्दल खेद वाटल्याशिवाय राहणार नाहीं, अशी आशा करितों. कित्येक गोष्टी अशा आहेत कीं त्या कितीहि नको असल्या तरी ओघानें प्राप्त झाल्याशिवाय राहत नाहींत.

तूर्त प्राप्त झालेल्या आर्थिक स्वराज्याचें दृश्य चिन्ह जें कोंसेल्य दु गोव्हेर्नु, त्यांतील आजपर्यंतच्या कारकिर्दीवरून असें दिसून येतें कीं, त्यापासून हिंदूंचा कोणताच फायदा झाला नाहीं. व आहे तशी स्थिति कायम टिकल्यास पुढें देखील फायद्याची आशा करणें व्यर्थ आहे. दुसऱ्या बाजूनें, कोंसेल्य दु गोव्हेर्नु ह्मणजे, राजरोस, पोर्तुगीज सत्ताधाऱ्यांची मनें आपणास पाहिजे त्या बाजूनें वळविण्यासाठीं, नेटीव ख्रिस्ती लोकांच्या हातांत दिलेलें एक साधन होय असें वाटतें. न पेक्षां, गोवें हें मुख्यतः ख्रिस्तीधर्मी आहे असें ह्मणण्याचें धाष्टर्य एका ख्रिस्ती प्रांतबंधूस होतेंना! त्यांच्या ह्मणण्यावर वस्तुस्थित अवलंबून नसली तरी, पुढें, त्याकडून हिंदुसमाजाची कशी काय वोळवण होणार हें सहज अनुमान करितां येण्यासारखें आहे. तात्पर्य सांगावयाचें काय तर आधींच आपल्या बाजूचा स्वार्थ साधण्यास टपलेले ख्रिस्ती लोक, पोर्तुगालांत उच्च प्रतीचें शिक्षण मिळवून आलेल्या ख्रिस्ती कामदारांची नेमणूक सर्रास करून जगाच्या दृष्टीनें न्यायच करितील पण, हाडीमासीं खिळलेल्या हिंदुधर्मद्वेषपणामुळें हिंदूंच्या हक्काची पायमल्ली करण्यात कितीहि अन्याय करावा लागला तरी त्यावर न्यायाचा रंग चढवून शक्य त्या बाबतींत हिंदूंस कायमचें दास्य करण्यास लावण्यासाठीं पराकाष्टा केल्याशिवाय राहणार नाहींत. ह्मणूनच, त्यांच्या बरोबरीनें काम करण्यासाठीं, त्यांच्या इतकेंच ज्ञान मिळविण्यासाठीं, आज परदेशगमनाशिवाय राजकीयदृष्ट्या अन्य तरणोपाय नाहीं. आजपर्यंत गोव्यांतील हिंदूंनीं शिक्षणाच्या कांहीं बाबतींत अघाडी मारिली आहे. पण तो अपुरा विजय होय. अपुरा विजय ह्मणजे बहुतेक अपजय आहे!

आतां, आर्थिकदृष्ट्यासुधां परदेशगमन आज गोव्यांतील हिंदूंस अपरिहार्य झालें आहे.

भीड खर्चून पात्रता आणिली ह्मणजे, कर्तबगार माणसें मागें राहिलेलीं पाहून, सगळ्या प्रजाजनांच्या मनांत सरकारविषयीं अपूज्य बुद्धी उद्भवणें साहाजिक असतें. व दुसऱ्या बाजूनें, ना लायक माणसें कामावर रुजू झालीं ह्मणजे, त्याकडून न झेंपणारें ह्मणून अपुरें राहिलेलें काम करण्यासाठीं दुसऱ्या माणसांची आवश्यकता भासूं लागते व अशा तऱ्हेची ही परंपरा येथेंच न थांबतां, कधीं न संपणारी कोंकुणांची शृंखला वृद्धिंगत होते अर्थात कामगार लोकांचा पगारहि वाढत जाऊन, भीड खर्चून नेमण्यात आलेले कामदार, राष्ट्राची भीक वाढविण्यास कारणीभूत होतात. ह्या गोष्टी आर्थिकस्वातंत्र्यप्रधान स्वराज्यात सुधारतील अशी आशा वाटूं लागली आहे. पण ती पुरती होण्याचीं चिन्हें बाजूस राहून निराशेचा झुळक जाणवत आहे असें मोठ्या दिलगिरीनें ह्मणावें लागतें. कर्तबगार माणसें हुद्द्यावर चढतच नाहींत, असें या ह्मणण्याचा अर्थ नसून, केवळ जे एखादि क्षुल्लक पण विशेष सवलत असल्यामुळें, हुषार माणसांपेक्षां वाकबगार समजले जातात अशाच नालायक माणसांच्या नेमणुकी संबंधानें, जातां जातां, खेद प्रदर्शित करण्याचा मुख्य उद्देश आहे असें सहृदयांनी कोणासहि वाटेलच. पण हेंच पाहणें आहे कीं, भीडेमुळें सुखी झाले तरी तिची सख्खी बहीण जी भीक ती परंपरेनें राष्ट्राच्या पदरांत पडल्याशिवाय राहत नाहीं. ह्याचें प्रत्यंतर आज आपल्या राष्ट्रांत भरपूर सांपडतें.

ख्रिस्ती लोकांची मिजास स्वतःच्या घरापेक्षां परकी घरांत चांगली चालत असल्याचें उदाहरण ह्मटलें ह्मणजे त्यांच्या वसाहती होत व त्या लोकांच्या देखरेखालीं तयार झालेले आमचे ख्रिस्ती प्रांतबंधु तर कर्तबगारीस योग्य दिशा लावण्यासाठीं परदेशगमन करितात. पण हिंदूंची स्थिति तशी नाहीं. युरोपीयन संस्कृतीचा बराच परिणाम झालेला दिसून येत असला तरी परदेशगमनासाठीं पाऊल बाहेर टाकण्याचा विचार न करितां, येथेंच राहून परदेशगमनाचें पुण्य मिळवूं पाहतात!

लढाईच्या वेळीं आपल्या मातृभूमीच्या रक्षणासाठींसुधां, आईच्या एकुलत्या एका मुलास सरहद्द ओलांडतां येत नाहीं. तर, एकुलतेपणामुळें ह्मणा किंवा इतर कोणत्याहि अपरिहार्य कारणामुळें ह्मणा, ज्यास परदेशगमन करणें शक्य नाहीं त्या विषयीं आमचें कांहींच ह्मणणें नसून, ज्या कोणास वरील प्रकारची आडकाठी नाहीं अशा तरुणांसच परदेशगमन करण्याविषयीं आमचें कळकळीचें सांगणें आहे.

धार्मिक अडचणींची सबब आज तरी सांगतां येत नाहीं. परदेशगमन केलेल्यास समाजाकडून उपसर्ग होण्याची भीत सुदैवानें कमी होत चालली आहे. त्याच प्रमाणें धर्माध्यक्षांकडून ह्या बाबतींत स्वीकारण्यांत येत असलेलें मौन संमतिदर्शक आहे असें त्यांच्याच कृतीवरून सिद्ध होतें. इतकेंच नसून, एका धर्माध्यक्षाकडून अमेरिका, इंग्लंड या ठिकाणी फिरत आलेल्या चक्रवर्ति शिष्योंच्या नुकत्याच झालेल्या स्थापनेवरून असेंच वाटूं लागतें कीं, परदेशगमनानें देखील गोष्टीसुधां महत्व येतें, मग मानवी कृतींस आल्याशिवाय कसें राहील? ह्मणून, राजकीय, धार्मिक, आर्थिकदृष्ट्या आवश्यक असलेल्या परदेशगमनापासून आपलें पाऊल मागें घेऊं नये असें हिंदूंस अगत्याचें सांगणें आहे.

स्फुट विचार.

तांदूळ! तांदूळ!!:—कंट्रोल सुटून तांदळांच्या अपुऱ्या पुरवाठ्यमुळें उत्पन्न झालेला लोकक्षोभाचा वणवा विझेल व जिकडे तिकडे 'क्षुधाशांती'चें साम्राज्य पुन्हं स्थापित होऊन गरीब जनतेचें मन पोटांपेक्षां मोठ्या अशा हरएक राजकीय बाबतींत गुंतेल अशी आमची, कंट्रोल सुटल्याची 'आनंददायक' बातमी ऐकून, समजूत झाली होती. परंतु दुःखाची गोष्ट कीं, कंट्रोलचे अरेरावी अतएव असह्य निर्बंध दूर होताच ज्या ज्या व्यापाऱ्यानीं मोठ्याप्रमाणावर तांदळाची खरेदी केली होती त्या त्या व्यापाऱ्याचा तो माल सरकारच्या अनुदार धोरणामुळें कस्टम केल्याशिवाय कुजत पडलेला आहे! आमच्या नोकरशाहीचा कल असा दिसतो कीं, कंट्रोल निजधामास जाण्यापूर्वी जो कुसक्या नासक्या तांदळाचा भक्कम पुरवठा यालेस्वाव कंपनीनें करून ठेवला होता तो संपून सदरहू कंपनीरूपी सरकारच्या या 'वरदपुत्रा'ची नफ्यासकट रक्कम उभी झाल्याखेरीज इतर व्यापाऱ्याच्या तांदळास बंधमुक्त करावयाचें नाहीं! उक्त कंपनीचा पुरवठा केव्हां संपेल तो संपो; पण त्या पूर्वी प्रखर महागाईच्या जड दडपणाखालीं चेंगरून गरीब जनता आपले प्राण न संपवो ह्मणजे झालें! गरीब जनतेच्या प्राणापेक्षां सरकारास वरील कंपनीचा हितसंबंध ज्यास्त महत्वाचा वाटावा या सारखें देशाचें दुसरें दुर्दैव नाहीं. दशरथानें ज्याप्रमाणें 'राम! राम!' ह्मणून आपला देह ठेविला त्याप्रमाणें आमची गरीब जनता 'तांदूळ! तांदूळ!' बडबडून देहत्याग न करो इतकेंच पुन्हा एकदा इच्छून सध्या या निर्जीव विषयाची रजा घेतों.

मिलटरी खातें:— येत्या जुलई महिन्याच्या पहिल्या तारखेपासून पोर्तुगीज इंडियाच्या मिलटरी खात्यांत महत्वाच्या सुधारणा अमलांत येणार असून त्यामुळें सरकारी तिजोरीस ४० कोंतांचा ह्मणजे एक लाख रुपयांपेक्षां ज्यास्ती फायदा होईल, हें सध्याच्या उधळपट्टीच्या काळांत 'दगडापेक्षां वीट मऊ' या न्यायानें आमच्या वाचकांस कळविण्यास आनंद वाटतो. वरील सुधारण्याच्या ठरावाचें सर्व श्रेय सांप्रतच्या गव्हर्नर साहेबांस असून, त्यांच्याच खटपटीनें मागें निर्दिष्ट केलेला फायदा घडून येणार आहे. अशाच प्रकारच्या धोरणाचा एकंदर खात्यात अवलंब करून तिजोरीच्या तूटरूपी समंधास गाडण्याचा देशोद्धारक प्रयत्न आचरल्यास, साहेबमजकुरांस येथील जनतेकडून सर्व बाजूनीं धन्यवाद मिळाल्याशिवाय खास रहाणार नाहींत. परमेश्वर करो आणि सि. मोराईस यांस हें इष्ट कर्तव्य बजावण्याचें सामर्थ्य प्राप्त होवो, असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

अयोग्य विधानः— आमच्या स्थानिक पार्लमेंटच्या एका बैठकींत एका वयोवृद्ध नामदारानें 'गोमांतक हें क्रिस्ती धर्माचें माहेरघर आहे' अशा अर्थाचें एक विधान ठोकून दिलें. वरील नामदारांची 'री' ओढणारे गोमांतकांत थोडथोडके क्रिस्तानुयायी आहेत असें नाहीं. त्या सर्वांचें ह्मणणें किती अयोग्य व बेजबाबदार आहे, हें आमच्या गेल्या अंकांतील पोर्तुगीज अग्रलेखांत आम्ही सप्रमाण सिद्ध केलेंच आहे. त्याचा सारांश असाः गोमांतकांतील पोर्तुगीज रहिवाशांत हिंदु, क्रिस्ती, मुसलमान व नास्तिक अशा चार धर्मांच्या लोकांचा समावेश होतो. पैकीं निम्यापेक्षां ज्यास्त लोक हिंदुधर्माचे असून यांत मुसलमान व नास्तिक लोक मिळविले असतां 'पवित्र, शास्त्राभिमान्याची संख्या एकंदर लोकसंख्येच्या निम्यापेक्षां कितीतरी कमी ठरेल. इतकेंहि असून ही गोष्ट ध्यानांत ठेविली पाहिजे कीं, नवीन काबिजादींतील बहुतेक लोक केवळ वरपांगी क्रिस्ती असून, आचरणानें ते निवळ हिंदु आहेत. या पोर्तुगीज लेखाच्या अनुवादावरून क्रिस्ताच धर्माभिमान्याच्या उपारनिर्दिष्ट विधानाचा फोलपणा वाचकांच्या मनात बिंबण्यास सदरहू विषयाचा ज्यास्त ऊहापोह करण्याचें आह्मास प्रयोजन दिसून येत नाहीं. मात्र नास्तिकांस देव जरी नसला तरी 'धर्म' असतो या गोष्टीकडे वाचक दुर्लक्ष करणार नाहींत अशी आमची अटकळ आहे.

शेतकी शिक्षणः— ओसाड जमिनी लागवडीस आणून व नवीन शास्त्रिय प्रयोगानुरूप थोड्या श्रमात व थोड्या पैशांत ज्यास्त उत्पन्न पैदा करून गोव्यात धान्य समृद्धि व्हावी एतदर्थ इकडे शेतकी शास्त्रज्ञ आणण्याचें सरकारनें योजिलें आहे. त्यांकरवीं इकडील मागसलेल्या शेतकरी वर्गास तिचें सशास्त्र ज्ञान करून देऊन शेतीभातीची चांगली वाढ व्हावी आणि इकडील तरुणांनीं तें शिक्षण संपादन करावें ह्मणून ही योजना सरकारानें अमलात आणण्याचें ठरविलें आहे. शेतकी शिक्षणाच्या प्रयोगासाठीं पाहिजे असलेली आउतें व इतर सामान्य विकत घेण्याकरितां दहा हजार रुपयांची भरपाई गोव्यांतील सगळ्या ग्रामस्थ मंडळ्यानीं आपआपल्या उत्पन्नाच्या मानानें करावी असें फर्मावून ४–५ हुशार तरुणांस हें शिक्षण मिळविण्यासाठीं एखाद्या उच्च प्रतीच्या शेतकीच्या कालेज्यांत पाठवून त्यांस शिष्यवृत्या देण्याचें सरकारनें आंगावर घेतलें आहे; व मिळविलेल्या ज्ञानाचा फायदा आपल्या देशबांधवांस करून देण्याचें अभिवचन त्या विद्यार्थ्यांकडून घेण्यात येणार आहे. आह्मांस हा प्रयत्न फार स्तुत्य वाटतो. फार काळापासून, कसलीच सुधारणा न होतां, रेंगाळत असलेली आमची शेती कसें व किती प्रमाणानें उत्पन्न देत आहे, हें आम्ही सांगितलें पाहिजे असें नाहीं. शास्त्रीय प्रयोगांतीं आमच्या शेतींत अमुक फेरफार झाले पाहिजेत व इकडील जमिनींस अमुक प्रकारचें खत पाहिजे हें ठरून व त्यामुळें वाढलेलें उत्पन्न शेतकरी वर्गाच्या नजरेस येऊन शेतकीविषयींची जिज्ञासा जर आमच्यांत उत्पन्न झाली तर खरोखरच सरकारानें इकडील रोगग्रस्त शेतीस रामबाण औषध दिल्यासारखें होईल. शिक्षकवर्गांत एखादा तरी हिंदु इसम असावा अशी आमची विनंति आहे. आमच्या सांपत्तिक स्थितीचा प्रश्न सोडविणें झाल्यास एकंदर ओसाड जमिनी लागवडीस आणणें, शेतींत सुधारणा करणें इ. प्रयत्नास लागलें पाहिजे.

मडगांवचें 'मालावृत्त' येत्या अंकांत प्रसिद्ध केलें जाईल.

ANO V.—NUMERO 5 —1920 QUEPEM, QUINTA—FEIRA 22 DE ABRIL

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २२ माहे एप्रिल सन १९२० अंक ५ वा.

UM INQUERITO

E' doutrina assente que para se aprender *comme il faut* uma lingua extranha é mister conhecer bem a lingua materna.

Quem não tiver noção exata da lingua que lhe é familiar, não poderá, portanto, aprofundar-se na beleza e segredos literarias da lingua extranha em que pretender instruir-se.

Eis a razão porque o governo británico tem, invariávelmente, aplicado a diferentes provincias em que se divide o vasto império industanico, a norma da obrigatoriedade do ensino de cada uma das linguas maternas daquelas provincias, não sendo admitido em nenhuma escola inglesa quem não provar ter, por documentos autenticos, conhecimento da sua lingua materna.

Infelizmente, porêm, entre nós, tal principio salutar não se respeita, resultando disto haver muito *diplomado* nativo sem conhecer ... o português.

E' claro que o referido estado de cousas não honra a ninguem, nem aos governantes nem aos governados, urgindo porisso, que uns e outros procurem, a breve trecho, desfaze-lo, para o brilho d'acção colonizadôra do grandioso e magnánimo Portugal.

Comprovada, pois, a necessidade da obrigatoriedade do ensino das linguas maternas, torna-se, naturalmente, necessario difinir as bases sôbre que se deve assentar a resolução do problema da mesma obrigatoriedade.

Antes de registar, porem, a sua despretenciosa opinião sobre o assunto, o *Bharat*, abre nêste lugar, um inquèrito com o seguinte questionario:

¿ Quantas e quais são as linguas maternas dos nativos da India Portuguesa?

¿ Qual é a maneira mais economica e rapida de se conseguir a obrigatoriedade do ensino das mesmas linguas?

E, finalmente, ¿qual deve ser a forma de angariar o professorado para o ensino de cada uma das referidas linguas ?

Tem palavra sôbre o assunto todo aquele que se empenhe em ver traduzida em facto a obrigatoriedade de que se trata.

Colhidas as respostas que nos parecerem suficientes para apreciarmos a opinião pública, faremos, ultimamente, pùblico o nosso modesto modo de vêr sobre o questionario. Até lá, esperamos que os dirigentes da opinião pública não perderão o ensejo por nós proporcionado de remeter-nos, resumidamente, o producto das suas lucubrações sobre o assunto.

DARDOS & CARDOS

Moralisando..

O nosso *patrão* sr. dr. Jaime de Morais, lá em Mormugão botou, ex-catedra, uma fluente fala, ferrando um puxão de orelhas nos que tem a inveterada mania de *zaragetear* contra o patriòtico aumento de impostos para milhoramentos.

Bem merecida lição aos impertinentes *zaragateiros*, pois todos sabem que o nosso *rico* paiz está a nadar numa maré cheia de moedas ... de papel e do arroz pôdre dos srs. Elisbão e Cia, estando, portanto, nas condições de *matar-se* pelo Estado e *son père* ésta brilhante pèrola da ex-coroa portuguesa.

Nossos calorosos *bravos* ao bravo passo de sua exa. o sr. dr. Morais, no sentido directo de *moralisar* tais fanfarrões ...tortos.

Aumentos...

Decididamente, estamos numa epoca em que tudo tende a aumentos. E' a *gripe* de aumentos que está invadindo o Paiz.

Aumentam as exigencias da D. Barriga, aumenta o arroz podre, aumentam os vencimentos, aumenta a carestia, aumenta a tolice, aumenta ... Atè a propina liceal aumentou, como a sêde do Agasti, personagem do *Bharat* (poema èpico) que, numa assentada, sorveu o Mar todo deitando depois toda a agua pelo orgão competente, que porisso è salgada.

Com tal febre de aumentos que aumentam aumentativamente, parece que tambem aumentará a nossa aumentativa ...bancarrota.

Viva, pois, a *gripe* de aumentos!

ECOS & CRITICA

Selos postais

Ainda, da vèz passada, sofremos prejuisos por falta dè selos dum real e meio.

¿ Que havemos de dizer mais ?

Parece que o serviço telegrafo-postal proclamou o *bolchevismo* russo, graças à pericia organisadora do sr. Batalha.

¿ *Antão*, nunca acabará essa *confusão* ?

Ora bolas !

Agradecimento

Sumamente, penhorados agradecemos as felicitações e palavras de incentivo que nos dirigiram, de diversos pontos do Paiz, os amigos sinceros do *Bharat*, pelo reaparecimento dêste.

São tão numerosas as cartas de felicitações, que só nos é possivel agradece-las por este meio, pelo que pedimos mil desculpas aos nossos amaveis amigos.

Digno de louvor

E'-o o sr. prof. Ramacrisna Pamlà Naique que, durante algum tempo, regeu a escola primaria de Loliem.

O prof. Naique tantos esforços envidou em prol da instrução que a referida escola que, antes de sua vinda, era ,apenas frequentada por quatro ou cinco estudantes, chegou a ter mais de 50 alunos, graças à intensa propaganda que o mesmo inteligente professor promoveu nos pais de creanças, logo que tomou conta do honrado lugar de professor da mesma escola.

Ao deixar a mencionada escola, o sr. Ramacrisna foi alvo duma pomposa manifestação em que tomaram parte cavalheiros de todas as raças e castas, tendo-lhe sido oferecida uma medalha de oiro por intermèdio do reverendo pe sr. Caeiro, digno capelão.

Nossas felicitações ao sr. Nai. que pelos loiros que acaba de colher, mercê do seu patriotismo.

Pelos correios

Com êsta epigrafe recebemos uma carta que bem traduz a indignação do seu autor pela *confusão* que o sr. Pereira Batalha criou em volta do serviço postal e tèlegrafico.

O importante bissemanário de Margão, *A Terra* esmiuçou, com provas irrefragaveis, a acção desorganisadôra do sr. Batalha. E, todavia, sua exa. està, impunemente, obrando suas proesas de se lhes tirar chapeu.

¡ A que degradação não tem chegado tudo isso !

Terá isso fim?

Mas leiamos a mencionada carta de quem se oculta sob o seu donimo de *Simplicio*

...Sr. *Redactor*

Pelos modos parece que não hà quem veja, quem se interresso. pelo importante ramo de serviço de correios e telegrafos que com a entrada do novo

व्याख्यानानंतर झालेल्या उपवक्त्यांच्या भाषणांमुळें व विशेषतः अध्यक्ष ना. बाबासाहेब कामत (दोन्ही दिवस यानांच अध्यक्ष नेमण्यांत आलें होतें) यानीं त्यावेळीं बजावलेल्या अविकृत कामगिरीमुळें सर्वांच्या कायमच्या आठवणींत रहातील यांत शंका नाहीं. ह्याच दिवशीं दुपारीं संस्थेच्या सभासदानीं अध्यक्ष व इतर पाहुणेमंडळी यांना थाटाची ॲटहोम पार्टी दिली. या दिवशीं संस्थेचा दिवाणखाना उत्तम रीतीनें शृंगारला होता. मध्यें एक टेबल आडवें मांडून दोन बाजूंला टेबलाच्या दोन रांगा ठेविल्या होत्या. टेबलावर फ्लावर पॉटस ठेऊन ठिकठिकाणीं सुवासिक पुष्पांच्या माळा लटकावल्या होत्या. वरती नित्याप्रमाणें पंखे फिरत असल्यामुळें बाहेरचा ताप नाहींसा झाला होता. प्रत्येक खुर्चीवर नंबर टाकून त्या नंबरची टिकिट निमंत्रित गृहस्थास दिली होती. ती टिकीट दाखवून पाहुण्यानें आंत यावें व नेमलेल्या खुर्चीवर बसावें, असें ठरलें होतें. ठरल्याप्रमाणें ४॥ वाजण्याच्या आधींच सर्व मंडळी हजर झाली व अगदीं शांतपणें आपापल्या जागीं जाऊन बसली. चहापानास आरंभ करतांना मडगांवचे नागरिक व येथील सुप्रसिद्ध व्यापारी रा. यशवंत विष्णु नाईक यांनीं अभिष्ट चिंतनपर थोडक्यांत भाषण केलें व असा सुप्रसंग आणून दिल्याबद्दल नामदार कामत, इतर पाहुणे मंडळी व संस्थेचे सभासद यांना दीर्घायुष्य चिंतिलें. उत्तरादाखल भाषण करतांना नामदार कामत ह्मणाले कीं, आज दोन तीन दिवसांच्या अवधींत उत्सवाचा कार्यक्रम, तो व्यवस्थितपणें घडवून आणतांना चालकांकडून वडून येणारी शिस्त, कोणतेंही काम स्वयंसेवकभावानें करण्याची मंडळीची तयारी, परस्पर प्रेम, पुढाऱ्यांविषयीं आदर आणि नीतिमान, स्वालंबी व तळमळीची अशी तरुण पिढी करीत असलेले श्रम पाहून माझ्या मनावर फारच अनुकूल परिणाम झाला. असल्या प्रसंगीं तर आपण दारूशिवाय नुसत्या चहानें अभिष्टचिंतन (beber saude) करतां येतें हें दाखविल्याबद्दल मी आपलें कौतुक व अभिनंदन करतों. नंतर इतर कांहीं वक्त्यांचीं समयोचित भाषणें होऊन नामदार कामत, हिंदुस्थान व रिपब्लिक यांच्या नावें त्रिवार viva घालून अत्यंत उत्साहापूर्वक समारंभ आटोपला.

चहापार्टीचा समारंभ इतका शिस्तवार शांत, उत्साहवर्धक व यंत्राप्रमाणें व्यवस्थित झाला कीं, जमलेल्या सगळया परकी मंडळीनें, ' गोमांतकांत तरी हा समारंभ अपूर्व व अनुकरणीय आहे' असे उद्गार काढिले, त्या बद्दल मत्सर वाटूनच कीं काय या प्रसंगीं झालेल्या भाषणांत नामदार कामत यानीं परका मंडळीसह सर्व ज्ञाती यांचें सहभोजन व्हावें असा उपदेश केल्याची एक पोलकल्पित बातमी एका मडगांवकरानें मुमुक्षू'च्या धार्मिक बाजारांत पिकविली आहे.

नसतींच विधानें लोकांच्या गळीं बांधून पर न उच्चारलेले शब्द उपदेशिले आहेत असें रचून सांगण्यांत या माणसाला काय कमाई मिळाली अगर कोणत्या दिवसाचा खपा भरून येण्यांकरितां त्यानें हें शतकृत्य केलें समजत नाहीं ! सहभोजन करणें पाप आहे, नामदार साहेबांचें मत या गोष्टींस अनुकूलहि असेल; पण मुद्दा हा कीं गोमांतकच्या त्यांच्या कोणत्याहि भाषणांत हा प्रश्न आला नव्हता. नामदारांच्या भाषणांत कोणकोणते मुद्दे आले होते तें चिवडा कडबोळीं फस्त करण्यांत चूर झालेल्या मडगांवकरास नीटसें कळलें नाहीं, असें वाटतें. नामदारसाहेबांनीं ' दारूशिवाय अभिष्ट चिंतन करतां येतें हें या समारंभापासून शिकण्यासारखें आहे ! असे काढलेले उद्गार या ; मडगांवकरानीं ऐकले नाहींत काय ? बाकी आपलें नाक कापून दुसऱ्यास अपशकून करण्याचें तत्व किती अनिष्ट व परिणामीं घातक आहे हें दासबोधांतून उत्तम दाखविलें असल्यानें तो निर्विकार चित्तानें वाचण्याची आम्हीं त्यांना शिफारस करतों. असो, अशा रीतीनें आज निरुपायास्तव पुनः कडक चहा त्यांना अर्पण करावा लागला, याचें वाईट वाटतें.

चवथ्या दिवशीं, पणजी येथील प्रसिद्ध वकील व दैनिक ' उ हेराल्द 'चे संपादक दोतोर सालिस द आंद्राद यांच्या हस्तें, खिस्तलोकव सी दोतोर पावलीन दीयस यांच्या तसबिरीचा अनावरण विधि झाला. त्या प्रसंगीं प्रो. बाबुसो शंकर कामत यांचें पोर्तुगीजींत व रा. दत्तात्रय व्यंकटेश पै यांचें कोकणींत अशीं दीयस यांच्या गुण वर्णनपर सुश्राव्य भाषणें झालीं. त्यांत त्यांनीं दोतोर पावलीन यांची कवि, विद्वान, शिक्षक व सद्गृहस्थ या नात्यानें केवढी श्रेष्ठ योग्यता होती याचें उत्तम दिग्दर्शन केलें.

पांचव्या दिवशीं प्रो- गोविंद चिमणाजी भाटे, यांचें ' विवाह–मीमांसा ' या विषयावर व्याख्यान झालें. विवाहाची संस्था केव्हांपासून, अस्तित्वांत आली, विवाह किती प्रकारचे आहेत वगैरे मुद्यांचें तात्विक विवेचन केलें.

सहाव्या दिवशीं रा. विठ्ठल सदाशिव सुखठणकर यांचें 'पाश्चात्य प्रगति व पौर्वात्य सुधारणा' या विषयावर पोर्तुगीजमध्यें झालें. इतक्या तरुण वयांत आणि त्यांतहि परकी भाषेंत सरस वक्तत्व, सुंदर विषय मांडणी, मार्मिक विवेचन, भरपूर माहिती व अभ्यासी वृत्तीनें सांठविलेलें ज्ञान या गुणामुळें सदर व्याख्यानहि इतरांप्रमाणेंच लोकप्रिय झाले. यांच दिवशी प्रो. वसंतराव नाईक, एम. ए. यांनीं एकंदर मालेचा समारोप केला. नंतर आभारप्रदर्शन वगैरे होऊन मालेचा कार्यक्रम आटोपला. यंदा व्याख्यान मालेसंबंधानें सर्व गोमंतकांत उत्साह वाढला असून जिकडे तिकडे लोकांच्या तोंडीं हाच विषय होऊन राहिला आहे याचें सर्व श्रेय यंदाचे अध्यक्ष नामदार बाबासाहेब कामत व इतर मुंबईकर मित्रमंडळी यांना आहे.

के. अ. नाईक
(से. सा. ब्रा. स.)

योग्य पारितोषिक

लोलयें–काणकोण येथील प्राथमिक शिक्षणाचे माजी प्रोफेसर श्री. रामकृष्ण पा. नाईक यांस तेथील सर्व जातींच्या व पंथांच्या लोकांकडून सुवर्णपदक अर्पण करण्यांत येऊन, प्रोफेसर मजकुरानीं तेथील मुलांच्याशिक्षणाप्रीत्यर्थ बजावलेल्या लोकहितवर्धक कामगिरीबद्दल आदर व्यक्त करण्यांत आला, हें कळविण्यास आह्मांस आनंद वाटतो. प्रोफेसर नाईक यांचें धोरण इतर शिक्षकानींहि अवलंबिल्यास शिक्षण प्रसाराचा प्रश्न सुटण्यास ज्यास्ती कालावधि लागणार नाहीं, अशी आमची खात्री आहे.

भारत

गुरुवार वैशाख शु० ४ थी. १८४२.

कर आणि गव्हर्नर

कोणत्याहि विषयाचें पूर्ण ज्ञान संपादन न करतां त्यावर मत देण्यास धजणें ह्मणजे शुद्ध आततायीपणा करणें होय. त्यांतहि मत देणाऱ्याचा दर्जा जबाबदारीच्या उच्च पेहरावांत झळकत असला ह्मणजे तर त्या आततायीपणाला नांवच नाहीं ह्मटलें तरी चालेल. कसल्याहि गोष्टीसंबंधानें आपले विचार सार्वजनिक रीतीनें प्रगट करताना जबाबदार माणसानीं अर्थांत त्या गोष्टीचें सर्वांग दृष्टीनें मनन केलेलें असलें पाहिजे. असें नसेल तर दर्जाची जबाबदारी लोकमत क्षोभाच्या समुद्रांत सैंधवाप्रमाणें विरून जबाबदारीचा दर्जा लोकादराच्या उष्णतामापक यंत्रांत पूज्याखालीं उतरल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं, हें उघड आहे.

वरील विचार सुचण्याचें कारण, आमच्या उच्च दर्जा व ऊच्च जबाबदारी एवंगुण विशिष्ट मानलेल्या प्रांताधिपतीनीं मुरगांव येथें शहरसुधराई कमेटीच्या संस्थापनेच्या मंगल प्रसंगीं केलेल्या भाषणांतील एक अमंगल विधान, हें होय. सदरहू प्रसंगीं सिं. म.राइस यानीं असें जाहीर केलें कीं, गोमांतकांतील करदेणाऱ्यांची स्थिति दुसऱ्या कोणत्याहि राष्ट्रांतील लोकांपेक्षां ज्यास्त सुकर असून करांच्या वाढीविरुद्ध ऐकण्यांत येत असलेला आक्रोश निराधार आहे. इतकेंच नव्हे, तर तें नुसतें ढोंग असून त्यांत कांहींच सत्यांश नाहीं.

आमची अशी प्रामाणिक समजूत आहे कीं, गोमांतकांतील मध्यम 'कर'वाल्यांची —व यांचीच संख्या कोठेंहि विशेष असते —खरी 'घर' स्थिति ज्ञात असती तर साहेबबहाद्दरांच्या अधिकारी तोंडांतून उपरिनिर्दिष्ट अर्थाचें बेजबाबदार विचार कदापिहि निघते ना !

ज्यांच्या घराचे वांसे कर चुकते करणें अशक्य होऊन सरकारी जप्तींत फस्त होण्याच्या पंथास लागले आहेत, ज्यांच्या चेहऱ्यावरील तेज, मुख्य उत्पन्नाचा भाग कररूपानें राष्ट्राच्या सर्वग्रासी तिजोरींत गडप होत असल्यामुळें जीवितक्रम अत्यंत कष्टप्रद बनून, लोपत चाललें आहे, ज्यांचीं मुलेंबाळें करांच्या जड दडपणाखालीं चेंगरून पोटासाठीं कंठशोष करीत आहेत, अशांची स्थिति सुकर ह्मणणे ह्मणजे कोळशाचा रंग काळा नसून पांढरा आहे असेंच ध्वनित करण्यांसारखें नाहीं काय ?

घटकाभर अशी कल्पना करूं कीं, गोमांतकांतील लोकांची सांपत्तिक स्थिति समाधानकारक असून ज्यास्ती कर देण्याची त्यांस ताकद आहे. असें जरी मानलें तरी दिलेल्या करांचा उघड उघड दुरुपयोग होत असलेला नित्यशः कळून येत असतां त्यांनीं ज्यास्ती कर कां ह्मणून द्यावा ?

शेफर्ड कंपनीस दिलेला बोटीचा मक्ता स्वताच्या अंगावर घेऊन लोकांच्या सोयी वाढविण्यांचें सरकारनें अभिवचन दिलें. पण त्या अभिवचनाचें पर्यवसान गैरसोयींच्या रूपानें सध्या लोकांस जाचत आहे.

टपाल खात्यांत चालत असलेली 'अंदरकी बात' अवलोकनांत आली ह्मणजे कपाळ उठून जाऊन, अशीच अंधाधुंदी टिकली तर आमच्या देशाचें पुढें काय होईल ? असा प्रश्न मनांत येऊन, निरुत्साहानें अंगांतील रक्त थिजावयास लागते ! आणखीं किती तरी वरील विधानास पुष्टि आणणारीं उदाहरणें देतां येतील !

तात्पर्य, गोमांतकांतील 'कर'वाल्यांची सांपत्तिक स्थिति जरी समाधानकारक असती तरीसुद्धां वर नमूद केलेला दुरुपयोग प्रत्यहीं दिसत असल्यावरून कराच्या वाढीस त्यानीं भयंकर विरोध केला असता. सध्या तर लोक महागाईच्या भयंकर वणव्यांत होरपळत असून, ' उद्यांच्या दिवसा 'च्या घोर चिंतनेनें अगदीं त्रस्त झाले आहेत.

अशा विपत्तींत गोमांतकांतील करदेणाऱ्यांची स्थिति सुकर आहे, असें जाहीर रीतीनें प्रसिद्ध ठिकाणीं विधान ठोकणाऱ्या गव्हर्नरसाहेबांस गोमांतकाच्या अंतःस्थितीचें काडीइतकेंसुद्धां ज्ञान झालें नाहीं, असेंच मोठ्या खेदानें ह्मणावें लागतें-

स्फुट विचार.

सरकारी कर्ज:— गोवा सरकाराकडून गेल्या १० वर्षांपासून तों आजपर्यंत सरासरी ४–५ दां कोणत्या ना कोणत्या सार्वजनिक हिताच्या कामासाठीं ह्मणून, कर्जाची उभारणी करण्यांत आली आहे. त्या पैकीं अगदीं शेवटचें कर्ज, व्यापाराच्या सोईस दळणवळणाची साधनें असे जे प्रसिद्ध रस्ते ते दुरुस्त करण्याकरितां आणि ठिकठीकाणीं नवीन रस्ते बांधण्यासाठीं, उभारलें होतें. पण त्या कर्जाचा उपयोग भलत्याच ठिकाणीं करण्यांत आला,ह्मणजे फक्त सरकारी कामदारांच्या पगारांतच त्याची विल्हेवाट लागली, हें ऐकून कोणासहि सखेदाश्चर्य वाटल्यावांचून रहाणार नाहीं. सरकारी कामदारांचे पगार हे कांहीं अवांतर नसून ते योग्य अंदाज पत्रकांत खर्चीं कलमांत धरले जातात. असें असतां त्यांच्या पायीं सार्वजनिक हिताच्या कामीं काढलेल्या कर्जांची राखरांगोळी कां व्हावी व सरकारी तिजोरीस अशी ओहोटी कां लागावी याचा उलगडा होत नाहीं. फक्त इतकें मात्र अजमावतां येण्यासारखें आहे कीं, सरकारी पैशाचा योग्य उपयोग न होतां बेजबाबदार रीतीनें त्याचा विनियोग होत असतो या वरून हीं चिन्हें बऱ्याचीं नव्हत असें मोठ्या खेदानें ह्मणावें लागतें.

माला–वृत्त

मडगांवहून उपयुक्त ग्रंथमालेचे व्यवस्थापक कळवितातः "गोमांतक व इंग्रजी हिंदुस्थानांतील भागांतील सद्गृहस्थानीं मालेचे फार्म भरून पाठविण्यास सुरुवात केली असून दुसऱ्या आठवड्यापासून वर्तमानपत्रांत फार्म भरून पाठविणाऱ्यांचीं नावें प्रसिद्ध केलीं जातील.ज्या गृहस्थांकडून फार्म भरून रवाना झाले नाहींत त्यांनीं ते सत्वर पाठविण्यांची कृपा करावी. ज्या कोणा प्रांतबंधूंना मालेची उद्देश–पत्रिका, फार्म वगैरे पोंचले नसतील अशांनीं मेहरबानी करून तसें कळविण्याची तसदी घ्यावी. "मालावृत्तांत" जरूर तो खुलासा प्रसिद्ध होईल.

ANO V.—NUMERO 6 —1920

QUEPEM, QUINTA—FEIRA 29 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें–गुरुवार, तारीख २९ माहे एप्रिल सन १९२० अंक ६ वा.

CONSUMATUM EST !

O *Bharat* não recebeu, com aplauso, como os leitores devem ter concluido da sua atitude, a maravilhosa idêa de introduzir milhoramentos em Mormugão.

¿ Será porque êle não conheça as mil e uma vantagens que dimanarão ao Paiz, da grandiosa idêa do sr. Maravilhas, quando convertida em facto ?

Não. Somos, pelo contrario, daqueles que ardem em desejos de vêr milhorada a antiga cidade de Vasco da Gama.

Entendiamos, apenas, que a critica epoca que estamos a atravessar, não era propria para semilhante empreendimento que necessita, para ter bom exito de muito dinheiro, que, precisamente, nos falta mais, lacuna esta que se pretende preencher, onerando o contribuinte, cuja força contribuitiva, aliás, está já esgotada.

E, porque a situação do Zépagante não è de se agravar com incidência de novos impostos, quer directos, quer indirectos, è que fizemos vêr a extemporaneidade da idea de milhoramentos cuja utilidade, de resto, somos primeiros a reconhece-la.

O problema do *pão* è essencial, levando primasia ás demais questoìs dos interesses do Paiz.

Mas, justamente, tem-se discurado, a olhos vistos, a solução deste problema do *pão*, pondo-se todo o cuidado noutros assuntos que pela delonga nada tinham a perder !

Eis a razão, porque insurgiramo-nos contra a idêa do sr. Maravilhas, ou antes contra o aumento de impostos.

¿ Quem morre de fome, quem se debate, convulsivamente, nas exigencias da barriga, quem tem espirito absorvido, por completo, pelo cruel pensamento de, dia e noite, grangear os meios de subsistencia e existencia de sua familia, estarà lá nas condições de pagar mais impostos e antegosar a beleza da futura cidade ?

Se não, ¿ como è que poderá haver entusiasmo espontaneo pelos milhoramentos projetados ?

O sr. Governador Geral, porêm, entende que o contribuinte goëz é, *no justo apuramento de contas, um dos benificiados*! E' uma afirmação que não podemos deixar passa-la sem o nosso veemento protesto, ainda que modesto.

¿ E' *benificiado* o contribuinte cujos teres e haveres são tragados pelos impostos ja existentes ?

¿ E' *benificiado* o contribuinte que, no intervalo de 24 horas, toma não raro uma sò refeição para não incorrer no desagrado do fisco e de seus *cruèis* agentes ?

¿ E' *benificiado* o contribuinte que para pagar os impostos *queima* os pés para vender o que tem e...há de ter ?

¿ Não labora, nêstas condições, no mais crasso erro quem afirma ser *benificiado* o contribuinte goêz ?

Quem quizer conhecer de perto o contribuinte da India, que percorra, sem aparatos nem espalhafatos as Novas Conquistas e algumas aldêas das Velhas, comunicando-se com os sens habitantes-*proprietarios* e venha, depois, manifestar a sua sincera opinião sobre a *capacidade contribuitiva do povo indiano.*

Estamos certos que a opinião do mesmo observador atento não poderá estar, de forma alguma, de acôrdo com a do sr. Dr. Jaime de Morais.

DARDOS & CARDOS

Metal vil ?

Os chamados filòsofos são uns tolos rematados, sobretudo, quando falam no dinheiro que o batisam com o cognome de *metal vil.*

Pode lá isto ser ?

O dinheiro è *metal vil*?

Isto que não lembraria ao diabo, lembra aos filósofos !

Ora, se o dinheiro fôsse *metal vil*, ninguem teria a *vilesa* de *envilecer-se* pelo dinheiro para, depois, uma vez nas graças dêste *rei do mundo*, enobrecer a sua escura origem e adquirir ares da fidalguia ...*vil.*

¿ *Metal vil*, o dinheiro, êsse *padrão* que por sua *brilhante* influencia suplanta o fascinante poder do *hipnotismo*, *mesmerismo* e todos os *ismos* dêste mundo sublunar ?

E' com a agua do dinheiro que se rega a ùtil planta da burocracia; è com a pedra do dinheiro que se construi o edificio de *melhoramentos* de Mormugão; è com o elexir do dinheiro que o arroz podre se transforma em uma *belesá* de ...*hortaliSa.*

Numa palavra, o dinheiro eis *tudo* !

¿ Em que agua de bacalhau fica, portanto, o cognome de *metal vil*, dado ao dinheiro-sempre *vilmente* e num accesso da *vilesa* pelos que não sabem aprecia-lo *de perto* ?

Pois, o dinheiro eis *tudo* !

O resto é ...filosofia *rota.*

Outro oficio

O *Vidia-prassar* tem levantado uma formidavel campanha contra o *bazar* do jogo de azar e *banditismo* do alcolismo, propagado pelas tavernas que aumentam, embebedando todos e tudo.

Francamente, não podemos secundar a energica *zaragata* do orgão da liga da propaganea de instrução, pois sabemos de *visu* que dos jogadores e bebados é o reino dos ceus.

¿ Pois não vê o mesmo jornal que são santos os que jogam e os que bebem, sacrificando em prôl do seu *cúbico* e *cilindrico* ideal tudo, até a sua propria existencia cuja duração encurtam, com uma prodigalidade que faria meter dedo na bôca espantada ao conhecido filho prodigo da conhecida historia ... primaria ?

O jogo e o alcool são duas rodas da *borracha* da bicicleta que leva o jogador e bêbado para o inferno da degeneração, perdão, para o reino dos cèus do Omnipotente Baco, que hoje nos manda, depois dos *senhores abastados* do arroz pôdre que -diga-se de passagem-vai-nos, tambem, facilitando a conquista do *Nada.*

O *Vidia-prassar* que faça colheres de pàu, em vez de meter-se em tais *santos* assuntos.

E' um prato que lhe oferecemos, á mingua de *dados* e *espiritos* que os *Zotras* e tavernas nos bifaram, há já seculos.

Ta' bem !

Segredam-nos que o emprestimo contraido para a viagão

¡ Já vem agora o motivo, suficiente e chamente, ilucidado, porque achamos extemporánea a idea de milhoramentos de Mormugão ?

Mas *consumatum est*; e o que cá fica dito não demoverá ninguem de seus planos.

Embora !

Fique, ao menos, registada nas colunas do *Bharat* a justificação da nossa atitude em volta de milhoramentos e aumênto de impostos de que falamos.

....

Em todo o caso, fazemos votas para que se concretise, a breve trecho, a idea do sr. Maravilhas, já que, agora, não há quem a faça suspender.

भारत

गुरुवार वैशाख शु० १२ शी. १८४२.

संन्याशी पाहिजेत !

जगांतील कोणत्याहि राष्ट्रांत शिक्षणाचें महत्व फार मानलें जातें. शिक्षणाचा प्रसार होऊन जनता साक्षर झाली, ह्मणजे तें राष्ट्र खरें उन्नत झालें असें ह्मणतां येईल. परंतु ज्या राष्ट्रांतील जनता ह्या शिक्षणाला पारखी झाली, ज्या लोकांना शिक्षणाचें महत्व कळून आलें नाहीं, तें राष्ट्र आपल्या स्वतःचा दुर्धर सत्यनाश करून घेत आहे, असेंच ह्मटलें पाहिजे.

गेल्या आठ दहा वर्षांच्या इतिहासाचें जर आपण चिकित्सक बुद्धीनें निरीक्षण केलें तर सारें जग शिक्षणाच्या बाबतींत पुढें गेलेलें आहे असें दिसून येतें. सर्व राष्ट्रांची सर्व लोकांची, कांहींनाकांहीं प्रगति या दहा वर्षांत घडून आलेली आहे हें आपण पहातों. संबंध जगाच्या पुनर्घटनेसारखें जगड्व्याळ काम या दहा वर्षांत झालेलें आहे हेंही खोटें नाहीं. परंतु गोमांतकीय हिंदुसमाजानें या सर्व राष्ट्रीय प्रगतींत कोणता भाग घेतला ? या दहा वर्षांत जग जितकें पुढें गेलें, त्याच्या कितव्या हिश्शानें आपण त्याला अनुसरलों ? खरें बोलायाचें व सत्य सांगावयाचें तर हिंदुसमाजानें या राष्ट्रीय प्रगतींत काडीचाहि भाग घेतलेला नाहीं. जर नाहीं, तर या दहा वर्षांत हिंदुसमाज काय करीत होता ? या दहा वर्षांत या समाजानें असें कोणतें शतकृत्य केलें कीं, प्राथमिक शिक्षणासारख्या क्षुल्लक बाबतींतहि त्यांचें पाऊल किंचिंन्मात्र पुढें पडूं नये ? अशा कोणत्या बौद्धिक शास्त्रांत तो निमग्न होता कीं, दुय्यम शिक्षणांतहि त्याला रेंगाळतच रहावें लागत आहे ? अशा कोणत्या शास्त्रीय चमत्काराचा त्यानें शोध लावला आहे कीं स्त्रीशिक्षणांतसुद्धां तो साख्या गचांड्या खातो ? परंतु या दहा वर्षांत गोमांतकीय हिंदुसमाजानें कांहींच कामगिरी केली नाहीं असें ह्मणणें ह्मणजे खऱ्या वस्तुस्थितीबद्दल आपलें अज्ञान प्रगट करण्यासारखें आहे. या दहा वर्षांत आपण, नाहीं ह्मटल्यास, बरीच आघाडी मारली आहे, हें प्रांजलपणें कबूल करणें भाग आहे. ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वर्तमानपत्रें घेऊन दोस्तांचा जय होईल कीं जर्मनीचा पाडाव होईल, गोमांतक इंग्लिशांना पडेल कीं जर्मनी घेणार वगैरे महत्वांच्या प्रश्नांची आपण गंभीरपणें चर्चा केली आहे; महागाईच्या तीव्र अग्नीज्वालानीं भाजून निघालेल्या आमच्या देवांचे उत्सव योग्य रीतीनें कसे पार पडतील ? दारुकाम, नाटकें तमाशे, कलावंतीचे नाच आमच्या पिढीजाद लौकिकाला अनुसरून कसे चालतील ? याचा विचार करण्यांत आपण आपला मेंदू सडवून घेतला आहे; मग हिंदुसमाजानें कांहींच केलें नाहीं असें कसें ह्मणतां येईल ?

ही व्याजोक्ति झाली. परंतु हिंदुसमाजाच्या खऱ्या दुर्दशेचे वाफाडे पुढेंच निघावयाचे आहेत. हिंदुसमाज अधोगतीला जातो आहे, अवनत होतो आहे, हें, एकच कारण आधाराला घेऊन आह्मांला पाहिजे तेव्हां सिद्ध करून दाखवितां येईल. हा सिद्धांत लौकिकदृष्ट्या कानाला कडू व जिव्हेला आंबट लागणें शक्य आहे पण तें सत्यहि आहे व ह्मणून त्याचा कडवटपणा व आंबटपणा आमच्या भावी वर्तन शोधनाच्या कामी हेमगर्भ मात्रेप्रमाणें उपयोगी पडणारा असल्यामुळें त्याची उघडपणें चर्चा करण्यांस आह्मांस हरकत दिसत नाहीं.

राष्ट्राची अधोगति होते कीं प्रगति होते याचा कस लावण्यास शिक्षणासारखा उत्तम फत्तर नाहीं. गोमांतकांतील हिंदुसमाजाला जर या फत्तरावर घांसून पाहिलें तर काय कस लागेल ? दुय्यम शिक्षण, ह्मणजे लिसेवांतील गोष्ट आपण सोडून देऊं. कारण प्राथमिक शिक्षणांत विशेषतः सेगुंदग्रावचे परीक्षेस जितके विद्यार्थी पास होतील त्या मानानें ठोकळ रीतीनें आपणाला हा कयास बांधतां येईल. प्रिमेरग्राव संबंधींहि विचार तूर्त आपणांला बाजूस ठेवला पाहिजे. कारण या परीक्षेला बसणाऱ्या उमेदवारांची संख्या थोड्या श्रमानें मिळणें शक्य नाहीं. आतां सेगुंदग्रावाच्या परीक्षेला बसलेल्या उमेदवारांची जीं नांवें सरकारी पुरवणी ग्याझेट मध्यें प्रसिद्ध होतात, त्यांच्या आधारानें हिंदुसमाजाची प्राथमिक शिक्षणामध्यें काय प्रगति आहे तें आपणाला पाहवयाचें आहे.

यंदा ह्मणजे १९२० सालीं एकंदर ८९८ मुलें परीक्षेला बसलेलीं आहेत. ह्यांत अवघी १७५ मुलें हिंदूची आहेत. ह्मणजे शेंकडा २० हि हिंदूंची मुलें परीक्षेला बसलेली नाहींत. ख्रिस्ती मुलें जेथें पांच शिकतात तेथें हिंदु एक शिकतो असें साधारण यंदाचें प्रमाण निघेल. आतां गेल्या सालापेक्षां यंदा आह्मीं काय प्रगति केली, हें पहाण्यासाठीं एक पाऊल मागें टाकलें पाहिजे. गेल्या सालीं परीक्षेला बसलेल्या एकंदर सुमारें ७५० मुलांपेक्षां १७१ मुलें हिंदूंची होतीं. ह्मणजे यंदा ४ मुलांनीं आमची प्रगति झाली आहे असें ह्मणतां येईल. या चार मुलांच्या प्रगतीनें समाधान मानून जर आणखीं एक पाऊल मागें टाकलें व १९१८ सालापर्यंत गेलों तर एकंदर ८२५ मुलांपैकीं १०४ मुलें हिंदूचीं होतीं. ह्मणजे १९१८ सालापेक्षां २९ मुलांनीं आमची यंदा अधोगति झाली आहे !

गेल्या सालापेक्षां यंदा जी आपली ४ नी प्रगति झाली आहे ती सुद्धां समाधानकारक नाहीं. कारण १९१९ साल हें ग्रीपीनें पछाडलेलें साल होतें व या सांथीनें जितके बळी या वर्षांत घेतले त्यांत ह्या विद्यार्थ्यांची संख्या बरीच असली पाहिजे व त्या मानानें यंदाहि आपली गेल्या सालापेक्षां पुच्छप्रगतिच झाली आहे असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं !

या परीक्षेला बसलेल्या ख्रिस्ती मुलींची जर संख्या पाहिली तर ती यंदा १६६ आहे ह्मणजे साधारणपणे हिंदुमुलांची व ख्रिस्तीमुलींची प्रगति प्राथमिक शिक्षणामध्यें सारखीच आहे असें ह्मणतां येईल. ख्रिस्ती स्त्रीसमाजाचा व हिंदुलोकांचा चालू राजकीय परिस्थितिंतील दर्जा सारखा आहे ! १९१८ सालीं या परीक्षेला बसलेल्या तीन हिंदु मुली होत्या. त्या मानानें यंदां एकहि हिंदुमुलगी परीक्षेला बसली नाहीं व स्त्री शिक्षणाच्या दृष्टीनेंहि हें साल आपल्याला अधोगतीचें गेलें !

गोमांतकांतील एकंदर पांच लाख लोकवस्तींत अवघे ९०० विद्यार्थी सेगुंदग्रावचे परीक्षेस बसणें ही स्थिति समाधानकारक नाहीं. पण तशांतहि हिंदुसमाजाला ती खास नाहींच नाहीं. कारण इकडे जरी सात आठशींच ख्रिस्ती विद्यार्थी पोर्तुगीझ शिकत असले तरी तिकडून इंग्रजीचें शिक्षण संपादन करणारे हजारों ख्रिस्ती विद्यार्थी आहेत पोर्तुगीज शिक्षण संपादन करून थुंकीझेलेपणा किंवा जोडे उचलण्याचा धंदा करण्यापेक्षां बटलरकी किंवा समुद्रपर्यटन त्यांना ज्यास्त फायदेशीर असतें व त्याला इंग्रजीची तटपुंजी सामुग्री आवश्यक असल्यामुळें तिकडें त्यांचा कल सहज ज्यास्त झुकतो. पण ही स्थिति हिंदुलोकांची नाहीं. आपल्या घरांतील चुलीच्या ऐसपैस भागांत द्रव्याजनार्थ हातपाय बडविण्याशिवाय त्यांना दुसरा उपाय नसतो व ह्मणून इंग्रजींतहि प्रगति करून घेतलेलीं मुलें एखादा अर्धापाव शेंकडा मिळतील कीं काय याची वानवाच आहे.

पोर्तुगीज नाहीं, इंग्रजी नाहीं; मग मराठी तरी समाधानकारक आहे ह्मणावें तर तिकडेहि बेमरे पावणें पांच ! एकादी नमुनेदार मराठी शाळा, जेथें हिंदूंचीच लोकवस्ती ज्यास्त आहे, अशा नवीन काबिजादींत असलेली दिसून येत नाहीं. पुष्कळ संस्था आहेत, पण मराठी, आपली मायभाषा, हेळसांडली जाते, तिरस्कारली जाते, ही खेदाची गोष्ट होय !

वरील अल्प विवेचनावरून हिंदुसमाज शिक्षणाच्या बाबतींत कसे गोते खात आहे व कशी खेदजनक पिच्छेहाट करीत आहे हें आमच्या सुज्ञ वाचकांच्या लक्षांत येण्यास विलंब लागणार नाहीं. गोष्ठ महत्वाची आहे, अगत्याची आहे; हंसण्यावारी न्यावयाची नाहीं व उपेक्षा करण्यासारखी नाहीं. इकडे विचारी लोकांचें लक्ष्य तावडतोब वेधलें पाहिजे व ह्या लेखाचा मुख्य उद्देश हाच आहे.

हिंदुसमाजाची होत असलेली ही पिच्छेहाट, ही पुच्छप्रगति थांबविण्याचें उपाय अविलंबितपणे योजले पाहिजेत हें वर सांगितलेंच आहे. रोग जून झाला आहे, बळावला आहे, त्याला साधे सक्षकी काढे उपयोगी नाहींत. कोणातरी तज्ञ शस्त्रवैद्यांकडून ही क्रिया झाली पाहिजे. किंवा वर्तमान पत्रांतून सभांतून निरक्षरतेच्या नायनाटाबद्दल कितीहि जोरदार व मुद्देसूद तरफदारी केली तरी साक्षरता वाढेल असा संभव नाहीं. शिक्षण प्रसारासाठीं, आपल्या घरदारावर तीलांजली दिलेले स्वार्थत्यागी शिक्षक पाहिजेत. प्रत्येक गावांत प्रत्येक खेड्यांत, प्रत्येक घरांत शिरून 'येथें शिक्षण घेण्याचा एखादा मुलगा आहे काय ?' अशी कळकळीनें पृच्छा करून, असल्यास त्याच्या मार्गांत काय अडचणी आहेत त्याची नोंद करून त्या दूर करण्याचा प्रयत्न करणारे संन्याशी पाहिजेत. तरच शिक्षण प्रसार होईल.

आश्रयदात्यांस विनंति

ज्या उदारांतःकरणाच्या आश्रयदात्यांनीं 'भारता'चा प्रेमपूर्वक स्वीकार करून आह्मांस आभारांत ठेविलें त्यांनीं कृपा करून चालू सालची अगाऊ वर्गणी टपालानें पाठविल्यास आह्मावर फार फार उपकार होणार आहेत. एकंदर आश्रयदात्यांची वर्गणी येत्या महिन्याच्या अखेरपर्यंत हातीं आल्यास दर आठवड्यास 'भारत' दोनदां आपल्या वाचकांस भेट देईल.

स्फुट विचार.

" व्यर्थ आहे ":— शिक्षणप्रसारार्थ कोणकोणत्या उपायांचा अवलंब केला पाहिजे याचें दिग्दर्शन आम्ही आजच्या अग्रलेखांत केलेंच आहे. सांप्रतच्या मनु शाब्दिक चळवळीचा नसून कृतीचा आहे. सध्याच्या काळांत 'क्रियेवीण वाचालता व्यर्थ आहे' निवळ सर्वसंग परित्यागी संन्याशी प्रोफेसरांशिवाय विद्याप्रसाराचा प्रश्न सहज रीतीनें कदापिहि सुटणें शक्य नाहीं. ह्मणून ज्या ज्या तरुणाना सदरहू कार्य बजावण्यांचें सामर्थ्य असेल, त्या त्या देशभक्तानीं शिक्षण प्रसारार्थ आत्मयज्ञ केले पाहिजेत. धनसंचयानें फार तर ऐहिक सुखें वाढून 'भाकरी' खाणाऱ्या 'चाकर' लोकांकडून दिखाऊ ह्मणूनच अल्प टिकाऊ मानमान्यता मिळेल. उलटपक्षीं त्याच तरुणानीं सदरहू क्षणिक सुखांच्या लोभास बळी न पडतां, केवळ स्वराष्ट्रोन्नतिसाठीं आपल्या अस्तित्वाचा उपयोग केल्यास, देशापरी देश सुधरून, त्यांसहि मुक्तिलाभ होणार आहे. हा लाभ नाशवंत नसून चिरकाल टिकणारा असल्यावरून, आमचे तरुण देशभक्त शिक्षणप्रसाराचा प्रश्न सोडविण्यासाठीं आपल्या कंबरा बांधतील अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

भपका नको, कार्य हवें:— अगडबंब व भपकेबाज नावांखालीं आमच्या शेतकी खात्याची संस्थापना होऊन आज बराच काळ लोटला. पण सदरहू खात्याकडून आपल्या कामगारांचा पगार अगदीं नियमितपणें वसूल करून घेण्यापरतें अद्यून पर्यंत दुसरें कोणतेंहि महत्वाचें काम झालेलें दिसून येत नाहीं ! या वरून वरील खात्याविरुद्ध, त्याच्या उघड उघड निरुपयोगामुळें, लोकमत किती क्षोभलें असेल याची कल्पनाच केली पाहिजे. आमच्या आंधळ्या सरकारच्या डोळ्यांत हा अनिष्ट प्रकार केव्हां खुपसेल तो खुपसो; परंतु डोळस लोकमताचे डोळे मात्र उपरोक्त गोष्टीनें अंध होण्याच्या बेतांत आले आहेत. अगडबंब व भपकेबाज नांवाच्या खात्याचा उपयोग कदाचित चैनीच्या काळांत होत असेल. सध्याच्या 'भिकार' स्थितींत त्यांचा बडेजाव राखणें राष्ट्रहितविघातक असून, दुष्काळांतील हे 'तेरावे महिने' फार जाचक असतात. ह्मणून आम्ही सरकारास विनंति करतों कीं, एव्हांपासूनच सरकारनें वरील खात्यांत कांहीं तरी उपयुक्तता उत्पन्न करण्यांच्या मार्गास लागावें. भपका नको, कार्य हवें आहे.

आवदितोरीय खातें:— गोव्यांस आर्थिक स्वातंत्र्य दिल्यामुळें त्याच्या तिजोरींतील पैशांचा खर्चवेंच योग्य रीतीनें होऊन बेकायदेशीर खर्चास मंजुरी न मिळतां जमाखर्चाची योग्य तपासणी व्हावी एतदर्थ हें वरील नावांचे खातें पोर्तुगाल सरकाराकडून गोव्यांच्या गळ्यांत अडकविण्यांत आलें आहे. या खात्यासंबंधानें कामदारांचा पगार वगैरे वार्षिक खर्च ५० हजार रुपयांचा आहे. इकडे सरकारी फडणीशी खातें असल्यानें या वड्या व जड अशा अहेराची आह्मांस गरज नव्हती; परंतु सरकारकडून होणाऱ्या कामदारांच्या बेकायदेशीर नेमणुका तरी सरकारच्या नजरेस आणण्यास 'हें खातें उपयोगी पडतें असें कळल्यानें त्यांतल्या त्यांत समाधान मानून घेण्यास जागा आहे.

ANNO V.—NUMERO 7 —1920 QUEPEM, QUINTA—FEIRA 6 DE MAIO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस एक आणा. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ६ माहे मे सन १९२० अंक ७ वा.

TAXA DA GUERRA

Todos sabem que o Estado nos prometera cessar o incòmodo imposto da taxa de guerra, depois de êle vigorar por tempo de seis mezes, apenas.

Decorreu já êste periodo, há já seis mezes e, todavia, a despotica taxa continua a oprimir o contribuinte, com o *vigor* do seu sinistro começo.

O Estado faltou, pois, como vêem, à sua palavra, igualando-se nêste ponto, a qualquer criatura vulgar para quem o cumprimento da palavra é coisa que não existe !

¿ Essa falta para não dizer crime grave não está em franca contradição com o principio de *Não faças a outrem o que não queres que outros te façam*, que o Estado, por seus agentes, manda ensinar a seus *filhos*?

Se está, ¿ qual è a força maior que constrangeu o poderoso Estado a descer á despresivel condição daquele a quem o cumprimento da palavra *é letra morta* ?

Que se explique, para que o seu scilencio sobre a contradição enigmatica não estimule a perigosa fauna de ... maus pagadores e outros tiporios sem palavra, para proesas da desorganisação social.

E, depois, quem promete na divida se mete. O Estado prometeu vigorar por tempo de seis mezes a taxa de guerra. Espaçou êste periodo e, portanto, tem o dever de pagar a dito, suspendendo-a, imediatamente sob pena de ser considerado *mau pagador*, além de máu cumpridor da sua palavra.

Não há meio termo.

Ou tem de abolir, desde ja a taxa de guerra, ou tem de declarar-se máu cumpridor da sua palavra-*falido*-e mau pagador.

Aguardamos os acontecimentos para formular, definitivamente, o nosso juizo sobre a preferencia qualitativa que o Estado vai adopta-la para si.

Aguardamo-los, sim.

OS HINDUS E O PROGRESSO DE GOA

Todas as vezes que se tente o progresso duma terra, è mister que todas as sociedades que nela vivem, todas as instituições sociais, politicas e literárias e, em geral, todos os que relacionam com ela, quer directa, quer indirectamente, se esforcem, afincadamente, pelo seu progresso individual, que em resultado dará o progresso da terra que è a sua mãe-pàtria.

Dentre as nações vivas ou mortas è raro encontrar-se uma que se tenha constituida duma só sociedade: todas êlas, civilisadas ou não, encerram em si sociedades que se diferem uma da outra, sob o ponto de vista ètnico, religioso ou do estado de adiantamento no ramo educativo, sendo, porem, e para o regular e progressivo andamento, uma condição essencial que uma respeite a outra no caminho da regeneração, podendo todavia, não apoiar a sua acção ou por lhe parecer improficua ou pelo òdio de raça, crença e da relativa superioriedade, dando assim largas ao seu espirito egoista, quando o bom senso reclama o auxilio mutuo que é a base de todo o progresso e a essencia de todas as religiões.

O tema do presente artigo convida-me para a análise sucinta e dum modo geral do movimento do território de Gôa. Sob o ponto de vista politico, o seu ideal é um e ùnico, havendo, porèm, diferença sob o ponto de vista social.

Há em Gôa sociedades hindù, cristã e maometana que é de pequena extensão, sendo as primeiras duas quási iguais em população. A primeira não perdeu atè hoje o amor pelas suas instituições antigas, pelos seus usos e costumes e a segunda está inteiramente desligada delas, parecendo-lhe atè odiento o lembrar-se daquelas e o viver nestes, abraçando, pelo contrario, tudo o que a civilisação ocidental preconisa fazendo uma imitação cega dos usos e costumes europeus em que, em parte, alguns hiudus ainda mais cegamente andam de mãos dadas com os cristãos e o que é deveras lamentável, por ser de nenhuma importancia para o progresso do paiz. E' um assunto para uma larga discussão que não pode caber nestas linhas que para outro fim são destinadas.

A sociedade hiudu, ainda que não haja no seu seio elemento analfabeto, não em grande escala pode acompanhar, todavia, a sociedade cristã na instrução e para o que tambem se ofereciam inconvenientes, quer por parte das regiões oficiais, quer pela dos interressados, incovenientes que a gloriosa implantação da Republica e o decorrer do tempo arredaram duma vez para sempre. Ela que nos principios pouco se dispunha para a instrução vasada nos moldes ocidentais não pela impossibilidade intelectual ou material, mas porque as condições extranhas, provenientes de diferentes centros a impediam, hoje está no caminho que lhe cabe trilhar.

Educa-se em todos os ramos da actividade humana, aperfeiçoa-se em varios centros educativos fazendo um movimento social e literário a fim de vencer a distância que a separa da outra, ilustrada, há muito. ¿ Qual é o fim ? não é certamente o fazer desaparecer essa distancia e igualar se outra sociedade. O fim é, de mãos dadas a ela, trabalhar pela regeneração do nosso paiz que è a India e que rompera no horizonte, quando tudo, estava a mandriar, e que dum modo directo ou indirecto, desgrudou as pestanas dos que hoje dominam o mundo.

Mas há uma coisa a notar. E' que o progresso duma classe sempre não é apoiado por todos da outra, não porque as vistas da apreciação sejam diferentes, mas porque os odios (raciais ? não, porque pertencem á mesma raça) que as entranhas tufadas encerram não podendo conte-los para mais tempo, visto ser-lhe impossível, procuram desabafar-se deles. E o nosso paiz não podia abrir uma excepção a essa regra. Mas cumpre-me orgulhosamente dizer que o nosso paiz, o paiz ilustrado, o paiz histórico, felizmente, não desempenha esta missão por si. Desde há muito, tem encarregado do, perdão, tem-se encarregado dela algumas pessoas que se podem contar nos dedos da mão, pessoas, aliás ilustradas e como tais merecem-nos alto respeito e consideração.

Que fazem, pois, esses encarregados ? Exercem uma acção activa ? Aparecem no campo de batalha com a espada na mão ? Fazem uma propaganda daquilo de que se encarregaram ? certamente que não. Mas que não deixam passar em vão uma pequena oportunidade, dando azo ás suas vis (honradas para êles) criticas. Formulam teorias ao ar, aproveitando para isso uma minima circunstancia. Estabelecem principios que não tem base nem fim e afinal sustentam doutrinas sem nenhum ideal. Assim vagueiam pelo oceano do ar. Pena è que as tais criticas partem das cabeças que como disse, impõem-se á consideração pelo seu saber que assim, se transforma em ignorancia. Alem disto, consideramo-los pelo numero de primaveras que viram, apesar de nós não as ter-

भारत

गुरुवार वैशाख कृ० ३ या. १८४२.

मराठी व कोंकणी

महाराष्ट्राशीं तीनहि बाजूंनीं संलग्न झाल्यामुळें गोव्यांतील लोकांचा, मराठी भाषेशीं पूर्वापार चालत आलेला परिचय—त्या निकटवर्ति प्रांतांतील प्रबळ वाङ्मयाच्या वर्चस्वाचा संबंध टाळणें अपरिहार्य होतें म्हणून असो, किंवा त्यांशीं दळणवळण चालणें भागच होतें म्हणून असो—दिवसें दिवस अधिकाधिक दृढ होण्याचीं चिन्हें स्पष्ट दिसत आहेत. व हा परिचय दृढतर होण्याचें दुसरें कारण कोणतें? ह्याविषयीं विचारपूर्वक चौकशी केल्यास तें पुढील आहे असें कोणासहि कबूल केल्याशिवाय राहणार नाहीं. एकतर, फक्त कोंकणी भाषेंत सगळे विचार प्रगट करितां येण्याइतकी प्रगल्भता नाहीं, व गोव्यांत चालणारी दुसरी भाषा जी पोर्तुगीज ती परकी असल्यामुळें सगळ्यांस तिचें आकलन करितां येणें अशक्य असल्यावरून गोव्यांतील विशेषतः हिंदुलोकांची भिस्त विचारविनिमयाच्या बाबतींत मराठी भाषेवर सर्वथा अवलंबून असणें अगत्याचें आहे व गोमांतकवासीयांस अशा रीतीनें आवश्यक होऊन राहिलेल्या भाषेचा पद्धतशीर प्रसार होण्यासाठीं शाळांचा फैलाव करणें अत्यंत जरूर आहे. ह्या विषयांचा विचार करावा हाच प्रस्तुत लेखाचा उद्देश होय. कोणत्याहि भाषेस चिरस्थायीपणा येण्यास दोन गोष्टी पाहिजेत. एक, तिचें वाङ्मय व दुसरी, तें वाङ्मय ग्रथित करून सांठविणारी त्या भाषेची विशिष्ट लिपि. या दोनहि बाजूनीं पं, हतां, मराठी भाषेंत, वाङ्मय व लिपि यंचा विशिष्टत्व पूर्णपणें दिसून येत आहे, आन ती भाषा लिहितां वाचतां येणारा किंच नुसता 'श्री गणेशा' गिरविणारा लहान मुलगा देखील सांगू शकेल. पण, अगोदर गणेश म्हणजे वांकड्या सोंडेचा देव! अशा वांकड्या दृष्टीनें पाहण्याची सवय आमच्या खिस्ति बांधवांस झाल्याकारणानें, मराठीच्या श्रीगणेशा गिरविण्याविषयींचा आपला सरळपणा सोडून त्यांतील वाङ्मयासंबंधानें उदासीनता दाखवीत आले आहेत व हा वजपा भरून काढण्यासाठीं पोर्तुगीज लिपीनें लिहिलेल्या कोंकणी भाषेचा प्रसार करण्याकडे प्रयत्नाचा जोर वळवीत आहेत. म्हणून तूर्त कोंकणी भाषेचाहि वाङ्मयदृष्ट्या विचार करणें अप्रासंगिक होणार नाहीं.

खरी मातृभाषा जी मराठी तिजकडे दुर्लक्ष होत गेल्यामुळें, पहिल्या प्रथम लहानपणीं कानांत पडलेल्या कोंकणी भाषेकडे त्यांचा ओढा होणें स्वाभाविक आहे. हा ओढा ज्यास्त होण्याचें कारण म्हटलें म्हणजे अर्धकची व पोर्तुगीजशब्दमिश्रित कोंकणी भाषा बोलण्याचा सराव झाल्यानंतर पोर्तुगीज भाषेंत सुलभ प्रकारें प्रवेश होईल असा समज होय. पण हा समज चुकीचा आहे. कांकीं, कोंकणी भाषा ही अगोदरच कमी संस्कृत किंबहुना प्राकृत या सदराखालीं देखील न येण्याइतकी अपुरी व खिस्तिलोकांकडून बोलली जाणारी कोंकणी तर मृत भाषेसारखी म्हणजे जिच्यावर तिचें जीवन अवलंबून आहे अशा मराठीपासून अलिप्त म्हणून कोणताच नूतन संस्कार न स्वीकारणारी अशी होऊन राहिली आहे. वरील नियमास अपवाद म्हणून जर तिजवर कोणताहि संस्कार होत असेल तर पोर्तुगीज भाषेंतील जशास तसें पण कोंकणी भाषेंतील स्वरांवर उच्चारण्यांत येणाऱ्या शब्दांचा भरणा होय! असल्या अपुऱ्या कोंकणीवरून पोर्तुगीज शिकतानां, ह्या शब्दांचा अर्थ किंवा सामान्य कल्पना दाखविणारे प्रतिशब्द कोंकणींत नसल्यामुळें, नवशिक्यापुढें एक घोटाळा उपस्थित होतो. त्यावेळीं, संस्कारहीन कोंकणी व सुसंस्कृत पोर्तुगीज या दोहोंतील तफावत दिसून आली म्हणजे पहिलींतून दुसरींत संक्रमण करितानां, अर्थे उत्पन्न होणारा घोटाळा काढून टाकण्यासाठीं कोंकणी भाषा सुधारली पाहिजे असें त्यांस वाटूं लागतें. ह्यावरून घेतां येण्यासारखा बोध तो हाच कीं, नेहमीं पोर्तुगीज भाषेवर निर्वाह करण्याची प्रौढी मारणाऱ्या लोकांस सुद्धां मातृभाषेची गरज भासूं लागते. आणि ते अपुऱ्या कोंकणीवर नवा पेहराव चढवून, तिजवरून पोर्तुगीज शिकण्याची अपेक्षा करितात यावरून असें निघतें कीं, प्रौढ अशा मराठी भाषेच्याद्वारें पोर्तुगीज भाषामंदिरांत शिरकाव होण्यास मुळींच कठीण जाणार नाहीं. हें केवळ काल्पनिक असल्यावरून संशयात्मक आहे असें कोणासहि वाटत असेल तर मराठीवरून उत्तम इंग्रजी शिकतां येतें, हें व्यवहारिक उदाहरणच तो संशय घालविण्यास पुरेसें आहे.

वाङ्मयदृष्टीनें पाहूं जातां, गोव्यांतील कोंकणी भाषेंतून, मराठी, कानडी, पोर्तुगीज, वगैरे शब्द निराळे काढले तर कोंकणी भाषेंतील म्हणतां येण्याजोगे जे कांहीं थोडे बहुत शब्द राहतील, त्यांवरून असें दिसेल कीं, ती भाषा म्हणजे मराठीच्या बळावर सुरालत असलेली एक पोटभाषा आहे. म्हणून मराठीच्या साह्यावांचून तिच्यांत धारणा करण्याचे प्रयत्न यशस्वी होण्याची दीक्षा व्यर्थ आहे, असें सिद्ध होतें.

जे खिस्तिलोकांच्या कोंकणी भाषेंत करितां येण्यासारखी एकच सुधारणा म्हटली म्हणजे, पोर्तुगीज भाषेंतील शब्दशः भाषांतर केलेलीं वाक्यें तींत घुसडून 'न हिंदु र्न यवनः' अशी तिची स्थिति करणें हीच होय. अशामुळें गोव्यांत चालणाऱ्या कोंकणीहून ती निराळी होऊन पोर्तुगीज जाणणाऱ्यांसच ती उपयोगीं पडण्याचा संभव आहे.

आतां लिपीच्या दृष्टीनें विचार करूं लागलों तर कोंकणी भाषेस मराठी लिपीवर अवलंबून असणें योग्य आहे. कोंकणींतील सगळे स्वर व उच्चार मराठींत लिहितां येत नाहींत अशी हरकत कोणीहि घेईल तर त्यानें असें पाहिलें पाहिजे कीं, पोर्तुगीज लिपींत ही अडचण ज्यास्त तीव्र होईल. स्वताची म्हणून कोणतीच लिपि नसलेल्या कोंकणी भाषेची लिपिसंबंधानें जर अशी दुहेरी खेंचाखेंच होतानां तिचा कल कोणीकडे झुकावा असा प्रश्न निघेल तर तो मराठी वरच असें त्या प्रश्नाचें एकच पण सरळ उत्तर देतां येण्यासारखें आहे.

कोंकणी भाषेचीं पोर्तुगीज लिपींत चालणारीं वर्तमानपत्रें वगैरे नाहींत असें नाहीं पण तींत धड उच्चार नसल्यावरून शुद्धलेखनाविषयीं पंचाईत उद्भवते. आफ्रिकेंतील कांहीं जाती अवघ्या दोनशें चारशें शब्दांच्या भाषेवर निर्वाह करितात. त्या मानानें, दुधाची तहान ताकानें भागविण्याचें तें एक साधन आहे असें म्हणतां येईल. व ती भाषा म्हणजे गोव्यांतील आदि व अंत नसलेल्या खिस्तिलोकांच्या समाजाच्या अंतरंग दाखविणारा एक नमुना आहे ह्या दृष्टीनेंहि तीस पाहतां येईल, असो. इतक्या विवेचनावरून कोणासहि असें वाटावयास नको कीं, आमचा कोंकणी भाषेवर कटाक्ष असल्यामुळें आम्हांस तींतील उपयुक्तता दृष्टीस पडत नाहीं. पण वास्तविक प्रकार तसा नसून मराठी भाषेच्या ऐवजीं कोंकणी भाषेचा उपयोग केल्यानें तिचा उत्कर्ष होऊन वाङ्मय वाढेल असें आम्हांस बिलकूल वाटत नसून मराठीच्या सहचर्यामुळेंच कोंकणी भाषेचा उत्कर्ष होईल, हें कोंकणी भाषेच्या पुरस्कर्त्यांनीं लक्ष्यांत ठेवावें असें आम्हीं म्हणतों.

गोव्यांत कोंकणी भाषा बोलतात म्हणून लिहिण्यावाचण्याकडे कोंकणीचाच उपयोग करावा ह्या युक्तिवादाचें निराकरण होण्यास इतकेंच पाहिलें पाहिजे कीं, एकंदर गोव्यांतील कोंकणी भाषा एक प्रकारची नसून मालवण सांवतवाडी पासून बोलल्या जाणाऱ्या मराठीचेंच तें एक रूप आहे. म्हणून स्थानभेदाप्रमाणें निरनिराळी कोंकणी बोलणाऱ्या लोकांत एकात्मता येण्यासुद्धां मराठी भाषेचीच आवश्यकता आहे असें सिद्ध होतें. व ती पद्धतशीर शिकविण्यासाठीं मराठी शाळांचा प्रसार जिकडे तिकडे झाला पाहिजे हें क्रमप्राप्त होतें.

स्फुट विचार.

संप कीं बंड? :—कामकरी वर्गास आपल्या पगारवाढीसाठीं संप करण्याचा हक्क असून या हक्काविरुद्ध कोणाची तक्रार नाहीं. पैसेवाल्या लोकांकडून कामकरी वर्ग सपशेल लुबाडला न जावा म्हणून सरकारानें उपरोक्त हक्कास पूर्ण पाठबळ दिलें असून संपवाल्यांस सरकारापासून कसलाहि उपसर्ग पोंहचत नाहीं. अशाप्रकारची वस्तुस्थिति पोर्तुगालांतच असते असें नाहीं; युरोपांत व जगांतील इतर सुधारलेल्या भागांतहि संपाचा हक्क कायदेशीर ठरला गेला आहे. पण भूतलावरील कोणत्याहि राष्ट्रांत वरील हक्काची व्यापकता नोकरशाहीपर्यंत विस्तृत झालेली नसून नोकरशाहीचे संप म्हणजे बंडेंच मानलीं पाहिजेत. या तऱ्हेचें लांछनास्पद बंड गेल्या दिवसांत पोर्तुगालच्या नोकरशाहीनें पुकारून आपल्या राष्ट्राच्या तोंडास काळें फासलें! राष्ट्रभक्तांचीं मनें चिंतेनें व्यग्र करून सर्व ठिकाणीं अस्वस्थता माजवून सोडणाऱ्या या नोकरशाहीस कोणती उपमा द्यावी हेंच मुळीं आम्हांस कळत नाहीं. पोर्तुगालच्या नोकरशाहीच्या बेबंदशाहीवर कडक उपायांची योजना झाल्याखेरीज तीचें बंड थंड होणें आम्हाला निदान शक्य वाटत नाहीं.

राष्ट्रहितविघातक:—वरील बंडामुळें विचारी लोकांचीं मनें व्यग्र होण्याचीं कारणें अनेक आहेत. त्यांपैकीं मुख्य कारण हें आहे कीं, बंड पुकारलेल्या नोकरशाहींत बरेच विद्वान लोक असून आपल्या राष्ट्राच्या आर्थिक स्थितीचें परिपूर्ण ज्ञान असलेले—जवळ जवळ अर्थशास्त्रज्ञच म्हटलें तरी चालेल—अशाहि लोकांचा नोकरशाहीच्या सदरहू असाध्य आचरणास पाठबळ होतें! ज्या पोर्तुगीज लोकांनीं आपल्या पराक्रमाचा झेंडा एकेकाळीं सर्व जगभर फडकाविला होता, ज्यांनीं आपल्या राष्ट्राचें वैभव वृद्धिंगत करण्यासाठीं नाना तऱ्हेच्या हाल अपेष्टा भोगल्या व ज्यांनीं आपल्या तेजस्वी स्वार्थत्यागाच्या उदाहरणांनीं जगाचे डोळे दिपविले होते, त्यांच्याच वंशजांनीं केवळ पोटाची खळगी भरून काढण्यासाठीं, भ्याडपणानें बंड पुकारून आधींच निकृष्टावस्थेस पोंचलेली आर्थिक स्थिति ज्यास्त करुणाजनक करावी, यासारखें राष्ट्रहितविघातक आचरण दुसऱ्या कोणत्याहि सुधारलेल्या राष्ट्रांत दृष्टोत्पत्तीस आलें नव्हतें!

मालावृत्त

'उपयुक्त ग्रंथप्रसारक मंडळी'चे विनंतीचा आदर करून गोवाप्रांताचे शिक्षणविषयक प्रगतीची कळकळ असणाऱ्या ज्या ज्या सद्गृहस्थांनीं मालेचे फार्म भरून पाठविले त्यांची आंकड्यांसह नावें आजपासून क्रमशः प्रसिद्ध करण्यास सुरवात करितों. ज्या देशबंधूंनी मालेच्या कार्याबद्दल खासगी पत्रांतून, स्वतः व वृत्तपत्रांमधून प्रेमाच्या सुचना केल्या त्या सर्वांची, संस्था फार आभारी आहे. ज्या गृहस्थांना कोणत्याही कारणामुळें फार्म भरून पाठविण्यास सवड झाली नाहीं त्यांनीं ते लौकर पाठविण्याची मेहरबानी करावी अशी पुन्हां विनंति करितों.

भागिदारांचीं नावें.	भागांचीं रकम
श्री. रामचंद्र सु. हळदीपुरकर; कारवार	२५ रु.
,, प्रो. शिवराम म. परांजपे एम. ए; पुणें	२० ,,
,, अनंत वा. नाईक सराफ; शहापूर	२० ,,
,, विष्णु शे गायतोंडे; म्हापशें	२० ,,
,, रामदास सा. केणी रेमोल; कुंकळ्ळी	१५ ,,
,, लक्ष्मण रा. पांगारकर बी. ए.; पुणें	१० ,,
,, कृष्णराय स. मडुरेकर; पुणें	१० ,,
,, पांडुरंग स. शिरवैकर; केपें	१० ,,
,, एस व्ही. देसाई; हास्पाल	१० ,,
,, विठ्ठल पु. नाईक पानवेलकर; पणजी	१० ,,
,, श्रीपाद हरि केंकरे; मुंबई	१० ,,
,, पंढरीनाथ व्यं. कामत तिसले; सांशेल	१० ,,
,, कृष्णराव गो. वाळे; सादोळशें	१० ,,
" विष्णु रंगाजी शेलडेकर; असोलडें	१० ,,
,, रामचंद्र कृ. कामत; कुळें	१० ,,
	२०० रु.

आ.

व्य. उ. ग्रं. प्र. मं.

आश्रयदात्यांस विनंति

ज्या उदारांतःकरणाच्या आश्रयदात्यांनीं 'भारता'चा प्रेमपूर्वक स्वीकार करून आम्हांस आभारांत ठेविलें त्यांनीं कृपा करून चालू सालची अगाऊ वर्गणी टपालानें पाठविल्यास आम्हांवर फार फार उपकार होणार आहेत. एकंदर आश्रयदात्यांची वर्गणी चालू महिन्याच्या अखेरपर्यंत हातीं आल्यास दर आठवड्यास 'भारत' दोनदां आपल्या वाचकांस भेट देईल.

ANO V.—NUMERO 8 —1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 13 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत।

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख १३ माहे मे सन १९२० अंक ८ वा.

NOVAS CONQUISTAS

A afirmação, constantemente repetida, de que o nosso Paiz é essencialmente agricola, se estriba na existencia de muitos terrenos ferteis nas Novas Conquistas.

¿ Que tem feito, porêm, o governo, atè hoje, para, tirando o partido da fertilidade dos mesmos terrenos, valorisar a sua riqueza natural ?

Verdade é que para tal fim legislaram-se, em diferentes ocasiões, varios alvitres que, todavia, por terem, apenas, ficado no papel, a resolução do problema do fomento das N. Conquistas, continua a permanecer, tambem, no *statu quo ante*.

E, assim, se, dum lado, se mantem ai *virgens* estensos campos cultivaveis, doutro, os poucos que são cultivados, seguem, inda hoje, na sua cultura, processos rotineiros do tempo dos nossos avoengos !

E' condenavel êsse despreso a que são votadas as N. Conquistas em que reside, aliás, quando, devidamente aproveita das, a táboa de salvação do nosso combalido estado financeiro.

Mas o seu fomento demanda muito denheiro e na crise que estamos a atravessar, sente-se imenso a f a l t a dele. ¿ Nestas c o n d i ç õ e s é lá possivel promover o mesmo tão almejado fomento ? -Objectar-nos-hão.

Esta objecção, porem, não resiste ao mais ligeiro raciocinio, quando se lance uma vista pela maravilhosa empresa de milhoramentos de Mormugão e pelos decretos que criaram a aristocratica Auditoria e aumentaram vencimentos de funcionarios, a começar dos do Governador Geral !

¿ Só para essas coisas é que não mingúa dinheiro e para o fomento solicitado è que ele falta ?

¿ Isto não indica que o desejo do progresso das N. Conquistas, manifestado no papel... oficial pelos dirigentes foi, simplismente, *para inglez vêr* ?

Como quere que seja, já que não têm tempo nem dinheiro para as levantar do marasmo em que vegetam, dignem-se, por Deus, pelo menos, de consolidar ali a segurança de propriedade que não existe e desfazer o paludismo que por ai abunda, para que os raros proprietarios que naquelas paragens possuem predios, possam, libertos de vez, das garras aduncas do vandalismo e chicana e da perniciosa influencia de febres palustres, assenhoriar-se de suas rendas.

Urge, porisso, que os nossos dirigentes, enquanto não providenciem, duma forma positiva e concreta sobre o fomento das N. Conquistas, tratem, quanto antes, de atender-nos, em relação ao que acabamos de expor sobre a segurança de propriedade e paludismo, dois inimigos terriveis que, aproveitando da *vista grossa* do governo, estão, com uma fôrça assustadora, assolando os habitantes das terras em objecto.

Praxes contra lei expressa

A milhor fôrma de executar-se uma lei depende da sua aplicação nitida, concludente, decisiva, sem tibiezas que não admite o fiel da balança da justiça.

Há disposições vigentes cuja hermeneutica obedece a uma corrente de opiniões dos tribunais, da imprensa juridica e, alfim, dos jurisconsultos consagrados, ou dos profissionais experimentados. Há outras cujo preceito é de uma clareza indiscutivel e, portanto, a sua aplicação se impõe sem ambages sem duvidas, sem restrições. Hà tambem algumas cuja eficacia caducou, ou por estarem modificadas por leis ou regulamentos posteriores, ou abrogadas tácita ou expressamente; porque as leis têm que acompanhar a evolução social que firma o progredimento das nações.

Ora agora entremos no assunto que, á-pezar-de estar bastante debatido no fòro, ainda continua a ser decidido pelos tribunais destè distrito.

Aludimos á multa que se impõe ao vogal de conselho de familia, que, intimado devidamente, houver deixado de comparecer á reunião no dia e hora designados, por fôrça do disposto no art. 214. do Co. Civil, imposição que ainda mais se agrava, quando se mande reverter o produto dela a favor dalgum Albergue.

Faz longo tempo que na imprensa juridica desenvolvidamente tratamos do mesmo assunto, concluindo tanto pela ineficacia de tal multa, como pela sua improcedência, aduzindo o texto legal e os arestos e jurisconsultos que entendiam em ultima analise, estar revogado aquele preceito do Cod. Civil, depois da promulgação do Cod. Penal de 1886; que nos seus arts. 188. e 189. aborda o caso da *falta de comparência*, considerando--a crime de desobediência (Vide "Fòro Indiano", 1.° an., e o nosso folheto " A Evolução na Jurispr. Portug ", 1910)

Este nosso humilde artigo mereceu ser transcrito pela "Gazeta da Relação de Lisboa" na sua secção doutrinal, emitindo a este respeito a sua seguinte douta opinião:

"O nosso ilustre colaborador, snr. Dr. Soares Rebêlo........ discutiu com muita proficiência se o art. 214. do Cod. Civil foi revogado pelo art. 189. do Cod. Penal e conclue por afirmar que efetivamente aquele artigo da lei civil não tem hoje aplicação. Tambem assim o entendemos e na prática geral dos nossos tribunais é a doutrina corrente......" (24 ° an., pg. 598.)

O distinto publicista Dr. Luiz Ozorio, na sua valiosa obra intitulada "Notas ao Cod. Pen. Português" cita á pagina 379 a nossa modesta opinião adoptada pela referida "Gaz. da Relação".

Porêm estamos vendo que entre nós, ainda subsiste a praxe de se multar o vogal que não justificou a sua omissão ou o seu impedimento.

Pois valeria bem a pena que se uniformisasse este ponto de jurisprudencia, cortando cerce, de vêz, esses rebentos.. ... de dúvidas !

Soares Rebêlo

ECOS & CRITICA

Vandalismo

O sr. administrador do concelho, dr. Antão adoptou sobre o assunto que, ao de leve, ventilamos na edição passada do nosso jornal com a mesma epigrafe desta local, medidas energicas, proibindo, expressamente, aos botiqueiros e taverneiros, transacções de objectos furtados.

O sr. dr. Antão torna-se merecedor de maiores encomios, não só pela sua energica atitude, revelada na coibição do detestavel vandalismo, mas tambem pelo seu sincero empenho que está desenvolvendo na solução imediata de varios problemas de palpitante interesse do concelho que administra.

Muito bem !

Um grave mal

E' o que está enfermando a segurança de propriedade na aldeia Quepêm, não muito distante da sède do concelho.

भारत

गुरुवार वैशाख कृ० १० मी. १८४२.

राष्ट्रीय मोक्षप्राप्तीचा सोपानमार्ग

कोणत्याहि राष्ट्रास सुधारणेचा वैभव शिखर गांठावयाचा असेल तर त्यानें स्वदेशभिमानाचा सोपानमार्ग मोठ्या धिमेपणानें व उत्कट निःस्वार्थ बुद्धीनें आक्रमिण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे. सुधारणेच्या मोक्षाप्रत पोंचविणारी ही शिडी जितकी मजबूत असेल तितक्या लवकर अर्थात आपलें इष्ट ध्येय जें—सुधारणेचा वैभव शिखर—तें साध्य करून घेण्यास कोणत्याहि देशास फार सुलभ होतें, हें निर्विवाद होय. स्वदेशाभिमानाचा मजबूतपणा व सुधारणेचा मोक्ष प्राप्त होण्यास लागणारा कालावधि या दोन्हीं गोष्टींत, गणीतशास्त्राच्या भाषेंत बोलावयाचें झाल्यास, परस्परांत व्यस्तप्रमाणाचें नातें आहे, असें ह्मटलें पाहिजे. ह्मणजे जितकी स्वदेशाभिमानाची शिडी मजबूत असेल तितक्या थोड्या काळांत सुधारणेचा मोक्ष गांठतां येतो. मात्र ही मोक्षदायक शिडी चढूं इच्छिणाऱ्या राष्ट्र मुमुक्षूंत धैर्य व निःस्वार्थीपणा हे दोन आवश्यक गुण प्रामुख्यानें परिपूर्णतेला पोंचलेले असले पाहिजेत.

आमच्या उपरिनिर्दिष्ट सिद्धांताचें त्रिकालाबाधित्व पटविण्यास विशेष चर्चेची आवश्यकता नाहीं. प्राचीन किंवा अर्वाचीन कालांतील सुधारणेचा मोक्ष गांठलेल्या कोणत्याहि देशाच्या इतिहासाचीं थोडींशीं पत्रें चाळिलीं कीं, राष्ट्रीय मोक्षाच्या प्राप्तीची गुरुकिल्ली वर नमूद केलेल्या साधनसमुच्चयांतच आहे, याची प्रचीति पूर्ण रीतीनें मनांत बिंबते.

हे सांगण्यास अगदीं सोपे पण आचरण्यास फार कठिण असे विचार लेखणींतून उतरण्याचें कारण ह्मटलें ह्मणजे सुधारणेचा मोक्ष साधण्याप्रीत्यर्थ ह्मणून आमच्या दांभिक राष्ट्र चालकांकडून करण्यांत येत असलेला 'सव गोलंकार' हें होय. या अधोगतीस ओढणाऱ्या 'सवगोलंकारा'च्या विषारी कीटकांची वर्धनशक्ति इतक्या थराला पोंचली आहे कीं, तिनें आमच्या नोकरशाहीला तिचा देशाभिमान शोषून, धैर्य गिळंकृत करून व निःस्वार्थ बुद्धि अपहारून, अगदीं निकामी, कर्तव्यशून्य, भ्याड व पोटभरू बनविली आहे !

अशी स्थिति नसती तर राष्ट्राच्या तिजोरीची घालमेलीची अवस्था अवलोकूनहि आपल्या वेतनाची वाढ होण्यासाठीं आमची अविचारी नोकरशाही 'सत्याग्रहा'चा दुराग्रह घेऊन खास बसली नसती ! उज्ज्वल देशाभिमानाभावामुळेंच आम्ही राष्ट्रीय अवनतीच्या घाणेरड्या डबक्यांत कुचंबत असून आत्मघाताचा पंथ आक्रमित आहोंत ! धैर्याभावामुळेंच आमचा प्रिय देश सुधारणेचा किल्ला अतुल पराक्रमानें सर करण्यास निधड्या छातीनें उभा ठाकण्याचें सोडून देऊन भ्याड शिपायाप्रमाणें मागें मागें रेंगाळतच आहे ! निःस्वार्थीपणा ही चीज कशाशीं खातात याची सपशेल विस्मृति झाल्यामुळेंच आमच्या राष्ट्रचालकांची स्वताच्या अगडबंब पोटापलीकडच्या आपल्या देशाच्या निकृष्टावस्थेकडे रुपेरी दृष्टीशिवाय दुसरी नजर जात नाहीं !

या राष्ट्रीय 'सवगोलंकारा'च्या महारोगावर वेळींच योग्य उपचारांची योजना न झाल्यास राष्ट्राची अधोगति ठरलेलीच असून अवनतीच्या दुर्धर नरकांत आमचा प्रिय देश समूळ गाडला गेला जाईल, हें निःसंशय आहे. आमचें राष्ट्र अवनतीला पोंचूं नये, त्याला सुधारणेचा मोक्ष प्राप्त व्हावा असें ज्यांस खरोखरच वाटत आहे त्या सर्वांनीं अर्थात आमच्या राष्ट्रपुरुषांत स्वदेशाभिमानाची शिडी मजबूत होण्याप्रीत्यर्थ आटोकाट प्रयत्न करण्याचें सामर्थ्य निर्मून, धैर्य व निःस्वार्थीपणा हे प्रमुख गुण त्यांत पूर्णांशानें जागृत होतील, एतदर्थ अविश्रांत झटलें पाहिजे. ही नवीन व तेजस्वी परिस्थिति तयार होतांच, तिजोरीस तूट पाडणारी स्वार्थी लूट, पगार वाढविण्यासाठीं प्रत्यहीं भरत असलेला नोकरशाहीचा कोलाहलयुक्त बाजार व भ्याडपणामुळें सर्वत्र दृष्टोत्पत्तीस येत असलेली निंद्य व देशहितविघातक दुर्गुणांची वाढ, इत्याद्यनेक गोष्टींचा निर्वंश होऊन, आमचा प्रियतम देश थोड्या काळांत सुधारणेच्या वैभव शिखरावर विराजमान होऊन आपल्या कीर्ति सूर्यानें सर्व जग प्रकाशमान करणार आहे, असें आनंददायक भविष्य वर्तविल्यास आह्मांस कोणी 'वेडेपिरांच्या' मालिकेंत खेंचील असें वाटत नाहीं.

वाय तें संपादनही सुलभ, सुबोध व सुसाध्य होऊन लवकर होतें; तें संपादण्यास फार प्रयास पडत नाहीं. स्वभाषेंतील ज्ञान ग्रहण करून झाल्यावर मग जें स्वभाषेंत नाहीं व जें परभाषेंत विशेष आहे, तें मिळविण्यास प्रवेश करण्यांत आला पाहिजे. व तोही स्वभाषेच्या द्वारें. ह्मणजे परभाषेंतील ज्ञानग्रहण करण्यास सोंपें पडतें. नपेक्षां फार कठिण जातें. शिवाय कठिण होऊनही ज्ञानलाभ पुरा व चांगला होत नाहीं. याचा अनुभव स्वभाषेविना परभाषा (पोर्तुगीज) शिकणाऱ्यांस येइलच.

आमचें पोर्तुगीज सरकार आह्मास जें शिक्षण देतें, तें आपल्या भाषेंतून देतें. आमच्या खुद्द मूळ [जन्म] भाषेंतून (मराठींतून) देत नाहीं. पोर्तुगीज भाषा ही कांहीं आमची जन्म भाषा नव्हे; ती पोर्तुगीज लोकांची जन्म भाषा अर्थात ती आमची माय भाषा नसल्यानें त्या भाषेचें आह्मांस जन्मतः ज्ञान नसतें. तेव्हां ज्या भाषेचें जन्मतः ज्ञान नाहीं, त्या भाषेंतून शिक्षण दिलेलें कितपत सुलभ व सुसाध्य होईल ?

एस्. एच्.

विनंति

मे महिना सुरू होऊन १३ दिवस झाले. तरी आश्रय दात्यांनीं कृपा करून भारताची चालू वर्षाची वर्गणी आगाऊ पाठवून तो द्वी-साप्ताहिक करून घेण्याचें श्रेय संपादावें.

संपादक

स्फुट विचार.

कोणी सांगावें ? :— केरी, पेडणें येथील 'एक अनुभविक' भारताभिमान्याचें आह्मांस एक पत्र आलें आहे. त्यांत ते ह्मणतातः— "आज कित्येक वर्षेंपर्यंत पेडणें महालांतील केरी, पालयें वगैरे सरहद्दीवरील गावांतील लोक अन्नसामुग्री वगैरे सर्व माल ब्रिटिश अमलांतून आणीत आले आहेत; परंतु ह्या दोन वर्षांत आरांवद्याहून तांदूळ वगैरे जिन्नस सोडण्याची वाडी सरकारनें मनाई केल्यामुळें व कांहीं दिवस पोर्तुगीज सरकारनेंहि तांदूळ सरकारी अंमलदारांच्या मार्फत विकल्यानें इकडील गोरगरिबांची फारच दैना झाली. आज नाहीं उद्यां ही वाडीसरकारची बंदी उठेल ह्या आशेनें हीं दोन वर्षें कशीं बशीं कंठिलीं, व दोन महिन्यामागें ही बंदीहि एकदांची उठली. त्या बरोबर गोरगरिबांस फारच आनंद झाल्यास त्यांत नवल तें काय ? या आनंदाच्या भरांत व आतां तरी आपले हाल कांहीं अंशीं कमी होतील ह्या आशेनें बरेच लोक आरांवद्यास तांदूळ आणण्यास गेले. पण पोर्तुगीज सरकारनें ह्या सरहद्दीवरून आपल्या असलांत तांदूळ आणण्याची बंदी करून या दुधांत मीठ कालवण्याचें श्रेय घेतलें आहे, हें ह्या बिचाऱ्यांस काय ठाऊक ! ह्या बंदीमुळें त्या सर्वांना खीन्न चित्तानें परत घरीं यावें लागलें. अशा रीतीनें 'देव देतो व देवचार नाडतो' यांतलाच हा प्रकार झाला ! चौकशी अंतीं असें समजतें कीं, आमच्या सरकाराजवळ कांहीं तांदुळांचे गोण शिल्लक असून ते खपण्याकरितां ही युक्ति योजिली आहे. सरकारी तांदुळांचा दर गोणास १६। रुपये आहे व तो गोण पणजीहून इकडे आणल्यास जवळ जवळ १९ रुपयांस पडेल, व आरांवद्याहून तोच गोण इकडे आणल्यास जकात मजूरी वगैरे सह १७ रुपयांस पडेल. अर्थात १७ रुपयां ऐवजीं १९ रुपये खर्च करण्याचें शहाणपण कोण करील ? आमच्या सरकाराजवळ निदान चार महिन्याला पुरेल इतका तांदूळ आहे कीं काय याचीहि शंकाच आहे. आज सुदैवानें वाडीसरकारनें बंदी उठविली आहे ती जर पुन्हा सुरू होईल तर मग गोरगरिबांच्या हालांस पारावार रहाणार नाहीं ! आज वाडीसरकारनें बंदी उठविली तर आमच्या सरकारनें ती सुरू केली व आमच्या सरकारनें उठविल्यावर वाडीसरकार ती सुरू करील अशा या मांजराच्या खेळांत बिच्याऱ्या उंदराचा—प्रजेचा जीव जातो व जाईल याची वाट काय ? तरी ही बंदी लवकर उठवून सरकार सदरहू त्रासांतून प्रजेची सुटका करील काय ?" —या शेंवटच्या प्रश्नास कोणी सांगावें ? या उलट प्रश्नाशिवाय आमचें दुसरें उत्तर नाहीं. तांदुळांच्या बाबतींत स्वीकारलेल्या अनुदार धोरणाबद्दल आम्ही पुन्हां पुन्हां सरकारची कानउघाडणी केली असतांहि, आमचें बहिरें सरकार आपल्या वरदपुत्राच्या प्रेमवात्सल्यानें अगदीं अंध बनलें असल्यावरून, त्याला प्रजेची दीन स्थिति दिसत नाहीं व तिचे आर्तस्वर त्याला ऐकूं येत नाहींत ! अशा स्थितींत उपरोक्त उत्तरा शिवाय 'अनुभविकां'च्या प्रश्नास आह्मांस दुसरें उत्तर सुचूं नये, यांत आश्चर्य नाहीं.

—येथील न्यायखात्याच्या अमलबजावणीसंबंधानें महत्वाच्या सुधारणा होणार आहेत.

वर्तमानसार

—सांप्रतच्या उत्पन्नानुरूप जमिनीचा सारा वाढविण्याबद्दल येथील गव्हर्नरसाहेबांस वरिष्ट सरकारचा हुकूम यावयाचा आहे, असें पोर्तुगालच्या एका वृतपत्रावरून समजतें.

—चालू माहेच्या ५ तारखेच्या सरकारी ग्याझेटच्या जादा अंकावर बांदिवडें-गोवा येथील श्रीमहालक्ष्मी देवालयाची नियमबंदी प्रसिद्ध झाली असून सदरहू देवालयाच्या महाजनांची नांवनिशीहि त्यांत प्रकाशीत झाली आहे.

—आह्मांस प्रतिभेट देऊं लागलेलीं मासिकें व वर्तमानपत्रें तसेंच अभिप्रायार्थ आलेलीं पुस्तकें यांची पोंच व अभिप्राय पुढील अंकापासून देण्यास प्रारंभ होईल.

—गव्हर्नरसाहेबांचीस्वारी ह्या पशीं पेडणें वगैरे ठिकाणीं दौरा करून आल्याचें समजतें.

—प्राथमिक व दुय्यम प्रतीच्या पोर्तुगीज शिक्षणांत योग्य फेरफार करण्याच्या हेतूनें सरकारकडून एक प्रश्नमालिका ठिकठिकाणचे मामलेदार व मुनिसिपालटीचे अध्यक्ष यांस पाठविण्यांत आली आहे.

—पुणें येथील आग्रिकल्चर कालेजांत शेतकीचें शिक्षण घेण्यासाठीं सरकारकडून पाठविण्यांत येणाऱ्या तिघां विद्यार्थ्यांच्या निवडीकरितां परीक्षा घेण्यांत येणार असून खर्चाप्रीत्यर्थ दरमहिन्याला प्रत्येक विद्यार्थ्यास प्रवास व रहाणीच्या खर्चाखेरीज ५० रुपये देण्यांत येणार आहेत.

—गेल्या अंकांतील अनावरणविधीच्या बातमींत खि. डॉ. जुझे इग्नास दे लोयोल यांच्या नावांच्याऐवजीं डॉ. मिंगेल दे लोयोल फुर्तांद यांचें नांव चुकीनें लिहिलें गेलें.

—माकाव येथील पोलीस खात्यांत काम करण्यांत "मराठा" जातींतील तरुणांची गरज असून, त्यांस दर महिन्यास ४०–४७ पताक ह्मणजे सरासरी ८०–८४ रुपये पगार देण्यांत येईल असें सरकारी रीतीनें जाहीर करण्यांत आलें आहे. उमेदवार तरुणांचें वय १८ वर्षांवर व ३५ च्या आंत असून, त्यांनी सशक्तता, सद्वर्तन, वगैरेचे दाखले दाखविले पाहिजेत. गरजूंनीं फायदा घ्यावा.

—डॉ. शिवराम बळवंत राव यांची नेमणूक येथील देलेगादाच्या जागेवर झाल्याचें एका खासगी पत्रावरून समजतें. ठीक झालें.

—रा. शिवराम गो. साळगांवकर हे 'लेख-संग्रह-माला' प्रसिद्ध करणार असून ती रायबंदर येथील श्रीशारदा वाचन मंदिरांतील वाचकांस नजर करणार आहेत, असें मालेच्या उद्देशपत्रिकेवरून समजतें.

—चिखली-वार्देस येथील कांहीं हिंदूनीं ह्मापशें येथें एक नाटक प्रयोग करून त्याचें उत्पन्न सर भांडारकर विद्यालय या संस्थेस दिलें. अभिनंदनीय.

मालावृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नांवें		भागांची रक्कम
	मागील पोंच	२०० रु.
श्री. विष्णु श्री. रायतुरकर;	मडगांव	२५ रु.
,, शंभु आ. पै पाणदीकर	,,	२५ ,,
,, रामचंद्र विष्णु केणी;	,,	२५ ,,
,, गुरुदास पुंडलीक कारे;	,,	२५ ,,
,, शंभु कृ. शेट ह्मापशेंकर	,,	१५ ,,

ANO V.—NUMERO 9 — 1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 20 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २० माहे मे सन १९२०. अंक ९ वा.

PEDIDO URGENTE

Uma das causas que desvalorisam a propriedade nas Novas Conquistas é a carencia de sua segurança.

E' a falta da segurança de propriedade que aí se lamenta, que ninguem se atreve a aceita-la para garantia hipotecaria ou que esta se decuplica, quando, depois de mil hesitações e outras tantas tergiversações, a aceite, por favor.

A Santa Casa de Misericordia, o Sagrado Hospicio de Margão, o Nacional Banco Ultramarino de Nova-Gôa com suas agencias de Mormugão e Mapuçá e outras instituições analogas não emprestam dinheiro nem abrem creditos sobre predios situados nas Novas Conquistas, só porque lhes falece a segurança.

¿ Porque é que o Estado não há de esforçar-se por cortar cêrce êsse mal que enferma a propriedade naquelas terras ?

¿ Por ventura, a propriedade por estar situada nas Novas Conquistas está sujeita a pagar ao Estado menos impostos do que a das Velhas Conquistas ?

Se não ¿ não impende ao Governo o indeclinavel dever de coloca-la á altura da destas ultimas, no que toca á sua segurança ?

No regime de Igualdade em que felizmente estamos, a desigualdade com que se tratam os predios das Novas Conquistas, tende a empanar o brilho da Republica.

Os dirigentes que pensem nisto a serio e levantem-nos, sem mais perda de tempo, do lodaçal da falta de segurança em que jazem sem dó nem piedade.

E', de resto, escusado repetir que as Novas Conquistas saberão condignamente agradecer os *favores*(?) que lhes forem feitos.

O estabelecimento do dominio da segurança de propriedade, eis o que nós pedimos, ao Governo, ainda uma vez, ao terminar este breve artigo.

ECOS & CRITICA

A ULTIMA HORA

Esta processado o *BHARAT* por causa do seu artigo *TAXA DE GUERRA*, publicado no no. 7 da corrente serie !

Sir Chandavarker

Este eminente homem, uma das estrelas da primeira grandesa a fulgurar, com seu resplandecente brilho, no céu scientifico, social e politico da India Britanica esteve, semana passada, em Margão, de caminho para Karvar a cuja conferencia politica fora assistir como presidente, no dia 15 do corrente.

O *Sarasvat-Braman-Samaj* de Margão, aproveitando da momentánea estada de sua exa. ali, promoveu no vasto salão da instituição uma conferencia do ex-presidente do Congresso Nacional Indiano, Juiz aposentado da Relação de Bombaim e *ex-premier* do Estado Nativo de Indore, conferencia que, segundo nos informam, versou sobre diferentes assuntos politicos, sociais, morais e religiosos, confirmando em tudo e por tudo a gloriosa fama que o sr. Sir Naraen Chandavarker disfruta aqui e sobretudo nos hindus *sarasvatas* de cuja classe è oriundo.

Não podemos terminar esta local, sem consignar um elogio ao *Sarasvata Samaj* que com o seu acrisolado patriotismo e verdadeiros sacrificios que o dignificam, proporcionou ao publico a dita de ouvir o eloquente discurso do general vulto que è o sr. Sir Chandavarker.

Taxa de guerra

Era êste o titulo do nosso artigo de fundo da edição de 6 do corrente; mas os srs. tipografos, na pressa com que quizeram dar por terminado o seu trabalho fizeram de *de da*.

E assim, em vez de *Taxa de guerra*, saiu *Taxa da guerra*

Mas como são bons amigos da empresa do *Bharat* e sobretudo da sua pontualidade, esperamos, que o publico disculpar-lhes-há tal falta, bem como outras, presentes e futuras, de igual jaez—E...tambem a nós.

Alerta !

Na festa de Parodá aparecе ram uns *patanas*, semelhantes àqueles que em tempo se celebrisaram nos roubos, perpetrados nos templos hindús de Queula e Manguexa, com uns jogos de intrujar a humanidade jogadora.

São de precedentes funestos os mesmos *patanas* sobre os quais é preciso que as autoridades administrativas tenham vista fina, para que os mariolas não vão explorar a incauta gente, quere nas festas quere nos *Zatrás* com o seu atrativo jogo.. de azar.

Alerta, pois.

Em Canacona

'De caminho para Karwar, o sr. Chandavarker esteve tambem uns momentos em Canacona, cujos ilustres habitantes lhe dedicaram um esplendido *Tea party*, em que tomaram parte, além do sr. Auditor Fiscal que aí se encontrava e funcionalismo em peso, numeroso povo.

Alem dos srs. Chandavarker e Auditor que proferiram discursos eloquentissimos e cheios do saber, falaram, tambem, os srs. Datatria Sinai Gaitondó, vice-presidente em exercicio da Camara Municipal de Canacona, prof. Visvonata Siurama Sirvoicar, regente da escola primaria de Cundaim e pregador religioso Esvonta Bendo

Concluida a cerimonia que se revestiu do desusado brilho, o sr. Naraenraó, acompanhado do seu sequito, seguiu par Karvar pelo seu automovel.

Honra seja aos dignos promotores do *Tea party*.

Processo crime

E' com grande jùbilo que noticiamos aos leitores do *Bharat* que nos proporcionou um processo crime ás costas o nosso *perigoso* (!) artigo *Taxa de guerra*, publicado na edição de 6 de maio da corrente serie.

Não tendo tempo para mais comentario limitamo-nos por oje a registar essa noticia, afirmando, contudo, duma vez para sempre, que continuaremos a trabalhar pelo Paiz com o mesmo desassombro revelado atè aqui, que nunca nos intimidaram processos crimes na sacrossanta defesa dos interesses pùblicos.

E, depois, para nós, o processo crime è um valioso estimulo para o desempenho da missão que nos adoptamos.

Não pode ser

De há muito para cá, o *Vidia prassar* de Pondá vem fulminando, com dados concretos e provas irrefutáveis, o analfabetismo, o alcoolismo e o jogo de azar. O mesmo jornal denunciou ao publico a percentagem de nossos analfabetos, numerou-lhe as tavernas que se encontram disseminadas em algumas das aldeias do seu concelho e desenrolou-lhe diante dos olhos a tètrica fita da devassidão que o jogo de azar continua semeando em diversas camadas sociais da India Portuguesa.

¿ Que è que se conseguiu com toda essa ininterrupta campanha em que o mesmo jornal despende a sua milhor seiva ?

Nada, pela palavra, nada.

Não pode ser

Todo o patriota que almeje do fundo da alma o ressurgimento desta nossa desgraçada

नाहीं. ते अजूनपावेतों हिंदूच आहेत. त्यांची भाषा व धर्म हिंदूच आहे. त्यांनीं त्या लोकांप्रमाणें जन्मापासून पोर्तुगीज भाषेचा आश्रय धरलेला नाहीं. ह्मणून अजून पर्यंत त्यांना मराठीचीच अत्यावश्यकता आहे. येथील ख्रिस्ती लोकांची पोर्तुगीज भाषा ही जन्म भाषा झाल्यानें व त्यांना मराठी किंवा मराठींतून शिक्षणाची आवश्यकता नसल्यानें, पोर्तुगीज शिक्षणाचीच त्यांना—मराठी—पेक्षां अधिक आवश्यकता वाटत आहे व हीच त्यांना अधिक सुलभ व सुसाध्य होते. आणि ह्मणूनच त्यांनीं मराठी भाषेची कांस सोडून तिचा अभिमान सोडून, तिजविषयीं काळजी घेत नाहींत पण हिंदुलोकांची गोष्ट तशी नाहीं. त्यांची पोर्तुगीज ही जन्मभाषा झालेली नाहीं. त्यांची मराठीच [किंवा मराठीशीं जवळ जवळ साद्दश्य असलेली कोंकणीं ह्मणा] ही अजून पर्यंत जन्मभाषा असल्यानें, पोर्तुगीज भाषेंतून शिक्षणाची त्यांना विशेष आवश्यकता नसून मराठी शिक्षणाचीच त्यांना अधिक जरूरी आहे. व मराठींतूनच त्यांचें शिक्षण अधिक सुलभ व सुसाध्य होणारें आहे. ह्मणूनच मराठीविषयीं त्यांची एवढी ह्याकाटी आहे.

या वरून पोर्तुगीज भाषाशिक्षण नको, असें आम्ही ह्मणतों, असें कोणी समजूं नये. आह्मांस पोर्तुगीज भाषाशिक्षणाची तर आवश्यकता आहेच. जोंपर्यंत आमच्यावर पोर्तुगीज सरकारचा अंमल आहे, व राज्यकार्यें पोर्तुगीज भाषेंत चालतात, तों पर्यंत तिचें आह्मांस पूर्ण ज्ञान होणें अगत्याचें आहे. हें कोणाच्यानेंही कबूल केल्याविना रहावणार नाहीं. पण आंह्मांस जें पोर्तुगीज भाषाशिक्षण पाहिजे आहे, तें केवळ राजकीय व्यवहाराची माहिती होण्याइतक्या भाषाज्ञानापूर्ते पाहिजे आहे; व तें ही मिळतांना मराठीच्या द्वारें मिळालें पाहिजे. ह्मणजे तिचा चांगला समज पडेल. आह्मांस जें विद्या येण्याकरितां मुख्य शिक्षण पाहिजे, तें आह्मांस मराठींतच मिळालें पाहिजे, ह्मणजे राजकीय कामांच्या ज्ञानाकरितां जसें आह्मांस पोर्तुगीज भाषाशिक्षण पाहिजे, त्याप्रमाणेंच विद्या पारंगत होण्यास व खासगी व्यवहारासाठीं आह्मांस मराठी भाषेंतून शिक्षणाची आवश्यकता आहे. एस्. एच्.

मालावृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नांवें — भागांची रक्कम

मागिल पोंच ३१५ रु.

सिं. सिपीयांव वा. फेर्नांदीस; चांदर. १० रु.

श्री. त्रिविक्रम वि. पैं वैद्य; कुंकळ्ळी. १० रु.

कु. मुक्तावाई कृष्ण ज. थळी; मुंबई. ५ रु.

श्री. रामचंद्र वि. कुलकर्णी; तासगांव. ५ रु.

,, दत्तात्रय गो. सडेकर; खानापूर. ५ रु.

,, गणेश स. शिरोडकर; पणजी. ५ रु.

" पुरुषोत्तम अनंत सालकर; ,, ५ रु.

,, अनंत वा. प्रभू मोये; ,, ५ रु.

वर्तमानसार

मुर्गांव, हार्बर येथें इंग्रजी हिंदुस्थानांतील प्रवासी लोकांच्या सोईसाठीं एक ब्रिटिश कस्टम ऑफिस स्थापण्यांत आलें आहे.

भारतावर खटला !

सातव्या अंकांतील पोर्तुगीज अग्रलेख राजद्रोही वाटल्यावरून आह्मावर खटला करण्यांत आला आहे! विशेष माहिती येत्या अंकीं.

भारत

गुरुवार जेष्ठ शु० २ या. १८४२.

एक इषारा

" हिंदुस्थाना सारख्या प्रचंड राष्ट्रास इंग्रजांनीं पारतंत्र्यांत जखडून टाकण्याचें मुख्य कारण ह्मटलें ह्मणजे, प्रमुख राज्यकर्त्यांमध्यें वसत असलेले जातिभेद व मतविरोध, हें होय. एरवीं एकदम सगळें युरोप जरी हिंदुस्थानावर तुटून पडतें, तरी सुद्धां हें त्यास, वरील कारणाशिवाय, शक्य होतें ना. ज्या वेळीं, पाश्चात्य सुसंस्कृतीपुढें हिंदुस्थानाचा टिकाव न लागतां, तें हतबल होऊन इंग्रजांच्या हातीं पडलें, त्या वेळची जपानची स्थिति पाहूं गेल्यास, ती बव्हांशीं तशाच प्रकारची होती असें दृष्टोत्पत्तीस येईल; परंतु जेव्हां जातिभेदासारख्या क्षुद्र विचारांस थारा न मिळतां, दिव्यदृष्टीनें बडेलोक व इतर प्रजाजन हे आपापसांतील उच्च नीच भाव विसरून जाऊन एकमेकांत मिळून मिसळून वागावयास लागले, आणि थोराचीं व गरिबांचीं मुलें एकाच शाळेंत जाऊन एकच विद्यासंपादन करूं लागलीं, तेव्हांच जपानची प्रगति होऊन तें कसल्याहि पाश्चिमात्य सुसंस्काराचा स्वीकार करण्यास लायक व कोणत्याहि विकट परिस्थितीशीं तोंड देण्यास सामर्थ्यवान झालें. "

मार्कीस ओकुमा

शुद्ध वातावरणांतील हे प्रगल्भ विचार आमच्या हिंदुस्थानांतील सगळ्या राजेरजवाड्यांनीं, विद्वान राष्ट्रधुरीणांनीं, लोकमान्य देशभक्तांनीं, अतएव एकंदर सुसंस्कृत व्यक्तींनीं मनन करण्यासारखे आहेत. लोकांच्या पुढाऱ्यांचें कर्तव्य एकमेकांतील उखाळ्या पाखाळ्या काढून समाजांत बजबजपुरी माजविण्याचें नसून, आमची उन्नति कशी होईल, आमच्यांत स्वावलंबन कसें येईल व देशाभिमानाची प्रज्वलीत जोत कशी पेट घेईल याचीच लोकांत जागृति करणें हें होय. खुशाल चैन भोगून मनसोक्त आचरण करणें हें राजेरजवाड्यांस इष्ट नसून प्रजा सुशिक्षित कशी होईल, तीस आपल्या स्वदेशाकडे असलेल्या कर्तव्यकर्माची ओळख कशी पटेल व तें बजावण्याचें सामर्थ्य तींत कसें निपजेल, याच गोष्टीचा त्यांस निदिध्यास लागला पाहिजे. देशभक्तांनीं आपल्याच स्वदेशप्रेमाचा तोरा न मिरवितां इतरांतहि हा प्रेमा कसा उत्पन्न होईल व या कामीं कसल्या उपायांची योजना करणें प्रशस्त आहे, यद्विषयीं त्याचें लक्ष वेधलें पाहिजे. व अशा रीतीनें विचाराप्रमाणेंच आचारानेंहि या तत्वाची जाणीव लोकांस करून दिली ह्मणजे, ते लोकांकडून धन्यवाद मिळविण्यास पात्र होतात. चार बगलबच्चा भाटांकडून 'शाबास' ह्मणवून घेणें सोपें, परंतु अखिल समाजाकडून वाहवा होणें कठीण असतें. 'मी मोठा विद्वान, मी मोठा श्रीमंत, मला सर्वांनीं मान द्यावा, माझें ऐकावें, मला लोकांत मिसळून वागण्याचें काम नाहीं, दुसऱ्याची दयाई स्थिति पाहण्याची जरूरी नाहीं; किंबहुना देशसेवा मला माझ्या पोटापाण्यापेक्षां किंवा ऐषारामापेक्षां श्रेष्ठ नाहीं' अशी विचारसरणी असलेले सुशिक्षित, वरील मार्कीस ओकुमांच्या ह्मणण्याकडे लक्ष देऊन त्याप्रमाणें वागण्यास तयार होणार नाहींत, तोंपर्यंत आमची उन्नति, आमची सुसंस्कृति किंवा आमच्यांत स्वावलंबनाची आशा करणें व्यर्थ होय. व ती विचार सरणी नसलेले सुशिक्षित लोक देशांत हजारों जरी निपजले तरी ते "खायाकाळ व भुईला भार" याच विशेषणास खचीत पात्र होतील, असें मोठ्या खेदानें ह्मणावें लागतें. प्रत्येकानें शक्त्यनुसार स्वोन्नतीसाठीं त्याचप्रमाणें लोकसेवेसाठीं थोडा बहूत तरी प्रयत्न केला पाहिजे. जे लोक जाणून बुजून असल्या आपल्या पवित्र कर्तव्याकडे कानाडोळा करितात त्यांस स्वदेशद्रोहाचें महापातक निःसंशय भोंवून कधीं ना कधीं जगाच्या न्यायासनासमोर त्यांस आपल्या कर्तव्यपराङ्मुखतेबद्दलचा जाब द्यावा लागेल. क्षुद्रस्वार्थास बळी पडून जेथें लोकहिताच्या कामास अधिकारी माणसें कसूर करितात तेथें खऱ्या ज्ञानसूर्याच्या उगवण्यास बराच कालावधि आहे, असें भाकीत करण्यास जड जात नाहीं. निसर्गाच्या रहाटांत जो पुढें जाईल तोच मागच्यास जिंकून आपल्या पाठीमागें गरगर फिरण्यास खास लावील; या साठीं, उशिरां कां होईना, हा इषारा, आमच्या गोमांतकस्थ हिंदु सुशिक्षितांस करणें योग्य वाटल्यावरून देण्यांत येत आहे. त्याचा योग्य विचार होईल अशी आह्मांस सबळ आशा आहे.

स्फुट विचार

सर चंदावरकरांची स्वारी:—हिंदुस्थानांतील प्रसिद्ध पुरुष, राष्ट्रीय सभेचे माजी अध्यक्ष, मुंबई हायकोर्टाचे नामांकित रिटायर जज व इंदूर संस्थानचे माजी दिवाण सर नारयणराव चंदावरकर यांच्या भेटीचा अपूर्व लाभ गेल्या आठवड्यांत गोमांतकास झाला, हें आम्ही आमचें सुदैव मानितों. सर साहेबांस कारवार परिषदेस अध्यक्ष या नात्यानें हजर रहाण्यास जाण्याची घाई असल्यावरून गोव्यांत कांही दिवस त्यांचा मुक्काम होणें अर्थात अशक्य होतें. तरीपण मडगांवच्या उत्साही सारस्वतब्राह्मणसमाजाच्या देशभक्त चालकांनीं सरसाहेबांचा तेथील अवघ्या एक दिवसाच्या मुक्कामाचा फायदा घेऊन, त्यांच्या एका प्रवचनाचा दुर्मिळ योग मडगांवच्या जनतेस करून देण्याचें पुण्य संपादन केलें, हें अभिमानास्पद होय. आपल्या विचारपरिप्लुत भाषणांत साहेबमजकुरानीं धार्मिक, सामाजिक, राजकीय इत्याद्यनेक बहुविध विषयांचा मोठ्या गंभीर व मार्मिक रीतीनें खल केला. सर नारायणरावांचें गोमांतकांत ठिकठिकाणीं मोठ्या प्रेमानें स्वागत करण्यांत आलें.

काणकोणच्या सरस्वतीमंदिरांत:—मडगांवहून कारवारास जाण्यास निघाल्यानंतर सर नारायणरावांचा कांहीं तास काणकोणास मुक्काम झाला. या सुसंधीचा लाभ घेऊन तेथील समाजहितदक्ष मंडळीनें त्यांस तेथें नव्याच बांधलेल्या सरस्वतीमंदिरांत मोठ्या थाटानें टीपार्टी दिली. या सुमंगल प्रसंगीं हजर राहण्यास काणकोण महालांतील बराच मोठा जनसमूह जमला होता. त्यांत एकंदर सरकारी कामदारांचाहि समावेश होऊन खुद्द आवदितोरसाहेब—जे तेथील सरकारी तिजोरीची तपासणी करण्यास आले होते—त्यानींहि या टीपार्टी कार्यांत प्रामुख्यानें भाग घेतला होता. इतकेंच नव्हे, तर त्यानीं सदरहू प्रसंगीं आपल्या वक्तृत्व तेजानें पोर्तुगीज जाणणाऱ्या सर्व श्रोत्यांस अगदीं दिपवून टांकलें. सर व आवदीतोर या साहेबद्वयांशिवाय, श्रीयुत दत्तात्रयराव गायतोंडे, विश्वनाथराव शिरवैकर व ह. भ. प. यशवंतराव भेंडे यांचींहि सरस भाषणें झालीं. एकंदरींत टीपार्टीचा हा थाट फारच अपूर्व रीतीनें पार पडला. तेथील शिक्षणफंडास मदत ह्मणून सर साहेबानीं ५० रु. रक्कम अर्पण करून, ते आपल्या परिवारासह स्पेशल मोटारीनें कारवारास रवाना झाले.

आधीं हें वाचा !

'भारत' द्वी—साप्ताहिक करण्याच्या उद्देशानें 'मिनेर्व्ह' आणण्याची व्यवस्था केली असून या नवीन योजनेस लागणारें नवीन व भरपूर सामानहि मागविण्याचें आम्ही धाडस केलें आहे. हेतु हा कीं, 'भारत' द्वाराच लोकहित साधण्याच्या पुण्यकर्मांत आमच्या शेष राहिलेल्या आयुष्याचा विनियोग व्हावा. परंतु या हेतूस मूर्त स्वरूप येणें हें केवळ लोकाश्रयावर अवलंबून आहे. लोकदेवता प्रसन्न होऊन तीनें उदारांतःकरणानें आम्हीं अगदीं निःस्वार्थ व निरपेक्ष बुद्धीनें आरंभिलेल्या लोककार्यास प्रेमपूर्वक हातभार लाविल्यास मात्र, 'भारता'स द्वी —साप्ताहिक बनून आपलें पवित्रतम काम नेटानें चालविण्यास शक्य होणार आहे. ह्मणून आमच्या प्रिय आश्रयदात्यांस नम्रतापूर्वक विनंति करण्यांत येते कीं, त्यांनीं आम्ही मागें विनविल्याप्रमाणें आपापलीच वर्गणी आगाऊ पाठवून नव्हे तर नवीन वर्गणीदार मिळवून त्यांचीहि वर्गणी चालू मेअखेरपर्यंत आह्मांस पोंचती करण्याचें पुण्य पदरास बांधावें. केवळ आमच्या लोकसेवेच्या व्रतास द्रव्याभावामुळें खंड पडूं नये, या परोपकारी व देशहित विधायक दैवी प्रेरणेनें कोणीहि आह्मांस पैशाची मदत पुरविल्यास, तिचाहि साभारपूर्वक स्वीकार होऊन 'भारतफंडा'च्या रिपोर्टांत रकमेसह त्यांच्या नावांचा उल्लेख येईल. आतांपर्यंत आह्मांस 'भारता'च्या पुनरुज्जीवनाप्रीत्यर्थ सुमारें दीड पावणे दोन हजार रुपये खर्च आला असून अजमासें तितकाच खर्च नवीन योजना अमलांत येई तों लागणार आहे. परमेश्वरावर व भावी लोकाश्रयावर पूर्ण विश्वास ठेऊन 'ऋण' काढून हा लोकसेवेचा 'सण' साजरा करण्यांत येत आहे. या एकंदर स्थितीकडे उदार दृष्टीनें नजर पुरवून, आमचे स्वदेशहितचिंतक आश्रयदाते आमच्या उपरिनिर्दिष्ट विनंतीस मान देऊन आपली व आपण मिळवितील त्या नवीन वर्गणीदारांची आगाऊ वर्गणी चालू मेअखेरपर्यंत पोंचती करतील अशी सबळ आशा आहे.

ANNO V.—NUMERO 10 —1920 QUEPEM, QUINTA - FEIRA 27 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-02-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०२-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २७ माहे मे सन १९२० अंक १० वा.

TAXA DE GUERRA

Sem preocuparmo-nos com o processo crime que o digno, douto e zeleso agente do M.P. nesta comarca mandou instaurar contra nós por achar ofensivo da dignidade do Estado o nosso anterior artigo da epigrafe acima, continuaremos a insistir, ainda, em que cumpre ao Estado abolir a breve trecho a mesma incómoda taxa, sob pena de ser considerado *mau pagador e mau cumpridor da sua palavra*.

Ela é incomoda, ela é despotica. E' incomoda, porque está agravando a já bancarrotada situação económica do contribuinte, bancarrota determinada pela cada vez mais crescente carestia que, actualmente, domina o paiz inteiro. E' despotica, porque está vigorando, contra a expectativa geral, ainda depois de terminado o periodo de seis mezes para alem do qual não devia ir o seu *vigor* que porisso mesmo é sinitro.

Mas parece que o Estado, fascinado como está pelo resplandecente brilho argenteo da fabulosa receita da taxa de guerra está impossibilitado de ver a misera condição do esfarrapado zé-pagante bem como está inibido de ouvir os gritos lacinantes dêle, por ter, naturalmente, carregados da mùsica deliciosa e encantadora da sonancia ...da mesma receita os seus ouvidos...oficiais!

Doutra maneira não se explica o scilencio sepulcral do Estado sobre um assunto que está martirisando, cruelmente, o misero contribuinte!

A dispeito da atitude impassivel do governo, deante da taxa de guerra, nós, porem, não conservar-nos- hemos de braços crusados; pelo contrario, como acima fica dito, continuaremos a importunar o Estado com nossos constantes pedidos, paraque ao menos aborrecido, finalmente, extinga a mesma *incomoda e despotica taxa, de sinistro vigor*.

E deste nosso proposito firme e inabalavel nos demoverá coisa alguma, incluindo o processo crime que o digno, douto e zeloso agente do M. P. houve por bem requerer contra nós.

Sim; fique isto bem assente.

Um imquerito

Sr. Redactor

Como resposta ao inquerito aberto por V, no seu mui lido jornal sobre: 1.° Quais e quantas as linguas maternas dos nativos da India Portuguesa, 2.° Qual a maneira de conseguir a obrigatoriedade do ensino d'aquelas linguas; e 3.° Qual a forma de angariar o professorado para o referido ensino, tomo a liberdade de expender o meu disvalioso modo de pensar nas despretenciosas linhas que seguem.

Ao 1.° São duas as linguas maternas dos nativos da India Portuguesa:- 1.° Maratha em Gôa, e o Guzeratha em Damão e Diu.

Ao 2.° A maneira de conseguir económica e rapidamente a desejada obrigatoriedade è exigir a aprovação do ensino elementar destas linguas, aos estudantes que queiram matricular-se nas escolas primarias portuguezas, creando-se, para tanto, as escolas do puro maratha ou guzeratha em toda a India Portugueza.

Ao 3.° O professorado deve ser angariado da India Ingleza e que seja diplomado com o curso de „Training College" de Poona devendo os professores ser escolhidos dentre os que tenham especial vocação de fazer compenetrar os estudantes de variados assuntos nas linguas maratha e guzeratha, respectivamente, podendo também ser entregue o mesmo ensino só aos hindùs que tenham aprovação da cadeira do maratha do Liceu, porque os outros (cristãos ou moiros), unicamente com aquela aprovação, vêem-se mal preparados em ler e escrever correctamente e muito menos em compreender o maratha devidamente.

A proposito, Sr. Redactor, não posso deixar de referir-me ao facto de ter a classe hindù deste concelho entregue uma representação ao Sr. Dr. Couceiro da Costa, então governando este Estado, e, quando foi de visita a este concelho, em 1911, representação em que se pedia que, sendo o maratha a lingua materna dos hindús, fossem criadas em Gôa escolas do puro maratha, para eles poderem ter nitida compreensão do que, ao depois, lhes fosse ensinado nas escolas portuguezas. A este pedido respondeu S. Exa, que os hindus deviam sempre persuadir-se de que a sua lingua materna era o portuguez, e que o maratha só lhes serviria no comercio (!) despachando-a da seguinte maneira: "Oportunamente será atendido o pedido"

Mas chegou, agora, a hora de se pensar a serio, nas regiões oficiais e nos congressos provinciais, sobre qual deve ser a lingua materna dos nativos de Gôa— Concanim ou Maratha— para, assim, auxiliados, terem conhecimento perfeito da lingua nacional— o portuguez!!

Quepèm 2-5-920 De V. etc.
A. R. Sirvoicar

A proposito d'*Um inquerito*, artigo de honra do n.° 5.° do seu mui popular jornal *Bharat* ocorrem-me algumas considerações que vou expô-las, quere como respostas ao seu questionario, quere como meu fraco modo de pensar sobre o mesmo assunto que, sendo de alta importancia para o ramo instrutivo do Pais, não podia deixar de prender atenção de V., que desde há muito tem tomado a peito a empresa de pugnar por tudo o que diz respeito ao progresso de Goa, em geral, e ao das Novas-Conquistas, em especial.

Quanto a 1.ª pergunta: na India Portugueza ou Goa, propriamente dita, existe unica lingua materna, o marata, apresentando, segundo diferenças territoriais, varias formas dialeticas do chamado Concanim que por sua vez vem a ser o Marata falado em Concão.

Qanto á segunda pergunta se me oferece dizer que não se deve admitir nas escolas da instrução primaria portugueza, alunos, sem submete-los, ao exame preliminar em que se deve exigir conhecimento do marata, para o que se torna indispensavel adoptar livros maratas em que o estudante, d'antemão se familiarise, com o que depois há-de estudar nas escolas portuguezas, e em que haja noções da Historia antiga e moderna da India Portugueza, hoje votada ao despreso, tanto na instrução primaria como na secundaria que é absolutamente indispensavel, pois, na opinião do eminente estadista e historiador Lord Macaulay impende a todo o cidadão o dever de conhecer o seu passado para saber o seu futuro.

A resposta da terceira e ultima pergunta do seu inquetito se resume no seguinte:-Deve angariar-se professores habilitados com aprovação da cadeira do marata, anexa ao liceu, ou aqueles que mediante concurso ou diplomas obtidos na India Britanica se mostrem conhecedores habeis da referida lingua.

5-5-920 De V. etc
Z. Molcórnencar

भारत

गुरुवार जेष्ठ शु० १० मी. १८४२

भारतावर खटला !

जो आमचा लेख राजद्रोही मानून येथील कोर्टाच्या सरकारी वकिलानें (delegado) आह्मांवर खटला केला आहे त्या लेखाचें शब्दशः भाषांतर निवळ मराठीवाचकांकरितां खालीं देत आहों:—

*युद्धाचा स्टांप

केवळ सहा महिने अमलांत आणल्यानंतर हा युद्धाचा स्टांप बंद करण्यांत येईल, असें सरकारकडून अभिवचन देण्यांत आलें होतें, हें मशहूर आहेच. हा अवधि संपून सहा महिने झाले; तरी पण उपरिनिर्दिष्ट अरेरावी स्टांप भयंकर प्रारंभाच्या तीव्रतेनें लोकांस जाचीतच आहे. यावरून उघड होतें कीं, सरकारनें आपला शब्द न पाळून या बाबतींत ज्यांना शब्दफेडीची बिलकूल चाड नाहीं, अशांच्या मालिकेंत स्वतास ओढून घेतलें !

ही सरकारची चूक—नव्हे भयंकर गुन्हा-आपल्या पुत्रांस आपल्या प्रतिनिधींमार्फत शिकवूं लावणाऱ्या जें तुला दुसऱ्यानीं करूं नये असें वाटतें तें तूं दुसऱ्याला करूं नकोस या तत्वाशीं उघड उघड विरोध करणारें नाहीं काय ? जर आहे, तर अशा कोणत्या प्रबल शक्तीनें, बलाढ्य सरकारला, ज्याला शब्दफेड ह्मणजे मृत अक्षर आहे, अशांच्या त्याज्य कोटींत उतरविण्यांस भाग पाडलें ?

याचें साष्टीकरण केलेलें बरें; कां कीं, या गूढार्थी विरोधावर सरकारनें मुग्धता स्वीकारल्यास दिवाळखोर व आपला शब्द न पाळणारे अशा भयंकर तऱ्हेच्या लोकांत समाजस्वास्थ्यविध्वंसक कृत्यें करण्याचा ज्यास्तच चेव येईल. दुसरें असें आहे कीं, ज्यानें शब्द दिला त्याच्या शिरावर तो फेडण्याच्या ऋणाची जबाबदारी पडते. सरकारनें अमलांत आणल्यानंतर सहा महिन्यानीं युद्धाचा स्टांप बंद करण्याचें वचन दिलें होतें. तो अवधि संपला. अर्थात वरील ऋण फेडून आपल्या शब्दांतून मुक्त होणें, हें साहजिक सरकारचें कर्तव्य ठरतें. स्टांप बंद करून हें कर्तव्य न बजाविल्यास सरकारास लोक दिवाळखोर व वचनभंग करणारें असेंच ह्मणतील. असें होऊं नये या साठीं एकतर सरकारनें युद्धाचा स्टांप ताबडतोब बंद केला पाहिजे नाहीं तर आपण दिवाळ-खोर व वचनभंग करणारें आहें असें जगजाहीर करण्यास सिद्ध झालें पाहिजे. या व्यतिरिक्त दुसरा तरणोपाय नाहीं.

सरकार वरील दोन मार्गांपैकीं कोणत्या मार्गाचा अवलंब करतें, याची कांहीं काळ वाट पाहून, नंतर प्रस्तुत विषयावर आह्मी आमचें ठाम मत बनविणार आहों.

होय, आह्मी वाट पहात आहों.

---

*युरोपांतील महायुद्धांत पोर्तुगीज राष्ट्रहि सामील झालें होतें, हें सगळ्यांस माहित असेलच. त्या खर्चास मदत ह्मणून हा कर —केवळ सहा महिन्यापुर्ता—लादण्यांत आला. सरकारांत जेव्हां दिवाणीदावे द्यावे लागतात, तेव्हां वादी प्रतिवादींना १०० रैसाच्या ह्मणजे ४ आणे ७ पैच्या स्टांपाचा कागद वापरावा लागतो; व सरकारी कामदारांची कामें ८० रैस ह्मणजे ३ आणे ८ पैचा स्टांपाच्या कागदावर चालतात. या कागदांस अनुक्रमें ५० व ४० रैसांचे युद्धांचे स्टांप सहा महिनेपर्यंत लावण्यांत यावे, असें सरकारनें ठरविलें होतें.

स्फुट विचार

हें नवल नव्हे काय ?:— जर कोणी निःपक्षपातानें आमच्या राजद्रोही मानला गेलेल्या लेखाचें मनन करील, तर त्यास त्यांत असेंच आढळून येईल कीं, युद्धस्टांपाच्या बाबतींत लोकांचें ह्मणणें निर्भिड व स्पष्ट शब्दानीं सरकारासमोर मांडण्याशिवाय दुसरा कोणताच गुन्हा आह्मांकडून घडलेला नाहीं. आमच्या आक्षेपार्ह लेखांत कदाचित् कडकपणा असेल; ज्या कृति भ्याड लोक सरकारी गैरमर्जीच्या स्वार्थघातक भीतीनें स्पष्ट शब्दानीं न संबोधितां 'दरबारी' भार्षेत संबोधितात त्या कृतींस आम्ही कोणाचीहि भीडभाड अगर पर्वा न धरतां साध्या व बालबोध भाषेंतील योग्य नावें दिलीं असतील. परंतु त्या लेखांत आम्ही सवंग लोकप्रियतेच्या स्वार्थी लालसेनें अगर दुसऱ्या कोणत्याहि क्षुद्र इच्छेनें सरकारावर खोटे दोषारोप केलेले नसून, त्याला लोकाना दिलेल्या युद्धस्टांपबंदीच्या वचनाच्या आठवणीखेरीज दुसरा कसलाहि अन्याय निःसंशय केलेला नाहीं. अशी आमची मनोदेवता आह्मांस साक्ष देत आहे. असें असतां आमच्या उक्त लेखांत विचारी सरकारास राजद्रोह दिसावा, हें नवल नव्हे काय ?

राजद्रोह कीं लोकद्रोह ? :— सरकारनें सहामहिन्याच्या अंमलबजावणीनंतर युद्धस्टांप बंद्र करण्याचें वचन दिलें होतें. हें वेदवाक्यप्रमाण वचन सरकारकडून पाळलें न गेल्यामुळें अर्थात आम्ही लोकहितदृष्टीनें सरकारविरुद्ध कडक टीका केली. कां कीं, आधींच न भूतो न भविष्यति अशा भयंकर महर्गतेनें हवालदील बनलेल्या जनतेचें रक्त उपरोक्त कररूपी जळूच्या शक्तिहारक पिल्लूनें शोषण्याचा धूम सपाटा चालविलाच होता ! त्या निरुपद्रवी टीकेंत सरकारास राजद्रोह आढळावा व दिलेलें वचन आपणाकडून फेडलें न गेल्यावरून आपण मूर्तिमंत लोकद्रोही ठरतें याची त्याला बिलकून चाड नसावी, हें खरोखर देशाचें दुर्दैव होय, असें ह्मटल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं !

चूक आहे:— आह्मांवर उभारलेल्या खटल्यानें आम्हीं गांगरून जाऊन बेकायदेशीर व अन्यायी कृत्यांचा खरपूस समाचार घेण्याचें आमचें सर्वविश्रुत धोरण सोडून देऊं, असें जर वरील शौर्य आचरण्यांत सरकारास वाटत असेल तर तो त्याचा समज अगदीं वस्तुस्थितीस धरून नाहीं, असें आम्हीं सरकारला सुचवितों. एकच नव्हे, अशाच तऱ्हेचे आणखी कितीहि खटले आह्मांवर उभारण्याचा पराक्रम सरकारनें गाजविला तरी देखील आम्ही आमच्या पवित्र देशसेवेच्या व्रतापासून काडीमात्रसुद्धां ढळणार नाहीं, हें सरकारनें खूप समजावें. लोकसेवेच्या पुण्यकर्मांत आम्ही मागें एकदोनदां सरकारच्या इतराजीचे तडाखे सहन केलेले असल्यावरून या नवीन संकटाचा आह्मांस कांहींच बाऊ वाटत नसून, उलट त्यामुळें पूर्वीपेक्षां ज्यास्तच उत्साहानें आमचें अस्तित्व देशहितार्थ खर्च करण्याची आह्मांला हुरूप येणार आहे, हें सरकारनें पूर्ण ध्यानांत ठेवावें. संकटें शत जरी प्राप्त झालीं तरी आह्मी अंगीकृत-कार्यापासून कदापिहि ढळणार नाहीं. याच्या उलट सरकारचा समज झाला असेल तर ती त्याची चूक आहे, असें त्यास बजावण्याची आह्मी नम्रतापूर्वक परवानगी घेतों.

आश्रय दात्यांस विनंति:—सरकारनें आह्मांविरुद्ध उगारलेल्या तीक्ष्ण शस्त्रापासून बचाव होऊन खटल्याचा अखेर निकाल लागेतों आह्मांस बराच खर्च येणार आहे. एका बाजूनें हा खर्च व दुसऱ्या बाजूनें पत्र द्वि–साप्ताहिक स्वरूपानें नियमितपणानें प्रसिद्ध करण्यास लागणारा पैसा, अशा दुहेरी आर्थिक जबाबदारीच्या कचाट्यांत सांपडून आह्मीं आरंभिलेल्या कार्यास कोणत्याहि सांपत्तिक अडचणीनें 'खो' बसूं नये, एतदर्थ भारताच्या देशहितचिंतक आश्रयदात्यांस फिरून एकदां अत्याग्रहपूर्वक विनंति करण्यांत येते कीं, त्यानीं आपली व नवीन वर्गणीदार मिळवितील त्यांची वार्षिक वर्गणी आगाऊ पाठवून आपल्या देशाविषयींचें निरपेक्ष प्रेम व्यक्त करण्यांची संधि दवडूं नये. आमच्या या विनंतीस आश्रयदाते कुरवाळून धरतील, अशी आह्मांस सध्याच्या प्रसंगी पूर्ण आशा आहे. ही आमची सदिच्छा परमेश्वर सफळ करो.!

मुर्गांव येथील इंग्लिश कष्टम ऑफीस:— भटजीस विश्रांतीसाठीं ओसरीवर थोडीसी जागा दिली ह्मणजे भटजी, घरधन्यापेक्षां शक्तिवान किंवा युक्तिवान असल्यास सबंध घरांत आपला पाय पसरण्यास मागें पुढें पाहत नाहीं अशा अर्थाची प्रचारांत असलेली ह्मण सर्वविश्रुत आहेच. ह्मणजे गोव्यांत आगगाडी सुरू झाल्यापासून रेल्वेचें हेड ऑफिस, थोडीशी इंग्लिश व्यापारी कंपनीचीं आफिसें वगैरे मुर्गांवांत चालू आहेत. आज तिकडे इंग्रजी हिंदुस्थानांतील प्रवाशांच्या सोईसाठीं ब्रिटिश कष्टम ऑफिस उघडण्यास पोर्तुगीज सरकारनें परवानगी दिली आहे. उद्यां त्या आफिसावर देखरेखी खातर गरज असलेल्या एखाद्या पोलिस तुकडीचीही तिकडे स्थापना होईल. परवां एकाद्या इंग्रजी कामदारानें सदरहू कष्टम आफिसांत गुन्हा केल्यास तो इंग्रजी नागकरिक असल्यानें इंग्रजी अधिकाऱ्यांनींच त्याची चौकशी करण्यासाठीं एकादें न्यायकोर्ट स्थापन करण्यांत येईल. अशाप्रकारें ओसरीवर पाय पसरण्यास पोर्तुगीज सरकार थोडीथोडी निवाऱ्याची जागा देत राहिलें ह्मणजे मग सर्व घरांत इंग्रज लोक घुसून घरधन्यास गचांडी मारून बाहेर घालून आपली सत्ता प्रस्थापित करण्यास कमी करतील काय ? एरवीं पोर्तुगीज व इंग्रज सरकार हे एकमेकांचे दोस्त आहेत. एकाचें बरेंभलें झाल्यास दुसऱ्यास त्यांत आनंद वाटणें सहाजिक आहे. परंतु जेव्हां स्वार्थपर दृष्टि होऊन व दुसऱ्याच्या हकाची पायमल्ली करून आपला तळीराम गार करण्यांत एकादा चूर होऊन जातो, तेव्हां त्यास सदाचरणाच्या तत्वाची आठवण रहात नसते. व याचा प्रत्यय सर्वांस दररोज थोडा बहुत तरी येत आहेच. तर मग हा न्याय राष्ट्राराष्ट्रांसच अपवादात्मक कसा असूं शकेल ?

मालावृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नावें	भागांची रक्कम
मागील पोंच	३६५ रु.
श्री. विठ्ठल ल. प्रभू मोये; शिवोली	५ रु.
,, जिवाजी शा. फळ देसाई; केपें.	५ ,,
,, दत्ताराम शे. दळवी; वेरें–फोंडा.	५ ,,
,' व्यंकटेश फों. कुडचडकर; सांवर्डें.	५ ,,
,, गंगाधर गों. कोरगांवकर; रिवण.	५ ,,
,, दत्ता अ. कामत माड; सांवर्डें.	५ ,,
,, उण्णो दा. कामत गावंकर; पंचवाडी	५ ,,
	४०० रु.

आतां पर्यंत भरून आलेले फार्म आणि आमची मुद्दाम गांठ घेऊन व पत्रांतूनहि कित्येकांकडून जी मालेच्या कार्याविषयीं सहानुभूति दर्शविली जात आहे, ज्यांकडून योग्य सूचना केल्या जातात, व लेखक वर्गाकडूनहि जें अभिवचन मिळालें आहे, त्यावरून गोमांतकांतील जनतेंत चैतन्य उत्पन्न होऊन सार्वजनिक कार्याची विचारी जनांना माहिती कळूं लागली आहे हें सिद्ध होतें. आपल्या गोमांतकाची प्रगति व्हावी, तो कर्तृत्ववान व्हावा, तो सामर्थ्यवान व्हावा असें इच्छिणाऱ्या देशभक्तांनो, तुह्मीं मालेचे अमुकच शेअर्स घ्या, अशी आमची मागणी अगर आग्रह नाहीं. आपापल्या शक्तीप्रमाणें एकेकच भाग घेतला तरी चालेल. पण ही माला सर्वांची व्हावी हा जो आमचा दृढतर हेतु, सहकारितेनें कार्य करण्याचा जो आमचा संकल्प तो सिद्धीस जाण्यासाठीं सर्वांनीं मिळून —कोणत्याच प्रकारच्या भेदाकडे लक्ष्य न देतां तनमनधनानें आह्मांस साह्य करावें एवढीच आमची प्रेमाची मागणी आहे. व्य. उ. ग्रं. प्र. म.

वर्तमानसार

—फोंडें येथील मामलेदाराच्यां जागीं पूर्वीं बडतर्फ केलेल्याच इसमाची पुन्हां नेमणूक करण्यांत आली आहे.

—राजद्रोहीं कटांत सामील असल्यामुळें पोर्तुगालच्या माजी प्रधान मंडळांतल्या कांहीं प्रधानाच्या खटल्याची सुनावणी होऊन त्यांस ८–१० वर्षांची कैदीची शिक्षा सांगण्यांत आली.

----पोर्तुगालांत बांबगोळे वगैरेनीं अत्याचार करणाऱ्यांसाठीं एका वेगळ्याच कायद्याचा मसुदा तयार करण्यांत आला असून त्यांत त्यांस हद्दपारीची शिक्षा नेमण्यांत आली आहे.

—असोळणें येथील श्री वेताळ प्रासादिक ज्ञानमंदिर या संस्थेचा ३ रा वाढदिवस चालू माहेन्याचे २१ तारखेस साजरा करण्यांत आला.

---ता० १६ मे रोजीं मडगांव येथें क्रिश्चन लोकांच्या क्लबांत प्रसिद्ध वक्ते व लेखक सिं॰ कोंस्तांस रोक द कोस्त यांचें "स्त्रियांची संस्कृति व तिंचें सामाजिक कर्तव्य" या विषयावर सुश्राव्य व्याखान झालें.

—दाबोली येथील स्टेशनमास्तरास व त्याच्या भायकामुलांस; गेल्या दिवसांत कांहीं दरोडेखोरांनीं रात्रीचे घरांत शिरून बराच मार दिला. आंतील कपडालत्त्याची जाळपोळ करून व एकंदर दागदागिने व रोकड पैसा घेऊन ते फरारी झाले. या कृत्याच्या संशयावरून कांहीं इसमांस पकडून कैद करण्यांत आले आहे.

ANNO V.—NUMERO 11 —1920 QUEPEM, QUINTA---FEIRA 3 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोंव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख 3 माहे जून सन १९२०. अंक ११ वा.

Milhoramentos em Vasco da Gama

O Dr. Manuel Pedro de Souza e Franklin, redactor que foi do *Correio da India* que se publicava em Nova Goa, escreveu nos seus dois nos., provavelmente, em 1883 e 1887, que Mormugão nunca havia de ser *cidade* nem havia de passar mais que um *armazem* de mercadorias de Anthuerpia; e, certamente, a experiência de mais de 30 anos confirma isto. Tambem eu sustento o mesmo, afirmando que, ainda que o Governo despenda em Vasco da Gama crôres de libras, ele nunca pode ser cidade.

Para uma localidade ser cidade é necessário que haja comercio e industria que não pode haver em Mormugão.

Se um vapor traz 500 sacas de assúcar, não há comerciante algum que as compre, porque nêste paiz microscópico não há consumo em grande escala.

Não pode haver estabelecimentos fabris de ferro nem de tecidos, pois, se os houver não há de ser possivel vender neste paiz todo o seu producto, muito menos exporta-lo para a India inglesa, onde há muitos estabelecimentos dessa natureza e os seus objectos são baratos, sendo que a mercadoria exportada è sujeita aos direitos aduaneiros no territorio ingles.

Suposto o caso de que alguma companhia estabeleça uma fabrica de cordoaria, esta não pode imprimir movimento a Vasco da Gama, assim como uma andorinha não faz verão.

Esta fábrica encontra, alem disso, milhor lugar com todas as condições favoraveis em Dabolim ou na ilha de S. Jacinto; porém a companhia que queira estabelecer essa fábrica e outras como as de extrair oleo e descascar arroz em algum desses lugares onde há fontes de abundante água que servirão para alimentar as máquinas, naturalmente há de pedir ao governo construcção das estradas de Dabolim a essa ilha e de Nazareth a S. Cruz para haver comunicação de curta distância do concelho das Ilhas com o de Bardez que é indispensavel, inadiavel e sem essa construção as fábricas de que se trata, serão inuteis.

O Governo há de construir casas e estradas em Vasco da Gama e ninguem sabe dizer quem há de ocupar essas casas e transitar por essas estradas. E' necessario, primeiro, calcular o número dos inquilinos e o movimento de transeuntes, automoveis, carros e carroças, o que ninguem sabe se foi feito.

Nas estradas há de nascer herva e arbusto, para cuja limpeza háde faltar o dinheiro...

O dinheiro que o governo ha-de despender em Mormugão ha-de ter o mesmo fim que teve o dinheiro que Bessone, director sido das obras públicas inútilmente gastou, sem responsabilidade alguma, em Borim e Banastarim!

Será muito útil e vantajoso ao público tratar o governo em primeiro lugar do canal de Tivim a Colvale e construir estradas de Dabolim a ilha de S. Jacinto e de Nazareth a S. Cruz, cais de Borim, Cumbarjua, Cundaim e ponte de Marcela etc etc.

As aparências são muitas vezes enganadoras e tudo o que brilha não é ouro...

A' vista disto é licito dizer com clareza e evidencia que pretender fundar cidade em Vasco da Gama è pretender fabricar castelo no ar.

E' necesario fazer quaisquer obras em Vasco da Gama, segundo as suas circunstancias porque devagar se vai ao longe. Mas vamos adiante:—

Preciso é notar, que os vapores trazem mercadoria da Europa e outras partes que é descarregada e acondicionada no armazem da Companhia em Mormugão e depois carregada nos vagons e levada para a India Inglesa. Assim tambem a mercadoria da India Inglesa é trazida pelos comboios, descarregada e acondicionada no armazem em Mormugão e carregada nos vapores, è levada para Europa e outras partes.

A mrecadoria desse transito directo nada influi para Vasco da Gama.

Tudo isto è incontestavel.

Se ha alguem que sustente o contrario, devê este assumir a responsabilidade de pagar ao governo toda a quantia que fôr despendida, quando passados cinco anos se conhecer que não se encontra o resultado desejado e prova concreta de promessas...

Varii vària dicunt.!

A prudencia recomenda que antes de lançar-se mão de obra deve estudar-se profundamente o projecto para não errar no que se executa.

Resta-me dizer mais que Mormugão poderia ser cidade se toda a India pertencesse ao nosso governo portugues, ou se houvesse um tratado entre os dois governos portugues e ingles em virtude do qual as mercadorias portuguesas não estivessem sujeitas aos direitos aduaneiros britanicos, o que certamente o Ingles não há de fazer em seu prejuizo sem pedir ao governo portugues indenisação anua que há-de ser uma questão de cifras aureas...

José Sant' Anna Fernandes.

N. da R. São da lavra dum *maduro* as linhas supra, quiça toscas e mal ordenadas mas encerrando, sempre, verdades como punhos.

¿ Quem não dirá que o sr. *Santana Fiscal* seja um dos milhores amigos do Povo, desse bom e pacato Povo em pról do qual o homem não poupa nenhuma ocasião de sacrificar-se!

Na verdade, a abnegação do sr. *Santana Fiscal*, de que temos provas frisantes, abnegação que faria baixar cabeça a muito *patriota* que por ai enxamea, comove--nos até á medula de ossos.

Ao estampar o artigo do sr. Fernandes nas colunas do *Bharat*, este não pode resistir á tentação de registar tambem o que ele sente pela simpatica ainda que modesta pessôa popular do sr. *Santana Fiscal.*

TAXA DE GUERRA

A taxa de guerra foi estabelecida para estar em vigor até seis meses dspois da cessação da guerra.

Como é sabido, foi assinado o tratado da paz nos fins de Junho do ano findo, meses depois de ter sido assinado o armisticio que foi em Dezembro anterior tendo havido festejos oficiais por ambos esses eventos.

Sendo assim, tendo já passado sobre o último destes acontecimentos mais de 6 meses, o respectivo imposto da taxa de guerra devia cessar há muito. Não obstante a sua cobrança continua a fazer-se, com gravame do contribuinte, e o que è pior sujeitando-o a outras graves incomodidades, pois não faltam dias em que os selos de tal taxa se não encontram á venda, nem mesmo nas recebedorias da fazenda ficando assim paralisadas as diligencias para as quais aqueles selos são exigidos.

Urge que o Governador Geral baixe uma portaria mandando cessar a arrecedação do mesmo imposto que sobretudo na epoca que atravessamos muito custa a pagar.

Terá Sua Exa desta maneira cumprido uma expressa e clara determinação da lei, livrando ao mesmo tempo o publico dum bem injusto onus.

(D'O Ultramar)

भारत

गुरुवार जेष्ठ व० २ या. १८४२

भारत व सरकार

'राजद्रोहा'चा शिक्का मारला गेलेला आमचा भयंकर लेख वाचकांच्या अवलोकनांत आलाच आहे. अशीं कोणतीं विधानें त्यांत राजद्रोहात्मक असून तीं मायबाप सरकारचें अढळ पद हादरून टांकणारीं आहेत ? ! असा कोणता भयंकरपणा त्यांत निर्भिय सरकारला आढळून आला कीं, त्यामुळें त्याची हवेलंडी उडण्यासारखी शोचनीय स्थिति व्हावी ? ! असें कोणतें जहर वीष त्यांत भरलेलें अमर सरकारच्या सूक्ष्म दृष्टोत्पत्तीस आलें कीं, त्याच्या अनिष्ट परिणामाकडे तीक्ष्ण नजर पुरवून आपल्या संरक्षणाप्रीत्यर्थ खटल्यासारखा कडेकोट बंदोबस्त त्याला करावा लागला ? ! शेंवटीं अशी क… अचाट शक्ति बलाढ्य सरकारास त्यांत दिसून आली कीं, त्यामुळें त्यानें अगदीं भांबावून जाऊन क्रिमिनल कोडाच्या अभेद्य व अपारदर्शक पडद्याचा आश्रय धरण्यास धूम ठोकावी ? !

आह्मास वाटतें कीं आमच्या विचारी सरकारचें विशाळ डोकें वरील कोणत्याहि एका प्रश्नास समर्पक उत्तर प्रसवण्यास अगदीं असमर्थ आहे—निरुपयोगी आहे. अशी जरी वस्तुस्थिति असली तरी उपरोक्त प्रश्नास सरकारकडून जबाब येणार नाहीं, असें मात्र भविष्य वर्तविण्याची अक्षम्य घाई कोणींहि करूं नये. इसापनीतींतील शूर लांडग्यानें ज्या क्रिमिनल कोडाच्या भरभक्कम आधारान्वयें निरपराधी व कोंवळया करडास आपल्या रुधिरप्रिय घशाखालीं उतरविलें त्याच वळी कायद्याच्या जोरावर आमच्या प्रश्नाची योग्य वासलात लाऊन सरकार आपल्या शूरत्वाची यथार्थता पटविण्यास सज्ज होईल, अशी अटकळ केल्यास मोठीशी चूक होईल, असें वाटत नाहीं.

ही लांडगी न्यायपद्धति आह्मांविरुद्ध उभारलेल्या खटल्यांत सरकारास अमलांत आणावयाची नसती तर त्यानें आपल्या कोर्टांच्या पायऱ्या चढविण्यास आह्मांस खचित भाग पाडलें नसतें, असें कोणालाहि वाटणें साहजिक नव्हे काय ?

आमच्या राजद्रोही मानलेल्या लेखांत आम्हीं सरकारची नालस्ती केलेली नाहीं; सरकारचें राजवैभव जमीनदोस्त होईल, अशा सारखे विचारबांब आह्मीं त्या विरुद्ध फेंकण्याचें अराजक कृत्य केलेलें नाहीं; सरकारच्या थोर नांवलौकिकास बट्टा लागेल अशा तऱ्हेचीं खोडसाळ विधानें आमच्या आक्षेपार्ह लेखांत कितीहि डोकें खाजविलें अगर डोळेफोड केली तरी कोणाहि निःपक्षपाती व सरळ माणसास आढळणार नाहींत; सामर्थ्यवान सरकारच्या त्याहूनहि समर्थ अशा सिंहासनाची वळकटी ढुली पडेल, अशी खुदिरामी वृत्तीची झांक—पुसट पुसटच कां होइनां ?—आमच्या युद्ध–स्टांपाच्या साध्या व निरुपद्रवी लेखांत खास कोणालाहि आढळणार नाहीं ! उलट पक्षीं आमच्या त्या लेखांत कोणालाहि सत्याचा अनुवाद, केवळ सत्याचाच अनुवाद केलेला दिसून येईल. युद्ध–स्टांपाच्या प्रखर वणव्यानें होरपळत असलेल्या त्रस्त जनतेचे दुःखोद्गार सरकारच्या नाजूक कानांवर पोंचविण्यापलीकडे त्या लेखांत आमचा दुसरा कोणताहि वाईट हेतु दृगोचर होणें शक्यच नाहीं.

अशी एकंदरींत आपली बाजू सर्व दृष्टीनीं लंगडी असतां, खटल्याचें दु–धारी शस्त्र सरकारनें आह्मांवर उगारून आपल्या लांडग्या प्रतापाचा सूत्र उवाच करणें, हें सरकारचें कृत्य शुद्ध अन्यायाचेंच आहे, असें लोक ह्मणणार नाहींत काय ?

कदाचित् आमची मुस्कटदाबी करून दुःखितांचें अंतःकरण खऱ्याखुऱ्या, निर्भिड व स्पष्ट शब्दांनीं व्यक्त करण्याच्या देशहितसाधक निःस्वार्थी ध्येयापासून आह्मांस परावृत्त करण्याचें जर सरकारच्या मनांत असेल, तर तो त्याचा हेतु सफळ होणें कदापिहि शक्य नाहीं, हें फिरून एकदां सरकारला सुचविण्याची आह्मीं नम्रतापूर्वक परवानगी घेतों.

लोकसेवेचें व्रत किती कष्टतर आहे, याची आह्मांला मागील अनुभवावरून पूर्ण जाणीव आहे. आमच्या सर्व सुखसोयींवर तिलांजळी सोडून स्वीकारलेलें देशसेवेचें व्रत सरकारच्या रोषास भिऊन आह्मीं कदापिहि सोडण्यास तयार नाहीं. ज्या दिवशीं आह्मांस तें योग्य रीतीनें पाळणें अशक्य होईल, ज्या दिवशीं सरकार आह्मांस सत्य दिसेल तें स्पष्ट बोलण्याची मनाई करील त्याच दिवशीं आह्मी आमच्या भारत कचेरीस कुलूप लाऊन, हरिहरि ह्मणत, शेंवटच्या घटकेची वाट पहात, शेष आयुष्य परमेश्वर चिंतनांत घालण्याचा मार्ग आक्रमूं, इतकेंच सांगून हा लेख येथें संपवितों.

मेव जयते नानृतम्" ह्या वाक्याची महति जाणणें ह्या सर्व गोष्टींत धर्मांचा अंतर्भाव होतो, मग "त्याच्या गळां माळ असो नसो."

धर्मजागृति करणें असेल तेव्हां पहिल्या-प्रथम नीतिशास्त्राचा प्रसार होणें अवश्य आहे, त्या योगें उत्पादकांचे हिंदुसमाजावर व विशेषेंकरून ब्रह्मवृंदावर आभारभार होतील. जगाच्या डोळ्यांत धूळ फेंकण्याच्या इराद्यानें "गळां माळा टिळा टोपी" घालण्यास कठीण नाहीं, परंतु हें बकध्यान ओळखणारे मात्र अशा कृतीला काडीचेंहि महत्व देणार नाहींत. "ब्राह्मण अनाचारी झाले शूद्र आचार करिती कीं" असें जर कोठें आढळून येत असेल तर त्याचे विचार पाहि-त्याखेरीज मनाचा वाईट ग्रह होऊं देणें इष्ट नाहीं.

सारस्वत

मालावृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नांवें	भागांची रक्कम
मागील पोंच	४०० रु.
श्री. वासुदेव वि. केरकिर; मडगांव	२५ रु.
,, टाकुरसी करसनदास; ठाणें	१५ रु.
,, कृष्ण राम हेगडे, मडगांव	१० ,,
,, वे. नारायण रा. वाळे ,,	१० ,,
,, रामचंद्र गो. पै रायतुरकर ,,	१० ,,
,, पुरुषोत्तम ·गेश वागळे ,,	१० ,,
,, दामू श्रीनिवास नाईक दलाल ,,	१० ,,
,, वैकुंठ विष्णु शे. कारे ,,	१० ,,

पत्रव्यवहार

श्रीयुत संपादक भारत केपें, यांस

वि. वि. आपल्या ता. २०।५।२० च्या अंकांत श्रीयुत एस्. एच्. यांच्या 'देशी भाषेंतून शिक्षणाची आवश्यकता' या मथाळ्याच्या लेखांकांत एक दोन चुकीचीं विधानें आहेत, तीं दुरुस्त करण्याची कृपा करावी. तीं विधानें:—

१ श्रीयुत एस्. एच्. यांचें 'ह्मणणें असें आहे कीं, इंग्रज सरकारनें महाराष्ट्रांतील लोकांस "मराठी" भाषेच्या द्वारें शिक्षण देऊन ज्ञानभांडार या भाषेच्या द्वारें खुलें करून दिलें आहे. परंतु ही त्यांची चूक आहे. महाराष्ट्रांत केवळ प्राथमिक शिक्षण, ह्मणजे थोडेंसें लिहिणें वाचणें, गणीत भूगोल, इतिहास, भूमिती, व्याकरण व इतर थोडेसे विषय, 'मराठी' भाषेच्या द्वारें देण्यांत येतें, आणि खरें ज्ञान ह्मणजे रसायन शास्त्र, भूगर्भशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, ज्योतिषशास्त्र, यंत्रविद्या, विद्युत्, भूमितीची पूर्ण माहिती ,गणिताची पूर्ण माहिती व इतर गहन विषय सद्य स्थितींत संपादण्यांस महाराष्ट्रांतील लोकांस परकी इंग्रजी भाषेचा आश्रय करावा लागतो; कारण अद्यापि मराठीभाषेमध्यें या गहन विषयांचीं पुस्तकें उपलब्ध नाहींत; व महाराष्ट्रांतील विद्वानांनीं तशीं पुस्तकें तयार करण्याचा प्रयत्नहि केलेला दिसून येत नाहीं. आणि इंग्रज सरकारचें Public Instruction,ह्मणजे 'सार्वजनिक शाळा खातें' या बाबतींत अगदीं सुस्त आहे. फक्त या पांचसातवर्षांपासून देशी भाषेंतून या गहन विषयांचें शिक्षण सरकारी शाळांतून व कॉलेजांतून देण्यांत यावें याबद्दल थोडीशी चळवळ वर्तमानपत्रांतून झालेली आढळून येते. यावरून पोर्तुगीज भाषेंतून या सर्व गहन विषयांच शिक्षण देणें योग्य आहे असें माझें ह्मणणें आहे असा आपला ग्रह करून घेऊं नका–सर्व ज्ञान देशीच भाषेंतून संपादन केलें पाहिजे असें मी केव्हांहि ह्मणेन; कारण विध्यार्थ्यांचें बुद्धिबळ ज्ञान संपादनाच्या कामीं खर्च होण्याच्या ऐवजीं निरर्थक परकी भाषेंतील शब्दांचा अर्थ समजून घेण्यांतच पुष्कळ वर्षें पर्यंत खर्च होतें व फार थोडेच विद्यार्थी इतकीं वर्षें खर्च केल्यावर क्वचित् या विषयांचें ज्ञान या परकी भाषेंतून संपादूं शकतात. सर्वच विद्यार्थ्यांना परकी भाषेंतील सर्व शब्दांच्या अर्थाची गरज आहे असें नाहीं. पुष्कळांचें परकी भाषेच्या थोड्याशा ज्ञानानें चाललें असतें व बहुतेक गरजेप्रमाणें परकी भाषा पाहिजे तेव्हां शिकले असते.

परंतु हिंदुस्थान आज सरासरी एक हजार वर्षांपासून पराधीनता गर्तेत लोळत लोळत त्यांतच सुख मानून अज्ञानांधःकाराच्या रात्रींत घोरत पडला आहे तो केव्हां जागा होऊन आपली उन्नति करून घेईल तें हिंदुस्थानास पारतंत्र्यांत लोळविणारा परमेश्वरच जाणे. लोकांनीं जागे होऊन देशी भाषेंतून सर्व शिक्षण देण्यांचें व सरकाराकडून देवविण्याचे प्रयत्न केले पाहिजेत. सरकार शिक्षणाकरितां जें कांहीं खर्च करितें तें लोकांकडून आलेल्या कराच्या पैशांतून; ह्मणून हा खर्च लोकांचें जेणेंकरून ज्यास्ती हित होईल अशाच रीतीनें झाला पाहिजे. सरकारच्या अंमलदारांच्या इच्छेप्रमाणें खर्च होतां उपयोगी नाहीं. सुदैवानें आह्मां गोमांतकवासियांनां प्रजासत्ताक राज्याच्या नागरिकत्वाचे हक्क मिळाले आहेत. त्या हक्कांची योग्य बजावणी आपण केली पाहिजे.

२. श्रीयुत एस्. एच्. ह्मणतात कीं गोव्यांतील अर्धी प्रजा खिस्ती आहे व त्यांची पोर्तुगीज ही मायभाषा होऊन बसली आहे, हें विधान अगदीं खोटें आहे. जरी अर्धी प्रजा खिस्ती असली तरी मायभाषा पोर्तुगीज असलेले खिश्चन या खिस्ती प्रजेचा एक दशांशहि होणार नाहींत, असें मला वाटतें. व आमच्या गोव्यांतील सर्व भागांतील खिश्चन लोकांची साधारण माहिती असलेला कोणीहि इसम तें कबूल करील. त्यांची भाषा कोंकणी आहे व कोंकणीचें मराठीशीं पुष्कळ साम्य व सादृश्य आहे हें गोव्यांतील दरेक मनुष्य समजून व उमजून आहे. मुठभर पोर्तुगीज मायभाषा असलेल्या लोकांकरितां सर्व लोकांवर पोर्तुगीज भाषा लादणें व सर्व प्रजेचा घामाचा पैसा 'कर' मुठभर लोकांकरिता खर्च करणें केव्हांहि अन्यायच ठरणार. प्रजेच्या भावी आशांचें अंकूर अशा विद्यार्थ्यांच्या कोमल व तरतरीत बुद्धीचा विनियोग फक्त पोर्तुगीजभाषेंतील शब्दांचा अर्थ समजावण्यांत पांच दहा वर्षें पर्यंत खर्च करविणें कधींहि प्रजेच्या हितार्थ होणार नाहीं,हें राज्यकर्त्यांच्या लक्षांत येईल काय ?

कळावें ही विनंति.

सांवडें, ता. २१।५।१९२० आ.

वैकुंठ कृष्ण कामत

आमचे एजंट

श्री. वासुदेव लक्ष्मण राजाध्यक्ष–काणकोण
,, दत्तात्रय रामकृष्ण दलाल –पैंगीण
,, शेषगिरी पद्मनाभ देसाई–लोलयें
,, अनंतराव शेणवी देसाई–पेडणें
,, वैद्य दत्ताराम पां. चिमुलकर– सांखळी
,, शांताराम सूर्यराव सरदेसाई– डिचोली
,, श्रीपाद अच्युत कळंगुटकर–ह्मापसें
,,रघुनाथ अनंत भांडारी –फोंडें
,, गोपाळ कृष्ण गुडे—शिरोडें
,, काशीनाथ अनंत केंकरे,—बार्देस

ह्या आमच्या मित्रांपाशीं त्या त्या गांवच्या व तालुक्यांच्या आश्रयदात्यानीं आगाऊ वर्गणी रु. ३ पोंचती केल्यास, आह्मांवर फार फार उपकार होणार आहेत. इतर ठिकाणीं आमचा वसूलदार फिरतीवर गेला आहे. त्यापाशींहि तेथील वर्गणीदार पैसे भरून, भारतास हातभार लावण्याचें पुण्य संपादन करतील, अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

वर्तमानसार

—पणजीचें दैनिक पत्र दियारियु दे नोईत्त यांवर गोव्यांचे पहिले हिंदु ब्यारिस्टर डॉ. शिवराम बळवंतराव यांचा फोटो आला असून त्यांच्या व हिंदुसमाजासंबंधानें सदरील पत्रानें प्रोत्साहनपर उद्गार काढले आहेत.

—ओरिएन्टल गव्हर्मंट सिक्युरिटी कंपनीनें पणजीयेथील आदवोगाद मयत डॉ. मानुयेल सेबस्तीयांव वास यांच्या मृत्यूबद्दलचे पुरावे देतांच एक महिन्यांच्या आंत डॉ. वास यानीं कंपनींत उतरलेला १०,००० रुपयांचा विमा व त्याशिवाय नफ्याची रक्कम ३७२५ रुपये मिळून १३,७२५ रुपये योग्य हिस्सेराशीनें तेथील एजंट श्रीयुत रा. रा. दत्तात्रय आपा सरमळकर यांच्या मार्फत त्यांच्या मुलांमुलींस वांटून दिले.

ANO V.—NUMERO 12 —1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 10 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहीरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १० माहे जून सन १९२० अंक १२ वा.

CONGRESSO HINDU

A' iniciativa do conhecido escritor e ilustre patriota Sr. Bascora Prataprao Sardessai e de varios jovens hindús de Gôa projecta-se reunir, breve, um Congresso Provincial Hindu, cujas sessões se realisarão todos os anos e em localidades diversas, à maneira do que se observa com o Congresso Nacional Indiano.

O objectivo a que visa o arquitectado Congresso é, em tudo, identico áo do *Centro Ariano* que, já lá vão dois anos, os hindùs de todas as seitas haviam fundado em Pangim com o ùnico desiderato politico de, unindo-se todos sob a mesma bandeira, promover o seu bem estar social, moral e economico, centro, cuja acção ficara paralisada por diferentes motivos que é desnecessário expôr neste lugar.

O *Congresso Provincial Hindú* não representa, portanto, outra coisa senão uma edição refundida e milhorada do referido Centro.

O *Congresso* de que sê trata terá a sua hegemonia propria, esforçando-se por todos os meios a seu alcance formar um todo de diferentes fracções dos hindùs, dispersas, cá e lá, sem orientação difinida.

Sob êste ponto de vista, calcula-se, desde já, a importancia do Congresso que, frise-se bem, sem mover hostilidades a quem quere, procurará colocar o hindù ao lado do seu irmão cristão em diferentes ramos em que êste lhe leva a primasia.

A' vista do exposto, esperamos que todo o hindú pensante, cioso do seu levantamento politico tomará parte activa na pronta concretisação da grandiosa idêa do sr. Sardessai e de numerosos jovens hindùs que anceam ver realisado, a breve trecho, o *Congresso Provincial Hindú*, para o que a nosso turno empregaremos os nossos milhores esforços—é, de resto, escusado dizer.

A PROPOSITO...

CEGUEIRA

E' natural a um homem acusar outro que em sua legitima defesa rebate uma calúnia, desfazendo o falso conceito que uma sumidade intelectual procure formar ácerca duma classe, baseando-se num ponto mesquinho que me custa repetir nesse lugar e julgar boas todas as suas acções, mesmo que o homem as ache contrarias á natureza das coisas, tendo por ùnico fim ofensas para a classe, piores do que a ofensa pessoal, as quais depois trazem uma capa dourada para ocultar o estado primitivo, quando *algures surje uma criatura insinuar com insistência* etc. etc.

Como se vê, é um jogo de palavras que conquanto encerrem laivos - não me atrevo a dizer de que-não são superfluas, mesmo que tenham o fim de atribuir á outros, insinuações que são de si proprio.

Ora essa sumidade intelectual sem se referir ás respectivas afirmações, que eu citei como não tendo pés nem cabeça, diz que o meu protesto parecia ter laivos desta e daquela especie e que o mesmo podia tambem significar *curteza intelectual*, o que de forma alguma me pode incomodar, porquanto outra coisa não fiz senão trazer aos olhos do público que os que dizem ter *mais* aspirado a emancipação da *importante* e *prestante* classe hindu, não poupam pequena oportunidade para manifestar as suas aspirações duma forma contraria ao que elas rialmente são.

Não me refiro mais neste lugar ao mesmo assunto nem è meu intuito insistir em que os que mais aspiram á emancipação social (?) da classe hindú são aqueles que se opõem justamente ao seu progresso.

Longe de mim esta idea.

Ninguem pode deixar de concordar em que a civilisação ocidental trouxe-nos vàrios beneficios; e o indo-portugues, certo de que ela o caminharia para o seu progresso e da sua terra, não hesitou em adopta-la. Assim nos seus usos e costumes, no seu falar e em uma palavra, no seu modo da vida, nem sequer conservou coisa alguma pela qual se conhecesse o seu estado anterior.

Todavia na sua imitação se nota um erro, a maneira como um romancista o achava na obra de Natureza, que é de ela ter criado no Sol demasiado calor e na Lua excessivo frio.

A imitação foi em demasia no que era dispensavel e foi em menor grau ou antes, nem mesmo houve naquilo em que a sua necessidade era imprescendivel.

E' na sinceridade e franqueza, duas qualidades que são virtudes e que caracterisam um europeu que não houve absoluta imitação. Pelo contrario, a hipocresia é a nossa virtude, ainda que se diga o contrario.

Estas reflexões vem a talho de fóice a proposito do *Concanim* e das expressões Concania, Concanesia, Canarèsia e Marataria, expressões que se formam á força dos sufixos que a gramática generosamente nos põe á disposição a fim de nos livremente usá-los, agora que estamos no pleno periodo de Liberdade!

Alguns dos nossos concidadãos não hindús, pois que dizendo *Concanès*, não se pode distinguir o hindu do cristão, por todos serem da Concãnia, são da opinião de que a nossa lingua materna é o concanim, quando êles proprio tem um des prezo por êle: não o falam atè com criados e pescadores que nem uma patavina do portugues entendem!

Não sei se lhes causa atè o nojo de proferir a palavra *caril*.

Não é a questão em se tratando do ensino das primeiras letras, porque este ensino há de se fazer sempre na lingua conhecida do aluno, qualquer que ela seja.

Ora o *Concanim* não é uma lingua e diste não haja dùvida.

Deixando a divergencia de opiniões á parte, é justo e racional que em vez de si empenhar na formação duma lingua nova, melhor é adoptar uma lingua que é evolutiva, tem a sua literatura e é falada por quási metade da população.

Não quero dizer, porèm, que este ultimo meio é isento de dificuldades que não podem faltar, mas que se podem sanar com o intervalo de anos. Nós que aprendemos linguas extrangeiras não devemos abandonar a que temos, dedicando-nos para forar uma outra.

Se pelo facto de sermos do Concão, Concania e não de Marataria, devemos cultivar o *concanim*, não deve haver nenhuma duvida em voltarmos aos nossos usos e costumes antigos, deixando de comer carne de vaca e de porco e afastando-nos de tudo o que adoptamos da civilisação ocidental, porque ninguem ignora que somos da India, Industana ou Baratcanda.

B. C.

Taxa de guerra

Continua, ainda, a agravar a situação do contribuinte, reduzido á miseria pela cada vez mais crescente carestia.

E não há quem se apiede da sua sorte!

कांहीं अगदीं हताश व बेहोष होऊन खालीं पडले. सिलगुरी स्टेशनावर याचा रिपोर्ट होत असतां ह्यावेळीं दैववशांत तेथें सबडिविजनल मॅजिस्ट्रेटने गुरख्या शिपायांस गिरफदार करण्याची आज्ञा दिली. पोलिसानीहि त्यांस अटक करण्याचा प्रयत्न केला; परंतु ॐ फस्. गुरख्यानीं आपली कुकरी [एक प्रकारचें हातभर लांबीचें शस्त्र] उपसून उलट पोलिसांवर निकराची चाल केली. त्या बरोबर पोलीस वर्गाची पांचावर धारण बसून कोणीहि गुरख्यापैकीं गिरफदार न होतां, गाडीबाई आपला घडघड शब्द करीत चालती झाली. भारतकार ! हें वाचलें ह्मणजे अंगावर रोमांच उभे रहातात. कसकसे अन्याय निर्बलतेचा फायदा घेऊन बलवान लोक करीत असतात, याचीं उदाहरणे पूर्वींहि पुष्कळ झाली आहेत व तूर्तहि होत आहेत ! हा रेल्वेचा अनुभव सर्वत्र सर्वांस थोड्या बहूत अंशीं आहेच असें ह्मणणें गैरशिस्त होणार नाहीं. तरी याचा प्रत्येक भगिनिबंधूनें विचार करून शारीरिक व मानसिक बल वाढविण्याकडेच शक्तीचा उपयोग करावा असें मला वाटतें. फार काय, हा प्रश्न प्रस्तुत तरुण समाजानें हातीं धरून शारीरिक व्यायामपद्धति अमलांत आणण्याकरितां एकादी संस्था स्थापन करून सोडविला पाहिजे. अस्तु ॥ नायमात्मा बल हीने नलभ्य ॥ हें श्रुतिवाक्य सादर करून हा लेख सद्गुरुचरणीं अर्पण करितों.

ॐ तत्सत् ॐ

पूर्णाश्रम

* * * * *

देशी भाषेंत सुइणी शिक्षण

श्रीयुत रा.रा. भारतकर्ते यांसः----

चालू माहेच्या २१ तारखेस प्रसिद्ध झालेल्या ४१ नंबरच्या बोलेतीं ओफिसियालमध्यें ता.१२ एप्रीलची ४१२ नंबराची प्रोविसियाल पोर्तारी प्रसिद्ध झाली आहे. तींत आपल्या गोवेंसरकारानें, फोंडें, केपें, व सांगें एथील मुनिसिपाटीची मागणी लक्षांत घेऊन नवीन गोवें एथील मेडिकल कोलेजच्या सुइणी शिक्षणाच्या क्लासांत हिंदु स्त्रियांना देशी भाषेंतून शिक्षण देण्यांची मुदत आणखी तीन वर्षें वाढविली आहे. या संबंधाची सदर कालेजची जाहिरातहि नंबर ४० व ४१ ह्या बोलेतींवर प्रसिद्ध झाली आहे. तिजवरून विद्यार्थिणीनीं नांवें नोंदण्याची (मात्रीकुल करण्यांची) मुदत जून माहेच्या ५ पासून १४ तारीख पर्यंत बाराच दिवसांची आहे. दिरेक्तोर दे इस्कोल मेदिक सिरूर्जिक " यांच्या नांवावर अर्ज करून, आपलें नांव, वय जन्मठिकाण व तूर्त राहण्याचें ठिकाण यांचा उल्लेख व हिंदुबायकानीं वयाचा दाखला वासीन केल्याचा दाखला व दुसरे सांसर्गिक रोग अंगीं नसल्याचा डाक्टराचा दाखला असे तीन आतेस्ताद जोडून तो अर्ज पाठविला पाहिजे.

आजवरच्या अनुभवानें ह्या शिक्षणाचा परिणाम उत्तम होतो हें सर्वांस ठाऊक आहेच. तेव्हां प्रत्येक वाचकानें आपापल्या गावांतील ह्या शिक्षणाला योग्य दिसतील त्या त्या स्त्रियांस त्याबद्दलची माहिती व सहाय देऊन एकपरी देशहिताचे व दुसरेपरी त्या स्त्रियांच्या जीवनोपयोगाचे कार्यास हात भार लावणें योग्य आहे. हें त्यांचें कर्तव्य आहे. ते ही संधि वायां जाऊं देणार नाहींत अशी आशा आहे. कळावें.

आ.
ना.

भारत

गुरुवार जेष्ठ व० ९ सी. १८४२

दोन नवीन शहरें

मुर्गांव व सांवडें या ठिकाणीं दोन शहरें उभ्वून देण्याची उठलेली हूल सर्वांच्या माहितीची झाली असून, तो एक सार्वत्रिक चर्चेचा विषय होऊन राहिला आहे. या दोन शहरांची स्थापना झाल्यास जुन्या व नव्या काबिजादींत एकेका शहराची भर पडून त्यांस अगोदरच्याहून ज्यास्त महत्व येईल व गोव्यांच्या आर्थिक सामर्थ्याची वाढ होईल. प्रमुख बंदर आणि रेलवे स्टेशन या नात्यानें, जगाच्या प्रवासी व व्यापारी दळणवळणाशीं त्याचा चालू असलेला संबंध विशेष भरभराटीचा होऊन मुर्गांवच्या व्यापारी ऊर्जितावस्थेंवरच सरकारी हातभार लागला असतां त्याची किंमत जगांतील मुख्य बंदरांशीं चढाओढ करण्यापर्यंत वाढेल आणि तसेंच सावडें येथेंहि खाडीचें बंदर व रेल्वे स्टेशन अशा दोन टोकांचा संयोग झाला असल्यामुळें गोव्यांतील अंतर्गत मालाचा खप व वाहतुक होण्याजोगें योग्य केंद्रस्थान अस्तित्वांत येईल, अशी आशा करण्यास जागा आहे. रेल्वे रस्त्यानें गोव्यांतील प्रदेश ओलांडल्यापासून जलस्थल प्रवासास अनुकूल अशा सोईचें, वरील दोनहि ठिकाणीं एकीकरण होऊन गेलें असल्यानें दिवसें दिवस त्याची स्थिति, सुधरत कालावधीनें शहर स्थापनेंपर्यंत त्यांचें पर्यवसान झालें असतें, असें, ह्या दोनहि गावांत थोड्याच कालांत घडून आलेल्या कार्यावरून भासत होतें. इतकेंच, कालावधीवर अवलंबून असलेली गोष्ट, 'राजा कालस्य कारणम्' या ह्मणींतील यथार्थता दाखविण्यासाठीं आजच करून दाखवावी असें आमच्या सरकारास वाटून शहर वसणुकेच्या कल्पनेस मूर्त स्वरूप देण्यासाठीं मुहुर्तमेढ सुद्धां रोवण्यांत आली. आतां, यापुढें, मुर्गांव येथें साजरा करण्यांत आलेल्या उत्सवाच्या सुरवाती नंतर काय काय प्रकार होतील ते दिसणार आहेतच. पण, अगोदर कांहीं सूचना देणें हें आमचें कर्तव्य असल्यावरून त्यांत करतां येण्यासारखे फेरफार जे आह्मांस इष्ट वाटलें ते येथें नमूद करितों.

सांवडें या साधारण प्रतीच्या गावांस रेल्वे स्टेशननें प्राप्त करून दिलेल्या महत्वांत विशेष भर घालण्यास कारणीभूत होणारी जी नदी ती अनेक जागीं, आगबोटी व मोठ्या आकाराच्या होड्या मावविण्याइतकी खोल नसल्यावरून फारच गैरसोय सोसावी लागते. व जिकडे तिकडे प्रवासाची शीघ्रगामी वाहनें प्रचारांत येत चाललीं असतां, रेंगाळत चालणारीं प्रवास-साधनें अद्याप उपलब्ध असल्याबद्दल आश्चर्य वाटतें. ही गैरसोय दूर केल्याशिवाय सांवडें बंदरांस यावी तितकी उपयुक्तता तर येणार नाहींच. मात्र दर साल नवा चिखल सांचत असल्याकारणानें नदीचें पात्र आंखुड होऊन ती गैरसोय भानगडीची होईल यास्तव, जनतेस फारच उपयुक्त ह्मणून आवश्यक, गोवा-सरकारच्या तिजोरींत आगबोटींच्या उत्पन्नानें भर घालणारी ह्मणून फायदेशीर व सांवडें या गांवांचें शहर बनविण्यास बहुशः कारणीभूत झालेली ह्मणून ह्याहि बाजूनें हितकर अशी नदीची दुरुस्ती अगोदर न केल्यास शहरवसणुकेपेक्षां अधिक अगत्याचें काम मागें टेविल्याचें अपयश सरकारच्या माथीं आल्या शिवाय राहणार नाहीं.

मुर्गांव व सांवडें एका रेल्वे-रस्त्यावरचीं स्टेशनें असून, शहरें झाल्यानंतर त्या दोनही ठिकाणांतील व्यापारांची ने---आण सध्या पेक्षां किती तरी वाढेल. तथापि तींत रेल्वे कंपनीचा फायदा होऊन, इकडील गाड्या, होड्या वगैरे साधनाच्या मालकांस भाड्या संबंधानें फायदा घेतां येणार नाहीं. हा फायदा तूर्त पणजी शहराच्या व्यापारी स्थानानें होत आहे. तोहि, मुर्गांव शहराच्या स्थापनें नंतर पणजीचे वर्चस्व अंशतः कमी झाल्यानें होण्याची आशा व्यर्थ आहे, हें लक्ष्यांत घेतलें पाहिजे; ह्मणून ह्या नव्या शहरांच्या स्थापनेपासून नव्या जुन्या काबिजादींतील दळणवळण वाढून गोव्याचा जितका फायदा व्हावयास पाहिजे होता तितका तो खास होणार नाहीं. तो फायदा योग्य प्रमाणांत घडून यावा, असें सरकारास वाटून त्यानें अन्य मार्गाचा अवलंब करण्याकरितां बाणस्तारी व वोरी येथील अपुरे राहिलेले मार्ग पुरे करण्याकडे लक्ष्य पुरविलें असतें, तर नव्या जुन्या काबीजादींचा संयोग होऊनहि बाणस्तारी व वोरी येथील पुलांप्रमाणेंच मुर्गांव-सांवडें-शहरवसणुकीचें काम अपुरें राहील की काय अशा प्रकारचा संशय लोकांच्या मनातून जाऊन सरकारविषयींची अपूज्य बुद्धि कमी होण्यास जागा राहिली असती. आगबोटीनें पणजीपासून सांवडेंपर्यंत किंवा उलट प्रवास केलेल्या इसमास बाणस्तारी व वोरी येथील पूल आज हयात नसल्यावरून दृष्टीस न पडले तरी नदीच्या काठीं दोनहि बाजूस त्यांचीं उभारलेलीं थडगीं पाहून त्यांच्या साठीं पाण्यासारखा खर्चिलेला पैसा पुलाबरोबर पाण्यांत गेल्याची याद देण्याकरितांच कीं काय दगडी स्मारक उभारण्यांत आलें आहे असें वाटूं लागतें. ह्यामुळें गव्हरनरासारख्या बड्या हुद्याच्या माणसास असें वाटलें असावें कीं, पैसा पाण्यांत गेला तरी गुपचूप राहणारी प्रजा कर देण्यास कमकुवत नाहीं. दुसरें, प्रजेसहि असें वाटणें योग्य आहे कीं बाणस्तारीं व वोरी येथील पुलांचीं ओढून उपरीनिर्दिष्ट भावी शहरें अस्तित्वांत येण्यापूर्वींच, कराच्या रूपानें कहर उठवून खर्चाच्या भारानें आकंठ बुडालेल्या प्रजेचा पाय कर्जाच्या 'खोलांत' लोटितात कीं काय ?

भपका बाजूस ठेवून गोव्यांची खरी सुधारणा व्हावी असें मनःपूर्वक ज्यांस वाटतें त्यांनीं, आपोआप शहरें होण्याच्या मार्गावर असलेल्या बंदरीं स्टेशनावर अहंपणाचा शिक्का मारण्याचा हेका सोडून, आयत्या पिठावर रांगोळ्या घालण्याचा हट्ट न धरितां दोन काबीजादींचा संयोग करण्यासाठीं वरील दोन पुलांची उभारणी करून सरकार व जनता या दोघांत परस्परांविषयीं असलेला गैरसमज दूर केल्यानंतर वर उच्चारित दोन शहरांच्या वसणुकेस आरंभ करावा.

---डेराडुम येथील कॉलेजमध्यें वनविद्येचें शिक्षण संपादन करण्यासाठीं गोवासरकारनें एका विद्यार्थ्यास १०० रु.दरमहा देऊन तेथें पाठविण्याचें ठरविलेआहे

स्फुट विचार

वे. प्रा. ज्ञानमंदीरः--- या संस्थेचा तिसरा वार्षिक समारंभ थोड्या दिवसांमागें साजरा करण्यांत आला. ह्या संस्थेचा जन्म अत्यंत आणिबाणीच्या वेळीं ह्मणजे युरोपीयन युद्ध अत्यंत रंगांत असतांना झाला. या वेळीं अनेक सार्वजनिक संस्था द्रव्याभावामुळें काळाच्या अफाट उदरांत गडप्प होत होत्या. वर्तमानपत्रांनींआपले हातपाय आंखडले होते. जगापुढें जीवनार्थकलहाचा प्रश्न त्या वेळीं जितका नेटानें उभा राहिला तेवढा पूर्वी केव्हांहि राहिला नव्हता. अशा वेळीं सदर ज्ञानमंदिरास जन्म देऊन त्याची उत्तरोत्तर भरभराटच होत आहे, हें आपल्या कार्यानें सिद्ध करून दाखविणाऱ्या चालकांचें कौतुक केले पाहिजे. असोळणें येथें हिंदूंचीं केवळ विसपंचविस घरें आहेत. तेथील वस्ती चारसेंवर नसावी असें वाटतें. ह्या गोष्टी लक्षांत घेतां त्या गांवांस भूषणभूत होऊन राहिलेल्या ह्या संस्थेची प्रगति प्रशंसनीय आहे, हें कोणीहि कबूल करील. गोमांतकांतील संस्थांचा आजपर्यंतचा इतिहास जर अवलोकन केला तर गांवांतील क्षुद्र "पोलीतिकें", खासगी द्वेष, परोत्कर्षसहिष्णुता इत्यादि मनुष्यप्राण्यांच्या नीचमनोवृत्ति त्या संस्थावर जोराचा हल्ला करून त्यांच्या ठिगऱ्या ठिगऱ्या उडवून टाकतात असें दिसून येतें. परंतु हा जबरदस्त संमंध ह्या संस्थेस धोका पोंचविण्यास शकला नाहीं, ही सुदैवाची गोष्ट आहे. कदाचित् असेंहि असूं शकेल कीं, श्री वेताळाच्या नावाचा ताईत या संस्थेच्या गळ्यामध्यें असल्यामुळें तिला मत्सररूप पिशाच्यांची बाधा होत नसावी! ह्या बद्दल श्री वेताळास आह्मीं शतशः प्रणाम करितों. असोळणेकरांचा वेताळ प्रागतिक आहे, आपल्या भक्तांना ज्ञानमंदिरासारख्या संस्थांची किती आवश्यकता आहे, ह्याची त्याला पूर्ण जाणीव आहे व या संस्थेस पांच रुपयांची वार्षिक देणगी देवून ज्ञानमंदिराविषयींचा आपला प्रेमभाव त्यानें व्यक्त केला आहे. श्री वेताळाचे एकंदर निस्सिम भक्त आपल्या देवतेस अनुसरून ज्ञानमंदिराकडे प्रेमदृष्टीनें पाहण्यांचा समंजसपणा दाखवितील अशी आह्मीं आशा करीतों. व चालकांनीं मिळविलेल्या यशाबद्दल त्यांचें अभिनंदन करून संस्था दीर्घायु होवो असें इच्छितों.

हें कसलें औदार्य ?--- इकडील कष्टमखात्याचे माजी डायरेक्टर सि. गोंसाल्व्हीस कारदोझ यांस, इकडे अटक केलेल्या काहीं जर्मन आगबोटींवरील माल मुंबईस नेऊन उतरविण्यास केलेल्या अविश्रांत श्रमाबद्दलच्या बक्षीसादाखल, १७००० रुपये गोव्यांतील सरकारी तिजोरींतून देण्यांत यावे, असें पोर्तुगाल सरकारनें फर्माविलें आहे. सि. कार्दोझ यांची कीर्ती माहीत नसलेला एखादा मनुष्य गोव्यांत कदाचित् असेल नसेल ! गतसाली गोवासरकारनें मुंबईसरकारच्या कंट्रोलराकडून तांदूळ इकडे आणण्याच्या कामावर नेमल्यावेळीं, डायरेक्टरसाहेबानीं कसकसे लंपडाव लढवून, सरकारी पैशानीं आपले खिसे गरम करून घेतले, याची वर्तमानपत्रांतून झालेली चर्चा साहेबांस फार लांछनीय असून या कृष्ण कारस्थानाबद्दल त्यांस किंवा उगीच नालस्ती केल्याबद्दल वर्तमानपत्रांस, योग्य शिक्षा झाली पाहिजे होती; परंतु तें सगळें एकीकडेच राहून, डायरेक्टरांस असलीं कामें पुढेंहि

ANO V.—NUMERO 13 —1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 17 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १७ माहे जून सन १९२० अंक 13 वा.

PELOS HINDUS

Agora que a classe hindú da India, compenetrada de seus sagrados deveres para com a Patria, esforça-se por levantar da decadencia politica a que os seus maus fados a tinham arrastado, desnecessario é encarecer a vantagem duma agremeação politica que unindo todos os hindús em massa compacta, num corpo sólido e indivisivel, em ultima analise, numa fôrça concentrada, lhes difina a orientação que politicamente devem seguir.

Precisamente é isto que se propôi realisar o projectado *Congresso Provincial Hindú* cujo directorio organisará naturalmente um corpo de voluntarios, tendo por ùnica missão a ininterrupta e insistente propaganda de principios da instrucção e educação politicas, preconisadas, sobretudo, pelo grande patriota e eminente politico que se chamou Numa Droz.

Como veem, o *Congresso Hindú* nao há de ser uma *fábrica de eleiçõis*, circunscrevendo a sua acção á politica eleiçoeira.

Não; o seu principal fim convergirá em, mediante esforços tenazes e persistentes, formar verdadeiros cidadãos e caracteres na classe hindù pelo metodico emprego de meios permitidos e garantidos pela Constituição do democratico e liberal regime que felizmente nos governa.

E' a especialidade que caracterisa o *Congresso Hindù*, distinctivo que, certamente, o fará simpatico e respeitado, ainda ,na opinião dos mais irredutiveis inimigos da classe hindù.

Anima-nos, porisso, a esperança de que os nossos *leaders* envidarão os seus esforços em concretisar, sem máis perda de tempo, a patriotica idéa do *Congresso Provincial Hindù*

Jurisprudencia Administrativa

Nenhum Estado pode prosperar sem a observancia da Lei e da Justiça, que devem ser amanhadas para o cumprimento exacto do dever. São elas as prerogativas que devem andar aligadas num amplexo perene para a solução dos problemas mais intrincados da administração publica. São elas as duas fôrças poderosas que devem insuflar os actos de um governo que timbra por ser proficuo e moldado nos ditames da ordem, da consciencia e da moralidade. São elas, alfim, as pilastras em que assenta a majestosa cúpula da engrenagem politico-social de um povo que almeja pela alvorada do Progresso.

O afastamento delas produz frutos agros. A decepção é a sua consequência. No seio das populações lavra a descrença e o desprazer. Exhaure a milhor seiva da esperança que é a aspiração dos disconsolados.

Leis boas há que farte, mas deficiente é a sua execução, e nesta, ás vezes, se dá cinca. Temos pomposos programas, proclamações finamente buriladas, discursos veementes de tropos e recamados de promessas espantosas, mirabolantes; mas tudo isso falha na pratica.

São como as palavras que flutuam ao sabor das brizas matinais, e volitam como mariposas errantes nos páramos do infinito ... esquecimento!

Isso, certamente que não prima em qualquer novidade.

Já na antiguidade, um eminente tribuno romano (Cicero, *De off*.,liv. II, cap. 6º) doutrinava que para lograr a confiança dos povos, a *justiça* tem mais poder do que alguma outra vertude."

...E o maduro Epiteeto, no seu famoso *Manual*, consignára essas verdades como punhos:

"Nòs temos muito bons preceitos e belas máximas, mas è para discorrer sôbre elas, *e não para as praticar*. Nossas acções *desmentem* as nossas palavras."

Modernamente, o insigne Jules Simon, na sua valiosa obra *Le Devoir*, lamentava de veras:

"...que o mundo oferecesse um largo estendal de *vitimas humanas* a apelarem para esse deus que se chama o Direito e a Justiça!"

* * *

Ocorreram-nos estas corredias e fugazes considerações, quando chegamos a vêr, com mágua, a celebre *Carta Organica* esfrangalhada e sovada aos pês pelos que deviam cuidar dela com esmêro, recolhendo carinhosamente os seus vagidos ... infantis!

Mas... que brusca desilusão nos veiu oprimir ante-razão? Que amargo desengano se desfolhou aos nossos oês!

Se Ela, logo no seu berço, ao desabrochar da Vida, sofreu tratos de...polè!

De feito acontece que estamos assistindo ao paulatino ruir da derrocada das nossas tão fagueiras instituições administrativas, mercê da impericia umas vezes, e, outras vezes, da irreflexão, ou inconsciência com que elas são tratadas!

O mal vai alastrando, mas pode remediar-se. Convem por isso, que se ponha a nù o lado vulnerevel, para ao menos, evitar-se o dano, de futuro...

Se o jornalista profliga com venábulo da censura os desacertos funcionais de uma autoridade para a sua reparação; ao mesmo passo o juri sconsulto analisa-os no singelo intuito de orientar os poderes publicos no cumprimento exato das desposições legais.

Pois è certo e axiomàtico:

Que o golpe imprevisto da *logica* è o soberano segrêdo dos publicistas superiores (Vitor Hugo, " Mes Fils ", cap. 111)

Que a *razãohumana* é um poder destinto e independente, que só a si mesmo se subordina constituindo esta independência um dever [Emile Saisset, "La Philosophie , pg.57)

Nesta ordem de ideias, já dantes temos esvurmado com o acúlio da nossa critica, na imprensa periódica, e, ultimamente, nos jornais "A India Portuguèsa (1911) e nO Ariano (1914-1915), varios *atos* que iam de encontro ás leis administrativas.

Ora agora o faremos também sem antingir personalidades, mas só *doutrina* que pareça pouco consentanea á razão e aos ditames da justiça e da legalidade, avultando a sua erronea aplicação.

Nada mais.

Irêmos, portanto, analisando mais de espaço, todos os *casos* que involvam preterição de direitos que ás autoridades constituidas incumbe respeitar como um cacifo precioso e sagrado, para o decoro da moralidade publica que, em regra, deixa muito a desejar!

E não nos quedaremos em parlandas de largo folgo. Seremos possivelmente breve porque, consoante aconselha o melifluo La Fontaine:

Les longs ouvrages me font peur
Loin d'èpuiser une matière
On n'en doitprendre que lafleur

Soares Rebêlo

Expediente

Roga-se aos srs. assinantes a fineza de saldarem o preço de suas assinaturas, pelo correio que a Empresa do Bharat lhes ficará muito grata.

माझें ह्मणणें असें होतें कीं, "सर्व लोकांपैकीं निम्मे ख्रिस्ती झाल्यानें व त्यानीं जन्मापासून पोर्तुगीज भाषेचा आश्रय धरिल्यानें, त्यांनां [ख्रिस्तिजनानां] मराठीची विशेषशी—नव्हे निखालस गरज नाहीं. त्यांची पोर्तुगीज लोकांप्रमाणें—ह्या लोकांच्या धर्माबरोबरच पोर्तुगीज ही जन्म भाषा होऊन बसली आहे.

रा. सीताराम केरकर यांनींहि मजप्रमाणेंच आपल्या १६ मेच्या विद्याप्रसारांत पोर्तुगीज व मराठी भागांत ख्रिस्तीयनांविषयीं विधान केलें आहे; व त्यावर 'देबात'चे सन्मान्य व विद्वान संपादक सि. मिनेज ब्रागांस यांनीं आपल्या पत्रांत आपल्या मतपंथानुसार टीका केली आहे; पण ती बरोबर नाहीं. ती अशीः---रा. केरकर ह्मणतातः— "आपल्या गोव्याची या [स्वभाषेच्या] बाबतींत काय स्थिति आहे पहा अर्धी जनता जी हिंदु ती स्वभाषेला अजून चिकटून आहे, तर दुसरी अर्ध संख्यांक प्रजा जी ख्रिस्ती, ती स्वभाषेचा त्याग करून केव्हांच मोकळी झाली आहे. गोमांतकीय ख्रिस्ती जनतेला स्वभाषा नाहीं . . , ... आणि यावर रा. कामत यांच्या प्रमाणेंच —पण अगदीं मात्र ह्मटलेलं नाहीं—'देबाता'चे संपादक ह्मणतात "गोव्यांतील ख्रिस्तीयनास त्यांची स्वतःची भाषा नाहीं, हें कसें तें समजत नाहीं. बहुतकरून [a maioria] ख्रिस्तीयन कोंकणी बोलतात व पोर्तुगीज बोलणाऱ्यांची संख्या अत्यल्प आहे. . . . .

माझें यावर---रा. कामत व ब्रागांस यांच्या कोटीक्रमावर—उत्तर असें कीं: रा. कामत व ब्रागांस यांच्या मताप्रमाणें—कोंकणी भाषा जरी बहुतेक ख्रिस्तीयन बोलतात तरी ती भाषा आहे असें ह्मणतां येत नाहीं; कारण बोलण्याप्रमाणें लिहिण्यास त्यांस लिपी नाहीं, हें एक, आणि २ रें सगळा लेखनाचा [शिक्षणाचाहि] व्यवहार पोर्तुगीज भाषेंत व लिपींत होतो. अर्थात त्यांची कोंकणी भाषा असून नसल्यासारखीच आहे. आणि ह्मणून मी त्यांच्या बोलण्याच्या भाषेस महत्व दिलें नाहीं व धर्माबरोबर पोर्तुगीज ही जन्मभाषा होऊन बसली आहे, जन्मापासून त्यांनीं पोर्तुगीज भाषेचा आश्रय धरिला असल्यानें त्यांना मराठीची विशेषशी—नव्हे. निखालस—गरज नाहीं. =आणि ह्मणून ते मराठी विषयीं [तिचें कोंकणींशी जवळ जवळ सादृश्य आहे असें मी ह्मटलें आहे, व तसेंच श्री. कामत (कोंकणीचें मराठीशीं पुष्कळ [!] साम्य व सादृश्य आहे) ह्मणतात] काळजी घेत नाहींत असें ह्मटलें आहे. श्री. कामत यांच्या ह्मणण्याप्रमाणें जरी त्यांची भाषा कोंकणी आहे व कोंकणीचें मराठीशीं पुष्कळ साम्य व सादृश्य [!] आहे, व हें गोव्यांतील दरेक मनुष्य समजून उमजून आहे, तर मुठभर पोर्तुगीज मायभाषा असलेले लोक सोडून बाकीच्या कोंकणी बोलणाऱ्या ख्रिस्तीयनांस हिंदूंप्रमाणें कोंकणीचा किंवा तिच्याशीं साम्य व सादृश्य असलेल्या मराठीचा अभिमान कां नसावा व त्यांनीं बोलण्याप्रमाणें मराठींतून किंवा कोंकणीतून [इची लिपि तयार करून किंवा मराठी—संस्कृतची लिपि घेऊन, तींतून] शिक्षण व लेखन कां करूं नये ? त्यांची काळजी कां घेऊं नये ? पोर्तुगेजींतूनच सगळा वाचन लेखनाचा व्यवहार कां करावा ?

फार दिवसांनीं दिसूं लागलेला व आंग्लांस (हिंदूस) कोंकणे ह्मणून संबोधिणारा एक ख्रिस्तीयन "येराल्दांत" ह्मणतो कीं, मराठी ही गोमांतकांतील लोकांची भाषा नव्हे ती महाराष्ट्रांतील लोकांची भाषा; गोमांतकांतील हिंदु लोकांची भाषा कोंकणीं. कारण गोमांतक हें महाराष्ट्र देशांतलें नसून कोंकणपट्टींतलें आहे. अर्थात कोंकणांत रहाणाऱ्या लोकांची भाषा कोंकणी असायाची व त्याप्रमाणें ती आहेहि. [पण तीस शरीर (तिची स्वतःची लिपि) मात्र नाहीं.] मराठी ही परकी भाषा—पोर्तुगेज भाषेप्रमाणेंच त्यांनीं आपलीशी मानून जवळ केली आहे. व हा अन्याय होय ! खरें कीं काय ? श्री. कामत काय उत्तर करितात तें पाहूं.

कळावें ही विनंति.

एस्. एच्.

भारत

गुरुवार अषाढ शु० १ दा. १८४२

हिंदु व ख्रिस्ती

अगदीं नसण्यापेक्षां कांहीं तरी असणें चांगलें अशा अर्थाच्या पोर्तुगीज ह्मणीतील भावार्था प्रमाणें, आमची हिंदुसमाजाची तूर्तची स्थिति होऊन, अगोदरच्याहून थोड थोडी चळवळ सुरू असल्याचें दृष्टोत्पत्तीस आलें ह्मणजे हिंदूंची आर्जितावस्था अगदीं नजिक येत चालल्याचें पाहून खऱ्या हिंदु-अंतःकरणास आनंदाचें भरतें आल्याशिवाय राहणार नाहीं; पण ही क्षुल्लक गोष्ट ह्मणजे हिंदूंची उदयोन्मुख प्रगति पाहून आजपर्यंत गोव्यांत प्रत्येक बाबतींत मी मी ह्मणणाऱ्या कांहीं ख्रिस्ती लोकांस आमच्या विषयीं चुरस वाटूं लागली आहे. ती त्यांची मनांतच न राहतां बागेंत किंवा लेखनांत आल्याशिवाय राहत नाहीं. त्यांस असें वाटत असावें कीं राजकीय पटांगणांत ख्रिस्ती लोकांबरोबर कुस्ती देण्यास सरसावलेला हिंदुसमाज कधीं काळीं त्यांस चित केल्या शिवाय राहणार नाहीं. ही नाण्याची एक बाजू असली तरी दुसरी बाजू कांहींशीं समाधानकारक आहे ह्मणजे इतर कांहीं उदारमतवादी ख्रिस्ती बंधूंस हिंदूंची राजकारणात सहकारिता आवश्यक वाटून त्यांच्या उत्कर्षाबद्दल कौतुक करण्याचा प्रसंग ते दवडीत नाहींत, परंतु अशा वेळीं आह्मी असें विसरतां कामा नये कीं, ख्रिस्ती बांधवाशीं खऱ्या सहकारितेनें वागण्यासाठीं त्यांजवळ आमचें समानशीलतेचें नातें असून तें दृढ झालें पाहिजे. सुभाषितांत 'समान शीले व्यसनेषु सख्यम्' असें ह्मटल्याप्रमाणें जर आह्मांस ख्रिस्ती समाजाशीं सख्य ठेविलें पाहिजे—व तें ठेवणेंहि आवश्यक आहे तर समान शीलतेवरूनच होय; व ही समान शीलता ह्मटली ह्मणजे शिक्षणांतील बरोबरी होय, असें कोणासहि वाटेलच. असल्या समानशीलतेपासून निष्पन्न होणारें सख्य प्रयत्नसाध्य असून परिणामी हितकरहि होय. न पेक्षां, ख्रिस्ती लोकांस असलेल्या व्यसनाचें किंवा दुर्व्यसनाचें ह्मणा पाहिजे तर--अवलंबन करून सख्य जोडण्याचें कोणी मनांत व कृतींत आणील तर तें कृत्य निंद्य ठरून परिणामहि अहितकारकच होईल. तांबडें पाणी पिऊन रागानें लाल झालेल्या माणसांत भांडण जुंपलेलें प्रत्येक गुत्त्यांत सहज दृष्टीस पडतें ! मग असल्या घातुक व्यसनापासून सख्य तें कसें निपजेल ? आतां व्यसनातहि सख्य उत्पन्न करण्याचें सामर्थ्य आहे असें कोणीहि ह्मणेल व आह्मांस कोणत्याहि व्यसनाची आवश्यकता असेल, तर तें भर्तृहरीनें वाखाणलेलें विद्याव्यसनच होय; ह्या विद्याव्यसनांत आह्मीं मागसलेलों आहोंत. अशा स्थितींत ज्ञानप्रसारार्थ चहूंकडून प्रयत्न सुरू झाले पाहिजेत. तरच हळुहळू चालू असलेली हिंदूंची प्रगति न थंडावतां योग्य प्रमाणांत चालत राहील.

स्फुट विचार

आभार प्रदर्शनः— 'भारता'वर झालेल्या खटल्यासंबंधानें उल्लेख करितांना, प्रेमळ अंतःकरणानें व सहानभूतिपूर्ण शब्दानीं, त्या पत्राचें आर्थिक जीवन व संपादकांची कामगिरी यांचे दिग्दर्शन केल्याबद्दल आह्मी 'नवजीवना'चे मनःपूर्वक आभार मानितों. आजच्या स्थितींत गोव्यांत असलेल्या थोड्याशा हिंदु वर्तमानपत्रांनीं एकमेकांकडे सहकारितेचें धोरण ठेवून एकाच ध्येयाकडे दृष्टि रोंखिली पाहिजे. ह्याची जाणीव 'नवजीवना'स असल्यावरून त्याच्या प्रगमनशील विचारांचें कौतुक करावेंसें वाटतें. खटल्यासारख्या आणीबाणीच्या प्रसंगीं सहाय करण्यासाठीं डिफेन्सफंड उघडून 'विद्याप्रसार' व 'नवजीवन' या उभयतानीं बंधुप्रेम दाखविल्याबद्दल त्यांचे कितीहि आभार मानले तरी थोडेच आहेत असें मोठ्या आनंदानें कबूल करितों.

कोण हा अतिप्रसंग ?:—तांदुळाचा मक्ता अरेरावी पद्धतीनें हातांत आल्यापासून गोव्यांतील लोकांच्या उदरपोषणाची सत्ता एलिस्बांव आणि कंपनीच्या ताब्यांत गेल्यासारखी होऊन 'हमकरेसो'कायद्याचें दृश्य चित्र पाहण्यास मिळालें. असा मक्ता हातांत आल्यानंतर त्या कंपनीनें कुजका नासका तांदूळ गोव्यास पुरवावा हें इकडील अंदाधुंदीस शोभण्यासारखेंच होत ! याचा आह्मीं अगोदर निषेधहि केला आहे. पण या अंदाधुंदीचें पर्यवसान त्या कंपनीकडून पोर्तुगीज नोटीवर शेंकडा बारा आणे वटाव घेण्यापर्यंत होईल हें मात्र कोणासहि शक्य वाटलें नसेल; परंतु अशक्य ती गोष्ट शक्य करून दाखविण्याचा विडा वरील कंपनीनें उचलला असल्यामुळें असले अतिप्रसंग ती बिनदिक्कत अमलांत आणिते. सरकारशीं निष्ठा ठेविली ह्मणजे पुरे ! प्रजेस नासके तांदूळ चारले तरी हरकत नाहीं अशा बाण्यानें वागणारी एलिस्बांवची कंपनी गोवें सरकारची प्रजा असून इंग्लिश नोटा नसल्यास पोर्तुगीज नोटांतून शेंकडा बारा आणे कापून घेऊन पोर्तुगीज सरकारशीं राष्ट्रहित विघातक दृष्टीनें वागते असें ह्मटल्यास हें पाहण्याइतके सरकारचे डोळे उघडलेले नाहींत. असें मोठ्या दिलगिरीनें प्रसिद्ध केल्यापासून आह्मीं अराजनिष्ठ तर होणार नाहीं ना ?

मालवृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नांवें	भागांची रक्कम
मागील पोंच	५०० रु.
श्री. यशवंत सू. सरदेसाई; मडगांव	५ रु.
,, दत्तात्रय व्यंकटेश पै; कुंपे	५ ,,
,, बाळकृष्ण मंगेश वागळे; सांवर्डे	५ ,,

वर्तमानसार

—आमच्या मेडिकल स्कूलांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेश फी ५५००० रैस (६१ रु. २ आणे ४ पै) या प्रमाणें ठरविली असून शेवटच्या डिप्लोमाची रक्कम यापुढें ३५०-०० रैस (८७ रु. ९ आ. २ पै) भरावी लागेल !

---मिलिटरी अफिसरांची मुलकी खात्यांतील जागांवर नेमणूक होऊं नये, अशी कार्त ओंगानिकांत असलेली आडकाठी काढून टाकण्याचें घाटत आहे असें समजतें !

---१०००० रुपयांच्या भांडवलावर कौलें व विटा करण्याचा कारखाना पणजी शहरांत उघडला असून, तें भांडवल एक लाखापर्यंत वाढण्याचा संभव आहे. ईश्वर करो आणि हा कारखाना ऊर्जितावस्थेस येऊन इकडील मजुरांस काम मिळो.

---लिसेव सत्रालच्या जादा प्रोफेसरांच्या जागीं, उच्च शिक्षण असलेल्या उमेदवारांचीं विशेषेंकरून नेमणूक होईल. उच्च शिक्षणांत इस्कोल मेदिकाचाहि अंतर्भाव होतो.

---आंगोल येथें उडाणटप्पू लोकांस, ओब्रस पूब्लीकस ह्या खात्यांत जबरदस्तीनें नोकऱ्या स्वीकारण्यास भाग पाडीत आहेत. इकडेहि हा प्रकार चालू केला असतां बऱ्याच अनिष्ट गोष्टी टळतील.

----पोर्तुगीज प्रधानमंडळाचे अध्यक्ष सिं० आंतोन मारीय बातीस्त हे मरण पावल्याचें दुखःकारक वर्तमान आल्यामुळें गोव्यांतील सरकारी आफिसें दोन दिवस बंद ठेवण्यांत आलीं होतीं.

---रिवण येथील श्री विमलेश्वर आलयाच्या जीर्णोद्धाराचें काम बरेंच उरकलें असून, थोड्या अवधींत तें संपूर्ण होणार आहे. सदरील पुण्य कार्यास ज्या लोकानीं आंकडे घातले असतील त्यानीं त्यांची फेड करावी, अशी जीर्णोद्धार कमेटीच्या चिटणिसांची विनंति आहे.

-- पणजी येथें 'आ प्रोव्हींस' नावाचें एक पोर्तुगीज साप्ताहिक पत्र निघावयास लागलें आहे.

साभार स्वीकार

लोकसंग्रह [दैनिक]:---- संपादक रा. आर. डी. पराडकर, पुणें. वा. व. ट. हां. १३ रु. धोरण जहाल. विषय मांडणी जोरदार. ताज्या तारांचें योग्य प्रमाण.

प्रजापक्ष [साप्ताहिक]:--- हें वृत्तपत्र आकोला येथें रा. परशराम चिंतामण जोगळेकर यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असून, त्यांतील बहुतेक विषय समतोल वृत्तीनें लिहिलेले असतात. धोरण राष्ट्रीय. वा. व. ट. हां. २ रु. १४ आ.

जागृति [साप्ताहिक]:--- सं. रा. भ. ब. पाळेकर, बडोदें. वा. व. ट. हां. २ रु. १४ आ. या पत्राचे विचार मराठे लोकांस फार हितावह होण्यासारखे असतात.

उद्योगीभारतमाला [माला]:--- सं. रा. जनार्दन नरसिंह थत्ते. वा. व. ट. ख. सह २ रु. १३ आणे. या मालेच्या पुस्तकांतील विषय व चित्रें उत्तम असतात. एकंदर लेखांचें धोरण औद्योगिक उन्नतीस हातभार लावणारें आहे.

कीर्तन (मासिक):--- हें उत्कृष्ट मासिक गिरगांव मुंबई येथें केरळकोकिळाचे महाराष्ट्रांत अत्यंत नावाजलेले माजी संपादक महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये या विद्वान व मार्मिक लेखकाच्या चालकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. वा. व. ट. हां. ४ रु.

ANO V.—NUMERO 14 —1920 | QUEPEM, QUINTA-FEIRA 24 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa........ 3-08-00
Numero Avulso......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचें दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २४ माहे जून सन १९२० अंक १४ वा.

Sustos descabidos

O jornal *A Provincia* que se edita em Pangim sob a direcção do sr. Pereira Batalha inseriu nas suas colunas da edição de 7 do corrente um *sensacional* artigo sob a epigrafe de *Contra a Republica ? ou Contra o Pais?*. Neste artigo,o ex-africano periódico frisa a necessidade *duma intervenção enèrgica das autoridades* contra *a propaganda anti-republicana* que *está sendo feita*, denunciando a seu modo, no decurso do mesmo seu artigo, factos corroborativos e justificativos do referido alvitre.

Entre outras coisas o semanario *A Provincia* narra, ali, o seguinte:

"Há dias, um jornal de uma aldêa das Novas Conquistas permitiu-se cuspir infamias sobre as instituições.

Foi querelado. Mas nestes casos, a querela não é remedio como se verá quando se tratar da decisão final."

Parece que a folha do sr. Batalha pretendeu, na sua aludida prosa, referir-se ao *Bharat*, único jornal que *foi querelado* nas Novas Conquistas; mas se dissemos *Parece*, è porque o nosso semanário não è *de uma das aldeias das Novas Conquistas* nem *permitiu-se cuspir infamias sobre as instituições*; pois *publica-se êle na capital dum dos concelhos das N. C. e permitiu-se apenas exteriorisar sincera-e francamente o sentir geral com respeito á taxa de guerra.*

Como os leitores veem, a *tri lateral* novidade que o sr. inspector dos correios e telegrafos transmitiu ao publico, tem um sò lado *verdadeiro*, o da querela, pertencendo ao dominio da imaginação, perturbada talvez, por quaisquer preconceitos ou propositos, os restantes dois lados; a não ser que o ilustre autor do artigo em questão tenha descoberto algum jornal *de uma aldêa das N.C.* que por *ter-se permitido cuspir infamias sobre as instituições tivesse sido querelado...!*

Se, porem, apesar de dois lados falsos, quiz a *Provincia* no calor de exibir o seu patriotismo, envolver no seu aludido *sensacional* artigo o nosso modesto mas *republicano* jornal, sentimos dizer-lhe que errou no alvo, defeito que, de resto, igualmente caracterisa *sui generis* toda a prosa, subordinada ás duas interrogações *Contra a Republica? ou Contra o País?*, porquanto a imprensa de Gôa ainda que esteja habituada a exercer livremente o direito da critica e exprimir com desassombro o que sente, não è, todavia,êla capaz de promover propagandas antinacionais ou contra as instituições que felizmente nos regem, desde a implantação do regime do glorioso 5 de Outubro de 1910.

Não se assuste, portanto, a *Provincia* com a maneira de ser da imprensa da *terra* que ninguem cá pensa em tocar no prestigio da Republica que lhe è sagrado,como o è a ela; nem se incomode em solicitar do governo energia *especial* para coibir abusos que por ventura os jornais do País cometam, pois *nêstes casos o único remèdio aconselhado pelos sãos principios da Democracia è a querela* porque só o poder judicial *na sua decisão final* è que poderá julgar se o acusado è criminoso ou não, ao contrario do que erradamente supõe o republicano e liberal jornal do sr. Batalha.

Recebemos

E agradecemos as visitas d'*A provincia* e *The Goa Mail* aos quais desejamos longa vida e muitas prosperidades.

Transportes fluviais

Qualquer que seja a forma de governo dum Estado e os principios em que ele se estabeleça, a sua administração publica deve ter por norma basilar e imutável: *servir bem o publico.* E' desta simples expressão que originou toda a sua engrenagem. E esta está de tal maneira disposta que um dente estragado faz que todo o seu movimento se desorganise e a sua acção se torne nula; e o veiculo que se forma pela justaposição de todos os elementos que correspondem a diferentes ramos em que se divide o serviço público, dificilmente preste ao fim que se tem em vista.

Estamos numa estação que nos aperta de todos os lados. As vias de transporte que nos eram mais acessiveis tem agora sido intransitàveis.

O correio anda a passos de caranguejo de modo que as noticias oficiais transmitem-se para umas localidades no quarto dia e para outras no quinto da sua publicação na cidade.

Os transportes que nos conduzem pelo Zuari e Mandovi tem-se tornado tão inexoraveis que nos consideram da qualidade inferior a nossas bagagens que sem receberem empurrões e sem se roçarem umas sobre outras nem se exporem à chuva, viajam, *contentes*, nos seus *camarotes*....interiores !

Dificuldades sem conta porem põem em perigo a nossa vida; e se a gente se despõe a ir a pê para evita-las nem isto pode fazer porque um guardachuva nos leva um dinheirão...!

E pena é que, apesar de se poder obviar a essas dificuldades duma forma que sem nenhum encargo oneroso ao Estado favoreça o público, guiando-se as nossas lanchas tão bem como nas estações anteriores, ninguem pensa nisso !

Quanto a mim deixarei aqui formulada uma idèa que, a se adoptar, será um beneficio ao público que tem o direito de exigir dos competentes acomodações precisas.

O serviço de transporte dos passageiros pelo Zuari e Mandovi faz-se ao presente com tres lanchas, duas da carreira ordinária e uma a que a fazia de Pangim a Mormugão. Esta ultima,porem, só efectua a carreira, quando o avultado numero dos passageiros da estação de Pangim o exigir.

Sucede que as lanchas da carreira ordinaria não aceitam em todos os portos passageiros, ou por sua afluência na lancha, ou porque se espera outra lancha de Pangim, o que o publico por não poder sonhar, aglomera-se, como é natural, nos embarcadouros, só ficando sabendo então que lhe è distinada outra, quando a carreira ordinária os deixa de receber. De modo que o pùblico está sujeito a muitos transtornos e maçadas que só êle experimenta.

O plano que se me sugere é o seguinte:

1.° Estabelecer duas carreiras de Pangim a Sanvordem e duas, vice-versa, e só com duas lanchas:

2.° A primeira deve sair de Pangim ás 6 horas, chegando a Sanvordem às 11, saindo desta estação ás 12 e chegando a Pangim ás 17 horas.

3.° A segunda lancha deve sair de Sanvordem ás 6, chegando a Pangim ás 11, saindo desta estação ás 12 e chegando a Sanvordem ás 17 horas

A lancha da carreira de Pangim a Mormugão ou aquela que faz uma carreira extraordinaria deve substituir as duas primeiras na carreira de Aldonã.

Ora este plano aumenta ao pessoal de duas lanchas, duas horas de serviço, pois que ao presente, o mesmo pessoal trabalha 9 horas, sendo 6 na carre-

भारत

गुरुवार अषाढ शु० ९ मी. १८४२

एकीची आवश्यकता

राहिला जरी एकजुटी
मग काय विचारतां वळकटी

एकाद्या समाजांत राजकीय, धार्मिक, किंवा इतर कोणत्याहि कारणामुळें कां असेना, एकदां फूट शिरली ह्मणजे उत्पन्न होणाऱ्या समाज-विभागांचीं ध्येयें निराळीं ठरून एक प्रकारची भाऊबंदकी उद्भवते—असल्या भाववंदकीचे दुष्परिणाम, मुसलमानांचा प्रवेश भारतांत झाल्यापासून व ख्रिस्ती लोकांचा पांढरा पाय आमच्या मायभूस लागल्यानंतरहि पिढ्यान पिढ्या हिंदूंच्या आंगवळणी पडले असल्यामुळें आज त्यांचें वर्णन करण्याची गरज नसली तरी ते कुपरिणाम शक्य त्या मानानें चुकविण्यासाठीं तन्निवारणार्थ कांहीं उपाय योजणे अत्यंत आवश्यक झालें आहे.

आजवर मिळालेला अनुभव असा आहे कीं, हिंदु समाजाचा एक भाग धार्मिक प्रकरणांत अलग झाला ह्मणजे, त्यानें, अगोदरच दुबळा झालेल्या हिंदुसमाजाचें अहित करून आपल्या पोळीवर तूप ओढण्याचे नित्य प्रयत्न करावे. व नंतर, वरील दोन अडचणींच्या कात्रींत सांपडून खचलेल्या हिंदुसमाजांत ज्या वेळीं मत वैचित्र्य शिरूं लागतें तेव्हां त्याच्या आपत्तींस खरी सुरवात होऊं लागते. ह्या विपर्यांचा ऐतिहासिक पुरावा तर मुबलक सांपडतो. त्याकडे लक्ष्य पुरविल्यास असें वाटूं लागतें कीं, समाजांत एकात्मता येण्यास मुख्य व आवश्यक असलेली गोष्ट ह्मणजे संकटकाल होय. व हा संकटकाल निरनिराळ्या बाजूनीं बाधण्यासारखा असल्यामुळें त्या त्या मानानें एकीसहि निरनिराळें स्वरूप येत असतें. याचें प्रत्यंतर पाहणें असेल तर ख्रिस्ती लोकांसहि तो संकटकाल बाधल्यावांचून राहिला नाहीं असें ऐतिहासिक दृष्ट्या सिंहावलोकन करावें. एकंदर विस्तृत हिंदुसमाजापासून जेव्हां बाटलेले थोडेंसे ख्रिस्ती निराळे झाले तेव्हां त्यांस संकटावस्था प्राप्त होऊन एकीचा अवलंब करावा लागला. पारशी लोकांपासून तर हें एकीचें तत्व जास्त प्रमाणावर आह्मां हिंदूंस शिकतां येण्यासारखें आहे. हिंदुस्थानासारख्या परकी देशांत एकदम आल्याबरोबर त्यांस एकोप्याचें अवलंबन केल्याशिवाय गत्यंतर नव्हतें व आह्मीं हिंदु तर स्वदेशांतच परकी झालों असल्यामुळें आमच्या सगळ्या रोगांवर एकी हें एकच औषध कोणताहि राजकारणपटु भिषग्वर सुचविल्याशिवाय राहणार नाहीं.

आज आमचा समाज एकीविना कोणत्या अडचणींत सांपडला आहे त्याचे दिग्दर्शन सभोंवारच्या परिस्थितीकडे नजर फेंकल्यानें उत्तम प्रकारें समजून घेण्यासारखें आहे.

तूर्त एकी व संघटना ह्या विषयीं आह्मांत इतकी तीव्र भावना जागृत झाली पाहिजे कीं, एकामेकांचें बरें भलें झाल्यास त्याकडे मत्सरग्रस्त दृष्टीनें पाहून जीव कष्टी करण्यापेक्षां एकमेकांच्या हितासाठींच देह कष्टविण्याकडे मनाची आतुरता दिसून आली पाहिजे.

स्फुट विचार

फिरतें वाचनमंदीरः— मडगांवच्या मुनिसिपालटीनें स्थापन केलेल्या फिरत्या वाचन मंदिराची हकीकत सर्वांस माहीत असेलच. सदरहु मुनिसिपालटीचा हा प्रयत्न फार स्तुत्य होय. लोकांत ज्ञानाभिरुची वाढावी व त्यांनीं मिळालेल्या ज्ञानाचा फायदा करून घ्यावा ह्या हेतूनें स्थापन करण्यांत आलेल्या या वाचनमंदिराच्या योगें सासष्टी महालांतील प्रत्येक गांवच्या लोकांस या 'मुक्या शिक्षकां'च्या ज्ञानाचा अवर्णनीय लाभ होईल; परंतु त्यांतील सार संपादन करून त्याचा उपयोग आपल्या आयुष्यांतील हरएक प्रसंगीं करून घेणें, हें तेथल्या नागरिकांच्या कर्तबगारीवर किंवा हुशारीवर अवलंबून आहे. गोव्यांतील इतर मुनिसिपालट्यानांहि हा कित्ता गिरविण्यास योग्य असून, फिरतें शक्य नसल्यास, प्रत्येक महालच्या राजधानीच्या गावींतरी एकादें वाचनालय स्थापन करणें त्यांस भूषणावह आहे. मुनिसिपाल खात्यांतील क्षुल्लक व निरर्थक बाबतींतील खर्च कमी करून, त्याचा ओघ उपरोक्त वाचन मंदिराकडे वळविणें, त्यांच्याच हातीं आहे. यामुळें देशाच्या ज्ञानसंपन्नतेच्या कामास या सार्वजनिक संस्थानीं थोडाबहुत हातभार लावल्यासारखें होऊन देशसेवेचाहि प्रश्न त्यांकडून सुटल्यासारखा होईल यांत संशय नाहीं.

दुःखावर डागण्या ?:— पोर्तुगालच्या वृत्तपत्रांवरून कळतें कीं, येथील सरकारी तिजोरीस पडलेली तूट भरून काढण्यासाठीं आमच्या गव्हर्नर जनरल साहेबांच्या सूचनेवरून नवीन कर बसविण्यांत येणार आहेत. हें अशुभ वर्तमान खरें ठरल्यास गोमांतकस्थ करवाल्यांची स्थिति सांप्रतच्या प्रखर महागाईच्या काळांत किती शोकजनक होईल, याचें दिग्दर्शन आह्मी मागें आमच्या 'कर आणि गव्हर्नर' या लेखांत केलेंच आहे. आतां इतकेंच सांगितलें ह्मणजे बस आहे कीं, खरोखरच सरकारकडून नवीन करांचे ओझें येथील असहाय्य व निर्धन जनतेच्या सध्याच करभारानें वांकलेल्या डोक्यावर लादण्याचा अरेरावी प्रयत्न झाल्यास, या कृत्यास पंजाब प्रकरणांतील 'डायरची 'घोड चूक' असेंच ह्मणण्याची लोकांवर पाळी येईल. ही 'घोडचूक' होऊन जनतेंत अस्वस्थता माजूं नये अशी जर राज्यकर्त्यांची सदिच्छा असेल तर त्यांनीं नवीन करांचा जुना विचार आपल्या वैभवशाली मनांतून पार झुगारून दिल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं, हें उघड आहे. आमचे गव्हर्नरसाहेब शहाणे असल्यावरून या भावी करांच्या संकटांतून गरीब लोकानां मुक्त करतील, अशी आह्मांस आशा आहे.

'भारता'वर खटलाः— गेल्या शुक्रवारीं भारताच्या खटल्यासंबंधानें आह्मांस येथील कोर्टांत 'देक्लारासांवें' देण्याचें कर्तव्य बजवावें लागलें. 'राजद्रोही' मानण्यांत आलेल्या लेखाची जबाबदारी आमची असून त्यांत नमूद केलेल्या प्रत्येक विधानाची सत्यता साक्षीदार व दाखले या दोन्हीं राजमार्गान्वयें योग्य वेळीं कोर्टास पटवून दिली जाईल असें आह्मीं आमच्या जबानीवजा 'देक्लारासावांत' सांगितलें. नंतर जज्जसाहेबांकडून सरकारी वकिलाच्या अर्जाप्रमाणें आक्षेपार्ह लेखाची तपासणी करण्यासाठीं दोन परीक्षक नेमण्यांत आले. त्यांच्या अभिप्रायाचें कार्य पार पडल्यानंतर खटल्यास विशेष रुपरंग येणार आहे. खटल्यासंबंधानें कळविण्यासारखी विशेष महत्वाची बातमी असल्यास ती आह्मीं आमच्या आश्रयदात्यांस वेळोवेळीं कळविणार असल्यामुळें या विषयीं कोणीहि निराळा पत्रव्यवहार करायाची तसदी घेऊं नये.

आमचें धोरणः— सरकारी तारखात्याच्या कित्येक बोकोबांस 'भारता'चें धोरण राजद्रोहात्मक भासत असून आह्मांविरुद्ध त्यानीं एक सारखी 'कोल्हेकुई' सुरू ठेविली आहे. आह्मीं स्वीकारलेल्या देशहिततत्पर धोरणांत बदल व्हावा या अनुदार हेतूनें आह्मांस धमक्यासुद्धां देण्यांत येऊन 'भारत' बंद पाडण्याचा धाकदपटशाहि दाखविण्यांत आला. परंतु ह्या हितशत्रूंच्या अरेरावी डुरकावणीस भीक न घालतां आह्मीं आमच्या धोरणांत बिलकूल बदल करणार नसून 'सत्य दिसेल तें बोलण्याच्या' नियमास कधींहि बाध आणणार नाहीं, असें आह्मीं स्पष्ट बजाविलें आहे. 'भारत' बंद पाडण्याचा अश्लाघ्य व नीच प्रयत्न झाल्यास आह्मी दुसरा महाभारत प्रसिद्ध करूं; पण सरकारच्या बेकायदेशीर कृत्यांवर योग्य टीका करण्याच्या पंथापासून आह्मी कधींहि ढळणार नाहीं. असेंहि जाहीर करण्याचें कर्तव्य आह्मीं आमच्या मतें सरळ रीतीनें बजाविलें आहे.

आमचे हितशत्रुः— सरकारच्या बेकायदेशीर कृत्यांवर टीका करणें ह्मणजे रिपब्लिकविरुद्ध लोकांत गैरसमज पसरवून सार्वजनिक शांततेचा भंग करणें होय अशी कोटी आमच्या हितशत्रूंकडून करण्यांत येत आहे; परंतु ही त्यांची बेअकली कोटी किती अर्थशून्य आहे, हें ज्यानीं हिंदूंना पूर्ण ओळखिलें आहे, ज्यानां हिंदूंचा प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीविषयींचा पूर्णाभिमान अवगत आहे व ज्यानां हिंदु लोकांनी रिपब्लिक राज्यपद्धति थोड्या कालावधींत येथें पूर्ण यशस्वी होण्याप्रीत्यर्थ केलेल्या प्रयत्नाची जाणीव आहे, त्यानां पूर्ण कळलेलें आहे. अशा स्थितींत आमच्या शत्रूंनीं आह्मांविरुद्ध कितीहि भयंकर काहूर उठविण्याचा नित्य व हलका अव्यापारेषु 'व्यापार' केल्यास त्यापासून आह्मांस कसलीहि भीति बाळगण्याचें कारण नाहीं, हें येथेंहि व्यक्त केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाही.

वर्गणीची पोंच

श्री. आत्माराम शं सांवर्डेकर, सांवर्डें	३ रु.	
,, सुकेरकर आणि कंपनी,	,,	३ रु.
,, विठ्ठल सीताराम महांबरे, मुंबई	३॥ रु.	
,, नारायण व्यंकटेश धोंड,	,,	१ रु.
,, बाळकृष्ण रा. प्र. चोडणेकर जां०	३ रु.	
,, दत्तात्रय रामकृष्ण वेरेंकर, कळंगूट	३ रु.	

भारत डिफेन्सफंड

श्री. श्रीपाद गो. हेदे. शिरवडे	१ रु.
,, विठ्ठल सीताराम महांबरे, मुंबई	१ रु.
,, बाळकृष्णानुज धोंड, मुंबई	१ रु.

मालावृत्त

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नावें	भागांची रक्कम
	मागील पोंच ५१५ रु.
श्री. रामा रंगाजी शे. कापडी; कांसावली	५ रु.
,, महादेव बाळप्पा गाईचारी; लोंढा	५ ,,
,, घनःश्याम पां. शे. कवडे; शहापूर	५ ,,
,, अनंत गोविंद हेगडे; कुंकळ्ळी	५ ,,

वर्तमानसार

—मडगांव येथील 'ओस्पीस' या संस्थेमार्फत उघडलेल्या सुईण शिक्षणाच्या वर्गांत राधाबाई झापशेंकर, चंद्रभागाबाई देसाई, भिमाबाई नाईक व अनुसुया बाई खोलकर या हिंदुस्त्रियानीं आपलीं नावें नोंदलीं आहेत.

—इकडील व इतर पोर्तुगीझ कालनींतील टपाल खात्यांतील तिकिटांचे दर वाढविण्यांत येणार आहेत असें समजतें.

—कलकत्ता शहरांत गोड्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठीं २ कोटी ९ लक्ष्य रुपये खर्च येईल असा एका इंजिनियरनें अजमास केला आहे.

—एथील न्यायकोर्टाची पूर्वीची इमारत मोडकळीस आल्यावरून त्याची बदली 'देयांव'च्या वाड्यांत करण्यांत आली आहे.

—इकडील लिसेवकरितां शिक्षणोपयोगी उपकरणें विकत घेण्यासाठीं ५१ हजार रुपये देण्याचें गोवासरकारनें ठरविलें आहे.

—रायबंदर येथील सांतकाजाच्या हास्पिटलांत "क्ष" किरणाच्या कामाची सोय करण्यांत येत आहे असें कळतें.

—पणजीच्या मेडिकल स्कुलांत २५ विद्यार्थींनानीं प्रवेश केला आहे; पैकीं ५ मेडिकल कोर्सांत; १ फार्मसी कोर्सांत १५ सुईण कोर्सांत व ४ परिचारिका कोर्सांत होय.

—मार्गिनेयर कंपनीचा एजंट ३०० रुपये किंमतीस देण्यास तयार असलेला एक पाण्याचा पंप सरकारानें २०७० रुपयांस विकत घेतला!

—पोर्तुगालाहून थेट मोसांबीक, आंगोला व पोर्तुगीज इंडिया येथ प्रवास करणाऱ्यांकरितां आगबोटींची तजवीज करण्याचें सरकारानें योजिलें आहे.

—मोसांबीक येथील गव्हरनरानें इकडील मिशनरी पाद्र्यांस तिकडे पाठविण्यांत यावें अशी मागणी केली आहे—कारण काय असावें?

साभार स्वीकार

दुनिया [साप्ताहिक]:— 'केसरी'च्या सांच्याचें व राष्ट्रीय धोरणाचें हें पत्र रा. दत्तात्रय हरी गोखले यांच्या चालकत्वाखालीं पुणें येथें प्रसिद्ध व्हावयास लागलें आहे. इतर उपयुक्त माहितीबरोबर सदरील पत्रांत सुरस गोष्टीहि वाचावयास मिळतात. वा. व. ट. ३ रु. १४ आणे.

उदय [साप्ताहिक]:— हें अमरावतीचें राष्ट्रीय पत्र श्री. बाळकृष्ण गणेश खापर्डे यांच्या संपादकत्वाखालीं निघत असतें. भाषा जोरदार असून विषय मांडणी चित्ताकर्षक असते. वा. व. ट. २ रु. १४ आणे.

ANO V—NUMERO 15—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 1 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख १ माहे जुलै सन १९२० अंक १५ वा.

EM POUCO....

Segundo todas as probabilidades vamos ter no corrente mez de julho varias modificações nos serviços pùblicos com encargos inevitaveis ao tesouro publico, como nos dizem.

¿ Donde se pretende trazer dinheiro para fazer face aos mesmos encargos?

Se é do aumento de impostos, como por aí se segreda, *de mansinho*, podemos afiançar, duma vez para sempre, que tais modificações, embora representem um passo para a frente na civilisação, não hão de ser bem aceitas.

E' que *está exausta*—temo-lo dito, vezes sem conta—*a capacidade contribuitiva* do povo de Gôa.

Esperamos que os competentes terão em vista essa importante circunstancia na efectivação das pretendidas modificações.

A bon entendeur...

Jurisprudencia Administrativa

II

Haverá por aí alguem que possa contestar o papel sublime que a Imprensa desempenha nos destinos dum pôvo que se julgue alumiado pelas almenáras da Civilisação?

Cremos que não.

Já escoaram alguns pares de anos que na imprensa politica, abordando o tema da missão jornalistica, escreviamos, entre outros, os seguintes conceitos que logram inteira atualidade:

"Não há catecismo imposto para um jornalista que estremece a pátria, e põe o seu talento e virtudes ao serviço dela, honrada e desinteressadamente.

"E' um digno sacerdócio uma missão santa, quando se exerce com o necessàrio tino e consciência; áliás, a pena, que maneja, se converte em um verdadeiro punhal ervado". (Vide "Noticias" nº 756, 1909)

Benjamim Constant, Hume Benthan, J. J. Rousseau, Mably Becaria e Filangieri e outros publicistas de polpa apoteusaram a sua acção, e fizeram da sua tribuna um sacerdócio.

Vitor Hugo, o sociólogo dos "Homens do Mar e dos Miseráveis" e o vate das "Odes e Baladas", exclamava naqueles seus estos de inflamado patriotismo:

"A Imprensa é a *fôrça*, a *inteligência*, *o clarim* que toca a alvorada dos pôvos, o dêdo indicador, o auxiliar do patriota, a santa e imensa *locomotiva do progresso*, que leva a humanidade á terra prometida, onde, em torno de nòs, só teremos irmãos e, por cima, o céu glorioso"

Indubitavelmente assim é.

Ramon Salàs, decano da Universidade de Salamanca, concretisou as vantagens da imprensa, os beneficios que ela esparze em pròl da Sociedade, nas belas linhas que vão lêr-se:

"Se se quere governar os povos *pela razão e segundo a justiça*, a imprensa serà util aos que governam, como aos governados. Se os que governam querem governar bem é nescessàrio que se conformem com a *vontade geral e com a opinião pùblica*...

"Quando a autoridade comete *alguns erros*, a Imprensa serve para a advertir, e lhe facilita os meios de *remediá-los* ou, pelo menos, de os não cometer de novo..."["Liç. de Dir Pùblico" pgs. 55 e 56]

Efetivamente, os dirigentes de uma nação ou de um Estado teem que mensurar os seus atos com notável discernimento para que não incidam no desagrado do pôvo, ou, milhor, da Opinião Pública cuja critica é discaroavel, cujo Tribunal é incorrutivel! Os seus atos devem acomodar-se aos tempos e ás circunstancias locais, porque o interesse publico é a suprema lei.

O sábio Vivien, membro do *Instituto*, de Paris, na sua valiosa obra intitulada "E'tudes Administratives", 3 a. ed., tom. 1, cap. III, ensina no seu laconismo didascálico textualmente o seguinte:

"...l' administration se subordonne aux temps *et aux lieux* L' interêt public est sa loi supreme. Aussi, doit-elle compte sans cesse de ses actes..."

E' de apreciar sempre uma critica fundida a rigor no cadinho de principios sadios, na severidade da dialética, na aguçada perspicacia, no aprumo duma esmerada correção e, ademais na irrepreensivel imparcialidade; porque ela, só ela, é que contribui poderosamente para a exegese, expansão e desenvolvimento da vida scientifica, sendo os seus autores tidos por verdadeiros apòstolos do progresso social (Jean Cruet, "La Vie du Droit" "Pauchan" "Esprits Logiques et Espr. Faux")

Por isso dizia o eminente escritor Oliveira Martins, *Hist. de Portugal*:— A critica é a milhor bùssola das inteligências..

Efetivamente quando orientada convenientemente e estribada na sciencia é como uma lima que acepilha as excrescencias. Leva em mira a emenda, e dispõe á cosequente perfeição.

Porem detestamos essa critica bafienta e nevrotica, refrataria á mais eficaz terapéutica, e que prima na filaucia, no remoque, na pedantaria, no ilogismo, emfim.

Criticas desse estopo são de má medra, barateam o chauvinismo rèles, polvilham o acinte por falência inteletual, despontam como tortulhos ao sôpro das primeiras lufadas do sudoeste que distilam cordas de chuva. Os seus autores trabuqueam em franco disperdicio de tempo, sem utilidade teórica nem pratica para a vida da Sciencia ou das Letras, em que discreteam com àrrotos de indigesta sapiencia. Desnudados da competencia tecnica e anemiados do mais arguto critério disparam como aquela personagem de Cervantes murros no ar, combatendo com... abantesmas!

A taes belhotres o sardonico Correia Garção trovejava com o seguinte epigrama:

"............ . Vejo pedantes
trepados em cadeiras, desc mpondo
Os mais honr dos...............".

Soares Rebêlo

MARATA

E' natural a ancia em que deve estar quem escreve estas linhas por saber o que a *Tribuna* prometeu dizer a respeito da vernaculidade do concanim. Antes disso, porêm se torna indispensável fazer-lhe ver como ela se desnorteou ao afirmar que a lingua vernacula de Gôa era o concanim, revelando, ao mesmo tempo, a sua ignorancia sobre *se ela é uma lingua primitiva* ou *dialeto derivado*, ignorancia que é fácil de se disfazer, visto que o concanim é *um dialeto dirivado* não do *telgu*, tamil etc. mas sim do marata e dividido em tantos subdialectos, que um sujeito de Pernem não poderá perceber sem dificuldades o concanim que se fala em Salsete, ao passo que o marata sendo uma lingua gramatical, metodica e viva é entendido por todos hindus e alguns não hindus de Gôa quando se lhes fale ou lêa

भारत

गुरुवार अषाढ शु० १५ मा. १८४२

भारतीय चळवळ

आजकाल ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील राजकीय चळवळ इतकी जोरांत आहे कीं, ती जरा मंद व्हावी ह्या हेतूनें कसलेंहि दडपशाहीचें तीक्ष्ण शस्त्र योजिलें तरी तें आपल्या चळवळींत खंड पाडण्याच्या बाबतींत थोंथट आहे असें तेथील लोकांनीं दाखविण्याचा निश्चयच केला आहे. पंजाबच्या प्रकरणांत तर अरेरावी नोकरशाहीच्या शस्त्रांस प्रत्येक बळी पडलेल्या कर्मवीरांकडून सिद्ध झालें कीं, देह गेला तरी बेहतर पण ध्येय सोडावयाचें नाहीं. एक पक्ष सबळ व दुसरा दुर्बळ असल्यामुळें त्यांत ज्याची सरशी व्हावयाची त्याचीच झाली पण त्यांत बायका मुलांच्या नैसर्गिक दुर्बलावस्थेकडे लक्ष्य सुद्धां देण्यांत आलें नाहीं ! ह्या वरून प्राचीन रोमन इतिहासांत घडलेल्या गोष्टीचें स्मरण झाल्याशिवाय रहात नाहीं. राजाकडून झालेल्या एका अबलेच्या छळामुळें एकदम सगळी प्रजा विथरून थोड्याच अवकाशांत राजसत्ताक राज्याचें प्रजासत्ताक राज्यांत रूपांतर झालें. इकडे इतके जाज्वल्य उपाय अमलांत आतांच आले नसले तरी मोठ्या वृक्षास फळें येण्यास इतर वनस्पतींच्या मानानें अधिक काळ लागतो व तीं फळें नंतर पुष्कळ वर्षे पर्यंत मिळतात. म्हणून आजच न झाल्याबद्दल एखाद्या गोष्टीचे परिणाम कधींहि होणार नाहींत अशी कल्पना करितां येत नाहीं.

बुडत्या बरोबर ओळें सुद्धां जळतें ही गोष्ट विशेष सत्यत्वानें पटण्यासाठीं पुढील प्रकार पहा. आधींच वरील सारख्या अत्याचारानीं प्रज्वलित झालेल्या प्रजेच्या असंतोषांत खिलापत प्रकरणानें भर पडली. वास्तविक पाहतां कोठें तुर्की राष्ट्र व कोठें हिंदुस्थान, ह्या दोहोंत कसलाहि संबंध असेल तर तो धर्म विरुद्धतेचा ! ज्यानीं हिंदु धर्माच्या रक्षणार्थ झटणाऱ्या शिवाजी महाराजांच्या कार्यांत अडथळा करून हिंदूंस सळो कीं पळो करून सोडिलें त्या मुसलमानांचा तो देश ! त्यांवरील संकटानें आज हिंदूंस आनंद वाटावयास पाहिजे होता. पण वस्तुस्थिति विपरित असून " मराठा तितुका मेळवावा " ह्या तत्वाप्रमाणेंच " हिंदी तितुका मेळवावा " ह्या नव्या व्यापक तत्वास बाध न येण्याकरितां आमचे हिंदु बांधव जातभाईच्या दुःखांत समदुःखी झालेल्या हिंदी मुसलमानाच्या हातांत, आनंदानें सलोख्याचा हात घालण्यास तयार झाले. तात्पर्य हेंच कीं, उत्साहानें चळवळ करण्यास खरे कर्तबगार तयार झाले कीं ती चळवळ कोणत्या ना कोणत्या कारणानें जास्त नेटानें चालू ठेवण्यास त्यांस कसलेंहि क्षुल्लक कारण पुरेसें होतें, कारण, एकादि बाब क्षुल्लल असली तरी महत्वाच्या माणसांनीं तिला हातभार लाविला असतां तिच्यांतील क्षुल्लकपणा नाहींसा होतो. असो. सरते शेवटीं इतकीच अपेक्षा आहे कीं, [illegible] रीतीनें पद-

स्फुट विचार

कारभार आणि करभार:—चालू महिन्यापासून गोवासरकारच्या कारभारांत बऱ्याच सुधारणा होणार असून त्यां प्रीत्यर्थ करांचें प्रमाण वाढविण्यांत येईल, अशी दाट वदंता आहे. शेंकडा बारा टक्के प्रमाणें असलेला जमीनसारा यापुढें दुपटीपेक्षां जास्त म्हणजे २५ टक्के पर्यंत वाढणार असून, या नवीन साऱ्याच्या नवीन उत्पन्नावर सदरील नवीन सुधारणांची इमारत उभारली जाणार आहे, असेंहि कित्येक लोक म्हणतात. घोडा मैदान जवळ असल्यामुळें करवाढीसंबंधानें पसरत असलेल्या या भयजनक बातम्यांत कितपत तथ्यांश आहे, हें कळून येणारच. बाकी नवीन करांचा बोजा आमच्या नामधारी जमीनदारांस किती असह्य होणार आहे याचें वर्णन आम्हीं अनेकदां केलें असल्यामुळें, सध्या प्रस्तुत विषयावर जास्ती कांहीं लिहिण्याचें कारण वाटत नाहीं.

डॉ. मोराइस:—आमच्या गोव्हेर्नादोर साहेबानीं गोवा कारभाराची 'दोरी' आपल्या हातांत घेतल्यास आज कित्येक महिने लोटले; परंतु लोकांच्या अटकळीप्रमाणें आतांपर्यंत तींत विशेष महत्वाची हालचाल दिसून आली नाहीं. याचें कारण असें सांगण्यांत येतें कीं, डॉ. मोराइस यानीं आपली 'गव्हर्नरी' सूत्रें जोरानें चालविण्याचें काम गोव्याचें पूर्ण ज्ञान प्राप्त करून घेतल्यावर ठरविलें आहे. ठराव उत्तम मुत्सद्दीगिरीचा निदर्शक असून 'वाईट करण्यापेक्षां कांहीं न केलेलें बरें' या दृष्टीनें तर अभिनंदनीय आहे, शंका संशय नाहीं. परमेश्वरापाशीं आमचें इतकेंच मागणें आहे कीं, साहेबमजकुरांचें 'अभ्यासाचें, कार्य संपून त्याचा अपूर्व फायदा जनतेच्या पदरांत पडण्याचे वेळीं, त्यांस वरिष्ट सरकाराकडून येथून—कोणत्याहि निमित्तानें कां होइना—हलविलें जाऊं नये.

सार्वजनिक फंड:— सार्वजनिक कामासाठीं लोकानीं आपापल्या ऐपतीप्रमाणें पैसे भरावे व कांहीं आपमतलबी गडबडगुंडांनीं त्या पैशांची अफरातफर करून आपला तळीराम गार करून घ्यावा, या सारखें देशद्रोहाचें दुसरें पातक नाहीं. सार्वजनिक पैशांचा व्यय योग्य कामीं झाल्यास लोकांत एकप्रकारचा आनंद उत्पन्न होतो व पुढें मागें अशा कामीं हातभार लावण्यास त्यांस हुरूपहि येतो. पण तेंच अशा पैशावर भलत्यानींच ताव मारून त्यासंबंधी अकांड तांडव व्हावें ही दुर्दैवाची गोष्ट होय. व अशा प्रकारानें दुसरा केव्हांहि सार्वजनिक फंड उभारण्यांत आल्यास या कामी मदत देण्यास लोकाचीं मनें शंकित झाल्याशिवाय रहाणार नाहींत. वरील विचार सुचण्याचें कारण म्हटलें म्हणजे 'टिळक पर्स फंड' संबंधानें चाललेली गडबड होय. हा 'सांवळा गोंधळ' कोणत्याहि दृष्टीनें समर्थनीय नसून त्याचे अनिष्ट परिणाम पुढें मागें राष्ट्रीयपक्षास खास भोवल्या शिवाय रहाणार नाहींत, अशी आमची समजूत आहे.

पडून ज्या स्वराज्यासाठीं त्यांतील रहिवाशी तळमळ करीत आहेत तें त्यांस लवकर प्राप्त होवो. व त्यांचा सार्वजनिक कृत्यांतील उत्साह पाहून आम्हांस प्राप्त झालेल्या स्वराज्याचा पूर्ण उपभोग घेण्यासाठीं तसली स्फूर्ति उत्पन्न होवो. कां कीं, तशी स्फूर्ति व उत्साह आम्हांत नसेल तर स्वराज्यापेक्षांहि विशेष सुखकर राज्यपद्धति प्राप्त झाली तरी विजपासून देखील आमची ऊर्जितावस्था होण्याची आशाच नको.

'कार्त ओर्गानिक':— गोमांतक स्वराज्य घटनेच्या या पुस्तकाचें मराठी भाषांतर क्रमशः प्रसिद्ध करण्याचा आमचा बेत असून हा प्रयत्न लोकांस आवडल्यास कायद्याचीं इतर पुस्तकेंहि स्वतंत्र रीतीनें अगर 'भारतां'त मराठी पेहरावांत प्रकाशित करण्याचा आमचा मनोदय आहे. ब्रिटिश हिंदुस्थानांत त्याला लागू केलेल्या 'अक्टांच्या' मराठी भाषांतरापासून तेथील 'मराठी' जनतेस अतोनात फायदे झाल्याचें प्रत्यक्ष व परोक्ष रीतीनें दिसून आल्यावरून आम्हीं सदरहु नवीन कार्याची जड पण आवश्यक जबाबदारी शिरावर घेतली आहे. परमेश्वर दयेनें या कामीं आम्हांस कित्येक सन्मानीय व निःस्वार्थी मित्रांचें निरपेक्ष सहाय्यहि असल्यावरून हातांत घेतलेलें कार्य सुरळीतपणें पार पडेल अशी आशा आहे.

योग्य उपाय:—यंदां ह्या व नवीन काविजार्दींतल्या इतर महालांतील एकंदर लोकांस सक्तीनें देवी प्रतिबंधक लस (वासीन) टोंचण्यांत यावी असा सरकारकडून हुकूम सोडण्यांत आला आहे. दरवर्षी या देवीच्या आजारामुळें प्रत्येक महालांत निदान शंभरावर तरी येऊन ठेपणारी मृत्युसंख्या या उपायानें टळणार यांत संशय नाहीं. गांवोगांवचे अज्ञ लोक आपल्या गैरसमजुतीप्रमाणें ही लस टोंचून घेण्यांस कांकूं करितात; परंतु त्यांस वरील प्राणहानि समजावून सांगून त्यांच्या मनावर योग्य परिणाम सरकारी अधिकाऱ्यानीं केल्यास सक्तीच्या उपायांचा अवलंब करण्याचें प्रयोजन नाहीं. देवीसंबंधीं घेतलेल्या खबरदारी प्रमाणेंच सरकारकडून खेडेगांवांत उत्पन्न होणाऱ्या कॉलरा सांथीचे ज्वर यांविषयींहि जर योग्य बंदोबस्त केला जाईल तर फार सुकर होऊन असें करण्यापासून गरीब जनतेस मोठी मदत मिळणार आहे. देवीप्रतिबंधक लस टोंचून घेण्यांत कसलाच अपाय नसल्यामुळें ती टोंचून घेण्यांत अंतर करूं नये, अशी आम्हींहि सर्व लोकांस शिफारस करितों.

वर्तमानसार

—चालू महिन्यापासून न्यायखात्यांतील खालच्या दर्जाच्या एकंदर अमलदारांचे पगार वाढविण्यांत आले आहेत.

—श्री. सौ. लक्ष्मीबाई तळावलीकर यांची नेमणूक सांगें महालांतील मुनिसिपाल सुइणीच्या जाग्यावर झाली आहे, हें कळविण्यास आनंद वाटतो.

—दिव येथें नुकत्याच उडालेल्या वावटळीनें कोणतीहि प्राणहानि झाली नाहीं असें प्रसिद्ध झालें आहे. आनंदाची गोष्ट.

—म्हापसें गोवा येथें प्लेगची सांथ उपस्थित झाली असून तिचा प्रसार न होण्यासाठीं सरकारनें योग्य तो बंदोबस्त केला आहे. प्लेगच्या जाचणींतून गोमांतक केव्हां मुक्त होणार !

—मुरगांव व सत्तरी येथें नेमण्यांत येणाऱ्या सरकारी फार्मासेवतिकांस [कंपौंडरांस] दरमहा २०० रु. पगार देण्याचें घाटत आहे असें म्हणतात.

—गोव्यांच्या खलाशी लोकानीं मुंबई येथें संप केल्याचें समजतें.

—माकाव येथील अफूच्या मक्त्याचें सरकारी उत्पन्न यंदां ९ लक्ष ५० हजार पताकाचें आहे.

—ग्रामस्थ मंडळ्यांच्या [कोमुनिदादीस] कायदेकानूंत नवीन फेरफार करण्यांत येणार आहेत असें कळतें.

—पोर्तुगालांतील राजकीय कैद्यांस माफी देण्यांत येणार आहे असी तिकडील वर्तमानपत्रांची बोलवा आहे.

—अडफडें येथील 'इंग्लिश शाळेस' सि. ब्रीत नावांच्या एका गृहस्थानें, विद्यार्थ्यांस बक्षीसादाखल १२० रुपये दिले.

—मुंबईचे मासिक मनोरंजनाचे उत्साही व उद्यमप्रिय संपादक रा. का. र. मित्र यांचें निधनवृत्त कळविण्यास आम्हांस फार वाईट वाटतें !

—आर्नोल्ड मलबार नांवाच्या एका इंग्लिश मनुष्यानें बौद्ध धर्माची दीक्षा घेऊन भिक्षूची वृत्ति धरली. हे पाली भाषेचें ज्ञान संपादन करून बौद्धधर्माच्या तत्वांचा प्रसार इंग्लंडांत करणार आहेत.

साभार स्वीकार

ऊंस, गूळ आणि साखर [मासिक]:—प्रस्तुत पुस्तकाच्या नावांवरून त्यांत कोणत्या विषयांच्या ऊहापोह होत असेल याची कल्पना सहज करतां येते. ऊंस, गूळ आणि साखर या अत्यंत महत्वाच्या विषयाची परिपूर्ण माहिती प्रसृत करून देशोन्नतीस हातभार लावणारें हें मासिक प्रागमहाल, मुंबई नं. २ येथें रा. रा. गं. ना. सहस्त्रबुद्धे यांच्या संपादकत्वाखाल प्रसिद्ध होत असतें. वा. व. ट. हं ३ रु. ४ आणे

माळी पुढारी [मासिक]:—संपादक, मुद्रक आणि प्रकाशक रा. मोतीराव तुकारामजी वानखडे, करजगांव, वऱ्हाड वा. व. ट. हां. २ रु. माळी लोकांच्या आश्रयास पात्र.

इतर जिन्नस

मेसर्स कारापुरकर आणि कं. यांकडून काळी निळी व काळी अशा दोन शाईच्या बाटल्या आमच्या अभिप्रायार्थ आल्यास बरेच दिवस झाले, अनुभवाशिवाय मत देण्याची घाई करूं नये या हेतूनें आम्हीं वरील जिन्नसांसंबंधीं आजपर्यंतां मुग्धता स्वीकारली होती. पण लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, सदरील डिचोली येथील कंपनीची दोन्ही तऱ्हेची शाई उत्तम प्रकारची असून तिची योग्यता खास युरोपियन शाई बरोबर आहे. लेबलांत सुधारणा झाल्यास दुधांत साखर पडल्यासारखें होईल.

भारत डिफेन्सफंड

श्रीयुत मंगेश कृ० सू० सरदेसाई,	वेरें	१ रु.
,, जानकीनंदन,	सांखळी	१ रु.
,, वामन केशव नायक	,,	१ रु.
,, कृष्ण रघुनाथ शिरसाट,	,,	१ रु.
,, रामजी वि० प्र० गांवकर,	शिरोडें	२ रु.
,, गणेश सदाशिव गुडे,	,,	१ रु.
,, गोपाळ कृष्ण गुडे,	,,	२ रु.
,, काशीनाथ उपेंद्र हेदे,	,,	१ रु.
एस्, मुर्गाव, (हसा १ ला)		१ रु. २ आ. ४ पै
श्री दामोदर वाचन मंदीर,	मडगांव	१ रु.
मोतिराम बा. जांबावलीकर	जांबावली	१ रु.
रंजाराम कांत जांबावलीकर	,'	१ रु.

ANO V.—NUMERO 16—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 8 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ८ माहे जुलै सन १९२० अंक १६ वा.

NOVAS CONQUISTAS

Existem nas N. C., ainda por cultivar, muitas regiões ferteis, como tambem há aí muita propriedade...mas sem segurança, o que lhes diminue grandemente a importancia.

Consta-nos porêm que o governo vai milhorar a tristissima condição em que estão vegetando as Novas Conquistas cujo fomento está preocupando, segundo nos informam, a atenção do sr. Governador Geral.

Se isto fôr verdade, podemos garantir a Sua exa. que criará jùs a gratidão de inùmeros habitantes das Novas Conquistas, se, de qualquer forma, conseguir beneficia--las, libertando--as das garras do paludismo e vandalismo, dois males poderosos que atrofiam o seu desenvolvimento—males para debelar os quais forçôso è exercer uma acção energica, ininterrupta e inteligente.

Sem isto, nada feito.

Jurisprudencia Administrativa

III

Prosseguindo:

Se espraiarmos a vista pelo que sôbre o assunto se acha escrito no estrangeiro, desta carecermos as opiniões de estadistas e publicistas de alto coturno, desses a quem os povos cultos endereçam o incenso da sua admiração e respeito.

Mr. Jeferson, quando Fresidente dos Estados-Unidos da Amèrica, exclamava, ateado nas labaredas de patriotismo. —"Nós queremos a liberdade da Imprensa, *sem retrições* porque não queremos privarnos de nenhuma das vantagens que ela procura".

Montesquieu, na sua monumental obra, intitulada "L'Esprit de Lois," doutrinara magistralmente:

"A imprensa è a *salva-guarda* das outras liberdades, descobre aos olhos dos agentes principais de Poder os abusos dos seus subalternos, e tem na discussão o ùnico remèdio ligitimo e eficaz contra os seus excessos..."

· Laboulaye, "Le Parti Liberal," a pg. 269, expõe.

"De todas as garantias politicas da liberdade *a mais energica e a mais segura* é a liberdade de imprensa e de jornais. A imprensa *é o forum* dos povos modernos. E' o jornal que reune cada manhã milhões de homens pelas mesmas ideias e pelos mesmos sentimentos.."

Fecha à chave de oiro essa corrente de opiniões o seguinte trecho de publicista hespanhol:

"A opinião pública, como a experiencia demonstra, não pode formar-se, nem conhecer-se *sem liberdade da Imprensa*, e como em qualquer bom governo *deve seguir-se a opinião pública*, concluiu-se deste principio que a liberdade da imprensa era *essencial para uma boa organisação social* e que sem ela todas as restantes garantias que uma Constituição pode outorgar aos cidadãos, são *nulas e inùteis*." (Vide "El Catecismo Politico, cd. de 1819, París)

* * *

Ora agora esguelhemos uma restea de olhos para o que escreveram publicistas nacionais de certo cunho.

Dias Ferreira entende que a Imprensa "è indispensavel no estado presente da nossa civil isação *social e politica*; companheira inseparavel da liberdade da tribuna, e completamente necessária e indispensavel da existencia dos *governos livres*." ("Cod. Civ. Anota.", 1a. ed., vol. I, pg. 362)

Lopes Praça, nos seus "Estudos sôbre a Carta Constitucional", discretêa largamente, afirmando que "a liberdade na manifestação do pensamento parece dever-se considerar hoje superior á discussão *em todos os povos cultos*. A negação da liberdade de imprensa devia, a ser lògica, trazer consigo a negação de exercer exteriormente *por qualquer forma a nossa atitude*, sem um exame, sem uma censura, sem uma autorisação precedente. *O absurdo é sempre inconseqüênte*..."

E Cândido de Figueiredo descorre no seu livro epigrafado "Rudim de Dir. Publico", cap IV, §.8º, deste modo:

"Um dos mais incontestaveis deveres do homem *é ser verdadeiro*, isto è, dizer que sente e pensa, evitando a mentira e a hipocrisia.

"Se a natureza nos deu o direito de pensar e sentir livremente, *è de justiça e razão* que a lei nos garanta a livre manifestação do que sentimos e pensamos."

O jornalista, portanto, quando agir dentro da esfera do devêr, é um benemerito da Patria, um paladino intemerato, um heroi despretencioso. E' um homem livre, porque está disposto *a sacrificar tudo á Verdade*,-como se exprimiu M Victor Cousin, na "Revue des Deux Mondes", de 1 de fev. de 1867.

Mas não confundamos esse estrênuo defensor da causa popular com qualquer gazetilheiro que haja vendido por um *prato de lentilhas* a sua opinião em assuntos do interesse palpitante do País. ! Esse cidadão ignobil, esse patriota de ribalta, sò merece ser relegado ao ostracismo do oprobrio e do menosprezo. O seu procceder corre parelhas com o daquele marmanjola que, açaçapado no rotundo bojo do célebre cavalo de madeira, concorreu para que a Troia fôsse lambida pelo terrivel incendio !

Pois coloque-se o jornalista que profligou a impiedade e a corrupção; que não agitou o incensório ante a deslumbrante árado Podêr; que o guiou para a vereda de uma administração sensata e proficua e que, por derradeiro, lutou por Verdade e pela Justiça, no escrineo da gloria a que tem incontestável jus pelo bem que semeou! ...

Objetar-se-á que os competentes se têm amostrado de orelhas moucas aos alaridos da Imprensa, que se perdem nas regiões olimpicas como vozes de beduinas, montados em dromedarios, a perpassarem pelos ... áridos desertos da Libia!

Não è de crêr ...

Pelo contrario; não há que desesperar. Da discussão sempre luz o raio da verdade. A emenda è o reconhecimento dos que laboram em erro. Só quem neste persistir è que será um homem...perdido!

Nem é caso para à gente se espantar. "Tristezas não pagam dividas" -lá reza o adàgio.

Tudo terá o seu remedio, com tanto que alimentemos confiança... A fé nos induz á tarefa !...

Bem refletia o satirico poeta quando escreveu:

"Nihil admirari properes est una...
Solaque que possit facere et servare beatum"
(Horacio, liv. I, epist. VI, v. 1)

Soares Rebêlo

Correio e Telegrafo

Está em circulação *A Provincia*, semanário que se publicava em Angola e que se começou a editar na India, porque o seu director achou que a sua acção que se não tornou sem efeito nas terras africanas, não seria tambem nula nesta pèrola do Oriente. E vem com *a vassoura* para limpar esta colónia, modificando a *vidinha da preguiçosos* e outros, acusando de

लहान तोंडीं मोठा घांस घेण्यासारखें होय असें माझ्या अल्प बुद्धीस वाटतें.

यापेक्षां, प्रत्येकानें स्थानिक प्रयत्नाच्या जोरावर आपापल्या ठिकाणीं पुष्कळ कामें करतां येण्यासारखीं आहेत. हिंदु समाजाच्या गरजा पुष्कळ आहेत, आणि पुष्कळ असतीलहि, पण त्या सगळ्या गरजांत विद्यावंत होणें ही फार मोठी गरज आहे; आणि ही गरज भागविण्यासाठीं ठिकठिकाणीं मराठी व पोर्तुगीज शिक्षण सुलभतेनें घेण्याची सोय आधीं झाली पाहिजे. अशा प्रयत्नानीं समाज शिक्षणसंपन्न झाला ह्मणजेच त्याच्या अंगांत प्रांतिक कार्यें करण्याची योग्यता, धमक व कार्यक्षमता उत्पन्न होईल. खरें व स्पष्ट सांगावयाचें ह्मणजे प्रांतिकपरिषदेचें चालकत्व स्वीकारून कर्तबगारीनें तिचें गाडें सुरळीत चालविण्यासारखा व जनतेच्या विश्वासास पात्र झालेला पुढारी आपणांत अजून दिसूं लागलेला नाहीं. अशी स्थिति असतां परिषदेचें ओझें घेऊन हंसें करून घेण्यांत अर्थ नाहीं.

दोन दिवस परिषदेचे कागदी घोडे नाचवून फारतर एकाला कोन्सिलांतील खूर्चीं उठवितां येईल, अगर दुसऱ्याला कुठलाहि भाकरीचा तुकडा मिळण्यास मिळेल, पण समाज-कार्य करण्यासाठीं लागणाऱ्या गुणाची पैदास देशांत अगोदर झाल्याशिवाय व ती होण्यास वीर्यवती विद्या संपादन केल्याशिवाय बाकीच्या धडपडी व्यर्थ होत; तेव्हां तूर्त आपल्या बालपणास पचेल असेच स्थानिक प्रयत्न अगोदर जिकडे तिकडे व जारीनें सुरू होणें जरूर आहे. ते प्रयत्न ह्मणजे ठिकठिकाणीं शाळा घालणें, वाचनालयें स्थापन करणें, पोर्तुगीज भाषेंत प्राविण्य मिळविणें, गरीब विद्यार्थ्यांची सोय करणें, व्याख्यानें करवून लोकमत जागृत ठेवणें, फंड उभारून पोर्तुगालास विद्यार्थी रवाना करणें, जत्रांतून, उत्सवांतून, शिमग्यांतून नीतिपर उपदेशाचीं पत्रकें वाटणें, अशीं कितीतरी कामें आहेत. सदहू कामें यथाशक्य सगळीकडे सुरू झाल्यावर जनतेला जी तेजस्विता येईल, त्या तेजाच्या भरभक्कम चौथऱ्यावर उभारलेली प्रांतिक परिषदेची इमारत मात्र टिकून राहील, नपेक्षां वाळूंतील किल्ल्यांप्रमाणें तिची दुर्दशा झाल्याशिवाय रहाणार नाहीं! कळावें हे विनंति.

एक स्पष्टवक्ता

* * * हिंदु परिषदेसंबंधानें आह्मीं पोर्तुगीज भागांत दोन लेख लिहिले होते. मराठी भागांतहि तिच्या आवश्यकतेबद्दल आमचे विचार मांडण्याची तयारी होती. इतक्यांत सदरहू पत्रव्यवहार आमच्याकडे आल्यामुळें 'परिषदे' विषयीं जास्त चर्चा व वादविवाद झाल्यावर, या अत्यंत महत्वाच्या विषयाकडे वळण्याचें आह्मीं ठरविलें आहे. अर्थात 'स्पष्टवक्त्यां'च्या पत्रावर निर्भिड व स्पष्ट मत भारतांत नमूद करूं इच्छिणारांस तसें करण्याची पूर्ण मुभा आहे.

सं. भारत

—मिलिटरी आफिसरांस पणजी येथील लिसेवाचे [पाठशाळेचे] प्रोफेसरचीं कामें करण्याची मनाई करण्यांत आली.आहे

—शेतकी खात्यांतील कामांत नवीन फेरफार करण्यासंबंधींचा मसुदा पोर्तुगालसरकारकडे पाठविण्यांत आला आहे.

भारत

गुरुवार अषाढ व० ७ मी. १८४२

वसाहतींची अधोगति !

पोर्तुगालचें सुप्रसिद्ध व वजनदार दैनिक 'दियार्यु दे नोतिसियस्' ज्याला इंग्लंडच्या 'टाइम्स 'ची साथ उपमा शोभेल अशा नामांकित पत्रानें पोर्तुगीज वसाहतींसंबंधानें एक लेखमाला सुरू केली आहे. या मालेंत वसाहतींत चालत असलेल्या 'निर्भेळ' बेबंदशाहीचें यथार्थ वर्णन केलें जात असून त्याची पुसट पुसट कल्पना तरी आमच्या निवळ मराठी वाचकांस करतां यावी या हेतूनें सदरहू मालेंतील कांहीं विचार खालीं देत आहों.

सिं. फ्रांसिस्कु ग्रांकोशु, उपरिनिर्दिष्ट वाचनीय लेखमालेचे निस्पृह व निर्भिड लेखक ह्मणतातः— "ज्याला वसाहतींत घडत असलेल्या मजेदार गोष्टींचें प्रत्यक्ष ज्ञान आहे त्याला माहीत होऊन चुकलेलेंच आहे कीं, तेथील बहुतेक मोठ्या हुद्यांच्या जागा बेजबाबदार लोकांनीं व्यापल्या जात असतात. ज्या विषयांचें पूर्ण ज्ञान सदरील पदांचा भार योग्य रीतीनें वाहण्यास अत्यावश्यक असतें त्याचा बव्हंशीं अभाव असल्यावरून, त्यांकडून सर्वत्र गोंधळ माजविला जात असतो. व अशा प्रकारें खुद्द पोर्तुगालांत ज्यानां पोटापाण्यासारखा अगदीं साधा प्रश्नसुद्धां सुरळीत सोडण्याची अक्कल व हिंमत नसते, असे नरपुंगव वसाहतींत आल्यावर येथील मोठमोठ्या हुद्यांवर चमकत असलेले दृष्टोत्पत्तीस येतात! अशामुळें जबाबदारीच्या जागा मूर्ख व लब्धप्रतिष्ठित लोकांच्या हातीं जाऊन वसाहतींतील राज्यकारभाराची नुसती माती माती होऊन जाते. जेथें तेथें 'तीन तेरा व नऊ बारा' या प्रकारची चंगळ उडून जाते!

मिलटरी अमलदारांच्या धागडधिंग्याचें चित्र मनांत येतांच तर भीतीनें अंगावर शहारे उठावयास लागतात. त्यांच्यासाठीं अनावश्यक हुद्दे तयार करण्यांत—रचण्यांत—येऊन त्यांपायीं भक्कम रकमांचा निरर्थक चुराडा करण्यांत येत असतो.........
एवंच वसाहतींचें उत्पन्न सिव्हिल व मिलिटरी नोकरशाहीचें अखंड दंगच चालविण्याचे कामीं अपुरें होत असल्यावरून त्यांची सुधारणा होण्याऐवजीं उलट शुक्लेंदुवत् अधोगतीच होत असलेली नजरेस आल्यास त्यांत आश्चर्य तें कोणतें ?"

वरील विचार "राजद्रोही" भारतकाराचे नाहींत. ते एका अत्यंत शुद्ध पोर्तुगीज रिपब्लिकन गृहस्थांच्या लेखणींतून निघालेले आहेत. त्यामुळें त्यावर अगर ज्या दैनिकानें ते प्रसिद्ध करण्याचें पुण्य संपादन केलें त्यावर सरकारनें खटला केल्याचें ऐकिवांत नाहीं, हें चित्र पहा आणि युद्धटांपासंबंधीं आह्मांवर उभारण्यांत आलेल्या राजद्रोही खटल्याचें भेसूर चित्र पहा! असो.

सि. ग्रांकोशु यांच्या लेखावरून चारशें वर्षांपेक्षाहि जास्त काल पोर्तुगीज अमलाखालीं खिचपत पडलेल्या गोमांतकाची सुधारणा कां होत नाहीं याचा उलगडा होऊन मन दुःखानें व्यग्र होतें. अशीच स्थिति आणखीं कांहीं वर्षें अप्रतिबंध चालल्यास गोमांतकाला कोणते दिवस येणार आहेत, हें भविष्य वर्तविण्यास ग्रहांची गति सुधां अज्ञात असलेल्यांस जड जाणार नाहीं.

ग्रांकोजच्या झणझणीत अंजनानें सरकारचे डोळे उघडल्यास ठीकच. न पेक्षां केवळ राष्ट्रसंरक्षणाकडे नजर पुरवून सरकारास जागें करून राज्यकारभाराचा गाडा सरळ मार्गानें चालविला जावा एतदर्थ गोमांतकीय नागरिकानीं आपली सर्व शक्ति एकवटली पाहिजे. निःस्वार्थ व निरपेक्ष बुद्धीनें देशासाठीं सक्रिय प्रयत्नाच्या या आणीबाणीच्या प्रसंगीं सरकारचें अनुकरण करून झोंपा ताणूं लागल्यास गोमांतकाचा सत्यानाश झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं, हें प्रत्येकानें पूर्ण लक्षांत ठेवावें. जर आह्मांस जीवंत राहिलें पाहिजे, गोमंतकावर येऊं पाहणारी भयंकर आपत्ति टाळावयास हवी आहे व गोमांतकाला सुधारणेच्या अत्युच्च शिखरावर आनंदानें विहरत असलेल्या इतर राष्ट्राच्या तोडीला पोंचविण्याची गरज आहे तर स्वार्थप्रेरित व्यक्तिविषयक सुखें दूर लाथाडून केवळ गोमांतकासाठी आत्मयज्ञ करण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे, दुसतें एकीचें पुराणकीर्तन श्रवण करविण्यास दुसऱ्यास भाग न पाडतां प्रत्यक्ष एकींतच त्यांस लीन करणें अत्यंत जरूरीचें आहे. 'फुकाचे' बोल बडबडण्याचा काळ आटोपला असून 'मोलाची' कृति दाखविण्याचा समय येऊन ठेपला आहे. ही संधि दवडण्याचा मूर्खपणा झाल्यास गोमांतकाला सुखाचे दिवस केव्हांच उगवणार नाहींत, हें प्रत्येकानें खूप लक्ष्यांत ठेवावें.

स्फुट विचार

आल्मेद कॉलेजः—'विद्याप्रसारा'च्या ५ व्या वर्षाच्या दुसऱ्या अंकांत ह्या संस्थेच्या नवीन सालापासून दिल्या जाणाऱ्या शिक्षणाविषयीं बरीच माहिती प्रसिद्ध झाली आहे. 'द्वीपा'च्या लिहिण्याप्रमाणें कॉलेजच्या शिक्षणक्रमांत फारच उपयुक्त व महत्वाचे फेरफार झाल्याचें आढळून येऊन मन आनंदीत होतें. 'आल्मेद कॉलेज'नें आपल्या ८ वर्षांच्या अमदानींत शिक्षण प्रसारानें देशावर थोडेफार उपकार केले आहेतच. आतांचें नवीन धोरण अक्षरशः अमलांत येऊन तें अप्रतिहत चालल्यास त्याचा दर्जा अर्थात् वाढणार असून पूर्वीपेक्षांहि 'कॉलेज' जास्त लोकप्रिय होणार आहे, यांत संशय नाहीं. इतकेंच नव्हे तर 'आल्मेद कॉलेज' ही एक नमुनेदार संस्था बनून सबंध गोव्यास ती ललामभूत व कीर्तिदायक होऊन बसणार आहे, अशी आमची मनोदेवता आह्मांस खात्री पटवीत आहे. सवडी प्रमाणें कॉलेजचा शिक्षणक्रम व इतर व्यवस्था प्रत्यक्ष अवलोकन करण्याचा मनोदय आहे. तो पार पडतांच कॉलेजविषयीं जास्त विचार प्रदर्शित करूं. सध्या संस्थेची भरभराटी इच्छून व संस्थापकांचें अंतःकरणपूर्वक अभिनंदन करून इतक्यांतच आटोपतें घेतों.

जेथें तेथें तोच प्रकारः— आणखी थोड्या दिवसानीं ब्रिटिश हिंदुस्थानांत मांटेग्यू–चेम्सफर्ड सुधारणा अमलांत येणार असल्यावरून त्यांनिमित्त निवडणुकींचा –येलैसांवांचा-संभारंभ पार पडणार आहे. निवडणुकींसंबंधीं 'राजकारण' व इतर

वर्तमानसार

—युरोपांतील महायुद्धांत पोर्तुगालतर्फे रणांगणांत गेलेल्या सैन्यांतील २ लक्ष ७३ हजार ५३७ सैनिक ठार झाले!

—१९२० ते १९२१ सालच्या इकडील [गोवें, दमण व दीव] जमाखर्चाची सरकारी अंदाज पत्रकांतील आंकडे खालील प्रमाणें आहेतः—

उत्पन्न ४६१२००० रुपये.
खर्च ५८१०००० रुपये.

तुटवडा ११९८००० रुपये. हा कसा भरावा!

—पोर्तुगीज व जर्मन नागरिकांमध्यें विवाहासंबंधीं असलेली आडकाठी दूर करण्यांत आली असें कळतें.

—पोर्तुगालचें प्रधानमंडळ बदलण्यांत आलें आहे:

—जनरल गोमिस कोस्त या मिलिटरी आफिसरास त्याच्या बेशिस्त वर्तनामुळें पोर्तुगालमध्यें २० दिवसपर्यंत कैद ठेवण्यांत आलें असें कळतें–१८९७ सालीं राण्याच्या बंडाच्या वेळीं त्यानीं इकडे बरेच अत्याचार केले होते!

—साळगांव, बारदेस येथील 'इस्कोलांस' नावांच्या एका तरुण ख्रिस्ती बाईचा डोंगरावरून जाणाऱ्या एका राज रस्त्यावर ता. १९ जून रोजीं, हाल हाल करून खून करण्यांत आला. बाईच्या मुड्याच्या पंचनाम्यांवरून, फडक्यानें गळा दाबून तिचा प्राण घेण्यांत येऊन चेहरा ओळखतां येऊं नये ह्मणून दगडांनीं तो छिन्नविछिन्न केला होता असें सिद्ध झालें. नावडती ह्मणून खुद्द नवऱ्यानेंच कांहीं साथिदारांमार्फत तिचा खून केल्याच्या वहिमावरून नवऱ्यास व कांहीं इसमांस कैद केलें आहे. खटल्याचें काम जारीनें चालू असून खरा खुनी लवकरच सांपडण्याचा रंग दिसत आहे, असें एक बातमीदार कळवितात.

—कळंगूटचे जुने व प्रसिद्ध व्यापारी रा. गोविंद भिकाजी परींकर हे कांदोळी येथें लवकरच एक गिरण आणणार असून तींत लांकूड चिरणें, तांदूळ तयार करणें, तेल काढण, पिठ दळणें, सोडावॉटर-मशिन चालवणें, फर्निचर कामाचा कारखाना चालवणें वगैरे कामें होणार आहेत, असेंहि वरील बातमीदार कळवितात. श्रीयुत परींकर यांचे प्रयत्न फार अभिनंदनीय असून ते पूर्ण यशस्वी होवोत, असें इच्छितों.

—मुख्य प्रधान सि. बापतिस्त यांच्या अंतविधीचा सगळा खर्च सरकारनें केला!

—इकडील करांच्या वाढीविषयीं प्रसिद्ध झालेली बातमी खरी नसल्याचें गव्हरनरसाहेबानीं पणजीच्या कौंसिलच्या बैठकींत प्रसिद्धपणें सांगितलें.

—या आठवड्यांत पाऊस चांगला पडत असून शेतीची एकंदर स्थिति बरी आहे.

पत्रांत प्रसिद्ध होत असलेले लेख वाचले ह्मणजे येलैसावां संबंधीं 'जेथें तेथें एकच प्रकार' दिसून येतो. मतदार गोळा करण्याच्या क्लृप्त्या, क्यांडिडेटनें आपली स्वतःची योग्यता मतदारसंघाला पटवून देण्यांची मासलेवाईक टूम, इत्यादि इत्यादि गोष्टी इंग्रजी हिंदुस्थानांत काय किंवा पोर्तुगीज हिंदुस्थानांत काय अगदीं एकच. ही स्थिति पाहून मन अगदीं थक होऊन जातें!

ANO V.—NUMERO 17—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 15 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातीचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहीरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें–गुरुवार, तारीख १५ माहे जुलै सन १९२० अंक १७ वा.

REVOLTANTE !

Não merece outro qualificativo a situação vergonhosa, criada pela exclusão da *W. I. P. Ry School*, de Mormugão, dos alunos que não sejam *descendentes e cristãos*.

Tal exclusão não data da fundação do referido estabelecimento de ensino inglez, pois atè 1915 admitia a *school* no seu corpo discente estudantes sem distincção de castas nem de crenças, prestando por esta forma democratica e liberal valioso apoio não só a quem tivesse em mira empregar-se na Companhia de Caminhos de Ferro, fundadora da mesma escola, mas tambem a quem pretendesse seguir cursos superiores noutros estabelecimentos adequados da India Britanica.

Em 1915, porém, os dirigentes daquela escola fizeram publico o seu proposito da restrição do previligio de admissão *dos descendentes e cristãos*, tão sómente, concitando, desta maneira, contra si, indignação dos excluidos que são, em regra, *hindus*.

Estes não se conservaram de braços crusados ante a feróz perseguição de que eram vitimas, sò porque tinham nascido hindùs, tendo dirigido em tempo aos competentes uma representação por intermédio dum dos membros da direcção, sr. Sawyer, quando esteve, em objecto de serviço em Vasco da Gama, protestando nêla contra a violencia e implorando, ao mesmo tempo, a reparação do mal.

O gentil homem inglez Mr. Sawyer prometeu trabalhar pelo diferimento do pedido dos hindus.

Mais tarde em 1919, um hindú, naturalmente desconhecedor da *despotica* exclusão, requereu admissão dum seu filho na W. I. P. *Ry School*; e, vendo que era disatendida a justa pretenção, procurou alcançar justiça pela intervenção da Direcção da Fiscalisação de Camiuhos de Ferro, á qual se queixou de antirepublicana restrição dos *senhores* da mesma escola.

A nossa Direcção da Fiscalisação tentou qualquer coisa no sentido de banir a pouca vergonha da exclusão, que empana o brilho do regime republicano; mas apesar disso, êla continua ...tendo, igualmente, resultado inutil a promessa do Mr. Sawyer.

E' grave este estado de cousas, porque importa o *imperium in imperio* da Companhia.

E, porque o desafôro dos srs. da escola subiu ao supremo ponto de, sem fazer caso da nossa Fiscalisação, deixar continuar, ainda, a odienta restrição, contraria ao mais comesinho bom senso e diametralmente oposta aos principios basilares da Republica que felizmente nos rege e ao prestigio da qual é grandemente ofensiva a mesma exclusão, tratamos do assunto em artigo de fundo, na certesa de que o nosso governo para sua honra e a do glorioso regime que representa, fará prevalecer *a razão da Igualdade*, desfeita radicalmente a supremacia *castista*.

Crêmos, mesmo, que o *presente* assunto ventilado deve preocupar mais a atenção dos competentes do que os *futuros* melhoramentos de Mormugão.

Aguardamos a solução condigna do *incidente*.

A vila de Sanvordem
OU
Curchorem ? !

Não resta menor sombra de duvida para se afirmar categóricamente e proclamar, alto e bom som, que o local onde se acha instalada a estação do caminho de ferro de Sanvordem pertence exclusivamente á esplendida e pitoresca aldeia de Curchorem a qual è indubitavelmente digna, ainda de melhor sorte, graças á sua posição geografica.

Curchorem, linda e viçosa povoação da provincia de Chondrovadi ostenta-se formosa nas margens do Zuari, assistindo, altiva, a todo o seu progresso e renascimento que o distino lhe impoz miraculosamente.

As fábricas de extração do òlio de coco, de descasque de arroz, as tecelanias, o comercio de importação e exportação de mercadorias, a grande afluencia dos passageiros de todos os pontos tem, presentemente, imprimido a esta interessante povoação um verdadeiro cunho de uma cidade moderna.

A companhia ingleza do caminho de ferro por engano ou por discuido ou porque não tivesse a exacta noção do nome da localidade onde ia instalar a estação, denominou impropriamente, a estação instalada em Curchorem com o nome de estação de Sanvordem; mas è claro, è certissimo que a companhia laborou no erro ao dar nome á esta sua estação que fatalmente tem de ser chamada pelo nome da aldeia da instalação —erro cuja emenda se impõe já.

E' evidente que a aldeia de Sanvordem está, como é do dominio publico, noutra margem do rio Zuari que a separa totalmnete de Curchorem pelo seu curso de Sanguem, tendo, ainda, os seus habitantes de atravessar a passagem para alcançar a estação do caminho de ferro.

Ainda mais; encarando a questão sob o ponto de vista da divisão administrativa, a razão tende ao lado da povoação cuja causa advogo, pois Sanvordém pertence exclusivamente ao concelho de Sanguem e a povoação de Curchorem onde ao prèsente se vê a dita estação faz parte do concelho de Quepem.

Creio que os ultimos dois factos demostram suficientemente e com maior clareza quão improprio e ridiculo è o nome Sanvordem dado a estação do caminho de ferro de Curchorem.

Posto isto, cumpre-me nesta altura frisar em abono da verdade, que a ideia que se pretende elevar á vila, não pode ter, de forma alguma, a denominação de Sanvordem mas sim de Curchorem que è, actualmente centro da vida comercial e industrial.

Voltarei oportunamente ao ponto, quando haja necessidade de abordar a esse respeito mais considerações.

Entretanto chamo ao assunto a atenção dos ilustres membros da Comissão dos milhoramentos da cidade de Mormugão.

X. Curchorencar

DARDOS E CARDOS

O Anuncio

Cá no nosso Paiz desconhece-se, quase por completo, o papel de *impressão* do Anuncio que em toda a parte civilisada è tido como *sciencia* do sèculo X X. Cá dentro ignora-se o maravilhoso poder do Anuncio sobre a economia politica e domestica. Aqui

चालू असला तरी तसल्या संस्थांत परस्परांविषयीं तीव्र चुरस दृष्टोत्पत्तीस येत असतानां समाजैक्याचें कार्य त्यांकडून पार कसें पडेल ? अशी शंका येतेच. शाळांत सध्या देण्यांत येत असलेलें विशेषतः ब्रिटिश हिंदुस्थानांत लागू पडणारें शिक्षण गोव्यांतील स्थलकालास उपयुक्त व्हावें अशा प्रकारचें त्यांत फेरफार केले पाहिजेत. ह्या व इतर गोष्टींचा विचार, गोव्यांतील विचारी लोकानीं सार्वजनिक रीत्या करून इष्ट ठरेल तें अमलांत आणल्याशिवाय त्या त्या संस्थांस यावी तितकी उपयुक्तता येणार नाहीं. असें गोव्यांतील सुज्ञ हिंदूंस वाटत असतां स्पष्टवक्त्यानेंच असा कोणता चष्मा लाविल आहे कीं त्यास विपरित दिसावें ? !

"जनाव, देहली तो वहोत दूर है" ह्या जुन्या कालच्या शब्दांचा चष्मा डोळ्यांस लाविल्यामुळेंच त्यास 'देहली' दूर वाटली ! एरवीं आज शीघ्रप्रवासी साधनाच्या काळांत दूर असें काहींच नाहीं !

कळावें ही विनंति.

आ. शुभाकांक्षी
लक्ष्मीतनय

काळोखांत दडूं नका !

सा. न. वि. वि. कोणतीहि संस्था गर्भावस्थेंत असतांना तिच्याविषयीं बरीवाईट टीका करणें, हा प्रत्येकाचा जन्मसिद्ध हक्क आहे. त्यामुळें त्या चळवळीच्या मातृस्थानीं असलेल्या लोकानां तिचें योग्य संगोपन करण्यांत मदत होते. परंतु ही टीका करतानां अंधारांत राहून धोंडे फेंकण्याचा भ्याडपणा मात्र स्वीकारतां कामा नये. अनुकूल टीका करतानां टोपण नांव चालेल, परंतु विरुद्ध टीका करतानां आपलें नांव प्रसिद्ध करण्याचा धीर प्रत्येकामध्यें अवश्य असावा. त्यामुळें मूर्खपणाचीं विधानें ठोकण्याचा मोह कमी होतो. 'अखिल गोमांतकीय हिंदुपरिषदेसंबंधीं जो एका निराशावादी अवगुंठित व्यक्तीचा भारतामध्यें पत्रव्यवहार प्रसिद्ध झाला आहे. तो लेखकाची "अल्पबुद्धीची" स्पष्टोक्ती खरी असल्याबद्दल खात्री देतोच. शिवाय लेखकाच्या भ्याडपणावर प्रकाश पाडल्याशिवाय रहात नाहीं. स्वयंसेवकाच्या येत्या अंकांत ह्या विषयीं माहिती प्रसिद्ध होणार असल्यावरून तोंपर्यंत आम्हीं मौन्य स्वीकारतों. आज एवढीच सूचना आहे कीं परिषदेविषयीं किंवा अन्य कोणत्याहि विषयावर टीकात्मक लिहितानां 'स्पष्टोक्ती' बरोबर स्पष्ट नांव प्रसिद्ध करण्याचें लेखकांत धैर्य असावें. स्पष्टवक्त्यानें आपल्या खऱ्या नांवानें पुढें यावें. काळोख्या रात्रीं वृक्षांच्या ढोलींत बसून धुत्कार करणें हा व्यवसाय दिवाभीतांचा आहे. मनुष्य प्राण्यांस तो शोभत नाहीं. भारतकर्त्यांनीं नांव प्रसिद्ध करण्यांस भिणाऱ्या पळपुट्यांचे लेख भारतांत यापुढें प्रसिद्ध करूं नये, अशी नम्र विनंति आहे. क. लो. हे विनंति

कर्नाटक कॉलेज ९-७-२० — आपला अ. का. प्रियोळकर

*** प्रस्तुत विषयावर रा. कोदंडधारी व प्रो. द. व्यं. पै यांचीं पत्रें स्थलाभावामुळें येत्या अंकीं प्रसिद्ध होतील.

सं भारत

भारत

गुरुवार अषाढ कृ० ३० शा. १८४२

" पुढें गती कैसी ? "

'पोर्तुगीज इंडियेंतील गव्हर्नरसाहेबांच्या प्रेरणेवरून गोमांतकांत करांची वाढ करण्यांत येणार आहे' अशी बातमी कांहीं दिवसांमागें 'दियारु दे नोतिसियस, पत्रानें प्रसिद्ध केली होती. ती बातमी विश्वसनीय मानून आम्हीं व आमचे इतर कांहीं खिस्ती व्यवसाय बंधूंनी करवाढीविरुद्ध खरमरीत टीका केली होती, हें वाचकांस आठवत असेलच. परंतु वरील अफवा निराधार असून, ती केवळ लोणकढी थाप आहे, असें आमच्या प्रांताधिपतींनीं स्थानिक पार्लमेंटच्या गेल्या दिवसांतील एका बैठकींत अध्यक्ष या नात्यानें निक्षून सांगितलें, हें आतां महशूर आहे.

करवाढीची गोष्ट कल्पित असल्याचें कळून आम्हांप्रमाणेंच आमच्या वाचकांसहि आनंद वाटल्याशिवाय राहणार नाहीं, हें अर्थात् उघड आहे. परंतु या आनंदाच्या टिकाऊपणापेक्षां त्याच्या क्षणभंगुरत्वावरच विश्वास ठेवण्याविषयीं लोकांच्या संशयी मनाचा जास्त कल झुकेल. कां कीं, जरी आमचें सरकार कर वाढविण्याचें अमंगल, आततायी व अमानुष कृत्य होणार नाहीं, असें गव्हर्नरसाहेबांच्या मुखांतून वदवीत आहे तरी जोंपर्यंत नोकरशाहीचे पगार वाढविण्यांच्या अप्रतिहत चालू असलेल्या पातकी कृत्यांस व इतर अनावश्यक ' छंद-ढंगांस ' आळा पडलेला दिसून येणार नाहीं तोंपर्यंत डॉ. मोराईसचे बोल फोल नाहींत असें खात्रीपूर्वक मानण्याला गोमांतकीय जनता सहसा तयार होणार नाहीं.

कर वाढविण्यांत येणार नाहींत आणि नोकरशाहीच्या 'सुंदर उपवनांत' तर महाग खत भक्षक रोप पेरण्याच्या अखंड ढंगांचा रंग पालटणार नसून इतर छंदांचा 'सोनें तोळा रुपये सोळा' अशा प्रकारचा धंदाहि बंद पडणार नाहीं, हा चमत्कार नव्हे काय ? परंतु जोंपर्यंत सेंट झेवियर सारख्या धार्मिक संतानीं राजकीय चमत्कार घडवून आणण्याची आपली पात्रता सिद्ध केलेली नाहीं तोंपर्यंत वरील गोष्टीचें 'चमत्कारिकत्व, जनतेच्या मनांत ठसविण्याचें काम प्रत्यक्ष चार तोंडांच्या ब्रह्मदेवाससुद्धां अशक्य आहे. आमचे गव्हर्नर साहेब तर पडले एक तोंडी. त्यांच्याकडून काय होणार ? असो.

तात्पर्य काय कीं, करवाढीची मीति समूळ नष्ट होण्यास गव्हर्नरसाहेबांचें स्थानिक पार्लमेंटांतील अभिवचन पुरें होत नाही. नुसत्या अभिवचनांनीं ओलावा येण्यासारखी लोकांची मनोभूमिका इतकी कमी तप्त खास नाहीं. जोंवर बुरोक्रासीच्या भक्कम पगारांवर छाटाछाटीच्या गदेचा आघात करण्याचा धाडसी पराक्रम गाजविला जाणार नाहीं, जोंवर नोकरशाहीच्या वाढत्या वृक्षाच्या डहाळ्या छेदण्याचें बिकट पण अत्यावश्यक काम करण्याचें सक्रिय धैर्य द्रगो-

त्वर होणार नाहीं, व, शेवटीं, जोंवर भरपूर द्रव्योत्पादनाचे आधुनिक उपाय अमलांत आणण्याचा यशस्वी उपक्रम होणार नाहीं, तोंवर कसल्याहि राजकीय चमत्कारांवर विश्वास ठेवण्याला मनाची तयारी दाखविणें ह्मणजे निवळ गारुड्यांच्या नकली रुपयांनीं श्रीमंत बनण्याची शेखमहंमदी इच्छा प्रगट करणें होय. ह्मणून राज्यकर्त्यांस आमची इतकीच प्रेमाची विनवणी आहे कीं, 'महाराज, गोमांतकाचें खरेंखुरें हित साधण्याचा तुमचा निर्धार आहे तर आधीं तुमच्या नोकरांचा पगार कमी करा; नोकरांची संख्या बेसुमार वाढलेली आहे त्यांत छाटाछाट करा; व इतकेंहि करून करांचें उत्पन्न अपुरें ठरल्यास, योग्य व प्रामाणिक माणसांच्या जबाबदारीखाल द्रव्योत्पादनाचे सरकारी धंदे थाटून तिजोरीस पडणारी तूट भरून काढा. या शिवाय दुसरा तरणोपाय नाहीं.' असें न झाल्यास 'शिरोभागीं केलेल्या प्रश्नाचें उत्साहजनक उत्तर मिळणें असंभवनीय आहे, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं.

स्फुट विचार

राष्ट्रीय कर्जः— पोर्तुगीज राष्ट्रीय कर्ज वाढत्या प्रमाणावर असून, १९१४ सालापासून तों १९२० पावेतों तर त्याची गति मोठार वेगानें चालू आहे. ही अनिष्ट व अत्यंत धैर्यवान माणसाचेंहि मन पोळविणारी वाढ राष्ट्रीय बजेटावर अशीच थैमान घालूं लागल्यास, अवघ्या थोड्या अवधींत पोर्तुगीज राष्ट्र सांपत्तिक अवनतीच्या घोर नरकांत पार बुडून जाणार आहे, ह्यांत काडीचाहि संशय नाहीं. आज तारखेला एकंदर कर्जाची विभागणी केल्यास, प्रत्येक नागरिकाच्या शिरावर १०५७ रुपयांपेक्षांहि जास्त रकमेचा बोजा बसतो ! या अवाढव्य कर्जाची जबाबदारी सैल करण्याचे कामीं नोकरशाहीनें स्वार्थत्यागयुक्त प्रयत्न वेंचणें अत्यावश्यक होतें. परंतु पोर्तुगीज बुरोक्रसी आपल्या ख्यालीखुषालीपेक्षां राष्ट्राच्या भावी संकटास जास्त महत्व देण्यास आतांच तयार नसल्यावरून, तिच्या पायीं खर्च होत असलेल्या रकमाची छाटाकाट करण्यास धजणें ह्मणजे सर्पाला दुखवून जींवंत सोडण्यासारखें भयंकर कृत्य होय, अशी राज्यकर्त्यांची ठाम समजूत बनून राहिल्यामुळें, कर्जवाढीच्या भयंकर समंधास गाडणें जवळ जवळ अशक्य होऊन बसलें आहे.

दुसरी बाजुः— एकीकडे राष्ट्रीय कर्ज भयंकर प्रमाणानें वाढलेलें नजरेस येतें तर दुसरीकडे पोर्तुगालांतील नवे शेट सावकार आपली संपत्ति परराष्ट्रीय बँकांत सुरक्षित रीतीनें संभाळण्याचा धांदलींत दंग झाले आहेत, असें दृष्टोत्पत्तीस पडतें. एतावता पोर्तुगीज राष्ट्राची एकंदर स्थिति निराशाजनक असून कोणत्या वेळेला कसा प्रसंग ओढवेल हें सांगतां येत नाहीं. ज्याच्या त्याच्या अंतःकरणांत निराशेनें ठाणें दिलें असून जिकडे तिकडे हृदय विदारक दुःखोद्गार ऐकूं येतात. परमेश्वर करो आणि ग्रहदशेच्या या भयंकर फेऱ्यांतून पोर्तुगीज राष्ट्र कायमचें मुक्त होऊन त्याला लवकरच सुबत्तेचे दिवस उगवोत असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

वर्तमानसार

—छापशांच्या लिसेवाचे प्रोफेसर डॉ. सिनारी यांची नेमणूक पणजीच्या लिसेवाच्या एका प्रोफेसराच्या जागीं झाल्याचें कळविण्यास अत्यानंद वाटतो.

—येत्या नवंबरांत पणजी येथें इकडील प्रांतिक कांग्रेसचें ४ थें अधिवेशन भरणार असून त्यांत पिकाचा तुटवडा, तो सुधारण्याचे उपाय व मजुरांच्या अभावामुळें पेरणीकडे यंत्राच्या उपयोगकरणें इ. विषयांचा ऊहापोह होणार आहे.

—यंदां रायतूर येथील सेमिनारीत (खिस्ती धर्माच्या शिक्षणाचें कॉलेज) ४०० खिस्ती मुलानीं प्रवेश केला आहे.

—इकडील गव्हरनरसाहेबांस प्रांतिक कौंसिलनें केलेल्या कामदारांच्या पगारांच्या वाढी तहकूब ठेवण्याविषयीं पोर्तुगाल सरकारकडून कळविण्यांत आलें आहे !

—गेल्या १० तारखेपासून पणजीहून मडगांवपर्यंत व येथून तेथपर्यंत प्रवासाच्या सोयी साठीं मोटार गाड्या सुरू करण्यांत आल्या आहेत.

— सि. आफोंस कोस्त, यानीं पोर्तुगालचे प्रतिनिधि या नात्यानें शांतता परिषदेंत एक लेख दाखविला असून त्यांत जर्मनीकडून पोर्तुगालास नुकसान भरपाई खातर ४३२०५८७५२ पौंड मिळाले पाहिजेत असें ह्मटलें आहे.

—पेडणें येथें प्लेगाचा प्रादुर्भाव झाल्याचें समजतें.

—पणजी शहरांत मुनिसिपालटीकडून विजेच्या दिव्यांची सोय करण्यांत येत आहे.

—मालावृत, वर्गणीची पोंच व डिफेन्स फंड स्थलसंकोच्यामुळें या अंकांत प्रसिद्ध करणें अशक्य झालें.

परदेशगमनः— स्वावलंबनाच्या जोरावर ब्यारिस्टरची पदवी मिळवून व हिंदूंना कधींच न मिळालेली सरकारी वकिलांची जागा पटकावून ज्या प्रमाणें ब्यारिस्टर रावानीं आपली उन्नति परी उन्नति करून पर्यायानें समाजसुधारणेसहि हातभार लावला त्याच प्रमाणें आणखीं कांहीं तरुणांनींहि आपल्या सक्रिय प्रयत्नानीं परदेशगमनाचा प्रश्न मोठ्या प्रमाणावर सोडण्याच्या विचारास लागून हिंदुसमाजाचा दर्जा वाढविण्याप्रीत्यर्थ अविश्रांत झटलें पाहिजे. उच्च शिक्षणप्राप्तीशिवाय इतर मोठमोठाल्या ख्रिस्तीबंधूंप्रमाणें द्रव्यसंपादनार्थहि परदेशगमनाची कास धरणें सध्याचे हलाख स्थितींत अत्यावश्यक झालें असून, उच्चशिक्षण व भरपूर संपत्ति अशा दुहेरी साध्यांच्या भक्कम पायावर परदेशगमनाची इमारत उभारली गेल्यास देशाची सांपत्तिक स्थितिहि झपाट्यानें सुधरल्याखेरीज खास राहणार नाहीं, हें उघड आहे. डॉ. सखारामपंत लाड, ब्या. राव, प्रो. धर्मानंद कोसंबी व इतर पुष्कळ सन्माननीय सारस्वतानीं परदेशगमनाचा मार्ग खुला करून ठेविला आहे. आधुनिक तरुण त्याचा फायदा घेऊन आपली योग्यता व स्वदेशाची संपत्ति वरील मार्गदर्शकांची चिकाटी आपणांत आणवून वाढवितील अशी आशा आहे. ब्यारिस्टर रावानी संपादन केलेल्या पदवीबद्दल त्यांचें आम्हीं, अंतकरणपूर्वक अभिनंदन करून, आपल्या एकंदर आचरणानें ते सर्वांस प्रिय होवोत, अस परमेश्वरापाशीं प्रार्थून, हा स्फुट येथेंच संपवितों.

ANO V.—NUMERO 18—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 22 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोंव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडियां........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २२ माहे जुलै सन १९२० अंक १८ वा.

PATRIOTISMO

¿ Porque è que na India Portuguesa se não nota o entusiasmo patriotico que se observa na India Inglesa ?

Quem, como nòs, estudou, mais de perto, a modalidade de ser do nosso patriotismo e o cotejou em todas as suas particularidades com o dos nossos irmãos d'alem--fronteira, responderá, sem mais rebuços, á referida pergunta com o seguinte:

E' que, ao passo que os patriotas e seus *leaders* da India Britanica fazem do patriotismo a sua *única e principal* profissão, relegando ao infimo plano o interesse e comodismo pessoais, entre nós sucede presisamente o contrario.

Aquì, o patriotismo è, em regra, tido como assunto de secundaria importancia; no patriota da Ind a Portuguesa só nasce, ordinariamente, o patriotismo, quando se lhe preencha o egoismo; a idea de sacrificios em pról do Paiz só brota da inteligente cabeça do nosso patriota, quando o seu estomago denuncie a completa fartura; e, finalmente, o patriotismo que cá se exibe, é, em geral, mais *aparente* do que *intimo*.

Daì sentir-se cá dentro a completa ausencia do entusiasmo patriotico que admiramos nos nossos visinhos.

Pelo mesmo motivo, não temos a dita de vêr no nosso seio os Gokhales, Dada-bhais, Lalalajapatarais, Gandhis e toda uma numerosa plêade de grandes paladinos britanicos que durante toda a sua vida conhleceram só a unica cousa, a unica profissão: sacrificios em prol do seu Paiz.

Façam pois do patriotismo o *único e principal meio di vida* e vejám como surgirão do ventre da nossa Mãe-Patria individualidades daquela envergadura e daquele patriotismo verdadeiro.

Equilibrio orçamental

Foi recebida com geral agrado a declaração de Sua Exa o Sr. Governador Geral, feita no Conselho do Governo dismentindo o boato de aumento de impostos para equilibrio orçamental.

Não podia ser outra cousa num paiz distituido de meios e pobre de recursos, como o nosso, que vergado sob o peso de mil encargos se debate nas vascas de derradeira agonia.

[illegible] de esperar isto, de resto, d'um governador como o Sr. Dr. Jaime de Morais, que, estamos certos, não fará agravar a situação sobremodo critica do misero contribuinte da India Portugueza.

E' verdade que o desequilibrio do nosso orçamento provincial è demasiadamente compremetedor e se se não lhe acudir a tempo, a falencia economica è fatal.

¿ Mas como acudir á crise que se depara diante de nós ? como arredar o espectro medonho que se nos apresenta ?

Lançando novas contribuições ou criando novas fontes de receita ?

E' o problema que exige pronta solução.

Se è verdade que a todo o cidadão cabe, a estricta obrigação de concorrer com o seu contingente, em devidas proporções, para despezas publicas, tambem não padece duvida alguma que as faculdades contribuitivas do cidadão indo-português estão esgotadas devido a mil e um contratempos determinados pelas constantes estiagens, e pelo sucessivo encarecimento de artigos da primeira necessidade, crise que assola todo o mundo e que nos suga milhares de rupias.

E' o facto; e contra factos não há argumentos.

O proprietário, que antes da presente crise economica chegava a equilibrar o seu orçamento domestico ás mil maravilhas, está agora condenado a passar por privações por não poder reunir nem tres partes das rendas anteriores, apesar da alta do preço de coco, artigo principal da nossa exportação.

Não é por retraimento ou com o fim de eximir-se aos encargos, como por ai interpretam, que o contribuinte sente horror pelo aumento de impostos; mas unicamente, pelas circunstancias precarias que o oprimem.

Do contrario, não teria explicação o caso da arramatação de tantos predios per falta do pagamento de dividas á Fazenda e do sem numero das execuções fiscais, que representam um termómetro infalivel da miseria e riqueza publica como raciocina Victor Hugo.

Não será, portanto, nestas condiçõis, de boa norma proceder-se ao equilibrio do orçamento do Estado, lançando mão de novos encargos; mas sim criando novas fontes da receita publica.

Lançar impostos novos ou aumentar os existentes para o equilibrio orçamental agravando assim a situação do contribuinte, è uma cousa de facil alcance, mas não è por este trilho escabroso que poderemos conseguir o nosso *desideratum* do desenvolvimento e progresso economico do paiz e que teve em mira a Metropole, quando outorgou autonomia a esta colonia.

Para alcançar este fim principal, quere incitando grandes obras de fomento, quere criando o fundo da reserva distinado para ocorrer ás despezas no caso de crises economicas ou grandes calamidades, como preceitua a Carta Organica, temos de vencer grandes dificuldades e, por isso, se formos mimoseados no entanto com novos encargos *só para manter a maquina burocratica*, a nossa disgraça será certa.

Ora è trabalhando com paciencia e severidade que venceremos todas as dificuldades.

Nestas circunstancias, a primeira tentativa a empreender, seria, portanto, a revisão rigorosa e reducção cuidadosa das despezas publicas, despensando serviços que a experiencia tenha demonstrado disnecessarios e disvantajosos, de sorte que a nova organisação desses serviços corresponda às necessidades riaes e indispensáveis do paiz.

A exploração racional das nossas matas nacionais não seria uma fonte, de somenos importancia das receitas publicas, por quanto essa nossa riqueza valiosa se acha votada ao completo ostracismo e discuido dos seus dirigentes. Nesta parte temos de estudar muito aos nossos visinhos inglezes, convindo ainda, contratar um tecnico dêles com salário modico para milhorar e impulsionar esta nossa industria.

O papel atè aqui desempenhado pelos empregados deste ramo de serviços consistiu unicamente em ampliar os limites das matas nacionaes arrancando aos particulares e ás associações terras do seu dominio e posse, violando assim o sagrado direito de propriedade, com manifesto prejuizo á agricultura e economia social, do que tendo subido reclamações ao Governo se acha nomêada atè uma comissão para a revisão das demarcações.

Não convem manter-se este estado de cousas de forma alguma.

O' arroteamento dos terrenos incultos e desaproveitados è o problema que mais déve atrair todas as atenções como

सोडाच पण स्वतःच्या मनाचीहि लाज धरलेली नाहीं ! (क. का पद्य.) स्पष्टवक्त्यांना माझा स्पष्ट असा सवाल आहे कीं, हीं पत्रें लोकांच्या उपयुक्ततेसाठीं चालवण्यांत येतात कीं चालकांच्या उदरभरणार्थ चालवण्यांत येतात ? आणि तीं व्हावीं तशीं उपयुक्त अजून झालीं नाहींत तर खुद्द स्पष्टवक्ते एखादें पत्र कां चालवून दाखवित नाहींत किंवा असलेल्या पत्रांनीं उपयुक्त कसें बनावें तें कां सुचवित नाहींत ? तर जनाब देहली तो दूर है. संपादक महाराज, आपल्याच पत्राच्या ५ व्या अंकांत प्रसिद्ध झालेल्या सारस्वत ब्रा. समाजाच्या ८ व्या वार्षिक संभारंभाच्या हकीगतीकडे आपल्या वाचकांनीं लक्ष द्यावें अशी मी सूचना करतों. अध्यक्षस्थान अत्युत्तम रीतीनें पार पाडणारे, वक्त्यांच्या पंक्तींत बराच वर जागा मिळवणारे, आपल्या जबाबदारीची भरपूर जाणीव असलेले प्रागतिक पक्षाचे सुप्रसिद्ध पुढारी ना. कामत यांनीं अॅटहोम पार्टीचे वेळीं खालील उद्गार काढले होते:– "आज दोन तीन दिवसांच्या अवधींत उत्सावाचा कार्यक्रम, तो व्यवस्थितपणें घडवून आणतांना चालकांकडून घडून येणारी शिस्त, कोणतेंहि काम स्वयंसेवक भावानें करण्याची मंडळीची तयारी, परस्पर प्रेम, पुढाऱ्यांविषयीं आदर आणि नीतिमान स्वावलंबी व तळमळीची अशी तरुण पिढी करीत असलेले श्रम पाहून माझ्या मनावर फारच अनुकूल परिणाम झाला." त्याच हकीगतींत पुढें ह्मटलें आहे कीं, चहापार्टीचा समारंभ इतका शिस्तवार, शांत व उत्साहवर्धक व यंत्राप्रमाणें व्यवस्थित झाला कीं जमलेल्या सगळ्या परकी मंडळीनें, गोमांतकांत तरी हा संमारंभ अपूर्व व अनुकरणीय आहे असे उद्गार काढिले.... चीं सुश्राव्य, परकी भाषेंत सरस वक्तृत्व, सुंदर विषयमांडणी, मार्मिक, विवेचन भरपूर माहिती, अभ्यासी वृत्तीनें सांठवलेलें ज्ञान यांमुळें उत्तम वठलेलीं व्याख्यानें...... देणारे वक्ते आमच्यांत असल्याचें त्याच हकीगतींत सांगितलें आहे.

तेव्हां, संपादक महाराज, आमच्यांत इतके गुण असल्याचें जें नामदार कामतीसारखे व एक संस्था उत्तम रीतीनें चालवलेले रा. केशव अनंत नाईक सांगतात तें आह्मीं खरें मानावें कीं स्पष्टवक्त्यांच्या सगळ्या गुणांच्या अभावांकडेंच सगळें सत्य धांवत असल्याचा समज करून घ्यावा ?

संपादक साहेब, देहली तो दूर है असें ह्मणण्याचा स्पष्टवक्त्यांचा मुख्य मुद्दा तो हा कीं, 'आमच्यांत कर्तबगार माणसांची संख्या हातांच्या बोटांबाहेर अजून गेली नाहीं ह्मणून आह्मांला प्रांतिक परिषद नको." यावर स्पष्टवक्त्यांनां मीं असें विचारण्याची परवानगी घेतों कीं, हिं. प्रां. परिषदेची कल्पना जर ठीक आहे, तिची गरजहि असल्याचें आपणास घटकामर कबूल आहे, परिषदेची कल्पना जर पुष्कळ काळापूर्वीं सांठून राहलेली, [अर्थात कालांतरानें परिपक्व झालेली] आहे, सुशिक्षित हिंदुसमाजाकडून जर. तिचा सर्वत्र, अगत्यानें, उत्साहानें व आदरपूर्वक विचार होतो आहे, ना. कामतींसारखे जबाबदार पुढारी जर आमची तरुण पिढी स्वावलंबी, शिस्तयुक्त, नीतिमान, पुढाऱ्यांविषयीं आदर बाळगणारी, तळमळींची असल्याचें सांगत आहेत. सा. ब्रा. समाजाच्या उत्सवसंभारंभांत सुश्राव्य, मार्मिक........ इत्यादि व्याख्यानें देणारे वक्ते आहेत, खुद्द स्पष्टवक्त्यांनींच ह्मटल्याप्रमाणें एक दोन तरी लेखक आहेत, आणि हें सगळें स्पष्टवक्त्यांना नाकबूल करणें शक्य नाहीं, तर या गुणांच्या व व्यक्तींच्या समुच्चयानें प्रांतिक परिषद तेवढीच भरवून चिरंजिवी कां करितां येऊं नये ? मडगांव हे गोव्यांत नाहीं का मडगांवांत उत्तम काम करणाऱ्या मंडळीला प्रांतिक परिषदेंतून कोणी वगळलें आहे ? का सुशिक्षित, अगत्यानें, आदरपूर्वक, तळमळींची, स्वावलंबी, इत्यादि शद्बांनां स्पष्टवक्ते निराळा अर्थ देतात ? प्रांतिक परिषदेचें पहिलें अधिवेषन भरण्याचें ठरलें तें शिस्तीनें पार पाडणारी मंडळी जेथें आहे तेथें भरवावें व तळमळीच्या व सुशिक्षित पिढीनें तिचें कार्य पुढें चालवावें ह्मणजे स्पष्टवक्त्यांनां कुत्सित विधानें करण्यांस जागाच रहाणार नाहीं. दुसरें असें कीं, एकीकडे आमच्यांत अध्यक्ष, वक्ते नसल्याचें रडगाणें गावें व दुसरीकडे प्रां. परिषद नको ह्मणून टाहो फोडावा तर लोकानीं ते बनण्याचें शिक्षण घ्यावें तरी कोठें ? बरें, त्यांनीं जे स्थानिक प्रयत्न ह्मणून सूचवलेले आहेत ते तरी [उदाहरणार्थ पोर्तुगालास विद्यार्थी पाठवणें] सगळेच, एकंदर प्रांतांतील लोक एकत्र झाल्याशिवाय अमलांत आणणें शक्य आहे काय ? स्पष्टवक्ते ह्मणतात त्या प्रमाणें नीतिप्रसारार्थ, शीलावरील व्याख्यानांचे तुतारीचे फुंकारे एकट्यानेंच कितीहि जोरानें फुंकले तरी कांहींच उपयोग झाल्याचें आजपर्यंत दिसून आलें नसतां हेच प्रयत्न करण्यास स्पष्टवक्त्यानें सांगावें हें चमत्कारिक नव्हे काय ? असो. संपादक महाराज, पत्र लांबलें तरीहि पुष्कळ लिहावयाचें राहिलेंच आहे. पण तें सगळें बाजूस ठेवून मीं स्पष्टवक्त्यांस आणखी एकच प्रश्न विचारतों तो हा कीं, स्वतःचें नांव लपवणाऱ्यास स्पष्टवक्ता हें टोपण नाव शोभतें नां ? तें कसेंहि असो. आपल्या नावांची सार्थकता करण्यास त्यानीं निदान इतकें तरी केलें पाहिजे कीं "तुह्मीं मला कांहीं महत्व दिलें नाहीं ह्मणून मला तुमची प्रांतिक परिषद नको" असें स्पष्ट सांगावें. आणि हें त्यानीं सांगितलें नाहीं ह्मणून मीं या पत्राला स्पष्टवक्त्यांचा अस्पष्टपणा असा मांथाळा दिलेला आहे. आतां स्पष्टवक्त्यांनीं आपलें खरें नांव प्रगट केलें तर ते आमच्या आरोपास पात्र आहेत कीं नाहींत, हें ज्यांना ते मूषक ज्ञातीच्या पंक्तीस बसवतात त्यांना उघड समजून येईल. क. कृ. म. अ. हे विनंति.

फोंडा, ता. १० जुलै सन १९२० — आपला दत्तात्रय व्यंकटेश पै

हिंदु प्रांतिक परिषद

महाशय भारतकर्ते यांस वि. वि:—

गोमांतकांतील हिंदुसमाज सुशिक्षित, सुविचारी व सदाचारी बनावा, राज्यकारभारांत त्यानें आपलें योग्य स्थान मिळवावें, त्याच्यांत प्रचलित असलेल्या कित्येक अनिष्ट चालीरीतींचें निर्मूलन व्हावें, दुर्व्यसनास आळा पडावा, त्यांचें आर्थिक सामर्थ्य वाढावें, सारांश, त्याची सर्वांग सुंदर अशी उन्नति व्हावी हें उच्चतम ध्येय आपल्या दृष्टीपुढें ठेऊन तें गांठण्याच्या पवित्र उद्देशानें फोंडें येथील कांहीं तरुण देशभक्तांनीं गोवा हिंदुपरिषदेच्या स्थापनेचा स्तुत्य व अभिनंदनीय उपक्रम केला असून या कल्पनेंचें ठिकठिकाणीं अत्यंत ऊत्साहानें स्वागत करण्यांत येत आहे.

आपणासारख्या अधिकारी देशभक्त पुढाऱ्यांस या परिषदेची उपयुक्तता व आवश्यकता पूर्णपणें पटून ती यशस्वी करण्याच्या कामीं शक्य ती मदत पुरविण्याची स्फूर्ति व्हावी हे साहजिक आहे.

अशा वेळीं या परिषदेसंबंधानें स्पष्टवक्ता ह्या सहीनें आपल्या 'भारता'च्या १६ व्या अंकांत प्रसिद्ध झालेला मजकूर वाचून सखेदाश्चर्य वाटलें. या लेखकानें पोक्तपणाचा बराच आव आणून आपल्या पोकळ पांडित्याचें प्रदर्शन केलें आहे.

परिषदेची कल्पना ठीक आहे, तिची गरज आहे, तिचे उद्देश फार चांगले आहेत, तिजपासून फार फायदा होणार आहे, आणि आज तिजविषयीं सर्वत्र, अगत्यानें, उत्साहानें आणि आदरपूर्वक विचार होत आहे इ. गोष्टी हा लेखक स्वतः प्रांजलपणें कबूल करितो. मग या परिषदेविरुद्ध लिहिण्याचा आणि लोकांना नाउमेद करण्याचा मोह या लेखकाला अनावर कां व्हावा ? हें आश्चर्य नव्हे काय ? अशा या चळवळीस आपली सक्रिय सहानुभूति देण्याचें आपलें कर्तव्य बजावण्या ऐवजीं तिला 'खो' घालण्याच्या हेतूनें आपली लेखणी सरसावण्याची या लेखकाला दुर्बुद्धि कां सुचली ?

परिस्थिति अनुकूल नाहीं, हिंदु लोकांत पात्रता नाहीं, चिकाटीनें, व्यवस्थितपणानें, शहाणपणानें काम करण्याची त्यानां सवय नाहीं असें रडगाणें गाण्यांत व स्वतः कांहीहि न करितां दुसऱ्याच्या कामांत व्यत्यय आणण्यांत पुरुषार्थ तो कोणता? अशानें आमची उन्नति होणें शक्य आहे काय ?

परिस्थिति अनुकूल करून घेण्यासाठींच, हिंदु लोकांत पात्रता आंणण्यासाठींच आणि त्यानां चिकाटीनें, व्यवस्थितपणानें सार्वजनिक कार्यें करण्याची संवय लागण्यासाठींच या परिषदेची अत्यावश्यकता आहे.

आज काल ब्रिटिश हिंदुस्थानांत, माळी, कोळी, साळी, क्षत्रिय, जैन, लिंगायत, महार मांग इ. ज्ञाति आपापल्या परिषदा, भरवितात व त्या यशस्वीहि करून दाखवितात. मग या ज्ञातींपेक्षांहि आमचा गोमांतकवासी हिंदुसमाज जास्त मागसलेला किंवा जास्त नालायक आहे असें या लेखकाचें ह्मणणें आहे काय ? ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील परिस्थिति गोव्यांतील परिस्थितिपेक्षां चांगली आहे असें या लेखकाचें ह्मणणें आहे काय ? ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील परिस्थिति गोव्यांतील परिस्थितिपेक्षां चांगली आहे अशी या लेखकाची समजूत आहे काय ? तशी असल्यास ती अगदीं चुकीची आहे असें ह्मणणें भाग आहे.

प्रांतिक परिषद ह्मणजे ग्रामसंस्थांची कचेरी नव्हे, प्रांतिक परिषद ह्मणजे देवळांची 'येलेंसावां' नव्हेत, प्रांतिक परिषद ह्मणजे दसऱ्या दिवाळीचें उत्सव नव्हत हा धडा शिकविण्यास स्पष्टवक्त्या पंतोजींची मुळींच गरज नाहीं. हें न सांगतां समजण्याइतकी अक्कल परिषदेच्या संस्थापकानां व त्यानां पाठिंबा देणाऱ्या देशभक्तानां खचीत आहे. तेव्हां या बाबतींत या लेखकानें आंपल्या मेंदूस निष्कारण शीण देऊन आपलें हंसें मात्र करून घेतलें असें ह्मटल्याशिवाय आमच्यानें राहवत नाही.

शेवटीं परिषदेच्या संस्थापकानां आमची

भारत

गुरुवार अ० अषाढ शु० ७ मी. १८४२

डॉ. शिरगांवकरांचें स्मरण

ह्या पुरुषाचें नांव आजपर्यंत गोव्यांत झालेल्या सार्वजनिक हिंदुचळवळीच्या मुळाशीं निगडित झालें असल्यानें हिंदुगोमांतकस्थांच्या अंतःकरणांत संस्मरणीय होऊन त्यांजविषयीं आदर वाढवित आहे. त्या आदरास व्यक्त स्वरूप देऊन त्यांचें दृश्य-स्मारक उभारण्याकडे हिंदूंचीं प्रवृति वृद्धिंगत होत आहे हें पाहून कृतज्ञतेचें वारें आमच्या समाजांत खेळत असल्यामुळें संतोष व समाधान वाटतें. सद्गुणी माणसाच्या सत्कृतीचा, त्याच्या पश्चात् गौरव करण्यानें अशी महत्वाची एक गोष्ट घडून येते कीं, तसली सत्कृति करण्यास इतरांस हुरूप येतो व तो न खोळंबतां एक सारखा चालू राहतो.

गोव्यांत कोठें कोठें एकाद दुसऱ्याच्या मनांत असलेली सार्वजनिक कार्याविषयीं आस्था वाढवून संघटित करण्यास वै० शिरगांवकरांची उत्साही चळवळ किती उपयोगी पडली, हें सर्वत्र महशूरच आहे.

गेल्या १६ तारखेस डॉक्टर साहेबांच्या पुण्यतिथीनिमित्त पणजीच्या उत्साही नवजीवनानें एक खास अंक प्रसिद्ध करून महात्मा शिरगांवकराच्या अप्रतिम व उत्कट देशसेवेबद्दल आपला प्रेमादर व्यक्त केला, हें त्यास फार भूषणावह होय. योग्य संधि प्राप्त होतांच पुरुषोत्तमरावांच्या कोणाच्याहि आठवणींतून कधींच न बुजून जाणाऱ्या निरपेक्ष व निःस्वार्थी देशहितसंवर्धक अलौकिक कामगिरीसंबंधानें कृतज्ञता प्रगट करण्याचें कर्तव्य भारतहि बजावणार आहे. सध्या म० शिरगांवकरांचें मंगल नाम स्मरणानेंच त्यांची मंगल पुण्यतिथी साजरी करून घेण्याशिवाय दुसरा मार्ग नाहीं.

एवढीच प्रार्थना आहे कीं, त्यानीं असल्या लेखकांच्या पोकळ पांडित्याकडे पूर्ण दुर्लक्ष करून आपली उमेद खचूं न देतां, स्वीकृत कार्य नेटानें पुढें चालवावें. आरंभीं चुका ह्या व्हावयाच्याच व होणारहि. पण त्याच चुका आपणास शहाणपणा शिकवितील व मार्गदर्शक होतील. कोणतेंहि नवीन कार्य हातीं घेतलें ह्मणजे, मतभेद, विरोध इत्यादि अडचणी पुढें रहावयाच्याच पण त्या अडचणींनां न जुमानतां कार्य पुढें चालविणें यांतच खरें शहाणपण व हित आहे. क.

आपला
कोदंडधारी

वर्तमानसार

—गेल्या ता. १७ रोजीं ब्या. शिवराम ब. रावयांनीं येथील आपल्या देलेगादाच्या हुद्याचा चार्ज घेतला. हिंदूंचे पहिले ब्यरिस्टर या नात्यानें डॉ० राव यांचें गोव्यांतील हिंदुसमाजाकडून ठिकठिकाणीं मोठ्या थाटानें स्वागत करण्यांत आलें, हें कळविण्यांस आनंद वाटतो.

ANNO V.—NUMERO 19—1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 29 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २९ माहे जुलै सन १९२० अंक १९ वा.

PARA O CONGRESSO

Publicamos noutro lugar o programa do quarto Congresso Provincial da India Portuguesa que realisará suas sessões em Pangim no proximo mez de Novembro.

Não se reveste este, felizmente, de grande *extensão*; mas ao contrario do que sucêdia em outros anos, assignala-se pela alta *compreensão*, porisso que se reduz á solução do importantissimo problema do *fomento agricola*.

Dada a circunstancia por ninguem posta em duvida de ser o nosso paiz *essencialmente* agricola, desnecessario se torna demonstrar a importancia do papel que o proximo Congresso desempenhará nos distinos desta terra, quando devidamente, executado o seu programa.

Chamamos, porisso, para ele a esclarecida e cuidadosa atenção dos entendidos no assunto, das Novas Conquistas para que, graças tambem á sua experiencia e estudo, saia do Congresso alguma coisa de útil e pratico, porquanto è nas N. C. onde existem mais elementos que auxiliem e simplifiquem a solução do problema do *fomento agricola*.

Gôa é um paiz essencialmente agricola.

Nas Novas Conquistas è que existem mais terrenos por traze-los á cultura do que nas Velhas.

Impende, portanto, aos habitantes das Novas Conquistas, de preferencia, o imprescendivel dever de desenvolver todo o seu empenho e actividade e concentrar toda a sua atenção no cumprimento cabalmente satisfactorio do patriotico programa do 4° Congresso.

Para o Congresso, pois, habitantes *agricultores* das Nóvas Conquistas!

Para o Congresso!!

Jurisprudencia Administrativa

IV

A jurisprudencia è uma sciēncia do Justo e do injusto, como define o § I da *Instituta* do imperador Justiniano, e o seu fim è a justiça (Vêde Heinecio, "Elem. Jur. Civ.", tom. I, liv. I, XVIII). Do seu exercicio depende o *socego publico* e a prosperidade das familias (Leis de 18 de ag. e de 9 de set. de 1769-Alv. do 23 de nov. de 1770, § 2°). A *verdade* e a simplicidade formam o seu caracter (cit. Lei de 1769, § 13). O jurisconsulto è considerado, desde a antiguidade como o *sacerdote* da Justiça do mesmo modo como o filòsofo é o sacerdote da sabedoria e da virtude (Ulpiano, Lei I, § 1°, Cod. *de Just. et Jure*).

Não deve este confundir-se com qualquer causidico, verde e inexperiente, que alinhava petições sobre o joelho cavalgado, e cita mecanicamente disposições de lei, e, ás vezes a troxe-moxe; nem com os rábulas que, no dizer do cit. Heinecio, —"non jurisconsulti sunt, sed vultures togati"; quais tiporios apodrentados a chafurdarem-se na lagoa stigia da filosofia do...intêresse individual, da verdadeira dinamica dos argentarios!...Estes tais A. de Sousa de Macedo alcunhou de "cavilosos despresadores das leis e latrantes" (Vide a obra "Eva e Avē", ed. de 1716, pte. I, cap. XXVII, pg. 113).

Há que distinguir, pois...

Descorrendo, faz alguns lustros ácerca da independencia e nobreza da advocacia, concluiamos:

"Doutra maneira, a tão decantada nobreza e independencia da profissão não passará de um simulacro para iludir as ingenuas aspirações dos literes e dos histriões, ou de um sambenito para intumescer a vaidade dos *ràbulas e de outras entidades mesquinhas* que se comprazem em gravitar á roda dos magnates e dos mandões, e a prestar-lhes salamaleques á guiza de uns beleguins de apatetada catadura como se tivessem, a modo de satelites, de discrever fatalmente as suas orbitas ..."(Vide o folheto "A força do Direito" 3a. pte., pg. 16, 1899)

O verdadeiro, o autentico jurisconsulto deve possuir os conhecimentos e costumes dum *filosofo*, isto é:-dum sábio (Liz Teixeira, "Dir. Civ." pte. I, pg. 31], ou ser homem de um *juizo* claro, como entende Montesquieu. E' o *vir bonus* como o apelida Melo Freire, na sua monumental obra "Jur. Civ. Lusit.", liv. 4°.

Soares Rebêlo

(continúa)

Dardos & Cardos

Negligencia

A *Provincia* aprova e nós deliberamos publicar que a existencia do *deficit* do nosso orçamento è devida á negligencia dos agentes fiscais cuja indiferença *diogenica* contribui para que o tesouro publico ande divorciado da bonita soma aproximada de 466 mil rupias.

Ora se os tais agentes soubessem e quizessem exercer a valer os seus deveres funcionais, com *zelo* e *actividade*, não teriamos que aturar as exigencias...franciscanas do dito colosso = *deficit*—!

¿ Porque é que os mesmos agentes não desenvolvem a sua veia...*coerciva* que afinal de contas è lhes *lucrativa* pelo simples motivo de se não instaurar nenhuma *execução* sem a competente *gratificação* ?

Importa isto, suicidio do egoismo, filho do desespero alucinado!

¿ Os nossos agentes fiscais estarão, de facto, desesperados porque se lhes não faz o aumento ?

¿ Terão chegado a esta loucura ?

Namoro telefonico

Contra uma menina de lindos olhos e loiros cabelos, elegancia do Potyot e delicadeza niponica e que era empregada no telegrafo postal de Nova-Goa, corre um processo disciplinar, segundo no-lo denuncia, muito baixinho, o nosso amoroso *reporter*, pela inocente brincadeira de ter trocado *impressões namoricas* pelo telefone a seu alcance.

Protestamos contra essa violencia da liberdade de namorar.. pelo telefone.

Ora se se casa por procuração, ¿ porque è que não há de permitir-se namorar por telefone que è o autentico meio de comunicação de individios sem distincção dē sexos nem de idades ?

E' pois licito o namoro telefonico . . .como o casamento . . . telēgrafico, por procuração.

Egoismo e nacionalismo

Diz-se que o *egoismo* è adverso ao *nacionalismo*.

Nós, porem, não lêmos pela mesma cartilha. Pois entendemos que a soma dos egoismos ē, segundo a sciencia de algarismos, igual ao nacionalismo.

Trate, portanto, cada um de procurar engrandecer-se sem se importar com os seus semelhantes que, esforçando-se, a seu turno, por subirem ao pinaculo do levantamento individual, terão, em resultado, o progresso colectivo.

Ergo: o egoismo não è contrario ao nacionalismo, antes pelo contrario, ē este efeito daquela causa ... englobada.

लोकसंख्या कमी असून एक तृतियांश प्रतिनिधि कॉंग्रेसमध्यें निवडून देण्याचा हक्क प्राप्त करून घेतला त्याच प्रमाणें आह्मांला आपल्या खिस्तीबांधवांकडे योग्य तेव्हां सहकार्य व जरूर तेव्हां विरोध करून आपलें अस्तित्व कायम राखलें पाहिजे. खिस्तीबांधव तुमचें हित करणार ही कल्पना आज वेडगळांतील वेडगळ ठरली आहे. 'उदरेदात्मनात्मानं' या मंत्राचा जप करण्याची पाळी आपणावर आली आहे. खिस्तीबांधव हिंदुलोकांच्या हिताविषयीं सर्वथैव उदासिन असतात. युद्धस्थांपावर भारतानें लिहिलेला लेख हिंदु व खिस्ती या उभयतांच्या हिताचा होता. त्यावर सरकारनें अधिकाराच्या जोरावर खटला केला. किती खिस्तीवर्तमानपत्रकारानीं याबद्दल आपली सहानुभूति दाखविली हें स्पष्टवक्ता दाखवूं शकेलकाय ? मग सवत्यासुभ्याचा वाऊ त्यानें कां दाखवावा ? उद्यां जर परिषद भरविण्याचा योग आला तर तो या परिषदेला 'मजलस' 'पडदानशीन परिषद' वगैरे विशेषणें देण्यासहि कमी करावयाचा नाहीं हें उघड आहे.

हिंदु समाजानें स्थानिक प्रयत्नाच्या जोरावर पुष्कळ कामें करण्यासारखीं आहेत. ठिकठिकाणीं शाळा घालणें, वाचनालयें 'स्थापणें', पोर्तुगीज भाषेंत प्राविण्य मिळविणें गरीब विद्यार्थ्यांची सोय करणें,फंड उभा करून पोर्तुगालास विद्यार्थी रवाना करणें, जत्रांतून शिमग्यांतून नीतिपर पत्रकें वाटणें वगैरे या सर्व गोष्टी खऱ्या आहेत. पण स्पष्टवक्त्यानीं त्यांपैकीं स्वतः स्थानिक प्रयत्नाच्या जोरावर कितीशा केल्या आहेत ? निदान एकाद्या शेजारच्या अनाथ मुलाच्या शिक्षणाच्या मार्गांत कोणकोणत्या अडचणी येतात याची त्यानें एकदिवस तरी चौकशी केली आहे काय ? हिंदु परिषदेचें चालकत्व पत्करणारा साऱ्या गोमांतकांत एकहि मनुष्य नसेल पण स्थानिक प्रयत्नाच्या जोरावर वरील सुधारणा घडवून आणणारे कितीसे पहिलवान स्पष्टवक्त्यांच्या ऐसपैस तयार झाले आहेत ? त्यानें हा खुलासा करावा ह्मणजे परिषदेचें कार्य ज्यास्त सुकर होईल. गोमांतकांतील बाराहि कॉंसेल्यांत एकाअहि या संस्थेचें चालकत्व स्वीकारण्याची अक्कल नाहीं असें धाडसाचें विधान स्पष्टवक्ता कसा करूं शकतो ? साऱ्या गोमांतकांतील पुढारी, धनिक, उत्साही तरुणांना संघटीत प्रयत्नानें ज्या गोष्टी करणें 'स्पष्टवक्त्याला' शक्य दिसत नाहींत, त्या गोष्टी 'पिंडे पिंडे मति भिन्ना' असले बेजबाबदार लोक कसे करूं शकतील ? ज्या सुधारणांचा स्पष्टवक्त्यानें वर उल्लेख केला आहे त्याच गोष्टी संघटीत प्रयत्नाच्या जोरावर महालानिहायी कमिट्या नेमून करण्याचा संस्थेचा विचार आहे. तोडानें गोष्टी सांगाव्या व हातानीं काहींच न करावें हा दुर्गुण आपण सोडून दिला पाहिजे. आश्या संघटीत प्रयत्नाच्या अभावीं हिंदूंना मत नाहीं, हक्क नाहीं. पाहिजे त्यानीं तुडवावें, पाहिजे त्यानीं बोलावें. अशी त्यांची स्थिति आहे.

'दोन दिवस कागदी घोडे नाचविल्यानें एकाद्याला कौंसिलांत खुर्ची उबवितां येईल, दुसऱ्याला कोठलाहि भाकरीचा तुकडा चघळतां येईल' या बेजबाबदार व अनुदार विधानाचा अर्थ कौंसिलांत खुर्ची पटकाविणें व सरकारी नोकऱ्या मिळविणें हाच ह्या संस्था स्थापण्याचा चालकांचा हेतु कां असेल ? शाबास, स्पष्टवक्त्या, तुझ्या हृद-

भारत

गुरुवार अ. अषाढ शु. १४ शी. १८४२

गोमांतकाचें नष्टचर्य

इकडील प्रोव्हिंशियाल कांग्रेसच्या येत्या ४ थ्या अधिवेशनांत पिकाच्या कमतरतेमुळें होणारा धान्याचा तुटवडा, तो सुधारण्याचे योग्य उपाय व जमिनीच्या लागवडीकडे उपयोगांत आणण्याची अल्पश्रमी व सुसाध्य अशीं यंत्रें इ. विषयांचा खल होण्याचें ठरल्याचें आमच्या वाचकांस माहीत असेलच. वास्तविक पाहतां यद्विषयींचें सक्रिय, ज्ञानपूर्ण व "चर्चावैसत्य" असें उदाहरण आमच्या सरकारी शेतकीखात्यास उत्तम प्रकारें देतां आलें असतें व तें इष्टहि होतें. परंतु दुर्दैवाची गोष्ट ही कीं, तें खातें फक्त दिखाऊ व भरभक्कम पगार खाऊ असल्यावरून व त्याच्या उपयुक्ततेबद्दलची कोणासच खात्री नसल्यामुळें, वरील प्रकारचा लोकहिताचा प्रश्न कांग्रेससारख्या लोकपक्षीय सभेसच हातीं घेणें भाग झालें. ज्या राज्यकर्त्यांची प्रवृत्ति लोकहिताच्या राजपथापासून च्युत होऊन, स्वार्थपर अशा कंटकमय आडवाटेंत शिरली,–जेथें कलाकौशल्याचा प्रसार, उद्योगधंद्यांची भरभराट आणि शेतीभातीची वाढ इ. प्रकारानीं देशाच्या समृद्धीस हातभार लावण्याचें पवित्रतर कार्य एकीकडेच राहून, पगारवाढीसारख्या जळूनें सरकारी तिजोरीचें रक्त आटविण्याचा सपाटा चालविला व वाढता शेतसारा, नवे नवे कर व दिवसें दिवस सरकारी कर्जाची होणारी प्रगति इ. दुस्तर रोगांस वाव दिला–तेथील राज्यकर्त्यांची कींव येते व असे उद्गार सहज बाहेर पडतात कीं, हें 'प्रजेचें दुर्दैव' व 'राष्ट्राचें अधःपतन' होय. आणि हें सगळें राज्यकर्त्यांच्या मठ्ठ डोक्याचें किंवा मुत्सद्यांच्या कवडीमोल राजकार्यकुशलतेचें द्योतक नव्हे तर काय ? पारतंत्र्यगर्तेंत आजन्म घालवावयाचा असल्यास किंवा अज्ञानांधकारांत खितपत पडावयाचें झाल्यास सदरहू मार्गाचें अवलंबन करावें ह्मणजे जरी प्रत्यक्ष ब्रह्मदेव अशा राष्ट्राची स्थिति सुधारण्यास पुढें सरसावला तरी त्यास तें अशक्यच होईल. वरील विचार सुचण्याचें कारण झालें ह्मणजे गेल्या दिवसांत लिस्बन येथील सुप्रसिद्ध "दियारीउ द नोतिसियस्" या वर्तमानपत्राच्या रिपोर्टरनें डॉ. सांतान रोद्रिगीस् या प्रसिद्ध वैद्यकीय शास्त्रज्ञाची जी मुलाखत घेतली व जींत त्यानीं गोव्यातील राजकीय, सांपत्तिक इ. स्थितीचें शोचनीय वर्णन करून त्याचें यथार्थ चित्र रेखाटलें आहे हें होय. त्याचा थोडासा गोषवारा आह्मी खालीं देत आहों:—

"पोर्तुगालच्या राजमुकुटांतील अत्यंत दैदिप्यमान व तेजस्वी अशा गोव्यासारख्या हिऱ्याविषयीं काय सांगावें ? त्याच्या त्या पूर्व वैभवांतील पोर्तुगीझ वसाहतीचें स्मारक अशा दोनच गोष्टी सध्या दृग्गोचर होतात, ठिकठिकाणचीं येशुखिस्ताचीं प्रार्थनालयें व मोडून गेलेल्या भव्य अशा इमारतींच्या खाणाखुणा. आफोंस दे आल्बुकेर्क या शूर योद्ध्यानें अत्यंत पराक्रमानें मिळविलेल्या पूर्वीच्या गोवा शहरांतील सर्व कांहीं नष्ट झालें ! फक्त कांहीं चर्चें व त्यांच्या भोंवतालच्या टवटवित अशा नारळीच्या झाडांच्या रांगा काय तीं शिल्लक आहेत. इतर सुधारणाविषयीं ह्मणाल तर तिकडे भोंपळ्याएवढें पूज्य. राज्यकर्त्यांनीं ह्या विषयीं कांहींच प्रयत्न केले नाहींत. आल्बुकेर्कशिवाय मार्केज दे पोंबाल या उदार मंत्र्यानें कांहीं नवीन सुधारणा गोव्यांत घडवून आणिल्या–व या नंतरहि कांहीं सुधारणा करण्याचे प्रयत्न राज्यकर्त्यांकडून झाले; पण ते प्रतिकूल परिस्थितीमुळें यशस्वी झाले नाहींत.

आतां तिकडील जमिनीच्या लागवडीच्या सुधारणाकडे वळूं. तिकडे आज आठ वर्षांपासून 'शेतकी खातें' नावांचें सरकारी आफीस स्थापन करण्यांत आलें आहे. ह्या भपकेदार खात्यासंबंधीं दर वर्षी सरासरी २१४२८८ रुपयांचा खर्च सरकार करितें ! परंतु या खात्यापासून तद्दय फायदा काहींच नसून फक्त सरकारी जंगलांतील लांकूड तोडणें व तें विकून त्याचा फायदा घेणें इतकेंच काय तें चाललें आहे ! फार काय ? शेतकी विषयक एकादा सुधारणेचा प्रयत्न करून पाहणें ह्यांस एक 'कृषीभूमि' सुद्धां नाहीं !"

असो. वरील प्रकारचे उधळपट्टीचे प्रकार जेथें चालले आहेत त्या देशाचें दुर्दैव खडतरच ह्मणावयाचें ! तिकडे सरकारीरीत्या कसल्याहि देशोत्कर्षाच्या प्रयत्नाची अपेक्षा करणें वायफळ असून,लोकहिताच्या सभानींच हें सर्व ओझें आपल्या माथीं घेतल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं.

यांतील जहर तूं येथें ओकलास खरा ! तुझ्या मेंदूची तारीफ करण्यास पुरेसे शब्द माझ्याकडे संप्रतीं नाहींत याबद्दल मला फार वाईट वाटतें. तुला उत्तर देणें किंवा तुझें समाधान करणें प्रत्यक्ष विधात्यालाहि दुष्कर असेल, मग आमची काय कथा ! सध्या इतकेंच पुरे. क- हे विनंति.

फोंडें १९-७-१९२० } आपला दंभस्फोटक

* प्रस्तुत वादासंबंधीं आणखीहि वरींच पत्रें आलीं असून, त्यांपैकीं येत्या अंकांत 'हाच काय उजेड' ? (ले. एक वाचक), 'परिषद पाहिजेच' (ले. विक्रम), 'हीच वेळ आहे' (ले. क्ष), व 'स्पष्टवक्त्याच्या लेखाचा अनुवाद' (ले. सारस्वत), या मथळ्यांचीं पत्रें प्रसिद्ध होतील.

सं. भारत

वर्तमानसार

—सरकारच्या रानांतील चोरीस गेलेलें वरेंच लाकूड कारवार येथें फोंड्याच्या मामलेदार सि. लोपीस पेरैर यांनीं पकडल्याचें समजतें.

—गेल्या आठवड्यांत जुनें प्रधानमंडळ बदलून त्या जागीं नवे मंत्री अधिकारारूढ झाले.

—सरकारी एजंटाच्या तांदळांचा स्टॉक खलास झाल्यावरून तांदळावरल सर्व निर्बंध काढून टाकण्यांत आले !

—मुंबईतील मुळजी जेठा मार्केट जळून पांचशें दुकानांची राखरांगोळी झाली. दीड कोट रुपयांचें भयंकर नुकसान झालें !

स्फुट विचार

दोषारोपः—सि० पेरैर बातात्य यांच्या 'गोऱ्या' संपादकत्वाखालीं 'काळ्या' लोकांच्या हितार्थ आ प्रोव्हिंसिय नामक एक साप्ताहिक पत्र पणजी शहरांत प्रसिद्ध होत असतें, हें आह्मीं एकदां आमच्या वाचकांस कळविलेंच आहे. या पत्राच्या एका अंकांत सदरहू संपादकांनीं असें प्रतिपादन केलें आहे कीं, पोर्तुगीज इंडीयेच्या बजेटांत येमान घालणाऱ्या ३ लाखांच्या राक्षसी तुटीचें दुसरें तिसरें कारण नसून केवळ जमाबंदी खात्याकडून आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजाविण्यांत दिसून येणारी दिरंगाई हेंच होय. करवाल्यांनीं सरकारी तिजोरीस देणें असलेली चार लाख सहासष्ट हजार रुपयांची रकम वसूल झाली असती तर तुटीचा प्रश्न सहज सुटला असता ! जमावंदी खात्याच्या नोकरांवर करण्यांत आलेला हा आरोप किती निर्गल, पोकळ व वेडेपणाचा आहे, हें सिद्ध करण्यास फार दूर जावयास नको. दर आठवड्यांत दोनदां प्रसिद्ध होणाऱ्या सरकारी ग्याझेटच्या अंकावर वरवर नजर फिरविली की पुरे. कर वसूल न होण्याचें खापर उपरिनिर्दिष्ट नोकरांच्या कपाळावर न फोडतां करवाल्यांच्या दैन्यावर कसें फोडावें लागेल, हें कर,चुकते करण्याची ताकद त्यांच्या अंगीं नसल्यावरून सदरहू ग्याझेटवर प्रसिद्ध होत असलेल्या जमीन लिलांवाच्या असंख्य जाहीराती वाचून, थोर डोक्याच्या बातात्य साहेबांस कळून येईल.

साभार स्वीकार

उषःकाल [माला]:—या मालेच्या सुंदर पुष्पांचा सुगंध अत्यंत मनोल्हादक असून ती गुंफणारे विद्वान व नामांकित लेखक महाराष्ट्राच्या फार परिचयाचे आहेत. छपाई व चित्रें सुबक. प्रकाशक रा. रा. नरहर रामचंद्र जोशी कांदेवाडी, मुंबई न. ४

क्षत्रियमाळी सैनी मित्र [मासिक]:—हें हिंदीमराठी मासिक रा० गणपत सुर्यभानजी भुयार यांच्या संपादकत्वाखाल अमरावती, वऱ्हाड येथें प्रसिद्ध होत असून त्यांतील विषय वाचनीय असतात. हिंदी शिकणारांस तर या मासिकापासून बरेच फायदे होणार असून, त्याची वार्षिक वर्गणी सवा-दोन रुपये आहे.

उद्यम [मासिक]:—उद्योगधंद्यांची चर्चा करणारें हें महाराष्ट्रांतील पहिलेंच अत्यंत महत्वाचें मासिक असून त्यांतील विषय देशोन्नतीस सर्व दृष्टीनीं पोषक असेच असतात. खऱ्या स्वातंत्र्याची व स्वत्वाची कल्पना पूर्णपणें मनांत बिंबविणारी उद्योगधंद्यांची वाढ'उद्यम'द्वारा होणार असल्यानें सदर मासिकाची थोर योग्यता कोणालाहि कबूल करावी लागेल, यांत संशय नाहीं. विस्तृत अभिप्राय पुढें. संपादक रा. रा. महादेव पाध्ये बी. ए. बी. एल. नागपूर वा. व. ट. हा. सह ५ रु.

ज्योतिर्भूषण [मासिक]:—'ज्योतिर्भूषण आणि व्यापारज्योतिष' हें नियतकालिक पुणें येथें पंडित रघुनाथ शास्त्री ज्योतिषी यांच्या जबाबदार चालकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असून त्यांतील विषय ज्योतिषशास्त्राच्या दृष्टीनें फार उपयुक्त असतात

—डिफेन्सफंडाची पोंच स्थलसंकोच्यामुळें सवडीनुसार प्रसिद्ध होईल.

ANO V.—NUMERO 20—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 5 DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—**भारत**

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख ५ माहे आगष्ट सन १९२० अंक २० वा.

AVANTE

Pois è verdade. Sem que nos dediquemos, de corpo e alma, para a sacrossanta empresa do levantamento do Paiz, não pode este entrar no verdadeiro caminho de felicidade.

Programas pomposos, palavreado retumbante, exterioridades atraentes, espalha fato de *alto lá com êle*, tudo isso que nos domina, arrastados, talvez, pela influência dos vicios politicos que pestilenciam o meio, tem de ser combatido á viva força, esforçando-se por criar um *vida nova*, baseada em sãos principios do verdadeiro patriotismo, esse que perpetuou os nomes e obras na visinha India-daqueles cuja unica preocupação foi e è, em todas as manifestações da vida, o bem do seu Paiz.

Não haja duvida. A India precisa dos *Gandhis*, dos *Tilaks*, dos *Gokhales*, dos *Hornimans* e tantos outros que, desde que tiveram o uso de razão, pensaram sempre na sua *Patria*, trabalharam sempre pela sua *Patria* e morreram finalmente, com as almas concentradas no Bem da sua *Patria*.

Obras ditadas pela *epiderme* d'alma aparvalharão, è certo, as galerias, proporcionando a seus autores grandesas efemeras e honrarias passageiras; mas, com este patriotismo *berante* será inutil aspirar ao progresso desta nesga do Malabar-progresso que só antigiremos pelo franco desenvolvimento do grandioso espirito que produziu aqueles eminentes patriotas.

Trabalhemos, porisso, por criar o mesmo espirito no nosso meio.

Avante, pois!

Jurisprudencia Administrativa

IV

Na antiga Roma o jurisconsulto era colocado na ordem dos *clarissimos*, que igualava á dos senadores, e era superior á dos cavaleiros (Lei I, Cod. *de aquestri dignitate*). A verdadeira nobreza provem da sciencia e da virtude. "Sciencia et virtus nobilitant" reza a glosa á Lei *Providendum*. A sua utilidade è manifesta, e os seus deveres e a sua moderação mereceram rasgados encomios aos imperadores Valente e Valentiniano (Lei 6a., Cod. *de Postulando*).

Por isso é que o douto praxista Pereira e Souza, "Prim. Lin. Proc. Civ.", nota 129, delinêa as seguintes considerações muito ponderosas, que deveriam calar no animo dos nossos dirigentes que, áliás, pouco ou nada se preocupam com essas.. bagatelas:

"De todos os conhecimentos humanos, a sciencia das leis é a que mais importa *para a ordem politica* E' muito *menos nescessario* que haja grandes historiadores, grandes pintores, grandes fisicos, que *grandes jurisconsultos*. Estes fazendo-se depositarios do Código dos deveres dos cidadãos *ensinam o que è justo e o que o não é, o que é permitido e o que é proibido*, o que cada um deve a si, aos outros, ao soberano, á pátria e á religião."

E tal era o respeito que se tributava aos jurisconsultos que em *Roma* os mais elevados cargos eram neles providos. Em Atenas eles, dispunham dos negocios publicos, è não se executava senão o que lhes parecia justo.

Mas...nós?

Sabem todos quanto andamos alheiados da sensata orientação desses antigos povos cujos governos eram o oráculo dos Estados pequenos da Europa!

Como ainda há pouco foram menosprezados os prestimos dos *homens de leis* para provimento de cargos administrativos, cujo desempenho exige *especial* conhecimento delas!

Houve, sim, com tais nomeações, preterição de direitos? Foram postergadas as desposições da Carta Organica?

Não importa! Pois ai está a Imprensa pela qual os lesados podem por á mostra os erros dos governantes e fazer as suas justas e bem cabidas reclamações, —consoante um olisiponense doutor em filosófia aconselhara, em Lisboa, nos principios da outorga da Carta Constitucional, a um deputado pela India, nestes expressivos termos:

"Um Estado......pode violar as Leis, desfigurar a verdade, faltar a ela, ou pintà-la com côres que quizer......; e os povos do Ultramar sofrerão tudo, para evitar maiores males. Mas vós *tereis a imprensa e podereis livremente escrever* (!) e fazer ver ao mundo inteiro as violencias e *injustiças* de vossos Administradores ......" (Vide o folheto "Dialogos", por B. Peres da Silva, ed. do Rio, 1832, §8 º pgs. 42 e 43)

Ora agora, de harmonia com este insuspeito e sengo conselho apreciaremos tudo isso oportunamente no intuito de ver-se se torna aos eixos o que descarrilou; pois até agora nutrimos esperança de que os competentes hão de descerrar olhos e destapar cuvidos para reconsiderar o *erro* que, no entender de Malebranche-"è a causa da miseria dos homens"!

Voltaremos.

Soares Rebêlo

COMUNIDADES

Dentre os variadissimos projectos que em breve serão o objecto da descussão do nosso Conselho do Governo, o da remodelação das comunidades impõe-se de preferencia por nele se acharem envolvidos os interesses locais em especial e os da riqueza social em geral.

E' tarefa inutil buscar a origem historica das comunidades, das nossas vetustas associações gancariaes pois some-se ela nas brumas do passado remotissimo. O certo é porem, que a sua existencia data dos tempos prehistoricos, talvez coevos da emigração ariana. Os seus indicios encontramo-los na literatura Vedica, a mais antiga do velho mundo e por algumas inscrições do seculo 3º da era cristã conclue-se que as comunidades constituiram a base do *Self government* dos reinos na India.

Uma lamína do seculo XI comprova que as comunidades existiam em Goa, ao tempo em que reinava aqui o rei Zaiqueshi-cadamba, sendo os seus fundadores conhecidos por nome de Gancares, isto é, administradores d'aldeia ou Governadores, e Ministradores, e Benfeitores, como lhes chama o "Foral de usos e costumes,, os quais gosavam de toda a sorte de direitos na gerencia economica e administrativa das mesmas instituições.

Na rialidade, a sua constituição era tão perfeitamente autonoma que os inglezes, dislumbrados, chamaram-lhes *pequenas republicas*.

Os portuguezes, logo depois da Conquista de Goa, compenetrados da sua utilidade na economia social e do

स्थापणें, वाचनालयें उघडणें वगैरे वगैरे जी चर्पटपंजरी केली आहे ती वाचून स्पष्टवक्त्याच्या अज्ञानाबद्दल कींव येते. अहो महाशय ! ज्या सुधारणांची आवश्यकता आपण लोकांसमोर मांडतां त्या सुधारणा एका परिषदेच्या योगानें साध्य करून घेतां येतील हें आपण विसरतां काय ? सरकारच्या मेहर नजरेनें दोन तीन ठिकाणीं लिसेव सारख्या उच्च शिक्षणाच्या शाळा अस्तित्वांत आहेत त्या गोष्टीची आपणास जाणीव असावयास नको काय ? प्राथमिक शाळांची संख्याहि किती तरी आहे. इतकें असूनहि स्पष्टवक्त्याला शिक्षणप्रसार थोडा वाटतो याला काय ह्मणावें ? माझ्या मतें भाकर करपली कशानें, घोडा अडला कशानें वगैरे प्रश्नास जसें एकच उत्तर मिळतें त्याच प्रमाणें ज्या ज्या गोष्टींची उणीव स्पष्टवक्त्याला भासते ती ती गोष्ट एका परिषदेच्या योगानें साध्य करून घेतां येईल, असें त्यास उत्तर देतां येईल.

क्ष

स्पष्टवक्त्याच्या लेखाचा अनुवाद

मतस्वातंत्र्य किंवा विचारस्वातंत्र्य हें फार पुराणें असावें, न पेक्षां स्त्री वर्गाच्या तोंडून "अध्यायशीं सहस्र ऋषि अध्यायशी सहस्र मतें" असे उद्गार निघतेना. कसेंहि असो, भृगु ऋषीच्या वेळीं मतस्वातंत्र्य नव्हतें असें ह्मणण्यास सबळ आधार नाहीं. यद्यपि भृगुऋषीच्या अमदानींत मतस्वातंत्र्याला ऊत आला नव्हता असें कबूल केलें, तथापि हा सांप्रतचा काल भृगुऋषीचा खास नव्हे.

आजकाल स्वतःचें मत प्रगट करणें हें मोठें धोक्याचें काम असें मी समजतों, न जाणो निर्भिडपणें बोलल्यानें समाजाची गैरमर्जी होईल; पण जे कोणी धाडसी निंदेस अगर टीकेस न डगमगतां खुल्या दिलानें स्वतःच्या दृष्टीनें खरेखुरे ठरलेले आपले विचार जगाच्या निदर्शनास आणितील ते अस्सल स्पष्टवक्ते नव्हत असें कोण ह्मणेल ? "प्रत्यय सदृश बोलावें वचन" असें एक वाक्य आहे, त्यास अनुसरून विवक्षित विषयावर कोणी ऊहापोह करील तर त्या विचारांवर आक्षेपार्ह लेख आल्यास वावगें नाहीं. "वादे वादे जायते तत्वबोधः" हा प्रस्ताव करण्याचें कारण भारतकारानीं निःपक्षपातीपणानें सोळाव्या अंकांतील स्पष्टवक्त्याच्या लेखासंबंधानें चर्चा करण्यास दिलेली सवलत होय. स्पष्टवक्त्याचा लेख ह्मणजे खरी स्पष्टोक्ति असून त्याच्या लेखाचा अनुवाद हा त्याचा एक प्रकारचा गौरव होय.

हिंदु परिषदेपेक्षां आपणास अत्यंत जरूरीचीं अशीं अनेक कर्तव्यें आहेत, कीं त्यांकडे अद्यापि कोणाचें लक्ष्य वेधलें नाहीं. बुद्धिविशिष्ट नाहींत किंबहुना अध्ययनास लायक असून त्या कामीं लागणाऱ्या पुस्तकांसारखीं साधनें दारिद्र्यावस्थेमुळें उपलब्ध नाहींत अशा व्यक्तींच्या पोटापाण्याची=कलाभवनासारखी लहान प्रमाणावर एक उद्योगशाळा काढून=भावी सोय करून देणें, दुसऱ्याच्या चीजवस्तूचा किंवा जमीनजुमल्याचा अनेक डाव पेंचांनीं अपहार करूं पाहणारांना ताळ्यावर आणण्यासाठीं ग्रामपंचायतीसारखी सरकारच्या परवानगीनें मंडळी स्थापणें, व्यापारांत बरकत नाहीं व गिन्हाईकें संतुष्ट नाहींत ह्याचें मूळ शोधून काढणें, मुंबईतील पांजरापोळासारखा दीन अनाथ जनांवरांखातर आश्रम उघडणें इत्यादि व्यवस्था अमलांत आणण्याचा पहिल्यानें खल होईल तर आह्मीं कृतकृत्य होऊं. परदेशगमनाचा अक्षेपार्ह विचार वगळून स्पष्टवक्त्याचीं इतर मतें मननीय आहेत.

एके वेळीं सर चंदावरकरांनीं अध्यक्षाच्या नात्यानें स्वतःच्या अधिकारी वाणीनें एका सभेंत ह्मटलें आहे कीं "आपण संस्था वाटेल तेवढ्या काढतां, परंतु त्या नीटपणें चालविणें कांहीं आपणाकडून होत नसतें एकदां कोणतीहि गोष्ट चांगल्या उद्देशानें करायाला घेतली ह्मणजे तिचा आपण अखेरपर्यंत पिच्छा पुरविला पाहिजे." खरें आहे. इंग्रजी अमलांतील आघाडी मारलेल्या किंवा ती मारण्यास दीडपायावर तयार असलेल्या हिंदुवर्गास न्यायमूर्तींचा हा लाखाचा उपदेश आहे, तर आमचा पिछाडीस रेंगळणारांचा काय टिकाव ? ह्या विधानावर कोणी रुसून ह्मणतील कीं, "कां न सदन बांधावें कीं त्यांत विळें पुढें करिल घूस ?" असें नव्हे. "सर्वारंभा स्तंडुला प्रस्थ मूलः"चा भरपूर सरंजाम करून अवश्य घर उभारावें, मग तें कुयटारू (गवताच्या छप्पराचें) कां असेना ?

कांहीं वर्षांमागें गोव्यांत 'सार्वजनिक सभेचा' उदय झाला होता, त्या सभेंत ब्रह्मीभूत सुब्रह्मण्यतीर्थस्वामींनीं (त्या वेळेचे गृहस्थाश्रमी) आपल्या रसाळ वाणीनें व निरपेक्ष बुद्धीनें केवळ लोककल्याणार्थ असें सांगितलें कीं, प्रत्येक हिंदु गोमंतकस्थानें स्वतःचें एका दिवसाचें उत्पन्न वर्ष प्रतिवर्षी सभेच देत जावें, ह्या मताचा त्या वेळीं सभेंत आदर झाला नाहीं, अशी ही वस्तुस्थिति ! हिंदु परिषद ही तरी सार्वजनिक सभेचीच प्रतिछाया आहे. ही कायम टिकण्यास, हिचीं पाळेंमुळें खोल जाण्यास, जों पर्यंत हिंदु गोमांतकस्थ वर्षाचे कांहींएका दिवसाचें उत्पन्न देण्यास दिलदार होणार नाहींत तोंपर्यंत माझ्या मतें हा 'अव्यापारेषु व्यापार' आहे. स्पष्ट बोलल्याची माफी असावी.

सारस्वत

वर्तमानसार

भारताचे अश्रुपात !

भारतराष्ट्र मातेचे एकनिष्ठ सेवक, राष्ट्रीय चळवळीचे लोकमान्य जनक व 'रहस्या'सारख्या विद्वत्तापूर्ण ग्रंथाचे जगमान्य कर्ते बाळ गंगाधर टिळक हे हें नश्वर जग सोडून गेल्याचें हृदय भेदक वर्तमान आलें आहे !

—मिदनापूर येथें पाण्याच्या पुरानें बरीच नाशाडी केली. सरासरी ६० मैल औरस चौरस गांव पाण्यानें भरून पेरणीचें नुकसान झालं.

—प्रिंस आफ वेल्स हे मुंबईस पोंहचण्याचा दिवस २१ नवंबर नसून २१ डिसेंबर होय असें कळतें.

—लिस्बन येथें दो. प्रेदु दे मातुस या न्यायाधिशाचा खुन करण्यांत आला !

—पोर्तुगालच्या कायदेकौंसिलची बैठक भरण्याच्या वेळीं कांहीं देपुतादांमध्यें वादविवाद माजून तंटा उपस्थित झाल्यामुळें बैठकीचा दिवस पुढें ढकलण्यांत आला आहे.

भारत

गुरुवार अ. आषाढ कृ. ६ ष्टी. १८४२

'खरा' देशाभिमान पाहिजे

सांप्रतच्या हलाख स्थितीच्या नरकांतून मुक्त होऊन खऱ्या राजकीय मोक्षाचा सौख्यदायक स्वर्ग गांठण्यास 'जातीच्या' स्वदेशाभिमानाची पोर्तुगाल राष्ट्राला फार आवश्यकता आहे, हें आमच्या वाचकांस सांगण्याची आह्मांवर आज नव्यानें पाळी आली आहे.

पोर्तुगालचें पूर्वीचें प्रधान मंडळ अधिकारभ्रष्ट होऊन त्या जागीं नव्याची संस्थापना झाल्याचें वर्तमान आह्मी गेल्या अंकांत प्रसिद्ध केलेंच आहे. रिपब्लिक राज्यपद्धतीची प्राणप्रतिष्ठा झाल्यास आज जवळ जवळ दहा वर्षें होत आलीं. या इतक्या थोड्या अवधींत सुमारें चारशें प्रधानानीं १९१० वर्षाच्या अक्टोबर महिन्याच्या ५ तारखेस लावलेल्या प्रजासत्ताक रोपास आपल्या राजकीय ज्ञानाचें पाणी शिंपडलेले असून त्यांतील जीवन रसाची वाढ होण्यासाठीं अविश्रांत प्रयत्न केले असतां हि केवळ 'जातीच्या' स्वदेशाभिमानाच्या अभावामुळें पोर्तुगीज राष्ट्रांत सौख्यसूर्य उगवण्याचीं चिन्हें अजून दिसावयाला लागलीं नाहींत, ही अत्यंत खेदाची गोष्ट नाकबूल करण्यांत अर्थ नाहीं.

'जातीच्या' स्वदेशाभिमानाचा अभाव व 'गावाळ' लोकांचें प्राबल्य या दुहेरी कारणामुळें पोर्तुगीज प्रजासत्ताक राष्ट्राचा रोप फोंफावत नाहीं. जो तो देशभक्त ह्मणवून घेणारा बहाद्दर स्व–आप्त–जन सुखप्राप्तीच्या मोहास बळी पडल्यावरून खरें राष्ट्रहित बाजूस राहून जेथें तेथें स्वार्थच बोकाळलेला नजरेस येतो. देशहिताची व्याख्या प्रचंड पोटाच्या घेरांतच लुप्त झाली असल्यानें, देशाचा अर्थ पोटांतच पार बुडून गेला आहे. तात्पर्य पोटा पलीकडे नजर फेंकण्याची सदिच्छा ज्या मानानें 'देशभक्तांत' उत्पन्न व्हावयास पाहिजे होती त्या मानानें झाली नसल्यामुळें देश सुधरत नाहीं.

'जातीच्या' देशाभिमानामुळेंच शेवटच्या प्रधानमंडळाला आपलीं अधिकारसूत्रें ज्या कारणानें विसर्जन करावीं लागलीं तें कारण पाहिलें ह्मणजे सांप्रतच्या पोर्तुगीज लोकांच्या स्वार्थलोलुप वृत्तीची कींव केल्याशिवाय रहावत नाहीं. पदभ्रष्ट प्रधान मंडळानें कांहीं कामदारांच्या पगारवाढीचें बील पार्लमेंटांत आणून तें पास करून घेण्याचा आटोकाट प्रयत्न चालविला. पार्लमेंटनें त्यास हरकत घेऊन सदरील बिलाविरुद्ध सपाट्यानें गिल्ला सुरू केला. आपला स्वार्थ साधणें अशक्य झाल्यावरून 'बीलवाला' प्रधानमंडळ क्रोधाविष्ट होऊन त्यानें पार्लमेंटास रामराम ठोकला !

पदभ्रष्ट मंत्र्यांनीं अधिकारसूत्रें ठेवण्याचें हें कारण 'जातीच्या' देशाभिमानाचें अभाव दर्शविणारें नव्हे काय ? ज्या राष्ट्रांत 'वर्षांतील वादळानी' प्रधानमंडळें बदलतीं आतात, ज्या राष्ट्रांत पगारवाढीचा भयंकर सैतान इतस्ततः धुमाकूळ माजविण्यास धजतो व ज्या राष्ट्रांत प्रत्येक 'देशभक्त' आपल्या अगडबंब पोटाबाहेर दृष्टि फेंकण्यास अपात्र झाला आहे त्या राष्ट्राचा देशाभिमान 'जातीचा' नसून, नकली, पोटार्थी व दिखाऊ आहे, असें विधान केल्यास आह्मांस कोणी अन्यायी ठरवितील असें वाटत नाहीं.

ही शोचनीय स्थिति बदलून खऱ्या सौख्याचा मार्ग गांठण्यास अर्थात् खऱ्या देशाभिमानांचीच जरूरी आहे. जेव्हां तो प्राप्त करून घेण्यास आह्मीं तयार होऊं तेव्हांच आमच्या दुःखसमुद्रास ओहटी लागून, सौख्यसागरास भरती येण्यास प्रारंभ होणार आहे, हें उघड होय.

स्फुट विचार

कर्नाटक कॉलेजः— धारवाड येथें तीन वर्षांमागें सरकारमार्फत स्थापन झालेल्या ह्या कॉलेजाची नवीन इमारत उघडण्याचा समारंभ, नुकताच १५ जुलै रोजीं मुंबईचे गव्हरनर लाइड जार्ज ह्यांचे हस्तें, करण्यांत आला. ही प्रचंड इमारत पूर्वी रेलवेकंपनीकडून कंपनीचें हेड ऑफिस ह्मणून बांधण्यांत आली होती. सध्या इंग्रजी सरकारनें ती कंपनीकडून कॉलेजकरितां विकत घेतली आहे. ह्या इमारतीची किंमत जवळ जवळ आठ लक्ष रुपये आहे. सबंध मुंबई इलाख्यामध्यें कोणत्याच कॉलेजची इमारत एवढी प्रचंड नाहीं, असें ह्मणतात. येथें बी. ए. पर्यंत शिक्षण दिलें जातें. धारवाड हें कर्नाटकाचें केंद्रस्थान असून ह्या दोनचार वर्षांत शिक्षणामध्यें तेथील लोकानीं महत्वाची क्रांति घडवून आणली आहे- ह्या वर्षापासून रँगलर कट्टी ह्यांच्या प्रिन्सिपालशिपखालीं नवीन एक आर्टस–कॉलेज उघडण्यांत आलें आहे. तसेंच एका फॉरेस्ट–कॉलेजचाहि याच वर्षापासून येथें उपक्रम करण्यांत आला आहे. येथें एकंदर चार हाय–स्कुलें असून स्त्रियांकरितां एक व पुरुषांकरितां एक अशीं दोन कानडी ट्रेनिंग कॉलेजें उत्तम रीतीनें चालविलीं जात आहेत.

प्रांतबंधूंस सूचनाः— गोमांतकांतील विद्यार्थ्यांना केवळ पोर्तुगीज शिक्षणावर या पुढें अवलंबून राहातां उपयोगी नाहीं, ही गोष्ट आतां लोकांच्या पूर्ण लक्षांत आली आहे. आपल्या मुलानां इंग्रजी शिक्षण देण्याची आवश्यकता त्यानां तीव्रतेनें जाणवूं लागली आहे. परंतु मुंबई पुण्यासारख्या अत्यंत खर्चाच्या ठिकाणीं मधल्या स्थितींतील लोकांस आपल्या मुलांचा शिक्षणक्रम चालविणें जड जाईल, ह्यांत शंका नाहीं. शिवाय मुंबईपुण्याकडील हवा तेवढीशी चांगली नसते. अशा रीतीनें विचार केला असता गोमांतकांतील विद्यार्थ्यांना खर्चाच्या दृष्टीनें, हवेच्या दृष्टीनें व जवळ ह्मणून शिक्षणाकरितां धारवाडच सोयिस्कर आहे, असें आह्मांस वाटतें. व ह्मणूनच तेथील शैक्षणिक प्रगति पाहून आह्मांला जास्त आनंद होत आहे. आमचे प्रांतबंधु आपलें कूपमंडुकत्व सोडून धारवाडच्या शिक्षणसंस्थांचा फायदा घेतील, अशी आह्मीं आशा करितो. याविषयीं कोणास जास्त माहिती पाहिजे असल्यास श्रीयुत अ. का. प्रियोळकर, कर्नाटक कॉलेज, धारवाड ह्या पत्त्यावर पत्र पाठविल्यास ते आनंदानें देवूं शकतील याबद्दल आह्मांस खात्री आहे.

ANO V.—NUMERO 21—1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 12 DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १२ माहे आगष्ट सन १९२० अंक २१ वा.

B. G. TILAK

Está de lucto o *Bharat*—o grande *Ariavart*— pelo falecimento do seu eminente e idolatrado filho Bal Gangadhar Tilak.

Descendente duma familia nobre de Ratnanguiri, Tilak saiu daqui aos 10 anos de idade afim de prosseguir nos seus estudos em Poona onde, concluida, com distincções, a carreira de estudante, estabeleceu-se difinitivamente.

Contra a vontade de seus pais que, dominados, naturalmente, pelo espirito burocratico da epoca desejavam vêr o seu *Bal* exercer a profissão de advogado, curso em que tambem se instruira, Tilak adoptou-se a vida de jornalista, no que muito contribuiram não só os patrioticos conselhos de Visnum Xastri Chiplunker, a quem o grande morto chamou-lhe seu *Gurú* e a esperança da dicidida cooperação do seu companheiro Gopal Agarker, intrepido reformador hindú, o qual mais tarde disligou-se de Tilak, por não conformar-se com a sua orientação no tocante ás reformas sociais, mas tambem o *despreso* com que, ao tempo, era tratado o hindi no Maharastra pela oligarquia burocratica do absolutismo...branco.

Foi este absolutismo que matou em Tilak, logo no inicio, o desejo de procurar preencher o interesse pessoal e desenvolveu, em toda a sua plenitude, o sentimento de sacrificiar-se pela sua Patria, vergada sob o peso do opressivo jugo da burocracia extrangeira.

Kessari, um dos importantes jornais maratas da India Britanica teve a sua origem no referido sentimento que Tilak, graças á sua intemerata, desinteressada e persistente propaganda, organizada pelo excepcional saber, conseguiu generalisar de tal forma, durante 40 anos da sua vida politica, que chamou á ordem a burocracia soberba de que foi adversario intransigente.

Tilak foi grande, *The Great*, porque foram grandes as 4 virtudes que caracterisaram a modalidade do seu ser: inteligencia previlegiada, abnegação santa, coragem incomparavel e patriotismo verdadeiro.

E' nesta sólida pedra quadrangular que se ergue, sumtuoso, o glorioso edificio da grandeza de Tilak que, porisso, era ainda respeitado pelos seus mais irreductiveis inimigos.

Morreu Tilak e com a sua morte extinguiu-se a mais scintilante luz que alumiava a politica nacional do visinho territorio,-politica de que foi a alma, a vida e o norte seguro.

A India Portuguesa, sobretudo, os seus habitantes hindus devem muito a Tilak e a seu *Kessari* que os tirou do marasmo politico em que vegetavam e lhes insuflou o civismo que a imprensa indo-portuguesa-máu é dizer mas pior é oculta-lo – não foi neles capaz de cria-lo.

A morte de Tilak-digam o que disserem o *Times of India* e outros-representa, por tanto, uma perda irreparavel a nós que habitamos, de resto, uma terra que é a parte integrante do *Bharat* a que éla se prende por laços de protecção, comercio, visinhaça e parentesco.

Em um jornal tão pequeno como o nosso, não é possivel duma só vez descrever, nem por alto, a vida do grande Tilak, *Rei sem Corôa*, e, porisso, quedamo-nos aqui, desejando paz eterna á sua formosa alma.

COMUNIDADES

No artigo precedente frisamos a necessidade da remodelação da legislação comunal, moldada no principio da liberdade de acção aos componentes de comunidades.

Para se alcançar este desiderato è preciso reconhecer, antes de mais, aos antigos gancares o direito que estes vieram fruindo desde tempos imemoriais, na gestação dos negocios dêssas associações agricolas.

Em todas as sociedades, os fundadores e os seus sucessores disfrutam sempre determinados previlegios em recompensa dos labores e energias despendidas na sua fundação e manutenção; mas com respeito ás comunidades, de que os actuais gancares são sucessores dos antigos fundadores cuja cooperação no seu funcionamento e progresso é indispensavel, quere prendendo-os á terra onde nasceram como um remedio eficaz contra a febre migratoria que fervilha no seio da sociedade e cuja consequencia fatal è o encarecimento do braço de que tanto necessita a agricultura, quere incutindo nêles o amor á agricultura de que depende o futuro do paiz,-a orientação è assaz contraria ! !

O gauncar que ama em extremo a sua aldeia, e se orgulha de ter mantido as tradições dos seus antepassados, na terra onde viveram, legando á posteridade o patrimonio de suas importantes obras, foi expulso do gremio tumultuariamente, só por não ter possuido interesses ou acções nas comunidades, quando se promulgou o seu codigo em manifesta contravenção das regalias concedidas em sucessivos diplomas e em agravo aos direitos adquiridos.

O Decreto de 15 de Setembro de 1880, legislação peculiar das comunidades, mantinha embora, restrictamente, o direito gancarial, porquanto diz o seu artigo 2º:

"Cada comunidade é composta de gancares, culacharins jonoeiros, cuntcares e de interessados de qualquer natureza que não sejam servidores propriamente ditos"

Posteriormente como o regimento de 30 de Março de 1882 publicado em execução do dito Decreto tivesse restringido este direito gancarial, tão somente, aos que partilhassem de ganhos e perdas da associação e porque o mesmo regimento fôsse de encontro ás prescrições o Decreto em objecto, foi pela Port. Minist, promulgado em sua substituição o regulamento de 30 de Outubro de 1886 que respeitava o direito gancarial nos termos seguintes:

Artigo 4º. Cada comunidade é formada por componentes por direito de nascimento (*gancares, culacharins* e *jonoeiros*) e por *cuntcares* ou acionistas"

E no artigo 54 e seus nos. explicando o dito artigo 4º não dava margem á interpretação alguma desfavoravel.

Mas o codigo das comunidades, ultimamente, promulgado entendeu, como acima se disse, limitar este direito tão somente aos jonoeiros e accionistas.

Quais teriam sido os motivos que determinaram esta subita transformação?!

Não se sabe.

Há quem se revolte contra a inclusão dos não interressados na associação, taxando-a de ilegal e contraria ao senso comum.

Mas este argumento não pode resistir ao mais *ligeiro* sopro da critica imparcial pois não há prova alguma

भारत

गुरुवार अ० आषाढ कृ० १३ शी. १८४२

कै० लो० बाळ गंगाधर टिळक

या महाभागाचें निधनवृत्त ऐकिल्याबरोबर भारतीय राष्ट्रग्रह मालेंतील एक अत्यंत देदिप्यमान तारा अस्तंगत झाला असें वाटून प्रत्येक हिंदी अंतःकरण दुःखानें तळमळल्याशिवाय राहणार नाहीं.

लहान थोर, गरीब श्रीमंत लोकांच्या मनास उज्ज्वल व निःस्वार्थ देशसेवेनें सारखा चटका लावून स्वदेशव्रत आजन्म पाळणाऱ्या दीर्घ प्रयत्नी पुरुषाचें नांव सगळ्या भारतवासी लोकांच्या स्मृतिपटांत चिरकाल टिकावें इतकेंच तें ओजस्वी आहे. शिक्षणानें बुद्धि सुसंस्कृत होते आहे, इतक्यांत, शिक्षण हें केवळ नोकरी साठींच नाहीं असा मनांत चक्क प्रकाश पडल्यापासून या राष्ट्रतेज–भूषित पुरुषाच्या कर्तव्याचा रोख, स्वदेश आपत्तींतून कसा मुक्त होईल या दिशेकडे वळला. व एकदां ठरून चुकलेल्या मार्गांत अनेक अडथळे आले असतांहि ते जिंकून सतत चिकाटीनें पुढें जाण्याइतकी अजब कर्तबगारी लो. टिळकांच्या अंगांत असल्यामुळेंच, त्यांस राष्ट्र–कार्य यशस्वी रीतीनें तूर्तच्या स्थितीपर्यंत आणतां आलें. त्यानीं आजन्म आरंभिलेली देशसेवा फलद्रूप होऊं पहात आहे, इतक्यांत आपली कृति परिणत दशेस आलेली प्रत्यक्ष पाहण्यास ते आज आमच्यांत नाहींत ह्मणून फार दुःख होतें. पण, त्या अलौकिक पुरुषानें प्रेरणा देऊन येथवर रेटीत आणलेलें नेटाचें कार्य स्वसंस्थापकाच्या पश्चात् खोळंबण्यासारखें कमी जोरदार नाहीं असें मनांत आलें ह्मणजे दुःखांतहि एक प्रकारचें समाधान वाटून पुढील कार्याकडे अश्रुपूर्ण नेत्र सदाशेनें पाहूं लागतात.

लो० टिळकांत असलेला एकएक गुण कोणत्याहि माणसाच्या अंगी असता तर त्याची गणना थोर पुरुषांत झाल्याशिवाय राहती ना! त्याच प्रमाणें, लोकमान्यांवर आलेलीं संकटें इतकीं भयानक आहेत कीं त्यांतील एकएक, सामान्य माणसावर आलें असतें तर तो त्यांत चेंगरून गेल्याशिवाय राहिला नसता! एका अर्थी, तीं संकटें धैर्यानें सहन केल्यावरून लो० टिळकांचे अद्वितीय गुण जगाच्या आदरास कारणीभूत झाले. त्यांच्या अद्वितीय रहस्याची गुरुकिल्ली ती हीच! "माझ्या इच्छेशिवाय मृत्यु मला कांहीं करूं शकणार नाहीं!" या त्यांच्या शब्दांवरून परिस्थितीवर त्यांचें केवढालें अधिकारी सामर्थ्य चालत असे हें पाहण्यास मिळतें. इच्छामरणी भीष्माचार्यांसुद्धां मरण चुकवितां आलें नाहीं. मग इतर संकटांस धाडसानें तोंड देऊन इच्छाशक्तीचा जोर वाढविलेल्या टिळकांस मृत्यूच्या तोंडांत गडप व्हावें लागलें ह्यांत नवल तें काय?

व्याकरण, साहित्य, काव्य, सायननिरयणाचे लेख, पंचांगशोधनकमीटींतील काम, ओरायन व आर्यांचें वसतिस्थान आणि गीतारहस्य ह्यांतील कोणताहि एकादा गुण अगर कृति निराळी घेतली तरी तिजवर ज्याचें बुद्धिवर्चस्व चालतें तो निःसंशय कीर्तिमान झाला असता. तर वरील सारख्या व्यापक विषयांवर समुच्चय रूपानें लो० टिळकाचीं अधिकारी आकलन शक्ति पाहिली ह्मणजे त्यांची अगाध विद्वत्ता व सर्वगामी बुद्धि यांचें कौतुक केल्यावांचून राहवत नाहीं. व असा सुपुत्र भारत भूमीस लाभून आपल्या त्रिखंडकीर्ति अक्षय नावांबरोबरच तिचेंहि नांव उज्ज्वल केल्याबद्दल कोणत्या भारतवासीयास, लोकमान्यांशीं असलेल्या देशबंधूंच्या नात्यावरून धन्यता वाटल्याशिवाय राहील?

स्वताच्या असाधारण ज्ञानानंदांत मग्न राहून मातृभूमीचें कीर्ति वैभव वाढविण्याबरोबरच तिच्या लेंकरांकडे अर्थात आपल्या देशबांधवांशीं आपलें पवित्र, थोर व प्रेममूलक कर्तव्य आहे ह्याचा विसर त्या उदारह्रदयी पुण्य पुरुषास पडणें शक्य नसल्यामुळेंच किंबहुना, राष्ट्रकार्य हेंच आपलें अंतिम ध्येय अशी पूर्ण जाणीव असल्यामुळें त्याचा कर्तव्यारंभहि सार्वजनिक कार्यांतच होऊन न्यू इंग्लिश स्कूल, गणेशोत्सव, शिवाजी उत्सव, मद्यपान निषेध इत्यादि राष्ट्रीय संस्था, उत्सव व कार्यें यांची स्थापना त्यांकडून झाली. केसरीच्या गर्जना तर अखंड चालूच! ह्यास्तव "स्वदेशे पूज्यते राजा, विद्वान सर्वत्र पूज्यते" हें वाक्य सुधां लोकमान्यांच्या गुणांपुढें कोतें ठरतें. कां कीं, विद्वान व 'महाराष्ट्राचा अनभिषिक्त राजा' या दोनहि नात्यांनीं ते स्वदेशांत व परदेशांत विख्यात झाले आहेत!

शेवटीं, सर्वमान्य ग्रंथकार ह्मणून शंकराचार्य, जान्सन, मिल्ल, बर्क, मोर्ले यांच्या पंक्तींत त्यांचें चिरस्मरणीय नांव खुलेल कीं, वाशिंग्टन, फ्रांक्लिन, दादाभाई, गोखले, माझिनी या सुप्रसिद्ध देशभक्ताच्या मालिकेंत त्यांचें अजरामर नांव शोभेल, कीं, भारतवासी लोकांचें अंतःकरणरूपी सिंहासन बळकाविल्यावरून 'अनभिषिक्त राजा' हें नांव सार्थ होईल असें समजून त्याचा जयजयकार करावा, ह्याचा खल करणें ह्मणजे एक मूल्यवान हिरा आंगटींत बसवावा, हारांत गोवावा कीं मुकुटावर बसवावा, हें ठरविण्यासारखेंच होय. हिरा तो! कोठें तरी शोभेलच! पण इतकें खरें कीं, ब्रह्मपदीं विलीन झालेल्या टिळकांचें उन्नत नांव भारतेतिहासांत स्वर्णाक्षरानें खोदलें जाईल. व असा मान्य देशसेवक ह्मणून जगांत अजरामर राहील.

उदारजीवित मृताच्या आत्म्यास ईश्वर अढळ शांति देवो!

स्फुट विचार

महाभाग टिळकः—लो० टिळकांच्या निधनामुळें गोव्यांतील बहुतेक दुकानें बंद ठेवण्यांत आलीं होतीं. ठिकठिकाणीं दुःखप्रदर्शनार्थ सभाहि भरवून गोमांतकांतील हिंदु जनतेनें त्या लोकोत्तर महा–राष्ट्रीय पुरुषाबद्दल स्वयंस्फूर्तीनें आपली पूज्यबुद्धि प्रगट करून, त्यांच्या असंख्य उपकारांविषयीं कृतज्ञता दर्शविली, हें गोमांतकास फार भूषणावह होय. लोकमान्य आह्मांस दुःखार्णवांत बुडवून आपला नश्वर देह सोडून जरी चिरकाल शांति सुख उपभोगण्यास गेले, तरी त्यानीं अपूर्व स्वार्थत्याग, अप्रतिम देशभक्ति, अढळ धैर्य व बळकट चिकाटी या चतुरंग गुणांचा घालून ठेवलेला देशोद्धारक कित्ता आमरण गिरविणें आमचें कर्तव्य होय. लोकमान्याचें खरें स्मारक हें कर्तव्य योग्य रीतीनें पाळण्यांतच आहे. या गोष्टीची पूर्ण जाणीव आमच्या देशभक्तांस पटून ते आपलें अस्तित्व धन्य करून घेतील, अशी आह्मांस सबळ आशा आहे.

रक्षण कीं भक्षण ? :— ह्मापसें लगतच्या एका खेड्यांत इंग्रजी हिंदुस्थानांतून आलेला एक इसम मरण पावला. त्याचा मृत्यु प्लेगमुळें घडून आला, असें भासवून या भयंकर–पण जवळ जवळ काल्पनिक!–सांथीचा प्रसार न व्हावा या दिखाऊ हेतूनें तेथील स्थानिक आरोग्यखात्याकडून घाणेरड्या वस्तींतील घरें व रस्ते तात्काळ सुधारण्याची आवश्यकता दर्शविण्यांत आली. आरोग्य 'खात्या'च्या या इच्छेस शहर सुधराई कमेटीहि बळी पडून कांही वर्षांमागें धनिक लोकांच्या हेतूनुरूप स्वच्छंद रीतीनें ठरविण्यांत गेलेल्या नकाशाप्रमाणें, महागाईचा काळ व पावसाची वेळ या गोष्टींकडे लक्ष न पुरवितां, जुनीं घरें पाडून नवे रस्ते बांधण्याचा बेतहि मुक्रर झाला! लोक क्षोभामुळें हा आसुरी ठराव आतांच जरी अमलांत आला नाहीं तरी थोड्या दिवसानीं त्यास मूर्त स्वरूप येणार हें खास. आरोग्यरक्षणाची बाब अत्यंत महत्वाची असून घाणेरड्या वस्तींत सुधारणा व्हावी, हें आह्मांला कबूल आहे; परंतु आमचें ह्मणणें असें आहे कीं, वरील गोष्ट अमलांत आणतांना श्रीमंत गरीब, मित्र शत्रु असल्याप्रकारचा अश्लाध्य पंक्तिप्रपंच उपयोगाचा नाहीं. हमालांच्या घाणेरड्या घरानीं आरोग्यास जितका धोका पोंचण्याचा संभव आहे तितकाच किंबहुना त्याहि पेक्षां ज्यास्त धोका श्रीमंत व पाद्रीलोकांच्या भर रस्त्यावरील ओकारी उत्पन्न करणाऱ्या संडासांपासूनहि आहे. जोंपर्यंत या घाणीस शुद्धतेची मुक्ति मिळणार नाहीं तोंपर्यंत आरोग्य रक्षणाचे कसलेहि उपाय निरुपयोगी ठरून सार्वजनिक आरोग्य 'खात्या'च्या धोरणाचें भक्षण झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं.

स्थानिक पार्लमेंटः— चालू महिन्याच्या १७ व्या तारखेस या पोलिटिकल संस्थेच्या बैटकींस पुन्हा सुरुवात होणार असून त्यांत देशहितविषयक पुष्कळ गोष्टींचा ऊहापोह होणार आहे. आमचे लोकप्रतिनिधि निरालस्यपणें सदरील बैठकींत भाग घेऊन देशाचें हित व आपली कीर्ति साध्य करून घेतील अशी आह्मांस उमेद आहे. स्वहितासाठीं 'होयबां'चें कातडें पांघरून स्वजनाभारांच्या गोड उष्णतेनें सौख्य मानण्याचे दिवस मागें पडले. सरड्या प्रमाणें क्षणोक्षणीं रंग पालटून क्षुधाशांतीच्या रम्य झुलक्यांचा अरेरावी काळहि आतां गुजरला आहे. केवळ खऱ्या राष्ट्रीय कृतीनींच लोकांच्या कृतज्ञतेचा लाभ होणार आहे, हें आमचे प्रतिनिधि विसरणार नाहींत, अशी आह्मांस बळकट आशा आहे. ती कितपत तडीस जाते हें पाहणें आहे.

वर्तमानसार

—पणजीहून सांवर्डेस येणाऱ्या व जाणाऱ्या आगबोटींच्या तिकिटांचे दर वाढविण्यांत येणार आहेत असें कळतें.

—कै० लो० टिळक यांच्या निधनानें झालेलें दुःख प्रदर्शित करण्यासाठीं ता. ८ रोजीं पणजी येथें डॉ. सा.दे आंद्राद याच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरून मृताच्या कुटुंबास दुखवट्याचा संदेश पाठविण्यांत आला.

—ख्रि० दो० कोस्त आलवरीस यांचें स्मारक करण्यांसाठीं एक फंड गोळा करण्यांत येत आहे.

—मडगांव शहरीं लोकमान्यांची निधनवार्ता समजतांच "श्री सरस्वतीसेवकमंडळ" व "श्री दामोदर वाचनमंदीर" या दोनही संस्था तीन दिवस बंद ठेवण्यांत आल्या होत्या.

—सर्व मडगांवकरांकडून ता. ९ रोजीं, टिळकांच्या मृत्युबद्दल दुःख प्रदर्शनार्थ एकुनएक दुकानें शाळा व वाचनालयें बंद ठेऊन संध्याकाळीं पांच वाजतां नव्या बाजारांत प्रसिद्ध पेढीवाले रा. दामोदर वासुदेव नाईक यांचे अध्यक्षतेखालीं जंगी सभा भरवून "केसरीस" दुखवट्याचा संदेश पाठविण्यांत आला.

—गोवा प्रॉव्हिंसियाल कांग्रेस नव्हंबर महिन्याच्या २५ तारखेस भरविण्यांत येणार आहे.

—अखेर इकडील प्रांतिक कौंसिलनें नोकरशाहीचे पगार वाढवून पोर्तुगालास पाठविलेलें अंदाजपत्रक पास होऊन आलें.

—गव्हरनरसाहेबांची स्वारी गेल्या दिवसांत ह्मापशें वगैरे ठिकाणीं फिरून आली.

—ह्मापसें येथील सारस्वतविद्यालयासमोरील भव्य पटांगणांत श्री. शांबाराव देसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरून कै. लो० टिळकांच्या दुःखप्रदशनार्थ सभा भरून मृताच्या कुटुंबास दुखवट्याचा संदेश पाठविण्यांत आला.

भारत डिफेन्सफंड

श्री. दत्तात्रय राम० दलाल,	पैंगिण	१ रु.
,, एस्. एन्. नाईक	वार्का	१ रु.
,, शिवराम शेट गुजीर,	वास्कोडीगामा	२ रु.
,, एम्. एस्. मणेरकर,	,,	१ रु.
,, एस. एम्. गायतोंडे,	,,	१ रु.
,, दामोदर रा. कैसरे,	,,	२ रु.
,, पांडुरंग ला. शे. कुडचडकर	,,	१ रु.
,, हितचिंतक, कुठ्ठाळ	,,	१ रु.
,, जयराम गु. जांबावलीकर,	जां.	१ रु.
,, विठ्ठल राम. गुडे,	पंचवाडी	२ रु.
श्रीमती रखुमाबाई वै. शिरवैकर,	चिंचोणें	२ रु.
,, प्रो. शंकर कुडचडकर		१ रु.
,, विष्णु ना. वेळ्ळेकर,	काणकोण	२ रु.
,, शेषगिरी प. प्रभू देसाई,	लोलयें	१ रु.
,, सखाराम रामनाथकर,	रामनाथ	२ रु.
,, भास्कर कवळेंकर,	कवळें	१ रु.
,, दत्तात्रय पुं. गायतोंडे,	काणकोण	२ रु.
,, एर. व्हे.	काणकोण	१ रु. ८ आ.

ANO V.—NUMERO 22—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 1, DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १९ माहे आगष्ट सन १९२० अंक २२ वा.

COMO AGRADECER AO VULTO TILAK

> Não obstante o veredictum do juri continuo a afirmar que sou inocente. Há um poder superior que rege os distinos dos homens e das naçoes; e pode ser que apraza á Providencia que a causa que eu represento ganhe mais com o meu sofrimento que com a minha liberdade

A classe hindú de Goa expressou, inequivocamente, o seu profundo pesar pelo infausto falecimento do Grande Vulto que em vida se chamou Bal Gangadhar Tilak, cumprindo, portanto, um sacrossanto dever de gratidão a que o *Rei sem Coroa do Maharastra* criou jus, pelo seu previlegiado saber, abnegação a toda a prova, patriotismo sem par e benefica propaganda de ideas politicas e morais veiculadas para o nosso meio pelo seu intemerato *Kessari*.

Produziu em nós a mais grata impressão pela forma expontanea-caso excepcional-como a classe hindú, electrisada ao mesmo tempo, pelo sentimento comum de dôr acaba de prestar a sua homenagem de lagrimas ao Eminente Morto...Imortal.

Não basta, porem. O nosso dever para com Tilak não deve nem pode, tão sómente, circunscrever-se ás lagrimas que no final de contas não representam outra coisa senão um producto aquoso que, quando não enxugado, prontamente, pela consolação, evapora-se, cedo ou tarde, pela acção corrosiva do Tempo.

Temos que fazer, pois, mais alguma coisa do que chorar a formidavel perda de quem nos indicou e impeliu a seguir o verdadeiro caminho do patriotismo, ensinando-nos o holocausto em prol da Patria e criando em nós *espirito novo*-consciencia civica-maravilha que a imprensa luso-indiana não foi capaz de operar -repetimos.

Pois é verdade. A nossa gratidão por Tilak não pode estar a boiar no mar de lagrimas; é forçoso que se traduza em actos positivos e insofismaveis que revelem a compreensão pratica e nitida do *tilakismo*.

Só então é que haverá cumprimento verdadeiro do dever de gratidão para com Bal Gangadhar Tilak, da parte de todos nós que nos mostramos, numa sinceridade rude e nua, engolfados em uma crise de dôr que se não descreve.

Desenvolver e fortalecer em nós o espirito que engrandeceu Tilak, fazendo-o resplandecer na galeria de patriotas deificados, eis em que consiste, em poucas palavras, a maneira mais propria, rial e concreta de cumprir integralmente o nosso dever para com o *Criador da India Nova e Vencedor da oligarquia burocratica* que, nos tempos que lá foram, foi o flagelo para os nossos irmãos do territorio visinho.

Desenvolva e fortaleça, portanto, cada um no seu sêr o *tilakismo*, se pretende honrar a memoria de Tilak, cumprindo para com este o dever de gratidão pelos incontestaveis beneficios que da sua nobre ac ção patriotica auferiu.

De contrario, as lágrimas de quem agora lamenta o desaparecimento desta para melhor, de Tilak não terão outro valor senão...de lagrimas de crocodilo, não passando de mera *formalidade* a demonstração da dor que se exibiu....

O MARATA

Dissera a *Tribuna* na sua edição de 4 de junho que " o concani é a lingua elegante e por ventura mais rica". Recomendei-lhe, porisso, a tradução em concani das obras de Almeida Garrett.

Mas o meu contendor, na sua febre de pro-concanismo responde-me com o seguinte:-"o concani é lingua inculta, porisso não admira que não possa traduzir todas as peças literarias das linguas cultas...o concani não pode traduzir as peças de Almeida Garrett? E' ele uma lingua por constituir".

Só da *Tribuna* podiam dimanar essas afirmações, flagrantemente, contraditorias: uma lingua *inculta* e *elegante* ao mesmo tempo, uma lingua *rica* e *por constituir*, simultaneamente!

Será isto devido a cambalhotas de que parece ser amiga a folha de Calangute? Ela muito bem podia aproveitar da minha recomendação para formação do concani, uma lingua *por constituir*, a qual não tendo literatura propria forçosamente tem de lançar mão de traduzir obras do Portuguez cujos caractores a *Tribuna* julga aceitaveis. O concani sempre ficará sendo uma lingua *por constituir* se nem querendo admitir carateres devanagaricos se alhear do contacto do marata, que tendo uma literatura culta não precisa de auxilio doutra lingua, sendo, porisso, infundado o argumento da *Tribuna* de que "o pior está em que o marata tambem não pode traduzir todas as peças do Inglez". As obras de Shakspeare, Bacon, Dryden, Milton etc. traduzidas em marata indicam ser pouca exacta essa afirmação como tantas outras que faz o aludido jornal.

E se lhe recomendei a tradução de obras de Almeida Garrett foi por que mostrou conhecer as duas linguas *elegantes*: o portuguez e o concani.

Pois, torno, agora, a renovar a minha recomendação. Enquanto se não formem em concani Camões e Garrett a *Tribuna* deve tomar sobre si o encargo de traduzir peças de literatura portugueza na mesma lingua ...*por constituir*.....

O concani por ser *inculto* não pode traduzir as obras das linguas cultas, e não pode ser culto sem as traduzir !!

Como diabo a *Tribuna* há de sair deste bêco sem saida? Com cambalhotas?

O Maharastra tendo por limites pelo lado do ocidente o Mar Arabico abrange Goa, cuja lingua vernacula *ipso facto*, tem de ser o marata o que ainda se confirma praticamente, pois, aqui, desde antiguidade, todos os que se dedicam ao estudo da referida lingua, com pouco esforço se familiarisam com a sua literatura, o que não seria possivel suceder se o marata lhes fosse uma lingua extranha.

Os dominadores implantam na região dominada a sua lingua? Este facto só se dá nos paizes onde, como Brasil, Estados Unidos etc, as linguas vernaculas sejam pobres em recursos literarios. Ora quem supõe que o marata *foi* introduzido em Goa, tem que admitir por força que o concani por ser pobre em literatu-

कीचा फायदा नाहीं, 'सन्मार्गे सोडूनि भले न जातीं' असें एक वाक्य आहे, त्याच प्रमाणें प्रसिद्ध लोकहितवादी ह्यांनीं एके ठिकाणीं असा अभिप्राय दिला आहे कीं, "वेगळीं वेगळीं मतें हीं जसे वेगळे वेगळे चेहरे असतात तशीं आहेत आणि संभाषणांत तें मीठ आहे. यास्तव दुसऱ्याचा अभिप्राय वेगळा असला तर राग कशास पाहिजे ?"

प्रकृत परिषदेविरुद्ध जे कोणी असतील त्यांनां एवढीच विनंति आहे कीं, तुमच्या मतांबद्दल कोणीहि शिव्यांची लाखोली वाहिली तथापि मतस्वातंत्र्य हिरावून घेणें आजच्या काळांत कोणाच्याच नशीबीं नाहीं ही खातरी बाळगा. दुसऱ्यानें थयथयाट केला ह्मणून तुह्मी कौरवी पांडवी माजविण्यास सज्ज होऊं नका, अशांना खुशाल 'अहोरूप महोध्वनि'चा मार्ग सुधरूं द्या. हार मानली कीं, झगडा तुटला.

सारस्वत

शब्द नकोत, कृति पाहिजे !

गोमांतकीय हिंदु समाजाचें 'आत्यंतिक हित साधण्याकरितां' हिंदु परिषद भरविणें जरूर आहे असें ह्मणणारा एक पक्ष, व सदर्हू परिषद यशस्वी व कर्तबगार करण्याचें सामर्थ्य आमच्यांत अजून आलेलें नाहीं असें समजणारा दुसरा पक्ष, या दोहोंमध्यें सांप्रत वाद चाललेला आहे; तेव्हां या वाद गंगेंत मीही एक अर्घ्य द्यावें या हेतूनें आपणास तसदी देत आहें. हा वाद उपस्थित करून "स्पष्टवक्त्यानें" एक बाजू जोरदार शब्दांत पुढें मांडल्यामुळें कित्येकांच्या नाकास मिरच्या झोंबल्या असल्या तथापि हिंदुपरिषदेचा विषय तिच्या जन्मदात्यापेक्षां उठावपणें लोकांसमोर आणून त्याकडे वाचकांचीं मनें जास्त वेधण्याचें काम स्पष्टवक्त्याकडूनच झालें आहे, हें नाकबूल करतां येणार नाहीं.

सदर्हू विषयाची एक बाजु झोंबणाऱ्या शब्दांनीं स्पष्टवक्त्यानीं नावांप्रमाणें पुढें मांडली, तथापि त्यांच्या शब्दांत सार्वजनिक ध्वनि उमटला होता; पण त्यांना उत्तर देणाऱ्या गृहस्थांनीं व्यक्तिविषयक हल्ल्यावरच आपली मदार ठेवली आहे, हें पाहून वाईट वाटतें. अमक्या अमक्या गोष्टींत आह्मीं अपात्र आहोंत, अमुक अमुक गोष्टी आह्मीं पूर्वी केल्या पाहिजेत अमुक अमुक गुणांचा आमच्यांत अभाव आहे, वगैरे गोष्टी सत्य व निर्विवाद अशा सरळ भावानें स्पष्टवक्त्यानीं सांगितल्या, तर त्यांबद्दल मौन स्वीकारून अगर त्यांतील एक दोनच वाक्यें घेऊन नसत्याच कल्पना लढवून झुंजत बसणें यांत शहाणपणा तो कोणता ? मागील इतिहासावरून आमच्यांतील कांहीं पुढारी "ह्मणविणाऱ्या" व्यक्तींबद्दल जर जनतेंत अविश्वास वाटूं लागला तर तो दोष त्या व्यक्तींचा आहे. चार पांचदां दिवाळें काढलेल्या व्यापाऱ्याची "भलामणी" कोण देईल ? सदर्हू व्यक्तींनीं प्रतिकूल टीका ऐकून घ्यावी, तिचा मार्गदर्शकतेसाठीं उपयोग करावा व कृतीनें स्पष्टवक्त्याला उत्तर द्यावें हें योग्य नव्हे काय ?

उत्तरें देणाऱ्यांपैकीं एक दोन समंजस दिसले; पण रा. दत्तात्रय पै व प्रियोळकर यांनीं आपल्या उत्तरांत नसतींच विधानें घुसडून देऊन मुख्य विषयास भलतेंच स्वरूप मात्र दिलें आहे, यांत शंका नाहीं. रा. पैची तर मौज ही कीं, मडगांवच्या सारस्वत ब्रा. समाजासहि त्यांनीं आपल्या आधारास बुडतां बुडतां घेतलें आहे ! सदर्हू समाजाचे व्याख्यानमालेंत यंदा गोमांतकीय वक्त्यानीं कसा मुखरस पाघळला होता, हें ते विसरले काय ? वक्तृत्व एक असो, पण अशी कोणती एक संस्था या मंडळीनें चालवून दाखवून लोकांचा विश्वास संपादन केला आहे ! उलट "लेखणीचे फवारे" व "तोंडाची पाटीलकी" हेच स्पष्टवक्त्याचे शब्द त्यांना लागू केले तर शोभतील, यांत मुळींच असत्य नाहीं ! विरुद्ध मताचे चार शब्द ऐकून त्याला संयुक्तिक उत्तरें न देतां केवळ वर्मे कर्में व अप्रासंगिक मुद्दे उकरून काढण्यांत ज्यांची शक्ति खर्च होते, ती मंडळी परिषदेच्या मंटपांत मागें सिं. कायतान फिगरेद यांच्या अध्यक्षतेखालीं भरलेल्या जमीनदारांच्या सभेंत जशी कावकाव करण्यांत आली होती, तिचीच पुनरावृत्ति करणार, असें वाटल्याशिवाय राहत नाहीं ! मडगांवचा सारस्वत ब्रा. समाज नांव घेण्यासारखी संस्था झाली आहे, पण तिला ही स्थिति प्राप्त होण्यास चालकांना काय परिश्रम करावे लागले व लागतात यांचा अनुभव आह्मां शेजाऱ्यांना आहे. संस्थेची चालक मंडळी, वर्षांतून किंतीदा वर्गण्या काढतात, प्रतिपक्षीयांकडून होणारे कसकसे—खासगी रीतीचे-देखील—नुकसान सोसतात, इतर ठिकाणच्या सुशिक्षित मंडळीचें सहकार्य मिळविण्यासंबंधानें कसकसा उद्योग करतात, हें कदाचित् रा. दत्तात्रय पै यांनीं दुरून पाहिलेंच असेल आणि त्या कामीं कोणकोणाचे प्रयत्न विशेष कारणीभूत आहेत, हेंहीं त्यांना (ते संदर संस्थेचे सभासद असल्यावरून) माहीतच असेल ! मग त्यांनीं जोंपर्यंत आपल्या अंगांत अशी धमक आणलेली नाहीं, तोंपर्यंत दुसऱ्यांवर तोंड सोडण्याचा त्यांना काय अधिकार पोंचतो ?

हिंदु परिषदेच्या प्रवर्तकांविरुद्ध घेण्यांत येत असलेले आरोप धुऊन काढण्यासाठीं त्यांनीं आतां कंबरा बांधाव्या. तोंडाचे कुबेर व कृतीचे भिकारी झाले तर फायदा काय ? शब्द नकोत, कृति पाहिजे इतकेंच मी सुचवितों.

निरीक्षक

वर्तमानसार

----गोव्यांतील सर्व ठिकाणीं मोठमोठ्या सभा भरून मराठी शिक्षणाच्या शाळा स्थापण्याविषयीं सरकारास सुचविण्यांत आलें.

—मोईरा-बारदेस येथें गेल्या रविवारीं 'आसोसियासांव आकादेमिक' या संस्थेच्या इमारतीचा दगड बसविण्याचा समारंभ झाला.

---दीवयेथील वादळामुळें अनाथ व गरीब बनलेल्या लोकांस मदत करण्यासाठीं ठिकठिकाणीं वर्गणी गोळा करण्यांत येत आहे.

--दारेसालम-आफ्रिका येथें एका गोवानीज बाईस एकदम ७ जुळीं मुलें झालीं !

--इकडील तांदुळाच्या पिकाच्या वाढींत सुधारणा करण्यासाठीं इंग्रजी हिंदुस्थानांतील एक तज्ज्ञ इंजिनियर आणण्याचें सरकारनें योजिलें आहे. त्याचप्रमाणें जंगलखात्यांतहि सुधारणा करण्यासाठीं पोर्तुगालांतून एक वनशास्त्रज्ञ येणार आहे.

—मुगांव येथें चाललेल्या जुगारास आळा घालण्यासाठीं तिकडील मामलेदारांनीं योग्य बंदोबस्त केला आहे, असें कळतें. फार उत्तम !

भारत

गुरुवार श्रावण शु. ६ छी. १८४२

हात आटोपा !

गोमांतकाची सांपत्तिक स्थिति सांप्रत अवनतीच्या इतक्या भयंकर थरावर पोंचली आहे कीं, कितीहि निधड्या छातीचा आशावादी माणूस असला तरी ती अवलोकून त्याच्या अंतःकरणांत निरुत्साहाची कालवाकालव झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं, असें आह्मांस वाटतें. व ही आमची समजूत कशी चुकीची नाहीं हें खालील विवेचनावरून वाचकांच्या लक्षांत येण्यास जास्त सायास लागणार नाहींत.

गेल्या दहा वर्षांमागें आमच्या अंदाजपत्रकांत एकंदर खर्च वजा जाऊन १९११-४२ रुपयांची शिल्लक राहिलेली दिसून येत होती. ही स्थिति पुढें बदलत बदलत गेली व १९१७--१९१८ सालीं संबंध शिल्लक 'गडप, होऊन, त्या ऐवजीं उलट ६२७२६२ रुपयांची तूट दृष्टोत्पत्तीस यावयास लागली ! ही तूट दोन वर्षानंतर १३३२२७२ रुपयांपर्यंत वाढलेली असून भविष्यकाळीं तिच्या वाढीचें क्षेत्र किती आंकडे व्यापील हें ठरविणें अत्यंत कठीण आहे !

शेंवटच्या दोन वर्षांच्या तुटींत भयंकर वाढ होण्याचें मुख्य कारण ह्मटलें ह्मणजे पोर्तुगालांत इकडील स्थितिविषयीं पसरलेलें गाढ अज्ञान होय. या अज्ञानाचा मुबलक फायदा घेऊन स्वार्थलोलुप नोकरशाहीनें राष्ट्रोन्नतीचें ध्येय पोटाखालीं दडपून आपला तळीराम गार करण्याचा एकदम सपाटा लावला. सरकारी ग्यांझेटवर पगार वाढीचें कायद्यांवर कायदे फडकावयास लागले. आज एकांचा पगार वाढव तर उद्यां दुसऱ्याच्या पगारांत भर घाल, अशा रीतीनें ज्यांची ज्यांची ह्मणून पोर्तुगालास तोंडओळख अगर पत्रओळख होती त्यानीं त्यांनीं आपला स्वार्थ साधण्याची संधि या दोन वर्षांत दवडली नाहीं. रिटायर नोकरांचे पगार कोठेंहि झाले तरी कामकरी हुद्देदारांपेक्षां कमी असतात, परंतु त्यांनीं सुद्धां हालचालीच्या अमदानींत असलेल्या वेतनापेक्षां निश्चल अशा वानप्रस्थ काळांत सव्वापटीनें आपल्या वसून खातें असलेल्या पगारांत वाढ करून घेतली !

पगार वाढीचें हें खमंग तूप सर्वच नोकरशाहीला आपल्या पोळीवर ओढतां आलें असें नाहीं. ज्यांची पोर्तुगालांत कसलीहि ओळख नव्हती त्यांनां आपल्या कष्टतर आयुष्यांत कोणताहि फेरबदल करतां आला नसून ते पूर्वस्थितींतच धडपडत आहेत. एवंच नोकरशाहीच्या पगाराची वाढ झाली खरी; परंतु त्यामुळें खुद्द तिचेच बहुतेक 'मेंबर, उपरिनिर्दिष्ट कारणामुळें असंतुष्ट आहेत !

एकीकडे नोकरशाही असंतुष्टतेच्या विषारी फुत्कारानें राजकीय वातावरण कलुषीत करून सोडीत आहे तर दुसरीकडे गरीब जनता अंदाजपत्रकांतील वाढत्या तूटवाढीमुळें दचकून जाऊन राजकीय भूमि अश्रूनें भिजवीत आहे. तरीहि पण आमचें सरकार या अनिष्ट प्रकाराकडे आपली सक्रिय नजर फिरवीत नाहीं हें पाहून आमचें काळीज निराशेनें चरें व्हावें यांत आश्चर्य तें कसचें ? ह्मणून राजकर्त्यांसमोर आह्मीं असें ओरडतों कीं तूट वाढीच्या या चालू असलेल्या चाबुकाच्या मारांत आपला हात आटोपा, हात आटोपा !

स्फुट विचार

सत्यानास होईल:—लोलयें-काणकोण येथून आलेल्या कित्येक पत्रांवरून कळतें कीं, तेथें जुगारास ऊत आला असून कित्येक इसमांनीं तर घरदार बायका पोरें इत्यादिकांवर पाणी सोडून 'जुगार सन्यास' स्वीकारलेला आहे ! जुगाराचे अनिष्ट परिणाम प्रत्यहीं नजरेस येत असतां लोलयेंकर जुगार मंडळानें आपला सत्यानास आपल्याच हातानें करून घेण्याचा भस्मासुरी उपक्रम आरंभिलेला पाहून मन दुःखानें व्यग्र होतें ! मित्रांनो, जुगार सोडा व आपापलीं कर्तव्यें योग्य रीतीनें बजवा. नाहीं तर तुमचा खास सत्यानास होईल.

मराठी भाषा:— आमचे प्रेमळ व्यवसायबंधु नवजीवन व विद्याप्रसार यानीं पुरवण्या प्रसिद्ध करून सरकारी शाळांतून मराठीस उत्तेजन मिळवें एतदर्थ जनतेंत जागृति चेतवून प्रस्तुत विषयासंबंधानें सरकारकडे दाद लाऊन घेण्यास तिला प्रवृत्त केल्याबद्दल संदरहू बंधूचें आह्मीं सकौतुक अभिनंदन करितों. आह्मींहि मराठीच्या बाबतींत आमचे प्रयत्न चालू ठेविले असून वेळाप्रमाणें खेळ खेळण्याचें ठरविलें आहे.

साभार स्वीकार

आचार्य [पाक्षिक]:—हें धार्मिक मनोवृत्ति संगोपन करणारें वजनदार पत्र महाशय विष्णु वामन बापट शास्त्री यांच्या चालकत्वाखालीं पुणें येथें प्रसिद्ध होत असतें. धर्माभिमानी लोकांच्या आश्रयास पात्र. वा' व. ट. हां. २ रु. ९ आणे.

बारामती समाचार (साप्ताहिक):—या पत्रांत स्थानिक विषयांची जोरदार चर्चा होत असते. संपादक रा. रा. हरी अनंत जोशी, बारामती.

विश्वबंधु [साप्ताहिक]:—या पत्रांत ब्राह्मणेतरांचे हितसंबंध जोरदार रीतीनें प्रतिपादले जातात. संपादक रा. रा. बळवंत कृष्ण पिसाळ, कोल्हापूर. वा. व. ट. हां. २ रुपये.

गोमांस [साप्ताहिक]:—गोमांतेच्या निःस्वार्थ व पवित्र सेवेस वाहून घेतलेलें हें साप्ताहिक गिरगांव, मुम्बई येथें रा. ग. बापु खंडेराव जोशी [दास माधव] यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें.

स्वराज्य (साप्ताहिक):—माजी 'काळ' पत्राच्या संपादकत्वाखाल पुणें येथें प्रकाशीत होणारें हें पत्र किती उपयुक्त व जोरदार असेल हें जास्त विशद करून सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. प्रो. शिवराम महादेव परांजपे यांची परांचे हितसंबंध जपण्याची लेखनशैली नेहमीं वाखाणण्यासारखीं असते.

लोकशाही (साप्ताहिक]: --संपादक रा. रा. अनंत बाळकृष्ण घगवे, मुम्बई. सचित्र व जहाल. ध्येय-हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः असें आहे. वा. व. ट. हां. ३॥ रु.

वैदिक धर्म (मासिक): ---या राष्ट्रीय भाषेंत प्रसिद्ध होणाऱ्या मासिकाचे संपादक रा. रा. श्रीपाद दामोदर सातवळेकर हे बहुश्रुत व कसलेले विद्वान लेखक असून सदरील मासिकाचें ध्येय उच्च कोटींतलें आहे.

ANO V.—NUMERO 23—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 26 DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO
Tipografia Pundolica—Quepem

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २६ माहे आगष्ट सन १९२० अंक २३ वा.

Escolas Maratas

Seja ou não o marata *lingua mãe* dos habitantes hindús de Goa, é, porem, facto indiscutivel que da mesma lingua êles não podem prescindir em nenhuma das manifestações de sua actividade, pública e particular.

Quere na correspondencia domestica e comercial, quere em qualquer outro assunto que demande a intervenção duma lingua materna, o hindu goez è do marata que usa e isto desde tempos imemoriais. Não admira, portanto, que ele o tenha na conta de *pão do espirito*, cuja privação receia, certamente, determinar-lhe, como consequencia natural, uma lamentavel confusão na sua vida.

E' nesse receio que se estriba o pedido da protecção ao marata por meio da criação de suas escolas, formulado em dezenas de telegramas e requerimentos, que a classe hindú constituindo metade da população da India Portuguesa, dirigiu ao Governo deste Estado, na esperança de que será alterado o projecto do ensino de forma a haver, cá e lá, escolas de puro marata em numero suficiente.

Os factos encarregar-se hão de demonstrar atè que ponto se conseguirá o desiderato da classe hindu.

Entretanto felicitamo-nos e a classe hindu pela expontaneidade do movimento que promoveu, na semana passada, em pról do marata, dando uma irrefragavel prova do seu despertar civico, feliz prenuncio de que não está muito longe o dia da sua completa felicidade e verdadeira rendenção politica.

Sim, ninguem tenha duvidas sobre isso.

COMUNIDADES

Um dos defeitos de que enferma a sociedade indo portugueza é de sujeitar-se com a indole passiva e indiferença diogenica a tudo quanto dimane *de cima* sem o mais leve protesto, por mais repressivo que aquilo seja, dos seus mais vitais interesses

E'um facto e contra factos não há argumentos.

Para se demonstrar esta asserção basta lançar um ligeiro golpe de vista pelas fazes regressivas por que tem passado o sistema comunal e o constante silencio morbido dos seus interessados perante este jogo de *cartas*.

A modificação de qualquer diploma, tem de obedecer ao unico fim de adopta-lo ao meio a que se destina, ora mantendo tudo o que nela se achar de mais salutar, ora introduzindo preceitos que a expriencia ateste serem vantajosos, e ora finalmente expurgado-o de toda a especie de vicios que sejam nocivos ao progresso social.

¿Qual d'estes principios foi observado com respeito aos diplomas promulgados para as associações comunais? Quase nenhum.

E' que o mal provinha do regime defunto dos tempos ominosos. Todo o empenho desse velho regime era pela centralisação de serviços a todo o custo e ainda com o sacrificio de interesses publicos

Alias vejam:

Desde tempos remotos, quando as comunidades exerciam com liberdade a gerencia dos seus negocios, tinham élas os seus corpos consultivos e representativos junto do governo e que eram conhecidos pelos nomes de Camaras Gerais, com latas atribuições para poderem defender os seus interesses legitimos.

A necessidade e utilidade destes corpos foram de tamanho alcance e estas instituições estavam em tal conta que nenhuma medida referente ás comunidades dimanava do Governo sem consulta dos ditos corpos.

Pelo decorrer do tempo porêm, foram convertidas as antigas camaras gerais, com limitadas e restrictas atribuições em camáras agricolas, que, quais reliquias dos tempos passados ainda assim funccionaram até a promulgação do Codigo vigente passando-as desde então, á exepção das consultivas, ás administrações das comunidades.

E' de ver quão fraca e irrisoria è a justificação da portaria que precede á aprovação do dito codigo que fundamenta a extinção das camaras agrarias, pois diz:

"Considerando que na actualidade, as camaras agrarias sucessoras das antigas camaras gerais representam pelas limitadas atribuições que desempenham apenas uma entidade inutil na economia e administração comunal, hoje desenvolvida e bem regulamentada por isso,,

"Considerando que são absolutamente dispensaveis,, ...

Argumentos desta ordem são de tal sorte elasticos e perigosos que podem ser aproveitados para vibrar golpes certeiros em qualquer instituição por mais util que éla seja!

Se as camaras agrarias pelas *limitadas atribuições que desempenhavam se tornaram inuteis* e *dispensaveis* em vez de extingui-las não seria de boa norma conceder-lhas mais desafogadas, restituindo-as ás condições de antigas camaras gerais para que a sua utilidade fosse *positiva* e benefica para gerencia economica das comunidades?

Alem disso se em outros ramos de serviços continuam, os seus corpos consultivos e representativos e a sua acção tem-se visto benefica e vantajosa como se explica só a sua extinção quanto ás comunidades?

Hoje porem, que estamos atravessando o regime discentralisador, impõe-se a necessidade de ressurgimento das camaras agrarias, para, funcionando junto do Governo como corpos consultivos e representativos serem um esteio no desenvolvimento das associações comunais.

Gurudas

No nosso anterior artigo lêu-se gestão em vez de gestação.
Gurudas

Praxes contra lei espressa

Denota-se pouca valia mental nos que estam atreitos ás costumeiras da simples pratica, sem o mais leve criterio juridico. Importa isso andar ás...cegas.

Contra essas praxes descabidas, contra essas velharias cartoriaes cumpre reagir para o bem da Sciencia que não admite dogmatismos, nem preceitos magistrais, rotineiros...

Não.

A logica e o bom senso devem sempre irmanar-se quando se trâte da solução dum problema juridico do menos intrincado que se afigure.

De outro modo quedaremos numa mesquinha banalidade, baixando ao zéro o termometro da hermeneutica que deve orientar a aplicação das leis e pautar a execução delas.

E não poucas de vezes, o absurdo virá rematar as suas tristes consequencias.

Ocorreram-nos estas fugitivas considerações a proposito dum caso que presenciamos e que se debateu, ainda há pouco num dos nossos mais considerados tribunais.

Tratava-se de um conselho de familia, em inventario orfanologico, reunido para deliberar sobre a conveniencia de licitação por parte dos interessados menores. Mas antes

मंडित मंडळी आणखीं कोठें दिसत असल्यास तिचा 'अनावरण विधि' प्रो. पै महाशयांनीं करावा.

आतां मला परिषदेच्या उत्पादकांस एवढेंच सांगावयाचें आहे कीं, स्पष्टवक्तेप्रभृति मंडळीस "प्रांतिक परिषदेस योग्य परिस्थिति नाहीं" इतकेंच म्हणून थांबतां येतें; परंतु तिच्या प्रवर्तकांवर-योग्य परिस्थिति आहे, ती कोठें व कसकशी आहे हें दृश्य प्रमाणानीं सिद्ध करून दाखविण्याची जबाबदारी येते. वाघोबा नाहीं म्हणून घर बसल्या मंडळीस ग्रहित धरूत चालतां येतें; परंतु रानांत फिरणाऱ्या पारध्यानें वाघोबाच्या अस्तित्वा-नास्तित्वाविषयीं अधिक बारकाईनें चौकशी केली पाहिजे. तेव्हां यापुढें प्रांतिक परिषदकारांनी स्पष्टवक्त्यांच्या पत्राच्या टीके पलीकडे जाऊन योग्य परिस्थिति निर्माण करण्याचा व ती जेंथें जेथें आहे तिचाहि पण 'अनावरण विधि' करण्याचा—शिरोभागी दिलेले इंग्रजी उतारे लक्षांत घेऊन– धिमेधिमे प्रयत्न करावा. नंतर ही नूतन प्राप्त परिस्थिति सुविचारी मंडळींकडून तावून–सुलाखून निघाली म्हणजे, प्रांतिक परिषदचशी काय पण कोणतेंहि सार्वजनिक कार्य यशस्वी व चिरायु होईल असें कोणीहि म्हणेल.

देशभक्त हो, प्रांतिक परिषद "मुक्तिदाइनि भव" नाहीं असें कोणी म्हटलेलें नाहीं. वादग्रस्त मुद्दा तो एवढाच कीं, तीस यशस्विनी व चिरंजीवी करण्यास योग्य परिस्थितीची साधनसामुग्री सद्या निर्माण झालेली नाहीं एवढेंच काय तें. "देहली तो बहोत दूर" असूंदे किंवा "एकलहाजा की अंदर" असूंदे, कांहीं तरी पुढ गेलें पाहिजे खास. तेव्हां "देहली यही है" असें म्हणण्या इतकी परिस्थिति येई तोंपर्यंत दम खाणें वाजवी आहे.

इस्लामियांस जसें सर्व कांहीं कुराणांत सांपडतें, तसें काय पाहिजे त्या सुधारणाकरितां प्रांतिकपरिषदेकडे बोट दाखविण्याचा लपंडाव आजकाल चालणें शक्य नाहीं व श्रेयस्करहि पण नाहीं; कारण आरंभशूरत्वा मुळें पुष्कळशा पुढाऱ्यांस ठेंचा लागलेल्या आहेत.

तुम्हीं काय म्हणतां ? परिस्थितीचें आनुकुल्य पाहिजेना ? तरी तें सुध्दां खुद्द परिषदच प्रसवेल ? मित्रहो, असें जर आहे तर मग मी असें म्हणतों कीं, ज्ञातीचा सर्वांगसुंदर उत्कर्ष करावयाचा असल्यास परिषदहि खालची पायरी कां ? "निर्भेड स्वराज्य संघ" स्थापन केल्यास सर्व कांहीं त्यांत आलें !

बहुतेक मंडळी जी चकली जाते ती स्थानिक प्रयत्नाचें व सार्वत्रिक प्रयत्नाचें कार्यक्षेत्र निवडण्यांत होय. जे प्रयत्न स्थानिक मंडळीकडून केले जातात, तेच प्रयत्न सार्वत्रिक मंडळीकडून केले जातात; मात्र सार्वत्रिक मंडळीकडून केले जाणारे प्रयत्न मोठ्या प्रमाणात, एवढेंच काय तें. स्थानिक प्रयत्नाचें कार्यक्षेत्र जसजसें वाढत जाईल तसतशी सार्वत्रिक प्रयत्नाची आवश्यकता आँपोआप भासूं लागते. व हींच स्थानिक कार्यक्षम माणसें सार्वत्रिक कार्यें चिरायु व यशस्वी करण्यास योग्य होत. अशीं स्थानिक कार्यक्षम माणसें आज गोव्यांत आहेत, परंतु तीं प्रांतिक परिषदेसारख्या जबाबदारीच्या सार्वत्रिक कार्यास पुरेशीं नाहींत एवढेंच काय तें. तेव्हां स्थानिक कार्यक्षमतेच्या आखाड्यांत दिवसेंदिवस अधिकाधिक मंडळी उतरली जाईल, एतदर्थ प्रयत्न कराचें परिषदेच्या प्रवर्तकांचें आद्य कर्तव्य होय व हें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावणें म्हणजेच परिषदेचें खरेंखुरें कार्य करणें होय.

आज काल गोव्याचा इतिहास लक्षांत घेऊन सार्वत्रिक कार्यें कशीं यशस्वी व चिरायु होतील हें प्रत्येक पुढाऱ्यानें आधीं पाहिलें पाहिजे. आढूनकुढून एकदांची प्रांतिक परिषद भरविली कीं, कृतकृत्यता मानण्यांत अर्थ नाहीं व आरंभशूरत्वाच्या कितावाशिवाय दुसरें कांहीहि साधणें दुरापास्त व मुष्किलीचें होईल कारण "Cat in gloves catches no mice"

रामचंद्र व्यंकटेश नाईक

* चालू वादास अनुलक्षून आणखींहि बरींच पत्रें आम्हाला आलीं आहेत. त्यांतच स्पष्टवक्त्याच्या उत्तराचाहि समावेश होतो. जुन्या मुद्यांचें नवीन शब्दरचनेंत चर्वितचर्वण करणारे व व्यक्तिद्वेषास थारा देणारे पत्रव्यवहार प्रसिद्ध केले जाणार नाहींत.

सं. भारत

भारत

गुरुवार श्रावण शु. १२ शी. १८४२

नव्या सुधारणा यशस्वी कशा होतील ?

पोर्तुगालच्या कृपाप्रसादानें आम्हांस लाभलेल्या स्थानिक स्वराज्याच्या हक्कांत तत्वशः नवीन सुधारणा करण्यांत आल्या असून, ब्रिटिश इंडियेंतील हरेक कौंन्सिलांप्रमाणें येथेंहि नव्या राजकीय संस्थाचें 'नवें राज्य' जुन्या स्वराज्याच्याच पायावर उभारण्याविषयीं आमच्या गव्हर्नरसाहेबांनां पोर्तुगालहून तारेचा संदेश आला आहे. व या संदेशानुरूप नव्या संस्थाची घटना मुक्रर करण्यात जुना स्थानिक पार्लमेंट गुंतून गेला आहे.

उपरिनिर्दिष्ट नवीन सुधारणाच्या औषधानें गोमांतकास जडलेला सांपत्तिक अवनतीचा महारोग कितपत हटेल यद्विषयीं कोणतेंहि भविष्य वर्तविणें सध्या तरी शक्य नाहीं. मात्र खरें कीं वरील औषधाबरोबर नोकरशाहीच्या संख्येंत छाटाछाट करण्या चें जें एक पथ्य सुचविलें आहे त्या पथ्याची लक्ष्यपूर्वक अमलबजावणी झाल्यास रोग्याला बराच आराम वाटेल, असें छातीठोक विधान करण्यास कसलाच प्रत्यवाय नाहीं.

नुसत्या पथ्यानें कितीतरी रोग्यांची प्रकृति ताळ्यावर आलेली पहाण्यांत येते. कित्येकदां तर वैद्य लोक पथ्यावरच विशेष जोर देतात व रोग्याच्या अंगांतून रोगाची हकालपट्टी करण्यांत आपली कुशलता दाखवून पथ्याचें श्रेष्ठत्व सिद्ध करतात.

नोकरशाहीची छाटाछाट करण्याचें हें अत्यंत जोखमीचं व म्हणूनच गुणावह पथ्य स्थानिक सरकारकडून निरपेक्ष व निर्भयपणें आचरलें गेल्यास आजारी गोमांतकास आराम पडून, सरकारी तिजोरीस निःसत्व बनविणारी तुटीची कीड मृत्युपंथास लागेल. व या दुष्ट कीडीचें मरण म्हणजेच गोमांतकाचें रक्षण होय.

नोकरशाहीच्या 'गगनचुंबित' वृक्षाच्या डहाळ्या छाटून त्याच्या 'सावटानें' रोडावलेलें राष्ट्रोन्नतीचें झाड फोफावण्यास जागा करून दिल्यानें 'नवें राज्य' सुखदायक होणार आहे. हें सिद्ध आहेच. परंतु त्या सुंदर झाडास वेढून राहिलेली पगार वाढीची विषारी वेल छेदून, त्यास अंदाज पत्रकांतील अनावश्यक व फाजील खर्चा कलमांचें खत लावल्यास, स्वराज्याचीं गोड व मधुर फळें चाखण्याचें भाग्य लवकरच प्राप्त होईल, हें तर अगदीं उघड आहे.

एतावता, नवीन सुधारणाच्या भव्य इमारतीस बळकटपणा येणें सर्वथैव वर निर्दिष्ट केलेल्या उपायांच्या पायावर तिची उभारणी झाली पाहिजे. असें जोंपर्यंत होणार नाहीं तोंपर्यंत 'नव्या स्वराज्या' पासून 'नव्या गोमांतकाची' अपेक्षा करणें म्हणजे आफ्रिकेंतील साहारा वाळवंटांत नारळीच्या झाडांची लागवड करून त्यांच्या गोड फळाचें माधुर्य अनुभवण्यास हपापण्यासारखें हास्यास्पद आहे.

सवडीनुसार नव्या जुन्या स्वराज्याची सोपपत्तिक माहिती मराठी वाचक वर्गास करून देण्याचें अभिवचन देऊन या लांबू पहात असलेल्या चिमकुल्या लेखाची येथेंच परिसमाप्ति करितों.

स्फुट विचार

मराठी भाषाः— मराठी भाषेस सरकारी आश्रय मिळून ठिकठिकाणीं मराठी शाळांची स्थापना व्हावी या राष्ट्रीय हेतूनें पणजी, म्हापशें, मुगांव, मडगांव, फोंडें, असोळणें, कुंकळ्ळी, मडकई, सांवर्डें, सांगें, काणकोण, पेडणें व इतर बहुतेक ठिकाणीं हिंदूंच्या जाहीर सभा भरून वरील अर्थाची सरकारकडे मागणी करण्यांत आली. वरील सभांशिवाय कित्येक मुनसिपालट्यांकडूनहि मराठी भाषेस सरकारचें पाठबल असणें किती अगत्याचें आहे हें सनदशीर रीतीनें सुचविण्यांत आलें. एकंदरींत हिंदूंनीं आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावलें आहे. आतां सरकारच्या 'मराठी, धोरणाकडे सर्वांचें लक्ष्य वेधून राहिलें असून उक्त चळवळीच्या रोपाला कोणत्या रुचीचीं फळें येतात, हें पहाण्यासाठीं हिंदुजनतेचे डोळे आतुर झाले आहेत. पहावें काय होतें तें !

एक उपायः—सांप्रत जगाला सतावून सोडणाऱ्या महर्गतेच्या प्रखरतेंत सौम्यता आणण्याचा सांप्रत अधिकारारूढ असलेल्या फ्रेंच प्रधानमंडळाच्या अर्थशास्त्रज्ञ अध्यक्षानीं एक उपाय सुचविला आहे. त्यांचें म्हणणें कीं, उत्पन्नांत शिकस्तीची वाढ व खर्चांत शिकस्तीची काटकसर या दुधारी व तीक्ष्ण शस्त्राचा महर्गतेविरुद्ध प्रत्येकाकडून निर्भिडपणें उपयोग केला गेल्यास जीवनार्थकलहांचा प्रश्न सोप्या रीतीनें सुटण्यास उशीर नको. फ्रेंच फडवणिसांचें हें उपयुक्त मत आमचे अधिकारी व जनता या उभयतानींहि कृतींत उतरविण्याचा जोरानें प्रयत्न करावा, अशी आमची त्यांस आग्रहाची विनंति आहे; कां कीं तसें झाल्यास गोव्यांची राजकीय, सामाजिक व औद्योगिक उन्नति झपाट्यानें होऊं लागेल, यांत बिलकूल संशय नाहीं.

भारत डिफेन्सफंड

श्री. भिकाजी ऊसो नारवेंकर, मडगांव २ रु.
,, केशव अनंत नायक ,, १ रु.
,, काशीनाथ दामू नायक ,, १ रु.
,, सुब्राय वि. शे. कुंकळ्ळींयंकर, केपें २ रु.

साभार स्वीकार

लंघन चिकित्साः—या उपयुक्त पुस्तकाचे कर्ते रा. रा. कृ. गो. किनरे, पुणें हे महाराष्ट्रांतील सुप्रसिद्ध लेखक असून सदर पुस्तकाच्या प्रकाशनानें त्यानीं रोगी लोकांना आपल्या असंख्य उपकारांत ठेविलें आहे, यांत संशय नाहीं. प्रस्तुत पुस्तकांतील अगदीं साध्या व तर्कशक्तीस सहज पटणाऱ्या आरोग्यतत्वांचा आम्हीं स्वतः अनुभव घेतला असून आमच्या कित्येक मित्रांकडूनहि घेवविला आहे. त्यावरून येथें नमूद करण्यास आनंद वाटतो कीं, 'लंघन चिकित्सा' हा रा. किनऱ्यांचा ग्रंथ अत्यंतोपयोगी असून अपचनापासून उद्भवणाऱ्या कितीहि जुन्यां रोगांवर त्यांत मोठ्या कुशलतेनें सुचविलेले उपचार रामबाण आहेत. आम्हीं तर सवडींत सवड साधून 'चिकित्से' चीं पारायणावर पारायणें करतोंच. त्याचप्रमाणें गोमांतकीय गरजू लोकांशिवाय इतर ग्रहस्थानींहि रा. किनऱ्यांच्या 'लंघनाचें, परिशीलन केल्यास त्यांस आरोग्यविषयक अतोनात फायदे होणार आहेत, हें येथें लिहिणें आमचें कर्तव्य आहे असें आम्हीं समजतों. पुस्तकाची किंमत ३ रु. असून त्याच्या उपयुक्ततेच्या मानानें ती जास्त नाहीं.

हुन्नर रत्नावलिः—रा. सूर्यात्मज कृत या पुस्तकाचा हा पहिला भाग हुन्नरोत्तेजक आहे. औद्योगिक सामर्थ्य वाढवूं इच्छिणाऱ्या लोकानीं सदरहू पुस्तकाचा उपयोग केल्यास त्यांचा हेतु तडीस जाण्यास बरीच मदत होणार आहे. किंमत अवघी १० आणे असून छपाईहि केवळ वाईट नाहीं.

वर्तमानसार

—सप्टेंबर महिन्याच्या २० ते २४ तारीखपर्यंत न्यायखात्यांतील, खालच्या प्रतीच्या कामदारांच्या उमेदवारांच्या परीक्षा घेण्यांत येणार आहेत.

—दियारीयु दे नोइत नांवाच्या दैनिक पत्रकावर एक मराठी शिक्षणाविषयीं लेख प्रसिद्ध झाला असून, त्यांत गेल्या आठवड्यांतील तद्विषयक हिंदूंनीं केलेल्या चळवळीस अयोग्यतेचा शेरा मारला गेला आहे.

—पणजी शहरांत एक मराठी पोर्तुगीज दैनिक निघणार असल्याची आनंददायक बातमी पसरली आहे.

—जुन्या स्थनिक पार्लमेंटच्या बैठकी चालू असून त्यांत 'नव्या स्वराज्या'च्या सुधारणांचा ऊहापोह गेल्या आठवड्यांत चालू होता.

—शिक्षणपुनर्रचनेच्या बिलांत मराठीचा अंतर्भाव करण्याबद्दल ज्या ठिकठिकाणाहून मागण्या करण्यांत आल्या त्यांवरून मराठीचा प्रश्न येथील हिंदूंच्या किती जिव्हाळ्याचा आहे तें तर कळून आलेंच. पण नुसता जिव्हाळा असून किंवा सरकारपाशीं मराठीचा शिक्षणक्रमांत समावेश करण्याबद्दल विनंति करून भागायाचें नाहीं. तर तो समावेश कसा करावा व मराठीच्या शिक्षणास सरकारनें कशी मदत करावी हें असंदिग्धपणें आपण दाखवलें पाहिजे. अर्ध्यापेक्षांहि ज्यास्त प्रजेच्या मागणीस सरकार मान देवो अगर न देवो आपण आपलें कर्तव्य करणे इष्ट आहे. हा प्रश्न एकट्यादुकट्यानें सोडवायाचा नसल्यानें सगळ्या गोव्यांतील विचारी मराठीच्या अभिमान्यांनीं शक्य तितक्या लवकर एकत्र होऊन सरकारला दिशा दाखवून द्यावी अशी सगळ्या प्रांतबंधूस रा. प्रो. दत्तात्रय पै यांची विनंति आहे.

ANO V.—NUMERO 24—1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 2 DE SETEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहीरातींचे दर.
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २ माहे सप्टेंबर सन १९२० अंक २४ वा.

Nos quoque gens sumus

Uma das alterações que ultimamente foram introduzidas na nossa Carta Organica restringe o direito de *voto* áqueles que saibam ler e escrever portuguęs, sòmente.

¿ A que *razão do Estado* obedeceu essa *inovação* que, a entrar em vigor com todo o seu rigor, há de necessariamente, reduzir a *cadaveres politicos* os que, ou por culpa do Estado ou propria, não puderam instruir-se na lingua de Camões ?

¿ Terão por ventura, dado os não conhecedores da mesma lingna motivos que justifiquem á antidemocratica supressão do voto, que por eles era tão civicamente exercido ?

Francamente, não acabamos de compreender o *alcance constitucional* da alteração em questão, alteração que é de alterar os mais perfeitos optimismos e enfraquecer a mais ardente fè na Republica !

E' que a eliminação do voto da quase metade da população do Estado da India representa, sem mais nem menos, um cruel e barbaro golpe de espada contra a *Igualdade politica*, tão apregoada pelo glorioso regime que nos governa.

¿ Quererá a Republica Portuguesa proclamar a quarto ventos que não reconhece a qualidade de *cidadão* àqueles que não saibam portugues, ainda que sejam *mestres* noutras linguas ?

Mas que coisa ë o *voto*?

O *voto* ë o meio que, dirivado do principio da *Igualdade politica*, garante ao cidadão o direito de aspirar ás funções publicas (elegibilidade) e manifestar-se sobre a maneira porque os negocios do paiz devem ser governados.

¿ Quem se instruiu em marata, guzarate ou industani não poderá, ao menos, desempenhar, á risca, este ultimo papel ?

A experiencia prova que sim, que os hindus de Goa e Damão, conhecendo, apenas, as suas linguas maternas sabem, condignamente, manifestar-se *sobre a maneira porque os negocios do paiz devem ser governados*

Nestas condições ¿ tem explicação justificavel a alteração referida que tënde a *monarquisar* a Constituição *republicana* ?

¿ Não representa isto uma ofensa á Civilisação que marcha para a conquista do sufragio universal, esterilisando a influencia do criterio de funil de *pesar os votos e não conta-los* ?

Mas para que prosseguir mais se o hindu conhece bem o valor do *civis romanus sum* para demonstrar que pode aquilatar a doutrina que encerra a epigrafe do presente artigo.

Impende-nos, apenas, o dever de solicitar de quem está á testa deste Estado medidas urgentes que façam sem efeito a supressão do *voto* aos cidadãos *portugueses, conhecendo marata, guzarate ou industani.*

E' o que cumprimos ao concluir estas desataviadas mas sinceras linhas, na plena esperança de que não será vibrado contra os que não saibam portuguez, o golpe da espada constitucional que os ameaça com a morte politica.

TILAKISMO

Com a epigrafe de *Em bõa paz* escreveu o sr. Menezes Bragança no *Debate* que-diga-se sem lisonja-é um ornamento do jornalismo portuguez, um belo artigo no qual o talentoso e estudioso escritor, analisando o movimento da classe hindú exteriorisa, sempre sinceramente, o seu receio duma disassociação iminente pela feição separatista que, no seu entender, vai assumindo, cada vês mais acentuadamente, a *agitação* dos hindùs.

E no decurso do seu brilhante artigo como o são todos os que saem da sua scintilante pena dirige uma pergunta sobre o significado ou traducção do *tilakismo*, palavra que cunhamos para o vocabulario politico, formulando as duas seguintes hipoteses interrogativas; culminação do amor patriotico? ou è um metodo de realisações politicas?

Permita-nos o digno director do *Debate* que o esclareçamos em poucas palavras sobre os dois pontos principaisdo seu referido artigo.

Quanto ao movimento da classe hindú é bom declarar, alto e bom som, que êle tem em mira, *única e exclusivamente*, levantar os hindus ao nivel dos seus irmãos cristãos que lhes são superiores no campo de instrução e educação politicas.

Conseguido êste duplo ideal e disfeito assim o atrazo em que por longos anos viveu, a classe hindú identificar-se-há politicamente, com a classe cristã que nunca hostilisámos nem hostilisaremos senão por outros motivos, pelo menos porque depende do apoio animador dos irmãos cristãos o côrôar-se de bom exito o nosso movimento, inspirado no mais puro dos intuitos.

E' pois infundado o receio do ilustre director do *Debate* de que os hindús pelo seu movimento procurem desunir-se dos seus *irmãos* cristãos politicamente, imprimindo-lhe uma feição separatista ou desassociativa.

Agora quanto ao *tilakismo*.

Houve muitos patriotas na India Inglesa; mas ninguem atingiu a culminancia a que Tilak chegou pelos seus quatro predicados principais, inteligencia previlegiada abnegação santa, coragem incomparavel e patriotismo verdadeiro

Todas estas qualidades num sò homem que foi agitação personificada, *acção vitalisada*.

Ora, nòs cunhamos o *tilakismo* para os hindùs e *tambem* os cristãos imitarem o *Rei sem corôa* na sua acção, abnegação santa coragem incomparavel e patriotismo verdadeiro para a honra da Republica Portuguesa e brilho da Politica a cujo gradual afrouxamento estamos assistindo, doença cuja cura rapida e infalivel depende da aplicação do segredo que encerra o poderoso *tilakismo* segundo o nosso diagnotico...pratico

Como o digno articulista do *Em bõa paz* vë, empregamos a palavra *tilakismo* não com o fim de sugerir a formação dum grupo ou seita com este nome, mas sim com a intenção pura e simples de frisarmos a imprescindivel necessidade de cada um desenvolver e fortalecer no seu ser as referidas nobres qualidades como um maravilhoso elixir contra a tuberculose do tal afrouxamento.

Sem mais nem menos.

Culminação do patriotismo?

Metodo de realisações politicas?

Não. Elixir maravilhoso contra o afrouxamento politico.

Balcao Provinciano

E' tão antiga a origem dësta instituição provinciana que há quem a atribua á volumosa e macissa cachola do pre-istorico ente humano. E' corroborada esta arquiologica opinião por um nosso visinho em quem a estreitesa cerebral è substituida pela grandeza estomacal que lhe tem criado *autoridade* para nele crèrmos...como em diluvios biblicos e contos puranicos.

Que o *Balcão* è um legado de nossos avoengos pre-istoricos è um facto incontroverso, pois nem a historia sagrada dos *vedas* nem a historia profana das *Ordenações* falam dêla, o que implicitamente e negativamente comprova a *original* asserção do nosso referido visinho da miniscula cabeça e Mausculo Estomago.

Ainda que escura a sua ori-

येत्या अंकांत

आर्यांश्रु (कै. लो. टिळकांविषयीं)

कवि— श्री. विष्णु रं. शेळडेकर

(१) सार्वजनिक हिताच्या गोष्टींसंबंधानें हिंदु लोकांच्या अंगीं जें एक प्रकारचें शैथिल्य जडलेलें आहे; सार्वजनिक कामांबद्दल जें एक प्रकारचें औदासिन्य त्यांच्यांत पसरलेलें आहे तें हळुहळु नष्ट होण्याच्या कामीं व सर्वत्र जागृति होण्याच्या कामीं हिंदुपरिषदेचा फार मोठा उपयोग होईल (२) सार्वजनिक कामें करण्याची चटक तरुण मंडळीस लागेल (३) ठिकठिकाणची मंडळी एकत्र जमण्याचे प्रसंग परिषदेमुळें वारंवार येणार असल्यामुळें परस्परांबद्दल बंधुभाव व प्रेम हीं वाढतील व एकीच्या भावनेचा प्रादुर्भाव होईल. (४) विचार विनिमय होईल व वेगवेगळ्या पुढाऱ्यांच्या अनुभवाचा फायदा सर्वांस मिळेल. (५) तरूण मंडळीच्या अंगांत सभाधीटपणा येऊंन वक्तृत्वकलेस उत्तेजन मिळेल व शिस्त, नियमितपणा इत्यादि गुणांच्या शिक्षणाचा लाभ होईल. हे व याच सारखे इतर तत्कालिक फायदे पुष्कळ होतील. आणि परिषदेचीं कामें कळकळीनें, उत्साहानें, नेटानें, चिकाटीनें व अंतःकरणाच्या खऱ्या तळमळीनें पार पाडण्यांत आल्यास राजकीय, सामाजिक, धार्मिक वगैरे बाबतींत हिंदुसमाजाची हळुहळु प्रगति झाल्याशिवाय राहणार नाहीं अशी आमची प्रामाणिक समजूत आहे.

हिंदु—परिषदेसंबंधानें भारतांत चालत असलेल्या वादविवादाचें परीक्षण केल्यास खालील निष्कर्ष निघतोः—

[१] परिषदेच्या स्थापनेची कल्पना ठीक आहे.

[२] परिषदेची हिंदुसमाजास अत्यंत आवश्यकता आहे.

[३] परिषदेचे उद्देश फार चांगले आहेत.

[४] परिषदेच्याद्वारें हिंदुसमाजाचें पुष्कळ हित साधतां येईल.

[५] परिषदेसंबंधानें आज सर्वत्र उत्साहानें, अगत्यानें व आदरपूर्वक विचार होत आहे.

इतक्या मुद्यांसंबंधानें सर्वांची पूर्ण एकवाक्यता आहे. येऊन जाऊन वाद काय तो "परिषदेला मूर्त स्वरूप येऊन ती टिकण्यासारखी परिस्थिति आहे कीं नाहीं" या मुद्यासंबंधानें आहे. आणि वरील मुद्यांच्या खालोखाल या मुद्यानें महत्व असल्याकारणानें त्याचाहि विचार होणें अगत्याचें आहे.

वरील प्रश्नाचें उत्तर होकारार्थी देणारे पुष्कळ आहेत तर नकारार्थी देणारेहि कांहीं निघतील आणि वादच चालवावयाचा झाला तर वर्तमानपत्राचे एक दोन कॉलम तर सोडाच पण आपापलीं परस्परविरुद्ध मतें प्रस्थापित करण्यासाठीं स्वतंत्र पुस्तकें सुद्धां त्यांना लिहितां येतील यांत संशय नाहीं; परंतु आमच्या मतें हा वाद अशा रीतीनें तुटणें शक्य नाहीं. परिषदेचें काम हें फार मोठ्या जबाबदारीचें, खर्चाचें, श्रमाचें व दगदगीचें आहे हें खरें आहे व सर्वांच्या विचारानें, सर्वांच्या सहाय्यानें, सर्वांच्या सहकार्यानेंच तें यशस्वी रीतीनें पार पडणारें आहे हें त्याहून ज्यास्त खरें आहे. यंदांच्याच वर्षी तिची प्राणप्रतिष्ठा झाली पाहिजे अशी आग्रहावर कोणी मा क्त केलेली नाहीं व आमचा तसा आग्रहहि नाहीं. पण गोव्यांतील हिंदुलोकांची एक स्वतंत्र परिषद असली पाहिजे, तिच्या स्थापनेपासून हिंदुसमाजाचे पुष्कळ फायदे होणार आहेत आणि आज नाहीं तर उद्यां तिची प्राणप्रतिष्ठा झालीच पाहिजे असें खोल विचारांतीं आमचें व आमच्या स्नेही-सोबती—सहाध्यायी मंडळीचें ठाम मत झालेलें असून त्या कामीं शक्य ते प्रयत्न वेंचण्याचा आमचा निश्चय ठरला आहे.

हिंदुपरिषदेची कल्पना मूर्त स्वरूपांत येऊन ती टिकण्यासारखी परिस्थिति सध्या आहे कीं नाहीं ? या प्रश्नाचा निकाल वर्तमान पत्रांतील वादविवादानें लागणें शक्य नाहीं असें आम्हीं वर सांगितलेंच आहे. या वादविवादानें परिषद एका बाजूस राहून आवेशाच्या भरांत वापरलेल्या शब्दानीं एकमेकांचीं मनें दुखवण्याचा व परस्परांत तेढ उत्पन्न होण्याचा मात्र बराच संभव आहे. परिस्थिति आहे किंवा नाहीं हें प्रत्यक्ष अनुभवाशिवाय समजणें कठीण आहे. आणि ह्मणूनच केवळ अनुभवाखातर परिषदेचें पहिलें अधिवेशन यंदांच्या वर्षी भरविण्याचा प्रयत्न करून पाहण्यांत यावा असें आह्मांस वाटतें. या कामीं आह्मांस जो अनुभव मिळेल तोच आह्मांस मार्गदर्शक होईल हें निराळें सांगावयास नकोच.

तेव्हां ज्या स्वदेशाभिमानी हिंदुगृहस्थांना व तरुणांना परिषदेची कल्पना मान्य असून तींत भाग घेऊन ती यशस्वी करण्यानें आपल्या समाजाच्या प्रगतीच्या कार्यास हातभार लावण्याची सदिच्छा असेल त्यानीं आपापलीं नांवें पूर्ण पत्त्यासह श्रीयुत रा. रा. हेगडे देसाई यांकडे 'भारतां'त प्रसिद्ध करण्यासाठीं पाठवावीं अशी सर्वांस आमची नम्र पण आग्रहाची विनंति आहे. त्याच प्रमाणें त्यानीं आपापल्या राहत्या गावीं सभा भरवून परिषदेसंबंधानें लोकमत तयार करण्याची खटपट करावी अशी प्रार्थना आहे. तसेंच परिषदेसंबंधानें कोणास कांहीं सूचना करावयाच्या असल्यास त्या पत्रद्वारें खालील पत्त्यावर आह्मांस करण्यांत याव्या.

वाडी } भास्कर प्रतापराव सरदेसाई
फोंडा }

* श्रीयुत सरदेसाई व इतर अनेक गृहस्थांकडून आलेल्या सूचनांस मान देऊन प्रस्तुत विषयावर आह्मी आमचें मत येत्या अंकीं नमूद करणार आहों. सं. भारत

साभार स्वीकार

प्रगति (साप्ताहिक):— हें मराठी पत्र पणजी गोवा येथें मराठा नायक समाजांतील एक उत्साही व निःस्वार्थी पुढारी रा. सखाराम रामनाथकर यांच्या चालकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. धोरण प्रागतिक. वा. व. ट. हा. १॥ रु.

गरिबांचा कैवारी [साप्ताहिक]:— संपादक—रा. बाबुराव हैबतराव यादव. धोरण विश्वबंधुत्वाचें. भाषा—साधी पण जोरदार. वा. व. ट. हा. २॥।=. प्रकाशन—कोल्हापूर.

कामगार मित्र [साप्ताहिक]:— या मुंबई येथें कामगार संघातर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या पत्राचे संपादक रा. दत्तात्रय गोविंद पंडित हे असून त्यांतील लेख गंभीर व चित्तवेधक असेच असतात. वा. व. ट. हा. ३ रु.

निरीक्षक [साप्ताहिक]:— धोरण प्रागतिक. छपाई—मोहक. भाषा—नेमस्त. संपादक रा. दामोदर बाबुराव गुप्ते. प्रकाशन—गिरगांव रोड, मुंबई. वा. व. ट. हा.— ३ रु. १२ आणे.

भारत

गुरुवार श्रावण कृ. ४ थी. १८४२

हा कलंक धुवून टाका !

राजकीय, कलाकौशल्याच्या किंवा विशिष्ट शास्त्रीय ज्ञानाची गरज असलेल्या अशा सरकारी जागांसाठीं उमेदवारांच्या गैरपद्धतीनें घेण्यांत येणाऱ्या परीक्षांमुळें पोर्तुगीज राष्ट्राची बेअब्रु, पोर्तुगालांत व येथें सारखीच होत आहे. व त्याचे अनिष्ट परिणाम त्रिकालबाधित अशा स्वरूपांत पदोपदीं राष्ट्रास जाचक झाल्यानें परीक्षकांची योग्य निवड झाली पाहिजे असें सगळ्या समंजस व दूरदर्शी माणसांस वाटूं लागलें असून त्याचें ठाम मत असें बनलें आहे कीं, परीक्षांच्या स्वार्थी सोंगानें प्रत्यहीं घडणाऱ्या अन्यायाचें खापर फक्त सरकारच्याच माथ्यावर न फोडतां, इतर नागरीकहि, थेट परीक्षेच्या उमेदवारांपासून तों त्यांस हुद्यांच्या जागांवर नेमणाऱ्या अधिकाऱ्यांपर्यंत, त्याचे वांटेकरी आहेत. ह्मणून एकंदर लोक, प्रजा व सरकार, हीं अनीतिमूलक परीक्षांच्या बाबतींत सारखींच अन्यायी होत.

ज्या राष्ट्रांत योग्यायोग्यतेचा, पात्रापात्रतेचा प्रश्न बाजूस राहून 'वशिल्या' सारख्या जालीम विषाचे वारें परीक्षक मंडळांच्या अंगांत खेळूं लागतें तेथें या मंडळानें पास केलेल्या इसमाच्या हातून होणाऱ्या कृत्यांचा परिणाम भयंकर झाल्यास फारसें नवल नाहीं. तसें न झाल्यास मात्र आश्चर्य होतें !

एकाद्या अयोग्य व्यक्तीची नेमणूक, केवळ परीक्षेंत उत्तीर्ण झाल्याच्या सबबीनें, कलाकौशल्याच्या किंवा विशिष्ट शास्त्रीय ज्ञानाची गरज असलेल्या अशा एका हुद्याच्या कामांवर झाली ह्मणजे, त्या अपात्र कामदारांच्या हातून होणारीं बेकायदेशीर कृत्यें, राष्ट्राच्या इभ्रतीस कलंक लावणारीं आणि सांपत्तिक स्थितीसहि धोका आणणारीं असतात. एकादे वेळीं या बेजबाबदार कृत्यांची लपवाछपव करतां करतां सरकारी अमलदारांच्या नाकीं नव येतात व या अधिकारमदाच्या धुंदींत माजविलेल्या अपूर्व व अवर्णनीय अशा पराक्रमानें त्यांच्या कवडीमोल राजकारण कुशलतेची साक्ष सगळ्यांत पटते.

सध्याच्या काळांत परीक्षा हें एक सोंग आहे ही समजूत नष्ट होऊन ती एक तावून सुलाखून काढण्याची भट्टी किंवा हरेक प्रकारचे घणाचे घाव सोसणारी पण न डगमगणारी ऐरण अशी उमेदवारांची व परीक्षकांची दृढ भावना झाली पाहिजे. राजकीय पक्षभेदामुळें किंवा सामाजिक पंक्तिप्रपंचामुळें या उच्च ध्येयास मुकणें ह्मणजे राष्ट्रहितविघातक कृत्य करणें होय. या साठीं जनतेकडून त्याचा योग्य रीतीनें जरूर प्रतिकार झाला पाहिजे.

परीक्षक हे पात्र व योग्य असे सम असून त्या त्या विषयांत नैपुण्य संपादिलेले असले पाहिजेत. त्यांची नीतिमत्ता व स्वभावसरलत्व हीं इतकीं कांहीं तीव्र असलीं पाहिजेत कीं, 'वशिल्या'सारख्या मोहिनी मंत्राचा प्रयोग करण्याचें धार्ष्ट्य कोणाहि उमेदवारास न व्हावें ! व त्यांचीं अशी खात्री होऊन चुकली पाहिजे कीं अशा हलक्या व दुषणार्ह कृत्यास योग्य प्रायश्चित देण्यास पिनल कोड सदाच जागृत आहे.

"पात्रिय" या लिस्बन येथील दैनिक पत्रानें या विषयींची वर्णिलेली पोर्तुगालची स्थिति फार मननीय आहे. त्यांत पोर्तुगालांत घेण्यांत येणाऱ्या परीक्षांवर व पोर्तुगीज सरकारशीं केलेल्या करारांवर कोणाचाच विश्वास बसत नाहीं, असें स्पष्ट ह्मटलें आहे. फार तर काय—एकादा कामदार हयात आहे किंवा नाहीं, त्यास बडतर्फ करण्यांत आलें आहे किंवा नाहीं याची विचारपूस न करितां अमक्या जागीं तमक्याची नेमणूक करण्यांत येण्याविषयीं शिफारसपत्रांचा व वशिल्याचा वर्षाव चालू असतो !

अशा या मनोभेदक प्रकारानीं एकाद्या राष्ट्राची उन्नति कशी होईल ? बुडत्याचा पाय खोलांत न पडण्यास, पिछेहाटीचें धोरण सुटण्यास व तें सुधरून प्रगतीचा राजपथ आक्रमिण्यास 'परीक्षांच्या सोंगास' आळा घालण्याशिवाय दुसरा तरणोपाय नाहीं.

स्फुट विचार

हक्कावर गदाः— 'स्वराज्या'च्या संघटनेंत घुसडून दिलेल्या नवीन फेरबदलांनुरूप या पुढें राजकीय निवडणुकींत मताधिकाराचें क्षेत्र केवळ पोर्तुगीज लिहूं वाचूं येणाऱ्यां पूर्तेंच आंखडण्यांत येणार आहे ! मराठी, गुजराथी अगर हिंदुस्थानी लिहूं वाचूं येणाऱ्या पोर्तुगीज नागरीकानीं वरील उच्च व राजकीय अस्तित्व निदर्शक हक्काची बजावणी करण्यांत आजपर्यंत आपली पूर्ण पात्रता सिद्ध केली असतां आतांच आमच्या राजकीय समतेचा गर्व वाहणाऱ्या रिपब्लिकन सरकारास तो काढून घेण्याची दुर्बुद्धि कां सुचली हें समजत नाहीं ! निरक्षर लोकांस सुद्धां कित्येक सुधारणेच्या शिखरावर विलसत असलेल्या राष्ट्रांनीं मताधिकाराचा नैसर्गिक हक्क कबूल केला असून, त्यामुळें कांहींच राजकीय नुकसानी झाल्याची साक्ष तेथील निवडणुकींचा इतिहास देत नाहीं. उलट ज्या राष्ट्रांत लिहूंवाचूं येणाऱ्यांपूर्तीच मताधिकाराची व्याप्ति आहे तेथें मात्र अहंकारी व स्वार्थी लोकांचा विजय झाल्यांचीं पुष्कळ उदाहरणें सांपडतात. अशी वस्तुस्थिति असतां पोर्तुगालांत चालू असलेल्या सांवळ्या गोंधळाचा आंधळेपणा केवळ मराठी,हिंदुस्थानी अगर गुजराथी जाणणाऱ्या पोर्तुगीज नागरिकांच्या-नागरिक कसचे?-एका उच्च हक्कावर हडेलहप्पी गदा आणण्यास कारणीभूत व्हावा, हें खास बऱ्याचें लक्षण नव्हे.

चळवळ केली पाहिजेः-वरील हक्काची होऊं पहाणारी पायमल्ली वेळींच ह्मणून पाडणें आमचें महत्वाचें कर्तव्य आहे. मराठीच्या बाबतींत व्यक्त केलेल्या जोरदार व तेजस्वी उत्साहापेक्षांहि मताधिकाराविषयी अवश्य बनलेल्या आमच्या चळवळींत ज्यास्त जोम केला पाहिजे. तरच आमचा वरील हक्क हिरावूं पहाणारें पोर्तुगीज सरकार जागें होण्याचा संभव आहे. 'करील त्याचा कारभार व मारील त्याची तरवार" हा प्रकार कायमचा नष्ट होण्यास टिळकिझम सारखा अन्योपाय नाहीं, हें प्रत्येक हिंदूनें ध्यानांत धरून तदनुसार आपलें चिरोदात्त धोरण निश्चित करणें अत्यंत जरूर आहे. नेभळटपणाचे दिवस मागें पाडले पाहिजेत व निःस्वार्थ व निरपेक्ष स्वाभिमानाची ज्योत अखंड पेटती ठेऊन आपल्या प्रिय देशाची व त्याहूनहि प्रिय राजकीय हक्कांची पायमल्ली न होण्यासाठीं कळकळीनें झटलें पाहिजे. तरच आह्मी सर्व कामीं व ठिकाणीं यशस्वी होऊं.

Anno V.—Numero 25—1920 — Quepem, Quinta-feira 9 de Setembro

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............: 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-०
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहीरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहीरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ९ माहे सप्टेंबर सन १९२० अंक २५ वा.

MAIS UMA VEZ

Tornamos a repetir, mais uma vez, neste lugar, que o movimento da classe hindu, manifestado sob diferentes formas, obedece ao unico e esclusivo fim de promover o seu disenvolvimento social, moral e politico, para que, igualando-se na instrução aos seus irmãos cristãos, possam os hindus servir politicamente á Republica *comme il faut*.

Cremos que è licito a cada um movimentar-se como quizer e á vontade, uma vez que na sua movimentação se renda, com uma rigorosa religiosidade, o devido culto ao principio do *não faças a outrem o que não queres que outros te façam a ti*

E coisa diversa se não observa no movimento da classe hindu.

Não tem porisso absolutamente a razão de ser o receio que se exteriorisa, da separação da classe hindu da classe cristã. Simplismente o que aquela almeja è—repita-se—sem mais nem menos, nivelar-se com esta, á força de seus proprios esforços, para que se apague do quadro politico—e duma vez para sempre—a diferença palpavel que se nota entre hindus e cristãos.

Fique isto bem assente e, para o diante, ninguem atribua ao movimento hindu propositos diversos do que já acabamos de expender com uma repetição fastidiosa, talvez, mas necessaria, sempre.

Sim, senhores. O movimento hindu è inocente, circunscrevendo-se a esfera da sua acção ao seu levantamento sem causar prejuizos a ninguem.

Para o frutificar, sómente, a classe hindu imita na sua acção os seus irmãos do visinho territorio e isto sò por falta de quem cá em casa, a oriente com abnegação e patriotis-

Ensino marata

A' proposito de um artigo de fundo que publicou o *Diario da Noite* de 21 do mez passado sob a epigráfe acima, ocorre-me o seguinte:-

O referido artigo do *Diario*, entre outras coisas diz isto:

"Entremos pois no assunto. Em primeiro lugar a lingua do Estado é a lingua portuguêsa; e è só o disenvolvimento desta que ele deve e hade procurar, não o sacrificando em prol da outra lingua que seja privativa de qualquer grupo ou camada social. Há ainda mais. Temos de reconhecer os intuitos da nação dominante, que são dos mais generosos e liberais, outra coisa não ansiando senão a completa identificação, note-se, dos povos conquistados que, porisso, em reconhecimento, a primeira cousa que devem desejar é conhecer a lingua dessa nação, pela qual essa identificação será mais facil e ao mesmo tempo mais profunda.

Neste sentido mal iremos, portanto, que o Estado auxilie proteja ou fomente outra lingua, emquanto a lingua portuguesa ainda muito carece desse auxilio para ser largamente espalhada".

Antes de entrar no fundo da questão, ponho ao lado da supracitada transcrição este trecho:

"Haja vista a vizinha Inglaterra que longe de perseguir e votar ao ostracismo as linguas indigenas, de qualquer especie que sejam, tem por um dos seus principais deveres abrir por toda a parte escolas e subsidiar. generosamente as da iniciativa particular para o seu ensino, estimular por varios modos a sua frequencia, servindo-se delas como pedestal para estudos superiores, fomentar com toda diligencia a producção de livros didaticos e assim reduzir a escrita, sistematisar e cultivar atè os idiomas rudes e caóticos, numa palavra, avocar suave e rápidamente ao convivio da civilisação europea, por meio da lingua vernacula, povos, que doutro modo andariam alheados por longo tempo da sua benefica influencia:-

E com isto não prejudica a difunsão da lingua propria antes pelo contrario.."

O leitor ponha nos pratos da balança, os 2 trechos citados e veja qual deles pesa mais.

O trecho citado não è do livro escrito por algum indu; mas sim é da pena do insuspeito filologo Monsenhor Sebastião Rodolfo Dalgado.

Diga lá o *Diario* o que lhe aprouver, mas è incontestavel que o Governo tem por um dos seus principais deveres abrir por toda a parte escolas das linguas vernaculas e atè subsidiar as da iniciativa particular.

Dirá, talvez, o leitor que o vernaculo de Goa não è o *marata* mas sim o *concani*, como a *Tribuna*.

Eu não quero entrar mais na discussão sobre se a lingua vernacula de Goa é *marata* ou *concani*, limitando-me apenas a indicar os nomes dos glotologos, Cust, Beames, Hoernle e Grierson, que consideram o *concani* como dialecto do *marata*.

Mas tenha o leitor paciencia atè o numero seguinte que este vai já longo.

L. P.

---

mo, coisas que na India Portuguesa são, *geralmente*, consideradas, como artigos de... luxo na miseria de interesses estomacais.

Separação do meio dos cristãos?

Nunca! Nunca!! Nunca!!!

Mais uma vez: nunca!

Balcao Provinciano

Em um destes dias chuvosos, estando devidamente reunido o nosso *Conselho* de ...*provincia* com a maioria de seus membros *natos* e *eleitos*, apareceu lá, da volta de Margão, um membro noveleiro que lá fora para o colhimento da novidade...da condenação da *Terra* e sobre a qual trocaram-se as seguintes impressões:

—Como sabem, mordido pela tarantula de curiosidade fôra a Margão a fim de saber do julgamento da *Terra* ou antes da sentença da sua condenação. Chegado ao Mercado Novo, perguntei sobre o assunto a muita gente, visinha do Tribunal que julgou a *cambada* da *Terra*. Ninguem, porêm, foi capaz de dizer-me *nem patavina* da.. *poda*!

—*U* que ?! Nós que procuramos conhecer tudo o que ocorre no céu e na terra, nas casas e nas ruas, em fim, em toda a parte visivel e invisivel lamentamos sinceramente a atitude *nirvanica* dessa gente que não soube nada informar-lhe sobre a sua *curiosidade*! *Arê*, eu lhe digo, a nossa instituição *balcanica* sofre do *bolshevismo*.

Todos querem meter focinho no que se dà na Russia, Polonia e America e nos seus *souviets* e trapalhada, ignorando coisas cá da *Terra*.

Isto não pode ser. Proponho, porisso, ao *Conselho* medidas que tonifiquem o Balcão, já em via do enfraquecimento...!

—Mas ouçam-me. Depois de dois dias de demora ali sem nada *pescar*, volto hoje tão *virgem* como o era ao ir em relação ao julgamento da *Terra* E'...já tarde agora.

Oportunamente contarei mais novidades de *Atenas*...da India

भारत

गुरुवार श्रावण कृ. १२ शी. १८४२

गोमांतकीय हिंदु परिषद

प्रस्तुत विषय 'भारता'च्या वाचकांस बऱ्याच दिवसांपासून परिचित झाला आहे व अतिपरिचयामुळें एक प्रकारचा कंटाळा येणें अस्वाभाविक नसलें तरी, हिंदुपरिषदेसारखा सार्वजनिक हिताचा मजकूर अनेक लेखकांकडून बहुविध बाजूंनीं मांडला गेला असल्यानें, त्यावर जवळ जवळ महिना दोन महिन्याच्या अवधींत विचार करण्याची संधि वाचकांस मिळाली व आह्मांस लोकमत थोडेंसें अजमावतां आलें. ह्या गोष्टी कमी महत्वाच्या नव्हत.

आजपर्यंत झालेल्या वादविवादांचा हंसक्षीरन्यायानें विचार करावयाचा झाल्यास व्यक्तिविषयक कुरापती बाजूस ठेवून ऐन मुद्द्यांसंबंधानें विवेचन केले असतां

वादांतून तत्वबोध

तरी निघाल्याचें श्रेय मिळेल. वाद, त्याचा आरंभ व पर्यवसान या त्रयीकडे लक्ष्य देतां निःपक्षपाती मनुष्यास असें वाटेल कीं, 'स्पष्टवक्ता' यानीं परिषदेविषयीं समतोल मनानें ऊहापोह केला असता तर इतरांसहि अतिशय शांत चित्तानें तो विचारांत घेण्यास फुरसत मिळाली असती व आघाताच्या मानानें प्रत्याघातहि अल्प प्रमाणांत राहून एकाची चूक दुसऱ्याकडून सुधारण्यासाठीं हातांत लेखणी घेऊन मर्मभेद करण्याऐवजीं हातांत हात घालून पुढील कार्याकरितां तरी तडजोड झालेली दिसली असती. ही एक बाजू असून, दृष्टिकेंद्र जरा सूक्ष्म केला असतां असें दिसेल कीं, परिषद नको असें कोणाचेंच मत नाहीं व दिसणारा मतभेद इतका सौम्य स्वरूपाचा आहे कीं तो कांहीं अवकाशानें नाहींसा होईल. हा प्रकार आशाजनक होय. तूर्तची वेळ अशी आहे कीं, आज एकमेकांचे उणें पाहत टाळया मारून स्वस्थ न बसतां

जें उणें असेल तें पुरें

करण्याकरितां हातभार लावण्यास झटलें पाहिजे. ह्मणजे सामाजिक कर्तबगारी परस्पर विरोधांत झिजून लय न पावतां सगळयांसच सुफलदायिनी होईल.

'भारता'वर परिषदेचें नांव पुकारण्यांत आल्यापासून तिच्या उपयुक्ततेविषयीं आस्थापूर्वक चर्चा करून, या गोवा–हित–संवर्धक संस्थेसंबंधानें आपआपले विचार प्रदर्शित करण्याचा सुप्रसंग बहुतेकानीं दवडला नाहीं, हें भावी उत्कर्षाचें सुचिन्ह होय. परिषद भरविण्यांत यावी, ती आवश्यक आहे असें प्रत्येक पत्रव्यवहार–लेखकाचें ठाम मत आहे. भानगड काय ती 'आतांच परिषदेच्या कामास सुरवात करावी' कीं 'योग्य परिस्थिति येईपर्यंत ती भरवूं नये' या मतांतच संकलित रूपानें दिसून येते. ह्मणून प्रकृत दोन मतवैचित्र्यांचें विवेचन करून जो निकाल लागेल त्या वरूनच परिषदेविषयींच्या एकंदर वादांतून थोडासा तत्वबोध निघेल असें आमच्या प्रांजल बुद्धीस वाटतें.

कोणत्याहि कामाविषयीं योग्यायोग्य परिस्थितीची मीमांसा करून अमुकच निश्चित करणें हें प्रत्येकाच्या बुद्धिविशेषावर व प्रकृतिभिन्नत्वावर अवलंबून आहे. लो. टिळक शंभर वर्षांपूर्वी जन्मते तर त्यानीं पेशवाई बुडूं दिली नसती, किंवा यापुढें शंभर वर्षांनीं निपजते तर 'अनभिषिक्त राजा' ऐवजीं ' अभिषिक्त राजा ' हें सार्थ नाव मिळविण्यास समर्थ झाले असते, सबब ते अयोग्य परिस्थितींत जन्म पावले, असें एकाद्यास ह्मणतां येईल तर दुसरा असें ह्मणेल कीं, पेशवाईतून इंग्रजशाहींत संक्रमण करणाऱ्या कालावधींत त्यांचा जन्म झाल्यामुळें मावळलेल्या स्वराज्याच्या अंधुक प्रकाशांत व इंग्रजशाहीच्या तीव्र किरणांत, एकाची उणीव तर दुसऱ्याची प्रखरता भासत असल्यावेळीं, ते हयात असल्या कारणानें त्याच्या स्वदेशप्रेमास ऊत येऊन मार्गदर्शकांचा मान त्यांस मिळाला ह्मणून लो० टिळक योग्य त्याच वेळीं जन्मास आले. ह्यांत खरेपणा कोणत्या बाजूस आहे ? हें ठरविणें अनिर्णयात्मक आहे. मात्र, प्रत्येक गोष्ट योग्य त्याच काळीं होते ह्मणून

योग्य परिस्थिति

निर्माण झाल्याशिवाय तीं तीं कार्यें घडत नसतात. असें मानल्या खेरीज त्या मुद्द्यांचा समाधानकारक रीतीनें शेवट होणार नाहीं. तसेंच हेंहि विसरून चालणार नाहीं कीं उत्तम पुरुष व शुभ कार्यें कालाच्या कोणत्याहि भागांत अस्तित्वांत आलीं तरी तीं सुपरिणामकारक झाल्याशिवाय राहत नाहींत.

परिषदेविषयीं आज परिस्थिति हितकर नाहीं असें ह्मणणें ह्मणजे ती उद्यांवर ढकलणें होय व प्रत्येक दिवसास 'उद्यां' असतोच, तर परिषद भरविणें कोणत्या 'उद्यां' वर पडेल, हें परिषद आज नको ह्मणणारे सांगूं शकतील असें वाटत नाहीं ! तत्वतः परिषद पाहिजे ह्मणून सांगण्याचा त्यानीं प्रयत्न केला असला तरी 'उद्यां'च्या सबबीवर ती अस्तित्वांत येऊं नये असेंच अथवा

न करत्याचा वार शनिवार

अशा सारखेंच कांहीं तरी त्यांस वाटत असावें असें कोणाच्याहि स्पष्ट व प्रामाणिक बुद्धीस वाटेलच. आतां, परिस्थितीविषयीं ह्मणाल तर, एकादे वेळीं कितीहि चांगली परिस्थिति अनुकूल असली तथापि, तिजहून फार चांगली परिस्थिति यावयाची आहे अशा बाह्यत: व तत्वतः न्याय्य वाटणाऱ्या तार्किकपणानें हातचें सोडून पळत्याच्या मागें लागण्याचा उपद्व्याप करण्या सारखें हें कृत्य आहे कीं नाहीं हें ठरविणें वाचकांच्या समंजसतेवरच संपविलेलें बरें. कदाचित् कपिलाषष्ठी सारखी सुमुहुर्ताची परिस्थिति आली असली तरी ती साधून घेण्याच्या गडबडींत उडालेल्या धांदलीमुळेंच तिचा फायदा न मिळतां ती गुजरण्याचाहि संभव आहे ! ह्मणून परिषदेचें काम उद्यांवर न ढकलितां आजच सुरवात केल्यास योग्य ती परिस्थिति प्राप्त झाल्या वेळीं तरी निदान परिषद फलद्रूप होईल असें तिच्या प्रवर्तकांस व हितचिंतकांस वाटल्यास

अशक्य आशावादांत

शिरल्याचा टपका त्यांवर लागू होईल असें वाटत नाहीं. अशा प्रकारें परिषदेविषयीं भवति न भवति करणाऱ्या उभय पक्षांचा मतभेद नाहींसा होऊन, एका पक्षास आजच परिषदेचें काम सुरू झालेलें दिसेल व दुसऱ्या पक्षास योग्य परिस्थितींत परिषद यशस्वी झालेली पाहण्यास मिळेल. आणि एकाच बारांत दोन पक्षी मरतील.

आतांच परिषद भरवा, पुढारी दाखवा, पुढारी नाहीं तर परिषद नाहीं असें ह्मणणें ह्मणजे 'बाप दाखवा न पेक्षां श्राद्ध वाढा' असें ह्मणण्या प्रमाणेंच आहे. परिषद यशस्वी होण्यासाठीं खटपट करील तोच तिचा पुढारी होईल. सुदैवानें आमच्यांतील तरुण पिढी सुशिक्षित असून बुद्धिमानहि आहे. त्यांची दृष्टि परिषदेसारख्या सार्वजनिक हिताच्या बाबीकडे वळल्यास किती तरी

चतुर आणि कार्यक्षम

माणसांच्या कामगिरीचा फायदा परिषदेस मिळून अत्यंत स्पृहणीय राष्ट्र–हित–बुद्धि सर्वत्र दिसून येईल. ह्या तरुण पिढींतील काहीं व्यापारांत शिरलेले असोत, काहीं नोकरशाहींतील लहान मोठ्या हुद्द्यांवर विराजित झालेले असोत अथवा इतर कोणत्याहि पेशाचे असोत त्यांतील प्रत्येकास कोणत्या ना कोणत्या रीतीनें हिंदुपरिषदेस हातभार लावतां येण्यासारखा आहे. व असें झालें तरच ती सगळ्या हिंदूंची परिषद असें होऊन तिचा फायद्राहि सगळ्या हिंदूंस मिळेल. असल्या सार्वजनिक कार्यांत पडल्यापासून मनाचा एकलकोंडेपणा जाऊन अंगांत संचरणारा राष्ट्रीय उत्साह खासगी व सार्वजनिक कामांत कार्यक्षमता उत्पन्न करितो.

उदयोन्मुख परिषदेपासून एकदम मोठमोठ्या कार्यांची अपेक्षा करणें ठीक नसून, तीं पाहिल्याप्रथम पार्लमेंटास शक्य झालीं नाहींत कीं, राष्ट्रीय सभेस पार पाडतां आलीं नाहींत, सबब

सार्वजनिक कार्यांची आस्था

उत्पन्न करून ती वाढीस लावणारी संस्था अशा दृष्टीनेंच परिषद तूर्त पाहण्यास हरकत नाहीं व पुढें तिची योग्य जोपासना होऊन अपेक्षित कार्यें घडवून आणल्याशिवाय राहणार नाहीं. परिषदेच्या कामास सुरवात झाल्यावांचून उद्भवणाऱ्या भानगडी व त्या निवारण्याचे उपायहि सुचणार नाहींत. गोव्यांत मोठ्या प्रमाणावर आरंभिलेलीं सार्वजनिक कार्यें यशस्वी होत नसतात हा डाग पुसून टाकून, हिंदु तरुणाच्या राष्ट्रीय कर्तव्याची पारख पाहण्यासाठीं आतुर झालेली परिषद एकटीच काय ती त्यांच्यांत स्वाभिमान जागृत करणारी आहे.

प्रांतिक परिषद भरविण्यापूर्वी स्थानिक प्रयत्न करा ह्मणणाऱ्यांनीं असें पाहिलें पाहिजे कीं, भिन्न ठिकाणीं केलेल्या स्थानिक प्रयत्नाचें ध्येय निरनिराळें असून ऐक्यवर्धक होईलच असें ह्मणणें संभवनीय वाटत नाहीं. व एकाच गावांत स्थापन झालेल्या दोन समान संस्थापैकीं, एकाद्या संस्थेच्या मुळाशीं आवश्यक तितका उदात्त हेतु नसेल तर त्या संस्थांचें कार्य परस्परविरोधक होणें शक्यते बाहेरचें नाहीं. याकरितां स्थानिक प्रयत्नांस उत्तेजन देऊन त्यांत एकात्मता आणूं शकणारी संस्था ह्मटली ह्मणजे प्रांतिक परिषद होय. हेंच दुसऱ्या शब्दानीं सांगावयाचें झाल्यास, प्रांतिक परिषद ह्मणजे उदात्त हेतुमूलक व ऐक्यवर्धक स्थानिक प्रयत्न अस्तित्वांत आणण्यासाठीं झटणारी नमुनेदार संस्था होण्यासारखी आहे, असें ह्मणतां येईल. ह्मणून तिचा उपयोग एकाच गांवांत एका दर्जाच्या दोन संस्था उभारून पक्षभेद वाढविण्याकडे न होतां, गोव्यांतील सगळ्या गांवांस, हिंदुत्वाच्या उच्च भावनेखालीं एकत्र करण्याच्या कामीं तिचा फायदा मिळेल असें एकदां ध्वनित झाल्याबरोबर तिच्या विषयींच्या मत–वैचित्र्यास जागा राहणार नाहीं.

शेवटीं, वरील साधकबाधक प्रमाणाचा विचार करून, परिषद पाहिजे असें सगळ्या पत्रव्यवहार–लेखकांचे मतैक्य असल्यावरून व ती खरोखरच उपयुक्त आहे असें वाटत असल्यावरून तिच्या कामास लवकर सुरवात होणें इष्ट आहे. ह्याकरितां क्षुद्र मतभेद बाजूस ठेऊन 'अखिल हिंदु परिषद' हें नाव यथार्थ असल्याची खात्री सर्वांस पटण्याजोगे प्रयत्न गोमांतकीय हिंदूंकडून होतील अशी आशा प्रदर्शित करून वाचकांची रजा घेतों.

स्फुट विचार

शेतकी पतपेढ्याः— गेल्या दिवसांत कोंसेल्य दु गोव्हेर्नमध्यें चर्चा करण्यांत आलेल्या विषयांत 'शेतकीपतपेढ्या' स्थापन करणें हा एक होय. अज्ञान व गरीब शेतकऱ्यांस शेतीसाठीं सावकारांचें कर्ज घ्यावें लागतें व तें अप्रमाण व्याजामुळें दिवसें दिवस फुगत गेलें ह्मणजे त्या पायीं शेतकऱ्यांच्या साऱ्या उत्पन्नाचा चक्काचूर होऊन त्यांची दैन्यावस्था फार हृदयद्रावक होते, यासाठीं त्यांस सरकारकडून माफक व्याजानें पैसे देण्यांत येऊन त्यांस सावकार कर्जाच्या त्रासापासून मुक्त करावें असा या पतपेढ्या स्थापन करण्याचा स्तुत्य उद्देश आहे. सावकारी अवाढव्य कर्जास गरीब शेतकरी आपल्या अज्ञानामुळें बळी पडत असल्यामुळें ह्या पेढ्यांच्या स्थापनेनें अंशतः तरी त्यांची स्थिति सुधरेल यांत संशय नाहीं. ही योजना लवकर अंमलांत आल्यास खरोखर गरीब शेतकरी सरकारास दुवा देतील व रयत लोकांच्या सांपत्तिक स्थितीस बरीच मदत होईल असें आह्मांस वाटतें.

'शेतकी वसाहती':—नवीन काबिजादींतील बहुतेक भागांतील ओसाड जमिनी लागवडीस आणण्यासाठीं शेतकऱ्यांस तिकडे वसाहती करण्यांस लावण्याविषयींचा दुसराहि विषय सदरहु कोंसेल्यमध्यें निघाला. या वसाहतीसाठीं पूर्वी सरकारनें तीन मुख्य गोष्टींकडे लक्ष्य दिलें पाहिजे. शेतकऱ्यांच्या आरोग्यरक्षणासाठीं मलेरिया सारख्या रोगाचा प्रसार न होण्याकरितां उपाय योजणें शेतीस सहाय होण्यासाठीं ठिकठिकाणी रस्ते बांधणें व त्यांच्या पिकांची नाशाडी न होण्यासाठीं हिंस्र पशूंपासून व चोरधाडी पासून त्यांचा बचाव करणें. ह्या तीन मुख्य गोष्टी साध्य झाल्यास वसाहतवाल्या शेतकऱ्यांस दिलेल्या सवलतींचा उपयोग योग्य प्रकारें होईल हें उघड आहे.

वर्गणीची पोंच

श्री. कृष्ण लक्ष्मण नगर्सेकर,	काणकोण	३ रु.
,, पांडुरंग कृष्ण गायतोंडे,	,,	१ रु.८ आ.
,, शांबा सूर्याजी नगर्सेकर	,,	३ रु.
,, मांगाजी मर्तू नगर्सेकर	,,	३ रु.
,, विश्वनाथ प्र. चोडणेंकर	,,	३ रु.
,, पंढरीनाथ शे. कुडचडकर	,,	३ रु.
,, रघुनाथ गोविंद प्रभू	,,	३ रु.
,, पुंडलीक घ. राजाध्यक्ष,	तळपण	३ रु.
,, वामन हरि पै,	पाटणें	३ रु.
,, कृष्ण गोविंद बाळे,	साडोळशें	३ रु.
,, वासुदेव लक्ष्मण राजाध्यक्ष,	काणकोण	३ रु.
Sr. Francisco A. Rodrigues	Canacona	2 rp. 4 tgs.
Dr. Lourenço Gomes	Canacona	12 tgs.

ANNO V.—NUMERO 27—1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 30 DE SETEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepem

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ३० माहे सप्टेंबर सन १९२० अंक २७ वा

Ainda o tilakismo

Comentarios de acepções variadas originou-os o emprego, de resto, bem intecionado do neologismo do nosso *made-tilakismo*.

Se uns o reputam absolutamente dispensavel para o meio politico em que vivemos, meio diverso daquele em que pelas suas excepcionais qualidades se distinguiu o ora endeusado patriota, do ilustre nome do qual proveiu o sensacional vocabulo, outros acham-no ... *infeliz*.

Como quere que seja, a verdade, porem, è que lançamos a mesma palavra no tablado politico para despertar no pacato povo, essa *eterna criança* que no nosso paiz apodrece numa paz *nirvanica*, refractario ao movimento civico e moralisador que tem deixado em continua e crescente vibração a *alma patriotica* do visinho territorio britanico, como iamos dizendo, para dispertar no nosso povo o sentimento da ... *revolta*.

Sim, senhores. A franquesa e lealdade impelem-nos ao terreno da confissão da verdade e esta consiste, pura e simplismente no que acabamos de dizer: empregamos a palavra *tilakismo* na acepção da *revolta*.

Mas estamos vendo que os leitores republicanos e fieis ao glorioso Portugal estão já prestes a alcunhar-nos de *revolucionarios* e *inimigos abominaveis* da *ditosa Patria tão amada* e solicitar dos poderes competentes o nosso *engalfinhamento*, como bandidos da pior fauna politica pelo atrevimento do *abuso* da liberdade de expressão.

Não se inquietem que a acepção do sentimento da *revolta* que quizemos acordar com o *imprestavel* e *infeliz tilakismo* circunscreve-se *apenas* ao significado de *maravilhoso elixir* contra o afrouxamento, descrito no nosso artigo explicativo sobre o *tilakismo* do antepenultimo numero.

¿Revolta contra a Republica ou contra Portugal a que estamos indissoluvelmente ligados pelas gloriosas tradições?-

Nunca! Fique isto bem assente para que ninguem pense, nem mesmo no sonho, em deturpar a pureza dos nossos intuitos que nunca são capazes de ultrapassar a *orbita* do sistema politico que felizmente nos governa e ao qual temos mostrado, por *actos* e *factos* -e sempre-fieis e dedicados *ab imo pectore*.

JURISPRUDENCIA ADMINISTRATIVA

Ainda mais.

Modernamente a Inglaterra e a França tem adoptado a orientação da vetusta Roma, convidando ás mais elevadas dignidades e aos mais importantes cargos os *homens de leis*, cônscios da influencia proveitosa das luzes scientificas dessas entidades nos aposentos burocraticos.

Alphonse Esquire, Bellot, Duvergier, Fournel, Dupin e outros abalisados scientistas espolinam os milhores encómios aos que se consagram a estudos da jurisprudencia, e a exercitam com a consiencia e correção de uns verdadeiros apostolos, de incondicionais obreiros do Bem!

O passado, o presente e o futuro representam a panoplia daqueles estudos. Pois o jurista estuda o *direito constituido* e procura aplica-lo consoante os ditames da mais genuina hermeneutica; aconselha os poderes públicos para fazerem a sua aplicação exata e perfeita; orienta-os, sobretudo, para a sua emenda, para a sua modificação, para a sua reforma radical, ou para a sua abolição, segundo as circunstancias locais, ou de harmonia com as necessidades dos povos: no que resume o *direito constituendo*,-não arremedando esses queixotescos filosofos que eructam azias hegelinas, nem quejandos rábulas que polvilham a ambula dos perfumes com o vinagrinho que lhe espirita o cérebro.!

Daqui se vê quão vantajosa é a acção do jurisperito na marcha do progresso social e politico da nação. Mereciam, porisso, as atenções dos governantes.

Já hoje ninguem pensa, como D. Pedro I, de Portugal, devaneava, -" em *proscrever os advogados* da sua corte por causarem contendas e demandas " (Vide Mariz, " Dialogos" III, cap. 5°, e Fernão Lopes, " Cronica de D. Pedro I"). Antes, pelo contrario, o sabio José Silvestre Ribeiro, no seu bem elaborado relatorio que precede ao Decr. de 17 de fev. de 1858 (publ. na"Rev. de Dir. Adm." por Preto Pacheco, an. VII, n.° 122, pg. 14), atesta que, em todas as epocas, a classe dos advogados" *foi honrada* com o respeito e consideração dos povos. "

Nós que em tudo imitamos França, cujo codigo civil, de bitola napoleonica, serviu de manancial para a confecção do nosso, e aonde foram beber os milhores elementos evolutivos da sciencia juridica quase todas as nações da Europa e America (Cfr. Bigot -Préamenen, "Expos. de Motifs" tom. IV, pg. 45 e Hauteville, " La Defin. du Droit," cap. IV, pg. 225),-bem podiamos, se não deviamos, seguir os exemplos daquela nação lampejada pelas tochas da mais esmerilhada civilisação no treino da nossa administração pública.

A este proposito, no logar oportuno, havemos de comprovar que se malograram vários preceitos sensatos, consignados na *Carta Organica*, ou antes se adulterou a sua aplicação, mercê duma errónea orientação, ou errada interpretação oficialmente adoptada!

+ × +

A missão do jurista não è menos sublime do que a do jornalista. A sua tarefa laboriosa e disinteressada, é coroada de um exito alourado, que é o apanagio das boas acções. E' sempre doce, è agradavel o cumprimento do dever. E' uma virtude que não ficará dispremiada no dizer de um sabio (Baccio, "Da Consol. da Filosofia ", liv. IV).

O jurisconsulto acompanha a evolução social, esteiando -se na historia que, como entende Cesar Cantu, é a mestra da vida. A sua critica é de maximo proveito em quanto esclarece a certeza *com as luzes da sciencia* (Alves de Souza, " Filosof. Elem. "§38). E o insigne jurisconsulto Silva Ferrão, na sua introducção ao *Dic. Elem. Remis. ao C. C.*, pg. 33, já observava:-" E' preciso detestar o erro" ..."

Há bastos exemplos de obtervações e até de criticas energicas cascadas por parte de jurisperitos sobre os negocios publicos, no intuito de se modificar a orientação pouca acertada, relativamente á aplicação errada das leis que regem um Estado, sem que esse gesto de censura scientifica vá beliscar as suscetibilidades, ou abespinhar os melindres, das entidades empavezadas no cocuruto do Poder.

Não.

Porque, acima de tudo, está o dever, a paz publica, os interesses do Estado, a felicidade geral!

Citaremos, para mera amostra, sómente estes massiços conceitos com os quais o aludido catedratico de Salamanca abre, com seguridade e intrepidez, a ulcera que afistulava o governo do seu paiz, deixando escorrer o putrido esqualor que lhe fermentava adentro...

Pois, logo ao iniciar do prologo das suas *Lic. de Dir. Publico*, lê-se:

" O ultimo governo da Hespanha estava *em contradição* não somente com a opinião geral do mundo civilisado, com a conduta politica de todos os outros governos da Europa, e com o bem da nação hespanhola, digna de milhor sorte, mas com os principios mais palpaveis do *senso comum*......

Assim, ambos -o jornalista e o jurista - palmilham pela mesma senda abrolhosa e aspera, para atingirem o mesmo fim:-a prosperidade social e politica, servindo-se do mesmo porta-voz:-a Imprensa!

Mas, isto demanda *estudo* aturado.

ज्यांस पगार भरपूर सोडाच, पण भूक निवारणापुर्ते सुद्धां खाण्यांस वेळेवर मिळत नाहीं अशा सरकारी खात्यांतील–विशेषेंकरून टेलिग्राफ–पोस्ताल व आदमिनिस्त्रासांव दे मात यांतील प्रातिकांत व ग्वार्द फ्लोरेस्ताल प्रभृतीनीं मात्र फ्रान्सच्या मिलेरंड प्रधानानें फ्रान्सच्या पार्लमेन्टांत ह्मटलेल्याचा अनुवाद करून आमच्या येथील दियारियु दे नोइत पत्रानें सुचविल्या प्रमाणें,–थोडें खावें व थोडा खर्च करावा; पण पगाराच्या वाढीच्या मागणीची गोष्ट काढूं नये! सदर मिलेरंडचा उपदेश या बापड्या गरीब नोकरांस केला तर कदाचित् चालेल व शोभेल; कारण ते पूर्वीपासून थोडें खाऊन व खर्चून आलेले; त्यांस वरिष्टां प्रमाणें मोठें पोट व मोठें कुटुंब नाहीं. बाकी ज्यांस भरपूर पगार असून, जे चैनींत दिवस घालवितात, त्यांस तो पगार थोडा होऊन, आणखी आपल्या पगारांत वाढ (aumento) मागतात व देतात. अशांस मिलेरंडचा उपदेश व दियारिय दे नोइतची सूचना लागू नाहीं; व त्यांच्याकडे कोणी ढुंकूनसुद्धा पहात नाहीं?

सि. मिनेज ब्रागांस ह्मणतात, त्याप्रमाणें गरजे प्रमाणं कोन्सिलनें निर्माण केलेल्या दरमहा १५ रु- प्रमाणें वर्षाचे १५० रुपये पगार ठरविलेल्या नोकरांच्या जागा प्रधान पास करित नाहींत, तर महिन्याच्याकाठीं १५० रुपये असलेल्या आवदीतोरींतील नोकरांच्या जागा, कोन्सिलची संमती नसतां निर्माण व पास [aprovado] करण्यांत येतात! ह्मणजे रबराच्या लवचिकपणा प्रमाणें [Elasticidade] आमची सनद असल्यानें ती पाहिजे तेव्हां रबराप्रमाणें थोर होते व नको तेव्हां लहान होते. खरें आहे.

वेळेवर पगार नसलेल्यांनीं न खातां पितां मा-बाप सरकारची सिर्व्हीस [कामें] करावी व वेळवार तो मिळणाऱ्यांनीं खाऊन पिऊन हुरश करून, त्यांच्या कडून पाहिजे तशी-सरकारी [किंवा खासगी सुद्धा] सिर्व्हीस करून घ्यावी!

भरपूर पगार नसणें व तोहि वेळेवर न मिळणें, पण दिवसभर कामकाज करणें, अशा नोकरांनीं चोरून मारून खाऊं नये – उपाशीं रहावें किंवा झाडपाला खावा. व कदाचित् चोरून खाल्यास दंडास पात्र व्हावें आणि तेंच चोरकृत्य पोळीवर खमंग तूप ओढणाऱ्यांनीं केल्यास, ती चोरी नसून, गुन्हा माफ!

पण आमच्यांत तरी जिवनकलहामुळें, महात्मागांधीच्या असहकारिता तत्वाचा परिणाम होतो आहे कोठें?

तितकी आमच्यांत प्रतिकार शक्ति (for ça de resistencia] अजून उत्पन्न झाली नाहीं! आणि ह्मणूनच वरील स्थिति भोगणें प्राप्त!

जागेवरून काढिलेला [exonerado] गोरा वरिष्ट अंमलदार, जागेवरून उठतच नाहीं; पण जागेवर असलेला नेटीव [काळा] अंमलदार कदाचित् न काढितां, जागेवरून बळेंच उठविण्यांत[suspenso]येतो.

या वरून आमची स्थिती बरी नाहीं आह्मी दिवसें दिवस अधोगतीप्रत चाललों आहों. "बुडत्याचा पाय खोलांत" ह्मणतात, त्याप्रमाणें आमची शोचनीय अवस्था आहे. त्यांतून आह्मी केव्हां वर येऊं तें एक ईश्वरच जाणे.

यस. एच्.

भारत

गुरुवार भाद्रपद व. ३ या. १८४२

असहकारिता !

पारतंत्र्यांत रुतलेल्या हिंदुस्थानास आपली स्थिति सुधारून स्वतंत्रतेच्या उच्च व शुद्ध वातावरणांत अप्रतिहत विहरण्यास महात्मा गांधी सारख्या मांत्रिकांनी 'असहकारिते'चा तेजस्वी मंत्र सतत जपण्याविषयीं उपदेशिलें आहें. या मंत्रसामर्थ्यानें मृत्युपंथास लागलेल्या पुष्कळ राष्ट्रांस आराम पडून तीं आज सौख्यामृताचे घुटके घेत आनंदानें दिवस घालवीत आहेत हें त्यानीं सप्रमाण सिद्ध करून दाखविलें आहे. ह्या मंत्राची उपयुक्तता सर्वस्थळीं व सर्वकाळीं खास्खीच असून ज्या ज्या दुसाध्य रोगांवर त्याचा उपयोग करण्यांत येईल ते ते रोग हटकून हटतील हें त्रिकालाबाधित सत्य आतां तर सर्व विश्रुत झालेंच आहे.

इंग्रजी हिंदुस्थानांतील आमच्या देशबंधूंनी वरील मंत्राचा अवलंब आपली राजकीय स्थिति सुधारण्याकडे केला आहे. सुदैवानें आमच्या या गोमांतकांतील पोर्तुगीज नागरिकांची राजकीय परिस्थिति फार चांगली आहे असा बहुतेकांचा ग्रह झाला असल्यानें आमच्या सामाजिक व्यथांवर या रामबाण औषधाची योजना केल्यास त्या पीडांचा समूळ नायनाट होऊन व अशानें आमच्या समाजास जोम व प्रफुल्लता येऊन तो ताजातवाना व कर्तव्यदक्ष होईल आणि आपलें योग्य स्थान पटकावण्यास सहज शक्य होईल.

आमच्या समाजास रुग्णावस्थेंत लोळवणारे हे कोणते रोग आहेत असें पाहूं गेल्यास आळस, सुरापान व जुगार इ० दुर्व्यसनें होत हें कोणासहि कळून चुकलेंच असेल. या अपमानकारक व सांपत्तिक व शारीरिक ऱ्हासांस कारणीभूत दुर्गुणांवर जर 'असहकारीतेच्या' तत्वाचा अवलंब करूं तर उद्योग तत्परता व इतर सद्गुण यांचा विजय होऊन आमचा समाज सौख्य सागरांत या बाबतींत तरी चिरकाल निमग्न राहील ह्यांत संशय नाहीं. हा असहकारितेचा मंत्र, सर्वांस सुसाध्य आहे. त्यासाठीं पैशाअडक्याची बिलकूल गरज नाहीं. मात्र दृढनिश्चय ह्या एकाच 'पंचाक्षरी' शब्दाचा आश्रय धरिला पाहिजे. या शब्दाचा महिमा तुकोबारायासारख्या साधुपुरुषानीं आपल्या प्रेमपूर्ण व रसाळ वाणीनें 'निश्चयाचें बळ! तुकां ह्मणे तेंचि फळ' असा वर्णिला आहे या साठीं, आमच्या गोमांतकस्थ बंधूंनीं उपरोक्त बाबतींत 'असहकारितेचा' स्वीकार करून आपणास धन्य ह्मणवून घेण्याचें पुण्य संपादावें कशी त्यांस आमची प्रेमाची विनंति आहे.

--आमचे प्रांतबंधु श्री. भालचंद्र का० शिरवैकर व शंकर रा. नाडकर्णी हे उच्च प्रतीचें शिक्षण संपादण्यासाठीं पोर्तुगालास रवाना झाल्याचें वर्तमान कळविण्यास आनंद वाटतो. उभयतांचा प्रवास सुखकर होऊन त्यांस शिक्षणात यश प्राप्ति होवो असें इच्छितों.

स्फुट विचार

मराठी भाषाः— मराठीसंबंधीं लोकमत आह्मीं आजपर्यंत अनेकदां आमच्या वाचकांस व सरकारास सादर करण्याची संधि दवडलेली नाहीं. त्यावरून त्याचा कल कोणत्या दिशेकडे वाहत आहे, हें जास्त विशद करून सांगण्याची आवश्यकता नाहीं-तरीहि पण निर्भेळ मराठी शाळांच्या जरूरी विषयीं अजून कोणाचें मन साशंक असल्यास त्यानें ह्यापर्शेच्या हिंदूंकडून गव्हर्नरसाहेबांस पाठवण्यांत गेलेल्या 'मराठी' ठरावाचें मनन करावें अशी आमची आग्रहाची सूचना आहे.

तो ठराव हाः-- "ही बारदेश प्रांतीय हिंदुसभा असा ठराव पुढें आणते कीं, गोव्यांत पोर्तुगेज सत्ता स्थापित होऊन आज चारशेंवर वर्षें झालीं. आणि गोव्यांच्या प्रजेंत हिंदूंची संख्या अर्ध्याहून अधिक असून त्यांची मातृभाषा मराठी आहे. पण सरकारानें या चार शतकांच्या दीर्घ अवधींत देखील त्यांच्या मातृभाषा शिक्षणाची सोय मुळींच केली नाहीं, हें प्रजावत्सल सरकाराला योग्य नव्हे. आमची जन्मभाषा जरी कोंकणी ह्मणण्यांत येते तरी लेखनवाचनाची व आमच्या पूर्वजांच्या संस्कृतीची भाषा मराठी आहे. एवढ्या महाराष्ट्राचीं भाषा ह्मणजे सामान्य नाहीं; आज हिंदुस्थानच्या देशीभाषांत बंगाली वगळली तर मराठीची बरोबरी करणारी दुसरी भाषा नाहीं. मराठीच वाङ्मय भांडार प्रचंड असून त्यांतील आर्यसंस्कृतीस सोडून जोंपर्यंत आह्मीं अलग राहिलों नाहीं व राहण्याची आमची इच्छाहि नाहीं तोंपर्यंत मराठी भाषेच्याचद्वारें आह्मीं इतर भाषांचें शिक्षण संपादणें हितकर आहे.आमच्या राजभाषेंत आह्मांला प्राविण्य मिळविलें पाहिजे तर ज्यावेळीं मराठी भाषेच्या द्वारें आह्मांला पोर्तुगेज शिक्षण उपलब्ध होईल त्याचवेळीं आमची पोर्तुगेज भाषेंत प्रगति होऊन आह्मीं गोव्यांतील हिंदुजनता पुढें पाऊल टांकूं. कोंकणी भाषा ही मुळीं भाषाच नव्हे. इला लिपी व व्याकरण नहीं. साऱ्या कोंकणपट्टींत हिच्या निरनिराळ्या तऱ्हा व वेगवेगळे प्रकार दृष्टोत्पत्तीस येतात. खुद्द गोव्यांतच हिचे प्रकार व शब्द वेगवेगळे आहेत. बारदेश आणि सासष्टी प्रांत ह्यांत कितीं तरी फरक, इतकेंच नव्हे तर आह्मीं हिंदूलोक कोंकणींत बोलूं लागलों तर आमच्या ख्रिश्चन बंधूंस समजत नाहीं.व ख्रिश्चन प्रोफेसर कोकणींतून पोर्तुगेज भाषेचा अर्थ आमच्या मुलांस समजावूं लागले तर त्यांस तो समजतसुद्धां नाहीं, असा प्रकार नेहमी दृष्टोत्पत्तीस येतो. मातृभाषेंतून इतर भाषांचें शिक्षण जसें दोषक होतें तसें तें अन्य भाषेंतून कितीहीं चांगल्यां तऱ्हेनें दिलें तरी फायदेशीर होत नाहीं, याचें प्रत्यंतर इकडून इंग्रजीहिंदुस्थानांत गेलेल्या आमच्या हिंदुबांधवांचेंच होय. सुप्रसिद्ध डॉ. भाऊदाजी डॉ. अनंत चंद्रोबा न्यायमूर्ती तेलंग हे गोमंतकस्थच नव्हें काय ? हा अनुभव इंग्रजी हिंदुस्थानांत प्रजा व सरकार या उभयतांसही पूर्णपणें पटलेला आहे. तेथील उनिवेर्सिदादींत देखील उच्च शिक्षण देशीभाषांतून दिलें जातें. तसेंच आतां सुधारलेल्या काउन्सिलांत सुद्धां देशी भाषांचा प्रवेश होणार. तेव्हां आमच्या परम न्यायी व दयाळू सरकारापाशीं या सभेच्या द्वारें आह्मां हिंदुप्रजाजनाची नम्रतापूर्वक अशी विनंति आहे कीं, ह्या आपल्या अर्ध्या अधिक हिंदुप्रजेच्या अत्यंत आवश्यक उन्नतीच्या मार्गास प्रोत्साहन देऊन मराठी प्राथमिक शिक्षणाच्या प्रसाराचें सरकारानें श्रेय घ्यावें.'

घि गोवा हिंदु आसोसिएशनः— मुंबईंत स्थापन झालेल्या या वजनदार व नामांकित संस्थेनेंहि जवळ जवळ वरील प्रकारचाच ठराव पास करून, मराठीविषयींचें आपलें अनुकूल मत आमच्या सरकारासमोर मांडण्याचें स्वदेशहितवर्धक कर्तव्य योग्य रीतीनें पार पाडल्याचें कळविण्यास आह्मांस फार आनंद व अभिमान वाटतो. मराठी, व मराठी न येणाऱ्या लोकांच्या मताधिकाराची गळचेपी या दोन्हीं महत्वाच्या विषयांसंबंधानें घि गोवा हिंदु असोसिएशननेंगोवा सरकारला पाठविलेल्या इंग्रजी ठरावांचें मराठी भाषांतर येत्या अंकांत देणार आहों. त्यांवरून उपरिनिर्दिष्ट संस्थेचें स्वदेशावरील अप्रतिम प्रेम वाचकांस दिसून येईलच.

सरकारी निर्णयः— पण सरकारनें स्थानिक पार्लमेंटच्या अनुमोदनानें पुढें दर्शविल्याप्रमाणें मराठी शिक्षणाचा प्रश्न सोडविण्याचा प्रयत्न केला आहेः-- पेडणें, सांखळी, फोंडें, सत्तरी, सांगें, केंपें व काणकोण किंवा नवीन काबिजादींतील कोणत्याहि तालुक्यांत जेथें हिंदु लोकवस्तीचें प्रमाण जास्त असेल तेथें सरकारी मराठी शाळा स्थापण्यांत येऊन त्यांत सात इयंतापर्यंत शिक्षण असावें. पैकीं पहिल्या चार इयता निवळ मराठीच्याच असून शेवटच्या तीन पोर्तुगीज व मराठी अशा मिश्र शिक्षणाच्या असाव्या. प्रत्येक शाळेला एक शिक्षक असून, मुलांची संख्या ५० वर गेल्यास त्याला एक मदतगार नेमण्यात येईल.प्रस्तुत शाळांचा शिक्षक केवळ येथील नोर्मालचा कोर्स व लिसेव सेंत्रालांतील मराठी परीक्षेचा दाखला असलेल्यानांच होतां येऊन ज्या शाळेंत विसांहून कमी मुलें आढळून येतील ती बंद केली जाईल. या शाळांसंबंधीं निराळी घटना होणार असून तिचा अम्मल इतर खासगी शाळांवरहि चालणार आहे ! मराठीस दिलेला हा आश्रय कमी ह्मणूनच कीं काय नकळे नोर्माल स्कूल व कोमेर्सियाल इंस्तितुतच्या शाळांतील मुलांस पाठशाळेंतील प्रोफेसरांकडून मराठी शिक्षण दिलें जाईल, असें ठरविलें आहे! काय, आहे कीं नाहीं 'मजा'.?

वर्तमानसार

— मुंबई येथें गेल्या २६ तारखेस आमचे संपादक श्री. हेगडे देसाई यांचें 'संघशक्ति' या विषयावर व्याख्यान झालें.

—मडकई, फोंडें येथील श्री सरस्वती वाचनमंदिरांत श्री. अनंत जि. कामत यांच्या अध्यक्षते खालीं जंगी सभा भरून तींत प्रो. भणें श्री. नारायण बा. कामत, भिकू य. कामत, वामन व्यं. कामत, रा. ल. नेत्रेंकर इत्यादि गृहस्थांचीं हिंद परिषदेच्या आवश्यकते संबंधानें अत्यंत जोरदार भाषणें झालीं असें तेथील एकभारतमित्र कळवितात.

भारत डिफेन्सफंड

श्री. विश्वकुमार	५ रु.
बाबलू व्यं. पडियार, शिरवडें	१ रु.
देऊ नाईक, ,,	८ आ.
जयवंत प्र. सरदेसाई, कुंभारजुवें	१ रु.

Ano V.—Numero 28 —1920 | Quepem, Quinta-feira 7 de Outubro

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT
SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. | केपें-गुरुवार, तारीख ७ माहे अक्टोबर सन १९२० | अंक २८ वा.

Em pratos limpos...

O sr. Menezes Bragança, ilustre director do *Debate*, no seu lindo artigo *Em boa paz* declarando-se contra tudo quanto n'esta nossa piquenina terra represente um factor de disassociação a dispersar e fragmentar este agregado social diz que não é *sem pena* que vê o movimento que na classe hindù, desde ha pouco, se está esboçando, porque, opina ele, esse movimento tem todos os visos de tender á formação de um grupo á parte, como que a quererem separar-se ainda mais da fracção cristã.

O sr. Menezes Bragança ocupa um logar de invulgar destaque entre os jornalistas e homens publicos d'esta nossa pequenina terra. E' um dos poucos que sabem escrever com correcção, com graça e com elegancia a formosa lingua de Camões. A sua cultura solida e selecta, o seu profundo conhecimento dos negócios publicos, o seu criterio desempoeirado, as suas vistas largas e o seu patriotismo impõe-no ao respeito e a consideração de todos. N'uma palavra, o director do *Debate* è uma das poucas notabilidades da nossa terra.

O artigo a que nos referimos é indubitavelmente magistral, como o são todos os que a sua brilhante pena produz. A epigrafe é dôce e sugestiva e as sensatas considerações que borda são dignas de serem meditadas pelo elemento ilustrado e pensante do paiz. Nessas linhas escritas sem duvida, com a milhor das intenções, retrata-se nitida a sua alma de verdadeiro patriota que anela a harmonia, a concordia, a confraternisação intima de todas as classes que constituem o povo indò-portuguez para que do esforço conjugado de todos advenha para esta nossa terra um futuro largo e risonho.

Simplismente, o movimento da classe hindu tendente a se separar da fracção cristã e que arrancou á pena do ilustre director do *Debate* aquele excelente artigo não pertence ao gremio das cousas riaes.

¿Qual è esse movimento da classe hindu que tende a cavar abismo entre ela e a comunidade cristã e que porisso vē com pena?

A classe hindu, oprimida e vexada, desprezada e vilipendiada durante seculos do regime monarquico jazeu n'um vesanico letargo, n'uma estagnação nirvanica, sofrendo com resignação, com santa paciencia os ultrajes á sua religião as ofensas dos seus direitos e os insultos á sua dignidade.

Caiu a Monarquia com o peso de seus erros, abusos e imoralidades e sobre os seus escombros se erigiu o sumptuoso edificio daRepublica.Onovo regime trouxe a igualdade politica e civil de cidadãos sem distincção de classes e credo. Cessaram as odïosas distinções que se faziam entre cristãos e hindus,baseadas principalmente na diferença de religiões. E os hindus viram com intima satisfação dissipar de vez para sempre as negras nuvens de que se achava toldado o seu orisonte politico e social.

Assim, pois, com o feliz advento do novo regime removeram-se as peias que d'antes entravavam o avanço dos hindus e então eles iniciaram com intusiasmo e ardor o movimento conducente á regeneração politica e social, estabelecendo escolas e colegios, bibliotecas e gabinetes de leitura,fundando jornais e institutos, promovendo conferencias e sessões literarias e interessando-se pelos negocios publicos.

Esse movimento vai-se generalisando paulatinamente e tornando-se cada vez mais intenso. Mercê desse movimento, a classe hindu vai sofrendo uma notavel transformação dos seus *leaders* e orientadores, acalentam a sólida esperança de que não tardará muito que ela logre ocupar o logar a que tem jùs na politica do paiz para de mãos dadas com a comunidade cristã promover o progresso da sua terra natal.

E' esse o moviemnto que o sr. Menezes Bragança vê com pena?

Patriota ardente, esse movimento só lhe deve merecer simpatia e apoio como o tem merecido a muitos dos nossos irmãos cristãos que o saudam com sincero intusiasmo porque n'ele veem os simptomas do ressurgimento d'esta nossa entranhada terra.

E não podemos admitir que o ilustre director do *Debate* n'aquele seu artigo se tenha referido a esse movimento porque vai para vinte anos que este se iniciou e o sr. Menezes Bragança è só agora que soltou o seu grito de alarme, aconselhando os hindus a mudarem do rumo errado (?!) e frisando a instante necessidade da confraternisação das duas comunidades: cristã e hindu.

Qual è, então, o movimento que desde há pouco se está esboçando na classe hindu e em que o sr. Menezes Bragança lobrigou tendencias separatistas?

Ainda não há muito, a classe hindu agitou-se por causa do ensino marata. Circulou por todos os cantos e recantos da provincia a noticia de que no projecto da reorganisação do ensino publico elaborado pelo sr. Governador Geral e prestes a ser discutido no Conselho do Governo não continha providencias tendentes á solução satisfatoria do problema do ensino marata. Dolorosamente supreendida por essa noticia, a classe hindu reuniu-se em comicios e dirigiu mensagens telegraficas e repaesentações ao ilustre Chefe da Provincia solicitando a merecida protecção oficial á lingua marata.

Teria sido mobil do artigo *Em boa paz* essa agitação da classe hindu?

Quer-nos parecer que não. Esse movimento foi absolutamente inofensivo. Não è ele tendente a prejudicar os interesses da classe cristã, antes pelo contrario. Os hindus não podem de forma alguma abandonar a lingua marata, a sua lingua materna. Tanto o instincto natural como o conjuncto de circunstancias poderosas demandam a difusão do ensino marata no seio da classe hindu.

E os hindus constituindo 50% da população da India Portuguèza, julgou-se no direito de reclamar do Governo o fomento d'essa lingua e esperam confiadamente que o nobre Chefe da Provincia e o Exmo. Conselho do Governo saberão resolver o assumpto consoante as necessidades do povo hindu e os recursos financeiros do Estado.

Vamos adiante.

Fez, ha pouco, giro da imprensa do paiz a noticia de que a classe hindu projectava a fundação d'um Congresso ou Conferencia.

Teria esta noticia levado ao espirito do sr. Menezes Bragança a convicção ou pelo menos a suspeita de que os hindus pretendiam separar-se policicamente de seus irmãos cristãos?

Efetivamente os hindus pensam hoje na fudação d'uma Conferencia privativa da sua classe.

Quem estas linhas escreve è um dos que tem assumido a iniciativa d'esse movimento. Mas diga-se, em homenagem à verdade, que a projetada Conferencia tem por fim o levantamento do nivel intelectual e moral e o progredimento social da classe. Essa conferencia visa a conglobar em um foco as energias despersas dos diferentes elementos de que a classe hindu se compõe, encaminhando-as para o bem do Paiz. Há um grande numero de assumptos e problemas complexos que afectam os inseresses tão só da classe hindu e que não podendo ser ventilados no Congresso Provincial requerem impreterivelmente a inauguração d'uma conferencia privativa da classe. Há diversos males de que se enferma a classe hindu e a Conferencia pretende levar-lhes re-

भारत

गुरुवार भाद्रपद व. १० मी. १८४२

हिंदु--खिस्ती--ऐक्य

गोमांतकस्थ हिंदु, खिस्ती लोकांपासून दूर राहतात व राजकारण किंवा सामाजिक सुधारणा यांच्या होऊं शकणाऱ्या व्यवस्थित प्रगतीस आपल्या धर्मजन्य असहकारितेमुळें अडथळा करितात अशा बद्दलचें रडगाणें गाऊन आपलें सगळें काय तें हिंदूंच्या कारणानें अडून राहिलें आहे असें सांगण्यांस त्यांस धन्यता वाटत होती. येथपर्यंत त्यांच्या दृष्टीनें सर्व कांहीं ठीक चालत होतें. इतक्यांत कालांतराबरोबर सहजासहजीं राज्यव्यवस्थेंत फेरफार होऊन रिपब्लिकन स्वातंत्र्य अवतीर्ण झाल्यावेळीं, एकजुटीनें व परस्पर सहायानें खिस्ती लोकांबरोबर राजकीय क्षेत्रांत हिंदु पुढें सरण्याचीं चिन्हें दिसूं लागलीं न लागलीं तोंच ख्रिस्ती लोकांच्या पोटांत असूयेच्या ज्वाळा भडकून वेळीं अवेळीं तिची दाहकता त्यांच्या तोंडांतून निघत असल्याचें प्रत्यहीं दिसतेंच आहे. वास्तविक वरील दोन प्रकारच्या वागणुका हिंदूंशीं ठेवण्यांत खिस्ती लोकांचा मतलब कोणता आहे हें कोणीतरी सांगेलच; तथापि त्यांत खरा तथ्यांश किती आहे हें पाहूं.

अगोदरपासून हिंदु समाजापासून खिस्ती वेगळे करण्याच्या कामीं इंकिजिसावांत दिसून आलेली भीषण क्रूरता व नंतर निराळा झालेल्या समाजानें उचललेल्या अंतर्बाह्य चालीरीति हीं स्वयंसिद्ध कारणेंच दोनहि समाजांची तोंडें दोन दिशांस वळविण्यांस पुरेशीं झालीं. व हिंदुसमाजाचें तोंड पूर्वेकडे अखिल भारताकडे वळलें व खिस्ती जनतेचें तोंड पश्चिमेकडे अर्थात युरोपियन आचारविचारांकडे वळलें. तोंडें परस्पर विरुद्ध दिशांस गेल्यानंतर एकाची पाठ दुसऱ्याच्या पाठीकडे वळून छत्तीसांचा आंकडा तयार झाला. अशा स्थितींत सामाजिक सुधारणा करण्यांस प्रत्येक समाजास कोणी आडकाठी केली असें वाटत नाहीं. व राजकीय बाबतींत तर खिस्ती लोकांचा बराच फायदा झाला. खुद्द मोनार्कींत देखील हिंदु व हिंदुधर्म यांवर इतकी करडी नजर होती कीं, त्यांचें प्रत्यक्ष नांव न उच्चारतां "जेंतियु" व "जेतिलीस्मु" (हलके लोक व हलका धर्म) या नावांनीं त्यांस संबोधित असून इकडे गोव्यांत सुद्धां हिंदूंचा धार्मिक बाबतींत अपमान करण्याची संधि दवडली जात नसे. पोर्तुगीज शाळांचे शिक्षक होण्यास हिंदु नालायक होत अशी हिंदुत्वाची हेटाळणी होत असतानां केवळ धाडस करून बाशारेल होण्यासाठीं पोर्तुगालास जाण्याचा कोणी हिंदु तरुण हिय्या करिता तर त्यास लायक अशी जागा मिळती काय? ह्या प्रश्नाचें उत्तर नकारार्थी दिल्यास अस्तंगत मोनार्कींतील प्रखर खिस्ती लोकांवर टपका दिल्यासारखें होईल. पण तें ऐतिहासिक सत्य आहे. धर्मासारख्या परपीडारहित गोष्टींत प्रोफेसर न होण्यासंबंधीं जर एवढा कटाक्ष तर बाशारेल होऊन योग्य ती जागा पटकावल्यास प्रत्यक्ष पोर्तुगीज न्यायदेवतेचा अपमान होऊन राजकीय वातावरण विषारी झाल्याचें सिद्ध करण्यास फारसा अवकाश लागणार नव्हता. ह्यावरून, धर्मावर जास्त भिस्त ठेवल्यामुळें हिंदुसमाज मागें पडला असें खिस्ती लोकांचें ह्मणणें साफ खोटें असून रिपब्लिक स्थापने पासूनच हिंदुत्वावरील दडपण गेल्यामुळें हिंदूंच्या कर्तबगारीस तरतरी येऊन त्यांचें पाऊल बहुतेक बाबतींत ख्रिस्ती लोकांशीं समांतर पडत आहे. व खिस्ती लोकांची गोव्यांत उन्नति करण्यांस खिस्ती धर्मच कारणीभूत झाला असें सिद्ध करणाऱ्या लोकांनीं असें पाहिलें पाहिजे कीं जीं कार्यें ख्रिस्ती धर्म चारशें वर्षांत करूं शकला तींच कार्यें करण्यास दडपणांतून मुक्त झालेलें हिंदुत्व दहा वर्षांच्या आंत सिद्ध झालें हेंच कायतें आमच्या धर्माचें रहस्य.

हिंदूंची प्रगति ह्मणजे खिस्ती लोकांच्या आचार विचारांचे अनुकरण असें समजून कोणी एकादा खिस्ती सुख मानील तर असें समजण्यापर्यंत त्यानें आपल्या कल्पनेची धांव नेऊं नये. पाश्चात्यांचें जें अनुकरण करावयाचें तें हिंदु संस्कृति कायम ठेऊनच केलें पाहिजे ह्याची पूर्ण जाणीव हिंदूंस आहे. स्वदेशाची प्रीति पार नष्ट करणारी सयाह्यांतर सुधारणा अंगीकृत केलेल्या खिस्ती समाजाचें स्वरूप डोळ्यांपुढें असे तोंपर्यंत हिंदुत्वांत किती महत्व आहे हें आह्मांस कधींच विसरतां येणार नाहीं. धर्माच्या मूलतत्वांस बाधा न आणितील अशीं बाह्य देखाव्यापुरतीं व देशकालास इष्ट असणारीं उपांगें स्वीकारून मूळ संस्कृति कायम ठेवण्यातच हिंदुत्वाची खरी थोरवी आहे. तीं चिन्हें खिस्ती समाजाचें अनुकरण करण्याचीं नसून बाह्य पेहेरावांतच सुधारणा आहे असें समजणाऱ्यांस, ह्याहि गोष्टींत हिंदु मागें नाहींत असें दाखविण्या पलीकडे पाश्चात्य आचारांशीं आह्मांस कांहींच कर्तव्य नाहीं. ह्मणजे एकंदरींत 'हिंदुधर्माच्या-जुन्या व प्रगतिस्तंभक चाली सोडल्यामुळें हिंदु सुधारले' असें आमचें अभिनंदन करण्यांत ख्रिस्ती धन्यता मानितील, तर "वाहवा! हिंदुत्व कायम ठेऊन प्रगतिपर पेहराव चढविलेले हिंदु धन्य आहेत" असें ह्मणवून घेण्यांत हिंदूनीं धन्यता मानिली पाहिजे.

थोड्या शब्दांत सांगावयाचें ह्मणजे धार्मिक गोष्टींत हिंदूंचा खिस्ती लोकांत मिलाफ होणें शक्य नव्हतें व आजहि शक्य नाहीं. त्यांपासून झालेल्या छत्तीसांच्या आंकड्याऐवजीं त्रेसष्टांचा आंकडा होण्यांस हिंदु-खिस्ती लोकांनीं परस्पर सहानुभूति बाळगून गोव्यांचें हित केलें पाहिजे. न पेक्षां ३६ काय कीं ६३ काय शेवटीं "o vos fóra nada" हें ठरलेलंच आहे.

नित्रासांव]फोंडा; दत्तू झाबळू शेणवीं बोरकर [कोमुनिदादींचे आमानुयेंस] फोंडा; कल्याण गणेश तळवडकर [आदमिनित्रासांवांतील आमानुयेंस] फोंडा; रा. भिकोबा प्रभू शिक्रे [आदमिनित्रासांवांतील कामदार]; रघुवीर जगन्नाथ हेदे, शिरोडें; सदाशिव शेणवीं केसरे (जंगल कचेरींतील कामदार)फोंडा; ह. प. सखाराम नारायण करंडे, कळ्ळें; रामकृष्ण नरहर वझे, (गवई) बांदिवडें; श्रीधर केशव कामत, कुंडई; रामचंद्र पांडुरंग शेणवींकुंकळीयेंकर, कुंकळीयें;.

(चालू)

वर्गणी पाठवा

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील व येथील ज्या वर्गणीदारांनीं अजून वर्गणी चुकती केली नसेल, त्यांनीं ती पाठविण्याची कृपा करावी.

स्फुट विचार

कर वाढविले!:— करवाढीविरुद्ध उपस्थित झालेल्या योग्य तक्रारींला काडीचेंहि महत्व न देतां अगडबंब व भपकेबाज सुधारणांच्या नावांखालीं आमच्या स्थानिक पार्लमेंटकडून गोमांतकीय जनतेच्या हलक्या डोक्यावर नवीन करांचें जड ओझें लादण्याचें शतकृत्य करण्यांत आलें आहे! नवीन कर न वाढवितां, केवळ अनावश्यक कामीं खर्च करण्यांत येणाऱ्या भक्कम रकमांस आळा घालण्याचें कर वाढविणाऱ्यानीं धैर्य दाखविलें असतें तर सुधारणांच्या सुंदर व प्रेक्षणीय विमानांनीं आपला अनुपमेय पल्ला आस्थे आस्थे गांठला असता; पण तसें करून दांडग्या नोकरशाहीच्या लांडग्या रोषास तोंड देण्याची धमक उपरोक्त पार्लमेंटच्या अंगीं नसल्यानें, त्यानें करवाढीचा सोपा व निरुपद्रवी मार्गच स्वीकारून नोकरशाहीकडून वाहवा व लोकशाहीकडून शाप मिळविण्यांत कांहींच कसूर केली नाहीं!

फंडांचा सुकाळ:— बुद्धिमान सरकारच्या सुपिक डोक्यांत प्रसवलेल्या अपूर्व सुधारणांस मूर्त स्वरूप आणण्यासाठीं नानाविध तऱ्हेच्या करानीं भरून काढण्याचे फंड उभारण्यांत आले आहेत. पैकीं शिक्षण फंडाच्या उत्पन्नांत खालील नवीन करांचा समावेश होतो:—

१ प्रत्येक गोव्यांतील इसमाला गोव्या बाहेरून परत गोव्यांत येतानां प्रत्येकदां सहा आणे कर द्यावा लागेल.

२ गोव्या बाहेर जातांना तीन आणे.

३ विदेशी प्रत्येक ग्यालन दारूला—मग ती कोणत्याहि जातीची असो—आठ आणे.

४ प्रत्येक ग्यालन स्वदेशी दारूला एक रुपया आठ आणे.

५ सेरवेझच्या (बीर) प्रत्येक ग्यालनला चार आणे सहा पै.

६ चिरुट किंवा सिगरेटच्या प्रत्येक शेराला एक रुपया.

७ तंबाकू [चूर्ण किंवा पाकळ्या] व तपकिरीच्या प्रत्येक शेराला एक रुपया कर द्यावा लागेल-

अंक एक व दोनच्या कलमांत लादण्यांत आलेल्या करांचें खरें कारण आह्माला समजत नाहीं! पण इतक्यांत हें फंडगुंडांचें बडें बंड थंड पडत. संपत—नाहीं!

सुधारणोत्तेजक फंड:— या फंडांत खालील कराचा अंतर्भाव केला आहे:—

१	खासगी मोटार	२४ रु.
२	भाड्याच्या मोटारची प्रत्येक जागा	४ रु.
३	कमींत कमी उत्पन्न	२४ रु.
४	खासगी घोड्यांची गाडी	१२ रु.
५	भाड्याच्या घोड्यांची गाडी	८ रु.
६	,, बैलाची अगर रेड्यांची गाडी	६ रु.
७	ओझें वाहण्याची प्रत्येक बैलांचीं, रेड्यांची अगर घोड्यांची गाडी	४॥ रु.
८	प्रत्येक ५ होडीवाल्या लोकांची होडी	२ रु.
९	पांच होडीवाल्यापेक्षां कमी लोकांची प्रत्येक होडी	१ रु.
१०	प्रत्येक मोटार सायकल	९ रु.
११	दोन इसमांची प्रत्येक मोटार सायकल	१२ रु.
१२	प्रत्येक बायसिकल	१ रु. ८ आणे
१३	प्रत्येक घोडा किंवा खेचर	१ रु.
१४	प्रत्येक हत्ती	२४ रु.
१५	प्रत्येक पहिल्या दर्जाचें घर	१ रु. ८आ.
१६	दुसऱ्या दर्जाचें	१ रु.
१७	तिसऱ्या दर्जाचें	१ रु.

येणें प्रमाणें या सुधारणोत्तेजक फंडाच्या उत्पन्नाच्या बाबी आहेत. या व इतर करांबरोबर टक्कर मारण्यास महागाईनें त्रस्त झालेली गोमांतकीय गरीब व औद्योगिक अवनतीमुळें इतस्ततः भटकणारी जनता शक्य आहे कीं काय हे थोड्यांत दिसून येणार आहे. ह्मणून सरकारविरुद्ध बोटें मोडून करांसंबंधीं निषेध व्यक्त करण्याची कामगिरी, 'समूळ तळपट' च्या भविष्य काळावरच लोटलेली बरी, असें आह्मास वाटतें! दुसरें, आमचें सुखी राज्य प्रजासत्ताक असल्यानें प्रजेनें कितीहि मोठ्यानें करांविरुद्ध आरडाओरड केली तरी तिचा उपयोग होणार नाहीं! तेव्हां आमच्या पराक्रमी सरकारला भविष्यकाल तरी शहाणपणा शिकवो, इतकेंच इच्छून वरील करांच्या डरानें येथेंच तात्पुर्ता विराम पावतों.

वर्तमानसार

—काणकोणच्या रस्त्यावर मोटारखालीं सांपडून एक गाडीवाला मरण पावला!

—सरकारी आगबोटींवरील कामदारानीं आपल्या पगारवाढीसाठीं संप पुकारला होता. ही संपाची सांथ कोठपर्यंत प्रसृत पावेल हें समजत नाही!

—प्राथमिक शिक्षणांच्या सरकारी प्रोफेसरांस या पुढें १४०रु. दरमहा पगार होईल, अशा अर्थाची पोर्तुगालहून बातमी आली आहे.

—रिपब्लिकच्या ११ व्या वाढदिवसानिमित्त गोव्यांत ठिकठिकाणीं मोठा आनंदोत्सव करण्यांत आला. पेडणें तालुक्यांत तर या उत्सवास अपूर्व स्वरूप आलें होतें.

— दिवयेथील वादळानें अनाथ बनलेल्या लोकांस मदत पुरविण्यासाठीं म्हापसें येथें नाटकाचे दोन प्रयोग करण्यांत येऊन त्यांचें उत्पन्न सदरील लोकांस रवाना करण्यांत आलें. पणजींतहि या स्तुत्य हेतूनें एक नाटक प्रयोग करण्यांत आला होता.

—येथील मुनिसिपालटीनें ४ आण्यांचा वेटबिगारचा कर ८ आणे केला आहे. या वाढीचा सदुपयोग होवो असें इच्छितों.

—हिंदुस्थानांत असहकारितेची चळवळ जोरानें चालू असून हिंदुमुसलमानांची एकी दिवसेंदिवस जास्त दृढ होत चालली आहे. आणि गोव्यांत...?

—रा. वि. पु. कुर्चडकर हे गोमांतकांतील हिंदु गृहस्थ स्वखुषीनें आपली सांपत्तिक स्थिति सुधरण्यासाठीं आफ्रिकेस रवाना झाले. स्वखुषीनें आफ्रिकेंत जाणारे हे दुसरे हिंदु तरुण होत.

—गोमांतकांतील पिकांची स्थिति यंदा समाधानकारक आहे, असें कळतें.

—मुंबईंतील पोस्टमनांचा संप अजून चालूच आहे!

भारत डिफेन्सफंड

श्री. गोविंद सखाराम पाणदीकर मडगांव १रु.
,, प्रो. गिरी गणेश पै काकोडे कुंकळ्ळी २रु.
,, राणू विष्णुदास केणी रेबोल ,, १रु.
,, त्रिविक्रम विष्णु पै वैद्य ,, १रु.

ANO V.—NUMERO 29—1920 · 109 Pangim QUEPEM, QUINTA-FEIRA 14 DE OUTUBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १४ माहे अक्टोबर सन १९२० अंक २९ वा.

Ainda o marata

Em resposta ao meu modesto artigo publicado no *Bharat* de 16 do mez passado "Sobre o marata" surge ao meu encontro o sr. Dr. Bragança Pereira, no *Heraldo* n°. 3625, atribuindo-me conceitos que aliás não constam do referido meu escrito.

Diz o talentoso escritor que neguei que a lingua oficial do reino de Bijapur, em 1535, fosse o marati.

Não sr. Não neguei tal cousa, o que, de resto, se depreende do dito meu artigo, por quanto se fosse essa a minha opinião não me custaria fazer uma afirmação categorica como a fiz com respeito aos reinantes antigos, como Mauria, Cadamba e outros, em vez de servir-me de hipoteses, de que usei para combater em principio o seguinte asserto:-

"Que da *união matrimonial* de Abdul Khan, fundador do reino de Bijapnr *proveiu* ser marati a lingua oficial desse reino, conclusão do artigo que veiu publicado no *Oriente Portuguez*, concebido nos seguintes termos:-

."O turco Abdul Khan fundador do reino de Bijapur casou com uma marata, e cerca de 1535, o marati passou a ser a lingua oficial do reino"

Isto, segundo o meu fraco modo de pensar, entendi reduzi-lo a termos claros para evitar a ambiguidade e fixar o ponto de partida da minha critica.

Se, porem, o Dr. assegura que foi mal traduzido o sentido que presidiu ás suas expressões, não terei duvida alguma em retirar-me a critica, quanto a esta parte.

Mas fosse qual fosse a lingua oficial do reinante de Bijapur, fosse qual fosse o motivo porque ela tivesse sido adoptada, não é este o ponto principal da questão que temos a resolver: é se, efetivamente, o dominante muçulmano de Bijapur introduziu nas comunidades das Novas Conquistas o marati como diz o sr. Dr. cujas palavras tentuais, ...*Dai o emprego do marati na escrituração das comunidades das Novas Conquistas*, seguidas ao asserto já referido tem sido o dogma dos proconcanistas.

Para demonstrar a inanidade desta ilação descrevi a forma da escrituração nos documentos oficiais, seguida pelo Governo inglez e que è feita na lingua peculiar de cada distrïto, por a administração deste Governo ser vasada, em geral, nos móldes da dos reinos que o precederam; e para maior realce puz em relevo a organisação autonoma em tempos antigos das nossas comunidades.

E, por isso, porque o Estado não tinha interferencia nos seus negocios cheguei á conclusão de que era sem fundamento que a escrituração marata nas comunidades das Novas Conquistas tivesse sido introduzida pelo dominante de Bijapur.

Que diz a isso o meu ilustre contendor ?

E' o seguinte.

"¿ Não tinha o Estado muçulmano de Bijapur interferencia nos negocios das comunidades? De acordo. Tambem o Estado de Vijaianagar não a devia ter ¿ como é que é o canari, lingua de Vijaianagar se introduziu nas comunidades de Salcete e Bardez ?"

Ex nihilo nihil !

Suposto, mesmo, que o dominante de Vijaianagar, em desacato á constituição autonoma das nossas vetustas comunidades tivesse interferido nos seus negocios, introduzindo nelas a sua lingua carece todavia de fundamento que o Estado muçulmano lhe seguisse as pisadas.

E se este obtou pela mesma orientação que do Estado de Vijianagar, ¿como se explica entao que ele não tenha pensado sm introduzir, ao principio, o arabe isto ë antes da sua lingua oficial ser o marati, nas comunidades das Velhas e Novrs Conquistas, durante a sua dominação ?

Há mais.

O argumento que Sua Exa apresenta do emprego do alfabeto *canari* nas comunidades, ainda que fosse do uso desta lingua nos nossos habitos não colhe o fim que visa.

Poderia disto servir-se para a prova da antiguidade da lingua e alfabeto do *canari* sobre o marati.

O uso do alfabeto e lingua canari data dos tempos antiquissimo, não nos foi imposto por ninguem nem se deve ao dominante algum.

E' anterior ao seculo IX isto ë anterior ao tempo de o marati ter a sua forma difinida, o alfabeto proprio. Tal circunstancia não só existira em Goa mas tambem no *coração* de Maharastra, paiz tido como do puro marata, nas regiões do sul do Godavary e do norte, que foi berço do 1° poeta marata Dnianesvor.

No Jaina Mata de Kolhapur existem colecções valiosas dos manuscritos de Digambar Jaina, escritor em lingua Sanscrita e magdhi mas com carateres alfabeticos do *canari*, o que tudo se acha provado pelo professor Pathak n'um dos seus belos estudos, publicado em prefacio em inglez, ao poema canari *Kavirajamarga*.

Não só isso; tambem das inscrições publicadas pelo Mr. Fleet e Dr. Burgess se infere que ainda nas cortes de Rastra kuta, cuja origem marata está comprovada pelos dados positivos, estava em voga o canari.

E, portanto, se o uso do alfabeto e, ainda, da lingua canari em tempos velhos entrou nos nossos habitos, por necessidade, foi-se ele banindo pelo mesmo fenomeno social, á medida que o marati foi ganhando foros da lingua.

Os carateres Deunagaricos são da origem moderna.

Tanto a constituição da lingua marata como o alfabeto que se utilisa para a sua escrituração são ainda dos tempos recentes, muito posteriores á lingua e alfabeto canari, sendo provavelmente certo que a substituição do canari, que era do uso em quase todo o territorio de Maharastra pelo marata se fez nos habitos dos hindus goanos e por tanto nas comunidades das Novas Conquistas pelas mesmas razões e na mesma ordem social, que presidiram em outras partes de Maharastra para se operar a mesma substituição, não passando consequentemente de mera lenda o supor-se que tanto o canari como o marati foram-nos impostos pelos dominantes.

Cita o sr. Dr. linguistas que consideram o concani como lingua autonoma. ¿ Mas sabe que ha tambem outros como Cust, Beames etc. de reconhecido merito como os primeiros, e que não lhe terão passado desapercebidos que consideram o concani como dialecto do maráti, (÷) havendo outros que o identificam com ele? E enquanto reina uma controversia nas autoridades de tamanha envergadura, ¿ que nos impede que serena e desapaixonadamente formemos o conceito que se confirma pelo que deixei consignado no meu anterior artigo, quer pelas tradições que se mantem na classe hindu de o marati ser a sua lingua materna e como tal a veiu estudando e cultivando, quer por posição geografica de nossa Goa que constitui a parte de Maharastra como as provincias de Berar, Gates Kandes etc. cujas linguas são consideradas como outros tantos dialectos da lingua marata, quer finalmente pelas provas positivas de a nossa Goa não ter sido extranha á evolução linguistica que se operou pela substituição do canari pelo marati, como acima se disse, movida como que por uma mola, o que não faria se não tivesse a consciencia e amor pela sua propria lingua, porquanto a difusão do ensino marata não era naqueles tempos da necessidade como hoje o ē pelas relações comerciaes e convivio que temos com os habitantes da visinha India, e ainda, da ordem filologica que consiste em termos grande numero do vocabulario actualmente usado em Goa na primitiva forma de marati que encontramos no seu poema primordial o *Dnianesvory*?

(÷) *Vide tambem a Historia da literatura marata por Zoxi p. 71 [obra em marata].*

हालहवाल प्रसिद्ध झाली असते असा कागद; ह्यास इंग्रजींत "न्युझपेपर किंवा "ग्याझिट' अथवा "गाझेट" असें ह्मणतात. वास्तविक अर्थ 'समाचार' ह्मणजे बातम्या देणारें पत्र, ज्यास आरबी भाषेंत 'अखबार' ('खबर बातमी) अशी संज्ञा आहे, तेव्हां वृत्तपत्राची सर्व मदार जिकडच्या तिकडच्या बातम्यांवर आहे. स्थूल मानानें पाहिलें असतां त्यांत राजकीय, समाजिक शास्त्रीय, धार्मिक, व्यावहारिक,व्यापारोत्तेजक इत्यादि विषयांची चर्चा झालेली असावी, तथापि ह्या सर्वांच्या जोडीस उपयुक्त वर्तमानसाराचें सदर जास्त प्रमाणानें सजविलें जाणें रास्त आहे. एक वर्तमान पत्र नजरे खालून गेलें कीं पांच पंचवीस पत्रांतील सारांश ध्यानांत आला. एतदर्थ मराठी व फिरंगी निवडक पत्रांतील घोषवारा प्रत्येकखेपेस दिल्यावांचून निर्वाह नाहीं. एवढें खरें कीं लहान तोंडीं मोठा घांस चालणार नाहीं असें असलें तरी 'ओंवाळावे तुजवरि मोठेही ग्रंथ बालबोधारे॥ ह्या केरळकोकिळांच्या अभिप्रायाची स्मृति झाली ह्मणजे 'तुझें आहे तुज पासीं। परी जागा चुकलासी॥, हें चटकन ध्यानांत येतें.

एवढ्यानेंच भागलें असें नाहीं. साल अखेर एक पुस्तक बांधतां येईल अशा बेतानें प्रत्येक भाषेंत पत्राचाथोड थोडा भाग एखाद्या जुन्या किंवा नव्या मनोरंजक पुस्तकांतील, कायदेशीर रीतीनें, उतारे घेऊन व्यापिला गेल्यास हा भाग प्रयोजनातील तिखट–मिठाचे जागीं असण्यांचा संभव दिसतो. पत्रव्यवहारांचें धोरण योग्य दिशेनें–ह्मणजे शिष्टाचारास परान्मुख न होतां–असेल तर त्यांस केराची टोपली न दाखवितां किंवा गुलदुस्तांत न ठेवितां सवडीप्रमाणें अवश्य स्थळ दिलें जावें यद्यपि ते लेख खुद्द संपादकाविरुद्ध अगर त्याच्या मताहून भिन्न विचारांचे असले तथापि फिकीर नाहीं, कांकीं, त्यांवर रोखठोक स्वताःचा अभिप्राय देऊन चक्क प्रकाश पाडण्यांस संपादक मुखत्यार आहे. ह्यांतच सर्व निःपक्षपातार्चे धोरण अवगुंठित होऊन राहिलें असतें.

वर्तमान पत्रकाराच्या शिरावरची जबाबदारी जबरदस्त आहे. Quem cala con sentemृगधवृत्ति दिसली कीं पसंतीं मिळाली असें नव्हे. ह्यासाठीं लेख चांगले तोलून लिहिले ह्मणजे त्यांची वाहवा होते. तेंच लेखांचें धोरण भलत्याच मार्गाकडे वळलेलें दिसूं लागल्यास वाचक नाकें मुरडतील. प्रत्येक मनुष्य चुकीस पात्र आहे व हीं माझीं मतेंहि कदाचित् बालिश ठरतील, तरी पण आमची दिशा चुकली आहे असें ह्मटलें असतां अक्षम्य गुन्हां ठरेलसें वाटत नाहीं.

सारस्वत

वर्तमानसार

—पोर्तुगालच्या पार्लमेंटनें इकडील पाद्रीमंडळाचा खर्च आपल्या तिजोरीवर घेण्याचें नाकारल्यामुळें, इकडील कोंसेल्य दु गोव्हेर्ननें गोव्यांच्या तिजोरींतून तो खर्च भागविण्या करितां सरकारी ३५ हजार रु. कर्ज उभारण्याचें ठरविलें आहे!

—इकडील सैन्यांतील काहीं शिपाई लोकांस त्यांच्या चांगल्या वर्तनावरून बक्षिसें देण्यांत आलीं आहेत.

–मुंबईचे गव्हरनर साहेब लाईड जार्ज हे शिकारी साठीं आज क्यासर लॅाक येथें आपल्या परिवारासह येणार असल्याचें समजतें.

भारत

गुरुवार आश्वीन शु॥ २ या १८४२

सोन्याचे बोल !....

आमच्या स्थानिक पार्लमेंटच्या मागील एका बैठकींत लठ्ठ नोकरशाहीच्या भक्कम पगारांचें प्रमाण कमी करण्याचा अत्यंत महत्वाचा प्रश्न निघाला. कोणतेहि नवीन कर बसविण्यापूर्वीं वरील कृत्यापासून होणारा फायदा दृष्टीसमोर ठेवणें अत्यावश्यक असल्यानें, उपरोक्त पार्लमेंटच्या कांहीं लोकपक्षीय कोन्सलरानीं,सरकारी तिजोरीचें रक्त शोषून तिला निःसत्व बनविणाऱ्या अगडबंब व अवाढव्य पगारांचे प्रमाण तिच्या सांपत्तिक शक्तीला रुचेल व पचेल, अशा स्थितीवर प्रथमतः आणण्याची जरुरी गवर्नरसाहेबांस भासविली. वास्तविक पहातां जनतेनें निवडलेल्या मेंबरांचें हें ह्मणणें अगदीं बरोबर होतें. काळा–गोरा, नेटिव–युरोपियन अशा तऱ्हेच्या क्षुद्र अतएक त्याज्य भेदास त्यानीं आपल्या ह्मणण्यांत बिलकूल थारा न देतां, केवळ मोठ्या पगारांनीं छोट्या तिजोरीस पडणारी तूट नष्ट होऊन बसविण्यांत येणाऱ्या नवीन करांपासून जनतेस होतांहो-इतों कमी कष्ट पडावे, ह्या एकाच पवित्र हेतूनें उपरिनिर्दिष्ट मत त्यांकडून सप्रमाण मांडलें गेलें होतें.

परंतु शांत व समतावादी प्रांताधिपतींस लोकपक्षीय मेंबरांचा वरील युक्तिवाद पसंत पडला नाहीं. इतकेंच नव्हे; उलट त्यामुळें त्यांचा चित्तक्षोभ होऊन, साहेब मजकुरांच्या रिपब्लिकन तोंडातून खालील अर्थाचीं मुक्ताफळें निघालीं:—

"जर तुह्मांला पगार कमी करायाचा असेल तर तो तुमच्या लोकांचा करा. पाहिजे असल्यास त्यांचा पगार जितका कमी ठरवावासा वाटतो तितका कमी ठरवा अगर त्यांनीं राष्ट्रकार्यार्थ मोफत झटावें, अशी खास व्यवस्था करा. माझ्याकडून त्याला ना नाहीं. पण युरोपियन लोकांच्या पगारांत मात्र कसलीहि ढवळाढवळ करणें मला बिलकूल मान्य नाहीं. कांकीं, त्यांची येथें कशी स्थिति असते हें मला पूर्ण अवगत असल्यानें, गोऱ्या नोकरशाहीचा पगार कमी होणें कोणत्याहि दृष्टीनें इष्ट नाहीं."...

समतावादी व राष्ट्रभक्त (!) गव्हर्नराचे हे सोन्याचे बोल प्रत्येकानें हृत्पटलावर खोदून ठेवण्यालायक असल्यामुळें ते आह्मीं येथें दिले आहेत. त्यांपासून वाचकांस पुष्कळ बोधामृत चाखण्यास मिळणार असून क्षुल्लक स्वार्थावर गदा येतांच दिखाऊ तत्वांची उघडपणें कशी होळी होते ह्याचेंहि ढळढळीत व ताजें उदाहरण त्यांस अनुभवावयास सांपडेल!

पण गव्हर्नर साहेबांच्या ह्मणण्याप्रमाणें त्यांच्या भक्कम पगारखाऊ गोऱ्या बांधवांची स्थिति जर खरोखर अत्यंत निकृष्ट व हलाखीची आहे, तर त्यानां डॉ जाइम मोराइस स्वदेशाचा राजमार्ग सुधरण्याचा सरळ उपदेश कां करीत नाहींत? त्यांच्या अस्तित्वामुळें गोवा सरकारच्या तिजोरीस तोटा होत आहे. अशा स्थितींत जर राष्ट्रासाठीं आपल्या लठ्ठ पगारांचें प्रमाण आमच्या सांपत्तिक शक्तीच्या आवाक्यांत आणण्यांस कबूल नाहींत, तर असल्या स्वार्थी नोकरशाहीकडून देशाचें हित तरी कसचें होणार?

बाकी, कित्येक गोरे अमलदार येथें येऊन गब्रू बनलेले पुष्कळांनीं पाहिले असल्यामुळें साहेबमजकुरांच्या वरील बोलांत सत्यापेक्षां सोनेंच जास्त भरलेलें आहे, असेंच जनता ह्मणेल.

कसेंहि असो; गोष्ट खरी कीं, गव्हर्नरसाहेबांच्या हातून पगारांचें प्रमाण कमी तर झालें नाहींच. उलट करांचें प्रमाण मात्र बेसुमार वाढलें, हें गेल्या अंकावरून वाचकांस कळलेंच असल्यानें हे **सोन्याचे बोल** येथेंच आटोपते घेतों.

स्फुट विचार

शेतकी सुधारणाः– गोमांतकांतील शेतीस चलन देण्याच्या स्तुत्य हेतूनें गोवा सरकारनें पुण्याचे प्रसिद्ध शेतकीशास्त्रज्ञ रावबहादूर केळकर यांची आमच्या शेतकी खात्यांत ब्रिटिश अधिकाऱ्यांच्या संमतीनें नेमणूक केली आहे. रा. केळकर हे शेतकी व्यवहारांत अत्यंत कुशल असल्यामुळें सरकार व जनता या उभयतांचाहि शेतकी सुधारणेविषयींचा इष्ट हेतु सिद्ध पावण्यास ज्यास्त कालावधि लागणार नाहीं, अशी आह्मांस उमेद आहे. उशीरां कां होइनां गोमांतकीय शेतकीखात्यांत त्याच्या स्थापनेपासून दिसून येणारा निरुपयोगीपणा नष्ट होण्या प्रीत्यर्थ अभिनंदनीय प्रयत्न करण्याचा उपक्रम केल्याबद्दल आह्मी सरकारचें शेतकऱ्यांतर्फे आभार मानितों.

श्रीसरस्वती सेवक मंडळः ––मडगांवच्या या लोकप्रिय मंडळाकडून चौथा श्रीसरस्वत्युत्सव व श्रीदामोदरवाचन-मंदिराचा तृतीय वाढदिवस समारंभ साजरे करण्यांत येणार असून सालाबादप्रमाणें व्याख्यानें, प्रवचनें वगैरे होणार असल्याचें दुसरीकडे प्रसिद्ध केलेल्या संस्थेच्या सेक्रेटरीच्या जाहीर विनंतीवरून वाचकांस समजलेंच असेल. यंदा उत्सवांस श्री. वैद्य व देशपांडे यां सारख्या विद्वान व बहुश्रुत वक्त्यांचीं व्याख्यानें होणार असल्यनें, गोमांतकीय जनतेनें त्यांचा फायदा घेणें अत्यंत शहाणपणाचें आहे, हें उघड आहे. सार्वजनिक हिताविषयींची मंडळांत वसत असलेली अभिनंदनिय कळकळ दिवसेंदिवस वर्द्धिगत होत असल्याचें पाहून, आह्मांस फार आनंद वाटत आहे, हें निराळें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं.

साभार स्वीकार

प्रागतिकः—[साप्ताहिक] हें राष्ट्रीय पक्षाचें जोमदार पत्र जळगांव, पूर्वखानदेश येथें रा.वामन भिमराव काळकर यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असून प्रचलित राजकीय विषयांवर त्यांत उपयुक्त माहितीनें भरलेले लेख येत असतात. वा. व. ट. हां. सह ३रु.

शिक्षकमित्र[मासिक]:— हें मासिक सोलापूर येथें रा. गणेश विठ्ठल काटकर यांच्या चालकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. विषय शिक्षणोत्तेजक असून, उपयुक्त माहितीनें ओतप्रत भरलेले असतात.

भंडारी-विजय [मासिक]:— भंडारी ज्ञातीस वाहून घेतलेल्या या मासिकांत भंडाऱ्यांस अत्यंत योग्य असेच विषय प्रतिपादले जातात. सं. रा. दामोदर गणेश परकर,भंडारी विजय कचेरी, मुंबई वा. व. ट. सह १॥रु.

पूर्णानंद[मासिक]:—रा. टी. वायू पाटील हे या मासिकाचे संपादक असून त्यतील विषय वाचनीय असतात. प्रकाशनः–ः बेळगांव. वा. व. १२आणे.

समाज-सेवकः—[मासिक] विशेषतः कामकरी वर्गाची उन्नति साधण्यासाठीं या पुस्तकाचा जन्म आहे.सर चंदावरकर सारख्या वजनदार लोकांचे लेख त्यांत प्रसिद्ध होत असतात इतकें सांगितलें ह्मणजे समाज सेवकाचा दर्जा किती उच्च आहे, हें निराळें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. प्रकाशनः मुंबई.

भारत–लक्ष्मी(मासिक):— औद्योगिक उन्नतीस सहाय्यभूत होणारें हें प्रौढ मासिक मुंबई येथें रा. गणेश बळवंत मोडक, बी. ए. यांच्या देखरेखीखाल प्रसिद्ध होत असतें. व्यापारी लोकांनीं या मासिकास अवश्य स्थळ द्यावें. अशी आमची त्यांस शिफारस आहे.

सुबोधमाला (माला):— मराठा शिक्षण–परिषदेनें मान्य केलेली ही माला मराठ्या लोकांस फारच उपयुक्त आहे. संपादक रा. बळवंत भास्करराव देशमूख, अमरावती.

या शिवाय केसरी, संदेश चित्रमयजगत, ज्ञानप्रकाश वगैरे नियतकालिकें भारतास पूर्वीपासून मोठ्या प्रेमानें भेट देत असतात.

श्रीसरस्वती सेवक मंडळ

येत्या विजया दशमीपासून तीन दिवसपर्यंत ता. २२।२३।२४ अक्टोबर रोजीं वरील मंडळाकडून मडगांव येथें "श्री दामोदर विद्याभुवनांत" चौथा श्रीसरस्वत्युत्सव आणि श्रीदामोदर वाचन मंदिराचा तृतीय वाढदिवस समारंभ साजरा करण्यांत येणार असून त्या प्रसंगी कल्याणचे रा. रा रा. ब. चिंतामणराव विनायक वैद्य एम, ए. एल. एलबी- आणि बेळगांवचे रा. रा. गंगाधर राव देशपांडे बी. ए. एल. एलबी. वकील हे येणार असून त्यांचीं निवडक विषयांवर व्याख्यानें प्रवचनें वगैरे होणार आहेत. करितां उत्सवसमारंभास सर्व प्रांतबंधूनीं स्वागतार्थ हजर राहून तो साळंकृत करण्याची मेहेरबानी करावी.

यंदां "गोमांतकांतील तरुण पिढीचें कर्तव्य" आणि "जुटीचा प्रभाव" असे स्वतंत्र विषय गोव्यांतील होतकरू तरूणांकडून चर्चा होण्यासाठीं मंडळानें निवडले आहेत. त्याचा सर्वानीं फायदा घ्यावा अशी नम्र विनंति आहे.

आ. न.

सेक्रेटरी श्रीसरस्वती सेवक मंडळ
मडगांव गोवा

—पोर्तूगालांत 'अमोनार्कीय या पत्राचे संपादक दो. हिपोलित यास पोर्तुगीझ रिपब्लीक विरुद्ध क्रांतिकारक लेख प्रसिद्ध केल्याच्यां आरोपावरून ३ महिन्याच्या कैदीची शिक्षा झाली.

ANNO V.—NUMERO 30—1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 21 DE OUTUBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २१ माहे अक्टोबर सन १९२० अंक ३० वा.

Em pratos limpos ...

Tilak e Tilakismo

Morreu o grande Tilak, o eminente apostolo do *swarajia* indiano, o denodado paladino da causa publica e o mundo assistiu com espanto e admiração ás apoteoses grandiloquas com que os tresentos milhões de indios de todas as classes, crédos e condições sociais, imersos n'uma pungentissima dôr, mas rendidos de admiração e respeito e impulsionados pelos sentimentos de gratidão glorificaram a memoria do que em vida foi o seu sempre idolatrado caudilho.

A inquietação e a aflicção que se apoderaram dos animos dos indios durante os dias da doença de Lokmania, a dôr que invadiu os seus corações ao circular com a velocidade de um raio a triste nova do seu passamento, a anciedade com que se acorreram a Bombaim milhares e milhares de pessoas de diversos pontos do paiz para lhe prestar as suas derradeiras homenagens, a devoção civica que se revelou nas multiplas formas porque os indios manifestaram o seu luto, e a espontaneidade e o ardor que assignalam hoje os movimentos iniciados em todos os cantos e recantos da vasta peninsula industanica e tendentes a perpetuar a memoria do Grande Morto,—tudo isto, repetimos, não encontra paralelo nos anaes da historia moderna da India.

A india, desde que passou ao dominio inglez produziu muitos estadistas e politicos, historiadores arquiologicos, economistas e financeiros, prosadores e poetas, reformadores sociaes e religiosos, homens de letras e de sciencias, jornalistas e oradores. A India foi berço de muitos patriotas aferrados e caudilhos populares que trabalharam pelo engrandecimento da sua patria e regeneração do povo indiano, ilustrando os seus nomes e honrando a sua terra no extrangeiro.

Mas é certo, é incontroverso que nenhum d'eles foi tão amado e idolatrado, festejado e glorificado pelas massas populares como o foi o Grande Tilak. Nenhum d'eles conseguiu dominar tao admiravelmente os corações dos milhões de indios e exercer n'eles um grande ascendente como Lokmania.

Nenhum d'eles foi bafejado da aura popular como o foi Tilak e nenhum deles alcançou as singularissimas honras e apoteoses posthumas que o povo indiano dedicou ao seu *Rei sem corôa*.

¿Em que consistiu o segredo d'uma tão rara e assombrósa popularidade? Um simples accidente da caprichosa fortuna teria guindado Tilak á altissima posição que ocupou no meio politico e social da India? Um mero acaso teria concorrido para que Tilak conquistasse supremacia nos corações dos povos indianos?

Seria indubitavelmente uma rematada estupidez pretendel-o, uma cerrada cegueira avançal-o.

E' que não sofre duvida que Tilak pertence á pleiade dos grandes homens de genio que só de seculos em seculos surgem no proscenio mundano e que resumem o caracter da colectividade ou raça a que pertencem e lhe definem a individualidade etnica.

E' que Tilak foi o mais conspicuo representante da privilegiada mentalidade indo-ariana dos tempos modernos, o autentico representante da civilisação oriental, a scintese admiravel e perfeita dos predicados que caracterisam e dos factores que condicionam a nacionalidade indiana em embrião.

Tilak creou, desenvolveu e perpetuou o sentimento de nacionalidade e o espirito publico na India. Foi ele o filósofo e o apostolo d'uma religião - a Religião da Patria. Professou ele essa religião com fé, ardor e devoção como nenhum dos patriotas passados e presentes.

Houve muitos patriotas como Ranadé, Telanga, Gokhalé e Mehtá, Chiplunkar e Agarkar, Lal Mohan Ghose e Romesh Chundra Dutt e outros e há ao presente muitos como Gandhi e Patel, Lajapat Rai e Bipin Chondra Pal, Shastri e Banarge, Dás e Jiná, Khapardé e Baptista e outros. Mas nenhum d'eles se identificou tão intimamente com a alma popular como Tilak. Em nenhum d'eles as faculdades emotivas, especulativas e ativas atingiram esse elevado grau de perfeição que se admirou em Tilak. Nenhum deles amou e serviu a sua terra natal como Tilak.

Não somos nós que o dizemos, pois são os seus ferrenhos adversarios politicos que agora que a Morte o prostrou, abrindo um vácuo impossivel de se preencher que lhe fazem justiça, proclamando alto e bom som essa grande verdade.

Para os povos indianos Tilak foi um tipo mais perfeito da raça indo-ariana e ao mesmo tempo teve a consagração de Heroe e Martir.

O aureolado nome de Lokmania Tilak ficará inscrito em letras de oiro nos annaes da Historia da India e a sua memoria será venerada pela posteridade, atravez dos seculos.

\+ + +

A infausta nova do decesso de Tilak produziu funda consternação no seio da classe hindu d'esta provincia e todas as camadas sociais dessa classe manifestaram o seu pesar pelo triste evento.

Foram os sentimentos de admiração, respeito e gratidão que originaram essas manifestações espontaneas E' que comquanto Tilak tivesse vivido e exercido a sua acção numa terra que se move n'uma orbita politica diferente, era todavia, natural que os hindus goezes habituados a admirar o descomunal talento, a fenomenal actividade e o carater impoluto de quem foi seu irmão em creanças religiosas e afim em usos e costumes e em tradições historicas, nutrissem por ele uma irresistivel simpatia.

Era natural que os hindus goezes considerassem Tilak, como uma lidima gloria da sua classe.

Mas há mais. De há vinte anos que a classe hindu desta provincia vai despertando do vesanico letargo em que antes jazia, tendo iniciado o movimento conducente á sua regeneração. Varios são os factores que contribuiram para esse despertar consciente dos hindus, mas não há duvida que entre eles ocupa um lugar de evidencia a propaganda de ideas e principios encetada na outra India pelo grande Tilak e veiculada para este nosso pequenino meio por Kessary e outros jornais, revistas, livros e diversas produções literarias. Em Tilak mais do que em nenhum outro caudilho indiano admiraram os hindus goezes a culminação de virtudes civicas e morais. A Tilak mais do que a ninguem deve a classe hindu d'esta provincia a criação do espirito publico no seu seio e a Tilak mais do que a ninguem está ela grata.

Não admira, portanto, que os hindus goezes tivessem expressado duma forma inequivoca o seu profundo pesar pela morte de Lokmania Tilak.

Realisaram-se comicios, fecharam-se as lojas e os estabelecimentos do ensino particular, fizeram-se panigiricos e em prosa e verso foi lamentada a grande perda. E então o *Bharat* referindo-se a estas manifestações da dor acentuou que não bastava que os hindus se limitasem a carpir amargamente a morte de Tilak, aconselhando que a milhor maneira de se saldar a divida da honra para com o Grande Morto consistia em cada um desenvolver fortalecer no seu ser o *Tilakismo*.

Diz o sr. Menezes Bragança no seu artigo *"Em boa paz"*, o seguinte:

"Ainda há pucos dias, vimos um dos jornais hindus a proposito da morte do Tilak compendiar as aspirações da sua classe n'uma palavra nova que ele cunhou para o nosso vocabulario politico—o *tilakismo*"

Ponhamos porem, as coisas nos seus devidos logares.

A paternidade da palavra—

पैकीं मराठीच वर्तमानपत्रें वेळेवर पोंचत नाहींत व कधीं कधीं गहाळ होतात, याचें कारण काय असावें? केसरीच्या ५।६ प्रति-इकडे ५।६ गृहस्थानां येतात; पण त्यां पैकीं कोणाची वेळेवर मिळत नाहीं तर कोणाची मिळतच नाहीं. त्याच प्रमाणें 'स्वराज्या'च्या दोन प्रतींपैकीं माझी प्रत तर वेळेवर मिळत नाहीं व या खेपेला मिळालीच नाहीं! पण 'मराठ्याची' मात्र गोष्ट निराळी.ती भाषा दांताला (चोरणाऱ्यांच्या) न लागणारी असल्यामुळें ते अंक बरोबर मिळतात, असेंच ह्मणावें लागतें.

मासिक पुस्तकांची तर गोष्टच नको. कारण नवयुग, मनोरंजन, चित्रमयजगत् सारख्या मासिक पुस्तकांच्या बारा अंकांपैकीं ५।६ हि अंक मिळत नाहींत; पण विविध-ज्ञानविस्ताराचे १२ हि अंक वेळेवर मिळतात! यावरून लोकांच्या अभिरुचीचा प्रश्न बरोबर सुटतो. बातम्या, गोष्टी पाहिजे आहेत पण शास्त्रीय विषय नकोत.

या 'सभ्य' लोकांच्या सभ्य चोरी मुळें प्रकाशकाचें व ग्राहकांचेंहि नुकसान होतें ह्मणून हे चोर पुढें चोऱ्या बंद करतील तर बरें होईल. अथवा त्यांचा पत्ता कोणी तरी लावून दिल्यास त्यांच्या मेंदूच्या पोटगीची व्यवस्था करूं.

[अडफडें] एक क्ष

एक सूचना

सर्व बाजूंनीं अवनतीच्या पंकांत रुतलेल्या आह्मां हिंदूंचा उद्धार होण्यास जर कोणता उपाय असेल तर अशिक्षित हिंदु-समाज खडबडून जागा होईल अशा तऱ्हेचा सुशिक्षित तरुणांनी जारीनें संघटित प्रयत्न करणें. ह्मणजे आपण व आपल्या इतर व्यवसायबंधूंनीं ज्याबद्दल इतके दिवसांत आपापल्या मान्य पत्रांतून चर्चा केली ती प्रतिनिधिक स्वरूपाची हिंदूंची वेगळी परिषद स्थापन करणें आहे. व ती जितकी लवकर स्थापन करतां येईल तितकें चांगलें असें माझें मत आहे. स्पष्टवक्त्याच्या मता प्रमाणें अनुकूल परिस्थितीची वाट पहात बसूं तर जी आज चारशें अधिक वर्षें वाट पहात असतां लाभली नाहीं ती इष्ट परिस्थिति यापुढें तसेच आह्मीं गुडघ्यांत मान घालून बसलों असतां अमुक इतक्या वर्षांत येणार या विषयीं ज्ञापक काय आहे ? माझें प्रामाणिक मत असें आहे कीं, इष्ट किंवा अनिष्ट परिस्थिति निर्माण करणें आमच्याच हातीं आहे. कांहींहि प्रयत्न न करितां दैववादी किंवा आशावादी बनणें हें आळशी माणसांचें आंगचोरपणा करण्याचें एक साधन आहे. करितां होऊं घातलेल्या परिषदेच्या मंदिराची मुहूर्तमेढ किंवा कोनशिला लवकर बसविण्यांत यावी अशी माझी आग्रहाची सूचना आहे. व त्या कामीं यथाशक्ति कायावाचामनें करून शक्य तो भाग घेण्यास मी तयार आहें.

दत्तात्रेय तुकाराम पणशीकर

वर्गणी पाठवा

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील व येथील ज्या वर्गणीदारानीं अजून वर्गणीची फेड केली नसेल त्यानीं 'भारता'ची चालू सालची वर्गणी पाठविण्याची कृपा करावी. सं. भारत

---पैंगीण व गाळयें येथील देवालयांत श्रीसरस्वत्युत्सवास हजर रहाण्याविषयीं सेक्रेटरीची सर्व लोकांस विनंति आहे.

भारत

गुरुवार, आश्वीन शु॥ ९ मी. १८४२

हें स्वराज्य कीं साम्राज्य ?

'धन्य ते गोव्यांतील नागरिक कीं, ज्यांनां न मागतां न झुंजतां समतावादी, स्वातंत्र्यप्रिय व उदार पोर्तुगालनें स्वराज्य-दान दिलें ! अह्हाहा ! काय ते पुण्यवान गोमांतकीय रहिवाशी कीं, ज्यांनां राजकीय दृष्ट्या स्वतःचा आर्थिक कारभार स्वतःच चालविण्याची सवलत मिळाली ! आह्मीं जर तेथें जन्माला आलों असतों तर फार बरें झालें असतें !'

वरील उद्गार दारुण परवशतेनें जाचलेल्या आमच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील कांहीं लोकांच्या तोंडांतून निघालेले आह्मी ऐकिलेले असल्यानें आमच्या 'स्वराज्याचा' अल्प शब्दांत स्पष्ट खुलासा करून त्यांच्या भ्रमाचा भोपळा फोडण्याचें आज आह्मीं योजिलें आहे.

'स्वराज्य' ह्मणून जी उपनावांची अपूर्व चीज पोर्तुगाल साम्राज्यानें उदारपणें आह्मांस नजर केली आहे, ती सर्व दृष्टीनीं 'औरच' आहे. आमचें 'स्वराज्य' निर्भेळ तर नाहींच--व अशाची आह्मांस केव्हांहि जरुरी नाहींच ह्मणा !--पण ज्यास साम्राज्यांतरगत् संज्ञा आहे असल्याहि प्रकारचें तें नाहीं.

आमच्या स्वराज्यघटनेनुरूप आह्मांस शिपाई, प्यादे, लहानसहान कारकून नेमण्याचा अगर त्यांना कामावरून दूर करण्यांचा 'गव्हर्नरी' अधिकार आहे ! ह्मणजे गोव्यांच्या पोर्तुगालहून नेमणूक होऊन आलेल्या गव्हर्नरांस उपरोक्त महत्वाचा हक्क आहे ! गोव्यांत काम करणारे इतर बडेबडे कामगार साम्राजसरकारकडून नेमिले जातात !

हरेक आर्थिक व अडमिनिस्ट्रेटिव्ह बाबीं संबंधानें गोवासरकारास लोकपक्षीय सल्लागारांच्या मदतीनें पाहिजे तसले---युद्ध, तह व सरहद्द बदलणें इत्यादि गोष्टी वगळून ---कायदे तयार करण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. पण ते अमलांत येण्यास त्यांना साम्राज्य सरकारची संमति पाहिजे ! गोवा सरकारनें आपल्या कायद्यांच्या मसुद्याचें चोपडें--मग तें कितीहि फायद्याचें असो--साम्राज्य सरकारच्या दरबारांत रुजू केलें पाहिजे. तीन महिन्याच्या अवधींत हे मसुदे पास होऊन आले तर ते ज्या रीतीनें बनविण्यांत आले त्या रीतीनें अमलांत आणण्यास गोवा सरकार मुखत्यार आहे. न पेक्षां साम्राज्य सरकारच्या इच्छेनुरूप त्यांचा विल्हेवाट लावल्याशिवाय गोवा सरकारला अन्योपाय नाहीं ! यदाकदाचित् साम्राज्यसरकारच्या विसरभोळेपणानें येथून गेलेल्या मसुद्यांस तीन महिन्याच्या अवधींत त्याकडून कांहींच प्रत्युत्तर न आल्यास मात्र गोवासरकारला त्या मसुद्यांस कायद्याचें स्वरूप देऊन ते अमलांत आणण्याचा हक्क आहे.

परंतु इतक्यांतच आमच्या मध्यमपद-

स्फुट विचार

अंधेर नगरीः--- या सदराखालीं प्रसिद्ध झालेल्या 'भारता'च्या लेखांत लेखकानें आमच्या राजकीय अव्यवस्थतेचें मुद्देसूद व चटकदार वर्णन केलेलें वाचकांच्या आठवणींतून अद्यापि गेलें नसेल. त्या लेखाच्या पुष्टिकरणार्थ आणखीं एक आंधळ्या कारभाराचा मासला देण्याचा कटु प्रसंग आज आह्मांवर आला आहे. तो प्रसंग ह्मणजे युद्ध-स्टांपासंबंधानें होय. मडगांव व पणजी येथील कोर्टानीं चालू महिन्याच्या ६ व्या तारखेपासून उपरोक्त कर घेण्याचें बंद केलें असून इतरत्र कांहीं ठिकाणीं त्याची वसूली पूर्वीं प्रमाणेंच सुरू आहे ! सर्व कोर्टांची जात, रंग व रूप एकाच तऱ्हेचीं असून, थोड्या कोर्टांत युद्ध-स्टांप बंद व्हावा व इतरांत चालू असावा हा 'वर्णभेद' ऊर्फ 'पंक्तिप्रपंच' कां? ज्या सरकारची वर्णभेदाच्या नुसत्या उच्चारानें पायाची तिडक मस्तकास भिडते, त्या सोंवळ्या सरकारच्या शुद्ध व्यवस्थेंत वरील प्रकारचा सांवळा व ओंवळा गोंधळ माजावा, हें अंधेर नगरींतील आंधळ्या कारभाराचें प्रकाशमान उदाहरण नव्हे काय ?

युद्ध-स्टांपः--- या कराच्या मुदती संबंधानें एका पेक्षां जास्त मतें प्रदर्शित झालीं आहेत. युद्ध समाप्तीनंतर बरोबर सहा महिन्यानीं प्रकृत कराची मुदत संपते, असें मूळ कायद्यांत स्पष्ट ह्मटलें असतां सदरील मत वैचित्र्य कां उत्पन्न व्हावें हें समजणें कठिण आहे ! आमच्या मतें ज्या दिवशीं महायुद्ध नाटकाचा शेवटचा [!] शोकपर्यवसायी अंक संपल्याचें जाहीर होऊन तत्प्रीत्यर्थ 'सरकाररीत्या' आनंदीआनंद करण्यांत आला, त्या दिवसापासून वरील कायद्याप्रमाणें सहा महिन्यानीं युद्ध--स्टांपाची मुदत संपते. अर्थात युद्ध-स्टांप केव्हांच बंद व्हावयास पाहिजे होता ! पण या स्पष्ट न्यायांत सरकारचा आशाळभूतपणा आडवा आल्यानें युद्ध--समाप्तीचा वरील 'खरा' दिवस 'खोटा' ठरविण्यांत येऊन, युद्ध समाप्तीनंतर वर्ष दीड वर्षानें सरकारी ग्याझेटवर पोर्तुगाल, जर्मनी व इतर राष्ट्रें यांच्यांत झालेला तह प्रकाशनाच्या 'खोट्या' दिवसापासून महायुद्धाच्या निकालाचा 'खरा' दिवस समजण्यांत आला व तदनुसार युद्ध--स्टांपाचें द्वाड घोडें भरदांव दौडतच चाललें !

असें कां ?:---पण तह प्रकाशनापासून सहा महिन्याची मुदत चालू माहेच्या सहा तारखेस भरली. व त्याप्रमाणें कित्येक ठि-

---

लोपी स्वराज्याचें वैभववर्णन संपत नाहीं.

'साम्राज्य सरकारला गोवा सरकारच्या तिजोरीवर पाहिजे तेव्हां व हवा तसा हात मारण्याची पूर्ण मोकळीक असून, त्यास आळा घालण्याचें काम गोमांतकाच्या सामर्थ्याबाहेरचें आहे !'

थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे गोव्याचें स्वराज्य अशा प्रकारचें आहे कीं त्यांत 'पाहिजे तेव्हां व पाहिजे तसा हैदोस घालण्यास' साम्राज्य सरकारला पूर्ण स्वातंत्र्य आहे !

तेव्हां आह्मीं ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील आमच्या स्वराज्यानें [!] दिपून गेलेल्या बंधूंस विचारितों कीं:---

हें स्वराज्य कीं साम्राज्य ?

काणीं युद्ध--स्टांप घेण्याचें आमच्यामतें बेकायदेशीर कामहि बंद पडलें. असें असतां कित्येक ठिकाणीं तो अजून वसूल करण्याचें महत्पाप चालू असल्यास या कारभारास कोणी 'आंधळा' हें सत्य विशेषण लावल्यास तो अन्यायी ठरत नाहीं, हें उघड आहे. पण असें कां !

वर्तमानसार

---ता. २२ शुक्रवार रोजी संध्याकाळीं सरस्वत्युत्सवास हजर राहण्यासाठीं रा. ब. वैद्य, रा. देशपांडे, कानविंदे वगैरे मंडळी येणार आहेत. त्यांचें मडगांव स्टेशनवर थाटाचें स्वागत होणार आहे. या देशभक्तांच्या स्वागतास सर्वांनीं हजर रहावें अशी स. से. मंडळाचे सेक्रेटरीची विनंति आहे. याच दिवशीं सायंकाळीं ७ वाजतां १ ल्या दिवसाचे सभेस सुरुवात होऊन अध्यक्ष या नात्यानें "सरस्वतीची महति व तिचें आध्यात्मिक स्वरूप" या विषयावर भाषण होऊन लोकमान्य टिळकांच्या फोटोचा अनावरणविधि होईल.

----पणजी शहरांतील व्यापारी वर्गानें स्वोन्नतीसाठीं एक संघ स्थापन केला असून त्याला तेथील व्यापाऱ्यांचें पूर्ण पाठबळ असल्याचें कळतें.

----पोर्तुगाल येथें एक राजकीय स्वरूपाचा मोठा संप झाला होता; पण तो लगेच मोडण्यांत आला. पोर्तुगालची शांतता दों. मानुएलबरोबरच कायमची पळाली कीं काय नकळे !

----येत्या महिन्याच्या १० व्या तारखेस युद्ध--स्टांपाची 'खरी' गच्छंति होणार असून चालू माहेच्या सहा तारखेनंतर ज्यानीं वरील स्टांपाचा उपयोग केला नसेल त्यांस दंड भरावा लागेल असें ह्मणतात ! 'करील त्याचा कारभार व मारील त्याची तरवार' दुसरें काय ?

---पणजीचे प्रसिद्ध वकील व मुनिसिपालटीचे अध्यक्ष डॉ. फ्रुदेंत मिनेजीस हे खिस्तवासी झाले.

भाविकांस विनंति

येत्या ता. २३-१०-२० रोजीं कुसमण येथील श्री मुदेश्वराच्या देवालयांत २४ तासांचा सार्वजनिक जनतेचा **भजनी सप्ताह** साजरा होणार असून त्याच दिवशीं संध्याकाळीं कट्यावरील देवालयांतून ६॥ वाजतां भजनी मेळा निघून तो ११ वाजतां उपरोक्त श्री मुदेश्वराच्या देवालयांत पोंचेल. या धार्मिक व राष्ट्रीय उत्सवास येण्याची सर्वांस नम्रतापूर्वक विनंति आहे.

कुसमण } स. न. से.
१८।१०।२० } **वैकुंठ सां. शिरवैकर**
अध्यक्ष उत्सव कमेटी

जाहीर विनंति

श्रीलक्ष्मी-सरस्वतीवाचनमंदीर.

या संस्थेचा ६ वा वाढदिवस सालाबादप्रमाणें आ. शु. १० मीं (ता. २२।१०।२०) रोजीं संध्याकाळीं ८ वाजतां संस्थेच्या दिवाणखान्यांत साजरा करण्यांत येणार आहे. या उत्सवास येण्याची सर्वांस कळकळीची विनंति आहे.

कुंकळी } सेक्रेटरी
१५।१०।२० } पद्मनाभ स. केणी रोबो[illegible]

ANNO V. — NUMERO 31 — 1920 QUEPEM, QUINTA-FEIRA 28 DE OUTUBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portugueza...... 3-00-00
India Ingleza............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico —Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास....... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केंपें-गुरुवार, तारीख २८ माहे अक्टोबर सन १९२० अंक ३१ वा.

O ESTADO

Alguns há que não sabem distinguir o corpo social politico chamado *Estado*, da entidade politica que se denomina *Governo*.

As funcções e as suas atribuições destrinçam-se. Lamentavel, porem, é a confusão que esses espiritos triviais estabelecem entre um e outro.

A sua gènese fincou os mais complicados problemas da sociologia nas primitivas agremiações da especie humana. A pedra fundamental em que se alicerçou o organismo da Sociedade, é a *familia*, que, no dizer de Cimbali("Nueva Fase del Derecho Civil", pg. 58), é—" laboratorio fecundo de existencias humanas, escola da moralidade e de costumes e fonte inesgotavel de direitos e obrigações".E'um grupo natural constitutivo da Sociedade em qualquer epoca do seu desenvolvimento (T. Braga "Sistem. da Sociolog ", pg. 57). E' a primeira imagem da Sociedade politica, como doutrinou Rousseau, no seu " Contrat Social".

Mas no revolutear das ideias, no meio conflituoso das tribus ou *clans* e que radiou a necessidade de se constituir, embora rudimentarmente, um *poder publico*, que, assumindo a pouco e pouco a direcção da vida coletiva, se expandiu afinal num liame associativo consolidado pelo apoio de todos os agregados,-resultado de uma evolução gradual e lenta, que, de resto, consoante opina D'Aguano ("La Rïf. Integr. dela Legislaz. Civ. "), domina " como consequencia da persistencia da força e do desequilibrio continuo que se produz no homogenio, por efeito de desigual acçao das forças incidentes. "

Esse *poder publico*, tão embrionario, se chamou, com o volver dos tempos *Estado* que, conforme os seus cotados publicistas, è a expressão suprema da *nação*, o orgão vivo da *associação nacional*, a encarnação e a personificação da *soberania nacional* (Vide Leroy Beaulieu, " Precis de l'E'con. Polit ", pg.350 Macarel," E'lem. de Droit Polit.n ° 196 e Bluntschli, "Theor. Gen. de l'E'tat", liv. VII, cap. I-Ahrens, " Cours de Droit Nat" vol. II, pg. 110).

Segundo intende Grasso, è a incarnação de um *povo*, que, quando tem estabilidade e organismo, se denomina *Estado* (Cfr. "Princip. de Direito Publi. e Priv. ", pg. 3)

Mais explicito é Rica Salerno, na sua obra " Scienza dele Finanze, pg. 3, onde lê-se: " La vita colectiva degli nominisi manifesta nele forme ordinarie e concrete *delo Stato*...in cui assume un caratere politico coativo, il quale esprime la necessita dell, *associazione e la comunanza* degl, interessi".

A verdade é que uma simpatia irresistivel aproxima os membros da geração humana e o interesse cimenta depois essa união. A *familia* é a forma inevitavel e primitiva da *sociabilidade* (76. Baudrilart, "Man.d. d'E'con. Polit. ", pte I, pg. 15).

+ + +

Depois de respigarmos o que se acha para aï doutrinado pelos plumitivos estrangeiros, se faz preciso que relanceemos uma flecha de olhos pelo que ensinaram, a este respeito, os mestres da jurisprudencia.

Pereira e Souza, no " Diç. Jurid.", tom. I, define:

" *Estado* (politico) è um termo *generico* (!), que designa uma *sociedade de homens* que vivem debaixo de certo *Governo*(?) para gosar pela sua protecção da felicidade que falta no estado natural"

O eminente catedratico e fundador da " Rev. de Leg. e de Jur. ", de Coimbra, distingue o Estado do Governo nestes termos:

" O *Estado* Portugues è o corpo social politico que se chama *Nação* [?!]... Os membros do *Governo* são apenas uma especie de adminsitradores e directores, ou, mais propriamente, *gestores* da grande socieoadade politica-*Nação*, os quais tem obrigação de cumprir fielmente os estatutos da mesma sociedade" (Chav. e Crastro, "Com. Jurid. Hist., Polit. e Eclesiasticos" 1911, n ° 23, pg. 16)

A noção de governo gisou-se primeiramente na familia e mais tarde, nos agrupamentos algo desenvolvidos, cuja direcção confiou-se sucessivamente ás entidades conhecidas pela disignação de *pater, sacerdos, rex.*

Daì, com o dobar das epocas, evoluiram essas funcções ao ponto de se formarem orgãos e instituições apropriadas para garantir a harmonia coletiva" (Cfr. E. Hostos," Man. de Sociolog ", pg. 131)

E' o chamado *Poder Executivo* do sistema representativo. Só no regimen absoluto ē que este poder e aquele corpo social-politico andavam fundidos ou amalgados na realeza, e é por isso que Luis XVI ululava impado do seu supremo poderio : -L' E'tat c'est moi !"

Este poder constitucional divide-se em dois ramos : o *politico*, a que pertence a direcção moral dos interesses gerais da nação, e o *administrativo* que consiste principalmente no cumprimento dos serviços publicos (Vivien, " Etud. Adm.", tom I, cap. I).

Logo vê-se nitidamente a *diferença* que reside entre um corpo e a outra entidade. Somente os miopes, os que tem um animo escurentado pela nevoa da perseguição, ou aqueles a quem a vaidade do oficio sobe a cabeça, é que necessitam de assestar lupas de grande alcance para compreenderem a verdadeira genese e a genuina distincção que co-existe entre o Estado e o Governo.

De sorte que seria temerario se não visivelmente injuridico dizer que os reparos justos e e orados em factos concretos e positivos, enderessados pela impressa periodica ao Estado constituam *ofensa* ao...Governo !

Desde que o Estado è um termo *generico* e se compõe da *associação politica de cidadãos* ou, antes, representa a *Nação*, --segue-se que a censura que lhe fora irrogada pela Imprensa, não atinge a personalidade juridica do *Governo*, mas sim *a nós todos*. Tais referencias não constituem ofensa,a demais quando redundam em proveito dessa Nação que constitui o *Povo*, esse mesmo povo de quem a Imprensa é o portavóz o lidimo interprete do seu sentir.

De contrario sentir-se-ia um pernicioso antagonismo entre a Imprensa e a Opinião Publica, e mal iria aquela se não orientasse a marcha desta tirando a da ladeira resvaladiçá que fatalmente hade esbarrondá-la para o despenhadeiro da sua perdição !

Quem ainda, pois, açaimar a Imprensa como se fôra um mastim que se arroja as canelas de inofencives e incautos transeuntes, estará visionando *gigantes* aonde nem sombra de moinhos de vento hál...

Tornaremos ao assunto mais de espaço.

Soares Rebêlo

ECOS & CRITICA

Saptaha

Revistiu-se duma pompa extraordinaria o *Saptahà*, promovido pelos habitantes hindus desta localidade, sob a presidencia do sr. dr. Voicunta Sanvlò Sirvoicar, nosso presado amigo.

O *Saptaha* em que se encorporaram, em magotes, povos de diferentes partes foi um verdadeiro sucesso, unico nos anais da historia religiosa e civica de Quepem.

Honra seja, porisso, ao povo promotor do mesmo *Saptaha*.

Mais uma

Temos jà mais uma inspecção. E' a inspecção judiciaria.

A que visa ela ? Que motivos ponderosos justificam a sua criação?

Sò sabe o Credor das coisas visiveis e invisiveis...do Terreiro do Paço !

Por este andar marchamos-há quem conteste? - directamente para a bancarrota financeira !

E viva a autonomia financeir *multos anos* !

Em pratos limpos

No proximo numero publicaremos mais um artigo que será o ultimo desta serie, da lavra do nosso amigo sr. Bascor Sar Dessai.

ANNO V.—NUMERO 31 —1920

QUEPEM, QUINTA-FEIRA 28 DE OUTUBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.........0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २८ माहे अक्टोबर सन १९२० अंक ३१ वा.

O ESTADO

Alguns há que não sabem distinguir o corpo social politico chamado *Estado*, da entidade politica que se denomina *Governo*.

As funcções e as suas atribuições destrinçam-se. Lamentavel, porem, é a confusão que esses espiritos triviais estabelecem entre um e outro.

A sua gènese fincou os mais complicados problemas da sociologia nas primitivas agremiações da especie humana. A pedra fundamental em que se alicerçou o organismo da Sociedade, é a *familia*, que, no dizer de Cimbali("Nueva Fase del Derecho Civil", pg. 58), ē—" laboratorio fecundo de existencias humanas, escola da moralidade e de costumes e fonte inesgotavel de direitos e obrigações". E' um grupo natural constitutivo da Sociedade em qualquer epoca do seu desenvolvimento (T. Braga "Sistem. da Sociolog", pg. 57). E' a primeira imagem da Sociedade politica, como doutrinou Rousseau, no seu " Contrat Social".

Mas no revolutear das ideias, no meio conflituoso das tribus ou *clans* e que radiou a necessidade de se constituir, embora rudimentarmente, um *poder publico*, que, assumindo a pouco e pouco a direcção da vida coletiva, se expandiu afinal num liame associativo consolidado pelo apoio de todos os agregados,-resultado de uma evolução gradual e lenta, que, de resto, consoante opina D'Aguano ("La Rif. Integr. dela Legislaz. Civ."), domina " como consequencia da persistencia da força e do desequilibrio continuo que se produz no homogenio, por efeito de desigual acçao das forças incidentes."

Esse *poder publico*, tão embrionario, se chamou, com o volver dos tempos *Estado* que, conforme os seus cotados publicistas, è a expressão suprema da *nação*, o orgão vivo da *associação nacional*, a encarnação e a personificação da *soberania nacional* (Vide Leroy Beaulieu, " Precis de l'E'con. Polit ", pg. 380 Macarel, " E'lem. de Droit Polit. n.° 196 e Bluntschli, "Theor. Gen. de l'E'tat", liv. VII, cap. I—Ahrens, " Cours de Droit Nat" vol. II, pg. 110).

Segundo intende Grasso, è a incarnação de um *povo*, que, quando tem estabilidade e organismo, se denomina *Estado* (Cfr. "Princip. de Direito Publi. e Priv. ", pg. 3)

Mais explicito é Rica Salerno, na sua obra " Scienza dele Finanze, pg. 3, onde lê-se:

" La vita colectiva degli nominisi manifesta nele forme ordinarie e concrete *delo Stato*.....in cui assume un caratere politico coativo, il quale esprime la necessita dell, *associazione e la comunanza* degl, interessi".

A verdade é que uma simpatia irresistivel aproxima os membros da geração humana e o interesse cimenta depois essa união. A *familia* é a forma inevitavel e primitiva da *sociabilidade* (76. Baudrilart, "Man.d. d'E'con. Polit. ", pte I, pg. 15).

+ + +

Depois de respigarmos o que se acha para aí doutrinado pelos plumitivos estrangeiros, se faz preciso que relanceemos uma flecha de olhos pelo que ensinaram, a este respeito, os mestres da jurisprudencia.

Pereira e Souza, no " Diç. Jurid.", tom. I, define:

" *Estado* (politico) è um termo *generico* (!), que designa uma *sociedade de homens* que vivem debaixo de certo *Governo*(?) para gosar pela sua protecção da felicidade que falta no estado natural"

O eminente catedratico e fundador da " Rev. de Leg. e de Jur. ", de Coimbra, distingue o Estado do Governo nestes termos:

" O *Estado* Portugues è o corpo social politico que se chama *Nação* [?!]... Os membros do *Governo* são apenas uma especie de adminsitradores e directores, ou, mais propriamente, *gestores* da grande sociedadade politica-*Nação*, os quais tem obrigação de cumprir fielmente os estatutos da mesma sociedade" (Chav. e Crastro, "Com. Jurid. Hist., Polit. e Eclesiasticos" 1911, n.° 23, pg. 16)

A noção de governo gisou-se primeiramente na familia e mais tarde, nos agrupamentos algo desenvolvidos, cuja direcção confiou-se sucessivamente ás entidades conhecidas pela disignação de *pater*, *sacerdos*, *rex*.

Dai, com o dobar das epocas, evoluiram essas funcções ao ponto de se formarem orgãos e instituições apropriadas para garantir a harmonia coletiva" (Cfr. E. Hostos," Man. de Sociolog ", pg. 131)

E' o chamado *Poder Executivo* do sistema representativo. Só no regimen absoluto ē que este poder e aquele corpo social-politico andavam fundidos ou amalgados na realeza, e é por isso que Luis XVI ululava impado do seu supremo poderio : —L' E'tat c'est moi!"

Este poder constitucional divide-se em dois ramos : o *politico*, a que pertence a direcção moral dos interesses gerais da nação, e o *administrativo* que consiste principalmente no cumprimento dos serviços publicos (Vivien, " Etud. Adm.", tom I, cap. I).

Logo vê-se nitidamente a *diferença* que reside entre um corpo e a outra entidade. Somente os miopes, os que tem um animo escurentado pela nevoa da perseguição, ou aqueles a quem a vaidade do oficio sobe a cabeça, é que necessitam de assestar lupas de grande alcance para compreenderem a verdadeira genese e a genuina distincção que co-existe entre o Estado e o Governo.

De sorte que seria temerario se não visivelmente injuridico dizer que os reparos justos e honrados em factos concretos e positivos, enderessados pela imprensa periodica ao Estado constituam *ofensa* ao...Governo!

Desde que o Estado è um termo *generico* e se compõe da *associação politica de cidadãos* ou, antes, representa a *Nação*, —segue-se que a censura que lhe fora irrogada pela Imprensa, não atinge a personalidede juridica do *Governo*, mas sim *a nós todos*. Tais referencias. não constituem ofensa, a demais quando redundam em proveito dessa Nação que constitui o *Povo*, esse mesmo povo de quem a Imprensa é o portavóz o lidimo interprete do seu sentir.

De contrario sentir-se-ia um pernicioso antagonismo entre a Imprensa e a Opinião Publica, e mal iria aquela se não orientasse a marcha desta tirando a da ladeira resvaladiça que fatalmente hade esbarrondá-la para o despenhadeiro da sua perdição!

Quem cuida, pois, açaimar a Imprensa como se fôra um mastim que se arroja as canelas de inofencives e incautos transeuntes, estará visionando *gigantes* aonde nem sombra de moinhos de vento hál...

Tornaremos ao assunto mais de espaço.

Soares Rebêlo

ECOS & CRITICA

Saptaha

Revistiu-se duma pompa extraordinaria o *Saptahà*, promovido pelos habitantes hindus desta localidade, sob a presidencia do sr. dr. Voicunta Sanvlò Sirvoicar, nosso presado amigo.

O *Saptaha* em que se encorporaram, em magotes, povos de diferentes partes foi um verdadeiro sucesso, unico nos anais da historia religiosa e civica de Quepem.

Honra seja, porisso, ao povo promotor do mesmo *Saptaha*.

Mais uma

Temos já mais uma inspecção. E' a inspecção judiciaria.

A que visa ela? Que motivos ponderosos justificam a sua criação?

Sò sabe o Credor das coisas visiveis e invisiveis...do Terreiro do Paço!

Por este andar marchamos-há quem conteste? - directamente para a bancarrota financeira!

E viva a autonomia financeira multos anos!

Em pratos limpos

No proximo numero publicaremos mais um artigo que será o ultimo desta serie, da lavra do nosso amigo sr. Bascor Sar Dessai.

117

ANO V.—NUMERO 32—1920 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 4 DE NOVEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख ४ माहे नवंबर सन १९२० अंक ३२ वा.

Tilak e Tilakismo

No artigo anterior demonstramos como o sr. Menezes Bragança se equivocou em atribuir ao jornal hindu-*Bharat*-a paternidade da palavra nova -tilakismo-, paternidade que pertence, de facto e de direito, ao jornal cristão o *Diario da Noite*. Não faremos ao ilustre director do *Debate* a injustiça de supôr que para melhor armar ao efeito tenha, de proposito deliberado, concedido ao *Bharat* a patente d'essa invenção, mas sò nos admira que ao distincto jornalista que costuma sempre falar com provas na mão e que lê atentamente todos os periodicos para apanhar a materia prima para a sua desapaixonada e sempre interressante critica no *Debate*, se lhe tenha passado desapercebida a circunstancia de que a palavra nova-*tilakismo* que lhe causou tamanha arrelia saiu primeiro da pena de um autentico cristão e não de um hindu.

Verdade seja que o *Diario da Noite* empregou a palavra *tilakismo* em um sentido bem diverso d'aquele em que o *Bharat* a empregou.

Diz o *Diario* que se Tilak morreu, o *tilakismo* vive e viverá, emquanto o ideal que o acalenta se desentranhe n'essa realidade que constitue hoje a suprema aspiração de todo o espirito indiano.

Aqui é obvio que *tilakismo* significa as opiniões e os metodos politicos de Tilak e derivadamente a agremiação ou o partido que na vasta peninsula industanica segue as doutrinas politicas do eminente indio.

O *Diario da Noite* referiu-se ao *tilakismo* que vive e viverá sempre na visinha India. E o *Bharat* quer o tilakismo para esta nossa terra.

Que quer traduzir o *tilakismo*? Culminação do amor patriotico? pergunta o sr. Menezes Bragança e acrescenta: "Tenham paciencia que não podemos ir ao exagero de pensar que só Tilak soube ser patriota na outra India. Patriotas foram e são e dos do mais alto quilate Ranade, Gokhalĕ, R.Dutt, Banarge, handraPal, Lajapat Rai e outros que devotadamente e abnegadamente lídam pelo engrandecimento da sua terra.

Concordamos plenamente com o ilustre director do *Debate* em que não foi só Tilak que soube ser patriota na outra India. E todos sabem que os caudilhos indianos cujos nomes cita foram e são tambem patriotas. Simplismente o amor patriotico teve a sua culminação em Tilak, como em nenhum outro. E è esta a circunstancia que o distingue de outros *leaders* indianos e o coloca acima de todos eles.

A abnegação civica rara não foi uma virtude privativa de Tilak. Tampouco foi seu dom exclusivo o espirito publico. Não foi menos abnegado Ranadĕ ou Gakhalê-diz o sr. Menezes Bragança.

De pleno accordo. Simplismente essas e outras virtudes civicas e morais atingiram o seu elevadissimo gráu em Lokmania Tilak.

Ranadĕ foi serventuario do governo. Ascendeu á mais alta posição oficial que no seu tempo era dado a um indio ocupar. Abiscoitou chorudos vencimentos e alcançou titulos honorificos e condecorações e só nos lazeres que lhe permetia a sua vida funcional tratou dos assuntos de interesse publico. Tilak que poderia ter ocupado identica posição oficial, caso tivesse pensado no seu engrandecimento pessoal, consagrou-se de corpo e alma e desde os bancos da escola atè o derradeiro momento da sua vida ao serviço da sua entranhada Patria-á regeneração do povo indiano. Gokhale enveredou--se pelo caminho tapisado de flôres, mantendo relações amistosas com os membros da burocracia ingleza, pelo que foi *persona grata* nas regiões do Poder. Tilak optou pela vereda semeada de espinhos e cardos arrastando as iras da poderosa oligarquia burocratica e batalhando pelo povo sempre com a mesma coragem inquebrantavel, com a mesma fè imperterrita e com o mesmo desassombro admiravel.

E diga-se de passagem que as opiniões politicas de Tilak que ao principio eram tidas na conta de meras utopias e o seu metodo politico que era taxado de nocivo aos interesses do paiz são hoje perfilhadas e seguidas pela maioria de indios. Houve tempo em que Tilak foi averbado de visionario, utopista ou demagogo. Mas todos hoje reconhecem que a Ele mais do que a nenhum outro se deve o rapido e progressivo avanço da India no campo das reivindicações politicas.

Seria uma rematada estupidez pretender que o patriotismo se consubstanciou apenas em Tilak. O patriotismo nunca foi nem jamais será apanagio de um determinado individuo.

Sem falar de outros paizes, na visinha India houve e há muitos patriotas como os houve e ha n'esta nossa pequenina terra e um d'eles é certamente o sr. Menezes Bragança.

Simplismente há que distiuguir. Ha que aferir o quilate do patriotismo. Em Tilak o patriotismo atingiu o seu ponto culminante. Foi ele apostolo, heroe e martir.

Foi um predestinado

E', portanto, certo que para os povos indianos o *tilakismo* traduz a culminação do amor patriotico. Os outros caudilhos indianos foram e são apenas patriotas. Tilak foi seu principe ou prototipo. Os outros dirigentes da opinião indiana celebrisaram-se pelas suas determinadas qualidades civicas e morais. Tilak possuiu todas essas qualidades e em elevado grau. Os outros indianos constituem por assim dizer, diversas parcelas e Tilak representa a sua soma. Eis a diferença. Eis o que è privativo de Tilak. E eis finalmente o que pode bastar para a justificação do emprego da palavra *tilakismo* como sinonimo da culminação do amor patriotico.

× × ×

Mas que quer traduzir o tilakismo do jornal hindú *Bharat*! Resume ele o metodo de realisações politicas?

A nossa situação politica difere fundamentalmente da do indio, nosso visinho Aqui o metropolitano e o colonial-o europeu e o indigena vivem num regime da perfeita igualdade Ali o nativo vive num plano inferior ao do inglez. Nòs somos cidadãos, eles são subditos. O nosso regime autonomico é uma concessão, uma dadiva da liberal nação portugueza. As *reformas politicas* da visinha India e que não satisfazem às aspirações do povo indiano são o fructo duma lucta politica sem treguas, travada entre este e o governo inglez. A politica colonial de Portugal é diferente da da Inglaterra. E o caracter e os costumes das raças portugueza e ingleza são tambem diferentes.

O *Bharat* e os hindùs goezes sabem demais que a nossa India é politicamente distincta daquela em que Tilak viveu e luctou para que seja mister que o sr. Menezes *Bragança* lhes venha dizer que o *tilakismo* como metodo de realisações politicas é absolutamente inaplicavel em o nosso meio. Mas não diga sua exa que não nescessitamos do *tilakismo* para nada, *Não*, por Deus, não. Nós necessitamos do *tilakismo*, mas é apenas num sentido em que essa palavra foi empregada pelo *Bharat*.

Que significado tem, então, o tilakismo do *Bharat* para esta nossa terra que vive e vive numa orbita politica diferente?

O *tilakismo* è o conjuncto das qualidades que concorreram para se imortalisar o seu aureolado nome. Vasto e profundo saber, copiosissima erudição, actividade fenomenal, abnegação santa, acendrado patriotismo, inquebrantavel coragem, caracter impoluto, admiravel perspicacia, longanimidade rara, espirito de sacrificio, inabalavel fé, inteireza moral, espirito publico-estas e muitas outras qualidades se resumem na palavra-tilakismo. Com quanto a obra politica de Tilak tenha sido divergentemente julgada pelos representantes da opinião britanica e pelos dirigentes da opinião indiana é, todavia, certo que não há duas opiniões sobre a sua grande envergadura intelectual e moral. Todos são unanimes em reconhecer que Tilak foi o maior entre os maiores caudilhos populares da India.

Ponhamos, portanto, de banda os processos do combate politico de Tilak, não sò porque eles são inaplicaveis a esta nossa pequenina

नाहीं. या त्यांच्या उपकारामुळें व लोकमान्यांविषयीं आमच्यांत वसत असलेल्या पूज्यबुद्धीमुळें "श्री सरस्वतीसेवकमंडळानें" लोकमान्यांच्या फोटोचा अनावरण विधी करण्याचें योजिले आहे, हें योग्य होय. या प्रसंगीं लोकमान्यांच्या उभय सहाध्यायांकडून त्यांचें गुणवर्णन ऐकण्याची सर्वांना फार इच्छा आहे ती त्यांनीं तृप्त करावी अशी मी विनंति करितों.

गेल्या सालीं प्रो. परांजपे व श्री. दामले यांच्या सान्निध्यानें तृतीय सरस्वत्युत्सवास आणि श्री दामोदर वाचनमंदिराच्या द्वितीय वाढदिवस समारंभास जशी शोभा आली व त्या प्रसंगीं व्याख्यानमाला जशी यशस्वी होऊन सर्वांना उल्हास उत्पन्न झाला, तशाच सारखा आनंद यंदाहि सर्वांस उपभोगण्यास मिळेल अशी मला आशा आहे. परदेशगमनासंबंधीं बोलतांना बॅ. राव यांचें अभिनंदन करून यंदां पोर्तुगालास गेलेल्या आणखी दोन विद्यार्थ्यांचा नामनिर्देश करून त्यांचें शुभ चिंतिलें. त्याचप्रमाणें गेल्या सालच्या "उपयुक्त ग्रंथ माले"च्या उपक्रमाचा उल्लेख करून तिचें काम कोठपर्यंत पोंचलें आहे याचा खुलासा केला. व रा. ब. वैद्य यांस मालेचें पहिलें पुष्प जें "पोर्तुगालचा इतिहास" त्याच्या संशोधनाचें काम करण्यास विनंति केली. शिक्षणाच्या पुनर्घटनेच्या बिलांत मराठी भाषेचा समावेश करण्याबद्दल गोमांतकस्थांनीं जी जोराची चळवळ केली व तिचा जो इश्य परिणाम सरकारनें मराठी संबंधानें थोडी बहुत सोय करण्याचें कबूल केलें या संबंधीं माहिती सांगतांना गोमांतकांतील मराठी वृत्तपत्रें, सार्वजनिक संस्था, सुशिक्षितवर्ग वगैरेंचा उल्लेख करून या पुढेंहि जरूर त्या वेळीं अशाच प्रकारें जुटीनें प्रयत्न करण्यास सर्वांस प्रार्थना करून सरकारच्या धोरणाबद्दल संतोष व्यक्त केला. नंतर "श्री दामोदर वाचनमंदिराच्या" सुव्यवस्थेबद्दल व त्याचा हजारों लोक फायदा घेतात, याचें दिग्दर्शन करून सर्वांस या वाचनालयास मदत करण्यास विनंति केली. शेवटीं सरस्वती सेवक मंडळाचे समाजजागृतिचे प्रयत्न सुफलदायी होऊन त्यांचीं गोड फळें गोमांतकजनतेस चाखावयास मिळोत अशी श्रीसरस्वतीचे चरणीं प्रार्थना करून आपलें भाषण संपविलें.

नंतर येथील प्रसिद्ध डॉ. श्री. वासुदेव राव केरकर अध्यक्षांची सूचना करितांना ह्मणाले; आजच्या सारख्या सरस्वतीच्या उत्सवसमारंभाचें अध्यक्षस्थान स्वीकारण्यास तिचे आवडते व निःसीम भक्तच पाहिजे होते. आमच्या विनंतीस मान देऊन रा. ब. वैद्य आणि दे. देशपांडे आज येथें आले आहेत. त्यांची ओळख करून देतांना माझे मित्र रा. दलाल यांनीं जी शब्द योजना केली त्या पेक्षां त्यांची विद्वता, त्यांची योग्यता, फारच मोठी आहे. ती वर्णन करण्याचे भानगडींत न पडतां इतकेंच सुचवितों कीं, श्री सरस्वती सेवक मंडळानें यंदा महाराष्ट्राचा सिंह, हिंदुस्थानातील सामाजिक व राजकीय चळवळीचा गुरू, महाराष्ट्राचा अनभिषिक्त राजा आणि जगांतील एकंदर मनुष्य प्राण्याला दिपवून सोडणारा देदिप्यमान हिरा—लो. टिळक महाराज यास आजचें अध्यक्षस्थान देण्यांचें ठरविलें होतें, व त्यांजकडून या कामीं संमतीही मिळाली होती. परंतु आमच्या दुर्दैवानें निर्घृण काळाच्या अत्यंत निर्दयपणामुळें तें रत्न आह्मांस लाभलें नाहीं. याबद्दल दुःख प्रदर्शनाचा ठराव सभेपुढें येणारच. पण त्याच सिंहाचा कलिजा त्यांचें हृदय आज ह्या ठिकाणीं हजर आहे. त्या लोकमान्यांच्या हृदयास रा. ब. वैद्य यांस अध्यक्षस्थानीं विराजमान होण्यास मी नम्र विनंति करितों. या सूचनेस रा. रा. कृष्णराव हेगडे यांनीं अनुमोदन दिल्यावर टाळ्यांच्या गजरांत रा. ब. वैद्य हे अध्यक्षस्थानीं विराजमान झाले.

भारत

गुरुवार आश्विन कृ. ९ मी १८४२

करांचें राज्य.

कोणत्याहि राष्ट्रापेक्षां पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील लोकांची स्थिति संपन्न असल्याची हाकाटी खुद्द गव्हर्नर साहेबांनीं सुरू केल्यापासून ही कोणत्या भावी कार्याचें पूर्वरूप आहे हें सहज समजण्यासारखें होतें व तसा कांगावा केल्याशिवाय उजळ माथ्यानें नवे कर लादण्याची तयारी होणें, निदान त्यांचा दृष्टीनें असंभवनीय होतें. वास्तविक पाहतां, जमीनमहसुलाची फारकत सरकारीं तिजोरींत योग्य मुदतींत न झाल्यामुळें तिचा अवधि वर्षानुवर्षे वाढविणें भाग पडतें. इतकेंहिकरून त्या वाढविलेल्या मुदतींत देखील पैशाची फारकत न होतां ते वसूल करण्यास कायदेशीर उपाय करण्यापर्यंत मजल पोंचते. अशा रीतीनें खालावलेल्या सांपत्तिक स्थितीच्या दीन दशेचें रोखठोक माप पदरांत पडत असतां केवळ पांढरपेशा लोकांचे भपकेदार पोषाख पाहून जर सरकारास हिंदी पोर्तुगीज नागरिकांची स्थिति संपन्नतायुक्त वाटूं लागली तर वाढत्या नोकरशाहींत नवीन कामदारांची भर घालून त्या संपन्नतेचा फायदा त्यांच्या पगारखर्चाकडे वेतल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं हें सिद्ध होतें!

गोव्यांतील मुख्य उत्पन्नाची जननी जी जमीन ती तर दिवसेंदिवस निकस होत आहे. इतर सुधारलेल्या देशांत व आमच्या शेजारीं ब्रिटिश अमलांत, राज्यकर्ते जमीनीचें उत्पन्न वाढविण्याच्या कामीं नव्या नव्या साधनांची योजना करून गरज पडल्यास त्यासाठीं लोकांस सवलती सुधां देतात. पण इकडे पहावें तर, निस्तेज व दिवसेंदिवस पिकांत कमी असलेल्या जमिनीवर जास्त कर आकारून, ती सुधारण्यासाठीं करण्याची नवीन उपाययोजना बाजूला ठेवून, नवे नूतन व अनावश्यक कामदार नेमण्यांत आमचें सरकार इतकें वाकबगार झालें आहे कीं, त्याचें डोकें कसले कसले नवीन हुद्दे शोधून काढील हें कोणासच माहित नसून, ज्याची नेमणूक होत आहे त्यास सुधां स्वता आपण त्या हुद्द्यास कितपत पात्र आहों हेंच समजत नाहीं. व गोव्यांत तर इतकीं कामें, सरकारी कामदारांशिवाय अडून राहिलीं आहेत कीं गोव्यांतील सगळ्या लोकांच्या नेमणुका त्या कामांवर करूनहि पोर्तुगालांतील वड्या साहेबांस पाहिजे तितक्य भरपूर जागा मिळतील! आणि करांचे प्रमाण वाढत राहिल्यास जमिनी ओस पडून सगळे जमीनदार नोकरशाहींत शिरतील! हें कोणासहि अतिशयोक्तिपूर्ण वाटावयास नको कल्पनेला देखील खोट्या वाटणाऱ्या ह्या गोष्टी व्यवहारांत खऱ्या झालेल्या पाहण्याचें दुर्दैवी हिंदी–पोर्तुगीज प्रजेच्या नशिबांत आलें आहे.

अर्थशास्त्राचा असा एक नियम आहे कीं, मिजासखोर जिनसांस आळा पडण्याकरितां त्यांवर ज्यास्त कर आकारला पाहिजे ह्या दृष्टीनें पाहूं गेल्यास दारू, तंबाकू वगैरे जिनसांवर लादलेल्या करांमुळें त्या त्या अनावश्यक वस्तूंच्या वाढत्या खपास आळा पडून तसल्या मादक पदार्थांचा त्याग निदान परिमित सेवन करण्याच्या बाबतींत तरी करांचा फायदा मिळेल अशी आशा करण्यास जागा आहे. पण भाड्याच्या गाड्या होड्या, बैलरेडे, व गाढवघोडे हीं जीं कामकरी लोकांच्या दैनिक उदरनिर्वाहाचीं साधनें होत, त्यांवर आज महागाईच्या दिवसांत करांचें करकरतें चाक फिरविण्याची बुद्धि सरकारास सुचावी हें मात्र अर्थशास्त्रसंमत नसून त्यापासून प्रजाक्षोभ होऊन अनर्थ ओढवण्याचा संभव आहे. हें, खरें न लपवितां सत्य, बोलण्यासारखें आहे. कां कीं? लोकांस तर सरकारी नोकर व कर हे दोनहि समप्रमाणांत वाढलेले दिसतात व, पोर्तुगीज हिंदुस्थान हें नोकरशाहीचें साम्राज्य कीं करांचें राज्य? असा भ्रममूलक प्रश्न मनांत येऊन, हें करांचेंच राज्य! असें ह्मणण्याकडे ज्यास्त प्रवृत्ति होते. ह्या राज्याची सत्ता घरें गाड्या, होड्या, घोडे वगैरे सजीव व निर्जीव वस्तूंवर चालत असल्यावरून स्थिर, चर भूमि, जल, ह्या सर्वांसच व्यापून अद्यापहि शिल्लक राहिलीच आहे! दुसऱ्या बाजूनेंहि पाहिलें असतां, जर कर वाढविण्याच्याच कामीं ह्या राज्याचें अस्तित्व दिसून येतें, तर हें करांचेंच राज्य असें कां ह्मणूं नये?

स्फुट विचार

शेतकी खातें:– व्यवहारशून्य पोर्तुगीज शेतकीखात्याकडून कांहीं तरी उपयुक्त कामगिरी बजावली जावी या उच्च हेतूनें रावबहादूर केळकर यां सारख्या ब्रिटिश शेतकीव्यवहारकुशल गृहस्थांची त्या खात्यांत नेमणूक करण्यांत आली असावी अशी आमची पूर्ण समजूत होऊन सदरहू नेमणूकीमुळें आह्मीं आनंद प्रदर्शित केला होता. परंतु 'दुःखिताचे घरीं आनंद जास्ती वेळ टिकत नाहीं' या पोर्तुगीज ह्मणीप्रमाणें आमचा आनंद नष्ट करणाऱ्या कांहीं गोष्टी आमच्या ऐकण्यांत आल्या आहेत! रावबहादूर केळकरांची नेमणूक होऊन आज किती तरी दिवस लोटले. पण त्यांवर कोणती कामगिरी संपविली आहे, हें जनतेला अजून कळलेलें नाहीं! उलट असें सांगतात कीं पुष्कळ प्रयासानीं आपल्या जाग्याचा चार्ज घेतल्यावर सुधाहि त्यांस-- आज तारीखपर्यंत-- कसलेंच काम सांगण्यांत आलें नसून त्यांच्या ऑफिसखर्चापूर्तिहि व्यवस्था लाविलेली नाहीं! कोण हा अंधःकार? अशानें कां शेतकी सुधारणा होणार? ईश्वर करो आणि वरील खात्याच्या आळसाच्या दूषित हवेच्या परिणामाची इतक्यांतच इतिश्री होऊन रा. ब. केळकरांच्या हातून गोमांतकीय शेतकीची कांहीतरी सेवा घडण्याचा सुमंगल प्रसंग लवकरच येवो! सध्या इतकेंच इच्छिल्याशिवाय अन्योपाय नाहीं!

युद्धस्टांप:– अजून वसूल करण्यांत येत असल्याचें पाहून सखेदाश्चर्य वाटतें- युद्धस्टांपाच्या बाबतींत कोणाचा पायपोस कोणांत नाहीं अशीच स्थिति आतांपर्यंत चालू असून केपें कोमीकात तर वरील कर चोपून घेण्यांत येत आहे! युद्धस्टांप प्रकरणांत न्यायखात्याचें धोरण अत्यंत उदार असून या कामीं माजलेला घोंटाळा जमाबंदिखात्याकडून उपस्थितकरण्यात आला आहे. कोणत्याहि राष्ट्रांत न्यायखातें स्वतंत्र मानलें जातें त्यानें केलेले ठराव मान्य केले जातात! परंतु येथें मात्र सर्वच आंधळा कारभार! या पुढें तरी असा प्रकार न होण्यासाठीं आमचें सरकार खबरदारी घेण्यांचें शहाणपण दाखवील व वरील गोष्टीमुळें आपल्या तोंड्या तोंडास लागलेला काळिमा पुसून टाकण्याचा सक्रिय प्रयत्न करील अशी आह्मांस आशा आहे.

वर्तमानसार

—पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें कुंकळी येथील श्री सरस्वती–लक्ष्मीवाचनमंदिराचा वाढदिवस आमच्या संपादकांच्या अध्यक्षतेखालीं थाटानें पार पडला. प्रसंगास अनुसरून रा. त्रिविक्रम वैद्य, गोपिनाथ कुराडे, नारायणराव कुंदे, राणू केणी व कित्येक गृहस्थांचीं व मुलांचीं भाषणें होऊन, उत्सवानिमित्त भरलेल्या या सभेंत, राजकीय स्वरूपाचे कित्येक ठरावहि पास करण्यांत आले. विस्तृत माहिती रिपोर्ट आल्यानंतर प्रसिद्ध केली जाईल.

साभार स्वीकार

किंमत, टिकाऊपणा व सौंदर्य या तिन्हीं गुणांमुळें मेसर्स कामत, कुडेंकर आणि कंपनी, कुंडई, यां कडून तयार करण्यांत येणाऱ्या मखमालीच्या टोप्या वापरण्याला लायक असतात, ही मोठ्या आनंदाची गोष्ट होय. बाहेरून येणाऱ्या टोप्यांपेक्षां सुधां सदरहू कंपनीच्या टोप्या वरील गुणसमुच्चयामुळें श्रेष्ठ ठरतात, असेंच त्या टोप्या वापरणाऱ्यांला वाटल्याखेरीज रहाणार नाहीं अशी आमची पूर्ण खात्री आहे. आमच्या 'टोपीवाल्या' लोकानी या गोष्टींचा अनुभव घ्यावा.

प्रवचनें व भजन

नित्य संध्याकाळीं भारतआफिसांतील सार्वजनिक दिवाणखान्यांत साडेसहा ते साडे सात व साडे सात ते साडे आठ वाजतां धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचनें व भजन होत असून त्यांला साधारण समाज जमत असतो. धार्मिक व राष्ट्रीय चळवळ अव्याहत चालू रहावी या पवित्र हेतूनें वरील उपक्रम भारतमंडळाकडून करण्यांत आला आहे. देवभक्त व राष्ट्रभक्त जनता वरील सार्वजनिक चळवळीचा फायदा घेऊन मंडळास प्रोत्साहन देईल, अशी पूर्ण खात्री आहे.

भारत मंडळ.

जाहीर आमंत्रण

श्री शांतादुर्गा वाचनमंदीर, कुंकळी, या संस्थेचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ कार्तिक शु. प्रतिपदा ता. ११ गुरुवार माहे नव्हेंबर सन १९२० रोजीं साजरा करण्यांत येणार आहे. या सार्वजनिक उत्सवास येण्यांची सर्वांस अत्यादरपूर्वक विनंति आहे.

स. न. से.

त्रिविक्रम वि. वैद्य.

(सं. भा.)

ANNO V.—NUMERO 33 —1920 QUEPEM QUINTA-FEIRA 11 DE NOVEMBRO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ११ माहे नवंबर सन १९२० अंक ३३ वा.

BIS DAT...

Decorreu já algum tempo que se instalou em Mormugão a tão notabilisada Comissão de Milhoramentos.

¿ Que beneficios promoveu êla durante todo êsse tempo em prol do *futuro* cidade que ao *presente* ostenta só o seu glorioso *passado* ?

Mezes atraz estivemos em Vasco da Gama, por signal,êm um dia bastante chuvoso. E o que lá vimos, foram as estradas valetas respectivas a trasbordar dagua de chuva, impossibilitando, cá e lá, transito a pessoas, animais e veiculos.

A não ser esta *novidade* que o nosso espirito recusa chamar-lhe *milhoramento*, não vimos coisa alguma que nos revelasse a boa ou má aplicação do dinheiro dos impostos criados e arrecadados para milhoramentos *comovidamente* anunciados !

Será que a Comissão esteja, ainda,delineando planos e arqui tectando projectos para, *duma só assentada*, dar ao Povo tudo ou uma boa parte do prometido ?

Se è isto, pedimos lincença para convidar-lhe a esclarecida atenção para o seguinte aforismo:

Bis *dat qui* cito *dat.*

Dá duas vezes quem dá imediatamente.

¿ Mas os automoveis, *caminhões*, palacio de...loucura ?

Deixe-os a Comissão para dêles ocupar ultimamente que o seu principal papel— se é que quere ser coerente com o principio que a gerou. tem de circunscrever-se a transformar a sede do seu estabelecimento, pelas obras que convençam o contribuinte do bom e condigno emprego do seu dinheiro.

Sò por este andar ê que a Comissão de Milhoramentos de Mormugão poderá ainda inspirar ao Povo confiança que-mau ê dizer mas pior ê ocultar-vai, a pouco e pouco, liminuindo.

E a diminuição da confiança popular é um mal cujas consequencias não constituirão, naturalmente, nenhum incentivo á mesma Comissão.

Não—cooperação

O Congresso Nacional Indiano que se reuniu extraordinariamente na capital da provincia de Bengala aprovou por maioria de votos o movimento de não-cooperação do grande patriota *Mahatma* Gandhi, como meio mais eficaz para a conquista da autonomia politica. Por sua vez o governo da India *Britanica* tambem se esforça, pelo visto,por anular o mesmo movimento. Està-se travando portanto um grande conflito entre o povo e a burocracia do territorio visinho, e para o qual se acham concentradas as atenções do mundo inteiro.

O *Congresso* consequentemente o povo da India Britanica, veiu, trabalhando, desde longos anos, com grande afinco pela obtenção do *home rule*, fazendo para èste fim grandes sacrificios,e dando á humanidade toda o exemplo do seu abnegado patriotismo.

E' muito para admirar e louvar o esforço disinteressado e altruista dos patriotas da India visinha e a aliança dos mahometanos com os hindûs, os quais ambos, esquecendo dissensões intestinas se confraternisaram para o levantamento,politico, social e intelectual da sua estremecida Pátria.

Patriotas como MahatmáGandhi Lalá Lajpatrai e Bepinchandra Pal, pondo-se á testa da massa popular e desprezando toda a sorte de ameaças da burocracia oligarquica estão, hoje, agitando quasi toda a peninsula indiana com mira à sua terra de promissão.

Não há duvida que o movimento de não—cooperação é *de* recente data, mas é muito para elogiar o progrsseo que ele fez com poucos mezes.

Julgou-se por muito tempo em que qualquer iniciativa do progresso na India fenecia mercê da diversidade de crenças e credos dos seus povos e com quanto isto em parte tenha o cunho da verdade o grande patriota Gandhi provou todavia, irrefutavelmente, serem as dissensões religiosas uma questão bastante secundaria no campo politico na esfera do movimento da independencia da Patria, a cuja salvação impende a *todo o* cidadão o sacrosanto dever de não só sacrificar os seus haveres mas tambem a sua vida.

As iniciativas que os *leaders* indianos empregaram, até hoje, em prol de sua emancipação foram, relativamente, suaves, devido á confiança que lhes inspirava o governo imperial inglez; porem os successos do Punjab tintos de sangue e a reducção vergonhosa do dominio da Turquia no recente tratado da Conferencia de Paz puzeram em evidencia o *ledo* engano em que viviam, ficando, por necessidade, obrigados a seguir uma politica mais energica e adoptar uma tactica mais prudente: eis a razão do *Mahatmä* triunfar a sua não-cooperação no *Congresso.*

Os sucessos do Punjab desmascararam, por completo,o sistema inglez de governar a India á força de espada, e provaram á saciedade que a justiça britanica sempre se inclina a favor de *pele branca*, tendo em pouca conta a vida e haveres dos nativos.

O referido tratado da redução do dominio da Turquia, não trouxe, menos descontentamento nos espiritos dos mahometanos, que nele reconheceram a pouca sinceridade de afeição que os inglezes lhes dispensavam e se convenceram de que tal afeição era um meio de disarmonisa-los com os hindus.

A pouca energia das medidas até aqui usadas, as lágrimas das vitimas do Punjab e a afição dos Mahomentanos, haviam creado na consciencia pública a necessidade de um *Messias* que com sua doutrina pudesse levar a India ao caminho directo da sua emancipação. Esta necessidade satisfez a Providencia sob a forma do patriota Gandhi, cuja não-cooperação a India inteira está seguindo, a passo gradualmente apressado. A anciedade com que se esperava a vinda *do* mesmo *Messias* e á sua doutrina, viram se claramente na referida reunião extraordinaria do Congresso que com maioria esmagadora dos seus votos adoptou a não-cooperação como um poderoso meio de subjugar a tirania da burocracia britanica

Não podemos deixar de admirar tambem a rapidez de propaganda que se faz, afim de generalisar-se a nova doutrina aprovada pelo Congresso.

A imprensa, as conferencias em varios pontos, as resignações de cargos honorarios e tributarios, em fim todo o movimento politico da India Britanica, leva-nos a crer que em pouco tempo o *Mahatmà* Gandhi não pode deixar de triunfar, proporcionando á India um futuro bem prospero.

Não negamos que a não-cooperação tenha adversarios que a todo o transe a quieram sufocar; mas não podemos supôr que taes adversarios consiguirão o seu fim.

E' grande honra á India ter no seu seio um filho tàs patriota como o *Mahatmà* Ganhdi.

Quando teremos entre nòs um Gandhi ?

Só o futuro nos poderá responder.

Esvonta Butò S. Regò

ECOS & CRITICA

Vidia-prassar

Este nosso colega de Pondã aumentou o seu formato, sendo tambem de boa qualidade o papel em que se imprime.

Nossas felicitações pelo seu progresso.

Caso Magnier

Duma pessoa que conhece de fundo este caso, solicitamos esclarecimentos necessarios que orientem o publico sobre o mesmo, devidamente.

Urge providenciar !

Para o artigo que com este titulo se lê noutro lugar, chamamos a atenção de Sua Exa. o sr. Governador Geral para os fins convinientes.

Taxa de guerra

Até que finalmente, rebelde à todos os tratamentos da sra. dra. Interpretação exalou o seu derradeiro suspiro a incomoda Taxa de guerra.

Nossas sentidas condolencias ao sr. Estado por uma tão grande perda.

Franquia postal

Morreu a Taxa de guerra e renasceu ao Estado a Franquia Postal. Morreu a rainha Taxa e é posta em seu lugar a rainha Franquia

E' caso para enviar condolencias e felicitações ao mesmo tempo.

E' um caso engraçado e desgraçado......

देवीस – परमेश्वराच्या दैदिप्य मान आणि प्रकाशमान सत्यस्वरूपास आपल्या आवडल्या विण्याप्रमाणे अत्यंत आवडतें असतें. ह्मणून एकीनें कार्य करण्यांत चित्स्वरुपी सरस्वती देवीचें अधिष्ठान असल्यामुळें तें कार्य सदोदित हितपरिणामीं, आनंददायक व यशस्वी होत असतें यांत शंका नाहीं.

अशा प्रकारें अध्यात्मिक स्वरुपाचा अर्थ सांगून त्या सच्चितानंद प्रभूच्या सत्त्वमय शक्तीचें तुह्मीं पूजन करीत अहां. जिची आराधना करीत आहां, तिच मर्म पूर्ण लक्षांत घेऊन तिची उपासना करा. ती "जाज्वा पहा" ह्मणजे अज्ञान नाशिनी शुद्ध सत्वमयी – प्रकाशमान ज्ञानदेवी आपला वरदहस्त तुमच्या मस्तकावर ठेवील, असें उपदेशिलें.

भारत

गुरुवार कार्तिक शु. १ दा १८४२

राजकारण

आज प्रत्येक सुधारलेल्या किंवा सुधारूं पाहणाऱ्या देशांतील लोकांस आपली राजकीय स्थिति शक्य तितकी उच्च दर्जाची असावी असें वाटत आहे. पण त्या कामासाठीं पाहिजे असलेली तयारी ज्यानीं केली त्यांसच ती स्थिति प्राप्त करून घेतां येते, हें फ्रान्सांतील राज्यक्रांतीनें उदाहरण घालून दिल्यापासून पाहण्यास मिळत आहे. सुधारणेची परमावधि झाली ह्मणजे, राजकीय स्वातंत्र्य मिळवितां येतें हा जुना अनुभव खोटा ठरून कोणत्याहि रीतीनें राजकीय स्वातंत्र्य मिळविलें ह्मणजे तो देश सुधारला आहे असें मानण्यांत येतें.

कांहीं वर्षांपूर्वी ज्यांचा क्रयविक्रय केला जात असे, असे निग्रो–जे पारतंत्र्य हाच आपला जन्मसिद्ध हक्क असें समजत असत –तेच आज स्वातंत्र्याविषयीं धडपडून आफ्रिका ही केवळ आपणा स्वतासाठींच हे तत्व प्रतिपादित आहेत. अशा काळीं हिंदी लोकां सारख्यांवर व त्यांतहि गोमांतकीय हिंदी लोकांवर आपल्या राजकारणांतील दोष लक्षांत घेऊन ते दुरुस्त करण्याविषयीं किती आतुरता दिसून आली! दोषांची दुरुस्ती करण्यासाठीं अथवा करविण्यांस भाग पाडण्यासाठीं, अगोदर ते दोष कोणते व कसल्या स्वरूपाचे हें ध्यानांत घेतलें पाहिजे. ह्मणून इकडील लोकांस राजकारण समजून त्याचें आकलन करण्यांची बुद्धि उत्पन्न झाली पाहिजे. इकडील राजकारण अरेरावीचें किंवा घेबंदशाहीनें चाललें असल्यामुळें त्याकडे लक्ष्य देण्यास सुधां बहुतेकांस कंटाळा येण्याचा संभव आहे. उदाहरणार्थ, मुर्गांवच्या ज्युलगादाचें कोमांकीत रुपांतर झालें असें ऐकून तेथें असल्या द्रव्यसंहारक व अनावश्यक घडामोडीची गरज नव्हती असें कित्येकांस वाटलें असेलच पण इतक्यांत, जन्मित बालक ज्याप्रमाणें मृत जन्मून जन्ममृत्यूंच्या सांगडीची स्पष्ट व तादृश्य खात्री पटवितें त्याप्रमाणें पोर्तुगीज कायद्यांच्या जन्माबरोबर त्यांच्या मार्गे मृत्यु लागतो असें कोमार्कांऐवजीं ज्युलगादच

स्फुट विचार

आमचें स्वराज्य!:– पाश्चात्य देशाकडे दृष्टि फेंकल्यास असें आढळून येईल कीं, प्रजेकडून जेव्हां जोराची मागणी झाली, दंगे, धोपे, बंडें व लढाया झाल्या, तेव्हां कोठें त्यांचे अधिकार त्यांना मिळाले; तसेंच हिंदुस्थानांत ब्रिटिश सत्तेखालीं असणाऱ्या लोकांनीं निरनिराळ्या संस्था कॉन्फरन्स, इंडियन नॅशनल कॉंग्रेस व मॉसलेमलीग, यां सारख्या राजकीय संस्था स्थापून सतत चळवळ चालू ठेवून कित्येक वर्षांपासून मागणी केली तेव्हां कोठें त्यानां किंचितसे हक्क मिळाले. परंतु आमच्या-- पोर्तुगीज सरकारनें आह्मा गोमांतकस्थानां आपण होऊनच आनंदानें स्वराज्य दान दिलें! ह्मणून हें स्वराज्य नुसतें नावाचेंच झालें असून पोर्तुगीज मुत्सद्यांनां त्यांत पाहिजे तेव्हां ढवळा ढवळ करितां येते.

आमचा आळसः–सध्याच्याच करांची जनतेकडून वेळीं फेड व झाल्यामुळें कितीतरी लोकांच्या शेतवाड्या वगैरे जप्त होत असतात हें प्रत्येक ठिकाणीं नजर दिल्यास कळून येण्यासारखें आहे. असें असतांना गोमांतकीय जनतेवर नवीन कर लादण्याचें शतकृत्य करण्यांत आलें आहे. ह्यामुळें स्वराज्य (!) आह्मांला सुखकारक होण्या ऐवजीं अतिशय त्रासकारकच झालें आहे. आणि ह्याचें कारणहि पण दुसरें तिसरें कांहींएक नसून आह्मीं खऱ्या स्वराज्याची प्राप्ति करून घेण्याची बाजू सोडून देऊन कुंभकर्णासारखे घोरत पडलों आहोंत हेंच होय, असें मोठ्या कष्टानें ह्मणावें लागतें. ह्या आमच्या आळसानेंच स्वराज्यसत्तेचा फायदा लोकांना भयंकर कर वाढीच्या रुपांतच घ्यावा लागत आहे!

आमचें कर्तव्य:– गोमांतकीय बंधूनो कृपा करून आतां तरी हा आळस सोडा! उठा! जागे व्हा! डोळे उघडून पहा! ही वेळ झोपण्याची नसून सभा, व्याख्यानें इत्यादि मार्गानें जास्ती प्रमाणावर चळवळ चालू ठेऊन आमची राजकीय स्थिति सुधारण्याची आहे. हें पवित्र कार्य एकट्याचें नसून पोर्तुगीज इंडियेंतील प्रत्येक सुशिक्षिताचें व धनिकाचें आहे. या कार्याला स्फूर्तिदायक चलन देण्याच कर्तव्य सुशिक्षितांवरच आहे. जर ते या पवित्र कार्याबद्दल निष्काळजी राहून आपली जबाबदारी न ओळखतां आपल्याच सुखाकडे पाहून स्वस्थ बसतील तर ते स्वदेशाच्या, आपल्या मातृभूमीच्या प्रियतम गोमांतकाच्या नाशास कारणी भूत होतील. या कार्याबद्दल पवित्र अंतःकरणानें हातभार लावून यश मिळविण्याची खटपट करूं तरच आह्मांला खरें व टिकाऊ सौख्य लाभेल.

चोरांचा सुकाळ!:- माजोर्डेंथें भरदिवसा कित्येक उडाणटप्पू बदमाषांनीं सार्वजनिक शांततेचा भंग करण्याचा नित्य उपक्रम चालू ठेविला असून तेथील स्थानिक अधिकाऱ्यांकडून त्यांच्या अमानुष

कायम राखल्याचें ऐकून आश्चर्य वाटेल. पण ही गोड गोष्ट सरकारच्या तिजोरींत भर घालणारी आहे असें पाहून समाधानास थोडी तरी जागा असल्याबद्दल आनंद वाटतो. शिवाय, बरें किंवा वाईट असलें तरी तें आमचेंच राजकारण आहे ह्मणून त्याकडेच लक्ष्य देणें हें आमचें आद्य कर्तव्य आहे, हें सांगणें नकोच.

कृत्यांस आळा घालण्याचें काम पार पडत नाही! आज कुणाच्या घरावर दरोडा घाल तर उद्यां भर रस्त्यांत कुणाच्या अंगावरील दागिने उचाड असा प्रकार अप्रतिबंध सुरू आहे! वरील लोकांची मजल विसविस जणांच्या तुकड्या बनवून अत्यंत बेपर्वाईनें व्यक्तिस्वातंत्र्यावर हल्ला घालण्यापर्यंत पोंचली आहे, हें कळून तर आह्मांला अत्यंत वाईट वाटतें. सासष्टीसारखा सुधारणेंत पुढें असलेल्या एका तालुक्यांतील प्रसिद्ध प्रदेशांत उपरिनिर्दिष्ट बंगाली माजावी व तिचा प्रतिकार करण्याचं सामर्थ्य तेथील अधिकाऱ्यांत नसावें ही गोष्ट जितकी आश्चर्याची आहे तितकीच किंबहुना कांकणभर जास्त रिपब्लिकन सत्तेस काजळ फांसणारी आहे, हें कोणीहि कबूल करील-

स्वार्थत्यागाचें दिवाळें:– मुर्गाव येथें स्थापन झालेल्या शहरसुधराई कमेटीनें तेथें एक भव्य राजवाडा बांधून सुधारणेच्या कार्याची मुहूर्तमेढ पेरण्याचा ठराव केला आहे, अशी दाट वदंता पसरली असून वरील कमेटीच्या ठरावाविषयीं कांहीं लोक--पक्षीय वृतपत्रांनीं आपली नापसंती प्रदर्शित करण्याचें कर्तव्यहि योग्य रीतीनें पार पाडलें आहे- शहरसुधराई कमेटीविरुद्ध आमचें प्रामाणिक मत पूर्वीपासूनच असून तिजकडून कसल्याहि प्रकारच्या सुधारणा तर होणार नाहींतच उलट तन्निमित्त लादण्यांत आलेल्यां नवीन करांचें जूं मात्र शांतताप्रिय लोकांच्या मानेवर अव्याहत लटकतें रहाणार, अशीहि आमची दृढ समजूत आहे; कांकीं, स्वार्थत्यागाच्या बाजारांत पोर्तुगीज नोकरशाहीचें दिवाळें वाजल्याचा गवगवा झाल्यास बरेच दिवस लोटले असून, ही स्थिति बदलल्याची वार्ता जों पर्यंत आमच्या कानावर येणार नाहीं तोंपर्यंत आमच्यानीं शहरसुधराईकमेटीच्या कोणत्याहि अभिवचनांवर विश्वास ठेववत नाहीं.

आभार प्रदर्शन:—पणजीच्या श्री सरस्वती वाचनमंदिराच्या वाढदिवसोत्सवास, ह्मापशेच्या सारस्वतविद्यालयातर्फे साजरा करण्यांत आलेल्या सरस्वत्युत्सवास, मडगांवच्या श्रीसरस्वती सेवक मंडळाकडून पार पाडण्यांत आलेल्या श्रीदामोदरवाचनमंदिराच्या वाढदिवस समारंभास व सरस्वत्युत्सवास, कुंकळ्ळीच्या श्री लक्ष्मीसरस्वती वाचनमंदिराच्या वाढदिवसास, सांखळी येथील सन्मित्र समाजतर्फे दो. सा. दे आन्हीयांग वाचनमंदिराच्या ९ व्या वाढदिवस संमेलन समारंभास, ह्मापसें येथील श्री देवश वाचनालयाच्या विद्यमानें साजरा करण्यांत येणाऱ्या श्री लक्ष्मीपूजनोत्सवास, कुंभारजुवें येथील श्रीशांतादुर्गावाचनालयाच्या ११ व्या वाढदिवस समारंभास, कळंगूट येथील श्रीलक्ष्मीपूजनोत्सवास, कुंकळ्ळी येथील श्री शांतादुर्गावाचनमंदिराच्या द्वितीय वाढदिवस समारंभास व जांबावली येथील मराठाशिक्षणसमाजाच्या सप्तम व तिजमार्फत चालविण्यांत येणाऱ्या बालसरस्वती वाचनमंदिराच्या द्वितीय वाढदिवसास हजर रहाण्याविषयीं आह्मांस त्या त्या संस्थांच्या देशभक्त व शिक्षणप्रिय चालकांकडून आमंत्रणें आल्याबद्दल त्यांचे आह्मीं फार फार आभारी आहोंत.

सूचना--- पेपर अगर छापखान्याचें कोणतेंहि सामान पाहिजे असलेल्यानीं मनेजर भारतकडे मागणी करावी.

वर्तमानसार

— पणजीच्या मेडिकल स्कूलचा ७८वा वाढदिवस मोठ्या थाटानें साजरा करण्यांत आला.

— बार्देसचे प्रसिद्ध जमिनदार सि. बेनेदित मास्कारेंजस यानीं दिवच्या अनाथांस ५०० रुपयांची देणगी दिली. अभिनंदनीय.

—श्री. दत्ताराम लिंगु दळवी हे वकिलीच्या परीक्षेत पास झाले.

—मुर्गांवच्या शहरसुधराईकमेटीनें गव्हर्नरसाहेबांस रहाण्यासाठीं तेथें एक राजवाडा बांधण्याचें ठरविलें आहे, असें ह्मणतात! 'मजा आला.'!

—भारतऑफिसांतील धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचनास व भजनास बरीच मंडळी जमत असून निर्दिष्ट कार्यास सज्जनाकडून अभिनंदनीय सहानुभूति मिळत आहे.

—पैंगीण येथें वाघांचा सुळसुळाट माजला असून गुरांची पुष्कळ हानि होत असल्याचें एक 'गोरक्षक' कळवितात.

—म. गांधीच्या दर्शनास गोव्यांतील बरीच मंडळी बेळगांवला गेली होती, हें कळविण्यांस आनंद वाटतो.

वर्गणीची पोंच

श्री. कीर बाबू वेळीप, कुर्डी		३ रु.
,, घनःश्याम शेणवीं सांवर्डेकर	सावर्डें	३ रु.
,, दत्ताराम सखाराम बांदेकर	,,	३ रु.
,, रामनाथ शेणवीं सांवर्डेकर	,,	२ रु.
,, सोमा शेणवी आगशीकर	पणजी	३ रु.
,, डॉ इजिप्सी सौजा,	,, ,,	३ रु.
,, पुरुषोत्तम शेणवी नावेलकर	,,	३ रु.
,, दत्तात्रय आपा सरमळकर	,,	३ रु.
,, डॉ. आत्माराम गो. बोरकर	,,	२ रु.
,, नारायण शेणवी नयसेंकर	,,	१॥ रु.
,, वासुदेव नारायण शेट गुजीर	,,	१॥ रु.
,, महादेव शेणवी भोवे व काकुले	,,	१॥ रु.
,, शिवलींगाप्पा व्यापारी	,, ,,	१॥ रु.
,, आत्माराम शेणवी शिरोडकर	,,	१ रु.

श्रीमहालक्ष्मी संस्था

करद्वयेन कमलेन धारयंती स्वलीलयः॥
हारनूपूर संयुक्त लक्ष्मिदेवीं नमाम्यहं ॥

कालरोजीं गोरज मुहूर्तावर आह्मीं श्री.महालक्ष्मीच्या पार्थीव प्रतिमेचा सहावा वार्षिक पूजनोत्सव सुरू केला असून पांच दिवस (ता. १५-११-१९२०) पर्यंत चालू राहून प्रत्येक रात्रीं ८ ते १०॥ वाजे पर्यंत भजन, पुढें १०॥ पासून ११॥ पर्यंत पुराण व आरत्या होऊन श्रीचा नैवेद्य-प्रसाद वांटण्यांत येईल-तरी सर्व लक्ष्मीभक्तांस या सार्वजनिक व धार्मिक उत्सवास श्रीमल्लिकार्जुन देवस्थानीं अगत्य पूर्वक हजर राहण्याची सदरहू संघेची सविनय विनंति आहे.

मळकर्णें ता. ११-११-२०

आ. नम्र

नारायण हरि शे. मळकर्णेकर
देऊ राम प्रभू चोडणेकर
माधव वि. प्रभू चोडणेकर
रामचंद्र पांडुरंग दवें
अनंत पुरुषोत्तम रावणकर
उत्सव कमेटी

अनंत मागी मळकर्णेकर
सेक्रेटरी

ANNO V.—NUMERO 34—1920

QUEPEM QUINTA-FEIRA 18 DE NOVEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia **Pundolica**—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १८ माहे नवंबर सन १९२० अंक ३४ वा

HINDU SAMAJ

Com esta denominação installou-se em Rivona do concelho de Sanguem uma instituição, tendo por fim promover desenvolvimento industrial e agricola do nosso Paiz, sem distinção de classes nem de castas.

A palavra *Hindu* que constitui a primeira parte do nome da associação não tem al significação restrita, ficándo nesta abrangidos, apenas, hindus: está, pelo contrario, tomada na acepção mais lata, podendo quem quere, inscrever-se socio dela, uma vez que preencha as condições impostas pelos estatutos do *Hindu-Samaj*, estatutos que, a regular por uma copia manuscrita que temos presente, porisso que eles não foram ainda submetidos á aprovação do Governo, ainda que discutidos e difinidos pelos socios fundadores, como iamos dizendo, os estatutos do *Hindu-Samaj* tem obedecido na sua feitura ao espirito rasgadamente liberal da epoca.

E', portanto, o *Hindu-Samaj* uma associação de interesse publico, digna de ser auxiliada e animada por todos quantos desejam ver levantada e milhorada a situação financeira da nossa terra, cuja salvação —vá o safado lugar comum—depende únicamente do seu desenvolvimento industrial e agricola, objectivo que caraterisa o simpatico e patriotico *Samaj*.

Informações mais esmiuçadas sobre esta associação fornece-las-hemos aos nossos leitores, oportunamente. No entanto garantimos-lhes que não será mal empregado o apoio que se dignarem dipensar-lhe.

E' fundador do *Hindu Samaj* o sr. Vassudeva Vitol Porobo Dessai, diplomado na escola de artes e oficios de Baroda, *Kala-Bhuvan*, com os cursos de quimico analista e desenhador, possuindo, igualmente, conhecimentos uteis da agricultura pratica.

Pelas relações que nos prendem ao promotor do *Samaj*, abstemo-nos de bordar quaisquer considerações sobre a sua individualidade, apetecendo, apenas, á nova *Sociedade* prosperidades *ad multos anos*.

Impostos

Ninguem olvida que o Estado de cuja entidade social-politica já vimos de gisar um palido esboço exerce a sua acção por seus agentes. Como há que volver a atenção pelos negocios publicos, providenciando e provendo ás necessidades colectivas, a Sociedade encarregou desse cuidado o Estado, a fim de satisfazer ás despezas mediante uma *quota parte* dos rendimentos dos membros dela. E' o que modernamente se chama *imposto*, sendo conhecido na antiguidade pela designação de *dizimo* ou *gabela*.

O seu estudo maduro deve ser a constante preocupação dos homens d'Estado, dos economistas, dos agentes da opinião publica, dos publicistas, em fim. Porem, infelizmente, alguns governantes, sem o mais leve criterio, sem noção da engrenagem financial, nem a mais tenue pincelada da sciencia economica, se comprazem em criar *receita* por meio de...*novas* contribuições! Estabeleceu-se então uma visivel incompatibilidade entre o governo e o povo. E' um antagonismo que fervilha solapado entre esses organismos sociais como a lenta fermentação de um vesuvio prestes a rebentar. Convem, por isso, evitar esse descontentamento que se vai propinando pelas populações ante a medonha perspetiva da criação de um....imposto!

Especialistas nesse melindroso assunto, como Montesquieu (,Espr. des Lois", liv. XIII, cap. 1), Mirabeau („Adr. sur la Contrib. Patr.") Girardin (" L'Impot ", pg. 229) e Puynode ("De la Mon., Credit et l'Impot.", pg 70)-são acordes em admitir que o imposto é necessário para assegurar á nação o pleno goso de seus direitos, a eficaz protecção de seus interesses, o livre exercicio de suas faculdades. *Mas* é preciso que o imposto seja equitativo, proporcional, igualitario.

A moderação e a racionalidade dele, a sua necessidade e a sua vantagem são os principais elementos da sua constituição. A justiça deve ser o seu remate, porque a justiça é que faz as nações grandes e felizes. -"Justitia elevat gentes" [Par., XIV, 34].

E Montelembert apostrofára no seio do senado do imperio: "Os povos tem necessidade de ter razão do que fazem os seus dirigentes,". Estes, por exemplo, não devem ater-se sómente ás necessidades imaginarias, ás vanglorias do luxuoso bródio orçamental; nem devem entreter-se com as vantagens fantasiosas de um *projeto extraordinario* ou de seus efeitos problematicos,-como de bom tino observa *J.* Garnier, na sua obra" Elem. de Finances", pgs. 26 e 27, sendo axiomatico que o imposto deve "estar em proporção com as vantagens que dele possa *auferir* o contribuinte," -consoante opina Sully.

Sob esse aspecto, a bitola da contribuição incidenda não deve regular-se segundo o que o povo *pode* pagar, mas restringir-se ao que *deve* dar, em equivalencia ao serviço publico ou vantagem que lhe prestar o Estado. A parcimonia nas despezas publicas, assim como a minoração no imposto são preconisadas pelo insigne J. B. Say, quando escreveu:-"Le meilleur de tous les plans de finance est *de depenser peu*, est le meilleur de tous les impots est le *plus petit*" [Vide "Traité d'Econom Polit.", liv. III, cap. 9].

E' nessa orientação que foi elaborado o relatorio que precede ao Dec. de 16 de março de 1832, onde se consignou este memoravel conceito que, para o cumulo da nossa disdita, é desconhecido, se não menosprezado, pelos nossos palinuros que timoneam á mercê da sorte a barca do Estado; pois lê-se aí que o judicioso problema das finanças consiste em "...fazer de modo que o Povo *pague menos*, e o Tesouro receba mais"!

E o economista J. de Droz acrescenta:—"Aprés avoir réfléchi sur les imposts, on voit qu'ils *ont tous des inconvenients graves*, et on finit pour dire que le meilleur ministre des finances est celui qui *fait le moins payer*"! (continua)

Soares Rebelo

N. da R.

O presente artigo como o publicado sob a epigrafe de *Estado* são da serie da *Jurisprudencia Administrativa*.

BALCAO PROVINCIANO

Reabriu-se, por fim, o nosso *Parlamento provinciano*, com duas sessões, matutina e vespertina, durante o dia *civil*. E' presidido, invariavelmente e fora das horas das repartições, pelo nosso amigo de maiusculo estomago e miniscula cabeça...do mundo de fantasias. São apresentadas, discutidas, aprovadas e executadas diversas propostas do domestico interesse de cidadãos e da publica utilidade.

Como, porem, tudo não è para todos nem o mel para a bôca do asno, trataremos, apenas, do que mais importa...ao nosso convencionalismo, já que dele è a epoca.

A proposta mais palpitante que se discutiu no nosso *Parlamento* e em que tomaram parte todos os conselheiros *natos* e *assistentes* (que correspondem aos *eleitos* do nosso Parlamentos Colonial) incidiu sobre a vida privada e publica do agronomo contratado sr. Kelker.

—Meus senhores, dizia o presidente com a sua voz de trovão jupiterico—isto vai cada vez pior. Pior, pior e pior! Tres vezes pior! Pois que?! Trouxeram a Kelker para trazer á luz do campo de Patrica e da existencia rial a nossa agricultura, deslocando-se á sua *rica* Inspecção dos abstractos dominios de Teoria.

¿ Mas que espectaculo se disenrola ante a nossa vista? O sr. Kelker não faz nada, porque nada se lhe exige...a não ser que faça *boa digestão* para que não adoeça pelo *nirvanismo* em que lhe meteram o *activo* e laborioso espirito do *velho retirado*...

São coisas nossas. E isto prova que tudo nos sai exactamente contrario do que se pensa, do que se deseja e do que todos querem que suceda!

Proponho, porisso, que se lavre na acta *d'ordem da tarde* o mais veemente protesto contra *o* referido *Estado* de... coisas na certeza de que serei por todos secundado nesta minha proposta-Vamos, meus senhores!

Pressurosos, acudiram todos

हजर राहिलेल्या प्रेक्षकसमुहाबद्दल कृतज्ञता व्यक्त केल्यावर श्री सरस्वती देवीच्या जयजयकारांत सभेची समाप्ति झाल्यानें अध्यक्षांनी जाहीर केलें. नंतर रात्रौ हरिकीर्तन आरत्या प्रसाद वगैरे होऊन उत्सवाची परिसमाप्ति झाली.

श्रीशांतादुर्गा वाचनमंदीर

कुंकळ्ळी येथील या संस्थेचा द्वितीय वार्षिक समारंभ पडगांवचे श्री. पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांचे अध्यक्षतेखालीं थाटानें पार पडला. प्रथम अहवाल वाचन होऊन कित्येक सद्गृहस्थांकडून आलेलीं पत्रें व तारा वाचून दाखविण्यांत आल्यावर प्रो. गिरी गणेश पै काकोडे यांचें "शिक्षणाची पुनर्घटना,, श्री. त्रिविक्रम विष्णु पै वैद्य यांचें "मद्यपान व जुगार' श्री. राणु विष्णुदास केणी यांचें "संस्कृत शिक्षणाची आवश्यकता,, श्री. विष्णु रघुनाथ भट यांचें "संस्कृत शिक्षणाची व्यवहार्य योजना,, श्री. व्यंकटेश विष्णु वैद्य यांचें "शारीरिक उन्नति,' श्री.भास्कर [illegible] यांचें [illegible] व कर्तव्य,, श्री. विष्णु रंगाजी शेळडेंकर यांचें "शिक्षण" या विषयावर व्याख्यानें व निबंधवाचन होऊन विडे, तुरे, गुलाब वांटण्यांत आल्यावर समारंभ आटोपला.

—मराठा शिक्षण प्रसारक समाज व बाल सरस्वती वाचनमंदीर या उभय संस्थांचा वाढदिवस बुधवार ता. १०।११।१९२० रोजीं मोठ्या थाटानें पार पडला.

—कुसमण येथील यंदांचा लक्ष्मीपूजनोत्सव मोठ्या थाटानें पार पडला. उत्सवाचे अध्यक्ष श्री. पंढरीनाथ शे. शिरवैकर यानीं आपल्या कामांत कसलेंच उणें पडूं दिलें नाहीं.

—भारत मंडळाच्या सार्वजनिक दिवाणखान्यांत दीपवाळी निमित्त प्रसिद्ध ह. भ. प. यशवंत भेंडे यांचें 'आधीं प्रपंच करावा नेटका, मग लागावें परमार्थविवेका' या दाखलीवर सुश्राव्य प्रवचन झालें.

—मळकर्णें येथील श्री लक्ष्मीसंस्थेमार्फत लक्ष्मीपूजनोत्सव ६ दिवस चालू राहून मोठ्या थाटानें पार पडला सदरहू उत्सवानिमित्त आमच्या संपादकाचे 'एक एका साह्य करूं। अवघे धरूं सुपंथ॥ या अभंगावर प्रवचन झालें.

—रिवण येथेंहि हिंदुसभेमार्फत तीन दिवस लक्ष्मीपूजनोत्सव सुरू होता. श्री. वा. वि. देसाई व नारायण भा. नाईक यांचीं 'संघशक्ति'व 'दैव व प्रयत्न' या विषयांवर भाषणें झालीं. 'हिंदुसभेनें' भारतोदय नांवाचें मासिक लवकरच प्रसिद्ध करण्याचेंहि ठरविलें आहे.

—दीपवाळीच्या सुमुहुर्तावर सांगें येथे उन्नतिसमाज संघेमार्फत "श्रीदत्तवाचनमंदीर" नावांचें वाचनालय उघडण्यांत आलें. या कामानिमित्त भरलेल्या सभेस ५ वाजतां सुरुवात झाली. प्रथमतः प्रो. शिवराम संजगिरी यांचे सूचनेवरून टाळ्यांच्या गजरांत रा. शिवराम गो. वेणकार यांनीं अध्यक्षस्थान स्वीकारल्यावर रा. सदाशिव प्र. भाटकार यांचें "वाचनालयाची आवश्यकता" या विषयावर भाषण झालें. नंतर त्याच विषयावर रा. गजानन नाडकर्णी, कृष्ण संजगिरी व श्रीपादराव वालावलीकर यांचीं पोर्तुगीज भाषेंत व्याख्यानें झालीं. पुढें श्री. पंढरीनाथ मु. सालेलकर यानीं आपल्या शाळेंतील मुलांस उद्देशून लिहून आणलेला निबंध वाचला. शेवटीं रा. बाबले कोसंबी यांचें भाषण झाल्यावर समारोप होऊन सभेचें काम निर्विघ्नपणें पार पडलें. वाचनालयास मदत म्हणून बसल्या बैठकींत २०० रुपये जमले.

भारत

गुरुवार कार्तिक शु. ७ मी १८४२

पाहिजे 'जातीचे'!

चालू नव्हेंबरांत कोंग्रेस प्रोव्हींसियालचें चौथें अधिवेशन व्हावयाचें असून त्याची तयारी करण्यांत बरेच दिवस पासून खटपट चालली आहे. सरकारच्या सहानुभूतीच्या कृपाछत्राखालीं वर्षांतून एकदां कोंग्रेसची बैठक व्हावयाची असल्यामुळें व तींत सरकारी व बिनसरकारी लोकांस भाग घेतां येत असल्याकारणानें प्रजेचीं सगळीं गाऱ्हाणीं सरकारच्या कानावर पडून त्यांचें निवारण करण्याचें कार्य सरकारकडून होण्याच्या बाबतींत, गोव्यांतील लोकांची आर्थिक उन्नतावस्था घडून येण्याचा संभव आहे. त्याचप्रमाणें निरनिराळ्या व दूर ठिकाणाहून येऊन कोंग्रेसांत एकत्र होणाऱ्या प्रतिधींनीं गोमांतकच्या गरजा कोणत्या व त्यांतील अत्यावश्यक कोणत्या हें लक्षांत घेऊन त्या सुधारण्याचें कार्य अमलांत आणणें सुलभ पडेल,हाच काय तो कोंग्रेस प्रोव्हींसियाल अस्तित्वांत येण्याचा मुख्य उद्देश. पण तो सिद्धीस जाणें किंवा न जाणें हें कोंग्रेसिस्तांच्या कर्तव्यशीलतेवर अथवा कामचुकारूपणावर अवलंबून आहे. एखादा उत्तम ठराव पास होणें, सगळ्या गरजांत अत्यंत महत्वाच्या गरजांचा ऊहापोह करून त्या निवारण्यांची उपाययोजना करणें गोव्यांतील विचारी लोकांच्या विचारसरणीच्या धोरणानें व एकदिलानें उन्नति मार्ग आंखणें अशीं एकाहून एक विशेष जबाबदारीचीं कृत्यें करणें हीं जरीं कोंग्रेसचीं कर्तव्यें आहेत तसेंच त्या पास झालेल्या ठरावांस सक्रिय अस्तित्वाचें मूर्त स्वरूप प्राप्त करून देणें हेंहि पण अतिशय जबाबदारीच्या कामगिरीचें आचरण आहे ही गोष्ट विसरतां येणार नाहीं.

सरकार हें प्रजेपाशीं अनेक नियमांनीं बद्ध झालेलें असतें; पण त्या नियमाचे पाश अंगवळणी पडले असल्यावरून त्यांची आठवण त्यास न राहाणें हें स्वाभाविक आहे. म्हणून ज्या वेळीं सरकारच्या कर्तव्याची जागृति काण्याचा प्रसंग येतो त्या वेळीं त्या नियमाचे पाश प्रजेकडून आंवळल्यावांचून सरकारास आपल्या कर्तव्याचीआठवण पडत नाहीं. असा अनुभव आहे. कोंग्रेस प्रोव्हींसियाल कडून पास झालेले ठराव अस्तित्वांत येणें किंवा न येणें हें सरकारी सहायावर अवलंबित झालेले दिसेल त्या वेळीं सरकारास तें देणें भाग पाडण्याकडे प्रयत्नाची शिकस्त केली पाहिजे. ह्या कामीं, म्हणजे सरकारच्या कर्तव्याची जागृति करण्यासाटीं अशी एक अगत्याची अट आहे कीं प्रत्येक नागरिकास स्वदेशाशीं आपलें कळकळीचें कर्तव्य काय ह्याची जाणीव असली पाहिजे. सुधारणा झाली पाहिजे असें सगळ्यांसच वाटतें. तथापि त्या कशा अमलांत आणाव्या ह्या उपायांचीं जाणीव नसल्या कारणं 'योजकस्तत्र दुर्लभ' ह्या न्यायानें, अखेरीस सुखकारक परिणाम दृश्य स्वरूपांत पाहण्यास मिळत नाहीं. सर्वत्र सुधारणा पाहिजेत असें म्हणून वरवर केवळ पांडित्य दाखविण्याकरितां कांग्रेसांत भाषण करून कार्यसिद्धीची अपेक्षा करणें म्हणजे तोंडानें भात झटल्याबरोबर जेवण उरक. ल्याचा बहाणा करणें होय. पण अशानें खऱ्या भुकेचें शमन थोडेंच होण्यासारखें आहे. ह्याच दृष्टिकेंद्रानें कांग्रेसांतील भाषणें व ठराव ह्यांकडे पांहूं लागलों तर वरील क्षुधा तृप्त न होण्याची उपमा त्या ठरावांस सुधां लागू पडते असें दिसेल. मात्र क्षुधेऐवजीं पोटांतील अंतरींची तळमळ हे शद्ब घेतले पाहिजेत. सारांश हाच कीं आह्मांस आमचें कर्तव्य कळल्या खेरीज सरकारच्या कर्तव्याची ओळख होणार नाहीं व झाली तरी सरकारास त्याचीं कर्तव्यें करणें भाग पाडतां येणार नाहीं.

पुष्कळदां; सगळ्यांचें काम तें कोणाचेंच नव्हे असें समजण्याकडे बहुतेकांची प्रवृति असल्यामुळें कोंग्रेसांत भाग घेण्याच्या कामीं अनेक जण टाळाटाळ करितात. अशा रीतीनें होतें काय तर सार्वजनिक कार्याची उत्सुकता न वाढतां शिथिल पडते. जर गोमांतकस्थांसच कोंग्रेसाविषयीं ओढा नाहीं तर सरकारावर त्यांचें वजन कसें पडावें? ह्याकरितां कोंग्रेसांत भाग घेऊन तो अस्तित्वांत ठेवण्याचा स्तुत्य उद्देश तडीस नेण्याचें कार्य खोळंबूं देऊं नये.

स्फुट विचार

अनाथांस मदतः— दिव येथील वादळांत सांपडून अनाथ बनलेल्या लोकास मदत पुरविण्यासाटीं जी इकडील लोकांनी सहानुभूति दाखविली ती फार प्रशंसनीय होय. ग्रामसंस्थांतून, देवाळयांतून किंवा हरेक लोकोपयोगी संस्थातून ज्या थोड्या बहूत रकमा मदतीदाखल देण्यांत आल्या त्या, त्या त्या संस्थांच्या चालकांच्या व पालकांच्या उदारंतःकरण्याची साक्ष पटवीत आहेत. पणजीच्या मेडिकल स्कुलानें तर मुद्दाम १ नाटक प्रयोग करून त्याचें उत्पन्न वरील कामीं दिलें हें त्या स्कुलाच्या प्रोफेसर साहेबांस फार भुषणावह आहे. या प्रमाणें 'एकास दुःख प्राप्त झालें असतां दुसऱ्यानें त्याकडे कानाडोळा न करतां शक्य तितकें सहाय्य करावें' या तत्वाचा प्रसार झालेला पाहून कोणासहि समाधान वाटल्यावांचून रहाणार नाहीं. एकमेकां विषयीं कळकळ वाळगणें हें मानवी प्राण्याचें एक पवित्र कर्तव्य कर्म आहे त्याकडे दुर्लक्ष्य करणें अन्याय्य होय.

पगारवाढः— गेल्या आठवड्यांतील सरकारी ग्याझेटवर, मामलेदारांच्या व आणखी कांहीं कामदारांच्या पगार वाढीचे आंकडे प्रसिद्ध झाले आहेत. पगार वाढीच्या लाटेचे तुषार ज्युदिस्याल, मिलितार वगैरे सर्व खात्यांतील कामदारांवर उडून ते शांत झाल्यामुळें मामलेदार व इतर सर्वहटांस तसल्या शांततेचा उपभोग घेण्यासच न मिळाल्यामुळें, त्यांच्या आंगची होणारी आग आतां खरोखर विझून जावून त्यांचे खिसे मात्र आतां गरम होतील यात संशय नाहीं. पगार वाढीच्या लाटेनें नोकरशाहीला गार केलें खरें; परंतु त्याच लाटेंत लोकशाही करवाढीच्या डोहांत गटकळ्या खात राहील. अशा या गटकळ्या खातां खातां गलितगात्र करवाले 'राम' न म्हणतां सुरक्षित कसे पार पडतील हाच प्रश्न सध्या समाजधुरिणांसमोर उभा राहिला आहे.

ठिकठिकाणचे रा. उत्सव:— या सदराखालीं प्रसिद्ध झालेल्या मजकुरावरून हिंदुसमाजांत किती झपाट्यानें राष्ट्रीय व धार्मिक जागृति होत आहे, हें सर्वांस कळून आनंद वाटल्याशिवाय खास रहाणार नाहीं, अशी आमची खात्री आहे. हिंदुसमाजाच्या या वाढत्या जागृतीबद्दल आह्मीं त्याचें अंतःकरणपूर्वक अभिनंदन करून, उत्सवांच्या एकंदर चालक मंडळीस विनवितों कीं, त्यानीं त्या त्या उत्सवांत दाखविलेले, उत्साहयुक्त जोम, अभिनंदनीय चिकाटी, अप्रतिम प्रेम, इत्यादि देशहितवर्धक गुण वाढत्याच प्रमाणांत ठेऊन अनेक आपत्तींत गटकळ्या खात असलेल्या आमच्या प्रिय गोमांतकच्या मुक्ततेचें श्रेय घ्यावें. अर्थात् 'उत्सव तर मोठ्या थाटानें पार पडला. आतां काय? वाचलों जगलों तर पुढें पाहून घेऊं!' असल्या प्रकारच्या जुन्या विचारसरणीला कायमचा फांटा देऊन, उत्सवानिमित्त उत्पन्न झालेल्या जागृतीची काळजीपूर्वक जोपासना करणें, हेंच सध्याच्या परिस्थितींत आपलें खरें कर्तव्य आहे, हें प्रत्येकानें ध्यानांत ठेविलें पाहिजे, यांत संशय नाहीं.

कांग्रेस प्रोव्हींसियालः— उपरिनिर्दिष्ट गुणाचा अभाव असला म्हणजे कशी फजिती होते याचें ताजें प्रत्यंतर पहावयाचें असल्यास चालू महिन्याच्या २५ तारखेस भरवूं घातलेल्या कांग्रेसच्या डेलिगेटांच्या संख्येंत मिळणार आहे. ज्या कांग्रेसांत प्रथम प्रथम प्रतिनिधींची गर्दी उसळत असे त्याच कांग्रेसांत यंदां अवघे ४०।४५ च डेलिगेट जमणार आहेत. ही दुःखाची गोष्ट आह्मांला काय शिकविते? कीं, कोणत्याहि कार्यारंभीं दिसून येणारा उत्साह वृद्धिंगत न झाल्यास, अगर न टिकल्यास, त्या उत्साहाबरोबरच कार्याचीहि होळी होते. म्हणून हिंदुसमाजांत सध्या दृष्टीस पडत असलेली जागृतीची तेजस्वी ज्योत सतत पेटती रहाण्यास, जोम, चिकाटी व प्रेम हे गुण वाढत्याच प्रमाणांत ठेवणें हें प्रत्येक देशभक्तांचें सांप्रतचें अत्यंत महत्वाचें कर्तव्य होय. तें कोणीहि विसरतां कामा नये.

वर्तमानसार

—बोरी येथें न्हावी लोकानीं संप केला होता असें तेथील एक 'क्ष' कळवितात.

'भारत' ऑफिसांत आमच्या संपादकांशिवाय श्री. सदाशिव सा. भाटकर, जयवंत मळकर्णेकर व अनंत रा. शिरवैकर यांचीं धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचनें झालीं.

—स्थलसंकोचामुळें रावबहादूर ग. स. केळकर यांचें पत्र येत्या अंकावर प्रसिद्ध करण्यासाटीं ठेवावें लागत आहे.

भाविकांस विनंति.

श्री एकादशीमंडळ, कुंकळ्ळी सांवरकट्टा या संस्थेचा द्वितीय वार्षिकोत्सव येत्या कार्तिक शु॥ ११ दशीं सोमवार ता. २२-११-१९२० रोजीं संध्याकाळीं कोनकीजतां प्रवचन वगैरे होऊन साजरा होणार आहे. रात्रौ सात वाजतां भजन व मिरवणूकहि होईल. या सार्वजनिक उत्सवास येण्याबद्दल भाविक लोकांस प्रेमपूर्वक विनंति आहे.

संस्थेचा नम्र सेक्रेटरी
राणु विष्णुदास केणी रोबोस

ANNO V.—NUMERO 35—1920 QUEPEM QUINTA-FEIRA 25 DE NOVEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २५ माहे नवंबर सन १९२० अंक ३५ वा.

UMA CARTA

A proposito duns comentos que bordaramos na secção marata do *Bharat* sobre o *modus faciendi* da nossa Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, o sr. Rau Bahadur G. K. Kelker, agronomo contratado peloEstado da India Portuguesa escreveu-nos, como sabem, uma carta em marata, na qual o seu autor diz, entre ontras coisas, o seguinte:

"Desde o dia em que, no passado mez de setembro, Sua Exa. o sr. Governador Geral proferiu, numa das sessões do Conselho de Governo, um discurso sobre a agricultura, jornaes portuguezes têm começado a criticar, disfavoravelmente, a Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, no sentido de que ela não introduziu enhumm milhoramentona agricultura, apesar de oito anos de sua instalação.

E' isto verdade; *mas toda a gente sabe que para uma nova instituição após seu progresso ser de utilidade pública, é preciso muito tempo...* A Repartição de Agricultura na Presidencia de Bombaim começou a funcionar em 1883, isto é, haverá 37 ou 38 anos; mas só nos ultimos 15 anos é que se tem visto prestado algum serviço por ela. *Intraduzir milhoramentos na agricultura não é criar mangas a um ramo de mangueira pelo emprego de varade qualquer mágico.* A diversidade de condições, relativas ao solo, clima e agua, a rotina e preconceitos de agricultores, a disconfiança que estes nutrem pelos processos novos, tudo isto demonstra que não é tão facil como parece milhorar a agricultura num pronto. Não é possivel conseguir este fim com a simples nomeação do director que não dispõe de tempo para percorrer aldeas e aldeólas, sendo seu principal papel dirigir o pessoal subordinado."

Mais adiante, o sr. Kelker queixa-se, na sua referida epistola, da falta de pessôas em número suficiente nos concelhos do Estado, com conhecimentos de agricultura, pessoas que possam auxiliar e activar a acção da Direcção e encarrece a necessidade de muito dinheiro para se atingir tudo isso.

No final da sua carta, o nosso agronomo contratado frisa a necessidade de todos, de mãos dadas á Direcção, cooperarem com esta, não se limitando apenas a incomoda-la com criticas.

Como estão a ver, o sr. Rau Bahadur Kelker, agronomo aposentado pelo governo britanico e posto na vida activa pelo nosso ensina-nos muitas coisas, tornando-se, porisso, digno de nossos agradecimentos.

¿ Mas o sr. Kelker terá razão no que nos conta, ainda que encanecido na sciencia agronomica ?

¿ As comparações que o ilustre funcionario faz na sua carta, da Repartição de agricultura da Presidencia de Bombaim com a nossa e da *vara* do magico, *criador de mangas* serão tão bem aplicaveis ao nosso meio como o arado, experimentado na festa de Navelim ?

¿ A imprenesa portuguesa terá, de facto, sido injusta com a nossa Direcção, pela sua critica disfavoravel ?

Veremos tudo isto na semana seguinte, já que não nos sobra hoje espaço para mais considerações.

Advogados

Os srs. dr. Chagas e Silva digno oficial de Registo Civil e recorrido medico, Vicente Marcelino Rodrigues e Dataram Lingu Dolvi, prestimosos jovens fizeram nesta comar ca exames de direito, obtendo todos bom exito.

Os novos advogados foram alunos do distincto e recorrido causidico sr. dr. João Figueiredo, ornamento do nosso fôro e cavalheiro que aqui gosa de maior popularidade pela integridade do seu caracter.

Nossas cordiais felicitações tanto aos novos advogados como ao seu notavel Mestre.

Impostos

Já hoje ninguem deve pensar em esbanjar as economias do povo em larguezas improficuas e de mero sibaritismo cortezão, como o lerdo Luis XIV, de negrejante memoria, que esmagava com a carga de impostos a cerviz do pobre camponez, rociada do suor, para ocorrer as magnificencias de Vesailles !

Pois a preocupação dos nossos estadistas, se lhes ainda amortecem no peito os ultimos lampejos do patriotismo e lhes sobra um grão de bom senso, consiste em nortear pelos ensinamentos aqueles estadistas de polpa, adelgaçando as trevas que se acastelam nos horizontes desta *terra*, aliviando as suas dores, adoçando o peso dos seus impostos, etc,

Frederico, o grande, exclamava: -"Se um soberano tem o espirito esclarecido e o coração recto êle dirigirá as suas despezas, consóante a milhor vantagem dos povos."—Luis XII expressava-se:-"Eu prefiro ver os cortezãos rirem-se da minha avareza do que ver o meu povo deplorar das minhas despezas" -De Carlos Manuel, duque de Saboia, se diz que em 1763 falava assim a um seu valido; -" O dia de oje é o mais belo de toda a minha vida: acabo de suprimir o ultimo imposto extraordinatio que pesava sobre o meu povo. -E o imperador Teodorico dirigia-se aos seus vassalos nestes termos: -" Eu sei que há tributos, porque vejo as minhas rendas acrescentadas; mas vós não sabeis se os ha porque não sentis diminuindas as vossas."

Felizes tempos, que não voltam !

Mas não resvalemos para o que parecerá uma platonica exigencia. Pois há outro meio de milhorar a situação dos povos sem se extremar em sacrificios homericos. Lá está o economista contemporanio frances M. Domet de Vorgues que, na sua obra "Teoria Filos- do Imposto" pte.I, cap, IV, casca essas verdades amargas que bem valeria a pena servissem de lema da administração publica:

"...... é *diminuir* a despeza, não estabelecer *sinecuras*, não pagar serviços particulares *com o dinheiro* do público, não criar *tres lugares* onde um bastaria ..."!!!

Ha quem o duvide ?

ECOS & CRITICA

Minuta de agravo

Recebemos e agradecemos uma minuta de recurso, interposto pelo distincto Juiz de Direito desta comarca para o Supremo Tribunal de Justiça de um acordão da Relação de Nova-Goa. E' um trabalho de valor que muito honra o ilustre causidico que o firma. Estamos certos que o douto Magistrado obterá do nosso alto Tribunal a justiça a que, segundo o nosso fraco modo de pensar, tem todo o direito.

Balonati Samaj

A mocidade hindu de Quepem instalou aqui uma associação denominada *Balonati Samaj*, tendo por fim promover o levantamento do nivel intelectual, material e moral da classe hindu.

Longa dura e muitas prosperidades lhe apetecemos *ab imo pectore*.

A verdade

Lá porque alguem notasse no numero de maiores contribuintes a maioria de proprietarios hindús, esse alguem deitou lagrimas de...crocodilo no *Heraldo* atribuindo o *estranho* facto a *fatalidade* das coisas !

Está enganado !

O *estranho* facto nada deve à *fatalidade*; deve só e muito á tendeucia-laboriosa da classe hindu que em geral se distaca tambem pelo seu espirito parcimonioso.

E' como ela, apesar de fortemente maltratada, vilipendiada e desterrada pelo abominavel Tribunal do Santo(!)Oficio, poude, abatida a influencia... diabolica da Inquisição, não só

Até á outra, pois.

Soares Rebelo

Errata No capitulo IV, onde se lê—para reconsiderar o *erro*—corrija-se—para reconsiderarem.

भारत

गुरुवार कार्तिक शु. १४ शी १८४२

यशाची गुरुकिल्ली

कोणतीहि संस्था, कार्य अगर चळवळ उन्नतदशेला पोंचविण्याची उत्कट इच्छा मनांत बाळगिणाऱ्या व्यक्तींचें मुख्य कर्तव्य म्हटलें म्हणजे त्या संस्थेस, कार्यास अगर चळवळीस तिनें स्वतःला कायावाचामनें वाहून घेणें हें होय. नुसती तोंडाची वायफळ बडबड, देशाभिमानाच्या पोकळ बाता अगर दिखाऊ पांडित्यानें ओतप्रत भरलेले लेख, इत्याद्यनेक गोष्टी वरील कर्तव्याचें आचरण योग्य रीतीनें जोंपर्यंत झालें नाहीं तोंपर्यंत हितकर होण्याऐवजीं देशविघातक झाल्याखेरीज रहाणार नाहींत, हें उघड आहे. आजपर्यंत कोणती संस्था बडबडीच्या खांबावर टिकली आहे ? कोणतें कार्य पोकळ बातांनीं यशस्वी झालें आहे ? व कोणती चळवळ दिखाऊ पांडित्यानें ओतप्रत भरलेल्या लेखांनीं प्रगतिपथ आक्रमिण्यास पात्र झाली आहे ?

प्रो. कर्व्यांच्या लोकोपयुक्त संस्थांचा अढळपणा, लोकमान्य टिळकांचें टिकाऊ राष्ट्रीय कार्य व महात्मा गांधींची दिवसेंदिवस वर्द्धिगत होत असलेली असहकारितेची चळवळ हीं जिवंत उदाहरणें कशाचीं द्योतक आहेत ? मूर्तिमंत आत्मयज्ञाचीं नव्हत काय ? प्रो. कर्वे, लो. टिळक अगर महात्मा गांधी यानीं केवळ बडबड करण्यांत, बाता झोंकण्यांत अगर पांडित्याचें प्रदर्शन करण्यांतच आपलें कर्तव्यसर्वस्व मानिलें असतें, तर त्यांच्या हातून कोणतीच देशसेवेची कामगिरी झाली नसती, हें सूर्यप्रकाशाइतकें स्पष्ट आहे.

हे बहुतेकांच्या ओळखीचे विचार आज सुचण्याचें कारण कांग्रेस प्रोव्हींसियालाची अधोगति हें होय. कर्तव्यशुन्यतेमुळें ही संस्था मृत्युपंथास–मोडकळीस येण्याच्या बेतास लागली आहे, ही गोष्ट कितीहि दुःखदायक असली तरी नाकबूल करण्यांत अर्थ नाहीं. डेलिगेटांच्या अत्यल्प संख्येमुळें ह्या संस्थेचें अधिवेशन पूर्वी ठरलेल्या तारखेस न होतां येत्या जानेवारींत भरविण्याचें निश्चित झालें आहे ! परंतु डेलिगेटांची संख्या न वाढल्यास कांग्रेस भरेल किंवा नाहीं हें सांगणें बरेंच कठीण आहे !

तात्पर्य, संस्थापकांच्या 'इतर काम' साधून 'फावलेल्या' वेळांत देशहिताच्या शुष्क गर्गेत आपल्या 'दिखाऊ' कर्तव्याचे घोडे न्हाणविणाऱ्या हास्यास्पद प्रघातामुळें कांग्रेसवर उपरोक्त दुःखकारक प्रसंग येऊं पहात आहे.ह्मणूनच आह्मीं कांग्रेसांत प्राणवायु खेळविण्यांस 'जातीचे' देशभक्त पाहिजेत, असें गतांकीं ध्वनित करून स्फुटांत कांग्रेस प्रोव्हींसियाल यशस्वी होण्यास कोण कोणत्या गुणाची आवश्यकता आहे, हेंहि सुचविलें होतें. द्विरुक्तीच्या भयानें त्यांचा पुनरोच्चार करण्याचें जरी आह्मीं टाळीत असलों, 'तरी मागच्यास ठेंच व पुढचा शहाणा' या दृष्टीनें अखिल गोमांतकीय हिंदुपरिषदेच्या उत्पादकांनीं वरील गोष्टीकडे नजर पुरविण्यांची त्यांस प्रेमपूर्वक सूचना करण्यांची संधि साधून घेतल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. हेतु हा कीं, ज्या कारणानीं कांग्रेस प्रोव्हींसियाल थकली, त्या कारणांपासून आमची स्थापूं घातलेली संस्था प्रारंभापासूनच दूर असलेली बरी.

स्फुट विचार

बालोन्नति समाजः— ता. १८–११-१९२० रोजीं येथील 'श्रीसुदेश्वराच्या देवालयांत बाल व तरूण मंडळीची सभा भरून 'बालोन्नति समाजाची' स्थापना झाली. आमच्या संपादकांना अध्यक्ष व श्री. वासुदेव विठ्ठल प्रभू देसाई यानां सभेचे सेक्रेटरी एकमतानें निवडल्यावर सभेचें काम सुरू झालें. श्री. राजाराम राया शिरवैकर यानीं एकीचें महत्व थोडक्यांत सांगून या गावांत वाचन मंदिराची आवश्यकता कां आहे हें सांगितलें व त्यांच्या ह्मणण्यास सर्वांचा दुजोरा मिळाल्यावर सभेचे सेक्रेटरी श्री. देसाई यानीं मोफत शाळा स्थापण्याचा ठराव पुढें आणला. पण सध्याची केपेची आर्थिक स्थिति या ठरावास मूर्त स्वरूप आणण्यालायक नसल्यावरून शाळा, सवडीनुसार उघडण्याचें ठरविलें. त्यानंतर अध्यक्षांचें 'ऐक्याचा प्रभाव' या विषयावर दीड तास भाषण झाल्यावर समारोप, ईशचिंतन, आभारप्रदर्शन, कार्यकारी मंडळाची नेमणूक वगैरे होऊन सभा बरखास्त करण्यांत आली.

प्रतिगामी धोरणः– गोवा सरकारचें राजकीय धोरण दिवसेंदिवस प्रतिगामी होत असल्याचें पाहून, उद्याच्या आर्थिक स्वतंत्रतेच्या वातावरणांत विहरणाऱ्या कोणाहि नागरिकास सखेदाश्चर्य वाटल्यावांचून रहाणार नाहीं; व प्रतिगामी धोरण व आर्थिक स्वातंत्र्य या दोन परस्परविरोधी गोष्टी प्रजासत्ताक राज्य पद्धतींत कशा घडून आल्या असतील या कोड्याचा उलगडा तर बहुतेकांस न करतां आल्यामुळें अचंबाच वाटेल. परंतु आमच्या वरील विधानाचें उदाहरण जर वाचकांपुढें मांडण्यांत आलें, तर मात्र लगेच खात्री पटण्याचा संभव आहे. गोवा प्रांतास आर्थिक बाबतींत खर्चवेंचाचा अधिकार पोर्तुगाल सरकारकडून देण्यांत आला असल्यामुळें आमच्या स्थानिक पार्लमेंटनें नोकरशाहीच्या पगार वाढीचा सारखा सपाटा चालविला आहे. या पगार वाढीच्या खर्चाची भरपाई नवेंनवें कर्ज उभारून किंवा नवेनवे कर लादून करण्यांत येईल. परंतु लोकहिताच्या कसल्याहि बाबी संबंधानें मात्र तिकडे विचार होत नाहीं. यदाकदाचित् झाला तर त्या लोकहिताच्या कामीं येणाऱ्या खर्चाची तोंडमिळवणी करण्यास मुनिसिपालटी, ग्रामस्थमंडळ्या, देवालयें खिस्ती चर्च इत्यादि निवळ खासगी संस्थांकडे धांव घेण्यास प्रजेनें निवडलेले कोन्सिलांतील सभासद मागें पुढें पहात नाहींत व 'हलवायाच्या दुकानावर ब्रह्मार्पण' करण्यांत येत असल्यामुळे सर्वानुमतें हा ठराव पास होण्यास उशीर लागत नाहीं! हें धोरण प्रतिगामी नव्हे काय?

--युद्धस्थंभ संबधीं उभारण्यांत आलेल्या भारतावरील खटल्याचा सुनावणी येत्या डिसेंबर महिन्याच्या २२ तारखेस होणार आहे.

वर्तमानसार

—बुधवार ता. ११ माहे नव्हेंबर सन १९२० रोजीं संध्याकाळीं कळंगूट येथील 'श्रीशांतादुर्गाविद्यालया'तर्फे रा. रा. मंगेश वस्तोडकर बी. ए. यल. यल. बी. यांच्या अध्यक्षतेखालीं एक सभा भरली. आरंभीं रा. रा. नारायण दत्ता वेरेंकर संस्थेचे सेक्रेटरी यानीं आलेल्या मंडळीचे आभार मानून रा. रा. वस्तोडकर यानीं अध्यक्षस्थान स्वीकारावें अशी सूचना पुढें आणतांच येथील सुप्रसिद्ध व्यापारी रा. रा. गोविंद प्रभू पन्रीकर यानीं अनुमोदन दिलें व टाळ्यांच्या गजरांत अध्यक्षस्थानापन्न झाले. अध्यक्षांचें प्रास्ताविक भाषण झाल्यावर अडफडें येथील रा. रा. काशीनाथ केंकरे यानीं 'हिंदुधर्माची महती' यावर लिहून आणलेला निबंध वाचावयास सुरुवात केली. तों एकाएकीं एक खिस्तभक्त उठून आपल्या लेटफेट भाषेंत तो निबंध बंद केला. अध्यक्षानीं या वेळीं त्या खिस्तभक्तांची चांगली समजूत घालून हा निबंध कोणत्याच धर्मास वाईट ह्मणत नाहीं असें दाखविलें. तरी पण हे खिस्तानुयायी उठून बहुतेकांस न समजणाऱ्या भाषेंत 'हिंदूच्या कार्याबद्दल' कांहीं खिस्ती समाजांत जागृति उत्पन्न करणारें भाषण केल्यानंतर उठून गेले. (शेम–शेम.) त्यापुढें रा. रा. दत्तात्रय यशवंत दांडे यानीं स्पष्ट शद्वांत 'शिक्षणाच्या उद्दिष्ट कार्य सिध्यर्थ योजना' यावर लिहून आणलेला निबंध वाचून दाखविला. त्यांत त्यांनीं व्यायामावर फार मुद्देसूद भाषण केल्यावर रायबंदर येथील रा. रा. रामचंद्र प्रभू लवंदे हे 'हिंदुपरिषदेचें महत्व' लोकानां समजाऊन देण्यांसाठीं उठले. त्यानीं प्रथमतः खिश्चन बंधूचा मधाशीं झालेल्या गैरसमजाबद्दल दोन शद्व बोलून आपल्या भाषणास सुरुवात केली. त्यांत तेथील शाळेचें कार्य खरोखर अनुकरण करण्याजोगें आहे असें सांगून चालकांचें अभिनंदन केलें व सांगितलें कीं मी आज मुद्दाम आपणास एक महत्वाची गोष्ट सांगण्यासाठीं आलेलों आहें: ती गोष्ट ह्मणजे 'हिंदुपरिषदेची' होय. आज पोर्तुगीज राज्यसत्तेखालीं ४०० वर्षें पर्यंत आह्मीं मुक्या जनावरांसारखे होतों. तों आज आह्मांस सार्वजनिक राष्ट्रीय कामाची आस्ता वाटूं लागली आहे. याला कारण आह्मीं नसून क्रांतीनें आह्मांस उठविलें आहे. ही वेळच अशी महत्वाची आहे कीं, या वेळीं तुह्मीं कोणत्याहि गोष्टी विषयीं अनास्था दाखविली तरीहि समाजाची उन्नती होणारच. कांकीं, आह्मांला ईश्वराचें पूर्ण पाठबळ आहे. व्याख्यात्यानीं आपल्या भाषणांत एकीचें महत्व स्वदेशाभिमान, नागरिकांचे हक्क व चालू आवतोनोमीचें स्वरूप यावर जोरदार विचार मांडून येथील सर्व लोकांस 'हिंदुपरिषदेस आपलें सहाय्य द्या, आपलें पाठबळ द्या अशी नम्र विनंति करून हजर असलेल्या सर्व लोकांच्या सह्या घेतल्यावर, श्री. पांडुरंग अ. केंकरे बी. ए. हे बोलावयास उठले. भाषणाचा विषय 'समाजाचें धावल चित्र' असा होता. त्यावर एक पाव तास गोड व सौम्य भाषेंत आमच्या समाजांतील दोषाचें उत्तम चित्र रेखाटल्यावर येथील सरकारी शाळेचे प्रोफेसर रा. रा. दत्ता नाईक यानीं उठून जोरदार व स्पष्ट भाषेंत 'मराठी व कोकणींचा झगडा' यावर भाषण करून मराठी ही खरोखर आपली भाषा आहे असें दाखऊन दिलें व त्याच भाषणांत 'टिळकीझम', आपल्या गोव्यांच्या उन्नतीसाठीं आपण काय काय केलें पाहिजे, वगैरे मुद्यावर फार मार्मिक भाषण केल्यावर अध्यक्षांनीं समारोप केला व सभा बरखास्त झाली.

—कुंकळ्ळी येथील श्री लक्ष्मी सरस्वती वाचनमंदिराच्या दिवाणखान्यांत श्री एकादशीं मंडळाच्या उत्सवानिमित्त आमच्या संपादकांचें 'पर उपकारें कायावाचामन । वेंची सुदर्शन रक्षी तया'॥ या तुकाराम महाराजांच्या अभंगावर धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचन झालें.

—त्याच दिवशीं आमोणें - कटा येथील श्री चंद्रेश्वराच्या आलयांत भजनी सप्ताहास सुरवात होऊन दुसऱ्या दिवशीं समाप्ति झाली. याहि प्रसंगीं आमच्या संपादकांचें 'देव [देश] वसे ज्याचे चित्तीं त्याची धरावी संगती। या अभंगावर प्रवचन झालें.

हिंदु–धर्म बांधवांस
सप्रेम विनंति

तूर्त पाश्चात्यांच्या आह्मांवरील अंमलामुळें, त्यांच्या संस्कृतीचा–धर्म, आचार विचार व चालीरीति यांचा–आह्मां हिंदु लोकांवर पगडा बसून आमच्या आर्यधर्मकर्म व चालीरीति यांचा लोप होत चालला आहे. व लोप होत नसतां जो कांहीं आमचा धर्म (किंवा कर्म अथवा चालीरीति) ह्मणून राहिला आहे, त्याचें शुद्ध स्वरूप आमच्या लोकांकडून अज्ञानामुळें कृतिद्वारा अशुद्ध होऊन, तें युरोपियन संस्कृतीपुढें फिकें वाटल्यामुळें, त्याजागीं युरोपियन संस्कृति अधिष्टीत होऊं लागली आहे आणि त्यामुळें आमच्या शुद्ध स्वरूपी वैदिक धर्मांत–कर्मांत (आचार विचारांत व चालीरीतींत) जे फायदे ह्मणजे आरोग्य, नीति वगैरेची प्राप्ती–आहेत, त्यांस आह्मीं मुकूं लागलों आहों आणि तेणेंकरून आह्मीं अनारोगी व नीतिभ्रष्ट होऊं लागल्यानें आमचा समाज दिवसेंदिवस अधोगतीप्रत चालला आहे. व ही स्थिति जर अशीच चालू राहील, तर कांहीं कालानें आमचा धर्म, आचार विचार व चालीरीति पार रसातळास जाऊन नामशेष होण्याची भीति वाटते. असें होऊं नये व आमच्या धर्माचें शुद्ध स्वरूप आमच्या चालू व पुढील पिढीच्या लक्षांत येऊन, त्याच्या आचरणानें त्यांतील अंतीम फायदे–आरोग्य, नीति व ज्ञान प्राप्त व्हावें व स्वधर्म, स्वदेश व स्वराज्य यांचा अभिमान जागृत व्हावा या साठीं मी कर्मरहस्य नामक निबंध लिहून व त्याचे प्रकरणशः चार विभाग करून पहिल्या प्रकरणांत आमचा धर्म आमचा आचार विचार व आमच्या चालीरीति ह्मणजे काय, यांचा खुलासा करून त्यांचा परस्परांशीं कसा संबंध,आहे तो दाखवून दुसऱ्या व तिसऱ्या भागांत नित्य व नैमित्तिक कर्मे यांच्यांत आरोग्य नीति व ज्ञान कसें आहे, तें दाखविलें आहे व शेवटीं चौथ्या प्रकरणांत चातुर्वर्ण्य व चार आश्रम ह्मणजे काय हें दिग्दर्शित करून त्यांची समाजाला किती आवश्यकता व उपयोग आहे,तें दाखविलें आहे.ह्याशिवाय स्त्रीशिक्षण, विवाह[यांत बाल बालविवाह, प्रौढ विवाह, बहु. बहुपत्नित्व, पुनर्विवाह व विधवाविवाह आले आहेत] वेश्यागमन, परदेशगमन इत्यादि विषयीं शास्त्र, रुढी व मागील व तूर्तची परिस्थिति या गोष्टीनुसार विचार करून त्यांतील ...

ANNO V.—NUMERO 36—1920

QUEPEM QUINTA-FEIRA 2 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepem

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर

गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३६ वा

CONVERSANDO...

O prometido è devido.

Como os leitores viram na edição passada do *Bharat*, o sr. Rau Bahadur Kelker atribui a nulidade dacção da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, durante a *pouca* idade que êla conta, ás seguintes razões fundamentais:-

1a. Que para uma nova instituição, após seu progresso, ser da utilidade pública, è preciso muito tempo.

2a. Que introduzir milhoramentos na agricultura não è criar mangas a um ramo de mangueira pelo emprego da vara de qualquer mágico.

3a. Que a diversidade de condições, relativas ao solo, clima e agua, a rotina e preconceitos de agricultores, a disconfiança que estes nutrem pelos processos novos, tudo isto demonstra que não é tão facil como parece, milhorar a agricultura num pronto. E, finalmente,

4a. Que a simples nomeação do director não pode progredir a agricultura, porisso que, sendo o seu principal papel dirigir o pessoal subordinado, o mesmo director não dispõe de tempo para percorrer aldĕas e aldéolas.

Para corroborar o exposto na 1a. razão, o ilustre agronomo contratado cita o exemplo da Repartição de Agricultura da Presidencia de Bombaim e diz que ela, apesar de ter 37 anos de idade, só nos ultimos 15 anos ĕ que tem podido prestar algum serviço ao seu paiz, neste ramo de serviço.

E agora nós

¿Com que então, a *utilidade publica*, ? dimanada duma *instituição nova* depende do seu *progresso*?

Segunda esta doutrina, temos de admitir que a *utilidade publica duma nova instituição é filha do seu pai progresso*, que este é *causa* e aquela efeito.

Ou por outra: *uma nova instituição*, . *nascida para a utilidade publica* sò preenchérá este fim, quando tal instituição atinja o seu esplendor!

E' isto verdade?

Nós, porem, achamo-lo absurdo, porque a ser verdadeira a referida tèoria *specially made by mr.* Kelker, resultaria que para uma *nova* escola ser da *utilidade* de seus alunos, um *novo* gabinete de leitura da *utilidade* de seus frequentadores ou um asilo da *utilidade* de seus asilados seria mister que os referidos alunos, mencionados frequentadores e aludidos asilados suspirassem e aspirassem pelo *progresso* de suas *novas instituições*, o que não passa dum desparate de grosso calibre.

E, depois, entendemos que a *utilidade publica* duma nova instituição está tão intimamente ligada ao progresso dela, que ambos se confundem intimamente, sendo dificil se não impossivel a sua distinção!

A *utilidade publica duma nova instituição está*, no tocante ao seu *progresso*, na mesma relação em que a alma está com o corpo.

E', portanto, inaceitavel o principio do sr. Kelker, formulado na sua 1a. razão.

Mas o exemplo que aí cita ?

Ele não tem aplicação no nosso meio, porque o *reduzido* campo d'acção da nossa Direcção deServiçosAgricolas e Florestais não pode ser comparado com o *vastissimo* campo d'acção da Repartição d'Agricultura da presidencia de Bombaim nem a epoca *adiantada* do progresso da sciencia agricola em que foi instalada a nossa Direcção se assumelha remotamente atè,á epoca *atrazada* d'agricultura em que foi inaugurada a referida repartição britanica.

A primeira rasão que o sr. Kelker apresenta em defesa da nulidade d'acção da nossa Direcção é, pois, sem *razão* de ser, sob todos os pontos de vista.

¿Pelo menos, as restantes razões são com *razão*?

Veremo-lo no numero imediato.

—Pelo que escreve a *India Portuguesa*, parece que a Comissão de Melhoramentos de Mormugão disistiu da construção do tal palacio ou *pavilhão*.

Ainda bem!

Impostos

Prosseguindo:

A evolução historica do imposto marca varios estádios quê ocioso seria enumerar. Nas epocas biblicas já Moisés preceituára o *dizimo* (Levitico, XXVII, 30 a 32) e o Cristo recomendara nos Evangelhos que se pagasse o *tributo* ao César (Mat. XXII, 17 a 21-Marc, XXII, 14 a 17 e Luc., XX, 22 a 25).

Lessius entende que a nação nada poderá recusar a quem recebeu dela o depósito do Poder Social, do que for necessário á manutenção da sua dignidade e á boa administração do pais ("De Just. et Jure", liv.II cap 3).

Mas o imposto,embora prescrito por autoridade competente, nem por isso pode ser *justo*, quando não estiver em relação com o *bem comum* que-segundo difine Cathrein-consiste na reunião de condições que permitem aos particulares obter, livremente e pela sua propria atividade, toda a felicidade possivel, "Philos Morali" vol II, pg. 436).

Moralista Lugo, na sua obra *De justitia*, disp. 36, sec. II, escreve a este proposito:-"Causao justitia attenditur ex necessicate *boni comuni* ad quod tributa debent ordinari *et non ad principis utilitatem vel abundantiam.*" E um outro, discorrendo sobre a proporcionalidade do imposto, diz que a igualidade exigida pela justiça, é uma *igualdade proporcional*. [Thomás, "Sum. Theolog.", liv .1,2]

E, para remate, o insigne Cassiedoro observava como fruto da sua larga experiencia dos afazeres publicos:

—"Nullus enim gravanter obtulit, quod cum aequitate persolvitur"

Na antiguidade avulta-se o grande Cicero que evocava as graças olimpicas para alumiarem com as suas luzes a cegueira dos homens:- "O'Dii imortales, non intelligant homines quam victigal sit parcimonia !"

De feito.

A sabedoria e a prudencia devem ditar o plano financeiro dalgum Estado ou colonia. A suavidade do imposto e a generalidade na sua distribuição proporcional devem presidir à sua organisação, para não tropeçar num descalabro irremessivel.

" O maior jugo de um reino, a mais pesada carga de uma republica, são os *imoderados tributos*"-trovejava o padre Vieira, exortando as córtes que deviam reunir a 14 de setembro de 1642, e, inflamado em rasgos dum patriotismo viçoso que-nas modernas gerações estiolou, ajuntava esses sublimes conceitos:

"Se è necessário para a conservação da Patria, tire-se a carne, tire-se o sangue, tirem-se os ossos, que assim è razão que seja; mas tire-se com tal modo, com tal *suavidade* que os homens *não o sintam*(?!), nem quasi o vejam..."

Pois estarão nessas *suaves* condições os tributos já votados?

Só espiritos embevecidos numa aberração cosmoramica è que poderão apoiar tais... galantes projectos!

Os que tem algum lume a crepitar adentro das arcadas cranianas, hão de protestar...

E será um desabafo ejaculado do imo dos peitos atribulados pelo sofrimento!

Havemos de voltar

Soares Rebelo

Equiparação

Hoje em dia está na borlinda a *Equiparação*, palavra tida em grande conta aos burocratas !

Não seremos contrarios a ela mas vamos mostrar que neste tempo de *vacas magras* torna-se ela dispensável.

Convem a bom dizer que a classe burocratica seja bem paga para que haja moralidade na administração pública, mas antes disso é preciso que se tome em consideração *adebilidade anemica* do tesouro publico que por ora acusa um *deficit* superior a 1300000 Rps, *deficit* a que não se tem podido fazer face por causa de varios encargos, constantes *reorganisações*, *aumentos* e 60o/o sobre a categoria aos funcionarios aposentados havidos ultimamente.

येत ह्मणून कोणतेंहि साधन हातीं नसल्या ें गरीब दुबळ्याप्रमाणें सदसद्विवेक दीच्या प्रखर तेजाखालीं चिरडून जावें ंत खरा पुरुषार्थ आहे काय?

वस्तुस्थितीला धरून व्हावयाचीं असले- ीं कामें वस्तुस्थितीची बरोबर ओळख नस- ामुळें कशींबशीं होत असतात. मूळाशीं अज्ञान असूनहि परिणाम व्हावयाचे तेच होतात व आत्मघातकीपणाचा दोष माथीं येतो. कां, केव्हां, कसें, कोण, काय वगैरे प्रश्नाबद्दल विचार करण्यांची संवय नसल्या- मुळें मिळालेल्या उत्तरांचा त्या त्या प्रश्नांशीं बरोबर संबंध जुळत नाहीं, व होणारे दुष्प- रिणाम आपणालाच भोगावे लागतात. या- चा प्रत्यय पहावयाचा असल्यास मूर्ति व ून यांच्याकडे लक्ष द्या ह्मणजे कळेल. पण पैसेच ना ते! आज घेतले ह्मणून उद्यां ावे लागतील कीं नाहीं? जिथें अध्यै ाचा प्रश्न येतो तिथें सर्वस्व पैसा, अध्या ाचा शिक्का मोर्तब असतांहि, अर्ध्या ह रवाल्यांसाठीं कसा खर्च करतां येईल हेंच

येत्या अंकांत

श्री. यशवंत वि. प्र. देसाई यांचे "राव- बहादूर केळकरांच्या पत्रावरून सुचलेले विचार" व श्री. अनंत द. आमोणकर बी. ए. यांचा "विश्वबंधूचा खोडसाळपणा" हे लेख प्रसिद्ध होतील.

समजत नाहीं. जिथें राष्ट्र व धर्म यांची एक वाक्यता होणें शक्य नाहीं तिथें राष्ट्रधर्म हा शब्द सबंध स्वरूपांत कसा संभवेल? राष्ट्राचा पैसा राष्ट्रधर्मासाठीं खर्च झाला तर त्यांत कांहीं वावगें नाहीं. असो.

खालीं दिलेल्या उताऱ्यांकडे लक्ष दि- ल्यास थोडीशी वस्तुस्थिति कळून येण्यासा- रखी आहे.

"व्यक्तिविषयक प्रयत्न हे तुटक तुटक पडल्यामुळें व्हावे तितके परिणामकारक होत नाहींत. अशा विलग विलग प्रयत्नाना एके ठिकाणीं आणून त्याना संघटित स्वरूप देण्याचें कार्य सोसायटीसारख्या किंवा परिषदेसारख्या ठिकाणीं होतें."

"व्यक्तिविषयक प्रयत्न विस्कळीत अ- सल्यामुळें परिणामकारक होत नाहींत, ह्म- णून संस्था पाहिजेत."

इंग्लंडांत पार्लमेन्टसभेसारख्या जागत्या- सभा अस्तित्वांत असूनहि आज 'कौंसिल ऑफ ॲक्शन' ह्मणून जें नवें कौंसिल स्था- पन झालें आहे त्याची जरूरी काय? रशि याच्या झारा इतकी प्रचंड शक्ति असतांहि तेथें 'डुमा' सभा स्थापन झाली होती ती कशाला? वगैरे गोष्टी विचार करण्यासार- ख्या आहेत. ह्या गोष्टींचा इतिहास पाहिला कीं, लोकमत व्यक्त करणाऱ्या राष्ट्रीय स भेसारख्या सभा अस्तित्वांत असणें ही गोष्ट हिंदुस्थानाला विशेष नसून जगांत आज चालू असलेल्या विचारसरणीलाच धरून आहे."

एकंदर परिस्थितीचें कटुत्व लक्षांत घेतां लोकमत व्यक्त करण्यासाठीं, आपले खरे प्रतिनिधी निवडून यावे ह्मणून, आपल्या पैशांची कशीहि वासलात लागूं नये ह्मणून नव्या बिलाप्रमाणें आमची व्यवस्था बव्हंशीं आपल्यालाच पहावयाची असल्यामुळें परि षदेसारखी लोकमत प्रदर्शित करणारी सं- स्था पाहिजे आहे असा जिकडे तिकडे ऐकूं येणारा ध्वनि कसा खोटा ठरूं शकेल?

"आपणच"

भारत

गुरुवार कार्तिक व. ७ मी १८४२

आमचें शेतकी खातें

भारताच्या मागील अंकीं प्रसिद्ध झा- लेल्या शेतकीविषयक पत्रव्यवहारावरून आमच्या सरकारनें प्रयत्नाची दिशा अगो- दरच्यापेक्षां विशेष प्रत्यक्ष प्रमाणाच्या धो- रणानें चालू ठेविली आहे व ह्या स्तुत्य क्र- मांत यश येण्याकरितां, रावबहादुर केळकर यांची योजना केल्यावरून गोमांतकाची शे- तकी थोड्याच कालावधींत सुधरेल असेंहि वाटून पुष्कळांस आनंद झाला असेल व रावबहादुरांच्या शेतकीविषयक नैपुण्याच्या कीर्तीवरून तर, आज पर्यंत खोळंबून राहि- लेलें शेतकी खातें एकदम सुधरेल अशी आशा करणेंहि अस्वाभाविक नव्हतें आणि ते कोणती सुधारणा घडवून आणितात या कडे सर्वांचें लक्ष्य लागणेंहि न्याय्यच होतें. पण इतक्यांत त्यानीं प्रसिद्ध केलेल्या पत्र- व्यवहारांत शेतकीची सुधारणा होणें हें के- वळ कालावधीवर व द्रव्य निधीवर अवलं- बून आहे, असें विधान केल्यामुळें त्या आ शेवर निराशेची छाया पसरणें पुष्कळ अंशीं संभवनीय आहे. इतकेंच नसून, स्वतावर कोणतीच जबाबदारी न घेण्यांची एक सोड- वाट त्यानीं अगोदरच तयार करून ठेवण्यां- चा कोटिक्रम लढविण्याच्या बाबतीत धूर्त- पणा दाखविला आहे हें उघड दिसतें. न पेक्षां मुंबई इलाख्या सारख्या विस्तृत प्रदे- शाची उपमा गोव्यांच्या लहानशा टापूस देण्यांस श्री. केळकरांनीं 'वडाची साल पिंप- ळास' लावण्याचा प्रयत्न करितानां अशी गोष्ट लक्षांत घ्यावयास पाहिजे होती कीं, १८८३ सालांतील कालापेक्षां आजची स्थि ति पुष्कळ सुधारली असून शेतकरी वर्गांत सुधां पूर्वीच्या सारखा अडाणीपणा दृष्टीस न पडतां त्यांस खरी उपयुक्तता पटविणारा मिळाल्यास नवीन योजना अमलांत आण- ण्यांस ते हरकत घेत नाहींत. ह्यावरून के- वळ मुंबईत इतका कालावधी लागला; तर गोव्यांत तितका लागावा हेंहि प्रमाण एका शेतकी-ज्ञान-पटूकडून सिद्ध होणें कसेंसेंच वाटतें. कां कीं, मुंबई खात्यांत मिळालेल्या अनुभवाचा फायदा इकडे उद्भवणाऱ्या अडचणीचें निवारण होण्यांच्या कामीं मि- ळाला पाहिजे. तरच श्री. केळकरांसारख्या शेतकीविषयक अनुभवी गृहस्थांस गोव्यांत बोलाविल्याचें सार्थक झाल्यासारखें होईल, हें त्यानीं न विसरतां नेटानें काम चालविलें पाहिजे. शिवाय आजपासून इकडच्या आ- ग्रिकुल्तूर खात्याच्या उपयुक्ततेचें दृश्य चि- न्ह दृष्टोत्पत्तीस न आल्याकारणानें व पुढें येण्यांची आशाहि नसल्यानें, विशेष व्यवहारज्ञ [pratico] ह्मणून रावबहादुरांचीं निव- डणूक करण्यांत आमच्या सरकारनें एक उपयुक्त कृत्य केलें आहे. इत्यादि गोष्टी ध्यानांत घेतां गोव्यांतील शेतकी खात्यांत अगोदरपासून चालू असलेल्या बेबंदशा- हीस आळा पडून, तें खातें केवळ नावापु- रतें नसून, नावासारखें कार्य त्याकडून घ- डत आहे असें सगळ्यांच्या प्रत्ययास ये- ईल,

स्फुट विचार

मृत संस्था:— ठिकठिकाणच्या गरीब लोकांस औषधपाणी पुरविण्यासाठीं नवा प्रांतांतील खेड्या पाड्यांत सुद्धां एकादा वैद्य असावा व त्यांस दरमहा १०० रुपये तरी पगार असावा अशा अर्थाचा एक कायद्याचा मसुदा कौंन्सिलांतील सभासदांपैकीं एका मंडळानें (कोमिसांव) तयार केला आहे- हेतु फार स्तुत्य असून सार्वजनिक आरोग्यदृष्ट्या विषयहि महत्वाचा आहे- परंतु या डाक्टरांस पगार व औषधाचा खर्च भागविण्यास मुनिसिपालटी वगैरे संस्थांकडे बोट दाखविण्यांत आलें आहे. ब- हुतेक मुनिसिपालटींचें, ग्रामस्थमंडळ्यांचें किंवा देवालयाचें उत्पन्न व खर्च हीं अशा प्रमाणांत आहेत कीं उत्पन्नापेक्षां खर्च ज्यास्त, या स्थितींत उपरोक्त 'मृतसंस्था कशी मदत पुरवितील याचा वाचकांनींच विचार करावा!

एक सूचना:—गेल्या दिवसांत प्रसिद्ध झालेल्यां सरकारी ग्याझेटवरील हुकुमनाम्या- वरून 'पैतेर' नावांचा एक नवा कामदार प्रत्येक मामलेदार कचेरींत असावा असें फर्माविण्यांत आलें आहे- काणकोण व सांगें येथील कोमांद ... लितार काढण्यांत आल्यानें व त्या ... दांतील कांहीं कामदार अधिक झाल्यामुळें त्यांस कोणत्याहि अन्य कचेरींत काम करण्यास लावून त्यांच्या पगाराची प्रत्येक महिन्यांत भरपाई करण्यांत येत आहे- आमच्यामतें सदरहू कामदारांची जर त्या नव्या 'पैतेरा'च्या जागीं नेमणूक करण्यांत येईल तर त्या नव्या कामदाराच्या पगाराची तरतूद करण्याचें राहून सरकारी तिजोरीस अंशत: त... साह्य झाल्याशिवाय राहणार नाहीं; व सध्याच्या तिजोरीच्या हलाख स्थितीस तर हें फार अगत्याचें आहे हें कोणत्याहि अनुभवशीर वाचकास वाटल्याशिवाय राहील काय?

उन्नति समाज सांगें— या संस्थेच्या विद्यमानें गेल्या तारीख २७ रोजीं तेथील नागरिकांच्या दोन सभा भरल्या होत्या. प- हिल्या सभेचे त्या महालचे मामलेदार सि. पेरेर हे अध्यक्ष व आमचे संपादक व श्री. मुकुंद सालेलकर हे सेक्रेटरी असून प्रसंगास अनुसरून श्री. शिवराम गोविंद नाडकर्णी, श्रीपादराव वालावलीकर, विश्व- नाथ राम नाडकर्णी इत्यादि वक्त्यांचीं "शिक्षण" 'संघ' व 'एकी' या विषयांवर जोरदार भाषणें झालीं. या सभेचा कार्य- क्रम निवळ पोर्तुगीज भाषेतून पार पडला. दुसऱ्या सभेचे अध्यक्ष आमचे संपादक असून श्री. हरि गोविंद सुर्लेकर व मुकुंद सालेलकर यांस सभेचे सेक्रेटरी निवडण्यांत आलें होतें. देशभक्त सदाशिव सांवळो प्रभू भाटकर इत्यादि नागरिकांचीं भाषणें होऊन, उन्नतिसमा- जाची नियमावलि तयार करणें, मुसलमान बंधूंचा संस्थेंत समावेश करणें व संस्थेच्या हितार्थ हातमागांचा कारखाना उभारणें या तीन गोष्टींचा विचार करण्याचें ठरलें. या तीन गोष्टींस चालू डिसेंबरांत मूर्त स्व- रूप येईल, असें वाटतें. या प्रसंगीं आ- मच्या संपादकांचें 'ध्यावा देव गजानन [देश गोमांतक] रे' या पद्यावर धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचन झालें. एकंदरींत सांगें महालांतील लोकांत स्वदेशहिताची तीव्र जागृति उत्पन्न झाली असून तिचा अत्यंत फलदायी असा परिणाम झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं, अशी पूर्ण खात्री वाटते. लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, व- रील दोन्हीं सभांस व प्रवचनास ब- रेच मुसलमानबंधु हजर होते व त्या- नीं गोहत्येविषयीं आपली नापसंती प्रदर्शित केली. तसेंच उन्नतिसमाजाचे उ- त्साही मेंबर श्री. सर्वोत्तम म. मणेरकर, श्रीपादराव वालावलीकर, विश्वनाथ रा. ना- डकर्णी, गोविंदराव वालावलीकर वगैरे त- रुणानीं आपल्या अविश्रांत खटपटीनें सं- स्थेच्या उत्कर्षास अनेक मार्गानीं बरीच मदत केली, हेंहि संतोषपूर्ण अंतःकरणानें नमूद केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. उन्नतिसमाजाची सर्वांगसुंदर उ- न्नति होवो, असें इच्छून, सांगेकर हिंदु व मुसलमान समाजाचें आह्मी अंतःकरणपू- र्वक अभिनंदन करितों.

—सांगें येथें न्हावेलकर संगीत नाटक मंडळीला श्री. अनंत ना. पाटणकर यांच्या हस्तें प्रोत्साहनार्थ सुवर्ण पदक अर्पण करण्यांत आलें.

ह्या कामीं श्री. केळकर यानीं चालवि- लेलीं प्रात्यक्षिकें फार उपयोगी पडतील हें सांगण्याची गरज नाहींच. कां कीं, शेतकरी लोकांस प्रत्यक्ष पाहून जितक्या सोप्या रीतीनें कोणतीहि माहिती होईल तितकी दुसऱ्या कोणत्याहि तऱ्हेनें होणार नाहीं व अशी एकदां खात्री पटविण्यांच्या कामांत जोराचे आणि आस्थापूर्वक प्रयत्न चालू राहिले ह्मणजे 'गारुड्याच्या काठीनें आं- ब्याच्या फांदीला तावडतोब आंबे आणणें गारुड्यासच अवगत असलें तरी शेतक- ऱ्यांस अनुभवजन्य ज्ञान देऊन शेतकीस थोड्याच काळांत उत्तम फळें आणणें हें कृ- षिज्ञानकुशल माणसांकडून घडण्यांतच त्याची कर्तबगारी दिसून येते, हेंहि सिद्ध होईल.

श्री. केळकर यानीं आपल्या पत्रव्यवहा- रांत केलेल्या आग्रहाच्या विनंतिकडे लक्ष देऊन तारीख ८ ते १० डिसेंबर रोजीं म- डगांव येथें भरणाऱ्या ख्रिस्ती यात्रेच्या वे- ळीं अवश्य जाऊन त्यांच्या प्रात्यक्षिकांचा फायदा घ्यावा; इतकेंच नव्हे तर शेतकी खात्याकडून जितकीं ह्मणून प्रात्यक्षिकें या- पुढें भरविण्यांत येतील त्यांलाहि हजर राहून सहकारी धोरणानें सदरहू खात्याचा शक्य तितका फायदा करून घ्यावा, अशी सर्व शेतकरी वर्गास आमची प्रेमाची शिफारस आहे.

ANNO V.—NUMERO 37—1920

QUEPEM QUINTA-FEIRA 9 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

आहिरातीचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या आहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ९ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३७ वा.

CONTINUANDO...

Diz o sr. Kelker, na sua 2a. razão, que introduzir melhoramentos na agricultura não é criar mangas a um ramo de mangueira pelo emprego da vara de qualquer mágico.

Era escusado esse argumento...mágico, desde o momento em que nenhum critico da nulidade d'acção da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais desejou que ela divertisse a gente com...magias. Cremos mesmo que pelo paiz dentro não há de haver quem confunda a agricultura com a magia, coisas diamentalmente opostas.

¿A que veiu, então, esta defesa...magica do sr. Rau Bahadur, tendente a contraditar o muito que se escreveu sobre a falada nulidade da nossa Direcção e consolidar-lhe os alquebrados créditos?

¿Ou foi a mesma defesa determinada pela vara de qualquer mágico da Repartição que inspirou o contrato do ilustre agronomo britanico?

Como quere que seja, a 2a. razão do sr. Kelker não procede como a 1a.

Quanto á 3a. razão em que o sr. Rau Bahadur se refere á diversidade de condições relativas ao solo, clima e agua, á rotina e preconceitos de agricultores etc., não é ela, igualmente, de peso, porisso que a nossa Direcção poderia vencer tais obstaculos se, durante a sua longa existencia de 8 anos e pico trabalhasse naquele sentido, em vez de adorar o *regime de papelada*.

Se o sr. Kelker procurasse conhecer bem a historia do passado da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, não avançaria certamente o que avançou na sua 3a. razão.

De resto, *toda a gente sabe* que as dificuldades apresentadas na mesma *razão* eram de molde a ser desfeitas com pequeno esforço, pois bastava tirar apenas o partido do resultado das experiencias daRepartição de Agricultura da Presidencia de Bombaim cujos terrenos não diferem lá muito dos nossos, estructuralmente.

Nada disso se fez e daí a critica que o ilustre funcionario contratado procura inutilmente e sem exito neutralisa-la

E, finalmente, a 4a razão da simples nomeação do director não poder progredir a agricultura, porisso que, sendo o seu principal papel dirigir o pessoal subordinado, o mesmo director não dispõe de tempo para percorrer aldeas e aldeolas" é, sem mais nem menos, *irmã gemea* doutras, isto é, completamente distituida de fundamento, pois não há nenhum principio agronomico que faça circunscrever o papel do director duma repartição de Agricultura tão somente á direcção e fiscalisação do pessoal subordinado.

Em suma, o *quadrado...racional* em que se alicerça o fragil edificio da defesa do passado da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, não tem cabimento no dominio geometrico da rialidade.

Não importa, porem, o passado, agora que a mesma Direcção e o seu agronomo contratado manifestam o seu patriotico empenho de introduzir melhoramentos apropriados na nossa agricultura, pondo-se em contacto intimo com os agricultores do paiz e relegando ao seu undario plano o tal *regime de papelada*, mal que *piormente* dislustra o brilho do nosso *milhor* sistema administrativo.

Estamos certos que os nossos agricultores e outros interessados empenhar-se-hão em aproveitar o esforço e boa vontade da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, passando uma esponja de completo esquecimento por sobre o *quadro...preto* do passado dêla.

E temos dito.

Serviço postal

Recebemos algumas cartas de Rivona e Curdi, do concelho de Sanguem, nas quais os seus autores se queixam da aiu sencia absoluta de distribuidores naqueles aldeas.

Trataremos deste assunto mais de espaço.

Impostos

Ora agora já meneado o assunto sob a sua silhueta moral e filosofica, esta pálpá lo sob o seu aspeto economico. Há regras irrefragaveis de cuja rigorosa observancia depende o equilibrio financeiro de uma nação ou estado, e que não devem ser postas ao olvido pelos nossos governantes, sob pena de a sua acção ser nociva ao povo.

Necker doutrinara que "*não é permitido estabelecer* um imposto antes de se pensar nos *recursos* que pode a produzir a ordem e a economia"; ao que acresce o seguinte conceito de Donnet de Vergues:—"um Estado bem ordenado deve dispor a sua administração segundo as *rendas* que *racionalmente* pode obter".

E' este o mais rudimentar principio que deve presidir a qualquer plano de criação do imposto, e que parece estar infiltrado nas regras estabelecidas pelos §§ 1o e 2o do art. 111 da Carta Organica.

Porem nós não temos essa orientação que os economistas de paizes cultos aconselham a todos que por dever do oficio empunham a direcção administrativa de uma provincia. A criação de um imposto sem coexistir a fonte de receita que a possa suportar, é um contrasenso visivel, um erro injustificavel, que não honra o autor do projeto ou projectos, nem lisongeia a vaidade da iniciativa.

Só poderá atestar a ausencia do senso politico e revelar a afirmação de principios anti-economicos.

O professor Baudrillart, no seu "Man. d'Econ. Politique", escreve a este respeito:

"Toute infraction á cette règle ne saurait causer qu'un *trouble* dans la situation respective des diferentes classes et porte *graviment . prejudice* á l'ensemble ..."

E o notavel estadista M. de Audiffret, na sua obra "Syst. Financ de la France", consigna este conselho:

"Une *imprudente* disposition fiscale... comprimerait l'essort du genie et *la prosperité* d'un grand peuple".

J. B. Say, hostilisando tais ideias que fervilham nos cerebros dalguns pilotos da náu publica, mal avisados e pouco adestrados na gerencia do Erario, emitia o seguinte juizo como quem acabava de sorver o ultimo trago no calix de amargura.

"Du moment que cette valeur est payée par le contribuable, elle *est perdu* pour lui; du moment qu'elle est *consommée par le gouvernement*, elle est *perdu* par tout le monde et ne se reverse pint dans la société...!! (Vide "Traité d'Econ. Polit" liv III, cap 9)

Mas os nossos ... estadistas olham as coisas publicas por um prisma diamentalmente avesso aos ditames dos economistas de cotação mundial, como se evidenciou quando da aprovação do insigne *projeto* de criação de . novas imposições,—de envolta com a aluviar de projectos, analogamente...famosos!

E' que somos uns optimistas até á obsecação, a aspirarmos pelas cebolas do Exito, antolhando uma prosperidade paradesiaca nesses tempos que estão deslisando sob a negra carranca de...*vacas magras*!

Sacrifica-se um exiguo *presente* com mira num futuro de .. problematica vantagem!

Triste orientação, anti-economica, anti-patriotica!

Havemos de concluir.

Soares Rebelo

Erratas.—No artigo *O Estado*, onde se lê—conforme os seus cotados publicistas—amalgadas—corrija-se—os mais cotados—amalgamados—

No artigo *Impostos*, onde se lê—em nortear pelos e[...] tos aqueles estadist[...] —se-em nortear-se[...] economistas.

O Diario[...]

Completou[...] fundação e[...] rio d'e ca[...] dade qu[...] prestar[...] servi[...] N[...]

एक व्यापीग[...] [...]रकर नाइक म[...] [...]री आहीर केलेला [...]चा प्रयोग झाला नाहीं. [...]रिदु हिंदु' या उपयुक्त [...]दिवस होत असलेली प्रगति पा[...] [...]अत्यानंद होत आहे. संस्थेच्या [...] आम्ही अभिनंदन करितो.

ANO V.—NUMERO 37—1920 QUEPEM QUINTA-FEIRA 9 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केंपें—गुरुवार, तारीख ९ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३७ वा.

CONTINUANDO ...

Diz o sr. Kelker, na sua 2a. razão, que introduzir melhoramentos na agricultura não è criar mangas a um ramo de mangueira pelo emprego da vara de qualquer mágico.

Era escusado esse argumento...mágico, desde o momento em que nenhum critico da nulidade d'acção da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais desejou que ěla divertisse a gente com...magias. Cremos mesmo que pelo paiz dentro não há de haver quem confunda a agricultura com a magia, coisas diamentalmente opostas.

¿A que veiu, então, esta defesa...magica do sr. Rau Bahadur, tendente a contraditar o muito que se escreveu sobre a falada nulidade da nossa Direcção e consolidar-lhe os alquebrados créditos?

¿ Ou foi a mesma defesa determinada pela vara de qualquer mágico da Repartição que inspirou o contrato do ilustre agronomo britanico?

Como quere que seja, a 2a. razão do sr. Kelker não procede como a 1a.

Quanto á 3a. razão em que o sr. Rau Bahadur se refere á diversidade de condições relativas ao solo, clima e agua, á rotina e preconceitos de agricultores etc., não è ela, igualmente, de peso, porisso que a nossa Direcção poderia vencer tais obstaculos se, durante a sua longa existencia de 8 anos e pico trabalhasse naquele sentido, em vez de adorar o *regime de papelada.*

Se o sr. Kelker procurasse conhecer bem a historia do passado da Direcção de Serviviços Agricolas e Florestais, não avançaria certamente o que avançou na sua 3a. razão.

De resto, *toda a gente sabe* que as dificuldades apresentadas na mesma *razão* eram de molde a ser desfeitas com pequeno esforço, pois bastava tirar apenas o partido do resultado das experiencias da Repartição de Agricultura da Presidencia de Bombaim cujos terrenos não diferem là muito dos nossos, estructuralmente.

Nada disso se fez e daí a critica que o ilustre funcionario contratado procura inutilmente e sem exito neutralisa-la

E, finalmente, a 4a razão "da simples nomeação do director não poder progredir a agricultura, porisso que, sendo o seu principal papel dirigir o pessoal subordinado, o mesmo director não dispõe de tempo para percorrer aldeas e aldeolas" e, sem mais nem menos, *irmã gemea* doutras, isto e, completamente distituida de fundamento, pois não hà nenhum principio agronomico que faça circunscrever o papel do director duma repartição de Agricultura tão somente á direcção e fiscalisação do pessoal subordinado.

Em suma, o *quadrado...racional* em que se alicerça o fragil edificio da defesa do passado da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, não tem cabimento no dominio geometrico da rialidade.

Não importa, porem, o passado, agora que a mesma Direcção e o seu agronomo contratado manifestam o seu patriotico empenho de introduzir melhoramentos apropriados na nossa agricultura, pondo-se em contacto intimo com os agricultores do paiz e relegando ao secundario plano o tal *regime de pabelada*, mal que *piormente* dislustra o brilho do nosso *milhor* sistema administrativo.

Estamos certos que os nossos agricultores e outros interessados empenhar-se-hão em aproveitar o esforço e boa vontade da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, passando uma esponja de completo esquecimento por sobre o *quadro...preto* do passado dêla.

E temos dito.

Servigo postal

Recebemos algumas cartas de Rivona e Curdi, do concelho de Sanguem, nas quais os seus autores se queixam da ausencia absoluta de distribuidores naqueles aldeas.

Trataremos deste assunto mais de espaço.

Impostos

Ora agora jà meneado o assunto sob a sua silhueta moral e filosofica, esta pálpá lo sob o seu aspeto economico. Há regras irrefragaveis de cuja rigorosa observancia depende o equilibrio financeiro de uma nação ou estado, e que não devem ser postas ao olvido pelos nossos governantes, sob pena de a sua acção ser nociva ao povo.

Necker doutrinara que "*não è permetido estabelecer* um imposto antes de se pensar nos *recursos* que pode a produzir a ordem e a economia"; ao que acresce o seguinte conceito de Domet de Vorgues:- "um Estado bem ordenado deve dispor a sua administração segundo as *rendas que racionalmente* pode obter".

E' este o mais rudimentar principio que deve presidir a qualquer plano de criação do imposto, e que parece estar infiltrado nas regras estabelecidas pelos §§ 1o e 2o do art. 111 da Carta Organica.

Porem nós não temos essa orientação que os economistas de paizes cultos aconselham a todos que por dever do oficio empunham a direcção administrativa de uma provincia. A criação de um imposto sem coexistir a fonte de receita que a possa suportar, é um contrasenso visivel, um erro injustificavel, que não honra o autor do projeto ou projectos, nem lisongeia a vaidade da iniciativa.

Só poderá atestar a ausencia do senso politico e revelar a afirmação de principios anti-economicos.

O professor Baudrillart, no seu "Man. d'Econ. Politique", escreve a este respeito:

"Toute infraction á cette règle ne saurait causer qu'un *trouble* dans la situation respective des diferentes classes et porte *graviment prejudice* á l'ensemble ..."

E o notavel estadista M. de Audiffret, na sua obra "Syst. Financ de la France", consigna este conselho:

"Une *imprudente* disposition fiscale... comprimerait l'essort da genie et *les prosperité* d'un grand peuple".

J. B. Say, hostilisando tais ideias que fervilham nos cerebros dalguns pilotos da náu publica, mal avisados e pouco adestrados na gerencia do Erario, emitia o seguinte juizo como quem acabava de sorver o ultimo trago no calix de amargura.

"Du moment que cette valeur est payée par le contribuable, elle *est perdu* pour lui; du moment qu'elle est *consommeé par le gouvernement*, elle est *perdu* par tout le monde et ne se reverse pint dans la societé...!! (Vide "Traite d'Econ. Polit" liv III, cap 9)

Mas os nossos ... estadistas olham as coisas publicas por um prisma diamentalmente avesso aos ditames dos economistas de cotação mundial, como se evidenciou quando da aprovação do insigne *projeto* de criação de novas imposições,- de envolta com a aluviar de projectos, analogamente...famosos!

E' que somos uns optimistas até á obsecação, a aspirarmos pelas cebolas do Exito, antolhando uma prosperidade paradesiaca nesses tempos que estão deslisando sob a negra carranca de...*vacãs magras!*

Sacrifica-se um exiguo *presente* com mira num futuro de ... problematica vantagem !

Triste orientação, anti-economica, anti-patriotica !

Havemos de concluir.

Soares Rebelo

Erratas.-No artigo *O Estado*, onde se lê-conforme os seus cotados publicistas-amalgadas-corrija-se-os mais cotados-amalgamados-

No artigo *Impostos*, onde se lê-em nortear pelos ensinamentos aqueles estadistas-, corrija-se-em nortear-se... daqueles economistas.

O Diario da Noite

Completou um ano da sua fundação este importante diario da capital que com a seriedade que o caracteriza está prestando ao Paiz relevantes servicos.

Nossas felicitações.

ANNO V.—NUMERO 37—1920

QUEPEM QUINTA-FEIRA 9 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Annuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातीचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख ९ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३७ वा.

CONTINUANDO ...

Diz o sr. Kelker, na sua 2a. razão, que introduzir melhoramentos na agricultura não é criar mangas a um ramo de mangueira pelo emprego da vara de qualquer mágico.

Era escusado esse argumento...mágico, desde o momento em que nenhum critico da nulidade d'acção da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais desejou que éla divertisse a gente com...magias. Cremos mesmo que pelo paiz dentro não há de haver quem confunda a agricultura com a magia, coisas diamentalmente opostas.

¿A que veiu, então, esta defesa...magica do sr. Rau Bahadur, tendente a contraditar o muito que se escreveu sobre a falada nulidade da nossa Direcção e consolidar-lhe os alquebrados créditos?

¿ Ou foi a mesma defesa determinada pela vara de qualquer mágico da Repartição que inspirou o contrato do ilustre agronomo britanico?

Como quere que seja, a 2a. razão do sr. Kelker não procede como a 1a.

Quanto á 3a. razão em que o sr. Rau Bahadur se refere á diversidade de condições relativas ao solo, clima e agua, á rotina e preconceitos de agricultores etc., não é ela, igualmente, de peso, porisso que a nossa Direcção poderia vencer tais obstaculos se, durante a sua longa existencia de 8 anos e pico trabalhasse naquele sentido, em vez de adorar o *regime de papelada*.

Se o sr. Kelker procurasse conhecer bem a historia do passado da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, não avançaria certamente o que avançou na sua 3a. razão.

De resto, *toda a gente sabe* que as dificuldades apresentadas na mesma *razão* eram de molde a ser desfeitas com pequeno esforço, pois bastava tirar apenas o partido do resultado das experiencias da Repartição de Agricultura da Presidencia de Bombaim cujos terrenos não diferem lá muito dos nossos, estructuralmente.

Nada disso se fez e daí a critica que o ilustre funcionario contratado procura inutilmente e sem exito neutralisa-la

E, finalmente, a 4a razão "da simples nomeação do director não poder progredir a agricultura, porisso que, sendo o seu principal papel dirigir o pessoal subordinado, o mesmo director não dispõe de tempo para percorrer aldeias e aldeolas" e, sem mais nem menos, *irmã gemea* doutras, isto é, completamente distituida de fundamento, pois não há nenhum principio agronomico que faça circunscrever o papel do director duma repartição de Agricultura tão somente á direcção e fiscalisação do pessoal subordinado.

Em suma, o *quadrado...racional* em que se alicerça o fragil edificio da defesa do passado da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, não tem cabimento no dominio geometrico da rialidade.

Não importa, porem, o passado, agora que a mesma Direcção e o seu agronomo contratado manifestam o seu patriotico empenho de introduzir melhoramentos apropriados na nossa agricultura, pondo-se em contacto intimo com os agricultores do paiz e relegindo ao se undario plano o tal *regime de papelada*, mal que *piormente* dislustra o brilho do *nosso milhor* sistema administrativo.

Estamos certos que os nossos agricultores e outros interessados empenhar-se-hão em aproveitar o esforço e boa vontade da Direcção de Serviços Agricolas e Florestais, passando uma esponja de completo esquecimento por sobre o *quadro...preto* do passado dêla.

E temos dito.

Serviço postal

Recebemos algumas cartas de Rivona e Curdi, do concelho de Sanguem, nas quais os seus autores se queixam da ausencia absoluta de distribuidores naqueles aldeas.

Trataremos deste assunto mais de espaço.

Impostos

Ora agora já meneado o assunto sob a sua silhueta moral e filosofica, esta pálpá lo sob o seu aspeto economico. Há regras irrefragaveis de cuja rigorosa observancia depende o equilibrio financeiro de uma nação ou estado, e que não devem ser postas ao olvido pelos nossos governantes, sob pena de a sua acção ser nociva ao povo.

Necker doutrinara que "*não é permetido estabelecer* um imposto antes de se pensar nos *recursos* que podem produzir a ordem e a economia"; ao que acresce o seguinte conceito de Dumet de Vorgues:- "um Estado bem ordenado deve dispor a sua administração segundo as *recetas que racionalmente* pode obter".

E' este o mais rudimentar principio que deve presidir a qualquer plano de criação do imposto, e que parece estar infiltrado nas regras estabelecidas pelos §§ 1o e 2o do art. 111 da Carta Organica.

Porem nós não temos essa orientação que os economistas de paizes cultos aconselham a todos que por dever do oficio empunham a direcção administrativa de uma provincia. A criação de um imposto sem coexistir a fonte de receita que a possa suportar, é um contrasenso visivel, um erro injustificavel, que não honra o autor do projeto ou projectos, nem lisongeia a vaidade da iniciativa.

Só poderá atestar a ausencia do senso politico e revelar a afirmação de principios anti-economicos.

O professor Baudrillart, no seu "Man. d'Econ. Politique", escreve a este respeito:

"Toute infraction á cette règle ne saurait causer qu'un *trouble* dans la situation respective des diferentes classes et porte *graviment prejudice* á l'ensemble ..."

E o notavel estadista M. de Audiffret, na sua obra "Syst. Financ de la France", consigna este conselho:

"Une *imprudente* disposition fiscale... comprimerait l'essort du genie et *la prosperité* d'un grand peuple".

J. B. Say, hostilisando tais ideias que fervilham nos cerebros dalguns pilotos da náu publica, mal avisados e pouco adestrados na gerencia do Erario, emitia o seguinte juizo como quem acabava de sorver o ultimo trago no calix de amargura.

"Du moment que cette valeur est payée par le contribuable, elle *est perdu* pour lui; du moment qu'elle est *consommeé par le governement*, elle est *perdu* par tout le monde et ne se reverse pint dans la societé...!! (Vide "Traite d'Econ. *Polit*" *liv III, cap 9*)

Mas os nossos ... estadistas olham as *coisas publicas* por um prisma diamentalmente avesso aos ditames dos economistas de cotação mundial, como se evidenciou quando da aprovação do insigne *projeto* de criação de novas imposições,- de envolta com a aluviar de projectos, analogamente...famosos!

E' que somos uns optimistas até á obsecação, a aspirarmos pelas cebolas do Exito, antolhando uma prosperidade parasdisiaca nesses tempos que estão deslisando sob a negra carranca de...*vacas magras*!

Sacrifica-se um exiguo *presente* com mira num futuro de ... problematica vantagem!

Triste orientação, anti-economica, anti-patriotica!

Havemos de concluir.

Soares Rebelo

Erratas.-No artigo *O Estado*, onde se lê-conforme os seus cotados publicistas-amalgadas-corrija-se-os mais cotados-amalgamados-

No artigo *Impostos*, onde se lê--em nortear pelos ensinamentos aqueles estadistas--, corrija--se-em nortear-se... daqueles economistas.

O Diario da Noite

Completou um ano da sua fundação este importante diario da capital que com a seriedade que o caracterisa está prestando ao Paiz relevantes serviços.

Nossas felicitações.

त्यांचें हें ह्मणणें कबूल आहे; परंतु मुंबई इलाख्यामध्यें निर्माण झालेल्या शेतकीखात्यानें ज्या बावीस वर्षांत कांहीं कामगिरी केली नाही त्या अवधींत आमच्या ८-९ वर्षांच्या वयाच्या शेतकीखात्यानें केलेला अडाणीपणा खात्रीनें केला नसावा. कारण त्या शेतकीखात्या पासून लोकांस २२ वर्षांत कांहीं फायदा झाला नाहीं तरी ह्या शेतकीखात्यामुळें ८-९ वर्षांच्या मुदतींत जसें नुकसान झालें तसें तरी खास झालें नसेल.

देशांत किंवा प्रांतात शेतकीखातें निर्माण करण्याचा हेतु अडतेली शेती सुधारण्याचा असून शिवाय साधल्यास नवीन प्रकारची लागवड, जर ती फायदेशीर होण्याचा संभव असला तर; चालू करावयाचा असतो. असलेली शेती सुधारण्याची किंवा नवीन प्रकारची लागवड लोकांत चालू करावयाची असल्यास त्या बाबतींत प्रयोग करून जे अनुभव येत जातील ते लोकांच्या नजरेस आणून जे फायदेशीर ठरतील त्यांच्याच अनुरोधानें शेतीसुधारण्याचें काम शेतकी खात्याचें असतें. आपलें अस्तित्व लोकांच्या निदर्शनास आणण्यांकरितां, ज्यावेळीं गांवांत बियाचा तुटवडा पडेल त्यावेळीं स्वतः कोणत्याच तऱ्हेचा अनुभव न घेतां, कुठल्यातरी गावांतून कसलें तरी बीं आणून, स्वतःच्या शास्त्रीय ज्ञानाच्या असलेल्या फायदेशीर दारूखान्याच्या जोरावर, तें लोकांस, मोफत किंवा विकत देऊन बहुतेकांचें नुकसान करण्याचें काम शेतकी खात्याचें नसावें अशी माझी प्रामाणिक समजूत आहे. किंवा हवा, जमीन व पाणी या बाबतींत कांहीं तरी सारखेपणा असलेल्या शेजारच्या शेतकीचा अनुभव घेऊन ते अमलांत आणण्याऐवजीं वरील बाबतींत अगदीं उलट असलेल्या ठिकाणच्या व जातीच्या शेतीचा एकदम स्वीकार करण्याचा प्रयत्न करून व आपण आपलें कर्तव्य बजावतों हें दाखवून लोकांच्या डोळ्यांत धूळ फेंकण्यासाठींही तें निर्माण झालेलें नसावें. परंतु ह्या धोपटमार्गी सिद्धांताप्रमाणें वर्तन झाल्यास शेतकीखात्याच्या शास्त्रीय ज्ञानास काळीमा लागेल ह्मणूनच कीं काय त्याच्या उलट आमचें शेतकीखातें वागत असावें असें दिसतें. अथवा ह्यांत आश्चर्य तें कसलें? आमच्या नामदार व उदार पोर्तुगीज सरकारच्या बहुतेक खात्यांपैकींच हेंही एक असल्यामुळें वास्तविक परिस्थितीची व ह्या खात्याची फारकत असल्यास नवल नाही. शिवाय गोव्यांतील गरीब प्रजेस आलेल्या अनिष्ट ग्रहांपैकीं स्वतःच्या एकादशस्थानास गुरु आणून बसवणारा व स्वयंप्रकाशित होण्याचा प्रयत्न करणारा असा हा एखादा नवीनच ग्रह असावा असेंही आज पर्यंतच्या अनुभवावरून ह्मणावें लागतें!

आमच्यांत अशी एक ह्मण आहे कीं, "मुलाचे गुण पाळण्यांत दिसतात". मुंबई इलाख्यांतील शेतकी खात्यानें जें काम आज बजावलेलं आहे तें होण्याचे गूण त्या खात्याच्या जन्मापासूनच लोकांच्या निदर्शनास येत होते. एवढेच नव्हे तर लोकांसाठींच आपला जन्म आहे असें त्या खात्याच्या लक्षांत असून शेतकऱ्यांचें हित व्हावें ह्मणूनच त्या कडून अप्रतिहत प्रयत्न होत होते. त्यांच्या इच्छेविरुद्ध कोणतेंही वर्तन त्या खात्याकडून होत नसून सहानुभूतिपूर्वक लोकांस आपल्या अनुभवाचा फायदा तें तिकडील शेतकऱ्यांस

भारत

गुरुवार कार्तिक व. ३० शा १८४२

'हिंदु-समाज'

जपानसारख्या चिमुकल्या राष्ट्राचें उदाहरण डोळ्यांसमोर धरलें तर त्या राष्ट्राची आकस्मिक उन्नति व उत्कर्ष पाहून कोणासहि आश्चर्य वाटल्यावांचून राहणार नाहीं. १९०३ सालच्या रुसो-जपानी युद्धाच्या पूर्वी तें एक सध्याच्या पोर्तुगीज राष्ट्रासारखें राष्ट्र आहे या व्यतिरिक्त दुसरी कसलीहि कल्पना मनांत येणें शक्य नव्हतें. तीच कल्पना आज कायम आहे काय? दोन दशकांच्या अवधींत त्यानें जी प्रतिष्ठा व जें वैभव मिळविलें त्यामुळें अखिल जग दिपून गेलें नाहीं काय? ही उन्नति इतक्या थोड्या अवधींत झालेली आहे कीं, असें घडणें प्रथम दर्शनी अशक्य वाटतें!

जपानच्या उन्नतीच्या मुळाशीं काय आहे, या उन्नतीचा पाया कोणत्या तत्वावर उभारला गेला आहे हें, जपानचे बादशहा मिकाडो यांचे उद्गार वाचले ह्मणजे, सहज कळण्यासारखें आहे. "आमच्या राज्यांतल्या प्रत्येक खेडेगावांतील कुटुंब सुशिक्षित झालें पाहिजे. नव्हे तर प्रत्येक कुटुंबांतील प्रत्येक मनुष्य सुशिक्षित बनला पाहिजे." शिक्षण खात्याचे नियम करतेवेळचे हें त्यांचे उद्गार आहेत.

वाङ्मयशिक्षण हें राष्ट्राच्या उन्नतीचें एक महत्वाचें साधन असलें तरी खरी उन्नति त्या राष्ट्राच्या सांपत्तिक स्थितीवरच अवलंबून असते. राष्ट्र सुसंपन्न असलें, राष्ट्राच्या मागें उदरंभरणाची काळजी नसली ह्मणजे त्याला शांत चित्तानें विचार करावयास वेळ मिळतो व त्याकडून निरनिराळे प्रचंड शोध लागतात,

गोवा प्रांत किंवा हिंदुस्थान यांची स्थिति विचार करण्यायोग्य समाधानकारक आहे काय? एका काळीं ज्यांची पूर्ण मालकी होती त्या संपत्तीची राजरोस लूट चाललेली पाहून, नवे शोध लावण्याजोगी त्याची मानसिक स्थिति स्वस्थ आहे काय? उदरंभरण कसें होईल हीच विवंचना ज्यांच्यामागें लागलेली आहे त्यांची डोकीं नवे शोध लावण्यालायक शांत असतील काय? आमचा देश भुकेकंगाल होत चालल्यामुळें आमच्या शिक्षणाचीहि शोचनीय स्थिति होत चालली आहे. जीवनार्थ कलह 'आ' पसरून प्रत्येकाच्या पाठीमागें लागल्यामुळें व शिक्षण हें नोकरीच्या पगाररूपी एक अल्पसें साधन असल्यामुळें नोकरीसाठीच शिकणारे फार! जे जास्त शिकतात ते जास्त पगाराकरितां! निवळ ज्ञानार्थ शिकणारे फार कमी! अशी स्थिति असतां देश संपन्न होण्याची आशाच नको. हरेक गोष्टीसाठीं जें आह्मांस परकीयांकडे पहावें लागत आहे ही परिस्थिति बदललीच पाहिजे. व ती बदलण्यासाठीं आमच्या राष्ट्राची सांपत्तिक स्थितीची वाढ करण्याचा आटोकाट प्रयत्न केला पाहिजे हें निर्विवाद आहे. आपल्या देशांत उद्योगधंदे स्थापणें, कलाकौशल्य शिकविण्याच्या शाळा व कारखाने उभारणें, हींच राष्ट्राच्या संपत्तीचीं खरीं साधनें होत. ज्या देशांत हीं साधनें नाहींत तो देश विपन्नावस्थेच्या खोल अंधःकार गर्तेंत पडल्याविना राहणार नाहीं. ह्या कामीं परिपोषक असें सरकारी सहाय्य मिळणें शक्य नाहीं हें निदान, सध्याचे गोव्यांचे गवर्नर सिं. मोरायस यांचे परवांचे सोन्यांचे बोल ज्यांनीं ऐकिले किंवा वाचले असतील त्यानां पटलेंच पाहिजे. अशा परिस्थितींत आमच्या भांडवलवाल्यांनीं--श्रीमंतानीं - पुढें सरसावलें पाहिजे.

आपल्या देशांत योग्य कामधंदा न मिळाल्यामुळें किती तरी लोक परक्या ठिकाणीं जात आहेत व त्यांच्या उत्कर्षाकरितां त्यांना मनाविरुद्ध काम करावें लागत आहे. ज्या शेंकडो परकी व्यापारी कंपन्या हिंदुस्थानभर पसरल्या आहेत व ज्यांची एकसारखी भरभराट होत आहे ती कशामुळें? आह्मी हिंदुस्थानवासी भांडवलवाले नामर्द ठरलों ह्मणून. नाहीं तर ह्या कंपन्या हिंदुस्थानांतील द्रव्यरूपी लोणी घुसळून काढून आपापल्या देशांत रवाना करतेना व आह्मीं जे त्यांच्याकडे नोकरी करितों त्याबद्दल ते दोन दिडक्यारुपी ताक आमच्या हातावर टिचतेना! पण त्यांचा तरी यांत काय अन्याय? मुळींच हात पाय पसरण्यासाठीं जर भटाला ओसरी देऊन आपण अंगणांत जाऊन उभा राहिलों तर यांत त्याचा काय दोष? पुष्कळ अक्षरांची एकेक लांब शेपटी अडकवून घेऊन वरिष्ठ अधिकाऱ्यांपुढें लांगूलचालन करण्यांत जर आह्मांला श्रेष्ठतर इतिकर्तव्य वाटलें व महिन्याकांठी हातीं पगार पडला ह्मणजे मोक्षपदाची एक पायरी चढल्यासारखें वाटलें तर परक्यांकडे काय दोष? तर आमचें आह्मींच पाहिलें पाहिजे, ते आमचे हक्क आह्मांला देतील किंवा देण्याचा प्रयत्न करतील अशी कल्पना सुद्धां होऊं देऊं नये. अचानक हवोलें सांपडलें तरी तें परत करणारे 'चीनचे खरे व्यापारी' ते नाहींत हें लक्षांत ठेऊनच आह्मीं पुढें सरसावलें पाहिजे. नाहीं तर ज्यांनीं आमची मुस्कटदाबी केली आहे ते उद्यां आह्मांला अंधार कोठडींत ढकलण्यांस कमी करणार नाहींत.

विविध प्रकारचे धंदे चालावे व त्यायोगें आमच्या मातृदेशाची संपत्ति वाढावी या उद्देशानें वरील नावांची संस्था स्थापन झाली आहे. तिचें खरेंखुरें कार्य लोकांच्या उदार आश्रयावर अवलंबून आहे हें उघड आहे. संस्थेचें एकंदर कार्य विधायक व अखिल हिंदुसमाजाच्या सांपत्तिक उन्नतिप्रीत्यर्थ असल्यानें आमचे हिंदबांधव तिला आपापल्या शक्त्यनुसार सहाय्य करण्यांचें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावतील अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

यशवंत वि. प्र. देसाई

अननसें पाहिजेत

स्फुट विचार

असहकारिता:--येथील कांहीं खिस्ती पत्रानीं महात्मा गांधींच्या असहकारितेविरुद्ध कोल्हेकुई आरंभिली असून असहकारितेचें निरर्थकत्व सिद्ध करण्याप्रीत्यर्थ 'अव्यापारेषु' प्रयत्नांचा एकसारखा सपाटा चालविला आहे. असहकारितेच्या चळवळीपासून स्वराज्याचा प्रश्न सुटेल किंवा नाहीं याकडे पहाण्याचें तूर्त तरी कारण नाहीं. परंतु आह्मांला आश्चर्य वाटतें तें वरील पत्र कारांच्या बेजबाबदार व अनुदार टीका केल्याचें! ज्यानां स्वार्थत्याग ह्मणजे काय हें ऐकून सुद्धां माहीत नाहीं अशानी आपला अगदींच संबंध नसलेल्या चळवळींविरुद्ध कागदी घोडे चालविण्यास निधड्या छातीनें पुढें सरसावणें ह्मणजे पहिल्या नंबरचा मूर्खपणा करण्यासारखें नव्हे काय? परंतु त्यांचा तरी अन्याय कसचा? शेजारच्या अंग्लोइंडियन पत्रांतून जें कांहीं खोटेंनाटें नाणं त्यांच्या खिशांत उतरतें, त्यांचा ते सारासार विचार न करितां उपयोग करीत असतात. आमच्या हिंदुबांधवानां प्रस्तुत विषयासंबंधानें स्वतंत्र मत बनविण्याचीं खरींखुरीं साधनें असल्यावरून ते वरील पत्रकारांच्या खोट्या नाण्यानें फसले जाणार नाहींत अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

--केवळ सामानाची एक व्यागीज मागें राहिल्यामुळें राजापुरकर नाटक मंडळीनें गेल्या शनिवारीं जाहीर केलेला "पुंडलीक" नाटकाचा प्रयोग झाला नाहीं.

--'मेस लितेरारिउ हिंदु' या उपयुक्त संस्थेची दिवसेंदिवस होत असलेली प्रगति पाहून आह्मांस अत्यानंद होत आहे. संस्थेच्या चालकांस आह्मी अभिनंदन करितों.

ANO V.—NUMERO 38—1920

Pangim QUEPEM QUINTA-FEIRA 16 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portugueza...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख १६ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३८ वा.

BOA PAGA!

Não padece duvida que a classe hindu foi quem recebeu aqui com o mais sincero entusiasmo o regime de 5 de Outubro, suplantando poderosamenmente a influencia dos seus adversarios que, por artes de berliques e berloques procuravam empanar-lhe o brilho.

A classe hindu foi quem envidou os seus milhores esforços para que fosse abafado o sinistro grito de *A Alegria dos Hindus*, motivada pela implantação da Republica, *è o lucto dos cristãos*".

A *prestimosa* e *trabalhadora* classe hindu foi, finalmente, quem deu á Republica o seu valioso apoio, fez por ela verdadeiros sacrificios e gastou em prol do triunfo do novo regeme a sua milhor energia.

¿E a Republica como lhe pagou este mùltiplo e importante serviço?

¿Com que premio a galardoou?

¿Que remuneração condigna lhe conferiu em troca da sua dedicação pela Republica?

Sem mais nem menos, a morte no campo politico, privando-a do voto, unico direito comprobativo da existencia politica, unica prova do reconhecimento da qualidade de cidadão portuguez!

O hindu que souber únicamente a sua lingua máterna—o marata—, desconhecendo o portuguez, de resto por culpa do Estado, não è cidadão portuguez: ele não pode votar, ele não pode manifestar-se na administração dos negocios pùblicos, não pode tugir nem mugir sobre o bom ou mau uso que se fizer do *seu* dinheiro!

Boa paga!

Quiseram *emendar* ou *remendar* a Carta Organica e na *emenda* que saiu pior que o soneto ou no remendo que è um verdadeiro farrafo assassinaram...o bom senso e com ele a existencia politica da classe hindu!

Bonita emenda!. Lindo remendo.

E mais linda e mais bonita do que *isto*, è a paga á classe hindu pelos seus sacrificios!!!

Bôa paga!

Caminho a seguir

No presente momento ouve-se por toda a parte o brado unissono de que è sobremaneira assustadora a crise que assoberba esta nossa pequenina terra e todos a *una voce* proclamam alto e bom som que essa pavorosa crise demanda impreterivelmente a união de todas as forças vivas do paiz, a cooperação disinteressada de todos os elementos uteis á fraternisação intima de todas as classes de que se compõe o povo d'este torrão.

São principalmente os nossos homens publicos, os que lidam na arena da imprensa periodica que se fazem portavozes d'essas afirmações que representam indubitavelmente a expressão da verdade nua e crua. Mas-doloroso é accentua-lo-é precisamente d'esses nossos politicos que parte o, mais triste e degradante exemplo da desunião, da discordia, da dissensão. Advogam insistentemente em teoria as encantadoras doutrinas de paz, amor e concordia e na pratica lhes opõem o mais formal desmentido. Apostolam a tolerancia, a moderação a correcção, o comedimento e deixam vêr á evidencia que entre as suas palavras e os seus actos existe uma flagrante contradicção. Lamentam amargamente a carencia do espirito publico e da solidariedade social n'este nosso pequenino meio e no entanto persistem em cultivar, a seu modo, a *esplendida isolação*, dedignando-se de se promiscuir com a grande massa de analfabetos ou de medianamente instruidos.

E' diveras lamentavel a situação em que vegetamos. Varios são os factores que contribuiram para a nossa degeneração. Mas não está muito arredio da verdadade quem afirma que uma das principais causas d'esse mal-estar encontra-se na disunião entre os nossos homens publicos, entre os que se inculcam defensores da causa popular, entre os que passam por dirigentes da opinião publica.

Essa disunião, esses dissidios intestinos dos nossos homens publicos teem-nos feito muito mal.

Tem redundado em detrimento dos mais sagrados interesses da mãe-patria. Esse espirito da discordia e do afartamento que carcterisa os politicos d'esta terra tem dificultado senão de todo impossibilitado o concerto de vontades em prol da causa publica, pulverisando o já de si reduzido numero dos homens publicos em vontades insuladas e esterilisando as iniciativas conducentes ao bem publico. Esse espirito tem-se desentranhado n'uma farta messe de odios, rancores, despeitos e invejas. E esse maldito espirito tem contribuido poderosamente para se fincar na alma popular a haste da descrença no tocante ao progresso do paiz e dirivadamente tem dado margem ao pessimismo e á indiferença do grosso da população pela marcha dos negocios publicos.

Que é que traz assim disunidos e afastados uns de outros os nossos politicos, os nossos homens publicos? E' a intolerancia, é a vaidade, ê o egoismo é finalmente a fraca compreenção dos deveres civicos que tem originado esse induvidualismo que vemos com a verdadeira dor d'alma campear infrene n'este nosso pequenino meio. São essas paixões que nos tem arrastado a esse miseravel estado de coisas. São elas a principal causa da nossa decadencia e serão elas que nos precipitarão para o abismo da ruina se, não querendo abrir olhos á realidade, persistirmos obstinadamente n'uma orientação auto-destruidora e teimarmos em não mudar do rumo errado que seguimos.

A divergencia de opiniões pode ser que tenha nascido com os primeiros dous homens vindos a este mundo e que continue a existir emquanto dous homens ficarem n'este globo terraqueo. Compreende-se perfeitamente que haja divergencia de opiniões, diversidade de pontos de vista, diferença de principios. O criterio de todos não pode ser o mesmo.

Mas o que não faz sentido è que essa devergencia de opiniões se transforme em rivalidades pessoaes, em antagonismos irreductiveis ou em inimizades.

O que não se percebe é que as pugnas se resvalem do campo de ideias e doutrinas para o terreno de pessoas, abrindo um hiato entre os contendores. O que repugna è que se anteponha o interesse pessoal ao interesse colectivo, o egoismo ao altruismo, o amor proprio ao amor da mãe-patria.

O povo deste pobre torrão divide-se em quatro classes principais: descendentes dos portuguezes ou luso-indianos, hindus, cristãos nativos ou hindus cristianisados e mahometanos. Essas classes ainda se fragmentam em varias facções

Exames de direito

Fizeram-nos nesta comarca, obtendo brilhantes resultados os srs. Aires Manuel Barreto (2MB e 1B), José Lourenço de Sousa Morais. (1MB e 2B) e Ananta Raiá Sirvoicar (1MB e 2B).

O optimo resultado dos exames honra grandemente não só aos diligentes e inteligentes examinados, mas tambem atesta mais uma vez a superioridade do metodo de ensino do seu Mestre, Dr. João de Figueiredo, abalisado e mui procurado jurisconsulto, a quem e aos seus bons discipulos apresentamos as nossas cordiaes felicitações.

Prestaram, tambem, exames de direito os sr. L. M. Condorceth Pereira, nesta comarca e Zoivonta Sinai Molcornencar na de Bicholim, saindo ambos aprovados.

O sr. Molcornencar que alcançou 1MB e 2B foi tambem discipulo do sr. dr. Figueiredo, o que registamos aqui com maximo prazer.

Parabens mais uma vez, ao distincto homem de leis sr. dr. Figueiredo e aos srs. Pereira e Molcornencar.

E a todos os novos advogados desejamos uma carreira, cheia de prosperidades.

भारत

गुरुवार मार्गशिर्ष शु॥ ६ शके १८४२

आमचें स्वराज्य

अति कृपणाला कल्पवृक्ष प्रसन्न व्हावा पण त्याकडे काय मागून घ्यावें हें त्यास कळूं नये; मागण्याची इच्छा आहे पण मागतां येऊं नये अशी एक चमत्कारिक अवस्था गोवा प्रांताची 'स्वराज्य' मिळाल्यावर झाली आहे. आकस्मिक श्रीमंती आल्यावर ती कशी उपभोगावी हें कांहीं काळ पर्यंत दरिद्याला समजत नाहीं तशी गोवा प्रांताची स्थिति झाली आहे. ह्याचें कारण काय? भविष्यकाळीं अमुक होईल व तसें झालें म्हणजे अमुकें करीन अशी एक प्रकारची पूर्व तयारी करावी लागत असते तिचा अत्यंताभाव असल्यामुळें स्वराज्याचा उपभोग कसा घ्यावा हेंच समजेनासें झालें आहे !

ब्रिटिश हिंदुस्थानवासी पुढारी स्वराज्यसुंदरीच्या कृपाकटाक्षाकरितां कोण अट्टाहास करीत आहेत हें सर्वश्रुतच आहे. स्वराज्याकरितां ते मुकतेच अविश्रांत प्रयत्न करित नसून अर्ध्या शतकापेक्षांहि जास्ती काळ पावेतों लढत आहेत. स्वराज्यसुंदरीची नुसती छाया दिसण्याचा संभव आहे न आहे इतक्यांतच ती प्रसन्न झाल्यावर तिच्या योग्यतेनुरूप बडदास्त कशी ठेवावी हा प्रश्न त्यांच्यापुढें एव्हांच उभा राहिला आहे.

गोवा प्रांताला स्वराज्य लाभण्यापूर्वी अशी परिस्थिती उपस्थित झाली नव्हती. अखिल हिंदुस्थान राष्ट्रीय परिषदे (All India National Congress) सारखी परिषद भरावी लागली नाहीं, जहाल व्हावें कीं मवाळ व्हावें किंवा दोनही मतांचा अवलंब करून वेळ पाहून तुतोडी व्हावें ही अडचण आली नाहीं; स्वराज्य संघ बनवावा लागला नाहीं किंवा गांवोगांव फिरून लोकांत जागृति उत्पन्न होण्यासाठीं व्याख्यानें देण्याच्या एजन्स्याहि स्थापाव्या लागल्या नाहींत. असें असतां किंबहुना असें करण्यास वाव न देतां अकस्मात् (?) चारशें वर्षांनंतर तिची आराधना केली नसतां स्वराज्यसुंदरी स्वाभिमान सोडून प्रसन्न झाली तिची बडदास्त ठेविण्यांत येऊं नये यांत कांहींच आश्चर्य नाहीं!

कधींच न येणारा श्रीमंत पाहुणा आपल्या घरीं यावा व त्याची योग्य बडदास्त ठेवण्यासाठीं त्याच्या योग्य पदार्थांची पूर्व योजना झाली नसल्यानें यजमान किंकर्तव्यमूढ होऊन जावा, अशाच प्रकारची अवस्था गोवा प्रांतस्थ यजमानांची स्वराज्य पाहुण्याला पाहून झाली आहे.

स्वराज्याला पात्र असो किंवा नसो, मानसिक व सांपत्तिक उन्नति झालेली असो किंवा नसो, कलाकौशल्य व उद्योगधंदे यांची वाढ झालेली असो किंवा नसो, किंवा हरघडी जीवन कलहार्थ लागणाऱ्या क्षुल्लक पदार्थांकरितां सुद्धां परक्या कडे तोंड वेंगाळावें लागो, स्वराज्य मिळालें आहे एवढें खरें व याचें खरें इंगित आपणावरची राज्यपद्धतीची जबाबदारी काढून पळत्या चोराची लंगोटी पकडण्यांत आहे असें दिसून येईल. नाहींतर तंबाखु, मोटार, घोडागाडी, सटारें इत्यादिकावर परवानगी (licença) खेरीज निराळे कर बसविण्याची सरकारास बुद्धीच उपजली नसती! बरें एवढें हें कराचें डोईजड ओझें खरोखर जनतेवर लादण्यांत आलें तर त्यायोगें जी तिजोर भरती होईल त्याचा विनियोग कसा होईल तर शिक्षणाच्या मिषानें नोकरशाहीचा पगार वाढविण्यांत! नवे नवे हुद्देनिर्माण करून लठ्ठ पगार देण्यांत व चैन भागविण्यांत !!! बाकी जे खरे हक्कदार ते पाहिजे तर भीक मागून पोट भरोत !

वरील कराविषयीं विवेचन करतांनां आमचे बंधु विद्याप्रसार म्हणतात कीं, तंबाखूवर जादा कर लादल्यानें तें व्यसन एक तर कमी होईल किंवा बेसुमार वाढेल बेसुमार कां वाढेल तें ते सांगत नाहींत. पैशाची किंमत कमी झालेल्या परिस्थितींत तें व्यसन कमी होणें दुरापास्त आहे हें दारूच्या वाढत्या खपावरून सहज दिसून येण्यासारखें आहे. सरकाराला गोवा प्रांताचीं व्यसनें कमी करण्याची सदिच्छा आहे तर तें गोमांतकियांवरचे जादे कर कां बसवितें? तंबाखूच्या आयातीवरच कां निर्बंध घालीत नाहीं ? युरोपची दारू इकडे आणूं नये असा निर्बंध कां घालीत नाहीं? देशी दारू अमुक ग्यालन पेक्षां जास्ती तयार करू नये किंवा आपल्या देशांत विकूं नये असा आळा कां घालीत नाहीं.

एवंच "न मागतां दान देणाऱ्या, या दान शूर [illegible] कल्याण करावें असें आहे तर गोमांतकीय वस्तुस्थिति आलोडन करावयाला पाहिजे व हे जादे कर व लठ्ठ पगारवाली नोकरशाही गोवा प्रांताला झेंपेल कीं काय यांचा पूर्ण विचार करावयास पाहिजे.

नोकरशाहींत जे कोण एतद्देशीय लोक आहेत त्यांचें नुकसान होणार नाहींच कारण इकडून दोन पैसे गेले तर तिकडून चार आणे मिळण्याचा संभव असतो म्हणून हे लोक सुद्धां त्यांच्याच तंत्रानें वागत असलेले दृष्टीस पडतात ! एतद्देशीय नोकर शाहीची स्वार्थपरायणता व तद्देशीय नोकरशाहीचा बेदरकार कारभार यांची सांगड जुळावी हें सहाजिक आहे. प्रजेनें स्वसुखासाठीं निवडलेल्या नोकरशाहीची सत्ता स्वराज्य मिळालेल्या लोकशाहीवर "नाकापेक्षां मोतीं जड" या न्यायानें अप्रतिहत लागू व्हावी हें अखिल जगांत पहिलेंच उदाहरण आहे!

प्रसिडेंट विलसन यांनीं राष्ट्रसंघाची योजना सिनेट मध्यें मांडली असतांनां सिनेटर रीड यांनीं उच्चारलेल्या वाक्यांत हेंच रहस्य भरलें आहे. ते म्हणाले: ज्या एकोणचाळीस कोटी लोकांत मुठभर परकी लोक आपला अंमल गाजवूं शकतात त्या हिंदुस्थानाला आमच्या बरोबर बसण्याचा मान दिला जात आहे अशा योजनेस धिक्कार असो ! व त्यावरोबरच स्वराज्य व मतस्वातंत्र्याचा अधिकार दिला गेला असूनहि त्यांचा योग्य उपयोग न करितां नोकरशाहीच्या जुलूम मुकाट्यानें सहन करणाऱ्या मोघाप्रांतस्थांच्या गचाळ वृत्तीसहि धिक्कार असो !

स्फुट विचार

मताधिकारः—ज्या कोणास पोर्तुगीज भाषा अवगत नसेल–मग तो इतर कोणत्याहि भाषांत पारंगत असो–त्याला स्वराज्यांतर्गत होणाऱ्या बहुविध निवडणुकींत मताधिकार नाहीं. अर्थात राजकीय दृष्ट्या तो असून नसून सारखाच ! स्वराज्याच्या तिसऱ्या आवृत्तींतील या अनुदार व मूर्ख धोरणाबद्दल आम्हीं बेळीचें विरोध प्रदर्शित केला होता; परंतु त्याचा बिलकूल परिणाम झाला नाहीं, असें होऊं घातलेल्या निवडणुकींच्या पूर्व तयारीकडे नजर फेंकिली म्हणजे दिसून येतें. 'करील त्याचा कारभार व मारील त्याची तरवार' अशा बेबंद स्थितींत आमची राज्यनौका हांकिली जात असल्यामुळें, त्याचा शेवट काय होईल, हें दिसतच आहे ! ईश्वर करो आणि आमच्या राज्यावर ओढूं पहाणाऱ्या आपत्तीचा नायनाट करण्यास योग्य 'राष्ट्रसूत्रधार' निपजोत !

चळवळः— परंतु आम्हीं असेंच हात जोडून बसणें योग्य आहे काय ? आमच्या गत हक्कप्राप्तर्थं आम्हीं सनदशीर चळवळीनें सरकारच्या डोळ्यांत झणझणीत अंजन घालण्याचें निरपेक्ष कर्तव्य बजाविलें पाहिजे. निष्कामबुद्धीनें केलेल्या प्रयत्नास यश हें अचूक ठेविलेलेंच आहे. हिंदु बांधवं हो उठा! व मताधिकाराचा हक्क मिळविल्याशिवाय स्वस्थ बसूं नका! मताधिकाराशिवाय आम्हांला राजकीय अस्तित्व नाहीं हें लक्षांत आणा व एक नेटानें व जुटीनें कामास [illegible]

पत्रव्यवहार

राजापुरकर संगीत नाटक मंडळी गेल्या गुरुवारीं येथें आली व ब्रिटिशव्यवस्थेस अनुसरून त्यांनीं शनिवारीं पुंडलीक नाटकाची जाहिरात प्रसिद्ध केली. त्याप्रमाणें परकी गांवचीं बरीच शोकी मंडळी ही मडगांवीं आली; परंतु पोर्तुगीज राज्य व्यवस्थेच्या मेंगळूपणामुळें–किंवा अधिकाऱ्यांच्या निष्काळजीमुळें म्हणा पाहिजे तर नाटकाचें सामान वेळेवर कुळेंच्या जकात खात्याकडून न सुटल्यामुळें शनिवारीं नाटकाचा प्रयोग होऊं शकला नाहीं. आलेल्या परकी लोकांस गोते खात परत स्वस्थळीं जावें लागलें ! हाच प्रकार जर इंग्रजी अमलांत झाला असता तर नाटकवाल्यांवर लोकांनीं नुकसानीचा दावा केला असता. वास्तविक नाटक्यांचा अन्याय नव्हता. पण रंग पाहून प्रयोग राहिल्याचें जाहीर करणें त्यांचें कर्तव्य होतें. गांवांत सुद्धां प्रसिद्ध ठिकाणीं जाहिराती डकविल्या. गेल्या त्या ऐन वेळीं तरीं काढल्या किंवा नाहीं. हें समजलें नाहीं. पण 'जसा धनी तसा चाकर' या म्हणीप्रमाणें झालें तें बरें झालें. त्यानंतर थोडें थोडें करून सर्व सामान एकदांचें शुक्रवार शनिवारपर्यंत मडगांवीं पोंचलें व पुनः सदर नाटकाच्या जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या. या ३।४ सालांत इकडे नाटकमंडळी न आल्यामुळें टिकिटांसाठीं मंडळीच्या बिऱ्हाडीं शनिवार सकाळ पासूनच लोकांची गर्दी जमूं लागली, त्यांतच आम्हीं सुद्धां भर घालून टिकिट मिळविलें. खेळास सुरुवात ९ वाजतां होणार अशी जाहिरात होती त्या प्रमाणें आम्हीं ९।।ला थिएटरपाशीं आलों. पहातों तों त्याच्याही अगोदर १५।२० मिनिटें नाटकास सुरुवात होऊन एक प्रवेश उरकला ! ही एक नवीन टूम पहाण्यांत आली. आजपर्यंत जाहिरातींतील वेळा पेक्षां ५।१० मिनिटें सुरुवातीला जास्त लागत असलेलीं पाहिलीं होतीं, पण इतर सीन सीनरी प्रमाणें हा ही नवीन सीन असेल अशी कल्पना करून राहिलेलें नाटक पाहण्यासाठीं थिएटरांत प्रवेश केला. प्रेक्षक समुदाय बराच जमला होता. बायका मुलांस माडीवर बसण्याची व्यवस्था होती. खुर्च्या, बांक, पीठ, वरची खालची जागा प्रेक्षकसमुदायानें पूर्ण व्यापली होती. टिकिटें संपल्यामुळें व आंत जागा न राहिल्यामुळें कित्येक मंडळी परतही गेली. माडीवर मात्र रिकामी जागा होती पण तिकडे पुरुषांनां बसण्याची जागा निराळी न ठेवल्यामुळें त्यानां तेथें बसणें शक्य नव्हतें. पीठ–जमिनीवर बसणाऱ्या लोकांसाठीं उतरत्या फळ्यांची सोय नसल्यामुळें मागें बसलेल्या मंडळीस पुढें बसणाऱ्यांचीं शिरस्त्राणें आडवीं येऊं लागल्यानें मध्यें मध्यें सीन पहाण्याकरितां मंडळीं उभीं राहत असें त्यामुळें मागच्या बाजूस एकदम गोंगाट होई त्या क्षणीं खुर्चीवाल्या मंडळीचें लक्ष तिकडे क्षणमात्र वेधलें जाई पण असें फार वेळ झालें नाहीं. कारण मग गोंगाटाचें धोरण लक्षांत आलें.

आतां नाटकांतील गुण दोषाचे थोडे [illegible] घेतां. नाटक पौराणिक असून कथानक सद्बोधक आहे. पात्रें बरीं आहेत. कामेंही चांगलीं करतात. त्यांत जन्हुशर्मा व सत्यवती, पुंडलीक व चमकाजी, शिवाजी व लंबोदरशेट यांचीं कामें बाकी पात्रांपेक्षां चांगलीं होतात.

जखाईचें काम करणारें पात्र ही बरें आहे. जखाईच्या बापाचें काम फार चांगलें झालें. सोनार, काळुराम, पंतबाजी यांच्याही भूमिका बऱ्या वठल्या, परंतु त्यांत ज्या माकडचेष्टा आहेत त्यांचा थोडा अतिरेक केला जातो आणि एकमेकांचीं तींच तींच भाषणें उपरोधिकपणें परस्परांनीं उच्चारण्यांत फाजील वेळ पुनरुक्ति केल्यामुळें प्रेक्षकमंडळींत जरी हंशा पिकतो तरी त्याचा कंटाळा येतो. सत्यवती, पुंडलीक व जखाई यांच्या मधील संवादांत तर शब्दोच्चारांस विलक्षण हेल प्रत्येक शब्दागणिक दिल्यामुळें त्यांत रहस्य उरत नाहीं. नाटकांतील नारदाची भूमिका गळून तितका अवकाश सदरहू माकडचेष्टांत गमावला गेला तें योग्य वाटलें नाहीं. गाण्याचें अंग म्हणजे ईश्वरदत्त आवाजाची देणगी बहुतेक पात्रांस नसल्यामुळें गायनास उत्तम रंग चढत नाहीं त्यास व्यक्तीचा इलाज नाहीं. कथानकांतही फक्त ईशप्रार्थना व गुणवर्णन या शिवाय इतरत्र असलेली कविता गाळली तरी बेरंग दिसणार नाहीं. कारण संविधानकास प्रोज पेरेग्राव खुलण्यासारखें आहे.

विजेच्या प्रकाशांत सीन सिनरीचीं कामें चांगलीं दाखविलीं जातात व गोवाप्रांतीय मंडळीस [प्रवास न करणाऱ्यांस] ही गोष्ट अगदींच नवीन आहे त्यामुळें ते अद्भुत दिसणारे देखावे पाहाण्यास उत्तरोत्तर बरीच

ANNO V — NUMERO 39 — 1920 QUEPEM QUINTA-FEIRA 23 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.......... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें–गुरुवार, तारीख २३ माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ३९ वा.

TIME IS MONEY

Foram anunciadas para os dias 8, 9 e 10 do corrente experiencias praticas pelo novo arado, em qualquer varzea situada nas proximidades da igreja de Margão

O *Bharat* publicou o respectivo anuncio-carta do punho do sr. Kelker na sua secção marata e, em sua consequencia, muitos agrícultores e proprietarios deste concelho de Quepem se dirigiram para lá, *somente* para apreciar as vantagens do referido arado.

! Qual não foi, porem, o espanto deles, quando viram que no dia8, se não realisava nenhuma experiencia pratica, tão aparatosamente annunciada!

Certamente, o sr. Rau Bahadur se não sentiria com a coragem de fazer o que fez em Margão, na sua terra, onde, como se sabe, se presta, com religioso acatamento, culto ao *Time is money*.

Na rialdade, o agronomo contratado, chorudamente pago pelas comunidades se não atreveria a incomodar a gente, com maçadas a que a obrigou inutilmente, se estivesse em Poona.

E è com o auxilio dum similhante *tecnico*, que se pretende levantar a nossa agricultura!

¿ Ou será que o sr. Kelker, afastado da sua terra e do sistema britanico, ande já esquecido de que o *tempo è dinheiro e faltar ao prometido é um crime*?

Esperamos que, pelo menos para o futuro, o sr. agronomo contratado não troçará do publico nem das comunidades que o pagam.

Com tal esperança, sacrificamos este importante espaço do nosso modesto jornal.

Caminho a seguir

E' perfeitamente logico que cada classe ou fracção tenha as suas instituições privativas e os seus orgãos especiaes distinados a defender os seus direitos e a zelar os seus interesses tendo, porem, todos o cuidado de que os seus movimentos não sejam tendentes a prejudicar os interesses alheios. E' natural que haja divergencia de opiniões entre os representantes d'essas diversas classes e mesmo entre os d'uma mesma classe, fracção ou agrupamento e é legitimo que cada qual manifeste o seu sentir e exprima o seu pensamento.

Mas acima de todas essas divergencias está o culto da patria que é de todos. Ha problemas que envolvem os interesses de todas as colectividades e cuja solução impende a todos porque d'ela depende o progresso do paiz. Ha casos em que todas as divergencias teem de cessar, todas as pugnas teem de terminar para que todos possam cerrar fileiras e combater como um só homem. Quando o interesse do paiz se ergue dara falar, o interesse da pessôa ou da classe tem de se calar.

N'esses casos é indispensavel que os representantes de todas as classes, facções ou agrupamentos todos que se dedicam á causa publica dondo de parte as suas misquinhas conveniencias pessoaes, deitando ás malvas o seu egoismo e a sua vaidade e votando ao seu ostracismo as rivalidades pessoaes, os rancores e os antagonismos privados se unam para acharem soluções satisfatorias aos multiplos problemas que assoberbam o paiz.

E' pena que sem embargo das experiencias dum longo passado os nossos homens publicos não se compenetrem da instante necessidade de se unirem pelo menos em casos em que isto seja necessario. E' para lamentar que os nossos politicos gastem toda a sua energia em luctas estereis, polemicas irritantes e se digladiem por umas questões de *lana caprina* e de politica bairrista.

Lá em cima o nobre Chefe da Provincia estuda os diversos assuntos, elabora os planos do fomento e ensino e projecta o lançamento de novos impostos para a integral execução d'esses suberbos planos. O Conselho do Governo em que prepondera em numero o elemento electivo ou popular aprova esses projectos após a necessaria discussão.

Cá em abaixo, o espirito do povo inteiro se sente acabrunhado ante a prespectiva d'esses impostos e contribuições. As massas populares aterradas pela visão de novos encargos murmuram contra a sua triste sorte

E na arena da imprensa periodica, os nossos homens públicos, os nossos politicos se emaranham em polenicas, barafustam, atiram-se com furias uns aos outros e se requintam em ataques reciprocos, oferecendo o triste espectaculo da disunião e discordia. Se uns atacam o governo outros o defendem. Se uns o apoiam, outros lhe movem uma ferrenha oposição. Uns são pela reducção do numero de burocratas. Outros querem a compressão das despezas publicas com a reducção tanto do numero como dos vencimentos dos funcionarios.

Mas de que serve essa lúcta travada entre os nossos homens publicos? Que é que lucra o povo com esse jogo de palavras? Paráque esses longos artigos de fundo, para que esses sueltos e para que esses comentarios? Para inglez ver?

O Governo não liga nenhuma importancia a essa campanha e a esse celeuma e o povo não aufere dele nenhuma vantagem. E a razão e obvia. E' que não há união, não há acordo entre os nossos homens publicos e estes curam mais do seu egoismo e vaidade do que dos interesses do Povo de quem se dizem defensores e em cujo nome falam.

O povo precisa de saber se efectivamente as despezas publicas que se consideram superfluas são tão avultadas que o seu corte possa dar lugar a um *superávit* capaz de fazer face aos encargos resultantes dos projectos do ensino e fomento, dispensando conseguintemente os novos impostos ou contribuições. O Povo precisa de saber se pelo menos há possibilidade de se equilibrar o orçamento com a extinção do *deficit* pela compressão das despezas publicas atenuando-se assim o peso dos novos impostos.

Para que isto se possa apurar è mister que os nossos homens publicos pondo de parte o seu egoismo e a sua vaidade se reunam n'uma plataforma comum e discutam serena e desapaixonadamente o magno assunto. E' necessario que n'essa reunião os nossos caudilhos dêem provas da sua coragem civica, enumerando as sinecuras, as demasias e as excrecencias cujo corte se imponha e formulando em termos claros e insofismaveis propostas concretas e fundamentadas para ser submetidas á apreciação do Governo.

E' necessario que quando por ventura não haja uniformidade de vistas a minoria acate as resoluções da maioria, em nome da disciplina e dos sagrados interesses do paiz. E' indispensavel que os nossos homens publicos dêem maxima publicidade a essas resoluções ou propostas, fazendo por meio d'uma intensa propaganda pela imprensa e conferencias integrar n'esse movimento todo o povo desta terrinha para que em resultado de chamada *pressão de fora* ou *the pression from without* como dizem os inglezes, o governo satisfaça o desiderato popular. E é finalmente indispensavavel que caso a maioria dos nossos homens publicos chegue a conclusão de que não há possibilidade de se equilibrar as finanças publicas sem desorganisação dos serviços ou sem prejuizo do funccionamento regular da màquina burocratica, todos se unam para se acercar do povo e o convençam ou o animem a sem murmurio mas sim de cara alegre pagar os impostos com mira n'um Porvir ditoso.

E' assim que temos de proceder. E' este, no nosso fraco modo de pensar o verdadeiro caminho a seguir na presente conjuntura.

Bascora P. Rau Sar Dessay

BHARAT

Por motivos supervenientes foi adiado o julgamento do BHARAT que estava designado para ontem.

Oportunamente, anunciaremos o novo dia.

भारत

गुरुवार मार्गशिर शु॥ १३ शी १८४२

असहकारितेचा अर्थ

आमच्या प्रांतबंधूंस शेजारच्या राजकीय वातावरणाची खरीखुरी कल्पना व्हावी या हेतूनें आम्हीं शिरोभागांतील विषयाचें विवेचन करण्याचें योजिलें आहे. शेजारधर्मास अनुसरून मधून मधून अखिल हिंदी राजकारणाची चर्चा केल्यास आमच्या वाचकांचा फायदा झाल्याखेरीज रहाणार नाहीं, अशी आमची खात्री आहे.

अखिल प्राणिमात्रानां प्रिय असलेली स्वतंत्रता आज महात्मा गांधींच्या जनकत्वाखालीं असहकारिता या रूपानें जन्म घेऊन प्रत्येक हिंदूला आपल्या कर्तव्याची जाणीव करून देत आहे. लो. टिळकांच्या वेळीं हीच असहकारिता स्वावलंबनाच्या रूपानें अवतरली होती. व शिवाजी महाराजांच्या काळीं हीच असहकारिता स्वराज्य या नावानें स्वयंभू अवतीर्ण झाली होती. एवढेंच नव्हे तर पुराणोक्त काळीं परमेश्वरानें जे दहा अवतार घेतल्याचें रूपक आहे त्याचें कारणहि हीच स्वतंत्रता उर्फ असहकारिता! ज्या ज्या काळीं राज्याधिकारी जुलमी निपजले, ज्या ज्या वेळीं, नोकरशाही लोकशाहीच्या नैसर्गिक मानधनावर दडपशाहीनें अत्याचार करूं लागली, ज्या ज्या वेळीं, हमकरेसो कायदा हें तत्व राज्याधिकाऱ्यानां थै थै नाचवूं लागलें त्या त्या काळीं 'संभवामि युगे युगे' या श्रीकृष्ण भगवानाच्या उक्तीप्रमाणें महात्मा गांधीसारखे राज महंत निर्माण झाले व त्यांकडून त्या जुलमाचा, दडपशाहीचा, अत्याचाराचा व 'हम करेसो कायदा, या राक्षसी तत्वाचा नायनाट करविला गेला. अवतारांचें रहस्य स्वातंत्र्यांत आहे असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं.

असहकारिता ही हिंदवासियांस अपूर्व नाहीं. देव, गाय व ब्राह्मण यांचा होत असलेला अनन्वित छळ पाहून शिवाजी महाराज्यांची जी वृत्ति झाली व त्यामुळें स्वयंस्फूर्तीनें स्वराज्य स्थापनेचें त्यांच्याकडून जें अलौकिक पुरुषार्थाचें व पुण्याईचें कार्य घडलें तशीच एकेक हल्लींचे अरेरावी कायदे पाहून महात्मा गांधींची अवस्था झाली असली पाहिजे. पण शिवाजी महाराजच फक्त तेवढे या वृत्तीच बनले होते असें नाहीं, तर ज्यानां ज्यानां त्या काळच्या वस्तुस्थितीचें यथार्थ ज्ञान झालें होतें त्यां चं दि तीच अवस्था झाली होती. त्यानां नेता पाहिजे होता व तो ज्या वेळीं त्यानां मिळाला त्याच वेळीं स्वराज्य स्थापनेचें कार्य सुरू झालें. ही असहकारिता हि अशीच प्रगट झाली आहे. ज्याना ज्याना हल्लींची कावेबाज राज्यपद्धति समजून चुकली होती, त्यांच्या मनांत असहकारिता बाणलेलीच होती पण ती प्रगट करण्याचें अलौकिक दैविक तेज त्यांच्या अंगीं नसल्यामुळें लो. टिळक व महात्मा गांधी सारखे नेते मिळे पर्यंत गुप्त राहिली होती परंतु त्यानीं पुढारीपणा पत्करल्यावरोबर तें स्वातंत्र्य, स्वावलंबन व असहकारिता या रूपानें तळपूं लागलें! हिंद मातेच्या दुर्दैवानें स्वावलंबनाचे कट्टे पुरस्कर्ते अकालीं अस्तंगत झाले; व हें जरी ईश्वरेच्छेनें घडून आलें असलें तरी तसल्या हिंदमातेच्या किती खऱ्या पुत्रांना आपलें ध्येय साध्य होईपर्यंत स्वखुषीनें आत्मसमर्पण करावें लागेल हें त्या जगन्नियंत्यास ठाऊक! स्वजनाविषयीं सहानुभूति ह्मणजे परक्यांविषयीं तिरस्कार असें जरी नसलें तरी परक्यांच्या दुष्ट वासनाविषयीं अंगांत तिरस्कार बाणल्यावांचून स्वजनाविषयीं सहानुभूति वाटणें सध्यस्थितींत शक्य नाहीं. ह्मणून परक्यांचे जितके जितके अधिक दोष आमच्या दृष्टोत्पत्तीस येतील त्यांचे जितके ह्मणून जुलूम, अत्याचार यांचा पाढा आमच्या समोर वाजला जाईल तितकीं तितकीं कदाचित् आमचीं अंतःकरणें त्यांच्या दोषांबद्दलच्या तिरस्कारानें व्यापून गेल्याशिवाय राहणार नाहींत. परक्यांची मदत घेऊन घरांतील तंटे मिटविण्याची बुद्धि कोणत्या कुवेळीं आठवली परमेश्वर जाणे! पण त्यानीं इसापनीतींतील मांजराच्या लोण्याविषयींची तक्रार वानरानें जसी लोणी स्वतःच मट्ट करून मिटविली त्याच प्रकारें हेहि तंटे मिटविले गेले! जवळ जवळ दोन शतकें एकसारखे श्रम करून तुह्मीं दमलां आहांत, आतां तुह्मीं विश्रांति घ्या हा त्यांचा बुद्धिवाद आह्मांला पटला. आज कोण अफगाण उठले; सरकार आपलें परभारें निवारण करतें. आज कोण पेंढारी लुटालूट करीत आहेत; केला त्यांचा बंदोबस्त परभारेंच्. शस्त्र घेण्याचे श्रम नकोत ह्मणून शस्त्राचा कायदा सुद्धां पास करून अमलांत आणला.

एकसारखे पारतंत्र्यांत पुष्कळ काळ काढल्यामुळें स्वाभिमान व कर्तव्य लुप्त होऊन जावें हें साहजिक आहे. पूर्वजांच्या अंगच्या शौर्यादिगुणाची सुद्धां आठवण आह्मांस राहिली नाहीं. हिंदमनोभूमिअशी ओस पडली त्याचें कारण वर दिलेंच आहे. हिंद जनतेचा स्वाभिमान जागृत नव्हता व ती या अनिष्ट शांततेच्या भरांत पूर्ण सुखलोलुप बनून खुशाल कुंभकर्णी झोंप ताणूं लागली. व जे कोणी अर्धवट जागे होते त्यानां कोणास जाहिरनामे व आश्वासनानें थोपटून कोणास कायद्याचा बागुलबोवा दाखवून तर कोणास पाश्चात्य शिक्षणाची मनोहर रसणी दाखवून निजविलें, व या अवदसेनें पूर्ण घेरल्यावर केसांनीं गळा कापण्यास सुरुवात केली. नंतर कोठें हे धडपडून जागे व्हावयास लागले व प्रतिकार करण्याच्या मार्गास लागले. दीर्घकाळ झोंपा ताणल्यामुळें त्यांच्या पोटांत भुकेनें कहर करून सोडला व त्यामुळें अंगतेज तर केव्हांच नाहींसें झालें होतें व कांहीं तरी पहिल्यान्दा खाऊं ह्मटलें तर या परकी तेलगु ब्राह्मणानीं त्याचा केव्हांच अपहार केलेला दिसून आला-आतां राहिला एक मार्ग व तो ह्मणजे फुगवी हाच होय. ही रुसवाफुगवी ह्मणजेच असहकारिता.

आमचें अपहार केलेले आह्मांला परत द्या नाहींतर आह्मीं कायदे कौन्सीलांत बसणार नाहीं. आमचें आह्मांला परत द्या नाहींतर आह्मीं ज्युरींत पाय ठेवणार नाहीं, आमचे हक्क आह्मांला द्या नाहीं तर तुमचा माल आह्मीं वापरणार नाहीं इत्यादि ही रुसवाफुगवी अगर असहकारिताच आहे. पण हीरुसवा फुगवी या हिरण्यकश्यपूला कशी आवडावी? बाकी शेवटी तें न आवडल्यानें त्याची जी शोचनीय अवस्था झाली 'तीच गती या याची' हें ठरलेलेंच आहे.

हिंदु-स्थानचीं राज्यसूत्रें त्यांच्या हातीं यद्रिच्छेनें गेलीं आहेत पण ते जात्या स्वतंत्रता प्रिय व आकाशांतील बापाच्या मुलांचे—ख्रिस्ताचे एकनिष्ट भक्त या करितां त्यांची नीतिमत्ता असाधारण असल्यामुळें त्यांच्याकडून आह्मांला आमच्या हिताचेच मार्ग दाखविले जातील अशी आशा होती व संपूर्ण हिंदुस्थान हातावर चढेपर्यंत कमी अधिक प्रमाणानें, औपचारिक ह्मणा किंवा कसेंहि ह्मणा, तेंच धोरण स्वीकारलें होतें. जेव्हां हिंदुस्थान पूर्ण परावलंबी बनला, कर्तव्याची त्याला जेव्हां पूर्ण विस्मृति पडली तेव्हां जाहिरनाम्याच्या मूलधापानीं त्याची दिशाभूल होणें साहाजिक होतें व त्यानां आपलें मायावी रूप टाकून खऱ्या स्वरूपानें अखिल हिंदुस्थानांत धांगडधिंगा घालण्यास हीच वेळ मिळाली. अशी ही वस्तुस्थिति आहे. पाश्चात्यांची स्वतंत्रप्रियता ह्मणजे दुसऱ्या देशाना गुलाम करून त्यांचें सर्वस्व लुबाडणें व नीतिमत्ता ह्मणजे जीत राष्ट्राचा नैसर्गिक मान धनावर अत्याचार करणें हें विचारांती कळून येण्याजोगें आहे. निदान हिंदुस्थानाला तरी याचा पूर्ण अनुभव आहे. हात पाय हालविल्यावांचून आतां तरणोपाय नाहीं असें दिसून येऊं लागलें. जसजसें दडपशायीचे कायदे हिंदुस्थानांवर लादण्यांत येऊं लागले तेव्हां कोठें स्वाभिमान जागृत होऊं लागला व त्याचें मूर्त स्वरूप ह्मणजे राष्ट्रीय परिषद हें होय. अरेच्या! हे जागे होऊं लागले, यानां वेळींच बागलबुवा दाखवून गप केलें पाहिजे असें वाटून नवे नवे दडपशाहीचे कायदे हमेशा पास होऊं लागले. पण अनादिकालापासून जे स्वातंत्र्यांत लोळत होते त्यानां मध्यंतरी आश्वासनरूपी औषधानीं गुंगी आली ह्मणूनच झोंपेतील ते कायमचे काय? आपल्या बापजाद्याच्या पराक्रमाचा विसर त्यानां एका डोजांत पडणें शक्य आहे काय किंवा -शिक्षणरूपी भाकरीचा लहानसा चतकोर तुकडा तोंडावर फेकून दिला ह्मणून ते आपला नैसर्गिक हक्क स्वतंत्रतेचा कायमचा अपहार या पाश्चात्यांनां करूं देतील कीं काय? हें आमच्या जेसानां अगदींच अशक्य.

राजकारणांत हिंदु व युरोपियन असा स्पष्ट भेद ज्या वेळीं करण्यांत आला त्याच वेळीं राष्ट्रीयपरिषदेच्या रूपानें असहकारितेचें बीज पेरलें गेलें. वंगभंगामुळें "स्वदेशी" भावनेची पाळें मुळें आलीं. मुख स्वातंत्र्य व लेखणी स्वातंत्र्य नष्ट करण्यासारखें कायद्यांचें जलतुषार त्याला अंकूर येण्यास कारण झाले व पावलो पावलीं झालेल्या रौलट बिलाच्या योगानें तो फुलूं लागला आहे. ज्यावेळीं ह्यापेक्षां अधिक कडक कायदे अमलांत आणिले जातील त्या वेळीं या असहकारितेच्या वृक्षाला स्वातंत्र्याचीं, स्वराज्याचीं गोड व मधुर फळें आल्याविना राहणार नाहींत.

विदेशीय चालीरीति, विदेशीय माल, विदेशीय दुष्ट लोक व स्वदेशघातक विचार यांच्यावर ही असहकारिता पुकारली आहे!

असहकारिता हें स्वदेशीचें व्रत आहे. आपल्या देशांत उद्योग धंदेवाढवून कारखानें स्थापणें व शेतकीची सुधारणा करून उभय बाजूनें स्वातंत्र्य मिळविण्याचा प्रयत्न करावा असा तिचा स्पष्ट हेतु आहे.

स्फुट विचार

शोचनीय स्थिति—: येथील कांहीं वडे अधिकारी आरोग्याभाव अगर दुसरी कसलीहि नकली सबब पुढें करून, गोवासरकारकडून सहा अगर नऊ महिन्याची रजा उपटून पोर्तुगालास जाण्याची संधि साधतात; व तेथें गेल्यावर जास्ती पगारांच्या नवीन हुद्यांची शिकार करून आपला तळीराम गार करतात! इकडे त्यांच्या गैरहजिरीमुळें त्यांकडून चालविलीं जात असलेल्या कामांत घालमेल न होण्यासाठीं जादा खर्च करावा लागून, शिवाय त्यांचा व त्यांच्या साहेबी कुटुंबांचा साहेबी प्रवासाचा बोजा स्थानिक सरकारच्या डोक्यावर पडतो तो निराळाच. मिळून दोन्ही बाजूनीं सदरील नोकरशाहीचीं दुखणीं लोकशाहीस फारच बाधक होतात. परंतु आह्मांस मजा वाटते ती हीच कीं, आजारी [?] असलेले हे सुकुमार व नाजूक प्रकृतीचे अधिकारी पोर्तुगालास पोंचतांच रजा संपण्यापूर्वीच साफ बरे होऊन नवीन कामें पाहण्यास ताजेतवाने होतात! व आमचें मठ्ठ सरकार या शोचनिय स्थितीकडे कांहींच लक्ष न पुरवितां त्यांचे चाळे कौतुकानें सहन करितें. 'करिल त्याचा कारभार व मारील त्याची तरवार' या तत्वाचा हा परिणाम नव्हे तर काय?

मि. कोस्ताचे मित्रः—गेल्या अंकीं मि. प्राजेरीस द कोस्त यांच्या कर्तबगारीसंबंधानें कांहीं टीकात्मक मजकूर आह्मीं प्रसिद्ध केला होता. वास्तविक पहातां त्यांत लोकमत निदर्शनाशिवाय दुसरा कसलाहि 'अव्यापारेषु व्यापार' केलेला नव्हता. असें असतां त्यांचे मित्र डॉ. राव यांस तो मजकूर आक्षेपार्ह वाटून त्यानीं मि. कोस्त व त्यांची कामगिरी या विषयीं भारतास अनुलक्षून मडगांवच्या 'तेम्हांत' एक पत्र प्रसिद्ध केलें आहे. या पत्राचें उत्तर आह्मीं येत्या अंकांत देणार असून शिवाय निवळ मराठी वाचकांच्या सोयीसाठीं डॉक्टर साहेबांच्या पत्राचें व आमच्या उत्तराचें हे भाषांतर मराठी भागांत देणार आहों. सध्या इतकेंच लिहिलें ह्मणजे बस आहे कीं, मि. कोस्त यांच्या पाशीं आमचें व्यक्तिदृष्ट्या कसलेंच वांकडें नसून, केवळ सार्वजनिक दृष्ट्या त्यांच्या कार्यासंबधीं आमचा तीव्र मतभेद आहे. त्याची कारणें लवकरच कळणार असल्यानें कोणत्या बाजूनें गैरसमज होत आहे, हें सर्वाला कळून येईलच.

सूचना

आजपर्यंत आह्मीं सार्वजनिक संस्थांस मोफत भारत पाठवित होतों; परंतु येत्या अंकापासून ज्यांकडून एक रुपयाची मदत येईल त्यानांच भारत सुरू राहील. भारत प्रकाशनाच्या कामांत नफा तर बिलकूल नाहींच; परंतु होणाऱ्या तोट्यांत कांहीं तरी कमतरता यावी या एकाच हेतूनें मोठ्या नाखुषीनें ही सूचना द्यावी लागत आहे.

भारतावरील खटला

काल व्हावयाचा भाराचा चुलगामेत अनेक व अपरिहार्य कारणामुळें झाला नाहीं. येत्या अंकांत खटल्याच्या सुनावणीचा तीन दिवस कळविला जाईल.

ANNO V — NUMERO 40 — 1920 · QUEPEM QUINTA-FEIRA 30 DE DEZEMBRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA........... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico.—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica,—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचें दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख ३० माहे डिसेंबर सन १९२० अंक ४०वा.

GANDHISMO

O *Mahatmá* Gandhi è quem, presentemente, gosa de raro previlegio de ter maior numero de adeptos e admiradores na vasta peninsula industanica, sendo a sua doutrina de *Não cooperação*, reconhecida, geralmente, como um meio poderoso e infalivel da conquista do *swaraja*.

Verdade é que uma reduzida parcela de moderados reputa a politica do Gandhi ou seja *Gandhismo* uma insuperavel barreira no caminho da obtenção do *Home rule*; mas este modo de *ver* e *crer* dos referidos moderados e o seu consequente proceder não tem surtido nem podem surtir resultados palpaveis, porquanto no incomensuravel oceano pacifico do movimento de *não cooperação*, a *cooperação* representa uma gota dagua que se evapora...

Tal è a preponderancia que o *Gandismo* está hoje exercendo na nossa visinhança, tal è a importancia que o movimento de *não cooperação* atingiu durante pouquissimo tempo.

¿ Porque è que o *Mahatmà* e a sua politica alcançaram um triunfo, nunca sonhado, aponto dalguns jornais importantes de Londres, como *Times*, solicitarem do respectivo governo medidas que restabeleçam paz e socego na India ?

¿ Porque é que o *Gandismo*, troçado e taxado de pueril ao principio, foi capaz de, no decurso dalguns mezes, criar sensação no parlamento inglez e produzir medo na classe comercial londrina?

E' que o *Gandhismo* se estriba na verdadeira abnegação, no verdadeiro sacrificio, no verdadeiro altruismo, qualidades excepcionaes que glorificam homens, triunfando, infalivelmente, as suas obras.

O segredo do triunfo do *Gandhismo* reside, pois, naquelas qualidades que os moderados e outros adversarios do *Mahatmá* fingem desconhecer, dominados como se acham pelo ficticio resplendor da opulencia burocratica do Governo inglez.

Na nossa modesta opinião, o *Gandhismo* há de atingir, cedo ou tarde, triunfo completo atraindo para si, como por encanto, os seus mais irreductiveis inimigos, porisso que ele, como vem, anda dez mil leguas afastado do interesse estomacal, comodismo condenavel e egoismo abominavel males que, em regra, viciam os nossos movimentos cà da terra, estiolando-lhes a acção e definhando-lhes a marcha.

O *Gandhismo* há de triunfar totalmente, como o *Tilakismo*.

Ao Sr. Siurama Rau

Sem prefacio.

Antes de mais, garantimos o sr. dr. Rau que o suelto que lhe provocou a carta para a *Terra* não foi originado pelo espirito de qualquer campanha contra a reeleição do sr. Prazeres da Costa para vogal do Conselho Colonial: foi simplismente determinado pela atitude passiva de sua exa., no tocante aos assuntos de interesse da classe hindú, incluindo a questão de *voto*, o que se deduz, de resto claramente, do espirito e interpretação da propria local *Cada um para si*...

Acresce, ainda, a isto a circunstancia do *Bharat* não ser orgão de maiores contribuintes a quem exclusivamente pertence á eleição do dito vogal. E supomos que o sr. dr. Rau deve saber melher do que nós, ainda que tenha estado alguns anos em Portugal, a maneira como cá se fazem as eleições em que preponderam mais a influencia pessoal e partidaria de que jornalistica.

Pergunta, depois, o primeiro bacharel hindu: ¿ Que culpa pode ter o sr. Prazeres da Costa de que o governo Central tenha decretado que sò podem ser eleitores os cidadãos que saibam ler e escrever o portuguez que è a lingua da nação ?

¿ Que culpa pode ter ?

E' engraçada a pergunta!

¿ Por ventura, o sr. Prazeres da Costa não foi ouvido, *como sempre*, na sua multipla qualidade de colonial distincto, conhecedor profundo de pessoas e coisas da India e senador, sobre a lei que suprimia o direito de voto á numerosa classe hindú pelos motivos jà expendidos?

Se o foi, o que ninguem pode pôr em duvida, ¿ como é que o sr. Prázeres da Costa, *amigo* da classe hindu, *conhecendo-a intimamente*, se conservou de braços cruzados, mudo e quedo como penedo, ante o erro que acabava de cometer-se sem esclarecer o governo Central?

E' que sua exa. não ligou importancia devida ao assunto. E dai o nosso ressentimento, manifestado sob a forma do suelto que disviou a atenção do primeiro delegado hindu para a defesa...oficiosa do sr. Prazeres.

¿ A' classe hindu competia solicitar o seu concurso para o mesmo assunto ?

Dar-se-hia esta circunstancia, se o ilustre senador pela India não conhecesse o grau iustrutivo dela que o guindou á alta posição de *senhor deputado da Nação portugnesa*. Mas, o sr. Costa significou, vezes sem conta, que ele conhecia bem a classe hindu e portanto tinha a obrigação legal e moral de defender-lhe, sem mais solicitações, o direito de voto, o que não fez.

Como o sr. dr. Rau vê, o sr. Costa tem muita culpa no decreto da supressão do voto á classe hindu, nas eleições municipaes pelo simples motivo de desconhecer o portuguez e que não ē nada *prematura* a afirmação do *Bharat* de que em Portugal não há quem advogue a justa aspiração dos hindus.

Entretanto consola-nos a grata noticia que o ilustre bacharel nos fez favor de dar de que, *oportunamente devido aos esforços de Sua exa, a classe hindu verà a sua legitima aspiração realisada.*

Que sôe, quanto antes, esta hora da *nova* era, eis os nossos sinceros votos!

Mais adiante o sr. dr. Rau, referindo-se á nossa acusação de ter o sr. Costa colocado os seus parentes, visinhos e amigos em varios lugares, afirma que o mesmo senhor "não possui o dom de adivinhar os nomes dos hindus e as suas pretensões." Isto é: se o sr. Prazerês da Costa soubesse tais coisas, o *Bharat* não teria certamente motivos da queixa contra sua exa., neste particular.

¿Quem é que disse, porem, ao sr. dr. Rau que os hindus não apresentaram ao sr. Prazeres da Costa os seus nomes e as suas pretensões ? Certamente, o sr. dr. não possui infelizmente o dom de adivinhar isto e porisso lhe asseveramos que *muitos hindus solicitaram, muitas vezes, do seu mui amigo ex-deputado e senador muitas pretensões justas e todavia o sr. Costa as meteu, ao que parece, no cesto de lixo, talvez por acha-las leves e...sem peso.*

Temos disto provas irrefragaveis que o sr. dr. Rau tambem terá, se as quizer.

Não é, portanto verdade que os correligionarios do sr. Rau se não mexeram nem se lhe recomendaram pelas suas habilitações e pela sua competencia. Fizeram tudo isto.

O que, porem, muitos dos pretendentes não puderam efectuar é dirigirem-se " atē á metropole, uns para repetir o seu curso medico, outros para prosseguir no curso do Liceu outros ainda para se formar pelas diferentes faculdades"; isto não foi por causa de preconceitos da religião...,..a que nenhum hindu, ilustrado deu nem dá agasalho no seu ser, mas sim por falta de meios ou por quaisquer circunstancias de peso —fique isto bem assente, duma vez para sempre. Se houver quem queira custear despézas, podemos indicar um razoavel numero de pretendentes hindus e inteligentes que ardem em desejos de ir atē a metropole, guardando, bem guardadinhos, os tais preconceitos da religião, no sitio mais aprofundado do leito do Mandovi....

Mas permita-nos o sr. Rau a seguinte pergunta: ¿Quatos dos parentes, amigos e visinhos do sr. Prazeres da Costa que, graças aos esforços deste, estão *esta hora disfrutando varias situações de destaque*, no Li-

भारत

गुरुवार मार्गशिर्ष कृ॥ ६ शके १८४२

सरकार व मताधिकार.

आमच्या शेजारचें सरकार आपल्या प्रजेवर दडपशाहीचें तत्व अप्रतिहत कसें लागू करीत आहे व त्या योगें तिच्यांत कसा असंतोष माजला आहे हें अखिल हिंदुस्थानभर पसरलेल्या असहकारितेवरून दिसून येण्याजोगें आहे. रौलेट बिलानें हिंदुस्थानचे राहिलेसुरलेलेहि हक्क नामशेष होतील या भयानें वेळींच त्याची निरोध-रूपी प्रार्थना करण्यासाठीं जालियानवाला-बाग येथें जमलेल्या जनसमुदावर विमानांतून बॉंब फेंकून त्यांच्यावर मसीनगनसचा मारा करून, दहा दहा अकरा वर्षाच्या अजाण पोरांवर राजद्रोहाचा चार्ज ठेवून व त्यांस काळ्यापाण्यासारख्या भयंकर शिक्षा ठोठावून, सरकारनें जी सानुकंपा आपल्या प्रजेपुढें प्रदर्शित केली तीहि मशहूर आहेच! या योगें प्रजेच्या मनांत सरकाराविषयीं किती सहानुभूति उत्पन्न झाली असेल हें दिसतच आहे!

रशियांतील ड्युमासभा व बोलशेविझम, तुर्कस्थानांतील प्रजासत्ताक राज्य, फ्रान्सची राज्यक्रांति व खुद्द इंग्लंडांतील कॉमनवेल्थ [Commonwealth] च्या वेळची परिस्थिति हीं जर आलोचन केलीं तर त्या सर्वांच्या मुळाशीं काय दिसून येतें? इतकें मागें न जातां प्रस्तुतचाच आयर्लंडांतील धागडधिंगा व हिंदुस्थानांतील असहकारिता याचा विचार केला तर त्याच्या मुळाशीं काय आहे?

पोर्तुगालांत राज्यक्रांति कां झाली? या सर्वांचें एकच कारण आहे, व तें कोणतें तर असंतोष. सरकारनें मनमुराद वागताना आपल्या प्रजेच्या सुखाकडे व हक्कांकडे कानाडोळा केला त्याचा तो परिणाम आहे व प्रस्तुतहि जी असहकारिता शेजारच्या राष्ट्रांत पसरली आहे तीहि प्रजेच्या हक्कांवर लत्ताप्रहार केल्यामुळेंच होय, हें ही उघड आहे.

सांपत्तिक स्थितीविषयीं विचार केला तरी या बाबतींतहि पाश्चात्यानीं हिंदुस्थानावर वर्चस्व प्रस्थापित केलें आहे. सहाशेंवर व्यापारी कंपन्या हिंदुस्थानांत सध्या प्रचलीत आहेत. त्यांपैकीं पांचशें अधिक कंपन्या त्यांच्या मालकीच्या आहेत. एवंच बहुतेक व्यापारहि त्यांच्याच स्वाधीन आहे, असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं. हिंदुस्थान सांपत्तिक दृष्ट्या व राजकीय दृष्ट्या पूर्ण परावलंबी आहे. शिवाय त्या सरकाराला आपली नोकरशाही, आपलें वैभव, आपले आरमार, आपलीं विमानें वगैरेचा फाजील अभिमान असल्यामुळें त्याच्याकडून राज्याधिकाराचें अतिक्रमण होणें साहजिक आहे, कारण रावणाला सुद्धां असेंच वाटत होतें; पण गोवा सरकार शेजाऱ्याचें असलें अनुकरण करूं इच्छितें त्याला काय ह्मणावें ?! मुनिसिपालटीच्या निवडणुकींत लिहितां वाचतां येणाऱ्या लोकानां मताधिकाराचा हक्क असावा असें ह्मणणें योग्य आहे; पण पोर्तुगीज भाषेंत लिहितां वाचतां आलें पाहिजे त्याशिवाय मताधिकार नाहीं असें ह्मणणें हा कोणता न्याय? पोर्तुगीज भाषेच्या ज्ञानाशिवाय जर मनुष्याचें राजकीय अस्तित्व नाहींसें होतें, तर अशा लोकांची खानेसुमारी कां घेण्यांत येते. अशा मनुष्यानां आमचें सरकार हुद्याची जागा कां देतें? रावबहादूर केळकर हे कितीसें पोर्तुगीज शिकले आहेत ह्मणून त्याना तो अधिकार देण्यांत आला! बरें तो विकार नेगेटीव [Negative] असें गृहीत धरलें तर दरमहा त्याच्या खिशांत पडणारे अमचे शेंकडों रुपये, आमचें सरकार आपल्या तिजोरींतच सांठत आहेत असें समजतें कीं काय? किंवा अमेरिकेंतील लक्ष्मीपुत्राप्रमाणें आपल्या संपत्तीचा व्यय कसा करावा हा विवंचनेंत पडून शेतकी सुधारणा हें एक खातें गोवा प्रांतखांवर लादण्यांत आलें. आमच्या शेतकीखात्याची आठ नऊ वर्षाची कारकीर्द पाहिली ह्मणजे असेंच ह्मणावें लागतें. तें असो. मताधिकार फक्त पोर्तुगीज भाषेनें अलंकृत झालेले आहेत अशानांच देण्यांत यावा या ह्मणण्यांत सरकारचा फक्त एकच हेतु दिसून येतो. आमचा ख्रिश्चन बंधुसमाज प्रस्तुत अधिक सुशिक्षित आहे, कारण हिंदूना पहिल्यान्दा व्हर्नाक्युलर [Vernacular] शिकून मग पोर्तुगीज शिकावें लागतें पण त्याना तीच एक भाषा शिकावी लागत असल्यामुळें तो समाज पोतुगीज भाषेंत अधिक निष्णात होणें अपरिहार्य आहे. गोमांतकीय ख्रिश्चन हे मुळचे हिंदु होते पण ते बाटविले गेल्यावर धर्मभिन्नत्वामुळें व आचार भिन्नत्वामुळें हिंदु लोक त्यानां परके दिसूं लागून युरोपियन लोकांशीं त्यांचें विशेष संघटन सुरू झालें. या संघटनेचा परिणाम आमच्या सरकारच्या पोकळ डोक्यावर होऊन त्याला असें वाटूं लागलें कीं भाषेची अडचण मध्यें ठेऊन स्वराज्य दिलें तरी आपलेंच वर्चस्व कायम राहील-अमेरिका ही युरोपियन लोकानींच वसविली, फिलिपायन बेटें, अमेरिकन लोकानीं भरभराटीस आणलीं एवढें असून हि त्या त्या वसाहतवाल्यांनीं आपल्या जातभाईवर शस्त्र उपसून आपापणास स्वतंत्र करून घेतलें. ब्राझील देश पोर्तुगीज लोकानीं वसविलेला असूनहि तो स्वतंत्र झाला हीं ढळढळीत उदाहरणें आमच्या सरकारच्या समोर असून ज्यांची पूर्व संस्कृति हिंदुत्वाची असून निरुपायानें त्याच्याशीं संघटणत्व ठेवणें त्यांस भाग पडलें असा आमचा ख्रिश्चन बंधुसमाज त्याच्या वर्चस्वास मदत करील असें मानणें मुर्खत्वाचें आहे. अंशतः हीहि जाणीव आमच्या सरकारास झालेली दिसते. तरी पण बाह्यतः तसें न दाखवितां एकीकडे त्या समाजास तें कुरवाळीत आहे व दुसरीकडे गोऱ्या लोकांची इकडे भरती करून त्यानां भरपूर पगार देऊन 'घर जळो पण निढू खेळो' हें धोरण स्वीकारीत आहे. गोऱ्या मिलिटरी सैनिकांच्या पगाराची भयंकर वाढ व नेटीव सैनिकाच्या पगारांत व अधिकारांत छाटाछाट हीं वरील विधानास पुष्टीच देतात.

करांचें बोजड ओझें दिवसेंदिवस इतकें डोईजड होऊं लागलें आहे कीं, त्याखालीं गरीब प्रजेस चिरडून मरण्याची पाळी आली आहे व त्या योगानें प्रजेचीं अंतःकरणें प्रक्षुब्ध झालीं आहेत; त्या प्रक्षुब्धतेची ज्वाळा कोठें व कशी अचानक पेट घेईल हें सांगणें अशक्य आहे. ह्मणून आह्मीं सरकारास नम्र विनंति करितों कीं, ह्या जुलमी धोरणाचा त्याग करून ब्रिटिश हिंदुस्थानांत जी असहकारितेची भयंकर लाट उठली व त्यायोगें तिकडे सर्वत्र अस्वस्थता माजली आहे तशी अस्वस्थता इकडे माजूं देऊं नये. अशा प्रकारच्या अस्वस्थतेचा प्रतिकार करण्याचें आपणास पूर्ण सामर्थ्य आहे या समजुतीस थारा देऊं नये.

स्फुट विचार

निवडणुका:—कॉंसिल्य दे गोव्हेर्न या ऐवजीं कोंसिल्य लेजिस्लातीव्ह व कोंसिल्य एझेकुतीव असे दोन भेद करून, गोव्यांच्या आर्थिक स्वराज्य व्यवस्थेच्या शासनपत्रांत फेरफार करण्यांत आल्याचें आमच्या बहुतेक वाचकांस माहीत असेलच. या फेरफारानुरूप लेजिस्लातीव कौंसिलांत बसणाऱ्या मेंबरांचीं निवडणूक करण्याचा (एलैसावांचा) दिवस ता. २३ जानेवारी सन १९२१ हा ठरवण्यांत आला आहे. नवीन काविजादींतल्या सगळ्या महालांतर्फे एक मेंबर निवडण्यांत यावयाचा असल्यामुळें या कामीं योग्य व लायक अशा हिंदु गृहस्थांचीच निवड होणें इष्ट आहे. ह्मणजे ख्रिश्चन गृहस्थांत जरी कितीहि विद्वान, पोक्त व जाडे उमेदवार असले, तरी त्यांच्या अस्तित्वाचा फायदा हिंदु लोकांस मिळणें कांहीं अंशीं अशक्यच ह्मटलें तरी चालेल; कारण पुष्कळ बाबतींत हिंदूंत व ख्रिश्चनांत ३६ चा आंकडा आहे. मराठीचा फैलाव सर्व महालांत करण्यांत यावा असें ह्मटल्यावरोवर ज्यांच्या पोटांत सडकून दुखूं लागून क्षणभर 'हे लोक क्रांतिकारक आहेत' असें भासविण्याचा ज्यानीं प्रयत्न केला धर्मवेडानें अंध बनून हिंदुवर्गाची होईल तितकी विडंबना व पिछेहाट करण्यास ज्यानीं मागपुढें पाहिलें नाहीं, अशा हिंदुद्वेष्ट्यांस जवळ घेण्यांस हिंदुसमाज कसा धजेल, हें आह्मांस समजत नाहीं--किंवा असें करणें ह्मणजे त्यानें स्वःतला विसरणें होय.

वाचनालयें

...."ज्ञानंहितेषा मधिको विशेषः..." ॥

खरेंच आहे, ज्ञानरूपी अमृतानें ज्याप्रमाणें मनुष्याला खऱ्या सुखाचा अनुभव मिळतो त्याप्रमाणें इतर साधनांनीं त्याला तो मिळणें कठीण आहे. व हें ज्ञान प्राप्तकरून घेण्याचें विशेषतः मानव जातीस निसर्गतःच सुलभ असल्यानें तिजमध्यें विशिष्टता प्राप्त झाली आहे. या ज्ञानप्राप्तीचे जरी अनेक मार्ग आहेत तरी सर्वांत सुलभ असा मार्ग ह्मटला ह्मणजे वाचन हा होय. प्राचीन कालींही भारतीय आर्यांत अशा रीतीनें ज्ञान संपादन करण्याची चाल होती. हें अनेक ग्रंथकार व कवि यांच्या विविध ग्रंथावलोकनानें श्रेष्ठ दर्जास पोंचलेल्या अनेक ग्रंथराजांवरून दिसून येतें. वाचनास ग्रंथांची आवश्यकता असते, या साठीं त्यांचा भरपूर संग्रह असणें अपरिहार्य होय. हें तत्व आतांचसें काय पण प्राचीन कालीं सुद्धां भरत खंडांतील लोकांस पूर्ण अवगत होतें. अशोक राजानेंही आपल्या राज्यांत यद्विषयक बरीच सुधारणाकेल्याचें ऐतिहासिक शिलालेखांदिकांवरून कळून येत आहे. शिवाय ह्याचें एक प्रत्यंतर ह्मणजे पाटलीपुत्र शहर खणून काढीत असतां त्यामध्यें सांपडलेली ग्रंथ संग्रहाची ढळढळीत खूण हें होय. यावरून ग्रंथसंग्रहालयाची (व वाचनालयाचीही) प्राचीनता सिद्ध होते.

प्रस्तुतचा काळ ह्मणजे जिज्ञासेचा आहे. ह्मणजे जगांत काय काय घडलें आहे, तसेंच, काय चाललें आहे, व यापुढें काय होणार अशा विचारानें बहुतेक मनुष्य निरनिराळ्या प्रकारांनीं शोध काढण्यांत व त्यांतच आनंद मानण्यांत थोडाबहुत गढून गेलेला असतो. ज्या वेळीं छापखान्यासारख्या उपयुक्त यंत्राचा शोध अज्ञात होता, त्यावेळीं प्रस्तुत सारखा अवाढव्य ग्रंथविस्तारही नव्हता, व तेणें करून वाचनासारख्या साधनांनीं ज्ञान संपादन करणें बरेंच दुर्घट होतें. पण हल्लींचा काळ तसा नाहीं. साधरण मानानें हल्लींच्या काळास ज्ञानकाल असें ह्मणतां येईल. व अशा नामाभिधानास पात्र झालेल्या कालाचें कारण अमेरिका, युरोप वगैरे देशांतील ग्रंथ, मासिकें, वर्तमानपत्रें वगैरेंनीं होत असलेली

— मावळींगें [डिचोली] येथें मिलिटरी शिक्षण देण्याच्या नाक्याचा अनावरणविधि ता. ३ जानेवारी रोजीं सि. गव्हर्नर साहेब यांच्या हस्तें होणार आहे.

ज्ञानविषयक चळवळ हें होय, असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं. आज आमच्या हिंदुस्थानांतही अशा दिशेनें नेटानें प्रयत्न होऊन तें ज्ञानविषयक बाबतींत पुढें गेलेल्या राष्ट्रांच्या पंक्तींत बसविण्यास योग्य झालें आहे.

आज निघणारीं हजारों नियतकालिकें वाचकांस घरबसल्या अखिल जगताची माहिती देत आहेत व आपण काय करीत आहों व जगांत काय चाललें आहे तें बिंबवून तशा प्रयत्नास उद्युक्त करीत आहेत. इंग्लंड, अमेरिका सारख्या सुधारलेल्या देशांत दैनिकेंच काय, पण दर तासातासानें निघणारीं पत्रें, वर्तमानेच्छूंस आनंदवीत आहेत. त्याच प्रमाणें मोठमोठ्या लायब्ररया वगैरे हरेक ठिकाणीं असून त्यानीं प्रस्तुत सारखी सज्ञानवस्था प्राप्त करून दिली आहे.

आतां ग्रंथ संग्रहाकडे वळूं. ग्रंथांवरून-होणाऱ्या ज्ञानाविषयीं सिसेरो नामक ग्रंथकर्ता एके ठिकाणीं ह्मणतो "जर लेखनकला नसती तर जगाच्या मूळच्या स्थितीहून हल्लीं सारखा फरक दिसलाच नसता" ग्रंथ ह्मणजे एक मुका गुरूच होय, अशी पोतुगिजांत जी एक ह्मण आहे ती किती सार्थ आहे हें लिहिण्यासच नको. महाराष्ट्रांत अशीं सार्वजनिक ग्रंथ संग्रहालयें अनेक असून, पुणें येथील रा. आपट्यांचा "आनंदाश्रम," कै. रा. सा. मंडलीक याचा ग्रंथ संग्रह, कलकत्ता येथील एका युरोपियन जज्जाचा केवळ ३ लाख रुपयांचा संस्कृत ग्रथांचा संग्रह इत्यादि प्रचंड ग्रंथ भाण्डारें असून तीं लोकांत ज्ञान, प्रीति, विद्याभक्ती, इत्यादि प्रगट करून मोठें कार्य करीत आहेत. तरी अशा उपयु,

भारत

गुरुवार मार्गशिर्ष कृ॥ ६ ष्टी १८४२

सरकार व मताधिकार.

आमच्या शेजारचें सरकार आपल्या प्रजेवर दडपशाहीचें तत्व अप्रतिहत कसें लागू करीत आहे व त्या योगें तिच्यांत कसा असंतोष माजला आहे हें अखिल हिंदुस्थानभर पसरलेल्या असहकारितेवरून दिसून येण्याजोगें आहे. रौलेट बिलानें हिंदुस्थानचे राहिलेसुरलेलेहि हक्क नामशेष होतील या भयानें वेळींच त्याची निषेधरूपी प्रार्थना करण्यासाठीं जालियानवालाबाग येथें जमलेल्या जनसमुदावर विमानांतून बॉंब फेंकून त्यांच्यावर मशीनगन्सचा मारा करून, दहा दहा अकरा वर्षांच्या अजाण पोरांवर राजद्रोहाचा चार्ज ठेवून व त्यांस काळयापाण्यासारख्या भयंकर शिक्षा ठोठावून, सरकारनें जी सानुकंपा आपल्या प्रजेपुढें प्रदर्शित केली तीहि मशहूर आहेच! या योगें प्रजेच्या मनांत सरकाराविषयीं किती सहानुभूति उत्पन्न झाली असेल हें दिसतच आहे!

रशियांतील ड्युमासभा व बोलशेविझम, तुर्कस्थानांतील प्रजासत्ताक राज्य, फ्रान्सची राज्यक्रांति व खुद्द इंग्लंडांतील कॉमनवेल्थ [Commonvealth] च्या वेळची परिस्थिति हीं जर आलोचन केलीं तर त्या सर्वांच्या मुळाशीं काय दिसून येतें? इतकें मागें न जातां प्रस्तुतचाच आयर्लंडांतील धागडधिंगा व हिंदुस्थानांतील असहकारिता याचा विचार केला तर त्याच्या मुळाशीं काय आहे?

पोर्तुगालांत राज्यक्रांति कां झाली? या सर्वांचें एकच कारण आहे, व तें कोणतें तर असंतोष. सरकारनें मनमुराद वागताना आपल्या प्रजेच्या सुखाकडे व हक्कांकडे कानाडोळा केला त्याचा तो परिणाम आहे व प्रस्तुतहि जी असहकारिता शेजारच्या राष्ट्रांत पसरली आहे तीहि प्रजेच्या हक्कांवर लत्ताप्रहार केल्यामुळेंच होय, हें ही उघड आहे.

सांपत्तिक स्थितीविषयीं विचार केला तरी या बाबतींतहि पाश्चात्यानीं हिंदुस्थानावर वर्चस्व प्रस्थापित केलें आहे. सहाशेंवर व्यापारी कंपन्या हिंदुस्थानांत सध्या प्रचलीत आहेत. त्यांपैकीं पांचशें अधिक कंपन्या त्यांच्या मालकीच्या आहेत. एवंच बहुतेक व्यापारहि त्यांच्याच स्वाधीन आहे, असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं. हिंदुस्थान सांपत्तिक दृष्ट्या व राजकीय दृष्ट्या पूर्ण परावलंबी आहे. शिवाय त्या सरकाराला आपली नोकरशाही, आपलें वैभव, आपले आरमार, आपलीं विमानें वगैरेचा फाजील अभिमान असल्यामुळें त्याच्याकडून राज्याधिकाराचें अतिक्रमण होणें साहजिक आहे, कारण रावणाला सुद्धां असेंच वाटत होतें; पण गोवा सरकार शेजाऱ्यांचें अगलें अनुकरण करूं इच्छितें त्याला काय ह्मणावें?! मुनिसिपालटीच्या निवडणुकींत लिहितां वाचतां येणाऱ्या लोकानां मताधिकाराचा हक्क असावा असें ह्मणणें योग्य आहे; पण पोर्तुगीज भाषेंत लिहितां वाचतां आलें पाहिजे त्याशिवाय मताधिकार नाहीं असें ह्मणणें हा कोणता न्याय? पोर्तुगीज भाषेच्या ज्ञानाशिवाय जर मनुष्याचें राजकीय अस्तित्व नाहींसें होतें, तर अशा लोकांची खानेसुमारी कां घेण्यांत येते. अशा मनुष्यानां आमचें सरकार हुद्याची जागा कां देतें? रावबहादूर केळकर हे कितीसें पोर्तुगीज शिकले आहेत ह्मणून त्याना तो अधिकार देण्यांत आला! बरें तो धिकार नेगेटीव [Negative] असें गृहीत धरलें तर दरमहा त्याच्या खिशांत पडणारे अमचे शेंकडों रुपये, आमचें सरकार आपल्या तिजोरींतच सांठत आहेत असें समजतें कीं काय? किंवा अमेरिकेंतील लक्ष्मीपुत्राप्रमाणें आपल्या संपत्तीचा व्यय कसा करावा ह्या विवंचनेंत पडून शेतकी सुधारणा हें एक खातें गोवा प्रांतस्थांवर लादण्यांत आलें. आमच्या शेतकीखात्याची आठ नऊ वर्षांची कारकीर्द पाहिली ह्मणजे असेंच ह्मणावें लागतें. तें असो. मताधिकार फक्त पोर्तुगीज भाषेनें अलंकृत झालेले आहेत अशानांच देण्यांत यावा या ह्मणण्यांत सरकारचा फक्त एकच हेतु दिसून येतो. आमचा ख्रिश्चन बंधुसमाज प्रस्तुत अधिक सुशिक्षित आहे, कारण हिंदूना पहिल्यान्दा व्हर्नाक्युलर [Vernacular] शिकून मग पोर्तुगीज शिकावें लागतें पण त्याना तीच एक भाषा शिकावी लागत असल्यामुळें तो समाज पोतुगीज भाषेंत अधिक निष्णात होणें अपरिहार्य आहे. गोमांतकीय ख्रिश्चन हे मुळचे हिंदु होते पण ते बाटविले गेल्यावर धर्मभिन्नत्वामुळें व आचार भिन्नत्वामुळें हिंदु लोक त्यानां परके दिसूं लागून युरोपियन लोकांशीं त्यांचें विशेष संघटन सुरू झालें. या संघटनेचा परिणाम आमच्या सरकारच्या पोकळ डोक्यावर होऊन त्याला असें वाटूं लागलें कीं भाषेची अडचण मध्यें ठेऊन स्वराज्य दिलें तरी आपलेंच वर्चस्व कायम राहील. अमेरिका ही युरोपियन लोकानींच वसविली, फिलिपायन बेटें, अमेरिकन लोकानीं भरभराटीस आणलीं एवढें असून हि त्या त्या वसाहतवाल्यांनीं आपल्या जातभाईवर शस्त्र उपसून आपापणास स्वतंत्र करून घेतलें. ब्राझील देश पोर्तुगीज लोकानीं वसविलेला असूनहि तो स्वतंत्र झाला हीं ढळढळीत उदाहरणें आमच्या सरकारच्या समोर असून ज्यांची पूर्व संस्कृति हिंदुत्वाची असून निरुपायानें त्याच्याशीं संघटणत्व ठेवणें त्यांस भाग पडलें असा आमचा ख्रिश्चन बंधुसमाज त्याच्या वर्चस्वास मदत करील असें मानणें मुर्खत्वाचें आहे. अंशतः हीहि जाणीव आमच्या सरकारास झालेली दिसते. तरी पण बाह्यतः तसें न दाखवितां एकीकडे त्या समाजास तें कुरवाळीत आहे व दुसरीकडे गोऱ्या लोकांची इकडे भरती करून त्यानां भरपूर पगार देऊन 'घर जळो पण निळू खेळो' हें धोरण स्वीकारीत आहे. गोऱ्या मिलिटरी सैनिकांच्या पगाराची भयंकर वाढ व नेटीव सैनिकाच्या पगारांत व अधिकारांत छाटाछाट हीं वरील विधानास पुष्टीच देतात.

करांचें बोजड ओझें दिवसेंदिवस इतकें डोईजड होऊं लागलें आहे कीं, त्याखालीं गरीब प्रजेस चिरडून मरण्याची पाळी आली आहे व त्या योगानें प्रजेचीं अंतःकरणें प्रक्षुब्ध झालीं आहेत; त्या प्रक्षुब्धतेची ज्वाळा कोठें व कशी अचानक पेट घेईल हें सांगणें अशक्य आहे. ह्मणून आह्मीं सरकारास नम्र विनंति करितों कीं, ह्या जुलमी धोरणाचा त्याग करून ब्रिटिश हिंदुस्थानांत जी असहकारितेची भयंकर लाट उठली व त्यायोगें तिकडे सर्वत्र अस्वस्थता माजली आहे तशी अस्वस्थता इकडे माजूं देऊं नये. अशा प्रकारच्या अस्वस्थतेचा प्रतिकार करण्याचें आपणास पूर्ण सामर्थ्य आहे या समजुतीस थारा देऊं नये.

स्फुट विचार

निवडणुका:—कॉंसिल्य दे गोव्हेर्न या ऐवजीं कॉंसिल्य लेजिस्लातीव्ह व कॉंसिल्य एझेकुतीव असे दोन भेद करून, गोव्यांच्या आर्थिक स्वराज्य व्यवस्थेच्या शासनपत्रांत फेरफार करण्यांत आल्याचें आमच्या बहुतेक वाचकांस माहीत असेलच. या फेरफारानुरूप लेजिस्लातीव कौंसिलांत बसणाऱ्या मेंबरांचीं निवडणूक करण्याचा (एलैसावांचा) दिवस ता. २३ जानेवारी सन १९२१ हा ठरवण्यांत आला आहे. नवीन काविजादींतल्या सगळ्या महालांतर्फे एक मेंबर निवडण्यांत यावयाचा असल्यामुळें या कामीं योग्य व लायक अशा हिंदु गृहस्थांचीच निवड होणें इष्ट आहे. ह्मणजे ख्रिश्चन गृहस्थांत जरी कितीहि विद्वान, पोक्त व जाडे उमेदवार असले, तरी त्यांच्या अस्तित्वाचा फायदा हिंदु लोकांस मिळणें कांहीं अंशीं अशक्यच ह्मटलें तरी चालेल; कारण पुष्कळ बाबतींत हिंदूंत व ख्रिश्चनांत ३६ चा आंकडा आहे. मराठीचा फैलाव सर्व महालांत करण्यांत यावा असें ह्मटल्यावरोवर ज्यांच्या पोटांत सडकून दुखूं लागून क्षणभर 'हे लोक क्रांतिकारक आहेत' असें भासविण्याचा ज्यानीं प्रयत्न केला धर्मवेडानें अंध बनून हिंदुधर्माची होईल तितकी विडंबना व धिछेहाट करण्यास ज्यानीं मागपुढें पाहिलें नाहीं, अशा हिंदुद्वेष्ट्यांस जवळ घेण्यांस हिंदुसमाज कसा धजेल, हें आह्मांस समजत नाहीं--किंवा असें करणें ह्मणजे त्यानें स्वःतला विसरणें होय.

वाचनालयें

...."ज्ञानंहितेषा मधिको निशेषः..." ॥

खरेंच आहे, ज्ञानरूपी अमृतानें ज्याप्रमाणें मनुष्याला खऱ्या सुखाचा अनुभव मिळतो त्याप्रमाणें इतर साधनांनीं त्याला तो मिळणें कठीण आहे. व हें ज्ञान प्राप्तकरून घेण्याचें विशेषतः मानव जातीस निसर्गतःच सुलभ असल्यानें तिजमध्यें विशिष्टता प्राप्त झाली आहे. या ज्ञानप्राप्तीचे जरी अनेक मार्ग आहेत तरी सर्वांत सुलभ असा मार्ग ह्मटला ह्मणजे वाचन हा होय. प्राचीन कालींही भारतीय आर्यांत अशा रीतीनें ज्ञान संपादन करण्याची चाल होती. हें अनेक ग्रंथकार व कवि यांच्या विविध ग्रंथावलोकनानें श्रेष्ठ दर्जास पोंचलेल्या अनेक ग्रंथराजांवरून दिसून येतें. वाचनास ग्रंथांची आवश्यकता असते, या साठीं त्यांचा भरपूर संग्रह असणें अपरिहार्य होय. हें तत्व आतांचसें काय पण प्राचीन कालीं सुद्धां भरत खंडांतील लोकांस पूर्ण अवगत होतें. अशोक राजानेंही आपल्या राज्यांत यद्विषयक बरीच सुधारणा केल्याचें ऐतिहासिक शिलालेखादिकांवरून कळून येत आहे. शिवाय ह्याचें एक प्रत्यंतर ह्मणजे पाटलीपुत्र शहर खणून काढीत असतां त्यामध्यें सांपडलेली ग्रंथ संग्रहाची ढळढळीत खूण हें होय. यावरून ग्रंथसंग्रहालयाची (व वाचनालयाचीही) प्राचीनता सिद्ध होते.

प्रस्तुतचा काळ ह्मणजे जिज्ञासेचा आहे. ह्मणजे जगांत काय काय घडलें आहे, तसेंच, काय चाललें आहे, व यापुढें काय होणार अशा विचारानें बहुतेक मनुष्य निरनिराळ्या प्रकारांनीं शोध काढण्यांत व त्यांतच आनंद मानण्यांत थोडाबहुत गढून गेलेला असतो. ज्या वेळीं छापखान्यासारख्या उपयुक्त यंत्राचा शोध अज्ञात होता, त्यावेळीं प्रस्तुत सारखा अवाढव्य ग्रंथविस्तारही नव्हता, व तेणें करून वाचनासारख्या साधनांनीं ज्ञान संपादनकरणें बरेंच दुर्घट होतें. पण हल्लींचा काळ तसा नाहीं. साधरण मानानें हल्लींच्या काळास ज्ञानकाल असें ह्मणतां येईल. व अशा नामाभिधानास पात्र झालेल्या कालाचें कारण अमेरिका, युरोप वगैरे देशांतील ग्रंथ, मासिकें, वर्तमानपत्रें वगैरेंनीं होत असलेली

— मावळींगें [डिचोली] येथें मिलिटरी शिक्षण देण्याच्या नाक्याचा अनावरणविधि ता. ३ जानेवारी रोजीं सि. गव्हनर साहेब यांच्या हस्तें होणार आहे.

ज्ञानविषयक चळवळ हें होय, असें ह्मणण्यास प्रत्यवाय नाहीं. आज आमच्या हिंदुस्थानांतही अशा दिशेनें नेटानें प्रयत्न होऊन तें ज्ञानविषयक बाबतींत पुढें गेलेल्या राष्ट्रांच्या पंक्तींत बसविण्यास योग्य झालें आहे.

आज निघणारीं हजारों नियतकालिकें वाचकांस घरबसल्या अखिल जगताची माहिती देत आहेत व आपण काय करीत आहों व जगांत काय चाललें आहे तें बिंबवून तशा प्रयत्नास उद्युक्त करीत आहेत. इंग्लंड, अमेरिका सारख्या सुधारलेल्या देशांत दैनिकेंच काय, पण दर तासातासानें निघणारीं पत्रें, वर्तमानेंच्छूंस आनंदवीत आहेत. त्याच प्रमाणें मोठमोठ्या लायब्ररया वगैरे हरेक ठिकाणीं असून त्यानीं प्रस्तुत सारखी सज्ञानवस्था प्राप्त करून दिली आहे.

आतां ग्रंथ संग्रहाकडे वळूं. ग्रंथांवरून होणाऱ्या ज्ञानाविषयीं सिसेरो नामक ग्रंथकर्ता एके ठिकाणीं ह्मणतो "जर लेखनकला नसती तर जगाच्या मूळच्या स्थितीहून हल्लीं सारखा फरक दिसलाच नसता" ग्रंथ ह्मणजे एक मुका गुरूच होय, अशी पोतुर्गिजांत जी एक ह्मण आहे ती किती सार्थ आहे हें लिहिण्यासच नको. महाराष्ट्रांत अशीं सार्वजनिक ग्रंथ संग्रहालयें अनेक असून, पुणें येथील रा. आपट्यांचा "आनंदाश्रम," कै. रा. सा. मंडलीक यांचा ग्रंथ संग्रह, कलकत्ता येथील एका युरोपियन जज्जाचा केवळ ३ लाख रुपयांचा संस्कृत ग्रंथांचा संग्रह इत्यादि प्रचंड ग्रंथ भाण्डारें असून तीं लोकांत ज्ञान, प्रीति, विद्यामहती, इत्यादि प्रगट करून मोठें कार्य करीत आहेत. तरी अशा उपयु,

ANO V. — NUMERO 41 — 192 QUEPEM QUINTA-FEIRA 6 DE JANEIRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepem

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख ६ माहे जानेवारी सन १९२१ अंक ४१वा.

EM POUCO...

O presidente do Congresso Nacional Indiano, realisado há pouco, em Nagpur, teve, justamente, a sorte do conquistador e primeiro governador de Goa, Afonso D'Albuquerque.

Se este, ao render a alma ao Criador, proferiu a historica e filosofica exclamação = Mal com o Povo por amor do El-Rei e mal com o El-Rei por amor do Povo = o sr. Vijai Raghavacharya, ao descer do trono presidencial do Congresso deve ter dito com os seus botões o seguinte:

"Mal com os Extremistas por amor dos Moderados e mal com os Moderados por amor dos Extremistas!"

Queremos com isto dizer que o discurso e a atitude do sr. Raghavacharya não agradaram tanto aos Extremistas como aos Moderados; a estes, porque o presidente do 35 Congresso não despresou *in limine* o *Gandhismo* e áqueles, porque o ilustre politico de Madrasta não o apoiou, como pretendiam...

Digam o que disserem os jornais da origem anglo-indiana e os afectos ao *Moderadismo*, é, todavia, fóra da duvida que na atmosfera politica dos nossos vizinhos é o *Gandhismo* que predomina. No céu politico da India Inglesa, é o astro de *Não Cooperação* que está brilhando com todo o seu resplendor.

Tudo, finalmente, deixa ver que o movimento iniciado, á boa hora, pelo *Mahatmà* Gandhi há de tornar livre e autonoma a India.

É certo que ela terá de luctar muito, terá de passar por mil uma privações; mas conseguirá, finalmente, ver realisado o seu aspirado e suspirado desiderato. E eis tudo.

Nestas condições, o discurso do sr. Raghavacharya, discurso por signal, o mais extenso de quantos foram proferidos até a presente data da cadeira presidencial das sessões dos Congressos, ¿que influencia poderá produzir nos destinos da politica do visinho imperio?

Nem peixe nem carne è o que parece ser o aliás douto Presidente do 35 Congresso Nacional da India Inglesa, realisado, há pouco.

Verdades amargas

Como o leitor sabe, é anual a reunião do nosso Congresso Provincial. O primeiro Congresso abriu-se em 1917, o segundo se realisou em 1918, o terceiro teve suas sessões em 1919 e o quarto devia realisar se no dia 25 do mez de Novembro passado.

Mas ai do pobre ano os de 1920! Não teve ele a dita de, no seu decurso, ver a abertura do Congresso. Uma deliberação tomada á ultima hora pela ilustre Comissão organisadora privou-o, sem dó nem piedade, do goso d'um legitimo direito, esbulhou-o arbitrariamente d'uma regalia que a propria Lei Organica, liberalmente lhe conferira!

Referem os jornais que foi adiada para o corrente Janeiro a reunião do 4º Congresso Provincial. Mas, no nosso fraco modo de pensar, isto não importa bem o adiantamento. Desde que a reunião do Congresso é anual, o emprego da palavra "*adiamento*" seria bem cabido ou adequado se a Comissão se propuzesse a efetuar a abertura do Congresso até o dia 31 de Dezembro de 1920.

É que já se não realisou o Congresso que devia corresponder ao ano que decorreu. E o que se propõe realisar neste mez, é correspondente ao ano de 1921, salvo se alem d'este congresso, se há de realisar outro, isto é, o 5º no decurso d'esse mesmo ano.

¿Mas o motivo do chamado adiamento ou do facto de se não realisar o Congresso na data prefixa? Do relato da reunião da comissão organizadora publicado pelos jornais não consta que a mesma comissão tenha declarado os motivos justificativos da medida que tomou por unanimidade dos vogais presentes.

Mas da leitura das propostas que foram aprovadas n'essa reunião é licito concluir-se que foi o escasso numero de adesões o que deu origem ao tal *adiamento*; pois sabe se que nas vesperas de se realisar o Congresso, os registos de inscrição apresentavam apenas umas tres duzias de aderentes!

E a génese d'esse singular fenomeno? A quem cabem, de preferencia, as responsabilidadades d'esse evento escandolosamente sensacional?

Digam o que disserem para cobrir airosamente a retirada, o que não sofre duvida é que os principais responsaveis são as figuras marcantes do Congresso. E é, deveras, curioso ver como esses dirigentes do Congresso procuram eximir-se ás responsabilidades, atribuindo acintosamente aos outros o suposto *horror das responsabilidades* e o gostinho imbecil da critica facil.

¿Que é que fez a comissão organisadora do Congresso durante o longo periodo de oito mezes? Que è que fizeram as principaes figuras do Congresso? Fizeram uma activa propaganda em prol do Congresso? Trabalhou cada um por seu turno pelo menos no circulo de suas relações de parentesco e amizade para conquistar mais e mais adesões ao congresso? Acercaram-se das massas populares para despertar n'elas um carinhoso interesse pelo congresso? Deram provas cabais de ser capazes de todo e qualquer sacrificio em prol da causa do Congresso?

Não. Não se impuzeram trabalhos e sacrificios, abstiveram-se de se sujeitar a canceiras e fadigas de *tours* de propaganda, entregaram-se comodamente aos seus afazeres da vida quotidiana e quando á ultima hora verificaram que era escasso o numero de adesões deliberaram o adiamento, caindo a fundo sobre o elemento ilustrado do paiz, atribuindo lhe o *horror das responsabilidades e a mania da critica facil*!

Pois, não haja duvida que a atitude do povo goez perante o Congresso Provincial não é outra coisa senão a resposta á atitude dos dirigentes do congresso para com as massas populares. O abstencionismo da mór parte do elemento culto do paiz é a consequencia logica e inevitavel da extranha norma adotada pelos timoneiros da náu do Congresso na sua vida publica.

E' certo que os nossos caudilhos, os nossos homens publicos que desempenham um papel preponderante na imprensa e no Congresso são homens de inteligencia e de vasto e profundo saber. São bons artistas da palavra escrita e falada. Mas tambem não é menos certo que, a pouco e pouco, se vae abrindo um hiato entre eles e o povo. E porque?

Por uma razão muito simples. E' que no paiz tem ao presente entrado em voga a opinião de que os nossos homens publicos pouco se importam com a sorte, com a situação, com o sentir e com os melindres do povo, lembrando-se dele tão somente para o fulminar com anatemas e para o flagelar com sarcasmo mordaz e ironia cortante. E' que as massas populares julgam na sua ingenuidade, que esses caudilhos curam mais dos seus comodos, dos seus interesses, das suas conveniencias, dos seus prazeres, n'uma palavra do seu engrandecimento pessoal do que da felicidade do maior numero.

E quaisquer que sejam as circunstancias que tenham actuado para se estabelecer no paiz essa corrente da opinião, é forçoso admitir que a norma adotada e seguida pelos nossos principaes caudilhos na sua vida publica tem até certo ponto contribuido para justifica-la.

Bascora P. Sar Dessai

(continua)

ECOS & CRITICA

Aditando...

Pelos modos, os que saibam qualquer lingua só podem votar nas eleições do Conselho legislativo, ficando suprimido o direito de voto, quando ás eleições Municipais.

¿A supressão do voto a que as celebres bases, ultimamente, decretadas, se referem, diz respeito, tão somente, ás eleições municipais?

Que trapalhada è essa ?!

Se o Separado não nos quere iluminar sobre esse bicudo assunto, que venha ajudar-nos, ao menos, o Diabo..., que tudo parece ser obra sua...

Correio de Siroda

Do ilustrado cidadão e nosso amigo sr. Sripada G. S. Hedó de Sirodá recebemos uma carta comunicando-nos a noticia de que se fala ai, com certa insistencia, da extincção da estação postal daquela localidade.

O nosso referido *amigo* enumera, numa linguagem clara e

बाट त्यानीं दाखविली असेल? यविषयींचे आम्हांजवळ सबळ पुरावे आहेत व पाहिजे असल्यास डॉ. रावांनाहि मिळतील- यावरून आपल्या समाजबंधूनीं कसलीच हालचाल केली नाहीं आणि आपल्या शिक्षणाची व नैपुण्याची शिफारस केली नाहीं, हें डॉ. रावांचें म्हणणें खोटें ठरतें. त्यानीं सर्व कांहीं करून पाहिलें- पण पोर्तुगालपर्यंत जाऊन हिंदूंतील कांहींनी वैद्यकी शिक्षण मिळविण्याचें, कांहींनी लिसेवाचें पुढचें शिक्षण संपादण्याचें व काहींनीं हरएक प्रकारच्या उच्च शिक्षणाचा फायदा घेण्याचें काम केलें नाहीं याचें कारण धर्माच्या वेडगळ समजुतीमुळें नव्हे. कां कीं कोणताहि सुशिक्षित हिंदु या भ्रामक कल्पनांस थारा देत नाहीं. त्यांची असमाधानकारक स्थिति किंवा अन्य कोणत्याहि महत्वाच्या अडचणी हींच खरीं कारणें होत.

जर कोणी आर्थिक मदत पुरविणारा निघेल तर पोर्तुगालास जाण्याची फार उमेद असलेल्या व मांडवी नदींत धर्माच्या वेडगळ समजुतींस बुडवून टाकलेल्या अशा पुष्कळ हुशार हिंदुविद्यार्थ्यांचीं नावें सुचवूं.

डॉ. रावांस आणखी एक सवाल करण्याची परवानगी घेतों: सि. प्राजेरीस द कोस्त यांच्या प्रयत्नामुळें आज त्यांचे जे कांहीं सखे, सोयरे व शेजारी, लिसेव, इस्तितुत कोमेर्सीआल, फार्मेद, आवदीतोरी इ. खात्यांतील मोठ्या हुद्याच्या जागांचा उपभोग घेत आहेत, त्यांपैकीं कितीशे पोर्तुगालपर्यंत जाऊन वैद्यशास्त्राचें लिसेवाचें, व हरएक उच्च प्रकारचें शिक्षण संपादन करून आले आहेत? डॉ. रावांनीं ह्याचा खुलासा करण्याची कृपा केल्यास मग आम्हांस काय सांगावयाचें तें सांगूं.

'भारत' संपादकानीं पोर्तुगालास जाण्याचा आपला बेत रहीत करण्याचें कारण त्यांवर आलेले हरएक प्रकारचे अनिष्ट प्रसंग हें होय या अनिष्ट वातावरणांतून ते अजून मुक्त झाले नाहींत हें त्याकडे परिचय असलेल्या सगळ्यांस ठाऊक आहे. पोर्तुगालास गेल्यावर सि. प्राजेरिस द कोस्त यांजशिवाय यांचा 'भारत' संपादकांचा ग्रह बदलला असता याची मात्र डॉ. रावांस सत्यता पटवितां येणार नाहीं असें आम्हांस वाटतें; कांहीं पोर्तुगालास जाऊन आलेले सगळेच लोक, डॉ. रावांप्रमाणें त्यांविषयीं बरेच उद्गार काढतात असें नाहीं. आणि तेही, केवळ कोर्मेकाच्या देलेगांप्रमाणेंच [डॉ. राव प्रमाणेंच] सभ्य गृहस्थ होत, हें उघड आहे

प्रत्येकानें इतरेजनांपेक्षां, आपल्या, सख्यासोयऱ्यांस (व शेजाऱ्यांस) पूर्वी उपयोगी पडावें हें निःसंशय होय. पण ही विचारसरणी सि. कोस्त यांस लागू होत नाहीं; कारण हिंदूंच्या प्रयत्नामुळेंच पोर्तुगीझ पार्लमेंटांत त्यांस शिरतां आलें; यासाठीं त्यांच्या इच्छा आपल्या सख्यासोयऱ्याच्याआधीं पुरविणें हें त्याचें कर्तव्य होतें. या दृष्टीनें पहातां हिंदु बाझारेल [डॉ. राव] यानीं, सि. कोस्त यांची केलेली तरफदारी लंगडी पडते.

ज्या वेळीं इंदियेचे सेनादोर [सि. कोस्त] यांणीं सार्वजनिक हिताचीं कांहीं कामें केलीं त्यावेळीं "भारतानें" त्यांचा गौरव करण्यास कमी केलें नाहीं; परंतु आतां जर त्यांविरुद्ध टीका केलीगेली तर ते आपल्या कृत्यानीं सर्वथैव तीस पात्र बनले आहेत म्हणून. यावरून डॉ. रावांस दिसलेंच असेल कीं, सि. कोस्त यांवरील आमच्या टीकात्मक लेखांतील विधानें अयोग्य व अप्रशस्त नसून उलट तीं सत्याचीच साक्ष पटवीत आहेत.

भारत

गुरुवार मार्गशीर्ष क्रा। १३ शी १८४२

भंडारी विजय?

आम्हीं गोमांतकीय लोक आजपर्यंत संपांच्या विलक्षण व अद्भूत शक्तींचीं वर्णनें केवळ वाचूनच आश्चर्यचकित बनत होतों. संपाच्या दैविक शक्तीची थोडीबहूत कल्पना आम्हांस 'पुस्तकी ज्ञानानें' होत होती. संघशक्तीच्या बळकट पायावर उभारलेल्या संपांच्या इमारतींस मोठमोठ्या मशिनगन्सचा मारासुद्धां काडीचाहि त्रास देऊं शकत नाहीं, हेंहि आम्हांला 'ऐकून' ज्ञात होतें.

परंतु वरील प्रकारच्या विराटस्वरूपी संपांसारखा एखादा संप प्रत्यक्ष पहाण्याची संधि आम्हांस, सध्या चालू असलेल्या भंडाऱ्यांच्या प्रचंड संपापूर्वी, कधींच मिळाली नव्हती, असें म्हटलें असतां अतिशयोक्ति होणार नाहीं. 'मासळीविक्या' लोकांनीं व सरकारी बोटीवरील खलाशांनीं आपल्या हक्कांसाठीं एक वेळ संपाची चळवळ चालू केली होती; पण तिचें कार्यक्षेत्र अगदीं संकुचित असल्यामुळें विशेष गाजावाजा न होतां ज्या गरीब स्थितींत त्या चळवळीचा उगम झाला होता त्याच स्थितींत, मोठ्या प्रयासांशिवाय, तिचा अस्त झाला, हें सर्व महशूरच आहे. अर्थात् भंडारी (रेंदेर) लोकानीं अत्यंत चिकाटीनें सुरू केलेल्या संपाशीं त्याची तुलना करणें म्हणजे इंद्राचा ऐरावत ग्रामभटाच्या तट्टाणूसारखाच आहे असा कबुलीजबाब देण्यासारखें हास्यास्पद होय!

भंडारी लोकांच्या भव्य संपामुळें आज गोमांतक प्रांत हादरून गेला असून, ज्याच्या त्याच्या तोंडांत या संपा व्यतिरिक्त दुसरा कसलाहि विषयच घोळत नाहीं. जिकडे तिकडे मिलिटरी लोकांची हालचाल दृष्टोत्पत्तीस येत असून भंडाऱ्यांच्या झुंडीच्या झुंडी आपल्या चळवळीप्रीत्यर्थ, कसलीहि पर्वा न करतां, निधड्या छातीनें सर्वत्र हिंडत असलेल्या नजरेस पडतात!

संपासंबंधीं प्रसिद्ध झालेल्या सरकारी प्रेस नोटवरून संपवाल्यांच्या मागण्याचें खरें स्वरूप कळण्याचा मार्ग नाहीं; परंतु खाजगी रीतीनें समजतें कीं, भंडारी लोकांच्या "नारळीच्या झाडांच्या ज्या माडी पासून दारू उत्पन्न होते त्या माडीवर नवीन कसलेहि कर तर लादण्यांत येऊं नयेच, पण सध्या असलेल्या करांत सुद्धां छाटाछाट व्हावी!" अशी इच्छा आहे.

ही त्यांची इच्छा केवळ स्वार्थमय असल्यामुळें आम्हांला पसंत होणें अर्थात अगदीं अशक्य आहे. शिवाय, त्यांच्या हेतूस मूर्त स्वरूप आल्यास मद्यपानाला जोराचें सहाय्य झाल्या सारखें होऊन, राष्ट्राच्या नैतिक उन्नतीला बराच धोका पोंचणार आहे, हें उघड आहे.

आम्हांस आश्चर्य वाटतें तें त्यांच्यांत उत्पन्नझालेल्या संघशक्तीच्या अनुपमेय बळाचें! महात्मा गांधीच्या सत्याग्रहाची कल्पना वरील संपावरून चटदिशीं लक्ष्यांत येण्यास बरीच मदत होते, या एकाच कारणामुळें आम्हीं भंडारी लोकांच्या चळवळीचा येथें निर्देश केला आहे. पुढें मागें राष्ट्रहितासाठीं असहकारिता पुकारण्याचा समय ओढवल्यास, चालू असलेल्या संपापासून आमच्या लोकानीं एव्हांच धडापाठ करून ठेवल्यानें त्याचा अगदींच उपयोग होणार नाहीं, असें नाहीं. बाकी आमचें 'मायबाप' सरकार आम्हांवर तसला दुर्धर, प्रसंग कदापिच आणणार नाहीं, अशी आमची खात्री आहे.

स्फुट विचार

हा सुलभ मार्ग नव्हे:—महात्मा गांधींनीं हातीं धरलेल्या असहकारितेच्या अस्त्राचा नायनाट करण्याकरितां लंडन पार्लमेंटमध्यें लार्ड सिन, कर्नल येट वगैरे मुत्सद्यानीं, त्यांस व त्यांच्या इतर अनुयायांस पकडून कैद करावें, असें सुचविलें आहे. परंतु या उपायाचा सुष्ट किंवा दुष्ट परिणाम काय होईल याकडे त्या अल्पबुद्धि व्यक्तींनीं पाहिलें नाहीसें वाटतें. एखादा पाळें मुळें खोल गेलेला वृक्ष तोडण्यासाठीं, त्यांच्या खांद्याफांद्याची छाननी करावी असें प्रमेय कोणी प्रतिपादील, तर त्यास आम्हीं कोणत्या पंक्तींत बसवूं? निवळ वेड्यांच्या; कारण 'कीं तोडिला तरु फुटे अणखी भरानें' ह्या त्रिकालाबाधित सत्यास बाध येणें शक्य नाहीं. म० गांधींस किंवा लाला लजपतरायांस कैद केल्यानें असहकारितेच्या तत्वाचा झालेला फैलाव कसा थंड व बंद पडेल? उलटपक्षीं आपण जरी कैदी झालों तरी तुम्हीं कसलीच सरकारविरुद्ध चळवळ करूं नका, असा हरहमेश उपदेश महात्माजी करित असतानांहि, एखादें बंड किंवा क्रांति होण्याचा संभव आहे, हें त्या दीड शहाण्या मुत्सद्यांस माहीत नसावें याचें राहून राहून आश्चर्य वाटतें! प्रत्यक्ष ऐटांत नानाप्रकारचे अत्याचार स्वराज्यप्राप्त्यर्थ घडत आहेत, तर असहकारतेच्या नायनाटासाठीं योजलेल्या उपायांनीं, जरी हिंदुस्थान पारतंत्र्यावस्थेंत खडत असलें, तरी हिंदी प्रजेंत असंतोष माजल्याशिवाय राहील काय? खरोखर नाहीं, मग गांधीच्या व लजपतरायांच्या कैदीचा कसला उपयोग होईल? आम्हांस तर वरील प्रकारच्या विचारांची दिशा बदलून, इंग्रज सरकारानें दुसऱ्या दृष्टीनें यद्विषयीं खल करून हिंदी प्रजेच्या मागण्यांची खरी तडजोड केल्यास फार श्रेयस्कर होईल असें वाटतें. न पेक्षां 'येरे माझ्या मागल्या' या म्हणीप्रमाणें, अस्वास्थ्य, अशांतता, असंतोष इ. प्रतिकूल परिस्थितीचें माहेरघर सगळें हिंदुस्थान बनल्याशिवाय राहणार नाहीं; आणि 'चक्रनेमिक्रमानें कधीं ना कधीं हिंदी प्रजेच्या आकांक्षांस मूर्त स्वरूप येईल, हें निःसंशय होय.

मेंबर हिंदूच असावा:—हिंदुसमाजानें आपल्यांतील नव्या, जोमदार व सुशिक्षित तरुणांतील कोणास तरी निवडून आपल्या हक्काचा योग्य उपयोग केला पाहिजे. हिंदुसमाजास ज्या गरजा सध्या अविलंबी भासत आहेत, ज्या ज्या सुधारणानीं हिंदुसमाजाचें हित होऊन, तो होतां होईल तितका सज्ञान बनण्यास लागेल, त्या त्या गोष्टींची जाणीव हिंदू शिवाय दुसऱ्यांस असणें शक्य नाहीं. या साठीं नवीन काबिजादींतील महालांतर्फे निवडण्यांत येणारा मेंबर हिंदूच असावा असें आमचें मत असून, हिंदुसमाजानें यावेळीं जागृत राहून यद्विषयींची योग्य चळवळ केली पाहिजे. व या कामीं आमच्या सुशिक्षित हिंदु बंधूंनीं पुढें सरसावलें पाहिजे. ख्रिश्चन लोक हिंदुसमाजास नाना तऱ्हेच्या भुलथापा, या वेळीं, आपल्या पोळीवर तूप ओढण्यासाठीं, देण्यास मागें पुढें पाहणार नाहींत; परंतु आमच्या हिंदुसमाजानें असल्यावेळीं सारासार बुद्धीनें त्याचा योग्य विचार करून आपली कर्तव्य रेषा आंखली पाहिजे. मग पश्चात्ताप पावून उपयोगी नाहीं.

वर्तमानसार

—श्री. पी. व्ही विजिनकर हे मडगांव येथें या महिन्यांत "आयुर्वेदिक" फारमासी उघडणार आहेत. सरकारनें त्यांची परीक्षा घेऊन त्यांस तसें करण्याची परवानगी दिली आहे.

—मराठा- गायक- समाजाकडून ह्माडोळ व शियोळ या दोन ठिकाणीं मोफत शाळा स्थापण्यांत आल्या. आनंदाची गोष्ट!

—ता. ३०-१२-२० रोजीं म्हाळोत्रति समाजाची आमच्या संपादकांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरून तींत रा. रा. अनंत राया शिरवैकर व सदाशिव सं प्र. भाटकर यांचीं सुश्राव्य भाषणें झालीं. नियमावलीची चर्चाहि सदरहु सभेत करण्यांत येऊन रा. रा. राजाराम राया शिरवैकर यानीं अध्यक्षांचे आभार मानल्यावर सभा बरखास्त करण्यांत आली.

—गोव्यांतील एकंदर भंडारी (रेंदेर) लोकांनीं मोठ्या स्वरूपाचा संप पुकारला असून, सरकारला संकटांत लोटलें आहे. संघशक्तीचा परिणाम, दुसरें काय?

जाहिर सूचना

राव ब्रदर्स छापखान्यातील मराठी कंपोझिटर ऐन वेळीं सीक पडल्यामुळें व इतर कांहीं छपाईसंबंधींच्या गैरसोईमुळें नवजीवनचा ४३ वा अंक येत्याच्या पुढील बुधवारीं [ता. १२ जानेवारीं] प्रसिद्ध होणार.

जनार्दन नारायण पई असनोडकर
संपादक नवजीवन

बक्षीस रु. ५

माझें एक रुप्याचें प्रज्वाळ रुप्याचा छंडा असलेलें व खालील नंबरच्या दोन नोटी ता. २७-१२-२० रोजीं पणजी येथें काल्याच्या उत्सवांत चोरीस गेल्या आहेत. तपास लावून देणाऱ्यास वरील बक्षीस दिलें जाईल
५ रुपयांच्या इं. नोटीचा नंबर 49659
१० रुपयांच्या पो. नोटीचा नंबर J3443

क्ष संपादक भारत केपें

श्री शांतादुर्गा कुंकळ्कारीणइचें देवालय मौजे फातर्पे

चालू माहेच्या २० तारखेस १२वाजतां सदरहु देवालयाचे निरुपयोगी ठरविलेले सोन्या रुप्याचे दागिने व वस्त्रजिन्नस प्रसिद्ध पावणीवर सदरहू आलयात पावणीवर नेण्यांत येणार आहे. इच्छकानीं सदरदिनीं योग्य जामिनकीनिशीं हजर व्हावें.

राम पांडु नाईक, गाधी मं: लेखक

ANNO V.—NUMERO 42—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 13 DE JANEIRO

Govinda P. Hegdó Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख १३ माहे जानेवारी सन १९२१ अंक ४२वा.

AVANTE, CIDADAOS!

Estão designadas, para o dia 23 do corrente, as eleições para vogais do Conselho Legislativo.

Ainda que a chamada autonomia seja uma ficção e o referido Conselho filho natural dêla, é, todavia, vosso dever, cidadãos, exercerdes, cabalmente, o direito de votar, para que se não diga que vós não sabeis tirar o partido do pouco ou nada, outorgado pelos senhores do Terreiro do Paço.

¿A metropole que estremeceis com todas as veras da vossa patriotica alma não cumpriu a sua obrigação, depositando em vós confiança merecida?

Não importa. Cumpri, cidadãos, a vossa por forma que ela se arrependa, a breve trexo, do seu pouco correto proceder e modifique o seu *angulo de visão*.

Desfazei, portanto, o Indiferentismo, não abrigueis na alma o ressencimento e de votar, com o habitual entusiasmo, nas eleições do dia 23, nos candidatos que vos inspirem confiança e que pela sua competencia, saber e patriotismo representem garantia segura do bom cumprimento das funcções a que os guindardes.

Nada de vacilações.

Avante, pois, cidadãos!

***

Justamente, quando estavamos nesta altura do artigo, o correio trouxe-nos a seguinte carta do talentoso e simpatico professor sr. Datarama Govinda Camotim:—

Exmo. Sr. Dr. Egdó Dessai,
Meu presado Amigo

Já se aproxima o dia da eleição para vogais do Conselho Legislativo deste Estado, e, com grande mágoa, vejo o meu país de braços cruzados e cheio de indiferentismo. E se esta atitude è de extranhar na parte cristã da população indiana, não o é menos, tratando-se de hindus que hoje mais do que nunca trabalnam por hombrear com os seus irmãos cristãos e cooperar com eles na grande obra do levantamento da nossa querida India.

¿Será essa triste atitude, por parte da classe hindu, um reflexo, embora apagado, da *Não cooperação*, proclamada noutra India pelo abnegado e intemerato patriota Mahatmà Gandhi?

Não o creio nem pode ser; porque, se ali a não cooperação è imposta pela pata ferrenha do dispotismo britanico, como unica medida capaz de reivindicar liberdades e direitos politicos, nesta India, governada por leis liberais, seria ela um meio exótico e uma loucura. Ali a não cooperação indica a vida, a actividade, o patriotismo, o sopro vivificante do espirito civico...Aqui seria a inèrcia, a morte, o aniquilamento, o suicidio politico...

Mas...divaguei sem querer: o que aqui hà, meu caro Amigo, não ë a não cooperação, mas sim uma criminosa indiferença, uma estùpida descrença, uma completa ignorancia dos direitos que nos assistem e dos deveres que se nos impõem como cidadãos livres duma patria livre.

O nosso dever è pois cooperarmos com o Governo, intervindo directamente na marcha dos negocios publicos. Claro que por *cooperar com o Governo* não quero dizer que os nossos representantes devem aceitar de mão beijada todas as medidas governamentais, mas sim apoiar, e com todo o entusiasmo, as que sejam de facto proveitosas para o engrandecimento da nossa terra e combater com toda à veemencia as que lhe sejam ou possam vir a ser funestas. E, por felicidade, temos á testa da Provincia quem com superior talento, notaveis faculdades de trabalho e acendrado patriotismo está trabalhado pelo ressurgimento economico e social desta infeliz terra.

Ora, sendo assim, ê á imprensa que cabe espancar a ignorancia e o indiferentismo dos outros. E é ao meu Amigo sobretudo, que, como jornalista hindu, incube fazer a boa propaganda e orientar a nossa classe, indicando-lhe o caminho do dever e da honra perante a eleição de 23 do corrente.

Deixe-me dizer-lhe que tratando-se dessa eleição, eu e muitos amigos seus pensamos levar á urna o seu nome e o do Sr. Dr. Venctexa V. Sar Dessai por Novas Conquistas, como tambem os dos Srs. Dr. Madeva Sirvoicar, Bascora Dessai, Sacarama S. Dumó e Narana Bandorcar por quaisquer outros circulos.

Sucede, porem, que o meu Amigo não sò por carta a mim dirigida, mas ainda por uma local publicada no *Bharat*, da sua superior direcção, declara que não deseja aceitar o mandato. E è porisso que, em nome dos seus amigos e em prol da classe hindu, eu venho insistir consigo para que nos permita que apresentemos ao sufragio o seu nome, e que pelo seu mui lido jornal faça a propaganda a favor dos cavalheiros acima referidos.

Não terminarei sem dizer que uma e outra coisa esperamos do Amigo, confiados no amor que V. sempre dedicou a esta terra que è seu berço e á classe hindu a que pertence.

De V.
Amo. mo. gt. e v. c.
Mormugão, 8/1/921
Datarama G. Camotim

Antes de mais, agradecemos, comovido, ao ilustre professor e outros amigos nossos a que a brilhante carta se refere, os seus desejos, pedindo-lhes mil descu'pas por não podêrmos satisfaze-los pelos motivos, já explanados na nossa anterior declaração e cuja repetição é disnecessaria.

Quanto ás considerações sobre a *não cooperação* do inteligente signatario da carta, dir-lhe-hemos que sobre o aludide principio do *Mahatmà Gandhi* temos uma opinião, bem diversa da sua; mas, como ela se não relaciona com as eleições, ponto principal da carta, deixamo-la de reserva.

Desde o antepènultimo numero, o *Bharat*, pelos escritos da sua secção marata está chamando a atenção do eleitorado hindu para as eleições do dia 23, o que, tambem, vai fazer, desde hoje por esta secção.

Não terminaremos esta ligeire *nota* sem agradecimento cordeal pelas amaveis referencias que, imerecidamente nos dispensou o distincto professor e uma das figuras de destaque na classe hindu.

Verdades amargas

E' facil pôr a ridiculo os costumes, as crenças, as tradições, os sentimentos os prejuizos e os preconceitos do povo. E' porem muito dificil guia-lo nas devezas do verdadeiro progresso. A primeira tarefa não exige uma grande capacidade; a segunda, sim, esta requere paciencia, prudencia, sagacidade persoverança, equanimidade, espirito de sacrificio, actividade e sobretudo amor ao povo. O povo, o maior numero é sempre indouto, iletrado, cheio de crendices, apegado aos preconceitos, avesado aos prejuizos, atreito aos vicios. As massas populares não teem a nitida compreensão dos seus deveres e dos seus direitos. Não tem a consciencia das suas responsabilidades. Não teem o alcance dos bons principios e de sãs doutrinas. A plebe iguara é, por via de regra, avessa ás inovações e ás reformas. E' assim agora aqui como assim o foi e o é em todos os tempos e em todos os paizes. E' sempre reduzido o numero de ilustrados e eruditos. E é a estes que impende o dever de se consagrarem com dénodo e persistencia á gloriosa tarefa da regeneração do povo indouto. Mas como? Conservando se mais e mais apartados do povo que pretendem educar.? Pondo a ridiculo as crenças e os costumes da sociedade que intentam reformar? Ostentando, vaidosamente a sua sabedoria a sua cultura ou a sua prosapia? Abstendo-se cuidadosamente de se sujeitarem ás canceiras, fugindo ás responsabilidades, esquivando-se aos sacrificios e só fazendo prosas a titulo de entretenimento ou diversão ou para exibição da sua sabedoria, sem prejuizo dos seus comodos e prazeres?

Não. Tais processos longe de atrairem as massas populares para o caminho da Verdade do Bem e do Belo, contribuem para se cavar um abismo entre elas e os reformadores. Semelhante norma dos homens pu-

त्या खऱ्या देशभक्तांच्या मालिकेंत गुंतून ती माला विटाळूं पहात आहे. "कुठें इंद्राचा ऐरावत व कुठें शामभटाची तट्टाणी !!" या प्रमाणें त्यानें हें सोंग घेऊन लोकांना फसवून पैसे मिळवून आपली तुंबडी भरविण्याचा तूर्त सपाटा चालू केला आहे. तरी सर्वांनीं या ढोंग्याच्या मुलथा।ाना भुलून आपला अमोल्यवेळ, कीर्ति व धन या त्रिकुटाला पारखे होऊं नये अशी नम्र विनंति आहे.

आत्रेय

श्री पूर्णाश्रमस्वामी विपयीं कोणीहि गैरसमज करून घेण्याचें कारण नाही. आधुनिक कालास योग्य असेंच स्वामीचें आचरण असून ठिकठिकाणीं अत्यंत परिश्रमानें शाळा स्थापून व पुष्कळ त्रास सोसून व्याख्यानद्वारा, स्वामी बजावीत असलेली गोमांतकाची सेवा अपूर्व आहे. या मुळें आमचा देश त्याचा सदैव आभारी राहील. स्वामीशीं आमचा परिचय असून त्यांच्या निरपेक्ष राष्ट्र व धर्म कार्याचा व पूज्य व्यक्तीचा आह्मांस पूर्णाभिमान आहे.

——— सं. भारत

पांढरपेशांचे अत्याचार

घेजवाबदार व रिकामटेंकड्या ग्राम कंटकांच्या बलकांवावरील सभांचें वर्णन 'भारतांतील' पोर्तुगीज भागांतून प्रसिद्ध होत असतें. त्याप्रमाणें मराठींतूनहि तसें एकादें "वस्तु स्थितिदर्शन, आलें असतें तर बरें झालें असतें. कांकीं, कित्येक ठिकाणीं समाजांतून प्रतिष्ठितपणें मिरविणाऱ्या व्यक्तींचीं खरीं स्वरूपें कशीं काय असतात, व त्यांचें अस्तित्व समाजाच्या अधोगतीला कसें सहायक होतें याचें अविष्करण होऊन "पुढच्यास ठेंच मागचा शहाणा" या ह्मणी प्रमाणें इतरानाहि बोधपर झालें असतें! अलिकडे कित्येक ठिकाणीं जनतेच्या दृष्टीसमोर असलेल्या गृहस्थांकडून जे अनाचार होतात ते पाहिले ह्मणजे जीव आश्चर्यानें व दुःखानें व्यग्र होऊन जातो. मडगांव शहर अलिकडे व्यापार तसेंच सार्वजनिक चळवळींमुळें बाहेरच्या लोकांच्या डोळ्यांत भरूं लागलें आहे. पण व्यापाराबरोबर 'फाटिंगपणा'हि जास्त दिसून येतो. तसाच सार्वजनिक कार्यां बरोबर अनाचारहि झालेले पहाण्यांत येतात! गुदस्तां "दामोदर विद्याभुवनांत" जो "सरस्वती--उत्सव" झाला त्यामुळें होणाऱ्या आनंदाचा अनुभव घेसों न घेतों तोंच शेजारच्या जागेवरील मुद्दाम राखून ठेवलेल्या घरांत जुगाराच्या किंकाळ्या व मारामाऱ्याहि कानावर आल्या! त्यामुळें उत्सवाची नैतिक बाजू कशी ढांसळली गेली याकडे कोणी लक्ष दिलें नाहीं! परवांच पहाना? विद्याभुवनांतील मौज ! आधीं विद्याभुवन हें नाव ठेवून त्यांत थियेटर करावयाचें नव्हतें – पण हा प्रश्न चालकांचा आहे; मला त्याची पंचाईत कशाला? मी राजापुरकर नाटक मंडळीच्या नाटकास गेलों होतों. विद्याभुवनाजवळ गेल्यावर मला मसाल्याचा वास आला ह्मणून मी पहातों तों एका चहाच्या दुकानावर "येथें उत्तम मटण मिळेल" अशी पाटी लावली असून तो जिन्नस घेण्याकरितां गिऱ्हाइकची मारे गर्दी झालेली आहे. पाटी मागून माझा कुत्रा येत होता तो मध्येंच आडवा होऊन शेजारीं असलेल्या पिंपळाच्या मुळाशीं बराच वेळ हुंगरत व शिंकरत राहूं लागला. चौकशी अंतीं कळलें कीं, त्या ठिकाणीं सकाळींच मेषयज्ञ झाला असून तीच सागुती विकत ठेवली आहे!

विद्याभुवनांच्या चालकांच्या उदार आश्रयाखालीं हीं चहाची दुकानें उघडलीं गेलीं असून त्यांत ह्या सर्व सोयी करण्यांत आल्या होत्या! सागुती खाणारे लोक ती वातड असल्याबद्दल तक्रार करीत होते, या वरून जिवानिशीं जाणारे प्राणी ह्मणजे शेळयाच असाव्यात असें अनुमान झालें. संपादक महाराज! असले प्रकार चारचौघांत विजेच्या प्रकाशांत व सार्वजनिक जागीं उघडपणें होऊं लागले तर त्या ठिकाणची नीतिमत्ता किती खालावली आहे याचा विचार कोणासहि करतां येईल! उत्सव कितीहि थाटानें साजरे केले गेले तथापि जों पर्यंत असले तिरस्कारणीय प्रकार बंद झाले नाहींत, तोंपर्यंत सगळें अरण्यरुदनवत्‌च होय. शिवाय "विद्याभुवन' या नावाला तर तें काळिमा लागण्यासारखेंच आहे, हें कोणीहि कबूल करील. मडगांव, सुरगांव, डिचोली, पणजी याठिकाणीं "गिऱ्हाद" तर मूर्तस्वरूपानें अवतीर्ण झाला आहे, त्याला तळीरामाच्या ह्मणण्याप्रमाणें 'प्रतिष्ठितस्वरूप' येण्याची खटपट ज्या माणसांकडून होते, तीं माणसें तर दुर्दशेला पोंचतीलच पण त्यांच्या नेतृत्वाखालीं होणारे कसलेहि प्रयत्न बेगडीच्या न्यायाप्रमाणेंच अल्पकाल टिकतील यांत शंका नाहीं. संत तुकाराम यांच्या भक्तानीं वैकुंठाच्या वाटेवर बरीच 'तयारी करून ठेविली आहे ह्मणावयाची!

मुशाफ M. N.

भारत

गुरुवार पौष व॥ ४ थी १८४२

उद्योगी बना !

देशाच्या उत्कर्षाचा मुख्य संबध सांपत्तिक स्थितीशीं आहे. जगाच्या इतिहासाकडे पाहिलें तर राष्ट्राच्या उन्नतीचीं कारणें अनेक असलीं तरी त्यांत सांपत्तिक मुख्य आहेत. असें सिद्ध होतें. मराठेशाही बुडण्यास तिची सांपत्तिक दुःस्थिति कारण झाली, असें विद्वानाचें मत आहे. बाजीराव, थोरलेमाधवराव, नाना फडणवीस वगैरे मंडळींना आपापलीं कामें तडीस नेण्यास पैशाची अडचण घडोघडी त्रास देत होती. शिंदे, होळकर वगैरेंचा पराजय होण्यास तीच अडचण कारण झाली. प्रचंड मोंगलबादशाही संपत्तिक्षयामुळें लयास गेली, व युरोपियन राष्ट्रांस हिंदुस्थान जिंकितां आलें तें या संपत्तीच्याच जोरावर. फ्रांस देशांत अनेक राजक्रांत्या झाल्या, त्यांतून तो देश बचावत गेला तो केवळ संपत्तीच्या जोरावर. नेपोलियनची कीर्ति युद्धकलेंत विशेष आहे पण बारकाईनें विचार केला असतां त्यानें देशाची सांपत्तिक स्थिती सुधारण्याचे तात्कालिक उपाय योजिले त्यांतच त्यांचें शहाणपण व करामत दिसून येते. असें सामान्यतः इतिहासकरांचें मत आहे. इसवीसन १८७० त जर्मनीनें फ्रेंच राष्ट्रास जिंकिलें, तेव्हां एवढा जबरदस्त दंड जर्मनीनें फ्रांस पासून घेतला कीं, ह्या अरिष्टांतून आतां फ्रांस डोकें वर काढील असें जर्मनीला वाटलें नव्हतें. पण ह्या अरिष्टानें फ्रेंच राष्ट्र डगमगलें तर नाहींच उलट, त्या अरिष्टामुळें त्यास जास्तच चेव येऊन त्यानें आपली सांपत्तिक स्थिति सुधारण्यास आरंभ केला, आणि दहा पांच वर्षांत जर्मनीचें कर्ज फेडून टाकून पुनः जर्मनीशीं दोन हात करण्याची तयारी केली.

सामाजिक, नैतिक व० बाबतींत तर आमची सुधारणा झालीच पाहिजे, परंतु सांपत्तिक प्रश्न सर्वांत अतिशय महत्वाचा आहे असें दिसून येईल. आज आह्मीं गोमांतकवासी सर्वथैव हीन झालों आहों. आपली सांपत्तिक स्थिति सुधारण्यास कोणते उपाय करावे; ह्याचा आपल्या पुढाऱ्यांनीं आणि विद्वानांनीं शोधक बुद्धीनें विचार केला पाहिजे.' आपल्या संपत्तीचे उगम कशांत आहेत, हें प्रथम ठरविलें पाहिजे. भांडवल, शेतकी व इतर उद्योगधंदे, कसब आणि मालाची विपुलता हे आपल्या संपत्तीचे झरे आहेत. आपली स्थिति पराधीन असल्यामुळें हे संपत्तीचे उगम थोडेबहुत आपल्या हातांत नाहींत; तथापि आपल्या हातांत जेवढें आहे तेवढें तरी आपण प्रथम मनापासून केलें पाहिजे. उद्योग सर्वथैव आपल्या हातीं आहे. त्याला पैशाचें सहाय्य पाहिजे ही गोष्ट खरी; पण आपला गोमांतक आळस टांकून खडबडून जागा होईल तर उद्योगाच्या जोरावर त्याला सर्व कांहीं करितां येईल. उद्योगं पुरुष लक्षणं.

स्फुट विचार

जिव्हाळ्याचा संदेशः— आमचे सन्माननीय मित्र श्रीमंत रा. फट्टू बाबू शेणवीं कैंकरे, कुंभारजवें हे लिहितात कीं:—

"पोर्तुगीज वसाहतींच्या स्वराज्यविपयक कायद्यांत महत्वाचे फेरफार करण्यांत आले असून लेजिस्लेटीव कौन्सिल व एक्झिक्यूटीव कौन्सिल [कोंसेल्य लेजिस्लातीव व कोंसेल्य एझेकुतीव] अशीं दोन मंडळें निर्माण करण्यांत आलीं आहेत, ही गोष्ट सर्व विश्रुत आहेच; पैकीं लेजिस्लटीव कौन्सिलच्या वेगवेगळ्या लोकनियुक्त प्रतिनिधींची निवड चालू जानेवारी महिन्यांत होणार असून सरकारी बोलेतींवर प्रसिद्ध झालेल्या हुकुमान्वयें म्युनिसिपालटींच्या आफिसांतून मतदारांच्या यादाहि तयार झालेल्या आहेत. प्रतिनिधींच्या निवडणुकीचा समारंभ उरकण्याचा दिवस जवळ येत चालला असतां अद्याप आमच्या हिंदुसमाजांत या संबंधाची कोणतीच हालचाल दिसून येत नाहीं, ही आश्चर्याची गोष्ट आहे. सर्व हिंदु मतदारांनीं आपल्या समाजाच्या हितावर दृष्टि ठेवून, एकजुटीनें नेटाचा प्रयत्न केल्यास, ग्रामसंस्था, जास्ती कर देणारे, व नवीन काबिजादींतील महाल या तीन वेगवेगळया मतदार संघातर्फे तीन हिंदु प्रतिनिधी आह्मांला कोन्सिलांत पाठविणें शक्य आहे. श्रीयुत गोपाळ कृष्ण गुडे, डॉ. महादेव मंगेश शिरवैकर, श्रीयुत भास्कर रुद्राजी नाईक प्रतापराव सरदेसाई, डॉ. व्यंकटेशराव देसाई, श्री. नारायण बांदोडकर, श्री. सखाराम शेणवीं धुमे इत्यादि नागरिक निवडून येण्यास लायक आहेत असें आमचेंच नव्हे तर बऱ्याच हिंदु विचारी नागरिकाचें मत दिसून येतें. पण या कामी एकवाक्यतेनें प्रयत्न झाले पाहिजेत. हा हिंदु समाजाच्या हिताचा प्रश्न आहे. या कामी कसूर करणें व आतां तर दिरंगाई करणें इष्ट नाहीं. तेव्हां सर्व महालांच्या हिंदु मतदारानीं शक्य त्या संघातर्फे वरील नागरिकांपैकीं प्रतिनिधी निवडून येण्याची चळवळ करावी, अशी आमची प्रेमाची व कळकळीची विनंति आहे".

सदरहु नामनिर्शींत आमच्या संपादकाच्या नावांचाहि उल्लेख होता; पण गेल्याच्या मागील अंकांत प्रसिद्ध झालेल्या 'खुलाशांत' नमूद केलेल्या कारणांमुळें ते कोन्सिलांत शिरणार नसल्यानें वरील लिस्टांतून त्यांचें नांव आह्मीं कमी केलें आहे. त्याबद्दल श्री कैंकरे आह्मांवर रागावणार नाहींत, अशी उमेद आहे.

आमची विनंतिः—आजच्या अंकाच्या पोर्तुगीज भागांत आमचे दुसरे प्रेमळ मित्र प्रो. दत्ताराम गोबिंद कामत यांचेंहि एक पत्र येत्या निवडणुकी संबंधानें प्रसिद्ध झालें आहे. श्री. कैंकऱ्या प्रमाणें तेहि आपलें कर्तव्य बजाविण्याविषयीं मतदारांस कळकळीची विनंति करून निवडून येण्यास सर्वथैव पात्र अशा गृहस्थांचीं नांवें सुचवितात. या बाबतींत आमच्या दोन्ही मित्रांच्या ह्मणण्यांत बहुतेक एकवाक्यता आढळून येते. आमच्या मतें वरील नामनिर्शींत डॉ. सखाराम लाड रहाणार ह्मापसें यांच्या नावांचाहि समावेश होणें योग्य आहे; कां कीं, याहि नागरिकांच्या अंगांत कोन्सिलांत योग्य रीतीनें काम पार पाडण्यास लागणारे गुण वसत असून, केवळ लोकहितासाठीं झटण्यास ते मागें पुढें पाहाणारे नाहींत, अशी आमची समजूत आहे. कसेंहि असो, निवडणुकीच्या कार्यांत हिंदु मतदारानीं स्वस्थ न बसतां मागील दोन अंकांत सुचविल्याप्रमाणें, स्वकर्तव्य योग्य रीतीनें बजावण्यास शिकस्तीचे प्रयत्न केले पाहिजेत. व तसें करण्याविषयीं सर्व मतदारांस आमची प्रेमाची विनंति आहे.

सार्वजनिक फंडास मदतः— येत्या शनिवार ता' १५ रोजीं राजापुकर नाटकमंडळीनें आपल्या लोकप्रिय संत तुकाराम नाटकाच्या प्रयोगाचें उत्पन्न सार्वजनिक फंडार्थ अर्पण करण्याचें ठरविल्या बद्दल आह्मीं मंडळीचें सप्रेम अभिनंदन करतों. केवळ मडगांवकरांच्या विनंतीचा आदर करून, रा. रा. राणे यानीं व्यक्त केलेला उदारपणा आजपर्यंत बऱ्यास सार्वजनिक फंडास केलेल्या मदतरूपी भक्कम देवळावरचा कळसच आहे असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. या प्रयोगास सर्वांनी हजर राहून स्वार्थ व परमार्थ साधावा अशी आमची सर्व राष्ट्रप्रेमी लोकांस आग्रहाची विनंति आहे.

वर्तमानसार

—जाहिरातीच्या पत्रांत जाहीर केलेल्या 'कुसुमचंपा' नाटकाचा प्रयोग येत्या सोमवारीं होणार नाहीं.

—कवळें येथून श्री. विठ्ठल निळकंठ दळवी हे लिहितात: गेल्या गुरुवारच्या भारतांतील वर्तमानसारांत डाकोळ व प्रियोळ एथील शाळा मराठा - गायक-समाजानें उघडल्याची बातमी प्रसिद्ध झाली आहे; तीं चुकीची असल्यावरून पुढील अंकांत दुरुस्ती व्हावी अशी विनंति करतो. गोव्यांत वर्षांतून कांहीं काळ राहात असलेले श्रीस्वामी पूर्णाश्रम, यांच्या खटपटीनें त्यात्या ठिकाणच्या प्रमुख गृहस्थांकडून या शाळा उघडल्या गेल्या आहेत. त्या गायक समाजानेंच उघडल्या आहेत असें नाहीं. डाकोळला गायक - समाजाची वस्ती जास्त असल्यानें त्यांच्या कडून इतर लोकांपेक्षां जवळ जवळ दुप्पट तिप्पट मदत झाली आहे. तर प्रियोळला गायक - समाजाची वस्ती नसल्यानें तिकडे ती शाळा तेथील

ANO V.—NUMERO 43—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 20 DE JANEIR

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २० माहे जानेवारी सन १९२१ अंक ४३वा.

UM REMEDIO

Qui habet aures audiendi, audiat
Evangelho

A greve dos lavradores de palmeiras determinou ao tesouro publico um prejuizo mensal de oitenta mil rupias.

Nas serias dificuldades financeiras em que presentemente se está debatendo, sem solução difinitiva, o nosso depauperado Paiz, a diminuição na renda ou receita publica, da referida importancia representa sem mais nem menos—*sobre queda coice.*

Não se diga, porem, que esse *incidente* financeiro, gerado pela nunca esperada greve é refractario á cura. Não; é um mal curavel, felizmente, quando haja uma bôa vontade, dicidida e inabalavel, por parte do elemento burocratico, pago pingue e chorudamente.

E' que, se cada funcionario graudo, compenetrado da gravidade da situação se dispuser ao sacrificio dalgumas desenas de rupias no seu vencimento, relativo ao corrente mez ou ao tempo em que durar a greve, o remedio contra o mesmo mal será eficacissimo.

Como vêm, o remedio depende do patriotismo dos funcionarios referidos que podem perfeitamente livrar o governo da melindrosa situação em que o meteu a greve.

Vem males para o bem.

A greve è um dêles, pois vai demonstrar, praticamente, que o Paiz tem a dita de possuir o *bem* de ser patriotica a sua burocracia.

Enganamo-nos?

Os factos no-lo dirão.

Mau sinal

Julgavamos que a eleição de vogal pelas Novas Conquistas para o Conselho Legislativo não seria disputada, em razão da coezão politica que supunhamos existir nos seus habitantes.

Estamos, porem, vendo o contrario.

A união apregoada da classe hindu não passa, portanto, de imaginaria, o patriotismo não vale mais que o egoismo e a abnegação não é outra coisa se não comodismo salutar....

Caso Rau---Prazeres

A natureza fez-me pertencer ao sexo, que vòs homens chamais fraco; porem, faça-se a justiça, todos veem na nossa fraquesa a maior das...forças. Não se admire, portanto de que seja muito atrevida em ir ter consigo hoje para uma entrevista-se assim se pode dizer. E' um momento apenas. Sei muito bem que é um grande sacrificio para V. habituado a conferencias e consultas politicas, ouvir uma dêbil criatura como eu. Mas tenha paciencia e me ature um bocado, visto que o maior pecado è...ouvir uma mulher.

Desde que a luz de razão abriu-me o mundo de realidades, comecei a acompanhar com muita simpatia e estima a evolução da sua classe, hoje poderosa, hontem mesquinha, despresada sob um regime que tinha por religião aquela que me fizeram beber com agua Benta... Os hindus emaciparam-se, ao clarão da Republica pela sua grande força de vontade, sacrificios e amor pela India e Portugal. Ao clarão da Republica ...que é, minha senhora? Dir me há V. Lembra-se do ano de 1910? Transportemo-nos para aquela dada celebre nos anais desta terra, em que os seus correligionarios corriam em colunas cerradas para encher a urna com o sr. Prazeres da Costa. Foi uma prova palpitante e sensacional de união sob o Condão Republicano, logo após a implantação do Regime atual E tambem a ingratidão de sua Exa. não deixou de ser menos palpitante e sensacional, visto que para sempre (?) olvídou os favores daqueles que fizeram dêle deputado, primeiro, e depois senador, colonial distincto ...que sei eu?–Mas não deixou de se reatar pela amizade maior que d'antes aos que tinham sido adversarios dele ao tempo de eleições. E assim foi e vai anichando (do Dr. Ráu?) os parentes e estranhos com decretos de mera competencia.

Que culpa tem ele se os hindus não solicitaram? Pergunta o Dr. Rau.

O hindu sabe exigir; pois ele só recebe em troca dos serviços prestados. E ao snr. Costa estes são mil e um. Solicitaram alguns afirma V. Eu não os condeno por serem exepção—mas que nunca foram atendidos, e o Snr. Rau suponho mas não afirmo que foi atendido, quando quiz anichar (è meu) um de sua familia.

Ele não podia adivinhar os nomes, diz o ilustre delegado. Por favor me diga V. não estava lá o doutor, a quem a sua classe deu uma demonstração sem igual no passado nesta terra, não estava ele para cochichar aos ouvidos do senador nomes dos hindus ilustrados que são hoje em grande numero? Certamente eles não foram cursar na metrepole—verbo tão queridinho do bacharel, mas afirmo e não duvido que V. concorde comigo que eles são competentissimos. Para saber isto não ê preciso ir *cursar*, basta entrar nas diversas repartições.

Mais um momento, sr. Redactor e basta. Lêu a opinião da *Terrã* sobre a carta do Dr. Rau? pois fique sabendo que a sincceridade do jornalista e a missiva sincera tornaram suspeito o cidadão insuspeito que ele era............

Com a publicação desta ficará bastante grata uma criada de V.

Magdalena

ECOS & CRITICA

Serviço telegrafo-postal

Do sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim:—

"Pelos modos, meteram num caos o serviço telegrafo-postal que levou rios de tinta á imprensa e que dia a dia se vai tornando mais irregular, dando-se a regra de os telegramas urgentes serem recebidos alguns dias depois da sua chegada á estação, onde ficam obrigados a tomar fôlego.

Há dias deu-se um caso curioso: um individio recebeu um telegrama urgente que um dia antes estava na estação descançando e que noticiava o estado grave dum filho do distinatario. Este mui assustado correu á estação de Cuncolim para emitir um telegrama, lá pelas onze horas, pedindo noticias, e, baldado empenho, voltou com a seguinte resposta dos senhores empregados: Hom'essa! Venha, se quizer pelas 3 horas da tardinha, que temos de jantar e descançar.

Nisto não há deturpação, nem erro de informação, é um facto.

Em Rachol, onde, apezar de duas malas, de manhã e tarde, è unico o distribuidor do serviço telegrafo-postal, tambem se dá o mesmo e com frequencia.

Em segundo lugar, o serviço encontra-se tão mal distribudo, que um só distribuidor tem de ir dum extremo a outro, sendo evidente que a consequencia ē ficar a correspondencia parada nas mãos do mesmo que anda a trabalhar desde 6 de manhã atè 8 de noite, merecendo-nos por isso muita compaixão"

Providencias, providencias!

Trapalhada de ... Sanguem

Em aditamento á nossa local publicada na edição passada sobre as irregularidades nas contas da extincta comissão municipal de Sanguem, informa o nosso *reporter* o seguinte:—

Que, de facto, foram descobertas falsificações na escrituração da contabilidade.

Que se verificou existirem recibos, importancias constantes dos quais não foram receitadas.

Que as contas relativas a alguns anos decorridos não foram submetidas á aprovação do Tribunal competente.

O nosso *reporter* conta-nos, ainda, muitas coisas bonitas...

E notem que todos èsses escandalos se desenrolaram nas gerencias da Comissão municipal desde o seu presidente administrador sr. Faure da Rosa, *amigo desinteressado* da India, do seu *leite*, da cultura da *borra cha*, do famoso *Kesri*— e *tuti quanti*.

Quem sabe se viria á luz de publicidade a tal *trapalhada* se não fôsse o zelo da Camara Municipal actual!

Cá está, pois, mais uma prova irrefragavel da superioridade da Camara sobre a comissão cujos presidentes, desde o dito

हें दुसरें नांव मात्र आलें, पण ज्या गोष्टी मोनार्कीत घडत नव्हत्या त्या गोष्टी—मोनार्कीत जे अधिकारारूढ नव्हते व जे मोनार्कीतल्या अधिकाऱ्यांवर त्यांच्या अंमलबजावणी विषयीं तोंडसुख घेत होते, त्यांकडून–या रेपुब्लिकांत घडूं लागलेल्या पाहून आश्चर्य वाटतें ! येराल्द ह्मणतो.–Nunca vimos em outros tempos que se fizessem tantos inqueritos e sindicancias e sobretudo que custassem tanto dinheiro! (Heraldo n. 3705 ano XIII domingo 9 de Janeiro de 1921.

कोंसिल्य दु गोव्हेर्नोंत लोकनियुक्त सभासद् निवडून येण्याविषयीं प्रथमतः लोकांचीं आर्जवें करितात व निवडून येतात. पण मग तें स्थान प्राप्त झाल्यावर लोकांच्या गरजा काय आहेत, तें लोकांकडून समजून न घेतां ह्मणजे जनतेच्या दृष्टीनें न पहातां, आपणास जें काय बरें वाटेल तें–ह्मणजे आपल्या दृष्टीस जें काय बरें वाईट दिसेल तें त्या कोंसेल्यांत ठराव रूपानें आणितात किंवा आणिलेल्या ठरावावर चर्चा करून मत देतात ! आणि आपल्या शहाणपणाचा दिमाख मिरवूं पहातात ! यांनीं जो काय ठराव आणिला असेल, तो, सरकार, ते लोकनियुक्त सभासद असल्यावरून लोकांच्या गरजेचा समजतें. पण वस्तुस्थिति याच्या विरुद्ध असते !

लोकनियुक्त सभासद निवडून आल्या पासून केव्हां तरी लोकांच्या गरजा काय आहेत, हें समजून घेण्यासाठीं, त्यांनीं लोकांपाशीं येऊन तत्संबंधीं विचारपूस केली आहे काय ? कधीं नाहीं ! सरकारी सभासदांप्रमाणें यांनींहि आपल्या स्वतःच्या बुद्धीस व सरकारी सभासदांस जें काय बरें वाईट वाटेल, तेवढेंच एकतर्फी —पण बहुजन समाजाच्या नावांखालीं ठरावांच्या रूपानें कोन्सिलांत आणून पास करून घेतलें आहे किंवा अनुकूल मत दिलें आहे मग त्या पासून बहुजनसमाजाचा फायदा होईल किंवा नुकसान होईल याकडे त्यांनीं पाहिलेलें नाहीं. कांहीं तर नुसते खुर्चीवर बसून "होय वा किंवा नाहीं वा" या पलीकडे कांहींच करूं शकले नाहींत. असल्यांस निवडून देण्यापेक्षां ह्मणजे "मळमळीत सौभाग्यापेक्षां ढळढळीत वैधव्य" ह्मणजे न निवडलेलेंच बरें वाटतें !

जर लोकनियुक्त सभासद बहुजनसमाजाच्या बऱ्यावाईटाकडे पहाणारे होते, तर ते लोकांकडे– निदान ज्यांनीं आपणास निवडिलें असेल त्याकडे तरी येऊन त्यांच्या गरजा काय आहेत हें समजून घेणार होते. आपल्या दृष्टीनेंच पहाणार नव्हते ! आणि अशामुळेंच आज ते सभासद लोक टीकेस पात्र होत आहेत. अशांतल्या स्वार्थी किंवा आपमतलबी अथवा एकलकोंडे स्वभावाच्या मनुष्यास–मग तो कितीहि विद्वान किंवा श्रीमंत असो त्यास आपलें मत देऊन नुकसान करून घेऊं नये. तर जो समाजांत येऊन समाजाचें हित कशांत आहे, व समाजाचें हित कशा प्रकारें होईल इत्यादि लक्ष्यांत घेऊन तें सरकारास विदीत करील व सरकारचें मत जनतेस कळवून, त्यावर तिचें मत घेऊन मग स्वतःचें मत सरकारास देईल त्यासच निवडावें. व अशाच मनुष्यानें पुढें येऊन स्वतःस निवडून घ्यावें. इतरांनीं पुढें येऊन हंसें करून घेऊं नये. व समाजाचें नुकसानहि करूं नये अशी त्यांस प्रांजलपणें नम्रपणाची सूचना आहे. एस्. एच्.

भारत

गुरुवार पौष शु॥ ११ शी १८४२

आधीं कळस मग पाया !

परमेश्वरी कृपेनें हिंदुसमाजांस राजकीय हक्कांपासून अलग ठेवण्यास राजसत्तेचा अंधःकार नष्ट होऊन, त्याला प्रजासत्तेच्या उज्वल प्रकाशांत समान हक्काचें फर्मान दाखल करण्यात आलें तो व या नंतर दहा वर्षांच्या अत्यल्प काळांत 'आंधळा मागतो एक डोळा तर देव देतो दोन डोळे' अशी भावना होणारा गोवाप्रांताला स्वराज्य–स्वातंत्र्यदानाचा दिवस, हे अखिल गोमांतकीय हिंदुसमाजाला अपूर्व आनंदाचे, पर्वणीचे किंबहुना आपल्या कर्तव्यांत स्फूर्तीचे वाटले असावे व आपला उर्जितावस्थेचा लखलखित काळ अगदीं समीप आला असेंहि त्यास वाटलें असावें यांत कांहींच आश्चर्य नाहीं. हा काळ हिंदुसमाजाच्या जागृतीचा किंवा क्रांतीचाहि होता असें ह्मणणें अतिशयोक्तीचें होणार नाहीं. पण ही क्रांति झाली किंवा होत आहे अशीं चिन्हें दृग्गोचर होत नाहींत हें समाजाचें दुर्दैवच समजलें पाहिजे.

असें होण्याच्या कारणांपैकीं सरकारची आमच्याविषयीं अनास्था हें एक कारण असलें तरी आमच्या समाजाची 'आपण आपणास देव समस्तांस' अशी वैयक्तिक वृत्ति, स्वराज्यास पात्र होण्यासाठीं योग्य प्रयत्नाचा असलेला अत्यंताभाव व 'आधीं कळस मग पाया' हें धोरण हींहि कारणें त्याला आघाडी मारण्यास देत नाहींत हें लक्षांत ठेविले पाहिजे. व जोंपर्यंत हीं कारणें आमच्या समाजांत दृढ मूळ धरून राहतील तोंपर्यंत आह्मीं निकृष्टावस्थेच्या फेऱ्यांतून सुटूं, आह्मी विपन्नावस्थेच्या खोल गर्तेतून वर येऊं किंवा अधःपातापासून मुक्त होऊं असें मानणें शुद्ध वेडेपणा आहे हें आमच्या समाजाधुरींणीं मनांत बाणवून त्याप्रमाणें योग्य दिशेनें प्रयत्न केले पाहिजेत हेंहि उघड आहे.

आमच्या ख्रिश्चन बंधुसमाजाची सध्या चैन असल्यामुळें त्यांच्या विषयीं प्रस्तुत कांहीं ह्मणावयाचें नाहीं; कारण 'आपल्या डोळ्यांतील मुसळ' दूर केल्याशिवाय 'अधिकार तैसा उपदेश' करण्याला आह्मीं पात्र होणार नाहीं, ह्मणून पहिल्यांदां आह्मी, आमच्या समाजधुरिणांनीं, आमच्या समाजाच्या अंतःकरणावर संघशक्तीचें व परस्परा नुकंपेचें महत्व पक्कें प्रस्थापित करून त्यास इष्ट वळण लावण्याचे, नैतिक व सांपत्तिक स्थिति सुधारून स्वराज्यासाठीं खरी पात्रता अंगीं आणण्याचें व नंतर राजकीय हक्कांसाठीं सनदशीर रीतीनें योग्य किंवा लायक होण्याचे कसून प्रयत्न केले पाहिजेत हें निर्विवाद आहे.

प्रत्येक प्राणीमात्र स्वार्थी आहे. एखादा अति कृपणध्या किंवा एखादा जीवन्मुक्त घ्या. एक द्रव्याचा लोभी तर दुसरा परमार्थाचा–मोक्षाचा लोभी. दोघेहि स्वार्थी; पण पहिल्यावर लोभी आपलपोट्या अशा विशेषणाचा भडिमार होतो तर दुसऱ्याची निस्वार्थी, निस्पृह, परार्थी देह कष्टविणारा अशी कीर्ति होते. याचें कारण काय ? तर पहिल्या प्रकारच्या स्वार्थ्याची दृष्टि फक्त आपल्यापुर्ती, आपल्या कुटुंबापुर्ती किंवा आपल्या नातलगांपुर्ती असते पण दुसऱ्या प्रकारचा स्वार्थी आपला समाज किंवा अखिल जग आपलेंच कुटुंब समजतो. एकाचा स्वार्थ संकुचित, वैयक्तिक तर दुसऱ्याचा विस्तृत व विधायक एवढाच त्यांत फरक आहे. आमच्या समाजांत या वैयक्तिक स्वार्थाची भयंकर ज्वाळा पसरली आहे व आपल्या कर्तव्याचा हा एवढाच गोल आहे असें समजतात; पण या गोलाच्या कांहीं अंतरावर जरा विस्तृत असा समाजगोल आहे व त्यांकडे आपलें लक्ष्य वेधलें पाहिजे व या बहिर्गोलाची समाजाची जी दशा होणार तीच अंतर्गोलाची–व्यक्तीची होईल हें ते उमजत नाहींत. अशा स्थितींत 'वसुधैव कुटुंबकम्' मानण्याचें दूरच राहिलें. या अनाद्यंत विधायक व विस्तृत गोलाचा टापू आकळतां न आल्यानें किंवा संत तुकाराम नाटकांतील संन्याशी, रामेश्वरपंत व मंबाजीबुआ यांच्या प्रमाणें 'अहोरूप महोध्वनि' अशी आत्मप्रशंसा करण्यांत गढून गेल्यामुळें समाजाच्या दैनावस्थेकडे लक्ष्य देण्यास वाव मिळूं नये यांत कांहीं आश्चर्य नाहीं. अशा वृत्तीवर 'मुले कुठारः' घालणें समाजपुढाऱ्यांचें पवित्र कर्तव्य आहे.

प्रत्येक हिंदुव्यक्तीला हा समाज आपला आहे अशी भावना झाली. प्रत्येक व्यक्तीच्या स्वार्थी दृष्टीची मजल येथवर पोंचली कीं आमच्या समाजाचें अधःपतन होईल अशी भीति बाळगण्याचें कारण नाहीं. आमच्यांत ऐक्य वाढेल व सध्या, काडीच्या गरजेसाठीं सुद्धां परक्यांकडे 'भिक्षांदेही' करावी लागते, ती लागणार नाहीं. परकी नोकरशाही जी आमच्यावर अरेरावी करीत आहे तिला आळा पडेल. अगदीं जरुरीपुरत्या अन्नवस्त्राची मागणी परक्यांकडे करावी लागत आहे याची शरम वाटून तें आह्मीं उत्पन्न करण्यास शकूं अशी धमक अंगीं येईल व अशा प्रकारें शेतकी सुधारली, कला व निरनिराळ्या धंद्याचे प्रचंड कारखाने उभारण्यांत आले ह्मणजे प्रस्तुतच्या निकृष्टावस्थेच्या गर्तेतून वर येण्यास मुळींच उशीर लागणार नाहीं. समाजाची सांपत्तिक स्थिति उत्तम असून, जो स्वतःच्या कर्तबगारीवर विश्रामूं शकतो तोच समाज किंवा देश स्वराज्याला पात्र होतो.

अशी वस्तुस्थिति प्राप्त होण्यास न झटतां केवळ स्वार्थाच्या वाफफळ बडबडींत काळ कंठून राजकीय सत्तेसाठींच ह्पापणें ह्मणजे 'कळस' उभारून नंतर इमारतीचा पाया तयार कर, ह्यासारख्या हास्यास्पद, निरर्थक व अशक्य गोष्टीत मूर्त स्वरूप देण्याचा अव्यापारेषु व्यापार करणें होय,हें कोणीहि कबूल करील.

—गेल्या शनिवारीं रात्रौ भारत ऑफिसांत 'हिंदु, इस्लामी व ख्रिस्ती धर्म आणी महात्मा गांधीची असहकारिता, या विषयावर आमच्या संपादकांचें जाहीर प्रवचन झालें. पूर्वी प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें आमच्या ऑफिसांतील मुद्दाम राखून ठेवलेल्या दिवाणखान्यांत नित्य रात्रौ धर्म व राजकारण यांवर प्रवचनें होत असतात. श्रोत्यांचा जमाव वाढत्याप्रमाणावर आहे, हें कळविण्यास समाधान वाटतें.

स्फुट विचार

भंडाऱ्यांचा संप:— या संपामुळें सरकारला नुसत्या जानेवारी महिन्यांत ८० हजार रुपयांचें नुकसान झालें ! चालू असलेल्या दुष्काळाच्या काळांत हा तेरावा महिना त्याला अत्यंत जाचक होईल, हें उघड आहे. अजून संपाचा शेवट झाला नसून, त्याच्या कायमच्या निकालाला किती अवधि लागेल, हें सांगवत नाहीं. पण या आजारावर औषध नाहींच, असा मात्र कोणी आपला चुकीचा समज करून घेऊं नये. प्रत्येक बड्या अम्मलदारानें–संप चालू असेपर्यंत, आपल्या मासिक वेतनांतून ५० । १०० रुपयांची झीज सोसण्याची देशाभिमानी कळकळ व्यक्त केल्यास, संपानें उत्पन्न झालेल्या बिकट स्थितींतूनहि क्षम्यता प्राप्त होऊन, सरकारला शांत रीतीनें श्वासोच्छ्वास करण्यास वाव मिळणार आहे. देशासाठीं स्वार्थत्याग करण्याची मोठ्या नोकरशाहीची पूर्ण तयारी असल्यासच, भंडाऱ्यांनीं जन्म दिलेला वरील 'तेरावा' महिना त्रासदायक होणार नाही. उलटपक्षीं नोकरशाहीचा स्वदेशाभिमान पोटांतच 'गडप, होउन, त्याच्या पलीकडे न गेल्यास मात्र कठीण प्रसंग ओढवणार खरा !

येत्या निवडणुका:— येत्या निवडणुकींत नवीन व जुन्या काविजादींतील हिंदुमतदारांचें पूर्ण ऐक्य दृष्टीस पडून येईल, अशी आह्मांस आशा होती; परंतु ती निष्फळ ठरली! इतकेंच नव्हे, तर खुद्द नवीन काविजादींतील लोकांत जी मागें एकी अनुभवण्यास मिळत होती, ती सुद्धां येत्या निवडणुकींत पहावयास मिळणार नाहीं. असेंच इलेक्शनच्या एकंदर धोरणावरून मोठ्या दुःखानें ह्मणावें लागतें! निवडणुकींत पक्ष असूं नयेत, मत वैचित्र्य असूं नये असें आमचें ह्मणणें नाहीं; पक्ष पाहिजेत; मत वैचित्र्य पाहिजे, सर्व कांहीं पाहिजे. पण या सर्व गोष्टी परिस्थितीवर अवलंबून असतात. सांप्रतची हिंदु लोकांची राजकीय स्थिति परस्परांत झगडून, रणें माजविण्यासारखी नाहीं, हें कोणीहि समंजस कबूल केल्याशिवाय रहाणार नाहीं. ह्मणूनच आह्मांला येत्या निवडणुकींतील 'चुरस' अनिष्ट वाटते-

डॉ. व्यंकटेश देसाई:— नवीन काविजादीतर्फे लेजिस्लातीव कोन्सिलांत निवडून येण्यासाठीं हे उत्साही देशभक्त बहुमतानें उभे राहिले आहेत. त्यांनी आजपर्यंत देशहितासाठीं थोडाबहुत स्वार्थत्याग केला असून हिंदुलोकांचे हितसंबंध योग्य रीतीनें पाळले जाण्यास जी कोणताहि मेंबराच्या अंगांत पात्रता असावयास पाहिजे ती डॉ. व्यंकटेशरावजींच्या अंगांत पूर्णपणें वसत आहे, असें आह्मीं खात्रीनें सांगतों. त्यांचा देशाभिमान नकली व पोलका, नसून खरा आहे, इतकें कळविलें ह्मणजे नवीन काविजादींतील मतदार नागरिक ते निवडून येण्यापीत्यर्थ कायावाचामनें झटतील,अशी आह्मांस आशा आहे.

वर्तमानसार

—भारतावरील खटल्याच्या सुनावणीस येत्या महिन्याच्या १७ व्या तारखेस पुन्हा सुरुवात होईल.

—पूर्वी जाहीर झाल्या प्रमाणें सांगे येथील 'श्रीविठ्ठल सेवक मंडळा'' मार्फत ता. १-१ रोजीं "श्री पाईक देव प्रासादिक लो. टिळक वाचनालय" उघडण्याचा समारंभ मोठ्या थाटानें पार पडला. सकाळीं श्रीसत्यनारायण व्रत करण्यांत आलें. संध्याकाळीं मुलांची

ANNO V. — NUMERO 44 — 1921 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 27 DE JANEIRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें—गुरुवार, तारीख २७ माहे जानेवारी सन १९२१ अंक ४४वा.

SENÃO,... NÃO!

E' facto incontroverso que muitos dos administradores de comunidades das Velhas e Novas Conquistas exerceram em nome do Governo ou dos seus agentes forte e energica pressão nos seus subordinados, na eleição dos vogaes efectivo e suplente, por aquelas associações.

¿Terá, de facto, havido ordens *secretas de cima* para aqueles funcionarios procederem da injusta forma como procederam?

¿Ou terá havido nessa *trapalhada* toda abuso do nome do Governo contra o candidato popular?

A ser verdadeira qualquer das duas alternativas, o que se passou é simplesmente condenavel, superlativamente lamentavel, porisso que num e noutro caso fica patente a nossa manifesta incompetencia para a autonomia.

¿E', por ventura, digno de autonomia um Paiz cujo governo galopina, com todo o desaforo, embrulhado na capa de neutralidade e cujos administradores, escolhidos dentre os homens de caracter e *independencia* obedecem, ás cegas, ao principio sintetisado no rude dito vulgar Senhor mandar, eu andar?

¿Pode lá prosperar civicamente uma terra cujos homens chamados de caracter e independencia, uma vez guindados ás posições burocraticas dalguma importancia, se prestam á *toda a obra* dos seus superiores, em prejuizo da sua propria dignidade e da do Povo que os subsístenta e de quem, porisso, deviam, únicamente, satisfazer a vontades licitas e justas?

Outro caminho, senhores, que levará directamente para o abismo da completa falencia moral o que estão habituados a trilhar, por mal dos nossos pecados!

Haja independencia a valer, posto de parte o servilismo e votado ao despreso o preito á *instituição* de *salamaleques*!

Fóra com o mal entendido egoismo que afinal de contas não conhece limites nem honra e ante o qual os fins justificam os...meios!

Sò então é que o Paiz pode entrar na *vida nova* por que tanto se aspira e suspira.

Senão,.. não.!

A pouca vergonha!

Publicamos noutro lugar os suplementos que fizemos circular aqui a proposito da franca intervenção do administrador do concelho na eleição do vogal pelas comunidades.

Pela sua leitura poderão bem calcular a condenavel atitude que *em nome do Governo* assumiu o sr. Antão, desprestigiando-se e a decantada neutralidade governamental que, pelos modos passou á historia!

Vergonha das vergonhas!

Não suponham que estamos a acusar o administrador sr. Antão...no ar e que a nossa campanha contra essa autoridade è filha da politiquice mesquinha. Não. Estamos habilitados á provar, a toda a hora, o seguinte:

—Que o sr. Antão ameaçou, *melifluamente*, certos escrivães de comunidades com perseguições, no caso de não arranjarem procuradores .. administrativos.

—Que os empregados da administração e um regedor andaram a galopinar, a torto e a direito, em obediencia ás ordens do seu *dono*.

—Que as listas da candidatura ...administrativa foram fabricadas na administração, sendo escritos os nomes do candidato oficial e seu suplente pelo empregado de *maior estima* do sr Antão, Pondorinata

—Que finalmente o sr. Administrador do concelho fez tudo o que podia, para angariar o *maximum* para não dizer o *totum* da votação á *sua lista*.

Sobre todos êsses factos possuimos provas esmagadoras.

Como, porem, a lista popular triunfou por uma maioria formidavel que fez em cacos os manejos administrativos, não desejamos mais gastar *cêra* *com ruins defuntos*, lamentando sinceramente, apenas, a *pouca vergonha* que empanou o brilho da chamada *neutralidade oficial*.

Não se ponha fecho a estas rapidas linhas sem se consignar aqui o agradecimento cordial do *Bharat* aos dignos procuradores das comunidades que, firmes e resolutos, votaram no candidato popular,, pregando uma lição mestra á *sabujice* administrativa è salvando o patriotismo do concelho que se rejubila-com orgulho o dizemos-da honrosa victoria que cá alcançou o candidato popular pela sua grande simpatia e enorme influencia.

3 Suplementos

AS URNAS!

Cidadãos

O Paiz, representado pelos seus filhos mais em evidencia na politica manifestou, sem discrepancia de opiniões o desejo de ver eleito vogal efectivo pelas comunidades de Goa o distincto causidico sr. *Doutor Francisco Xavier João Filomeno da Piedade Figueiredo*, cujas excepcionaes faculdades de trabalho, aliadas a uma inteligencia invulgar garantem cumprimento integral da patriotica missão que lhe vai ser confiada.

E' portanto, dever sagrado de todo o qualquer procurador das comunidade, sobre tudo deste concelho, dar o seu voto ao referido sr. Dr. Figueiredo.

Consta, porem, que o sr Alfredo Peregrino Antão, administrador deste concelho, divorciado, infelizmente da sua obrigação de manter-se neutro á pugna eleitoral está, por meios inconfessaveis, quer por ameaças, quere por promessas, usando da sua qualidade funcional para angariar votos a favor do candidato sr. *Xavier Martins*, que para nós é completamente disconhecido.

O *Bharat* tomará conta do caso muito embora esteja convencido de que a victoria do sr. Figueiredo será um facto se é que existe patriotismo nesta terra.

A' urna, pois, srs. procuradores das comunidades pelo sr. *Dr. Figueiredo* e seu suplente sr. *Sergio Rego* que tambem nos consta ser um verdadeiro patriota.

Quepem, 21 de janeiro de 1921.

1 *G. P. Hegdo Dessai*
Director do *Bharat*

CAUTELA E CORAGEM!

Srs. Procuradores das comunidades

O *Bharat* sabe que sois patriotas e porisso nutre a certesa absoluta de que, em peso, ireis, amanhã, votar no candidato popular sr. Dr. João de Figueiredo.

Tende, porem, cautela que o sr. Alfredo Antão, administrador do concelho, não satisfeito com os vergonhosos manejos eleiçoeiros que muito o disacreditam e a que nos referimos no *Suplemento* d'hontem está, não obstante, procurando tambem desprestigiar o Governo, significando aos seus subordinados, por artes de berliques e berloques, que existe candidatura oficial, o que é falso.

Curvamo-nos a cabeça ante essa feia atitude do sr. Antão que tenta, desgraçadamente, manchar com o seu jesuitico trabalho de *sapa* a pura neutralidade governamental.

Vòs, porem, srs. procuradores das comunidades, sois, completamente, donos de vossos actos e não criaturas do sr. administrador, nem dos seus subordinados.

Firmes e despreocupados, ide, pois votar, amanhã, no tribuno popular sr dr. João de Figueiredo.

A' urna!

Quepem 22 de Janeiro de 1920

G. P. Hegdõ Dessai
2 Director do *Bharat*

GRANDE TRIUNFO!

Uma verdeira victoria!

Srs. Procuradores das Comunidades,

A vós que cumpristes o sacrossanto dever patriotico de votar no sr. Dr. Figueiredo e seu suplente, impassiveis ás maquinações de certos *judas* que fizeram o uso do nome do Governo para servir os seus apaniguados, consigna o *Bharat* os seus rendidos agradecimentos.

O *Sr.* Dr. Figueiredo e seu suplente obtiveram, como o *sabeis*, 18 votos, tendo alcançado á lista adversa *apenas* 6 e isto mesmo dos *subordinados* do Administrador do Concelho.

Vòs, srs. Procuradores deste con-

भारत

गुरुवार पौष छ।। ४ थी १८४२

प्रयत्नशक्ति वाढवा !

आशा व निराशा या दोन गोष्टींचा मनुष्यावर मोठा विलक्षण परिणाम होतो सामान्य लोकांना जोपर्यंत एखाद्या गोष्टींत कांहीं आशा असते तोंपर्यंत ते तींत अगदीं मन घालून मोठ्या नेटानें काम करितात; परंतु, तेंच थोडीशी निराशेची छाया दिसतांच, अगदीं गर्भगळीत होऊन हातचें काम टाकून देतात व कोणत्याहि प्रकारें अधिक प्रयत्न न करितां नशिबाला दोष देत स्वस्थ बसतात.

परंतु आशेनें फुगून जाणें अथवा निराशेमुळें आपलें धैर्य खचूं देणें हें शहाण्या मनुष्याचें काम नव्हे, उलट प्रयत्नांवर भरंवसा ठेवून कितीहि वेळां अपयश आलें तरी यशःप्राप्ति होईपर्यंत पुनः पुनः प्रयत्न करून पहाणें यांतच खरें दूरदर्शित्व आहे. आणि हे गुण ज्यांत आहेत तोच अढळ धैर्याचा मनुष्य होय.

सामान्य व्यवहारांतहि मनुष्यास कसोटीस लावणारे अनेक प्रसंग येतात; तथापि अशा प्रसंगी सदसद्विवेकाची कास बळकट धरून काम केल्यास आपल्या मनाला एका प्रकारचें धैर्य येऊन कोणत्याहि कार्याचा प्रयत्न करण्याची हुरारी येते. आणि जो मनुष्य धैर्यानें प्रयत्न करितो त्याला केव्हां तरी यशःप्राप्ति होतेच होते. परंतु, तेंच त्यानें आळसी होऊन हातपाय गाळल्यास त्याचेकडून हुषारीचे प्रयत्न होत नाहींत आणि अर्थातच यशाचा संभवहि फारच कचित असतो.

प्रयत्नशक्तीचें उदाहरण हेंच पहाना ! स्वराज्याचा मार्ग सोपा व सरळ नसून कंटकमय व त्रासदायक, हें खरें. तथापि शिवाजी महाराजांनीं एका प्रयत्नशक्तीनेंच तोरणें गड घेऊन हिंदी स्वराज्याचें मंगल तोरण बांधिलें. तो काल बाल्यावस्थेचा होता-स्वराज्याच्या ह्या लहानशा रोपट्याला नुकतीच पालवी फुटूं लागली होती. परंतु या रोपट्याला पालवी फुटूं न देतां तें तसेंच तोडावयाचा विचार करून विजापुरकरांनीं रुस्तुमजमान, बाजीशामराव, अफझुलखान वगैरे काळरूपी कुऱ्हाडी पाठविल्या. परंतु एका प्रयत्नाच्याच जोरावर महाराजांनीं त्या भयंकर कुऱ्हाडी हतबल करून टाकल्या. अशा रीतीनें ह्या रोपट्याचें रूपांतर हळुहळू वृक्षांत होऊन त्याला फांद्या फुटूं लागल्या. सर्व महाराष्ट्र व हळुहळू इतर प्रदेशहि या वृक्षाच्या शीतल छायेचा आश्रय करूं लागले.

शिवाजीमहाराजांकडे सैन्याचा बळकट पुरवठा नसतांना सुद्धां, एका प्रयत्नशक्तीनेंच अवरंगजेबासारख्यांना भूमीला हात टेंकण्यास लाविलें.

प्रस्तुत, शिवाजी महाराजापेक्षां दसपट जहागिऱ्या असणारे संस्थानिक कां थोडे आहेत? कां त्या संस्थानिकांजवळ शिपाई नाहींत? कां घोडे नाहींत? कां त्यांना पगार देण्याला पैसा नाहीं? सर्व आहे पण ते शिवाजी महाराज कोठें आहेत? महाराजामध्यें जी प्रयत्नशक्ति होती, जें सामर्थ्य होतें, जें लोकोत्तर धैर्य होतें, ज्या सर्वांच्या मति थक्क करणाऱ्या कल्पना होत्या, जीं सर्वांचीं मनें वेधून घेऊन आपलींशी करून घेण्याची शक्ति होती ती कोणामध्यें नाहीं. महाराजांच्या वेळची परिस्थिति हल्लीं नाहीं असें कोणी ह्मणेल, पण परिस्थिति केव्हांहि आणली असतां येणार आहे, मात्र ती आणणारा कोणी पाहिजे असतो.

एकदां बादशाही सैन्य महाराजांना पकडण्याकरितां चारहि बाजूंनी सारखें हिंडत होतें. महाराजहि ह्यावेळीं एकटेच आपल्या घोड्यावर स्वार होऊन यवनांना हुकांड्या देत त्यांच्या हातून निसटून जात होते. पण ते एकटे आणि बादशाही सेना अफाट ! तेव्हा त्यांनीं निसटून तरी कोठें जावें? जिकडे जावें तिकडे बादशाही फौजेचा गराडा. नाहीं अन्न, नाहीं पाणी, नाहीं झोंप कीं नाहीं एक घटकाभर विश्रांति. रात्र दिवस त्या अफाट सेनेच्या हातावर तुरी देऊन निसटण्याचा प्रयत्न! याला ह्मणावें धैर्य, याला ह्मणावा दृढनिश्चय, याला ह्मणावें स्वदेशप्रीति, याला ह्मणावें धर्मसंरक्षण आणि यालाच ह्मणावें प्रयत्नशक्ति. कसलेहि बिकट प्रसंग येवोत, कितीहि त्रास पडो, आपल्या निश्चयापासून यत्किंचितहि ढळावयाचें नाहीं! नाहींतर आता थोड्याशा जरबीनें कोणी कांहीं विचारिलें तर त्या प्रश्नाचें उत्तर देणें बाजूला राहून साष्टांग नमस्कार घालावयाचा !

शिवाजी महाराजांप्रमाणें प्रयत्न, निश्चय, धैर्य आणि स्वाभिमान, हे गुण धरावे तेव्हांच कोणतेंहि कार्य शेवटास जात असतें.

आमच्यांत आज जर कोणती मोठी उणीव भासत असेल तर ती प्रयत्नशक्तीचीच होय, असें पुष्कळ लोक कबूल करतील. ह्या प्रयत्नशक्तीच्याच अभावीं आह्यांकडून कोणतेंहि कार्य होत नसतें. असें सोड्या कष्टानें ह्मणावें लागतें. एखाद्यानें कोणत्याहि कार्याला आरंभ केला कीं दुसरा आलाच तेथें त्याचें धैर्य खचवायला. हें काय आरंभिलें आहे हो? हें काम करण्याची आमच्यांत अद्यापि योग्यता आली नाहीं ! इ. इ. सांगून त्या कामास दुजोरा देण्याचें तर बाजूलाच राहिलें, उलट त्याचें धैर्य खचवून चालता झाला ! हा तर मुळचाच हताश होता, त्यांत याला अशी पुष्टि मिळाल्यावर मग काय विचारितां ! बसलाच तो हात पाय पांघरून.

महाराष्ट्राचे सांप्रतचे शिवाजी म. गांधी हाच उपदेश जगाला करीत आहेत; "प्रयत्न शक्ति वाढवून आत्मबल वृद्धिंगत करा, ह्मणजे तुह्मांला त्यागाचें व संयमाचें महत्व समजून येईल. व एकदां या उच्च तत्वांची खरी जाणीव झाली ह्मणजे तुह्मांला अशक्य असें या जगांत कांहींच रहाणार नाहीं." असें ते आह्मांला सांगत आहेत.

केवळ एका प्रयत्नशक्तीच्या अभावीं आह्मी अशा स्थितींत कुजत पडलों आहोंत. आतांहि आह्मीं असें हातपाय गाळीत बसणें योग्य नाहीं. प्रिय गोमांतकीय बंधूंनो, जगावर सूक्ष्म दृष्टि [illegible], ह्मणजे आमच्यांत [illegible] कोणती न्यूनता आहे हें आपल्याला सहज दिसून येईल.

आमच्यापैकीं कांहीं मंडळीनें प्रयत्नशक्तीच्याच जोरावर गोमांतकास हितकारक अशीं बरींच कृत्यें करण्याचा निश्चय केलेला दिसतो. याबद्दल त्यांचें अभिनंदन करावें तेवढें थोडेंच आहे.

स्फुट विचार

आवतोनोमीय कोठें राहिली ? :—ग्रामसंस्था (communidades) तर्फे प्रोकुरादोरांकडून झालेल्या निवडणुकींत, सरकारनें उघड उघड दाखविलेला पक्षपात किती तिरस्करणीय स्वरूपाचा होता, हें आज सगळ्यांस कळून चुकलेंच आहे. ज्या गोष्टींत केवळ लोकपक्षाचेंच वर्चस्व असावें असें कायद्यानेंच ठरविलें आहे त्या गोष्टींत आपलें वोट शिरकावण्यांत सरकारनें कायद्यासच हरताळ फांसला असें नसून जनतेचे अधिकार कस्पटासमान लेखिले ! असें करावयाचें असतें तर ग्रामसंस्थाच्या प्रोकुरादोरांस एक नामदार निवडून देण्याचा हक्क तरी कां दिला ? व असा दुटप्पीपणा करणाऱ्या सरकारचें धोरण जनतेस माहित झाल्यानंतर त्याच्या इच्छेपुढें मान वाकविण्याची लालसा जर झुगारून देण्या इतका धीटपणा आमच्यांत नाहीं तर आज आवतोनोमीचें स्तोम ते कोठें राहिलें ?

वेळेवर पारख होते:— आह्मांस स्वराज्य 'ाद्विजे व पोर्तुगीज नागरिक या नात्यानें आमच्या कर्तव्यांची बजावणी कशा-प्रकारें व्हावी याची चर्चा वर्तमान पत्रांवर, खाजगी सभांत, भाषणात मोठ्या जोरानें केलेली वाचण्यास व ऐकण्यास मिळते पण खऱ्या कर्तव्याची वेळ आली, कीं तीं कर्तव्यें बाजूस राहून सरकारापुढें हांजी करण्याचा जरा प्रसंग मिळाल्यास तो न दवडण्याकडे सुज्ञ ह्मणविणाऱ्यांची प्रवृत्ति दिसून आली ह्मणजे फक्त संभाषणें व लेख यांच्या भपक्यावर फसून न जातां वेळ पडली ह्मणजे खऱ्या कर्तव्याची कशी पारख होते याचें प्रत्यंतर वरील निवडणुकीवरून दिसून आलें.

डॉ. व्यंकटेश सू. सरदेसाई:—हे तरुण व होतकरू वकील नवीन काबिजादींतर्फे निवडले गेले ही समाधानाची गोष्ट आहे. ह्या निवडणुकींत कोणत्याच आडमार्गाचें अवलंबन केलेलें दृष्टीस तर पडलें नाहींच, पण उलट सगळ्या नवीन काबिजादींतील नागरिकांनीं एक समयावच्छेदेंकरून त्यांच्या उमेदवारीस मान्यता दाखविली हें जसें श्रीयुत देसाई यास स्फूर्तिदायक आहे तसेंच नागरिकांस व त्यांच्या पुढाऱ्यांस भूषणावह आहे. आतां श्रीयुत देसाई यांस मिळालेल्या विजयाबद्दल त्यांचें मनःपूर्वक अभिनंदन करून, त्यांस प्राप्त झालेल्या अधिकारांत लोकोपयुक्त कामें करण्यास मिळालेल्या सवडीचा उपयोग लोकांच्या मनांत त्यांविषयीं असलेला आदर वाढविण्यास कारणीभूत होवो अशी इच्छा प्रदर्शित करितों.—

ऐक्य भावना:— येथें नमुद करण्यास आनंद वाटतो कीं, नवीन काबिजादीच्या तर्फेनें उभे राहिलेले दुसरे उमेदवार श्रीयुत भास्करराव देसाई हे, आपल्या वां. जूची तयारी असताहि समाजांत दुफळी न माजविण्याच्या हेतूनें व खुशीनें उमेदवारींतून मागें सरले. अशा प्रकारें आपल्या मनाचा मोठेपणा दाखविण्यात त्यांनीं जें उदाहरण घालून दिलें त्याबद्दल ते कौतुकास पात्र आहेत ह्यांत शंका नाही. समाजांत वंजबंजपुरीचें साम्राज्य न होतां त्यांत ऐक्यभावना निरंतर जागृत राहण्यास असला स्वार्थत्याग पाहिजे, हें कोणीहि कबूल करील. ह्मणूनच आह्मी श्री. देसाई यांच्या या कृत्याबद्दल प्रेमपूर्वक अभिनंदन करितो.

भिऊं नका!:—ह. भ. प. दामोदरबुवा रिसबूड हे आपल्या भक्तिरसपरिप्लुत कीर्तनांत सद्यस्थितीस अनुलक्षून प्रचलित राजकारणावर मुद्देसूद, हृदयस्पर्शी व निर्भिड विचार प्रदर्शित करतात, हें कित्येक देशबुडव्या 'गोस्वाम्यांस' नावडून त्यांनीं सरकारास निनांवीं पत्रें लिहून त्याची तेथून उचलबांगडी होण्याप्रीत्यर्थ लज्जास्पद प्रयत्न केले, असें पणजीहून आलेल्या एका पत्रावरून समजतें! इतकेंच नव्हे, तर बुवांस कैदसुद्धां करण्यांत येऊन हद्दपारीची अरेरावी शिक्षा ठोठावण्यापर्यंत मजल येऊन पोंचली, असेंहि त्या पत्रावरून कळतें. कित्येक मंडळी देश व गोभक्त रिसबुडास सरकारीत्या या पुढें त्रास होऊं नयेत याहि हेतूनें झटत आहेत, हेंहि आह्मांला आमचा बातमीदार ज्ञात करीत आहे. या प्रकरणाचा निकाल समाधानकारक लागून आमच्या 'शहाण्या मावाप' सरकारकडून कसलाहि अत्याचार होऊं नये असें इच्छितों. पोर्तगीज सत्ताधारी लोकांनो, भिऊं नका! रिसबुडासारख्याच्या निरुपद्रवी भाषणानें तुमच्या सत्तेचें खोबरें होईल असा संशय स्वप्नांतसुद्धां आणूं नका! समता, बंधुप्रीति व स्वतंत्रता या उच्चतम तत्वांस जों पर्यंत तुह्मांकडून मान दिला जाईल तोंपर्यंत तुह्मांला कशाचीहि भीति नाहीं. उलटपक्षीं काय होईल याचें भविष्य वर्तविण्याचें कारण नाहीं...

वर्तमानसार

—चालू महिन्यांतील भंडारी लोकांच्या संपामुळें सरकारी तिजोरीस ८००० रुपयांचा तुटवडा आला.

—बडोद्याचे गायकवाड सरकार हे युरोपांत १ लक्ष किंमतीच्या जमिनी विकत घेण्याच्या विचारांत आहेत असें कळतें!

—सांगें येथील जमिनीच्या सान्याच्या सरकारी उत्पन्नांत दरवर्षी २५०० रुपयांची वाढ होईल असें तिकडील मुख्याधिकाऱ्यानें सरकारास कळविल्यावरून, मुगुळी, कोटारली भाटी, कुर्पे, विचुंद्र, कोडली, धांदोळ व सांतोण येथील लोकांच्या शेतांची व बागायतांची पुनः तपासणी करावी असा हुकूम प्रसिद्ध झाला आहे.

—श्री. सदाशिव शेणवी सुखठणकर यांची इकडील सेक्रेतारी द फाजेंदच्या जागेवर नेमणूक होऊन ते आपल्या कामावर रुजू झाल्यास आज बरेच दिवस झाले. रा. सदाशिवरावजी हे आपल्या अधिकाराच्या योग्य वर्तनामुळें व आंगच्या सौजन्यामुळें जसें ठिकठिकाणीं लोकादरास पात्र झाले आहेत, त्याच प्रमाणें इकडेहि आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावून आपल्या निष्कलंक कीर्तीत सहानुभूतीची भर घालतील अशी [illegible] आशा आहे.

—पोर्तुगालांतील दोघां वार्डांनीं तिकडील राजकीय कैद्यांस मुक्त करण्याविषयीं पार्लमेंटाकडे मागणी केली आहे !

एक जबरदस्त शंका

आपल्या मायदेशाचें कोणत्याहि [illegible] एतद्देश, हातावर शिर घेऊन सोजिरांवर निघालेल्या शूर लढवय्यांप्रमाणें, हरएक संकटांस व हाल अपेष्टांस तोंड देऊन गोव्यांतील मराठी वृत्तपत्रकार कायावाचामनेंकरून अविश्रांत परिश्रम करीत आहेत हें [illegible] कळकळीचा [illegible]

ANO V — NUMERO 45 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 3 DE FEVEREIRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.........0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमबंधा जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर विण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख ३ माहे फेब्रुवारी सन १९२१ अंक ४५वा.

NO CONCELHO DE PONDA

UM IMPONENTE PAN-SUPARI

Uma reunião importante em que se difine a acção da classe hindu no progresso do paiz

VIVA Á INDIA PORTUGUEZA !

Domingo passado, realisou-se o apuramento da eleição dos vogais efectivo e suplente pelas N. Conquistas. Ao mesmo acto em que tomaram parte portadores de actas de todas as assembléas onde houve votação, assistiram, tambem, muitos cavalheiros de distaque das Novas e Velhas Conquistas, para manifestar em pessôa a sua simpatia aos ilustres eleitos e difinir a acção da classe hindú no progresso do Páiz.

Terminados os trabalhos do apuramento e feita a proclamação dos candidates eleitos srs. dr. Venctexa Dessai e Xivagi Dulbá Naique Prataprau 1° Sar Dessay, foi a êstes dedicado um *pan-supari*, sob a presidencia do vice-presidente da Camara Municipal de Pondá, sr. Gopal Hori Vaidia, secretariado pelo nosso director.

Nessa rëunião festiva que foi aberta pelo prof. sr. Xantarama Singbal, tomaram palavra, alem do sr. presidente e secretario, os srs. Datarama Govinda Camotim, Vassudeva Loximona Rajadix, Balcrisna Vamona Sinai Sanvordencar e Datatria Venctexa Poi, os quais frisaram nos seus eloquentes discursos, entrecortados de entusiasticos *apoiados* e palmas a necessidade de difinir a acção politica da classe hindú de Goa, de cooperar os irmãos cristãos nos assuntos de interesse geral do Paiz, de activar por todos os meios ao alcance a instrução pelas camadas sociais em que a numerosa classe hindú se acha dividida.

Numa palavra, os ilustres oradores cujas sensatas palavras lhes saiam—convencemo-nos disto—do recondito dalma, fizeram, em traços gerais, resenha completa de todas as reformas urgentes que o engradecimento rapido da nossa classe exige para que, irmanada com os não hindús, possa condignamente trabalhar em prol do bem estar da Patria comum.

Emetida a opinião presidencial sobre os fluentes discursos, o sr. Poi, distincto professor do Colegio Almeida ofereceu, em nome dos reunidos e a pedido do sr. presidente, colares de flôres naturais e *pan-supari* aos eleitos populares, patenteando-lhes as graves responsabilidades das elevadas funcções que iam assumir. O sr. dr. Venctexa Dessai, vogal efectivo pelas N. C. agradeceu, muito comovido, em seu nome e no do sr. Xivagi, seu suplente, a enternecedora demonstração, prometendo empregar em prol do Paiz o *maximum* de seus esforços.

Depois disto, o sr. presidente imterrompeu a sessão por 10 minutos, terminados os quais o nosso director, com a devida permissão do sr. Vaidia fez uma pequena confererencia em que sintetisou o *desideratum* da classe hindú, representada pela assemblêa, constituida da maioria dos hindús importantes das N. e V. Conquistas.

Concluida a conferencia, foi deliberado unanimemente o seguinte:—

1° Fundar um centro hindú com a denominação de *Pragatica Sanga* com séde em Pondá (cassabé), *Sanga* que terá as suas ramificações em todos os concelhos de Gôa.

Para os trabalhos preparatorios e organisação dos estatutos do *Sanga*, foi escolhida uma comissão composta de sete cavalheiros presentes.

2° Levar o maior numero possivel de aderentes para o proximo Congresso Provincial da India Portuguesa, mostrando, praticamente, que a classe hindú não só nunca pensou promover movimentos separatistas, mas tambem, pelo contrario, êla procura sempre secundar indistinctamente quaisquer iniciativas patrioticas, vennam donde vierem.

Tomadas estas deliberações foi, para a concretisação da primeira, aberta uma subscrição entre os assistentes que, com a espontaneidade nunca dantes vista, concorreram para êla, num gesto que, grandemente, os dignifica e nobilita, tendo-se apurado na propria reunião uma importancia consideravel.

Finalmente, consignado um voto de agradecimento ao sr. presidente dassembléa e ilustres assistentes, findou o *pan-supari* que pelo seu brilhante e comovedor exito ficará sempre registado com letras de oiro nos anais da historia politica da classe hiudú.

Agora é que o *Bharat* pode declarar com cabeça erguida que a classe hindú há de progredir, vencendo com denodo as bareiras que lhe oferecerem resistencia ao levantamento.

O *Pragatica-Sanga*-diga se em pouco-propõe-se preencher todas as necessidades materiais, morais e economicas da classe Hindú.

Ecos e Critica

O sr. Antão

Mau grado nosso, ficamos constrangidos a tratar de proesas *post-eleitorais* do sr. Administrador do concelho. Mas é facto que "quem faz o que quere experimenta o que não quere" Tal e qual.

O sr. Antão com o fim de salvar a sua responsabilidade... eleitoral está, segundo nos dizem, estorquindo declarações a alguns escriváis de comunidades, *seus dependentes e subordinados* para *legalmente dos-*

भारत

गुरुवार पौष व॥ ११ शके १८४२

फोंडें येथील अपूर्व समारंभ

चिरस्मरणीय पानसुपारी

प्रागतिक संघाची स्थापना

रुपयांचा वर्षाव !

ता. ३०-१-९२१ हा दिवस आमच्या राष्ट्रीय चळवळीच्या इतिहासांत सुवर्णाक्षरानीं लिहिला जाईल, यांत बिलकूल संशय नाहीं; कांकीं याच शुभ दिवशीं कसबा फोंडें येथें पानसुपारीच्या निमित्त भरलेल्या चिरस्मणीय सभेंत खऱ्या देशहित स्फूतीचा उदय झालेला सर्वांस दिसून आला! याच मंगल दिवशीं नव्या व जुन्या कांविजादींतील उत्साही देशभक्तानीं आपल्या प्रियतम मायभूमीसाठीं पाहिजे तसला व पाहिजे तेव्हां स्वार्थत्याग करण्यास तयार असल्याचें आपल्या आवेशयुक्त सुंदर भाषणांनीं व निःस्वार्थ देणग्यानीं जाहीर केलें! याच आनंदमय दिवशीं गोव्यांतील हिंदु नागरिकानीं विशेष गाजावाजाच्या भरीस न पडता अंतःप्रेरणेनें प्रागतिक संघ नावांची हिंदूंच्या सर्व आकांक्षा राजरोस तडीस नेणारी तेजस्वी संस्था स्थापून आपल्या सर्व चळवळींस संघटीत स्वरूपाचें चलन दिलें!

थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे हिंदु देशभक्तानीं उपरोक्त, शुभ, मंगल व आनंदमय दिवशीं एकंदर लोकहिताच्या चळवळींत दिसून येणाऱ्या 'कोणाचा पायपोस कोणांत नाहीं' अशा शोचनीय प्रकारास कायमचा आळा घालून अंतःकरणाच्या तळमळीनें देशहितवर्धक कृतींचें धोरण निश्चित केलें. प्रेम, श्रद्धा व भक्ति या उच्चतम भावनाचा पूर्ण मिलाफ झालेला वरील सभेंत पहावयास मिळून, अत्यंत धन्यता वाटली, हें लिहितानां आह्मांस आनंदाचें भरतें येतें. या अपूर्व समारंभाची

उत्साहजनक हकीगत

संक्षेपतः खालील प्रमाणें आहे.

❀ ❀ ❀

नवीन कांविजादीतर्फे बहुमतानें निवडून आलेले मेंबर दो. व्यंकटेश राव देसाई व त्यांचे मदतनीस श्री. शिवाजी दु. प्रतापराव मुख्य सरदेसाई यांस हिंदुसमाजाकडून 'विद्याप्रसार' कार्यालयांत मागें उल्लेखिलेली पान सुपारी देण्यांत आली. या आनंददायक समारंभाचें अध्यक्षस्थान श्री. गोपाळ हरी वैद्य यांनीं सुशोभित करण्याविषयीं प्रो. शांताराम शिंगवाळ यांच्या सूचनेला बाळ यांच्या गजरांत अनुमोदन मिळाल्यावर अध्यक्ष स्थानापन्न झाले. त्यांनीं सभेच्या सेक्रेटरीचें काम करण्यास आमच्या संपादकांस बोलाविलें याससि सभेचें अनुमोदन मिळतांच सभेच्या कामास सुरवात झाली. प्रथमतः

प्रो. दत्ताराम गोविंद कामत

यांनीं पोर्तुगीज भाषेंत, पानसुपारीचें महत्व व या मंगल प्रसंगींच हिंदुसमाजाच्या आकांक्षांस मूर्त स्वरूप देण्याच्या संघटीत प्रयत्नाची आवश्यकता इ. मुद्यांची योग्य प्रकारें मांडणी करून आमच्यांत सामाजिक व राजकीय सुधारणांची उत्तम रीतीनें जोपासना होण्यास, हिंदूंच्या सर्व चळवळीचें धोरण आजच निश्चित व्हावें असें सांगितलें. त्या नंतर

श्री. वासुदेव लक्ष्मण राजाध्यक्ष यांचें मनोवेधक व मार्मिक भाषण झालें. त्यांत त्यानीं निवडून आलेल्या प्रतिनिधींकडून लोकहिताचीं कामें योग्य प्रकारें बजाविलीं जाण्यासाठीं समाजाच्या व वर्तमानपत्रकर्त्यांच्या कर्तव्याचें धोरण कोणतें असावें याचें दिग्दर्शन केलें. त्यांचें भाषण संपल्यावर

प्रो. बाळकृष्ण वामन सांवर्डेकर

यांनीं संघटीत प्रयत्नाच्या शक्याशक्यतेचा प्रश्न पुढें मांडून, त्यावर मुद्देसूद भाषण केलें व आमची उन्नतावस्था होण्यास अशा प्रकारचेच प्रयत्न झाले पाहिजेत असें सांगून यद्विषयींचा कार्यक्रम ठरविण्यास एक मंडळ नेमण्यांत यावें असें आपलें मत प्रदर्शित केलें. श्री. सांवर्डेकरां मागून आल्मेद कालेजचे प्रो.

श्री दत्तात्रय व्यंकटेश पई

यांचेंहि उपरोक्त विषयांवर जोरदार व स्फूर्तिदायक असें भाषण झालें. त्यांत त्यानीं समाजहिताचीं कामें शेवटास नेण्यास शब्दा पेक्षां कृतीची, मनाच्या तळमळीची किती आवश्यकता आहे याचें स्पष्ट व निर्भिड भाषेंत विवेचन करून वरील वक्त्याच्या भाषणास आपलें अनुमोदन दिलें.

नंतर पानसुपारी अर्पण करण्याचा समारंभ होऊन समारोपादाखल भाषण झाल्यावर सभेनें दहा मिनिटें विश्रांति घेतली. फिरुन सभेस प्रारंभ होतांच अध्यक्षांच्या परवानगीनें आमच्या संपादकानें "नेव [देश] असे ज्याच्या चित्तीं, त्याची

भरावी संगती

या तुकारामोक्तीवर प्रवचन केलें. प्रवचन आटोपतांच सभेंत मोठ्या उत्साहानें कसबा फोंडें येथें हिंदूंच्या सर्व सार्वजनिक हितसंबंधास जपण्यास योग्य अशा

प्रागतिक संघ

नांवाच्या संस्थेची मुहूर्त मेढ टाळ्यांच्या प्रचंड गजरांत रोवण्यांत येऊन तिची संघटना व तदंतर्गत इतर व्यवस्था ठरविण्यासाठीं सात गृहस्थांची एक कांम चलाऊ कमेटी निवडण्यांत आली. या अत्यंत महत्वाच्या कामीं लागणाऱ्या खर्चाचा प्रश्न निघतांच अध्यक्षांच्या मेजावर

रुपयांचा वर्षाव

झाला. या एकाच गोष्टीवरून हींदुसमाजांतील सांप्रतची जागृति कागदी घोडे नाचवून टांकानीं कारवाई करण्याची नसून, उलट तिचा उगम अंतःकरणाच्या तळमळी पासूनच आहे, हें कोणासहि कळून येईल.

❀ ❀ ❀

एकंदरींत फोंड्याची सभा राष्ट्र कार्याच्या दृष्टीनें किती महत्वाचीं आहे, हें आह्मीं दिलेल्या अल्प माहितीवरून सभेस हजर नसलेल्या आमच्या इतर देशभक्तांस समजून येईल.

सार्वजनिक चळवळींत आजपर्यंत ज्या गोष्टीचीं आह्मांस उणीव भासत होती, ती फोंड्यांत जमलेल्या निःस्वार्थी, निरपेक्ष व जोमदार देशसेवकांकडून भरून आल्याबद्दल आह्मी त्यांचें सकौतुक अभिनंदन करून, त्यांनी अत्यंत कळकळीनें आखलेला मार्ग पूर्ण रीतीनें यशस्वी होवो, अशीं परमेश्वरापाळीं श्रद्धापूर्वक करुणा भाकितों.

प्रागतिक संघकी जय !

स्फुट विचार

स्पष्टिकरणः— लोलयें-काणकोण येथें जुगाराचें 'थैमान नृत्य' चालू असल्याचें लिहून आल्यामुळें, जुगारासंबंधीं खरमरीत टीका करून भारताच्या पोर्तुगीज व मराठी भागांत दोन स्फुट लिहिले गेले होते, हें आमच्या वाचकांस आठवतच असेल. त्या टीकेंत केवळ आह्मीं जुगाऱ्यांचाच अंतर्भाव केला होता. जुगारापासून जुगाऱ्यांची कशी शोचनीय स्थिति होते याचें वर्णन करून, या भयंकर व्यसनाच्या मायाजाळांत या पुढें कोणीहि पडूंनये असें लोकहिताच्या दृष्टीनें आह्मीं तेथील जुगाऱ्यांस बजाविलें होतें. अर्थात् जुगाऱ्यांशिवाय इतर कोणत्याहि सद्गृहस्थांस उपरिनिर्दिष्ट स्फुटांतील टीका लागू होत नाहीं, हें उघड आहे. अशी वास्तविक स्थिति असतां आह्मांस कळतें कीं, जुगारावरील उपरोक्त टीकेनें एकंदर लोलयेंगावांतील लोकांत गैरसमज माजला असून, भारताविषयीं त्यांचीं मनें साशंक बनलीं आहेत ! वर केलेल्या स्पष्ट खुलाशाकडे नजर पुरवून, आतांतरी लोलयेंकर बंधु आपल्या मनांतील तेढ दूर सारतील, अशी आह्मांस उमेद आहे. भारताचा जन्म लोकहितासाठीं आहे. निरपराधी लोकांच्या निरपराधी कृत्यांवर कसल्याहि दुष्ट हेतूनें तोंडसुख घेण्यासाठीं नव्हे हें त्यांनीं पूर्ण लक्ष्यांत ठेवावें, अशीहि आमची त्यांस सूचना आहे.

वर्तमानसार

—लोलयें येथें श्री दामोदर देवालयांत मराठी प्राथमिक शिक्षणाची शाळा गांवच्या प्रमुख मंडळींच्या उपक्रमानें आज १-६ महिन्या पासून चालू झाली आहे. शाळेचे शिक्षक रा. शेषगिरी पद्मनाभ प्रभु देसाई हे होत—शाळेंत मोफतहि शिक्षण देण्यांत येत असतें. सध्याच्या काळांत विद्येची महति कोणासहि नव्यानें सांगण्याची गरज नाहीं, वरून लोलयेंकरानीं उपरोक्त शाळेंत आपलीं मुलें पाठवून शिक्षणासारख्या पवित्र कार्यास सहाय्य करावें अशी त्यांस आमची विनंति आहे.

—सांगे तालुक्यांतील कांहीं गावांत जमीन महसुलाची फेरतपासणी होण्याचें ठरल्यावरून तेथील लोकांत असंतोष माजला आहे! सांप्रतच्या हलाख स्थितींत चलाख नोकरशाहीचें वरील धोरण आह्मास बिलकूल पसंत नाहीं!

—गेल्या शुक्रवारीं पणजी येथील श्रीमहालक्ष्मीच्या देवालयांत आमच्या संपादकांचें नलगे मुक्तिधन संपदा। संत संग देगा सदा॥ याविषयावर धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचन झालें.

—फोंड्याच्या ३० तारखेच्या सभेंत श्री. सिताराम केरकर यांच्या सूचनेनुरूप येत्या कांग्रेस प्रोव्हींसियालच्या अधिवेशनास शक्य तितके जास्ती प्रतिनिधी मिळविण्याचें ठरून शेतकींस उत्तेजक अशी गोहत्याप्रतिबंधक चळवळ सदरहु संस्थेद्वारा करण्याचेंहि ठरलें. मोठ्या समाधानाचीं गोष्ट !

नेणेंचि कांहीं ॥ आपपर जया नाहीं ॥ चैतन्य जैसें ॥" ही ज्ञानेश्वरींतील उक्ति तंतोतंत त्यांना लागू पडते, कारण नामधारी मौलानांची सांखळींत डाळ शिजली नाहीं, पण पूर्णाश्रमी यतिमहाराजांच्या वगवशिल्यानें मौलानांला 'म्हातारीचे पापड' वाळविण्यास पिंपळाच्या पारावर क्षणभर थारा मिळाला, शिवाय यतिमहाराज स्नान उरकून आल्यावर आपपरभेद न बाळगितां त्यांनीं मौलानास मनोभावें हात जोडून नमस्कार केला, ह्या वरून ते समदृष्टीनें भूतमात्राचेठायीं पाहणारे आहेत असेंच सामान्यतः ह्मटलें पाहिजे, परंतु विचारशक्तीला फाजील ताण दिल्याच्या योगें, हरिभक्तिपरायण दामोदरबुवा रिसबुडांची पणजींत संभावना होऊन 'बोलशेविस्त रिसबुड' ह्या विशेषणास ते पात्र झाले तशा प्रकारची पुनरावृत्ति एखादे प्रसंगीं घडण्याची पाळी न येवो ह्मणजे झालें. रावबहादुर चिंतामणराव वैद्य ह्यांच्या पोक्त व्याख्यानाच्या नुसत्या गोडवाऱ्यानें आमच्या मनांत रावबहादुरांसंबंधानें आदर बुद्धि उत्पन्न झाली तशी सहानुभूति यतिमहाराजांच्या प्रत्यक्ष दर्शनानें एकंदर ब्रह्मवृंदांत इकडे प्राप्त झाली असें मात्र नव्हे.

श्रीतुकाराम साधु, श्रीसमर्थ रामदास स्वामी श्रीरामकृष्ण परमहंस, श्रीसिद्धारूढ स्वामी इत्यादिक महानुभावांचा अखंड यशोदुंदुभि जो दशदिशांला गाजत आहे त्याचें कारण सोंगाप्रमाणें बतावणी करण्यांत दिसून आलेली त्यांचीं तत्परता होय; तेव्हां, सर्वसंमत असा व्यवहार्य कार्यक्रम श्रीपूर्णाश्रमी ह्यांनीं आंखला ह्मणजे त्यांचें नांव कलिकल्मष हरण करणारें खचित होईल. 'झांकलेली मूठ सवालाखाची.

सारस्वत

ANNO V. — NUMERO 46 — 1921 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 10 DE FEVEREIRO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत

BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें–गुरुवार, तारीख १० माहे फेब्रुवारी सन १९२१ अंक ४६वा.

O NOSSO MOVIMENTO

Nunc est bibendum

Ao registar a grata noticia da importante reunião de Pondá, o *Bharat* manifestou o seu imenso jubilo pela forma agradavel como a classe hindú difinira a sua acção no progresso do paiz, frisando com o entusiasmo de que era capaz, que a alegre data em que, á bôa hora, se promoveu a mencionada reunião, ficaria marcada com letras de oiro nos anais da historia dos movimentos progressivos da classe hindú.

Teremos exagerado a importancia do que se passou na cassabè de Pondá, no dia 30 do mez p. f ?

Não, certamente.

Temos assistido a muitas reuniões; mas em nenhuma delas ouvimos falar a *alma colectiva* com o calor patriotico que se desenvolveu na de Pondá, em nenhuma delas vimos o *corção colectivo* a trasbordar um desinteresse tão puro como o que notamos com indiscritivel prazer no *pan-supari* que a classe hindú dedicou aos seus representantes pelas Novas Conquistas, em nenhuma delas em fim, tivemos a intima satisfação de admirar a conjugação indissoluvel da *palavra* com a *alma*, tão bem como na assemblêa de Antruz.

Dai o nosso jubilo, o nosso contentamento.

Oportunamente, delinearemos pormenorisadamente o programa do *Pragatica-Sanga*. No entanto, porem, podemos afirmar que tal centro, nascido da reunião dos representantes de todos os concelhos habitados pelos hindús, imprimiu uniformidade á diversidade d'acção que, á mingua de quem a aproveitasse devidamente, resultava inútil, como agua na arêa.

Com a fundação do *Pragatica-Sanga*, evitou-se, pois, desperdicio de energias que, sem norte, movimentavam-se, isoladamente, sem necessaria unidade, requesito que torna importante e prestigiosa qualquer acção publica.

Não só isto. O *Pragatica Sanga* facilitou, inda mais, convivio com os nossos irmãos cristãos, filhos da mesma mãe Patria, adoptando medidas tendentes á rapida consecução desse fim.

A prova disto está no facto de se ter deliberado, de comum acôrdo, levar o maior numero possivel de aderentes ao Congresso Provincial para que a classe hindú, posta de contacto intimo com a cristã, possam ambas, confraternisadas e unidas num só *todo*, trabalhar, harmonicamente, pelo levantamento do nosso Paiz.

Dora em diante, todos os movimentos, seja qual fôr a sua determinante, obedecerão ás inspirações do *Pragatica-Sanga* cujo directorio, constituido de cidadãos eleitos, regulará a marcha dos mesmos movimentos.

Há ainda mais. O *Sanga* não há de limitar-se, apenas, a *fazer eleições*, feição principal dos partidos politicos *di cá*, geralmente falando.

Pelo contrario. Há de procurar, sem espalhafatos... mirabolantes, criar nas massas populares a chamada *consciencia civica*, por meio de propaganda oral, levada a efeito pelos voluntarios ás ordens do seu directorio.

Estes voluntarios, quais missionarios americanos, orientarão o Povo, numa linguagem que lhe fôr accessivel á inteligencia sobre o que vem a ser o regime democratico que nos governa, as suas leis, postas em vigor no Estado da India Portuguesa, numa palavra, sobre tudo o que preciso fôr, para que os *pequenos*, os *operarios*, os considerados *inuteis* e, como tais, despresiveis, compenetrados dos seus deveres para com a ditosa Patria tão amada, se habilitem a cumpri-las condignamente.

E' o principal objectivo do *Pragatica-Sanga*, objectivo que é, segundo o nosso modo de vêr, completamente adequado ás circunstancias do meio e tempo em que vive a nossa sociedade.

E', porisso mesmo, sem limites o nosso infinito prazer pela reunião da cassabê de Pondá, que *demonstrou que tinha soado já a hora de trabalhar a valer, trabalhar com desinteresse e abnegação*.

Viva o Pragatica-Sanga!

Dardos & Cardos

Está salva a Patria !

Todos sabem que o Estado da India é um Paiz essencialmente agricola. Sabem e sabiam esta velha verdade, desde o primeiro triunfo do *Terribil*.

Todos os nossos estadistas, porem, limitaram-se a devorar, á porfia, a *essencia agricola* do nosso Paiz com discursos bombaticos, relatorios fulminantes, palavreado sonante e outras coisas que indicam *muita parla e pouca uva*. Até o Congresso Provincial, nata da intelectualidade nativa não foi, até aqui, capaz de levantar agricolamente a nossa *essencialmente* agricola terra, preenchendo o *deficit cerealifero*, sonho dourado de todos os patriotas passados, presentes e futuros.

E' que esta sublime honra, a honra da salvação da Patria estava reservada, segundo a profecia... agricola do sr. *Panurgio* do *Diario da Noite*, a um Messias que sem nenhum encargo ao exausto tesouro nem á magra algibeira do contribuinte prometesse assumir o cargo de mandar para o diabo que o carregue o tal satanico *dificit* e mais *son père*.

Está salva, portanto, a Patria !

¿ Mas quem è aquele Messias, tão aspirado e suspirado?

E', sem mais nem menos, o sr. dr. A. Peregrino Antão, *capaz* ex-administrador da Sociedade Patriotica de Uguem, *incapaz* ex-delegado de saude de Margão e *rapaz fiscal* de Quepem.

Entende o sr. *Panurgio* que o sr. dr. Antão, por causa do seu *peregrino* condão deve ser mandado para Canacona e daqui para Sanguem, operada a sua *maravilha agricola* do *superavit* cerealifero em Quepem.

Nós desejamos ainda mais: que o *Grande Messias* seja, depois de tudo aquilo, deslocado para Satari e daqui para a Praganã Navar Aveli para o complemento da obra cerealifera !

E viva o sr. *Messias*.. Antão!

Regime de papelada

Há, por ai, muita gente que se insurge contra o *regime de papelada*.

Quanto a nós, tal regime é sobremaneira simpatico, em razão do comodo comodismo que o caracterisa, comodismo que gera *paciencia...socratica*.

Regime de papelada cria-nos o prestigio filosofico de Socrates que não foi *qualquer coisa*.

Recentemente, o mesmo afamado sistema *papirico* provou que tinha tambem a vantagem de mandar desta para milhor cidadãos, residentes nas terras como Pirla ou Morpila, do Bali, do concelho de Quepem onde muitos—50 cavalheiros—abalaram para o reino do Plutão ou Jupiter, cançados de esperar providencias antivariolicas que morreram afogadas no mar encapelado do referido *regime* que, desta feita, livrou o pobre mundo do Cristo de outros tantos importunos que lhe disputavam o pão quotidiano.

Ainda, portanto, falando do sobredito regime sob o ponto da vista do principio *daquele* ministro francez que desejou reduzida a população, è um bem de universal importancia.

Tenha, póis, longa dura o *regime de papelada* !

Os adidos...

Lá porque foram preteridos os adidos nas nomeações de 3os aspirantes da Fazenda, houve por ai barulho infernal.

Não tem razão os berradores, pois os *adidos* ficaram *adiados* por não terem nenhuns prestimos quanto mais para exercicio das elevadas e intrincadas funcções de *terceiros aspirantes* que no negocio fazendario representam um *terceiro estado* no *Estado* da India

भारत

गुरुवार माघ शु॥ २ या १८४२

काय पाहिजे ?

कोणत्याहि राष्ट्राची संपन्नता व सुस्थिति त्याच्या आर्थिक प्रगतीवर सर्वथा अवलंबून असते. ती वाढविण्यासाठीं उद्योगधंदा व कलाकौशल्य यांचा अभ्युदय होणें हें तर फार आवश्यक आहे. पण त्या बरोबरच शक्य त्या खर्चाऊ बाबतींस आळा घालणें हेंहि कार्य इष्ट हेतु तडीस नेण्याच्या कामी अत्यंत उपयुक्त होईल. असें प्रत्येक राष्ट्रहितचिंतक मनुष्यानें सदैव लक्ष्यांत बाळगलें पाहिजें. ह्मणजे वायफळ शब्दांपेक्षां व्यावहारिक आचरणापासून किती फायदे होतात ह्याचें स्पष्ट चित्र डोळ्यांपुढें दिसण्यास उशीर लागणार नाहीं. तूर्त हे विचार सुचविण्यास पोर्तुगीज सरकारची कफल्लक तिजोरी कारणीभूत झाली असून ती सुधारण्यास वरील उपायांचें अवलंबन केलें पाहिजे हें सांगणें सहज ओघास आलें आहे. आमच्या सरकारच्या किंवा नागरिकांच्या मनोराज्यांत केवढेहि मोठाले संपत्युत्पादक कारखाने उभारण्याचें घाटत असलें तरी व असें केलें पाहिजे तसें झालें पाहिजे अशा प्रकारच्या कितीहि कल्पना त्यांनीं केल्या तरी, तूर्त राष्ट्राची संपत्ति वाढविण्याचे शीघ्र आणि साधे उपाय ह्मटले ह्मणजे सरकारी तिजोरींतून निरर्थक टाळतां येण्यासारखा खर्च कमी करणें होय. कोणत्याहि आणीबाणीच्या प्रसंगी कार्याच्या खऱ्या मूळ कारणास हात पडला नाहीं तर वरकरणी कृतीनें कठीण प्रसंग टळेल अशा समजानें, त्या कृतीचा दुरुपयोग होऊनहि, अगोदरच्याहून ज्यास्त बिघडलेल्या स्थितीचा अनुभव घेणें चुकत नाहीं. ह्या आमच्या विचाराशीं सि. ब्रीत कामाश या सुप्रसिद्ध लेखकाचीं मतें किती जुळत आहेत हें पुढील उताऱ्यावरून कळून येईल. त्यावरून आमच्या नोकरशाहीपासून राष्ट्रोन्नतीला कसा हातभार लागण्या सारखा आहे तें दिसून येईल. ते ह्मणतातः—

"मोठ्या स्वार्थत्यागाच्या वेळीं अशी कोणतीहि रकम नाहीं कीं जी क्षुल्लक समजली जाईल.................... सरकारी आफिसें, स्त्री-पुरुष-नोकरशाहीनें गजबजून गेलीं असून त्यांतील बहुतेकांची योजना, प्रचलित कायद्याच्याच नियमाचें अतिक्रमण करून करण्यांत आली आहे. आणि अनेकांचीं खोगीर भरती तर मुलकी खात्याच्या नैतिक व अनुपेक्षणीय कलमांकडे दुर्लक्ष करून, केली गेली आहे."

"कर देणारे तर असें जाणतात कीं, सरकार केवळ जें काय आवश्यक अशाच कामांत खर्च करून सार्वजनिक, उपयुक्त कार्यांची अंमलबजावणी करण्याची हमी देत असतें ह्मणून, ते ना खुषीनें झालें तरी, फारीग करावयाचें तें केल्यावांचून राहत नाहींत. व त्यांस जितक्या ज्यास्त सवलती मिळतील तितक्या सुलभतेनें ते फारीग करितात.............."

ह्मणून कराच्याहि बाबतींत तिजोरीचा तुटवडा भरून येण्याची अपेक्षा व्यर्थ आहे असें ठरत असल्यामुळें आर्थिक अवनति सुधारण्यास वरील सुप्रसिद्ध लेखक काय ह्मणतात तें पाहूं:—

"ज्यांस सरकारी तिजोरींतून बिनहरकत मुबलक पैसा मिळतो असे अनेक देशाभिमानीं, देशाबाहेर चेक घेऊन गेल्याशिवाय एकहि दिवस सुना जात नाहीं. ते कोणत्याहि उच्च दर्जाच्या हुद्यावर जातात........ ....अशा वेळीं सरकारपासून कांहीं देखील न घेणाऱ्या कामगार लोकांनीं, सरकारनें नेमिलेल्या रिकामटेकड्या नोकरशाहीसाठीं स्वार्थत्याग करावा असें ह्मणणें तरी न्याय्य होईल काय? कदापि नाहीं.

"सरकारी नोकरशाहीची पुनर्घटना लवकर होऊन ती बीनभपकेबाज कमी केली पाहिजे. त्याचप्रमाणें, त्या नोकरशाहींत आपल्या महत्वानें लायक माणसांचा भरणा होऊन त्यांकडून होणारें काम उपयुक्त होईल अशी तरतूद केली पाहिजे."

"इंग्लंडा इतकेंच आह्मांतहि आलमिरांत आहेत. व खाडी बाहेर, निघण्या सारखीं देखील जहाजें नाहीं सुटल्यास चालेल. आह्मांस पाहिजे त्याहून आठपटीनें अधिक कोर्नेल मेदिकु आहेत" इ. इ. इ.

वास्तविक पाहतां सि. कामाश यानीं पोर्तुगालचें वर्णन यथार्थ केलें आहे.

तरी त्याच मालिकेंत पोर्तुगालच्या आवडत्या वसाहतीचें, अर्थात् पोर्तुगीज इंडियेचें नांव गोवण्यास कोणतीच हरकत नाहीं. इतका सारखेपणा दोहोंतहि आहे असें मोठ्या कष्टानें ह्मणावें लागतें. ही दुःस्थिति सुधारण्यास सि. कामाश याचे उल्लेखिलेले विचार कारणीभूत होऊन ते अमलांत आणले जातील असें इच्छितों.

स्फुट विचार

जमीनदारांची चळवळ:— सांगे तालुक्यांतील जमिनदारांची एक प्रचंड सभा चालू महिन्याच्या ७ तारखेस तेथील श्रीपांडुरंगाच्या देवळासमोरील मुद्दाम उभारलेल्या मंडपांत भरली होती. गेल्या चार वर्षामागें ठरविण्यांत आलेल्या जमिनीच्या करांची फेरतपासणी होण्यासाठीं प्रसिद्ध झालेल्या सरकारी हुकुमाचा निषेध करून गव्हर्नरांपाशीं योग्य दाद मागणें, हा सभेचा उद्देश होता. सभेस ३०० वर ठिकाणदार हजर होते. अध्यक्षस्थान सि. मिरांद बार्णी मंडीत केलें होतें. सभेच्या सेक्रेटरींच्या जागीं श्री. दो. अनंत राया शिरवैकर व सांकोर्डेकर यांची एकमतानें योजना झाली होती. कार्याविषयीं सर्वत्र उत्साह दिसत होता. या वरून दिवसें दिवस लोकांत स्वकर्तव्याची जाणीव शुक्लेंदुवत् वृद्धिंगत होत आहे, असें शुभसूचक विधान करण्यास कोणतीच हरकत नाहीं. सभेचा कार्यक्रम आटोपतांच, आमच्या संपादकांचें 'जरी व्हावा तुज देव, तरी सुलभ उपाव, करीं मस्तक ठेंगणा, लागे संतांच्या चरणा (जरी व्हावा तुज देश तरी सोपा उपदेश, करीं मस्तक ठेंगणा, लागे गांधीच्या चरणा) या विषयावर प्रवचन झालें. जमीनदारांची चळवळ पूर्णपणें यशस्वी होवो, अशी परमेश्वरापाशीं करुणा भाकितों.

—ता. १९-१-२१ रोजीं गव्हर्नर साहेबांचें मुंबई येथें मोठ्या थाटानें स्वागत करण्यांत आलें.

विचारी लोकांकरितां !

जोंवरी दुर्दशा भोगी चितोड नगरी अशी।
तों त्या सुखविलासांची नसो स्मृतीही मानसीं॥
महाराणा प्रतापसिंह

मनुष्याचा स्वभाव निसर्गतःच उत्सवप्रिय असतो, व गोमातकांत तर हा गुणधर्म सुखसंपत्तीच्या वेळींच उचंबळलेला दिसून येतो असें नाहीं, तर विपन्नावस्थेच्या प्रसंगींही त्याची जाणीव झाल्याशिवाय रहात नाहीं. दुःखानें गांजलेला व दारिद्र्यानें पीडलेला हिंदुसमाज इतर बाबतींत कितीही अंगळ मंगळ करो, पण काला, जात्रा, शिगमा या उत्सवांच्या बाबतींत कधींही निरुत्साह दाखविणार नाहीं! नाटक मंडळी आणण्याचा कितीही त्रास पडला तरी तो सोसून रात्रीचा काला करण्यास, कलावंतींना प्रसंगीं दुप्पट पैसे देऊन अगर वशिला लावून गवळणका. त्यांचा थाट उडविण्यास, देवस्थानांतील होणाऱ्या जत्रांना आपल्या चैनीखातर बीभत्स रूप देण्यास व शिमग्याच्या दिवसांत हमामा घालण्यास, जी उत्सुकता व तत्परता हिंदुसमाजांत दिसून येते, ती औरच ह्मटली पाहिजे!

पण या प्रकारांसंबंधानें क्षणभर स्थिरमन करून विचार केला तर आपणास काय दिसतें ?

हिंदुसमाजाकडून होणारे हे प्रकार आजच्या काळांत व परिस्थितींत योग्य आहेत काय? उत्सवांच्या नांवाखालीं अनेक तिरस्करणीय व हिंदुसमाजाच्या आजच्या दर्जास सर्वथा कलंक लागणारे असे प्रकार जे सदहू प्रसंगीं चालू असतात ते तसेच पुढें चालविणें योग्य आहे काय? या जत्रांना, या काल्यांना व शिमग्यांना योग्य वळण देणें इष्ट नाहीं काय? ज्या लोकांनीं ज्या परिस्थितींत हे उत्सव सुरू केले, ते लोक व ती परिस्थिति बदलून गेली. असें असतां ते उत्सव मात्र मूळच्याच स्थितींत चालू ठेवणें ह्मणजे आपणास जगाच्या रहाटीची व बदलत्या काळाची जाणीव नाहीं असेंच सिद्ध होत नाहीं काय? तेव्हां या सर्व उत्सवांना आतां निराळें वळण देण्याचा समय येऊन ठेपला आहे याचा आतां विचार झाला पाहिजे.

जत्रांच्या सत्रास आतां कुठें तोंड लागलें आहे. इतक्यांत आपले प्रयत्न झाले पाहिजेत. या दिवसांत कवळेंची जत्रा चालू आहे. याठिकाणीं गोमांतकांतील ब्राह्मण समाजाच्या एका शाखेंतील बहुतेक मंडळी जमलेली आहे. तेव्हां त्यांनीं या जत्रेंत इष्ट त्या सुधारणा करून इतरानां उदाहरण घालून देणें अगत्याचें आहे. देवस्थानास अगर आसपास होणारा जुगार प्रसंगी पडेल ते श्रम करून अगर सरकारी मदतीनें बंद झाला पाहिजे; रथ किंवा पालखी साठीं कलांवतींची मनधरणी न करितां भजनाचे प्रचार सुरू झाले पाहिजेत; या कामीं तरुणांनीं पुढें होऊन विचारी वडीलजनाचें मन वळवून लोकमत बनविलें पाहिजें; या लोकसमुदायांची संधि साधून देशांतील राजकारणाविषयींची चर्चा सुशिक्षित लोकांकडून झाली पाहिजे; हिंदु समाजांतील बराच भाग येथें येणार असल्यानें स्वसमाजाच्या उन्नतीविषयीं कोणते प्रयत्न झाले पाहिजेत याची जाणीव उत्पन्न करणारीं व्याख्यानें केलीं पाहिजेत, व अशा रीतीनें या उत्सवाचें स्वरूप बदलून त्यांनां अधिक उदात्त, उपयुक्त, गंभीर व कार्यकर असें केलें पाहिजे. जत्रा चालू असतां सगळीकडे कचरा, घाणेरडें पाणी, शौचविधि इत्यादिकांमुळें जी दुषित हवा होते व जिकडे तिकडे सगळी जागा नासून जाते, तीजविषयीं खबरदारी कार्यकारी कमेटीनें घेतली पाहिजे. हा आरोग्याचा प्रश्न त्यांनीं त्याचप्रमाणें फोंड्याचे मामलेदार व सरकारी डाक्टर यांनीं हातांत घेण्यासारखा आहे. ते त्याजबद्दल पूर्णपणें जबाबदार आहेत !

याच वेळीं देवस्थानांत करतां येणाऱ्या सुधारणांकडे महाजन मंडळीनें लक्ष पुरविणें जरूर आहे. कवळें येथें शाळेचें निमित्य करून मागें तेथील कांहीं आरंभशूर गृहस्थानीं माजी गव्हर्नरसाहेबांना मोठा थाटमाट करून आणल्याचें लोकांच्या स्मरणांत असेलच. लोकपक्षास अप्रिय अशा या अधिकाऱ्याचा जयजयकार करण्यांत चालकांचा कोणता हेतु होता, हे लोकांनीं त्या वेळीं तर्कानें जाणलें असेल, पण या निमित्तानें एक शाळा अस्तित्वांत येईल ह्मणून त्या वेळचा लोकांचा खेद कांहींसा संतोषमिश्रित होता. पण आतां पहातों तो या प्रकारामुळें शेवटीं कोणतीच गोष्ट व कोणताहि हेतु साध्य झाला नाहीं. ह्माडदोळ येथें रात्रीचें नाटक झालें, त्यांत अर्जुनाचा त्रिदंडी संन्यास सुभद्रेच्या प्राप्तर्थ तरी होता, पण कवळ्यांस झालेल्या या दिवसाच्या नाटकांत सगळ्यांचीं सोंगें फुकट गेलीं !

ही शाळा कोणत्या पोटांत उत्पन्न झाली व कोणत्या रोगानें मेली याचा विचार महाजनांतील विचारी लोकांनीं अवश्य करावा अशी माझी त्यांनां विनंति आहे. शाळा जन्मास येऊन 'भांडार भरपूर' असी कीर्ति गाजत असलेल्या श्रीशांतादुर्गेच्या स्थळीं विद्यालय स्थापलें जाऊन, तें लवकरच नामशेष व्हावें, हा देवस्थानास व महाजनमंडळीस कलंक आहे, असें मीं समजतों. या बद्दल जबाबदार व अब्रूदार लोकांनीं चौकशी करून हा कलंक धुवून काढला पाहिजे, यांत शंका नाहीं. तरच 'कवळेंकर' ह्मणवून घेतल्याचें सार्थक !

या जत्रेंत असा कांहीं तरी नवीन प्रकार होईल व एकंदर कार्यक्रमाविषयीं समजस लोकानां आवडेल असा व्यवहार घडलेला ऐकू येईल, अशी मी उमेद धरतों.

"पुरुषोत्तम"

वर्तमानसार

—नवीन लेजिस्लातीव कोन्सिलाची पहिली बैठक येत्या १२ तारखेला भरणार आहे.

—शेतकरी व जमीनदार लोकांच्या व तीनें कोंसेल्य लेजिस्लातीवांतील मेंबर निवडण्याचा दिवस ता. १३ फेब्रुवारी हा ठरविला आहे.

—ठिकठिकाणीं इन्फ्लुएन्झा ताप, देवी इ. रोग पसरले आहेत.

—यंदा आंब्यांचें उत्पन्न भरपूर येईलसें दिसतें. मोहर चांगला आला आहे.

—दीव येथील अनाथ लोकांस साह्य करण्याच्या स्तुत्य हेतूनें मडगांवांत ख्रिश्चन मंडळी कडून एक Recita करण्यांत येऊन, त्याचें सर्व उत्पन्न सदरहू फंडास देण्यांत आलें.

—जांबावली येथिल मराठा शिक्षणप्रसारक समाजास बांदिवडें येथिल श्रीमती नबू बाई विश्वनाथ काटकर या गायक भगीनीनें १५१ रुपयांची देणगी दिल्याचें कळतें.

—मुरगांवच्या शहर सुधाराई कमिटीनें ह्मापसें येथें मोटार गाड्या सुरू करण्याचा ठराव केला आहे.

ANO V.—NUMERO 47—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 17 DE FEVEREIRO

A Bibliotheca Nacional Pangim

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—**Bharat**

भारत

BHARAT

SEMANARIO

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया........ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रानें ठर विण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

...—Quepém

वर्ष ५ वें. ...फ्रुवारी सन १९२१ अंक ४७वा.

COMO

Pr...

Temos dito, vezes s... ta, que a verdad‹eira› pr... dade do nosso Paiz sò se... notar, quando houver ... propaganda intensa por to... as camadas sociais, dos salu‹ta›res principios da educação civica, que as habilitem para compreender, nitidamente e sem auxilio doutrem, o que se passa no mundo politico que as rodêa. Enquanto se não fizer isto, é inutil esperar que o nosso Povo, acordado do lamentavel marasmo em que hoje está vegetando, tome interesse a valer pelos nego‹cios› públicos em que é indispensavel a sua conscienciosa intervenção.

Da ininterruta propaganda da educação civica pelo Pôvo depende, pois, a criação da *consciencia civica* nêle, condição *sine qua non* do nosso levantamento.

Mas a imprensa? Não está ela a, todos os dias, incutir nas massas populares principios de tal sciencia, procurando com verdadeiros sacrificios, criar nelas a *consciencia civica* de que se faz tanto alarde e orienta-las sobre a seu *modus faciendi* em diferentes campos de sua actividade?

Perguntaremos, porêm, a nosso turno:

¿Quantos dos nossos *cidadãos republicanos* sabem lêr, quantos dêles recebem jornais, quantos dêles percebem do que lêm e, finalmente, quantos dêles se dispõe a, prontamente, obedecer ás justas e beneficas determinações da imprensa?

Certamente, êste quistionario não poderá ter respostas animadoras, pois o chamado propriamente *Povo* sabe pouco da *poda*, e portanto, não lê jornais, conservando-se, naturalmente, refractario á sua propaganda. Para o Povo, a imprensa não existe Para êle, o jornal é um ilustre disconhecido como a Carta Organica, mais a Republica e todo o

noss... ocas... veze... Paiz... mit... ...

... ente... que, ... ricanos ... altar do ... percorrem ... das Novas e Vel... Fitas, ensinando aos cid... nossa *publicanos*, na linguag... lhes fôr acessivel á inte... cia, os deveres e as obriga... que como tais lhes cabem.

E verão, então, como ... fria se levanta e como o ... se manifesta no campo ... co que lhe diz respeito.

Uma propaganda oral... bem organisada, pois, repre... senta um meio preponderan‹t›e de despertar o nosso Pov‹o› do modorrento estado em q‹ue› se encontra imerso.

E porque o *Pragatica* ... *Sanga* vai lançar mão desta pro paganda é que com i‹m›menso alvoroço apoiamos a sua fundação.

"Serenamente"

Com êste titulo, recebemos um belo artigo do sr. *Gurudás* que com grande prazer publicaremos na ediçã‹o› imediata.

...न व तेथील सेवा ...ण्यास तयार झाल्या ...श घडा जांबावली ...ण्याचें निश्चित केलें ...नर खरें असेल तर ... अपूर्व योगायोग, ...लेली संधि दवडूं ...नें. शिरस्थाच्या ...चास एकदम ...स नायकीणीं ...किंबहुना ...सुद्धां ...यक्रम ...गत ...

...सामर्थ्यावर अवलंबून आहे. बोलाच वि भात व बोलाचिये कढी हीं ...णानें मनांतील मांड्याप्रमाणें कितीहि रुचकर व पथ्यकर असलीं तरी ध्येय संपादनाच्या प्रत्यक्ष समाराधनेंत त्यांचा काहीं चाहि उपयोग होणें सध्याच्या कृतीच्या कालांत तरी कदापि शक्य नाहीं. वायफळ बडबडीनें जेथें तेथें गडबड माजवून स्वीकृत कार्याची नकली तडफड व्यक्त करण्याच्या ढोंगी लोकांची ड‹ाळ› शिजण्याचा काल बराच मागें राहीला आहे. सांप्रतचा काल हा प्रयत्नाचा काल आहे. सध्याचें युग हें कृतीचें युग आहे, हें ध्येय संपादन करूं इच्छिणाऱ्या प्रत्येक माणसानें ध्यानांत ठेविलें पाहिजे.

आमच्या सध्याच्या चळवळीचें ध्येय म्हणजे लोकांत स्वराज्याविषयीं स‹त्›पात्रता उत्पन्न करण्याचें आहे. स्व‹राज्या›चा कारभार उत्तम व नमुनेदार री‹तीनें चा›लविण्यास ज्या कांहीं बहुमोल गुणांची गोमांतकीय 'नेटीव' जनतेला आवश्यकता आहे, त्या गुणाची पूर्णत्वानें वृद्धि करण्याचें आहे. हें कार्य अर्थात् बरेंच बिकट असल्यानें, प्रयत्नसामर्थ्याची परमावधि झाल्याखेरीज यश प्राप्तीची आशा धरणें ...गादीं वेडेपणाचें आहे, हें कोणीहि कबूल ...

...तु 'लोकांत उपरिनिर्दिष्ट गुणाची वाढ ...' ...मानपत्रकर्ते नेहमीं झटत ...सतात. लोकांनीं काय काय केलें असतां ... ...ज्यास पात्र होतील हें ते बजावीत ... अशा वेळीं ध्येयांत काठिण्य तें ...?' असा कोणी प्रश्न करण्याचा ... आम्हीं त्याला उलट असें ... नाहीं ... पत्राच्या ... झाले ...

...धिक... अवलंब कर... नाहीं.

'धर्म... प्रवचनान... व राजकीय... आत्मविश्वा... विश्वव्यापी... बंधुप्रेम इत्यादि... मनांत बिंबवून ... काढीचे व अंतः... करण्यास लावण... असें म्हणण्यास ज...

प्रवचनांच्या ... निश्चय असून या... प्रमाणानें प्रयत्न... असें आम्हांस व... सर्व तऱ्हेच्या जन... रूप होऊन, प्र... कामास अ... ...

‹V›elhas Manhas

‹No›sso colega da "Tribu‹na›" ...niu muito cedo e acor‹dou› ... tarde.

...as de um velho ...ecido nas *glorio‹sas›* chicaneiras do fôro, ... colega, no seu ultimo ... formidavel e estu‹pen›do *acusatorio* contra ...o de Figueiredo, cujo ...e resto, nem sequer ...ver Fala do Desti... D. grande), provando ...aciedade que a sua ...de não saiu ainda do ...*teologico* dos latinos ...lo, que acreditavam ...e, muito piamente, no ...obre criatura!

...carda esquece-se, porêm, ... *vozes do burro não* ... *céu.*

...reça, porisso, que ... "*em paz e às* ... da pitoresca frase ... Garret, mas para ...*a di cà*, que lhe ... caso; mentiras, se não ... é par *feito sublime*, va... ...ar pel... lhe umas poucas ...*ogo.*

... o colega que "*no* ...*aça 1918*," na assem... Quepem fez parte da ...oral um *pronuncia‹mento›* ...nela votaram os pro... gerentes das saca... Bonita novidade nos ... haja dúvida-Mas diga... colega, aqui á puridade: ...se explica porque diabo, ...do tamanhas ilegalidades, ...em um sequer dos 6 procuradores que votaram no sr. Lino Valerio de Sousa, protestou ?!

Afirma que os mesarios da assembleia de Canacona, *excepto um*, ignoravam a lingua portuguesa e que a acta foi escrita por pessôa extranha á assembleia. Como sabe o colega isso? Não poderia, por ventura, a acta ter sido escrita pelo mesario que sabia a lingua portugueza? Figuremos, porem, outra hipotese: a de nenhum dos mesarios saber a lingua portugueza. *Quid juris?*

Entende o colega que não deveria haver eleição? Ou que, ...vendo, não se deveria la‹vrar› ...acta? ou que esta deveria ser escrita em marata? Diga, fale.........

Tratando da eleição de Pondá, dá ao Presidente da assemblêa o *dom de ubiquidade* que *si vera est fama*, só possuiu, e por unica vêz, Santo Antonio!

Sustenta que o sr. dr. Figueiredo era ineligivel por ao tempo ser *sustituto* (sic) do Juiz de direito da comarca de Quepem e cita, em abôno da sua opinião, o n.º ... do art.º 6 e o n.º 3.º do art.º 7.º do Codigo Eleitoral. Ah, colega! Nunca esperavamos de si um tamanho despauterio! Pois o colega que se mostra tão sabedor de leis, dá simelhante *raia*?

Está certo de que leu aquelas disposições e que, se as leu as percebeu? Leia mais uma vez e confesse que disse asneira e asneira grossa.

Com o maior desplante, afirma que o sr. dr. Figueiredo se serviu da galopinagem oficial em 1918—Façamos uma aposta, colega, sim? Peça um inquerito tanto sobre a eleição passada como sobre a presente, presidido por um magistrado judicial, e veremos de que lado está a verdade.

Apostamos dobrado contra singelo que o colega perde. Valeu?

ECOS & CRITICA

Eleição

Realisou-se no ultimo domingo com muito entusiasmo a eleição de um representante para Conselho Legislativo da Associação de Agricultores e Proprietarios. Foi eleito por unanimidade para efectivo o nosso querido amigo sr. dr. João de Figueiredo. Para suplente foi eleito o sr. Aquino de Noronha que obteve 15 votos, tendo obtido tambem 10 votos o sr. dr. Leandro Pereira, 3 o sr dr. Lourenço Caitano Monteiro e 1 o sr. Libario Pereira.

Nossos parabens aos ilustres eleitos, especialisando o sr. dr- Figueiredo.

Ao sr. Governador

Chamemos a atenção de sua exa Snr. Governador Geral

178

१०) सगळा खर्च बिचाऱ्या या इंदे-
च्या गरीब तिजोरीवर लादण्यांत आला
आहे. नशीब तिचें!

एस्. एन्.

मडगांवकरांनों, ही संधि दवडूं नका!

गोमांतकांतील बहुतेक देवस्थानांच्या उत्सवांतील मुख्यांगांपैकीं एक अंग ह्मणजे नायकीणीचे नाच होत. फार दिवसांच्या सहवासामुळे ही चाल बंद पाडण्यास महाजनमंडळीच्या जीवावर येत असे. पण आतां ईश्वरीनेमामुळेंच कीं काय सुधारलेल्या नायकीणीं आपण होऊनच देवालयांतील कामकाज किंवा देवस्थान व तेथील सेवा चाकरीची फारकत करण्यास तयार झाल्या आहेत व याचा पहिला धडा जांबावली निवासी यानीं घालून देण्याचें निश्चित केलें आहे, असें समजतें. हें जर खरें असेल तर मडगांवकर बहादरांनो, हा अपूर्व योगायोग, ही बिनसायासानें प्राप्त झालेली संधि दवडूं नका! तुह्मी आपल्या हिकमतीनें शिमग्याच्या उत्सवांतील नायकीणींच्या नाचास एकदम फांटा द्या! शिमग्याच्या उत्सवास नायकीणीं नसल्यास देवाची तुह्मावर इतराजी किंबहुना अवकृपा होईल या कल्पनेस थारा सुद्धां देऊं नका! पुढें आंखलेला कार्यक्रम तुह्मी यंदाचे शिमग्यात मुकर केल्यास करमणूकीपरी करमणूक होईल व देवाच्या नामस्मरणाचा सर्वांना लाभ दिल्याबद्दल तुमची सर्वत्र वाहवाच होईल. प्रतिवार्षिक पद्धतीप्रमाणें कोणत्याहि नायकीणीनां आमंत्रण करून त्यांकडून नकारार्थी उत्तर मिळून पश्चात्ताप पावण्यापूर्वीच त्या लोकानां आमंत्रण करण्याचें अजिबात टाळा. व त्या ऐवजीं शिमग्यातील सहाहि दिवसांत सगुणभक्तीचा महिमा गावून श्रीसंस्थान जांबावली हे पंढरीक्षेत्र बनवून टाका. शक्य असल्यास सुप्रसिद्ध हरिभक्तांचीं प्रवचनें, किर्तनें वगैरे करा. शिमग्यास आज १॥-२ महिन्याचा अवकाश आहे. इतक्या कालांत मडगांवकरांनीं मनावर घेतल्यास ते भजनीमंडळ तयार करूं शकतील. ज्याप्रमाणें श्रीस्थल सांखळी येथें दत्तमहाराज्यांच्या पालखीची मिरवणूक तुमच्या पद्यांच्या गाण्यांत होते, तसा प्रघात पाडण्यास तुमच्यांत होतकरू तरुण मंडळी मिळूं शकेल. नाहीं असें नाहीं. अशा कार्यां यंदांच थोडे परिश्रम करावे लागणार, ही गोष्ट खरी पण यामुळें-या तुमच्या कृतीनें इतर सर्व देवस्थानांसहि तुमचा किता गिरविण्यास जास्त उत्साह येईल व सर्व मंडळी तुमचेंच अनुकरण केल्यावांचून राहणार नाहीं. ही प्रेमाची सूचना. ही प्रेमाची प्रार्थना आहे. याचा सर्वांनीं विचार करून तयारीला लागावें एवढीच विनंति आहे.

सकाळीं ८ ते १० वा. भजन

संध्याकाळीं ५ ते ७ मेळ्याची मिरवणूक.

रात्रौ ८ ते १० कीर्तन अगर प्रवचन.

रात्रौ ११ नंतर नाटकाचे प्रयोग.

प्रत्येक 'पेण्याला' एकेक संगीत पद चांगल्या गाणाऱ्यांकडून ह्मणवून श्रीदामोदराच्या नावांच्या गजरांत व जयजयकारांत पालखीची मिरवणूक शांततेनें काढणें वगैरे.

एक प्रवासी

भारत

गुरुवार माघ शु॥ १० मी १८४२

अवघे व्हा देशभक्तच!

एकदां कोणतेंहि ध्येय निश्चित ठरलें ह्मणजे त्या ध्येयास मूर्त स्वरूप येणें हें सर्वतोपरी प्रयत्नसामर्थ्यावर अवलंबून आहे. बोलाचि भात व बोलाचिये कढी हीं ध्यानीं मनांतील मांड्यांप्रमाणें कितीहि रुचकर व पथ्यकर असलीं तरी ध्येय संपादनाच्या प्रत्यक्ष समाराधनेंत त्यांचा काहीच उपयोग होणें सध्याच्या कृतीच्या कालांत तरी कदापि शक्य नाहीं. वायफळ बडबडीनें जेथें तेथें गडबड माजवून स्वीकृत कार्याची नकली तडफड व्यक्त करण्याच्या ढोंगी लोकांची डाळ शिजण्याचा काळ बराच मागें राहीला आहे. सांप्रतचा काल हा प्रयत्नाचा काल आहे. सध्याचें युग हें कृतीचें युग आहे, हें ध्येय संपादन करूं इच्छिणाऱ्या प्रत्येक माणसानें ध्यानांत ठेविलें पाहिजे.

आमच्या सध्याच्या चळवळीचें ध्येय झटलें ह्मणजे लोकांत स्वराज्याविषयीं सर्वांगीण पात्रता उत्पन्न करण्याचें आहे. स्वराज्याचा कारभार उत्तम व नमुनेदार रीतीनें चालविण्यास ज्या कांहीं बहुमोल गुणाची गोमांतकीय 'नेटीव' जनतेला आवश्यकता आहे, त्या गुणाची पूर्णत्वानें वृद्धि करण्याचें आहे. हें कार्य अर्थात् बरेंच बिकट असल्यानें, प्रयत्नसामर्थ्याची परमावधि झाल्याखेरीज यशप्राप्तीची आशा धरणें अगदीं वेडेपणाचे आहे, हें कोणीहि कबूल करील.

परंतु 'लोकांत उपरिनिर्दिष्ट गुणाची वाढ होण्याप्रीत्यर्थ वर्तमानपत्रकर्ते नेहमीं झटत असतात. लोकांनीं काय काय केलें असतां ते स्वराज्यास पात्र होतील हें ते बजावीत असतातच. मग वरील ध्येयांत काठिण्य तें कुठें राहिलें?' असा कोणीहि प्रश्न करण्याचा संभव आहे. पण आह्मी त्याला उलट असें विचारतों: सभ्य गृहस्थ, केवळ वर्तमानपत्रांच्या चळवळीनें जगांत कितीशा क्रांत्या झाल्या आहेत? नुसत्या वर्तमानपत्रांच्या वाचनानें किती लोक स्वराज्याला पात्र झाले आहेत? फार दूर कशाला, शेजारीं चाललेली असहकार योगाची तेजस्वी चळवळ ही फक्त वर्तमानपत्रांची कार्यनिष्पत्ति असा आपला समज बनला आहे कीं काय? तसा बनला असल्यास तो चुकीचा आहे, हें लक्ष्यांत ठेवा.

शिक्षणांत आघाडी मारलेल्या राष्ट्रांत वर्तमानपत्रांची कामगिरी उक्त हेतूंस पोषक या दृष्टीनें महत्वाची ठरते हें जरी खरें असलें, तरी आमच्या सारख्या अनेक कारणानीं शिक्षण व राजकारण या दोन गोष्टींत मागसलेल्या राष्ट्रांत सरकारदरबार व मूठभर सुशिक्षित लोक याशिवाय 'इतरे' जनांस वर्तमान पत्राचा तादृश्य उपयोग होत नाहीं, हें अनुभवसिद्ध आहे. अर्थात आमची ध्येयसाध्याची तहान वर्तमानपत्रांच्या अत्यंत खोल विहिरींतील पाण्यानें तृप्त करून घेण्याची इच्छा करणें ह्मणजे जवळ जवळ मृगजळानें तृषेच्या वेदनेंतून मुक्त होण्याची हांव बाळगण्यासारखें मूर्खपणाचें आहे.

जर आमचें ध्येय नुसत्या वर्तमानपत्रानीं यशस्वी होणार नाहीं तरहोणार तरी कशानें? प्रवचनानीं, असा आमचा स्पष्ट अभिप्राय आहे. प्रवचनाच्या जवळच्या मार्गानें ध्येयाचा पल्ला गांठणें जितकें हितकर होईल तितकें दुसऱ्या कोणत्याहि रस्त्यानें होणार नाहीं, अशी आमची प्रामाणिक समजूत दृढ बनल्यामुळें ध्येय संपादनार्थ आह्मीं प्रवचनाचा मार्ग हे शक्त्यनुसार आक्रमिण्याचा परिपाठ ठेविला आहे. मात्र खरें कीं, हा मार्ग जवळचा असल्यावरून पुष्कळ दगदगीचा, आहे. व ह्मणूनच प्रयत्नसामर्थ्याची परमावधि करण्यास तयार असल्याखेरीज त्याचा अवलंब करणें तितकें फायदेशीर होणार नाहीं.

'धर्म व राजकारण' या गोष्टींचा प्रसार प्रवचनानीं होण्यास सुलभ पडतें. धार्मिक व राजकीय दृष्ट्या कसें वागलें पाहिजे आत्मविश्वास, आत्मयश, निस्वार्थीपणा विश्वव्यापी प्रेम, समता, ...
बंधुप्रेम इत्यादि गोष्टींची मह...
मनांत बिंबवून इष्ट ध्येय प्र...
कोटीचे व अंतःकरणाच्या ...
करण्यास लावणारी शक्ति प्र...
असें ह्मणण्यास जागा अ...

प्रवचनांच्या कार्यश...
निष्ठ असून या मार्गा...
प्रमाणानें प्रयत्न होणें...
असें आह्मांस वाटतें...
सर्व तऱ्हेच्या जन...
रूप होऊन, प्र...
कांमास अ...

स्फुट विचार

दौऱ्याचा परिणामः—सि. गोव्हेर्नादोर साहेब दमण, दिव इ. ठिकाणीं फिरून आल्याची बातमी सर्वश्रुत आहे. प्रवास खर्चासाठीं ५० हजार रुपयांची सरकारांतून मंजूर झालेली रकम, गोवा तिजोरीच्या हलाख स्थितीच्या मानानें, बरीच भक्कम आहे अशी बोलवाहि आहे. एरवींच कांचनाभावामुळें कमी पैशाच्या लहान नोकरांचे सहासहा महिन्याचे पगार देणें आहेत असें कळतें. अशा स्थितींत, गोव्हेर्नादोर साहेब आपल्या दौऱ्याचा बेत २ दिवस पुढें ढकलते तर बरें झालें असतें, असें बहुतेक वर्तमानपत्रांचें ह्मणणें आहे. दौऱ्याचा परिणाम 'दुष्काळां... हिना' असा न होऊन नोकरांचा पगार... न व्हावा ... मह...

अंक ४८वा.

BHARAT

DIRECTOR

Relação de Nova-Goa

RES

... seu nenhum valor ... prova com os de... das proprias testi... da acusação que o di... do "Bharat" é activo, ... trabalhador e acerrimo defen... os interesses do paiz.

... cara o Estado nos seus ... sos aspectos, demons... ndo que o artigo incrimina... o nada o ... fendeu.

... os elementos consti... dos artos. citados pelo ... agente do M. P. e prova ... odos eles são inaplicaveis ... caso; demonstra que o ... P. é parte ilegitima para ... ar pelos crimes previs... os artos 407, 410, e 411 ... codigo penal, visto serem ... es particulares. Faz a ana... dos §2° e 8° do artigo 7° do Dec. de 29 de Março de 1890 (lei de imprensa) e prova, com argumentos irrespondiveis, que o Estado, em caso algum pode ser conside... do, por mais que se queira ... er o espirito da lei, como ... "corporação" a que o ... mo arto. se refere, êm face ... que se acha difinido nos ... ersos artigos do codigo ci... ... ne a propria acusa... foi capaz de classificar ... crime, visto ter cita... disposições de lei, ... se do velho prin...: *non bis in idem.*

... por uma eloquen... pedindo a anula... sso por falta do ... elito, ou, quando ... ão entenda, a absol... réu por não ter o ... timidade para o acu...

... sso querido defensor ... iasticamente cumpri... lo pelo seu patriotico ...

(Marathi fragments visible beside the clipping: ...जनता कांहीं खात्री... अशा ... लागला... या दोन ... भिन्न ... पर्याय ... पल्या नवीन ... होते. शिवाय, मुद्धां सर्पण वगैरे कडे खर्च होत उत्पन्न होणाऱ्या नुकसान होतें. कदाचित त्या ... लें नैसर्गिक ... वर्षानुवर्ष व ... पोकाळ अथवा पडत असेल ... पीक एकदम ... खतयुक्त ... यी जाऊ.)

Terminada a oração da defesa, perguntou o sr. Juiz ao reu se queria alegar mais alguma cousa em sua defeza, respondendo este negativamente; e logo o mesmo sr. juiz declarou suspensa a audiencia por meia hora, após a qual proferiu a seguinte:

Sentença

A f. 20 v. o M. Agente do M P nesta comarca, acusa o réu, Govinda Pundolica Hegdò Dessay, director e editor do jornal "Bharat" que se publica na séde desta comarca, de ter incorrido na sancção dos artos. 407, 410 e 411 do cod. Pen. e 7° §2° e 8° do Decreto no. 1 de 29 de Março de 1890, pelo seu artigo "Taxa de guerra", inserto no n°. 7° do 5°. ano de 6 de maio p. f. do referido periodico, cuja responsabilidade o Réu assumiu, devendo, pois, ser condenado nas penalidades previstas

O Reu negou-se a responder às perguntas, tendo sido produzida a defesa verbal afl.

Pela acusação foram inquiridas duas testimunhas; pela defeza: nenhuma.

Alegaram, oralmente, as partes e observadas foram em julgamento, todas as formalidades de lei.

O que tudo visto.

Não procede a incriminação do Reu nas citadas disposições;

Porquanto:

Os artos. 407 e 410 sò se referem á difamação e injuria contra particulares.

O arto. 411 do cod. Pen. e § 2° do arto. 7°. do cit. Dec não são aplicaveis ao caso dos autos, visto, alvejando o Réu o "Estado", não pode esta

ANNO V.—NUMERO 48—1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 24 DE FEVEREIRO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
प्रत्येक ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें-गुरुवार, तारीख २४ माहे फेब्रुवारी सन १९२१ अंक ४८वा.

O JULGAMENTO DO BHARAT

E' ABSOLVIDO O NOSSO DIRECTOR

O M. P. recorreu da sentença para a Relação de Nova-Goa

OUTROS PORMENORES

Como já o publicamos, realisou-se no dia 16 do corrente o julgamento do nosso director pelo seu artigo *"Taxa de guerra"* que se encontra no n.º 7 de 6 de maio do ano p. f.

O nosso director, acompanhado do seu ilustre defensor e do pessoal da redacção e tipografia e de varios cavalheiros que são seus amigos, compareceu ás 12 ½ horas no tribunal.

A'hora marcada constituiu-se o tribunal declarando o nosso director na altura competente que se recusava a responder.

O defensor do réu, em defesa verbal, alegou a nulidade do processo por falta do corpo de delicto.

Inquiriram-se, em seguida, as testimunhas d'acusação cujos depoimentos seguem:

1 a

Xec Daud disse:

Que circulam pela estação postal desta localidade mais de 600 exemplares do jornal Bharat. O reu é bem comportado, trabalhador, activo e muito desejoso do bem da sua terra.

2 a

Naziazeno Jacob Antão disse:

Que pelo correio desta localidade circulam mais de 600 exemplares do jornal *Bharat* de que è redactor e director o réu. Disse que é bem comportado o R. Pergunta o se no seu jornal o mesmo reu defendia os interesses da terra ou cumprimento da lei, ou tinha simplesmente o prurido de escrivinhar, respondeu que não tinha o depoente tido ocasião de ler continuadamente o mesmo periodico, mas pela rara leitura ou antes por alguns numeros que tem lido do mesmo jornal, parece-lhe que o mesmo réu tem o intuito de defender os interesses da terra. E esta idea confirma-se pela leitura do mesmo artigo a que agora procedeu.

A defesa não indicou testimunhas, por estar certa de que o processo não tinha viabilidade alguma.

Em seguida, o Mmo. Juiz deu palavra ao M. Agente do M. P. que se limitou a pedir justiça.

Falou, ao depois, o nosso defensor.

Temos pena de não podermos dar na integra o belo discurso que o sr. dr. João de Figueiredo proferiu em nossa defesa. Damos, porisso, unicamente os topicos daquela brilhante peça literaria que foi escutada, com encanto, pelas numerosas pessoas que assistiram ao julgamento.

Começou o sr. dr. Figueiredo por encarar *o crime* nos seus tres aspectos: *social juridico e penal*, desenvolvendo as suas caracteristicas diferenciaes; analisa os artos. 1.º, 5.º, 15.º e 18.º do Codigo penal, frisando as condições de *voluntariedade*, exigidas por lei, expõe a evolução por que passou o *crime* e a maneira como este é encarado pelas *escolas criminalistas* predominantes.

Faz o elogio da imprensa e demonstra, com voz comovida, a compreensão que o director do *Bharat* tem da alta e sublime missão que lhe incumbe assumir na nossa sociedade.

Analisa o exame directo e demonstra o seu nenhum valor probatorio; prova com os depoimentos das proprias testimunhas da acusação que o director do "Bharat" é activo, trabalhador e acerrimo defensor dos interesses do paiz.

Encara o Estado nos seus diversos aspectos, demonstrando que o artigo incriminado em nada o ofendeu.

Analisa os elementos constitutivos dos artos. citados pelo digno agente do M. P. e prova que todos êles são inaplicaveis ao caso; demonstra que o M. P. é parte ilegitima para acusar pelos crimes previstos nos artos. 407, 410, e 411 do codigo penal, visto serem crimes particulares. Faz a analise dos §2.º e 8.º do artigo 7.º do Dec. de 29 de Março de 1890 (lei de imprensa) e prova, com argumentos irrespondiveis, que o Estado, em caso algum pode ser considerado, por mais que se queira torcer o espirito da lei, como uma "corporação" a que o mesmo arto. se refere, êm face do que se acha difinido nos diversos artigos do codigo civil. Frisa que a propria acusação não foi capaz de classificar o suposto crime, visto ter citado varias disposições de lei, esquecendo-se do velho principio juridico: *non bis in idem*.

E termina por uma eloquente peroração, pedindo a anulação do processo por falta do corpo de delito, ou, quando assim se não entenda, a absolvição do réu por não ter o M. P. legitimidade para o acusar.

O nosso querido defensor foi entusiasticamente cumprimentado pelo seu patriotico discurso.

Terminada a oração da defesa, perguntou o sr. Juiz ao reu se queria alegar mais alguma cousa em sua defeza, respondendo este negativamente; e logo o mesmo sr. juiz declarou suspensa a audiencia por meia hora, após a qual proferiu a seguinte:

Sentença

A f. 20 v. o M. Agente do M. P. nesta comarca, acusa o réu, Govinda Pundolica Hegdò Dessay, director e editor do jornal "Bharat" que se publica na séde desta comarca, de ter incorrido na sancção dos artos. 407, 410 e 411 do cod. Pen. e 7.º §2.º e 8.º do Decreto no. 1 de 29 de Março de 1890, pelo seu artigo "Taxa de guerra", inserto no n.º 7.º do 5.º ano de 6 de maio p. f. do referido periodico, cuja responsabilidade o Réu assumiu, devendo, pois, ser condenado nas penalidades previstas

O Reu negou-se a responder ás perguntas, tendo sido produzida a defesa verbal afl.

Pela acusação foram inquiridas duas testimunhas; pela defeza: nenhuma.

Alegaram, oralmente, as partes e observadas foram em julgamento, todas as formalidades de lei.

O que tudo visto.

Não procede a incriminação do Reu nas citadas disposições;

Porquanto:

Os artos. 407 e 410 sò se referem á difamação e injuria contra particulares.

O arto. 411 do cod. Pen. e § 2.º do arto. 7.º. do cit. Dec. não são aplicaveis ao caso dos autos, visto, alvejando o Réu o "Estado", não pode esta

ण्यांत आली.

हें सर्व लक्षीं घेऊन उपरोक्त कलमांत निर्दिष्ट केलेला गुन्हा आरोपीवर शाबीत होत नाहीं;

कारण;

४०७ व ४१० हीं कलमें [सरकार व्यतिरिक्त] इतर लोकांच्या बेअब्रू संबंधानें लागू होणारीं आहेत.

पिनल कोडचें ४११ कलम व सदरहु हुकुमनाम्याच्या ७ व्या कलमाचा २ रा प्यारा हीं या खटल्याला लागू होत नाहींत; कारण आरोपीनें संबोधिलेल्या "सरकार" या शब्दांत सिव्हील कोडच्या ३७ व्या कलमा बरहुकूम विशिष्ट संस्थेचा समावेश होत नाहीं, आणि, कदाचित्, या शेवटच्या शब्दांत त्याचा संभव करण्याचा प्रयत्न केल्यास तर हा मुकदमा आपोआपच अयोग्य ठरतो.

रेपुब्लिकच्या संघटनेच्या १ ल्या कलमाप्रमाणें 'सरकार' ह्मणजे 'पोर्तुगीच राष्ट्र' असा बोध होत असल्यानें, सरकारी सत्ता चालविणारी संस्था किंवा राजकीय दृष्ट्या मानण्यांत आलेला एकादा अधिकार असें ह्मणतां येत नाहीं, पण 'सगळें सरकार, असेंच त्या पासून निष्पन्न होतें, आणि त्यांत राष्ट्रीय सार्वभौमत्व दर्शविणाऱ्या सरकारात सगळ्या संस्थांचा व राजकीय दृष्ट्या योग्य रीतीनें मानल्या गेलेल्या सर्व अधिकारांचा अंतर्भाव होतो.

वरील उल्लेखामुळें व पिनल कोडच्या १, ५, १५. व १८ कलमाप्रमाणें, आरोपीवर गुन्हा शाबीत होत नसल्यावरून दिन कुरत (सन्कारी कामदारांचे पैसे), त्यांस सोडून देतों व दोषमुक्त ठरवितों.

ता. १६ फेब्रुवारी सन १९२१.

मानुयेल आंतोन्यु द काद्रुस

हा निकाल वाचल्यावर जज्जानी आमच्या संपादकांस अनुलक्षून असें सांगितलें कीं, खऱ्या खुऱ्या गोष्टी बोलण्यांत सुद्धां मुत्सद्देगिरी लढविण्याचा हा काळ असल्यानें कुशलतेनें वागणें सर्वतोपरी इष्ट आहे.

सरकारी वकील आ. राव यांनी त्या निकालावर अपील केलें.

सरते शेवटीं आमचे संपादक निर्दोषी ठरून सत्याचा जय झाल्याबद्दल पुष्कळ मित्रांनीं त्यांस प्रेमालिंगनें दिलीं.

वर्तमानसार

—लिस्बन येथें वर्तमानपत्रांच्या छापखान्यातील कामकरी लोकांनीं संप केल्यामुळें सर्व पत्रें बंद झालीं आहेत.

—ड्युक ऑफ कॅनाट यांच्या स्वागतास हजर राहण्याकरितां आमचे गव्हर्नर साहेब ता. १७ रोजीं मुंबईस गेले.

—कवळें येथील श्री शांतादुर्गा देवीस मुंबईतील एका भाविकाकडून सरासरी १॥ हजार रुपयांचा एक मोत्यांचा दागिना अर्पण करण्यांत आला.

—महात्मा गांधींच्या नांवच्या चलनी नोटा छापण्यांत येऊन त्यांचा ब्रिटिश इंडियेंत देवघेवहि होते, असें ऐकण्यांत येतें!

—इकडील न्याय.धिशांची बदली तिमोरास झाली असल्याची बोलवा आहे!

—गेल्या एकादशीला कुंकळी येथील श्रीलक्ष्मीसरस्वती विद्यामंदिरांत आमच्या संपादकाचें करे नाठवींसी कृपाळुदेवासी पोशितो जगासी एकलाची, ह्या तुकारामोक्तीवर प्रवचन झालें.

भारत

गुरुवार माघ कृ॥ २ या १८४२

सत्यमेव जयते !

चालू महिन्याच्या १६ व्या तारखेस भारतावरील खटल्याची सुनावणी होऊन त्यांत भारत पूर्ण दोषमुक्त झाला व 'सत्याचा जय होतो सर्वदा' हें त्रिकालाबाधित तत्व आमच्या पूर्ण निदर्शनास आणून दिलें, ही त्या परम मंगलदायक प्रभूची कृपा होय.

वरील निकाल जरी कायमचा नसला, सरकारी तर्फे या निकालावर अपील करण्यांत आलेलें असलें व त्याचा निकाल कसाहि होणार असला तरी अंगीकृत कार्या-पासून भारत यत्किंचितहि पराङ्मुख होणार नाहीं. आमची आबाळी आबाळ होत आहे, आह्मी निकृष्टावस्थेच्या अंधःकारगर्तेत लोळत आहोंत व या कामीं आमचें सरकार अनास्थापूर्वक मनमुराद वागतें व त्याचीं प्रत्यक्ष ताजीं उदाहरणें जनतेच्या व सरकारच्यापुढें मांडल्यानें तो अन्याय होतो किंवा स्वराज्याधिकार व स्वमताधिकार ह्या पवित्र अधिकारांचीं जोड आमच्या सरकाराकडून मिळालेली असल्यामुळें आमचे स्वतंत्रतेचे एकूण एक हक्क सरकारास प्रतिभेट ह्मणून देण्यांत व त्याच्या ताटाखालची मांजरें बनण्यांत आह्मीं आमचे हक्क गमावीत आहोंत, स्वतंत्रता व मताधिकार हा आमचा नैसर्गिक हक्क आहे, त्यांचें योग्य दिशेनें रक्षण करा नाहीं तर आमच्या सर्वस्वावर मुलेः कुठारः फिरेल अशा प्रकारचे बुद्धिवाद जनतेला केल्यानें यांत अन्याय होतो असें आह्मांस बिलकूल वाटत नाहीं.

आमच्या सरकारच्या 'खावे त्याला खवखवे' या कोत्या समजुतीमुळें अशा प्रकारच्या बुद्धिवादानीं, अशा प्रकारच्या प्रयत्नानीं, डळमळीत व नोकरशाहीच्या डोलाऱ्यावर उभारलेल्या आपल्या बडेजावास धोक पोंचा देतील, आपल्या इज्जतीस मानणार नाहींत, असें वाटणें साहाजिक आहे, पण स्वातंत्र्यप्रिय भारताचें ध्येय अराजकत्व माजवण्याचें किंवा सरकारविषयीं लोकांत अप्रीति उत्पन्न करण्याचें नसून, जनतेस आपल्या योग्य हक्कांची जाणीव करून देऊन व दयाळू सरकारकडून जें चुकून एकादे वेळीं अनीतीचें व अन्यायाचें अवलंबन होतें त्याला आळा घालावा व राजा व प्रजा यांचें जें एक प्रकारचें बापलेकासारखें नातें असतें तें नातें कायम राखण्यासाठीं दोघांचेंहि एकीकरण करावें असेंच आहे.

सुसंस्कृत मुलानें आपल्या वडीलानीं केलेलें एकादें अन्यायमूलक कृत्य करणें योग्य नव्हतें असें आपल्या लहान व असंमजस भावंडानां सांगितलें व त्या कृत्याचा परिणाम आपणावर होऊं नये याबद्दल वडीलांपाशीं आर्जवोद्गार काढले तर त्यांत कोणता अन्याय होतो? उलट वडिलानीं ती चूक दुरुस्त केली पाहिजे तरच त्याचा इतमाम कायम राहणें शक्य आहे.

आमच्या सरकारनें अमूक एक कृत्य आमच्या हेतूस व हक्कांस विघातक असें केलें आहे ह्मणून एखाद्या पुढाऱ्यानें आपल्या इतर बांधवांस सांगितलें व त्याचा वेळींच प्रतिकार केला तर त्यांत सरकारचा कोणता अन्याय केल्यासारखा होतो? सरकारच्या हातून चूक घडली तर ती चूक या सदरांत येत नाहीं कीं काय? ती त्याच्या निदर्शनास आणून दिल्यानें त्याचें खरें हित चिंतणाऱ्या व सर्वस्वी स्वदेशोन्नति करितां वाहून घेतलेल्या भारताला शिक्षा कशी होईल? मुलगा वयांत आल्यावर कायद्या बरहुकुम पालकांकडून त्याचा हक्क त्याला देवविते, त्याच सरकारनें आपली प्रजा आज चारशें वर्षांनंतर वयांत आल्यावर त्याच्या हक्कांवर व अधिकारांवर दडपशाही करणें ह्मणजे कायदा आमच्यासाठीं नाहीं ह्मणण्यासारखेंच आहे. कायदा जर राव, रंक ओळखीत नाही तर त्यानें राजा व प्रजा, अधिकारी व अनधिकारी असा पक्ष भेद कां मानावा, बुद्ध कायदा जर तसें ह्मणत नाहीं तर त्याच्यावर ही दडपशाही कां करावी?

ज्यानां हक्काची जाणीव झालेली आहे, त्यानां हक्क देण्यांत जर बापाकडून कसूर झाली तर मुलांकडून त्यांचा योग्य बडेजाव राहील काय? त्याच्या विषयीं मुलांच्या अंतःकरणांत सहानुभूति व प्रेम वास करील काय? व्यावहारीक दृष्टया तें अशक्य असें दिसून येईल. आपल्या प्रजेशीं असलेलें आपलें योग्य कर्तव्य सरकारनें बजाविलें नाहीं तर प्रजेंत असंतोष माजणें साहजिक आहे. आमचें दयाळू व "मायबाप" सरकार हें लक्ष्यांत घेईल व आपलें त्याप्रमाणें धोरण ठेऊन माय देशा करितां झटणाऱ्या भारतावर आपल्या विषयीं टीका करण्याचे प्रसंग होतां होई तों कमीं आणील अशी आह्मांस बळकट आशा आहे.

स्फुट विचार

डॉ. प्रो. सिनारीः—गोमांतकीय हिंदुसमाजांत ज्या कित्येक व्यक्ति आपल्या बुद्धिसामर्थ्यानें लोकादरास पात्र झाल्या आहेत, त्यांत लिसेव सेंत्रालचे भौतिक शास्त्राचे विद्वान प्रोफेसर डॉ. विठ्ठल रामचंद्र सिनारी यांचा प्रामुख्यानें समावेश होतो. केवळ उत्तम प्रोफेसर व उत्तम डॉक्टर या दोन लोकोपयोगीं गुणामुळेंच ते लोकप्रिय झाले नसून परहिततत्परता व निःस्वार्थीपणा या बहुमोल सात्विक वृत्तीमुळें हि ते जनतेस वंदनीय झाले आहेत. याचें प्रत्यक्ष उदाहरण ह्मणजे गेल्या दिवसांत म्हापशें येथें [illegible] सार्वजनिक रीतीनें झालेला सन्मा[illegible]य. अशा प्रकारचा सन्मानोत्सव [illegible] कचित्च दृष्टीस पडतो, इतकें सांगितलें ह्मणजे त्याच्या थोरवीची कल्पना मनांत बिंबेल. वरील समारंभाचें विस्तृत वर्णन देण्याचें आमच्या मनांत फार होतें; परंतु स्थलाभावामुळें आमच्या इच्छेला मूर्त स्वरूप देणें शक्य नसल्यावरून दिलगिरी वाटते. असो. डॉ. प्रो. सिनारी हे लोकोपयुक्त कार्यें करण्यास चिरायु होवोत अशी परमेश्वरापाशीं प्रार्थना करितों.

"सामर्थ्य आहे चळवळीचें":—सामर्थ्य आहे चळवळीचें। जो जो करील तयाचें। परंतु परमेश्वराचें। अधिष्ठान पाहिजे॥ या समर्थोक्तीचें ताजें प्रत्यंतर सांगेकरांच्या चळवळींत पहावयास मिळून संघशक्तीमुळें जगांत केवढी मोठी कामगिरी बजावतां येते, हें प्रत्येकाच्या हृत्पटलावर ठास बिंबून गेल्याशिवाय रहाणार नाहीं. करवाढीसाठीं जमिनीची फेर तपासणी करण्याचा हुकूमनामा बंद ठेवून सरकारनें आपलें शहाणपणाचें धोरण दाखविलें. हें त्याप भूषणावह होय. तात्पर्य, सांगावयाचें एवढेंच कीं, सार्वजनिकहिताच्या कोणत्याहि चळवळींत एकोप्यानें व शुद्धांतःकरणानें काम केल्यास त्यांत यशप्राप्ति ही ठेविलेली आहेच सांगेकरानीं घालून दिलेला हा धडा इतर महालांतील लोकहि, जनहिताच्या कामांत सदोदीत डोळ्यापुढें ठेवतील अशी आह्मांस आशा आहे. या विजयाबद्दल सांगेंकरांचें आह्मीं मनःपूर्वक अभिनंदन करितों.

घटनाः— गेल्या महिन्याच्या ३० तारखेस फोंडें येथें स्थापण्यांत आलेल्या 'प्रागतिक संघा'ची घटना तयार झाली असून 'विद्याप्रसार' कार्यालयांत, पाहिजे त्यांस ती पाहण्यास मिळेल. येत्या २७ तारखेस कोंग्रेस प्रोव्हींसियालच्या वेळीं पणजीं येथें नवीन व जुन्या काबिजादींतील बहुतेक हिंदुसमाज एकत्र व्हावयाचा असल्यामुळें, त्या घटनेवर कोणास कांहीं सूचना करावयाच्या असल्यास, त्या वेळीं करण्यास मिळतील. वादविवादांत योग्य ते फेरफार करून घटनेस कायमचें स्वरूप देण्यांत येऊन ती लगेच सरकारांत पास होण्यासाठीं पाठविली जाईल.

हीच वेळ आहे !:—थोड्याच दिवसांनीं कोंसेल्य लेजिस्लातीवांत चालू सालचें गोवा, दमण व दीव या प्रांतांचें जमाखर्चाचें अंदाज पत्रक वादविवादासाठीं पुढें येणार आहे. सरकारी तिजोरीस लागलेल्या धनक्षयाच्या रोगावर योग्य त्या उपायांची योजना करण्यास ही संधि फार उत्तम आहे. या कोंसेल्यांतील बहुतेक लोकपक्षाचे सभासद हे अस्सल स्वदेश भक्त असल्यामुळें त्यांकडून देशविघातक कृत्यें करण्यांत येतील अशी शंका सुद्धां घेण्याचें कोणास कारण नाहीं. उपरोक्त बजेटांतील प्रत्येक सिव्हीलला त्यांतील खर्चा कलमाच्या उपयुक्ततेकडे व आवश्यकतेकडे नजर फेंकल्यास त्यांत पुष्कळ कलमांची छाननी करण्यांस भरपूर जागा आहे, असें आह्मांस वाटतें. मिलिटरी खात्यांत जी भयंकर पगारवाढ दृष्टीस पडते तीसहि आळा घालण्याचा प्रयत्न झाला पाहिजे. बजेटाची रीतसर तपासणी झाल्यास 'थेंबे थेंबे तळें सांचे, या न्यायानें गोवा सरकारचें भांडार वरील रोगापासून मुक्त होण्यास कालावधि लागणार नसून प्रजेवर नवेनवे कर लादण्याचा अनिष्ट प्रसंग केव्हांहि येणार नाहीं, अशी आमची अटकळ आहे. घोडा मैदान जवळच असल्यानें यद्विषयीं जास्त ऊहापोह आह्मीं आज करीत नाहीं.

वर्गणीची पोंच

श्री.	पंढरिनाथ शे. खरंगटे.		२रु.१२आ
,,	वैकुंठ गोविंद घार्से,		३ रु.
,,	भिकाजी उसो नार्वेकर,	मडगांव	३ रु.
,,	सदाशिव व्ही. केंकरे	,,	३ रु.
,,	दामोदर व्ही. नाईक,	,,	३ रु.
,,	भिकाजी पी. पै,	,,	१ रु. ८आ.
,,	सदाशिव शेणवी कैसरे	,,	१ रु. ८आ.
,,	नारायण फटू शेणवी आंबे,	कुंकळ्ळी	२रु.८
,,	राणू विष्णुदास केणी रोबोल	,,	१॥रु
	पद्मनाभ सगूण केणी रोबोल	,,	३रु.

—कांग्रेसमुळें भारताचा येत्या आठवड्याचा अंक प्रसिद्ध होणार नाहीं.

184

ANO V.—NUMERO 49—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 10 DE MARÇO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोंव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर.
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पत्ता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १० माहे मार्च सन १९२१ अंक ४९वा.

O 4.º CONGRESSO PROVINCIAL DA India Portuguesa

Depois de alguns adiamentos, determinados por varias circunstancias, realisou-se, por fim, este nosso Congresso com a assistencia dum grande número de aderentes de diversos pontos do Estado da India Portuguesa.

Fiel á sua deliberação, aprovada na reunião de Pondá, a classe hindu levou tambem para lá muitos representantes seus, alguns dos quais tomasam parte activa nas discursões dos assuntos ventilados nas sessões do mesmo Congresso, o que indica que os hindus estão dispostos a trabalhar tambem deste lado pelo progredimento da nossa terra.

E'-nos muito grato registar esta circunstancia. Comove nos em regra a atitude da classe hindú em todos os movimentos em prol do bem estar do Paiz, movimentos que secunda com verdadeira abnegação quando se convença de sua utilidade. O entusiasmo, manifestado pela classe hindú no Congresso, então, não sò nos encheu duma comoção sem limites, mas tambem consolidou-nos a esperança de que o Paiz entrará a breve trecho no caminho da verdadeira felicidade.

Desde a sessão inaugural até a plenaria, tudo decorreu muito animado. Os discursos dos srs. presidentes efectivo e honorario do Congresso Luiz de Menezes Bragança e dr. Jaime de Morais produziram nos assistentes impressão agradabilissima.

Simplesmente, na discussão do principal assunto em que incidiu a acção dos congressistas, confirmou-se, indirectamente embora, a pouca prestabilidade da Inspecção d'Agricultura, que apezar de contar uma longa existencia, não foi capaz de apurar dados certos, tendentes á resolução satisfatoria da importante questão do *deficit cerialifero*, isto é, da magna questão da *vida*!

Ouvimos até-máu é dizer, mas pior é oculta-lo-apartes, opinando a extincção da mesma repartição, tal como se acha organisada e que representa, segundo êles, um verdadeiro sorvedouro do tesouro público. Alguns ainda indicavam-sempre em apartes chistosos, é claro -a eliminação da referida Inspecção, como meio de preencher o *deficit cerialifero*!

Como quere que seja, o certo, porêm, é que os creditos da Direcção dos Serviços Agricolas estão abalados na opinião pública, dum modo consideravel, não podendo nem os *maravilhosos pos dos ossos* do Raubahadur sr. Kelker nem as pitorescas prelecções do sr. Pedro Correia Afonso tirar da cabeça da gente tal impressão.

Sob diferentes assuntos foi encarado o problema do *deficit cerialifero* no Congresso Provincial que acaba de realisar-se. Entre outras coisas, o 4º Congresso recomendou ao 5 protecção aos animais, uteis á agricultura.

Segundo o nosso humilde modo de pensar, essa protecção deve consistir em privar absolutamente o gado *vacum* do sinistro contacto do açougue, que é, como se tem visto, pior inimigo dagricultura.

E' assim que pensa tambem a classe hindú proteger os animais de lavoura. Para conseguir êsse fim, ha de empregar todos os seus esforços, convencendo, dantemão, o que está habituado a comer *a vaca*, da imprescendivel necessidade de substitui-la por outra carne...

Mas temos muito tempo para tratar deste assunto.

Por hoje ficamos, portanto, aqui, exteriorisando a nossa alegria pela forma brilhante como se efectuaram os trabalhos do 4º Congresso Provincial da India Portuguesa.

Pragatica—Sanga

A absoluta falta de espaço inibe-nos de dar na integra a interessante carta do nosso amigo sr. S. R. Dumò, carta cuja parte final é a seguinte:-

Fiquei deveras animado com a fundação do *Pragatica-Sanga*.

Semelhante movimento è a melhor forma não sò de impulsionar energias e actividades em prol do progresso do paiz, mas tambem é a melhor forma de implantar civismo na população e preparar cidadãos mediante o exercicio de seus direitos e deveres. O progresso moral e material de todas as nações civilisadas tem origem em semelhantes propagandas E semelhante propaganda é a melhor forma de educar o povo no civismo, nos seus direitos, nos seus deveres

A educação civica tem pois por fim formar o cidadão ensinando-o a conhecer as instituições do seu paiz e mantendo-lhes regras de conducta firmes e seguras que o dirijam na vida publica.

E assim a educação civica é a base da sociedade que representa o povo. E este povo como não é constituido apenas do elemento ilustrado, mas tambem dos proletarios e d'outros que formam o gêral da população, cabe aos cultos e intelectuaes patriotas que tem amor ao paiz, o dever civico de desenvolver o habito e senso politico em todas as classes sociaes implantando n'elas o civismo.

Efectivamente, a reunião de Pondá demonstrando o seu amor á educação civica provou que a classe hindù trabalha por hombrear com os seus irmãos cristãos e cooperar com eles na grande obra de levantamento da India Portuguesa e com o governo d'esta Provincia á cuja testa témos por felicidade quem com superior talento, notaveis faculdades de trabalho e acendrado patriotismo está trabalhando pelo ressurgimento economico e social d'esta terra.

Que o "Pragatica Sanga" seja bem sucedido e concorra para o progredimento do nosso paiz são meus votos.

S. R. Dumó

Conferencia

Como haviamos anunciado, realisou-se no dia 24 do mez findo a conferencia do sr. dr. João de Figueiredo. A vasta sala da redação do "Bharat", onde a conferencia teve lugar estava artisticamente ornamentada com galhardetes, palmas e lindos quadros, sobresaindo os retratos dos grandes e intemeratos patriotas indios. A sala estava cheia á cunha. Grandes e pequenos, ricos e pobres, sem distinção de côres e castas, vinham escutar a palavra quente e sugestiva do sr. dr. Figueiredo e manifestar-lhe a homenagem do apreço e simpatia em que é tido.

Antes da hora marcada os socios do "Balonati-Samaj" pediram ao ilustre conferente a finesa de se fotografar com eles a fim de conservarem na sua biblioteca uma recordação perduravel da gentileza com que accedêra prontamente ao convite da direcção. O sr. dr. Figueiredo agradeceu a lembrança e assim o "Balonati-Samaj" poude obter uma artistica fotografia.

A' hora marcada, constituiu se a assemblea. O nosso director, a pedido da direcção do "Balonati-Samaj" explicou o fim da reùnião e em palavras de alto apreço delineou a pessoa do douto conferente, frisando especialmente os dedicados e desinteressados serviços por ele prestados, quere como avogado, quere como simples cidadão, tendo sido calorosamente aplaudido.

Fala, em seguida, o ilustre conferente. Começa por agradecer ao nosso director as lisongeiras palavras que acaba de lhe dirigir. Não se julga merecedor delas, considerando-as somente filhas da extrema amizade que lhe consagra

घेतला होता. कांग्रेसांत पास झालेल्या ठरावाचें सार काढण्याचें काम करून ही सभा ७ वाजण्याच्या सुमारास बरखास्त झाली.

रात्रीच्या ८ वाजण्याच्या सुमारास पुनः परिषदेच्या शेवटच्या सभेचें काम सुरू झालें. कांग्रेसच्या घटनेच्या नियमावलींत फेरफार व इतर कांहीं विषयांचा या सभेंत ऊहापोह झाला. घटनेच्या नियमांत असें एक कलम होतें कीं यंदाच्या कांग्रेसचे उपाध्यक्ष [Vice presidente] हे पुढल्या कांग्रेसचे अध्यक्ष व्हावे. परंतु या कलमावर बहुमत प्रतिकूल असल्यामुळें अध्यक्ष व इतर मेंबरांची निवड गुप्त रीत्या मतें (escrutinio secreto) घेऊन व्हावी, असें ठरलें. याप्रमाणें बहुमतानें मि. तेत्रांदोर मिरांद व दुसरे कांहीं गृहस्थ हे पुढच्या कांग्रेसचे अध्यक्ष व सभासद निवडून आले. पण ऐनवेळीं या सर्वांनीं आपापले राजीनामे मागितल्यामुळें कांग्रेस नामशेष होते कीं काय अशी सर्वांस धास्ती पडली. शेवटीं तडजोड होऊन वरील ठराव माघारा घेण्यांत येऊन घटनेचें उपरोक्त कलम कायम राखण्यांत आलें. व यंदाचे उपाध्यक्ष मि. आंतोन्यु मारीय द कुंन्य, 'हेराल्द' पत्राचे संपादक यांस पुढचे कांग्रेसच्या अध्यक्षांचा मान मिळाला.

या प्रांतीक परिषदेंत वर उल्लेख केलेल्या शेतकीविषयक ठरावांशिवाय खालील कलमेंहि पास करण्यांत आलीं:—

—प्रतिनिधींच्या फीचे दर ५ रुपयां ऐवजीं ३ रुपये.

—प्रत्येक महालांतील १० कामकऱ्यांस फीशिवाय कांग्रेसांत येण्याची परवानगी.

—कांग्रेस भरण्याची मुदत २-२ वर्षें.

—कांग्रेस पणजीशिवाय इतर कोणत्याहि महालांत भरण्याची मोकळीक.

—आणा फंड जमविण्यासाठीं एक कमिटी.

—नवीन काबीजादींतील ओसाड जमिनी लागवडीस आणणें. इ. विषय पास झाल्यावर, सभेचें काम पहाटेच्या सुमारास संपलें.

एकंदर विवेचनावरून कांग्रेसची सर्व साधारण माहिती आमच्या वाचकांच्या लक्ष्यांत येईलच; परंतु कांग्रेसांत पास झालेल्या ठरावांची अंमल बजावणी होण्यास सरकारचें प्रोत्साहन पाहिजे, तें कितपत मिळतें तें पाहणें आहे. वायफळ शब्दांपेक्षां परिणाम कारक कार्याचें क्षेत्र जेव्हां पहाण्यास मिळेल तेव्हांच उपरोक्त कांग्रेसचें साफल्य झालें असें समजूं. न पेक्षां 'कलावंती नाचे ह्मणून जोगीणहि नाचे', या न्यायानें ब्रिटिश हिंदुस्थानांत कांग्रेस भरते ह्मणून इकडेहि आह्मीं भरवितों असें देखादेखीचें सोंग होऊन, आमची कांग्रेस ह्मणजे एक हास्यरस प्रधान नाटकच होऊन बसेल, हें उघड आहे.

—पूर्वीं प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें मडगांवच्या श्री दामोदर भुवनांत दासनवमीच्या उत्सवप्रसंगीं आमच्या संपादकांचें 'नाहीं देवापाशीं मोक्षाचें गाठोळें, आणोनी निराळें द्यावें हातीं' या तुकारामोक्तीवर प्रवचन झालें.

—'आलें फळ तेंव्हां राहील पिकोन जरी तें जतन केलें देंठीं' या विषयावरहि गेल्या आठवड्यांत कुंकळ्ळी येथील लक्ष्मी-सरस्वती विद्यामंदिरांत आमच्या संपादकांचें जाहीर प्रवचन झालें.

भारत

गुरुवार, माघ व. १ दा. १८४२

गेली प्रांतिक परिषद

यंदाच्या कांग्रेसचें अधिवेशन निर्विघ्नपणें पार पडून त्यांत प्रमुखत्वानें शेतकी सुधारणेची सांगोपांग चर्चा करण्यांत आली, हें दुसरीकडे प्रसिद्ध झालेल्या कांग्रेस वर्तमानावरून वाचकांस कळलेंच असेल.

प्रांतिक परिषदेनें शिरावर घेतलेलें पोटापाण्याचा प्रश्न सोडविण्याचें कार्य राष्ट्रहिताच्या दृष्टीनें किती महत्वाचें व व्यापक आहे हें सांगण्याची थोडी सुद्धां जरूरी वाटत नाहीं. एकंदर गोवा प्रांताच्या मुख्य अन्नाची ह्मणजे तांदळाची टंचाई दूर व्हावी व चतकोर भाकरीसाठीं ब्रिटिश हिंदुस्थानांकडे तोंड पसरण्याची लज्जास्पद स्थिति होतां होईतों टाळावी एतदर्थ त्या कार्याची दिशा विचारपूर्वक आंखण्यासाठीं गोव्यांतील सगळ्या महालांतील प्रतिनिधी जमले होते. गेल्या वर्षी महागाईच्या आणि दुष्काळाच्या दिवसांत भरपूर पैसे असलेल्या श्रीमंतांस तसेंच अन्नास मोताद झालेल्या गरिबांस सारखीच यातायात सोसावी लागून 'दे माय धरणी ठाय' अशी त्यांची झालेली अनुकंपनीय दशा कोणाच्याच स्मरणांतून अझून गेली नसेल! या साठीं परिषदेंत ठरविल्याप्रमाणें एक सुद्धां ओसाड जमीन न राहूं देतां, देशाच्या सुबत्तेस हातभार लावण्याचें पवित्र काम बजाविणें हें प्रजेचें त्याचप्रमाणें राजकर्त्यांचें कर्तव्य होय. कांग्रेसमध्यें पास झालेल्या ठरावांस मूर्त स्वरूप आल्यासच मात्र इच्छित ध्येय साधून गत आपत्तींची पुनरावृत्ति होणार नाहीं. उलट पक्षीं कांग्रेसची सर्व शक्ति कागदांत किंवा बोलण्यांतच नष्ट झाली तर मात्र अर्थांत सारेंच ओम फस् होईल हें उघड आहे. व कोणत्याहि मृत संस्थेपेक्षां कांग्रेसला जास्त महत्व येणें शक्य नाहीं.

यंदाच्या कांग्रेसांत घडल्याप्रमाणें, देशोपयोगी ह्मणून एकदां पसार केलेले ठराव पुढच्या अधिवेशनांत अशक्य कोटींत गणून त्यांविषयीं निराशाजनक उद्गार काढण्याचा उपद्व्याप चालू ठेविल्यास कांग्रेसद्वारा आमची स्थिति सुधारणें कदापिहि शक्य नाहीं, हेंहि लक्ष्यांत बाळगिलें पाहिजे.

उदाहरणार्थ, गेल्या कांग्रेसांत कांचेच्या कारखान्यासाठीं उभारण्यांत आलेल्या 'आगाफंड'चा यंदाच्या परिषदेंत पु. फज्जा उडून कांग्रेसची अब्रु कांचेप्रमाणेंच फुटून जाते कीं काय, अशी क्षणभर भ्रांति उत्पन्न झाली होती, परंतु यद्विषयींच्या शंकाकुशंकांचें योग्य वेळीं निरसन होऊन पुढील मार्ग आक्रमणें निष्कंटक झालें ही समाधानाची गोष्ट होय!

उपरोक्त स्थिति यंदाच्या पास झालेल्या देशाच्या सुबत्तेच्या ठरावांच्या आड न येतां त्यांचें कार्य उत्तमप्रकारें पार पडल्यास कांग्रेससाठीं सोसलेली झीज, खिशास लागलेला चट्टा व या उन्हाळ्यांत पणजीमध्यें काढलेला त्रास यांचें साफल्य झालें असें आह्मीं समजूं!

शेतकी सुधारणेकडे निकट संबंध अस-

स्फुट विचार

दोन उपयुक्त संस्थाः— कांग्रेसनिमित्त जमलेल्या हिंदूंनीं 'प्रागतिक संघ' व 'हिंदु विद्यार्थी सहाय्यक फंड' या दोन्ही उपयुक्त संस्थांच्या घटना तात्पूर्त्या पास करून कार्याची दिशा आंखून दिली, हें फार बरें झालें. आतां मुख्य काम प्रचारकांचेंच आहे. ज्या मानानें ते स्वार्थत्यागपूर्वक झटून, खऱ्या कळकळीनें व तळमळीनें उपरोक्त संस्थांच्या अभ्युदयार्थ प्रयत्न करितील त्या मानानें त्यांचें कार्य विशेष कालावधि न लागतां यशस्वी होणार आहे. उलट पक्षीं ते जर आपापल्या घरीं सुख शय्येवर पहुडून 'युक्तीच्या गोष्टी' सांगण्यांतच धन्यता मानण्याचेंच 'गोड' कर्तव्य बजावण्यास पहातील तर कार्यनिष्पत्तीच्या दृष्टीनें उपरोक्त संस्थांच्या वांट्यास 'कडू' अनुभवाशिवाय दुसरें कांहीहि येणार नाहीं. प्रचारकानो, हें लक्ष्यांत ठेवून ताबडतोब कार्यास वाहून घ्या! तुह्मीं हाडाचीं काडें करण्यास तयार झाल्याखेरीज 'प्रागतिक संघाची' प्रगति होणें व 'सहाय्यक फंडास' सहाय्य मिळणें कदापिच शक्य नाहीं, हें मनःपटलावर खोदून ठेवा! तुमच्या आचरणावर, तुमच्या परिश्रमावर व तुमच्या 'धक्के चपेटे, खाण्याच्या वृत्तीवर वरील संस्थांची यशस्विता अवलंबून आहे, हें सतत अंतःकरणांत आठवून कार्यार्थ कंबरा बांधा! चला, उठा!!

हिंदु समाजः— गेल्या शिवरात्रीच्या दिवशीं रिवण येथील या उपयुक्त व देशहितवर्धक संस्थेचा तृतीय वाढ दिवस समारंभ आमच्या संपादकांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरा करण्यांत आला. या प्रसंगीं श्रीयुत यशवंत वि. देसाई, नारायण भा. नाईक, अनंत भगवंत नाईक, वासुदेव वि. देसाई व सांबळाराम ह. पाण्डीकर इत्यादि समाज [illegible] तरुणांचीं जोरदार भाषणें झालीं. याच सभेंत भारतोदय प्रसिद्ध झा[illegible] जाहीर होऊन, त्याच्या पहिल्या अंकाच्या प्रति सभासदांस वाटण्यांत आल्या. 'हिंदुसमाज' चालकांच्या वर्तनांत दिसून येत असलेली 'मिशनरी' चिकाटी खरोखर फार प्रशंसनीय असून त्यामुळें सदरहू संस्था थोडक्याच अवधींत नावांरूपास चढेल, अशी खात्री वाटते. ईश्वर करो आणि [illegible] मूर्त स्वरूप आल्याचें पहाण्याचा सुयोग आह्मांला लवकरच येवो! सभेचें काम आटोपतांच आमच्या संपादकांचें 'संसारा आलीया एक सुख आहे, [illegible]उठावे पाये देवाजीचे [स्वदेशाचे]' या तुकारामोक्तीवर, धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचन झालें.

लेल्या [illegible]राहोरांच्या संवर्धनांच्या विषयास पुढच्या [illegible] कांग्रेसांत अग्रस्थान मिळालेलें पाहूनहि [illegible] आह्मांस समाधान वाटलें. या उपयुक्त विषयावर प्रत्येकास सुचणारे विचार कांग्रेस [illegible] मेटीस योग्य वेळीं कळविण्यास कोणीच अंतर करूं नये अशी आमची आग्रहाची विनंति आहे.

शेवटीं 'प्रागतिक संघा'चे वेळीं पास केलेला ठराव पाळला गेल्यानें आह्मीं आमच्या हिंदु बांधवांचें अभिनंदन करितों. व यंदां जसें उत्साहानें त्यांकडून काम केलें गेलें त्या पेक्षांहि जास्त उत्साहानें व नेटानें पुढच्या कांग्रेसांत भाग घेऊन ते देशविधायक कार्य करण्याचें कर्तव्य अत्यंत चिकाटीनें व उत्साहानें बजावतील अशी बळकट आशा आहे.

विद्याराधना

कोणताही समाज जर उन्नत झाला पाहिजे, तर तो सुशिक्षणानें सुसंस्कृत झाला पाहिजे. ह्मणजे विद्यादेवीची आराधना करून, तीस प्रसन्न करून घेतलें पाहिजे व तिची कृपा संपादन केली पाहिजे; त्याशिवाय उन्नति होणें शक्य नाहीं. एक कवि ह्मणतो:— विद्यानाम नरस्य रूप मधिकं प्रच्छन्न गुप्तं धनं। विद्या भोगकरी, यशःसुख करी विद्या गुरुदैवतं।..... विद्या विहीनः पशुः' पण हें विद्याराधन नेमनिष्ठेनें व सतत ह्मणजे तिची पूर्ण कृपा होई पर्यंत झालें पाहिजे; नपेक्षां ह्मणजे नेमनिष्ठा न बाळगितां व जप तप आराधना न करितां किंवा एक दोन दिवस करून' विद्या अल्पपरी गर्व शिरोमणी' अशांतील स्थिति झाली ह्मणजे मग त्याच्या अवनतावस्थेस पारावारच नसतो. कारण तिची पूर्णपणें आराधना न झाल्यामुळें, कृपा होण्याचे ऐवजीं अवकृपा होणें ह्मणजे अधोगती प्राप्त होणें होय. यासाठीं प्रत्येकाकडून विद्यादेवीची पूर्ण आराधना होणें इष्ट आहे.

देवाची नित्य नेमनिष्ठेनें आराधना करण्यासाठीं जशी गांवोगांव अनेक ग्रामदेवालयें व महाजनदेवालयें स्थपना केलेलीं असून त्यांस, ग्रामसंस्था (Comunidades) महाजन व सरकार यांकडून ज्याप्रमाणें वार्षिक किंवा हंगामी देणग्या मिळालेल्या आहेत, त्याप्रमाणेंच गांवोगांव विद्या देवींचीं आलयें स्थापन होऊन त्यांस ही ग्रामसंस्था मुनिसिपालट्या, ज्यूंत लोकाल, देवालयें, महाजन व सरकार यांकडून वार्षिक किंवा हंगामी देणग्या मिळाल्या पाहिजेत.

देवालय हें जसें देवाचें वसतिस्थान त्याप्रमाणें विद्यादेवीचें स्थान ह्मणजे ग्रंथसंग्रहालयें किंवा वाचन-मंदिरें, शाळा, कॉलेजें, युनिव्हर्सिटी हें होय. प्रत्येक गांवोगावीं जशी देवालयाची आवश्यकता आहे व देवालयास ज्याप्रमाणें ग्रामसंस्था व ग्रामनिवासी लोक यांकडून वार्षिक किंवा हंगामी देणग्या देण्यांत येतात, त्याप्रमाणें त्यांसही ग्रामसंस्था, जून्त लोकाल (junta local) ग्रामदेवालयें व ग्रामनिवासी जन यांकडून वार्षिक व हंगामी देणग्या देण्यांत आल्या पाहिजेत. व या शिवाय ज्याप्रमाणें महाजनाच्या विशिष्ट देवतेचीं देवालयें आहेत व त्यांस त्यां कडून व इतरांकडून देणग्या मिळतात, त्याप्रमाणें प्रत्येक महालनिहाय एकेक मोठें ग्रंथसंग्रहालय व कालेज स्थापण्यांत येऊन त्यांस मुनिसिपालटी, महाजन देवाची देवालयें, महालनिवासी महाजन, ज्यूंत लोकाल, सरकार वगैरे कडून वार्षिक व हंगामी देणग्या मिळाल्या पाहिजेत आणि असें झालें तरच सर्वांस विद्यादेवीच्या मंदिरांत आराधना करण्यास जाण्यास मिळेल. व हाच खरा तरणोपाय होईल. तर आमचा समाज इकडे आपलें लक्ष्य पुरवून, तशी सोय करील काय?

एस. एच्

वर्तमानसार

—चालू महिन्याच्या १५ तारखेपासून गोव्यांतील आगगाड्यांचा टाईम पुन्हां बदलणार असें ह्मणतात.

—येत्या रविवारापासून प्रत्येक आठवड्यांत येथील 'बालोन्नति समाजांत' पोर्तुगेज व्याख्यानमाला सुरू होणार आहे.

ANNO V. — NUMERO 50 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 17 DE MARSO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
दराची दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १७ माहे मार्च सन १९२१ अंक ५०वा.

POLITICA PORTUGUESA

Não são, certamente, animadoras as noticias que nos trouxe a ultima mala de Portugal.

Parece que ali se sente imenso a falta de quem, com seu imaculado prestigio e superior tino politico ponha, dum modo radical e eficaz, freio á tendencia demagogica do elemento, afeiçoado a promover, por *dá cá aquela palha*, a proposito e desproposito de tudo, perturbações intestinas na sociedade e estabeleça harmonia perduravel entre os filhos da mesma Patria, harmonia tão necessaria para o regular andamento dos negocios públicos, na presente crise que o mundo todo atravessa.

A *união sagrada* que pelos principios que a determinaram prometia, no seu inicio, uma paz de bôa duração, deu ao que se vê, em droga, não tendo sido capaz de imprimir como se esperava, estabilidade á politica portuguesa.

Uma espesso veu negro de tristeza nos cobre a alma, quando-nos chegam aos ouvidos boatos alarmantes, como o da sinistra morte do capitão Agusto Neupart, boatos que indicam a temivel recrudescencia do pior mal que pode minar uma sociedade, liquidar um povo, por mais nobres e arcaicos que sejam os seus pergaminhos e reduzir á nulidade uma raça, por mais valente que tenha sido, no seu glorioso passado: a demagogia.

A demagogia! Quem pode duvidar de que ela venha a ser o pior mal?

E Portugal, por um conjuto de circunstancias que é extemporaneo enumerar, se achá, infelizmente, enfermado do mesmo mal. E' este que o tem debilitado dumá forma que mete serios cuidados!

A salvação da *Mãe-Patria* depende, portanto, da extincção da demagogia e ressurgimento duma harmonia que confraternise todos os cidadãos portuguezes, movidos pelo único fim do bem-estar do berço comum.

Ambições mesquinhas, egoismo incomensuravel, sêde de grandezas e opulencias, febre de mando, tudo isso tem de desaparecer para sempre, do seio da Patria para esta poder entrar numa vida de *Trabalho e Ordem.*

¿Quando surgirá o Messias redentor da demagogia que felicite a Mãe-Patria, libertando-a dos empecilhos que entorpecem o seu ingresso no Progresso?

¿Quando raiará este glorioso dia?

época? Ou por que o publico tivesse já perdido a esperança do seu futuro prospero pela constante pressão do Terreiro do Paço, dificultando o curso regular da administração da Provincia, Terreiro do Paço que deu ao nosso ex-Conselho do Governo o aspecto da antiga Junta Geral da Provincia, criada pelo Rebelo da Silva pelo Decreto de 1869? Ou, finalmente, porque a orientação do extincto Conselho do Governo se tenha limitado ao aumento das despezas com criação de novos encargos?

Pode ser talvez o conjuncto de todas estas coisas que tenham originado a situação discrita.

Mas seja qual for o motivo होचो, असे अंत causado o desespe... so paiz pacifico e pacato शेत vem d'ora em diante ficarmos para sempre de espectativa, de braços cruzados, votando ao ostracismo os problemas dos nossos legitimos interesses, dando tão somente largas á critica facil e barata?

Não. Isto não convem deforma alguma se não quizermos macular-nos com o espirito de *pat...riotas de feira franca.*

O alto e humanitario fim que presidiu á outorga da autonomia ás colonias foi o de poderem exercer elas a sua actividade, livre de quaisquer peias, para assim poderem prosperar dentro dos seus proprios recursos, sendo por isso vadado ao Poder Central tomar quaisquer providencias que directamente interessem á Provincia sem precedencia da previa informação do Governo Geral, *a não ser que da falta de tais providencias resulte prejuizo irreparavel,* ** mas é para lastimar que o Terreiro do Paço como se em tudo achasse prejuizo irreparavel foi agravando a situação da Provincia já de per si bastante precaria, devido ao seu pavoroso deficit, e para o cumulo da desgraça é ainda mimosiada com o encargo do padroado, despeza que devia pertencer ao tesouro da Metropole!

Não há duvida que todas as nossas leis são encantadoras e teorica mente belas na essencia, mas na pratica o que se nota é o carro diante dos bois.

Não é este o logar proprio para se tratar da utilidade ou inutilidade das missões religiosas, mas o certo é que se a situação financeira da Metropole não permitia acarretar despezas do padroado ¿não seria por ventura, de boa norma politica suspender por ora este encargo, em vez de lança-lo sobre a colonia que se debate em apuros por falta de meios para varios melhoramentos necessarios?

Abordando os assuntos do mais vital interesse do nosso desditoso paiz, o ponto topico e mais delicado que se antolha á vista é o da compressão das despezas para suprimir o nosso *deficit* orçamental, sem o que nenhuma empreza é possivel *materialmente.*

Para se equilibrar o orçamento longe de se pensar na reducção dos serviços ao minimo e procurar outras fontes da receita apresentam o alvitre de lançar mãos dos impostos ou aumentar os existentes nomeadamente o imposto predial que segundo certo Catão não é proporcional ao aumento de rendas actualmente obtido pelos proprietarios devido á elevação dos preços dos seus productos!!!

Haverá nisto a origem do indiferentismo notado nas ultimas eleições?

** Esta disposição ligeiramente modificada se encontra tambem na legislação actual respeitante ao suprimento de voto dos repectivos conselhos no caso da recusa.

Serenamente

Realisaram-se as eleições dos vogais que hão de fazer parte na constituição do nosso Conselho Legislativo.

Mas o que se notou desta vez com respeito a estas eleições? E' que o paiz se apresentou calmo, quasi abstencionista.

Se, quem não conhece de perto, a psicologia morbida do nosso povo tiver, por curiosidade, tomado a nota do maximo alvoroço do povo indiano, ao principio, pelo advento da autonomia, quando foi da promulgação da Carta Organica, o seu entusiasmo nas primeiras eleições havidas em 1918 para escolha dos seus mandatarios ao extincto Conselho do Governo, não pode deixar de extranhar o esmorecimento e apatia do mesmo povo nas ultimas eleições!

Donde viria tamanho descorçoamento, tamanho indiferentismo?

A que poderia atribuir-se esta atitude, indigna d'um povo que se diz adiantado na civilisação?

Se-lo-ia por ventura por julgar-se vexado pelo cerceamento de varias atribuições concedidas na revogada Carta Organica, por parte do Governo Central que não vasou a nova reforma administrativa em disposições liberaes consentaneas com o espirito da

Expediente

Com o presente numero, o *Bharat* completou o seu quinto ano de publicação. Aqueles dos assinantes que não tiverem ainda satisfeito a importancia da assinatura do referido ano, tenham a bondade de saldá-la, prontamente, em atenção á carestia que está atravessando o Paiz.

A Administração

ANNO V. — NUMERO 50 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 17 DE MARÇO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

Endereço telegrafico—Bharat

भारत
BHARAT

SEMANARIO

Tipografia Pundolica—Quepém

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
दराठी दर ओळीस दोन आणें. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

तारेचा पता—भारत

वर्ष ५ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १७ माहे मार्च सन १९२१ अंक ५०वा.

POLITICA PORTUGUESA

Não são, certamente, animadoras as noticias que nos trouxe a ultima mala de Portugal.

Parece que ali se sente imenso a falta de quem, com seu imaculado prestigio e superior tino politico ponha, dum modo radical e eficaz, freio á tendencia demagogica do elemento, afeiçoado a promover, por *dá cá aquela palha*, a proposito e desproposito de tudo, perturbações intestinas na sociedade e estabeleça harmonia perduravel entre os filhos da mesma Patria, harmonia tão necessaria para o regular andamento dos negocios públicos, na presente crise que o mundo todo atravessa.

A *união sagrada* que pelos principios que a determinaram prometia, no seu inicio, uma paz de bôa duração, deu ao que se vê, em droga, não tendo sido capaz de imprimir como se esperava, estabilidade á politica portuguesa.

Uma espesso veu negro de tristeza nos cobre a alma, quando-nos chegam aos ouvidos boatos alarmantes, como o da sinistra morte do capitão Agusto Neupart, boatos que indicam a temivel recrudescencia do pior mal que pode minar uma sociedade, liquidar um povo, por mais nobres e arcaicos que sejam os seus pergaminhos e reduzir á nulidade uma raça, por mais valente que tenha sido, no seu glorioso passado: a demagogia.

A demagogia! Quem pode duvidar de que éla venha a ser o pior mal?

E Portugal, por um conjuto de circunstancias que é extemporaneo enumerar, se achá, infelizmente, enfermado do mesmo mal. E' este que o tem debilitado dumá forma que mete serios cuidados!

A salvação da *Mãe-Patria* depende, portanto, da extincção da demagogia e ressurgimento duma harmonia que confraternise todos os cidadãos portuguezes, movidos pelo único fim do bem-estar do berço comum.

Ambições mesquinhas, egoismo incomensuravel, sêde de grandezas e opulencias, febre de mando, tudo isso tem de desaparecer para sempre, do seio da Patria para esta poder entrar numa vida de *Trabalho e Ordem*.

¿Quando surgirá o Messias redentor da demagogia que felicite a Mãe-Patria, libertando-a dos empecilhos que entorpecem o seu ingresso no Progresso?

¿Quando raiará este glorioso dia?

época? Ou por que o publico tivesse já perdido a esperança do seu futuro prospero pela constante pressão do Terreiro do Paço, dificultando o curso regular da administração da Provincia, Terreiro do Paço que deu ao nosso ex-Conselho do Governo o aspecto da antiga Junta Geral da Provincia, criada pelo Rebelo da Silva pelo Decreto de 1869? Ou, finalmente, porque a orientação do extincto Conselho do Governo se tenha limitado ao aumento das despezas com criação de novos encargos?

Pode ser talvez o conjuncto de todas estas coisas que tenham originado a situação discrita.

Mas seja qual for o motivo [illegible] causado o desespe[illegible] do paiz pacifico e pa[illegible]vem d'ora em diante ficarmos para sempre de espectativa, de braços cruzados, votando ao ostracismo os problemas dos nossos legitimos interesses, dando tão somente largas á critica facil e barata?

Não. Isto não convem de forma alguma se não quizermos macular-nos com o espirito de *patriotas de feira franca*.

O alto e humanitario fim que presidiu á outorga da autonomia ás colonias foi o de poderem exercer elas a sua actividade, livre de quaisquer peias, para assim poderem prosperar dentro dos seus proprios recursos, sendo por isso vadado ao Poder Central tomar quaisquer providencias que directamente nteressem á Provincia sem precedencia da previa informação do Governo Geral, *a não ser que da falta de tais providencias resulte prejuizo irreparavel*, *, mas é para lastimar que o Terreiro do Paço como se em tudo achasse prejuizo irreparavel foi agravando a situação da Provincia já de per si bastante pracaria, devido ao seu pavoroso *deficit*, e para o cumulo da desgraça é ainda mimosiada com o encargo do padroado, despeza que devia pertencer ao tesouro da Metropole!

Não há duvida que todas as nossas leis são encantadoras e teorica mente belas na essencia, mas na pratica o que se nota é o carro diante dos bois.

Não é este o logar proprio para se tratar da utilidade ou inutilidade das missões religiosas, mas o certo é que se a situação financeira da Metropole não permitia acarretar despezas do padroado ¿não seria por ventura, de boa norma politica suspender por ora este encargo, em vez de lança-lo sobre a colonia que se debete em apuros por falta de meios para varios melhoramentos necessarios?

Abordando os assuntos do mais vital interesse do nosso desditoso paiz, o ponto topico e mais delicado que se antolha á vista è o da compressão das despezas para suprimir o nosso *deficit* orçamental, sem o que nenhuma empreza è possivel *materialmente*.

Para se equilibrar o orçamento longe de se pensar na reducção dos serviços ao minimo e procurar outras fontes da receita apresentam o alvitre de lançar mãos dos impostos ou aumentar os existentes nomeadamente o imposto predial que segundo certo Catão não ê proporcional ao aumento de rendas actualmente obtido pelos proprietarios devido á elevação dos preços dos seus productos!!!

Haverá nisto a origem do indiferentismo notado nas ultimas eleições?

* Esta disposição ligeiramente modificada se encontra tambem na legislação actual respeitante ao suprimento de voto dos repectivos conselhos no caso da recusa.

Serenamente

Realisaram-se as eleições dos vogais que hão de fazer parte na constituição do nosso Conselho Legislativo.

Mas o que se notou desta vez com respeito a estas eleições? E' que o paiz se apresentou calmo, quasi abstencionista.

Se, quem não conhece de perto, a psicologia morbida do nosso povo tiver, por curiosidade, tomado a nota do maximo alvoroço do povo indiano, ao principio, pelo advento da autonomia, quando foi da promulgação da Carta Organica, o seu entusiasmo nas primeiras eleições havidas em 1918 para escolha dos seus mandatarios ao extincto Conselho do Governo, não pode deixar de extranhar o esmorecimento e apatia do mesmo povo nas ultimas eleições!

Donde viria tamanho descorçoamento, tamanho indiferentismo?

A que poderia atribuir-se esta atitude, indigna d'um povo que se diz adiantado na civilisação?

Se-lo-ia por ventura por julgar-se vexado pelo cerceamento de varias atribuições concedidas na revogada Carta Organica, por parte do Governo Central que não vasou a nova reforma administrativa em disposições liberaes consentaneas com o espirito da

Expediente

Com o presente numero, o *Bharat* completou o seu quinto ano de publicação. Aqueles dos assinantes que não tiverem ainda satisfeito a importancia da assinatura do referido ano, tenham a bondade de salda-la, prontamente, em atenção á carestia que está atravessando o Paiz.

A Administração

भारत

गुरुवार, माघ व. ८ मी १८४२

आमची सांपत्तिक उन्नति कशी होईल ?

अत्यंत श्रीमान व वैभवशाली देशामध्यें आमच्या ह्या देशाची गणना होण्यास आह्मीं कोणकोणते उपाय योजले पाहिजेत या विषयाकडे आजकाल आमच्याकडील आधुनिक सुशिक्षित वर्गाचें बरेंच लक्ष्य वेधून राहिलें आहे. हें एक सुचिन्ह खरें पण त्यांच्या उपाया संबंधानें मात्र बराच मतभेद आहे.

कांहीं पुढाऱ्याचें मत असें दिसतें कीं, आह्मांस स्वातंत्र्य व तदनुषंगिक राजकीय हक्क जसेजसे अधिकाधिक मिळत जातील तसतसें देश पुढें सुधारणेचें पाऊल पडेल.कांहींच्या मतें समाजांत स्त्रीशिक्षण, प्रौढविवाह पुनर्विवाह व या सारख्या दुसऱ्या अनेक सुधारणा जारीनें अमलांत आल्याशिवाय कांही एक देशहित होणार नाहीं अशा समजुतीस आश्रय देऊन त्या धोरणानेंच त्यांची चळवळ चाललेली असते. कित्येकांचीं मतें, राजकीय व सामाजिक सुधारणा बरोबर व्हावी अशीं आहेत व त्याचप्रमाणें सामाजिक सुधारणा आधीं व्हावी किंवा राजकीय आधीं व्हावी हाहि वाद बराच ऐकूं येतो. निरनिराळ्याचें धोरण वेगवेगळे असलें व त्याला परिपोषक असे त्याचें प्रयत्न होत असले तरी एकंदरींत आमचें पाऊल पुढें पडावयाचें तसें तें पडत आहे असें ह्मणण्यास विशेषसा आधार नाहीं. दारिद्र्यरूपी काळ मुखांतून जर आमची आर्य भू सांपत्तिक बळानें सोडविली गेली नाहीं तर आमच्या पुढाऱ्यांच्या सांपत्तिक उन्नति व्यतिरिक्त प्रयत्नाना मूर्त स्वरूप येऊन त्यायोगें आमचें विशेष कल्याण होईल असें वाटत नाहीं. शिवाय थोडथोड्यांचा इच्छींचा क्रम उर्फ धोपट मार्ग या हेतूंस बराच विघातक आहे ह्याबद्दल शंका नाहीं.

हल्लीं इतस्ततः नजर फेंकली तर आमचा सर्व कल उदरं भरणार्थ नोकरीकडे गेलेला दिसून येतो, नोकरीशिवाय तरणोपाय नाहीं अशा नष्ट, भ्रष्ट व गैर समजुतीस थारा देऊन आह्मी मिळेल त्या पगारावर तिकडेच धांव घेतों. तद्व्यतिरिक्त त्यांच्या मतें रिकाम्या सांपडलेल्या वेळांत, नोकरीचा शीण दूर करण्यास एखाद्या क्लबांतून किंवा इतर ठिकाणीं स्वेच्छ बसून गप्पीदासांचीं कीर्तनें करणें लोकांच्या कुचाळ्या व निंदाकरणें इत्यादि गोष्टी आवश्यक आहेत असें त्यांना वाटतें ! कोण हा अंधःकार ! काय हें अज्ञान!

अशा या काळयाकुट्ट अज्ञानांधःकारांतहि थोडथोडीं आशेचीं किरणें चमकूं लागलीं आहेत. शेतकी व इतर धंदे शिक्षणाचा प्रसार सर्वत्र होऊन त्यांची सुधारणा झाल्याशिवाय व हिंदुस्थानांतील प्राचीन व अर्वाचीन कला कौशल्याचें पुनरुज्जीवन केल्या शिवाय आमच्या देशाला उर्जितावस्था येणे कठीण असें आतां ठाम वाटूं लागलें आहे.

उद्योगी राष्ट्राकरितां संधि सदा तयार असते. त्या संधीचा फायदा घेण्यास मात्र सदैव तयार असलें पाहिजे. जपान व अमेरिका या राष्ट्रांनीं गेल्या महायुद्धाची संधि साधून आपापल्या देशांत सोन्याचा धूर निघण्यास लाविलें. इतर देशाप्रमाणें हिंदुस्थानी व्यापारी दळणवळण धोक्याचें व कठीण झाल्यामुळे हिंदुस्थानालाहि ही संधि आली होती पण ती साधली मात्र नाहीं. अमेरिकेचा परराष्ट्राशीं व्यापार १९१३ सालीं ६०००००००० डॉलर्सचा होता तो १९१८ त २०३१०००००० डॉलर्सचा झाला ह्मणजे त्यांनीं आपल्या उत्पन्नाची वाढ जवळ जवळ चौपटीनें केली. हिंदुस्थाननें कांहींच फायदा मिळविला नाहीं असें नाहीं,परंतु त्यांतील बहुतेक भाग परकी लोकांकडेच गेला.अशा वेळीं स्थानिक उत्पन्न वाढविलें असतें देशी कच्चा माल, देशी कष्टमेहनत व देशीं तयार माल झाला असता तर या कष्टमेहनतीरूपी फायदा परकीयांकडे न जातां त्यांवर बिचाऱ्या हजारों गरीब. दुबळ्याचा निर्वाह चालला असता; पण ती अपूर्व संधि गेली ह्मणूनहि स्वस्थ बसतां कामा नये. नवीन उद्योग धंद्याचें ज्ञान लोकांस करून दिलें पाहिजे. तत्प्रीत्यर्थ लागणारा कच्चा माल आपल्याच देशांत मिळविण्याचे प्रयत्न केले पाहिजेत मग ते भूमिगत,भूस्तर किंवा भूपृष्ठावरचे असोत, ते पैदा करण्याची विद्या मात्र देशभर फैलावली पाहिजे.कच्च्या मालाची विपुलता झाल्यावर यंत्र कला व शास्त्रीय ज्ञान यांच्या सहायानें पक्का माल तयार करण्याची कृति,तो फायदेशीर पडावा ह्मणून थोड्या मेहनतींत अधिक माल तयार होण्याची युक्ति व त्याच्याशीं स्पर्धा करणाऱ्या मालाशीं टिकण्याची कलत्ति यांचें ज्ञान संपादन केलें पाहिजे.

सर्व खरें. पण 'सर्वारंभा स्तंडुला प्रस्थमुलाः' या न्यायानें उपरोक्त कार्य द्रव्याभावीं तडीस जाणें शक्य नाहीं हेंहि लक्षांत घेतलें पाहिजे. ह्मणून ठिकठिकाणीं पतपेढ्यांचीं स्थापना होऊन त्यांच्या कडून किंवा इतर भांडवलवाले लोकांकडून अशीं कामें करणाऱ्यांना वेळोवेळ मदत झाली पाहिजे. या प्रीत्यर्थ ह्मटणारे उच्च ज्ञान संपन्न असले तर तें अत्युत्तमच आहे.

विशेष आनंदाची गोष्ट ही आहे कीं, कांहीं तरूण होतकरू मंडळी स्वखुषीनें व आवडीनें या मार्गाचें अवलंबन करून आपल्या इतर बंधूस कित्ता घालून देत आहेत यावद्दल त्यांचें अभिनंदन करावें तेवढें थोडेंच आहे कारण त्यांच्यांवर आमची सांपत्तिक उन्नति अवलंबून आहे.

नवीन वर्षारंभ

येत्या अंकापासून भारताच्या नवीन वर्षास आरंभ होणार असल्यानें, ज्या आश्रयदात्यांकडून अजून वर्गणीची फेड झाली नसेल, त्यांनीं कृपा करून आपापली वर्गणी टपालानें पाठवून आह्मांला आभारांत ठेवावें 'भारता'चे देशहितेच्छु एजंट हे वसुलीच्या कामांत नेहमीप्रमाणेंच चिकाटी दाखवतील अशी आशा आहे.

मॅनेजर भारत

स्फुट विचार

पोर्तुगालची स्थितिः— पोर्तुगालांत रिपब्लिक राज्यपद्धतीची प्राणप्रतिष्ठा होऊन दहा वर्षापेक्षां जास्त काळ लोटला; परंतु कोणत्याहि देशाची प्रगति होण्याला अत्यंतावश्यक अशी जी शांतता तिचा लाभ अजून पोर्तुगालला झाला नाहीं, ही फार दुःखाची गोष्ट होय ! तेथील सध्याचें राजकीय वातावरण इतकें प्रक्षुब्ध झालें आहे कीं; त्यावरून पोर्तुगीज लोकांची भविष्यकाळीं काय स्थिति होईल, हें सांगणें फार कठीण आहे ! भर रस्त्यावर खून, दरवडे, संप इत्यादि अनिष्ट प्रकारांस जणूं काय ऊतच आला असल्यामुळे, वास्कोडिगामाची पूज्य मायभूमि सुधारणा पंथ आक्रमिण्यास कधींच लायक न होतां केव्हां तरी काळाच्या विशाळ पोटांत गडप होईल, अशी भीति वाटावयास लागली आहे ! ही आमची भीति निराधार ठरो !

भारतोदयः— रिवण येथील 'हिंदुसमाजाच्या चालकत्वाखालीं वरील नावांचें मासिक गेल्या शिवरात्रीपासून प्रसिद्ध व्हावयास लागलें असून त्याच्या पहिल्या अंकाची भेट आह्मांस आली आहे. 'भारतोदयां'तील उपयुक्त विषयामुळें तो सर्व ठिकाणीं लोकमान्य होईल अशी खात्री वाटते. शास्त्रीय विषयांची अभिरुचि उत्पन्न करून समाजांत उद्योगधंद्याची वाढ होण्याप्रीत्यर्थ अव्याहत झटण्याचें सदरहू मासिकाचें सांप्रतच्या काळास सर्व दृष्टीनीं योग्य असेंच उच्च ध्येय असल्यावरून 'भारतोदयाला' विशेषतः तरुणांकडून बराच आश्रय मिळेल असेंहि आह्मांस वाटतें. या मासिकाची भरभराटी होऊन, हिंदु समाजाच्या देशहितवर्धक हेतूंस मूर्त स्वरूप थोड्याच अवधींत प्राप्त होवो, असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

सरकारी शेतकी खातें:— या खात्याच्या पुणेरी शास्त्रज्ञाकडून कुठें कुठें भुइमुगाचें बीं पाठविण्यात आलें असून, त्याच्या पिकासंबंधीं सविस्तर माहिती मागवून रावबहादुर केळकरांच्या सहीनें कित्येकांस 'विनंतिपत्रें'हि गेलीं आहेत, असें समजतें. अशा सारखीं 'महत्वाचीं' कामें करण्यास श्री. केळकरांसारख्या ज्ञानवृद्ध व वयोवृद्ध 'शेतकऱ्यांची' आह्मांस खास गरज नव्हती ! ५०० । ७०० रुपयांच्या भक्कम पगाराचें रूपांतर जर वरील सारख्या परोपदेशी पांडित्यां'च्याच गोष्टींत व्हावयास लागलें, तर शेतकीखात्यासंबंधीं लोकांत वाढत असलेल्या असंतोषांत भर पाडण्याखेरीज त्यापासून दुसरें कांहीं निष्पन्न होईल असें आह्मांस वाटत नाहीं ! बुद्धिवाद व युक्तिवाद सांगणारे लोक आमच्यांत कमी आहेत, अशांतला बिलकूल प्रकार नाहीं. आह्मांस 'कृतीनें' शेतकी सुधारणा घडवून आणणारे तज्ज्ञ पाहिजे आहेत. व हें 'कृतीचें' कार्य सांप्रतच्या शेतकी नोकरशाहीकडून होत नसेल तर तीनें लोकमतांकडे तरी नजर पुरवून दुसरा कसलाहि धंदा स्वीकारावा, अशीं सूचना आहे. बाकीं घाम निघेपर्यंत काम केल्याशिवाय सरकारी तिजोरींतून नियमितपणें दाम उपटणें हें शुद्ध 'संभावित लुटारूपणाचें' लक्षण आहे, हें कोणीहि कबूल केल्याशिवाय रहाणार नाहीं.

पुन्हां एकदांः— 'प्रागतिक संघ' व 'विद्यार्थी सहाय्यक फंड' या दोन्हीं संस्थांचीं ध्येयें यशस्वी होण्यास, त्यांच्या प्रचारकांनीं मनस्वी झटलें पाहिजे, हें आह्मीं पुन्हां एकदां येथें निक्षून सांगतों. प्रचारकांच्या कार्यावर संस्थांच्या प्रगतीची इमारत उभारली जाणार आहे. अर्थात ज्या मानानें तें कार्य कळकळीनें व निस्वार्थ बुद्धीनें होईल त्या मानानें ती सुदृढ व टिकाऊ होणार आहे. न पक्षां 'प्रचारक' शक्तींचा व्यय 'नकली एकोप्याच्या' गोष्टी कथनांतच होऊं लागला, तर आहे त्या परिस्थितींत विशेष फरक पडेल असें आह्मांस मुळींच वाटत नाहीं.प्रचारकांनो, उठा, कंबरा बांधा व एकदम कार्यास सुरुवात करा ! शुभस्य करण शिघ्रं !

गोवा विद्याप्रसारक मंडळः— फोंडें येथील या देशसेवेस वाहून घेतलेल्या संस्थेच्या चालक मंडळीनें गव्हर्नर साहेबांची मुद्दाम भेट घेऊन संस्थेला बरीच महत्वाचीं मदत मिळवून देण्याचें श्रेय संपादन केलें हें त्यास भूषणावह होय. तसेंच इतर व्यापारी गृहस्थांचेंहि सहाय्य प्राप्त करून घेण्याप्रीत्यर्थ आमचे प्रेमळ व्यवसायबंधु श्री. रामचंद्र पांडुरंग वैद्य व सीताराम केरकर, 'विद्याप्रसाराचे' सन्माननीय संपादक व सेक्रेटरी, या उभयतानीं दाखविलेली चिकाटी त्यांच्या अंतःकरणांत वसत असलेल्या जनहिताच्या खऱ्या कळकळीचें खासें प्रत्यंतर असल्यानें आह्मीं त्यांचें मनःपूर्वक अभिनंदन करून 'विद्याप्रसारक मंडळाची' दिवसें दिवस भरभराटी होवो, असें परमेश्वरापाशीं मागतों.

आभार प्रदर्शन

पांचव्या वर्षाचा हा शेवटचा अंक असल्यावरून ज्या ज्या गृहस्थानीं निःस्वार्थ बुद्धीनें भारताला निरनिराळ्या रीतीनें मदत पुरवून त्याकडून देशसेवा करून घेतली त्यांचे सद्गदित अंतःकरणानें आभार मानल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

उदार आश्रयदाते, विद्वान लेखक (विशषतः श्री. सारस्वत व एस् एच) उद्योगप्रिय जाहिरातीं देणारे, प्रेमळ वाचक व अभिमान्युक्त उत्साही कंपोझिटर यांच्याच सहाय्यानें भारत थोडीबहुत देशसेवा करण्यास शकला हें आह्मीं येथें प्रसिद्धपणें कबूल करून, उपरोक्त सेवेचें सर्व श्रेय त्यांसच अर्पण करण्यास आह्मांला मोठी धन्यता वाटते. हे सर्व भारतमित्र यासालाप्रमाणें पुढेंहि आह्मांला मदत करून देशहिताचें कार्य अखंड चालवितील अशी सबळ आशा आहे.

संपादक

'—येत्या महिन्याच्या पहिल्या तारखेपासून 'उ'येराल्द' पत्र पुन्हा सुरू होईल अशी बातमी प्रसिद्ध झाली आहे.

ANO VI — NUMERO 1 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 24 DE MARÇO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA......... 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडळीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २४ माहे मार्च सन १९२१ अंक १ ला.

O BHARAT

Com o ano que decorreu, o *Bharat* completou um lustro.

¿Que fez ele durante o longo periodo de cinco anos, que serviços prestou ao Paiz e que de sacrificios se impôs para lialmente cumprir á risca o programa traçado na primeira coluna do primeiro numero do seu primeiro ano?

Não nos compete responder a este triplice questionario. Fa-lo-há a Historia com o seu criterio analitico e espirito justiceiro, subordinados á imparcialidade que torna todo e qualquer *veridictum* da *Mestra da Vida*, absolutamente insuceptivel de recursos de agravo ou apelação.

Ao iniciar, portanto, o 6º ano da sua publicação, o *Bharat* tem muito pouco a dizer ao seu generoso e amavel publico ilustrado, a não ser que continuará a trabalhar pelos sagrados interesses da terra natal que com todas as veras da sua alma estremece, com os mesmos sentimentos que presidiram sempre á sua obra o que por outras palavras sinifica que o *Bharat* há de trilhar, enquanto vida tiver, o caminho recto e porisso mesmo mais curto que está habituado a percorrer, desde o principio.

E para isso conta-é superfluo acentuar-com o dicidido e cordeal apoio dos seus estimáveis leitores que sempre o animaram e protegeram por uma forma tão cativante e patriotica que o *Bharat*, pobre na materia da retorica não possui expressão adequada para lhes exteriorisar, em toda a plenitude, a sua gratidão.

Dito isto, vai ele adiante que a comoção lhe embarga a voz.

Dardos e Cardos

Ajudas...

Todo o funcionario é remunerado, porque...é funcionario. Para ele poder mexer-se, precisa ser *ajudado*. O direito á remuneração é criado pela qualidada funcional, representando a *ajuda* o premio do trabalho.

Um chefe da conservação de estradas recebe ao cabo de mez uns tantos mil reis, porque é *filho* do Estado; mas sem que seja *ajudado*, não é capaz de inspeccionar estrada alguma, por muis rial que seja!

Ajudas, eis tudo !

E há quem condene a empregomania, profissão que é a mais garantida de todas, oficio que menos sacrificios exige e vida que menos di-sabores proporciona.

E, depois há *ajudas* que ajudam ajudar, á custa do *pai*, toda a sorte de ocios e toda a casta de *prazeres*, quando, haja *costas* quentes...

O sr. Kelker

Todos conhecem éste *portento*. .agricola de Poona que de mais a mais. é um Rau Saheb, isto é, titular dos quatro costados.

Ora o nosso governo colocando o no já achatado nariz *mostardado* das Comunides prestou relevantes serviços se não á nossa agricultura pelo menos á *bolsicultura* do britanico *saiba* cuja agricola atenção, segundo se rumoreja por ai fora, acha-se concentrada, unicamente, na colecção de maior quantitativo de dinheiro sonante, á custa de chorudas *ajudas* que-faça-se a justiça-ajudam preponderantemente a grande obra de aliviar o erario publico do insuportavel peso do mesmo.ar... dinheiro *sonante*.

E' felisardo o nosso tecnico como os seus demais ajudadores!

E a agricultura?

Que o demo a carregue !

Agricultura ? Administrem ás raizes das plantas uma bôa doze de instrucções.. *papiricas*, reforçada com uma porção *quantum satis* de prelecções tecnicas e mais *pos de ossos* em que na opinião do sr. Kelker reside a salvação agricola do nosso essencialmente agricola Paiz.

Agricultura? Que a proteja o Separado se o quizer.

Milhoramentos

O ún;co serviço de automoveis que a maravilhosa Comissão de Milnoramentos está prestando ao Paiz, vai milhor, graças aos patrioticos esforços do sr. Maravilhas !

ECOS & CRITICA

Regime de papelada

Um dos piores males que enfermam a nossa acção administrativa é o regime de papelada. Por mais insignificante que seja uma ptetenção, tem de esta passar por mileuma formalidades, até a sua *rial solução*. Se o interessado não entrar em qualquer repartição, munido da paciencia socratica, é possivel que caia lá *sem sentidos* diante dum longo e vistoso cortejo das belas belesas do belo regime de papelada.

Não pode ser. O regime de papelada tem de ser abolido, isto é, reduzido á sua expressão mais simples, porque da forma como se encontra organisado não faz nenhum sentido: faz sò perder sentidos ao tal interessado.

Torna-se, porisso, necessario que os governantes adoptem sobre o assunto providencias urgentes que reorganisem o mesmo regime, por forma que a gente não tenha que perder tempo e dinheiro que supomos ser dalgum valor nesse periodo de *vacas magras*.

Digne-se de faze-lo, sr. Governador Geral.

Jornal do Comercio

Agradecemos a visita deste nosso presado colega da Metropole que defende os interesses da India por uma forma tão brilhante que o torna, sob todos os pontos de vista, digno da grãtidão dos filhos desta terra.

Nos numeros que recebemos lêmos sensacionais artigos da lavra do distincto colonial e grande estadista sr. dr. Santana Rodrigues.

Muito obrigados, pois.

Urge providenciar

Recebemos a seguinte carta:-

A saltiagem por ser um recurso facil ao alcance de quem tenta apoderar-se do alheio, surpreende o publico, neste concelho em varias partes.

No dia 17 de janeiro p. f. foram roubadas duas casas na cassabê de Bicholim com arrombamento de portas, ás duas horas de noite: sendo uma situada nos arrabaldes da mesma e em que existia a roupa e outros ojectos do sr. capitão reformado Afonso Mendes, tendo os gatunos levado os panos da sela de vestir, e outros objectos do valor total de quase 1000 rupias.

As caixas que continham aqueles objectos foram encontradas desmanteladas em um predio de Bordem !

A outra casa era dum jornaleiro chamado Douló situada no bairo Gaudiacho vaddó, e o qual sofreu o prejuizo de trinta rupias em notas, vasos de cobre, panos e outros uteusilios do valor de mais de 40 rupias !!

Até hojé não se descobriu o paradeiro dos gatunos.

Consolava-nos porem a grata noticia de que o ilustre administrador do concelho tomara telegraficamente medidas urgentes, ordenando aos respectivos regedores " para que tomassem relação dos objectos roubados para as necessarias indagações nos outros concelhos."

E ainda que se diga que "raras vezez se descobrem nesta terra os autores dos... crimes; circustancias fortuitas só contribuem para que em uma ou outra ocasião caiam sob o rigor da lei, e das autoridades pouco ou nada se pode esperar" por momentos todavia nos animaram aquelas medidas urgentes do ilustre chefe do concelho, incutindo-nos a certesa plena de que não havia que recear mais proezas dessas:

Mas infeliz foi o concelho nessas "coisas nossas" !

Pois começaram de novo as proezas e no dia 15 do corrente arrombou-se á alta noite a casa de Pennado Afonso, situada no bairo dos ourives da cassabê e levaram-lhe 100 rupias em moeda, roupa joias de oiro, e outros objectos do valor total de mais de 800 rupias ! ! !...

Tem produzido isto, porisso, pánico nos habitantes daqui.

Venham portanto *novas medidas* alem das já adoptadas, que ponham termo difinitivo á terrivel saltiagem

Podemos espera-lo ?

X. Dias

N. da R. Secundando o justo pedido do nosso solicito correspondente, esperamos tambem a nosso turno, nao interrogativamente, mas afirmativamente, que as autoridades administrativas e policiaes do concelho de Sanquelim

भारत

गुरुवार फाल्गुन शु० १ दा १८४६

पांच वर्षानंतर !

॥ सत्कार्यी ज्याचा दृढ निश्चय।
त्याला कधीं नये अपजय ॥

पांच वर्षे संपून, आजच्या अंकानें भारत प्रकाशनाच्या सहाव्या वर्षास प्रारंभ झाला! या अवधींत त्यावर नाना तऱ्हेची संकटपरंपरा कोसळली, नाना आपत्तीशीं त्याला टक्कर द्यावी लागली व नाना अडचणीशीं त्याला झगडावें लागलें; परंतु परमेश्वर कृपेनें तितक्यांतूनहि तो सुरळीतपणें निभावून पूर्वीपेक्षांहि जास्ती उत्साहानें, जास्ती नेटानें व जास्ती धैर्यानें आपल्या पवित्रमायदेशाची व उदार देशबांधवांची सेवा करण्यास शक्य होत आहे, ही मोठ्या आनंदाची गोष्ट होय.

गेल्या पांच वर्षांत भारतानें कोणती देशसेवा बजावली, याचा आढावा काढणें त्याचें काम नाहीं. तें कर्तव्य इतिहासाचें आहे. भारताच्या कामगिरीवर इतिहास जें कांहीं आपलें निःपक्षपाती मत देईल तेंच मत खरें असूं शकेल, हें कोणीहि कबूल करील. निदान आमची तरी वरीलगोष्टीवरच पूर्ण श्रद्धा आहे.

भारताच्या भूतकालासंबंधीं आम्ही आणखीं जास्ती कांहीं लिहूं इच्छित नाहीं. भविष्यकाळाविषयीं ह्मणाल तर मात्र इतकेंच जाहीर केलें ह्मणजे पुरे आहे कीं, टांकाची कारवाई करण्यांत व कागदी घोडे नाचविण्यांत धन्यता न मानतां, भारत, ठरलेल्या देशकार्याकडे जाणाऱ्या मार्गाचेंच आजपर्यंत व्यक्त केलेल्या धैर्यानें आक्रमण करील. मग या कामीं कितीहि त्रास सहन करावा लागला तरी त्याला त्याची पर्वा नाहीं. 'धक्के चपेटे' खाणें हें त्याचें ब्रीदच होऊन बसलें आहे !

परंतु कितीहि आपदा सोसण्याची भारताकडून कडेकोट तयारी असली, कसल्याहि भयंकर संकटांस तोंड देण्यास तो निधड्या छातीनें पुढें सरसावला व कसल्याहि आपत्तीशीं दोन हात करण्यास त्याला काडीचीहि दिक्कत वाटत नसली तरी लोकाश्रयाचें पूर्ण पाठबळ मिळाल्याखेरीज त्याला अंगीकृत कार्यार्थ झटण्यास आवश्यक तितका हुरूप येणें अर्थात् अशक्य असल्यावरून, आमचे प्रियतम व कृपाळू बांधव, आजपर्यंत ज्या देशहित. बुद्धीनें त्यानीं भारताला कुरवाळून धरलें त्याचभावनेनें ते त्याला पुढेंहि मदत पुरवितील, अशी शेवटीं बळकट खात्री बाळगून पांचवर्षानंतरचें हें अल्पसें हितगूज इतक्यांतच आटोपतें घेतों.

—हिंदु विद्यार्थी सहाय्यक संघातर्फे पणजीच्या श्रीमहालक्ष्मीच्या देवालयांत "गोमांतकाच्या उन्नतिप्रीत्यर्थ प्रयत्न" या विषयावर श्री० भोसले, बी. ए. (रायचंदर) यांचें सुश्राव्य व विचारपरिप्लुत व्याख्यान झालें असें एक वाटसरू लिहितात. सभेचें अध्यक्षस्थान श्री. शिवा फट्ट पै आंग्ले या विद्वान तरुणानीं मंडित केलें होतें.

स्फुट विचार

एक शुभ वर्तमानः— बेसुमार बोकाळलेल्या नोकरशाहीच्या नुकसानकारक संख्येस आळा घालण्याच्या धैर्यशाली विचारांत आमचे गव्हर्नरसाहेब गुंतून गेले आहेत. हें शुभवर्तमान कळून कोणाच्याहि अंतःकरणांत आनंदाच्या लाटा उसळल्याशिवाय रहाणार नाहींत. वाजवीपेक्षां फाजील नोकर बाळगणें वैभवसंपन्न राष्ट्रांत कदाचित् पचेल; परंतु आमच्या सारख्या सुदामी राष्ट्रांत या धोरणाचा अवलंब करणें ह्मणजे जाणून बुजून त्याच्या सत्यानाशास कारणीभूत होणे होय, यांत संशय नाहीं. उशिरां कां होईना, हें साधें तत्व नजरेसमोर ठेवून, तदनुसार वर्तण्याची खंबीर इच्छा प्रकट केल्याबद्दल गव्हर्नरसाहेब स्तुतीस पात्र आहेत, हें कोणीहि कबूल करील. डॉ. मोरायस् कृत या 'शुभवर्तमानाची' व्यापकता व त्यापासून सांपत्तिक स्थितींत होणाऱ्या क्रांतीचें खरें स्वरूप, या दोन गोष्टी कळल्याशिवाय एव्हांच प्रस्तुत विषयावर जास्ती चर्चा करणें बरेंच धाडसाचें असल्यावरून यासंबंधीं पूर्ण माहिती मिळतांच आमचे विचार प्रदर्शित करण्याचें कर्तव्य ठेवून, सध्या येथेंच विसावा घेतों.

हा घ्या पुरावा !:— वरिष्ठ सरकारच्या दिवाळखोरपणामुळें तिजोरीची स्थिति हलाख बनल्याची ओरड आज कित्येक दिवसां पासून आम्हीं करीत आलों आहोंत. एकंदर लोकपक्षीय पत्रांनीं उपरोक्त अदूरदृष्टिदर्शक धोरणाबद्दल वेळोवेळीं नापसंती व्यक्तकरून तें बदलण्याविषयीं सरकारास योग्य शब्दांनीं सुचविलें होतें. परंतु लोकसत्ताक सरकारनें लोकमताची बिलकूल पर्वा न करतां आपलें स्वार्थी वर्तन तसेंच अबाधित चालू ठेविलें! आतां अशी स्थिति प्राप्त झाली आहे कीं, नोकरशाहीच्या मासिक वेतनास पुरेसे पैसेसुद्धां तिजोरींत शिल्लक नसून, ज्या नोकरांस २००।३०० वर रु० दरमहा पगार द्यावा लागतो त्यास ५० वर रुपये मिळत नाहींत! सरकारी तिजोरींत पैसे नाहीत व भरपूर पगाराशिवाय नोकरशाहीचें 'पोटगाडें' चालत नाहीं, असा 'इकडे आड व तिकडे विहीर' प्रसंग ओढवला आहे. 'आतां तरीपुढें' वर्तमानपत्रकर्त्यांच्या उपदेशानुरूप सरकार आपलें धोरण आंखून, सांप्रत ज्या बिकट परिस्थितीशीं त्याला झगडावें लागत आहे, तशी परिस्थिति फिरून उत्पन्न न होण्यासाठीं कसून प्रयत्न करील अशी आह्मांस आशा आहे. कसल्याहि नाटकांत झालें तरी रुपयांचें सोंग आणणें कठिण असतें, याचा उपरोक्त उदाहरण हा उत्तम पुरावा नव्हे काय?

नोकरशाहीची चळवळ— निरनिराळ्या खात्यांतील नोकरांचा पगार भिन्नभिन्न असल्यावरून, ही भिन्नता नष्ट होऊन सर्व ऑफिसांतील लोकांच्या वेतनांत समता असावी, एतदर्थ येथील नोकरशाहीनें जोराची खटपट चालविली आहे. सर्व साधारण रीत्या एकंदर खात्यांची योग्यता एक सारखीच असतां, थोड्या खात्यांतील लोकांस बेसुमार जास्त पगार मिळावा व थोड्या खात्यांतील नोकरांस बेसुमार कमी देण्यांत यावा, हें कोणत्याहि दृष्टीनें योग्य नाहीं. समतेच्या भक्कम पायावर उभारलेल्या राज्य पद्धतीस तर ही गोष्ट अत्यंत लाजिरवाणी होय! अशा स्थितींत उपरिनिर्दिष्ट चळवळीचें कौतुक वाटणें साहजिकच आहे. मात्र असें आहे कीं, समतेच्या [illegible] करतानां, ज्या खात्यांतील नोकरांचा [illegible] र कमी आहे, तेंच प्रमाण ठेवण्यांत यावें. असें झाल्यासच [illegible] रीस फायदा होणार असून उपरोक्त सम[illegible] चळवळीपासून लोकांस खरें समाधान [illegible] णार आहे. नाहीं तर 'सगळें [illegible]' असाच प्रकार होण्याचा संभव फार.

बाप दाखवा, नाहींतर श्राद्ध बाढा

महाशय, तुमची ती परिषद् कुठें गेली ?

कांहीं महिन्यांमागें आपल्या लोकप्रिय भारतानें अखिल गोमांतकीय हिंदु-परिषदेची प्राणप्रतिष्ठा लवकरच होणार असल्याचें शुभवर्तमान प्रसिद्ध केलें होतें. अलिकडे जाग्रत होत चाललेल्या हिंदुसमाजांत या बातमीनें विलक्षण खळबळ उडून गेली व या कल्पनेचा सर्वत्र आदरानें, उत्साहानें व कौतुकानें विचार होऊं लागला. परिषदेची आवश्यकता व उपयुक्तता हीं सर्वांस पूर्णपणें पटली असतां तिच्या शक्यतेसंबधीं एक दोन लेखकांनीं संशय प्रदर्शित केल्यावरून या महत्वाच्या विषयाची भारत पत्रांत

> **'भारत हमारा देश है'**
>
> भारत पत्र सर्व जनतेचें असल्यावरून खऱ्या देशहित बुद्धीनें पाठविलेल्या लेखांस केवळ हक्क ह्मणून साभार-पूर्वक स्थळ दिलें जाईल.
>
> संपादक

बरीच चर्चा झाली व शेवटीं परिषदेच्या कल्पनेस लोकमत बरेंच अनुकूल आहे असें पूर्णपणें दिसून आलें. वरील वादविवादाच्या समारोपांत भारतानें एकंदर शंकांचें समाधान करून व हिंदुपरिषदेची अवश्यकता उपयुक्तता व शक्यता हीं लोकांच्या निदर्शनास आणून देऊन सर्वांनीं आपल्यांतील दुरीभाव्याला फांटा देऊन, भेदभाव बाजूस ठेऊन व देशहिताच्या उच्च भावनेनें प्रेरित होऊन [illegible] अस्त्वांत येण्यासाठीं व ती पू[illegible] करण्यासाठी शक्य ते प्रयत्न [illegible] चळवळीचा व आग्रहाचा इ[illegible] पारा दिला. या समारोपापूर्वी श्रीयुत भास्करराव सरदेसाई यांनीं भारतमध्यें प्रसिद्ध झालेल्या आपल्या पत्रांत केलेल्या विनंतीस अनुसरून परिषदेंत भाग घेऊं इच्छिणाऱ्या बऱ्याच गृहस्थांनीं आपलीं नांवें भारतांत प्रसिद्ध करण्यासाठीं पाठविलीं.

हीं नांवनिशी जादापत्रकांतून प्रसिद्ध करण्यांत येईल असें भारत पत्रांतून जाहीर रीतीनें अश्वासन देण्यांत आलें होतें. या होऊं घातलेल्या परिषदेसंबधीं अलिकडे सर्वत्र सामसूम दिसून येत आहे. प्रवर्तकांकडून या बाबतींत कांहींच खुलासा प्रसिद्ध झाल्याचें पहाण्यांत किंवा ऐकिवांतसुद्धां नाहीं. याचा अर्थ काय! लोकांनीं या बाबतींत काय समजावयाचें? श्रीयुत भास्करराव सरदेसाई व आपण स्वतः यांच्यावर या बाबतींत बरीच जबाबदारी येते; हें उघड आहे. मीं परिषदेचा पूर्ण हितचिंतक असून या संस्थेच्या कार्यास काया वाचा मनानें हातभार लावण्याचा माझा दृढ निश्चय असल्यावरून मीं माझें नांव आपणाकडे पाठवून दिलें होतें. आणि याच नात्यानें या हिंदुपरिषदेच्या बाबतींत आपणाकडे जाब विचारण्याचें कर्तव्य मीं करित आहें. तेव्हां माझ्या स्पष्टोक्तीबद्दल क्षमा करून या संबंधाचा खुलासा आपण कराल अशी मलाआशा आहे कळावें हे वि.

उत्तम वामन देसाई

[श्री. देसाई यांकडून विचारण्यांत आलेल्या जाबाचा खुलासा करण्यास आजच जरी आह्मांस अवकाश नसला, तरी त्यांस आह्मीं इतकें सांगण्यास शकतों कीं, हिंदुपरिषदेची कल्पना नष्ट झाली नसून तिला लवकरच मूर्त स्वरूप येणार आहे, याची त्यांनीं पूर्ण खात्री बाळगावी]

संपादक

Essa ... dom ... icipali ... tra, Ujj ... culos ... muito c ... sercio po ... conc ... há ... ent Sm ... India, ... re ... pleto a ... ão. ... muni

आभार स्वीकार

वैद्यमित्र (मासिक):— हें मासिक मुंबई येथें आयुर्वेदमार्तंड श्री. रघुनाथ अनंतशास्त्री पटवर्धन यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. यांतील विषय वैद्यशास्त्र दृष्टीनें अत्यंत उपयुक्त व महत्वाचे असतात. वैद्यलोकांस तर सदर्हु मासिकापासून बराच उपयोग होणार आहे, असें आजपर्यंत प्रसिद्ध झालेल्या अंकांवरून ह्मणण्यास हरकत नाहीं.

महाराष्ट्र—सारस्वत (त्रैमासिक) :— हें उपयुक्त त्रैमासिक श्री. गणपत विश्वनाथ लाड व वामन मंगेश दुभाषी यांच्या संपादकत्वाखालीं मुंबई येथें प्रसिद्ध होत असतें. यांतील विषय मुख्यतें सारस्वत ज्ञातींच्या उन्नतीस अत्यंत पोषक असून, सर्व दृष्टींनीं भारदस्त असतात. लोकाश्रयास पात्र.

वर्तमानसार

—गेल्या आठवड्यांत शिरवडें येथील श्री शिवनाथाच्या देवालयांत आमच्या संपादकांचें 'हेंचि देवासीं (देशासीं) मागत चरणसेवा अखंडीत' या नामदेव महाराजांच्या अभंगावर प्रवचन झालें. तळावली, येथील श्री महालक्ष्मीच्या देवालयांतहि [illegible] आठवड्यांत, आमच्या संपादकांचें 'देह जावो ... अथवा राहो' या श्लोकीवर दुसरें प्रवचन झालें.

—सरकारी नोकरांची संख्या योग्य प्रमाणावर आणण्याप्रीत्यर्थ गव्हर्नर साहेब नेटाचे प्रयत्न करीत असल्याचें कळतें. स्तुत्य!

—शिरवडें येथील श्री शिवनाथ वाचनमंदिराची स्वतंत्र इमारत तयार झाली असून; लवकरच सदरील वाचनालयाची स्थापना तींत होणार आहे, असें एक वाचक कळवितात.

— गोवा नीतिवर्धक व शिक्षणप्रसारक मंडळाच्या पहिल्या परिषदेस हजर रहाण्याविषयीं आलेल्या आमंत्रणाबद्दल आह्मी आभारी आहोंत.

—प्रागतिक सभेची घटना विद्याप्रसार पत्रांत प्रसिद्ध व्हावयास लागली आहे. त्याकडे सर्व हिंदूंनीं नजर पुरवावी, अशी त्यांस आमची अल्पमत्याची विनंति आहे.

ANO VI — NUMERO 2 — 1921   QUEPEM   QUINTA-FEIRA 31 DE MARÇO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.   केपें, गुरुवार, तारीख ३१ माहे मार्च सन १९२१   अंक २ रा.

Conselho Legislativo

Entrou em acção com seus novos vogais eleitos êste Conselho, *dadiva* da *nova* Carta Organica.

A imprensa do Paiz pronunciou-se, em tempo, sobre o valor politico do mesmo diploma que na sua opinião, é *edição piorada* da extincta autonomia.

Apesar disto, porem, animanos a certesa de que os vogais eleitos, alguns dos quais são patriotas de reconhecida competencia, hão de envidar os seus melhores esforços no sentido de termos uma autonomia digna dêste nome e digna dum povo civilisado e adiantado como o nosso.

E' para essa nobre missão que eles foram eleitos. Está lhes reservada essa grande obra: concecução duma autonomia autonoma.

No concelho Legislativo figura tambem elemento popular, conscio das mais urgentes necessidades do Povo que o elegeu. Cabe-lhes, porisso, a obrigação de, a qualquer titulo ou pretetxo que seja, não sobrecarrega-lo de impostos.

É' que está exausta a *capacinade contribuitiva* do contribuinte do Estado da India onde o proletariado está lutando com serias dificuldades da vida.

Deseja o Conselho Legislativo promover milhoramentos?

Faça-o a dentro dos recursos do tesouro.

Mas dir-se-há: o nosso estado financeiro não permite nenhum milhoramento, tão pobre êle é, actualmente.

Simplifique-se o regime de papelada, reduza-se a sua expressão mais simples a burocracia e haja diminuição de vencimentos fabulosos.

E verá, então, que com a *compressão das despezas*, è possivel, ainda, fazer alguma coisa em beneficio do Paiz.

Medite nisto o Conselho Legislativo!

Ao sr. Governador Geral

De há muito tempo para cá, o sr. Antão, administrador do Concelho está praticando irregularidades no exercicio de suas funcções, motivo que determinou uma representação contra o mesmo funcionario.

Para este assunto de capital importancia, limitamo-nos, por hoje, a chamar a atenção de Sua Excia.

AUTONOMIA

Ninguem é mais interessado nos negocios do seu paiz do que os seus naturais. Porque é perfeitamente natural, sugere Fonblanque, que os que teem n'ele empenhados o seu bem-estar e prosperidade, que serão as primeiras e principais victimas de uma administração negligente ou má, sejam mais competentes em conhecer o que se deve fazer, do que os estranhos, que não teem, por mais bem intencionados que sejam, nem os mesmos conhecimentos nem a mesma experiencia"

Tradições seculares de cultura, tendencia arreigada de autonomia, resistencia persistente, ora activa, ora passiva, a inovações estranhas, espirito de rectidão, respeito notavel pela lei e solido principios de economia são qualidades,que mantidas atravez de seculos de sujeição e de inconsciencia politica, denunciam iniludivelmente capacidade para a gestão parcimoniosa dos negocios publicos. O sentimento da autonomia é uma tradição persistente no povo indiano. Vencido e esmagado na sua exteriorisação, ele subsiste no instincto da raça, donde renascerá, como das suas cinzas, a Pheniz antiga.

O povo da India, diz H. Cotton, tem uma instinctiva capacidade para o *self-government* local. O povo indiano, reconhece Sir John Lawrence, está muito capaz de administrar os seus negocios; o sentimento municipal está n'ele profundamente arreigado. As comunidades de aldeia, cada uma das quais é uma pequena republica, persistindo atravez de seculos de dissolução politica, são exemplo vivo do poder de estabilidade das instituições nativas.

E' de facto, revelação assigurada, que os municipios e as comunas hindus eram instituições representativas de administração autonoma.

Desde a mais alta antiguidade, a India tinha, quais republicas modernas, organisado o seu sistema de administração local. "A existencia de governo local autonomo na India, antiga e medieval é um facto confirmado" A comunidade da aldeia auferia amplos poderes, era soberana na area da sua jurisdição. Embora sob controle superior, exercia a justiça e tinha o direito de *referendum* na promulgação das leis.

Sir Sankar Nair, antigo Ministro de Educação na India, escrevendo na Modern Rewiew, a proposito do *panchayat* aldeão, no Sul da India, conta com minucioso detalhe o processo de eleição dessas assembleas locais entre os anos de 908 a 921, chamando a atenção sobre um facto que tanta agitação desperta na opinião publica actualmente e que afinal, homens d'Estado hindus, n'uma previsão milenaria haviam proclamado: o direito do voto e elegibilidade da mulher. Sir Nair regista que segundo o R. Archeological Depart dos anos citados, as mulheres tinham direito de voto e do comite de justiça pard[illegible]va uma mulher.

Essa [illegible]tonomia subia de ponto no dominio municipal. As municipalidades de Pataliputra, Ujj[illegible] Kanoj, e, nos seculos [illegible]rnos, Vijanagar, muito c[illegible]cida do antigo comercio portuguez, são a mais alta concenção municipal de que há exemplo. Refere Vicent Smith no Barly-Historya of India, que seculos antes de Cristo, as municipalidades hindus realisavam o tipo mais completo do governo autonomo.

A municipalidade de Pataliputra, capital de Chandragupta, estava pela sua alta importancia e enorme extensão, a cargo duma comissão eleita de trinta membros, que devidos em comites de cinco, superintendiam n'uma larga indipendencia sobre as artes e industrias, construções e embelezamento, imigração, saneamento e assistencia, estatistica, registo demografico etc.

É de crêr que um regime municipal tão correto que deixa perder de vista os direitos municipais modernos, não fosse alcançado em curto periodo de tempo; era, sem duvida, lição de seculos. Vicent Smitt regista com notavel desenvolvimento a evolução demorada do sistema municipal na India.

Tal era e espirito da liberdade, tal o respeito pelos interesses do povo, que se pode dizer sem ousadia, nunca o rei promulgou uma lei sem o *referendum* das corporações interessadas. A isto se deveu a prodigiosa prosperidade que fez da India o paiz encantado, que dela fez o objectivo magnetico de todos os aventureiros, o refeitorio anciado de todos os esfomeados. Bernier, dando conta a Colbert, ministro da França do que era a India no seculo XVII, diz:" Este Hindustão é um abismo em que o ouro e a prata encontram milhares de entradas e nem uma só saida.

Para dar idea de como eram modestos todos os ditirambos sobre a opulencia das povoações indianas, basta recordar que, segundo uma estatistica do tempo, só uma aldeia de Bengala exportava o modesto peso de 22.000 fardos de seda. no modico válor de 2-200-000 libras.

Este alto sentimento de livre administração encontrou-o Afonso de Albuquerque, que, no prudente espirito de tolerancia -que é ao mesmo tempo um grande golpe de sagacidade politica- perante um compromisso formal, obrigou-se a não se imiscuir na administração local.

Sir Richard Temple, homem publico inglez, que em 1880 era governador de Bombaim, n'um relatorio que muito o honra, em uma tal e qual indipendencia, estabelecendo um paralelo entre a administração ingleza e a dos estados autonomos, lamenta a excelencia e a prosperidade da administração indigena, sentindo não poder deixar de confessar que dentro do ultimo seculo tinha havido na India não so bons soberanos, mas tambem bons ministros e grandes homens de Estado, taes como em Myssore, Indore Gwallior, Hiderabad, etc.

A Inglaterra, apoz o curto periodo de intolerancia administrativa e legislativa, reconheceu a sombria falencia do seu sistema burocratico centralisado e restabeleceu assustada, já lá vão 35 anos, o self-government local, e hoje, a opinião publica indigena, fortalecida e unificada pelo Congresso Nacional Indiano impoz ao governo inglez uma autonomia provincial larga com a confederação dos estados da India

भारत

गुरुवार फाल्गुन व० ८ मी १८४६

अंतःकरणें एकवटा !

म्हणजे कधींच भंग न पावणारी अशी राष्ट्रहितवर्धक एकी घडून येण्यास मिनिटाचाहि अवकाश नको, हा श्रीस्वामी रामतीर्थ यांचा अमृततुल्य उपदेश प्रत्यहीं नजरेसमोर ठेवून स्वदेशहितार्थ अविश्रांत झटल्याखेरीज स्वराज्याचा पल्ला गांठणें कदापिहि शक्य नाहीं. एकीकडून ऐक्यसंवर्धनाबद्दल चित्ताकर्षक लेख लिहून दुसरीकडून 'उखाळ्यापाखाळ्यां'नीं आपल्या सैतानी वृत्तीस वहकूं देणारे प्राणी कदाचित् उत्तम लेखक असूं शकतील, परंतु ते स्वदेशभक्त खास नाहींत, अशी आमची प्रामाणिक समजूत आहे.

आत्मप्रौढीसारख्या नीच मनोवृत्तीस बळी पडून दुसऱ्यांचे चावे घेण्यांत ज्यानां आपण स्वदेशाची उत्तम कामगिरी बजावतों असें वाटतें त्या व्यक्तींकडून वास्तविक कोणाचेंच हित होत नसून, उलट त्यांचा स्वताचाच मात्र हटकून नाश होत असतो, असा शहाणे लोकांचा अनुभव आहे. अशी खरी स्थिति असतां देशहिताच्या अगडबंब नावांखाली समाजांत व्यक्तिद्वेषानें हैदोस घालण्याचा ज्या कांहीं प्रेमशून्य, स्वार्थी व आपमतलबी गृहस्थांकडून प्रयत्न होत आहे त्याला काय म्हणावें? परस्परांची अंतःकरणें बुद्धिपुरस्सर दुखविलीं गेलीं तर तीं लवकर एकवटण्याच्या स्थितीला पोंचतील काय? परकीयांकडून भलभलत्या मिषानें त्रास दिले जातात त्यांचा उखाळ्या पाखाळ्यानीं वचपा भरून निघेल काय?

तात्पर्य, अंतःकरणें एकवटून दृढतम ऐक्यानें स्वराज्याची पवित्र गुढी रोवण्यास व्यक्ति द्वेषासारख्या निंद्य गोष्टींस कायमचा फांटा देणें जरूर आहे. प्रसंगीं 'वेड्यांस वेडे म्हणूं नये, वर्म कोणाचें बोलूं नये, ही श्री समर्थांची शिकवण सतत ध्यानांत बाळगून कसलाहि गाजावाजा न करतां राष्ट्र देवतेप्रीत्यर्थ आत्मसमर्पण करण्याला एका पायानें पुढें सरसावल्यासच मात्र स्वदेशोद्धार होणें शक्य आहे.

एकीशिवाय आमचा निभाव नाही, अशी ज्यांची पूर्ण खात्री झाली आहे त्यानीं यापुढें तरी द्वेषमूलक विचारांस किंवा लेखांस बिलकूल थारा देतां कामा नये. 'दुसऱ्याच्या दुःखें दुखवावें। परसुखें सुखवावें॥ प्राणिमात्र मेळवावें। बऱ्या शब्दें' ही श्री समर्थांची शिकवण कृतींत उतरविण्याचा ज्याला त्याला हव्यास लागल्याखेरीज अंतःकरणें एकवटण्याची आशाच नको. व जोंपर्यंत परस्परांचीं अंतःकरणें प्रेमग्रंथीनीं जखडलीं जाणार नाहींत तोंपर्यंत देशहिताच्या लंबेलंबे बाता निवळ वल्गना आहेत! अंतःकरणें एकवटा! हा स्वामीरामतीर्थांचा दिव्योपदेश मनःपटलावर खोदून तदनुसार कर्तव्यदिशा आंखल्यासच 'स्वराज्याचें' अंतीम ध्येय हस्तगत होणें शक्य आहे. नुसत्या बेजबाबदार चकाट्यानीं व अभिमानशून्य लेखानीं देशोन्नति साधण्याची मनीषा बाळ-

स्फुट विचार

सारस्वत ब्रा. समाजः—मडगांवच्या या संस्थेच्या वाढदिवसोत्सवास येत्या महिन्याच्या ९ तारखेला सुरवात होऊन त्याच महिन्याच्या १५ तारखेला उत्सवसमाप्ति होणार आहे. उत्सवाचा कार्यक्रम व व्याख्यात्यांची पात्रता या संबंधी योग्य ती माहिती याच अंकांत दुसरीकडे प्रसिद्ध झाली असल्यामुळें तिचा येथें पुनरोचार करण्याचें कारण नाही. समाजानें उघडलेल्या या पवित्र ज्ञानसत्रांत आमचे प्रेमळ देशबांधव स्वागमनानें भाग घेऊन चालकांच्या अविश्रांत परिश्रमाचें चीज करतील अशी आम्हांस बळकट आशा आहे.

आमची 'आवतोनोमी' :— पोर्तुगाल सरकारनें गोवाप्रांत व इतर वसाहतींस अर्पण केलेलें स्वराज्य किती नादान आहे याचें यथार्थ वर्णन केलेला एक मुद्देसूद लेख आजच्या पोर्तुगीज भागांत प्रसिद्ध झाला आहे. प्रस्तुत लेख सध्या पोर्तुगालांत वास्तव्य करणारे आमचे धीरोदात्त व विद्वान प्रांतबंधु डॉ. सांतान रुद्रीगीस यांच्या खंबीर लेखणींतून उतरलेला असून त्याची विचारसरणी येथील एकंदर जनतेस पटल्याखेरीज खास रहाणार नाही. ते आपल्या ओजस्वी लेखाच्या प्रारंभीं म्हणतात "—परकी लोकांचे विचार कितीहि दिलदार असोत, ते आपल्या ज्ञानाची व अनुभवाची कितीहि शेखी मिरवोत व आपल्या औदार्य बुद्धीचें सत्यत्व बिंबविण्याचा कितीहि दांडगा प्रयत्न करोत; परंतु जीत लोक जितक्या उत्तम रीतीनें आपला कारभार पहातील तितक्या उत्तम रीतीनें तो चालविण्यास जेते कदापिहि शकणार नाहींत" आम्हांस काय किंवा इंग्रजी हिंदुस्थानांतील बंधूंस काय, स्वराज्याची आवश्यकता कां आहे, या प्रश्नाचें उत्तर उपरोक्त विचारांत पूर्णत्वानें ग्रथीत झालेलें आढळून येतें, यांत संशय नाहीं.

वर्तमानसार

—कौंसिल्य लेजिस्लातीव्हाच्या बैठकींस कालपासून सुरवात झाली.

—येथील तावेलियांव रा० रा० लिंगुर० दळवी यांच्या विरुद्ध हायकोर्टाच्या अध्यक्षांकडे कुंकळ्ळींतील एका इसमानें फिर्याद केल्याची दाट वदंता आहे!

—इकडील मामलेदार सिं. आंतांव व अन्य एक कामदार यां विरुद्धहि एक फिर्याद गव्हर्नरसाहेबांकडे गेल्याचें कळतें.

—खोरवडा, वांदिवडें येथें आमच्या संपादकांची दोन प्रवचनें झालीं. 'अंतर्यामी आधीं, होईजे निर्मळ, तेणें तुटे मूळ, संसाराचें' व 'हीच थोर भक्ति आवडते देवा (देशा), संकल्पावी माया (आशा) संसाराची, हे विषय होते.

गणें म्हणजे हलाहल प्राशनानें आरोग्यवृद्धीची हांव बाळगण्यासारखें अत्यंत मूर्खपणाचें लक्षण आहे.

प्रिय बांधव हो, अंतःकरणें एकवटा ! आपापसांतील द्वेषभावास कायमची तिलांजली देऊन दिलसफाई घडवून आणा! वाईट मनोवृत्तींस सपशेल मूठमाती देऊन दिलजमाईचा शुभ झेंडा फडकवा!

द्वेष विसरा! उखाळ्या पाखाळ्या काढून भांडूं नका. असें झाल्यासच मात्र अंतःकरणें एकवटून राष्ट्रोन्नति होईल.

शेती वाढवा, व्याख्यानाला चला

कृषिकर्म

उत्क्रांतीस आरंभ झाल्यापासून आजपर्यंत स्वतःचा पाला पातेरा मुळांत पडून तो खताच्या रूपानें शोषण करण्याची पिढीजाद सवय प्रत्येक झाडाच्या जातीस जडल्यामुळें दरएक जातीच्या झाडांस त्याच जातीच्या पालापातेऱ्याचें खत मानवणार हें उघड सिद्ध होत असतें. म्हणून शक्य त्या मानानें सजातीय वनस्पतीपासून झालेल्या खतास मुकूं देऊं नये. याचप्रकारें, फलहीन झाडें बागायतांत असल्यास त्यांचीं पालेंमुळें म्हणून ती नाहींशीं करण्याची चाल आहे. अशा चालीपासून फायद्यापेक्षां बागास नुकसान होण्याचा संभव असतो. त्या झाडांमुळें ऊन्हाचा त्रास बागायतांतील भूमीस बाधत नाहीं. शिवाय, त्यांच्या पाल्यापातेऱ्याचा खताच्या कामीं उपयोग होत असतो. तीं झाडें बागांत मोकळेपणीं फिरण्यास व कष्ट मेहनत करण्यास अडथळा करीत असतील तर फक्त मेरांवरच राखिल्यास हरकत नाहीं. त्या फळहीन झाडांचें किंवा कमी प्रतीच्या झाडांचें साबट उंच प्रतीच्या फलोत्पत्तिक झाडांस होत असेल तर तेवढें साबट मात्र छाटून टाकावें. बहुतेक फलोत्पत्तिक झाडें ओझरती छाया असलेल्या जागीं जन्म, विकास व मरण पावणारीं होत. यामुळें त्यानां तशी अनुकूल परिस्थिति उत्पन्न केल्यावांचून त्यांचा विकास होणें शक्य नाहीं. बागायतांतील फलोत्पत्तिक झाडें ज्या मानानें थोर होत जातील त्या मानानें त्यांचीं पाळें मुळें मोठीं व लांब होत जातात. व दूरचें खत ओढून घेऊन आपला निर्वाह करितात. पण, लांबू, कळक, भिल्ल, केळ, ऊंस इत्यादि झाडाचीं पाळें आकारानें स्थूल न होतां लहानपणापेक्षां मोठेपणीं त्यांचा झुबका विस्तार पावून सभोवार पसरतो. अशा रीतीनें जवळपासचें खत भराभर ओढून त्या झाडांस आपला सदृढपणा संभाळतां येतो. येणेंकरून तेवढी जागा मात्र अगदीं निस्तेज होऊन जात असते, कदाचित्, नैसर्गिकपणें किंवा कृत्रिमपणें सर्वांना भरपूर खत मिळत असल्यास गोष्ट निराळी. तसें नसल्यास, तीं झाडें उपटून बागायतापासून दूर अंतरावर लावावींत.

विशेष ओलावा असलेल्या बागायतांत काजूचीं झाडें असल्यास हरकत नाहीं. पण तशी सोय नसलेल्या बागायतांत तीं झाडें असतील तर ऐन उन्हाळ्यांत म्हणजे ज्या दिवसांत ओलाव्याची फार गरज असते त्या दिवसांत स्वताच्या फळांच्या पोषणार्थ त्या जमिनींतील ओलावा भराभर शोषून घेत असतात. ह्या योगें, त्या भूमींतील ओलावा कमी होत जाऊन त्या मानानें उच्च जातीच्या फलोत्पत्तिक झाडांचें नुकसान होण्याचा संभव असतो. यास्तव, बागायतवाल्यानीं आपआपल्या बागायतांची योग्यता पाहून तशी व्यवस्था राखावी. काजूच्या पाल्यापातेऱ्याचा उपयोग खताच्या कामीं व्हावा तसा होत नाहीं असा अनुभव आहे.

एकाद्या बागायतांत, उंचवटा अगर डोंगर यांपासून येणाऱ्या झऱ्याच्या पाण्याचा उपयोग बागायतास होत असून, त्या डोंगरावर मुजरद लाविलेलीं किंवा स्वाभाविक माजलेलीं झाडें इतर बाबतींत हितावह असलीं तरी झऱ्यांतील पाण्यासंबंधानें हितावह होणार नाहींत, कारण झाडांच्या पानांस उन्हाचा त्रास बाधत असेल त्या प्रमाणानें कमी अधिक वाफ, तीं हवेंत सोडीत असतात. अशा प्रकारचा त्या पानांत असलेला धर्म, उन्हाळ्यांत सूर्याच्या लांब किरणांच्या प्रखर त्रासानें वाढत्या प्रमाणांवर असतो. येणें करून, त्या जमिनींतील ओलावा पाळानीं शोषण केल्यानंतर तींत रुक्षता आल्यानें झऱ्यांत येणारें पाणी स्थितिस्थापकतेनुरूप तींत ओढलें गेलें जातें. शिवाय, झऱ्यांत येणाऱ्या पाण्यांत त्या झाडांचीं पाळें ओलाव्यासाठीं आलीं असतील तर तींहि पाणी शोषण करितील. व अशा तऱ्हेनें झऱ्यांत येणारें पाणी कमी होत जाईल.

बागायतांतील पोफळीच्या सोटांवर दक्षणायणांतील दुपारचें आडवें ऊन्ह पडूं देऊं नये. कारण, त्या ऊन्हामुळें त्यांचे सोट करपून कंगाल स्थितींत मरून जातात. यास्तव पोफळी लावण्या अगोदर दक्षिण बाजूस फणस, आंबे, ऊंड, इत्यादि छाया देणारीं झाडें लावून त्यापासून ऊन्हाचा त्रास न होईल असा बेत राखावा. मस्तकावरील लांब किरणाच्या योगें, बहुतेक वनस्पतींस लागू असलेल्या सर्व साधारण नियमानुरूप पोफळीच्या झाडांस बाधा न होतां प्रफुल्लित पणाच येत असतो.

पी. एम्.

मडगांव येथील सा० ब्रा० समाज वार्षिकोत्सव

या वार्षिकोत्सवाचे चालू सालचे अध्यक्ष श्री. परूळकर हे होणार असें म्हणतात. मुंबईच्या गौडसा० ब्राह्मणसमाजांतील हे प्रमुख व वजनदार गृहस्थ असून तेथील सारस्वत ज्ञातींतीलच नव्हे तर मुंबापुरींतील प्रमुख सार्वजनिक संस्थांतील कार्यकारी मंडळांत अग्रभागीं विराजमान असणाऱ्या गडळींपैकीं आहेत; मुंबई मराठी ग्रंथसंग्रहालय, मिलओनर्स असोसिएन, निरनिराळ्या औद्योगिक संस्था, मराठा प्रोव्हिडंट फंड सा.वि. सहायक मंडळी, सारस्वत बेंकिंग सोसायटी, सारस्वत ज्ञातींचीं देवालयें व धर्मार्थ संस्था यांचे ट्रस्टी, दाभोलकर स्कॉलरशिप्स बोर्ड इत्यादि संस्थांत मान्यतेच्या जागीं निरनिराळ्या रूपानें हे आहेत. विशेषतः औद्योगिक बाबतींतील यांची कामगिरी वाखाणण्या जोगी आहे. असा अष्टपैलू वयोवृद्ध व ज्ञानवृद्ध गृहस्थ यंदा या समारंभाच्या वार्षिकोत्सवं प्रसंगीं अध्यक्ष पदारूढ झाल्यास त्यांचें भाषण त्यांचे थोर दर्जास साजेसेंच होईल यांत शंका नाहीं. व्याख्यान मालेंतील गोमांतकांतील आमचे प्रांतबंधु वक्ते मंडळीच्या परिचयाचेच आहेत. बाहेरच्या वक्त्यां पैकीं डॉ. सावारकर यांनें "राष्ट्रीय जीवन" गोव्यांत नवजीवन उत्पन्न करील यांत तिळमात्र संदेह नाहीं. श्रीयुत सहस्त्रबुद्धे व रा० चित्रे यांची मधुरवाणी मद्यपानाचे दुष्परिणाम त्याचप्रमाणें जनसेवेची कामगिरी वर्णन करणार असून मॅजिकलॅंटर्नच्या देखाव्यानीं मद्यपानाचे दुष्परिणाम पहात असतां कैक "तळीराम " शुद्धीवर न आले तरी आमच्या भावी पिढीस हीं व्याख्यानें खात्रीनें बोधप्रद होतील.

एकंदरीत चालू सालची समाजाची व्याख्यानमाला तिच्या मागील कीर्तीत भर घालण्याजोगी असून केवळ आमंत्रणाचीच वाट न पाहतां प्रत्येक हिंदुमात्र हजर राहून समारंभास शोभा आणील व चालकांच्या श्रमानें चीज करून स्वतःचाही फायदा करून घेईल अशी आशा आहे.

फिरस्ता

ANNO VI — NUMERO 3 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 7 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA........ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ७ माहे एप्रिल सन १९२१ अंक ३ रा.

Como interessar o Povo em diferentes assuntos que lhe dizem respeito?

PROPAGANDISTAS MISSIONARIOS.

Por mais entusiasticas lôas que os nossos patriotas cantem á elevação do grau educativo e instructivo do nosso Paiz, a verdade é que o nosso Povo deixa, ainda, muito a desejar nêste sentido.

Ninguem alimente ilusões nem anteponha amor proprio á genuina expressão da verdade: não se encontra devidamente educado e instruido o nosso Povo.

Governantes e governados são responsaveis da não generalisação da educação e instrução populares, porque nem uns nem outros souberam ou puderam cumprir os deveres inerentes ás suas qualidades. E daí o nosso atrazo.

O que os portuguezes não foram capazes de levar a efeito durante o longo periodo de mais de quatro seculos na sua India, os inglezes conseguiram-no na sua em uns 150 anos.

Sob qualquer ponto que se encare o adiantamento dos nossos visinhos, êle, a olhos vistos, leva palmas ao nosso.

Ao passo que o desenvolvimento industrial na India britanica vai, a passos acelerados, trilhando a senda do crescente progresso, nós estamos, no tocante ao mesmo assunto, no sitio em que *ad majorem Dei glóriam* houve por bem colocar-nos o *terribil* Afonso de Albuquerque!

Comercialmente falándo, o nosso movimento limita-se, todo junto, ao valor de transacções que realisa um só *Koja* ou *baniá* de Bombaim!!

D'agricultura nem é bom falar, para que a Direcção de Serviços Agricolas e mais os seus sabios e competentes tecnicos não nos façam calar com suas instrucções *papíricas* e demonstrações praticas de altolá com élas, de mais a mais adubadas com os maravilhosos pós de ossos!!!

E a educação e instrucção propriamente ditas?

Comparem a indiferença daqui com a actividade dali; façam ô confronto da nossa politica de interesses bairriguistas com a não cooperação do *Mahatma Gandhi*; e ponham em paralelo, finalmente, a nossa tendencia burocratica com o espirito altamente patriotico dos nossos visinhos!

E na sobredita comparação no referido confronto e no aludido paralelo, encontrarão respostas concludentes e irrefutaveis á tal pergunta.

Reconhecido, pois, o nosso atrazo, cabe aos governantes e governados o dever de, sem mais perda de tempo, ambos envidarem os seus esforços titanicos para combate-lo radicalmente: os governantes reduzindo a expressão mais simples a sua fauna burocratica e aplicando a economia resultante dessa *melindrosa operação* á consecução dos fins acima indicados; e os governados fomentando e animando iniciativas particulares, tendentes a secundarem os mesmos fins.

Antes de tudo, é, porem, necessario que os patriotas promovam, por intermedio de seus propagandistas, exclusivamente escolhidos para esta missão propaganda intensa nas massas populares, dos sólidos e salutares principios da educação civica, para que élas, compenetradas da sua força, tomem um verdadeiro empenho pela sua autonomia.

Sem isto nada feito.

Propagandistas missionarios em toda a parte, propagandistas nas cidades propagandistas nas aldeas, propagandistas nos bairos, propagandistas em todos os meios, em todos os cantos e recantos.

Só assim podemos conseguir o fim que temos em vista.

Conferencias

Realisou duas em Rivona a convite da Direcção do Hindú Samaj, sobre a educação civica, o nosso director. E mais duas no concelho de Pondá.

PELA INDIA

As razões da sua autonomia.

A administração portugueza, postergando o compromisso inicial, n'um *trop de zéle* fanatico, subverteu as suas leis privativas, negou o seu direito de propriedade, aniquilou a sua vida local. Com um regime de verdadeira intolerancia civil e religiosa destruindo a sua engrenagem economica e estancando toda a livre iniciativa, conduziu a sociedade indigena a um estado da dissolução espiritual. A centralisação não so fez que os indigenas se desinteressassem dos negocios publicos do seu paiz como desvertuando todo o sentido das suas tradições que constituem, afinal, a substancia moral d'uma raça desarmou todas as suas legitimas aspirações ao progresso evolutivo e á prosperidade economica.

Quatro seculos decorridos, a experiencia está feita, a demonstração é concludente. O self-government é uma necessidade vital, urge não adial-a.

De resto, o resultado, era inevitavel. Homens de Estado, sem conhecimento das pessoas ou dos habitos da vida social indiana, que recorrem mais de vezes, quando se encontram na India, ao expediente de assumir ares de afectada superioridade, fatalmente se subordinariam ao primeiro adventicio que lhes surgisse com esgares de entendido. Funcionarios comissionarios, consome-os a ambição snob de se tornarem notaveis, impondo os seus elixires administrativos, sem atenção ás instituições e ás necessidades do povo, que taes reformas vão afectar. D'ai o caos inevitavel: tal a confusão na instituição dos serviços publicos.

Portarias, decretos e leis, caindo em catadupas, desencontradas e contraditorias, asfixiram toda a iniciativa individual e colectiva.

A autonomia deve iniciar-se pois, pelas autarquias locaes, municipais e comunaes, suficientemente ampla para desenvolver pelo sentimento da responsabilidade o dever da iniciativa e devidamente regrada em ordem a manter a liberdade de acção dessas corporações, dentro dos limites das suas faculdades.

Autonomia sob tutela vexante, sujeita á censura e á intervenção superior sem limite, será a morte d'essa instituição.

Instituições locaes sem tutela, são como instrumento de revivescencia civica, o primeiro passo no desenvolvimento das fontes criadoras adormecidas. Pelo sentimento da responsabilidade renascerá o sentimento da indipendencia, da indipendencia do pensamento tão necessario para expurgar a representação nativa do vicio de subserviencia.

Só assim, restituidas ao paiz as suas instituições tradicionais, reabilitadas as suas tradições, fortalecida a consciencia colectiva, só assim é que o paiz poderá reentrar no seu antigo explendor. Porque o povo não pode continuar a progredir, uma vez esquartejado nas suas crenças, nos seus usos, na continuidade da sua experiencia historica, em tudo o que constitue, em fim, a sua herança colectiva, substancia moral da raça.

Santana Rodrigues

ECOS & CRITICA

Contra-representaçao

A Sua Exc.a Snr. Governador Geral dirigiram, há dias, uma represedtação os habitantes do Concelho de Quepem contra o seu administrador sr. Antão.

As acusações que contra êste são formuladas, patenteam bem claramente que o sr. Antão dificilmente poderá delas defender-se por maiores esforços que desenvolva nesse sentido.

Mas a tal contra-representação que os seus amigos privados e agradecidos vão promover-lhe, a pedido?

Ah! E' vercade. Isso não tira nem põe, pois os factos são tão concretos que por *si* só pulverisarão um bom numero de contra-representações...

Em todo o caso a ver vamos o que tudo aquilo dá.

स्फुट विचार

देशसेवाः— जनतेंत जागृति उत्पन्न होऊन तिला कर्तव्य ओळख करून देण्यासाठीं केवळ देशसेवेसच वाहिलेल्या माणसांची आवश्यकता आहे हें जरी खरें असलें, तरी व्यवसायापरी व्यवसाय सांभाळून कांहीं तरी उपयुक्त स्वदेशसेवा बजावण्याची सदिच्छा असणाऱ्या योग्य सुखवस्तु गृहस्थांचीहि उपरोक्त कामीं जरूरी आहे. 'जनसेवा-देशसेवा ही ईश्वरसेवा' हें तत्व पूर्णपणें मनांत बिंबलें असून जे लोक, शक्य असतांहि, आपला फुरसतीचा काळ, मजेंतच घालण्यास सोकावले आहेत त्यांनीं तो काळ देशसेवेप्रीत्यर्थ अर्पिल्यास त्यांस फार भूषणावह होणार आहे. उदाहरणार्थ आमच्यांत बरेच हरिभक्त परायण हरिदास आहेत. त्यांतील कित्येक आपणांस उदरदास म्हणवून घेतात. असें जरी असलें तरी ते रात्रंदिवस उदरदास्यांतच रममाण झालेले असतात अशांतला प्रकार नाहीं. फावलेल्या वेळांत देशसेवा करण्याचें व्रत त्यानीं आचरिलें असतें तर त्यांच्यां हातून बरीच महत्वाची कामगिरी झाली असती! पण लक्ष्यांत कोण घेतो?

गोरक्षण करा व पुष्ट बना!

गोमाताकी जय!

'कोणाचा पुत्र मोठा' असा बादशहानें बिरबलास प्रश्न केला होता, आणि त्यावर 'गाईचा पुत्र मोठा' असें बिरबलानें त्यास उत्तर केलें होतें, हें वाचकांस ठाऊक आहेच. बिरबलानें उगाच कांहीं तरी उत्तर केलें नव्हतें; व तसें असतें तर बादशहा सुद्धां त्यावर खूष झाला नसता. तर खरोखर मोठेपणाचा गुण गाईच्या पुत्रांत वसत असल्यामुळें, त्यास बिरबलानें मुख्य-स्थानीं लेखिलें होतें. आजला जगांत जी एवढी शेतीची पेरणी होत आहे, ती गोपुत्रामुळेंच नव्हे काय? सांप्रत यांत्रिक कलेनें जरी पेरणीचें थोडें फार कार्य होतें, तरी गरीब गुरीब लोकास स्वस्तपणांत पेरणी करून धान्य कमावण्यास गोपुत्राशिवाय दुसरें उत्तम साधन नाहीं. त्या शिवाय गाडी वगैरे ओढण्याच्यां कामीं या जनावरांचा पुष्कळ उपयोग होतोच.

गाईची उपयुक्तता तर सर्वांत विशेष आहे. आणि म्हणूनच आमच्या शास्त्रकर्त्यांनीं तीस 'कामधेनू ही संज्ञा देऊन तिची उच्चस्थानीं गणना केली आहे. आणि खरोखर पाहूं गेलें तर, ही तिची योग्यता अस्थानीं नाहीं. खरोखरच ती कामधेनू आहे. पहाना, गाईपासून जें दुध मिळतें, तें कोणास नको आहे! मातेच्या दुधासमान असलेलें गाईचें दुध सर्व जातींच्या लोकांस हवें आहे. जसें दुध चांगलें, तसेंच त्याचें ताक, दहीं, लोणी, तूप इत्यादिही चांगलें आहे. हे इतके पदार्थ जितके पौष्टिक, सत्वयुक्त व सात्विक आहेत, तितके अन्य नाहींत. रोगांवर सुद्धां यांचा उपयोग होत असतो. बरें, याच पदार्थांचा उपयोग होत असून, गाईपासून होणाऱ्या मल मूत्राचा तितका तादृश्य फायदा नाही, असें नाहीं. गाईचें मलमूत्र सुद्धां उपयोगी आहे. घराच्या आंतील व बाहेरील घाण नाहींशी करून स्वच्छता करण्यास गाईच्या शेणासारखें दुसरें साधन नाहीं; इतकेंच नव्हे, तर शरीराची अंतर शुद्धी सुद्धां गाईच्या मलमूत्रानें होते. पंचगव्य म्हणून जें एक पेय करितात त्यांत गाईपासून होणाऱ्या पदार्थांचाच समावेश होतो, व तें शरीराच्या अंतर शुद्धीवर फार दिव्यौषध आहे. गाईचें मलमूत्र अनेक रोगांवर फार गुणकारी आहे. इतकेंच नव्हे तर याही पेक्षां त्याचा ज्यास्त उपयोग खत करण्याकडे होतो. गाईच्या मलमूत्रासारखें दुसरें उत्तम खत नाहीं. याशिवाय गाईचा मळ सुकविल्यास सर्पणाकडेही त्याचा उपयोग होतो; व त्याची रक्षा दांत साफ करण्याकडे उपयोगी पडते. अशा तऱ्हेच्या या सर्वस्वी उपयुक्त जनावरांचा आमच्या मुसलमान बंधूंकडून, आपल्या व खिस्ती समाजाच्या रुचिपूर्तते करितां, निर्दयपणें खून होऊन, हिंस्र जनावरांपेक्षां या मानवजनावरांकडून (animaes racionaes) त्यांचा भयंकर संहार होऊं लागला!

दर वर्षास या सगळ्या हिंदुस्थानांत या निरुपद्रवी व उपयुक्त जनावरांचे लाखांवर बळी पडूं लागले! यंदांच्या वर्षी या सगळ्या हिंदुस्थानच्या वधस्थानीं (matadouro) सुमारें ९५७५० गुरें मारली गेलीं. एकट्या हुबळीच्या वधस्थानीं या ५वर्षांत १०५७५ गुरें बळी पडलीं. अशा तऱ्हेनें सर्व मानव जातीस अत्यंत उपयुक्त असलेल्या या जनावरांचा मनुष्य जातीच्याच एका विशिष्ट भागाकडून मांसाच्या गोडीमुळें भयंकर संहार होऊं लागल्यामुळें या उपयुक्त जनावराची टंचाई भासणें साहजीकच आहे. आणि त्याप्रमाणें ती भासूंही लागली!

शेतकरी लोकांस शेत मशागतीच्या कामीं हीं जनावरें दुर्मिळ होऊं लागलीं! त्यामुळें पुष्कळ शेतजमिनी पडीत स्थितींत राहूं लागल्या. शेतांस खत मिळेनासें झालें आणि तेणें करून धान्याचें पीक कमी होऊं लागलें. धान्याचे कमी झाल्यामुळें महर्गता वाढली; महर्गतेमुळें गरीब लोकांच्या उपासमार होऊं लागली; पूर्वींचे लोक दुध, दहीं, ताक, तूप लोणी इत्यादि गाईपासून होणारे पौष्टिक व सात्विक पदार्थ सेवन करून पुष्ट होत, ते ह्या वर्षांनीं दुर्मिल व महाग झाल्यानें, सांप्रतचे लोक कृश व सत्वहीन होऊं लागले! उपासमारीचा प्रसंग आल्यानें गरीब शेतकरी लोक सुद्धां आपलीं गुरें त्यांची उपयुक्तता विसरून, कसाई लोकांस, किंमत ज्यास्त मिळते म्हणून विकूं लागले! आणि अशा रीतीनें एका गोच्या अभावीं सर्व तऱ्हेची विपत्ति सगळ्या मानव जातींवर —विशेषतः दुध, तूप, दहीं वगैरे ज्यांचें नित्याचें सेवन करण्याचें आहे, अशा हिंदुजातीवर—येऊन कोसळली! यांतून तिची केव्हां सुटका होईल, तें एका जगनियंत्यास च ठाऊक!

अशिक्षित व धर्मवेडे म्हणण्यात येणाऱ्या मुसलमानाकडूनच या उपयुक्त जनावराचा वध होत असे! पण सुदैवानें त्यांच्या बुद्धीवर सुशिक्षणाचा परिणाम झाल्यानें म्हणा किंवा परिस्थितीमुळें म्हणा, त्यांच्या कडून सुद्धां या जनावरांविषयीं सहानभूति दाखविण्यांत येऊन, पूर्वीप्रमाणें त्यांच्याकडून गुरांचा संहार होण्यास आळा पडला!

अफगाणस्थानच्या अमिरानें तर आपल्या राज्यांत सार्वजनिक ठरावानें या उपयुक्त जनावरांच्या वधाची बंदीच केली! इतकेंच नव्हे, तर, ज्या बकरीद (Bakarid) वारख्या मुख्य सणाच्या प्रसंगीं या असंख्य जनावरांचा बळी घेण्यात येई, त्या प्रसंगीं सुद्धां त्यानें ती संख्या अतिशय कमी केली! असें शेजारच्या हिंदुस्थानच्या मराठी वृतपत्रांवरून कळून येतें.

आमच्या मुसलमान बंधूंकडून गोमातेविषयीं ही जी सहानुभूति दाखविण्यात आली, त्याबद्दल ते स्तुतीस पात्र आहेतच. परंतु सुशिक्षित म्हणविण्यांत येणाऱ्या खिस्ती बांधवांकडून मात्र, तिजविषयीं सहानुभूति दाखविण्यांत येत नाहीं आणि मांसाशनही बंद करण्यांत येत नाहीं; याबद्दल त्यांची निंदा करावी तितकी थोडीच.

आमच्या गोमांतकस्थ मुसलमानबंधूकडूनही अलिकडे कांहीं ठिकाणीं गोवध बंद करण्यांत आला असल्याचें व त्यामुळें तो खिस्तीयनांकडूनच होत असल्याचें कळतें. हें जर खरें असेल तर मुसलमानबंधू प्रसंशेस पात्र असून, खिस्तीयन निंदेस पात्र आहेत.

मुसलमानाकडून होणाऱ्या गोवधास तर कांहींसा आळा बसलाच; तरीं तो त्यांकडून अगदींच बंद होण्यास व खिस्तीजनाकडून मुळींच न होण्यास आतां राहिलेला उपाय म्हटला म्हणजे गोरक्षणच होय. होतां होईतो प्रत्येकानें गुरांचें रक्षण करावें, आणि कठीण प्रसंग आला तरी सुद्धां त्यांस कसायांस विकण्याचे बंद करावें. कदाचित् जे कोणी आपत्कालामुळें निरुपायानें आपलीं गुरें विकण्यास तयार होतील, त्यांकडून तीं विकत घेण्यासाठीं व त्यांचें रक्षण करून शेतीवगैरेच्या कामीं त्यांचा उपयोग करण्यासाठीं "गोरक्षणमंडळ्या" प्रत्येक गांवोगांवीं व शहरोशहरीं स्थापण्यांत याव्या. अशा मंडळ्या कांहीं कांहीं ठिकाणीं स्थापन झालेल्या ऐकिवांत येतात; पण त्यांकडून कांहीं कार्य झाल्याचें मात्र कळून येत नाही! ही किती खेदाची गोष्ट बरें! असें होणें योग्य नव्हे. गाईचा अभिमान असलेल्या व तिची उपयुक्तता जाणणाऱ्या धनिकांनीं आपल्या द्रव्याचा उपयोग तिच्या रक्षणाकडे करावा. गोरक्षणाचा खरा मार्ग हाच होय.

शेवटीं जातां जातां आमच्या शेजारीं हिंदुस्थानवासी बांधवांस इतकीच प्रेमाची सूचना आहे कीं, त्यांनीं तिकडून इकडे वधासाठीं गुरें घेऊन येणाऱ्या कसायांस—मग ते तिकडचे—बहुधा तिकडचेच असतात—किंवा इकडचे मुसलमान असोत, किंवा खिस्ती असोत— गुरें मिळण्याची बंदी करावी; म्हणजे स्वतः त्यांस गुरें विकू नयेत, व विकण्यास इतरांस मनाई करावी कारण तिकडूनच इकडे प्रतिवर्षी जीं हजारों गुरें विकण्यासाठीं येतात—हीं विशेषेंकरून तिकडील मुसलमानच इकडे आणतात. व तीं बहुतेक कसायाच्या वधस्थानीं बळी पडतात; आणि अशा रीतीनें त्यांचा भयंकर संहार होऊन, शेतकी वगैरे कामांस जी गुरांची इकडे टंचाई भासते तीस आळा पडून, लोकानां विपुल धान्य, व भरपूर दुधतूप, लोणीं दहीं वगैरे मिळूं लागेल व तेणें करून सर्व समाज पुष्ट व सत्व संपन्न होतील. ज्यांस शेतकी कामाकडे किंवा दुध दुभत्याकडेच गुरांची जरुरी असेल, त्यांसच खात्रीकरून मग गुरें विकण्यांत यावीं; इतरांस न मिळण्याची व्यवस्था करण्यांत यावी.

गोमांतकस्थ मुसलमानबंधूंसही आमची अशी प्रेमांची सूचना आहे कीं, त्यांनींही यापुढें सदर गुरांची उपयुक्तता लक्ष्यांत आणून गोवध [करण्याचा] अगदीं बंद करावा. त्याचप्रमाणें खिस्ती बांधवांपाशींही नम्र विनंति आहे कीं, त्यांनींही यापुढें गोमांसाशन अगदींच सोडून देऊन—अथवा मांसाची गोडी लागलींच असल्यास इतर निरुपयोगी जनावरांचें मांस भक्षण करून गोवध बंद करण्याचें श्रेय घ्यावें. या माझ्या नम्र व प्रेमळ सूचनेकडे किंवा विनंतीकडे माझे देशबांधव लक्ष्य देऊन वर्तन करितील अशी आशा केल्यास ती निष्फळ ठरेल काय? वाटत नाहीं. तरी तीचे फलाफल अनुभव यापुढें सांगेलच! "सत्य संकल्पाचा दाता भगवान" ही माझी इच्छा पूर्ण करो, अशी त्यापाशीं मागणी करून हा लांबलेला लेख येथेंच संपवितों.

श्रीपाद गो. शे. हेदे

सारस्वत ब्राह्मण समाज

व्याख्यानमालेची कार्यक्रम-पत्रिका

९-४-२१	वाढदिवस समारंभ.	
१०-४-२१	श्री. पुरुषोत्तम श्रीनिवास सुकेरकर	आमचीं देवस्थानें.
११-४-२१	श्री. सुब्राव रामकृष्ण सामंत	हिंदी लोक व फिरंगी संस्कृति
१२-४-२१	डॉ. नारायण दामोदर सावरकर	राष्ट्रीय जीवन
१३-४-२१	श्री. अनंत विनायक चित्रे, बी. ए.	मद्यपान
१४-४-२१	श्री. गंगाधर नीलकंट सहस्रबुद्धे बी. ए.	[illegible]
१५-४-२१	समारोप	

वि. सू.:—प्रत्येक व्याख्यानास स्टॅ. टा. ७॥ ला सुरवात होईल. ता. १६ व १४ रोजीं विषयास अनुरूप अशीं चित्रें म्याजिक ल्यांटर्नमधून दाखविण्यांत येतील.

पुढच्या अंकीं श्री. आर. पी. हेदे या नवीन कवीची कविता प्रसिद्ध होईल.

ANNO VI.—NUMERO 4 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 14 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १४ माहे एप्रिल सन १९२१ अंक ४ था.

Saibam quantos...

Os sensacionais artigos do eminente patriota e distincto filho desta terra sr. dr. Santana Rodrigues, publicados nas colunas do *Bharat* demonstram á saciedade que a nossa autonomia é uma mera ficção, uma garrafa velha com rotulo novo, nem valendo caracol, no tocante ao significativo sentido que a palavra *autonomia* aliás encerra!

Autonomia é a faculdade de poder alguem governar a sua vida dentro das atribuições limitadas pelo poder central que nelas não pode interferir-se, seja a que titulo fôr, havendo assuntos *taxativamente*, marcados pela lei, resoluções respeitantes aos quais entrarão só em vigor, depois de sancionados pelo mesmo poder central.

E'esta a difinição da primeira parte da autonomia outorgada pelo governo inglez á India visinha. Nas atribuições concedidas aos seus *subditos nativos*, o ministerio da Inglaterra não tuje nem muje: consente que eles se governem á vontade.

Entre nòs sucede, precisamente, o contrario A *autonomia* confere-nos o direito de confeccionarmos o nosso orçamento; e todavia ninguem sabe o momento em que há de vir *de cima* qualquer decreto ou uma serie dêles desorganisando ou antes inutilisando todo o trabalho feito ! ...

Não só isto. Temos ainda o temivel *veto* a pesar sobre a colonia *autonoma* (?). podendo o seu chefe, quando lhe dér na gana, fazer ver navios e contar estrelas do céu aos membros dos Conselhos Legislativo e Executivo e *tuti quanti*...!

Que autonomia é essa?!

Os nossos vizinhos tem poucos direitos mas todos bem sòlidos, bem fixos, bem intangiveis. E nós temos muitos mas todos violaveis, mutaveis como as fases da lua!

Pode lá ser isso?

Não pretendemos analisar em todos os meandros a autonomia de que *os amanuenses* do Terreiro do Paço nos fizeram a dadiva. Mostramos, apenas, os defeitos mais salientes que a caracterisam, reduzindo á nulidade a sua acepção.

PELA INDIA
A sua autonomia

Veiu já a publico, *quantum satis*, em quantidades dosimetricas, a novissima reforma administrativa das Colonias, ainda assim provisoria, com o receio, aliás louvavel, de o tonico salvador não chegar a tempo ás atresiadas colonias. Eu não sei, não alcanço convenientemente, a ser verdadeiro segundo os tratadistas, o conceito da autonomia, se è esta nova reforma o que, em parxe se chama o regimen da autonomia, nem como se pode aplicar por atacado a todas as colonias, esta nova formula administrativa, quando em algumas delas, a qual totalidade da população não tem sequer rudimentos de instrucção, não possue concepção alguma do Estado e de cidadãos! Mas enfim...que lhes faça bom proveito. Vamos ao que especialmente nos importa, á India.

A India tem cultura, teve e tem instituições proprias, concepções morais e religiosas suas, uma literatura propria muito desenvolvida; assimilou a civilisação contemporanea; fala-se, escreve se lá portuguez, áparte o *soutaque* gramaticalmente correcto, com uma percentagem de analfabetos (80 o/o), aproximadamente igual á da metropole; porêm, com uma nota a seu favor, é que em Portugal, raros dos que não escrevem portuguez, sabem outra lingua, ao passo que, na India, uma grande percentagem dos que desconhecem a lingua portuguez, falam e escrevem inglez e marata, linguas cultivadas por um numero de individuos, dezenas ou centenas de vezes superior ao dos que usam a lingua portugueza.

E' velha, em direito politico, e não é novidade na India a ideia d'um conselho legislativo. O primeiro foi criado por carta regia de 9 de Abril de 1778, com a capacidade de alterar a legislação ao tempo vigente e pronôr superiormente o que achasse por mais conveniente; o segundo, pelo decretò de 7 de Dezembro de 1836, com elementos oficiaes e representativos. O resultado foi, senão nocivo, totalmente, esteril.

Tem a nova reforma, como essenciaes, quatro orgãos: os Conselhos Legislativo e Executivo, o Tribunal Administrativo e o Conselho de Finanças, só em dois dos quaes ha representação electiva!

No Conselho Legislativo tem a representação indigena a maioria de quatro membros reduzivel a três com a eliminação do representante das Comunidades que agindo sob a tutela da autoridade central, não tem maioridade para se fazerem colectar n'uma representação autoctone.

Cada antigo concelho das Velhas Conquistas, com uma população que, ao menos, dos de Salcete e Bardez, orça por mais de 100 mil habitantes, em que hă dezenas de advogados, medicos, magistrados, padres, professores, comerciantes e proprietarios-têm um escasso representante; ao passo que a pequena praça de Diu com 15 mil habitantes tem por si só um representante ! Os sete conselhos das Novas Conquistas, com uma população superior a 200 mil, quasi todos hindús (porventura os unicos herdeiros da tradição indiana e do instincto de autonomia) teem um misero representante !!!

Com maioria no orgão primario, que è o Conselho Legislativo, a opinião indigena não tem representação no Conselho Executivo, a maioria do qual nomeada anualmente pelo Governador (art. 2°, alin. c. e d. e § 6.·), não pode deixar de ser subserviente a quem a nomeou.

E' preceituado ao Conselho Legislativo, como uma paternal emulação, o promover o progresso material e moral do paiz. Como?...Lá o diz a base 28: concedendo categoria de cidadê ou de vila ás povoações *discobrindo propostas que não envolvam aumento de despeza (bas. 27-11, realisando obras de valor inferior a 60 contos e emprestimos, sem caução ou garantia efectiva, com os encargos totais actuaes e antigos inferiores a 1/10 da receita*(bas. 30-3, e 65-2.· e 4.·), abdicando, por fim, toda a iniciativa nas mãos da burocracia, exactamente nas mãos de quem, há seculos, vem demonstrando a sua incapacidade para efectuar o progresso auspiciado!

E' consignada, ao Legislativo, uma singular regalia: o governo da metropole mantem o direito de tresmalhar mais a já farta messe de decretos e regulamentos, legislando, nomeando pessoal, corrigindo o orçamento, e por fim, intervindo em toda a acção legislativa e regeitando todo e qualquer diploma local [base 30-sec. 2a] sob a magica guloseima da ressalva das garantias concedidas!

A nova formula administrativa, mezinha heroica para curar males ultramarinos, nem chega a ser simplificação de serviços. Especie de delegação do governo metropolitano, que do regimen de autonomia sò tem o *mise-en scène* pomposo e a quem nem falta, para recreio do indigena e para escarmento de recalcitrantes, os comparsas electivos em maioria!

Enfenzado, sem forças, sem a liberdade necessaria para as grandes iniciativas, o Conselho Legislativo não contribuirá senão para agravar a subserviencia e adulterar a opinião indigena. O paiz desinteressar-se-ha e a nova reforma, caida nas mãos, exactamente d'aqueles que não conhecem a terra, os seus costumes, as suas necessidades e os modos de as remediar ou na daqueles outros que embora nascidos na terra perderam o senso das suas tradições e cuja unica preocupação é preocupar na linsonja e na subserviencia á auctoridade ponto de apoio ás suas ambições e ás dos seus parentes virá a confundir mais a situação publica.

O sentimento da população, o interesse publico é a unica

गोवा हा एक हिंदुस्थानांतील लहानसा प्रांत. त्यांत राहणारी प्रजा उत्तरोत्तर वाढत आहे. या जनसंख्येच्या वाढीबरोबर निर्वाहाची साधनेंहि वाढावयास पाहिजे होतीं पण तीं वाढत नजातां उलट आमची नोकरीकडे व दलाली व्यापाराकडे प्रवृत्ति झुकल्यामुळें कमी झालेलीं दिसून येतात. फक्त ५ माणसांचा निर्वाह चालेल अशा कुटुंबात २५ ३० माणसें उपजलीं आहेत अशा स्थितींत निर्वाहाचीं साधनें वाढविलीं नाहींत तर त्यांचें यथायोग्य उदरपोषण कसें व्हावें? दलाली व्यापार व नोकरी यानीं आमची कितीशी सांपत्तिक उन्नत्ति होणें शक्य आहे? बाहेरुन व्यापार आणणारे लोक बाहेरच्या कारखानदारांना व्याजनफ्यासह पैसा भरितात अर्थात् त्यांना जो नफा मिळतो तो आपल्याच लोकांकडून आपल्याच देशांतून मिळवावा लागतो. राष्ट्र हें एक कुटुंब मानिलें तर स्वतःच्याच कुटूंबांत लुटीचा धुमाकूळ घालून व आपल्याच राष्ट्र बंधूंना नागवून हे थोडेसे लोक गबर होतात. असें ह्मणावें लागतें! नोकरीचाहि प्रकार तोच. नोकरी करून जो पैसा ते मिळवितात तोहि कांहीं ते बाहेरून आणीत नाहींत. आपला माल बाहेर देशांत जाऊन बाहेरचा पैसा आंत आल्याशिवाय आमची सांपत्तिक उन्नति होण्याची आशा नाहीं हें यावरून स्पष्ट होत आहे.

गोवा प्रांतांतून बाहेर जाणारा मुख्य माल ह्मणजे नारळ व सुपारी. परंतु ह्या दोन्ही वरच आमची सारी उदरंभरणाची भीस्त असल्यामुळें व हें उत्पन्न आह्मांस पुरते सहा महिनेहि पुरण्याजोगें नसल्यामुळें त्याच्या व्यतिरिक्त दुसऱ्या साधनाची आह्मांस जरूरी आहे. गेल्या दोन तीन वर्षांत लांकडाचा व्यापार चांगला चालला होता व ती एक उन्नतीची बाजु झाली असती परंतु प्रस्तुत तो व्यापार अगदीं मोडकळीस आलेला असल्यामुळें तें एक महत्वाचें साधन आहे असें ह्मणतां येत नाहीं. आतां राहिलें एक मुख्य साधनवतें ह्मणजे शेतकी हें होय. या प्रांतांत अशा बऱ्याच लागवडीलायक जमिनी आहेत परंतु त्यांची उर्जितावस्था करणारीं साधनें मनुष्यबल, पैसाबल व चिकाटी हीं आह्माला दुर्भिळच आहेत. पैसाबलावर मनुष्यबल मिळूं शकेल; परंतु पैसाबळ मिळविण्यासाठीं लागणारी चिकाटी ही मात्र मिळणें कठीण आहे. एखादा मनुष्य आपल्या जमिनीची उर्जितावस्था करण्यास पुढें सरतो व लगेच 'आरंभशूराखलु दक्षिणात्या' ह्या उक्तीला बाध येईल ह्मणून कीं काय तें कार्य अर्धवट टाकून देतो शेतकी सुधारणा करण्यास जर खास संस्था उत्पन्न होतील तर मात्र कांहीं सुधारणा झाली तर होईल. शेतकीची सुधारणा करणें ह्मणजे ओसाड जमिनी लागवडी योग्य करणें इतकेंच नव्हे तर त्या जमिनींपासून जितकें उत्पन्न करवेल तितकें करून त्याचा फायदा घेतां आला पाहिजे तरच ती सुधारणा व उर्जितावस्था फायदेशीर होईल. पाश्चात्य लोक शेतकी सुधारणा करितात ती खरी सुधारणा आहे; कारण ते लोक दर एकराच्या ह्मणजे अजमासें १५ कुडव भात बियाणें पेरितां येईल एवढ्या जमिनीपासून निदान ५५०–६०० रुपयांचें उत्पन्न घेतात पण आमच्याकडे तेवढ्या जमिनीचें उत्पन्न ६०–७५ रुपयांच्या पलिकडे जात नाहीं. भात हें आह्मांला अत्यावश्यक आहे ह्मणून त्याची पेरणी करण्याची जरूरी असली तरी वर्षांतून दोन पिकें होण्याच्या दरम्यान जमिनी ओसाड राहतात; त्यापासून आह्मांला कांहीं सुद्धां फायदा नसतो. त्याशिवाय खुद भाताचींच पिकें चांगलीं येण्यासाठीं भरपूर खतेंहि आह्मी घालीत नाहीं. एकंदरीनें शेतकी सुधारणा झाल्यास त्यापासून आमच्या उन्नतीला बरेंच साहाय्य होणार असलें तरी सुस्थितींत राहण्यास नारळ, सुपरी व शेतकीसुधारणा एवढींच साधनें पुरीं पडतील असें वाटत नाहीं; ह्मणून इतर बाजूनीं आमचे प्रयत्न अव्यांहत चालू असले पाहिजेत. तहान लागल्यावर विहीर खणण्यांत काय हंसील आहे?

निग्रो लोकांची सुधारणा करणारे बुकर टी.वाशिंगटन यानीं ॲटलांटा प्रदर्शनांत जें भाषण केलें त्यांत त्यानी एक गोष्ट सांगितली. एका जहाजावर पाणी नव्हतें. इतक्यांत तेथें दुसरें एक जहाज आलें. या जहाजावरपाण्याची मागणी येतांच त्यानीं उत्तर दिलें कीं, तेथेंच डोल टाका ह्मणजे पाणी मिळेल. त्यानीं सांगितल्याप्रमाणें करतांच त्यानां हवें तितकें पाणी मिळालें. आह्मीहि तसेंच केलें पाहिजे, आह्मी जेथें आहोंत तेथेंच डोल सोडला पाहिजे, आह्मी आमच्याच राष्टांत सांपत्तिक उन्नतीचे प्रयत्न केले पाहिजेत. परकी लोक आह्माला जेवढें पाणी पाहिजे तेवढें देणार तर नाहींतच उलट बुद्धिवाद सांगून हातीं मिळेल तेवढें लुबाडण्याचा मात्र प्रयत्न करतील. सांपत्तिक उन्नत्ति करण्यासाठीं आह्मी सर्व राष्ट्र बंधूत्वाच्या नात्यानें बांधून घेऊन व्यक्तिद्वेष, जातिमत्सर इत्यादी चटदिशीं सोडून ह्या उन्नत्यर्थ झटलें तरच आमचा तरणोपाय आहे.

स्फुट विचार

कौटुंबिक नोंदणीः—प्रजेची खानेसुमारी व त्यांची परिस्थिति समजण्यासाठीं सरकारनें कौटुंबिक नोंदणी (Boletim da familia) फॉर्म छापून ते प्रत्येक घराच्या मालकाकडून लिहून येण्यासाठीं वांटले गेले होते. गोमांतकांत अशिक्षित जनसंख्येचा बराच भाग असल्यामुळें ज्यांना लिहितां येत नाहीं अशीं बरींच कुटुंबें आहेत. अर्थात त्याना सदर कौटुंबिक नोंदणी पत्रें लिहितां आलीं नाहींत. हीं पत्रकें लिहिल्याशिवाय गत्यंतर नव्हतें; कारण न लिहिलीं तर सरकारी दंड होण्याची जबरदस्त भीति होती. ही संधि साधून बऱ्याच स्वार्थसाधु लोकांनीं अशा कुटुंबांकडून जुलूमानें जो पैसा उपटला त्याचें वर्णन करितां येत नाहीं! प्रत्येक पत्रक लिहिण्याबद्दल दोन आण्यापासून पांच रुपयापर्यंत, पुढें होणाऱ्या सरकारी दंडाची भीति दूर करण्यासाठीं पहिल्यादा दंड भरावा लागला! आमचें सर्वस्व अनेकविध स्वरूपानीं लुबाडण्याचा सरकार प्रयत्न करीत आहे, असा ग्रह झालेल्या व कष्टतर जीवनकलहानें त्रस्त झालेल्या गरीब रयतेला असा अगांतूक कर उर्फ दंड सरकारच्या नांवांवर सदहू नरपुंगवानीं घेणें व त्याला सरकारानें कांहींच आळा न घालणें ह्मणजे आधींच सरकाराविषयीं उदासीन असलेल्या प्रजेच्या अंतःकरणांत असंतोषाची अधीक भर टाकण्यां सारखें नाहीं काय?

—कळंगूट येथील श्रीशारदाविद्यामंदिरांत ता. १० रोजीं, आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें. त्याच दिवशीं तेथें श्री. विष्णु पंत भोंसले, बी. ए. यांचें प्रचलित विषयावर फार सुंदर भाषण झालें.

पाहिलें तें कळविलें

येत्या अंकांत

सारस्वत ब्राह्मण समाजाची व्याख्यानमाला

आमच्या खास बातमीदाराकडून आलेली माहिती

व

म्हातारीनें सांगितलेली दोन लाख रुपयांची गोष्ट

हे विषय प्रसिद्ध होतील

मना त्वांचि रे पूर्व संचित केलें।
तया सारिखें भोगणें प्राप्त झालें॥ श्रीसमर्थ रामदास

सुमझेला

निर्धन झालों ह्मणुनी, सखया मजशी न, काय वा वदसी ?॥
कृति ही का उचित तुला, ? ऊरःक्षतिं जेविं हाणिसी सदसी ॥१॥
प्रेमोल्हासें गमलें, मजविण तुह्मांसि कल्पसें पळतें ॥
पूर्व प्रेमस्मृतिनें, कैसें न स्वमन लवहि तळमळतें ? ॥२॥
मित्रा, थांब न जाई, वद एकचि शब्द मजशीं दे दान ॥
हाय ! काय मी ठरलों, एका शब्दाहि आजि नादान ॥३॥
गेलासी कां ? जा, जा एकहि नलगे तुझा मला शब्द ॥
वैभव कालीं जमलां मज भोंवतिं गानिं हरिणसे लुब्ध. ॥४॥
आजवरी कल्पियलें प्रेमाचें पूर्ण तुह्मि सागरसे ॥
गणिलें कदा न, तुमच्या मुखिं मधुवच, गरल अंतरंगिं वसे ॥५॥
माझें माझें ह्मणुनी ठेवियलें प्रेम विमल आसगणी ॥
विपत्कालीं परि मज या, दुर्भाग्या भूवरी कुणी न गणी ॥६॥
दुष्ट अधम मी पापी होतां अधिकारधनमदें धुंद ॥
सकलांहीं मज लुटिलें, सर्वस्वीं भृंग जेविं मकरंद ॥७॥
हितेच्छु मम, ज्ञात्यांच्या, अवगणिलें मीं सदैव उपदेशा ॥
दुर्जन संगति धरितां, संकट नग कोसळेल कां न अशा ? ॥८॥
परि मी वेड्यासम हा, लावितसें दोष कां परां विफल ? ॥
कटु तर विषतरुबीजा, पेरुनि लाभेल मधुर केविं फल ? ॥९॥
आजी पूर्ण कळों ये, धनवंतातें मिळे जगीं मान ॥
पूजिति सकलहिं त्यातें, तुकविति त्या नंदि बैलसे मान ॥१०॥
निज कुलशील विसरती बनती बंदे गुलाम धनिकांचे ॥
नीति भ्रष्ट होऊनि, बुडविति निज नाम जननि जनकांचें ॥११॥
सेविति अभक्ष्य भक्ष्या करिती आकंठ पान मदिरेचें ॥
दुर्भाग्यचि ओढवलें खचितचि या आर्यभूमि जननीचें ॥१२॥
धिग् धिग् ही परवशता धिग् धिग् त्यांचें जिणें असे जगतीं ॥
नीच अशा मनुजांतें इहपरलोकीं कशी मिळे सुगति ? ॥१३॥
स्वानुभवाचे वदलों बोल, मला मानिलें जरी वेडा ॥
बंधु भागिनिहो, थोडा, स्वानुभव परी, न तत्व तें सोडा ॥१४॥
संघशक्ति नच मोडा, निजमनिचे दुर्विकार ते खोडा ॥
परवशता हा खोडा, तोडा न पदीं गणा, झणी तोडा ॥१५॥
वेढा रिपुंतें वेढा. सोडा न रणासि, कीर्ती यश जोडा ॥
ध्यान शिरीं पर जोडा कृतिंया निज आर्य भूमि ऋण फेडा ॥१६॥
मग श्री उन्नति बाला, अर्पिल तव कंठीं विजय सुममाला ॥
रघुनाथ कृत, झेला प्रेमेंदा गंधविहिन सुमझेला ॥१७॥

आर. पी. हेदे.

मासिक भारतोदयाचा दुसरा अंक येत्या आठवड्यांत प्रसिद्ध होईल. सदहू अंकांत महत्वाच्या सुधारणा केल्या आहेत. सं. भारतोदय

ANO VI. — NUMERO 5 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 21 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २१ माहे एप्रिल सन १९२१ अंक ५ वा.

SE ASSIM FOR...

Consta-nos que Sua Exc.ª o sr. Governador Geral Dr. Jaime de Moraes, compenetrado da urgencia de estabelecer equilibrio nos nossos desequilibradas finanças pensa,a serio, em cumprimir despezas superfluas, reduzindo ás suas justas proporções alguns quadros de funcionarios do Estado.

Impressionou-nos agradavel essa noticia que, certamente, convertida em facto, vinculará o benquisto nome do sr. dr. Jaime de Moraes a um melhoramento cuja necessidade a suprema vontade popular vinha solicitando, com instancias reiteradas, de há muito, dos governantes.

Não há duas opiniões sobre a nossa bancarrota financeira. Todos, tanto os que pagam com cara tristonha como os que recebem com cara risonha, todos são unanimes em dizer que vamos mal, economicamente, e que sem uma medida energica não é possivel a cura da enfermidade anemica do nosso erario público.

Chega, portanto, muito a tempo, o remedio contra a mesma enfermidade. Vamos ter breve a ventura de vêr reduzido a justas proporções o pessoal de todas as repartições. Daqui em diante não há de haver empregado algum que mate os seus ocios a fome a bocejar pôr ai fora,á custa do suor dos contribuintes.

Funcionalismo *quantum satis* è o que o Governador Geral pensa fazer com uma vontade decidida e firme.

Se, porem, ao lado da reducção do funcionalismo, pensasse, tambem, Sua Exa. em simplificar o regime de papelada, tão nocivo e incomodo, não lhe faltaria apoio de ninguem Todos teriam bemdito do simpatico nome do sr. Governador Geral. Todos, tirios e troianos gregos e romanos *indianos e ultramarinos*.

Redução *quantum satis* do funcionalismo e simplificação do regime de papelada são duas medidas de grande alcance que as circunstancias exigem para o bem estar desta Colonia, vergada ao peso do abuso do dinheiro e paciencia do Zé pagante.

Consiga o sr. Governador Geral este duplo desiderato, na plena certesa de que a India saberá condignamente reconhecer os serviços prestados.

Reducção do funcionalismo e simplificação do regime de papelada.

Se assim fôr...

MAIS UM PROCESSO CRIME
CONTRA O BHARAT

O ilustre senador, celebre auditor, inelito deputado digmo. vogal do Conselho Colonial e muito amigo da classe hindu sr. Prazeres da Costa acabou de requerer nesta comarca !!!

AO GOVERNO

A Ilha de S. Jacinto do Concelho de Salsete tem mais de 703 habitantes, todos analfabetos e pescadores como foram os seus aborigines.

Esses habitantes atravessam na baixa mar a passagem ao pé de Tombossoro, bairo de Dabolim e n'este logar da passagem na preamar a agua nem atinge a altura de 2 metros e é muito facil aterrar a mesma passagem.

Ninguem até hoje mirou a situação dessa ilha onde ha uma fonte de agua perene e um fortim de prestina construcção, os quais, em vez de serem o alvo da visita do público com afan, estão olvidados nem tratou do seu melhoramento apezar de o governo desde a construção do caminho de ferro de Mormugão ter construido duas estradas uma de Mormugão a Cortalim e outra da estação de Dabolim do caminho de ferro até o dito Tambossoro, unindo-se perto da mesma ilha.

Esta ilha pode ser o centro do comercio, mercadorias de importação exportação e muito enriquecida, porque o comercio encontra nesse lugar muita facilidade e vantagem como se conhece do modo seguinte:

Presentemente, os negociantes da Ilha de Bardez e das outras partes levam em tones as suas mercadorias á Sanvordem e exportam por estação do caminho de ferro. e esses mesmos barcos saindo de Pangim ou Bardez ás 10 horas a m. chegam ao seu distino no terceiro dia e com aluguer de mais de 12 rupias; porem, se estes mesmos tones, saindo de Pangim do mesmo lugar e a mesma hora forem com distino a essa ilha de S. Jacinto, com certeza hão de chegar dentro de 4 horas e com despeza de 4 rupias; e os comerciantes hão de exportar suas mercadorias por estação de Dabolim do caminho de ferro e á vista disto é inutil fazer referencia a mercadorias de importação.

Bombaim quando o nosso governo a entregou ao governo Ingles, foi uma aldêa de pescadores mas hoje é uma das cidades mais ricas do mundo sò devido ao comercio que os Inglezes protegem muito e sem o qual certamente todo o paiz é um deserto.

As circunstancias geograficas desta ilha indicam a susceptibilidade do seu futuro florecimento que se vê estropiado e exigem ao governo séria atenção a esta magna questão de grande interesse publico.

Para o engradecimento desta ilha é necessario que a estrada de Dabolim desde a estação de caminho de ferro até a borda do dito Tombossoró seja nivelada,alargada para 12 metros, arborisada e unida a esta ilha por meio de aterro de 140 metros de cumprimento mais ou menos, 3 de altura e 50 de largura para ser ampliada para 100 metros por nascente, a fim de fazer nesse logar o largo para circulação de automoveis, carros e carroças que hão de transitar por esta estrada e outra de Mormugão a Cortalim.

O dito aterro deve ter um aqueduto com altura de 2 metros e largura de metro e meio.

E' indispensavel que se construa uma pequena borda com a largura necessaria para a acostagem de tones para facil carregamento e descarregamento de mercadorias e finalmente um caes para o embarque e desembarque de passageiros.

Os extremos do dito aqueducto e os degraus da escadaria do caes devem ser da construcção de pedras pretas.

Toda a construção deve ser de pedra seca, excepto a do arco do dito aqueduto e de pedras pretas.

Em Dabolim perto da estação do caminho de ferro deve haver o posto da alfandega, da policia e do abcári e no dito Tombossoaó deve haver o correio e uma escola da instrucção primaria que frequentarão muitos filhos pobres dessa ilha e das aldeias circuvizinhas de Sancoale, Chicalim, Dabolim, Bogmalò e Cola e o numero dos alunos hade exceder a 60, os quais por falta da escoia estão privados da instrucção.

Forçosamente, em vista o consideravel movimento de passageiros, ha de haver em Tambssoro hoteis e as lojas de roupa, vinhos europeus e artigos alimenticios, tavernas e mercado de peixe e fructas e armazens para o deposito de mercadorias.

O posto de alfandega projectado para estabelecer em Margão em vista da proposta do muito zeloso, actual comissario das alfandegas Sr. Cardoso deve ser em Dabolim perto da estação do caminho de ferro e os comerciantes margalenses deve ficar satisfeitos com o posto da alfandega em Sanvordem distante de 8 milhas.

E' injustificavel que haja um posto aduaneiro em Margão onde se dão os repetidos casos bubonicos.

Tambem deve haver nesta ilha uma lancha de navegação para fazer travessia entre esta ilha e Nazareth que ha de fazer dentro de 5 minutos e ainda na estação invernosa.

E' de notar que a lancha de navegação fluvial fez a travessia do porto do Mormugão a D. Paula com 20 minutos, conforme o orario da tabela e

भारत

गुरुवार फाल्गुन शु० १४ थी १८४२

घोडें द्वामटलें !

चालू महिन्याच्या ९ पासून १४ तारीखपर्यंत सारस्वत ब्राह्मणसमाज मडगांव या संस्थेचा नवम वार्षिक समारंभ दरसालप्रमाणें सुरक्षितपणें पार पडला नाहीं. असें खालीं दिलेल्या हकिकतीवरून मोठ्या दुःखानें ह्मणावें लागतें !

" ज्याचें करावें बरें तो ह्मणतो आपलेंच खरें " अशाप्रकारचा गोंधळ यावर्षीं दिसून आला याचें खापर कोणाच्या डोक्यावर फुटतें तें पहावें. परंतु तेथें झालेल्या एकंदर वर्तनावर आमचे साधक बाधक विचार प्रगट करण्यापूर्वीं तेथें अडाणीपणाचें व अशिक्षतेचें प्रदर्शन मांडलें गेलें त्याचें वर्णन आमच्या वाचकांच्या निदर्शनास थोडक्यांत आणलेलें बरें, याविचारानें खालील माहिती देत आहों.

वार्षिक समारंभाचें कार्य झाल्यावर व्याख्यानास सुरवात झाली व एका वक्त्याचें " मद्यपान " याविषयांवर भाषण झालें. त्या भाषणावर साधकबाधक विचार प्रगट करतांना एका वक्त्यानें असें विधान केलें कीं, शेंकडा चाळीस महाजन (देवस्थानचे) दारू पिणारे आहे। हें ऐकून त्यापैकीं थोड्यांनां वर्मावर घाव पडल्यासारखे झालें व त्यांनीं कट करून व्याख्याक्रम आटोपल्यावर घरीं जात असतां रात्रौ ज्या वक्त्यानें उपरोक्त विधान केलें होतें त्याला सडकून चोप देण्याचा विचार केला पण तो सिद्धीस गेला नाहीं एवढ्यावरच निभावलें असतें तर घडलेल्या प्रकारांचा विशेष गाजावाजा झाला नसता व या प्रकारास आम्ही विशेष महत्त्वहि दिलें नसतें, परंतु समाजाच्या दुर्दैवानें हा प्रश्न सरकारांत गेला व अधिक चौकशी करण्यांत येऊन कित्येक व्यक्त्या त्यांच्या जबान्याहि घेण्यांत आल्या असून हा खटला सरकारापुढें चालू करण्यांत आला आहे असें म्हणतात.

यापुढच्या व्याख्यान मालेंत विशेष गडबड होऊं नये या सद्विचारानें प्रेरित होऊन सरकारानें आपला प्रतिनिधी व्याख्यानास हजर राहण्याची व्यवस्था केली. ही प्रतिनिधी ठेविण्याची व्यवस्था खुद्द सरकारानें आपण होऊन केली कीं, त्या संस्थेच्या चालक मंडळाच्या आग्रहावरून करविण्यांत आली हें आह्मांस अजून कळलेलें नाहीं ! यानंतरचें व्याख्यान डॉ. सावरकर यांचें "राष्ट्रीय जीवन" या विषयावर होणार होतें परंतु या प्रतिनिधीनें आधीच म. गांधी व लो. टिळक यांचा नांवनिर्देश सुद्धां करावयाचा नाहीं असें स्पष्ट बजाविलें. त्यांच्या नामनिर्देशानेंसुद्धां येथल्या लोकांचीं मनें बिथरतील, आपल्या येथेच्छ आचरणास आळा घालतील किंवा ते प्रत्यक्ष येथें येऊन आपल्या मानगुटीस धरून हांकलून देतील अशी भीति या सरकारी प्रतिनिधीस वाटली असली पाहिजे; परंतु असें वाटलें तर त्यानें सर्व बाजूनें ही काळजी घ्यावयास पाहिजे होती. नुसतें तोंडानें बोलण्याचें बंद झालें तर आमचे हातहि बांधले जातात की ? ज्याच्या ओजसपूर्ण कार्याची भरसस्त वर्णनें ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वर्तमानपत्रांतून येतात तीं पत्रही बंद केलीं पाहिजेत. सभाबंदीचे कायदे केले पाहिजेत, नाहीं तर जोंपर्यंत सभा भरण्यास हरकत नाहीं तोंपर्यंत त्यांच्या कार्याविषयीं बोलण्यास तरी मज्जाव कां असावा ? या सभा म्हणजे मुख्य जनावरांचा समुदाय असें आमच्या सरकारास वाटलें कीं काय ? एकंदरीनें या सरकारी प्रतिनिधीनें आपलें नाक कापून जो जनतेस अपशकून केला आहे तो खरोखरच निंद्य व नाचरणीय आहे. संस्थेचा व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम सुरक्षितपणें पार पडावा या हेतूनं ज्याचा आश्रय घेतला त्यानेंच ही अशी कृति करावी याला काय म्हणावें ? "राष्ट्रीय जीवन" या विषयावर भाषण होत असतां श्रोत्यांच्या अंगांत त्वेष येऊन ते व्याख्यान गृहांतच 'हरहर महादेव' ह्मणून एकदम सरकारी रेविन्यू खात्याच्या इमारतीवर हल्ला चढवितील अशी कांहीं भीति नव्हती व केव्हांही नसणारच पण असें वाटलें असलें पाहिजे खरें आणि हें सर्व होण्याचें मूळ कारण शोधू गेलें तर खुद्द मडगांव शहरांतील हिंदुसमाजामधला मतभेद असें म्हटल्याशिवाय राहवत नाहीं. या सार्वजनिक संस्थेचा सुशिक्षण देऊन त्यायोगें जनतेच्या अंतःकरणाचें एका भावनेनें एकीकरण करण्याचा प्रमुख हेतु, त्यास बाध आणलेला आहे त्यामुळ ही लढाऊन्हीपर्यंतची वेळ आलेली असून सरकारानें कांहींतरी निमित्यानें आपला पाय ह्या फाटक्या धोतरात गुंतविण्याची शिताफी केली आहे व इसापनीतींतील उंट व ब्राह्मण यांच्या गोष्टी प्रमाणें याप्रतिनिधीनीं आपलें अस्तित्व प्रगट केलें आहे; आपण होऊन जर भूताच्या हातीं कोलीत दिली तर त्यांत दुसऱ्याचा अन्याय करता येणार कसा? गेल्यावर्षापर्यंत या व्याख्यानमालेच्या रूपानें सा० ब्रा० समाजानें जी जनसेवा केली त्यास आतां हरताळ लागल्या सारखें झालें असून त्या अंतस्थ फुटाफुटीमुळें व मतभेदामुळें जनतेचा मनोभंग झाला आहे व्याख्यान नरूपी अमृतास मुकली आहे, व हें असेंच कायम राहिलें, याला योग्य उपाय शोधुन त्याची अमल बजावणी न केली यापुढें अशा कार्यार्थ विशेष काळजी घेऊन आपल्या ध्येयसाधनार्थ आटोकाट प्रयत्न न केला तर त्या संस्थेच्या ध्येयाविषयीं व तिच्या चालकमंडळाच्या निष्ठेविषयीं शंका आल्याविना राहणार नाहीं.

स्फुट विचार

केवळ सार्वजनिक हितासाठीं:— मार्गाजवळील व लोकांच्या रहदारीच्या जागाजवळील पारोडेच्या कालव्याला (चराला) दोन्हीं बाजूनें कसल्याच तऱ्हेचा अपघात न होईल अशी व्यवस्था करणें हें सरकारचें जरूरीचें कर्तव्य आहे. हा चर अगदीं उघडा असल्यानें यांत पडून कांहीं दिवसां पूर्वीं एक ख्रिश्चन व गेल्याच्या मागील आठवड्यांत एक हिंदु अशा दोघां मनुष्यांचे प्राणोत्क्रमण झालें! अशी स्थिति यापुढें होऊं नये; यांबद्दल योग्य खबरदारी सरकारकडून घेण्यांत येईल अशी आह्मांस बळकट आशा आहे.

देवीची लेस:— येथील सरकारी डॉक्टरकडून देवीची लस टोंचण्याचें काम सध्या चालू आहे. या लसीमुळें मनुष्यें मृत्युमुखीं पडतात, असा लोकांत दाट गैरसमज पसरत चालला असून जिकडे तिकडे बोंबाबोंब उठलेली आहे. असें सांगतात कीं, वरील गैरसमज पसरण्याचें मुख्य कारण ह्या डॉक्टरनें लस टोचलेली बहुतेक माणसें मृत्यु पावलीं आहेत ह्या प्रश्नाचा संबंध जनतेच्या जीविताशीं निकट असल्यावरून त्याच्या मुळाशी कितपत तथ्यांश आहे हें सरकारनें पाहून योग्य व्यवस्था ठेवणें हें सरकारचें आद्य व पवित्र कर्तव्य होय.

दोन लाख रुपयांची गोष्ट

संपादक महाराज, मला ७५ वर्षें होत आलीं, परंतु इतक्या आयुष्यांत जी मी स्वप्नीं सुद्धा ऐकिली नव्हती, अशी अगदीं विलक्षण, ताजी व मजदारक्या म्हातारीचें हृदय हालवून सोडणारी गोष्ट यंदांच्या सालीं घडून आली !

माझी जन्मकथा एकिल्यास माझ्याविषयीं कोणाष बरें कींव येणार नाहीं ?

तो दिवस बुधवारचा होता. गेल्या जानुआरीची १ ली तारीख असल्यानें नवीन सालच्या १ ल्या दिवसाप्रीत्यर्थ ठिकठिकाणीं तोरणें बांधलेलीं असून सर्व जनसमूह आनंदांत निमग्न होता मी मात्र माझ्या एकुलत्या एका मुलाकडे परत परत पाहून अश्रु विसर्जन करीत होतें. त्याच दिवशीं माझा प्रियतम बाळ हा गोमांतक सोडून केवळ पोटाच्याच विचारासाठीं देशांतर करण्यांस प्रवृत्त झाला होता. माझा बाळ मला परत कधीं दृष्टीस पडेल या विचारानें मी त्याला वारंवार कुरवाळीत होतें, माझ्या डोळ्यांतून एकसारख्या अश्रुधारा वाहत असलेल्या पाहून बाळाची स्थिति विलक्षण झाली. बराच वेळ पर्यंत मजकडे स्थिर दृष्टीनें पाहून तो ह्मणाला "आई, बस्स हाच निश्चय ! आमच्या पोटाच्या तजवेजीसाठीं आज मला निघालेंच पाहिजे' असें ह्मणून एका क्षणाचाहि विलंब न लावितां तो स्टेशनकडे गेला व आगगाडीनें दुसऱ्या दिवशीं मुंबईस पोंचल्याबद्दल मला त्याकडून पत्र आलें. स्वदेशीं उदरंभरणाची सोय न झाल्यानें, माझ्या बाळानें, निरुपायास्तव मायभूमीचा व परम प्रिय मातेचा-माझा-हि त्याग करून केवळ पोटासाठीं परदेशीं जाऊन स्वतःच्या उपजीविकेची तजवीज लावली. आणि माझ्या निर्वाहासाठीं मला दरमहा वीस रुपयांची मनिऑर्डर पाठवूं लागला. माझ्या बाळाच्या प्रयत्नामुळें मी म्हातारपणीं काय कष्ट न करितां दोन घास खात होतें. परंतु, आज कित्येक महिनें लोटले तरी माझ्या बाळाकडील मनिऑर्डर अद्यापि मला मिळाली नसल्यानें मजवर सध्या उपवासाचे दिवस आले आहेत ह्मणून मी त्याला मुंबईस कित्येक पत्रें पाठविलीं, परंतु प्रत्येकाचें एकच ठराविक उत्तर कीं, मी प्रत्येक महिन्याला मनिऑर्डर पाठवित आहें, तेथील पोष्टांत महाल झाल्यास चवकशी करावी.

कित्येक दिवस गेले तरी मला या गोष्टीचा कांहींच थांग लागला नाहीं. परंतु परवांच असें समजलें कीं आमच्या मायबाप सरकारनें तिजोरींत पैशाची कमतरता असल्यावरून मनिऑर्डरसें कांहीं काळापुरत्या गडप करून ठेविल्या आहेत.

माझी एकटीचीच नाहीं, तर अशा पुष्कळांच्या जवळ जवळ दोन लाख रुपयांच्या मनिऑर्डर्स तिजोऱ्यांत गडप करून त्या रुपयांचा सरकारी कामांकडे उपयोग होत आहे असें परवां मला शेजारणीकडून कळलें हाय ! हाय ! काय हा दुःखद प्रसंग ! रिपब्लिक झाल्यापासून आजपर्यंत असें काहीं विलक्षण प्रकार मी पाहिले आहेत हीं ते नुसते मनांत आले ह्मणजे माझें हृदय अगदीं फाटून जातें !

आमच्या हलक्या डोक्यावर कितीतरी असह्य व डोईजड कर लादलेले आहेत या करांचा असह्य बोजामुळें एकंदर गोमांतकीय प्रजाजन धोकी भूमीला लावून हळहळत आहेत. असे एक का दोन किती तरी मी रिपब्लीकन नवीन प्रकार पहात आहे.

वेळीं मनिऑर्डर्सचे पैसे लोकांनां न मिळाल्यानें सांप्रत कितीतरी भयंकर प्रसंग ओढवलेले आहेत, सध्या चोहींकडे ताप, देवी इ० भयंकर रोगांनीं तर काहूरच माजविलेलें आहे औषधाला सुद्धां पैशाची कमतरता ! अशा प्रसंगीं सरकारनें मनिऑर्डर्स गडप करणें ह्मणजे किती भयंकर गोष्ट बरें !

या मनिऑर्डर्सच्या दडपशाहीमुळें कांहीं लोक उपवासानें इहलोक सोडण्याच्या बेतांत आहेत, तर कांहीं रोगी लोक औषधाचा घोंट तोंडांत न पडल्यामुळें मृत्यु मुखांत पडण्याचा संभव दिसत आहे. कित्येक घरें पैशांच्या अभावामुळं अर्धवट राहिली आहे; कित्येकांचीं ठरलेलीं लग्नें खोळंबून आहेत ! प्रजापालनाच्या राजकीय कर्तव्यांतील हीं कर्तव्यें आहेत काय? आणि प्रजाजनाच्या गाऱ्हाण्याकडे दुर्लक्ष करणें हेंहीं पण त्यांतीलच एक काय? किंवा हीं सगळीं रेपब्लीकचींच पेटंट स्पेशल व सुधारून बनविलेलीं रिपब्लीकन कर्तव्यें ? देवा ! इन्फ्लुएन्झा, लार्गीप इत्यादि भयंकर रोगांतून मला बचावून ठेविलीस ती फक्त असल्या तऱ्हेची बेबंदशाही पाहण्यास काय ? आमच्या गोमांतकीय प्रत्येक नागरिकानें नुसतें आमच्या मनिऑर्डर्स करितांच नव्हे तर अखिल गोमांतकीय प्रजाजनाच्या हितासाठी आणि आमच्या भावी पिढीच्या कल्याणासाठीं गोमांतकीय राजकारणांत अवश्य लक्ष घालावें अशी माझी ७५ वर्षें वयाच्या म्हातारीची त्यांस सविनय विनंति आहे. म्हातारी.

वर्तमानसार

—प्रागतिक संघाची कार्य दिशा ठरवितें आंखण्यासाठीं व कांहीं सन्मान्य मडगांवकर नागरिकांनां त्या संघांत दाखल करण्यासाटीं १४ तारखेला मडगांव येथें त्या संघातर्फें सभा भरविण्यांत आली होती.

—लामगांव येथील श्री. रा. गोविंद आनंद विश्वासराव देसाई उर्फ दाजीसाहेब या धाडसी तरुणानें, अवघ्या दहा हातांच्या अंतरावर, अंगावर चालून येत असलेल्या वाघावर नेमकी गोळी झाडून ठार केलें असें तेथील एक गृहस्थ कळवितात.

—हिंदु समाज तर्फे प्रसिद्ध होणाऱ्या भारतोदयाचा दुसरा अंक ह्या महिन्या अखेर प्रसिद्ध होणार आहे.

—पेडणें येथें श्रीभगवतीच्या देवालयांत श्री० रा० आत्माराम प्रभू यांच्या अध्यक्षते खालीं तेथील ब्रह्मवृंद, जोशी, नागरीक यांनीं शुद्ध पंचांग वापरण्यासाठीं सभा भरून तींत रैवत पक्षाचें पचांग वापरण्याचा ठराव करण्यांत आला असें तेथील एका गृहस्थाकडून कळतें.

ANO VI.—NUMERO 6 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 28 DE ABRIL

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA......... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें गुरुवार, तारीख २८ माहे एप्रिल सन १९२१ अंक ६ वा.

"COMUM DE DOIS"

Comum de dois não é uma expressão gramatical, privativa das cartilhas de Epifanio, Ulisses, Vasconcelhoz, Moreira ou qualquer outro cidadão com mania de codificar leis que regulam a lingua de Garret. Não. *Comum de dois* é um termo que, graças á habilidade estomacal, disfarçada sob a capa de patriotismo *berrante*, entrou tambem hoje na giria politica.

Gramaticalmente falando *Comum de dois* é um substantivo que, tendo a mesma terminação, é do genero masculino se se refere ao sexo masculino e do genero femenino se se refere ao sexo femenino. Assim: *martir* glorioso, *martir* gloriosa.

Na giria politica, *Comum de dois* é uma entidade que tendo sempre o mesmo fim estomacal, pertence ao partido evolucionista se este está no poder e ao partido democratico se este dispõe da administração pública. Noutras palavras: o *Comum de dois* politico é um cidadão que tendo em mira a satisfação do seu egoismo, pertence invariavelmente ao partido que está no poder.

Como se vê, a terminação do *Comum de dois* gramatical corresponde ao estomogo politico, bem como aos partidos dêste os sexos daquele.

Não sabemos se a gramatica andou sempre de bôas relações com a politica; mas no tocante a expressão da epigrafe, elas parecem entender-se maravilhosamente.

Se na gramatica temos o exemplo de *martir*, na giria politica destaca-se o "v. g." do sr. Prazeres da Costa, autentico tipo de *Comum de dois politico*.

Não ha nisto exageros, porisso que uma detida analise da vida politica de Sua Exa., analise que iremos sucessivamente fazendo em ambas as secções do nosso modesto jornal, logo que o nosso director se veja livre da molestia que o tem afastado da lide jornalistica, como iamos dizendo, uma detida analise da vida politica de Sua Exia deixa no espirito a unica e indelevel impressão de que o nosso exdeputado foi, sem mais nem menos, um *comum de dois* politico, ficando perfeitamente abrangido no ambito da definição acima formulada.

A vida politica do sr. Prazeres da Costa! Não a queriamos trazer, tão já perante o rigoroso tribunal da opinião publica; mas o ilustre auditor geral arrastando-nos, por uma coisa de nada, para os ferros de justiça, precipitou os acontecimentos.

Milhor para nós e pior para sua exa. que vai, á má cara, ouvir o que a seu respeito, a respeito da sua *famosa* obra pensa o Paiz, exepção feita daqueles que foram por Sua Exia. beneficiados!

O Paiz pensa que repetimos -o sr. Prazeres da Costa na qualidade de *comum de dois* polititico conseguiu de todos os partidos politicos de Portugal a satisfação do seu egoismo, ocúltando-o por debaixo da capa do patriotismo. Esteve bem com todos, só para felicitar os seus parentes, visinhos e amigos Criou varias funcções desnecessarias e onerosas ao tesouro da Colonia, simplismente para nelas investir os seus afilhados. Finalmente, o sr. Prazeres deu mais *pesares* do que *prazeres* aos que o guindaram para a alta posição de deputado, posição que, como todos dizem, fez dêle o que ora é...

Mas, por hoje, fiquemos neste ligeiro prefacio...do *Comum de dois*.

Perdeu tempo!

O "Sarasvat B. Samaj" de Margão realisou êste ano como de costume, algumas conferencias por ocasião do seu nono aniversario. Durante oito anos decorridos ninguem mexeu-se nem intrometeu-se nos negocios da mesma instituição, aprovada, de resto, pelo governo.

Nas conferencias ultimamente realisadas, porem, o governo meteu o seu dedo mandando lá o seu delegado.

Francamente, por mais voltas que demos ao nosso miolo, não acabamos de compreender o alcance dessa *medida britanica*, denunclativa do medo de quem a adopta.

¿ Por ventura, o nosso governo pensa que os caudilhos britanicos que para cá são convidados, promovem propaganda antidemocratica, tendente a restaurar o regime já deposto ?

Se sim, labora, redondamente, em erro, pois eles vêm falar e lembrar cá, com sua autorisada voz, sobre principios democraticos que se acham no nosso meio solidamente implantados

¿Que podem êles fazer mais no nosso repnblicanos meio?

Nada que perca tranquilidade do nosso governo que porisso pode estar descançado quanto á acção deles no nosso Pais.

Mas a tal *historieta* do alcolismo ?

E' uma tempestade no copo de agua ! Um dos oradores, analisando, sob o ponto de vista religioso, a proibição do alcool, disse, entre outras coisas que quarenta por cento dos cidadãos portuguezes da India eram bebedores.

Bastou isto para alguns pescadores daguas turvas *politicarem*, como de facto *politicaram*, levando os seus odios particulares para a administração do concelho de Salsete!

E' uma *partida* de partidos e nada mais e á qual o governo deu a importancia que não merecia, perdendo o seu valioso tempo.

Sim, o governo perdeu tempo, adoptando a *medida* que decretou, privando-se, inutilmente do precioso sono.

AO GOVERNO

Antes de tudo e sem demora o governo deve expropriar em S. Cruz e Bambolim o terreno outeiral com largura de cem metros e permitir ao publico extrair e levar pedras mediante modico pagamento de rupia e meia por 1000 pedras brutas ou rebolas e 3 tres rupias por 1000 pedras cortadas com profundidade de 10 metros e cumprimento de 1000 metros mais ou menos.

Muitos pretendentes á porfia hão de levar essas pedras para Pangim e Nazareth para construção de casas.

Desta maneira o governo encontra niveladada sem despeza essa estrada outeiral dentro de tres anos e o dinheiro arrecadado de pedras extraidas para satisfazer o pagamento da expropriação do dito terreno outeiral.

Em suma, é claro e evidente que, essa estrada encurta muito a distancia de Salsete a Pangim e Mapuça.

A mala da Europa que vem pelo caminho de ferro via Mormugão a Pangim se descarregar em Dabolim na estação da linha ferrea e levar a Pangim por ilha de S. Jacinto e essa estrada, incontestavelmente hade chegar para o seu destino mais depressa que por qualquer outra via.

A arrematação dessa estrada deve ser em pequenos lotes possiveis e melhor será se for a Nazareth ou Dabolim para haver concorrencia dos pretendentes e o governo ter vantagem.

A dita lancha deve fazer 4 carreiras diarias de Nazareth a Cortalim e Agaçaim conduzindo passageiros.

E será bom que construa um ramal da estrada de Bam-

भारत

गुरुवार फाल्गुन व० ५ मी १८४३

निराधार भिति !

सारस्वत ब्राह्मण समाजाच्या यंदाच्या वार्षिक उत्सहाचा, आमच्या सरकारनें आपली गैर समजूत करून घेऊन मिठाचा खडा टाकण्याच्या प्रयत्नानें कसा बेरंग केला, याचे दिग्दर्शन आह्मी गेल्या अंकांत केलेंच आहे. त्यामुळें जनतेच्या मनांत सहजच भीति उत्पन्न होऊन आमच्या शेजारच्या राष्ट्रांत बोकाळलेली नोकरशाही आपला प्रताप येथेंहि गाजविते कीं काय असें तीस वाटू लागलें आहे, व असें वाटण्याचें कारण उपरोक्त संस्थेच्या तर्फें होणाऱ्या व्याख्यानमालेच्या प्रसंगीं लो. टिळक व म. गांधी यांचा नामनिर्देश करण्याची बंदी करण्यांत आली हें होय.

आतां खुद्द लो. टिळकांविषयीं सांगावयाचें ह्मणजे ते एक कट्टे स्वदेशाभिमानी कर्मयोगी व मुत्सद्दी होते. सरकारच्या चांगल्या कृत्यांच्या विरुद्ध लोकांचीं मनें चिथावण्याचा त्यानीं कधींहि प्रयत्न केला नाहीं. व त्यांविषयीं त्यानीं मतभेदहि कधी दर्शविलेला नाहीं; फक्त मतभेद होत होता तो नैसर्गिक मानवी हक्काचा तें नोकरशाहीच्याबळावर दुरुपयोग करी- त्या बाबतींत अशा प्रसंगी जनतेनें कोणतें धोरण स्वीकारून सरकारच्या या अनन्वित आचरणानां आळा घालावा, जरा वाव सांपडला ह्मणजे आपलेंच घोडें पुढें ढकलण्याच्या कामी प्रजेची कशी अडचण होते व प्रसंगीं कसकसे हालहि सहन करावे लागतात, ते कसे

निवारावे यांचीच जाणीव करून देण्यांत जाणार व त्यायोगें तिला आपल्या कर्तव्या ओळख करून देण्यांतच लो. टिळकानीं आपलें सर्वस्व अर्पण केलें. सरकारनें अशा मनुष्याचें अभिनंदन व गौरवच करावयाला पाहिजे होता; पण तसें झालें आहे काय ? उलट त्याचें नांव घेयाची सुद्धां बंदी ! ज्यानें निव्वळ निःस्वार्थ बुद्धीनें केवल लोककल्याणाकरतांच आत्मार्पण केलें, ज्यानें जनतेच्या अंतकरणांत परिस्थितिचा व कर्तव्याचा ज्ञानप्रकाश पाडण्याचा प्रयत्न केला, त्याचें ह्मणें नांव सुद्धां घेण्याची बंदी पण अशा दडपशाहीनें लोकांगेचें कर्तव्यविचार प्रवाह थांबणें शक्य आहे काय ? उलट जनतेच्या अंतःकरणांत वसत असलेली राजभक्ति कमी मात्र होऊन परकी लोकानां हे मार्ग निव्वळ "शेयं कोपेन पूरयेत" या उक्तीचें द्योतक वाटत असतील तर त्यांत कांहींच आश्चर्य नाहीं.

ज्याचें नांव घेतलें असतां सरकारच्या कपाळाला तिडीक उठते असे दुसरें गृहस्थ ह्मणजे महात्मा गांधी होत. वास्तविक पाहिलें तर यानीं कोणत्याच तऱ्हेनें सरकारचे तट्टू अडविले नाहीं. सत्य हेंच ज्यांचें व्रत आहे, सत्य हेंच ज्यांचें आचरण आहे, सत्याच्या शक्तीवर परावलंबीपणाचा हिंदुस्थानांला लागलेला डाग पुसून काढण्याचा ज्यांचा विमल व उच्च हेतु आहे, अशा विभूतीचें नांवसुद्धां घेऊं नये ? सत्तेच्या बळावर सत्याचा पराजय होणें कधीं तरी शक्य आहे काय ? सत्याग्रह व असहकारिता हीं त्यांचीं दोन अजिंक्य अस्त्रें आहेत, तीं जुलुमानें नामशेष होणें शक्य नाहीं. ज्या पवित्र भावनेंच्या योगानें हीं अस्त्रें बनवलीं आहेत, तशाच प्रकारच्या भावनाचा उदय सरकारच्या अंतःकरणांत झाल्याशिवाय या अस्त्रांच्या शक्ति यत्किंचितहि कमी होतील असें कोणालाहि वाटणार नाही. म. गांधी हे पुरे राजनिष्ठ आहेत; परंतु सरकारनें स्वार्थाचे पिंवळे चष्मे लाविलेले असल्यामुळें त्यांना ते राजद्रोही दिसावेत हें साहजिक आहे "चोराच्या मनांत चांदणें" वसत असतें व चोरी करितांना कोणी एकादा नुसता त्या बाजूनें गेल्याचा भास झाला ह्मणजे जसें तिकडून गेलेला मनुष्य आपल्याला पकडण्यासाठींच आला आहे, असें जसें चोराला वाटतें तसेंच यांस वाटत असलें पाहिजे. स्वार्थ, ढोंग व कृत्रिमता यांच्या पायावर जे राष्ट्राच्या पुढारपणाचें कार्य करण्याचा आव घालतात, ते जरी कांहीं काळ जनतेस भूल पाडीत असले तरी शेवटीं अशांची पक्की खैरी उडत असते, परंतु यांच्या संबंधानें तसें कांहीं दिसत नसून उलट लोकांची भक्ति वाढतच आहे व यावरून एवढें अनुमान करितां येतें कीं, म. गांधी हे स्वार्थी, ढोंगी व कृत्रिम आचारविचाराचे नसून ते साधुवृत्तीचे आहेत आज राष्ट्राचें धुरणित्व त्यांच्याकडे आलें आहे तें केवळ त्यांच्या अंगांत वसत असलेल्या लोकोत्तर गुणानुळेंच नसून जनतेचीं अंतःकरणें त्यानें ओळखिली आहेत व त्यांनेंच विचार ते बोलत असतात त्यामुळें होय. लोकांना काय पाहिजे, त्याना कोणत्या वस्तूची आवश्यकता आहे, सरकारच्या प्रस्तुच्या धोरणामुळें मनाचा गोंधळ उडून ज्यांस मतिभ्रम झाला आहे व त्या भ्रमांत स्वतः आपण कोण आहोंत, इतिहासाच्या सिंहावलोकनावरून आपला दर्जा काय होता याची ज्यानां विस्मृति पडली आहे, अशा जनतेला, कर्तव्यच्यूत झालेल्या अशा प्रजेला आपली अंतःकरणें ताळ्यावर आणण्याचें व नोकरशाहीच्या तुफानीं समुद्रांत ज्यांच्या विचारनावा कधीं कधीं उलट दिशेनें जातात त्या कोठेंतरी ओसाड अरण्याच्या बाजूला खडकावर आपटून तुकडे तुकडे होऊ नयेत व त्या योगें ती जनता मनुष्यत्वास व मानवी हक्कांस मुकूं नये ह्मणून सत्याच्या जोरावर जे नरश्रेष्ठ उपदेश करितात त्यांचें नामोच्चारण सुद्धां करणें राजद्रोहीं पणाचें ठरतें ! सदहू देशभक्तांचे आचार विचार व कृति सरकारास दोषास्पद वाटल्या तर जनतेचा ओढा कुठें धांव घेईल तें सहज दिसून येतें. 'तुमच्या जवळची संपत्ति कोणी तरी लुबाडून नेईल ह्मणून मीच तिची वासलांत लावतों अशी प्रतिष्ठितपणें सांगणारी प्रस्तुतची राजसत्ता जनतेचीं मनें अधिक आकर्षण करील कीं, तुमचे अमुक अमुक आहे तें सांभाळा नाहींतर तें तुमच्या पासून हिरावून घेतलें जाईल हा उपदेश अधिक पटेल हें निराळें सांगणें नकोच.

अशी वस्तुस्थिति असतां परवांच्या सा. ब्रा. समाजातर्फें होणाऱ्या व्याख्यानमालेच्या प्रसंगीं लोकमान्याचा व महात्म्याचा नामनिर्देश करण्याची आमच्या सरकारनें बंदी केली! परंतु त्याचा जनतेवर अनिष्ट परिणाम न होतां उलट चांगलाच परिणाम झाला असला पाहिजे. सा. ब्रा. समाजाच्या बाबतींत आमच्या सरकारनें एवढा तरी विचार करावयास पाहिजे होता कीं, लो. टिळक व म. गांधी यांनीं ज्या ध्येयाखालीं स्वराज्य संघ व सत्याग्रह व असहकारिता अमलांत आणली त्यांची अंमलबजावणी येथें कधींहि होणें शक्य नाहीं. ज्या ध्येयासाठीं त्यांचा एवढा अट्टाहास चाललेला आहे तें आमचें केव्हांच पूर्ण झालें आहे (?). ज्या प्रकारच्या स्वराज्यावर ते खूप आहेत त्यापेक्षांहि अधिक पूर्णतेचें स्वराज्य (!) आह्मांला मिळालें आहे !!

थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे स्वातंत्र्यासाठींच ज्यांचे प्रयत्न चालू आहेत, स्वयंनिर्णयाचा प्रसार करण्यासाठींच जे आपल्या हाडांचीं काडें करीत एकंदर मानवी हक्काचें समर्थन व संगोपन करण्यासाठीं जीवापाड झटतात अशा देशभक्तांचीं व्याख्यानें इकडे कितीहि झालीं तरी त्यांयांकडून मोनार्की घडवून आणणें किंवा मोनार्कीचें नुसतें समर्थन करणें कधींहि शक्य नाहीं. ह्मणून तशा प्रकारची भीति आमच्या सरकारास बाळगण्याचें कारण केव्हांहि नाहीं, असें त्याला आम्ही मोठ्या जोरानें बजावतों.

कीं, सांगितलेली रक्कम देत नाहींस तर तुझा रेजिस्त होणार नाहीं !

अशा तऱ्हेनें पुष्कळ ऑफीसमध्यें दिवसा ढवळ्या ह्या प्रसिद्धपणें लोकांची गैरसोय करणाऱ्यांकडे अजूनहि सरकार नजर देत नाहीं. व असल्या संबंधी सरकारकडे केस दिल्यास, तेंहीपण त्याच्याचकडे विचारत असतें कीं, अमुक एक गोष्ट तुझ्याहातून घडली ती खरी का ? या असल्या विचीत्र तपासणीचें फारच आश्चर्य वाटतें यामुळेंच ब्रिटिश इंडियेंतील इकडे येणारे लोक निरंतर ह्मणत असतात कीं; पोर्तुगीज राष्ट्रांतील सामान्य शिपायपासून तों बड्या अधिकाऱ्यां पर्यंत एकच मत चालत आहे कीं, 'हम करे सो कायदा' [ते करतील तीच पूर्व दिशा.) असल्या नोकरांकडे योग्य तऱ्हेनें सरकार लक्ष्य पुरवीत नसल्यानें किती तरी अशा तऱ्हेचें अमानुष प्रकार घडत असतात. याचा पुष्कळाना अनुभव असेलच. अजूनहि सरकारकडून या संबंधीं योग्य विचार होऊं नये, ही अतिशय दुःखाची गोष्ट आहे.

केवळ नोकरशाहीच्या अमानुष कृत्यांमुळेंच बेबंद झालेल्या ह्या राष्ट्राची स्थिति पुढें कशी होईल हें त्या जगन्नियंत्यालाच ठाऊक, नोकरशाहीच्या त्रासामुळें गांजलेली प्रजा, एकदम खळवळून न जावो ह्मणजे झालें!

तरुणी

स्फूट विचार

चुकीची दुरुस्ती – गेल्या अंकांतील अग्रलेखांत बातमीदाराच्या गैरसमजमुळें सारस्वत ब्रा. समाजाच्या व्याख्यानमालेसंबंधानें एक दोन विधानें चुकीचीं केलीं गेलीं. परंतु त्यामुळें लेखांतील प्रधान हेतूस कसलाच बाध येत नसल्यावरून मडगांवकर समाजिस्ट आह्मांला त्याबद्दल क्षमा करतील अशी आशा आहे. खासगी मतभेदाचा सुबलक फायदा घेऊन सरकारनें आपलें घोडें पुढें दामटलें, इतकेंच त्या लेखांत ध्वनित करण्याचा आमचा उद्देश होता. श्री. सांवरकरच्या व्याख्याना नंतर श्री. चित्रे यांचें भाषण झालें. व याच भाषणासंबंधानें बोलतानां, श्री. यशवंत सूर्याराव सरदेसाईयानीं गोमांतकांतील जनतेंत शेंकडा ४० लोक दारु पितात असें विधान केलें. या विधानाशीं अर्थाअर्थी महाजन मंडळीचा कसलाच संबंध पोंहतच नाहीं, हें उघड आहे, सारस्वत ब्राह्मण समाज सारख्या निरुपद्रवी संस्थेस सरकारी प्रतिनिधीचा उपद्रव लागू होणें, हें सरकारचें दुर्दैव होय. परंतु त्याहि पेक्षा ज्या अदूरदृष्टी 'गोस्वामीनीं' सरकारला वरील आततायीपणांत मदत केली ते जास्ती दुर्दैवी होत, असें ह्मटल्याखेरीज राहवत नाहीं.

भारतावरील नवीन खटला

भारत मित्रांशी हितगूज

सि. प्राजेरींस द कोस्त, रहाणार लिस्बन या इंडियन स्वदेशभक्तानें (!) आह्मां विरुद्ध खटल्याचें दुधारी शस्त्र उभारल्याचें शुभवर्तमान आह्मीं गेल्या अंकांत दिलेंच आहे. या खटल्याचा शेवट काय होईल ह्याचें समग्र भविष्य आतांच वर्तविणें जरी कठिण असलें, तरी त्यापासून 'भारता'ला बरीच सांपत्तिक नुकसानीं सोसावी लागेल, हें अगदीं निर्विवाद होय. या नुकसानीच्या तीव्र दडपणाखालीं 'भारता'चें कोमल अस्तित्व चेंगरलें जाऊं नये, हाडांचीं काडें करून संगोपन केलेल्या 'भारता'च्या जीवितास उपरोक्त अडचणीमुळें कसलाहि धोका बाधूं नये व त्याची होत असलेली वाढ खुंटूं नये, इत्यादि शुद्ध व पवित्र हेतूनी प्रेरित होऊन 'भारतमित्रांस' विनंति करण्यांत येते कीं, त्यानीं हा अंक हातीं पडतांच वसूल दाराची वाट न पाहतां जुन्या व नव्या वर्षाची वर्गणी टपाल मार्गानें चुकती करून, आह्मांस आभारांत ठेवावें. वर्गणी व्यतिरिक्त अन्य तऱ्हेची द्रव्यरूपी मदत कोणींहि पाठविल्यास ती संस्थेच्या तिजोरींत जमा केली जाऊन 'भारतां'त तिची पोंच दिली जाईल. भारतपत्र गोव्यांतील सर्व हिंदूंच्या मालकीचें होऊन, सध्यापेक्षां त्याला जास्त भव्य स्वरूप प्राप्त व्हावें, एतदर्थ आमचे प्रयत्न चालू आहेत; ह्मणूनच वरील सारख्या अडचणीकडें आह्मांला नजर वळवावी लागते वडिलार्जित उत्पन्नाच्या जोरावर चालू खर्चांत पडत असलेली तूट जरी संपादक भरून काढीत असले तरी तें उत्पन्न बेतावाताचेंच असल्यावरून प्रस्तुत सारख्या प्रसंगावर त्याच्यानें तोंड देववणार नाहीं, हें उघड आहे. व ह्मणूनच 'हितगूजा' सारखी भयंकर आपत्ति आह्मावर ओढवली आहे. त्याकडे दयार्द्र दृष्टि पुरवून 'भारतमित्र' आवडत्या भारताला सक्रिय पोत्साहन देतील अशी आम्हांस सबळ आशा आहे. शक्य नसल्यास अन्य मदतीच्या खटपटींत पडूं नका पण देणें असलेली

जुन्या व नव्या सालची

वर्गणी तावडतोब चुकती करून सांप्रतच्या कष्टतर प्रसंगीं भारताला सहाय्य करा ! वर्गणीचीच फेड झाली तर सुद्धां कितीहि खटले आह्मांवर उभारण्यांत आले तरी त्याची आह्माला बिलकूल पर्वा नाहीं. या वेळीं ज्या देशभक्तांनीं व वर्गणीदारानीं गेल्या खटल्यांत डिफेन्स पुरवून व वर्गणी चुकती करून भारतास महत्त्वाचें सहाय्य केलें, त्यांचे सद्गदित अंतकरणानें आभार मानण्याचें पवित्र कर्तव्य पार पाडण्याची संधि आह्मीं साधून घेतों.

भा. मंडळ

भारताच्या जुन्या खटल्यासंबंधानें
पणजीच्या हायकोर्टांत
अपराध्यांः कोर्टानें दिलेला निकाल रद्द झाला!
विशेष माहिती येत्या अंकांत.

ANO VI.—NUMERO 7 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 5 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोम्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ५ माहे मे सन १९२१ अंक ७ वा

APARENCIAS...

E' indubitavel que entre nòs rende-se fervoroso culto ás aparencias Aparencias no vestir, aparencias no pensar. Não há manifestaçao de òrdem alguma que as aparencias não lhe adulterem a originalidade.

Todo o nosso esforço tende a disfigurar o que na rialidade somos. Temos a curiosa mania de exteriorisar sentimentos contrarios aos que nos vão na alma. Em suma; todo e qualquer, salvo raras excepções, desenvolve a faculdade intelectual para mostrar-se o que não é.

Defeitos da civilisação européa?

Consequencias da natureza humana?

Uma e outra coisa, talvez. O certo porem, é que os mesmos defeitos e as mesmas consequencias preponderam, como se acentuou, no nosso meio com mais intensidade do que entre os nossos visinhos.

E' notavel e digna de especial menção esta diversidade de efeitos, sendo mesmas as causas: cá e lá é a civilisação européa que domina.

Pois é verdade. O nosso visinho não é lá muito amigo de aparencias. Aprecia sempre a simplicidade em todas as manifestaçōes de sua vida, tendo-se esta tendencia generalisado, graças á simpatica propaganda de bons principios do *Mahatmá* Gaudhi.

Quem viu o modo de vestir e ouviu a maneira de pensar dos patriotas de nomeada da India Britanica que visitataram a nossa terra, dirá prontamente, expontaneamente, que o que acima acabamos de avançar, representa a jenuina expressão de verdade.

O ex-juiz da Relação de Bombaim, Chandavarker Kapardê e Kamat, os advogados Sitarama Damalê e Despandê, o professor Paranjapê, os cidadãos influentes como Savarkar, Bhavani Xencer e tantos outros que estiveram entre nós são exemplos vivos da simplicidade que aqui nos faz grande falta.

Aparencias! Elas nos dominam desde a cabeça até os pés fazendo-nos, por completo, diferentes do que somos e criando a cada passo malentendidos que perturbam a tranquilidade social.

Felizmente, a classe hindu, mercê do permanente contacto com os seus visinhos que lhes imita com necessaria circunspecção tendencias bôas, vai-se compenetrando, a pouco e pouco, da necessidade da vida simples cujas beneficas influencias começaram a repercutir-se já em suas diferentes manifestações.

Se mesma coisa sucedesse em relação aos nossos outros irmãos que se mostram ofuscados pelo brilho de aparencias, o Paiz teria muito que lucrar. O ficticio brilhantismo de casamentos e bailes, os enganadores jantares opiparos de diversas festas e o forçado luxo que procuramos imprimir a todas as nossas coisas, tudo isto, temos de deixar para que ninguem pense diversamente de nossas finanças...

Aparencias, temos de regeita-las, relega-las ao secundario plano que não dizem nada bem numa época em que tudo marcha para a simplicidade.

O jornaleco....

Outro nome não merece a folha do...Pereira que se publica em Pangim sob o titulo de *A Provincia.*

Esse jornaleco deseja que a imprensa do Paiz se curve reverente perante tudo o que venha das regiões oficiais, não lhe admitindo o minimo direito de critica.

Na edição de 25 do mez p. f., a referida folha no seu artigo de fundo *Que liberdade é esta?*, tem vomitado bilis do que é capaz contra os naturais daqui, aparentando defender a Patria! Mirabolante!...

Foi preciso que, por mal dos nossos pecados, se estabelecesse cá um homem de *aventuras*... para ensinar o *PadeNosso* ao Vigario! Tem graça!

O *homesinho* na mesma detestavel prosa faz publico o seguinte: "E se alguem supõe que os tribunais bastam para impedir ou castigar abusos protervos, é ver como ainda há pouco um juiz desta colonia absolveu um jornalista que a Procuradoria da Republica mandara processar por desmandos de linguagem que exigiam severa punição."

Como vem, não contente com caluminar a Imprensa a desgraçada folha de couve leva a sua petulancia a difamar os tribunais e juizes desta colonia!

¿Então o *cabeçudo Provinciano* entende que o simplis facto da Procuradoria mandar processar alguem é fudamento bastante para o respectivo juiz condenar, sem mais nem menos, esse alguem? Boa logica?

¿E para fazer justiça, com similhante criterio *funilista* solicita o endiabrado articulista *provinciano* a união dos portuguezes e amigos de Portugal?

Se sim, engana-se redondamente pois a India não é *palmar* de quem quere nem os seus filhos *colonos* ou *manducares* da gente da laia do progenitor do papelucho em questão!

Fique isto sabendo duma vez para sempre. A India não é Angola nem os indios cafres, para fazer justiça, com suas proprias mãos.

A India é portugueza e portuguesa há de conservar-se enquanto o glorioso Portugal for Patria gloriosa dos portuguezes gloriosos.

Fique-o sabendo, sim?

ECOS & CRITICA

Bharat

O presente numero do nosso jornal sai em meia folha por continuar doente o nosso director.

Para outro vez

Tivemos de reservar a publicação do acordão, que no processo da *Taxa de guerra*, revogando a sentença apelada, condena, como nos informam o nosso editor a 30 dias de prisão remivel a 300 réis diarios, 60 mil reis da multa, alem de custas do processo, de ambas as instancias.

Cumprimentando

Cumprimentamos os nossos presados colegas do *O Ultramar* e *A India Portuguesa* pelos seus aniversarios, apetecendo-lhes perenes venturas.

Aos assignantes

Pedimos o favor de liquidarem as suas contas que o *Bharat* precisa de dinheiro para desonerar-se das responsabilidades, criadas pelos processos que contra ele correm...

E depois, *amicus certus in re incerta cernitur.*

O "patriota"

Informam-nos que o *cabeçudo* progenitor do papelucho *provinciano* não cabe em si de contente pela condenação do *Bharat*. Parecem não ser alheios á verdade os mesmos informes á vista do artigo "Que liberdade é esta?" a que nos aludimos noutro lugar.

Não lhe queremos mal, porisso, porque dum *homesinho* como o que dirige o tal jornaleco, coisa milhor ninguem desejou.

Que lhe faça bom proveito!

Agradecendo

A todos os cavalheiros e homens de bem que nos apresentaram a letra do sentimento pela condanação do nosso director, bem como aos ilustres e generosos cidadãos que no nosso contratempo dignaram-se de prestar-nos auxilio de incalculavel valor, consignamos aqui os nossos rendidos agradecimentos.

Muito obrigados, senhores!

A India Portuguesa

Esse jornal, antigo orgão do partido indiano tem estado a fazer comentarios infelizes, quanto á eleição havida no 4° Congresso provincial. Nòs lá estivemos e vimos com magua o que ahi passou, e mais magua nos fez a agitação que á 'India' está fazendo em volta do assunto, lançando ao publico afirmações inexactas e pouco serias.

Insinuou a *India Portuguesa* contra a eleição havida alegando ter havido *pescadores das aguas turvas para mendigar votos.* Nenhum dos eleitos mendigou voto. Havia quem andasse a pedir pelo sr. B. Cunha: o sr. Sostenes Cota. Mas a maioria preferiu o sr. Dr. Benedito Gomes cujo nome inspirou mais simpatia.

Fica mal á *India Portuguesa*, jornal dos mais antigos da terra, abespinharse e irritar-se por tão pouco E presta màu serviço ao Congresso cuja idea teve inicio nessa mesma *India Portuguesa* graças ao sr. Dr. Loiola Furtado ajudado do sr. Dr. Benedito Gomes no *O Heraldo* e oficialmente efectivada pelo sr. Dr. Couceiro da Costa.

Quaisquer que sejam os melindres pessoais, com certesa estranhos ao Congresso, convem que se calem perante a nobre e grande idea da manutenção do mesmo Congresso.—

ANNO VI.—NUMERO 8 —1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 12 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO........ 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वा. वर्षक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १२ माहे मे सन १९२१ अंक ८ वा.

À PROPOSITO...

Muitas vezes deparam-se diante do jornalista factos extraordinarios. Façam de conta, por exemplo, que êle vê cometido crime por um cidadão em prejuizo de seus semilhantes mas que o mesmo crime não pode ser comprovado senão *moralmente*. Pergunta-se: ¿o jornalista deve conservar-se de bôca cálada ante o mencionado criminoso facto, sò porque não dispõe de elementos *legais* que ponham á evidencia dos tribunais a culpa do agente?

E' possivel que haja quem responda afirmativamente a esta pergunta. Nós, porem, entendemos da forma diversa.

Se, de facto, houve um crime em prejuizo da sociedape, crime que portanto, existiu *moralmente*, ao jornaliata impende o imprescindivel dever de envolver na sua acção critica o autor da culpa publica, aplicando-lhe o castigo que cabe á sua alçada.

Afigura-se-nos erroneo qualquer outro criterio oposto pois,sendo o jornalista substentado pela sociedade, pelos interesses e bem estar desta, tem êle de velar, ainda que nessa santa missão preveja comprometido o seu comodismo pessoal a que o homem publico não deve ligar nenhuma importancia, em tratando-se do beneficio colectivo.

Crêmos que ninguem pode por em duvida que as relações que existem entre o jornalista e sociedade são identicas ás que ligam um bom amo a um bom criado. Assim como este fiel ao codigo de seus deveres tem de, sempre, estar disposto a sacrificar em prol do seu amo a vida, se fôr caso disso, da mesma forma ao jornalista pertence o papel de gastar até a ultima gôta do seu nobre sangue em beneficio da sociedade que o mantem

Do que se acaba de expender, depreende-se, claramente, que o jornalista, antes de trazer á luz de publicidade algum facto, é obrigado a pôr todo o rigoroso escrupulo na verificação da sua veracidade para que não concorra de qualquer maneira para a critica menos justa, menos imparcil e menos equitativa.

Respeitados,com todo o cuidado, êsses requesitos, é livre ao jornalista, segundo o nosso modesto modo de pensar, ventilar na imprensa o que lhe aprouver, uma vez que seja do interesse comum.

A orientação do *Bharat* subordina-se a este nosso criterio já discrito: uma vez que o facto a ser criticado satisfaça ás condições da *Verdade*, *Justiça* e *Imparcialidades*, o *Bharat* julga-se habilitado a expôl-o ao publico com o direito de encara-lo sob todos os aspectos que entender.

E' o principio que professamos, sempre prontos a aguentar consequencias que do cumprimento dos deveres, dimanados do mesmo principio nos advierem.

¿ Resultará disto a nossa ruina?

¿Seremos arrastados para a miseria?

¿Desaparecerá para sempre o nosso comodismo?

Não importa. Preferimos tudo isto ao socego conquistado á custa da *circunspecção de calculos comodistas*.

Nunca ocultamos o que sentimos e sempre sentimos o que se nos passa na alma. Hipocrisia, idêa do comodismo, satisfação de interesses estomacais de tudo isto está alheio o *Bharat* que, talvez, porisso esteja causando colicas aos que pensam da forma deversa da dêle.

Mas cada um é para o que Deus fez, não é verdade?

Mais uma vez

Na edição transacta do *Bharat* vimos como a folha do ex--inspector dos correios e telegrafos se enganava nas estultas considerações do seu inconviniente e despropositado artigo *Que liberdade è esta?*

Lemos com cuidado e analisamos juridicamente todos os artigos da *Tribuna*, de Calangute; mas apraz nos registar que não encontrumos neles minima alusão dispromorosa á honra nacional. Nos artigos julgados *sediciosos* pelo mesmo papelucho, a *Tribuna* sò tem revelado--é nossa convicção-- o puro empenho de bem servir ao seu Paiz.

¿Porque, porem, o *jornaleco* fez *cavalo de batalha* duma coisa que só lhe devia merecer estima e consideração?

E' que parece que está arraigada na vasta cabeça do *homesinho* a idea de que os naturais dessa tarra são *conquistados* e os portuguezes de Portugal *conquistadores*, de que os habitantes da India são *criados* e os da laia do progenitor da *Provincia amos* !

Despersuada-se disto-repetimos mais uma vez,-pois a India nunca foi *serva* de Portugal, foi e continua a ser sua *filha*, *amiga* e *irmã*!

Saiba-o, duma vez para sempre e medifique-lhe a maneira de tratar o geuuinamente portuguez povo desta *colonia* cujo sincero amor pela nacionalidade sò poderá por em duvida quem não tiver *olhos de ver* nem *dois dedos de senso comum*.

Do resto, é-lhe livre pensar o que lhe aprouver. Esteja, porem, certo que a maioria dos *brancos* que estão aqui desempenhado as elevadas funcções da burocracia sabe apreciar o grau da educação do indio...*preto*, amigo tradicional do glorioso Portugal.

Jà se lhe disse *o resto* e é escusado repeti-lo...

ECOS & CRITICA

Prazeres dum processo

Como sabem, o sr. dr. Josè Miguel Lamartine Prazeres da Costa, digno Senador e ilustre auditor geral levantou nesta comarca processo crime contra o *Bharat* porque êste disse:-

Que o mesmo senhor, graças á sua influencia anichara parentes, amigos e vizinhos em diferentes posições burocraticas, sempre em prejuiso do erario publico, já de per si depauperado.

Faltou nisto á verdade o *Bharat*?

Difamou ele com a mesma verdade o digno ex-deputado?

Não, não, não, Tres vezes não.

Se, porem, o sr. Costa supõe que nos será materialmente impossivel provar o que acabamos de avançar no pleno goso de nossos direitos jornalisticos, está enganado.

Legal ou moralmente, o *Bharat* há de justificar as acusações que, como sentir dum povo que pensa e vê, formulou contra o famoso *patriota*.

Se, todavia, por qulquer contratempo formos condenados, de colo erguido cumpriremos a pena com a inabalavel convicção moral e imperturbavel tranquilidade do dever cumprido.

Louvado Deus ! Sabemos bem apreciar *os ossos* do oficio e a missão dum jornalista .. que é cheia de *prazeres* ainda que lhe pese nas *costas*, o suposto crime.

"Comum de dois"

O *Bharat* foi cumprimentado por muitos dos seus ilustres assignantes pelo seu artigo *Comum de dois*, sobretudo pela escolha desta expressão com que *civilmente* batisamos o sr. José Miguel Lamartine Prazeres da Costa.

Que indica isto?

Que o digno senador ilustre auditor vai perdendo, á velocidade acelerada, a simpatia que cá conquistára, á custa de promessas e remessas de cartas de animação eleiçoeira.

E' pois caso para se dizer que o sr. Costa perdeu uma boa ocasião de estar calado.

E' sem duvida bôa expressão, modestia á parte: *comum de dois*!

A nossa pena.

A Relação de Nova-Goa condenou-nos a 30 dias de prisão remivel a mil reis ao dia e não a 300 réis como se publicou.

O Bharat

Ainda desta vez sai em meia folha o nosso jornal que desde a ediçço seguinte retomará o seu formato habitual pois vai-se milhorando a pouco e pouco o nosso director.

O sr. dr. Antão

Há dias a *Patria* de Pangim referiu-se á representação que subiu ao Governo Geral desta Provincia contra o sr. administrador do concelho, condenando o scilencio em que se acha mergulhada a mesma representação.

Estamos com a *Patria* de perfeito acordo.

Ou é culpado o sr. Antão ou seus acusadores. Se o são êstes, sejam eles castigados se o é o sr. administrador do concelho, seja a este aplicado o devido correctivo.

Mas por Deus difina-se as situação !

Na semana seguinte

Publicaremos na semana seguinte artigos sensacionais sobre assuntos curiosos.

ANNO VI.—NUMERO 9—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 19 DE MAIO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinaturas
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १९ माहे मे सन १९२१ अंक ९ वा.

JUSTIÇA HUMANA

Errare humanum est, isto é, errar é proprio do homem. Desta verdade que o antiquissimo adagio latino traduz, resulta, como corolario natural, que nenhum homem pode julgar-se habilitado a asservar que *não errou*.

O homem *erra*, porque não é um ser perfeito, não é dotado de qualidades *divinas* que façam dêle um ente impecavel e capaz da prática exclusiva de actos que sejam *absolutamente* justos.

A justiça humana, portanto, porisso porque é humana, não pode ser, em tese, considerada infalivel; e a prova disto está em que o *veridictum* dum tribunal num e único pleito não gosa geralmente de foros de *intangibilidade* noutros tribunais.

E' que a justiça humana nunca pode vangloriar-se de perfeita, de, absolutamente, justa.

Exemplifiquemos: o *A* foi num processo crime de querela — suponhamos- condenado a quatro anos de degredo, pelo tribunal da *primeira* instancia; o Reu apelou da sentença condenatoria para o tribunal da *segunda* instancia. Aqui a sentença sofreu alteração para mais, isto é, o apelante teve a condenação de oito anos de degredo. O R. que era homem tido interpos recurso ao tribunal da *terceira e suprema* instancia, do acordão da segunda. E, coisa curiosa, o processo foi nesta *ultima* instancia *anulado* com a absolvição do R.!

Como estão a ver, um *mesmo* objecto cuja julgamento se baseou sobre as *mesmas* leis, sofreu alterações em tantos tribunais por quantos passou!

E, quem sabe se haveria sobre um mesmo facto, nas identicas condições dez decisões diferentes, se dez instancias o julgassem!

E' que a justiça humana é, como o homem, imperfeita e suceptivel de erros, perfeitamente justificaveis, de resto.

Sendo a justiça humana imperfeita não por culpa do julgador, porque este, em regra desenvolve,com rectidão e imparcialidade, todo o seu tino juridico na interpretação e aplicação dos respectivos codigos, decretos e regulamentos, mas sim pelos motivos já expendidos, o condenado pelos tribunais não tem motivos para inquietações quando a sua consciencia o convença,o persuada da inculpabilidade, da inocencia, devendo sempre curvar-se reverente ante a vontade irrevogavel do Distino e respeitar com veneração a decisão e o tribunal que a proferiu, para o bem social.

E' claro que, nesta ultima hipotese, o condenado está sujeito a fazer um sacrificio e dos maiores, para que a ordem social se não perturbe.

Muitas vezes sucede que um litigante, por falta de meios se veja na necessidade de não levar o pleito ás instancias superiores: é obrigado então, a conformar-se, necessariamente, com a vontade irrevogavel do Destino, sem tugir nem mugir, como se viu.

* * *

Na plena convicção de que bem serveria ao seu Paiz, o *Bharat* traduziu-lhe o sentir no artigo *Taxa de guerra*, sem nenhuma intenção criminosa. O Tribunal da 1.a instancia absolveu-o, baseando a sua veneranda sentença nas leis em vigor.

O digno agente do M. P. baseando se nas mesmas leis apelou da mesma sentença para o con picuo Tribunal da Relação que a revogou baseando-se tambem nas mesmas leis e condenando-o a trinta dias de prisão remivel a mil reis ao dia e sessenta mil reis da multa, alem de selos e custas do processo. Dêste não menos venerando acordão, se a sorte nos ajudar, será interposto recurso ao Supremo Tribunal de Justiça.

E, seja qual fôr a veneranda sentença dêste ultimo tribunal que igualmente se baseará nas mesmas leis, acataremos a vontade ferrea do Destino sem inquietações nem queixas porque o *Bharat* é respeitador submisso dos tribunais e da sociedade que lhes deu a existencia.

No proximo numero

Um mui douto Acordão do supremo Tribunal de justiça, proferido numa sensacional questão de Canacona.

ECOS & CRITICA

O nosso director

Entrou em franca convalecença o nosso director, devendo breve tomar o posto que lhe cabe nesta casa. O clima de Rivona e sobretudo os cuidados disvelados e paternais com que pelos seus amaveis amigos e parentes foi tratado durante a grave molestia que o prendera á cama puzeram-no fóra do perigo da vida, o que com imenso prazer registamos nas colunas do *Bharat*.

Agradecendo

Continuamos, ainda, a receber diariamente cartas animadoras a proposito da nossa condenação na Relação de Nova Goa

Aos patrioticos autores das cartas que tem-s na conta de verdadeiros amigos do *Bharat* porque amigos certos se discobrem nas ocasiões incertas, consignamos aqui os nossos sinceros agradecimentos

"Revista dos Tribunais"

Recebemos a visita deste nosso presado colega que se publica em Calangute sob a superior direcção do distincto causidico sr. dr. Emilio da Costa Martins. Longa dura e muito obrigados.

Um conto

Há um conto em hindustani do seguinte teor:-

Era uma vez um móiro que convidou a um seu amigo para um banquete. Aceite o convite pelo seu intimo, o dono de casa mandou comprar uma boa porção da carne de cabra que pôz á disposição da sua mulher a fim de dar-lhe o devido destino, tendo-se depois dirigido á residencia do referido seu amigo para com êle voltar á casa.

Neste comenos, sucedeu que a carne comprada, producto muito raro e porisso muito caro naquela terra, fosse devorada por um cão vadio, que surprendido no furto, foi caçado pela dona de casa a qual para não deslustrar o brilho da festa e não incorrer no desagrado do marido supriu a falta da carne furtada pelo do animal furtador, com necessarias precanções.

Chegaram nisto os amigos. Tocou a hora de jantar, preparado convenientemente o *prato comum*, porisso que os mouros comem juntos num e único prato.

E, quando os mesmos companheiros se sentaram *ao prato*, o único filho do dono de casa que sabia do segredo materno conhecia bem ser pecado impenitente comer carne de cão, soltou, muito atrapalhado o seguinte aparte que passou a ter foros de adagio :-

"Se digo a verdade, morre-me a mãe, se me calo, o meu pai vai incorrer no gravissimo pecado de comer carne proibida!"

Situações embaraçosas, semilhantes á que teve o filho do mouro, a Imprensa cria-as ao jornalista que nessa colisão, deve pautar a sua conducta, segundo o nosso modo de pensar, pelo principio que acabámos de sintetisar no artigo *A proposito* ..da edição passada.

Conferencias

Vai recomeça-las sobre a Educação Civica e Moral o nosso director, desde o mez seguinte.

A Renovação

Este nosso colega que era semanario passa a ser revista mensal redigida só em marata, desde o corrente mez de maio. Muita vida.

Pragatica Sanga

Realisou-se no mez passado, em Margão uma reunião do Directorio do *Sanga*, na qual se resolveu escolher no mais curto praso de tempo comissões concelhias e aldeanas para haver unidade e continuidade d'acção no movimento propagandista da educação popular.

De tempo em tempo daremos o resto dos trabalhos do *Pragà-tica Sanga*.

O sr. Leão

A proposito do *modo de ser* deste professor do Liceu Central de Nova Goa recebemos dum *Estudante* uma correspondencia ...acusatoria.

Publica-la-hemos no numero seguinte,

Rumores...sinistros

Fala-se em toda a parte que vão ser lançados novos impostos para se dar caça ao terrivel *deficit*.

Não sabemos se o *deficit* passará desta para melhor com *aquilo*. O que nos parece certo, porem, é que morrerá o pobre do contribuinte

भारत

गुरुवार वैशाख शु० १३ शी १८४३

मानवी न्याय.

मनुष्यप्राणी निसर्गतःच सर्वज्ञ नसल्या वरून, त्याच्या हातून आचरण्यांत येत अ सलेलीं कृत्यें पूर्ण निर्दोषी असणें कदापि शक्य नाहीं. 'माझें अमुक कृत्य पूर्ण न्याय्य आहे, त्यांत चूक झालेली नाहीं' अशीं वाक्यें उच्चारण्यास अर्थात् कोणासहि अधिकार पोंचत नाहीं; मग तो कितीहि विद्वान असो, ज्ञानी असो अगर अनुभवी असो. मानवी बुद्धींतून प्रसवलेल्या यच्चयावत सिद्धांतांस हें तत्व सरसें लागू आहे, हें उघड होय.

उपरिनिर्दिष्ट तत्वाच्या सर्वव्यापकतेंत कोणत्याहि समाजानें स्थापन केलेल्या न्यायमंदिरांकडून देण्यांत येणाऱ्या निकालांचाहि समावेश होतो, हें मनाला सहज पटतें. सुलभ व थोड्या शब्दांत सांगावयाचें ह्मणजे मानवी कायदेपंडित्याच्या जोरावर देण्यांत आलेले निकाल खऱ्याखुऱ्या न्यायास व वस्तुस्थितीस धरून असतातच असें नाहीं. अपराध्याला शासन व निरपराध्याला दोषमुक्त करण्याचें दुहेरी कार्य प्रचलित कायदेकानू निर्दोषपणें बजावण्यास शक्य आहेत असें ह्मणणें ह्मणजे मनुष्यांत व परमेश्वरांत काडीचेंहि अंतर नाहीं, असा स्पष्ट कबुलीजबाब देणें होय. व हा कबुलीजबाब पढतमूर्खांच्या अत्युच्च कोटींत नेऊन बसविणारा आहे, असें कोण ह्मणणार नाहीं ?

मानवी न्यायाच्या सदोषतेचें प्रत्यक्ष प्रत्यंतर पहावयाचें असेल तर प्रस्तुत न्याय देण्याच्या बाबतींत क्षणोक्षणीं दृष्टोत्पत्तीस येत असलेल्या विलक्षण विविधतेकडे नजर पुरविली कीं पुरे. एकाच सरकारच्या छत्राखालीं स्थापन झालेल्या कनिष्ट, मध्यम व वरिष्ट अशा तीन कोर्टांत एकाच खटल्यासंबंधीं तीन तऱ्हेचे निकाल देण्यांत आलेले अवलोकनांत येतात ! आणि मजा ही कीं, ज्या कायदेकानूंच्या सबळ आधारावर पहिलें कोर्ट (स्मॉल कॉजेस कोर्ट) आपला 'पूज्य' निकाल पुकारतें, त्याच कायदेकानूंच्या ज्ञान पायावर इतर न्यायमंदिरांच्या [हाय कोर्ट व प्रिव्ही कौन्सिल] निकालांची 'भरभक्कम' इमारत उभारलेली असते !

या थोड्याशा विवेचनावरून सिद्ध होतें कीं, मानवी कोर्टाकडून अपराध्याला शिक्षा ठोठावण्याचें व निरपराध्याला दोषमुक्त ठरविण्याचें काम योग्य रीतीनें पार पडणें फार कठिण — अशक्य असतें. 'चोराला सोडून संन्याशाला सुळी देण्याचे' कितीतरी अनिष्ट प्रकार या अज्ञान जगांत घडत असतील ! वास्तविक अन्यायी नसतां, केवळ साक्षीदारांच्या 'निकालशतेमुळें' किती तरी लोकांचे न्याय्य हक्क 'कायदेशीरपणें' तुडविले जात असतील व कितीतरी निरपराधी प्राण्यांच्या माना फांसावर लटकत असतील ! तसेंच उलट स्थितीची साक्ष पटविणारींहि कितीतरी उदाहरणें घडत असतील !

मानवी न्यायपद्धति सदोष नसती, तर असें अंतःकरणाचें पाणी करून सोडणारे, या अज्ञानमय विचित्र जगताविषयीं वीट उत्पन्न करणारे व 'संन्यास घ्या ! संन्यास घ्या !', असें कंठरवानें उपदेशणारे नानाविध तऱ्हेचे चित्त क्षोभक व वित्तनाशक अनाचार घडते ना !

एखादे वेळीं केवळ सांपत्तिक ऐपतीच्या अभावामुळें अन्यायी निकालांच्या जड दडपणाखालीं मान विरडून घ्यावी लागते. उदाहरणार्थ, एका आरोपीला कनिष्ठ कोर्टाकडून, तो निरपराधी असतां, एखादी अन्याय्य शिक्षा ठोठावण्यात आली. त्यावर त्यानें मध्यम कोर्टाकडे अपील नेलें. येथेंहि त्याला पूर्ण न्याय मिळाला नाहीं. खटला प्रिव्ही कौन्सिलांत नेणें जरूर होतें; परंतु निर्धनतेमुळें तें त्याला शक्य झालें नाहीं, अर्थात प्राप्त स्थिति निमूटपणें मान्य करून सदर आरोपीनें अन्यायी शिक्षेचे त्रास सहन केले. प्रिव्ही कौन्सिलांत खटला गेला असता, तर कदाचित् दोषमुक्त झाला असताहि; पण उपयोग काय !

सर्वज्ञतेच्या अभावीं न्याय देण्याच्या बाबतींत मानवी न्यायमंदिरांकडून अन्याय घडतात, हें जरी खरें असलें, तरी समाजाचा घटकावयव या नात्यानें समाजानें बहुमतानें मान्य केलेल्या कायदेकानूंची पायमल्ली होऊं नये व सभ्यस्वास्थ्याची घडी विघडूं नये एतदर्थ प्रत्येक आरोपीनें, वास्तविक निरपराधी असताहि, कोर्टाच्या निकालानुसार वर्तन केलेंच पाहिजे. नाहीं तर समाजांत बजबजपुरीचें अनियंत्रित साम्राज्य माजण्यास कालावधि लागणार नाहीं, यांत संदेह नाहीं.

खुद्द भारताच्याच खटल्याविषयीं पाहूं. सरकारी वकिलांस युद्धस्टांपविषयक लेख आक्षेपार्ह वाटून त्यांनीं आह्मांविरुद्ध क्रिमिनल खटला उभारला. या खटल्याचा निकाल. कनिष्ट कोर्टांत आमच्या हितीं लागला. त्यावर सरकारी वकिलानीं मध्यम कोर्टांत अपील केलें व अपिलाच्या निकालांत भारत अपराधी ठरला जाऊन, त्याला शिक्षा ठोठावण्यांत आली ! आतां खटला वरिष्ट कोर्टांत [प्रिव्ही कौन्सिलांत Supremo Tribun.l de Justiça]नेला गेल्यास तिसरीच गोष्ट निष्पन्न होण्याचा संभव आहे ! !

परंतु कोर्टाकडून कसलाहि निकाल पुकारला गेला, तरी त्याचीं गोड किंवा कडु फळें शांत चित्तानें चाखण्याची 'भारत'ची पूर्ण तयारी आहे. गोड फळांची गोष्ट सांगणेंच नको; पण तीं फळें किनाईनच्या रुचीचीं सुद्धां असलीं, तरी 'भारत' तीं साक्रेटीसच्या चित्तवृत्तीनें मोठ्या आनंदानें भक्षण करणार आहे !

युद्धस्टांपविषयक लेखानें आह्मीं सरकारचें घोडें मारलेलें नाहीं. सरकारी इभ्रतीचें दिवाळें वाजल्यास आधींच कैक दिवस लोटले होते. भारतानें केवळ युद्धस्टांपाच्या बाबतींत सरकारनें अंगिकारलेल्या स्वार्थी, आततायी व बेमुर्वतखोर धोरणास अनुलक्षून, केवळ जनतेच्या हितासाठीं, सदरील कलंकित स्थितीचें दिग्दर्शन केलें होतें इतकेंच. आमच्या निरपराधतेची साक्ष अर्थात् आमची मनोदेवता आह्मांस देतच आहे. अशी खरी वस्तुस्थिति असल्यानें, कितीहि कठिण शिक्षा भोगावी लागली तरी ती, समाजाच्या हितासाठीं, खुद्द सरकारच्या कल्याणासाठीं, आह्मीं आनंदानें भोगणार आहों, हें येथें नमूद करणें बरें.

स्फुट विचार

चुकीची दुरुस्ती कीं दुरुस्तीची चूक? :— बड्या नोकरशाहीचे लठ्ठ पगार छाटाछाटीच्या चरकांतून पिळून काढण्याची आवश्यकता सरकारसमोर अनेकदां सिद्ध केली असतांहि, सरकारनें त्यांचे पगार कमी तर केले नाहींच, उलट त्यांची बेसुमार वाढ केली आहे ! गव्हर्नर व जुडिशियल माजिस्ट्रेट यांचे पूर्वींच पगार मोठे होते. नवीन कायद्यान्वयें त्यांत आणखीं भर घातलेली असून लहान नोकरांच्या अल्प वेतनाची दुःस्थिति सुधरण्याचा विचार मात्र सदर कायद्यांत केलेला दिसत नाहीं. वरिष्ट सरकारकडून अरिष्ट ओढवणाऱ्या जुन्या कायद्यांतील चुकीची दुरुस्ती होईल अशी बहुतेकांस उमेद होती; परंतु चुकीची दुरुस्ती तर दुरच झाली नाहीं; उलट पक्षीं दुरुस्तींत मात्र पूर्वीपेक्षांहि अक्षम्य चूक राहिली, ही अतीशय वाईट गोष्ट झाली. या अनिष्ट व अमंगल गोष्टीपासून तिजोरीची हलाख स्थिति फुगल्याशिवाय कदापिहि रहाणार नसून, नवीन करांची त्रासदायक सांथहि उपस्थित होण्याची भीति वाटावयास लागते. महागाईच्या प्रखर वणव्यांत होरपळत असतां, नवीन कर लादण्याचा मूर्खपणा झाल्यास, लोकमताच्या समुद्रांत असंतोषाच्या प्रचंड लाटा उसळून, त्यांत सार्वजनिक शांतता गडप होण्याचा संभव आहे. इतर गोष्टीप्रमाणें सहनशीलतेलाहि सीमा असते. अमुक डिग्री संपलींच लोकांच्या सहनशीलतेचंसी मोलधर्म हें ठरलेलेच आहे याकडे आमचें डोळस सरकार सूक्ष्म नजर पुरवून, अजून तरीं आपली घोडचूक सुधरण्याचा मनःपूर्वक प्रयत्न करील, अशी आशा आहे.

भारत संरक्षक फंड:— या फंडाची कल्पना बहुतेकांस पसंत पडली असून नेटानें प्रयत्न झाल्यास ती पूर्ण यशस्वी होण्यास जास्त कालावधि लागणार नाहीं, असें वाटतें. फंडाच्या उपयुक्ततेचें महत्व लक्ष्यांत आणून, आमचे प्रिय देशबंधु त्यास हस्तें परहस्तें मदत करतील, अशी पुन्हां एकदां आशा प्रदर्शित करितों. फंड गोळाणें 'भारत सेवकांचा दौरा निघणार असून, त्यांच्या निःस्वार्थी परिश्रमाचा योग्य गौरव होईल अशीहि उमेद आहे. भारत सर्व जनतेचा असल्यावरून सर्व जनतेची कृपादृष्टि त्यावर असणें सर्व बाजूनीं रास्त आहे, हें निराळें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं.

आभारप्रदर्शन:— विरुद्ध निकाल लागल्याबद्दल ज्या ज्या देशबंधूनीं भारताविषयीं सहानुभूति दर्शविली, त्यांचा त्यांचा भारत पूर्णभारी आहे. विशेषतः दे. सारस्वत व रामचंद्र प्र. लवंदे, रायबंदर यांचे आभार मानावे तितके थोडेच आहेत. सवड होतांच भारतावर निर्व्याज, निरपेक्ष व निःस्वार्थी प्रेम करणाऱ्या देशभक्तांचीं पवित्र नावें आह्मी प्रसिद्ध करणार आहोत.

— दीनमित्र समाज खानापूर जी. बेळगांव, या मार्फत खानापूर तालुक्यांत गोविक्रय व कन्या विक्रय तसेंच दारू, भाडी, सेंदी, अफु, गांज्या वगैरे अमली पदार्थ सेवनाच्या दुष्ट व्यसनांतून आमच्या दीन बंधूंना सोडविण्याची खटपट समाजाचे चिटणीस रा. तात्याराव बळवंतराव प्रभू सरदेसाई गावठणकर हे करीत असून या पापांतून हजारों लोकानां मुक्त केल्याचा आनंद वाटतो. ईश्वर त्यांच्या खटपटीला याच्याहि पेक्षां यश देईल, असें एक बातमीदार कळवितात.

भारत संरक्षक फंड

रा. वैकुंठ पै धुंकट, वेरें	३६
,, सारस्वत, सांखळी	२,,
,, श, पणजी	१,,
कु. कृष्णाबाई गोविंद नाईक शे	१६.
रा. दत्तात्रय शे. जुंवारकर थो. गोवें	१,,
,, वैकुंठ नारायण शेट्ये	१,,
,, आनंद यातो नाईक, डोंगरी	१,,
,, वैकुंठ रामचंद्र कामत, थो. गोवें	१,,
,, जगन्नाथ पु. शे. श्रीवर्धनकर	१,,
,, रामचंद्र नारायण प्रभू लंवदे	१,,
,, यशवंत पांडुरंग प्रभू लंवदे	१,,
,, त्रिविक्रम गोविंद कामत येळेकर	१,,
,, वामन गोविंद मडकईकर	१,,
,, गोविंद भिकू पर्न्हीकर कळंगूट	२,,
,, कृष्णा पांडु कुडतडकर	॥,,
,, श्रीनिवास स. शे. दुकळे	१,,
,, श्रीधर विठ्ठल नार्वेकर	२,,
,, पुंडलीक वि. शिरोडकर	१,,
,, नारायण पु. शे. लोटलीकर	२,,
,, पुरुषोत्तम विठ्ठल वेरेंकर	२,,
,, पंढरी लक्ष्मण शिरोडकर	१,,
,, वासुदेव वि. प्रभू कोलवाळकर	१,,
,, कृष्णनाथ लक्ष्मण शास्त्री	१,,
,, कृष्णनाथ पु. शिरोडकर	१,,
,, दामोदर विश्वनाथ साळकर	१,,
,, राम कर्वी	२,,
भिकाजी रामचंद्र वेरेंकर	॥,,
,, बाळ बुधु नासनोळकर	१,,
,, विठ्ठल पांडुरंग रायकर	१,,
,, महादेव देवु पांगम	१,,
,, मारुती महादेव करमळकर	१
,, दत्ता नरसिंह शेणवीं लोटलीकर	१,,
,, वासुदेव शंभु वेरेंकर	२,,
,, दामोदर शेट नाईकर	॥,,
,, पांडुरंग गुडे	१,,

हिंदु विद्यार्थी समूह उर्फ बालचमू

सदर नावांची संस्था नुकतीच चैत्र पोर्णिमेला मडगांव येथें स्थापन झाली असून, तिचें ध्येय 'हिंदु समाजांतील तरुण मुलांस लहानपणापासून देशाबद्दल कळकळ उत्पन्न व्हावी व आपल्या समाजाची सर्व बाजूनीं योग्य अशी सुधारणा घडवून आणावी हें आहे.

ह्या संस्थेतर्फे दर रविवारीं संध्याकाळीं, प्रसिद्ध व देशहितेच्छू स्वयंसेवकांची रा. भिकाजी नार्वेकर ह्यांच्या दिवाणखान्यांत ठराविक विषयांवर व्याख्यानें होत असतात.

एकंदरीत उपरोक्त संस्थेचा उद्देश बराच स्तुत्य असून, हिंदु समाजांतील जुन्या पण अपायकारक कंटकांचें उन्मूलन करण्याकडे तिचें बरेंच सहाय्य झाल्याशिवाय राहाणार नाहीं.

एक देशाभिमानी

मडगांव गोवा

— येत्या महिन्याच्या पहिल्या तारखे पर्यंत खटला सुप्रेम कोर्टांत नेण्यास भारताला मुदत आहे.

— प्राथमिक शिक्षणाच्या प्रोफेसरांच्या पगाराची योग्य वाढ न झाल्याबद्दल कुरकुर आहे.

— मासिक नवजीवनाचा प्रथमांक या महिन्याच्या अखेर प्रसिद्ध होणार आहे असें कळतें.

ANO VI.—NUMERO 10—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 26 DE MAIO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA........ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २६ माहे मे सन १९२१ अंक १० वा.

No Liceu Central

FAÇA-SE A LUZ!

Escreve-nos *Um estudante*:-

A republica portuguesa proclamada em 5 de Outubro de 1920 implantou generosamente nos territorios portuguezes o nobre regime de igualdade, fraternidade e liberdade. Tornaram-se, politicamente iguais todos os cidadãos portuguezes embora diferentes pela raça, tradições costumes e religião

Goa, uma pequena parte da peninsula industanica gosa desde remotos tempos da honra de pertencer ao progressivo territorio portuguès. Mas nêla apesar de passados dez anos o regimen republicano se não acha difinitivamente arraigado!

Será porque esta colonia não precisa dèle ou será porque ela não tem unidade regiosa? ou será porque Cristo e Brahama zangados com ela, um por não poder cristianiza-la por completo, outro por uma parte da sua religião deixar converter-se ao cristianismo, a repelem daquele nobre regimen? Ou, finalmente...

Nada se sabe. Mas o que è verdade que nos Liceus de Goa faz-se uma grandissima distincção entre hindus e cristãos. Hindus trabalhadores incansaveis, nunca sairam nem saem do Liceu com caras de quem se mostre devidamente recompensado. Hindus, explicadores muitas vezes dos seus colegas cristãos teem notas quase sempre inferiores ás dos seus explicandos. Hindus, sempre quietos e socegados, sao cegamente acusados pelos justiceiros professores de qualquer *desordem* que por ventura houver embora, cristãos sejam os seus promotores, o que de resto sempre sucede. Finalmente hindus *(gentios)* são tratados nos Liceus duma maneira contraria aos principios do regimen republicano!

Porque será isso assim? Será porque hindus são rialmente merecidores dum tratamento desigual ?Ou será porque *alguem* criou estes Liceus simplismente com o fim de servir os seus parentes, amigos e...?

Sucedeu numa das turmas da quinta classe, no ultimo ano lectivo, o numero dos hindus admitidos ao exame oral fôsse superior ao dos cristãos.. Então um inteligente professor, notavel scientista, incomparavel missionario e que sobressai entre outros como o Leão entre os animais perguntou num tom admirativo a um certo estudante hindú: "Oh! Como foi isso? Oraram ao Xivá ou Bramá?

Sim, senhor. Tem ele razão.

Pois além de ser um dos padres que julgam que tudo se fas á custa de orações, tem ele um outro motivo para dize-lo: é que passou todos os exames e chegou até a ser professor orando a *Alguem.*

Ao cego todo o mundo é cego.

Em milhares são as proezas semilhantes. Mas que farei contando-as? Nada, nesta terra onde tudo é *assim mesmo.*

Um estudante

* * *

Publicrmos esta correspondencia que nos foi remetida por *Um estudante* que se insurge contra a condenavel diferdnça com que no Liceu Central são tratados os estudantes hindus por certos professores. Alguns mezes atraz, deramos, tambem cabida nas colunas do *Bharat* a um artigo do nosso *reporter* sobre as proezas dum professor do mesmo estabelecimento.

Francamente, as revelações de *Um estudaute* e do *Reporter* merecem ser tomadas em consideração pelo Governo, porisso que, tratando-se duma casa de instrucção secúndaria como Liceu Central Afonso d'Albuquerque, donde sò devem partir exemplos duma moralidade sä, não sò para a honra e prestigio da Republica mas tambem para a gloria do grande Homem cujo nome leva, é pouco todo o cuidado que as autoridades despensarem á consolidação de boa fama do estabelecimento em questão.

E' pena que o espirito sectarista se manifeste no mesmo Liceu, a ponto de criar desanimo revolucionario nos estudantes mal tratados. E' triste realmente, que nas relações entre alguns professores e alunos daquele estabelecimento continue, ainda, a acentuar-se a perniciosa influeucia do absolutismo *czarista* que Deus haja. E', finalmente, intoleravel que os mesmos professores se julguem com direito *natural* de, a seu belprazer, menospresar a quem teve a desdita de ser seu aluno.

O estudante dhoje é futura defensor da Patria. E ele é preparado nas escolas, dependendo, portanto, desta preparação o valor da sua prestabilidade em que não pode deixar de influir, pelo principio da imitação, o modo de ser dos respectivos instructores e educadores.

Nestas condições bem se calcula a gravidade imperdoavel do tratamento faccioso dos mencionados professores, tratamento que se torna digno, de, a todos os titulos, ser castigado a breve trecho.

E' o que solicitamos daquele a quem cabe velar pelos interesses do Liceu Central Afonso de albuquerque. Faça-se a luz!

Não terminaremos estas ligeiras linhas sem exteriosar doutro lado o nosso legitimo orgulho pela existencia no aludido estabelecimento de instrucção secundaria, doutros respeitaveis professores que dèle são verdadeiros ornamentos, quere pela sua incontestavel capacidade scientifica e superior metodo de ensinar quere pelo seu espirito justiceiro na apreciação de meritos e carinho paternal com que constumam tratar os seus alunos.

E' desnecessario explicar que os nossos reparos não atingem, de maneira alguma ès tes ultimos prestigiosos e respeitaveis professores do L. Central.

O Bharat

Para ter *longa dura e perenes prosperidades*, o *Bharat* pretende adquirir uma minerva para o que conta com o apoio publico, no qual se alicerça este seu *desideratum*.

Pela estima que nos está despensando o publico ilustrado do Paiz e sobretudo, a classe hind, esperamos ver, a breve trecho satisfeito o mencionado desejo do *Bharat* que de mais a mais, não terá que aguentar, pelo decreto de amnestia, com a *maçada* de pro cessos e...*custas* dos ditos.

ECOS & CRITICA

Pelo Liceu Central

Como é do dominio publico está aberto um inquerito aos actos do reverendo professor sr. PadreLeão a quem nos referimos noutro lugar.

Resta vêr, agora, o que vão discobrir no mesmo inquerito os *estudantes* de *aguá doce* alunos do aludido *padre mestre*

¡E em que aguas de bacalhau foi dar o passado e...historico inquerito que tragou ao erario publico, como se berrava então, uma linda soma de libras?

Querem inqueritos? Abram nos! Mas...venha dai a necesaria luz-- Inqueritos para formalidades e inglez ver? Isso não que estamos numa epoca de pobresa...franciscana!

Amnistia

A folha oficial acaba já de publicar o decreto de amnistia aplicavel aos processos instaurados contra o nosso director, que naturalmente ficará livre da maçada da defesa e despesa.

Daremos conta do que ocorrer aos nssos presados leitores.

Intoleravel!

Ou estamos na Republica ou não estamos.

Se estamos, não sabemos como as autoridades administrativas do concelho se sentem com a coragem de exercer pressões energicas contra a classe de pobres operarios como o fizeram nos dias 22 e 23 do corrênte mez de maio. Nesses dois dias, alguns deles foram barbaramente mal tratados.

Custa acreditar mas é verdadè que foram metidos no *xilindao* onde ficaram á fome os operarios que recusaram a satisfação da vontade das mesmas autoridades, alegando razões dignas de, sob todos os pontos de vista, serem tomadas em consideração.

¡A Administração do Concelho pretende ser util aos seus superiores á cuja requisição como se diz procura angariar operarios? Está no seu pleno direito; mas não é com o *czarismo* que há de efectivar o seu fim, arrancado muitos dos operarios dos trabalhos culturais do suas varzeas, principamei o da sua vida!

जनतेनें आपल्या विश्वासाच्या बळावर दाखविण्यांत आलेली आतुरता कमी महत्वाची आहे असें कोण ह्मणेल ? परंतु त्याच जनतेचा एखाद्या वस्तू वरील विश्वास उडाला ह्मणजे ती वस्तू अगदीं थोड्या अवधींत नामशेष होऊन जाते असो.

इंग्लिश शिक्षणामुळें मिळणारा दुहेरी फायदा आज काल कोण नाकबूल करील? त्या दोन बाबी ह्मटल्या ह्मणजे जनता सुसंस्कृत होणें व आर्थिक स्थिति सुधारणें या होत. प्रचलित राजपद्धतीचें ध्येय सुसंस्कृते शिवाय सफल होणारें नसल्यामुळें व राष्ट्राराष्ट्राच्या अहमहमिकेंत लष्कराच्या चढाओढींत, व्यापार हस्तगत करण्याच्या स्वार्थांत, वगैरे — आर्थिक स्थिति उच्च दर्जाची असल्या शिवाय राष्ट्र जिवंत राहणें शक्य नसल्यामुळें, या दोन्ही गोष्टी एकाच वेळीं ज्यास्त सुलभतेनें साधणें इंग्लिश शिक्षणानें शक्य आहे हें कोणीहि कबूल करील. आपल्या या लहान क्षेत्रांत उच्च शिक्षणा सारखा खर्चाचा प्रश्न सुटणें शक्य नसल्यामुळें जिथून तें मिळणें शक्य आहे तिथून तें मिळविणें भाग आहे. ह्मणून manufacturingच्या या काळांत हा प्रश्न दिरंगाईवर टाकणें ह्मणजे आत्मघातकीपणाचा शेरा मारून घेण्यासारखें आहे.

सध्या हिंदुस्थानांत गोव्यांबाहेर बहुतेक शिक्षणसंस्था कारकून उत्पन्न करणारे कारखानेच आहेत व आपल्या कडेही तीच स्थिति असल्यामुळें आपलें हें लहान क्षेत्र अगदींच आकुंचित ठरतें. ह्मणून जें जें क्षेत्र आपल्याला आपलेंसें करणें शक्य आहे तें तें मिळविणें भाग आहे. नाहीं तर खेंचाखेंचीमुळें वेळेचा व शक्तीचा व्यर्थ अपव्यय होऊन आपणच आपल्या नाशाला कारणीभूत झाल्यासारखें होईल. आणि वस्तूची किंमत व वस्तु खपण्यासाठीं लागणारा बाजार या दोन्ही गोष्टी सम प्रमाणांत असल्यामुळें बाजाराचें क्षेत्र जितकें मोठें असेल तितकें फायद्याचें आहे; ह्मणून इंग्लिश शिक्षणाचा प्रश्न आतां तरी आपण हातीं घेतलाच पाहिजे.

संपत्तीच्या साधनाला लागलेलें ग्रहण सोडविणें आता जनतेच्या हातांत आहे. हें दोन तऱ्हेनें सोडवितां येईल. पहिला उपाय ह्मणजे शाळा सुयंत्रित चालण्यासाठीं लागणारा फंड गोळा करणें व अशा तऱ्हेनें असलेल्या शाळांची स्थिति सुधारणें; परंतु शाळा एखाद्या संस्थेच्या किंवा जनतेच्या मालकीच्या झाल्याशिवाय ही गोष्ट शक्य नाही. फंडाचा हा प्रश्न सरकारनें सुटला असता परंतु सरकारकडे पैसा कुठें आहे ? दुसरा उपाय ह्मणजे जनतेनें आपलीं मुलें बाहेर गांवीं शिक्षणासाठीं न पाठवितां होतां होईतों येथेंच ठेवणें. त्यानें इकडचा पैसा इथेंच राहून, शिवाय आरोग्यहि मिळणारें आहे व योग्य पालकाच्या अभावीं बिघडणाऱ्या मुलांची धास्तीहि बाळगावयाला नको.

आपणच

भारत संरक्षक फंड

भारत सार्वजनिक मालकीचा होण्यास पुरेशी रकम जमेपर्यंत हा फंड चालू रहाणार आहे.

श्रीयुत आ.	१५ रुपये
,, व्हे	२ रु.
,, दे	१० रु.
,, सीताराम र. काळोखे, बिढोल	१५ रु.

भारत

गुरुवार वैशाख व० ४ थी १८४३

एक सामाजिक प्रश्न

वरदक्षिणा

हल्लीं आमच्या समाजांत ज्या कांहीं दुष्ट चाली आहेत, त्यां पैकींच वरील चाल होय. ह्या चालीनें आमच्या समाजास इतकें कांहीं पछाडून टाकिलें आहे कीं, त्यायोगें तो दिवसें दिवस खंगत चालला आहे. आणि ही स्थिति जर अशीच चालू राहील, तर कांहीं काळानें आमचा समाज विपन्नावस्थेप्रत पोंचल्याशिवाय राहणार नाहीं. प्रत्येक समाजांत वरदक्षिणेची [हुंड्याची] दुष्ट चाल जरी असली, तरी ती आमच्या समाजास जशी हल्लीं जाचक होत आहे, तशी ती इतर समाजास जाचक होत नाहीं. ही वरदक्षिणेची दुष्ट कृत्या दिवसें दिवस उग्र स्वरूप धारण करून आमच्या दरिद्रि समाजास कफल्लक स्थितीप्रत नेत आहे. अशी खेदजनक स्थिति असतां कोणीच तिजविषयीं विचार करीत नाहीं; यास काय ह्मणावें !

सभांत काय, किंवा वर्तमान पत्रांत काय अथवा खासगी संभाषणात काय, अमुक झालें पाहिजे, तमुक घडलें पाहिजे; अमुक करावें, तमुक करूं नयें इत्यादि वायफळ गोष्टीच बोललेल्या किंवा लिहिलेल्या ऐकण्यांत किंवा वाचण्यांत येतात; परंतु बोलण्याप्रमाणें किंवा लिहिण्याप्रमाणें, बोलणाऱ्या किंवा लिहिणाऱ्या व्यक्तींपासून तों इतर ह्मणजे ऐकणाऱ्या किंवा वाचणाऱ्या व्यक्तींपर्यंत कोणीच वर्तन केलेलें आढळूत येत नाहीं; प्रायः उलट वर्तन झालेलें मात्र कधीं कधीं आढळून येतें !

आमच्या समाजांत अठरा विश्वें दारिद्र नांदत असतां वरदक्षिणेचें प्रस्थ फारच माजावें ही समाजाच्या दुर्दैवाची गोष्ट ह्मटली पाहिजे. समाजांत बहुतेकांस मुली व मुलगे हे असतातच. मुलीच्या विवाहाच्या प्रसंगीं प्रत्येक आईबापास वरदक्षिणेच्या (हुंड्याच्या) भयानें अन्नपाणी रुचेनासें होतें; काळीज कंपीत होऊं लागतें;नीज चांगली येत नसते; परंतु तेच आईबाप आपल्या मुलाच्या वेळेस वरील सर्व दुःख विसरून जाऊन, जब्बर हुंडा मागत असतात. ह्यास काय ह्मणावें हें समजत नाहीं ! मुली व मुलगे असलेले आईबाप मुलींस दिलेल्या वरदक्षिणेचें सव्याज उट्टें मुलांच्या वेळेस काढूं पहातात. मुली नसून मुलगेच असलेले आईबाप मुलांवरच आपला वरदक्षिणेचा व्यापार चालवूं पहातात. परंतु ज्यांस मुलीच असतात, त्या बापड्यांस मात्र वरदक्षिणा ह्मटली ह्मणजे जिवावरचें संकट वाटतें! ज्यांस उत्पन्न किंवा मिळकत भरपूर ह्मणजे खर्च वेंच वजा जाऊन बरीच शिल्लक रहाते, त्यांस कदाचित् वरदक्षिणा ह्मणजे जिवावरचा प्रसंग वाटणार नाहीं. परंतु ज्यांची स्थिति तशी नाहीं, त्या बापड्यांस वरदक्षिणा ह्मणजे जिवावरचाच प्रसंग होय ! आपली मुलगी चांगल्या स्थळीं पडावी, अशी इच्छा प्रत्येक आईबापास होणें साहाजीकच आहे. परंतु त्या साठीं त्यापाशीं जब्बर हुंडा मागण्यांत यावा हें मात्र गैर होय ! ज्या प्रमाणें चांगल्या स्थळीं मुलगी पडावी, अशी इच्छा होणें साहजीक आहे, त्याप्रमाणें चांगल्या घराण्यांतील चांगली मुलगी मिळावी अशीहि इच्छा होणें साहजीकच आहे. परंतु ही साहजीक इच्छा सोडून, वरदक्षिणेच्या बलावर कसल्याहि घराण्यांतील कसलीहि मुलगी मिळविणें हें अत्यंत निंद्य होय ! चांगल्या घराण्यांतील चांगली मुलगी पहाणें व ती शक्त्यनुसार सालंकृत करून देणें, हें दोघांचेंहि खरें कर्तव्य होय ! व हेंच मनूनेंहि आपल्या स्मृतींत सांगितलें आहे. अशी ही खरी वस्तुस्थिति सोडून देऊन निराळीच वस्तुस्थिति उत्पन्न करावी, हें सामाजिक व धार्मिक दृष्ट्या सुद्धां निंद्य होय, असें वाटतें. इतकेंच नव्हे,तर कांहींजण वरदक्षिणाहि मिळवून, शिवाय मुलीच्या बापाची इस्टेट मिळवूं पहातात. कोण निचपणा हा ! वरदक्षिणा मागण्याचे प्रकारहि निरनिराळे असतात. ज्यांस साधारण स्थावर मिळकत असून, मुलगा साधारण शिकलेला सवरलेला असला ह्मणजे मग त्याची किंमत पुसूंच नका ! त्यांस मग वरदक्षिणा मागावी तितकी थोडीच वाटते ! मोठे उत्पन्नदार तर आपल्या मुलाची किंमत जास्तच समजतात. उत्पन्न नसून मुलगा नुसतें थोडें फार शिकलेला सवरलेला असला, तर त्याचीहि किंमत कमज्यास्त होते आणि अशा तऱ्हेनें हा वरदक्षिणेचा व्यापार चालतो नांवानें वरदक्षिणा ह्मणायाची आणि ती सर्व मुलीच्या अंगावर दागिन्याच्या रूपानें घालायाची, असें करण्यापेक्षां मुलगी तिच्या बापाकडून त्याच्या शक्त्यनुसार, सालंकृत करून घेऊन, त्यांच्याच शक्त्यनुसार मुलास वरदक्षिणा देण्यास सांगावी व तो देईल ती संतोषानें घ्यावी. मुलगी घेऊन शिवाय वर दक्षिणा मागावी हा कोठला न्याय ? आमच्या शास्त्रांत रजोदर्शनापूर्वी प्रत्येक मुलीचें लग्न झालेंच पाहिजे, असा कायदा असल्यानें व आमचा समाज मोठा असल्यानें ही वरदक्षिणेची कृत्या आमच्या समाजास जशी फार जाच करीत आहे तशी ती इतर समाजास ह्मणजे ख्रिस्ती वगैरे परधर्मीय समाजास व वाणी वगैरे स्वधर्मी समाजास जाच करीत नाहीं. वाणी वगैरे स्वधर्मी समाजास तर वधुदक्षिणा देऊनच वधू मिळवावी लागते.

सध्याच्या स्थितींत प्रत्येकास जिवन कलह कठीण झाला असतां, वरदक्षिणेचें प्रस्थ अतीशय माजून रहावें, हें समाजाचें दुर्दैव होय ! मिळकत कमी, महागता फार अशा वस्तुस्थितीमुळें आमचा समाज दिवसें दिवस कृश होत असतां, वरदक्षिणेची बया पुष्ट होत जावी, हें कशाचें चिन्ह समजत नाहीं.

आमचा समाज यद्विषयीं कांहीं तरी विचार करून उपाय योजना करील काय ? न पेक्षां आमच्या समाजाच्या बोकांडीवर बसलेले हें वरदक्षिणेचें भूत आमच्या समाजास अखेर ग्रासून टाकिल्याविना कदापि रहाणार नाहीं. ह्मणून त्यास वेळींच जमिनींत गाडून टाकण्यांत आलें पाहिजे. "शुभस्यशीघ्रम".

पोर्तुगीज शिक्षण

येत्या जून महिन्याच्या १५ तारखेपासून पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षणाची नवीन शाळा भारत ऑफिसाजवळ उघडण्यांत येईल. विशेष माहिती खालील पत्त्यावरः—

रा. रा. शिरवैकर —केपें

स्फुट विचार

हें असेंच चालावयाचें !:— लिसेव सेंत्रालच्या एका प्रोफेसरांविरुद्ध त्यांच्या गैरवर्तनाबद्दल अनेक कागाळ्या गव्हर्नरसाहेबांच्या कानावर आदळल्यावरून, साहेबमजकुरानीं यद्विषयीं चौकशी करण्यासाठीं एका ऑफिसरची नेमणूक केली आहे. यापूर्वींहि त्याच पाठशाळेंतील कांहीं शिक्षकांच्या बेकायदेशीर कृत्यांच्या चौकशीसाठीं एक कमिशन नेमण्यांत आलें होतें; परंतु त्यापासून कोणताहि फायदा निष्पन्न झाल्याचें आमच्या ऐकिवांत नाही ! पुष्कळ पैसे खर्चून स्थापन केलेल्या कमिशनच्या कामगिरीची जर ही स्थिति, तर चालू चौकशीपासून आवाळ्यापेक्षां जास्तीं योग्यतेच्या फायद्याची आशा करणें ह्मणजे थंड पाण्यानें थंडी निवारण्याची इच्छा बाळगणें नव्हे काय? जोंपर्यंत अन्यायी लोकांना–मग तें कितीहि वडे असोत– योग्य शिक्षा ठोठावण्याचें धैर्य आमच्या सरकारकडून दाखविलें जाणार नाहीं व जोंपर्यंत भिकेची बहीण जी भीड ही सत्यदेवतेकडून कायमची गाडली जाणार नाहीं, तोंपर्यंत 'हें असेंच चालावयाचें'!

'हाच मुलाचा बाप':— हुंड्याच्या अनिष्ट परिणामांचें चित्र श्री. वेरेरकर यानीं आपल्या सदरील नाटकांत उत्तम रीतीनें रेखाटलें आहे,हें बहुतेकांस माहीत असेलच गोव्यांतहि हुंड्याची सैतानी चाल अबाधित सुरू असल्यावरून आजच्या अग्रलेखांत मुद्दाम या सामाजिक विषयाचा खल केला आहे. त्याकडे आमचे प्रेमळ देशबांधव आपलें लक्ष पुरवून उपरोक्त राक्षसी रूढीचा नायनाट करण्याप्रीत्यर्थ अंतःकरणपूर्वक प्रयत्न करतील अशी आह्मांस बळकट आशा आहे. आपल्या एकुलत्या एका मुलास भरपूर हुंडा मिळावा ह्मणून अश्रांत परिश्रम करून अखेर फजीत पावलेल्या 'रावसाहेबांची' करुणजन्य स्थिति कोणास प्रिय वाटणार ?

'चोरांच्या उलट्या बोंबा':—सारस्वत ज्ञातीच्या हितासाठीं ह्मणून जन्मलेल्या महाराष्ट्र सारस्वत नामक मुंबईच्या त्रैमासिकाच्या शेवटच्या अंकांत 'आमचें गोमांतक' या सदराखाली अत्यंत हलकट बुद्धीनें लिहिलेला कांहीं मजकूर प्रसिद्ध झाला आहे. कुचाळकी, परनिंदा, द्वेष व अहंकार या आमच्या कित्येक देशद्रोही भाईंत परिचित असलेल्या दुष्ट भावनांशिवाय त्यांत दुसरें कांहींच आढळून येत नाही ! 'महाराष्ट्र सारस्वतानें' उपरिनिर्दिष्ट लेखाच्या प्रकाशनानें आमच्या ज्ञातीचें अगर गोव्याचें कोणतें हित साध्य केलें, हें आह्मांस तरी निदान समजत नाहीं !

वर्तमानसार

—राजकीय, धार्मिक व सामाजिक स्वरूपाच्या गुन्हेगारांस गुन्हे माफ करणारा कायदा येथील सरकारी गॅझेटवर प्रसिद्ध झाला असून त्याचा फायदा आमच्या संपादकांस मिळणार असा अंदाज आहे; त्यामुळें अर्थात त्यांच्या विरुद्ध उभारण्यांत आलेले फिर्यादीहि रद्द केले जाण्याचा संभव आहे.

—सांगें येथें श्री मदाद्य शंकराचार्य जयंत्युत्सव, मोठ्या थाटानें साजरा करण्यांत आला. वे. अनंत शास्त्री रेडकरी व गोपाळ अ. नाईक पाडणकर यांची सरस प्रवचनें झालीं.

ANO VI.—NUMERO 11—1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 2 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २ माहे जून सन १९२१ अंक ११ वा.

IMPOSTOS

Rumores que frequentemente nos chegam da capital da India Portuguesa persuademnos de que o nosso contribuinte vai-ser sobrecarregado de novos impostos.

Francamente, se é má a noticia do lançamento de novas contribuições, pior é a orientação erronea de quem insiste em tais novidades, sobre que, de resto, o Paiz se pronunciou desfavoravelmente e com uma eloquencia esmagadora.

E' sabido que está exausta a capacidade contribuitiva do Povo da India, o qual está luctando com dificuldades mil para garantir meios de existene subsistencia para si e para os seus.

Esta é a mais pura verdade. Magoa-lo, nisto, será uma verdadeira temeridade.

Querem dinheiro? Lancem mão da *compressão* de *despezas*, tão empenhadamente solicitada. E, então, verão que sem novos impostos poderão fazer face ás despezas da Provincia, estabelecendo-se consequentemente o almejado equilibrio no nosso orçamento.

A' bon entendeur...!

Uma carta

Exmo. Sr. Director do *Bharat*:-

Não tendo a "India Portuguesa dado publicidade á minha carta que por copia envio junta dirigida em 3 do corrente ao Director do mesmo jornal, sobre a ignobil campanha que ai se está fazendo a proposito da eleição havida no Congresso em que o nome desse director não conseguiu obter maioria de votos para vicé-presidente. rogo a V. o favor de a mandar inserir no proximo numero do seu mui apreciado jornal.

Nunca podia calcular que a India Portuguesa' descesse a usar processos jornalisticos tão pouco serios, pois tendo consentido ao sr. Sostenes Cota vomitar quantas calunias e difamações que o seu cerebro doentio podia produzir contra o vice-presidente que a assemblea do congresso preferira aproveitando-se da minha carta publicada no mesmo jornal, negame agora o direito de eu dizer tambem da minha justiça. E o descaramento dos da "India Portuguesa" chega a tal ponto que não só não publicam essa minha carta de 3 do corrente, mas deixam que o sr. Cota anticipe a sua defesa sem se mostrar acusado, fazendo referencias a certos factos que na mesma carta mencionei.

Antecipando os agradecimentos confessa-se muito grato quem se presa de ser

De V. etc

Nova-Goa, 16:5:21

Datarama Govinda Camotim

O desenrolar duma fita....

Exmo, Sr. Director de "*A India Portuguesa*"

Tendo a *India Portuguesa* feito umas insinuações em volta da eleição havida na sessão plenaria do Congresso e contra alguns eleitos, sai à estacada para quebrar dentes á calunia e para desfazer as *artimanhas* de quem *ia pescando nas aguas turvas*, abusando de boa fé de V.

Desmascarado pelo jornal "A Patria" sabe-se agora que o autor de tôda essa torpe campanha é o sr. Sostenes Cota, com quem a Redacção da *India Portuguesa* parece querer solidarizar-se, para o deixar dizer, em carta dirigida a V. quanta protervia e quanto disparate podia ele vomitar!

Longe de defender as venenosas e politiqueiras locais que publicou contra a eleição e os eleitos não tendo coragem para refutar se quer uma virgula daquilo que eu dizia, o sr. Cota aproveita-se da minha carta para exibir a farrapagem de sediços lugares comuns de moral barata, perfeitamente hilariantes quando postos em confronto com a conformação moral do autor da carta, tenta no fim envenenar e deprimir a reputação de que gosa no nosso meio o sr. Dr. Benedito Gomes pela sua superior cultura e raras faculdadas de trabalho e de acção, só pelo facto de a assemblea lhe ter manifestado a sua simpatia elegendo-o para a vice-presidencia do Congresso.

A honorabilidade dos homens da envergadura do Sr. Dr. Gomes não está á mercê de quem quer menos ainda do sr. Cota que se é certo que foi dotado com alguma inteligencia nem porisso pode evitar que o seu espirito doentio, a sua vaidade requintada e balofa o seu egoismo sem limites o tornem uma criatura irriquieta, petulante e quase irresponsavel.

E eu que bem o conheço não me admira essa sua atitude, porque toda a sua vida não é senão um longo repertorio de incoerencias e hipocresias.

Pois quem o não conhece?

E, porisso mesmo eu deixaria o Sr. Cota a ladrar á lua não me importando com ele para coisa nenhuma deste mundo, pois que este seu gesto o coloca na situação de quem, querendo cuspir ao Sol, se deixa coberto o seu rosto com o seu proprio escarro,

Mas eu não posso nem devo consentir que a minha carta sirva de pretexto para as vergonhosas arremetidas do Sr. Cota contra o Sr. Dr. Gomes sobretudo pelo facto de o Congresso o ter escolhido seu vice-presidente, por eleição em que tomei parte.

Discutam-se principios e factos ocorridos nessa eleição Estou pronto a continuar a discuti-los, o que farei em outra carta, porque posso provar todas as afirmações que fiz e, consequentemente, a má fé e a insindia do que na *India* se escreveu.

Mas que autoridade moral tem o Sr. Cota para mal dizer de quem quer quando as suas afirmações de hoje são contrarias ás de ontem, os principios que hoje mostra defender são opostos aos que ontem defendia, os homens que hoje adora são os que ontem abominou, e vice-versa?

Que autoridade moral tem ele para dizer hoje que o Sr. Dr. Benedito Gomes ê mau professor, mau educádar, homem sem valor, quando em 1915 disse, em um *adress* por ele assignado, que o Dr. Gomes era *um ornamento de maior brilho*, que era *alma da escola normal*, *altamente proficiente* muito *carinhoso para com os seus alunos*, e outras coisas mais, alem de ter tomado parte activa e directa na grandiosa e enternecida manifestação, talvez a unica que se viu por esses tempos, que lhe foi feita á sua saida para Lisboa pelo corpo discente da Escola Normal?

Pode o sr. Cota falar em carater alheio quando do saudoso Dr. Paulino Dias, de inolvidavel memoria, que foi tambem seu professor, deixou escrito:

"O Paulino sempre foi *baixo*. E' questão de *proveniencias*" (4-3-16) "Com o Paulino um dia chegado o momento oportuno, *conversarei* e á vontade. Feliz ou infelizmente o meu *odio é terrivel*. Um dia *a mão da vingança*-vermelha como o sangue, disimadora como o fogo, terrivel como a espada-*ha de beijar-lhe as faces, tão negras camo a sua alma*, cruel, *raivosa e insaciavel*' (30-3-16).

(continua)

Datarama Govinda Camotim

ECOS & CRITICA

Sera" verdade?

Consta-nos que nem todos os operarios que trabalham ao serviço da Comissao de Milhoramentos de Mormugão são pagos a razão de 14 tangas, como se anunciara. Será verdade?

Convem desfazer equivocos.

Contra o alcool

Vai muito animada e activa a campanha anti-alcoolica em algumas regiões da India Britanica, nomeadamente em Poona.

Muito louvavel seria se os nossos patriotas lhes imitassem o nobre gesto.

E" sobretudo para que se não dissesse de Goa terra essencialmente...alcoolica.

Liga Fraternidade

Reuniu-se na Redação do *Bharat* a classe operaria de Cusmane, a qual fundou, para a sua defesa colectiva e individual, uma liga com o nome de *Liga Operaria Fraternidade* com séde em Cusmane. Foi resolvido, entre outras coisas, promover confereucias sobre assuntos de interesse da classe e submeter á apreciação do Governo os estatutos da *Liga* que serão elaborados por uma comissão para êsse fim eleita.

Louvamos muito este gesto da briosa classe operaria daqui á cuja *Liga* desejamos muitas prosperidades

Mais pormenores na seguinte edição.

Digam la'?

Os operarios que tinham sido levados á força para Mormugão e aos quais nos referimos na transacta edição, voltaram da *maneira* como foram...

Como sabem fizemo-nos eco de maus tratos, espancamento, prisão e consequêntes jejuns com que os mesmos operarios foram mimosiados pelas autoridades administrativas locais.

Perguntamos agora:-? Ficam impunes e *intangiveis* as autoridades que abusaram de suas funcções?

Se sim, podemos dizer que estamos vivendo na mais férrea idade de absolutismo!

ANO VI.—NUMERO 12 —1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 16 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas

INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर

[illegible] दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविल्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १६ माहे जून सन १९२१ अंक १२ वा.

AMIGAVELMENTE

A India Portuguesa é uma das colonias adiantadas, a despeito do seu *poetico langotim pitoresca cabaia* e *delicioso arroz-caril*. Não possui apenas coqueiros frondosos e *bailadeiras bonitas*: é tambem um paiz onde prepondera a verdadeira ilustração que pressupõe a existencia da educação civica.

O povo da India-ninguem alimenta duvidas-sabe apreciar a importancia da educação civica de que faz parte integrante a compreensão nitida do patriotismo. E todos sabem que onde há patriotismo, existe *ipso facto* a espontanea prontidão para toda a sorte de sacrificios em prol da terra que se estremece.

Não é preciso, portanto, que se pregue patriotismo aos portuguezes da India que estão fartos de o compreender e de o praticar, não havendo, de igual modo, mister de lembrar-lhes sacrificios em dadas ocasiões. Isto importaria ensinar o *Padre-nosso* ao Vigario.

* * *

Pelo visto, nas regiões oficiais insiste-se em lançar mão de novos impostos, sem se tratar da compressão de despezas. Houve até um membro nato do Conselho Legislativo, filho ilustre deste ilustre paiz, que disessse ser dos mais desafogados o nosso estado financeiro, apesar do *deficit* com que tenazmente estamos a luctar!

Quem se deu porem o incomodo de prescrutar *de visu* -vá o pleonasmo-a miseria que oprime o Zé-pagante, em geral, dirá desde logo que lançar novos impostos na assustadora crise que estamos atravessando é ultrapassar a meta da barbaridade, praticar pior das violencias, dar sobre queda coice. Numa palavra não há argumento que aconselhe a imposição de novos impostos sem se pôr em pratica a compressão de despezas.

Bem disse o sr. dr. João de Figueiredo, respondendo ao sr. Procurador da Republica que a hora era de sacrificios. O contribuinte deu o que poude. Compete agora ao funcionalismo receber o minimo que puder. Assim se superará a dificuldade, criada pela crise que nos ameaça com a *derrocada*...

* * *

Mas, apesar de reclamações da imprensa, se os de cima quizerem sobrecarregar o Povo com novos impostos, manda-lhe a educação civica, impõe-lhe o patriotismo que, unido numa massa compacta, faça significar-lhes, *constitucionalmente*, que não pode pagar mais, que está exausta a sua capacidade contribuitiva.

Mais ainda. Que,se não obstante suas suplicas razoaveis, pretenderem magoá-lo, que não está longe de recorrer, como expediente forçado, ao poderoso *Satiagraha* cujos optimos frutos acabam de colher recentemente os *maules* de Poona contra a prepotência dos srs. Tata e Cia.

Anima-nos a esperança de que tudo terminará amigavelmente, porque, dado o espirito ilustrado do sr. dr. Jaime de Morais que nos afirmam ser amigo sincero da India, não quererá certamente, Sua Exa. que os seus governados se imponham sacrificios, dimanados da "resistencia passiva"- *Satiagraha*- sistema constitucional, universalmente seguido, todos as vezes que um Povo queira fazer respeitar a sua legitima e justa vontade.

Novos impostos? Fiquem todos sabendo que os contribuintes não estão dispostos a suportar-lhes o peso!

Liquide-se, portanto, o incidente amigavelmente.

O desenrolar duma fita....

E' depois destas injustas e infamantes apreciações feitas a grande alma do Dr. Paulino Dias, o Sr. Cota teve a coragem, a ousadia, o atrevimento maldito de se exibir como o mais dedicado amigo do Dr Paulino Dias e de usar luto após o seu lamentado falecimento, declarando-se ainda testamenteiro literario do grande poeta!

O que ainda o Sr. Cota não teria escrito da ilustrada professora da Escola Normal Sra. D. Propercia Correia Afonso em Março de 1916 não o impedindo esta circunstancia de se mostrar seu amigo e admirador!

Que autoridade moral tem êsse cavalheiro de invocar o saudoso nome do Dr. Loiola Furtado, quando, há tempos, escreveu a seu respeito: "Que de novo por aí? Por aqui vagueia um sussurro grande devido às eleições que temos às portas. O Fanchú reuniu um comicio do "Grande Partido indiano" em 23 deste tendo tido uma concorrencia bastante. O Miguel no entanto, que *beliscou-se* um bocado no seu *amor proprio* botou um artigo de fundo em "Falando claro" de tres colunas e pico na *India* de hoje da data de 20 em que pede aos partidarios indianos a não afastarem-se da sua *canga hoje bajuladora de tudo e todos* A Ultramar fiquei sabendo...etc...etc. (29-11. 13)

"Como vão as eleições? O Dr.... é presidente duma lista? E de que? Miguelista? ou Fanchista? Que lá se arrangem que eu pouco me importo com elas, porque *se odeio ao primeiro*, sou indiferente para com o segundo, e com uma linha de indipendencia, estou vendo, estarei bem" (15-12-15)

Mas tudo isto não impediu o Sr. Cota de, logo depois, se unir ao Dr. Loiola Furtado e ao seu Partido, aceitando assim, segundo o seu proprio dizer, a *canga-bajuladora de tudo e todos* do homem por ele tanto *odiado*.

E são homens de caracter tão falso traidores e hipocritas que se julgam com direito de falar de quem quer? E é a homens de alma tão pequenina e perversa que a Redacção da *India Portuguesa* se acha associada? E V. que é um espirito culto, consente que nas colunas da *India Portuguesa*, que foi um grande orgão da opinião publica e em que pontificaram jornalistas da envergadura do Dr. José Inacio de Loiola (senior) Dr. Miguel de Loiola Furtado e outros vultos distintos sejam hoje borrados por quem quer?

Na sua sanha de morder as botas do sr. Dr- Gomes, o Sr. Cota insinua ter havido desaparição de documentos no processo de concurso para professô da Escola Normal resolvido em Lisboa. E' que finge ignorar que não desapareceu documento algum. Os documentos existiram e devem ainda existir. Simplismente foram pelo Supremo Tribunal Administrativo considerados inexistentes por se provar que haviam sido apresentados fora do praso legal.

Fala de processos limpos na ocasião da sua eleição para senador quando o proprio Sr. Sostenes foi nessa eleição um dos propagandistas a favor do Sr. *Dr*, Benedito Gomes. E a grande votação que este obteve nessa eleição sem apoio de quaisquer facções politicas, antes pelo contrario com oposição do Dr. Loiola Furtado e de alguns marechais do seu partido honra sobre maneira a personalidade do Dr. Gomes.

Refere-se ainda o Sr. Cota ao equilibrio castista na escolha de professores dos Liceus Municipais-equilibrio que diz ter sido defendido- pelo Sr. Dr. Gomes na *India Portuguesa*. Mas o que fez o Partido Indiano na escolha de individuos para presidentes, vice-presidente, e vereadores das Camaras Municipáis, para os diversos cargos de ordem politica e quando haja mais de um lugar a ser distribuido?

Insinua finalmente o Sr. Cota que o Sr. Dr. Benedito Gomes procedeu mal em Lisboa. Desvairado pela inveja e pela maldade quere pôr em olvido a posição social que o Sr. Dr. Gomes ocupou em Lisboa, apesar de novo para aquele meio e sem apoio de padrinhos, devido unicamente aos seus meritos e ao seu esforço, o que poucos poderão conseguir em tão pouco tempo.

A Sociedade Geografica de Lisboa, a Sociedades dos Estados Pedagogicos deram-lhe as maiores provas de consideração convidando-o a fazer conferencias sobre assuntos coloniais A imprensa de Lisboa faz-lhe honrosas referencias a proposito de trabalhos que ali publicou, fazendo-se eco das suas ideas sobre a administração colonial sob um prisma rasgadamente descentralizador. A propria Redação do *Mundo* conferiu-lhe o encargo de a esclarecer sobre os negocios da India

Como quando da representação dos proprietarios das Novas Conquistas sobre o regime das Matas-

Na vida de acção e de tra-

भारत

गुरुवार जेष्ट शु० ११ शी १८४३

सत्याग्रह करा !

जुने गव्हर्नर फ्रैतस रिबैर यांची उचलबांगडी होऊन ज्या वेळीं त्यांच्या जागीं नवे गव्हर्नर डॉ० ज्याइम मोराइसची योजना झाली त्यावेळीं आबालवृद्धांची समजूत होती. कीं, गोमांतकाचें नष्टचर्य संपून आतां त्याला सुखाचे दिवस लाभतील, 'हम करेसो कायद्या' च्या सैतानी वृत्तीस मूठमाती मिळेल निदान तिची तीव्रता तरी कमी होईल, काळा--गोरा या प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीस कलंक फासणाऱ्या धोरणास कायमची तिलांजली दिली जाईल, एवंच स्वतंत्रता, बंधुप्रेम व समता या तीन तत्वानुसारच येथील राजकारणाचा गाडा हांकलला जाईल.

ही कल्पना लोकांच्या मनांत कांहीं काळ स्वैर विहरूं लागून कांहीं पत्रांतून नव्या ग० साहेबांची स्तुतिस्तोत्रेंसुद्धां प्रसिद्ध व्हावयास लागलीं ! जिकडे तिकडे साहेबांच्या नावानें गोडवे गाण्यांत येऊं लागले ! गव्हर्नर असावा तर ज्याईम मोराइस सारखा उदारांतःकरणाचा असावा, अशी कित्येक ठिकाणीं वाखाणणी व्हावयास सुरुवात झाली ! तात्पर्य, साहेबमजकुरांच्या हातून झालें तर गोमांतकाचें कल्याणच होईल, अहित कदापि होणार नाहीं. अशी भावना पसरावयास लागून, कांहीं जण तर त्यामुळें आनंदसागरांत 'गटंगळ्या' खावयास लागले !!

परंतु 'दुःखिताचे घरीं आनंद स्थिरावत नाहीं' अशी गत झाली. साहेबबहादुरांनीं कामाचा चार्ज घेतांच हरेक विषयांची माहिती करून घेण्याच्या मिषानें आठ नऊ महिने निव्वळ अज्ञातवासांत कंठिले. मोठमोठ्याच्या भेटींशिवाय इतर सर्व खेटीं बाजूस सारून या काळांत केवळ अभ्यासमग्न झाले. या अभ्यासकाळा नंतर आपलें खरें स्वरूप प्रगट करण्यास डॉ० जाइमनीं प्रारंभ केला; व तेव्हां पासून 'मनांतले मांडे मनांत राहिले, जळो जळो संसार' असें लोकपक्षास वाटावयास लागलें.

गोव्यांच्या तिजोरीची व लोकांची स्थिति अगदीं हलाख बनली असून पगार वाढ व नवीन कराचा बोजा सहन करण्याची त्यांची ऐपत नाहीं. अशी जेव्हां मागें एकदां एका कोन्सिलरनें पृच्छा केली, तेव्हांच डॉ. मोराइसचें राजकीय धोरण पहिल्यांदा चव्हाट्यावर आलें. त्या वेळचे त्यांचे उद्गार आमचे वाचक विसरले नसतील: 'पाहिजे तर येथील नेटिव्हानी मोफत चाकऱ्या कराव्या, माझी त्याला ना नाहीं; परंतु युरोपियन कामगारांचे मात्र पगार वाढलेच पाहिजेत.'

जनता उपासमारींत आयुष्य कंठीत असतां व महागाईच्या तीव्र वणव्यांत होरपळत असतां, ज्या अधिकाऱ्याच्या तोंडांतून वरील मुक्ताफळें निघतात तो अधिकारी एक तर पाषाणहृदयी असला पाहिजे. नाहीं तर बेजबाबदार तरी असला पाहिजे परंतु सि. मोराइस तसे नाहींत अशी दाट वदंता आहे!... असो.

या नंतर वरील प्रश्नाची नवीन कोन्सिलांत फिरून चर्चा झाली. पगारवाढ होणें व नवीन कर लादण्यांत येणें, या दोन्ही गोष्टी सद्यस्थितींत शक्य नाहींत असें एकसमयावच्छेदेंकरून लोकपक्षीय मेंबरानी सरकारास जाहीर केलें. याहि वेळीं साहेब महाशयानी आपलें गोरें अंतकरण काळ्या लोकांसमोर व्यक्त करून 'मी कोण, कुठुनी आलों' याची भेददर्शक जाणीव एकंदर जनतेस करून दिली !

निरर्थक खर्च कमी करण्याचें अभिवचन पाळलें जात नसून, उलट ज्या गोष्टी नुकसानदायक म्हणून कोणासहि नको आहेत, त्या मुद्दाम प्रचारांत आणण्याचा आपला आततायी व शांतिविघातक निश्चय प्रत्यक्षपणें गेल्याच्या मागील आठवड्यांत साहेबानीं उघड केला !

हा दुष्ट निश्चय पार पडेपर्यंत आह्मी स्वस्थ बसणें म्हणजे आमच्या पायावर आह्मीं जाणून बुजून धोंडा घालून घेणें होय ! आतां हात पांघरून बसणें म्हणजे अक्षम्य गुन्हा आचरणें होय, हें सूर्यप्रकाशा इतकें स्पष्ट आहे. म्हणून जनतेस आमची नम्र पण अत्याग्रहाची विज्ञप्ति आहे कीं, देशबांधव हो उठा ! चळवळ करा व सरकारास कळवा कीं, "सांप्रतचा काळ पगार वाढीस व नवीन करांस कोणत्याहि दृष्टीनें योग्य नाहीं. अनेक आपत्तींमुळें जनता भुकेबगाल झाली असल्यामुळे लोकमताविरुद्ध वरील गोष्टी अमलांत आणण्याचा तुजकडून प्रयत्न झाल्यास मुळशी पेट्यांतील मावळे लोकांप्रमाणें आह्मीं सत्याग्रहाचा अवलंब करून उपरोक्त कुकर्मापासून तुला परावृत्त करणार ही पूर्ण खात्री मनांत बाळग !"

सत्याग्रह ! सत्याग्रहानेंच आमचें बेडावलेलें सरकार ठिकाणावर येण्याचा संभव आहे. आतांपर्यंत 'येर' उपाय निष्फळ ठरले आहेत. व .... म्हणूनच सत्याग्रहाची आवश्यकता आह्मांस भासते.

स्फुट विचार

चळवळ करा!:—करवाढ व पगार वाढ या उभय गोष्टींचें अनिष्टत्व अनेकदां सिद्ध केलें असतांहि सरकार त्या गोष्टी करण्यास उद्युक्त झालें आहे ! कोन्सिलांतील लोकपक्षीय मेंबरांचें व जनतेंतील लोकपक्षीय पत्रांचें म्हणणें धाब्यावर बसवून 'येनकेन प्रकारेण' वरील गोष्टींस मूर्त स्वरूप आणण्याचा सरकारतर्फे जारीनें प्रयत्न होत आहे. सरकारच्या या स्वार्थी धोरणास स्वार्थी नोकरशाहीकडून भरपूर पाठबळ हि मिळत आहे. अशा स्थितींत जनतेनें स्वस्थ रहातां कामा नये. हालचाल करून आपली नापसंती प्रदर्शित केल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. जनतेनें मुग्धता स्वीकारल्यास त्या मुग्धतेचा अर्थ पसंतीदर्शक होणार आहे. आजच्या अग्रलेखांत ध्वनित केल्याप्रमाणें जनतेनें सनदशीर मार्गानें चळवळ करून उपरोक्त कृत्यांस आळा घालण्यास निःस्वार्थ बुद्धिनें झटलें पाहिजे. प्रसंगी सत्याग्रहाचा अवलंब करणें योग्य वाटल्यास, तोहि विकट मार्ग आक्रमण्यास एका पायानें सज्ज असलें पाहिजे. आमच्या मतें तर प्राप्त प्रसंगांतून मुक्त होण्यास सत्याग्रहासारखा अजब गुणकारी मार्ग दुसरा कोणताच नाहीं. मात्र खरें कीं या कठिण व्रतापासून 'सत्याग्रही' लोकास बरेच त्रास सोसावे लागतात.; पण त्या मानानें फलनिष्पत्तिहि समाधानकारक असते. कसेंहि असो; जनतेनें नेटानें चळवळ करून करवाढ व पगारवाढ या दोन्हीं अशुभ विषयांसंबंधीं आपली स्पष्ट रीतीनें नापसंती दाखविली पाहिजे.

लोकपक्षीय मेंबरानों, शाबास !:—सरकारच्या कोणत्याहि भूलथापांस बळी न पडतां लेजिस्लातीव्ह कोन्सिलच्या लोकपक्षीय मेंबरानीं करवाढ व पगारवाढीसंबंधानें आपली नापसंति एकमतानें व्यक्त केल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें सकौतुक अभिनंदन करितों. लोकपक्षीय मेंबर सरकारच्या 'ताटा' खालचीं मांजरें बनणार असें भविष्य ज्याणी वर्तविलें होतें, त्यांस त्या मेंबरांचें वरील देशहितसाधक आचरण म्हणजे खासें उत्तरच आहे. लोकपक्षीय मेंबरांत उत्पन्न झालेली ही उत्कट भावना कायमची टिको असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

'पोटासाठीं केलें ढोंग':—तेथें कैचा पांडुरंग ! ज्या लोकांस पोटाशिवाय दुसरें काहाच दिसत नाहीं, त्यांच्यांत स्वदेशाभिमानाचा सुगंधमय व पवित्र वारा कसा वाहणार ? इकडे तिकडे येरझाऱ्या घालाव्या वडबड करावी व महिना अखेर चोपून पगार घ्यावा व मारे चैन उडवावी. अशा लब्धप्रतिष्टितानीं लोकपक्षीय मेंबरांच्या वरील नापसंतीविरुद्ध गिल्ला करावा, यांत आश्चर्य नाहीं. आह्मांस असें कळत कीं, लोकपक्षीय मेंबरांनीं करवाढ व पगार वाढी विरुद्ध वरिष्ट सरकारास लोकांचा असंतोष दर्शवून तार केली होती. या तारेचा योग्य परिणाम होऊं नये, उलट आपल्या पगाराची वाढ व्हावी, या स्वार्थी हेतूनें नोकरशाहीकडून लगेच दुसरी तार करण्यांत आली ! पहा. जनतेनें मरमरमरून कर भरावे व नोकरशाहीनें निष्कंटकपणें चैन भोगावी ! व इतकेंहि करून लोकांचा अपमान करण्यास पुढें सरसावें, या सारखें लाजिरवाणें दुसरें कांहीं आहे काय ?!

मागेल तें द्यावें सुखी असावें:— या घातकी विचारसरणीचा अवलंब या पुढें तरी आमच्या जनतेकडून होऊं नये एतदर्थ प्रयत्न होणें इष्ट आहे. सरकारांतून कसलीहि नसती व नुकसानकारक घोरपड आली कीं, 'ती कोण घेऊन बसणार' अशा विचारानें सदर घोरपडींतून सरकारच्या मनाप्रमाणें—केवळ शारीरिक व मानसिक त्रासांच्या भयानें—तावडतोब 'मोकळें' होण्याची पद्धत स्वाभिमानशून्यतेची दर्शक आहे. उलट नैसर्गिक हक्काचें संगोपन—मग ते कितींहि लहान दर्जाचे असोत—करण्यास धैर्यानें लढणें हेंच खऱ्या मनुष्यत्वाचें लक्षण होय. काय हो, सरकारकडून आह्मांवर नवीन कर लादण्यांत आले आहेत. त्याच्या प्रतिकारार्थ कोण त्रास सोसणार, मागेल तें देऊन सुखी असलेलें बरें हें तर्कशास्त्र जिवंत लोकांचें नसून मृतांचें आहे. म्हणूनच त्याचा धिःकार होणें अगत्याचें आहे. 'न्याय्य व योग्य असेल तेंच देणार' व 'अन्याय्य गोष्टींचा सडकून निषेध करणार' याच धोरणाची ध्वजा चोंहोकडे फडकत असतां 'मागेल तें द्यावें व सुखी असावें' हें आळशी तत्व प्रचारांत ठेवणें आत्मघातकीपणाचें ठरत नाहीं काय ?

आनंदाची खबर:—लोकमताविरुद्ध सरकारकडून नवे कर लादले गेल्यास त्यांच्या प्रतिकारार्थ उपाययोजनेचें काम कांहीं वजनदार लोकांकडून होत [illegible] कळंगूटच्या 'त्रिबून' पत्रावरून मजूर साधार वाटतें. गोमांतकीय जनता 'पेज' नसून तिच्या रक्तांत स्वदेशाभिमानाचें जोमदार वारें खेळत आहे, याची जाणीव नोकरशाहीस वेळोवेळीं करून दिल्यासच, ती वठणीवर येणार आहे. नाहीं तर सौम्य व रम्य दडपशाहीचें साम्राज्य अव्याहत चालविण्यास ती कदापिहि मागें पुढें पहाणार नाहीं, हें ध्यानांत ठेवणें अवश्य आहे. 'त्रिबूनानें, दिलेली बातमी खरी ठरून, नव्या करांच्या दडपशाहींतून आमची जनता मुक्त होवो, असें इच्छितों.

भारत संरक्षक फंड:—हा फंड चालू ठेवण्याचें कारण आम्हीं मागें अनेकदां येथें नमूद केलेंच आहे. भारत पत्र चिरायु होऊन सार्वजनिक मालकीचें व्हावें, हेंच तें कारण होय. या कारणाचें महत्व लक्ष्यांत आणून आमचे देशबांधव सदर फंडास प्रेमपुरस्सर शक्य ती मदत करतील अशी आशा आहे. वर्गणीदारांनींहि वसुलदाराची वाट न पहातां आपापल्या वर्गणीची फेड केल्यास भारतावर अगणित उपकार होणार आहेत. बहूत करून चालू महिन्याच्या शेवटीं भारताची नवीन मशिनरी पोंचेल. त्या पूर्वी वर्गणांची फेड होऊन फंडाची रकमहि भरपूर जमेल अशी आह्मांस उमेद आहे

रायबंदरांतील अपूर्व उत्सव

गेल्या आठवड्यांत रायबंदर गावांत सार्वजनिक 'भगवती' ग्रामदेवीचा पालखी उत्सव फार थाटानें पार पडला. ४०० वर्षांनीं ही देवी आपल्या मूलस्थानावर मिरवणुकेसाठीं आली होती. रायबंदरकरानीं या वेळीं थाटाचें स्वागत करून प्रत्येक वाड्यांत एकीनें उत्सव केला. पक्षभेद, जातभेद, वर्णभेद व धर्मभेद सुद्धां बाजूस सारून सर्व लोक मिरवणुकेच्या उत्सवास हजर असत. प्रत्येक इसम आपल्या घरात ग्राममातेचे पाय लागावे म्हणून याचना करून आंत नेऊन पूजा अर्चा करून गाऱ्हाणें करी. अशा तऱ्हेचा एक ध्येयाचा व ईश्वराविषयीं भक्ति उत्पन्न करणारा उत्सव रायबंदरांत अपूर्वच होय.

ख्रिस्ती गावडे लोकानीं या उत्सवांत प्रत्यक्ष भाग घेतला होता. प्रत्येक आपल्या तर्फे पूजा करून तीर्थ प्रसाद ग्रहण करून भटांस दान दक्षणा करी. उघडपणें वाद्यें घेऊन हे लोक मिरवणुकेस हजर असत हें कौतुकास्पद होय

विशेषतः आनंद मानण्या सारखी गोष्ट म्हणजे श्री देवीच्या आगमनानें रायबंदरची दुषीत हवा नष्ट होऊन जिकडे तिकडे सर्व लोकांची एकी पहावयास मिळाली. एकीचें महत्व या वेळीं प्रत्येकास कळलें व ज्याला त्याला ग्राम मातेचें देऊळ आपल्या गावांतच असावें असें वाटूं लागलें. तें आजचाच उत्सव कायम राखून त्या सत्कार्यास हात भार लावल्यास रायबंदरकरांस देऊळ उभारणें जड जाणार नाहीं. श्रीस दिलेल्या देणग्या व रुपये याचें उत्पन्न जवळ जवळ १००० रुपयांवर गेलें असें कळतें

रायबंदरकरानों, उत्साहानें व एकीनें कार्यास लागा. अपयशाची काळजी करूं नका. तुमच्या इच्छा सफळ करणारी भगवती माता समर्थ आहे.

बातमीदार

ANO VI — NUMERO 12 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 16 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
[I]ndia Portuguesa........ 3-00-00
[I]ndia Inglesa........ 3-08-00
[N]umero Avulso........ 0-01-00

Anuncios
[An]uncio por linha...... 00-01-0[0]
[A] longo praso contrato es-
[pecia]l.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

[वर्ष] १६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १६ माहे जून सन १९२१ अंक १२ वा.

AMIGAVELMENTE

A India Portuguesa é uma das colonias adiantadas, a despeito do seu *poetico langotim pitoresca cabaia* e *delicióso arroz-caril.* Não possui apenas coqueiros frondosos e *bailadeiras bonitas*: é tambem um paiz onde prepondera a verdadeira ilustração que pressupõe a existencia da educação civica.

O povo da India–ninguem alimenta duvidas–sabe apreciar a importancia da educação civica de que faz parte integrante a compreensão nitida do patriotismo. E todos sabem que onde há patriotismo, existe *ipso facto* a espontanea prontidão para toda a sorte de sacrificios em prol da terra que se estremece.

Não é preciso, portanto, que se pregue patriotismo aos portuguezes da India que estão fartos de o compreender e de o praticar, não havendo, de igual modo, mister de lembrar-lhes sacrificios em dadas ocasiões. Isto importaria ensinar o *Padre-nosso* ao Vigario.

* * *

Pelo visto, nas regiões oficiais insiste-se em lançar mão de novos impostos, sem se tratar da compressão de despezas. Houve até um membro nato do Conselho Legislativo, filho ilustre deste ilustre paiz, que disessse ser dos mais desafogados o nosso estado financeiro, apesar do *deficit* com que tenazmente estamos a luctar!

Quem se deu porem o incomodo de prescrutar *de visu* –vá o pleonasmo–a miseria que oprime o Ze-pagante, em geral, dirá desde logo que lançar novos impostos na assustadora crise que estamos atravessando é ultrapassar a meta da barbaridade, praticar pior das violencias, dar sobre quéda coice. Numa palavra não há argumento que aconselhe a imposição de novos impostos sem se pôr em pratica a compressão de despezas.

Bem disse o sr. dr. João de Figueiredo, respondendo ao sr. Procurador da Republica que a hora era de sacrificios. O contribuinte deu o que poude. Compete agora [a]o funcionalismo receber o minimo que puder. Assim se superará a dificuldade, criada pela crise que nos ameaça com a *derrocada...*

* * *

Mas, apesar de reclamações da imprensa, se os de cima quizerem sobrecarregar o Povo com novos impostos, manda-lhe a educação civica, impõe-lhe o patriotismo que, unido numa massa compacta, faça significar-lhes, *constitucionalmente*, que nao pode pagar mais, que esta exausta a sua capacidade contribuitiva.

Mais ainda. Que, se não obstante suas suplicas razoaveis, pretenderem magoa-lo, que nao está longe de recorrer, como expediente forçado, ao poderoso *Satiagraha* cujos optimos frutos acabam de colher recentemente os *maules* de Poona contra a prepotencia dos srs- Tatá e Cia.

Anima-nos a esperança de que tudo terminará amigavelmente, porque, dado o espirito ilustrado do sr. dr. Jaime de Morais que nos afirmam ser amigo sincero da India, não quererá certamente, Sua Exa. que os seus governados se imponham sacrificios, dimanados da "resistencia passiva"– *Satiagraha*– sistema constitucional, universalmente seguido, todos as vezes que um Povo queira fazer respeitar a sua legitima e justa vontade.

Novos impostos? Fiquem todos sabendo que os contribuintes não estão dispostos a suportar-lhes o peso!

Liquide-se, portanto, o incidente amigavelmente.

O desenrolar duma fita....

E depois destas injustas e infamantes apreciações feitas á grande alma do Dr. Paulino Dias, o Sr. Cota teve a coragem, a ousadia, o atrevimento maudito de se exibir como o mais dedicado amigo do Dr. Paulino Dias e de usar luto apos o seu lamentado falecimento, declarando-se ainda testamenteiro literario do grande poeta!

O que ainda o Sr. Cota não teria escrito da ilustrada professora da Escola Normal Sra. D. Propercia Correia Afonso em Março de 1916 não o impendindo esta circunstancia de se mostrar seu amigo e admirador!

Que autoridade moral tem êsse cavalheiro de invocar o saudoso nome do Dr. Loiola Furtado, quando, há tempos, escreveu a seu respeito: "Que de novo por aí? Por aqui vagueia um sussurro grande devido às eleições que temos ás portas. O Fanchú reuniu um comicio do "Grande Partido indiano" em 23 deste tendo tido uma concorrencia bastante. O Miguel no entanto, que *beliscou-se* um bocado no seu *amor proprio* botou um artigo de fundo em "Falando claro" de tres colunas e pico na *India* de hoje da data de 20 em que pede aos partidarios indianos a não afastarem-se da sua *canga hoje bajuladora de tudo* e *todos*. Ao Ultramar fiquei sabendo...etc...etc. (29-11-13)

"Como vão as eleições? O Dr.... é presidente duma lista? E de que? Miguelista? ou Fanchista? Que lá se arrangem que eu pouco me importo com elas, porque *se odeio ao primeiro*, sou indiferente para com o segundo, e com uma linha de indipendencia, estou vendo, estarei bem" (15-12-15)

Mas tudo isto não impediu o Sr. Cota de, logo depois, se unir ao Dr. Loiola Furtado e ao seu Partido, aceitando assim, segundo o seu proprio dizer, a *canga-bajuladora de tudo e todos* do homem por ele tanto *odiado.*

E são homens de caracter tão falso traidores e hipocritas que se julgam com direito de falar de quem quer? E é a homens de alma tão pequenina e perversa que a Redacção da *India Portuguesa* se acha associada? E V. que é um espirito culto, consente que nas colunas da *India Portuguesa*, que foi um grande orgão da opinião publica e em que pontificaram jornalistas da envergadura do Dr. José Inacio de Loiola (senior) Dr. Miguel de Loiola Furtado e outros vultos distintos sejam hoje borrados por quem quer?

Na sua sanha de morder as botas do sr. Dr- Gomes, o Sr. Cota insinuá ter havido desaparição de documentos no processo de concurso para professôr da Escola Normal resolvido em Lisboa. E' que finge ignorar que não desapareceu documento algum. Os documentos existiram e devem ainda existir. Simplismente foram pelo Supremo Tribunal Administrativo considerados inexistentes por se provar que haviam sido apresentados fora do praso legal.

Fala de processos limpos na ocasião da sua eleição para senador quando o proprio Sr. Sostenes foi nessa eleição um dos propagandistas a favor do Sr. *Dr*, Benedito Gomes. E a grande votação que este obteve nessa eleição sem apoio de quaisquer facções politicas, antes pelo contrario com oposição do Dr. Loiola Furtado e de alguns marechais do seu partido honra sobre maneira a personalidade do Dr. Gomes.

Refere-se ainda o Sr. Cota ao equilibrio castista na escolha de professores dos Liceus Municipais–equilibrio que diz ter sido defendido pelo Sr. Dr. Gomes na *India Portuguesa*. Mas o que faz o Partido Indiano na escolha de individuos para presidentes, vice-presidente, e vereadores das Camaras Municipáis, para os diversos cargos de ordem politica e quando haja mais de um lugar a ser distribuido?

Insinua finalmente o Sr. Cota que o Sr. Dr. Benedito Gomes procedeu mal em Lisboa. Desvairado pela inveja e pela maldade quere pôr em olvido a posição social que o Sr. Dr. Gomes ocupou em Lisboa, apesar de novo para aquele meio e sem apoio de padrinhos, devido unicamente aos seus meritos e ao seu esforço, o que poucos poderão conseguir em tão pouco tempo.

A Sociedade Geografica de Lisboa, a Sociedades dos Estados Pedagogicos deram-lhe as maiores provas de consideração convidando-o a fazer conferencias sobre assuntos coloniais. A imprensa de Lisboa faz-lhe honrosas referencias a proposito de trabalhos que ali publicou, fazendo-se eco das suas ideas sobre a administração colonial sob um prisma rasgadamente descentralizador. A propria Redação do *Mundo* conferiu-lhe o encargo de a esclarecer sobre os negocios da India

Como quando da representação dos proprietarios das Novas Conquistas sobre o regime das Matas-

Na vida de acção e de tra-

ANO VI — NUMERO 12 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 16 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
NDIA PORTUGUESA........ 3-00-00
NDIA INGLESA........ 3-08-00
UMERO AVULSO........ 0-01-00
Anuncios
ncio por linha...... 0-01-0
longo praso contrato es-
l.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर विण्यांत येतील.

१६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १६ माहे जून सन १९२१ अंक १२ वा.

AMIGAVELMENTE

A India Portuguesa é uma das colonias adiantadas, a despeito do seu *poetico langotim pitoresca cabaia* e *delicióso arroz-caril*. Não possui apenas coqueiros frondosos e *bailadeiras bonitas*: é tambem um paiz onde prepondera a verdadeira ilustração que pressupõe a existencia da educação civica.

O povo da India—ninguem alimenta duvidas—sabe apreciar a importancia da educação civica de que faz parte integrante a compreensão nitida do patriotismo. E todos sabem que onde há patriotismo, existe *ipso facto* a espontanea prontidão para toda a sorte de sacrificios em prol da terra que se estremece.

Não é preciso, portanto, que se pregue patriotismo aos portuguezes da India que estão fartos de o compreender e de o praticar, não havendo, de igual modo, mister de lembrar-lhes sacrificios em dadas ocasiões. Isto importaria ensinar o *Padre-nosso* ao Vigario.

* * *

Pelo visto, nas regiões oficiais insiste-se em lançar mão de novos impostos, sem se tratar da compressão de despezas. Houve até um membro nato do Conselho Legislativo, filho ilustre deste ilustre paiz, que disessse ser dos mais desafogados o nosso estado financeiro, apesar do *deficit* com que tenazmente estamos a luctar!

Quem se deu porem o incomodo de prescrutar *de visu*—vá o pleonasmo—a miseria que oprime o Zé-pagante, em geral, dirá desde logo que lançar novos impostos na assustadora crise que estamos atravessando é ultrapassar a meta da barbaridade, praticar pior das violencias, dar sobre quéda coice. Numa palavra não há argumento que aconselhe a imposição de novos impostos sem se pôr em pratica a compressão de despezas.

Bem disse o sr. dr. João de Figueiredo, respondendo ao sr. Procurador da Republica que a hora era de sacrificios. O contribuinte deu o que poude. Compete agora ao funcionalismo receber o minimo que puder. Assim se superará a dificuldade, criada pela crise que nos ameaça com a *derrocada*...

* * *

Mas, apesar de reclamações da imprensa, se os de cima quizerem sobrecarregar o Povo com novos impostos, manda-lhe a educação civica, impõe-lhe o patriotismo que, unido numa massa compacta, faça significar-lhes, *constitucionalmente*, que nao pode pagar mais, que esta exausta a sua capacidade contribuitiva.

Mais ainda. Que, se não obstante suas suplicas razoaveis, pretenderem magoa-lo, que nao esta longe de recorrer, como expediente forçado, ao poderoso *Satiagraha* cujos optimos frutos acabam de colher recentemente os *maules* de Poona contra a prepotencia dos srs. Tatá e Cia.

Anima-nos a esperança de que tudo terminará amigavelmente, porque, dado o espirito ilustrado do sr. dr. Jaime de Morais que nos afirmam ser amigo sincero da India, não quererá certamente, Sua Exa. que os seus governados se imponham sacrificios, dimanados da "resistencia passiva"—*Satiagraha*—sistema constitucional, universalmente seguido, todos as vezes que um Povo queira fazer respeitar a sua legitima e justa vontade.

Novos impostos? Fiquem todos sabendo que os contribuintes não estão dispostos a suportar-lhes o peso!

Liquide-se, portanto, o incidente amigavelmente.

O desenrolar duma fita....

E depois destas injustas e infamantes apreciações feitas á grande alma do Dr. Paulino Dias, o Sr. Cota teve a coragem, a ousadia, o atrevimento maudito de se exibir como o mais dedicado amigo do Dr. Paulino Dias e de usar luto após o seu lamentado falecimento, declarando-se ainda testamenteiro literario do grande poeta!

O que ainda o Sr. Cota não teria escrito da ilustrada professora da Escola Normal Sra. D. Propercia Correia Afonso em Março de 1916 não o impendindo esta circunstancia de se mostrar seu amigo e admirador!

Que autoridade moral tem êsse cavalheiro de invocar o saudoso nome do Dr. Loiola Furtado, quando, há tempos, escreveu a seu respeito: "Que de novo por aí? Por aqui vagueia um sussurro grande devido às eleições que temos ás portas. O Fanchú reuniu um comicio do "Grande Partido indiano" em 23 deste tendo tido uma concorrencia bastante. O Miguel no entanto, que *beliscou-se* um bocado no seu *amor proprio* botou um artigo de fundo em "Falando claro" de tres colunas e pico na *India* de hoje da data de 20 em que pede aos partidarios indianos a não afastarem-se da sua *canga hoje bajuladora de tudo* e *todos*. Ao Ultramar fiquei sabendo...etc...etc. (29-11-13)

"Como vão as eleições? O Dr.... é presidente duma lista? E de que? Miguelista? ou Fanchista? Que lá se arrangem que eu pouco me importo com elas, porque *se odeio ao primeiro*, sou indiferente para com o segundo, e com uma linha de indipendencia, estou vendo, estarei bem" (15-12-15)

Mas tudo isto não impediu o Sr. Cota de, logo depois, se unir ao Dr. Loiola Furtado e ao seu Partido, aceitando assim, segundo o seu proprio dizer, a *canga-bajuladora de tudo e todos* do homem por ele tanto *odiado*.

E são homens de caracter tão falso traidores e hipocritas que se julgam com direito de falar de quem quer? E é a homens de alma tão pequenina e perversa que a Redacção da *India Portuguesa* se acha associada? E V. que è um espirito culto, consente que nas colunas da *India Portuguesa*, que foi um grande orgão da opinião publica e em que pontificaram jornalistas da envergadura do Dr. José Inacio de Loiola (senior) Dr. Miguel de Loiola Furtado e outros vultos distintos sejam hoje borrados por quem quer?

Na sua sanha de morder as botas do sr. Dr. Gomes, o Sr. Cota insinuá ter havido desaparição de documentos no processo de concurso para professôr da Escola Normal resolvido em Lisboa. E' que finge ignorar que não desapareceu documento algum.

Os documentos existiram e devem ainda existir. Simplismente foram pelo Supremo Tribunal Administrativo considerados inexistentes por se provar que haviam sido apresentados fora do praso legal.

Fala de processos limpos na ocasião da sua eleição para senador quando o proprio Sr. Sostenes foi nessa eleição um dos propagandistas a favor do Sr. *Dr*, Benedito Gomes. E a grande votação que este obteve nessa eleição sem apoio de quaisquer facções politicas, antes pelo contrario com oposição do Dr. Loiola Furtado e de alguns marechais do seu partido honra sobre maneira a personalidade do Dr. Gomes.

Refere-se ainda o Sr. Cota ao equilibrio castista na escolha de professores dos Liceus Municipais—equilibrio que diz ter sido defendido pelo Sr. Dr. Gomes na *India Portuguesa*. Mas o que faz o Partido Indiano na escolha de individuos para presidentes, vice-presidente, e vereadores das Camaras Municipáis, para os diversos cargos de ordem politica e quando haja mais de um lugar a ser distribuido?

Insinua finalmente o Sr. Cota que o Sr. Dr. Benedito Gomes procedeu mal em Lisboa. Desvairado pela inveja e pela maldade quere pôr em olvido a posição social que o Sr. Dr. Gomes ocupou em Lisboa, apesar de novo para aquele meio e sem apoio de padrinhos, devido unicamente aos seus meritos e ao seu esforço, o que poucos poderão conseguir em tão pouco tempo.

A Sociedade Geografica de Lisboa, a Sociedades dos Estados Pedagogicos deram-lhe as maiores provas de consideração convidando-o a fazer conferencias sobre assuntos coloniais. A imprensa de Lisboa faz-lhe honrosas referencias a proposito de trabalhos que ali publicou, fazendo-se eco das suas ideas sobre a administração colonial sob um prisma rasgadamente descentralizador. A propria Redação do *Mundo* conferiu-lhe o encargo de a esclarecer sobre os negocios da India

Como quando da representação dos proprietarios das Novas Conquistas sobre o regime das Matas—

Na vida de acção e de tra-

भारत

गुरुवार जेष्ट शु० ११ शी १८४३

सत्याग्रह करा !

जुने गव्हर्नर फ्रैंतस रिवैर यांची उचलबांगडी होऊन ज्या वेळीं त्यांच्या जागीं नवे गव्हर्नर डॉ० ज्याइम मोराइसची योजना झाली त्यावेळीं आबालवृद्धांची समजूत होती. कीं, गोमांतकाचें नष्टचर्य संपून आतां त्याला सुखाचे दिवस लाभतील, 'हम करेसो कायद्या' च्या सैतानी वृत्तीस मूठमाती मिळेल निदान तिची तीव्रता तरी कमी होईल, काळा--गोरा या प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीस कलंक फासणाऱ्या धोरणास कायमची तिलांजली दिली जाईल, एवंच स्वतंत्रता, बंधुप्रेम व समता या तीन तत्वानुसारच येथील राजकारणाचा गाडा हांकलला जाईल.

ही कल्पना लोकांच्या मनांत कांहीं काळ स्वैर विहरूं लागून कांहीं पत्रांतून नव्या ग० साहेबांची स्तुतिस्तोत्रेंसुद्धा प्रसिद्ध व्हावयास लागलीं ! जिकडे तिकडे साहेबांच्या नावानें गोडवे गाण्यांत येऊं लागले ! गव्हर्नर असावा तर ज्याइम मोराइस सारखा उदारांतःकरणाचा असावा, अशी कित्येक ठिकाणीं वाखाणणी व्हावयास सुरवात झाली ! तात्पर्य, साहेबमजकुराच्या हातून झालें तर गोमांतकाचें कल्याणच होईल, अहित कदापि होणार नाहीं. अशी भावना पसरावयास लागून, कांहीं जण तर त्यामुळें आनंदसागरात 'गटंगळ्या' खावयास लागले !!

परंतु 'दुःखिताचे घरीं आनंद स्थिरावत नाहीं' अशी गत झाली. साहेबबहाद्दरांनीं कामाचा चार्ज घेतांच हरेक विषयांची माहिती करून घेण्याच्या मिषानें आठ नऊ महिने निवळ अज्ञातवासांत कंठिले. मोठमोठ्यांच्या भेटींशिवाय इतर सर्व खेटीं चाखूस सारून या काळांत केवळ अभ्यासमग्न झाले. या अभ्यासकाळा नंतर आपलें खरें स्वरूप प्रगट करण्यास डॉ० जाइमनीं प्रारंभ केला; व तेव्हां पासून 'मनांतले मांडे मनांत राहिले, जळो जळो संसार' असें लोकपक्षास वाटावयास लागलें.

गोव्यांच्या तिजोरीची व लोकांची स्थिति अगदीं हलाख बनली असून पगार वाढ व नवीन कराचा बोजा सहन करण्याची त्यांची ऐपत नाहीं. अशी जेव्हा मागें एकदां एका कोन्सिलरनें पृच्छा केली, तेव्हांच डॉ. मोराइसचें राजकीय धोरण पहिल्यांदा चव्हाट्यावर आलें. त्या वेळचे यांचे उद्गार आमचे वाचक विसरले नसतील: 'पाहिजे तर येथील नेटिव्हांनी मोफत चाकऱ्या कराव्या, माझी त्याला ना नाहीं; परंतु युरोपियन कामगारांचे मात्र पगार वाढलेच पाहिजेत.'

जनता उपासमारींत आयुष्य क्रंठीत असतां व महागाईच्या तीव्र वणव्यांत होरपळत असतां, ज्या अधिकाऱ्याच्या तोंडांतून वरील मुक्ताफळें निघतात तो अधिकारी एक तर पाषाणहृदयी असला पाहिजे. नाहीं तर बेजबाबदार तरी असला पाहिजे परंतु सि. मोराइस तसे नाहींत अशी दाट वदंता आहे!... अशी.

या नंतर वरील प्रश्नाची नवीन कोन्सिलांत फिरून चर्चा झाली. पगारवाढ होणें व नवीन कर लादण्यांत येणें, या दोन्ही गोष्टी सद्यस्थितींत शक्य नाहींत असें एकसमयावच्छेदेंकरून लोकपक्षीय मेंबरानी सरकारास जाहीर केलें. याहि वेळीं साहेब महाशयानी आपलें गोरें अंतकरण काळ्या लोकांसमोर व्यक्त करून 'मी कोण, कुठुनी आलों' याची भेददर्शक जाणीव एकंदर जनतेस करून दिली !

निरर्थक खर्च कमी करण्याचें अभिवचन पाळलें जात नसून, उलट ज्या गोष्टी नुकसानदायक ह्मणून कोणासहि नको आहेत, त्या मुद्दाम प्रचारांत आणण्याचा आपला आततायी व शांतिविघातक निश्चय प्रत्यक्षपणें गेल्याच्या मागील आठवड्यांत साहेबानीं उघड केला !

हा दुष्ट निश्चय पार पडेपर्यंत आह्मी स्वस्थ बसणें ह्मणजे आमच्या पायावर आह्मीं जाणून बुजून धोंडा घालून घेणें होय ! आतां हात पांघरून बसणें ह्मणजे अक्षम्य गुन्हा आचरणें होय, हें सूर्यप्रकाशा इतकें स्पष्ट आहे. ह्मणून जनतेस आमची नम्र पण अत्याग्रहाची विज्ञप्ति आहे कीं, देशबांधव हो उठा ! चळवळ करा व सरकारास कळवा कीं, "सांप्रतचा काळ पगार वाढीस व नवीन करास कोणत्याहि दृष्टीनें योग्य नाहीं. अनेक आपत्तींमुळें जनता भुकेकंगाल झाली असल्यामुळें लोकमताविरुद्ध वरील गोष्टी अमलांत आणण्याचा तुजकडून प्रयत्न झाल्यास मुळशी पेट्यातील मावळे लोकांप्रमाणें आह्मी सत्याग्रहाचा अवलंब करून उपरोक्त कुकर्मापासून तुला परावृत्त करणार ही पूर्ण खात्री मनांत बाळग !"

सत्याग्रह ! सत्याग्रहानेंच आमचें वेडावलेलें सरकार ठिकाणावर येण्याचा संभव आहे. आतांपर्यंत 'येर उपाय निष्फळ ठरले आहेत. व .... ह्मणूनच सत्याग्रहाची आवश्यकता आह्मांस भासते.

स्फुट विचार

चळवळ करा!:—करवाढ व पगार वाढ या उभय गोष्टींचें अनिष्टत्व अनेकदां सिद्ध केलें असतांहि सरकार त्या गोष्टी करण्यास उद्युक्त झालें आहे ! कोन्सिलांतील लोकपक्षीय मेंबरांचें व जनतेंतील लोकपक्षीय पत्रांचें ह्मणणें धाब्यावर बसवून 'येनकेन प्रकारेण' वरील गोष्टींस मूर्त स्वरूप आणण्याचा सरकारतर्फे जारीनें प्रयत्न होत आहे. सरकारच्या या स्वार्थी धोरणास स्वार्थी नोकरशाहीकडून भरपूर पाठबळ हि मिळत आहे. अशा स्थितींत जनतेनें स्वस्थ रहातां कामा नये. हालचाल करून आपली नापसंती प्रदर्शित केल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. जनतेनें मुग्धता स्वीकारल्यास त्या मुग्धतेचा अर्थ संमतीदर्शक होणार आहे. आजच्या अग्रलेखांत ध्वनित केल्याप्रमाणें जनतेनें सनदशीर मार्गानें चळवळ करून उपरोक्त कृत्यांस आळा घालण्यास निःस्वार्थ बुद्धिनें झटलें पाहिजे. प्रसंगी सत्याग्रहाचा अवलंब करणें योग्य वाटल्यास, तोहि विकट मार्ग आक्रमण्यास एका पायानें सज्ज असलें पाहिजे. आमच्या मतें तर त्रास प्रसंगांतून मुक्त होण्यास सत्याग्रहासारखा अजब गुणकारी मार्ग दुसरा कोणताच नाहीं. मात्र खरें कीं या कठिण व्रतापासून 'फलाशा' लोकांस देखेच त्रास सोसावे लागतात.; पण त्या मानानें फलनिष्पत्तिहि समाधानकारक असते. कसेंहि असो; जनतेनें नेटानें चळवळ करून करवाढ व पगारवाढ या दोन्हीं अशुभ विषयांसंबंधीं आपली स्पष्ट रीतीनें नापसंती दाखविली पाहिजे.

लोकपक्षीय मेंबरानों, शाबास !:—सरकारच्या कोणत्याहि भूलथापांस बळी न पडतां लेजिस्लातीव्ह कोन्सिलच्या लोकपक्षीय मेंबरानीं करवाढ व पगारवाढीसंबंधानें आपली नापसंति एकमतानें व्यक्त केल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें सकौतुक अभिनंदन करितों. लोकपक्षीय मेंबर सरकारच्या ताटा' खालचीं माजरें बनणार असें भविष्य ज्याणी वर्तविलें होतें, त्यांस त्या मबरांचें वरील देशहितसाधक आचरण ह्मणजे खासें उत्तरच आहे. लोकपक्षीय मेंबरांत उत्पन्न झालेली ही उत्कट भावना कायमची टिको असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

'पोटासाठीं केलें ढोंग':—तेथें कैचा पांडुरंग ! ज्या लोकास पोटाशिवाय दुसरें कांहीच दिसत नाहीं, त्याच्यांत स्वदेशाभिमानाचा सुगंधमय व पवित्र वारा कसा वाहणार ! इकडे तिकडे येरझाऱ्या घालाव्या बडबड करावी व महिना अखेर चोपून पगार घ्यावा व मारे चैन उडवावी. अशा लब्धप्रतिष्ठितांनीं लोकपक्षीय मेंबरांच्या वरील नापसतांविरुद्ध गिल्ला करावा, यात आश्चर्य नाहीं. आह्मांस असें कळत कीं, लोकपक्षीय मेंबरानीं करवाढ व पगार वाढी' विरुद्ध वरिष्ट सरकारास लोकाचा असंतोष दर्शवून तार केली होती. या तारेचा योग्य परिणाम होऊं नये, उलट आपल्या पगाराची वाढ व्हावी, या स्वार्थी हेतूनें नोकरशाहीकडून लगेच दुसरी तार करण्यांत आली ! पहा. जनतेनें मरमरमरून कर भरावे व नोकरशाहीनें निष्कंटकपणें चैन भोगावी ! व इतकेंहि करून लोकांचा अपमान करण्यास पुढें सरसावें, या सारखें लाजिरवाणें दुसरें कांहीं आहे काय ?!

मागेल तें द्यावें सुखी असावें:— या घातकी विचारसरणाचा अवलंब या पुढें तरी आमच्या जनतेकडून होऊं नये एतदर्थ प्रयत्न होणें इष्ट आहे. सरकारांतून कसलीहि नसती व नुकसानकारक बोरपड आली कीं, 'ती कोण घेऊन बसणार' अशा विचारानें सदर्हू घोरपडींतून सरकारच्या मनाप्रमाण—केवळ शारीरिक व मानसिक त्रासांच्या भयानें—तावडतोब 'मोकळें' होण्याची पद्धत स्वाभिमानशून्यतेची दर्शक आहे. उलट नैसर्गिक हकाचें संगोपन—मग ते कितीहि लहान दर्जाचे असोत—करण्यास धैर्यानें लढणें हेंच खऱ्या मनुष्यत्वाचें लक्षण होय. काय हो, सरकारकडून आह्मांवर नवीन कर लादण्यांत आले आहेत. त्याच्या प्रतिकारार्थ कोण त्रास सोसणार, मागेल तें देऊन सुखी असलेलें बरें हें तर्कशास्त्र जिवंत लोकांचें नसून मृतांचें आहे. ह्मणूनच त्याचा धिःकार होणें अगत्याचें आहे. 'न्याय्य व योग्य असेल तेंच देणार' व 'अन्याय्य गोष्टींचा सडकून निषेध करणार' याच धोरणाची ध्वजा चोंहोकडे फडकत असतां 'मागेल तें द्यावें व सुखी असावें' हें आळशी तत्व प्रचारांत ठेवणें आत्मघातकीपणाचें ठरत नाहीं काय ?

आनंदाची खबर:—लोकमताविरुद्ध सरकारकडून नवे कर लादले गेल्यास त्यांच्या प्रतिकारार्थ उपाययोजनेचें काम कांहीं वजनदार लोकांकडून होत असल्याचें कळगूट च्या 'त्रिबून' पत्रावरून समजून समाधान वाटतें. गोमांतकीय जनता 'पेज' नसून तिच्या रक्तांत स्वदेशाभिमानाचें जोमदार वारें खेळत आहे, याची जाणीव नोकरशाहीस वेळोवेळीं करून दिल्यासच, ती वठणीवर येणार आहे. नाहीं तर सौम्य व रम्य दडपशाहीचें साम्राज्य अव्याहत चालविण्यास ती कदापिहि मागें पुढें पहाणार नाहीं, हें ध्यानांत ठेवणें अवश्य आहे. 'त्रिबूनानें, दिलेली बातमी खरी ठरून, नव्या करांच्या दडपशाहींतून आमची जनता मुक्त होवो, असें इच्छितों.

भारत संरक्षक फंड:—हा फंड चालू ठेवण्याचें कारण आम्हीं मागें अनेकदां येथें नमूद केलेंच आहे. भारत पत्र चिरायु होऊन सार्वजनिक मालकीचे व्हावें, हेंच तें कारण होय. या कारणाचें महत्व लक्ष्यांत आणून आमचे देशबांधव सदर्हू फंडास प्रेमपुरस्सर शक्य ती मदत करतील अशी आशा आहे. वर्गणीदारांनींहि वसुलदाराची वाट न पहातां आपापल्या वर्गणीची फेड केल्यास भारतावर अगणित उपकार होणार आहेत. बहुत करून चालू महिन्याच्या शेवटीं भारताची नवीन मशिनरी पोंचेल. त्या पूर्वी वर्गणीची फेड होऊन फंडाची रकमहि भरपूर जमेल अशी आह्मांस उमेद आहे

रायबंदरांतील अपूर्व उत्सव

गेल्या आठवड्यांत रायबंदर गावांत सार्वजनिक 'भगवती' ग्रामदेवीचा पालखी उत्सव फार थाटानें पार पडला. ४०० वर्षांनीं ही देवी आपल्या मूलस्थानावर मिरवणुकेसाठीं आली होती. रायबंदरकरानीं या वेळीं थाटाचें स्वागत करून प्रत्यक वाड्यात एकीनें उत्सव केला. पक्षभेद, जातिभेद, वर्णभेद व धर्मभेद सुद्धां बाजूस सारून सर्व लोक मिरवणुकीच्या उत्सवास हजर असत. प्रत्येक इसम आपल्या घरात ग्राममातेच पाय लागावे ह्मणून याचना करून आत नेऊन पूजा अर्चा करून गाऱ्हाणें करी. अशा तऱ्हेचा एक ध्येयाचा व ईश्वराविषयीं भक्ति उत्पन्न करणारा उत्सव रायबंदरांत अपूर्वच होय.

ख्रिस्ती गावडे लोकानीं या उत्सवांत प्रत्यक्ष भाग घेतला होता. प्रत्येक आपल्या तर्फे पूजा करून तीर्थ प्रसाद ग्रहण करून भटांस दान दक्षणा करी. उघडपणें वाद्यें घेऊन हे लोक मिरवणुकेस हजर असत हें कौतुकास्पद होय

विशेषतः आनंद मानण्या सारखी गोष्ट ह्मणजे श्री देवीच्या आगमनानें रायबंदरची दुषीत हवा नष्ट होऊन जिकडे तिकडे सर्व लोकांची एकी पहावयास मिळाली. एकीचें महत्व या वेळीं प्रत्येकास कळलें व ज्याला त्याला ग्राम मातेचें देऊळ आपल्या गावातच असावें असें वाटूं लागलें. तें आजचाच उत्सव कायम राखून त्या सत्कार्यास हात भार लावल्यास रायबंदरकरांस देऊळ उभारणें जड जाणार नाहीं. भीस दिलेल्या देणग्या व रुपये यांचें उत्पन्न जवळ जवळ १००० रुपयांवर गेलें असें कळतें

रायबंदरकरानों, उत्साहानें व एकीनें कार्यास लागा. अपयशाची काळजी करूं नका. तुमच्या इच्छा सफळ करणारी भगवती माता समर्थ आहे.

वातमीदार

ANO VI — NUMERO 13 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 23 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinaturas
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २३ माहे जून सन १९२१ अंक 13 वा.

AUMENTOS, AUMENTOS E MAIS AUMENTOS !

Tudo indica que vamos ter novos impostos ! !

A carestia não afeta apenas a burocracia ela afeta tambem o contribuinte !

A EMPREGOMANIA

O orçamento acusa um *decit* que não é menos consideravel. A capacidade contributivá do contribuinte-temo-lo dito vezes sem conta-acha se completamente exausta, devendo notar-se que os mesmos impostos vigentes não são pagos geralmente sem emprego de meios coercivos o que indica que o povo está luctando com grandes dificuldades de vida.

Apesar disto porem, a titulo de equiparação foram votados aumentos. Aumentos por aqui, aumentos por ali. Aumentos em toda a parte, em fim !

Do aumento de aumentos resultou naturalmente a criação de novos encargos cuja satisfação é irrealisavel sem lançamento de novos impostos !

* * *

Alega-se como principal fundamento para aumento de vencimentos ou seja para a sua eqniparação, a carestia, como se este mal tivesse a *virtude* de atacar apenas a burocracia e deixar em boa paz o contribuinte !

Se a carestia é o eixo em redor do qual gira o aumento ou equiparação de vencimentos em torno do mesmo eixo faz seus movimentos da rotação a necessidade de não criação de novos impostos; pois a carestia -fiquem-no sabendo- não afecta apenas a burocracia; ela afeta tambem o contribuinte, o que de resto é intuitivo.

* * *

Era, porisso mesmo, mister que se lançasse mão da *compressão da despezas*, tão ardentemente desejada, tão insistentemente solicitada,

Mas...

Mas parece que nas regiões oficiais se pensa que o nosso contribuinte que *paga e não bufa*, há de poder continuar a pagar e a não bufar eternamente, que êle tem dinheiro em caixas repletas douro, que êle é rico, que ele, sabemos lá que mais !

Mais duma vez se acentuou que eram falhas do fundamento versões da riquesa que por ai correm. Não há, todavia, quem as tire da cabeça dos nossos Governantes a falsa e ilusoria impressão que as mesmas versões nêla incutiram á má hora ! !

* * *

Constrange-nos a alma tudo isso. Não sabemos aonde irá parar e em que irà degenerar a nossa caótica situação

O Povo é *eterna criança*, sendo o seu *tutor* o governo que tem a obrigação legal e moral de zelar pelos seus interesses vitais, diz-se.

Cá, porem, tudo nos autorisa a supôr o contrario. Cá, os do poleiro mestrm-se impossiveis ás lagrimas quentes. ao chôro justificado da mesma criança ! Cá, o governo pretende, pelo visto, tratar, apenas, de si e dos seus membros superiores e inferiores, anteriores e posterieres. Cá, finalmente, é o que estamos a ver: cada um para si e Deus para todos...

Funcionarios, é dêles o reino de novos *aumentos*; contribuintes, é dêles o inferno de novos *impóstos* ! Iufelizes éstes e felizes aqueles !

Nestas condições ¿ porque razão censuraremos a tendencia para a empregomania que se nota entre nós com grande força ?

Que faz o Povo ?

E' certo que vão ser criados novos impostos. Que faz o Povo? Manter silencio ?

¿Porque, então, se queixa da sua incapacidade contribuitiva, da sua miseria, da sua fome ?

Saibam, porem, que quem não pode pagar quem é perseguido pela miseria e quem é torturado pela fome, não se cala: exteriorisa o que lhe vai pela alma.

Que faz o Povo ?

Se se conservar calado como *até aqui* continuará a pensar-se nas regiões oficiais que o Povo não leva a mal, antes pelo contrario, a criação de novos inpostos contra a qual na sua conversa de balcões protesta aliás vehamente lhe agrado muito!

A. Imprensa cumpriu o seu dever, esforçando-se por compenetrar o governo do que o Povo pensa sobre novos aumentos e novos impostos. Não bastou.

E' preciso. portanto, que o Povo, se é que julga ficar oprimido com a criação de novos impostos, se manifesta directamente em comicios faça ecôar a sua voz até ao Tereiro do Paço

Se não, será certa a sua ruina.

Aos eleitores hindus

No dia 10 do proximo mez de julho realisar-se-hão eleições de deputado e senador pela India. Deve reinar daqui daqui há pouco o caciquismo eleitoral por banda de certos *tipos* amigos, parentes e vizinhos doutros que naturalmente prometarão mundos e fundos pára a consecução de seus fins.

Nenhum leitor hindu comprometa a usa palavra a bem da classe, enquanto o *Pragatica-Sauga*, não indique os seus candidatos.

Esperamos ser atendidos.

ECOS & CRITICA

Regime dc "chega"

O Governo tem instituidas colonias penais para castigo do grandes criminosos Naturalmente deve ter que gastar muito ua manutenção das mesmas colonias.

Ora o Governo podia alcançar uma enorme economia abolindo-as e obrigando os mesmos criminosos a viajar diariamente e nas primeiras classes durante o inverno pelas lanchas que se dirigem de Sanvordem a Pangim e vice versa. Seria-lhes o maior castigo e bem cedo lhes chegaria o arrependimento, se é que o castigo é infligido para êste fim.

Pois é verdade. Viajar por estes dias chuvosos pelas lanchas de baucos quebrados e lonas esfarrafadas é sujeitar-se ao máior contra-tempo.

Que os da cima o experimentem !

A Renovaçao

Saiu á luz de publicidade o 1° no. do 2° ano da *Renovação*, transformada em revista puramente marata. São importantes os artigos que insere, sobretudo o do sr. Puruxotoma Sinai Suquercar, intitulado *Nossos Templos*.

Longa dura e muitas prosperidades lhe apetecemos *ab imo pectore*.

A equiparação

Um curioso comerciante escreve-nos para solicitarmos. do

परंतु, तेवढ्या धान्याचे दर तुह्मीं तरेच ठरवा. ह्मणजे तुह्मांलाहि नुकसानीची भीति नाहीं.

विठल शेट.—चला, चला, आह्माला गोष्टी सांगायला आले आहेत. अडचणीच्या वेळीं व अडणाऱ्या व्यापारावर आह्मीं चार पैसे मिळवूं नयेत तर काय करावें.

चला आह्मांला तुमचीं तीं व्याख्यानें पुरे आहेत. लोक मरेनांत बापडे. मग आह्मींच त्यांच्या घरांचे मालक होऊं.

वि०—हरी शेट, या विषयीं तुमचें हरी काय मत आहे ?

हरी शेट०—विठलशेटनें सांगितलें तेंच माझेंहि आहे.

वि०—पुंडलीक शेट, तुमचें काय ?

पुंडलीक शे०—मीच काय त्यांच्या बाहेर आहे ?

न०—अरेरे ! किती नीच आहेत रे हे लोक ! ! गरीब रयतेच्या पोटासाटीं, स्वदेशबंधूंच्या संरक्षणासाटी भारताच्या उदयासाठीं पैसेवाल्यांनीं स्वदेशांत तऱ्हेतऱ्हेचे कारखाने काढून दुःखदमय स्थितींत कुजत पडलेल्या स्वदेशबंधूंस आश्रय देणें हें स्वदेशांतील प्रत्येक लक्ष्मी पुत्राचें काम आहे. ज्यानां तसे पैसे खर्च करण्याची ताकद नसून इतर तऱ्हेनें आपल्या देशबंधूंस सहाय्य करणें शक्य आहे, त्यानीं त्या त्या तऱ्हेनें सहाय्य करून भारतोदयाच्या पुण्यकृत्यांत भागिदार होणें, हें खरोखरच पवित्र कर्तव्य होय. असें असतां पुंडलीक, वरदा, हरी आणि विठल, जर तुह्मीं लोककल्याणाकडे दुर्लक्ष करून मिळेल त्या तऱ्हेनें व्यापारावर महागाई चढवून गरीब रयतेला सुद्धां लुटाल तर तुह्मीं चौघेहि, पुंडलीक, वरदा, हरी आणि विठल, खरोखरच "पुंडलीक वरदा हरी विठल' करीत दारोदार भिक्षेकरितां भटकणार. व त्याच प्रमाणें इतर व्यापारीहि जर का तुमचेंच अनुकरण करतील तर तेहि तुमच्याच सारखे 'भवति भिक्षान् देहि' करणार खास. चल विरेंद्र या दुष्टांच्या जवळ सुद्धां राहणें मला असह्य होत आहे.

साभार स्वीकार

विद्यार्थी (साप्ताहिक):— नेहमीच ओजस्वी व खणखणीत लेखांनीं ओतप्रत भरलेलें व मराठी, इंग्लिश व हिंदी भाषेंत लिहिलेलें हें राष्ट्रीय विचारांचें विद्यार्थ्यांस फार उपयुक्त पत्र २७ बुधवार पेठ पुणें येथें रा. नारायण विठ्ठल गाडगीळ, प्रेसिडेन्ट—शारदामंदिर शिरूर, यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. वा. व. ट. हा. ३ रु. ६ आ.

आर्यावर्त (साप्ताहिक):— हेंहि पत्र राष्ट्रीय पक्षाचेंच असून तें सुर्जी-अंजनगांव येथें प्रसिद्ध होतें. 'आर्यावर्तातील लेख मननीय असतात. संपादक स. पुरुषोत्तम गोपाळ लातुरकर. वा. व. ट. हा. सह ३ रु. २ आ.

गौड सारस्वत ब्रा० ज्ञातिवृत्त (मासिक):— सा. ब्राह्मणाच्या हितासाठीं झटणाऱ्या अत्यंत स्तुत्य उद्देशानें प्रसिद्ध होऊं लागलेल्या या मासिक पत्राचा प्रथमांक वाचनीय आहे. विस्तृत अभिप्राय पुढें. संपादकः— स. गणेश रामचंद्र शर्मा. प्रसिद्धीचें ठिकाणः— खानापूर वा. व. ट. हा. सह अत्यंत कमी १ रु. १२ आ.

काव्यरत्नावली (मासिक):— हें मासिक जळगांव येथें रा. फडणीस यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध होत असतें. काव्याभिमान्यास व काव्यलेखकांना फार उपयुक्त. वा. व. ट. हा. सह दीड रु.

भारत

गुरुवार जेष्ठ कृ० ३ या १८४३

स्वस्थ बसूं नका !

पुष्कळ वादविवादानंतर कौंसेल्य लेझिस्लातीवच्या बैटकींत पगार वाढीच्या बिन अंकी नाटकास प्रारंभ होऊन, त्याचा शेवट थोड्या फार प्रमाणानें नोकरशाहीस आनंदपर्यवसायी होइल, अशीं स्पष्ट चिन्हें दिसावयास लागलीं आहेत. अर्थात् तूटीनें फाटलेल्या बजेटावरील चर्चेच्या प्रहसनाचा पडदा उघडतांच करवाढीचें भीषण पात्र सदरील लोक व राज्यपक्षीय संस्थेच्या रंगभूमीवर थैमान घालावयास लागलें असल्यास आश्चर्य नाहीं.

करवाढीच्या धोंड्यानें लोकशाहीचें डोकें छिन्नविछिन्न केलें जाईल यांत आतां काडीचाहि संशय नाहीं. करवाढीपासून जनतेवर ओढवणाऱ्या संकटपरंपरेचें अतिस्फुरण आह्मीं अनेकदां व अनेकरीतीनें केलेंच आहे. चर्वितचर्वणाच्या आरोपभयास्तव त्यांचा पुनरोच्चार करणें आह्मांस इष्ट वाटत नाहीं. सध्या आह्मास इतकेंच सांगावयाचें आहे कीं, गोमांतकीय नागरिक हो, करवाढीच्या या दुर्धर प्रसंगीं स्वस्थ बसू नका ! उठा व सव शक्ति एकवटून सभांच्या रूपानें सरकारास कळवा कीं, करवाढीचें अत्याचारी धोरण आपणाला पसंत नाहीं ! महागाईची प्रखरता नोकरशाहीसच जाचते व 'इतर' जनांस जाचत नाहीं अशांतला कांहींच प्रकार नसल्यानें, देतों त्यापेक्षां जास्ती कर आपणाकडून दिले जाणें सर्व बाजूनीं अशक्य आहे.

गोमांतकीय नागरिक हो, स्वस्थ बसू नका ! ही वेळ चकाट्या पिटण्याची नाहीं, निरर्थक गप्पाष्टकांत कालावयाची नाहीं ! स्वस्थ बसाल तर कराच्या राक्षसी दडपणाखालीं चेंगरले जाऊन नामशेष व्हाल, हें पूर्ण लक्ष्यांत बाळगा ! तुमच्या पैशाचा विनियोग कशा रीतीनें केला जातो याची आधीं अगदीं बारकाईनें चौकशी करून त्याविषयीं तुमचें बनेल तें मत निर्भिड व निर्भयपणें सरकारसमोर सांगा व सनदशीर मार्गानें तुमच्या खऱ्या गृह व ग्रहस्थितीची जाणीव करून द्या.

'मागेल तें धावें, तुसीं असावें' या निर्जिव निःसत्व ग्रंथाचें आक्रमण करणें ह्मणजे राजकीय दृष्ट्या भयंकर पाप आचरणें होय. ह्मणून त्या पंथापासून, नागरिक हो, तुह्मीं दूर रहा व स्वस्थ न बसतां करवाढीच्या संकटनिवारणार्थ अत्यंत झिलेपणानें झटा !

गोमांतकीय नागरिक हो स्वस्थ बसूं नका ! उठा व ग्रासूं पहाणाऱ्या करवाढीच्या संकटाचा धुव्वा उडवून द्या ! तरच तुह्मीं जगाल, तरच तुमची किर्ति उज्वल राहील. उलटपक्षीं पांघरूण तोंडावर ओढून निद्रानंदांत घोरतच पडाल तर घो [illegible] तुमचें राजकीय

स्फुट विचार

करवाढीची धाड:—गोमांतकीय जनतेवर करवाढीची धाड येणार यांत आतां थोडासुद्धां संशय नाहीं हें, पगारवाढ लेजिस्लातीव्ह कौंसिल्यांत पास झाल्यावरून वाचकांस समजलेंच असेल. करवाढीविरुद्ध कुरकुर करणाऱ्या लोकांनीं अर्थात अशा वेळीं स्वस्थ बसतां कामा नये. अग्रलेखांत सुचविल्याप्रमाणें सर्व शक्ति एकवटून लोकानीं आपला असंतोष सनदशीर मार्गानें प्रदर्शीत केला पाहिजे व सरकार दरबारांत दाद लावून घेण्याप्रीत्यर्थ आटोकाट प्रयत्न केले पाहिजेत. या सूचनेकडे दुर्लक्ष झाल्यास आधींच महागाईनें हलाख बनलेली जनता थोड्याच अवधींत नामशेष झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं. हें उघड आहे. तेव्हां, गोमांतकीय नागरिक हो, उठा व आपल्या चळवळींच्या तेजोबलानें करवाढीच्या अनिष्ट धाडीपासून मुक्तता करून घ्या !

येत्या निवडणुका:—येत्या जुलई महिन्याच्या १० तारखेला गोव्यातर्फे देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुका व्हावयाच्या असून अनुक्रमें सि बोवेल मोत व प्राझेरीस देकोस्त हे दोन उमेदवार उभे राहिले आहेत, अशी दाट वदंता आहे. इंडियेतर्फे देपुतादाची माळ कोणाच्या गळ्यांत घालावी

मार्ने अवतर्ण झालें आहे. छापखान्याची स्वतंत्र व्यवस्था असल्यावरून, सुंदर छपाई व नमुनेदार नियमितपणा या दोन महत्वाच्या गोष्टींतहि नवजीवन कोणास हार जाणार नाहीं अशी अटकळ आहे. नवजीवनाच्या हातून अव्याहत देशसेवेचें व्रत आचरलें जाऊन, संपादकांचा पवित्र हेतु तडीस जावो, असें अंतकरण पूर्वक इच्छितों.

येत्या चातुर्मासांत:— आमचे संपादक फिरतीवर निघणार आहेत. आपणाकडून शक्य तितकी लोकजागृति करण्यास ते कांहींच कसूर करणार नाहींत. मात्र ठिकठिकाणीं त्यांस जनतेकडून सहाय्य मिळालें पाहिजे व तें मिळेल अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

वर्तमानसार

—सि. मिनेज ब्रागांस हे सरकारतर्फे देपुताद निवडून येण्यासाठीं उमेदवार आहेत, असें पणजीच्या एका दैनिकास कळलें आहे.

—गेल्या रवियारीं येथील नदीस मोठा पूर येऊन आजूबाजूंची थोडीबहूत नाशाडी झाली.

—पैंगिणचें सारस्वत—गायक प्रकरण विकोपास गेल्याचें समजतें.

हिंदु नागरिक हो, इकडे पहा

येत्या महिन्याच्या १० तारखेला देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुका होणार आहेत.
या महत्वाच्या जाग्यावर कोणाची योजना व्हावी हें प्रागतिकसंघ ठरविणार आहे. तेव्हां कोणीहि कसल्याहि भूल थापांस बळी पडून वचनबद्ध होऊं नये अशी आग्रहाची सूचना आहे.

तसेंच सेनादोर कोण व्हावा, हें प्रागतिक संघ निश्चित करणार असून योग्य वेळीं व योग्य मार्गानें आपली योजना सर्व हिंदूंस जाहीर करणार आहे. तोंपर्यंत कोणीहि उपरिनिर्दिष्ट निवडणुकींचे बाबतींत वचनबद्ध होऊं नये, अशी सर्व हिंदु नागरिकांस कळकळीची विनंति आहे.

पोर्तुगालची परिस्थिति:—गेल्या दिवसांमागें पोर्तुगालांत कांहीं मिलिटरी व आजरिकांनीं बंड करून डॉ० बेर्नार्दीन माशादु यांच्या अध्यक्षतेखाली अधिकारारूढ असलेल्या प्रधानमंडळास राजीनामा देण्यास भाग पाडलें ! नवीन प्रधान मंडळानें नवीन निवडणुका करण्याचें ठरवून; जुन्या पार्लमेंटास निजधामास पाठविण्याचें पुण्य संपादन केलें. व याच कारणामुळे इंडियेंत येत्या जुलई महिन्याच्या १० तारखेला निवडणुका होणार आहेत. यापुढें तरी पोर्तुगालांत शांतता देवीचें साम्राज्य प्रस्थापित होऊन, हरेक सुधारणेंचे मार्ग मोकळे होवोत असें इच्छितों.

नवजीवन:—साप्ताहिक पत्राच्या स्वरूपांत एक वर्ष जनसेवा बजावून, दुसऱ्या वर्षापासून नवजीवन मासिक पुस्तकरू-

अस्तित्व पार विरून गेल्या शिवाय रहाणार नाहीं. हें पूर्ण ध्यानांत ठेवा ;

उठा ! नागरिक हो उठा ! व सनदशीर मार्गानें कर्तव्य बजावून सरकारला जिवंतपणाची जिवंत साक्ष जिवंत रीतीनें पटवा !

[illegible] नका ! [illegible]

भारत संरक्षक फंड

रा. पुरुषोत्तम प्र. नाबेलकर, रायबंदर ३ रु.
रा. दत्तात्रय आपा सरमळकर पणजी २ रु.
रा. वै रामचंद्र पांडुरंग वैद्य पणजी २५ रु.
रा. फटु मुकुंद प्र. देसाई, रिवण १५ रु.
रा. बुके गोविंद प्रभू देसाई, रिवण ८ रु.
रा भिकू वि सांवारी, कुडें १० रु.

सूचना भारत पुनरुज्जीवन फंडाची रक्कम याच फंडांत जमा केली आहे.

गैरसोय दूर झाली

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टातील, हायकोर्टातील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्याहि वरीष्ठ कोर्टातील कामें

आ. शिज गोंमिस फेरेर
श्रीधर कामत शंखवाळकर
व्यंकटेश वि राव सरदेसाई
वकील व सालिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत चोखपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक प्रवास खर्च वांचवा ! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्तावरः—

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
पणजी गोवा.

ANO VI.—NUMERO 14 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 30 DE JUNHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ३० माहे जून सन १९२१ अंक १४ वा.

AOS APOLOGISTAS DOS IMPOSTOS

> Nem tudo o que luz é ouro; o esplendor dos bailes é ficticio; o brilho das festas é artificial.

O nosso Povo é muito amigo de *aparencias*. Tenta, em regra, exibir por elas a sua *superioridade* que está muito longe de possuir, na rialdade, o que faz que os estranhos que lhe não conheçam a scicologia, façam dêle idêa diversa do que é.

Mas *nem tudo o que luz é ouro*; e porisso a riquesa e o luxo de que o indio está habituado a fazer exposição não passam de, bem observados e analisados, aparentes. Desta verdade núa e crúa convence-se quem, livre de preocupações de qualquer ordem, teve a paciencia de estudar as verdadeiras condições do nosso meio.

Leiam os seguintes trechos da entrevista que o sr. Majôr Leite Magalhães concedeu ao nosso presado colega do *Diario da Noite*, entrevista na qual o ilustre oficial a que uma inteligencia invulgar alia profundo conhecimento do nosso paiz corrobora o que acima deixamos escrito. Ei-los:-

"Quanto ao paiz—respondeu nos...deve reconhecer que muito fantasiei antes de poisar os olhos nesta realidade tristissima que é a sua pobreza. Eu trazia na mente não sei que visão dourada dum paiz de luxo e magnificencia, onde palacios brancos emergia de parques opulentos, terra de fadas e de principes vestidos de seda e oiro, fulgurantes de esmeraldas e rubis...como naqueles tempos em que Camões cantava:

Já chegaram perto.............
Dos jardins odoriferos formosos,
Que em si escondem os regios aposentos.
Altos de torres não, mas sumptuosos

E mais ainda:

Sabei que estais na India onde se estende.
Diverso povo rico e prosperado
De ouro luzente e fina pedraria
Cheiro suave ardente especiaria

Calcule agora V. o meu assombro ao deparar esta desgraça !... Riquezas, maravilhas, esplendores enfim todos os encantamentos que eu sonhara, onde estavam eles, que os não via ? Que vendaval de morte os teria aniquilado ?

Perante o meu olhar não surgiam senão ruinas: ruinas de fortes, ruinas de templos ruinas de palacios. Era toda a grandeza antiga a converter-se em pó, como um cadaver. E compênsadoramente, eu não vi nenhum sintoma de transformação a realizar-se pelo trabalho.

Que o antigo fausto tivesse desaparecido ainda se explica: assim sucedeu em toda a parte onde as organizações feudais e autocraticas baquearam ante as conquistas populares. Mas o que não se explica é esta vida inerte em que cada qual parece esperar a chuva de ouro da Divina Providencia como se cada ano que passa, não fosse um ano do progresso que se perde, ocasionando prejuizos irreparaveis.

E eu pergunto:- desde que daqui partiu o ultimo galeão transportando os restos da opulencia antigá, o que tem feito o Estado para milhorar as condições do povo e o que tem feito o povo para enriquecer a economia do seu paiz ? O que é que hoje se vê por toda a parte senão ... um comercio rudimentar uma agricultura rudimentar e uma industria rudimentar ?

Por outro lado - o que tem sido a nossa administração senão uma administração de perdularios numa casa de miseria ?

Paiz de prodigiosa fertilidade como é este, porque não seguiu êle a par e passo a evolução gigantesca da India vizinha, se o povo é o mesmo e se as condições naturais da terra em nada lhe são inferiores...antes pelo contrario?

E' fora da duvida que a indolencia do povo talvez motivada pela modestia das suas ambições e pela pequenes das suas necessidades tem contribuido em grande parte para o atraso economico em que vive. Mas, tambem quão grandes são as nossas culpas relativamente ao estado misero a que se chegou !... Veja V. as Novas-Conquistas, essa imensa região inculta onde uma população definha e morre ao abandono como se a terra e o braço não fossem hoje as maiores riquezas que os Estados contam !... Veja V. as Velhas-Conquistas, onde á mingua de recursos e de exemplos frisantes se produz pouco e mal e donde o trabalhador se ausenta na ansia de proventos que a terra lhe não dá !... Quais são os meios de vida e de luta que o Estado faculta ao produtor? Não conheço nenhum.

Já S. Excia o Governador Geral, num dos seus discursos pintou com as cores sombrias o quadro desolador que nesta India a nossa apreciação descobre quanto a progresso e a beneficios. E' um sudario!... E já vê o meu amigo que sobre este ponto as impressões que levo do paiz são inteiramente diferentes daquelas que trazia indo a morder me na alma como um pensamento acerbo, esta convicção em que exprimo toda a minha magua:- *a India é digna de milhor sorte.*"

Pois a verdade. *A India é digna de melhor sorte*, porque não obstante o esplendor (que é ficticio) dos bailes e o brilho (que é artificial) das festas, ela *é pobre*.

E quem é pobre não pode nem deve pagar mais.

A criação de novos impostos é inoportuna, pois.

Sim; ela é inoportuna e iniqua e, portanto, em ultima analise, inaceitavel.

¿Quererão os apologistas dos impostos que o contribuinte indiano se sujeite, submissamente, passivamente, ao que é, reconhecidamente, comprovadamente, inaceitavel ?

Para meditar....

Dos grandes tudo é grande, diz um ditado concanim; E efectivamente assim é. Um acto que sendo praticado por um *pequeno* seria considerado como crime *previsto e punivel* pelo codigo penal, é reputado como *acção* mais natural, quando tenha origem no capricho dum *grande*.

Nesta ordem de ideas positivas a exigencia de novos impostos ou *sacrificios* por parte do Estado que é *grande* é uma *acção* mais natural e a recusa, de resto justificada, do contribuinte que é *pequeno*, á satisfação da mesma exigencia, importa já crime *previsto* e *punivel* pelo codigo penal.

Porque *dos grandes tudo é grande !*

* * *

A honra e proveito não cabem no mesmo cesto, reza um outro ditado dos *pequenos*. Sim, dos *pequenos*, porque com os *grandes* tal dictado perde toda a sua força...aplicativa.

Se não, vejam. O sr. Prazeres da Costa é *grande* e porisso mesmo disfruta a *honra* de senador e *proveito* das funções de auditor geral.

—Mas, actualmenee o sr. Costa não é senador, dir-se há.

Não importa, pois o sr. Prazeres que *nasceu* senador há de, graças ao valioso concurso de seus *amigos*, *parentes* e *vizinhos* eternisar-se no referido honroso cargo de senador

Portanto: *a honra e proveito cabem no mesmo cesto tratando-se dos grandes*... O dictado em voga é dos *pequenos*.

* * *

Quem tem, paga, quem não tem, recebe. O proprietario possui propriedades e porisso paga, e o funcionario não as tem, porisso recebe do que o proprietario paga.

¿De quem é milhor a situação, a do proprietario ou funcionario ?

Segundo um nosso vizinho que vendeu todo o patrimonio e *matrimonio* para alcançar o elevado cargo de regedor substituto, é sempre preferivel ser funcionario pelos motivos acima expendidos e mais porque a qualidade lucrativa dum empregado é garantia segura do goso de pandegas á custa de quem teve a desdita de ser proprietario.

Porque *quem tem paga quem não tem recebe*...

* * *

Chega-se o bem para o bem e o mal para quem o tem. O *gandhismo* é um bem, até segundo a convicção reverenda dum padre americano. O elemento popular, então, tendo na conta da poderosa mas pacifica arma para a conquista de suas reivindicações.

Mas o que é *bem* para uma

भारत

गुरुवार जेष्ट कृ० ९ मी १८४३

आजहि पुन्हां तेंच !

आमच्या प्रांताची तुलना पोर्तुगालाशीं केली तर असें दिसून येईल कीं, सांपत्तिक दृष्ट्या उभय पिता पुत्रांचा प्रवास एकाच अवनतीच्या मोटारींतून चालू आहे ! कित्येक बाबतींत 'बापा पेक्षां बेटा सवाई' जरी असला तरी एकंदरींत उभयतांसहि एकाच जातीच्या व भीतीच्या संकटाशीं टक्कर द्यावी लागत आहे, हें खालील उद्गारांवरून सहज सिद्ध होतें. हे उद्गार खुद्द पोर्तुगालच्याच एका माजी प्रधानाने असल्यावरून, अत्यंत महत्वाचें आहेत, हें कोणीहि कबूल करील. ते म्हणतातः—

"आमची तिजोरी अत्यंत भयंकर हलाखीच्या समुद्रांत गटंगळ्या खात असल्यावरून, परराष्ट्रांत, कोणतेंहि सांपत्तिक गोष्टींत संबंध असलेलें कार्य घडवून आणण्यास धैर्य होत नाहीं. महागाईचा कडक अमल जरी चोंहो बाजूंनीं तीव्रतेनें सुरू आहे, तरी नोकरशाहीची पगार वाढ होणें शक्य नाहीं; कां कीं, या ओपरेशनमुळें होणारी इजा सहन करण्यासारखी तिजोरीची प्रकृति धडधाकड नाहीं. या खऱ्या स्थितीकडे मुद्दाम डोळेझांक करून पगार वाढीचें याचनात्मक टुमणें लावणें कोणासहि झालें तरी लाजीरवाणेंच वाटलें पाहिजे. कोठेंहि जरा उत्पन्नाची वाढ झाल्यास गवगवा झाला कीं पुरे, जिकडून तिकडून तिजोरीवर मारे हल्ल्यांवर हल्ले होऊं लागतात ! अशा स्थितींत राष्ट्र शकट चालविणें अत्यंत कठीण होय. अमुक अमुक नोकरांचा पगार अमुक अमुक रीतीनें वाढविण्याची शक्यता दाखवून कागदावर बोलें दाखविणें फार सोपें आहे मात्र तीं कृतींत उतरविणें अशक्य कोटींतलें आहे. म्हणूनच जेथें तेथें छाटाछाट करण्याचा मला निर्धार आहे—मग त्या छाटाछाटीपासून कितीहि असंतोष उत्पन्न झाला तरी त्याला तोंड देण्याची माझी तयारी आहे. खरोखर, नोकरशाहीच्या घटनेंत क्रांति झाली पाहिजे, कां कीं, सर्वत्र अनावश्यक नोकरांचाच सुळसुळाट माजून राहिला आहे.".

करवाढीचें समर्थन करणाऱ्या गोऱ्या व त्यांचीच 'री' ओढणाऱ्या काळ्या 'अदमिनीं' उपरोक्त विचारापासून शिकावयाचा धडा अवश्य पाठ करावा, अशी आमची स्वजन प्रेमाची सूचना आहे.

कोणत्याहि दृष्टीनें सांप्रतचा काळ करवाढीला योग्य नाहीं, हें अनेकदां 'भारतानें' सिद्ध केलें आहे. जुन्याच करांच्या मारानें जेथें जनता हवालदील बनली आहे, कर चुकते करून जो उत्पन्नाचा थोडासा अवशेष शिल्लक रहातो, त्याचा मोठासा भाग जेथें इंफ्लुएंजा, महागाई, देवी इत्यादिनेक आपत्तींकडून निर्दयपणें आकर्षण केला जातो, पोटाचा प्रश्न सुटणें अशक्य झाल्यावरून जेथें परदेशांत द्रव्यसंपादनार्थ जाणाऱ्या लोकांची संख्या वाढत्याच प्रमाणावर आहे, तेथें नवीन कर वाढविण्याचा प्रयत्न करणें म्हणजे पडलेल्यावर अमानुषपणें लाथांचा मारा करण्यासारखें दुष्टपणाचे काम नव्हे काय ?

अठराव्या शतकांत फ्रान्स देशांत प्रस्तुत ज्या तऱ्हेचा सांपत्तिक सांवळा गोंधळ आमच्या देशांत नजरेस येतो, त्याच प्रकारचा बेबंद कारभार दृष्टीस पडत होता. लोकमताची बिलकूल पर्वा न करतां, त्या काळच्या फ्रेंच राजकर्त्यांनीं करवाढविण्याचा धूम सपाटा सुरू ठेवला होता. त्याचा परिणाम काय झाला, हें इतिहासज्ञांस नव्यानें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. करवाढींच्या व इतर अमानुष कृत्यांच्या छळानीं त्रासून, तेथील जनतेनें अखेर आपल्या अरेरावी शत्रूचा खरपूस समाचार घेतला !

जी जनता भेकड व अभिमानशून्य मानली जात असे, जे लोक अधिकाऱ्यांस देवापेक्षांहि जास्त वचकत असत, ज्यांस देशाभिमान कशाशीं खातात हें सुद्धां माहीत नव्हतें, थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे जी जनता गोगलगाईपेक्षांहि 'मऊ' समजली जात असे, त्याच जनतेकडून सर्व जगास थक्क करून सोडणारी राजक्रांति झाली, ही लक्ष्यांत ठेवण्यासारखी गोष्ट आहे.

सारासार विचार न करितां, केवळ 'मऊ' म्हणून एक सारखें उकरीत राहणें स्वार्थदृष्ट्या कितीहि मजेचें असलें तरी या मजेचा शेवट घातक झाल्याखेरीज रहात नाहीं, हे सत्य नजरेसमोर ठेऊन कर वाढवूं इच्छिणारांनीं आपलें करवाढीसंबंधानें धोरण निश्चित केलें पाहिजे. 'गोमांतकांतील जनता करवाढीविरुद्ध कांहीं काळ वोंवलत बसेल; पण, ऐन वेळीं, कर चुकते करण्याचा समय पोंचला म्हणजे, निमूटपणें कां कां कूं न करितां ती ते सरकारांत पोंचते करील, असा चुकीचा समज करून करवाढीचें अरेरावी व दुष्ट कृत्य राज्यकर्त्यांकडून आचरलें जाणार नाहीं, अशी अजून आम्हांस उमेद आहे. इतक्यां परोपरीनें विनविलें असतां करवाढ होईल तर त्यापासून भयंकर परिणाम होईल, हें पूर्ण लक्ष्यांत ठेवावें.

स्फुट विचार

आवतोनोमीचें खरें स्वरूपः—आम्हांस मिळालेल्या आवतोनोमी ऊर्फ स्वराज्यासंबंधानें परकी लोकांची, विशेषतः आमच्या शेजारच्या ब्रिटिश बंधूंची, अशी समजूत बनलेली आहे कीं, हरेक प्रांतिक कारभाराविषयीं आम्हांस पोर्तुगालवर अवलंबून रहाण्याचें कारण नसून, जरूर त्या सुधारणाहि अमलांत आणण्याची आम्हांस पूर्ण मोकळीक आहे. परंतु वस्तुस्थिति अगदीं याच्या उलट असल्यानें, येथील राज्यव्यवस्थेसंबंधानें, क्षुल्लक बाबतींतसुद्धां, पान हलविणें कसें अशक्य आहे, हें आतां उघड उघड येथील जनतेस कळून चुकलें आहे. प्रांताचें मत न घेता, पोर्तुगालनें मनांस मानेल तशा कायद्यांचें पीक पिकविणें तब्यतीनुसार कायद्यांत फरक करणें इत्यादि गोष्टी स्वराज्यनिदर्शक नसून 'सुराराज्या'चांच बेबंद अमल दर्शविणाऱ्या आहेत, हें कोण नाकबूल करील ? या विपर्याचें ताजें प्रत्यंतर चालू मा. ९ तारखेच्या कोंसिल्य लेजिस्लातीव्हाच्या बैठकींत जनतेस पहावयास मिळालें ! मोठमोठ्या कामगारांचे पगार ठरवून प्रसिद्ध केलेल्या कायद्यांत, प्रांताचें मत न विचारल्यामुळें, सदरहू कोंसिल्याच्या लोकपक्षीय मेंबरानीं आपली नापसंती दर्शवून उपरोक्त बैठकींत वसाहतीच्या प्रधानास सादर करण्याकरितां एक 'संदेश' पुढें आणला. पण उदारमतवादी गव्हर्नरानीं त्यास अराजकत्वाचा शिक्का ठोकण्यास कमी केलें नाहीं ! प्रांताचें मत न अजमावतां पाहिजे तसले कायदे करावयाचे व त्या विरुद्ध 'स्वराज्य भूषित' लोकांनीं नापसंती व्यक्त केल्यास, त्यांच्या या कृत्यास अराजकत्वाच्या कोटींत लोटून देण्याचा बुद्धिपुरस्सर प्रयत्न करावयाचा हें 'सुराराज्याचें' नव्हे तर दुसऱ्या कशाचें लक्षण आहे बरें ?

'अंदरकी बात राम जानें':—मुरगांवची मुंबई बनविण्यासाठीं वास्कोडीगामा येथें एक शहरसुधराई कमेटी स्थापन झाल्याचें बहुतेकांस माहीत असेलच. या कमेटीनें शहर सुधारण्याचें कार्य किती अंशाने पार पाडलें आहे, हें पुढें एखादे वेळीं पाहूं. प्रस्तुत आम्हांस इतकेंच सांगावयाचें आहे कीं, कमेटीनें शिरावर घेतलेलें 'मोटार सर्व्हीसचें' काम अत्यंत वाईट रीतीनें चालू आहे ! एक तर पुष्कळ पैसे देऊन खरेदी केलेल्या मोटारी कुचकामाच्या असून प्रवाशूंची शंभर वर्षे केव्हां भरतील याचा नेम नसतो व दुसरें असें कीं, केवळ मोटारींच्या प्रकाशावर अवलंबून राहिल्यास प्रवाशूंचा केव्हां घात होईल याचा, निश्चित वेळापत्रकाभावामुळें, विश्वास नाहीं ! वास्तविक शहरसुधराई कमेटीनें शहरसुधरण्याचेंच यश कंकण हातास बेढावण्याचें; परंतु हें कर्तव्य बाजूस सारून खटाऱ्यासारख्या मोटारानीं लोकांस नुकसान करण्याचा विडा उचलावा, या कमेटीच्या 'अन्यापारेषु' व्यापारास काय म्हणावें, हेंच मुळीं आम्हांस समजत नाहीं ! इतकेंहि असून कमेटीविषयीं लोकमत कलुषित आहे तें आहेच. 'मोटारींची किंमत फुगवितात या धंद्यांत कसली नाडानाडी चालली आहे हें एक ईश्वरासच ठाऊक ! अंदरकी बात राम जानें इत्यादि प्रकारचे टीकात्मक आरोप कमेटीविरुद्ध केलेले जिकडे तिकडे ऐकूं येतातच ! अशा स्थितींत कमेटीनें आपली सर्व शक्ति शहरसुधरण्याच्याच कामी लावण्याचा निश्चय केला असता तर फार बरें झालें असतें, असें आम्हांस वाटतें.

हाच समय आहे !:—हिंदु लोकांत दिसून येत असलेली एकी नकली व टिकाऊ नसून खरी व टिकाऊ आहे, हें सिद्ध करण्याचा समय येत्या १० तारखेच्या निवडणुकीच्या दिवशीं हिंदु नागरिकांस सांपडणार आहे. सदरहू दिवशीं सर्व नागरिक, प्रागतिक संघानें मान्य केलेल्या उमेदवारांसच मत देऊन, संघाच्या कीर्तीत भर घालण्याचा प्रयत्न करतील, अशी आम्हांस पूर्ण उमेद आहे. ऐन वेळीं 'सांवळा गोंधळ' माजूं नये म्हणूनच तर निवडणुकीची बाबत प्रागतिक संघानें आपल्या शिरावर घेतली आहे. हेंहि कारण नजरेसमोर ठेवून हिंदुजनता आपलें कर्तव्य निःस्वार्थ व निर्भिडपणें बजावतील अशी आम्हांस उमेद आहे.

यमयातनाः—पावसाच्या दिवसांत सांवर्डेहून पणजीपर्यंत व पणजीहून सांवर्डेपर्यंत बोटीनें प्रवास करणें म्हणजे यमयातनाची रुचि चाखण्यासारखेंच आहे ! प्रवासूंची अतोनात गर्दी कोसळत असल्यावरून व त्यांस पाहिजे तितक्या जाग्यांची सोय नसल्यावरून अर्थात सर्वांचीच हवेलंडी उडून जाते. निर्जीव मालापेक्षां जास्त व्यवस्थित रीतीनें त्यांची सोय लागत नाहीं. इतकें सांगितलें म्हणजे बोटीवरील प्रवासूच्यां खऱ्या स्थितीची कल्पना चटदिशीं होईल. पहिल्या वर्गाच्या उतारूंची तर याहि पेक्षां जास्त अनुकंपनीय स्थिति असते ! चौपट पैसे भरून बिचाऱ्यांना पावसाच्या अखंड सरींच्या अखंड माराखालीं प्रवास करावा लागतो ! शिवाय एखाद दुसऱ्याला कामगारांकडून चापटपोळ्यांची पथ्थकर मेजवानी मिळते ती निराळीच ! अंधेर नगरी आहे झालें !...

> ## आभारप्रदर्शन
>
> पणजीच्या कृपाळू आश्रयदात्यांनीं तावडतोब वर्गणीची फेड करून भारतास महत्वाची मदत केल्याबद्दल भारत त्यांचा फार आभारी आहे.

वर्तमानसार

—सि. प्राजेरीस दे कोस्त यांची निवडणूक यशस्वी होण्यांसाठीं त्यांच्या स्वार्थी मित्राचे गुप्त प्रयत्न मोठ्या जारीनें सुरू असल्याची दाट वदंता आहे. ज्याची खावी पोळी, त्याची वाजवावी टाळी ! दुसरें काय ?

—आज रोजीं फोंडें येथें भरणाऱ्या प्रागतिक संघाच्या सभेचा निकाल सर्व लोकांस तावडतोब जाहीर केला जाईल.

—गेल्या व चालू आठवड्यांत पाऊस न पडल्यामुळें शेतकरी वर्ग चिंताक्रांत झाला आहे. कर वाढवा !!!.

साभार स्वीकार

वर्षफळ (पुस्तक):— दुर्गति संवत्सरचें साम्रफळ ज्यांत वर्तविलेलें आहे असें हें पुस्तक वैद्य काशीनाथ भास्कर लोककल्याण, आर्यवैद्यक बोधाचे संपादक यानीं तयार केलें असून त्याची किंमत १ रुपया आहे. ज्योतिषावर विश्वास असलेल्या लोकानीं अवश्य अनुभव घेऊन पहावा.

इतर वस्तु (फोटो) श्री. मनेजर चित्रशाळा, पुणें या कडून महात्मा गांधीं याची रंगीत तसबीर आम्हांकडें अभिप्रायार्थ आली आहे. अलीकडे महात्माजी आपलीं फोटो काढूं देत नाहींत, यामुळें त्यांच्या तरुणपणांतील एका फोटोवरून ही रंगीत तसबीर तयार करण्यांत आली आहे. तसबिरीचा आकार १५×२० इंच असून किंमत फक्त आठ आणे ठेवण्यांत आली आहे. या तसबीरीबरोबर अलीबंधूंचीहि तसबीर पाठविली आहे. किंमत ८।, साइज १०×१४.

ANNO VI.—NUMERO 15—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 7 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA........3-00-00
INDIA INGLESA..........3-08-00
NUMERO AVULSO..........0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha........0-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ७ माहे जुलै सन १९२१ अंक १५ वा.

A' URNA, ELEITORES!

Em breves dias é a India Portuguesa novamente chamada a usar do mais nobre direito que nenhum cidadão deve abdicar, porque, fazendo-o, irá provar que não está á altura de usar dessa regalia que a Metropole nos concedeu.

Temos de eleger o nosso deputado. O voto deve ser a manifestação mais sincera do nosso modo de sentir, tem de recair naquele que, sob todos os pontos de vista, nos possa representar no Parlamento, conhecendo de perto as necessidades urgentes do Paiz de que vai ser interprete.

Até hoje temos tido como nosso representante o Sr. Prazeres da Costa, filho ilustre da India Portugueza, mas sucede que exercendo êle os elevados cargos de Auditor geral e vogal do Conselho Colonial e tendo todo o tempo por completo absorvido no seu desempenho, não podemos nem devemos exigir dele nós, os eleitores, maiores sacrificios, reelegendo-o.

Será certamente deshumano, não podemos, nem devemos fazê-lo.

Resta-nos, portanto, apresentar aos eleitores nossos com cidadãos outro nome e fazemo-lo com toda a segurança de que será aceite com entusiasmo.

Elejamos o Dr. Indalencio Froilano de Melo.

Quem está por ai que não conheça este ilustre filho da India.?

Poderá alguem negar-lhe qualidades de inteligencia e todas as mais indispensaveis para ser o nosso representante no Parlamento?

Froilano de Melo na sua passagem pela India, soube pelo seu trabalho, pelo seu caracter, pela sua indipendencia, conquistar a admiração, respeito e simpatia em todas as camadas sociais.

As suas qualidades como homem de sciencia, manifestadas aqui, reconhecidas e apreciadas em Portugal e na India Britanica, são outras tantas recomendações para lembrarmo-nos do seu nome, hoje que a India Portuguesa tem de falar pela boca das urnas.

Froilano de Melo esteve sempre á frente de todos os movimentos em que a India Portugueza teve de fazer ouvir as suas necessidades.

A sua palavra fluente, incisiva e empolgante fez-se muitas vezes ouvir em publico soube convencer os indiferentes, ascendeu a chama do patriotismo em nós todos e far-se ha ouvir no Parlamento interpretando o sentir da India.

Cidadãos da India Portugueza! A' urna pelo Dr. Froilano de Melo.

Vamos uzar do mais nobre direito civico convencidos de que contribuimos com uma pequena parcela do nosso esforço para o bem estar e progresso da India Portugueza.

A' urna pelo cidadão Froilano de Melo!

A' urna! A' urna!!

Venctexa Sar Dessay.

Pelo *Pragatica Sangh*

Reparos

Notas portuguesas

Causa nojo ver notas portuguezas que circulam no mercado.

O seu papel está sujo e roto, de maneira que produz um descredito não só no paiz mas ainda no extrangeiro que aliás mesmo está a ver-nos com olho de despreso.

Não há maneira de evitar esse descredito? Pois sejam elas recolhidas ao tesouro publico, sejam inutilisadas e substituidas por papel bom, limpo e forte. E' o que pedimos ao sr. Governador Geral para levantar-nos de pouca consideração em que estamos perante o estrangeiro.

Impostos

O assumpto momentoso que deve merecer mais atenção ao governo é o *deficit* financeiro deste paiz. Para acaba-lo, pensa-se em criação de mais impostos e elevação dos existentes, mas impostos que se pagam sem ser pagaveis são dividas a quem paga e quem paga com dividas se arruina em breve e o contribuinte arruinado representa "Estado arruinado" Daqui se vê que o alvitre de mais impostos que não se pode pagar é contraproducente. Neste caso, o bom senso aconselha economia e suspensão das despesas sem leis Doutra maneira é impossivel chegar ao desejado.

Para esse fim é necessario que todos façam um pequeno sacrificio, tanto os que contribuem, como os que recebem e esses mais do que aqueles, pois aos primeiros não deixa de doer e aos segundos não tanto deixar de receber uma pequena parte.

Em crises desta natureza sempre se pensa em medidas extraordinarias.

Um abatimento de 10 o/o no pagamento dos empregados e um lançamento de 5 o/o na contribuição durante só 3 anos parece que aliviaria a nossa desesperada situação financeira.

Adolfo Diniz

5° CONGRESSO PROVINCIAL DA INDIA PORTUGUESA

Em harmonia com o preceituado na sua Lei Organica, reuniu-se no salão das Paços do Concelho ás 16 horas sob a presidencia do sr. dr. Antonio Maria da Cunha a Comissão Central do 5° Congresso Provincial da India Portuguesa estando presentes os sr. vice presidente Francisco Xavier Teodosio de Miranda, secretario geral Roberto Bruto da Costa, secretario dr. Vitola Porobo Sinari, tesoureiro Cristovão Fernandes e os vogais da Comissão Executiva srs. Celtorio G. Lobo, Antonio Aydar Barreto, Sitarama Quirodi e Biscora Pratapráu-Sar Dessai não tendo podido comparecer os da de contas sr. Tomé José Pinto e Narana Zandoicar.

Depois dos preliminares e assentes alguns pontos foram propostos varios assumptos a versar na sessão ordinaria do 5° Congresso que se deve realisar em 25 de Novembro de 1922 e após a devida discussão e tendo em vista varias circunstancias foram designados os seguintes:

I

Estudo das condições em que poderá ser implantada na India Portuguesa o Cooperativismo Agricola.

II

Balanço comercial. A nossa exportação e importação. Meios praticos de aumentar a exportação.

Compreenderá o estudo dos meios a empregar para melhor colocação dos nossos produtos agricolas nos mercados estrangeiros tendo em vista: 1° a libertação do comercio intermediario, 2° a escolha dos mercados do destino, 3° a valorização dos produtos pela seleção das qualidades pela sua transformação e pelo afastamento de qualquer concorrencia desleal)

III

Estudo dos meios praticos de organisar a proteção ao gado (XV Conclusão do 4° Congresso Provincial)

—deliberou-se mais que fosse designado o prazo, improrogavel, de 6 mezes de 1 de Julho a 31 de Dezembro de 1922 para a apresentação de Memorias versando os assuntos designados, não devendo essas Memorias exceder a 20 paginas de papel *foolscap* escritas ou dactilografadas de um só lado devendo trazer á parte um Resumo e as respectivas Conclusões.

—Foi resolvido mais que se iniciasse a inscrissão dos Congressistas em 1 de Julho seguinte, ficando aberta a inscrições dessa data em diante. (São escritos como Congressistas 1° 2° — Os individuos que comunicarem a sua adesão mediante o pagamento da taxa de tres rupias. 3° — E as corporações que aderirem pagando a taxa de 30 rupias por cada Municipio das Velhas Conquistas 15 por cada um dos outros concelhos e 10 por cada Comunidade Agricola ou qualquer pessoa moral Ar. 13° da *Lei Organica do Congresso Provincial da India Portuguesa.*)

Por mar e por terra

Assim como por ocasião de guerra, multiplicam-se mentiras por mar e por terra, do mesmo modo por ocasião de eleições fazem-se circular palões por todos os balcões... intrujões.

Dos que se referirem ao movimento eleitoral do *Pragatica Sangh* tomaremos conta em suplementos ao *Bharat* que se publicarão em todas as segundas e sextas até o dia das eleições. Vão dentro lugar os que sairam em portuguez e marata na segunda passada.

भारत

गुरुवार आषाढ शु० २ या१८४३

स्फुट विचार

येत्या निवडणुका:— चालू महिन्याच्या १० तारखेस होणाऱ्या देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुका याच महिन्याच्या २४ तारखेस होणार असें सरकारी ग्याझेटवर प्रसिद्ध झालें असून, प्रागतिक संघानें आपला पाठिंबा दे० फ्रोइलानु दे मेलु यांस देण्याचें ठरविलें आहे, हें दुसरीकडे छापलेल्या ४ तारखेच्या पुरवणीवरून वाचकांस कळलेंच असेल. दे० मेलु यांच्या उमेदवारीसंबंधानें ठिकठिकाणाहून प्रोत्साहनपर व उत्साहजनक तारांचा व पत्रांचा पाऊस पडत असून, एकंदरींत जयप्राप्तीची माळ डॉ. फ्रोइलानाच्याच गळ्यांत पडेल, अशीं स्पष्ट चिन्हें दृष्टिगोचर होत आहेत, ही समाधानाची गोष्ट होय. देशहिताच्या वरपांगी हेतूनें आपला व आपल्या शेजाऱ्यापाजाऱ्यांचा व आप्तमित्रांचा अंतःकरणपूर्वक स्वार्थ साधण्याचेंच ज्या प्रतिनिधीस आपलें वजन खर्चण्याचें स्वदेशहितघातक 'व्यसन' जडलें आहे, त्याच्या विषयीं, कांहीं उपकारी व स्वार्थलंपट नोकर वगळले तर, सर्व नागरिकांचीं मनें अगदीं विटलीं असल्यास नवल नाहीं. पोटासाठीं मतविक्रय करणारांची योग्य शोभा करून, स्वदेशोन्नतीसाठीं तळमळणारे देशभक्त निःस्वार्थपणें झटून दे० मेलु यांस विजय मिळवून देतील अशी आह्मांस उमेद आहे.

लक्ष्यांत ठेवा! :— निवडणुकीचा काळ ह्मणजे कंड्यांचा सुकाळ, अशी स्थिति असल्यावरून कसल्याहि बातम्यावर चटदिशीं विश्वास ठेवण्याच्या भरीस कोणीहि पडूं नये. खरें वर्तमान आह्मीं वेळोवेळीं पुरवण्या प्रसिद्ध करूत वाचकांस कळविणार आहों हें लक्ष्यांत ठेवण्याविषयीं विनंति आहे.

'हम करेसो कायदा':— रिपब्लिकची प्राणप्रतिष्ठा होऊन दहा वर्षें गुजरलीं पण मोनार्कीच्या वेळच्या 'हम करेसो कायदा' या सैतानी वृत्तीचा समूळ उच्छेद झालेला दिसून येत नाहीं, ही दुःखाची गोष्ट होय. असें ह्मणण्याचें कारण हेंच कीं, गेल्या दिवसांमागें गव्हर्नरसाहेबानीं मडगांव येथील पाठशाळेतील रिकाम्या झालेल्या शिक्षकांच्या जागांवर' कायद्याचे नियम बाजूस ठेऊन, केवळ आपल्या मित्रांस खूष राखण्यासाठीं, नालायक इसमांची नेमणूक केली! या विषयासंबंधीं पोर्तुगीज पत्रांत डॉ. मोराइसविरुद्ध खरमरीत टीका होत असून, एकवाक्यतेनें त्यांस दोषी ठरविण्यांत येत आहे. परंतु गव्हर्नरसाहेबांच्या रक्तांत 'हम करेसो कायद्या'चें विष खेळत असल्यावरून सदरहू नेमणुका अजून कायमच आहेत! अशा स्थितींत आह्मीं आणखीं जास्त तें काय लिहिणार?!

ह. भ. प. रिसबुड:— या बोवांचीं कीर्तनें सध्या गोव्यांत सुरू असून, त्यांपासून श्रोत्यांचें बरेंच कल्याण होणार आहे. बोवानीं विषयप्रतिपादनांत सध्या पेक्षां जास्त गांभीर्य व्यक्त करण्याचा परिपाठ ठेविल्यास त्यांचीं देशहितपर कीर्तनें सर्वमान्य होण्यास उशीर लागणार नाहीं, अशी त्यांस आमची प्रेमाची सूचना आहे.

धर्म व आचार

(ले. श्री. गो. हेदे)

एकधर्मी असतांना आचारविचारांत व रीतिभातींत भिन्न मतें झाल्यामुळें मुळच्या एका धर्मातून व आचारांतून, भिन्नभिन्न मतांमुळें निराळे होऊन, एका धर्माचे अनेक व भिन्न भिन्न धर्म व आचार विचार निर्माण झाले. व त्याच्या त्या भिन्नभिन्न विचारानुसार, स्थिति, काल व स्थलानुसार भिन्न भिन्न चालीरीति निर्माण झाल्या. तेव्हां आचार हें धर्माचें द्योतक आहे; व हें मागें सांगितलें आहे. आणि ह्मणूनच आमच्या परमपूज्य शास्त्रकारांनीं "सर्वांग मानामाचारः प्रथमं परि कल्पते। आचार प्रभवो धर्मो धर्मस्य प्रभुरच्युतः॥ असा सिद्धांत करून ठेविला असावा. प्रभु अच्युत या पासून धर्म व धर्मापासून आचार, तेव्हां सर्वांच्या अगोदर आचार हा पहिला कल्पिला आहे. व ही कल्पना वरील माझ्या प्रमाणावरून खरी ठरते. कांतर जसें जगाच्या प्रारंभीं मनुष्य आदिकरून सर्व वस्तुजात ईश्वराकडूनच निर्माण झाली, तसाच त्याकडून धर्महि निर्माण झाला असावा. कारण जर जगच ईश्वर रचीत आहे, व मनुष्य आदिकरून सर्व वस्तुजात त्यानेंच निर्माण केली, व मनुष्य हा जन्मतःच अज्ञानावस्थेंत असतो, व तो सर्व वस्तु ईश्वर रचीतच भोगतो, तर हा धर्महीं त्याला ईश्वरापासूनच मिळाला पाहिजे. मुलास अज्ञानावस्थेंतून सज्ञानवस्थेंत येण्यास जसा गुरु लागतो व त्याला जें ज्ञान मिळतें तें गुरुपासूनच मिळतें, गुरुकडून ज्ञान मिळालें नसतें तर तो अज्ञानीच राहिला असता. तेव्हां त्याचें तें ज्ञान जसें गुरुप्रणीत असतें, त्याचें स्वतःचें नसतें व त्याचें तें स्वतःचें असणें शक्य नाहीं, तशीच धर्माची गोष्ट आहे. ईश्वरानें प्रथमतः मनुष्य निर्माण केला, त्यास ज्ञान दिलें व धर्म सांगितला. तेव्हां मूळ धर्म हा ईश्वरप्रणीतच मानिला पाहिजे. २ रें. यद्यपि मनुष्य रचीत असला तरी तो पर्यायेंकरून ईश्वर रचीतच होतो. मनुष्यास जें ज्ञान आहे तें त्यास ईश्वरानेंच दिलें आहे. तें त्याचें स्वतःचें नव्हे. कारण मानवेतर प्राण्यास ज्ञान नसतें. तेव्हां हा जो धर्म आहे तो जरी ईश्वरप्रणीत नसून मानव रचीत आहे(असें घटकाभर मानलें) तरी तो त्या ज्ञानाच्या योगानें केला असल्यानें तो ईश्वर प्रणीतच ह्मटला पाहिजे. कारण जें मनुष्य करितो तें त्याचें स्वतःचें नव्हे तर तें ईश्वरप्रणीतच होय! व ह्मणून वर तसें ह्मटलेलें असावें.

धर्माशिवाय त्याचा आचार ह्मणून निराळा नसता तर अमुक धर्म, तो कोणत्या प्रकारचा व त्या धर्माचे लोक कोणत्या प्रकारचे हें ओळखण्यास कठीण पडलें असतें. परंतु प्रत्येक धर्माचा आचार निराळा असल्यावरून अमुक मनुष्य अमुक या धर्माचा आहे हें तात्काळ ओळखितां येतें. हा आचार नसता तर ओळखितां आलें नसतें.

आचार हा शब्द आचरणें ह्या क्रियापदाच्या धातूपासून झाला आहे. त्याचा अर्थ:— शास्त्रांत सांगितलेलें कर्मादिकांविषयीं जे विधिनिषेध त्याचें पालन करून जें वर्तन तें, किंवा वर्तन प्रकार तो" असा आहे. "शास्त्रोक्त स्नान संध्यादिक जो आचार आणि कर्तव्याकर्तव्य जो विचार तो आचार विचार होय. अशी आचार विचाराची व्याख्या आहे.

आचाराप्रमाणेंच चालीरीतिहि धर्माचीं द्योतकें-निशाणी- आहेत. प्रत्येक धर्माच्या आचारविचारांप्रमाणेंच चालीरीतिहि निराळ्या असतात, हें वर सांगितलेंच आहे. चालीरीति ह्मणजे बोलणें, चालणें, (चलन वलन करणें) इत्यादि व्यापार करण्याने जे देशभेद, कर्तृभेदादि निरनिराळे अनेक प्रकार त्या, किंवा प्रकारभेदें करून भिन्न भिन्न जे वर्तन प्रकार त्या चालीरीति ह्या देश, काल, स्थिति धर्म व समाज यांवर अवलंबून आहेत. कारण त्या माणसाच्या चलन वलन करण्याच्या क्रिया आहेत. त्या एका कालीं असलेल्या दुसऱ्या कालांत टिकण्याचा संभव नाहीं. कारण त्या चलन वलन करण्याच्या क्रिया असल्यानें, एका कालीं, त्या कालास स्थितीस वगैरे अनुसरून घातलेल्या दुसऱ्याकालीं ठेवण्यास, त्या कालासारखा दुसरा येणारा काल वगैरे नसल्यामुळें व तो नवा असल्यानें ह्या नव्या कालीं जुन्या कालाचें चलन वलन उपयोगी पडणार नाहीं. चलनवलन करण्यास त्यायोगें व्यत्यय येईल. तेव्हां व्यत्यय न येण्यास व सुरळीतपणें चालून सुखदायक होण्यास नव्या कालाप्रमाणें नव्या चालीरीति झाल्या पाहिजेत. निघून जाणाऱ्या जुन्या कालाप्रमाणें जुन्या चालीरीति सोडून दिल्या पाहिजेत. उदाहरणार्थ, राजा जसा काल स्थितिप्रमाणें कोदिगांत [कायद्यांत] आवश्यक ते फेरफार करितो तसेंच चालीरीतींचें आहे. पण त्या सोडून देताना व नव्या घेतानां [चालीरीतींत सुधारणा घडवून आणताना] एकमेकांविरुद्ध करूं नये. तर पूर्व चालीस धरून नव्या कालानुसार आवश्यक त्या नव्या चाली कराव्या; ह्मणजे जुन्या काळच्या नव्या मनूत अडतात त्या सोडून देऊन नवीन प्राप्त कालानुसार त्या सारख्याच, प्राप्त कालास सोईवार व आवश्यक अशा चालीरीति नवीन घालाव्या; पूर्वीच्याही अगदीं सोडूं नयेत व ठेऊंही नयेत. ह्मणजे ज्या प्रमाणें एखादा वैद्य एकाच रोगावर असलेलें औषध, त्याच रोगाच्या निरनिराळ्या माणसांस देताना प्रकृतिमानाप्रमाणें निरनिराळ्या अनुपानांतून देतो, तद्वत चालीरीतींत परिस्थित्यनुसार बदल झाला पाहिजे. ह्मणजे ज्याप्रमाणें एकच औषध पण ज्याच्या त्याच्या प्रकृतीप्रमाणें निरनिराळ्या अनुपानांतून दिल्यामुळें त्यांस सुखावह होतें तद्वत् चालीरीतींचें आहे. ह्मणजे योग्य परिस्थितीप्रमाणें चालीरीतींत योग्य ते फेरफार झाल्यास त्यापासून सुखच होईल. कारण त्या चलनवलन करण्याच्या क्रिया असल्यामुळें, अमक्यानें अमक्याच तरेनें चलनवलन [हालचाल करणें) करावें, असें अमुक एकाकालीं सांगून तें तसेंच दुसऱ्याकालीं चालविण्यास सांगितलें तर तें किती उपयोगाचें होईल? व अशा तरेचें करणें ह्मणजे कैदीपणा होय. कैदीसुद्धां आपल्या बंधनावस्थेंत आपणास पाहिजे तसें, पाहिजे त्या वेळीं, गरज पडेल तसें चलन वलन करितो; व असेंच करण्यानें खरें सुख आहे. तरी पण चलन वलन करितानां काळ, स्थिति, व स्थळ पाहून, विचारपूर्वक किंवा आपणापूर्वी योग्य प्रकारें केलेल्याचें अनुकरण करून अथवा विचारून किंवा एकमेकांत विचार करून सोईवार व सुखदायक असें कारणपरत्वें चलन वलन करावें. आणि अशाच हालचाली पासून सुख होईल. [चालू]

मडगांवची परिस्थिति

A UNIAO FAZ FORÇA

राहिलां जरी एक जुटी
मग काय विचारतां बळकटी

सत्य असेल तें बोलणार
व शक्य असेल तें करणार
आगरकर

सुधारणेच्या बाबतींत सर्वस्वी मागसलेल्या ह्या लहानशा टापूंतील रहिवाशांपैकीं सुशिक्षित ह्मणून नांवाजलेल्या लोकांत मडगांवस्थांची गणना होते.

मडगांवकर मंडळी सुशिक्षित आहे, ह्यांत संदेह नाहीं, पण केवळ हट्टास पेटून आपल्या सुधारणेच्या आड येणारी जी दुही तिच्या उच्चाटनार्थ ही सुशिक्षित मंडळी झटत नाहीं, ही आश्चर्याची गोष्ट नव्हे काय?

मडगावांत दोन संस्था आहेत पण त्यांची उत्पत्ति केवळ फाटाफुटीच्या पायीं झाली आहे.

माझ्या मतें एक संस्था असूनही ती जर एकमतानें चालत असली तर तिच्या हातून जितकें देशकार्य घडून येणार आहे, तितकें फुटीनें उत्पत्तीप्रत पावलेल्या हजारों संस्थांपासून घडून येणार नाहीं व हीच गोष्ट मडगांवास लागू होते. परस्परस्पर्धेमुळें ह्या संस्था जरी वाढत्या प्रमाणांत आहेत, तरी देशकार्याच्या बाबतींत केवळ स्पर्धेमुळें उत्पन्न झालेलें हें वाढतें प्रमाण बिलकूल उपयोगी नाहीं, ही गोष्ट कोणासहि नाकबूल करितां येणार नाहीं. मागचे सर्व द्वेषभाव विसरून जाऊन जर एव्हांपासूनच मडगांवकर एकी घडवून आणतील, तर दुही नांदेपर्यंत जी कामगिरी त्यांच्या हातून होणार नाहीं ती ह्या अवधींत घडून येणार आहे व त्याचप्रमाणें ह्यापासून दुसऱ्या मागसलेल्या लोकांस धडा घालून दिल्यासारखें होणार आहे.

संस्था स्थापन करून देशकार्य करण्याची कामगिरी तर दूरच राहिली, पण उलट दुहीचा धडा घालून दिल्याचा दोष मात्र खचित मडगांवकरांस चिकटल्याशिवाय राहाणार नाहीं.

आतां देशोन्नतीचा काळ आहे आणि अशा वेळीं देशकार्यास अत्यंतावश्यक अशीं एकी सोडून देऊन तिच्या ऐवजीं दुही घेऊन बसण्यासारखी आश्चर्याची व अपकर्षाची गोष्ट दुसरी कोणतीच नाहीं, व त्यांत त्यात्यांत मडगांवस्थांसारख्या शहाण्या लोकानीं अशीं दुही घेऊन बसणें ह्मणजे त्यापासून एक मोठी हानि करणें असून शिवाय शहाण्यानीं आरंभिलेला हा लपंडाव देशास खचित जाचक झाल्याशिवाय राहाणार नाहीं.

कोणत्याहीं कारणामुळें दुही माजलेली आहे, ही गोष्ट खरी आहे, पण संस्था स्थापन करून तीजपासून देशाची सुधारणा व्हावी असें जर मडगांवस्थ इच्छित असतील, तर खचित त्या कामीं त्यांस यश येणार नाहीं व अर्थात संस्था स्थापनेपासून कांहीं तरी कार्यनिष्पत्ति व्हावी असें वाटत असल्यास कोणत्याहि कारणामुळें माजलेला हा बखेडा मोडण्याच्या कामीं मडगांवस्थानीं झटणें ह्मणजेच एक कार्यनिष्पति असून तीजपासून बरेंच देशकार्य होणार आहे. असो.

मी एक मडगांवस्थ आहे व आपल्या

ANO VI.—NUMERO 16 — 1921 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 14 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. | केपें, गुरुवार, तारीख १४ माहे जुलै सन १९२१ | अंक १६ वा.

A representação Parlamentar da India

Concedida a autonomia, uma representação politica no parlamento metropolitano seria, no dizer de muitos, uma infantilidade, quando não um trambolho para o exercicio livre da uma administração autonoma Ha quem suponha mesmo, e com notavel auctoridade, que a autonomia e representação parlamentar, enlaçando-se mutuamente, perderiam, a favor uma da outra, deveres e atribuições que, velando uns e cerceando outras, falseariam a sua missão. Simplismente, quem assim pensa, esquece, porventura, na fé duma concepção politica ideal, que, mesmo dentro da mais ampla autonomia, é mantida á soberania nacional, inherente ao Congresso Nacional, o alto poder de intervenção na administração local, mais ampla, mais rasgadamente liberal. Ninguem melhor, mais competentemente habilitado que os representantes politicos da localidade para informar regular e serenamente a oportunidade ou a inconveniencia dessa intervenção e facilitar o exercicio salutar de tão alto poder.

Aproveitaria a provincia que defensores auctorisados tomassem a seu cargo os seus grandes interesses; aproveitaria a metropole que o exercicio do direito de *voto* se realisasse no mais pleno conhecimento de causa e, por este modo, laços de fraternidade politica vinculassem os mais afastados districtos da Soberania Politica.

Marnoco e Sousa, notavel jurisconsulto portugues, abordando com afoitesa o problema da autonomia colonial, sentenciou: que a existencia duma representação colonial é o vinculo moral, mais forte que pode unir as diferentes partes da nação. Mas, já antes dele, amparavam-na, sem receio, Hume, Howe, Helderich distinctos colonialistas extrangeiros.

A concessão de autonomia com representação parlamentar teria, pois, a superior vantagem de, permitindo a provincia desenvolver-se, segundo as suas proprias instituições facilitar o exercicio dos direitos de soberania, sem atrictos detestaveis; e a fraternidade das relações politicas favoreceria o desenvolvimento expontaneo de um sistema federal, base unica de possivel dependencia entre povos afastados e diversos.

Ao regimen de autonomia e assimilação *á là longue* que Afonso d'Albuquerque imaginou e que mal teve tempo de ver realisar, substituiu-se subrepticiamente um regimen de assimilação forçada em que se arrancaram violenatmente aos hindus as suas instituições e o seu culto, se vexaram os seus naturais mentores e nessa hecatombe das suas mais sagradas tradições mais parecida com o cahos antes da conhecida façanha do Jehovah instalaram as instituições cristãs. Aconteceu-lhes então exactamente o que acontéce a quem é lançado abruptamente n'uma terra hostil de que não conhece nem a lingua nem os usos e de que sò conhece a hostilidade e as violencias, ao terror sucede um periodo de infantilismo em quem olhando aqui e alem, respirando acolá pontos de semelhança, analogias dispersas procura reconstituir a memoria dos seus conhecimentos antigos e reatar o curso dos seus pensamentos

No campo administrativo a polemele foi sem conto. Toda a Legislação de Portugal cahiu torrencialmente sobre a provincia e, na torrente desapareceu, vergastada pela onda, toda a legislação peculiar, mais solida e mais secular. Desconhecendo como desconhece a idiosincrasia particular da sociedade indiana nem curando de conhece-la, esperava o fanatismo luso cristão proclamando-se como unica verdade, que a graça do seu *Deus* quebraria sem escrupulos, uma tradição secular de usos e costumes, de modo a ser promptamente comprehendido pelo espirito indiano o espirito cristão talves como no Evangelho os Apostolos pelas sete linguas do Mundo!

Tentativas não faltaram para pôr dique a essa incontinencia legislativa, mas essas tentativas resultaram sem rebate.

Sant'Ana Rodrigues (conti.-)

Como classificar?!

Não sabemos como classificar o selvatico, cobarde e vergonhoso rapto de que foi victima o redactor da *Terra* que foi, tambem cruelmente espancado.

Folhe'amos, pagina por pagina linha per linha, e—palavra!— palavra por palavra todos os diccionarios que embelesam a nossa pobre livraria, desde os de Roquete e João de Deus atè o do Candido e não encontramos neles—francamente o dizemos —adjectivo, que se adoptasse ao caso traduzindo fielmente o grau da intensidade da indignação que em nós produziu o abominavel atentado:

Como classifica-lo, pois?

Suprema vergonha aquem tal crime praticou, desdouro da natureza quem o premiditou!

Mas disem-nos os bondosos velhos cá da vizinhança que é prudente reservarmos os comentos para *depois*... Faça-se-lhes a vontade, que o caso não é tão *grave*, ainda que gravissimo o estado do raptado. E, porisso, limitamonos por hoje a registar aqui o nosso veementissimo protesto contra a selvageria exercida na intrepida pessoa do director da *Terra* a quem desejamos, de fundo d'alma, pronto restabelecimento.

DESFAZENDO INTRIGAS

Bem o diziamos: por ocasião das eleições multiplicam-se palões por balcões... intrujões!

Alem dos desfeitos em suplementos somos forçados a reduzir as suas justas proporções mais os seguintes palões:-

1°

E' distituido de fundamento o palão (o palão sempre é distituido de fundamento) de que o movimento eleitoral da classe hindu visa pregar uma lição mestre (quem tal diria!) à ilustre classe cristã que os hindus procuram no dizer do palão suplanta-la!

Devem ser verdadeiramente almas do diabo os que tal historieta fantasiaram!

A candidatura do dr. Melo que é *cristão* foi apresentada por cristãos e *não cristãos*; o *Pragatica Sangh* que é uma organisação politica dos hindus simpatisando-se com o ilustre sabio que reune em si mais do que ninguem sem disprimor a quem quer todos os requisitos para dignamento o representar a India no Parlamento apoiou-a.

Nada mais natural, nada justo.

¿Onde há, pois, nisso o intento de pregar lições e fomentar *classismos*. onde o movimento de suplantar cristãos?

Se trabalhar pêlo triunfo da candidatura dum *cristão*, secundando os desejos dos *cristãos* é *aquilo*, então... temos conversado!

2°

E' igualmente falso que o director do *Bharat* tenha solicitado com reiterados pedidos *qualquer lugar* ao sr. Prazeres da Costa e que por este ter-lhe recusado a satisfação o *Bharat* esteja guerreiando a candidatura do ilustre auditor geral.

Verdade é que o redactor desta folha permitiu-se indicar ao então *seu deputado* nomes de cavalheiros distinctos da classe hindu para que por ele lhes fosse melhorada a situação porque eram disto dignos, talvez mais do que muitos ouros...

Mas perguntamos:

¿A que vem esse passado remoto de belos tempos de *promessa*?

¿Estamos por ventura guerreando a candidatura do sr. Prazeres por questões ou ressentimentos pessoaes se é que se supõe have-los?

¿Foi a humilde pessoa do director do *Bharat* que sugeriu na reunião do *Pragatica Sangh* a idea de oposição?

Não, não, não. O *Pragatica Sangh* considerando, talvez não ser *propriedade privativa* do sr. Prazeres da Costa o lugar do deputado ou senador e entendendo quiçá que não valia a pena maçar de mais o digno auditor geral e inteligente vogal do Conselho Colonial, apoiou a candidatura do verdadeiro patriota e grande orador Dr. Froilano de Melo.

E nós que somos um dos membros do directorio do mesmo *Sangh* tinhamos de cumprir a determinação desta agremeação politica, o que estamos fazendo por todos os meios ao nosso alcance.

¿Há em tudo isso qualpuer coisa de estranhar?

Diabolicas criaturas que por *caminhos tão escusos* procuram servir ao seu *senhor*!

Diabolicos, não haja duvida! Mas as intrigas não pegam.

भा र त

गुरुवार आषाढ शुं० १० मी १४८६

स्फुट विचार

नीचपणाचा कळस:— गेल्या आठवड्यांत मडगांवच्या 'आ तेन्द' पत्राच्या संपादकांवर अचानक रीतीनें हल्ला करण्यांत येऊन त्यांस बेदम झोडपण्यांत आलें ! या मारामुळें त्यांचा उजवा हात बहुतेक निकामीं झाला असून, ते सध्या मडगांवच्या ओस्पिसच्या हास्पिटलांत विव्हळत पडले आहेत ! हल्ला करणारे इसम असेच कोणी तरी 'राणे' किंवा 'सांवत' नसून चार मिलिटरी ऑफिसर होते. या आफिसरांनीं सदरहू आमच्या व्यवसाय बंधूस अनेक भूलथापांनीं मोटारींत बसवून कुंकळ्ळी पर्यंत नेलें, व तेथें कांहीं गोष्टीसंबंधीं चर्चा झाल्यावर चौघे आफिसरांपैकीं पायद्योस सोरेर नांवांच्या एका शूरानें 'आ तेन्द' कर्त्यांस मध्यंतरीं अत्यंत क्रूरपणें चोप देऊन परत मडगांव येथें त्यांच्या आफिसांत पोंचतें केलें ! नंतर त्याच्या मित्रांनीं त्यांस उपरिनिर्दिष्ट हास्पिटलांत नेलें. असा हा हल्ल्याचा आटपशीर सारांश आहे. वरील मिलटऱ्यांच्या नीचपणाच्या कळसास कोणतें नाव द्यावें हेंच मुळीं आह्मांस समजत नाहीं. बाकी त्यांचा समज जर सरकारच्या कृत्यांवर सणसणीत टीका करणाऱ्या पत्रांची उपरोक्त यतकृत्यानें मुस्कटदाबी करण्याचा होता, तर तो सपशेल फसला असें मोठ्या दुःखानें ह्मणावें लागतें

लोक काय बोलतात:— ज्या चौघां आफिसरांनीं गोऱ्या मिलिटरी इभ्रतीस काळिमा फांसण्यास उपरोक्त हल्ला केला, त्यांत एक खास गव्हर्नर जनरलच्या हाताखालचा 'आजुदांत' होता. त्यामुळें कांहीं लोक 'खुद्द साहेबमजकुरांचें अंग त्यांत आहे, न पेक्षां वरील गोऱ्यांकडून भरदिवसा इतकें काळें कृत्य कदापि घडून आलें नसतें !' असा सखोद्गार काढण्यास कचरत नाहींत !... पण असो. या नाटकाचा शेवटचा अंक समाप्त झाल्यावर, या संबंधीं आमचे विचार आह्मीं नमूद करणार असल्यामुळें, हल्ला करणाऱ्या गोऱ्या ठगांविषयीं तीव्र निषेध व आमच्या 'जखमी' व्यवसायबंधूविषयीं पूर्ण सहानुभूति व्यक्त करून, सध्या हा विषय इतक्यांतच आटोपता घेतों.

चोऱ्यांचा सुकाळ:— खांडोळें[फोंडें] येथें व आणखीं कित्येक ठिकाणीं चोऱ्यांस ऊत आला असून, त्यामुळें पुष्कळ जमीनदारांस निमूटपणें नुकसान सोसावें लागत आहे ! नवीन काबिजादींतील जमिनीवर जुन्या काबिजादींतील जमिनीप्रमाणेंच कर लादण्यांत येत असतां, येथें शांततेनें जमिनीचा उपभोग घ्यावयास मिळावा व तेथील जमिनी चोरांची वसतीस्थानें बनावीं, हें आश्चर्य नव्हे काय ? पण सांप्रतच्या आश्रमाच्या काळांत वरील प्रकार दृष्टीस पडला नसता, तर मात्र आश्चर्य होतें, असेंच ह्मटलें बरें !

भाविकांस विनंति.

सालाबादांप्रमाणें येत्या आषाढ शु॥ ११ दशी शुक्रवार ता. १५-७-२१ रोजीं येथील श्रीलक्ष्मीसरस्वतीमंदिरांत भजनी सप्तप्रहरोत्सवास येऊन साजरा करावा अशी भाविकांस अत्याग्रहाची नम्र विनंति आहे.

कुंकळ्ळी, सांवरकट्टा—

ए. भ. मंडळ

R. Q. R.

धर्म व आचार

(ले. श्री. गो. हेदे)

जर आपल्या चालीरीति पसंत न वाटून दुसऱ्याच्या पसंत वाटल्या व आपल्या सोंडून दुसऱ्यांच्या चालीरीतींचें अनुकरण करावेसें वाटलें तर आपल्या सोडतांना व दुसऱ्यांच्या घेतांना चांगला विचार करून घ्याव्या;नाहीं तर त्यापासून अपाय होण्याची भीति आहे. ती भीति अशी:— दुसऱ्यांच्या चालीरीति पसंत वाटून त्याचें अनुकरण करावें, अशी इच्छा होते वेळीं आपणाशीच असा विचार केला पाहिजे कीं, आपणास पसंत नसलेल्या आपल्या चालीरीति खरोखरच वाईट आहे काय ? वाईट त्या कां व कशा आहेत हेंहि शोधिलें पाहिजे. तसेंच दुसऱ्याच्या पसंत वाटणाऱ्या चालीरीति खरोखरच चांगल्या आहेत काय ? किंवा त्या वरच भुलविणाऱ्या आहेत, त्यांच्यांत आपल्या पेक्षां चांगला गुण कोणता आहे; आपल्या चालीरीतींत व त्यांच्यांत बरें वाईट तें अंतर काय आहे; तसेंच आपण व दुसरा सर्व बाबतींत ह्मणजे स्वभावांत, प्रकृतींत सारखे असून, शिवाय दोघांची स्थिति काल व स्थल सम आहेत काय, इत्यादि सूक्ष्म दृष्टीनें पाहिल्या पाहिजेत व बारीक दृष्टीनें पाहून विचार केल्यावर, आपल्यांत व त्याच्यांत कांहींच व कोणत्याच बाबतींत अंतर नसल्यास व त्यांच्या पसंत वाटल्यास बेलाशक घ्याव्या; पण तेंच जर कां, याच्यां अगदीं उलट असेल व त्या पसंत वाटून, घ्याव्या वाटल्यावर कधींच घेऊं नयेत. त्याचें कारण असें आहे. प्रत्येकाच्या चालीरीति त्यांच्या स्थिति, काल स्थल व धर्म यां परत्वें असतात. तेव्हां या बाबतींत जर दोघांचें अगदीं उलट अंतर असेल तर तितकेंच अंतर त्यांच्या अनुकरण बाबतींत येईल व तें मग त्यास अपाय करणार ! यांचें स्पष्ट उदाहरण दाखविण्याची जरूरी नाहीं. कारण, एकाच्या उलट दुसरें असतां त्यापासून परिणाम काय होईल हें प्रत्येकास माहीत असेलच-

सध्या आह्मीं हिंदुस्थानांतील आर्यधर्माच्या हिंदु लोकांनीं आमचा सनातन धर्म त्याचा आचार विचार व चालीरीति टाकून देऊन परकीयांचा (युरोपियनांचा) धर्म, आचार विचार व चालीरीति उचलल्या (स्वीकारल्या) आहेत, ही किती खेदाची गोष्ट आहे. पहा, त्यांच्यांत [परकीयांत व आह्मांत, स्थिति, काल, स्थल, धर्म वगैरे परत्वें जमीन अस्मानाइतकें अंतर आहे व तें असें:— त्यांचा देश थंड, आमचा शितोष्ण; त्यांची स्थिति निराळी व आमची निराळी; ह्मणजे ते स्वतंत्र, आह्मी परतंत्र; त्यांचा उन्नतिकाळ व आमचा अवनति काल; त्यांचा धर्म निराळा व आमचा निराळा; आमचे आचारविचार व रीतिभाति निराळ्या व त्यांचे आचारविचार व रीतिभाती निराळ्या असें अगदीं परस्पर उलट अंतर आहे. त्यांच्या देशकाल मानाप्रमाणें त्यांच्या चालीरीति आहेत. व धर्माप्रमाणें आचारविचार आहेत. आमच्या देशच्या शितोष्ण काल मानाप्रमाणें आमच्या चाली रीति असून, आमच्या धर्माप्रमाणें आमचे आचार विचार आहेत- ह्मणजे आमच्या देशाच्या सोईच्या मानानें आमचा धर्म आचारविचार व चालीरीति असल्यानें, ह्याच आह्मांस सुखावह आहेत. त्यांची [युरोपियन वगैरेंचा) देशच्या सोईच्या मानानें त्यांचा धर्म, आचारविचार व रीतिभाति असून त्या त्यांस सुखदायक आहेत. असें असतां आह्मीं, आमच्या देशास, स्थितीस, व कालास अनुसरून असलेला आमचा धर्म, आचार [कर्म] व रीति, सोडून देऊन दुसऱ्या देशचा धर्म आचार, व चाली–जरी त्या, त्या देशाला अनुसरून असल्या व त्या योगें तेथें त्यांस सुख होत असलें तरी त्या; ज्या आमच्या देशाशीं, स्थितीशीं कालाशीं व धर्म, आचार व चाली यांशीं अगदीं उलट आहेत, व शिवाय अपायकारक आहेत, त्या आह्मी घेऊं लागलों आहोंत व त्यापासून किती अपाय व नुकसान होत आहे याचा कोणीच सुशिक्षित किंवा अशिक्षित, तरुण किंवा वृद्ध, विचार करित नाहीं ही किती खेदाची गोष्ट आहे बरें ! आमचा धर्म आमचा आचारविचार, व आमच्या चालीरीति, आमचा देश, काल, परिस्थित्यनुसार असल्यानें त्या पासून आह्मांस खरें सुख होणार, तें त्या पासून प्रमाणांत अगदीं उलट असलेल्या, धर्म, आचार विचार व चालीरीति यांपासून कधींच मिळणार नाहीं. हें निःसंशय सिद्ध होय ! उलट अपायच होणार ! आमचा धर्म आमचे आचारविचार व आमच्या चालीरीति त्यां पासून कसें सुख आहे तें मी पुढें दाखविणार आहे.

समाजबांधवांस इषारा !

वांचक हो,

पोर्तुगालमधील नवीन पार्लमेंटमध्यें पोर्तुगीज इंडिया [गोवें, दमण, दीव] च्या तर्फेनें जे दोन सभासद [देपुताद व सेनादोर] जावयाचे, त्यांच्या निवडणुका [एलैसाव] करितां, चालू जुलई महिन्या २४ वी तारीख हा दिवस नेमला गेला आहे.

निवडणुकांचें समारंभ आजपर्यंत पुष्कळदां होऊन गेले आहेत. तेव्हां त्याविषयीं विशेष कांहीं सांगावयाची जरूरी नाहीं. ह्मणून, हिंदुसमाजांतील मतदारानीं आपलीं मतें या प्रसगीं कोणाला द्यावीं हेंच काय तें आतां पहावयाचें आहे.

राजकीय स्वरूपाचे पुष्कळसे प्रश्न असे असतात कीं, त्यांसंबंधांचा निश्चय करावयाचा असतांना तद्विषयक एकंदर साधकबाधक कारणें—– विशेषतः पक्षप्रतिपक्षांच्या सामान्यास सुरुवात होत असतां—– प्रसिद्धपणें मांडण्यासारखीं नसतात. कारण, सर्वच कांहीं उघड करून सांगणें, भावी यशप्राप्तीच्या दृष्टीनें, इष्ट नसतें.

ह्मणून या ठिकाणीं आह्मीं एवढेंच सांगतों कीं, हिंदुसमाजाच्या हितसंबंधांच्या सर्व दृष्टींनीं विचार करून चालू निवडणुकींत देपुतादच्या जागेकरितां येथील प्रसिद्ध वक्ते व देशभक्त दौतोर फ्रोइलानु दे मेलु यानांच सर्व हिंदु मतदारांनीं आपलीं मतें द्यावीं असें 'प्रागतिक संघाच्या' येथ मुक्कामीं भरलेल्या बैठकींत सर्वानुमतें ठरविण्यांत आलें आहे.

दौतोर फ्रोइलानु द मेलु हे गोमांतकांतील अत्यंत उत्कृष्ट अशा दोन तीन वक्त्यांपैकीं एक आहेत; त्यांची बुद्धिमत्ता व विद्वत्ता वाखणण्यासारखी आहे; इकडील लोकपक्षाची सर्वांत मोठी राजकीय संस्था जी 'कोंग्रेस प्रोवींसियाल' तिचे ते एक आधारस्तंभ आहेत, शास्त्रज्ञ या नात्यानें तर त्यांची कीर्ती आज सर्व सुधारलेल्या राष्ट्रांतून दुमदुमत आहे. इत्यादि गोष्टी ज्याना ठाऊक आहेत, त्याना 'प्रागतिक संघानें' केलेली ही निवड यथायोग्य झाली हें सहज कळून येण्यासारखें आहे.

त्याचप्रमाणें सेनादोरच्या जागेकरितां उभे राहिलेल्या उमेदवारांपैकीं हिंदुसमाजाच्या हितसंबंधाच्या दृष्टीनें, कापितांव तेनेंत बोबेल मोत यांना आह्मीं आपलीं मतें द्यावीं असेंही ठरविण्यांत आलें आहे.

केवळ हिंदुसमाजाची राजकीय उन्नति हेंच ध्येय डोळ्यांपुढें ठेवून 'प्रागतिक संघ' या संस्थेची उभारणी झालेली आहे ही गोष्ट आतां कोणास नव्यानें सांगावयास नको. अर्थांत 'प्रागतिक संघाच्या या ठरावास अनुसरून वागण्यांतच हिंदुसमाजाचें हित आहें हें आणखी निराळें सांगण्याची जरूरी वाटत नाहीं.

पार्लमेंट व तत्सदृश इतर यांकरितां प्रतिनिधि निवडण्याचा प्रजेला असलेला हा हक्क अत्यंत महत्वाचा आहे; व ह्मणून तो योग्य रीतीनें बजावला जाण्याची फारच जरूरी आहे. परंतु [एक दोन प्रसंग खेरीज) करून आमच्या समाजाकडून आजवर या बाबतींत शोचनीय असें औदासिन्यच दाखविण्यात आलें आहे ही गोष्ट इष्ट नाहीं. अशा प्रसंगीं उदासीन राहणाराना कांहीं कांहीं बाबतींत चालू राज्यव्यवस्था जर स्वःताला जाचक होत असेल; तर त्याविरुद्ध तक्रार करण्याचा हक्क पोंचत नाहीं.

ह्मणून

चालू व्यवस्थेंत इष्ट अशा प्रकारचे फेरफार आपल्याला हळू हळू करून घ्यावयाचे आहेत ही गोष्ट लक्षीं धरून,

त्या करितां आपल्या हक्कांचा योग्य उपयोग करून घेण्याचे कामीं कसूर होतां कामा नये: याची पूर्ण जाणीव मनांत बाळगून,

आणि या कामीं जरी थोडी मेहनत दगदग, वेळ आणि पैसा यांची झीज, हीं सोसावीं लागलीं तरी, अशी संधी पांच वर्षांतून एकदांच यावयाची असते कडे लक्ष देऊन तीं सोसून,

हिंदु समाज यावेळीं आपल्या पालनाच्या कामीं माघार घेणार नाहीं अशी आह्मीं आशा करितो.

रामचंद्र पांडुरंग वैद्य
भास्कर महाबल बोरकर
शांताराम सदाशिव साखरदांडे
भास्कर रुद्राजी ता० प्र० सरदेसाई
सीताराम विश्वंभर केरयेकर
पांडुरंग केशव कामत झामाई
बाळकृष्ण लाड० ना. प्र. सरदेसाई
शांताराम धर्माजी डांगी
हिरबा विनायक सांवर्डेकर
बाळकृष्ण वामन सांवर्डेकर
विनायक सखाराम पिसुर्लेकर
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
महादेव श्रीनिवास भोबे काकुडे
रावजी दत्तू महात्मे
शांबा कृष्णाजी सूर्यराव सरदेसाई
वासुदेव लक्ष्मण राजाध्यक्ष
रघुनाथ वामन गुडे
व्यंकटेश विनायक सू० सरदेसाई
रघुनाथ अनंत भांडारी
बाळकृष्ण दत्ताराम साखरदांडे
दत्ताराम गोविंद [illegible]
बापू शिर[illegible]

ANO VI.—NUMERO 17 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 21 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २१ माहे जुलै सन १९२१ अंक १७ वा.

DOIS PRIMOS DO SR. PRAZERES DA COSTA

Egoismo, favoritismo ou... comodismo ?

Duas perguntas sugestivas

1a.— Sendo elevado a central o Liceu em Nova-Goa em 31 de Maio de 1919, foi nomeado professor de inglez do mesmo liceu em 17 de Junho de 1919 o sr. Augusto Monteiro aqui residente. Como seria possivel isto ? Com 17 dias o homem teve tempo de enviar os seus documentos, tempo em que as malas eram tão irregulares ?

2a.— Quais as habilitações do sr. Pe. Leão ? Este padre só tem a 7a classe de letras, e, no entanto é professor do liceu de sciencias. Como seria possivel isto ? Tanto um como o outro são primos do sr. Prazeres.

A representação Parlamentar da India

O vendaval revolucionario que soprou pela Europa ahi pelos principios do seculo, que a ironia chamou da Luz, que fazendo taboa raza de todos os mitos do passado, repeliu o fanatismo cristão, substituindo-o *malgre lui*, por outro fanatismo o fanatismo egualitario incontestavelmente mais suave mas pelas consequencias sociaes mais desastroso. Se todos os homens são eguaes e toda a gente é como todaa gente as mesmas leis devem ser aplicadas a todos os paizes."

D'ahi novo tumulto social, a mesma confusão, um caos identico.

A pouco e pouco esse perigoso nihilismo se vai descarregando e a borrasca egualitaria se vai desanuviando.

Reconheceu-se já que as necessidades dos povos são como as necessidades dos homens, diversas segundo o solo que habitam, os usos que cultivam, segundo as tradições que criaram e desenvolveram e que ninguem melhor do que eles proprios para fazer sentir os males de que enfermam como para sugerir os remedios mais adequados.

Nasceu d'ahi a representação parlamentar e n'um grau crescendo a autonomia regional com representação federal.

Em Portugal a representação politica das colonias é contemporanea da Constituição de 1822. A lei de 9 de Abril de 1836, reconhecendo o alto valor das instituições indianas o elevado nivel de sua cultura e as provas de ininterrupta lealdade de que fazia prova de ha seculos concedeu ao Estado deGoa seis representantes quatro deputados e dois senadores, numericamênte superior a qualquer das outras possessões Pela queda da Constituição de 1836 desapareceram os senadores, mas a legislação relativa aos deputados manteve-se até 1869, em que uma mal entendida preocupação de reduzir a representação colonial tirou aoEstado de Goa dois representantes, mantendo comtudo a superioriedade da sua representação sobre a das outras possessões.

A lei de 8 de *Maio* de 1878 novamente elevou a tres os seus representantes, o que esteve em vigor até 28 de Março de 1895, data em que um achanhado espirito de regêdoria eleitoral então alternando entre os partidos progressista e regenerador reduziu essa representação a um, nivelando todas as colonias.

Reconsiderando a lei de 26 de Julho de 1890 desdobrou a India em dois circulos e assim se permaneceu até ás Constituintes da Republica.

A instabilidade politica e as exigencias partidarias que se seguiram ao periodo de acalmia apoz a implantação do novo regimen novamente exigiram do Estado de Goa os sacrificios de um dos seus representantes;e aqui está como Goá, de mal a pior, tem hoje graças a Egualdade, um e unico circulo.

A constituição do Estado não distingue para os efeitos da soberania Nacional as provincias ultramarinas e as provincias continentaes. Umas e outras auferem as mesmas regalias e os mesmos direitos. Para que essa louvavel promessa não seja para *èpatãr* o indiano é mister que ela se cumpra

Goa pode arcar sem receio com um paralelo com as provincias continentais. Se là os que sabem escrever portugues são em numero ligeiramente inferior, cá poucos sabem por essas provincias fóra cualquer das duas linguas a mais o inglez e o maratha que lá são tão conhecidas como o portuguez.

Os goezes ocupam no Continente, no ultramar, no estrangeiro elevadas posições, Nas sciencias em medicina no direito na burocracia,muitos dos notaveis homens publicos conhecidos como portuguezes são da origem goesa.Lá na propria provincia há centenas de medicos, advogados, professores, padres, agronomos, proprietarios Nada há, pois que justifique tão desleal quanto arbitrario cerceamento das suas regalias.

E', pois, da inteira justiça que ao Estado de Goa se conceda uma representação proporciônal ao numero dos seus eleitores e se lhe restitua a representação que ao sabor do caciquismo continental lhe foi subtraida. Assim o exige a justiça e a coherencia dos principios democraticos.

Sant'Ana Rodrigues

ECOS & CRITICA

O nosso Jornal.

Devido á ausencia do nosso revisor saiu muito mal revista a edição transacta do nosso jornal pelo que pedimos desculpa aos nossos amaveis leitores

Pragatica Sangh

Pretende-se diminuir o valor politico desta agremeação politica hindu, dizendo-se que o *Sangh* não é de *todos os hindus*.

Fiquem, porem, sabendo tobos que o *Pragatica Sangh é de todos os hindus* que anseam ver levantada á sua classe e que são incapazes de negociar os seus votos para conveniencias pessoaes.

Há por ai um e outro ricaço hindu afirmando o contrario ? Surge por ai qualquer grupo de manifestantes hindus a favor do sr. Prazeres da Costa contra a determinação do *Pragatica Sangh* ?

Não é o patriotismo, não são os principios mas sim as conveniencias particulares e pessoaes que os levam a proceder daquela forma pouco ou nada recomendavel, não podendo, portanto, o esforço individual daqueles *poucos senhores* influir no *Sangh* para diminuir-lhe o valor politico.

E, depois, uma andorinha não faz verão. A pretensão, por conseguinte de desprestigiar o *Sangh* não passa dum arranjo eleitoral...desculpavel.

Um telegrama...falso

Em 17 do corrente houve em Navelim de Salsete uma reunião dos parentes, amigos e vizinhos do sr. Prazeres da Costa para lhe agradecerem naturalmente os fávores já recebidos e abrirem novos caminhos para novos pedidos como por ai se berra.

Ora, para a mesma reunião se revistir do *desusado* brilho os promotores da reunião bateram pês para passeatas e mãos para cartas solicitando adesões e telegramas á sobredita reunião dos parentes, amigos e vizinhos do sr. Costa.

E vitima desta solicitação, um advogado daqui enviou ao presidente da reunião de Navelim um telegrama *adesivo*

गोमांतकीय हिंदु बांधवांस इशारा

व

प्रागतिक संघाविषयीं आवश्यक खुलासा

बांधव हो,

येत्या २४ तारखेस पोर्तुगेज इंडियातर्फे १ देपुताद व १ सेनादोर असे दोन मेंबर निवडावयाचे आहेत हें सर्वांस कळून चुकलेंच आहे. देपुतादचे जागेसाठीं दोतोर फ्रोइलान द मेल व सिं० प्राजेरिस द कोस्त हे दोन उमेदवार असून या दोघांचे बाजूनें अर्थातच दोन पक्ष गोव्यांत झालेले आहेत.

आजपर्यंत राजकीय बाबतींत हिंदु तेवढे एकवाक्यतेनें वागणारे असा जो सर्वत्र लौकिक आहे तो सर्व हिंदु मतदार या खेपेसहि संभाळतील अशी आह्मीं आशा करितों.

दोतोर फ्रोइलान यांच्या बाजूनें जो ख्रिस्ती पक्ष आहे, त्यास प्रागतिक संघानें पाठिंबा दिला आहे. प्रागतिक संघ ही संस्था गोमांतकांतील बऱ्याच हिंदूनीं अखिल गोमांतकीय जनतेच्या, विशेषतः राजकीय बाबतींत, शक्य तितक्या एकवाक्यतेनें, उन्नतीसाठीं स्थापन केली आहे.

एकंदर हिंदु जनतेचें राजकीय धोरण एकसूत्रीपणानें चालू रहावें, व गोमांतकस्थ ख्रिस्ती, युरोशियन, मुसलमान इत्यादि कोणत्याहि लोकांशीं विरोध न करितां, किंबहुना त्या सर्वांचें संतोषपूर्वक साह्य आपणास मिळावें आणि आपणहि त्यांना साह्य करून एकंदरींत सर्वानुमतें राष्ट्रीय ऐक्याची भावना जागृत करावी, स्थिर करावी व पोर्तुगीज रिपब्लिक राजपद्धति सर्वांस सारखी उपभोगावयास मिळावी हाच प्रागतिक संघाचा अंतिम उद्देश आहे.

प्रागतिक संघांत हिंदु ज्ञातिभेदाचे विषमतेस—राजकीय बाबतींत — मुळींच वाव दिलेला नाहीं, आणि देशाची सर्वांगीण उन्नति कशी घडवून आणावी या संबंधाचाच त्याचा प्रयत्न आहे. केवळ हिंदूंचाच एक वेगळा पक्ष करून इतरांशीं फटकून वागावें हेंहि प्रागतिक संघाचें उद्दिष्ट नाहीं.

इतकें स्पष्ट समजल्यानंतरहि प्रागतिक संघ कोणी केला व तो काय आहे, कसा आहे वगैरे चर्चेला आणखीं अवकाशच राहत नाहीं आणि तशी चर्चा करीत बसण्याचीहि ही वेळ नव्हे हें विचारी गृहस्थांस सांगावयास नकोच.

ही वेळ परीक्षेची, आणि हिंदु जनतेची इभ्रत, लौकिक व राजकीय दर्जा सांभाळून वाढविण्याची आहे ह्मणून सर्वांनी या वेळीं एकीनेंच वागणें जरूरीचें आहे.

ह्मणून

येत्या २४ तारखेच्या निवडणुकींत, सर्व हिंदूनीं, देपुताद दोतोर फ्रोइलानु द मेलु व सेनादोर कापितांव तेनेंत बोर्बेल मोत यांसच मतें द्यावीं अशी सर्वांपाशीं विनंति आहे.

पणजी, १५ ७–९२१

प्रागतिक संघातर्फे
व्यंकटेश विनायक सू रदेसाई

चुकीची दुरुस्ती. पूर्वीच्या जाहीर पत्रकांमध्यें दिलेल्या सह्यांत, श्रीयुत शांताराम बाळकृष्ण साखरदांडे यांच्या ऐवजीं श्री.शांताराम सदाशिव साखरदांडे यांचें नांव दोहोंच्या सारखेपणामुळें नजर चुकीनें छापलें गेलें आहे.

आहे. उद्यां दारू दुकानदारांपुढें त्याचें व्याख्यान होणार. आजपर्यंत झालेले ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील पुढारी व्याख्यानें देऊन थांबत. म. गांधी हातीं घेतलेल्या गोष्टी हरप्रकारें तडीस नेल्यावांचून थांबत नाहींत; व त्यांच्या स्वार्थत्यागामुळें यशहि मिळत चाललें आहे. आज जगांतील सर्वांत मोठे मनुष्य ह्मणजे म. गांधी अशी डॉ. रविंद्रनाथ, लालालजपतराय व अमेरिकेंतील रे. होम्स यांची साक्ष आहे. लेनीनचें कर्तव्य व रोलंडचें उच्च ध्येय यांचें संमीलन म. गांधींत झालें आहे रे० होम्स यांनीं एका उपासना प्रसंगीं सांगितलें. असा महात्मा ज्या देशाला लाभला तो तो धन्य! ज्या मातेच्या उदरीं आला ती माता धन्य! ज्याना असा पुढारी लाभला तोहि धन्य!

आमच्या गोमांतकांत असा महात्मा जन्माला यावा अशीं सर्व अवनतीला गेलेल्या देशाची काळजी बाळगणाऱ्या सर्वेश्वराकडे प्रार्थना करून तूर्त आपली रजा घेतों.

विष्णुशर्मा.

—नापितोद्धारासाठीं पणजी येथें नापितोदय नावांचें मासिक प्रसिद्ध व्हावयास लागलें असून त्याचे संपादक श्री वि. पो. कालेकर हे आहेत. दीर्घायु होवो.

भारत

गुरुवार आषाढ कृ० १ दा १८८६

स्फुट विचार

प्रागतिक संघः— ही सार्वजनिक संस्था सर्व हिंदूंची नसून नुसत्या थोड्या हिंदूंची आहे, असें भासविण्याचा कित्येकां कडून प्रयत्न होत असलेला पाहून सखेदाश्चर्य वाटतें! गोमांतकांतील सर्व हिंदूंच्या राजकीय आकांक्षा तृप्त होण्याप्रीत्यर्थ सार्वजनिक रीतीनें वरील संघ स्थापिला गेला असतां, कांहीं लब्धप्रतिष्ठानीं केवळ स्वार्थास बळी पडून व आमच्या हितशत्रूंच्या कूलथापांनीं फसून जाऊन, संघाचें महत्व कमीं करण्याचा देशहितविघातक आततायीपणा करण्यास पुढें सरसावणें ही मोठ्या दुःखाची गोष्ट होय! तरी बरें कीं, सदर्हू अल्पसंख्याक मंडळींत जबाबदार लोकांचा समावेश होत नाहीं. तसें असतें तर धास्ती बाळगण्यास जागा होती. असो. निवडणुकींचा काळ लोटल्यानंतर सवडीनुसार प्रस्तुत विषयावर विस्तृत रीतीनें आमचे विचार प्रदर्शित करूं.

करवाढः— करवाढीची भयंकर धाड असभ्या उन्नतीला आड येऊन, सार्वजनिक शांततेचा भंग होण्यापर्यंत तिची मजल जाईल, असें उघड उघड दिसून येत असतांहि ज्या अर्थी वरिष्ठ नोकरशाही कडून कर वाढविण्याचें निश्चित होत आहे, त्या अर्थी ती स्वताच्याच हातानें जाणून बुजून आपल्या अधोगतीचा खड्डा तयार करीत आहे, असें मोठ्या कष्टानें ह्मणावें लागतें! आमची अशी समजूत आहे कीं, सदर बाबतींत गोमांतकांतील जनतेनें सर्व शक्ति एकवटून सरकारास जोराचा विरोध केला असता, तर करवृद्धीची घोडचूक त्याच्याकडून घडती ना. पण उपयोग काय? जो तो आपापल्या सौख्यांत जेथें पूर्णपणें रममाण होऊन गेला आहे, तेथें ह्या नसत्या भानगडीची विचारपूस करतोय कोण? एखाद्या निवडणुकींत गोंधळ माजविण्याचा धंदा असता किंवा एखादें ग्रामण्य 'शिजवावयाचें' असतें, तर गोष्ट निराळी होती! असले 'महत्वाचे' विषय सोडून सदरहू मंडळी करवाढीसारख्या अप्रिय व त्रासदायक राजकीय घडामोडींत कशाला डोकें खुपसील?

निवडणुकीची धामधूमः— कोलोनीचे प्रधान सि. सेलेस्तीन द आलमेद हे सेनादोराच्या जागेसाठीं उभे राहिले असून कोंस्तातीन द सांतुस यानीं आपली उमेदवारी माघारी घेतल्याची वर्दंता आहे आतां सेनादोराच्या जागेसाठीं सदरहू प्रधानजीची स्वारी व बोर्बेल मोत, हे दोघेच उमेदवार असून, देपुतादाच्या जागेसाठीं सि. प्राजेरीस द कोस्त व डॉ. फ्रोइलान द मेल हे उभे आहेत. मध्यंतरीं फ्रोइलान द मेल यानींहि आपली उमेदवारी माघारी घेतल्याची हूल उठविण्यांत आली होती परंतु तींत अर्थ नाहीं, हें दुसरीकडे प्रसिद्ध केलेल्या जाहीर पत्रकावरून सर्वांस समजलेंच असेल. हिंदूंच्या इभ्रतीसाठीं, हिंदुमतदार बोर्बेल मोत व मेल यांसच मतें देऊन आपली कीर्ति वाढवितील, अशी आह्मांस खात्री आहे. निवडणुकीच्या धामधुमींत पुष्कळ ससे, कुत्रीं व इतर जनावरें आपला स्वार्थ साधून घेण्याच्या गडबडींत दुसऱ्यांची दिशाभूल करण्याचा प्रयत्न करतील. तिकडे योग्य नजर पुरवून आमचे समाजबांधव आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावतील, अशीहि आह्मांस उमेद आहे.

—पणजींतील पाठशाळेंतील–लिसेवांतील–युरोपियन प्रोफेसरानीं आपल्या जागेचा राजिनामा दिल्याचें कळतें. या राजिनाम्याचा संबंध 'आ तेम्प' पत्राच्या संपादकांवर झालेल्या युरोपियन हल्ल्याशीं आहे, असें ह्मणतात!

अनुकरणीय नमुनें

या विसाव्या शतकाचा प्रभावच कांहीं और आहे. या कालांत कोणाचे विचार कोणत्या क्षणीं बदलतील याची अटकळ करतां येत नाहीं. जे बॅ. गांधी एका कालीं सरकारचें गळ्यांतील ताईत व मवाळ पक्षाचे एक अध्वर्यु होते तेच आज सर्व जनतेचे आधारस्तंभ होऊन महात्मा या पदवीस पोंचावे व सरकारशीं पूर्ण असहकारिता करण्याचें सुरू होऊन लोकमान्य टिळकांपेक्षांही जहाल बनावे, याला कालाचा महिमा नव्हे असें कोण ह्मणेल?

हे विचार सुचण्याचें कारण मडगांवचे एक नागरिक श्रीयुत पंढरिनाथ या. हेगडे यांनीं आपल्या परवांचे अत्यवस्थस्थितींत आपल्या सुहृद स्नेह्यांसमोर काढलेले उद्गार हें होय. परमेश्वरकृपेनें ते त्या दुखण्यांतून बरे झाले ही खरोखर मोठ्या भाग्याची गोष्ट होय. आतां ते आपल्या इच्छेप्रमाणें स्वःताचें सर्व कांहीं करणार आहेत यांत संदेह नाहीं.

पुष्कळशा डॉक्टर व वैद्यांकडून उपचार होऊन ज्या वेळीं त्यांनां आपल्या प्रकृतींत कांहींच फरक पडण्याची आशा दिसली नाहीं, त्या समयीं एके दिवशीं सकाळीं आपल्याजवळ सर्व आप्तमित्रांना बोलावून शांतवृत्तीनें सांगितलें कीं, मी कांहीं या दुखण्यांतून आतां बरा होत नाहीं करितां तुह्मीं सर्वांनीं मिळून माझी एकच इच्छा तृप्त करावी. ती ह्मणजे माझ्या संकल्पाप्रमाणें माझी अर्धी इष्टेट सार्वजनिक कार्यासाठीं उपयोगांत आणणें ही होय. या कार्यापैकीं मी स्त्रीशिक्षणास विशेष महत्व देत असल्याकारणानें मडगावांत एक कन्याशाळा काढून या रकमेंतून तिचा खर्च करावा, वगैरे. हें शब्द पुरे होतात न होतात तोंच सर्वांना त्यांच्या या निराशेच्या उद्गारामुळें दुःखावेग तर आवरेना पण त्यांच्या या शुभ संकल्पाबद्दल गहींवर दाटून प्रेमाश्रु निघाले याचें वर्णन करवत नाहीं. अत्यावस्थेंतहि सार्वजनिक हिताची कळकळ व्यक्त करणारीं निदान मडगांवांत तरी हीं पहिली व्यक्ति होय.

गेल्या वीस वर्षांपूर्वीं रा. हेगडे यांचें विचार अशा प्रकारचे होतील असें कोणीही भाकीत केलें नसतें. पण हा सारा प्रभाव नव्या मन्वतराचा असल्या कारणानें जगांतील रहाटींच्या अनुभवावरून त्यांनीं कोणाचाहि मुलगा दत्तक घेण्या ऐवजीं कन्याशाळारूपी एका मुलीला जन्म देण्याचा संकल्प जाहीर करून आपला किंवा इतर धनिकांना गिरविण्यास लावण्याचा निश्चय केल्याबद्दल ते खरोखर स्तुतीस व अभिनंदनास पात्र आहेत.

वरील नमुना जरी नंतरचा असला तरी तो फार अनुकरणीय व आदरणीय असल्या कारणानें प्रथम देणें भाग आहे. दुसऱ्या नमुन्यासंबंधानें लिहावयाचें ह्मणजे रा. हेगडे यांचा संकल्प गुरूवर ताण करणारा आहे. किंबहुना गुरुपेक्षां शिष्याचे विचारांत लोकहिताची कळकळ विशेष असल्यामुळें सर्वांकडूनच त्यांची वहावा होईल, यांत शंका नाहीं खरोखर अशा कामीं मनुष्य नुसता विद्वान असून उपयोगीं नाहीं. त्याला "पाहिजे जातीचे" हीच गोष्ट खरी.

नपेक्षां ब्र. भू. सुब्रमण्यानंदतीर्थानीं— एका विद्वान, पंडित, वजनदार व विश्वाभिमानयुक्त संन्यस्थ व्यक्तीनें–आपल्या–इष्टेटीचे वांटणी एका कंजूष प्रापंचिक्या प्रमाणें केली नसती. नेतर्लीसारख्या जंगलांतील एका असंस्कृत गांवकर मरणसमयीं आपल्या मिळकतीची जीं वासलात लावण्यास उद्युक्त झाला असता तशीच तीर्थानीं आपल्या स्थावर मिळकतीचीं स्थिति केली असें सर्व लोक ह्मणत आहेत. बाकी त्यानां सर्व कांहीं उपयुक्त तें करण्यास अगाध नव्हतें. कारण त्यांच्या मनाच्या खंबीरपणाची ओळख सर्वांनाच असल्यामुळें इस्टेटीसंबंधानें ते आपला उदारपणा दाखवितील अशी बहुतेकांस अटकळ होती. फक्त एका "दामोदर विद्यालया" साठींच जर त्यानीं आपली इस्टेट बहाल केली असती तर आल्मेद कालेजप्रमाणें तेंही विद्यालय मोफत शिक्षण देण्यास समर्थ झालें असतें. व या बद्दलचे बरेचसें श्रेय यतिवर्यांना मिळून त्यांचे सर्वांकडून धन्यवाद गाईले जाणार होते. पण हें किंवा असलें श्रेय संपादण्यास कोण पुढें येतो तें पहावयाचें आहे. असो, या नवीन मनूतील दोन नमुन्यांपैकीं सुशिक्षित जनता कोणता पसंत ठरविते हें ठरविण्याचें काम वाचकांवरच सोंपवितों.

आपला
यंन. श्रीपाद.

ANO VI.— NUMERO 18 —1921 · QUEPEM QUINTA-FEIRA 28 DE JULHO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
[...] Portuguesa...... 3-00-00
[...] a Inglesa............. 3-08-00
[...]mero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
[...]uncio por linha...... 00-01-00
[...]ara longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २८ माहे जुलै सन १९२१ अंक १८ वा.

O PAIS MANIFESTANDO-SE CONTRA NOVOS IMPOSTOS

Os impostos ora existentes nao deixam nascer nem morrer em paz, diz o sr. P. V. Virgincar

Um comicio muito concorrido !

Como já é do dominio público, realisou-se na vila de Margão um grande comicio dos habitantes da India Portuguesa, sob a presidencia do distincto causidico sr. dr. Caitano Filipe Colaço, para se protestar contra o extemporaneo, incomodo e indevido lançamento de novos impostos.

A concorrencia era verdadeiramente consideravel, tendo no patriotico comicio figurado pessoas de distaque em todas as classes sociais em que se divide a India Portugueza que em peso se pronunciou, constitucionalmente, contra novos tributos.

O *Bharat* que condenou *in limine* o absurdo de tais impostos, deu já a sua plena e incondicional adesão á grandiosa manifestação antitributaria de Margão, juntamente com a dos proprietarios e cidadãos que lhe apoiam a orientação, adesão que torna publica nêste lugar de honra.

Mas vejamos mais uma vez as razões por que a India Portugueza não pode nem deve pagar mais impostos cuja historia circunstanciada e fazes progressivas por que passaram discreveu-as o ilustre presidente.

Diremo-lo nas expressões do digno patriota e fluente orador sr. Pundolica Vamona Virgincar, um dos nossos correligionarios que nobilitam o *Pragatica Sangh*.

Frisou o ilustre membro desta associação que sendo altamente onerosos os proprios impostos ora existentes, seria dishumano lançar-se novos, sobretudo nas circunstancias actuais em que o Paiz se està debatendo numa miseria, capaz de enternecer até pedras, afirmando:

"O imposto, na antiguìdade, representava a decima parte das rendas liquidas, distinando-se a dois fins principaes, o da manutenção do socego publico interno e o do custeamento das despezas de guerras contra os estrangeiros, no caso de invasões. Desde o tempo de *Manú* ate muito depois dele, o imposto consistiu na referida decima parte, tendo sampre reinado harmonia a paz, duas rodas do carro triunfal do Progresso, entre governantes e governados. Nunca, então, foi preciso lançar-se mão de ...*taxas de guerra* como se féz por ocasião do ultimo conflito mundial, nem onerar o contribuinte com novos encargos, a titulo de *milhoramentos*, nem tão pouco incomodar o zé pagante por *dà cà aquela palha*.. como é *moda* na actualdade. E continuou:

Ninguem suponha que o imposto na epoca presente é, apenas, o que se comprova pelos chamados *talões*; não; pois o contribuinte da India Portuguesa paga *indirectamente* impostos por tudo, os quais não o *deixam nascer nem morrer em paz*.

Logo depois de se levantar da cama, éle paga imposto pelos pós dentifricios que emprega para limpar dentes, paga-o pelo vestuario que lhe embelesa o corpo, paga-o pelos livros que lê e pelas cartas que escreve, pága-o pela caneta, pela tinta, pela bengala e, em fim, paga-o, sempre, por todas as coisas de que faz uso, até se deitar na cama ...ferrea pela qual tambem tem de pagar...

Prosseguindo nas suas considerações justificativas da condenação de novos impostos o sr. Virgincar teve as seguintes frasas:

Se alguem, cançado de aguentar tanto imposto, render a sua *tributada* alma ao Creador, ainda em cadaver fica sujeito á poderosa acção de impostos... do registo civil.. O pesadelo de custas do *inventario orfanologico* que, muitas vezes longe de assegurar herança aos menores, traga-a cruelmente, nem deixa, então, morrer em paz.

Encontrando-se portanto, o contribuinte indio submergido, totalmente, no pacifico oceano dos impostos ¿como poderá ele suportar a perseguição de novas ondas ou antes vagas de novos tributos? ¿Para que serve aumentar rendas se se multiplicam tambem as despezas? O principio de bôa administração subordina-se á regra de aumentar rendas e diminuir despezas. Quem o não respeitar terà de curtir, infalivelmente, a miseria.

A Nação Portuguesa é ciosa de honra e bom nome não registando a Historia nem um facto comprobativo de que ela fez sacrificios pela sede de dinheiro A sua preocupação foi sempre conquistar bôa fama E, porisso, é de esperar que se não lancem novos tributos para se mitigar a sêde de...dinheiro."

¿Que mais é preciso para se demonstrar a verdade tantas vezes por nós proclamada de que a capacidade contribuitiva do Povo da *India* Portuguesa està já exausta ?

O grande comicio de Margão, importante por todos os aspectos sob que se encare, foi, em ultima analise, uma inequivoca prova do civismo, digna de se registar na historia com letras de oiro.

Falou nele o Paiz inteiro que reprovou o lançamento de novos impostos, extemporaneos incomodos e indevidos.

¿Terá, agora, o governo forças para trilhar a escabrosa senda de novos impostos, disrespeitando o sentir unanime do Povo ?

¿Sentir-se-hão os *palacianos* capazes de defender as *novidades tributarias* ?

Se o nosso governo é do Povo pelo Povo e para o Povo compete-lhe pela sua propria natureza, queira ou não queira, curvar-se reverente e submisso ante a vontade do Povo, manifestada no grande comicio de Margão a cujos promotores consignamos aqui, em nome da Redação do *Bharat*, o nosso sincero agradecimento pela obra patriotica que acabaram de praticar.

ECOS & CRITICA

Brincadeira de mau gosto

O Diario da Noite de 23 do corrente registou uma *noticia sensacional*, informando que o nosso director declarara que *a lista daquele nosso colega se impunha*.

A referida edição do *Diario* recebemo-la, justamente, quando estavamos a trabalhar na assemblea eleitoral de Cusmane a favor da lista secundada pelo *Pragatica Sangh* a que compromissos de honra ligam indissoluvelmente o nosso director que porisso imediatamente escreveu á Redação do aludido diario nocturno uma carta urgente demonstrativa da falsidade da mesma declaração

Calculamos que a *sensacional noticia* da nossa declaração transmitida á *ultimã hora* ao *Diario* foi naturalmente, uma brincadeira . . . eleitoral, mas de mau gosto,

De resto, quem leu bem a tal *sensacional noticia* da *vespera* do acto eleitoral, noticia que não tem pés nem cabeça, pois não consta dela *a quem* e *onde declarou* o nosso director, deve ter verificado a sua inexatidão, dadas as nossas relações...cortados para com o sr. Prazeres da Costa, a respeito de quem, ainda na ultima edição dissemos coisas de alto lá com elas.

E quem sabe se o palão *declaratorio* que impigiram áquele nosso ilustre colega foi originado por taes coisas!

Em todo o caso, fique cá corrigida a noticia que muito nos espantou.

Ainda a noticia sensacional

Espantou-nos de facto-para que oculta-lo?- a noticia sensa

भारत

गुरुवार आषाढ व० ८ मी १८४२

करांविरुद्ध चळवळ

मडगांवची जंगी सभा

गेली १९ वी तारीख आमच्या राजकीय चळवळीच्या इतिहासांत चिरस्मरणीय होऊन राहील यांत संशय नाहीं; कांकीं सदर्हू दिवशीं गोमांतकांतील जनतेनें मडगांव येथें प्रचंड सभा भरवून, एकसमयावच्छेदें करवाढीसंबंधीं आपली नापसंती व्यक्त केली. आह्मीं गेल्या अंकांतील एका स्फुटांत नवीन करांच्या बाबतींत लोकांनीं, त्यांतल्या त्यांत हिंदूंनीं, स्वीकारलेल्या मुग्धतेबद्दल तीव्र निषेध प्रदर्शित केला होता; व तसें करण्यास आह्मांस कारणेंहि सबळ होतीं, हें कोणीहि कबूल करील; तो स्फुट प्रसिद्ध होण्यापूर्वींच कांहीं खिस्ती पुढाऱ्यांच्या अविश्रांत परिश्रमानीं--उशिरां कां होईनां—उपरिनिर्दिष्ट सभा भरली जाऊन ती यशस्वितेनें पारहि पडली, ही मोठ्या समाधानाची गोष्ट होय. असो.

सांप्रतच्या हलाख स्थितींत कर वाढविणें किती दुष्टपणाचें आहे, हें आम्हीं अनेकदां सरकारच्या नजरेस आणलेंच आहे. आतां करांसंबंधीं वरील सभेंत दे० पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांनीं मांडलेल्या विचारांचा गोषवारा देऊन प्रस्तुत विषयाची रजा घेतो.

"देशबंधू हो, सरकारनें आमच्यावर नवीन कर लादण्याच्या जो विचार ठरविला आहे, त्यांचा प्रतिकार करण्याकरितां आज आह्मीं येथें जमलों आहों. सरकारला उत्पन्नाचा दशांश भाग द्यावा. व त्यानें त्याचा उपयोग परचक्रनिवारणार्थ व गावांत शांतता राखण्याप्रीत्यर्थ करावा, असें मनुस्मृति सांगते. पण आतां पहावें तों आह्मीं पूर्वीं पेक्षां किती तरी पट ज्यास्ती कर देत असून, सरकारची मुळींच भरती होत नाहीं. लढाई वगैरे झाल्यास, गावांत रोगराई उद्भवल्यास, शहर सुधारणा करणें झाल्यास, साप द गेन्द, इंपोस्त दे मिल्योरामेंत दे मुंगांव वगैरे वगैरे नवीन नवीन नांवें देऊन, आमच्या डोक्यावर कर लादण्यास तें कमी करीत नाहीं. इतक्यानेंहि भुकेबंगाल बनलेल्या सरकारची तृप्ति न होऊन, नवीन करांचा मसुदा पुढें करण्यांत आला आहे.

देशबांधव हो, आम्हीं नखशिखांत इंपोस्तमय बनलों आहों. सकाळीं उठून दांत घांसण्याकरतां दंतमंजनाची डबी घेतली तर तिजवर इंपोस्त. चहा काफी घेऊं लागलो, तिजवर इंपोस्त. साखर घ्या तिजवर इंपोस्त. पोटाचीं भूक शमविण्याकरतां बाजारांतून कसल्याहि प्रकारचें धान्य आणा, त्याच्यावर इंपोस्त, पायांत घालण्यास जोडा घ्या, त्याच्यावर इंपोस्त. धोतर घ्या, त्याच्यावर इंपोस्त. अंगांत घालण्यास कोट घ्या, त्यावर इंपोस्त. डोक्यावर टोपी घाला, तिजावर इंपोस्त. हातांत छडी घ्या, तिजवर इंपोस्त लिहिण्याकरतां कागद, पेन, शाई कांहीं घ्या, त्याच्यावर इंपोस्त. दिवसभर कामकाज करून विश्रांति घेण्याकरितां बिछान्यावर पडावें तों त्यालाहि इंपोस्त. एवंच इंपोस्ताचें पिशाच कशाहि तऱ्हेनें आह्मांस सोडीत नाहीं. त्यांच्या त्रासांतून जरी आम्हीं मेलों. तरी पण रजिस्त सिविलाचा इंपोस्त. मरताना तरी स्वस्थ चित्तानें तरी मरतां येतें काय? नाहीं. मरणोत्तर इर्वेंतार होऊन राहिलेले चार माड, किंवा शेताचा तुकडा इर्वेंताराच्या कुस्तांस पावणेवर पडून जाणार या काळजीची धुग धुग अशा इंपोस्तरूपी समुद्रांत आम्हीं बुडालों असतानां आमचें दयाळू सरकार आणखी इंपोस्त लादण्याची तयारी करतें, व तें सर्व आम्हीं सोसणार ना?

स्फुट विचार

दोन पत्रकें:— गेल्या देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुकीच्या धामधुमींत कांहीं सुशिक्षित व वजनदार गृहस्थांच्या नावांवर जीं दोन हस्तपत्रकें पोर्तुगीज व मराठी या भाषांतून सि. प्राजेरीस द कोस्त यांची लायकी सिद्ध करण्याच्या निमित्तानें प्रसिद्ध झालीं, त्यांतील पोर्तुगीज पत्रकांत विरुद्ध पक्षाबद्दल जी शिष्टाचाराची मर्यादा राखण्यांत आली ती त्याच्या मराठी भाषांतर बजा पत्रकांत उल्लंघन केली गेली आहे. तीं शिष्टाचाराचा भंग करणारी खोडसाळ विधानें, त्यांत ज्या सद्गृहस्थांच्या सह्या आहेत त्या सर्वांस पसंत असतील असें आह्मांस तरी वाटत नाहीं. बहुधा पोर्तुगीज पत्रावर सह्या मिळवून, नंतर त्याचें मराठी भाषांतर करतानां कोणी उलट्या काळजाच्या माणसानें त्यांत विरुद्ध पक्षाबद्दल व प्रागतिक संघाबद्दल दुष्ट विधानें धुसडून देऊन, त्या गृहस्थांच्या नावांचा व त्यांच्या पसंतीचा दुरुपयोग केला असावा असेंच आमची मनोदेवता आह्मांस सांगत आहे.

प्रागतिक संघ:— सदर्हू पत्रकांत "प्रागतिक संघ हा सर्व हिंदुसमाजानें स्थापलेला नसून तो हिंदुसमाजांतील कांहीं विशिष्ट व्यक्तींच्या महत्त्वाकांक्षेचें द्योतक आहे' असें जें एक विधान केलें आहे, त्याबद्दल आह्मांस इतकेंच सांगावयाचें आहे कीं त्यानीं लवकरच प्रसिद्ध होणाऱ्या संघाच्या कार्यकारी मंडळाच्या जाहीर विनंति पत्रांतील खुलासा अवश्य वाचावा व संघाची घटनासुकें जीं वाटण्यांत येत आहेत तींहि लक्षपूर्वक वाचुन संघ हा विशिष्ट व्यक्तींचा कीं सर्व हिंदूंचा आहे याची खात्री करून घ्यावी. कदाचित् घटना त्यांस पहावयास मिळाली नसल्यास कार्यकारी मंडळाच्या सेक्रेटरीकडे ती मागवि. त्यास अवश्य मिळेल अशी आह्मीं त्यांस हमी देतों. तसें न करितां विकारवश होऊन आपल्या सदसद्विवेक बुद्धीचा त्यानीं खून करून घेऊं नये अशी आमची त्यांस प्रेमळ सूचना आहे.

संघाची महात्त्वाकांक्षा:—संघ हा महत्त्वाकांक्षेचे एक द्योतक, आहे ही पत्रकांत नमूद केलेली गोष्ट मात्र खरी आहे. हें येथें कबूल केल्याशिवाय रहावत नाहीं. मात्र ती महात्त्वाकांक्षा क्षुद्र, शह्वच्छल, माजवून समाजांत तट पाडण्याची अगर त्यानीं ह्या टल्याप्रमाणें जनतेस फसविण्याची नसून हिंदुसमाजाचें विस्कळीत असलेलें लोकमत एकत्र व सुसंघटीत करून, त्यांच्यांत कर्तव्य जागृति करून देऊन, त्याच्या जोरावर आपले नैसर्गीक हक्क मिळवून देशाची सर्वांगीण उन्नति व्हावी हीच आहे आणि ही महात्वाकांक्षा सिद्धीस जाण्यास देशांतील विचारी व कर्तत्ववान लोक कार्यायुक्त होऊन पुढें सरसावले पाहिजेत. ह्मणूनच पत्रकांतील गृहस्थांस आमची अशी आग्रहाची सूचना आहे कीं त्यानीं संघ हा सर्व हिंदु जनतेचा नाहीं असें ह्मणून कर्तव्यविन्मुख होऊन निराळे राहण्यापेक्षां संघाचीं सूत्रें हातांत घेण्यास पुढें येऊन समाजाचे नेते होण्याचा मान संपादण्याची महत्त्वाकांक्षा धरावी. घोडा मैदान जवळच आहे.

वर्तमानसार

—डॉ. फ्रोइलान द मेलु यानीं आपली उमेदवारी काढून घेतल्याची दाट वदंता पसरली असतांहि. त्यांस १९८८ व बोवेल मोतांस १३५० मतें मिळालीं! प्राझेरीस व आलमेद यांस-त्यांच्या 'मोटोवानीं' हाडाचीं काडें केलीं असतांहि—अनुक्रमें ३२४८ व २७८७ मतें मिळालीं.

—गव्हर्नर जनरल डॉ ज्याइम मोराइस व सेक्रेटरी डॉ. पैंद्योत व्हियेर हे लवकरच निजधामास जाणार असल्याची बातमी सर्वतोमुखीं झाली आहे!...?

—सर्व्हेखातें (जमिन मोजणारें) व शेतकी खातें, हीं दोन्हींहि खातीं काढून टाकण्याचा पोर्तुगाल सरकारचा विचार आहे अशी बोलवा आहे.

स्वदेशभक्तांनो!

गोमांतक देशाचा आज बऱ्याच वर्षांचा इतिहास अतिशय दुःखमय आहे, परंतु त्याची आतां इतकी परमावधी झाली आहे कीं, स्वसत्ताक राज्य संपादन करण्याकरितां आपल्यांतील निरनिराळ्या जातींच्या व धर्माच्या लोकानीं आपली सर्वांची दृढ एकजूट केलीच पाहिजे अशी सांप्रत वेळ येऊन ठेपली आहे. संघशक्तीवाचून कोणताहि प्रयत्न सफल व्हावयाचा नाहीं. गोमांतकांतल्या काळजाच्या रक्ताचा प्रतिवर्षी जो निव्वळ शोष चालला आहे त्याच्या भयंकर परिणामाचें प्रतिबिंब उठविण्याचा मी मुळींच प्रयत्न करीत नाहीं. परकी सत्तेचा हा प्रभाव आहे. गोमांतकाच्या हितास पायाखालीं तुडवून आपल्या सत्तेच्या जोरावर जाणून बुजून आमच्या राज्य कर्त्यांनी जो द्रव्यशोष एकसारखा चालू ठेवला आहे तो पाहून प्रत्येक गोमांतकवासीयाचें काळीज चर्र झाल्यावांचून राहील काय? नुसत्या बडबडीनें कांहीं तरी न्याय मिळेल असें जें कांहीं वर्षांपूर्वीं आपणास वाटत होतें त्या बाबतींतही आज आपल्या सर्वांची निराशा झाली आहे. सरकाराला आपली बिलकूल पर्वा नाहीं. आपल्या स्वतःच्या अंगाला लागलेल्या ह्या रक्त शोषून घेणाऱ्या व अबाधित चालणाऱ्या तुंबडीपासून सुटका करून घेण्याच्या कामीं आपणच सर्वांनीं आपल्या हिताकडे बघितलें पाहिजे. अवघ्या चाळीस वर्षांच्या अवधींत जपाननें जुनी राज्यपद्धति सुधारून दिली, जातींजातींचा अडथळा मोडला पाश्चात्य ज्ञान अंगीं बाणून घेतलें व जे पांच कोटीं लोक नांगर हांकीत होते व पितरांची पूजा करीत हो ते त्याना पृथ्वींतील सर्वांहून बलाढ्य व श्रेष्ट राष्ट्र करून सोडलें. तसेंच आमचें हें गोमांतक पूर्ण उन्नतीस पोचलेलें पहाण्याचा भावी सोन्याचा दिवस लवकर उगवो अशी ईश्वर चरणीं प्रार्थना आहे.

महात्मा गांधी हे परदेशी माल न वापरण्याबद्दल आमच्या महाराष्ट्राला उपदेश करीत आहेत. गोमांतकांतही ह्या चळवळीचा थोडाफार परिणाम होत आहे व घडलाहि आहे. परदेशी साखर कशी तयार करितात ह्या विषयींची माहिती न्यूयार्क मधील 'वर्ल्ड' नावाच्या पत्रांत खालील प्रमाणें प्रसिद्ध झाली आहे. माहिती वाचून आमचे प्रेमळ वाचक परदेशी साखरेस बहिष्कार घालतील अशी फार फार आशा आहे.

'लहान मोठ्या मनुष्यांच्या प्रेताचें मांस मेलेला मनुष्य कोणत्या रोगानें मरण पावला हें न पाहतां साखर शुद्ध करण्याच्या कामी लावलें जात आहे. महारोगानें कुजलेल्या मनुष्याचेंहि मांस फुकट जाऊं देत नाहींत. कारखान्यांतील मजूर लोक जमिनीवर थुंकतात किंवा कफाचीं ढरकलें फेंकतात तीं देखील काळजीपूर्वक एका बाटलींत जमवितात व त्याचा उपयोग साखर शुद्ध करण्याकडे करितात गरीब लोक पैशाच्या आशेनें आपल्या नातलगांचीं प्रेतें विकत देतात. त्यांचे कारखानदार गिऱ्हाईक असतें ही साखर आमच्या देशीं येत असते व तिचा उपयोग आह्मीं देवाला नैवेद्य दाखविण्याकडे व स्वतः खाण्याकडे आवडीनें करीत असतों' चहालासुद्धां चहाचे पानावर कुत्र्याच्या मुताचें छत्रीप्रमाणें एक प्रकारची बुरशी (Fungus) चढते व त्ययोगें पानांस काळा रंग चढून त्यांत एक प्रकारचा स्वाद उत्पन्न होतो. ह्या शिवाय चहांत टॅनिक, थीन व ॲरोमॅटिक हीं तीन विषारी द्रव्यें अत्यंत घातक असतात. त्यायोगानें मेंदूचे रोग, फेंफरें, मूत्राशयाचे रोग, नाना प्रकारचे मेह, विशेषतः मधुमेह धुपणी, धातुक्षीणता वगैरे विकार उद्भवतात. ('चहाचे दुष्परिणाम' ह्या पुस्तकांत चहाच्या परिणामाचें भयंकर चित्र रेखाटलें आहे. किं. ३ पै असून पत्ता:— विनायक प. भागवत, वकील, चाळीसगांव जिल्हा खानदेश)

शेवटीं प्रार्थना हीच कीं सर्वांनीं शक्य त्या गोष्टींत आपल्या सांपत्तिक दृष्टीनें व पुढील पिढीचे उद्धाराकरितां अशा घाणेरड्या परदेशी मालाला बहिष्कार घालून देशाचा उत्कर्ष करण्याकरितां झटावें व अशा प्रसंगी परमेश्वरी कृपेचा पर्जन्यां आमच्या ह्या प्रिय गोमांतकांत पडावा व नाना प्रकारच्या गोवधादि महापातकांनीं होरपळून जाऊन विव्हळ झालेली ही पुण्यभूमि शीतल, स्नेहमयी, व स्वातंत्र्याचें नंदनवन बनावें अशी इच्छा करून भारताचा त्रिवार जयजयकार करितों.

सर्वांचा नम्र

ता. १५-७-२१ } भाळचंद्र विष्णु खोलकर
श्रीदुर्गादत्तमंदिर } माशेल, गोवा

o VI.—NUMERO 19—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 4 DE AGOSTO

inda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
A PORTUGUESA...... 3-00-00
IA INGLESA............. 3-08-00
MERO AVULSO.........0-01-00

Anuncios
ncio por linha...... 00-01-00
ra longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ४ माहे आगस्ट सन १९२१ अंक १९ वा

ACHA--SE FEITA A EXPERIENCIA ! !

Falaram os numeros

Grande Triunfo do Pragatica Sangh !

Nas ultimas eleições de deputado e senador ficou exuberantemente comprovada a incontestavel influencia politica do *Pragatica Sangh.* Não é uma afirmação atirada ao ar; não. E'reforçada pela eloquenciados numeros que não sabem mentir como qualquer palão eleitoral.

Pois é verdade. Apesar da desistencia do candidato Melo teve este sobre o adversario uma quarta parte de votos, o que, dada a interrupção súbita da propaganda eleitoral da nossa lista, motivada pela mesma desistencia, representa para nòs um verdadeiro triunfo, sabida a circunstancia do emprego do *maximum* de empenhos e valias a favor da lista adversa, por banda dalguns chefes de repartições, *dependentes* e *agradecidos* do candidato a deputado da mesma que tambem encontrou decidido apoio de seus *parentes vizinhos e amigos* !

Que indica tudo isto ?

Que o *Pragatica Sangh* é uma organisação politica que se impõe pela sua força, pela disciplina que a caracterisa.

Que já se desfez a lenda de que o sr. Prazeres da Costa era *proclāmado*, afugentando do campo seus adversarios, quando apresentasse a sua candidatura para deputado ou senador.

Que o mesmo sr. Costa não é já idolo da India Portuguesa, conquanto o seja de seus beneficiados e *salamalequeiros.*

Que, finalmente, o digno auditor geral perdeu quasi por completo a simpatia que aqui gosava, por tantos absurdos a que fez ligar, á má hora, o seu nome.

E' nêste sentido que dizemos ter alcançado triunfo a nossa lista. Desejavamos que sua exa. se convencessé de que a classe hindu estava descontente por alguns dos seus actos. E conseguimos a satisfação deste nosso desejo, apesar de terem por ai pululado *manifestos tendentes* a, *a seu modo, reduzirem á nulidade* a importancia do *Pragatica Sangh.*

Está feita a experiencia, felizmente com grande proveito ao *Sangh*, que jà sabe, agora o que tem a fazer para no futuro calar de vez as *más* linguas que se mexeram, isto é que *se manifestaram*, impoliticamente, mercê dos manejos jesuiticos dalguns funcionarios e amigos dependentes do auditor-mór.

Digam o que disserem os partidarios do sr. Prazeres da Costa, este não se julgará victorioso com a diminuta maioria que arranjaram á sua lista. Cremos mesmo que se considerará estrondosamente derrotado.

* * *

Mas disse-nos uma vez o sr. dr. Rau na discussão que o *Bharat* teve com o mesmo magistrado, que o sr. Prazeres da Costa tinha muitos projectos de beneficios com que favorecer *especialmente* a classe hindu. Afirmaram os que sendo inimigos dhontem, secundaram à ultima hora a sua candidatura, que a India Portuguesa na crise actual, só tem que lucrar com a sua eleição.

A eleição está ganha. Venham, portanto, daí os tais projectos de beneficios, venham os tais lucros, para que se não diga que *aquilo* não passava de *palões*...eleitorais.

E, depois, os eleitos não são apenas representantes dos que os elegeram, *são-no* de toda a India Portuguesa. Assiste, portanto, tambem a nós o direito de exigir o cumprimento rigoroso de promessas solenemente feitas por intermedio de seus agentes.

Mas quedemo-nos aqui, á espera da satisfação das mesmas promessas...

Em boa paz

O nosso ilustre colega do *Diario da Noite* volta a insistir que a tal declaração eleitoral, atribuida ao nosso director e publicada na *vespara* do acto eleitoral tem *pês* e *cabeça*, acrescentando que pessoas que lhe merecem inteira confiança lhe transmitiram, *à ultima hora*, a *noticia sensacional* da mesma declaração que, porisso, é verdadeira, que não foi *truc* . . . etc.

Sim ? Porquê, então, gastou tanta prosa para, a seu modo, comprovar a aliás suposta veracidade da aludida declaração ?

Dissesse em termos claros os *nomes* de quem lhe transmitiu a *sensacional noticia* e o *lugar* onde o nosso director, *num gesto que o nobilita* (quem tal diria ?)declarou que a lista do *Diario se impunha.* E estava liquidado o *caso*. Não acha?

Faça-o, ao menos, agora, pedimos-lhe, sem mais ambages nem rodeios que a simplicidade da questão dispensa absolutamente.

De resto, agradecemos ao colega nocturno a captivante generosidade de, com a publicação da mesma declaração, ter segurado pelos cabelos a ocasião . . . eleitoral para *nobilitar* o nosso modesto director . . . sem notar, porem, que o tornava, á vista de incautos, *traidor* ao *P. Sangh*, o que, naturalmente, deve ter-se-lhe afigurado de somenos importancia, no ardor . . elei çoeiro de que se achava possuido.

Mas esperemos . . .

Dardos & Cardos

Rei do mundo

Podemos dar êste honroso e *histórico* titulo—sem favor, de resto—ao sr Estomago que é quem, a final de contas, governa todos os reinos dêste mundo e mais do fundo do inferno.

E' sua magestade o Sr D. Estômago quem gera todas as virtudes; é êle quem fabrica por intermedio de seus ministros toda a sorte de vicios; é o mesmo quem fomenta guerras e realisa pazes; é êle quem finalmente representa a incarnação paradoxal de duas coisas diametralmente opostas entre si, qualidade que è pedestal de sua *esferoidal* grandesa...

¿Há quem sendo hoje *prazeirista* se confesse amanhã *desprazeirista* ou sendo hontem do *Pragatica Sangh*, se declare hoje oportunista ?

São as conveniencias *reais* do sr. D. Estomogo que o obrigam a dar tal natural *reviravolta.*

No grande reino do sr. Estomago não há portanto coisas que sensibilisem nervos nem factos que provoquem admiraçoes.

Cesse por isso tudo o que a antiga musa canta e tudo se envolva na estomacal manta ! —se ainda há por ai alguem que, por quaisquer escrupulos de consciencia se mata.

Objecto comerciavel

Se há por ai alguem que considere o *voto* expressão rial do sentir independente de cada cidadão eleitor, engana-se redondamente, pois cá entre nós, pelo menos, não passa duma *coisa* de pouca monta, susceptivel de toda a casta de contratos: é objecto comerciavel. Assim se o eleitor *é* empregado duma repartição, o seu voto é desdē logo *cedido* a seu chefe e por maiores compromissos que haja contraido com quem quere, atè com a sua consciencia politica-se è que a pode ter um emprēgado- è-lhe defeso portar-se doutra forma *sob* pena de ser objecto de vinganças !

Há mais ainda. Se o eleitor é necessitado vende o seu voto, se ē rico, compra-o para o revender, constando-nos que lá nos tempos da *ominosa* muita criatura que não tinha onde cair morta, se enriqueceu á custa do comercio de votos. . . *só da comissão.*

Não admira, portanto, que o resultado das ultimas eleições tenha sido o que foi. O contrario é que seria para a gente *encolorizar-se* de vergonha, Não ē assim ?

Verdades verdadeiras

Há triunfos que são derrotas e há derrotas que são triunfos. Há triunfos que envergonham assim como há derrotas que enobrecem.

O triunfo alcançado pela lista *alegre* à custa do agradecimento á *alegria* e do *servilismo* não representa outra coisa senão uma *derrota* ou *vergo*,

पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील हिंदु नागरिकांस आग्रहाची जाहीर विनंति

आपल्या या पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील हिंदु समाजाची स्थिति सर्व बाजूनीं कशी खालावली आहे हें विशद करून सांगण्याची आवश्यकता मुळीच राहिलेली नाहीं. पण आवश्यकता आहे ती हेंच सांगण्याची कीं, आतां यापुढेंहि जर आपण अशाच झोपा ताणीत पडलों तर जगांत उसळलेल्या स्वोत्कर्षाच्या लाटेंत आपण जेथल्या तेथेंच गडप होऊन जाऊं ! तेव्हां सर्व हिंदूनीं एकत्र होऊन आपली उन्नति कशी करून घेतां येईल याचा एकत्र जमून एकमतानें, एकदिलानें विचार करणें अगत्याचें व जरूरीचें आहे.

हाच हेतु मनांत धरून म्हणजे एकंदर हिंदु समाजाची सर्वांग सुंदर सुधारणा कशी घडवून आणतां येईल याचा विचार करण्याकरितां

प्रागतिक संघ

नांवाची संस्था स्थापन झाली आहे. तिच्या घटनेंतील कांहीं कलमें खालील प्रमाणें आहेतः—

अ) सामान्यतः एकंदर पोर्तुगीज हिंदुस्थानची व विशेषतः त्यांतील हिंदु समाजाची, सामाजिक, आर्थिक व प्राधान्येंकरून राजकीय उन्नति घडवून आणावी हें या संघाचें ध्येय आहे.

आ) ध्येयाच्या सिध्यर्थ, संघाकडून आवश्यकता व शक्यता यांच्या मानानें सार्वप्रांतिक उपयोगाच्या मुलांमुलींच्या शाळा व देशोत्कर्ष साधक इतर संस्था स्थापन करण्यांत अगर स्थापन झालेल्यांस मदत करण्यांत येईल; परदेशांत जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांस करारानें मदत दिली जाईल, दुष्काळाच्या अगर रोगराईच्या वेळीं अनाश्रितांस साह्य पुरविलें जाईल; नियतकालिकें हस्तपत्रकें व प्रचारक यांच्या मार्फत हिंदी युरोपियन संस्कृति, शेती, आरोग्य, शिक्षण विषयक नैतिक व राजकीय बाबतींची माहिती करून देऊन लोकमत सुसंघटित केलें जाईल आणि सभा भरून अर्जे, डेपुटेशनें, निषेध, आभारप्रदर्शन, अभिनंदन व गैरेच्या द्वारें ते वेळोवेळ सरकारास कळवून प्रजेचे न्याय्य हक्क मिळवून देण्याची खटपट केली जाईल.

इ) ध्येयाच्या सिध्यर्थ जे उपाय योजावयाचे अगर जीं कामें करावयाचीं तीं, सतत सुव्यवस्थित व सुसंगतपणें चालावीं एतदर्थ खालील व्यवस्था केली जाईल.

१ गोव्यांतील प्रत्येक कोंसेल्यांत आणि दमण व दीव येथें संघाची 'कोंसेल्य कमीटी' नांवाची एकेक कमेटी राहील व तिला त्या कोंसेल्याचें नांव दिलें जाईल.

२ ब्रिटिश हिंदुस्थानांत वास्तव्य असलेल्या गोमांतकीयांकरितां मुंबई येथेंहि एक 'ब्रिटिश हिंदुस्थान कमेटी' नांवाची कमेटी राहील व तिला कोंसेल्यु कमेटीचे सर्व अधिकार असतील.

३ वर सांगितलेल्या ज्या कोंसेल्यांत १० पासून २५ पर्यंत सभासद असतील त्यांनीं त्यांनीं १; २५ पासून ५० पर्यंत असतील त्यांनीं २; ५० पासून ७५ पर्यंत असतील त्यांनीं ३ व त्यापेक्षां ज्यास्त असतील त्यांनीं ४ अशा प्रमाणांत निवडून दिलेल्या सभासदांचें 'मध्यवर्ति' नांवाचें एक मंडळ असेल.

४ मध्यवर्ति मंडळानें आपल्या सभासदांतून निवडलेले १ अध्यक्ष, १ सेक्रेटरी, १ खजिनदार व इतर ४ सभासद अशा सात सभासदांची एक कार्यकारी कमेटी असेल. कार्यकारी मंडळाचे अध्यक्ष, सेक्रेटरी व खजिनदार हेच मध्यवर्ति मंडळाचे तेते अधिकारी समजले जातील. या सेक्रेटरीस जनरल सेक्रेटरी असें नांव राहील.

ई) संघाचा सभासदांचे वर्ग तूर्त २ असतील.

१ ला. तहाहयात सभासद-संघास एकदम २५ किंवा ज्यास्त रुपये देणारांचा.

२ रा. सभासद— संघास कमीतकमी १ रु वार्षिक वर्गणी देणारांचा.

उ) संघाचें ध्येय, मार्ग व नियम मान्य असल्याची लेखी संमति देणाऱ्या व वयाचीं अठरा वर्षे पूर्ण असणाऱ्या कोणाहि कुलीन हिंदु स्त्री पुरुषास या संघाचा सभासद होतां येईल.

ऊ) दर वर्षाच्या नाताळच्या सुटींत पूर्वीविवेचनांत ठरविलेल्या स्थळीं संघाच्या एकंदर सभासदांची एक जाहीर सभा भरेल. या सभेस "प्रागतिक परिषद" हें नांव असेल व तिच्या हातांतच संघाची पूर्ण सत्ता राहील. या परिषदेंत पास झालेले ठराव एकंदर कमेटीस बंधनकारक होतील.

वर दिलेल्या कलमांवरून संघाच्या व्यापक कार्याची व त्याच्या जरूरीची सर्व साधारण कल्पना कोणासहि सहज येईल. संघाचे वारीकसारीक नियम व त्याच्या संबंधींची इतर माहिती मुख्यतः 'विद्याप्रसार' [अंक ३३, ३४. ३५, ३६, ३७ ३८ व ३९] व इतर वृत्तपत्रांतून वेळोवेळ प्रसिद्ध झालीच आहे. आतां घटनेच्या ५०० प्रति लोकांस वाटण्यांत आल्या असून संघास सभासद मिळवायाचें काम पतकरलेले स्वयंसेवक यांच्या कडेहि लोकांना माहिती करून देण्याकरितां कांहीं प्रति देण्यांत आल्या आहेत. उपरिनिर्दिष्ट स्वयंसेवक आणि खुद्द कार्यकारी मंडळाचे सदस्य संघास सभासद मिळविण्याकरितां फिरतीवर निघणार आहेत. त्यांच्याकडे सभासदांनीं भरून द्यावयाचे फॉर्म व कार्यकारी मंडळाचे खजिनदार रा. रघुनाथ अनंत भांडारी यांच्या सहीच्या पावत्या दिल्या आहेत. कोंसिल्यु कमीट्या स्थापन करण्यास आवश्यक असलेली सभासदांची संख्या ज्या कोंसेल्यांत भरेल त्या कोंसेल्यांत लवकरच जाहीर सभांच्याद्वारें कमीट्या स्थापन करण्यांत येतील व लगेच त्यांच्याकडे, असावयास पाहिजे असलेल्या वह्या, हिशेब व इतर कागदपत्र कार्यकारी कमेटीकडून पोचते केले जातील. तेव्हां सर्व गोमांतकीय हिंदु बांधवांस आमची हात जोडून अशी अत्यंत नम्र व अत्यंत आग्रहाची विनंति आहे कीं, त्यांनीं कसलीहि शंका कुशंका मनांत न आणतां संघाचे सभासद व्हावें.

संघावर त्याच्या कित्येक हितचिंतकांनीं असा एक आक्षेप काढला आहे कीं, त्यानें अनेक कामें हातांत घेण्याचें ठरविलें असल्यामुळें त्याच्याकडून एकहि काम नीट होणार नाहीं. तेव्हां त्यानें इतर बाबतींत हात न घालतां एक राजकीय बाबच हातांत घ्यावी. प्रथमदर्शनीं आक्षेप खरा वाटतो. पण दूरवर नजर नेली म्हणजे त्याचें आपोआप निरसन होतें. संघानें जीं कामें हातांत घ्यावयाचीं योजलें आहे त्यांत एकाचेंहि महत्व दुसऱ्या एखाद्यापेक्षां कमी आहे असें दाखवतां येणें शक्य नाहीं, कारण तीं सर्व परस्परावलंबी व आपापल्यापरी महत्वाचीं व जरूरीचीं आहेत हें कोणीहि कबूल करील. आम्ही तर असें विचारतों कीं, सामाजिक, शैक्षणिक धार्मिक, औद्योगिक शेतकी विषयक वगैरे बाबी वेगळ्या तर राजकीय बाबतींची जरूरी कां व कोठें राहते ! वर ज्या अनेक बाबी सांगितल्या त्या सर्वांत आपण सुखी असावें एवढ्याच करितां राजकीय सुधारणेची गरज असते. राजकीय बाब म्हणजे जर निवळ निवडणुका करणें नसेल तर उपरिनिर्दिष्ट बाबी वगळून स्वतंत्रपणें तिची फारशी गरज नाहीं. असो. संघानें हातीं घेण्याच्या बाबी अशा तऱ्हेनें सभागत्याच्या ठरल्यावर त्या हातीं घेण्यास कोणती तरी संस्था असावी लागणार हें उघड आहे. पण प्रत्येक बाबी पुरती एकेक संस्था जर आपण काढूं गेलों तर गोमांतकाच्या या इवल्याशा राष्ट्रांत हें शक्य आहे काय ! एकच संस्था जेथें चिरस्थायी होण्यास कठीण जातें तेथें अशा निरनिराळ्या संस्था उत्पन्न करण्यास कोण धजेल. तेव्हां ध्येय शक्य तितकें विस्तृत ठेवून अत्यंत आवश्यक अशीं कामें हळूहळू करीत जाणें हाच उत्तम पक्ष हें कोणासहि पटेल.

संघाच्या शाखा स्थापन होऊन अपेक्षेप्रमाणें तो कार्यक्षम झाला तर आपणास अनेक फायदे होतील. आपली स्थिति अशी आहे कीं, काणकोणांत काय चाललें याची पेडण्यांत माहिती नसते; कोणत्या ठिकाणीं सार्वजनिक कामांची हौस असलेलीं; आस्था बाळगणारीं, त्यांत भाग घेणारीं कोण कोण माणसें आहेत याची दुसऱ्या ठिकाणाला जाणीव नाहीं. यामुळें एखाद्या सार्वजनिक कार्याप्रीत्यर्थ पत्रव्यवहारद्वारें विचार विनिमय करावयाचा झाला तर कोणास पत्रें लिहिलीं असतां कार्य साध्य होईल याची नीटशी कल्पना होत नाहीं व त्यामुळें कार्याची थोडीफार हानि होते संघामुळें सार्वजनिक कार्य करणाऱ्या माणसांमधील दळवळण वाढेल, एकमेकांचे विचार, स्वभाव, आशा, आकांक्षा एकमेकांस कळतील, व राष्ट्रीय सभेमुळें ज्याप्रमाणें ब्रिटिश हिंदुस्थानांत, हिमालयाच्या पायथ्याशीं घेतलेल्या चिमट्याची वेदना कन्याकुमारीला होते. बंगालवर झालेल्या आघाताचा प्रत्याघात गुजराथेंत होतो त्याप्रमाणेंच काणकोणाला झालेल्या आनंदोर्मी पेडण्यांत उसळूं लागतील; पणजीला झालेल्या दुःखानें सांगें विव्हळ होईल; परस्परांतील दळवळणामुळें आपलेपणा वाढेल; आपलेपणामुळें हितसंबंध निगडीत होतील; हितसंबंधांच्या ऐक्यामुळें एकमेकांना एकमेकांचा धीर, आश्रय, सहानुभूति मिळेल व सर्वांचीच शक्ति वाढेल. सगळ्या समाजाची शक्ति एकत्रित झालेली पाहून दुसऱ्या समाजाना आपल्या समाजाची किंमत अधिक वाटूं लागेल; सरकारावरें वजन पडेल व आपला आत्मविश्वास वाढेल. संघशक्तीच्या जोरावर आपण आपल्या मुलांस मातृभाषेंतून शिक्षण देऊं शकूं, आपल्या उज्ज्वल इतिहासाचें ज्ञान करून देऊं, मातृभाषेच्या शिक्षणामुळें आपण आपली संस्कृति तींत योग्य सुधारणा करून कायम टिकवूं.; इतिहासाच्या शिक्षणानें आपण स्वाभिमान जागृत करूं. अगदीं पूर्ववयांत सुधां सर्व जगास थक करून सोडणाऱ्या शिवाजी महाराजांच्या, जनकोजी शिंद्यांच्या, जिवबादादांच्या, नाना फडणिसांच्या, शेनोबारायांच्या, कालीदासांच्या, भास्कराचार्यांच्या वंशजांची महत्वाकांक्षा जी आज कोमुनीदादींच्या इस्क्रीव्हांवच्या पलीकडे जात नाहीं तिला आपण जोराचा टोला देऊं व अगदीं खालच्या पायरीच्या शिपायाची सुद्धां योग्यता जी आपणास मिळणें कठीण जाते तिच्या ऐवजीं रिपब्लिकच्या अध्यक्षस्थानापर्यंत पोचण्याची आपण आपली लायकी साबीत करूं. असो.

गेल्या ता. २४ रोजीं झालेल्या देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुकीच्या प्रसंगानें हिंदु समाजांत जे मतभेद उत्पन्न झाले त्यांतून, संघासंबंधानें सुज्ञ व विचारी गृहस्थांमध्येंही बराच गैरसमज झालेला आहे, असें दृष्टोत्पत्तीस आल्यामुळें द्विरुक्ति दोष पतकरूनही

खुलाशादाखल

दोन शब्द सांगणें अवश्य आहे. प्रागतिक संघ ही संस्था पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील एकंदर हिंदुजनतेकरतां जन्मास आली असून देशाची सर्वांगीण उन्नति घडवून आणावी, ख्रिस्ती वगैरे इतर वर्गांशींहि शक्य तेथें सहकारीत्व करून राष्ट्रीय ऐक्याची भावना जागृत करावी, स्थिर करावी व पोर्तुगीज लोकराज्य पद्धतीचे हक्क सर्वांस सारखे उपभोगावयास मिळावे, हेंच तिचें अंतिम ध्येय आहे. या ध्येयाच्या सिध्यर्थ सर्व हिंदु जनतेचें धोरण एकसूत्रीपणानें चालावें याच करतां संघाची स्थापना झाली आहे. केवळ हिंदूंचाच एक पक्ष करून इतरांशीं फटकून वागावें हेंहि प्रागतिक संघाचें उद्दिष्ट नाहीं. याचें कार्यचालकत्व प्रत्येक कोंसेल्यांतील सभासदांनीं निवडून दिलेल्या प्रतिनिधींचें जें मध्यवर्ति मंडळ असेल त्याच्या हातांत अर्थात

पूर्ण लोकमतानुवर्ति

राहील. सर्व हिंदु जनतेचें मत तें संघाचें मत अशी त्याची रचना आहे. तूर्त वाटण्यात येत असलेली संघाची संघटना लोकांनीं निवडून दिलेल्या प्रतिनिधींच्या मध्यवर्ति मंडळाच्या सभेंत योग्य विचारांतीं पूर्णपणें मंजूर व्हावयाची आहे. तोंपर्यंत ती कामाच्या व्यवस्थेसाठीं तात्पुरती अमलांत असेल. संघाचें पुण्याहवाचन झालें परंतु घटना पुस्तकें वगैरे छापणावळीचीं कामें व इतर पूर्व तयारी होण्यास विलंब लागल्यामुळें कायम सुरुवात न होऊन संघाची माहिती जनतेस व्हावी तशी झाली नाहीं. व यामुळेंच कांहीं लोकांत संघाबद्दल अजून आत्मीय भावना उत्पन्न झाली नसल्यास नवल नाहीं. प्रस्तुत सर्व तयारी झाली असून घटनापुस्तकें वाटण्यांत आलीं आहेत आणि स-

---

—गेल्या शनिवारीं [आषाढ व० ३ शके १८४३] मडगांव येथें श्रीपूर्णाश्रम स्वामीच्या अध्यक्षतेखालीं 'बालसमूची' साप्ताहिक सभा भरली होती. सभेस मंडळी १५० वर होती.

Ano VI.—Numero 20—1921 Quepem quinta-feira 11 de Agosto

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
ia Portuguesa...... 3-00-00
ia Inglesa........ 3-08-00
mero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
uncio por linha...... 00-01-00
ra longo praso contrato es-
cial.

भारत.

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ११ माहे आगस्ट सन १९२१ अंक २० वा

NO LICEU CENTRAL DE NOVA-GOA

O sr. Araujo Mascarenhas, professor agregado do Liceu Central de Nova-Goa teve, segundo informações fidedignas, o insolente atrevimento de proferir em plena aula as seguintes palavras:-

Os hindus nunca poderão aprender o portuguez, enquanto tiverem *Xendi*.

Se eu fosse governador da India, mandaria fêchar todas as escolas de marata e proibir á entrada pela provincia dentro dos jornais e revistas maràtas do territorio britanico.

Tinhamos sempre na conta de cavalheiro ás direitas o sr. Mascarenhas que por nós era tambem considerado patriota sincero.

Enganamo-nos redondamente porem, pois o sr. Araujo não é nem *cavalheiro ás direitas* nem *patriota sincero*.

Não é *cavalheiro às direitas* porque com as infelizes palavras que pronunciou, á má hora, na doce ilusão de que trazia o rei na barriga, cuspiu o mais soez insulto não só sobre a aplicativa classe de estudantes hindus, mas tambem sobre os habitantes hindus, em geral.

E não é *patriota sincero*, porque despresou o marata e os seus jornais e revistas, única fonte onde a classe hindú bebe, bebeu e continuará a beber sempre a agua pura e cristalina do patriotismo.

Pelos modos, o sr. Mascarenhas não cabe de contente em si porque o *aportuguesaram* de cabaça aos pés e generoso como o é, deseja que os hindus tambem participem do seu contentamento, *aportuguesando-se* como ele, isto é, *comendo vaca* e *usando sobrecasaca*.

E' isto? Leia, então, o seguinte:-

"Assim como os portugueses convertendo ao catolicismo muitos dos naturais de Goa proporcionaram aos europeus residentes no Indostão a facilidade de poderem arranjar cosinheiros e criados, do mesmo modo o governo inglez com a difusão da sua instrução preparou apenas um numeroso exercito de criaturas que alimentassem funcções oficiaes de somenos importancia"

São palavras do *Lokamania* Tilak. Estude-as o sr. Araujo Mascarenhas, que, certamente, não é tão *paclò* que não lhes alcance o verdadeiro significado. Basta, porem, por hoje.

ETERNA CANTILENA

Despendeu-se muita retorica gastou-se muito palavreado e empregou-se muito empenho para se demonstrar a urgente e inadiavel necssidade do fomento das Novas Conquistas.

Não falando dos governadores monarquicos, desde o sr. Conceiro da Costa até ao sr. Jaime de Morais, representantes do Governo da Republica, todos provaram nos seus belos discursos que o fomento das N. C. se impunha para o engrandecimento desta provincia, *prolongamento da Pàtria Portuguesa*.

E, todavia, as Novas Conquistas continuam a jazer no mesmo estado decadente, sofrendo a acção do mortifero paludismo que lhes reduz, consideravelmente, a população e aguentando ladroeiras que fazem da segurança do direito da propriedade uma letra morta!

Há já muito tempo, pois, que nas N. Conquistas se respira um ar mefitico de *málaria* e se disfruta o direito de pagar a contribuição predial sem garantia do goso do direito da propriedade...

E é certo que lá existem vastas planicies ferteis que devidamente aproveitadas poderiam atenuar os estragos que o microbio chamado *Sofi. cit* está causando ao orçamento.

Instalaram a *grande* Comissão de Milhoramentos, no meio de alegres e deliciosas danças e *mandòs* de bailadeiras e ao encantador som da música, prometendo *maravilhas* de mundos e fundos, que, porem, tendem a marchar ao *maravilhoso* fundo da estrada de disilusão...de Cortalim!

Introduziram na inutil Inspecção ou Direcção dos Serviços Agricolas o *imberbe* britanico Kelker cujo trabalho *útil* se limita a arrecadar regularmente centos de rupias ao cabo de cada mez, prèstando a Agricultura do Paiz o *importante e valioso serviço* de recomendar *pós de ossos*!

Não satisfeitos com os referidos *milhoramentos* que o Povo na sua singela linguagem chama *pioramentos*, imprimiram agora velocidade ao automovel de èncargos com o emprego da gasolina de equiparação.

E as Novas Conquistas, cujo fomento tanto preocupa a *esclarecida* e *misercordiosa* atenção de quem as governa estão ai a vegetar na lama da decadencia sem que *viva alma* se esforce a valer por libertalas dela.

Isto assim não pode nem deve ser. E' forçoso que, quanto antes, os governantes desenvolvam toda a sua energia em prol do fomento das N. C. que nas condições em que se encontram, em nada os acreditam.

Discursos vibrantes, portarias animadoras, circulares de se lhes tirar chapeu, instuções de alto lá com elas pdem, verdade seja, excitar, por momentos, nervos dos que navegam sempre no mar de imaginarias esperanças: mas a nós que detestamos a verborrea e condenamos a *parlasem uva*, só conseguirão incutir a fé esforços puramente praticos,

* * *

Mãos á obra pratica, pois. Só assim poderão milhorar a triste e lamentavel situação do pobre e despresado Povo das N. C. que, à mingua de quem o beneficie, está pagando pesado tributo ao venenoso paludismo e á desenfreada ladroeira que gosa aí de foros de instituição.

Eterna cantilena é esta do Povo das N. C. solicitar o fomento e do Góverno lh'o prometer, bem o sabemos.

Não podemos, porem, ficar nésta fútil contradança de pedir e prometer, porque aqui, entre nós, a facilidade de pedir está sempre na razão directa da de prometer; mas? mas, desgraçadamente esta anda na inversa da de executar.

E' o motivo porque a promessa de vinte escolas, decretadas pelo sr. Prazeres da Costa para instruir as Novas Conquistas não se concretisou em facto, até hoje.

Promessas? Não as desejamos. Obras praticas? Estas, sim!

Venham elas, pois.

ECOS & CRITICA

Relatorio

Recebemos o relatorio e contas da gerencia da Direção do Monte-Pio Geral de Nova Goa do ano de 1920.

Agradecemos a gentilesa da oferta.

Anglo-Luzitano

Fez mais um ano êste popular e acreditado semanaro de Bombaim pelo que cumprimentamos, augurando-lhe crescentes prosperidades.

The Goa Mail

Há já tempo, completou um ano de publicação èste hebdomodario bombaense que na sua forma grafica tem introduzido sensiveis milhoramentos.

Longa dura a perenes venturas.

Paraiso...terrestre

Os partidarios da lista Costa

ठिकठिकाणीं निषेधप्रदर्शक सभा व व्याख्यानें होऊन लोकांत या वाईट व्यसनाचा परिणाम सरळ रीतीनें समजावून दिला पाहिजे. प्रत्येक ग्रामस्थांनीं आपल्या गांवांतील दारूदुकानाची होतां होई तों लवकर हकालपट्टी केली पाहिजे. या व्यसनाची हकालपट्टी जितक्या लवकर होईल तितक्या लवकर आह्मांस गोमांतकीय स्वराज्य सुखकारक होईल. आणि आमची कर्तव्यें व आमचे हक्क आह्मांला सहज समजूं लागतील यांत संशय नाहीं. तेव्हां सर्वांस हात जोडून एवढीच विनंति कीं, लवकर या व्यसनाची हकालपट्टी करा.

स्वार्थत्यागाचा कित्ता !

आपल्या ध्येयाप्रमाणें मराठीशिक्षणाची थोडीबहुत पद्धतशीर सोय होण्याच्या इरायानें गोवाविद्याप्रसारक मंडळाकडून डेपुटेशनचें मडगांवी आगमन हाच एक शुभशकून मडगांवचें श्रीदामोदर विद्यालय स्थापन होण्याला झाला. त्या वेळचा–विद्यालय संस्थापनाचा मडगांवकरांचा उत्साह कांहीं अपूर्व होता. हा अपूर्वपणा जर आजपर्यंत टिकता, तर वरील विद्यालय ही एक नमुनेदार शिक्षणसंस्था झाली असती, हें कोणीहि कबूल करील. मात्र श्रीयुत विष्णु गं. नाईक यांच्या औदार्यामुळें विद्यालयास स्वतंत्र इमारत प्राप्त झाली आहे.

या उत्साहाचा विलय कशामुळें झाला याचें चर्वितचर्वण करण्यांत बिलकूल फायदा नाहीं. विद्यालयाची उर्जितावस्था व्हावी हा एकच शुद्ध हेतु प्रस्तुत लेखकाचा असल्यामुळें खरी परिस्थिति व त्यासाठीं योग्य त्या उपायांचा अवलंब याचेंच तो दिग्दर्शन करणार आहे.

आजपर्यंतचा अनुभव एवढेंच सिद्ध करतो कीं, या विद्यालयाच्या सुस्थितीबद्दल जर अंतःकरणपूर्वक काळजी कोणास आहे तर ती श्रीयुत विष्णु गं. नाईक या एकाच व्यक्तीस होय. अर्थात संस्थेच्या आजपर्यंतच्या अस्तित्वाला विशेषकरून रा. नाईक हेच कारणीभूत आहेत, हें उघड आहे पण रा. नाईकांनांच — ज्यांना पुत्रपौत्रसंतान नाहीं अशांना — या शिक्षणसंस्थेबद्दल इतकी कळकळ कां ? असा प्रश्न पुढें येणें साहजिक आहे. आमच्या मतें याला एवढेंच उत्तर कीं, निरक्षरस्थितीचा कंटाळा व लोकशिक्षणाची चाड त्यांच्यांत फार आहे व ह्मणूनच आपला बहुतेक वेळ ते या सत्कार्यीं खर्च करितात. असेंही ऐकूं येतें कीं, विद्यालयाच्या [illegible] त्या दिशेनें प्रयत्न करण्याचें त्यांचें मनांत फार आहे; हें जर खरें असेल तर हितशत्रूहि त्यांची तारीफ केल्यावांचून राहणार नाहींत.

देशहिताचे बाबतींत शिक्षणप्रसाराला फार मान आहे. कारण सुशिक्षित पिढीचाच देशोद्धाराचें कामीं फार उपयोग होत असतो. व याच ध्येयानें प्रेरित होऊन गोवाविद्याप्रसारक मंडळ स्वार्थत्यागयुक्त आपलें एकेक पाऊल पुढें टाकीत आहे, यांत संदेह नाहीं. अशाच प्रकारच्या उच्च भावनेनें जर रा. नाईक यांचें अंतःकरण प्रमुदित झालें असेल तर त्यांनीं स्वार्थत्यागासाठींहि पुढें येणें अगत्याचें आहे. आपल्या परवांच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील सफरींत स्वार्थत्यागाचीं प्रत्यक्ष उदाहरणें त्यांच्या अवलोकनांत आल्यामुळें त्यांचा वरील संकल्पदिव्यास दृढ होण्याचा संभव आहे. अशा वेळीं त्यानां आह्मी अशी नम्र प्रार्थना करितों कीं, या शुभकार्यी दिरंगाई न करितां मडगांव शहरीं स्वार्थत्यागाचा पहिला धडा प्रत्यक्ष स्वतःचे उदाहरणानें घालून देऊन "श्रीदामोदर विद्यालय" ही संस्था वंशीं आपलें स्मृतिचिन्ह करून ठेवण्याची स्तुत्य कामगिरी पार पाडावी.

अशा प्रकारें रा. नाईक जर पुढें सरसावतील तर दहाजणमंडळीचा फंड किंवा फंडाचा अवशेष जो त्यांकडे आहे, तर तोहि विद्यालयासाठीं मंजूर करण्यास दहाजणमंडळी माघार घेईल, असें वाटत नाहीं. उभयतांकडून हें काम प्रेमानें, सलोख्यानें व तडजोडीनें लौकर सिद्धीस जाण्याबद्दल श्रीदामोदरचरणीं सविनय प्रार्थना करणें अप्रस्तुत होणार नाहीं.

अंगीकृत कार्याची जोपासना उत्तम व्हावी अशी ज्याला तळमळ लागून रहात असते तो इतर शुष्क गोष्टींस महत्व देत नसतो. या दृष्टीनें पहातां रा. नाईक यांनींच आपल्या गांवच्या ठळक मंडळीस आपला मनोदय कळवून त्यांच्या सल्ल्यानें दहाजण मंडळीची त्वरित एक सभा भरवावी व एकमतानें किंवा बहुमतानें विचारविनिमय करून सार्वजनिक फंडांतून विद्यालयास व राचें फायदा होईल अशी व्यवस्था करावी, हेंच युक्त आहे.

विद्यालयाची नियमावली सरकारांत मंजूर करून घेणें, हें पहिलें काम आहे. तें होतांच मडगांवच्या शिक्षणाभिलाषी गृहस्थांकडूनहि शक्य ती मदत मिळण्याचा बराच संभव आहे. तसाच प्रयत्न केल्यास फोंड्याच्या मुनिसिपालटीप्रमाणें आमच्याहि मुनिसिपालटीकडून संस्थेस वार्षिक मदतहि मिळाल्यावांचून रहाणार नाहीं. मात्र विद्यालयाविषयीं आदर किंवा अभिमान उत्पन्न होण्यासाठीं संस्थेची एक सेनेट सभा स्थापून तिच्या तंत्रानें कार्यकारीमंडळीची निवडणूक शिक्षकांवर देखरेख वगैरे कामांचा समावेश नियमावलींत करून सेनेट सभासदांची वार्षिक फी वगैरे ठरवून टाकली पाहिजे. असें झालें ह्मणजे विद्यालयाचा विरक्षीतपणा जाऊन तें सर्वांच्या आदरास व आश्रयास पात्र झाल्यावांचून राहणार नाहीं.

असो. एकंदरींत मडगांवच्या ह्या शिक्षण संस्थेची प्रगति होण्यास रा. नाईक यांनीं सर्व गोष्टी बाजूस ठेवून स्वतः कंबर बांधली पाहिजे. ईश्वरकृपेनें त्यांची संपत्तिक स्थिति बरी आहे, स्वतःच्या किंबहुना कुटुंबाच्या आरोग्याव्यतिरिक्त इतरांप्रमाणें त्यांस सांसारिक दगदग विशेष ह्मणण्यासारखी नाहीं; राहिलेल्या आयुष्यांत देशसेवेचें कांहीं तरी कार्य करण्याची ज्यास्त हौस; शिक्षणप्रसार हा ज्यांचा आवडीचा नाद, अंगीकृत कार्य करण्याची ज्यांना फार उत्कंठा, इत्यादि गुणसमुच्चयाकरून रा. नाईक प्रस्तुत कार्य पार पाडण्यास व स्वार्थत्यागाचा कित्ता दुसऱ्यांना गिरविण्यास लावण्याला समर्थ आहेत. अशी आमची मनोदेवता सांगते. तेव्हां तें उपरिनिर्दिष्ट विद्यालयास स्थैर्य आणण्याचें कामीं तनुमनधनानें झटतील अशी आशा आहे.

"शुभचिंतक"

—— नवीन–गोवें येथील दाणेबाजारांतील 'सहकारी व्यापारी संघाच्या' सर्व सभासदांचीं दुकानें दर अमावास्येस बंद रहात असून येत्या श्रावण व० ८ मी [२६-८-१९२१] रोजीं कृष्णजन्माष्टमी निमित्तहि बंद रहातील, असें संघाचे सेक्रेटरी कळवितात.

प्रागतिक संघ

सभासद होऊं इच्छिणारांस सूचना

प्रागतिक संघास सभासद मिळविण्याचें काम कार्यकारी कमेटीचे सभासद, मध्यवर्ति मंडळाचे सभासद व स्वयंसेवक यांच्याकडून जारीनें चालू आहे. परंतु अनेक स्वदेश-स्थांकडून सभासदांनां भरून यावयाच्या प्रतिज्ञापत्रकांची मागणी येत असल्यामुळें ती कशीं भरावीं याबद्दल कांहीं सूचना करणें इष्ट आहे. या सूचना प्रत्येकास करूं गेल्यास काम पुष्कळच वाढणार असल्यानें त्या भारताच्याद्वारें करण्यांत येत आहेत. त्यांच्याकडे सर्वांनीं लक्ष द्यावें अशी नम्र विनंति आहे.

संघाच्या सभासदांचे वर्ग दोन आहेत:–

१ ला:— एकदम २५ किंवा ज्यास्त रुपये देणाऱ्यांचा. (या वर्गाच्या सभासदांस अर्थातच वार्षिक वर्गणी द्यावी लागणार नाहीं.)

२ रा:–कमींत कमी एक रुपया वार्षिक वर्गणी देणाऱ्यांचा.

अ] प्रतिज्ञा पत्रकाच्या १ ल्या ओळीच्या शेवटीं पहिल्या किंवा दुसऱ्या अशीं अक्षरें घालावीं

आ) दुसऱ्या ओळींत जेथें जागा सोडलेली आहे तेथें ज्या कौंसिल्य कमिटींत सभासद व्हावयाचें असेल त्या कौंसिल्याचें नांव पुढें कौं. असें घालावें. उदाहरणार्थ 'सासष्टि कौं'

इ) तिसऱ्या ओळींत सोडलेल्या जागीं लिहावयाची वर्गणी आंकड्यांनीं न लिहितां अक्षरीं लिहावी.

ई) १ ल्या वर्गाच्या सभासदांनीं वार्षिक हीं अक्षरें खोडून त्याचे शब्दांवर एकदम ' अशीं अक्षरें घालावीं.

उ] सभासद झाल्यावर पत्ता बदलल्यास तसें लगेच कौंसिल्यु कमिटीच्या व कार्यकारी कमिटीच्या सेक्रेटरीस कळविण्यांत यावें.

ऊ] वयाच्या पुढें जितकीं वर्षे पूर्ण झालीं तितकीं लिहावीं.

ए] धंद्याचें वर्गीकरण खालील प्रमाणें करण्यात आलें आहे:—जमीनदार, व्यापारी. वकील, डाक्टर (युरोपियन वैद्यक) वैद्य [देशी वैद्यक], सरकारी कामदार सरकारी शिक्षक, खाजगी शिक्षक, कंपनी कामदार, उपाध्याय, शेतकरी, नियतकालिककार; मजूर.

ऐ) प्रतिज्ञा पत्रकावर रजिस्टर नंबर घालूं नये. तो कार्यकारी कमिटीच्या सेक्रेटरीकडून घालण्यांत येईल व सभासदांस कळविण्यांत येईल.

प्रो. हंसराम सूर्याजी शिगवळ, प्रो. कृष्ण दत्ताराम बोरकर, व श्री. नीळकंठ विठ्ठल दळवी यानीं संघाच्या स्वयंसेवकांत नांवें दाखल केलीं असून ते सभासद मिळविण्याच्या कामावर निघाले आहेत.

पुरुषोत्तम श्रीनिवास सुकेरकर.
जॉ० सेक्रेटरी प्रा० संघ.

——लामगांव येथें गेल्या ता: १ रोजीं श्री: गोविंद आनंद विश्वासराव देसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरून परदेशी कापडावर बहिष्कार व हातमाग आणि चरक्यांचा प्रसार करण्याविषयींचा ठराव पास करण्यांत आला. जागच्या जागीं कांहीं मंडळींनी स्वदेशी कपडा वापरण्याबद्दल शपथा घेतल्या. अध्यक्षांनीं जमलेल्या मंडळीस एकएक स्वदेशी टोपी दिल्यावर सभा बरखास्त झाली.' असें रा. र. वि. सुंकेकर हे कळवितात. अनुकरणीय !

मराठे व वैश्य बांधवांस

जाहीर विनंति

सर्व हिंदु समाजाच्या उन्नतीसाठीं प्रागतिकसंघाची स्थापना झाली असून सभासद मिळविण्याच्या कामास सुरवात झाली आहे. तरी ज्ञातिबंधूंस आमची अशी आग्रहाची विनंति आहे कीं त्यानीं यावेळीं मागें न रहातां व ब्राह्मण ब्राह्मणेतर हा भेदभाव मनांत न धरतां संघाचे सभासद होऊन देशकार्यास हातभार लावावा.

जिऊ शाबा फळ देसाई.
बाबू शिवराम फळ देसाई
भिकाजी उसो नार्वेकर
उत्तम पांडुरंग गांवस देसाई
व्यंकटेश शेट दलाल

धि गोवा अंग्लो म्यानुफयाक्टरिंग कंपनी

कोणत्याहि देशाची सांपत्तिक भरभराट त्या देशांतील उद्योगधंद्यांच्या अभिवृद्धीवर बहुतांशीं अवलंबून असते ही गोष्ट सर्वविश्रुत आहे. ज्या देशांत आजकाल उद्योगधंद्यांची वाढ झालेली आहे ते देश आर्थिक दृष्ट्या सुस्थितींत आहेत व उलटपक्षीं ज्या देशांत कला हुन्नर व उद्योगधंद्यांची योग्य प्रमाणानें वाढ झालेली नाहीं ते देश सांपत्तिक बाबतींत खालावलेले आढळून येतात हें तत्व लक्ष्यांत धरून आजकाल पाश्चात्य राष्ट्रांतील कर्तृत्ववान पुढारी आपापल्या मायदेशांत उद्योगधंद्यांची उत्तरोत्तर झपाट्यानें वाढ व सुधारणा व्हावी एतदर्थ अविश्रांत परिश्रम करीत असतात व त्यामुळें त्या राष्ट्रांत औद्योगिक बाबतींत चढाओढ लागून राहिलेली दृष्टोत्पत्तीस येते.

या आमच्या गोवा प्रांताची सांपत्तिक बाबतींत जी अत्यंत शोचनीय स्थिति झालेली आहे त्यांचीं कारणें जरी अनेक असलीं तरी उद्योगधंद्यांचा अभाव हें एकत्यांत मुख्य कारण आहे हें कोणीच नाकबूल करणार नाहीं. हळुहळू लहान मोठ्या उद्योगधंद्यांचा उपक्रम झाल्याशिवाय गोमांतकाची आर्थिक उन्नति होणें शक्य नाहीं हे सर्वांच्या लक्ष्यांत येऊन चुकलें असतांहि या दिशेनें प्रयत्न करण्याच्या कामीं सर्वत्र अनास्थाच दिसून येते ही अत्यंत शरमेची व खेदाची गोष्ट होय.

या बाबतींत यथाशक्ति प्रयत्न करण्याच्या उद्देशानें व कित्येक पुढारी गृहस्थांच्या प्रोत्साहनानें छत्र्या तयार करण्याचा कारखाना उभारण्याचा आह्मी संकल्प केलेला आहे. या कामी दहा हजार रुपयांच्या भांडवलाची आवश्यकता असल्यावरून व सहकारी तत्वावर कंपनी चालविणें सर्वतोपरी फायदेशीर असल्यावरून शंभर रुपयांचा एक याप्रमाणें शंभर शेअर्स करून हें भांडवल उभारावें असें आह्मी ठरविलें आहे. शेजारच्या इंग्रजी हिंदुस्थानांत समायिक भांडवलावर उभारलेल्या कंपन्या कशा सुव्यवस्थित चालतात व यशस्वी होतात तें सर्वास पूर्णपणें माहीत आहे. वरील धर्तीवर दृढनिश्चयानें, चिकाटीनें व प्रामाणिकपणानें ही कंपनी चालवून ती यशस्वी क

ANO VI.—NUMERO 21—1921 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 18 DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. | केपें, गुरुवार, तारीख १८ माहे आगस्ट सन १९२१ | अंक २१ वा.

SUSPEITAS...

E' aqui esperada, brevemente, uma comissão composta de funcionarios portugueses e ingleses a fim de proceder á revisão do tratado anglo lusitano.

Dessa comissão segundo consta, fazem partes, entre outros, os srs. Gonçalves Cardoso e capitão Eça, sendo nos impossivel desde já, á mingua de dados positivos, profetisarmos o *futuro* da missão da mesma comissão.

Dados porem os precedentes pouco lisongeiros em que se encontra coberta a vida funcional do sr. Cardoso de quem se dizem coisas extraordinarias a proposito de certos actos que sua excia praticou em Bombaim, quando pelo nosso governo fôra, na ultima crise faminea, encarregado de fazer-nos provisão de arroz; como iamos dizendo, dados os precedentes pouco lisongeiros do passado ainda não esclarecido do mesmo sr. Cardoso; sobressaltam-nos o espirito vagas suspeitas de que a pretendida revisão, longe de proporcionar-nos vantagens, nos derive, pelo contrario, prejuisos.

Ninguem acoime de injustificadas e pueris as nossas suspeitas, sabida a circunstancia de que os nossos aliados e amigos ingleses, astutos e *finos* como o são, nunca trabalham *ao urso*, como vulgarmente se diz.

Não nos move nenhuma má vontade contra o sr. Cardoso nem tão pouco contra os ingleses, nossos fieis aliados.

Simplismente o passado *obscuro* do primeiro e a historia *egoista* dos segundos inspiram nos como inspirariam a qualquer criatura humana deste mundo sub-lunar, desconfianças que nos arrastaram a exteriorisar as nossas mencionadas suspeitas.

E' que desejamos que os nossos interesses não sofram nenhum abalo; é que a revisão não dê motivos a ninguem para maldizer de quem quere; é que, finalmente, a comissão revisora não seja objecto da critica indigena...

São discabidos os nossos juizos, as nossas suspeitas?

Praza a Deus que o sejam pois nem a outra coisa aspiramos...

Não podemos pôr fecho a estas rapidas linhas sem registar nas nossas colunas as seguintes perguntas inocentes:-

¿Quem paga as despezas avultadas do alto pessoal da Comissão revisora do tratado?

¿Não poderia adiar-se para qualquer outra ocasião *oportuna* a missão da mesma comissão?

¿Quanto tempo durarão os trabalhos da mesma?

Respondam-nos em nota oficiosa para a tranquilidade nossa e do publico que representamos.

No Liceu Municipal de Margão

O sr. Araujo Mascarenhas, antigo professor e director do Liceu Municipal de Margão dizia, segundo nos informam, o seguinte, dirigindo-se aos estudantes hindús." Os hindús nunca poderão pronunciar bem as palavras portuguesas enquanto se não habituarem a comer carne do porco, porque a gordura nela existente tem a influencia de imprimir á laringe uma desposição adequada para a bôa pronunciação de fonemas portugueses."

O mesmo professor ora agregado exteriorisava, tambem, amiudadas vezes os seus seguintes sentimentos *democraticos e liberais*: "Os hindus nunca poderão aprender o portuguez enquanto não substituirem a sola de suas detestaveis alparcas pela de lindos sapatos e botas..."

Pelo visto, o sr. Mascarenhas saiu-nos um verdadeiro *portento* mais admiravel do que Bhose, na materia de descobertas. Pois fiquem todos sabendo que a bôa pronunciação de fonemas portugueses e a bôa aquisição dos conhecimentos da lingua portuguesa depende do uso da carne do porco e de sapatos e botas.

Ninguem frequente, pois escolas e liceus. Comam todos a carne do porco e calcem sapatos e botas que saberão pronunciar bem os fonemas portugueses e assimilar *comme il faut* a lingua portuguesa...

Mas a procissão ainda não chegou ao adro...

Campanha antialcoolica

O sr. Araujo Mascarenhas, como se viu na edição passada do *Bharat*, é inimigo figadal do *Xendi*, isto é, dos usos e costumes hindus sendo, em contraposição, amigo intimo dos usos e costumes europeus.

O uso de bebidas alcoolicas faz parte integrante dos usos e costumes europeus- *Ergo*: o sr. Mascarenhas deve, tambem, ser, naturalmente, amigo do mesmo uso que- diga-se a verdade-não era permitido na India, antes de sua invasão pelos europeus.

E' certo, porem, que o referido uso de bebidas alcoolicas é, pelo longo cortejo de males que gera, um grande perigo social, quere se encare sob o ponto de vista da economia politica quere sob o da da economia...humana,

Ora o *Xendi* e mais o marata com os jornais e revistas desta lingua que da India Britanica se recebem cá acabam de declarar guerra de morte e sem treguas ao uso de bebidas alcoolicas em algumas partes da India Portuguesa.

Se o sr. Araujo quizer certificar-se do que avançamos, tenha a bondade de se dirigir a Sanvordem em qualquer domingo ou dia feriado...para não perder horas de excesso. E verá, com grande espanto, que na aludida aldêa ninguem se atreve a beber nas tavernas ai existentes, porisso que quem, o fizer, correrá o risco de passar por todas as vergonhas desde á *mofa* inocente até ao passeio *solene* por um bufalo lazarento ás ordens do simpatico grupo dos que se esforçam ali por acabar, *constitucionalmente*, com o mesmo mal.

¿Mas que relação existe entre a campanha antialcoolica de Sanvordem e doutras partes e o *Xendi* e marata com os seus jornais e revistas? Perguntará o distincto e ilustre professor agregado do Liceu da Nova-Goa.

Vamos responder-lho.

A campanha antialcoolica ou seja contra o uso de bebidas alcoolicas é feita por aqueles que, tendo *Xendi* que o sr. Araujo detesta e instrução nas escolas maratas que o sr. Mascrenhas fecharia se fosse governador, estão habituados a ler jornaes e revistas maratas, britanicos, cuja entrada pela nossa India o mesmo sr. Araujo Mascarenhas impediria na sua suposta qualidade de governador.

Esclarecendo milhor: os que declararam guerra ao uso de que se trata são hindus que por terem aprendido o marata foram capazes de ler os jornais e revistas da mesma lingua; publicações que lhes indicaram o caminho recto de libertar a nossa terra da *febre* alcoolica.

E o sr. Araujo Mascarenhas reprovando o *Xendi*, e o marata e os seus jornais com revistas aprova, *tacitamente*, o uso de bebidas alcoolicas!

E' pena...!!!

ECOS & CRITICA

Moderem a lingua

Não desapareceu, de todo, ao que parece tendencia de insultar o hindú em certos cavalheiros que se dizem *patriotas* (!) e *amigos* (!!) da India.

E' pena, pois, enquanto persistir a mesma condenavel tendencia, é impossivel a união que se deseja e sem a qual não pode haver *paz* e *trabalho*, factores tão necessarios para o bem estar geral dum Paiz tão heterogenio como o nosso.

Desapareceram Saldanhas, e Mauricios, mas nasceram Araujos para incomodar a pacifica e sofredora classe dos hindús que naturalmete odeam os ses *amigos fingidos*, procurando afastar—se dêles.

भारत

गुरुवार श्रावण शु० १५ सा १८४३

संपांचें बंड

वास्तविक पाहतां संप व बंड हे शब्द समान अर्थ दाखविणारे असले तरी बंड ह्या शब्दाचा अर्थ फारच व्यापक व जहाल पद्धतीचा समजला जातो आणि संप ह्याचा संकुचित रूपाचा समजण्यांत येतो.

बंड हें काय आहे ह्याचा चांगला अनुभव गोव्यांतील लोकांस आजपर्यंत पिढ्यान् पिढ्या मिळूं लागला आहे. फार तर, सह्याद्रीं पर्वतालगतच्या खेड्यापाड्यांतील लोकांनीं लुटारूपणाचा झेंडा उभारला कीं त्या कृत्यास बंड हें प्रशस्त नांव देण्यांत येतें.

पण आतां स, संप ह्मणून जो एक असहकारितेचा प्रकार वाचून किंवा ऐकून माहित होता तो अलीकडे प्रत्यक्ष पहाण्यांस मिळाला. भंडाऱ्यांचा संप, मांसळीविक्यांचा संप, सरकारी बोटीवरील खलाशांचा संप. ह्यांकडे लक्ष दिल्यास हें संपांचें बंड सोंपेल कीं वाढत राहील ह्याची शहानिशा करणें कालाच्या भविष्यतेवर अवलंबून असलें तरी, ओघास आलेल्या गोष्टी सहजासहजीं घडून आल्याशिवाय राहत नाहींत हें मात्र खरें. असें ह्मणावें लागतें.

वरील संपांकडे पाहिलें असतां, त्यांच्या अंगीं डोंगरांतील दरींचा जंगलीपणा दिसत नसून, शहरांतील नागरिकतांचा राजरोसपणा हा एक विशेष दिसत आहे. असें कोणासही कबूल करावें लागेल.

दुसरी गोष्ट अशी कीं, गोव्यांत थोड्याच कालावधींत झालेले संप, ज्यांस विद्येची अभिरुचि नाहीं अशा मागसलेल्या कामकरी लोकांकडून पुकारले गेले ह्यावरून जें कांय मुख्यंतः निष्पन्न होतें तें हेंच कीं, कमी संस्कृतीच्या लोकांस देखील एकी व चिकाटी या दोन चाकीं गाडीनें पाहिजे तो पल्ला गांठतां येतो.

वर नमूद केलेले संप सरकारविरुद्ध असल्यानें जनतेंत असलेल्या बाणेदारपणाचा मासला थोडा बहुत पाहून नोकरशाहीं जागी होण्याचा फार संभव आहे. सुशिक्षित लोकांनीं सभांच्या रूपानें कितीहि टाहो फोडला तरी त्यांचा शहाणपणा सरकारच्या पराक्रमी सत्तेपुढें नेहमीं टिकतोच असा भरवसा नाहीं. कां कीं, बहुतेक सुशिक्षित लोक नोकरशाहींत शिरलेले असल्यामुळें त्यांची खाधी पोळी त्याची वाजवावी टाळी या न्यायानें ह्मणा किंवा खताच्याच पोळीवर तूप ओढणें अगत्याचें असल्यामुळें ह्मणा; त्यांचा द्वेषानल जरा धुमसूं लागला तरी भडकत नाहीं पण सुशिक्षितेतर लोकांचा सरकारापाशीं तितका निकट संबंध नसल्यानें आपल्या खऱ्याखुऱ्या अंतस्थ हेतूंस प्रगट करण्यात ते कोणाची पर्वा करीत नाहींत. मात्र, संपवाल्या लोकांनी अशी एक महत्वाची सूचना लक्ष्यांत ठेविली पाहिजे कीं, त्यांनीं योग्य व उपयुक्त वाटेल त्या वेळीं असल्या संपांचें बंड चालू ठेवावें. पण आततांईपणा मालमिळकतीस नुकसानी, खून, लुटारूपणा करूं नये. असें केल्यास संपाचें पर्यवसान बंडांत झालें असें होईल.

स्फुट विचार

सुशिक्षणास मदतः—कागदाचीं महागाई, छपाईचा भारी खर्च यामुळें पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांस मोठ्या किंमतीस पुस्तकें घेणें भाग. पडतें अशी स्थिति तूर्तच्या बिकट काळीं राहणें ठीक नसल्याकारणानें कांहीं पुस्तककर्त्याकडून सरकारपाशीं अशी विनंति करण्यांस येईल कीं, संपलेल्या पुस्तकांची नूतन छापणावळ सरकारनें आपल्या खर्चानें करावी. ग्रंथकारांस त्यांच्या श्रमाबद्दल योग्य मोबदला द्यावा; ह्मणजे विद्यार्थ्यांस थोड्या किंमतीस पुस्तकें मिळतील. व तीं Imprensa Nacional या सरकारी छापखान्यांत छापली गेल्यास तें कार्य पुस्तककर्त्यांस, विद्यार्थ्यांस व सरकारासहि फायदेशीर होऊन परंपरेनें सुशिक्षणास मदत केल्यासारखें होईल. खुंत्य !

स्वदेशी व सत्याग्रहः—स्वदेशी चळवळीचा उगम १९०८ सालापासून झाला तरी ती एकटी असल्याकारणानें फार काल पर्यंत टिकाव धरूं शकली नाहीं. स्वदेशी वस्तु वापरण्यासाठीं ह्मणून घेतलेल्या शपथांचा विसर पाडण्याइतका शिथीलपणा तींत आला. थोड्याशा अंतःकरण शुद्ध देशभक्तांशिवाय इतरांच्या आचरणांत असोच पण स्मृतींत तरी कितपत राहिली हें उघड दिसतेंच. आतां त्या चळवळीस सत्याग्रहाची जोड मिळाली असल्यानें तीं दोघेही जोराजोरानें फोंफावत चालावीं ही गोष्ट रास्तच आहे. ज्यां प्रमाणें स्वदेशी चळवळ ही सत्याग्रहावांचून कमकुवत त्याचप्रमाणें सत्याग्रहाचा इष्ट परिणाम स्वदेशी चळवळीवर विशेष फायदेशीर मानानें लागू पडणारा आहे. तूर्तच्या वेळीं गोमांतकांतील सर्व लोकांचें अशा चळवळीकडें लक्ष्य जाणें भाग आहे. केवळ ब्राह्मण व ब्राह्मणेतर हा भेद गोव्यांत माजून राहण्याचें कारण कांहींच नसतां, फक्त ब्रिटिश हिंदुस्थानांत चालू आहे ह्मणून व त्यांच्या अनुकरणानें तो भेद इकडे उत्पन्न करूं पाहण्याच्या भानगडींत न पडतां अखिल गोमांतकस्थांनीं स्वदेशी चळवळ व सत्याग्रह यांचा मेळ बसविण्याचा यत्न करावा.

खादी पोषाखः—खादी ह्मणजे हातानें सूत काढून विणलेलें वस्त्र इतकाच अर्थ असला तरी आह्मां हिंदुस्थानवासी लोकांस खादी हें नांव ऐकून सुद्धां आनंद वाटणें सांहजिक आहे. कां कीं, स्वदेशी लोकांनीं स्वताच्या हातांनीं सूत काढून स्वकष्टानें तयार केलेलें वस्त्र, इतकी गूढ स्वराष्ट्रभावना त्या शब्दांत दिसून येत असल्यानें त्यापासून हिंदी लोकांस स्वाभिमान वाटल्याशिवाय कसा राहील ? तें वस्त्र पूर्ण स्वदेशी असून अगोदरच्या मानानें विदेशी जिनसांचें रूपांतर करून ते स्वदेशींच्या नांवानें विकले जाण्याची भीति कमी झाली असें ह्मणण्यांस हरकत नाहीं. गोव्यांतहि त्या वस्तूंचा प्रसार जारीनें सुरू झाला पाहिजे. ह्या कामांत आह्मांस सरकारकडून विरोध होण्याचा बिलकूल संभव नाहीं. कारण; पोर्तुगालच्या गिरण्या बंद पडतील अशी धास्ती वाटण्याचें भय साफ नाहीं; उलट पक्षीं इकडे खादी करण्याचें कार्य सुरू झाल्यास त्यास मदत करण्याची संधी सरकार दवडणार नाहीं. असें वाटतें.

नागपंचमी [?]

(कवी इंदिरातनय शिरोडें.)

[नागपंचमीच्या दीवशीं ती नागोबांची शुभ्र प्रतिमा; तो पुजेचा थाटमाट, काय वर्णन करावा ?]

या नागा, तव दैव खुले । पूर्वसुकृतें आजि भलें ।
स्थापुनियां तुज देव्हारीं, पूजिति प्रेमें नरनारी !
कोणीं स्तविती, कोणी नमिती—
सद्भावें जोडुनि पाणी ! परि तव वृत्ती सैतानी ! १

वीष वसतसे हृदंतरीं ! गौरवणें तुज काय करी ?
पाहुनि जन भाविक भोळे-पुरवुनि घेसी डोहाळे !
अवचित पाशा-घालुनि दंशा—
करिसी; तूं या सकल जनीं, घातकि कपटी पूर्ण मनीं

समीप उत्तरपूजेचा काळ आतां आला साचा,
सारें राज्य असें तुमचें-अवघ्या अर्ध्या दिवसाचें !
तेज लोपुनी, भाग्य संपुनि—
तुह्मां सकलां भुजंगांचें, स्थानें लाभलें नरकाचें ! २

व त्यामुळें उतारूं लोकांचीं अंगावरील वस्त्रें जाळत असतात. आह्मीं चढलों त्या वाफरचें मशीन सुद्धां इतकें ह्मातारें झालें होतें कीं. वाफर कधीं पाण्याच्या तळाशीं जाईल याचा नेम नव्हता.

आह्मीं कसेंबसें श्रीं मंगेशीला गेलों व तेथील उत्सवसमाप्ति झाल्यावर परत घरीं जाण्यासाठीं दुरबाटच्या धक्यावर आलों तेथें तर कांय जिकडून तिकडून धक्का अगदींच मोडलेला. आह्मीं या खेपेला फर्स्टक्लासचीं सांवर्डेचीं तिकिटें घेतलीं आणि बारांत जाऊन बसलों. थोड्याच वेळानें 'रायतूर' बंदर आलें तेथें तर दुर्बाटच्या पेक्षां धक्का ज्यास्तच मोडला होता.

हळू हळू वाफर सांवर्डेस पोंचलें. व आह्मीं रात्रीच्या पॅसेंजर ट्रेननें बॅम्बेला जाण्यास निघालों.

प्रीय ब्रिटिश हिंदुस्थानवासी बंधु भगिनीनों ! गोव्याची एकंदर स्थिति निरीक्षण करतां असें दिसून येतें कीं, अंतःकालाच्या वेळीं जसा पेशवाईत धागडधिंगा होत होता तशा तऱ्हेची बेबंदशाहीं सध्या गोमांतकांत जिकडे तिकडे नांदत आहे. तेव्हां तुह्मांवर एखाद्या वेळीं गोव्याचा प्रवास करण्याचा प्रसंग आल्यास बऱ्याच सावधगिरीनें जा बरं का ! हें माझ्या नूतन प्रवासाच्या अल्पशा अनुभवावरून लिहीत आहें.

ब्रिटिशइंडियन प्रवासी.

चुकीची दुरुस्तीः— गेल्या अंकांतील मराठे व वैश्य बांधवांस जाहीर विनंति या सदराखालीं, बाबू शिवराम फळ देसाई या नावांऐवजीं बाबू शिवराम प्रभू देसाई असें वाचावें.

प्रागतिक संघवार्ता

—रा. लक्ष्मण रामचंद्र नेवरेंकर मडकई फोंडें यांनी आपलें नांव प्रागतिक संघाच्या स्वयंसेवकांत दाखल करून घेतलें आहे.

—प्रा. संघाच्या कार्यकारी कमिटीचे सभासद व स्वयंसेवक यांची सभा आज १८ तारखेस फोंडें येथें संघाच्या कार्यालयांत बोलावण्यात आली होती. पण, आजचा दिवस नारळी पौर्णिमेचा असल्यावरून ती सभा येत्या शनिवारीं २० तारखेस भरणार आहे.

—संघाचे दु. सेक्रेटरी प्रो. द. व्य. पै व स्वयंसेवक प्रो. शिंगबाळ यांचीं, गेल्या गुरुवारीं 'मडकई' येथें व्याख्यानें होऊन, संघास बरेच सभासद मिळाले. व आणखीं मिळविण्याचें काम ग्रामस्थ मंडळीकडून चालू आहे.

— संघाचे दु. सेक्रेटरी प्रो. पै, स्वयंसेवक प्रो. शिंगबाळ आणि श्रीयुत नीळकंठ विठ्ठल दळवी यांनीं, ह्यादोळ, प्रियोळ, मंगेश वगैरे ठिकाणीं जाऊन संघास बरेच सभासद मिळविले.

—प्रा. संघाचे जनरल सेक्रेटरी श्रीयुत पु. श्री. सुक्रेरकर व स्वयंसेवक श्री ज. वि. कामत यानीं सांगे येथें जाऊन संघास बरेच सभासद मिळविले त्यांस या कामीं, त्या कोंसेल्यांतील मध्यवर्ति कमिटीचे सभासद श्रीयुत पु. सां. शे. सालेलकर व गो. ज. देसाई यांचें आणि श्रीयुत गो. नाडकर्णी व. ना. अ. नाईक पाटणकर शाळाध्यापक व मालक श्रीपांडुरंग ग्रंथ संग्रहालय—वगैरे सद्गृहस्थांचें पूर्ण साह्य मिळालें. संघाविषयीं गांवांत बराच उत्साह दिसून येत असून, वरील गृहस्थांनीं कुरडी, कुर्पे, भाटी, नेत्रावळी वगैरे ठिकाणीं फिरून सभासद मिळवून देण्याचें काम पतकरिलें आहें.

या शिवाय, सासष्टी, केपें, काणकोण, डिचोली वगैरे महालांतून सभासद मिळविण्याचें काम आस्थापूर्वक चालू असून तेथील जनतेकडून मनःपूर्वक साह्य मिळत आहे.

प्रा. संघाचे अध्यक्ष दोतोर गो. पु. हेगडे देसाई यानीं मुर्गांव येथें जाऊन तेथील लोकांस संघाविषयींची माहिती करून दिली व प्रो. सामंत व श्री. मु. वि. ना. प्रतापराव सर देसाई यांच्या मदतीनें बरेच सभासद मिळविले आणखीं सभासद मिळविण्याचें काम, संघाच्या मध्यवर्ति कमिटीचे तेथील सभासद प्रो. सामंत व श्री. देसाई यानीं पतकरिलें आहे.

ANO VI — NUMERO 22 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 25 DE AGOSTO

Govinda P. Hegdo Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.......... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख २५ माहे आगस्ट सन १९२१ अंक २२ वा.

O GANDHISMO

Os leitores do *Bharat* conhecem certamente o *mahatmá* Gandhi, que na opinião dum ilustre padre americano é o primeiro homem do mundo actual, sendo justamente comparada a sua vida toda cheia duma abnegação divina com a de Jesus Cristo.

Infelizmente, porem, cá em Goa, terra de *curiosidades* e *celebridades* existe um pequeno numero de cavalheiros ilustres entre burocraticos e *independentes* que fingem não compreender a importancia universalmente reconhecida dos salutares principios que o *mahatmà* Gandhi conseguiu e pretende implantar nas modernas sociedades fascinadas pelo fálso e efêmero brilho de invenções caprichosas, criadas pela fantasia egoista.

Basta saber-se que houve entre nós, por parte da burocracia proibição formal para se *proferir*, em reuniões publicas, o nome do Gandhi, como se no Gandhismo residisse o perigo de incomodar ás nossas instituições, Gandhismo que no visinho territorio vai, dia a dia, tomando proporções gigantescas ás barbas das poderossismas autoridades britanicas!

E o que o governo inglez tolera, sem se mexer, no seu territorio, é entre nós tido, talvez, na conta de fermento revolucionario, tendo até um jornalista, aliás ilustre, tentado, de resto sem exito, provar a imprestabilidade do Gandhismo no nosso democratico e autonomico meio! ... Mas não é para admirar que o Gandhismo tenha adversarios pois teve-os tambem a doutrino do Cristo.

*

O Gandhismo é, pois, uma doutrina tão inocente, como a do Cristo, basêa-se na simplicidade da vida e detesta todo o acto, tendente a ofender a integridade fisica e moral de seus sêmilhantes, impondo, pelo contrario, a quem o segue com dedicação, sacrificios de grande alcance moral.

Mahatmá Gandhi despresa a hipocrisia, condena as aparencias e louva tudo o que parta do fundo puro e limpido d'alma.

E' sob este triplice ponto de vista que veneramos a excelente doutrina do Gandhi, na qual estamos vendo caminho seguro que há de conduzir a humanidade, livre do egoismo, para o Bem. Nada mais nada menos.

E se o uso do *Gandhicap*, adoptado pela mocidadè academica nos comove, é, precisamente, porque, no mesmo uso se patentêa a decidida inclinação para a simplicidade de vida, da referida alegre, franca, sincera e, sobretudo, patriotica mocidade que sintetisa em si a nossa esperança, o futuro da nossa bem amada Patria. Honra lhe seja porisso!

¿Que dirão agora a isso os inimigos do marata, dos seus jornais e revistas, do *Kessari* do Tilak e de outras publicações maratas que contribuiram preponderantemente para incutir na classe hindu os inocentes principios do Gandhismo, utilmente apoiado pelo mundo inteiro?

Incompreensivel!

De certo tempo para cá estão a desenrolar-se na publiblica administração dos assuntos politicos do nosso Paiz factos extraordinarios, incriveis quiçá, que por momentos põe em duvida a verdade de que estamos no regime democratico, implantado pelos herois de 5 de Outubro de 1910.

Há dias, por exemplo, os marinheiros ao serviço da nossa Navegação Fluvial declararam-se em greve, de resto com previa prevenção aos seus superiores.

Mas sabem o que dessa greve resultou?

Perseguição aos grevistas e prisões a alguns bilheteiros, acusados de *promotores* da greve!

Francamente não atinamos com esta atitude misteriorisa o que, é o menos, mas ao mes mo tempo incorrecta, o que é o mais, dos que tiveram interferencia nas mesmas inconveniencias.

E' ou não garantido pela Constituição da Republica o direito a greves?

Se o é, ¿podem os grevistas ou seus supostos conselheiros ser maltratados?

Se não, ¿como se explica a mesma atitude?

O Governo não quere atender ás reclamações dos grevistas por absurdas?

Está no seu direito; mas o que se não admite, é que, sob qualquer pretexto ¿que seja, procure violar um direito constitucional.

E porque o que se passou representa, se não estamos em erro, uma arbitrariedade inadmissivel, não podemos deixar de, com toda a veemencia protestar contra êla, apresentando a nossa simpatia aos grevistas, na firme convicção de que sejam justas as suas reclamações.

*

Alguem que bebe de fino nas regiões oficiais, segredanos, porem, ao ouvido que o procedimento referido do governo se estriba na persuasão que êle tem, de que, cá em Goa, as greves são promovidas por *tiporics* que hóstilisam o governo e as instituições cujo dever é decobrir naturalmente, os mesmos discolos e traidores e aplicar-lhes, em seguida, o devido castigo.

Tal persuasão de que consciente ou inconscientemente estão por ai a fazer cavalo de batalha provoca-nos simplismente riso, pois, nós que conhecemos *de visu* as pessoas e coisas donde partiram as greves até hoje declaradas, podemos afirmar sem receo de desmentido que não há circunstancia alguma que antorise quem quere a abrigar a mais ligeira suspeita da existencia de elementos extranhos nas referidas greves.

E' portanto descabida a mesma persuasão ou coisa que valha e consequentemente sem justificação a atitude do Governo que poderia contar com o nosso incondicional apoio, caso fosse verdadeira, o que não é, a existencia dos tais *meneurs*.

As greves são promovidas, sim mas pela evolução revolucionaria que o mundo actual está atravessando e, como a nossa terra e o nosso Povo fazem parte integrante dêste mundo não podiam conservar-se alheios a êla. E' a única origem das greves. O resto são cantigas... perturbadoras do socego dos timpanos medrôsos.

Urge que o Governo se convença disso, duma vez para sempre para o bem da Constituição.

SERENAMENTE

UMA AMEAÇA!

Encontravamo-nos em Pangim quando se publicou o suplemento ao n.º 20 do nosso jornal. Constanos que estevo, então, á nossa procura, munido dum cavalo marinho, o professor do Liceu Central Sr. Alberto Ferreira Martins, afim de nos pedir *explicação*, *satisfação* ou coisa que valha, em relação ao mesmo suplemento.

Impressionou-nos, desagradavelmente, é claro, o sensacional informo, tanto mais que não fizeramos naquela publicação nenhuma alusão a sua exia.

¿Que *explicação* ou *satisfação* desejaria porêm o mesmo professor a cavalo-marinho?

Não o sabemos nem o calculamos. Nem tão pouco o acreditamos. Mas se sua excia quizer de nós qualquer coisa, pedimos-lho a fineza de nos procurar aqui em Quepem e á toda a hora na nossa modesta redação, prevenindo-lho, porém, ao mesmo tempo, que não estamos familiarisados nem com o cávalo-marinho nem com a ...gimnastica. Nem nunca aspiramos ás portas... de celebridade por duelos ou scenas de pugilato que sempre reprovamos por incompativeis com a nossa educação oriental.

Estava pronta esta local quando recebemos a seguinte carta:

Exmo. Sr.

Li hoje o suplemento do jornal da sua direcção. Nele diz VExcia. que no proximo numero falará tambem dos outros professores que proibiram o uso do CANDHI-CAP. Como sou um daqueles que proibiram o uso daquele cap, previno que VEcia passará maus dias se falar no seu jornal, qualquer coisa à meu respeito. Excuso-me de justificar a minha atitude para com os meus alunos.

Posto isto me assigno.

Nova-Goa De VExa.
19/8/21 *Alberto Martins*

Com que então, a liberdade de imprensa è um ar que lhe deu?

Onde estamos e para onde marchamos?

Já não vivemos na Republica?

Que no-lo digam para que abadonemos de vez uma terra em que impera mais o absolutismo pessoal do que o liberalismo legal!

Chamamos para o assunto a atenção do sr. Governador Geral.

भारत

गुरुवार श्रावण व० ७ मी १८४३

गांधी टोपी

गांधी-टोपी या नावानें ओळखलें जाणारें शिरोभूषण आज बहुतेक सगळ्यांच्या परिचयाचें झालें असल्याकारणानें त्याचें वर्णन करण्यापेक्षां त्याच्या उपयुक्ततेसंबंधानें दोन शब्द लिहिणें अगत्याचें आहे.

अगोदर असें पाहिलें पाहिजे कीं, गांधीची विचारसरणी, शक्य तितका साधेपणा व अंतःकरणाच्या वाचेशीं कृतीचा मेळ या दोन प्रमुख तत्वांवर उभारली गेली असून, जें काय ह्मणून त्या विचारसरणीला पुढें त्याचा अवलंब करण्यास कोणाची भीड भाड धरावयाची नाहीं. असा प्रकार त्या महात्म्याच्या कृतींत जसा काय मूर्तिमंतच दिसत आहे. मग त्या पासून आर्थिक, मानसिक किंबहुना शारीरिक आपत्ति ओढवल्या तरी त्यानां देखील तुच्छ मानून इच्छित ध्येय साध्य होईपर्यंत पाऊल मागें घ्यावयाचें नाहीं. गांधी टोपीच्या उपयुक्तेविषयीं लिहावयाचें असतानां जरा विषयांतर करण्याचें कारण हेंच कीं त्या टोपींत महात्मा गांधीच्या सगळया सद्गुणाचें समुच्चय रूपाने एकीकरण झालें असल्यामुळें ती कोणींहि मस्तकीं धारण करण्या इतकी खास पवित्र आहे.

साधेपणाविषयीं पाहिलें तर, गांधी टोपी इतकें सुलभ, सुबक व सुलक्षणयुक्त मस्तकाच्छादन क्वचित् एखादें असेल कीं काय संशयच आहे. शिवाय, तें एका अत्यंत उज्वल देशभक्ताकडून प्रचारांत आहे, ह्मणून त्या टोपीची आकृति किंवा किंमत यांकडे पाहून ती त्याज्य समजणें हें देखील वेडगळपणाचें होईल. 'महा जनो येन गतः पंथ' ह्या दृष्टीनें पाहिलें तरी रे० गांधी हे महाजनाहूनहि अधिक, ह्मणजे महात्मे आहेत. सबब, त्यानीं स्वीकारलेल्या राष्ट्रीय पक्षाचें चिन्ह जें गांधी टोपी तें वापरण्यांत खरोखरच पुण्य आहे यांत संशय नाहीं.

आनंदाची गोष्ट ही कीं गोमांतकांतील भावी पिढीचे आद्य स्तंभ असे जे कालेजांतील विद्यार्थी त्यानीं, गांधी टोपी स्वतः वापरून तिचा फैलाव करण्याची तयारीच करून न थांबतां त्या महात्म्याचीं तत्वें कृतींत उतरविण्याचा आरंभ करण्यापर्यंत मजल नेली हें त्यांस खरोखरच भूषणावह असून इतरांस अनुकरणीय आहे.

पाद्रीच्या अरेरावी वर्तनामुळें आह्मांस ही पुरवणी काढावी लागली, त्यांस युक्तीच्या चार गोष्टी सांगितल्या शिवाय आमच्यानें लेखणी खालीं ठेववत नाहीं. त्यांनीं ह्यापुढें आपली सर्व शक्ति धार्मिक गोष्टींत आपल्या मेंढरांच्या तारणांत व धर्मोपदेशांत खर्च करावी. व हें विसरूं नयें कीं," मध हा जसा गाढवांसाठीं नाहीं, त्याच प्रमाणें लिसेव हा पाद्रींस नव्हे. तेथें जाणारांस विद्यार्थीकडे कसें वागावें हें समजणें आवश्यक आहे.

लिसेवांत नव्हे पण इगर्जेंत येसेल्ल पाद्रींनीं असलें पाहिजे. ती त्यांची जागा आहे व तेथेंच त्यानीं आपण केलेल्या कृत्यासंबंधीं विचार केल्यास, आह्मीं ज्या ह्या चार ओळी लिहिल्या आहेत त्यांत त्यांस आमचा दोष दिसणार नाहीं.

पुरवणी, भारत अंक २०
केपें ता. १७-८-२१

स्फुट विचार

गांधी-टोपीः— पणजीच्या सेंत्राल पाठशाळेच्या कांहीं हिंदु विद्यार्थ्यांनीं डोक्यावर गांधी-टोपी धारण केल्यामुळें त्या विद्यालयाच्या कांहीं अध्यापकांचीं डोकीं भणाणून जाऊन गेला आठवडा पणजी शहरांत मोठ्या गडबडीचा गेला. महात्मा गांधींनीं आपल्या मायभूमीस सैतानी राज्यव्यवस्थेच्या क्रूर दाढेंतून मुक्त करण्याच्या अत्युच्च भावनेनें चालू केलेल्या न्याय्य चळवळीविषयीं सहानुभूति प्रकटविण्याच्या उद्देशानें ह्मणा अगर साधेपणा, स्वच्छता व अल्प किंमत या गुणत्रयीस भुलून ह्मणा, कांहीं विद्यार्थ्यांनीं स्वयंप्रेरणेनें प्रथमतः वरील टोपीचा गौरवयुक्त उपयोग केला. नंतर सहजच तिचा ज्यास्त प्रमाणांत प्रसार होऊं लागला; पण जसजसा गांधी टोपीचा बोलबाला वृद्धिंगत पावू लागला तसतसा सदरील पाठशाळेच्या कांहीं बेअकली शिक्षकांचा नकली नीतिधैर्य अस्तंगत होऊं लागला. त्याचा परिणाम असा झाला कीं, गांधी टोपीवाल्यांस वर्गांत प्रवेश करण्यास त्यांकडून बेमूर्वतखोरपणें मज्जाव होऊं लागला. आलवेर्त मारतींस सारख्या आडदांडवृत्तीच्या अध्यापकांकडून तर धमकीचे प्रयोग होण्यास सुरवात झाली. गोष्ट इतक्यावरच थांबली असती तर बरें झालें असतें; परंतु दुर्दैवानें तसें न होतां, गांधी-टोपी प्रकरणानें सर्व हिंदुविद्यार्थ्यांत खळबळ उडवून दिली.

भडका उडालाः— गांधी-टोपीच्या जोर प्रसारानें शेवटीं असें झालें कीं, पाठशाळेचे कामचलाऊ मुख्याध्यापकांकडून प्रसिद्ध रीतीनें विद्यार्थ्यांचाच नव्हे तर एकंदर हिंदुजनतेचा अवहेलनात्मक उद्गारानीं अत्यंत बेजबाबदार व निंद्यपणें अपमान करण्यांत आला. [दुसरीकडे दिलेल्या पुरवणींच्या भाषांतरावरून वाचकांस पाद्रीं साहेबांच्या त्या लांछनास्पद उद्गारांची पूर्ण कल्पना होईल] ज्या दिवशीं ही गोष्ट घडली त्या दिवशीं आमचे संपादक तेथें असल्यावरून, सहजच त्यानीं पोर्तुगीज पुरवणी काढून उपरोक्त अमंगल वाणीबद्दल तावडतोब तीव्र निषेध व्यक्त केला. विद्यार्थ्यांचीहि मनें प्रक्षुब्ध झालेलींच होतीं. त्यामुळें त्यानीं एकवाक्यतेनें गांधी-टोपी धारण करून पाठशाळेंत प्रवेश केला. या अपूर्व प्रकारानें टोपी विरुद्ध हालचाल करणारे शिक्षक आश्चर्य व राग यानीं वेडे होण्याच्या बेतांत आले व त्यानीं टोपी संबंधानें (अ) विचार करण्यासाठीं सर्व शिक्षकवर्गाची एक सभा भरवली. परंतु टोपीचें समर्थन करणाऱ्या पक्षाचें संख्याबळ अधिक पडल्यावरून तसेंच पोषाखासंबंधीं कायद्यांत कसलाच प्रतिबंध नसल्यामुळें अर्थात् सगळें ओमफस् होऊन, मुख्याध्यापकानीं गव्हर्नरसाहेबांची भेट घेऊन पुढील कर्तव्याचें धोरण निश्चित करावें असें ठरलें, व तदनुसार त्यानीं गव्हर्नरसाहेबांच्या घेतलेल्या भेटींत साहेबमजकुरांनीं टोपीस कसलाहि प्रतिबंध करण्याचें कारण नाही, असें चक्क बजावलें असें म्हणतात. व या गोष्टींत बराच तथ्यांश आहे असें, भेटीच्या दुसऱ्या दिवसापासून टोपीला कोणाकडूनहि कसलीच आडकाठी करण्यांत आली नाहीं, यावरून सिद्ध होतें.

विद्यार्थ्यांचा स्वार्थत्यागः— गांधी टोपीच्या बाबतींत हिंदु विद्यार्थ्यांनीं व्यक्त केलेला स्वार्थत्याग खरोखर विद्यार्थ्यांच्या चळवळींत सुवर्णाक्षरानीं नमूद करून ठेवण्यासारखा आहे. केवळ ध्येयाकडे दृष्टि ठेवून प्रोफेसरांच्या किंवा पालकांच्या इतराजीची काडीचीहि पर्वा न करतां, विद्यार्थ्यांनीं आपली बाजु अखेरपर्यंत संभाळून विजय संपादन केला, हें लिहिण्यास आम्हांस फार अभिमान वाटत आहे. विद्यार्थी हे राष्ट्राचे खरे आधारस्तंभ आहेत. अर्थात् वरील भावना त्यांच्यांत वृद्धिंगत व दृढ होत गेल्यास देशाचा भाग्योदय दूर नाहीं हें उघड आहे. आमच्या पूर्वपुण्याईनें सदरील चळवळ प्रत्यक्ष पहाण्यास मिळाल्याबद्दल आह्मीं आह्मांस मोठे भाग्यवान समजतों. असो. विद्यार्थ्यांनी दाखविलेल्या नेटाबद्दल अभिनंदन करून त्यांचें कल्याण इच्छितों.

प्रोफेसर सिनारीः—वास्तविक पहातां सेंत्राल पाठशाळेंत डॉ० सिनाऱ्यांसारखे हिंदु अध्यापक असतां टोपीसंबंधानें एवढा गोंधळ माजावा हे आश्चर्य आहे. टोपीचें निर्दोषत्व सिद्ध करून प्रोफेसरसाहेबानीं पूर्वीपासूनच तिजविषयींचा संशय दूर घालवला असता तर ज्या थरावर गोष्टी गेल्या त्या थरापर्यंत त्या मुळींच गेल्या नसत्या अशी आमची खात्री आहे. परंतु डॉ० सिनाऱ्यांनींच उलट टोपीविरुद्ध गिल्ला करून तिचा त्याग करण्याविषयीं विद्यार्थीस उपदेश करण्याचा एकसारखा सपाटा चालू ठेवला, ही दुःखाची गोष्ट होय! डॉ० सिनाऱ्यांस आह्मीं आमचे मित्र, समाजाचे नेते व स्वदेशाचे भक्त समजत होतों. पण ह्मापसेंहून त्यांचें पणजींत स्थलांतर होतांच त्यांच्यांत वसत असलेल्या सद्गुणानीं कोठें तरी दडी दिली तर नकळे! तात्पर्य 'गांधी टोपी प्रकरण' विकोपास जाण्यास, प्रो सिनारी हेच प्रामुख्यानें कारणीभूत आहेत असा त्यांच्यावर आमचा स्पष्ट आरोप आहे. व तो निराधार नाहीं हें वाचकांनीं ताडलेंच असेल.

एक नवीनच प्रकरणः—पणजीं येथें आमची पोर्तुगीज पुरवणी प्रसिद्ध होतांच आलवेर्त मारतींस नांवाचे एक वरील पाठशाळेचे शिक्षक—ज्यांची गांधीटोपीवर करडी नजर होती—हातांत काठी व खिशांत रिव्हलवर घेऊन आमच्या संपादकांच्या शोधार्थ निघाल्याची बातमी कानांवर आपटली. या बातमीच्या सत्यतेबद्दल आह्मांस संशयच होता. पण त्यांच्याकडून आलेल्या एका पत्रावरून आमचा तो संशय पूर्णपणें फिटला. आलवेर्त मारतींस आपल्या पत्रांत ह्मणतातः—"मीं आपल्या पत्राची पुरवणी वाचली. त्यांत टोपीविरुद्ध असलेल्या शिक्षकांचा येत्या अंकांत [?] समाचार घेणार असल्याचें आपण लिहिलें आहे. व मीहि एक टोपीला प्रतिबंध करणारांपैकीं असल्यामुळें आपणास बजावतों कीं, जर आपल्या पत्रांत मजविषयीं कोणत्याहि गोष्टीचा उल्लेख होईल, तर आपणास वाईट काळ कंठावा लागेल हें खूप समजून रहावें..." हें वाचून आह्मीं नव्या प्रजासत्ताक राज्यांत आहों कीं जुन्या झारशाहींत आहों, हेंच आह्मांस समजत नाहीं! हें नीतिमान पोर्तुगीज लोकांचें राज्य आहे कीं अनीतिमान उपटसुंभाचें साम्राज्य आहे, या विषयीं आह्मीं सरकारास लेखी प्रश्न केला आहे. त्याचें उत्तर येतांच—व तोंपर्यंत मारतींसाच्या हातून आमचे संपादक जीवंत राहिल्यास—या विषयीं ज्यास्ती चर्चा करूं.

एक खुलासाः—गेल्या अंकांत प्रसिद्ध झालेल्या काल्पनिक सृष्टींतील 'गोमांतकाच्या प्रवासांत' 'भागिरथी' ओतल्याचा उल्लेख आहे. या संबंधीं कोणाचा गैरसमज होऊं नये ह्मणून कळवितों कीं, 'भागिरथी' ओतणें हें कडक कायद्यानीं ठरविलें असल्यावरून तसें करण्याशिवाय त्या कामावरील हिंदु अगर खिस्ती डाक्टरांस गत्यंतर नाहीं. दोष डाक्टरांचा नव्हे कायद्याचा आहे. त्याला डाक्टर काय करतील?

कृतघ्नतेचा आभास

एका उदार अंतःकरणाच्या मनुष्यानें अपरिमीत झीज सोसून, अनेक जिवावरच्या प्रसंगांस तोंड देऊन दुसऱ्याचें हित साधण्याची पराकाष्टा करावी, त्यांत त्याच्या दृष्टीनें यशही मिळावें. आणि शेवटीं त्या दुसऱ्या प्राण्यानें ते उपकार न स्मरतां आपल्या उपकारकर्त्यावर उलटावें! अशा वेळीं त्या उपकारकर्त्याची मनःस्थिति काय होत असेल, त्याला त्या आपल्या कृतींचा किती पश्चात्ताप होत असेल हें ज्याचें त्यालाच माहीत. इतरांना त्याची नीटशी कल्पना व्हावयाची नाहीं.

सर्वांसच सर्व प्रसंगांचा प्रत्यक्ष अनुभव येत नाहीं. ह्मणूनच विचारी पुरुषांनी अनेक गोष्टींच्या रूपानें तें ज्ञान जनतेस देण्याचा प्रयत्न केलेला असतो. गांवढेकऱ्यानें बर्फांतील मृत सर्पास शेगडीजवळ ठेऊन ताजातवाना केला; परंतु उपकारांची विस्मृति होऊन तो सर्प उपकारकर्त्यावर उलटतांच गांवढेकऱ्यास त्याचा जो संताप आला तो त्यानें त्या सापाचे एक घाव दोन तुकडे करून कृतीनेंच व्यक्त केला. फार कशाला सर्व सद्गुणाचा पुतळा जो बायबलांतील ईश्वर, त्यानें मोठ्या प्रेमानें स्वतः सारख्या उत्पन्न केलेल्या पहिल्या मानवीं जोडप्याला [आदांव आणि यव्ह] "पाराइजा" सारख्या सुखसमृद्धियुक्त जागेंत स्थानापन्न करून त्याला कसलीही ददांत लागूं नये अशी व्यवस्था केली; परंतु या उपकृतीची जाणीव मनांत न बाळगतां त्या आद्य पितरांनीं, सृष्टिकर्त्यानें घालून दिलेल्या नियमाचें यत्किंचितही उल्लंघन करतांच, एकदम त्यांसच नव्हे तर त्यांच्यापासून उत्पन्न होणाऱ्या अखिल मानव जातीस शापबद्ध करून टाकलें. दयेचीं खाण, करुणेचा सागर, आणि पवित्र अंतःकरणाच्या आकाशांतील बापाची जर ही स्थिति तर मग मानवी अंतःकरणें कृतघ्नतेमुळें व पश्चात्तापजन्यक्रोधानें दग्ध व्हावीं यांत नवल तें काय? असाच कांहींसा प्रकार आमच्या गोमांतकीय ख्रिस्तीबंधूनीं पोर्तुगीज लोकांशीं केला आहे. दयाळू पोर्तुगीज लोकांनीं आमच्या खिस्तीबंधूंस आदांव आणि यव्हेचा धडा पहिल्यानें घोकण्यास देऊन उपकारकर्त्यांशीं कृतज्ञ असावें हें तत्व हृदयावर कोरण्याचा जो प्रयत्न केला तो बऱ्याच अंशीं सफल झाल्याचेंही समाधान त्यांस लाभलें. पण आतां पहावें तर उलटीच खूण अनुभवास येऊं लागली. खिस्ती बंधूच्या मनावर कोरलेली तीं अक्षरें हळूहळू पुसट होत जात असून कृतघ्नतेचीं लक्षणें दिसून येऊं लागलीं आहेत! दयाळु पोर्तुगीज लोकांना नेटीव लोकांच्या या कृतघ्नतेबद्दल काय वाटत असेल? परंतु हीं

भारत

गुरुवार श्रावण व० ७ सी १८४३

गांधी टोपी

गांधी-टोपी या नावानें ओळखलें जाणारें शिरोभूषण आज बहुतेक सगळ्यांच्या परिचयाचें झालें असल्याकारणानें त्याचें वर्णन करण्यापेक्षां त्याच्या उपयुक्ततेसंबंधानें दोन शब्द लिहिणें अगत्याचें आहे.

अगोदर असें पाहिलें पाहिजे कीं, गांधीची विचारसरणी, शक्य तितका साधेपणा व अंतःकरणाच्या वाचेशीं कृतीचा मेळ या दोन प्रमुख तत्त्वांवर उभारली गेली असून, जें काय ह्मणून त्या विचारसरणीला पुळेल त्याचा अवलंब करण्यास कोणाची भीड भाड धरावयाची नाहीं. अशा प्रकार त्या महात्म्याच्या कृतींत जसा काय मूर्तिमंतच दिसत आहे. मग त्या पासून आर्थिक, मानसिक किंबहुना शारीरिक आपत्ति ओढवल्या तरी त्यानां देखील तुच्छ मानून इच्छित ध्येय साध्य होईपर्यंत पाऊल मागें घ्यावयाचें नाहीं. गांधी-टोपीच्या उपयुक्तेविषयीं लिहावयाचें असतानां जरा विषयांतर करण्याचें कारण हेंच कीं त्या टोपींत महात्मा गांधीच्या सगळ्या सद्गुणाचें समुच्चय रूपाने एकीकरण झालें असल्यामुळें ती कोणांहि मस्तकीं धारण करण्या इतकी खास पवित्र आहे.

साधेपणाविषयीं पाहिलें तर, गांधी टोपी इतकें सुलभ, सुबक व सुलक्षणयुक्त मस्तकाच्छादन क्वचित् एखादें असेल कीं काय संशयच आहे. शिवाय, तें एका अत्यंत उज्वल देशभक्ताकडून प्रचारांत आहे, ह्मणून त्या टोपीची आकृति किंवा किंमत यांकडे पाहून ती त्याज्य समजणें हें देखील वेडगळपणाचें होईल. 'महा जनो येन गतः पंथ' ह्या दृष्टीनें पाहिलें तरी दे० गांधी हे महाजनाहूनहि अधिक, ह्मणजे महात्मे आहेत. सबब, त्यानीं स्वीकारलेल्या राष्ट्रीय पक्षाचें चिन्ह जें गांधी टोपी तें वापरण्यांत खरोखरच पुण्य आहे यांत संशय नाहीं.

आनंदाची गोष्ट ही कीं गोमांतकांतील भावी पिढीचे आद्य स्तंभ असे जे काळेजांतील विद्यार्थी त्यानीं, गांधी टोपी स्वतः वापरून तिचा फैलाव करण्याची तयारीच करून न थांबतां त्या महात्म्याचीं तत्वें कृतींत उतरविण्याचा आरंभ करण्यापर्यंत मजल नेली हें त्यांस खरोखरच भूषणावह असून इतरांस अनुकरणीय आहे.

पाद्रीच्या अरेरावी वर्तनामुळें आह्मांस ही पुरवणी काढावी लागली, त्यांस युक्तीच्या चार गोष्टी सांगितल्या शिवाय आमच्यानें लेखणी खालीं ठेववत नाहीं. त्यानीं ह्मापुढें आपली सर्व शक्ति धार्मिक गोष्टींत आपल्या मेंढरांच्या तारणांत व धर्मोपदेशांत खर्च करावी. व हें विसरूं नये कीं, मध हा जसा गाढवांसाठीं नाहीं, त्याच प्रमाणें लिसेव हा पाद्रींस नव्हे. तेथें जाणारांस विद्यार्थाकडे कसें वागावें हें समजणें आवश्यक आहे.

लिसेवांत नव्हे पण इगजेंत येसेव्ह पाद्रीनीं असलें पाहिजे. ती त्यांची जागा आहे व तेथेंच त्यानीं आपण केलेल्या कृत्यासंबंधीं विचार केल्यास, आह्मीं ज्या ह्या चार ओळी लिहिल्या आहेत त्यांत त्यांस आमचा दोष दिसणार नाहीं.

पुरवणी, भारत अंक २०
केपें ता. १७-८-२१

स्फुट विचार

गांधी-टोपीः— पणजीच्या सेंत्राल पाठशाळेच्या कांहीं हिंदु विद्यार्थ्यानीं डोक्यावर गांधी-टोपी धारण केल्यामुळें त्या विद्यालयाच्या कांहीं अध्यापकांचीं डोकीं भणाणून जाऊन गेला आठवडा पणजी शहरांत मोठ्या गडबडीचा गेला. महात्मा गांधीनीं आपल्या मायभूमीस सैतानी राज्यव्यवस्थेच्या क्रूर दाढेंतून मुक्त करण्याच्या अत्युच्च भावनेनें चालू केलेल्या न्याय्य चळवळीविषयीं सहानुभूति प्रकटविण्याच्या उद्देशानें ह्मणा अगर साधेपणा, स्वच्छता व अल्प किंमत या गुणत्रयीस भुलून ह्मणा, कांहीं विद्यार्थ्यानीं स्वयंप्रेरणेनें प्रथमतः वरील टोपीचा गौरवयुक्त उपयोग केला. नंतर सहजच तिचा ज्यास्त प्रमाणांत प्रसार होऊं लागला; पण जसजसा गांधी टोपीचा बोलबाला वृद्धिंगत पावूं लागला तसतसा सदरील पाठशाळेच्या कांहीं बेअकली शिक्षकांचा नकली नीतिसूर्य अस्तंगत होऊं लागला. त्याचा परिणाम असा झाला कीं, गांधी टोपीवाल्यांस वर्गांत प्रवेश करण्यास त्यांकडून बेमूर्तखोरपणें मनाव होऊं लागला. आलवेतें मारतींस सारख्या आडदांडवृत्तीच्या अध्यापकांकडून तर धमकीचे प्रयोग होण्यास सुरवात झाली. गोष्ट इतक्यावरच थांबली असती तर बरें झालें असतें; परंतु दुर्दैवानें तसें न होतां, गांधी-टोपी प्रकरणानें सर्व हिंदुविद्यार्थ्यांत खळबळ उडवून दिली.

भडका उडालाः— गांधी-टोपीच्या जोर प्रसारानें शेवटीं असें झालें कीं, पाठशाळेचे कामचलाऊ मुख्याध्यापकांकडून प्रसिद्ध रीतीनें विद्यार्थ्यांचाच नव्हे तर एकंदर हिंदुजनतेचा अवहेलनात्मक उद्गारानीं अत्यंत बेजबाबदार व निंद्यपणें अपमान करण्यांत आला. [दुसरीकडे दिलेल्या पुरवणींतल्या भाषांतरावरून वाचकांस पाद्री साहेबांच्या त्या लांछनास्पद उद्गारांची पूर्ण कल्पना होईल] ज्या दिवशीं ही गोष्ट घडली त्या दिवशीं आमचे संपादक तेथें असल्या. वरून, सहजच त्यानीं पोर्तुगीज पुरवणी काढून उपरोक्त अमंगल वाणीबद्दल ताबडतोब तीव्र निषेध व्यक्त केला. विद्यार्थ्यांचीहि मनें प्रक्षुब्ध झालेलींच होतीं. त्यामुळें त्यानीं एकवाक्यतेनें गांधी-टोपी धारण करून पाठशाळेंत प्रवेश केला. या अपूर्व प्रकारानें टोपी विरुद्ध हालचाल करणारे शिक्षक आश्चर्य व राग यानीं वेडे होण्याच्या बेतांत आले व त्यानीं टोपी संबंधानें (अ) विचार करण्यासाठीं सर्व शिक्षकवर्गाची एक सभा भरवली. परंतु टोपीचें समर्थन करणाऱ्या पक्षाचें संख्याबळ अधिक पडल्यावरून तसेंच पोषाखासंबंधीं कायद्यांत कसलाच प्रतिबंध नसल्यामुळें अर्थात् सगळें ओमफस् होऊन, मुख्याध्यापकानीं गव्हर्नरसाहेबांची भेट घेऊन पुढील कर्तव्याचें धोरण निश्चित करावें असें ठरलें, व तदनुसार त्यानीं गव्हर्नरसाहेबांच्या घेतलेल्या भेटींत साहेबमजकुरानीं टोपीस कसलाहि प्रतिबंध करण्याचें कारण नाहीं, असें चक्क बजावलें असें म्हणतात. व या गोष्टींत बराच तथ्यांश आहे असें, भेटीच्या दुसऱ्या दिवसापासून टोपीला कोणाकडूनहि कसलीच आडकाठी करण्यांत आली नाहीं, यावरून सिद्ध होतें.

विद्यार्थ्यांचा स्वार्थत्यागः— गांधी टोपीच्या बाबतींत हिंदु विद्यार्थ्यानीं व्यक्त केलेला स्वार्थत्याग खरोखर विद्यार्थ्यांच्या चळवळींत सुवर्णाक्षरानीं नमूद करून ठेवण्यासारखा आहे. केवळ ध्येयाकडे दृष्टि ठेवून प्रोफेसरांच्या किंवा पालकांच्या इतराजीची काडीचीहि पर्वा न करतां, विद्यार्थ्यानीं आपली बाजु अखेरपर्यंत संभाळून विजय संपादन केला, हें लिहिण्यास आम्हांस फार अभिमान वाटत आहे. विद्यार्थी हे राष्ट्राचे खरे आधारस्तंभ आहेत. अर्थात् वरील भावना त्यांच्यांत वृद्धिंगत व दृढ होत गेल्यास देशाचा भाग्योदय दूर नाहीं हें उघड आहे. आमच्या पूर्वपुण्याईनें सदरील चळवळ प्रत्यक्ष पहाण्यास मिळाल्याबद्दल आह्मीं आह्मांस मोठे भाग्यवान समजतों. असो. विद्यार्थ्यानी दाखविलेल्या नेटाबद्दल अभिनंदन करून त्याचें कल्याण इच्छितों.

प्रोफेसर सिनारीः— वास्तविक पहातां सेंत्राल पाठशाळेंत डॉ० सिनाऱ्यांसारखे हिंदु अध्यापक असतां टोपीसंबंधानें एवढा गोंधळ माजावा हे आश्चर्य आहे. टोपीचें निर्दोषत्व सिद्ध करून प्रोफेसरसाहेबानीं पूर्वीपासूनच तिजविषयींचा संशय दूर घालवला असता तर ज्या थरावर गोष्टी गेल्या त्या थरापर्यंत त्या मुळींच गेल्या नसत्या अशी आमची खात्री आहे. परंतु डॉ० सिनाऱ्यांनींच उलट टोपीविरुद्ध गिल्ला करून तिचा त्याग करण्याविषयीं विद्यार्थ्यांस उपदेश करण्याचा एकसारखा सपाटा चालू ठेवला, ही दुःखाची गोष्ट होय! डॉ० सिनाऱ्यांस आह्मीं आमचे मित्र, समाजाचे नेते व स्वदेशाचे भक्त समजत होतों. पण ह्मापर्हेंहून त्यांचें पणजींत स्थलांतर होतांच त्यांच्यांत वसत असलेल्या सद्गुणानीं कोठें तरी दडी दिली तर नकळे! तात्पर्य 'गांधी टोपी प्रकरण' विकोपास जाण्यास, प्रो सिनारी हेच प्रामुख्यानें कारणीभूत आहेत असा त्यांच्यावर आमचा स्पष्ट आरोप आहे. व तो निराधार नाहीं हें वाचकांनीं ताडलेंच असेल.

एक नवीनच प्रकरणः— पणजीं येथें आमची पोर्तुगीज पुरवणी प्रसिद्ध होतांच आलवेतें मारतींस नावांचे एक वरील पाठशाळेचे शिक्षक—ज्यांची गांधीटोपीवर करडी नजर होती—हातांत काठी व खिशांत रिव्हलवर घेऊन आमच्या संपादकांच्या शोधार्थ निघाल्याची बातमी कानांवर आपटली. या बातमीच्या सत्यतेबद्दल आह्मांस संशयच होता. पण त्यांच्याकडून आलेल्या एका पत्रावरून आमचा तो संशय पूर्णपणें फिटला. आलवेतें मारतींस आपल्या पत्रांत ह्मणतातः—"मीं आपल्या पत्राची पुरवणी वाचली. त्यांत टोपीविरुद्ध असलेल्या शिक्षकांचा येत्या अंकांत [?] समाचार घेणार असल्याचें आश्वन लिहिलें आहे. व मीहि एक टोपीला प्रतिबंध करणारांपैकीं असल्यामुळें आपणास बजावतों कीं, जर आपल्या पत्रांत मजविषयीं कोणत्याहि गोष्टीचा उल्लेख होईल, तर आपणास वाईट काळ कंठावा लागेल हें खूप समजून रहावें..." हें वाचून आम्हीं नव्या प्रजासत्ताक राज्यांत आहों कीं जुन्या झारशाहींत आहों, हेंच आह्मांस समजत नाहीं! हें नीतिमान पोर्तुगीज लोकांचें राज्य आहे कीं अनीतिमान उपटसुंभाचें साम्राज्य आहे, या विषयीं आम्हीं सरकारास लेखी प्रश्न केला आहे. त्याचें उत्तर येतांच—व तोंपर्यंत मारतींसाच्या हातून आमचे संपादक जीवंत राहिल्यास—या विषयीं ज्यास्ती चर्चा करूं.

एक खुलासाः— गेल्या अंकांत प्रसिद्ध झालेल्या काल्पनिक सृष्टींतील 'गोमांतकाच्या प्रवासांत' 'भागिरथी' ओतल्याचा उल्लेख आहे. या संबंधीं कोणाचा गैरसमज होऊं नये ह्मणून कळवितों कीं, 'भागिरथी' ओतणें हें कडक कायद्यानीं ठरविलें असल्यावरून तसें करण्याशिवाय त्या कामावरील हिंदु अगर खिस्ती डाक्टरांस गत्यंतर नाहीं. दोष डाक्टरांचा नव्हे कायद्याचा आहे. त्याला डाक्टर काय करतील?

कृतघ्नतेचा आभास

एका उदार अंतःकरणाच्या मनुष्यानें अपरिमीत झीज सोसून, अनेक जिवावरच्या प्रसंगांस तोंड देऊन दुसऱ्याचें हित साधण्याची पराकाष्टा करावी, त्यांत त्याच्या दृष्टीनें यशही मिळावें. आणि शेवटीं त्या दुसऱ्या प्राण्यानें ते उपकार न स्मरतां आपल्या उपकारकर्त्यावर उलटावें! अशा वेळीं त्या उपकारकर्त्याची मनःस्थिति काय होत असेल, त्याला त्या आपल्या कृतींचा किती पश्चात्ताप होत असेल हें ज्याचें त्यालाच माहीत. इतरांना त्याची नीटशी कल्पना व्हावयाची नाहीं.

सर्वांसच सर्व प्रसंगांचा प्रत्यक्ष अनुभव येत नाहीं. ह्मणूनच विचारी पुरुषांनी अनेक गोष्टींच्या रूपानें तें ज्ञान जनतेस देण्याचा प्रयत्न केलेला असतो. गांवढेकऱ्यानें बर्फाहीं मृत सर्पास शेगडीजवळ ठेऊन ताजातवाना केला; परंतु उपकारांची विस्मृति होऊन तो सर्प उपकारकर्त्यावर उलटतांच गांवढेकऱ्यास त्याचा जो संताप आला तो त्यानें त्या सापाचे एक घाव दोन तुकडे करून कृतीनेंच व्यक्त केला. फार कशाला सर्व सद्गुणाचा पुतळा जो बायबलांतील ईश्वर, त्यानें मोठ्या प्रेमानें स्वतः सारख्या उत्पन्न केलेल्या पहिल्या मानवीं जोडप्याला [आदांव आणि यव्ह] "पाराइजा" सारख्या सुखसमृद्धियुक्त जागेंत स्थानापन्न करून त्याला कसलीही ददात लागूं नये अशी व्यवस्था केली; परंतु या उपकृतीची जाणीव मनांत न बाळगतां त्या आद्य पितरांनीं, सृष्टिकर्त्यानें घालून दिलेल्या नियमाचें यत्किंचितही उल्लंघन करतांच, एकदम त्यांसच नव्हे तर त्यांच्यापासून उत्पन्न होणाऱ्या अखिल मानव जातीस शापबद्ध करून टाकलें. दयेची खाण, करुणेचा सागर, आणि पवित्र अंतःकरणाच्या आकाशांतील बापाची जर ही स्थिति तर मग मानवी अंतःकरणें कृतघ्नतेमुळें घं पश्चात्तप्तजन्यक्रोधानें दग्ध व्हावीं यांत नवल तें काय? असाच कांहींसा प्रकार आमच्या गोमांतकीय ख्रिस्तीबंधूनी पोर्तुगीज लोकांशीं केला आहे. दयाळू पोर्तुगीज लोकांनीं आमच्या खिस्तीबंधूस आदांव आणि यव्हेचा धडा पढिल्यानें घोकण्यास देऊन उपकारकर्त्यांशीं कृतज्ञ असावें हें तत्व हृदयावर कोरण्याचा जो प्रयत्न केला तो बऱ्याच अंशीं सफल झाल्याचेंही समाधान त्यांस लाभलें. पण आतां पहावें तर उलटीच खूण अनुभवास येऊं लागली. खिस्ती बंधूच्या मनावर कोरलेली तीं अक्षरें हळूहळू पुसट होत जात असून कृतघ्नतेचीं लक्षणें दिसून येऊं लागलीं आहेत! दयाळु पोर्तुगीज लोकांना नेटीव लोकांच्या या कृतघ्नतेबद्दल काय वाटत असेल? परंतु हीं

ANO VI.—NUMERO 23—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 1 DE SETEMBRO

Govinda P. Hegde Dessai
Director e Editor

Assinatura
INDIA PORTUGUEZA...... 3-00-00
INDIA INGLEZA........... 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
संपादक व प्रकाशक

वर्गणीचे दर
गोंव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १ माहे सप्टेंबर सन १९२१ अंक २३ वां.

A PROPOSITO...

A carta que algum mál intencionado nos enviou, abusando do nome do ilustre professor sr. Alberto Martins provocou-nos as linhas que seguem. E' claro que elas não dizem respeito a ninguem quere individualmente, quere colectivamente: representam apenas um artigo doutrinario sem intuito de ferir melindres de quem quere, muito menos do referido sr. Martins que tivemos sempre na conta de cavalheiro sincero.

Ora vejamos O assunto da referida carta faz suscitar os seguintes dois pontos:-

1 º ¿ Deve um jornalista abster-se de falar no seu jornal qualquer coisa a respeito duma pessoa culpada, quando esta o ameace por carta?

2 º ¿ Pode o mesmo jornalista envolver na sua critica as relações publicas entre professores e alunos ?

E' o que vamos a ver em poucas palavras. A Constituição da Republica Portuguesa sob cujo manto protector vivemos todos nós garante a liberdade de expressão, quere esta se manifeste por palavra falada em discursos, quere se exerça por palavra escrita em jornais, revistas ou livros. E, assim como cada um pode fazer o que quiser, contanto que não ofenda os direitos doutrem e a moral publica, do mesmo modo pode qualquer cidadão usar do direito da liberdade de expressão, contanto que respeite aquela condição, sob pena de, no caso contrario, incorrer na sancção penal, estabelecida pela respectiva regulamentação.

¿Abusou alguem do direito da liberdade de expressão contra um cidadão ?

Que este cidadão tenha a paciencia de arrasta-lo para os tribunais competentes e de não procurar maltrata-lo com atentados cujo dominio deixou, há muito tempo, de existir.

Do exposto resulta, como consequencia logica que ameaçar um jornalista no pleno gôso do seu direito da liberdade de expressão é praticar um crime contra a Constituição Republicana, indicativo da pouca fé nas instituições que nos regem.

¿Mas o jornalista deve sacrificar a sua caneta no *altar* da ameaça ?

Entendemosque não; porque nêste caso o seu acto importaria, alem de sua completa e monumental liquidação pessoal, uma traição áqueles cujos interesses jurou defender no limite-e maximo-de suas forças. Ao jornalista ameaçado não é permetido, portanto deixar de presseguir na sua missão, só porque corre o risco a sua integridade fisica.

Em conclusão: *não dêve um jornalista abster-se de falar no seu jornal qualquer cousa a respeito duma pessoa culpada, quando esta o ameace por carta.*

Estudemos, agora, o segundo ponto da carta de que se trata.

Sabe-se que no erario público entra o dinheiro dos contribuintes e que com a parte do mesmo dinheiro é pago o professorado de estabelecimentos publicos.

Ora, quem cumpre a obrigação de pagar alguem, adquire, com o cumprimento desta obrigação, o natural direito de velar pelos actos públicos desse alguem.

Os contribuintes que pagam um professor tem seus filhos nos referidos estabelecimentos. Logo podem os mesmos contribuintes-sem favor-zelar pelas relações *publicas* entre os seus já referidos filhos e professor ao qual cabe o dever de justificar todos os seus actos *públicos*.

O mesmo prof. não pode, portanto, furtar-se ou *excusar-se de justificar a sua atitude para com os seus alunos* quando a isto seja intimado pelos contribuintes, no número dos quais conta o director do *Bharat*, acrescendo tambem a circunstancia de ser êle um jornalista representante dos mesmos, gosando por esta dupla razão do amplo direito de exigir do mesmo o cumprimento da obrigação de *justificar a sua atitude* para com os seus alunos.

Conclui-se, portanto, daqui, que *um jornalista pode envolver na sua critica as relações publicas entre professores e alunos.*

O Gandhicap

Quem promete na divida se mete. Nós que prometemos demonstrar a culpabilidade do sr. dr. Sinari na questão do uso do *Gandhicap*, metemonos portanto na divida imprescrevivel de tratar do prometido. E crêmos que não somos máus pagadores-modestia á parte.

Pois é verdade. O sr. Sinari não procurando, logo ao principio, desfazer com a sua autoridade incontestavel, a errada interpretação que por parte dalguns seus colegas se deu ao uso do *Gandhicap* tornou-se *ipso facto* responsavel de tudo o que de desagradavel se passou em volta do referido *cap*.

Sua excia é um hindu puritano, lê jornais e revistas marátas, conhece, talvez milhor do que nós, o *gandhismo* e sabe que a doutrina do Gandhi nunca pode sinificar entre nós *sinal da revolta*.

O sr dr. Sinari não ignora tambem que a classe hindu está satisfeita com a implantação da Republica, que ela é incapaz de fomentar qualquer agitação, tendente a abalar a soberania nacional e que se se simpatisa com o *gandhismo* é porque êste oferece todas as condições de imprimir simplicidade á sua vida e libertar os seus irmãos da visinha India das fauces hiantes do britanico absolutismo burocratico.

Sua excia conviveu com os hindus, já como seu medico predilecto, já como um dos seus proeminentes membros, sendo de presumir que em ambas estas qualidades, o sr. prof. Sinari só deve ter tido ocasiões de se certificar do que acima deixamos escrito.

E agora permita-nos as seguintes perguntas:-

¿Não era a obrigação do sr. dr. Sinari vulgarisar o verdadeiro sentido do *Gandhismo* entre os professores a quem o uso do *Gandhicap* se afigurava *sinal da revolta* ?

¿Não lhe cabia o dever de, sem perda de tempo, explicar-lhes a inocencia do mesmo *cap*?

E' nossa convicção firme de que, se o sr. dr. Sinari cumprisse, cabalmente, este seu imprescindivel dever não se criaria a lamentavel confusão que se formou em rédor do uso do *Gandhicap*. Não lhe parece ?

Eis a razão por que o acusamos de responsavel do incidente *Gandhicap*.

¿ E' errado o nosso juiso, é falsa a nossa acusação ?

Prove-o o sr. dr. Sinari, a quem de bom grado oferecemos as colunas do *Bharat* para, querendo, como se diria na giria forense, dizer de sua justiça.

Uma carta

Sr. Director do *Bharat*

A proposito da sua local "A ameaça" publicada no ultimo numero do seu jornal, a bem da verdade que convem antes de tudo restabelecida, devo dizer-lhe que a fantastica carta a que se alude e em que o nome do meu ilustre amº Sr. Alberto Martins, digno profêsor do Liceu se acha envolvido não é da lavra deste professor, o que se depreende da minha entrevista com ele, sendo porisso crivel que a suposta *carta* representa um jogo de quaisquer mexeriqueiros infames

Devo frisar nesta ocasião que o professor A. Martins nunca foi inimigo da nossa classe, sendo, portanto, absolutamente, distituido da verdade todo o boato com que por ventura em seu nome, tenham querido especular o caso.

De V. etc.
Madeva Caculò

Esta carta do nosso presado amigo sr Caculò e mais o telegrama que recebemos do Sr. chefe de gabinete de exa. Sr. Governador geral, a quem expuseramos o casa da carta deixam ver que esta não partiu do Sr. Alberto Martins, o que muito estimamos.

¿ Mas porquê é que o sr. Martins se não dignou de transmitir-nos isto mesmo directamente? De resto nunca o consideramos como inimigo dos hindus, pela simples razão de pertencer sua excia a uma classe que tambem lhes é simpatica.

Eis o conteudo do telegrama.

S Exa. Governador encarrega-me comunicar-lhe que professor indicado sua exposição não lhe escreveu carta alguma.

Aos 25 de Agosto de 1921

A sua exa Sr. Governador Geral, agradecemos a gentilesa de ter-nos prontamente atendido á exposição.

Muito obrigados

E ponto sobre o caso *Gandhicap*.

अशा एका विलक्षण जातीचे प्राणी आहेत कीं, त्यांच्यानें कांहीं करवत नाहीं. त्यांचा धंदा केवळ फावल्या वेळीं लोक निंदा करण्याचा आहे. अशांच्या कोल्हेकुईकडे बिलकूल लक्ष न पुरवितां, आपला स्वदेशहिताचा धंदा निर्मळ अंतःकरणानें चालू ठेवण्याचा हा मनु आहे.

म्हणूनच बंधु भागिनीनों, उपरिनिर्दिष्ट सुलक्षणी विद्यार्थ्यांचे प्रतिज्ञा-बोल हृत्पटावर खोदून, आत्मोन्नति साध्य करून घेण्याच्या मार्गास झपाट्यानें लागा! गांधी-टोपी प्रकरणानें, आमच्या वीर विद्यार्थ्यांत वसत असलेला स्वदेशाभिमान व एकीचें महत्व, या दोन गोष्टींचें अस्तित्व सिद्ध करून, आमची भावी कर्तव्यरेखा स्पष्ट रीतीनें आंखिली आहे. आतां वेळ दवडण्यांत हंशील नाहीं. पुढें या व स्वदेशोन्नतीस अंतःकरणपूर्वक हातभार लावा!

स्फुट विचार

गांधी-टोपीः—पणजीच्या पाठशाळेंतील कांहीं असमंजस व भित्रे प्रोफेसरांनीं उपस्थीत केलेल्या गांधी-टोपी प्रकरणासंबंधीं गेल्या आठवड्यांत डेली हेरल्ड [Heraldo) वर दोन पत्रें प्रसिद्ध झालीं. पैकीं एक त्या पाठशाळेच्या सहाव्या क्लासांतील खिस्ती विद्यार्थ्यांचें असून दुसरें त्याच वर्गांतील हिंदु विद्यार्थ्यांचें आहे. प्रोफेसर आल्मेद यानीं हिंदूंचीं अंतःकरणें दुखण्यासारखीं वाक्येंच उच्चारलीं न व्हतीं; केवळ गांधी-टोपीला डोक्याला आधार देणें म्हणजे उघड उघड बंडास उत्तेजन देण्यासारखें असल्यावरून त्या टोपीचा उपयोग करणें अप्रशस्त आहे इतकेंच त्या पाद्रीचें म्हणणें होतें, हें प्रस्थापित करणारे सदरहू खिस्ती विद्यार्थ्यांनीं आपल्या पत्रांत मल्लीनाथी लढविली होती. परंतु हिंदु विद्यार्थ्यांनीं आपल्या उत्तरांत खिस्ती सहाध्यायांच्या डोळ्यांत झगझणीत अंजन घातलें असून आम्हीं प्रसिद्ध केलेल्या पुरवणींतील आल्मेदाच्या तोंडचीं मुक्ताफळें कशीं सत्यास धरून आहेत हें त्यानीं अत्यंत बाणेदार व निस्पृहपणें सिद्ध करण्याचें यशस्वी श्रेय संपादिलें आहे.

हिंदु विरुद्ध खिस्तीः—वरील दोन्हीं पत्रांच्या सारांशावरून चाणाक्ष वाचकांच्या लक्ष्यांत येऊन चुकलेंच असेल कीं, हिंदु व खिस्ती या परस्पर समाजाचे राष्ट्रीय दृष्टिकोण संस्कृतिभिन्नत्वामुळें परस्पर विरुद्ध बनून गेल्यावरून राष्ट्रकार्यात उभयतांची सहकारिता दृष्टोत्पत्तीस पडणें दिवसेंदिवस कठीणच होत आहे. असें नसतें तर आपल्या जातभाई प्रोफेसराची लंगडी बाजु—केवळ तो खिस्ती म्हणून—सांवरून धरण्याचा लांछनास्पद चावटपणा उपरिनिर्दिष्ट खिस्त्यानीं कदापीच केला नसता, हें उघड आहे. या गोष्टीपासून हिंदु लोकांनीं शिकावयाचा धडा ते योग्य प्रकारें शिकून आपलें पुढील धोरण परिस्थितीस साजेसेंच आंखतील, अशी आशा आहे.

अभिनंदनः—ज्या सहाव्या वर्गाच्या हिंदु विद्यार्थ्यांनीं प्रत्यक्ष आपल्या प्रोफेसरांची भीडभाड न बाळगितां हिंदु समाजाची लज्या रक्षणाचे कामीं तत्परता दाखविली, त्या देशभक्त व शूर तरुणाची सद्गदित अंतःकरणानें पाठ थोपटल्यशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. असे करारी निःस्वार्थी व स्वतंत्र बाण्याचे सुपुत्र जेव्हां आमच्या देशांत जेथें तेथें निपजावयास लागतील, तेव्हांच गोमंतकचा भाग्यरवि पूर्ण प्रकाशीत होणार आहे. असो. उपरोक्त विद्यार्थ्यांनीं व्यक्त केलेला स्वदेशाभिमान, हिंदु जनता कदापिहि विसरणार नाहीं, अशी उमेद बाळगितों.

छत्र्यांचा कारखानाः—कुंडईचे प्रसिद्ध नागरिक श्री. श्रीधर कामत कुंडईकर यानीं छत्र्या तयार करण्याचा नवीनच कारखाना उभारण्याची तजवीज केली असून तत्प्रीत्यर्थ एक कंपनीहि स्थापण्याची आपली इच्छा त्यानीं भारतद्वारा प्रगट केली असल्याचें वाचकांस आठवत असेलच. श्री. श्रीधरपंतानीं टोप्यांच्या कारखान्यांनें, कोणतीहि औद्योगिक संस्था पूर्णत्वानें यशस्वी होण्यास लागणाऱ्या चिकाटी व प्रामाणिकपणा—या बहुमोल गुणाची ओळख गोमांतकीय जनतेस करून दिली असल्यावरून, त्यांच्या या नूतन कल्पनेसहि लोकाश्रय मिळणें सर्व दृष्टीनीं योग्य आहे, असेंच कोणीहि कबूल करील. नुसत्या बोलघेवडेपणानें व नकली स्वदेशप्रेमाच्या त्याज्य प्रदर्शनानें कोणतेंहि राष्ट्र सुधरत नसतें. 'बोलाचाचीं' भात कितीहि 'कर्णमधूर' असला तरी त्यानें क्षुधाशांति केल्याचें कोठेंहि ऐकिवांत नाहीं! म्हणूनच आमच्या स्वदेशप्रेमी वाचकांस अत्याग्रहाची विनंति आहे कीं, त्यानीं श्री. कामत यांच्या होऊं घातलेल्या छत्र्यांच्या कारखान्यास शक्य तितकी सांपत्तिक मदत पुरवून स्वतःचा स्वार्थ व देशाचा परमार्थ साधण्याची संधि वायां दवडूं नये. औद्योगिक उन्नतीचें महत्व न समजणारे हरीचे लाल आमच्या समाजांत असतील, असें आम्हांस वाटत नसल्यावरून या संबंधीं ज्यास्ती लिहिण्याचें प्रयोजन नाहीं. राष्ट्रीय प्रपंचाचा गाडा बिनधोकपणें चालण्यास, औद्योगिक उन्नतीचीं चक्रें शाबूत असलींच पाहिजेत, हें व्यवहारिक सत्य आतां लोकांच्या इतकें अंगवळणी पडलें आहे कीं, त्याविषयीं विशेष चर्चा करणेंच मुळीं अप्रासंगिक होईल, असें वाटतें.

दारू विरुद्ध चळवळः—सांवर्डे येथें चालू असलेल्या पिकेटींगमुळें तेथें दारूचा खप पुष्कळ उतरलेला असून थोडक्यांत तो पुरा बंद होईल, अशीं सुचिन्हें दृष्टीस पडावयास लागलीं आहेत. काकोडें बांदोडें व इतर कांहीं ठिकाणीं पिकेटींगला येत्या जानेवारी महिन्यापासून जोर येणार असून गोव्यांतील दारूच्या गुत्यांची व दारुड्यांची संख्या बरीच कमी होईल, असें भविष्य वर्तविण्यास बरीच जागा आहे. कदाचित् सुरीला माड न देण्याचें जें किरस्तांच्या मनांत घोळत आहे तें अमलांत आल्यास दारूच्या व्यसनाची हकालपट्टी होण्यास कालावधी नको. एकंदरीत दारूविरुद्ध चळवळींत दिसून येत असलेला उत्साह अपूर्व असून, त्यापासून गोमांतकाचें कोटकल्याण होईल, यांत संशय नाहीं.

वर्तमानसार

—पूर्वी जाहीर केल्या प्रमाणें ता. २८ रोजीं मडगांव येथें रा. नार्वेकर यांच्या वाड्यांत "बालचमू" मंडळातर्फे, श्रीयुत विर्जिनकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरविण्यांत आली. सभेंत पणजी येथें लिसेवाच्या अध्यापकानीं विद्यार्थ्यांशीं केलेल्या गैरवर्तनाबद्दल निषेधप्रदर्शक ठराव पास करण्यांत आला. व ज्या विद्यार्थ्यांनीं अध्यापकांचें गैरवर्तन उघडकीस आणण्याबद्दल बरेंच धाडस केले, त्यांचें पत्रद्वारें अभिनंदन करण्याचें ठरलें. नंतर आमच्या संपादकांचें 'तरीच जन्मा यावें दास ईश्वराचें (स्वदेशाचें) व्हावें या अभंगावर प्रवचन झालें. त्याच अभंगावर श्रीयुत विर्जिनकर यानींहि थोडेंसें पण परिणामकारक भाषण केल्यावर सभा बरखास्त करण्यांत आली.

—मडगांव येथें असतानाच आयत्या वेळीं, काकोडकर मंडळीकडून सप्ताहाच्या समाप्तीच्या वेळीं प्रवचन करण्याविषयीं आमन्त्रण आल्यावरून श्री. विर्जिनकर यांस बरोबर घेऊन आमचे संपादक सोमवारीं १० वाजतां काकोडें येथें येऊन पोंहचले. सप्ताहाच्या निमित्तानें जमलेल्या लोकसमुहापुढें त्यांचें "हेचि थोर भक्ति आवडती देवा (देशा) संकल्पावि माया (आशा) संसाराची" या अभंगावर प्रवचन झालें. श्री. विर्जिनकर यांस "स्वदेशी" या विषयावर व्याख्यान देण्यास विनंति केल्यावरून, त्यानीं त्या विषयावर परिणामकारक भाषण केलें. काकोडकर, कुडचडकर वगैरे मंडळीनीं मद्यपान निषेधाविषयीं केलेल्या चळवळींबद्दल त्यानीं त्यांचे आभार मानले. त्याच वेळी, समयास अनुसरून श्री. शंभू सदाशिव शेणवीं काकोडकर, आत्माराम महादेव साळे, भास्कर रामकृष्ण काकोडकर व विराध्या मजगी यांचीं उपयुक्त भाषणें झालीं.

प्रागतिक संघ वार्ता

संघाचे खजिनदार श्री. रघुनाथ अनंत भांडारे व स्वयंसेवक रा. वि. का. प्रियोळकर हे संघास सभासद मिळविण्याकरितां मुंबईस गेले असून त्यांस तिकडील गोमांतकीय हिंदुबांधवांकडून योग्य साह्य मिळत असल्याचें समजतें.

पूर्वी प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें गेल्या २० तारखेस फोंडें येथें प्रागतिकसंघकार्यालयांत संघाच्या का. मंडळाचे सभासद व स्वयंसेवक यांची सभा, श्री. भास्कर र. नाईक प्र. सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं भरून संघाचें पुढील कार्य शक्य तितकें लवकर व व्यवस्थीत होण्याबद्दल कांहीं निश्चित योजना करण्यांत येऊन सभासद मिळविण्याच्या कामावर ठिकठिकाणीं स्वयंसेवकांची निवड करण्यांत आली. संघाचे सेक्रेटरी श्री. पु. श्री सुकेरकर व स्वयंसेवक श्री. ज. वि. कामत यानीं अवेडें कोठंब, असोळडें, वगैरे ठिकाणीं जाऊन मध्यवर्ती कमिटिचे तेथील सभासद श्री. उत्तम पांडुरंग गांवस देसाई व बाबु शिवराम प्रभू देसाई यांच्या मदतीनें बरेच सभासद मिळविले. आणखी सभासद मिळविण्याचें काम सदरदेसाईद्वयानीं पतकरिलें आहे.

गेल्या आठवड्यांत श्री. हेगडे देसाई व श्री. पु. श्री. सुकेरकर यांनीं कुकळ्ळी व असोळणें येथें जाऊन संघाची माहिती करून दिली. या कामीं तिकडील रा. भगवंत केणी व रा. त्रिविक्रम विष्णु पै वैद्य यानीं त्यांस मनःपूर्वक सहाय्य केलें हें त्यास भूषणावह आहे.

पा. येसेलस विरुद्ध प्रसिद्ध झालेल्या पुरवणीमुळें भारतावर खटला झाला असल्याचें कळतें. ठीक आहे!

मुंबईचें पत्र.

पहिलें पत्र पाठवून बरेच दिवस झाले, दुसरें पत्र केव्हां वाचावयास मिळेल इतकी उत्सुकता वाढविण्याचा चटकदारपणा प्रस्तुत बातमीदाराच्या पत्रांत नसतो ह्याची जाणीव स्वतः लेखकास आहे; म्हणूनच 'भारताच्या' वाचकवर्गास व लेखकास विलंबाची पर्वा नाहीं.

आगष्टची १ ली तारीख आली व गेलीहि. हिंदुस्थानच्या इतिहासांत अशा अगणित आगष्टच्या १ ल्या तारखा येऊन गेल्या; परंतु १९२० व १९२१ सालांतील तारखा-पुढच्या किती हें कालालाच माहीत-त्रि. हिंदुस्थानाच्या स्वातंत्र्याच्या इतिहासांत सुवर्णाक्षरांनीं नोंदल्या जातील. गतसालीं ह्याच तारखेस एका लोकाग्रणीचा अस्त व एकसमयावच्छेदें करून दुसऱ्या लोकाग्रणीचा उदय झाला. गांधीयुगाचा प्रांरंभ झाला पण टिळकयुग समाप्त झालें नाहीं. एक कोटी रुपये जमविले टिळकांच्या नावावर. राष्ट्रानें स्वदेशी व्रताचा स्वीकार टिळकांच्या पुण्यतिथीदिवशीं त्यांच्या स्मरणार्थ केला. आदल्या दिवशीं जुलई ३१ तारखेस सोभानीयांच्या एल्फीन्स्टन मिलच्या कंपाउंडांत कपड्याची होळी झाली ही केवळ होळी नसून म. गांधी या यजमानानें स्वदेशी व्रताचें कंकण बांधून स्वराज्य देवतेस प्रसन्न करण्याकरतां केलेला यज्ञच होय. स्वदेशी हें साधन नसून स्वराज्याइतकेंच साध्य आहे. असें म. गांधीनीं विद्यार्थ्यांपुढें झालेल्या आपल्या भाषणांत सांगितलें होतें. म. गांधी स्वदेशीला धर्म समजतात. स्वराज्य मिळालें तरी स्वदेशी व्रत अखंड चालविलें पाहिजे. कौन्सिल, शाळा व कोर्ट यांवरील बहिष्कार हें नोकरशाहीची इज्जत कमी करण्याचें साधन आहे. तसें स्वदेशी हें साधन नव्हे. स्वदेशीव्रताचें पालन धार्मिक बुद्धीनें केलें पाहिजे.

दुसऱ्या दिवशीं, आगष्ट १ ल्या तारखेस चौपाटीवर प्रचंड जाहीर सभा भरली. इतका लोकसमुदाय एका स्थलीं व एकाकाळीं मुंबईत दोनदांच दिसला. दोनहि वेळा आगष्ट १ ल्या तारखेसच. सभेची हकीकत लोकमान्य, केसरी वगैरे पत्रांतून भारताच्या वाचकांनीं इतक्यांत वाचली असेलच. तेव्हां पासूनच स्वदेशी खादीचा खप वाढला आहे. जिकडे तिकडे गांधी-टोपी—गांधींच्या म्हणण्याप्रमाणें स्वराज्य टोपी—दिसत आहे. सप्टेंबर ३० तारखेपर्यंत ऑलइंडिया काँग्रेस कमिटिमार्फत हिंदुस्थानानें कपड्याच्या बाबतींत पूर्ण स्वदेशी व्हावें म्हणून म. गांधींनीं फर्मान सोडलें आहे. राष्टीय शाळांतून सूत काढणें व विणणें शिकविण्यांत येणार आहे. कोष्ट्याचीं खानेसुमारी होणार व त्यांस स्वदेशी सूताचा पुरवठा करणार आहेत. आतिया बेगमनें भरविलेलें खादीप्रदर्शन अत्यंत यशस्वी झालें. अखिल भारत वर्षीय प्रदर्शन डिसेंबरच्या सुमाराला भरविलें जाण्याचा संभव आहे. मुंबईत सध्या दारूच्या दुकानापुढील पिकेटिंग बंद आहे. सप्टेंबर नंतर जोरानें सुरू होईल. पार्शी लोकांत गांधीच्या मतांचा फैलाव बेंडोरजी फ्रामजी भरुचा यांच्या परिश्रमानें अत्यंत जोरानें झाला आहे. पारशी राजकीय सभा स्थापन झाली असून तिच्या तर्फे मोठमोठ्या सभा भरत आहेत. पार्शी लोकांत स्वदेशीचाहि प्रसार होऊं लागला आहे. बेळगांववाला नांवाचे ग्रहस्थ दर महा ५ हजार प्रमाणें सहा महिने पर्यंत चरकांच्या व स्वदेशी सूताच्या प्रसारार्थ खर्च करणार आहेत. पार्शी लोक गांधी टोप्याच वापरतात. इतकेंच नव्हे तर खादीचा पोषाखहि वापरू लागले आहेत विशेष कौतुकाची गोष्ट ही कीं पया-

ANO VI — No. 24 — Quepem
Quinta-feira 8-9-1921

श्रीगणेश ... खास अंक

वर्ष ६ वें.—अंक २४—केपें, गुरुवार
ता. ८ माहे सप्टेंबर सन १९२१

MENTIRA

¿ Que são muitas das convenções sociais muitas dessas coisas *eternas* e poderosas, diante das quais os homens tremem pelas quais apostrofam, lutam e se dilaceram, se não mentira !

Trabalhamos pela mentira. Gritamos e enfurecemo-nos pela mentira. E mesmo aquilo que segredamos, ás escondidas, á nossa propria alma, é a mentira com que nos queremos desfigurar e com que pretendemos convencer-nos a nos proprios...

Que são a maior parte das nossas afirmações, a maior parte dos nossos juramentos solenes, a maior parte dos nossos protestos d'amor, se não mentira.

Raul Proença

भारत
BHARAT

VICIOS...

Faz dó, faz verdadeiramente dó vêr como esses homens, professores das principais escolas do Paiz, socios dos institutos scientificos, literatos, artistas que toda a sua vida andarem a esconder a sua incapacidade fundamental sob crachás, medalhas e far las da Academia, vêr como êsses homens repentinamente, é com uma ingenuidade enternecidora de papalvos nem documentar a historia e gritar bem alto aos ouvidos dos vindouros, a incrivel chatesa das suas ideas, as faltas dos seus pontos de vista e a nudeza frigorifica do seu cerebro inutil.

Raul Proença

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख ८ माहे सप्टेंबर सन १९२१ अंक २४ वा.

MAIS UM PROCESSO!

Um terrivel medo se apoderou de nós, quando informes fidedignos nos confirmaram a noticia do processo crime contra o nosso jornal pelo seu suplemento de 17 do mez findo.

Medo de condenação ? Terror de prisão ? Nunca nos preocupou nem uma nem outra coisa. O director do *Bharat* nunca fez caso de processos crimes, motivados pelos seus modestos escritos, porque nunca pôz no papel coisa alguma que lhe trouxesse remorso á Consciencia, porque nunca traçou linha alguma que se arredasse um apice sequere da Verdade, porque nunca avançou argumento algum que tivesse por fim adulterar a origem de actos e factos, e, finalmente, porque nunca acusou pessoa alguma que não estivesse nas condições de ser acusada.

E, não obstante, um terrivel mêdo se apossou de nós, quando nos certificamos da instauração do presente processo crime á quêixa do sr. Pe Almeida.

E' que recêamos que no decurso do mesmo processo neste *proceloso oceano* de declarações e depoimentos tenhamos de lamentar formidaveis naufragios de caracteres tidos serios e de consciencias consideradas puras. E' que temos medo de que no *mercado* das mesmas declarações e depoimentos tenhamos de carpir falencias da probidade de cavalheiros de *palavras do Rei*.

O terrivel mêdo que nos acabrunha o espirito, os receios que nos assaltam a alma são pois bem justificaveis, porquanto se nota infelizmente da banda dos nossos adversarios, decidida tendencia para negar...

¿Com que, então, são *falsas* as palavras ofensivas e insultosas que o sr. Pe. Excelso d'Almeida proferiu, incomodando a classe hindu ?

¿Representarão elas producto da méra invencionice, gerada por qualquer sentimento de odio ou vingança ?

¿ Mas odio de que, vingança porque ?

¿Por ventura o sr. Reitôr interino, dominado pelas falsas preocupações de prestigio pretenderá inverter o mundo de coisas ?

Praza a Deus que o nosso mêdo, os nossos receios sejam disfeitos e que a Verdade triunfe.

De resto, é de todos sabido que o hindu é incapaz de inventar coisas que comprometam quem quer, muito menos os seus superiores por quem está habituado, por indole e por educação, a professar uma verdadeira veneração que roça pela submissão.

Mas tanto pior para quem pretender esmagar a Verdade, porque nunca o conseguirá por ser empresa impossivel.

Verdade, esmagada ? Nunca. Poderá ficar cançada por algum tempo; mas, finalmente, ressurgirá triunfante, ofuscando com resplandecente brilho os seus detratores.

Ecos & Critica

O Gandhicap...

Pelos modos, o *Gandhicap* é mais revolucionario do que o proprio *mahatma Gandhi*, com a diferença de que, ao passo que este fomenta *revoluções* (!) de povos contra a bucracia absoluta e teocratica da sua Patria, o *cap* do mesmo tende, entre nós, a revolucionarar caracteres sérios !

Se não fora isto verdade, não haveria o proposito de envolver por espirito de chicana no processo contra nós instaurado os nossos amigos srs. dr. Venctexa Sardessai e Datarama Govinda Camotim, dois dos proeminentes membros da nossa classe.

Mas perdem tempo os que pensam incomodar os nossos referidos amigos que não tiveram nenhuma interferencia directa nem indirecta no suplemento que publicamos no dia 17 do mez p. findo.

O director do *Bharat* e sò êste é que é responsavel do mesmo suplemento e não quere que por sua causa sofram os que nada tem com o caso.

Fiquem-no sabendo, duma vez para sempre !

O Sr Alberto Martins

Dizem-nos que devido ás informações dêste senhor foram envolvidos no processo crime, pelo sr. Pe Excelso d'Almeida os nóssos referidos amigos Dessai e Camotim.

¿ Mas onde é que o sr. professor Alberto Martins encontrou elementos para asseverar ao sr. Almeida a conivencia dos srs. Déssai e Camotin no *crime* da publicação e distribuição do suplemento, protestando contra as insolentes ofensas do dito padre ?

Ainda o Gandhicap

O *cap* do *mahatma* Gandhi não é simbolo de revolução; é um boné tão inofensivo como qualquer coisa que se destina a cobrir...cabeças humanas, isto é, cabeças dos *animais racionais*.

E', pelo menos, êste o conceito em que o mesmo *cap* é tido nas britanicas regiões oficiais E a prova disto está em que o seu uso è facultado em todas as repartições publicas, com a secretaria do governo etc.

Só, aqui, entre nòs é que houve criaturas a quem o *Gandhicap* foi capaz de transtornar a mioleira, desordenar a digestão e roubar o sono !!!...

¿Será, porque os ventos liberais do democratismo, implantado, aqui, há mais duma década não conseguiram varrer, ainda, a poeira reaccionaria de sobre os olhos, ofuscados pelo fanatismo ferrenho ?

Francamente

Pelo que se está passando em rèdor do caso *Gandhicap*, parece que o Satanaz pretende abandonar o seu *amado* inferno para sómente se estabelecer nêsta terra que aliás mesmo, goza da reputação...diabolica. Pois, se o diabo do Satanaz fosse *entidade extranha* em todo ésse *embroglio*, não seriam, certamente, envolvidos no processo crime contra o *Bharat*, os nossos prestigiosos correligionarios srs. dr. Venctexa Sardessai e Datarama Camotim, os quais ambos— repita-se mais uma vez— não tiveram interferencia directa nem indirecta na confecção, publicação e distribuição do *criminoso* suplemento, cuja responsabilidade, toda e inteira, pertence exclusivamente ao director do *Bharat*, que a seu tempo será exhuberantemente, comprovado, juntamente com muitas coisas bonitas que oferecerão pasto abundante para diversão pública.

Francamente o dizemos!

Alcance

Crêmos que os que meteram no processo crime contra nós, os nomes dos nossos ilustrados amigos srs. dr. Dessai e Camotim, não alcançaram, infelizmente, a gravidade dêssa sua abominavel *chicana*.

Pois concitaram contra si má vontade de todos os hindus que se com as detestaveis ofensas que nos obrigaram a publicação do suplemento, objecto do referido processo se julgavam feridos, uma vez, na sua dignidade, considerar-se-hão, agora, insultados dez vezes, senão mais, com a mencionada *chicana*.

Não mediram os nossos inimigos o alcance de seu passo impensado, impolitico e, talvez, odioso.

Tanto *pior* para êles e tanto milhor para nós que, segundo todas as probablidades, teremos a dita de ver bem difinida a nossa orientação politica, a orientação do *PragaticSangh*.

Fiquem sabendo

Existem entre nós, hindús, alguns judas *influentes* que, quando se lhes exija a responsabilidade de seus actos publicos, tem invariavelmente, estas palavras que bem marcam a sua craveira moral: "O que sou é devido, ùnicamente, aos meus esforços e não á classe, á qual nada devo, não tenho, portanto de dar coutas a ninguem de meus actos, bons ou máos."

? Mas porque é que, então, esses judas solicitam indirectamente e aceitam directamente as manifestações *da classe, á qual nada devem*, comprometendo-a em diversas ocasiões politicas na suposta qualidade de seus dirigentes ? !

Fiquem sabendo, agora, que a classe tambem os despresa, já que a desconsideram, orgulhosamente.

Nós não precisamos daqueles que não precisam de nós ...

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

ANO VI — NUMERO 25 — 1921 QUEPEM QINTA-FEIRA 15 DE SETEMBRO

Director e Editor
ovinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
NDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
NDIA INGLESA............ 3-08-00
JUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें. केपें, गुरुवार, तारीख १५ माहे सप्टेंबर सन १९२१ अंक २५ वा.

O nosso suplemento incriminado

E' com grande pena que pegamos hoje na caneta, pois, máu grado nosso, somos obrigados a verberar as insolencias de quem por algum tempo foi nosso respeitado professor.

Trata-se, sem mais nem menos, do sr. Pe Excelso d'Almeida a quem, pelos modos fez perder as estribeiras o uso do Gandhicap, pois sua reverencia, num assomo de indignação, de resto injustificada vomitou em plena aula os seguintes insultos, dirigindo-se á academia hindu, com a cabeça ornada do mesmo *tapi*:- "*O' gentio, o'animal irracional, porque usou o bonê do Gandhi ?... Se o tesouro está depauperado é devido aos gentios que tem varios empregados ...Eles foram promotores das 19 revoltas havidas em Goa.*

...Os gentios devem ser expulsos desde jà desta terra...Acho ridiculo que a constituição de 1822 tenha conferido iguais regalias aos cristãos e gentios ...Bastava que viesse um decreto que exterminasse todos os gentios."

Parece incrivel mas é verdade que o sr. Pe. Almeida proferiu esses desparates altamente ofensivos do prestigio da Republica e da dignidade do Povo hindu desta colonia, revelando a podridão do seu coração *crente*, operada talvez pelo *jesuitismo* condenavel e exteriorisando ao mesmo tempo o seu mal contido odio á classe hindu.

¿Mas porque é que o inocente Gandhicap fez subir-lhe a mostarda ao nariz ?

¿Que de perigoso enxergou o *piedoso* reverendo no seu uso, a ponto de cuspir contra a laboriosa, prestante e pacifica classe hindu aqueles felinos insultos ?

¿Porventura, o sr. Excelso anda já esquecido, velho como o é ,da censura aplicada ao seu antigo colega Pe Saldanha junior pelo primeiro governador republicano, por o mesmo professor de latim ter tido o arrojo de insultar os hindus com palavras aliás muito menos incomodosas do que as que proferiu ?

¿Mas que indica o uso do Gandhicap ? Guerra ao catolicismo ? Guerra ás instituições que felizmente nos regem ?

Não, sr. Padre. O uso do Gandhicap tem este fim principal: o de manifestar a nossa simpatia ao movimento do Mahatmá Gandhi, tendente a libertar os nossos irmãos da India Britanica das garras do absolutismo, direito êste que sendo natural não pode ser violado por quem quere.

Se amanhã, por exemplo, os portugueses do Brazil promoverem alguma agitação em seu beneficio e se nesta tarefa os portugueses de Portugal se pronunciarem favoravelmente ¿achará nisto alguma coisa de extraordinario o governo deste ultimo Paiz ?

Se não, ¿porque tanta algazarra em volta do uso do mesmo *tapi* ?

Alem disto, o Gandhicap foi adoptado pela sua baratesa e pelo louvavel intuito de se imprimir incentivo á industria local (*swadeshismo*). Por forma que se sua reverencia conseguir amanhã fornecer o mercado de *tapis*, feitos cá em Goa e que possam ser vendidos por um preço igual ao do Gandhicap, a academia hindu e outros que o colocam nas suas cabeças, não terão duvida alguma, creia, em utilisa-lòs de preferencia, baptisando-os com o nome de *Excelso cap*.

Não se acha oculto,portanto, qualquer outro fim *politico* no comodo e altruista uso do Gandhicap, alem dos expostos. E tanto isto è verdade que os proprios professores europeus e quase todos os nativos o consentem, o ánimam, dotados como o são de sentimentos liberais e patrioticos,se bem que tenha havido um e outro que procuraram intimidar quem usasse o Gandhicap, facto êste sobre que bordaremos as nossas considerações, depois de nos certificarmos dêle, pois tal intimidação importa uma flagrante afronta á Liberdade individual, garantida pela Constituição da Republica Portuguesa que veneramos.

Diga-se de passagem e com verdadeiro desvanecimento que o uso do Gandhicap não se limita apenas á classe hindu, estende-se tambem á cristã ainda que numa escala reduzida, o que igualmente comprova a inocencia do mesmo *tapi*.

Crêmos, porem, que, se á testa do Liceu Central estivesse o venerando, brioso e liberal general sr. Antonio Martins que infelizmente se encontra doente, nem o sr. Pe. Almeida nem qualquer outro se sentiriam capazes de praticar asneiras que cometeram e contra as quais apressamo-nos a protestar com toda a veemencia, chamando para o presente assunto a atenção de sua exa. sr. Governador Geral, sobretudo, porque êlas são duplamente graves por partirem duma individualidade que alem de ser professor do Liceu Afonso d'Albuquerque è hoje desgraçadamente o seu reitor, cargo que lhe impendia o dever de ser mais delicado e mais sério.

Não podemos terminar este *suplemento*, provocado pela urgencia do assunto sem aconselhar ao *piedoso e crente* padre a concentração exclusiva do seu espirito nas coisas religiosas, na salvação das almas de suas ovelhas e nas missas, que nem tudo é para todos... nem o Liceu é para os padres que como sua reverencia nem sabem tratar os seus alunos com os mais comesinhos sentimentos de urbanidade.

Não é o Liceu, é á Egreja onde o sr. Pe Excelso d'Almeida deve estar. E' ali o seu lugar. E' ali que êle deve medir o alcance *politico* das expressões insultosas que irresponsavelmente atirou á face da classe hindu. E' ali que ele finalmente, se convencerá de que não temos culpa das presentes linhas.

(Sup. ao N° 20 do Bharat)
17-8 1921

ECOS & CRITICA

Os maratas

Os hindus maratas conhecidos com o nome de *Kxetrias*, residentes em Goa estão envidando os milhores esforços em pról do seu levantamento material, moral e intelectual. Aprazნos registar que os ilustrados e proeminentes membros da mesma classe conseguiram graças á sua desinteressada e intensa propaganda e em um praso relativamente breve, criar uma pronunciada tendencia para a união que é a chave de todos os progressos.

A prova do que afirmamos tivemo-la, quando a convite do sr. Sadá Rauto Dessai fomos fazer uma conferencia em Assoldá, no dia 9 do corrente. Pois na conversa que tivemos o prazer de entabolar com os principais dirigentes dos maratas *Kxetrias* que assistiram á referida conferencia, como os srs. Babu Siurama Porobo Dessai, de Cotombi, Crisna Sadassiva Rauto Dessai, de Assoldá, Rama Gaunço Dessai, de Xeldem e Utoma Panduronga Gaunço Desssai e Xabá Ramachondra Gaunço Dessai, de Avedem, encontramos elementos concretos e positivos para a asserção que acaba de avançar-se.

Decididamente, é o feliz prenuncio da prosperidade da classe hindu este do patriotico movimento dos *Kxetrias*, briosos e generosos descedentes das nobres familias que pelos seus hiroicismos se nobilitaram no tempo do Grande Xivagi e seus sucessores.

E' disnecessario rematar que só desejamos seja coroado do milhor exito o simpatico movimento daqueles nossos bons e verdadeiros irmãos.

Nem carne nem peixe

Francamente, a autonomia financeira com que *generosamente* nos mimosiaram os do Terreiro do Paço não é nem *carne* nem *peixe*.

Pois se essa *dadiva* é autonomia ¿como se explica que o governo central, por *da ca aquela palha*, se intrometa nas magras finanças da Provincia jà *autonomizada* sem a sua audição ?

Ficamos por hoje, nesta simples interrogação, pois a classe hindu pensa em pedir providencias á Metropole sobre a sua referida ruidosa e inoportuna interferencia, por meios puramente constitucionais, claro està

Pragatica Sangh

Contam-se não em dezenas mas sim em centenas as inscrições que semanariamente se fazem no *Sangh*, graças á propaganda patriotica dos seus voluntarios cuja acção se estende, ainda, para os pontos mais afastados das sêdes dos concelhos e aldeias das Velhas e Novas Conquistas. Podemos desde já afirmar, sem receio de desmentido, que o *Sangh* dispõe duma força incontestavelmente de grande valor social e politico.

Com imenso jubilo registamos aqui esta boa nova.

O Gandhicap

Puzeramos ponto no incidente provocado pelo *Gandhicap*; mas o processo crime contra o nosso jornal pelo seu suple-

शिक्षणाविषयीं लोकमतः—कित्येक व्यवहारज्ञ विद्वानांचें ह्मणणें असें आहे कीं, सांप्रत त्यांकडून ज्या रीतीनें मुलांस मध्यम प्रतीचें शिक्षण दिलें जातें, तें 'कुचकामीं' निरुपयोगी व 'निवळ आळशी नोकर बनविणारें' असल्यावरून, मुळीं लिसेवांसच मूठमाती दिलेली बरी. त्यांच्या मतें गोव्यांतहि ब्रिटिश हिंदुस्थानांतल्याप्रमाणेंच शिक्षणदानाची बाब अगदीं स्वतंत्र प्रयत्नावर सोंपवून सरकारनें केवळ त्यावर देखरेख ठेवावी व शक्त्यनुसार व योग्यतेप्रमाणें त्याला आर्थिक मदत करावी. हें मत तिजोरीस बचत करणारें व शिक्षकवर्गाची इज्जत रक्षणारें असल्यावरून विचारार्ह आहे हें कोणीहि कबूल करील. दुसरें, शिक्षणाची बाब स्वतंत्र झाल्यास ज्या मुलांचे जे शिक्षक तेच त्यांचे परीक्षक होणें अर्थात अशक्य होऊन सध्या प्रमाणें अप्रतिबंध हैदोस घालणाऱ्या कित्येक नामधारी शिक्षकांच्या मर्कट छापाच्या वृत्तीस आपोआपच कायमचा आळा बसेल, हा फायदा कांहीं कमी महत्वाचा नाहीं.

लक्ष्यांत ठेवा!:—वरील विवेचनावरून, निवळ स्वार्थास बळी पडून 'लिसेव नासियोनाळाचा' हेतु फलद्रूप होण्याप्रीत्यर्थ प्रयत्न झाल्यास तादृश्य फायदा तर बिलकूल निष्पन्न होणार नाहीं हें सिद्ध आहे. मात्र त्यामुळें नवीन कर लादविण्याचें नवें कोलीत नोकरशाही शिपायांच्या हातांत आयतेंच सांपडून लोकशाहीच्या घरास असंतोषाचा वडवानळ लागल्याशिवाय रहाणार नाहीं हें लक्षांत ठेवलेलें बरें. अशा घोटाळ्याच्या प्रश्नीं लिसेव नासियोनालाची मागणी गुलदस्तांत ठेवणेंच इष्ट आहे, यांत संशय नाहीं.

क्षत्रिय मराठ्यांची चळवळ:—लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, या पराक्रमी ज्ञातींतील तरुण, सुशिक्षित व होतकरू श्री. बाबु शिवराम प्रभू देसाई, कोठंबी, प्रभृति ग्रहस्थांच्या अविश्रांत श्रमामुळें त्या समाजांत तेजस्वी जागृति व्हावयास लागली असून, लवकरच समाजशिक्षणोन्नतीसाठीं ठिकठिकाणीं मराठी शाळा उघडण्यांत येणार आहेत. सध्या दिसून येणाऱ्या उत्साहाचा जोर कमी न पडण्यासाठीं व्याख्यानें व प्रवचनें यांच्या द्वारा लोकजागृतीचें कार्य अव्याहत सुरू ठेवण्याचें क्षत्रिय समाजानें ठरविलें असून, एक नियतकालिकहि प्रसिद्ध करण्याचें सुरू केलें आहे. एकंदरींत परकी सत्तेच्या दडपशाहीमुळें लोप पावत असलेलें क्षात्रतेज उत्तरोत्तर चळवळीच्या आघातानें पुन्हां विशेष जोरानें उद्दीप्त होण्याचीं सुचिन्हें स्पष्ट दृग्गोचर व्हावयास लागलीं असून, गतकालिन वैभव हस्तगत करण्यास तो उदारधी समाज शकेल, असें भविष्य वर्तविण्यास बरीच जागा आहे. सर्व समाजांच्या न्याय्य व योग्य चळवळीप्रमाणेंच, क्षत्रिय मराठ्यांच्या चळवळीसहि सुयश इच्छितों.

— कांहीं कारणामुळें बंद असलेलें **'भारतोदय' मासिक** लवकरच पुन्हा सुरू होणार असून तिसरा अंक सप्टेंबर अखेर प्रसिद्ध होईल, असें संपादक कळवितात.

कोणी कोणास हंसूं नये

भारताच्या ता. १८ आगष्टच्या अंकांत प्रसिद्ध झालेला "माझा गोव्याचा प्रवास" हा लेख वाचून मला सखेदाश्चर्य वाटलें! आज काल मुंबईंतील रहिवाशांची आपल्या कुलदेवतावर किती श्रद्धा असते हें दिसून येतच आहे, तशांत कांहीं जर भाविक लोक असलेच तर त्या लेखकाच्या कच्या प्रसिद्ध झालेल्या अनुभवामुळें त्यांचा आपल्या कुल देवता दर्शनोत्साह भंग होण्याचा बराचसा संभव आहे. सदर्हू लेखकानें गोमांतकांतील व्यवस्थेसंबंधानें जर बारीक चौकशी केली असती तर बेबंदशाही व धागडधिंगा हीं विशेषणें त्यांनीं लागू केलींच नसतीं.

मुंबई शहर ह्मणजे सर्व सांसर्गिक रोगांचें माहेरघरच आहे, ह्मणून अशा सांसर्गिक रोगांचा गोमांतकांत फैलाव होऊं नये ह्मणून इकडून जाणाऱ्या प्रवाशांस तपासण्यासाठीं गोवासरकारनें सॅनिटरी इन्स्पेक्टर ठेवला आहे. यांत वावगें तें काय झालें?

अलिकडील डॉक्टर लोकानीं द्रव पदार्थात रोग जंतु असतात असा शोध लावला असल्यामुळें, सदर्हू काशीयात्रेकरूंस तो भागीरथीचा तांब्या समुद्रांत ओतण्यास लावला असेल, परंतु त्या यात्रेकरूनें जर त्या पवित्र पाण्याविषयी डॉक्टरची समजूत करून दिली असती, तर त्याच्यावर तो बाहेर ओतण्याचा प्रसंग खात्रीनें आला नसता; कारण गोमांतकांतील प्रत्येक हिंदु कुटुंबांत एक तरी भागीरथीची कुपी असतेच, ती त्यानी कशी नेली बरें?

बंदरांत उतरल्यावर उतारूंचीं नावें लिहून घेण्याचा उद्देश असा आहे कीं, मुंबईहून गेलेल्या उतारूंपैकीं तिकडे गेल्यावर जर एखादा सांसर्गिक रोगानें पछाडला गेला तर त्याचें उत्पत्तिस्थान कळून यावें, व दुसरें असें कीं ब्रिटिश इंडियामधील एखादा गुन्हेगार, इकडून गोव्यास फरारी झालेला असला, तर मागें पुढें चौकशीच्या वेळीं त्याचें नांव नोंदबुकांत सांपडावें, यांत गैर तें काय आहे?

जामीन घेतात, त्याचेंहि कारण असें कीं एखादा प्रवासी अशा गुन्हेगारांपैकीं, अगर रोगग्रस्तांपैकीं नाहीं, हें खात्री करण्यासाठीं असतें. एखाद्या प्रवाशाच्या ओळखीचा तिकडे कोणीच नसला, तर तिकडे गेल्यावर आपला मुक्काम कोठें असणार हें सांगितलें, कीं, त्या प्रवाशाबरोबर एक पोलजर दिला जातो, व त्या गांवीं गेल्यावर तिकडच्या रजिदोराची गांठ घालून देतात व मग त्या प्रवाशानें २।३ दिवस तिकडे हजिरी यावी लागते, यामुळें एखाद्याला विशेष गैरसोय होते असें वाटत नाहीं. अर्थात ज्याना अशी व्यवस्था करून घ्यावयाची नसते, ते लोक लक्ष्मीला पुढें करतात, व तिच्या प्रभावामुळें आपली सुटका करून घेतात. हा लक्ष्मीचा प्रभाव तिकडेच चालतो, व ब्रिटिश हद्दींत चालत नाहीं असें नाहीं. मी जेव्हां पहिल्यानेंच मुंबईस आलों, त्या वेळीं माझ्याबरोबर मी २ मानकुराद आंब्याचे करंडे घतले होते. आगची बोट मुंबईस पोंचतांच ते दोनहि करंडे व माझी ट्रंक छपऱ्यांत उतरविली. छपऱ्यांत येऊन २ तास झाले, तरी आमची दाद कस्टम ऑफिसरकडेच लागेना, व मला तर केव्हां एक वेळ बाहेर सुटतों असें झालें होतें. मीं सहज असा फिरून बाकी लोकांची तपासणी चालत होती ती पाहूं लागलों; माझ्या बरोबरच एक इसम आला होता. त्याच्या ट्रंकाची तपासणी सुरू झाली. त्याच्या ट्रंकांत, कांहीं पापड, सांडगे, कोकम व सिगारेटच्या तंबाकूचा एक पुडा होता, त्याचें कस्टम त्यानें एवढें आकारलें कीं तेवढ्या रकमेंत, त्या वस्तु मुंबईंत विकत मिळाल्या असत्या. तशाच वस्तु माझ्या इकडे होत्याच. तेव्हां आतां काय करावें या विचारांत मी होतों, एवढ्यांत माझे मित्र "विठ्ठलराव" हे मुंबईचे जुनें रहिवाशी मला दिसले, त्यानीं मला हळूच सांगितलें कीं, त्या साहेबाबरोबर जो पट्टेवाला फिरत आहे, त्याला पांच आणे दे. मी लगेच ती सूचना अमलांत आणली. परंतु तो शिपाई ह्मणाला, आणखीं एक रुपया द्या, ह्मणजे तुह्मी लवकर मोकळे व्हाल. त्याप्रमाणें मी करतांच त्यानें साहेबाला कानमंत्र सांगितला, व साहेबानें हातांतील खडु माझ्या सामानावर ओढला व लेके ज्याव, असें सांगितलें. या वरून लक्ष्मीचा प्रभाव इकडेहि लागू पडतोच. आपल्या डोळ्यांतील मुसळ दिसत नाहीं, परंतु दुसऱ्याचे डोळ्यांतील किसर दिसतें ह्मणतात तें यालाच!

बाफोराविषयीं तर सदर्हू लेखकानें अतिशयोक्तीच केलेली आहे. बाफोरावर ऊन लागतें, त्या बाजूस बहुतकरून पडदे लावतात. तिकडे मुंबईसारखीं सर्व साधनें नसल्यामुळें, दुरुस्ती वगैरे तावडतोब होत नसते हें खरें, परंतु लेखक लिहितात त्या प्रमाणें, कोरडा पडून, अगर जल समाधी मिळून मेलेला मनुष्य अजून ऐकिवांत नाहीं. बाफोरामध्यें नियमित उतारू घेत नाहींत हें दूषण गोमांतकांतील बाफोर वाल्यांसच लावावयास नको, कारण ज्यानें गोव्याहून मुंबईस येणाऱ्या ब्रिटिश अंमलदारांच्या देखरेखीखालीं बोटींतून प्रवास केला असेल, त्याला त्याची बरोबर कल्पना होईल. पणजी बंदर सुटून वेंगुर्लेबंदर येई पर्यंत सर्व व्यवस्था ठीक असते, परंतु वेंगुर्ले बंदर सुटल्यावर पुढच्या बंदरांत एवढे पॅसेंजर बोटींत घेतात, कीं [illegible] सर्व लोकांस फर्स्टक्लासमध्यें सुद्धां आणून कोंबतात. व तिकडे जी कांहीं मग अव्यवस्था होते ती कल्पना मनांत आणली तर सुद्धां ओंकारी येते. इकडेहि वस्तुस्थिति जर अशी आहे तर "कोणी कोणास हंसूं नये" व अशा उथळ पाखाळ्या वर गोमांतकांत प्रवास करूं इच्छिणाऱ्या कोणीहि नवीन मनुष्यानें विश्वास ठेवूं नये अशी बंधु भागिनींस माझी नम्र सूचना आहे.

बाळकृष्ण नुज
गोमांतकस्थ मुम्बापुरवासी

हिंदुद्वेष्टे शिक्षक

[ले० रामचंद्र सोनबा कामत, हापसें]

पणजी येथील लिसेवांतील कांहीं विद्यार्थी गांधी टोपी घालून वर्गांत आल्यामुळें, त्या टोपीचा तो शुभ्र वर्ण, हिंदवासीयांच्या हृदयामध्यें राष्ट्रीय भावना उद्दीपन करणारी ती शुभ्र ज्योत, परकीयांचे अंध अनुकरण करण्यास लावलेल्या [illegible]तीस आला घालून आमच्या रोमरोमांत आत्मविश्वास उत्पन्न करणारें त्या शुभ्र टोपीचें प्रखर तेज या लिसेवांतील कित्येक अर्धमन्य प्रोफेसरांस असह्य झाल्यामुळें हिंदु विद्यार्थ्यांस उद्देशून एकंदर हिंदुसमाजाविरुद्ध कुत्सित अद्वातद्वा व निर्गल असे प्रलाप काढण्यांस त्यानीं सुरवात केलेली आहे. हे उद्गार इतके कोते व पोरकट आहेत कीं, ते त्यांच्या क्षुद्र बुद्धीचें व मूर्खपणाचें एक प्रकारचे आविष्करणच आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. व या दृष्टीनें पाहिलें असतां त्याची विशेष चर्चा करणें ह्मणजे त्यास एकप्रकारचें महत्व दिल्यासारखें होतें हेंही पण आह्मीं जाणून आहों. परंतु आमच्या तरुण पिढीस सुशिक्षण देण्याचें जबाबदारीचें व जोखमीचें कार्य ज्या अर्थी त्यांवर सोंपविण्यांत आलेलें आहे त्या अर्थी ही अत्यंत पवित्र कामगिरी करण्यास ते किती नालायक आहेत हें सर्व लोकांच्या व विशेषेंकरून त्यांची नेमणूक करणाऱ्या नोकरशाहीच्या निदर्शनास आणणें हें आह्मी आमचें पहिलें कर्तव्य कर्म समजतों.

वास्तविक पाहिलें असतां गेल्या थोड्या वर्षांपासून होत असलेला व कोणाच्याही दृष्टीस ठळकपणें दिसून येणारा या गोमांतकांतील हिंदु लोकांचा उत्कर्ष या स्वयंमन्यांस सहन न झाल्यामुळेंच त्यांच्या मुखांतून वेळीं अवेळीं अशा प्रकारचे उद्गार बाहेर पडत असतात. गांधी टोपीला निमित्त मात्र करून ते आपल्या हृदयांत पुष्कळ दिवस पर्यंत सांठवून ठेवलेलें वीष बाहेर ओकीत आहेत. यानां असें वाटतें कीं आह्मीं यूरोपियन भाषा बोलतों यूरोपियन पोषाख करतों, युरोपियन रीतिरिवाज आचरितों, आमचा व त्यांचा एक धर्म फरक काय तो केवळ रक्ताचा. हिंदुस्थानांत जन्म दिल्याबद्दल ते आपल्या आकाशांतील बापाला किती तरी दोष देत असतील, व त्यांच्या अंगांत खेळणारें तें काळें रक्त त्यांस इतकें तुच्छ व तिरस्करणीय वाटतें कीं तें कसें तरी पिळून काढतां आलें असतें तर तें त्यानीं केव्हांच काढून टाकलें असतें. फक्त रक्ताची बाब खेरीज करून बाकी एकंदर बाबतीत युरोपियन लोकांच्या आपण इतके जवळ असतानां इ. स. १८२२ च्या कायद्याप्रमाणें हिंदु व ख्रिश्चन यांचा समान दर्जा लेखिला जावा याबद्दल त्यांच्या पोटांत कळ उत्पन्न झाली असल्यास मोठेंसें नवल नाहीं. व त्या कळीच्या तिडकीसरसे ते सरकारास आर्तस्वरानें अशी याचना करीत आहेत कीं त्या वेळीं एक चूक झाली ती झाली. आतां तरी एक स्पेशल कायदा करून या रानटी हिंदु लोकांना गोव्याच्या हद्दींतून एकदम बाहेर हांकलून द्या!

सि. आराऊज मास्करेंजस या नावांचे मडगांवाहून पणजीच्या लिसेवांत बदलून आलेल्या एका तरुण प्रोफेसरांनीं तर एक फारच अजब शोध लाविलेला आहे. ते ह्मणतात कीं हिंदु लोकाना पोर्तुगीज भाषेचे उच्चार चांगल्या रीतीनें करतां येत नाहींत. याचें कारण ते डुकराचें मांस खात नाहींत. डुकराच्या मांसांत असा कांहीं विलक्षण गुण आहे कीं, तें खाल्यावरोबर गळ्यांतील शिरांवर परिणाम होऊन तें खाणारांस पोर्तुगीज भाषा उत्तम रीतीनें बोलतां येते. त्याप्रमाणें हिंदूंच्या मस्तकावर जोंपर्यंत शेंडी आहे तों पर्यंत त्यांस पोर्तुगीज भाषा चांगल्या रीतीनें कधींही बोलतां यावयाची नाहीं. या प्रोफेसर साहेबांस आमची अशी शिफारस आहे कीं, त्यांनीं हा आपला अपूर्व शोध अमेरिकेंतील शास्त्रज्ञांच्या परिषदेपुढें ठेवावा. ह्मणजे त्यांच्या अलौकिक कल्पकतेबद्दल व असामान्य बुद्धिमत्तेबद्दल त्यांस एक जाडें सर्टिफिकेट मिळाल्यावांचून कधींही रहाणार नाहीं तोंपर्यंत त्यानीं या आपल्या अजब शोधाचें सर्व यूरोपियन देशांतून पेटन्ट मिळवावें ह्मणजे या शोधाच्या नाकिर्दीबद्दल त्यांस धास्ती बाळगण्याचें कारण नाहीं. मला वाटतें आमच्या स्त्रीनीं नरदेह पावनी नाही प्रगेह कंठ नतीरपि' असें जें ह्मटलें आहे तें याच करतां!

[पुढें चालू]

ANO VI — NUMERO 26 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 22 DE SETEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २२ माहे सप्टेंबर सन १९२१ [अंक २६ वा.

UM DEVER

O Governo da Metropole concedeu-nos, num rasgo proprio da galhardia lusitana, a autonomia financeira. E o Povo da India tiraria dela proveito em beneficio do seu desenvolvimento economico, se os que lha outorgaram, o deixassem em paz sem procurar incomoda-lo, como ao presente sucede, experiencia da execução do referido diploma politico.

E' verdade. Os do Terreiro do Paço vão centralisando nas suas mãos a administração colonial; e, o que é pior, vão aumentando vencimentos dos funcionarios e encargos das colonias, sem a sua audição.

E' êste o incoveniente que neutralisa, flagrantemente, toda a importancia autonoma da nossa autonomia, tornando-a antes uma *dadivà* de nenhum efeito ou, mais claramente, de resultados contraproducentes.

Ou temos autonomia ou não a temos. Se a temos, não atinamos, francamente, com a intervenção *ilegal* a *anormal* dos de cima na marcha legal e normal execução do diploma de que se trata.

Mas vejamos o que diz o § 2° do art. 3° da Lei n° 1005, de 7 de agosto de 1920:

O exercicio da competencia atribuido ao poder executivo será sempre precedido de informação do conselho legialativo da Colonia ou Colonias para as quais se pretender legislar, devendo o poder executivo submeter ao Congresso da Republica os actos que praticar contra essa informação.

¿ Tem á vista alguma justificação legal a interferencia metropolitana nas nossas atribuições autonomicas ?

Mas é possivel que os defensores de tal interferencia, se os há, apontem nos o art 3° da Lei n° 1022 de 20 de agosto de 1920 e a secção 1 a. base 5 a. do decreto no. 7008 que, dirão, légitimam a mesma interferencia do Governo Central.

Sucede, porem, que esta ultima legislação não é constitucional e, porisso, tem de subordinar-se fatalmente, a que, como a citada lei no. 1005, o é; não há meio termo.

A pronta revogação das disposições não constitucionais já referidas e o imediato cumprimento das constitucionais, tambem já mencionadas impõe-se, pois para desaparecer a contradição que existe entre elas E assim nenhuns vencimentos ou despesas devem ser autorisadas pelo Governo da Metropole sem ouvir o Conselho Legilativo da India, salvo quando a Metropole as queira pagar á sua custa, o que tambem parece-nos que está dito numa das bases da administração financeira codificadas pelo citado decreto no: 7008 que é de 9 de outubro de 1920, se a memoria não nos engana.

Cabe a todo o cidadão indo-portuguez o dever de traballiar para conseguir êste desiderato para o brilho e seriedade *da Autonomia*.

Educação e Instrucção

Nesta terra onde infelizmente não abundam cegos. como creio, toda a gente vê que é a instrução que se tem aparentemente e com aplauso do publico adiantado a pssos gigantescos na senda do progreso, prometendo de futuro preparar bons cidadãos que, se Deus permitir auxiliarão a Patria a bem morrer.

E' da instrução que depende o futuro duma nacionalidade Instruir e educar os cidadãos de amanhã é o tema que mais deve interessar e preocupar aos cidadãos de hoje, porque não ignoram que o actual nivel moral e intelectual dêste país anda a mil maravilhas.

E' o comicio de Margão que me obriga a pegar na pena, em plena velhice, quando tinha o direito de andar alheio a todos os factos.

No meu tempo, há mais dum meio século, a mocidade estudiosa sabia e estudava muito mais e os homens de então eram superiores aos homens de hoje.

¿E' a raça que se degenerou? Não senhores. O Motivo é outro. Depois de lerem êste modesto artigo o saberão. Ouçam-me.

E' somente a instrução que fornecerá aos cidadãos de amanhã as armas para grande combateda vida, que dia a dia se vai tornado mais complicado e mais terrivel Porisso os cidadãos de hoje devem educar bem os cidadãos de amanhã, de milhor maneira, não poupando para isto o que for preciso e estiver ao seu alcance.

Não basta para isto que os cidadãos de amanhã tenham cursos, é preciso que eles saibam, que eles sejam educados e instruidos aliás teremos burroides cartados e malcriados.

Há muita gente que julga que, com a criação de novos liceus, se elevará automaticamente o nivel moral e intectual da geração nova, o que è um grande desparate, desde o momento que toda a gente viu, quando de elevação do Liceu Nacional de Pangim a Central; vieram da Metrópole professores incompetentes, alguns deles sem o 7° ano dos liceus; como por exêmplo o professor de sciências naturais, que tem além do 5° ano do liceu apenas o curso complementar de letras; e um professor nomeado para a disciplina de Inglés sem o 1° ano do curso do liceu, tendo apenas um reles curso *matriculation* em Bombaim; etc. etc etc.

No comicinsinho reunido em Margão, em que tomaram parte poucos cavalheiros da vila e numerosas crianças, houve um cavalheiro que pedira a urgente elevação do Liceu de Margão a Nacional so porque tinha um filho [como ele proprio disse no dito comicio] estudante do liceu, a quem tinha de sustentar no colégio, gastando da sua magra algibeira 30 rupias, dinheiro este que, se houvesse um Liceu Nacional em Margão ficaria no seu cofresinho para dotar as filhas.

Esta gente parece que é positivamente inconsciente e inocente ao ponto de eles proprios quererem ser comidos por certos afilhados ignorantes e incompetentes dum certo indio que levanta bem alto o nome da sua terra na Metropole.

Ainda há um mez nos foi enviado um carvão animal de Portugal como professor de histórias, prova evidente de que o tal simbolo indiano como lhe chamou, num discurso um Fernandes da graxa, ama muito a sua terra natal e tem os seus patricios em muita consideração, não tarda que venham ainda mais curiosos exemplares, quando for elevado a Nacional o actual disgraçado Liceu Municipal de Margão, porquê as primeiras nomeações não precisam de concurso.

Se amanhã por uma suposta felicidade, alias disgraçadamente para este país o liceu de Margão for elevado a Nacional, haverá musica, foguetes, mil festejos e ao cair da tarde iluminar-se-há a vila e depois algum patriota de fraque fará um brilhante discurso, todo o vocabulario em entusiasmo, enaltecendo com calor as mil e uma provas de patriotismo do grande *simbolo indiano* e no dia seguinte irão ditar as aulas alguns ignorantes de mão baixa.

A India Portuguesa com mais milhão de habitantes e 90 por cento de analfabetos tem uma Escola Medica, um Liceu Central, dois Liceus Municipais, uma Escola Normal, centos de Escolas Primarias e diversas Escolas Inglesas e Maratas.

Entre os numerosos analfabetos contam-se doze medicos; oito professores dos Liceus; vinte e quatro advogados e assim por diante.

Custa crer que nesta terra haja cegos que não vejam o que se passa nos nossos Liceus ao ponto de quererem mais um dêstes colleirn, em Margão.

Em vez de tres agregados ao Liceu de Nova Goa foram para o Liceu da Margão como professores do 1°, 3° e 4° grupo respectivamente, um poetico politiqueiro, um empregado da Fazenda e um filho dum conselheiro, sendo o último de 18 anos de idade mais competente do que os outros que não tem nada além do 5° ano do Liceu, tendo o primeiro saido reprovado de ultima vez em Português e passado somente no ano passado depois dum miseravel exame com 10 valores.

Moralmente falando sei o que eles são, mas quem visitar o liceu de Margão, se tiver uma alma curiosa, pegando empregado pela orelha o fará correr aos ponta pés, para que o asno saiba que o mel não foi feito para a sua boca; ao politiqueiro dará algum casaco velho e decente para que substitua por êste o de alpaca, seu companheiro fiel desde os bancos de Seminario e lhe ensinará alguma coisa de cozinha, que talvez tenha mais gêsto para aquilo do que para poeta e professor; e finalmente pegará do filho de conselheiro um babasinho magri

भा र त

गुरुवार भाद्रपद व० ५ मी १८४३

आमचें स्वराज्य !

'आर्थिक स्वराज्य' या जिभेत पाणी उत्पन्न करणाऱ्या नावाखालीं साम्राज्य सरकारनें आह्मांस अर्पण केलेला भाकरीचा तुकडा किती निरस आहे, याचें विवेचन आह्मीं अनेकदां करीत आलों आहोंच; परंतु या महत्वाच्या बाबतींत जनतेनें जितकें लक्ष घालावयास पाहिजे तितकें न घातल्यामुळें प्रस्तुत विषयावर आज पुन्हा दोन शब्द लिहावयाचें योजिलें आहे.

ज्या कायद्यान्वयें पोर्तुगालसरकारनें आह्मांस आर्थिक स्वराज्याचा अहेर केला आहे, त्यांत स्पष्ट रीतीनें ह्मटलें आहे कीं, येथील सरकारकडून विचारी लोकमत व सांपत्तिक ऐपत या उभय गोष्टींत अनुसरून जें आर्थिक धोरण निश्चित केलें जाईल, त्यांत कसल्यांहि सबबीनें चंचूप्रवेश करण्याचा वसाहतीच्या प्रधानास हक्क नाहीं. अर्थात् प्रांतावर नवीन कर लादणें अगर जुनें कमी करणें, आवश्यकतेप्रमाणें नवीन उपयुक्त खाती निर्माण करणें अगर अनावश्यक व भपकेबाज 'ऑफिसांस' मूठमाती देणें इत्यादि वसाहतीच्या फायदेशीर व फायदेशीर कारभारांत वरिष्ट सरकारास निष्कारण व 'अव्यापारेषु' ढवळाढवळीनें खळबळ उडवून देण्याचा कसलाच अधिकार पोंचत नाहीं, हें उघड आहे.

परंतु फार दुःखाची गोष्ट ही कीं, विचारी लोकमत व सांपत्तिक ऐपत या दोन्हीबाजूकडे पूर्ण दुर्लक्ष करून, पोर्तुगालनें आमचें 'आर्थिक' स्वराज्य अगदीं 'निरर्थक' बनविण्याचा मारे हदेलपष्पी व 'मुसळ प्रवेशी' सपाटा चालविला आहे. आह्मी व्यक्तिशः कितीहि कंठशोष केला, कितीहि रागावल्याची जाणीव करून दिली, कितीहि तीव्र शब्दांनीं नापसंती दर्शविली, तरी सुद्धां श्वेतवर्णीय युरोपीय वड्या नोकरशाहीच्या अनेकविध कृष्ण कृत्यांनीं आमची 'सनद' विधवेच्या शुभ्र कपाळा प्रमाणें 'पांढरी फटफटीत' करण्याचा सैतानी मनोवृत्तीस काडी इतकाहि आळा पडलेला नजरेस येत नाहीं !

अशी अनुकंपनीय स्थिति या पुढें सतत चाललेली अवलोकणें, ह्मणजे मळमळित सौभाग्यांतच आनंदोर्मीच्या क्षीरसागरांतील दुर्मिळ सुख अनुभवनीय असल्याचा प्रत्यक्ष कबुली जबाब देणें होय. त्या पेक्षां उपरिनिर्दिष्ट दिखाऊ आवतोनोमीच्या सौभाग्यतिलकविरहित ढळढळीत वैधव्यदुःख सहन करणें बरें नव्हे, असें सहसा कोणीहि ह्मणणार नाहीं !

ही गोष्ट झाली रुसव्याची प्ररंतु राजकीय 'प्रेमकलहांत' रुसव्यानें कुठें निष्पन्न झालें आहे ? कांहींच नाहीं आणि आह्मांस तर स्वराज्याचा मान राखण्यासाठीं आमची मान कापणाऱ्या बेजबाबदार व उद्दट मनोवृत्तीचा बिमोड करावयाचा आहे आमच्या मानेवरचें वरिष्ट सरकारच्या असह्य ढवळाढवळीचें जड जूं जमीनदोस्त करणें आहे.

कसाहि प्रकारानें उक्त हेतु पार पडणें अर्थात् जरूर आहे. आमच्या मतें हा हेतु

तडीस नेण्याची जोखीम 'प्रागतिक संघानें, आपल्या शिरावर घेतल्यास, त्याला यश मिळाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं, अशी आंमची मनोदेवता आह्मास सांगत आहे. ठिकठिकाणचें लोकमत अजमावून, प्रागतिक संघानें काळजीपूर्वक सदरील हेतु सिध्यर्थ वरिष्ठ सरकारापाशीं नोटिशीवजा विनंति करण्याचा संघटीत प्रयत्न केल्यास, त्यांत त्याला यश मिळण्यासारखी आजची स्थिति आहे, असें, संघाच्या प्रस्तुतच्या लौकिकामुळें, तसेंच त्याच्या शुक्लेंदुवत् वृद्धि पावणाऱ्या स्फूर्तिदायक लोकप्रियतेमुळें, आह्मांस वाटत आहे. दुसरें 'यत्नेन सर्वे वशः' हें तर ठरलेलेंच आहे.

लिसेव सैंत्राळच्या हिंदु विद्यार्थ्यांस विनंति

विद्यार्थी बंधूनो, गेल्या महिन्यांत तुह्मांपैकीं कांहींजण महात्मा गांधीनें पसंत केलेली व इंग्रजी हिंदुस्थानांत जिचा सपाट्यानें प्रसार होत आहे ती साधी व पांच सहा आण्यास मिळणारी खादीची पांढरी टोपी वापरून लिसेवांत गेल्याबद्दल, तेथील प्रोफेसर पा. आल्मेद यानीं जो त्यांचा, त्यानीं वापरलेल्या टोपींचा व तुमच्या धर्मबंधूचा, अनेक असभ्य व निंदात्मक शब्दांनीं अपमान केला व त्यास तुह्मीं सर्वांनीं जें कृतीचें उत्तर दिलें तें आज सर्वतोमुखी झालें आहेच. त्या प्रकरणांत तुह्मीं दाखविलेला स्वाभिमान, तुमच्यांत दिसून आलेली एकी व नुकसान सोसण्याची तयारी हीं पाहून, सर्व हिंदु तुमची पाठ थोपटून तुमचें कौतुक करीत आहेत व खिस्ती बंधु देखील आश्चर्यानें दिग्मूढ बनले आहेत. हें जरी सर्व खरें असलें तरी कांहीं प्रतिष्ठित व दुबळ्या पण प्रेमळ मनांच्या ज्ञातिगृहस्थांकडून तुह्मांवर उतावळेपणाचा हट्टवादीपणाचा व आत्मघातकीपणाचा जो आरोप बळेंच चिकटविण्यात येत आहे तो पुसून काढण्यासारखें वर्तन तुह्मांकडून अद्याप झालेलें दिसत नाहीं व ऐकीवांतही येत नाहीं. यावरून खालील सवालात्मक चार शब्द लिहून या पत्राची उपयुक्त जागा अडवीत आहें.

सवाल १ लाः आजच्या महागाईच्या काळांत स्वतः काटकसर करून दुसऱ्यांसही उदाहरण घालून द्यावें या म. गांधीच्या तत्वाबरहुकूम तुह्मीं वागत आहां हें जर खरें असेल, तर ती काटकसर फक्त एका खादीच्या टोपीनें साध्य होणारी नसून तुमच्या आंगावरील उंची उंची धोतरजोडे अथवा पाटलुणी, आंगरखे, सदरे, कोलर, पट्टे, पायांतील मोल्यवान बूट वगैरेंच्या त्यागानेंच साध्य होण्यासारखी आहे. तर त्या संबंधीनीं तुम्हीं काय तजवीज केली आहे ?

सवाल २ राः--गांधी टोपी स्वच्छ, साधी व हलकी ह्मणून तुम्हीं पसंत केली असेल तर तुमच्या डोईवरील केंसाच्या भारानें, गळ्यांतील पट्यानें आंगांत असलेल्या भारी जाड लोंकरींच्या अगर दुसऱ्या कापडाच्या आंगरख्यानें व कुडत्यानीं व पाय आंवळून धरणाऱ्या त्या पायमोजे बुटांनीं ती स्वच्छता, साधेपणा व हलकेपणा तुह्मांस साध्य होणार असें वाटत आहे काय ? नसल्यास त्याबद्दल तुम्हीं काय विचार केला आहे ?

सवाल ३ राः--गांधी टोपी स्वदेशी आहे ह्मणून स्वदेशीच्या अभिमानानें तुम्हीं वापरीत असाल, तर फक्त सहा आण्याची स्वदेशी टोपी वापरून इतर अनेक साखर चहा, कपडे, बटन, बुट, कोलर, पट्टे, बिस्कीटें वगैरे परदेशी वस्तू गरज नसतांही वापरल्यानें तुमच्या स्वदेशीच्या अभिमानाची किंमत काय आहे व याचा विचार तुम्हीं काय केला आहे ?

हे तीन सवाल तुह्मांपुढें मांडण्यांत येत आहेत. यांत लेखकाच्या मनांत, तुमचा अवसानभंग करणें, तुमच्या दृढनिश्चयापासून तुह्मांस खालीं ओढणें अथवा नसतेच दोष तुमच्या पदरांत बांधणें वगैरेंसारखा हेतु नसून फक्त तुह्मीं सत्याविषयींची आवड राखून आरंभिलेली तात्विक चळवळ निर्दोषी, अर्थपूर्ण व फायदेशीर होऊन, महागाईनें त्रस्त झालेल्या तुमच्या पालकांस, वेळेवर तुमच्या खर्चाची रसद पोंचवितां पोंचवितां जे कष्ट पडतात ते या चळवळीनें कांहीं अंशीं कमी झाले —होतील अशी लेखकाची खात्री आहे— तर व्हावे , इतकांच आहे. तुम्हींही पण यूरोपियन पोषाखानें नखशिखांत नटत असलेल्या कांहीं नामदार डाक्टर, प्रोफेसर्स व इतर स्वधर्मीय गृहस्थाचें उदाहरण न घेतां वरील सवालांस कृतीनेंच उत्तर देऊन काटकसर व हिंदी संस्कृती याचें पोषण करण्यास झटाल अशी आशा आहे.

या शिवाय जातां जातां आणखी एक सवाल तुह्मांपुढें करण्याची परवानगी घेतों. गेल्या ११ आगष्टच्या भारतावर प्री. आरावृझ साहेबांनीं तुह्मांस उद्देशून काढलेले कांहीं अनुदारपणाचे उद्गार प्रसिद्ध झाले आहेत ते तुह्मांस माहीत असलेंच पाहिजेत. त्यांत हिंदु लोक शेंडी काढल्याशिवाय पोर्तुगीज भाषा भिज्ञ होण्यास लायक होणार नाहींत असा तुह्मांस टपका दिला आहे. या अद्भुत शोधांत सत्याचा अंश कितपत असेल हा जरी प्रश्न बाजूस ठेविला तरी पण तुह्मांपैकीं कांहीं जणानीं त्यापूर्वीच शेंडीस फाटा दिलेला असल्यामुळें त्या अर्ध्या हळकुंडाचें "गोऱ्या" झालेल्या साहेबांस तुमच्यानीं सहज तोंड घशीं पाडतां आलें असतें. आणि बाप दाखव नाहीं तर श्राद्ध बाढ या न्यायानें त्यांसही शेंडी नसलेल्या हिंदूंच्या कपाळावर पोर्तगीज भाषाभिज्ञतेचा छाप भारणें अगर आपले शब्द परत घेणें यापैकीं कोणत्याही एका गोष्टीचा अवलंब करणें भाग झालें असतें. असो. तो प्रसंग टळून गेला. आतां यापुढें प्रो. साहेबांस उत्तर देणें तें कृतीनेंच दिलें पाहिजे. व तें तुह्मांपैकीं कांहींजण शेंडीस फांटा देऊन डोंईवर केसांचें रान माजवून छिचोर बायकांप्रमाणें उलटे सुलटे भांग काढून रंगेल व नाटकी बनले आहेत व कांहीं हळुहळु त्या वांधीस पळी पडण्याच्या मार्गास लागले आहेत त्यांस ताळ्यावर आणणें व त्यांस डोईवर शेंडीची स्थापना करण्यास भाग पाडणें हेंच होय. आजपर्यंत शेंडीच्या त्यागानें व डोईवर केस वाढविण्यानें सभ्यतेस आंचवण्याशिवाय आणि सुश व जुन्या पद्धतीच्या लोकांचीं खुद्द तुमच्या पूज्य आईबापांचीं, मनें दुखविण्याशिवाय तुह्मीं कोणता फायदा करून घेतला आहे? थंडीची बाधा होऊं नये ह्मणून निसर्गदेवतेनें केंसांची जोड दिली आहे. तिचा उपयोग थंड प्रदेशांतील [युरोप वगैरे] लोक ज्या रीतीनें करून घेतात तीच रीति तुह्मां आह्मां उष्ण प्रदेशांतील हिंदी लोकांस फायदेशीर होणारी आहे अशी तुमची कल्पना आहे काय ? असल्यास ती भ्रामक होय ज्या लोकांस निसर्गाचा फायदा घेतां येतो त्यांसच सुधारलेले "civilisado" लोक असें ह्मणणें अथवा ह्मणवून घेणें शोभेल. पाश्चातलेले 'अदूरदर्शी हिंदु लोक युरोपियन सुधारणेचा कितीहि टेंभा फिरवीत असले तरी त्यांची "मूढःपर प्रत्ययनेयबुद्धीः" या न्यायानें मूर्खांच्या कोटींतच गणना करून आमच्या पूज्य पूर्वज्यांनीं आमच्या परिस्थितीस साजेल अशा तऱ्हेनें घालून दिलेल्या साध्या व सोप्या चालीरितींत व आचारांत प्रसंगीं किंचित् फेरफार करणें झाल्यास ते "संतः परिक्षान्यतरद्भजंते" यावर दृष्टि ठेवूनच केले पाहिजेत, या दृष्टीनें विचार करण्याचे प्रयत्न आजपर्यंत झाले नाहींत. ते करण्याची सुबुद्धि परमेश्वर तुह्मांस प्राप्त करून देवो अशी विनंति करून तुमची रजा घेतों.

अनंतचतुर्दशी शके १८४३ पारोडें.	तुमचा नम्र सेवक जनार्दन वि. कामत

वर्तमानसार

— गेल्या शुक्रवारीं आमच्या संपादकांचें अनंतचतुर्दशीनिमित्त रिवण येथें प्रवचन झालें.

—फळंगूट येथील श्री. विठ्ठल शेट रायकर यांच्या प्रयत्नानें तेथील दैवज्ञ ब्राह्मण व इतर हिंदुसमाजांतील लोकांची एकी दृढ झाली. आनंदाची गोष्ट.

— गेल्या शनिवारी दो. वैकुंठ सांवळो शिरवैकर यांच्या वाड्यांत आमच्या संपादकांचें श्री सत्यनारायणासमोर दुसरें प्रवचन झालें.

प्रागतिक संघ वार्ता.

संघाचे फोंडें येथील स्वयंसेवकांनीं दुर्भाट तळावली व आडपई येथें जाऊन सभासद मिळवायाचें काम केलें. त्याचप्रमाणें कार्यकारी कमेटीचे सभासद शा. घ. डांगी व मा. रु. प्र. देसाई यांच्याकडून बोरी, वाडी सांकवाळ वगैरे ठिणाणीं सभासद मिळवायाचें काम चालू आहे.

गेल्याच्या मागील व गेल्या आठवड्यांत हेगडे देसाई यानीं रिवण येथें तेथील पुढाऱ्यांच्या मदतीनें बरेच सभासद मिळविले.

मुंबईस गेलेले स्वयंसेवक रघुनाथ अ. भांडारी व वि. का. प्रियोळकर हे गेल्याच्या मागील आठवड्यांत परत आले.

तिकडे मुंबापुरस्थ गोमांतकीयांच्या मुंबईस भरलेल्या सभेंत संघाच्या मध्यवर्ति मंडळाचे सभासद रा. यशवंत सू. सू. सरदेसाई यांनीं आपल्या रसाळ वाणीनें संघाविषयीं माहिती सांगितली. मुंबईत जवळ जवळ ७५ सभासद झाले आहेत.

सांगें व केपें कोसेइयांत संघाचें काम, मध्यवर्ति मंडळाचे सभासद रा. बाबू शिवराम प्रभु देसाई, दो. सुब्राव विठ्ठल देसाई वगैरेंनीं नेटानें चालवलें आहे.

ANNO VI—NUMERO 27—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 29 DE SETEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २९ माहे सप्टेंबर सन १९२१ [अंक २७ वा.

DE RELANCE...

O serviço da nossa navegação fluvial que antes ia mal desde o Agosto findo vai pior não havendo quem ponha cobro ao verdadeiro *charivari* que o está desacreditando.

Não há horas certas das saidas de lanchas como as não há de suas chegadas, não sendo raro faltarem carreiras anunciadas.

Afirmar, portanto, que o referido serviço anda, lamentavelmente, á matroca é o mesmo que dizer que a côr d'ouro puro é vermelha, que o numero dois, multiplicado por dois dá quatro e que é, finalmente, *avançar* uma afirmação absolutamente verdadeira, incontestavel, sob todos os pontos de vista.

¿Que é que tem feito o governo para expurgar a navegação do mal, já transformado em cronico, que a enferma, deslustrando o brilho do nome portuguez perante os estrangeiros que visitam o nosso Paiz? Nada que nos conste.

Incomoda-nos imenso o termos que vêr muito mal servido o nosso Povo, este Povo que paga e não bufa, nas lanchas contra as quais são sem conta nem medida as censuras, de resto, justificadas que de todos os lados chovem.

Mas se o governo se vê na impossibilidade de arcar com a responsabilidade, inerente ao importante serviço da navegação fluvial, ¿ porque é que não há de confia-lo á iniciativa particular com condições e clausulas que lhe garantam o maximo proveito?

Um proprietario quando não possa administrar por si, devidamente, a sua propriedade, dá esta de arrendamento a quem, alem de a conservar bem, lhe pague a merecida pensão.

No estado a que está reduzida, actualmente, a nossa navegação, seria de boa prudencia imitar o governo o exemplo do referido proprietario.

¿Quere o governo manter sob sua responsabilidade a navegação de que se trata?

Administre-a, então, como deve, dando pronto remedio á enfermidade que está, á porfia, molestando as conveniencias publicas.

Do contrario, siga o exemplo acima indicado, para o bem seu e do publico que empreende viagens pelas lanchas do Estado.

Não há meio termo.

E, depois, quando o governo confie a outrem êste serviço, não terá que aturar com greves inoportunas, *flexibilidade* imprevista do horario, accidentes inesperados e desesperados, lenha molhada, humida e viva, naulos exagerados e finalmente com tantas coisas e loisas, capazes de fazerem perder paciencia ás pedras da calçada da linda "Avenida da Republica."

ECOS & CRITICA

O nosso processo

Vai correndo os seus tramites legais, está visto.

Consta-nos, porem, que da banda dos nossos advérsarios se está tentando evolver, com maroteira *estudada*, no ról de reus mais os nomes dos *seis* estudantes hindus que opuseram o formal desmentido á *filosofica* declaração dos seus colegas cristãos, tendente a neutralisar a *essencia* e a *forma* das expressões insultosas, saidas da reverenda boca do sr. reitor interino; e isto com o manifesto intento de obstar a que os referidos estudantes hindus vão fazer-nos a defesa na audiencia do julgamento, quando, por ventura, o solicitar-mos para o esclarecimento da verdade, porquanto é sabido que uma mesma pessoa não pode, como sucede com quaisquer funcções públicas, acumular o duplo papél de réu e testimunha da defesa

Como, porem, é um *consta* em que se alicerça o edificio de nossas informações, abstemo-nos de as comentar já, aguardando para isso ocasião oportuna.

Dr. João de Figueiredo

E' o nosso defensor êste distincto advogado a quem o *Bharat* deve serviços de incalculavel valor.

Em todas as questões crimes em que foi envolvido o nosso modesto jornal, é a bem ponderada intervenção do sr. dr. Figueiredo que o tem libertado, com grande satisfação para nós e gloria para êle.

Esperamos que tambem desta vez os seus desinteressados esforços serão coroados de bom exito, levantando bem alto o nome já ilustro do afamado causidico que á qualidade de profissional distincto, reune a de ser um patriota ás direitas, de sentimentos verdadeiramente liberais.

Sim, esperamo-lo.

Concurso e prazo

Como sabem, foi aberto e até encerrado o concurso para o preenchimento de vagas de professores do Liceu Municipal de Margão.

Até encerrado- dissemos nós, mas não é bem isso. *Estava encerrado*- é o que deviamos escrever, pois ainda depois de *encerrado*, pretende-se *prorogar o praso* para poder entrar no mesmo concurso aquele a quem faltam cadeiras anexas e que conta completa-las na proxima epoca que há de ser o terminus da caprichosa e absurda prorogação!...

Parece incrivel mas é verdade! E uma verdade que pressupõe e denuncia um favoritismo, identico ao dos historicos tempos do *quero, posso e mando*.

Não pode ser.

¿Mas o sr. dr. Jaime de Morais sancionará essa pouca vergonha?

Desgrça completa

Dizem que foi elevado a Nacional o Liceu Margão, tendo sido nomeado seu reitor o sr. Sales de Aandrade e seus professores alguns afilhados do *Simbolo Indiano* que vai brutalmente desgraçando o Paiz

Trataremos do assunto na semana seguinte.

Os nossos autos

A carreira de automoveis ou caminhões de Panguim para Mormugão e vice-versa é uma beleza ... de hortaliça, quanto á conveniencia e comodismo publicos.

Duma vêz, venderam-nos na competente estação de Margão, quando a carreira se fazia dêsta vila, um bilhete para Pangim e ficamos em Agacaim com os nossos companheiros.. de desgraça sem automovel nem caminhão algum, até 12 horas, nós que sairamos de Margão ás 6 horas, praso que depois de esgotado com a nossa paciencia, arranjamos um trem...salvador que nos trouxe a nossas espensas para Pangim ás 16 horas

Doutra vez-e ainda recentemente-tendo saido do Vasco ás *nove*, chegamos a Pangim só as *quinze* horas !!,

E chamam *comissão de milhoramentos* a uma comissão que só mimoseá o publico com *pioramentos* de toda a sorte e casta, prejudicando-o nos seus negocios e...saude!

Se não há maneira de dirigir convenientemente a tal carreira, acabem com ela. Mas, por quem é, não o incomodem! E em troca do dinheiro que recebem adiantado...!!!

Favoritismo

E' positivamente, um mal de pior especie o favoritismo que se observa em certas-para não dizer todas-repartições do Estado, com pessimas consequências para a seriedade do nosso tino administrativo. Há mezes, foram preenchidas interinamente as vagas de professores do Liceu Municipal; mas a seriedade dêste preenchimento foi deslustrada, como por si se berra, pelo condenavel favoritismo.

E como se tudo isso fôsse pouco, procuram agora prorogar o praso, assunto a que se referiu noutra local!

Resta agor ver se o Sr. Dr. Jaime de Morais consente deixar correr êste marfim *favoitista-per seculo seculorum*.

¿ Mas porque é que não havemos de seguir na administração dos negocios públicos da Provincia o salutar e altamente moral exemplo do Sr. Dr. Brito Camacho, Alto Comissario de Moçambique?

Experimentem que a experiencia só nos será vantajosa.

Incompativel?

Para se protestar contra a agressão de que foi vitima o nosso colega sr. Liberio Pereira, reunira-se em tempo na residencia do sr. Elino Colaço um comicio, em Margão, como se sabe.

Na firme convicção de que o mesmo comicio era, simplesmente, do protesto contra a tal agressão, muitos cavalheiros e corporações lhe enviaram suas adesões, espontaneamente.

Vê-se, agora, porem, que no mesmo comicio abusou-se lamentavelmente da bôa fé dos sêus aderentes, procurando, extemporaneamente, insinuar-se que o sr. Governador Geral era *incompativel* com a Colonia.

Mas não era para isso que se reunira o comicio cujo programa limitava-se apenas ao protesto contra a agressão que por nós foi, então, verberada com palavras durissimas.

भारत

गुरुवार भाद्रपद व० १३ शके १८४३

स्फुट विचार

तत्व व तपशीलः— गांधी–टोपी प्रकरणांत निर्भय व निःस्वार्थपणें व्यक्त केलेल्या उज्वल स्वाभिमानानें पणजीच्या पाठशाळेच्या विद्यार्थ्यांनीं महात्माजीनें स्वदेशीचें देशोद्धारक तत्व कबूल असल्याचें कृतीनें सिद्ध केलेंच आहे. तें तत्व आतां तपशील रूपानें कायमचें अमलांत आणून संपादिलेल्या कीर्तिकांत भर घालणें, हें अर्थात् विद्यार्थ्यांचें अवश्य कर्तव्य बनून राहिलें आहे. 'देह जावो अथवा राहो, गांधी टोपी माझा भावो' अशी ज्यांनीं आपली भावना प्रगट केली त्यांनीं आजन्म शक्य तितकें स्वदेशीव्रत आचरलेंच पाहिजे; त्या शिवाय दुसरा तरणोपाय नाहीं. केवळ मजा म्हणून दोन दिवस गांधी टोपी वापरली व तिसऱ्या दिवशीं 'घेरे माझ्या मागल्या' अशी निंदास्पद स्थिति झाली तर गांधी –टोपी प्रकरणाचें महत्व एकाद्या पोरखेळापेक्षां जास्ती होईल, असें आम्हांस वाटत नाहीं. आम्हांस अशी उमेद आहे कीं, आमच्या विद्यार्थ्यांनी तपशील रूपानें म. गांधींनें स्वदेशीचें तत्व सदैव अमलांत आणून आपल्या कीर्तीत भर घालण्याच्या कामीं केव्हांहि अंतर करणार नाहीं.

दडपशाही व जुलूमः— जगांतील प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीचा इतिहास ज्यानां अवगत आहे त्यानां दडपशाही व जुलूम यांपासून लोककल्याणाच्या दृष्टीनें कमकसे शुभ परिणाम घडून येतात, याचें विवेचन करण्याचें कारण नाहीं दडपशाहीच्या सीमेवर स्वातंत्र्याची सुलभता अवलंबून आहे, हें साधें सत्य आतां पोरासोरांच्यासुद्धां अंगवळणीं पडलें आहे. अशा स्थितींत शहाणपणाचा टेंभा मिरवणाऱ्या ब्रिटिशसरकारनें अलीबंधूंना कैद करून साम्राज्यसत्ता दृढ करण्याचें श्रेय संपादिलें आहे, असें कोणीहि म्हणणार नाहीं 'विनाशकाल आल्यास अल्या : म्हणजे बुद्धि विपरीत होते' या न्यायास हिंदुस्थानसरकार तरी कसें अपवाद होईल ?

निषेधणाचा कळसः— तेव्हां पणज्या संपादकावर अमानक रीतीनें पडलेल्या हल्ल्यासंबंधीं निषेध व्यक्त करण्यासाठीं मडगांव येथें तेथील सि. बेलीन कुलास नावांच्या गृहस्थाच्या अध्यक्षतेखालीं एक जाहीर सभा भरली होती, हें वाचकांस आठवत असेलच. निषेधप्रदर्शनाशिवाय या सभेचा दुसरा कोणताहि उद्देश असणें शक्य नाहीं, अशा दृढ व प्रामाणिक समजुतीनें पुष्कळ लोक व मुनिसिपालट्यांकडून सदरहू सभेस सहानुभूतिपर तारा सुद्धां पाठविण्यांत आल्या होत्या. परंतु दुःखाची गोष्ट कीं, निषेध प्रदर्शनाशिवाय, लोकांच्या विश्वासाचा फायदा घेऊन अध्यक्ष महाशयांनीं सभेच्या सेक्रेटरींच्या मान्यतेनें

रावाची आम्हांस कां गरज आहे हें कळून येईल हुकूमाच्या गोटांत शिरून त्यांच्या पोटांत काय आहे हेंच पुष्कळदां कळलें पाहिजे असल्याचें आमचाच इतिहास सांगतो.

केपें २४–९–९२१ } ज. घ. मळकर्णेकर

कोचीनीला गव्हर्नर असावा आहेत' अशा अर्थाची बेमालूमपणें पोर्तुगाल सरकारास–लोकांच्या नावांनें तार पाठवून, जगांत आपलें हंसें करून घेतलें आहे ! व या कृष्णकृत्यांत खुद्द स्वतःस "यशवंती' उपपद लावून, दुसऱ्यांच्या नादक, कुत्सित व अर्थशून्य कुचाळकीच्या तुतारीनें देशभक्त, लोकमान्य व महात्मा या पदव्यांपेक्षांहि श्रेष्ट पदवी कमावलेले लुंडबुडे भाईसाहेब सामील होते, हें कळून तर आम्हांस असल्या "परिचित" विभूतींची कींव येते ! जिल्हाची खोड...

हिंदु व ख्रिस्तीः— हे गोमांतकांतील दोन प्रमुख समाज असून, त्यांच्यांत परस्परांत जसा एकोपा असावयास पाहिजे होता तसा नाहीं, हें मोठ्या दुःखानें कबूल करावें लागतें. हिंदूंच्या भरभराटीनें कांहीं ख्रिस्त्यांच्या नाकास असुयाशीच्या मिरच्या झोंबत असून, त्यांची त्यांची चांगलीच तारांबळ होते आहे, असें, ख्रिस्त्यांच्या तोंडांतून वेळीं अवेळीं निघत असलेल्या अनुदार मुक्ताफळांवरून, म्हणण्यास प्रत्यवाय नाहीं. फार कशाला ? गेल्या दिवसांमागें आमच्या संपादकांस खि. आलवेस भारतीं माऊला नावानें एक धमकीचें पत्र आलें होतें, हें बहुतेकांस आठवत असेलच. हें धमकीचें पत्र म्हणजे निव्वळ मतस्वातंत्र्याची मुस्कटदाबी असल्यावरून, त्यासंबंधीं दाद मागून ख्रिस्तेक ख्रिस्ती मूल–पत्रकारास आमच्या संपादकानें पत्र लिहिलीं. परंतु त्यांपैकीं बऱ्याच जणानी मुग्धता स्वीकारून आपल्या कुजक्या मनोवृत्तीचें प्रदर्शन केलें. एका मडगांवकरांच्या लड पत्रकारानें तर 'ज्याचें त्यानें पहावें' असा साफ पण तोंडी जवाब आम्हांस पाठवून आपली ख्रिस्ती परोपकार बुद्धि व्यक्त केली ! अशा धोरणानें हिंदु व ख्रिस्ती या उभय समाजांत प्रेम नांदेल व त्यांनीं अंतःकरणें ऐक्यरज्जूनें निगडीत होतील, अशी आशा करणें शुद्ध वेडेपणाचें होय.

अभिनंदनः— आमचे तरुण व होतकरू मित्र श्री. राजाराम शे. केळेकर व नारायण शर्मा गेट कळंगूटकर या उभयतानीं अनुक्रमें वैद्यकीचा व फार्मासीचा कोर्स यशस्वी रीतीनें संपविल्यामुळें, आम्ही त्यांचें अभिनंदन करितों. दोघांच्याहि सुसंस्कृत मनांत आपल्या पूज्य देश विषयीं, उत्कट प्रेम वसत असल्यावरून, स्वपराक्रमाच्या जोरावर मिळविलेल्या या नवीन स्वतंत्र धंद्याचा दर्जा राखूनहि ते देशोद्धारार्थ झटतील अशी आम्हांस उमेद आहे. दोघांच्याहि अंगांत आपापल्या धंद्यांचा 'प्रपंच' सांधून लोकहिताचा 'परमार्थ' संपादन करण्यास लागणाऱ्या श्रेष्ट गुणांचा विकास झालेला नजरेस येत असल्यावरून, आमची सदरील उमेद अनाठायीं होईल हें शक्यच नाहीं.

शारदा पीठाचे जगद्गुरुः— श्रीक्षेत्र द्वारका येथील शारदापीठाचे जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य यांवर, अलीबंधूवर ठेवलेला आरोप ठेवून, त्यांसहि इं. सरकारनें पकडल्याचें ऐकून प्रत्येक हिंदूच्या मनांत अत्यंत खेद व दुःख वाटल्यावांचून राहणार नाहीं. हिंदुसमाजांतील सर्व व्यक्तींनें, उपरोक्त मठाधीं जरी शिष्यत्वाचें नातें नसलें, तरी आद्यशंकराचार्यांनीं हिंदूधर्माची केलेली महत्वाची कामगिरी इतकी मोठी आहे कीं, त्यांच्या नावाशीं संलग्न असलेल्या या धर्मसंस्थाविषयींचा आदरभाव–त्यानीं त्या स्थापन केल्यास आज हजारों वर्षें झालीं तरी एकसारखा कायम आहे. येथील हिंदुसमाजांतील बहुसंख्याक लोक श्रीशृंगेरीमठाच्या शिष्यवर्गापैकीं आहेत; त्यांस म इतर हिंदु लोकांस श्रीजगद्गुरु व त्यांचे शिष्य श्रीभास्करतीर्थ यांच्या अटकेचें वर्तमान ऐकून फार हळहळ व संताप वाटणें साहजिक आहे म्हणून आमच्या सरकारास आमची अशी नम्र विनंति आहे कीं, त्यानीं आपल्या दोस्त म्हणविणाऱ्या ब्रिटिश सरकारशीं रदबदली करून लोकांच्या धर्मसमजुतीस धक्का न लागेल अशी अवश्य तजवीज ठेवावी.

वर्तमानसार

—प्रियोळ, फोंडें येथील बातमीदार कळवितात कीं, गेल्या भाद्रपद कृष्ण २ सोमवारीं म्हाडदोळ येथील श्री म्हाळसा देवीच्या आलयांत तेथील माळी समाजाचा वार्षिक—पूजा व श्री सत्यनारायण पूजा समारंभ उत्तम रीतीनें पार पडला. उत्सवांत सर्वांच्या परिचयाचे गोरक्षण फंडांचें प्रचारक व श्री समर्थ सांप्रदायी ह. भ. प. रिसबुडबुवा यांचें सुश्राव्य कीर्तन झालें. कीर्तनाच्या उत्तरभागांत, येथील देवालयांतून आजपर्यंत चालत आलेले नाच, तमाशे व नाटकें यांस फांटा देऊन शुद्ध व सात्विक भक्तीस पोषक असें भजन पूजन कीर्तनादि प्रकार चालू ठेवण्याविषयीं त्याच प्रमाणें जुगार, रंडी, भांडी ह्यां पासून अलिप्त राहण्याबद्दल उपदेश केला. शेवटीं गोरक्षण फंडाची पेटी फिरविली.

—गेल्या आठवड्यांत वेरें व नेरूल या उभय ठिकाणीं आमच्या संपादकांचीं प्रवचनें झालीं.

—अलीबंधूंना कैद केल्याबद्दल हिंदुस्थान सरकारला पश्चात्ताप करावा लागेल अशी राजकारणांत कसलेल्या विद्वानाची समजूत आहे. हातच्या कांकणास आरसा नको

—मोपल्यांनीं आपल्या स्वतंत्र राज्याची उभारणी केल्याची बोलवा आहे.

—भारतावर करण्यांत आलेल्या खटल्यास रंग येत चालला आहे

—सरकारी खास परवानगी मिळेपर्यंत आजपर्यंत पुरवणीच्या रूपानें प्रसिद्ध होत असलेलीं विद्याप्रसार, स्वयंसेवक, भारतोदय व न निरोदय हीं पत्र–मासिकें बंद रहाणार आहेत ! मुद्रण स्वातंत्र्याची लीला !

—येत्या दसऱ्याच्या उत्सवांत पेडणें येथें स्थापन झालेल्या शीलोन्नति समाजा मार्फत एकादशी पासून पौर्णिमेपर्यंत व्याख्यानमाला सुरू करण्याचा ठराव एकमतें पास झाला.

गांधी--टोपी

(कवि इंदिरातनय–शिरवडें)

ही गांधी टोपी । परम प्रतापी !
जी * * * शाहीतें ठायिं ठायिं तापी !१
दिसे वरुनि साधी, परि कुजना बाधी !
चंद्रमा न सुखद जेविं तस्करां कदापी २
सतत तळमळतीं, हृदयीं जळफळती ।
आक्रंदती, वडवडती जेविं जन सुपापी ३
इजमुळेंचि गुरुजी --बनले अमित पाजी ।
तद्विवेक ज्ञान बुद्धि हीच टोपि लोपी ! ४
वंदूं आदरें ही ! रक्षूं धायि धायी —
रिपुं; रघुनाथ नम्र बांधवा निरोपी ५

महत्वाचा ठराव

[ले० वि० ग० जावडेकर, धुळें]

रेल्वेंतून येणाऱ्या मालांत हल्लीं कसें नुकसान पोहोंचतें ह्याची जाणीव प्रत्येक व्यापाऱ्यांस आहे. विन नुकसानीनें माल येणें म्हणजे कपिलाषष्टीचा योग होय. ह्या नुकसानीपैकीं बराचसा भाग पुष्कळ वेळां कंपन्या पूर्वी आपसांत भरून देत परंतु आतांशा तेंहि होत नाहीं सहा महिन्याचे आंत नोटीस नाहीं, रिस्क नोट भरून दिली आहे. सबब जबाबदारी नाहीं, वगैरे शिकेबाजी उत्तरें देऊन कंपन्या व्यापाऱ्यांस चीत करीच आहेत. इतक्या कोलदांड्यांतून निघून एखाद्या व्यापाऱ्यानें कोर्टांत फिर्याद केलीच तर तेथेंहि एक ठराव कैफियत देऊन कंपन्या मोकळ्या होतात व बिचाऱ्या व्यापाऱ्यांकडून योग्य पुरावा होणें व शक्य नसल्यानें त्याचा दावा बुडून उलट प्रतिवादी कंपनीचा खर्च त्याचे अंगावर बसावयाचा व मुलगा मागावयास जाऊन भ्रतार घालवून बसण्याचा प्रसंग त्याजवर पडावयाचा. परंतु व्यापाऱ्यांचे सुदैवानें आतां दगडापेक्षां वीट मऊ ह्या न्यायानें वरील कठीण अवस्थेंत थोडासा फरक पडला आहे. व त्याचें श्रेय मुंबई हायकोर्टाकडे आहे. तो फरक असा: वादी व्यापाऱ्यानें कोणती तरी रिस्क नोट भरून दिली आहे व वादीचें जें नुकसान झालें आहे, तें कंपनी अगर तिच्या नोकरांच्या बुद्धिपुरःसर केलेल्या हयगयीमुळें नुकसान झालें असें वादी शाबीत करतो काय" असा मुद्दा कोर्ट काढीत असे व ह्या बद्दलचा पुरावा करणें वादीस अशक्य असल्यानें त्याचे दावे बुडत. तीन तीन चार चार रेल्वेंवरून व ५।५० रेल्वे नोकरांच्या तावडीतून माल यावयाचा व माल भरल्यापासून त्याची डिलिव्हरी घेईतों मालकास त्याचें दर्शन नसावयाचें, अशा स्थितींत नुकसान कोठें, कसें, व कोणाच्या हातून झालें हें वादीनें कसें शाबीत करावयाचें ? पण करणार काय ? रिस्क नोट मधील शर्तच अशी घातूक व बिचाऱ्या इंग्रजी न जाणणाऱ्या व्यापाऱ्यास आपण कशावर सह्या करतों ह्याची खबरहि नवते; आणि त्यामुळें तो न्यायाच्या कोर्टांत न्यायासाठीं धाऊन येऊन तोंडघशीं पडतो !

" वादीचें नुकसान झालें एवढ्या प्रतिवादी कंपनीच्या कागदी कबुलीनें भागावयाचें नाहीं तर तें नुकसान कसें झालें हें कंपनीनें प्रत्यक्ष पुरावा देऊन शाबीत केलें पाहिजे व असें झालें असतां प्रतीवादीचा हलगर्जीपणा शाबीत करण्यास वादीस वाव मिळेल " वगैरे आशयाचा मुंबई हाय कोर्टाचा ठराव बॉंबे ला रिपोर्टचे गेल्या जूनचे अंकांत छापला आहे व तेव्हां पासून नुकसान कसें झालें हें प्रतिवादी शाबीत करतो काय ? असा मुद्दा धुळ्यास कोर्टें काढूं लागलीं आहेत व इतर कोर्टांस हि असा मुद्दा काढणें भाग आहे. त्यामुळें रिस्क नोट भरून दिलेली असली तथापि आतां वादीस अगदीं हताश होण्याचें कारण नाहीं

ह्याप्रमाणें कायद्यांत झालेल्या फरकाचा फायदा जागरूकाच्या व्यापाऱ्यांनीं घ्यावा अशी त्यानां विनंति आहे.

रेल्वेनियमासंबंधीं ज्याना ज्यास्त माहिती हवी असेल त्यानीं चिटणीस जिल्हा कांग्रेस कमिटी धुळें, ह्याजकडे दोन आण्याचीं तिकिटें रवाना करावींत म्हणजे तें पुस्तकें पाठवतील.

ANNO VI — NUMERO 28 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 6 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegde Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO........... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ६ माहे अक्टोबर सन १९२१ [अंक २८ वा.

SINAL DA QUEDA

Pelo que se lê nos jornais metropolitanos, recentemente recebidos, parece que começou a desvendar-se em Portugal o misterio lendario em que por muito tempo fizera envolver-se o sr. Prazeres da Costa, á força ilusoria da imerecida e artificial fama de colonial distincto e patriota desinteressado.

Ainda bem! Pois a antipatriotica obra do sr. Costa, sempre mascarada pelo patriotismo de pechisbeque ia-se tornando tão nociva ao levantamento colonial portuguez que se não fosse discoberto o *alegre* segredo, teriamos de lamentar sem remedio, metropolitanos e coloniais, uma desgraça completa.

Mas não há mal que dure eternamente; e, porisso, o que gerava a acção inconcebivel do *Simbolo Indiano* vai ter, pelo visto, dias contados.

Disemo-lo com grande desabafo, mesmo, com certa satisfação, porquanto, agora que se fez em cacos a lenda que fazia do sr. Prazeres colonial distincto e vai desaparecendo a falsa fama que o transformava em patriota desinteressado, talvez mais do que o proprio sr. Dr. Antonio José de Almeida, -não é provavel que o amigo fingido da India possa, dai em diante, anichar a sua afilhadagem, em manifesto prejuizo dos interesses nacionais.

Não falemos por hoje de sua acção geral; limitemo-nos á que se refere á nossa Provincia.

¿Que beneficios trouxe o sr. Prazeres da Costa á India Portuguesa?

Nenhum, digno de nota. O que êle nos proporcionou, é, pelo contrario-ninguem o ignora-uma longa e triste serie de *maleficios* que puseram em sério e constante desequilibrio as nossas parcas finanças, os nossos limitados recursos economicos.

¿Há, por ai, alguem que se presa de cidadão imparcial e justo que nos oponha desmentido?

Cremos que não e... com razão; porisso que o sr. Prazeres da Costa não praticou, em geral, acto algum que não fosse -e sempre como colonial distincto e patriota desinteressado- para satisfazer ás exigencias de seus *parentes* [primeiro, parentes e depois, outros pretendentes] *amigos e visinhos*.

E, desta feita, conseguiu elevar a Central o Liceu Nacional de Nova-Goa, metendo lá por sua influencia criaturas sobre cuja competencia ainda na penultima semana se pronunciou desassombradamente o sr. *Carlos Frias*; mimosiou-nos com um Instituto Comercial que é um... ar que lhe deu; implantou o regime *auditorial* que é um verdadeiro luxo na miseria *et cetera*...

Mas o *Bharat* é um ingratão, porque aparenta esquecer maliciosamente o importante beneficio...salvador de 20 escolas para as N. Conquistas, dirão alguns.

Vinte escolas! Sim, élas representam um beneficio *rial e positivo*, tanto que nele se alicerçou a defesa eleitoral do sr. Costa, de ultima vez!...

¿Há, porem, ainda quem ignore que tais escolas sejam um simulacro, tendo, apenas, existencia...*pupirica*?

Para o cumulo de desgraça diz-se que o Liceu Municipal de Margão foi elevado a Nacional por fatidica intervenção do *colonial distincto* e *patriota desinteressado* que nêle alcançou introduzir, ainda, uns poucos de afilhados seus, que divagavam pelas ruas sem o pão que comessem nem a cama onde dormissem. E' um boato e registamo-lo, porisso, com reserva...

Mas, agora que vai faltando terreno debaixo dos pés ao ex-auditor geral (ex, porque fala-se com insistencia em que foi extincta a inutilidade da Auditoria Geral) não desejamos prosseguir mais na critica de seus actos de *padrinhagem e proteccionismo*; porque louvado Deus, não somos daqueles que se distinguem pela esquisitice de dar *sobre queda coice*.

Já se desenha no horizonte politico de Portugal a densa nuvem.. de verdades, procurando á porfia, empalidecer o falso brilho de quem, sempre, a duplo titulo de *colonial distincto* e *patriota desinteressado* defraudou inconscientemente -repita-se-os interesses publicos para tão somente dar e milhorar a situação burocratica de seus *parentes, amigos* e *visinhos*.

ECOS & CRITICA

Uma carta

O sr. Srinivassa Voicunta S. Dempó, ilustre cidadão hindu da geração moderna da conhecida casa Dempó de Nova-Ga, pediu ao "Diario da Noite" e ao Ultramar a publicação duma carta, dirigida ao nosso director e concebida nos seguintes termos:

"Exmo Sr. Dr. Govinda P. Hegdó Dessai, 1.° signatario da comissão executiva de *Pragatica Sangh*

Acusando a recepção de prospecto do aludido *Sangh*, onde consta que, por proposta do sr. Puruxotoma Srinivassa Suquercar e com a aprovação de Assemblea de 15 de Abril ultimo, realisada em Margão foi agregado a essa comissão, como um dos seus vogais, devolvo o mesmo, em separado fazendo presentes os meus sinceros agradecimentos,

Embora desejoso de concorrer com o meu fraco e limitadissimo esforço e dos meus amigos para tudo o que possa auxiliar para o maior desenvolvimento e para o progresso da classe hindu, a que tenho a honra de pertencer peço licença para declinar a honra que me fizeram, visto não me conformar absolutamente em varios pontos com o programa e fins da associação projectada, e sobretudo por que ela já muito antes de difinitivamente organizada, tomou nas ultimas eleições gerais uma orientação que não se conformou com a minha nem a da familia Dempó a que pertenço.

Com a publicação desta no jornal *Bharat* muito captivará a quem é.

Pangim 26/9/21
De V. Exa
Mto. Ato. Obgmo
Srinivassa Voicunt S. Dempo

Antes de mais-diga-se francamente -não atinamos com o motivo que levou o ilustre signatario da carta a pedir a publicação da sua epistola, *enviada ao 1.° signatario da comissão executiva de Pragatica Sangh*- ao *Diario da Noite* e *Ultramar* pedido a que estes *accederam*. Inda bem!

¿Teve o sr. Dempó a previa certeza matematica de que não seria publicada a sua carta no *Bharat*, a ponto de remeter, *na mesma data*, uma copia dela áqueles nossos colegas?

Parece, porem, que o sr. Dempó não leu bem o que a comissão executiva lhe mandou como a todos os hindus, há mais de dois mezes; pois se o tivesse feito, não cometeria, certamente, tantos equivocos quantos contem a sua estimada carta.

Supomos que ficou em poder do sr. *Dempó*, por mais de dois mezes, a *cartilha* que lhe mandamos e que só, na semana passada, decorrido aquele tempo, houve por bem devolve-la com agradecimentos-e *intacta*, pelo visto!

Pois se sua exa. tivesse ao menos, folheado a tal cartilha encontraria nela o seguinte:—

—Que a cartilha referida não é um *prospecto* nem *programa* mas sim *projecto do regulamento* distinado a sugerir modificações que ao sr. Dempó aprouvessem.

—Que o *Sangh* não era associação *projectada* mas sim *organisada*, muito antes da realisação das ultimas eleições gerais.

—Que houve duas reuniões publicas, depois da de *Pondá* sob a presidencia do sr. Gopal Hori Vaidia, em Pangim e Margão mediante avisos convocatorios, sendo uma presidida pelo sr. Ramachondra Panduronga Vaidia [Dadá] e o outra pelo sr. Panduronga Sadassiva Danaito [Caca].

—Que nestas reuniões imprimiu-se a maior amplitude ao *Sangh*.

—*Que*, finalmente, toda a correspondencia tem de ser dirigida ao sr. Datatria Venctexa Poi, Pondá, e o qual é o segundo secretario geral da Comissão executiva e não ao 1.° signatario desta.

Ignoramos-repita-se a razão porque o sr. Dempó teve a apressada idêa de se dirigir á imprensa, quando o seu dever era de entender-se como o fizeram os mais com aquele secretario, sugerindo-lhe por cartas alterações que quizesse e reprovando orientações que fossem do seu desagrado e para a sua familia para tudo isto ser a seu tempo tomado em devida consideração.

¿Mas sua exa. não teria recebido a carta que acompanhava o mesmo projecto pedindo-lhe tudo aquilo?

Dos grandes tudo é grande e talvez isto tenha sido motivo de tão *grande confusão* cerca do projecto do regulamento, remetido a sua exa.

Está claro que mau grado nosso temos de inserir as ligeiras considerações que bordamos, nas colunas do *Bharat* para o publico *ver e crer* por o

Inda bem que cêdo se manifestou o 'Sinal da queda'!

भारत

गुरुवार आश्विन शु० ६ शी १८४३

सत्यमेव जयते !

सत्या परता नाहीं धर्म', 'सत्य हेंच यथार्थ धर्म' अशीं व अशा अर्थाचीं अनेक वचनें आमच्या धर्म व नीतिग्रंथांत ठिकठिकाणीं आढळून येतात. त्यांवरून सिद्ध होतें कीं, सत्याशिवाय दुसऱ्या कोणत्याहि नकली भावनेच्या ढिसूळ पायावर उभारलेल्या कार्यांत यशाची वाट पहात बसणें ह्मणजे मृगजलाच्या काल्पनिक पाण्यानें तृषाशांत करण्याची हांव बाळगण्यासारखें हास्यास्पद होय. सत्याचा महिमाच असा आहे कीं, त्याच्या तेजाचा लोप क्षुद्र मनुष्याच्या नीच प्रयत्नानीं कदापिहि होणें शक्य नाहीं. कांहीं काळ दिशाभूल होईल; परंतु अखेर सत्याच्या तेजोमय प्रकाशानें त्याच्या कपटपटु, स्वार्थलोलुप व राक्षसीवृत्तीच्या मायावी शत्रूची राखरांगोळी झाल्याखेरीज रहात नाहीं, असें जगाचा इतिहास कंठरवानें, सत्याच्या मार्गाकडे बोट दाखवून, सर्व मानवी प्राण्यांस बजावीत आहे.

पण कित्येक उतावळे व अदूरदृष्टि लोकांस, उपरिनिर्दिष्ट ऐतिहासिक शिकवण न पटूनच कीं काय, त्यानीं क्षणिक परिणामावर भिस्त ठेऊन असत्यासारखा गैरशिस्त अतएव अत्यंत त्याज्य मार्ग आक्रमिण्यास सुरवात केली आहे. या आडवाटेनें त्यांचें हित तर होणार नाहींच, उलट अकल्पित रीतीनें अशी एक वेळ येईल कीं, त्यांचा व त्यांच्या दुष्ट कृत्यांचा समूळ उच्छेद होईल. सृष्टिनियमच जर असा आहे तर त्यांत बदल करण्याचें सामर्थ्य मानवांस कसें प्राप्त होईल ?

हे विचार मनांत उद्भवण्याचें कारण सि० प्राजेरीस द कोस्त यांचें बुडूं पहाणारें वजन हें होय. आज सरासरी दहा वर्षें होत आलीं, ते आमच्या वतीनें व प्रतिनिधीच्या सन्माननीय नात्यानें पोर्तुगीज पार्लमेंटांत देशोद्धारार्थ आपल्या सकुमार देहाचें रक्त आटवीत असल्याचा बहाणा करीत होते व ह्या बहाण्यात त्यानीं इतकी आघाडी मारली होती की, ज्ञानी व देशभक्त अशा सारख्या पवित्र पदव्यांचा व विशेषणाचा त्यांजवर वर्षाव होत असे. पण बहाणा हें एक दिशाभूलीचें क्षणिक साम्राज्य माजविणारें असत्याचेंच स्वरूप असल्यावरून तें बदलून आतां सि० प्राजेरीस द कोस्तांच्या कृत्यांविषयीं पोर्तुगालच्या जनतेचे डोळे उघडूं लागले आहेत, ही समाधानाची गोष्ट होय.

पोर्तुगालच्या श्वेतवर्णीय बंधूंना साळसूदपणाच्या पांघरुणाखालीं सि० कोस्तानीं केलेल्या कृष्ण कृत्यांचा संपय आला असून, तेथील कित्येक पत्रांत त्यांजविरुद्ध खरमरीत टीका प्रसिद्ध व्हावयास लागली आहे. देशभक्तीच्या मिषानें व्यक्त केलेली शक्ति देशाच्या कल्याणासाठीं नव्हती, तर उलट आपल्या सोयऱ्यांच्या, शेजाऱ्यांच्या व मित्रांच्या उदरंभरणाच्या खास सोयीप्रीत्यर्थ होती हें, एक दशक उलटल्यानंतर, उघडकीस यावयास लागलें असून, पोर्तुगालच्या राजकीय स्वर्गांत भपक्याच्या कृत्रिम प्रकाशानें चकाकणारा हा कोस्तरूपी नकली तारा अस्तगत होण्याच्या पंथाला लागल्याचीं स्पष्ट चिन्हें दृगोचर व्हावयास लागलीं आहेत. तात्पर्य कांहीं काळ दडपून ठेवण्यांत पराकाष्ठा केलेलें सत्य बहाण्याच्या लोखंडी पिंजऱ्यांतून मुक्त होण्यास पहात आहे.

सि० प्राजेरीस द कोस्तानीं कसकशा रीतीनें वरिष्ट सरकारच्या डोळ्यांत धूळ फेंकून इंडियेच्या तिजोरीचें दिवाळें वाजविण्याचा सपाटा चालविला होता, हें आज कोणास नव्यानें सांगण्याचें कारण नाहीं. त्यानीं लिसेव नासियोनालाचा सेंत्राल केला व त्यांत अयोग्य व 'अशिक्षित' शिक्षकांची खोगीर भरती केली; इंस्तितूत कोमेर्सियाल नावांचें विद्यालय स्थापून त्यांत आपल्या सगेसोयऱ्यांचा समावेश मोठ्या शिथाफीनें करून घेतला; आबदीतोरीसारख्या अनावश्यक खात्यास जन्म देऊन तिजोरीचा मृत्यू जवळ आणण्यास हात भार लाविला, ठिकठिकाणच्या खात्यांतील नोकरशाहीचा बेसुमार पगार वाढवून, या देशाची सांपत्तिक स्थिति हलाख बनविण्याचें श्रेय संपादन केलें. एवंच बऱ्या ऐवजीं वाईटच गोष्टीनीं सि० कोस्तानीं आजपर्यंत नाव कमाविलें. असो.

परंतु आतां सत्याचा विजय व्हावयास लागला असून, सि० कोस्ताचें खरें स्वरूप उघड होत आहे. यावरून सत्याचा लोप होणें कदापि शक्य नसून, तें दडपून टांकणाऱ्यांचाच मात्र उलट उपहास होत असतो, हें सिद्ध होत नाहीं काय ? 'सत्या परता नाहीं धर्म । सत्य हेंच परब्रह्म' हेंच खरें.

स्फुट विचार

"एकमेकां सहाय्य करूं":—आमच्या गोमांतकामध्यें आपल्या मातृभाषेच्या शिक्षणाचा प्रसार करणाऱ्या ज्या अगदीं थोड्या संस्था आहेत त्यांची लोकाश्रयाच्या अभावीं व सरकारच्याहि अज्ञानामुळें विशेषसी स्पृहणीय स्थिति आहे असें आढळून येत नाहीं. केवळ स्वयंस्फूर्तीनें व स्वदेशाभिमानानें त्या संस्था कांहीं विशिष्ट व्यक्ति स्वतःच्या प्रयत्नानेंच चालवीत असतात. अशा वेळीं सदरहू संस्थानां स्वतः सहाय्य करण्याची ताकद अगर बुद्धि नसली तथापि निदान सहानुभूति तरी त्या संस्थांच्या कार्याला दाखविणें हें प्रत्येकाचें कर्तव्य होय. गोमांतकांतील एका शिक्षण प्रसार करणाऱ्या संस्थेंत काम करीत असलेल्या अध्यापकाला आह्मीं तुह्मांला अधिक पगार व सवलती देतों. तुह्मीं आमच्याकडे या अशी चिथावणी दुसऱ्या पण अशाच एका संस्थेच्या कार्यकर्त्यानीं केल्याबद्दल आमच्या कानीं आलेलें आहे. आमच्या मतें हा प्रकार बरोबर नसून ज्या थोर शिक्षण कार्यांची आह्मीं मदति गातों तें शिक्षण स्वतःला नसल्याचा हा वाईट परिणाम होय. प्रत्येकानें आपापल्यापरी लोकजागृतीचें काम करावें व त्यांत थोरपणाहि आहे; परंतु आपली संस्था थोडी सधन आहे एवढ्याकरितांच दुसऱ्या संस्थेंतील अध्यापकांना अधिक पगाराची लालूच दाखवून त्या संस्थेचें नुकसान करणें हें खरोखरच अत्यंत निंद्य वर्तन होय. आजच्या आमच्या स्थितींत परस्परांनीं आपापलीं लोकोपयोगीं कामें कॉम्पेटीशनच्या जोरावर करणें बरोबर नाहीं एखादा देश जेव्हां फारच सुधारलेला असतो अशा वेळीं देखील असे प्रकार वाईट समजले जातील मग आपल्या सारख्या अधोगतीला गेलेल्या देशांत असे व्यवहार करणें फारच घातुक होय हें सांगणें नकोच.

दसऱ्यांतील बळीः—येत्या शु० दसमीस गोमांतकांतील बहुतेक देवस्थानांतून दसऱ्याचा उत्सव वार्षिक चालीरीतीप्रमाणें साजरा होणार आहे. त्या प्रसंगीं देवाच्या नावांवर देण्यांत येणारे बकरे, कोंबडी वगैरे पशुपक्ष्यांचे बळी, यास कोणत्याच धर्मग्रंथांतून आधार असल्याचें दिसत नाहीं व असणें संभवनीय नाहीं तर उलट हिंदुधर्मांतील सर्व मतवाद्यांस मान्य व पूजनीय अशा गीतादिसारख्या ग्रंथांत असल्या कृत्यांचा उघड उघड निषेधच केल्याचें स्पष्ट होत आहे. शिवाय आपणेंच उत्पन्न केलेले जीव, मग ते कोणत्याहि कोटींतील असोत, त्यांचा बळीं घेऊन संतुष्ट होणारा देव कोणत्याहि सात्विक धर्मांत असणें शक्य नाहीं. ह्मणून उपरोक्त देवस्थानच्या चालकांस व मालकांस आमची अशी नम्र विनंति आहे कीं, त्यानीं आपापल्या देवालयांतून होणाऱ्या दसऱ्याच्या उत्सवांत कोणत्याहि प्राण्याचे बळीं देण्याचें बंद करावें. व मुक्या, दुर्बळ व असहाय अशा दीन प्राण्यांस जीवदान दिल्याचें श्रेय दसऱ्याच्या सुमुहूर्तावर संपादन करून, दीनाचा बंधु व अनाथांचा नाथ असा जो परमेश्वर त्यासहि "देवो दुर्बल घातकः" या आरोपांतून मुक्त करावें.

शक्तिपूजाः—दसऱ्याच्या आधीं नऊ दिवस ह्मणजे नवरात्रांत श्रीनवदुर्गा देवीची पूजा करून दसऱ्याच्या दिवशीं तिला संतुष्ट करण्याकरितांच प्राण्याचे बळीं देण्यांत येत असतात अशी पूर्वापार समजूत चालू आहे. त्यांत किती तथ्य आहे हें कोणीहि सांगूं शकणार नाहीं अशी आमची खात्री आहे. आमच्या मतें नवरात्रांत शक्तीची आराधना करावयाचा हेतु ह्मणजे दसऱ्याच्या सुमुहूर्तानें सीमोल्लंघन करून, व्यापार, उद्योग, विद्यार्जन, परकीयांवरील स्वारी यांसाठीं निभावयास लागणारी जी शारीरिक शक्ति ती त्या वेळच्या रिकाम्या वेळांत ह्मणजे चातुर्मासांत व्यायामादिकांदि साधनानीं कमवून नवरात्रांत तिची सांग्यता, घटस्थापना व इतर व्रतनेमादिकांनीं करावी इतकाच असावा. व हें आमच्या वाचकांसहि थोड्या विचारांती पटल्या वांचून राहणार नाहीं. यास्तव विचारी लोकानीं शारीरिक शक्तीस विघातक असे मद्यपानादि अनीष्ट प्रकार टाळून व्यायामादिकांस उत्तेजन मिळून व त्यांचें ज्ञान जनतेस होईल अशी सोय अवश्य करावी.

मराठी भाषेवर हल्लाः—मराठी भाषेमुळें हिंदुसमाजांत संचरत असलेल्या नव जीवनाचें तेज न साहूनच कीं काय, खिस्ती समाजांतील 'प्रसिद्ध पुरुषांकडून वेळीं अवेळीं तिच्या प्रसाराविरुद्ध हल्ले करण्यांत येत असतात. अशाच प्रकारचा एक हल्ला पणजीच्या कांहीं दिवसांमागें भरलेल्या शिक्षक संमेलनांत "मराठी शिक्षणानंतर पोर्तुगीज शिक्षणास आरंभ होत असल्यामुळें, हिंदूंचा पोर्तुगीज उच्चार हास्यास्पद होतो" अशा "अस्पष्ट" स्वरूपानें चढविण्यांत आला होता; पण त्यास रोखठोक जबाब देऊन, आपल्या असाधारण बुद्धिमत्तेनें व भरीव विद्वत्तेनें नोर्माल स्कूलाचे भूषण होऊन राहिलेले सुप्रसिद्ध विद्वद्रत्न प्रों. रामचंद्र शंकर नाईक यानीं मराठीची लाज राखून धन्यता मिळविली, हे येथें नमूद करण्यास आह्मांस अवर्णनीय आनंद होतो. प्रों. नाईकांसारखे चाणाक्ष वकील जोंपर्यंत मराठीची तरफदारी करण्यास तयार आहेत तों पर्यंत मराठीविरुद्ध वादींकडून कितीहि मोठा गिल्ला करण्यांत आला, तरी मराठी-द्वेष्ट्यानां त्यांत यश येणें कदापीच शक्य नाहीं, हें त्यानीं खूप समजून राहिलेलें बरें.

मडगांव येथील समारंभः—मडगांव येथें श्री दामोदर विद्याभुवनांत श्री सरस्वती सेवक मंडळ व श्रीं दामोदर वाचन मंदिर या संस्थांतर्फे येत्या १० मीं मंगळवार तें १२ दशी पर्यंत श्रीसरस्वत्योत्सव व वाढदिवस समारंभ ह. भ. प. पांगारकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरे होणार असून त्या प्रसंगीं व्याख्यानें, प्रवचनें भजनपूजनकीर्तनादि प्रकार होणार आहेत. या उत्सवांत सर्व प्रांतबंधूंस हजर रहाण्याबद्दल उभय संस्थांतर्फे प्रसिद्ध झालेली जाहीर विनंति आमच्या कालच्या अंकावर वाचकांच्या अवलोकनांत आलीच असेल. त्या विनंतीस मान देऊन सर्वांनीं या धार्मिक व ज्ञानदायक समारंभास हजर रहावें आणि उभय संस्थांच्या देशकार्याचें चीज करावें अशी आमची नम्र शिफारस आहे.

उत्सव कमिटीस सूचनाः—व्याख्यानें, प्रवचनें, कीर्तनें, यांच्या योगानें समाजांतील अज्ञान दूर व्हावें व धर्मश्रद्धा, नीतिमत्ता व देशभक्ति यांची वाढ व्हावी अशाच वरील सारख्या सार्वजनिक उत्सवांचा हेतु असला पाहिजे. व ही जाणीव उत्सवांच्या चालकांस असल्याशिवाय रहाणार नाहीं अशी आमची खात्री आहे. ह्मणून, या संधीचा फायदा घेऊन उत्सवकमिटीस एक लहानशी पण महत्वाची सूचना केल्यास ती अप्रासंगिक होणार नाहीं सदर्हू उत्सवांत नल युधिष्टिरासारख्या पुण्यश्लोक नृपतींस राज्यसंपत्तीस मुकून वनवासांत भटकत राहण्यास कारणीभूत होणाऱ्या जुगारास थोड्याशा फायद्याकरतां थारा देतां येत असल्याचें ऐकूं येत आहे, तें खरें असेल तर त्यास अवश्य आळा घालण्यांत यावा. असल्या निंद्य व नीच मनोवृत्तीस स्वैर सोडून, त्यांची तहान भागविण्यासाठींच देवस्थानें व तेथील उत्सव जन्मास आलें आहेत अशा आपला व आपल्या कक्षेंत वावरणाऱ्या भोळ्या बापड्यांचा समज करून देणाऱ्या, अनेक प्रतिष्ठित जुगाऱ्यांचा तांडा तुमच्या सभोंवतीं जमा होऊन तुमची करुणा भाकतील व आपल्या धंद्यास अनुसरून फायद्याचें आमीषहि दाखवितील. तरी उत्सवकमिटी त्या फायद्यावर नजर न देतां व प्रसंगीं सरकारचेंहि साह्य घेऊन हे ज्ञानोत्सव जत्रांचीं सुधारलेली आवृत्ति होऊं नयेत या बद्दल पूर्ण खबरदारी घेतील व आपणांवरील आरोप धुवून टाकतील अशी आह्मांस आशा आहे.

वर्तमानसार

—गेल्या आठवड्यांत सि. प्राजेरीस द कोस्त यांची देपुतादाच्या जागेची निवडणूक रद्द झाल्याची दाट वदंता होती. हें खरें असल्यास "आल्मेद सखया पुढें गती कैसी" अशाच अर्थाचे उद्गार सि. कोस्ताच्या उतरलेल्या तोंडांतून निघाले असतील.

—मुगांव येथें श्रीसरस्वतीपूजनाचे प्रसंगीं "मुर्गाव शिक्षण संघाचे" मार्फत रविवार तारीख ९ रोजीं श्री. दो. सुब्राय विठ्ठल देसाई यांचें 'सुखाची गुरुकिल्ली' या विषयावर प्रवचन होईल. सर्वांस येण्याची विनंति आहे, असें वरील संघाचे सेक्रेटरी कळवितात.

ANNO VI — NUMERO 29 — 1921 | QUEPEM QUINTA-FEIRA 13 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso........... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

बर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें] केपें, गुरुवार, तारीख १३ माहे अक्टोबर सन १९२१ [अंक २९ वा.

FALANDO CLARO...

A maioria "*nobre, generosa indipendente, patriótica* e *briosa*" dos eleitores do Estado da India Portuguesa fez sair triunfante das urnas, em 24 de julho ultimo, o nome do sr. Celestino de Almeida para representante desta colonia no Senado.

Os corifeus desta candidatura tão "*nobres, generosos, indipendentes, patriotas e briosos*" como a sobredita maioria, apontavam o nome de s. excia na agitada quadra da propaganda eleitoral, como dum autentico *Salvador* que duma penada, aproveitando de sua situação previlegiada de ministro, transformaria este deserto num paraiso terreal, aliviando todos os nossos males sociais, economicos, politicos e financeiros. E depois sua excia para estes infelizes povos possuia uma recomendação unica, sem par, a de ser amigo do *Anjo tutelar de Goa* na frase pitoresca que hoje faz giro da Imprensa, tendo originado nos *labios* dum recorrido causidico sal setano.

Fizeram-se as eleições. E hoje, pela leitura dos jornais da mala de Portugal vemos com natural pasmo que o sr. Celestino de Almeida, ao deixar a pasta das colonias, semanas depois das eleições encontrou apenas um e unico meio de beneficiar o circulo que representa. E sabem os leitores qual? O de criar dois *lugarões*, um de Inspector das Comunidades de Goa, e outro de professor de higiene na nossa Escola Normal, que vão pesar no nosso arrasado erario com uma soma de muitos contos.

E pelo que se depreende da atitude de certa imprensa do paiz e dos nossos homens publicos a maioria "*nobre, generosa, indipendente, patriota e briosa*" está satisfeita naturalmente porque o *Salvador* lhes deu o que eles realmente careciam para a sua salvação e da terra amada — um inspector a mais a somar a um sem numero deles que possuimos á mesa orçamental, e um professor de higiene na Escola Normal cuja extincção é na opinião de todos urgente e necessaria.

Não haja duvida. Nós somos curiosos, somos singulares. Nos jornais, nos comicios, nos balcões clamamos pela compressão de despezas, guerreamos com calor e emfase qualquer tentativa de um novo imposto, as nossas finanças avariadas sendo o nosso constante dessabor, e, no entanto quando do Terreiro do Paço os amanuenses nos obsequiam com mais uma sinecura, nós conservamo-nos quietos, passivos como nada de anormal houvesse. Porventura "as maiorias" andam persuadidas de que os inspectores e os professores vem para India viver de ar? Pois doutra maneira não se percebe que nos aceitemos de boa cara os tubarões recusando ao mesmo tempo os impostos que se lançam para lhes matar a fome.

Incontestavelmente o momento é decisivo. Cumpre que a *maioria nobre etc.* se pronuncie sobre este primeiro acto de sua excia em relação á colonia que representa. Se a atitude é de aplauso como nós temos razão de suspeitar, nesse caso fóra os comicios e mais protestos contra os esbanjamentos. Se é de condenação, então que o manifeste alto e solenemente perante s. excia e o "Anjo" que indicou o nome de sua excia para o eleitorado da India.

Quanto a nós, estamos de corpo e alma com o ilustre deputado sr. Paiva Gomes que apontando a *inconstitucionalidade* dos dois decrêtos perante a Camara dos deputados provou que se não é nosso anjo titular pelo menos captiva-nos exercendo uma excelente tutela sobre os nossos anjos tutelares.

Braz da Semana.

ECOS & CRITICA

Uma carta

Recebemos uma extensa carta do sr. Ramachondra Ventecexa Naique, de Margão que nela tenta mas em vão desfazer e invalidar a força das afirmações do sr. Carlos F[illegible]ias.

O sr. Naique que, pelo visto, se gloria de ser admirador do sr. Prazeres da Costa e da grandiosa obra deste senhor termina a sua epistola com o seguinte remate:—

"O sr. Prazeres da Costa, patriotico filho da India Portuguesa elevou bem alto o seu nome e o do seu paiz na Metropole, ouvindo-nos a cada grito alarmante e sacrificando-se, intelectual e fisicamente pelo bem da sua Patria."

Quanto a nós, julgamos absolutamente desnecessario comentar o modo de ver do sr. Naique, depois do que deixamos escrito na edição passada do nosso jornal.

Cada roca com seu fuso e cada bestunto com seu pensamento.

Eklonati Samaj

Promoveu este *Samaj* por ocasião do *Dossomi* uma seria de conferencias civicas, tendentes a despertar no Povo o sentimento do Dever.

Em Pangim, Mapuçá, Margão, Marcelim, Calangute e Pernem e em diferentes outras partes tambem houve conferencias feitas pelos hindus de destaque no nosso meio com o mesmo fim.

Tudo isto indica que a classe Hindu deseja progredir, desejo que num proximo futuro não pode deixar de ser coroado dum exito completo.

Dois decretos

O sr. Prazeres da Costa não é apenas *colonial distincto* e *patriota desinteressado*, é tambem um bom *bicho roedor*, semilhante ao que roi um fructo.

O exemplo palpitante da sua acção roedora é a criação dos dois decretos recentes, *dadores* de inspectores comunais e professores higienicos, decrêtos que se acham suspensos, naturalmente, por ter sido descoberta a manha.

¿Que mais é necessario para se demonstrar a *descomunal* e *antihigienica* acção anormal do dito *bicho roedor*?

E, todavia, o sr. Costa é feliz, porque por uma excepção que vai para alem de *estomago satisfeito* não perdeu, ainda, por completo a gratidão de seus apaniguados, dos tais *parentes, amigos e vizinhos*.

Sim. Ele é feliz, porque tem a honra *vitalicia* de representar a India para a fazer infeliz á portia...

Que lhe faça bom lucro!

O sr. Celestino

Este senhor tomou assento no Senado com incomensuravel gaudio dos que o elegeram pro Patria.

E procurando corresponder ao desiderato dos seus eleitores patrioticos, o sr. ex-ministro das Colonias confeccionou os tais decretos *roedores*, de que é *editor responsavel, useiro e vezeiro*, legalmente na trapalhada *diplomatica* da inspecção e higiene...

A India Portuguesa é, portanto, muito feliz tambem, sob o ponto de vista da sua representação ...*senatorial*.

General Martins

Exalou o seu ultimo suspiro o sr. General Antonio Ferreira Martins, professor e reitor do Liceu Afonso d'Albuquerque de Nova-Goa.

Foi um dos professores mais distinctos da cadeira de matematica, tendo possuido um método de ensinar dos mais raros.

Quem estas linhas escreve foi seu discipulo que porisso prantea sinceramente o passamento do Mestre.

Nossas sentidas condolencias á sua familia.

Boatos

Diz-se que o sr. Liberio Pereira, nosso colega d'*A Terra* vai para Portugal a fim de sujeitar ao exame medico a luxação ou fractura do seu braço.

Consta-nos que o ilustre e intemerato jornalista foi instado a empreender a mesma viagem por muitos dos seus amigos da Africa e Bombaim.

Será verdade?

Luz d'Oriente

Em substituição do *Vidâprassár* que cessou a sua publicação, começou a editar-se em *Pondá* sob a forma de semanario de formato mais amplo do que o do extincto suplemento, a Luz d'Oriente.

Longa dura.

Dr Bragança Pereira

Muito nos alegrou a acertada escolha deste integerrimo magistrado para apresentar um relatorio sobre os usos e costumes dos naturais desta terra, comissão que temos a certeza de que será por Sua Excia desempenhada a contento do elemento ilustrado do Paiz.

Indeferido..

O *Diario da Noite* houve por bem indeferir o nosso requerimento ... da solicitação de explicações.

Como não temos meios para recorrer do douto despacho que julgou haver *insinuação e torpeza* na nossa ultima local-requerimento, conformamo-nos com a sua doutrina que, des-

भारत

गुरुवार आश्विन शु० १२ शॅ १८४३

अक्रावर्षां नंतर !

जुलमी मोनार्कीचा लय होऊन तिच्या जागीं स्वातंत्र्यप्रिय रिपब्लिकची स्थापना झाल्यास भर अक्रा वर्षें झालीं. एकतंत्री राज्यपद्धतीनें आपादमस्तक गांजलेल्या पोर्तुगीज जनतेला 'हायसें' वाटलें. व समता, स्वतंत्रता व बंधुप्रेम 'एवं गुण विशिष्ठ' अशा सुदृढ पायावर उभारल्या गेलेल्या नूतन व लोकमान्य प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीचा जिकडे तिकडे बोलावाला व्हावयास लागून भावी सुखाशेनें राष्ट्रभक्तांचीं अंतःकरणें उल्हसित झालीं.

पण 'दुःखिताचे घरीं आनंद जास्ती टिकत नाहीं' या न्यायानें रिपब्लिकच्या स्थापनेपासून उत्पन्न झालेल्या सुखाशा थोडक्याच अवधींत नष्टप्राय होण्याच्या पंथास लागून "अहो, हें पोर्तुगीज राज्य सुधारणारहि नाहीं नि कोणीं नेणारहि नाहीं, त्याचा आपोआपच लय होईल" अशा अर्थाचे राजकारणांत निष्णात असलेल्या मोठमोठ्या लोकांच्या तोंडांतून सुद्धां उद्गार निघावयास लागले !

उपरिनिर्दिष्ट दुःखदायक उद्गार निघण्यास जीं बहुविध कारणें आहेत, त्यांतील 'शांततेचा पूर्णाभाव' हें मुख्य होय. अशांततेमुळेंच आजपर्यंत कोणतेंहि प्रधानमंडळ राज्यकारभाराचा गाडा निर्वेधपणें हांकण्यास शकलें नाहीं. आज एक मंत्रीमंडळ तर उद्यां दुसरें व परवां तिसरेंच, अशी शोचनीय स्थिति होण्यास कारण एक अशांतताप्रपंच, रिपब्लिकच्या स्थापनेपासून तों आजतागायत जर रिपब्लिकन लोकांच्या एकंदर अभिवचनाचे बोल फोल ठरून त्यांतील मोल अनुभवण्याचें भाग्य अल्पांशानेंसुद्धां लाधलें नाहीं तर त्याचें वर्म पोर्तुगाल देशांत राजकारणपटु माणसांची पूर्ण वाण आहे हें नसून केवळ स्वार्थापायीं कांहीं प्रतिष्ठित व वजनदार गडबडगुंडानीं प्रत्यक्ष व परोक्ष रीतीनें माजविलेलें अशांततेचें 'निरंकुश' बंड हेंच होय. अर्थात् जोपर्यंत या बंडाचें समूळ उच्चाटन होणार नाहीं तोंपर्यंत रिपब्लिक राज्य पद्धतीपासून सुखोत्पत्ति लाभण्याची कांहींच आशा नाहीं हें उघड होय.

परमेश्वरपाशीं आमची प्रार्थना आहे कीं हे दयाघना, पोर्तुगीज लोकांस दयार्द्र दृष्टीनें अपराधांची क्षमा करून त्यांजवर कृपा कटाक्ष टांक व अंतःकलहप्रियतेच्या खोल खोल डबक्यांत डबडबून आत्मनाशास प्रवृत्त झालेल्या या दीन व अज्ञान लोकांचा उद्धार कर !

मानवी प्रयत्नाची जेथें डाळ शिजत नाहीं, मानवी शक्तीची चाल जेथें कुंठित होते, तेथें परमेश्वरावांचून तारणारा अन्य कोण आहे ? अशा स्थितींत 'अक्रावर्षांनतरची, वरील प्रार्थना अयुक्तिक कोण ह्मणेल ?

स्फुट विचार

सहकारी व्यापारी संघः— गेल्या आठवड्यांत पणजी येथील या संस्थेचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ मोठ्या थाटानें पार पडला हें आज दुसरीकडे दिलेल्या बातमी वरून वाचकांस कळून येईल. आजच्या व्यापारी युगांत सहकारित्वाच्या जोरदार पायावर संघटित स्वरूपानें, उपरोक्त संघासारख्या उभारलेल्या संस्था किती महत्वाच्या आहेत, हें आज कोणास नव्यानें सांगण्याची जरूरी नाहीं. 'सहकारी व्यापारी संघाच्या' बहुतेक मेंबरांस 'स्वदेशी व बहिष्कार, या बहुमोल तत्वाची पूर्ण. जाणीव असल्यावरून, ते आपल्या संघाचें ध्येय राष्ट्रहितपोषक होईल असेंच ठेवतील, अशी आह्मांस उमेद आहे. 'संघाची' शुक्लेंदुवत् भरभराट इच्छितों.

बालोन्नति समाजः— येथील या सभाजानें श्रीसरस्वती पूजनोत्सवाचा नवीनच उपक्रम केला असून तन्निमित्त एक प्रवचनमालाहि उघडली आहे. 'मुख्य हरिकथा निरूपण । दुसरें तें राजकारण; ही समर्थाची अत्युच व सर्वकाळीं व सर्वस्थळीं सारख्याच महत्वाची शिकवण नजरेसमोर ठेऊन, बाळोन्नति समाजानें स्वशक्त्यनुरूप स्वदेशोन्नतीस हातभार लावण्याचें व्रत अंगिकारल्याबद्दल आह्मीं समाजाचें प्रेमपूर्वक अभिनंदन करितों. यंदांची माला राष्ट्रहिताविषयीं तळमळणाऱ्या अशा खऱ्या खुऱ्या गोमांतकभक्तांकडूनच गुंफली गेली. यापुढेंहि हाच क्रम चालू ठेवण्याचा समाजचालकांचा कृतनिश्चय झाला असल्याचें कळतें. केवळ 'नशबंती, गाजावाज्यासारखें दिखाऊ अतएव क्षुद्र, गुप्त व आडवें, ध्येय 'मुत्सद्दी डोळ्यांसमोर ठेवून ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वक्त्यांस ऐनवेळीं तोंडघशीं व 'व्याख्यान मालांस, अर्धदग्ध्या फशीं पाडण्यापेक्षां कुत्सित बुद्धीशीं 'परिचित, नसलेले व आपल्या रिकाम्या वेळांत दुसऱ्यांच्या नाहक निंदेनें स्वताचें वर्चस्व कधींच प्रस्थापित करूं न पाहणारे, अशा गोमांतकांतीलच नामांकित, ज्ञानवृद्ध व वयोवृद्ध गृहस्थांकडून उपरिनिर्दिष्ट मालांसारख्या माला गुंफणें जास्त श्रेयस्कर आहे असें आह्मांसहि वाटतें. 'पुढच्यास ठेंच व मागचा शहाणा, या अर्थपूर्ण ह्मणीचें तत्व स्वकृतींत उतरविल्याबद्दलहि आह्मीं बालोन्नतिसमाजाचें अभिनंदन करितों

पोर्तुगालांतील बंडाळीः—गेल्या दिवसांमागें पावसाच्या अतिवृष्टिमुळें लिजबोअ शहरांत बरीच नासाडी झाल्याचें असमाधानकारक वर्तमान आलें होतें. पावसाच्या बंडाचें हें वृत्त थंड पडतें न पडतें इतक्यांत नुकतेंच अधिकारारूढ झालेलें प्रधानमंडळ जमिनदोस्त करण्याच्या दुष्ट हेतूनें स्थापन झालेला अराजकमंडळीचा कट उघडकीस आला ! आजच्या अग्रलेखांत रिपब्लिकचें हिरवें-पिंवळें निशाण पोर्तुगीज राष्ट्रावर फडकावयास लागल्यापासून पोर्तुगीज लोकांस काडीचाहि फायदा न होण्याचें कारण नमूद केलेंच आहे. कोणासहि त्यांत कदाचित अतिशयोक्ति दिसण्याचा संभव होता; तो या बंडाळीनें नामशेष होईल, यांत संशय नाहीं.

—केवळ खलाभावामुळें बंद ठेवलेली वर्गणीची पोंच लवकरच देण्यास सुरुवात होईल.

वर्तमानसार

—आफ्रिकेच्या एका पोर्तुगीज मुलांच्या लिसेवांत 'पियानो, शिकविण्याचा वर्ग काढला आहे. नाचाचाहि कोर्स सुरू केल्यास सुधारणेची पूर्तता होणार नाहीं काय ?

—क्षत्रिय मराठे लोकांचे सन्माननीय व विद्वान पुढारी श्री. बाबू शिवराम प्रभू देसाई यानीं चंद्रवाडींत बरेंच लोकजागृतीचें काम केलें असून ते लवकरच इतर ठिकाणीं सदरील कामासाठीं दौऱ्यावर निघणार आहेत.

—सुप्रसिद्ध ललितकलादर्श नाटकमंडळीचे उत्पादक व चालक केशवराव भोसलें यांस देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास वाईट वाटतें.

—धनजी भरोचा या नावांच्या श्रीमंतानें सार्वजनिक संस्थांस एक कोट रुपयांचीं देणगी दिली. स्तुत्य !

—'गेल्या सोमवारीं येथील श्री. नेवरेंकर यांच्या वाड्यांत ' सहकारी व्यापारी संघ ' संस्थेचा वाढदिवस साजरा करण्यात आला. सभेच्या अध्यक्ष स्थानी प्रो. विठ्ठल प्रभू सिनारी हे होते. समयास अनुसरून श्री. शांबा राव सरदेसाई, रा. आंठले, रा. कोठारे, रा. विठ्ठल सदाशिव सुखठणकर व रा. रामचंद्र नारायण लवंदे यांचीं भाषणें झालीं. अध्यक्ष व व्याख्याते यांचे आभार रा. पिसे कामत व नारायण शंखापळकर यानीं मानल्यावर सभा बरखास्त झाली, असें पणजीचे आमचे बातमीदार कळवितात.

अनावृत्त पत्र

श्रीयुत रा. रा.

श्रीनिवास वैकुंठ शेणवीं धेंपे यांस.

वि. वि. प्रागतिकसंघास उद्देशून आपलें जें पत्र "Diario da Noite' च्या १७१९ च्या अंकांत प्रसिद्ध झालेलें आहे. त्यावरून संघाच्या संघटनेंतील ध्येय व कार्यक्रम यांतील अनेक मुद्दे आपणांस पसंत नाहींत हें स्पष्ट झालेलें आहे. संघाची pro visorio संघटना अभिप्रायार्थ पाठविते वेळीं तीतील प्रस्तावनेच्या शेवटीं, घटनेंत दुरुस्ती अगर निराळी कार्यपद्धति सुचविण्याची असल्यास सुचविण्याबद्दल विनंति करण्यांत आली होती. तिकडे आपण दुर्लक्ष केलेलें दिसतें.

हिंदु समाजाच्या उन्नतीबद्दल, आपण स्वतः व मित्रांच्या साह्यानें शक्य ती मदत करण्याची आपली कळकळ, आपण त्याच पत्रांत नमूद केलेली आहे. त्याअर्थी तीस अनुसरून, संघटनेंतील काय काय मुद्दे आपणास पसंत नाहींत ते जाहीर कराल, तर संघाच्या हितचिंतकांस विचार करण्यास एक नवीन दिशा मिळून आपली हिंदुसमाजाबद्दलची कळकळहि सार्थ होईल. तरी तिकडे लक्ष देऊन आपणास पटत नसलेले मुद्दे प्रसिद्ध कराल अशी आशा आहे. ते आमच्याकडे पाठविल्यास आह्मीं ते आनंदानें प्रसिद्ध करूं. कळावें ही विनंति.

मिती आश्विन शु० २ या सोमवार शके १८४३ ता. ३।१०।२१

आ.

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई.

प्रासंगिक विचार

(माशेल, गोवा येथील श्रीदुर्गादत्तमंदिरांतून)

सांप्रत आमचें राष्ट्र विचारस्वातंत्र्याच्या मदिरा प्राशनानें बेकाम झालें आहे. ही त्याची धुंदी उतरविणारा कोण केव्हां समर्थ पुरुष उत्पन्न होईल तेव्हां होवो परंतु तों पर्यंत ही होणारी अवनति कांहीं कमी शोचनीय ह्मणवत नाहीं. जुने लोक नवीन पिढीस स्वच्छंदी ह्मणतात. नवीन लोक जुन्या लोकानां अंधश्रद्धावंत ह्मणतात. 'संत, लोक सामाजिक व राजकीय बाबतींत लक्ष घालीत नाहींत व राजकारणी आणि समाजिष्ट पक्षाचे लोकानां 'संत' हा शब्दच तिरस्करणीय वाटतो. सांप्रदायिक पक्षांस दुर्दैवानें आपापल्या सांप्रादायाबाहेर ज्ञानांचा प्रांतच उरला नाहीं असें वाटतें. " भगवा द्भाव सर्वांभूतीं हेंचि ज्ञान हेचि भक्ति " हें तत्व नित्याच्या कीर्तनांतील प्रतिपादनाचें सारसर्वस्व असतें. परंतु हेच कथेकरी 'गुरु' दुसऱ्या कथेकरी गुरूवर किंवा फडावर गुरगुरण्यांत वृत्तीचा व काळाचा अपव्यय करितात, याचें हें वर्म राष्ट्रनेते ह्मणून मानिले जाणारे वृत्तपत्रकर्ते कुत्सित शब्दांनीं वारंवार काढतात; परंतु स्वतः आपण व्यवसाय बंधूच्या मतमतांतरावर ताशेरा झोडतानां भांडखोर बाजारबुणग्याप्रमाणें किंवा छिनाल बायांप्रमाणें उखाळ्यापाखाळ्या काढीत असतात; इतकें करींत असून ही मतभिन्नत्व प्रामाणिक आहे; अशा समजुतीवर अंतःकरणांतील प्रेमभाव नष्ट झाला असल्याचें भानही त्यांना नसतें. शांतिप्रेमाची स्फूर्ति आपणांत उत्पन्न करून घेऊन इतरांसही ती देण्याची प्रेरक शक्ति कोणत्या साधनानें प्राप्त होत असते ही कल्पनाही नसल्यामुळें तीपासून उत्पन्न होणाऱ्या एका असामान्य लाभास ते अंतरतात. नित्य बोलबोलून व लिहीलिहून जीं कार्यें होत नाहींत तीं तशीं कां फसतात याचा क्षणभरहि शांतपणें उत्तराच्या दृष्टीनें पाहणें ॥ इथी मार्जी इथी मुरवणें असें कांहीसें करून विचारून पाहावयास नको काय ! मधमाशांच्या पोळीवर कुणी एखादानें एक खडाही मारून तें त्यांचें इष्टकार्य बिघडविण्याचें साहस केल्यास त्या माणसाचा पाठलाग करून त्यास पुरे पुरे करून सोडतात. इतका सुद्धां राग आमच्या निर्लज्ज मनांचा आह्मांस येत नाहींसा झाला आहे. हात पाय व कान ही नेत्राहून वेगळे नसणारा सर्पासारखा सरपटणारा प्राणी ही त्यास चुकूनही कोणाचा पाय लागला तर तो फडें पर्यंत डंख धरितो; परंतु वर्षांचीं वर्षें आह्मांस अनेक लाथा मिळत असूनही धरलेल्या उद्योगांत यश येण्याजोगें अमोघत्व आमच्या इच्छाशक्तींत, क्रियाशक्तींत, देशप्रीतींत व देवभक्तींतही नसावें व या मानसिक किंवा आत्मिकही दारिद्र्याचें भान सांपत्तिक दारिद्र्याचें जाणिवे इतकेंही नसावें या पेक्षां बुद्धीचें जडत्व तें कोणतें ? येथून तेथून उठलें सुटले त्यानें जेव्हां तेव्हां व्याख्यानांतून

—पालोन्नति समाजामार्फत रा. ज. घ. संळकर्णकर, ज. वि. कामत, जिऊ शावा फळ देसाई, रा. पुं. शिरेंवकर, पु. वा. बिजिंभकर याची प्रवचनें झालीं.

भारत

गुरुवार आश्विन शु० १२ शी १८४३

अक्रावर्षां नंतर !

जुलुमी मोनार्कीचा लय होऊन तिच्या जागीं स्वातंत्र्यप्रिय रिपब्लिकची स्थापना झाल्यास भर अक्रा वर्षे झालीं. एकतंत्री राज्यपद्धतीनें आपादमस्तक गांजलेल्या पोर्तुगीज जनतेला 'हायसें' वाटलें. व समता, स्वतंत्रता व बंधुप्रेम 'एवं गुण विशिष्ट' अशा सुदृढ पायावर उभारल्या गेलेल्या नूतन व लोकमान्य प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीचा जिकडे तिकडे बोलावाला व्हावयास लागून भावी सुखाशेनें राष्ट्रभक्तांची अंतःकरणें उल्हसित झालीं.

पण 'दुःखिताचे घरीं आनंद जास्ती टिकत नाहीं' या न्यायानें रिपब्लिकच्या स्थापनेपासून उत्पन्न झालेल्या सुखाशा थोडक्याच अवधींत नष्टप्राय होण्याच्या पंथास लागून "अहो, हें पोर्तुगीज राज्य सुधारणारहि नाहीं नि कोणीं नेणारहि नाहीं, त्याचा आपोआपच लय होईल" अशा अर्थाचे राजकारणांत निष्णात असलेल्या मोठमोठ्या लोकांच्या तोंडांतून सुद्धां उद्गार निघावयास लागले !

उपरिनिर्दिष्ट दुःखदायक उद्गार निघण्यास जीं बहुविध कारणें आहेत, त्यांतील 'शांततेचा पूर्णाभाव' हें मुख्य होय. अशांततेमुळेंच आजपर्यंत कोणतेंहि प्रधानमंडळ राज्यकारभाराचा गाडा निर्वेधपणें हांकण्यास शकलें नाहीं. आज एक मंत्रीमंडळ तर उद्यां दुसरें व परवां तिसरेंच, अशी शोचनीय स्थिति होण्यास कारण एक अशांतताप्रपंच, रिपब्लिकच्या स्थापनेपासून तों आजतागायत जर रिपब्लिकन लोकांच्या एकंदर अभिवचनाचे बोल फोल ठरून त्यांतील मोल अनुभवण्याचें भाग्य अल्पांशानेंसुद्धां लाधलें नाहीं तर त्याचें वर्म पोर्तुगाल देशांत राजकारणपटु माणसांची पूर्ण वाण आहे हें नसून केवळ स्वार्थापायीं कांहीं प्रतिष्ठित व वजनदार गडबडगुंडानीं प्रत्यक्ष व परोक्ष रीतीनें माजविलेलें अशांततेचें 'निरंकुश' बंड हेंच होय. अर्थात् जोपर्यंत या बंडाचें समूळ उच्चाटन होणार नाहीं तोंपर्यंत रिपब्लिक राज्य पद्धतीपासून सुखोत्पत्ति लाभण्याची कांहींच आशा नाहीं हें उघड होय.

परमेश्वरपाशीं आमची प्रार्थना आहे कीं हे दयाघना, पोर्तुगीज लोकांस दयार्द्र दृष्टीनें अपराधांची क्षमा करून त्यांजवर कृपा कटाक्ष टांक व अंतःकलहप्रियतेच्या खोल खोल डबक्यांत डबडबून आत्मनाशास प्रवृत्त झालेल्या या दीन व अज्ञान लोकांचा उद्धार कर !

मानवी प्रयत्नाची जेथें डाळ शिजत नाहीं, मानवी शक्तीची चाल जेथें कुंठित होते, तेथें परमेश्वरावांचून तारणारा अन्य कोण आहे ? अशा स्थितींत 'अक्रावर्षांनतरची, वरील प्रार्थना अयुक्तिक कोण म्हणेल ?

स्फुट विचार

सहकारी व्यापारी संघः— गेल्या आठवड्यांत पणजी येथील या संस्थेचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ मोठ्या थाटानें पार पडला हें आज दुसरीकडे दिलेल्या बातमी वरून वाचकांस कळून येईल. आजच्या व्यापारी युगांत सहकारित्वाच्या जोरदार पायावर संघटित स्वरूपानें, उपरोक्त संघासारख्या उभारलेल्या संस्था किती महत्वाच्या आहेत, हें आज कोणास नव्यानें सांगण्याची जरूरी नाहीं. 'सहकारी व्यापारी संघाच्या' बहुतेक मेंबरांस 'स्वदेशी व बहिष्कार, या बहुमोल तत्वाची पूर्ण. जाणीव असल्यावरून, ते आपल्या संघाचें ध्येय राष्ट्रहितपोषक होईल असेंच ठेवतील, अशी आम्हांस उमेद आहे. 'संघाची' शुक्लेंदुवत् भरभराट इच्छितों.

बालोन्नति समाजः— येथील या समाजानें श्रीसरस्वती पूजनोत्सवाचा नवीनच उपक्रम केला असून तन्निमित्त एक प्रवचनमालाहि उघडली आहे. 'मुख्य हरिकथा निरूपण । दुसरें तें राजकारण; ही समर्थांची अत्युच व सर्वकाळीं व सर्वस्थळीं सारख्याच महत्वाची शिकवण नजरेसमोर ठेऊन, बालोन्नति समाजानें स्वशक्त्यनुरूप स्वदेशोन्नतीस हातभार लावण्याचें व्रत अंगिकारल्याबद्दल आम्हीं समाजाचें प्रेमपूर्वक अभिनंदन करितों. यंदांची माला राष्ट्रहिताविषयीं तळमळणाऱ्या अशा खऱ्या खुऱ्या गोमांतकभक्तांकडूनच गुंफली गेली. यापुढेंहि हाच क्रम चालू ठेवण्याचा समाजचालकांचा कृतनिश्चय झाला असल्याचें कळतें. केवळ 'परस्ती, गाजावाज्यासारखें दिखाऊ अतएव क्षुद्र, गुप्त व आडवें, ध्येय 'मुत्सद्दी डोळ्यांसमोर ठेवून ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वक्त्यांस ऐनवेळीं तोंडघशीं व 'व्याख्यान मालांस,अर्थहृय्या फशीं पाडण्यापेक्षां कुत्सित बुद्धीशी 'परिचित, नसलेले व आपल्या रिकाम्या वेळांत दुसऱ्यांच्या नाहक निंदेनें स्वतांचें वर्चस्व कधींच प्रस्थापित करूं न पाहणारे, अशा गोमांतकांतीलच नामांकित, ज्ञानवृद्ध व वयोवृद्ध गृहस्थांकडून उपरिनिर्दिष्ट मालांसारख्या माला गुंफणें जास्त श्रेयस्कर आहे असें आम्हांसहि वाटतें. 'पुढच्यास ठेंच व मागचा शहाणा, या अर्थपूर्ण म्हणीचें तत्व स्वकृतींत उतरविल्याबद्दलहि आम्हीं बालोन्नतिसमाजाचें अभिनंदन करितों

पोर्तुगालांतील बंडाळीः—गेल्या दिवसांमागें पावसाच्या अतिवृष्टिमुळें लिजबोअ शहरांत बरीच नाशाडी झाल्याचें अ समाधानकारक वर्तमान आलें होतें. पावसाच्या बंडाचें हें वृत्त थंड पडतें न पडतें इतक्यांत नुकतेंच अधिकारारूढ झालेलें प्रधानमंडळ जमिनदोस्त करण्याच्या दुष्ट हेतूनें स्थापन झालेला अराजकमंडळीचा कट उघडकीस आला ! आजच्या अग्रलेखांत रिपब्लिकचें हिरवें-पिंवळें निशाण पोर्तुगीज राष्ट्रावर फडकावयास लागल्यापासून पोर्तुगीज लोकांस काडीचाहि फायदा न होण्याचें कारण नमूद केलेंच आहे. कोणासहि त्यांत कदाचित अतिशयोक्ति दिसण्याचा संभव होता; तो या बंडाळीनें नामशेष होईल, यांत संशय नाहीं.

—केवळ स्वलाभायामुळें बंद ठेवलेली वर्गणीची पोंच लवकरच देण्यास सुरुवात होईल.

वर्तमानसार

—आफ्रिकेच्या एका पोर्तुगीज मुलांच्या लिसेवांत 'पियानो, शिकविण्याचा वर्ग काढला आहे. नाचाचाहि कोर्स सुरू केल्यास सुधारणेची पूर्तता होणार नाहीं काय ?

—क्षत्रिय मराठे लोकांचें सन्माननीय व विद्वान पुढारी श्री. बाबू शिवराम प्रभू देसाई यानीं चंद्रवाडींत बरेंच लोकजागृतीचें काम केलें असून ते लवकरच इतर ठिकाणीं सदरील कामासाठीं दौऱ्यावर निघणार आहेत.

—सुप्रसिद्ध ललितकलादर्श नाटकमंडळीचें उत्पादक व चालक केशवराव भोसलें यांस देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास वाईट वाटतें.

—धनजी भरोचा या नांवाच्या श्रीमंतानें सार्वजनिक संस्थांस एक कोट रुपयांचीं देणगी दिली. स्तुत्य !

—'गेल्या सोमवारीं येथील श्री. नेवरेंकर यांच्या वाड्यांत 'सहकारी व्यापारी संघ' संस्थेचा वाढदिवस साजरा करण्यात आला. सभेच्या अध्यक्ष स्थानीं प्रो. विठ्ठल प्रभू सिनारी हे होते. समयास अनुसरून श्री. बाबा राव सरदेसाई, रा. आंठले, रा. कोठारे, रा. विठ्ठल सदाशिव सुखठणकर व रा. रामचंद्र नारायण लवंदे यांची भाषणें झालीं. अध्यक्ष व व्याख्याते यांचे आभार रा. पिसे कामत व नारायण शंखावळकर यानीं मानल्यावर सभा बरखास्त झाली, असें पणजीचे आमचे बातमीदार कळवितात.

अनावृत्त पत्र

श्रीयुत रा. रा.

श्रीनिवास वैकुंठ शेणवीं धेंपे यांस.

वि. वि. प्रागतिकसंघास उद्देशून आपलें जें पत्र "Diario da Noite' च्या १७।९ च्या अंकांत प्रसिद्ध झालेलें आहे. त्यावरून संघाच्या संघटनेंतील ध्येय व कार्यक्रम यांतील अनेक मुद्दे आपणांस पसंत नाहींत हें स्पष्ट झालेलें आहे. संघाचीं pro visorio संघटना अभिप्रायार्थ पाठवितेवेळीं तींतील प्रस्तावनेच्या शेवटीं, घटनेंत दुरुस्ती अगर निराळी कार्यपद्धति सुचविण्याची असल्यास सुचविण्याबद्दल विनंति करण्यांत आली होती. तिकडे आपण दुर्लक्ष केलेलें दिसतें.

हिंदु समाजाच्या उन्नतीबद्दल, आपण स्वतः व मित्रांच्या साह्यानें शक्य तीं मदत करण्याची आपली कळकळ, आपण त्याच पत्रांत नमूद केलेली आहे. अर्थात तीस अनुसरून, संघटनेंतील कांय काय मुद्दे आपणास पसंत नाहींत ते जाहीर कराल, तर संघाच्या हितचिंतकांस विचार करण्यास एक नवीन दिशा मिळून आपली हिंदुसमाजाबद्दलचीं कळकळहि सार्थ होईल. तरीं तिकडे लक्ष देऊन आपणास पटत नसलेले मुद्दे प्रसिद्ध कराल अशी आशा आहे. ते आमच्याकडे पाठविल्यास आम्हीं ते आनंदानें प्रसिद्ध करूं. कळावें ही विनंति.

मिती आश्विन शु० २ या सोमवार शकें १८४३ ता. ३।१०।२१

आ.

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई.

प्रासंगिक विचार

(माशेल, गोवा येथील श्रीदुर्गादत्तमंदिरांतून)

सांप्रत आमचें राष्ट्र विचारस्वातंत्र्याच्या मदिरा प्राशनानें बेफाम झालें आहे. ही त्याची धुंदी उतरविणारा कोण केव्हां समर्थ पुरुष उत्पन्न होईल तेव्हां होवो परंतु तों पर्यंत ही होणारी अवनति कांहीं कमी शोचनीय म्हणवत नाहीं. जुने लोक नवीन पिढीस स्वच्छंदी म्हणतात. नवीन लोक जुन्या लोकानां अंधश्रद्धावंत म्हणतात. 'संत, लोक सामाजिक व राजकीय बाबतींत लक्ष घालीत नाहींत व राजकारणी आणि समाजिष्ट पक्षाचे लोकानां 'संत' हा शब्दच तिरस्करणीय वाटतो. सांप्रदायिक पक्षांस दुर्दैवानें आपापल्या सांप्रादायाबाहेर ज्ञानांचा प्रांतच उरला नाहीं असें वाटतें. " भगवद्भाव सर्वांभूतीं हेंचि ज्ञान हेचि भक्ति " हें तत्व नित्याच्या कीर्तनांतील प्रतिपादनाचें सारसर्वस्व असतें. परंतु हेच कथेकरी 'गुरु' दुसऱ्या कथेकरी गुरूवर किंवा फडावर गुरगुरण्यांत वृत्तीचा व काळाचा अपव्यय करितात, याचें हें वर्म राष्ट्रनेते म्हणून मानिले जाणारे वृत्तपत्रकर्ते कुत्सित शब्दांनीं वारंवार काढतात;परंतु स्वतः आपण व्यवसाय बंधूच्या मतमतांतरावर ताशेरा झोडतानां भांडखोर बाजारबुणग्याप्रमाणें किंवा छिनाल बायांप्रमाणें उखाळ्यापाखाड्या काढीत असतात. इतकें करींत असून ही मतभिन्नत्व प्रामाणिक आहे. अशा समजुतीवर अंतःकरणांतील प्रेमभाव नष्ट झाला असल्याचें भानही त्यांना नसतें. शांतिप्रेमाची स्फूर्ति आपणांत उत्पन्न करून घेऊन इतरांसही ती देण्याची प्रेरक शक्ति कोणत्या साधनानें प्राप्त होत असते ही कल्पनाही नसल्यामुळें तीपासून उत्पन्न होणाऱ्या एका असामान्य लाभास ते अंतरतात. नित्य बोलबोलून व लिहीलिहून जीं कार्यें होत नाहींत तीं तशीं कां फसतात याचा क्षणभरहि शांतपणें उघडाल्यां दृष्टीनें पाहणें ॥ दृष्टी माजीं दृष्टी मुरवणें असें कांहींसें करून विचारून पाहावयास नको काय ? मधमाशांच्या पोळीवर कुणी दुखावानें एक खडाही मारून तें त्यांचें इष्टकार्य विघडविण्याचें साहस केल्यास त्या माणसाचा पाठलाग करून त्यास पुरे पुरे करून सोडतात. इतका सुद्धां राग आमच्या निर्लज्ज मनांचा आम्हांस येत नाहींसा झाला आहे. हात पाय व कान ही नेत्राहून वेगळे नसणारा सर्पासारखा सरपटणारा प्राणी ही त्यास चुकूनही कोणाचा पाय लागला तर तो फडें पर्यंत डंख धरितो; परंतु वर्षांचीं वर्षें आम्हांस अनेक लाथा मिळत असूनही धरलेल्या उद्योगांत यश येण्याजोगें अमोघत्व आमच्या इच्छाशक्तींत, क्रियाशक्तींत,देशप्रीतींत व देवभक्तींतही नसावें व या मानसिक किंवा आत्मिकही दारिद्र्याचें भान सांपत्तिक दारिद्र्याचें जाणिवे इतकेंही नसावें या पेक्षां बुद्धीचें जडत्व तें कोणतें ? येथून तेथून उठले सुटले त्यानें जेव्हां तेव्हां व्याख्यानांतून

—बालोन्नति समाजामार्फत रा. ज. घ. मळकर्णेकर, ज. वि. कामत, जिऊ शाबा फळ देसाई, रा. पु. शिरेंवकर, पु. वा. बिर्जिभकर याचीं प्रवचनें झालीं.

ANO VI — NUMERO 30 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 20 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
[In]dia Inglesa............ 3-08-00
[N]umero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
[An]uncio por linha...... 00-01-00
[Pa]ra longo praso contrato es[pe]cial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केंपें, गुरुवार, तारीख २० माहे अक्टोबर सन १९२१ [अंक ३० वा.

[E]m nome do Povo

E' frequente ouvir-se dizer que a Republica é o governo do Povo pelo Povo, que é o Povo que *manda* no regime democratico, que Ele é a essencia da Democracia, que Ele é *Soberano*, que é, finalmente, a mola rial da administração republicana.

Praticamente, porêm, se vê que tais altos adjectivos e conceitos com que é *moda* tratar o Povo, justamente epitetado *eterna criança* não passam para alêm do metafisico dominio da Retorica...cara ou barata.

E, assim, a Republica è o governo do Pavo pelo Povo, que é o Povo que *manda* no regime democratico, que Ele é a essencia da Democracia, que Ele é a mola rial da administração republicana, *mas no abstracto campo da Teoria.*

Com èste *senão* é que Ele é *Soberano*, comêste *sendo* é que Ele *manda*... não há dúvida.

¿Mas, então, que idêa faz V. do regime democratico? Por ventura ignora V. que todos os negocios públicos *se fazem* pela intervenção directa dos representantes do Povo que os elege, *livre e conscientemente?*

Atacar-nos-hão com semilhantes perguntas os republicanos *historicos e pre-historicos*, modernos e antigos, novos e velhos.

Para a tranquilidade dêstes *hirois*, apressamo-nos a declarar-lhes que não é no sentido em que èles imaginam, qué tomamos, para a nossa analise a palavra *Povo*. E' outro, como vão vê-lo

Todos os que vivem no territorio da Republica com fóros de cidadãos representam, sem mais nem menos, o chamado Povo, sobretudo, desde que a Revolução de 5 de outubro aboliu *privilegios de nascimento* e *foros de nobresa* e extinguiu os *titulos nobiliarquicos e de conselho.*

Pois bem. Os referidos cidadãos tem seus *interesses* ligados a diferentes repartições publicas que, como é facil concluir, não podem estar, corograficamente falando, ao alcance de todos ao mesmo tempo.

Suponhamos, agora, que um cidadão de Quepem-primeiro são dentes, depois parentes-dirigiu pela via postal a Sua Excia o sr. Governador Geral um requerimento, pedindo qualquer coisa que não vem ao caso denunciar-se.

E' claro que o mesmo requerimento pode ser despachado favoravel ou desfavoravelmente. No primeiro caso não será infrutifera a maçada de viagem atě Pangim a que o interessado se sujeite para com mil dificuldades sondar o paradeiro da sua petição. No segundo, é simplesmente um trabalhão inutil.

Pergunta-se: ¿ Porque é que o mesmo interessado que è *um* do Povo *soberano* que *manda* não há de ter na sua residencia resposta bôa ou má favoravel ou desfavoravel, segundo prescrições legais, á pretenção dêle?

A hipotese dêsta interrogação se estende tambem a outras entidades oficiais e repartições públicas da Republica.

Ora a falta de comunicações directas das repartições publicas com os interessados origina, alem de mil transtornos, frequentes mal-entendidos e critica azêda do elemento popular contra o oficial, o que os distancia tambem com graves prejuisos á harmonia administrativa.

Torna-se, por consequencia, mister que se estabeleçam tais comunicações, se é que querem presar *soberania popular*, comunicações que não trarão nenhum encargo ao Estado, dada a sua superabundancia de empregados, aliada á facilidade postal. E o papel não lhe absorverá muito dinheiro...

Se a Republica é o governo do Povo pelo Povo para a felicidade do Povo, cabe-lhe, para o brilho da coerencia dos principios democraticos a obrigação de introduzir na sua administração o sistema de comunicações retro-esboçado.

Em nomê do Povo pedimo-lo aos competentes.

Uma carta

Recebemos uma carta do sr. Ramachondra Naique, de Margão, esforçando-se, mais uma vez, por defender nêla a sua dama ou antes o seu *cavalheiro-o manipanso.*

Na sua carta, o sr. Naique fala, tambêm do sr, Carlos Frias cujos argumentos tenta de novo, rebater.

O Bharat dá nas suas colunas cabida a todas as opiniões, quando venham decentemente formuladas. E como a carta de que se trata está nêstas codições, publica-la-hemos na nossa edição seguinte.

ECOS & CRITICA

Sinal da queda

No artigo que publicamos na edição passada com êste titulo, devem os leitores ter visto que o *alegre* Sol vai marchando directamente para o ocaso.

A ninguem estranhará tal natural acontecimento, sôbretudo, porque todos, ainda aqueles que o tinham endeusado para a farta satisfação de seus fins estomacais, sabiam que a escada por onde subia ao pinaculo da gloria o sr. Przeres da Costa era duma madeira de consistencia efemera.

Não è, tambem, para admirar que *quem faz o que quere, experimenta o que não quere.*

A queda do sr. Costa è, portanto, um facto, perfeitamente, logico, naturalmente *racional.* Leiam agora o que escreve *o Tempo* a proposito do nosso

"manipanso"

Durante a suspensão de *O Tempo* o "manipanso" deu que falar de si, cometendo mais proezas! Agarrado ao Celestino arranjou dois decretos inconstitucionais, criando dois empregos, fortemente remunerados, para colocar neles dois dos seus *engraxadores*; e, agora, *empurra* o Celestino para modificar no Senado a tal decantada reforma no sentido de não se lhes tirar a *tribuneca*, que para seu uso arranjou naquela barafunda, a que se dá o nome de ministerio das colonias.

Nem de encomenda-se arranjava um Celestino, tal como o medico da Aldeia Galega, para servir os interesses de manipanso" ... Um *estadista*, de escada abaixo ao serviço de uma verdadeira nulidade, que mercé da manha canarinacia, consegue tudo quanto quer para si e para os seus apaniguados.

Este "manipanso", como todos os inferiores de intelecto gosta de ter uma côrte de bajuladores. E' vel-os inundando, diáriamente, o ministerio das colonias.

Registando...

A Comissão de Melhoramentos de Mormugão providenciou, imediatamente, sobre os factos tratados na nossa local *Os nossos autos*. E com uma actividade que muito a honra.

Na correspondencia epistolar, trocada entre o sr. Superintendente da Comissão e o director do *Bharat*, teve este a feliz ocasião de ver que a Comissão de Milhoramentos está animada de melhores desejos de bem servir o publico, atendendo a suas reclamações, directamente dirigidas.

Estimamo-lo, porque outro não é o desejo do Povo que, sendo pouco exigente *a criança eterna* quere apenas que as suas reclamações sejam atendidas com carinho.

A desgraça nunca vem só

O nosso director passou pelo profundo disgosto de perder o seu filho Ramacrisna, único legado da sua extincta esposa.

O triste acontecimento bem demonstra que a *desgraça nunca vem sò*. Foi o prenuncio da mesma tetrica ocorrencia que inibiu o nosso director de aceitar convites que por ocasião do *Vijia Dossimi* varias associações hindus lhe fizeram com uma amabilidade que muito o cativa, para conferencias de propaganda civica, convites que nem poude agradecer, o que, porem, faz agora, por este meio, na previa certesa de que se dignarão desculpar-lhe a falta, de resto, absolutamente, involuntaria.

E, como o melhor remedio contra cruciantes dores que oprimam e dilacerem corações reside na concentração do espirito no Bem Publico, o director do *Bharat* seguiu hontem para o concelho de Canacona onde fará uma série de conferencias de propaganda civica, em dias seguidos.

Receios infundados

O sr. Datarama Govinda Camotim, um dos hindus influentes e nosso prestigioso correligionario manifestou publicamente, em qualquer parte, os receios que lhe assaltam o espirito, de que alguns hindus importantes pretendam pelo seu movimento separar-se dos seus irmãos cristãos, o que, na sincera opinião do sr. Camotim representa um perigo social da pior especie, provocador do nosso fatal retrocesso.

Permita-nos, porem o nosso amigo a liberdade de lhe garantirmos que são infundados os seus receios, pois nenhum hindu que se presa de ser patriota alberga na sua cabeça a condenavel idea de odiar quem quere e muito menos a liberal classe cristã que sempre

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील

ज्या वर्गणीदारांकडून अजून चालू वर्षाच्या वर्गणीची फेड झाली नसेल, त्यांच्या नावानें ३२ व्या अंकाची व्ही. पी. रवाना होईल. ती ते स्वीकारून भारतास आभारांत ठेवतील अशी आशा आहे.

मॅनेजर भारत

भा र त

गुरुवार आश्विन व० ४ थी १८४३

स्फुट विचार

व्याख्यान-आठवडाः—गेल्याच्या मागील आठवड्यांत ठिकठिकाणच्या सार्वजनिक संस्थांनीं श्रीसरस्वतीपूजनोत्सवानिमित्त व्याख्यानमालाद्वारा लोक जागृतीच्या कामीं मोठ्या प्रमाणानें हातभार लावून पुष्कळ पुण्य संपादन केलें. पेडणें, म्हापशें, कळंगूट, पणजी, रायबंदर, कुंभारजुवें, मडकई, मुरगांव, मडगांव, केपें इत्यादिअनेक ठिकाणीं बहुविध विषयांवर व्याख्यानें-प्रवचनें झालीं. त्यांस लोकसमूहहि अपूर्व जमत असे. ह. भ. परायण पांगारकरबुवांखेरीज इतर सर्व वक्ते गोमांतकांतीलच होते, ही विशेष ध्यानांत ठेवण्यासारखी गोष्ट होय. उत्सवांच्या एकंदर हकीकतींवरून, हिंदु समाजांत देशहिताविषयींची तळमळ दिवसेंदिवस वृद्धिंगत पावत असून, आमच्या चळवळींस "टिकाऊ" कार्यक्षमता प्राप्त होण्यास जास्त कालावधि लागणार नाहीं, असें विधान केल्यास तें चुकीचें ठरेल असें आह्मांस वाटत नाहीं. मात्र यंदां दृष्टोत्पत्तीस आलेली चिकाटी वाढविण्यास निदान कमी न होण्यास त्या त्या संस्थांच्या चालकांनीं अंतःकरणपूर्वक झटलें पाहिजे. दिखाऊ गाजावाजाच्या काळ केव्हांच निघून गेला असून सत्य तेंच शिल्लक रहाणार आहे, हें प्रत्येक देशहितचिंतकानें लक्ष्यांत वाळगिणें जरूर आहे.

नवीन करांची वसुलीः— चालू महिन्याचे १५ तारखेपासून गोव्याच्या हद्दींत येणाऱ्या व हद्दीबाहेर जाणाऱ्यांवर लादलेला ३ आण्याचा कर वसूल करण्यांत येऊं लागला असून, १० वर्षांखालील मुलांस व विशिष्ट प्रसंगीं कित्येक सरकारी कामदारांस सदरील कर माफ ठरविण्यांत आला आहे. या "सैतानी" करासंबंधीं आह्मी आमचे विचार पूर्वी नमूद केलेच आहेत. आतां आणखी त्यांत भर घालण्यात विशेष तथ्य आहे, असें आह्मांस वाटत नाहीं. बाकी एक गोष्ट खरी कीं, या ये जाच्या कराच्या उत्पन्नानें, तिजोरीचा खळगा भरून तर निघणार नाहींच नाहीं, उलट त्याचें उधळपट्टीला मात्र बेसुमार अवसान आवयास लागेल. 'बुडत्याचा पाय खोलं' अशी तिजोरीची शोचनीय स्थिति असल्यावरून उपरोक्त विधान अतिशयोक्तीच्या चष्म्यानें पहाण्याचें फाजील शहाणपण करण्याऱ्यांनाहि भजणार नाहीं, असा भास होतो.

—गजी येथें गेल्या ता. ११-१२ रोजीं मुंड संस्थेच्या विद्यमानें डॉ. आत्मारामकर व ना. देसाई यांच्या अध्यक्षतेखा व्याख्यानें झाली.

श्रीमंत (!) आजोबांस

[भ्रामक श्रीमंतीच्या कल्पनेनें वृद्ध आजोबांनीं स्वदेशभक्तांची केलेली निंदा ऐकून विषाद कां वाटणार नाहीं ?]

भ्रम का झाला तुमच्या मतिला। गेली विवेक शक्ति लयाला।
कीं सांगा वृद्धापकालिं या- मानवते मुकलां? १।
माय व्याकुळा शोकिं बुडाली। ना सौख्य रती कवणा भाली।
तरि समजावें तुह्मि आपणा-केवीं सुखशाली ? २॥
ते दिन दास्याचे मावळुनी। अश्रु वाहती अविरल नयनीं।
वैभवयुत वरुनी परि तळमळ अन्नाविण सदनीं ! ३॥
परसेवा वाटे सुखकारी। दुष्कर्मातें मनिं जी विखरी।
काया वाचा मन उपरमलीं तस्करणीं शरीं ! ४॥
राष्ट्रवीर संगरा ठाकती। क्रोधाच्या ततलोद्दमूर्ति।
घोर भयंकर अधोगती आतां रिपु नशिबीं ती ! ५॥
प्रश्न मोडितां त्यांचें कोटें। मिळे आसरा तुह्मां कोठें ?
स्वदेश भक्तांच्या जीवावरि भराल मग पोटें. ६॥
वेळींच तरी सावध व्हावें। अविवेकें न तयां निंदावें।
परि वंदावें संतत; रघुनाथ विनवितो भावें ७॥

इंदिरातनय, शिरवडें.

प्रासंगिक विचार

(माशेल, गोवा येथील श्रीदुर्गादत्तमंदिरांतून)

माझ्या बुद्धीचा मी मालक आहें. देवानें इतरांप्रमाणें मलाही डोकें दिलें आहे माझ्या विचारा अंतीं मला वाटेल तसा श्रीही एखाद्या वचनाचा अर्थ करून मला प्रशस्त वाटेल तेथें तेथें तसतसा उपयोग मी कां करूं नये असा प्रश्न करणाऱ्या 'कोन्योऽस्ति सदृशोमम' वाटणाऱ्या एखाद्या मिथ्याज्ञानदृप्तास त्याच्याच तोडीच्या बुद्धिकक्षेंतील विद्वानास त्याच्याच प्रमाणें युक्तिवाद करून समाधान करितां येणें फारसें शक्य नसलें तरी "यो बुद्धेः परतस्तुसः" ची ओळख झालेल्या महाभागास हा वरील पोरकट खेळखंडोबा काडीइतकाही महत्वाचा वाटत नाहीं स्वतंत्र विचाराच्या वादळांत सांपडलेल्या ह्या कर्मैकपटु कर्मैकाधिकारी देहात्मधीमंताचीं तारवें स्वतःच्या बुद्धिचलांच्यां खडकावर आपटून फुटूं लागलीं तरी ज्यानां गुरुकर्णधाराची आवश्यकता वाटूं लागली नाहीं, त्यांची कींवच केली पाहिजे. त्यांच्या 'मा फलेषु कदाचन' मंत्रानें प्रतिष्ठा झालेल्या अपेक्षी पुरुषार्थी देवतेचें गुरुपरंपराहीन दुर्भागी प्राण्यानां यांतील दिव्य रहस्यें कळावीं कशीं? ह्या "इंटेलेक्च्युअल जांयटस" अथवा उन्मत्त ज्ञानभुजंगांस मुठींत कोण शहाणा मागून कशास धरणार ? जेथें इंटेलेक्ट ह्मणजे अक्षोड बुद्धिमत्ताच एकटी वाढली आहे तेथें इंटेलिजन्स जे इंटियुशन अथवा अंतःसंवेदना, बुद्धिप्रसाद इत्यादि सामुग्री कोठची असणार ? आणि सत्यज्ञान तर "बुद्धिप्रसादजं" आहे. परंतु गुरुपरंपरा ह्मणजे अंधश्रद्धा वाढविण्याचाच एक मोठा कारखाना होय असें ज्या ज्ञानलव दुर्विदग्धाना वाटत असेल त्याचें समाधान "ब्रह्मापिनरं नरंजयति" अशा घनघोर अपराध्यास अशा भयंकर वंडखोरास सनातनधर्मसंप्रदायी कोर्टानीं "आउट लॉच" ठरविला पाहिजे मस्तकाचा घाम उतरेपर्यंत तरी अशाच्या वाटेस कोणी जाऊं नये. सर्पाचे दात पाडून हातीं धरूं जाणणाऱ्या मंत्रिकावांचून इतरानें त्या ज्ञानभुजंगाजवळ जाऊं ही नये फणा सुंदर दिसते ह्मणून त्या नागोबास उरावर घेतां कामा नये. नागपंचमीसारख्या सणावारी वाटाणें, लाह्या, दूध इ० वगैरे जिन्नस त्यास किंवा त्याच्या प्रतिमेस समर्पण करावेत करावे. भगवंताची ती एक विभूतीच आहे; परंतु ती पूजा लगट करून करितां नये. वंदनीय व पूजनीयच तो. पण आश्रयणीय नव्हे. "तुका ह्मणे सर्प विंचू नारायण। वंदावे दुरून शिवूं नये."

गीतेंतील काहीं वचनाप्रमाणें उपनिषदांमधील ही काहीं वचनें हल्लीं भाषणांत व लेखांत घुसडून देण्याची टूम निघाली आहे "उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्नि बोधत" हें यापैकींच एक होय "सामर्थ्य आहे चळवळीचें। जो करील त्याचें। परी आधीं भगवंताचें। अधिष्ठान पाहिजे॥" ही रामदासी परमवंदनीय व मननीय उक्ति तिसऱ्या चवथ्या इयत्तेतील पोरासही हल्लीं तोंडपाठ झाली आहे. पण दुर्दैवानें कशी देखतभूल पडली आहे पहा. आमचे आह्मीं कसे पढत मूर्ख बनत चाललो आहों त्याची कल्पनाही करणें कठीण आहे.

"सामर्थ्य आहे चळवळीचें। जो करील त्याचें" हें वचन उराशीं बाळगून त्यावर व्याख्यानें झोडणारे, रकान्यावर रकानें लिहिणारे व दोन चार हजार श्रोतृवृंदास तल्लीन करून सोडणारे, पुराण सांगणारे वक्ते व लेखक कमीं आहेत काय ? पण आधीं भगवंताचें अधिष्ठान पाहिजे ह्मणून समर्थांनी जें सांगितलें आहे त्याचा विचार कोणी कितीसा केला आहे? भक्तिज्ञानवर्धक इ० धार्मिक [?] लेखाचें मासिक अगर साप्ताहिक अथवा पाक्षिक पत्र काढणें हें फार उपकारक कृत्य होय यांत संशय नाहीं. परंतु भगवदधिष्ठान संपादण्याचा प्रत्यक्ष यत्न, कर्मानुष्ठान नित्य नेमाने अत्यंत कळकळीनें करण्यांत इमानें इतबारें आपण त्या त्या पाक्षिक मासिकादिकांचे संपादक लेखक अगर वाचक कितीसा वेळ घालवितां बरें !

वर्गणी पाठवा !

ज्या आश्रयदात्यांकडून अजून मागील वर्षाच्या बाकीची फेड झाली नसेल त्यानीं ती तावडतोब चालू सालच्या वर्गणीसह चुकती करण्याची कृपा करावी. आमच्या एजंटांपाशीं वर्गणी देण्यास कोणीहि दिरंगाई करणार नाहीं अशी उमेद आहे.

म. भारत

काणकोण महालांत

खालीं नमूद केलेल्या दिवशीं आमच्या संपादकाचीं प्रवचनें होतीलः

वार	ता.	गांव	जागा
गुरुवार	२०।१०।२१	नगर्से	सरस्वतीमंदीर
शुक्रवार	२१-१०	माशें	श्री निराकाराचें देवालय
शनिवार	२२-१०	लोलयें	श्री केशवाचें देवालय
रविवार	२३-१०	पैंगीण	श्री नारायणाचें देवालय
सोमवार	२४-१०	पर्तगाळ	श्री स्वामीचा मठ
मंगळवार	२५ १०	काणकोण	श्री मल्लिकार्जुनाचें देवालय

प्रवचनाला संध्याकाळीं ६ वाजतां प्रारंभ होईल सवडीप्रमाणें प्रवचनांची संख्या कमीअधिक केली जाईल. प्रत्येक ठिकाणीं इतर गृहस्थांचीहि भाषणें होतील.

भारत मंडळ

ब्रिटिश हिंदुस्थानः—दडपशाही जोरांत असून 'रावणी' नोकरशाहीनें असहकारितावाद्यांस राजरोसपणें छळण्याचा आपला दुष्ट व आततायी क्रम तसाच चालू ठेविला आहे. गेल्या दिवसांमागें बेळगांवचे दे० गंगाधर राव देशपांडे यांस कैद करण्यांत आलें! परंतु समाधानाची गोष्ट ही कीं. जों जों नोकरशाही असहकारिता चिरडून टाकण्याच्या प्रयत्नांत शक्तिसर्वस्व वेंचीत आहे, तों तों असहकारयोग्यांची संख्या वाढतच आहे! यावरून आमच्या शेजारच्या राष्ट्रांत स्वराज्य मिळविण्याची आकांक्षा कशा तीव्रतेनें जागृत झाली आहे, याचें अनुमान सहजच होण्यासारखें आहे. स्वार्थपरायणतेनें अंध बनून नोकरशाहीसंबोवतीं घुंगिझेल्यांचें काम करणाऱ्या येथील शिष्ट लोकांनीं वरील उदाहरण सतत दृष्टीसमोर ठेवून या पुढें तरी आपला वर्तनक्रम सुधारण्याचा प्रयत्न करावा अशी आमची त्यांस सूचना आहे.

क्षमा व आभार

श्रीसरस्वती पूजनोत्सवप्रसंगीं प्रवचनें करण्यासाठीं ठिकठिकाणच्या संस्थांकडून आमच्या संपादकांस अनेक आमंत्रणें आलीं होतीं. परंतु त्यांच्या रामकृष्ण नामक एकुलत्या एका मुलाच्या प्रथम, दुखण्यानें व नंतर, त्याच्या हृदयद्रावक निधनानें त्यांजवर ओढवलेल्या दुःखदायक आपत्तीमुळें, त्यांस एकहि आमंत्रण स्वीकारणें शक्य झालें नाहीं. या बद्दल त्या त्या संस्था आमच्या संपादकांस क्षमा करतील अशी आशा आहे. प्रवचनें करण्यासाठीं तसेंच उत्सवांस हजर रहाण्याविषयीं आलेल्या ठिकठिकाणच्या संस्थांच्या आमंत्रणपत्रिकांबद्दल भारतकार त्यांचा फार आभारी आहे.

भारत मंडळ

— मुरगांवच्या उत्सवाचें बातमीपत्र येत्या अंकांत प्रसिद्ध होईल.

— पणजी शहरामध्यें आश्विन शु० १ दा रविवारीं 'गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलनाचें १ लें अधिवेशन' भरविण्यांत आलें. सदरहू प्रसंगीं बरीचशी शिक्षक मंडळीं जमून गोव्यांतील सर्व मराठी शाळांत शिक्षण वगैरे एका नमुन्यावर असण्याबद्दल त्यांच्यांत ठराव पास झाले. दुसरें व तिसरें संमेलन म्हापसें व मडगांव येथें लौकरच भरण्यांत येणार आहे असें कळतें.

ANO VI—NUMERO 31—1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 27 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केंपें, गुरुवार, तारीख २७ माहे अक्टोबर सन १९२१ [अंक ३१ वा.

O SR. CELESTINO

Quanto se trabalhou pelo triunfo dêste *Salvador* ex-ministro das Colonias. nas ultimas eleições, quanta peta se pregou para o mesmo senhor *amigo* do *manipanso* ter assento no Senado e quanta artimanha se di senvolveu em defesa do *venerando* republicano preistorico, todos o sabem.

Nós, entã o, previramos as belesas com que o sr. Celestino da Almeida de mãos dadas ao *Simbolo Indiano*, havia de mimosear-nos. Mas atribuiram-nos propositos... inconfessaveis.

Vejam, agora, o que diz a proposito do mesmo senhor, o orgão do Partido Indiano, unico partido que, apesar de tantas vicissitudes e contratempos porque teve a infelicidade de passar, impõe-se, ainda como sempre, á cousideração do elemento ilustrado do Paiz

São trechos dum artigo intitulado *Eleições e inspecções*, publicado na edição de 15 de outubro de 1921.

Por eles o leitor poderá aquilatar a modalidade de ser de certos politicões, cá da terra:-

Ei-lo-

Enquanto, ainda não arrefecia o entusiasmo eleitoral; o representante da India na metropole brindava os seus eleitores com dadivas verdadeiramente generosas que, em vez, de lhes dar a tão desejada compressão de despezas traziam um aumento que por força devia aumentar os impostos. Ao mesmo tempo que mandava executar o decreto da equiparação. fazia uma reorganisação dos serviços dos correios e telegrafos, e com um telegrama pressuroso mandava suspender o concurso para delegados de saude por causa de uma outra reorganisação.

Mas não pararam por aqui as dadivas do representante da India para os seus eleitores. O sr. Celestino da Almeida, a hora em que ia deixar a sua pasta, veio brindar ainda com novas dadivas criando uma "inspecção das associações agricolas ou comunais", que segundo dizem vai custar dez a doze mil rupias, do vencimentos, alem de uma *repartição instalada sob proposta do inspector* e uma "cadeira de higiene e puericultura" na Escola Normal com sete a oito mil rupias de vencimentos.

O nosso representante já não satisfeito de sacudir, para dadivas, os cofres do Estado, ainda se lança depois de todo o entusiasmo dos seus eleitores, aos particulares fazendo desta vez um assalto aos cofres do que se chamam as *comunidades agricolas da India*, ainda com a sem cerimonia de acrescentar a palavra *comunais* porque podiam elas, as pobres comunidades, deixarem de ser *associações agricolas* escapando, assim a este golpe...

Pois é verdade. Os propugnatores da candidatura do sr. Celestino de Almeida senador pela India tem estado por estes ultimos tempos a encherem a bôca com a palavra *tubarões* conjugada com uma outra a *compressão de despezas.* Mas o representante eleito com tanto ardor ainda nos continua a mandar novos tubarões e, para mais, para sinecuras que anda parelhas com verdadeiros escandalos. Estão caladinhos porque são os filhos da India que vão lá ficar aniciados? Pois é exactamente por isso que mais o combatemos. Não compreendemos que não haja tubarões indios; se é que há metropolitanos. Tubarões se é que os há, são todos eles de qualquer procedencia que eles sejam.

Veio a supressão dos *serviços dispensaveis*? Veio a suspensão *dos adiaveis*? Veio a redução dos imprescendiveis? Veio a limitação dos *quadros dos funcionalismo ao estritamente necessario*? Não Nada disto veio E o sr. Celestino de Almeida foi se, embora da pasta das colonias Mas infelizmente não foi sem dispachar as petições dos eleitores E foi distribuindo, largamente a ... sopa...com escandaloso *aumento de despezas*, em vez da tão desejada *compressão* !...

Estamos vingados ! E não o dizemos com o prazer. Dizemo-lo com tristeza.

UM PLANO

Sugéria ao Governo um plano do ensino, que é o seguinte.

Que desde já devem ser convertidas em moveis todas as escolas fixas primarias de portuguesa marata e gujerate e transferidas as que tiverem frequencias menos de 20, para as localidades onde se provem necessarias e úteis como o despõe o § 1° do art 2° das alterações ao regulamento vigente da instrução primaria

L. P

Uma carta

Como o prometeramos, publicamos, a seguir a carta do sr. Naique

Desnecessario é dizer que não concordamos absolutamente com o modo de ver do autor da carta que na parte que nos toca, será refutada logo que o sr. *Carlos Frias* produza a sua defesa, querendo.

Ver-se-há então, que o sr. Prazeres da Costa, justa e apropriadamente cognominado *manipanso* pelo *Tempo* fazendo vontades e ouvidos á baixa clientela só traiu os interesses da India, cuja maioria indipendente e experimentada só o tem na conta do ... incompativel com os interesses da *Provincia*'

E' claro que não discutiremos a pessoa ...*privada* do sr, Costa. A critica versará, como até aqui, sobre os seus actos ,*impessoalmente*.

E' o sistema, seguido cá em casa, e dele não nos afastaremos nem um apice, por causa alguma deste mundo. pelo menos enquanto tivermos, como hoje. completa liberdade de acção na direcção do *Bharat*. Mas basta...por hoje.

Eis a carta do sr. Ramachandra Venctexa Naique:-

Sr. Redactor do *Bharat*.

Nunca imaginei que a brilhante pena de V. produzisse um escrito tão anti-politico como o artigo *Sinal de queda*. V. meramente baseando-se nas suposições e publicações de alguns jornais da metropole tirou dêles a conclusão de que já começou quedar a *fama* de sr. Prazeres da Costa em Portugal e se alude como primeiro *sinal* disto a extincção da Auditoria Geral. O publico bem avaliará esse "sinal" justificativo da queda, quando lerem que a Auditoria Geral se acha extincta.

Tomo pois a liberdade de dizer a V. embora com atrevimento, que os portugueses não são tão tolos para estarem iludidos dum *patriotismo interesseiro* e, de mais a mais, quando o caso for com um *Indio*.

Pois se a critica dos jornais anuncia seguramente a queda da pessoa criticada, podem se dai concluir então que a *fama* de *Mahatma Gandhi* tambem em breve já estará *quedada.* Elucidarei o assunto oportunamente, mas afirmo com toda a convicção que a *fama* dum patriota conservar-se-há sempre intacta e ainda multiplicada, sempre que o amor da patria fique puro no seu coração. Pelo contrario os escritos como o artigo *Sinal de queda* provarão ser apenas sinal da queda do sentimento de gratidão. Não é a critica dos jornaes nem mesmo a derrota politica que anunciam sempre a queda dum patriota.

Quanto aos meus argumentos sobre a carta do sr. Frias, desejei sempre a apreciação do publico e que este dirá, se eu tenho trabalhado em *vão* ou com *razão* para desfazer os do sr. Frias, porque menos me admireu a leitura do artigo *Educação e Instrucção* escrito impacientemente e o qual em nada justifica o preenchimento das tres colunas do seu apreciado jornal, mas que só faz ressucitar o antigo regime da literatura politica da antiga *epoca morta*, que só entretinha os comtemporaneos escritores ou politiqueiros que andavam a reboque dos seus chefes a depreciar os seus adversarios sem se preocuparem em persuadir os seus leitores tocando directamente no assunto principal ou o ponto em questão.

Ora são dois os pontos em questão no assunto do Liceu de Margão que obrigou o velho a pegar na pena.

O primeiro é do pedido da *elevação* do Liceu de Margão Nacional e o segundo é da *competencia* dos seus professores.

Vamos ao ponto:-

O sr, Frias discorda fortemente deste ponto e diz, impacientemente que os que pedem elevação do *Liceu sao crianças malcriados* que *estao a troçar do Governo.* Diz ele tambem que estas crianções dos Liceus são feitos só para servir aos protegidos de *alguem*, incompetentes para o professorado.

Mas assim como não será uma tolice creio, ainda segundo o velho modo de ver do sr, Frias, construir uma casa ainda que haja a probabilidade de ser excavada pelos ratos, do mesmo modo não o é ainda que haja a probalidade de serem nomeados professores incompetentes, solicitar a pretendida elevação.

Nós cimentamos o alicerce da nossa casa para não ser esta excavada pelos ratos. Do mesmo modo, se recearmos nomeações dos professores incompetentes trabalhemos por remediar esse mal, ainda suposto, que será o nosso segundo dever sendo de pedir a elevação o primeiro.

No que toca ao segundo ponto, diz o sr. Frias que os professores X. Y. Z. são incom

प्रासंगिक विचार

(के० शिरवईकर, एल्. एम्.)

प्रजा व सरकार यांचें परस्परांशीं नातें एकच असतें. म्हणजे, प्रजा म्हणजे सरकार व उलट सरकार म्हणजे प्रजा आणि म्हणू. नच कोणतेंही सरकार, आपल्या प्रजेच्या हिताविषयीं दक्ष असतें व प्रजाही सरकारचें हित पहाते, ज्या देशांतील सरकार व प्रजा मिळून एकच असते तेथील ही गोष्ट झाली; परंतु ज्या देशांत प्रजा निराळी व सरकार निराळें, त्या देशांत मात्र वरील नियमास बाध येतो. तरी सरकार या नावांत प्रजेचाही समावेश होत असल्यानें वरील नियमास बाध देण्यास प्रजाच कांहींशी कारणीभूत होते. कारण परकी सरकार जरी झालें, तरी तें सर्व काहीं आपलें हिताहित पहात नसतें; थोडें तरी विदेशी प्रजेचें हित पहात असतें व तें पहातांना, त्यास स्वतःस तितकी दृष्टी नसल्यानें, तें आपल्या दृष्टीस प्रजेच्या दृष्टीचा चष्मा घेऊन, त्यानें पहात असतें व जें काय करायचें, तें करीत असतें. हे प्रजेच्या दृष्टीनें जन्मे जर चांगले असले तर सरकारास चांगलें दृष्टीस पडून, तें चांगलें करतें; पण जर का बाहेरून हे दिसण्यांत चांगले दिसून, आंतून वाईट असले तर मग कावळ्या काय दिसायास लागून कावळ्या काय होतें. आणि असें होतें म्हणून मग सरकार आपणास प्रजेच्या दृष्टीचा चष्मा निवडून काढण्यास प्रजेसच सांगतें. आणि लोकापवादांतून मुक्त होतें, व प्रजाही तो निवडून देते. पण मग सरकार त्यास आपल्या बगलेंत मारून, आपल्या विकारानें त्यास विकार करितें. व सरकाराच्या विकारानें प्रजेचे चष्मे एकदां विकृत झाले म्हणजे मग त्यांतून प्रजेची नजर जाते व त्या जागीं सरकार व स्वतः पुरती नजर तयार होते व अशी नजर तयार झाली म्हणजे मग एकंदर प्रजेचें अहित होतें व प्रजेस आपण निवडून दिल्याचा पश्चात्ताप होतो.

सूतं आमच्या गोमंतकांत अशीच स्थिति दृष्टीस पडते. सरकार परकी लोकांचें, पण त्यानें आम्हांस आवतोनोमी देऊन, प्रजा व सरकार एक केलें व तेथील लोक राज्यकारभारांत घेऊन, प्रजापक्षीय लोक सल्ला मसलतींत घेतले. इतकें जरी केलें, तरी ह्या लोकांसेरीज इतर प्रजेचें अहित आहे, तें आहेच. तें प्रजेस आवतोनोमी मिळाली म्हणून नाहींसें झालें नाहीं. याचें कारण विदेशी सरकार तर आहेच, पण विदेशी सरकारपेक्षां स्वदेशी लोकच अधिक कारणीभूत आहेत. पहाना, राज्यकारभारांत शिरकाव होण्यापूर्वी हे लोक स्वदेशभक्तीच्या [patriotismo] नांवावर लेख लिहितात वर्तमान पत्रें काढितात, सभांतून भाषणें करितात व सरकारचीं व लोकांचीं मनें आपल्या चित्तवेधक लेखणीनें व भाषणानें आकर्षण करितात. परंतु हा सर्व चित्ताकर्षकपणा सरकारची रुपेरी बेडी हातात पडली म्हणजे नाहींसा होतो. अशा चित्ताकर्षक लोकांस सरकार लोंच आपल्या कृष्ण कृत्यांवर पांघरूण पाडण्यासाठीं आपल्या बगलेंत घेऊन रुपेरी बेडी घालतें. व चित्ताकर्षक वाणीनें व लेखणीने भुलून गेलेले व निवडून दिलेले लोक अशा कपटपटु देशभक्तांच्या मायावी वाणीस व लेखणीस फसून, उलट बळी पडतात. व सरकार विजयी होतें. अशा तऱ्हेचे देशभक्त आजपर्यंत अनेक होऊन गेले व होऊं पहात आहेत. अशा देशभक्तांच्या योगानें, त्यांच्या स्वोन्नतिखेरीज देशोन्नति होईल काय!

अशा या वरील तऱ्हेच्या देशभक्तांच्या योगानें उन्नति व्हावयाची, ती अशी कीं, आपल्या इष्टमित्रांचा व सगे सोयऱ्यांचा राज्यकारभारांत विनाकारण प्रवेश करून, लोकांच्या खऱ्या हक्काची पायमल्ली करायची स्वतःच्या व त्यांच्या पोषणार्थ पगारांत वाढ करून घेऊन ती तिजोरींत नसल्यामुळें, तिचा अवजड बोजा लोकांच्या डोईवर बळेंच लादण्यासाठीं देशाबाहेर आल्या गेल्यास तीन आणे कर, जमन मरण खाण्यास कर, धंद्यावर कर, इस्टेटीवर अधिकाधिक कर, असे एक ना अनेक लहान मोठे कर बसवून लोकांस हतवीर्य बनवायाचें व 'बुडत्याचा पाय अधिकच खोलांत' जावयाचा! एकीकडे महागता दिवसेंदिवस आपलें भीषण स्वरूप दाखवून जनतेस भेवडावीत आहे, तर दुसरीकडे पीक वगैरे चांगलें न झाल्यामुळें उत्पन्नांत तूट पडत आहे, आणि अशा स्थितींत करांचें ओझें दिवसेंदिवस जास्त होत आहे; उद्योगधंद्याची वाढ नाहीं; बाहेरून येण्याजाण्यास दंड, अशा स्थितींत उन्नति किंवा अवनति होईल हें आणखीं सांगितलें पाहिजे काय? बरें, जनतेकडून कराच्या रूपानें पैसे घेऊन व त्यांतून तिचे भाऊबंद पोसून तरी जनतेस फायदा आहे काय?

ओब्रस पुब्लिकस [obras publicas] खातें आहे कामस म्युनिसिपाल आहे व ज्युंत लोकाल आहे; इतकें असुनही लोकांस मोठार-गाड्यांचें लोढाच; पण साधारण पाय वाट तरी चांगली आहे काय? नदीवर पूल नाहींत, पण खंदकावर किंवा चरांवर अथवा ओहोळांवर, जाण्यायेण्यास तरी साकवा आहेत काय? नवीन व जुने रस्ते साफसुफ करून त्यांच्या सभा व तीं दोन्ही बाजूनें झाडें लावल्यास लोकांस सावली मिळून, सरकारासही लोकावर कर न बसवितां, उत्पन्न मिळेल. पण असें सरकारनें केलें आहे काय? अनुभवासाठीं लोकांकडून करांच्या रूपानें घेतलेला पैसा निरुपयोगी करावा व नवीन कामें [obras] करण्यासाठीं पुनः पुनः करांचें शेंपूट वाढवावें व लुटारूसीचें पोषण करावें, व कोणी देशभक्तीच्या नावावर तें चव्हाट्यावर आणूं पाहिल्यास किंवा लोकांनीं निवडून दिलेल्यांनीं उघडकीस आणूं केल्यास त्यांस रुपेरी बेडीनें जखडून आंवळून टाकावा व तोही मंत्रानें भारल्या सारखा होऊन निःस्तब्ध व्हावा! ही देशोन्नति किंवा देशाची अधोगति?! कोण याचें उत्तर देईल बरें! खरे निरपेक्ष देशभक्त इकडे कितीसे सांपडतील!

देशभक्ति वेगळी व पोट भक्ति वेगळी

जोंपर्यंत देशभक्तीच्या नांवावर ढिंदोळ घालण्यात येतो व एकदां का रुपेरी बेडी हातांत पडली म्हणजे देशभक्ती लुळी पडते, असा आजचा अनुभव सांगतो लो० टिळकांसारखे, म० गांधी सारखे निरपेक्ष खरे देशभक्त पुढारी सोडाच; पण साधारण इंग्लिश हिंदुस्थानांतील देशभक्तांच्या तोडीचा हजारांत एखादा पण येथें देशभक्त सांपडेल काय? आजपर्यंतच्या अनुभवावरून शंकाच आहे!

येथील खिस्ती समाजांत तर विशेषेंकरून देशभक्तीपेक्षां पोटभक्तीच विशेष दृष्टीस पडते. त्यांना 'स्व' पेक्षां 'प' वरच जास्त अभिमान आहे. कसा तो पहा त्यांची परकी भाषा, परकी पोषाख; परकी धर्म, परकी आचार विचार, परकी आहार विहार, पोट भक्ति, परकीयांशी दोस्ती, परकी यांचें अभिष्ट चिंतन इत्यादि सर्व कांहीं 'प' कारच खिस्तीयनात वास करीत असून, स्वदेशबांधवांशीं म्हणजे हिंदु लोकांशीं निराळेपणा करणें, त्यांस 'जेंतीय' (रानटी) या नावानें हिणविणें–म्हणजे जणूं काय आपणच सुशिक्षित हिंदु व खिस्ती एकाच कोंकण मुलुखांत वास्तव्य करीत असतां, हिंदूसच खिस्तीयनानीं 'कोंकणें' असें अज्ञानानें म्हणून आपण पोर्तुगेज समजणें इ. स्वविरुद्ध प्रकार दृष्टीस पडतो. तरी आतांशा कुठें, युरोपियनशीं, यांकडें आल्यानें, स्वाभिमानाचें थोडेंसें वारें थोड्या यांकडे आलेल्या खिस्तीयनाच्या अंगीं खेळूं लागलें आहे म्हणजे दृष्टि बाहेर होती, ती अंतर्मुख होऊं लागली आहे इतकेंच नव्हे, तर ज्याप्रमाणें इंग्लिश हिंदुस्थानांत हिंदुमुसलमानांच्या एकोपा झाला आहे, त्याप्रमाणें आम्हीही–हिंदु व खिस्तीयनानीं मिळून- इकडे केला पाहिजे, असें खिस्ती लोकांतील कांहीं युरोपियनशीं यांकडे आलेले तूर्त म्हणूं लागले आहेत! तरी ज्यांची दृष्टि अजून अंतर्मुख झाली नाहीं व जे अजून बहिर्मुखच आहेत, असे पाद्री येरोस्स सारखे लिसेव सेंत्रालांतील खिस्ती प्रोफेसर मात्र हिंदूशीं फडकून वागत आहेतच! अशा ह्या 'प' कारभिमानीं लोकांकडून देशोन्नति होईल काय! मग हा सर्व वाणी–लेखनाचा फुकट बोभाटा कां?

स्वदेश, स्वसमाज व स्वधर्म यांचा ज्यांना अभिमान नाहीं, त्यांचा पढतमूर्खपणा कशाला हवा? तिकडे इंग्रज हिंदुस्थानांत खरे देशभक्त म. गांधी सांगत आहे म्हणून आम्ही इकडे गांधी टोपी वापरावी. खरें आहे; पण नुसती गांधी टोपी वापरूनच काम भागत नाहीं. तर तिजबरोबर इतर गांधी पेहराव असला पाहिजे गांधी खाणें खाणें पिणें असलें पाहिजे, गांधी आचार विचार असले पाहिजेत गांधी धर्म असला पाहिजे. एकंदरींत सर्व गांधीमय म्हणजे 'स्व' मय झालें पाहिजे, तरच गांधींच्या टोपीचा विजय म्हणावयाचा! न पेक्षां नुसता प्रदर्शनी देखादेखीचा प्रकार का? तो नको आहे. 'स्वधर्मे निधनं श्रेयं। परधर्मे भयावहः॥' हें गीता वचनच खरें व तें सर्वांनीं लक्ष्यांत ठेऊन याप्रमाणेंच आपलें वर्तन ठेविलें पाहिजे. आणि तेव्हांच मोक्षाची–स्वतंत्रता स्वराज्य यांची प्राप्ति होईल. म. गांधींचा उपदेश खोटा नाहीं.

रीस सारख्या संस्थेची वाटणारी उणीव, श्री. शिवाजी महात्मे, शांताराम सरदेसाई, राम नाईक वगैरेंच्या खटपटीनें भरून निघाल्याबद्दल हे व संस्थेचे इतर नामांकित वजनदार व सुधारणाप्रिय गृहस्थ सर्वथैव स्तुतीस पात्र आहेत. सुधारणेचें केंद्रस्थान अशा पणजी शहरांत उपरिनिर्दिष्ट संस्था दिवसेंदिवस भरभराटीस आल्याशिवाय रहाणार नाहीं, अशी उमेद वाटते. ती सार्थ होवो, अशी परमेश्वरापाशीं करुणा भाकतों.

मुरगाव शिक्षण संघ

गेल्या साली 'मुरगांव शिक्षण संघ' या नावांची एक विद्याप्रसारक संस्था या शहरामध्यें स्थापन झाल्याची माहिती आपल्या वाचकांना असेलच. सदरहु संस्थेमार्फत यंदां सरस्वती पूजनाचा समारंभ गेल्या ७ तारखेस करण्यांत आला होता. या समारंभाच्या दुसऱ्या दिवशीं श्री सरस्वती देवी समोर, श्री. दो. सुभाय विठ्ठल प्र. देसाई यांचें १॥ तास पर्यंत फारच गंभीर उपदेशपर व परिणामकारक असें 'सुखाची गुरुकिल्ली' या विषयावर प्रवचन झालें.

प्रथमतः सरस्वती पूजनाची आवश्यकता व महत्व तसेंच तें करण्याची खरी पद्धति अर्थात विद्याव्यासंग होय. असें सांगून रा. देसाई म्हणाले, आज जगामध्यें सुखाच्या प्राप्तीकरितां प्रत्येक मनुष्य खटपट करीत असतो. परंतु त्याच्या अनुभवाला तें सुख मुळींच येत नाहीं किंवा आले तरी ते फारच कमी प्रमाणावर येतें हें कशामुळें? तर मनुष्य मात्राला जसजशी सुखाच्या सोयी व पैशाची अनुकूलता प्राप्त होत असते तसतशा त्याच्या गरजा व त्यांबरोबरच नवीन आशा वाढत असतात. आणि गरजा वाढूं लागल्या म्हणजे मनामध्यें अस्वस्थता वाढूं लागते. स्वस्थतेचा अभाव झाला म्हणजे सुख आपणापासून पळून जातें व आपण नेहमी चिंतामग्न व दुःखी होऊन जातों. या चिंतेतून व दुःखांतून आपली मुक्तता करून घेणें हें प्रत्येक मनुष्याचें कर्तव्य होय. समजा, फदाम भक्षण करणारा व जाडीं भरडीं वस्त्रें परिधान करून आपला जीवनक्रम समाधानानें व आनंदानें अर्थात सुखानें चालणारा एक शेतकरी आहे व मोठमोठ्या चैनीमध्यें आयुष्य घालणारा व आपल्या चैनी भागविण्यास आपणाकडे भरपूर पैसा नाहीं याबद्दल दुःख करणारा एक धनाधीश आहे. या उभयतांमध्यें प्रचलित कल्पनाप्रमाणें सुखाचें सर्वसाधन जो पैसा त्या पैशाचें फारच मोठें अंतर आहे असें असतांहि तो शेतकरी या धनाढ्य गृहस्थापेक्षां खरोखरच सुखी असतो. यावरून असें सिद्ध होत आहे कीं, विपुल पैसा मिळवणें हेंच कांहीं सुखाचें लक्षण नव्हे. सर्वच लोकांच्या सुखाच्या कल्पना कांहीं एकच नसतात. व त्या कल्पना जरी भिन्न भिन्न असूं शकल्या तरी साधनप्राप्तीच्या दृष्टीनें त्या मनुष्याला दुःखालाच कारणीभूत होत असतात. याचें खरें कारण म्हटलें म्हणजे एक तर आपल्या परिस्थितीप्रमाणें मिळेल त्यांत संतुष्ट असण्याच्या समाधान वृत्तीचा अभाव आणि दुसरें उत्तरोत्तर वाढणाऱ्या गरजा आपल्या गरजा शक्य तितक्या कमी करणें आणि दुसऱ्यांच्या सुखाविषयीं वाटणारा मत्सर व तज्जन्य विकार नाहींसे करून चित्तामध्यें समाधान ठेवणें हेंच खऱ्या सुखाचें लक्षण होय. संसारामध्यें उत्पन्न होणाऱ्या संकटांच्या वेळीं धैर्य धरणें भूतमात्रांकडे प्रेमाचें वर्तन करणें आणि शुद्ध भावानें ईश्वराच्या ठिकाणीं निष्ठा ठेवून आपल्या स्थितीबद्दल अस्वस्थ न राहतां चित्ती असों द्यावें समाधान या उक्तिप्रमाणें आपलें वर्तन ठेवणें हीच 'सुखाची गुरुकिल्ली' होय. इत्यादि—

दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं शाळेचे शिक्षक रा. स. जयवंत पां. देसाई यांनीं मुलांना फार सुंदर व उपयुक्त असा उपदेश केला आणि नंतर सरस्वतीचें विसर्जन थाटानें करण्यांत आलें.

एक प्रेक्षक

ANO VI — NUMERO 32 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 3 DE NOVEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ३ माहे नव्हंबर सन १९२१ [अंक ३२ वा.

TRES TANGAS

Nunca nenhum imposto foi tão mal recebido como o de entrada e saida para dentro e fóra da Provincia-o de *tres tangas*.

Todo o imposto é, por via de regra, mal aceito, sobretudo quando o contribuinte alie á ignorancia da razão de ser de tributos a dificuldade da vida, facto que geralmente se observa no meio em que a instrução deixa muito a desejar.

Com o imposto de *tres tangas*, porem, o caso muda de figura...para pior. Ainda o elemento ilustrado, conhecedor perfeito da sua obrigação de ajudar a maquina administrativa na proporção de seus haveres, estabelecida pelo Estado por sua intervenção, como cidadão proprietario, como iamos dizendo, ainda o elemento ilustrado considera-se insultado por tal imposto de *doze poiçàs...e pico*.

Não è uma afirmação que atiramos ao ar, sem alcance do seu peso. Náo. Ela é fundamentada, tanto mais que representa resultado da observação e analise directas.

E' verdade. Quando há dias percorremos, em objecto da propaganda civica, as aldeas que constituem o vasto e populoso concelho de Canacona, tivemos só a desdita de enchermos os ouvidos com os mais veementes protestos de indignação contra o referido infeliz imposto de *tres tangas*, rotados mais de corações ilustrados do que dos da classe iletrada. E-diga-se a verdade -voltamos da nossa excurção desagradavelmente impressionados pelo copioso chuveiro de pragas contra o tributo de *tres tangas* e contra os que concorreram para o seu lançamento.

Evidentemente, é máu tal sinal. E' mau ao Estado, é mau ao Povo, porque tanto este como aquele terão de, á má cara, aguentar consequencias de descontentamento publico, quando este as gere, o que-é, de resto, desnecessario acentuar,-desejamos que não suceda, para não termos que lamentar mais desgraças.

Chamando, porisso, para o assunto a atenção de Sua Excia o Sr. Governador Geral e do Exmo Conselho Legislativo-e sem mais explicações que o caso absolutamente dispensa -esperamos que será, imediatamente, extincto o desastrada imposto de *tres tangas*, extinção que se impõe para o bom nome do nosso governo e para o do Paiz em que vivemos.

Resultarão disso *prejuizos* ? Que o Governo os supra pela imposição de quaisquer novos impostos menos sensiveis e mais humanos.

Por quem é, acabe, porem, já com o de *tres tangas*.

ECOS & CRITICA

Deus salve Portugal

Impressionaram-nos tristemente os ultimos acontecimentos que se desenrolaram no agitado seio da Metropole, pondo tetrico fecho ás existencias utilissimas daqueles que, já pelo seu passado sem macula, já pelo seu prometedor futuro personificavam a gloria da Republica, legitimo orgulho de Portugal.

Mataram a Machado Santos, fundador da Republica. Tiraram, cruelmente, vida a Antonio Granjo. Inutilisaram mais algumas existencias importantes... Ninguem sabe o feliz dia em que uma paz sólida e duradoura se estabelecerá na outrora florescente Patria de Luis de Camões; ninguem sabe a data aspirada e suspirada em que em Portugal voltará a ordem.

Estando nesta altura da presente local, chega-nos á máo uma nota de Administração do Concelho, concebida nos seguintes termos:-

Para essa redacção se dignar desmentir quaisquer boatos tendenciosos se comunica, de ordem superior e para sua ilucidação, que telegramas de Madrid, manifestamente suspeitos publicados nos jornais de Bombaim referindo acontecimentos passados na Metropole, trazem noticias que carecem absolutamente da confirmação.

A Repartição do Gabinete, por intermedio da Imprensa das Colonias tornará publicas informações oficiaes que for recebendo.

O nosso maior desejo é que se não confirmem as alarmantes noticias que nos transmitem os telegramas da *Reuter*.

E' que somos amigos sinceros de Portugal cujo progresso juntamente com o do nosso Paiz, foi e é a nossa eterna preocupação.

Deus salve, pois, Portugal !

Elucidando...

Noutro lugar encontrarão os leitores uma carta *elucidativa* do sr. Srinivassa Voicuntá Sinai Dempó, como resposta ao que lhe dissemos, comentando a sua epistola de 26 de Setembro findo.

Na mesma carta, o seu ilustre autor tenta mas em vão rebater as nossas afirmações, procurando a seu talente dar a certas palavras significados que convem a Sua Excia.

Bem quiseramos tira-lo do doce engano em que, segundo parece, o induziram os do séquito para seus fins politicos; mas Sua Excia considera como findo o assunto, não *desejando mais replica nem treplica* sobre ele. Temos, porisso, de, forçosamente, desistir do nosso inocente proposito.

Permita-nos, no entretanto, a franquesa de lhe declararmos que o sr. Dempó gastou inutilmente o fosforo para no final de contas e á moda da escusa de mau pagador dizer em publico e raso que não queria ser socio do *Sangh*, o que logo ao principio podia ter feito sem mais espalhafato de que, mal aconselhado lançou, precipitadamente, mão-supomo-lo - naturalmente, com o intuito mal mascarado de depreciar o mesmo *Sangh* no meio que o não conheça.

Pode, porem, o sr. Dempò estar certo que foi redondamente ludibriado por quem o persuadiu de que com tais processos conseguiria enfraquecer a já sólidamente e *difinitivamente* instalada associação de *Pragatica Sangh* cuja força teve o publico a ocasião de aquilatar, quando de ultimas eleições, em que a ilustre familia do sr. Dempò com os do seu grupo, *patriotas desinteressados*, opuseram-nos guerra sem treguas...

Mas, como o carvão por mais que se lave com agua limpa, nunca perde a sua negrura, assim parece nos que nunca seremos capazes de tirar a sua excia, da sua confusão por mais fundamentados argumentos que lhe ofereçamos...

Mas iamo-nos esquecendo: *dos grandes tudo è grande*.

E fique o sr. Dempó na sua *arcaica grandesa*, que pelo menos assim não será apoquentado por certos *bajulado res*, que tem por habito inveterado de sacrificar no altar de seus interesses estomacais-vejam a historia da politica *passada*-individuos inocentes mas com bastos meios...

Voltaremos oportunamente a isto não para replica ou treplica mas para explicações necessarias...para a sciencia do publico e consciencia do sr. Dempó e dos que o cercam *pro domo sua*.

Incompreensivel!

O Governo local concedeu autorização a um professor do Liceu Central Afonso d'Albuquerque para á, custa de finanças publicas, ir aperfeiçoar-se ou *especialisar-se là fora* nas materias que constituem a sua disciplina que no caso é o desenho.

Perguntamos: ¿Porquê é que o Governo não escolheu, entao, um professor, já *aperfeiçoado* ou *especialisado* no desenho para não obrigar o actual á maçadas de viagem e o Estado não ter que gastar agora somas importantes de dinheiro ?

Amanhã, o professor de Sciencias naturais, ou qualquer outro, igualmente desejará *aperfeiçoar-se* ou *especialisar-se* nas suas *especialidades*. E o Governo para ser coerente terá forçosamente de acceder-lhes ao desejo.

Que é isto ? Francamente o não compreendemos !

Insuportavel

Não sabemos o motivo, porque o sr. administrador do concelho protela despachar pretenções de licenças para corte de lenha nos predios particulares, concorrendo, assim para os interessados sofrerem danos incalculaveis.

Consta-nos que pela ausencia de quem imforme as mesmas pretenções, o sr. dr. Antão fica obrigado á pôr pedras sobre elas.

¿ Com que, então, o público deve pagar as favas por culpa dos outros ?

Rialmente, è insuportavel tudo isto, sobretudo, porque contribui para o descredito da administração de nossos negocios publicos.

Chamamos para o assunto a atenção de Sua Exa sr. Governador Geral para que se digne determinar que sejam imediatamente despachados os pedidos de licenças para corte de lenha, pendentes, há já algum tempo.

माणांत येऊं लागतात तसतशीं तीं सहन करण्याची समाजाच्या अंगांतील शक्ति व त्यांपासून आपला बचाव करून घेण्याची युक्ति व मार्ग हेहि अधिक प्रमाणांत कळूं लागतात. आणि संकटें, अडचणी हीं मधून मधून उत्पन्न होत असलीं तरच एकंदर कार्याची महती व मातब्बरी. त्यामुळें कालांतरानें त्याचें स्वरूप अधिक उज्वल होत असतें, कालांतरानें त्याला अधिक सौंदर्य प्राप्त होत असतें. त्यांत कितिहि अडचणी किंवा संकटें आलीं तरी फिकीर नाहीं. सद्हेतूनें प्रेरित होऊन निःस्वार्थ व परोपकारबुद्धीनें सत्कार्यें व आपलें कर्तव्य करीत राहणारांचा परमेश्वर साह्यकर्ता आहे. दीनांचा, अनाथांचा, अनन्य शरणागतांचा, भक्तांचा तो कैवारी आहे. तो मार्ग दाखवील, आलेल्या संकटांपासून संरक्षण करील, इष्ट स्थळीं नेऊन पोंचवील. मात्र समाजानें व त्यांतील कार्यकर्त्या व्यक्तींनीं आपलें कार्य पवित्र अंतःकरणानें, सद्बुद्धीनें व एकनिष्ठपणें करीत राहिलें ह्मणजे झालें. कार्यांत जी एक शक्ति निर्माण होते, जें एक अतर्क्य दिव्य तेज उत्पन्न होतें तें यांच्याचमुळें. या शक्तीपुढें या तेजापुढें संकटें हतवीर्य होतात. त्यांचें चालेनासें होतें; यशःप्राप्ती होते, सत्कार्यें सिद्धीस जातात. नीच मनोवृत्ति, ढोंगीपणा भोंदूपणा, खरी कळकळ व निस्वार्थी प्रेम यांचा अभाव, नसता गर्व, भलता ताठा, वैयक्तिक व अनीतिमूलक धनतृष्णा, नुसत्या मानमान्यतेची फुकट हांव, अंगीं पात्रता नसतां व [illegible] नसतां सत्ता गाजविण्याची अनिवार घातुक इच्छा हीं सत्कार्यांत येणारीं विघ्नें होत. समाजावर ओढवणाऱ्या आपत्ति होत. कार्यनौका उध्वस्थ करून टाकणारे हे अदृश्य सुरंग होत. यांच्यामुळें उच्च विचार, उदात्त तत्वें व पवित्र ध्येयें यांचा लोप होऊं लागतो, तीं दडपलीं जाऊं लागतात. यांच्यामुळें समाजांत नस्ते घोटाळे व नस्ती अंदाधुंदी माजून रहाते; तो विस्कळित होतो, तो हतवीर्य होऊं लागतो; त्याचें तेज धमी धमी होऊं लागतें, कित्येक प्रसंगीं वरून वरून जरी त्याची प्रगति होत आहे असें दिसत असलें तरी न कळत तो अधोगतीला जात असतो. परिणामी त्याला दुःखच भोगावें लागतें यांच्यामुळें समाजाच्या वाढीला जबरदस्त धोका पोंचून ती खुंटली जाऊं लागते. य इच्छेनें जीं कांहीं थोडीबहुत वाढ होईल. तीही, रोगट, पापी व निसत्व अशीच होईल आतां हें खरें आहे कीं, आपल्या कर्तव्याप्रमाणें वागावयाचें, महत्कृत्यें पार पाडावयाचीं व चांगल्या गोष्टी घडवून आणावयाच्या ह्मणजे भोंवतालची परिस्थिति सदैव स्फूर्तिदायक व उत्साह जनकच असेल असें नाहीं. ती कधीं अनुकूल तर कधीं प्रतिकूल अशीच असणार. कार्याला उपयुक्त असणारीं साधनें वेताआंतचींच असतात. कित्येक प्रसंगीं तर त्यांचा अभावच असल्यामुळें तीं नवीन उत्पन्नच करावीं लागत असतात, किंवा असलेल्या साधनाचाच काळजीपूर्वक व मोठ्या शिताफीनें उपयोग करून घेणें जरूर असतें. द्रव्यबळ व मनुष्यबळ यांची कधीं ढणीव भासत नाहीं असें बहुधा क्वचितच होत असतें. कार्याम[illegible] जो वारंवार कमीपणा येत असतो, त्याचें तरी हींच बलवत्तर कारणें होत. भोंवताल[illegible] समाजामधून व स्नेही मंडळीकडून जितकी व ज्या प्रकारची मदत मिळणें अवश्य असतें तितकीच ती मिळणें हें काम फारच श्रमाचें असतें. महत्प्रयासानेंच साध्य होणारी ती गोष्ट आहे. हातीं घेतलेल्या विषयाचें योग्य, खरें व सांगोपांग ज्ञान झालेलें असावयास पाहिजे. वस्तुस्थितीचें विचारपूर्वक पूर्ण आकलन झालेलें असावयास पाहिजे. नाहींतर त्याच्या अभावीं हातून भलताच अयोग्य, निरुपयोगी अगर विघातक गोष्टी घडण्याचा बराच संभव असतो. त्याचप्रमाणें कार्याच्या दृष्टीनें अवश्य असणारी योग्य शिस्त व इष्ट असलेला सुव्यवस्थितपणा व सुसंघटितपणा यांच्या अभावींहि कार्य अडखळूं लागतें, बिघडूं लागतें. प्रसंगीं इष्ट फलप्राप्ति तर बाजूलाच राहिली, पण नसती संकटपरंपरा हरीक ओढवण्याचा संभव असतो. परंतु या सर्व गोष्टी साध्य होऊन कार्याचा योग्य प्रकारें उठाव होणें ह्मणजे कांहीं लहान सहान गोष्ट नाहीं. हें कार्य बऱ्याच श्रमाचें व दगदगीचें असून त्याला बऱ्याच वर्षांचा अनुभवहि लागत असतो. शुद्ध ज्ञान व बऱ्याचशा वर्षांच्या तपश्चर्येचीहि याला भर घालावी लागते. आणि जर एखाद्या कार्याला कांहीं थोडक्या मंडळीनीं कां होईना पण वाहून घेतलें असेल, त्यांवर त्यांची निष्ठा असेल, प्रेम असेल, भक्ति असेल, त्याकरितां अंगीं अवश्य असणारें सामर्थ्य कमाविलें जाईल, योग्य मार्गानें प्रयत्न केले जातील, तर त्यांत यश आल्यावांचून रहाणार नाहीं. इतकेंच नव्हे, तर तेणेंकरून समाजाची उन्नति होईल, भरभराट होईल, तो मान्यता पावेल. सुखसमृद्धि त्याच्या दासी होऊन राहतील."

स्फुट विचार

पोर्तुगालांत बंडाळी:—गेल्याच्या मागील आठवड्यांत पोर्तुगालांत मिलिटरी स्वरूपाचें बंड होऊन, रिपब्लिकचे आद्य संस्थापक माशादु सांतूस, शेवटच्या प्रधान मंडळाचे लोकप्रिय अध्यक्ष व इतर कांहीं नामांकित व लोकांच्या दृष्टीसमोर झळकणारे पुढारी अत्यंत शोचनीय रीतीनें सदरहू बंडाचे भक्ष्यस्थानीं पडले! रिपब्लिकच्या स्थापनेपासून हें बंड पहिलेंच जरी नसलें, तरी या खेपेला जितके सन्माननीय लोक मृत्यूमुखीं पडले, तितके यापूर्वी कधींच पडले नाहींत असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. व याच कारणामुळें इकडे शेवटच्या गडबडीमुळें बरीच चळवळ उडाली. या नूतन बंडापासून निष्कर्ष निघतो तो इतकाच कीं, पोर्तुगाल देशांतून शांतता देवीनें धूम ठोकली असून, तेथें कोणकोणते नवीन पण अनिष्ट प्रकार यापुढें घडून येतील, याचें भविष्य वर्तविणें फार कठीण आहे! कांहीं राजकारणी गृहस्थांचें ह्मणणें तर असें आहे कीं, शेवटच्या बंडांत 'बोलशेविस्त' लोकांचें बोट असल्या वरून वरील सारखे अनन्वित खून पाडले गेले! कसेंहि असो पोर्तुगालचें राजकीय वातावरण चांगलें नाहीं, हें खास.

प्रागतिक संघः—काणकोणच्या सारस्वत व क्षत्रीय मराठे तरुणांच्या अविश्रांत परिश्रमानें तेथें प्रागतिक संघास बरेच मेंबर मिळाले असून त्यांच्या संख्येंत दिवसेंदिवस उत्साहजनक भर पडत आहे, ही आनंदाची गोष्ट होय. आयत्या पीठावर रेघा ओढून फावल्या वेळांत आत्मघातकी 'फोयत्यानें' बंगावर वार करण्याचा कितीहि श्रीमंती प्रयत्न झाला, तरी तो सांप्रतच्या मन्वंतरांत कसा निष्फल होतो, याचें ताजें प्रत्यंतर कोणासहि पहावयाचें असल्यास त्यानें काणकोण पर्यंत एक फेरफटका करून यावा, अशी आमची त्यास सूचना आहे. बाजाद्यांच्या नावांवर जनतेंत दिशाभूल करण्याचा काळ केव्हांच संपला असून सध्याचें युग हें केवळ विचारस्वातंत्र्याचें आहे, हें मारून मुटकून राजकारणी बनूं पहाणाऱ्या प्रतिष्ठित लोकांनीं ध्यानांत ठेवल्यास, त्यांना त्यापासून बराच फायदा होणार आहे, अशी आमची प्रामाणिक समजूत आहे. संघाच्या अभ्युदयाप्रीत्यर्थ झटत असलेल्या काणकोणच्या तरुण क्षत्रीय मराठे व सारस्वत या उभय वर्गांचें आह्मीं साभारपूर्वक अभिनंदन करितों.

निनावीं पत्रेंः—'गोव्याचा' या सहीनें आह्मांला एक निनावीं लांबलचक पत्र आलें असून, त्यांत अदृश्य लेखकानें एका विशिष्ट हेतूनें आपल्या विचाराचे तारे सनमुराद तोडले आहेत. गेल्या कांहीं वर्षा मागें आह्मांस सदरहू पत्राच्या नावाच्या पेंच एका गोमांतकीय 'पुणेरी येलींगकराचें' भलें लांब पत्र आलें होतें. तें अझून पर्यंत आमच्या टेबलावर असून, त्याचा केवळ मजेखातर उपयोगहि केला जाईल. वरील नमून्याचीं आह्मांस प्रत्यहीं नवीन नवीन पत्रें येतच असतात; परंतु त्यांच्या प्रकाशनापासून मजेशिवाय दुसरा कसलाहि अर्थ निघणें शक्य नसल्यावरून, योग्य प्रसंगीं त्यांचा विचार केला जाईल, इतकेंच आह्मांस आज आमच्या निनावीं परिचितांस सुचवावयाचें आहे. केवळ झाडाआड राहून मजेखातर गाळीवारानें हिंसा करण्याचा अधर्म आह्मांला मान्य नाहीं, हें अर्थात उघड सिद्ध होतें.

काणकोणांत प्रवचनें:—पूर्वी प्रसिद्ध केलेला प्रवचनाचा कार्यक्रम योग्य रीतीनें पार पडला. शिवाय 'बालबंधु समाजाच्या' आग्रहानरून एक प्रवचन जास्ती झालें. लोकजागृतीच्या कार्यास हातभार लावण्याच्या उद्देशानें मडगांवचे रा. पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांसहि मुद्दाम काणकोणांत नेण्यांत आलें होतें. रा. विर्जिनकरांच्या विचारपरिप्लुत व जोरदार व्याख्यानांशिवाय, रा. दत्तत्रय पुंडलीक गांयतोंडे, रा. विष्णु भट साने, वासुदेव लक्ष्मण राजाध्यक्ष, यशवंत भेंडे, दत्तात्रय रामकृष्ण दलाल व शंकर शेणवी नगर्सेकर यांचीं मुद्देसूद भाषणें झालीं. एकंदरींत काणकोण महालांतील निस्वार्थी लोकांच्या प्रेमळ मदतीनें प्रवचनाचा आठवडा तेथें मोठ्या उत्साहानें पार पडल्याबद्दल समस्त काणकोणकर बंधूंचे आह्मीं फार फार आभारी आहों.

वर्तमानसार

—कुंभारजुवें येथील श्रीशारदाविद्यालयांत श्रीशारदोत्सव साजरा करण्यात आला. त्यांत ह. भ. प. लक्ष्मण रामचंद्र पांगारकर महाशय रामचंद्र कृष्ण कामत चंदगडकर वे. शा. सं. अनंत यज्ञेश्वर धुपकर, पो. सांरवडेंकर, प्रो. भरणे, रा. प. पां. दलाल. रा. सामंत यांचीं व्याख्यानें झालीं. बालस्वयंसेवकांची कामगिरी वाखाणण्याजोगी होती एकंदरींत उत्सव फार उत्साहपूर्ण व भाविउन्नति सूचक झाला. सदर उत्सवांत फटाक्यांस पूर्ण बहिष्कार घातला होता.

जाहिर विनंति

ज्या थोर विभूतीनें इस्लामि धर्मवेडाच्या काळांत कोसळलेलें हिंदूंच्या धार्मिक व राजकीय जिनिल्यावरचें गंडांतर स्वपराक्रमानें टाळून प्रत्येक हिंदु ह्मणविणाऱ्या गृहस्थांच्या सदैव आदरयुक्त स्मरणास स्वतःस पात्र करून घेतलें त्या परमपूज्य श्रीशिवरायांची ओळख करून देण्याची मुळींच आवश्यकता नाहीं.

हिंदु, या सदराखालीं येणारी कोणतीही व्यक्ति, मग ती स्त्री असो अथवा पुरुष असो, ब्राह्मण असो किंवा अब्राह्मण असो, सद्यः ब्रिटिश अमलाखालीं नांदणारी असो, अगर पोर्तुगीज नागरिकत्वाचा उपभोग घेणारी असो श्रीशिवबांच्या उपकारकक्षेंतून तिला अलग राहतां येणें शक्य नाहीं. कारण हिंदुधर्मसंरक्षण व श्रीशिवाजी, यांचा इतका आत्यंतिक मिलाफ झालेला आहे. हें कोणासच सांगण्याचें कारण नाहीं. इतकें तें प्रत्येक हिंदपुत्राच्या अंतःकरणांतून बिंबलेलें आहे. आजच्या जगांतील अत्यंत थोर अशा ब्रिटिश साम्राज्याचे युवराज प्रिन्स ऑफ वेल्स, ह्मणजे हिंदुस्थान देशाचा सद्यःचा विदेशीय व विजातीय भावी स्वामी यांच्या हस्तें, स्वराज्यसंस्थापक व स्वधर्म संरक्षक श्रीशिवाजी यांच्या स्मारकाची कोनशिला बसविण्याचा अत्यंत व अभिनंदनीय समारंभ पुणें येथें येत्या नव्हेंबरच्या १९ तारखेस साजरा होणार आहे. गोमांतकवासीय हिंदूंनीं या समारंभाकडे, आमच्या मतें, दोन दृष्टीनीं पाहणें अवश्य आहे. त्या दोन दृष्टि ह्मणजे, श्रीशिवराय हे हिंदुधर्म व हिंदुसंस्कृति यांचे वंदनीय रक्षक होऊन गेले असल्यामुळें त्यांच्या होत असलेल्या स्मारकाबद्दल वाटणारा साहजिक आनंद व आदर दृष्टि ही एक, व ब्रिटिश सरकार हें आह्मां पोर्तुगीज नागरिकांचें मित्र सरकार असल्यामुळें त्या सरकारचे भावी राजे प्रिन्स ऑफ वेल्स यांच्या हस्तें होऊं घातलेला एतद्देशीय स्वराज्य संस्थापक श्रीशिवराय यांच्या स्मारकाबद्दल वाटणारी संसारणीय मित्रभावि दृष्टि, ही दुसरी.

एवंच गोमांतकस्थ शिवभक्तांनीं, अखिल हिंदुस्थानासाठीं पुणें येथें होत असलेला श्रीशिवाजी राजे यांच्या स्मारकाबद्दल, आदर दाखविणें दोन्ही दृष्टीनीं योग्य आहे हें कोणाच्याही लक्ष्यांत येण्यासारखें आहे.

तेव्हां ज्या कोणाची उपरनिर्दिष्ट समारंभास पुणें येथें हजर राहण्याची इच्छा व सयारी असेल त्यानीं नव्हेंबरची ७-८ तारीखपर्यंत खालीं सही करणार याकडे कळविण्याची मेहरबानी करावी. तसेंच ज्या कोणास श्रीशिवरायांच्या होणार असलेल्या प्रचंड स्मारक कार्यांतील, या आपल्या प्रांतामार्फत, अल्पस्वल्प तरी कामगिरी व्हावी असें वाटत असेल त्यांनीं आपापल्या शक्त्यनुसार जी कांहीं आर्थिक मदत पाठवितां येईल ती पाठविल्यास आदरपूर्वक स्वीकारण्यांत येईल. तसेंच कांहीं व्यवहार्य सूचना आल्यासही त्यांचा आस्थापूर्वक विचार केला जाईल.

लोकांकडून येणाऱ्या सूचना, डेप्युटेशनमध्यें भाग घेणाऱ्यांची संख्या व तयारी, श्रीशिवभक्तांकडून होणार असलेली आर्थिक मदत वगैरे लक्षांत घेऊन नव्हेंबरच्या ८ तारखेस पुढचा कार्यक्रम ठरवून, समारंभास हजर राहणार असलेल्या गृहस्थांस तपशीलवार कळविण्यांत येईल.

गोवा–फोंडा–बांदिवडें, ता. २२-१०-१९२१

सर्वांचा नम्र सेवक
नारायण अ० शे० बांदिवडेकर
डायरेक्टर आल्मैद कॉलेज
श्री. शि. स्मा. क. एक घटक

Ano VI — Numero 33 — 1921 Quepem quinta-feira 10 de Novembro

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १० माहे नव्हेंबर सन १९२१ [अंक ३३ वा.

PARA A HISTORIA...

Dum velho e experimentado cavalheiro que se encobre sob o seudonimo de *Finorio* recebemos a seguinte carta que de bom grado publicamos neste lugar:

Sr. Director do *Bharat*

As cartas do sr. Srinivossa V. Sunta Sinai Dempó e as respostas que V. lhes deu, espevitaram-me o prurido de rabiscar, *ao correr do pelo* estas desataviadas linhas cuja publicação peço a V. encarecidamente.

Eu conheço, sr. Director, a ilustre familia Dempó; tive, mesmo, a oportunidade de, quando ainda novo, apreciar de perto as belas qualidades do extincto *Barão* da mesma familia e porisso posso afirmar a V. que nas referidas cartas *de oposição ao Pragatica Sangh* o sr. Dempó *agiu passivamente* para ser util a um do seu séquito-desbul, ou na adopção do termo de V... o qual do tal sequito alberga no seu ambicioso coração a cronica esperança de, por intermedio do *simbolo indiano*, avolumar o grupo de professores do Liceu Central.

Eu me explico milhor, sr. Director; o actual representante-administrador da familia Dempó pediu, há já muito tempo, ao sr. Prazeres da Costa, o favor de meter no Liceu de Nova-Goa ao tal do sequito albergando no seu coração a *cronica* esperança (medicamente falando) de ser *magister*, pedido que o mesmo sr. Costa tem prometido concretisar...

Ora, como o *Pragatica Sangh*, de ultima vez, não apoiou a candidatura do referido sr. Costa para deputado ou antes guerreou-a, o que naturalmente deve te-lo incomodado, era preciso que o sr. Dempó, para que o seu importante pedido não *partisse* qualquer *cobra* (valha-nos a sciencia de parto), mestrasse, custasse o que custasse a sua ... operação com o mesmo *Sangh*... E é o que sucedo.

Na India é grave o mal do empregomania. Por causa do emprego vende se aqui o caracter, sugeitando-se a toda a casta de humilhações. Eu vi um funcionario de fazenda guardar cabras e colher predios do seu superior hierarquico. Surpreendi-o até em companhia doutro nas conquistas nocturnas.

Toda a regra tem excepção. Há portanto empregados indipendentes. O *Pragatica Sangh* deve contar com o apoio destes ultimos, procurando isolar-se dos *animais ...racionaes* da primeira especie.

Já vê, por consequencia V. o motivo das cartas do sr. Dempó opondo-se ao *Sangh*. Mais detalhes se preciso for, da-los-hei a V. oportunamente.

Nova-Goa 5/11/921 — De V. *Finorio*

Parece que o sr. *Finorio* bebe de *fino* nas regiões palacianas do sr. Dempó. Por hoje, limitamo-nos a registar *para a historia* a carta do sr *Finorio* sobre a qual bordaremos as nossas considerações oportunamente. E o caso não é para menos certamente.

Até breve, pois,

Em legitima defeza

Sr. Director do *Bharat*.

Após um mez e meio surge no apreciado jornal que V. superiormente dirige, uma carta tentando, mas em vão, como bem diz V. rebater o que eu disse no meu artigo Educação e Instrução. Santa demora, sr. Naique para afinal *nurem parere*!!

Eu, sr. Director, limitar-me hei a responder a parte que me diz respeito. V. com superior criterio com que criteriozamente encara todos os negocios, dirá de sua justiça.

Antes de mais lamenta o sr. Naique que eu seja um genuino portuguez não produzindo provas suficientes que calassem no seu animo. Ora eu achava ser mais que bastante o que disse em abôno das minhas assetções; mas já que não foi suficiente, eis-me aqui rogando mais uma vez a V. um cantinho do seu jornal.

O sr. Naique certamente não sabe o que se passou no comicio de Margão que pediu a elevação em questão. Do contrario não teria dito que, em principio, ela tem razão de ser.

O sr. Bras da Costa que não é nenhum pedaço de asno, propôs que fosse pedido ao sr. Ministro das colonias a elevação do Liceu Municipal a Nacional, *sendo preenchido o quadro dos professores após concurso por provas praticas*, condição sem a qual não queria a elevação.

Não haja duvida que o sr. Brás da Costa disse muito em muito poucas palavras. Ele sabe que é nocivo ao ensino e educação uma criatura como o sr. Cota Cruz que diariamente afirma que o professor só se faz com a pratica, afirmação que o sr. Naique perfilha.

Francamente, sr. Director não percebo o que isto seja. Ou bem que o sr. Cota Cruz sabe ou não sabe. Se sabe não há mais necessidade de pratica. Se não sabe, outro rumo.

Que um professor adquire mais conhecimentos com a pratica é certo. Dahi a dizer que um professor só se faz com a pratica, vai uma grande distancia. Em nenhum estabelecimento há professores que verdadeiramente o serão só no seculo seguinte após a pratica para a qual são precisos ao menos 100 anos á horrenda, fera, ingente e temerosa cabeça do sr. Cota Cruz.

E' bem notorio que, muitas vezes o governo manda para o extrangeiro homens que se especializem neste ou naquele ramo. Seguindo o criterio dos srs Cota Cruz e Naique bem podia o governo economizar uma bôa soma esperando que eles se especializassem com a pratica.

O concurso por provas praticas, publicas ate aqui tem dado resultados satisfatorios e para prova tem o sr. Naique o sr. Pe. Excelso d' Almeida que no primeiro ano da sua carreira era já senhor da materia de Geografia e Historia, os srs. professores agregados ao Liceu Central vindos de Margão, etc. As nomiações de confiança de ministro que sobre não darem resultados bons são perigosissimas ao ensino e educação incidem geralmente em pessoas incompetentes e para prova lá tem o sr. Augusto Monteiro, um rapazola dos seus 21 anos a educar e instruir sem saber portugues, homens dos seus 27 a 28 anos que não faltam no Liceu, o sr. Cota Cruz suspirando pela pratica para ser professor que salve, ao menos, a aparencia pois ele não percebe patavina da Geografia e Historia a ponto de dizer ao que me consta em resposta a um aluno que não podera dizer de pé para mão onde ficava situada a Lombardia a não ser com muita pratica.

Toda a gente sabe que as primeiras nomiações são de confiança do ministro e como geralmente este despacha cruzes não é aceitavel em principio a elevação como se disse no proprio comicio.

Alem das razões acima expostas leia o sr. Naique o que o ilustrado professor do Liceu sr. Dr. Benedito Gomes disse ao redactor do jornal A Provincia. E se não ficar satisfeito espere pela acta duma das ultimas sessões do Conselho Legislativo, em que o sr. Governador Geral falando de representação da India, disse que não sabia o que a India queria fazer com tantos estabelecimentos do ensino secundario quando não tinha nem uma escola superior bem montada..

O sr. Naique não sabe, como uns poucos de anos que a mocidade passa no Liceu, possam influir na sociedade. Ela finge ignorar o ditado que diz: *De pequenino se torce o pepino*

Eu acho que se deve pedir que seja melhorado o actual Liceu Central com um laboratorio em que se possa trabalhar, uma beblioteca etc. etc..

Eu acho que se deve melhorar e reorganizar o ensino normal. Eu acho que se crie em Margão um colegio de sexo femenino.

O que eu não quero é que se peça a elevação dum Liceu Municipal a Nacional, havendo tanta coiza por fazer de urgente necessidade.

O pior é que o Celestino levou a melhor, prometendo tudo, contanto que o fizessem senador. E depois de o ser criou alguns *lugarões*. Onde estaria o simbolo indiano?

Onde estaria o ratão que róe mensalmente bons mil reis no lugar de que se reclama a extinção?

E digam lá depois que o homem é patriota só porque com a sua influencia fossam a gaméla orçamental alguns parentes e amigos!

Eu não exijo que todas as vagas para lugares de professores do Liceu sejam preenchidas com homens como o sr. Messias Gomes. O que eu exijo, em prol da Patria futura, em nome da sciencia ultrajada, é que seja, desde já, desligado do serviço o sr. Cota Cruz, o qual só deve ocupar o lugar depois da pratica a qual deve fazer em casa e não á custa de algumas gerações.

Um sensato que não quer seu dinheiro disperdiçado antes de construir uma casa trata, por exemplo, de exterminar os ratos se os houver. Se o não poder deve escusar-se de construi-la, porque construindo corre o risco de cair, depois de algum tempo. Isto me ensina a minha velhice. O sr. Naique nem foi feliz numa comparação.

Cidadãos da minha patria!

Esforcemo-nos por exterminar esses ratões e ratinhos que roem os alicerces da Patria querida!! Eu me esforçarei, antes de mais, por calar este ratinho do Naique que me róe tempo e paciencia e

भारत

गुरुवार कार्तिक शु० १० मी. १८४३.

स्फुट विचार

"नारायणीय" जाहीर विनंतिः— केवळ 'विचार स्वातंत्र्याचें' प्रदर्शन व्हावें व तन्निमित्त श्रीशिवाजी स्मारकोत्सवाविषयीं गोमांतकीय लोकमताचा ठावहि पहाता यावा हा दुहेरी हेतूनें प्रो. नारायण बांदोडकर यांची 'जाहीर विनंति' आह्मी गेल्या अंकी 'जशाची त्शी' प्रसिद्ध केली होती, हें चाणाक्ष वाचकानीं ताडलेंच असेल. खुद्द पुण्यांतीलच केसरी, श्रीशिवाजी इ. वजनदार पत्रानीं ज्या उत्सवाविरुद्ध धूर्त नोकरशाहीच्या स्वार्थी व निलाजऱ्या लपंडावाची विस्तृत मीमांसा करून तीव्र बहिष्कार पुकारला, त्या नकली व बेअकली उत्सवाला 'भारता'ची काडी इतकी तरी सहानुभूति असणें संभवनीय आहे काय ! अर्थात् नाहीं. पण आमच्या इच्छेप्रमाणें, सदरहू "नारायणीय" जाहीर विनंतीच्या प्रकाशनानें, आमचे स्वाभिमानी प्रांतबंधु श्रीशिवाजी उत्सवाविरुद्धच नव्हे तर परदेशी युवराज स्वागताविरुद्धहि असून, या दोन्ही गोष्टींना सहानुभूति दर्शविणें त्यानां गोहत्ते इतकेंच पाप मूलक वाटत आहे असें 'वाचक,सामंत', 'चोरणी', 'मराठा', 'प्रताप', 'तरवार', 'खुदीराम', 'भोळा', इत्यादि गृहस्थांच्या जोरदार पत्रांवरू आह्मांस पहावयास सांपडलें, हें आह्मीं मोठें भाग्यच समजतों. आह्मांस वाईट वाटतें तें प्रोफेसर मजकुरांच्या 'पदल शहाणेपणाचें !. प्रो. नारायणरावांच्या राजकीय ज्ञानाविषयीं आमची कल्पना निराळीच होती; पण ती केवळ भ्रममूलक होती हें त्यांच्याच 'विनंतीनें' आतां सिद्ध केलें ! रा. बांदोडकरांचा 'स्वदेशाभिमान, (!) गाढीय कुतकाचे वडे खाण्यापर्यंत वोकाळलेला पाहून आमचें अंतःकरण तीळ तीळ तुटतें. थापुढें तरी ते सदरील सारख्या उपद्व्यापानें 'विचारस्वातंत्र्याच्या' शेखमहंमदी मनोराज्यांत शिरून नोकरशाहीच्या फाटक्या तुटक्या विजारीच्या स्वार्थी मैत्रीस हपापणार नाहींत व कल्पनेच्या भरारींचा 'विचित्र नाद' सोडून आपलें कर्तव्य बजावण्यांतच शक्तिसर्वस्व वेंचतील, अशी आह्मांस उमेद आहे.

न समजणारा आपल्या हिंदु समाजांत तरी एक सुद्धां मिळणार नाहीं. या करितां प्रत्येक हिंदुवासीयानें निदान एक तरी गाय बाळगावी. त्या पासून तोटा न होतां फायदाच होईल. आज कसायीखान्यात होत असलेला गोवध बंद करण्यासाठीं आपण तनमन धनें झटलें पाहिजे.

स्वराज्य मिळावें ह्मणून महात्मा गांधी व दुसरे अनेक देशभक्त सर्वस्वावर लाथ मारून उपदेश करीत फिरत आहेत हें आपल्याला माहित आहेच. स्वदेशी कपडा वापरा. स्वदेशी धंद्यास उत्तेजन द्या. दारू व चहा पिऊं नका. गाईची अखंड सेवा करा. इ.

वरील सगळ्याचें महत्व समजण्यास शिक्षणाची जरुरी आहे. ह्मणून सभ्य गृहस्थ हो, आपल्या मुलांमुलीनां शाळेंत पाठवा, हयगय करूं नका !

शिक्षण हेंच स्वराज्याचा ओ ना मा

पोर्तुगालची परिस्थितिः— शेंवटल्या बंडाचे यशस्वी कर्णधार सि. मारीय कुयेल्य यांच्या अध्यक्षतेखालीं नवीन प्रधानमंडळ बनून त्यानें आपल्या हातांत सर्व राजकीय तावा नियंत्रित केला होता, परंतु याहि प्रधानमंडळांत दुफळी उत्पन्न झाल्यामुळें, कुयेल्यमजकूर आपल्या जागेचा राजीनामा खरडण्याच्या बेतांत आहेत अशी बोलवा आहे. यावरून राजकीय वातावरण शांत होऊन, उद्योगधंदे सुव्यवस्थित रीतीनें चालू होण्यास अजून बराच कालावधि आहे, असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं कोलोनींस दिलेल्या स्वराज्य भिक्षेचा सनदांत फेरबदल करण्याचा नवीन कायदा उपरोक्त प्रधानमंडळाकडून तें टिकल्यास लवकरच प्रसिद्ध केला जाणार असून, देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुकाहि फिरून होणार आहेत असा एकंदर रोख दिसतो. सर्व वस्तुस्थितीनां कदाचित नवीनच आवर्तांनीं मिळून तदंतरगत् नवीन कोन्सिलांचा त्रास श्रीमन्मथाही पुन्हा ह्मणावा लागेल. तात्पर्य काय होईल व काय नाहीं व काहीं झालें तरी तें टिकेल कीं फिसकटेल, हें अजमावण्याचें काम अत्यंत कठिण झालें आहे. भविष्यकाळाच्या पोटांत शिरणें सदांच सोपें असतें असें नाहीं. इतक्यांत प्रधानमंडळ पडल्याची बातमी आहे!

दोन शोचनीय मृत्यू :— कळविण्यास अत्यंत वाईट वाटतें कीं मडगांवचे प्रसिद्ध व्यापारी व सारस्वतसमाजाचें एक संस्थापक-सभासद भिकाजी ऊर्फ सोनु पै भले यांस गेल्या दिवसांमागें त्यांच्या रहात्या घरांत देवाज्ञा झाली ! त्यांच्या दुःखजनक निधनामुळें सा. समाजाचा एक तरुण व खंबीर आधारस्तंभ तर कोसळलाच, शिवाय हरेक सार्वजनिक कामास मोठ्या कळकळीनें हातभार लावणारा एक उदार गृहस्थ, मडगांवशहरास कायमचा अंतरला! थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे ते नावाप्रमाणें खरोखरच 'भले' होते. ज्या क्लेशदायक आजारानें भले यांचा बळी घेतला, त्या दुष्ट दुखण्यानें मडगांवचे तरुण विद्यार्थी बिर्जिनकर स्वर्गवासी झाले, त्याच रोगानें पणजीचे चलाख व होतकरू विद्यार्थी विनायक साखरदांडे हे सार्वजनिक चळवळींत प्रामुख्यानें भाग घेणारे दुसरे तरुण गेल्या थोड्या दिवसा मागेंच कैलासवासी झाले ! गांधीटोपी-प्रकरणांत यांनी अलौकिक कामगिरी बजावली होती! 'गिरू' या गोड नावानें त्यांच त्यांचे सहाध्यायी

आहे असें सांगून त्यांनीं आपलें भाषण टाळ्यांच्या प्रचंड ध्वनींत संपविलें.

दुसऱ्या दिवशीं सरस्वती विसर्जनापूर्वी शाळा मास्तरनें तयार केलेलीं परमेश्वर स्तुतीपर पदें मुलांकडून ह्मणविण्यांत आलीं. एकंदरींत यंदांचा उत्सव अपूर्व असा होता.

सदर शाळेंत सध्या ६० मुलांची संख्या आहे. परंतु आर्थिक अडचणीमुळें व संघटनात्मक शक्ति नसल्यामुळें तूर्त इकडील मुर्गांव-हरबर रहिवासी, ब्रिटिश कस्टम व रेल्वे कारकून यांकडून मासिक वर्गणी रूपानें ठराविक मदत होऊन तूर्तच्या बालपिढीच्या शिक्षण विषयक बहुतेक गरजा भागून ती एक नमूनेदार शाळा होणार असें दिसून येतें.

मुर्गांव-हरबर, ता. १०-१०-२१

रा. शा. वृणाईत

संबोधित असत ! आधींच गोव्यांत त्यांच्या कळकळीनें स्वदेशहितार्थ झटणाऱ्यांची संख्या कमी ! अशा स्थितींत उपरिनिर्दिष्ट शोचनीय निधनांमुळें, सार्वजनिकहितदृष्ट्या किती नुकसान झालें असेल याची सहज कल्पना होईल. ईश्वर मृतांच्या आत्म्यांस शांति देवो !

गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलन

जाहीर विनंति

या संमेलनाचें दुसरें अधिवेशन मडगांव येथें श्री दामोदर विद्यालयांत, श्री. रा. रा. परशुराम रामचंद्र सिनारी, हेडमास्तर, सारस्वत विद्यालय ह्मापसे यांच्या अध्यक्षतेखालीं ता. १३ नवंबर १९२१ रविवार रोजीं भरणार आहे; तरी या देशकार्यास भाग घेऊन सर्व शिक्षक मित्रांनीं व शिक्षणाभिमानी सद्गृहस्थानीं हजर राहावें अशी विनंति आहे. संमेलन रविवारीं सकाळीं भरण्याचें असल्यानें शनिवारीं सायंकाळपर्यंत येथें येऊन पोहोंचण्याची कृपा करावी.

चिटणीस गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलन. मडगांव, गोवा.

सारस्वत ब्राह्मण समाज मडगांव

या संस्थेचे एक संस्थापक सभासद प. वा. भिकाजी पुरुषोत्तम ऊर्फ सोनु पै भले, यांच्या अत्यंत शोचनीय निधनाविषयीं दुःख प्रदर्शित करण्याकरितां संस्थेतर्फे तिच्या दिवाणखान्यांत येत्या ता. १४ माहे नवंबर सोमवार रोजीं सायंकाळीं (स्टं. टा.) ७॥ वाजतां सभा भरणार आहे, तरी संस्थेचे सभासद, त्यांचे मित्र व चाहते यांनीं हजर राहण्याची कृपा करावी.

ता ५।११।१९२१. स. न.

दे. श. नायक सेक्रेटरी.

—येत्या ता. १८ रोजीं संध्याकाळीं ५ वाजतां येथील बालोन्नति समाजाचा प्रथम वाढदिवस समारंभ संस्थेच्या दिवाणखान्यांत सांजरा होणार असून, सदरहू प्रसंगीं कित्येक गृहस्थांचीं व्याख्यानें होणार आहेत. सर्वांस येण्याची विनंति आहे, असें संस्थेचे सेक्रेटरी कळवितात.

—येत्या ता. १३ रोजीं ५ वाजतां कुंकळ्ळी येथील श्री शांतादुर्गा वाचनमंदिराचा तृतीय वाढदिवस समारंभ साजरा होणार आहे.

जुगार-पाडवा

(ले० विरोधी)

जुगार पाडवा हा शब्दप्रयोग वाचून भारताचे हजारो वाचक बुचकळ्यांत पडल्याशिवाय राहणार नाहींत. आपआपसांत अर्थबोध झाला नाहीं तर पंचांगाचीं पानें चाळून कोठें तरी हा शब्द सांपडेल ह्मणून उत्सुकतेनें पाहतील. पण त्यांत त्यांना काय सांपडेल ? येऊन जाऊन चैत्र शु० १ देस येणारी संवत्सर प्रतिपदा संसार पाडवा आणि कार्तिक शु० देस येणारी बलि प्रतिपदा हा गुरांचा पाडवा. उभ्या वर्षांत बारा बारा चोवीस पाडवे येत असले तरी वरील दोन पाडव्यांशिवाय तितकाच किंवा कमी अधिक महत्त्व असलेला तिसरा पाडवा कोणाच्याही ऐकिवांत नसेल मग पंचांगांत तरी कोठून सांपडणार ? जुन्या केतकरी, पटवर्धनी, सावनूर वगैरे पंचांगांत नाहीं ह्मणून कोणाचेंही लक्ष पं. प्र. कमिटिच्या ऊर्फ टिळक पंचांगाकडे वळणें साहजिक आहे. व तें तसें वळलें ह्मणून त्यांत तरी तो थोडाच सांपडणार आहे ! !

श्रीशंकराचार्य, मध्वाचार्य, शिवाजी, टिळक वगैरे महापुरुषांच्या जयंत्या पाळण्याची नवी चाल महाराष्ट्रीय पंचांगकरांनीं घातली आहे; त्याच प्रमाणें पुढें मागें आमच्या गोमांतकांत एखादा पंचांगकर्ता जन्मास आला तर मात्र त्याकडून जुगार पाडव्याचा योग्य मान राखला जाणार अशी हमी देऊन मुख्य विषयाकडे वळलेलें बरें. आजपासून सुरू होणारें नवें वर्ष चांगल्या प्रकारें जावें ह्मणून संवत्सर प्रतिपदेच्या दिवशीं मंगल स्नान, कडुनिंबप्राशन, गुढ्या तोरणें उभारणें व गोडगोडसें खाणें वगैरे प्रकार प्रत्येक हिंदु कुटुंबांत आचरले जातात. त्याचप्रमाणें मनुष्याच्या जीवनास आवश्यक अशा शेतकी धंद्यास मुख्यत्वेंकरून साधनीभूत होणाऱ्या गुरांचें पूजन करणें त्यांस चित्रविचित्र पुष्पमालादिकांनीं शृंगारणें वगैरे प्रकारानीं बलिप्रदेचा दिवस साजरा करितात. यावरून जुगार पाडवा हा एखाद्या शुद्ध अगर वद्य प्रतिपदेच्या दिवशीं होणारा सण असेल अशी कोणीही कल्पना करून घेऊं नये. कोणत्याही प्रतिपदेच्या दिवसाशीं त्याचा संबंध नाहीं वर जुगाराच्या धंद्याला ज्या दिवसापासून आरंभ होतो त्याच दिवसाला त्या कार्याच्या महत्वाच्या मानानें "जुगार पाडवा" ह्मणण्याची चाल पडून गेली आहे. जुगारी लोक आपल्या आवडत्या धंद्याची वर्ष भर चलती होऊन बरकत यावी ह्मणून हा सण साजरा करण्याच्या ठिकाणीं, घरांतील कोणत्याही अडचणी बाजूस सारून जात असतात. तेथें जाऊन धंदा सुरू करण्याच्या पवित्र कार्यांत हातभार लावला ह्मणजे तो सण साजरा झाला. इतर सणांप्रमाणें हा सण साजरा करण्यास कोणत्याही देवतेचीं, कोणत्याही वस्तूंची निदान भटभिक्षुकांचीं देखील गरज नसते. फक्त नित्याचेंच जुगाराचेंच साधन असलें ह्मणजे झालें. दारू नायकिणी वगैरेंचा समावेश त्यांत होत असतोच.

हा सण साजरा होण्याचा मान सांगें व मारोळ येथील देवस्थानास मिळत आहे. कार्तिक शुद्ध ११ शी ह्मणजे प्रबोधिनी एकादशीस चातुर्मास समाप्ति झाली कीं द्वादशीच्या दिवशीं होणाऱ्या तुळसी विवाहाच्या निमित्तानें लग्नें, मुंजी व उपरोक्त देवस्थानांतून होणाऱ्या काल्याच्या निमित्तानें, काले, जत्रा वगैरेंस मोकळीक होत असते. उपवर झालेल्या मुलींचे बाप ज्याप्रमाणें चातुर्मास संपल्यानंतर योग्य नवरा शोधण्यास फिरतीवर असतात त्याचप्रमाणें जुगारी लोक आपल्या धंद्याच्या मागें, काले जत्रांतून फिरत असतात. कारण त्या धंद्यास देवस्थानच्या महोत्सवांत आश्रय हटकून मिळतो; हें सर्वांस माहीत आहेच.

वरील मान पटकावणाऱ्या देवस्थानांस त्यामुळें फार धन्यता वाटणें साहजिक असलें तरी जुगारासारख्या नीच, घरबुडव्या व इतर अनेक व्यसनांस जन्म देऊन येणाऱ्या व्यसनांस आश्रय देऊन समाजनाशाचें श्रेय आपणाकडून कसें संपादन होत आहे, याचा अंतःकरणपूर्वक विचार त्यांकडून होणें तितकेंच अगत्याचें आहे.

जो धंदा समाजाच्या तिरस्कारास पात्र झाला आहे त्यास देवस्थानांतून आश्रय मिळणें ह्मणजे देवस्थानासारख्या संस्था निर्माण करणाऱ्यांच्या पूज्य हेतूचा विपर्यास करणें होय. जुगार हें व्यसन समाजास किती घातक आहे हें भारत, विद्याप्रसार वगैरेंच्या वाचकांस सांगण्याची आवश्यकता नसली

ANO VI—NUMERO 34 —1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 17 DE NOVEMBRO

भारत

BHARAT

[Di]rector e Editor
[G]. P. Hegdo Dessai

Assinatura
[India] Portuguesa...... 3-00-00
[India] Inglesa.............. 3-08-00
[Nume]ro Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
[Anun]cio por linha...... 00-01-00
[Para] longo praso contrato es[pecial]

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.............. ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १७ माहे नव्हेंबर सन १९२१ [अंक ३४ वां.

Eterna Cantilena

Canta-se sempre a aria de que as Novas Conquistas representam um verdadeiro manancial da riquesa publica que —continua-se a recitar—devidamente explorada, é capaz de matar de vez o assustador *deficit* que nos assoberba.

Canta-se e recita-se; mas a aspirada riquesa pública, lá, das entranhas do solo virgem das vastas e ferteis planicies das referidas N. C., dorme como de sempre o seu tranquilo sono sem que qualquer iniciativa de caracter oficial vá perturbar-lho!

E' o menos, porque se trata duma coisa cuja existencia ninguem apreciou ainda e resta por avaliar.

O que porem não é admissivel e nos contrista deveras, é o indiferentismo a que por parte do governo é votado desde tempos *imemoriais* o Povo dalgumas regiões daquelas *Conquistas*, sobretudo no tocante ao problema sanitario que lhe diz respeito.

Todos sabem que a população das aldeias de Astrágar e Embarbacem vai decresscendo consideravelmente, de ano em ano, sem porem ai ser acentuada a influencia da emigração. Nas mesmas aldeias registam-se *civilmente* muitos obitos. Sente-se igualmente a falta do braço.

E' que um horrivel paludismo com o longo cortejo doutros males déle dirivados está a olhos vistos, definhando a vida naquelas paragens, inutilisando-a á maior parte de seus habitantes para *stuggle for life*.

O paludismo é o maior inimigo que está ai operando progressivo descrescimento na população, reduzindo a que sobrevive com sacrificios mil, a um estado que mete comiseração.

¿Que fez o governo, até á presente data para livrar as mesmas regiões do paludismo?

Pediu-se-lhe, rogou-se-lhe e, todavia, todos os pedidos e todos os rogos não foram capazes de disviar a atenção do governo para aquele importante assunto, sem cuja solução pronta e imediata, é inutil esperar que as Novas Conquistas progridam ou pelo menos experimente a situação que, há vinte anos atraz disfrutavam.

Não é, certamente, esta a vez primeira em que tocamos no paludismo. A ele temonos referido frequentemente; mas em vão.

Isto assim não pode nem deve ser. O governo, custe o que custar, tem de tomar a peito a urgente solução do problema...palustre se é que deseja que sejam ainda habitadas *pelos homens* as mencionadas aldeias de Astragar e Embarbacem.

Mais uma vez lho solicitamos.

ECOS & CRITICA

Peditorio

Dizem-nos que alguns amigos do sr. dr. Antão, administrador do Concelho estão arranjando uma representação ao sr. Presidente da Republica, pedindo a sua conservação

Está bem, porque é livre ao benificiado manifestar-se pelo seu benfeitor.

O que não está bem é que se procure siníficar na referida *manifestação* que a vontade do beneficiado é a vontade do Povo.

Isto é que não pode ser porque o beneficiado é...benificiado e o Povo é...o Povo.

E o Povo se desinteressa, por completo, da mesma representação pela simples razão de se ter desinteressado dêle o *benfeitor dalguns*. E' lógico, è justo.

O sr. Kelker

Pelo que se lê no *Ultramar* parece que o agronomo sr. Kelker que das comunidades recebe a condigna para não dizer fabulosa paga, entende que promovendo-se e intensificando-se certas culturas, será facil achar solução ao *deficit* cerialifero com que estamos luctando.

O sr. Kelker entende *isto* em Margão. A inspecção da agricultura entende tambem coisas milhores mas na sua comoda repartição de Pangim. Mas para que servem tais *entendimentos* se é que o agricultor, agarrado á rotina e preso ás garras do analfabetismo não pode *ipso facto* ter deles (entendimentos) conhecimento?

Nem o referido tecnico contratado mora numa região cercada das moradas de agricultores com os quais comunique, praticamente, a sua sciencia nem a Repartição da Direcção dos serviços agricolas se encontra instalada em um ponto donde os mesmos agricultores possam tirar vantagens para a sua agricultura, sem dispendio nem maçadas.

De resto, não é preciso que o sr. Kelker nos venha dizer que *isto è assim, que aquilo è assado*. Estamos *supersaturados* de tais *novidades* muito *velhas*.

E' mister que a respeito delas se entenda *directamente* com os mencionados agricultores, se é que, em troca do dinheiro que recebe, pretende ser util á nossa agricultura.

Pois, não!

Sinal de queda

No artigo e local dêsta epigrafe dissemos o suficiente para provar á saciedade que o sr. Prazeres da Costa sob diversos titulos e variados pretextos que sò a imaginação fecunda dum *manipanso* e *simbolo indiano* podia engendrar ás mil maravilhas, concorreu apenas para desgraçar a India.

Bem sabemos que esta afirmação tantas vezes por nós repetida diriva contra nós raiva daqueles que foram e esperam ser contemplados pelo sr. Costa, sendo até possivel que nos atribuam propositos menos leaes.

Mas ninguem nos tira da cabeça, nem mesmo a prosa do sr. Naique, a proposito de quem traçamos as presentes linhas, a convicção de que a Historia que é a Mestra da vida nos fará razão, ainda no animo e consciencia daqueles que praticam o erro de nos julgar, injustamente.

E' o que acrescentamos, com a devida venia do sr. Naique, ao que deixamos escrito no *Sinal de queda*..

E quanto ás considerações do sr. *Carlos Frias*, dizemos sem mais comentarios que com élas estamos de perfeito acordo.

Propaganda

Vezes sem conta frisamos a necessidade da propaganda do civismo nas massas populares, propaganda que tem de ser feita numa linguagem que lhes seja accessivel á inteligencia.

E' que o nosso povo, já porque não dispõe de tempo nem de dinheiro necessarios, já porque, na sua maioria, por não saber ler, nada fica sabendo do que, em seu nome, os seus seudo-representantes vão pregando justa ou injustamente nos seus orgãos, talvez na doce ilusão de que lhe prestam serviços importantes...

Torna-se, porisso, necessario que individuos competentes se dediquem, de corpo e alma, á missão de propaganda de ideas democraticas, deixando sempre o Povo ao corrente do que se passa em seu redor no mundo social e politico.

Sem isto, nada feito.

Balonati Samaj

E' amanhã que se realisa o 1° aniversario de fundação desta associação que no decurso de longos doze mezes prestou serviços de valor a esta aldêa, ora franqueando ao publico seus livros ora promovendo. comferencias.

Uma entrevista

O *Diario de Noiticias* publica uma interessante entrevista do sr. dr. Santana Rodrigues sobre as coisas da India.

Nêla o entrevistado revela um talento invulgar.

E', pois, digna de ser lida a mesma entrevista.

Dr. Santana Rodrigues

Este insigne patriota e estudioso estadista está prestando á India relevantes serviços sem grandes espalhafatos.

São brilhantes os seus artigos, é fulgurante a sua pena, é acrisolado o seu empenho para ver feliz a terra que lhe é berço.

Por tudo isso, o *Bharat* que é seu admirador sincero e entusiasta, consigna nas suas modestas colunas os seus agradecimentos.

Cartas

Recebemos inumeras cartas a proposito das que publicou na imprensa o sr. Srinivassa Voicunta Sinai Dempò, no tocante ao **Pragatica Sangh**.

Algumas delas são escritas numa linguagem virulenta incompativel com a orientação do nosso jornal.

Sentimos, porisso, não poder publica-las.

Agradecendo

Recebemss e agradecemos relatorios da Gerência da Direcção do Albergue do S. C. de Jesús de Margão e do Albergue do S. C. de Jesús.

Festa e fama

A folha oficial já anuncia em suplemento a *festa*...eleitoral que precedida da respectiva *fama* terá lugar, no dia 11 do proximo mez de dezembro.

भारत

गुरुवार कार्तिक व० २ या. १८४३

स्फुट विचार

'येरे माझ्या मागल्या :—गेल्या डिसेंबरच्या ११ तारखेला पोर्तुगीज इंडियेतर्फे देपुताद व सेनादोर यांची पुन्हां निवडणूक होणार असल्याचें सरकार रीत्या प्रसिद्ध झालें आहे. या नवीन निवडणुकांत्वयें भरणाऱ्या पार्लमेंट व सिनेट सभांच्या स्थायिकपणाबद्दल मन कितीहि साशंक असलें तरी प्रत्येक नागरिकानें आपल्या मतदारीचा हक्क बजावण्याचे कामीं हेळसांड करतां कामा नये. हिंदूनीं कोणास मतें द्यावीं, हें प्रागतिक संघ लवकरच ठरविणार आहे. तों पर्यंत कोणीहि कसल्याहि सबबीवर 'वोता'विषयीं दुसऱ्यांकडे वचन बद्ध होऊं नये, अशी आमची सूचना आहे या सूचनेकडे एकीचें महत्व ओळखणाऱ्या हिंदूंचें दुर्लक्ष होणार नाहीं अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

दोन खून:--बार्देस प्रांतांत एका प्रतिष्ठित इसमानें दुसऱ्या एका त्याच्याच दर्जाच्या व्यक्तीस खासगी द्वेषास बळी पडून भर रस्त्यांत गोळीनें ठार केलें! मयत व खुनी हे उभयतांहि ख्रिस्ती जाती पैकीं असून साधारण शिक्षितहि असल्याचें कळतें. दुसरा खून काणकोण मुक्कामीं हिंदु जातींत घडून आला. एका इसमानें आपले नारळ चोरतानां पाहून रागाच्या भरांत चोरावर गोळी झाडली व ही गोळी मर्मस्थानीं लागून चोराचें तावडतोब प्राणोत्क्रमण झालें! ब्रिटिश हिंदुस्थानांत लोकसंख्येच्या मानानें उपरिनिर्दिष्ट सारखे खून हरहमेश पडलेले ऐकूं येत असल्यावरून, त्यांपासून लोकानां संवयीमुळें सहसा नवनवलाई वाटत नसते. परंतु गोव्याची गोष्ठ निराळी. येथें खून ह्मणजे दुर्मिळच. अशा स्थितींत वरील दोन्हीं खूनांमुळें येथील लोकांच्या अंतःकरणांत कशी खळबळ उडाली असेल, याचें अनुमान करण्यास कोणासहि कठिण जाणार नाहीं. खूनाच्या बुडाशीं असलेल्या क्षुल्लक कारणांकडे नजर पुरविली तर आश्चर्यानें मन थक्क होणें गैरवाजवी नाहीं. असेंच ह्मणावें लागतें. असो. प्रस्तुत अत्याचारांचा येथें उल्लेख करण्याचें कारण हेंच कीं, कित्येकांकडून उपरोक्त खूनाचा संबंध बोलशेव्हिक तत्वप्रसाराकडे लावण्याचा बादरायणी उपद्याप होत असून महात्मा लेनीनच्या उज्वल कीर्तीस बाध [!] आणण्याचा 'अव्यापारेषु' प्रयत्न होत आहे! परंतु त्यांचें कुठें चुकत आहे, हें विशद करून सांगण्याची आवश्यकताच नाहीं. इतकी त्यांची चूक ढोबळ आहे.

एक उपयुक्त पुस्तक:--फिरंगी संस्कृती पासून गोमांतकस्थ हिंदी लोकांचें किती भयंकर नुकसान झालें व होत आहे हें पहावयाचें असल्यास जिज्ञासूनीं प्रो. सुब्राय रामकृष्ण सामंत यांचें 'गोमांतकस्थ हिंदी लोक व फिरंगी संस्कृति' हें उपयुक्त पुस्तक लक्ष्यपूर्वक वाचण्याची तसदी घ्यावी. चटकदार विषयरचना, चित्ताल्हादक भाषा, सुंदर छपाई इत्यादि विरळा गुणांमुळेंहि प्रोफेसर मजकुरांचें उपरिनिर्दिष्ट पुस्तक संग्राह्य असेंच झालें आहे. प्रो. सामंतांच्या पुस्तकावर विस्तृत अभिप्राय देण्याचा आमचा मानस असल्यावरून सध्या त्याविषयीं यापेक्षां जास्ती लिहिण्याचें आह्मीं मुद्दाम टाळतों.

भारताचा आकार:--विषयांच्या गर्दीमुळें अनेकदां आह्मांस आजच्याप्रमाणें अग्रलेखांचें कार्य स्फुटांवरच भागवून घ्यावें लागतें. तसें होऊं नये व वाचकांस भरपूर मजकूर वाचावयास मिळावा, या हेतूनें येत्या ७ व्या वर्षापासून भारताचा आकार दीडपटीनें वाढविण्याचा विचार आहे. ह्या विचारास मूर्त स्वरूप येणें अर्थात् परमेश्वराची कृपादृष्टि व आश्रयदात्यांचें उत्तेजन या दोन गोष्टींवर अवलंबून आहे, हें निराळें सांगण्याची जरूरी नाहीं.

हाणी अंगवळणी पडेल. आज वर्षभर ही चळवळ चालत असून ही आमच्या पुढाऱ्यांनां ह्या बाजूनें चळवळ करण्यास दुर्दैवानें सवड मिळालीच नाहीं. परंतु युवराजांवर बहिष्कार घालणाऱ्या कॉंग्रेसची जी आज्ञा झाली आहे ती धाब्यावर बसवून श्री शिवाजी स्मारकाच्या नावांवर युवराजांचें दर्शन घेण्यास मोठ्या कळकळीची जाहीर विनंति करण्यांत आली आहे.

हिंदुस्थानांतील प्रत्येक व्यक्तीचें अंतःकरण स्वातंत्र्यासाठीं तनमन अर्पिलेल्या भारत भूमीच्या सुपुत्राबद्दल, प्रेम, आदर व भक्ति यानीं ओथंबलेलें आहे. त्यांचें स्मारक व्हावें, त्यांच्या पुतळ्याचें दर रोज दर्शन व्हावें असें प्रत्येकास वाटणारच. परंतु आजचा प्रसंग दुर्धर आहे. आज त्याणी ब्रिटिशांच्या नाहक छळास कंटाळून अनत्याचारी लढाई पुकारली आहे. महाराजानीं जें कार्य केलें त्याचें पुनर्जीवन करण्याचा त्यांचा निश्चय आहे. मग त्या पेक्षां उज्ज्वल स्मारक तें कोणतें! शिवाजी महाराज काहीं आजच दिवंगत झाले नाहींत ज्या वेळीं हे उदारधी आंग्लवीर महाराजानां गुरटे लोकांचा नाईक, खुनी, दरवडेखोर इत्यादि विशेषणें देण्यांत गुंतलेले होते, त्या वेळीं लोकमान्यानीं सरकारच्या डुरकावणेंस न डरतां शिवाजी उत्सव सुरू केला वतो अद्यापिहि चालत आहे. आज इतकीं वर्षें महाराजांकडे कुत्सित दृष्टया पहाणाऱ्यांस यंदांच प्रेमाचा पान्हा फुटण्याचें कारण न समजण्याइतकी जनता खुळी नाहीं. महाराजांची अलौकिक बुद्धि, अप्रतिम मुत्सद्दीपणा जीनें सिद्ध करून दिला, महाराजांस लाविलेल्या कलंकाच्या ठिकऱ्या उडविल्या ती जनता तर बहिष्कार घालीत आहे तर पुण्यांत आह्मीं जाऊन उत्सव साजरा करणें गर्हणीय नव्हे काय! महाराजासंबंधीं प्रेम दर्शवावयाचे दुसरे अनेक मार्ग आहेत. त्यांकडे लक्ष्य न देतां पुण्यास जाणें ह्मणजे फक्त कालाचा अपव्यय करून स्वतःच्या गुलामगिरीचें प्रदर्शन करणें आहे.

प्रताप

गैरसमज नको!

३ नवंबर १९२१ च्या भारत पत्रांत जाहीर विनंति या मथाळ्याखाली जो मजकूर प्रसिद्ध झाला आहे त्या विषयीं थोडेंसे स्पष्टिकरण करणें इष्ट वाटतें.

पत्रकर्ता या नात्यानें आपलें स्वतःचें मत कांहींही जरी असलें किंवा पत्र पाठविणाराही जरी कोणत्याही मताचा असला, तरी त्या बद्दल माझें कांहीं ह्मणणें नाहीं. परंतु 'डायरेक्टर आल्मेद कालेज' या नावानें हा मजकूर प्रसिद्ध झाला असल्याकारणानें त्या संस्थेच्या चालकांच्या मतां संबंधानें लोकांचा गैर समज होऊं नये ह्मणून येथें थोडें दिग्दर्शन करावेंसें वाटतें.

श्री शिवाजीस्मारकासंबंधानें आह्मांला कितीहि जरी आदर वाटत असला, तरीही ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील आमच्या बांधवांच्या राजकीय बाबतींत झालेल्या विषण्ण मनःस्थितीकडे लक्ष्य पुरविल्यास त्यांच्याशीं सहानुभूति दाखवून त्यांचे गोमांतकीय बंधु या नात्यानें वरील स्मारक समारंभांत भाग न घेणें हें आह्मांसही योग्यच ठरत आहे.

व्यक्ति व्यक्तीचीं निरनिराळीं मतें असूं शकतील आणि तीं तशीं असल्याबद्दल एकाला आपलीं मतें बरोबर वाटून त्यानें तीं दुसऱ्यावर लादण्याचा प्रयत्न करणें हें केव्हांही योग्य होणार नाहीं, व आपल्या पत्रांत प्रसिद्ध झालेल्या मजकुराशीं तर एका संस्थेचा संबंध येत असल्याकारणानें त्या संस्थेचा एक हितचिंतक या नात्यानें तें तसें होऊं न देणें हें मला योग्य वाटणें साहजिक आहे, व आपणासही तसें वाटून वरील मजकूर आपण प्रसिद्ध कराल अशी आशा आहे.

शांताराम सू. शिंगबाळ.

हें स्मारक कसचें?!

आपल्या भारत वृत्तपत्राच्या ३-११-२१ च्या अंकांतील आल्मेद कॉलेजचे डायरेक्टर रा. नारायण अ० शे० बांदिवडेकर यांनीं गोमांतकीय हिंदु समाजास केलेल्या जाहीर विनंतीनें समाजाची दिशाभूल होण्याचा संभव असल्याचें वाटल्यामुळें आपल्या अमोलिक पत्राचा आश्रय घेणें भाग पडत आहे व तो आपल्या उदार मदवादी पत्राकडून मिळेल अशी आशा धरून खालील दोन ओळी लिहिण्याचें मी धाडस करीत आहें.

हिंदुधर्म संरक्षक श्री छत्रपति शिवरायांच्याबद्दल आदर नसलेली व्यक्ति हिंदु या नांवाला योग्य नव्हे. अशा परमपूज्य विभूतीचें स्मारक करण्याच्या आड येण्याचें महत्पाप हिंदु तरी खात्रीनें करणार नाहींच. पण आज ज्यांच्या हातून हें स्मारक होऊं घातलेलें आहे व हें स्मारक ज्या स्थितींत होत आहे त्याला मदत तर राहोच पण नुसती संमती दर्शविणें ह्मणजे राजसेवेच्या नांवाखाल देशद्रोह करणें होय. रा. रा. बांदिवडेकराच्या मताप्रमाणेंच गोमांतकवासीयांनीं ह्या सरकारकडे दोन दृष्टीनें पाहायाचें ठरलें तरी गोमांतकवासीयाना तूर्त होऊं घातलेल्या स्मारकास संमती देतां येणें शक्यच नाहीं. गोमांतक आज स्वराज्याचा उपभोग घेत आहे. श्री शिवरायानीं ज्या स्वराज्यासाठीं स्वतःचा देह झिजविला त्याचा आज गोमांतकीय हिंदुसमाजाला [त्यांच्यांत कर्तबगारी असली तर], पूर्ण उपभोग घेण्याची मुभा आहे. व ज्या हिंदुस्थानांत ज्या शूर वीर मावळे लोकांच्या सहवासांत श्री शिवरायांनीं स्वराज्या

✓ परदेशीं रवाना होत असतात, ब्राह्मणाचा ह्मणजे ब्रह्मविद्या संरक्षकांचा, हिंदु धर्म आणि हिंदु संस्कृति यांच्या अभिमान्यांचा एकसारखा छळ होत असतो, लागाबांधा नसतां परक्या धर्मास गरीब रयतेच्या पैशांतून तनखा देण्यांत येतो, त्या गोमांस भक्षक व हिंदुधर्म द्वेष्टया इंग्रजांच्या राजपुत्रांकडून जर कां विटाळ घडला तर त्यांत त्या महात्म्याच्या मनास डागण्या दिल्या सारखें होणार नाहीं काय?

ज्याणें यमाच्या दाढेंत असल्याप्रमाणें दिल्ली दरबारांत असतां, शहानशहा औरंगजेब बादशहा यांस तो केवळ परकी, परधर्मी, हिंदुद्वेष्टा ह्मणून, दरबारी कायद्याचा भंग करूनही कुर्निसात केली नाहीं त्या छत्रपति शिवरायाचें छत्र धारण करण्यास उमेदवारी करणाऱ्या उमेदवारी करणाऱ्या युवराजांसमोर त्याच छत्रपतीचे वंशज व इतर राजे महाराजे, आपल्या पारतंत्र्याची शरम न बाळगितां केवळ ऐश्वर्याचा दिमाख दाखविण्यास आलेले पाहतांच हिंदवी स्वराज्य स्थापिणाऱ्या महाराष्ट्र कन्येला आणि भूपती शिवाजीला आनंद होईल काय?

आपल्या प्रजेला पोटच्या पोरांप्रमाणें मानणाऱ्या शिवरायाला त्याच प्रजेच्या पैशांतून चाललेला हा अपरंपार खर्च त्यानां सहन होईल काय?

लोक राज्याचा किंचित तरीं अनुभव घेणारी पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील जनता आपल्या प्रजेस नाहक छळणाऱ्या, तिचे खून पाडणाऱ्या इंग्रज सरकारचे दोस्त राहणें संभवनीय आहे काय?

या सर्व प्रश्नाचा खुलासा करण्याची विनंति करून रा. बांदिवडेकरांचा निरोप घेतों.

पारोडें ज. वि. कामत

काय हें?!

सध्या महात्मा गांधी ज्याला जगांतील अद्वितीय विभूति, ख्रिस्टचा दुसरा अवतार अशी पदवी सुधारलेल्या पाश्चात राष्ट्रांतील विद्वानांनीं दिलेली आहे, अशाच्या नेतृत्वा खालीं जी जोराची 'न भूतो न भविष्यति' चळवळ चालली आहे त्यांत रावा पासून रंकापर्यंत भाग घेण्यास सवड ठेवली असून अठरा विश्वे दारिद्र्यपंकांत रुतलेल्या गोमांतकासही आपलें कर्तव्य बजावणें शक्य झालें आहे. विशेषतः परदेशी वस्त्रांवर बहिष्कार व चरके हात मागाचा प्रसार जारीनें करण्यास हातभार लाविल्यास सध्या जें आंग्लफेशन आमच्यांत बोकाळलें आहे त्यास आळा पडून साधी परंतु सुखकर र-

---

वर्तमानसार

—गेल्या रविवारीं कुंकळ्ळी येथील श्री शांतादुर्गा वाचनमंदिराचा तृतीय वाढदिवस समारंभ आमच्या संपादकांच्या अध्यक्षतेखालीं पार पडला. प्रसंगास अनुसरून श्री. जना वि. कामत, पुं. वा. विर्जिनकर, विष्णु रं. शेळडेकर व अनंत पै वेर्णेकर यांचीं सुश्राव्य भाषणें झालीं. उत्सवारंभीं श्री. भास्कर भ. केणी यानीं स्वतः रचलेलीं पदें सुस्वर आवाजांत गाऊन प्रेक्षकांचें स्वागत केलें. श्री. व्यं. वि. वैद्य यांकडून रिपोर्ट वाचन व श्री. त्रि. वि. वैद्य यांकडून आभारप्रदर्शन झाल्यावर उत्सव समाप्ति झाली. नंतर आमच्या संपादकांचे प्रवचन झालें.

--मराठी शिक्षक संमेलनाची हकीकत, महानुभाव पांगारकर यांचें भाषण वगैरे येत्या अंकीं.

भारताच्या

एजंटांस विनति करण्यंत येते कीं, त्यानीं वसूल झालेली वर्गणी तावडतोब पाठवून देण्याची कृपा करावी.

म. भारत.

ANO VI — NUMERO 35. — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 24 DE NOVEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २४ माहे नव्हंबर सन १९२१ [अंक ३५ वा.

UMA ENTREVISTA

Diz Lord Birkenhead: que a India, sobre ser o maior mercado de além-mar para os fabricantes britanicos é ao mesmo tempo, quem fornece a imensa quantidade de generos alimenticios e as materias primas necessarias ás industrias inglesas; que antes de guerra, mais de 63% da importação total na India vinha da Grâ-Bretanha: que só as fabricas de Lancashire exportavam para lá algodáo no valor de 30 milhões de libras por ano, que durante, a guerra, os contigentes indianos alêm das suas brilhantes campanhas no Egito, na Mesopotamia, nos Dardanelos e na Palestina foram os que salvaram os portos do Canal da Mancha na campanha de 1914-15, e a India foi a unica fonte incondicional de abastecimentos de material para o fabrico de munições.

Por outro lado no *New India*, Henry Cotton, alto magistrado durante 35 anos na India, escreve: "Em todos os tempos e, especialmente, desde que a India está sob o governo da rainha, a despesa da administração tem sido maior que o rendimento que ela produz". "E' literariamente verdade que as obras produtivas da India, longe de pagarem o seu juro, em muitos casos não pagam as despezas da sua execução...".

"E para acabar, este comentario de Sir John Shore: "Drenou-se largamente a sua riqueza e as suas energias foram destruidas por um sordida sistema de leis, pelas quais os interesses de milhões foram dados em holocausto aos interesses de uns poucos. O gradual empobrecimento do povo e do pais, pela administração do governo britanico, produziu a falencia dos grandes mercadores indianos".

E' facto que as leis não admitem diferenças de raças, nem de dominados e dominadores. Mas o desmentido existe em cada passo.

"Wilson eminente historiador da India, comentando a intolerancia com que se protegeram as manifacturas de Manchester a Lancashire, diz: "*Elas foram mantidas pelo sacrificio das mànifacturas indianas*". E Mr. Duff acrescenta: Como exigencia de injustiça fiscal o Indian Act de 1896 não tem que se lhe compare em qualquer país civilisado nos tempos modernos.

Há na verdade, largas concessões feitas nos ultimos anos, mas são devidas á agitação nacionalista e ao perigo que ameaça a soberania inglesa.

"Vincent Smith (Oxford) no seu *Early History of India* observa que "soberania imperial sobre toda India não é desconhecida dos hindus" Antes do advento dos mahomentanos o continente indiano foi territorio hindu e foram hindus os soberanos que o governaram sobre uma extensão igual ao actual imperio indiano. A India limitada por mar e por montanhas é indisputavelmente uma unidade geografica com um unico nome e com uma civilisação homogenea, ainda que algumas classes tenham lá entrado em periodos diversos"

"Sir Herbert Risley disse na *R. Asiatic Society:* "A ideia de nacionalidade veiu da India. A unidade politica é o natural resultado de tres unidades constituintes; e todos sabem que se os ingleses fossem menos felizes os "maratas" teriām soldado as provincias da India numa nação"

Conheço-diz Sir Sumner Maine-que a impressáo popular aqui é de que a sociedade indiana está dividida por assim dizer em numerosos "strata" horizontais representando cada um uma casta. E' um perfeito erro...

De resto se as diferenças de raças e de lingua fossem motivo para os indios não se constituirem nação, náo seriam nações a Suissa, a Alemanha a Espanha, a America e a propria Inglaterra.

H. Cotton: "homens que falam o ingles melhor que muitos ingleses que lêem Mill e Comte, Max Muller e Mainé, que ocupam um lugar com distinção no tribunal judicial, que administram os negocios dos Estados indigenas de muitos milhões de habitantes que gerem as fábricas de algodão e dirigem as mais complicadas operações do comercio que redijem jornais em inglês e correspondem em perfeita igualdade com os escritores da Europa não podem continuar a ser notados com raça inferior".

"Sir Richard Temple reconhece que, em geral os Estados autonomos são tambem os melhor administrados que os dominios ingleses, e, em diversos relatorios, se confirma que há na India, estadistas e soberanos que rivalizariam com os melhores da Europa'

"Max Mullêr ensina: Em todas as questões do dia-educação popular, educação superior, representação parlamentar, codificação das leis, finança, emigração, leis sobre pobreza em parte nenhuma se encontra melhor que na India"

"E, finalmente Wilson falando da [elite] indiana, escreveu: 'Observei neles maneiras polidas clareza e capacidade de compreensão, sentimentos liberais e independencia de principios que os teriam tornado 'gentlemen' em qualquer paiz do mundo.

O nacionalismo indiano é estruturalmente tradicionalista; inspira-se nos 'Vedas'. As ideias da igualidade e fraternidade não lhe são estrnhas: ninguem as teve mais completas que o 'vedismo' e o 'budismo' enquanto o cristianismo as reservava para os homens, a India estendeu-as a todos os seres vivos. A Republica sob todas as formas não lhes era disconhecida segundo o prof. Rhys David, Smith, Meerindle e outros. Nos tempos passados o nacionalismo em todos os paizes era orientado pela aristocracia e pelo clero, hoje a élite, dirigente sai do povo. Sob toda esta forma iniciou-se em 1884 pela fundação do Congresso Nacional Indiano, onde se reunem anualmente todos os indianos sem exclusáo de casta ou credo O ultimo Congresso resolveu apoiar por maioria absoluta o plano do grande patrioto Gandhi,,.

E o nosso entrevistado remata as suas considerações acentuando que a pregação do Gandhi è pacifista embora a luta, o dervamento de sangue tenha de vir a ser um facto doloroso, apoia-se em depoimentos de ingleses ilustres para demonstrar que os 'rajahs' não tem influencia alguma no pais, e afirma-nos que não ha odio aos brancos mas apenas uma natural aversão por aqueles que cometem desmandos ou violencias rematando a sua exposição com novas citações de Cottono de Mazelliero em reforço do que nos disse na ultima parte da nossa palestra sobre o movimento indiano que se nos afigura ficar agora suficientemente esclarecido.

Uma defesa... ilegitima

Sr. Director do *Bharat*.

Antes de tudo não posso deixar de exprimir os meus sinceros arrependimentos por ter produzido, na minha replica mais uma oportunidade ao sr. Frias para deslustrar os professores do Liceu, lamentando que eles não tivessem idade e *barba dum bode* e por ter *mudo* tempo e *paciencia* do velho, que aliás serveria do seu tempo em prol da salvaçao da sua querida patria, como ele diz exterminando os *ratos*, embora o *gato* se ache vestido, hipocritamente, duma mascara de Carlos Frias, de Aldonã. Um *gato* com os seus receios de vir dismascarado á frente dos *ratos* para extermina-los!

Ora voltando para o assunto da **legitima defeza** do sr. Frias, tenho que dizer que ela se acha quasi distituida de fundamentos... E se acha cheia de picardias ao sr. Augusto Monteiro, de seus novos projectos da instrução, da exposição duma vil intenção, respeito ao sr. Cota Cruz, de seus inoportunos elogios da promessa de disratação da sua patria, das informações disnecessarias do comicio e do Consèlho Legislativo, das palavras como se fossem sacramentais do Dr. Braz da Costa etc. etc. E em fim todo o dilirio que nunca defende ninguem

Pois, mais uma véz, torno a repetir que as cadeiras de professores sempre devem ser providas por meio de escolha do prudente criterio do ministro e não por meio do concurso tendo exclusivamente em vista os diplomas.

Digo isso com sinceridade porque no caso dessa escolha, bem pode ver-se se o professor è competente ou não, lançando uma vista sobre *outros* atributos essensialmente necessarios a um professor alem da competencia do leccionamento da respectiva cadeira.

Porque um professor é instructor e *educador* tambem. Ou é antes *educador* do que instructor.

Os diplomas, talvez, justifiquem competencia da respectiva cadeira, mas nunca que

भारत

गुरुवार कार्तिक व० ८ शी. १८४३

आह्मी व आमचे शेजारी

हिंदुस्तानच्या कोणत्याहि नकाशावर विहंगम दृष्टि फेंकल्यास मालवणच्या खालीं एक काळा ठिपका सहज दृष्टीस पडेल. बिचाऱ्या नकाशेकर्त्यास या प्रांताच्या परावलंबतेची इतकी कांहीं बालंबाल खात्री पटली आहे कीं, ते, तो देश पोर्तुगिझ सरकारच्या ताब्यात असूनहि चंद्रनगर वगैरे प्रांताप्रमाणें भिन्न रंगांत न देतां, बिनदिक्कत ब्रिटिश हिंदुस्थानांत मिसळून टाकितात. ह्या संबंधीं त्यांना दोष देणें ह्मणजे आमचें अज्ञान प्रदर्शित करण्यासारखें आहे. कारण, गोमांतक हा ब्रि. हिंदुस्थानाशीं इतका कांहीं संलग्न झाला आहे, त्यांच्या आचार विचाराशीं आमची इतकी कांहीं मेसळ झाली आहे, त्यांच्याशीं आह्मी इतकें कांहीं तादात्म्य होण्याच्या मार्गास लागलों आहोंत कीं, आज त्यांच्याशीं फटकून वागण्याचा आत्मघातकी निश्चय करणें ह्मणजे आमच्याच हातानें आमच्याच पायावर कुऱ्हाड घालण्यासारखें आहे. प्रो. आराऊज मासकारेंजस यानीं मी गव्हर्नर झालों असतों तर ब्रि. हिंदुस्थानातील मराठी वर्तमान पत्रे बंद केलीं असतीं असें जें सांगितलें, तें खरोखरच आमच्या स्थितीचा पूर्ण विचार करून ह्मटलें यांत संशय नाहीं. याच वर्तमानपत्रानीं आह्मांस स्वतःसंबंधीं विचार करण्यास शिकविलें, आमची संस्कृति, देशाभिमान व स्वाभिमान जागृत केले. नखशिखांत युरोपियन बनून पोर्तुगालांतील बडाबापसे वेड्यांच्या नावानें "व्हीवा" घालून आमच्या गुलामगिरीचें प्रदर्शन करण्यास लाज वाटूं लागली. आमचा प्रिय गोमांतक एके काळीं वैभव शिखरास पोंचलेला होता. कला कौशल्य व्यापार धंदा व बुद्धिमता ह्या बाबतींत हार जाणारा नव्हता, असें असतां आज 'लंडन टाइम्स' सारख्या वजनदार पत्रानें गोमांतक या नावांचा शिंपी व स्वयंपाकी प्रसवणारा देश आहे असें ह्मणण्यासारख्या निकृष्ट स्थितींत पोंचण्याची कारणें शोधण्याकडे आमची प्रवृत्ति होऊं लागली या सर्वांचें श्रेय आमच्या ब्रि. हिंदुबांधवांस आहे हें कोणासहि प्रांजलपणें कबूल करावें लागेल. आमची उन्नति अगर अवनति ब्रि. हिंदुस्थानाबरोबरच होणार हें सूर्य प्रकाशा इतकें स्पष्ट दिसत असतानांहि त्यास खीळ घालण्याचा प्रयत्न करणें ह्मणजे पूर्ण वेगांत असलेल्या धांवत्या आगगाडीस हातानीं थोपवून धरण्यास उद्युक्त होण्यासारखें दुष्कर व हास्यास्पद आहे हें कोणासहि कबूल करावें लागेल.

चालू शतकांत ब्रि. हिंदुस्थानांत स्वराज्य प्रीत्यर्थ, ज्या प्रचंड चळवळी झाल्या त्यांनां आह्मीं पूर्ण सहानभूति, शाब्दिक कां होईना, देऊन आमचें कर्तव्य अल्प प्रमाणानें तरी बजाविलें आहे. कोणत्याहि इसमानें विवक्षित कार्यास हात घातल्या. नंतर तो आपल्या अनुयायांच्या प्रोत्साहन पेक्षां शेजारच्या तटस्थ लोकांच्या मताचें जास्त निरीक्षण करीत असतो. व ह्या लोकांकडून जेव्हां त्यांना सहानुभूति मिळते तेव्हां त्यास ज्यास्त स्फूर्ति, निदान मानसिक समाधान तरी मिळत असतें. आतां ब्रि. हिंदुस्थानावर पूर्णपणें अवलंबून असलेल्या गोमांतकानें कोरड्या सहानुभूतिपेक्षां जास्त कांहीं करणें अशक्य आहे. यांत संशय नाहीं. नुसत्या शाब्दिक सहानुभूतिमुळें आमच्या मायदेशाला इजा व्हावयास असतो. परंतु आज चारी बाजूंवर गुलामगिरींत खितपत पडलेल्या स्वाभिमानास मुकलेल्या गोमांतकास विचारी व समजदार लोक दोष देणार नाहींत. आहातच जर मुळींच पाणी नाहीं तर पोहऱ्यांत कुठून येणार याची प्रत्येकाला जाणीव असते. परंतु या कोरड्या सहानुभूतीवरसुद्धां जेव्हां हातमार घालण्याचा प्रयत्न करण्यांत येतो, तेव्हां मात्र या स्वयंमान्य शिलेदारांच्या अविचाराची कमाल होत असते.

तात्पर्य, आमच्या शेजारांच्या हरेक देशहितविषयक चळवळीनां निरपेक्ष सहानुभूति दर्शविणें अर्थात आमचें पवित्रतम कर्तव्य ठरतें, हें ओघानेंच सिद्ध होतें.

वर्तमानसार

--पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें ता. १८ रोजीं येथील बालोन्नतिसमाजाचा प्रथम वार्षिकदिवस समारंभ श्री दो. सुब्राय वि. प्र. देसाई, सांवर्डे, यांच्या अध्यक्षतेखालीं मोठ्या थाटानें पार पडला. उत्सवाला मुसलमानबंधूनीं आपल्या आगमनानें विशेष शोभा आणली होती. समयास अनुसरून श्रीं. दो. जयवंत ध. मळकर्णेकर, रा. राजाराम रा. शिरवैकर व दो. शिवाजी शाभा देसाई यांचीं भाषणें झाल्यावर आमच्या संपादकांचें प्रवचन होऊन हिंदुमुसलमानकी जयांच्या गर्जनेंत उत्सव समाप्ति झाली. याच प्रसंगीं संस्थेतर्फे उपरिनिर्दिष्ट दो. शिवाजी देसाई यांकडून रा. शिरवैकर यांस त्यानीं बजावलेल्या निरपेक्ष कामगिरीची आठवण ह्मणून रौप्य पदक अर्पण करण्यांत आलें.

जाहीर आमंत्रण

येत्या ११ डिसेंबर रविवार रोजीं पो. इंडियातर्फे देपुताद व सेनादोर यांच्या निवडणुकी व्हावयाच्या असल्याचें सर्वांस माहीत असेलच. या बाबतींत हिंदुसमाजामध्यें मतभेद न होतां एकतंत्रीपणा रहाणें अवश्य आहे. अर्थात हिंदुसमाजाचें या बाबतींत धोरण निश्चित करण्याकरतां सर्व हिंदुनागरिकांची जाहीर सभा येत्या ता. १ डिसेंबर रोजीं प्रागतिक संघातर्फे पणजी मुक्कामीं सहकारी व्यापारी संघाच्या दिवाणखान्यांत संध्याकाळचे ७ वाजतां भरविण्याचें ठरविलें आहे. तेव्हां एकंदर हिंदु नागरिकांनीं हजर रहावें अशी सर्वांस अत्याग्रहाची विनंति आहे.

आपला नम्र.

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

अध्यक्ष प्रा. संघ.

पुरुषोत्तम श्री. सुकेरकर

सेक्रेटरी.

दुखवट्याची सभा

गेल्या ता. १४ सोमवार रोजीं रात्रौ येथील सारस्वत ब्राह्मण समाजाच्या दिवाणखान्यांत, संस्थेचे एक निष्ट सभासद श्री. भिकाजी पु. पै भले यांच्या निधनानिमित्त दुखवट्याची सभा भरली होती. सभेस खुद्द मडगांवची व हापर्शे, कुंभारजुवें अगोळणें, पारोडें वगैरे ठिकाणची १५० वर मंडळी जमली होती. सभेचें अध्यक्षस्थान पणजीहून मुद्दाम आलेले श्री. शांबारावजी सरदेसाई यांनीं मंडीत केलें होतें. संस्थेचे सेक्रेटरी रा. केशव अ. नाईक यानीं अध्यक्षांच्या परवानगीनें बालचमू संस्था मडगांव, श्री वेताळ प्रा. ज्ञा. मंदीर अगोळणें, स्वयंसेवक कार्यालय-फोंडा वगैरे संस्थांकडून व रा. वसंत नारायण नाईक मुंबई, प्रो. बा. वा. सांवर्डेकर डिचोली, श्री. वैकुंठराव सरदेसाई--सावयवेरें वगैरे गृहस्थांकडून आलेले संदेश वाचून दाखविल्यावर श्री. पुं वा. विर्जिनकर यानीं भले यांच्या निधनानें समाजाची किती हानि झाली आहे त्याचें वर्णन करून खालील दुखवट्याचा ठराव सभेपुढें मांडला.

सारस्वत ब्राह्मण समाज या संस्थेतर्फे भरलेल्या या सभेस तिचे एक संस्थापक सभासद प. वा. भिकाजी पु पै. भले यांच्या अकालिक व अत्यंत शोचनीय निधनामुळें फार फार दुःख होत आहे. त्यांचें संस्थेवरील प्रेम, संस्थेवरील हरएक अडचणीच्या वेळीं त्यानीं दाखविलेलें धैर्य, सार्वजनिक कामांविषयीं त्यांची तळमळ, संकटें आलीं असतां त्यांत बाजू देऊन त्यांमधून धैर्यानें पार पडण्याच्या कामीं त्यांकडून दाखविण्यांत येणारें प्रसंगावधान, हातीं घेतलेल्या कार्याशीं तदाकार होऊन जाण्याची त्यांची वृत्ती, शांत व सरळ स्वभाव इत्याद्यनेक गुणसमुच्चयामुळें संस्थेचें व पर्यायानें मडगांव शहराचें झालेलें नुकसान लवकर भरून येणें शक्य नाहीं. असें या सभेचें मत आहे. या ठरावाची माहिती त्यांच्या दुःखग्रस्त कुटूंबास देऊन त्या मार्गानें त्यांच्या दुःखाचे आह्मीं सर्वजण वांटेकरी आहोंत- यांच्या जाणीवतेनें तो दुःखभार हलका करावा याकरितां आजच्या अध्यक्षांस तो अधिकार देण्यांत येत आहे.

या ठरावावर सारस्वत विद्यालयातर्फे आलेले प्रो. सिनारी, शारदा विद्यालयातर्फे आलेले श्री. सामंत, ज. वि कामत, तिरोडकर वगैरेचीं अनुमोदनपर भाषणें झाल्यावर अध्यक्षाच्या सूचनेनें सर्वांनीं उभें राहून ठराव पास केला. नंतर अध्यक्षांचें समारोपादाखल भाषण झाल्यावर त्यांचे व इतर सर्वांचे आभार मानण्यांत आले आणि सभेचें काम समाप्त झालें.

मडगांव १६।११।२१

आपला बातमीदार.

श्री शिवाजी स्मारक

श्रीयुत रा. भारतकार यांस,

स. स. न. वि. वि. खालील मजकूर आपले पत्रांत प्रसिद्ध कराल अशी आशा आहे.

ब्रिटिश इंडियेंतील नोकरशाही—तूर्त परिस्थित्यनुरूप 'हिंदप्रजेस' स्वराज्याचे हक्क देण्याऐवजीं पंजाब, धारवाड, मालेगांव इ. ठिकाणच्या निःशस्त्र गरीब प्रजेवर गोळीबार करून प्राण घेणें, दे. अलीबंधू, बाबासाहेब परांजपे, गंगाधरराव, किश्लू इ. सन्माननीय पुढाऱ्यांवर खटले करून त्यानां सक्त मजुरीची शिक्षा ठोठावणें, प्रेस-अक्टासारखे जुलुमी कायदे करून भाषण व लेखन स्वातंत्र्यावर गदा घालणें वगैरे अनेक कृत्यानीं 'हम करेसो कायदा' अशा रावणी सत्तेच्या योगानें दिवसेंदिवस हिंदप्रजेस उलट गांजून सोडीत आहे. त्यांत 'प्रिन्स आफ वेल्स' यानां हिंदुस्थानांत आणवून त्याचें आपापसांत स्वागत करून ही पहा हिंदुस्थानची प्रजा सुखी असून ती प्रिन्सचें आनंदानें स्वागत करील आहे असें इतर राष्ट्रांस भासविण्याची क्रृप्ति काढली आहे. ही नोकरशाहीची कावेबाजपणाची दृष्टि ओळखून म. गांधी आदिकरून पुढारी मोठमोठ्या बकाली वस्तीच्या शहरापासून तों अल्प वस्तीच्या खेड्यापर्यंत नोकरशाहीच्या आपमतलबी कार्याचें प्रदर्शन खत्रड करून स्वागतावर पूर्ण बहिष्कार घालून तो दिवस सुतकासारखा पाळावा ह्मणून सभा भरवून हस्तपत्रकें काढून लोकांस जाणीव करून देत आहेत. सारांश हिंदुस्थान दुःखी आहे तें स्वराज्य दिल्यानें सुखी होईल हें सर्वांस कळावें हाच त्याचा मुख्य हेतु आहे.

आमच्या गोमांतकांमध्यें विशेषें करून स्वदेश स्मृतीची जागृति होण्यास आजपर्यंत ब्रिटिश हिंदुस्थातांतील राष्ट्रीय वृत्तपत्रें, नियतकालिकें, पुस्तकें कारणीभूत असून हिंदबांधवांचे आपण याबद्दल अत्यंत ऋणी आहोंत. आज त्याचें सुखदुःख तेंच आमचें. पुढील भावी काळांत आह्मांस परस्परांचे सहाय्याची अपेक्षा आहे आज पोर्तुगीज लोकांनीं गोवें घेतल्यास जवळ जवळ ४०० वर वर्षें होतील. एवढ्या अवधींत येथें लो० टिळकांच्या अगर म० गांधीच्या तोडीचा स्वदेशभक्त निर्माण होऊं नये याहून गोमांतकाचें दुर्दैव तें कोणतें?

अशा प्रसंगीं आमच्या गोव्यांतील कांहीं मंडळीनीं पुणें येथें प्रिन्सच्या हस्तें होणाऱ्या स्मारकास व आणखी कित्येकांनीं त्यांस मानपत्र अर्पण करण्याच्या भरीस पडून हिंदबांधवांच्या दुःखावर डागण्या द्याव्या हें योग्य नव्हे. असें आमच्या अल्प बुद्धीस वाटतें.

प्रिन्स ऑफ वेल्स यांस मानपत्रें देण्यांस कोणीच उमेदवार पुढें येत नसल्यामुळें नोकरशाही भाडोत्री इसम जमविण्याच्या खटपटीस काया वाचा मनें व प्रत्यक्ष धनानें लागली आहे. ती ग्वाल्हेर, कोल्हापूर येथील नामधारी राजांचीं सोंगें पुढें उभीं करून पुण्यातर्फे मानपत्र देण्याचें व स्वागताचा कार्यक्रम कसा बसा पार पडण्याचें श्रेय संपादील यांत संशय नाहीं. मुंबईमध्यें धेडबंधूना स्वागताबद्दलचा

--प्रिन्स ऑफ वेल्सच्या आगमनानिमित्त मुंबईंत दंगेधोपे होऊन सर्वत्र अशांतता पसरली होती.

तरि जा न गडे, परदेशी !

(इंदिरातनय, मुंबई)

[परदेशीं नोकरीसाठीं जाणाऱ्या पतीला उपदेश]

प्राणेशा, ही जोडुनियां कर दासी, विज्ञप्ति करी चरणासी ।
जळजळोत त्या नकोत मृत धनराशी, व्हावें न बद्ध परपाशी ।
(चाल) आवरा मनाची धांव । द्या सोडुनि वेडी हांव । घ्या तिचें न पूरपि नांव । विबुध न विकिती प्राणांतीं स्वत्वासी । विज्ञप्ति १
करुनी करुनी परसेवा आजवरी । आलें अंतीं काय करीं ?
भोंवतीं भुतें मेळवुनी जीं वैरी । अति संकटिं पडलां भारी?
(चाल) वेंचुनि धन निजकष्टांचें । सतत स्तोम वरिष्टांचें । माजवोनी; अरिष्टांचे । — घेतले शिरीं नग; मुकुनी सौख्यासी । विज्ञ०-२
दारुण चिंतानलिं गेली दिनरजनीं ही देहलता करपोनी ।
पूर्वं न उरली तेजज्योती नयनीं ! खिन्नता पसरली वदनीं !
(चाल) तुम्हांविण संकटकालीं । कोण हो जननितें वाली? जी वीर सुपुत्रां व्याली । झुरुनी झुरुनी मरेल ती उपवासी ! तरि
जा न गडे, परदेशीं ! ३

ANNO VI — NUMERO 36 — 1921 · QUEPEM QUINTA-FEIRA 1 DE DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA....... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १ माहे डिसेंबर सन १९२१ [अंक ३६ वा.

Gandhismo

A incontestavel superioridade politica da teoria do Mahatmá Gandhi, que se estriba no maximo sacrificio pessoal para a conquista da Liberdade, suprema aspiração de quem verga ao peso dum absolutismo feroz e ambicioso, como iamos dizendo, a incontestavel superioridade politica da teoria do Mahatmá sobre outras tendendo para o mesmo desiderato é reconhecida, com veneração e admiração, ainda pelos sabios americanos, em evidencia.

E' que, ao passo que o Gandhismo ignora a hipocrisia e mentira, o ódio e vingança, detestando, com veemencia, quaisquer actos que determinem ou originem o derramamento de sangue, as demais teorias e seus apologistas fazem do que o Mahatmá reprova *in limine* o primeiro degrau da escada triunfal de suas aspirações.

Apesar disto, porem, o Gandhismo tem inimigos e dos mais perigosos, os quais não poupam ocasião alguma de o depreciar, de fazer dêle a *chacota*, a torto e direito...

¿Houve conspirata dos Moplás que perpetraram crimes horrendos, exercendo toda a sorte de viganças barbaras ?

¿ Deram-se disturbios sanguinolentos em Dharwar, Malegaum ou Nagpur, com arrazamento de edificios publicos oficiais e assasinatos crueis ?

¿Desenrolaram-se scenas em que se jogou a valer a pedrada e houve derramamento de sangue, feridos, mortes e chacina, em Bombaim, por ocasião da visita a esta cidade do augusto primogenito do Rei Jorge V ?

E' o Gandhismo que gerou todos estes acontecimentos que representam uma macula bem hedionda aos sentimentos mais corriqueiros de humanidade, gritam aos quatro ventos os referidos contrarios do Mahatma Gandhi ! .

Pelos modos, os antigandhistas não recuarão a, cêdo ou tarde, atribuir ao Gandhismo a miseria que está oprimindo a Russia e o sangue que há pouco correu em Lisboa!...

Impagaveis inimigos do Mahatma Gandhi que na cegueira em que se encontram envolvidos são capazes de admitir que uma jaqueira dará mangas e uma mangueira jacas quando el haja dedo do Gandhismo...

Perguntar-lhes-hemos, porêm :-

¿Lá porque os sectarios de Cristo ou Budha abusam na pátrica os principios religiosos dêstes grandes homens, tornam-se, porisso, eles responsaveis ?

Se não ¿ como se pode atribuir ao Gandhismo um crime que este fundamentalmente abomina e do fundo de alma reprova ?

Não é, contudo, verdade que os não-cooperadores tênham sido autores dos disturbios ocorridos, cá e lá na, India Britanica: foram-no os proprios representantes da burocracia, aliados aos *salamalequeiros* ambiciosos do Poder.

Temos á nossa mão cartas de Bombaim, fornecendo-nos detalhes fidedignos sobre os acontecimentos que, hà pouco ai se deram.

Das mesmas cartas se vê que a perigosa fauna dos cooperadores, instigada pela policia fomentou tais acontecimentos em que os não cooperadores só intervieram para a salvação de sua integridade individual, factos que são corroborados pelos importantes e sérios jornais que se publicam naquela cidade e na de Poona.

O Gandhismo está, pois, alheio ás acusações absolutamente discabidas que contra ele se formulam.

E, porisso nós continuaremos a dispensar-lhes a mesma veneração.

ECOS & CRITICA

Dr. Seabra

O *Bharat*-todos o sabem-detesta a lisonja e despresa o *salamalequismo*, muito em voga no nosso interesseiro meio, independencia que lhe tem criado muita inimisade. Dizemos isto para que ninguem vá supor que encerram qualquer interesse oculto as palavras que a seguir registamoscom infinito prazer, em homenagem aos relevantes serviços que o ilustre juiz de Direito da comarca dr. Julio de Seabra está prestando aos povos daqui.

Sua Excia que de fundo conhece o meio onde exerce a sua inteligente acção, não poupa nem um minuto para exterminar de raiz a terrivel *chicana* que cá campeava infrene e que agora, graças á actividade moralisadora do imparcial dr. Seabra se vai aproximando do seu fim.

Numa palavra : o sr. dr. Seabra representa a viva personificação dum trabalho honesto, util e moralisador, o que, em dias que lá vão, é raro por ser caro nas lusitanas terras daquem e dalem-mar.

Honra seja, porisso, a Sua Excia-

Não podemos terminar esta local sem consignar que o digno delegado da Comarca sr- dr. Siurama Bolvonta Rau tambem está envidando os seus melhores esforços por forma a que a comarca se veja limpa de tal terrivel chicana, atitude que o torna igualmente merecedor de encomios.

Para o n.º imediato

Tivemos de reservar muita materia já composta.

Valha a verdade !

O barulho dos Moplas continua com o mesmo calor do inicio de conspirata.

A impresa afecta ao governo britanico pinta em vistosas parangonas a barbara perseguição que aqueles fanaticos movem a seus conterraneos hindus, o que é desmentido pelos jornais populares.

E decorreram já quasi quatro mezes que os tais *Moplás* estão a guerrear contra o inglez que se vangloria de ter aniquilado o alemão, o mais poderoso dos mais poderosos, o mais *abastado popritario* de metralhadoras, canhões, espingardas e de todo o *complicado* maquinismo de tirar vidas aos seres humanos, com possivel [illegible]

¿Como se decifra este enigma do mais poderoso e ... perigoso governo inglez não ter podido esmagar, durante tanto tempo, o debil, desarmado e boçal Moplá ?

O caso, com aparencias de banal, dá porem, que matutar.

¿Haverá em toda essa trapalhada o espirito burocratico do *Divide and Rule* com D e R maiusculos, teoria mais terrivel que o Gandhismo, e que, como que por encanto, ligou os destinos politicos da Grande Pensula Industanica ao trono de piquena Grambretanha ?

Valha a Verdade que visado não meter-se a em altas cavalariças !

Uma idea

O Estado abriu o c[illegible] Farodá, evidentemente com intuito de conseguir o dup[illegible] fim de aumentar a receita, seu erario e ajudar o agr[illegible]tor na luta pela existenc[illegible]

Ignoramos se atin[illegible] desiderato. Mas n[illegible] orementar uma [illegible] governo obter r[illegible] var o *deficit* e [illegible] ria duma gr[illegible] pulação de [illegible]

Refer[illegible]

ठोकळी आरोपित सर्वश्रेष्ठ [illegible] रके- [illegible] घेण्याचें कामीं [illegible] तर इष्टसिद्धी नाहीं. आणि आळ- टाळचाळ केली नाहीं [illegible] तीस पसंत आहे असें [illegible] खोटेंच जाहीर करण्यास सरका- [illegible] करून दिल्यासारखें होणार आहे असत दुःखावर डाग देण्यासारखी [illegible] इतकें [illegible] ठेवावें. [illegible] [illegible] देशत्याग मरा असें [illegible]

UMA CARTA

Vai uma pequena correspondencia para sêr inserida no proximo numero deste jornal. Era covemente que viesse um editorial sobre o assunto mas isto depende da vontade de V. Excia.

Por Por. Prov. no. 916 da seria corrente foi concedida aos contribuintes de Fazènda moratoria para pagamento das dividas atrazadas sem juros de mora è outros àcessorios do processo executivo, estando suspensas as execuções processadas até o fim de Dezembro de mil 1921.

Ora a medida que Sua Exa. o Sr. Governador Geral houve por bem dispensar em favor do pobre contribuinte deve-o favorecer muito na presente crise mas não podemos deixar de acentuar nesta ocasião que pela citada Portaria não foi contemplado o contribuinte em geral como o foi ha vinte anos na governação do General Machado [Port. Prov. nos. 533 e 535 do ano de 1897] pois não se incluem na aludida Portaria os devedores das corporações [Comunidades, Pagodes etc.] o que aliás por justa razão devia ser porque estes contribuintes, está claro, que tambem se encontram em identicas condiçôes são em tudo dignos de merecer o beneficio concedido para os devedores da Fazenda. Esperamos que Sua Exa o Sr. Governador, que com tanto zêlo e solicitude procura o bem estar do povo, tomará medidas no sentido de ser beneficiado o contribuinte em geral,

Pondá 20-11-921 — De V. etc, *B. S.*

330

ANO VI — NUMERO 36 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA 1 DE DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १ माहे डिसेंबर सन १९२१ [अंक ३६ वा.

Gandhismo

A incontestavel superioridade politica da teoria do Mahatmá Gandhi, que se estriba no maximo sacrificio pessoal para a conquista da Liberdade, suprema aspiração de quem verga ao peso dum absolutismo feroz e ambicioso, como iamos dizendo, a incontestavel superioridade politica da teoria do Mahatmá sobre outras tendendo para o mesmo desiderato é reconhecida, com veneração e admiração, ainda pelos sabios americanos, em evidencia.

E' que, ao passo que o Gandhismo ignora a hipocrisia e mentira, o ódio e vingança, detestando, com veemencia, quaisquer actos que determinem ou originem o derramamento de sangue, as demais teorias e seus apologistas fazem do que o Mahatmá reprova *in limine* o primeiro degrau da escada triunfal de suas aspirações.

Apesar disto, porem, o Gandhismo tem inimigos e dos mais perigosos, os quais não poupam ocasião alguma de o depreciar, de fazer dêle a *chacota*, a torto e direito...

¿Houve conspirata dos Moplás que perpetraram crimes horrendos, exercendo toda a sorte de vigançás barbaras?

¿Deram-se disturbios sanguinolentos em Dharwar, Malegaum ou Nagpur, com arrazamento de edificios publicos oficiais e assasinatos crueis?

¿Desenrolaram-se scenas em que se jogou a valer a pedrada e houve derramamento de sangue, feridos, mortes e chacina, em Bombaim, por ocasião da visita a esta cidade do augusto primogenito do Rei Jorge V?

E' o Gandhismo que gerou todos estes acontecimentos que representam uma macula bem hedionda aos sentimentos mais corriqueiros de humanidade, gritam aos quatro ventos os referidos contrarios do Mahatmá Gandhi!

Pelos modos, os antigandhistas não recuarão a, cêdo ou tarde, atribuir ao Gandhismo a miseria que está oprimindo a Russia e o sangue que há pouco correu em Lisboa!...

Impagaveis inimigos do Mahatmá Gandhi que na cegueira em que se encontram envolvidos são capazes de admitir que uma jaqueira dará mangas e uma mangueira jacas quando ali haja dedo do Gandhismo...

Perguntar-lhes-hemos, porêm :-

¿Lá porque os sectarios de Cristo ou Budha abusam na prática os principios religiosos dêstes grandes homens, tornam-se, porisso, eles responsaveis?

Se não ¿ como se pode atribuir ao Gandhismo um crime que este fundamentalmente abomina e do fundo de alma reprova?

Não é, contudo, verdade que os não-cooperadores tênham sido autores dos disturbios ocorridos, cá e lá na, India Britanica: foram-no os proprios representantes da burocracia, aliados aos *salamalequeiros* ambiciosos do Poder.

Temos á nossa mão cartas de Bombaim, fornecendo-nos detalhes fidedignos sobre os acontecimentos que, há pouco ai se deram.

Das mesmas cartas se vê que a perigosa fauna dos cooperadores, instigada pela policia fomentou tais acontecimentos em que os não cooperadores só intervieram para a salvação de sua integridade individual, factos que são corroborados pelos importantes e sérios jornais que se publicam naquela cidade e na de Poona.

O Gandhismo está, pois, alheio ás acusações absolutamente discabidas que contra ele se formulam.

E, porisso nós continuaremos a dispensar-lhes a mesma veneração.

ECOS & CRITICA

Dr. Seabra

O *Bharat*—todos o sabem—detesta a lisonja e despresa o *salamalequismo*, muito em voga no nosso interesseiro meio, independencia que lhe tem criado muita inimisade. Dizemos isto para que ninguem vá supor que encerram qualquer interesse oculto as palavras que a seguir registamos com infinito prazer, em homenagem aos relevantes serviços que o ilustre juiz de Direito da comarca dr. Julio de Seabra está prestando aos povos daqui.

Sua Excia que de fundo conhece o meio onde exerce a sua inteligente acção, não poupa nem um minuto para exterminar de raiz a terrivel *chicana* que cá campeava infrene e que agora, graças á actividade moralisadora do imparcial dr. Seabra se vai aproximando do seu fim.

Numa palavra: o sr. dr. Seabra representa a viva personificação dum trabalho honesto, util e moralisador, o que, em dias que lá vão, é raro por ser caro nas lusitanas terras daquem e dalem-mar.

Honra seja, porisso, a Sua Excia.

Não podemos terminar esta local sem consignar que o digno delegado da Comarca sr. dr. Sitarama Bolvonta Rau tambem está envidando os seus melhores esforços por forma a que a comarca se veja limpa de tal terrivel chicana, atitude que o torna igualmente merecedor de encomios.

Para o nº imediato

Tivemos de reservar muita materia já composta.

Valha a verdade!

O barulho dos Moplas continua com o mesmo calor do inicio de conspirata.

A imprensa afecta ao governo britanico pinta em vistosas parangonas a barbara perseguição que aqueles fanaticos movem a seus conterraneos hindus, o que é desmentido pelos jornais populares.

E decorreram já quasi quatro mezes que os tais *Moplás* estão a guerrear contra o inglez que se vangloria de ter aniquilado o alemão, o mais poderoso dos mais poderosos, o mais *abastado popritario* de metralhadoras, canhões, espingardas e de todo o *complicado* maquinismo de tirar vidas aos seres humanos, com possivel [illegible]

¿Como se decifra este enigma do mais poderoso e... perigoso governo inglez não ter podido esmagar, durante tanto tempo, o debil, desarmado e boçal Moplá?

O caso, com aparencias de banal, dá porem, que matutar.

¿Haverá em toda essa trapalhada o espirito burocratico do *Divide and Rule* com D e R maiusculos, teoria mais terrivel que o Gandhismo, e que, como que por encanto, ligou os destinos politicos da Grande Penisula Industanica ao trono de piquena Grambretanha?

Valha a Verdade que visado não meter-se em altas cavalariças! F

Uma idea

O Estado abriu o canal de Sarodá, evidentemente com intuito de conseguir o duplo fim de aumentar a receita do secretario e ajudar o agricultor na lucta pela existencia.

Ignoramos se atingiu tal desiderato. Mas podiamos apresentar uma nova idea de governo obter um meio de matar o *deficit* e diminuir a miseria duma grande parte da população de Goa.

Referimo-nos á abertura do canal de Xeldem atravez de Sirvoi, Tilamola e Cacorá, povoações que abrangem vastas planicies cultivaveis, cujo rendimento a breve trecho, produziria o necessario para amortisar o capital que fosse gasto para construção do mesmo canal.

UMA CARTA

Vai uma pequena correspondencia para sêr inserida no proximo numero deste jornal. Era covemente que viesse um editorial sobre o assunto mas isto depende da vontade de V. Excia.

Por Por. Prov. no. 916 da seria corrente foi concedida aos contribuintes de Fazènda moratoria para pagamento das dividas atrazadas sem juros de mora e outros acessorios do processo executivo, estando suspensas as execuções processadas até o fim de Dezembro de mil 1921.

Ora a medida que Sua Exa. o Sr. Governador Geral houve por bem dispensar em favor do pobre contribuinte deve-o favorecer muito na presente crise mas não podemos deixar de acentuar nesta ocasião que pela citada *Portaria* não foi contemplado o contribuinte em geral como o foi há vinte anos na governação do General Machado [Port. Prov. nos. 533 e 535 do ano de 1897] pois não se incluem na aludida Portaria os devedores das corporações [Comunidades, Pagodes etc.] o que aliás por justa razão devia ser porque estes contribuintes, está claro, que tambem se encontram em identicas condições são em tudo dignos de merecer o beneficio concedido para os devedores da Fazenda. Esperamos que Sua Exa o Sr. Governador, que com tanto zêlo e solicitude procura o bem estar do povo, tomará medidas no sentido de ser beneficiado o contribuinte em geral,

Pondá   De V. etc,
20-11-921   *B. S.*

भारत

गुरुवार मार्गशीर्ष शु० २ शा. १८४३

आमचें भावी ध्येय

गतांकांतील 'आह्मी व आमचे शेजारी,' या लेखांत ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील लोकांशीं आमचें कर्तव्य कोणत्या प्रकारचें असणें योग्य आहे, याचें थोडक्यांत विवेचन केलेंच आहे. या लेखांत त्याच विषयासंबंधीं आणखीं थोडीशी चर्चा केल्यास, ती अप्रयोजक ठरणार नाहीं, अशी खात्री वाटते.

काल, स्थल व स्थिति यांकडे बारीक दृष्टि वळवून विचार केल्यास, आह्मी व आमचे शेजारी कसे भीन्न नाहींत, आह्मां परस्परांचा एक जीव कसा बनून राहिलेला आहे, व कालांतरानें आमचे हितसंबंध अलग होण्याऐवजीं एकतानतेच्या धर्तींत कसे मिसळून जाणार, हें तारतम्य ज्ञानाची ओळख पटलेल्या गृहस्थांस जास्ती विशद करून सांगण्याची आवश्यकता नाहीं.

हिंदुस्थान देश एके काळीं वैभव शिखरावर विलसत होता. स्वतंत्रता देवीची यावर पूर्ण कृपादृष्टि होती, परंतु निसर्गाच्या नियमांस अनुसरून सध्या तो वैभवहीन होऊन पारतंत्र्याच्या घोर गर्तेत [illegible] पडला आहे. पूर्वींचें तें तेज मलीन होऊन, पुन्हा वैभव काळचे परत्काम आह्मांस आतां कल्पित गोष्टी वाटावयास लागल्या आहेत.

पण एका हिंदुस्थानचीच अशी नीच अधोगति झाली, असें नाहीं. जुन्या रोम, ग्रीस व मिसर याहि थोर राष्ट्रांची तीच अवस्था झाली. यावरून असें मात्र समजतां कामा नये कीं, निसर्गाचे कायदे अवनत स्थितीतच प्रसवतात. वाईट गोष्टींप्रमाणेंच चांगल्याहि गोष्टी निसर्गाच्याच तेजस्वी प्रभावानें घडून येत असतात, हें विसरतां कामा नये.

या आमच्या ह्मणण्याची प्रचिती, हिंदुस्थानांत सांप्रत अनेक चळवळींच्या स्वरूपांत दृष्टोत्पत्तीस येत असलेली जागृति, स्पष्ट पटवीत आहे. व विद्यमान काळांत परक्यांच्या शासनाच्या सत्तेखालीं आसवें ढाळणारा हिंदुस्थान, भावी काळांत निसर्गाच्याच न्यायानें, स्वतंत्रतेच्या शुद्ध व पवित्र वातावरणांत आनंद विलसणार असल्याचीं शुभ चिन्हें जिकडे तिकडे भासूं लागलीं आहेत.

हिंदुस्थान देश स्वपराक्रमाच्या अतुल सामर्थ्यानें इंग्रजांची मगरमिठी फोडून पूर्ण स्वतंत्र होणार, हें खास. प्रश्न काय तो कालावधीचा. खुद्द इंग्लंडांतहि या गोष्टीची जाणीव नाहीं, असें नाहीं. आपल्या सार्वभौम सत्तेचीं, आपल्या अनियंत्रित कारभाराची व आपल्या अमानुष अत्याचारांचीं शेवटचीं घटका भरत आली आहेत, हें ब्रिटिश नोकरशाहीं पूर्ण उमजून आहे.

हिंदुस्थान स्वतंत्र होणार व गोमांतक पोर्तुगीजांच्या अमलाखालीं सदासर्वकाळ खितपत राहणार काय ? नाहीं. अर्थात् शेजाऱ्यांच्या स्वातंत्र्याचें [illegible] जाऊन त्यांच्याशीं [illegible] इच्छा होईल, हें निःसंशय आहे. ही इच्छा न्याय्य असल्यामुळें [illegible] मूर्त स्वरूप आणण्याचे कामीं आमचे शेजारीं, शेजार धर्माचें तत्व पाळल्याशिवाय कदापिहि राहणार नाहींत. निदान तें तसें शिकून. पाळलें जावें एतदर्थ एव्हांपासूनच धोरण ठेवण्याचा मुत्सद्दीपणा आह्मी राखिला पाहिजे, हें उघड होतें.

उपरिनिर्दिष्ट भावी ध्येयाकडे नजर पुरवून, गोमांतकांतील विचारी लोक हिंदुस्थानांतील प्रत्येक परदास्यविमोचक चळवळीस निरपेक्ष मदत करण्यास पुढें सरसावत आहेत. लो. टिळकांची स्वदेशी व बहिष्काराची चळवळ, म. गांधीचा असहकारयोग, इ. इ. चळवळींशीं गोमांतकांतील हिंदु जनता जर तादात्म्य पावत आहे तर त्याचें कारण सदरील भावी ध्येय, हेंच होय.

काल, स्थल व स्थिति या त्रयीकडे खोल दृष्टि फिरविल्यास हिंदु जनतेची ही तादात्म्य होण्याची भावना अयथार्थ आहे असें ह्मणण्याचें वेजबाबदार धारिष्ट कोण करील ?

स्फुट विचार

प्राजेरीस द कोस्तः—हे गृहस्थ प्रस्तुत फ्रान्स देशांत असून, तेथूनच आपली देपुतादाच्या जागीं निवडणूक होण्याप्रीत्यर्थ प्रयत्न करीत आहेत असें ह्मणतात. येथील त्याचे भगतगणहि आपल्या उपकारकर्त्याच्या 'खाल्ल्या अन्नास" पाळा देण्यासाठीं एव्हांपासूनच झटत असल्याची दाट वदंता आहे. परंतु ज्यानां ज्यानां मि. कोस्ताची व त्यांच्या दिवाळखोर कृत्यांची ओळख आहे, ते ते नागरिक स्वमतदानानें त्यांस पाठिंबा देऊन देशाच्या वाढत्या अधोगतीस कारणीभूत होण्याचें घोर पातक पदरास बांधणार नाहींत अशी आह्मांस उमेद आहे. मि. कोस्तानीं प्रतिनिधित्वाच्या खेळखंडोबांत व स्वार्थ साधण्याच्या कारवाईंत किती प्राविण्य मिळविलें आहे हें आज आबालवृद्धांस कळून चुकलेंच आहे. त्यानीं देपुतादांच्या जागेचा व सेनादोराच्या दर्जाचा कसा फजा उडवून दिला आहे व गोमांतकाच्या तिजोरीची स्थिति कशी भयंकर करून सोडली आहे हेंहि सर्वश्रुतच असल्यावरून देशाचें कल्याण इच्छिणारे नागरिक कोस्तभक्तांच्या मायावी भुलथापानीं फसले जाणार नाहींत अशी आशा आहे.

पोर्तुगालची स्थितिः—पोर्तुगालचें वातावरण शांत झालें नसून आंतील धूसफूस चालूच आहे. असें तेथून आह्मांस आलेल्या अनेक पत्रांवरून, ह्मणण्यास कांहींच प्रत्यवाय नाहीं. आद्य रिपब्लिकन पक्षांतील नामांकित पुढाऱ्यांच्या अत्यंत क्रूर रीतीनें झालेल्या खुनामुळें बहुजनसमाजांत पसरलेल्या तीव्र असंतोषाचा वणवा शमन करण्याच्या हेतूनें जरी नवीन प्रधानमंडळानें मयतांच्या कुटुंबांस पेन्शनाची खास व्यवस्था करून दिली आहे, तरी लोकांचीं अंतःकरणें खुनीबदमाषांचें योग्य पारिपत्य झाल्याशिवाय, शांत होतील असें वाटत नाहीं. कदाचित् नवीन बंडाळी सुद्धां उपस्थित होण्याचा बराच संभव आहे. खुद्द बंडाच्या विजयी प्रवर्तकांतच मतभेद असून परस्परांविषयीं परस्परांचीं मतें जशीं शुद्ध असावयास पाहिजे होतीं तशीं तीं नाहींत, असेंहि समजतात. सारांश, पोर्तुगालची स्थिति केव्हां कोणत्या थरावर पोंचेल याचा नेम नाहीं. पहावें काय होतें तें !

[illegible] जुगार खेळणें नैतिक व आर्थिक दृष्ट्या किती धोक्याचें आहे, हें स्पष्ट रीतीनें सिद्ध झालें असतांहि कित्येक लोक जाणून बुजून जुगाराच्या नादीं लागत असल्याचें पाहून मन दुःखानें व्यग्र होतें. देवळांच्या नजीक तरी जुगारांचे अड्डे पडूं नयेत, अशी सर्व सुशिक्षित जनतेची मनापासून इच्छा असल्यावरून त्या त्या महाजन मंडळीनें सुशिक्षित लोकमतास मान देऊन, जुगारी ज्यांच्या संपर्कापासून देवस्थानें अलिप्त ठेवण्याचा प्रयत्न करणें, हें अर्थात योग्य ठरतें. आह्मांस खात्री आहे कीं, या पुढें तरी महाजन मंडळी जुगार व जुगारीं लोकांस उघड किंवा गुप्त मदत पुरविण्याचें निंद्य पातक आचरून देवस्थानच्या पावित्र्यांत माती कालविणार नाहींत. जुगारी लोक हो, जुगार खेळूं नका ! जुगारानें आजपर्यंत कोणाचेंच कल्याण झालें नसून, अनेक सुखवस्तु कुटुंबें पार धुळीस मिळून गेलीं आहेत, हें सतत ध्यानांत बाळगा.

मतदार व्हाः—या महिन्यांत ठिकठिकाणच्या मुनिसिपालट्यांकडून नवीन मतदार होऊं इच्छिणाऱ्यांनीं काय काय केलें पाहिजे या संबंधीं सविस्तर माहितीच्या जाहिराती प्रसिद्ध केल्या जाणार आहेत. त्या त्या गांवच्या पुढाऱ्यांनीं सदरहू संधीचा फायदा घेऊन शक्य तितके मतदार वाढविण्याचा योग साधून घेतला पाहिजे. हिंदुमतदारांची संख्या जितकी मोठी होईल तितकें हरेक निवडणुकीच्या बाबतींत हिंदुसमाजाचें वजन वाढणार आहे, हें आज कोणास नव्यानें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. प्रागतिक संघाचे प्रचारकहि आपल्या राजकीय ध्येयाकडे दृष्टि देऊन मतदारांच्या संख्येंत नवीन भर घालण्याचें कर्तव्य कळकळीनें बजावतील अशी आशा आहे. ज्या कोणास 'मता'चें महत्व पूर्ण अवगत आहे, त्यांस 'मतदार व्हा' हें सुचविण्याचें अगदीं कारण नाहीं. दुसऱ्याच्या कसल्याहि सहाय्याची वाट न पाहतां, ते स्वयंस्फूर्तीनें व स्वप्रयत्नानीं नागरिकत्वाचा हक्क प्राप्त करून घेतील यांत बिलकूल संशय नाहीं.

मदत करा !

महायुद्धाचे वेळीं इंग्रजसरकारनें आगगाडी, बोटींच्या तिकिटांवर युद्धफंड ह्मणून पांच पैसे कर बसविला होता. तो व आमच्या सरकारचा हा इडीवरचा कर, या दोहोंची तुलना केल्यास एकदर दृष्टींनीं कोणता कर अमानुष ठरेल तें वाचकांनीं पहावें. न कळतां न दुखवितां हंसत खेळतां पैसे उकळण्याची इंग्रजांची शैली कोणीकडे आणि आमच्या इकडची तऱ्हा कोणीकडे ! वाढविलेले नोकर पगार यांचा खर्च भागविण्याकरितां हा कर बसवणें भाग आहे असें सांगण्यांत येतें पण आधीं पगार आणि नोकर यांची बेसुमार वाढ करा आणि मग तो खर्च भागविण्यासाठीं गरीब प्रजेस करांच्या तुंबड्या लावा, असला उपद्व्याप कोणी सांगितला होता ? पेटींत छदाम नसतां व्याही जांवई व सखासुद्धांचे गृहस्थ बड्या खर्चाच्या मेजवानीचें आमंत्रण देऊन पाटावर बसवावे व [illegible] गोंधळ व धावपळ करून शेजाऱ्याच्या दारा [illegible] 'तुमच्या नवऱ्यास भुकेचें औषध देतों' असें सांगून त्यांजकडेच अन्न आणावें असा व्यवहारशून्य दिवाळखोराचा हा कांहींसा प्रकार झाला नाहीं काय ! महागाईमुळें ठरलेल्या पगारांत नोकरांचा निर्वाह भागणें अशक्य झालें ह्मणून पगार वाढविणें भाग झालें हें ह्मणणें आह्मांस कबूल आहे. पण पगारवाढीस कांहीं ताळतंत्र असावयास पाहिजे होता. याचें अनुमान ठरतें पेन्शनदानाचें औदार्य पाहिल्यास समजणार आहे. चाकरीच्या श्रमाचा मोबदला पगार रुपये ५० आणि आपल्यघरीं विश्रांति घेण्याच्या श्रमाचा मोबदला पेन्शन रु.७५ आहे कीं नाहीं मजा? बरें, दुष्काळ आपल्या जगावर आहे. तेव्हां अशा पेटलेल्या वणव्यांत नोकरशाहीच्या नोकरांनीं गरीब प्रजेच्या हालांकडे भूतदयेनें पाहून-ताटावरून पाटावर व पाटावरून ताटावर अशा जातीच्या युरोपियनी रहाणीच्या गरजांतून कांहीं गरजा कमी करून आवश्यक तितक्याच पगारवाढीकरितां रयतेवर कर बसविला असता तर कोणास बोलण्यास तोंड नव्हतें. परंतु आपल्या गरजांतून तीळभरही उणेपणा करावयाचा नाहीं आणि त्या गरजा भागविण्याकरितां रयतेनें मात्र आपल्या गरजा कमी करून व खुपाळ पोटास दोर बांधून कर भरावा असें ह्मणण्यासारखें ह्या करांच्या बाबतींत होत आहे. ही निष्ठुरपणाची पराकाष्ठा नव्हे असें कोण ह्मणेल ! "खात्याखात्यांतून शेंकडा ७५ नोकर कमी केले तर कारभाराचें गाडें अडणार नाहीं; अर्थात् तितके नोकर उगीच वाढविले आहेत असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. अशा मुद्यावर साधीप्रमाणें सप्रमाण विवेचन करून काटकसर करण्याची आशा दाखवून दिली आहे. तेव्हां अशा जातीनें योग्य तेथें काटकसर केली तर अर्थात हे असमर्थनीय कर बसविण्याची फार थोडी गरज पडली असती. प्रजेंत असंतोष माजविण्याचें श्रेय घेण्याचें सरकारास कारण नव्हतें. हल्लीं कोणत्या खात्यांत कितपत काटकसर करतां येईल याची चौकशी करण्याकरितां एक कमिटी नेमून इंग्रजी नक्कल उठविली आहे. परिणामाची तरी इंग्रजी नक्कल न ठरो ह्मणजे झालें. असो.'

एकंदरींत गुरें, ढोरें, कुत्रीं वगैरे जनावरांवर जशी जकात घेतात तशीच आह्मी द्विपद पशू समजून आमच्यावरही सरकारहा आपली जकात बसविली कीं काय असें वाटतें. हा कर रद्द होण्याकरितां नोकरशाहीच्या कानठाळ्या बसतील एवढी थोरली सनदशीर आरोळी आह्मी ठोकली नाहीं तर लवकरच आमच्यावर आरोपित होणाऱ्या द्विपदपशुत्वास आह्मी सर्वथैव पात्र आहों असें ठरणार आहे. तरी या प्रसंगीं आमच्या सध्ववर्ती देशबंधूनीं आह्मास सहाय्य करावें. सनदशीर चळवळ करून-कधीं कोणी न ऐकलेला, माणुसकीतून उठविणारा, दारिद्र्य रयतेचा रक्तशोष करणारा व उपमर्दकारक असा हा इडीवरचा कर रद्द करून घेण्याचे कामीं सर्वांनीं सारखा प्रयत्न केला तर इष्टसिद्धी झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. आणि आळसानें आह्मी जर हालचाल केली नाहीं तर हा कर आह्मांस पसंत आहे असें दिमाखानें खोटेंच जाहीर करण्यास सरकारला सवड करून दिल्यासारखें होणार आहे ही अत्यंत दुःखावह डाग देण्यासारखी गोष्ट आहे हें सर्वांनी लक्षांत ठेवावें. इडीवरचे [illegible] हालऊदोल झाले असून या इडवादाचे देशत्याग बरा असें यांनीं

ANNO VI — NUMERO 37 — 1921

QUEPEM QUINTA-FEIRA 8 DE DEZEMBRO

...tor e Editor
... Hegdo Dessai
...tura
INDI... SA...... 3-00-00
INDIA 3-08-00
NUMER... 0-01-00
Anuncio p... 00-01-00
Para longo ...rato especial.

भारत

BHARAT

वर्ष ६ वें] केपें, गुरुवार, तारीख ८ माहे डिसेंबर सन १९२१ [अंक ३७ वा.

ACTO ELEITORAL DO DIA 11

O Pragatica Sangh não apresenta candidatura indipendente

Na reuniao dos hindus, realisada em um do corrente na sala das sessões de VIAPARI SANGH o PRAGATICA SANGH resolveu nao apresentar candidatura indipendente

Dadas as circunstancias actuais, achamos bem cabida a resolução do SHANG que resolveu tambem apoiar candidaturas que merecessem simpatia ao seu Directorio.

Um manifesto do mesmo Directorio, quando este o entender, fara publica a sua atitude de apoio.

ECOS & CRITICA

Doce engano

Noutro lugar publicamos um comunicado do sr. Ramachondra Naique. E' o primeiro dos dois que nos enviou.

E' desnecessario frisar que não concôrdamos absolutamente com algumas opiniões nele expendidas pelo seu autor, opiniões que, por signal, são contraditorias, porisso que, se o sr. Naique numa parte atríbui, por exemplo, o levantamento da classe hindu ao movimento da India Britanica, noutro diz que tal *evolução* dimanou da nomeação do sr. dr. Rau, feita pelo *Manipanso* ...que, como vezes sem conta, o vimos, não teve outro *espirito* nem outro *tino* politico senão o de bancarrotar o erario publico, concorrendo para a criação de empregos desnecessarios para nestes anichar *parentes, amigos e visinhos.*

E'este, em resumo, o conceito em que é tida a obra do *Simbolo inanano* que não tem jús; o tanto a nenhum agradecimento. Pelo contrario

Inda bem que o sr Naique não agradeceu a obra do sr. Costa, fazendo-o autor do engradecimento autonomico das Filipinas!...

Mas é bom que aguardemos a publicação do segundo comunicado do sr. Naique para depois disermos de nossa justiça.

Sumi Lavananand

Lavana indica cloreto de sodio e *ananda* quere dizer alegria. *Lavananand* é, portanto, a pessoa a quem o cloreto de sodio dá alegria.

Vem isto a proposito de Sumi Lavananand que em 1 de corrente fez uma conferencia na sessão do *Viapari Sangh* sobre as propriedades medicas e preventivas do cloreto de sodio.

Para se apreciar o valor de sua conferencia, basta saber que o ilustre homem de sciencias dedicou-se, durante 24 anos seguidos, ao estudo exclusivo do sal.

Mais pormenores na edição seguinte.

Uma carta

Exmo Sr Dr. Govinda Pondolica Hegdé Dessai.

Não desejando fazer-me alguma associar-me ao *Pragatica Sanga*, junto devolvo a VEcia com sinceros agradecimentos o respectivo prospecto, na qualidade do 1.º signatario da carta impressa do frontispicio do mesmo, sem sugerir modificações de especie alguma e limitando-me simplesmente a pedir lhe licença para declinar-lhe a honra que me fizeram de excolher como um dos vogais da comissão executiva da referida associação. Com a publicação desta no proximo numero do *Bharat* muito obsequiará a quem com gosto subscreve ser.

Cundaim De VEcia

18-11-921 Mto. Atto. obgmo

Siurama Santba Sinai Cundoicar

Anotando: - Depois do sr Dempó, é o sr. Cundoicar importante proprietario de Cundaim que, *sem sugerir modificação de especie alguma, declina a honra que lhe fizeram de escolher* como *um dos vogais da comissão executiva do Pragatica Sangh.* E' a segunda vitima dos ambiciosos manejos de quem á custa do sr. Prazeres da Costa pretende conquistar supremacia na burocracia.

O sr Cundoicar acordou, porem, tarde, mais tarde, do que aquele que alimenta a dôce ilusão de ser *grande funcionario.* Mas *dos grandes tudo ë grande* - ainda o sóno.

A proposito, ocorre-nos uma engraçada historia, de que fazemos presente ao sr. Cundoicar e outros que pensam como Sua Excia - por cabeça alheia -

Era uma vez um abastado proprietario que possuia muitos bens.. imoveis ou de raiz na margem oposta dum rio que corria as suas aguas, puras e cristalinas, por defronte da residencia *apalaçada* do mesmo senhor.

Numa ocasião, em que o mesmo *rico* atravessava o referido rio por *tona*, afim de visitar os sobreditos bens, sucedeu que lhe caisse na agua um valioso anel de oiro, encrustado de pedras preciosas e que, por sinal, era lembrança de aliança nupcial.

Inteligente e circunspecto como o era, o *nosso* homem marcou, com o dêdo indicador de mão direita, e da *tona*, o sitio donde se lhe disviara o precioso objecto na agua.

Os marinheiros atracaram a embarcação ao *poste* de costume, dirigindo se um deles para oferecer mão ao *senhor* E' quando éste ordenou lhe, em tom intimativo, que descesse na agua e buscasse o anel que acabara de cair.

O homem *do mar* obedeceu e, como era natural, não lhe foi possivel descobrir o objecto desviado.

O *senhor*, porem, insistia gritando, louco e desesperado: "O' *canalha*, desviou-se me o anel, há já meia hora e eu, cá da *tona* marquei. com o rigor matematico o sitio, donde êle caiu. Raios o partam! Torne a busca-lo, *aqui mesmo* pateta! .Animal... Bruto...

O proprietario já não podia *tirar* mais palavra da sua irritadá bôca.

Em conclusão, o anél que como viram, caira em outra parte nunca se encontrou, tornando só o proprietario até á presente data, objecto de mofa e *simbolo de imutabilidade rotineira.*

A' bon entendeur demi parole suffit... lá diz o ditado frances.

E basta, por hoje que temos eleições á porta ... causa primordial e única de surgirem protestos, reclamações, contrà protestos, contra reclamações, finalmente, toda uma trapalhada que só uma ambição desmedida é capaz de originar, deturpando as mais puras intenções e adulterando os mais puros desejos.

Sera isto ?

Recebemos a seguinte carta

Sr. Redactor do *Bharat.*

Tenha a bondade de me dizer uma coisa: -

Já faz mais de uma quinzena que começaram os nossos *Zatras* e com estes o jogo de azar, *gurguirms* etc. com toda a liberdade, mas com espanto noto que ainda as autoridades locais que são regedores ou seus superiores administradores dos concelhos não volveram a sua atenção para este maldito e imoral mal. Porque será? ¿Porque estes dignos representantes da Republica não podem tolher a *Liberdade* dos jogadores, verdadeiros roedores da sociedade, como os vogais do nosso Parlamento *Indiano* não puderam tolher a liberdade de bebedeira do sexo feminino *antes de sol posto* ? Ou, porque os regedores, servidores gratuitos do Estado sofrem qualquer prejuizo material ? De duas uma. Se, efectivamente, os jogadores teem a liberdade de jogar que os competentes a sancionem por novas leis alterando ou revogando as respectivas disposições do Cod. Pen., que condena os tais jogos carregando ainda a taxa sobre cada jogador para fazer face

केला असता तर नाक वर काढून इभ्रतीचा कांटा आपल्या बाजूस झुकल्याचा बहाणा करण्याची संधि तीस सांपडली असती. जुलुमी नोकरशाही मग ती कोठलीहि असो तीस असली देशहानिकारक संधि आणून देण्यास हस्तें परहस्तें मदत करणें म्हणजे लोकपक्षाच्या नाशाचें पातक पदरांत घेणेंच होय. आणि तेंहि श्री शिवाजी महाराजांसारख्या स्वराज्यसंस्थापकांच्या पवित्र नावांचा दुरुपयोग करून !! शिवशिव !! या असल्या देशद्रोही कार्यांत सामील होण्याचें आमच्या प्रांतबंधूनीं टाळावें म्हणूनच आमचें मत, यद्यपि कठोर असलें तरी सत्य म्हणून, आम्हांस द्यावें लागलें. त्यांत वांदिवडेकरांना जातीद्वेष आणि मनोदौर्बल्य दिसावें यापरतें दुसरें आश्चर्य कोणतें असेल ! अथवा कावीळ झालेल्यास सर्वच पिवळें दिसतें असें म्हणतात, तेंच खरें. सुदैवानें त्यास कावीळ झाली नसल्यास त्यानीं नोकरशाही, सत्यसमाजी किंवा कोल्हापुरी जातीद्वेषाचा चष्मा वापरण्यास घेतला असावा. नाहीं तर त्यांस या आमच्या गोमांतकांत, रज्जु सर्प न्यायानें, जातीद्वेष कसा दिसला असावा? कसेंहि असो जातीद्वेषाची त्यांची भावना भ्रामक कशी आहे ती पाहूं.

तुम्हीच पुढें या :— श्री शिवाजी महाराज मराठे क्षत्रिय आहेत म्हणूनच त्यांच्या मनांत जातीद्वेषाचा संशय येत असल्यास, त्यानीं आपला चष्मा खालीं ठेवून आमच्या पत्राचें आवडतें नांव जें भारत तें एका अप्सर कन्येच्या पोटांत जन्मलेल्या क्षत्रियाच्या नावांवरूनच आलें आहे, तसेंच रामकृष्णादि आमच्या देवांच्यांतील मूर्ति क्षत्रियांच्याच असतात हें लक्ष्यांत आणावें. आमच्या पत्राच्या फायली त्यानीं चाळून पाहिल्यास श्री शिवराजांविषयीं आमच्या मनांत किती आदर आहे हें दिसून येईल. ही दगदग त्यांस झेपत नसेल तर त्यानीं आमच्या संपादकांच्या प्रवचनास आढून तरी हजर राहून चोखामेळ्यासारख्या "कनिष्ट" ज्ञातींत जन्मलेल्या संत विभूतींपासून श्री तुकाराम नामदेव आदि माणी शिंपी ज्ञातींतील संतांविषयीं आणि श्री शिवाजीमहाराज व त्यांचे अनेक रणशूर, स्वामीभक्त सरदार यांविषयीं त्यांचा आदर व निष्ठा किती आहे हें अजमावून पहावें. लो. टिळक वगैरेंच्या परिश्रमानें ठिकठिकाणीं श्री शिवरायाचे उत्सव होत असतात. गोव्यांतहि तसा उपक्रम झाला होता. त्या उत्सवास आमची पूर्ण सहानुभूति अनेक वेळां दाखविण्यास आम्हीं कमी केलें नाहीं. याचप्रमाणें रा. वांदिवडेकरानीं गोमांतकापुरताच कां होईना श्री शिवस्मारकाचा उपक्रम केला असता तर त्यास आमचें सक्रीय पाठबळ मिळालें असतें. आतां तरी थोडा मैदान मोकळा आहे, त्यानीं पुढें येऊन आरंभ करावा. म्हणजे त्यांचें महाराजांवरचें प्रेम दिसेल व आम्हांसारख्यांस सेवेचाहि लाभ होईल. मात्र त्यानीं जातीद्वेषाचा चष्मा ज्याचा त्यास परत करावा. नाहींतर सातासमुद्राबाहेर फेकून टांकावा अशी विनंति आहे. बाकी स्थल, काल व परिस्थिति यांहि दृष्टीनें विचार केल्यास ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील परदास्यविमोचक हरेक चळवळीस आमची सहानुभूति कां प्रगट केली पाहिजे, हें भारताच्या गेल्या व गेल्याच्या मागील अग्रलेखांवरून स्पष्ट झालेंच आहे.

येत्या निवडणुका :—पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें, पणजी येथें व्यापारी संघाच्या दिवाणखान्यांत हिंदूंची सभा भरून येत्या निवडणुकींत प्रागतिक संघानें स्वतंत्र रितीनें उमेदवार उभे करूं नयेत असा ठराव एकमतानें पास करण्यांत आला. सभेस आलेल्या ठिकठिकाणच्या संदेशांचा कलहि सदरहू ठरावास पोषक असाच होता. पोर्तुगालची सांप्रतची परिस्थिति येलेसावांचा अनिश्चितपणाच दर्शवीत नसून तेथील अंतःकलहामुळें कदाचित् पोर्तुगीज राजकारणांत परराष्ट्राचा शिरकाव होण्याची भीति आहे. अशा समयीं प्रागतिक संघानें पास केलेला ठराव हिंदुजनतेस मान्य होऊन हिंदुनागरिक कोणासहि मत देण्यांत आपला कालक्षेप करणार नाहींत अशी आम्हांस पूर्ण उमेद आहे.

श्री शिवप्रभूचें स्मारक
व
आक्षेपकांचा भ्रमनिरास

ता. ३ नोव्हेंबरच्या भारताच्या अंकांत जाहीरविनंति प्रसिद्ध झाल्यामुळें आमच्या ह्या गोमांतक प्रांतांत देखील असहकार योगांत महात्मा गांधीजींचे निर्मळ सहाय्यक कांहीं थोडथोडके नाहींत याची जनतेस ओळख पटली आहे. या पुढें या असहकार योग्यांच्या आत्मयशानें खरेंखुरें स्वराज्य प्राप्त होऊन गोव्यामध्यें रामराज्यानुभव घेण्याचे दिवस अगदीं समीप खेंचले जात असल्याबद्दल एकंदर जनतेबरोबर राजकारणशास्त्र ज्ञानांत अनभिज्ञ अशा आमच्यासारख्या अज्ञ लोकांच्यासुद्धां सदैव आभारास भारत पत्रानें स्वतास पात्र करून घेतलें आहे. असो.

निरनिराळ्या आक्षेपकांचे भिन्न स्वभाव, भिन्न संस्कृति व भिन्न रुचिवैचित्र्य यांनीं शिष्टसांप्रदायास असंमत झालेल्या आक्षेपार्ह भागाकडे क्षमाशील दृष्टि वळवून, आक्षेप घेण्यांत आक्षेपकांचा सद्धेतुप्रेरित प्रामाणिकपणा आहे. असें गृहीत धरल्यास स्मारकाच्या इष्टानिष्टते भोंवतीं गोमांतकस्थ हिंदु लोकांचें मत या सदराखालीं जमलेल्या भ्रमपटलाचा निरास करून सत्यान्वेषण होण्यास मदत करणें जरूर ठरतें. खुलाशासाठीं इतकें सांगितल्यावर असहकारयोगी स्मारकाक्षेपकांच्या विचारपुसीकडे वळण्यास हरकत नाहीं.

प्रथमतः "नारायणीय" जाहिर विनंति या सुंदर गद्य स्फुटास प्रसवून, पुणें येथें ब्रिटिश अमलांत प्रसिद्ध होत असलेल्या केसरी आदि वजनदार असहकारी पत्रांतून ओतणाऱ्या विचारप्रवाहांत स्वतःस वाहवून घेवून, काल, देश, परिस्थिति यांचें तारतम्य न ठेवतां व राजकारणाच्या आखाड्यांत उडी टाकलेले जबाबदार पुढारी असल्याचें भान न राहूं देतां, स्वमत व स्वकीय हृद्गताविष्करण करणारे भारतकार यांच्या मनोदौर्बल्याची कुतूहलपूर्ण कींव येत असल्यावरून, फिरून एकदां, म्हणजे त्या आपल्या अपत्याचें सार्थ नामकरण अ असहकारिता नसल्यास जातीद्वेष असें जनतेकडून निश्चित ठेवलें जाण्यापूर्वी 'नारायणीय' स्फुटांतील शब्दालंकाराच्या अर्थबोधाची व्याप्ति किती होते याकडे लक्ष्य पुरवावें अशी सल्ला देण्याची परवानगी घेतों, कारण असहकारितेच्या नुसत्या बाता झोंकण्यानें असहकारयोग तर साध्य होत नाहींच नाहीं; जनतेची दिशाभूल करण्याचा कुयोग मात्र भरपूर पदरांत पडण्याचा संभव आहे.

गोवा विद्याप्रसारक मंडळ व आल्मेद कॉलेज या संस्थांच्या डायरेक्टर मंडळाच्या आज्ञेवरून, प्राचीप्रभेच्या ता. ९ नव्हेंबरच्या अंकांतून स्मारकाबद्दलच्या आमच्या 'जाहीर विनंतीशीं सदरहू दोन्हीं संस्थांचा कोणत्याही प्रकारचा संबंध नाहीं' असा खुलासा करणारे प्रभेचे संपादक यांस आमची जाहीर विज्ञप्ति अशी आहे कीं, श्री शिवस्मारकाबद्दलच्या विनंतीशीं गो. वि. प्र. मंडळ व आल्मेद कॉलेज या संस्थांचा संबंध कां येऊं शकत नाहीं तें स्पष्ट शब्दांत जाहीर करण्याची त्यानीं मेहरबानी करावी कारण, सदरहू दोन्हीं संस्था सार्वजनिक आहेत हें लक्षांत घेतलें असतां, त्यांचे डायरेक्टर मंडळ कोणत्या मताचें आहे तें लोकांस स्पष्ट समजणें अत्यंत न्याय्य व जरूरीचें आहे. बाकी, स्मारकाबद्दलच्या जाहीर विनंतींत आमच्या सहीच्याखालीं डायरेक्टर आल्मेद कॉलेज असें घालण्यांत पत्रव्यवहारासाठीं, आमच्या पत्याचा स्पष्ट बोध व्हावा असा व इतकाच हेतु होता हें कोणासही सहज समजण्यासारखें होतें.

वाचक या सालसूद टोपण नांवाच्या कवच्यांत दडी दिलेले भावनाप्रधान कट्टे असहकारयोगी आक्षेपक यांस, त्यानीं भारतपत्रांत ग्रंथित केलेले उद्गार उसनवट घेतलेले नसून अंतःप्रवृत्तीचे खरे द्योतक असल्यास, ज्यानां असहकारयोगाचरण संमत नाहीं अशा आपल्याच धर्मबांधवांच्या व्युरॉक्रॉटीक अनुदारतेने वाक्प्रहार मजर करण्यांत काल व शक्ति यांचा ऱ्हास न करतां कर्तव्य क्षेत्रांत उडी घेऊन नोकरशाहीच्या मगरमिठींतून आपल्या असहाय्य बंधूंस सोडविण्याची त्वरा करावी अशी विनंति करतों. आपल्याच मताप्रमाणें गोव्यांतील प्रजा जरीही रिपब्लिकन असली तरी तिकडे म्हणजे ब्रिटिशमध्यें व इकडे नोकरशाहीचा त्रास एकच आहे, किंबहुना येथल्या त्रासाची व्याप्ति विशेष आहे हें थोड्या विचारांतीं वाचकांस सहज समजून येण्यासारखें आहे. तेव्हां, आपला असहकार श्री शिवाजीच्या स्मारकापुरताच नसल्यास, ज्यां कर्तव्य तत्परतेनें लोकमताचें नियंत्रण करण्यास भारतकारांकडे धूम ठोकली तीच कर्तव्य परायणता कृतींत उठवून आपल्या या भरतभूमीचें दास्यविमोचन करावें .।। क्रियेविण वाचाळता व्यर्थ आहे. ।।

दुसरे भावनाप्रधान आक्षेपक श्री. जं. वि. कामत यांनीं सवालरूपी शस्त्रें आमच्यावर प्रेरून त्यांच्या निवारणाचा मानव्य म्हणजे लौकिक मार्ग सोडून, दुर्गम अशा पारलौकिक जगाच्या चक्रांत जबाब शोधण्यास आम्हांस भिरकावून दिलें आहे. असो. रा. कामत यांच्या लेखांतून डोकावणारें धर्मद्वेष अथवा धर्मविषयक फाजील दुराग्रह बाजूस ठेवल्यास, श्री शिवाजीच्या स्मारकाची कोनशिला सोवळ्यानें बसविल्यास त्यांस तें स्मारक मान्य होईल असें वाटतें. आणि म्हणूनच श्री शिवाजीच्या मृतात्म्यासही सोंवळ्यानेंच केलेलें स्मारक पसंत होईल असा त्यांचा भावार्थ आहे. गोमांसभक्षक युवराज व पारतंत्र्याची शरम न बाळगणारे राजे महाराजे हे, स्वतंत्र नागरिकत्वाच्या कल्पनासाम्राज्यांत वावरणारे शाकाहारी कामत यांच्या दृष्टीनें अत्यंत क्षुल्लक अतएव त्याज्य असे नरकीटक असल्यावरून स्मारकास त्यांचा विटाळ होणें योग्य नाहीं. त्या सर्व न्याय व सर्वसाक्षी परमेश्वरानें, निदान मजेखातर रा. कामतांस क्षणभर युवराज अथवा राजे महाराजे यांची भूमिका दिल्यास, अंगभूत अशा धर्मविषयक दुराग्रहास अनुसरून, त्यानीं आपल्या प्रजेची काय धुळधाण उडवून दिली असती याची कल्पना करणें वाचकांवरच सोंपविलेलें बरें. दुसरें, इंडियन नॅशनल कॉंग्रेसच्या प्रवाहांत सांपडून रा. कामत इतके भांबावून गेले आहेत कीं, आमच्या या गोवा प्रांतांत देखील ब्रिटिशांचाच अंमल आहे, आम्ही म्हणजे गोमांतकवासी पोर्तुगीज नागरिकांनीं सुद्धां कॉंग्रेसमधून असहकारितेचा पुकारा करून स्मारकाच्या बहिष्काराचा प्रश्न केव्हांच सोडवून ठेवला आहे असें त्यानां प्रामाणिकपणेंच कां होईना, वाटूं लागलें आहे. कारण, कृतीची जोड नसली म्हणजे वाक्पांडित्याच्या भराऱ्या कोठवर जाऊं शकणार नाहींत? असो. कल्पनेच्या उच्च क्षेत्रांतून जरासें खालीं उतरून आपण व आपले प्रांतबंधु कोणत्या राजकीय, सामाजिक व आर्थिक परिस्थितींत सांपडले आहेत याच्याकडे लक्ष पुरविल्यास, आपल्यापुढें भव्य कार्यक्षेत्र पसरलें असल्याचें रा. कामत यानां स्वच्छ दिसून येणार आहे.

श्री शिवरायांचें स्मारक त्यांच्या मृतात्म्यास संतुष्ट करण्यासाठीं होत नसून त्यांच्या असंख्य भक्तांच्या जीवंत आत्म्याच्या समाधानासाठीं व अखिल महाराष्ट्रीय जनतेच्या निरंतर कर्तव्यबोधासाठीं होत आहे इतकें समजण्याची पात्रता रा. कामतांना खचीत असतांना त्यानीं मुद्दाम वेड पांघरण्याचें सोंग कां करावें तें समजत नाहीं.

या पुढचे आक्षेपक श्री. 'प्रताप', शिंगबाळ व तळावलीकर यांनीं न रागावतां आपापल्या आक्षेपांचा निरास वर दिलेल्या उत्तरांत शोधून पाहण्याची मेहरबानी केल्यास त्यांची कमी अधिक प्रमाणांत संभावना होण्यासारखी आहे. शिवाय त्यांस प्रेमाचा निरोप आम्हीं असा देऊन ठेवतों कीं, श्री शिवरायांच्या स्मारकावर बहिष्कार पुकारल्यानेंच असहकार योगाची पूर्तता होणें शक्य नाहीं. तपोमूर्ति गांधीजी यानां नुसत्या वाक्पांडित्यांत इतिकर्तव्यता मानणाऱ्या शब्दच्छलवाद्यांचा मनापासून तिटकारा आहे. महात्माजींचें खरें अनुयायीत्व साधण्यास बोलल्याप्रमाणें चालण्याची तयारी असावी लागते. हें सदैव लक्षांत बाळगून व स्वजनकल्याणासाठीं त्याग बुद्धीचा अवलंब करून कर्तव्य क्षेत्रांत शिरावें व असहकारयोग पटल्याचें जनतेस सिद्ध करून द्यावें.

पुणें येथें हाकूं घातलेल्या श्री शिवस्मारकाच्या आक्षेपकांचे आक्षेप जर प्रामाणिकपणें अंगिकारलेल्या असहकारयोगास धरून असतील, तर आपल्या या गोमांतकामध्यें सहकार क्षेत्रांत, आपल्या सोज्वळ्या नेतृत्वाखालीं, श्री शिवस्मारक यशपूर्ण

—स्वामी लवणानंद (पूर्वाश्रमीचे डा. वामन रईकर, कोल्हापूर) यांचें ता. १ डिसेंबर रोजीं व्यापारीसंघाच्या दिवाणखान्यांत गीतेच्या उपयुक्ततेवर विद्वत्ताप्रचूर निरूपण झालें. विशेष माहिती येत्या अंकीं.

Ano VI — Numero 38 — 1921 | Quepem Quinta-feira 15 de Dezembro

Director e Editor
Govind… P. Hegdo Dessai
…sinatura
…GUESA...... 3-00-00
…............ 3-08-00
… o......... 0-01-00
…ios
Anun… ... 00-01-00
Para lo… …ntrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरवितां येतील.

वर्ष ६ वे. | केपें, गुरुवार, तारीख १५ माहे डिसेंबर सन १९२१ | अंक ३८ वा.

O MANIPANSO...

Publicou-se, há pouco, um mánifesto firmado pelo sr. Sostenes Cotta, conhecedor profundo da obra politica do sr. Prazeres da Costa. Dêle trasladamos para as nossas colunas os seguintes trechos, para os quais chamamos a atenção dos *creados, amigos e admiradores* do Simbolo Indiano:-

A acção do sr. Prazeres da Costa como representante da India na metropole tem-se cingido nestes ultimos anos, estritamente, a favorecer aos seus amigos, fazendo nomeações de legalidade duvidosa e ainda criando lugares para anichar gente quando, por ventura, as leis não lhe deixassem margem para torcer, segundo as suas conviniencias.

E' pois desta maneira cu-[illegible]

Costa tem criado na India a fama de que *consegue tudo* e...*tudo pode*.

O sr. Prazeres da Costa na sua infeliz carta ao sr Coronel Sá Cardoso dizia ainda a pouco,, que *todos na India eram seus amigos*. E já acima viu o leitor como ele os conquistou.

Pois bem. O sr. Prazeres da Costa que *consegue tudo*, o sr. Prazeres da Costa que *tudo pode*, não há duvida, que tem conseguido muito para os seus amigos E eu não lhe contestarei essa gloria.

Para não me referir por excusado, a acção passada do sr. Prazeres da Costa vou mostrar ao leitor quanto ele foi capaz de conseguir nos ultimos quatro ou cinco meses depois das ultimas eleições.

O sr. ministro Celestino de Almeida por cuja eleição o sr. Prazeres da Costa tanto se empenhou ultimamente publicou uns poucos de decretos que atingem directamente a India. O primeiro foi o dos Correios e Telegrafos que trazia para aqui um inspector da *2* a. classe em vez de 3a, e um aumento de metade de categoria com diuturnidade aos funcionarios desse seviço. Veiu a seguir um outro regulando as condições de concurso para delegados de saude e em que ficavam deitados a margem *todos os diplomados* pela Escola Medica de Goa, isto é, os medicos da Escola de Goa nem podiam prestar para delegados de saude na sua propria terra.

E como se tudo isso fosse pouco vieram, finalmente mais dois decretos, um que criava uma cadeira de *puericultura* na Escola Normal com um vencimento de mais de *6 mil rupias* e o outro que criava uma *inspecção das comunidades*. Quer isto dizer que o sr Prazeres da Costa, querendo aumentar os seus amigos à custa do tesouro do Estado, garantindo, assim, a sua reeleição *per omnia secula*, tratou agora, de meter em contribuição as comunidades da India a que os amigos do povo costumam aqui chamar *amparo dos orfãos e viuvas*.

E a tal comedia da elevação do Liceu Municipal de Margão a Nacional, que no famoso comicio efectuado na mesma vila desandou em força de entremes... com o [illegible]

so episodio de telegramas contraditorios enviados ao eterno representante da India, a deixarem transparecer uma briga entre os parceiros ?...— Que me diz a isto o eleitor da India que poucos dias antes vira os mesmos actores a clamarem contra o deficit ? Ainda não se esqueceu, de certo de que a chamada reclamação da India em favor do Liceu Nacional era um *truc* de tornaviagem engendrado nos corredores do Terreiro do Paço onde se preparavam os nichos para pintar de *aspiração popular*, o que era apenas uma autentica necessidade de arrumar á mesa do orçamento varios pretendentes, quando se viu que a vereação da Camara Municipal de Salcete —— e honra lhe seja —— se não prestava ao jogo dos interessados na futura reitoria e no futuro corpo docente, desparando um telegrama, em nome *dos povos de Salsete* a gritar por um Liceu Municipal, como as crianças gulosas pedem emulsão *Scot*, foi, então que surgiu a luminosa artimanha de comicio em nome dos *pais de filhos*, promovida por cidadãos alguns dos quais, tão desinteressados que não consta que séjam pais. E com quem é que contavam no Terreiro de Paço todos esses *pais de filhos* pára a efectivação dessa particularissima aspiração que tinha a grande vantagem de agravar o nosso deficit? E que autoridáde moral e politica pode ter como representante dos povos

da India o sr. Prazeres da Costa que é o procurador nato de todos esses interesses que os decretos citados ou outros por vir visam a arrumar ?

Ecco...

Quando menos esperava vejo no mui lido jornal de V. uma coluna e *pico* da proza do Sr. Naique, não obstante o que eu disse no meu artigo passado. Tambem desta vez, queixa-se da falta de provas. Mas que provas que eú não tenha dito quer o sr. Naique ! ?

Seja mais claro e diga concretamente o que eu afirmei sem elas, pois não estou disposto nem obrigado a advinhar o que ele quere.

Afinal parece-me que o sr. Naique labora numa grande confusão mental. Doutra maneira não se explica que ele depois de tanta trapalhada, diga que na escolha de professor, haja em vista não só a sua sciencia mas tambem a educação que poderá ministrar, ponto em que eu mais insisti [illegible]

Acrescenta-se a isto que eu nunca disse que os diplomas eram o melhor meio da escolha do professor, antes pelo contrario, sei que as mais das vezes os diplomas não são expressão fiel da verdade

De tudo isto concluo que o sr Naique nem sabe ó que escreve, não tomando em consideração *ruido* que é coisa bem diferente do *roido*.

Desta vez o sr. Naique, apatetado pela franquesa com que encarei a elevação diz uma novidade. Que eu apareço em publico sob a mascara de Carlos Frias. O sr. Naique queira dizer me como deseja que eu apareça. Sempre me pareceu que era indiferente que eu aparecesse de mascara casaca, sobre-casaca ou langotim. De resto pela minha certidão do baptismo sei que o Pe. F... baptisou e fez mais coisas a individuo de sexo masculino a quem foi dado o nome de *Carlos Frias*. O sr. Naique diga sem rebuços se deseja que eu mude de nome. Se quizer, repito, tenhe bondade de mo dizer.

Tenho *2* sobrinhos, estudantes do Liceu. Um deles escreve-me uma longa carta de 5 folhas em unico periodo(o que não me admira visto ter sido há tempos, aluno do Sr. Ferreira de Fonseca) comunicando-me que o sr. Cota Cruz estava zangadinho, ameaçando o ceu, a terra e o mar, irado depois da leitura do meu artigo anterior.

Concluindo: não julgue o sr. Naique que eu me excusarei de criticar o que mé parecer mal embora tenha de indicar nomes. Nestes ultimos tempos, por exemplo parece-me mal a nomeação do sr. Rosendo Barreto Xavier.

O Governo local, com autorização superior abre o concurso para professores do Liceu de Márgão e o governo da Metropole nomeia o sr. Rosendo Barreto Xavier indipendentemente do concurso.

Que lhe parece, sr. Naique? Não acha bonito ?...

Carlos Frias

Ponto final

O prometido é devido. Publicando noutro lugar o segundo comunicado do sr. Naique, cumprimos- pois a nossa promessa.

No seu escrito, o admirador *incondicional do Simbolo Indiano* atribue-lhe , com uma cegueira indi culpavel, o desenvolvimento instrutivo da India Portuguesa cujas ruinas aliás, êle cavou para garantir o seu estomago e o dos rafeiros que lhe foram lamber os pés

E' sabido de todos que o nosso descalabro economico è devido tão somente, á obra altamente anti politica e antipatriotica do sr. Prazeres que não poupou ocasião alguma de, sob o falso pretexto de servir o seu Paiz, desgraça-lo *criando instituições* para colocar seus parentes e aderentes.

O sr. Naique pode estar certo que a Historia estigmatisará o seu idolo com o ferrete de *maior inimigo* da India Portuguesa. Lêia tambem, o que está dito, noutro lugar, a proposito do sr Costa para formar a sua convicção sobre o Simbolo.

E ponto final sobre êste assuto que por mais *alegre* que seja, vai causando fastidio, aborrecendo nos- e crêmos- os nossos leitores tambem.

O sabão não tem propriedade de limpar o carvão, da sua côr negra. Não é verdade, sr Naique?

Verdade antes de tudo

O sr, Cota Cruz, professor do Liceu Central de Nova Gôa foi

वाढते ह्मणून कायद्यांत प्रतिबंधक कलम घालण्यांत यावें. दारूच्या दुकानदारास दुसऱ्या मालाची विक्री खरेदी त्या दुकानावर करतां येत नाहीं याची जाणीव मक्तेदारास होण्यासाठीं त्या कलमाची पुनरावृत्ति या बीलांत अगत्यपूर्वक करण्यांत यावी.

मक्तेदारानें दारू कोणास विकूं नये या प्रश्नाचा विचार डा. मिरांद यानीं आपल्या सूचनेच्या ठरावांत केला होता. पण तो ठराव तसा पास झाला नाहीं याबद्दल कोणासहि खेदच वाटेल. या सूचनेवर ना. गव्हर्नर साहेबानीं जी उपसूचना आणून पास करून घेतली तीमुळें बीलांत बरेंच वैगुण्य राहिलें आहे. कोणत्या अज्ञान व्यक्तीस दारू विकूं नये, याबद्दल डा. मिरांद व डा. जाईम मोराईस यांचें एक मत आहे. पण क्रियांत कोणत्याहि वेळीं दारू विकूं नये असें डा. मिरांद ह्मणत होते तर ती फक्त सूर्यास्तानंतर विकूं नये असें मोराईस साहेबांचें ह्मणणें कायदे मंडळानें, फार आढेवेढे न घेतां पास करून टाकलें. पहिला मुद्दा अज्ञानदशेसंबंधाचा; सोळा वर्षांखालील तो पूर्ण अज्ञान आणि सोळा वर्षांवरील पण एकवीस वर्षांखालील तो अपूर्ण अज्ञान असे त्यांत दोन भेद आहेत. कोणत्याहि सरकारी कायद्यानें या दोनहि दशेंतील अज्ञानास स्वतंत्रता नाहीं; त्यांस स्वतःच्या कारभारास सुद्धां आईबापांची व त्यांच्या अभावीं तिऱ्हाईत पालकाचा आश्रय घ्यावा लागतो. खुद्द न्यायकोर्टात न्यायाधिशासमोर आणि पोरक्या मुलांचें आश्रयस्थान अशा सरकारी अधिकाऱ्यांसमोर केलेला कोणताहि व्यवहार कायदेशीर ठरत नाहीं व संपत्तिनाश, अब्रूनाश व देहनाश कारणीभूत होणारें व्यसन जडवून घेण्यास मात्र दुसरी अशी दशा उपयोगी पडावी याचें कोडें उभय डाक्टर साहेबानींच उकलून सांगावें, हेंच बरें. त्याच्या त्या दुसऱ्या अज्ञदशेचा फायदा सरकारी अधिकारीसुद्धां घेण्यास कसे करणार नाहींत. आणि कलाल लोक मात्र घेणार नाहींत असा सरकारचा समज आहे काय ? काय, आहे तरी काय ? अज्ञानतेच्या दोनहि दशा जमेस धरण्यास सरकारास इतकें कठिण वाटत आहे तर सरकारच्या पोटांत मद्यपानाच्या या अनीतिकारक व्यसनास आळा घालण्या इतका जिव्हाळाच नाहीं हें खास. येऊन जाऊन त्यांची नजर उत्पन्नावर. मद्यपान प्रतिबंधाची गोष्ट आली कीं त्याच्या पोटांत धडकी भरलीच ह्मणून समजावयाचें; मग आलेली हुडहुडी दाबून कसें तरी गोड गोड शब्दानीं मारून न्यावयाचें. परंतु उत्पन्नावरचें आपलें बोट हालवावयाचें नाहीं. मूळच्यापेक्षां ५० टक्के वाढवावयाचें त्यांत काय साधणार तें त्यांसच माहीत.

स्फुट विचार

करांचा बोजा:—तीन आणे कराच्या अवजड बोजानें गांजलेल्या सरहद्दीवरील लोकांनीं गव्हर्नरसाहेबांस आपलीं दुःखें कळवून तो जाचक कर रद्द करण्याविषयीं विनंति केली आहे. हा विनंति-अर्ज अर्जदारांच्या इच्छेनुरूप ना. डॉ. अंकदेश देसाई यानीं स्वतः डॉ. मोराइस यांच्या हातीं देऊन, तीन आणे करांपासून उत्पन्न झालेल्या अडचणींचें सांगोपांग वर्णन केलें. या कराचा बोजा किती असह्य आहे, हें आह्मीं बऱ्याचवेळीं सरकारच्या कानावर घातलेंच आहे. 'येन केन प्रकारेण' कर वसूल करण्यास सोकावलेली नोकरशाही आतां तरी शुद्धीवर येऊन सदरील निंद्य व अमानुष करापासून गोमांतकांतील व गोमांतकाबाहेरील जनतेस मुक्त करील अशी आशा आहे. तीन आणे कराच्या साडेसातीचें समूळ उच्चाटन होण्यासाठीं ना॰ देसाई यानीं केलेल्या अविश्रांत परिश्रमाबद्दल—मग ते परिश्रम फलद्रूप होवोत अगर न होवोत—जनता त्यांची सदैव आभारी राहील, यांत संशय नाहीं. अंतःकरणपूर्वक प्रयत्न करणें हें प्रत्येकाचें कर्तव्य आहे. फळ येणें न येणें हें परमेश्वराधीन आहे.

सरकारी देणें:-चालू महिन्याच्या अखेरपर्यंत जमिनीवरील मागील वर्षांच्या करांचें देणें बिनव्याज व बिनदंड चुकतें करण्याची सरकारनें सवलत दिली होती. परंतु ही सवलत, सेलाची बाब त्यांत जमेस न धरल्यामुळें कशी निरुपयोगी ठरत होती, हें आम्हीं पोर्तुगीज भागांत सप्रमाण सिद्ध करून 'सेल' माफ करण्याची जरूरी सरकारास पटविली होती. त्या प्रमाणें सरकारनें आमचें ह्मणणें लक्षांत घेऊन व्याज, दंड व सेल माफ करून मागील 'प्रेदियाल' चुकतें करण्याची सवड दिली आहे. तिचा योग्य फायदा घेऊन सरकारचे देणेदार सरकारच्या ऋणांतून आपणांस मोकळे करून घेतील अशी आशा आहे. 'इंतिमचांव इश्चिकुसांव-गुब्रुलवांव' या त्रयीच्या जाचांतून अत्यंत फायदेशीर रीतीचें मुक्त होण्यास उपरिनिर्दिष्ट सारखी संधि क्वचित्च प्राप्त होत असते. याकडे दृष्टि देऊन लोक या कामीं हलगर्जीपणानें मागाहून पश्चात्ताप होण्यास कारण ठेवणार नाहींत, अशी उमेद आहे. सदरील सवलतीबद्दल जनता सरकारची सदैव आभारी राहील यांत संशय नाहीं.

निवडणुका दूरावल्या:—ता. ११ रोजीं होणाऱ्या निवडणुकींचा समारंभ येत्या जानेवारी महिन्यांत पार पाडण्याचें ठरविलें आहे ! परंतु पोर्तुगालच्या परिस्थितीचा नाजूकपणा वाढत्याच प्रमाणावर असल्यावरून मध्यंतरीं कसल्याहि भानगडी उपस्थित न होतां नवीन ठरविलेल्या दिवशीं त्या निवडणुका पार पडतील असेंहि ह्मणतां येत नाहीं ! पोर्तुगालची स्थिति इतकी अनिश्चित आहे कीं, त्या संबंधीं कसलेंहि भविष्य वर्तविणें फार धोक्याचें आहे, हें कोणीहि कबूल करील.

रा. ब. भांडारे—सारस्वत ज्ञातींतील सुप्रसिद्ध गृहस्थ रा. ब. सदानंद त्रिंबक भांडारे यानां मुंबई येथें ता. २१ नव्हेंबर १९२१ रोजीं देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास परम वाईट वाटतें. रा. ब. भांडारे यानीं समाजहितविषयक कार्यांत बराच स्वार्थत्याग सोसलेला असून, सारस्वत ज्ञातीचा दर्जा वाढविण्यासाठीं यथाशक्य तितके प्रयत्न केलेले आहेत. त्यांचें खासगी आचरणहि धुतलेल्या शुद्ध तांदळांप्रमाणें पवित्र होतें. एकंदरींत रावबहादुरांच्या अत्यंत शोचनीय निधनानें सारस्वत ज्ञातीचेंच नव्हे तर पर्यायानें सबंध देशाचेंहि नुकसान झालेलें आहे ! परमेश्वर मृताच्या आत्म्यास शांति देवो !

—गेल्या अंकांतील अग्रलेखांत १२ टक्के व ५० टक्के या ऐवजीं १० व १५ टक्के असे शब्द चुकून पडले.

मोफत वाचनालयें

[मडकई येथील श्रीसरस्वतीवाचनमंदिराच्या वाढदिवसाच्या सभेंत वाचलेला निबंध]

वाचनालयें ह्मणजे मोफत लोकशाळा होत. या शाळांत सर्व जातीच्या, सर्व धर्माच्या व सर्व वर्गाच्या ज्ञानाभिलाषी जनांस वेळ, पैसा, व इयत्ता याची कोणतीच मर्यादा न ठेवतां सार्वत्रिक शिक्षण दानाचें काम जसें होत आहे तसें व त्या तऱ्हेचें काम करण्यास येथील शाळा व कॉलेजें सुद्धां असमर्थ आहेत. शाळा व कालेजें यांत जाणाऱ्यांची संख्या सुधारलेल्या देशांत बहुतेक नियमितच रहाणार पण वाचनालय ही शाळाच अशी आहे कीं, येथें विद्यार्थी वर्गास नियमित करणारी अशी कोणतीच अडचण असणें शक्य नाहीं. वाचनालयांची संघटना करणें व ती चालविणें या गोष्टी लोकांनीं लोकांकरितां व लोकांच्याच सहाय्यानें चालविलेल्या असल्यामुळें त्यांचा उपयोग सार्वजनिक व सार्वत्रिक शिक्षणाचा लोकांत प्रसार करण्याकडे होत आहे. सक्तीच्या व मोफत प्राथमिक शाळांतील शिक्षणानें लोक साक्षर बनतील एवढेंच; पण बहुश्रुतपणा व देशांतील सार्वजनिक प्रश्न सोडविण्याची कार्यक्षमता हे गुण त्याच्या अंगांत येण्याची आवश्यकता असल्यास मोफत वाचनालयें काढून वाचनाभिरुचि-वाचनाची सदभिरुचि—वाढविल्याशिवाय दुसरें गत्यंतर नाहीं. समाजसेवा करण्यास तयार असलेल्या अनेक होतकरू, उत्साही व स्वार्थत्यागी तरुणांनीं आतां मोफत वाचनालयें चालवून समाजसेवा करण्याचा एक नवीन मार्ग मोकळा झाला आहे. अनेक घरगुती वाचनालयें व श्रीमंत लोकांच्या कोनाकोपऱ्यांतून पडलेलीं पुस्तकें, वर्तमानपत्रें व मासिकें एका ठिकाणीं करून त्यांचें जर एक मोफत वाचनालय काढलें तर त्याचा उपयोग सर्वांस होऊन सार्वत्रिक शिक्षणास उपयुक्त मदत केल्यासारखें होणार आहे. या वाचनालयांची सर्व ठिकाणीं सुव्यवस्थित स्थापना करणें हें एक राष्ट्रीय शिक्षणाचें महत्वाचें अंग आहे. शाळांमधून देण्यांत येत असणारें शिक्षण पुढें चालू ठेवण्याला वाचनालयें हींच साधनें आहेत शिक्षण प्रसाराच्या कामीं वाचनालयांचा उपयोग शाळा किंवा कॉलेजें यांच्या पेक्षांही अधिक आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. आमच्या गरीब, साक्षर, व निरक्षर लोकांना सामाजिक, धार्मिक, राजकीय व शास्त्रीय विषयांसंबंधीं उत्तमोत्तम वाङ्मय फुकट वाचण्याची मुबलक सोय व संधि मिळावी एवढें जरी काम तूर्त या मोफत वाचनालयांपासून होत राहिलें तरी देखील सार्वत्रिक शिक्षणाची मोठीच कामगिरी होणार आहे. हीं वाचनालयें योग्य तत्वांवर लहान लहान गांवोगांवीं जर निर्माण होतील, तर देशांतील पर्वतप्राय अज्ञानराशीचा लवकरच नाश होण्याची उत्तम साधनें हातीं येतील व लोकशिक्षण, परस्परसहाय्य वगैरे देशोन्नतीला अवश्य असणाऱ्या उत्तम गुणाचा जनतेस लाभ होईल. आमच्या तरुण पिढीची शिक्षणविषयक दैना थोडी दूर व्हावी व आपल्या मायभाषेची यथामती कार्यकारी वाङ्मयात्मकसेवा नीटपणें करितां यावी या पवित्र उद्देशानें गोमांतकांत अशा सन्मान्य संस्था स्थापन झाल्या आहेत. या संस्थांतून शिक्षणविषयक प्रश्नावर प्रकाश पाडणारी पाश्चात्य देशांतील उपयुक्त व प्रेरणात्मक अशा माहितीचा प्रसार करणारी तरुण पिढीच्या ज्ञानांत भर घालून तिला उद्योन्मुख, विजयोत्सुक व कर्मवीर बनविणारीं लहानमोठीं पुस्तकें संग्रहीत करणें हें चालकांचें मुख्य कर्तव्य आहे. तरुणपिढी हा राष्ट्राचा आधारस्तंभ आहे. ती राष्ट्राचें जीवन आहे. राष्ट्ररूपी शरीराचा तो आत्मा आहे. जगांतील इतिहासांतील कोणतीही महत्वाची गोष्ट घ्या ती तरुणानींच घडवून आणिली आहे, असें दिसून येईल. कोणतीही क्रांति घ्या, तींत तरुणांनींच पुढाकार घेतल्याचें आढळेल. तरुणाची बुद्धि विशेष परिपक्व झाली नसल्यानें व अनुभवजन्य ज्ञान त्यानां मिळालें नसल्यानें त्याच्यांत उतावळेपणा व पर्यायानें थोडेंसें न्यून असलें तरी त्यांचें रक्त उसळत असल्यानें व त्यांच्यांत एक विशिष्ट प्रकारचा जोम व धमक असल्या नें, यांत फारसा विचार करीत बसावयाचें कारण नाहीं. कांहीं तरी क्रिया करावयाची आहे, चळवळ किंवा धडपड करावयाची आहे अशा बाबतींत तेच फार उपयोगी असतात. व हल्लींचे तरुण पुढें विचारवंत व पोक्त असे पुढारी व राष्ट्राचे नेते होणार असल्यानें तरुणाच्या योग्यायोग्यतेवर राष्ट्राचा अभ्युदय अवलंबून आहे. जे तरुण धाडसी नाहींत, ज्यांच्यांत उत्साह नाहीं, स्वातंत्र्याची ज्यानां चाड नाहीं, आपल्या राष्ट्रासंबंधीच्या आपल्या कर्तव्याची ज्यानां जाणीव नाहीं व आपल्या राष्ट्राकरितां लागेल तो स्वार्थत्याग करण्याची ज्यांची तयारी नाहीं अशांनीं कितीही ज्ञान मिळविलें, कितीहि विचार केला व आपल्या बुद्धिमत्तेचा कितीही प्रभाव दाखविला तरी राष्ट्राचे नेते होण्याची योग्यता त्यांचे अंगीं येणें कधींही शक्य नाहीं. शिक्षणाचा वास्तविक उद्देश ह्मटला ह्मणजे देशांतील लोकांचीं मनें सुसंस्कृत करणें हा होय. ज्या शिक्षणानें लोकांचे उद्योग धंद्याचें ज्ञान वाढेल, अब्रूनें व स्वतंत्र रीतीनें उदरनिर्वाह करितां येईल, नीतिमत्ता व स्वदेशप्रीति हीं वाढतील, समाजांत दर्जा वाढेल बरें कोणतें वाईट कोणतें हें जाणण्याची पात्रता अंगीं येईल, एक जुटीनें राष्ट्रकार्य करण्याची पात्रता अंगीं येईल, राजकीय दास्यत्व नष्ट करण्याचें सामर्थ्य व कळकळ हीं मनांत उत्पन्न होतील, धर्म-बुद्धि जागृत होईल व एकंदरींत समाजाची स्थिति सुधारण्याची ऐपत अंगीं येईल अशा तऱ्हेच्या शिक्षणाची आपल्या राष्ट्राला आज अत्यंत जरूरी आहे. पण सध्या सुरू असलेल्या शिक्षणापासून दास्यत्व उपभोगण्याची पात्रता मात्र अंगीं पूर्ण भिनत चालली आहे. स्व—देश, स्व-धर्म, व स्व-भाषा यांचीं रीति या वाईट असून, परकीय धर्म, भाषा हीं उच्च आहेत अशीही मनोभावना होत चालली आहे. आज शाळा व कालेजें यांत हजारो विद्यार्थी शिकत आहेत. पण हे कशासाठीं ! नोकरीसाठीं ! ह्मणजेच पर्यायानें असें ह्मणतां येईल कीं, सध्या आमच्या सरकारानें शिक्षणाचे दरवाजे सताड उघडे आहेत व उघडीत आहे त्याचा अंतस्थ हेतु प्रजेचीं मनें सुसंस्कृत करणें हा नसून नोकरशाहीचे चाकर बनविण्याचें आहे सरकार परधर्मीय ह्मणून धंदे शिक्षण, शारीरिक शिक्षण त्याचप्रमाणें धर्मशिक्षणही नाहीं हें खरोखरच आमच्या राष्ट्राचें दुर्दैव समजलें पाहिजे. मुद्रणकलेच्या शोधीबरोबरच 'वाचनालय' ही संस्था नांवारूपास

ANNO I — NUMERO 40 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA DE 29 DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso..........0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २९ माहे डिसेंबर सन १९२१ [अंक ४० वा.

Concelho de Pondá

E' sentir publico que os serviços actualmente acumulados a cargo do administrador do concelho de Pondá, de maneira como correm, em nada satisfazem ás suas aspirações nem correspondem ás suas necessidades; e as diversas fases por que a mesma administração passou, demonstram que elas visaram antes o interesse pessoal do que a utilidade publica.

E' principio assente que as instituições locais devem sempre acompanhar a evolução social por forma que sejam elas dignas do regime do governo e do estado adiantado da civilisação dos povos, mas é pena confessar que não só na vigencia da *ominosa* monarquia, mas ainda depois da proclamação da *luminosa* republica tão aspirada, o modo administrativo das Novas Conquistas, longe de ser pautado por estes principios, foi antes sofrendo retrocesso em varios pontos.

Não póde haver instituições perpetuas, porque não há sociedades estacionarias. Extinctas as antigas administrações fiscais pelo Decreto de 14 de Dezembro de 1880 foram criados os logares de administradores dos concelhos nas Novas Conquistas, incumbindo a essas entidades a superitendencia de outras corporações como as comuidades, mazanias, mesquitas etc.; mas tendo logo a experiencia demonstrado as desvantagens dessas acumulações e centralisação de serviços em uma só pessoa foram pela Port. Prov. nº 500 de 1883 encarregados de superitendencia das mazanias, mesquitas e confrarias os seus substitutos, medida que é justificada, entre outros, num seguinte considerando da mencionada Portaria:—

' Considerando que em quanto nos concelhos das Ilhas, Salcete e Bardez existem tres autoridades: administrador do concelho, administrador das comunidades e substituto do administrador com mencionados encargos; o serviço que a cada um incumbe em separado se reune nos concelhos das Novas Conquistas em um unico administrador *resultando daqui por motivo de facil intuição que este não possa prestar a devida atenção aos variados e multiplices serviços que lhes são cometidos*" (O italico é nosso). Mas, volvidos anos, em 1899 pela Port. Prov. nº 385 foram incumbidas, outra vez, aos administradores dos concelhos as funcções da superitendencia das corporações, no intervalo, confiadas aos seus substitutos, alegando a diminuição das despezas, falta dos substitutos e mais cousas e lousas.

Manteve-se este estado de cousas por espaço de dois anos a mais e tendo se reconhecido que isto não convinha continuar no concelho de Pondá, por ali ser *demasiado o serviço* a cargo do administrador (o que aliás é evidente segundo a Cit. Port. de 1883), foi pela Port. Prov. nº 287 de 1901, incumbida no concelho de Pondá a superintendencia das mazanias, mesquitas etc, outra vez, ao respectivo substituto, tirando-a das mãos do administrador; mas apareceu finalmente a Port Prov. nº 156 de 1904 que com o fundamento muito laconico de *subsistirem os motivos da citada Port.* nº 207 de 1901 para riscar que tudo o se tenha passado antes entregou talvez para sempre, as ditas superintendencias ao administrador do referido concelho.

Que dança macabra!

Não só isso; e como que para o cumulo foi o dito administrador do concelho de Pondá encarregado das funcções de administrador das matas de Goa, continuando esta ultima acumulação tambem quase sempre, com administradores do dito concelho, sucessivamente nomeados

Que se conclue de tudo isso?

¿ Seria, por ventura, admissivel que os serviços a cargo do administrador do concelho de Pondá reconhecidos por *demasiados* em documentos autenticos tivessem sido de tal sorte reduzidos que o mesmo administrador pudesse acumular ainda outros cargos de não somenos importancia?

Atestam as variadissimas estatisticas de uma forma precisa e categorica que em todas as repartições tem aumentado os serviços em progressão geometrica, o que é comprovado ainda pelas constantes providencias dimanadas do governo com o fim de descentralisar os mesmos serviços.

Sendo isto uma verdade nua e crua, admitir-se que só na administração do concelho de Pondá tenham diminuido os serviços e isto ainda depois da promulgação do codigo das comunidades de 1904 que tem complicado varios dos trabalhos das comunidades, seria um contra senso rediculo!

Para corroborar o conceito que deixamos estampado nas modestas linhas do presente escrito não temos de ir muito longe.

E' saber da mesma administração o numero de pretenções dos interessados que cada dia vão amontoando as suas instantes por falta de dicisões e devido aviamento, durante não só de meses mas ainda de anos.

São factos concretos, testimunhas eloquentes de toda a verdade.

E' dai maior o prejuizo.

Uma prentenção por exemplo dum interessado da comunidade entrada nessa administração para levantar os seus proventos antes de começar a correr a sua prescrição só tem a dita de sacudir a poeira das instantes da mesma administração, concluido que seja o periodo necessario para se operar a mesma prescrição!!!

¿Quem é responsavel nestas condições para reparar os prejuizos a que o publico esteja sujeito só pelo empenho obstinado de deixar correr o marfim como de sempre da parte das instancias oficiaes?

E' o *zê povinho* quem paga as favas pelos seus pecados.

Não pensem, caros leitores que no move a intenção, de leve que seja, de molestar a pessoa do actual administrador do concelho de Pondá sr. Lopes Pereira, criticando os seus actos ou atacando a sua competencia. Longe de nós tais ideas; porque é a nossa funda convicção que o Governo escolhe só pessoas competentes para as funcções publicas, mas por mais competente que ele seja, por maior zelo com que o mesmo sr. queira exercer a sua actividade, por maior energia que Sua Excia pretenda empregar no estudo dos negocios, do seu cargo, é claro, todavia, que hão de ficar estes expostos para sempre á maior incuria em quanto o Governo não tome devidas providencias para remediar o mal.

Ainda ha mais.

A norma corrente dum bom governo é procurar regularisar a sua forma administrativa quanto possivel, adaptavel, ás necessidades peculiares de cada localidade e ao seu estado social.

Ora o concelho de Pondá sendo mais adiantado de todos os concelhos das Novas Conquistas, não só pelo grande numero de comunidades bem movimentadas, mas tambem pelas ricas mazanias dos templos hindus coeficientes importantes da economia social, que o Governo não pode votar ao ostracismo, como tem procedido até aqui, o regime a adoptar não pode ser igual a outros concelhos das Novas Conquistas,

Se ainda não tem soado á hora de o concelho de Pondá ter as administrações privativas a par , dos concelhos das Velhas Conquistas, exigem as circunstancias, quanto antes, a discentralisação dos serviços a cargo do actual administrador para a moralidade e decoro das instituições, se não de todas, ao menos das comunidades ou mazanias; e quando isto não possa realisar-se por motivos de força maior pedimos a Sua Excia o sr. Governador Geral providencias no sentido de modificar leis de prescrições e de outros prasos marcados nos codigos e regulamentos em vigor abrindo uma excepção respeito ao concelho de Pondá emquanto tiverem que continuar a sua administração no estado actual

Gurudás

ECOS & CRITICA

Um pedido justo

De diferentes partes das Novas e Velhas Conquistas estamos recebendo constantes cartas em que se nos pede que solicitemos do Governo moratoria para o pagamento da divida atrazada das comunidades, confrarias e mazanias.

E' justo o pedido, dada a terrivel carestia que, sem dó nem piedade está oprimindo o Paiz, inteiro, tendo reduzido até á miseria franciscana, muitas das nossas familias.

Torna-se necessario, portanto, que Sua Excia o sr. Governador Geral que deve conhecer, sobejamente, a desoladora situação economica em que o nosso Povo se atormenta, atendá prontamente, á sua suplica.

भारत

गुरुवार पौष्य शु० १ दा० १८४३

अबकारीचा मक्ता

स्त्रीजातीस दारू विकण्याचें बंद करणें हें जसें न्यायास व नीतीस अनुसरून आहे. तसेंच स्त्रीयांनीं दारू विकण्याचेंहि बंद झालें पाहिजे. अथवा मागील एका अंकांत, दारूच्या मक्तेदार होण्यास जो नियम घातला पाहिजे, म्हणून आम्हीं सांगितलें होतें, तोच नियम, मक्तेदाराच्या जबाबदारीखाल दुकानें उघडणाऱ्या अगर त्या दुकानांतून दारू विकावयास बसणाऱ्या सर्व इसमास लागू केला पाहिजे. तो नियम म्हणजे साक्षरतेचा, सज्ञानतेचा, पुरुषत्वाचा आणि चांगल्या वर्तणुकीचा दाखला दाखविणें हा होय. नाहीं तर मिळेल त्यानें दारूचें दुकान उघडावें, समाज व सरकार यांस फसवून धंदा चालवावा आणि लोकांच्या व्यसनाधिनतेचा फायदा घेऊन आपण गबर व्हावें हा क्रम तसाच सुरू राहील. यांत सरकारास सांपत्तिकदृष्ट्या फायदा असला तरी समाजाची आणि त्या बरोबर सरकारची नैतिक अधोगति झाल्याशिवाय राहणार नाहीं हे खास.

प्रत्येक गांव अथवा गांवांचें गट, यांतील दुकानांची संख्या नियमित करितांना त्या त्या गांवांतून जत्रा वगैरे प्रसंगीं उघडणारीं हंगामीं दुकानें जमेस धरतां येत नाहींत. कांहीं प्रसिद्ध ठिकाणच्या जत्रा, बाजार यांमधून दुकानें उघडण्याचा परवाना देण्यास सरकारनें आपणांस सवलत ठेऊन, कायद्याची थट्टा करण्यास लोकांस एक साधन ठेविलें आहे. कोणत्याहि धर्माच्या देवस्थानांतील जत्रांत किंवा त्या प्रसंगीं भरणाऱ्या बाजारांत जमणारे लोक, एकधर्मश्रद्धेनें अथवा प्रापंचिक व्यवहाराच्या निमित्तानें आलेले असतात. त्यांच्या त्या धर्मश्रद्धेस तसेंच त्या प्रापंचिक व्यवहारदक्षतेस पायावर बसवून, आपल्या नादीं लावण्याची शक्ति दारूवाईच्या आंगीं आहे. हें ओळखूनहि, सरकारनें अशा सार्वजनिक प्रसंगीं देखील तीस मुभा देणारें एक कलम राखावें हें कशाचें द्योतक बरें ? लोकहितबुद्धीचें कीं स्वार्थतत्परतेचें ? याचा उलगडा त्याचा त्यानेंच करावा. नाहीं तर त्यापेक्षां कायद्यांत दुरुस्ती करून जत्रा वगैरे ठिकाणीं दारूचीं दुकानें उघडण्यास साफ बंदी करून स्वच्छपणा राखलेला बरा.

कलम ८ मध्यें धार्मिक मंदिरें, शाळा आणि सार्वजनिक कचेऱ्या यांपासून २५० मेत्रांखालील अंतरांत दारूचीं दुकानें उघडूं नयेत असें म्हणून, लागोपाठ तें अंतर गव्हर्नर जनरलच्या खास परवानगीनें १५० मेत्रांपर्यंत कमी करितां येईल अशी सवलत ठेविली आहे. पूर्वीचीच बंदी कायम केली असती तर, त्या कक्षेंत न येणारी, अशी जागा, दुकानें उघडण्यास राहणार नाहीं म्हणून, मक्ता घेण्यास कोणीहि इसम पुढें न आल्यानें आपलें उत्पन्न बुडेल अशी निराधार भीति उत्पन्न होऊनच सरकारनें वरील सवलत ठेवली आहे यांत संशय नाहीं. व हें खरें मानलें तर, "सरकारची नजर काय ती उत्पन्नावर" या आमच्या म्हणण्यासच बळकटी येते. असो. कायद्यांत सवलत असली तरी मक्तेदारास तिचा फायदा देणें न देणें सरकारच्या मर्जीवर आहे. तेव्हां सरकारनें आपल्याच हेतूशीं विसंगत होईल असें वर्तन कधींहि ठेवूं नये. यांच कलमांतील धार्मिक मंदिरें, देवळें, व सार्वजनिक कचेऱ्या, यांच्या यादींत, रेल्वे स्टेशनें आणि आगबोटींचे धक्के यांचा, स्पष्ट शब्दांनीं समावेश करावयास पाहिजे होता; कारण सार्वजनिक कचेऱ्यांत त्यांचा अंतर्भाव होणारा आहे. हें जरी खरें असलें तरी कित्येक वेळां कायद्याचा अर्थ ठरविणारे अधिकारी तज्ञ असतातच असें नाहीं. त्यांत दारूवाईशीं गांठ. अगदीं कोरडी असलेली जीभ ओली करून टाकण्याची कला तिला साधलेली ! मग काय विचारतां ? एक वेळ नजर पडली कीं पुरे? तिची कड घ्यावीसें कोणासहि वाटेल. या साठीं कलमांत स्पष्ट खुलासा झालेला बरा. पण त्या पूर्वी सरकारनें आपल्या आगबोटींवर मक्त्यानें दिलेलीं देशी परदेशी दारूचीं दुकानें उठविलीं पाहिजेत. त्या दुकानांपासून दारू पिणाऱ्यांच्याच खिशास आणि आरोग्यास धक्का बसेल यांत संशय नाहीं पण त्या बरोबर दारूच्या आंगांत नवे दारूबाज निर्माण करण्याची शक्ति आहे. हेंहि विसरून चालणार नाहीं. बरोबरच्या नात्यानें चार चैनी गृहस्थ बसले असतां प्रवासाच्या रिकाम्या वेळांत एकमेकांच्या भीडेभाडेनें दारूचे शिसे रिकामे करितांना पुष्कळांनीं पाहिलेंच असेल. ते सारे मूळचे दारूबाज होते अशांतला भाग नाहीं. तर फक्त आपल्या पदरांत कृपणतेचा अथवा गंवढीपणाचा दोष पडण्याचें टाळावें म्हणूनच त्या घातकी व्यसनास ते बळी पडलेले असतात. आगबोटीच्या प्रवासाची दगदग आणि कंटाळा घालविण्याच्या निमित्तानें कित्येक वरचेवर दारूचे ग्लास झोंकून त्या निशेंत तर्र पडलेले असतात. त्यांची ती मजा पाहण्याचा सुयोग आणि आसपास पसरलेली नरकापेक्षांहि कठीण वाटणारी, दारूची घाण सहन करण्याचा कुयोग, बिचाऱ्या बिनदारूबाजांस वरचेवर प्राप्त होत असतात. पानस्वातंत्र्याची कोण ही विटंबना !! केवल पशुवृत्तीतच ज्यांचें आयुष्य जात आहे त्या मद्यपि लोकांचे लाड पुरविण्यासाठीं, मानवी स्थितीस अजून पोंचलेले नाहींत अशा बहुजन समुदायाची, सरकारनें देखील पर्वा करूं नये हें केवढें आश्चर्य !! आतां सनू बदलला आहे. सरकारहि बदलत चाललेलें दिसत आहे म्हणून सरकारास आम्ही हाकेनें कळवितो कीं, दारूचें व्यसन कमी व्हावें असें आपण सांगतां तें खरें असेल तर प्रवासाच्या रिकाम्या वेळांत आपल्या जबड्यांत ओढून घेणारीं हीं बोटीवरील दारूचीं दुकानें आधीं बंद करा; आणि दारू पासून अलिप्त असणाऱ्या इतर जनांना दुवा घ्या.

———

नांच दिसेल. पत्राच्या शेवटीं श्री. बांदिवडेकर आपल्या आक्षेपकानां हिणविण्यासाठीं गोमांतकांत श्री शिवाजी महाराजांचें स्मारक घडवून आणण्याचें आव्हान करितात. यांत त्यांचा हेतु शुद्ध असेल व फुटकळी उकळी [illegible] आपल्यापुरतीच नसेल तर त्यानींच पुढें सरून उपक्रम करावा. शक्य ती मदत करण्याचें अभिवचन भारतकाराप्रमाणेंच मी माझ्या व माझ्या अनेक मित्रांतर्फे देऊन त्यांची रजा घेतों.

ज. वि. कामत

स्फुट विचार

मतदार व्हा!:—राजकीय दृष्टीनें मतदाराला किती महत्व असतें हें आज कोणास नव्यानें सांगावयास पाहिजे असें नाहीं. ज्याला मत नाहीं त्याला निवडणुकींत कोणीहि विचारीत नाहीं. त्याकडे ढुंकून सुद्धां पाहणार नाहीं. इतकेंच नव्हे, तर त्याला, आपल्याकडून वसूल करण्यात येत असलेल्या करांचा सदुपयोग होतो किंवा दुरुपयोग होतो, या संबंधीं सरकारास जबाब विचारण्याचा कांहींच अधिकार नसतो. एकंच तो असून नसून सारखाच ! असे 'असून नसून सारखेच' या वर्गांत मोडणारे आमच्या हिंदुजनतेंत पुष्कळ लोक आहेत. त्यानीं, सांप्रतची मुनिसिपालटीनीं दिलेली संधि साधून, मतदाराच्या नोंदबुकांत आपला समावेश करून घ्यावा, अशी आमची त्यांस फिरून विनंति आहे. प्रागतिक संघाच्या स्वयंसेवकांनीं तर प्रस्तुतची वार्षिक पर्वणी साधून घेण्यांत कुचराई करितां कामा नये, हेंहि बजाविल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

पोर्तुगालचीं परिस्थिति:—पूर्वपदावरच असून, ती लवकर सुधरण्याचीं चिन्हें दिसत नाहींत. चालू प्रधानमंडळांत, सर्व तऱ्हेच्या पक्षाचे गृहस्थ असून, दुहीच्या अग्नीनें त्यांत असलेल्या दिखाऊ ऐक्याची केव्हां राखरांगोळी होईल याचा भरंवसा नाहीं. एकाच पक्षाच्या लोकांचें प्रधानमंडळ असतानां जर तें महिन्यापेक्षां जास्ती टिकूं शकत नाहीं, तर भिन्न लोकांचें सदरील मंडळ दिवसांपेक्षां जास्ती टिकणें शक्य वाटत नाहीं; हें उघड आहे. घोडा मैदान जवळच आहे. पहावें काय होतें तें !

इकडे लक्ष द्या:—सरकारी अधिकाऱ्यांसंबंधीं अगर कोणत्याहि गोष्टीविषयीं कोणीहि कशाहि प्रकारच्या तक्रारी आमच्यांस कळविल्यास, त्यांची योग्य दाद आमच्या खर्चानें ताबडतोब लावण्याची आम्हीं खास व्यवस्था केली आहे. मात्र त्या तक्रारी आम्हांस कळविण्यात येतील त्या सार्वजनिक स्वरूपाच्या असून तक्रारी पाठविणारे इसम आमच्या ओळखीचे असले पाहिजेत. निदान आमच्या ओळखीच्या गृहस्थांच्या परिचयाचे तरी असले पाहिजेत. ठिकठिकाणीं भारताचे एजंट आहेतच. त्यांच्या तर्फे कसलीहि 'तक्रार' आमच्या आफिसांत आल्यास तिचा विचार ताबडतोब होईल. तक्रारीसंबंधीं करण्यांत आलेल्या चौकशीचा रिपोर्ट आमच्या खर्चानें ज्याला त्याला लगेच पाठविला जाईल. सरकारी बेमुर्वतखोर अमलदारांच्या गांजणुकीनें त्रास पावत असलेल्या लोकांनीं इकडे लक्ष द्यावें.

अधिकारी आणि निवडणुका:—मुलकी खात्यांतील कांहीं काळ मुख्य पदारूढ असलेले सि. आलफ्रेद रद्रीगीस हे, त्या जागीं नवीन गृहस्थाची आकस्मिक रीतीनें नेमणूक झाल्यानें, पदच्युत झाल्याचें वर्तमान 'भारता'च्या गेल्या अंकीं प्रसिद्ध झालेंच आहे. सदरील पदावर विराजमान असतानां सि. रद्रीगीस साहेबानीं प्राजेरीत द कोस्ताच्या प्रत्येक निवडणुकींत हरएक तऱ्हेनें हैदोस घालण्यास कमी केलें नाहीं ! आपल्या हितकर्त्या मित्राची मर्जी राखण्यासाठीं, त्यानीं, भरदिवसा, कोणाचीहि पर्वा न करतां निवडणुकीसंबंधीं एकंदर कायदे

सत्तेच्या जोरावर पायाखालीं तुडविले व आपल्या हाताखालील नोकरांनांहि खुशाल तुडवावयास लाविले ! कोणास धमक्यावजा सूचना दिल्या तर कोणास विनंतिवजा शिफारसी दिल्या. तात्पर्य निवडणुकींत लुडबुड करण्याचा कोणताहि वाममार्ग आक्रमिण्याचा त्यानीं शिल्लक ठेविला नाहीं. यापुढें तरी सरकारी अधिकाऱ्यानीं स्वसत्तेचा उपयोग निवडणुकीच्या कार्यांत करून, कायद्याच्या पायमल्लीनें आपल्या नावांस कलंक लावूं नये अशी आमची त्यांस प्रेमाची शिफारस आहे.

वर्तमानसार

—पोर्तुगालांत राज्यक्रांति होऊन, तिचा बणवा मुख्य मुख्य शहरांत पसरल्याची तार आली होती. या तारेंत तेथील सर्व हॉस्पिटलें जखमी लोकांनीं चिकार भरून गेलीं होतीं, असेंहि म्हटलें होतें ! परंतु सदरील बातमी वस्तुस्थितीस धरून नसून ती मागाहून प्रसिद्ध झालें आहे ! 'अंदरकी खरी बात राम जानें' !

—माजी प्रसिद्ध पोर्तुगीज ट्रांसलेटर दोतोर वामन घांटकार यांस पणजी या कोर्टांत वकिली करण्याची सनद मिळाली असल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

—बंगालच्या लोकप्रिय अमृतबजार पत्रिकेच्या संपादकांस कैद केलें आहे. दडपशाहीचा आततायीपणा !

—डिचोलीचें रेपार्तीसांव द फाजेंद त्याच्या अनावश्यकतेमुळें उठविलें जाईल, असें सरकाररीत्या प्रसिद्ध झालें आहे.

—लेजिस्लेटिव कौन्सिलच्या बैठकी येत्या फेब्रुवारी महिन्यांत पुन्हा सुरू होणार आहेत.

—लोरेंस मार्कीसच्या जकात खात्यांतील तिजोरींत सोळा हजार गिनी बेपत्ता झाल्याचें वर्तमान आहे. सरकारी तपास चालू आहे.

—'व्हांग्वार्द' नांवाच्या पत्रांत १९ आक्टोबरच्या भीषण रात्रीं 'कापले' जाणाऱ्यांची नोंद प्रसिद्ध झाली आहे. त्यांत ५२ राजकीय पुढारी, १७ वर्तमानपत्रकार व ३५ बँकर व व्यापारी इत्यादि लोकांचा समावेश होतो. सदरील ५२ पुढाऱ्यांत खुद्द रिपब्लिकच्या अध्यक्षाचाहि नामनिर्देश आहे ! काय ही अधोगति ?

—सरकारपक्षानें सर्वशक्ति वेंचली असतांहि, बनारस येथील रहिवाश्यानीं युवराजांच्या स्वागतावर पूर्ण बहिष्कार घातला.

—कलकत्याच्या दहा हजार मजुरानीं संप पुकारला आहे.

—जखमी पंजाब हें पुस्तक सरकार जमा करण्यांत आलें आहे ! इंग्रजी अमदानींत यापुढें इतिहास सुद्धां सरकार जमा होण्याचीं दुश्चिन्हें भासत आहेत !....

ANO VI — NUMERO 41 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA DE 5 JANEIRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
N... Avulso......... 0-01-00
Anuncios
...r linha...... 00-01-00
...o praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर विण्यांत येतील.

...६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ५ माहे जानेवारी सन १९२२ [अंक ४१ वा.

Novas Conquistas

Vezes sem conta temo-nos insurgido contra o indiferentismo oficial em relação ao fomento das Novas Conquistas e, vezes sem conta, tambem, chamado a atenção do Governo para a triste sorte dêssas terras que a pouco e pauco, por incuria e negligencia oficiaes, se vão desvalorisando, visivelmente.

Diz-se que até a pedra amolece pelo bater constante de gotas de agua; mas dúvidas fundadas nos ensombram o espirito, quando vemos conservar-se *intacto o coração* do Governo que não deve ser—supunhamos—tão duro como pedra, ao copioso pranto duns sêres humanos que lhe gritam por socorro, há já . . . . seculos.

Evidentemente, tal estado deprimente demanda pronta modificação. E já que o governo não pode ou não quere tratar disto, é ao Povo daquelas paragens que incumbe a inadiavel obrigação de promover num esforço conjugado, os meios de salvação propria se é que deseja viver, luctando com o paludismo e a falta da segurança da propriedade, males a que não tem podido dar remedio eficaz nem os medicos de partido, nomeados, cá e lá, com juridicçõis extensissimas, nem os postos policiais, instalados, recentemente.

Segundo o nosso modo de vêr, ás Camaras Municipais das N. Conquistas, como corporações genuinamente representantes do mesmo Povo, é que cabe tal papel com o apoio moral do Governo.

E, porisso, passamos a indicar, a seguir, os alvitres que se nos afiguram viaveis, quando nisto haja boa vontade do Governo e das Camaras, conjuntamente. Ei-los:—

As Camaras Municipais das Novas Conquistas deliberem:—

1°

Solicitar do Governo autorisação para que todas as Camaras conjuntamente possam abrir uma e única lotaria, permetida pela Carta Organica em vigor, afim de com o seu lucro, fundar estabelecimentos de beneficiencia e caridade em prol dos habitantes das referidas regiões e em especial socorrer, mediante pensões, ás viuvas indús que se encontrarem sem meios de subsistencia, visto que a experiencia tem, por completo, demonstrado que o auxilio que presentemente dispensam as instituições pias (Santa Casa e Hospicio) não é aproveitado por diferentes razões, pela clase hindu.

2°

Estabelecer nos orçamentos verbas indispensaveis para se poder acudir prontamente aos doentes pobres e necessitados que estejam sofrendo o paludismo e que nas ocasiões de quaisquer epidemias agonisem por falta de alimentos e medicamentos.

3°

Organisar Bibliotecas circulantes conforme capacidade financeira de cada Camara para milhor propaganda de instrucção nos cantos e recantos e nas classes proletarias, devendo para isso sendo mister, pedir a cooperação das comunidades da sua jurisdicção.

4°

Instituir premios escolares para os alunos mais novos di concelho que obtiverem distincção nos exames do 1° e 2° graus.

5°

Organisar uma *escola industrial de artes e oficios* devendo a sede deste instituto fixar-se na Cassabé de Pondá que é centro das mesmas regiões, construindo-se edificios proprios para tal fim.

Pensem, pois, nestes alvitres as referidas Camaras, que ainda é tempo.

ECOS & CRITICA

Muita parra

Muita parra e pouca uva, eis a que ficou reduzido o caso da concessão Magnier. Desde as primeiras negociações, até ás presentes complicações, tudo nesse contrato oficial correu irregular, ainda que relatorios extensos com não menos extensas discripções tenham que rido demonstrar *oficialmente* o contrario.

E' certo que o mesmo contrato distoa da seriedade e, portanto, não há razão para continuar a vigorar, da forma como está vigorando em prejuiso das matas nacionais.

¿E não dirão o motivo porque o sr. enginheiro Zuzarte Mendonça, que não é nenhum oficial do exercito metropolitano em serviço nesta colonia, há de estar exercendo, contra a letra da respectiva portaria, as funcções de delegado do governo, criadas pela mesma concessão?

¿Estaremos, porventura, na maré cheia do proteccionismo?

Gandhi...

A ultima conflagração mundial demonstrou á sociedade que vale mais a força dalma, que a do corpo.

Na guerra politica que continua renhida entre a Inglaterra e India predomina, igualmente, o inquebrantavel poder dalma.

Como sabem, o *Mahatmà* Gandhi é a personificação do poder d'alma; e, porisso mesmo êle foi guindado á mais elevada posição de *Dictador popular* de todo o Industão.

Não resta, pois, dúvida de que Gandhi é o Cristo modesto, nome por que é conhecido nas mais cultas regiões d'America.

Viva o Mahatmá *ad multos anos*!

Dispotismo britanico

Vai subindo de intensidade o dispotismo da burocracia britanica contra os patriotas do visinho territorio. Naturalmente os inglezes continuam a considerar-se *enviados* de Deus-o *Deus* dêles é o insaciavel estomago-para governar a India que é só dos indios. Gandhi demonstrou-lhes, porem, que andam mal persuadidos, que a epoca que atravessamos, não é de molde a que o hospede interesseiro se aposse dos haveres do dono de casa hospitaleiro, que finalmente, estamos numa epoca em que cada um deve possuir o que fôr seu e só seu.

Mas o hospede britanico está no ultimo grau de espasmo e a nós, como estranhos espectadores *curiosos*, cabe apenas o papel de aguardarmos a hora fatal: é o que nós estamos fazendo.

Merecido!

O Ministro do Conselho executivo da India, Pandit Jegat Narayan foi expulso do palacio pela sua propria esposa. Sabem porque? Porque o mesmo senhor continuava recebendo ao cabo de cada mez a importancia de cinco mil rupias é desempenhando as funcções de ministro, apesar da burocracia britanica estar, barbaramente, perseguindo os patriotas indianos.

¿Que dirão a isto as senhoras cá do Paiz embebidas nas noções da economia domestica e educação civica?

A proposito

Quando outro dia, estivemos em *Sanquelim*, tivemos o prazer de visitar o nosso presado amigo sr. Gades S. Sirodcar que é conhecido ali e justamente como homem recto, indipendente e caridoso. Nosobrado onde fomos recebidos amavelmente pelo excelente cavalheiro entrou, logo, na nossa vista o seguinte ditado, escrito em bôa caligrafia num lindo papelão, *Cada um para si e Deus para todos*

E' muito prática a filosofia dêste ditado que parece ser o norte de cada um de nós até da burocracia que tambem é constituida dos nossos semilhantes

Não é para admirar, portanto, que ela, a burocracia, sempre necessitada, procure *melhoria* na sua situação e o contribuinte tambem necessitado *menoria* nos seus impostos, sempre em tom lacrimoso.

E que cada um é para si e Deus é para todos

Pragas

Semana passada, tivemos de empreender uma viagem para territorio britanico da duração de dois dias apenas. Na ida e na volta desde a estação de Colêm até á do Caransol e desde esta até á de Colem, o topico da conversa incidiu invariavelmente sobre o duro imposto de tres tangas e real e meio, ouvindo-se de todos os lados pragas temiveis e só estas!

Se não por outros motivos, pelo menos para evitar tais pragas que tristemente nós feriram os sentimentos de patriotismo urge que o nosso Governo acabe com o referido imposto de tres tangas para seu bom nome que tambem é nosso

E, depois, as pragas do Povo são pragas de Deus, porque a vóz do Povo é a vóz de Deus-*Vox populi, vox Dei*

Portanto, se a Republica não faz caso de Deus, deve fazê-lo, pelo menos, do Povo que, quando zangado, não é nenhuma criança.

आहे कीं तिच्या पुढें बुरोक्रॅसीच्या हलक्या डोलाऱ्याचा निभाव लागणें कोणाहि विचारी माणसाला शक्य वाढणें संभवनीय नाहीं. किंवा पिनलकोडासारख्या गंजलेल्या व आर्मेडमेंटसारख्या कच्चा लोखंडाच्या अधिकारी वर्गानें लोकमताच्या पाण्याशिवाय बनविलेल्या शस्त्राचा महात्माजींच्या असहकाररूपी तेजस्वी अस्त्राचा प्रतिकार करण्यास उपयोग होईल असें ह्मणणें शुद्ध वेडेपणाचें आहे. भगवान श्रीकृष्णासारखे योगेश्वर महात्माजी व त्यांच्या तालमींत तयार झालेली अर्जुनासारखी धनुर्धर जनता ज्या बाजूस आहे त्या लोकशाहीचा विजय हा झालाच पाहिजे.

आमचा इकडील अधिकारी वर्ग ह्या गोष्टीकडे लक्ष देऊन वेळींच सावध होईल तर प्रस्तरास पावणारी ही लांट इथपर्यंत आदळणें बंद होईल अशी आशा करण्यास जागा आहे काय ?

स्फुट विचार

महाजनबंधूंस विनंतिः—एक भजनप्रीय लिहितातः- कोणतीहि धार्मिक अगर सामाजिक चाल समाजामध्यें एकदां रूढ होऊन बसली कीं मग तिचें उच्चाटन तसाच कांहीं तरी आकस्मिक प्रकार झाल्या शिवाय सहसा होत नसतें. हे विचार सुचण्याचें कारण गांव काकोडें येथील देवाच्या पालखीपुढें कलांवती नाचण्याची चाल तेथील महाजन मंडळीच्या स्तुत्य उपक्रमानें बंद होऊन तेथें भजनाची चाल प्रचारांत आली हें होय. देवाच्या पालखीपुढें भजन करण्याची चाल प्रस्तुत सांखळी व वेरें या दोन जागांशिवाय अन्यत्र कोठेंहि असलेली आमच्या ऐकिवांत नाहीं. फोंडें महालांतील जत्रादि उत्सव प्रसंगीं तर कलावंतीणीचा नाच व जुगाराचा धांगडधिंगा ही हल्लीं कांहीं रूढ होऊन राहिलीं आहेत कीं हे दोन प्रकार नसले तर उत्सवाचें जणूं स्वारस्यच गेलें असें कित्येक महाशयांना वाटतें. इतकेंच नव्हे तर यंदा जुगाराला सरकारी अधिकाऱ्यांकडून मनाई हुकूम सुटल्याकारणानें जत्रा अगदीं कुचकामी झाली असेंहि ह्मणणारे हरीचेलाल असल्या समाजामध्यें कांहीं कमी आढळत नाहींत. जुगाराच्या पांयीं अगदीं हलकटपणा स्वीकारून एखाद्या शिपायाची सुद्धां मनधरणी करण्याला अनमान न करणारा एखादा ऐदी गृहस्थ पाहिला ह्मणजे या गोष्टीची साक्ष पटते. पालखीपुढें नृत्यांगनाचा घोळका नसला तर मग उत्सवप्रसंगीं प्रस्तुत होत असलेला जमाव होणें कदापि शक्य नाहीं, अशी कित्येकानां शंका वाटते कदाचित् हा नाच मनाची एकतानता करून अगदीं तन्मय वृत्तीनें अवलोकन करणें हेंहि एक भक्तिमार्गाचें साधन असेल. सार्वभौम अशा रावणाला विरोधी भक्तीच्या योगानें ज्याप्रमाणें मोक्षपदप्राप्ति करून घेतां आली तद्वत ह्या कलियुगामध्यें चालत्या बोलत्या देवतांचें अगदीं सकाळ संध्याकाळ दर्शन घडलें व अभिमानानें निष्टापूर्वक त्यांची सेवा करून गायनादि गुणांचें कौतुक केलें असतां तो मंगलमय प्रभू प्रसन्न होईल असाहि कदाचित् त्यांचा भावार्थ असेल. नाहीं कोणीं ह्मणावें ? व ह्याच दृष्टीनें जणूं आपल्या नैतिक अधःपातावर पांघरूण घालण्यासाठींच कांहीं महाशये असेंहि ह्मणण्याचें धाडस करीत असतात कीं, अशा स्त्रियांकडे आपण पापी नजरेनें पाहण्याची काय जरूर ? केवळ त्यांच्या आंगांतल्या गायनकलेंकडे लक्ष पुरवावें ह्मणजे बस्स. सकृद्दर्शनीं ही विचार सरणी बरोबर वाटते. मात्र अशा निर्मल दृष्टीनें पाहणारे शुकाचार्य मात्र हवे आहेत. परंतु अनुभव पाहिला असतां मात्र याच्या उलट दृष्टीस पडतो ही गोष्ट कोणीहि निःपक्षपाती मनुष्य कबूल करील. एकंदरींत आमच्या मतें ह्या दोनहि चालींचा नायनाट होऊन जर पालखीपुढें भजनाचा प्रघात सुरू होईल तर त्यामुळें परोपरीनें फायदे आहेत. तेव्हां सध्या चालून आलेली संधि न दवडतां तावडतोब एकंदर देवालयाच्या महाजनमंडळीनें जुगार व देवदासींच्या वर्तनादि घातक प्रकारानां आळा बसण्यासाठीं जोराची खटपट करावी. व तेवढ्याच हेतूनें ही विनंति केली आहे.

आमची शिफारसः—'भजनप्रीया'ची वरील विनंति विचार करण्यासारखी आहे. हें कोणीहि कबूल करील. ज्या नैतिक अधोगतींत सध्या कलावंती मंडळी खिचपत पडली आहे, त्या स्थितींत त्यांचा अपवित्र संबंध देवालयांतील अनेक पवित्र उत्सवाशीं असणें किती किळसवाणें आहे, हें आह्मीं अनेकदां सिद्ध केलेंच आहे. देवस्थानांच्या इभ्रतीसाठीं व खुद्द सदरील मंडळीच्या उद्धारासाठीं ह्मणून तरी निदान देव व देवदासी यांची ताटातूट होणें जरूर आहे. व याच हेतूनें उपरोक्त विनंति महाजनानीं लक्ष्यांत ध्यावी, अशी आमची त्यांस शिफारस आहे.

राष्ट्रीय सभाः—सध्या चालू असलेल्या धरपकडीमुळें ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील यंदांची राष्ट्रीय सभा भरते कीं नाहीं ह्याचा संशय होता. परंतु म० गांधींच्या बुद्धिप्रभावानें गेल्या २७ तारखेस पूर्वी ठरविल्याप्रमाणें अहमदाबाद येथें तिच्या बैठकी पार पडल्या. नेमस्त केलेले अध्यक्ष दे० चित्तरंजन दास हे राष्ट्रकार्यासाठीं तुरुंगांत गेले असल्यामुळें, ऐन वेळीं दे० हकीम अजमलखान ह्यांस अध्यक्ष निवडण्यांत आलें. अध्यक्षांचें भाषण व देशभक्त दास व त्यांच्या पत्नीचे श्री. सरोजिनीबाई नाइडू यानीं वाचलेले संदेश ऐकून सभेवर विलक्षण परिणाम झाला. ह्या सभेंतील महत्वाचा व मुख्य ठराव ह्मटला ह्मणजे, राष्ट्रीय सभेच्या कार्यकारी कौन्सिलचे डिक्टेटर च्या जागीं महात्माजींची झालेली कायमची निवडणूक, हा होय. त्यानां आपला पाहिजे तो वारस निवडण्याचाहि अधिकार दिला गेला आहे. महात्माजी ह्यापुढें स्वयंसेवकांचीं पथकें निर्माण करण्यांतच विशेष मेहनत घेणार असून दुसऱ्या चळवळींवर तूर्त भर देण्याचा त्यांचा विचार नाहीं.

वर्तमानसार

—येत्या निवडणुकींत देपुतादच्या जागेसाठीं प्राजेरीस दा कोस्त ह्यांस उभें केलें असून, सेनादोरीचे उमेदवार कोंस्तांतीन सांतुस व बोवेल मोंत हे आहेत.

—गेल्या २९ तारखेस सि. आलपोई, कापितांव स्टोक्लर व जेरोनिम कात्र हे एका स्पेशल बोटीनें लोटली येथें कांहीं सरकारी कामासाठीं गेले होते असल्याचें समजतें. काय असेल बरें ?

—गेल्या गुरुवारीं व शुक्रवारीं सांगें येथील श्री पांडुरंगाच्या व दत्ताच्या देवालयांत आमच्या संपादकांचीं प्रवचनें झालीं.

—आमच्या प्रांताच्या बजेटाचा मसुदा पाठविण्याविषयीं ना. गव्हर्नरसाहेबांस वरिष्ट सरकारचा हुकूम आला आहे.

—सि. आलफ्रेद रुद्रीगीस हे पेन्शन घेणार असल्याची दाट वदंता आहे.

—२२ ब्रिटिश ऑफिसर व ४० सजेंटस लोकानीं गेल्या महिन्यांत आमच्या गोव्यास भेट दिली. या भेटीच्या बुडाशीं काय असेल बरें ?

—ब्राझील येथें भरविण्यांत येणाऱ्या अंतर राष्टीय प्रदर्शनास आपला प्रतिनिधी नेमण्या विषयीं आमच्या गव्हरनरसाहेबांस तेथून तार आली आहे.

—पोर्तुगीज पार्लमेंटच्या सभासदांस जो भत्ता मिळत असे तो बंद करण्यांत येईल ह्मणतात.

...लॉर्ड सिंहाच्या राजीनाम्यानें रिकामी पडलेली जागा नामदार शास्त्र्यां कडून भरून काढली जाणार आहे !

...ब्रिटिश नोकरशाहीची दडपशाही लंडन टाइम्सला मान्य आहे. मान्य नसती तर मात्र आश्चर्य होतें !

— गेल्या सोमवारींहि आमच्या संपादकांचें एक प्रवचन काकोडें येथील श्री महादेवाच्या देवालयांत झालें. "घालिं देवावरी भार, तोचि पाववी पैलपार, मानवाची नको आशा। स्मरें वारे तूं जगदीशा, हा विषय होता.

—काकोडें येथील श्रीमहादेवालयांत, कलांवतीणीच्या नाचास कायमची बंदी करण्यांत आली. या स्तुत्य उपक्रमाचें अनुकरण इतर देवस्थानांतहि तावडतोब होईल काय ?

— पोर्तुगालची यादवी पूर्वीप्रमाणेंच पण गुप्त स्वरूपांत सुरूच आहे ! 'विनाश काले विपरीत बुद्धि'.

खुलासा

भारताच्या चालू २२ डिसेंबरच्या ३९ व्या अंकांतील स्फुट विचारांत "श्रीदत्तजयंति" ह्या सदराखालीं केलेल्या विधानांची जबाबदारी सन्मान्य भारतकारांनीं स्वतःवर लादून घेतली असली, तथापि, माहितगाराच्या मदतीशिवाय तीं लेखणींतून भारतांत उतरलीं नाहींत. सांखळींतील देवस्थानाच्या गोष्टीपासून भारतकार अलिप्त आहेत व अपरिचितहि आहेत, तेव्हां यद्विषयीं यथार्थ खुलासा करून, झालेला, गैरसमज घालविणें फार अगत्याचें आहे.

सन १९१२ पर्यंत सांखळींतील महाजनाच्या इच्छेवरून श्रीमंत विष्णु गिरिधर शेणवीं धेंपे ह्यानीं श्रीदत्तजयंतीचा उत्सव साजरा केलेला आहे, तन्निमित्त एकीवेकीच्या वाऱ्याची झुळूक लागली असल्याचा प्रत्यक्ष पुरावा कोठें उपलब्ध नाहीं, इतकेंच नसून संस्थानच्या भण्डारांत फंडाची रक्कम जोंपर्यंत दाखल झाली नाहीं तोंपर्यंत तो स्वतः ठेवलेला उत्सव" असें देखील श्रीमंत धेंपे ह्मणत नाहींत. सदरहू उत्सव अखंडित चालावा या उद्देशानें यंदांच्या श्रीदत्तजयंतीच्या तिसरे दिवशीं [१६ डिसेंबरास] श्रीमंत धेंपे ह्यांच्या तर्फे उत्सवाची व्यवस्था पाहणारांच्या विनंतीवरून सांखळींतील गौडसारस्वत ब्रह्मवृंदाची श्रीच्या अग्रशाळेंत सभा भरवून फंड कायम ठेवण्याचा प्रस्ताव निघाला असतां मंडळीची मान्यता मिळाली व तत्संबंधींची व्यवस्था तूर्त चालू आहे.

श्रीमंत दाभोळकरानीं आंग कां काढून घेतलें ह्याचा विचार मला कर्तव्य नाहीं, किंबहुना श्रीमंत दाभोळकर ह्यांना त्याबद्दल कोणी दोष दिलेला नाहीं, तसेंच दाभोळकरांचा उत्सव विशेष थाटमाटानें होत असे, अर्थात धेंपे ह्यांचकडून होणारा उत्सव कमी प्रतीचा आहे असें माहीतगारानें भारतकारांस जाणून दिलें हेंहि पण दाभोळकरांस खपणार नाहीं, कांकीं ते कीर्तीस हपापलेले नाहींत. वास्तविक, दाभोळकरांच्या वेळीं उत्सवास जो खर्च येई त्याच्या पेक्षां जास्तप्रमाणानें महागाईमुळें वर्तमान काळीं धेंप्यांस व्यय करावा लागतो इतकेंहि असून न्यूनता झाल्याचा धेंप्यांवर कोणी आरोप ठेविला असेंहि मुळीच ऐकिवांत नाहीं.

आमच्या सरकारकडून बसविण्यांत येणारा नवीन कर प्रजेला डोईजड होणार असें सन्मान्य भारतकाराचें मत आहे, कारण महागाईचा भयंकर परिणाम, तसेंच जिराईत बागाईत उत्पन्नांत समतोलपणा नसणें. त्यामध्यें मिरासदारांची व इतर जनतेची हलाख स्थिति झाली आहे. अशा स्थितींत सांखळींतील सारस्वत समाजांत तीन चार हजार रुपये सहज गोळा होतील असा अंदाज करणें शक्य नाहीं. देवकार्यास मदत, विद्यावृद्धीस हातभार, सार्वजनिक कामास सहाय, स्मारकास वर्गणी, धर्मकृत्यांस पाठिंबा, शिवाय स्वतःच्या निर्वाहाचा व कपड्या लत्याचा वगैरे खर्च,-अशा तऱ्हेचे लकडे जर प्रत्येक सुशिक्षित ह्मणविणाराच्या मागें आहेत तर पैशाची सुबत्ता असण्याचा तर्क जरा बाजूस ठेवणें जरूर आहे.

श्रीदत्तजयंतीचा उत्सव सार्वजनिक स्वरूपाचा व्हावा असें गृहीत धरलें तर हें काम शिरावर घ्यावें कोणी हा पहिल्या प्रथम प्रश्न उभा रहातो. कदाचित् उत्सवास सार्वजनिकत्वाचा शिक्कामोर्तब बसल्यास सगळेच आपण उत्सवकर्ते ह्मणून तंटे बखेड्यांत पर्यवसान होण्याची भीति उभी रहाते. अशा प्रसंगीं श्रीदत्तमहाराजांस प्रीय झालेली श्रीमंत धेंपे ह्यांची शक्त्यनुसार सेवा मान्य करणें सर्वतोपरी विहित आहे.

श्रीमंत दाभोळकर हे श्रीमंत धेंपे ह्यांच्या सारखेच सज्जन व दानशूर आहेत. ह्यांत कोणाचाहि मतभेद असणार नाहीं. श्रीदत्तवाडींत दाभोळकराचें नांव संस्मरणीय होऊन राहिलें आहे. तथापि श्रीमंत धेंपे ह्यांच्या विषयींची आदरबुद्धि कमी होऊं देणें हें सर्वथा इष्ट नाहीं असें सूक्ष्म विचारांतीं दिसून येईल. ताटाखालचें मांजर श्रीमंत ह्मणजे धनिक लोकांचे पोवाडे गात असतात व "सर्वे गुणः कांचनमाश्रयंति" असें समजतात अशी बहुतेकांची कल्पना असते, हा नियम सन्मान्य भारतकार निदान सारस्वताला लागू करणार नाहींत अशी आशा आहे.

डि. फंड ४ आणे.

सारस्वत

रा. जयकर हे मराठा ज्ञातीचे नसून ते कायस्थ प्रभु ज्ञातीचे आहेत अशी गेल्या अंकांतील आपल्या लेखांतील चुकीची दुरुस्ती रा. ज. बि. कामत यानीं केली आहे.

ANO VI — NUMERO 42 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 12 DE JANEIRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केंपें, गुरुवार, तारीख. १२ माहे जानेवारि सन १९२२ [अंक ४२ वा.

A nossa imprensa

Não padece duvida que a imprensa é um poderoso meio de propaganda e, como tal, está produzindo optimos fructos em toda a parte onde o Povo sabe lêr e compreender o que os seus auto-representantes escrevem.

A imprensa é, ai, o principal factor da formação da chamada *Opinião Publica* que tão grande influencia opera na vida politica e social. Ela, é, em ultima analise, o quinto poder ou antes a suprema autoridade com atribuições plenipotenciarias. E' o prestigio que lá fóra o jornalismo gosa.

No nosso Paiz e noutros como o nosso, o jornalismo não atingiu, porem, aquela altura, devido á circunstancia da maioria do nosso Povo, propriamente dito, mergulhado como se encontra nas espessas trevas de analfabetismo não saber *ler* e muito menos *compreender o que os seus auto-representantes escrevem*. Passa-lhe desapercebido tudo o que se lhe tenta ensinar, tudo o que se lhe procura infiltrar e tudo o que se lhe esforça inocular a bem de seus interesses politicos ou sociais.

Como se vê, o *motivo-pai* da nossa imprensa não ser o que lá fóra é, é de ser analfabeta a maioria da nossa gente, conhecida como pertencente á classe proletaria.

Portanto: acabar com o referido motivo é aumentar o prestigio da imprensa, pois *sublata causa, tolitur efectus*.

Cabe-nos, portanto, a nós e ao Governo o imprescindivel dever de envidarmos os nossos milhores esforços por forma que tenha dias contados o nosso perigoso inimigo que é o nosso analfabetismo.

Extincto êste, as eleições já não serão a *comedia* que hoje representam; o voto já não será considerado como qualquer coisa que se torna susceptivel de compra e venda ou objecto que um amigo oferece ao outro com toda a sem-cerimonia; ó Povo já não será, em fim, a *eterna criança* ou *eterno bode expiatorio* com o *dever* de aturar toda a casta de prepotencias e abusos de quem se ponha te-lo na sua posse, titulada e registada.

Na intensa difusão de instrucção pelas massas proleta-

Principios... sem fim

Mahatmá Gandhi é, como sabem, conhecido no Novo Mundo pelo nome de Cristo moderno. Assim como Jesus Cristo impoz-se sacrificios mil para o bem do proximo, do mesmo modo Gandhi está passando por mil sofrimentos para que o seu Paiz, em especial, e o Mundo, em geral se libertem do terrivel jugo *convencional* da chamada civilisação que é o producto da hipocrisia multiplicada pelo egoismo.

A America que conheceu bem o Gandhi e avaliou o alcance *evolucionariamente revolucionario*, vai adoptando, ainda que em pequena escala para a sua vida, o *Gandhismo*. É, todavia, somos mais visinhos do Paiz em que respira o Mahatmá do que do Novo Continente.

Como se explica, então, este miraculoso fenomeno ?

E' que, ao passo que a America está livre de qualquer preconceito, o nosso espirito conserva-se hermeticamente encerrado na *cubica* caixa do fanatismo religioso *ad majorem Dei gloriam*, circunstancia que nos paralisou *ipso facto* a *natural* faculdade de pensar, por cabeça propria. Dai o milagre que nos avilta, nobilitando o americano.

* * *

Segundo o *Mahatmá*, ninguem deve ter medo á morte, muito menos ao desagrado da burocracia e outros entes que dedicam quase todo e seu tempo para a cultura intensa da mentira-mentiricultura.

E' verdade; quem não tem mêdo á morte, todos o temem. Quem faz pouco caso da burocracia, é respeitado por esta contanto que êle, como Tilak reuna competencia ao grau

rias resi le, pois, -repita-se -a chave do prestigio da Imprensa, prestigio que é, ao mesmo tempo, termometro, marcando o calor da educação civica dum Povo.

Depois do pão que é a primeira necessidade imperiosa da vida mat-rial, a instrução é o primeiro alimento indispensavel da vida intelectual e moral, não é verdade ?

duma inteligencia invulgar.

Mas, os *di cà*, habituados á empregomonia e acostumados a adorarem os seus superiores hierarquicos, mais do que a Deus Todo-Poderoso, Criador das Coisas visiveis e invisiveis, não compreenderão, certamente, a excelencia da doutrina do moderno Cristo, estribada na força da alma que *nunca morre* ao contrario doutras teorias cujo forte é o corpo que *sempre morre*.

Feliz será o nosso Paiz, quando os seus habitantes, compenetrados do Gandhismo estiverem dispostos a nortear a sua vida privada e publica, intemeratamente, desinteressadamente e conscientemente.

* * *

Gandhi é da opinião de que devemos cuidar mais dalma imortal do que do corpo mortal. As nossas tendencias devem inclinar-se para a possivel simplicidade, conservando-se refractarias ás tentações da chamada civilisação, por causa da qual o nosso *eu* é obrigado a girar em volta do convencionismo mentiroso, hipocrita e egoista.

Mas entre nós, é outro o cantar... Os proprios amigos se desviam de quem se atreve a aparecer em publico com traje aconselhado pelo Mahatmá.

Nas repartições publicas, onde tudo é complicado, impôz-se, há muito, o uso forçado de botas, como se a falta dêste artigo puzesse em conflagração o serviço publico e mais a decencia...

Quem, porem, nasceu torto torto morre porque os defeitos que o berço traz, só a tumba os leva...

Aquêle que estudou a vida de Gandhi, se convence, desde logo, desta verdade, incontestavel e imutavel; a educação dalmá deve ser a unica preocupação da raça humana.

Ergo: a felicidade do homem reside na alma. A alma deve ser o objecto da nossa cultura. Depois do pão, a educação dalma deve ser a nossa primeira necessidade.

Di-lo o *Mahatmá* a quem o Congresso Nacional Indiano reunido em Ahamadabad e que representa mais de trezentos milhões de pessoas, guindou a mais alta posição de *dictador popular*, situação que alcançou naturalmente, á força de sua poderosa alma.

ECOS & CRITICA

Desconcordando...

Recebemos uma carta de Pondá na qual o seu autor discorda com o nosso distincto colaborador sr. *Gurudás* em alguns pontos do artigo *Concelho de Pondá*, publicado no penultimo numero do *Bharat*.

O adversario do sr. *Gurudas* entende que por causa de *pequena demora* no aviamento de quaisquer pretenções, demora contra a qual se deve reclamar-diz ele-perante estações competentes, não convem que se exija o desdobramento dos serviços, ora confiados á Administração do concelho de Ponda, porisso que tal descentralisação demandará aumento de despezas, o que não se admite neste tempo de *vacas magras*.

E' caso para se dizer: no meio é que existe a razão. Se com a acumulação actual póde efectuar-se todo o serviço *sem demora*, que não se admite; seja a que titulo for, mantenha-se o *statu quo*. Se não e o que parece provavel desdobrem-se os respectivos serviços, pois o que se quere é que o publico fique bem servido e que pelo unico espirito de economia não lhe sejam descurados os interesses. Não parece ?

Depois disto, julgamos inutil a publicação da carta do nosso correspondente de Pondá.

O Bharat —

Está ele cumprindo, com verdadeiros sacrificios a sua obrigação. Convinha que outro tanto fizessem os seus assinantes que, porem, com raras exepções, não ligam lá grande importancia ao seu estado financeiro que apesar de ter reduzido vencimentos aos seus empregados e comprimido outras despezas ao contrario do que faz o Governo, não é satisfatorio.

Atenção, eis a sua petição, srs. !

Gandhismo

O Gandhismo não é, certamente, uma novidade aos hindus, pois já ele era conhecido deles, desde tempos remotos, ainda que esquecido nas epocas recentes.

A historia dos santos da religião hindu regista um exemplo de não cooperação, sem violencia, digno de ser menciona-

भारत

गुरुवार पौष्य शु० १४ शी १८४३

दारू, कर व मजूर

सरकारनें अबकारी कायद्यांत तात्पुरती फेरबदल करून, जो एक नवीन कायदा प्रसिद्ध केला होता, त्यावर लिहितांना, त्या कायद्याचा फायदा समाजास मिळावयाचा तो एकीकडेच राहून कराची वाढ मात्र भारी जाचक झाल्याशिवाय राहणार नाहीं, असें आम्हीं सिद्ध करून दाखविलें होतें. त्यानंतर दारूविक्रीचे मक्ते देण्याचें लांबणीवर टाकून, परवान्यांच्या करांत शेंकडा ६० टक्के वाढ केल्याचा वटहुकूम निघाल्यामुळें आमच्या म्हणण्याचा अनुभव हळुहळू पटत चालला आहे. करून याच विषयावर चार शब्द लिहिणें अप्रस्तुत होणार नाहीं.

आरंभीं अबकारी कायद्यांत सुधारणा करण्याची बुद्धि उत्पन्न झाली ती अबकारी उत्पन्नांत शेंकडा पन्नास टक्के वाढ व्हावी या एकाच उद्देशानें. त्यांत वाढत्या मद्यपानास आळा पडावा म्हणून एक दोन कलमें घालण्यांत आलीं होतीं हें खरें असलें तरी त्यांत विशेषसा लवचिकपणा नव्हता; परंतु काहीं लोकनियुक्त नामदार सभासदांनीं, आपल्या उपसूचनांची जोड देऊन त्या कलमांत झगण्यासारखी ताकद आणली होती. त्यामुळें कायद्यांचा हेतु कांहीं अंशीं सफल होईल असा रंग दिसत होता. पण शेवटीं सरकारनें कार्यकारी मंडळाच्या संमतीनें, करांत पन्नासांच्या जागीं साठ टक्के वाढ करून घेऊन आपला तितका स्वार्थ साधून घेतला व बाकीचीं कलमें पोरक्या मुलांप्रमाणें अनाथ स्थितींत राहूं दिलीं. यांत विशेष नवल वाटण्यासारखें तें काय आहे ? आजपर्यंतचा अनुभव आम्हांला काय सांगत आहे ? गोरक्षणासाठीं, समाजस्वास्थ्यासाठीं सरकारनें काय थोडे कायदे केले ? व अद्यापिहि काय थोडे करीत आहे ? पण अंमलबजावणीच्या नात्रानें शून्य झाल्यामुळें तेच कायदे लोकांस जाचक झाले नाहींत असें थोडेंच झालें आहे ! गेल्या महागाईंत, दुष्काळांत, धीमीच्या बांधीन केलेले कायदे कोणास फायदेशीर झाले हें सर्व जाणत असतीलच. 'ज्याला गवसेल त्याणें गवसून घ्यावें, हा न्याय, या अंधेरनगरींत राजरोस, दिवसा ढवळ्या, कायदेशीर पद्धतीनें चालत असल्याचें कोणास ठाउक नाहीं ? तसलाच प्रकार प्रस्तुतच्या कायद्यानें उपस्थित झाला आहे. दारू दुकानदारांनीं परवान्याच्या करांत शेंकडा साठ टक्के वाढ झाली असली तरी त्या वाढीचा भरपूर फायदा घेण्याचा निश्चय करून त्यांनीं परवाने काढले आणि पूर्वींच्याच जागीं देवळें, शाळा, सार्वजनिक कचेऱ्या यांपासूनचें अंतर लक्ष्यांत न घेतां, पूर्वीप्रमाणेंच लहान मुलें, स्त्रिया वगैरेंनीं दारू विकण्याचें आपलें काम सुरू केलें. दारू दुकानदारानें अशा रीतीनें उजळ माथ्यानें कायद्याची पायमल्ली चालविली आहे. पण वाढलेल्या कराची उपेक्षा मात्र त्याच्या हातून होत नाहीं. त्यानें वाढलेल्या कराच्या जवळ जवळ ८०-८५ पट नफा उकळण्याची सुरवात केली आहे. दारूबाजहि दारू कितीहि महाग झाली तरी ती घेण्यास अनमान करणार नाहींत. दोन आण्याच्या जागीं तीन आणे देऊन दारू पिणें आणि मग आपल्या मजुरींत एकदम ४ आण्याची वाढ करणें हें त्यांच्या हातचें आहे. जमिनदारानें अगर सावकारानें मजुरीची वाढ मान्य केली नाहीं म्हणजे संपाची भीति आहेच. संपाच्या भीतीनें भंडाऱ्यानीं जर सरकारला वठणीवर आणलें तर शेंसवाशें रुपये उत्पन्न असलेले नावांचे जमिनदार यानां कोण विचारतो ? आजपर्यंतचा अनुभव लक्ष्यांत घेतला तर या अबदशावाईनेंच मजुरींत बेसुमार वाढ केली आहे. पोटासाठीं मागणें बाजूसच राहून दारूसाठीं "बाबा रखांव, बाबा रखांव" म्हणून हात पुढें करणारेच दिसून येतात ! जणूं काय यानां पोटच नाहीं ! ! मजुरींत जितकी वाढ व्हावी तितकी त्यांची मद्यपानाकडे प्रवृत्ति ज्यास्त. घरांत अठरा विश्वे दारिद्र्य असलें तरी पर्वा नाहीं. असो. आतां वाढलेल्या करांचें पर्यवसान मजुरींत कसें होणार आहे हें ध्यानांत घेऊन जमिनदार वर्गाकडून या बाबतींत कांहीं होणें शक्य आहे कीं काय तें पाहूं.

पूर्वीं ज्या वर्गाच्या दुकानास २५ रु. चा परवाना लागत असे त्यास आज ४० रु. द्यावे लागतात. अर्थात् वर्षाचे कांहीं त्यास १५ रु., महिन्यामागें सवा रु. व दिवसामागें ८ पै काय त्या ज्यास्ती आल्या. या आठ पै वसूल करण्यास दुकानदारानें बाटलीची किंमत एकदम तीन चार आण्यानीं वाढविली. त्या वर्गाच्या दुकानांतून कमींत कमी १६-१७ बाटल्यांचा खप होतो असें गृहीत धरलें तर कराच्या आठ पै वसूल करण्यास तीनचार रुपये फायदा करून घेण्याची संधि त्यांत सहज मिळवितां आली. यामुळें ज्यांत शेंकडा ९५ दारूबाज आहेत तो मजूर वर्ग, दारूसाठीं होणारा दैनिक तीन चार पैशांचा खर्च--नवा खर्च भरून काढण्यास आपल्या मजुरींत दोन दोन, तीन तीन आणे वाढविल्याशिवाय राहील काय ? कधींहि राहणार नाहीं, हें थोड्याच दिवसांत कळून चुकेल. त्यापूर्वींच ज्यानां ज्यानां म्हणून मजुरीनें कामें करून घेण्याचें असेल, त्यानीं त्यानी हें मद्यपानाचें वाढतें व्यसन मुळांतच उपटून काढण्याच्या तयारीस लागलें पाहिजे. आमच्या मतें यावर उत्तम उपाय म्हणजे प्रत्येक जमिनदारानें आपलीं नारळीचीं झाडें सूर काढण्यास न देणें व आपल्या जमिनींत दारू गाळण्यास अथवा विकण्यास परवानगी न देणें हाच होय.

स्फुट विचार

आत्मिक बलाचा विजयः—यंदाची राष्ट्रीय-सभा, सैतानी नोकरशाहीचा सार्वत्रिक धिंगाणा निष्कंटपणें चालू असतांहि, कशा अपूर्व रीतीनें पार पडली, हें याच कांम कळलेंच आहे. या महासभेंतील अत्यंत महत्वाचा ठराव म्हणजे महात्मा गांधीजींस अर्पण करण्यांत आलेला 'सर्वाधिकारीपणा'चा होय. या ठरावाच्या रूपानें हिंदी जनतेनें आत्मिक तेजाचें महत्व आपणास पूर्णपणें पटल्याचें जगाच्या निदर्शनास आणून, आर्य संस्कृतीविषयींहि आपल्या मनांत वसत असलेल्या उच्च प्रेमाची स्फूर्ण, स्पष्ट तऱ्हेनें, पाशवी शक्तीनें अंध बनलेल्या दैत्यांस, पटवून देण्याचें श्रेय संपादन केलें आहे. देह हा नाशवंत असल्यामुळें केवळ देहावरच चालले पुरविणारी पाश्चात्य सुधारणा अल्पकाळ टिकणारी असून, उन्नतीचा खरा व बळकट पाया आत्मिक बळावरच अवलंबून आहे, या त्रिकालाबाधीत सत्याची जाणीव फिरून एकदां हिंदुस्थाननें, महात्मा गांधींच्या मुखानें, राष्ट्रीय सभेमार्फत, एकंदर जगास करून दिल्यावरून, दिखाऊ अतएव क्षणमात्र टिकाऊ सुधारणेचें(!)पाऊल या पुढें तरी मागें पडावयास लागेल, यांत संशय नाहीं. म्हणून राष्ट्रीय सभेचा विजय म्हणजे आत्मिक बलाचाच विजय, असें म्हटलें पाहिजे.

प्रागतिक संघः—येत्या फेब्रुवारी महिन्यांत या संस्थेला एक वर्ष पुरें होऊन दुसरें लागणर आहे. पहिल्या वर्षाच्या अवधींत संघाच्या प्रचारकानीं ठिकठिकाणीं फिरून संघाविषयीं लोकांत सहानुभूति उत्पन्न करण्याचें श्रेय घेतलें आहे मध्यंतरी प्रस्तुत संस्थेसंबंधानें कित्येकांकडून भलभलते गैरसमज पसरविण्याचा धूम तडाका सुरू होता; परंतु आनंदाची गोष्ट कीं, त्याचा बिलकूल परिणाम न होतां, प्रागतिक संघाच्या वाढत्या लौकिकांत उलट भरच पडली. गत सालच्या आढाव्याकडे नजर पुरविली तर असें दिसून येईल कीं, संघाचा राष्ट्रीय उद्देश मूर्त स्वरूपांत उतरण्यास फारसें कठीण जाणार नाहीं. मात्र प्रचारकानीं निरपेक्ष व निर्विकल्प बुद्धीनें कसल्याहि टीकेची पर्वा न करतां, आतांपर्यंत ज्या चिकाटीनें काम चालवून आपली कळकळ लोकनिदर्शनास आणली आहे, त्याच चिकाटीनें पुढेंहि कार्य करण्यास सदोदीत तत्पर असलें पाहिजे. प्रचारकांच्या कार्यशक्तीवर प्रागतिक संघाची भरभराटी अवलंबून आहे. या करे लक्ष देऊन संघाचे स्वयंसेवक आपापलें कर्तव्य धडाडीनें बजावतील, अशी आम्हांस उमेद आहे.

पोर्तुगालची परिस्थितिः--गेल्या महिन्याच्या शेवटीं पोर्तुगालांत आणखी एक नवीन बंडाचा स्फोट होऊं पहात होता; पण अधिकारारूढ प्रधान मंडळानें योग्य वेळीं योग्य उपायांची योजना केल्यावरून, बंड लगेच थंड पडून, सदरील स्फोटाची मजल शांतता बिघडण्यापर्यंत पोंचली नाहीं, ही त्यांतल्या त्यांत समाधानाची गोष्ट होय. बोलशेविझमचीहि चळवळ पोर्तुगालच्या कित्येक प्रांतांत मोठ्या जारीनें चालू असल्याची खात्रीलायक बातमी असून, पुढें पाठीं तिचे बरे किंवा वाईट परिणाम झालेले दृष्टीस पडण्याचा संभव आहे !

अभिनंदनः--फोंडें महालांतील दुर्भाट गावांत 'देश-सेवक-आर्य-बालसमाज' नावांची संस्था स्थापन झाल्याचें शुभ वर्तमान गेल्या अंकांतील पोर्तुगीज व आजच्या अंकांतील मराठी भागांत दिलें आहे. त्या वरून सदरहू संस्था म्हणजे दोन संस्थांचें एकीकरणांत पुनरुज्जीवन आहे हें सिद्ध होतें. सदरहू संस्थेची उपयुक्तता दाखविण्याचें विशेषसें कारण नाहीं. मात्र संस्थापकांपाशीं आमचें आग्रहाचें मागणें आहे कीं, त्यानीं मागील अनुभवाचा फायदा घेऊन निस्वार्थ बुद्धीनें संस्था कायमस्वरूपी होण्याप्रीत्यर्थ आपली सर्व शक्ति वेंचावी व लोक शिक्षणाच्या पवित्र कार्यास हातभार लावून, देशसुधारणेचें पुण्य गांठीस बांधावें. उपरोक्त पुनरुज्जीवनाबद्दल संस्थापकांचें आम्हीं प्रेमानें अभिनंदन करितों.

वर्तमानसार

--ज. गोमिस द कोस्त यास प्रधान मंडळाविरुद्ध गिल्ला केल्यावरून अटकेंत ठेवण्यांत आलें आहे.

--गेल्या गुरुवारीं सांगें येथील श्रीविठ्ठल सेवक मंडळाचा प्रथम वाढदिवस सार्षिकोत्सव मोठ्या थाटानें पार पडला. संस्थेचे अध्यक्ष श्री. अनंत ना. पाटणकर व चालक तेथील वैश्य समाज यांच्या अविश्रांत परिश्रमानें, संस्थेच्या लौकिकांत दिवसेंदिवस भरच पडत चालली आहे. सदरहू उत्सव प्रसंगीं 'मुख्य हरिकथा निरूपण। दुसरें तें राजकारण' ह्या समर्थांच्या शिकवणीस अनुसरून, दिवसा सत्यनारायणाचें व्रत करण्यांत येऊन, रात्रौ मिरवणूक काढण्यांत आली. मिरवणुकींत सर्व जातीच्या व दर्जाच्या लोकानीं प्रेमपूर्वक भाग घेतला होता. हा कार्यक्रम पार पडल्यानंतर संस्थेच्या व्याख्यानमंदिरांत वे. शा. सं. अनंत भट सहाकारी यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरवून व आमच्या संपादकांचें प्रवचन होऊन, श्री. पाटणकर यानीं सर्व मंडळीचे आभार मानल्यावर, श्रीविठ्ठल नामाच्या जयजयकारांत उत्सवाची परिसमाप्ति झाली. श्रीविठ्ठलसेवक मंडळाची दुर्लैंदुवत् उन्नति होवो, असें इच्छितों.

—श्री सखाराम राया शे.धुमे यांची मुर्गाव येथील कोर्टांत पोर्तुगीज ट्रान्सलेटरच्या जागीं नेमणूक झाली आहे.

---दडपशाहीनें तयार केलेल्या नवीन परिस्थितीसंबंधानें विचार करण्यासाठीं पं. मालवीय, जिना, जयकर, नटराजन वगैरे पुढाऱ्यांची मुंबई येथें चालू आठवड्यांत एक खासगी सभा भरणार आहे.

—मुंबई येथें पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षणाची एक शाळा पोर्तुगीज परराष्ट्रीय प्रधानांकडून स्थापण्यांत आली आहे, असें कळतें. मुंबईइलाख्यांत पन्नास हजारांवर गोमांतकीय लोकांची वस्ती आहे, असें म्हणतात.

-- गेल्या ता. ८ रोजीं होणाऱ्या निवडणुका याच महिन्याच्या २९ तारखेला होणार असल्याचें सरकार रीत्या प्रसिद्ध झालें आहे।

—साखळी येथील श्रीशालसा विद्यापीठाचा प्रथम वार्षिकोत्सव श्री. बळवंत रा. मणेरीकर बी. ए. माजी संपादक इंदुप्रकाश यांच्या अध्यक्षतेखालीं पार पडला.

—फाजेंदाचें मागील देणें चुकतें करण्यास आणखीं दोन महिन्यांची [फेब्रुवार अखेर पर्यंत] मुदत दिली आहे.

—श्री. धर्माविठ्ठल सांबत यांची फोंड्याच्या कोर्टांत ट्रांझलेटरच्या जागीं नेमणूक झाली आहे.

---दोतोर जुवांव द फिगेद हे नोर्मालस्कुलाच्या अध्यापिका दोन प्रोवेंसीय कु. अ.फोंस हीच्याशीं पुनर्विवाह करणार आहेत.

-- सि. प्राजेरीव दे कोस्तांशिवाय देपुतादाच्या जागेसाठीं सि. हेल्देर रिबैर हे उमेदवार असून, यांसच प्रागतिक संघ आपला पाठिंबा देणार आहे.

--पात्रोआदाच्या शिलारी लोकांचा थकलेला पगार चुकता करण्यास येथील सरकारनें पोर्तुगाल सरकारपाशीं पैशाची मागणी केली आहे.

Ano VI — Numero 43 — 1922 Quepem Quinta-Feira 19 de Janeiro

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.........0-01-00
Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १९ माहे जानेवारी सन १९२२ [अंक ४३ वा.

Paz, Ordem e Trabalho

Não há duvida que a Ordem e o Trabalho são condições *sine qua non* para o progredimento dum Paiz. E sem Paz não há nem uma nem outra coisa.

A Paz, portanto, é a verdadeira chave do progresso, é o caminho por onde marcham triunfalmente a Ordem e o Trabalho, é, finalmente, a alma da grandeza e prosperidade dum Povo cujas aspirações convirjam para a sua felicitação.

De há muito, sobretudo desde a implantação da Republica tem faltado Paz em Portugal. Os melhores esforços tendentes ao restabelecimento do socego na familia portuguesa tem resultado, até á presente data, nulos, as milhores intenções sonhos efemeros.

Dir-se-há, porem, que tal estado de inquietação e rebeldia era inevitavel, dada a transição que se estava operando dum regime para outro, facto que sempre produz perturbação em toda a parte.

Mas este argumento não procede, tratando-se da perturbação que já parece ser *cronica*, desenvolvida em Portugal, porquanto ela ultrapassou e há muito tempo-os limites da duração de alteração que a mudança brusca duma forma de governo para outra está sujeita a provocar.

Evidentemente não é, pois, á mudança que devemos atribuir, o que actualmente se está passando em Portugal, mas sim a qualquer outra causa que nem remotamente se relaciona com ela. Pelo menos, é o que se nos afigura.

¿ Qual é, então, essa causa de Portugal, apesar de *democratisado*, vão lá onze anos, continuar a debater-se ou antes chafurdar-se na emporculhada lama de dissidencias intestinas que afugentam a Paz, geradora de Ordem e Trabalho?

Segundo o nosso fraco e franco modo de pensar, tal cousa é o egoismo da maioria dos que se julgam senhores da Nação Portugesa, ardendo sempre na crescente febre de se locupletarem á custa do regime e de quererem, a todo o transe, ocupar situações de destaque no novo estado de coisas, sem que para tanto reunam competencia e inteligencia necessarias.

E' no egoismo que reside o mal de anormalidade...normal da perturbação retrogada com que inutilmente está luctando Portugal. Sem que mão de ferro o castigue, duma forma tenaz e firme, é perder tempo esperar que ali se restabeleça o dominio de Paz e que ali reinem a Ordem e o Trabalho

A salvação de Portugal depende, por consequencia, do aniquilamento do egoismo. Acabem com este e verão como em Portugal renasce e recresce a Paz e triunfam a Ordem e Trabalho !

O sr. Cunha Leal, segundo parece, está animado de levar a cabo esta grande obra, a de exterminar a perigosa e irriquieta fauna dos que, subjugados pelo egoismo, arrastam a Patria para o precipicio de ruina, para o inferno de desgraça e para o campo de imoralidades...

Que seja coroado de bom exito o esforço do ilustre estadista.

Juntas locais

Escrevem-nos:-

Pela Carta Organica foram criadas estas instituições, que são por assim dizer pequenas camaras em cada uma das freguesias onde haja mais de 20 eleitores inscritos com conhecimento do portugues.

Porem, nas Novas Conquistas não foram, até aqui, instaladas em algumas partes por não terem sido eleitas na epoca competente, talvez porque o numero dos eleitores fosse insuficiente ou por qualquer outra razão ...

Doutro lado não foram tambem cumpridas as formalidades do artigo 228 da citada carta por se dar em algumas freguesias o caso previsto na mesma disposição nem foram tomadas quaisquer providencias que o caso reclamado ignorando se o motivo de tudo isto

No concelho de Pondá, por exemplo, só funciona a Junta local da freguesia de Sirodá e havendo tantas outras freguesias por sinal as de Bandorá, Priol, Marcaim, Cundaim, Velem, Talaulim, Orgão, com o numero suficiente dos eleitores condições exigida por lei, não sabemos porque motivo deixaram de ser instaladas as mesmas juntas.

Como o quadro n.° 8 anexo a Port. Prov. n.° 151 de 24 de Setembro de 1919 (Bol. no 77 divide o Concelho em freguesias civis e doutro lado, como se disse em cima, existem no concelho freguesias com o n.° suficiente de eleitores, pedimos a Sua Excia. o Sr. Governador Geral que volva a sua atenção para o assunto dignando-se designar desde já o dia para se proceder ás eleições das citadas juntas locais nas freguesias onde haja o n.° de eleitores marcado na lei, para no caso contrario se mandar cumprir a disposição já citada.

ECOS & CRITICA

O Heraldo

Reapareceu êste popular diario, tão aspirado como *Messias*... E' seu director o sr. Messias Gomes que o fundou há quase 22 anos, cabendo-lhe a gloria da instalação dum primeiro diario nas colonias portuguesas.

Quando estudante, o nosso director trabalhou por algum tempo na redacção de *O Heraldo* que lhe indicou o caminho de se sacrificar pela terra que nos é berço, caminho que está seguindo no limite de suas insignificantes forças. O laço duma gratidão inesquecivel prende-nos, portanto, ao importante diario, o que aqui registamos com prazer, não para alegar com qualquer fim claro ou oculto o desvalioso *serviço* por nós prestado mas simplismente para acentuarmos com agradecimento o muito que devemos ao importante jornal do sr. Messias Gomes.

E', pois, escusado dizer que *O Heraldo* foi por nós recebido com verdadeiro entusiasmo, sobretudo porque reaparece, agora, redigido e dirigido por vultos de grande envergadura intelectual e moral, estrelas de primeira grandeza do nosso céu social e politico. Há ainda mais. A sua orientação é das mais liberais, cousa rara nêsta terra em que se cultiva despreso pelas opiniões adversas, ainda que se manifestem com a mais fina educação. A forma externa-grafica, se agora é das milhores, a breve trecho talvez daqui a um mez, será das optimas.

Sob todos os pontos de vista, por consequencia, é e continuará a ser, pelo que parece primeiro o primeiro diario das colonias portuguesas.

Saudando o intemerato diario pelo seu desejado reaparecimento, apetecemos-lhe toda a sorte de prosperidades de que a todos os titulos é digno.

Viva, pois, *ad multos anos O Heraldo*!

Almanaque Literario

Remetido pelo sr. Antonio Francisco Santana Pereira, recebemos um exemplar de Almanaque Literario para o ano de 1922.

Agrada-nos registar que o belo trabalho do sr. Pereira tem geralmente sido atraente, tanto pela sua encantadora forma como pela sua útil substancia.

Ao sr. Pereira que com a publicação de seus almanaques está prestando com verdeira devoção, serviços importantes ao Paiz, agradecemos a gentilesa de oferta dum exemplar.

Pela alma

O *mahatma* Gandhi ensina-nos:

Todo o homem por ser *homem* tem a obrigação natural de curar mais do futuro do que do presente. Todos sabem ou devem saber que, ao passo que êste se basêa no Corpo, aquele alicerça-se na Alma, não ignorando ninguem que o Corpo é mortal, perecivel e de efemera existencia e que a Alma é imortal imperecivel e eterna. Isto é o presente incarna-se no Corpo e o futuro na Alma.

Logo: todo o homem por ser *homem* tem a obrigão natural de cuidar de Alma

Torna-se, portanto, necessario, segundo Gandhi-o moderno Cristo-que trate cada um de concentrar a sua atenção livre de sentimentos mesquinhos de cubiça cujas exigencias são intermináveis e de problematica realisação, para educar com esmero a Alma

Somos apologistas desta bôa doutrina do *Mahatma*, ainda que corramos - bem o sabemos-o risco de sermos troçados pela gente, fascinada pelo brilho e rapido trilho que o *progresso* (?) das sciencias modernas está seguindo com velocidade vertiginosa, enriquecendo a humanidade com mil e um inventos e proporcionando-lhe outras tantas vantagens no campo de comodidades.

Não importa, porêm, porque cada um é para si e Deus para todos !

धारी पुढें आले; तेव्हांच या प्रतिष्ठितांचें बंड मोडत चाललें. मद्यपाननिषेधाची चळवळ वरील सारख्या लोकोत्तर व खंद्यावीरांकडून सुरू झाली व आतां महात्मा गांधी मद्यपानादि व्यसनें नष्ट होण्यांतच स्वराज्यसिद्धि आहे असें सांगून त्या कार्यार्थ अविश्रांत खटपट करीत आहेत. ही चळवळ इतकी रंगारूपास आली आहे कीं हजारों लोक पिकेटिंगसाठीं कायदा भंग करून कारागृहमंदिरांत जात आहेत; कांहीं मृत्युमुखीं पडत आहेत, आणि लाखों लोक स्वयंसेवक वर्गांत नावें नोंदवीत आहेत. यार्चे प्रत्यंतर पहावयास दूर जावयास नको. अगदीं शेजारीं, गोमांतकाच्या उशीवर कोंदा, क्यासरलॉक सारख्या ठिकाणीं कुणबी, महार, मांग, चांभार भंगी आदि कनिष्ट जाती सुद्धां आपापसांत सभा भरवून स्वतःस कडक नियम घालून घेत आहेत. आणि आम्ही ! गोमांतकीय हिंदु !! वर्तमानपत्रें वाचून संतोष मानीत आहोंत !!!

वास्तविक पाहूं गेलें तर मद्यपाननिषेधाची चळवळ नावारूपास आणणें आम्हांस कठीण नाहीं. पण याचा विचार कोण करितो ?

"वर्णानां ब्राह्मणो गुरुः" म्हणून इतर वर्णावर धार्मिक ताबा सांगणारे ब्राह्मण; आम्हीं सोमसूर्याच्या वंशा जवळचे आहों, आम्हांस श्रीशिवाजी महाराजांप्रमाणें उपनयन संस्कार करून घेऊन वेदोक्तानें धार्मिक कर्में चालविण्याचा अधिकार आहे, असें म्हणणारे मराठे क्षत्रिय; वर्णाश्रमधर्माप्रमाणें कृषि आणि वाणिज्य चालवूनच आम्हीं आमची परंपरा राखिली आहे, ब्राह्मण क्षत्रिय यां प्रमाणें आम्हांसहि वेदोक्ताचा अधिकार आहे असें म्हणणारे वाणी—वैश्य लोक; त्याचप्रमाणें सेवावृत्ति हा आमचा धर्म असला तरी ती भटांची लबाडी आहे, सध्याच्या व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या काळांत ती चालूं देतां उपयोगी नाहीं, इतरांप्रमाणेंच आम्हांसहि धार्मिक अधिकार असणें न्याय्य आहे असें सांगून रुसणारे फुगणारे शूद्र वर्णीय लोक, या वेळीं आपसांतील चुरस बाजूस सारून समाजाच्या हाडींमासीं खिळलेलीं व खिळू पाहणारीं मद्यपानादि व्यसनें निर्मूलन करण्यास पुढें येतील तर हिंदुधर्म, हिंदुसमाज आणि हिंदुस्थान सोन्याप्रमाणें उज्ज्वल दिसूं लागतील.

हें सर्व खरें आहे. पण जोंपर्यंत पणजी मडगांव सारख्या शहरांतून देशी परदेशी दारूचीं दुकानें उघडणारे ब्राह्मण आहेत, जोंपर्यंत काणकोण, आगोंदसारख्या गांवांत दारू गाळण्याचा धंदा करणाऱ्यांत ब्राह्मण आणि मराठे दिसतात; जोंपर्यंत दक्षणसारख्या प्रदेशांत दारूचा मक्ता घेण्यास ब्राह्मण जात असतात; जों पर्यंत दारूबाजांस चार चौघांत घेऊन मानमान्यता देण्यांत येत असते, तोंपर्यंत या निंद्य व्यसनाची वाट लुटविण्यास बरेच श्रम व सायास करावे लागतील. विचारी लोकांनीं मनावर घेतलें तर हें काम भारी कठीण आहे असें नाहीं. मात्र मनाचा निर्धार पाहिजे. "तुका म्हणे तेथें पाहिजे जातीचे ॥ येर गावाळाचें काम नाहीं ॥१॥" या श्री तुकारामोक्तीप्रमाणें जातीवंत, कळकळीनें भरलेले धर्मासाठीं पर्वा न करणारे गृहस्थ पुढें येऊन त्यांनीं आपणास या कार्यास वाहून घेतलें पाहिजे.

स्फुट विचार

आमची "आवतोनोमीय":—पोर्तुगाल सरकारनें आमच्या तोंडावर टांकलेला आवतोनोमीयरूपी भाकरीचा तुकडा किती निरस व बेचव आहे याची जाणीव आम्हीं वेळोवेळ आमच्या वाचकांस करून दिलीच आहे. प्राप्त स्वराज्यानें आमची सांपत्तिक स्थिति तर सुधरली नाहींच; उलट तिच्या सहाय्यानें वरिष्ट सरकारास मात्र राजरोसपणें आमच्या तिजोरीवर हैदोस घालण्यास वाव मिळाला ! आवतोनोमीयेचें हें शोषक कार्य अप्रतिबंधपणें चालू दिल्यास अवघ्या थोड्या अवधींत लक्ष्मीच्या थोरल्या बहिणीचें स्वागत करण्याचा प्रसंग गोमांतकावर ओढवणार हें खास. तसा दुर्धर प्रसंग येऊं नये व वरिष्ट सरकारच्या उधळेपणास चट्टा बसावा अशी इच्छा असल्यास प्रत्येक गोमांतकीय नागरिकानें राज्य कर्त्यांच्या प्रचलित धोरणासंबंधानें आपली निषेधपूर्वक नापसंती व्यक्त केली पाहिजे. जेथें तेथें कोणाचीहि भीड भाड न बाळगितां आवतोनोमीयविषयीं लोकांत तीव्रतम असंतोष उत्पन्न करणें, हें अर्थात प्रत्येक देशहितचिंतकाचें कर्तव्य होय. मात्र हें कठिण कर्तव्य बजावितांना सनदशीरपणा व चिकाटी या आवश्यक दोन गुणाची कसल्याहि निमित्तानें गायमळी होऊं देतां कामा नये. असें झाल्यासच सद्यस्थितींत फरक होण्याचा कांहींसा संभव आहे.

पोर्तुगालची परिस्थिति:—पोर्तुगालचें राजकीय वातावरण असंतोषाच्या वणव्यानें होरपळलेलें आहे ! ऐक्याच्या पूर्णाभावामुळें व परस्परांतील द्वेषांमुळें कोणतेंहि प्रधानमंडळ टिकत नाहीं व यदाकदाचित् कांहीं दिवस टिकल्यास बंडाळीच्या भीतीमुळें तें कोणतेंहि उपयुक्त काम करावयास धजत नाहीं व शकतहि नाहीं. पोर्तुगालची सांप्रतची स्थिति एखाद्या महारोगानें पछाडलेल्या प्राण्यासारखी बनलेली आहे. त्यामुळें पोर्तुगाल सुधरतहि नाहीं व दिवंगतहि होत नाहीं ! सध्याच्या प्रधानमंडळाचे अध्यक्ष सि. लेयाल हे धोरणी मुत्सद्दी असल्याची बोलवा असून, पोर्तुगालची फिसकटलेली घडी नीट बसविण्यास पाहिजे असलेलें धैर्यहि त्यांच्या अंगीं वसत आहे असें सांगतात. त्यांच्या प्रयत्नांनीं तरी भाउबंदकीनें आत्मनाशास प्रवृत्त झालेला पोर्तुगाल उपरोक्त रुग्णावस्थेंतून मुक्त होवो असें आम्हीं इच्छितों.

मुदतीची आवश्यकता:—मागील सरकारी सारा चुकता करण्यास ज्याप्रमाणें मुदत देण्यांत आली आहे, त्याचप्रमाणें ग्रामपंचायती व देवस्थानें या संस्थांचीहि बाकी फेड करण्यास मुदत मिळावी या हेतूनें कित्येक गांवच्या लोकांनीं सरकारास विनंति केली आहे. या मागणीचा सरकारकडून अनुकूल विचार होणें किती जरूरीचें आहे, हें सिद्ध करण्यास सांप्रतच्या दैन्य स्थितीशिवाय अन्य कारणांचा उल्लेख करण्याची गरज नाहीं. खुद्द सरकारला जनतेच्या हलाख स्थितीची जाणीव असल्यावरून जर त्यानें आपलें देणें वसूल होण्यास मुदतीची कास धरली आहे, तर उपरिनिर्दिष्ट विनंतीचा अव्हेर करण्यास तें कसें धजेल ?

वर्तमानसार

—श्रीस्थळ झाडदोळ येथें, श्रीमत्पूर्णानंद स्वामी यानीं परिश्रमपूर्वक स्थापिलेल्या शाळेच्या "श्रीशाळेश विद्यापिठाचा" प्रथम वार्षिक परीक्षा व बक्षीस समारंभ ता. २१-१२-२१ रोजीं श्री० बळवंत रावजी मणेरीकर बी. ए. एक्झीक्युटीव्ह इन्स्पेक्टर व इंदुप्रकाश पत्राचे माजी संपादक, यांच्या हस्तें साजरा करण्यांत आला. समारंभास देवस्थानची नूतन व माजी कमिटीतर्फे रा. रा. अनंत जि. कामत मडकईकर, दत्तात्रय कामत मडकईकर, जनार्दन कामत कुंडईकर, रघुवीर पै काकोडे, व नारायण शेणवी कैसरे, शंकर पद्मा प्रभू व प्रो. शिरवैकर, दो० मिष्कीत रेजिस्त सिल्व्हील आणि आल्मेद कोकेंझचे प्रो. फळणीकर वगैरे सद्गृहस्थ हजर होते. सुरवातीस श्री. मणेरीकर यांची ओळख सभेस करून देऊन त्यानीं सभेचें अध्यक्षस्थान स्वीकारण्याबद्दल श्री. अ. जि. कामत यानीं विनंति केली व श्री. द. कामत यानी तीस पुष्टी दिल्यावर श्री. मणेरीकर हे अध्यक्षपदारूढ झाले. नंतर शाळा मास्तर सच्चिदानंद झाडदोळकर यांनीं रचिलेलें ईशप्रार्थनास्तवनपर पद व सौ. भागीरथीबाई शेंबती झाडदोळकर, भागशलेल्या शांतींतील मंडळी, यानीं सदर समारंभासाठीं रचिलेलें स्वागतपर पदांचें गायन व विद्यार्थ्यांचें संभाषण होतांच शाळेचे स्वयंसेवक व आश्रयदात्यांपैकीं श्री. रा. र. खळोबा रामकृष्ण कोटणीस नाडकर्णी पेडणें, यांनीं तयार केलेलें रिपोर्टवजा भाषण वाचतांच अध्यक्षांच्या हस्तें मुलांस बक्षीसादाखल पितळेचीं भांडीं वांटण्यांत आलीं. नंतर अध्यक्षांचें "प्राथमिक शिक्षणाचें महत्व" या विषयावर कळकळीचें भाषण होऊन, त्यांचें आभार मानण्यांत येऊन, त्यांस व इतर मंडळीस हार तुरे, आणि मुलांस साखरलाडू वांटण्यांत आल्यावर "सुसंगती सदा घडो" या पदरूपी भरतवाक्यानें समारंभ पुरा झाला. क्ष०

—दुर्भाट—फोंडा येथील 'देशसेवक आर्य बालसमाज' मार्फत श्रीरामदास वाचनमंदीर नावांचें एक मोफत वाचनालय उघडण्याचा समारंभ या महिन्याच्या १ ल्या तारखेस पार पडला. या वाचन मंदिरासाठीं शाळाखात्याचे इन्स्पेक्टर यानीं सरकारी शाळेच्या इमारतीची ग्यालरी संस्थापकांच्या ताब्यांत दिली आहे. बरोबर चार वाजतां फोंडा महालचे आदमिनिस्त्रादोर लोपिस पेरैर हे आपल्या पत्नीसह येऊन दाखल झाले. जमलेल्या मंडळीनें त्यांचें स्वागत केल्यावर सभेच्या कामास सुरवात झाली. प्रथमतः कांहीं विद्यार्थ्यांनीं इम्नासियोनालचें पद्य हार्मोनियमच्या सुरावर झाटल्यावर रा. भास्कर प्र. सरदेसाई यानीं पोर्तुगीज भाषेंत भाषण करून निमंत्रित मंडळीचे आभार मानून सभेचा उद्देश सांगितला व आदमिनिस्त्रादोरसाहेबानीं वाचनमंदिराच्या दारावरील जाळीचा पडदा दूर सारून तें खुलें केलें. त्यावेळीं सर्वांनीं श्री समर्थांच्या नांवाचा जयघोष केला व ल. गेच गर्णालांची सलामी झाली. मग सर्व मंडळीनें आंत प्रवेश केल्यावर आदमिनिस्त्रादोर यानीं अशी उपयुक्त संस्था स्थापन झाल्याबद्दल संतोष व्यक्त केला व वाचनमंदिराच्या उपयुक्तपणाविषयीं विवेचन करून संस्थेचें अभिष्ट चिंतिलें. आदमिनिस्त्रादोरसाहेबाची स्वारी निघून गेल्यावर कार्यक्रमाच्या दुसऱ्या भागास सुरवात झाली. प्रथमतः कांहीं मुलांनीं ईशस्तवनपर पद्यें गायलीं. नंतर रा. महाबळेश्वर ह. ना. प्रतापराव सरदेसाई यानीं रा. सखाराम नारायण करंडे यांची ओळख करून दिल्यावर, रा. करंडे यांचें "धार्मिक व नैतिक शिक्षणाची आवश्यकता" या विषयावर व्याख्यान झालें. शेवटीं रा. उपेंद्र वि. शे. तळावलीकर यानीं जमलेल्या मंडळीचे व व्याख्यात्यांचे आभार मानल्यावर सभेचें काम संपलें. असें वाचनालयाचे व्यवस्थापक रा. धांवानी ना. नॉ. प्र. सरदेसाई हे कळवितात.

—प्राजेरीस दे कोस्ताच्या निवडणुकीची चळवळ करण्यासाठीं एका सरकारी नोकरानें ५ दिवसांची रजा मागितल्याचें प्रसिद्ध झालें आहे !

—डॉ. शेरमान कुन्हेस हे लवकरच आफ्रिकेस जाणार आहेत.

—उ हेराल्द व बोकेतीं दे कोमेर्स हीं पत्रें फिरून पणजी येथें प्रसिद्ध व्हावयास लागलीं असून पहिल्याचे संपादक मेसियस गोमीस व दुसऱ्याचे गोमीस पेरैर हे आहेत.

—लंडनच्या एका पत्रानें हिंदुस्थान सरकारास महात्मा गांधीची चळवळ दडपण्याची सल्ला देऊन, ही चळवळ दडपिली न गेल्यास, लेनीनच्या आततायीपणामुळें जशी रशियाची स्थिति झाली आहे तशीच हिंदुस्थानाचीहि होईल, अशी भीति घातली आहे !

—प्राजेरीच्या निवडणुकी संबंधानें 'खा ळधोटे' प्रयत्न चालूच आहेत. स्वभावास औषध नसतें !

—गेल्या कंट्रोलच्या बाबतींत जे कित्येक निंद्यप्रकार घडले होते, ते आतां उघडकीस येण्याचा संभव आहे. सत्यमेव जयते !

—हेलदेर रिबैर हे देपुतादाच्या जागेस उमेदवार असल्यानें, प्राजेरीसच्या अभिमान्यांचें धाबें दणाणलें आहे !

—गेल्या अंकीं प्रसिद्ध झालेल्या बातमीतील ज. गोमीस द कोस्त हे सयद मांशाद् सांतुस यांच्या पक्षाचे होते. ते एकेंकाळीं गोव्यांत होते.

—दे. लाला लजपतराय, पंजाबचे सिंह यांस सहा महिन्याची साधी कैद व एक वर्षाची सक्त मजुरी अशी दुहेरी शिक्षा ठोठावली असून त्यांत ८०० रु. दंडाची भर घालण्यांत आली आहे!

—पुण्यांतील दारूविरुद्ध मोहीम जोरांत आहे. आणि येथें...!

—भारतमित्रांचा दुसरा अंक प्रसिद्ध झाला असून, तो पहिल्यापेक्षां सर्व दृष्टींनीं सरस निघाला आहे.

—फातर्पे येथील जत्रेत 'गांधी-खाजे' नावांची मिठाई विकण्यांत येत होती.

—भारतावरील गांधी कैपचा सपाटा चालूच आहे.

—येत्या निवडणुकी संबंधीं प्रागतिक संघ आपलें धोरण लवकरच कायमचें निश्चित करणार आहे.

—सरकारी अधिकाऱ्यांच्या 'पोटस्थ' सहानुभूतीनें गुळ्याच्या जत्रेंत 'जुगार' बोकाळला होता!

VI — NUMERO 44 — 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 26 DE JANEIRO

Director e Editor
... P. Hegdo Dessai

Assinatura
... Portuguesa...... 3-00-00
... Inglesa............ 3-08-00
...ro Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
...acio por linha...... 00-01-00
...a longo praso contrato es...al.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोम्मांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर. ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २६ माहे जानेवारी सन १९२२ [अंक ४४ वां.

PELAS NOVAS CONQUISTAS

Numa visita que na semana passada fizemos ás aldeas de Rivona, Colomba, Curpem, Curdi, Vichundrem e Netorlim, em objecto de propaganda civica, tivemos ensejo de verificar, mais uma vez, de visu, que os seus habitantes continuam a ser victimas do paladismo que lhes mina a saude e do banditismo que lhes aniquila a propriedade, associando-se nesta tarefa com javalis e outros animais silvestres.

Nem os medicos de partido nem os postos policiais podem embargar passo a tais dois ismos.

A agricultura que é o principal meio de vida dos referidos habitantes ainda jaz ai no lamentavel atrazo, não obstante a tecnicidade choradamente gratificada do sr. Kelker.

Urge, pois, que o Governo olhe para tudo isso com serios cuidados!

Eterna cantilena

Bastas vezes frisou o *Bharat* a necessidade inadiavel do Governo tratar do fomento das Novas Conquistas, libertando das garras do paludismo e banditismo algumas das principais aldeias que dêles são victimas inermes; mas não tivemos a dita de ver satisfeito, até á presente data, o nosso ideal.

Efectivamente, o indiferentismo governamental em relação ao assunto de que se trata, se era revoltante na vigencia da monarquia, agora é de molde a arrancar lagrimas ás pedras!

Isto assim não pode nem deve continuar, dada a excelencia dos principios de igualdade, liberdade e fraternidade em que se alicerça o regime democratico que nos rege.

¿Por ventura, as propriedades das aldeias mencionadas acima estão isentas do pagamento de contribuições ao Estado?

¿Gosam elas do previlegio da reducção das mesmas contribuições, lá porque estão luctando com os referidos dois inimigos que lhes apoucam o valor e importancia, tratando-se da constituição de hipotecas, por exemplo?

Se não é se os predios referidos estão para todos os efeitos tributarios e outros nas identicas condições que os das restantes localidades ¿ como se explica a atitude de indiferença governamental no que toca aos assuntos de interesse das Novas Conquistas?

E' a agricultura? Os processos culturais naquelas aldêas?

Idem e na mesma data, apesar de tecnicidade prodigamente paga do *Rau Bahadur* Kelker!

Isto assim não pode nem deve ser!

Urge, pois, que o Governo decrete providencias e já sobre o fomento das N. C.

ECOS & CRITICA

Abuso?

Um cavalheiro de Sirodá que nos merece confiança, queixa-se-nos de que o arrematante da passagem de Rachol a Sirodá e vice-versa arrecada aos passageiros *dois poiças*, em vez de *dois reis*, isto é, o triplo do que é (ou era) o costume receber.

E' abuso ou especulação? Não o sabemos. O que quere que seja, porem, torna-se nescessario que os competentes esclareçam o assunto, determinando sobre ele medidas urgentes e energicas.

Ficamos, por hoje, aqui, prometendo voltar a tratar da passagem de Rachol, se não *passar desta para milhor* o actual confuso estado de coisas.

Palavra de honra!

A proposito de *palavra de honra* duns funcionarios fazendarios dêsta nesga de Malabar, recebemos uma extensa carta de Majordá.

Na referida carta que é um documento que põe em fóco a maneira pouco correcta que presidiu ao ajuste e venda dalguns predios, contratos nos quais os referidos funcionarios de comum acordo, ludibriaram as partes e a Fazenda Nacional cujos interesses tinham a obrigação de respeitar, por *dever de oficio*, encontram-se belezas.... comprometedoras!

Pelos modos, *a palavra de honra* para certa gente é qualquer coisa que se compra e vende...a peso de rupias!

Detestavel!

E' o que se passou em relação ao jogo no *Zatra* de Gudó.

A autoridade administrativa *prometeu tomar* providencias sobre éle mas os seus agentes, encarregados de despersar os jogadores desempenharam, com *inteligencia, zelo e actividade*, o papel-o *bom papel* de consentir que êles jogassem ás suas barbas!

E, *por cima*, tem a desfaçatez de chamar *mau papel* ao esforço de quem, com seus sacrificios, pretende acabar com o mesmo mal!

A proposito do jogo de azar havido em Gudò, recebemos uma carta em que se descrevem as *belezas* dali.

E' em marata e está publicada na secção respectiva, mas se necessario fôr, traduzi-la-hemos em portugues.

Helder Ribeiro

Está de pé a candidatura deste ilustre e brioso militar que vai conquistando, pelo que nos informam, simpatias no nosso meio.

Impossivel?

Pelos modos parece que os do nosso correio julgam impossivel a regular distribuição da correspondencia postal nas aldeas Rivona, Colomba, Curdi Curpem e Netorlim.

Doutra maneira não se explica o motivo de, semanas e semanas, jazerem nos respectivos postos, sem distino, cartas e jornais, dirigidos para a gente daquelas localidades, por falta de quem os distribua pronta e pontualmente.

Há dias, referimo-nos á uma representação que os habitantes de Rivona e Colomba dirigiram a sua excia o sr. Governador Geral, pedindo sobre o assunto de que se trata providencias; mas ignoramos qual tenha sido a sorte dêla!

Mas, como as reclamações que sobre a irregularidade da distribuição postal naquelas regiões, vão-se, dia a dia, multiplicando, tornamos a frisar aos srs. competentes a urgente necessidade de dar imediata solução ás justas queixas dos interessados.

Ou será impossivel a mesma solução, tão insistentemente solicitada?

Em Curpem

O nosso director realisou na semana passada uma conferencia em Curpem no templo de Sri Madavanata, sobre a educação civica.

No decurso da conferencia, o modesto confererente referiu-se aos principios morais das principais religiões em voga na India.

Em Netorlim tambem houve uma outra conferencia do nosso director.

Tenente Acheman

Morreu, rebelde a todos os trabalhos e pericia da sciencia medica este brioso, inteligente, e simpatico militar que era um portugues de lei.

Foi indiscritivel a dor que o infausto acontecimento produziu em quantos tiveram a dita de conhece-lo, o que bem indica a estima que o defunto gosava aqui, apesar de sua pouca permanencia na

भारत

गुरुवार पौष्य व० १४ शके १८४३

जुगार व सरकार

जुगार हा रोग महाभयंकर असून, त्याच्या तावडीत सांपडलेल्या [illegible] लोकांची आणि [illegible] नैतिक व सांपत्तिक अधोगति होत असते, हें आतां कोणास नव्यानें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. पौराणिक काळापासून या रोगाजर्जर [illegible] नुकसान होऊन दोन पावलें दूर रहा म्हणण्याचा एक शास्त्रीं उपदेश चालू आहे; परंतु असें दिसतें कीं, पुनःपुन्हा विपत्ति प्राप्त झालेल्या नल व धर्मराजादि दोन्हीं उदाहरणें मूर्तिमंत नजरेसमोर असतां आमचे कांहीं लोक जुगाराच्या प्राण व वित्त नाशक नादीं लागून खुशाल बळी पडतात ! ! !

सरकारनें तरी उपरोक्त रोगावर रामबाण उपाय योजावेत कीं नाहीं ? परंतु 'सरकार' या नावांखालीं अंमलदारानें ओळखले जाणारेच जर जुगारांत रंगून गेले आहेत; तर त्यानें तरी काय करावें ? एरवीं जुगारी जुगार सोडीत नाहींत व सरकारी अमलदार आपल्या दावाणी मुखत्याचा पदरा बाजूस सारीत नाहींत !

याच प्रमुख कारणामुळें आमच्या ठिकठिकाणच्या बरेच जुगाराला अवसान चढून येत असल्याचें दिसतें. लोकांनीं जुगाराविरुद्ध कितीहि कंठशोष केला, तरीहि त्याच 'अरण्यरुदना'चें स्वरूप प्राप्त होतें तें वरील कारणामुळेंच, असें म्हटल्यास अतिशयोक्ती होणार नाहीं.

आमच्या म्हणण्याचें ताजें प्रत्यंतर पहावयाचें असल्यास मुक्कामावरील अगदीं अलीकडल्या 'जुगार–प्रकरणा'संबंधीं आम्हांस आलेलें खालील पत्र वाचावें:—

"यंदाचें वर्षी मुक्कामावरील जत्रा फार मोठ्या थाटानें पार पडली. गेल्या दोन वीस दिवस मसलेलीं चिरचिरीं, गडगडी वगैरे छोटीं जुगाराचीं साधनें, नव्या कोमिशनर मंडळीच्या स्वार्थी प्रवृत्तीनें मंडपाच्या आसपास, लहान थोरांस योग्य पैशांत, जुगाराचा ओनामा पढवीत होतीं. शिवाय देवळा शेजारच्या घरांत फासे, पेटीदस्तुर कुठल्या कुठल्या जुगाराचे अड्डे शेंकडों लोकांस खेळवीत होतेच. यांत दररोज आणि अशा जुगाराचे [illegible] सुमारें १६० रु. देऊन, कोमिशनर मंडळीं फातरें, पंचवाडी इ. देवस्थानप्रमाणें येथील देवस्थानच्या उत्पन्नांत बरीच भर घातली यांत संशय नाहीं. पुढल्या वर्षी यापुढें आणखी एक [illegible] दुकानें, कुडनखानि, कसाईखानें वगैरे उघडण्याचे मक्ते देण्याची तजवीज केल्यास, यापेक्षांहि जास्ती फायदा होऊन, इतर देवस्थानांपेक्षांहि उत्पन्नांचे नवे मार्ग मिळवून दिल्याचें श्रेय पदरांत पडेल.

यांतून जुगारादि व्यसनांस प्रोत्साहन मिळणें योग्य आहे कीं अयोग्य आहे याची चर्चा जमलेल्या लोकांकडून झालेली दिसत होती. कांहीं जण विरोध करीत होते तर कांहीं जुगारास चाहेत तर जत्राहि चाहेत, जुगार नाहीं तर जत्रा कशाला ? सबब त्याहि बंद करा असें म्हणतांना दिसत होते. जुगार बंद झालाच पाहिजे. असें कडकडीत सांगणारे सरकारी स्थानिक अधिकारी म्हणजे रेसिडेंटसाहेब देवळाभोंवतीं जुगार बंद करण्याच्या कामगिरीवर आलेले दिसत होते. एक दोन मिलिटरी शिपाईहि येरझारा घालीत होते. पण भरजत्रेत चाललेला छोटा जुगार त्यांच्या दृष्टीस पडूं न देण्याची व शेजारच्या घरांत चाललेल्या मोठ्या जुगाराची चाहूल त्यांच्या कानांत न पडण्याची तजवीज कोमिशनर मंडळीनें आधींच करून ठेविल्यामुळें कोणत्याहि जुगारास त्यांचा उपसर्ग झाला नाहीं कानांस नोटांचे बूच व डोळ्यांस नोटांचे पडदे लावले तर कान असून ऐकूं न [illegible] असून पाहूं न येणें साहजिक आहे [illegible] प्रकार [illegible] चमत्कार [illegible] आमीच अनुभव लक्षांत घेतला [illegible] असत्यतेचा अंत सुद्धां नसावा हें कोणासहि दिसेल, प्रत्यक्ष सरकारी अधिकारी हजर असतां जर जुगार चालूं शकतो तर जुगाराविरुद्ध इतरेजनांच्या असलेल्या तिटकारा कितीसा उपयोगी पडणार ? असें मनांत आणून स्वस्थ बसून उपयोगी नाहीं. असलीं निंद्य व्यसनें समाजांतून नाहींशीं व्हावीं म्हणून प्रत्येकानें जीवमुठींत घेऊन जोराची चळवळ केली पाहिजे. कोमिशनर मंडळींत असलेले कांहीं गृहस्थ आपणास सुशिक्षित म्हणवून घेत असतां त्यांच्या हातून याप्रकारचें समाजघातक वर्तन घडावें हें कोणासहि आश्चर्यच वाटेल. आपली चूक त्यांच्याहि लक्षांत आली नसेल हें मात्र संभवनीय नाहीं. पण स्वार्थाचें मांजर आडवें आलें, त्यापुढें इलाज नाहीं. असो. यापुढें तरी सुधारणा करणें त्यांच्या हातचें आहे. ती करून देवस्थानचा लौकिक राखावा अशी त्यांस विनंति करून त्यांची रजा घेतों. महाल अधिकारी याची चवकशी करितील तर mau papel [वाईट कृत्ये] हा शब्द वापरल्याचें त्यास परम दुःख होईल."

यावरून काय निष्पन्न होतें ? लांचाच्या आशेनें सरकारी अधिकारी व घटकेंत श्रीमंत बनण्याच्या आशेनें वेडावलेले जुगारी या उभय वर्गाच्या निकट व बळकट संघामुळें जुगाराचें स्तोम . दयास जाण्याऐवजीं वाढत्याच प्रमाणावर आहे. अर्थात् हा संघाची रग जिरविल्याखेरीज, जुगाराचें फाजील प्रस्थ मोडणें जवळ जवळ अशक्य आहे. म्हणून आमची सर्व सुशिक्षित लोकांस अशी कळकळीची विनंति आहे कीं, त्यांनी जुगाराविरुद्ध एकसमयावच्छेदें चढाई करून त्याचा नाश होण्याप्रीत्यर्थ अविश्रांत झटावें. नुसत्या [illegible] उपयोगाची नाहीं. सरकारावर तर बिलकूल विश्वासतां कामा नये. या कामीं बरेच श्रम घ्यावे लागतील; परंतु अखिल लोकांच्या कल्याणावर दृष्टि पुरवून ते लोकांस पुढें सरसावलें पाहिजे. सर्व [illegible] आपसांतून [illegible] होऊन, त्यांचेहि आर्थिक पावित्र्य वाढेल, हें उघड आहे.

स्फुट विचार

मद्यपान व जुगारः—नवीन काबिनादींतील कित्येक लोकांत मद्यपान व जुगार हीं दोन्हीं व्यसनें इतकीं बोकाळली आहेत कीं, कित्येक 'प्रतिष्ठित' मर्द व 'संभावित' जुगारी कोणाचीहि भीडभाड न बाळगितां आपला व्यवसाय मोठ्या धैर्यानें चालवीत असलेले दृष्टीस पडतात ! जुगारी, लोकांची पर्वा तर बाळगीत नाहींतच; पण खुद्द सरकारी अमलदारांची तरी त्यांना भीति वाटावयास पाहिजे होती ! छे !! सरकारी लोकांना द्रव्यबळानें आपल्या कबज्यांत ठेवून त्यांच्या समक्ष 'मजा' मारण्यास त्यांनां सांपडलेली 'कला' औरच आहे ! एतावता दारूबाज व सांचलाऊ नोकरशाहीच्या प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष मदतीनें उपरोक्त दोन्हीं व्यसनें दिवसें दिवस बोकाळत असल्याचें पाहून कोणासहि सरकारचा लेश व त्या लोकांची भीड वाटल्याखेरीज रहाणार नाहीं !

जेथें तेथें तोच प्रकारः—माशेलहून एक 'लहरी गायक' आम्हांसंबंधीं लिहितोः येथील श्री देवकीकृष्णाच्या देवालयांतील यात्रेनिमित्त पोर्णिमेचा उत्सव फार थाटानें पार पडला. मुख्यांच्या प्रतिवार्षिक आज्ञाप्रमाणें या उत्सवाप्रीत्यर्थ दरवर्षी "जुगार विद्यालय" एक महिन्यापुरतें स्थापन होत असतें. व त्या नियमानुसार यंदाहि स्थापन करण्यांत आलें. हा असल्यांत आम्ही एकदां सहज तेथील देखावा पहाण्याकरितां प्रवेश केला. महाद्वारांत'खासदार' प्रवेश फी घेण्याकरितां बसलेले होते. त्या लहानशा घरांत सात आठ खाल्या, प्रत्येकीं दहा पंधरा माणसांनीं युक्त अशा मंडीत केल्या होत्या. त्यांत लहान हृदयाच्या मुलांपासून तों नव्वद वर्षांच्या म्हाताऱ्यापर्यंत, मोठ्या श्रीमंतापासून तों भिकाऱ्या पर्यंत, यज्ञोपवितधारी ब्राह्मणापासून तों लंगोटीवाले खारवी मंडळींपर्यंत सर्व बंधुत्व भावानें आपल्या धरादाराचें 'तूद तोर' करीत होते. कांहीं जण कपाळावर हात ठेऊन वल्कलयुक्त वैराग्यानें तपस्वी बनत होते. इतक्यांत... कांहीं अभिमानी देशसेवक गृहस्थांनीं तावडतोब सरकारास वर्दी पोंचवून एकदम सरकारी शिपाई आणवून जुगार विद्यालयास गराडा घातला. आंत पांच सात जण 'जमादोर' होते. आपापला जीव वांचवावा हा हेतूनें कोणी परावरून, कुणीं भिंतीवरून, कुणी खिडकींतून पलायन केलें. सुमारें चार पांच इसम यांच्या हातीं सापडले. गांवभर हलकल्लोळ झाला. गांवांत ठिकठिकाणीं जुगारी लोकांच्या व मद्यप्यांच्या खासगी गुप्त सभा भरून सरकारास शिव्या घालण्या. जुगाऱ्यांच्या गुप्त शाखा निरनिराळ्या ठिकाणीं स्थापन झाल्या, वेअकली नादान जुगाऱ्यांनो! धिःकार ! ! धिःकार तुम्हांला ! ! !" या पत्रावरूनहि आजच्या अग्रलेखांत केलेलीं विधानें कशीं सप्रमाण आहेत, हें उघड सिद्ध होतें.

उत्तमी नेऊन घालणारा तो सद्ग्रंथ अशी उत्तम ग्रंथाची व्याख्या खुशाल करावी. सिद्धिसद्ग्रंथ सोडवील तो ग्रंथ, तो उत्तम ग्रं. पहिल्या वर्गांतला ग्रंथ. परा व अपरा विद्यांच्या वरील लक्षणांचेंच स्पष्टीकरण श्रीसमर्थांनीं दासबोधांत ५ व्या दशकांत केलें आहे. 'चौदा विद्या चौसष्ट कळया ! याहि वेगळ्या नाना आहेत पण हें बहुत ज्ञान मोक्षदायक नव्हे. तात्काळ मोक्ष देणारें तें ज्ञान. 'पहावें आपणास आपण ! या नांव ज्ञान' पराविद्या 'आपला आपणासि लाभ' करून देते. ज्ञानेश्वर महाराजांनीं ज्ञानेश्वरींत अ. १३ मध्यें ज्ञानाज्ञानाचीं लक्षणें केलीं आहेत.

तरी परमात्मा ऐसें । जें एक वस्तु असे ।
तें जया दिसे । ज्ञानास्तव ॥८१८॥
तें एक वांचूनि आनें । जियें भवस्वर्गादि ज्ञानें ॥
तें अज्ञान ऐसा मनें । निश्चय केला ॥८१७

[पुढल्या अंकीं समाप्त]

वर्तमानसार

—गेल्या गुरुवारीं 'हिंदि देवाची आपुला [illegible] सेवा असतीत' या संतोक्तीवर कुर्ते येथील श्री माधवनाथाच्या देवळांत मोर उभारलेल्या मंडपांत आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें.

—दे० लालाजपतराय व इतर अनेक राजकीय कैद्यांची सक्त मजुरीची शिक्षा 'साधी' करण्यांत आली. महात्मा गांधीच्याच आत्मिकतेजाचा हा परिणाम असेल.

—गेल्या आठवड्यांत नेत्रावळींतहि देसाई यांच्या वाड्यांत आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें.

—भारताच्या मात्र दिवसेंदिवस बळावत आहे. पण फराचें प्रमाण वाढतें ना !

—तीन आण्याच्या अमानुष करानें पेटलेला असंतोष वाढत असून, सरकारचें त्याकडे अजून लक्ष जात नाहीं !

—लंडनच्या नेशन नामक पत्रानें लॉर्ड रिडींगच्या सांप्रतच्या धोरणासंबंधीं निषेध व्यक्त केला असून, हिंदुस्थानसरकारनें म. गांधींशीं तह करावा, असें सुचविलें आहे.

—परदेशी व परधर्मी इंग्लिश राजपुत्राच्या आगमनप्रसंगीं मद्रास येथें पूर्ण हरताळ पाळण्यांत आला होता. कांहीं ठिकाणीं दंगे होऊन शिपायांच्या राष्ट्रीय शिक्षणाचा चुराडा करण्यांत आला !

—पेन्शनवरील ६० टक्क्यांची वाढ रद्द करून, नवीन कायदा प्रसिद्ध झाल्याची बातमी 'उ पेन्हदानें' दिली होती, पण ती खरी नाहीं, असें 'दियारीउ द नोयता'चें म्हणणें आहे !

—श्री. अनंत वातोबा कामत, हरमल, पेडणें यांनीं 'विवाह–रहस्य' नांवाचें नाटक लिहिलें असून, तें, त्यांच्या अनुमोदनानें, भारतमंडळ प्रसिद्ध करणार आहे.

—कलकत्यांत कायदेभंगाची चळवळ फार जोरांत आहे.

—ता. १९ गुरुवार रोजीं कवळें ढवळी येथें "गोमांतकीय ब्राह्मण्य संरक्षक–मंडळाचें" द्वितीय अधिवेशन वे. धर्माधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालीं उत्तम रीतीनें पार पडलें. सुमारें १५० ब्राह्मण मंडळी जमली होती. "अनाहूत प्रतिग्रहार्थ जाऊं नये' 'टिळक पंचांगच गणितादि दृष्ट्या सर्व शुद्ध आहे' वगैरे व इतर ब्राह्मण्य संरक्षक महत्वाचे ठराव पास झाले. इत्यादि मंडळाचे सेक्रेटरी रा. ना. अ. ना. पाटणकर शास्त्री हे कळवितात.

—शिरवडेंहून रायतुरास जाणे करीतां जी तार (नाव) लागते त्या तारीचा [सरकारी कायद्यानें] दोन पै आण्या घेण्याऐवजी, असें असून तारीख १ जानेवारी (चालू) पासून सदर तारीचा पाटणिदार, जुलुमानें प्रत्येक इसमाकडून दोन पैसे (दोन पैशां ऐवजीं) घेत असून सदर जुलुमाची (पैसे जास्त घेत असले बद्दल) सरकार अजून कांहींच चौकशी करीत नाहीं. तरी आपण या संबंधीं सरकारकडे चौकशी करून [कामरांत, साष्टीत व फोंडेंत] जुलूम बंद करावा, अशी विनंति करून आपलें, पत्र 'एक शिरोडेंवासी' संपवितात.

भारताचा वसुलदार

फिरतीवर आहे. त्याकडे वर्गणीची फेड करण्याविषयीं विनंति आहे. व्य. मा.

ANO VI — NUMERO 45 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 2 DE FEVEREIRO

Director e Editor
[...]inda P. Hegdo Dessai

Assinatura
[...]a Portuguesa...... 3-00-00
[...]a Inglesa............ 3-08-00
[Num]ero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
[Anu]ncio por linha...... 00-01-00
[...]a longo praso contrato es[peci]al.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-०-०
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २ माहे फेब्रुवारी सन १९२२ [अंक ४५ वा.

HELDER RIBEIRO

O Pragatica Sangh apoiando a candidatura do sr. Tenente coronel Helder Ribeiro na eleição do dia 29 do mez passado, revelou apenas o seu desejo de, por intermedio de sua excia, fazer ouvir a India no Parlamento, por forma a ser atendida nas suas aspirações politicas e *não pessoais*, tarefa muito nobre para o cabal desempenho da qual o brioso militar reune em si qualidades excepcionais, como o vão ver nos ligeiros traços biograficos que o *Bharat* regista, a seguir, com verdadeiro desvanecimento:—

Como antigo republicano, muito concorreu com o seu grande esforço para a implantação da Republica, sendo depois um dos seus maiores propagandistas.

Por ocasião das incursões monarquicas fez parte de varias colunas que operaram no Norte de Portugal contra os rebeldes monarquicos capitaneados por Paiva Couceiro, tendo servido a causa republicana com verdadeira dedicação e havendo desempenhado com a maior energia e atividade as dificeis e, por vezes, espinhosas missões de que foi encarregado.

Quando se começou a preparar a nossa intervenção na grande guerra ao lado da nossa velha aliada—a Inglaterra—, foi Helder Ribeiro um dos oficiaes do Estado Maior Portuguez que com mais entusiasmo muito concorreram para essa intervenção.

Foi pouco depois organisada a Divisão de Infantaria em Tancos, onde se tratou da preparação das nossas tropas para combaterem ao lado dos Aliados; e é bem conhecida no nosso meio militar a ação de Helder Ribeiro no Quartel General daquela Divisão.

Helder Ribeiro foi dos primeiros oficiaes que seguiram para França e ali se manteve até ao armisticio.

Depois do 9 de abril e ainda quando as nossa tropas se ressentiam das consequencias da batalha de La Lys, Helder Ribeiro entendeu que era junto das fileiras que devia continuar a dedicar todo o seu esforço como portuguès e como soldado e despresando o serviço de um dos nossos Quarteis Generaes onde até então havia tido um papel brilhante, ofereceu-se voluntariamente para fazer parte de um batalhão d'infantaria, passando pois a comandar o batalhão d'infántaria 23.

Este batalhão foi pouco depois escolhido para fazer parte de uma Brigada Inglêsa marchando até á Belgica repelindo as tropas alemãs, e tão brilhante foi a sua ação no ultimo periodo da grande guerra que mereceu as mais lisongeiras referencias dos comandos superiores ingleses e obteve as mais altas distinções.

Concluido o armisticio e após o regresso das nossas forças a Portugal, quando Helder Ribeiro tanto carecia de repousar do seu grande esforço durante uma longa campanha o pais mais uma ves precisou dos seus serviços foi então convidado para fazer parte do Ministerio presedido pelo velho republicano e distintissimo oficial d'artilharia Sá Cardogo, sendo-lhe confiada a pasta da Guerra.

Tres veses foi *Ministro* da Guerra e está ainda na memoria de todos a sua inteligente ação no desempenho daquele elevado cargo, cheio de honestidade e de interesse pela causa publica.

Embora novo, Helder Ribeiro atingiu já o posto de tenente coronel do Serviço do Estado Maior.

Foi condecorado pelo Governo Frances com a Legião d'Houra pelos relevantes serviços prestados durante a grande guerra e possue tambem a Torre Espada, a Medalha d'oiro de bons serviços e outras condecorações que muito o nobilitam.

Aos assignantes do BHARAT !

Com mais 5 numeros, o BHARAT vai completar em março o seu corrente ano de publicação, devendo começar o novo que e' setimo, no proximo mez de abril. O numero 50 sera' o ultimo d0 corrente ano. A partir do novo serão introduzidos os seguintes aperfeiçoamentos-

Tipo novo e sorteado
Impressão arte moderna
Imformaçoes mais desenvolvidas
Colaboração selecta
Critica imparcial

No intervalo que há de medear entre a publicação do n.° 50 em Março e a do n.° 1.° da 1a. semana de Abril, será motada a nova maquina e instalada a nova tipografia.

Apesar destes melhoramentos, a assinatura será porem a mesma.

Pagamento adiantado

Sigam o exemplo !

A junta local de Parodá, em um gesto que muito a nobilita, solicitou da Administração do concelho de Salsete a remoção das tavernas, situadas nas visinhaças da egreja, da escola paroquial e da escola primaria oficial da mesma aldêa com os fundamentos de que, "devido a tais tavernas, fica alterada a tranquilidada e perturbado o socego público em volta dos mesmos estabelecimentos que são, por todos os titulos, dignos de respeito e consideração, sendo alem disso mau exemplo a constante embriaguez que ai se nota, tanto aos fieis que vão á dita egreja como aos estudantes que frequentam as referidas escolas."

Esta deliberação em que os ilustres membros da junta local de Parodá patenteam, sem sofismas, o seu patriotico intuito de vêr cumprido o salutar preceito da Portaria Provincial n.° 1004 de 7 de Dezembro de 1921 e na qual se determina que a venda de espiritos nativos não seja premetida senão nos sitios que distem dos estabelecimentos mencionados 250 metros, esta deliberação, disiamos, se acha submetida á apreciação da Administração concelhia de Salsete como vimos, sendo de esperar que sem mais delongas, logre o seu fim, dado o alto sinificado moral que a caracterisa.

Todos sabem quão funesto papel está desempenhando na nossa sociedade o alcool e os alcoolicos, provocando-lhe a decadencia fisica, intelectuol e financeira, cada vez mais crescente. Ninguem, hoje em dia, ignora que o lamentavel *delirium tremens*, testimunho *vivo* da ruina sanitaria do bébado imbecil é a consequencia do alcoolismo. E... assim por diante.

E', pois, digna de maiores elogios a junta local de Parodá pela sua louvavel deliberação.

E, como com o bom exemplo que dela parte, só temos a lucrar, governantes e governados, pedimos ás juntas de diversas localidades do territorio da India Portuguesa que o sigam, quando disto houver mister, isto é, quando se derem as circunstancias que levaram a junta de Parodá a tomar aquela providencia.

Em nome de moralidade tornamos mais uma vez e finalmente, a rogar-lhes que

Sigam o exemplo da junta local de Paroda'

Expediente

Chamamos a atenção de nossos leitores ás modificações que o *Bharat* vai sofrer desde o mez do proximo abril.

केली असून तिची एक शाखा इकडे स्थापन करण्याचा त्यांचा विचार आहे. ह्या विषयीं सविस्तर माहिती दुसऱ्या एखादे वेळीं देण्याचें अभिवचन देऊन स्थलसंकोच्यास्तव आज येथेंच विराम पावतों.

स्फुट विचार

गोमांतकांत चरके:—सूताचें स्वराज्यप्राप्तीशीं सूत असो वा नसो, एक गोष्ट खरी कीं, सूताच्या निपजीपासून ब्रिटिश हिंदुस्थानच्या परिस्थितीशीं एकजीव होऊं पहाणाऱ्या आमच्या गोमांतकच्या औद्योगिक चळवळीस पराकाष्टेची चेतना मिळणार आहे. या दृष्टीनें चरक्यांचें महत्व किती आहे, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं. म. गांधीच्या अलौकिक तेजानें ब्रिटिश हिंदुस्थानाप्रमाणेंच येथेंहि चरक्यांचा प्रसार व्हावयास लागला आहे, पण चरक्याच्याच प्रसारार्थ वाहून घेतलेल्या देशसेवकाची पूर्ण वाण असल्यामुळें, सदरील काम ज्या नेटानें पार पडावयास पाहिजे होतें, तो नेट क्वचित् ठिकाणीं आढळून येतो. या ह्मणण्यास आमचे प्रेमळ मित्र ह. भ. प. बाळकृष्ण महादेव साठे, रहाणार काकोडें, हे मात्र अपवाद आहेत. कां कीं, गोव्यांत कित्येक ठिकाणीं चरक्यांचा लौकिक वाढविण्यास त्यांनीं व्यक्त केलेला नेट खरोखरच अभिनंदनीय आहे. सूत कांतण्याचें काम श्री. साठे यांकडून तर उत्तम रीतीनें होतेंच; पण जे जे लोक त्यांच्याशीं उपरोक्त शिक्षणाचा लाभ घेण्याची संधि साधून घेतात, त्यांसहि ते त्या कामीं थोड्या मुदतींत पारंगत करतात, हा त्यांत विशेष आहे.

"हां जी हा जी" नको:—जीवनार्थ कलहाशीं टक्कर देण्यास सध्याचे काळीं चरक्यासारखें दुसरें साधन नाहीं, हें कोणासहि कबूल करणें भाग आहे. नोकरीची जोड कमाविण्यासाठीं जोड्या फाटून त्रास पावणाऱ्या लोकांनीं चरकद्वारा आत्मोद्धार साधण्याचा प्रयत्न केल्यास तो सहज सिद्ध होण्यासारखा आहे. या कामीं 'हांजी हांजी करण्याचेंहि कारण नाहीं ! अवघ्या चार पांच रुपयांच्या भांडवलानें पोटासारखा कठीण वाटणारा प्रश्न सुलभ रीतीनें सोडविण्याचें अतुल सामर्थ्य चरक्यांचे अंगीं आहे. बायकांनीं सुद्धा फावल्या वेळीं जगाच्या नसत्या भानगडीत कालक्षेप करण्या ऐवजीं सूत कातण्याचें फायदेशीर काम पत्करल्यास करमणुकीपरी करमणूक होऊन पुरुषांसहि सांपत्तिक बाबतींत मदत करण्याचें त्यांस श्रेय मिळणार आहे. आमचे देशहितचिंतक तरुण व स्वाभिमानी भगिनी इकडे लक्ष्य देतील, अशी आशा आहे.

प्रागतिक संघ:—या संघानें 'बोवेल मोत' व 'हेलदर रिबैर' यास पाठबळ देण्याचीं कारणें, सभाच्या ता. २४।१।२२ च्या जाहीर पत्रकांत व आम्हीं प्रसिद्ध केलेल्या नादा पत्रकांत नमूद झालींच आहेत. निवडणुकीसंबधानें इतक्यांतच कांहीं लिहिणें आम्हांस योग्य वाटत नाहीं. परंतु त्याचा निकाल कसाहि लागला तरी कर्तव्याकर्तव्याचा सांगोपांग विचार करूनच संघानें आपलें काम पार पाडलें आहे, असेंच कोणासहि वाटल्याशिवाय रहाणार नाहीं.

'देशसेवक आर्यबालसमाज'— खुलासा येत्या अंकीं.

माशेलचें पत्र

चालू वर्षापासून फोंडा महालांत 'येथील सर्व लोक धनिक आहेत' हें अधिकारी मंडळानें जाणून चार आण्याच्या जागीं आठ आणे कर करण्यांत आला आहे. येथील गरीब लोकांस तो कर फारच जाचक झाला असून 'तोंड झांकून बुक्क्यांचा मार' होऊन बसला आहे. आणि आह्मीं कितीहि कंठशोष केला तर तो निष्फळ आहे. परंतु ह्यापासून आह्मांस कांहीं फायदा व्हावा तर तोहि दिसत नाहीं. रस्ते तर इतके जीर्ण झाले आहेत कीं जाणाऱ्या मनुष्यास खालीं मानच घालून चालावयास लावीत आहेत जिकडे तिकडे खळगेच खळगे दृष्टीस पडत आहेत. एक दोन इसमानीं काळोखी रात्रींतून इकडून जातांनां जो प्रसंग आला त्याचें वर्णन कांहीं महिन्यामागें 'भारत' 'नवजीवन' 'प्रोव्हींसीय' वगैरे वृत्तपत्रांतून प्रसिद्ध झालेलें आमच्या वाचकांनीं वाचलेंच असेल. रस्त्यावरील कंदील तर, पावतप झालें, पेटलेलेच दिसत नाहींत. विच्याऱ्या केडवपन केलेल्या विधवे प्रमाणें फक्त लांकडी उघडे खांब मात्र दृष्टीस पडत आहेत. फार आनंदाची गोष्ट ही कीं ह्या आठ दहा रोजांत कंदील ठेवलेले दृष्टीस पडत आहेत.

येथें पांच तपें अव्याहत चालत असलेलें 'सरकारी प्राथमिक स्कूल' मोफत शिक्षणाचें काम नियमितपणें करीत होतें. परंतु अर्धे तप झालें, येथें नेमलेल्या ख्रिश्चन प्रोफेसराकडून शिक्षणदानाचें काम अगदींच होत नसल्यामुळें विद्यार्थ्यांची संख्या फारच कमी झाली. त्यांत प्रोफेसरनें आपल्या खासगी अडचणीकरितां या गांवासंबंधीं नसत्या वाईट कंड्या लिहून इंस्पेक्टर साहेबाच्या कानीं घालून हें स्कूल काढून टाकण्यास मदत केली. लगेच संघशक्तीच्या बळावर येथील ग्रामस्थांनीं अर्ज करून सर्वांच्या सह्या घेऊन तो सरकारांत पाठविला आहे. प्रोफेसर चांगला असला ह्मणजे विद्यार्थीहि पुष्कळ जमतात हा नियम सर्वांस माहीत आहेच. येथें पहावें तों मात्र सगळें उलट ! गांधी टोपीवर तर याचा फार कटाक्ष आहे विद्यार्थी किती जमतात ह्याचें उदाहरण पाहायाचें असेल तर दुसरा एक सुशिक्षित प्रोफेसर आणून सरकारनें स्वतःच अनुभव घ्यावा. क्ष.

वर्तमानसार

—युवराजाच्या आगमनप्रसंगीं नागपूर येथें पूर्ण हरताळ पाळण्याचें ठरलें आहे. पण हे प्रिन्स अशी ही आपली 'शोभा' करून कां घेतात ?।

—भारताच्या नवीन वर्षाचा प्रथमांक येत्या एप्रिल महिन्याच्या सहाव्या तारखेला नवीन स्वरूपांत निघणार आहे.

चुकीची दुरुस्ती

प्रागतिक संघाचे सेक्रेटरी कळवितात कीं "नुकत्याच प्रसिद्ध झालेल्या इलेक्शनसंबधाच्या जाहीर पत्रकांत राम कृष्ण नाईक या ऐवजीं रामकृष्ण नाईक अशी दुरुस्ती केली जावी. छपाईच्या इतरहि चुका त्या पत्रकांत आहेत. पण त्या कमी महत्वाच्या असल्यानें त्यांचा निर्देश करण्याची जरूरी नाहीं"

सवा सहा आणे !

लोकप्रिय भारताच्या ३५।३६ व्या अंकांत 'मदत करा' आणि ४२ व्या अंकांत 'कां मदत करा ?' या मथळ्यांखालीं प्रसिद्ध झालेले लेख वाचून सुचलेले विचार सत्यनिर्णयासाठीं वाचकांपुढें ठेवीत आहे.

'मदत करा' या मथळ्याखालील लेखांत सवासहा आण्याच्या करामुळें प्राप्त झालेल्या वस्तुस्थितीचें वर्णन करून त्यापासून जनतेची होणारी शोचनीय स्थिति दाखविली आहे ती अगदीं योग्य आहे. परंतु त्या उलट लिहिलेल्या 'कां मदत करा ?' ह्या लेखांत लेखकानें ती वस्तुस्थिति खोटी आहे असें सिद्ध न करितां जे त्यानें आपल्या मतें एक दोन फायदे दाखविले आहेत ते कसे खोटे व भ्रामक आहेत, ह्या भ्रमाचा भोंपळा आज आह्मांस फोडावयाचा आहे.

पेडणेंतील कामदार व नागरिक, चैनीखातर आरंबद्यास जात असत व आरंबद्याच्या बाजारांत मालास गिऱ्हाईक होऊन पेठेची भरभराट करीत असत ती या करामुळें बंद झाली व तो पैसा परकी हद्दींत न जातां पेडण्यांतला पेडण्यांतच राहिला हें बरें झालें असें लेखकाचें ह्मणणें आहे. हें परस्परविरोधी विधान लेखकाच्या दुर्दैवानें त्याच्याच गळ्यांत पडत आहे. आरंबद्याच्या पेठेची भरभराट करण्या इतकी गिऱ्हाइकी करणारे पेडण्यांतील चैनी नागरिक सवासहा आण्याच्या भीतीनें आरंबद्यास जाण्याचें सोडून देत आहेत असें लेखक ह्मणतो या वरूनच हे चैनी लोक किती श्रीमंत असले पाहिजेत हें वाचकांनीं ताडावें. आरंबदा पेठेची शेंकडों रुपयाची रोजची धडामोड गोव्यांतील गिऱ्हाईकांवर व त्यांतहि विशेषेंकरून पेडण्यांतील कोणी नागरीक व येथील दयांच्या चैनीवरच होत असे ही भ्रामक समजूत करून घेणाऱ्या लेखकाचें डोकें किती धड आहे हें उघड होतें. केवळ चैनीखातर कोणी मनुष्य पेडण्याहूनें आरंबद्यास जात होता कीं काय ह्या मूर्खपणाच्या प्रश्नाकडे आह्मीं लक्षच देत नाहीं. मात्र चैनीच्या उपयोगाचा शेंकडो रुपयांचा माल घेण्यासाठीं आरंबद्यास जाणारा चैनबाज माणूस सवासहा आणे खर्च करण्यास मागें घेणार नाहीं आणि जर तो तशी ६। आण्याची बचत करीत असेल तर तो एक चैनी तरी नसला पाहिजे अथवा असल्या कंजूष चैनी लोकांच्या जिवावर आरंबदापेठ तरी पोसली जात नसली पाहिजे हें कोणीहि कबूल करील. तेव्हा असल्या नामधारी चैनी लोकांच्या न जाण्यानें आरंबद्याची पेठ खालावली असें ह्मणणें साफ निराधार आहे. एवढी गोष्ट मात्र खरी आहे कीं, इकडच्या लोकांस कमीत कमी ८।९ महिन्याच्या उदरनिर्वाहाच्या वस्तूंकरितां दरसाल ब्रिटिश इंडियांतील सावकारांच्या तोंडाकडे बघावें लागत असे. त्यांत ह्या कराच्या अडवणुकीची भर पडल्यामुळें यापुढें इकडच्या सावकारांच्या हातीं लोकांस आपलें पोट द्यावें लागणार आणि त्यामुळें हा कर त्यांस जाचक व सावकारांस फायदेशीर होऊन बसणार !

सरकारनें पेडण्यांत पगारी डाक्टर जर ठेविला आहे तर ब्रिटिश इंडियांतील डाक्टर इकडे आणून पेडण्यांतील पैसा बाहेर जाऊं देणें योग्य नाहीं असें लेखक ह्मणतो. पण पलीकडील गांवास वाडी वेंगुर्ल्याशिवाय डाक्टर वैद्यांची निदशी सोय नसल्यामुळें साधारण तापापासून तों मलेरिया तापापर्यंतच्या दुखण्यावर तिकडील लोकांना जर आमच्या शिवोलीच्या डाक्टराकडे जावें लागतें तर तिकडून इकडे डाक्टर कोठले येणार ? कर बसण्यापूर्वी दरसाल पलीकडचे कितीसे डाक्टर येऊन आमचा पैसा नेत होते याची यादी लेखकानें प्रसिद्ध केल्यास बरें झालें असतें. ह्या मलेरियाच्या मोसमांत सांवतवाडी प्रांत तों तहत वेंगुर्लें तालुका इतकेंच नव्हे तर मुंबई इलाखा देखील शिवोलीच्या डाक्टराकडून औषधाच्या किती बाटल्या ह्या करांपूर्वी दररोज गेल्या व आतां किती जात आहेत याची नोंद शिवोलीच्या डाक्टराच्या नोंद बुकावर पाहिल्यास कोणाचीहि खात्री होईल. श्रीमंत लोक वेळ प्रसंग पडला तर आपल्या पुरते डाक्टर सर्जन वगैरे आणतील; परंतु शिवोलीच्या बाटलीचा जेमतेम दीड रुपया ज्या गरिबानें जमविला आहे, त्या परहद्दींतील मनुष्यास आणखी ह्या कराचे सवासहा आणे मिळविण्यास किती सायास पडत असतील तें वाचकांनीच जाणावें.

लग्नाकरितां ५०।७५ वऱ्हाडी मंडळीं बरोबर नेणाऱ्या गरिबावर हा कराचा बोजा लादल्यामुळें त्याची कशी गैरसोय होते या विषयीं पहिल्या लेखकानें लिहिलें होतें. त्याची दुसऱ्या लेखकानें निवळ थट्टा करून उत्तर देण्याचा आव घातला आहे. पण तें थट्टेचें विधानहि त्यास पुरें करतां आलें नाहीं. शहाण्या गरिबांच्या संबंधानें कांहीं तरी असंबद्ध लिहून झाल्यावर या गरिबांवर ह्या कराचा बोजा कसा पडत नाहीं हें शाबीत करावयास पाहिजे होतें. पण तसें करण्याच्या खटपटीसाठीं डोकें खाजवीत असतां डोक्यांतील विचार पोटांत उतरूं लागल्यामुळें पोट दाबून धरतां धरतां तो तें विसरून गेला असें वाटतें.

सध्या प्रजा ह्मणजे सरकार असल्यामुळें नोकरशाहीनें एखादा कर लादला तर तो प्रजेस कितपत सुखावह होईल किंवा त्रासदायक वाटेल व कोणत्या दृष्टीनें त्यांत सुधारणा केली असतां तो प्रजेस हितावह होईल वगैरे बाबतींत लोकमत सरकारास कळविणें प्रत्येकाचें कर्तव्य आहे व तें कर्तव्य पहिल्या लेखकानें उत्तम प्रकारें बजाविल्याबद्दल त्याचें अभिनंदन करणें जरूर होतें. तें बाजूसच राहून दुसऱ्या लेखकानें त्यावर विघ्न घालण्याचें निंद्य काम केलें याचें वाईट वाटतें व पेडणेंत अजूनहि सुविचारानें डोकें वर काढूं नये हें आमचें दुर्दैव होय असेंहि वाटतें.

'कां मदत करा'? ह्या लेखकानें पहिल्या लेखकाचा पवित्र उद्देश शब्दछल करून हाणून पाडण्याची जी खटपट केली ती तर सिद्धीस गेलीच नाहीं; परंतु कोत्या समजुतीनें, आरंबद्याचा बाजार बुडावा, भटाची दक्षिणा कापावी आणि कामदार वर्ग हा चैनी असावयाचा इत्यादि, विधानाचें प्रदर्शन करून आपल्या हलक्या शीलाची मात्र त्यानें वाचकांस ओळख करून दिली याहून त्यानें अधिक कांहीं मिळविलेलें नाहीं. कांहीं मिळविलें असेल तर भारतासारख्या मान्य पत्राची आपल्या लेखानें मोलाची जागा अडवून दुसऱ्या एखाद्या महत्वाच्या विषयाचें नुकसान केलें.

बालोन्नति समाजाचा एक सभासद

ANNO VI — NUMERO 46 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 9 DE FEVEREIRO

Director ... Govinda ... Dessai
I... ...0-00
... 3-08-00
........0-01-00
...nuncios
... por linha...... 00-01-00
... longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ९ माहे फेब्रुवारी सन १९२२ [अंक ४६ वा.

Muito a proposito

O jornal do Comercio e das Colonias publica um brilhante artigo sobre a *Reconstituição de propriedade*, da lavra do distincto escritor e conhecido colonial dr. Santana Rodrigues.

A India, num brado unissono, representou ao Governo, mais duma vez, a necessidade de evitar a pulverisação de propriedade, indicando-lhe como meio de conseguir o mesmo fim a extincção de inventarios orfanologicos que, alem de esfacelar a propriedade, determinam, tambem, a olhos vistos, a ruina dos orfãos menores.

Eis o belo artigo do sr. dr. Rodregues que está, em prol do nosso Paiz, despendendo a sua melhor energia: -

(Começa assim:-)

Outra problema que ocupa capital importancia na restauração economica do paiz é, por certo, a reconstituição da propriedade. As democraticas leis de familia, propugnando n'uma intenção talvez benevola, mas dessolvente, a divisão por igual entre os herdeiros, do patrimonio familiar, de tal modo dividiram e fraccionaram a propriedade, que pulverisada e reduzida a courelas de minusculas dimensões se tornou impropria para qualquer cultura proveitosa.

Boy Kinnear, no seu luminoso tratado *Principles of property in land*, fulminando com notavel acerto as leis sobre heranças em França oferece-nos uma lição que é mister aproveitar.

"O erro das leis francezas, assegura o citado economista, está na divisão duma propriedade rural em partes eguais entre os herdeiros dum proprietario. Semelhante desposição, não só divide a terra mais do que devera ser, mas vem a dar a um e mesmo dono, retalhos dispersos, separados por distancias consideraveis".

Imagem exacta, talhada a rigor, ao xadrez agrario que, presentemente nos oferecem os campos de Goa: pequeninas courelas, retalhos dispersos e intercalados, sem limites difinidos, o que dá origem aos milhares de pleitos que esterilisam a actividade fecundante que, em tempos não remotos, fez de Goa o berço de um dos ricos emporios commerciaes, e dos goezes, uma das mais prosperas populações do Imperio Indiano.

Mas, Deus louvado, já vai dissipada a nevoa egualitaria; estao-se desobstruindo os escombros para reorganisar o patrimonio familiar sobre bases que lhe garantam duração e estabilidade. Assim renascem, opondo-se a progressiva divisão e individualisação da terra, em França, o *bien de famile insaissisable*, uma especie de morgadio moderno; na America, o *home stead*; no Brazil, o bem da familia impenhoravel e inalienavel e, ultimamente, em Portugal, o casal da familia.

Não basta. E' necessario ampliar-lhe o ambito, adoptando em Goa o sistema vincular indo até a *comunidade de familia*, regulando-se no direito consuetudinario das populações indianas, sob restricções sugeridas pela economia moderna, quer no que respeita ao *quantum* dos bens familiares permanentes, quer no que se refere á qualidade e á quantidade dos parentes a quem assiste o direito de os usufruir.

A *comunidade de familia*, instituição familiar tradicional nalndia, contemporanea na Europa da *gens* dos romanos, do *clan* dos celtas e da *cognatio* dos germanos e assemelha-se na Peninsula liberica á antiga propriedade familiar, avoenga dos *vinculos*. No sistema social, baseada sobre tais instituições o dominio da fámilia mantem-se comum e indiviso sob o patria poder ou do maioral da familia. Respeitada pela Feral de 1526, em conformidade com as solemnes promessas de Afonso da Álbuquerque, e repetiudamente confirmada mais tarde, desde as cartas de D. Manuel até aos *Bandos e Provisões*, promulgadas nos principios do seculo pássado a comunidade de familia, não obstante alguns lamenraveis disvios, tem ainda actualmente a consagração cansuetudinaria da grande parte da população indiana. Com algumas correcções justas e apropriadas, restringindo a propriedade comum e indivisa aos bens imoveis e o direito ao quinhão á linha troncal directa, com exclusão dos colaterais maiores e validos, ela poderia ainda resgatar o erro dos nossos avós pelo exemplo fecundo dos nossos antepassados.

Obstar-se-ia, por outro lado á fragmentação crescente das actuais propriedades, tornando se obrigatoria a licitação em todos os inventarios para partilhas e isentando-se de contribuição de registo as tornas, consignar-se-ha direitos de preferencia, na aquisição da propriedade aos proprietarios limitrophes.

Não haja receio da formação de grandes latifundios pela concentração da propriedade. Restricções impostas na quantidade dos bens indivisiveis, constituindo limite inultrapassavel, associados a medidas adequadas ao tempo, seriam barreira bastante para conjurar esse suposto e longiquo perigo.

A moderna sciencia experimental é inteiramente favoravel às grandes propriedades. "Se é um mal, a excessiva acumulação da propriedade não é menor flagelo o seu exagerado fraccionamento". A justa medida está na proporção harmonica entre a grande propriedade e a pequena, sem que esta se pulverise em farrapos minimos nem aquela se concentre em vastos dominios latitundiarios.

Não deve ser esquecida na reorganização da propriedade fixar-se definitivamente as relações do proprietario com o Estado, garantindo-se ao proprietario o conhecimento pleno das suas obrigações para com o Estado. Essas relações são diversas, segundo as regiões. Se n'uma provincia elas são directas e reguladas por avaliação temporaria; n'outras são indirectas, ha entre o cultivador por direito hereditario e o Estado, os intermediarios, como são os Ranes de Satary e outos *Dessays* de Sanquelim. O desconhecimento por parte dos governantes d'esta especie de relações, deu logar por mais d'uma vez, a perturbações á mão armada, em que coube aos governados, a despeito da sua inocencia, a sua parte de leão nos prejuizos e no sofrimento.

Santana Rodrigues

Para a semana

Cronica eleitoral

ECOS & CRITICA

Triunfo ?

Dizia-nos o nosso professor de inolvidavel memoria Ismael Gracias, ao ensinar-nos a Economia Politica: *ao lado do que se vê, ha o que se não vê, o exame de qualquer objecto, para ser exacto, tem de encara-lo sob esse duplo lado*. E ao bom do professor assistia razão.

Ora, analisado *o que se não vê* do triunfo da chamada lista *popular* (suprema ironia!) ¿ o que é que *vemos* ? Nada mais nada menos do que o seguinte:

—que em algumas das assembleas eleitorais houve *chapeladas* medonhos, graças á conhecida *heroicidade...eleiçoeira* de certos caciques, *amadores* cronicos da *ignobil porcaria*.

—que muitos destes ultimos cavalheiros conseguiram, á força de ameaças, a substituição de listas das candidaturas Helder-Bobela, minutos, antes de se dar inicio á chamada.

—que, finalmente, exerceu-se *lindo* jogo oculto para a lista *popular* ter a votação que alcançou,

E em contraposição, apesar de não se caracterisar por nenhuma dessas poucas vergonhas a campenha eleitoral dos partidarios da lista Helder-Bobela, esta conseguiu espontaneamente, uma votação que os honra muito.

Basta saber-se que o opositor do sr. Prazeres da Costa teve, desta vez, mais votos que nas eleições passadas, o que patentea que sua excia já não representa para a India, o que foi, o seu *idolo*, o seu *salvador*.

A' vista disto, ¿quem dirá que a lista popular triunfou?

Triunfou sim, mas a lista Helder-Bobela. E triunfou, *por enquanto*, moralmente, o que muito a nobilita.

Inelegivel

Jurisconsultos eminentes são de opinião de que o sr. Prazeres da Costa é inelegivel por ser funcionario de finanças, ficando abrangido na disposição do n.º 1 do artigo 6.º do codigo eleitoral em vigor.

E', rialmente, de admirar que de vez passada, tal disposição não tivesse sido *observada*. Que o seja, pelo menos, agora ...para o decoro da propria lei.

Patriotismo verdadeiro

Se houvesse pelo paiz des-

आहेत. परंतु तुमच्या पत्रांनीं किंवा वर्तमानपत्रांच्या टीकांनीं सदरील करानें गबर बनूं पाहणारें आमचें ऐतखाऊ व ऐदी सरकार टाळ्यावर येईल असें वाटत नाहीं. कदाचित् म० गांधी यानीं जगाच्या कल्याणार्थ उपदेशिलेली कायदेभंगाची चळवळ अमलांत आल्यास, सदा हद्दा आव्याचा कर रद्द होण्याचा संभव आहे. तेव्हां उपरोक्त करानें त्रास पावणाऱ्या लोकानीं म. गांधींचा तो प्रयोग करून पहाण्यास पुढें सरसावें, अशी आमची त्यांस सूचना आहे. तुमच्या 'आरडीने' घशाच्या 'कोरडी' शिवाय दुसरें कांहीं उत्पन्न होणें शक्य नाहीं.

भारताचें येतें वर्ष:—येत्या वर्षापासून भारतांत महत्वाच्या सुधारणा होतील. त्या कामीं अर्थात बरेच पैसे खर्च करावे लागणार आहेत. अशा स्थितींत आमचे प्रेमळ आश्रयदाते भारत प्रकाशनाकडे हेतूकडे नजर देऊन आपापली वर्गणी वसूदाराची वाट न पाहतां चालू महिना संपण्यापूर्वीच पोंचती करताल अशी आशा आहे. या विनंतीचा अव्हेर होणार नाहीं, अशी खात्री आहे.

वर्तमानसार

—मडगांव येथें सालाबादप्रमाणें श्रीदामोदर विद्याभुवनात श्रीसरस्वती सेवक मंडळातर्फे दासनवमीचा उत्सव साजरा करण्यात येणार आहे. त्याप्रसंगी ज्या विद्यार्थ्यांकडून श्रीसमर्थ चरित्रसाररूपी निबंध ता. १५ पर्यंत येतील त्यापैकीं जे चार निबंध उत्तम ठरतील त्यांना बक्षिसादाखल पुस्तकें देण्यांत येतील, करितां विद्यार्थी बंधूंनीं याचा फायदा घ्यावा असें मडगांवहून श्री स. से. मंडळाचे सेक्रेटरी कळवितात.

—वास्को येथें हिंदुलोकांसाठीं 'आनंद भुवन, नावाचें एक फराळाचें दुकान उघडण्यांत आलें असून, त्यात स्वदेशी मालास अग्रस्थान दिलें जाईल. रा. गोपीनाथ वि. के. रोवाल व रायू धोंड हे त्या दुकानाचे मालक आहेत.

—गेल्या गुरुवारीं वास्को येथील श्री दामोदर भुवनांत आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें.

—पिचोणें-सासष्टी येथील निवडणुकीच्या समेंत, शिवार प्राझेरास दा कास्त यांस मतें देण्यास मेलेले सुद्धां जिवंत होऊन आले असें म्हणतात. सरकारी अधिकारी या चमत्काराचा तपास काढण्याचा प्रयत्न करीत आहेत असें कळतें. हें खरें असेल तर प्राजेरीस सैतानाला निवडून देण्यास जेझूस ख्रिस्ताचे अवतार उत्पन्न झाले म्हणावयाचे!

—उस्कई-बार्देश येथील निवडणुकीच्या समेंत कांहीं गृहस्थांकडून सांवळा गोंधळ घालण्यात आल्यामुळ त्यांस पकडून सरकारनें न्यायकोर्टांत रवाना केलें आहे.

—'हिंदुविद्यार्थीसहाय्यक' संघाच्या १ ला वार्षिक समारंभ रथसप्तमीच्या दिवशीं पणजी येथें 'व्यापारी संघाच्या हॉलांत डॉ. आत्माराम शे० बोरकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं उत्तम रीतीनें पार पडला.

—"श्रीमहालक्ष्मी प्रासादिक रथसप्तमीकर समाज" या संस्थेनें 'हिंदविद्यार्थी सहाय्यक संस्थेस येत्या आठवड्यात शहाशिवाजी या नवीन नाटकाच्या प्रयोगाचें उत्पन्न देण्याचें ठरविलें आहे.

अकलेचे तारे!

(ले. न. रा. भोंसुले, व.स्कोडिगामा)

कलकत्ता येथें अलीकडे Indo-portuguese review नामक एक नियतकालिक निघत असतें. या नियतकालिकाचे उत्पादक म्हटले म्हणजे आपल्या पोटापाण्याची व्यवस्था लावण्याकरितां कलकत्ता नगरींत निवास करीत असलेले व ज्यांच्यामुळें इंग्लन्दातील Windsor Magazine च्या एका लेखकानें 'Goa is noted for its cooks butlers and mangoes' असा अत्यंत भूषणास्पद व गौरवपूर्ण उल्लेख या भूमीबद्दल केला आहे, ते आमचे सन्माननीय ख्रिस्ती बंधु होत. सदरहू रिव्हूमध्यें हिंदुस्थानभर पसरलेले ह्या आमचे आल्बुकर्कच्या 'वंशज' मधून मधून निरनिराळ्या विषयांवर फिरंगी व इंग्रजी भाषामध्यें लेख लिहीत असतात. एक उठतो व म्हणतो "हिंदु शास्त्रातील मायावाद व कर्मवाद (Maya and karma doctrines) ह्या निव्वळ गप्पा असून त्यांत तत्व असें कांहीं नाहीं. आकाशातील बापाचा जो पुत्र येशू त्या येशूच्या धर्माचा जर प्रसार हिंदुस्थानमध्यें झाला नसता, तर हिंदुस्थानदेश रसातळाला जाऊन मिळता." दुसरा लेखक उद्गारतो "गोव्यातील ख्रिस्तावानो, संभाळा! तुम्ही गावं सोडून कोठेंहि जाऊं नका. हा प्रांत सर्वस्वी तुमच्याच ताब्यांत कसा राहील याबद्दल काळजी घ्या. तुम्ही जर गोंवें सोडून बाहेर पडाल तर तुमच्या शेतवाड्या व सर्व जमीन जुमला हळुहळू हिंदूंच्या स्वाधीन जाईल, भाटकाऱ्यां सरकारी नोकऱ्यावर हिंदुलोक विराजमान होतील व अशा रीतीनें सर्व गोवा प्रांत त्या मूर्ख, संस्कारहीन व रानटी हिंदूंच्या ताब्यात जाईल (In this way, Christian Goa, as times go on will be simply subwerged and non-Chritians will predominate the country) मि. विजोजा नावांचा एक कथा लेखक लिहितो "My wife ordered *Fine* the Goa liquor and the boy soon returned with the bottle Giving my wife a glass of wine, took *Fine* and drank to Carmelo's health" (माझ्या बायकोनें फेणीची एक बाटली आणण्यास सांगितलें व ती आमच्या नोकरानें आणल्यावर मी माझ्या बायकोला एक मद्याचा प्याला दिला व कार्मेलोच्या आरोग्य चिंतनार्थ मीहि यथेष्ट 'फेणी' झोंकली!" Bragança Cunha, Dalgado, Pe. Albuquerque, Amancio Gracias, Liberio Pereira अशा विद्वानांची तर त्या रिव्हूमध्यें आफोंस दाल्बुकर्क, वास्को दा गामा, लुईस द कामोइस इत्यादि येरोईस दु मार व नोव्र पोंव्हाची स्तुती गाण्यात अहमहमिकाच लागलेली दिसते. असो. Indo-portuguese rewiew च्या शेवटल्या म्हणजे तिसऱ्या व्हॉल्युममध्यें, पोर्तुगालच्या नवीन राज्यपद्धतीला, आपला तीमध्यें जोम वसत नाहीं एवढ्याच कारणांकरितां शिव्या देत देत दामाव येथ जाऊन राहिलेले Constancio Roque da Costa याचा एक लेख "A lingua portugueza na universidade de Bombaim" या मथाळ्याखालीं प्रसिद्ध झाला आहे. बाँबे युनिव्हर्सिटीमध्यें मॅट्रिकुलेशनच्या परीक्षेला second language म्हणून पोर्तुगेज भाषेचा प्रवेश झाला एतद्विषयीं मि. कोस्तास पराकाष्ठेचा आनंद झाला आहे व त्या आनंदांत "कांकानीं नभ भरिलें का का का का करून आकाश" असा प्रकार कोस्त महाराजांनीं केला आहे. हा आनंदाचा उमाळा थांबल्यावर मिस्तर रोकी यानें खालील मुक्ताफळें काढलीं आहेत.

(1) "... dúrante a segunda metade do século XIX a lingua portuguesa se achava largamente difundida em quasi todo o Indostão

(2) Disse e repito que nenhum idioma deve ser mais cultivado em toda a India do que o português.

(3) E', pois, graças aos esforços (obra da Cruz e da espada) dos portugueses que todo o Oriente se acha integrado na civilisação universal.

(4) Em Bombaim, a nossa lingua (portuguesa) era falada quer nas familias d'origem goesa, quer dos nativos da localidade, tanto que era frequente ouvirem-se nesses bairos vendedores ambulantes apregoarem as suas mercadorias em português.

(5) Nota-se ainda na propria India portuguesa o fenomeno inexplicavel das crianças de hoje falarem o inglês ou o concani quando nos outros tempos os pais obrigavam os filhos a expressarem-se em portuguēs!"

मिस्टर Constancio Roque da Costa हा एकदां Ministro plenipotenciario होता व पोर्तुगालमध्यें त्यांची मोठी वाहावा झाल्याबद्दल येथील वर्तमानपत्रानीं प्रसिद्ध केलेलें आहे. त्याच प्रमाणें मि. रोकी आतां दामावला जरी असले तरी ते मोठे वजनदार आहेत अशीहि समजूत गोव्यांतील ख्रिस्त्यांची आहे. तेव्हां अशा थोर व विद्वान गृहस्थाचे वरील उद्गार महत्वाचे असणें जरूर होतें. परंतु दुर्दैवानें येवून जावून त्यांत पोरपणाच फार दिसतो. इतिहास व वस्तुस्थिति यांबद्दल मि. रोकी अगदींच बेफिकीर आहेत असें प्रत्ययास येतें. हिंदुद्वेष्टा Indo-portuguese रिव्हूच्या अंगात तर द्वेषरूपी भूतसंचार झालेलाच आहे आणि ह्याकरिता रिव्हूच्या संपादकाला उपदेशाच्या दोन गोष्टी सांगणें शहाणपणाचें होणार नाहीं. परंतु मि. रोकीच्या वरील उद्गारांस थोडक्यांत उत्तर देणें अप्रयोजक होणार नाहीं असें वाटतें.

प्रथमतः हें सांगितलें पाहिजे कीं, बाँबे युनिव्हर्सिटींत पोर्तुगीज भाषेचा प्रवेश झाला या बद्दल आनंद मानणें अतिशयच मूर्खपणाचें आहे. येथील गव्हर्नराला प्रिन्स आफ वेल्सनें कित्येक राजेराजवाड्यांबरोबर भोजनाला बोलावलें एवढ्याच करितां ज्या प्रमाणें येथील फिरंगी वर्तमानपत्रांना हर्षवायु झाला, तशांतलाच हा आनंद आहे. खरी वस्तुस्थिति माहित झाली तर मि. रोकीला एवढा आनंद होणार नाहीं. असो. आतां पुढें त्यांच्या मुक्ताफळांचा क्रमानें विचार करूं:—

[१] गेल्या शतकांत हिंदुस्थानभर पोर्तुगेज भाषेचा प्रसार झाला होता हें म्हणणें धाडसाचें असून अतिशयच बेजबाबदार रीतीनें लिहिलेलें आहे. उलट गेल्या शतकार्धापासूनच हिंदुस्थानच्या एखाद्या कोंपऱ्यांत जो पोर्तुगीजीचा प्रसार होता त्याला उतरती कळा लागलेली दिसते. आणि गोव्यामधील ख्रिस्ती कुटुंबांत जी प्रस्तुत भाषा बोलतात ती पोर्तुगीज आहे का कानडी आहे हें समजणेंच मुष्कीलीचें झालेलें आहे.

(२) "सार्‍या हिंदुस्थानांत फिरंगी भाषा बोलली गेली पाहिजे" अशी मि. रोकीनें इच्छा प्रदर्शित केली आहे ती ठीक आहे. परंतु या इच्छेला हिंदुस्थानानें इंग्लन्द काबीज केलें पाहिजे" असा विचार करणाऱ्या एखाद्या हिंदी पोराच्या इच्छेहून अधिक महत्व देता येत नाहीं.

[३] पोर्तुगीजांनीं येथील प्रदेश जिंकून घतले व धर्मप्रसार केला त्यामुळेंच पूर्वेकडील राष्ट्रें सुधारलें ह्या म्हणण्यांत कांहींच तथ्य नाहीं. हिंदुस्थानच्या सर्व विद्वानांचे व पुढाऱ्यांचें असें मत आहे कीं, पोर्तुगीजांना हिंदुस्थानांत येवून आपल्या फायद्याकरितां बटलर व कूक मात्र निर्माण केले.

(४] कै० माडगांवकर यांच्या मुंबईवर्णनात 'ओ मरिआन आशार केरें, ओ नैतान आशार केरें!' असें एखादा फेरीवाला माजगांवमध्यें ओरडत असे, असें मजेखातर लिहिलें आहे. या शिवाय ह्या मि० रोकीच्या मुद्याला कांहींच आधार सांपडत नाहीं हें दुर्दैव होय.

(५) गोव्यांत लोक घरोघर पोर्तुगेज बोलत नाहींत व कोंकणीं बोलतात ह्या बद्दल मि० रोकी दुःख करीत आहेत. त्याच प्रमाणे पूर्वी आईबाप आपल्या मुलांना पुर्तुगीजच बोलायला सांगत व आतां तें तसें सांगत नाहींत या बद्दल त्यांना रडें कोसळलें आहे. आमच्या मतें त्याला एकच उपाय दिसतो. मि० रोकीनें गोव्यांमध्यें येऊन सां फ्रांसिस्काजवळ गुडगे टेकावे व त्याला म्हणावें: "हे आकाशांतील बापाच्या प्रिय धर्मप्रसारका! तुला कांहींच करुणा नाहीं का रे येत? पहा, हें तुझे ख्रिस्तपुत्र जेंतिवांची 'कोंकणी' बोलत आहेत त्यांचा उद्धारकर, त्यांच्या कातडीचा रंग पांढरा कर व लंगोटीचा त्याग करायला त्यांना सांग! त्याच प्रमाणें आमचे मायबाप व बंधु युरोपियन जे कातेक व फिदाल्ग दे लांगोतीं' अशीं जीं आम्हांला उपपदें देतात तशीं न देण्याबद्दल आमच्या त्या श्वेतवर्णी बन्धूंना सांग आणि कसेंहि करून त्या जेंतवांच्या भाषेचा त्यांच्या धर्माचा व त्यांचाहि नाश कर! Amen!

स्वामी निर्मलानंद

—श्री रामकृष्ण परमहंसाचे शिष्य व स्वामी विवेकानंदाचे गुरुबंधु स्वामी निर्मलानंद बेंगळूर मठाचे अधिपति यांचें १० तारखेला वास्को येथें आगमन होणार असून त्यांनीं ता. १२ व १३ रोजी तेथें प्रवचनें होणार आहेत. ता. १२ रोजीं श्री स्वामीजींची मोठ्या थाटानें मिरवणूकहि काढण्यांत येणार आहे. सर्व लोकांस येण्याची विनंति आहे. स्वागत कमेटी (६।२।२२)

ANNO VI — NUMERO 47 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 16 DE FEVEREIRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Ingleza............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १६ माहे फेब्रुवारी सन १९२२ [अंक ४७ वा.

ACTO ELEITORAL

O acto eleitoral que acaba de realisar-se no dia 29 de janeiro patenteá com exuberancia o grau da educação... eleitoral dos defensores da chamada lista *popular*, o qual-pena é dizer-marca muito abaixo de zero no termometro da politica eleitoral.

Quem, com espirito sereno e despido de quaisquer preocupações partidarias, acompanhou as eleições do dia 29, desde os preparativos que as precederam até aos trabalhos do apuramento que se lhes seguiu,- deve ter notado, com profunda magua, que os propugnadores da lista *popular*, endoidecidos pelo desejo de *maioria*, não recuaram a lançar mão de *todos os meios*...

Assim, antes da realisação do acto eleitoral, andaram pregando aos incantos, que a apresentação da lista Helder-Bobela era promovida pelo *colonia branca* para cuspir no brio e dignidade da India, que o tenente coronel Helder Ribeiro, republicano dos mais notaveis e patriota dos mais desinteressados era um *ilustre desconhecido*, que o capitão de fragata Bobela Mota, bondoso e justiceiro governador interino, era *um especulador*, que, portanto, -disseram de boca a boca- era forçôso empregar *todos os meios* para infligir castigo tremendo aos *brancos* e fazer triunfar a lista *popular* !...

No dia das eleições, os emeritos patriotas não se contentaram apenas com as chapeladas vulgares: foram ainda mais adiante, fazendo votar os ausentes e mortos que impiedosamente foram incomodados, na sua celeste tranquilidade! !

E, finalmente, feito o apuramento de votos começaram a, com o descaramento que fica mesmo a matar, inventar acusações falsas contra tudo e todos, por se verem mal parados com a formidavel derrota que apanharam em algumas assembléas que eram consideradas como pertencentes á lista *popular* !

Eis em poucas palavras a historia singela, justa e imparcial do ultimo acto eleitoral.

Que se deduz dêla ?

—Que nesta terra *essencialmente* catolica e em que se aparenta fervoroso culto á doutrina de Christo, é êste ofendido, com uma facilidade espantosa, cultivando-se, com adubos de vergonha e imoralidade, odios de toda a castadada a ocasião eleitoral.

—Que, para se alcançar a maioria, se mente com todo o desplante, criando-se factos em que se tortura a Verdade.

—Que, finalmente não se respeitam nem os mais comesinhos sentimentos de lealidade e cavalheirismo para com os adversarios.

¿Digam, agora, se pode progredir uma terra em que por causa de vaidade efemera e egoismo mal entendido rendese mais culto á *ignobil porcaria* do que ao bem estar da Patria cujos interesses lhes deveriam ser sagrados ?

Entristece-nos a alma a existencia, infelizmente, incontestavel de muita gente que para o triunfo eleitoral é capaz de perpetrar todos os crimes !

Cronica eleitoral

Noutro lugar encontrará o leitor, ávido de novidades eleitorais a historia eleitoral do acto eleitoral do dia 29. E' ela muito significativa, sobretudo porque se basea na lista *popular*..., nas informações *populares* e até nas *chapeladas populares* que em Chinchinim fizeram *vivos* os mortos e *presentes* os ausentes...

Que é impossivel ao *cabiçoso desejo* de maioria ? Que é dificil á *desejosa ambição*? Nada evidentemente.

O civismo reside na politiquice eleiçoeira, a dignidade consiste ressuscitar os mortos nas assembleas eleitorais, o brio é uma arte de fazer votar os ausentes e o patriotismo não representa para a certa gente de caracter *popular* outra coisa senão a soma dos mesmos civismo, dignidade e brio...

Trindade Coelho gastou inutilmente o seu precioso tempo, despendeu, de balde, a sua energia em confeccionar o *Manual Politico do cidadão portuguez* na dôce ilusão de que ia prestar um serviço de alto valor politico á Nação Portugueza. Se, porem, o ilustre politico tivesse reservado a obra de formar cidadãos portuguezes aos que prepararam efectuaram e defenderam nas ultimas eleições a lista *popular* teria prestado, certissimamente, relevantes serviços á India *popular*.

E' pena que o autor do *Manual* já não pertença ao nosso *mundo* de... eleições e eleitores *populares vivos*. Se vivo fosse, teriamo-lo convidado para arranjar um *Diario Politico de cidadão indo-portuguez* para nossa gente *popular* *di cá*.

Acalenta-nos, porem, a alma a esperança de que *outro valor mais alto se alevantará* pelas bandas *populares* para preencher a lacuna...eleiçoeira. Inda bem !

Lastima-se a triste sorte do nosso proletario por ser, geralmente, analfabeto. Mas julgamo-lo feliz, porque, se fôsse *letrado*, teria passado dêsta para melhor com a leitura de *belezas eleiçoeiras* que *diariamente* impinge ao *respeitavel publico* a imprensa *popular*. Sim, morreria mas com o direito imprescreptivel de ir votar pela lista *popular* na assemblea de Chichinim...

ECOS & CRITICA

Elefantes...

Os Lineus politicos da nossa terra de saboroso *arroz* e picante *caril* ter-se-hão certificado, durante o periodo dos ultimas eleições... *populares* da existencia de *elefantes* em abundancia na fauna...eleitoral; pois viu-se que muitos eleitores possuiam duas especies de boletins de votos, uns para mostrar e outros para usar, justamente como elefantes que tem duas especies de dentes, uns para mostrar e outros para usar.

¿Já vem que do ultimo acto eleitoral que na opinião de muito pateta não serveria para nada resultou a excelente descoberta da existencia de elefantes no nosso meio, animais que enriquecem a humanidade com o valioso producto chamado marfim que no caso corresponde aos ossos do caracter asfixiado?

Descaramento

O nosso presado colega da *Tribuna* fez luz sobre as chamadas prisões arbitrarias e atentatorias de liberdades individuaes atribuidas pela imprensa partidaria da lista *popular* ao sr. Pascoal João Gomes mui digno administrador do concelho de Bardez, reduzindo a cinzas o rosario de acusações falsas, formuladas torpemente contra a referida autoridade.

Em fim são dignos defensores da lista *popular* os tais que cultivam mentiras *alegres* para alegar serviços ao Senhor Prazeres que querem vêr custe o que custar, reeleito para o complemento da desgraça da India que lhe deve só agravos.

E tem descaramento de dizer que pugnam pelo bem da India, os *patriotas* !

O seu a seu dono

Tanto nas penultimas como nas ultimas eleições, o *Pragatica Sàngh* desempenhou um papel importante despertando na classe hindu vivo interesse por um assunto a que não sabia dar devido valor.

E' isto devido aos sacrificios dalguns dos proeminentes membros do *Sangh*, como os srs. drs. Atmarama Borcar, Vanctexa Dessai, Balcrisna Sacardandó e o importante comerciante Madeva Caculò e tantos outros cujos nomes virão a luz, oportunamente e que não os publicamos agora, com o receio de que nos falte espaço, tão grande é o seu numero.

O esforço absolutamente desinteressado, porisso que não tendeu ao outro fito senão ao do levantamento da Patria e da classe, diziamos, o esforço desinteressado dos referidos ilustres cidadãos criou no nosso espirito um lugar sagrado onde lhes é prestada a homenagem de gratidão pelo bem que fazem á sua terra. Honra lhes seja !

Devagar...

De vagar se vai ao longe. O *Pragatica Sangh*, lá porque não alcançou maioria em ambas as eleições em que tomou parte foi alvo de reparos por parte dalguns bem intencionados do nosso meio.

Cometem, porem, injustiça os que tais reparos fazem; porque o *Sangh*, ambas as vezes, não poude, por escassez de tempo, generalisar, devidamente, a propaganda eleitoral. Com o pouco que em fez uns dias afirmou, contudo, a sua potencia, a sua prestabilidade, numa palavra, a sua capacidade eleitoral. O resto virá depois.

Que mais é preciso ?

अंगें सुगभक्त ओक दररोज संध्याकाळीं ह्रेवीतून पलीकडे देवसूं येथील दारू गुत्या वर अमावानें जात येत असत व ओवेसर-कारच्या -अबकारी — अपकारी— खात्यास आपल्या घामाच्या पैशानें हातभार लावीत असत हें, कर बसण्यापूर्वी पुष्कळ डोळ्यांनीं पाहिलें असेल. सारांश, आरेवदा शहरात कोणतेंहि फोसाचें साधन नसल्यामुळे व आजचा दिवस गेला, उद्याचा कसा अंवलेनें आहेल ?' ह्या विवंचनेसाठीं पेडण्यांतील लोकास रिकामा वेळच नसल्यामुळें त्याना कोठ्या करणं सुचणार ? फक्त त पेडण्यांत न मिळणाऱ्या किंवा कित्येक मि..त असू नहि आरेवद्याहून रुपया बारा... आस्थानी महाग मिळणाऱ्या लगण सूत वगैरे, वस्तु आणण्यासाठीं आरेवद्यास येत असत; फोस्तात नव्हे ! फोस्तासाठीच येंगाद आरवद्याचा पाय भारत असत हें लेखकाच स्पष्ट लक्षण घटकाभर खरें मानलें तरा अस खुशालचद येंगाद एका हातान्या नाटा इतका नाहीत. आणि करअप्रचाच्या वस्तु आपल्या कारता किंवा आस ..त नात... । या ..पराम..क ? ता आरवद बंदरे हद्दीलाकडाल भारत येणारे जाणार शेंकडो लोक आहत या गोष्टीवर 'हद्दीवरचा कादिल' नें चांगला प्रकाश पाडलेला आहेच. पण याची दाद 'भूप्रदेश' ह्मणवणाऱ्या लेखकाला नसल्यामुळे आम्हां मात्र हटल्याप्रमाण त्याचं कांहीज फत्तराच तरी असाव किंवा कांठेरी कुंपणानं बंदिस्त केलेला विलोकुठाचा तरी तो भूप्रदेश असावा असें अनुमान करावें लागत.

ह्या लेखकास आम्हीं अगत्याची सूचना करतों कीं, आजपर्यंत आरेवदा पेठ, पेडण्याच्या जिवावर जगली तो यापुढें ह्या करानें मृत्युपंथास लागावयाचा अत्यंत तुकास इंग्रेयुचा झटका आला हें. ठीक झालें, आरवदा पेठ खुशाल मरूदे. पण पेडण्याची तरी चलती होऊं दे ! मात्र ती चलती ह्या करानेंच होईल अशी खोटी समजूत करून आपणास हिंमत घेऊन बसण्यांत अर्थ नाहीं. तुम्हा कपड्याच घेतला तरी त्या ठिकाणी इतकाच आमच्या इंग्रजी अमलाकडे हात पसरल्याशिवाय चालावयाच नाहीं. आणि इकडून माल नेताना वाटेवरच्या दगडास शेंदूर फासून व तिकडे करानें केलेल्या लोकांच्या अडवणुकीचा फायदा घेऊन तो माल जास्त नफ्यानंतर विकल्यानेंहि ती चलती झाली असें कोणी ह्मणणार नाहीं. मधला खर्च सोडून आरेवद्या इतका तरी निदान तो माल गिऱ्हाइकास स्वस्त पडला पाहिजे. आणि असें होण्यास तिकडे कारखानेच निघाले पाहिजेत. परंतु अजवरच्या ऐकीव अनुभवानें तसें होण्याचें लक्षण दिसत नाहीं. आजपावेतोंही बरेच दिवस हात माग चालले आणि पेडण्यात हातमागाचें गंभीरपणावरोबरच बाळतपणाहि होऊन जावें यावरून काय तें दिसतच आहे !

इतिहासाकडे पाहातां आजपर्यंत राजांनी प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष असे अनेक कर बसावले परंतु जीरजकातीचा कर बसवून आपल्या राज्यांतील दळणवळणाचा, विचारविनिमयाचा व संस्कारसंक्रमणाचा कोंडमारा कोणी केलेला निदान आमच्या तरी ऐकिव्यात नाहीं. हा कर ह्मणजे दिवाळें निघाल्याचें जाहीर करणें आहे. इतक्या गोष्टी स्पष्ट असता पेडण्यापुरतीतरी हा कर अवश्य

भारत

गुरुवार माघ व० ५ मी १८४४

संघाचा विजय !

सात दिवसाच्या वादविवादानंतर बोवेल मोत व प्राजेस दे कोस्त हे उभयताहि अनुक्रमें सेनादोर व देपुताद निवडून आल्याचें पणजी येथें जाहीर झालें आहे ! पैकीं कोस्त हे जरी येथें निवडून आले आहेत, तरी त्यांची 'उमेदवारी' कायद्याविरुद्ध असल्यामुळें, त्यानां 'आपली' जागा हेलदेर रिबैर यांसच शेवटीं सक्तीच्या खुषीनें अर्पण करावी लागेल !

वरील गोष्टीवरून प्रागतिक संघानें पाठवळ दिलेले उमेदवारच अखेर निवडून येतील हें उघड आहे. संघानें निवडणुकींत भाग घेतल्याबद्दल कित्येक संघाभिमानींत लोकांत गैरसमज उत्पन्न झाल्याचें, आह्मांस आलेल्या एक दोन पत्रांवरून समजतें; परंतु त्यांचा तो गैरसमज आता अवास्तविक असून, उलटपक्षीं निवडणुकीच्या बाबतींत संघानें आंखलेलें धोरण व व्यक्त केलेला स्वार्थत्याग या उच्च भावना कशा आभनंदनीय होत हें आम्ही येत्या अंकांत सविस्तर व सप्रमाण सिद्ध करणार आहोंत. असो.

प्रागतिक संघास मिळालेल्या विजयाबद्दल आम्ही सर्व हिंदूंचें मनःपूर्वक अभिनंदन करून, संघाचा लौकिक वाढविण्याची त्यास स्फूर्ति होवो, असें इच्छितों.

स्फुट विचार

नीतिमत्ताशास्त्र ह्याचें:— शेवटच्या निवडणुकींत चिंचोणें येथें घडलेल्या कित्येक निंद्य व अमानुष अत्याचारांवरून पक्षाधपणामुळें तेथील पुढारी लोक नीतिमत्तेस बिलकूल महत्व देत नाहींत, असें आतां उघडपणें सिद्ध झालें आहे. केवळ आपल्या पक्षास मताधिक्य व्हावें या हेतूनें गैरहजर असलेल्या लोकांसच नव्हे तर खुद्द मयतांससुद्धां त्यांनीं मतें देण्यास भाग पाडलें ! अशा नमुनेदार लफंग्यांनीं प्राजेरीस द कोस्तच्या पक्षास बहुमत झाल्यास त्यांत नवल तें कसचें ?! परंतु इतकेंहि खटाटोप करून शेवटीं कोस्तपक्षास विजयश्रीनें माळ पडेल कीं नाहीं या विषयीं संशयच आहे. उलटपक्षीं, आतांपर्यंत मिळालेल्या माहितीवरून हेलदेर रिबेर व बोवेल मोत हेच अखेर निवडून येतील, असें भविष्य वर्तविण्यास बरीच जागा आहे.

नैतिक विजयः—प्रागतिक संघानें पाठबळ दिलेल्या उमेदवारांचा प्रत्यक्ष विजय पहाण्यास जरी एक दोन महिने दम धरला पाहिजे, तरी आतां पासूनच नैतिक विजय त्यांच्या बाजूनें आहे, हें प्रतिपक्षास सुद्धां कबूल आहे. नीति मर्देत भलत्यावर बसवून 'येन केन प्रकारेण' मताधिक्य मिळविण्याचा मार्ग संघानें केव्हांच आक्रमिलेला नाहीं, व पुढेंहि तो आक्रमिणार नाहीं. उजळ माथ्यानें व उघड अंतःकरणानें जे जे उपाय कायद्याला संमत आहेत, त्यांचाच अवलंब संघाभिमान्यांकडून होत आहे, झाला आहे व होणार आहे हें नमूद करण्यास आम्हांस मोठा अभिमान वाटतो.

प्रागतिक संघः—संघानें शेवटच्या निवडणुकींत भाग घेतल्यामुळें कित्येकांकडून त्याविरुद्ध भलभलते आरोप करण्यांत आले होते. त्याला उत्तर याप्रमाणें आहे. "राजकीय सामाजिक वगैरे हरेक बाबतींत हिंदुसमाजाला अगदीं पद्धतशीर रीतीनें पुढें पाऊल टाकतां यावें व निष्फळ वजबजपुरी न माजतां कोणतीहि हातीं घेतलेली चळवळ यशस्वी होण्यास सहाय्य व्हावें एवढ्यासाठीं प्रागतिक संघाचा जन्म आहे. ही गोष्ट आतां प्रत्येकाला कळून चुकली आहे. शिवाय या संघानें थोड्याच काळामध्यें संपादन केलेल्या यशामुळे ठिकठिकाणीं विशेषतः युरोपियन अधिकारी वर्गांमध्यें आदर उत्पन्न होऊं लागलेला आहे हेंहि उघडपणें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. कारण ही गोष्ट आता सूर्यप्रकाशाप्रमाणें स्वच्छ होऊन राहिली आहे. असें असतां विकारवशतेच्या भरी पडून कांहीं कुऱ्हाडीचे दांडे प्रस्तुत संघ ह्मणजे मूठभर चळवळ्या लोकांचा उपद्व्याप आहे त्यांत कांहीं जीव नाहीं वगैरे प्रतिपादन करीत असलेले आढळतात. इतकेंच नव्हे तर संघाकडून एखाद्या सार्वजनिक कार्याला आरंभ झाला ह्मणजे नानाप्रकारचे व्यूह रचून तें कार्य हाणून पाडण्याला सुद्धां ही मंडळी एका पायावर तयार ! आपसांतील यादवी ह्मणतात ती हींच ! या देशद्रोही महाशयांनीं जर आपलीं कुकृत्यें क्षणभर बाजूला ठेवून व संघाची बाजू प्रसंगीं चुकत असल्यास योग्य दिशा सुचवून त्यास सावरण्याचा प्रयत्न करून कौरव पांडवांप्रमाणें परक्यांबरोबर टक्कर देतानां १०५ होण्याची मनाची तयारी दाखविली असती तर त्यामुळें किती बहार उडाली असती !! एकीचें सामर्थ्य किती आहे याची अंधुकशी कल्पना आपल्या हिंदुसमाजानें गतसालीं 'कॉंग्रेस प्रोव्हिंसियाल' च्या बैठकीमध्यें प्रतिपक्षाच्या नजरेस आणून दिली नाहीं काय ? उपरोक्त देशहितविघातक प्रकारानीं क्षणभर स्वार्थ साधतां येतो ही गोष्ट कबूल आहे; परंतु क्षणिक सुखासाठीं दुसरीकडे हजारो देशबांधवाना तोंडघशीं पाडून आपण बादवा मिळविणें हें वर्तन आमच्या मतें अन्यायाचें आहे. हा स्वजनद्रोह आहे हा आत्मघातकीपणा आहे, हें 'आपलें नाक कापून दुसऱ्यास अपशकून' करण्यासारखें हास्यास्पद आहे. इतकेंच नव्हे तर हें 'नामर्दपणाचें लक्षण आहे. धिक्कार असो अशा स्वजनहित घातकी लोकानां !! बाकी आतां रीतीनें कोंबडा झांकला ह्मणून उजाडावयाचें थोडेंच राहणार आहे. उघड सांगावयाचें ह्मणजे 'कीं तो तिळ तडफुटे आगखी भरानें' या न्यायानें प्रागतिक संघ आपलें कार्य अगदीं नेटानें व धैर्यानें पुढें चालविणार हें खास.' हे एका 'संघाभिमान्याचे' शहाणपणाचे विचार कोणास मान्य होणार नाहींत ?

पत्ता लागला !—'एक प्रवासी' याकडून आह्मांस खालील पत्र आलें आहे:- ब्रिटिश इंडियेंतून गोव्यांत येणारीं वर्तमानपत्रें किंवा मासिकें कित्येक वेळीं गहाळ होत असल्यानें ज्याचीं त्याला दिनचूक पोंचत नांहींत अशी बहुतेकांची ओरड असतेच. आज कुणाचा केसरी नाहीं, उद्यां कुणाचें चित्रमयजगत नाहीं, परवां कुणाचा लोकमान्यच नाहीं, तर एके दिवस कुणाची प्रफुल्लताच नाहीं, अशा तऱ्हेनें कित्येक वर्तमानपत्रें पुष्कळदां गहाळ होत असतात. परंतु तीं गहाळ होण्याचें कारण अद्यापि कुणाला समजलें नव्हतें. तें मला परवां सहजींच समजलें. माझ्या स्वताच्या डोळ्यानीं मी पाहिलें...एक दिवस मी कांहीं कामासाठीं बेळगांवला गेलों होतों. काम करून परत येतानां मेल ट्रेननेंच आलों. साडेतीनच्या सुमारास आमची ट्रेन कुळें (Colem) स्टेशनवर उभी राहिली. इतक्यात स्टेशनवर उभे असलेले दोन इसम ट्रेनमधील पोष्टव्हानकडे आले व आंत उभा असलेल्या एका खालच्या दर्जाच्या नोकरास त्यानीं पुढील प्रश्न केला, "कितेरे, आज केसरी बी आया ?' ना, हें यात किते आया.' त्या कडून उत्तर आलें. 'दी' असें ह्मणून त्यांतील एकानें आपला हात पुढें केला व आंत टेबलावर असलेली प्रफुल्लता घेऊन ते दोघेहि तडक तिथून निघाले. त्यांचे वाचन झाल्यावर तरी त ती परत आणून देतील असा माझा समज होता. परंतु गाडी सुटेपर्यंत त्यांनीं ती स्टेशनवरील बांकावर बसून वाचली व नंतर त्यांतीलच एकानें ती आपल्या खिशांत कोंबून ते दोघेहि पोष्टव्हानपासून कांहीं दूर असलेल्या एका डब्यांत जाऊन बसले. गाडी चालू झाली. इतक्या दिवसपर्यंत राजरोस चालत असलेल्या या गोष्टीचा मला पत्ता लागला. तो आज जाहीर रीतीनें मी सगळ्यापुढें मांडीत आहें. पुढील काम मात्र एकट्याचें नसून सगळ्यांचें आहे. तेव्हां गोमांतकीय बांधव इकडे लक्ष देऊन या रोगास आतां जालीम मात्रा देतील अशी आशा करितों.

प्रस्तुत विषयासंबंधीं आमचे टपालाचें अधिकारी योग्य त्या उपायांची योजना करून, लोकांचा दुवा घेतील अशी खात्री आहे.

आदे असें ह्मणणें किती धाडसाचें आहे हें वाचक पहातील.

—तटस्थ

वर्तमानसार

—मडगांवच्या बालचमूचीं गेल्या ता. ४ ची सभा रा. रा. यशवंत सू. सरदेसाई ह्यांच्या अध्यक्षतेखालीं निर्विघ्नपणें पार पडली. फिरतीसाठीं निघालेले 'आह्मेद कॉलेजचे' सुमारें ३५ विद्यार्थी आपल्या दोन अध्यापकांसह समेस हजर होते. 'बालचमूचें पुढील धोरण,' ह्या विषयावर श्री. नरसिंह दा. कीर्तनी, रा. नी. शि. दळवी रा. भिकाजी उसो नाईकर, रा. तिंडकर मास्तर, रा. दामोदर पै रायतुरकर वगैरे वक्त्यांचीं भाषणें झालीं.

जाहीर विनंति

शालाबादप्रमाणें मडगांव येथें श्रीदामोदरविद्याभुवनांत श्रीसरस्वतीसेवकमंडळातर्फे श्रीदासनवमीचा वार्षिक उत्सवसमारंभ ता. १९ मिनहु रविवार रोजीं सायंकाळीं ७ वाजतां साजरा होणार आहे. सर्व देशबंधूंनीं उत्सवास हजर राहून समर्थाविषयींची पुज्यबुद्धि व्यक्त करावी अशी नम्र विनंति आहे.

आ. नम्र

मडगांव ता. १२-२-२३ | दामोदर श्री. नायक | स. श्री. से. मंडळ

Anno VI — Numero 48 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 23 DE FEVEREIRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
ia Inglesa............. 3-08-00
mero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
uncio por linha...... 00-01-00
ra longo praso contrato es-
cial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे
जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठर
विण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २३ माहे फेब्रुवारी सन १९२२ [अंक ४८ वा.

IMPOSTOS

Disse-se e repitiu-se, vezes sem conta, que a capacidade contribuitiva do habitante da India Portuguesa está já exgotada, há já muito tempo.

Disse-se e repetiu-se isto, quando á testa do governo da Provincia estava o sr. Freitas Ribeiro, tendo tido plena confirmação do elemento popular do então conselho de Governo.

Foi o sr. Ribeiro e sucedeu-lhe o actual governador geral sr. dr- Jaime de Morais, o qual depois de longos mezes de estudo, mostrou tendencias de aumentar impostos por entender ser impossivel acudir, doutra forma, á solução urgente de varios problemas da vida economica da Provincia, incluindo o equilibrio financeiro.

A imprensa do Paiz demoustrou-lhe, então, com dados positivos e concretos que não era nada conforme com a critica situação do contribuinte goêz o intuito *tributario* de Sua Excia, pois o proprietario da India mal podia arcar com os proprios impostos vigentes que lhe levavam *coiro e cabelo*, reduzindo-o a uma situação, verdadeiramente, lamentavel.

E para a cabal prova do que afirmava, a mencionada imprensa pôz de confronto o *maximum* de tributos que cá se pagava com o que lá fora, nos chamados paizes cultos, se arrecadava, concluindo sem sofismas, que a final de contas, nós pagavamos menos que os outros, como contrariamente se pretendia apregoar.

O sr. dr. Jaime de Morais porem, fez ás justas considerações da imprensa ouvidos de mercador e com a ajuda do *seu* conselho vai agravando a situação do Paiz com novos e pesados impostos !...

Depois do imposto da emigração que pessimas impressões tem produzido, cá dentro e lá fora, vem agora bater-nos á porta os impostos de selo e de casas... ninguem sabendo o momento, quando terminará a marcha *triunfal* dêsse fatidico e sinistro carro...tributario ! ! !

Evidentemente é máu o caminho...tributario que os governantes estão trilhando, ligando pouca importancia *ás* reclamações do Povo. E' mau e perigoso, porque nas epocas democraticas que estamos atravessando podem daí vir consequencias das mais funestas, sabido que a paciencia, como qualquer pedaço de borracha, tambem tem o seu limite e que é avisados não ultrapassa-lo.

Até a formiga que é um ser duma das infimas classes da criação, insurge-se contra quem a esmague, sem mesmo medir-lhe a *força*.

E o Povo da India Portuguesa que se nos afigura mais *alguma coisa* do que a sobredita formiga, ¿conservar-se-há *eternamente* indiferente a maus tratos...tributarios que se lhes estão infligindo, sem fazer caso do seu estado que denuucia uma pobresa, verdadeiramente, franciscana ?

Certamente que não.

¿E' prudente nestas condições lançar novos impostos?

Isto anima !

Em um vasto salão das casas dos acreditados e conhecidos comerciantes de Pangim, srs. Matmó e irmãos realisou se, no dia 6 do corrente, uma reunião dos principais membros e amigos do *Pragatica-Sangh*, sob a presidencia do sr. dr. Atmarama Govinda Borcar.

Nessa reunião em que se viam representantes de todos os concelhos do territorio da India Portuguesa, trocaram-se impressões sobre diferentes assuntos referentes ao *Sangh*, tendo o sr. dr. Borcar, na qualidade de vice-presidente em exercicio da mesma associação proferido um discurso que pela sua elegancia e sinceridade produziu o mais satisfatorio efeito na numerosa e selecta assistencia que o entrecortava de quando em vez, com aplausos delirantes.

O distincto e popular clinico dr. Borcar justificou no seu monumental discurso a atitude do *Sangh* nas eleições do dia 29, relatou as vantagens que dela tinham advindo á associação; frisou a necessidade, sem preocupações de vaidades pessoais e espalhafatos egoistas, generalisar, a breve trecho, a benefica acção do movimento civico, inaugurado á bôa hora, pelo *Pragatica Sangh* e, finalmente, exprimiu o seu ardente desejo de ver levantado o hindu á altura do seu irmão cristão, para que ambos, pelo mesmo grau de educação e competencia determinem a prosperidade da Patria comum,

Tal foi a impressão do fluente verbo do presidente que na propria reunião formularam-se compromissos solenes de cada um despender o *maximum* de suas energias para o *Pragatica-Sangh* tornar, em pouco tempo, uma agremiação politica que inspire respeito e consideração, quere ao governo, quere a seus adversarios, o que de resto está em via de suceder.

Isto nos anima, sobremaneira, a nós que, como obscuros propagandistas do *Sangh* alimentamos a ambição da união de todos os elementos que constituem a classe dos que pensam unicamente no bem estar da Patria.

Apraz-nos registar, tambem que foi produzido, na referida memoravel reunião, um lindo discurso pelo distincto escritor e conhecido patriota sr. Xamba Rau Sar Dessai que explicou largamente a orientação e o fim do *Sangh* no que igualmente, foi aplaudido.

Deu-se por terminada a reunião com um delicioso e rico chá aos assistentes que levaram dêsse dia as mais gratas recordações.

Aos patrioticos e desinteressados promotores da reunião, nossos sinceros agradecimentos.

ECOS & CRITICA

Mâdeva Caculo'

Pelas informações que chegaram até nós, parece que alguns mal intencionados espiritos procuram adulterar o desinteresse politico deste nosso ilustre correligionario, propalando com as suas linguas viperinas, que o sr. Caculó fêz-se politico para conquistar influencia e seus fins privados!

Mas ¿ que *influencia* e que fins *privados* pretenderá o nosso distincto correligionario conseguir com a politica, êle que, como comerciante, é indipendente ?

Não serão, naturalmente, capazes de responder, os *traficantes*. Fiquem, pois, sabendo todos e duma vez para sempre que Caculó tem únicamente em mira o levantamento da sua classe e nêste sentido emprega e sempre empregou sem menor ruido nem pequeno espalhafato o milhor de suas energias, o que a seu tempo saberão, á ma cara.

A classe hindu deve-lhe, sim, muitos favores, sendo, portanto, injusto que se procure adulterar a sua patriotica obra, cheia de sacrificios que só o nobilitam.

De resto, Madeva Caculó e outros membros proeminentes do *Pragatica Sangh* não são ciosos de glorias faceis nem de adjectivos bombasticos. Nem tão pouco êles dispõe de tempo para entreter *ocios* dos mal intencionados, porque conhecem bem o meio em que agem.

E, depois Caculó e outros que o admiram preferem como nós falso discredito pessoal ao bem estar do seu Paiz, que é a unica sua preocupação que não lhes deixa vagar se quer para enxotar as *moscas daninhas* que tentam, jesuiticamente, perturbar-lhes a paciencia *leonina*...

Fiquem-no sabendo !

Paciencias...

O triunfo de Bobela Mota, apesar de traficancias eleitorais da chamada lista *popular* poz freio á lingua de muito pescador que não cabia de contente em si pelo ante-goso da *victoria* que *á ultima hora* lhe mostrou as costas — *frias*, a zombár cruelmente !

Console-se que o que se não pode remediar, remediado fica !

Oficial ?

Os da lista *popular* pretendem iusinuar que é *oficiàl* a lista Helder-Bobela e que é *popular* a lista Costa-Santos.

Ainda nisto, como no resto, não tem razão os populares, porque em ambos os partidos trabalharam funcionarios publicos, podendo dizer-se que na lista *popular* houve mais empenho *oficial* que noutra, o que ninguem pode pôr em duvida,

¿E só tem a desfaçatez de chamar *oficial* a lista Helder-Bobela ? !

Engraçados...com a desgraça da derrota, os *populares*, não haja duvida !

Distinctivo

A politica hindu se distingue da cristã pelo acentuado sentimento de desinteresse.

O verdadeiro politico hindu não deseja espalhafato do seu nome nem pretende que o

सांप्रतच्या निवडलेल्या कार्यकारी कमिटीनें तूर्त परिस्थितीचा सारासार विचार करून संघानें निवडणुकींत भाग घेऊन अमक्या अमक्या उमेदवारांस सहानुभूति दाखवावी असें ठरविल्याचें जाहीर होतांच, अवघ्या ३।४ दिवसांच्या मुदतींत हेल्डेर रिबेरसारख्या "अल्पपरिचित" गृहस्थांस जवळ जवळ दोन हजार मतें मिळालीं ती केवळ समाजांत संघाविषयींची आत्मिक भावना वाढत चालल्या मुळेंच होय. यावरून हिंदुसमाजांत या निवडणुकांसंबंधीं एक मतच होतें असें कोणीहि आपला समज करून घेऊं नये. खुद्द संघाच्या चालकांत किंवा कार्यकारी कमिटींत जर मतभिन्नत्व दिसत होतें तर हें "भिन्न रुचिर्हि लोकः" या न्यायानें समाजांत दिसल्यास नवल नाहीं. समाज काय किंवा संस्था काय, त्यांत मतभेद असणें संभवनीय आहे. किंबहुना मतभेद असणें हें समाजाच्या अगर संस्थेच्या जिवंतपणाचें लक्षण मानण्यांत येतें मात्र ते मतभेद प्रामाणिकपणाचे असावयास पाहिजेत.

एक अथवा अनेक व्यक्ति शहाणपणाच्या अगर विद्वत्तेच्या फाजील घमेंडींत समाजानें किंवा संस्थेनें आपल्याच मतांचा पुरस्कार करावा, सर्व व्यवहार आपल्याच मतानें चालावा असा दुराग्रह धरूं पाहतील तर, तें सध्याच्या कालांत शोभणार नाहीं. पूर्वींचा बादशाही काळ जाऊन त्याच्या मागोमाग सरदारशाहीहि निस्तेज होत चालली व आतां लोकशाहीचा काळ चालू आहे. या काळांत, जें कांहीं बहुमतानें ठरलें गेलें असेल तेंच समाजानें अथवा संस्थेनें मान्य करावयाचें; हेंच सुधारलेल्या राजकारणाचें धोरण दिसून येतें. आमच्या हिंदुस्थानांत देवस्थानें, ग्रामसंस्था वगैरेचा कारभार पुरातनकालापासून याच तत्त्वावर चालू असल्याचें सर्वांस ठाऊक आहेच. या नियमास अनुसरून संघाचीं सर्व कामें होत आहेत व यापुढेंहि तीं तशींच चालवावयाचीं आहेत. गेल्या ता. १ डिसेंबर रोजीं पणजी येथें व्हापारी संघाच्या दिवाणखान्यांत भरलेल्या जाहीर सभेंत अधिकार दिल्यामुळें आणि बहुमत निवडणुकींत भाग घेण्याच्या बाजूचें पडल्यामुळें, संघाच्या कामचलाऊ मंडळीनें बहुमतास मान देऊनच निवडणुकींत भाग घेण्याचें ठरविलें. कां. क. चे सन्मान्य सेक्रेटरी श्री पु. श्री सुकेरकर याचे मत तर विरुद्ध बाजूचें होतें. त्यांचें म्हणणें असें होतें की "संघ अद्याप बाल्यदशेंतच आहे", सभासद मिळविणें, कौंसिल्य:निहाय कमिट्या स्थापणें, मध्यवर्ती मंडळ व कार्यकारी कमिटी निवडणें वगैरे कामें व्हावयाचीं आहेत; अर्थात यावरून आणखीं इतरहि अनेक कारणावरून निवडणुकीसारख्या वादग्रस्त प्रश्नांत शिरणें इतक्यांतच शहाणपणाचें होणार नाहीं. उलट बाजूचें म्हणणें पडलें कीं, "संघानें राजकारणांत भाग घेऊनच समाजांत व सरकारांत आपलें वजन वाढवावयाचें आहे; इतर कामें हळूहळू होत राहणार; निवडणुका कांहीं फिरफिरून येणाऱ्या नाहींत; तेव्हां मध्येंच प्राप्त झालेल्या या संधीचा फायदा घेऊन संघानें आपलें कर्तव्य बजावून व अनुभव मिळवावयाचा आहे, वगैरे वगैरे" हा वाद असाच चालू असतां कमिटींतील मंडळींनीं, निवडणुकीस अगदीं थोडे दिवस असतानां संघानें तींत भाग घेण्याची ज्यास्त आवश्यकता वाटू लागली. त्यानंतर घाईघाईनें काम करावें लागल्यामुळें रितसरपणांत थोडासा व्यत्यय आला व येणें करून परस्पर गैरसमजास जागा राहिली. परंतु त्यांत बुद्धिपुरःसर असें कांहींच नव्हतें. उपरिनिर्दिष्ट मतभेद हे प्रामाणिक स्वरूपाचे होते. अर्थात त्यांत वैमनस्यास थारा नव्हताच. याच संधींत उ येराल्द वगैरें पत्रांतून संघाच्या सेक्रेटरींच्या नांवानें परस्पर विरोधी सारा प्रसिद्ध झालेल्या पाहून, पुष्कळांनीं संघाविषयीं खोडसाळ विधानें करण्यास सुरवात केली आहे. तीं खोडून काढण्याच्या भरीस पडून, वाचकांच्या मेंदूस शीण देण्याची आमची इच्छा नाहीं. तथापि इतकें कळविणें भाग आहे कीं, कोणत्याहि बाबतींत आपला मतभेद असला तर, तो संघानें मान्य केलाच पाहिजे असें म्हणण्या इतके रा. सुकेरकर खास दुराग्रही नाहींत. त्यांनीं आजपर्यंत संघाची बहुमोल कामगिरी केली आहे. आणि यापुढें ती तसीच चालविण्याचा त्यांचा दृढनिश्चय कायम आहे. संघाच्या ठरावांपुढें स्वतःच्या मतांचा न्यास करण्याइतकी त्यांची तयारी आहे. तरी पण आपलें मत स्पष्ट शब्दांनीं पुढें मांडण्यास व विरुद्ध मतें आदर पूर्वक ऐकून घेण्यास ते कमी करीत नाहींत. एकंदरींत संघाचा सर्व लहान मोठा कारभार व व्यवस्था पूर्ण लोकमतानुवर्ति राहावींत असेंच इतर चालकांप्रमाणें त्यांचें धोरण आहे. झालेल्या प्रकाराबद्दल; कार्यकारी कमिटींत असो किंवा इतर हितचिंतक मंडळींत असो, कोणतेंहि वैमनस्य राहिलेलें नसून; यापुढें संघाचें काम जोरानें चालविण्याचीच प्रवृत्ति सर्वांत दिसूं लागली आहे हें सुचिन्ह होय. यापुढें संघाबद्दल कोणीहि निराश होण्याचें कारण नाहीं. हस्तेंपरहस्तें मदत करून त्याची कार्यक्षमता वाढवावी आणि संघ म्हणजे हिंदुसमाज व हिंदुसमाज म्हणजेच संघ असी ओळख सरकार व इतर जनता यांस पटवून द्यावी अशी आमची समाजबांधवांस प्रेमपूर्वक प्रार्थना आहे.

स्फुट विचार

नमूनेदार समारंभः— गेल्या ६ तारखेस पणजी येथें निवडणुकीच्या जनरल सभेनिमित्त जमलेल्या ठिकठिकाणच्या हिंदु गृहस्थांस, संघाच्या तेथील सभासदांकडून, महात्मे यांच्या वाड्यांत, चहापाटी देण्याचा जो नमुनेदार समारंभ झाला, त्यावरून आमच्या अग्रलेखांतील विधानास बरीच बळकटी येते. उपरोक्त समारंभांत हिंदुगृहस्थां शिवाय मुसलमान, पारशी, ख्रिस्ती वगैरे गृहस्थांनींहि भाग घेतला होता. दमण आणि दीव येथील गृहस्थांची श्री शांबाराव देसाई यांनीं सर्वांस ओळख करून दिल्यानंतर आमंत्रित पाहुण्यांस उद्देशून संघाचे उपाध्यक्ष डॉ. आ. गो. बोरकर यांनीं जें सुंदर, कळकळीनें भरलेलें आणि स्फूर्तिदायक असें भाषण केलें, त्याचा सुपरिणाम श्रोतवृंदांत झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. श्री. शांबारावजींनींहि बराच वेळ भाषण करून, संघाविषयीं आमचें कर्तव्य काय आहे याचें विवेचन करून या लोकोपयोगी कार्यास हातभार लावण्याविषयीं सर्वांस विनंति केली व आमंत्रणास मान दिल्याबद्दल सर्वांचे आभार मानले. उभय वक्त्यांचें भाषण चालू असतानां मधून मधून टाळ्यांचा गजर होत होता. सदरील समारंभामुळें सर्व जनतेंत प्रागतिक संघाविषयीं किती प्रेम व आदर वाटत आहे हें चांगलेंच दिसून आलें. या दृष्टीनीं उपरोक्त समारंभ घडवून आणणाऱ्यांचें अभिनंदन पूर्वक आभार मानणें रास्त आहे.

करांची वाढः—आर्थिक स्वातंत्र्य [autonomia financeira] हें नांव कानांस गोड लागणारें असलें तरी आम्हांस मात्र त्याचा उलटा अनुभव येऊं लागला आहे. मनुष्य जातीस लाजविणारा आणि सर्वांच्या तिरस्कारास पात्र झालेला शिरकातीचा तीन आण्याचा कर घालून त्याचा वसूल होऊं लागल्यास कांहीं महिने लोटतात न लोटतात तोंच घरपट्टीचा नवा कर घातल्याचें जाहीर झालें. त्याची जाणीव जनतेस अद्याप नवीनच आहे, इतक्यांत स्टांपाच्या कायद्यांत सुधारणा करून त्यांत भयंकर वाढ केल्याचें सरकारी बोलेतीवर प्रसिद्ध होऊन त्या प्रमाणें वसुलीहि होऊं लागली आहे! महागाईनें आधींच त्रस्त होऊन दिवस कठीन असलेली जनता नवनव्या नव्या करांच्या माऱ्यांनीं, अधिकाधिक क्षीण होत चालल्याचें दिसत असतां आणि शेजारच्या हद्दींत कायदेभंगाची चळवळ जोरानें सुरू असतां आपणांस डेमोक्रॅटिक व लोकसत्ताक म्हणवून घेणारें येथील सरकार लोकानुरंजनाचें आपलें कर्तव्य बाजूस ठेवून उलट चिडवितच आहे हें देशाचें दुर्दैव नव्हे काय!

स्टांपचा कायदा—स्टांपच्या नव्या कायद्यानें गरीब, श्रीमंत, व्यापारी, जमिनदार, ग्रामसंस्था, देवस्थानें, खाणावळी, चहादुकानें वगैरे सर्वांस सारखाच चट्टा बसणार आहे. इतकेंच नव्हे, स्टांपच्या टिकटांहि पूर्वींपेक्षां ज्यास्ती रेसांच्या लागणार आहेत. रेजीस्तिव्हीलच्या भानगडी व त्यामुळें येणारा आठदहा रुपयांचा खर्च टाळण्याकरतां बार्क, आरंवदें, मणेरी वगैरे सारख्या हद्दीवरील ठिकाणीं जाऊन कुचेवत कुचेवत औटघटकांत लग्नगोंधळ उरकून येण्याचें पत्करिलें तरी तें लग्न कायदेशीर होण्यास त्या भानगडी व खर्च करणें चुकत नसल्यावरून आर्धीच नाराज असलेल्या जनतेस नव्या कायद्यानें आईबापांच्या संमतीसाठीं १५०० रेसांचा स्टांप लावण्यास भाग पाडल्यामुळें ती संतप्त होईल हें सांगावयास नको. अशल्या संतापाच्या भरांत कायदेमंडळाच्या लोकनियुक्त सभासदांच्या नांवानें खडे फोडणें साहजिक असलें तरी खर्चाची अपरंपार वाढ करविण्यास कारणीभूत असलेल्या सिनोर प्राझेरीस दा कोस्तासच या करांच्या वाढीचें सगळें श्रेय देणें योग्य आहे.

सांप्रत हिंदु सभा — बार्देस महालांतील सर्व हिंदूंची पूर्ण एकी व्हावी व परस्परांत प्रेम नांदावें या हेतूनें (?) गेल्या आठवड्यांत म्हापसें येथें सदरील नांवाच्या संस्थेचा पाया घालण्यांत आला आहे! उपरिनिर्दिष्ट ध्येयाप्रीत्यर्थ 'प्रागतिक संघा' सारखी उपयुक्त संस्था उज्वल स्वरूपानें अस्तित्वांत असतां, 'सांप्रत'च्या सभेचा वेकी दर्शक उपक्रम कां व्हावा-- व तोहि एकीचा सुंदर व हृदयस्पर्शी नांवाखालीं हें आम्हांस समजत नाहीं! सांप्रत हिंदु-सभे संबंधानें स्वतः आम्हीं व आमच्यो मुद्दाम तेथें पाठविलेल्या प्रतिनिधीनें मिळविलेल्या गुप्त व प्रगट माहितीवरून वरील विधानास पुष्टिच येते, हें येत्या अंकांतील सविस्तर वर्तमानावरून वाचकांस कळून येणार असल्यामुळें, प्रस्तुत विषयावर आतांच जास्ती लिहिणें आम्हांस प्रशस्त वाटत नाहीं.

वर्तमानसार

—भारतमित्राचा तिसरा अंक प्रसिद्ध झाला असून तो मागील अंकाप्रमाणेंच उपयुक्त निघाला आहे.

—सांगे येथील देशहितचिंतक तरुण व प्रसिद्ध ज्योतिषी श्री. नारायण अनंत नाईक पाटणकर यांनीं सांगली संमेलनाच्या ठरावास अनुसरून तयार झालेलें संवत् १९७८–७९ व शालिवाहन शक १८४४ चें 'शुद्ध पंचांग' प्रसिद्ध केलें असून, त्यांत संकलित झालेल्या अत्यंत उपयुक्त माहितीवरून तें संग्राह्य झालें आहे. कि. अवघी १। आणा.

—कुंकळ्ळीचे प्रसिद्ध व्यापारी व लोकप्रिय पुढारी रा. नारायण केशव केंणी रोंबोल यांस गेल्या दिवसांत काळजाच्या विकारानें एकाएकीं देवाज्ञा झाली हें कळविण्यास वाईट वाटतें!

—रोमचे पाप (धर्माध्यक्ष) वेंत हे ख्रिस्तीवासी होऊन, त्यांच्या जागीं पीयें यांची निवडूक झाली आहे.

माशेलांत आदमिनिस्त्रादोर

माशेल गांवांत आपापसांतील चुरशीमुळें जितके तंटे उपस्थित होतात, तितके गोव्यांत दुसरीकडे कोठेंही होत नसतील म्हणतात. गेल्या दिवसांत माशेलांतील कोणी व्यापाऱ्यानें रोगोत्पादक अशी खराब मिरची पोतीं आणून विकण्यास आरंभ केल्याबद्दलची 'कैत' आदमिनिस्त्रादोर यांस केल्यामुळें, साहेब मजकूर आले होते. त्यांनीं तीं पूर्वींच पकडून ठेवलेलीं पोतीं समक्ष पाहून जाळून टाकलीं. पोतीं सुमारें ५० होतीं! दुसरें, फारेंत यांच्या शांतादुर्गेच्या देवळांत हल्लींच 'कोमिसाव' पडलें आहे. तें हितचिंतक म्हणविणाऱ्या एक दोन इसमांस नको झाल्यामुळें त्यांनीं त्यांविरुद्ध पुष्कळ खटपट केली; परंतु ती सर्व व्यर्थ गेली. या चुरशीमुळें, त्यापैकीं एकट्यानें (एका महाजनानें) देवीच्या उत्सवमूर्तीच्या दागिन्यांच्या पेटीची चावी आपल्याकडे नेऊन ठेविली व मार्च शुद्ध ५ मींच्या वार्षिक उत्सवाची खोटी केली! पंचांनीं ही हकीकत दुसऱ्या दिवशीं आदमिनिस्त्रादोर यांस अर्जानें कळविली. त्यांनीं सदरहू पेटी पूजारी भटाकडून घेऊन साक्षीदारासमक्ष ओरबंद करून ठेवण्याबद्दल माशेलांतील रेजिदोरास कळविलें. रेजिदोरानें लगेच हुकमाची अंमलबजावणी केली. स्वतंत्रता पाहिजे असेल तर प्रथम बंदीवास सोसला पाहिजे. हें अलीकडील तत्व देवीनें अमलांत आणलें. आज रोजीं आदमिनिस्त्रादोरसाहेब या देवळांत येऊन त्यांनीं ती पेटी बाहेर आणवून सर्वांसमक्ष लोहाराकडून कुलपें निखळवून आपल्या कामदारांमार्फत तिच्यांतील सर्व जिनसांची यादी वगैरे करून, त्या जिनसा पंचांच्या ताब्यांत केल्या. हिंदु लोक आपसांत तंटे करून देवाचे उत्सवहि बंद पाडतात व त्यांचा निकाल करण्यास आम्हांस यावें लागतें ही मोठी लाजिरवाणी गोष्ट आहे असे त्यांनीं उद्गार काढले! या उद्गारांचा सर्व हिंदू लोकांनीं विचार करण्यासारखा आहे.

माशेल, ता. ९।२।३३ — एक माशेलकर

ANNO VI — NUMERO 40 — 1921 QUEPEM QUINTA-FEIRA DE 29 DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00
...01-00
...0 es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
पोर्तुगीज (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २९ माहे डिसेंबर सन १९२१ [अंक ४० वा:

Concelho de Pondá

E' sentir publico que os serviços actualmente acumulados a cargo do administrador do concelho de Pondá, de maneira como correm; em nada satisfazem ás suas aspirações nem correspondem ás suas necessidades; e as diversas fases por que a mesma administração passou, demonstram que elas visaram antes o interesse pessoal do que a utilidade publica.

E' principio assente que as instituições locais devem sempre acompanhar a evolução social por forma que sejam elas dignas do regime do governo e do estado adiantado da civilisação dos povos, mas é pena confessar que não só na vigencia da *ominosa* monarquia, mas ainda depois da proclamação da *luminosa* republica tão aspirada, o modo administrativo das Novas Conquistas, longe de ser pautado por estes principios, foi antes sofrendo retrocesso em varios pontos.

Não pode haver instituições perpetuas, porque não ha sociedades estacionarias. Extinctas as antigas administrações fiscais pelo Decreto de 14 de Dezembro de 1880 foram criados os logares de administradores dos concelhos nas Novas Conquistas, incumbindo á essas entidades a superitendencia de outras corporações como as comuidades, mazanias, mesquitas etc.; mas tendo logo a experiencia demonstrado as desvantagens dessas acumulações e centralisação de serviços em uma só pessoa foram pela Port. Prov. n° 500 de 1883 encarregados de superitendencia das mazanias, mesquitas e confrarias os seus substitutos, medida que é justificada, entre outros, num seguinte considerando da mencionada Portaria:—

"Considerando que emquanto nos concelhos das Ilhas, Salcete e Bardez existem tres autoridades: administrador do concelho, administrador das comunidedes e substituto do administrador com mencionados encargos; o serviço que a cada um incumbe em separado se reune nos concelhos das Novas Conquistas em um unico administrador *resultando daqui por motivo de facil intuição que este não possa prestar a devida atenção aos variados e multiplices serviços que lhes são cometidos*" (O italico é nosso). Mas, volvidos anos, em 1899 pela Port. Prov. n° 385 foram incumbidas, outra vez, aos administradores dos concelhos as funcções da superitendencia das corporações, no intervalo, confiadas aos seus substitutos, alegando a diminuição das despezas, falta dos substitutos e mais cousas e lousas.

Manteve-se este estado de cousas por espaço de dois anos a mais e tendo se reconhecido que isto não convinha continuar no concelho de Pondá, por ali ser *demasiado o serviço* a cargo do administrador (o que aliás é evidente segundo a Cit. Port. de 1883), foi pela Port. Prov. n° 287 de 1901, incumbida no concelho de Pondá a superintendencia das mazanias, mesquitas etc, outra vez, ao respectivo substituto, tirando-a das mãos do administrador; mas apareceu finalmente a Port. Prov. n° 256 de 1904 que com o fundamento muito laconico de *subsistirem os motivos da citada Port.* n° 207 de 1901 para riscar que tudo o se tenha passado antes entregou talvez para sempre, as ditas superintendencias ao administrador do referido concelho.

Que dança macabra!

Não só isso; e como que para o cumulo foi o dito administrador do concelho de Pondá encarregado das funcções de administrador das matas de Goa, continuando esta ultima acumulação tambem quase sempre, com administradores do dito concelho, sucessivamente nomeados.

Que se conclue de tudo isso?

¿ Seria, por ventura, admissivel que os serviços a cargo do administrador do concelho de Pondá reconhecidos por *demasiados* em documentos autenticos tivessem sido de tal sorte reduzidos que o mesmo administrador pudesse acumular ainda outros cargos de não somenos importancia?

Atestam as variadissimas estatisticas de uma forma precisa e categorica que em todas as repartições tem aumentado os serviços em progressão geometrica, o que é comprovado ainda pelas constantes providencias dimanadas do governo com o fim de descentralisar os mesmos serviços.

Sendo isto uma verdade nua e crua, admitir-se que só na administração do concelho de Pondá tenham diminuido os serviços e isto ainda depois da promulgação do codigo das comunidades de 1904 que tem complicado varios dos trabalhos das comunidades, seria um contra senso rediculo!

Para corroborar o conceito que deixamos estampado nas modestas linhas do presente escrito não temos de ir muito longe.

E' saber da mesma administração o numero de pretenções dos interessados que cada dia vão amontoando as suas instantes por falta de dicisões e devido aviamento, durante não só de meses mas ainda de anos.

São factos concretos, testimunhas eloquentes de toda a verdade.

E' dai maior o prejuizo.

Uma preutenção por exemplo dum interessado da comunidade entrada nessa administração para levantar os seus proventos antes de começar a correr a sua prescrição só tem a dita de sacudir a poeira das instantes da mesma administração, concluido que seja o periodo necessario para se operar a mesma prescrição!!!

¿Quem é responsavel nestas condições para reparar os prejuizos a que o publico esteja sujeito só pelo empenho obstinado de deixar correr o marfim como de sempre da parte das instancias oficiaes?

E' o *zé povinho* quem paga as favas pelos seus pecados.

Não pensem, caros leitores que nos move a intenção, de leve que seja, de molestar a pessoa do actual administrador do concelho de Pondá sr. Lopes Pereira, criticando os seus actos ou atacando a sua competencia. Longe de nós tais ideas; porque é a nossa funda convicção que o Governo escolhe só pessoas competentes para as funcções publicas, mas por mais competente que ele seja, por maior zelo com que o mesmo sr. queira exercer a sua actividade, por maior energia que Sua Excia pretenda empregar no estudo dos negocios, do seu cargo, é claro, todavia, que hão de ficar estes expostos para sempre á maior incuria em quanto o Governo não tome devidas providencias para remediar o mal.

Ainda ha mais.

A' norma corrente dum bom governo é procurar regularisar a sua forma administrativa quanto possivel, adaptavel, ás necessidades peculiares de cada localidade e ao seu estado social.

Ora o concelho de Pondá sendo mais adiantado de todos os concelhos das Novas Conquistas, não só pelo grande numero de comunidades bem movimentadas, mas tambem pelas ricas mazanias dos templos hindus coeficientes importantes da economia social, que o Governo não pode votar ao ostracismo, como tem procedido até aqui, o regime a adoptar não pode ser igual a outros concelhos das Novas Conquistas,

Se ainda não tem soado a hora de o concelho de Pondá ter as administrações privativas a par dos concelhos das Velhas Conquistas, exigem as circunstancias, quanto antes, a discentralisação dos serviços a cargo do actual administrador para a moralidade e decoro das instituições, se não de todas, ao menos das comunidades ou mazanias; e quando isto não possa realisar-se por motivos de força maior pedimos a Sua Excia o sr. Governador Geral providencias no sentido de modificar leis de prescrições e de outros prasos marcados nos codigos e regulamentos em vigor abrindo uma excepção respeito ao concelho de Pondá emquanto tiverem que continuar a sua administração no estado actual

Gurudas

ECOS & CRITICA

Um pedido justo

De diferentes partes das Novas e Velhas Conquistas estamos recebendo constantes cartas em que se nos pede que solicitemos do Governo moratoria para o pagamento da divida atrazada das comunidades, confrarias e mazanias.

E' justo o pedido, dada a terrivel carestia que, sem dó nem piedade está oprimindo o Paiz inteiro, tendo reduzido até á miseria franciscana, muitas das nossas familias.

Torna-se necessario, portanto, que Sua Excia o sr. Governador Geral que deve conhecer, sobejamente, a desoladora situação economica em que o nosso Povo se atormenta, atenda prontamente, á sua suplica.

भारत

गुरुवार पौष्य शु० १ दा० १८४३

अबकारीचा मक्ता

स्त्रीजातीस दारू विकण्याचें बंद करणें हें जसें न्यायास व नीतीस अनुसरून आहे. तसेंच स्त्रीयांनीं दारू विकण्याचेंहि बंद झालें पाहिजे. अथवा मागील एका अंकांत, दारूचा मक्तेदार होण्यास जो नियम घातला पाहिजे, म्हणून आह्मीं सांगितलें होतें, तोच नियम, मक्तेदाराच्या जबाबदारीखाल दुकानें उघडणाऱ्या अगर त्या दुकानांतून दारू विकावयास बसणाऱ्या सर्व इसमांस लागू केला पाहिजे. तो नियम ह्मणजे साक्षरतेचा, सज्ञानतेचा, पुरुषत्वाचा आणि चांगल्या वर्तणुकीचा दाखला दाखविणें हा होय. नाहीं तर मिळेल त्यानें दारूचें दुकान उघडावें, समाज व सरकार यांस फसवून धंदा चालवावा आणि लोकांच्या व्यसनाधिनतेचा फायदा घेऊन आपण गबर व्हावें हा क्रम तसाच सुरू राहील. यांत सरकारास सांपत्तिकदृष्ट्या फायदा असला तरी समाजाची आणि त्या बरोबर सरकारची नैतिक अधोगति झाल्याशिवाय राहणार नाहीं हें खास.

प्रत्येक गांव अथवा गांवांचें गट, यांतील दुकानांची संख्या नियमित करितांना त्या त्या गावांतून जत्रा वगैरे प्रसंगीं उघडणारीं हंगामी दुकानें जमेस धरतां येत नाहींत. कांहीं प्रसिद्ध ठिकाणच्या जत्रा, बाजार यांमधून दु[illegible]नें उघडण्याची परवाना देण्यास, स[illegible] ठेऊन, [illegible] करण्या[illegible] लोकांस एक साधन ठेविलें [illegible]. कोणत्याहि धर्माच्या देवस्थानातील जत्रांत किंवा त्या प्रसंगीं भरणाऱ्या बाजारांत जमणारे लोक, एकधर्मश्रद्धेनें अथवा प्रापंचिक व्यवहाराच्या निमित्तानें आलेले असतात. त्यांच्या त्या धर्मश्रद्धेस तसेंच त्या प्रापंचिक व्यवहारदक्षतेस धाब्यावर बसवून, आपल्या नादीं लावण्याची शक्ति दारूबाईच्या आंगीं आहे. हें ओळखूनहि, सरकारनें अशा सार्वजनिक प्रसंगीं देखील तीस मुभा ठेवणारें एक कलम राखावें हें कशाचें द्योतक बरें? लोकहितबुद्धीचें कीं स्वार्थतत्परतेचें? याचा उलगडा त्याचा त्यानेंच करावा. नाहीं तर त्यापेक्षां कायद्यांत दुरुस्ती करून जत्रा वगैरे ठिकाणीं दारूचीं दुकानें उघडण्यास साफ बंदी करून सचेपणा राखलेला बरा.

कलम ८ मध्यें धार्मिक मंदिरें, शाळा आणि सार्वजनिक कचेऱ्या यांपासून २५० मेत्रांखालील अंतरांत दारूचीं दुकानें उघडूं नयेत असें ह्मणून, लागोपाठ तें अंतर गव्हर्नर जनरलच्या खास परवानगीनें १५० मेत्रांपर्यंत कमी करितां येईल अशी सवलत ठेविली आहे. पूर्वीचीच बंदी कायम केली असती तर, त्या कक्षेंत न येणारीं, अशी जागा, दुकानें उघडण्यास राहणार नाहीं ह्मणून, मक्ता घेण्यास कोणीहि इसम पुढें न आल्यानें आपलें उत्पन्न बुडेल अशी निराधार भीति उत्पन्न होऊनच सरकारनें वरील सवलत ठेवली आहे यांत संशय नाहीं. व हें खरें मानलें तर, "सरकारची नजर काय ती उत्पन्नावर" या आमच्या ह्मणण्यासच बळकटी येते असो. कायद्यांत सवलत असली तरी मक्तेदारास तिचा फायदा देणें न देणें सरकारच्या मर्जीवर आहे. तेव्हां सरकारनें आपल्याच हेतूशीं विसंगत होईल असें वर्तन कधींहि ठेवूं नये. याच कलमांतील धार्मिक मंदिरें, देवळें, व सार्वजनिक कचेऱ्या, यांच्या यादींत, रेल्वे स्टेशनें आणि आगबोटीचे धक्के यांचा, स्पष्ट शब्दांनीं समावेश करावयास पाहिजे होता; कारण सार्वजनिक कचेऱ्यांत त्यांचा अंतर्भाव होणारा आहे. हें जरी खरें असलें तरी कित्येक वेळां कायद्याचा अर्थ ठरविणारे अधिकारी तज्ञ असतातच असें नाहीं. त्यांत दारूबाईशीं गांठ. अगदीं कोरडी असलेली जीभ ओली करून टाकण्याची कला तिला साधवेल! मग काय विचारतां? एक वेळ नजर पडली कीं पुरे? तिची कड घ्यावीसें कोणासहि वाटेल. या साठीं कलमांत स्पष्ट खुलासा झालेला बरा.पण त्या पूर्वी सरकारनें आपल्या आगबोटींवर मक्त्यानें दिलेलीं देशी परदेशी दारूचीं दुकानें उठविलीं पाहिजेत. त्या दुकानांतून दारू पिणाऱ्यांच्याच खिशास आणि आरोग्यास चट्टा बसेल यांत संशय नाहीं [illegible] त्या बरोबर दारूच्या आंगांत नवे दारूबाज निर्माण करण्याची शक्ति आहे. हेंहि विसरून चालणार नाहीं. बरोबरच्या नात्यानें चार सभ्य गृहस्थ बसले असतां प्रवासाच्या रिकाम्या वेळांत एकमेकांच्या भीडेभाडेनें दारूचे शिसे रिकामे करितांना पुष्कळांनीं पाहिलेंच असेल तें सारे मूळचे दारूबाज होते अशांतला भाग नाहीं. तर फक्त आपल्या पदरांत कृपणतेचा अथवा गावंढीपणाचा दोष पडण्याचें टाळावें ह्मणूनच त्या घातकी व्यसनास ते बळी पडलेले असतात. आगबोटीच्या प्रवासाची दगदग आणि कंटाळा घालविण्याच्या निमित्तानें कित्येक वरचेवर दारूचे ग्लास झोकून त्या निशेंत तर्र पडलेले असतात. त्यांची ती मजा पाहण्याचा सुयोग आणि आसपास पसरलेली नरकापेक्षांहि कठीण वाटणारी, दारूची घाण सहन करण्याचा कुयोग, बिचाऱ्या बिनदारूबाजांस वरचेवर प्राप्त होत असतात. पानखातंभ्याची कोण ही विटंबना!! केवळ पशुवृत्तींतच ज्यांचें आयुष्य जात आहे त्या मद्यपि लोकांचे लाड पुरविण्यासाठीं, मानवी स्थितीस अद्याप विटलें नाहींत अशा बहुजन समुदायाची, सरकारनें देखील पर्वा करूं नये हें केवढें आश्चर्य!! आतां मनू बदललेला आहे. सरकारहि बदलत चालल्याचें दिसत आहे ह्मणून सरकारास आह्मी हक्कानें कळवितों कीं, दारूचें व्यसन कमी व्हावें असें आपण सांगतां तें खरें असेल तर प्रवासाच्या रिकाम्या वेळांत आपल्या जबड्यांत ओढून घेणारीं हीं बोटीवरील दारूचीं दुकानें आधीं बंद करा; आणि दारूपासून अलिप्त असणाऱ्या इतर जनांचा दुवा घ्या.

नीं दिसेल, पत्राच्या शेवटीं श्री. बांदिवडेकर आपल्या आक्षेपकांना हिणविण्यासाठीं गोमांतकांत श्री शिवाजी महाराजांचें स्मारक घडवून आणण्याचें आव्हान करितात. यांत त्यांचा हेतु शुद्ध असेल व फुटकेली उकळी युवराज स्वागतापुरतीच नसेल तर त्यानींच पुढें सरून उपक्रम करावा. शक्य ती मदत करण्याचें अभिवचन भारतकाराप्रमाणेंच मी माझ्या व माझ्या अनेक मित्रांतर्फे देऊन त्यांची रजा घेतों.

ज. बि. कामत

स्फुट विचार

मतदार व्हा!:—राजकीय दृष्टीनें मतदाराला किती महत्व असतें हें आज कोणास नव्यानें सांगावयास पाहिजे असें नाहीं. ज्याला मत नाहीं त्याला निवडणुकींत कोणीहि विचारीत नाहीं. त्याकडे ढुंकून सुद्धां पाहणार नाहीं. इतकेंच नव्हे, तर त्याला, आपल्याकडून वसूल करण्यात येत असलेल्या करांचा सदुपयोग होतो किंवा दुरुपयोग होतो, या संबंधीं सरकारास जबाब विचारण्याचा कांहींच अधिकार नसतो. एवंच तो असून नसून सारखाच! असे 'असून नसून सारखेच' या वर्गांत मोडणारे आमच्या हिंदुजनतेंत पुष्कळ लोक आहेत. त्यानीं, सांप्रतची मुनिसिपालटीनीं दिलेली संधि साधून, मतदाराच्या नोंदबुकांत आपला समावेश करून घ्यावा, अशी आमची त्यांस फिरून विनंति आहे. प्रांतिक संघाच्या स्वयंसेवकांनीं तर प्रस्तुतची वार्षिक पर्वणी साधून घेण्यांत कुचराई करितां कामा नये, हेंहि बजाविल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

पोर्तुगालची परिस्थिति:—पूर्वपदावरच असून, ती लवकर सुधरण्याचीं चिन्हें दिसत नाहींत. चालू प्रधानमंडळांत सर्व तऱ्हेच्या पक्षाचे गृहस्थ असून, दुहीच्या अग्नीनें त्यांत असलेल्या दिखाऊ ऐक्याची केव्हां राखरांगोळी होईल याचा भरंवसा नाहीं. एकाच पक्षाच्या लोकांचें प्रधानमंडळ असतानां जर तें महिन्यापेक्षां जास्ती टिकूं शकत नाहीं, तर भिन्न लोकांचें सदरील मंडळ दिवसांपेक्षां जास्ती टिकणें शक्य वाटत नाहीं, हें उघड आहे. घोडा मैदान जवळच आहे. पहावें काय होतें तें!

इकडे लक्ष द्या:—सरकारी अधिकाऱ्यांसंबंधीं अगर कोणत्याहि गोष्टीविषयीं कोणीहि कशाहि प्रकारच्या तक्रारी आह्मांस कळविल्यास, त्यांची योग्य दाद आमच्या खर्चानें तावडतोब लावण्याची आह्मीं खास व्यवस्था केली आहे. मात्र ज्या तक्रारी आह्मांस कळविण्यांत येतील त्या सार्वजनिक स्वरूपाच्या असून तक्रारी पाठविणारे इसम आमच्या ओळखीचे असले पाहिजेत. निदान आमच्या ओळखीच्या गृहस्थांच्या परिचयाचे तरी असले पाहिजेत. ठिकठिकाणीं भारताचे एजंट आहेतच. त्यांच्या तर्फे कसलीहि 'तक्रार' आमच्या आफिसांत आल्यास तिचा विचार तावडतोब होईल. तक्रारीसंबंधीं करण्यांत आलेल्या चौकशीचा रिपोर्ट आमच्या खर्चानें ज्याला त्याला लगेच पाठविला जाईल. सरकारी बेमुर्वतखोर अमलदारांच्या गांजणुकीनें त्रास पावत असलेल्या लोकांनीं इकडे लक्ष द्यावें.

अधिकारी आणि निवडणुका:—मुलकी खात्यांतील कांहीं काळ मुख्य पदारूढ असलेले सि. आलफ्रेद रद्रीगीस् हे, त्या जागीं नवीन गृहस्थाची आकस्मिक रीतीनें नेमणूक झाल्यानें, पदच्युत झाल्याचें वर्तमान 'भारता'च्या गेल्या अंकीं प्रसिद्ध झालेंच आहे. सदरील पदावर विराजमान; असतांना सि. रद्रीगीस साहेबानीं प्रांजेरीस द कोस्ताच्या प्रत्येक निवडणुकींत हरएक तऱ्हेनें हैदोस घालण्यास कमी केलें नाहीं! आपल्या हितकर्त्या मित्राची मर्जी राखण्यासाठीं, त्यानीं, भरदिवसा, कोणाचीहि पर्वा न करतां निवडणुकीसंबंधीं एकंदर कायदे सत्तेच्या जोरावर पायाखालीं तुडविले व आपल्या हाताखालील नोकरांनाहि खुशाल तुडवावयास लाविले! कोणास धमक्यावजा सूचना दिल्या तर कोणास विनंतिवजा अभिवचनें दिलीं. तात्पर्य निवडणुकींत लुडबुड करण्याचा कोणताहि वाममार्ग आक्रमिण्याचा त्यानीं शिल्लक ठेविला नाहीं. यापुढें तरी सरकारी अधिकाऱ्यानीं स्वसत्तेचा उपयोग निवडणुकीच्या कार्यांत करून, कायद्याच्या पायमल्लीनें आपल्या नांवास कलंक लावूं नये अशी आमची त्यांस प्रेमाची शिफारस आहे.

वर्तमानसार

—पोर्तुगालांत राज्यक्रांति होऊन, तिचा वणवा मुख्य मुख्य शहरांत पसरल्याची तार आली होती. या तारेंत तेथील सर्व हॉस्पिटलें जखमी लोकानीं चिकार भरून गेलीं होतीं, असेंहि ह्मटलें होतें! परंतु सदरील बातमी वस्तुस्थितीस धरून नसल्याचें मागाहून प्रसिद्ध झालें आहे! 'अंदरकी खरी बात राम जानें'!

—माजी प्रसिद्ध पोर्तुगीज ट्रांसलेटर दोतोर वामन घांटकार यांस पणजीच्या कोर्टांत वकिली करण्याची सनद मिळाली असल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

—बंगालच्या लोकप्रिय अमृतबजार पत्रिकेच्या संपादकांस कैद केलें आहे. दंडपशाहीचा आततायीपणा!

—डिचोलींचें रेपार्तीसांव द फाजेंद त्याच्या अनावश्यकतेमुळें उठविलें जाईल, असें सरकाररीत्या प्रसिद्ध झालें आहे.

—लेजिस्लेटिव कौन्सिलच्या बैठकी येत्या फेब्रुवारी महिन्यांत पुन्हा सुरू होणार आहेत.

—लोरेंस मार्कीसच्या जकात खात्यांतील तिजोरींत सोळा हजार गिनी बेपत्ता झाल्याचें वर्तमान आहे. सरकारी तपास चालू आहे.

—'व्हांग्वार्द नावाच्या पत्रांत १९ आक्टोबरच्या भीषण रात्रीं 'कापले' जाणाऱ्यांची नोंद प्रसिद्ध झाली आहे. त्यांत ५२ राजकीय पुढारी, १७ वर्तमानपत्रकार व ३५ बेंकर व व्यापारी इत्यादि लोकांचा समावेश होतो. सदरील ५२ पुढाऱ्यांत खुद्द रिपब्लिकच्या अध्यक्षाचाहि नामनिर्देश आहे! काय ही अधोगति!

—सरकारपक्षानें सर्वशक्ति वेचली असतांहि, बनारस येथील रहिवाश्यानीं युवराजांच्या स्वागतावर पूर्ण बहिष्कार घातला.

—कलकत्याच्या दहा हजार मजुरांनीं संप पुकारला आहे.

—जखमी पंजाब हें पुस्तक सरकार जमा करण्यांत आलें आहे! इंग्रजी अमदानींत यापुढें इतिहास सुद्धां सरकार जमा होण्याचीं दुःचिन्हें भासत आहेत!

PAGODE DE XRI XANTADURGÁ DE CUNCOLCARINA DE FATORPA

No dia 9 do Janeiro pelas 13 horas serão arrematadas em hasta publica, jo as de ouro e prata e roupa julgadas inserviveis, pertecentes ao cofre do dito Pagode.

Os pretendentes compareçam no dito Pagode no dia e horas marcados com fiança idonea.

Oe scrivão da meza administrativa. 9

Rama Pandu Naique

Aos 22 de Dezembro de 1921

ANO VI — NUMERO 50 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 9 DE MARÇO

Director e Editor
Govinda P. Hegde ...

Annuncios
... por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
दराची दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ६ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ९ माहे मार्च सन १९२२ [अंक ५० वा.

Ao findar do ano

Com o presente numero, o *Bharat* completa o seu sexto ano.

Não lhe compete analisar a sua bôa ou má acção de um ano inteiro, papel que pertence á Historia, Mestra da vida.

Tem apenas a confessar ao publico que o subsidia, que ele poz todo o seu cuidado, todo o seu desvelo e toda a sua bôa vontade no cumprimento consciencióso do programa que se impôz, o de contribuir com o seu contingente para o bem estar do nosso Paiz que extremecemos com todas *as* veras de nossa alma.

¿Podia e devia o *Bharat* ter produzido mais do que fez? Mas quem dá o que pode, não está obrigado a mais. E o nosso jornal, durante o ano que vai findar, deu o que poude.

Bem sabemos que o *Bharat* se ressente, em grande escala, da falta de requisitos indispensaveis para ser um jornal á altura, adequado em todos os sentidos á epoca que estamos a atravessar.

Isto não quere, porem, dizer que deixamos de envidar os nossos esforços para preencher a aluuida lacuna. Antes pelo contrario, temos feito o impossivel para milhorar as condições do *Bharat*.

Assim, a partir do novo ano que começa na primeira quinta do proximo mez de abril, publicar-se-há o nosso jornal completamente transformado, material e substancialmente, para o que contamos receber na primeira quisena do corrente material necessario, já requisitado.

E' que desejamos que a nossa existencia, de resto, disvaliosa concorra, embora insignificantemente, só para a felicidade desta terra que nos é berço com o apoio imprescindivel do público ilustrado a quem não temos palavras para agradecer o generoso acolhimento, dispensado ao *Bharat* desde a sua aparição.

A missão dum jornal é, como a dum bom juiz, de ser recto. O *Bharat* julga-se habilitado a dizer que a compriu com honestidade, o que é corroborado pela sua atitude de intransigencia, ainda tratando de seus milhores amigos, alguns dos quais, contudo, não souberam compreende-lo, triste é constata-lo.

Que fazer? E' o feitio que trouxemos com o berço e será possivel que só a tumba no-lo leve.

Com orgulho, porem, registamos que nunca elogiamos nem condenamos só por mero *prurido* de elogiar ou condenar, nem tão pouco fizemos a mais ligeira alusão á vida privada de cidadãos que consideramo-la intangivel, sobretudo num meio onde se acentua a tendencia de interpretar factos e apreciar pessoas pelas exterioridades banais, quase sempre enganadoras.

Não podemos completar o presente artiguinho sem consignar, mais uma vez, o nosso agradecimento aos sinceros e solicitos assignantes do *Bharat*.

Finalmente pedimos licença para que nos consintam refazermo-nos durante o descanço legal para trabalhos do novo ano.

Conto politico

Era uma vez um ladrão que, depois de exgotar todos os meios vulgares d'arte de apoderar-se do alheio, concebeu o extraordinario plano de assenhorar-se do tesouro particular do proprio Rei da terra que êle habitava.

Com este proposito, o dito *amigo do alheio* introduziu-se na residencia real, pelo emprego de *utensilios* aconselhados pela sua sciencia e, quando pretendia entrar no comprimento onde estava guardado o objecto de sua cubiça, deteve-o no caminho a seguinte conversa, entabulada entre o Rei e a Rainha:-

O Rei:- Querida esposa, é preciso, custe o que custar, dar de casar a nossa unica filha solteira a qualquer ásceta, porque é êste o desejo da princesa.

A Rainha:- Tens razão. Não convem contrariar a vontade do ser do nosso proprio ser. Peço-te, portanto, que envies, mesmo amanhã o seu ministro á procurá do noivo que não lhe será dificil encontrar entre numerosos ascetas que habitam a margem direita do rio Krisna.

O Rei:- Estejas discançada que será cumprida a tua vontade, sim!

O ladrão a quem não escapou nenhuma palavra da referida conversa, saiu, pé ante pé, do palacio e desistindo da idea que o levara para lá, dirigiu-se para a margem do rio Krisna em trajo de asceta para alcançar a *mão* da princesa.

No dia seguinte esteve, de facto, ai, o ministro real, propondo a cada um dos ascetas casamento com a princesa real; ninguem, porem, aceitou-lhe a proposta; somente ao ladrão pareceu não desagradar o pedido ministerial.

O rei, conhecedor do resultado da diligencia do seu enviado, mandou para lá o melhor carro, acompanhado de principais entidades do seu reino para trazer ao palacio o seu futuro genro.

O nosso ladrão, quando se viu hourado duma forma principesca, apesar de que era, apenas, um falso asceta, arrependeu-se de sua vida de latrocinios, porque pensou que, se era tratado daquela maneira na sua actual posição, seria, com maioria de razões alvo de melhores provas de consideração por parte do elemento secular, se fosse verdadeiro *botrogui* e, regeitando o casamento solicitado com a princesa real, fez-se, com o decorrer do tempo, um santo afamado.

¿Poderá aplicar-se a moralidade do presente conto aos *inspiradores* primitivos de qualquer *novidade* desta terra?

O futuro no-lo dirá.

Aos assignantes do BHARAT!

Com este numero, o BHARAT vai completar o seu corrente ano de publicaçao, devendo começar o novo que e' setimo, no proximo mez de abril

A partir do novo serao introduzidos os seguintes aperfeiçoamentos:

Tipo novo e sorteado
Impressão arte moderna
Imformaçoes mais desenvolvidas
Colaboração selecta
Critica imparcial

Apesar destês melhoramentos, a assinatura será porem a mesma.

Pagamento adiantado

ECOS & CRITICA

Cá e lá

A classe comercial de Moçambique está discontente com o seu Alto Comissario por este ter imprimido á imposição de impostos a velocidade do mais veloz automovel...

Ignoramos, porem, o modo como se faz a aplicação dos mesmos impostos naquela provincia para apreciarmos o descontentamento dos *traficantes* africanos cuja capacidade contributiva não sabemos igualmente se está ou não exausta.

Se, todavia, as condições dali são em tudo identicas ás daqui, as *victimas* do Alto Comissario devem julgar-se felizes, sabendo que tem nas *victimas* do dr. Jaime de Morais e do seu Conselho Legislativo companheiros na desgraça!...

Cá e lá más fades há!

भारत

गुरुवार फाल्गुन शु० ११ शी १८४३

६ व्या वर्षाखेर—

आजचा अंक हा भारताचा सहाव्या वर्षाचा शेवटचा अंक होय. गत साला प्रमाणेंच याहि वर्षी भारतावर अनेक संकटें कोसळलीं;परंतु त्या सर्वांचा परिहार करून, तो नियमितपणें लोकसेवा बजावण्यास शकला, हें केवळ परमेश्वराच्या कृपादृष्टीचें फळ होय, अशी आमची भाविक समजूत आहे.

भारताची सहाव्या वर्षाची कामगिरी जनतेसमोर आहेच. तीज संबंधानें कसलेंहि मत व्यक्त करण्याचा त्याला अधिकार नाहीं.तें काम इतिहासाचें आहे.इतकें मात्र नमूद करण्याला त्याला धन्यता वाटते कीं, अंगीकृत कार्यासाठीं शक्तिसर्वस्व वेंचण्यास त्यानें कधीच माघार घेतली नाहीं.

भारतपत्र पूर्ण लोकमान्य होण्यास अजून त्यात पुष्कळ सुधारणा झाल्या पाहिजेत, हें आह्मास कळत नाहीं असें नाहीं.उलट त्या सुधारणा अमलांत आणण्याविषयीं आमचे प्रयत्न अव्याहत चालू असून,त्याचे थोडेसें दृश्य फळहि नव्या वर्षारंभापासून सहृदय वाचकांच्या नजरेस येणार आहे.

सहाव्या वर्षाच्या अवधींत 'भारता'संबंधीं नाना तऱ्हेचे टीकात्मक उद्गार ऐकण्यात आले. कित्येकांनीं गौरवपर वाक्यांनीं त्यास उत्तेजित करण्याचे सात्त्विक परिश्रम केले, तर कित्येकांनीं मळमळत्या कुत्सित शब्दांनीं त्याचा हिरमोड करण्याचा तामसी प्रयत्न केला; परंतु लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, अध्यात्मग्रंथाच्या श्रद्धापूर्वक पारायणानें जगाच्या खऱ्या ज्ञानाची श्रेष्ठतम योग्यता अंतःकरणास पूर्ण रीतीनें पटल्यामुळें, स्तुतीनें जसा 'भारत' अहंकारापासून दूरवर अलिप्त राहिला, तसाच तो निंदात्मक काल्पनिक आरोपानींहि कधींच दुःखी पावला नाहीं. केवळ अंगीकृत ध्येयाकडे दृष्टिकेंद्र स्थिर करून, कसल्याहि तर्ककुतर्कांस अथवा क्षुल्लक वादविवादांस कांहींहि महत्व न देतां, त्यानें आपली लोकोपयोगी कामगिरी स्वशक्त्यनुसार बजावलेली वाचकांच्या अवलोकनांत आलीच आहे.

उपरिनिर्दिष्ट भावना दृढ होऊन, आपलें अस्तित्व जनताजनार्दनाच्या सेवेसाठींच खर्ची पडावें अशीच रात्रंदिन भारत परमेश्वराला करुणा भाकीत आहे. तो सर्वशक्तिमान प्रभु, अनाथांचा कैवारी व भक्तकाम कल्पद्रुम त्याचे पवित्र हेतु पुरविल्याशिवाय कदापि रहाणार नाहीं. अशी आह्मास निष्ठापूर्वक खात्री आहे.

सहाव्या वर्षाच्या शेवटीं, या पेक्षां जास्त तें आम्ही काय लिहिणार?

—पोर्तुगालची गडबड 'शांत' झाल्याची बातमी आहे.

स्फुट विचार

'हिंदु सभा' पुन्हां एकदां:—आपणांच्या हिंदु-सभेसंबंधीं प्रसिद्ध झालेल्या गतांकांतील लेखावरून भारताच्या ४८ व्या अंकांतील 'सभे'वरील स्फुट किती सार्थ होता हें मर्मज्ञ वाचकांच्या ध्यानांत आलेंच असेल. खरी वस्तुस्थिति जनतेसमोर यावी इतकाच तो मजकूर लिहिण्यांत आमचा शुद्ध हेतु होता. प्रागतिक संघ अस्तित्वांत असताना त्याला विरोध करणारी दुसरी कसलीच हिंदूंची संस्था स्थापिली जाऊं नये असें आह्मांस, हिंदुसमाज हितदृष्ट्या वाटणें साहजिक होतें, हें कोणीहि कबूल करील. ज्या अर्थी आतां हिंदु-सभेला उदार स्वरूप प्राप्त झालें असून, तीचें ध्येय संघाच्या ध्येयाला पोषकच बनत चालल्याचें समजतें, त्या अर्थी त्या संस्थेचें अंतःकरणपूर्वक कल्याण इच्छिणें हें आमचें आह्मीं पवित्रतम कर्तव्य समजतों व तें पुन्हां एकदां आह्मीं मोठ्या आनंदानें येथें पार पाडतों.

अव्यवस्था कोठें आहे?:—वेरें बार्देस येथें श्रीशांतादुर्गा वा. मं नावांची संस्था असून, तिचें कार्य समाधानकारक रीतीनें चालत असल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो. मागें एकदां या संस्थेच्या भेटीचा सुयोग आह्मांस आला होता. त्यावेळीं तेथील एकंदर टापटिप अवलोकण्याची प्रत्यक्ष संधि मिळाली. पण...टपालाच्या अव्यवस्थेमुळें एखाद दुसरें पत्र किंवा मासिक हमेश गहाळ होत असल्याची कुरकुर कानीं पडून मन घोंटाळ्यांत पडलें! आमच्या म्हणण्याची सत्यता पहावयाची असल्यास श्रीयुत मोरमकर, विविधज्ञानविस्ताराचे व्यवस्थापक, यांकडून सदर्हू संस्थेच्या सेक्रेटरीस आलेलें खालील आशयाचें पत्र वाचावें:—आपलें पत्र पाहून फार समाधान वाटलें. आणि गोंव्यांतील टपाल मंडळीचा आपल्या लायब्ररीवरहि परिणाम झालेला पाहून खेद झाला. त्याला उपाय म्हणजे संघ वर्षाचे अंक दर्वी असेरीस रजिष्टर पोष्टानें पाठविणें हा होय!... ...'मनोरंजन' 'नवयुग' विविधज्ञानविस्तार वगैरे आपणाकडे येणाऱ्या वर्तमानपत्रांच्या व मासिकांच्या आफिसांत खरोखरच अव्यवस्था आहे कीं, गोंव्यांतील लेटरपोस्टांत अव्यवस्था आहे देव जाणे! मजकडे गोव्यांतील वर्गणीदारांचीं अंक न पोंहोंचल्याचीं इतकीं पत्रें आहेत कीं तीं पाहून अव्यवस्था कोठें आहे याचा उलगडा सहज होण्यासारखा आहे. आतां अमूक महिन्यांचा अंक बरोबर अमूक तारखेस पोष्टांत पडेल हें सांगणें सध्या तरी माझे शक्तीच्या बाहेर आहे. जगांत आज काय चाललें आहे, यांकडे लक्ष दिल्यास आपणास याचें उत्तर बरोबर मिळणार आहे. या पत्रासोबत नोव्हेंबर डिसेंबरचे अंक पाठवीत आहे ते तरी बिनचूक पोंचोत म्हणजे झालें. ही अव्यवस्था केव्हां सुधारेल तें एक हरीच जाणे!

वर्गणीदारांस विनंति;—सहाव्या वर्षाचे ५० अंक नियमितपणें प्रसिद्ध करून 'भारत' आपल्या कर्तव्यांतून मुक्त झाला आहे. हें कर्तव्य पार पाडतानां त्याला हा कीयांहेर सांपत्तिक क्षीण सोसावी लागली आहे. ही स्थिति लक्षांत आणून वर्गणीदारांनींहि कोणत्याहि मार्गानें वर्गणीची फेड करून आपलें कर्तव्य बजावणें जरूर आहे. त्यांतहि नवीन सुधारणानिमित्त त्याला नवीन जबाबदारीशीं तोंड द्यावें लागणार आहे. अशा नाजुक परिस्थितींत आमचे प्रेमळ आश्रयदाते 'भारताच्या' ऋणांतून मोकळे होऊन उलट आपल्या अमित उपकारांनीं आह्मांस ऋणी करतील अशी आशा आहे—नव्हे तसें करण्याविषयीं आमची त्यांस आर्जवपूर्वक विनंति आहे.

विचारतरंग

हिंदुसमाजाचा राजकीय बाबतीमध्यें ख्रिस्ती समाजाशीं छतिसांचा आंकडा असणें परिणामीं घातक आहे अशी कित्येक मंडळीची प्रामाणिक समजूत आहे. होय. आह्मीहि तेंच म्हणतों. परंतु त्याबरोबर हिंदुसमाजानें स्वोन्नतीसाठीं सांप्रत स्वीकारलेलें धोरणच इष्ट व जरूर आहे असेंहि म्हणण्याची परवानगी घेतों. कारण कांहीं कांहीं बाबतींत विशिष्ट प्रयत्न झाले तरच हिंदुसमाजाचें डोकें वर येण्याचा संभव आहे. येरवीं मुळींच नाहीं. उघड सांगावयाचें म्हणजे दुसऱ्यावर विसंबून राष्ट्रकार्य साधून घेण्यांचे दिवस आज उरले नाहींत.

शिवाय ज्या समाजामध्यें हिंदूंचा आनंद हा त्या समाजाला सुतकाप्रमाणें आहे असें उघड उघड प्रतिपादन केलें जात असे, ज्या समाजामध्यें एकाद्या लायक हिंदु गृहस्थाला सरकारनें वरिष्ठ अधिकाराची जागा दिली म्हणजे टीकेचा भडिमार होई, ज्या समाजाचे अध्वर्यु स्वतःच्या फायद्यासाठीं हिंदुसमाजाचे वाजवी हक्क पायाखालीं तुडवून त्याचें डोकें वर येण्यास नेहमी आड येत असत, ज्या समाजांतील पुढाऱ्यांची वागणूक केवळ माझा तो बाब्या व दुसऱ्याचें तें कारटें' अशी वारंवार दृष्टोत्पत्तीस येत असते व ज्या समाजांतील जबाबदार व्यक्तींनीं हिंदूंच्या हिताचा प्रश्न आला असतां आजपर्यंत कानावर हात ठेवून स्वस्थ मजा पहात राहिल्याशिवाय दुसरें तिसरें कांहीं केलें नाहीं. तो समाज आपल्या समाजाला योग्य दिशा दाखवून अगर मोकळ्या मनानें खांद्यास खांदा भिडवून पुढें आणील अशी आशा करणें म्हणजे शुद्ध वेडेपणाचें आहे. या गोष्टीचें प्रत्यंतर पहावयाचें असल्यास आपण पुढील एकच गोष्ट उदाहरणादाखल घेऊं.

वरिष्ठ सरकारकडून गोव्याच्या लेजिस्लेटीव कौन्सिलला बिनसरकारी मेंबरांची वाटणी झाली व संबंध नवीन काबिजादींतील प्रजेला फक्त एकच मेंबर निवडून देण्याचा हक्क प्राप्त झाला. त्यावेळीं कितीशा ख्रिश्चन पत्रकारांनीं अगर पुढाऱ्यांनीं या अन्यायाविरुद्ध आपलें प्रामाणिक मत जाहीर केलें?! केवळ मत जाहीर करण्याइतकाहि उदारपणा ज्या समाजामध्यें आढळून येत नाहीं उलट रा. शिरवईकर यानां मामलेदारीची जागा बहाल करणें म्हणजे सरकारनें पंचमहापातकांपैकीं एक आचरण करणें होय असें ज्या समाजाला वाटलें तो समाज हिंदु-समाजाच्या सुखाची कितीशी काळजी घेईल हें दिसतच आहे! इतकेंच नव्हे तर युरोपियन लोकांची सहानुभूति उर्फ समतोलबुद्धि जर मुळाशीं नसती तर हिंदु-समाज एक पाऊलहि पुढें सरता ना.मागील गोष्टी उकरून काढण्यांत हंशील नाहीं ही गोष्ट आह्मांला कबूल आहे. त्याचप्रमाणें आमच्या ख्रिस्ती बांधवांमध्यें उदार मतवादी लोक अगदीं नाहींत असें आमचें म्हणणें नाहीं; किंवा हिंदुसमाजानें 'सवतासुभा' स्थापन करून आपला राजकीय मार्ग आक्रमण करावा असेंहि आमचें म्हणणें नाहीं तर त्यानें स्वतःच्या पायावर उभें राहण्यास शिकावें इतकी आमची शिफारस आहे. व सुदैवानें तो तें शिकत चालला आहे ही गोष्ट महत्त्वाचीच आहे. थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे हिंदुसमाजानें ख्रिस्तीसमाजाशीं यापुढें जरूर तेथें सहकार्य करून व इतर बाबतींत विरोध अगर निराळे प्रयत्न अशा धोरणानें वागलें पाहिजे.

एकदां एका जर्मन उद्दाम मिजासखोर ख्रिस्ती पाद्रीनें आकाशस्थ बापासंबंधीं कोंकणीमध्यें पुराण सांगताना उदाहरणादाखल पुढील शब्द उच्चारले: 'तॉ इतकॉ वास्ट कीं कॉंकण्याच्या बॉटापास्ट'.शाबास! भलेबहादर! जीते रहो पठ्ठे! हातानें कांहीं होत नसलें म्हणजे मनुष्य निदान तोंडानें तरी आपली हौस पुरवून घेत असतो म्हणतात. तशांतली गोष्ट. अहो पाद्रीसाहेब! यापुढें जरा सांभाळून बोलण्याची सवय करा! कारण सांप्रत जेथें तेथें यथेच्छ धुडगूस घालण्याजोगा राजसत्तेचा काल नाहीं. हें लोकसत्तेचें युग आहे हें विसरूं नका! कदाचित् एखाद्या वेळीं खड्ड्यांत पडाल.

हिंदूंच्या भटांसंबंधीं वाईट विधान उर्फ तुच्छतादर्शक उद्गार सदर ख्रिस्तीपुराणीकांनीं कां काढलें हा प्रश्न अजून आह्माला सोडवतां आला नाहीं. हिंदूंचा कोणताहि धार्मिक विधि सांगणारा पुरोहीत आगाऊ दक्षणा उपटीत नसतो व 'पाद्रीमंडळ' नेहमी श्रीमंत व गरीब हा भेदभाव न ठेवतां केव्हांहि— आगाऊ फी घेतल्याशिवाय व तीहि चोपून, बाहेर पाऊल टाकीत नसतें. कदाचित गरीब निरुपद्रवी हिंदु पुरोहीताचा अल्पसंतुष्टपणा व आपल्या जातभाईवरील विश्वास या गोष्टी ऐकून उपरोक्त पाद्रीमहाशयानीं आपल्या काळ्याकुट्ट अंतःकरणामध्यें द्वेषबुद्धीला थारा दिला असेल काय?! तरंगिणी

—'भारताच्या' नव्या स्वरूपांत फोटो देण्याचीहि व्यवस्था केली आहे.

-नवीन वर्षाच्या पहिल्या अंकी आह्मांस भेट देत असलेल्या नवीन मासिकांची, पत्रांची व पुस्तकांची पोंच दिली जाईल.

परमेश्वरानंतर 'भारत' सहाव्या वर्षाच्या शेवटीं खालील लोकांचा आभारी आहे:...

१ ज्या आश्रयदात्यांनीं त्याला वर्गणी व ... निरपेक्ष मदत करून त्याच्या अभ्युदयाविषयीं कळकळ दाखविली.

२ ज्या कंपोझिटर मित्रांनीं वेतनावरच नजर ठेवून नव्हे तर भारताची उन्नति व्हावी या शुद्ध हेतूनेंहि पडेल तें काम करून छीनें पार पाडून त्याला नियमितपणें चालण्यांत हिंमत दिली. या मित्रांपैकीं मुकुंद जगन्नाथ दळवी, श्रीपाद नीलकंठ मेढे, व नारायण सखाराम मेढे यांचा सप्रेम उल्लेख करण्यास त्याला समाधान वाटतें.

३ ज्या निरक्षरांनीं लोकांत मळमळते गैरसमज पसरवून त्याला शांतचित्त व कार्यक्षम बनविण्याचें अप्रत्यक्ष पुण्य संपादन केलें.

ANNO VII — NUMERO 1 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 6 DE ABRIL

Director e Editor
…nda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo prazo contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
दरओळ दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ६ माहे एप्रिल सन १९२२ [खास अंक १ ला.

O sr. N. C. Kelker, paladino das liberdades indianas em Goa!

O talentoso redactor do Kessari, semanario a que os hindus devem tanto o seu desenvolvimento instrutivo e educativo foi recebido com inequivocas provas de simpatia e estima desde COLEM a MARGAO

O EMINENTE PATRIOTA VISITOU OS CONCELHOS DE PONDA E DAS ILHAS

O director do Maratha manifestou o seu contentamento pelo desejo que os hindus de Goa nutrem do seu levantamento POLITICO E SOCIAL

DISCURSOU NO SARASVAT BRAMAN SAMAJ E DAMODAR VIDIABHUVANA DE MARGAO

INDIA IS ONE AND INDIVISIBLE

O sr. N. C. Kelker, no brilhante discurso que proferiu no dia 30 do mez p. f. no salão do S. B. S. de Margão, demonstrou com argumentos inatacaveis que, apesar da diversidade de governos que imperam na vasta peninsula industanica *ela era una e indivisivel*.

E' possivel, porem, que surja por ai alguem com *pretensão* de desfazer tal afirmação do talentoso redactor do *Kessari*; mas não conseguirá vinga-la, porque a propria natureza lhe oporá uma barreira invencivel, persuadindo-o de que nunca se divide nem se fragmenta um paiz que e orogràficamente é *uno*.

E' verdade. A disposição geografica é indestructivel e a situação politica está sujeita a varias alterações, consoante o desenvolvimento educativo e instructivo do meio a quem ela diga respeito.

Na mesma sua conferencia o eminente patriota provou tambem que a peninsula industanica era *una* e *indivisivel*, religiosamente, asseverando que não passavam de aparentes as divergencias de primitivas religiões que, em ultima analise eram ramificações duma só.

Descrevendo a situação politica dos povos que vivem debaixo dos governos britanico, portuguez e dos Estados nativos, o sr. *Kelker* chegou, ainda á conclusão de que a *India era una e indivisivel*, porque frisou-por toda a parte reina o mesmo descontentamento, a mesma agitação, o mesmo dessassocego.

Para corroborar esta sua ultima asserção citou exemplos do despotismo que oprime os subditos dos *rajàs* dos estados nativos, da hipocrisia da burocracia britanica e da impotencia do regime democratico portugues de felicitar os seus cidadaos.

O intemerato redactor do mais popular semanario de Poona comparou e bem a felicidade proporcionada aos cidadaos portugueses da India pela autonomia, *outorga* de Portugal com a que disfrutam as mulheres do *Zenana* (Gineceu) de qualquer antigo rei mouro, amigo da poligamia.

* * *

Muito nos rejubilou a encantadora conferencia do sr. Kelker, porque contribuiu preponderantemente para justificar mais uma vez a doutrina que o *Bharat* seguiu: a necessidade de acompanharmos e adoptarmo-nos na vida pratica segundo as nossas condições especiais, o movimento politico dos nossos irmãos da visinha India de que corografica e religiosamente (e pára que ocultar?- tambem, quanto ao descontentamento) fazemos parte integrante.

India is one and indivisible deve ser pois, a divisa de todo o movimento que tenda á prosperidade da India e á felicidade politica dos seus habitantes

E crêmos que ninguem nos quererá mal porisso, porque ninguem condenou uma aspiração justa, um desejo legitimo e um fim natural.

ECOS & CRITICA

Sarasvat B Samaj

Realisou-se com desusada pompa e numerosa concorrencia a serie de conferencias promovidas por esta simpatica associação instructiva de Margão.

Deu ela este ano ao publico o prazer de poder ouvir e admirar oradores dos mais distinctos como N. C. Kelker e a sra. dra. Indumatibai Naique, que esteve em Goa acompanhada do seu marido dr. R. B. Naique e o qual presidiu á conferencia de sua esposa.

O *Samaj* prestou, pois, como de sempre e mais uma vez o importante serviço ao publico, proporcionando lhe o ensejo de saborear conferencias brilhantes; os oradores tambem desempenharam com uma competencia que muito os nobilita, os seus papeis.

Não basta, porem.

Preciso se torna igualmente que todos nós tiremos do utilissimo esforço do *Samaj* e dos conferentes proveito para a nossa vida pratica.

O contrario será uma semente lançada no solo pedregoso não passando tudo aquilo duma festa cujo brilhantismo não tem mais idade do que a duma rosa de Malherbe, a falar a verdade.

Agradecendo

Agradecemos muito penhorados as mensagens de felicitações que o *Bharat* recebeu e continua recebendo pela sua entrada no setimo ano.

O *Bharat* consigna tambem o seu agradecimento áqueles que benevolamente pagaram as suas assignaturas.

Para a semana

Recebemos uma carta de Mapuçá em que se queixa de franca protecção que o sr. sargento Nogár dessa vila está dispensando ao jogo de azar, em troca de *fabuloso premio* diario que está impunemente e em plena luz do dia estorquindo aos desenvergonhados jogadores.

A ser verdade o que nos informam-é a carta que nos veiu remetida é do punho duma pessoa que nos merece a inteira fé- é simplesmente para lamentar que se tenha feito ladrão quem era encarregado de prende-lo...

O *Bharat* sempre substentou guerra sem treguas contra a jogatina e portanto fará tudo o que necessario fôr, para que ela se coiba em Mapuçá,

किंवा निकट आहे, हें येथें विशद करून सांगण्याचें कारण नाहीं. स्वदेशी स्वराज्याचा आत्मा आहे हें जगजाहीर आहेच. मात्र स्वदेशीच्या उपासनेंत दांभिकपणा बिलकूल उपयोगाचा नाहीं. स्वदेशभक्तांच्या मर्जीतून उतरूं नये म्हणून त्यांस चकविण्यासाठीं एखादवेळीं खादी वापरली व पेटवाज भाषणांत तिची तरफदारी केली म्हणून स्वदेशीचें पाऊल पुढें पडणें शक्य नाहीं. स्वदेशीचा जय अंतःकरणाच्या तळमळीपासूनच होणार आहे. अपकर्यानें नव्हे, हें प्रत्येकानें लक्ष्यांत ठेवल्यासच देशाचें कल्याण होणार आहे. असो.

म्हणून गोमांतकांतील सर्व जनतेस स्वदेशी व्रत आचरणाविषयीं आम्ही प्रार्थना केल्यास ती अनाठाई होणार नाहीं अशी आमची मनोदेवता आम्हांस साक्ष देत आहे. 'चरका व खादी यांवर भर द्या' हा म. गांधींचा संदेश अंतःकरणांत बिंबवून प्रत्येक गोमांतकीय नागरिक स्वदेशोद्धारार्थ झटेल अशीहि आशा आम्हांस खात्री आहे.

स्फुट विचार

सारस्वत ब्रा. समाजः---मडगांवच्या या उपयुक्त संस्थेची यंदाची व्याख्यानमाला अत्यंत यशस्वी रीतीनें पार पडली हें नमूद करण्यास आनंद वाटतो. दे० केळकर, डॉ. नाईक धांपला, वे. शा. सं. यज्ञेश्वर शास्त्री इ. थोर व्याख्यात्यांच्या आगमनानें मालेस पराकाष्ठेचें महत्व आलें होतें. या विद्वान व्यक्तींच्या विद्वत्तेनें ओथंबलेल्या भाषणाचा अपूर्व लाभ गोमांतकीय जनतेस करून दिल्याबद्दल समाजाविषयीं लोकांत वसत असलेलें प्रेम व कृतज्ञता यांत भरच पडत चालेल यांत संशय नाहीं. मात्र समाजिष्टांनीं व लोकांनीं बोलघेवडेपणाच्या आरोपास पात्र न होण्यासाठीं व्याख्यात्यांनीं पाजलेलें उपदेशामृत कृतींत उतरवून कीर्तिरूपानें अमर होण्याच्या प्रयत्नास आतांपासूनच लागलें पाहिजे. नाहीं तर व्याख्यानमालेचा निवळ खेळखंडोबा होऊन बसेल. किंबहुना चालविणें व्यर्थ आहे. ही समर्थांची शिकवण दृष्टीसमोर बाळगून प्रत्येकानें कार्यास लागलें पाहिजे. असो. 'समाजा'च्या देशहित वर्धक कामगिरी बद्दल आम्ही त्याचें प्रेमानें अभिनंदन करितो.

अभिनंदनः—कळविण्यास आनंद वाटतो कीं, मडगांवच्या ओदेलेनाहीत उ.

पडलेल्या सुईणीच्या कोर्साचें शिक्षण घेऊन दुसऱ्या वर्षाच्या परीक्षेस बसलेल्या श्री. राधाबाई आपसेंकर, अनसुयाबाई खोलकर रत्नेंबाई रायकर व चंद्रभागाबाई देसाई या अनुक्रमें १७, १६, १५ व १० मार्कांनीं उत्तीर्ण झाल्या. लोकापवादाची कोणतीहि पर्वा न करितां मनुष्यजातीस आवश्यक असलेल्या या धंद्याचें ज्ञान संपादन करून हिंदु सुईणीच्या तुटपुंज्या संख्येंत भर घातल्याबद्दल उपरोक्त बायांचें आम्ही अभिनंदन करितों. तसेंच सरकारनें केवळ हिंदुस्त्रियांसाठीं म्हणून दिलेल्या या सवलतीचा फायदा इतर हिंदु स्त्रियानींहि घ्यावा याबद्दल शिफारस करितों.

वर्गणीदारांस सूचना

ज्यानीं अजून वर्गणी पाठविली नसेल त्यानीं तिची चालू महिन्याच्या १५ तारखेपर्यंत फेड करून आम्हांस आभारांत ठेवावें अशी सूचना आहे. या अवधींत ज्याकडून वर्गणी न येईल त्यास 'भारत' बंद करण्यात येईल.

वर्तमानसार

—श्री. श० पं पाणदीकर, ज. शे. कारापुरकर, रा. वि. केणी व ल. शे. नगर्सेकर हे आमोड्याहून परत येत असतानां राय येथील कांहीं दारूबाज गांवगुंडांच्या तावडींत सांपडले जाऊन त्यांस बराच मार बसला. हें कळविण्यास फार वाईट वाटतें. पावलोपावलीं स्थापन झालेल्या दारू दुकानाचे दुष्परिणाम निरुपद्रवी मार्गस्थ लोकांस कसे भोगावे लागतात याचें हें एक ताजें उदाहरण आहे. प्रजा रक्षणार्थ दक्ष म्हणविणारें सरकार इकडे लक्ष देईल काय?

—श्रीकैवल्यमठाचे स्वामीमहाराज केरीं सांगें, काकोडें, कुडचडें, व्होडर, सळकर्णें पंचवाडी, असोळडें, देऊळमळ, सांवर्डें, शिरोडें, बोरी, लोटली वगैरे ठिकाणीं संचार आटपून कवळें येथील मठांत विश्रांति घेत आहेत. कांहीं दिवसांनीं श्रीचा संचार फोंडें व इतर राहिलेल्या भागांत होऊन परत येताना त्यांचें मडगांव शहरांत आगमन होणार आहे.

—कुडचडें येथें श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वतीस्वामी महाराजांचा मुक्काम असताना आमच्या संपादकांचें त्यांच्या समोर प्रवचन झालें. प्रवचन द्वारा लोकजागृति करण्याचा हा मार्ग महाराजांस फार पसंत वाटून तो उत्तरोत्तर यशस्वी होण्याबद्दल आपला आशीर्वाद दिला. तथास्तु!

— शेण्या पंधरवड्यांत कुडचडें, सांवर्डें बांदिवडें, मडकई व बिठोण इत्यादि ठिकाणीं आमच्या संपादकाचीं प्रवचनें झालीं.

गोव्यांत दे० केळकर

ता. २९।३।२२ रोजीं प्रख्यात केसरी पत्राचे विद्वान संपादक दे० तात्यासाहेब केळकर यांचें मडगांव येथें शुभागमन होऊन दुसऱ्या दिवशीं रात्रौ त्यांचें तेथील सारस्वत ब्राह्मण समाजाच्या दिवाणखान्यांत जाहीर व्याख्यान झालें. व्याख्यानास लोकांची अतोनात गर्दी उसळली होती. दिवाणखाना तर चिकार भरून गेला होता. शिवाय बाजूच्या रस्त्यावर लोकांचे थव्याचे थवे नजरेस पडत होते. प्रास्ताविक उपचारांनंतर दे० केळकर यांनीं आपल्या भाषणास आरंभ केला.

ते म्हणालेः—आजच्या सभेच्या अध्यक्षांनीं (श्री. शांबाराव सरदेसाई) माझा परिचय करून देतानां दोन सन्माननीय विशेषणानीं मला संबोधिलें. पहिलें मी केसरीचा संपादक हें होय. व ही गोष्ट खरीहि आहे. संपादकाच्या खोलींत बसून मी केसरीच्या हजारो वाचकांशीं संभाषणवत् विचार प्रदर्शित करितों. व तेच आज प्रत्यक्ष लोकांसमोर मांडण्यास मिळत आहेत याविषयीं मला आनंदहि वाटतो. संपादकांचें कर्तव्यहि हेंच असतें कीं कोणतेंहि मत लोकांवर लादतांना लोकमताशीं विसंगत असतां नये, व हें लक्षांत न धरिल्यास संपादकपण व्यर्थ होय हेंहि खरें आहे. लो. टिळक असतानांहि मी केसरीचा संपादक होतों. व आतांहि माझे विचार अल्पप्रमाणांत पण लोकांस मानतात याविषयीं मला खात्री व अनुभव आहे. असो. अध्यक्षानीं मला दुसरें दिलेलें माननीय विशेषण त्यांच्या भाषेंत बोलावयाचें म्हणजे मी एक महाराष्ट्राचा लोकप्रिय पुढारी हें होय. हें मात्र मोकळ्या मनानें मला स्वीकारतां येत नाहीं. प्रस्तुत काळांत पुढारी असा एक असणें बरोबर नाहीं प्रत्येकानें कर्तव्याबद्दल पुढारीपण धरण्याचा हा समय असून कोणाहि पुढाऱ्यांची वाट पहात न रहातां समोरच्या कार्यार्थ झटलें पाहिजे. गेल्या काळांत लो. टिळक हे होऊन गेले [टाळ्यांचा कडकडाट] व आतां म. गांधी [टा. क.] हे पुढारी आहेत. लोकमान्य असतानां आम्हाला वाटे, टिळक आहेत कांहीं चिंता नाहीं म्हणुन स्वस्थ बसूं. पण अशी स्थिति बरोबर नाहीं. पुढारी हा त्याच्या विशेष जबाबदारीपुरता जास्त असेल पण हा अधिकार सर्वांनीच धरून वागलें पाहिजे. श्रीकृष्णानीं गोवर्धन पर्वत उचललापण त्याला गोपांचेंहि साह्य कारण झालें; असें म्हणतां येईल. असो. तूर्त पुढारी म्हणून महात्मा गांधी आहेत. लो. टिळक व त्यांच्यांत विशेष मतभेद नसून टिळकानीं जें सूत्र रूपांत सांगितलें तेंच आतां महात्माजी सांगत आहेत इतकेंच. स्वराज्य मिळविणें हाच उद्देश. तूर्त हिंदुस्थानांत तीन प्रकारचीं राज्यें आहेत; खास इंग्रजांच्या अमलाखालीं असलेलें राज्य, संस्थानी राज्यें व रिपब्लिकच्या सत्तेखालीं असलेलें तुमचें राज्य. स्वजातीचे राजे असलेलें हिंदु स्वराज्य नाहींच आतां संस्थानिकांची तऱ्हा पहा. आम्ही स्वराज्य मागतों तर आम्हांस युरोपियन बजावतात "स्वराज्य हवें ना? तर चला कोल्हापुरांत". पहा ही आमच्या संस्थानिकांची बहादुरी. शिवाजी महाराजांचे वंशज म्हणून कोल्हापूरकर आम्हांस वंदनीयच पण त्यांच्या राज्यांत

पाय ठेवण्याचीहि आम्हांस परवानगी असावी ना? संस्थान केवढेंहि लहान असो. त्यांना फांशी देण्यापर्यंतचा अधिकार! अशा अरेरावी पणानें कांहीं संस्थानांत बंडेंहि होतील असा माझा अजमास आहे. तुमच्या गोमांतकांत स्वराज्य मिळाल्यानें तुम्ही पण सुखी असावें; पण तेंहि मला दिसत नाहीं. व आम्ही तुम्ही सत्तेनें परकी पण धर्म, संस्कृति वगैरेनीं व आम्हांस स्वराज्य न मिळून व तुम्हांस मिळून सारखेच सुखदुःखी आहों. पण युरोपांत तरी प्रजा सत्ताक राज्याचें सुख आहे कुठें? रशियन म्हटला कीं तूर्त किळसवाणे शब्द निघतात. फ्रान्स तर अपुऱ्याच सुखाचा. जर्मनी एका डोळ्यानें रिपब्लिक पहातो व दुसऱ्यानें राजाची अपेक्षा करितो. इंग्लंडांत तर कोणती राजसत्ता आहे हेंच निवडतां येत नाहीं. सूत्रधारी बाहुल्याप्रमाणें राजा हालचाल करितो. व कांहीं ५-७ व्यक्तीच राज्यधुरा वहातात. प्रतिनिधित्व केवळ नावाचें आहे. खरी स्थिति दुसरीच आहे.. हाउस ऑफ कॉमन्स मध्यें सातशें सभासद असावयाचे पण सभागृहांत मात्र तीनशेंहि बसण्याच्या जागा नाहींत. हें मीं स्वतः पाहिलें आहे. मिळून सर्व दिखाऊ असून खरी सुराज्य पद्धति तर नाहींच. इंग्रज म्हणतात आम्ही सुराज्य चालविलें आहे पण "स्वराज्याची तहान सुराज्यानें भागत नाहीं-" हा सिद्धांत आहे. मात्र गोमांतकची स्थिति पाहिली म्हणजे "सुराज्याची तहान स्वराज्यानेंहि भागत नाहीं" असें म्हणणें भाग झालें आहे. पण अशा विचारानीं भांबावून न जातां, आपल्या समोरील कार्यार्थ झटलें पाहिजे...............:

...मोठी भाकरी एकदम कशी खावी हा विचार मनांत न आणतां तीचा एक एक तुकडा मोडून खाण्यास जसा प्रारंभ करितो; तद्वतच या कामी पुढें सरलें पाहिजे. परस्पर विरुद्ध मतें ऐकून तुम्ही गोंधळांत पडूं नका तुम्ही म्हणाल, गांधींचें एकमत व टिळकांचें दुसरेंच. आतां ऐकावें कुणाचें? तर ऐका. माझा व टिळकांचा निदान २५ वर्षांचा परिचय होता. म. गांधींचाहि थोडाबहुत आहे. टिळक प्रवृत्ति मार्गी, गांधी निवृत्ति मार्गी. लोकमान्यांचें कोणतेंही धारण लोकांत मान्य होईल असेंच होतें. गांधी म्हणतात माझें मत जनतेनें ऐकलेंच पाहिजे लोकस्वभावाचें एकीकरण होईल, आचरणांत येईल असेंच कांहीं पाहिजे. यांतच टिळकांचें टिळकत्व आहे. महात्माजी म्हणतात आपण टिळकांचे शिष्य नाहींत महाराष्ट्रीयहि तेंच म्हणतात. आपण गांधींस गुरु मानीत नाहीं. पण थोडा मतभेद वगळून गांधींचें म्हणणें ऐकीस पटण्याचें आहे व्यवहारसार; स्वदेशी वगैरे आपणहि अमलांत आणल्यानें हा व्यवहार संबंधानीं आमचा तुमचा परिचय अधिक दृढ होईल. एकमेकास दूर लोटणें उचित नाहीं. उभयतांची स्थिति तत्वतः एकच. आपण सुखी असाल अशा उद्देशानें मीं आलों तों "एकादशीच्या घरीं शिवरात्री" प्रमाणेंच झालें. तुम्ही आपल्या गाऱ्हाणीं स्वराज्याची मागणी नेटानें करून धडपड करणारांकडे मांडली पाहिजेत व लोकमान्यांच्या सूत्रांतील म. गांधींचें भाष्यच आहे याकडे नजर ठेऊन त्यांच्या शिकवणीचा कार्यक्रम आंखला पाहिजे. ही वेळ निद्रा घेण्याची नाहीं इ. इ.

खास वार्ताहर

ANO VII — NUMERO 2 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 13 DE ABRIL

Director e Editor
., Hegdo Dessai
inatura
UGUESA...... 3-00-00
SA...... 3-08-00
ULSO...... 0-01-00
nuncios
r linha...... 00-01-00
praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
पोर्तुगाल (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
दराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १३ माहे एप्रिल सन १९२२ [खास अंक २ रा.

UM BRILHANTE DISCURSO SOBRE SVADESHISMO

Quem o proferiu e' uma senhora, sectaria do MAHATMA GANDHI e a qual esteve em GOA, acompanhada do seu ilustre marido Dr. Naique, tambem gandhista.

A Dra Indumati--e' o seu nome--mostrou com argumentos incontestaveis que no SVADESHI e' que seria erguido o belo edificio da felicidade da INDIA.

"FELIZ O POVO QUE VIVE NA LIBERDADE" —EXCLAMA NUM ENTUSIASMO DELIRANTE O SR DR. NAIQUE

O SVADESHISMO

Na brilhante conferencia que a sra. dra. Indumatibai fez no salão do *Sarasvat B. Samaj*, de Margão sob a presidencia do sr. dr Naique, seu marido, convenceu o numeroso e selecto auditorio que lhe absorvia as palavras, da imediata generalisação do *Svadeshismo* por todos os habitantes da India.

A ilustre conferente encarou a sua tese sob todos os aspectos: economico, politico, moral, social e religioso.

Descrevendo a importancia economica do *Svadeshismo*, a dra. Indumatibai enumerou as incalculaveis vantagens que aufere quem utilisa só objectos produzidos na India, nunca tendo que lamentar o *deficit* no seu orçamento domestico, uma vez que se habitue tambem a levar uma vida simples, despida da furia luxuosa, filha da ostentação iluseria e aparente.

Crêmos que sôbre este ponto não pode haver duas opiniões. A simplicidade no vestuario, tão comicamente dificultado pelas exigencias da chamada *civilisação* é aconselhada no nosso meio pela comodidade higienica que *em plena luz do dia* se sacrifica cruelmente em flagrante prejuiso de saude...

O trajo *civilisado*, mesmo nos paizes de sua origem, vai criando, dia a dia, muito inimigo, sobretudo pelas abruptas variações da *moda* a que está sujeito. Basta saber-se que lá na Europa, por exemplo, muito mancebo da fortuna mediana prefere impor-se a vida celibataria a levar a de casado, simplesmente para não ter de mortificar-se com crescentes exigencias *tragicas* de suas caras metades e muita menina segue *caminho errado* para manter o seu falso luxo.

Segundo a ilustre senhora, a conquista do *Svarajia* depende de bom exercicio do *Svadeshismo*, que, quanto mais depressa estender a sua acção, tanto mais depressa compelirá a *traficante* burocracia britanica a ceder á India aquele supremo previlegio politico.

Falando do aspecto moral do *Svadeshismo* a dra. Indumati disse que nas grandes fabricas de tecidos, os proprietarios conseguem atrair para seu trabalho mulheres de campo, com promessas de grandes vantagens, mas que deslocadas assim da agricultura, que muito prejudicam e tendo más companhias nas cidades, disviam-se da sua boa conducta, sobretudo pela sua boçalidade.

Convem notar-se aqui que o *Svadeshismo* é o emprego de tudo o que a India produs sem auxilio de maquinas extrangeiras a não ser, obtido pelo do *charkà*, aparelho de tecer a linha e simbolo da bandeira do movimento de Gandhi.

Ora as grandes fabricas de roupas estabelecem, sempre, entre o capital (proprietarios) e o trabalho (operarios) dissenções interminaveis e funestas, perturbando a paz social, o que se evita pelo *Svadeshismo*.

E, finalmente, quanto á religião, essa rematou a desinteressada propagandista do *Svadeshismo*- reprova o uso do que não seja produzido na India.

* * *

Estamos, plenamente, de à cordo com a bela doutrina, expendida pela patriotica dra. O *Bharat*-atesta o seu passado,-patrocinou os mesmos principios por mais duma vez. O movimento do *Gandhicap* que deu que falar tanto, se não inspirou noutro ideal senão no do *Svadeshismo* que, se é recomendado para conquistar o *svarajia*, não o é menos para conserva-lo, já alcançado.

E' disnecessario encarecer portanto, o papel importante que o *Svadeshismo* desempenha no destino industrial dos paizes, sobretudo dos que se atormentam na decadencia financeira, tal como o nosso.

Que os patriotas, cá da terra pensem-pedimos- maduramente no que nos ensina a ilustre oradora!

ECOS & CRITICA

Dr. A. G. Borcar

Este nosso presado amigo, na qualidade de presidente da conferencia do nosso outro igualmente presado amigo sr. Xamba Rau Dessai proferiu no salão do *Sarasvat B. Samaj* de Margão, um discurso brilhante como o são todos que saem da bôca do dr. Borcar, ornamento da nossa classe.

O recorrido, popular e simpatico clinico, num rasgo do patriotismo que o caracterisa, anunciou o seu ardente desejo de vêr unidos os partidos em que se acham divididos os hindus de Margão, declarando ao mesmo tempo que, êle estava disposto a fazer toda a sorte de sacrificios em prol da consecução do mesmo fim, o que muito comoveu o numeroso auditorio que o estava escutando com o mais rigoroso scilencio.

¿Os briosos hindus de Margão farão vontade ao dr. Borcar, um dos hindus que almejam *ab imo pectore* o seu bem?

O tempo no-lo dirá.

Colonia ?

O primoroso escritor e erudito pensador sr. Xambarau Dessai, na sua conferencia do *Samaj* de Margão, provou exuberantemente que a India Portuguesa não é *colonia*, como, por ai, se procura, por ignorancia, insinuar. Tambem o *Bharat* acha que o nosso ilustre amigo tem razão, tanto mais que acabamos de substentar a mesma doutrina nas nossas modestas colunas, não há muito.

Esperem, porem, que registemos aqui, mais de espaço-mas oportunamente -os argumentos desenvolvidos da admiravel tese de Xambarau!!

Pundolica V. Virginacar

Sob a presidencia do sr dr. Corrêa Afonso, pai, fez o sr. Virginacar uma conferencia em concanim no *Samaj* de Margão.

O conferente referiu-se circunstanciadamente, ao vestuario e outras *belesas*, introduzidas no nosso meio pela *civilisação*, numa linguagem que a todos os assistentes agradou, como nos consta.

As relações de amizade e

स्फुट विचार

'आनंदी आनंद:' !:— सि. प्राजेरीस हे कोस्त व त्याचे अनुयायी कोंस्तातीन द कांतुस हे अनुक्रमें देपुताद व सेनादोर निवडून आल्यामुळें त्यांच्या येथील मित्रांनी बँडच्या सुस्वर आवाजांत व फटाक्यांच्या बेसूर गर्जनेंत दारूचीं पिपांचीं पिपें खलास करून आपला आनंद व्यक्त केला! कित्येक आनवृत्तीच्या बेशरम लोकांनीं तर अशा 'आनंदाच्या' वेळींहि आपल्या प्रतिपक्षांतील कांहीं व्यक्तीला हिणविण्याची अलभ्य संधि दवडली नाहीं ! सि. कोस्तांचें कार्य देशास किती विघातक झालें आहे, हें मशहूर असतां, केवळ त्यांचें राजकीय अस्तित्व कांहींकांच्या पोटाच्या खळग्या भरण्यास कारणीभूत झालें म्हणून, त्यांनीं जनाची व मनाची भीडभाड एकदम सोडून 'आनंदीआनंद' करावा, हें पोटाच्या दृष्टीनें 'योग्य' असलें तरी राष्ट्रहितास अत्यंत अपायकारक आहे. परंतु पोटापुढें ज्यांना राष्ट्राची मातबरी वाटत नाहीं, त्यांना आमचा हा बुद्धिवाद कसा रुचेल ?

'फुटका' कारभार:— रायतूर व कुंभार्ट या दोन्ही ठिकाणचे 'धक्के, निकामी झाल्यास आज पुष्कळ दिवस झाले. धक्यांना पहातांच अंतःकरणास धक्का पोंचविणाऱ्या या शोचनीय स्थितीचें अनेकदां वर्णन केलें असतांहि, आमच्या सरकारच्या फुटक्या कारभाराचें तें धक्यांचा स्वरूपांत असलेलें फुटकें चिन्ह कायम आहे तें आहेच ! पैशाच्या अभावीं उपरोक्त काम पार पडत नाहीं म्हणावें तर अनावश्यक तमाशांत सरकारकडून सार्वजनिक संपत्तीचा चुराडा होत असलेला प्रत्यहीं अवलोकनांत येतो ! बरें, तज्ञ माणसांच्या तुटवड्यामुळें धक्याचें काम बंद आहे म्हणावें, तर जिकडे तिकडे त्या लोकांनीं भरलेल्या मोटारी इतस्ततः उंडत असलेल्या नजरेस येतात ! तात्पर्य द्रव्यबल आहे, मनुष्यबल आहे पण काम मात्र होत नाहीं, याचें काय कारण असावें बरें ? कदाचित् धक्यांच्या अव्यवस्थेमुळें प्राणहानी झाल्याखेरीज सदरहू कामांत सरकार मामूल वहिवाटीस अनुसरून आपलें चित्त घालणार नाहीं, असा प्रकार मात्र असल्यास नकळे !

तात्यासाहेब केळकर

श्रीदामोदर वि. भुवन, मडगांवें

श्रीदामोदर विद्याभुवनांत श्रीयुत नरसोपंत केळकर यानां पानसुपारी देण्यांत आली. या प्रसंगीं श्रीयुत दलाल यांनीं तात्यासाहेबांस ज्ञानामृताचे दोन शब्द सांगण्याची विनंति केली तेव्हां देशभक्त केळकर हे म्हणालेः- आज येथें भाषण करण्याविषयीं मला पूर्व सूचना नव्हती; वरून एकदम भाषण करणें शक्य होणार नाहीं. खेळण्याची एक बाहुली असते तिचें पोट दाबल्यावर ती शब्द करिते तशा कांहीं मी नसून एकदम लोकजमाव पाहिला म्हणजे मला भाषा फुटत नाहीं. असो. तथापि विनंतीचा अनादर होऊं नये म्हणून मी थोडक्यांत सांगतों कीं, श्री. दलाल यांनीं उल्लेखिल्याप्रमाणें एथें निदान ज्ञानप्रसाराच्या बाबतींत तुम्ही अलग नाहीं असें मला वाटतें. या संस्थेचें ध्येय शिक्षण आणि ज्ञानप्रसार हेंच असल्यानें तीचें कोणीहि अभिनंदनच करील. आणि आपण या बाबतींत कोणताहि मतभेद बाळगूं नये हेंच हितावह होय. "मडगांव हें एक व अभंग आहे' असें म्हणण्यांत जास्त भूषण आहे. म्हणून या बाबतींत मतभेद धरूं नये. आतां आमचें पुणें भांडखोरीबद्दल प्रसिद्ध असतां त्यांतील मीहि एक तंटेखोर इसम आपणास ऐक्याची शिफारस करितों हें विचित्र वाटेल; पण जसा मद्यपीच मद्यपानं निषेधास जास्त योग्य ठरतो तसाच मीहि हें सांगतों असें पाहिजे तर माना. पण मी जरी एक विशिष्ट पक्षाशीं निगडीत असलों तरी होईल तेवढें समाजाशीं मिळतें घेऊन तेढ कमी करावी याच मताचा मी आहे. नंतर रा. दलाल यांनीं पेल्या सरस्वत्युत्साहास दिलेल्या निमंत्रणास उद्देशून केळकर म्हणाले— आजच इतक्या नंतरचें निमंत्रण स्वीकारणें कठीण व आज एका पक्षानें आणिलें व उद्यां दुसरा आणील, पण यांत मला तर हित वाटत नाहीं. आतां माझ्या येण्यानें जर ही तुटी मोडून मडगांव हें एक होत असेल तर कितीहि अडचणी सोसून एकदां सोडून अनेकदांहि येईन पण याचा मोबदला म्हणून जातानां ऐक्याचें सर्टिफिकेट बरोबर घालीन हें विसरूं नका. माझ्यासारख्या इसमाकडून जर हें ऐक्याचें कार्य होईल तर मला त्यांत आनंद आहे एरवीं आलों काय गेलों काय ? तरी माझें येणें सर्वस्वी तुम्हांवरच अवलंबून आहे. पाहिजे तर आणा. एरवीं पाहिजे तर येईन. माझ्या मनांत गोव्यांत ४–५ दिवस फिरून ओळख करून घ्यावयाची आहे. व त्यासाठीं मी लवकरच येणार आहें. (इतकें बोलल्यावर आभार वगैरे मानून सर्वांस अत्तर हारतुरे देण्यांत आले व हा नमूनेदार समारंभ आटोपून श्री केळकरांनीं वाचनालय वगैरे पाहिलें.)

सारस्वत ब्रा. समाज

नंतर ७॥ वाजतां रोजच्याप्रमाणें "सारस्वत ब्राह्मण समाजांत" सर्वांबरोबर केळकरहि गेले होते. व्याख्याते एकंसभेकर शास्त्री हे असून अध्यक्ष श्री.सामंत हे होते. रा. सामंतानीं आजचा विषय "हिंदुधर्म" हा असल्यानें व केळकरांसारखे विद्वान इंजर असल्यानें त्यांनींच अध्यक्षस्थान स्वीकारावें अशी सूचना केली. ती मान्य झाल्यानें श्री केळकर हे अध्यक्षस्थानीं बसून म्हणाले— मी कांहीं इकडे खोखो खेळण्यासाठीं आलों नाहीं. पण माझ्या नशिबीं आज एका व्यक्तीस स्थानच्युत करून त्यांस खो देण्याचें आलें हें मात्र खरें. आतां मी आजच्या विषयास योग्य असेन असें मला वाटत नाहीं .शास्त्रीबुवांत व माझ्यांत जमीन अस्मानाचें अंतर आहे. असो. मी त्यांना आपलें व्याख्यान देण्यास विनंति करितों— नंतर वे. एकसंभेकर शास्त्री यांनीं हिंदुधर्माचें श्रुतिस्मृत्याधारें व ज्ञानेश्वर एकनाथादींच्या उक्तींनीं सुंदर विवेचन करून व धर्माधिकार सर्वांस असून गुणकर्मविभागानें व स्वधर्म पालनानें कोणीहि ब्राह्मण होऊं शकतो, व यास जाबाल ऋषीचें उदाहरण देऊन ऋषी म्हणजे गति व येगत्यर्थाः ते ज्ञानार्थाः" या व्याकरण नियमानें ऋषी हे ज्ञानवान होते म्हणून हा हिंदु धर्म त्यांनीं कथन केला. व तो वेदधारें श्रेष्ठ असल्यानें त्यास स्तुतिनिंदा सारखीच. इत्यादि सांगून या धर्माचें आचरण करण्याचा उपदेश केला व आपलें भाषण संपविलें. नंतर श्री. सामंत यांनीं आधुनिक चिकित्सक हे कोणत्याहि बाबींत धर्म कमी मानितात असें जुन्यांनीं समजूं नये. आमचा धर्म अनेक दृष्टींनीं श्रेष्ठ ठरतो व जुन्याची समजुतीहून निराळ्या दृष्टींनीं नवे त्याकडे पहातात इतकेंच. इत्यादि सांगून त्यांनीं भाषण संपविलें. यानंतर सांगें येथील रा. नारायण अनंत नाईक पाटणकर हे अध्यक्षांकडे परवानगी मागून म्हणाले:— आमच्या शास्त्रकारांनीं " धर्म " म्हणजे काय सांगितलें आहे याविषयीं थोडक्यांत माझ्या मतानें दोन शब्द सांगणार आहें. "धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठाः" म्हणजे धर्मच जगाला कारण आहे असें श्रुति सांगते व तो धर्म म्हणजे काय हें इतरांप्रमाणें भारतांत कर्णपर्वांत व शांतिपर्वांतहि सांगितलें आहे. "धारणात् धर्म मित्याहुः धर्मो धारयते प्रजा ॥ यत्स्याद्धारण संयुक्त सधर्म इति निश्चयः ॥१॥' म्हणजे 'प्रजेनें जो धारण केला जातो तो धर्म' इत्यादि सांगितलें आहे. 'चोदनाल क्षणोऽर्थो धर्मः' असें हे म्हटलें असून, न्याय शास्त्रांत 'अनुकूल कर्म जन्यो धर्मः' 'निषिद्ध कर्म जन्योऽधर्मः' अशी ही धर्माची व्याख्या केली आहे. धर्म हा कालपरत्वें फेरफारास योग्य होतो. मनुस्मृति कालिन् तत्वें आतां सर्वच उपयोगी नसल्यानें त्यांचा धर्मसिंध्वादि निबंधांत दूरदृष्टीनें निषेध केला आहे. अहिंसा सत्यमस्तेयं...... इत्यादि तत्त्वांत व दशलक्षणीक धर्मांत हींच सनातन तत्वें असल्यानें 'एषधर्मः सनातनः' म्हणजे या त्रिकालाबाधीत अखंड धर्माचीं सूक्ष्म तत्वें होत. हा अतिशय पुरातन असून १५ हजार वर्षांपूर्वी याचा पाया घातला आहे. याचे दोन भाग असून एक प्रवृत्ति व. कर्ममार्ग व दुसरा निवृत्ति व. संन्यास मार्ग. पण प्रस्तुत हा कर्ममार्गच उपयोगी असल्यानें लो. टिळकांनीं आपला प्रसिद्ध गीतारहस्य ग्रंथ लिहून सर्वांसमोर ठेविला असून सर्वांस त्यांचीं तत्वें पटत चाललीं आहेत. इत्यादि सांगून आपलें भाषण संपविलें. शेवटीं समारोपार्थ भाषणास श्री. केळकर हे उभे राहिले व म्हणाले— मुख्य व्याख्यात्यानीं जुन्या पद्धतीनें धर्मांतील कांहीं भाग सांगितला, दुसऱ्या दोघां उपवक्त्यांनींहि त्यावर भाषण केलें. पहिले सामंत यांनींहि बरेच विचार प्रगट केले. पण त्यांचें जुन्यावर आरोप ठेवण्याचें विधान मला मान्य नाहीं. मी म्हणतों आधुनिक चिकित्सकांनीं धर्म सुधारणार्थ कोणते यत्न केले आहेत ? जुने पण चिकित्सकांच्या धर्मश्रद्धेविषयीं संशय कोठें घेतात ? उगीच जुन्यावर घसरूं नये दुसऱ्या उपवक्त्यांचेंहि भाषण 'उत्तमनिबंधांत गोवण्या जोगें' असल्यानें तें हि मननीय आहे. धर्म हा विषयच असा आहे कीं त्यावर बोलावें तेवढें थोडेंच. धर्मविषयक जुन्या नव्यांची दृष्टि निरनिराळी एवढेंच. या धर्माच्या विषयांत गीतेंत सांगितल्याप्रमाणें 'तद्विद्धिप्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया' या प्रमाणें जुन्यासहि नमस्कार करून धर्मार्थ सेवा करून नाना प्रश्नहि विचारावे. म्हणजे असल्या प्रश्नोत्तरानें शुद्धतत्वाचरण करील. एवढें असल्यास कांहींच वाईट होणार नाहीं. जुन्यानीं जर आजपर्यंत धर्म ठेविला नसता तर आतांचे तुम्ही काय करणार होतां ? शास्त्रीबुवानीं आतांच एक महत्वाची कबूली दिली आहे कीं सर्वांस वेद मोकळा आहे. यास प्रत्यवाय असला तरी तो मी काढूं इच्छित नाहीं. मी असें म्हणतों कीं तर मग ब्राह्मणेतरांदिकांचीं अस्वस्थ मान्दाणीं कां असतात ? जर ब्राह्मणानीं शूद्रांच्या हितार्थ वेदविद्या संभाळली आहे तर मग तें तरी ब्राह्मणांनीं सिद्ध करून दाखविलें पाहिजे. नपेक्षां हें ब्राह्मणांनीं स्वार्थापोटीं केलें आहे असें लोक म्हणतील.शूद्रादि गटारांत लोळल्यास त्यास तुम्ही सन्मार्गास कां लावीत नाहीं? तेव्हां त्याचें फळ ते भोगती असें म्हणतां. मग तो वेदविद्या शिकून अधोगतीस जाणार तर मग त्यास तारण्यास्तव तुम्ही वेदास स्पर्श करूं न देण्याचें पुण्य करितां. हा निव्वळ ढोंगीपणा व स्वार्थपणा नव्हे काय ? यांत तुमचें काय जातें ? शास्त्रीबुवानीं नुकतेंच सांगितलें आहे कीं— सिद्धपाक असतां स्वयंपाकाची गरज काय ? पण ब्राह्मणानें वेदविद्याच सोडल्यास सिद्धपाकाभावीं मरून जावें कीं काय ? म्हणून जर अंतःकरणयुक्त शूद्राची किंवा कोणाची भावना मी 'हिंदु' हीच झालेली असेल तर तुम्हीं बिनतक्रार त्यास अधिकारी मानला पाहिजे, शंकराचार्य हे मतदार असून कशाही ही न्यायाधीश आहे. लोकांत रीतिरिवाजांत जें तत्व प्रचारांत येईल त्यास शंकराचार्यांनीं शिक्का मारल्याचा म्हणजे तो त्यांस पसंत आहे हें समजतें. पण या उपरहि जुन्यांनीं वरील तिन्ही मार्ग शिकणाऱ्यास ज्या प्रमाणें इंग्रज आम्हांस अपात्र म्हणतात म्हणून आम्ही कायदा भंगहि करितों, त्या प्रमाणें धर्माच्या बाबतींतहि शास्त्रीबुवांच्या परवानगीनें मी असें म्हणतों कीं कायदा भंगहि केला पाहिजे. लोकमान्यांनीं यासाठीं 'हिंदूचें' लक्षण असें केलें होतें- प्रामाण्य बुद्धिर्वेदेषु साधनानामनेकता ॥ उपास्या नामनियमः श्रैतद्धर्मस्य लक्षणं" इ. तूर्त नवी स्मृति पाहिजे. व ती जनतेच्या विश्वासूनेंच लिहिली पाहिजे. लोकमान्यांनीं ती लिहिली असती तर जनतेस खास मान्य झाली असती. लोकमान्यानीं पंचांगांत सुधारणा केली व ती जनतेस मान्य झाली; तर हेंहि अमान्य होणार नव्हतें. पंचांगांत जशी सुधारणा अवश्य झाली तशी धर्मांतहि पाहिजे. या विषयीं तुम्ही प्रयत्न मात्र केला पाहिजे. नुसत्या वार्तांनी भागणार नाहीं तर तुमचें तें चिकित्साबुद्धी चें आंठोळे खुंटीस काढून लावा, न पेक्षां इंग्रजांस लांगून बांटलेल्यांस स्वधर्मांत घेण्यासारखे 'घरे पर लहान थोर' या उक्तीप्रमाणें व गोव्यांतहि असावयास असें कर्तव्य करण्यास लागा. इतकेंच सांगून नियमाहून जास्त वेळ झाल्यानें मी हे शब्द येथेंच संपवितो.

नंतर आभारप्रदर्शनादि होऊन सभा खलास झाली.

खास बातमीदार.

—नवीन व्यवस्थेचा जम बसेपर्यंत दुर्लक्ष करण्याविषयीं सर्वांस प्रार्थना आहे.

सं. भारत

ANO VII — NUMERO 8 — 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 20 DE ABRIL

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.... 3-08-00
NUMERO AVULSO.... 0-01-00
Anuncio
Anuncio por linha ... ...-01-00
Para longo praso ... ... o especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडळीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
आहिरातींचे दर
दराची दर ओळीस दोन आणे. कायमचे आहिरातींचे दर ठरल्या प्रमाणे ठरतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २० माहे एप्रिल सन १९२२ [खास अंक ३ रा.

AGRICULTURA-COMERCIO-E EMPREGO

Na ordem de profissões, os antigos colocaram A AGRICULTURA em primeiro lugar, O COMERCIO em segundo e O EMPREGO em terceiro lugar.

Segundo eles, a agricultura e' otima, o comercio suficiente e o emprego mediocre.

SEJAMOS, POIS, AGRICULTORES, PORQUE GOA E' UM PAIZ ESSENCIALMENTE AGRICOLA

Á AGRICULTURA

Diz-se que Goa é um paiz essenncialmente agricola. Canta-se a área de que existem pelo paiz dentro extensas planicies ferteis que, devidamente cultivadas, ajudariam muito a solução do problema da subsistencia pública actualmente á mercê dos extranhos que não poupam ocasião de explorar-nos a deficiencia... agricola.

E, todavia, é á agricultura que, na pratica, dedicamos menos cuidados, votando-a quase ao despreso. E' neste único assunto que os governantes e góvernados andam de braços dados descurando-o.

E' muito deprimente êste estado de coisas á nós que passamos por descedentes dos celebres autores de *Mahabharat*, *Ramaena* e *Xancuntala* e os quais colocaram a agricultura em primeiro lugar, na ordem de profisssões, chamando-lhe o *melhor dos oficios*.

Infelizmente, porem, o que aos nossos sabios e experimentados avoengos se afigurou *otimo*, á nòs, seus indignos representantes, provoca despreso e o que nêles produzia repulsa, agrada-nos deveras: a empregomania.

A empregomania! ... E' ela que está invadindo, sem oposição, a população inteira do Estado da India onde, quem não seja empregado publico, grande ou pequeno, não gosa de consideração alguma no Povo...

Funcções publicas, eis para onde convergem as intimas aspirações dos nossos intelectuaes que se julgam disgraçados quando não tenham de receber ordens de seus *superiores hierarquicos*.

A empregomania tem sido no nosso preguiçoso meio uma doença geral, a ponto de atacar ainda os que se formam medicos e advogados.

¿Que indica tudo isso?

Que as nossas *forças vivas* estão *mortas*, isto é, preguiçosas, tendendo para uma vida indolente, inactiva e pior do que tudo isto completamente *irresponsavel*.

E o aforismo dos antigos "otima é a agricultura, suficiente é o comercio e mediocre é o emprego" está actualmente transformado no seguinte:

Otimo é o *emprego*, *suficiente* é o *comercio* e *mediocre* é *a agricultura*!

Como vem, é a empregomania que nos fez mediocres, compelindo-nos a despresarmos o que os nossos otimos ascendentes ensinaram-nos a respeitar em primeiro lugar.

Ora, quem não tem sentimentos de veneração pelo seu brilhante passado e pelos seus gloriosos avoengos, não tem direito a considerar-se seu digno representante. Não; despresando a agricultura, menospresamos, portanto, a nossa propria dignidade, renunciando a um dos mais sacrossantos direitos.

Isto assim não pode nem deve ser. Será vergonha deixar manter-se a actual apatia ou antes antipatia pela agricultura dedicando-se apenas á cultura da empregomania ou por outra, da preguiça que é mãe de todos os vicios.

Não. Não pode ser! E, sobretudo, porque Goa é um paiz essencialmete agricola, dotado de admiraveis riquezas naturais.

Sejamos, pois, agricultores para a honra e prestigio do nosso brilhante passado.

COISAS & LOISAS

Uma idea...

Temos hoje impostos de toda a sorte que, como se sabe, dão radical corte na já de por si magra algibeira do pobre zé-pagante.

Apesar desta *avalanche* de novas receitas, porem, lê-se e ouve-se que muitos empregados choramingam, porque são pagos irregularmente, fazendo de quando em vez, maçar a santa paciencia do governo, acoçados pelas exigencias do estomago.

Condoe-nos, imenso, a atribulada vida do governo e dos seus famintos serventuarios, simultaneamente; e, porisso, divulgamos um nosso *segredo* que, entendemos, atacará o mal de raiz.

Esse *segredo* consiste em determinar o governo o lançamento de mais um imposto e êste deve ser o ultimo da entrada e saida dos alimentos que forem utilisados pelos individuos que cá tiverem residencia permanente, de anos, mezes, dias, horas, minutos ou de segundos, notando-se que a lei que regulamentar a nova contribuição não deve, tratando do capitulo da especificação de individuos, fazer distincção nem de sexos, nem de idades, nem tão pouco de condições sociais, porisso que o contrario iria ofender o brilho da *Igualdade* do regime em que vivemos.

Unica coisa que o governo deve ter em vista na fixação da taxa da entrada... dos tais alimentos pelo orgão competente que é a bôca e saida dos ditos pelo correspondente canal, diziamos, deve ter em vista na fixação da taxa que esta não pode ser superior ao valor dos referidos alimentos *primitivos ... e dirivados* para que não haja por parte das chamadas *forças vivas* do Paiz algazarra impertinente.

Cremos que com o producto da nova e *secreta* imposição de que se trata não só morrerá o seu *deficit* mas tambem passará dêste para melhor *o sr. seu pai* que é feito das lagrimas dos tais serventuarios.

Cá fica a *genial* idea. Tire agora proveito quem tem o dever de faze-lo.

Dores..!

As palavras terminadas em dôr causam, ás mais das vezes dôr, excepto a palavra *irrigador* que alivia a *dor*, - dispensem-nos o emprego do caso do pronome pessoal *a*, de que, de resto, não fazemos... *caso*.

Para o exemplo do que acima fica dito citaremos as seguintes palavras: governador, administrador, regedor, procurador, conservador, credor e etc e tal. até o postal distribuidor.

As entidades designadas por aquelas terminações *dores* provocam, ás mais das vezes justificadamente ou injustificadamente as mais violêntas... *dores*!

Boa piada, não há duvida!

Estufa da Colem

Publicaremos no n.° imediato algumas *belesas* sobre esta estufa de marca *comilona* que hoje não dispômos de espaço.

सरकार व कर

प्रजेची आबादानी असो वा नसो, सरकारी खजिन्यांत तूट आली कीं, कराचा वरवंटा प्रजेच्या डोईवर फिरलाच.—प्रजा हाच कीं वत्स भूधेनुकेचा । दया तूं करी फार संभाळ याचा । या मागील कल्पुक्तीप्रमाणें प्रजेचा फार संभाळ करण्याच्या पवित्र कर्तव्या ऐवजीं आतांचीं सरकारें तिला नाच करण्यांकडेच आपल्या कर्तव्याची दिशा ठेवितात. प्रजेची बरी वाईट स्थिति लक्षांत न आणितां तिजोरींत तूट आली म्हणून अन्य उपायांनीं ती भरून काढण्याच्या भरीस न पडतां आधीं कराच्या भारानें मेधाकुटीस आलेल्या आपल्या गरीब प्रजेवर उंटादि जनावरांवर लादतात त्या प्रमाणें नवीन करांचें ओझें लादून तिला अगदीं जमिनदोस्त करून टाकावें, हें खरोखरच प्रस्तुतच्या कालांतील सुधारलेल्या सरकारास अतिशयच निंदास्पद होय. मागील कालांतील एकांडी व रानटी सरकारास कदाचित् तें शोभलें असतें, परंतु सध्याच्या सुधारलेल्या व बहुतंत्री सरकारास मात्र तें खचित शोभण्यासारखें नाहीं.

सरकार स्वकीय असो वा परकीय असो तें प्रजेवर एक सारखें कराचें ओझें लादू लागलें म्हणजे निर्बल, दुर्बल, निःशस्त्र व सात्विक असलेली प्रजा, माणसाळलेल्या व धन्यास भिऊन वागणाऱ्या जनावराप्रमाणें कांहीं काल तें कराचें ओझें सहन करिते, व 'मागेल तें द्यावें सुखी असावें' या म्हणानुसार पोटास चिमटा बांधून सरकारास कर देते, परंतु तीच प्रजा जर तामस किंवा राजस वृत्तीची व सरकाचें भय न बाळगणारी असली म्हणजे दंगा करूं लागते. प्रजेंत —मग ती सात्विक असो वा राजस किंवा तामस असो, तसेंच ती निःशस्त्र असो वा सशस्त्र असो, एकदां सरकारविषयीं असंतोषाचें वारें पसरलें म्हणजे मग त्याचा परिणाम मोनार्कींचें रेपुब्लीक करण्यांत व रेपुब्लीकचें आणखी तसेंच कांहीं करण्यांत पर्यवसान होते, हें सर्वांस ठाऊक आहेच. सध्याची पोर्तुगालची स्थिति व शेजारच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानची स्थिति पाहिली म्हणजे वरील विधानांत सत्यत्व किती आहे, हें कळून येतें. परंतु एकाचें बरें वाईट उदाहरण पाहून दुसऱ्यानें सावध व्हावें, पण असें कधीं कधीं घडत नाहीं तर पूर्वींचीच आपली दुष्ट पद्धति गिरविलेली दृष्टीस पडते.

हें इतकें लिहिण्याचें कारण सरकारनें घातलेले सध्याचे घरपट्टी, स्टांपादि कर होत वास्तविक पाहतां आधींच कराच्या अवजड ओझ्याखालीं दडपल्या गेलेल्या गोमांतकीय गरीब प्रजेवर घरपट्टी, स्टांपादि नवीन कर घालणें योग्य नव्हतें. कारण, पूर्वींच्या जमीन महसुलांत या कराची योजना झालेली आहेच. स्टांपाचा कर तर पूर्वीं होताच. असें असतां तो कर अपुरा पाडूनच कीं काय पुन्हां घरपट्टी या नावांखालीं आणखी नवा जादा कर बसवावा हें प्रजेचें दुर्भाग्यच होय. एकाच्या कल्याणासाठीं दुसऱ्याचें अकल्याण करावें असा सरकारचा हेतु दिसतो. सरकार प्रमाणें लेजिस्लेटीव कोन्सीलांतील प्रजेचे हित-चिंतकही [representantes] सरकारचेच हितचिंतक बनलेले पाहून पराकाष्टेचें दुःख होतें.

मुळचाच गोमांतक हा लहान प्रदेश. लहान प्रदेशांतील लोकवस्तीही अर्थातच थोडी. अशा ह्या थोड्या लोकवस्तीवर जर कर बहुत लादले गेले तरी ती बिचारी जगेल कशी याचीच काळजी वाटते! प्रदेश लहान, पण लहान प्रदेशांतील पडित जमीन मात्र जास्त असल्यामुळें, व लागवड होणाऱ्या थोड्या जमिनींतही उत्पन्न थोंडेंच येत असल्यामुळें व उद्योग धंदेही थोडेच असल्यामुळें, अठरा विश्वे दारिद्र्य पंकांत लोळणाऱ्या गोमांतकीय प्रजेवर करांचें ओझें मात्र जास्त लादलेलें पाहून सरकारास प्रजेचें कांहींही होवो पण आपली तुंबडी भरो, एवढेंच पाहावयाचें आहे कम अपुरी होईल; अर्थात त्यांत छाटाछाट करून काटकसर करण्याच्या ऐवजीं उलट नोकरांच्या पगाराची अतिशयच वाढ करून, ती वाढ भरून काढण्यास, सरकार जवळ असलेला निर्वाणीचा उपाय म्हणजे प्रजेवरील करांची वाढ, ती करण्यांत आली. प्रजा उपाशी मेली तर घटकाभर चालेल; पण सरकारी नोकर जे प्रजेचेच घटकावयव, ते मात्र खाऊन पिऊन सुखी असले पाहिजेत. कां? तर चिरूट चिलमें ओढून चार पांच तास कचेऱ्यांत कलमबंदीचें काम करून श्रांत होतात म्हणून; आणि जी बापडी गरीब प्रजा, दिवसभर काबाडकष्ट करून निढळाच्या घामानें जेमतेम पोटास मिळविते न मिळविते, जें भाटकार, ज्यांचें उत्पन्न मुळांतच कमी व जें मजुरीस व सरकारी फाळ्यासच महाग होतें. मग सध्याच्या वाढत्या महागाईंत जीवनार्थ साधनास तें कितपत उपयोगी पडेल हें आणखी सांगावयास नकोच, जे उद्योगी व्यापारी ज्यांचा उद्योग व्यापार नांवाचाच असून, जेम तेम पोटांपाण्यापुरता असतो वा नसतो, या सर्वांनीं, आपली कष्टमय स्थिति बाजूस, स्वतःच्या पोटासाठीं मिळविलेलें, प्रथमतः वरील वा

वाटतें. आणि याकडें आपले लेजिस्लेटिव कोन्सीलांतील लोकनियुक्त सभासद, जे निवडून येण्यापूर्वी जनतेस गोड आश्वासनें व भूलथापा देऊन आपणास निवडून देण्यासाठीं तिची मनधरणी करितात ते, कानां डोळा करीत असलेले पाहून त्याची; सुरी त्याच्या उरीं पडलेली पाहून फार दुःख होतें.

प्रजेवर असलेले कर कमी करण्याचें सोडून देऊन, असलेल्या करांतच नवीन करांची भरती करण्याचें कारण जर शोधायाला गेलों तर तें असें आढळून येतें कीं सरकारी नोकरांचा वाढता पगार देण्यांस सरकारी तिजोरीत द्रव्याची उणीव असणें हें होय.

गोमांतक हा प्रदेश लहान म्हणून वर सांगितलेंच आहे. लहान प्रदेशाच्या मानानें येथील एक दोन बाबी खेरीज करून बाकी सर्व कांहीं लहान प्रमाणांतच असलेलें दिसून येतें. वर सांगितलेल्या दोन बाबी मात्र मोठ्या आहेत व त्या म्हणजे एक करपट्टी व दुसरी सरकारी नोकर व त्यांचा पगार.

ह्या प्रदेशाच्या मानानें तूर्त येथें असलेल्या इतक्या सरकारी खात्यांची व त्यांतील नोकरांची मुळींच जरूरी नव्हती. अर्थात वाजवीपेक्षां फाजील खातीं व नोकरचाकर ठेवूनहि त्यांचा असलेला पगार महागाईच्या निमित्यानें मोठ्या प्रमाणांत वाढविण्यांत आला. मूळचींच खातीं व त्यांतील नोकर चाकर यांच्या खर्चास तिजोरींतील रख्या सरकारी बांधकामांकरितां देऊन, नंतर थोडें फार शिल्लक राहिल्यास आपण सेवन करावें किंवा नच शिल्लक राहिल्यास अनशेपोटीं राहून दिवस कंठावे! कोण हा जुलूम!!

सुधारलेल्या विसाव्या शतकांत—ज्यांत Governo do povo pelo povo; अथवा Oh povo, tu és meu Deus असलीं उच्चतत्त्वें व नारे सांगण्यांत येतात; असा रानटी प्रकार व्हावा काय? पहा या Governo do povo pelo povo राज्यांत प्रजेवर कोणकोणते कर आहेत ते मनुष्य मातेच्या उदरांतून निर्माण झाल्याबरोबर त्याला कर (जनन पट्टी येथून करांस सुरवात होते.) जो रस्त्यांनें चालू लागल्याबरोबर कर, म्हणजे मार्गपट्टी; एकट्यानेंच या जगांत रहाणें कठीण, म्हणून दुसरीची सोय करतेवेळीं म्हणजे वैवाहिक कर; दोघांच्या पोटांपाण्याची तजवीज लावण्यासाठीं म्हणून उद्योग धंदा किंवा व्यापार सुरू केल्यास, त्यावर अनेक कर; जमीन लागवडीस आणिली म्हणून, तिच्या उत्पन्नावर जब्बर कर. देवत्थें राहण्यासाठीं बांधलेल्या गृहाला कर; आपल्या देशाहून दुसऱ्या देशीं जाणार म्हटल्यास; येता जाता कर; अखेर मेला म्हणून कर; असे एक ना अनेक कर, कीं ज्यांची यादी देऊं गेल्यास महाभारता एवढा प्रचंड ग्रंथ लिहावा लागेल! सरकारास अर्जे वगैरे करावयास ह्या कागद निरुपयोगी ठरवून पार आठ आण्यांचा सेलाद कागद उपयोगांत आणिला, त्यावर गेल्या रोजामार्गें पुढें स्टांप म्हणून अडीच आण्यांचा सेल बसविला गेला., आणि आतां ३० ओळींचा सेलाद कागद २५ ओळींचा करून त्यावर आणखी ५० रैस जादा बसविण्यांत आला. अशीच स्टांपात आणखी वाढ करण्यांत आली आहे! कोण हा जुलूम!

अशा ह्या विराट स्वरूपी करांतून गोमांतकीय गरीब बापडी प्रजा कशी वांचेल हें त्या एका निर्माणकर्त्यासच ठाऊक!

राज्य सुव्यवस्थेसाठीं सरकारास कर देणें हें प्रजेचें कर्तव्य होय. पण तें देणें मर्यादेबाहेर गेलें म्हणजे मग तेथें कर्तव्य उरत नाहीं. तर तो मग जबरीचा रामराम होतो! पूर्वीं (म्हणजे १७१६) मोनार्कीत धर्मवेड्या पोर्तुगीज सरकारनें हिंदुलोकांच्या शेंडीवर कर घातला होता, व तो पुढें काहीं काळानें रद्द करण्यांत आला! अशासारखाच एखादा कर यापुढें न येवो म्हणजे झालें!

निरुपद्रवी प्राण्यासच कोणी उपद्रव करितो, या न्यायानें सरकारही निरुपद्रवी प्रजेवरच आपल्या करांचें ओझें लादतें. आणि याचें प्रत्यक्ष उदाहरण म्हटलें म्हणजे घरपट्टी, येता जाता कर, सत्तरी, सांगें, काणकोण व बाळ्ळीचा प्रांत म्हणजे ज्यांत मागें सांगितलेली तामसवृत्तीची प्रजा रहाते, त्यांस लागू केलेला नाहीं, हें होय! [वोलेंती नं० ९ पहा.]

यावरून सरकार काय दाखवून देतें, सर्व कर नको असल्यास सत्तरी वगैरे प्रांतांतील लोकांप्रमाणेंच इतर प्रांतांतील लोकांनीं ता मसीवृत्तीचे बनावें, म्हणजे मग त्यांवर करांचें ओझें लादलें जाणार नाहीं.

सात्विक प्रजेस तामसी बनतां येत नाहीं तर तिनें महात्मा गांधींच्या सात्विक वृत्तीचें अवलंबन करावें. या दोन मार्गांशिवाय करांचें उच्चाटन होण्यास तिसरा मार्ग नाहीं. हे दोन्ही मार्ग साध्य न झाल्यास तर "तुका म्हणे उगी रहावें! अथवा हरी हरी (सरकार) ठेविल तेसें रहावें। स्वस्थ बसावें" असलेलें नसलेलें साधुवर्य तुकारामाप्रमाणें गोरगरिबांस देण्यांचे ऐवजीं, सरकारी तिजोरीची भरपाई करण्यासाठीं, व तींतून आपल्याच भाऊबंदांचें—सरकारी नोकरचाकरांचें पोषण होण्यासाठीं देत जावें. बाकी, वरील दोन मार्गांशिवाय अन्य मार्गानें सरकार; लोकस्थितीविषयीं जागृत होऊन करांचें उच्चाटन करील किंवा जनतेची खरी स्थिति सरकारसमोर आणून जनतेचे (किंवा तूर्त सरकारचेच बनलेले) कौन्सिलांतील प्रतिनिधी सरकारकडून वाढत्या करांचें समूळ उच्चाटन करितील म्हणावयाची आशा फोलच! हे जनतेचे प्रतिनिधी 'तो [सरकार] म्हणे अश्व वृषभाचा हे मान तुकविती त्यांला.॥ इतकें मात्र करून, आपला तळीराम गार करून घेतील. बाकी ज्यानीं त्यांना निवडून दिलें, त्यांचें कांहीं का होईना!

एस. एच.

—पणजी येथें श्री. रावजी वागळे यांनीं ? मगेश मिल नावांची तांदूळ तेल वगैरेची गिरण स्थापिली असून, तीज पासून व्यापाऱ्यांस अनेक फायदे मिळणार आहेत. विशेष माहिती येत्या अंकीं पोर्तुगीज व मराठी भागांत येईल.

यानीं स्वपक्ष त्याग करून अधिकारारूढ असलेल्या डेमोक्रातिक पक्षांत आपला आपल्या मित्रांससावेत समावेश करून घेतला असें आतां उघडकीस आलें आहे! स्वार्थ हेंच ज्यांचें ध्येय आहे त्यांला तत्वाची मातबरी कशी वाटेल? रंग बदलण्याच्या कलेंत निष्णात असल्यावरून, मि. कोस्त हे आमचे कायमचेच देपुताद किंवा सेनादोर होऊन बसण्याचा बराच संभव आहे! पहावें काय होतें तें!

ANO VII — NUMERO 4 — 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 27 DE ABRIL

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura

India Portuguesa......	3-00-00
India Inglesa............	3-08-00
Numero Avulso.........	0-01-00

Anuncios

Anuncio por linha......	00-01-00

Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर

गोव्यांत (वार्षिक).......	३-००-००
ब्रिटिश इंडिया..........	३-०८-००
किरकोळ अंकास.........	०-०१-००

जाहिरातींचे दर

मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केंपें, गुरुवार, तारीख २७ माहे एप्रिल सन १९२२ [खास अंक ४ था.

A politica hindu- Os hindus nunca foram avisados do sorriso protector dos que tem em seu poder redeas do governo, motivo por que os hindus votaram nos candidatos HELDER RIBEIRO e BOBELA MOTA-

A VICTORIA ELEITORAL NAO PERTENCE AOS CHAMADOS POPULARES MAS SIM AO GOVERNO DEMOCRATICO

SAIBAM QUANTOS...

Transcrevemos noutro lugar do importante jornal metropolitano *A Manhã* uma significativa local sobre eleições da India, local que comentamos, ao de leve, na edição transacta do *Bharat*, no suelto *Virou a casaca*...!

Que se deduz de tudo aquilo? Que a victoria eleitoral que estonteou por completo, os chamados *populares* não representa outra coisa senão o premio que o governo democratico concedeu ao sr. Prazeres da Costa e ao seu *aliado* Santos em troca da filiação á ultima hora no seu partido. Quem ganhou, portanto as eleições não foi o elemento *popular*-repita se-mas sim o governo.

Como, porem, aos *politicos populares de cá* bem pouco importa a *natureza* dos meios, uma vez que consigam os seus *fins*. julgam-se eles, os da *lista popular* (!) guindados ao apogeu da gloria com o triunfo do...governo!

Não lhes queríamos mal porisso; mas os nossos *populares* não contentes apenas com o exercicio prodigo do seu direito de... disparate, foram ainda mais adiante: insultaram os seus adversarios, imerecidamenre.

Na carta de *Um Hindu*, publicada no *Bharat* da semapassada, deve o leitor ter encontrádo motivos suficientes que nos justificam as afirmações acima formuladas-

Digamos, porem, mais alguma coisa sobre o presente assunto què muito se relaciona com o prestigio politico da classe hindu,

Dissemos mais duma vez, alto e bom som que a diferença fundamental que existia entre a politica hindu e a politica cristã, era que, ao passo que esta se impulsionava, por via de regra, pelos interesses mais particulares do que gerais, aquela tendia unicamente para o bem exclusivo do Paiz, E ninguem nos opôs objecção ou dismentido á nossa referida categorica afirmação.

E' que de todos é sabido que o nosso movimento politico se inspira, com necessarias modificações, nos principios da politica dos nossos irmãos da visinha India, *cuja atitude è quase sempre hostil ao governo*

Digam, agora, se merece alguma importancia o apodo de *tristissima* com que pertendem marcar a atitude dos hindus nas ultimas eleições os *victoriosos populares... governamentais* ?! Digam, agora se resiste ao mais ligeiro sopro da verdade a *acusação* de que *os hindus estavam entricheirados atraz do governo para zombar dos populares* ?!! E digam. agora, tambem se os hindus apoiando as candidaturas de Helder Ribeiro e Bobela Mota, foram avisados da consideração do governo ?! !

Naturalmente, os populares na febre do triunfo governamental não sabem o que fazem. julgando outros por si /

Saibam. pois, os *populares* que não é com os *fins* que lhe atribuem que a classe hindu apoiou as referidas candidaturas. Secundou-as porque achou que èlas ofereciam melhor garantia para o bem publico do que a *lista popular... governamental*.

A politica hindu não é interesseira e, porisso, os hindus não votaram no Prazeres de Costa cuja esfera representativa no Parlamento tem-se sircunscrito apenas á criação e substentação duma ruinosa afilhadagem ao tesouro publico, tendo procedido da mesma maneira no tocante ao sr. Constantino Santos, sò porque aquele *perpetuo* representante *vira-casaca* ordenou como se ordenasse a um seu criado, que a India votasse no mesmo sr. Santos.

¿Queriam, porventura, os *populares* que os hindus. à maneira daqueles *dignos* (!) e *altivos* (!!) *cares* espesinhassem a sua nobrêsa e o seu brio como eles os da *lista popular* o fizeram para conseguir os seus *fins...privados* ?

Os *populares*!... Eles que nas eleições passadas despresaram, á ultima hora o *santo* nome do sr. Constantino para apoiar o do sr. Celestino sempre por *ordem* do sr. Lamartino !/...

Bonitos *populares* que apoiam *popularmente* o governo, lindos *populares* que conseguem *populärmente* a victoria á custa do govesno !!!

ECOS & CRITICA

Estufa de Colem

Há mais de dois anos, como nos informam, que se está a construir esta obra em Colem para desenfectar vagons...Mas parece que ela, em lugar de limpar os ditos vagons, vai esterelisando, a pouco e pouco, o bancarrotado erario publico pois sõ o levantamento de paredes e a alvenaria devoraram quase dez mil rupias, como por ai se fala á boca cheia. Da abobadinha que tinha de se construir com cimento armado fora encarregado o empreteiro sr Caculó, obra a que este não poude dar começo porque luctava ao tempo com a falta de dinheiro' porisso que o governo não tratava de pagar-lhe o que devia pelas obras anteriores

Mas o actual director das Obras Publicas sr. Amorim removeu-o. anunciando a arrematação da mesma obra e para a qual arrematáção ninguem concorreu, continuando a abobadinha a ter apenas uma existencia . . . *mental*.

Como se viu, o sr. Caculó não poude executar a obra de que fora incumbido, por culpa do governo e não por vontade dêle que havia de ter os seus lucros, quaudo a levasse a cabo.

Apesar disto, porem, o sr. Amorim que o não vê bem removeu-o para deixar ás *calendas gregas* a conclusão da celebre obra !

Não somos amigos de émpreteiro Caculó nem inimigos do sr. Amorim cuja atitude porem para com aquele provoca-nos reparos por ser prejudicial ao intererse dos O. P. e só porisso,

O que vai entre ambos faz-nos recordar aquéle aforismo latino que diz: *inter duos litigantes, tertius gaudet*, E na bulha referida, quem se diverte, é...o tesouro publico que nada tem de gastar para a tal abobadinha que, ápesar de anunciada, insiste em não comparecer . . . á chamada!

Sinceramente lamentamos o rumo que a actividade do sr. Amorim vai tomando nas publicas obras que desta feita não poderão deixar de sentir abalos ... comprometedores,

Aos leitores

Ainda não se acham concluidos os trabalhos da instalação da nossa nova maquina e outro material tipografico, o que se não falharem ainda os nossos calculos, será levada a cabo com mais uma semana, o mais tardar. Veremos

Hipocritas

Outro nome não merecem os que barafustam contra os hindus por estes não terem votado na *lista popular*-aqui a palavra *popular* significa *governamental* seguindo o estomacal e deprimente exemplo dos tais *altivos* e *dignos*- aqui as palavras *altivos* e *dignos* significam *cobardes* e *indignos* !

Inda bem que é subejamente conhecido o acusador — oficioso, circunstancia que nos dispênsa outros comentorios.

Sry Manguexa Mill

Sob a direcção do nosso velho e bom amigo sr. Ramachondra Sinai Vagló de Nova-Goa instalou-se naquela cidade uma fabrica de descascar bate e extrair diversos oleos industrials.

O sr. Valóg é patriota, detestando como nós. a empregomania, razão por que resolveu servir ao Paiz, aumentando-lhe a riquesa industrial.

A fabrica *Sri Manguexa Mill* - é este o seu nome- não

[redacted] आपले सत्य स्थापण्यापूर्वी आह्मांला ज्यानीं अंकीत केलें होतें, ते लोक, इतकेंच नव्हे ,तर ज्या जातीचीं नावें विशेषेकरून पुराणांत आढळतात, त्या जातीचे लोक, या सर्वांना माझ्या-मतें, माझें हें विधान लागू पडेल. मला असें वाटतें कीं, ते परधर्मी असून त्यांनां नंतर आह्मी आपल्या धर्मात घेतले."

"आपखुषीनें ज्यानीं एकदां हिंदुधर्म सोडला, त्याना जर पुन्हा परत आपल्या मातृधर्मात येण्याची इच्छा उत्पन्न झाली, तर त्यांना प्रायश्चितविधि आवश्यक आहे, यांत कांहीं शंका नाहीं; पण केवळ तरवारीच्या धारेमुळें ज्यानां परधर्म स्वीकारावा लागला, त्यांच्यावर किंवा परधर्म जात असून जे खुषीनें आमच्या धर्मांत येऊं इच्छित असतील त्यांच्यावर, प्रायश्चित्ताचा बोजा अगदीं घालूं नये."

मी भीत भीत ह्मटलें "पण, स्वामीजी या लोकांची जात कोणती होणार ? जात ही कोणती तरी त्यांनां पाहिजेच, नाही तर हिंदुसमाजाच्या विराट देहाला ते चिकटणार कसे ? तेव्हां आमच्या समाजांत त्यांना योग्य स्थान कोणतें द्यावें ?"

स्वामी शांतपणें ह्मणाले, "परावर्तकानीं, अर्थात, आपापल्या मूळच्या जातींत जावें. आणि नवीन लोकानीं आपली नवीन जात बनवावी. वैष्णव पंथांत पूर्वी असें झालेलें आहे, हें तुमच्या लक्षांत असेलच. नाना जातीचे व नाना धर्मांचे लोक वैष्णवी निशाणाखालीं गोळा होऊन त्यानीं एक आपली निराळीच जात बनविली, व ती पुढें चांगल्या योग्यतेसहि चढली रामानुजांपासून चैतन्यापर्यंत सर्व वैष्णवसाधूनीं तसेंच केलें आहे."

मीं विचारलें, "आणि या लोकांचे शरीर संबंध कसे व्हावें ?"

स्वामी शांतपणें ह्मणाले, "सध्या त्याच्यांत चालू आहेत तसेच; आपापसांत."

मीं ह्मटलें, "बरें त्यांच्या नावांसंबंधानें काय ? मला वाटतें, ज्या पतितानीं अहिंदु नावें घेतलीं असतील त्यांचीं, व अगदीं नवीन जे परधर्मातून येतील त्यांचीं, नवीन नावें ठेवावी. त्यांनां जातिवाचक नावें देणें आपणास बरें वाटतें, कीं दुसरी काहीं ?"

स्वामी अर्धवट विचारांत गुंग असल्याप्रमाणें ह्मणाले, "होय, नांवांत, पुष्कळ आहे खरें !" आणि या प्रश्नासंबंधानें ते जास्त कांहींच बोलले नाहींत.

पण माझ्या पुढील प्रश्नानें तें लालच झाले:— "हिंदुधर्मांत नाना पंथ व नाना मतें आहेत, तेव्हां त्यापैकीं कोणत्या पंथाला किंवा मताला त्यानीं अनुसरावें, ही गोष्ट त्याच्या पसंतीवर ठेवावी, कीं त्याना एक विशिष्ट मार्ग आंखून द्यावा ?"

ते ह्मणाले, "काय तुह्मी विचारतां हें ? त्यांच्याच पसंतीवर ठेवावें. प्रत्येक माणसाच्या पसंतीवर जर तें ठेविलें नाहीं, तर मग हिंदुधर्माचें बीद गेलेच. इष्ट-स्वातंत्र्य हा तर आमच्या धर्माचा बाणा."

हें उद्गार मला फारच महत्वाचे वाटले; कारण मला वाटलें, मजपुढें असलेल्या गृहस्थानीं हिंदुधर्माच्या सर्व सामान्य तत्वांचा शास्त्रीय व निर्दुष्ट पद्धतीनें अभ्यास करण्यात जितकीं वर्षे खर्च केलीं आहेत, तितकीं आज हयात असलेल्या कोणीहि गृहस्थानें केली नसतील; आणि इष्ट-स्वातंत्र्याचें हें तत्व, अर्थात, एवढें थोर आहे, कीं त्यांत सर्व जगाचाहि समावेश होईल...........

(विवेकानंद पुस्तक-माला-पुस्तक १ लें मुलाखती व संभाषणे, पान ९२)

स्फुट विचार

श्रीमंगेश मिलः— पणजी येथें यांत्रांची तेल, तांदूळ वगैरे तयार करण्याची गिरण तेथील होतकरू तरुण श्री. रामचंद्र शे. बागळे यां कडून उभारली गेली असल्याचें आनंददायक वर्तमान आह्मी गतांकीं प्रसिद्ध केलेंच आहे. रावजी बागळ्यांच्या सदरहू उपक्रमामुळें आमच्या औद्योगिक चळवळीस चलन मिळणार असून, नोकरीकडे वाहत असलेला आमच्या तरुणाचा कल शनैः शनैः थबकल्याशिवाय रहाणार नाहीं, अशी आमची समजूत आहे. कोणत्याहि राष्ट्राची सुधारणा त्यांच्या द्रव्योत्पादक शक्तीवर अवलंबून असते: उद्योगधंदे ह्मणजे द्रव्योत्पादनाचीं साधनें होत. अर्थात श्रीमंगेशमिलच्या स्थापनेने राष्ट्राच्या सुधारणेंत भर पडल्याशिवाय कदापि रहाणार नाहीं. ह्मणून आह्मी श्री. बागळे यांचें प्रेमपुरस्सर अभिनंदन करून; त्यानीं आरंभिलेलें कार्य पूर्ण यशस्वी होवो अशी परमेश्वरापाशीं करुणा भाकितों.

भारताची नूतन व्यवस्था:— अमलांत येण्याच्या बेतांत आहे. कदाचित् आणखी एक दोन अंक निरुपायामुळें सांप्रतच्यास्वरूपांत काढावे लागतील याबद्दल आमचे आश्रयदाते आह्मांस क्षमा करतील अशी आशा आहे. बाकी कल्पनेंपेक्षांहि ज्यास्ती अडचणी उपस्थित झाल्यामुळें आमच्या नूतन व्यवस्थेस मूर्त स्वरूप येण्यास जरा कालावधी लागत आहे, हें वाचकानीं ताडलेंच असेल.

'चोरांच्या उलट्या बोंबा':— मि. प्राजेरीस द् कोस्त यांस मिळालेल्या अकल्पित यशानें, त्याचे येथील अनुयायी बेडावून जाऊन त्यानीं हिंदूंवर कांहीं दोषारोप केले आहेत. 'सरकारच्या कृपादृष्टीच्या आशेनें त्यानी सरकारास अप्रिय असा कोस्तवादेस आपलीं मतें दिलीं नाहींत' असा त्यापैकीं एक आरोप आहे ! हें आमच्या शत्रूंचे ह्मणणें किती हास्यास्पद आहे, हें सिद्ध करण्यास फार दूर जावयास नको ! प्राजेरीस यांस हिंदूनीं मतें न देण्याचीं कारणें भारतांत अनेकदां प्रसिद्ध झालीं आहेत. त्याकडे नजर वळविली कीं, कोस्तांविषयीं हिंदु कां नाखुष आहेत, हें चटदिशीं ध्यानांत येईल. पण आपणावरून जगाची परीक्षा करण्यास सोकावल्यामुळें, आमच्या खोडसाळ शत्रूंचा सदरहू सारखा विपरीत समज झाला नसेल ना ! हेंच मत सयुक्तिक असलें पाहिजे.

प्रयाणः— गेल्या शनिवारीं सेक्रेटरी साहेब दो. पैशोत व्हिंयर हे पोर्तुगालास रवाना झाले असून, नामदार गव्हर्नर साहेबांसहि वरिष्ठ सरकारकडून बोलावणें आल्याची दाट वदंता जेथें तेथें पसरली होती. या वदंतेंत खरेपणाचा काडी इतुकाहि अंश नाहीं, असा आमचा पणजीचा बातमीदार लिहीत असून तो असेंहि कळवितो कीं, सदरहू निराधार कंडी प्राजेरीसच्या यशानें बेडावलेल्या लोकांच्या सडक्या मेंदूतून प्रसवली आहे. पण दो. जाईम द मोराइस यांच्या प्रयाणाची बातमी जरी खरी असली तरी तीजपासून येथील जनतेस दुःख होण्यास, त्यानी आपल्या करवाढीच्या धोरणामुळें, मुळींच जागा ठेविली नाहीं ! असो. कांय असेल तें लवकरच बाहेर पडेल.

—नवीन छापखान्याचा जम बसतांच भारत-पुष्प-माला या नावांची माला प्रसिद्ध करणार असून, तद्द्वारा येथील राजकीय माहितीनें परिपूर्ण भरलेलीं छोटीं छोटीं पुस्तकें पोर्तुगीज व ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील जनतेच्या हातांत पडण्याची व्यवस्था करणार आहों.

—पारोडें येथें मलेरिया तापाची सांथ जोगवली असून कुटुंबाची कुटुंबें आजारी पडलीं आहेत. तेथील काल्व्याचा हा परिणाम आहे, असें तज्ज्ञाचें मत आहे.

—श्री. जनार्दन उपेंद्र खवटे हे पणजीच्या लिसेव सेंचालच्या सहाव्या क्लासच्या परीक्षेंत पहिले आले. सदरहू परीक्षेंत पहिला येण्याचा मान श्री. खवटे यांस प्रथमच मिळाल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें सप्रेम अभिनंदन करितों.

—कुडीं येथील यंदांचा शिवरात्रीचा उत्सव सालाबादप्रमाणें श्री. कीर बाबू वेळीप यांच्या अविश्रांत परिश्रमामुळें फार थाटानें साजरा करण्यांत आला होता. 'खांबावरील रथाची' नवीनच योजना झाल्यामुळें लोकसमुदायास जणूं काय भरतीच आली होती. उत्सवाचा एकंदर खर्च श्री. वेळीप यांकडूनच करण्यांत आला.

—भारतांत स्त्रियांचे लेखहि प्रसिद्ध करावयाची व्यवस्था केली आहे.

साधेपणा

(ले. दामोदर व्यं. पै. रायतुरकर)

"साधेपणा" हें तत्व महात्मा गांधींच्या असहकारिता चळवळीच्या उत्पत्तीपासूनच लोकांच्या ज्यास्ती परिचयाचें झालेलें आहे, असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. ज्या प्रमाणें सध्याच्या परिस्थितीनुरूप 'स्वदेशी' ह्मणजे फक्त स्वदेशी कपडे वापरणें, असा सर्व साधारण अर्थ केला आहे, त्याचप्रमाणें आह्मी साधेपणा हा जरी सर्व बाबतींत असूं शकतो—आणि तो तसा असणें हें नैतिक दृष्टीच्या बाबतींत अपरिहार्य आहे-तरी स्थलसंकोच्यामुळें पोशाखाच्या बाबतींतच त्याचा विचार करणार आहों. कोणतीहि गोष्ट घेतली, तरी तिचें अतिक्रमण होऊं लागलें, कीं, केव्हां तरी तिचा क्षय व्हावयाचाच हें स्वयंसिद्ध आहे: ऊंस गोड लागतो ह्मणून तो मुळासकट खाऊं लागलों किंवा व्यायाम करणें ह्मणजे शरीर शक्तीचें वृद्धिकरण करणें आहे ह्मणून जर दिवसभर अविश्रांत व्यायामच घेऊं लागलों, तर ज्या प्रमाणें शरीरास अपाय होणें संभवनीय आहे. त्याचप्रमाणें सध्या पोशाखाच्या बाबतींत आपल्या समाजाची स्थिती झालेली आहे.

पोशाख घालण्याचा खरा उद्देश, आणि सध्यां पोशाखाच्या बाबतींत, आपल्या समाजाची कल्पना, ह्या दोन्हीं गोष्टी परस्परविरोधी अशा झालेल्या आहेत. कपडे वापरणें हें शरीर झांकण्यासाठीं नव्हे, तर; आपला डामडौल किंवा आपली बडेजाव्री लोकांच्या निदर्शनास यावी, हाच काय तो कपड्यांच्या धारणाचा मुख्य उद्देश आहे; अशी आपल्या समाजाची दुर्दैवें करून भ्रामक अशी समजूत झालेली दिसते. आपल्या महान व तत्वज्ञानी आर्यपूर्वजांचें उदाहरण घेऊन चाललें असतां; त्यांची व आमची स्थिति सर्वच बाबतींत किती विसंगत झालेली आहे, ह्याची कल्पना कोणासही करतां येण्यासारखी आहे.

साधेपणा हेंच ज्यांचें तत्व; व परोपकार हेंच ज्यांचें कर्तव्य अशा आर्यांच्या वंशजांची अगदीं उलटी अशी स्थिति झालेली आहे. केवळ आर्यांचें तत्व ह्या दृष्टीनें आह्मी साधेपणाची महति गातों असें नसून हें तत्व शरीरसंवर्धनाच्या बाबतींत इतक्या जरूरीचें आहे कीं; फक्त ह्या चालीच्या अभावामुळेंच आपल्या समाजाची आयुष्यहानि दिवसेंदिवस वृद्धिंगत होत चालली आहे; असें ठोकळ विधान करणें अतिशयोक्तीचें नाहीं, अशी खात्री आहे.

देशाची स्थिति कोठें पोंचली; आणि त्याच्या प्रगतीसाठीं आतां आह्मी काय करावयाचें आहे, ह्याची नुसती तोंडानें वायफळ बडबड केली, ह्मणून देशाचें पुढारित्व किंवा राष्ट्रसेवकत्व कोणासहि प्राप्त होणार नाहीं.

जों पर्यंत एखाद्या इसमाची नैतिक बाबतींत सुधारणा होणार नाहीं तोंपर्यंत तरी त्याच्या हातून देशाचीं कामगिरी होणें ह्मणजे अंधळ्याच्या हातून पृथ्विपर्यटन होण्यासारखेंच कठीण काम आहे.

साधेपणा हें किंबहुना नैतिक बाबतींतील महत्वाचें तत्व आहे, हें विसरून चालणार नाहीं. स्वतः नैतिक बाबतींत सुधारलेल्या म. गांधींनीं ह्या साठींच प्रामुख्यानें साधेपणाबद्दल राष्ट्रीय पुढाऱ्यांत उपदेश केला

ANO VII — NUMERO 5 — 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 4 DE MAIO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातीचे दर
दरओळीस दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यात येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ४ माहे मे सन १९२२ [खास अंक ५ वा.

LICEU CENTRAL DE NOVA-GOA

O SEU CORPO DOCENTE E DISCENTE

Gasta-se muito para no final de contas nada aproveitar.

CONTINUAREMOS A TRATAR DESTE ASSUNTO, DEMORADAMENTE...

PELO LICEU CENTRAL

O Liceu Central Afonso de Albuquerque tem sido, por estes ultimos tempos, alvo de insistentes reparos e mordazes comentos por parte daqueles que sabem pensar.

Tal atitude do elemento pensante do Paiz em relação áquele estabelecimento secundario era inevitavel desde o momento em que, graças a influencia do sr. Prazeres da Costa, o corpo docente do referido Liceu era, para a desgraça do corpo discente, reforçado pelas criaturas incompetentes, imorais, orgulhosas e hipocritas.

De vinte anos para cá, tem-se operado um complexo de transformações naquela casa de ensino; e essas modificações abraugem tanto a sua parte *real* como a *pessoal*.

O edificio engradeceu, engradeceu, engradecendo tambem o numero de professores alunos e turmas. Só isto? Não. Aumentou, tambem, a propina e mais o ordenado dos *ensinadores*.

Como vem, tudo aumentou excepto a ... simpatia. O professor que nos tempos idos inspirava veneração, hoje provoca riso e o aluno que então era objecto da estima do publico, acha-se convertido, geralmente, numa *esperança desfeita* do futuro...

Gasta-se muito e aproveita-se quase nada. Espatifa-se dinheiro para tornar o estudante prestes a sair do Liceu uma criatura sem garantia para condignamente luctar com as exigencias da vida.

O actual Liceu, com todos as suas mudanças e *trapalhada* faz do futuro cidadão, substentaculo do bom nome do Paiz um *homem ao mar*, um ser perdido...

O professor entra no Liceu para ganhar, o aluno para pagar a propina e *encartar-se*. E o contribuinte sai da sua habitual seriedade para se insurgir contra o que se gasta inutilmente!

E' triste realmente o que se passa relativamente ao Liceu Central Afonso de Albuquerque. Ele merece uma analise demorada. Infelizmente porem não nos dispomos hoje do lugar.

Em artigos extensos tomaremos conta da parte *pessoal* do nosso primeiro estabelecimento da instrucção secundaria.

Continuaremos, pois.

ECOS & CRITICA

Um erro...

Na edição passada do *Bharat*, em vez de *avidos do sorriso* e *avidos da consideração* publicou-se *avisados do sorriso* e *avisados da consideração* por culpa do nosso revisor que aproveitando da ausencia do nosso director substituiu a palavra *avido* por *avisado*

Como o disparate é livre esperamos que os nossos leitores lhe relevarão a falta...voluntaria.

Notam-se tambem outros escapos da revisão na mesma edição, mas como são de facil inteligencia, é desnecessaria a sua emenda, ainda que seja necessaria a desculpa.

Notando...

Correu, com insistencia, que sua Excia.o sr. Governador Geral ia-se embora por causa das eleições...isto é, por causa de atitude *francamente hostil* (?), assumida pelo sr. dr. Jaime de Morais nas ultimas eleições contra a *lista popular*.

Quizemos certificar-nos da autenticidade do...boato e chegamos á conclusão de que este boato, era apenas.. boato circulado pela agencia *popular*.

Uma coisa porem notamos. E' que o Povo não se sentiu *espantado* nem *incomodado* com a noticia da retirada de Sua Excia, por causa da tempestade de impostos que na sua governação se desencadeou contra ele, a *eterna criança*.

E' para notar esta *nota* que denota a má nota que apanhou com impostos o sr. dr. Morais.

Futuro...

A India é dos indios como Portugal é dos portugueses, a Africa dos Africanos e a America dos Americanos...

Se, hoje, os indios são dependentes dos portugueses, não quere isto dizer que eles o serão sempre. Há de vir um dia em que os indios serão tambem indipendentes, como os proprios portugueses desaparecendo a raça daquéles que supõe que a India é prolongamento de Portugal.

E este fenomeno operar-se ha *constitucionalmente* sem revoltas nem danças de armas de fogo..

Não nos chamem revoltosos por nossas referidas afirmações que se baseam na Historia. Se há alguem que mereça a qualificação de *revoltoso* não somos nós, é a Historia...

Arrastem-na pois, para a barra dos Tribunais...

Intoleravel!

Informam-nos que alguns marinheiros duma lancha da carreira de Sanvordem-Pangim espancaram barbaramente um passageiro, a ponto de ficar gravemente doente.

Não é este, porem, o primeiro e unico crime praticado pelos insolentes marinheiros de lanchas da nossa navegação Há deles um verdadeiro cadastro que infelizmente se vai aumentando...

E' isto intoleravel e porisso pedimos a quem competir, providencias contra a insolencia dos ditos *homens* de lanchas.

A nova maquina e o novo material tipografico serão brevemente utilisados.

Um grande tolo

No nº 5967 de "O Heraldo" datado de hoje vem publicado o seguinte:-

> "Hoje, dia natalicio de Shivaji Rajah, o terror, dos mouros e fundador da monarquia marata na India, que o *Sr. Dr. José Joaquim Fragoso no seu recente livro Shivaji Rajah vencedor de Abdul Khan diz ter sangue portugues*-devem realisar-se grandes festejos etc.'

Causou-me uma grande indignação ao ler este trecho de "O Heraldo" que, pelo que se vê, é redigido sem escrupulo e mais nada.

Não sei quem seja esse Doutor Fragoso, de sangue portugues nem conheço o tal *livro* dêle "Shivaji, Rajá vencedor da Abdul Khan,"; mas o que me admira é o desaforado do atrevimento desse Fragoso em escrever que o Shivaji tinha sangue portuguez e o de O Heraldo em repetir esta afirmação gratuita.

Esta descoberta emanada de miolos do sr. Fragoso, é unica no seu genero e só é disculpavel a um ignorante e tolo.

Historiadores de alta envergadura, tais como Jadunath Sarkar, Grant, Malcom, Hunter Kincaid, Rajavade, Keluskar e outros, nunca sonharam essa invenção e quem lê as obras destes grandes autores, ficará firmemente convencido de que nunca tal facto se podia dar, visto Jizabai, mãe de Shivaji, ser admirada por todo o mundo, por ser uma mulher muito versada na literatura religiosa dos Hindus, muito dedicada ao marido e sêr finalmente uma mulher que do fundo do coração desejava que os portugueses fossem expulsos da India e julgava que eles eram malfeitores da religião Hindu e a causa da desgraça e infelicidade desta terra.

Basta saber que os portugueses, na ocasião do nascimento de Shivaji, não conheciam a terra onde Shahaji, o pai de Shivaji, terror do jugo extrangeiro, vivia, nem mesmo conheciam a alta heroicidade, nobreza e a indole guerreira da classe Rajputa, cujo descendente era Shivaji.

Jizabai, é uma mulher á

मजला उपरिनिर्दिष्ट दोन्ही मंगल कार्यात कलावंतींना फांटा दिल्यामुळें जी बचत झाली तीपैकीं १२॥ रुपयांची अल्पशी देणगी भारतफंडास मदत म्हणून ह्या पत्रासोबत पाठविली आहे. तिचा स्वीकार करून मला आभारांत ठेवावें. कोणत्याहि मंगल प्रसंगीं प्रत्यकानें भारताच्या देशासाठीं झटणाऱ्या संस्थेस विसरतां कामा नये अशी माझी समजूत आहे. कळावें.

सादोळशीं, ता. २।५।१९२२

गोविंद बाळे

ह्या पत्रावरून तसेंच इतर तऱ्हेनें मिळालेल्या माहितीवरून काणकोण महालांत शुभप्रसंगीं अशुभ स्त्रियांच्या नाचगाण्यास सपशेल फांटा देण्याचें नक्की ठरल्याचें कळून फार समाधान वाटतें. सामुदायिक पद्धतीनें प्रस्तुत टूम अमलांत आणण्याचा प्रयत्न केल्याबद्दल काणकोणकर बंधूचें आम्ही प्रेमपुरस्सर अभिनंदन करून, ते, पास झालेल्या व अनेक ठिकाणीं अमलांत आलेल्या ठरावाची योग्य जोपासना करण्यांत, कोणत्याहि सबबीवर, कुचराई करणार नाहींत. अशी आशा बाळगितों. फंडास केलेल्या मदतीबद्दल भारत श्री. बाळे यांचा पूर्ण ऋणी आहे.

पणजीची पाठशाळाः— या पाठशाळेंतील कांहीं शिक्षकांविरुद्ध आह्मांस बरींच पत्रें आलीं असून, तेथें प्रस्तुत चालू असलेल्या शिक्षणक्रमाविषयींहि नापसंती दर्शविणारीं अनेक पत्रें आलीं आहेत. पाठशाळेचा, तीजमधील शिक्षणक्रमाचा व तदनुषंगिक इतर महत्वाच्या गोष्टींचा अशी आजच्या अंकापासून पोर्तुगीज भागांतून समाचार घेण्यास सुरुवात केली आहे. मराठी भागांतहि मधून मधून पाठशाळेंतील 'मर्जीचा' उल्लेख येईलच.

—गेल्या रविवारी व सोमवारीं सादोळशीं येथें रा. बाळे यांच्या घरासमोरील मंडपांत आमच्या संपादकाचीं प्रवचनें झालीं.

—पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें येथील शालोन्नति समाजानें गेल्या शनिवारीं श्रीशिवजयंत्युत्सव साजरा केला.

चुकीची दुरुस्ती

ता. २ मार्च १९२२ च्या भारतांतील झुन्या देवळांत नवें कोमिसाव' या लेखांत लेखकाच्या नजरचुकीमुळें वाचकांचा गैरसमज उत्पन्न करणारी एक ओळ दुसऱ्या पृष्ठावरील तिसऱ्या कॉलमांत प्रेसिदेंत व तिजरेर यांच्या नांवाखालीं पडली आहे. ही गैरसमज इतर वाचकांपेक्षां त्या देवळांतील महाजन मंडळीस अधिक जाणवणारा आहे. त्यामुळें तो लक्षांत येतांच आपल्याच पत्रांतून आज कळविण्याची परवानगी घेतों की प्रेसिदेंत व तिजरेर रा. रा. नरसिंह वि. कामत, विठ्ठल कृष्ण कामत या दोघांप्रमाणें सरकारी बोलेतींत प्रसिद्ध झालेले प्रोकुरादोर रा. केशव अनंत कामत [मडगांव] व प्रेसिदेंतीचे प्रतिनिधी रा. श्रीपाद विष्णु कामत (मुरगांव) हे सर्वही त्या देवालयांतील महाजन मंडळीपैकींच होत असें समजावें. क्षमा.

मासोळ श्रीगुरुदत्तमंदीर, ७।४।१९२२ } रा. कृ. कामत घंवगावकर.

सर्वे गुणाः कांचन माश्रयंति

माननीय पंडितांचीं सुबोध वचनें अमूल्य व स्वानुभूत आहेत. त्यांचा सार्वत्रिक उपयोग करावयाचा असें मात्र नव्हे. कोणत्याहि विधानास अपवाद हा ठेविलेलाच असतो. व्याख्या करितांना साधक बाधक प्रमाणावर दुर्लक्ष होतां नये. 'द्रव्येण सर्वे वशः' असें वचन आहे हें सार्वत्रिक असतें तर महात्मा गांधी, लों. टिळक, दे. लाला लजपतराय हे द्रव्य मोहास वश होऊन केव्हांच सरकारच्या सोनेरी जाळ्यांत गुरफटून राहिले असते. उघड सांगावयाचें म्हटलें म्हणजे त्यांना गव्हर्नर सारखी पदवी देखील प्राप्त झाली असती, वरून बहुतेक सुबोध वचनें एकदेशी आहेत असें म्हणावें लागतें.

धनिकांकडून लाग साधून घ्यावयाचा असला म्हणजे कार्यसाधकांना ते धनिक सर्वगुणसंपन्न भासतात, अथवा ते तसें भासवून देतात. खाऊन पिऊन सुखी आहेत, विद्याविभूषित आहेत, बुद्धिवान आहेत अशांतील देखील कधीं कधीं स्वतःचा कार्यभाग साधण्यास मथाळ्यावरील वचन यथार्थ करून दाखवितात. हें सर्व गारुड केवळ द्रव्य लोभाला लुब्ध झालेल्यांकडून घडून येतें, निर्लोभी असतात ते कधींहि लक्ष्मीचे गुलाम बनत नाहींत, शीलाचेच दास होतात. धनतृष्णा अमर्यादा झाली की शीलावर मालिन्य येतें, म्हणजे गर्ज चढतो आणि शीलाचा प्रकाश अंधूक पसरतो, मग तो केवढ्याहि योग्यतेचा मनुष्य असो. जर्मनीचा कैसर सारखा सार्वभौम नृपति अपरिमित धनतृष्णेमुळेंच आज कवडीमोल होऊन गेला. बलाढ्य राजा म्हणून त्याला नमून असलेल्या दोन तीन दोस्त राष्ट्रांव्यतिरिक्त इतर राष्ट्रांना तो कृणी भासला नाहीं. नेपोलियन बोनापार्टची राक्षसी महत्वाकांक्षा एवढ्या थरास पोंचली कीं तो स्वतःला मृत्युलोकांतील परमेश्वर असें समजत असे, पण अखेरीस तीच महत्वाकांक्षा त्याच्या दुर्दशेस कारणीभूत झाली. अशीं उदाहरणें इतिहासांत अनेक सांपडतील. 'लोभ मूलानि पापानि' हें वचन खोटें नाहीं. प्रपंचलोलूप मनुष्याला धनतृष्णा असणें साहाजिक आहे, तथापि ह्या तृष्णेला इयत्ता म्हणजे सीमा ही असलीच पाहिजे. स्वार्थपरायण असतील तेच 'सर्वे गुणः कांचनमाश्रयंति' ह्या वाक्याचें सार्थक्य करून दाखवितील.

अल्पसंतोषी असणारांकडून बहुधा असले प्रकार घडून येत नाहींत. द्रव्य म्हणजे प्रतिपरमेश्वर असें ज्यांना वाटत असेल तेच स्वतःच्या शीलांला पारखे होत असतात अशाविषयीं सहानुभूति फार कमी प्रमाणानें दृष्टोत्पत्तीस येथे. तात्पर्य, लक्ष्मीचे अत्यंत चहाते असतील किंवा द्रव्य हीच वस्तु असें मानितील ते कांचनास हपापले नसतील अशांना कदापि वंद्य होणार नाहींत. कोणी निंदा कोणी वंदा स्वहिताचा धंदा बेदिक्कत झाला म्हणजे कृतार्थ झालों असें मनांत बागविणाऱ्या लक्ष्मी भक्तांना सगळें जग मोकळेंच आहे. "सुख आणि शांति" ह्या पुस्तकांत सांगितलें आहे:

"सुखी होण्याची पहिली खुपी म्हटली म्हणजे अल्पानें संतुष्ट असणें ही होय."

मॅक्समुलर

"प्रत्येक कामांत मर्यादा पाहिजे. आपल्या तृष्णेला किंवा आकांक्षेलाहि सीमा ही हवीच, नाहीं तर सुख होणार नाहीं."

पार्कर

"कांहींकांचा समज आहे कीं, कसेंहि करून विपुल संपत्ति मिळवावी, कारण संपत्ति पोटीं स्वास्थ मिळतें व स्वास्थ्या अंगी सौख्य कसल्या प्रकारचें हें ते पाहत नाहींत जगांत जी मोठ्या प्रकारची चूक होत आहे, ती ह्या वाक्याच्या सत्य मिथ्या स्वरूपा विषयीं आहे."

खुद्द सुखशांतीकार

हे तीन उतारे सुख-शांति मधील होत. ह्याच पुस्तकांत एके जागीं असें आढळतें कीं 'सुखार्थाः सर्व भूतानां मताः सर्वाः प्रवृत्तयः ॥) ' या भूतलावर प्राण्यांच्या सर्व खटपटी प्रायः सुख प्राप्तीस्तवच असतात'. सुखपूर्ण जीवित व्हावें अशी इच्छा सर्वांनाच असते ती सफल होण्यास मनाचा थोरपणा हा सहकारी प्रबळ असणें अवश्य आहे.

जगांत असे कितीएक कार्यसाधु असतात कीं त्यांच्या जिभेवर अहर्निश अमृत स्रवलेलें असतें. ते राजापासून रंकापर्यंत स्तुतिपाठ गात सुटतात, जणू मिठी मिठी बात करून भलाई जोडण्यासाठीं गारेंगार करण्याची त्यांना कलाच साधली आहे. द्रव्याचा संबंध नसता तरी नुसती स्वतःची सहानुभूति लोकांचे ठायीं स्थित व्हावी हा उद्देश। 'सत्यं ब्रूयात् प्रियं ब्रूयात्' ह्या महात्मा मनूच्या उपदेशास हरताळ फांसण्यापेक्षां मुग्धवृत्ति स्वीकारणें हाच सुखी होण्याचा मार्ग हें त्यांच्या लक्ष्यांत कसें येत नाहीं नकळे!

डि. फं. ४ थाणें

सारस्वत

मृताशीं भाषण

लेखकः— (वि. दा. आपी बी. ए. एल् एल्. बी. अ‍ॅडव्होकेट) इंदूर.

कित्येक लोक विचारतात कीं मृताशीं बोलणें कसें शक्य आहे. ही गोष्ट कबूल करणें भाग आहे कीं, हा सिद्धांत पुष्कळांच्या समजुतीपलीकडला आहे आणि अशा प्रकारचें नुसतें विधान केल्यापासून सामान्य व्यक्तींला कांहीं बोध होणार नाहीं. कारण ज्यास ज्या गोष्टीचा अनुभव आलेला असतो, अथवा ज्या गोष्टीचें ज्ञान असतें त्याच त्या समजणें शक्य असतें. परलोक हा इहलोकाचा एक भाग असून तो येथेंच आपल्या भोंवतीं आहे; व तो दृढ आहे; आणि मरणोत्तर सूक्ष्म देहधारी माणसें त्यांत राहतात, ही गोष्ट समजली तरच मृताशीं बोलणें शक्य आहे, या सिद्धांताचें रहस्य पटूं शकेल. हें कळल्यानंतर सुद्धां खरोखरच परलोकवासी माणसांशीं बोलणें असेल तर कांहीं शास्त्रीय नियमानुरूप परिस्थिति निर्माण केली पाहिजे. ज्या परिस्थितिमध्यें संवाद होऊं शकतो, ती फार नाजूक असते. वातावरणांतील स्थित्यंतरामुळेंहि कधीं कधीं चांगले अनुभव येऊं शकत नाहींत. परंतु कधींकधीं जे अनुभव येतात ते खरोखर अवर्णनीय असतात. हें काम करण्याकरितां उत्कृष्ट मिडियमची आवश्यकता असते. परलोकवासी माणसांना शरीरें असतात. आणि ते अदृश्यरूपानें आपल्या भोंवतीं असतात. हें ध्यानांत धरल्यावर इहलोक सोडून गेलेल्या माणसाशीं बोलण्याच्या शक्यतेबद्दल कल्पना करणें फारसें कठिण नाहीं. परलोक सूक्ष्म पदार्थाचा बनलेला आहे. हा मूलभूत सिद्धांत लक्ष्यांत घेतल्यावर कितीतरी नवीन गोष्टींची शक्यता उद्भूत होते.

रानटी स्थितींतून मानवी जातीची उत्क्रांति झाल्यापासून जो एक मोठा प्रश्न आहे, व राहील तो हा आहे कीं, जीविताचा शेवट काय आहे? मृत्यूच्या गूढ द्वाराच्या पलीकडे कांहीं आहे किंवा नाहीं? इहलोकयात्रा संपून त्यावर सर्व आयुष्यभर कष्टानें मिळवलेली संपत्ति टाकून मनुष्य एकटा अंधारांत जातो त्यावेळेस काय होतें? मृत्यु म्हणजे सर्व नाश आणि विश्रांति आहे काय? अथवा व्यक्तिविशिष्ट गुण धर्म तसेच कायम राहून तो दुसऱ्या लोकांत किंवा अवस्थेंत जागा होतो कीं काय? असे प्रश्न सर्व मनुष्यांच्या हृदयामध्यें उत्पन्न होतात.

प्रत्येकानें हे प्रश्न आपल्या स्वतःकरता सोडवले पाहिजेत. जीवंत वस्तूला स्थित्यंतर व रूपांतरहि असतात. आजपर्यंत पदार्थांना लांबी रुंदी व जाडी असे तीन परिमाण आहेत अशी सामान्य समजूत असे. भौतिक जगाच्या पलीकडे मानवी जीवित अप्रतिहत चालू असतें. हें तत्व फार थोड्या लोकांना सप्रमाण माहीत आहे.

दोन तीन पिढ्यापूर्वी समुद्राच्याखालीं तार घालून त्या योगानें एका खंडांतून दुसऱ्या खंडांत संदेश पोंहोचविण्याच्या कल्पनेला लोक पोरखेळ म्हणून हसत होते. अगदीं थोड्या दिवसांपूर्वी अमर्यादित महासागरामध्यें एका जहाजांतून दुसऱ्या जहाजांत बिनतारेनें संदेश कसे पोंहोचविता येतील हें जगास कळत नव्हतें. या पलीकडे शोध लावणें अशक्य आहे असें नाहीं. हे वेळोवेळीं होत असलेल्या आश्चर्यजनक शोधावरून सिद्ध होत आहे.

हल्लींच्या काळांत तर प्रगति फार झपाट्यानें होत आहे. नवीन विचार परिस्थितीनुरूप येत आहेत. सर्वत्र ज्ञानतृष्णा दिसत आहे. सर्व जग क्रांतिमय काळांत आहे. अशावेळीं अखिल मानव जातीस कल्याणकारक असे शोध लागल्यास आश्चर्य नाहीं.

मृत्यूनंतर काय होतें ह्याविषयीं कित्येकांनीं ज्ञान मिळविलें आहे. व अनुभवजन्य ज्ञानाच्या आधारानें ते या विषयावर अधिकारयुक्त वाणीनें बोलण्यास तयार आहेत. ह्या नवीन शास्त्रामध्यें सतत शोध करणाऱ्या कित्येक माणसांपैकीं मी एक असल्यामुळें माझे अनुभव जगापुढें मांडीत आहे.

ह्या भौतिक कलेवराकडे, अन्नमय कोशाकडेच लक्ष देऊन आपण एकाद्या मनुष्याच्या मरण समयीं असें म्हणत असतों कीं, तो मृत झाला आहे. त्याचे प्रेमळ शब्द आतां कधीं ऐकण्यास मिळणार नाहींत त्याचा हस्तस्पर्श होणें शक्य नाहीं.

त्याचे डोळे आतां पाहूं शकणार नाहींत त्याला आतां सर्वस्वी नाश झाला आहे अशा प्रकारचें अत्यंत चुकीचें अनुमान मानवी मनानें काढलें आहे. रात्रीं आपण कपडे काढून ठेवतों तेव्हां आपल्यामध्यें कांहीं फरक होत नाहीं. अल्पकालीन अनुभवमर्यादेनंतर मांसमय वस्त्रापासून विलग होतें वेळीं आपण वास्तविक मृत होत नसतों. मानसिक, नैतिक, आणि आत्मिक इत्यादि पूर्ववत स्थिति कायम असते. तेच सूक्ष्म शरीर कायम असून इहलोकांत असतेवेळीं विचार व मानसिक क्रिया करण्याची जी

ANO VII — NUMERO 6 — 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 11 DE MAIO

भारत

BHARAT

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00
Anuncios
Anuncio p... 00-01-00
Para lon... contrato especial.

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ११ माहे मे सन १९२२ [खास अंक ६ वा.

PELO LICEU CENTRAL :

Profesores e alunos: "Querem que lhes dê apontamentos e não explique ou desejam seguir o livro adoptado?"

REGIME DO TERROR. O QUE O PUBLICO ENTENDE. O MELHOR FICA PARA O NUMERO IMEDIATO..:

Desenrola--se a fita..:

Segundo o espirito que preside á legislação liceal, o professor tem a obrigação de, durante cada meia hora escolar, preparar o aluno para a lição imediata, sendo a restante meia hora destinada para tomar conta do aproveitamento do mesmo aluno, do que, anteriormente, se lhe leccionou.

¿Quantos dos actuais professores do Liceu Afonso de Albuquerque cumprem, com sciencia e consciencia, a referida principal obrigação?

Muito poucos. Em regra, o professor furta-se á maçada de *explicação*, circunstancia que obriga quasi todos os pais de alunos ou tutores destes a substentarem explicadores para tal fim, ás mais das vezes, com verdadeiros sacrificios.

Perguntamos agora: ¿o professor que põe uma pesada pedra de esquecimento sobre a sua essencial obrigação tem direito a exigir do seu pupilo cumprimento do dever deste?

E, todavia, é certo que no Liceu de que se trata professores há, infelizmente, que não só nada explicam a seus alunos, mas tambem, ao contrario, pelo incompreensivel e arbitrario rigor de notas os inutilisam com uma verdadeira sem serimonia!

Em nenhum outro Paiz permitir-se-hia o que se passa no nosso Liceu onde o preceptor, longe de ser amigo de seu descipulo, é-lhe antes um autentico verdugo ou coisa parecida!!

Contam-nos que um professor, quando, há *dois anos*, tomou posse do seu lugar e começou, pela primeira vez, a *dictar a sua cadeira*, que era de geografia e historia, dirigiu a seus alunos a seguinte pergunta...altetnativa:-

¿Querem que lhes dê apontamentos e não explique ou desejam seguir o livro adoptado?

Se, porem, o leitor supõe que os tais apontamentos representam fruto do aturado estudo e que nas palavras "desejam seguir" o aludido professor manifesta o sen desejo de explicar o livro adoptado, engána-se redondamente; pois "os apotamentos" são, sem mais nem menos, copias dos trechos dos livros não adoptados-e trnscrições *in ipsis verbis*- e a expressão "seguir" está ai tomada na acepção de...*decorar*..;!

E notem que esse *ensinador* que é ultimo quanto á sua competencia tecnica, é, todavia, primeiro a inutilisar, injusta e indevidamente os seus alunos!!!

Mas não acabou. Se uns mascaram a sua incompetencia com ...apontamentos, outros o fazem pelo regime de terror, ameaçando os seus discipulos com *zeros*, quando tenham atrevimento de lhes pedir ilucidação de qualquer assunto, referente á lição!

A' vista disto, não é para admirar que o estudante actual daquele estabelecimento não tire nenhum proveito *positivo* da maçada a que se sujeita e do dinheiro que gasta com propinas, livros, explicadores e mais coisas..:

Se, nestas condições, o publico entende que o Liceu Afonso de Albuquerque não deve existir por ser inutil, ¿podemos dizer que é injustificado o seu julso e descabida a sua pretenção?.

Certamente que não.

Mas ainda não é tudo. Resta o melhor do *conto* que o leitor ávido verá e lerá na edição seguinte, pois *de vagar* se vai ao loge.

Tenham, pois, paciencia!

Um oficio....

Um conhecido membro da util familia de barbeiros, o qual, por sigual, deixou o seu oficio natural para abraçar o de funcções publicas acaba de dirigir um oficio ao sr. Visnum Sinai Dempò, presidente da comissão, há pouco nomeada, para sugerir modificações na regulamentação das mazanias dos templos hindus, aventando inovações que se lhe afiguraram de imprescindivel necessidade.

O *Bharat* publicou o mesmo oficio, e, como é do seu oficio, revelou na sua nota da redacção o intento liberal de ver discutido o assnnto do referido oficio.

E, porisso, pondo de parte o meu habitual oficio de agricultor obscuro vou dizer o que se me oferece, sobre o oficio do sr. Tarcar Pernencar, em poucas palavras.

As inovações que o sr. Pernencar aventa são, na sua generalidade, liberais, o que não pode deixar de enaltecer o seu autor nos tempos democraticos que estamos atravessando, graças ao espirito equalitario da época.

Aconselhar que elas sejam postas de parte seria um grave crime da *lesa-liberdade* e tambem da *lesa-igualdade*. Não me atrevo, porisso, a frisar que elas sejam descabidas, inoportunas e feitas simplesmente para embaçar galerias dos que ignoram a historia daquelas instituições do culto externo.

Nem me sinto com forças para afirmar que o sr Nanum é incompetente e *parte ilegitimo*-vá a expressão forense para sugerir modificações que indica, visto que não é directamente interessado nos negocios de mazanias, sobretudo das dos templos hindus de Queulá, Manguexa etc. E' que qualquer oposição ao modo de ver do ilustre *oficiante* importaria ofensa ao livro exercicio do direito da liberdade da expressão.

Nem tão pouco sou capaz de lembrar, nesta época bolshevista que nos domina, a excelencia do principio que nos ensinam os franceres: *Chacun dans son metier*.

Desejo apenas, saber, a titulo de curiosidade, do sr. Nanum, o seguinte:-

¿Quantos dos membros da sua classe, incluindo êle proprio, aceitam no seu seio, por ocasião de festas, por exemplo, os farazes ou alparqueiros, fazendo pouco caso de *asparsatà*? ¿Quantos dos filhos das familas destes ultimos são admitidos na escola marata de Nova-Goa, fundada pela util classe a que pertence o sr. Pernencar? ¿E quantas vezes o sr. Tarcar ou seus trataram sem nenhuma diferença e côm perfeita igualdade o *asparsazatà*?

Se o sr. Nanum pode responder a estas perguntas, afirmativamente e sem sofismas, serei primeiro a reconhecer o direito ás modificações que indica; mas informam-me que a classe de que é membro influente o sr. Pernencar não só anda afastada dos farazes com receio de ficar *manchada a sua pureza*, mas tambem se está, pelo contrario, esforçando por imitar os *bramanes* tendo já introduzido a *cerimonia de linha*, previlegio que era e é reputado privativo dos referidos *bramanes*.

E quando os barbeiros se fazem *bramanes* quere o sr. Nanum que os *bramanes* se façam farazes?

Todo o direito tem seus limites-ainda o de querer.

Devo, aqui consignar de passagem que sou *ganlhista* e, portanto, adversario confesso daqueles que se julgam maculados com o contagio dos farazes-o *asparsa-zata*, no dizer do sr. Nanum- E muito estimaria, porisso, que a inovação respeitante á classe dos farazes se traduzisse num facto concreto e palpavel.

Não sei, porem, quando raiará o feliz e glorioso dia em que tal facto se dará, sobretudo agora que os barbeiros procuram, á porfia, arredar-se dos farazes, fazendo-se *bramanes* por meio de *alinhamentos* fantasticos!

Em conclusão, lamento que o sr. Tarcar, victima do espirito liberal mal entendido e da ignorancia do alcance das suas modificações tenha pretendido limpar a casa dos seus visinhos conservando suja a sua.

E' que parece ignorar o di-

भा र त

गुरुवार वैशाख शु० १५ मां १८४४

वकील-मंडळ

वकील-मंडळ ऊर्फ वकील-संघ असा अर्थ ध्वनित होणाऱ्या नांवांची पोर्तुगीज इंडीयेच्या वकिलांची एक संस्था पणजी मुक्कामी स्थापन झाली असून, कोणाहि पोर्तुगीज वकिलास तींत विशिष्ट पण ठरींव अटींवर आपला समावेश करून घेतां येतो. डाक्टरांचा संघ, शेतकऱ्यांचा संघ, जमिनदारांचा संघ इत्यादि अनेक संस्था आज येथें अस्तित्वांत आहेत. त्यांत सदरहू वकील संघानें भर घातल्याबद्दल, आमचे संघप्रिय लोक वकील मंडळीचें अभिनंदन केल्याशिवाय खास रहाणार नाहींत, अशी आमची समजूत आहे.

'वर्तमानसार' या सदरांत प्रस्तुत संस्थेचा उल्लेख न करतां, आम्ही तो या जागीं केला आहे. अर्थात् केवळ 'वकील-मंडळाची' बातमी पुरविण्याचाच आमचा एकेरी हेतु नसून दुसराहि कसला तरी उद्देश असला पाहिजे, हें वाचकांनीं ताडलेंच असेल. तो उद्देश कोणता हें खालील अल्प विवेचनावरून कळून येईल.

वकील-संघाची सरकारीरीत्या नोंदणी झाल्यावर, त्याच्या कार्यकारी मंडळाची निवड करण्यासाठीं सभा भरली. या सभेला पुष्कळ ख्रिस्ती हिंदु वकील लोक हजर होते; पण ख्रिस्त्यांचें बहुमत असल्यावरून मजा अशी झाली कीं, कार्यकारी मंडळांत एकहि हिंदु वकील निवडून आला नाहीं! अंदरकीबात ज्यांना अवगत नाहीं त्यांना ही गोष्ट सहजगत्या घडून आली, असें वाटण्याचा संभव आहे. परंतु वस्तुस्थिति निराळीच असून तीजसंबंधानें विचार करणें आम्हां हिंदूंचें कर्तव्य होय.

'कार्त ओर्गानिक'च्या कायद्यानुरूप प्रत्येक संघाला लेझिस्लेटिव कौन्सिलांत एक सभासद निवडून देण्याचा हक्क आहे. या हक्काचा हवा तसा उपयोग करून घेण्यास कोणाहि एका वर्गाच्या-जातीच्या लोकांची निरंकुश सत्ता त्या संघावर असली पाहिजे. व ही सत्ता गाजवून ऐनवेळीं आपणास आवडेल त्याच्याच गळ्यांत सभासदत्वाची माळ घालण्यास मिळावी म्हणून ख्रिस्ती वकिलांनीं कार्यकारी मंडळांत हिंदूंचा शिरकाव न होण्याप्रीत्यर्थ हा 'वकिली' डावपेंच आतांपासूनच लढविला आहे.

'हिंदुलोक ख्रिस्तीलोकांपासून निराळे होण्याचा प्रयत्न करतात' असा आरोप करणाऱ्या ख्रिस्त्यांकडूनच हिंदूंचीं मनें दुखविण्याचा आततायीपणा होत आहे हें पाहून 'चोरांच्या उलट्या बोंबा' कशा असतात याचें प्रत्यंतर उत्तम रीतीनें मनावर बिंबतें. असो.

वकील मंडळाच्या सदरील वकिली डावपेंचाचा पूर्ण विचार करून, हिंदुलोक वेळींच जागे झाल्यास त्यांच्या चळवळीस बराच फायदा होणार आहे व या उद्देशानेंच प्रस्तुत विषयाचा खल आम्ही या जागीं केला आहे.

स्फुट विचार

श्रीशिवाजी महाराजः—महाराष्ट्र राज्य संस्थापक व गो-ब्राह्मणप्रतिपालक श्रीशिवाजी महाराज यांच्या पवित्र देहांत अपवित्र असें पोर्तुगीज रक्त खेळत होतें. अशा अर्थाचें तिरस्करणीय व खोडसाळ विधान डॉ. फ्रागोज नामक एका बहुरंगी गोमांतकीय युरोजियनानें आपल्या शिवाजी नावांच्या अलीकडेच प्रसिद्ध झालेल्या पुस्तकांत केलें होतें. त्यास नवजीवनाच्या प्रकाशकानीं 'भारताच्या' गेल्या अंकांतील पोर्तुगीज भागांत खासें व सडेतोड उत्तर देऊन मातोश्री जिजाबाईचें अप्रतिम पातिव्रत्य सिद्ध करण्याचें श्रेय संपादन केलें, हें येथें नमूद करण्यास समाधान वाटतें. श्री. भोसले यांच्या रामबाणं अंजनानें फ्रागोज मजकुराच्या मष्ठ डोळ्यांतील भ्रम उतरून ते आपल्या अक्षम्य चुकीची तावडतोब दुरुस्ती करतील अशी आशा आहे. शिवाजीच्या देहांत पोर्तुगीज रक्त घोळत होतें, हें विधान येथें म्हणूनच फ्रागोजानां पचलें. पुणें, सातारा अशा ठिकाणीं जर उपरोक्त हलकट वाक्य लिहिलें गेलें असतें तर या वाक्याच्या कर्त्याचा भर दिवसा व हमरस्त्यांतच मुडदा पडला असता, यांत बिलकूल संशय नाहीं! श्रीशिवाजी महाराजांच्या अभिमान्यांनो, डॉ. फ्रागोजांच्या त्या निंद्य विधानाबद्दल जाहीर रीतीनें निषेध प्रदर्शित करा!

अनुकरण करा!:—काकोडें येथील क्षत्रिय मराठे व सारस्वत ब्राह्मण या उभय जातीच्या महाजनानीं तेथील श्रीमहादेवाच्या आलयांत कलावंतीणींच्या नाचगाण्यास व सेवाचाकरीस कायमची बंदी करून आपल्या लौकिकांत भर घातली. हें वाचकांस आम्हीं एकदां कळविलेंच आहे. काणकोण महालांतील लोकांची मजल तर यापुढेंहि जाऊन त्यानीं उपनयन संस्कार व लग्नविधि हे विश्वयोषितांच्या अपवित्र सांनिध्याशिवाय पार पाडले जावेत अशा अर्थाचा ठराव पास करून तो सामुदायिक पद्धतीनें अमलांतहि आणल्याचें आनंददायक वर्तमान आम्हीं गेल्या अंकीं प्रसिद्ध केलें आहे. यावरून वारांगनांच्या अपवित्रतेचें तत्व लोकांस दिवसें दिवस पटलें जात असून आणखीं थोड्या काळांत मंगल देवालयें व शुभ कार्यें अमंगल व अशुभ नृत्यांगनांच्या अशुद्ध संसर्गापासून दूर राहतील, असें भविष्य वर्तविल्यास तें सहसा खोटें ठरण्याचा संभव नाहीं. तरी पण गोमांतकांतील एकंदर सुशिक्षित अशिक्षित समाज, काकोडकर व काणकोणकर बंधूंचें अनुकरण करून सदरहू भविष्य अल्प काळांत खरें करण्याचा प्रयत्न करतील, अशी आम्हांस खात्री आहे.

कृति पाहिजे:—सारस्वत गृहस्थानीं स्थापन केलेल्या कांहीं संस्थांकडून यंदां श्री शिवजन्मदिनोत्सव प्रेमानें साजरा केला गेला. यावरून सारस्वत समाजाची श्रीशिवाजी महाराजांविषयींची पूज्यबुद्धि किती कळकळीची आहे हें आतां पुन्हां सिद्ध झालें आहे. ब्रिटिश युवराज आगमन प्रसंगीं पुणें येथें पार पडलेल्या महाराजांच्या स्मारकास 'भारत'नें राष्ट्रीय पक्षाच्या ठरावानुरूप विरोध केल्यामुळें सारस्वतानां शिवाजीचा अभिमान नाहीं, असा एका सारस्वतेतर व्यक्तीनें त्यांस टपका दिला होता. पण त्याचा फोलपणा आम्हीं तेव्हांच लोक निदर्शनास आणला होता. मात्र सारस्वतेतर लोकांनीं योग्य रीतीनें शिवदिन साजरा न केल्यानें, त्यांचें महाराजांवरचें प्रेम खरें नसून नकली व दिखाऊ आहे, असें आतां कोणीहि विधान केल्यास तो दोषास पात्र होईल, असें वाटत नाहीं. तात्पर्य, कोणत्याहि व्यक्तीविषयीं खरा अभिमान व्यक्त करण्याचे कामीं 'लंबे लंबे' बाता उपयोगाच्या नाहींत. त्याला कृति पाहिजे.

हे गुरु कीं गुरुं?:—पणजीच्या पाठशाळेचे मुख्याध्यापक सि. आल्मेद व अध्यापक सि. कोतवकज या उभयतांत कसल्याशा एका बाबतींत मतभेद उत्पन्न होऊन, कस्तर मजकुरानें आपल्या वरिष्ठाविरुद्ध भलभलत्या शिव्या देऊन एक 'उघड पत्र' वर्तमानपत्रांत प्रसिद्ध करण्यास पाठविलें. त्यामुळें बरीच चळवळ उडून सदरहू शाळेविषयीं लोकांत अप्रिति वाढली. ती इतकी कीं, सभ्यपणाचा गंध नसलेल्या लोकांप्रमाणें एकमेकांस उघड रीतीनें शिव्या देणारे वरील अध्यापक हे गुरु आहेत कीं, गुरं आहेत, अशा तऱ्हेचे प्रश्न करण्यापर्यंत कांहींकांची मजल पोंचली: असो- सध्या या 'जनावरी' विषयावर जास्ती लिहिण्यास आम्ही इच्छित नाहीं. सवडीनुसार लिसेवांतील घाण चव्हाट्यावर येईलच.

सार्वजनिक आरोग्य:--पारोडें गांवांत मलेरिया सांथीनें काहूर उठविलें असून कुटुंबाचीं कुटुंबें आंथरूण धरून पडलीं आहेत. कित्येक कुटुंबांत तर अत्यंत दुःखदायक असे मनुष्य हानीसारखे प्रसंग कोसळलेले आहेत! या कडे सरकारचें लक्ष अजून गेलें नाहीं असें वाटतें. हरेक निमित्तानें करांच्या रूपानें जनतेकडून पैसे उकळणाऱ्या सरकारनें सार्वजनिक आरोग्यासारख्या महत्वाच्या बाबतींत दुर्लक्ष करावें, हें त्यास खास भूषणास्पद नाहीं. हें कोणीहि कबूल करील. झाल्या गोष्टी होऊन गेल्या. आतां तरी आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें बजावण्यास सरकारनें पुढें सरकावें; अशी आमची त्यास इकाची विनंति आहे.

वर्तमानसार

—श्री. अनंत राया शिरवैकर यांस मडगांवच्या कोर्टात वकिली करण्यास सनद मिळाल्याबद्दल 'भारत' त्यांचें प्रेमपुरस्सर अभिनंदन करीत आहे.

—लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, श्री अनंत राया शिरवैकर यांच्या दिनानाथ नामक मुलास तो, श्रीदामोदर विद्यालयांतील [मडगांव] चवथ्या इयत्तेच्या परीक्षेंत पहिला आल्यावरून बक्षीस मिळालें.

—पणजीची पाठशाळा बंद करण्याची चळवळ करण्यासाठीं एक जंगी सभा भरणार असल्याची हूल आहे.

—दो० जाइम द मोराइश हे आपली गव्हर्नरची जागा सोडण्याच्या बेतांत आहेत, असें पोर्तुगालचीं कांहीं पत्रें लिहितात.

--लिसेवांतील नापास मुलांची संख्या अतोनात वाढल्यामुळें त्या संस्थेविषयीं लोकांत भयंकर असंतोष माजला आहे.

—आज रोजीं सांगें येथें सालाबादप्रमाणें श्री मद्शंकराचार्योत्सव साजरा करण्यांत येईल. तरी सर्वांनीं हजर राहून उत्सवास शोभा आणावी. अशी उ. कमेटीची विनंती आहे.

UMERO 7 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 18 DE MAIO

e Editor
...nepão ...essai
...atura
...ESA...... 3-00-00
.... 3-08-00
...SO......... 0-01-00
...ncios
...nha...... 00-01-00
...aso contrato es-

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १८ मोह मे सन १९२२ [खास अंक ७ वा.

CONTINUANDO...

O professor é considerado, em geral, pai espiritual do seu aluno; mas no Liceu Afonso de Albuquerque de Nova-Gua não é essa a relação que prende o primeiro ao segundo.

Na edição passada do *Bharat* constatou-se a existencia duns professores que não explicam a seus discipulos mas que os apertam nas notas a cujo lançamento ninguem sabe que criterio, fantastico e insondavel, obedece!

Há, ainda, naquele estabelecimento mais uma especie de professores: é a daqueles que enxovalham os estudantes, como se estes fossem seus criados ou coisa parecida!

¿ Pode consentir-se uma semilhante pouca vergonha numa casa que o publico supõe ser destinada á formação de cidadãos *educados*?

¿ E' de se perdoar que um professor, *pai espiritual* insulte e *descomponha*, seja á que titulo fôr, o seu aluno, lá porque ocupa a cadeira...*dictatorial* de preceptor oficial?

Não, certamente. O decoro do Liceu e a moralidade publica exigem que o tal *microbio* deseducativo seja *in limine* extirpado para que se saiba, duma vez para sempre, que o Governo portuguez não admite no seio de suas instituições de ensino professores que andem divorciados das mais rudimentares noções da educação

O *Bharat*, já em tempo, referiu-se, largamente a um dos professores da mencionada especie, transcrevendo, nas suas colunas as expressões insultuosas que o mesmo *ensinador* teve a infelicidade de proferir, o que corrobora e justifica as considerações que acabamos de bordar.

¿ E o caso *Gandhicab* não confirma, tambem, que a certos professores do Liceu Central afigura-se-lhes coisa a mais natural dêste mundo dirigir insultos a seus alunos, muitas vezes, por motivos despresiveis?

Mas não acabou. Há, finalmente, professores que querem que seus alunos repitam *in ipsis verbis* e indistinctamente os textos dos livros adoptados. Aluno que não satisfaça a tal exigencia ou que dé conta da lição por palavras diversas das que ela contem, perde, na autorisada opinião dos referidos sabios professores, direito á passagem de sua classe ou á admissão ao respectivo exame, nas competentes disciplinas.

E' indiscutivel que o sistema...*decorativo* de mandar decorar, materialmente, o que os livros resam, enfraquece o cerebro do estudante, transformando-o numa criatura incapaz de...raciocionar. Verdade é que o mesmo metodo é comodo a quem pretende mascarar a sua incompetencia na materia de leccionamento; mas é incomodo á população escolar que sendo evidentemente, constituida da *especie humana* não entra nos liceus para, depois de sair destes *templos*, com alguns anos, conquistar a fama que gosam os seres da *especie animal*. Hoje que a moderna pedagogia procura, á porfia, introduzir e generalisar um cem numero de metodos, tendentes ao desenvolvimento natural e progressivo do cerebro dos estudantes ¿pode permitir-se que num paiz civilisado como o nosso continue em voga o de mandar decorar materialmente? Não, não, não.

As casas de instrução são mantidas para que, nelas, os *irracionais* de raça humana se convertam em *racionais* e não em *irracionais* propriamente ditos!

Mas se uma adorinha não faz verão, tambem o não fazem tres...

? E só uns tres pequeninos artigos, escritos ao correr do pelo, como se costuma dizer, farão historia completa do Liceu de que se trata e que já conta um bom numero de *varões e varões*...?

Ainda um oficio...

O *Bharat* deu nas suas colunas cabida a um artigo dum cavalheiro que se encobre na capa...nominal do celebre poeta da India, *Moropanta* e o qual cavalheiro disse ali o que se lhe oferecia sôbre o oficio do sr. Nanum Tarcar Pernencar, dirigido ao sr. Visnum Sinai Dempó.

Ego quoque gens sum. Desejo, porisso, pronunciar-me, tambem, sobre a importante questão do *asparsa-zata*. E' claro que o não faço sob o ponto de vista teorico, incomodando a historia e outras coisas do valor *transcedental*: cinjo-me apenas ás lições da pratica.

A classe dos farazes, como todos sabem, entrega-se a um oficio que, por sua natureza, anda afastado da limpesa e decencia. Os seus costumes e *habitat* se caracterisam tambem pelas mesmas deficiencias

O faraz lida sempre com cadaveres de bois, vacas e outros animais, muitos vezes, já em putrefacção. Alimenta-se de sua carne. O corpo dum faraz não está habituado ao banho nem á roupa lavada. A sua habitação é um museu de *curiosidades* que ofendem o mais insensivel olfato.

Por todas estas circunstancias, naturalmente, aquela classe não teve entrada franca no seio de familias doutras castas. Eu vejo em tudo isso, como nas demais coisas da religião hindu, um preceito medico: isolamento das pessoas e coisas, predispostas á producção e difusão de quaisquer doenças contagiosas.

¿ Tal sistema *separatista* é pueril e não tem razão de ser?

Di-lo o sr. Nanum que afirma tambem no seu referido oficio que a religião hindu, primitivamente, não estabeleceu restricção alguma entre os seus sectarios, motivo por que então, tudo desfrutava os prazeres do Paraiso, prazeres que foram substituidos pelas torturas do inferno, desde que, á má hora, o egoismo das classes chamadas adiantadas implantou o aludido sistema *separatista*.

Sou leigo nos *vedas e shastras* da religião hindu em que o sr. Nanum, pela sua sabedoria...*oficial* parece estar muito dextro a ponto de se julgar habilitado a dar lições ao sr. Dempó e outros seus correligionarios. E leigo como o sou não percebo nem *patavina* da sapiencia religiosa do mencionado membro influente da familia dos barbeiros.

O que sei, porem, é que se o faraz se conservou separado é porque, por motivos expostos, não podia nem devia comisturar-se com outros.

¿ Pretende, agora, o *leader* de barbeiros que o *asparsa-zata* se iguale a outras classes em que se divide a sociedade hindu? Nada mais facil.

O sr. Nanum que sabe tanto não deve ignorar o seguinte: *sublata causa, tolitur efectus* cessada a causa, cessa o efeito. Trate, porisso, antes de mais de acabar com a *causa* que produz o *efeito* da intangibilidade da classe dos farazes, como o fazia o *mahatmá* Gandhi; e, depois, verá que consiguirá o seu *alevantado ideal* sem oficios espalhafatosos nem conselhos bondosos.

Se os *oficios* resolvessem problemas intrincados como o de que se trata, seria, então, outro o mundo, ¡*Se os burros dejectassem jagra, porque é que os limpa-defectos dos mesmos burros andariam a pedir esmola*?

Mas, se o ilustrado barbeiro, que é ornamento da sua classe, não pretendeu, apenas, com o seu oficio, conquistar com a *exposição* do seu espirito liberal simpatias *faceis* dos ignorantes, e se de facto, arde em desejos de ver *redemida* a classe dos farazes —o *asparsa-zata*—, há de seguir o caminho que lhe apontamos.

E' que o sistema de *oficios* pertence ao reino de *defuntos*. Vivemos no regime de *obras*. Estamos fartos da...*parla* e faz-nos falta a...*uva*. E, portanto, precisamos da *pouca parla e muita uva*...

Vamona

Farazes...

Deus exisse em toda a parte. E todas as partes onde Deus existe são dignas da veneração.

Ora, os farazes tambem representam uma parte onde Deus existe. *Ergo*: os farazes são dignos da veneração.

Parece, porem, que muita gente não pensa desta maneira Porque se *assim* não fosse, não surgiriam *Moropantas* e *Vamonas* contra os referidos farazes lá porque o sr. Nanum Tarcar Pernencar manifestou em um seu oficio, o liberal desejo de ver *venerada* a mesma depreciada classe.

Falai, falai, opositores dos farazes que tambem falaremos mas ultimamente!

स्फुट विचार

एक इशारा:—एका बाजूनें भयंकर महागाई व दुसऱ्या बाजूनें शिरपट्टीसारखे अनन्वित कर, अशा दारुण कैचींत जनता विरक्त असतां, वरिष्ट सरकारकडून अविचारपणें तिजवर स्टांपचा कर लादला जावा, हें खरोखर देशाचें दुर्दैव होय! भागेल तें खावें व सुखी असावें, ही आ[illegible]की खोड [illegible] गेल्यामुळें नोकरशाहीनें निरंकुशपणें आपला छळ चालविलेला आहे. व [illegible] ही मनोवृत्ति आमच्यांत कायम राहील तोंवर जीव घेणारा सरकारी खेळहि अबाधित सुरू असेल, यांत संशय नाहीं. अर्थात राजकीय आखाड्यांत सरकारशीं दोन हात करून जर त्याला लोकमताच्या प्रचंड शक्तीनीं असहायी जर्जर करून खावयाचें [illegible] तर उपरोक्त लांच्छनास्पद [illegible] त्याप्रीत्यर्थ आ[illegible] प्रयत्न झाले पाहिजेत. व [illegible] परिस्थितीचें यथार्थ चित्र [illegible] रख्या [illegible] उत्पन्न करणें [illegible] कोणत्याहि संस्थेच्या [illegible] असून [illegible] पेशवाईनें [illegible] आतां [illegible] पुरे झाला [illegible] काळ तर के[illegible] लिखार चित्तानें व अंत: [illegible] देशबांधवांच्या दुःख [illegible] आपली ही आतांची वेळ आहे [illegible]र नाहीं अशी आमची खात्री आहे. विचार करा व कार्यास लागा, अशी आमची सर्व देशबांधवांस आग्रहाची विनंति आहे.

वर्तमानसार

—गेल्या आठवड्यांत सांगें व दिवण येथें आमच्या संपादकांचीं प्रवचनें झालीं.

—पूर्वीं प्रसिद्ध केल्या प्रमाणें सांगें येथें श्री मदाद्य शंकराचार्योत्सव मोठ्या थाटानें साजरा करण्यांत आला. श्री. धर्माधिकारी, कवळें, वे. अनंत भट महाकारी, श्री. पाटणकर इत्यादि वक्त्यांचीं सुश्राव्य भाषणें झालीं.

—घरपट्टी संबंधानें बोभाटा झाल्यावरून तिचा 'चूल पट्टीत' समावेश होईल असें वाटतें.

—मुळशीपेठा प्रकरण जोरावत चाललें असून दे. अण्णासाहेब परांजपे, दे. सीताराम दामले इ० सारख्या सनदशीर चळवळीच्या पुरस्कर्त्यांस सहा सहा महिन्याच्या सक्त मजुरीच्या शिक्षा ठोठावण्यांत येत आहेत!

—लिसेवाचे प्रोफेसर (पणजी) सि आलवेर्त मारतीस हे स्वकार्य साधून सुखरूपपणें परत पोंचले.

—दे० गणेश शिवराम सामंत यानीं या बाजूच्या ठिकठिकाणच्या मराठी शाळांतील मुलांच्या परीक्षा घेतल्या फिरतीवर असतानां त्यानीं चरक्यांचा प्रसार होण्याप्रीत्यर्थ अविश्रांत परिश्रम केले, हें त्यांस भूषणास्पद होय.

करांचा कडेलोट! शिकस्त झाली!

लोकमताची पायमल्ली!

आतां घोरत पडाल, तर अवजड करांच्या भारानें चेंगरून जाऊन बेचिराख व्हाल!

बांधव हो, एक व्हा व करवाढीच्या धांवत्या गाडीस एकदम खीळ घाला!!

चला, उठा.

झोंपूं नका:—जनतेच्या अनुकंपनीय स्थितीचें अनेकदां निरनिराळ्या रीतीनें वर्णन केलें असतां ज्या अर्थी आमची निष्ठुर नोकरशाही लोकाना निर्दयपणें सतावून सोडण्याची आपली खोड[illegible] संवय टाकीत नाहीं, त्या अर्थी लोकानींहि आता कसलीहि भीडमुर्वत न बाळगतां आपल्या जोरदार चळवळीनीं सरकारास अगदीं भंडावून सोडलें पाहिजे अशानें मात्र कदाचित तें ताळ्यावर येण्याचा काहींसा संभव आहे. म्हणून आम्ही सर्वांना पुन: पुन: विनवितों कीं, आतां झोंपूं नका! आजच्या अग्रलेखांतहि हीच प्रार्थना आम्ही केलेली आहे. प्रसंग बिकट असून त्यास योग्य तयारीनें तोंड दिलें न गेल्यास आमचें अस्तित्व टिकणें कदापि शक्य नाहीं. उदाहरणार्थ असहकारितासारखी चळवळ सामुदायिक पद्धतीनें सुरू केल्यास मदतवार सरकारची रग जिरण्यास कालावधि लाग-

जाहीर विनंति

आपण मित्रमंडळीसह संस्थेच्या पंचम वार्षिक समारंभास यों.

संस्था— श्रीवेताळ प्रासादिक ज्ञानमंदिर, असोळणें.

जागा— संस्थेच्या कार्यालयानजीक उघड्या हवेंत.

दिवस— २१ मे १९२२ रविवार १९ वा.

अध्यक्ष— शांबा कृष्णराव सरदेसाई.

दिवस— २२ मे १९२२ सोमवार १९ वाजतां.

अध्यक्ष— डॉ. कायतान बारतोलोमेव ब्हाज

व्याख्याते— पेद्रु कुन्हेय आफोंस.

विषय— प्राच्य व पाश्चिमात्य संस्कृति.

ता. १३ मे १९२२.

सेक्रेटरी

वैकुंठ जनार्दन कामत तिमले

मिरज प्रजा परिषद

अ० दे० वैद्य यांचें भाषण

या विसाव्या शतकांत जी राजकीय प्रगति उत्पन्न झाली आहे, तिचा विचार करितां नेटिव्ह संस्थानांतहि कशी प्रगति होईल या गोष्टीचा विचार सांगोपांग केला पाहिजे.

प्रजेच्या कल्याणासाठीं राजसत्ता उत्पन्न झाली व प्रजेनें राजाला सत्ता दिली हे दोन सिद्धांत जगाच्या सर्व इतिहासांत दिसून येतात. हे विचार पाश्चात्य व पौर्वात्य अशा दोन्हीहि देशांत उत्पन्न झाले. महाभारतामध्यें प्रथम राजसत्ता कशी निर्माण झाली हें भीष्मानी सांगितलें आहे. हॉब तत्ववेत्त्यानें Original Compact राजसत्तेच्या कराराची उपपत्तीहि अशीच दिली आहे कीं, प्रजेच्या संमतीनेंच राजसत्ता निर्माण झाली. सारांश, तत्व ज्ञान, धर्मशास्त्र व इतिहास हेंच सांगतो कीं प्रजेनें राजाला सत्ता दिली व ती प्रजेच्या कल्याणाकरितांच दिली. या दोन गोष्टी ध्यानांत ठेविल्या पाहिजेत.

पुढें राजसत्ता प्रबल झाली तेव्हां राजानां असें वाटूं लागलें कीं, प्रजा ही आपली नौकर आहे. तिनें आपल्या हुकमतींत राहिलें पाहिजे. सर्वच राजे वाईट झाले असें नव्हे. तर कांहीं चांगलेहि होऊन गेले. त्यानीं प्रजेला पुत्राप्रमाणें वागविलें. फ्रान्सच्या राज्यक्रांती नंतर राजसत्तेला बराच आळा पडत चालला. राजा म्हणजे देव राजा म्हणजे आपला पिता ही कल्पना १८४० नंतर नष्ट होत चालली व यापुढेंहि Prime is the highest servent of the state ही भावना सर्व देशांत बळावणार.

आपल्या या संस्थानांत व इतर संस्थानांत राजा हा पिता आहे ही भावना अद्याप आहे, हें सांगण्यास मला आनंद वाटतो. तथापि या प्रेमाचा व आदराचा कोणता फायदा करून घ्यावा, व संस्थानाची प्रगति कशी करावी हें आतां संस्थानिकानीं ओळखावें. अडीच हजार वर्षांच्या इतिहासांत वाईट राजांची संख्याच फार होती, व तें मनुष्य स्वभावास अनुसरून होय. आतांपर्यंत चार प्रकारचे राजे होऊन गेले.

पहिल्या प्रकारचे म्हणजे 'कामचार' राजे पाहिजे त्याला ठार मारावें, वाटेल त्याची जप्ती करावी, सारांश इच्छेंत येईल त्या प्रकारें वर्तन करणारे. या वर्तनापासून असंतोष उत्पन्न होतो, व वाढतो. जुलमी राजांचे हुकूम लोक कसे मानीत त्यांचा अत्याचार लोकांचे कसा आंगवळणी पडला, वगैरे गोष्टीचें 'गिबन' इतिहासकारानें उत्कृष्ट वर्णन केलें आहे. इंग्रजी राज्य सुरू झाल्यापासून 'कामचार' पणा बंद झाला. व त्याचें अनुकरणहि नेटिव्ह संस्थानांत झालें आहे याबद्दल ब्रिटिश गव्हर्नमेंटचें व संस्थानिकांचे आभार मानिले पाहिजेत.

दुसरे प्रकार म्हटले म्हणजे, कर कायदा व कोर्ट या तिन्हींचाहि अधाप दुरुपयोग होत आहे. कर व कायदा यां बाबतीत राजसत्तेला आळा घातला पाहिजे, इंग्लंड, फ्रान्स वगैरे देशानीं आळा घालण्याचा प्रयत्न केला आहे. ना प्रतिनिधि ना कर हें तत्व अमेरिकेनें घालून दिलें. व त्यांचीच आतां पाश्चात्य देशांत अंमलबजावणी होत आहे. तें तत्व आपलेकडेहि लवकर अमलांत येईल.

दुसरी गोष्ट कायदा. कायदा प्रजेच्या अनुमतीनेंच झाला पाहिजे. हेंच स्वातंत्र्य होय. ही अवस्था जर्मन राष्ट्रांत उत्पन्न झाली. रोमन व इंग्लंड देशांत उत्पन्न झाली नाहीं. म्हणून लोक प्रतिनिधीनीं जरी कायदा केला तरी अखेर त्याला Royal ascent घ्यावें लागतें.

कोर्टाचा दुरुपयोग ही चवथी गोष्ट होय. न्यायाधीश राजसत्तेनें नेमलेले असल्यामुळें त्या सत्तेच्या मताकडेच न्यायाचा काटा झुकावा हें स्वाभाविक आहे.

आमचेकडे राजसत्तेच्या दुरुपयोगाला कसा आळा घातला गेला हा प्रश्न उत्पन्न होतो. आमच्या ऋषींनीं कायदा व कर या बाबतींत राजांना अधिकार दिला नाहीं. कायदा व कर लोकानीं आपल्यामताप्रमाणें बसवावे हें तत्व ठरवून दिलें. कायद्याचा प्रश्न उत्पन्न झाल्यास शास्त्रकारांना विचारीत, मुसलमानांच्या कुराणांतहि हेंच तत्व प्रतिपादिलें आहे.

संस्थानांत या बाबतींत कसा उपक्रम सुरू करावा याबद्दल दोन शब्द सांगतों. संस्थानांत प्रजाप्रतिनिधि संस्था निर्माण केली पाहिजे असें केल्यानें संस्थानिक व प्रजा यांचा संबंध प्रेमाचा राहील. आणि या दृष्टीनें मर्यादित राजसत्ता ही संस्था सर्व प्रकारच्या राजसत्तेपेक्षां उत्तम आहे. लोकसत्तेपेक्षांहि ही संस्था चांगली, असें माझें मत आहे. इंग्लंडमध्यें कोणताहि पक्ष अतिशय प्रबल होऊं शकत नाहीं. म्हणून इंग्लंडची राजकीय संस्था चांगली अशी गणली जाते. म्हणून हळूहळू संस्थानिकानीं आपले अधिकार प्रजेला दिले पाहिजेत.

पहिलें काम म्हणजे संस्थानिकानीं प्रजेपुढें 'बजेट' मांडावें व जमाखर्चाच्या बाबींवर मतें घेण्यांत यावीं. म्हणजे लोकांच्या कुरकुरी आपोआप बंद होतील. व अशा रीतीनें लोकांच्या गैरसमजुतीहि दूर होतील. तुमच्या मिरज संस्थानांत माणशीं ४ रु. कर आहे. हें श्रीमंत गंगाधरराव बाळासाहेब यांच्याच कृपेचें फल होय.

ज्या राष्ट्रांत प्रजा प्रतिनिधि सभा असतील त्या राष्ट्रांच्या मागें जोर असतो. तें राष्ट्र बलिष्ठ व समृद्ध होईल. म्हणून संस्थानिकानीं प्रजेला असल्या संस्था स्थापन करण्याला अधिकार द्यावा. हल्लींच्या मनूंत ही गोष्ट होणें फारजरूर आहे. मी मिरज कारभाराचे रिपोर्ट पाहिले व तें चांगले असल्याचें आढळून आलें. असें जरी आहे तरी लोकांच्या जागृत झालेल्या नवीन भावनाहि पुऱ्या केल्या पाहिजेत. सुराज्य हल्लीं आहेच, परंतु प्रतिनिधींच्या मार्फत चाललेलें राज्य नाहीं. राज्य करण्याचें काम 'मी' करितो असें प्रत्येक प्रजाजनाला वाटलें पाहिजे. व असलें स्वराज्य स्थापित करणें प्राप्त आहे.

तुमच्या संस्थानांत ज्या गोष्टी तुम्हांस पाहिजेत त्या मिळवून श्रीमंतापासून घ्या व ते देतील असें मला वाटतें. शेवटीं एक गोष्ट मात्र लक्षांत ठेवा कीं, हक्क मिळविण्यास वेळ व चिकाटी लागते. एकीचें महत्वहि विसरतां कामा नये. राजकीय हक्क प्राप्त करून घेण्याच्या मार्गांत सर्वांचा दर्जा एकच असतो ही कल्पना ध्यानांत ठेवा. व्यक्ति या दृष्टीनें प्रत्येकजण संस्थानाधिपतीचा दास आहे. परंतु समष्टि दृष्टीनें आपणच श्रेष्ठ आहों, हें तत्व विसरूं नका. सर्व गोष्टी तुमच्या चिकाटीवर, एकीवर व लोकशिक्षणावर अवलंबून आहेत. परमेश्वरावर भरवसा ठेवा म्हणजे तुम्हांस तुमच्या कार्यात यश आल्याशिवाय रहाणार नाहीं. (बातमीदाराकडून)

I—NUMERO 8 —1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 25 DE MAIO

[Dir]ector e Editor
[G.] P. Hegdo Dessai
[A]ssinatura
[Port]UGUESA...... 3-00-00
[Ingle]SA............ 3-08-00
[Av]ULSO.......... 0-01-00
[An]uncios
[Por] linha...... 00-01-00
[Em c]aso contrato es-
p[ecial].

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या
जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर
विण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २५ मोह मे सन १९२२ [खास अंक ८ वा.

MUDEM DE RUMO!

Referindo-se ao aumento da taxa do papel selado, o *Bharat* disse na edição passada que é uma autentica crueldade o decreto metropolitano que determinava tal inequidade.

Confessamos que o Povo da India é, em geral, *manso pacato* e sofredor. Prefere, para não se incomodar, aceitar *tudo o que emane do Poder* a luctar contra a prepotencia da burocracia. E essa feição *especial* da nossa gente habilitou a mesma burocracia, local e central, a conjugar *ad libitum* e em todas as flexões os verbos *querer, poder e mandar*...

Eu quero que o indio pague o imposto de emigração- diz o governo local.

E o Povo paga-lho, sem tugir nem mugir

Eu posso aumentar a taxa de selos – pensa a mesma autoridade.

E o Povo satisfaz á exigencia do *querido* aumento.

Eu mando que se pague o imposto sobre casas-ordena o do Palacio do Idalcão.

E o Povo verga, submisso; diante da mesma ordem.

Quero, posso e mando que o Povo da India satisfaça a todas as minhas vontades soberanas. manifestadas em decretos- grita em voz trovejante o governo do Terreiro do Paço.

E o Povo, sempre submisso, acata ás brincadeiras de...mau gosto do Poder central...

E' êste um grave mal que desgraçadamente enferma o nosso Povo. E um mal que faz dêle um ser inanimado.

Mas não há mal que dure eternamente... E, assim, a enfermidade de que estão tirando proveito os governos de que falamos, tambem ha de ter o seu fim.

Há de ser, então, terrivel a lucta. Os que o tiverem perseguido, terão, então, de se haver com um inimigo verdadeiramente de se temer.

Pelo que se está passando, afigura-se-nos que a egoista burocracia procura, impensadamente, talvez, aproximar a hora fatal do combate por meio de sucesivos aumentos de impostos sem fazer caso da pobresa franciscana com que está luctando a classe daqueles cidadãos que são obrigados a pagar.

Somos por indole e educáção pacifistas; e disejariamos, porisso, que se modificasse o *torto* rumo que as coisas publicas váo assumindo, mercê talvez, da falta de tino nas regiões oficiáis.

O Povo da India está pobre. Está esgotada a sua capacidade contribuitiva. Ele mal pode com os diversos encargos criados pela civilisação e deveres sociais.

Sim. O Povo está reduzido á extrema penuria – Numa palavra: êle não pode pagar mais que está sem *coiro* nem *cabelo*.

Mudem, pois, de rumo!

Mais uma vez o oficio...

O *Bharat* consentiu que se publicassem nas suas colunas as opiniões dos srs. *Moropanta e Vamona* sobre o já celebrisado oficio do sr. Nanum Tarcar Pernencar. Espero que se dignará de editar, tambem o meu despretencioso parecer.

Bem disse o sr. *Moropanta*: *Charity begins at home.* Quem pretender educar o mundo, tem, antes de tudo, de educar a si proprio. Sem isto nada feito. Parece que o sr. Nanum não ignora que a construção duma casa não começa pelo... telhado mas sim pela abertura de...alicerces. Pela mesma maneira, a pretenção de alguem querer limpar a casa atheia só será justa, quando êste alguem não conservar suja a sua.

E o sr. Nanum tem o seu vasto e apalaçado edificio de morada, cheio de lixo, não lhe assistindo, porisso, direito algum de falar na reforma da classe dos farazes.

¿ Supõe, por ventura, o sr. Nanum que a gente ignora que os barbeiros, a cuja clásse êle pertence, não fazem barba aos alpaqueiros e proprios farazes por cujos interesses pugna?

¿ Imagina o sr. Tarcar que o publico não tem conhecimento de que os barbeiros deixam de exercer o seu util *oficio*, tratando, ainda, dos *gaecas* de quem, aliás, se aparentam *amigos*?

Se sim, engana-se literalmente.

Nestas condições...*tragicas* ¿ que autoridade tem o sr. Nanum para se atrever a dirigir ao sr. Dempò o seu oficio?

Trate, primeiro, de limpar a sua casa e. sobrando-lhe tempo, o que não parece provavel, fale, depois, na reforma doutras classes, como a dos farazes.

Naturalmente, o sr. Nanum espevitado pela tarantula de expor o seu espirito *francamente* liberal e *genuinamente* iqualitario botou o tal oficio, em flagrante prejuiso do seu proprio...oficio.

Mal andou, porque quiz troçar da pobre classe dos farazes, zombando, igualmente dos bramanes Nada tinha que fazer e fez o oficio. Nada tinha que dizer e disse disparates...

Tucaramá

UM CONTO POLITICO

Era uma vez um asceta que, mercê do seu esforço espiritual e orações ao Ente Supremo, cheias duma inquebrantavel fé se identificara com a essencia divina.

Esta circunstancia, tão rara quão especial, lhe proporcionara o prodigioso dom de operar milagres que o Livre Pensamento dhoje ridicularisaria sem conseguir...

Pessoas que fossem pobres ou doentes eram transformadas em ricas ou sadias, quando êle, o benquisto e piedoso asceta o entendesse. Numa palavra: não havia sofrimento humano a que êle não pudesse dar pronto alivio nem havia desejo a que o aludido santo não pudesse tão depressa satisfazer.

Numa ocasião, os vassalos dum rei ... constitucional, discontentes com este e mais com o seu parlamento e querjando foram ter com o asceta do nosso conto e depois de lhe explicar a causa que os levava para lá, imploraram, mui umildemente, ao protegido de Deus a graça de lhes outorgar a *republica democratica*.

—¿ Mas porque é que vocês pretendem que se modifique a forma do governo que ora os domina? ¿Acaso ignoram que o bem estar politico duma nação mais depende dos *homens* do que das *formas*- perguntou-lhes o asceta.

—Senhor,-replicaram os vassalos desesperados-os santos a cuja classe *Vossa Reverencia* pertence, conquanto conheçam perfeitamente, as *coisas divinas* das regiões olimpicas não estão por sua especial situação nas condições de ter idea exacta e nitida das coisas *politicas* das nossas regiões oficiais. *Solicitamos*, pois sem mais discussões,a *republica democratica* e esperamos que no-la dará.

—¿ Porque é que não me pedem que eu *insufle a competencia e tino governativo compativel com as exigencias da epoca* dos timoneiros da nàu monarquica?- observou ainda o santo:

—Nada, cubiçamos a republica que é a mais bela forma de governo e porisso insistimos no nosso pedido- repetiram em coro os republicanos *de gema*.

—Seja, então, cumprida a sua vontade e praza a Deus que vocês não tenham na republica, momentos de amargura!

Radiantes, voltaram os sobreditos vassalos ás suas casas. Dormiram. E quando acordaram, estavam na sua almejada *republica democratica*. Era incomensuravel a sua alegria. Por toda a parte um nunca acabar de festas. A atmosfera estava saturada do vivorio e de vinho.

Terminada a festança e voltando tudo á normalidade, começou a obra da Republica. Foi uma destruição geral. E, como a incapacidade triunfou, a capacidade...emigrou. Surgiram hostilidades, rivalidades e interesses mesquinhos. Revoluções *por dà cà aquela palha* Subiam e desciam do poder ministros sobre ministros. *O* aumento de impostos parecia não ter fim. Sucedeu, finalmente, como acontece em casa onde não há pão: todos brigavam e ninguem tinha razão. Aborrecidos deste caotico estado de coisas da *republica democratica* foram, de novo, bater á porta da... *choupana* do asceta, o quál atirou-lhes á cara com as seguintes interrogação e exclamação:-

—¿Não dissera a vocês que o bem estar politico duma nação não dependia das *formas* mas sim dos *homens*? Infelizmente, agora nada posso fazer em seu proveito que estou jurado a não fazer uso do dom que a providencia houve por bem conceder-me. So tenho a dizer lhes que tenham juizo e não continuem a fazer desparates. Sobretudo não brinquem com o Povo, com asnaticos aumentos de impostos, porque, quando o Povo se zanga, não há quem lho contenha a ira!

Cabisbaixos, voltaram os *interessados* a seus penates.

R.

Sob a presidencia do sr. Xambarau realisou-se com toda a pompa, no dia 21, o 5° aniversario da fundação de Sri Vetal Praçadica Dnian Mandir.

No dia seguinte houve, tambem, a conferencia do sr. Pedro Correia Afonso, sob a presidencia do sr. dr. Caitano Vas. Informações detalhados na edição seguinte.

'इन केन प्रकारेण प्रसिद्ध पुरुषोभवेत' हें वेद वाक्य लोकांत शिरल्यावर वरील सारखा प्रकार न घडल्यास मात्र आश्चर्य होतें. आणि प्रस्तुत काळ तर परिश्रम न करतां जीव न ओसतां, तपश्चर्या न करतां, प्रसिद्धि मिळवावयाचा, मानमान्यता मिळवावयाचा व एकदम वरच्या 'ववळगिरीवर' पहुडावयाचा !

पांढरे पायः-- प्रावेरीस द कोस्त हे जोपर्यंत नेटिव्ह होते तोंपर्यंत 'काळा आदमी' या नात्यानें त्यांचा देहहि काळाच होता. पण नेटिव्हपणा नष्ट होऊन त्यांस गोरकाय लोकांची योग्यता प्राप्त होताच, त्यांचा देहहिपण 'पांढरा' बनण्याचा चमत्कार घडला. व पाय हे देहाचेच भाग असल्यावरून मि. कोस्ताचे पायहि 'पांढरे' झाले. म्हणूनच त्यांचे 'पांढरे' पाय पार्लमेंटांत लागतांच लोकांचे डोळे 'पांढरे' करणारा स्टांपबादीचा नवीन कायदा प्रसिद्ध झाला. 'पांढऱ्या' वर्णाविरुद्ध गिल्ला करण्याचें वास्तविक आम्हांस कांहींच कारण नव्हते; पण 'डोळेच पांढरे' होण्याचा प्रसंग ज्या अर्थी आम्हांवर बेतला आहे त्या अर्थी वरील उद्गारासारखे उद्गार सहजपणें निघणें साहाजिक आहे. 'पांढऱ्या' पायांच्या कोस्तास निवडून देणाऱ्यांचेच डोळे 'पांढरे' होत नसून इतरांचेहि होतात हें पुढील पिढीस समजून यावें, हाहि प्रस्तुत कुठ लिहिण्याचा उद्देश आहे.

मूळशीपेठा प्रकरणः— हें प्रकरण कर्ते विकोपास जात आहे, हें गतांकांतील वार्तमानावरून वाचकांस कळून आलेंच आहे अमाशे मावळ्यांच्या जमिनीसाठीं टाटा कंपनीविरुद्ध दोन हात करून 'सबसेप्यार' असा 'जान' सुद्धां देण्यास महाराष्ट्रांतील पूज्य पुढाऱ्यानीं दाखविलेली तत्परता गंभिरवर आणणारी नाहीं, असें म्हणणारा खरोखर पाषाणहृदयी असला पाहिजे. शिवाजीच्या मावळ्यांसाठीं उच्च स्वार्थत्यागानें धन्य झालेल्या विभूतींविषयीं तर आम्हांत धरमादर वसत असून, आमचें अंतःकरण त्यामुळें सद्गदित होत आहे. असो. दे० नासुकाका, दे० दामले, दे० परांजपे इत्यादि शूर सत्याग्रही वीरांचे सकौतुक अभिनंदन करून, सध्या लेखणी इतक्यांतच आवरती घेतों.

बोलघेवडेपणाः— आमच्या समाजाची सुधारणा होण्यास एंव केलें पाहिजे, नोकरशाहीची रग जिरविण्यास त्यंव केलें पाहिजे आणि अमुक साध्य व्हायाला तमुक साधन करणें जरूर आहे, अशी नुसती वायफळ बडबड करणाऱ्यांची संख्या दिवसें दिवस वाढत असल्याचें पाहून मनास खेद होतो. बोलघेवडेपणाचा काळ केव्हांच संपला, हें त्यांस अजून समजूं नये, यापरतें देशाचें दुर्दैव तें कोणतें ? 'अमुक बोले असें भलें' 'अमुक ग्रंथीं तेंचि असे' अशा प्रकारच्या उपदेशानीं लोकाचे कान किटाळून गेले असतां, तोंडाच्या कारवाईचा हैदोस अजून चालू असावा हें खास सुचिन्ह नव्हे. हें युग कृतीचें आहे. फोल बोलांचें आतां महत्व राहिलेलें नाहीं. जनतेंत मिळून मिसळून कार्य करण्यास पुढें सरसावण्याचा हा मनु आहे 'क्रियेवीण वाचालता व्यर्थ आहे'. कर्म करा नंतर धर्म बोला. तरच त्यांला स्वदेशहिताचें मर्म समजलें व सांप्रत काळचा खरा धर्म उमजला असें हो[illegible]; आजच्या अंकांत दुसरीकडे दे. धारप [illegible] लेख प्रसिद्ध झाला आहे. तो याचा [illegible] करा व तदनुसार कृतीला लागा ! [illegible] देणा बस झाला.

सांगें येथील आचार्योत्सव

(खास बातमीदाराकडून)

पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें येथील श्री दत्तमंदिरांत श्री मदाद्य शंकराचार्य जयंत्युत्सव मोठ्या उत्साहानें पार पडला. सकाळीं लघुरुद्राभिषेक, पूजा, नैवेद्य इ० धार्मिक विधि उरकल्यावर संध्याकाळीं इतर कार्यक्रमास सुरवात झाली प्रथमारंभी सांवर्ड्याचे वे. शा. सं. अनंत बोवा शास्त्री सहकारी यांचें 'श्रीशांकरदिग्विजया'तील आचार्य जन्माध्यायावर विद्वत्ताप्रचुर भाषण झालें. शास्त्रीबोवांनीं आपल्या मार्मिक वेदांतानें ओतप्रत भरलेल्या व्याख्यानांत प्रचलित परिस्थितीचा विचार करून अध्यक्ष स्वामी, सत्य, असत्य इत्यादि गोष्टींचें सुंदर विवेचन केलें. नंतर सभेच्या कार्याला आरंभ झाला. अध्यक्षस्थान जगद्गुरूचे कोंकणातील धर्माधिकारी वे. शा. स. रघुनाथ वा. शास्त्री वाघांबेकर यानीं, उत्सवाचे प्रवर्तक रा. ना. भ. पाटणकर यांच्या सूचनेनें व सभेच्या अनुमोदनानें मंडित केलें होते. अध्यक्ष स्थानापन्न होतांच, त्यानीं श्री. हेगडे देसाई यांस प्रवचन करण्याविषयीं विनंति केली. ती कृतज्ञतापूर्वक मान्य करून त्यानीं आपल्या प्रवचनास सुरवात केली. प्रवचनाचा विषय 'नाहीं देवापाशीं मोक्षाचें गांठोळें। आणोनी निराळें द्यावें हातीं।' हा होता. ते म्हणाले--मोक्ष हा आपल्याच प्रयत्नानें मिळवावयाचा असतो; त्याला शमदम, क्षमा, उपरति, श्रद्धा, समाधान व मुमुक्षत्व इत्यादि सहा गोष्टीची आवश्यकता लागते नुसत्या दिखाऊ धार्मिक विधि आचरण्यात कितीहि कालक्षेप केला तरी मोक्षलाभ होणें कठिण नव्हे असाध्य आहे. प्रवचनकारानीं या सहाहि तत्वांचें विस्तृत विवेचन करून, मोक्ष साधण्यास प्रपंच कसा आड येत नाहीं, हें अनेक आधारानीं श्रोत्यांच्या मनांवर बिंबविलें. प्रपंच व परमार्थ हे प्रत्येकाला कसे साधतां येतात, प्रपंच थोर कीं परमार्थ थोर हा वाद कसा निरर्थक आहे. फाजील चिकित्साबुद्धीनें कशी फसगत होते इत्यादि विषयाचें मनोरंजक पण अर्थपूर्ण गोष्टींच्या आधारें प्रवचनकारानीं सांगोपांग वर्णन केलें. शेवटीं शंकराचार्यांच्या उज्ज्वल चरित्रापासून लोकांनीं काय काय शिकलें पाहिजे हें सांगून, त्यानीं आपलें प्रवचन टाळ्यांच्या गजरांत समाप्त केलें. (इतकें झाल्यावर श्री. देसाई हे त्याच रात्रीं रिवण येथें प्रवचन करण्यासाठीं आपल्या मित्रमंडळीसह अध्यक्षांचा व सभेचा निरोप घेऊन निघून गेले. या वेळीं आठ वाजले होते.) नंतर अध्यक्षांनीं प्रवचनावर योग्य समारोप करून—नारायण पद्म भवं वसिष्ठ—या श्लोकानुसार आचार्य परंपरा, आचार्य अवतार वगैरे विषयीं सोपपत्तिक विवेचन करून आचार्यांचे "एकं सत सत्यज्ञात मनंत ब्रह्म" इत्यादि सिद्धांत विशद करून सांगून ज्ञानोत्तर कर्माच्या वादांत आचार्य सिद्धांत कसे दृढ आहेत व कर्मयोग्यांच्या वादांत व त्या सिद्धांतांत बहुंशीं एकवाक्यता कशी आहे, हेंहि सप्रमाण दाखवून दिलें.

इतक्यांत काकोडें येथील वे. महादेव बुवा साठे पुणेंकर हे अध्यक्षांच्या विनंतीनें व्याख्यान देण्यास उभे राहिले. ते म्हणाले ...आचार्य कालीन स्थिति व प्रस्तुत म० गांधींच्या काळची परी स्थिती याचें मी थोडक्यांत निरीक्षण करणार आहें. आचार्यांनीं ज्या अध्यात्मिक स्थितीवर भार दिला होता तीच स्थिति आज दोन हजार वर्षांनीं आली आहे. पूर्वीची स्थिति पटापट पालटत आहे. जे ब० दास आज करितानां ४०।५० रुपयांची तेलें वापरीत असत तेच आज स्वराज्यार्थ कारागृहांत तपश्चर्या करीत आहेत. आमची पूर्वपद्धत एकंदरीत सोज्वळी असून आजची पाश्चात्य संस्कृति आम्हांस सर्वस्वी दुःखांत घालून पोषाखादि बाबतींत कर्जबाजारी बनवीत आहे. यांतून तरुणोपाय म्हणजे सुताचा चरखा हा होय. यानें प्रापंचिक व आध्यात्मिक दोन्ही बळें वाढणार आहेत. चरखा वापरतानां येणारी मनाची एकतानता अपूर्व असून सुतापासून विलक्षण फायदाहि होणारा आहे. तरी सर्वांनीं ह्याच चरख्याचा प्रचार व्यापक प्रमाणावर करावा. अशी विनंति करून त्यानीं आपलें सुंदर भाषण संपविलें.

इतक्यांत निमंत्रित व्याख्यात्यांपैकीं श्री. पु. बा. चिंजिनकर हे आले व उत्सवास विशेष रंग आला. त्यांना विनंति करण्यांत आल्यावरून त्यानीं आपल्या जोरदार आवाजांत पण गोड व मार्मिक अशा आगालहास समजण्याजोग्या कोंकणी भाषेंत व्याख्यानास आरंभ केला. त्यानीं असें सांगितलें कीं, प्रस्तुतकालीं आम्हीं पोषाख व इतर बाह्य गोष्टींवर विशेष भार दिल्यानें आम्ही अगदीं नेभळे होऊन गेलों आहों हें सर्व अनुकरण असून यापासून आमची भयंकर अवनति होत आहे. पाश्चात्यांच्या सर्व गोष्टी दिखाऊ व पोकळ असल्यामुळे घातक आहेत. याचसाठीं शंकराचार्यांसारख्या महात्म्यानीं आम्हांस योग्य तो मार्ग आंखून दिला होता. पण तो अमलांत आणण्याची आम्ही हयगय करितों म्हणून आमची उन्नति गांठतां येत नाहीं. करितां निदान चरख्यांवर सूत काढण्यासारिख्या कार्यानें तरी आपली स्थिति सुधारून घेतली पाहिजे. सरस्व आमचा निभाव लागेल. म्हणून यांकडे सर्वांनी लक्ष पुरवावें अशी माझी प्रार्थना आहे. इत्यादि सांगून त्यानीं आपलें सुश्राव्य व्याख्यान संपविलें.

शेवटीं अध्यक्षांनीं उभय वक्त्यांच्या भाषणाचा समारोप केल्यावर रा. पाटणकर यानीं सर्व वक्त्यांचे, अध्यक्षांचे व मंडळीचे आभार मानून असाच उत्सव प्रतिवर्षीं व्हावा अशी इच्छा प्रगट करून व उत्सवाची महति सांगून आपलें भाषण संपविलें.

आरती, नैवेद्य, मंत्रपुष्प व प्रसाद वांटणें हीं झाल्यानंतर शंकराचार्यांच्या जयजयकारांत उत्सवसमाप्ति झाली.

—श्री वैताळ प्रासादिक ज्ञानमंदिर (असोळणें) या संस्थेचा वाढदिवस श्री. शांताराबजी सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं यशस्वी रीतीनें पार पडला. श्री. सरदेसाई, यांचें व्याख्यान नेहमीप्रमाणेंच उत्तम झालें. संस्थेचे सेक्रेटरी श्री. वैकुंठ लिम्ले यानीं रिपोर्ट वाचून दाखविला. संस्थेच्या चालकांपैकीं प्रो. बाबुसो कामत व श्री. शिबा पै आंग्ले यांचीं सुश्राव्य भाषणें झालीं. दुसऱ्या दिवशीं संस्थेतर्फे सि. कुन्देस आफोंस यांचें डॉ. कायतान व्हास यांच्या अध्यक्षतेखालीं विचार परिप्लुत व्याख्यान झालें.

हिंदुस्थानचें स्वराज्य

(ले. सदाशिव रा. धारप, महाड)

"हिंदुस्थान देश कधीं स्वतंत्र होईल काय" हा प्रश्न फार मार्मिक असून इतका व्यापक आहे कीं, त्यांत अनेक प्रश्नांचा समावेश होत आहे. आपला देश स्वतंत्र नसावा असें कोण इच्छिल ! स्वतंत्रता प्रत्येकास हवी आहे ! परंतु ती प्राप्त करून घेण्यास किती अटोकाट प्रयत्न करावे लागतील, याची पुष्कळांना कल्पनाहि नाहीं. कोणी म्हणतात, सामाजिक सुधारणा आधीं झाली पाहिजे, कोणी म्हणतात, धार्मिक सुधारणा आधीं झाली पाहिजे, कोणी म्हणतात, औद्योगिक प्रश्न अगोदर हातीं घेतला पाहिजे. वरील सर्व मार्ग प्रामाणिकपणाचे नाहींत, असें आमचें म्हणणें नाहीं. परंतु आकाशच जेथें फाटलें आहे तेथें हे मार्गसुद्धां अपुरेच पडणार, असें पूर्ण विचाराच्या अंतीं आपणास कबूल करणें भाग आहे. एखाद्या विशिष्ट रोगाचें निदान योग्य प्रकारें होणें जसें अगदीं जरूर असतें, त्याप्रमाणेंच हिंदुस्थानदेशास जे नानाप्रकारचे रोग जडले आहेत त्यांचेंहि निदान उत्तम प्रकारें झालें पाहिजे. आणि मग त्यावर योग्य तें औषध दिलें पाहिजे, कै० दादाभाई नौरोजी; लो० टिळक, महात्मा गांधी वगैरे थोर व पुज्य पुढाऱ्यानीं यांचें स्पष्ट निदान सांगून यास "स्वराज्यप्राप्ति" हेंच रामबाण औषध सांगितलें आहे. रोगग्रस्त माणूस झाला तरी त्याला आपण औषधोपचार करीत असतोंच कीं नाहीं; व असाध्य ठरलेला रोगीहि दुखण्यांतून बरा होतो असा अनुभव आहे.

आपल्या देशाचा मागील इतिहास पाहिला असतां स्वराज्यप्राप्तीकरितां आपणाला यापुढें किती परिश्रम करावे लागतील, याची कल्पना होईल. स्वराज्यप्राप्ति अति कठीण परंतु कष्टसाध्य आहे. या मार्गाने जाणाऱ्या लोकांवर नाना प्रकारचीं संकटें येतील, परंतु त्यांस न जुमानतां वेळीं आपले प्राणहि खर्ची घालावे लागतील. म. गांधी, सी. आर. दास, लाला लजपतराय वगैरे थोरथोर पुढाऱ्यांवर हल्लीं कशीं संकटें आलीं आहेत, व तुरुंगांत त्यांचे कसकसे हाल होत आहेत, हें आपण वाचीतच आहोंत. तात्पर्य, स्वराज्यप्राप्तीकरितां मनापासून खटपट करणाऱ्या मंडळीवर संकटांची परंपरा ओढवणारच, हें निश्चित आहे,

संबंध हिंदुस्थान देश पूर्वी कधीं हल्लींप्रमाणें एकछत्रीं अमलाखालीं नव्हता. प्रांता प्रांतानिहाय निरनिराळीं राज्यें असून त्यांच्यांत एकोपा नसल्यामुळें व मुसलमानी राज्यव्यवस्थेंत दोष असल्यामुळें मुसलमानी सत्तेस उतरती कळा लागून उदयोन्मुख मराठी सत्ता हिंदुस्थानांत चोहोंकडे प्रस्थापित झाली परंतु आमच्या दुर्दैवानें आपापसांत द्वेष फितूरी झाल्यामुळें व खरा राष्ट्राभिमान आमच्यांत नसल्यामुळें मराठी सत्ताहि मामशेष झाली. आम्ही आपल्या मूर्खपणानें आपलें सोन्यासारखें स्वातंत्र्य गमावून बसलों, आणि धोरणी व स्वार्थतत्पर इंग्रज लोकांनीं सर्वांचेच तोंडाला कशीं पानें पुसलीं हें इतिहासप्रसिद्धच आहे. तात्पर्य, आतां गतवैभवाची नुसती थोरवी गाण्यांत अर्थ नाहीं. मात्र गतवैभव कसें व कां नष्ट झालें व त्या कामीं आपण कोणत्या कोणत्या घोडचुका केल्या आहेत, हें लक्ष्यांत ठेऊन आपण यापुढील आपला राष्ट्रीय कार्यक्रम आंखिला पाहिजे. आपला पूर्वेतिहास वैभ-

NUMERO 9 —1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 1 DE JUNHO

Director e Editor
G. P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास........... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १ माहे जून सन १९२२ [खास अंक ९ वा.

PARA MATUTAR...

Os intelectuais, cà da terra, sobretudo os que escrevem para o publico ... *ilustrado* notabilisam-se por um grave defeito que, como todos os defeitos graves, conserva defeituoso o *meio* em que agimos ...defeituosamente.

Tal defeito consiste em ocultar a verdade ou, por outras palavras, em patentear alguem o que está muito longe de sentir e *apalpar*. E é, porisso, grave.

¿Existe, por ai, alguma autoridade que oprime e persegue os seus juridicionados, não cumprindo *comme il faut* os deveres inerentes ás suas funcções?

Os nossos criticos não se calam seria então de oiro o sciencio-mas em lugar de verberar-lhe os actos pouco correctos, entoam-lhe, pelo contrario, hosanas!

E' que o receio de, algum dia, ficarem mal servidos nos seus interesses particulares arrasta-os a desempenharem tal vergonhoso papel.

E', pois, o baixo egoismo que engendra o *grave defeito* de que falamos. E' ai que a porca bate o rabo. *Hic jacet lepus.* E' o egoismo que faz que os nossos criticos digam o que não sentem e sintam o que não dizem...E, enquanto substituir esse hipocrito estado de coisas, enquanto os nossos homens publicos se não decidirem a render homenagem á Verdade, tal como ela é, e enquanto se não habituarem a relegar ao secundario plano quaisquer considerações de ordem material, será utopia pura esperar que o nosso Paiz progrida *civicamente.*

E onde não há *civismo*, não há...nada. Ou ha toda a sorte de depravação, mãe do entorpecimento social, queda intelectual, degeneração moral e modorra politica.

Mostrar-se o que não é e ocultar o que é, por causa do egoismo, eis-repita-se- em que reside o mal de..nossos pecados cujo remedio é o desenvolvimento da coragem civica que, como se viu, nos falece *grandemente.*

Sim; a coragem civica falta-nos *grandemente.* Se isto não fosse verdade teriamos *á barda* escritores como *Paulo da Gama*, que no *Heraldo* senior está registando, com um arrojo que o nobilita, verdades como punhos. Valia a pena que os nossos criticos, afeitos ao desperdicio de suas energias nas luctas intestinas e fratricidas lhe seguissem o exémplo, indo-lhe, ainda, á diauteira, isto è, firmando os sêus artigos com nomes proprios e não com seudonimos, como o fez o dito *Paulo da Gama.*

São dignas duma profunda meditação as opiniões dêste escritor que tratando da nossa autonomia n'*O Heraldo* de 24 do mez p. f. diz:-

"*A Autonomia fez bancarrota na India.*

... ...
... ...

A Autonomia, pois, conquanto seja teoricamente um regimen ideal, falhou entre nós, no seu ensaio pratico...... que em tres anos de vigencia outra coisa não conseguiu que não fosse agravar desca..p-avelmente *a condiçao do contribuinte* ... ... *Salvo a criação de alguns impostos novos, quë acabaram por arrancar a pele do contribuinte, nós pelo menos, nada mais vemos, de palpavel e de consistente*"

Não acabou. O bom e o bonito é o que os leitores vão agora lêr:-

"A situação do Paiz è cada dia mais grave, e a situação do contribuinte é cada vez pior... A Autonomia nem reduziu as despesas publicas... nem impulsionou o levantamento éco nomico da colonia. A Autono mia nao fez nada. Mas langou alguns impostos novos, acabando por arrancar ao contribuinte o coiro e o cabelo...

Actualmente, não se empreendem obras de fomento, não se lançam pontes, não se abrem canais ou caneiros, não se constroem estradas, não se compram sequer lanchas novas, para substituir as velhas que estão podres. Mas pede-se ao contribuinte novos sacrificios-em nome do *self government*!...

...Um *Self- government* que nada produz de ùtil e de benefico, e limita a sua funcção... a lançar impostos!"

Quem quer que seja o ilustrado cavalheiro que se oculta sob a capa de *Paulo da Gama*, o *Bharat* felicita-o porque deu prova cabal e completa de que não desapareceu, de vez, a coragem civica, remedio preconisado contra o egoismo, o grave defeito que nos está paralisando a marcha politica.

E' caso para dizer: se o antigo Vasco da Gama, gloria portuguesa, discubriu o caminho maritimo para a India, abrindo novos horisontes para o florescimento do comercio da... Briña e especiaria e o seu moderno irmão *Paulo da Gama* descobriu o caminho *politico* para a – Autonomia, abrindo novos horisontes para o florescimento do comercio da... imprensa e civismo.

Doa a quem doer, *pão-pão santa justa* é que tem de ser a norma de quem pretender escrever para o publico... *ilustrado.*

Ou então fazer... colheres de pau.

ECOS & CRITICA

Caso Excelso-Cota

O sr. Cota Cruz, professor do Liceu de Nova-Goa dirigiu ao *Diario da Noite* uma *Carta Aberta*, destinada ao reitor do mesmo estabelecimento sr. Pe. Excelso de Almeida por se julgar melindrado com umas expressões, pronunciadas publicamente, por este ultimo seu *presado* Superior..

A referida *Carta*, brado de revolta contra a inconveniencia do reverendo reitor não chegou a editar-se, mas provocou ela uma reunião do conselho escolar onde, depois de trocadas explicações, de parte a parte, fizeram-se *pazes*: com as palavras quë o sr. Cota Cruz julgava ofensivas de sua dignidade, explicou o sr. Pe. Excelso que não teve intenção de o ofender e, porisso, o professor passou ao reitor uma declaração retirando as expressões da sua *Carta.*

O *caso*, porem, não parou aqui; pois o sr. Almeida mandou á imprensa que a publicou a declaração do sr. Cota Cruz, sem consentimento déste senhor, o que azedou inda mais a questão.

O culpado do triste incidente é o sr. Reitor interino do Liceu Central, dotado da *excentrica* mania de elogiar, *insultando*, como se viu no caso *Gandhicap* (em que Sua Reverencia negou, segundo nos consta, o que lhe atribuiramos no suplemento ao *Bharat*, dedicado ao mesmo *cap*).

Sim. O sr. Pe. Excelso é culpado:-

—*Primo.* Porque se não absteve de dirigir *inconveniencias* com que magoou o sr. Cota Cruz.

—*Segundo.* Porque não resistiu á tentação de mandar publicar abusivamente a declaração n'*O Heraldo* do dito sr. Cruz, declaração que era consequencia logica e natural do ...*Sublata causa tolitur efectus.*

Quanto ao sr. Cota Cruz, só temos a elogiar-lhe o digno gesto em que revelou um caracter indipendente e nobre. *Indipendente* porque sem fazer caso de quaisquer consequencias que lhe pudessem surtir do seu brado de revolta contra o *abuso verbal* do seu superior, repeliu-lhe a afronta com um arrojo que só o dignifica. E *nobre* porque sem se preocupar com o que o publico e seus colegas dissessem de si passou a declaração para ainda em seu prejuizo pessoal, salvar o seu chefe que negava o que afirmara-o que, igualmente, no-lo tornou simpatico no caso de que se trata.

A Cesar o que é de Cesar, e a Deus o que é de Deus.

Proveito.

O nosso colaborador *Moropanta* está recebendo um chuveiro de felicitações pelo seu artigo *Ainda um oficio*— sobre o assunto de farazes, o que lhe comunicamos daqui por andar ausente em parte incerta. Bom proveito.

Uma festa.

Como noticiamos na edição passada do *Bharat*, realisou-se a 21 do mez p. f. o 6° aniversario da fundação de *Sri Vital praçadica Dnian-mandir* de Assolnã sob a presidencia do sr. Xambarau Sardessai, erudito escritor público e o qual proferiu um discurso brilhante e á medida de seus créditos.

Na reunião do mesmo aniversario que se revestiu de pompa, foi lido pelo sr. Voicunta Timló, prestimoso secretario da associação, o relatorio do ano findo, tendo discursado os srs. Xiva Fotú Poi Angló e prof. Babussó Camotim, dois dos socios proeminentes daquela instituição e que não poupam ocasião de envidar os seus melhores esforços pelo progredimento do Pais que o estremecem com todas as veras de suas almas, vivas e ardentes.

Na noite do dia imediato ao do aniversario, teve lugar a anunciada conferencia do sr. Pedro Corrêa Afonso, digno e popular Administrador rural de Assolnã, sob a presidencia do recorrido e estimado clinico sr. dr. Caetano Bartholomeu Vás, idolo

/II—NUMERO 10—1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 8 DE JUNHO

Director e Editor
inda P. Hegde Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ८ माहे जून सन १९२२ [खास अंक १० वा.

"Dize-tu, direi eu" no Liceu-Professores que são carrascos-"Chumbos" indevidos Desrespeito pelos que lhes pagam-Um apelo

RECOMEÇANDO A FITA ...

Eis de novo para tratarmos dos assuntos referentes ao Liceu Central de Nova-Goa.

O *Bharat* narrou e comentou na sua ultima edição o caso Excelso-Cota. ¿ Que se deduz dêle ? Que reina desarmonia no *ilustrado* seio do corpo docente daquele estabelecimento, criado, aliás, para, em ultima analise, manter harmonia na sociedade !

Nos anais do Liceu de Pangim não é porem primeiro aquele *reverendo* caso. Não. Desinteligencias constantes são, ali, *pão de cada dia*. Podemos assegurar mesmo que o *educador* corpo docente da instituição que leva o nome do conquistador de Goa sofre na sua importante saude, quando o seu espirito colectivo se prive do prazer das scênas... politicas do "dize tu direi eu"

Não há aldeia sem porcos e assim desinteligencias ha-as em toda a parte, não sendo para admirar que suceda outro tanto nos Liceus, portanto, isto que é uma coisa perfeitamente natural por ser inerente á fraquesa humana não deve ser, em boa razão, objecto da critica dum jornalista-dirão.

Estariamos de acordo com essa objecção se as consequencias do *dize tu direi eu*, se não repercutissem nos distinos dos estudantes. São, a final de contas, estes que *pagam as favas*, alem de pagar ... propinas de se lhes tirar chapeu.

Faça de conta o leitor que o professor *A* é inimigo *figadal* do seu colega *B*; o estudante *C* é aluno comum do *A* e *B*. Suponha agora que o *C* é *bem conceituado* do *A*. Pois bem, ¿ Sabe que resultados advem ao mesmo *C*. do bom conceito em que é tido por *A* ? O de ser sem mais nem menos inimigo do C. tambem. E, assim, se o professor *A* pretende aprovar o seu *bom aluno C*, o ensinador B, vota-lhe a reprovação não porque êle fez um *mau exame*, mas simplesmente porque é *amigo do seu inimigo*.

E' que "*amigos dos meus inimigos, meus inimigos são*".

Professores que, como o B, votam *chumbos* indevidos, procurando cevar odios nos alunos amigos dos seus inimigos não são professores, são carrascos ou coisa pior. E porque das brigas dos professores liceais resulta uma politiquice nociva aos interesses financeiros, intelectuais e morais dos estudantes, fizemos delas menção nas colunas do nosso modesto jornal.

Há ainda professores que não ocultam o seu indiscritivel contentamento quando tenham de reprovar nas provas finais alunos admitidos ao exame e aprovados nas provas escritas ! E *isto* depois duma conveniencia reciproca de um, dois ou mais anos !!

¿Não merece o nome de carrasco o professor que *chumba* um aluno que á força de seu aproveitamento durante o ano lectivo conseguiu *notas* ou *valores* para ser admitido ao exame e que na parte escrita desta *formalidade* obteve aprovação, mercê de seus estudos ?

¿Não é extranhavel que só no fim o *omnipotente* e *omnisciente* professor feito examinador discubra a *imprestabilidade* do aluno feito examinando e depois de este ter pago *todas as prestações de fortissimas propinas* ?

Uma atitude semilhante só se tolera nessa terra de *canji*, em que os que recebem desrespeitam com toda a sem-serimonia os que lhes pagam com o suor de seu sangue !

O Liceu que devia ser fóco luminoso donde, com resplendor, irradiasse só o civismo-patriotismo, coragem, moralidade e outras virtudes analogas, gera apenas a pouca vergonha que desgraçadamente estamos presenciando !

Indigna-se, revolta-se e barafusta-se contra as coisas e loisas que celebrisam tristemente o nosso Liceu. Não basta. Mister é que se traga á luz com coragem e desprendimento, toda a porcaria que o enlamea, para que em toda a parte se saiba a que degradação tem descido aquele primeiro estabelecimento da nossa instrucção secundaria.

Ao concluir este pequeno artigo, o *Bharat* permite-se dirigir ao publico ilustrado do Paiz um apelo pedindo que lhe formule as suas queixas, lhe descreva a doença que enferma o *Afonso d'Albuquerque* e, finalmente, lhe indique o remedio para a sua cura radical. E já.

E' para *os de cima* ficarem sabendo o que *os de baixo* pensam sobre as pessoas e coisas do Liceu de Nova-Goa.

Unpatriotic and unnational...

A lingua marata é a lingua materna do Maharastrá. Ela é, tambem, a lingua de Goa que é um territorio daquele paiz arrancado pelos portugueses há mais de quatrocentos anos; os nossos irmãos cristianisados não querem admitir isto, quando neste ponto só deviam seguir as pisadas dos seus antepassados que são os hindus. Que o marata é lingua de Goa, isto é, a lingua que actualmente falamos, é um facto que todo o homem com olhos abertos e consciencia sem maldades pode ver. Comete uma acção a mais vil e vergonhosa do mundo, quem deturpando este facto é com detestavel espirito de insinuações procura desencaminhar o povo goêz.

Ai daqueles que ignoram qual seja a sua lingua mãe que é a unica fonte donde dimana todo o progresso. A lingua dum paiz, segundo Jhonson, é uma medida infalivel para avaliar o grau da sua civilisação.

E exáctamente ésta lingua que os cristãos de Goa abandonaram para sempre e introduziram nas suas casas não só a lingua portuguesa, mas tambem todos os usos e costumes deste povo, podendo hoje considera-los perfeitamente europeus com exepção da sua pele. Chegaram mesmo á verberar á europeia e com inexdiavel atrevimento no pleno *Conselho* do Governo, dizendo que a lingua marata não era vernacula de Goa ! Que pena que tudo isto causa ! *Atam tucá magtam saude ani bolaqui deva donialaguim. Muzó rocád Mámanmauxeo ani Ritumanac !!*

"Temos hoje em marata tantos livros sobre todo o genero da literatura, que excedem aos de qualquer nação mundial com excepção de França, Inglaterra e Alemanha " eis o que diz o grande literato Rajevadé. As revistas e os jornais que se publicam hoje no Maharastra são muito mais em numero em comparação aos de Portugal e colonias reunidas. Eis o que é a nossa bela lingua marata.

Infelizmente, porem, os cristãos não se importam disto e querem ser em tudo, portugueses; coisa que nunca poderão conseguir dada a experiencia dum longo periodo de quatro seculos. Hoje são os proprios portugueses a dizer que cá na India todos são doutores sem conhecimento duma palavra de portugues. (Que pena que isto causa). Dos hindus então já se vê... eles são reconhecidamente imprestaveis para ingerir esta lingua, coisa de que sentem um justo orgulho, porque para eles, o marata está acima de tudo.

Devido ao abandono da sua lingua-mãe e consequentemente pela ignorancia de tudo o que é seu, a historia e civilisação da India para estes nossos irmãos, começam desde Vasco da Gama e Afonso d'Albuquerque cujos descendentes lhes chamam cáno... Protestamos com toda a veemencia contra isto, porque, quem é alvo dessas afrontas são enfim nossos irmãos.

Não só isto. Desleixaram o marata sem nunca se importar de o estudar e em aditamento a este pecado perpetraram outro, o de falar mal dela e por todas as especies do paiz no que os hindus queriam conseguir com um gesto patriotico e sob todos os titulos digno de louvor, quando do projecto da reforma da instrucção.

Mas o que nos mete dó, é ver as invenções absolutamente ineditas que os senhores *indo-portugueses* fazem e que são provenientes da ignorancia de

भक्तांमधून होते. डॉक्टरसाहेबांच्या इच्छे-प्रमाणें कमेटी स्थापन केली गेली असती तर सारस्वताच्या समाजाचें वजन सध्या पेक्षां कांहीं तरी जास्त वाढलें असतें. परंतु ती स्थापन न झाल्यानें समाजाच्या इभ्रतीस धक्का पोंचण्याची भीतिहि पण नव्हती. असें असतां 'समाजाच्या अभिमानें झटपटीनें गोव्यांत सूतकमेटी स्थापली गेली' अशा अर्थाच्या बातम्या बाहेरच्या पत्रांत प्रसिद्ध करण्याची 'खास व तमीदारांस' कसली आवश्यकता होती हें समजणें कठिण आहे. कदाचित् समाज सदरील कमेटी स्थापन करण्यांच्या विचारांत असेल. नाहीं कोणी म्हणावें ? पण 'करण्या आधीच सांगण्याच्या व्यामोहास बातमीदारानीं बळी पडणें हें आश्चर्य नव्हे काय ? पण बातमीदार तरी बापडे काय करतील ? कांहीं तरी लिहून लेखनपटुत्व सिद्ध केलें पाहिजे गोव्यांत नामांकित लेखक असल्याची खात्री परकीयांस कशाहि रितीनें पटवून दिली पाहिजे. दिली सूतकमेटीची लोणकढी गरमागरम थाप ! कांहीं तरी 'दडपून देतों प्रेसाला' ! म्हणजे कर्तव्य आटोपलें.

जुगारः—जुगाराच्या नावानें प्रत्यहीं जिकडे तिकडे नाव असताना त्याला आळा घालणाचें तें एका बाजूसच राहून उलट लग्नासारख्या मंगल कार्यांत या अमंगल खेळानें मोठ्या आदरानें स्वागत व्हावें हें दुर्दैव होय ! एकीकडे समाजाचे पुढारी म्हणून जिकडे तिकडे डिंगाणा चालवयाचा व दुसरीकडे जुगारासारख्या समाजविध्वंसक 'चामनी' कृत्यांस प्रोत्साहन द्यावयाचें, या नांव नष्ट करणाऱ्या प्रकाराला कोणतें नांव द्यावें हेंच मुळीं आम्हांला समजत नाहीं ! जेथें तेथें जुगारास सरकाररित्या प्रतिबंध होत आहे. जुगारामुळें कुटुंबाचीं कुटुंबें धूळ खात पडलीं आहेत. जुगारात समाजस्वास्थ्याची घडी बिघडत आहे. जुगारानें नैतिक स्थिति खालावत आहे. एवंच जुगार हा सर्व दृष्टीनीं समाजस्वास्थ्याला परम विघातक आहे. असें सिद्ध झालें असतां, खुद्द प्रतिष्ठित पणाचा टेंभा मिरविणाऱ्या गृहस्थांकडूनच जुगाराची पूजा 'बांधली' जावी, हें अगदीं अप्रशस्त होय. हें कोणीहि कबूल करील. असो. या पुढें तरी आमचे प्रतिष्ठित लोक जुगाराची प्रतिष्ठा वाढवून आपली अप्रतिष्ठा करून घेणार नाहींत, अशी उमेद आहे.

हलकटपणाः—येथील मामलेदार आंद्राष यानीं फातर्पें येथील एका देवालयाच्या चौकावर बूटांसह जाऊन तेथील हिंदूंचीं मनें दुखविण्याचें पाप आचरल्याचें वर्तमान आम्हीं गेल्या अंकीं प्रसिद्ध केलें आहेच. प्रस्तुत अंकांतील पोर्तुगीज भागांत साहेब मजकुरांच्या उपरिनिर्दिष्ट हलकटपणाबद्दल आम्हीं स्पष्ट शब्दांनीं निषेध व्यक्त केला असल्यानें आतां जास्ती कांहीं लिहिण्याचें राहिलें नाहीं. तरी पण आतांवसारख्या 'कंट्री' साहेबांकडून वरीलसारख्या लीला कोठेंहि घडून आल्यास हिंदूनीं डोळे मिटून स्वस्थ न राहतां तावडतोब योग्य उपायांचा अवलंब करण्यास धैर्यानें पुढें सरसावलें पाहिजे, इतकें सुचविणें आमचें कर्तव्य आहे, असें आम्हीं समजतों.

दौराः—येत्या आठवड्यांत कांहीं प्रेमळ व देशहितेच्छू मित्रांसह भारतसंपादक दौऱ्यावर निघणार आहेत. जनतेकडून त्यानां नेहमींप्रमाणेंच हरतऱ्हेचें सहाय्य पुरविलें जाईल अशी उमेद वाटते. लोकजागृति हा दौऱ्याचा मुख्य उद्देश असल्यावरून, त्यांचें हें कार्य ते लोकांचेंच कार्य आहे, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं. जनताजनार्दनाचे आम्हीं नम्र दास असल्यानें त्यांच्या अगणित उपकारांतून आम्हीं कधींच उतराई होणें शक्य नाहीं, हें सांगावयास पाहिजे काय ?

ठार कराः—ज्या राज्यांत चोर शिरजोरपणानें वागतात, न्यायाध्यीश कायद्याच्या नांवाखालीं अन्याय करून मित्रप्रेम जोडतात, दिवसाढवळ्या सार्वजनिक तिजोरीवर डल्ला मारणारे महाशय सरकारदरबारांत उजळमाथ्यानें हिंडतात फिरतात उघड पुरावे मांडले असतां त्याचा विचार तर होत नाहींच, उलट थट्टा मात्र होते, एकंदरींत ज्या राज्यांत कोणाचा पायपोस कोणांत नाहीं अशी स्थिति असते, तेथील सुधारणा बंदुकीशिवाय दुसऱ्या कोणत्याहि उपायानें होणें शक्य नाहीं. 'ठार करा' हा चतुराक्षरी मंत्रच त्या बेबंदशाहीच्या समंधाला गाडण्याला समर्थ आहे. इतर उपाय केवळ नावांचेच ठरतात, अशा अर्थाचे विचार पोर्तुगालच्या एका पत्रांत प्रसिद्ध झाले आहेत. आमच्या सारख्या सात्विक प्रकृतींच्या लोकांस ती विचार सरणी मानवणें अशक्य होय. युरोपियनांचा मार्ग निराळा, आमची दिशा वेगळी, युरोपियनाची भिस्त बंदुकीवर तर आमचा विश्वास आत्मिक बळावर. त्यांच्या चळवळीचें महत्व रक्तपातांत तर आमच्या खटपटीचें रहस्य सहनशीलतेंत. ते तामसी तर आम्हीं सात्विक. म्हणूनच ते बंदुकीला भजतात तर आम्हीं असहकारितेची आराधना करितों. 'ठार करा' हें तत्व अर्थांत येथील जमिनींत रुजणें अशक्य वाटतें.

वर्तमानसार

—आवतोनोमीनें करवाढीशिवाय दुसरें कोणतेंच सत्कृत्य केलें नाहीं, असें एक लेखक 'ड येराल्द' पत्रांत लिहितो.

—बजेटवर वादविवाद करण्यासाठीं लेजिस्लेटिव्ह कौन्सिलच्या बैठका चालू आहेत.

—येथील जज्जांची नेमणूक आफ्रिकेच्या एका हायकोर्टांत झाली असून पणजीच्या कोसेर्वादोरांची नेमणूक त्यांच्या जागीं झाली आहे.

—डॉ. फ्रोइलान द मेल हे परत गोव्यांत आले असून, पणजीच्या धक्यावर त्यांचें मोठ्या थाटानें स्वागत करण्यात आलें. या स्वागतांत सर्व जातीच्या व पंथाच्या सरकारी व बिनसरकारी लोकांनीं उत्साहपूर्वक भाग घेतला होता.

—येथील देसेंगाद राव यांची नेमणूक मडगांवच्या कोर्टांत होणार असल्याची दाट वदंता आहे.

—कवळेंच्या श्रीशांतादुर्गेच्या कमिशन मंडळांत महाजन मंडळीचाच समावेश होणार असल्याचें कळतें.

—आमचे मित्र रा. अनंत शिरयेकर यानीं आपलें वकिलीचें ऑफिस मडगांव येथें आपल्या रहात्या घरांत उघडलें आहे.

वर्गणी पाठवा वर्गणी पाठवा !

वसूलदाराची वाट न पहातां टपालमार्गानें वर्गणी पाठवा

नवीन व्यवस्थे प्रीत्यर्थ

तीन हजारांवर खर्च आला असून जवळ जवळ तितक्याच रकमेच्या कर्जाचा बोजा

भारताच्या शिरावर बसलेला आहे

भारताच्या ध्येयाकडे लक्ष देऊन आमचे देशबांधव वर्गणीदार असल्या संकटांत आपलें कर्तव्य बजावून त्यास मदत करतील अशी आशा आहे.

म. भारत

आगमन आणि प्रयाण

"प्रथमंतु गुरुः पूज्यं ततश्चैव ममार्चनम् ॥"

गुरूला पहिल्यानें भजावें व नंतर आपलें पूजन करावें असें भगवान श्रीकृष्णानीं म्हटलें आहे. आर्य लोकांत अनेक पंथ असून त्यांतील प्रत्येक पंथाचे निरनिराळे धर्मगुरु आहेत. ते सर्वानां पूज्य आहेत. गुरु संचारार्थ निघाले म्हणजे मुक्काम होईल त्या त्या ठिकाणीं शिष्यवृंदाकडून पादपूजेच्या द्वारें किंवा अन्य प्रकारें यथाशक्त्या सेवा करण्याचा परिपाठ आहे.

आपल्या गोमांतकांतील शैव संप्रदायाचे सांप्रतचे सर्व वंद्य धर्मगुरु श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती गौडपादाचार्य स्वामी महाराज हे श्रीगोकर्ण मठांतून संचार करीत निघाले. ते चालू मेच्या २४ तारखेस रात्रीचे ९ वाजतां सांखळी बंदरांत प्राप्त झाले. स्वागतार्थ हजर असलेल्या स्मार्थ आणि वैष्णव वर्गांतील सदगृहस्थानीं थाटाचा सत्कार करून गुरुस्वामींना वाद्यांच्या गजरांत व किटसन, मशाली, चंद्रजोति ह्यांच्या प्रकाशांत सांखळीतील मठांत नेऊन पोंचविलें. दुसरे दिवशीं सार्वत्रिक भिक्षा होऊन त्या नंतर सवडी प्रमाणें कोणी कोणी पादपूजा केली. एकंदरींत गुरुस्वामींचा मान मरातब उत्तम प्रकारचा होऊन संतुष्ट गुरूंनीं श्रीं प्रयाण २७ तारखेस दुपारच्या बारांवर तीन वाजतां घडून आलें.

श्रींचा लवाजमा दांडगा आहे. शास्त्री मंडळ, कारभारी, कारकून, शिबंदी शिपाई, भोई, नोकर चाकर मिळून पन्नासांवर नंबर होईल. पालखी शिवाय मेणाही स्वारीबरोबर असतो. श्रींच्या दक्षतेमुळें संस्थानची व्यवस्था समाधानकारक आहे. कैवल्यपूर मठाचा जीर्णोद्धार करण्याकडे प्रस्तुत श्रींचें लक्ष्य वेधून गेलें आहे. सांखळीच्या मठांतही सुधारणा व्हावी असें मानस दिसून येतें.

शास्त्रीमंडळांत विद्वद्वर्य ज्ञानेश्वर शास्त्री एकसंबेकर हे प्रमुख होत. कांहीं काळामागें हे श्रीसंकेश्वर मठाधिपतींच्या पदरीं होते. धार्मिक विषयावर यांचें एक सुश्राव्य व्याख्यान ऐकण्याचा सांखळीतील सद्भक्तवृंदास लाभ घडला. हें व्याख्यान सवडी प्रमाणें प्रसिद्ध करण्याचा विचार आहे.

पंडितवर्य करंडे शास्त्री ह्यांच्या कैवल्यपूर मठाचा संक्षिप्त इतिहासांत गुरुपरंपरेचा बोध नाहीं. कारण, संस्थानच्या दप्तरांत तसें साधन उपलब्ध नाहीं; तथापि प्रत्यक्ष देवळ्या दिलेल्या माहितीच्या द्वारें सांप्रतचे आपले धर्मगुरु परंपरेच्या क्रमानें चौथ्या इसमाचे असून नामाभिधानाच्या नंबरवारीनें तिसरे आहेत. अधिकारारूढ झाल्याची मिति शके १८२० विलंबनाम संवत्सर मार्गशीर्ष शुद्ध १२ शनिवार होय. श्रीमंत गौडपादाचार्य ही परंपरागत पदवी प्राप्त झाली आहे. श्रीमंत गौडपादाचार्य हे गादीचे आदिपुरुष होत. ह्यानींच आर्य श्रीमच्छंकराचार्यांना उपदेश दिला होता. अशी उपरिनिर्दिष्ट इतिहासांत माहिती सांपडते.

कैवल्यपूर मठ हा फार पुरातन काळचा आहे, म्हणजे शके १५५२ पुढील काळचा असावा. ह्या आद्य मठांत पहिले श्रीमत् सच्चिदानंद स्वामी महाराजांचा प्रथमतः निवास झाला. त्यावेळीं ह्यांची नैष्ठिकाची परंपरा होती. ह्या संस्थानचे एकंदर अठरा मठ आहेत. त्यांतील फार अर्वाचीन आणि भव्य असा श्री गोकर्ण क्षेत्रांतील होय. ह्या मठांत अजब चमत्कारानें श्री चक्रवर्ति लिंगाची संस्थापना झाली हें सर्वविश्रुत आहे.

श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती स्वामींचें वर्तमान ४५ वर्षांच्या आंत असावें. हे गोरगरिबांचे कनवाळु तसेच त्यानां समदृष्टीनें बघणारे आहेत. ह्या गोष्टीचीं उदाहरणें एक वर्ष पर्यंत सांखळीच्या मठांत श्रीसन्निधीं वास्तव्य केलेल्या एका सांखळीतीलच शैव संप्रदायी सदगृहस्थानें दिलीं आहेत. दानशक्तिही पण संतोषजनक आहे. प्रस्यंतरा दाखल ह्यापर्शेंच्या सारस्वत विद्यालयास दोनशें एक रुपये व पणजींतील मुष्टिफंड संस्थेच्या शाळेस एकशें एक रुपये नुकतेंच बहाल केले असल्याचें ऐकलेलें वर्तमान पुरें आहे.

श्रीगुरुस्वामींच्या आगमनानें शिष्यवृंदावर अनुग्रह झाला. बरोबर वीस वर्षांनंतर हा योग आला. श्री संस्थानच्या गादीची उत्तरोत्तर भरभराट होत जाऊन श्रीगुरुस्वामींना दीर्घायुरारोग्यता प्राप्त व्हावी अशी शिष्यवृंदाची परमेश्वरापाशीं अनन्य भावें प्रार्थना आहे.

डि. कं. ४ आणे. सारस्वत

Anno VII — Numero 11 — 1922 | Quepem Quinta-Feira 15 de Junho

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १५ मोह जून सन १९२२ [खास अंक ११ वा.

Patriotismo, sinonimo de....estomago-Estomago, mola real de tudo-Tudo tende para o egoismo-Egoismo, mobil de acção patriotica.

VERDADES DURAS

E' raro ver-se entre nós o verdadeiro patriotismo. Em geral, êste nobre sentimento que dignifica pessoas e glorifica nações, não passa para muitos *patriotaças* de nossa terra dum meio de intrujar comodamente os papalvos e incautos.

Patriotismo! E' êle para muita gente sinonimo de estomago. Tal gente não é capaz de praticar acto algum .. *patriotico* de quê não lhe resulte algùma utilidade ao estomago, em redor do qual giram todas as suas acções e ...*fracções* politicas, todas as suas atitudes e maneiras... *civilisadas*

Numa palavra: o estomago é a mola real de toda a agitação, consciente e inconsciente daquela gente. Tudo nela tende para o egoismo, para a cultura metodica do *Eu*, interesseiro e utilitario.

Núnca quizemos mal ás pessoas que trabalham pelo seu levantamento pessoal pelos meios legais e morais, facultados pela sua condição social. Pelo contrario, sempre as estimamos por acha-las dignas dêste sentimento, a que criam incontestavel jùs pela importancia que imprimem á sociedade onde nascem. E, depois, elas não agem com trages embusteiros do patriotismo berrante e espalhafatoso: seguem no limite de suas forças o plano de vida, dante-mão traçado.

Não é esta, porem, a orientação dos chamados *patriotaças*. Esses senhores de resto, sem ninguem lhes pedir declaram-se, aos quatro ventos, *pais* da *Patria*; desenvolvem todo o seu empenho em provar que êles nasceram, vivem e morrerão *Pro Patria*; juram por todos os santos e... diabos deste e doutro mundo qué o seu pensamento, a sua atenção, a sua movimentação, tudo, em fim, *é doado sine conditione*– desculpem-nos o estilo tabelioso–à Patria, porque lhe pertencem de corpo e alma; e, finalmente, procuram convencer ao Povo que, se a Patria ainda não *pereceu*, se os cidadãos ainda não esticaram *a canela* e se não deixamos de possuir até ao presente a autonomia, é tudo isto unicamente devido aos titanicos–não confundam com o adjectivo *semilhante satanicos*–esforços deles, pais da Patria.

Mas, se dum lado, aparentam, magnificamente mascaradas, tais *virtudes* de alto valor civico, doutro, não poupam ocasião *viciosa* de satisfazer ás exigencias do ..egoismo que é mobil de toda a sua acção patriotica.

Não fosse assim, o nosso Paiz estaria a fulgurar, com esplendor, no apogeu do progresso, em vez de estar luctando com a mais triste decadencia. Se fosse verdadeiro e não de pechisbeque o patriotismo que por aí fora se exibe, não teriamos, certamente, a desdita de vêrmos, cada vez mais arruinada a nossa querida Patria e, cada vez mais abatido, o nosso Zé-povinho!

E' esta uma verdade que incomoda, mas é sempre uma ...verdade, de mais a mais, verdadeiramente verdadeira.

ECOS & CRITICA

Vergonha da Republica

O jornal metropolitano *A Manhã*, de 13 de Maio p. f. publica, no relato de Camara dos Deputados, entre outras coisas, o seguinte:–

O sr. Dr. Alvaro de Castro, antes de se encerrar a sessão chama a atenção do Governo para o facto do Auditor da Fazenda da India tornar publicos os relatorios confidenciais, enviados ao Ministro das Colonias. O orador classifica aquele funcionario de "vergonha da Republica",

O sr. Dr. Alvaro da Castro tem razão, quando estigmatisa com o ferrete de *Vergonha da Republica* um funcionario que divulga os segredos do Estado. E *vergonha* com *V* grande!

Uma semilhante *vergonha*, em parte, alguma se toleraria: cortar-se-hia...*cerce*.

Mas nas terras portuguesas, de tudo se tira proveito—ainda da *Vergonha da Republica*. Tudo se consente – ainda a *vergonha* da... *Vergonha da Republica*.

E', pois, para lamentar que o erario publico tenha de substentar a vergonhosa vergonha da... *Vergonha da Republica*..

O sr. Paulo da Gama

O *Bharat* enganou-se de facto –confessa-o publicamente –quando teve a ingenuidade de supor seudonimo o... nome de *verdade Paulo da Gama*; pois este historico nome de *verdade*, festejado no passado monarquico e no presente... *autonomico* pertence, rialmente, a um filho do nosso concelho, visto a aldeia Molcornem lhe fazer parte de sua jurisdicção judicial, administrativa e...*politica*– informações estas que com outras nos foram prestadas pelo nosso *enviado especial* que para aquela aldea se dirigira, quando, com a então infausta noticia do suicidio...frustrado do ilustrado escritor, ficara sossobrado todo o mundo...autonomico e *son pere* que è, como se sabe o sr. tabelião Teodore Miranda

Muito antes, pois, de *O Heraldo* ter tido a captivante finesa de nos tirar do...engano, o que em todo o caso lhe agradecemos muito penhorados, estavamos, graças ao nosso referido *reporter* e...ao suicidio do querido resuscitado... ao facto do seu nome...de *verdade* e...da *verdade* dos acontecimentos sensacionais de que foi teatro momentaneo a importante cidade, perdão, aldea de Molcornem, onde o sr. Paulo da Gama que antes do seu suicidio... passageiro era apenas conhecido de politicos e homens de letras que actualmente aí abundam, è, agora, adorado com devoção sem limites por toda a população molcornense que o vê, todos os dias, á hora de seu passeio.

Tambem o nosso *enviado* teve o prazer de admirar de perto a esbelta, insinuante e simpatica figura do sr. Paulo da Gama que, no seu entender, se parece muito com o sr. José Ignacio de Loiola, antigo redactor dos jornais *A India Portuguesa*, *Popular*, *Rebate*, e *Lanterna* e moderno administrador das Comunidádos do concelho de Salsete. E', em fim, possivel haver duas ou mais pessoas da mesma parecença e semelhança. Ainda conosco se dà este caso...*semilhante*...A aldea Molcornem dista apenas da nossa redacção duas leguas Temos até lá estado, antes da *outorga* da autonomia...redemptora. Encontramo-la, então muito povoada pelos ... taverneiros e agricultores e pouco ou nada habitada pelas individualidades da envergadura do sr. Gama. Eis o motivo por que a nossa atenção se não fixou lá, ...até á... *evolução vital* do talentoso sr. Paulo.

Longe estavamos, porisso, de pensar que Molcornem se transformaria *tão cedo* em... *Athenas*, no que, como se via, nos enganamos redondamente; pois, desde que començou a vigorar o regime autonomico com os seus deputados... populares, aquela aldêa foi entrando na *vida nova* e hoje, após tres anos da duração da autonomia...redemptora ela é o que é e...não era antes, uma *Athenas* verdadeira,- graças ás medidas decretadas pelo governo da descentralisação autonomica.

¿ Como se explica, então, que o sr. Paulo da Cama sendo natural, morador e residente daquela áldeia, tão beneficiada pela autonomia desconheça esta importante circunstancia...*local* que por si só reduz....*localmente* a nada os seus argumentos na discussão... autonomica com o sr. Teodoro Miranda a quem o aludido milagre ... experimental de autonomia dá nela razão . . . *local, inteira* e *completa*? – Objectar-se-há.

E' que o sr. Paulo da Gama á fina perspicacia do qual não deve certamente ter escapado tal *prodigio*, não lhe ligou importancia, por entender, naturalmente, como nós, que a sua linda terra natal, apesar de todo o seu esplendor . . . autonomico não representava, a final de contas, uma fracção dispresivel na resolução do grande problema . , . autonomico do vastissimo territorio da India Portuguesa. E fez bem, porque sacrificou nobremente o interesse privado da sua localidade no altar do interesse geral da Provincia, e que ainda mais o nobilita.

सेची मूठ ठेऊन लूट जमविण्यांचा सपाटा चालू ठेविला आहे! एवंच असा या नांवाच्या 'प्रजासत्ताक' राज्यपद्धतीचा सांप्रतचा नांवलौकिक आहे. असो.

पण या नावांच्या रिपब्लिकच्या नांवानें शंख करून अधिकारारूढ असलेली शंखनोकरशाही थोडीच ताळ्यावर येणार आहे. शंखध्वनि पेक्षां कांहीं तरी जास्त उपयुक्त कार्य करणें सध्याच्या 'घोसाळकरी' कारभाराला व करभाराला कंटाळलेल्या लोकांचें कर्तव्य होय. 'जात आहेत ते दिवस खरे, उगाच या राजकारणासारख्या त्रासदायक भानगडींत कां पडा! अशा तऱ्हेचीं 'थंड' विचारसरणी बिलकूल कामाची नाहीं. उलट 'काय होइल तें होवो, कितीहि त्रास सहन करावा लागला तरी हरकत नाहीं, देह जावो अथवा राहो, मला नाहक छळणाऱ्या क्रूर व निर्लज्य शत्रूचीं हड्डी नरम केल्याशिवाय मी स्वस्थ रहाणार नाहीं', अशा विचारानें सनदशीर मार्गाची कास धरून कांहीं तरी कृति करावयास मोठ्या धैर्यानें स्वार्थत्याग पूर्वक पुढें सरसावलें पाहिजे. 'खाना पिना, मजा मारना' हा 'मट्टीमें मिल जाना' अशा सारखा सर्वथैव त्याज्य पंथ असल्यानें इष्ट ध्येय साध्य होईपर्यंत त्याला रजा देणें अत्यावश्यक आहे.

शेवटीं इतकेंच सांगावयाचें आहे कीं, प्रसंग फार कठिण आहे. अत्यंत बिकट आहे. त्याकडे दुर्लक्ष केल्यास परिणाम वाईट होणार आहे. तेव्हां एकदिलानें सर्वशक्ति एकवटून प्रतिपक्षावर जोरानें हल्ला करा!

स्फुट विचार

सुरा-राज्य...:— गोव्यांस दिलेलें स्वराज्य हें स्वराज्य नसून सुरा-राज्य कसें आहे, हें आह्मीं अनेकदां वाचकांस दाखविलेलेंच आहे. स्वराज्य ह्मणजे आपली राज्यव्यवस्था आपण पहावयाची; त्यांत दुसऱ्यानीं कोणत्याहि मिषानें हात घालावयाचा नाहीं. गोव्यास मिळालेलें स्वराज्य आर्थिक स्वरूपाचें आहे, असें सांगण्यांत येतें. अर्थात आमच्या आर्थिक बाबतींत कसल्याहि निमित्तानें वरिष्ट सरकारला आपलें थोबडें शिरकावण्याचा कोणताच हक्क नाहीं, हें अगदीं उघड होतें. पण या उघड व्यवहारांत उघड उघड बिघाड करण्यांचा जणूं कार्य पोर्तुगाल सरकारनें पणच उचललेला असल्यानें स्वराज्याचें रूपांतर सुरा-राज्यांत झालें आहे. यावरून आह्मीं प्रतिष्ठित दारूबाजांच्या कबजांत सांपडलों असून; हे राजश्री आह्मांस केव्हां गटारांत स्वतः बरोबर मोक्ष देतील हें सांगवत नाहीं. दारूचा अमलच मोठा विलक्षण आहे. एकतंत्री राज्यसत्तेचा अमल कदाचित् परवडेल. पण दारूचा अमल सहन करणें मानवी शक्तीच्या बाहेरचें आहे: निदान आमचा तरी अशी समजूत झालेली आहे. अशा या 'धुंद व लालबुंद' प्रसंगीं कोणता देव आमचें संरक्षण करणार आहे, तें पहावयाचें आहे.

'एकच उरला':— सध्याची राजकीय स्थिति अत्यंत बिकट आहे; तीजमुळें प्रजा

एकसारखी खंगत चालली आहे. तिच्यांत कसलेंच त्राण उरलेलें नाहीं. ती कंगाल व भूकेकंगाल बनली आहे. करानीं कर बांधले गेल्यामुळें, करानें तिला सर केलें आहे. ती शोकानें ऊर बडवित आहे, पण दुःखमुक्त करण्याऐवजीं सरकार तिला 'मर' ह्मणूनच धमकी देत आहे. अशा शोचनीय स्थितींतून मुक्त होण्याला तिला एकच उपाय उरला आहे. व तो हाच कीं, नैसर्गिक हक्कांला विरोध आणणाऱ्या करांला कायदेशीर न मानून ते चुकते न करण्याचा ठाम निश्चय करणें. आणि तोहि सामुदायिक पद्धतीनें. थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे असहकारिता करून कष्ट सोसल्याशिवाय बेभान सरकार भानावर येणें कठिण आहे.

जुनें व नवें:— 'जुनें तें सोनें' व 'नवें तें हवें' हें तत्व आमच्या शहाण्या सरकारास पूर्णत्वानें पटल्याचें दिसतें. ह्मणूनच तें ठिकठिकाणचे मोडके तोडके जुनें घडे सोन्याप्रमाणें सांभाळीत असून, नव्या बोटी आणण्यासाठीं नवें कर्ज काढण्याच्या विचारांत आहे. इतकेंच नव्हे तर मोनार्कींचा जुना एकतंत्रीपणा तो केवळ 'जुना'

सून निःसत्व व आळशी बनलेलीं मुलें समाजास जास्त त्रासदायक आहेत. कदाचित् त्या उनाडांचा कृषिकर्माकडे किंवा इतर कसल्याहि त्याच प्रकारच्या उपयुक्त कामाकडे उपयोग होण्याचा संभव आहे. लिसेवांतील कर्में शिक्षण घेऊन निःसत्व व आळशी बनलेल्या 'प्रतिष्टित' विद्वानाचा मात्र कसल्याहि कार्यांत उपयोग होणें शक्य नाहीं. हे दगड असून ते वीट आहेत.

अडतें कुठें?:—गोव्याची सांपत्तिक स्थिति दिवसें दिवस जास्त भानगडीची बनत चालली आहे, हें लोकांप्रमाणेंच केव्हां केव्हां सरकारलाहि वाटत असतें. यावरून कोणीहि आपली चुकीची समजूत ऊर्फ समजूतीची चूक करून घेऊं नये कीं, सरकार लोकांच्या अनुकंपनीय स्थितीमुळें झुरणीस लागलें आहे! चुकूनसुद्धां असा पापी विचार मनांत आणण्यांची धिटाइधाई कोणीहि करूं नये. गोव्याच्या अडचणीच्या सांपत्तिक स्थितीपासून सरकारला वाईट वाटण्याचीं कारणें निराळींच असून जनतेच्या सुखदुःखाकडे त्यांचा काडीचाहि संबंध नाहीं. त्या कारणापकीं एक मुख्य कारण असें आहे कीं, बेमालुम रितीनें आणखी

वर्गणी पाठवा वर्गणी पाठवा!

बसूलदाराची वाट न पहातां टपालमार्गानें वर्गणी पाठवा

नवीन व्यवस्थे प्रीत्यर्थ

तीन हजारांवर खर्च आला असून जवळ जवळ तितक्याच रकमेच्या कर्जाचा बोजा

भारताच्या शिरावर बसलेला आहे

भारताच्या ध्येयाकडे लक्ष देऊन आमचे देशबांधव वर्गणीदार असल्या संकटांत आपलें कर्तव्य बजावून त्यास मदत करतील अशी आशा आहे.

स. भारत

असल्यावरून रिपब्लिकन सरकारनें त्याला सोन्याप्रमाणें आपल्या उराशीं घट्ट कवटाळून धरिलें आहे. 'जुनें तें सोनें व नवें तें हवें' या जुन्या नव्या मिश्र तत्वाची कीर्ति आपल्या उदार धोरणानें आमच्या तत्वनिष्ट सरकारनें मोठ्या कुशलतेनें राखल्याबद्दल जुनें व नवें अशे दोन्हीहि वर्गांतील लोक त्याचें अंतःकरणपूर्वक अभिनंदन केल्याशिवाय रहाणार नाहींत.

लिसेवांतील शिक्षण:— आमच्या लिसेवांतून देण्यांत येत असलेलें शिक्षण निरुपयोगी असून तें विद्यार्थी वर्गाला निःसत्व अविचारी व आळशी बनवितें अशी त्या शिक्षणाविरुद्ध खरमरीत टीका झालेली ऐकण्यांत येते. परंतु मुलाचे पालक मुलांनां लिसेवांत कोंबल्याशिवाय रहात नाहींत हें आश्चर्य नव्हे काय? "लिसेवांतील शिक्षण वाईट खरें, पण काय करायें? दुसरी कसलीच सोय नसल्यानें मुलें उनाड होतील, या भयानें त्यांस लिसेवांत पाठवावीं लागतात. अडला हरि गाढवाचे पाय धरी. दुसरें काय?" असे उद्गारहि कित्येकांकडून ऐकण्यांत येतात! पण आमचा अनुभव आहे कीं, लिसेवांतील शिक्षण न

नवीन कर लादण्यांस कोणतेंच साधन बाकी राहिलेलें नाहीं जन्मापासून तों मरणापर्यंत शेंडीपासून तो बूटांपर्यंत, जमिनींपासून तों जानापर्यंत, जें कांहीं होतें नव्हतें त्यावर कर लादण्यांत तर केव्हांच आले आहेत. आतां नवीन करानें सजविण्यासारखें कांहींच शिल्लक उरलेलें नाहीं; ह्मणूनच सरकारची जरा 'कुचमणीची' अवस्था झालेली आहे पण अडते कुठें? हा प्रश्न सरकारनें आपल्या सल्लागार मंडळासमोर टाकल्यास त्याचा हवा तसा निकाल लावून, सरकारला दुःखमुक्त करण्याची ताकद अजून त्याच्या मित्रांत जीव धरून राहिलेली आहे प्रश्न काय तो प्रश्न टाकण्याचाच. प्रश्न टाकला कीं तावडतोब निकाल. प्रश्नाचा व ...जनतेचा, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं.

वर्तमानसार

—असोळणें येथील श्रीवेताळ प्रासादिक ज्ञानमंदिर संस्थेच्या विद्यमानें गेल्याच्या मागील आठवड्यांत तेथें आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें.

—केपें, डिचोली व दमण येथील कोमार्कें काढून त्या ठिकाणीं जुकगाद बसविण्यांत यावे, अशा अर्थाचा एक ठराव दोजुवांव द फिग्रेद यानीं लेझिस्लातीव्ह कोन्सिलांत दाखविला आहे. स्तुत्य.

—आमचे मित्र व विद्वान प्रोफेसर श्री. पांडुरंग शे. पिसुर्लेकर यानां सत्तर महालच्या मुनिसिपालटीनें, त्यानीं बजावलेल्या शिक्षणविषयक उत्कृष्ठ कामगिरीबद्दल, गोरवपर संदेश पाठविला असून, त्यास वरिष्ठ सरकारचा बहुमानात्मक शब्दांचा दुजोरा आहे. या सन्मानाबद्दल आह्मी प्रोफेसरसाहेबाचें अंतःकरणपूर्वक अभिनंदन करितों.

—लिसेव सेंत्रालचा फिरून लिसेव नासियोनाल (पांच क्लासांचा) होईल, असें कळतें.

—गागु कुतिज्य व साकादूर कावाल यानी आपला हवेंतील प्रवास सुखरूपपणें पुरा केला.

—मडगांवच्या 'तेन्ह' पत्रावर खटला करण्यांत आला आहे.

—दैनिक लोकसंग्रह यापुढें साप्ताहिक स्वरूपांत प्रसिद्ध होणार आहे.

सुरगांव--शिक्षण--संघ

(आमच्या बातमीदाराकडून)

ता. १४।५।२२ रोजीं या संस्थेच्या कार्यालयांत बक्षीस समारंभ साजरा करण्यांत आला. कार्यालयास गुढया, तोरणें, पताका यांच्या समावामुळें भासणारी कृत्रिम शोभेची उणीव अध्यक्षांच्या टेबलावर ठेवलेल्या हिंदुस्थानांतील लोकांचें प्रापंचिक व आध्यात्मिक बल वाढविणाऱ्या सुताच्या चरक्यानें भरून काढली होती. चरक्यांजवळच शाळेंतील विद्यार्थ्यांनीं काढलेल्या सुताच्या गुंड्या नावांनीशीं मांडण्यांत आल्या होत्या. चरका रा. शशिधर नारायण वार्खें बी. एस. यन. कंपनीचे हेडक्लार्क यांच्याकडून देणगीदाखल दिला गेला होता, असें त्यावर असलेल्या नांवावरून कळून येत होतें.

सभास्थानीं शहरांतील प्रमुख मंडळी आल्यावर समारंभास ५ वाजता सुरवात झाली. रीतीप्रमाणें श्री. भिकाजी पांडुरंग वालावलकर यांची अध्यक्षस्थानीं योजना झाल्यावर मुलांमुलींकडून मधूर आवाजांत स्वागतपर व ईशस्तुतिपर पद्ये ह्मणण्यांत आलीं. नंतर संस्थेचे सेक्रेटरी श्री. मुकुंद वि. ना. प्रतापराव सरदेसाई यांनीं पुढील आशयाचें भाषण केलें. ते ह्मणाले:-'सद्गृहस्थ हो, देशाच्या उन्नतीचीं जीं निरनिराळीं साधनें आहेत त्यांत मातृ भाषेतून शिक्षण देणें हें एक होय. कोणताही समाज कर्तृत्ववान, स्वावलंबी व जोमदार बनणें झाल्यास त्याला आपली स्वभाषा, आपली पूर्वपरंपरा, आपली प्राचीन संस्कृति व आपल्या पूर्वजांच्या कर्तबगारीचा इतिहास याची ओळख होणें जरूर असतें आणि ही ओळख आपल्या मातृभाषेतून झाली तर तिचा परिणाम ज्यास्त टिकाऊ व अधिक फलप्रद असतो हें सांगावयास नकोच. गोमांतकीय समाजाची जी अधोगती झालेली आहे किंबहुना प्रगतीच्या मार्गावर येतांनां जो जो कच खात आहे त्याला कारण मातृभाषेविषयींचें त्याचें औदासिन्य हें होय. गोमांतक हा प्रांत महाराष्ट्राचा

ANNO VII — NUMERO 12 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 22 DE JUNHO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
As[illegible]ra
India Por[illegible] 3-00-00
India In[illegible] [illegible]-08-00
Numer[illegible] [illegible]0-01-00
A[illegible] [illegible]a...... 00-01-00
[illegible]uso contrato es-

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आगे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २२ मोह जून सन १९२२ [खास' अंक १२ वा.

À auditoria fiscal

O Paiz pronunciou-se em pêso contra esta *inutilidade* que, como sabem, em vez de simplificar as coisas fazendarias, complicou-as. Ela representa, sem mais nem menos um luxo na miseria.

E, todavia, a Auditoria passa cada vez melhor da sua importante saude, não havendo força alguma que lhe faça reduzir a idade de... ferro. E' triste mas é verdade.

O Povo não alcançou nem alcança vantagem alguma da existencia dela, que pelo contrario lhe faz tardar as dependencias por causa de seus *vistos*.

¿ Lucrou, pelo menos, o Governo com ela ?

Não; pois foi desacriditado pela publicação de relatorios confidenciais, como se viu na edição passada.

¿ Não se impõe nestas condições a sua extinção ou, quando não, a reducção á *sua expressão mais simples* ?

¿ Não resultaria da mêsma extincção uma economia razoavel ao tesouro público ?

Quando o *deficit* é de 17 laques de rupias, forçóso se torna acabar com sinecuras e luxos que só se toleram, quando o Paiz navega naabastança.

E sobejamente está provado que a Auditoria Fiscal da India é uma sinecura e é um luxo na... miseria.

FARAZES ...

Inserimos noutro lugar a anunciada carta-resposta do sr. Nanum Tarcar Pernencar, referente ao assunto de *Farazes*. E' ela, como se sabe, destinada aos srs. *Moropanta, Vamona, Tucarama* e... a nós tambem.

Queira ou não, é forçoso, pois, que o *Bharat* diga de sua justiça na *injustiça* que lhe faz na sua epistola o sr. Nanum, atribuindo-lhe propositos que ele nunca os albergou... E depois, provocado por nós é que o ilustrado barbeiro quebrou o seu scilencio de... oiro.

Lêmos, relêmos e tornamos a lêr a brilhante carta do sr. Pernencar; mas sentimos confessar que não enxergâmos nêla cousa alguma que se relacionasse directamente com o *ponto principal* dos nossos ligeiros comentos.

E' que parece que o sr. Nanum não leu bem o que escrevemos ou se o leu bem não o comprenden bem, ou, se o compreendeu bem, não o assimilou bem ou, ainda, se o assimilou bem, não foi bem capaz de manter-se sereno e... na *linha direita*, porque, então, nao teria a *superficialidade indisculpavêl* de chamar...alhos aos bogalhos, ... vice-versa e trapalhada.

Não esperavamos, francamente, semilhante... por parte do sr. Nanum *cujos esforços para o progresso das classes analfabetas são conhecidos do publico, esforços que concorreriam ainda que indirectamente para o despertar de energias duma parte da população bramane...*

E' pois, verdade qne o *Bharat* não cobriu o sr. Nanum nem a sua classe de doestos, como levianameute lhe aprouve afirma-lo, ... *á falta de razões com quais pudesse justificar a inviabilidade da sua... carta* que basta pelo menos, que... *acredite* o nosso jornal...

¿ Mas que è que disse o *Bharat propriamente* na questão de farazes ? *Nada*, por enquanto, pois mais duma vez declaramos que sò emitiriamos a nossa opinião depois da conclusão da discussão que ainda não acabou nem começou. Não foi isso ?

¿ A que veiu, então, a local **Mais um** do *Bharat* n ° 8 ?- Perguntar-nos-há o esforçado paladino e *bemfeitor... das classes analfabetas* e... *duma parte da população bramane.*

E' para significar simplesmente, que "quem não fez o e que podia e devia fazer na sua classe, não tinha direito nem competencia para aconselhar a outros que nas suas classes o fizessem." E nada mais.

Só tanto bastou para o sr. Nanum perder a tramontana e após um parto laborioso dar á luz de... publicidade incoveniencias que bem poderia dispensar... para os seus créditos.

Não temos procuração dos srs. *Moropanta, Vamona, Tucarama e duma parte da população dos bramanes* para os defendermos; mas, quanto a nós, vê-se que o sr. Nanum fez-nos flagrante injustiça, encabeçando-nos *carapuças* que se nos não ajustam.

E' caso para dizer que o sr. Tarcar *falhou* com o n°. da porta e foi parar em... maus lençoes na pressa que quiz imprimir ao seu andar... *reformista* para ensinar-nos e aos bramanes que os farazes eram dignos da melhor sorte, porisso que os proprios *Suami Vivecanonda e Mahatma Gandhi* eram da sua opinião... dele.

¿ Onde, porém, desencantou o sr. Nanum a nossa desafeição pela redenção da classe dos farazes e outras... despresadas ?

¿ Onde, quando e como descobriu o encarniçado inimigo do *detéstavel Peshivismo* que o *Bharat* era contra... o despertar de energias da população dos farazes ?

Estamos em crêr que não será capaz de no-lo responder.

E' certo, todavia, que o *Bharat* achou e continua a achar que o sr. Nanum, que apesar de poder fazer muito em beneficio da classe dos farazes na sua, não fez nada nem consta que está em via de o fazer por motivos futeis não devia cair no disparate de dar conselhos a outrem para o fazer; porque resultaria inutil tal, empresa... despropositada como sucederà, se ainda não sucedeu.

Quem tem telhado de vidro não deve atirar pedras ao do visinho, bem diz a filosofia popular e que o sr. Tarcar esqueceu-se de... lembrar, de proposito.

Mas o sr. Nanum fala ainda na sua carta da responsabilidade dos bramanes no assunto contra-vertido. Tambem, pelo mesmo motivo, não tem razão, porquanto quem não cumpriu o dever de sua responsabilidade não pode intrometer-se no cumprimento do da responsabilidade doutrem. Um bebado que não deixou de beber, não deve pregar a outros bebados que deixem de beber. Um individuo cuja casa exige uma *vassourada monumental* não tem competencia nem autoridade para meter o seu nariz na sujidade alhêa... E é só isto.

De resto, fique o sr. Tarcar sabendo que os bramanes não precisam como nunca precisaram, louvado Deus, de seus conselhos... gratuitos, porque felismente nunca faltou entre eles elemento que promovesse o *despertar de suas energias* juntamente com o doutras classes sociaes indistintamente, o que alias não deve iguorar. *Chacum dans son metier.*

O resto é com outros e portanto è inutil gastar mais tempo. Não é, sr. Nanum ?

N. da R.

A carta-respasta a que o presente artigo diz respeito teve ainda de ser reservada para a edição seguinte do *Bharat*, juntamente com outra materia já composta e compaginada. E' que, á ultima hora, por desarranjo da maquina de impressão ficamos forçados a publicar, como se vê, só a metade do *Bharat*, o que sendo consequencia das circunstancias da força maior torna se *ipso facto* digno de ser desculpado.

O *Bharat* seguinte terá, como de costume, quarto paginas.

Estão paradas na redacção muitas correspondencias, algumas delas de grande urgencia.

Publica-la-hemos na edição da semana seguinte.

Louvor merecido

O distincto professor Sr. Panduronga Pissurlencar recebeu o seguinte oficio: —

Para os devidos efeitos, se comunica, que Sua Exa. o Sr. Governador Geral, conformando-se com o parecer do Conselho de Instrucção Publica, que ele com muito agrado tomou conhecimento do louvor que lhe foi consignado pela Comissão Municipal de Satari na acta da sua sessão de 17 de Abril de 1917.

Se Sua Exa. o Sr. Governador Geral recebeu com agrado esse louvor, a Inspecção de Instrucção Primaria, perfilha o mesmo agrado de Sua Exa. acrescentando que deposita toda a confiança no professor louvado, esperando que de futuro o mesmo professor continuará a desempenhar com toda a competencia, lealdade e civismo a nobre missão de professor e educador de que o Estado o investiu.

São estes os ardentes votos desta Repartição.

Saude e Fraternidade.

Repartição da Inspecção de Instrucção Primaria em Nova Gôa, 4 de Maio de 1922.

O Inspector Primario
(a) *A. Alves Prudente*

Nossos parabens ao digno professor louvado.

ANO VII — NUMERO 13 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 29 DE JUNHO

Director e Editor
[Go]vinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
[In]dia Portuguesa...... 3-00-00
[In]dia Inglesa............. 3-08-00
[N]umero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
[A]nuncio por linha...... 00-01-00
[P]ara longo praso contrato es[p]ecial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
दरओळीस दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २९ माहे जून सन १९२२ [खास अंक १३ वा.

PROTESTANDO...

O governo local acaba de nomear professor auxiliar do Liceu Afonso de Albuquerque a um militar, sob sua responsabilidade, mas contra a disposição legal. O Governo local cometeu, portanto, uma ilegalidade sob sua responsabilidade. E um acto ilegal, comquanto praticado sob a responsabilidade de quem quere que seja, merece só protestos. Sobre isto não pode haver duas opiniões.

O sr. Ramochondra Sridhar Poi concorreu para o lugar de professor auxiliar do mencionado Liceu; foi classificado e correu o boato de que ia ser nomeado. Não acabou. O sr. Poi teve até guia para ser presente á Junta de Saude. E, quando ia submeter-se ao exame dela, disseram-lhe que o lugar para ocupar o qual êle fôra chamado, estava já preenchido por um.. militar, sob a responsabilidade do governo local.

E' espantoso, é piramidal e é... triste! Pelos modos parece que tem razão o outro que diz que *quem não tem padrinhos morre mouro*. E o nosso amigo Ramachondra Poi não possui outros *padrinhos* senão o seu formoso talento e belo caracter, coisas que na nossa terra não encontram terreno fertil para medrar...

E' triste mas é verdade. E é uma verdade que cava a ruina do chamado *prestigio de autoridade* Mas é inutil gastar a cera com ... ruins defuntos e porisso limitamo-nos a registar nas colunas do *Bharat* o nosso veemente protesto contra uma *ilegalidade... responsavel* que o governo local acaba de perpetrar.

Para averiguar

Informam-nos, não sabemos com que visos de verdade que um engenheiro não larga um real das ajudas de custo que o orçamento da provincia lhe consigna, quando em inspecção.

E dizem que na falta do serviço o sr. engenheiro enfia o automovel para as bandas de Cortalim para ver o trabalho dos dois cantoneiros, que por si andam a mourejar.

Seria bom averiguar estes e outros factos que sendo verdadeiros dão a ideia de como desaparece o dinheiro dos contribuintes e de como se faz a engorda dos tubarões.

Coisas e Loisas

Premio nobre...

A *razão* é uma bôa palavra que, pelos importantes favores com que serve á Humanidade torna-se, sem favor, merecedora de ser tratada, com todas as honras, nas colunas dum jornal.

Não è sem razão que se diz que o homem é *rei dos animais... irracionais* por ser senhor e possuidor da *razão*, distinctivo da natureza humana. A *razao* é .. a razão de ser de todas as coisas visiveis e invisiveis concretas e abstactas, apalpaveis e inapalpaveis.

A *razao* è um artigo mas não è como qualquer artigo de fundo dum jornaleco, destinado á determinada pessoa, politica, sciencia ou... falencia è um artigo de que tirios e troianos, gregos e romanos— ou para encurtar razões—amigos e inimigos podem igualmente e *ad libitum* tirar proveito.

Dois litigantes litigam, baseando-se ambos na *razão*. Se a petição inicial duma causa se estriba na razão, a contestação da mesma petição tem tambem forte esteio na mesma *razão*. E o que se respeita em relação a estes importantes factores da demanda que são antecedentes, observa-se, igualmente, no tocante à réplica, treplica, alegações e contra-alegações que são consequentes.

Isto é: acusa-se com *razão*, contesta-se com *razão*, replica-se com razão, treplica-se com razão, alega-se com razão e contra alega-se, tambem, com... razão.

Mas não acabou aqui a discrição da razão: lançam-se despachos com razão, proferem se sentenças com razão, despachos e sentenças que são confirmados, alterados e revogados, tambem, com razão.

Preso por ter razão e preso por não ter razão. E' o mesmo ditado que por causa da e fonia degenerou, com o decorrer do tempo, no seguinte: preso por ter *cão* e prêso por não ter *cão*.

Matematicamente falando, a razão está na mesma razão do ... *cão*.

E' com razão se diz, pois, que a razão *é* do uso universal accessivel a todas as inteligencias, a todas as algibeiras, a todos os apetites e a todos os gostos e desgostos. . .

Deus nos fêz pobres; eis a razão por quê não podemos oferecer um *premio nobre* que merece com razão o inventor da palavra **Razao.**

Temos, ainda, muita coisa e loisa para dizer sobre a razão mas temos tambem razão para não o fazer por escassez do tempo e espaço. E oremos que a uma razão que deve ser respeitada por todo o homem de ... razão.

Imposto capital

Quando-se lançou o imposto de emigração, essa belesa de *capital* importancia, as grandes cabeças que o geraram, justificaram a sua injusta criação, dizendo que tal imposto havia de pôr freio á drenagem para o extrangeiro da nossa gente, facto que doutro lado abarataria o *braço*.

A experiencia demonstra, porêm, que falhou o calculo. . . calculado no meio do gabinete calculador, porque a emigração e o braço continuam, como dantes, na mesma situação ou proporção.

Mas o imposto lançado com aquela justificação avulsa ou antes *convulsa* não perde o seu vigor, pois, com rigor se está arrecadando.

E entretanto, è logico o que está sucedendo nesta terra em que o *sim* significa *não* e o *haver* significa *dever*.

¿ Não è verdade que o mesmo imposto se relaciona com a politica que, na sua essencia, è uma bailadeira de. . . mil palavras e outros tantos *amores*?

P. M. Lada

Nos ultimos exames de matriculation da Universidade de Bombaim foi entre todos os candidatos classificado em 1.° lugar, obtendo por isso uma medalha de ouro, Parxotama Manguexa Lada, rapaz de 17 anos natural de Camorlim de *Bardez* e residente em Vasco da Gama.

Nas materias de *Sanscrito* teve scholarship de 216 rupias annuaes por dois anos e ganhou tambem o premio de 190 rupias instituido por Dorabai Franji Cama.

O esperançoso rapaz é filho do sr. Manguexa Atmarama Lada, conhecido empregado da companhia *Standard Oil de Mormugão*.

Carta--resposta

Em vista do *aviso ao publico* do ilustre presidente da comissão nomeada pelo Governo para a reforma do regulamento das mazanias dos pagodes, apresentei umas propostas, por julgar que concorreriam para a prosperidade dos referidos templos e do progresso da classe hindu, interessado como sou no assunto.

Sobre essas propostas publicou VExa. no jornal *Bharat* da sua mui digna direcção, correspondencias firmadas com os pseudónimos de *Moropanta Vamona* e *Tucarama*, em que, longe de refutarem ou contestarem as mesmas propostas e que não puderam negar que sejam liberaes, muito fóra de proposito, esquecendo-se de que nas questões de interesse publico ou em questões de principios é vedado a quem é bem educado descer ao campo pessoal, cobriram-me e á classe do barbeiros de doestos, á falta de razões com quais pudessem justificar a inviabilidade dos meus alvitres, pretendendo tambem enredar o assunto.

Francamente não esperava semelhante...... por parte dos que se dizem instruidos e civilisados ou dos que andam de luva calçada,...... que certamente perderam uma boa ocasião de estarem calados.

Pelas castas não se medem pessoas,—as pessoas medem-se pelo seu saber e caracter.

Como nunca quiz azedar questiunculas, não queria responder a esses correspondentes anonimos, mas como provocado na local = Mais um = do *Bharat* n.° 8 do corrente ano, e, por isso passo a dizer o que se me oferece.

Trata-se de, por meio de mazanias de pagodes, infundir a instrução, impondo-se-lhes a obrigação de, a exemplo de escolas paroquiais cristãs, criarem nos templos e subsidiarem escolas de marata com o ensino de doutrina hindú, etc etc; aproveitando de ocasião de que se está fazendo um novo projecto de reorganisação dessas mazanias, pela primeira vez confiado pelo Governo únicamente a castas hindus.

Opõe-se a esse disiderato o ilustre director do Bharat? assim o digo com clareza.

Sobre as castas chamadas dos firazes, alparqueiros etc. que mais perturbaram os cere-

जम खर्च करून स्वदेशी चळवळ कायम ठेवण्याच्या प्रयत्नास लागलें पाहिजे. अशा रितीनें आपल्या जन्मभूमीचे थोडेबहूत तरी उपकार फेडल्यासारखें होईल. शिवाय विद्यार्थी या सुट्टीत आपापल्या भाडोत्री गुरूचेहि गुलाम नसल्यामुळें त्यांस स्वतंत्रपणें योग्यती चळवळ हवी तशी करण्यास कोणतीच हरकत नाहीं.

स्फुट विचार

अभिनंदनः— पणजीच्या पाठशाळेंतील बुद्धिवान विद्यार्थी रा. पंढरी कामत यांस 'मादाम नोव्हायस' व 'फेर्नांद कुंज्य' हीं बक्षिसें मिळाल्याबद्दल आम्ही त्यांचे अभिनंदन करितों. आपल्या तेजस्वी बुद्धिप्रभावानें सदरहू बक्षिसें पटकावणारे रा. कामत हे पहिलेच हिंदु होत. इतकें सांगितलें म्हणजे त्यांची गणीत व इतर विषयांतील अप्रतिम हुषारी निःशंकपणें सिद्ध होते. रा. कामत यांचा स्वभावहि सात्विक असल्यामुळें दुःखानें पोळलेल्या आपल्या देशबांधवांस ते, शिक्षणक्रम पुरा झाल्यावर, शक्य तें सहाय्य पुरवून, आपल्या बुद्धिमत्तेचा उपयोग लोकहितार्थहि करतील अशी आम्हांस आशा आहे. एकंदरीत कामत यानीं आपलाच नव्हे तर गोव्यांतील सर्व हिंदु लोकांचा [illegible]िक वादविवादाबद्दल आदरांत त्यांचा फार अभिमान वाटतो. आमचे दुसरे तरुण विद्यार्थी रा. पुरुषोत्तम मंगेश काळे यांचेंहि आम्ही त्यांना म्याट्रिकुलेशन परीक्षेच्या संस्कृत विषयांत २१६ रुपयांची द्विवार्षिक स्कॉलरशिप मिळाल्याबद्दल प्रेमपुरस्सर अभिनंदन करितों. हिंदु विद्यार्थ्यांचा उत्कर्ष ऐकून भारताचें हृदय प्रेमानें भरून येतें. गोव्यांत व गोव्याबाहेर आरपरसा अध्ययनानें हिंदूंच्या कीर्तित भर घालणाऱ्या शिक्षणप्रिय तरुणाचा अभिमान कोणास वाटणार नाहीं? ईश्वर करो आणि सदरहू सारखे तरुण आमच्यांत पुष्कळ निघोत!

'हम करेसो कायदा':- हें आसुरी तत्व आमच्या नोकरशाहीच्या इतकें बळणीं पडलें आहे कीं, त्यापुढें तिची न्यायबुद्धि अनेकदां भ्रष्ट झालेली पहाण्यांत येते. हा प्रकार अनिष्ट आहे हें जितकें खरें आहे तितकेंच त्याविरुद्ध जनतेकडून जो याचा विरोध होत नाहीं हेंहि खरें आहे! याचें ताजें प्रत्यंतर म्हणजे आमचे विद्वानमित्र रा. रामचंद्र श्रीधर पै यांच्या पणजीच्या पाठशाळेंतील प्रोफेसरांच्या हंगामी हुद्यावर होऊं घातलेल्या नेमणुकी संबंधीं नोकरशाहीनें व्यक्त केलेलें दुटप्पी धोरण हें होय. कोणत्याहि मिलिटरी गृहस्थाची त्या जागीं नेमणूक होऊं नये असें कायद्यानें ठरविलें असल्यामुळें त्यांच्या ऐवजीं रा. पै यांची योजना करण्याचें ठरून, तदनुसार त्यांस आमंत्रणहि देण्यांत आलें. त्याप्रमाणें ते जाण्याच्या तयारींत असतांच उपरोक्त जागा भरली गेली, असें रा. पै यांस कळविण्यांत आलें. आश्चर्याची गोष्ट ही हीच कीं, यांच्या ऐवजी एका मिलिटरी गृहस्थाचीच नेमणूक झाली! कोण हा दळढ [illegible] अन्याय!? असे अन्याय ज्या बेमूर्वतखोर नोकरशाहीकडून हरहमेश आचरले जातात, त्या नोकरशाहीचें आयुष्य संपुष्टांतच आलें आहे असें म्हणणें प्राप्त. [illegible] तिच्या [illegible] पक्षाची आज [illegible].

श्रीगुरुपूर्णानंद स्वामी

श्रीखळ सांखळीहून निघाल्यानंतर माशेलांतून कुंभारजुव्यांस येऊन श्रीमत्पूर्णानंद स्वामींनीं ता. ८।६।२२ रोजीं श्रीशारदा विद्यालयास भेट दिली मंडळीचा थाट अपूर्व होता. स्वामीच्या आगमनप्रसंगीं हातांत गुढया घेतलेले विद्यार्थी दुतर्फा जयजयकार करीत गंभीरपणें चालले होते. विद्यालयाचे मुख्य दरवाजावर 'श्रीपूर्णानंद स्वामी महाराजकी जय' असा कापडाच्या लडीच्या ठळक अक्षरांचा बोर्ड लाविला होता. चित्रविचित्र रंगाच्या पताका, तोरणें, पुष्पहार व पल्लवांनीं विद्यालय आलंकृत केल्यामुळें सभास्थानास अत्यंत रमणीयता आली होती. श्रीस्वामी महाराजांस भव्य सिंहासन केलें होतें. त्याचे उजवीकडे नकाशे, फोटो वगैरे लाविले असून डाव्या बाजूस मुलांनीं केलेल्या कलाकौशल्याच्या वस्तूंचें प्रदर्शन मांडिलें होतें. त्यांत चरके, चरक्यावर काढलेलें सूत, त्या सुताची खादी, टुवाल, टोप्या, भेंडाचीं फुलें, तुरे, झाडें वगैरे पदार्थ, मातीचीं व कागदी लगद्याचीं फळें भांडीं वगैरे वस्तू, रमणीय पांखरें, काड्यांच्या चटया, काड्यांच्या व स्ट्रीरच्या पंख्या, निरनिराळया प्रकारच्या व्यागा इत्यादि वस्तु मांडिल्या होत्या. काचेच्या मण्याच्या रम्य आकृती, मुलांचीं अक्षरें, ड्रॉईंगच्या चोपड्या वगैरे मांडल्या होत्या. शाळेच्या महादरवाज्यापासून [illegible] उनापर्यंत दुतर्फा विद्यार्थी उभे राहून स्वामींस मानवंदना करून दिला. स्वामी स्थानापन्न होतांच पाद्यपूजेच्या वेळीं मुलांच्या दोन टोळया करून श्री दिगंबरदास कृत 'श्रीमत्पूर्णानंद स्तवनाष्टक' स्तोत्र गाइलें गेलें. त्यानंतर रा. सामंत मास्तर कृत 'स्वागत गुरुचरणाला' व 'आजि धन्य दीन हा' हीं पद्यें मुलांनीं तबला पेटीच्या सुरावर गाईलीं. नंतर रा. सामंत हे स्वागतपर भाषणांत म्हणाले–आजचा हा अपूर्व सुयोग संस्थेच्या इतिहासांत सुवर्णाक्षरांनीं नमूद करण्यासारखा आहे. या सुप्रसंगीं अंतःकरणांत उसळणाऱ्या आनंदोर्मींचें यथातथ्य चित्र रेखाटणें अशक्य आहे. आशावादी मनुष्यानें या बाबतींत यशस्वी होण्याचा एकच मार्ग मला दिसतो व तो श्रींचें नामोच्चरण करणें हा होय. अंतःकरणाची स्थिति कशी झाली आहे हें ह्यावरूनच दिसून येईल. [पूर्ण- आनंद] चित्त आणि वाचा या मध्यें एकतानता झाली आहे. पूर्णानंद पूर्णानंद असा आंत बाहेर ध्वनि निघत आहे. आनंदाची पूर्ति परमावधि–म्हणजेच भगवत्स्वरूप. धर्माचें अंतीम ध्येय मोक्ष आहे. मोक्ष म्हणजे कैवल्य हे आजचे स्वामी तर कैवल्यपदाचे (कवळें मठाचे) अधिपतीच आहेत. अशा ह्या थोर भगवन्मूर्तीचें व इतर मंडळीचें योग्य स्वागत आमचेकडून झालें नाहीं तरी आगमनानें आनंदसागरांत पोहणाऱ्या ह्या बालचमूकडे पाहिलें असतां त्याचें निर्व्याज प्रेमामुळें सर्व उणीवांची भरपाई होईल अशी उमेद बाळगून श्रीसेवेच्या पुढील कार्यक्रमास अनुज्ञा देतों'. इतकें सांगून त्यांनीं आपलें भाषण पुरे केलें. नंतर ह्या समारंभासाठीं तयार केलेलीं पद्यें मुलामुलींनीं म्हटल्यानंतर [illegible] टाळ्यानंतर शाळेचा उद्देश वाल म्हणून दाखविण्यांत आला, नंतर ड्रिल, चरक्यावर सूत काढणें, मुलांचे गद्य पद्य संवाद गाणीं वगैरे झाल्यावर कीबरोबर असलेले वे. शा. सं. ज्ञानेश्वरशास्त्री एकसंभेकर यांचें 'विद्यार्थ्यांचें कर्तव्य' या विषयावर भाषण झालें. नंतर श्री सामंत यानीं योग्य शब्दांत आभार मानिले व मुलांनीं 'वंदे मातरम्' पद म्हटलें. मुलांनीं काढलेल्या सुताचा हार श्रीस अर्पण करतेवेळीं रा. सामंत म्हणाले–श्रींनीं समाजाचीं सूत्रें हातीं धरलीं आहेत. श्रीशारदा विद्यालयाचे हें प्रेमसूत्रही, स्वामीच्या गळयांत पडावें अशी आपल्या ह्या छात्रवर्गाची इच्छा असल्यानें त्यांनीं मला पुढें केलें आहे. धर्मासनावर असलेल्या श्रीच्या कंटीं माला अर्पण करण्यास संकल्पाला योग्य शास्त्री येथें आहेतच. तेव्हां श्रीची ज्ञानेश्वरशास्त्री यानीं ही माला श्रींच्या कंटीं अर्पण करून आमचा संकल्प सिद्धीस न्यावा अशी मी विज्ञप्ति करितों. नंतर शास्त्रीबुवांनीं ही माला अर्पण केल्यावर श्रीस्वामीमहाराजांनीं ही गंभीरपणें अल्पाक्षर पण गंभीरार्थ असें मधूर व उत्तेजनपर भाषण अत्यंत सद्गदितपणें केलें. त्याचा आशय असा होता:—आमच्या सर्व प्रवासांत अशा खेडेगावांत इतक्या उत्तम रितीनें चालविलेली शाळा ही आम्ही पहिलीच पहात आहों. या विद्यालयाच्या अशा अभिनव व्यवस्थेबद्दल गांवची प्रमुख मंडळी स्तुतीस पात्र आहेच. तरी पण विशेष श्रेय अत्यंत बुद्धिवान आणि निर्लोभी देशभक्त रा. सामंत मास्तर यानांच देणें योग्य आहे. त्यांच्या एकनिष्ठ इतर पंतोजीनींही त्यांचा सहवास सोडूं नये आणि ह्या पवित्र कार्यांतच सारे संतानीं देह झिजवावा आणि हा गांव आणि हा प्रांत उर्जित दशेस आणावा अशी ह्या संस्थानची फार इच्छा आहे. मुलांनां देण्यांत येत असलेलें पुस्तकी आणि इतर कला कौशल्याचें शिक्षण वगैरे पाहातां त्यांचा जेवढा गौरव करावा तेवढा थोडा वाटतो. शाळा पाहण्यास येणाऱ्या सर्व रसिक सज्जनांनीं शक्य तेवढें सहाय्य या विद्यालयास करावें अशीच इच्छा श्री भगवानी शंकर चरणी करून आमच्या संस्थानातून यथाशक्ति स्वल्प देणगी म्हणून या विद्यालयाची अधिष्ठात्री देवता श्रीशारदांबा देवीच्या चरणीं १०१ एकशेंएक रुपये अर्पण केले जात आहेत इत्यादि, इ० या समयोचित प्रासादिक भाषणाबद्दल व देऊं केलेल्या द्रव्य सहाय्याबद्दल टाळ्यांच्या प्रचंड गजरांत श्रींचे सर्वांनी मनःपूर्वक आभार मानून समारंभाचें काम संपविण्यांत आलें. आणि मग तेथून श्रींची स्वारी पालखींतून पूर्वीच्याच थाटानें श्रीमंत केंकरे यांच्या घरीं पोंचविण्यांत आली.

दुसऱ्या दिवशीं ठरीव संकेताप्रमाणें माशेलांतून वाजत गाजत खांडोळें येथें त्यांना श्रीमंत भालचंद्र शेणवी खंडेपारकर यांच्या घरीं पोंचविण्यांत आलें. बाहेर दिगंबरदासकृत स्वामीस्तोत्राच्या छापील प्रति लोकांनां वाटण्यांत आल्या. माशेलांतही स्वामी भक्त मंडळीचीं मागच्या आठवड्यांत वे. शा. सं. गणेश भट सुळकणकर वैद्यराज यांच्या घरीं स्वामींना सार्वजनिक भिक्षा आणि तीनचार ठिकाणीं पाद्यपूजेचे समारंभ झाले होतेच. कळावें.

आपला:–एक प्रेक्षक बातमीदार
'विष्णुतनय'

व्याख्यान.

"विद्वान सर्वत्र पूज्यते"

आगमन आणि प्रयाण ह्या [illegible] ठरल्या प्रमाणें वेदशास्त्रविशारद ज्ञानेश्वर शास्त्री एकसंबेकर ह्यांचें आज धार्मिक व्याख्यान प्रसिद्ध करण्यांत येत आहे. शास्त्रीबुवांच्या नांवामागें जोडलेलें विशेषण औपचारिक रित्या अगर नांव सालंकृत करण्याच्या इराद्यानें नव्हे. ते जितके वयोवृद्ध तितकेच ज्ञानवृद्ध आहेत. ज्ञान ह्याचा "ज्ञप्तिज्ञान" असा विग्रह होतो. ज्ञप्ति म्हणजे अवबोधन अथवा ओळखणें. श्रुतिस्मृतीची ह्यांना पुरी ओळख आहे म्हणून वेदशास्त्रविशारद ह्या बहुमान वाचक पदास ते पात्र होतात. ज्ञानेश्वर हें नांव देखील त्याना साजण्याजोगेंच आहे. अशा प्रतीचे पंडित सारस्वतवृंदांत असणें हें आपल्या ज्ञातीस भूषणावह आहे.

शास्त्रीबुवा विद्वान असले तरी मनाचे मोकळे व निगर्वी आहेत. राहणी साधी, बोलणें प्रेमळ, ह्या सर्वत्र गुणसमुच्चयाचा अनुभव त्यांचा परिचय घडला नाहीं. अशानां येणें कठिण.

श्री विठ्ठलमंदिरांतून श्रीगुरुस्वामींची स्वारी निघून प्रसिद्ध दुभाषी घराण्यांतील सद्गृहस्थ रा. रा. भास्कर विपा शेणवी ह्यांचे घरी पूर्वविनंतीवरून प्राप्त झाली. येथें पाद्यपूजा समर्पण झाल्यावर उपरिनिर्दिष्ट महाशयांवरील व्याख्यानास सुरवात झाली. तें व्याख्यान असें:—'आज श्रीगुरुस्वामी महाराजांची स्वारी येथें आली असल्यानें त्यांचे दर्शन घेण्यास व पाद्य पूजादि समारंभ अवलोकन करण्यास सांखळींतील सर्व शिष्यवृंद ह्या स्थळीं प्राप्त झाला आहे, हें पाहून श्रीगुरुमहाराजांस आनंद वाटला व त्याला समयोचीत सदुपदेश करण्याविषयीं श्रींची मला आज्ञा झाली, तदनुसार आतां दोन शब्द सांगण्यांत येत आहेत. 'ब्राह्मणाचें कर्तव्यकर्म' हाच बोलावयाचा विषय आहे. पंच गौड व पंचद्रवीड ह्यांचा ब्राह्मणांत समावेश होत असू ब्राह्मण ह्या शब्दाचा अर्थ 'अविच्छिन्न परंपरेनें ज्याच्यामध्यें गायत्रीचा उपदेश चालत आहे तो" असा होतो. आतां 'ब्राह्मणाचें कर्तव्य ह्या विषयाकडे वळूं.

"ब्राह्मणेन षडङ्गो वेदो निष्कारणो ऽध्येतव्यः." म्हणजे ब्राह्मणानें षडंग वेदाचें अध्ययन निष्कारण, अर्थात द्रव्य प्राप्तीची इच्छा न धरितां, करावें. षडंगवेद म्हणजे वेदाचीं सहा अंगें —शिक्षा कल्पो व्याकरण निरुक्तं छंदो ज्योतिषं—अशीं आहेत. शिक्षा म्हणजे वेद पठण करण्याची पद्धत कल्प म्हणजे श्रौत स्मार्त धर्माचे कथन करणारीं सूत्रें, व्याकरण म्हणजे अर्थज्ञान करून देणारें पाणिनीचें व्याकरण; निरुक्त म्हणजे वेदांतील कठीण ऋचांचें अर्थ; छंद म्हणजे गायत्र्यादि वेदांतील वृत्तें, ज्योतिष म्हणजे कालज्ञान; अशा सहा अंगांसहित वेदांचें अध्ययन केलें असतां सार्थ वेदपठणाचें श्रेय पदरांत पडतें. हे नियम ज्या ब्राह्मणाकडून पाळिले जातात त्याला वेद आणि देवता प्रसन्न असतात इतकेंच नव्हे, तो जगत्पूज्य आणि कृतकृत्य होतो. त्याचें ठिकाणीं गौड आणि द्रवीड हा भेद दिसून येत नाहीं. किंबहुना त्याच्या मनांत देखील अशा पंक्तिप्रपंचाचें वारें शिरण्यासही तिळभर जागा रहात नाहीं. गौड, द्रवीड, ही नांवें केवळ [illegible]

ANO VII — NUMERO 14 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 6 DE JULHO

Director e Editor
Govinda [illegible] do Dessai

In[illegible] 3-00-00
[illegible] 3-08-00
[illegible]lso 0-01-00

Anuncios
[illegible] por linha...... 00-01-00
[illegible]a longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ६ माहे जुलै सन १९२२ [खास अंक १४ वा.

DE RELANCE...

Aprouve álguem insinuar que os bramanes hindus eram hostis ao progresso das classes chamadas *despresadas*. Tal insinuação pela simples razão de ser...insinuação não merece ser tomada em considera-ção.

¿Quem há, por ai, que ignora o espirito francamente liberal dos verdadeiros bramanes, sobretudo, dos *Sarasvatas* que, tratando de interesses publicos, nunca levantaram nem levantam questões de raças e castas?

No seio dos proprios *Pragatica-Sangh* e *Hindu-Sobà* figuram socios das ditas classes *despresadas*, com iguais direitos do bramane *Sarasvata* o que, com uma clarividencia insofismavel corrobora a nossa asserção.

¿Que mais é preciso para demonstrar o liberalismo dos bramanes hindus de Gôa?

O *Sarasvata*-clama a historia—não só não se opõe ao progresso de quem quere mas tambem fomenta-o e protege-o, todas as vezes que as circunstancias lho permitam.

São factos e contra factos não há argumentos.

E', pois, de má fé a tal insinuação, filha da inveja diabolica, que por ser diabolica nunca, será capaz de perturbar o sono dos *Sarasvatas* que tem a consciencia do dever cumprido.

E, depois, se os *sarasvatas* quizessem pôr empecilhos ao progresso doutras classes, ¿poderiam jamais estas ter a *sombra* da instrução que actualmente êlas possuem?

E' possivel que cá e lá haja um e outro-*sarasvata*... reaccionario. Mas é excepção. E a excepção não faz regra e não autorisa a ninguem a fazer insinuações irresponsaveis.

Lá porque um *sarasvata* por não ter herdado dos seus ascendentes o espirito liberal não se segue que *todos os bramanes sarasvatas* sejam inimigos *confessos* do progresso das classes desprêsadas!

Se, porem, êles não tem podido dedicar-se exclusivamente ao levantamênto de cada uma das classes já mencionadas, é porque ainda tem que fazer muito na sua generalidade, o que não é motivo para insinuações...aos que se lhes julgam inferiores.

Eis a verdade incontestavel que por mais que se queira fatigar, sempre se manterá forte e inabalavel.

Saibam-no d,hoje para sempre os que, mordidos pela inveja, procuram, sem exito, dispresfigia-los.

E' que a verdade é sempre verdade...

FARAZES...

Antes de treplicar a replica do sr. Nanum Tarcar Pernencar eu agradeço ao *Bharat* a publicação da local *Mais um*; porque sem êla não teria o prazer de saborear a deliciosa e suculenta prosa da *Carta-resposta* nem teria ficado sabendo a *velha novidade* conhecida aliás do publico, de que graças a Deus, temos em Goa *alguem* que se está sacrificando e se sacrificou pelo progresso *das classes analfabetas* e *duma parte da população dos bramanes*.

Isto dito, passo a formular a minha treplica mas em um só...*artigo difinido*.

O sr. Nanum confessa na sua replica que na sua classe—*com muito pouca instrução do que a da casta bramane* (sic)—não há pessoas que provam por actos e factos as ideas que ele professa (sic). E todavia tem, mais adiante, a *modestia* de declarar que "são conhecidos do publico os esforços por ele empregados e que está empregando... para o progresso das classes analfabetas, esforços que concorreram ainda que indirectamente para o despertar de energias duma parte da população bramane."

(Esforços que *nada* produzem na classe do esforçador ou que concorrem *indirectamente* para o despertar de energias doutras classes como a dos bramanes, devem ser rialmente cheios duma abnegação *super-santa*)

E', por consequencia, facto concreto que a classe dos barbeiros, apesar dos esforços do seu eminente *leader*, nada, absolutamente nada fez pelo progresso das classes analfabetas dos farazes e alparqueiros tendo só concorrido indirectamente para...o despertar de energias duma parte da população dos bramanes.

Creio, porem, que os serviços alegados *oficiosamente* pelo meu valente contraditor não tem nenhuma conexão com os meus reparos, estando nas mesmas condições legais o resto da sua formidavel peça... *classica*. E' que eu não me pronunciei contra a extincção da...*untouchability of depressed classes* nem falei mal da util classe dos barbeiros nem do sr. Tarcar que, se antes o admirava, *positivamente*, adoro-o, agora, *superlativamente*, pelos seus esforços... cheios duma abnegação *supersanta*...

Fiz-lhe, apenas, algumas perguntas a que, porem, o sr. Nanum longe de se apressar a dar satisfação, o que lhe cumpria, vem com recriminações, lições, citações, narrações, admoestações e *perdões*.., coisas que eu não solicitei. Eu lhe pedi *papéis* e o sr. Nanum como não os possuia, mimoseame com *um achar cheio de bichos* e...raiva para ocultar-lhe a falencia do prato—requistado.

Leia o autor da *Carta-resposta* a minha contestação, mais uma vez e diga se eu falto à verdade, *esmagada* agora pelo peso da scintilante prosa do sr. Tarcar.

¿Será, todavia, que o sr. Nanum se tenha dirigido aos bramanes, vendo que era inutil a sua abnegação *supersanta* na classe propria, para conseguir o seu ideal de *com o andar dos tempos...bramanisar* os farazes?

Fez mal em se lhes dirigir... *directamente*, depois de se ter convencido de que os seus esforços só concorriam *indirectamente* para o despertar de energias daquela classe.

No resto que é verdadeiramente um ...*resto* não vale a pena tocar nele, porque não quero roubar ao sr. Nanum a gloria daquele mosquito que só ufanava de ter morto o leão.

E não se gasta cera com *ruins defuntos*.

Moropanta

O ilustre barbeiro saiu, finalmente, da cidadela do seu silencio. Mas para que, santo Deus? Para refutar meus argumentos? Para fazer o relatorio de serviços prestados á classe dos farazes? Ou para provar a sua competencia, autoridade ou direito no assunto a que teve a petulancia de se referir na sua proposta?

Não, quatro vezes não. Vem apenas com uma *lenga-lenga* que põe em evidencia o nenhum valor da sua craveira ... filosofica e...*gramatical*.

Eu queria que o sr. Nanum, conhecedor *aprofundado* dos *Vedas* e *Shastras*, fizesse, nestes sagrados livros estribado, historia da *intangibilidade* dos farazes, tendo-lhe exposto o que se me oferecia sobre o assunto—*praticamente*.

Não disse que aquela classe era indigna de ser civilisada, purificada ou beneficiada. Nem cobri de doestos os senhores barbeiros e seu esforçado chefe que muito preciso delos. Nem tão pouco abri o caminho de retaliações que abomino.

Apesar disto, porem, o sr. Nanum, qual *Mahatmá*, atreve-se a fazer considerações alheias á minha critica. O caso é para dizer que o sr. Tarcar foi buscar lá e voltou, sem mais nem menos, tosquiado... Nem outra coisa era de esperar de quem sem medir as suas forças se meteu em altas cavalariças para ... mistificar a humanidade e enfileirar-se ao lado de *Vivekananda* e *Gandhi* sem saber aquilatar, mesmo superficialmente, o valor de seus ensinamentos.

E' o liberalismo mal entendido que parece ter arrastado o *impagavel* e *soi-disant* amigo... gracioso dos farazes a praticar imprudencia que fez descer inteiramente do conceito em que o tinha.

Francamente, se soubesse de antemão, que o autor da carta resposta era o que provou ser agora, não teria perdido o meu valioso tempo para dar dois dedos de conversa amena a um senhor que só tem a gloria de vir, com todo o *sangue-quente*, dizer em publico que fez isto, que fez mais aquilo sem nada ter feito ou ter pelo contrario procurado cavar odios, como me informam, entre a sua classe e a dos bramanes que, por este facto lhe pregaram até uma lição mestra, *ainda que indirectamente*, pelo *despertar de suas energias* ..

Bem diz o ditado que nem tudo é para todos... e o assunto de que se trata não é a *colher* do sr. Nanum que está ainda muito *verde* para discutir,...ainda que *maduro* para petulancia e disparates.

436

Ano VII - Numero 14 — 1922 Quepem Quinta-feira 6 de Julho

Director e Editor
Govinda ... do Dessai
In... 3-00-00
... . 3-08-00
...lso........ 0-01-00
Anuncios
...o por linha...... 00-01-00
...a longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया....... ३-०८-००
किरकोळ अंकास....... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ६ माहे जुलै सन १९२२ [खास अंक १४ वा.

DE RELANCE...

Aprouve alguem insinuar que os bramanes hindus eram hostis ao progresso das classes chamadas *despresadas*. Tal insinuação pela simples razão de ser...insinuação não merece ser tomada em consideração.

¿Quem há, por ai, que ignora o espirito francamente liberal dos verdadeiros bramanes, sobretudo, dos *Sarasvatas* que, tratando de interesses publicos, nunca levantaram nem levantam questões de raças e castas?

No seio dos proprios *Pragatica-Sangh* e *Hindu-Sobá* figuram sócios das ditas classes *despresadas*, com iguais direitos do bramane *Sarasvata* o que, com uma clarividencia insofismavel corrobora a nossa asserção.

¿Que mais é preciso para demonstrar o liberalismo dos bramanes hindus de Gôa?

O *Sarasvata* clama a historia—não só não se opõe ao progresso de quem quere mas tambem fomenta-o e protege-o, todas as vezes que as circunstancias lho permitam.

São factos e contra factos não há argumentos.

E', pois, de má fé a tal insinuação, filha da inveja diabolica, que por ser diabolica nunca, será capaz de perturbar o sono dos *Sarasvatas* que tem a consciencia do dever cumprido.

E, depois, se os *sarasvatas* quizessem pôr empecilhos ao progresso doutras classes, ¿poderiam jamais estas ter a *sombra* da instrução que actualmente élas possuem?

E' possivel que cá e lá haja um e outro *sarasvata*... reaccionario. Mas é excepção. E a excepção não faz regra e não autorisa a ninguem a fazer insinuações irresponsaveis.

Lá porque um *sarasvata* por não ter herdado dos seus ascendentes o espirito liberal não se segue que *todos os bramanes sarasvatas* sejam inimigos *confessos* do progresso das classes despresadas!

Se, porem, êles não tem podido dedicar-se exclusivamente ao levantamento de cada uma das classes já mencionadas, é porque ainda tem que fazer muito na sua generalidade, o que não é motivo para insinuações...aos que se lhes julgam inferiores.

Eis a verdade incontestavel que por mais que se queira fatigar, sempre se manterá forte e inabalavel.

Saibam no d, hoje para sempre os que, mordidos pela inveja, procuram, sem exito, desprestigia-los.

E' que a verdade é sempre verdade...

FARAZES...

Antes de treplicar a replica do sr. Nanum Tarcar Pernencar eu agradeço ao *Bharat* a publicação da local *Mais um*; porque sem êla não teria o prazer de saborear a deliciosa e suculenta prosa da *Carta-resposta* nem teria ficado sabendo *a velha novidade*, conhecida aliás do publico, de que graças a Deus, temos em Goa *alguem* que se está sacrificando e se sacrificou pelo progresso *das classes analfabetas e duma parte da população dos bramanes*.

Isto dito, passo a formular a minha treplica mas em um só...*artigo difinido*.

O sr. Nanum confessa na sua replica que na sua classe—*com muito pouca instrução ao que a da casta bramane* (sic)—não há pessoas que provam por actos e factos as ideias que ele professa (sic). E todavia tem, mais adiante, a *modestia* de declarar que "são conhecidos do publico os esforços por ele empregados e que está empregando... para o progresso das classes analfabetas, esforços que concorreram ainda que indirectamente para o despertar de energias duma parte da população bramane."

(Esforços que *nada* produzem na classe do esforçador ou que concorrem *indirectamente* para o despertar de energias doutras classes como a dos bramanes, devem ser rialmente cheios duma abnegação *super-santa*).

E', por consequência, facto concreto que a classe dos barbeiros, apesar dos esforços do seu eminente *leader*, nada, absolutamente nada fez pelo progresso das classes analfabetas dos farazes e alparqueiros tendo só concorrido indirectamente para...o despertar de energias duma parte da população dos bramanes.

Creio, porem, que os serviços alegados *oficiosamente* pelo meu valente contraditor não tem nenhuma conexão com os meus reparos, estando nas mesmas condições legais o resto da sua formidavel peça, *classica*. E' que eu não me pronunciei contra a extincção da...*untouchability of depressed classes* nem falei mal da util classe dos barbeiros nem do sr. Tarcar que, se antes o admirava, *positivamente*, adoro-o, agora, *superlativamente*, pelos seus esforços... cheios duma abnegação *supersanta*...

Fiz-lhe, apenas, algumas perguntas a que, porem, o sr. Nanum longe de se apressar a dar satisfação, o que lhe cumpria, vem com recriminações, lições, citações, narrações, admoestações e *perdões*.., coisas que eu não solicitei. Eu lhe pedi *papaés* e o sr. Nanum como não os possuia, mimoseia-me com *um achar cheio de bichos* e...raiva para ocultar-lhe a falencia do prato—requisitado.

Leia o autor da *Carta-resposta* a minha contestação, mais uma vez e diga se eu faltei à verdade, *esmagada* agora pelo peso da scintilante prosa do sr. Tarcar.

¿Será, todavia, que o sr. Nanum se tenha dirigido aos bramanes, vendo que era inutil a sua abnegação *supersanta* na classe propria, para conseguir o seu ideal de *com o andar dos tempos...bramanisar* os farazes?

Fez mal em se lhes dirigir... *directamente*, depois de se ter convencido de que os seus esforços só concorriam *indirectamente* para o despertar de energias daquela classe.

No resto que é verdadeiramente um ...*resto* não vale a pena tocar nele, porque não quero roubar ao sr. Nanum a gloria daquele mosquito que só ufanava de ter morto o leão.

E não se gasta cera com *ruins defuntos*.

Moropanta

O ilustre barbeiro saiu, finalmente, da cidadela do seu silencio. Mas para que, santo Deus? Para refutar meus argumentos? Para fazer o relatorio de serviços prestados à classe dos farazes? Ou para provar a sua competencia, autoridade ou direito no assunto a que teve a petulancia de se referir na sua proposta?

Não, quatro vezes não. Vem apenas com uma *lenga-lenga* que pôe em evidencia o nenhum valor da sua craveira... filosofica e...*gramatical*.

Eu queria que o sr. Nanum, conhecedor *aprofundado* dos *Vedas* e *Shastras*, fizesse, nestes sagrados livros estribado, historia da *intangibilidade* dos farazes, tendo-lhe exposto o que se me oferecia sobre o assunto—*pratiamente*.

Não disse que aquela classe era indigna de ser civilisada, purificada ou beneficiada. Nem cobri de doestos os senhores barbeiros e seu esforçado chefe que muito preciso delos. Nem tão pouco abri o caminho de retaliações que abomino.

Apesar disto, porem, o sr. Nanum, qual *Mahatmá*, atreve-se a fazer considerações alheias à minha critica. O caso é para dizer que o sr. Tarcar foi buscar lá e voltou, sem mais nem menos, tosquiado...! Nem outra coisa era de esperar de quem sem medir as suas forças se meteu em altas cavalariças para ... mistificar a humanidade e enfileirar-se ao lado de *Vivekananda* e *Gandhi* sem saber aquilatar, mesmo superficialmente, o valor de seus ensinamentos.

E' o liberalismo mal entendido que parece ter arrastado o *impagavel* e *soi-disant* amigo... gracioso dos farazes a praticar imprudencia que fez descer inteiramente do conceito em que o tinha.

Francamente, se soubesse de antemão, que o autor da carta resposta era o que provou ser agora, não teria perdido o meu valioso tempo pr dar dois dedos de conversa amena a um senhor que só tem a gloria de vir, com todo o *sangue-quente*, dizer em publico que fez isto, que fez mais aquilo sem nada ter feito ou ter pelo contrario, procurado cavar odios, como me informam, entre a sua classe e a dos bramanes que, por este facto lhe pregaram eté uma lição mestra, *ainda que indirectamente*, pelo *despertar de suas energias*..

Bem diz o ditado que nem tudo é para todos... e o assunto de que se trata não é a *colher* do sr. Nanum que está ainda muito *verde* para discutir,...ainda que *maduro* para petulancia e disparates.

आहे ? आपणाला मिळालेलें आर्थिक स्वराज्य [Autonomia financeira] पाहिलें असतां गरीब प्रजेवर असा प्रसंग न येण्याचा होता कारण आपण लेजीसलातीव्ह कौन्सीलांत (Concelho Legislativo] आपले प्रतिनिधि प्रांताच्या गरजा राजकर्त्यांच्या कानावर घालण्याला आपल्या तर्फे निवडून दिलेले आहेत. त्यानींच ह्या करवाढीच्या ठरावाना तेव्हां च हुसकून पार लाविलें पाहिजे होतें, निदान त्या ठरावांचा पुरस्कार तरी न करायला पाहिजे होता. परंतु आमच्यांत एक म्हण आहे ना कीं, 'कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ' हेंच उत्तम तऱ्हेनें लेखाच्या आरंभीं निदर्शित केलेल्या लेखकानें पोर्टुगीज भाषेंत स्पष्ट दाखवून दिलेलें आहे. असो.

राजकर्ते प्रजेशीं असलेल्या आपल्या कर्तव्याला पारखे झाले व आपल्या तालुका प्रतिनिधींनींही त्यांचाच कित्ता गिरविला या त्यांच्या स्वकर्तव्य पराङ्मुखतेचें फळ म्हणून जनतेनें आतां उद्भवलेल्या असंख्यात करांना मान तुकविण्याची वेळ आली आहे. अशा या कठीणतर पेचांतून सुटण्याला तिला रामबाण असे कोणतेही उपाय जरी शिल्लक राहिले नसले तरी एवढ्यावरूनच तिनें स्वस्थ घरांत पडतां, अथवा स्वतःच्या शेवटल्या कर्तव्यकर्माला पारखें होतां कामा नये. परंतु किंबहुना झालें तरी सर्वसाधारण जनता ही अजून असणार; अर्थात समाजांतील सुशिक्षित लोकांचें कर्तव्य आणीबाणीच्या वेळीं तिला योग्य मार्ग देणें हें होय. हें सांगणें नकोच.

आतां आपणाला इतकेंच पहावयाचें आहे कीं, अशा वेळीं संघटीत रितीनें कार्य करणाऱ्या कोणत्या सुशिक्षित मंडळावर येत आहे. वर आम्ही सांगितलेंच आहे कीं संघटीत प्रयत्नाचे द्वारें आपण आपलें मागणें आपली इच्छा सरकारचे कानावर घातली पाहिजे व ह्या करितां ठिकठिकाणच्या प्रत्येक गांवांतील कित्येक लोकांनीं एकत्र जमून सभांच्या अगर दुसऱ्या कोणत्याही द्वारें आमच्यावर पडलेल्या ह्या आकस्मिक साथीविरुद्ध चळवळ करणें, तिच्याविरुद्ध मनापासून नापसंती दर्शविणें न्याय्य व आवश्यक होय. पण असे ठिकठिकाणचे लोक एकत्र करणें व विस्कळीत स्वरूपाच्या सरकारविषयींच्या तिटकाऱ्याला भव्य असें स्वरूप देणें हें कामहि कांहीं सोपें नव्हे. तें ज्या अशा संस्थेचे सभासद अगर आश्रयदाते पुष्कळ प्रमाणावर देशाच्या चारी कोपऱ्यावर पसरलेले आहेत. अशाच संस्थेला शक्य व सोपें असतें. व अशी सुसंघटीत संस्था म्हटली म्हणजे गोव्यांत 'प्रागतिक संघ' ही एकच होय. संघाच्या सभासदांची संख्या इतकी जबरदस्त आहे कीं महात्मा गांधींच्या निःशस्त्र प्रतिकाराचें अथवा सत्याग्रहाचें चळवळीनें सरकाराला वठणीवर आणूं असें सदर संस्थेनें म्हटल्यास तें देखील तिला शक्य आहे. मात्र प्रत्येक सभासद फक्त नांवापुरताच वर्गणीदार राहतां कामा नये.

गोमांतकांत अशीं संस्थाच्या चिरस्थायीपणा विषयीं जबरदस्त शंका. त्यांतून जर एखादेवेळीं विशिष्ट संस्थेकडून पारस्थिति अनुकूल असतांना कांहीं नाव घेण्यासारखी कामगिरी झालेली नसेल तर मग लोकांची मति अशा संस्थेकडून उडणें साहजिकच होय. प्रागतिक संघाचें कार्य व्यापक व राजकीय स्वरूपाचें आहे तेव्हां करांसारख्या राजकीय स्वरूपाच्या गुन्ह्याच्या आवश्यकतेची चौकशी घेणें हें काम आपोआपच तिच्यावर येऊन पडतें व तिच्या क्षेत्रांत राजकारणी पुरुषांची वाण नसतां तिनें अशा प्रश्नाच्या बाबतींत उदासीन रहाणें हें कदापि योग्य ठरणार नाहीं. उलट तिच्यावर अवलंबून राहिलेल्या लोकपक्षाला तिनें ऐनवेळीं तोंडघशी पाडल्या सारखें होईल. प्रो. कोसम्बे यांनीं त्या संस्थेविषयीं काढलेल्या उद्गारांप्रमाणें "बोलाचाचि भात बोलाचीच कढी" असें आचरण ठेऊन संघाला कोणतेंच महत्वाचें लोक कार्य करतां यावयाचें नाहीं. घटनेंत मोठमोठीं व स्वतःच्या टप्याबाहेरचीं कलमें घुसडून दिलीं व कर्तव्य तत्परतेंत शून्याचा आश्रय केला म्हणून संघ लोकप्रिय कदापि होणार नाहीं हें संघाच्या कार्यकारी सभासदांनीं अवश्य लक्षांत ठेवावें. फक्तच इलेक्शनच्या धांदलींत शिरावयाचें असल्यास संघानें "प्रागतिक व लोकोपयोगी' अशा नांवांखालीं तरी सांवळा गोंधळ घालणें योग्य होणार नाहीं तेव्हां संघाला जर लोकोपयोगी व लोकप्रिय व्हावयाचें असेल, गोव्यांतील संस्थांविषयीं लोकांत उत्पन्न झालेली निराशा व उदासीनता त्याला दूर करावयाची असेल तर करांसारख्या लोकभक्षक आपत्तीला जोरानें तोंड दिलें पाहिजे. व कार्यकारी व्यक्तींनीं सवंग लोकप्रियतेवर पाणी सोडून संस्थेच्या उच्चतर ध्येयाविषयीं "शुभस्य शिघ्रं" या न्यायानें झटलें पाहिजे तरच आपला ह्या आसुरी जिवनार्थ कलहांत निभाव लागणें शक्य होईल.

मुरगांव द्वारकानाथ

दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे

आपल्या 'भारत' पत्राच्या मागील अंकांमधील एका स्फुटांत पणजीचा लिसेव ही एक अतिशय निरुपयोगी संस्था आहे अशा अर्थाचा मजकूर प्रसिद्ध झालेला आहे. आपल्या ह्या म्हणण्यांत पुष्कळच सत्यांश आहे. इतकेंच नव्हे तर लिसेव ही एक विद्यादान करणारी संस्था नसून केवळ 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' तयार करणारी संस्था आहे. या शिवाय त्या पाठशाळेला दुसरें नांवच देतां येत नाहीं.

एखाद्या ५, ६ किंवा ७ यांपैकीं कोणत्याही वर्षाची परीक्षा पास झालेल्या लिसेवच्या विद्यार्थ्याला जर असा प्रश्न केला कीं, 'बाबारे लिसेवमध्यें तूं विद्या संपादन केलीस, O H2 पढलास, दों जुवांव व दों सेबस्त्यांव यांचा इतिहास पाठ केलास युरोपमधील निरनिराळ्या वनस्पतींची माहिती करून घेतलीस, इंग्लेस्तीन देलाद व इंतेस्तीन ग्रोसु कसे असतात हेंही तुला कळलें व एकदरीत तूं फिरंगी भाषेंत प्रवीण झालास, परंतु तुझ्या ह्या सर्व ज्ञानाचा तुला स्वतःला तुझ्या मातृभाषेला, तुझ्या समाजाला, तुझ्या प्रिय जन्मभूमीला व तुझ्या परम पूज्य आईबापांना उपयोग काय ?" 'मी एक बेंप्रेगाद होणार' या शिवाय मला वाटतें तो दुसरें उत्तरच देऊं शकणार नाहीं. आतां मिझेरीकोर्दींतील भिमेर अगर सेगुन्द प्रेम ज्याप्रमाणें सर्वांनांच मिळणें शक्य नाहीं त्याच प्रमाणें सर्वानाच नोकऱ्या मिळत नसतात. शिवाय नोकऱ्या मिळण्याला गोव्यांत आज लिसेवच शिकलें पाहिजे असाहि प्रकार नाहीं. दुसरीही एक गोष्ट पाहिली पाहिजे ती ही कीं, बेंप्रेगाद होणें हें शिक्षणाचें ध्येय मुळींच नव्हे आणि प्रस्तुत गोव्यांच्या परिस्थितींत तर सुशिक्षित मंडळींनें बेंप्रेगाद होणें यासारखी अत्यंत दुर्दैवाची व घातुक गोष्ट दुसरी असूं शकणार नाहीं. कारण नोकरी पतकरून सरकारचा मिंधा झाल्यामुळें सरकार विरुद्ध कोणतीही लोककल्याणाची गोष्ट करणें त्याला शक्य नसतें.

इतकीं वर्षें आज लिसेव पणजीला आहे व त्या लिसेवांतून असंख्य मुले शिकून बाहेर पडलेलीं आहेत पण या असंख्य मुलांतून कोणी तरी देशाकरितां कांहींच केल्याचें दृष्टोत्पत्तीस येत नाहीं व कांहीं केल्याचें उत्तरही कोणीच देत नाहीं. माझ्या समजुती प्रमाणें लिसेवांतील मुलांनी काय काय केलें याचीं उत्तरें खालील प्रमाणें आहेत:—

(१) विद्वत्तेच्या ऐटींत अगर नकळत बोलतांना फिरंगी शब्द वापरण्याच्या वाईट चालीमुळें व घरांतही त्यांचा मनमुराद उपयोग केल्यामुळें स्त्रियांच्या व अशिक्षित जनसमूहाच्या तोंडांत आज पुष्कळच पार्तुगीज शब्द ऐकूं येत आहेत लिसेवानें तयार केलेल्या 'दुर्दैवाच्या विचित्र पुतळ्यांच्या' व याच शिक्षणानें बेंप्रेगाद झालेल्या लोकांच्या मर्दुमकीचा हा परिणाम होय.

(२) बाटे लोक जे किरिस्तांव त्यांच्याशीं आपोआप घडलेल्या अगर मुद्दाम केलेल्या सलगीमुळें कल्सांव, बूट, चेंपे वापरणें व त्यांच्या दुसऱ्याहीं चाली रीति उचलून अज्ञ व अशिक्षित लोकांचा बुद्धिभेद करण्याचें पातक जोडण्यास या लोकांनीं फारच मदत केली. ब्राह्मण लोकांत देखील कोठें कोठें जो दारूचा प्रसार दिसून येतो त्याचें कारण ह्या ख्रिश्चन मंडळींशीं सलगी हें होय.

(३) नमस्काराची सर्वांग व स्वाभिमानकारक अशी जी आपली पद्धत, तिला फांटा देऊन हिंदुसमाजामध्यें 'आदेउस्' बोकाळण्यास हीच मंडळी कारणीभूत झालेली आहे वृद्ध हिंदु मंडळी कधीं कधीं एकमेकांशीं आदेउस्चा हा प्रयोग करतांना पाहून हसें आल्याशिवाय रहात नाहीं. शिवाय आदेउस् करतानां व फिरगीभास बोलतांना आम्हाला पाहून युरोपियन लोकं मृदुहास्य करतात व एकमेकांशीं हंसतात ह्याचाही अनुभव कित्येकाना असेल.

(४) लिसेवनें आमच्या लोकांना अगदींच स्वाभिमानशून्य केलें. महाराष्ट्राच्या प्राचीन अर्वाचीन इतिहासांतील लिसवच्या कोणत्याही विद्यार्थ्याला एखादी गोष्ट विचारा. त्याला कांहींच ठाऊक नाहीं. तो आपली वास्कुदेगाम, आफोंस आल्बुकेर्क जुवांव कास्त्र यांचा महाण ठेवलेल्या दाढी वगैरेंच्या कित्येक गोष्टी सांगत सुटतो. ज्या आफोंस व वास्कोनें आमचा नाश करून आमची कुत्र्यालाही न शोभण्यासारखी स्थिति करून टाकिली, त्याच वास्कुचे व आफोंसाचे आम्हीं गोडवे गावे हा आमचा केवढा नीचपणा ? ज्यानीं आम्हांस स्वतःच्या देशाच्या तर अजेच पण प्रांताच्या सुद्धां भुगोल इतिहासास पारखे करून टाकलें त्यांचीच स्तुतिस्तोत्रें आम्हीं पाठ करावी या परती आणखी स्वाभिमान शुन्यता आहे काय ? मॅटडर, आर्म प्रभृति युरोपियन इतिहासकारही असें म्हणतात कीं 'आफोंस द आल्बुकेर्कनें हिंदुस्थानांत केलेलीं कृत्यें कोणत्याच रीतीनें पोर्तुगीज लोकाना अभिमानास्पद नसून जगांत पोर्तुगीजांच्या तोंडास मात्र "या कृत्यानीं त्यानें काळोखी आणलेली आहे" आणि या व्यक्तीचा गौरवपूर्ण इतिहास आम्ही लिसेवांत शिकत असतों व स्वाभिमान शून्य बनतों.

(५) मातृभाषेवर प्रभुत्व असलेला अगर त्यांत पूर्ण प्रवीण असा एकही मनुष्य आज गोव्यामध्यें नसावा हें केवढें दुर्भाग्य ? ! लिसेवांतून बाहेर पडलेले विद्यार्थी मातृभाषेकडे अगदींच दुर्लक्ष्य करतात इतकेंच नव्हे तर मातृभाषेची होईल तितकी हेटाळणीच करितात व यांतच त्यांना मोठेपणा वाटतो.

(६) एकंदरींत लिसेवांत स्वाभिमानाला पोषक असें कांहींच शिक्षण मिळत नाहीं व जें थोडेंसें अन्य प्रकारें शिक्षण मिळतें तें अगदींच निरुपयोगी असतें. त्याचा कांहींही उपयोग आपल्या देशाला अगर समाजाला होत नसतो. शिक्षण हें एक प्रकारचें हत्यार आहे अशी जर कल्पना केली तर लिसेवांतील मुलें पास झाल्यावर एक प्रकारचें हत्यार घेऊन बाहेर पडतात असेंच म्हटले पाहिजे. आतां त्यांनीं जें हत्यार मिळविलेलें असतें तें शत्रूचें हनन करण्या करितां असलें पाहिजे. त्याच्या ऐवजीं ते त्या हत्याराच्या द्वारें स्वकियांचाच खून पाडतात हें तर फारच वाईट आहे.

आमची तर अशी समजूत आहे की, हुशार व बुद्धिमान मुलांनीं लिसेवमध्यें जाणें म्हणजे देशाचें मोठेंच नुकसान करणें होय. अशा मुलानीं इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यांनीं जाऊन आपल्या बुद्धीचा प्रकाश पाडला पाहिजे. स्वभाषेचा सेवा केली पाहिजे व प्रखर व जाज्वल्य स्वदेशाभिमान बाळगून आपलेपणा राखिला पाहिजे. लिसेवचा आश्रय करून उगाच नाना तऱ्हेचे वेडे चार करणें स्वदेशाभिमान्याचें काम नव्हे.

गोव्यामध्यें आज जो तो उठून "हाजो चलों लिसेवार शिकता कितान" एवढेंच म्हणण्याची संधि मिळविण्यासाठीं मागचा पुढचा विचार कांहीं एक न करितां आपल्या मुलाला लिसेवाग्र पाठवून आपल्या संपत्तीचा व मुलांच्या बुद्धीचा नाश करितो. याकडे आज कोणीही लक्ष्य देवूं नये यासारखी शरमेची व हानिकारक गोष्ट दुसरी नसेल.

लिसेवावर पाठवून "दुर्दैवाचा विचित्र पुतळा' तयार करण्यापेक्षां मुलांना अशिक्षित ठेवणें पुष्कळ हितकारक व फायदेशीर आहे.

आमच्या या टीकेमुळें कांहीं विद्यार्थ्यांना व लिसेवाभिमान्याना वाईट वाटेल. तथापि आम्ही सत्य तेंच लिहीत आहोंत. लिसेवांत जात असलेल्या कित्येक बुद्धिमान मुलांना नैतिक व बौद्धिक ऱ्हास होत असलेला पाहून आम्हांला जें दुःख होत आहे तें उघड करणें हें आम्ही आमचें कर्तव्य समजतों.

भौंसुले

—डिचोलींत दोन तावेलियावाऐवजीं एकच तावेलियांव ठेवण्यात येणार आहे, असें म्हणतात.

—ज्या उदार वर्गणीदारानीं भारताची वर्गणी चुकती केली त्याचा भारत फार आभारी आहे.

Ano VII — Numero 15 — 1922 | Quepem Quinta — Feira 13 de Julho

[Dir]ector e Editor
[…] P. Hegdo Dessai
[A]ssinatura
[Portuguesa]...... 3-00-00
[Ingl]esa............ 3-08-00
[A]vulso.......... 0-01-00
[A]nuncios
[Po]r linha...... 00-01-00
[A] praso contrato es-

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
पोर्तुगीस (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

भारत

BHARAT

[…]७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १३ माहे जुलै सन १९२२ [खास अंक १५ वा.

[M]EDITEM!

A Republica não se fez para cada um fazer o que quere, mas sim para cada um fazer o que deve
Dr. Couceiro da Costa

Estas palavras são dum despacho, proferido pelo primeiro governador republicano da India Portuguesa, que foi o sr. dr. Couceiro da Costa.

Decorreu já mais duma década — se a memoria não nos engana — que a imprensa do Paiz se fez éco daquelas expressões. E, todavia, durante este longo periodo — e ainda na propria governação do entusiastico ... *despachante* — os factos só demonstraram e estão demonstrando que a transcrita ... *maxima* de sua excia. está muito longe de entrar na vida pratica do governo democratico, porque é acentuada a tendencia que infelizmente se nota *de cada um fazer o que quere* em lugar *de cada um fazer o que deve*.

Não fosse isso, teriamos a [di]ta de ver cada vez mais feliz e prospero o regime republicano, implantado em 5 de Outubro de 1910.

E porque cada um fez e está fazendo o que quere é que aprouve alguem apreciar a obra da Republica Portuguesa pela maneira seguinte em um artigo intitulado Assalto:

Há mais de onze anos que a Republica vigora entre nós, e não sómente se não curou de fomentar a fortuna nacional por quaisquer medidas que pudessem servir ao desenvolvimento economico do paiz — o que seria o meio normal e legitimo de aumentar as receitas do Estado — mas, bem ao contrario, tudo se tem feito para diminuir, e desvalorisar a riqueza publica, com um sistema de perseguição politica e fiscal á propriedade ao capital, ás industrias que procedeu o do bolchevismo russo e parece constituir uma obra, da rematada e furiosa loucura.

A par disso, e na mesma medida em que se estancavam as verdadeiras e primarias fontes regulares e receita do tesouro, rompia n'um crescendo incessante o caudal das despezas, avolumado por toda a casta de desperdicios.

... ...

A situação actual do tesouro definem-na os governantes, alegando que o pais tem que pagar mais — e estupendamente mais — do que paga presentemente em impostos ao Estado; que o pais tem que sujeitar-se "a um grande e supremo sacrificio tributario".

Mas um "supremo sacrificio tributario" para que? Porventura presta o estado, actualmente, á colectividade serviços que valham um maior esforço tributario do contribuinte. Não estão os serviços publicos, pelo contrario, muito mais desorganizados, deficientes, decadentes e caoticos do que nunca?

Que confiança inspiram os dirigentes a cada cidadão para lhe pedirem que se sangre até ao esgotamento em beneficio duma administração provadamente incapaz, de economizar? Como vai o contribuinte dar de bom grado as ultimas migalhas da sua bolsa a governantes que ainda hoje, ao mesmo tempo que se preparam para queimar o pais com impostos teem o displante de sancionar os mais monstruosos esbanjamentos dos dinheiros publicos, a governantes cuja administração é de tal maneira desordenada que um ministro das Finanças, o sr. Cunha Leal — ele proprio o declarou na Camara — não conseguiu jamais averiguar no seu ministerio, nem mesmo aproximadamedte, os encargos em que se cifrava para o tesouro o actual regimen de trigo? Calcule-se por êste exemplo o que sera o resto naquelas tenebrosas cafurnas!

Pagar, sim, mas o razoavel, e a quem administre, capazmente limpamente. Pagar até á exaustão da materia colectavel, pagar até ao aniquilamento da riquesa nacional, e tudo só para que prossiga o regabofe — isso não!

Um fisco manejado e estimulado por uma onda de clientes famelicos é decerto engenhoso na perseguição ao dinheiro do contribuinte, mas este, quando o colocam á beira da ruina para sustentar uma administração dissipadora ainda é muito mais engenhoso na maneira de se furtar a tão audazes assaltos.

Meditem nisto, senhores!

Em Nova-Goa

Sob a portaria n.º 535 de 7 de Junho ultimo publicada no Bol. Of. deste Estado, que determina aos proprietarios das casas, sitas na area urbana da cidade de Pangim, introduzir nas suas dependencias os melhoramentos sanitarios que lhe forem intimados pela comissão referida no artigo segundo da mesma portaria, com a devida venea, vimos fazer umas ligeiras considerações que julgamos uteis e indispensaveis.

Antes de mais vé-se que essa portaria devendo ser de iniciativa da ilustre Junta da Saude da Provincia, veiu á luz sob proposta da Direcção das Obras Publicas embora ouvidas as estações competentes.

Tratando-se pois dos efeitos praticos dela, consta-nos que tendo reunido a comissão, composta dos Senhores Director das Obras Publicas, Chefe dos serviços de Saude e Delegado da Camara Municipal ficou definitivamente assente que o primeiro beneficio a introduzir fosse o de remoção de dejectos por meio de fossos sistema "Moura", e para tanto já se acham intimados alguns proprietarios para fazerem a construção desses fossos e a respectiva canalisação para o Mandovy

Essas intimações se realisaram depois de previa inspecção, a que a comissão procedeu a alguns edificios, determinando local para fossos etc.

Vá, que o entusiasmo é delirante, e por este andar ou com a pressa com que os trabalhos estão sendo [ini]ciados executar pela comissão, teremos breve a cidade transformada em uma "bijou",

Mais informam-nos que os locais escolhidos para os fossos são dependencias de proprias habitações. Será isto higienico? Pois o proprio "Louis Moura" tratando se dêsses fossos, diz que devem ficar sempre fora dos edificios e á distancia minima de 4.10 m. dos seus alicerces, e de 15 metros de qualquer poço e o contrario aponta como defeitos fundamentaes em prejuiso da saude dos habitantes do predio e ainda dos habitantes de predios visinhos.

Há mais ainda.

Não seria conveniente que antes de se iniciar esses trabalhos, a comissão apresentasse o plano da rede de canos colectores ou reais para receber [...] os parceiros da cada habitação? O contrario será um laberinto de canos; pois cada predio terá que ter uma canalisação especial para o rio.

¿E qual será a despeza que cada proprietario terá que efectuar para a construção de fossos canalisação etc.? Montará em menos de 2000 rupias?

Terá o Senhor Director das Obras Publicas volvido pelo menos para este assunto tão importante a sua atenção quanto ao nivel do encanamento em relação ao do rio?

Temos ainda a notar que a margem do Mandovy que olha para a cidade, acha-se toda assoriada, parecendo por isso, que a saida dos liquidos dos fossos, será um enigma. Obviados esses inconvenientes com trabalhos adequados só então e depois de regulamentado o serviço pareço teria cabimento, tratar se de solver esse problema.

Concluindo, pedimos apenas ao Governo que por mero espirito da curiosidade procure indagar qual o resultado pratico obtido dum trabalho identico executado no palacio do Cabo, quando governava esta *Provincia* o sr. Capitão de Fragata Freitos Ribeiro, e porque foi projectada e fiscalisada a montagem do autoclava com o respectivo fosso. Voltaremos a tratar do assunto.

Manuel Cardoso

Não deve ser

Pode bem ser que esse tabelião não lavre mais de 8 ou 10 escrituras á roda de mez, mas dai não se pode concluir que o movimento da comarca não dá para dois tabeliães, porque conforme as aptidões é que o movimento do cartorio cresce como é facil verificar atendendo a que por estes ultimos tempos a maior parte das transacções daqui são feitas no cartorio do tabelião Miranda na comarca das Ilhas, para onde se avocam tambem as transacções de Pondá e ainda as de Bardez como é facil verificar consultando-se as conservatorias do registo predial.

Naturalmente o movimento dos tabeliães depende do conceito publico e da confiança que as partes depositam neles.

Não se pode dizer que o movimento da comarca não dá para dois tabeliães. A media das escripturas que ambos os tabeliães lavram ao mez não deve ser inferior a trinta ou

ह्यास असेंच आढळून येईल कीं, सारस्वतानीं सारस्वतेतर लोकांच्या उन्नतीस केव्हांच अडथळा केलेला नसून, उलट आपणापेक्षांहि त्यांच्या हिताची काळजी यानीं जास्त घेतलेली आहे. आतां जर त्यांच्या प्रयत्नांचा उपयोग झाला नाहीं, अगर दुरुपयोग झाला तर त्यास ते जबाबदार नसून खुद्द सारस्वतेतरच आहेत, हें आतां उघड उघड सिद्ध व्हावयास लागलें आहे. व ही समाधानाची गोष्ट होय. [illegible]तर लोकांनीं आपल्या सामाजिक [illegible]चें खापर सारस्वतांच्या डोक्यावर [illegible]णें म्हणजे सारस्वतानीं आपल्या राज[illegible]य अधोगतीचें खापर खिस्ती ब्राम्हणांच्या कपाळावर फोडण्याइतकेंच हास्यास्पद आहे. सारस्वत जसे आपल्या अन्यायामुळे कालपर्यंत राजकीय बाबतींत मागसलेले होते तसेच पुष्कळ सारस्वतेतर सामाजिक विषयांत आपल्याच अन्यायामुळें मागें राहिलेले आहेत. त्यांत सारस्वतांस बिलकूल दोषी ठरवितां येत नाहीं. असें अस्तांहि त्यांविरुद्ध कोणी हल्यांवर हल्ले चढविण्याचा उपद्व्याप केल्यास त्यांपासून सारस्वतांची केव्हांहि हीनमोड होणें शक्य नाहीं. व त्यांला महत्व देण्याइतके ते दुधखुळेहि नाहींत हेंहि सिद्धच आहे. कावळ्याच्या शापाचा जसा गुरांच्या अस्तित्वावर परिणाम होत नसतो, तसेंच दुसऱ्यांच्या कुत्सित निंदेनें सारस्वतांवर कसलाच परिणाम होणें ह्यंदाच्या काळीं गतकालाप्रमाणेंच शक्य नाहीं.

जाहीर विनंतिः-- पणजी येथील श्रीमहालक्ष्मीच्या देवालयाच्या कमिटीनें एक जाहीर विनंति प्रसिद्ध केली आहे. तिला मान देणें हें प्रत्येक हिंदुधर्मियाचें पवित्र कर्तव्य होय. ती विनंति आजच्या अंकीं दुसरीकडे दिली असून, तिच्या वाचनानें ती किती योग्य आहे, हें सर्वांस समजून येण्यास उशीर लागणार नाहीं.

वर्तमानसार

—कुंकळ्ळी, सांवरकटा येथें गेल्या आषाढ एकादशीला वार्षिक सप्तप्रहरोत्सव पुष्कळ भाविक लोकांच्या सांनिध्यानें मोठ्या थाटानें पार पडल्याचें येथील एकादशी मंडळाचे उत्साही सेक्रेटरी श्री. राणू विष्णु दास केणी नेवोल, हे कळवितात.

—आमच्या संपादकांचा दौरा चालू असून ठिकठिकाणीं त्यांना लोकांकडून निरपेक्ष मदत होत असल्याचें कळविण्यास समाधान वाटतें. आपला प्रवास संपतांच ते फिरतीवरचा स्वानुभव वाचकांस कळविणार आहेत. आजपर्यंत त्यानीं कुंकळ्ळी, असोळणें, काणकोण महाल, कुरचोरें ताडका, काकोडें, रिवण, सांगें, डिचोली पणजी इत्यादि ठिकाणीं प्रवास केला.

—भारतमित्राचा ६ । ७ जोड अंक प्रसिद्ध झाला.

—पणजी येथें टायमसच्या धर्तीवर निघणारें प्रोडीशिय पत्र बंद पडलें.

—खानापूर जिल्ह्यांत सुवराणी देवी या नावांची एक बाई आपल्या वयाच्या ११० व्या वर्षी मरण पावली. इतक्या वयांत ती प्रत्येक दिवशीं सदा मैल चालून जात असे! प्राणोत्क्रमणापूर्वीसुद्धा तिचा हा क्रम चालू होता!

—रशियाची अंतःस्थिति फार भयंकर बनली असून तेथें सध्या पन्नास लक्ष लोक मृत्युपंथास लागले आहेत! प्रत्येक दिवसाची मृत्युसंख्या जवळ जवळ दहा हजारांची आहे, असें तेथील बातम्यांवरून समजतें.

—मुंबई शहरांतील गोवधास प्रतिबंध करणारा ठराव तेथील मुनिसिपालटीचे एक सभासद चालू महिन्यांत पुढें आणणार असल्याचें कळतें. ठराव पास होवो, असें अंतःकरणपूर्वक इच्छितों.

—पणजीच्या पाठशाळेंतील मुलांची संख्या यंदा सहाशांवर गेली असून पांचव्या वर्गाचे (classe) पांच भाग (turma) करण्यांत आले आहेत.

—मडगांव येथें मुलांकडून चालविण्यांत येत असलेल्या 'बाल-मित्र' नांवांच्या हस्तलिखित मासिकाचा एक अंक आमच्या अवलोकनांत आला. प्रयत्न फार कौतुकास्पद असून, अभिनंदनीयहि आहे.

—पावसाळ्याच्या प्रारंभापासून सरकारी मोटारींतून जाणाऱ्या येणाऱ्या प्रवासूंची संख्या मनस्वी वाढली असून, सरकारी उत्पन्नहि अर्थात् बरेंच वाढलें आहे. परंतु रस्त्यांची स्थिति मात्र शोचनीय आहे ती आहेच!

—सि. आलफ्रेद रुद्रीगीस हे सहकुटुंब पोर्तुगालला रवाना झाले.

—सि. प्रोफेसर गारसीय (पणजीपाठशाळा] हे कांहीं महिन्यांच्या रजेनें पोर्तुगालला जाणार असल्याचें पणजीच्या दैनिकांत प्रसिद्ध झालें आहे. त्याच्या गैरहजिरींत तरी श्री. रामचंद्र श्रीधर पै यांची सदरील पाठशाळेंत नेमणूक होवो, असें इच्छितों.

—केपें व फोंडें येथील मामलेदार पदच्युत झाले असें म्हणतात.

—येत्या अंकीं कुंकळ्ळीच्या रस्त्यासंबंधीं विचार होणार आहे.

श्री महालक्ष्मी प्रसन्न

पणजी येथील श्रीमहालक्ष्मींचें देवालय ही एक जुनी धार्मिक संस्था आहे. हें देवालय बांधून एक शतक लोटून गेलें. पोर्तुगीज सरकारच्या ताब्यांत जुन्या काबिज दौत राजसत्तेच्या काळांत राज्यघटनेच्या कायद्याविरुद्ध असलेलें हें एकच हिंदू देवालय होय. चालू प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीच्या उदारपणामुळें आतां कोठेंही देवालय बांधण्यांत अटकाव नाहीं. परंतु त्यावेळच्या राज्यकर्त्यांच्या सरकारी धर्माच्या अंध श्रद्धेच्या अमलांत हें देवालय बांधण्यास ज्या धर्माभिमान्यानीं हें काम हातीं घेतलें, त्यांस जे परिश्रम करावे लागले त्यांची कल्पना केली म्हणजे ऐतिहासिक दृष्ट्या प्रस्तुत देवालयाचें महत्व मोठें असून आमच्या पूर्वजांची धर्मजागृति किती थोर होती हें स्पष्ट दिसतें.

पणजी शहर म्हणजे सांप्रत गोमंतकाची राजधानी, राजकीय, व्यापारी वगैरे सर्व दृष्टीनें या शहराचा [illegible] मोठा होय. गोवा प्रांतांत असलेला हिंदु देवालयें पहाण्यासाठीं व देवदर्शनाकरितां निमित्तानें आणि जुनें गोवें येथील सुप्रसिद्ध ख्रिस्ती चर्चांच्या (कांफेंत) इमारती पाहण्यासाठीं हिंदुस्थानांतून पुष्कळ लोक येतात [illegible] पाहण्याचा प्रसंग येतो. शिवाय दररोज प्रवासी, पांथस्थसुद्धां दुसऱ्या सोईवार जागेच्या अभावीं याच देवालयांत मुक्काम करितात.

वरील देवालयाच्या भव्य इमारती, तेथील स्वच्छता व टापटीप आणि आमच्या चिमुकल्या देवालयांतील व त्याच्या प्राकारांतील अस्वच्छता व टापटीपीचा अभाव आणि पुजाऱ्यांचें चंद्रमौळी घर हें पाहून ते लोक काय कल्पना करीत असतील तें येथें प्रदर्शित करणें अयोग्य होय.

देवालयांतील नित्यनैमित्तिक कृत्यें पार पाडण्यास पुजारी, वाजंत्री वगैरे सेवक जनाची गरज आहे, व त्यांस राहण्याची घराची आवश्यकताही आहे.

देवालयास जोडून जी अग्रशाळा आहे ती इतकी कांहीं जीर्ण झाली आहे कीं, ती तशीच राहूं देणें म्हणजे केव्हांही एखाद्या अपघातास कारण होय.

गेल्या चार वर्षांपूर्वी या शहरांत प्लेगाची सांथ आली त्यावेळीं पुजाऱ्याच्या घराचा बराच भाग सरकाराकडून जमिनदोस्त करण्यांत आला व आतां राहिलेला भाग जर निसर्गकृपेनें पाऊस पाण्यांच्या तडाक्यांतून कांहीं सुरक्षित राहील तर चालू महिन्याच्या ५ तारखेच्या ५३५ नंबरच्या हुकूमनाम्यानें जी कमेटी नेमिली आहे, ती तूर्त असलेल्या स्थितींत राहिलेला भाग ठेविलसें दिसत नाही.

अग्रशाळेची आणि पुजारी व इतर सेवकजन यांस राहण्यास सोईवार इमारत बांधणें, त्याचप्रमाणें देवालयाच्या मंडपांत चालू असलेल्या शुद्धिफंड संस्थेच्या मराठी दुसऱ्या शाळेसही त्याच इमारतींत हवाशीर अशी जागा बांधणें हें आमचें कर्तव्य होय.

या कामांस कमींत कमी दहा हजार रुपयांची आवश्यकता आहे. आणि येथील श्रीमंत, व्यापारी वर्ग व इतर सद्गृहस्थ जर ही गोष्ट लक्ष्यांत घेतील तर हें काम सहज पार पडेल.

वरील रकमेचे दोन हजार विभाग करून प्रत्येक विभाग (आकसांव) पांच रुपयांचा ठरवून जास्त विभाग घेणाऱ्यांस आपली देणगी हप्त्यांनीं भरण्याची सवलत ठेविली आहे.

फार आवश्यकतेची व सत्कृत्याची गोष्ट असल्यावरून सदर देवालयाची कार्यकारी मंडळी सर्वांकडे सविनय विनंती करीत आहे कीं, श्री महालक्ष्मीच्या चरणांकडे लक्ष देऊन या सत्कृत्यास अंतःकरणपूर्वक मदत करून उचित इमारत बांधल्याचें श्रेय संपादन करावें.

नवीन गोवें, ता. २२ माहे जून सन १९२२.

शांताराम सदाशिव सांखरदांडे
मर्तो गोविंद केंकरे आगशीकर
अनंत वासुदेव प्रभू मये
रामचंद्र केशव कामत घामाय

—श्रीमत्पूर्णानंद स्वामी महाराजांचा मुक्काम चातुर्मास संपेपर्यंत केळ्यपुरांत होणार आहे.

—ठिकठिकाणच्या बहुतेक जमीनदारांनीं गुदाम खोलकी करून भारताच्या चालकांच्या परिस्थितीस त्यांस सहाय्य [illegible] सर्व आभार [illegible] अत्यंत आभारी आहे.

चुकतात कीं चकतात?

चुकणें म्हणजे करावयास पाहिजे तें न करणें आणि चकणें म्हणजे भूल पडणें, हाच येथें अर्थ घ्यावयाचा. विद्वद्वर्य शानेश्वर शास्त्री एकसंबेकर यांनीं कऱ्हाडे ब्राम्हणानीं सांखळींतील श्री विठ्ठल मंदिरांत सारस्वतांच्या धर्मगुरूपुढें छतिसांचा आंकडा गिरविलेला पाहून सखेदाश्चर्य प्रगट केलें, यांत नवल नाहीं. कोठेंही गेलों तरी पळसाला पानें तीनच. नाहीं म्हणावयास भारतांत कोठें परभू खालीं 'शेणव्यांचा' नंबर लागत नसेल, किंबहुना शेंकडा दहा द्रविड ब्राम्हण सारस्वतांशीं "तुम्ही आम्ही एक" असें म्हणून गोडी गुलाबीनें नांदत असतील व कालगतीनें ही परंपरा वृद्धिंगतही होत जाईल ही गोष्ट निराळी. भावी पिढीला हें निरीक्षण करायाला वाव मिळेल. वर्तमानकाळीं आपल्या नजरेसमोर जो प्रकार आहे तो मात्र समाधानकारक नाहीं. हिंदु राष्ट्राचें एकीकरण करणाऱ्या परअमलांतील उदारमतवादी देशभक्तांच्या निर्विकार अंतःकरणांत हे विचार सदैव घोळत असतील तथापि कृतीनें उभय वर्गांत सख्यत्व दिसून येईल तो सुदीन.

सारस्वत ब्राम्हणाच्या समाजांत अगर ह्यांनी गोमांतकांत आस्थापूर्वक स्थापन केलेल्या विद्यावर्धक संस्थांमध्यें समजुतीच्या घोटाळ्यामुळें कांही तेढ उपस्थित झाली असेल, ती दूर करण्यास कुऱ्हाडी नको आहेत. सारस्वत सारस्वतांतील चुरस अळवाच्या पानावरील थेंबाप्रमाणें आहे. तें आणि आम्ही निराळे नव्हेत. "तुम्ही आम्ही एक" कसे होऊं हे तुमचे शब्द तुम्ही झेलून घेतले पाहिजेत. तुमच्या पुढ्यांत उपलब्ध असलेल्या साधनानीं ह्या उदार मताचा प्रसार झाला पाहिजे गौड द्रविडांचें सख्य करणें म्हणजे अंतर्जोद्धाराचें पुण्य जोडणें नव्हे. हें सख्य हक्काचे आहे. रोटी बेटी व्यवहाराचा हा प्रश्न नव्हे. सारस्वत म्हटला कीं नाक मुरडिलें, असले हे अनन्वित प्रकार घडूं नयेत म्हणून तुम्हीं स्ववर्गाला समतेची दीक्षा दिली पाहिजे, तेव्हांच "तुम्ही आम्ही एक' होऊं. सारस्वतांना सुशिक्षित द्रविड देखील कसे निंद्य मानतात ह्याचा मासला खालीं देतों.

बहुतकरून १८९७ इसवीच्या अगस्त मासांत पुण्याहून दोघे चित्तपावन ज्ञातींतील चांगले सुशिक्षित गृहस्थ पणजींत [नवीन गावें येथें] एके दिवशीं सकाळच्या प्रहरीं श्रीमंत कुडईकर ह्यांच्या वाड्यांत प्राप्त झाले हे उभयतां एका प्राप्त (गद्य) नाटक कंपनीचे चालक होते. उभयतांनी आलपाकचे काळे कोट व लाल रेशमी पागोट्या वापरल्या होत्या. प्रत्येकाच्या डाव्या हातांत एकेक सोनेरी सलकडें होतें. पणजींत कंपनी येऊन पुढें नाटकाचे प्रयोग व्हावे असा त्यांचा इरादा होता. ह्या कामीं [illegible]राव. साहेब ([illegible] जिवाजी [illegible]) [illegible] ह्या दोघा चालकांना [illegible]. [illegible] त्यांचा आदर [illegible] केला. [illegible] त्या दोघांना [illegible] मरायाला पाणी पाहिजे झालें. [illegible] स्वतःच्या [illegible] आणविलें. [illegible] [illegible]

ANNO VII — NUMERO 16 — 1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 20 DE JULHO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.........0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २० माहे जुलै सन १९२२ [खास अंक १६ वा.

EPILOGO DO DRAMA GANDHICAP

Triunfa a Verdade! Foi arquivado o 4° processo crime, levantado contra o BHARAT – Deus abençoa o trabalho de quem se sacrifica pelo bem da PATRIA e Moralidade publica.

Triunfou, finalmente, a Verdade no celebre caso *Gandhicap*. A justiça entendeu que o processo crime, instaurado contra o *Bharat*, á queixa do sr. pe. Excelso de Almeda, pelo nosso suplemento, dedicado ao *cap* não tinha razão de ser e, porisso, após uma *prolongada* audição de testimunhas de acusação mandou, ouvido tambem o digno M. P., arquiva-lo.

Este triunfo, aliás esperado do *Bharat* acaba de demonstrar a *legalidade* de suas afirmações na questão do referido *cap* cuja *moralidade*, de resto, nunca por ninguem fôra posta em dúvida. E ainda bem!

Até ao presente, foram contra nòs promovidos quatro processos pelos delitos de imprensa e–coisa para notar–em todos êles saïmos triunfantes conquanto teveramos de sofrer ligeiros prejuisos materiais.

¿ Que indicam, em ultima analise, os triunfos alcançados pelo *Bharat* nos *contra-tempos* com que teve de defrontar-se na sua obra de, na medida de forças, bem servir ao Paiz?

Que Deus que é justo e que *vê melhor* que o homem, abençoa, sempre, o trabalho de quem se sacrifica pelo bem da Patria e Moralidade publica.

E o *Bharat*- modestia á parte -não fez nem faz outra coisa senão envidar os seus melhores esforços em pról da Patria que estremece e da Moralidade publica que o preocupa.

Procuram alguns que não nos conhecem pessoalmente insinuar que o *Bharat* emprega, na sua critica, linguagem insultosa e reprovada pela etiqueta jornalistica de bom tom. Tais cavalheiros - seja dito a proposito - faltam redondamente á verdade; pois nunca abrigamos a intenção de ofender ou insultar quem quere- sendo, apenas, possivel que em alguns casos, productores de indignação, mais ou menos veemente, a nossa critica roce pela dureza - palavra a que nenhum dicionario deu até hoje a sinificação de *insulto*.

E ficamos por aqui, dando graças á Provincia pela saída decorosa do *Bharat* no caso *Gandhicap*.

ECOS & CRITICA

Pedido justo

O sr. Srinivás Bhoto Judai, de Barodá mas que é masane dum dos templos hindús de Goa sugere ao nosso governo algumas alterações no Regulamento dos Pagodes aproveitando da circunstancia de que este vai ser modificado.

E' justo o pedido do sr. Judai, como a seguir se verá; e, porisso acalenta-nos a esperança de que êle a breve trecho será convertido em facto para o progresso dos templos hindus do nosso territorio.

Eis o que diz o sr. Srinivas Bhoto na sua carta dirigida ao *Heraldo* do sr. dr. Antonio Maria da Cunha:-

Consta-me que vai ser modificado o Regulamento dos Pagodes, com muitas alterações e aditamentos, tendo sido já apresentado ao governo o seu projecto. Há na India Portuguesa muitas pessoas directa ou indirectamente, interessadas nos negocios dos Pagodes e, com poucas excepções, quasi todos os seus negocios são tratados em Portugues, ainda nos templos hindus. O resultado é que aqueles que não sabem o portugues, ficam muito embaraçados para lidarem eficientemente com a administração dos Pagodes. Peço por isso respeitosamente se digne solicitar pelo seu apreciado jornal das autoridades competentes o seguinte:

I Que sejam traduzidos em marata esses Regulamentos e publicados sob sanção oficial, de modo a fazerem fé.

II Que todos os trabalhos nos templos hindus se façam em marata, fazendo-se a escrita não em *mody* mas em puro e simples *balbodha*, que toda a gente sabe ler e escrever.

III Que haja escrivães devidamente pagos de cada um dos fundos dos Pagodes que saibam traduzir para portugues, quando seja preciso, as resoluções importantes da comissão, sendo responsaveis pela tradução.

São ligeiras sugestões que, postas em execução, hão-de salvar muita gente de serios embaraços, sobretudo os que, não sabendo a lingua portuguesa, ficam dependentes da gente sem escrupulos que não hesita em tirar vantagem dos seus conhecimentos da lingua, mesmo que sejam rudimentares, com prejuiso dos interessados e dos pagodes. Julgo que é dever de todo o governo civilizado proteger os interesses dos seus subditos educados ou não. Na India Inglesa como em todos os Estados Nativos, quasi todos os trabalhos oficiais se fazem nos seus vernaculos e julgo que não será demais pedir ao governo que mande fazer no vernaculo ao menos os trabalhos relativos a assuntos religiosos e, sobretudo, esperar que meus irmãos hindus me acompanhem neste pedido.........

Revista juridica

Começou a editar-se em Pangim, como estava já anunciado, a revista juridica quinzenal *Gazeta da Relação de Nova-Goa*, que é, como se sabe, o orgão da Associação dos Advogados da India Portuguesa.

E' seu diretor o sr. dr. José Maria Pereira, presidente da Associação; e editor o sr dr. Nuno de Noronha, ambos advogados dos mais conhecidos no nosso meio forense.

Nas *Palavras Necessarias*; firmadas pelo sr. dr. Pereira está traçada em concisos mas precisos termos a orientação da *Revista*, com a qual estamos plenamente de acordo. Além do referido artigo-apresentação, o numero que recebemos insere os estudos juridicos dos srs. drs. A. A. Bruto da Costa, Bragança Pereira, Agostinho da P. Colaço, R. Gonçalves Pereira, Constancio Roque B. S. da Costa, F. X. Teodoro de Miranda e João de Figueiredo.

E' superfluo dizer que todos os brilhantes artigos que a *Revista* estampa são de alta importancia juridica, sobretudo a quem procura familiarisar-se com o fôro.

Felicitando, pois, pelo tão desejado aparecimento da *Revista* a digna Associação dos Advogados da India Portuguesa, desejamos-lhe uma vida, cheia de prosperidades e *ad multos anos*.

Um opusculo

O Sr. Pandurongа Pissurlencar, distincto escritor e notavel publicista, acaba de dar á luz de publicidade um opusculo intitulado *O Governo representativo na Antiga India* que é separata dos n.os 5 e 6 do ano de 1920 da revista *O Oriente Portugues*.

Neste seu importante trabalho, o sr. Pissurlencar revela a sua louvavel paciencia para o aprofundado estudo das antiguidades indianas; coisa rara nesta terra em que predomina o *superficialismo*.

Continue o sr. Pissurlencar a dedicar-se ao seu estudo e publicar os seus lindos trabalhos, que terá assim prestado relevantes serviços á historia do seu Paiz.

Livro do 1° grau

Tivemos a ocasião, de ver muito por alto, o livro da leitura do 1° grau da instrução primaria, confeccionado pelos competentes daquem e dalem mar e declaramos francamente aqui que a obra não correspondeu á nossa expectativa já pelo seu preço que é caro, já pela escolha de trechos que nem todos são dignos de *crianças da pequena idade*, já finalmente pela sua revisão que está muito mal feita, não acreditando muito aquele que reviu o mesmo livrinho;

Basta saber-se que em cada pagina dêle descobrem-se, facilmente, mais de dois erros de revisão e isto apesar do compendio trazer no fim uma extensa relação de [illegible].

आही वर्णन करीत आलों आहोंच; परंतु त्यांचें 'विकृत' स्वरूप कायम आहे तें आहेच ! बोटीचा व 'धक्का'चा संबंध खुद्द जनतेच्या प्राणाशीं असल्यावरून सरकार तिकडे तावडतोब लक्ष पुरवून लोकमत शांत करण्याचें श्रेय संपादन करील अशी आह्मांस आशा होती. पण लोकांची कोणतीच आशा सफल होऊं नये अशा दृष्टीनें आपलें धोरण राखण्याची जणूं सरकारनें शपथच वाहिली आहे, असें दिसतें. अशानें सरकारविरुद्ध लोकमताचा वणवा दिवसेंदिवस जास्तच भडकत राहिल्यास त्यांत नवल तें कोणतें ? प्रजेनें तरी नोकरशाहीला वठणीवर आणण्याचा प्रयत्न करावा ? तोहि नाहीं. ती स्वस्थ हातपाय पसरून घोरत पडली आहे. 'जातात ते दिवस खरे. ठेविलें अनंतें तैसेंचि रहावें, चित्तीं असों द्यावें समाधान' अशा प्रकारचे विचार ती झोंपेंत बरळत आहे ! एवंच सरकारच्या आततायीपणाला जनतेकडून जोराचा विरोध होत नसल्यावरून, तो वाढतच आहे. हें देशाचें दुर्दैव नव्हे तर काय ?

लोकक्षोभः—लॅटीन भाषेंत लोकक्षोभ ह्मणजे देवक्षोभ (vox populi, vox Dei) अशा अर्थाची एक ह्मण प्रसिद्ध आहे. कोणत्याहि अयोग्य गोष्टीविषयीं लोकक्षोभ उत्पन्न झाला ह्मणजे तीजविषयीं परमेश्वराची अप्रीति होऊन तिचा क्षणार्धांत नाश होत असतो. परंतु लोकक्षोभ असला पाहिजे. तो असल्याशिवाय सर्व कांहीं विफल होत असतें. हा दृष्टिकोन घेऊन कित्येक अयोग्य गोष्टींस लागू केल्यास असें दिसून येईल कीं, त्यांविषयीं लोकांत क्षोभ उत्पन्न झालेला नाहीं. अयोग्य गोष्टींविषयीं जनता बेफिकीरपणानेंच वागत आहे. ही वाईट खोड सोडून जर जनता सदरहू गोष्टींविषयीं आपली नापसंती तीव्रतेनें व्यक्त करण्यासाठीं पुढें सरसावली असती, तर परमेश्वराची तिला खास मदत झाली असती, हें उघड आहे. 'प्रयत्नांतीं परमेश्वर' हें तत्व लोक विसरत असल्यानें आमच्या चळवळींना परमेश्वराचें 'अधिष्ठान' लाभत नसतें, असेंच ह्मटलें पाहिजे. असो. यापुढें तरी जनतेंत अयोग्य गोष्टींपासून क्षोभ उत्पन्न होईल अशी आशा आहे.

—या पुढें शिक्षक या नात्यानें मिलिटरी ऑफिसरांचा प्रवेश पणजीच्या पाठशाळेंत होणार नाहीं, असें ह्मणतात.

—प्राथमिक शिक्षणांत महत्वाचे फेरफार करण्यांचें घाटत आहे.

—३८१५ राजकीय कैदी सध्या ब्रिटिश तुरुंगांत खितपत पडलेले आहेत, असें तेथील एका पत्रावरून समजतें.

—जर्मनींत बंडाळीस ऊत आला असून रिपब्लिकन लोकांवर हल्यांचा पाऊस पडत आहे !

—सातारा जिल्ह्यांतील श्री क्षेत्र औदुंबर नजीक श्री भुवनेश्वरी देवीचें स्थान आहे. तेथें होळकर नामक एक मस्तुरमागें पुण्यवान बसले होते. ते भुवनेश्वरीचे दरबारांत सर्व जातींच्या व धर्मांच्या जनसमुदाय एकत्र जमून 'वर्ण-अ [illegible]-परिषद' भरविण्याची तयारी करीत आहेत.

—कर्नाटक-महाराष्ट्र-महाराष्ट्र [illegible] परिषद अकोला येथें [illegible] महाराजा होणार आहे.

काणकोण महालाचें दुर्दैव

आज प्रत्येक राष्ट्रांत शिक्षणाचा प्रसार करण्यास अहमिका लागली असून, लढाईच्या अवाढव्य खर्चानें तिजोरी कोरडी ठणठणीत झाली असतांही, सक्तीचें मोफत शिक्षण सुरू करून त्यांणीं आपल्या प्रजेस शिक्षण संपन्न करण्याचा विडा उचललेला आहे. आज दीडशें वर्षांनंतर गुलामगिरींत खितपत असलेल्या आमच्या शेजारच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील मवाळ राष्ट्रपुढाऱ्यांसही, शिक्षणाशिवाय आपला तरणोपाय नाहीं, याची खात्री पटल्यामुळें सरकारच्या रोषाची क्षिति न बाळगतां सक्तीचें शिक्षणाचें बील पास करून त्यास मूर्त स्वरूप कसें देतां येईल या बाबतींत विचार करण्यासाठीं कमिटीही बसविण्यांत आली आहे. परंतु आमचें दुर्दैव इतकें कांहीं खडतर आहे कीं, उदारमतवादी प्रजासत्ताक पोर्तुगाल सरकारच्या अमलाखालीं स्वराज्याचा घुटका घेत असूनही ह्या बाबतींत आमची स्थिति अत्यंत अनुकंपनीय होत चालली असून, आमच्या दुःखावर डाग देण्यासाठीं कीं नकळे आमच्या दीड शहाण्या सरकारानें लोकसंख्येच्या मानानें आधींच अपुऱ्या असलेल्या शाळांचें पेनाच्या एका फटकाऱ्यासरशीं उच्चाटन केलें आहे. सरकाराच्या या दुर्योधनी गर्देस बळी पडलेल्या महालांपैकीं देवो दुर्बळ घातकः असें ह्मणण्याची पाळीं काणकोण महालावर आली आहे ही दुःखाची गोष्ट होय.

काणकोणांत साक्षरतेचें प्रमाण अतिशयच कमी असून, निसर्ग देवतेच्या क्षोभामुळें त्याची अशी कांहीं विलक्षण रचना झाली आहे कीं, एका फ्रेगेझींत असलेल्या शाळेंत दुसऱ्या फ्रेगेझींतून मुलांस पाठविणें, लांब अंतर व खडकाळ रस्त्यामुळें दुरापास्त झालें आहे. अशा स्थितींत लोकसंख्येच्या मानानें प्रत्येक फ्रेगेझींत वेगवेगळ्या शाळा स्थापून, आपली प्रजा शिक्षणसंपन्न करण्याऐवजीं आधींच अपुऱ्या असलेल्या तीन शाळांपैकीं दोन शाळांस गचांडी देणाऱ्यांच्या अरेरावी व अज्ञानीपणाचा निषेध केल्याविणें रहाणें शक्य नाहीं. शाळा बंद करण्याचें मुख्य कारण तेथें मुलांचा अभाव होय. असें कंठरवानें सांगण्यांत येतें. परंतु यांत फक्त जनतेचाच अपराध नसून आपलाही आहे. याची सरकारास अधिकारमदामुळें विस्मृति पडली असावी असें वाटतें. काणकोण, करमळबांटा[illegible] [illegible] मुळें गोव्यांपासून जरा अलग झाल्या कारणानें तेथील शाळांची तपासणी इन्स्पेक्टर साहेबांकडून अर्धशतकांत दोनदां होणें मुष्कलीचें असतें. देलेगाद नावांचे जे नामधारी अधिकारी असतात, त्यांना तर [illegible] वर्षांत एकदां देखील पायधूळ झाडण्यास वेळेची अडचण पडते. खुद्द प्रोफेसर साहेबांच्या व आमच्या [illegible] उत्तर दक्षिण ध्रुवा इतकें अंतर, आणि धर्मांत अनिष्ट इतकें [illegible], अशा परस्परविरोधी परिस्थितींत धर्मेच्छा पाळकांस [illegible] [illegible] [illegible] तें कोणतें ? [illegible] अभिमान [illegible] शिक्षणानें उत्पन्न झालेल्या मानाच्या [illegible] [illegible] कांहीं इस्लामच्या, मक्तान, [illegible] व धर्मांतर इत्यादि [illegible] [illegible], [illegible] लोकांचीं मनें इतकीं [illegible] आहे.

करून टाकिलीं आहेत कीं, प्रत्येक पाद्री प्रोफेसर त्यांना शिशनऱ्या इतकेंच भीतिप्रद वाटतात. अशा स्थितींत आमचा हा दुःसमज काढून टाकण्याचा कोणताच प्रयत्न न करितां, आमच्या भोळ्या धर्मसमजुती प्रमाणें तेथें हिंदु प्रोफेसर पाठविण्याच्या ऐवजीं सरकारास ही "मुळें [illegible]" करण्याची 'विनाशकाळे विपरीत बुद्धि' झाली असें वाटतें.

गोव्यास स्वराज्याचा हक्क मिळाल्यापासून येलेक्शनासाठीं आपआपसांत फाटाफुट, कलह व भांडण या शिवाय आमचा कांहींच फायदा झाला नसून उलट असहकाराच्या मार्गानें आमचीं डोकीं मात्र [illegible] [illegible] [illegible] आहेत. [illegible] असलेल्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] देखील [illegible]

कर म्हणून काढे पडावले [illegible] [illegible] सर्वावर, आधींच अव्यवस्थित [illegible] चालत असलेल्या शाळा बंद करून, [illegible] मुलांबाळांस मजूर बनविण्याचा निश्चय धुळशी कायद्यानें कडी केली आहे. या सरकारच्या जुलमी कायद्यास मूर्त स्वरूप आल्यास [illegible]-पैगीण या [illegible] आशा [illegible] मोहर धर बसेल, पोर्तुगीज न कळणाऱ्यांचा मतदारपणाचा हक्क हिरावून घेतल्यामुळें, राजकीय [illegible] [illegible] [illegible] नामशून होण्याचा संभव आहे. [illegible] [illegible] [illegible] वेंकटेश देसाई हे ही आमचीं [illegible] गव्हर्नर साहेबांच्या नजरेस आणून काणकोणांतील तीन शाळांपैकीं ज्या दोन शाळा बंद होणार आहेत, त्या बंद न होऊं देतील अशी आशा बाळगितों.

"सुनी"

धर्मनिष्ठ पं. रामरक्ष

आयर्लंडांतील सुप्रसिद्ध देशभक्त मेजर मॅक्स्वीनी यानी आयर्लंडांतील तुरुंगांत ६५ दिवसांचा उपवास करून त्यावेळीं चाललेल्या अन्यायाचा तीव्र निषेध केला व अखेर त्यांतच स्वांची प्राणज्योत मालवली ही गोष्ट पुष्कळांच्या स्मरणांत असेलच. आतां अशाच तऱ्हेनें उपवास करून प्राण त्याग केल्याची गोष्ट अंदमानांतील तुरुंगांत घडली असल्याचें सर्वत्र जाहीर झालें आहे. सध्या हिंदुस्थानांत कांहीं राजकीय कटकटी उत्पन्न होऊन प्रजेंत असंतोष उत्पन्न झाला आहे व उलटपक्षीं सरकारहि या असंतोषाचें मूळ खुडून काढण्यासाठीं दडपशाहीचा उपाय अमलांत आणीत आहे. या भडकलेल्या वणव्यांत सर्व जातींच्या व धर्मांच्या लोकांच्या आहुती पडत असून ओल्या वाळल्याचाही निषेध राहिलेला नाहीं. ब्रह्मदेशांतील गुप्तकटाच्या खटल्यांत शिक्षा झालेल्या पं. रामरक्ष नांवाच्या कैद्यास अंदमानांतील तुरुंगांत नेल्यावर धार्मिक दृष्टीनें पवित्र असलेलें यज्ञोपवित त्यांच्या गळ्यांतून जबरदस्तीनें काढून घेण्यांत आलें. ही गोष्ट तुरुंगाच्या नियमानुसार असली तरी धर्मभावनानां जबरदस्त धक्का देणारी असल्यानें साहजिकच पं. रामरक्ष यांनीं यज्ञोपवितांशिवाय अन्नग्रहण न करण्याचा आपला निर्धार कळविला; परंतु ते हुकमाचे बंदे नोकर या बाबतींत कांहींच करूं शकले नाहींत. व त्यांनीं पं. रामरक्ष यांच्या ह्मणण्याकडे पूर्णपणें दुर्लक्ष केलें. इकडे पं. रामरक्ष यानीं आपला निश्चय दृढ करून अन्नत्याग केला; पुढें आठ दहा दिवसांनीं त्यांच्या नाकांतून थोडेंसें दुध जबरदस्तीनें त्यांच्या पोटांत घालण्यांत आलें. पण पंडीतजीनीं त्याविरुद्ध अन्नाचें वमन करून टाकलें. शेवटीं अशा तऱ्हेनें नव्वद दिवसांचा चिर उपवास केल्यावर पंडितजीच्या देहांत कांहींच प्राण न राहिल्यामुळें अखेर ९१ व्या दिवशीं त्याचे देहावसान झालें. अशा प्रकारें एक जीव केवळ धर्माचरणासाठीं अन्नावांचून तडफडून सरकारी अधिकाऱ्यांच्या डोळ्यांदेखत मरून गेला तरीहि सरकारच्या पाषाण हृदयास पाझर फुटला नाहीं. असें स्वधर्मीकार ह्मणतात.

—गोव्यांत जिकडे तिकडे मलेरिया तापाची साथ पसरली आहे.

श्री दत्तगुरुवेनमः

सांखळी देवस्थानांतील श्रीपाद श्रीदायपादांचें श्रीदत्त गुरु हें अखिल गौड सारस्वत समुदायाचें पूज्य दैवत आहे. ह्याचें अधिष्ठान ह्या संस्थानांत (श्री दत्तवाडींत) होऊन आजवर साडेतीन तप लोटले. ह्या स्थळांतील औदुंबराच्या पाराचा जीर्णोद्धार करणें, अपूर्ण फुलबागेस पूर्ण स्वरूप देणें, खोदलेल्या तलावास चिरेबंदीनें मजबुती आणणें व धर्मशाळाहि उपांगाची शक्य त्या प्रमाणानें दुरुस्ती करणें, ह्या चार सुधारणा अगदीं साध्या स्वरूपांत जरूर अमलांत येणें फार अगत्याचें आहे. खर्चाचा आकार कमींत कमी चार हजार रुपये होता, तरी ज्या दत्तभक्तांकडे हातभार लागेल ह्या दृढसमजुतीनें यद्विषयक विनंतीपत्रें लावीले त्यांनीं श्रीचरणीं लक्ष देऊन महाजन मंडळीचे आंकडे घेण्याची तसदी स्वीकारावी अशी नम्रतेची प्रार्थना आहे.

श्रीदत्तमहाराजांच्या स्फूर्तीनें चालू संवत्सरांतील वैशाख महिन्यांत दत्तभक्तांचे आंकडे घेण्यास सुरवात केली, त्यायोगें खुद्द सांखळींत पांचशें रुपये आंकडा झाला. इतस्ततः सारस्वत समाजावर सार्वजनिक धार्मिक, दैविक, लौकिक इत्यादि खर्चांचें ओझें एकसमयावच्छेदें पडलेलें दिसतें. ह्यासाठीं व्यवस्थापक मंडळानें खालील धोरण स्वीकारलेलें आहे.

१— आंकडा घालणें न घालणें हें दत्तभक्ताच्या खुषीवर अवलंबून ठेवणें.

२— अमूकच आंकडा घालावा हा दुराग्रह न धरणें.

३— संसाराचा बोजा सोईमर्ज असलेल्यांस त्रास न देणें.

४— वैदिक वर्गास खर्चाचें मरीस न घालणें.

५— धर्मसंस्थानावर भार न लादणें.

रक्कम गोळा होईल त्या मानानें सुधारणा करून, अखेरीस आश्रयदात्याची दिलेल्या रकमेसह नांवें आणि खर्चाचा खर्डा प्रसिद्ध करण्यांत येईल.

विशेष माहिती विनंतिपत्रांत मिळेलच.

सांखळी, ११-७-१९२२

व्यवस्थापक

व्यंकटेश वासू शेणवी हेंद्रे
नारायण सुबाय शेणवी वाडके
जनार्दन लक्ष्मण शेणवी सडेकर
रवळू रामचंद्र शेणवी नाचेंकर
गणेश सदाशिव शिरोडकर

आही वर्णन करीत आलों आहोंच; परंतु त्यांचें 'विकृत' स्वरूप कायम आहे तें आहेच! बोटीचा व 'धक्का'चा संबंध शुद्ध जनतेच्या प्राणाशीं असल्यावरून सरकार तिकडे तावडतोब लक्ष पुरवून लोकमत शांत करण्याचें श्रेय संपादन करील अशी आम्हांस आशा होती. पण लोकांची कोणतीच आशा सफल होऊं नये अशा दृष्टीनें आपलें धोरण राखण्याची जणूं सरकारनें शपथच वाहिली आहे, असें दिसतें. अशानें सरकारविरुद्ध लोकमताचा वणवा दिवसेंदिवस जास्तच भडकत राहिल्यास त्यांत नवल तें कोणतें? प्रजेनें तरी नोकरशाहीला वठणीवर आणण्याचा प्रयत्न करावा? तोहि नाहीं. ती स्वस्थ हातपाय पसरून घोरत पडली आहे. 'जाशात ते दिवस खरे. ठेविलें अनंतें तैसेंचि रहावें, चित्तीं असों द्यावें समाधान' अशा प्रकारचे विचार ती घोंपेंत बरळत आहे! एवंच सरकारच्या आततायीपणाला जनतेकडून जोराचा विरोध होत नसल्यावरून, तो वाढतच आहे. हें देशाचें दुर्दैव नव्हे तर काय?

लोकक्षोभः—लॅटीन भाषेंत लोकक्षोभ म्हणजे देवक्षोभ (vox populi, vox Dei) अशा अर्थाची एक म्हण प्रसिद्ध आहे. कोणत्याहि अयोग्य गोष्टीविषयीं लोकक्षोभ उत्पन्न झाला म्हणजे तीजविषयीं परमेश्वराची अप्रीति होऊन तिचा क्षणार्धात नाश होत असतो. परंतु लोकक्षोभ असला पाहिजे. तो असल्याशिवाय सर्व कांहीं विफल होत असतें. हा दृष्टिकोन येथील कित्येक अयोग्य गोष्टींस लागू केल्यास असें दिसून येईल कीं, त्यांविषयीं लोकांत क्षोभ उत्पन्न झालेला नाहीं. अयोग्य गोष्टींविषयीं जनता बेफिकीरपणानेंच वागत आहे. ही वाईट खोड सोडून जर जनता सदरहू गोष्टींविषयीं आपली नापसंती तीव्रतेनें व्यक्त करण्यासाठीं पुढें सरसावली असती, तर परमेश्वराची तिला खास मदत झाली असती, हें उघड आहे. 'प्रयत्नांतीं परमेश्वर' हें तत्व लोक विसरत असल्यानें आमच्या चळवळींना परमेश्वराचें 'अधिष्ठान' लाभत नसतें, असेंच म्हटलें पाहिजे. असो. यापुढें तरी जनतेंत अयोग्य गोष्टींपासून क्षोभ उत्पन्न होईल अशी आशा आहे.

—या पुढें शिक्षक या नात्यानें मिलिटरी ऑफिसरांचा प्रवेश पब्लीच्या पाठशाळेंत होणार नाहीं, असें म्हणतात.

—प्राथमिक शिक्षणांत महत्वाचे फेरफार करण्यांचें घाटत आहे.

—३८१५ राजकीय कैदी सध्या ब्रिटिश तुरुंगांत खितपत पडलेले आहेत, असें तेथील एका पत्रावरून समजतें.

—जर्मनींत अंदाधुंदीचा ऊत आला असून रिपब्लिकन लोकांवर हल्ल्यांचा पाऊस पडत आहे!

—सातारा जिल्ह्यांतील श्री क्षेत्र औदुंबर नजीक श्री भुवनेश्वरी देवीचें स्थान आहे. तेथें हेळेकर नामक एक सद्गुणसंपन्न पुरुष जाय करत होते. ते सुप्रसिद्ध रीतीनें दरबारांत सर्व जातींच्या व धर्मांच्या जनसमुदाय एकत्र जमवून 'धर्म-व ग्राम-परिषद' भरविण्याची तयारी करीत आहेत

—वऱ्हाड-मध्यप्रांत-महाराष्ट्र ... क्षण परिषद अकोला येथें ता. ... नाग गाजा होणार आहे.

काणकोण महालाचें दुर्दैव

आज प्रत्येक राष्ट्रांत शिक्षणाचा प्रसार करण्यास अहमिका लागली असून, लढाईच्या अवाढव्य खर्चानें तिजोरी कोरडी ठणठणीत झाली असतांही, सक्तीचें मोफत शिक्षण सुरू करून त्यांणीं आपल्या प्रजेस शिक्षण संपन्न करण्याचा विडा उचललेला आहे. आज दीडशें वर्षांनंतर गुलामगिरींत खितपत असलेल्या आमच्या शेजारच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील मवाळ राष्ट्रपुढाऱ्यांसही, शिक्षणाशिवाय आपला तरणोपाय नाहीं, याची खात्री पटल्यामुळें सरकारच्या रोषाची क्षिति न बाळगतां सक्तीचें शिक्षणाचें बील पास करून त्यास मूर्त स्वरूप कसें देतां येईल या बाबतींत विचार करण्यासाठीं कमिटीही बसविण्यांत आली आहे. परंतु आमचें दुर्दैव इतकें कांहीं खडतर आहे कीं, उदारमतवादी प्रजासत्ताक पोर्तुगाल सरकारच्या अमलाखालीं स्वराज्याचा घुटका घेत असूनही ह्या बाबतींत आमची स्थिति अत्यंत अनुकंपनीय होत चालली असून, आमच्या दुःखावर डाग देण्यासाठीं कीं नकळे आमच्या दीड शहाण्या सरकारानें लोकसंख्येच्या मानानें आधींच अपुऱ्या असलेल्या शाळांचें पेनाच्या एका फटकाऱ्यासरशीं उच्चाटन केलें आहे. सरकाराच्या या दुर्योधनी गदेस बळी पडलेल्या महालांपैकीं देवो दुर्बल घातकः असें म्हणण्याची पाळीं काणकोण महालावर आली आहे ही दुःखाची गोष्ट होय.

काणकोणांत साक्षरतेचें प्रमाण अतिशयच कमी असून, निसर्ग देवतेच्या क्षोभामुळें त्याची अशी कांहीं विलक्षण रचना झाली आहे कीं, एका फ्रेगेसींत असलेल्या शाळेंत दुसऱ्या फ्रेगेसींतून मुलांस पाठविणें, लांब अंतर व खडकाळ रस्त्यामुळें दुरापास्त झालें आहे. अशा स्थितींत लोकसंख्येच्या मानानें प्रत्येक फ्रेगेसींत वेगवेगळ्या शाळा स्थापून, आपली प्रजा शिक्षणसंपन्न करण्याऐवजीं आधींच अपुऱ्या असलेल्या तीन शाळांपैकीं दोन शाळांस गचांडी देणाऱ्यांच्या अरेरावी व अज्ञानीपणाचा निषेध केल्याविणें रहाणें शक्य नाहीं. शाळा बंद करण्याचें मुख्य कारण तेथें मुलांचा अभाव होय. असें कंठरवानें सांगण्यांत येतें. परंतु यांत फक्त जनतेचाच अपराध नसून आपलाही आहे. याची सरकारास अधिकारमदामुळें विस्मृति पडली असावी असें वाटतें. काणकोण, करमळबांटालागड्या ... वैतामुळें गोव्यांपासून जरा अलग झाल्या कारणानें तेथील शाळांची तपासणी इन्स्पेक्टर साहेबांकडून अर्धशतकांत दोनदां होणें मुष्कलीचें असतें. वेलेगाद नावांचे जे नामधारी अधिकारी असतात, त्यांना तर ... वर्षांत एकदां देखील पायधूळ झाडण्यास वेळेची अडचण पडते. खुद्द प्रोफेसर साहेबांच्या व आमच्या आचारविचारांत, उत्तर दक्षिण ध्रुवाइतकें अंतर, आणि धर्मांत अहिनकुला इतकें वैरत्व, अशा परस्परविरोधी परिस्थितींत धर्मभोळ्या पालकांनीं या शाळांचे शत्रुत्व झाल्यास नवल तें कोणतें? तथापि ... अभिमान ... शिक्षणानें उत्पन्न झालेल्या मायेच्या ... तील काहीं इसमांच्या, मयगन, माजोवा न ... इत्यादि ... येथील लोकांची मनें इतकीं कांहीं ...

धर्मनिष्ठ पं. रामरक्ष

आयर्लंडांतील सुप्रसिद्ध देशभक्त मेजर मॅक्स्वीनी यानीं आयर्लंडांतील तुरुंगांत ६५ दिवसांचा उपवास करून त्यावेळीं चाललेल्या अन्यायाचा तीव्र निषेध केला व अखेर त्यांतच त्यांची प्राणज्योत मालवली ही गोष्ट पुष्कळांच्या स्मरणांत असेलच. आतां अशाच तऱ्हेनें उपवास करून प्राणत्याग केल्याची गोष्ट अंदमानांतील तुरुंगांत घडली असल्याचें सर्वत्र जाहीर झालें आहे. सध्या हिंदुस्थानांत कांहीं राजकीय कटकटी उत्पन्न होऊन प्रजेंत असंतोष उत्पन्न झाला आहे व उलटपक्षीं सरकारहि या असंतोषाचे मूळ खुडून काढण्यासाठीं दडपशाहीचा उपाय अमलांत आणीत आहे. या भडकलेल्या वणव्यांत सर्व जातींच्या व धर्मांच्या लोकांच्या आहुती पडत असून ओल्या वाळल्याचाही निषेध राहिलेला नाहीं. ब्रह्मदेशांतील गुप्तकटाच्या खटल्यांत शिक्षा झालेल्या पं. रामरक्ष नांवाच्या कैद्यास अंदमानांतील तुरुगांत नेल्यावर धार्मिक दृष्टीनें पवित्र असलेले यज्ञोपवीत त्यांच्या गळ्यांतून जबरदस्तीनें काढून घेण्यांत आलें. ही गोष्ट तुरुंगाच्या नियमानुसार असली तरी धर्मभावनानां जबरदस्त धक्का देणारी असल्यानें साहजिकच पं. रामरक्ष यांनीं यज्ञोपवितांशिवाय अन्नग्रहण न करण्याचा आपला निर्धार कळविला. परंतु ते हुकमाचे बंदे नोकर या बाबतींत कांहींच करूं शकले नाहींत. व त्यानीं पं. रामरक्ष यांच्या म्हणण्याकडे पूर्णपणें दुर्लक्ष केलें. इकडे पं. रामरक्ष यानीं आपला निश्चय दृढ करून अन्नत्याग केला. पुढें आठ दहा दिवसांनीं त्यांच्या नाकांतून थोडेंसें दुध जबरदस्तीनें त्यांच्या पोटांत घालण्यांत आलें. पण पंडीतजीनीं त्याविरुद्ध अन्नाचें वमन करून टाकलें. शेवटीं अशा तऱ्हेनें नव्वद दिवसांचा चिर उपवास केल्यावर पंडितजींच्या देहांत कांहींच प्राण न राहिल्यामुळें अखेर ९१ व्या दिवशीं त्यांचे देहावसान झालें. अशा प्रकारें एक जीव केवळ धर्माचरणासाठीं अन्नावांचून तडफडून सरकारी अधिकाऱ्यांच्या डोळ्यांदेखत मरून गेला तरीहि सरकारच्या पाषाण हृदयास पाझर फुटला नाहीं. असें स्वधर्मीकार म्हणतात.

—गोव्यांत जिकडे तिकडे मलेरिया तापाची सांथ पसरली आहे.

करून टाकिलीं आहेत कीं, प्रत्येक पाद्री प्रोफेसर त्यानां सिंहनच्या इतकेंच भीतिप्रद वाटतात. अशा स्थितींत आमचा हा दुःसमज काढून टाकण्याचा कोणताच प्रयत्न न करितां, आमच्या भोळ्या धर्मसमजुती प्रमाणें तेथें हिंदु प्रोफेसर पाठविण्याच्या ऐवजीं सरकारास ही "मुळें कुठार" करण्याची 'विनाशकाले विपरीत बुद्धि' झाली असें वाटतें.

गोव्यास स्वराज्याचा हक्क दिल्यापासून येथील लोकांसाठीं आपआपसांत फाटाफुट, कलह व भांडण या शिवाय आमच्या कोणताच फायदा झाला नसून उलट असहकाराच्या मार्गानें आमची लोकें मात्र ... शेती आहेत. नवीनच अमलेल्या कारवारांत जाऊन ... नावाजलेल्या नागरिक ... देखील ...

श्री दत्तगुरुर्वेनमः

सांखळी देवस्थानांतील श्रीपाद श्रीवल्लभ श्रीदत्त गुरु हें अखिल गौड सारस्वत समुदायाचें पूज्य दैवत आहे. ह्यांचें अधिष्ठान ह्या संस्थानांत (श्री दत्तवाडींत) होऊन आजवर साडेतीन तप लोटले. ह्या स्थलांतील औदुंबराच्या पाराचा जीर्णोद्धार करणें, अपूर्ण फुलबागेस पूर्ण स्वरूप देणें, खोदलेल्या तलावास चिरेबंदीनें मजबुती आणणें व अग्रशाळाहि उपांगाची शक्य त्या प्रमाणानें दुरुस्ती करणें, ह्या चार सुधारणा अगदीं साध्या स्वरूपांत जरूर अमलांत येणें फार अगत्याचें आहे. खर्चाचा आकार कमींत कमी चार हजार रुपये होता, तरी ज्या दत्तभक्तांकडे हातभार लागेल ह्या दडसमजुतीनें यद्विषयक विनंतीपत्र जातील त्यांनीं श्रीचरणी लक्ष देऊन महाजन मंडळीचे आंकडे घेण्याची तसदी स्वीकारावी अशी नम्रतेची प्रार्थना आहे.

श्रीदत्तमहाराजांच्या स्फूर्तीनें चालू संवत्सरांतील वैशाख महिन्यांत दत्तभक्तांचे आंकडे घेण्यास सुरवात केली, त्यायोगें खुद्द सांखळींत पांचशें रुपये आंकडा झाला. इतस्ततः सारस्वत समाजावर सार्वजनिक धार्मिक, दैविक, लौकिक इत्यादि खर्चाचें ओझें एकसमयावच्छेदें पडलेलें दिसतें; ह्यासाठीं व्यवस्थापक मंडळानें खालील धोरण स्वीकारलेलें आहे।

१— आंकडा घालणें न घालणें हें दत्तभक्ताच्या खुशीवर अवलंबुन ठेवणें.

२— अमूकच आंकडा घालावा हा दुराग्रह न धरणें.

३— संसाराचा बोजा सोसणाऱ्यांस त्रास न देणें.

४— वैदिक वर्गास खर्चामें भरीस न घालणें.

५— धर्मसंस्थानावर भार न लादणें.

रकम गोळा होईल त्या मानानें सुधारणा करून, अखेरीस आश्रयदात्याचीं दिलेल्या रकमेसह नांवें आणि खर्चाचा खर्डा प्रसिद्ध करण्यांत येईल.

विशेष माहिती विनंतिपत्रांत मिळेलच.

सांखळी, ११-७-१९२२

व्यवस्थापक

व्यंकटेश वासू शेणवी केंकरे
नारायण सुबाय शेणवी वाडकर
जनार्दन लक्ष्मण शेणवी सडेकर
रवळू रामचंद्र शेणवी नार्वेकर
गणेश सदाशिव शिरोडकर

कर वसवून कांटे पसरविले आहेत. ते या सर्वांवर; आधींच अव्यवस्थित स्थितींत चालत असलेल्या शाळा बंद करून, ... मुलांबाळांस मजूर बनविण्याच्या निंद्य व जुलमी कायद्यानें कडी केली आहे. या सरकारच्या जुलमी कायद्यास मूर्त स्वरूप आल्यास लोकें-पैंगीण या फेगेसीं अशिक्षितांचें माहेर घर बनेल, पोर्तुगीज न कळणाऱ्यांचा मतदारपणाचा हक्क हिरावून घेतल्यामुळें, राजकीय दृष्ट्या दुर्बल नेस्तनाबूत होण्याचा संभव आहे. करतां नामदार बेंकटेश देसाई हे जी आमची दशा गव्हर्नर साहेबांच्या नजरेस आणून काणकोणांतील तीन शाळांपैकीं ज्या दोन शाळा बंद होणार आहेत, त्या बंद न होऊं देतील अशी आशा वाटते.

"मुनी"

ANNO VII—NUMERO 17—1922 | QUEPEM QUINTA—FEIRA 27 DE JULHO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso..........0-01-00
Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ [illegible]
ब्रिटिश इंडिया.......... [illegible]
किरकोळ अंकास.......... [illegible]
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २७ माहे जुलै सन १९२२ [खास अंक १७ वा.

CASAMENTO SENSACIONAL

Matrimonio dum pastor com uma ovelha—O professor casa com uma aluna—O pai da noiva chora—Opinião publica alarma-se!

Na repartição do registo civil de Nova-Goa lavrou-se, na semana passada, termo do casamento dum padre com uma sua ovelha ou dum professor com uma sua aluna.

Como era de esperar, tal acontecimento da ligação matrimonial dum casto com uma virgem sensibilisou fortemente a opinião publica do Paiz, por forma que, por estes dias, a gente não fala noutra coisa senão no acto *leonino* daquele corajoso eclesiastico.

O *Bharat* não desejava tocar neste delicado assunto, mas sendo ele, como o é, escravo da opinião publica não pode furtar-se a dizer sobre o assunto o que se lhe oferece.

Nós não entramos, de caso pensado, na apreciação do referido facto, sob a sua feição religiosa: encaramo-lo apenas sob o prisma da moralidade do estabelecimento secundario onde se prepararam os factores que em resultado deram um producto tão escandaloso.

Francamente, não gostamos do mencionado casamento por ser dum professor com sua aluna, porque importa isto máu exemplo á mocidade escolar perante a qual aquele educador não pode gosar de nenhum prestigio. Não só isso. ¿ Quem é que nos garante que se conserva inabalavel o espirito justiceiro dum professor *noivo*, ainda que este seja um padre, diante duma aluna *noiva* ? ¿ E que reputação pode merecer um estabelecimento onde a justiça é uma *letra* morta ?

O extraordinario caso tambem suscita a seguinte questão:

¿ Deverão dai em diante ser admitidas meninas nos estabelecimentos cujo corpo docente é constituido só do sexo masculino ?

A regular-se pelo que acaba de suceder, é perigosa a admissão de raparigas nos referidas estabelecimentos, sobretudo no nosso meio que não é americano. Na America não se observa nenhuma diferença entre rapazes e raparigas nas casas publicas de instrução. A educação e instrução deles começam, em comum, desde pequeninos, o que entre nós não acontece.

Mas há mais ainda.

O referido casamento realisou-se contra a expressa vontade do pai da noiva, o qual, desvairado e louco, percorreu as ruas da capital, pedindo a sua filha ingrata, havendo quem diga que o noivo deixou o seu habito fradesco por ambição ao chorudo dote.

São agravantes compremetedoras do caracter de quem se ufana ser um cavalheiro.

Não acabou ainda, porem.

¿ Em um Paiz como o nosso onde a metade da população é catolica poderá andar, livremente, por toda a parte um seu *ex-pastor* que disposou... uma *ovelha*, confiada á sua educação ?

¿ A ordem publica não sofrerá nada com isto ?

Bem sabemos que o governo é neutro nas questões religiosas ¿ Mas a ordem publica ?

Ficamos, por, hoje, aqui que o singular facto dá margem a considerações de varia ordem. Estamos, porem, luctando com a falta de espaço. Voltaremos, porisso, oportunamente.

No entretanto fique, ligeiramente, dito o que acima acaba de ser registado.

Dr. Meireles

Tomou já, há alguns dias, posse do importante cargo de juiz de direito desta comarca o sr. dr. Abel J. Meireles.

O novo juiz de cuja integridade de caracter vai o publico tendo provas e um cavalheiro ás direitas, sendo dotado duma simplicidade de maneiras que muito o honram.

Fazemos votos para que Sua excia seja, como até aqui, acertado nas suas decisões.

ECOS & CRITICA

Dr A. Peregrino Antão

Deixou o lugar de administrador deste concelho o sr. dr. A. Peregrino Antão.

Durante o tempo em que esteve á testa deste concelho distinguiu-se Sua excia, por uma probidade á toda á prova, o que aqui registamos com grande prazer.

A par desta virtude, o sr. dr. Antão teve tambem defeitos que foram causa dos habitantes do concelho andarem indispostos com Sua excia.

O *Bharat* que nunca declarou guerra ás pessoas, ainda que por ai, tenha havido tentativas de disvirtuar-lhe suas intenções, prestando homenagem á referida virtude do sr. dr. Antão, tão rara nesses tempos do *Salve-se quem puder*, almeja ao ex-administrador crescentes prosperidades na sua profissão de medico distinto.

Sacarama Sar Dessai

Acaba de ser bem classifico no exame de direito, prestado nesta comarca este nosso velho amigo que actualmente está desempenhando, a contento de todos, as funcções de tabelião interino na comarca de Bicholim donde é natural.

O sr. Dessai é um verdadeiro *dessai*, nobre pelo sangue, nobre pelo caracter e nobre pelos sentimentos, qualidades que lhe garantem prosperidades na sua nova e digna profissão.

Ao nosso presado amigo e um dos importantes *leaders* populares do concelho de San quelim, cardial abraço pelo bom resultado do seu exame.

Gandhicap

O *Bharat* está recebendo inumeros felicitações pelo seu triunfo na questão do *Gandhicap* -felicitações que nos comovem sobremaneira.

E', simplesmente, para lamentar que o *Gandhicap* que ao principio produzira um caloroso entusiasmo, não continue a gosar do mesmo apreço

E' o principal defeito que caracterisa os nossos movimentos: o alvoroço que se denota ao principio não acompanha todos as suas evoluções, a folhas tantas [illegible] tamente.

Os nossos sinceros agradecimentos aos que tiveram a amabilidade de felicitar o *Bharat*.

A autonomia...

Inter duos litigantes tertio gaudet diz o latim. E com razão, pois na rija peleja travada sobre a autonomia entre o sr. Paulo da Gama, natural de Moloornem e o dr. Teodoro de Miranda, morador de Pangim, quem se diverte á custa deles, é o publico...ocioso.

Dizem uns que é o sr. Gama que tem razão, quando grita que a India está ainda *verde* para usufruir condignamente os *benesses* (?) da autonomia outorgada, militando outros no *partido* do dr. Miranda que a defendeu com um galor e valor, superiores ao *betor* de sua idade,

Nós que somos praticos e teoricos em proporções iguais estámos *praticamente* de acordo com o sr. Paulo, nosso visinho de vasta erudição e conceito, damos *teoricamente* com o dr. Miranda, nosso predilecto notario de abundante ilustração

Isto é: somos *carne* quanto a um e *peixe* quanto ao outro. Numa palavra...composta, somos *carne* e *peixe*, ao mesmo tempo.

Não sabemos se temos mais companheiros nesta...*graça* da autonomia, alem dos ilustres *litigantes*; mas havemos de sabe-lo. Conversaremos, então.

Chuva e impostos

¿ Sabem a razão principal, primaria ou primordial porque a chuva neste ano é copiosa ?

Porque foram copiosos impostos que choveram ou estão chovendo sobre nós, afirma um sujeito de gravata que bebe do fino na Economia, e sabe bem da Meteorologia.

A *afinidade* da chuva com os impostos— discorre ele, o sabio scientista—data dos tempos pre-istoricos. E parece que o homem não labora no erro, quando se sabe que a chuva nem sempre é producto das aguas das nuvens e nevoeiros; algumas vezes é tambem resultado de lagrimas que estão na razão directa do aumento dos impostos.

Ou melhor: quanto maior fôr o aumento de impostos, mais torrencial é a chuva de lagrimas que [illegible]

भारताची नवी व्यवस्था:— मासिकाचें छापखानें अपुरें पडल्यामुळें तसेंच एकंदर नवीन सामान अजून हातीं न आल्यावरून, नवीन व्यवस्था अमलांत येण्यास आणखी कांहीं काळावधि लागणार आहे. आमचे प्रयत्न तर मोठ्या चिकाटीनें चालू आहेतच, परंतु त्यानां अजून यश येत नसल्याचें पाहून आम्हांला खेद होत आहे. 'भारताचें' स्थलांतर पणजींत केल्यानें विशेषसा फायदा—अर्थात् राजकीय—होण्याचा संभव नसल्यावरून तो बेत बहुतेक रद्दीतच करण्यांत आला आहे. सध्यां वर्गणी अजून आली नसल्यामुळें वर्गणीदारांची संख्याहि नियमित झालेली नाहीं. तात्पर्य, नवी व्यवस्था अमलांत आणण्यास आवश्यक असलेल्या साधनसामुग्रीचा क्रम अजून नीट न बसल्यामुळें, ती मोठ्या निरुपायानें पुढें ढकलावी लागत आहे!

वर्तमानसार

—भारत संपादक 'भारतफंडाला' मदत मिळविण्यासाठीं व नव्या व्यवस्थेला लागणाऱ्या सामानाची व्यवस्था लावण्यासाठीं गेल्या रविवारीं मुंबईला रवाना झाले.

— ज्या संपत्तीच्या आशेनें पाद्री लेयांव लग्न झाले, ती त्यांची आशा फलद्रुप होणार नाहीं, अशा अर्थाचें एक पत्र आम्हास आलें आहे.

— पणजी मुनिसीपालटीच्या लोकपक्षीय मेंबरानां नाम्यावरून कमी केलें असून त्यांच्या जागीं सरकारनें आपले मेंबर नेमिले आहेत. या मेंबरांत डॉ. बाळकृष्ण शे. शाखरदांडे व फोंडुक्कोर राम कामत गावकार, या दोन सुप्रसिद्ध हिंदु गृहस्थांचा समावेश झाल्यचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

साभार स्वीकार

प्रमोद (मासिक):—हें मासिक रत्नागिरी येथें सुप्रसिद्ध लेखक वि. नेरूरकर यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रकाशित होत असून यांतील एकंदर विषय भारदस्त असतात. त्यांची मांडणीहि अत्यंत मार्मिक रितीनें केलेली असतें. मासिकाच्या अंतरंगाप्रमाणेंच बाह्यांगहि सुंदर असल्यानें हें थोड्या अवधींत सर्व महाराष्ट्रास प्रिय होऊन बसेल असें वाटतें.

तरुण महाराष्ट्र [साप्ताहिक]:—हें पत्र रा. शंकरलाल वर्मा यांच्या संपादकत्वाखाल वर्धा येथें प्रसिद्ध होत असून, यांतील लेख सणसणीत व जोरदार असतात. राष्ट्रीय पक्षाला शोभ्य असेंच या साप्ताहिकाचें धोरण असतें.

गोसेवक [पाक्षिक]:— पाक्षिकाचे संपादक श्री. हणमंत सदाशिव परांजपे हे असून ते बेळगांव येथें अत्यंत नियमितपणें प्रसिद्ध होत असतें नावांप्रमाणेंच प्रस्तुत पत्र निरपेक्षपणें गोमातेची सेवा बजावीत असून त्याची भाषाशैली चित्तवेधक व परिणामकारक आहे.

आभार प्रदर्शन

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील ज्या उदार आश्रयदात्यानीं व्ही. पी.चा स्वीकार करून, 'भारताला' निरपेक्ष मदत केली त्याचा तो पूर्ण आभारी आहे. भारत त्यांचें सदां कल्याण इच्छित आहे.

मनेजर भारत

पालक मालक झाला

पणजीच्या पाठशाळेचे प्रोफेसर माजी-पाद्री लेयांव हे आपल्या एका शिष्यिणीचे पालक होते. मुलीच्या बापानें उच्च शिक्षणाच्या उच्च हेतूनें खिस्ती समाजांत उच्च दर्जा असलेल्या अशा उपरोक्त पाद्रीच्या हवालीं आपल्या एकुलत्या एक पोरीला केलें. कांहीं काळ लोटल्यानंतर 'आपल्या दुहितेचें व पालक बनविलेल्या 'संन्याशाचें' मेतकूट जमलें असून नीतिशिक्षणाऐवजी पाद्रीनां अयोग्य अशा दुराभ्यास शिक्षणाचे धडे मुलीला देण्यांत येतात अशा अर्थाचीं अनेक पत्रें मुलीच्या बापाला आलीं. व तीं त्यानें पाद्रीसाहेबांस नजरहि केलीं. 'पण या कागाळ्या टारगट पोरांच्या असून, मजसंबंधानें मनांत कसलाच संशय घेऊं नये, असें त्या पाद्रीसाहेबानें फिरून फिरून त्याला बजावलें. अशा स्थितींतहि कांहीं महिने गेले.

अखेर गेल्या गुरुवारीं अनपेक्षित रितीनें सदरहू पाद्रीमजकुरांचें लग्न उपरिनिर्दिष्ट मुलीशीं पणजीच्या 'रेजिस्त सिव्हिलांत' नोंदलें गेलें! पाठशाळेच्या दोनशांवर मुलांकडून 'हुर्यो' रूपानें मंगळाष्टकें गायिलीं गेलीं. वधुवरांवर 'स्वतंत्रमतवादी' ह्मणून गणल्या गेलेल्या कित्येक युरोपियन व युरोजीयन गृहस्थांकडून मत्राक्षतांचा मारे धडाका उडाला! मुलीच्या बापड्या बापाला मात्र त्या व पूर्व दिवशीं रडतां भुई थोडी झाली!

रोमन कॅथोलिक पंथांत धर्माधिकाऱ्यांना लग्नाची पूर्ण मनाई आहे. पाद्री आणि लग्न हे शब्द येथील खिस्ती लोकांत परस्परविरोधी मानण्याची पूर्वापार वहिवाट आहे. पाद्र्यानां ब्रह्मचारी समजण्यांत येत असून त्यांचा दर्जा उच्च गणण्यांत येत असतो. अशा स्थितींत ध्यानीं मनीं व स्वप्नीं नसलेल्या विवाहापासून त्या पंथांतील लोकांच्या मनावर किती भयंकर परिणाम झाला असेल, याची वाचकांनींच कल्पना करावी.

पाद्रीनी चतुर्भुज व्हावें किंवा न व्हावें हा वादग्रस्त प्रश्न जरी बाजूस ठेविला तरी गुरुशिष्यणीच्या नात्याचें रूपांतर वधुवरांत झालेलें पाहून आमचें मन घोंटाळ्यांत पडलें. यापुढें त्या पाठशाळेंत मुलींना पाठविणें त्यांच्या बापानां धोक्याचें वाटल्यास नवल तें कोणतें?

पाद्री लेयांव हे मुलीच्या बापाच्या फिर्यादीनें पकडले जाण्याचा संभव होता. पण त्यानीं स्वत:गव्हर्नरांस भेटून आपला व तिचा संबंध जुन्या काळचा असून त्यापासून तिला कांहीं महिने लोटल्याचेंहि गुप्त वर्तमान प्रगट केलें व आपल्या विवाहाचा निश्चय जाहीर केला!

याहि गोष्टीवरून आम्हांला पुष्कळ विचार सुचतात. परंतु ते विस्तृत रितीनें मांडण्यास आज सवड नाहीं. पुढें केव्हां तरी ते मांडण्याचा सुयोग येईलच. मात्र झाली,ती गोष्ट विशेषशी चांगली झाली असें समजण्यास

प्रागतिकसंघाचा कर्मसंन्यास

शास्त्रें, विद्या, कला, धंदे इत्यादि मानवी सुधारणेच्या अनेक शाखांपैकीं एक एक विषय घेऊन त्यांच्या विकासाकरितां व उत्कर्षाकरितां निरनिराळ्या बाजूनें प्रयत्न करून त्यांस ऊर्जितावस्थेस आणण्याच्या हेतूनें सुधारलेल्या राष्ट्रांतून अनेक संस्था निर्माण झालेल्या असतात. लोक सुधारणेचीं अंगें जीं शिक्षण परोपकार, शांतताप्रसार, राजकीय इत्यादि हेतु या संस्थांचे असतात. त्याप्रमाणें आमच्या या गोमांतकांत राजकीय सामाजिक इ. बाबतींत हिंदुसमाजाची उन्नति करण्याच्या हेतूनें प्रागतिकसंघ नावांची संस्था स्थापन होऊन उणीं पुरीं दोन वर्षें झालीं. पण संघानें इतक्या अवधींत दोन इलेक्शनमध्यें घातलेल्या गोंधळाशिवाय काय केलें हें कळतच नाहीं. एकाद्या रहस्यमय कादंबरीच्या एकदम स्फोट होणाऱ्या रहस्यमय शेवटाप्रमाणें कांहीं कालानें इतके दिवस गुप्त रितीनें केलेल्या लोक सुधारणेचा गड्डा दृष्टीस पडेल तर नकळे. मात्र दिवसेंदिवस त्याच्या ठरावाचें शेंपूट वाढत जातें. पुष्कळसे ठराव केल्यानें कुठें समाजसुधारणा होते! होत असल्यास आम्ही ही भराभर ठराव करून समाजसुधारणा करूं.

संघासारख्या स्वदेशहितचिंतक संस्थेची सध्या गोमांतकास फार गरज आहे. जिकडे तिकडे सुधारणेच्या मार्गांत अडथळे उभे आहेत ते नाहीसे करण्यास देशहितेच्छु स्वदेशभक्तांची आवश्यकता आहे. पुष्कळशा अल्पायु संस्था स्थापण्यापेक्षां थोड्यानाच वाढून घेऊन त्या चिरायु होण्याचा प्रयत्न करणेंच चांगलें होय. संस्थापकांपेक्षां संस्थारक्षकच उच्च दर्जाचे होत. संघ स्थापून देशांतील संस्थांच्या नंबरांचीच वाढ करावयाची असल्यास १८५७ सालच्या केसरीच्या जोरावर "शिवाजी वाचनालय" व मुसळाच्या जोरावर "हनुमान तालीमखाना" इत्यादि १०-१२ संस्था स्थापणाऱ्या एका गृहस्थाप्रमाणें घरांतील प्रत्येक वस्तूवर एक एक संस्था काढतां येईल व घरांतील सर्व वस्तूंवरून संक्रांत जाऊन कांहींच शिल्लक नसल्यास आम्ही एक मोडकी तरवार देऊं. ह्मणजे तिच्या आधारावर मर्दुमकी, तरवार, इत्यादि 'खाने' स्थापण्यास मिळतील.

आमचें मन धजत नाहीं.

शिवाय असेंहि सांगतात कीं, प्रेमापेक्षां नवरीमुलीच्या संपत्ति लोभानें पाद्रीसाहेबांच्या तोंडास पाणी सुटून त्यानी आपल्या कृष्ण वर्ण 'लोबा' वर पाणी सोडलें! हें खरें असल्यास प्रस्तुत लग्न 'करारास' भीषण स्वरूप प्राप्त होऊन. वरचा 'नरपणा' पशुकोटींत ढकलण्यास आम्हांस कसलीच भीति वाटत नाहीं. असो.

'पालक मालक झाला' ही गोष्ट अपूर्व खरी! तिच्यापासून पुष्कळ बोध घेण्यासारखा आहे. संस्कृति, स्त्रीशिक्षण, स्त्रीस्वातंत्र्य, इत्यादि सामाजिक प्रश्नासंबंधीं चर्चा करण्यास मुबलक वाव सदरहू कथानकावरून, मिळतो पण 'रात्र थोडी व सोंगें फार' अशी स्थिति असल्यावरून इतक्यांतच वाचकांची रजा घेणें भाग आहे.

संघ संस्था स्थापून संस्थापक होण्यानें संस्थापकाचे गुणधर्म काय होते हे माहीत करून घेऊन ते आपल्या अंगांत बाणविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. शिवछत्रपति संस्थापक झाले. स्वदेशाभिमान हाच त्यांचा धर्म होता. स्वदेशसेवा हेंच त्याचें व्रत होतें. स्वदेशहितचिंतन हाच त्यांचा व्यवसाय होता. स्वदेश कार्याच्या यज्ञांत स्वार्थाची आहुती देऊन आपलें चित्त, वित्त, देह देशार्पण करणें हीच त्यांची प्रतिज्ञा होती. असो.

प्रागतिक संघाच्या कार्यकारी मंडळानें शांत, निःशब्द आणि अविश्रांत असा उद्योग करून संघशक्ति व दृढनिश्चय यांच्या जोरावर कार्यास सुरवात केल्यास निःशंक चालू असलेल्या बेबंदशाही राज्यपद्धतीचें सुराज्य बनवितां येईल.

सध्या प्रागतिक संघानें तावडतोब लक्ष पुरविण्याजोगे प्रश्न ह्मणजे सध्याचे चालत चाललेले कर व शिक्षण हे होत. पहिल्याचें उग्र स्वरूप व भयंकर परिणाम वर्तमानकालांत तर दुसऱ्याचे सौम्य दिसणारे कठीणतर दुष्परिणाम भविष्य कालांत भोवतील. अंगावर आलेलें करांचें ओझें शिढकारण्याचे यत्न होतीलच. परंतु भविष्यकालांत भोंवणारे दुष्परिणाम टाळण्याकरितां तरी आमच्या पुढाऱ्यांनीं घेतलेला कर्मसंन्यास टाकून भांवी सुराज्याचा डोलारा खालीं आणणारा भावी पीढीचें शील बिघडविण्यास मदत करणारा सद्यशिक्षण व त्याच्या पद्धतींतील दोष नाहींसा केला पाहिजे.

जीवनार्थ कलहाचें स्वरूप दिवसेंदिवस उग्र होत चाललें आहे. व त्यांत आणखी बुराक्रसीची धांगाळ चैन चालण्यासाठीं नवीन नवीन प्रजेस दुःखाचे डाग देणाऱ्या करांची वाढ खुंटण्यास 'संघानें' कोणते यत्न करावे याचें दिग्दर्शन श्री. द्वारकानाथ यानीं केलेंच आहे. आतां दुसऱ्या मुद्याकडे वळूं.

राष्ट्राचा उदय होण्यास सामान्यतः त्यांतील बहुजन समाजाचें शील फार उच्च दर्जाचें असलें पाहिजे. राष्ट्राचे भावी नागरिक सध्याचे विद्यार्थी असल्यामुळें त्यांची उच्च दानत बनण्यासाठीं त्यांच्यांत उच्च प्रकारची नीतिमत्ता, बंधुप्रेम, परस्परांवर पूर्ण विश्वास, मनोनिग्रह, करारीपणा, धर्मश्रद्धा मनोदार्य, आणि कर्तव्यतत्परता इत्यादि गुणांचा प्रकर्ष करणें हेंच शिक्षण होय. विद्यार्थ्यांस पुष्कळशी माहिती करून देऊन त्याच्या बुद्धिभागास पूर्णता आणणें हा शिक्षणाचा मुख्य हेतु नाहीं. तर त्यांच्या मनांत वरील भावना उत्पन्न व्हाव्या. व त्यांच्या द्वारें जणूं काय निरंतर ईश्वरी प्रेरणाच होत जाऊन त्यांच्या वर्तनाचें जन्मभर नियमन करावें. नोकरच तयार करावयाचें शिक्षण [सध्याच्या सारखें) असलें तर तें निवळ वाङ्मय व हिशेब यानांच महत्व देणारें असणार, राष्ट्रकार्याला योग्य माणसें तयार व्हावीं असा जर शिक्षणाचा हेतु असेल (व तो तसा असलाच पाहिजे.) तर राष्ट्रीयत्वाची कल्पना जागृत होण्यासारखी त्याची पद्धती असली पाहिजे. ह्मणजे त्याच्या योगानें पूर्वजांचा अभिमान जागृत होईल, स्वाभिमान वाढेल, आपली स्थिति काय आहे, तिची सुधारणा कशा स्वरूपाची व कशा दिशेची व्हावी त्या करितां राजकीय, सामाजिक, धार्मिक, औद्योगिक, इ. कशा प्रकारचे उपाय योजावेत व ते संघशक्ति व दृढनिश्चय या

Ano VII [illegible] 1922

QUEPEM QUINTA-FEIRA 3 AGOSTO

Direct[illegible]
Govinda [illegible] ssai
A[illegible]
INDIA Po[illegible] 3-00-00
INDIA I[illegible] 3-08-00
NUMER[illegible] ...0-01-00

Anuncio p[illegible] 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोमांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ३ माहे आगष्ट सन १९२२ [खास अंक १८ वा.

MAIS IMPOSTOS

Consta-nos que vão ser elevados-não sabemos em que proporção-os direitos aduaneiros. Estão, porisso, alarmados o comercio e o consumidor que é, afinal de contas, quem sofrerá mais com a pretendida elevação.

Em um comicio popular que há tempo se reuniu em Margão sob a presidencia do sr. dr. Caitano Filipe Colaço a opinião publica do Paiz se pronunciou contra o incompreensivel e incomodo aumento de impostos. No mesmo comicio provou-se com dados concretos e positivos que a capacidade do contribuinte indo-portuguez está já exausta. E, todavia, nas regiões oficiais, refractarias aos clamores do Povo oprimido, pensa-se em agravar-lhe, ainda mais, a já [illegible]

¡E' para admirar, nestas condições, que o descontentamento do Povo que não pode pagar mais contra um governo que quere exigir mais vá aumentando numa progressão crescente?

Não, de certo.

Verdade é que por banda daqueles a quem aproveita o tal aumento se procura deslustrar a sinceridade da popular manifestação anti-tributaria; mas é em vão tal tentativa, porque é facto palpavel a pobresa do Paiz. E contra factos não há argumentos.

Até a Associação Comercial que honra o seu seio com individualidades de reconhecido mérito financeiro não recuou a manifestar o seu desprazer, contra o pretendido aumento de taxas aduaneiras, as quais, mesmo, actualmente, são lesivas e altamente nocivas aos interesses do comerciante e do c[illegible] d[illegible]: deste, porque não se sente capaz de comprar mercadorias caras, procurando satisfazer mal ás suas necessidades e daquele, porque não as pode vender com tal ou qual facilidade!

Ao nosso governo que se diz ser *bom entendedor*, cremos que *é suficiente* o que acabamos de expor.

Esperamos, porisso, que ele não tentará trilhar a espinhosa senda do aumento de impostos...

ECOS & CRITICA

Regulamento

Consta-nos que algumas administrações concelhias de pagodes dirigiram *notas* ás mesas administrativas destas instituições, *determinando* que promovendo sessões extraordinarias dos respectivos mazanes sugerissem dentro dum certo praso alvitres que entendessem, á Comissão encarregada de apresentar um projecto de remodelação do Regulamento dos Pagodes.

Não compreendemos a razão de tais notas determinadoras, desde o momento em que *é facultativo e não obrigatorio* o dever da indicação dos mesmos alvitres, sendo, de mais a mais, certo que a referida Comissão é constituida dos membros [illegible] como se [illegible]

Não duvidamos de boa intenção das ditas administrações; mas é que em algumas partes, como em Verem de Bardez, considerando-se obrigatoria a apresentação de *quaisquer alvitres* em virtude das aludidas *notas* foram sugeridos alvitres que, se uns vão de encontro com a liberdade religiosa, garantida pela Constituição da Republica Portuguesa, outros representam a repetição do que já se acha regulamentado!

E' claro que a Comissão dará devido valor a tais alvitres injuridicos. Simplesmente, as *notas* em questão foram *causa* de certos esp[illegible]hafatos, perfeitámente dispensaveis.

Daí a razão dos nossos reparos.

Praso

O Governo concedeu moratoria para o pagamento da contribuição predial até 15 do corrente.

Cremos, porem, que, tal praso não pode preencher o fim para que foi dada a moratoria isto é, que seja cobrada a mesma contribuição durante aquele praso. E' que os proprietarios hão de receber as rendas de suas varzeas só em outubro, rendas cuja quota parte eles distinam ao pagamento daquele imposto.

E, se a moratoria foi concedida para o proprietario poder sem desvantagens nem dificuldades pagar o imposto predial, manda a conveniencia que a moratoria se prorogue até ao mez de outubro, inclusive. Devemos espera-lo?

Lanchas e cais

As nossas lanchas, bem como alguns cais estão, como varias vezes ficou dito nas colunas do *Bharat*, em um estado deveras lamentavel. Umas e outros ameaçam ruina. E todavia os competentes estão de braços cruzados, naturalmente à espera de que se dê qualquer acidente para só depois tratarem de milhorar as tristes condições em que taes coisas se encontram!

A exposição do santo está á porta. Espera-se que ela será concorrida pelas missões japonesas. Mas *até aqui tudo* [illegible] *como dantes quartel general em Abrantes!*

Só aqui [illegible] aqui é que [illegible] milhoramentos de primeira necessidade!

Para que, então, a Direcção das Obras Publicas? Para ajudas de custo? Sim?

Francamente, de mal vamos a pior e não há quem remedei o nosso mal já crónico!

Sri Manguexa Mill

Esta fabrica que devia ser, há tempo, instalada, não pode ser inaugurada por causa de alguns senhores que á ultima hora declararam não querer ser socios dela, eles que desde principio revelaram o desejo de se consociar com ela. Dái a demora.

Consta-nos agora que só o sr. Ramachondra Sinai Vagló nosso presado amigo vai tomar sobre si a responsabilidade pessoal a [illegible] *Sri Manguexa* empresa designada para breve a do instalação.

Muito estimamos.

R. V. Gudo'

Tambem fez exame de direito e saiu bem classificado o nosso inteligente amigo sr. Ragunata Vamona Gudó, com pronunciada vocação para o fôro.

O sr. Gudó é homem de bem e porisso esperamos que conquiste louros nesta sua nova e digna profissão.

Cumprimentamo-lo cordialmente.

COISAS & LOISAS

Guarda-Chuvas...

O guarda-chuva que antes pagava *seis tangas* de direitos aduaneiros, paga agora *nove tangas*, isto é, cincoenta porcento a mais. O mesmo artigo que é da primeira necessidade na estação que estamos atravessando, há de pagar, talvez, mais cem por cento, devendo esta multi-percentagem concorrer para acabar com o uso de guardá-chuvas.

Consequentemente, o cidadão indo-portuguez há de ficar livre de se *guardar* de *chuvas*, porque adquirirá o habito de andar molhado de cima para baixo, com a *agua* de lagrimas quent[illegible] [illegible]ientes d[illegible]

[illegible]

Informam-nos que o actual Director das Obras Publicas é um funcionario activo. E parece verdade, porque todas as principais estradas do nosso Paiz pedem misericordia... divina pela actividade com que vão mudando de estado que é diabolico.

¿Quem há, por ai, que ignore que a actividade significa-materialmente falando-movimento? ¿E que, graças ao movimento automobilista daquele ilustre funcionario, as estradas tambem se movimentam ou antes se *activam* por tal sorte que não deixam passar a nenhum transeunte por sobre os seus corpos movimentados ou *activados* pela *actividade* do referido sr. Director?

As Obras Publicas devem, pois, lucrar muito com uma tal actividade activamente activa numa terra em que a gente é passivamente passiva.

Em Bombaim

[illegible] uma visita aos [illegible] anglo-[illegible] da Colonia [illegible] baim. Pelas [illegible] de Bombaim [illegible] com aquelas nossos compatricios, ficamos sabendo que se trabalha ai em beneficio [illegible] goanos com verdadeiro afinco e sacrificios, o que os honra sobremaneira.

O *Bharat* que almeja sempre o progressimento e bem estar daquela colonia [illegible] se rejubila com a grata noticia que nas suas [illegible] reg[illegible] com verdadeiro desvanecimento.

सभा भरवून व्याख्यानें देण्यांची पद्धत आहे. आणि ती महत्वाची पण आहे. यांत कोणताच अपवाद नाहीं. तरी नुसत्या सभा भरवून आणि व्याख्यानें देऊन तरी कांहीं महत्वाचा कार्यभाग होईल अशी आशा आजच्या स्थितीवरून तरी दिसत नाहीं. कारण त्यांचा कलच वेगळा झुकत आहे. आजच्या लेखाचा उद्देश अक्रिय वाचाळ तेची निष्फळता दाखविण्याचा असला तरी तिची मुख्य क्रीडास्थानें ज्या सभा त्यां बद्दल थोडा उल्लेख केल्यास वावगा होणार नाहीं.

आपल्या इकडे सभा भरावयाची ह्मणजे आधीं हंड्या, झुंबर, किटसान लाईटचे दिवे, वगैरे लाऊन स्थानिक भपका आण ण्याकडे आमचें वाजवी पेक्षां फाजील लक्ष असतें. ह्म० तें अगदीं नसावें असेंच कांहीं माझें ह्मणणें नाहीं. पण तिकडे लोकांच्या मनांचा ओढा गरजेपुरताच असेल तर बरा. त्या पासून कांहीं तरी फायदा होणार आहे. कोणी ह्मणतील आह्मीं दिवाबत्तीनें रोषणाई केली तरी नफा तोटा आमचा! त्यांत तुमचें हो काय बिघडलें? हो. बरो-बर आहे. व्यवहारदृष्टया हा कायदेशीर प्रश्न आहे खरा. तरी त्याच मानानें ताच्विक दृष्टीनें तो अज्ञानपणाचा आहे. हें आमच्या चाणाक्ष वाचकांच्या लक्षांत आल्यावांचून राहणार नाहीं. कारण भपका हा सभांतला मुख्य विषय नाहीं अर्थात तिकडे खर्च होणारा वेंसावाहेर उगाच न व्हावा ही सहजच समजणारी गोष्ट आहे.

आतां प्रधान मुद्दा सभेच्या कार्यक्रमांत आहे. कित्येक वेळां आपण वर्तमान पत्रांतून प्रसिद्ध झालेल्या जाहिराती वाचतों कीं, अमुक ठिकाणीं प्रचंड जाहीर सभा भरविण्यांत आली होती. अध्यक्षस्थानीं अमुक रावबहादुरांची स्वारी विराजमान झाल्यावर अ[illegible] [illegible] जेष्ठांचें दोन [illegible] तीन [illegible] पर्यंत खडखडीत आवाजांत जोरदार भाषण झालें. नंतर थोडा वादविवाद झाल्यावर शेवटीं आभार प्रदर्शन अमुक रा. यांनीं केल्यावर सभेचा कार्यक्रम यशस्वी रीतीनें पार पडला. आपणच पहा बरें अशानें काय होणार? फार तर आंगी बोलकेपणा येईल. सभा आटोपल्यावर वक्ता आपले घरीं अनुमोदन देणारे राजेश्री आपल्या घरीं वर्ष मंडळीं आपआपले घरीं व संमत कांहीं ठराव पास झालेच असतील तर तें मोंदबुकांतले बुकांत सुरक्षित असावयाचें सारांश– आह्मीं सभा भरवाव्यां, संडकून व्याख्यानें द्यावीं, एकमेकांचे एकमेकांनीं आभार उपकार मानू न मनाचें, व दिव्यांच्या दिपवाळीनें डोळ्यांचें पारणें हौसभर फेडून घ्यावें. आणि सरकारी जुलमांत तीळभरही रयतेस अनुकूल फेरफार न व्हावा. याहून अधिक तें काय होतें? वाचक हो, रागावू नका. मीं ज्या गोष्टी विषयीं बोललों त्या ह्मणजे अगदीं चुकीच्या आहेत ह्मणून किंवा मला पसंत नाहींत असें मात्र मुळींच नव्हे. माझ्याविषयीं उगीच कोणी गैरसमज करून घेऊं नये. कारण असें करण्यांत माझा हेतु शुद्ध आहे. आमच्या चळवळीला दांभिकपणाचें रूप येत चाललें आहे. तें आणि त्यांत स्वतांचा दोष दिसतो तो काढून टाकतां येईल तर पहावा ह्मणून ही वांकडी बाजू तापुरती घेतलीं या बद्दल सुज्ञ व अनुभवी वाचक मला अनुकूल मतच देतील असा भरंवसा आहे.

गणेश रामचंद्र वोड्स.

लिसेइस्तांवरील नसते आळ

आपल्या लोकप्रिय वृत्तपत्रांतील 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' हा लेख वाचला. त्यांतील कांहीं भागांत मतभेद होणें शक्य असल्यामुळें तो सांगण्याचें धाडस करतों.

सदरील लेखाचे लेखक रा. भोंसले यांचें असें ह्मणणें आहे कीं, ऐटीनें अगर नकळत बोलतानां पोर्तुगीज शब्द बोलून कोंकणी भाषेत आह्मीं त्या शब्दांची भेसळ करतो. ही आमची कोंकणी भाषा ह्मणजे एक अनेक भाषा मिळून झालेलें 'खतखतेंच' आहे. हें सर्वश्रुत आहे, किंबहुना मराठी ही माझी मातृभाषा आहे असें ह्मणणाऱ्या मला कोंकणी भाषा' ही भाषाच नाहीं असें ह्मणण्यास जड जात नाहीं व ह्मणून एक दोन कमी अधिक शब्द तींत आले तर त्याची क्षितीही वाटण्याचें कांहीं कारण नाहीं.

लिसेवावर जाऊन आह्मीं कसले वेडेंचार केले आहेत? आमचा लिसेवामुळें नैतिक व बौद्धिक ऱ्हास कसला झालेला आहे? व इंग्रजी युनिव्हर्सिटींत तो कसा होत नाहीं? हें रा. भोंसले यांनीं उघड केल्यास आह्मांला एक नवा शोध लागेल.

ह्मणे या असंख्य मुलांतून देशाकरतां कोणीहि कांहींच केलें नाहीं. मुलें तीं काय आणि तीं देशाकरितां करणार तरी काय? देशाकरितां झटण्याचे त्यांचें दिवस पुढेंच आहेत तूर्त आमच्या समाजाग्रणींनीं निदान मुलांच्या अवस्थेंतून पार पडलेल्या भोंसल्यांसारख्यानीं त्यानां कित्ता घालून द्यावा, ह्मणजे तो गिरविण्यांत त्यांचें [illegible] कांहीं करीत नाहींत, तेथें मुलांकडून देशकार्य होण्याची अपेक्षा बाळगणें हास्यास्पद नव्हे काय?

इंग्रजी भाषा शिकल्यानें गोमांतकाचा फायदा होईल ही रा. भोंसल्यांची समजूत साफ चुकीची आहे असें ह्मणण्याला कांहीं प्रत्यवाय दिसत नाहीं. त्या शिक्षणाचा येथें फार थोडा उपयोग होत असल्यानें आह्मांला गोमांतक सोडणें भाग होईल. ममगुराद पाणी 'स्वच्छ हवा' स्वकीयांचा सहवास इत्यादिकांस मुकून दोन चार जास्त रुपयांसाठीं अप्रत्यक्षपणें हद्दपारीच आम्हांला प्राप्त होईल, आणि जर असें झालें, तर आमच्या गोमांतकाला किती हीन स्थिति येईल याची कल्पना रा. भोंसल्यांस कदाचित् नसेल. उलट पक्षीं आपल्याच प्रांतांत राहून आम्हांस जें कांहीं विशेष काम करणें आहे तें पोर्तुगीज भाषेच्याच द्वारें आम्हांस करतां येईल. ज्या गोष्टी आम्हांला इंग्रजींच्या सहायानें करतां येतात त्या पोर्तुगीज भाषेच्या द्वारें करूं न येण्याइतकी पोर्तुगीज भाषा खास कंगाल नाहीं.

लिसेवांतून बाहेर पडलेले विद्यार्थी म्हणे मातृभाषेकडे दुर्लक्ष करून उलट तिची हेटाळणीच करतात. मला वाटतें रा. भोंसल्यानीं असें लिहिण्यांत फार उतावळेपणा केला आहे. त्यानीं जर दररोज पणजींच्या सरस्वती मंदिरांत जाऊन तेथें येणाऱ्या लिसेइस्तांची मोजदाद करण्याचा क्रम ठेवला असता तर त्यांनां असें लिहिण्याचा प्रसंगच न येता. आम्हांला आमच्या मातृभाषेची हेटाळणी करण्यांत आनंद वाटतो असें म्हणण्यांत त्यांनीं सभ्यपणाचा अतिक्रम करून आम्हां लिसेइस्तांचा धडधडीत जाणून बुजून अपमान केला आहे.

'परंतु तुझ्या या सर्व ज्ञानाचा तुला स्वतःला, तुझ्या मातृभाषेला तुझ्या समाजाला, जन्म भूमीला व तुझ्या परमपूज्य आईबापांला उपयोग काय?' मला वाटतें हा प्रश्न करण्यापूर्वी त्यानीं स्वतःशींच शुद्ध बुद्धीनें याचा जर विचार केला असता तर हा प्रश्न करण्याची जरुरीच त्यांनां भासती ना. आतां तुह्मीच पहानां जूनो, वर्ड्स्, हर्शल, ॲडमिरल पेरी, परप्रदेशीं राष्ट्र सेवा करतां करतां मेलेला कॅप्टन स्कॉट किंवा इतर जे ज्ञानार्जनाच्या कामींच देहविसर्जन करते झाले ते मला वाटतें रा. भोंसल्यांच्या मतें मूर्खच असले पाहिजेत. दक्षिण ध्रुवाचा इंग्लिशांना उपयोग काय? शनि, वरुण, प्रजापति हे कशाशीं खावयास उपयोगी पडतात? ज्ञान ह्मणून जें जें कांहीं आहे त्याची त्याची जर आह्मीं पोटभरण्याच्या सामर्थ्यावरून किंमत ठरवूं लागलों तर मला वाटतें आमची मूर्खात गणना करावी लागेल. बाकी त्यांच्या ह्या प्रश्नाचें उत्तर थोडक्यांत असें देतां येईल कीं मनुष्य सुशिक्षीत झाला ह्मणजे मातृभाषेला सुशिक्षीत सेवक, देशाला सुशिक्षीत देशभक्त समाजाला सुशिक्षीत घटकावयव, आईबापाला सुशिक्षीत मुलगा; यांची जोड आपोआपच होते. अशी जोड होण्यांत फायदा नाहीं असें त्यांचें ह्मणणें आहे काय?

लिसेवांतील ख्रिश्चन मुलांची मैत्री कोठें आणि त्या [illegible] ख्रिश्चनाची मैत्री कोठें? [illegible] लिसेवांतल्या [illegible] काय [illegible] तील. थोडे मुलगे प्रत्यक्ष आपल्या देशाचा [illegible] तिहास जाणत नसतात याचें कारण शक्य [illegible] त्या लवकर आपलां मुलगा लिसेइस्त [illegible] अशीं इच्छा बाळगून त्यांस पुरतें मरा[illegible] शिक्षणही न देणाऱ्या स्वाभिमानशून्य पाल[illegible] निष्काळजीपणा हें होय.

आफोंस दे आल्बुकेर्क किंवा गे[illegible] सारख्या देशभक्तावर कोरडें ओढणें [illegible] त्यानीं फारच घाई केली आहे या ऐतिहासिक पुरुषानीं जें कांहीं केलें तें स्वदेशाकरतां प्राणाचीही पर्वा न धरतां केलें आह्मांला तें हानिकारक झालें ही गोष्ट मला मान्य आहे पण त्यांनीं तें करतांना आमच्या नुकसानाकरतां केलें असलीं समजूत अविचारमूलक आहे. ग्रांटडफ त्यानां नावें ठेवितो. शिवाजीला नावें ठेवतो. व इंग्रजी शौर्याचें वर्णन करतो याचें कारण त्यांची सत्य पराङ्मुखता नसून इंग्रजीपणा हें होय.

पोर्तुगीज भाषेच्याद्वारें आह्मांला आमच्या मराठीला पुष्कळ फायदा करून देतां येईल युरोपियनांचे उच्च विचार त्यांचें ज्ञान, त्यांचें वाङ्मय, त्यांचीं शास्त्रे इत्यादिकांचा जसा ब्रिटिश इंडियेंतील लोक इंग्रजीवरून उपयोग करून घेतात तसा आह्मांला पोर्तुगीज भाषेच्या सहाय्यानें कां घेतां येऊं नये? पोर्तुगीज भाषा रा. भोंसल्यांना इतकी भिकार कां भासावी? याचें कारण मला वाटतें तिचा कच्चेपणा हें नसून तिच्या ज्ञानासंबंधी भोंसल्यांचा कच्चेपणा हें असावें. यूरोपियनांच्या चांगल्या चांगल्या चाली रीतींचा आमच्या समाजाला कांहींच का उपयोग होणार नाहीं?

सार्वत्रिक धार्मिक शिक्षण

आह्मां हिंदू लोकांचे धर्म व व्यवहार यांचें परस्पर अत्यंत एकीकरण झालेलें आहे. आयुष्यक्रमांतील प्रत्येक गोष्ट धार्मिकतेच्या पायावर उभारली असून सर्व आयुष्यक्रमास एक प्रकारचें धार्मिक वळणच मिळालें आहे. यामुळें पूर्वीं एकमेकांचे व्यक्ति विषयक व सामाजीक संबंध सात्विक व प्रेमयुक्त रहात असत व समाजाच्या निरनिराळया विभागांत केव्हांही वादविवादाचा प्रश्न येत नसे परंतु नवीन उत्पन्न झालेल्या परिस्थितीनें धार्मिक बंधनें सुटल्यामुळें परस्पर प्रेमसंबंधाचा लोप होऊन स्वत्वाचेंच अनुसंधान करण्याची प्रवृत्ति उत्पन्न झाली हे समाजावर होणारे वाईट परिणाम टाळण्याकरितां धार्मिक शिक्षणाची अत्यंत जरूरी आहे.

हें धार्मिक शिक्षण दोन प्रकारचें आहे एक समाजांत मिळणारें व दुसरें व्यक्तिविषयक. यांतील दुसऱ्या प्रकारचें ह्मणजे व्यक्तिविषयक शिक्षण. व्यक्तिविषयक गृहपरिस्थितीवर; जन्माच्या दर्जावर व घरांतील माणसांच्या योग्यतेवर आणि इतर अनुषंगिक संस्कारांवर अवलंबून असतें; अर्थात् तें कसें असावें व कसें द्यावें हा जवळजवळ जातिविषयक व एकांगी प्रश्न आहे. याचा विचार जातीच्या उन्नति साधनाचे वेळीं करतां येईल; परंतु त्यासही साधनीभूत सामाजिक धार्मिक शिक्षण याचेंच प्रेमवृद्धिकरतां व समाजव्यवस्थेकरतां महत्व आहे.

[illegible] सामाजिक धार्मिक [illegible] [illegible] विषयक प्रश्नाचा मुळीं विचारच करू नये. हें सर्वांस सारखें मिळण्याची तरतूद झाली ह्मणजे धार्मिक ध्येय, भक्ति, सामाजिक धार्मिक कर्तव्यें इत्यादिकांची पूर्ण कल्पना [illegible] प्रत्येकास होऊन सर्व गुण[illegible] [illegible] राहूं लागतील सध्या प्रचलित [illegible] असलेल्या ब्राह्मणब्राह्मणेतर वादांस याम[illegible] [illegible] मुळें जागाच मिळणार नाहीं. एवढेंच [illegible] पुढे तर अस्पृश्यता वगैरे वादविवादात्मक गोष्टी आपोआप समाजांतूनच उत्कृष्ट रीतीनें सोडविल्या जातील. प्रत्येकास आपलें धा[illegible] लागून धार्मिक सत्याच्या दृष्टीनें [illegible] ष्टीचा त्या[illegible] [illegible]नावश्यक गोष्टी कोणत्या तयार होईल. [illegible] ल्यानें अनावश्यक गोष्टी होईल इकडे ल[illegible] सर्व समाज एकदम धार्मिक शिक्षण दे[illegible] त्या व्यक्तींचा विकास [illegible] ण्याची पात्रता येण्याकरितां [illegible] गाजे झालें. [illegible] क्षरता वाढली पाहिजे व [illegible] व तें समजशिक्षणाचे पूर्वी सार्वत्रिक साक्षरतेचे सा[illegible] क्षणाची तजवीज केली पाहिजे असें [illegible]

लिसेवांतल्या शिक्षणाचा कांहींच उपयोग होत नाहीं असें ह्मणणें धाडसाचें आहे उपयोग करूं गेल्यास त्याचा पुष्कळ उपयोग होण्यासारखा आहे पण ' योजकस्तत्र दुर्लभः' ही ह्मण येथें ही मोठ्या दुःखानें लागू करावी लागते. असो; आतां एवढेंच सांगतों कीं उगीच मिळेल त्यानें उठल्या सुटल्या लिसेवाच्या नांवानें खडे न फोडतां प्रत्येक गोष्टीचा आपल्याशींच पूर्ण विचार करून नंतर आपल्या अंतःकरणापासून बाहेर पडलेले विचार प्रकाशित केल्यास आमचा फायदा होईल.

यशवंत नारायण तळावलीकर.

ANNO VII — NUMERO 19 — 1922

QUEPEM QUINTA — FEIRA 10 AGOSTO

Director e Editor
…inda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १० माहे आगष्ट सन १९२२ [खास अंक १९ वा.

Escola Medico-Cirurgica de Nova-Goa

Pelos Famintos da Russia

APÊLO

Recebemos a seguinte carta e o apelo:—

Exmo sr.

Enviando incluso nesta um apêlo do Exmo. Sr. Director da Escola Médico-Cirurgica de Nova-Gôa, em prol dos intelectuais famintos da Russia, a comissão incumbida pelo Conselho desta Escola de angariar fundos para esses infelizes que morrem de fome e frio, toma a liberdade de pedir a sua publicação no acreditado jornal de que V. Exa. é digno Director, rogando outrosim o favor de abrir uma subscrição pública nas colunas do mesmo jornal que V. Exa. superiormente dirige.

As importancia que porventura V. Exa. receba poderão ser entregues a qualquer dos sinatarios que lhes dará o devido destino.

Esperando que V. Exa não recusará a esse sacrificio desde já agradecem muito penhorados, em nome da Escola.

Nova-Gô, 28 de Julho de 1922.

Alfredo Tinoco
Pedro Leão de Barros
Domingos Roque de Sousa

O grande naturalista noruegués, que nas suas expedições exploradoras ás regiões árticas deixou um nome cheio de gloria, pôs-se agora á testa de um grandioso e sublime movimento filantrópico destinado a acudir aos famintos da Russia.

Intelectual de soberba envergadura, revela-se agora homem de sensibilidade exquisita para sofrer as dôres de um povo que com ele não tem outras afinidades senão as que devem ligar entre si todos os homens, sejam quais forem as condições da sua vida, da sua civilisação, da sua origem. É sobretudo o estado lastimavel dos intelectuais russos que mais comove o espírito de Nansen vendo o abandono a que estão condenados h mens que de si pouco cuidam pensando na alta cultura que glorifique o País, a Nação.

Milhões de russos morrem miseravelmente nas vias públicas ou nos seus proprios tugú…s com a mais estoica resi…chando e arrastando os corpos inanidos, torna ainda aos desgraçados, mil vezes mais apetecivel a morte, e assim, as mães enchem-se de coragem para no delirio do desespêro e por ventura na inconsciência da intoxicação da fome, estrangularem os proprios filhos.

Ao rodar das carruagens pelas extensissimas regiões da grande Rússia vêem-se por toda a estrada de ferro legiões de famintos que mal conservam as formas humanas, esqueléticos e inanidos, a voz sumida toma o tom sinistro do piar do mocho e os gestos humanos transformam-se em esgares que reflectem o grau a que pode chegar a degradação da espécie. Mas o que mais compunge ainda no meio deste pavoroso quadro é a apatia do cérebro, a deliquescência do pensamento, o estiolamento do génio, o fenecer da idea.

O que será do mundo privado dos seus intelectuais que constituem as verdadeiras molas reais do progresso? Como caminhará a humanidade apagados os farois que iluminam a estrada da vida?

E' pena estar ainda no alvorecer da sua evolução o sentimento de humanidade que deve caracterisar os homens. E' uma lástima que havendo tantos milionários neste mundo haja fome epidémica que dizime milhões de individuos. No Canadá apodrecem milhões de toneladas de trigo que representam o excesso de produção. Na Argentina o milho de uma colheita superabundante serve de combustivel. E na malfadada Russia fecham-se as Universidades emudece a voz dos sabios que a faziam ouvir no mundo inteiro caem das mãos dos estudantes inanidas e crispadas, de fome e frio, os livros que deviam preparar os génios do futuro

Neste pequenino cantinho do mundo, grande é a ância do saber. Aqui se reflecte em pálidos raios embora, a grande luz da sciência que jorra dos fócos brilhantes de civilisações remotas. E por uma coincidência notável, aqui vieram acoitar-se implorando a nossa hospitalidade algumas das vítimas dos grandes cataclismos que sacodem o formidavel império derruido que numa ância frementel procura a nova ordem de coisas.

E poderemos nós estar indiferentes a tanta dôr, a tanta desgraça que temos por assim dizer diante dos nossos olhos?

Os habitantes da India Portuguesa sempre tiveram o coração aberto para sentir os infortúnios alheios. Ainda não entrou nele, felizmente, o egoismo, a indiferença dos grandes meios onde a crueza da luta pela vida embota a sensibilidade, não dando tempo para cuidar dos males dos nossos semelhantes.

Abramos as nossas bolsas aos infelizes que sofrem. Aliviemos quanto nas nossas minguadas forças caiba, as dores morais e fisicas dos desgraçados que além morrem de fome.

Bem sabemos que esta terra é pobríssima; sem comercio sem agricultura, sem indústria pouco poderemos dar, mas dêmo-lo da melhor vontade, pouco que seja, pois com pouco se contentam os famintos da Rússia.

Não se diga que o nosso esforço, será uma gota de água no Oceano. Mesmo que assim seja, no seu alto significado moral, ele será uma gota da água fresca em guelas e braseadas de sêde. Tão grande é a desgraça dos famintos da Russia que a Comissão Internacional de Socorros contenta-se com um punhado de trigo, ou o preço de um pão, ou uma lata de manteiga que cada um de nós possa oferecer para minorar a triste sorte dos desgraçados.

Um pequenino quinhão do vosso confôrto, ó habitantes da India Portuguesa!

O vosso óbulo de caridade pelos famintos da Russia.

Nova-Goa, 11 de julho de 1922.

F. A. Wolfango da Silva
Director da Escola Medica

Aplaudindo do intimo do coração o filantropico apelo da nossa Escola Medica, pedimos encarecidamente, ao Publico generoso, em geral e aos nossos caridosos assinantes, em especial, a sua misericordiosa atenção para o referido apelo

O *Bharat* publicará nas suas colunas a relação dos nomes daqueles que se dignarem de contribuir para a subscrição aberta para os famintos da Russia, nossos irmãos, com as suas respectivas importancias.

Não se esqueça ninguem que a *Caridade é a pedra basilar* sobre a qual se ergueram, sumptuosos, os edificios de todas as religiões do mundo que habitamos.

Compadeçamo-nos dos desgraçados, pois!

Os inventarios

Já se sabe que o nosso *crònico* e popular deputado prestou e está prestando, apezar de ter jús a descanso, relevantissimos serviços á sua terra que o elegeu com enormes sacrificios criando novas inspecçoes, novos logares, aumentando vencimentos... etc.

Esperava-se que aquele popular deputado que "está curando mais dos interesses deste pais e esgotou toda a sua fortuna a bem da India" e cuja unica preocupação que, dia e noite, o tortura e o constrange consiste em vêr e ouvir nadar este povo na maré da felicidade, havia de, tomando em consideração a lamentavel e triste situação da maioria desse mesmo povo "que ele melhor do que ninguem conhece" propor e conseguir pela sua divina influencia acabar com os inventarios que continuam a sua acção devastadora arruinando, por completo, aos orfãos e viuvas e só para os emolumentos, sêlos e custas os bens e muitas vezes um e unico domicilio que os agasalha!

E todavia, a despeito do clamor geral exprimido pela imprensa *una voce* pelo C. Provincial do paiz, representações, comicios, telegramas da associação comercial e outras pedindo uma reforma radical, não se viu nem ouviu, ter alguem apresentado alguma proposta ou projecto ou ter conferenciado com o Ministro a este respeito! Esvaiu-se porisso, completamente, a esperança de obter do nosso querido deputado este verdadeiro beneficio comum por cuja causa se atormenta e se confrange toda a alma de bem e sensata. Triste ironia de sorte do pobre povo que paga com o suor do seu sangue e não bufa/...

झाला. भक्त व देव है सदैव एकरूपच अ-सतात. ते इतके की, प्रत्येकाच्या प्रेमाला उपमा अन्याच्या प्रेमाची साजते त्याप्रमाणेंच जनतेचें प्रेम टिळकांवर टिळकांच्या अनन्य प्रेमा इतकेंच होतें. यामुळेंच हिंदुस्थान परकीय मताच्या छापेंतून बराच निवाला आहे. बाकीचा आपणाला काढणें आहे तर प्रथम टिळकांच्या गुणाचें चिंतन करून त्याप्रमाणें आचरण ठेवणें अत्यंत अगत्याचें आहे त्यांच्या गुणाच्या अनुकरणाची बुद्धि त्यांच्याच आशीर्वादानें आपणास प्राप्त होवो, अशी आज कोण बरें इच्छा करणार नाहीं !

स्फुट विचार

परदेशी कापडः— राजकीय दृष्ट्या परदेशी कापड वापरणें किती हानिकारक आहे हें भारत वाचकांस कळून चुकलेंच आहे. आतां धार्मिक दृष्टीनेंहि विलायती कापडाचा उपयोग करणें किती पापमूलक आहे हें पुढील मजकुरानें वाचकांनीं लक्षांत आणावें. "परदेशी कापड वापरल्यानें देशहिताच्या दृष्टीनें अनेक तोटे आहेत असें सर्वतोपरी सिद्ध झालें आहे. धार्मिक दृष्टीनें सुद्धां परदेशी कापड वापरणें मोठें पाप आहे हें आतां स्पष्टपणें उघडकीस येऊं लागलें आहे. ज्या प्रमाणें परदेशी साखरेंत गाईबैलांच्या हाडांचा संबंध येत असल्यानें धर्मदृष्टीनें ती साखर सर्वथैव त्याज्य मानली गेली व कैक लोक साखर बिलकूल खात नाहींत त्याप्रमाणें आपल्या धर्मांत राहूं इच्छिणाऱ्यानीं प्रत्यक्ष आपल्या गोमातांच्या चरबीशीं संबंध असलेल्या कापडावर जोरानें बहिष्कार घालावा अशा कापडांत हा दोष असावा असें आह्मांस पूर्वीपासून वाटत होतें. परंतु योग्य पुराव्याच्या अभावीं आह्मीं हें उघडकीस आणण्यास अनुमान केलें. आतां परवां ता. १३ जून १९२२ च्या केसरींत स्फुट लेख नं० ८ यांत या संबंधीं खालील मजकूर प्रसिद्ध झाला. ता. २ मेच्या केसरीमध्यें परदेशी कापडाच्या पांजणींत गाईच्या चरबीचा उपयोग केला जातो कीं, काय याबद्दल तज्ञानीं निःपक्षपात बुद्धीनें पुरावा प्रसिद्ध करावा असें आह्मी लिहिलें होतें. या संबंधीं प्रो. टी. के. गजर यांच्या रसायन शाळेचे व्यवस्थापक के. जी. खरे हे कळवितात कीं, बहुतेक सर्व विलायती कापडांच्या गिरण्यामधून पांजणीकरितां चरबीचा उपयोग केला जातो व ही चरबी बहुधा गाईची, बैलांची किंवा डुकराची असते. यावरून राष्ट्रीय दृष्टीनेंच नव्हे तर शुद्ध हिंदु धर्माच्या किंवा शुद्ध मुसलमानी धर्माच्या दृष्टीनेंही विलायती कापड हें धर्मबाह्य व निषिद्ध ठरतें. अर्थात परदेशी कापडावर बहिष्कार घालणें हिंदू मुसलमानाचें राष्ट्रीय दृष्टीनेंच केवळ नव्हे तर धार्मिक दृष्टीनेंही पवित्र कर्तव्य होय. असें मानण्यास कांहीं हरकत नाहीं. त्यास दुसरा पुरावा ह्मणजे सन १९२२ सालीं 'सायझिंग मटीरियल' नावांचें जे इंग्रजी पुस्तक मि. केरोल (Kerol) नामक इंग्लीश गृहस्थानें प्रसिद्ध केलें आहे त्यांत त्यानें स्पष्ट ह्मटलें आहे कीं, सगळ्यांत उत्तम कापड तर गाईच्या अगर मेंढ्यांच्या चरबीशिवाय तयार होतच नाहीं. असें 'दिल्ली वैभव' पत्रामध्यें तारीख २६-११-२१ रोजीं प्रसिद्ध झालें आहे. आतां जास्त पुराव्याच्या भानगडींत न पडतां एकदम या परदेशी कापडाला अस्पृश्य ठरवून त्याचा अगदीं विटाळ मानला पाहिजे. तरच हिंदु मुसलमान लोक प्राण गेला तरी धर्म सोडीत नाहींत असा फार दिवसांचा लौकिक जगून राहील.

गोमाता की जयः—गोरक्षणाचा प्रश्न किती महत्वाचा आहे हें आह्मां हिंदूंस कोणी शिकवावयास पाहिजे असें नाहीं. गुरांचें संरक्षण व्हावें व त्यांचा उपयोग शेतीच्या कामीं योग्य रितीनें व्हावा यासाठींच हा प्रश्न गत कॉंग्रेसच्या एका बैठकींत येथील हिंदूंनीं पुढें आणला होता त्याचा विचार तेव्हां ज्याप्रमाणें व्हावयास पाहिजे होता तसा झाला नाहीं. पण येत्या कॉंग्रेसींत तो होईल अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे व याच साठीं आह्मी पुढील मजकूर प्रसिद्ध करीत आहों:—"सत्ताधारी विधर्मी, मांसाशन त्यांच्या पांचवीला पुजलेलें, राज्यपद्धति भेदनीतीची, एवंगुणविशिष्ट त्रिपुटीमुळें गोवध प्रतिबंधाचा कायदा सरकारकडून होईल अशी आशा करणें व्यर्थ असा आमचाच काय आमच्या प्रमाणें अनेकांचा समज होता. पण 'देव करी तरी काय एक नोहे ?' या साधुवचनाप्रमाणें न होणारी गोष्ट झाली ! मध्यप्रांत सरकारनें आपले हद्दींत ९ वर्षांचे आंतील कोणतीही जनावरें, दुभती व गाभण गुरें व कोणत्याही गाई कसाईखान्यांत कापूं नयेत असा कायदा केला व त्याची अंमल बजावणी करण्याचा अधिकार गव्हर्नरास देऊनही टाकला. ज्या प्रमाणें कलकत्यास गाय चोलली मुसलमानानीं गोवध न करण्याच्या शपथा घेतल्या या बातम्या प्रथम असंभाव्य वाटल्या त्या प्रमाणेंच ही ही एक असात्री असा तर्क झाला पण सी. पी. च्या सरकारी गझेटांत ता. ३।६।२२ रोजीं जेव्हां हे नियम प्रसिद्ध झालेले पाहिले, तेव्हां असंभाव्य गोष्टी कधीं कधीं संभवनीय होतात या अनुभवा प्रमाणें ही बातमी खरी असल्याची खात्री पटली. रतोन्याच्या नव्या कसाईखान्यासंबंधीं जेव्हां जनताजनार्दनाचें विराट स्वरूप दिसून आलें व लोकमताविरुद्ध केलेला व्यवहार पुरा न होतांच त्यांत सरकारास माघार घ्यावी लागली व उलट ३ लाख रुपये नुकसान भरपाई ह्मणून डेवनपोर्टला दक्षणा द्यावी लागली. सदर रुपये गेले हिंदुस्थानच्या तिजोरींतून. व्यवहार ठरविणाराच्या गांठचें कांहींच गेलेलें नाहीं, ही गोष्ट अगदीं स्वतंत्र आहे. त्यावेळीं त्या सरकारनें कसाईखान्याचे नियम सुधारण्याकरतां एक कमिशन बसविलें. (सदर कमिशनची सर्व हकीकत आमच्या वाचकांच्या स्मरणांत असेलच.) त्यानंतर सरकारनें कमिशननें केलेल्या सूचना लक्षांत घेऊन कसाईखान्यांच्या कायद्यांत सुधारणा केली. कमिशनचे सूचनातील मुख्य मुख्य गोष्टी या ठरावांत पूर्णपणें अमलांत आणल्या याबद्दल सदर सरकारचें अभिनंदनच केलें पाहिजे यांत सरकारनें आपल्या जातभाईच्याच शब्दाला विशेष मान न देतां बहुमताला मान दिलेला आहे इतकी समतोल बुद्धि जरी सर्व अधिकारी वर्ग ठेवील तरी सरकारच्या न्याय बुद्धीला वर्णभेद, प्रेस्टिज वगैरे मुळें लागणारी काळिमा पुसली जाईल यांत शंका नाहीं."

अभिनंदनः—आमचे मित्रद्वय रा. सखाराम स० सरदेसाई व रघुनाथ वामन गुडे हे वकिलीच्या परीक्षेत उत्तीर्ण झाल्या बद्दल आह्मी त्यांचें सप्रेम अभिनंदन करितों. गेल्या दहा वर्षांमागें हिंदु लोकांत वकिलांचा बहुतेक अभाव असल्यामुळें ज्याला त्याला परकीयांचीच मनधरणी करावी लागत असे, पण तो मनु सुदैवानें पालटला असून, आतां हिंदूंतहि कायद्याचे पद्धतशीर ज्ञान असलेल्याचें प्रमाण बरेंच वाढलें आहे. ही समाधानाची गोष्ट होय. सदरहू उभय वकील आपल्या ज्ञानाचा फायदा आपल्या स्वदेशबांधवांस करून देतील अशी आह्मांस उमेद आहे.

करांचें भूतः—पणजीच्या नूतन मुनिसिपाल कमीटीला करवाढीचें भूत पछाडावयास पहात असल्याचें अवलोकून मनाला खेद वाटतो. पणजी शहराची 'सर्वांगीण' सुधारणा होणें अवश्य असेल, पण या कामीं लागणाऱ्या अवाढव्य खर्चाचा बोजा सहन करण्यासारखी पणजी तालुक्यांतील लोकांची स्थिति खास नाहीं, हें विसरतां कामा नये. गरज असल्यास—व ती आहेहि—कर्ज काढा व काम भागवून घ्या. पण हलाखीत बनलेल्या जनतेचें अस्तित्व जास्त कष्टतर करण्याचें घोर पाप आचरूं नका, अशी आमची विनंति आहे.

वर्तमानसार

—दमणच्या मुनिसिपालटीनें एका सुइणीसाठीं 'कोंकुसें' उघडला आहे.

—पणजीच्या पाठशाळेंतील एका शिक्षकाचा खुद्द शिक्षणमंदिरांतच अपमान झाल्याचा गवगवा आहे।

—येथील नवीन मामलेदार आपल्या कामावर रुजू झाले.

—पाद्री येसेल्स द आल्मैद हे पणजीच्या पाठशाळेचे मुख्याध्यापक रजेवर गेल्यामुळें, त्याचे जागीं डॉ. येजेप्सी दा सैजा यांची तात्पूर्ती नेमणूक झाली आहे.

—येथील माजी मामलेदार आतांव यांचा लोकानीं, ते येथून घरीं जातांना फार गौरव केल्याबद्दल पणजीच्या 'उ येराल्दांत' प्रसिद्ध झालें आहे. परंतु येथील जनतेस त्या 'गौरवाची' बिलकूल माहिती नाहीं ! कदाचित् तो एक 'अजब तमाशा असेल. नाहीं कोणी ह्मणावें ! !

—प्रो. गारसीस हे रजेवर पोर्तुगालला गेले असल्यामुळें त्यांच्या जागीं श्री. रामचंद्र श्रीधर पै यांची नेमणूक होईल असा आमचा अंदाज आहे. येत्या अंकीं पोर्तुगीज भागांत या गोष्टीचा ऊहापोह होईल.

—येत्या अंकीं रा. भोंसले यांचें रा. तळावलीकरांस उत्तर प्रसिद्ध होईल.

—पुण्याचें 'लोकसंग्रह' दैनिक पुन्हा प्रकाशित व्हावयास लागलें. चिरायु होवो !

साभार स्वीकार

लोकसत्ता [साप्ताहिक]:—हें पत्र नाशिक येथें रा. विष्णु गणेश केळकर यांच्या संपादकत्वाखाल प्रसिद्ध होत असून त्यांतील लेख राष्ट्रीय विचारांस पोषक असेच असतात. नाशिक जिल्ह्यांत या पत्राकडून उत्तम लोकसेवा बजावली जाऊन, तें तेथें लोकप्रिय होईल अशी आमचीं समजूत आहे. वा. व. ट. हां. सह ३ रुपये.

सत्याग्रही [वर्तमान पत्र]: हें पत्र पुणें येथें आठवड्याला दोनदां प्रसिद्ध होत असतें. नावांस सर्वथैव साजेल असेंच या पत्राचें धोरण असून, यांतील विचार अत्यंत जोरदार असतात. याचे संपादक दे. वा. वि. दास्तानें हे असून यांच्याच अविश्रांत परिश्रमांमुळें सत्याग्रही अवघ्या थोड्या अवकाशांत लोकप्रिय बनत चाललें आहे. वा. व. ट. हा. सह ६ रु. १० आ

—याशिवाय आह्मांस अनेक पत्रें व मासिक पुस्तकें भेट यावयास लागलीं आहेत. त्यांशीं पोच अभिप्रायांसह सवडीनुसार देण्यांत येईल.

लिसेवांतील शिक्षण

सां. न. वि. वि. आपल्या लोकप्रिय पत्राच्या गेल्या अंकांत रा. यशवंत तळावलीकर यांचा एक लेख आला आहे. त्यांत त्यानीं रा. भोंसले यांच्या दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे या वस्तुस्थितिदर्शक व उत्कृष्ट लेखाला उत्तर दिल्यासारखें केलें आहे. भोंसल्यांची वकिली करण्याचा माझा मानस नाहीं. कारण तसें करण्यास भोंसले पूर्ण समर्थ आहेत. आह्मांला एवढेंच सांगावयाचें आहे कीं, रा. यशवंतराव तळावलीकर हे लिसेवांत नुकतेच शिरलेले विद्यार्थी असून त्यानां भोंसल्यांच्या लेखाचा खरा अर्थ कळलेला नाहीं; भोंसल्यांनीं लिहिलेला लेख आमच्या लिसेवांतील विद्यार्थ्यांची दैन्यावस्था उघड करून दाखवीत आहे. आणि रा. तळावलीकर यांनीं उत्तर ह्मणून लिहिलेला लेख रा. भोंसल्यांच्या लेखाला दुजोरा देत आहे. आफोंस द आल्बुकेर्क व वास्को दे गामा यांवर भोंसल्यांनीं कोरडे ओढलेले नसून त्या पापसंचरण यवनांची आमच्या विद्यार्थ्यांनीं स्तुति करीत सुटावें हें वाईट आहे असें ह्मटलें आहे. या भोंसल्यांच्या ह्मणण्याबद्दल रा. तळावलीकरांना राग आलेला आहे व आल्बुकेर्क व वास्को हे मोठे देशभक्त आहेत असें तळावलीकर ह्मणत आहेत. अरेरे ! ज्या दुरात्म्यानीं तरवारीच्या जोरावर असंख्य हिंदु लोकांचे प्राण घेतले, हजारों हिंदूंना बाटवून त्यांची आपल्या इष्टमित्र, भाऊ बहिणी व सखे सोयरे यांच्या पासून कायमची तांटातूट केली व अशींच अनेक अघोर कृत्यें करून या पवित्र भूमीला भ्रष्ट केली त्यांचे गोडवे रा. यशवंत तळावलीकर यांनीं गावे यासारखी शरमेची व खेदाची अन्य गोष्ट नसेल ! जरा एखादा गवा रेडा रा. तळावलीकरांच्या घरांत शिरला व शिंगांच्या जोरावर तें घर काबीज करूं लागला तर त्या रेड्याला तळावलीकर देशभक्त ह्मणण्यास तयार आहेत काय ? आह्मीं तर "त्याचा संग नको मजलागीं। त्याच्या तोंडा लागो आगी ॥' असेंच ह्मणणार. रा. तळावलीकर यांस लिसेवावर आल्बुकेर्क व वास्कूची स्तुति गाण्यांत व स्वाभिमानशून्य बनण्यास पाठविलेलें नसून स्वदेश सेवेच्या कामीं त्या शिक्षणाचा कांहीं उपयोग झाला तर झाला याकरितां पाठविण्यांत आलें आहे. तेव्हां ते 'कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ' या ह्मणी प्रमाणें आपलें आचरण ठेवणार असल्यास नकळें !

आपला.
सांखळकर.

ANO VII — NUMERO 20 — 1922 QUEPEM QUINTA — FEIRA 17 AGOSTO

Director e Editor
[Govi]nda P. Hegdo Dessai
Assinatura
PORTUGUESA...... 3-00-00
[I]NGLESA............. 3-08-00
[N]o AVULSO.......... 0-01-00
Anuncios
por linha...... 00-01-00
[Lon]go praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या
जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर
विण्यांत येतील.

[वर्ष] ७ वें.] केंपें, गुरुवार, तारीख १७ माहे आंगष्ट सन १९२२ [खास अंक २० वा

UMA IDEA

Com o louvavel intuito de introdusir alguns melhoramentos de inadiavel necessidade na area da sua jurisdicção por causa da proxima exposição do Corpo de S. Francisco Xavier, a Comissão Municipal das Ilhas pensa em criar algumas fontes de receita, consistindo as principais destas em:

1a. Solicitar do Govêrno Provincial a elevação para 4 tangas do imposto de entrada e saida, durante o periodo da Esposição; e

2a Conseguir dos poderes compotentes o aumento de meia tanga sobre bilhetes de lanchas das carreiras de Pangim a Goa e vice-versa, tambem durante o tempo em que estiver exposto ao publico o venerando Corpo do Santo.

O excesso do dinheiro, resultante do aumento do imposto de entrada e saida e dos bilhetes de lanchas será distinado para o pagamento da divida que fôr contraida para se transformarem em facto os melhoramentos pretendidos.

O *Bharat* é sempre contra o aumento indevido e injusto de impostos, como mais duma vez acabou de proclama-lo, sem rebuços, do álto de suas modestas colunas. E, porque se persuáde de que a elevação de que se trata *é indevida e injusta*, porque em um Estado, religiosamente, neutro, como o nosso, a Exposição não pode gosar de fóros dum acontecimento *nacional*, por mais voltas que se dé á imaginação -somos tambem desfavoraveis à pretenção já referida da edilidade da Capital do Estado da India, posto que sejamos admiradores da vida, cheia de sacrificios e abnegação do Grande Apostolo das Indias Orientais.

Sendo, pois, de caracter particular e restrictivo, tão somente, ao elemento catolico do Paiz a mencionada Exposição, é racional e lógico *que aqueles que desejarem o beijo do Corpo do Santo è que devem sujeitar-se, unicamente, aos sacrificios exigidos pelos melhoramentos por causa da Exposição*

Ora a *agua* das fontes da receita que se procuram criar não pode *banhar* apenas o elemento *interessado*, pela simples rasão de que nem toda a gente que há de sair ou entrar no nosso territorio, bem como a que há de viajar pelas lanchas da carreira de Pangim a Goa e vice-versa, durante os dias da Exposição, pode pertencer á classe *interessada dos catolicos*.

Segundo o nosso modo de ver, para que a acção do sacrificio que se exige seja, exclusivamente, extensiva aos catolicos deve-se pôr em pratica o sistema por nos indicado a seguir e para o qual chamámos a atenção dos nossos competentes.

O sistema do lançamento, arrecadação e fiscalisação do novo imposto que faça abranger só o elemento catolico é o seguinte:-

Todo aquele que desejar beijar ou ver o corpo do Santo deve previamente estar munido dum passe de ter pago quatro tangas-esta deve ser a importancia invariavel do novo imposto.

Os empregados da Comissão Municipal das Ilhas terão sobre si o dobro encargo da venda e fiscalisação dos *passes*, sob a inspiração do presidente daquela corporação.

Só duas das portas principais do Convento da Exposição conservar-se-hão abertas ao publico, uma distinada á entrada e a outra para a saida dos *interessados*, ambas rigorosamente fiscalisadas pela policia municipal. A' entrada, o pretendente ao beijo ou exame do Corpo do Apostolo apresentará o seu *passe* a quem estiver encarregado de o receber e, conseguido o seu piedoso fim, retirar-se-há pela porta da saida.

Cá fica em ligeiros traços uma idea para a edilidade das Ilhas ver coroado de bom exito o seu desejo de milhoramentos; sem ferir susceptibilidades de quem não seja directamente interessado na Exposição que...repita-se é um acontecimento *particular* e restrictivo apenas ao elemento catolico.

E depois, *com o referido sistema poderemos apurar, no fim da Exposição, pela venda e extracção dos passes o numero quase exacto dos que tiverem visitado o Venerando Corpo do Santo*, o que representará uma vantagem de grande valor estatistico.

EM LISBOA

Proclamou-se aqui a greve geral como protesto contra as novas leis de cereais e elevação do preço do pao. As lojas estao fechadas e o trafico esta' parado.

A' JANELA...

Debruçado no peitoril da minha janela donde se divisa um grande mar de inverno a rugir furioso soltando cinicas gargalhadas, cogito sosinho tendo diante de mim uma rima de periodicos, diarios, hebdomadarios, etc. - nas varias novas que eles solicitamente me trazem pelo meu quarto dentro até a minha janela que dá para o mar...

Baralham-se confusamente as ideas no meu cerebro e eis que uma idea subita aflora ás circunvoluções da minha espinal medula; ferir um fosforo e ascender placidamente o meu *cigarrete*; soltam-se-me da boca baforadas de fumo e nas suas espirais que vão subindo sempre, sempre, consigo ordenar as minhas ideas; ei-las o que contam na sua inocencia burguesa:

Os jornais á uma, dizem que o ensino secundario vai ser reorganizado, e todos estes jornais sem piar..., dirão que é inutil, que ninguem lhes atende; então, carissimos amigos, ouçam um conselho: suspendam a publicação dos seus jornais; porem peço-lhes encarecidamente que antes de isso fazerem dêem larga publicidade a este meu parecer, que de notavel tem só de vir de uma personalidade a mais bronca deste intelectual rincão Malabarico. Sou de parecer que o ensino secundario não deve ser reorganisado mas sim distruído, não deve ficar pedra sobre pedra de seu edificio, deve-se conceder uns 8 anos de virgindade intelectual, pois vimos já com que enorme dose de farelo encheram esses liceus a mioleira dos alunos; e para que esse farelo se peneira paulatinamente são necessarios pelo menos 8 anos, e após essa operação cesariana é que se deve *recriar* o ensino secundario sob bases novas... absolutamente novas! Mas, santo Deus, quanto tempo levei para dar á luz esse produto hibrido que ai fica, porquanto tempo eu o trouxe no meu utero intelectual e tam arduamente o pude conceber, mas *vade retro Satanas*! O que disse eu!...

Não mocidade, não velhos, não mil vezes não, não julgueis minha a idea que acima fica, rasgai essas linhas e a rêde na ...reorganisação do ensino secundario!...Termino o scenario; das bandas do poente aglomeram-se no horisonte, em lavores rendilhados e fantasticos, as imensas nuvens roxas purpureas e alaranjadas, leito opalento onde o sol mergulha. O mar sempre a desferir, pelas suas horriveis fauces, as suas cinicas gargalhadas e eu sósinho com uma rima de periodicos diante de mim debruçado no peitoril da minha janela a cogitar, a cogitar sem cessar nessa idea que receio ter deixado incompleta e que não é minha, mas sim do demo da minha rebelde cachola!...

Ramon de Quevedo

Obras do Fomento

Somos informados que o Governo vai encetar trabalhos importantes de fomento, taes como: Ponte sobre o rio de Chaporà; cais de Alfandega; pequenos cais em diversos embarcadouros e outras obras de importancia.

Todos nossos louvores ao Governo que tão empenhado está no levantamento do tracto deste territorio portuguez

Se o rumo que o Governo vai seguindo nos alegra, não podemos dizer outro tanto dos seus executores que pelos processos que vão adoptando não honram a engenharia Portuguesa.

Dizem-nos que há muitos anos o Senhor Vice-almirante Neuparth fez sondagens de frente e aos lados do cais de alfandega, e fez levantamento dos perfis. Sobre estes trabalhos o distincto engenheiro Gonçal Cabral projectou um cais.

Agora este mesmo cais vai ser projectado por uma firma Ingleza como varias outras obras e esta Firma não há de fazer os trabalhos de borla por causa de bonitos olhos da Senhora Obras Publicas.

Quem paga estas despezas? Quem autorizou semilhante trabalho? Porque se recorrem a uma Firma Ingleza? A engenharia das Obras Publicas nada pode fazer? Carece de espeques? Se nada pode e nada sabe porque é que o Governo tem naquela Repartição engenheiros pagos a peso de oiro? Para interpretação de

कर बसविलें जाणें सर्वथैव वाजवी आहे. प्रत्येक दर्शनेच्छूमागें चार आणे कर बसविला गेल्यास, इष्ट हेतु साध्य होण्याप्रीत्यर्थ जितके पैसे मुनिसिपालटीकडून सुधारणांसाठीं आतां खर्च केले जातील, तितके सहज जमतील. उत्कंट उत्कंठेनें सां. फ्रांसिस्काच्या शवाचें दर्शन घेऊं इच्छिणाऱ्या मुमुक्षूंस चार आण्याचा स्वार्थत्याग सोसण्यास जड जाणार नाहीं. शिवाय सर्वांस करवृद्धीमुळें जी चोरावरोवर सन्दोषालाहि सुळावरची पोळी चघळण्याची दुःस्थिति प्राप्त होईल, तीहि चार आणे पद्धतीनें टळणार आहे. मात्र ह्या बाबतींत मुनिसिपालटीनें अत्यंत दक्षतेनें वागलें पाहिजे. पंढरपूर क्षेत्रांत अशाच सारखी व्यवस्था अमलांत आणून, त्यापासून जमलेल्या निधींतून पुष्कळ व महत्वाचीं जनहितपोषक कार्यें बजावलीं जातात. पणजी म्युनिसिपालटीनेंहि तिचा अनुभव घेतल्यास कामापुरतें काम साधून सुधारणांसाठीं खर्च केल्या गेलेल्या जाणाऱ्या दामाचाहि प्रश्न सहजरित्या सुटणार आहे.

सुरा देवीचा तमाशा

"कां न करीं पियाची दुर्गतिची माउली सुरा माती"
मोरोपंत

संपादक महाशय ! आपल्या लोकप्रिय 'भारता'नें दुर्व्यसनाचे अनेक परिणाम चव्हाट्यावर आणलेच आहेत. त्याच मासल्याची मला एक घडलेली हकीकत आपणास कळवित आहें. ती छापण्याची कृपा व्हावी.

आह्मी एके दिवशीं आमच्या एका सोयरे ह्मणविणाऱ्या म्हापशें शहरांतील पर्वरी मुक्कामी एका गृहस्थाच्या घरीं कांहीं कारणानिमित्त गेलों. सदर गृहस्थ हे सुरादेवीचे निस्सिम भक्त होते हें जरी मला माहीत होतें, तथापि ते इतक्या उंच दर्जाचे असतील असें मला वाटलें नव्हतें. वहिवाटीप्रमाणें त्याच्या घरीं प्रस्थान ठेवलेंच. आगत स्वागत झाल्यानंतर स्वारींनीं आपल्या सुरादेवीचा प्रसाद सेवन करून उगीच कांहीं तरी बरळण्यास सुरवात केली व अद्वातद्वा शिव्यांचा वर्षाव केलाच. रात्रीची वेळ, परगांवी व दुसऱ्याच्या घरांत आह्मी परकी काय करणार ! असो. कसें बसें आह्मी भोजन उरकलेंच. पण मग काय ? राजश्री सुरानंदांत बेफाम होऊन आह्मांस एकदम बाहेर निघण्यास सांगूं लागले ! महाराज ! येथें आमची सुभगिरि काय करायाची. झालें. अगदींच हात घाईवर येतांच आह्मीं प्राणाच्या आशेवर रात्रीं ११–१२ वाजतांच अगदीं एकवस्त्रीं बाहेर पडलों. आसपास घरेंहि नाहींत आणि ॥ मैल सुमारें पुढें जाऊन दुसऱ्या एका स्वज्ञातीय गृहस्थाचे घरीं जाऊन तेवढी रात्र कालक्रमण करून दुसऱ्या दिवशीं मागीस लागलों. सदर गृहस्थानें आमचें सामानही दिलें नाहीं. तें अद्यापही त्यांनीच बळकाविलें आहे. त्या सामानासह त्याची योग्य तजविज सरकारांतून केली असती परंतु एका सभ्य गृहस्थाच्या वचनास मान देऊन स्तब्ध राहिलों.

"दगडा पेक्षां वीट मऊ" या न्यायानें आणखीं कांहीं घडावयाचें तें समाधानाकारच गेलें. असो. वरील वृत्तांतावरून यांस ह्म-णावें तरी काय? हें कळत नाहीं. "आधींच मर्कट तशांतही मद्य प्याला ॥" हें मात्र खरें आहे. काय हा सुरापानाचा प्रताप! धिक्कार असो तिच्या भक्तांस! ज्याला धर्माधर्म पापापाप, नीति अनीति सुद्धां कळत नाहीं त्याची व्यसनाकरांनीं त्यांतून देवश ब्रह्मवृंदांची मोरोपंतांनीं ह्मटल्याप्रमाणें मातींच होणार अशानीं कांहीं पण बोध घ्यावा याच हेतूनें हा अखिल तमाशा आपणास कळवून आपल्या भारताची जागा अडविली आहे. माफी असावी.

पु. वा. सिगांवकर

—कळविण्यास वाईट वाटतें कीं, येथील प्रसिद्ध वकील व नागरिक दे. रुद्राजी शी. शिरवैकर यांस गेल्या सोमवारीं देवाज्ञा झाली. अनेक परोपकारी कृत्यांमुळें, यानीं बरीच लोकमान्यता संपादन केली होती. परमेश्वर मृताच्या आत्म्यास शांति देवो !

—ता. १-८-२२ रोजी, मडगांवच्या बालचमूच्या विद्यमानें लो. टिळकांची पुण्यतीथि साजरी करण्यांत आली या उत्सवानिमित्त भरविण्यांत आलेल्या सभेचें अध्यक्षस्थान तेथील सारस्वत ब्रा. सैमांजोचें उत्साही व प्रेमळ सेक्रेटरी श्री. केशव अनंत नाईक यानीं मंडित केलें होतें. उत्सवास अनुसरून अध्यक्षांशिवाय; रा. भिकाजी उंसो नारवेंकर, बाळकृष्ण अनंत बाळे व सिरोडकर मास्टर (मराठी–इंग्लिश हॉयस्कूल) यांचीं टिळक गुण वर्णनपर भाषणें झालीं.

दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे

(नं. २)

मीं लिहिलेल्या मागील एका लेखाला उत्तर ह्मणून 'लिसेंइस्तांवरील नुसते आळ' ह्या बायकी थाटाच्या सदराखालीं रा. यशवंत नारायण तळावलीकर यांचा एक अतिशय विचित्र असा लेख 'भारत' पत्रामध्यें प्रसिद्ध झालेला आहे. मला वाटतें, त्यानीं कांहीं तरी लिहावें, मग काय होईल तें होईल, असा संकल्प करून हा लेख लिहिला असावा. त्यांतील अशुद्ध भाषा व अद्वातद्वा विचारपद्धती यांकडे दुर्लक्ष केलें तरी देखील त्यांत अविचारपणा फार दिसतो. तथापि तळावलीकरांप्रमाणेंच एतत्संबंधीं विचार करणारे कांहीं पुतळे आमच्यामध्यें केव्हां केव्हां दिसतात आणि विशेषतः अशा लोकांकरितांच रा. यशवंत तळावलीकार यांच्या लेखाला उत्तर देण्याचें आह्मीं ठरविलें आहे.

(१). कोंकणी भाषा 'सतंवतें' वगैरे कांहीं तरी शब्द बोलून तळावलीकारांनीं जो मजकूर लिहिला आहे त्यांतील कर्ता, कर्म, क्रियापद, यांपैकीं कोणाचा संबंध कोणाशींच नसल्यामुळें त्या मजकुराचा अर्थ समजणें कठीण झालें आहे. त्याचप्रमाणें तो अप्रस्तुत व असंबद्ध मजकूर त्यांनीं कां लिहिला हेंच समजत नाहीं.

(२) लिसेवांत शिक्षण संपादन केल्यामुळें आपल्या समाजावर जे अत्यंत घातुक परिणाम झाले आहेत तेच तर मी लेख लिहिण्यास कारणीभूत झालेले आहेत आणि 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' यांत ते स्पष्ट केलेले आहेत; असें असतां 'लिसेवांवर जाऊन आह्मीं कसले वेढेचार केले आहेत ?' असा ढोंग्या विद्यार्थ्यांसारखा तळावलीकर हें काय प्रश्न करीत आहेत ? तळावलीकारांनीं माझ्या लेखाचा मतितार्थ समजून घ्यावा ह्मणजे त्यांना स्वतःचे हे वेडेचारही कळून येतील.

[३] "अणे ह्या असंख्य मुलांतून देशाकरितां कोणीही कांहींच केलें नाहीं. मुलें तीं काय आणि तीं देशाकरितां करणार तरी काय ?" असें 'पहिली माझी ओवी। पहिला माझा नेम ॥' ह्या नमून्याचें एक वाक्य तळावलीकरानीं लिहिलें आहे. आतां 'मुलें तीं काय आणि तीं देशाकरितां करणार तरी काय' हें सरस्वती मंदिरांत जाऊन देखील' तळावलीकारांना समजूं नये हा सेयुन्दग्रावांचा एक्षामीचा परिणाम तर नसेल ना ? त्याचप्रमाणें सदरहू वाक्य मी लिसेवांत शिकत असलेल्या मुलानां उद्देशून लिहिलेलें आहे; असें त्या लेखावरून स्पष्ट होत असतां त्याचा अर्थ लेख (!) लिहिण्याचा अतिप्रसंग केलेल्या तळावलीकरांस समजूं नये हें 'हास्यास्पद' नव्हे काय ?

(४) इंग्रजी भाषा शिकल्यानें काय काय फायदे आहेत ? व इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यांतून शिक्षण संपादन केल्यानें हिंदुस्थानात काय काय घडामोडी झाल्या आहेत हें 'सरस्वती मंदिरांत चिनचूक जाऊन तेथील लिसेइस्तांची मोजदाद करणाऱ्या तळावलीकारांस कसें समजेल ! सरस्वती मंदिरांतील पुस्तकें किती आहेत, तीं कोणी कोणी लिहिलीं आहेत, तेथें येणाऱ्या वर्तमान पत्रांचे संपादक कोण वगैरेची माहिती जर तळावलीकारांनीं घेतली असती तर त्यानां कांहीं तरी समजलें असतें. व 'इंग्रजी भाषा शिकल्यानें गोमांतकाचा फायदा होईल ही रा. भोसल्यांची समजूत साफ चुकीची आहे' असें ह्मणण्याचा दुर्दैवाचा प्रसंग रा. तळावलीकारांवर येतांना; तथापि ह्या निमित्तानें तरी तळावलीकारांना थोडीशी ह्या विषयींची माहिती समजावी एवढ्याच करतां द्विरुक्तिची पर्वा न बाळगितां उलथ्या मांड्यांवर पाणी टाकीत आहें.

महाराष्ट्रांत विचार जागृतीची क्रांति करणारे विष्णुशास्त्री चिपळूणकर, आगरकर प्रभृति लोक इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यांनीं तयार केलेले होते. लो. टिळक, महात्मा गांधी लजपतराय, मालवीय, घोष, दास, वगैरे राजकीय पुढारी इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यानीं तयार केलेले आहेत. गुरुवर्य भांडारकर, कै. तेलंग, कै. रानडे, आणि आज हयात असलेले असंख्य वाङ्मयोपासक इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यांतून बाहेर पडलेले आहेत. 'मला जर माझ्या गीतांजलीचें भाषांतर इंग्रजीमध्यें करितां आलें नसतें, तर नोबेल प्रायझची आशा मला नव्हती' असें स्वतः टागोर आपल्या आत्मवृत्तांत ह्मणत आहेत. डॉ. बोस प्रभृति शास्त्रज्ञ जे जगभर प्रसिद्धीला आले व त्यानीं जी हिंदुस्थानची कीर्ति जगभर केली ती इंग्रजी शिक्षणामुळेंच. जन्तुशास्त्र कांहीं वाटीं भारून नव्हे. नवयुग, मनोरंजन, चित्रमयजगत्, इत्यादि मासिकांतून जे महत्वाचे लेख येत असतात ते इंग्रजी व संस्कृत शिकलेल्या गृहस्थांचेच होत. हिंदुस्थानांतील इतिहाससंशोधक, ग्रंथकार, राजकीय व सामाजिक चळवळे, इत्यादि सर्व लोकांवर इंग्रजी शिक्षणाचे संस्कार व परिणाम झालेला आहे. भरतखंडांत स्वदेशाभिमान जागृत केला इंग्रजी शिकलेल्या लोकांनीं, फार काय गांधींचे देखील थोडीशी स्वदेशभक्तीनीं व विलक्षण प्रगति जी दिसत आहे ती ही इंग्रजी शिक्षणांचा मराठी वर्तमान पत्रांतून झालेला परिणाम होय. इंग्रजी वाङ्मयानें इटलीला स्वातंत्र्य दिलें; इंग्रजी शिक्षणानें द. आफ्रिका स्वतंत्र केली; इंग्रजी वाङ्मयाचा परिणाम चीनवर झाला हें डॉ. सनत्सेनच्या चरित्रावरून समजेल. इंग्रजी वाङ्मय काय करूं शकतें, हें आधुनिक महाराष्ट्र भाषेचे जनक कै. चिपळूणकर यांच्या शब्दांवरून समजेल. ते ह्मणतात "इंग्रजी भाषा हें वाघिणीचें दूध आहे आणि तेंच दूध पिऊन हिंदुस्थान इंग्रजांना येथून परत स्वदेशीं पाठविल्याशिवाय राहणार नाहीं.' जपानांतील युनिव्हर्सिट्यांमध्यें इंग्रजी वाङ्मयाचा अभ्यास जोरानें केला जातो किंबहुना इंग्रजी भाषेंतील ज्ञानांचा प्रसार ज्या ज्या देशांत झालेला आहे तो तो देश आज स्वातंत्र्याकरितां धडपडत आहे. हिंदुस्थानांत एवढी मोठी क्रांति एका इंग्रजी शिक्षणानें केली आणि त्याच शिक्षणामुळें आज हिंदुस्थानांतील लोक स्वाभिमानी आणि चिकित्सक झाले ही गोष्ट सरळ वृत्तीचा प्रत्येक पुढारी आज कबूल करीत आहे.

गोव्यामध्यें इंग्रजी कॉलेजें असतीं तर आमचीं असंख्य मुलें आज प्रसिद्धीस पावलीं असतीं. कित्येक महत्वाचे ग्रंथ बाहेर पडले; कित्येक संस्कृत भाषापंडीत झालें असते, कित्येक वर्तमानपत्रकार झाले असते, कित्येक राजकीय चळवळे झाले असते आणि आमचा जो आज ऱ्हास झालेला आहे व होत आहे तो थांबला असता; इतर महाराष्ट्र बंधूंशीं आह्मीं संलग्न झालों असतों व महाराष्ट्र देशाचे सर्व हितसंबंध एकच झाले असते.

ह्या इंग्रजी शिक्षणपद्धतीच्या अभावीं आमची मातृभाषा लयास गेली; संस्कृत भाषेचा गंध आह्मांला नाहींसा झाला आणि उगीच कांहीं तरी बडबड करून खऱ्या ज्ञानाच्या अभावीं आह्मीं पोरकटपणा करूं लागलों आहोंत. गुरुवर्य भांडारकर व लो० टिळक लिसेवांत शिकले असते तर काय दिग्विजय लावते ? यावरून बुद्धिमान मुलांनीं तरी लिसेवांत शिकूं नयें असें आह्मीं कां ह्मणतों हें कळेल.

रा. तळावलीकारांच्या लेखांत केवळ पोटाकरितांच आह्मीं इंग्रजी शिकावें असें आमचें ह्मणणें असल्याचा ध्वनि निघत आहे. वास्तविक ही गोष्ट जरी खरी असली तरी नोकर होणाऱ्या लोकांविषयीं आह्मीं कांहीं लिहिलेलें नसून गोमांतकाच्या एकंदर उन्नतीविषयींच आह्मीं लिहिलेलें आहे. बाकी वस्तुस्थिति पाहूं गेलों तर गोव्यांत नोकऱ्या मिळण्याचा संभव नसल्यामुळें आज हजारों लोक प्रत्यहीं इंग्रजीत जात आहेत. लिसेव शिकलेल्या व शिकून आलेल्या सर्व लोकांस नोकऱ्या मिळतात असें तळावलीकर समजत आहेत कीं काय ? आणि नोकऱ्या मिळणें हेंच उन्नतीचें लक्षण काय ? उन्नति [illegible] लोकांनीं [illegible] नोकरीत [illegible] आजच्या गोव्याच्या स्थितीत [illegible] आहे असेंच [illegible] आमच्या [illegible] लिहिलें आहे. 'स्वच्छ हवा आणि स्वयंकी' यांचे सहेंजांस हे शब्द आरोप [illegible] हुजेक व गामा यांचे मत्तां तळावलीकर यांनीं उच्चारावें हें खरोखरच आश्चर्य आहे. गांधींचे स्वच्छ हवा गोव्यांतच [illegible] लिसेवांतील अभ्यासाचें [illegible] तळावलीकारांस लिसेवाच्या शिक्षणांत [illegible] झालेले अडचणीस नाहींत.

Ano VII — Numero 21 — 1922

Quepem Quinta — Feira 24 Agosto

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
Inglesa............. 3-08-00
o Avulso..........0-01-00

Anuncios
io por linha...... 00-01-00
ongo praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे
जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठर
विण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २४ माहे आगष्ट सन १९२२ [खास अंक २१ वा

Pelo ensino primario

O ensino primario é gratuito e obrigatorio, segundo a Constituição da Republica Portuguesa. E' desnecessario frisar que da *gratuitidade* do mesmo ensino provem a sua *obrigatoriedade*.

¿ E porque é que a Republica nos seus estatutos organicos estabeleceu o louvavel principio da gratuitidade do ensino primario?

E' para todos; ricos e pobres, poderem, indistinctamente, instruir-se, pelo menos, *primariamente*, e ajudar no limite de forças intelectuais de cada qual a maquina administrativa do regime.

A Republica é o governo do Povo pelo Povo e para o Povo em cuja seio existem tambem muitas criaturas pobres. E' por causa dessas criaturas que, ao lado dos favorecidos da sorte, tem, igualmente, participação na vida intima nos negocios publicos da Democracia-que se fez gratuito o ensino primario, decretando se varias medidas para a sua rapida difusão.

Todo o cidadão portuguez que se presa de verdadeiro republicano, tem, pois, a estricta obrigação de, como uma *parcela*, por mais infinita que seja, do Governo, envidar os seus milhores esforços, sujeitando-se a sacrificios se necessario fôr, para que se generalise, se *universalise* a instrução primaria que é-vá o safado lugar comum-a base fundamental do nosso progresso.

Sob este ponto de vista, falhou muito a tentativa da adopção dos livros de instrução primaria, publicados no nosso Paiz pela sua Inspecção.

Os livros anteriormente adoptados -trata-se aqui só do *Abece, Desenho* e *Leituras*-eram como se sabe bem volumosos, mais grossos que os dagora, bem impressos, com gravuras mais lindas que as que contem os actualmente postos em uso e, apesar dessos predicados, de resto essenciais, mais baratos do que os que hoje são obrigatorios.

Sim. Nada de recomendavel tem os livros que a Inspecção introduziu nas escolas primarias. Eles são mal impressos, mal revistos e mal feitos, comparativamente, com a agravante de não serem accessiveis a todas as algibeiras; inconveniente que vai de encontro com o principio de *gratuidade* do ensino primario...

¿ Porque é que o Governo não tomou sob sua responsabilidade a impressão, fixação do preço, revisão e venda daqueles livros que, ainda, para o cumulo da desgraça continuarão a vigorar mais cinco anos?

Tinha o Governo a Imprensa Nacional, o competente revisor do *Boletim Oficial* e mais meios para tornar os aludidos livros, iguais aos que a Metropole nos fornecia.

O nosso Governo tem tudo excepto o que devia ter: bom senso. Dai a confusão que em toda a parte se nota, prejudicial aos interesses dos governados!

Fazem o que querem; mofam do Povo com um cinismo que fica mesmo a matar; espesinham a opinião publica com um sangue mais frio que a propria frieldade; supõe que a India é uma terra cujos habitantes não merecem nenhuma consideração, numa palavra; eles julgam-se *proprietarios* disso que foi berço da civilisação...

Se não fôra isso, outra teria sido a atitude do Governo na questão dos livros escolares que porem tem a unica vantagem de ser...vantajosos á bolsa...*dalguem*...

Mas voltaremos.

Odio aos hindus ?

Não sabemos o *Motivo* porque o sr. Governador Geral não dapacha *atè aqui* o requerimento do sr. Ramachandra S. Poi, o qual solicitou a sua nomeação para o lugar do sr. Garcia.

¿ Teremos por ventura regressado á epoca do *quero, posso e mando*?

Digam-nos ao menos para que se ilucide o publico iguaro e papalvo

Se o Liceu Central de Nova Goa está envidando os seus esforços para inutilisar o candidato sr. Poi, o Municipal de Margão trabalha *manibus pedibusque* para se conservar alheio do barbaro contacto do sr. Atmarama Xembú Palondicar, joven hindù que a suas qualidadades de inteligencia e competencia alia tambem um caracter de *antes quebrar do que torcer*

Onde estámos, senhores? o *Bharat* porem tomará conta desses casos que teem deixado alvoraçada a opinião hindú.

Pelos Liceus

Recebemos a seguinte folha solta:

O mal quando não se cura supura:

A falta da aplicação imediata de remedios precisos, embora causticantes, alem de não curar o proprio doente, produz contagio.

O contagio alastra o mal e produz muitas vitimas, e já então a aplicação tardia de remedio para nada presta. Só resta cantar o *Deprofundis*.

E' o que sucedeu á proposito da moralidade que campeava nos nossos liceus.

A 4 anos o professor do liceu municipal de Margão sr. Araujo Mascarenhas beijou uma sua aluna. Este facto foi conhecido como do beijo violento e tornou-se então publico

A requerimento do pae da rapariga procedeu se ao inquerito. O processo subiu para o governo pronunciar-se. Mas ele dorme sono solto na Secretaria Geral.

A opinião publica, por aquele acto do professor, esperava, pronto castigo.

O castigo não apareceu, e já doutro lado, noutro liceu, no de Mapuçá, surgia outro escandalo. Um aluno esbofeteava um seu professor dentro da aula. Esse aluno foi castigado mas ninguem quiz saber a causa da bofetada. E' um lindo romance que em tempo foi publicado em alguns numeros do *Bharat*, em que se vê que o nome desse professor anda de envolta com o nome da mulher daquele aluno.

Pouco depois corriam exames escandalosos no mesmo liceu de Mapuçá. Foram objecto de varias publicações avulsas. Determinou-se o inquerito, mas o governodor dentão póz sobre ele uma pedra. Mas a pedra não matou o microbio. Simplesmente cobriu-o. E o microbio evoluiu, pululou e alastrou-se. De vilas chegou á cidade; de liceus municipais passou para o Central.

A sua acção tornou-se sentida. Houve gritos de socorro, reclamou-se remedio. Mas nem remedio nem desinfecção e nem caustico nem bisturi. A pustula supurou e o pús saiu á superficie exalando emanações putridas, de maneira que o publico não podendo aproximar-se do doente, reclamou pela voz da imprensa o seu isolamento para não contaminar á sociedade:

De quem é a culpa ?

De quem á hora e tempo não castigou o primeiro delinquente.

Se o governadór dentão castigasse aquele professor do liceu de Margão nada disto sucederia.

A protoganista dentão é a mesma heroina de hoje-Emirene-: Então um professor beijou-lhe as faces: agora outro seu PADRE PROFESSOR fez dela a sua propria mulher:

Esta começou a sua instrucção liceal por beijos e terminou por casamento!...

Belo ensino e magnificos professores!

E' necessario que pelo menos agora se dê uma droga radical e de efeitos decisivos; começando pelo professor que primeiro ousou atentar a moralidade e terminando com quem tão cinicamente conspurcou o habito que usava e impudicamente manchou a nobre classe do magisterio.

Venha pois o remedio, porque o mal que não se cura supura.

* * *

Sim. Venha já o remedio porque *o mal que não se cura, supura.*

REGISTO CIVIL

Os hindus deste Estado dirigiram ao Governo uma representação contendo as seguintes considerações -

Ficam sempre ressalvados os usos e costumes, pois, aos habitantes hindus deste Estado, o Codigo do Registo Civil vigente, [como o actual Projecto do Cod. do Registo Civil publicado) não é excepção a esta regra; não acontece porem o mesmo na pratica, porque, não são observados tais usos e costumes garantidos tanto pelo § 2.º do art. 160 do Projecto, como pelo § un. do art. 182 do Cod. do Registo Civil vigente.

Dispõe claramente esse art. 182 § un:

"Ficam ressalvados os usos e [illegible] dos individuos não catolicos sancionados por lei".

E a lei que sanciona tais usos é o Dec. de 16 de Dezembro de 1880, actualmente vigente neste Estado e que relativamente aos hindus de Goa no seu art. 2.º diz:

करांचा सुकाळ प्रजेला दुष्काळ

मोनार्कीत 'राजा करील ती पूर्वदिशा' 'हम करेसो कायदा' एकतंत्री राज्यपद्धति 'प्रजेच्या हक्कांची पायमल्ली' 'तिजोरीत तूट' 'अधिकारी लोकांची चंगळ' 'अधिकार त्यांचा व्यवहार' 'गावे त्यास फावे' 'अधिकारी लोकांकडून तिजोरींतील पैशांची पाहिजे तशी उधळपट्टी' प्रजेवर जुलूम व अनेक कर' अशा अनेक कारणामुळें प्रजेंतील बिन अधिकारी व प्रजापक्षीय लोकांस मोनार्की नकोशी होऊन त्यांनीं प्रजेच्या सहाय्यानें ती नाहींशी करून तिच्याजागीं रेपुब्लिक निर्माण केल्यास आजका १०।१२ वर्षे होत आलीं. पण इतक्या अवधींत ज्या कारणामुळें मोनार्की नाहींशी झाली, तीं कारणें मोनार्कीबरोबर नाहींशी व्हावयाचीं, तीं मात्र नाहींशी झालीं नाहींत, तर उत्तरोत्तर रेपुब्लिक या गोड व सुंदर नावांखालीं वृद्धिंगतच होत असल्याचीं दिसून येतात. सांप्रतचें रेपुब्लिक ह्मणजे नांवाप्रमाणें खरें रेपुब्लिक दिसत नसून, रेपुब्लिक या नावांखालीं दिवसाढवळ्या सांवळा गोंधळ घालणाऱ्यांचा तो एक प्रकारचा ब्युराक्रसीचा तमाशा किंवा फार्स असल्याचें दिसून येतें. खरें रेपुब्लिक ह्मणजे प्रजासत्तात्मक [Governo do povo pelo povo)असावयाचें व त्यांत प्रजेस हितकर तेंच घडून यावयाचें. तूर्तचें रेपुब्लिक ह्मणजे अधिकारी सत्तात्मक प्रजेवरील राज्य(Governo da Burocracia sobre o povo] असल्याचें दिसून येतें. व त्यांत अधिकाऱ्यांस हितकर तेंच घडून येऊन, प्रजेचें अहित होत असलेलें दिसून येतें. मोनार्की हें नांव व ब्रागांसराजघराणें हीं मात्र नाहींशीं झालीं खरी, पण रेपुब्लिक ह्या नांवाखालीं मोनार्कीतीच दुष्ट पद्धत वावरत असल्याची दृष्टीस पडते. व या पद्धतींत रेपुब्लिकचा नुसता वर वर तमाशा किंवा फार्स दाखविण्याचा मात्र प्रकार दिसतो. ह्मणजे नांवात फरक पण कृती पूर्वींचीच !

ऊंस ज्याप्रमाणें चरकांत पिळला जाऊन निःसत्व होतो, त्याप्रमाणें जर प्रजा अधिकाऱ्यांच्या चरकांत पिळली जाऊन निःसत्व झाली, तर ती जगेल कशी ह्मणायाचो शंकाच आहे. आधींच महर्घतेच्या चरकांत पिळली जाऊन, त्यांतून कशी बशी जीव धारण करून राहिलेली प्रजा, अधिकाऱ्यांचे चोंचले पुरविण्यासाठीं वाढविलेल्या पगाराची भरती करण्यासाठीं वाढविलेल्या व नवीन घातलेल्या व घालूं पाहणाऱ्या अनेक करांच्या चरक्यांत जर पिळली गेली, तर ती जगण्याची आशा थोडीच !

युरोपांतील महायुद्धानें जगावर महर्घतेची आपत्ति आणून सोडिली आणि पोर्तुगालांतील रेपुब्लिकनें आपल्या गरीब प्रजेवर करांची आपत्ति आणून टाकिली ! अशा ह्या दोन आपत्तींच्या कातरींत सांपडलेली मूठभर गोमांतकीय गरीब प्रजा, त्यांशीं कशी टक्कर मारून निभावेल, याचा अंदाज करण्यास भविष्यवाद्यापाशीं जाण्याची जरूरी नाहीं. तो प्रत्येकास सहज करितां येणासारखा आहे.

पहा, तूर्तच्या मनूंत प्रजेची कशी दैनावस्था आहे ती—

जे तांदळांचा मोण पूर्वी ८।१० रुपयांस मिळत असे, त्यास आतां १५।२० रुपये पडतात. मीठ, मिर्च्या, कांदे, दाळ, तेल, गूळ, साखर, गहूं, मूग इत्याद्यनेक आद्य आवश्यकतेच्या जिन्नसाची(artigos) किंमती पूर्वी पेक्षां आतां दुप्पटी-तिप्पटीनें वाढलेल्या आहेत वस्त्रप्रावरणाची. किंमत तर चौपटीवर गेली आहे. मोल मजुरीही फारच वाढली आहे. ह्मणजे पूर्वी जर मजूर दोन तीन आण्यास मिळत असत, तर ते आतां आठ, बारा, किंवा रुपया दर दिवसास मजूरी मागतात. अशी प्रत्येक वस्तूची किंमत वाढलेली आहे. वस्तूच्या किंमती वाढलेल्या आहेत ह्मणून खर्चांत काटकसर होण्याची नाहीं. कारण जग जसजसें सुधारत जात आहे, तसतशा मनुष्याच्या गरजा वाढत जावून खर्चही फार होऊं लागला आहे. पण खर्च वाढूं लागला आहे, त्या मानानें उत्पन्न वाढूं लागलेलें नाहीं. जरी उत्पन्नांच्या किंमतींत वाढ होत असली, तरी ती वाढ सतत टिकत नाहीं. कमजास्त होते. उत्पन्नाच्या किंमतींत कमजास्तपणा होतो, तद्वत उत्पन्नांतही कमजास्तपणा येतो. बहुधा उत्पन्न हें पाऊस पाणी, जमिनीची मशागत वगैरेवर अवलंबून असल्यामुळें व सांप्रत पाऊसपाण्याचा तुटवडाच असल्यामुळें किंवा दारिद्र्यामुळें व वाढत्या मजूरीमुळें जमिनीची मशागत थोडी किंवा मुळींच होत नसल्यामुळें तर तें कमीच येतें. अशा ह्या दुष्काळ स्थितींत करांचा जर सुकाळ झाला व उठल्या सुटल्यास करांचें शेंपूट, मारुतीच्या शेंपटाप्रमाणें वाढूं लागून त्यांत जर गरीब बापडी प्रजा बांधली गेली, तर ती बिचारी स्वकीय देहांत जीव धारण करून कशी राहील, हें समजत नाहीं.

जमीनदारांची स्थिति तर फारच शोचनीय आहे. 'जितका व्याप, तितका संताप' हा न्याय जरी खरा आहे व 'महापूरांत झाडें जाती व तेथें लव्हाळें वांचती' असा जरी सिद्धांत आहे, तरी चालू महर्घतेच्या पुरांत लव्हाळेच (ह्मणचे लहान लहान जमिनदार) वाहून जाण्याचा विशेष संभव आहे. सरकारी नोकर, मजूर, व्यापारी, किंवा, मोठमोठे जमीनदार या महर्घतेच्या महापुरांत वाहून जाण्याचा तितका संभव नाहीं, कारण महागाईचा पूर वाढत जातो तस तसा त्याच्या वस्तूच्या किंमतीचा पूरही वाढत जातो. या महर्घतेंत व्यापारावर कर बसविला तर व्यापारी लोक आपला महाग व्यापार जास्त महाग करितील, मजूरांवर कर बसविला तर ते आपली मजूरी वाढवितील, मोठमोठ्या जमिनदारांवर कर बसविला तर तेही त्यांतून कसे बसे निभावतील, सरकारी नोकरांवर तर कर मुळींच बसत नसतो. उलट महागाईच्या निमित्तानें त्यांच्यासाठीं करांची वाढ करण्यांत येऊन, ती बिचाऱ्या गरीब प्रजेवर लादण्यांत येते. जणूं काय या गरीब प्रजेस महागाई लागत नाहीं. असो. येऊन जाऊन राहिले ते गरीब बापडे लहान लहान जमिनदार. यांची मात्र बिकट स्थिति ! असें आहे तरी महर्घता ही सर्वांसच डाचते आहे आणि त्यांतही कर वाढूं लागले तर तेही सर्वांसच कमी अधिक प्रमाणानें बाधक झाल्यावांचून राहणार नाहींत. मग अशा स्थितींत गरीब बापडी प्रजा आपला संसार सुखाचा कसा करील ? कारण सर्वच जर वाढूं लागलें, तर ही वाढ सोसणार व देणार कोण ? अर्थात ज्या प्रजेचा संसार सुखाचा नाहीं. तिथें सुराज्य(republica) आहे असें कोणी ह्मणावें ?

सर्व बाबतींत दिवसेंदिवस जर वाढच होत जाईल व तीस जर वेळींच आळा पडला नाहीं, तर प्रजेची फारच दुःस्थिति झाल्याविना राहणार नाहीं. ही दुःस्थिति नाहींशी करण्याचा प्रयत्न जर प्रजापक्षीय सरकार कडून झाला नाहीं, तर तो लोकांकडून तरी व्हावयास पाहिजे. पुराणांतील मेरू पर्वत ज्या प्रमाणें उंच उंच वाढूं लागून गगन मंडळास पोंचला व दिनकरास आच्छादून टाकून सर्व लोकांचे व्यवहार बंद पाडिले तसाच तूर्तच्या वाढीचा (aumentos) प्रकार होण्याचा संभव दिसतो. तेव्हां ज्या प्रमाणें पुराणकाळच्या लोकांनीं मेरू पर्वताची वाढ खुंटवून, तो पुनः जमीनदोस्त होण्याचा प्रयत्न केला, ह्मणजे अगस्ती ऋषीस त्याच्या समोर पाठवून त्यास जमिनदोस्त करून टाकिला. तद्वत सांप्रतच्या सरकारकडून नाहीं तर सगळ्या जनतेकडून तरी सर्व बाबतींतील वाढ विशेषत: करांच्या बाबतींत तरी नाहींशी होण्यास कांहीं उपाय होणें जरूर आहे.

सांप्रतच्या महर्घतेंत कराची वाढ करून प्रजेचा जीवनकलह भयंकर करण्याच्या ऐवजीं जर रेपुब्लिकन सरकारकडून उद्योगधंद्याची वाढ, शेती भातीची वाढ, कलाकौशल्याची वाढ झाली असती, तर सरकारचे प्रजेवर मोठे उपकार झाले असते व प्रजाही सरकारास कृतज्ञ राहिली असती व तेव्हांच लोकांचें खरें राज्य [republica] ह्मणतां आलें असतें. आणि प्रजेकडूनही मग आनंदानें किंचित कर वाढ सोसण्यांत आली असती पण रेपुब्लिकन सरकार आपलें प्रजेच्या उन्नतीचें खरें कर्तव्य विसरून जाऊन उपकाराच्या ऐवजीं अपकारच करूं लागलें आहे, असें मोठ्या खेदानें ह्मणावें लागतें.

बरें, इतकी करवाढ करूनही कामें बरोबर होतात काय ? प्रजा आपण स्वतः अनशेपोटीं राहून, आपल्या निढळाच्या घामाचा पैसा करांच्या रूपानें सरकारी तिजोरींत ओतीत आहे. तरी तिजोरीची भरती होते काय ? दोन्हीं प्रश्नांस 'नाहीं' हेंच उत्तर होय. मार्ग सुस्थितींत नाहींत; नदी वरील पूल कांहीं अर्धवट स्थितींत असलेलें तर कांहीं पडीत स्थितींत राहिलेले; धक्के 'पाण्यास्तम्पयन्तु' झालेले; वाफूर मोडकळीस आलेले, पूर्ण झालेलीं कामें दुरुस्तीच्या अभावीं मोडकळीच्या मार्गास लागलेलीं ! तिजोरीचें पोट तर सदांच रिकामी झालेलें !

प्रजेची दुःस्थिति समजून घेण्यास, राज्यांत काय काय प्रकार चालले आहेत, ते जाणण्यास सरकारची फेरी किंवा दौरा वर्षांतून एकदां तरी राज्यांतून झाली पाहिजे. व ती शहरांतूनच नव्हे, तर प्रत्येक खेड्यापाड्यांतून सुद्धां व्हावयास पाहिजे आणि तेव्हांच प्रजेची दुःस्थिति सरकारास कळून येईल. मात्र लोकांनीं तेव्हां आपल्या दारिद्र्याचें खरें प्रदर्शन करण्याऐवजीं खोट्या, दिखाऊ व बनावट श्रीमंतीचें प्रदर्शन करितां कामा नये. कारण असें केलें ह्मणजे मग त्याचा परिणाम अनर्थकारक होतो. हें का. फ्रेत रिबैर व सध्याचे गव्हर्नरच्या स्वारीच्या फेरीच्या प्रसंगीं लोकांस कळून चुकलेंच असेल.

कदाचित् सरकार डोळे उघडून प्रजेची दुःस्थिति अवलोकन न करील, तर ती सरकारच्या नजरेसमोर, लोक प्रतिनिधींनीं [representantes do povo] तरी आणिली पाहिजे व या कामीं त्यांनीं तरी आपण निवडून आलेल्या तालुक्यांतील प्रत्येक गावांतूनच फिरून लोकस्थितीची खरी जाणीव करून घेतली पाहिजे, नपेक्षां दरबारखान्यांत बसून स्वतःच्या विचारास येईल तें किंवा सरकारच्या विचारास येईल तें 'होय किंवा नाहीं' करून, शेवटीं सरकारच्या रोषास पात्र न होण्याच्या इरादानें आपणांस ज्यांनीं निवडून दिलें, त्यांशीं कृतघ्न होऊन, आपला मनोरथ सरकारकडून सिद्ध करून घेण्याकरितां, सरकारचीच शेवटीं 'री' ओढून प्रजेवर करांचें ओझें लादण्यांत हातभार लावून उपकाराचा मोबदला अपकारानें तरी फेडला पाहिजे. आणि ह्यांचें काम सभासदाच्या संस्थानीं तरी करायास पाहिजे; न पेक्षां सर्वांनींच आपआपल्या इष्ट हेतु सिध्यर्थ प्रासंगिक चळवळ व कामें करून शेवटीं मुग्धावस्था स्वीकारून रहाणें हें केव्हांच कोणासही इष्ट नव्हे. कारण त्या योगें सर्वांनाच—खाजगी जरी कांहींच फायदा झाला तरी—सार्वत्रिक नुकसान हें सोसावें लागणारच व सरकारासही 'हम करेसो कायदा' इष्ट नाहीं. कारण त्या योगें रशिया सारखी भयंकर स्थिति प्राप्त होण्याचा संभव फार, हें सरकारनें पक्कें लक्षांत ठेवून आपल्या राज्यकारभाराची योग्य दिशा ठेवावी एवढें प्रांजळपणें सुचवून हा [illegible] लेख येथेंच संपवितों.

एस एच

एक सूचना

महाराष्ट्रांत सार्वजनिक रीतीनें देवतांचे उत्सव करून एक प्रकारचें धार्मिक व सामाजिक संमेलन करण्याचा प्रघात लो. टिळकानीं सुरू केल्यापासून त्याचीं गोड फळें दिसूं लागलीं आहेत. विशेषतः श्री गणपत्युत्सवानें सर्व महाराष्ट्रांत कशी जागृति झाली आहे हें सर्वांस विदित आहेच. अशा प्रकारच्या सार्वजनिक उत्सवांनीं लोकांनो संघटित कार्य करण्याची संवय लागून त्यायोगें एकत्र जमून विचार विनिमय करतां येतो. गोमांतकांतही अशा प्रकारचे कांहीं उत्सव चालू आहेतच. तथापि गणपति ही सर्वांची देवता असून प्रत्येक धर्मकार्यांत विघ्नहर्ता ह्मणून त्यास अग्रपूजेचा मान देण्यांत येतो.

महाराष्ट्राप्रमाणें हाही उत्सव येथें सुरू केल्यास गोमांतकांत एक नवीन संघटनेची भर पडेल.

तरी गोमांतकस्थ सर्व बांधवांस गांवोगांव अशा प्रकारचे सार्वजनिक स्वरूपाचें गणपत्युत्सव करून धार्मिक व सामाजिक जागृति करण्यास उत्साहानें पुढें यावें अशी विनंति आहे.

यंदां पणजी येथें कांहीं तरुण उत्साही मंडळीनीं सार्वजनिक गणपती बसवून पांच दिवस पर्यंत व्याख्यानें, पुराणें, कीर्तनें वगैरे प्रकारानें ज्ञानसत्र उघडण्याचें ठरविलें आहे असें कळतें. ही गोष्ट खरी असल्यास पणजीची तरुण मंडळी स्तुतीस पात्र आहे. त्यानीं कोणत्याही अडचणींस न जुमानतां हें विघ्नहराचें कार्य अवश्य हातीं घ्यावें व इतरानींही त्यांचे अनुकरण गावोगांव करावें अशी विनंति आहे.

एक गोमांतकस्थ

ANO VII — NUMERO 22 — 1922

QUEPEM QUINTA—FEIRA 7 DE SETEMBRO

Director e Editor
[Go]vinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
[Índi]a Portuguesa...... 3-00-00
[Índia] Inglesa.............. 3-08-00
[Nume]ro Avulso.........0-01-00
Anuncios
[Prec]io por linha...... 00-01-00
[A l]ongo praso contrato es[pecial]

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास........ ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचा जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

[व]र्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ७ माहे सप्टेंबर सन १९२२ [खास अंक २२ वा

Pelos Liceus

O *Bharat*, se não é àvido duma popularidade barata, não é, tambem, amigo do sorriso protector da burocracia reinante. Nem uma nem outra coisa o preocupam minimamente, circunscrevendo-se a esfera de sua acção ao seguinte principio: "Cumpra cada um o seu dever sem esperança nos resultados".

Pouco lhe importa, portanto, que duma e doutra banda surjam comentos desfavoraveis mas *parciais* á sua orientação que nem porisso o *Bharat* se arredará um apice se quere do recto caminho de *esclarecer* com afirmações verdadeiras, escrupulosamente formuladas.

Fazemos estas considerações preambulares para que ninguem se dê o incomodo de malsinar-nos as intenções que são sinceras, sempre desprovidas do interesse *castista* ou *classista* e despidas da côr... *politica.*

E' a essa orientação insuspeita que se subordinou sempre a nossa critica jornalistica na qual esforçamo-nos por não atingir nunca a vida privada de cidadãos. São factos que dispensam a prova.

Pois bem. Tambem á mesma orientação obedeceram os nossos reparos sobre a guerra franca, declarada aos candidatos hindus para professores nos Liceus de Nova-Goa e Margão.

O Sr. Ramachondra Sridar Poi foi classificado *legalmente* para ocupar *competentemente* uma das vagas de professor provisorio do Liceu Central de Nova-Goa. E, todavia, chegada a sua vez, é injustamente posto de lado.

O sr. Atmarama Xembú Poi Palondicar devia, igualmente, ser nomeado para o lugar dum professor auxiliar do Liceu Municipal de Margão, mas o director deste estabelecimento recebeu á ultima hora tantos pedidos da transferencia para o ensino domestico de *alunos cristãos do 2° ano* que, máu grado seu, viu-se na dura necessidade de pro[por] ao Governo a desnecessi[dade d]a mesma nomeação.

[Não] é significativo o ines[perado apa]recimento de pedi[do]s da transferen[cia, sendo o es]tado sanitario da vila de Margão ser dos milhores e não serem nada reprovaveis as condições higienicas do edificio, onde funcciona o Liceu Municipal da mesma vila?

Dir-se-há, porem, que os aludidos hindus são novos e sem pratica de leccionamento e, porisso, a sua entrada nos Liceus, ainda que legal, seria prejudicial ao ensino.

Tal objecção não *pega*, sabido que todos os professores que actualmente ocupam diversas cadeiras daqueles estabelecimentos não se sujeitaram ás previas provas d*arte de saber leccionar*...

Podemos mesmo afirmar sem receio de desmentido, que os jovens, inteligentes e bem formados Pois não são em nada inferiores a muitos daqueles que hoje competentemente desempenham as funcções de professores nos Liceus de que se trata.

¿ E' nestas condições discabida a suspeita que nos assalta o espirito de que nos casos a que nos referimos campêa infrene o odio á classe hindu? Que no-lo digam.

E terminamos o presente artigo com a seguinte carta do sr. *Amadeu Sancada*, da epigrafe de *Um caso bastante curioso no Liceu Central:*-

"O Liceu Central Afonso de Albuquerque resolvên abrir novo concurso para o provimento de duas vagas para professores provisorios do mesmo, existindo ainda um candidato que recebeu guia para se apresentar á junta mas Sua Ecia o Sr. Governador Geral atendendo que o candidato pela 1a. vez ia leccionar, nomeou dois oficiais do exercito.

Resolveu o Conselho Escolar do liceu abrir novo concurso, mas não sei baseado em que, visto o regulamento, tanto o de 1905 como o de 1919 nos seus artigos constatai o seguinte:

"Quando se derem quaisquer vagas neste estabelecimento, abrir-se-há um concurso documental e feita a classificação, serão mandadas as propostas pela Reitoria, ao Governo e este em portaria nomea-los-há.

Caso a vaga seja dum professor efectivo, como ao presente, o professor provisorio mais classificado será nomeado professor interino e será nomeado um outro em substituição do provisorio mais classificado."

Pois o que se dá no Liceu Central é só isto, e resolvem abrir um novo concurso havendo ainda um candidato que deve ser nomeado professor.

O Conselho resolveu mas os competentes não devem deixar passar semilhante facto de injustiça, principalmente no Liceu que é a unica escola do curso secundario neste nosso paiz.

O candidato a professor é o Sr. Ramachondra Sridora Poi que possui documentos superiores a muitos que ali leccionam.

E' de todos conhecido o talento daquele rapaz que requereu para o logar de professor provisorio e injustamente classificado ainda lhe fazem guerra.

O candidato reclamou contra o que o Conselho resolveu e porisso espero que S Ecia. o Sr. Governador abra os olhos contra tal irregularidade praticada que será uma vergonha para o povo se fôr nomeado algum outro candidato do novo concurso que o Conselho Escolar resolveu abrir.

ECOS & CRITICA

Gremio Literario Hindu

Esta simpatica associação vai breve promover uma conferencia do talentoso e proficiente professor e homem de letras sr. dr. Benedito Gomes.

Louvamos, sinceramente, este digno passo do popular Gremio, constituido, na sua maioria, pela briosa Academia Hindu que sempre merece ao *Bharat* a mais cordial estima.

Prof. Visvonata Sirvoicar

Está já á testa da escola primaria da cassabé o distincto professor sr. Visvonata Siurama S. Sirvoicar qué é tambem um espirito culto como poucos que cá existem.

O sr. Sirvoicar não é só professor distincto e espirito culto: ê tambem um patriota sincero que sem exibicionismos baratos está servindo ao Paiz, como exemplar educador das crianças que o ê.

O *Bharat*, juntamente com a cassabē, réjubila-se imenso pela colocação de Sua Excia na referida escola.

Sa' Manta

A partir do seguinte numero do *Bharāt*, encetaremos a publicação da serie de brilhantes artigos do *sr. Sa' Manta* sobre a origem do Shivagi, artigos que prometem produzir grande sensação no Paiz.

A proposito acusamos tambem a recepção dos artigos do escritor publico sr. Voicunta Suria Rau Sar Dessai e do nosso assiduo colaborador sr. *Mesmo*, os quais o *Bharat* inserirá nas suas colunas com maximo prazer, na primeira oportunidade.

Divertido mas ilogico!

A Direcção das Obras Publicas acaba de praticar um acto que ē, sem duvida, divertido mas é...ilogico.

Referimo-nos áquele em virtude do qual mandou pagar ao empreteiro da obra da ponte de Sanguem que não terminou o seu trabalho, deixando de ordenar o pagamento ao empreteiro da mesma obra que há já tempo deu por concluida a sua missãs!

¿ Que dizem a isto, hein? E' que a Justiça humana nem sempre ē justa e que nem sempre a Direcção das Publicas Obras e *direita*...

Ainda é cedo!

Na Secção " Diz-se... " do nosso colega "Diario da Noite" lê-se:

"Que foi aprovada com varias modificações a Reforma do Ensino, da autoria do Sr. Dr. Jaime de Moraes, na parte relativa ao ensino primario e secundario.

Que desde que se soube dessa aprovação até a presente hora foram dirigidos para a Metropole proximamente 50 telegramas."

Muita coisa se tem dito na referida secção daquele nosso colega da capital, sem fundamento algum, mas a noticia que acabamos de transcrever deve ser verdadeira, por isso convinha saber-se a quem foram dirigidos os 50 telegramas expedidos para Lisboa, certamente polos que pretendem a nichar-se nos novos lugares creados pela Reforma do Ensino.

Comquanto saibamos de antemão que vamos desagradar a muitos que provavelmente vão ficar desiludidos, podemos

दामि घुपसत राहतो तो निराळाच ! वास्तविक पाहतां तत्त्व हें निराळें व व्यक्तिहि निराळी. वादाच्या सामन्यांत एकाचा संबंध दुसऱ्याशीं नसतो. पण कित्येक लोक ही साधी गोष्ट वादाच्या भरांत पार विसरून जातात व विनाकारण शांतिभंगाचें पाप आपल्या पदरीं बांधून घेतात. आमच्या गोमांतकभक्तांची लेखनपद्धति होतां होईतों निर्दोष रहावी म्हणून त्यांनीं यापुढें आपल्या लेखांत व्यक्तिविषयक चर्चेस थारा देऊं नये अशी आमची त्यांस प्रेमळ सूचना आहे.

आमचा ठराव:— निदान आम्ही तरी या पुढें व्यक्तिविषयक चर्चेनें व्यापलेल्या वादविषयक कोणत्याहि मजकुरास थारा न देण्याचें अगदीं पक्कें ठरविलें आहे. मग त्यापासून आम्हांस कोणाचाहि रोष सहन करावा लागला तरी हरकत नाहीं ! कुत्सित बुद्धीनें लिहिलेल्या आपल्या टवाळ व चवचाल लेखांस 'भारतांत' जागा न मिळाल्यामुळें पुष्कळ भाईबंधांनीं आम्हां विरुद्ध, तोंडीं व लेखी, नसत्या आळांचें अवडंबर रचण्याचा वेळीं अवेळीं अव्यापारेषु व्यापार करण्यास कमी केलेलें नाहीं. पण असल्या बुजगावण्यानीं भंग होण्यासारखी आमची मनःशांति लेची पेची नाहीं, ही आम्हीं परमेश्वराची अपूर्व देणगी समजतों. शिवाय 'सत्यमेव जयते' या तत्त्वावर आमची पूर्ण भिस्त असल्यामुळें, आम्हां विरुद्ध बाणून बुजून पसरण्यांत येत असलेल्या गैरसमजांविषयीं आम्हीं पूर्ण बेफिकीर असतों, याची साक्ष अनेकांस पटलेलीच आहे. असो. तात्पर्य काय कीं, कसल्याहि अवकृपेची पर्वा न बाळगतां 'भारत' उपरोक्त ठराव अक्षरशः पाळण्यास मागें पुढें पहाणार नाहीं.

कोण हा मूर्खपणा ! :— 'मेल्याशिवाय स्वर्ग दिसत नाहीं' या म्हणीचें रूपांतर 'मेल्याशिवाय धक्के सुधरत नाहींत' असें केल्यास अतिशयोक्तीचें माप् माथीं बसेल असें वाटत नाहीं ! सरकारी वाफरचे धक्के मोडून प्रवाशांचे हाल होऊं लागल्यास आज किती तरी महिने झाले. परंतु धक्यांची शोचनीय स्थिति कायम आहे ती आहेच ! कोण हा सरकारचा मूर्खपणा ! असला मूर्खपणा ज्याच्या नखशिखांत ओतप्रत भरून गेलेला आहे, अशा गचाळ सरकारनें नाव्हेगासांव सारखी महत्त्वाची बाब आपल्या अक्कलशून्य डोक्यावर कां घ्यावी हें समजणें फार कठिण आहे ! पण कोळसा उगळावा तितका काळाच !

हिंदु व खिस्ती:— लिसेवच्या एक दोन प्रोफेसरच्या नेमणुकींत उघड झालेल्या धोरणामुळें 'हिंदु व खिस्ती' असे दोन पक्ष उत्पन्न होऊं पहात असून त्यांचा परिणाम राष्ट्रहिताला फार विघातक होणार आहे. पोर्तुगीज भागांत याविषयीं सांगोपांग चर्चा चालू आहेच. आमच्या बंधूनीं सावध रहाण्याविषयीं आगगाडींतील धोक्याच्या सूचनेवजा त्या गोष्टीचा येथें उल्लेख मात्र केला जात आहे. विशेष चर्चा सवडीनुसार होईलच.

— काकोडे येथील यंदांचा सप्ताह मोठ्या उत्साहानें पार पडला. क्षत्रिय मराठे व सारस्वत ब्राह्मण या उभय वर्गांतील एकोप्याचें फळ उपरोक्त गोष्टींवरून दिसून आल्यास नवल नाहीं.

— ... अडीच रुपयाच्या ... चालू झाल्या.

लिसेइस्तांवरील नसते आळ

नं. २

प्रीय भारतकर्ते यांस—आपल्या लोकप्रीय वृत्तपत्रांत 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' या लेखास मी दिलेल्या उत्तरानंतर लिसेवांतील शिक्षण असें नांव असलेला व नावांप्रमाणें कृति न करणारा बेजबाबदार लेख व लागोपाठ त्याचा वडील भाऊ 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे न. २, हा लेख मला वाचावयास मिळाला.

खरें पाहिलें असतां मागील लेखांत मीं त्यांचे मुद्दे खोडले असून मुद्दां उगाच फाजील चिवटपणा धरून मारे कॉलमच्या कॉलम भरडपट्टी खरडणाऱ्या भोंसल्यांस मी उत्तरच न द्यावयास पाहिजे होतें. पण मूळ मुद्यांस सोडून गेलेल्या त्यांच्या विचारांस ताळ्यावर आणण्याकरतांच आपल्या मतानें कांठोकांठ भरलेल्या त्यांच्या बुद्धिमत्तेच्या घड्यावर मी निष्फळ पाणी ओतीत आहें.

समजा, रा. भोंसल्यांच्या मताप्रमाणें आम्हीं भराभर लिसेव सोडले, तर राज्यकर्त्याकडून विशेष प्रकारचे हक्क आम्हीं कोणत्या भाषेच्या सहायानें घेऊं ? निवडणुका हिंदूंच्या वतीनें कशा होणार ? कौन्सिलांतल्या आम्हांस हानिकारक अशा बिलांपासून आमचें रक्षण कोण करणार ? पोर्तुगीज भाषेच्या सहायानें इथल्या नेटीव खिश्चनांनीं मोठमोठ्या सर्व जागा व्यापल्यावर, आमच्या पोटावर चाललेल्या त्यांच्या थैमानास अटकाव कोण करणार ? इंग्रजी शिकावें वगैरे कानांस गोड वाटणारे असे युक्तिवाद सांगण्यापेक्षां विशेष स्पष्ट रीतीनें एकदम इंग्रजी हिंदुस्थानांत जाऊन आमचें गोंय गोवें येथील बाप्या खिश्चनांना खालीं करून द्यावें असें ते कां म्हणत नाहींत !

माझ्या लेखांत निर्दिष्ट केलेल्या मुद्यांचें उत्तर सुसंगत रीतीनें रा. भोंसले जोंपर्यंत न देतील तों पर्यंत त्यांचा प्रयत्न सफळ झाला असें कोणताही सूज्ञ वाचक म्हणणार नाहीं. अनेक जाडे जाडे शब्द व इंग्लिशच्या डझन अपशब्द यांनीं कांहीं मुद्दे खोडले जात नसतात हें रा. भोंसल्यानीं ध्यानांत धरावें.

माझ्या लिसेवांतल्या थोड्याशा शिक्षणांचा व मी निर्दिष्ट केलेल्या मुद्यांचा परस्पर संबंध काय ? रा. भोंसल्यास व्यक्तिद्वेष किंवा शब्दछल करावयाचा आहे काय ? जर तसें नसतें तर 'बायकी थाटाचें नांव असलेला लेख' 'सेगुंद ग्रावाच्या येशामीचा परिणाम' 'विचित्र' मग काय होईल तें होईल असा संकल्प करून लिहिणारास 'अविचारी' 'अद्वातद्वा विचारसरणीवाला' 'ठोंग्या' 'उलथा घडा' उतावळा हे शब्द वापरणाचें त्यानां कारण काय ?

कोंकणी भाषेसंबंधीं मी केलेल्या स्पष्टिकरणास व आणखी एक दोन मुद्यांस योग्य उत्तर देतां येत नाहीं असें त्यांस वाट त्यामुळें तो विषयच इतक्या घोटाळ्याचा आहे कीं, असंबद्धतेच्या योगानें न समजल्यामुळें यास उत्तर देणें योग्य नाहीं. अशी गुळगुळीत वाक्यांची पळवाट रा. भोंसल्यानीं चांगलीच शोधून काढली म्हणावयाची !

म्हणे लिसेवाच्या शिक्षणांचा चांगला उपयोग व्हावयाचा राहून अत्यंत घातुक परिणाम झालेले आहेत ! आज लिसेवांतले चारशें पांचशें मुलांचे पालक खुळे व त्यानां बुद्धि शिकवूं पहाणारे हे भोंसले शहाणे ! ही गोष्ट निदान रा. भोंसल्यांच्या मनाला तरी खरी वाटत असेल काय ?

आम्हीं कसले वेडेचार केले आहेत ! या सिध्या प्रश्नांस उत्तर द्यावयाचें सोडून उलट ठोंग्या ही शिवी हांसडण्यांत त्यांनीं पुरुषार्थ मानला आहे !!

आपल्या लेखाचा मतितार्थ मला समजलेला नाहीं वगैरे असल्याच कांहीं गुळमुळीत वाक्यांनीं पळवाट काढण्याचे दिवस निदान सध्या तरी उरले नाहींत. हें रा. भोंसल्यांनीं खूप समजावें. मला जर लेख नं. १ समजला नाहीं तर लेख नं. २ तरी कां समजावा ? ज्यानां आपण केलेल्या विधानाचें नीट समर्थन करतां येत नाहीं त्यानीं लेख तरी कां लिहावे ?

मालवीय, घोष, दास वगैरे पांच पंचवीस नांवें एका सपाट्यानें घेणाऱ्या रा. भोंसल्यांस मी इतकेंच विचारतों कीं हिंदुस्थान केवढें व गोंयें केवढें ? हिंदुस्थानची लोकसंख्या व गोंयाची लोकसंख्या यांची तुलना तरी करतां येते काय ? हिंदुस्थानच्या १४०० विद्वानांस किंवा पुढाऱ्यांस गोंयांत एक विद्वान अथवा पुढारी पडतो. शिवाय हिंदुस्थानच्या सारखी अनेक देशभक्त आपोआप होण्यासारखी—सुदैवाची म्हणा अगर दुर्दैवाची म्हणा परिस्थिति गोंयांस सध्यापर्यंत तरी नाहीं.

अनेक ढोबळ व ऱ्हस्व दीर्घाच्या चुका ज्यांच्या लेखांत आढळतात त्यांनीं दुसऱ्यांस व्याकरण शिकविण्यांचा हास्यास्पद आव कां आणावा? उलट पक्षीं आपल्या नं. २ च्या सदरांत निर्दिष्ट केलेले शब्द प्रयोग चूका आहेत असें त्यानीं सिद्ध करावें नाहीं तर मी त्यांस जाहीर रीतीनें ठोंग्या म्हणेन.

'भरत खंडांत इंग्रजी शिकलेल्या लोकांनीं स्वदेशाभिमान जागृत केला' हें म्हणणें जरी खरें असलें तरी तो इंग्रजी शिक्षणानें उत्पन्न केला हें म्हणणें अयुक्तिक दिसतें. याचें कारण इंग्रजीच्या सहायानें त्यांस झालेलें वस्तुस्थितिज्ञान हेंच होय. इंग्रजी विद्याविहीन लोकसुद्धां जाज्वल्य देशभक्त असतात. आमच्या राष्ट्रांत जे पूर्वीं अनेक नरपुत्र होऊन गेले ते इंग्रजी शिकले होते काय ?

अधिकाराच्या धुंदींत तारवटलेल्या अधिकाऱ्यांची गुर्मी जर कोणीं नरम केली असेल तर आम्हीं लिसेइस्तांनीं—किंवा भोंसल्यांच्या दृष्टीनें पाहिल्यास- दुर्दैवाच्या विचित्र पुतळ्यानीं केलेल्या गांधी टोपी चळवळीनेंच होय.

गेल्या दोन चार महिन्यापासून एक दोन लेखक (!) व्यक्तिद्वेष किंवा क्षुल्लक गैरसमज यांस बळी पडून लिसेवाच्या नांवांवर खडे फोडीत असतात, त्यांना मी इतकेंच सुचवितों कीं सध्या लिसेवांत जो गोंधळ चालत आहे त्याचें कारण लिसेवांतील 'शिक्षण दोष' हें नसून शिक्षकांचा व शिक्षणपद्धतीचा दोष हें होय.

यापुढें तरी रा. भोंसले हे ताळ्यावर येतील व इतरहि लेखक उगीच कांहीं तरी न लिहितां आपले याच संबंधाचे मननीय विचार प्रदर्शित करतील अशी आशा करतों

— भारतमित्र श्री. वोडस, खोळकर रायतूरकर, इत्यादिकाचे लेख स्थलाभावीं सवडीनुसार पण खात्रीनें प्रसिद्ध होतील.

इंग्रजी वाङ्मय जरी केवढेंही मोठें असलें तरी आम्हां गोमांतकस्यांस पोर्तुगीज भाषेच्या मानानें तें इकडे निरुपयोगीच आहे असें म्हटलें तरी चालेल. बाकी दुय्यम शिक्षण या नात्यानें जर तें पदरीं असलें तर फार चांगलें. असो. मूर्त इतकेंच सांगून आपला निरोप घेतों.

शळापकीकर

पोर्तुगीज विरुद्ध इंग्लिश

भारताच्या गेल्या तीन अंकांपासून "दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे" व "लिसेइस्तांवरील नुसते आळ" या मथळ्यांखालीं पोर्तुगीज व इंग्लिश शिक्षणाविषयीं चर्चा चाललेली आहे. ती वाचून मलाही त्याविषयीं जे विचार सुचले ते लिहावेसे वाटले. म्हणून हा लेख लिहिण्याचें मी धाडस करीत आहे.

कांहीं जणाचें मत असें आहे कीं, इंग्रजी विद्या ही जणुं वाघिणीचें दूध आहे. आणि त्याच दुधाच्या जोरावर आम्ही स्वतंत्र होऊं. पण इथें सहजच असा एक प्रश्न उद्भवतो कीं, शिवाजी सारखे, महादजी सारखे अशा मोंगलांशीं झगडून, स्वतंत्र मिळविणारे, राजकारणपटु इ. जे वीरपुरुष इतिहासामध्यें प्रसिद्ध आहेत ते कुठें हें वाघिणीचें दूध (इंग्रजी शिक्षण) प्यायाला गेले होते ? असो. रा. भोंसले लिहितात कीं तुम्हीं हें पोर्तुगीज शिक्षण सोडून ज्या शिक्षणापासून लोकमान्य, तेलंग, रानडे गांधी इत्यादि लोकांसारखे लोक निपजतात. आणि ज्या पासून स्वातंत्र्य मिळतें असें तें वाघिणीचें दूध, म्हणजे इंग्रजी शिक्षण, मिळविण्यास जा. माझा त्यांस असा प्रश्न आहे कीं, जर तें शिक्षण स्वातंत्र्य देणारें आहे, तर म. गांधी सारखे पुढारी "तुम्हांस जर स्वराज्य पाहिजे तर इंग्रजी शाळांवर बहिष्कार घाला, तें वाघिणीचें दूध नसून मेष पाच बनविणारें एक अमली पेय आहे असें कां सांगतात ? "परीमाणचें त्याच्याविरुद्ध ओरड कां करतात ? आज शें दीडशें वर्षें पर्यंत वाघिणीचें दूध पीत असलेले लोक अजूनपर्यंत पारतंत्र्यामध्यें खितपत कां पडलेले आहेत ?

त्याचें दुसरें असें म्हणणें आहे कीं, तेथें आपलेपणाविषयीं माहिती मिळते आणि स्वाभिमानी असे पुरुष निपजतात. यावर असा प्रश्न येतो कीं, तेथें आज लक्षावधी लोक शिकत असतां स्वाभिमानी असे अवघे हाताच्या बोटांवर मोजण्याइतकेच लोक कां असावे ? तें शिक्षण जर असें गुणकारी आहे तर प्रत्येक शिकणाऱ्यास त्याचा गुण कां मिळूं नये ? थोड्यांसच कां मिळावा ? याचीं दोन कारणें असूं शकतात एक, ते लोकच तसे मद्व असले पाहिजेत, नाहीं तर शिक्षण तरी सदोष असलें पाहिजे. पहिलें कारण आम्हांस मान्य करतां येत नाहीं, कारण, पूर्वी ज्या हिंदुस्थानांत शिक्षण मिळण्यास कठीण असून तें थोड्यांसच मिळत असतां मोठमोठे नामांकित पुरुष निपजत असत, त्याच देशांत अवघ्या शेंदोनशें वर्षांच्या अवधींत लोक मद्व बनतील हें संभवनीय नाहीं. यावरून आम्हांस दुसरेंच कारण खरें म्हणावें लागतें.

परिस्थिति हा एक उत्तम शिक्षक आहे प्रत्येक प्राण्याचा स्वभावतः गुणधर्मच असा आहे कीं, आपण स्वतंत्र असावें अशी त्याची इच्छा असते. आणि एखाद्याची

शांति धुमसत राहतो तो निराळाच ! वास्तविक पाहतां तत्व हें निराळें व व्यक्तिहि निराळी. वादाच्या सामग्यांत एकाचा संबंध दुसऱ्याशीं नसतो. पण कित्येक लोक ही साधी गोष्ट वादाच्या भरांत पार विसरून जातात व विनाकारण शांतिभंगाचें पाप आपल्या पदरीं बांधून घेतात. आमच्या गोमांतकभक्तांची लेखनपद्धति होतां होईतों निर्दोष रहावी म्हणून त्यानीं यापुढें आपल्या लेखांत व्यक्तिविषयक चर्चेस थारा देऊं नये अशी आमची त्यांस प्रेमळ सूचना आहे.

आमचा ठरावः— निदान आम्ही तरी या पुढें व्यक्तिविषयक चर्चेनें व्यापलेल्या वादविषयक कोणत्याहि मजकुरास थारा न देण्याचें अगदीं पक्कें ठरविलें आहे मग त्यापासून आम्हांस कोणाचाहि रोष सहन करावा लागला तरी हरकत नाहीं ! कुत्सित बुद्धीनें लिहिलेल्या आपल्या टवाळ व चवचाल लेखांस 'भारतांत' जागा न मिळाल्यामुळें पुष्कळ भाईबंधानीं आम्हां विरुद्ध, तोंडीं व लेखी, नसत्या आळांचें अवडंबर रचण्याचा वेळीं अवेळीं अव्यापारेषु व्यापार करण्यास कमी केलेलें नाहीं. पण असल्या बुजगावण्यानीं भंग होण्याइतकी आमची मनःशांति लेची पेची नाहीं, ही आम्हीं परमेश्वराची अपूर्व देणगी समजतों. शिवाय 'सत्यमेव जयते' या तत्वावर आमची पूर्ण भिस्त असल्यावरून, आम्हां विरुद्ध जाणून बुजून पसरण्यांत येत असलेल्या गैरसमजांविषयीं आम्हीं पूर्ण बेफिकीर असतों, याची साक्ष अनेकांस पटलेलीच आहे. असो. तात्पर्य काय कीं, कसल्याहि अवकृपेची पर्वा न बाळगतां 'भारत' उपरोक्त ठराव अक्षरशः पाळण्यास मागें पुढें पहाणार नाहीं.

कोण हा मूर्खपणा ? :— 'मेल्याशिवाय स्वर्ग दिसत नाहीं' या म्हणीचें रूपांतर 'मेल्याशिवाय घरें सुधरत नाहींत' असें केल्यास अतिशयोक्तीचें माप माथीं बसेल असें वाटत नाहीं ! सरकारी वाफाचे घरें मोडून प्रजासूंचे हाल होऊं लागल्यास आज कित्ती तरी महिने झाले. परंतु घरांची शोचनीय स्थिति कायम आहे ती आहेच ! कोण हा सरकारचा मूर्खपणा ? असला मूर्खपणा ज्याच्या नखशिखांत ओतप्रत भरून गेलेला आहे, अशा गचाळ सरकारनें नाव्हेगासांत्र सारखी महत्त्वाची बाब आपल्या अकल शून्य डोक्यावर कां घ्यावी हें समजणें फार कठिण आहे ! पण कोळसा उगळावा तितका काळाच !

हिंदु व ख्रिस्ती:— लिसेच्या एक दोन प्रोफेसरच्या नेमणुकींत उघड झालेल्या धोरणामुळें 'हिंदु व ख्रिस्ती' असे दोन पक्ष उत्पन्न होऊं पहात असून त्यांचा परिणाम राष्ट्रहिताला फार विघातक होणार आहे. पोर्तुगीज भागांत याविषयीं सांगोपांग चर्चा चालू आहेच.. आमच्या बंधूनीं सावध रहाण्याविषयीं आगगाडींतील धोक्याच्या सूचनेप्रमाणें त्या गोष्टींचा येथें उल्लेख मात्र केला जात आहे. विशेष चर्चा सवडीनुसार होईलच.

— काकोडे येथील यंदांचा सप्ताह मोठ्या उत्साहानें पार पडला. क्षत्रिय मराठे व सारस्वत ब्राह्मण या उभय वर्गांतील एकोप्याचें फळ उपरोक्त गोष्टींवरून आल्यास नवल नाहीं.

— ... अडीच रुपयाच्या झुनरा... चालू झाल्या.

लिसेइस्तांवरील नसते आळ

नं. २

प्रीय भारतकर्ते यांस—आपल्या लोकप्रीय वृत्तपत्रांत 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' या लेखास मी दिलेल्या उत्तरानंतर लिसेवांतील शिक्षण, असें नांव असलेला व नावांप्रमाणें कृति न करणारा बेजबाबदार लेख व लागोपाठ त्याचा धाकटा भाऊ 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे न. २, हा लेख मला वाचावयास मिळाला.

खरें पाहिलें असतां मागील लेखांत मीं त्यांचे मुद्दे खोडले असून सुद्धां उगाच फाजील चिवटपणा धरून मारे कॉलमच्या कॉलम भरडपट्टी खरडणाऱ्या भोंसल्यांस मी उत्तरच न द्यावयास पाहिजे होतें. पण मूळ मुद्यांस सोडून गेलेल्या त्यांच्या विचारांस ताळ्यावर आणण्याकरतांच आपल्या मतानें कोठोकांठ भरलेल्या त्यांच्या बुद्धिमत्तेच्या घड्यावर मी निष्फळ पाणी ओतीत आहें.

समजा, रा. भोंसल्यांच्या मताप्रमाणें आम्हीं भराभर लिसेव सोडले, तर राज्य कर्त्यांकडून विशेष प्रकारचे हक्क आम्हीं कोणत्या भाषेच्या सहायानें घेऊं ? निवडणुका हिंदूंच्या वतीनें कशा होणार ? कौन्सिलांतल्या आम्हांस हानिकारक अशा बिलांपासून आमचें रक्षण कोण करणार ? पोर्तुगीज भाषेच्या सहायानें इथल्या नेटीव खिश्चनानीं मोठमोठ्या सर्व जागा ज्या पत्यावर, आमच्या पोटावर चालवलेल्या त्यांच्या थैमानास अटकाव कोण करणार ? इंग्रजी शिकावें वगैरे कानांस गोड वाटणारे असे युक्तिवाद सांगण्यापेक्षां विशेष स्पष्ट रितीनें एकदम इंग्रजी हिंदुस्थानांत जाऊन आमचें प्रीय गोवें येथील बाटग्या खिश्चनाना खाली करून द्यावें असें ते कां म्हणत नाहींत.!

माझ्या लेखांत निर्दिष्ट केलेल्या मुद्यांचें उत्तर सुसंगत रीतीनें रा. भोंसले जोंपर्यंत न देतील तों पर्यंत त्यांचा प्रयत्न सफळ झाला असें कोणताही सूज्ञ वाचक म्हणणार नाहीं. अनेक जाडे जाडे शब्द व हसनच्या हसन अपशब्द यांनीं कांहीं मुद्दे खोडले जात नसतात हें रा. भोंसल्यानीं ध्यानांत धरावें.

माझ्या लिसेवांतल्या थोड्याशा शिक्षणांचा व मी निर्दिष्ट केलेल्या मुद्यांचा परस्पर संबंध काय ? रा. भोंसल्यास व्यक्तिद्वेष किंवा शब्दछल करावयाचा आहे काय ? जर तसें नसतें तर 'बायकी थाटाचें नांव असलेला लेख 'सेगुंद ग्रावाच्या येशामीचा परिणाम' 'विचित्र' मग काय होईल तें होईल असा संकल्प करून लिहिणारा 'अविचारी' 'अद्वातद्वा विचारसरणीवाला' 'ठोंब्या' 'उलथा धंदा' उतावळा हे शब्द वापरणाचें त्यानां कारण काय?

कोंकणी भाषेसंबंधीं मी केलेल्या स्पष्टीकरणास व आणखी एक दोन मुद्यांस योग्य उत्तर देतां येत नाहीं असें त्यांस वाटल्यामुळें तो विषयच इतक्या घोटाळ्याचा आहे कीं, असंबद्धतेच्या योगानें न समजल्यामुळें यास उत्तर देणें योग्य नाहीं. अशी गुळगुळीत वाक्याची पळवाट रा. भोंसल्यानीं चांगलीच शोधून काढली म्हणावयाची !

म्हणे लिसेवाच्या शिक्षणांचा चांगला उपयोग व्हावयाचा राहून अत्यंत घातुक परिणाम झालेले आहेत ! आज लिसेवांतले चारशें पांचशें मुलांचे पालक खुळे व त्यांनां बुद्धि शिकवूं पहाणारे हे भोंसले शहाणे ! ही गोष्ट निदान रा. भोंसल्यांच्या मनाला तरी खरी वाटत असेल काय ?

आम्हीं कसले वेडेचार केले आहेत ! या सिध्या प्रश्नांस उत्तर द्यावयाचें सोडून उलट ठोंब्या ही शिवी हांसडण्यांत त्यांनीं पुरुषार्थ मानला आहे !!

आपल्या लेखाचा मतितार्थ मला समजलेला नाहीं वगैरे असल्याच कांहीं गुळगुळीत वाक्यांनीं पळवाट काढण्याचे दिवस निदान सध्या तरी उरले नाहींत. हें रा. भोंसल्यांनीं खूप समजावें. मला जर लेख नं. १ समजला नाहीं तर लेख नं. २ तरी कां समजावा ! ज्यानां आपण केलेल्या विधानाचें नीट समर्थन करतां येत नाहीं त्यानीं लेख तरी कां लिहावे ?

मालवीय, घोष, दास वगैरे पांच पंचवीस नांवें एका सपाट्यानें घेणाऱ्या रा भोंसल्यांस मी इतकेंच विचारतों कीं हिंदुस्थान केवढें व गोवें केवढें ? हिंदुस्थानची लोकसंख्या व गोव्याची लोकसंख्या यांची तुलना तरी करतां येते काय ? हिंदुस्थानच्या १४०० विद्वानांस किंवा पुढाऱ्यांस गोव्यांत एक विद्वान अथवा पुढारी पडतो. शिवाय हिंदुस्थानच्या सारखी अनेक देशभक्त आपोआप होण्यासारखी—सुदैवाची म्हणा अगर दुर्दैवाची म्हणा परिस्थिति गोव्यांत सध्यापर्यंत तरी नाहीं.

अनेक ढोबळ व ऱ्हस्व दीर्घाच्या चुका ज्यांच्या लेखांत आढळतात त्यांनीं दुसऱ्यांस व्याकरण शिकविण्याचा हास्यास्पद आव कां आणावा? उलट पक्षीं आपल्या नं. २ च्या सदरांत निर्दिष्ट केलेले शब्द प्रयोग चूका आहेत असें त्यानीं सिद्ध करावें नाहीं तर मी त्यांस जाहीर रीतीनें ठोंब्या म्हणेन.

'भरत खंडांत इंग्रजी शिकलेल्या लोकांनीं स्वदेशाभिमान जागृत केला' हें म्हणणें जरी खरें असलें तरी तो इंग्रजी शिक्षणानें उत्पन्न केला हें म्हणणें अयुक्तिक दिसतें. याचें कारण इंग्रजीच्या सहायानें त्यांस झालेलें वस्तुस्थितिज्ञान हेंच होय. इंग्रजी विद्याविहीन लोकसुद्धां जाज्वल्य देशभक्त असतात. आमच्या राष्ट्रांत जे पूर्वीं अनेक नरपुत्र होऊन गेले ते इंग्रजी शिकले होते काय ?

अधिकाराच्या धुंदींत तारवठलेल्या अधिकाऱ्यांची गुर्मी जर कोणीं नरम केली असेल तर आम्हीं लिसेइस्तांनीं—किंवा भोंसल्यांच्या दृष्टीनें पाहिल्यास—दुर्दैवाच्या विचित्र पुतळ्यानीं केलेल्या गांधी टोपी चळवळीनेंच होय.

गेल्या दोन चार महिन्यापासून एक दोन लेखक (!) व्यक्तिद्वेष किंवा क्षुल्लक गैरसमज यांस बळी पडून लिसेवाच्या नांवांवर खडे फोडीत असतात, त्यांना मी इतकेंच सुचवितों कीं सध्या लिसेवांत जो गोंधळ चालत आहे त्याचें कारण लिसेवांतील 'शिक्षण दोष' हें नसून शिक्षकांचा व शिक्षणपद्धतीचा दोष हें होय.

यापुढें तरी रा. भोंसले हे ताळ्यावर येतील व इतरहि लेखक उगीच कांहीं तरी न लिहितां आपले याच संबंधाचे मननीय विचार प्रदर्शित करतील अशी आशा करतो इंग्रजी वाङ्मय जरी केवढेंही मोठें असलें तरी आम्हां गोमांतकस्थांस पोर्तुगीज भाषेच्या मानानें तें इकडे निरुपयोगीच आहे असें म्हटलें तरी चालेल. बाकी दुय्यम शिक्षण या नात्यानें जर तें पदरीं असलें तर फार चांगलें. असो. सध्या इतकेंच सांगून आपला निरोप घेतों.

[illegible]ळावळीकर

— भारतमित्र श्री. वोडस, खोलकर रायतूरकर, इत्यादिकांचे लेख स्थळाभावीं सवडीनुसार पण खात्रीनें प्रसिद्ध होतील.

पोर्तुगीज विरुद्ध इंग्लिश

भारताच्या गेल्या तीन अंकांपासून "दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे" व "लिसेइस्तांवरील नुसते आळ" या मथाळ्यांखालीं पोर्तुगीज व इंग्लिश शिक्षणाविषयीं चर्चा चाललेली आहे. ती वाचून मलाही त्या विषयीं जे विचार सुचले ते लिहावेसे वाटले. म्हणून हा लेख लिहिण्याचें मी धाडस करीत आहे.

कांहीं जणाचें मत असें आहे कीं, इंग्रजी विद्या ही जणुं वाघिणीचें दूध आहे. आणि त्याच दुधाच्या जोरावर आम्ही स्वतंत्र होऊं. पण इथें सहजच असा एक प्रश्न उद्भवतो कीं, शिवाजी सारखे, महादजी सारख्या अशा मोंगलांशीं झगडून, स्वतंत्र मिळविणारे, राजकारणपटु इ. जे वीरपुरुष इतिहासामध्यें प्रसिद्ध आहेत ते कुठें हें वाघिणीचें दूध (इंग्रजी शिक्षण) प्यायाला गेले होते ! असो. रा. भोंसले लिहितात कीं सुधीं हें पोर्तुगीज शिक्षण सोडून ज्या शिक्षणापासून लोकमान्य, तेलंग, रानडे गांधी इत्यादि लोकांसारखे लोक निपजतात. आणि ज्या पासून स्वातंत्र्य मिळतें असें तें वाघिणीचें दूध, म्हणजे इंग्रजी शिक्षण, मिळविण्यास ला. माझा त्यांस असा प्रश्न आहे कीं, जर तें शिक्षण स्वातंत्र्य देणारें आहे, तर म. गांधी सारखे पुढारी "तुम्हांस जर स्वराज्य पाहिजे तर इंग्रजी शाळांवर बहिष्कार टाका, तें वाघिणीचें दूध नसून मेंढ पाच बनविणारें एक अमली पेय आहे असें कां सांगतात ? "वर्तमानपत्रें त्याच्याविरुद्ध ओरड कां करतात ? आज हें दीडशें वर्षे पर्यंत वाघिणीचें दूध पीत असलेले लोक अजूनपर्यंत पारतंत्र्यामध्यें खितपत कां पडलेले आहेत ?

त्यांचें दुसरें असें म्हणणें आहे कीं, तेथें आपलेपणाविषयीं माहिती मिळते आणि स्वाभिमानी असे पुरुष निपजतात. यावर असा प्रश्न येतो कीं, तेथें आज लक्षावधी लोक शिकत असतां स्वाभिमानी असे अनवे हाताच्या बोटांवर मोजण्याइतकेच लोक कां असावे ? तें शिक्षण जर असें गुणकारी आहे तर प्रत्येक शिकणाऱ्यास त्याचा गुण कां मिळूं नये ? थोड्यांसच कां मिळावा ? याचीं दोन कारणें असूं शकतात एक, ते लोकच तसे मठ्ठ असले पाहिजेत, नाहीं तर शिक्षण तरी सदोष असलें पाहिजे. पहिलें कारण आम्हांस मान्य करतां येत नाहीं, कारण, पूर्वीं ज्या हिंदुस्थानांत शिक्षण मिळण्यास कठीण असून तें थोड्यांसच मिळत असतां मोठमोठे नामांकित पुरुष निपजत असत, त्याच देशांत अवघ्या शेंदोंडशें वर्षांच्या अवधींत लोक मठ्ठ बनतील हें संभवनीय नाहीं. यावरून आम्हांस दुसरेंच कारण खरें म्हणावें लागतें.

परिस्थिति हा एक उत्तम शिक्षक आहे प्रत्येक प्राण्याचा स्वभावतः गुणधर्मच असा आहे कीं, आपण स्वतंत्र असावें अशी त्याची इच्छा असते. आणि एखाद्याची

ANO VII — NUMERO 23 — 1922

QUEPEM QUINTA — FEIRA 14 DE SETEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA.............. 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोम्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १४ माहे सप्टेंबर सन १९२२ [खास अंक २३ वा

Um Marajá, Mestiço, Mistico e Sobre--natural

A miraculosa maneira de como uma mãe concebe um filho sem união conjugal; de como este filho nasce e cresce em dois logares, simultaneamente; de como o mesmo filho recebe armas dos seus malogrados progenitores; de como o mesmo faz sair do seu peito vozes misticos e sobre-naturais; de como ele é magro e gordo, claro e trigueiro ao mesmo tempo; .e, finalmente de como se inventa a Historia em vez de a narrar: eis o que se encontra magnificamente demonstrado numa grandiosa obra, embora de pequeno formmato, que há pouco deu á luz o seu autor, que tendo o modesto nome de José Joaquim Fragoso, possue uma erudição colossal que causaria inveja ainda áquele celebre Colosso de pedras, erigido sobre o porto de Rhodes !

Um critico rude da classe semicivilizada dos hindus, sem nenhum globulo do sangue portuguez nas suas veias, criticando a dita obra. na gazeta daquela não aportuguezada classe, classificou de tolo a este colosso intelectual, sem se importar da indignação que causaria esta critica a outros colossos,de pedras ou de paus. O director da mesma gazeta que o seguiu com reparos seus mostrou-se estranhado perante a lamentavel atitude do grandioso autor que se meteu nas invenções historicas em vez de fazer colheres de pau !

Após um minucioso estudo da referida obra, porem, fiquei muito admirado deante da maneira pouco decente dos aludidos criticos; pois, a obra em questão era merecidora só de louvores da parte de todos indistinctamente- de seres animados e inanimados. Se os ditos criticos não a apreciaram devidamente, a causa não está naquela obra, mas sim na má fé dos criticos. Os proprios apelidos daqueles zoilos, *Bonslò* e *Dessai* facilitam a solução do problema : naturalmente,são descendentes daqueles historicos Bonslós e Dessais que tantas vezes invadiram os 'nossos" dominios, disrespeitando o 'nosso' clero e disafiando a nossa autoridade, civil e militar. Diante dessa atitude agressiva, é escusado investigar mais provas sobre as relações de consagninidade destes zoilos com os referidos Bonslós e Dessais- Todavia, posso garantir que no autor de "Traços Geneologicos de. Shivaji Maharajá", não faltarão engenhos e artes para fazer uma outra investigação historica, mostrando nitida e claramente que a rudeza destes criticos é o rezultado directo da falta absolnta do sangue portuguez nas suas veias-

E, sendo o que é, a qualidade do seu sangue, é claro que não merecem consideração alguma da parte de quem possue com tanta abundancia o sangue portuguez.

Espero, porem, que o grandioso autor do aludido sangue não me regateará a sua atenção,como o fez aos ditos. Bonslò e Dessai. Pois, o meu sangue não é indigno da sua atenção, visto que ele hoje contem alguns globulos do sangue portuguez, injectados por um medico-cirurgião que me arranjou por intermedio duma sanguessuga expressamente enviada a Portugal, incumbida da onerosa missão de sugar ai sangue mais azul quê houvesse. Quanto á minha erudição e competencia literaria basta citar aqui a relação dos livros que tive o ensejo de consultar a fim de tornar-me merecedor da honrosa atenção do autor de "Traços Geneologicos de Sivaji Marajá ". Pois, emquanto ele diz ter consultado sò quinze obras taes como, "Powade" (lingua marata), "Ballads of the Marathas " (lingna ingleza), 'O Almanak de Goa " (lingua portugueza) " Vicissitudes of Aryan Civilizâtion " (lingua inglesa),"Historia Geneologica da Casa Real" (lingua portugueza), etc. etc; eu tenho, por meu turno, consultado álem de todas elas, varias outras, a saber:-

1 " Trâços Geneologicos de todos os Aryas, Antigos e Modernos" (lingua Telugu).

2 "Historia de Todos os Homens, Vivos e Falecidos' (lingua humana),

3 "Homens no Oriente e no Occidente' (lingua sarracena)

4 "O Almanak de Liliput' (lingua de Liliput)

5 " Historia Geneologica da Casa Real de Utopia" (lingna de utopia).

etc, etc, etc.

Todavia, não faltarão por aí pessoas démais exigentes, que não ficando satisfeitas com ambas as relações de livros mencionados, preguntarão o motivo porque tanto eu, como o sr. Fragoso, não tenhamos consultado nenhuma 'Bakhar ou 'Itihas.

Mas, se dum lado é muito sensata uma pregunta destas não deixa, doutro lado, ser ela impertinente : pois, o fim commum de ambos nós não é o de narrar a Historia, tal qual ela é, mas o de inventala, o que é proprio da nossa erudição e digno dos nossos sangues. Alem disso, estes senhores, dirigindo tal pregunta não farão outra cousa senão atribuir, embora inconscientemente, ao sr. Fragoso e a mim tambem, conhecimento duma tal 'Bakhar, ou competencia de a poder entender, o que representaria um erro indisculpavel. Uma vez que o sr. Fragoso claramente demonstra na sua obra, que alem do tal "Powadò' (poemeto traduzido em inglez pelo Mr. Acworth] ele não percebe nem patavina do marata,¿ não seria contraproducente exigir dele mais o conhecimento duma tal 'Bakhar' ou 'Itihas ? Tendes pasiencia todos vós e ficareis esclarecidos oportunamente sobre a verdade do que acabo de dizer.

E, mais a mais se o sr. Fragoso se atreve a falar sobre a historia e literatura maratas, sem uma piquena noção desta lingua, ¿ quere este facto significar que ele pratica uma tolice ? Certamente, não ! !

Quē não é tolice o que ele pratica, nem ele è tolo, pode provar tambem, quem quizer, pela maneira como ele tem modificado, conforme as suas conviniencias, os sentidos originais de muitas obras citadas; e tambem pela modo como ele tem suprimido, no processo de tradução ou transcrição, muitos factos que produziriam muita fricção entre as provas historicas e as conclusões que delas quiz tirar o astucioso investigador !

Que não é tolo este investigador, prova-se tambem da maneira como ele faz voos, a modo de Maruti, saltando dum livro para outro, do Shaligram para Acworth. de Acworth para Grant Duff, dai para Sirkar e assim sucessivamente mal parando para citar de um nem uma oração inteira; submetendo-se a tanta trapalhada só para dar conhecimento de alguns factos historicos que não são disconhecidos de todo e qualquer estudante primario das escolas maratas, e o que se poderia fazer com toda a facilidade com uma unica obra de Grant Duff.

Que não é tolo este *Maruti* literario prova-se tambem da maneira como ele faz menção de livros como, 'Powade' e 'Acworth, (o primeiro uma colecção de alguns poemetos em marata e o outro uma traducção destes em inglez) a fim de dar a idea do que foi Shahaji e como ele chegou a casar-se com *Jizabai*, e tambem pela maneira como ele, depois de fazer semilhantes comprometedoras referencias, interpreta mal os originaes em marata ou inglez. Como por exemplo nos seguintes casos.

Na pagina 23 da sua obra, diz S. Exa, com muita emfase que o grande historiador, M. Jadunath Sarkar afirmá que Siváji respeitava a Igreja e clero catolicos. Se se vae ver porem a obra original do Sarkar, notamos que o historiador está falando sôbre o assunto referente ao clero e religião hindu, e não a outra qualquer.

Igualmente, na pagina 19, diz o sr. Fragoso citando a autoridade do livro Powade que "Desde o nascimento de Sivaji era Shahaji um Sardar de Nijamshahi" e logo depois dando um salto *marutesco* vem pairar sobre uma nota na pagina 120 do livro de Acworth e acrescenta " E ele (Shahaji) em 1634 tomou a regencia dos dominios deste Nijam." E com isto, quere provar que Shahaji apezar de ter o poder de castigar os mouros que apresionaram a sua mulher em 1633, não os castigou.

Mas, se vamos consultar as obras originais referidas, vemos que Shahaji éra Sardar de Nijam em 1627 quando nascera Sivaji em *Shivner*, mas que, ele tinha largado o serviço do Nijam alguns anos antes da prisão da sua mulher a qual fôra promovida pelo general

देण्यास कचरूं नका! सरकारच्या रोषामुळें प्राप्त होणाऱ्या भ्रामजनक स्थितीनें नामर्द बनूं नका! जेथें जेथ अडचणुकीचे उपाय सनदशीर रितीनें अमलांत आणून सरकारास सळो कीं पळो करून सोडण्यांत मागें पुढें पाहूं नका! असें झाल्यासच मात्र गेलेला मान पुन्हां मिळण्याचा संभव आहे. नाहीं तर सध्या आहे, त्यापेक्षांहि तुमची जास्त दुर्धर अवस्था होणार आहे याची पक्की खूणगांठ बांधा! तुह्मी प्रजासत्ताक राज्याचे खरे कारभारी आहांत. अज्ञातद्वारा उधळण्यांत येणारा सरकारी तिजोरींतील पैसा तुमचा आहे. तुमच्या हिताविरुद्ध कोणतीहि गोष्ट करूं जाणाऱ्यास पूर्ण पारिपत्य करण्याचा तुह्मांला निसर्गदत्त हक्क आहे. नोकरशाही ही तुमची दास आहे. तात्पर्य, नष्ट होऊं पहात असलेला तुमचा स्वाभिमान जागृत करून हट्टी सरकारची हट्टी नरम करण्याच्या मागेस तुह्मी तावडतोब लागलें पाहिजे.

स्फुट विचार

गोमाता:— गोमातेची योग्यता, गोमातेचें श्रेष्ठत्व व गोमातेची उपयुक्तता या गोष्टी हिंदूंस पूर्ण परिचयाच्या आहेत. श्री शिवाजी महाराजांच्या अंतःकरणांत गोमातेविषयीं वसत असलेलें वात्सल्य तर आबालवृद्धांस ज्ञात आहे. अशा स्थितींत गोरक्षणाचें महत्व ठसविण्याचा फिरून फिरून प्रयत्न करणें ह्मणजे व्यर्थ कालक्षेप करणें होय. गोरक्षणाचें महत्व सर्वांना पटलेलेंच आहे, असें धरून चालण्यास अर्थात् काहींच हरकत नाहीं. अशा या अत्यंत महत्वाच्या विषयास कॉंग्रेसींत यशस्वी करण्याप्रीत्यर्थ यत्नांची परमावधि करणें आमचें पवित्रतम कर्तव्य होय. सर्व भेदाभेद विसरून गोभक्षकांच्या डोक्यावर भरदिवसा मिरीं वाटून; कॉंग्रेसीला बहुमतानें गोरक्षण मान्य करण्यास भाग पाडणें गोमांतकांतील सर्व हिंदूंचें मुख्य कर्तव्य ठरतें. या कर्तव्याकडे दुर्लक्ष्य केलें जाणार नाहीं, अशी आह्मांस उमेद आहे.

विजेचे दिवे:— येत्या डिसेंबरांत शव-प्रदर्शनाच्या वेळीं विजेच्या दिव्याची व्यवस्था केली जाणार असल्याचें कळतें. या साठीं अर्थात पैशाची तरतूद झालीच असेल. सन्माननीय मृतांसाठीं विजेची सोय वाईट नाहीं. परंतु जिवंत माणसांसाठीं इस्पितळांची व डॉक्टरांची सुधारणा करण्यास सरकारपाशीं पैसा नसल्याची सबब कानीं आली ह्मणजे मात्र मन त्रासानीं व्यग्र होतें. विजेच्या दिव्यांनीं मृत जिवंत होणार नाहींत. मात्र मोडक्या अवयांच्या धक्कीनें जिवंत प्राणी मृतावस्थेला पोंचणार आहेत, ही साधी गोष्ट आमच्या पढत शहाण्या नोकरशाहीला अजूनहि पटूं नये, हें आश्चर्य जरी नसलें तरी दुर्भाग्याचें लक्षण खास नव्हे.

मडगांवचा लिसेव:— या पाठशालेला दोन तात्पुरत्या शिक्षकांची गरज होती ह्मणून 'कॉंकुर्स' उघडण्यांत आला. या 'कॉंकुर्सा'त अनेक लोकांनीं आपापले अर्ज गुजरले व शेवटीं त्यांचा निकाल होऊन श्री. आत्माराम शंभू पै पाणंदीकर या विद्वान तरुणाचा नंबर दुसरा लागला. अर्थात या हिंदूची एका प्रोफेसरच्या जागीं नेमणूक होणार असल्याची लोकवदंता उठली व कित्येकांस खराखुरा आनंदहि वाटला. पण इतक्यांत उपरोक्त पाठशाळेच्या खिस्ती चालकांनीं केवळ हिंदु प्रोफेसरास तींत मज्जाव व्हावा या अंतिम व दुष्ट हेतूनें आपल्या खात्रीच्या खिस्ती मुलांस पाठशाळा सोडून जाण्यास विनवून त्या मुलांच्यासंख्या बाहुल्यामुळें नवीन शिक्षकांची जरूरी होती तें कारणच मोठ्या धूर्ततेनें काढून टाकलें ह्मणतात! हा अपमानकारक पक्षपात आमचे हिंदु लोक विसरतील तर आमच्या सारखे दुर्दैवी आह्मींच असें ह्मटलें पाहिजे!

प्रेमि लितेरारियु हिंदु:— या पणजीच्या उपयुक्त संस्थेतर्फे वार्षिक व्याख्यानमाला सुरू झाली असून, तींत पणजींत शिक्षणासाठीं वास्तव्य करीत असलेले विद्यार्थ्यांपैकीं अनेक हिंदु विद्यार्थी आस्थापूर्वक भाग घेत असल्याचें कळून आह्मांस अवर्णनीय आनंद होत आहे. श्री. शिवा फटु पै आंग्ले या सारख्या विद्वान व कधींहि गाजावाजा न करितां देशहितार्थ अविश्रांत झटणाऱ्या कळकळीच्या तरुणाचें प्रेमीस पूर्ण व सक्रीय पाठबळ निरपेक्षपणें चालूच असल्याचें ऐकून तर आह्मांस फारच समाधान वाटत आहे. श्री. आंग्ले हे कित्येक वर्षांपासून प्रेमीचे प्राण बनले आहेत, याबद्दल त्यांचें करावें तितकें कौतुक थोडेंच आहे. असो. प्रेमीची व्याख्यानमाला फिरासु होऊन त्यांत भाग घेणाऱ्यांची पोर्तुगीज साहित्य प्रगतीची अनुकरणीय लालसा पूर्ण होवो, अशी आमची परमेश्वरापाशीं प्रार्थना आहे.

बेजबाबदार विधानें!

'भारत' पत्रांत प्रसिद्ध झालेल्या 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' या सदराखालीं श्री. भोंसले यांच्या लेखास रा. यशवंत तळावलीकर या नांवाच्या विद्यार्थ्यानें मुद्देसूद व सविनय उत्तर दिलें होतें. त्यास प्रत्युत्तर ह्मणून जो लेख रा. भोंसले यांनीं लिहिला आहे. तो वाचून पाहतां असें वाटतें कीं तळावलीकरांच्या विनयाचा फायदा घेऊन कोणीकडून तरी त्यांच्यावर हल्ला करावा आणि आपलें लेखनपटुत्व लोकांस दाखवावें हाच भोंसल्यांचा मुख्य उद्देश असावा. कारण सदर प्रत्युत्तरांत कोणताही आक्षेप सरळपणें खोडून न काढतां शक्य तेथें (जेथें खुद्द लेखकाचें समाधान झालें किंवा नाहीं याची शंका आहे.) ब्रिटिश इंडियेकडे बोट दाखवून तर कोठें भाषेचाच दोष काढून आपल्या लेखाचें समर्थन करण्याचा त्यांनीं अश्लाघ्य प्रयत्न केला आहे. मात्र तो सपशेल फसला आहे. इतकेंच नव्हे तर 'बुडत्याचा पाय अधिकच खोलांत' या ह्मणी प्रमाणें त्यांची स्थिती झाली आहे. कारण लेख किंवा त्यांचें प्रत्युत्तर लिहितांना स्वतःचें ध्येय स्पष्ट न ठरवितां केवळ पांढऱ्यावर काळें फांसण्याचें येतें एवढ्यावरच भिस्त ठेवल्यामुळें दुसऱ्यांवर काजळाचे फवारे उडविण्यास आरंभ करतांना आपले हात स्वतः काजळानें किती मळीन झाले आहेत हें त्यांनीं पाहिलें सुद्धां नाहीं!

बेजबाबदारीनें लिहीत सुटणें किंवा लिहिलेल्या लेखांवर सह्या करून ते प्रसिद्धीस पाठविण्यापूर्वीं कांहीं विचार केला पाहिजे. रा. तळावकरांच्या लेखावरील बायकीपणाचे आव टाकीत ज्या मर्दानी थाटानें रा. भोंसले लेखणी सरसावून प्रत्युत्तर करण्यास पुढें आले, तो बाणा स्वीकारण्यापूर्वीं त्यांनीं थोडा सभ्यतेचा घुटका घ्यावयाचा होता. कारण त्यांच्या लेखांवरून-किंवा लेखांतील धडपडीवरून असें दिसतें कीं तळावलीकरांनीं उत्तर देण्यांत त्यांचा अक्षम्य गुन्हा केला.

आमची रा. भोंसल्यांस एवढीच सूचना आहे कीं, हें युग जरी मतस्वातंत्र्याचें असलें तरी जबरदस्तीचें नाहीं. देशभक्तीचा आव आणूं इच्छिणारांनीं देखील दुसऱ्यांच्या मतास अवसर दिला पाहिजे. आणि तीं ग्राह्य असल्यास जरूर स्वीकारलीं पाहिजेत. जर रा. भोंसले यांचा प्रयत्न सत्याकरितां असेल तर त्यानीं लक्षांत ठेवावें. ते हेंच कीं, चूक होणें मनुष्य स्वभावास धरून आहे पण ती कबूल करण्याऐवजीं तीचें समर्थन करूं पाहणें मूर्खपणाचें होय. या वादांतील पूर्व पक्ष व उत्तरपक्ष पाहून जें आह्मांस वाटलें तें थोड्या शब्दांत सांगण्याचें आज आह्मीं योजिलें आहे.

१) भोंसले यांचा मुख्य आक्षेप हा आहे कीं, "लिसेव ही विद्यादान करणारी संस्था नसून केवळ दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे तयार करणारी एक संस्था आहे."(!)

ही व्याख्या त्यानीं कोणत्या आधारानें केली असेल याची कल्पना होत नाहीं. कोणत्याही विषयावर अभिप्राय देण्यापूर्वीं प्रत्येक मनुष्यानें स्वतःची योग्यता लक्षांत आणून त्या विषयाचें आकलन आपणांकडून किती झालेलें आहे, याचा विचार केला पाहिजे. नाहीं तर कुठल्या मुठल्या स्या विषयाचा गंधहि नाहीं; लिसेव हा पदार्थ कशासी खातात याची कल्पना नाहीं त्यावर वर्तमान पत्रांतून मत देऊन लोकांस उपदेश करण्यास रा. भोंसले यांनीं पुढें येणें ह्मणजे पत्राची उपयुक्त जागा व वाचकांचा वेळ निरर्थक खर्चीं घालून स्वतः हास्यास्पद होणें होय.

"दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे तयार करणारी संस्था" ? रा. भोंसल्यांनीं हे शब्द वापरतानां त्यांच्या अर्थाकडे बिलकूल लक्ष्य दिलें नसावें. केवळ ते मराठींत आहेत ह्मणून कोठें तरी ठोकून द्यावे हें सुज्ञपणाचें लक्षण नव्हे. आपण लिहिलेल्या शब्दांची जबाबदारी प्रत्येकानें ओळखली पाहिजे.

आज गोमांतकांत जे दोन समाज—हिंदु आणि खिश्चन—प्रामुख्यानें नांदतात त्यांपैकीं खिश्चन समाज हा शिक्षणांच्या बाबतींत बराच पुढें आहे. या समाजांत मोठमोठे बॅरिस्टर्स, वकील, जज्ज, डॉक्टर्स वृत्तपत्रकार, पुढारी वगैरे लोक असून त्यांच्यापैकीं कांहींनीं बऱ्याच मानांच्या जागा व्यापिलेल्या आहेत. आणि त्या त्यांनीं आपल्या योग्यतेनेंहि चालवून दाखविलेल्या आहेत. या एकंदर समाजाचें शिक्षण लिसेवांत झालेलें आहे याची जाणीव रा. भोंसल्यांस नाहीं काय? बरें, त्यांचा रोख हिंदुसमाजाकडे आहे असें ह्मणावें तर, डॉ. बोरकर, डॉ. लाड, डॉ. साखरदांडे, डॉ लवंदे, बॅरिस्टर राव, नॉर्मल स्कूलाचे प्रो. रामचंद्र नाईक शेलवाळकर, प्रो. सुखठणकर, श्री. शिवा पै आंगले, प्रो. पिसुर्लेकर प्रभृति आमच्या समाजांतील विद्वान गृहस्थ भोंसल्यांच्या मतें 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' आहेत काय? आणि हा प्रश्न जरी थोडा वेळ बाजूला ठेवला तरी त्या संस्थेंत हिंदु आणि खिश्चन यांस शिक्षण देण्याच्या बाबतींत भेदाभेद नाहीं, निदान लिसेवांत हिंदूस खिश्चनापेक्षां निराळें शिक्षण देण्यांत येतें असें जोंपर्यंत भोंसल्यांनीं सिद्ध केलें नाहीं तों पर्यंत त्यांनीं लिसेवची व्याख्या वरील प्रमाणें करणें ह्मणजे आडस नसून दिव्यावर झेप घालणाऱ्या पतंगाच्या मूर्खपणासारखें होय.

आतां त्या संस्थेंतील शिक्षणाविषयीं त्यांचें ह्मणणें काय आहे तें पाहूं.

आज काल लिसेवांत मिळणारें शिक्षण अपुरें असून योग्य होत नाहीं ह्मणून हाकाटी चालली आहे. यांत बरेंच तथ्यहि पण आहे, मात्र ह्या हाकाटीचा अर्थ न समजतां फक्त चार चौघांच्या ह्मणण्याला होकार देऊन, सवंग लोकप्रियता मिळविण्याचा रा. भोंसले यांचा प्रयत्न साध्य झाला नसून उलट त्यानीं आपलें हसें करून घेतलें आहे. कारण ह्यांना लिसेवांत शिक्षण मिळतें हें माहीत आहे, त्याच्या अपुरेपणाबद्दल ठोका नाहीं. मात्र ह्या सर्व शिक्षणांचा आक्षेप समाज, देश आणि मातृभाषा यांना कांहींच उपयोग नसल्यानें त्याचा सोय तडफडत आहे. या मुद्या संबंधानें रा. भोंसले यांनीं 'ज्ञान आणि भाषा' या शब्दांची भेसळ करून स्वतःचा बुद्धिभेद केला आहे. कारण लिसेवांतील OH_2, दोखुबांय, दों सेबास्तीयांव इन्तेस्तीन देलगाद इ. ग्रोस यांचें ज्ञान असणें ह्मणजे फिरंगी भाषेंत प्रवीण होणें अशी त्यांची समजूत आहे. व हाच घोटाळा त्यानां पदोपदीं नडलेला आहे याचें आणखी प्रत्यंतर त्यांनीं गाइलेली इंग्रजीची महती वाचतानां दिसून येतें. अमुक्या भाषेंतून शिक्षण झाल्यास ज्ञान प्राप्त होतें. हा एक नवा शोध आहे. आतां मातृभाषेंतून शिक्षण चांगलें होतें. या बद्दल शंका नाहीं. तरी सदर वादाचा मुद्दा पोर्तुगीज आणि इंग्रजी ह्याच भाषासंबंधीं आहे हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. पोर्तुगीज भाषेंतून मिळणाऱ्या शिक्षणाचें ध्येय फक्त नोकरी करण्याचें आहे. असें दाखवून केवळ इंग्रजी युनिवर्सिट्यांनीं तयार केलेले लोक मात्र समाज देश, भाषा, वगैरेंची उन्नति करणारे आहेत असें मानणें अदूरदृष्टीचें होय. उलटपक्षीं युनिवर्सिट्यांत सध्या देण्यांत येणारें शिक्षण नोकरशाही तयार करणारें असल्याचें तेथील सुशिक्षित समाजाचें ह्मणणें असून ह्याचसाठीं स्वतंत्र विद्यापिठें स्थापन करण्याकडे त्यांची खटपट आहे. शिवाय रा. भोंसल्यांनीं उदाहरणार्थ दाखविलेले पुढारी वाङ्मयोपासक वगैरेंचें प्रमाण ३२ कोटी प्रजेशीं किती पडतें? दर वर्षी युनिवर्सिट्यांतून बाहेर पडणाऱ्या हजारो ग्रज्युएटांतून देशभक्त, वाङ्मयोपासक, पुढारी, स्वतंत्र धंदेवाईक किती निघतात व त्यांचें प्रमाण काय आहे याचा विचार

—पणजी येथील प्रसिद्ध व्यापारी गोकुळदास माधवजी शेट गुजर यांच्या पेढीवर चालू महिन्याच्या २६ तारखेस दुपारीं ३ वाजतां एकंदर माल जाहीर लिलावानें विकण्यांत येणार आहे. पूर्वी २९ आगष्टला हा लिलाव व्हावयाचा होता, पण बाजारभाव उतरल्यावरून तहकूब ठेवावा लागला. आतां पूर्वीच्या किंमतींतून १।५ किंमत कमी केली असून या बद्दलची खुलासेवार माहिती आजच्या अंकांत ४ थ्या पानावर प्रसिद्ध झालेल्या जाहिरातींत मिळेल. तरी व्यापारी व इतर लोकांनीं ही अमूल्य संधि दवडूं नये.

Ano VII — Numero 24 — 1922

Quepem Quinta-feira 21 de Setembro

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............ 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर विण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २१ माहे सप्टेंबर सन १९२२ [खास अंक २४ वा

Pelo Ensino Primario

(Livro da leitura)

II

Na nossa edição de 24 de Agosto findo, ao concluirmos o nosso artigo acerca dos livros de leitura ultimamente aprovados pelo Governo para o ensino primario, prometeramos voltar ao assunto.

Entretanto, no numero da "Terra" da mesma data, lemos com bastante agrado um artigo subordinado á efigrafe 'Pelo Instrução Primaria", em que o seu autor faz considerações muito justas ácerca dos mesmos livros- apontando alguns dos erros e imperfeições mais importantes de que êles se acham eivados. Estamos plenamente de acordo com o ilustrado articulista da "Terra' e se, não obstante, voltamos a tratar do assunto é porque êle de sua natureza é tão importante que toda a insistencia por nossa parte seria pouca.

Na verdade, o futuro da sociedade está mais do que nunca na nossa escola primaria. Principalmente, desde que a instrução secundaria está sendo tenasmente, sistematicamente cerceada pelas fantasias de tantes pseudo-reformadores que, por mal dos nossos pecados, abundam em terras portuguesas, a instrução ministrada na escola primaria constituirá numa grande maioria dos alunos, o peculio intelectual de toda a vida, a base de todos os conhecimentos.

E somos' porisso, da opinião de que todos os esforços e tentativas que de alguma maneira possam contribuir para tornar mais eficaz e fecunda a instrução primaria deveriam ser bemvindas e aplaudidas,

Não regateariamos, pois, os nossos aplausos aos autores dos livros de que 'se trata se êles correspondessem, pelo menos em parte, ao fim que o Governo provincicial teve em vista, anunciando concurso para novos livros, em substituição dos adoptados na Metropole que o eram tambem aqui. Somos, porem, forçados a concluir, após uma detida leitura dos livros em questão, que êles não só estão longe de realisar o programa de um bom livro de leitura, mas nem mesmo se aproximam da solução desejada,

A escolha dos trechos, feita com que ao acaso, muito deixa a desejar, tanto sob o ponto de vista literario, como pedagogico. A fora os os trechos refereutes ás pedras preciosas, perfeitamente dispensaveis, aos quais se refere o articulista da "Terra" há outros que não contem senão definições geograficas improprias de figurar num livro de leitura. Outros ainda que, não obstante serem fragmentos de prosa devidos a pena dos melhores escritores portugueses ultrapassam pela sua alta significação e interpretação literaria o limite naturalmente traçado a umas leituras para o ensino primario, o que fará com que sejam arrazoados sem o maior sentido para as crianças. Vejam-se, por exemplo, os trechos 'A árvore', 'A Luá', 'Um Justo' e tantos outros que, em razão da sua dificil compreensão, enfadarão por igual o aluno da cidade e da aldeia.

Graficamente e sob o ponto de vista artistico, os livros de leitura que temos diante de nós representam um verdadeiro fracasso.

Em toda a parte está sendo proclamada a virtude educadora da estampa e todos os editos de livros escolares procuram á porfia corresponder aos desejos de professor, por forma que actualmente, a estampa, feita legião, triunfa em todas as publicações destinadas á infancia.

¿ E, enquanto lá fora e mesmo aqui, na vizinha India, muito proximo de nós, os melhores artistas rivalizam em talento para ilustrar a literatura infantil, que aspecto nos oferecem os livros que o nosso Governo acaba de aprovar ? Logo ao abrir o livriuho do 2° grau o aluno encontra, ocupando uma pagina inteira duas grandes manchas pretas que, debalde, pretendem representar os dois heroicos aviadores portugueses ! E depois espalhados por todo o livro, encoutramos bonecos ridiculos, quasi caricaturas, exemplares estafados de uma arte barbara, gravuras que borram as paginas em lugar de as ornar e vão assim de encontro ao fim do educador, pervertendo o sentimento estético e falseando a visão dos pequeninos leitores. E temos aqui dentro do pais, circulando largamente pelas escolas de inglese de marata, esses livros escolares da India Inglesa, lindas edições das casas *Manomillan*, *Zougman's*, etc, eutre os quais e os nossos procurará, quem quer que seja, estabelecer confronto que não será nada lisongeiro para os nossos autores, quere no tocante à acessibilidade dos respectivos preços, quer no tocante ao aspecto exterior e ainda ao conteudo,

Os alemães costumam dizer para a escola o melhor é apenas o suficiente. Nós não levariamos a nossa exigencia a tal ponto, contentar-nos iamos só com o aceitavel, o admissivel.

Não nos move nenhuma má vontade contra os autores dos livros a que nos vimos referindo. Mas manda a verdade que se diga que um livro nas condições em que forem editados os da autoria dos Srs. Prudente e outros não é, nem pode ser um amigo, mas sim, um instrumento de tortura.

E se a sua adopção nas nossas escolas primarias mereceu os preparos dos pais dos alunos, as crianças, por sua vez, tambem protestarão a seu modo, aprendendo contra vontade pouco e mal e desinteressando-se do estudo !

A' janela....

Da nossa janela ve-se um pacifico rio cujas aguas azuladas circundam uma belissima praia, semelhante a um espelho encaixilhado em rica moldura, fazendo realçar mais e mais a alvura das velas pandas dos bateis que voltam da pesca do mar alto, das tones, e dos funis das nossas safadas lanchas: que alegria descuidada que por ai vai, nem um semblante carranoudo sé vé cremos que assim todos os homens do mar, tem um ar franco, folgasão e cômunicativo e como contrasta esse riso humilde com as lagrimas que orvalham as faces de tantos desgraçados que são os *servidores* do Estado principalmente os das provincias de Africa Não ha dinheiro para se lhes pagar e nem para pagar a hora e tempo os funcionarios desta inditosa terra, e com o riso alvar a bailar-lhe nos labios vão criando sinecuras, anichando afilhados,

Gostamos de têr sempre as provas na mão, eis as cartas que jogamos, se lhes sobra coragem para ganhar a pártida apresentem-se na arena, com a mente serena, desempoeirada de paixões e vamos ao torneio. Que é o posto, zootecnico que se pretende criar no palacio do Cabo, que corre risco, como com muita pilheria diz a 'Terra' de os galinaceos, os bovinos e os caprinos irromperem pelas suntuosas salas da residencia governamental? Só agôra é que lhes passou pelo cerebro de promover ó faminto pecuario, melhorando e aperfeiçoando as raças indigenas', só agora, quando na caixa do tesouro do Estado não retine nem um misero caracol ?

Que ê a compra do 5 *belos cavalos*, que nos custaram olhos de cara? Para que nos serve eles ? Para no vasto largo do quartel do corpo de Policia de Pangim alguns previlegiados se exercitarem no jogo do *Polo* e nos exercicios da equitação ? Quando mingua a *ração* para homens como disse o "Heraldo" querem cavalos ? Para lhes dar de comer' a nossa miseria, a nossa desdita, a nossa eterna vergonha ?..

Bem dissera alguem: ' E' fado deste nosso Portugal moderno, *melhorar* tudo as avessas...' Sim, laucem aliás uma vista restrospectiva por tudo o que nos empesta, por essa crapula e vereis uma legião enorme de famintos que cresce sem cessar, para ir banquetear-se á mesa orçamental que não tem já há quanto, mais fatias á distribuir, o que nos faz lembrar uma pitoresca historia que vem narrada num livro de Julho Diniz se a memoria nos não ê rêbelde, ei-la: Havia num convento uma pintura muito grande representando a ceia de Cristo; e era essa pintura a que mais atraia as meditações dum franciscano, Um dia aproximou-se dele um outro frade e lhe perguntou: Que estaes a pensar meu irmão, quando com tanta atenção olhais para esse quadro ? E' que não ha pior modificação e maior tormento ver doze pessoas á mesa e tam pouco de comer encima dela.

O que não faria agora o bom do franciscano vendo essa mesa orçamental e tantos famintos a cumerem? O que nós devemos esperar agora é um frande quere dizer uma mão de ferro, que tenha compaixão deste quadro que diferencia-se doutro por encerrar uma realidade palpavel, uma realidade nua

त्याचा कारभार स्वतः सरकारकडे असून केवळ कंत्राटदारांचे मिडेल मळी पडून नसतीच कुधारकी मिरवणारी नोकरशाही आपल्या व्यवहार ज्ञानशुन्यतेचें जें प्रदर्शन करीत आहे, याचें फार आश्चर्य वाटतें !

सदर बोटींच्या कारभारास आरंभ करतेवेळीं बोटींचे टाइकुजीविषयीं व इतर हरएक व्यवस्थेसंबंधी जी मर्यादा आंखली होती तीच्यावर हुकूम चालूं न देतां, "हम करेसो कायदा" या तत्वान्वयें [बोटींच्या रीपरेर व इतर रंग वगैरे देण्याचें बाबतींतील रक्कम चापून घेण्यांत मात्र मर्यादेचें उल्लंघन बिलकूल झालेलें नाहीं !] वागून आज बोटींची जी निकृष्ट अवस्था झाली आहे, तीच्याकडे वृत्तपत्रकारांनीं कितीहि कंठशोष केला. तरीहि त्याकडे नोकरशाहीचें लक्ष्य जात नाहीं, यावरून काय समजावें ? आम्ही गेल्या एका अंकांत म्हटल्याप्रमाणें एका बोटीनें जगर एका उतारूनें तरी जलसमाधी घेतल्यावांचून सरकारचे डोळे उघडणार नाहींत हें खास.

बोटींच्या धक्क्यांचीहि तीच गोष्ट निदान प्रत्येक सहामाहीला तरी धक्क्याची व बोटींची अधिकारी तज्ज्ञांकडून पहाणी होऊन कुठे काय दुरुस्ती केली पाहिजे याकडे लक्ष्य दिलें असतें तर सगळेच धक्के जे आज अगदीच डबघाईस आले आहेत तसे न होतां त्यानीं काहीं वर्षे काढलीं असतीं. आतां तर धक्क्यांचें सगळेंच काम नवें केल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. म्हणजे जें कार्य तत्परतेनें योग्य वेळीं केल्यास पांच रुपये खर्चांतून निभावलें असतें, त्यास आतां पांच हजार रुपये खर्च करणें भाग आहे. त्याच प्रमाणें बोटींच्या उत्पन्नातून ठराविक रिजर्वफंड साल अखेर काढून निराळा ठेवला असता तर प्रतीपांच वर्षांतून एका बोटीचें सामान विकत आणण्यास सुलभ झालें असतें. तूर्तच्या कर्जबाजारीपणांत नवे धक्के बांधणें व नव्या बोटी तयार करणें मुष्कीलीचे असल्यामुळें यापुढें जें कर्ज काढून, असोळणें वगैरे गांव विकून अगर नवी करपट्टी बसवून ही बोटींची आणि धक्क्याची व्यवस्था होते तर पहावी !

सारांश असे पुष्कळ दाखले सांपडतील कीं पोर्तुगीज राज्यकारभारांत व्यवहार ज्ञानशून्यतेचें स्तोम माजल्यामुळें कारभाराच्या गाड्यास खीळ पडण्याची दुश्चिन्हें दिवसेंदिवस जास्त प्रमाणानें दृग्गोचर होत आहेत !

बालोन्नति समाज, केपें

या संस्थेतर्फे विजयादशमीच्या उत्सवानिमित्त चालू महिन्याच्या ता. २७।२८।२९ रोजीं संस्थेच्या दिवाणखान्यांत जाहीर व्याख्यानें होणार आहेत. व्याख्यात्यांचीं नावें व इतर कार्यक्रम दोन दिवस आधीं हस्तपत्रकाच्याद्वारें जाहीर करण्यांत येईल

रा. रा. शिरवैकर, सेक्रेटरी

—येत्या अंकापासून विद्वान लेखक श्री. सु. रा. सामंत यांची लिसेवाच्या शिक्षणासंबंधीं ओजस्वी व विचार परिप्लुत लेखमाला सुरु होईल.

Para o n° seguihte

Por falta de acumulação de materia tivemos de deixar para o n° imediato o brilhante artigo do sr. *Sa Manta*.

दसरा आला !

मुक्या प्राण्याची कत्तल !

दसरा जवळ टेपला. त्या पवित्र दिवशीं सर्वतोपरी वंदनीय आणि पूज्य अशा श्री भगवती देवीच्या आणि क्षत्रिय देवतांच्या पटांगणांत हजारो बकऱ्यांचा, कोंबड्यांचा आणि रेड्यांचा बळी आपले दुष्ट किंवा अनिष्ट हेतु तडीस नेण्याच्या हेतूनें दैवताच्याच 'भगतां'च्या हातून कत्तल होणार आहेत.

संसारांत हिंसा अनेक प्रकारानीं होते. त्यांत पुष्कळशीं माणसें धर्माचें निमित्त पुढें करून हिंसा करताना दृष्टीस पडतात. त्या सर्वांत पहिल्यानें आपण बलिदान आणि यज्ञ यांच्याकडे लक्ष देऊं, हिंदुधर्मशास्त्रांत बलिदानाचें विधान ठिकठिकाणीं करण्यांत आलें आहे. परंतु वास्तविक बलिदान म्हणजे काय किंवा बलिदान म्हणतात कशाला आणि तें करावें तरी कसें या गोष्टीकडे लोक फारच थोडें लक्ष पुरवितात. व आपल्या जिव्हेंद्रियाची लोलुपता पूर्ण करण्यासाठीं देवादिकांची व शक्तींचीं नांवे पुढें करून बलिदानाच्या नावांखालीं बिचाऱ्या निर्दोष प्राण्याची हत्या करितात. खरोखर पाहिलें तर बलिदान म्हणजे काय ? 'देवोद्देशेन यथाविधि पूजोपहार त्यागो बलिः' देवाच्या निमित्तानें विधिपूर्वक पूजेच्या वस्तूचा त्याग हाच 'बलि'शब्दाचा साधा आणि सरळ अर्थ आहे. अर्थात् भक्तजनांकडून मातेच्या अथवा भगवंताच्या प्रेमासाठीं ज्या सर्व प्रकारच्या पूजासाहित्याची आपण प्रभुचरणीं भेट ठेवितों अर्थात् भगवंताच्या पूजेसाठीं जें पूजासाहित्य आणितों व भगवंतचरणीं अर्पण करितों त्याचेंच नांव 'बलिदान' हें होय. या वरून आपणास असें दिसून येईल कीं बलिदानाच्या सरळ आणि सामांन्य व्याख्येंत पशुद्वारा बलिदान करण्याचें कोणत्याही तऱ्हेनें सांगितलें नाहीं. भक्तिपूर्वक व यथाविधि कोणतीही वस्तू (प्राणी नव्हे) देवदेवी यांच्या समोर ठेवावी व त्यानां समर्पण करावी याचें नांव 'बलिदान'. शुद्ध भक्तिभावानें अर्पण केलेल्या अल्पमोलाच्या वस्तूनें जी देवी प्रसन्न होते ती भक्तिरहित, वाटेलतेवढ्या नैवेद्यानें देखील संतुष्ट होत नाहीं. म्हणून आपण खास लक्षांत ठेविलें पाहिजे कीं भक्ति हेंच उपासनेचें मूळ कारण आहे निर्दोष प्राण्यांचा वध, त्यांची निर्दयता, अभक्ति आणि जिव्हेंद्रियाची लोलुपता स्पष्टपणें जाहीर करितों.

देवी ही जगांतील सर्व प्राण्यांची माता आहे. तिचें प्रेम आपल्या संतानावर अर्थात जगांतील सर्व प्राणीमात्रांवर एकसारखेंच असतें. उलट नैसर्गिक नियमाप्रमाणें मनुष्य प्राण्यांपेक्षां श्वापदिकांवर थोडेंसें जास्तच प्रेम असणें साहजिक आहे कारण पश्वादिक मनुष्या पेक्षां लहान आहेत आणि आईची लहान लेंकरांवर जास्त ममता असते अशा परिस्थितींत त्याच तिच्या लाडक्या लेकराना तिच्याच वडील पुत्रांनीं तिच्या समक्ष घेऊन जाऊन तिच्याच नांवानें त्याचा वध करणें हें एक प्रकारचे केवढें तुच्छवादर्शक निर्दय, आणि क्रूरतेचें कृत्य आहे ! याचा बुद्धिमान मनुष्याला सहज विचार करितां येण्यासारखा आहे. याप्रमाणें आईसमक्ष तिच्या लेंकरांना नेऊन त्यांचा वध केल्यानें आई खरोखर कधींही प्रसन्न होऊं शकेल काय ! आणि पुत्राच्या वधानें माता प्रसन्न होईल किंवा होत असेल तर तिला माता -आई- असें खरोखर म्हणतां तरी येईल काय ! खरोखर पाहिलें तर मांस लोलुप मनुष्यें पशुवध करून मातेची प्रसन्नता मिळवितात. व त्याच भयंकर पापाचे भयंकर परिणाम जिकडे तिकडे अनेक रोगराईच्या रूपानें आम्हीं भोगीत असून, मृत्यू आपला कालदंड घेऊन या पृथ्वीवर दत्त म्हणून उभा आहे.

पुष्कळ वेळां कित्येक अज्ञानीं मनुष्यें आपणास पुत्रप्राप्ती व्हावी म्हणून अगर रोगनिवारणार्थ असा नवस करतात कीं—'मला पुत्र (अगर इच्छित प्राप्त) होईल तर देवी तुला मी एक बकरा अर्पण करीन.' समजा वरील नवस रोगनिवारणार्थ केल्यानंतर आयुष्याच्या प्रबलेच्छेनें कदाचित् तो रोगी बरा झाला तर वरील नवस सफल झाल्याच्या खोट्या श्रद्धेनें तो मातेपाशीं जाऊन एका निर्दोष बकऱ्याला क्रूरतेनें मारून त्याचा प्राण घेऊन नवस फेडतो. अशा तऱ्हेचे नवस करणाऱ्यांनीं थोडासा विचार करावयास पाहिजे कीं जर नवस केल्यानें-एका निर्दोष बकऱ्याचा प्राण घेतल्यानें- माता मनुष्यांचें आयुष्य वाढविल तर मग या दुनियेंत कोणीं देखील मरणार नाहीं. आतां येथें आम्हीं असें विचारण्याची परवानगी घेतों कीं नवस केल्यावर कोणीं मेला नाहीं काय ? तर मग मनुष्याला जिवंत ठेवण्याला नवस कशा तऱ्हेनें कारणीभूत होऊं शकतात? सारांश काय कीं रोगी मनुष्याचें आयुष्य शिल्लक असलें तर तुम्हीं नवस केला तरी तो वांचणार व न केला तरी वांचणार आणि मनुष्याचें आयुष्य शिल्लक नसलें तर शेंकडों अथवा हजारों नवस केले तरी तो मरणारच. अतएव नवस करणें हें दोन्हीं दृष्ट्या निरर्थक आहे.

स्वतः श्रीभगवतीमातेनें पद्मोद्भवर खंडांत खालील उक्ति सांगितलेल्या आहेत.

"देवयज्ञे पितृश्राद्धे तथा मांगल्य कर्म्मणि ।
तस्यैव नरके वासो यः कुर्याज्जीवघातनम्॥
मद्याजेन पशून् हत्वा यो भक्षेत् सह बन्धुभिः।
तद्गात्रलोमसंख्याब्देरसिपत्रवनें वसेत्॥
आत्मपुत्रकलत्रादि सुसम्पत्ति कुलेच्छया ।
योदुरात्मा पशून् हन्यात् आत्मादीन् घातयेत् स तु"॥

अर्थात — देवयज्ञ, पितृयज्ञ आणि दुसऱ्या मांगलीक कार्यात जो मनुष्य जीवहिंसा करितो तो नरकलोकाप्रतच जातो.

शिवाय मांस निमित्त पुढें करून पशूंची हिंसा करून जो मनुष्य आपल्या बंधुवर्गासह मांस भक्षण करितो, तो ज्या पशूचा वध केला त्याच्या शरिरावर जितके रोम -केश- असतील तितके वर्षे पावेतों 'असिपत्र' नावांच्या नरकाप्रत जातो. तसेंच जो मनुष्य आत्मा, पुत्र, स्त्री, लक्ष्मी आणि आपलें कूल यांची इच्छा धारण करून पशूचा वध करितो तो स्वतःहाच्याच आत्मा वगैरेंचा नाश करितो.

असो आतां इतकें सांगायाचें आहे कीं संसारांत जीव-दया-अहिंसा या समान कोणताही धर्म नाहीं. तरीं यंदाच्या दसऱ्यांत शक्य त्यानीं व शक्य तेथें हिंसेचा निषेध करून थोडीबहुत तरी मुक्या प्राण्याची मृत्युसंख्या न वाढविण्याची खटपट करावी अशी हात जोडून प्रार्थना आहे. धर्मकार्यें सत्कार्यें अहिंसाधर्माच्या रक्षणा साठींच आहेत. म्हणून दरेक मनुष्याला अशी विनंती करण्यात येत आहे कीं त्यानें आत्मवत् सर्व भूतेषू या भावनेची हृदयांत दृढ स्थापना करून जीवदयेचे - अहिंसा धर्माचें- प्रतिपालन करण्यासाठीं खालील महाभारतांतील श्लोक आपापल्या हृदयपटलावर खोदून ठेवावा.

"अहिंसा परमो धर्मस्तथाऽहिंसा परो दमः
अहिंसा परमं दानमहिंसा परमं तपः"॥

अर्थात- अहिंसा हा परमधर्म आहे, अहिंसा हा परम दम आहे, अहिंसा हें परम दान आहे, आणि अहिंसा हें परम तप आहे.

के. श्री. विष्णुदास—मांशेल

बेजबाबदार विधानें !

(मागील अंकावरून समाप्त)

शोध प्रमाणें इंग्लीश भाषेची महती गाण्याकरितां त्यानीं जी अगडबंब नामावली सुचविली आहे. त्यांतील व्यक्तींची थोरवी इंग्लिश भाषेमुळेंच आहे असें दाखविण्याकरितां त्यानीं किती ओढाताण केली आहे हें पाहिल्यास सखेदाश्चर्य वाटतें. "डॉ. बोस प्रभृती शास्त्रज्ञ जे जगभर प्रसिद्धीस आहे. व त्यानीं जी हिंदुस्थानची किर्ती जगभर केली ती इंग्रजी शिक्षणामुळेंच जंतुशास्त्राच्या बाता मारून नव्हे", (ऐका !) हें वाक्य. वाचून मौवल्यांच्या अगाध ज्ञानाबद्दल हंसावें कीं रडावें ! असो. त्यांची कींव करावी तेवढी थोडीच. त्यांच्या माहितीकरितां इतकेंच कळवितों कीं डॉ. बोस यानीं हिंदुस्थानची कीर्ति जगभर केली ती इंग्रजी वाङ्मयांत प्राविण्य मिळवून किंवा त्या भाषेवर प्रभुत्व गाजवून नव्हे तर मौवल्यानीं उपेक्षिलेल्या "जन्तुशास्त्राच्या बाता मारूनच" कदाचित् त्यानां वाटलें असेल कीं, जन्तु तें काय आणि त्यांवरून नांव कसें मिळवितां येईल? तेव्हां देऊं या त्याना मिरवून.

मात्र याच त्याच्या स्वतःच्या अज्ञानानें त्यांना तोंडघशीं पाडलें, नाहीं तर ते असें लिहिते ना. कारण शास्त्रज्ञांचे शोध भाषेमुळें खोळंबून राहत नाहींत. फार तर काय ते खुणांनीं देखील कळविल्यास तज्ञांकडून त्यांची वाहवा होते. शिवाय दोन तीन वर्षामागें मुंबईत डॉ. बोस यांनीं शंभर शंभर रुपयांचीं टिकीटें लावून जीं व्याख्यानें दिलीं होतीं तीं तेथें इंग्लीश भाषेवर किंवा शिक्षणांवर आपलें श्रेष्ठत्व दाखविण्यास नव्हतीं तर जन्तुशास्त्रासारख्या अति सूक्ष्म आणि गहनविषयावर आजपर्यंत त्यांनीं लावलेले शोध व त्यांचें प्रयोग करून दाखविण्यासाठीं होतीं हें चांगलें लक्षांत ठेवावें.

४) पोर्तुगीज भाषेच्या संपत्तीविषयीं साशंक होऊन "इतर सुधारलेल्या राष्ट्रांशीं तुलना करतां पोर्तुगीज भाषा फारच खालच्या दर्जाची आहे असें एक काल्पनिक मत खुद्द पोर्तुगीज लोकांचें म्हणून रा. मौवल्यानी दिले आहे व ',त्या भाषेंत भाषांतराशिवाय दुसरें कांहीं नाहीं असें सांगतात." यांवरून पेनाच्या फटकाऱ्यासरशीं 'लिसेवाचें थोडें शिक्षण असलेले तळावलीकर छातीवर करून जोरजोरानें पोर्तुगीज भाषा महत्वाची आहे असें म्हणतात हा विचित्रपणा व लिसेवाच्या शिक्षणाचा परिणाम होय' अशी प्रतिपक्षीयावर उलटीं उडी टाकली आहे. आम्हांला वाटतें रा. मौवल्यांनां 'विचित्रपणा, लिसेवांतील शिक्षण' या शब्दांशिवाय आणखीं कांहीं येत नसेल. वादविवादांत कोठेंहि भडूं द्या, शेपं क्षेपेन पूरयेत् या न्यायानें, ढोंग, विचित्रपणा वगैरे शब्दांचा मारा करून त्यानीं पळवाट काढली आहे. आतां त्यांनीं पोर्तुगीज भाषेविषयीं खुद्द पोर्तुगीज लोकांचे म्हणून जें मत दिलें आहे तें त्यांचें स्वतःचें त्या भाषेविषयींचे अज्ञान होय. कारण त्यांत काय आहे हें त्यानां तर ठाऊक नाहीं. म्हणून ते लोक त्या भाषेंत भाषांतराशिवाय कांहीं नाहीं असें सांगतात, यावर फेड विश्वास स्वतःच्या अज्ञानाचा विचार न करतां दुसऱ्यांस अपशब्द देण्यास तयार झालें

ANNO VII — NUMERO 25 — 1922 | QUEPEM QUINTA — FEIRA 28 DE SETEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portugueza...... 3-00-00
...esa...... 3-08-00
... avulso...... 0-01-00
Anuncios
A... linha...... 00-01-00
Pa... caso contrato especial

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)...... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया...... ३-०८-००
किरकोळ अंकास...... ०-०१-००
जाहिरातीचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

[...] केपें, गुरुवार, तारीख २८ माहे सप्टेंबर सन १९२२ [खास अंक २५ वा,

...araja, Mestiço, Mistico e Sobre--natural

II

Já no nosso primeiro artigo, expuzemos as variadas razões pelas quais não podia ser taxádo dum simples tolo o festejado autor de 'Traços Genealogicos deSivaji Maharajá." Vamos, desta vez, entrar na analise da sua obra.

Poucos dos nossos leitores terão visto êsse exquisito trabalho do sr. Fragoso, apezar de seu ostentoso titulo, e que nos torna forçoso relatar aqui, com toda a serenidade, a *genesis* e o intuito do mesmo.

Os que se acham familliarisados com a historia do Imperio Marata e com os livros de Grant Duff e outros autores citados pelo sr. Fragoso, só se desatarão a rir, depois da leitura do dito opusculo. Para os leitores desta classe, a *obra* do sr. Fragoso, sò servirá da medida para avaliar o grau de quanto é desconhecido neste torrão de Maharastra a sua propria historia, facto este que ainda o proprio sr. Fragoso não ignora, o que se pode calcular pelo atrevimento que têve em lançar á venda no mercado o dito seu opusculo.

S. Excia não deixou de notar tambem que desde que a historia dos maratas não tinha logar no programa do ensino dos nossos estabelecimentos de instrução publica pouca probabilidade havia de encontrar aqui individuos que se dedicassem ao estudo das obras de Grant Duff, Sarkar e outros historiadores. Sendo tais as condições do publico leitor em Goa o sr. Fragoso e outros escrevedores da sua laia, não tem a recear que os seus escritos sejam devidamente criticados e êles...ridicularisados.

Atendendo ao que fica dito, não pode o sr. Fragoso ter culpa, quando escreveu aquele livro na persuasão de que seria acolhido entre nòs como um indianista de distaque e uma autoridade inconfundivel na literatura e historia maratas pelas constantes citas; no seu livro, dos nomes de Grant Duff, Acworth etc, e menção de muitos cousas exquesitas e desconhecidas de nòs, tais como Khandeshowari, Marjan Kharjan, Jauli, Mauli, Bhadrakali, Patravali, etc, etc. Tinha éle razão, quando disso se persuadiu, porque temos á barda exemplos em Goa de muitos individuos terem sido intitulados "orientalistas" quando os seus conhecimentos de coisas do 'Oriente' eram tão solidos como o são do sr. Fragoso no assuuto do seu famoso livro.

Animado, sim, com a idea de se tornar um indianista a todo o custo, o sr. Fragoso resolveu utilisar para este fim a sua tradução versificada dum 'Powadò' marata:-e, enquanto S Exa. estava ocupado neste mister, viu diante de si uma dificuldade insuperavel. E' que o publico leitor portuguez em geral tem pouco interesse nessas coisas dos maratas; e, nestas condições, se S Exa. se metesse em escrever assuntos exclusivamente da historia deste povo, nenhum portuguez genuino se incomodaria em os lêr com vontade como sucedeu. Era, portanto, necessario que a sua obra tivesse ligação com qualquer coisa que dispertasse a atenção dos portuguezes. E é provavelmente nesta altura que o engenhoso autor de Traços Genealogicos', adoptou o seguinte metodo para o seu livro: dividiu-o em duas secções distintas; na primeira encaixou a sua tradução do 'Powadó' no qual encontrava-se glorificado o nome do inclito Sivaji, fundador do Imperio Marata. E' verdade que esta seção servia a S. Exa. para estabelecer a sua autoridade nas materias relativas á literatura e historia maratas. Mas não lhe podia servir para o segundo fim que era de dispertar a atenção dos leitores portugueses que sò gostam de ler coisas portuguesas; e, para conseguir este seu tão almejado desejo, distinou a segunda secção do seu livro para liga-lo a alguma cousa que fosse portuguesa. E aproveitando por isso das trevas de ignorancia que reina entre nós com respeito á historia dos maratas, o astucioso autor empenhou-se em provar que a gloria do inclito Sivaji, cantada no dito powadó era a gloria dos portugueses, insinuando que o hiroe glorificado não tinha puro sangue marata, e que êle tinha uma mãe adultera que se amancebara com um portuguez, concluindo, assim, que a glorificação do tal Sivaji era...a glorificação da raça mestiça e indirectamente da raça lusa-

E' escusado dizer que uma insinuação desta natureza é bem arriscada, pois que se alguem se afoitasse avança-la nos territorios maratas como Kolhapur ou Satara, seria esse alguem alvo de apupos da parte do publico. Mas o sr. Fragoso que não é tolo, sabe muito bem que Goa não é Kolhapur ou Satará, que distam centenas de milhas de Oxel, e que a lingua portuguesa é disconhecida naqueles paizes..

Sendo deste modo garantida a segurança fisica, o sr. Fragoso fortificou-se em seguida contra os ataques morais dos criticos que tornassem publicas as suas falsidades e, assim, com uma astucia, sob todos os titulos digna de louvar, arvorou-se em investigador historico insuspeito, citando à cada passo autoridades de grande calibre mas...transformando o sentido das citações a seu belo talante na certeza de que os grandes nomes de Grant Duff. e Sarkares fariam calar os criticos que ignorassem as obras dos mesmos autores. Depois destas precauções o sr. Fragoso atrevidamente deu á luz, com infeliz sucesso, a sua obra *mestiça*, que havia de coloca-lo num lugar muito elevado na galeria de Indianistas e Orientalistas de Goa.

Uma vez conhecida esta *genesis* da *obra* do sr. Fragoso, não admira a causa de tantas supressões, doturpações, modificações e invenções de que ela está profusamente recheiada.

Se não fosse o abominavel ataque do opusculo contra a honra e castidade duma senhora virtuosa que deixou de existir ha alguns seculos, não cairiamos na tarefa de nos meter com ele, e teriamos deixado campo aberto para ele grangear livremente a fama dum indianista, orientalista ou ainda dum omnisciente. Pouco nos importariamos com isso. Mas' o amigo ultrapassou os limites da paciencia dos conhecedores da historia e literatura maratas e dos trabalhos originais de Grant Duff e outros. Eis porque se torna forçoso desnuda-lo.

Que o tal senhor seja exposto ao publico é necessario por mais duma razão. Em primeiro lugar, porque o livro do sr. Fragoso procura ultrajar a honra e castidade duma mulher inocente e santa que não se acha na situação de poder defender-se duma acusação vil e ignominiosa. Em segundo lugar, porque o golpe é vibrado numa lingua que os seus descendentes ou partidarios ignoram e portanto não há processo de difamação contra o libeloso escritor. Em terceiro lugar, porque o sr Fragoso atribue a grandes autores como Grant Duff, etc, intuitos que eles nunca abrigaram. Em quarto e ultimo logar, porque o intrepido investigador finge que faz tudo *isto* em nome da Historia e da Verdade, pela unica ambição que alimenta de fazer-se um Indianista e Historiador...

Agora, se o livro fôsse um resultado sòmente da ignorancia do escritor não seria ele condenavel. Teriamos simplismente apresentado os seus erros a fim de serem rectificados. Mas o que póde ser facilmente provado, ainda com uma leitura superficial do livro é que o ilustre escritor faz afirmações falsas apesar de existirem diante dos olhos factos exatos nos proprios livros que cita. E' por isso mesmo que ele não só deve ser desmascarado mas tambem ridicularisado. E para que a exposição e o ridiculo sejam perfeitos, deve ser presentado com os proprios factos que ocultou. Com este criterio, havemos de deixar perante o publico, em quanto formos provando a falsidade dos argumentos do sr. Fragoso os proprios livros que ele cita sem mais tratar dos outros trabalhos ou autores.

E' certo que uma mentalidade que se rigosija em chamar adultera a uma senhora inocente e casta, não é uma mentalidade digna de argumentos. Será apenas uma mentalidade para servir dum prototipo de como estamos a arrastar ao cumulo de degeneração a nossa sociedade. A sociedade que tem membros que se orgulham com uma suposta imoralidade dos seus antepassados é uma *sociedade* que se precipita para um abismo de degradação moral e mais nada. O nosso Fragoso tem fornecido, lá fora um, bom exemplo *disso*.

Ele não está porem satisfei-

गुरुवर्य प. रा. मिनारी

[हेडमास्तर सारस्वत-विद्यालय]

गुरुब्रह्मा गुरुर्विष्णु, गुरुर्देवो महेश्वरः
गुरुःसाक्षात् परब्रह्म तस्मै श्रीगुरवेनमः

गुरूची योग्यता सर्वांत श्रेष्ठ आहे. कारण भावी सुराज्याचा आधारस्तंभ जी तरुणपिढी तिची उत्तम वाढ करविण्याचें तिच्यांत उत्तम गुणांचा प्रकर्ष करण्याचें तिच्यांत राष्ट्रीयत्वाची कल्पना जागृत करण्याचें, तिच्या शारीरिक, मानसिक व नैतिक शिक्षणाची उन्नति करण्याचें, एवंच तरुणपिढी सुशील, सुनीतिमान, सुशिक्षित करण्याचें काम सुशिक्षकाचें आहे. असे सुशिक्षक फारच विरळा आढळतात. त्यांपैकीं आपल्या विद्वत्तेनें लोकवंद्य झालेल्या एका सुशिक्षकाची थोडी माहिती देत आहें.

हे सुशिक्षक म्हणजे आज ११ वर्षेंपर्यंत विद्यार्थ्यांस विद्यादान पाजून गोमांतकाची ज्यांनीं तनुमनें करून सेवा केली ते वाङ्मयोपासक, सरस्वतीभक्त गुरुवर्य परशुराम रामचंद्र मिनारी हे होत. गु. मिनारी यास सर्व गोमांतकस्थ पूर्णपणें ओळखितच आहेत. आज ११ वर्षें ते म्हापसें येथील सारस्वत विद्यालयाचे हेडमास्तर आहेत. यांचा जन्म वेंगुर्लें तालुक्यांतील आरोली-शिरोडें या गांवीं झाला. गांवठी शाळेंत ४।५ इयत्तांपर्यंत मराठी व एक दोन पुस्तकें संस्कृत इतकाच यांचा अभ्यास झाला. नंतर त्यांनीं जवळ जवळ १७।१८ वर्षें वयाच्या सुमारास, साधारण शिक्षकाची नोकरी केली. व ४।५ वर्षें, अध्ययन सांभाळून, संस्कृत-मराठीचें अध्यापन केलें व अपूर्व विद्वत्ता संपादन केली. नंतर त्यांनीं वयाच्या २५ व्या वर्षी सावंतवाडी संस्थानांत एका शाळेंत नोकरी धरिली व विद्वत्तेच्या बळावर ते गर्ल्सस्कूलच्या हेडमास्तरकीच्या पदावर पोंचले (गर्ल्सस्कूलची हेडमास्तरकी विद्वान व उत्तम शिकविण्याची कला उत्तम साधली आहे, अशांनाच देत असत.) सावंतवाडी संस्थानांत त्यांनीं जवळ जवळ ७+३५ मिळून, ४२ वर्षें शिक्षकाचें काम केलें, व दरकमें योग्य वय घालवून सर्व विद्वज्जनांकडून धन्य म्हणवून घेतलें. या वेळीं यांना वाचनाचा इतका नाद होता कीं, बहुतेक संस्कृत (अध्यात्मिक व धार्मिक) ग्रंथ पुष्कळशीं पारायणें केल्यामुळें त्यांचे जवळ जवळ अथपं ठ झाले होते.

जेव्हां संयुक्त गौड सारस्वत ब्राह्मण परिषदेचें दुसरें अधिवेशन म्हापसें येथें भरलें व सारस्वत विद्यालय स्थापन करण्याची योजना केली गेली, त्यावेळीं श्री. अच्युतराव कुंभवडेकर व श्री. बाबामहेश दाभोळकर यांनीं उत्तम शिक्षकांविषयीं सावंतवाडी संस्थानांत चौकशी केली व गु. मिनारी यांची शिफारस, विद्वत्ता, लोकप्रीयता शिकविण्याची पद्धति वगैरे पाहून त्यांनीं शाळाखात्याकडे मागणी केली व मोडखर्च करून त्यांस म्हापसेंस आणिलें आणि २ मार्च १९११ रोजीं सारस्वत विद्यालयाची स्थापना केली.

म्हापशांत त्यावेळीं एकी-बेकीं, ब्राह्मण वाणीं असे निरनिराळे पक्ष होते, व प्रत्येक पक्षाच्या वेगवेगळ्या शाळा होत्या. एकी पक्ष—सं. गो. सा. ब्रा. परिषद पक्ष—यावेळीं जोरांत नव्हता बेकी ब्राह्मण पक्षाकडून तो बहिष्कृत केला गेला होता. यामुळें दणाईत यांच्या घरीं रा. सोयराजी रामचंद्र आरांवदेकर या होतकरू शिक्षकाच्या हाताखालीं जी लहानशी अवघ्या ३९ मुलांची शाळा चालत होती, तिचेंच सारस्वत विद्यालयांत रूपांतर केलें गेलें. नंतर सदरहू मास्तराच्या मदतीमुळें शाळेची उत्तरोत्तर भरभराट होत गेली. व लोक उदार मनानें क्षुल्लक पक्षाभिमानास बळी न पडतां, गु. मिनाऱ्यांच्या अप्रतिम शिक्षणाभिलाषानें आपलीं मुलें सा. वि पाठवूं लागले. लवकरच मराठी सात, पोर्तुगीज दोन, इंग्लिश तीन इयत्तांपर्यंत शिक्षणाची व आठ पर्यंत शिक्षकांची सीमा वाढवली गेली (आज ३०० मुलें, ७ शिक्षक १७।१८ हजारांची इमारत व तितकाच फंड मिळून स्वतःच्या पायांवर उभें राहण्याची संस्थेस योग्यता आली आहे.) याचें कारण गु. मिनारी यांचें शिक्षण हें होय.

ही सारस्वत विद्यालयाची उन्नति व गु. मिनारी यांचें विद्यादान, सुखांत दिवस घालवण्याच्या कालाखानें बदललें नाहीं, त्यानें सच्छिल गृहस्थांवर, त्यांचे हयातींत आकस्मिक दुःखाचा त्यांच्या ज्येष्ठ मुलाच्या निधनाचा आघात केला. येऊं नये होता पण कालाच्या गहन गतीमुळें, दुर्दैवानें वृद्धापकाळीं त्यांचेवर तसा दुर्धर प्रसंग येऊन, त्यांची वृद्धशरीर यष्टि एकाएकीं फारच खालावत गेली आणि विद्यालयाच्या ११ व्या वाढदिवसाचे रात्रीं ज्वर येऊन अत्यवस्थ स्थितींतच त्यांनां त्यांच्या घरीं पोंचवावें लागलें. परंतु त्यांचा प्रेमळ सहवास कांहीं काळ लोकांस मिळावा म्हणून परमेश्वरकृपेनें त्यांची प्रकृति सुधरली गेली पण घरदारापासून दूर, पर गांवीं त्यांच्या गळीत झालेल्या देहयष्टीमुळें त्यांचा सारस्वत विद्यालयास आज अपरिहार्य वियोग होत आहे.

त्यांनीं संस्था स्थापन झाल्यापासून आपल्या परिमित वेतनावर दृष्टी न ठेवतां स्वत्याच्या दिलाच्या कळकळीनें विद्यालयाची, व व्याख्यानद्वारें जनताजनार्दनाची जी सेवा केली व आपल्या ज्ञानाचा फायदा देऊन लोकांना ऋणी करून ठेविलें, त्या त्यांच्या ऋणातून अंशतः तरी उतराई व्हावें या करिता येथील स्थानिक मंडळीनीं वर्गणी जमवून फूल नाहीं फुलाची पाकळी या न्यायानें ३००।३५० रुपयांची थैली, मानपत्र दान इत्यादि समारंभ ललितापंचमी दिवशीं करण्याचें ठरविलें आहे.

हे मार्मिक लेखक व उत्तम वक्ते आहेत, यांची साक्ष विविधज्ञानविस्तार, मासिक मनोरंजन, इ. मासिकांतून वेळोवेळ प्रसिद्ध झालेले लेख (यांच्या मनोरंजनच्या मित्र अंकांतील लेखाची पुष्कळ प्रशंसा झाली आहे.) व जिवबादादा केरकर यांचें चरित्र [हें आरंभीं सध्या संपादक असलेल्या गृहस्थानीं सुमारें ४० पृष्ठें लिहून गु. मिनारी यांकडे तपासावयास दिलें होतें परंतु मास्तरानीं त्याचें ४० पृष्ठांचे ४०० पृष्ठांत स्वतः रूपांतर केलें वत्याच्याच संपादकाखालीं प्रसिद्ध केलें] वगैरे लेख देत आहेत. यानीं अर्धशतकापेक्षां जास्ती काळ अध्यापन कर्मांत घालविला. ब्रिटिश हिंदुस्थानांत यांचे हजारों शिष्य मोठमोठ्यां योग्यतेचे, अधिकाराचे पुरुष झाले आहेत. व ते आपणांस गु. मिनारी मास्तर यांचे शिष्य असें म्हणवून घेण्यांत भूषण मानितात. ज्यांनीं स्वगृहापासून वृद्धापकाळांत सुद्धां दूर राहून, विद्यादानरूपी लोकसेवा करून, अतुल पुण्य संपादन केलें अशा या पुण्य पुरुषाचा लाभ गोमांतकास कांहीं काळ, निदान वर्षास एकदां तरी, होवो ! व जगचालक परमेश्वर गुरुवर्यांस वृद्धापकाळीं समाधान व शांति देवो अशी मागणी मागतों ! तथास्तु !!!

शिवदास.

लिसेव, लिसेवस्थ व लिसेवोत्तीर्ण

ले० १

भारताच्या गेल्या कांहीं अंकांतून, वरील मथळ्याखालीं गोवतां येईल, अशा विषयावर, कांहीं लेखकानीं वादप्रतिवाद चालू केला आहे. अशा प्रतीचा वादप्रतिवाद हें समाजांतील चैतन्याचें लक्षण असल्यामुळें त्याला वृत्तपत्रानीं अवश्य वाव देणें आवश्यक आहे. कित्येकांची अशी समजूत असते कीं कोणत्याही विषयावर पूर्वपक्ष, उत्तरपक्ष होऊं लागले कीं त्याकडे शहाण्या माणसांनीं 'कोंबड्याझुंजी'च्या दृष्टीनें पहावें. परंतु असली समजूत शहाणपणाचें सर्वांत मोठें लक्षण न मानतां दुबळेपणाचें एक लहानसें लक्षण मानणेंच अधिक योग्य होईल. जगांत असें तत्व क्वचित कीं जें वादविवादावांचून सिद्ध झालें, असें तेज क्वचित कीं जें घर्षणावांचून निर्माण झालें, असा रस क्वचित कीं जो पिळण्यावांचून निघाला; फार काय पण, असें धूतबद्ध क्वचित कीं ज्याच्या झोडपण्यावांचून मळ निघाला: अर्थात ज्याला तत्वाची चाड असेल त्यानें वादविवादाला आणि तदनुषंगिक घर्षण मर्दनालाही तयार असलें पाहिजे. उंसाच्या चरकाचे दोन्ही रूळ दोन बाजूला होतील तर रस कसा निघणार? आतां, ही वादविवादक्रिया पुष्कळदां घासाघीसीचें रूप घेते खरी; आणि त्याकरतां पुष्कळसा तेलाचा लेप चक्रांना करावा लागतो खरा; परंतु, जोपर्यंत चक्र परस्पर टेकून, त्यांना तेल माखत माखत राहून, काळ कंठिल्यानें उंसाचा रस निघण्याची शक्यता नाहीं, तोंवर ही घासाघिसीची क्रिया चालू ठेवणें अपरिहार्य आहे. चक्रें एकमेकांवर घांसून, उंसाच्या रसाऐवजीं, स्वतःचा कस काढूं लागलीं तरच तेवढ्यापुरता बंदोबस्त केला कीं झालें परंतु, कित्येक उतावळी किंवा भ्याबळ्या छातीचीं माणसें तशी स्थिति येण्यापूर्वीच 'घासाघीस', 'हटतट', 'बखेडा', 'वितंडवाद' असा शंखनाद सुरू करतात. आणि त्यामुळें सत्यनिर्णयाचें काम तसेंच पडून राहतें.

ज्या विषयावरील वादाचा उल्लेख आम्हीं वर केलेला आहे, त्या वादाच्या बाबतींतही आमच्या समाजांतील कित्येक नाजुक प्रकृतीचीं माणसें इतक्यांतच असा गवगवा करूं लागली आहेत. परंतु प्रत्यक्ष वादविवादाच्या क्रियेप्रतिक्रियेकडे पाहूं लागलों तर तसें कांहींच आढळून येत नाहीं. उलट असेंच आढळून येतें कीं, ही क्रिया अजून किती काळ तरी चालू राहिल्यावांचून तत्वनिर्णय होण्याची अपेक्षाच करतां येत नाहीं. असो. मुद्याचा प्रश्न हा कीं ज्यावर वादविवाद चालू आहे तो विषय वादविवादावांचून निकालांत काढणें शक्य आहे असें कोणत्याही जागृत विचारशक्तीच्या मनुष्याला मानवां येत नसल्यामुळें तो केव्हां ना केव्हां तरी वादविवादाच्या चरकांतून पार जाणें अत्यंत आवश्यक होतें. व ज्या गृहस्थानीं तो त्या चरकांत आणून सोडला त्यांनां दोष न देतां खरा तत्वान्वेषी मनुष्य त्यांचें त्यापुरतें कौतुकच करील हें निश्चित आहे

ह्या वादाला तोंड फुटण्याची पूर्वी एकदां सवड आली होती व त्या वेळींच त्याला पूर्वोत्तर पक्ष होऊन निकालांत काढणें शक्य होतें. परंतु, त्यावेळीं, आतांच्या इतकें, त्या विषयाकडे लोकांचें लक्ष्य वेधलें नव्हतें, म्हणून म्हणा; किंवा ज्या रीतीनें आमच्या समाजांत पूर्वपक्ष करण्याची वहिवाट आहे त्या रीतीनें तो न झाल्यामुळें म्हणा; फारसा वादविवादपटु वाचकांचें त्या वेळीं त्या पूर्वपक्षाकडे लक्ष्य गेलें नाहीं; व ज्यांचें गेलें, त्यानीं उत्तरपक्ष केला नाहीं. मग त्याचें कारण, ते लोक त्याच पक्षाचे असणें हें असो किंवा तशा प्रतीचा पूर्वपक्ष त्यानां उपेक्षणीय वाटला हें असो. आम्हीं हें दुसरेंच कारण ह्या ठिकाणीं गृहित धरून पुढें चालतों. परंतु, प्रस्तुत वादांत त्या पूर्वपक्षांतील कांहीं मुद्दे वादविवादांत भाग घेणाऱ्या लेखकांनीं अवलोकनांत आणल्यास ह्या ठिकाणीं योजलेला दृष्टिकोन स्पष्ट व्हायाला बरें पडेल. असु.

ज्या विषयावर प्रस्तुतचे पूर्वोत्तरपक्ष चालू आहेत त्याच विषयाला अनुलक्षून हा लेख लिहिला जात आहे. एवढ्याकरतां कोणी अशी मात्र गैरसमजुत करून घेऊं नये कीं त्यांतील कोणत्या एकाद्या पक्षावर तुटण्याचा ह्या लेखाचा मतलब असेल. किंवा, जर ह्या लेखांत, चालू वादांत भाग घेणाऱ्या व्यक्तींचा नामनिर्देश, किंवा त्यानीं उपस्थित केलेल्या मुद्यांवर भवति न भवति केली जात आहे, तर, ह्या लेखाचा हेतु असमंज्यावर मात किंवा समंज्यावर कुरघोडी चढवण्याचा असेल, अशा प्रकारचा ह्या लेखाचा उद्देश मुळींच नाहीं असें आगाऊच कळवून ठेवतों. अथवा, खरें बोलायाचें म्हणजे तसा उद्देश बाळगणें शक्यही नाहीं. कारण, ज्या स्वरूपांत सध्याचे पूर्वपक्ष उत्तरपक्ष चालले आहेत त्या स्वरूपांत कोणताही पक्ष सर्वस्वी चूक असें म्हणायाला आधारच नाहीं किंवा, ज्या लेखांतून त्यांचा ऊहापोह चालला आहे त्यांपैकीं असा कोणताही लेख नाहीं कीं, ज्यांतील सर्वच्या सर्व विधानें चूक असतील किंवा उलट सर्वच्या सर्व ग्राह्य असतील. (अर्थात, हें प्रस्तुत लेखाच्या मगदूरापुरतें हें उघड आहे. विशेष मगदूराच्या लेखकाला असेंच तंतोतंत वाटेल असें म्हणवत नाहीं.) असो.

आतां, ह्या 'लिसेव' विषयक वादवि-

ची कशी माती, होईल हें सहज लक्ष्यांत येण्यासारखें आहे! पण हें आमच्या शिक्षक वर्गाच्या ध्यानांत येईल तेव्हां ना? त्यानां तर इतकीं कामें आहेत कीं, तीं पार पाडण्यासच त्यानां मुळीं भरपूर वेळ नाहीं. अशा स्थितींत वर्षाखेर नापास मुलांची संख्या वाढल्यास नवल तें कोणतें?

गोव्याच्या वर्गणीदारांच्या नावानें मागील बाकीसह येत्या अंकापासून व्ही पी. रवाना होतील स्वीकार व्हावा.

म. भारत

--नाथालाल छुडुभाई c/o महादेव काकुले या सुप्रसिद्ध व्यापाऱ्याचे येत्या महिन्याच्या पंधरा तारखेपर्यंत रंगूनहून मुरगांव येथें एक लाख रुपयाचें तांदळांचे गोण येणार असून ते अगदीं माफक नफ्यानें विकण्यांत येतील असें कळतें.

Ano VII — Numero 26 — 1922

Quepem Quinta—Feira 5 de Outubro

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
Portuguesa...... 3-00-00
Inglesa............ 3-08-00
Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
por linha...... 00-01-00
...go praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

...७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ५ माहे अक्टोबर सन १९२२ [खास अंक २६ वा,

...mento Hindu

Na semana proxima finda e mesmo na corrente houve em diferentes partes de Goa conferencias publicas, dedicadas á Deusa *Sarasvati*.

A maneira ordeira como decorreram as mesmas conferencias, o insano trabalho e desinteressado empenho que desenvolveram os patrioticos promotores dêlas e o brilhante exito de que todas foram coroadas, deixaram em nós a indelevel impressão de que vai muito animado o movimento hindu, tendente á sua emancipação politica.

Para evitar equivocos, sobretudo, daqueles que enxergam ou antes fingem enxergar o *espirito de classe* nas manifestações daquela natureza, como há pouco se viu numa carta dum *ilustrado cavalheiro* de Ponda, publicada em qualquer parte, devemos declarar que a expressão *Movimento Hindu* não significa outra coisa senão o que é dimanado da iniciativa dos hindús sem preocupação classista ou castista. Tanto isto é verdade que a quasi todas as conferencias assistiram- a convite dos seus promotores, muitos cristãos que certamente terão notado que os conferentes versaram seus temas sò sobre os assuntos, referentes aos interesses do Paiz em geral e não apenas à classe hindu, particularmente.

¿ Terão atrevimento de mal sinar a *intenção* do movimento hindu, depois desta explicação clara e precisa os seus detratores ?

Balonati Samaj

Esta associação de propaganda civica e literararia realisou tres conferencias por ocasião da ultima festividade de *Vigia-dossomi*, tendo sido todas coroadas de bom exito, o que demonstra que o *Samaj* está em progresso.

E' para estimar que assim tenha sido, sobretudo , porque o *Balonati-Samaj* é a unica instituição do genero acima de todo o concelho de Quepem.

O Bharat

Por causa das festividades de Dossoró e Vigiadossomi em que tomou parte o nosso pessoal publica-se em metade a presente edição do *Bharat*.

Sem reserva....

O notavel advogado Dr. Cunha e Costa, escrevendo no ultimo mez, para 'O Dia' dizia: 'Não é o brasileiro surdo á voz da razão, mas noventa por cento dos seus actos são inspirados pelo sentimento'... E este comentario da justiça nós lembramos e repetimos quando ainda esta semana lemos no 'Heraldo que a acção do sr. Almeida Leite havia justificado a creação da Auditoria que o paiz recebera mal e digamos em tempo-pela qual o mesmo paiz continua e continuará a nutrir sempre a merecida aversão.

E, defacto, o que foi, senão o sentimento, o movel do comentario ou apreciação do 'Heraldo' acerca da Auditoria ?

Nós não contestamos que a Auditoria, como agente da fiscalisação do emprego dos dinheiros publicos seja mais do que legitima e nescessria. Mas concluir daqui que aquela repartição, tal como foi creada e tal como está, seja toleravel, não passa-desculpem-nos o termo-dum verdadeiro crime.

O publico recebeu com palavras de repulsa o decreto que creou as auditorias, porque sabia que o mostrengo, obra infeliz do sr. Prazeres da Costa, embora aparecesse envergando o *trávesti* fiscalisador, não passava de um pretexto para um largo bodo aos afilhados do *anjo tutelar da India*, na frase pitoresca dos devotos de SExcia.

Duvida o ' Heraldo' que assim foi ? Então um momento de exame, e logo pelo criterio que determinou a escolha do pessoal e pela maioria do proprio pessoal escolhido em questão, verá como a sua duvida se dissipa imediatamente como o fumo.

Porque a fiscalisação dos gastos do Estado era indispensavel, indispensavel não se tornava um cofre tam pobre e arrombado como o nosso, ficar sobrecarregado com um peso de quasi 50000 rupias ao ano, quantia exorbitante, fenomenal se tentarmos estabelecer a proporção entre ela e a nossa receita publica. Porque a fiscalisação era indispensavel, indispensavel não era introduzir na Auditoria gente, que de orçamentologia e das finanças, percebe tanto como nós e o *Anjo tutelar da India*, percebemos do...grego e depois quanta gente, santo Deus !- nem que este rincão do Malabar fosse mais vasto e mais rico do que o Brazil /

Dê-se a Cesar o que de Cesar é.

Preste-se ao sr. Almeida Leite toda a homenagem que o seu talento, o seu desassombro, a sua indipendencia exigem da imprensa "livre' e indipendente do paiz. Mas não haja confusões lamentaveis. As boas qualidades do sr. Almeida Leite por maiores e inumeras que elas sejam, acham-se bem longe de cobrir a hediondêz repugnante, horrorosa revoltante do monstro, obra infeliz do sr. Prazeres da Costa.

Agora, antes de concluir, devemos fazer uma declaração. Não é o 'Heraldo" o primeiro a justificar as auditorias, antes dele, alguns, felizmente poucos, entoaram hosanas ás Auditorias. Mas estes são os devotos do *Anjo tutelar da India*. Estão no seu papel.

Alguns deles, coitados, encontram-se de mãos atadas. Os infelizes não podem fazer outra coisa. A opinião dele é a opinião deles. O mesmo não sucede com o "Heraldo jornal extrapartidario, jornal afastado das egrejinhas, porisso mesmo, gosando do merecido previlegio de emitir e fazer opinião...

Alma Velha

Dr. Froilano de Melo

Este sabio luso-indiano, antes de sua partida para Portugal, fez testamento de seus bens, constando-nos que incluiu nêle a sua casa ao *Pragatica Sanga*.

Este rasgo de generosidade brotado dum coração patrioticò que é o do Doutor Melo comoveu-nos imenso, é escusado dize-lo, sobretudo porque o *Sanga* nada tem feito a favor de Sua Excia a ponto de se tornar merecedor dum tão valióso premio: o *Sanga* é amigo do Grande Homem, porque espera que de sua grandesa virão só beneficios ao Paiz cujó bem estar é a unica coisa que os *Sauguistas* tem em mira.

Afigura-se-nos, porisso. que o *Pragatica Sanga* não hade aceitar o importante oferecimento, porque sabemos que a util associação hindu almeja tão somente que o seu leal. sincero, verdadeiro e generoso amigo regresse á India continuando a tornar-lhe prestante a sua existencia, pelo que ela se considerará recompensada do pouco que fez e fará por Sua Excia.

Em todo o caso, porem, o *Sanga* confessa-se muito grato ao ilustre medico por mais aquela prova que é o cumulo duma estima sem limites.

ANNO VII — NUMERO 47 — 1922

QUEPEM QUINTA — FEIRA 12 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Ingleza.............. 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १२ माहे अक्टोबर सन १९२२ [खास अंक २७ वा,

Um Maraja, Mestiço, Mistico e Sobre-natural

III

Nos nossos ultimos artigos, fizemos aos nossos leitores, a presentação do famoso progenitor de "Traços Genealogicos de Sivaji", e colocamos deante deles a *genesis* daquela sento-investigação de historia. No presente tencionamos elucida-los sobre o plano da mesma investigação.

E' escusado repetir que trataremos só da segunda secção do livro do sr. Fragoso, ja que o nosso principal objetivo em abordar este assunto é de repelir as injurias feitas por ele as personagens historicas. E' possivel que ponhamos em relêvo mais tarde o grande merito do celebre historiador como sendo uma grande autoridade sobre a literatura marata e como um indianista de alto quilate. Por ora, vamos só analisar o plano daquela secção que trata de geneologia de Sivaji, para que os nossos leitores possam inteirar-se tanto dos argumentos do sr. Fragoso como da sua refutação por nós feita.

SExcia têm se tornado muito cauteloso quando se apresenta aos seus leitores como um investigador insuspeito levando-os a suporem que só foi coligindo as provas, á medida que as foi encontrando no decurso da leitura dos trabalhos de Grant Duff, Acworth, etc. Envolvido, desta feita, na mascara dum dispretencioso observador de antigalhas, era evidente que ele se acautelasse muito em não dar conhecimento aos seus leitores do seu plano premeditado. Não admira, pois, que o sr. Fragoso desperse aqui e acolá sem ordem alguma as suas *provas*, e salte dum livro para o outro a fim de dar ao seu trabalho de coligir os *dados* a forma duma investigação aturada. " Art lies in concealing art " eis o que diz um aforismo inglez muito significativo e o sr. Fragoso tem-nos fornecido um belo exemplo dele.

E' pena, porem, que SExcia se esqueça de que a arte é digna de admiração, quando empregada a titulo de entretenimento e que ela é condenavel, quando usada para os fins de caluniar difamar e de produzir escandalos, acêrca de pessoas cuja culpa é apenas a de levarem um grande nome.

Vamos agora abrir o livrinho do *salgado* doutor e conferir as varias *provas* que estão espalhadas, aqui e acolá, para que o leitor fique bem esclarecido sobre o plano de sua decantada investigação e para este efeito inserir abaixo em devida ordem, os topicos dos argumentos do sr. Fragoso rogando aos nossos leitores a fineza de fica-los bem na memoria tanto mais que os facilitarão para nos seguirem por entre um tão massador criticismo historico.

Cá vai, pois, a sua sumula:

(1) O sr. Fragoso, depois de explicar dum modo geral quem eram Shahji e Jizabai, pais de Sivaji, principia a verberar que após o nascimento deste, Shahji começou a maltratar a sua esposa e repudiou tanto a esta como ao seu filho.

(2) Em seguida, com a persuasão de que tal repudiação esta já aceita pelos leitores como um facto consumado. começa SExa com a investigação da causa do dito repudio.

(3) Mais alem julgando terem os leitores engulido aquela pilula tão astutamente manipulada e coberta duma camada de tal ou qual verossimilhança, oferece-se voluntariamente a descobrir a causa daquele *repudio* e mau *tratamento*.

(4) Depois, pensando que os leitores teem-no seguido neste raciocinio, apresenta adulterio como a causa daquele *repudio*.

(5) Supondo tambem que os mesmos leitores enguliram ainda aquela pilula, dedica-se SExa a desvendar o parcieiro no adulterio.

(6) Em seguida, como nenhum outro a não ser um portuguez servisse do amante da Jizabai ao seu plano premeditado, S.Exa salta imediatamente deante dos seus leitores, fingindo te-lo descoberto aquela altura e não deixando dar de saber, como um garopeiro, que ele escondera este *paramour* nas suas margas desde o começo.

(7) Depois, julgando ter fasciuado os seus leitores por meio dessas engenhosas tricas, e certificando se ao mesmo tempo de que eles estão certos das relações ilicitas daquele *paramour* com Jizabai, S.Exa apressa-se a acrescentar mais elos à sua já muito longa cadea de... mentiras.

Mas esta trapalhada não acabou aqui, porque receiou S,Exa. que, ainda que os seus leitores pudessem ser levados a crêr que Jizabai possui um *paramour*, podiam êles deixar de atribuir a paternidade de Sivaji áquele portuguez; e para evitar esta *queda*, obrigado ficou S.Exa. a mostrar que Sivaji herdara muitos traços do *paramour* da sua mãe é entrar na apreciação de origem do fundador do imperio marata.

(8) O que fez o sr. Fragoso então?

Diz com um atrevimento sem outro egual que a fisionomia de Sivaji se combinava inteiramente com o *paramour* da sua mãe; e que o seu corpo era robusto, o seu pescoço era grosso, que a cor da sua pele era branca e rosada, e assim muitas cousas mais que fazem do Sivaji um genuino *paclo*.

(9) Enchendo-se então de jubilo com a sua suposta vitoria o sr. Fragoso (honra lhe seja por isso) começa a empilhar mentiras sobre mentiras dizendo que Sivaji tinha uma espada denominada 'Firangi' e sugere que esta espada deve ter sido por ele recebida das mãos daquele progenitor "Firangi"; [b) que Sivaji tinha relações muito amigaveis com os portugueses e muito hostis e de inimizade com os inglezes; [c] que ele respeitava a igreja e clero portuguez: (d) que empregando alguns portugueses nas suas tropas dava provas da reciprocidade de influencia racial. (d) que Sivaji era antagonista dos preceitos do hinduismo e militava contra o sistema de castas.

(10) Por fim, esta série de mentiras chega a um apogeu tal que S.Exa. acaba por dizer que até Jedunath Sarkar, o grande historiador e biografo de Sivaji, achou neste heroe marata uma excepção entre a raça hindu!

Pobre Fragoso!

Apesar da sua erudição colossal, não houve ninguem que lhe ensinasse que a Historia não se faz inventando e que um homem pode iludir a alguns por todo o tempo, ou a todos por algum tempo, mas que não pode iludir a todos por todo o tempo.

Com que espantosa facilidade o pobre garopeiro obumbrado pelo seu suposto sucesso perdeu todo o juizo, e teve a dita de fazer do rei marata, um ser mistico e sobre-natural em vez dum simples mestiço! Com que imperceptibilidade, entrando uma vez no circulo vicioso de perversão de factos, foi o sr. Fragoso empregando logica, argumentos, e cousas tais que em fim provam não só ser a mãe de Sivaji uma adultera, mas tambem as mães de quasi todos os monarcas e presidentes, passados ou presentes, como outras tantas adulteras!

Mas não acabou! Pois SExa parece querer provar ser um filho bastardo dum paclo não so Sivaji, mas ainda quasi todos os Rajas hindus, mortos e vivos, e ainda os 330 milhões de deuses hindus como outros tantos milhões de filhos bastardos de outros tantos milhões de paclos! ! ?...

Não dispertará *isto* nos nossos leitores a curiosidade de saber como este milagre se operou?

Sá Minta

Nas vesperas de colheita....

Agosto que é o mês do desgosto já passou, e estando nas vesperas de colheita tanto o proprietario como o proletario entrevêm esperançosos a mêsse tão anciosamente esperada no aspecto encantador das searas alouradas.

Entretêm-se numa perspetiva inefável pela feliz expetativa de que em breve irão colher o fruto tão aspirado e suspirado.

Adoram antecipadamente *Xry Ganesh* [cuja festividade anual que ha pouco foi celebrada com a "*festa da espiga*" calha bem nessa quadra do ano) invocando a sua divina graça em prol do produto sazonado para que o obrigassem de distruição do bicho, do rato do gafanhoto etc.

Mas facto curioso e digno de nota é que á medida que se aproxima a novidade, vão despertando, como por encanto, as questões de propriedade, há tanto tempo interrompidas,

भारत

गुरुवार आश्विन व० ६ शके १८४४

अनुकरणीय प्रयत्न

पारोळें येथील जंत लोकालानें आपल्या हद्दींतील सरकारी शाळा व ख्रिस्ती देवस्थान यांच्या २५० मेत्रांच्या परिधाच्या आंत असलेलीं दारूचीं दुकानें तेथें असणें ७ डिसेंबर १९२१ च्या सरकारी पोतारीप्रमाणें बेकायदेशीर आहेत सबब तीं सरकारनें उठवून लावावीं अशा अर्थाचा ठराव घेऊन तो तेथील आदमिनीस्त्रासावांत दाखल केल्याचें या पूर्वींच आम्हीं आमच्या वाचकांस कळविलें होतें. आतां असें समजतें कीं, आदमिनीस्त्रादोरसाहेब स्वतः त्या जागीं येऊन वस्तुस्थिति खरी असल्याची त्यानीं आपली खात्री करून घेतली व तसा शेरा मारून तो ठराव सेक्रेतारीत रवाना केला. गव्हर्नर साहेबांचा निकाल घेऊन सेक्रेतारीकडून आदमिनीस्त्रासावांस कळविण्यांत आलें आहे कीं, 'ज्या अर्थीं दारू दुकानदारांना परवानें देण्यांत आले आहेत व मुदत भरण्यापूर्वीं त्या जागेवरून दुकानें उठविणें योग्य होणार नाहीं, असें अबकारीखात्याचें म्हणणें आहे, त्या अर्थीं यापुढें परवाना देतानां वरील पोर्तारींतील लागू कलमें पाळलीं जावींत असा हुकूम अबकारी खात्यास कळविण्यांत आला आहे. हा निकाल पारोळें जंत लोकालासहि कळविण्यात यावा. या निकालावरून यापुढें तरी सार्वजनिक कचेऱ्या, देवळे व शाळा यापासून २५० मेत्र पर्यंत दारूचीं दुकानें उघडण्यास परवाना देण्यांत येणार नाहीं असें धरून चालण्यास कोणताच प्रत्यवाय नाहीं.

कोणतीहि गोष्ट असुकच तऱ्हेनें होईल कीं नाहीं याचा विचार करितानां मागील अनुभव लक्ष्यांत घेतला पाहिजे व तसा तो घेतल्यास गव्हर्नर साहेबांचा हा हुकूम योग्य अधिकाऱ्यांकडून पाळला जाईलच याची खात्री देववत नाहीं. कारण यंदाचे वर्षीं परवानें देताना ७ डिसेंबर १९२१ च्या पोर्तारीचें आठवें कलम लक्ष्यांत घ्यावें असा २१ डिसेंबरचा स्पष्ट सरकारी हुकूम असतां जर परवाने देण्यांत येतात व गव्हर्नरसाहेब अशा अधिकाऱ्यांची कानउघाडणी करण्याचें सोडून देऊन परवाना देणाऱ्याचेच हक्क शाबीत करतात तर याहिपुढें चालू वहिवाटीस अनुसरून परवाने दिल्यास सरकारकडून त्याचें काय पारिपत्य होणार आहे? आजपर्यंतचा अनुभव पाहिल्यास नकारार्थींच उत्तर येईल. तथापि लोकांसाठी म्हणून केलेले कायदे लोकांनीं किंवा लोकसंस्थानीं सरकारी नोकरांकडून पाळून घेतले पाहिजेत. पारोळें जुंतलोकालनें आपल्यापुरतें या बाबतींत उदाहरण घालून दिलें आहे त्याचें अनुकरण इतरठिकाणचीं जुंतलोकालें, मुनिसिपालिट्या, देवस्थानकमिट्या, शाळांचे देलगादोकाळ वगैरेकडून होईल तर त्यांच्या त्यांच्या हद्दींतील दारूचीं दुकानें वरील कायद्यास धरून आहेत कीं काय याची शहानिशा होऊन समाज सुधारणेसहि मदत होणार आहे. या कामीं पुढाकार घेऊन यश मिळविल्याबद्दल पारोळें जुंतलोकालें आम्ही सकौतुक अभिनंदन करितों.

लिसेवे, लिसेवस्थ व लिसेवोत्तीर्ण

[ले० सु रा. सार्दीन]

ह्या विषयावरील मागील लेखांत सुचविल्याप्रमाणें. आतां रा. तळावलीकर यांच्या इतर मुद्यांचा, त्याचप्रमाणें रा. भोंसले यांच्या 'मार्गदर्शक' सूचनांचा व रा. राजाध्यक्ष यांच्या कित्येक विधानांचा विचार करूं. यातिहींशी आमचा अल्पसा मतभेद पडत असल्यामुळें आह्मीं या बाबतींत थोडेसें लांबलचक लिहिण्याची परवानगी घेतों. मध्यंतरी रा. 'स्पष्टवक्ते' याचा जो विस्तृत लेख प्रसिद्ध होऊन गेला आहे त्यांतील काहीं मुद्यांचाही विचार यांतच करण्यालायक आहे.

पूर्वपक्षकर्त्यांनीं लिसेवांतील विद्यार्थ्यांवर स्वदेशाच्या इतिहासाच्या अज्ञानाचा एक जोराचा आरोप केलेला आहे. व तसें करतांना त्यांच्या मतें आमचे हितशत्रु असे जे गामा, आल्बुकेर्क, काब्रप्रभृति लोक; त्यांचींच स्तुतिस्तोत्रें आमचेच विद्यार्थी गाऊन स्वाभिमानशून्यतेचें प्रदर्शन करतात असें त्यानी ध्वनित करून ठेवलेलें आहे आणि तसें ध्वनित करतानां प्रस्तुत ऐतिहासिक व्यक्तीनीं आमची जी दुःस्थिति घडवून आणली तिचाही निर्देश केलेला आहे.

उत्तरपक्षांत, ह्या बाबतींत रा. तळावलीकर यांनीं जो खुलासादाखल मजकूर लिहिला आहे त्यांत त्यांनीं काहीं विद्यार्थ्यांपुरतें, स्वदेशाच्या इतिहासाचें अज्ञान मान्य केलेलें आहे. परंतु त्याचा दोष ते लिसेवाच्या माथीं मारायाला नाकबूल असून तो त्यानीं त्या विद्यार्थ्यांच्या 'स्वाभिमानशून्य' पालकांच्या माथीं मारलेला आहे. कारण, ते म्हणतात; हे पालक आपल्या मुलांना 'पुरतें मराठीचें शिक्षण न देतां' लिसेवांत पाठवितात: ह्या खुलाशानें, अर्थात, पूर्वपक्षांतील आरोपाचें खंडन झालेलें नाहीं; फक्त त्याचें क्षेत्र आकुंचित करण्यांत आलेलें आहे; हें उघड आहे. परंतु तें क्षेत्र आकुंचित केल्यावर; त्याचें निराकरण करतांना जो कार्यकारणसंबंध रा. तळावलीकर यांनी पुढें आणलेला आहे. त्यायोगानें पुढील तीन गोष्टी निष्पन्न झालेल्या आहेत. (१) प्रथम, विद्यार्थ्यांच्या स्वदेशाच्या इतिहासाचें ज्ञान त्यांना करून देणें हें लिसेवाचें कर्तव्य नसावें असा रा. तळावलीकर यांचा समज आहे. (२) दुसरें विद्यार्थ्यांना स्वभाषेचें पुरतें शिक्षण मिळालें आहे किंवा नाहीं याची पर्वा न करतांच लिसेव त्यांच्यावर परकी भाषांचें ओझें चढवतो. (३) तिसरें, ह्या उल्लेख केलेल्या दोन कारणानीं पालकांला स्वाभिमानशून्य बनण्यांत मदत केली जात असली पाहिजे किंवा नाहीं. आह्मी ह्या ठिकाणीं 'लिसेव' हा शब्द काहींसा व्यापक अर्थानें वापरलेला आहे हें सांगणें नकोच.

आतां, ह्या तीन गोष्टींबद्दल लिसेवाला लोकानीं सदोष लेखणें चूक आहे किंवा रास्त आहे ह्याचा विचार तूर्त बाजूला ठेऊन रा. तळावलीकर यांच्या पुढील प्रतिपादनाकडे वळूं:

पूर्वपक्षांत, रा. भोंसले यांनीं आमच्या दुःस्थितीला कारणीभूत झालेल्या काब्रगामा, आल्बुकेर्क प्रभृतींवर जी लेखणी चालवली आहे, ती रा. तळावलीकर यांना पसंत नाहीं. इतकेंच नव्हे तर तसें करणें अविचारमूलक आहे, कारण, सदरहु, व्यक्तींनीं जें केलें तें आमच्या नुकसानाकरतां केलें अशी [त्यांच्यामतें चुकीची] समजूत तसें करण्याच्या मुळाशीं असते, असें त्यांचें म्हणणें आहे.

अर्थात, रा. भोंसले यांचा, काब्रगामादिकांचीं स्तुतिस्तोत्रें आमचे लिसेवस्थ गात असतात, असा जो आरोप आहे तो रा. तळावलीकर यांना कबूल आहे, त्याचप्रमाणें काब्रगामादि लोक आमच्या हानीला कारणीभूत झाले हेंही त्यांनां नाकबूल नाहीं परंतु, ते आपल्यातर्फे ह्या आरोपाचें असें निराकरण करतात कीं ज्या अर्थीं काब्रगामादीनीं केलेलीं कृत्यें आपल्या 'स्वदेशा'करतां केलीं; त्या अर्थीं, जरी तीं आह्मांला हानिकारक झालीं, तरी आह्मी तीं करणाऱ्यांचीं स्तुतिस्तोत्रें गाणें वाजवीच आहे; व त्या कृत्यांबद्दल त्यांच्यावर कोरडे ओढणें हें अविचारमूलक आहे.

ही रा. तळावलीकर यांची अभिनव विचारसरणी खरोखरीच उदात्त आहे. परंतु; ती तें गामादिकांच्या बाजूनेंच तेवढी चालवून, रा. भोंसले यांच्या बाजूनें कां चालवित नाहींत हें मात्र कळत नाहीं. कारण, गामा; आल्बुकेर्क, काब्र इत्यादींनीं जें काहीं केलें तें जसें आपल्या 'स्वदेशा'करितां केलें; तसेंच रा. भोंसले यांनीं जें काहीं लिहिलें तेंही आपल्या 'स्वदेशा'करतां लिहिलें. आतां, 'तें काब्रगामादिकांना दुःखविणारें झालें हें आह्मांला मान्य आहे: परंतु त्यानीं तें लिहितांना त्यांच्या नुकसानाकरतां लिहिलें ही समजूत अविचारमूलक आहे' अर्थात स्वतःच्याच मतें अविचारमूलक ठरणारी समजूत करून घेऊन; रा. तळावलीकर हे आपल्या प्रतिपक्षावर कोरडे कसे ओढतात हें समजत नाहीं; आतां रा. भोंसले यांचें लिहिणें त्यांच्या 'स्वदेशाच्या' हिताचें नाहीं; व काब्रगामादिकांचे करणें मात्र त्यांच्या 'स्वदेशा'च्या हिताचें असा रा. तळावलीकर यांचा उत्तरपक्ष असेल म्हणावें तर रा. भोंसले यांनीं काब्रादिकांनीं स्वतःच्या देशाची आपल्या कृत्यानी हानीच केली असा जो आरोप केला आहे तोही त्यांनीं खोडून काढलेला नाहीं. अर्थात काब्रगामादिकांविषयीं अननुभूत उदात्तपणा दाखविणारे रा. तळावलीकर आपल्याच एका देशबंधुविषयीं एकदम अनुदात्तपणा दाखवतात व स्वतःच प्रतिपक्षियाच्या टीकेला पात्र होतात असा भास होतो.

आतां वादाच्या कक्षेंतून निघून, रा. तळावलीकर यांनीं अवलंब केलेल्या विचारसरणीचा स्वतंत्रपणें थोडासा खल करूं. कारण, असली विचारसरणी मधुन मधून आपल्या कानावर येते असें कित्येकांचें म्हणणें आहे. विचारसरणी असें सांगते कीं ज्या अर्थीं आल्बुकेर्क, गामा, वगैरे लोकानीं आमच्या देशांत केलेलीं अनन्वित कृत्यें, त्यांनी स्वदेशाकरतां केलीं त्या अर्थीं जरी तीं आमच्या हानीला कारण झालीं तरी त्याबद्दल त्या मनुष्यांवर कोरडे ओढणें तर राहोंच पण नुसतें उपेक्षणीय दृष्टीनें पाहणें ही अनुचित असून उचित गोष्ट म्हणजे त्यांची नेहमीं तरफदारीच करणें व त्यांची स्तुतिस्तोत्रें गाणें, ही होय. हीच विचारसरणी पुढें नेऊन असें सांगते कीं ज्या अर्थीं तैमुरलंग, नादिरशहा, अहमदघोरी, अहमदगझनवी, अल्लाउद्दीन खिलजी, वगैरे, वगैरे, ज्या ज्या परस्थ पुंडानीं आमच्या देशांत अनन्वित कृत्यें केलीं ते ते सारे लोक स्वदेशाकरतां व स्वधर्माकरतां तीं करते झाले त्याकरतां त्या साऱ्यांचे आह्मीं स्तुतिपाठकच बनलें पाहिजे. कारण जरी त्यांचीं कृत्यें आमच्या नाशाला कारण झालीं तरी 'तीं त्यानीं आमच्या नुकसानीकरतां केलीं ही समजूत अविचारमूलक आहे.' ही विचारसरणी असेंही सांगते कीं पोर्तुगेज, इंग्लेज वगैरे राजकर्ते किंवा मुत्सदी ज्या तऱ्हेनें आमच्यावर राज्य करूं पाहताहेत ती तऱ्हा ते स्वदेशाकरतां स्वीकारीत असल्यामुळें आह्मी त्यांना 'शेळीवानी' मान वांकविणें हेंच नव्हे तर वंशपरंपरा त्यांची तरफदारी करणें व स्तुतिस्तोत्रें गात राहणें हेंच आमचें कर्तव्य आहे. कारण, ती राज्यपद्धति जरी आमच्या 'तुळभंजनाला' कारण होत असली; तरी 'ती ते आमच्या नुकसानाकरतां अवलंबित आहेत ही समजूत अविचारमूलक आहे.

राष्ट्रीय दृष्ट्या वरीलप्रमाणें प्रतिपादन करविणारी ही विचारसरणी, व्यक्तिदृष्ट्या असें सांगते कीं जो जो शिरजोर स्वकुटुंबाकरतां किंवा स्वजनांकरतां आमची लुटालूट जाळपोळ, हालअपेष्टा करतो, तो तो शिरजोर त्या त्या कृत्यांबद्दल आमच्या स्तुतीला आणि आदराला पात्रच आहे. कारण कीं 'तीं दुष्कृत्यें तो आमच्या नुकसानीकरतां करतो ही समजूत अविचारमूलक आहे. त्या कृत्यानीं आमची हानी झाली हें आह्मांला मान्य असलें म्हणजे झालें!! ही विचारसरणी आणखी असेंही सांगते कीं जर कोणी उन्मत्त पुरुष आमच्या आयाबायांवर बळजबरी करूं लागला तर त्याच्यावर हात उगारणें राहोच पण नुसता शब्दप्रहार करणेंही अविचार आहे. कारण; तें कृत्य तो केवळ आपला कामाग्नि शांत करण्याकरतांच म्हणून करीत आहे. 'आतां त्यामुळें आमचें नुकसान होत असेल ही गोष्ट मान्य आहे: पण तें कृत्य तो आमच्या नुकसानीकरतां करतो ही समजूत अविचारमूलक आहे!!!

शिव, शिव! राष्ट्राला, समाजाला व व्यक्तीला कोणत्या अनवस्थाप्रसंगांत नेऊन सोडणारी ही विचारसरणी!! असली विचारसरणी आमचे लिसेवस्थ किंवा लिसेवोत्तीर्ण बांधव अवलंबित असतील असें मानायला आमचें मन मुळींच धजत नाहीं. आणि यंदा कदाचित जर तें ती अवलंबणारे असे बनत असतील तर ज्या मुद्दींत त्यांचीं कोवळीं मनें घातलीं जातात त्याचे मुद्दीचा तो दोष असला पाहिजे. परंतु, आह्मांला राहून राहून आश्चर्य वाटतें तें हेंच कीं रा. तळावलीकर यांनीं अवलंबिलेली ही विचारसरणी; पोर्तुगीज विद्यार्थी व लिसेवोत्तीर्ण

ANNO VII — NUMERO 28 — 1922 QUEPEM QUINTA — FEIRA 19 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegde Dessai
Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA I[illegible]......... 3-08-00
NUMERO [illegible]......... 0-01-00
[illegible]
Annuncio [illegible] ... 00-01-00
Para long[illegible] contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोमंतक (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातीचे दर
[illegible]

वर्ष ७ [illegible] केपें, गुरुवार, तारीख १९ माहे अक्टोबर सन १९२२ [खास अंक २८ वा

O NOSSO[illegible]

Eleitores,

Sabeis que no proximo mez de novembro vão ter lugar no Paiz que amais com todas as veras de alma, as eleições dos Corpos Administrativas, concessão da generosa Autonomia.

Impende-vos o dever de en[illegible] os vossos milhores esforços para que a gestão dos negocios, inerentes àqueles Corpos fique confiada, como até aqui, às individualidades que vos inspirem probidade nunca desmentida, coragem inabalavel e patriotismo desinteressado.

Porque do harmonico e solido conjunto destes requesitos indispensaveis é que dependerá a boa usufruição dos direitos que a Autonomía vos conferiu.

¿ Dizeis que é imperfeita a dadiva autonomica, dimanada da liberalidade metropolitana?

Ninguem o contesta.

A imperfeição da Autonomia não obsta, porem, a que façais o seu perfeito uso, patenteando a vossa competencia a vossa preparação e o vosso tino para uma discentralisação mais perfeita, mais completa, isto é, mais conforme com a modalidade de ser dum povo culto a que certamente pertenceis.

Tendes, pois, a obrigação de, saidos do marasmo e apatia condenaveis, exercer com denodado empenho o sacrosanto direito de *voto* para que consigais o fim acima exposto.

Nada de desfalecimento, nada de indifferentismo que vai causando ruina do vosso Paiz, dotado de tão ricos recursos naturais.

Movimentae-vos, portanto, eleitores, que do movimento bem organizado e bem executado, vir-vos-há a felicidade que sonhais.

Trabalhai, trabalhai que o trabalho é a chave da Liberdade, porta aurea por onde se penetra no palacio diamantino do Progresso.

A' urna, eleitores, pelos cidadãos que reunam em si os requisitos já mencionados !

Conferencias

Em Calangute vai haver, desde hoje, uma serie de conferencias no salão do Gabinete de leitura da mesma localidade em honra á Deusa, Sri Laximi.

Salus populi...

Salus populi suprema lex esto diz um conhecido adagio latino; mas o seu conceito parece que ficou reduzido a *letra morta* como á *lingua morta* de que sabiamente surgiu no assunto da transferencia do matadouro de Pangim para a parte central e densamente povoada de Ribandar.

Tal transferencia, mal pensada e pior executada representa sem mais nem menos, um imperdoavel atentado contra a saude publica, um nojento crime contra a decencia e uma grave ofensa aos sentimentos do brio e dignidade dos *conquistados* povos ribandarenses.

E' um atentado contra a saude publica porque os restos das reses abatidas no matadouro, dispersos, ca e lá, impregnam o ar puro que a gente respira, de miasmas pestilenciais com a sua putrefação.

E' um crime contra a decencia porque o matadouro em questão está, justamente, installado á beira da estrada publica, oferecendo, á má cara, aos transeuntes um espectaculo sobremaneira indecente.

É finalmente, a transferencia do referido matadouro para Ribandar é uma ofensa aos sentimentos de brio e dignidade dos seus habitantes, porque houve a imprudencia de se julgar que a mesma transferencia que lhes provocou dessasocego, ser-lhes-ia indiferente, depois de se provar que o matadouro de Gaspar Dias, apesar de distar algum tanto do Campal ofendia o olfacto, sensivel e delicado, dos fidalgos residentes nessa ultima localidade.

Mas, mesmo que não fossem suficientes as razões alegadas para se remover imediatamente o açougue de Ribandar contra o qual se está levatando clamor unissono e ensurdecedor, bastava a unica circunstancia de que semalhante negocio não se faz nos lugares povoados, para se proceder já á remoção solicitada.

E' que por mais lindo que seja um par de botas, ninguem enfeita com ele a sua cabeça.

A' vista disto é de esperar, pois, que os competentes se dignem de livrar os ribandarenses da horrivel peste do mencionado matadouro.

E' por causa do *Salus populi*.

A' janela...

Ordenaram adicionaes sobre os bilhetes das lanchas, tonas etc, etc, e não tiveram a previdencia de ressalvarem deles os estudantes, os empregados, que frequentam as aulas, as repartições de Betim, Verem, Mapuçá, Goa-Velha, Ribandar e Piedade. Lançaram-se impostos e não tiveram pejo de os lançarem tam pesados, Lançaram-se impostos e não lhes mordeu a consciencia de os lançarem sobre dejectos !!!

Sobre dejectos, sobre um acto imprescendivel do homem, e tam fortes/. .

E' esse o *supra-sumum* do contra senso que neste infeliz país lavra.

E' a condenação perpetua de toda a portaria!....

Respondamos as estatisticas: *Quando* na Inglaterra aumentou-se a taxa sobre selos e postaes a receita foi de 5 000 rupias; quando antes dela era de 30. 000 !...

Vejamos portas a dentro. Quando o telegrama custava 4 tangas a receita era muito maior que a de hoje, que tendo a sua taxa galgado ao pincaro do inacreditavel, de inaudito a receita baixou espontaneamente. Pois são cotidianas as queixas contra a transmissão das telegramas, que chegam ao mesmo tempo que uma carta e até, santo Deus, dias após a carta / Se ele vai pelo correio !...

Há experiencia mais frisante que está ? Ignora o governo a psicologia do povo que governa. Este pacato, sem tugir nem mugir contra tudo que passa é o *pagués e não bufes*; porem quando assalta essa bambochata avassala a barreira do moral, então....nem falar é bom. Foi, não há já duvidas, um mau, um pessimo passo dado pelo governo . Recanduzam isso tudo aos devidos eixos, moderem as taxas aliás .... aliás pasmados, confusos verão o ruir de todas as suas esperanças, do malogro de todas suas ilusões e S. Exa, não terá cumprido a sua promessa de fazer-nos Justiça já que dissemos a Verdade. !...

Ramon de Quevedo

O BHARAT

Recaindo nesta semana a importante festividade de *Divali*, só se publicará, na seguinte a metade do nosso jornal.

OS INVENTARIOS

Veiu , outra remodelação com 11 conselheiros eleitos contra os 6 natos no C. Legislativo que d'antes era chamado C. do Governo.

Tomaram nele assento os nossos outros fervorosos patriotas, dos quaes alguns, autores das memorias apresentadas sobre o inventario orfanologico no Congresso Provincial, então, acalentou-nos a esperança de que estes pelo menos haviam de apresentar em vista da precaria situação do pobre povo qualquer projecto, referente ao inventario gratuito como na visinha India. Balda das esperanças /

Pois eles preocuparam-se só em prestar *relevantes serviços*, impulsionando levantamento economico da Colonia.

Voltaram e promulgaram dezenas ou centenas das medidas sobre varios assuntos concernentes não só ao levantamento economico da colonia mas ainda ao seu progresso material ; moral e intelectual.

" Ensino publico, credito agricola e em parte industrial, colonização interior, pulverisação da propriedade rustica, extinção de enfitenses, remissão de "meiss', reconstituição das comunidades agricolas nas aldeias em que ora não existem, organização agraria de Nagar-Aveli, culturas do boroda, por meio dos comerins, e de clareiras de matas, fabrico de vinhos, cerveja e licores da India serviços agricolas, florestaes e pecuarios , ocupação imediata das terras incultas, bolsas de estudo, mutualidade, serviço autonomo de melhoramentos de Mormugão, abcari- construção e grandes reparações de estradas e pontes, conclusão do canal de irrigação de Parodá, poços tubulares e outras obras de irrigação, aprofundamento , do canal de Cumbarjua, desenvolvimento das pequenas industrias, especialmente rurais e maritimas, assistencia medica, saneamento das Novas Conquistas, Damão e Diu, construção de edificios escolares, caminhos de ferro secundarios e policia rural.

Adoptaram, tambem, outras providencias, taes como: passes sanitarios, serviços de vacinação intensiva e obrigatoria trabalho nas prisões pre-

स्फुट विचार

मुनिसिपाल मेंबरः—येत्या महिन्याच्या १५ तारखेला ठिकठिकाणीं मुनिसिपाल मेंबरांच्या निवडणुका होणार असल्याचें आमच्या वाचकांस ठाऊक आहेच. जुन्या मेंबरांनीं आपल्या ज्ञानांचा फायदा जनतेस करून दिलाच असल्यानें, ते आपापले अधिकार नवीन लोकांच्या हातांत जाऊन त्यांसही त्यांच्या योग्यतेचा फायदा अनेक सुधारणांस हपापलेल्या नागरिकांस करून देण्याच्या बाबतींत मदत करतील, अशी आह्मांस आशा आहे. जुन्या मेंबरांच्या तडफीचे नवीन मेंबर जेथें नसतील तेथें मात्र जुन्या लोकांनीं आपले मुनिसिपाल अधिकार पूर्ववत् चालविणें योग्य होईल. इतरत्र तसें करणें ह्मणजे नवीन लोकांना पुढें येण्यास प्रतिबंध करणें होय, हें कोणीहि कबूल करील.

कसायखानाः—पणजीच्या युरोपियन रहिवाशांच्या निषेधक चळवळीनें त्रास पावून, तेथील कसायखाना रायबंदरच्या भरवस्तीच्या जागीं आणल्यापासून सर्व जातीच्या रायबंदरकरांनीं त्याविरुद्ध जोराची गडबड उडवून दिली आहे. या गडबडीला चिकाटीचं भरपूर खत पडलेलें असल्यामुळें ती यशस्वी होईल यांत शंका नाहीं. पण आह्मास राहून राहून आश्चर्य वाटतें तें हेंच कीं, कसायखान्याची पणजीहून उचलबांगडी करताना अधिकारी कसाई लोकांनी 'गोऱ्यां'प्रमाणेंच 'काळे'हि माणसेंच आहेत, याचा विचार केला नाहीं. ज्या चिळसवाण्या गोष्टींमुळें 'गोरीं' तोंडें 'काळीं' ठिक्कर पडतात, त्याच निंद्य गोष्टी 'काळीं' तोंडें 'गोरीं मोरीं' करण्यास शकतात, याची थोडीसुद्धां जाणीव उपरोक्त गोभक्षकांस झाली नाहीं. अधिकार मद, दुसरें काय ? परंतु आतां तरी ते लोकक्षोभाच्या अंजनानें शुद्धीवर येऊन झालेली चूक सुधारण्याचें मनोदार्य दाखवितील अशी आशा आहे.

श्रीशारदा—विद्यालयः— कुंभारजुवें येथील ही शिक्षणसंस्था दिवसेंदिवस जास्तच उपयुक्त होऊन ती एकंदर गोमांतक प्रांताची प्रीति संपादन करीत असलेली पाहून मन आनंदानें उचंबळू लागतें. विद्यालयाच्या यंदाच्या व्याख्यानमालेंत वे. शा. से. रामचंद्र वामन नाईक करंडे, पूर्णाश्रमस्वामी, यशवंतराव सरदेसाई इत्यादि वक्त्यांचीं जोरदार भाषणें झालीं. शास्त्री बुवा व स्वामीमहाराज यांच्या परिश्रमामुळें ब्राह्मण-ब्राह्मणेतर, पतीतपरावर्तन, गोरक्षण इत्यादि आमच्या महत्वाच्या गरजांची सांगोपांग चर्चा झाली. पण व्याख्यानमाला व क्रमिक पुस्तकांचें शिक्षण या दोन गोष्टींत या संस्थेचें कार्यक्षेत्र संपतें, असें नाहीं. सदरहू दोन्हींहि प्रकार इतर अनेक ठिकाणीहि थोड्याबहुत प्रमाणानें नजरेस येतात. विद्यालयाचा विशेष तो हाच कीं, त्यांत मुलांना इतर ज्ञानाबरोबर हरेक उद्योगधंद्याचें पायाशुद्ध शिक्षण मिळत असतें. अशा प्रकारची ही व्यवस्था आमच्या तेथेंच प्रथमतः अवलोकनांत आली व विद्यालयाच्या चालकांविषयीं आमचें मन प्रमादरानें भरून गेलें. असो. विद्यालयाला प्राप्त झालेली सांप्रतची उमेदजनक स्थिति, हें त्याच्या अध्यापकाच्या निःस्वार्थी व निरपेक्ष प्रेमाचें फळ होय. ह्मणून दे० गणेश शिवराम सामंत यांचें मानावे तितके आभार थोडेच आहेत. विद्यालयाची अशीच भरभराटी होवो असें मनःपासून इच्छितो.

धर्मशाळाः—धर्मशाळेच्या अभावीं सांवर्डें येथें उतरणाऱ्या अनोळखी व परस्थ प्रवाशूंचे कसें हाल होत असतात, हें आज कोणास नव्यानें सांगण्यास पाहिजे असें नाहीं. पुष्कळांस त्यांचा थोडा बहुत अनुभव आलाच असेल. उपरोक्त गैरसोय दूर होऊन, "लोकांचें कल्याण व्हावें या एकच पण अत्युच्च हेतूनें गोव्याच्या परिचयाचे परमपूज्य श्रीपूर्णाश्रमस्वामी हे अत्यंत चिकाटीनें परिश्रम करीत आहेत. स्वामीमहाराजाचे परिश्रम फलद्रूप होणें, हें अर्थात येथील धनिक व विद्वान लोकांच्या निरपेक्ष मदतीवर अवलंबून आहे; व ते ती त्यांना सढळ हातानीं करतील, अशी आह्मांस उमेद आहे.

राष्ट्रहित साधक—"गतवैभवाचें स्मरण करून अश्रु ढाळणारे कांहीं लोक असतात ते अर्थात धैर्यहीन व उत्साहहीन असतात. कर्तव्य प्रधान राष्ट्रीय भावना त्यांच्यांमध्यें केव्हांही उत्पन्न व्हावयाची नाहीं. ह्या महत्कार्यास आवेशपूर्ण व श्रोत्यांच्या मनावर परिणाम होईल असें वक्तृत्व, प्रतिपक्षाकडून होणाऱ्या टीका व इतर अडथळे ह्यांबद्दल मनाची शांतता व समानता असे गुण असावे लागतात. आमच्या समाजांत उदात्त विचाराचे व कुशाग्र बुद्धीचे असे पुष्कळ लोक सांपडतील परंतु त्यांना आपले विचार, आपलें ध्येय प्रत्यक्ष कृतीच्या द्वारें इतरांस समजावून देऊन त्यांस आपले अनुयायी बनविण्याइतकें व्यवहारचातुर्य उद्योगशीलता, धैर्य चिकाटी वगैरे त्यांच्या अंगीं नसतें. ह्यामुळें त्यांचे उदात्त विचार व कुशाग्र बुद्धीचें तेज जागच्याजागीं मावळून जातें. असे पुरुष नेहमी आपल्या मनामध्यें आणितात परंतु कृतिशून्यत्वामुळें ते जागच्याजागींच विसरून जातात ह्यामुळें त्यांचें ध्येय व्यवहाराच्या कार्यकक्षेमध्यें येत नाहीं. ह्या कामास अविश्रांत श्रम, धैर्य व उत्साह ह्यांची फारच जरूरी लागते, हे गुण ज्या पुरुषाच्या ठायीं असतात. तोच पुरुष जनतेच्या दृष्टीनें खरा राष्ट्रकार्यसाधक ठरतो. पुरुषांचीच आह्मांस अत्यंत जरूर आहे. कोणतीहि कृति न करितां नुसती शाब्दिक इमारत उभारण्यानें कांहीं एक व्हावयाचें नाहीं." आमच्या पुढाऱ्यांनीं इकडे लक्ष्य पुरवावें अशी विनंति आहे.

प्रो. कोसंबी— अमेरिकेंतील कामगिरी अत्यंत यशस्वी रितीनें संपवून, प्रो. कोसंबी मुंबईस परत आल्यास बरेच दिवस झाले, हें सर्वांस ठाऊक आहेच. तेथून ते सध्या गोव्यांत आले असून, कांहीं दिवस प्रोफेसर साहेबांचा मुक्काम येथेंच होणार आहे, असें समजतें. प्रो. धर्मानंदजींनीं स्वपराक्रमानें पुष्कळ त्रास सोसून आपलें बुद्धिसामर्थ्य वाढविलें आहे, त्याचा उपयोग ते स्वदेशसेवेप्रीत्यर्थ करून आपल्या वाढत्या लैकिकांत भर घालतील अशी आह्मांस आशा आहे. ती बुद्धदेव पूर्ण करो!

—येथील बालोन्नाति समाजांत केंपें तालुक्यांच्या नागरिकची सभा भरून त्यानीं येत्या मुनिसिपाल निवडणुकीसबंधी आपलें धोरण निश्चित केलें. सांगें येथेंहि सदरहू प्रकारची सभा भरली होती.

मडगांवचा ज्ञानसत्र समारंभ

(आमच्या बातमीदाराकडून)

"श्रीसरस्वती सेवक मंडळ" मडगांव गोवा, या संस्थेचा सहावा श्रीसरस्वत्युत्सव आणि श्री दामोदर वाचनमंदिराचा पांचवा वाढदिवस समारंभ सालाबादप्रमाणें ३० सप्टेंबर व १।२ आक्टोबर रोजीं मोठ्या थाटानें व निर्विघ्नपणें पार पडले.

मंडळानें या जोड समारंभास उपयुक्त व्याख्यानमालेची लोकजागृतिसाठीं जी व्यवस्था केली आहे त्यास अनुसरून यंदां पुण्य।मुंबईचे प्रसिद्ध व विद्वान मंडळी रा. कृष्णाजी शिवराम परांजपे बी.ए.एल.एल.बी.–'स्वराज्य' कर्ते, रा. ब्यारिस्टर श्रीकृष्ण व्यंकटेश पुणतांबेकर, प्रिन्सिपल 'नाशनल कॉलेज, रा. कृष्णराव सखाराम मसुरेकर पुणें सिटी म्युनिसिपालटीचे चीफ आर्कोटर आणि आडिटर, रा. दत्तोपंत सडेकर सं. 'लोकमित्र' वगैरे आले होते. सर्वांचे कोलेम स्टेशनपासून मडगांवपर्यंत त्या त्या गांवच्या रहिवाशांनीं, हारतुरे, चहा पार्टी वगैरे देऊन आगस्वागत केलें.

मडगांव स्टेशनवर संध्याकाळीं ५ वाजतां पाहुण्याचे स्वागतार्थ सर्व पुढारी मंडळी आणि बाहेरगांवची बरीच मंडली जमली होती. दसऱ्याचा दिवस असल्यामुळें पाहुण्याचे मिरवणुकीस विशेष शोभा आली. सायंकाळीं ६ वाजतां श्री दामोदर विद्याभुवनांत सर्व मंडळी दाखल होतांच चौघड्याचा निनाद व फटाक्यांचा कडकडाट सुरू झाला. सर्वांनीं श्रीसरस्वतीचें दर्शन करवून रा दलाल यांचे वाड्यांत पाहुण्यास उतरण्यासाठीं सोय केली होती. तिकडे पाहुणे व इतर मंडळींना टीपार्टी दिली.

पहिल्या दिवशीं ह्मणजे शनिवारीं सायंकाळीं ७ वाजतां सभेच्या कामास सुरुवात झाली. प्रथमतः नवीन मराठी शाळेंतील विद्यार्थ्यांनीं सुस्वर गायन करून महाराष्ट्रीय विद्वान व इतर मंडळीचें स्वागत केलें. नंतर रा. यशवंत वि. वै रायतुरकर यांनी सर्वांचे स्वागतपर भाषण केलें. त्यात सरस्वत्युत्सवाची पांच वर्षांची कामगिरी प्रांतिक व स्थानिक माहिती, स. से. मंडळाच्या व्याख्यानमालेच्या उपक्रमाचें सर्व प्रांतभर होत असलेलें अनुकरण, मराठी शिक्षणांचा प्रसार वगैरे मुद्यांचे विवेचन केलें होतें. आपल्या भाषणांचे शेवटीं त्यांनी रा. बाळासाहेब परांजपे यानीं अध्यक्षस्थान स्वीकारून मंडळास आभारांत ठेवावें अशी विनंति केली. त्या विनंतीस अनुमोदन देतानां रा. द. पां. ना. दलाल यांनीं रा. परांजपे ब्या० पुणतांबेकर वगैरे विद्वद्मंडळीची सर्वांस ओळख करून दिल्यावर टाळ्यांचे गजरांत रा. परांजपे हे अध्यक्षस्थानीं विराजमान झाले. नंतर त्यांनीं आपलें भाषण सुरू करण्याचे पूर्वी मडगांवकर मंडळीचे आपल्या व इतर मित्रमंडळीचे प्रेमादरपूर्वक केलेल्या स्वागताबद्दल आभार मानून गोमांतकांत रेलवेंतून येतानां दृग्गोचर होत असलेल्या सृष्टिसौंदर्याचें सुंदर वर्णन केलें. व नंतर 'श्रीसरस्वतीचें महत्व' या विषयावरील आपलें मुख्य भाषण दीडतासपर्यंत आपल्या अस्खलीत व मृदु वाणीनें करून सर्वत्रांस तल्लीन करून सोडलें. त्यांचा व इतर वक्त्यांच्या भाषणांतील गोषवारा सवडीप्रमाणें स्वतंत्रपणें प्रसिद्ध करण्यांत येईल. नंतर रा. पुणतांबेकर यांनीं "शिक्षण व विनय" या विषयावर मार्मिक व मुद्देसूद विवेचन करून आपल्या बहुश्रुत पणांचा ठसा सर्व मंडळीच्या मनांवर बिंबविला. नंतर रा. कृष्णराव मसुरेकर यानीं मंडळाच्या अव्याहत ज्ञानदानाचे प्रयत्नाबद्दल कैतुक करून संस्थेच्या आदरातिथ्याबद्दल प्रशंसोद्गार काढिले. रात्रौ १०॥ वाजतां ब्या. पुणतांबेकर यांचें श्रीमद्भगवद्गीतेंतील श्लोकावर विचारपरिप्लुत व रामायणांतील कथासारामृताचा आधार देऊन १ तास पर्यंत चित्तवेधक प्रवचन झालें.

दुसऱ्या दिवशीं सायंकाळीं ७ वाजण्यांचे पूर्वीच सभागृह जनसमुहानें गच्च भरून गेलें होतें. प्रथमतः मुलांनीं गाणीं ह्मणतांच रा. दलाल यांनीं ठिकठिकाणहून आलेल्या सहानुभूतिपर पत्रांचा नामनिर्देश केला. त्यांत रा. खाडीलकर, ह. भ. प. पांगारकर, डॉ. हर्डिकर, चांफेकर, राणे वगैरे मंडळींचा समावेश होता. नंतर कार्यक्रम पत्रिकेप्रमाणें रा. सुब्राय विठ्ठल देसाई यांनीं 'आमचें आरोग्य' या विषयावर कोंकणींत फारच परिणामकारक भाषण केलें. त्यांत चहापानांचें वाढतें व्यसन आहारविहाराकडे होत असलेलें दुर्लक्ष, मद्यपानांचे दुष्परिणाम वगैरे मुद्याचे विवेचन करून रा. दलाल याना त्याचें मराठींत भाषांतर करण्यास विनंति केली. पण दुर्दैवानें महाराष्ट्रीय पाहुण्यांस त्यांच्या व्याख्यानाचा मतितार्थ कळल्याचें अध्यक्षांनीं सांगितल्याचें दलाल यांनीं जाहीर करून आज गोमांतकांतील कोंकणी भाषेंत पाऊणशें टक्के मराठी शब्द कसे रूढ होत चालले आहेत. हे रा. देसाई यांचे व्याख्यानातील शब्दसमुच्चयावरूनच सिद्ध करून देऊन कालांतरानें गोमांतकातील कोंकणी भाषा मराठीचें एक भावंड होईल असें उदाहरणें देऊन सर्वांस पटविलें. नंतर रा. ब्या. बाबासाहेब पुणतांबेकर यांनीं 'राष्ट्रीयत्व आणि त्याचें ध्येय' या विषयावर १॥ तास पर्यंत पौराणिक आणि ऐतिहासिक, पौर्वात्य आणि पाश्चिमात्य तुलनेनें सर्वांचे मनावर ठसतील असे दाखले देऊन नाविन्ययुक्त असें भाषण केलें. नंतर अध्यक्षांनीं दोनही विषयांची राष्ट्रीयदृष्ट्या एकवाक्यता करून मार्मिक व सोपपत्तिकपणें समारोप केला.

तिसऱ्या दिवशीं 'श्रीदामोदर वाचनमंदिराचा वाढदिवस समारंभ व तो शेवटचा दिवस असल्यामुळें उभय विद्वान वक्त्यांच्या ज्ञानाचा फायदा घेण्यासाठीं श्रीदामोदर विद्याभुवनांत दूर दूर ठिकाणाहून आलेल्या मंडळीचा इतका जमाव झाला कीं, लोकानां जागा मिळणें मुष्किलीचें झालें. त्याच दिवशी पाहुणेंमंडळी गोमांतकांतील देवालयें पहाण्यास गेली होती. श्री मंगेश पासून श्री शांतादुर्गा देवीचें देवालय पर्यंत पाहून येण्यास कार्यक्रमास प्रसिद्ध झालेल्या वेळांत अर्धा तास उशीर झाला तरी ही लोकांना याबद्दल वैषम्य वाटलें नाहीं. प्रथमतः विद्यार्थ्यांनीं पदें ह्मटल्यावर अध्यक्ष परांजपे यांनीं झालेल्या उशिराबद्दल दिलगिरी प्रदर्शित केली. नंतर रा. रायतुरकर दामोदर वाचनमंदिराचे सेक्रेटरी यांनीं वाचनालयांचा वार्षिक वृत्तांत वाचला व जमाखर्चाचा आढावा थोडक्यांत सादर केला. त्यावर अध्यक्षांनीं थोडें भाषण करतांच टाळ्यांचे गजरांत तो पास झाला.

नंतर श्री. [illegible] परांजपे यानी आ

ANO VII — NUMERO 29 — 1922 QUEPEM QUINTA—FEIRA 26 DE OUTUBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
[illegible]A INGLESA.............. 3-08-00
[illegible]MERO AVULSO.......... 0-01-00
Anuncios
[illegible]uncio por linha...... 00-01-00
[illegible]ra longo praso contrato especial.

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोमांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी. दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केंपे, गुरुवार, तारीख २६ माहे अक्टोबर सन १९२२ [खास अंक २९ वा

CONTINUANDO...

Eleitores,

Já nos dissemos o que tendes a fazer na escolha de cidadãos para os diversos corpos administrativos: deve incidir o vosso voto sómente em quem vos inspirar confiança pela sua coragem, probidade e desinteresse.

Certos estamos que não olvidareis o nosso aviso, filho legitimo do desejo de quantos aspiram ao bem estar da *ditosa Patria tão amada* mas hoje a mais desditosa de todas as Patrias do mundo e de...*son père*.

Sim. Da boa escolha de cidadãos depende a boa administração dos referidos corpos, e desta o bem estar do Povo. O desleixo, a incuria ou a indiferença na escolha de candidaturas será, pois, um crime altamente condenavel, porque tal atitude antipatriotica não podera deixar de comprometer, seriamente, os destinos da Nação.

Eis a razão, eleitores, porque vos recomendamos escrupulo na selecção dos candidatos que vos devem representar. Tomai cuidado para que não triunfem listas que pelo seu passado de nenhuma utilidade publica ou escandaloso se tenham incompatibilisado com os verdadeiros interresses. Esforçai-vos para que a victoria pertença só àqueles que pelas qualidades já mencionadas se dignifiquem a si e ao seu Paiz.

E' quanto vos pedimos em nome dêle, sem nenhum partidarismo, sem outro interesse que não seja a felicidade da terra que extremecemos, da terra que é digna da milhor sorte.

A' urna, pois, eleitores, pelos que representarem segura garantia da prosperidade autonomica da India Portugueza

A' urna !

Chacina...

O nosso colaborador *Ramon de Quevedo* faz no final da sua crónica referencia a um extraordinario facto de *chacina*, movimento do exercito e outras coisas cuja origem parece ser um misterio. [illegible]nvem que este se esclareça [illegible] que a má lingua não faça [illegible] obra perversa e maligna.

A' janela...

Estão designadas para estes dias as eleições camararias, e este facto que neste momento se nos antolha como uma ninharia daqui há dias se transformará em um *pão nosso cotidiano*...em uma conversa que andará de boca em boca. E não só esto, mas tambem num digladiar formidando de homens de todos os partidos quaes leões nas arenas dos circos, esfomeados, sedentos de —eleger o seu candidato sem procurar saber se ele é competente, se honesto e em fim se.... sabedor do oficio...

Numa feliz inspiração escreveu Bordalo, que a politica era uma porca !..,. Sim, é esta *porca* que com um riso alvar a bailar-lhe nos labios, deixa os lares desertos e desolados, os seus filhos a chafurdarem-se na miseria e a mulher a refocilar se no charco de mais putrida lama ,.. a deshonra !

E' só este e mais nenhum, o seu fim.

Mas do alto destas colunas preguntamos a todos que nos ouvem, a todos que nos leem a todos os governantes e à todos os governados, verdade, verdade, de que serve ao povo *verdadeiro*, ao povo que trabalha e produz, ao povo que sua, ao povo que está atarrancado ao potro dos.... impostos, que seja, Fulano ou Sicrano o seu *representante* ? O que ele quere e insistentemente pede pelas tubas da imprensa. é alivio para seus males remediaveis e quietação na sua terra, e paz no seu lar, e o atravancamento da inesgotavel catadupa de impostos com que estão a soterra-lo....

Daqui há dias os prelos rangerão com uma velocidade doida panfletos, suplementos, manifestos; sairão á rua, nos quais obseeados pela sanha eleiçoeira achincalharão com verrinas impiedosas as mais subidas reputações, cobrirão de vituperios as mais honestas frontes, calcarão aos pés as mais puras e honestas intenções /....

Cada um, todos, dirão que o seu candidato promete protestar contra os impostos, pôr nos seus devidos eixos a viação, os cais e os meios de transportes, tudo isto prometerão fazer, tudo isto da melher vontade desejarão levar avante. mas .. mas a sua iniciativa...falirá.

Como tudo o que è honesto é bóm nesta infeliz terra, gora.

Porque ? Porque os *brasseurs d'affaires*, os *meneurs* que sempre existem, não deixarão que aquilo prospere. Porque esses vampiros, êsses valdevinos, que nasceram para esse vil oficio, armazenam de tal maneira o seu jogo, que tudo retrogade, que tudo vá num *encarriere*, que tudo desapareçá., .

Bem disse Ramalho Ortigão na sua frase farpuda e incisiva: "O votismo e o parlamentarismo são em Portugal pelo menos, os agentes mais perniciosamente distrutivos de toda a competencia administrativa.

Não diremos que tudo assim seja, não, bem longe de nós o inglorio e mesquinho intuito de abocanhar quem quer, pois estas nossas singelas reflexões visam somente a que o povo da India abra os olhos e não vá á urna senão após um exame de consciencia e muito recolhido e contrito, pois só assim indo por sua livre vontade, o que haverá o que se chama -... o sufragio, pois como disse alguem, o que presentemente fala não é o Sufragio mas sim —a urna/...

Compenetre-se cada um dos cidadãos do que vae fazer, reflicta maduramente no caso e só depois disto se decida.

* * *

Consta-nos que no dia 11 deste, a lancha de Mormugão ao vir já de caminho para Pangim foi ordenada para voltar e à seguir *depois de ter* embarcado o contigente de forças europeias, que lá tinham sido enviadas há que tempos, porque em Pangim desejavam promover uma revolta, que estacionou no Campal.

Para que ? Porque ? Não se sabe. Porem foi corrido com desusada insistencia, disse que projectava-se uma "*chachina*" ! Chacina ? E para esta matança, para esta chacina, foi preciso que viesse tropa de Mormugão; não ha em Pangim tropa disponivel ?

Mas chacina porque ? Mas chacina contra quem ? E' preciso, é urgente, é necessario, que quem isto governa, elucida publica que está justamente alarmado alarmado; pelo grito tambem justo que o *Heraldo* levantou dizendo: Basta de festas ! Basta por Deus, basta ...

Ramon de Quevedo

Ecos & Critica

Adiada ?

Corre com insistencia que vai ser adiada para o proximo mez de Março a Exposição do Santo Xavier- por causa da bubonica, desensolvida nas fronteiras. A Direcção dos Serviços de Saude é quem opina o referido adiamento, acrescentam.

Como a Exposição de que se trata é do Corpo dum Santo notavel- mister se torna que se procure evitar *fatalidades* que lhe deslustrem o nome...

Outro adiamento

Consta-nos que vão ser adiadas as eleições municipais, das juntas locais e dos vogais do Conselho Legislativo, em virtude duns telegramas, recebidos da Metropole.

¿ Que causas determinaram, tal adiamento, a ser verdadeiro o boato ?

Nada-se sabe, porem, oficialmente e porisso entendemos guardar reserva sobre o assunto.

Mais um boato.

E este se refere á saida de Sua Excia o sr. Governador Geral, desta Provincial e já. .

Como estamos, porem, no tempo da guerra...eleitoral é bem possivel que os boatos que estão circulando por mar e terra, sejam mentiras *pura e simplesmente*.

Prof. Cossambi

Seguiu já para Ahemadabad êste ilustre e digno filho do nosso Paiz. Durante a sua estada aqui, Sua Excia fez algumas conferencias que aos seus compatricios agradaram sobremaneira.

—[illegible] हातमाग कारखान्याचे प्रसिद्ध उत्पादक व चालक श्री. [illegible] यांस मिरज येथें देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास वाईट वाटतें. कोणाचेंहि साहाय्य नसतां, केवळ स्वताच्या हिंमतीवर त्यांनीं आपला कसा आत्मोद्धार केला होता, हें आमच्या वाचकांस सवडीनुसार कळविण्याचा मानस आहे.

—येत्या २१ तारखेस कुंकळ्ळीच्या श्री लक्ष्मीमंदिरांत कार्तिकी एकादशीचा उत्सव व मिरवणूक होणार असून त्यास हजर रहाण्याविषयीं श्री. [illegible] हे भाविकांस विनंति करित आहेत.

ANO VII — NUMERO 30 — 1922 — QUEPEM QUINTA-FEIRA 2 DE NOVEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa.............. 3-08-00
Numero Avulso..........0-01-00

Anuncios
Anuncio por linha...... 00-01-00
Para longo praso contrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया............ ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २ माहे नव्हेंबर सन १९२२ [खास अंक ३० वा

UMA BOA IDEA

E' escusado resenhar as inumeras vantagens que resultam ao desenvolvimento economico dum Paiz, quando neste se vote devido cuidado ás vias de comunicação, á construção de pontes e á abertura de canais.

Temos pelo paiz dentro um pouco de tudo isto, corroborando praticamente, o que acabamos de afirmar.

E, porisso, dúvida alguma nos resta de que será bem recebida, acolhida com entusiasmo e alvoroço legitimos, a idea da construção duma ponte que ligue Coralim a Agaçaim ou antes o concelho de Salsete ao das Ilhas.

Todos sabem que são hoje sem conta nem medida os intemperios que faz sujeitar a gente a ausencia da pretendida ponte que, a tornar-se um facto, será uma das melhores obras do nosso Paiz que se curvará, vergado sob o peso de agradecimentos, perante aquele que tiver a dita de leva-la ao cabo, sendo, como o é, temeraria a empresa mas sempre nos limites da possibilidade.

Mas o dinheiro? Donde virá êle, sabido que está exausta a capacidade contribuitiva do Povo?

E' mesmo possivel que apodem de voluvel e infirme o *Bharat* porque se sente capaz de lançar uma idea cuja satisfação demanda rios de dinheiro, êle que se queixou sempre da sua falta...

Não dissemos, porem, que tal obra deve, para a sua conclusão, procurar recursos nos cofres dos particulares. Não. Seria então condenavel e digna de reparos a nossa atitude.

O que desejamos é que a gigantesca ponte se construa a expensas das comunidades dos dois concelhos que ela unirá, comunidades ás quais deve pertencer a propriedade da mesma ponte, sob a fiscalisação da Direcção das Obras Publicas.

Empregamos a palavra *propriedade* porquanto, sendo necessario estabelecer-se um meio de poder reembolsar as importancias com os seus respectivos juros quem as adiantar, será forçoso lançar um imposto temporario pagavel por quem tiver de atravessar á ponte, que, deste modo e enquanto durar a taxa fixada, não pode deixar de converter-se numa propriedade, por signal, bem rendosa.

Bem sabemos que nem todas as comunidades de Salsete e das Ilhas dispõe de meios para o fim de que se trata. Não importa. Deverão concorrer as que puderem, na proporção de suas forças pecuniarias na certeza de que auferirão vantagens tambem correlativas.

Aos entendidos na materia oferecemos a boa idêa de ponte para que a estudem com desvelo e trabalhem por transforma-la em facto, o mais depressa possivel.

Ela é uma necessidade e das mais inadiaveis. Ela aproximará os corações dos dois concelhos que se unirão num só para melhoramente promover o bem geral do Paiz.

Pensem e mãos á obra!
Nada de vacilações, nada de pessimismos!

Aos competentes

O 3.º Congresso Provincial da India Portugueza, reconhecendo a vantagem de submeter o julgamento de pequenos pleitos a uma magistratura local que melhor conheça as condições do meio votou entre outras coisas "porque as juntas locais junto com o juiz popular e regedor constituidos em tribunal, possam julgar as infracções das Posturas, tendo tambem atribuições para a aplicação sumaria de multa e julgamento dos danos, perdas e dividas bem como de brios e vadios, ratoneiros e pertubadores de sossego publico sob denuncia de qualquer cidadão, julgamento cuja alçada deve ser fixada no respectivo diploma-devendo essas decisões ser revistas sumariamente pelo juiz de direito; e que nas questões de limites, divizões, demarcações e posse seja obrigatorio a quem queira recorrer a justiça o submeter previamente o pleito ao tribunal local acima referido para os efeitos de conciliação sendo livre ás partes não se conformarem com o parecer conciliatorio que sempre será dado.

Esta medida pode vir a ser assaz vantajosa ao publico para este ficar bem servido poupando-se-lhe despezas inuteis e demoras nas causas insignificantes.

Porem, infelizmente, ideias desta natureza são sempre votadas ao desprezo, como sucedeu neste importante assunto pois que falou-se então da boca cheia que ia ser decretada a aludida medida, mas já lá vão tres anos, que ainda não ha falar do asunto.

A nosso ver, pelo menos provisoriamente e a titulo de experiencia o Governo, ouvidas se assim entender as instituições municipais sobre o assunto devia pôr em execução a medida em questão, para depois converte-la em difinitivo conforme o resultado.

Como o assunto visa a o bem do interesse local e reclama urgencia chamamos para ele a esclarecida atenção de Sua Exa o Sr. Governador Geral.

Como o Governo entenda nomear comissão para se proceder a regulamentação, tomamos a liberdades de, salvo o devido respeito, indicar os seguintes cidadãos para esse fim.

Capitão Jaime Xavier Sequeira e Pereira, presidente.

Advogado Francisco Xavier Vales

Cidadão Bascora Pratap Rau Sar Dessai que servirá do secretario.

B. P. S.

Ecos & Critica

Locximim-puján

Realisou-se esta festividade em diferentes partes do nosso Paiz. Em Calangute houve conferencias dos srs. Naraina Verencar, Ramachondra Loundó, Visnum Samanto Isidoro de Sá, Quencró B. A. Govinda Nagvencar e do nosso director.

Em Quepem, a mesma festa revistiu-se de todo o brilhantismo, devido aos esforços do sr. dr. Voicunta Sanvló Sirvoicar, mordomo, o qual distribuiu estampas do finado Govinda S. Sirvoicar, filho importante e notavel que foi deste concelho. Tambem aqui o director do *Bharat* fez conferencia.

Em Parodá e Rivona foram igualmente deslumbrantes os festejos de Locximim. O nosso director realisou, tambem, nestas ultimas localidades, conferencias.

Fervet opus

Em Pondá, Sanguem e Quepem espera-se uma guerra eleitoral renhida e formidavel.

Muitos se esforçam por sua reeleição e poucos pela... satisfação dos interesses dos municipes.

Estes estão de braços cruzados, desinteressando-se do importante acto donde sairão os *seus representantes*.

Tudo isto oferece um lindo espectaculo, sim lindo sem calculo...

Agradecendo

Aos importantes comerciantes de Margão e Bombaim srs. Esvonta Visnum Naique (Bombi) e Kashinata Damodhar Naique agradecemos o mimo de dois excelentes calendarios, em um dos quais vem estampada a magnifica fotogravura do mesmo sr. Bombi.

Listas

Foram apresentadas as seguintes listas para as proximas eleições municipais deste concelho:-

1.º Grupo, efectivos:- Dr. Luiz Jose de Souza, Babu Siurama Porobo Dessai e Subraia Sinai Cuncoliencar.

2.º Grupo, efectivos;- Dr. Madeva Manguexa Sirvoicar, Jiu Xabá Folo Dessai e Ventexa Foudu Curchodcar.

Matadouro.

Segundo nos informam, está em bom caminho o movimento que se está promovendo contra o incomodo matadouro, transferido imprudentemente para Ribandar.

Há movimentos e movimentos. O de que se trata era necessario e urgente, como o foi. Resta só agora que os competentes lhe dispensem a devida atenção.

Falta de espaço

Estamos a luctar, seriamente, com a falta de espaço. E' o motivo por que não puderam ir, desta vez, os importantes artigos do sr. *Sá Manta*, bem como algumas correspondencias já compostas.

Como o que se não pode remediar, remediado fica, pedimos disculpas aos interessados.

Jogo de azar

Berra-se contra o jogo por ser um vicio abominavel. Mas ainda deste vicio, os da Exposição quizeram tirar proveito, arrematando-o para 11 mil e tantas rupias.

E' um bonito jogo de dinheiro, não há duvida!

E viva a Moralidade!

गोवधबंदीची चळवळ.

(के. रामचंद्र उपेंदे—रायबंदर)

रायबंदर गावांत कोणत्याहि चळवळीमध्यें कल्पनातीत क्रांति घडवून आणली असेल तर ती गोवधबंदीची चळवळ होय. या चळवळीस लहानमोठ्या, सुशिक्षित अशिक्षित व सर्व जातीच्या लोकांचे पाठबळ मिळालें असून लोकांकडून गावबंदरांतील लोकवस्तींत व हम रस्त्याच्या व विशेषतः ख्रिस्ती धर्माच्या शेजारीं मांसभक्षक लोकांची भूक शमविण्यासाठीं नित्यशः १२–१५ गाईंचा वध होत असतो. पूर्वी येथें एक लहानशी जागा [·ç u:rue) होती पण येथील लोकांची मोठीशी मागणी नसल्यामुळें येथें वध न होतां, पणजींतील मांस येथें विकावयास येत असे व त्याचा उपयोग हे लोक करीत. आतां पणजींत वरिष्ठ अधिकाऱ्यांस त्यांच्या आरोग्याच्या साठीं जागा बदलणें योग्य वाटल्यामुळें इतस्ततः फिरून अखेर रायबंदरच्या जागेंत जागा पसंत केली. आपली रोज एक मोठा तांबड्या रंगाचा नरकासूर रूपी गाडा भरून उघडें मांस नेण्यांत येऊं लागलें. व खाटीक लोक रायबंदरहून पणजींत येणाऱ्या रस्त्याच्या किनाऱ्यावर हाडें, कातडी, नखें, डोकी टाकूं लागले. यामुळें कुजून त्याची सर्व वातावरण घाण पसरून येणाऱ्या जाणाऱ्या लोकांस नाक बंद करून येण्याशिवाय दुसरा मार्गच नव्हता.

या शिवाय ठरलेल्या जागेबाहेर ही अनेकदां गाई मारण्यांत आल्या व जवळ असलेल्या विहिरीमध्येंही प्रतिबंधक न झाल्यां कारण रक्तानें भरलेल्या बाळद्या विहिरींतही बुडाल्या. या वेळीं हिंदु लोकांबरोबर ख्रिस्ती लोकांतही मनस्वी चळवळ होऊन सर्वांनांच हें एक अरिष्ट कोसळल्यासारखें वाटलें. तेव्हां येथील कांहीं आस्थेवाईक तरुणानीं विशेषतः Padre Vigario यांनीं कंबर बांधून आपला अमोलिक वेळ खर्च करून गव्हर्नरास अर्ज केला व त्यांवर सर्वांच्या सह्या मागितल्या; तेव्हां कोणताच संशय न घेतां लोकांनीं त्या दिल्या; इतकेंच नव्हे तर आश्चर्य हें की हिंदुपेक्षां ख्रिस्ती लोकांच्या सह्या जोरानें पडल्या. येथील डॉ. मोत [डायरेक्टर हास्पीटल] डॉ. कोस्त व डॉ. सोज यांनासुद्धां हा प्रकार तिरस्करणीय वाटून त्यांनीं आरोग्याच्या बाबतींत आपला निषेध व्यक्त केला. त्या अर्जाचा निकाल काहींच न लागल्यामुळें लवकरच तो (Providencia)लागावा यासाठीं आरोग्यमंडळाचे चीफ [junta de saude] यांस आरोग्याचे बाबतींत होत असलेली आपली हानी दाखवूंन या संकटांतून या घाणींतून, या मान्यांतून एकदां आमची सुटका करण्याची विनंति केली. पण काय! रानटी लोकांप्रमाणें ज्याप्रमाणें 'वळी तोच कान पिळतो'? त्या प्रमाणें चीफ साहेबांनीं आपल्या एका लेखणीच्या फटकाऱ्यासरशीं आम्हांस रेक्लामासांव करण्यास आधार नाहीं असें इंफोर्मसांव दिलें. व आम्हांस न्यायी सरकार आमच्या आरोग्याकडे दृष्टि वळवील असें जें वाटलें होतें, ती कल्पना साफ चुकीची ठरली. यामुळें रायबंदरांत लोकांची स्थिति फारच वाईट झाली आहे. आरोग्यखातें हें लोकांचें आरोग्य पाहण्यासाठीं असलें. तुमची कल्करस्तें करून लोकिक मिळविण्या साठीं नाहीं. आज आपलें आरोग्य सर्वतोपरी हलाखीचें झालें आहे. यासाठीं प्रयत्न नाहीं ते नाहीं. पण लोक स्वतः होऊन आरोग्या साठीं हिताच्या मार्गाशी मागणी करीत असतां ती सुद्धां पुरवितां येत नसणें हें अधिकाराला शोभत नाहीं. प्रत्येक मनुष्याला आपलें हित, आपलें आरोग्य कशांत आहे हें समजतें व त्याला आपल्या या हिताचा मार्ग पत्करण्याचा हक्क आहे. सरकारला हे हक्क कधींच हिरावून घेतां येत नाहींत. सरकारास आरोग्याच्या बाबतींत ढवळाढवळ करण्याचा अधिकार नाहीं. तर त्याचें काम म्हणजे लोकांच्या जीवितास सुरक्षितता देणें व संरक्षणासाठीं उपाय योजिणें आहे. ज्या प्रमाणें आम्हांला आमचीं कर्तव्यकर्में आहेत. त्याप्रमाणें सरकारलाही आपलीं कर्तव्यकर्में आहेत. हीं दोघांनीहीं समप्रमाणानें ओळखलीं पाहिजेत. अधिकार आहे म्हणून सत्तीनें पाहिजे तो प्रकार केल्यास लोकांत व सरकारांत विषमता होण्याचा संभव असतो. हा प्रकार टाळणें वरिष्ठास श्रेयस्कर आहे. आज जे रायबंदरचे सर्व लोक मोठ्या आर्जवानें आपणाकडे नम्रतेनें मागणी करीत आहेत, ती आपल्या लोकांच्या आरोग्यासाठीं. प्रजेचें हित–आरोग्य तेंच सरकारचें हित असें समजणें. सहाय्यपणाचें आहे.

दुसरें जे खाटीक येतात त्यांनां वाटतें कीं सरकारचें आमच्या शिवाय भागत नाहीं व सरकार पक्ष आमच्या बाजूला आहे असी त्यांची समजूत असते व यामुळें हे दुष्ट खाटीक आपल्या लोकांसमोर मांसाचे गोळे टांकावयास लागले. इतकेंच नव्हे तर वाटेंत जाणाऱ्या लोकांवर ताव करूं लागले व परवां एका गाडेकरास वाजु न देतां त्याचे बैल मांसाच्या घाणीनें भुंजल्याबद्दल त्यास चोप दिला. इतकेंच नव्हे तर त्यांच्या बचावास आलेल्या लोकांवर सुऱ्या, उपसून रक्त काढीपर्यंत मारण्यास उभारल्या पण लोकसंख्येच्या जोरापुढें चार लोकांचे काहींच न चालतां खाटीकांनीं पलायन केलें. खटला चालू आहे. न्यायी सरकार कार्य निकाल देतें पाहणें आहे.

वर्तमानसार

—गेल्या सप्टेंबर महिन्याच्या २६ तारखेस गुरगांवशिक्षणसंघामार्फत वार्षिक सरस्वती पूजनोत्सव थाटानें पार पडला. या प्रसंगी भरलेल्या सभेचें अध्यक्षस्थान अंतोशराव मुळेंकर यानीं मंडीत केलें होतें. यशवंत देसाई, श्रीपाद रामकृष्ण पै, बाबुराव तिरोडकर, मंगेश आत्माराम लाड इ० गृहस्थांचीं भाषणें झालीं. आभारप्रदर्शनाचें काम सुभाय रामकृष्ण सामंत यानीं पार पाडलें.

—मडगांव येथें यंदां लक्ष्मीपूजनोत्सव यशस्वी रीतीनें पार पडला. उत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशीं दामोदर वासुदेव नाईक यांच्या पेढीसमोर पुरुषोत्तम श्री. सुकेरकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरली होती. या प्रसंगीं दामोदर मल्हापा केंगळे यांचें 'सत्यभूयात', पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांचें 'लक्ष्मीपूजनाचें रहस्य' व भिकाजी शेट नार्वेकर यांचें 'समतेनें नांवा व नांगवा' या विषयांवर उपयुक्त व मननीय भाषणें झालीं. अध्यक्षानीं योग्य शब्दानीं समारोप करून या नवीन व्याख्यान मालेचे प्रवर्तक नाबर व नार्वेकर यांचें अभिनंदन केलें.

—पारोडें व रिवण येथेंहि लक्ष्मीपूजनोत्सव आनंदानें पार पडला. या दोन्हीं ठिकाणीं आमचे संपादक हेगडे देसाई यांचीं प्रवचनें झालीं.

—शवप्रदर्शनाशीं जुगाराची पावणी करण्यांत आली, तिचें उत्पन्न अक्षा हजारांवर गेलें! पिळळ कोडनें जुगारास बंदी घातली आहे, तिचें काय?

—ठिकठिकाणच्या मुनिसिपल निवडणुकांस मजेदार रंग यावयास लागला आहे. मजा आला!

—पोर्त्युगीज सरकारनें ब्रिटिश अमलांतून गोवा संस्थानांत जाणाऱ्या व येणाऱ्या प्रत्येक मनुष्याकडून प्रत्येक वेळीं डोईकर म्हणून सव्वातीन आणे घेण्याबद्दलचा कायदा लागू करून आज एक वर्ष होऊन गेल्यामुळें गरीब लोकांचें बरेंच नुकसान होत आहे. गोव्यांतील जनतेनें शक्य तितकी चळवळ करून सरकारकडे याविषयीं दाद मागूं नये हें आश्चर्य नव्हे काय? दमण शहर हें पोर्त्युगीज अमलांखालीं असल्यामुळें तेथेंहि हा कायदा लागू केला होता; परंतु तिकडील सर्व लोकानीं जोराची चळवळ सुरू करून लागलाच हा कायदा फेटाळून लावला. आणि गोव्यांतील लोकनीं गुपचुप सरकारकडे पाहात रहावें हें आश्चर्य नव्हे काय? व्हायकौंट आत्माराम वासुदेव प्रभु, पेडणें यानीं दसऱ्याच्या उत्सवानिमित्त हा कायद्याची अम्मल बजावणी पांच दिवस बंद पाडतां येते, तर त्यांनीं किंवा इतर श्रीमान लोकानी सरकारकडे शक्य तितकें लवकर वजन खर्च करून हा कायद्यास कायमची मूठमाती देऊन जनतेस कां सुखी करूं नये? असें रामचंद्र नारायण नाडकर्णी मुंबई हे विचारितात.

No juizo de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2º oficio Barreto, vai ser vendido em hasta publica, á porta do tribunal judicial situado em Xeldem ao lado da estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 14 do seguinte mez de Novembro ás 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado 'Govindgal' sito em Loliem de cultura de arroz, descrito na conservatoria predial desta comarca sob o nº 14761 af. 15 do Livro B 41 do valor de 600 rupias e penhorado nos autos civeis de execução hypotecaria que Caitano Agostinho Fernandes de Loliem como pai administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Manuel Maria Fernandes, sua mulher de Loliem e outros; como pertencente aos ditos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça:

São por este citados quaisquer credores incertos dos ditos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei. E para ser publico se expediu este.

Xeldem, 20 de Outubro de 1922

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
O juiz de direito
A. Meireles

1

Ano VII—Numero 31—1922 | Quepem Quinta—feira 9 de Novembro

भारत

BHARAT

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
India Inglesa............. 3-08-00
Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
por linha...... 00-01-00
… largo praso contrato es-

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

[७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ९ माहे नव्हंबर सन १९२२ [खास अंक ३१ वा

Um Maraja Mistico, Místico e Sobre--natural.

IV

No nosso ultimo artigo, puzemos em fóco os topicos dos argumentos do sr. Fragoso, para a previa orientação do leitor sobre a *raison-de-etre* de muitas cousas que se encontram no seu *notavel* livro. Julgamos, agora, oportuno começar com a nossa principal tarefa de os analisarmos.

Diz o primeiro paragrafo da obra do sr. Fragoso.

Shahaji Bhonsle era um capitão intrepido. Servira como sirdar de (Powade, p, 1) Nijamshahi, e em 1634 tomou a regencia dos dominios deste ("Ballads" p 120). Depois da queda do reino de Nijam passou ao serviço do rei de Bijapur, obtendo a concessão hereditaria de jaguir e de sonodo de 22 aldeias (Powade, p 2).

E' com o que o sr Fragoso apresenta aos seus leitores Shahaji Raja, pai de Sivaji.

Ora, como S.Exa acaba, por citar aqui nada menos de tres autoridades é possivel que os seus leitores acreditem o que se encontra nesse paragrafo e julguem que o tal Shahaji foi apenas um sirdar de Nijamshahi até á queda deste, e mais tarde, só um *jaguirdar* de 22 aldeias; que o mesmo continuou sendo um sirdàr de Nijamshahi, durante todo o tempo, sem interrupção, até a sua queda; e tambem que houve nessa epoca um só Nijam ou Nijamshahi; etc, etc.

Puro engano! Pois a verdade é que o referido Shahaji Raja foi muito mais importante e muito mais poderoso, do que o sr. Fragoso o quer pintar.

(1) (a) Ele, o Shahaji Raja, continuou sendo um sirdar de Nijamshahi só até 1629 (b) indo ele neste ano servir nos exercitos dos mogoes como comandante de 5000 soldados de cavalaria, o qual posto ocupou até 1632, (c)quando fazendo uma nova mudança foi ligar-se ao rei de Bijapur, contra os proprios mogois.

(2) Os dominios do dito Nijamshahi foram em 1633 anexos ao imperio mogol por Shahajahan sendo o respectivo Nijam mandado prisioneiro para a fortaleza de Gwalier para nunca mais se livrar.

(3) Em 1634, o valente e poderoso Shahaji Raja criou um novo Nijamshahi com úm novo Nijam (*puppet*, boneca Nijam conforme a frase significativa do grande historiador Mr. Sarkar) sendo escusado dizer que quem conhece os rudimentos da historia dos Maratas, não pode confundir este Nijamshahi com o outro cujo sirdar foi o Shahaji até 1629.

(4) Durante os anos de 1632 até 1636achava-se o valente Shahaji Raja ocupado em constantes guerras contra os mogoes, atingindo ás vezes as suas tropas mais de 25000 soldados.

(5) Foi nestas lutas incessantes que Shahaji Raja tornou-se tão famoso dando incontestaveis provas das suas qualidades de soldado valente, general estrategico e *leader* aventureiro que causou grande terror aos seus adversarios, atê aos poderosissimos mogoes

Como é facil de se ver que este é o periodo da vida de Shahaji Raja que o sr. Fragoso descreveu no paragrafo citado ¿Então não é para estranhar que S. Exa, propositadamente tentasse ocultar o que claramente se encontra em todos os livros e atê no Grant Duff, ao qual ele recorre tão frequentemente ? Não é dislialdade deste *insigne* escritor querer persuadir os leitores do contrario dos factos que reza a historia, afirmando com inexatidão tantas cousas (como a de dizer que Shahaji continuara Sirdar de Nijam até 1634) unicamente com o fim de adquirir *dados* para a sua desejada conclusão ? Não é absurdo supor que SExa. que diz ser *muito* familiar com as referidas autoridades de Grant Duff. e Sarkar, invocadas no seu opusculo não chegasse a ler o que o mesmo Grant Duff diz no segundo capitulo da sua Historia e o referido Sarkar afirma no seu famoso artigo sobre Shahaji, citado na nota da p. 23 da Biografia de Sivaji ?

Deixemos á parte o aspeto historico e analisemos o mesmo paragrafo sob o ponto de vista interpretativo.

Antes de tudo, cumpre notar que as citadas obras "Powade" e "Ballads', não tem caracter historico, sendo apenas umas colecções e traduções de alguns poemetos em marata; e como taes não encerram verdades historicas; o que elas contem *são* apenas umas notas breves. Mas, sentimos dizer que o nosso Fragoso nem foi escrupuloso em traduzir fielmente essas breves notas sem deturpar, suprimir ou alterar o seu sentido.

Pois, o livro 'Powade' referindo-se ao nascimento de Sivaji disse apenas que Shahaji era nesse tempo um sirdar de Nijam. Com isso não queria nem podia concluir que Shahaji continuou a ser sirdar de Nijamshahi, 'desde o nascimento de Shivaji até 1634' como lhe atribui forçadamente o sr. Fragoso na pagina 1 do seu opusculo. Egualmente é falso o que se atribui ao 'Ballads' que não diz nada do que Shahaji tenha sido antes de 1634, mas explica apenas a significação no titulo 'Divan' que Shahaji tinha assumido em 1634.

No paragrafo em questão o sr. Fragoso, tem suprimido (não sem motivo, como veremos) a menção de concessão hereditaria da provincia de Puna que Shahaji obteve do rei de Bijapur, apezar de estar ela claramente mencionada no livro 'Powade'.

A' vista destas omissões e alterações havemos de supor que o sr. Fragoso è tão ignorante do marata que nem é capaz de entender a significação de frases taes como 'tijavelim' 'Punemprant' ? Ou tão tolo que sem ter conhecimento de cousas mais elementares da historia dos maratas, ousasse fazer uma investigação da vida privada de Shahaji ?

Não. Certamente não. O sr. Fragoso não é tão ignorante nem tão tolo. O que faz dele um tolo e um ignorante é a sua exquesita investigação transparentemente fingida.

Pois, foi em abono desta seudo-investigação que ficou SExa. obrigado a omitir tantas cousas acerca da vida de Shahaji Raja ou dar uma interpretação positivamente errada ás obras citadas, porquanto um dos argumentos do sr. Fragoso é que Sivaji deu provas das qualidades pessoaes que nenhum outro marata possuira, e por tanto era ethnicamente muito diferente do Shahaji Raja.

Ora, sendo manifestamente este o fim do sr. Fragoso, è claro que ele não podia ilucidar tudo o que Shahaji Raja tivesse feito: isso iria prejudicar um dos seus principaes argumentos, visto que Shahaji possuira e dera flagrantes provas de todas as qualidades pessoaes que se encontraram mais desenvolvidas em Sivaji. Não só Shahaji, mas até o seu pai Maloji, que foi o primeiro a adquirir o titulo de 'Raja' tinha demonstrado as mesmas qualidades, ainda que em grau menor.

Se o sr Fragoso leu a historia de Grant Duff, como ele diz conhece tudo isso como nós Ele não pode ignorar que Shahaji Raja, desde muito novo, tinha vindo comandando milhares de soldados nas famosas batalhas do seu tempo que ele tinha, em pouco tempo, chegado não só a rivalisar mas tambem a acabar com a supremacia do poderoso Jadavrao; que o mesmo Shahaji tinha-se feito um guerreiro tão formidavel que, sem aliados, lutou anos contra os numerosos exercitos dos mogoes, que ao mesmo Shahaji, ainda quando derrotado, foi o rei de Bijapur obrigado a conceder a provincia de Puna que era muito maior do que o nosso Estado da India; que o mesmo guerreiro, sem ceder a tal adversidade, chegou a fundar um novo reino em Karnatick, a distancia de 700 milhas da sua terra natal—um reino quasi igual ao nosso grande Portugal.

O sr Fragoso, empenhado em mostrar uma grande diferença entre Shahaji e Sivaji ocultou tudo isso aos seus leitores, falando sò da alta posição social de Shahaji e atribuindo á mesma posição social (vede p. 20) o seu tratamento como 'Raja' [rei], e omitindo referencia ás suas qualidades de guerreiro e conquistador, herdadas pelo seu filho Sivaji.

Pobre Fragoso ! Ignora talvez que o nascer do sol não depende do cantar do seu galo; e parece não haver ahi alguem que lhe diga:

' Oxelachê mataren oombó danoló món diss udenchô rabo: ná '

Sà Manta.

Depois duma lucta renhida triunfou neste concelho a seguinte lista municipal:-

Luiz Jose de Sousa, Babu Siurama Porobo Dessai e Subraia Visnum Sinai Cuncoliencar.

आम्ही वेधशर्क देतों त्यांत काय स्थिति आहे पहा इतर महत्वाची खाती गहोच पण मत्रांत कमी गुंतागुंतीचें सर्वांत निरुपद्रवी, ज्याचा राजकारणाशीं प्रत्यक्ष संबंध येत नाहीं. तें शिक्षणाचें खातेंही पोर्तुगाल सरकारच्या हुकमतींत ! पुण्याची डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी जेवढं शैक्षणिक व्याप चालवून आहे तेवढा देखील आमच्या ह्या अगडबंब 'सुपेरियार' सिकुंदारिय, इष्पेसियाल, म्हणून डंका वाजविल्या जाणाऱ्या शिक्षणखात्याचा व्याप किंवा व्यवहार नाहीं. पण तेवढाही व्यवहार सांभाळण्याची लायकी आमच्या ह्या चारशें वर्षे 'आपोर्तुगेसाद' होत आलेल्या गोव्यांतील लोकांना नाहीं अशी पोर्तुगालची समजूत आहे. व ती प्रत्यहीं गव्हर्नरसाहेब आपल्या मुखानें ध्वनित करीत असतां इकडे आमचे लोक कोणी मुंबईकर राष्ट्री यानें 'तुम्हाला अजून स्वराज्याचें क मिळालें नसावें' असें म्हणल्यास नांव 'कॉंकॉंइदु नांव कॉंकॉं इदु' म्हणुन कोलाहल करतात तेव्हां एकंदरींत 'हें चित्र पहा आणि तें चित्र पहा, असें म्हणण्याचा प्रसंग उत्तम रीतीनें आम्हीं घडवून आणला खरा !

देवा, एखाद्या चिटक्यांचा मांडवानें आम्हांला चकरावें व आम्हीं त्यांत 'कॉंइदु' नांव कॉंकॉं इदु' 'आपोयाद नांव आनोयाद' करीत स्वतःची शोभा करावी एवढें कारे आम्हीं गेल्या चारशें वर्षांत नादान झालों ?

स्फुट विचार

शवप्रदर्शनः— शवप्रदर्शनाचा शुद्दिन जवळ येत चालला.मां. फ्रांसिस्काच्या भक्तांची उत्कंठाहि वाढत आहे. पण बोटींची व कित्येक ठिकाणच्या धक्क्यांची दुःस्थिति कायम आहे ती आहेच. कल्पनेंप्रमाणें बाहेरील यात्रेकरूंचा समूह गोव्यांत लोटल्यास, सदरील बोटी व धक्के प्राणहानि टाळण्यास शकणार नाहींत अशी आमची समजूत आहे. कदाचित् यात्रेकरूंपासून उत्पन्न होणाऱ्या डाई–दामानें उपरिनिर्दिष्ट काम चालू करण्याचा विचार नोकरशाहीच्या मनात घोळत असल्यास नकळे ! नाहीं तर. इतके दिवस जनतेचा कंठशोष चालू असतां तें कार्य लोळत राहतें ना ! एका शवाचा प्रदर्शनानिमित्त अनेक शवाचें प्रदर्शन पाहण्याचें दुर्भाग्य लोकांवर कोसळलें नाहीं म्हणजे मिळविली ! असें सध्याच्या एकंदर परिस्थितिवरून म्हटल्याशिवाय रहावत नाहीं.

लोकजागृतिः— लोकजागृतीला मदत व्हावी या हेतूनें दर शनिवार व रविवार रोजीं खेड्यापाड्यांत जाऊन तेथें व्याख्यानें, प्रवचनें देण्याचा कित्येक देशहितप्रेमी गृहस्थानीं ठरविल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो. या लोकांत शिक्षक वर्गाचाच आनंद वांटतो. या लोकांत शिक्षक वर्गाचाच भरणा जास्त असल्यावरून, सदरहू उपक्रमास विशेष नेट येणार आहे. असल्या गोष्टीवर 'भारताचां' पूर्ण विश्वास असल्यावरून त्याला आम्हांकडून शक्य तितकी मदत मिळेल, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं लोकहित म्हणजेच 'भारताचें' हित, याची साक्षता त्यानें अनेकदां पटविलीच आहे.

वर्तमानसार

—मडगांव येथील श्रीविठ्ठलमंदिरांतील कार्तिक एकादशीचा वार्षिक उत्सव मोठ्या थाटानें पार पडला दिंडीचा देखावा अपूर्व होता. भक्तिरस भजनानें अंतःकरणावर आनंदोर्मी उठत होत्या. उत्सवास बाहेरील लोकांची बरीच गर्दी जमली होती. एकंदरींत उत्सव अत्यंत यशस्वी झाला, हें तेथील वैश्य समाजास फार भूषणास्पद होय.

—कित्येक दुर्जनाच्या व्यक्तिविषयक टीकांवर टीका करून बरींच पत्रें आम्हांकडे आलीं आहेत. परंतु तीं प्रसिद्ध करून 'भारताची' जागा अडविणें आम्हांस प्रशस्त वाटत नाहीं. खोट्या नाट्या गप्पानीं किंचित् काळ असमंजस लोकांची दिशाभूल होईल. पण अखेर सत्याचाच विजय होणार असल्यानें दुर्जनाच्या कोल्हेकुईकडे लक्ष्य पुरविणें मूर्खपणाचें आहे, असें आम्हांस वाटतें. म्हणून सदरील पत्रें प्रसिद्ध न केल्याबद्दल, आमचे सज्जन मित्र आम्हांवर रागावणार नाहींत अशी आम्हांस आशा आहे. अंतःकरणपूर्वक काम केलें म्हणजे त्रीकांतील राम दूरावतो, याची आम्हांस पूर्ण प्रचीति आहे. प्रत्येक कार्याची वकिली करूं गेल्यास, वकिलीनीच सर्व देशहितविषयक गोष्टीची इतिश्री होण्यास उशीर नको.

—मडगांव येथें एक नवीन मराठी साप्ताहिक निघणार, अशी लोक वदता आहे. आनंदाची गोष्ट !

— प्रत्येक शनिवारीं व रविवारीं खेड्यांपाड्यांत शिक्षणविषयक चळवळ करण्यासाठीं एक मंडळ स्थापन होणार असून त्याच्या कार्यास लवकरच सुरवात होणार आहे. कार्यक्रम भारतांत प्रसिद्ध होईल.

— केपें येथें स्थानिक चळवळीसाठीं लोकपक्ष स्थापन झाला असून, यापुढें येथील एकंदर कामें संघटित रीतीनें होण्याचा रंग दिसतो. ठीक झालें.

—येथील बालोन्नतिसमाजाचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ चालू महिन्याच्या १८ तारखेस संध्याकाळीं ५ वाजतां संस्थेच्या दिवाणखान्यांत साजरा होणार असून त्यास हजर रहाण्याविषयीं सेक्रेटरी राजाराम रा. शिरवेकर यांची सर्वांस विनंति आहे.

— रायबंदरचा कसाईखाना तेथून काढण्यांत यावा याविषयीं रायबंदरकरांच्या सूचनेनें प्रगतिक संघानें नामदार गव्हर्नर साहेबांस तारेनें विनंति केली आहे.

— गेल्या पांच तारखेच्या निवडणुकांस फार नामी रंग चढला होता. कित्येक हुशार मतदारांचें हस्त कौशल्य व बुद्धीचांचल्य पाहून त्रयस्थांस कुतूहल वाटल्याशिवाय खास राहिलें नसेल!

ANUNCIO

PAGODE DE XRY CHAMUNDEXVORY DE SIRVOY

Anuncia-se para o dia 19 do corrente ás 6 horas no local das sessões do sobre dito Pagode, a arrematação das avenças da despesa do corrente ano economico, os que quizerem arrematar compareçam no dia e horas no local acima referid. Sirvoi 6 de novembro de 1922

O escrivão da meza

ButóXencor Sinay Sirvoicar

दुर्दैवाची गोष्ट

गोमांतकांतील अर्धाधिक प्रजा हिंदु आहे ! पुष्कळसे श्रीमंत आहेत ! काल्या सप्ताहांसारख्या गोंधळीं सणास व लग्नकार्यांत कळावंतीणेचे ताफे इत्यादिकांसाठीं हजारों रुपये खर्च होतात; पण रुग्णशुश्रुषालयें वगैरेसाठीं आपल्या गंगाजळीस थोडेंसें भोंक पाडण्यास कोणीही तयार नाहींत.

गोव्यांत पुष्कळशीं देवस्थानें असल्यामुळें, देवालयें पाहण्यास व आपल्या देवांस भेटण्यास बाहेरून पुष्कळसे पांतस्थ येतात; यांची सोय होण्यासाठीं योग्य अशा धर्मशाळा नाहींत, एखादा पांतस्थ किंवा खुद्द गोव्यांतील गरीब मनुष्य आजारी पडला तर त्याच्या उपयोगाकरितां एकही रुग्णशुश्रुषालय नाहीं. अरेरे ! ज्या हिंदुस्थानांत अतिथींचा आदर सत्कार होत होता. पांतस्थांकरितां, धर्मशाळा, विहीरी, अन्नसत्रें स्थापलेलीं होती; तेथेंच अतिथीनीं, पांतस्थानीं हालांत मरावें ना ! "कालो गहनो गतिः" ! ! अशो; आतां या अभावामुळें घडलेली एक 'दुर्दैवाची गोष्ट' सांगतों.

गेल्या दिवसांमागें रोगांनीं जर्जर झालेला असा एक सारस्वत ब्राह्मण येथें [पणजींत] सार्वजनिक धर्मशाळेच्या आश्रयाकरितां आला. धर्मशाळेची किल्ली कमिटीकडे असल्यामुळें [?] त्याला देवळाचा आश्रय धरावा लागला. तेथील एका ब्राह्मणभाईनें देवळांत प्राण सोडल्यास देवास उपवास घडेल म्हणून त्यास फरफडत ओढित रस्त्यावर आणून टाकिलें ! किती देवावरचें हें अगाध प्रेम ! ! दुर्दैवी रोगी हास्पीटलात ब्राह्मणाकडून जेवण मिळत नसल्यामुळें, "स्वधर्मांत मरण बरें पण परधर्माचें नांव नको,, असें म्हणून निघून आला होता. बिचारा दोन तीन दिवस उपवासी होता, त्यांत भटजीच्या देवप्रेमाचा ओलावा मिळतांच अर्धमेला होऊन रस्त्यावर पडला. ज्या धर्मांत भूतदया, दानधर्म, परोपकार इत्यादिकांची महति आहे त्या हिंदु धर्माचा तो एक भक्त होता म्हणून असें दुःख त्यास प्राप्त झालें. जर त्यानें हास्पीटलांत देण्यांत येणारी ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा घेतली असती तर बिचाऱ्यावर असा प्रसंग येतानां ! शेवटीं एका दोघां गृहस्थांस त्याची दया येऊन त्यानीं दोन तीन तासांच्या खटपटी अंती धर्मशाळेची किल्ली आणविली व त्यास आंत नेऊन निजविलें. रा. रामा साखरदांडे (सुखनिवासाचे मालक) व वे. शा. सं. बाळं भटजी यानीं त्याची दोन चार दिवस सेवा करून आपलें गृहस्थाश्रमाचें कर्तव्य बजावलें याबद्दल ते प्रशंसा पात्र आहेत. अंतीं बिचाऱ्या रोग्यानें आपली उत्तर क्रिया हिंदु धर्मानुसार व्हावी या करितां जपून ठेवलेले सात रुपये वरील गृहस्थांच्या स्वाधीन केले व अनाथ स्थितींत महा सिद्धीविनायकी दिवशीं सकाळीं आपला इहलोकींचा मार्ग संपवून गणेशधामीं गमन केलें.

अरेरे ! ! ! अतिथी सत्कारा करितां व परोपकाराकरितां, स्वार्थत्याग आत्मत्याग व आपल्या एकुलत्या एका मुलाचा बळी देण्यास ज्यानीं कमी केलें नाहीं त्यांच्या वंशजां शेजारीं एका गरीब पांतस्थानीं तडफडत मरावें ना? त्याला आपल्या शरीराला मेल्यानंतर अग्निसंस्कार तरी मिळेल अशी खात्री नसावीना ? पोटाला चिमटा घेऊन उत्तर क्रियेकरितां पैसे सांठवून ठेवणें भाग पडावें ना ? हिंदुधर्माच्या अभिमान्यानां हें शोभतें ना ?

आतां तरी या दुर्दैवी मनुष्याच्या, आमच्या ह्या समाज दोषाकरितां केलेल्या आत्मयज्ञाचा कळवळा येऊन, आमच्या पुढारी मंडळानें रुग्णशुश्रुषालयाची स्थापना केली पाहिजे. या कामांकरितां पैसे पाहिजेत ? आहेत ! आमच्या श्रीमंताकडे भरपूर पैसे आहेत ! पण ते आपल्या गंगाजळीस भोंक पाडण्यांस तयार होतील असे उपाय योजिले पाहिजेत शिवाय सुप्रसिद्ध जर्मन लेखक जॉन हार्डी यानें सांगितल्याप्रमाणें प्रत्येकानें आपल्या समाजाकरितां, देशाकरितां थोडा फार स्वार्थत्याग केल्याशिवाय देशाची उन्नति होणें शक्य नाहीं या बाबतींत आमच्या ख्रिस्ती बांधवांचें उदाहरण घ्या ! त्यानीं आपल्या ज्ञाती करितां "आजिलें हास्पिटलें' स्थापन करून परोपकार व धर्मप्रसार करण्याची तजवीज केली आहे.

शेवटीं बिचाऱ्या ब्राह्मणाच्या प्राणदानानें आमच्या पुढारी मंडळाला द्रव येईल व रुग्णशुश्रुषालयाचें काम हातीं घेतलें जाईल अशी इच्छा व आशा करून मी ही दुर्दैवाची गोष्ट संपवितों.

शिवदास

पणजी–गोंवा

ANUNCIO

No juizo de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2° oficio. Barreto, vai ser vendido em hasta publica, á porta do tribunal judicial situado em Xeldem ao lado da estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 14 do seguinte mez de Novembro ás 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado 'Govindgal' sito em Loliem da cultura de arroz, discrito na conservatoria predial desta comarca sob o n° 14761 af. 15v do Livro B 41 do valor de 600 rupias e penhorado nos autos civeis de execução hypotecaria que Caitano Agostinho Fernandes de Loliem como pai administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Manuel Maria Fernandes, sua mulher de Loliem e outros, como pertencente aos ditos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça.

São por este citados quaisquer credores incertos dos ditos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei. E para ser publico se expediu este.

Xeldem, 20 de Outubro de 1922

O Escrivão de direito

Aires *Manuel Barreto*

Verifiquei

2.vez) O juiz de direito

1 *A. Meireles*

AÑO VII — NUMERO 33 — 1922

QUEPEM QUINTA — FEIRA 23 DE NOVEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
PORTUGUESA........ 3-00-00
INGLESA.............. 3-08-00
AVULSO.............. 0-01-00

Anuncios
por linha...... 00-01-00
go praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

वर्गणीचे दर
गोम्यांत (वार्षिक)....... १-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... १-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००

जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या
जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठर
विण्यांत येतील.

७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २३ माहे नव्हंबर सन १९२२ [खास अंक ३३ वा

ANTES DE MAIS, A VERDADE !

Depois do que deixamos estampado na transacta edição do nosso jornal, não há de haver —crêmos— homem algum sério que se sinta com forças para defender o nosso *eterno* representante Prazeres da Costa, justamente apelidado o *manipanço*.

Não é apenas a *Palavra* que o ataca. Contra a egoista, perniciosa, antipolitica e, porisso mesmo, antipatriotica acção do sr. Costa, insurge-se tambem a *Epoca*, jornal com o qual faz igualmente côro a imprensa séria da Metropole.

Digam o que disserem os prazeiristas, cá da terra, é indubitavel que a razão principal do nosso Paiz estar, desde a implantação da Republica, luctando com as dificuldades de ordem economica é a influencia do *manipanço* na gestão da administração colonial. Se os governos provinciais, dotados de melhores intenções de felicitar esta desditosa terra, não o tem conseguido fazer, é isto unicamente devido ao mesmo *estimado* filho, criador de tantas sinecuras e fomentador de tantos esbanjamentos.

Não só isto. Se, ainda, a Autonomia tem sido uma *letra morta*, se o Conselho Legislativo um corpo sem *alma* e, se, finalmente, o erario está reduzido á extrema miseria e o contribuinte á pobresa franciscana, em tudo isto o sr. Prazeres da Costa desempenhou um papel preponderante, pondo em exercico as artimanhas em que ê dextro e de que só êle seria capas de usar, artimanhas que são, hoje em dia do dominio publico.

Numa palavra, o sr. Costa é o unico responsavel das desgraças que pairam por sobre o nosso malfadado Paiz. E' devido a êle, á sua pessima ingerencia nos nossos destinos politicos,, que estámos atravessando um periodo, cheio de angustia e tristesas.

E'; pois, o sr. Prazeres da Costa que desgraçou a India. Livra-la do seu contacto é salva-la; é mesmo felicita-la.

É a verdade. E uma verdade verdadeira,

Ecos & Critica

Dr. Venctexa Dessai

E' candidato para vogal do Conselho Legislativo pelas Novas Conquistas. O sr. dr. Venctexa *Dessai* procedeu com isenção e desinteresse, procurando ser no limite de suas forças, util á causa publica, durante o periodo em que ocupou o mesmo importante cargo.

Ha ainda mais uma circunstancia que milita a favor de sua candidatura.

E' que Sua Excia tem adquirido experiencia necessaria do *metier*, o que um novo terá que levar bom tempo para conseguí-lo, por mais inteligente que seja.

E, depois, a candidatura do sr. dr. Dessai é secundada pelo sr. dr. Borcar, prestigioso vulto da nossa classe, juntamente com outros, não menos importantes membros da nossa sociedade.

O *Bharat*, como amigo sincero da classe hindu e dos seus prestimosos membros que a nobilitam, deseja do fundo do seu coração triunfo á candidatura do sr. dr. Dessai, sem ofensa a ninguem, sendo, demais a mais, apoiada como o é, pelos principais trunfos das Novas Conquistas, como no-lo consta pelas informações fidedignas.

Balonati Samaj

Passou no dia 18 do corrente o 2° aniversario da fundação desta simpatica associação que, dia a dia, vai conquistando simpatias gerais, pelos relevantes serviços que está prestando á causa publica.

A reunião que houve, celebrando a faustosa data, foi aberta pelo inteligente advogado dr. Ananta R. Sirvoicar, o qual convidou para a presidir ao sr. Pundolica V. Virgincar com cuja permissão descorreram o sr. Vassudeva V. Porobo Dessai e o nosso director sobre os temas *Svadeshismo* e *União entre hindus e cristãos*, respectivamente. O sr. Presidente produziu um discurso brilhante, apreciando com perspicacia os assuntos, já referidos.

Numa palavra, os festejos do aniversario do *Samaj* revistiram-se do brilhantismo que se podia desejar, graças aos incançaveis esforços do seu secretario sr. Rajarama R. Sirvoicar e outros jovens socios da popular instituição.

Honra lhes seja, porisso !

Uma pergunta

Os diarios da Capital publicaram um telegrama, narrando a maneira tumultuaria como decorreram os trabalhos eleitorais da proclamação dos presumidos eleitos da furura Camara de Quepem.

Decorridos dois dias, porem, vimos publicado nos mesmos jornais, um outro telegrama dum cidadão de Curchorem *desmentindo os factos que tiveram lugar na sede do concelho de Quepem.*

Terão tentado diminuir o valor do *Partido Popular* do Concelho que ganhou as eleições municipais ?

Se sim, sentimos dizer que perdem tempo e fosforo que não há, aqui, força que tal consiga !

Mas perguntamos : ¿ como diacho um cidadão de Curchorem foi capaz de sondar, com *surpresa geral*, os misterios do comicio realisado em Quepem ?

E' que um mentiroso apanha-se mais facilmente do que um coxo, diz o ditado...

Terá este aplicação ao caso?

Narana D. Calangutcar

Com uma doença de quarenta dias, rebelde ao tratamento da sciencia médica e desvelados cuidados da familia, finou-se este rapaz, cheio da vida e na flor da idade, lançando ao mar de dores que não se descrevem as suas numerosas relações de parentesco e amizade.

Narana Calangutcar, filho único de seus pais era farmaceutico e negociante. Era mais. Era um cavalheiro, na rigorosa acepção da palavra, reunindo em si um conjunto harmonico de excelentes qualidades que é raro encontrarem-se numa sò pessoa, circunstancia que lhe criara uma roda bem larga de amigos leais que lhe pranteam hoje o inesperado passamento.

Pobre rapaz ! Nem no sonho pensamos que teriamos a desdita de noticiar o seu infausto falecimento que nos tem deixádo consternada a alma, a nós que convivemos com o querido extincto mais de quize anos, quando estudante. E' a razão por que reservamos para a ocasião oportuna a nosra condigna homenagem de que a bela alma de Narana Calangutcar é, sob todos os pontos de vistá, digna.

Pesames, no entanto, aos parentes e amigos do chorado extincto !

No regimen de compressao

Diz a *'Epoca'*.

"Aludimos, ontem, com os comentarios que o caso merece, a criação de um lugar de director dos serviços de instrução da India.

O sr. Rodrigues Gaspar tem conhecimento do facto? Ou passou-lhe despercebido como tem passado varias manigancias de certos videirinhos, que estão agindo no ministerio de colonias em proprio proveito e no dos seus parentes e amigos ?

Se disconhecia a criação do novo nicho, que representa uma afronta á miseria com que luta a população de Goa, mercê do aumento das despesas publicas, produzido pelo anichamento dos muitos parentes e amigos do sr. Prazares da Costa, não poderá agora alegar ignorancia. Proceda, pois, como è de justiça.'

O sr. Redcar

Encontra-se já entre nós o escrivão do juiz de direito sr. Babu Redcar, transferido de Damão para esta comarca.

O sr. Redcar, não é apenas um funcionario inteligente e competente: é tambem um cavalheiro, cheio da urbanidade e nobresa, qualidades que o torna merecedor da estima geral.

Funcionarios como o sr. Redcar honram as funcções que desempenham e a classe a que pertencem.

Ao ilustre funcionario, nossos cumprimentos de boas vindas.

Na mesma

Aproxima-se a Exposição e infelizmente tudo se encontra na mesma disposição!

Estradas ainda não reparadas; cais *idem e na mesma data*; lanchas, exepção feita da *Patria*, reparada, há pouco, não sofrem nenhuma modificação.

Numa palavra, tudo, como dissemos, se encontra na mesma lamentavel situação !

Que grande degradação ! !

Havemos de suspender a remessa do BHARAT aqueles dos assignantes que ainda nao tiverem satisfeito os seus debitos.

यांचे निर्बंध बिनचूक पाळीत आहोंत त्या आह्मीं, आपल्या मुलामुलींच्या गळ्यांत घटिकालचे नांगर बांधून त्यांस वेशीवर उभें करूं देणें हें योग्य का अयोग्य याचा कोणी विचार केला आहे काय? आमच्या मुलामुलींचा वैवाहिक संबंध जोडणारा व घर भरणीनंतर यथाविधि आह्मीं सुनेचें नांव ठेवावयाचें तें अगोदरच ठेवणारा हा नोंदणीकामगार कोण? नद्या तारे इत्यादिकांचीं नावें ठेवतां कामानये असें कायदा बजावती व गंगा गोदावरीसारख्या पवित्र नद्यांचीं नावें ठेवा असें आह्माला आमचे ऋषी सांगतात! तेव्हां अशा प्रसंगीं आमचें शास्त्र गुंडाळून ठेवून तुह्मी कायद्याचें शास्त्र पाळणार काय? "धार्मिक विवाहापूर्वी व्यवहार ह्मणून कायद्याप्रमाणें लग्न रजिष्टर केलें तर त्यांत काय बिघडलें? त्यानंतर अग्निब्राह्मणसाक्षिक विवाहविधि आमचे होणारच आहेत." असें म्हणून आपली तोंडपूजा करून घेऊं नका: लग्न एकदां रजिष्टर झालें-म्हणजे तुह्मी धर्माप्रमाणें लग्न करा किंवा करूं नका. त्याबद्दल सरकार विचारीत नाहीं. अर्थात आधीं लग्नाची नोंद करवून नंतर धर्मविधीनें लग्न करणें म्हणजे निवळ फार्स होय. कारण, नोंदणी झाली तरी धार्मिक विधी झाल्याशिवाय वधुवरांस एकमेकांचा हारसहवास प्राप्त होत नाहीं असें कायदा सांगत नाहीं. तेव्हां अशा नाजूक धर्मसंकटांत काय दुरुस्ती केली तर सरकारचें नुकसान न होतां कायद्याचें तत्त्व अबाधित राहील याचा विचार करून तशी सुधारणा घडवून आणण्याकरितां जोरानें संघटित प्रयत्न करावा अशी माझी सर्व हिंदुबांधवांस अगत्याची विनंति आहे.

श्रीमंत विष्णु शेणवी धेंपे यांनीं हल्लीं या बाबतींत पुरस्कार घेऊन एका कमिटीच्या द्वारें हा प्रश्न आंदोलनानें कौन्सिलांत आणला आहे असें समजतें. याबद्दल सर्वांनीं त्यांचे आभार मानले पाहिजेत. आपल्या येथील राजकीय गोष्टी किंवा दुर्दैवानें राजकीय कलेंत ओढून घेतलेल्या धार्मिक व सामाजिक बाबी सुधारून घेण्याच्या कामीं धनकनक संपन्नांनीच कंबर कसली पाहिजे ही गोष्ट खरी असली तरी त्यांच्या पाठीशीं लोकमताची बलिष्ठ शक्ति पाठपुरावा करण्यास तितकीच जागरूक असली पाहिजे. तेव्हां सर्व ठिकाणीं सभा भरवून गव्हर्नरसाहेबांस ठराव, अर्ज व तारा पाठवून आपले धार्मिक व आर्थिक पेंच जोरजोरानें त्यांच्या नजरेस आणले तर श्री. धेंपे यांच्या प्रयत्नास सर्व जनतेचें पाठबळ आहे असें होईल आणि हिंदु समाज जीवंत आहे असें ठरून इष्ट सुधारणा करणें कौन्सिलास भाग पडेल यांत संशय नाहीं.

प्रत्येकाला आपला धर्म प्यारा असला पाहिजे. धर्मरक्षणाच्या निमित्तानें धरणीमातेला रक्ताच्या सड्यानें अनेक वेळां न्हाणी आहे! श्री शिवाजी महाराजांनीं आर्यधर्मी हिंदुबांधवांच्या माना व शिखासूत्रें यांच्या रक्षणाकरितां हातावर शीर घेऊन कसकसे भगीरथ प्रयत्न केले याचा इतिहास आह्मीं सतत डोळ्यांपुढें ठेवला पाहिजे.

पवित्र धर्मप्रसाराच्या नावाखालीं हिंदुधर्मीयांचा बळी घेण्याकरितां जनमेजयाच्या सर्पसत्राप्रमाणें आमच्या गोमांतकांत ज्या वेळीं हिंदुसत्र सुरू करण्यांत आलें त्यावेळीं ज्या ब्राह्मणांनीं व तदितरांनीं खाटिकापुढें बकऱ्यांप्रमाणें धर्माकरितां आपल्या माना दिल्या व ज्या कित्येकांनीं घरदार, जमीनजुमला, बायकापोरें वगैरेचा त्याग करून व डाकूंच्या रामदासाप्रमाणें आपल्या पूज्य देवतामूर्ति घेऊन निरुपायास्तव देश त्याग केला त्या वेळच्या त्यांच्या आसांच्या करुणकिंकाळ्यांचें कल्पनाचित्र मनांत आणलें तर माणुसकी असलेल्या कोणत्याही हिंदुपुत्राचें काळीज तटातट तुटल्याशिवाय रहाणार नाहीं. आमच्या थोर पूर्वजांच्या ह्या लोकोत्तर स्वार्थत्यागाचें फळ आज गोमांतकांत 'हिंदु' ह्मणून मिरविण्यांत आह्मी उभोगीत आहोंत याप्रमाणें सर्वस्व त्यागाएवढी भली मोठी किंमत देऊन धर्माचा वाळून गेलेला सूक्ष्म अंकुर बीजरूपानें गोमांतकांत त्या वेळच्या ब्राह्मणांनीं जतन करून ठेवला ह्मणून येथें आज हिंदुधर्म आणि त्याचा वेलविस्तार इतकातरी दिसत आहे नाहींतर आज येथें एकही शेंडी दृष्टीस न पडतां येथून तेथून 'सर्वं ख्रिस्तमयंजगत्!' झालें असतें.

सारांश, "सर्वनाशे समुत्पन्ने अर्धं त्यजति पंडितः।" या न्यायानें ख्रिस्तीधर्माच्या सैतानास सर्वस्वाचा बळीदानाचा प्रसंग ओढवला तेव्हां दगडासारखें काळीज करून ज्यानीं आपल्या मायेच्या माणसांचाही त्याग केला आणि आर्यधर्म व आर्य संस्कृति यांचा जिवंत झरा शाबूत राखला त्या आमच्या पूर्वजांच्या उपकारास व अलोट धैर्यास सीमा आहे काय? गोमांतकीय हिंदु बांधव हो! आपल्या पूर्वजांचें रान करून, ही धर्माची व संस्कृतीची जिंदगी आमच्या तुमच्या करितां वाडवडिलांनीं राखून ठेवलेली आहे. तिचे जिवापलीकडे कालमानानुरोधानें रक्षण करणें हें,—पूर्वजांचे आम्ही कोणी लागत असूं व मोठ्या अभिमानानें आपल्याला 'हिंदू'! ह्मणवून घेत असूं तर—आमचें आद्य कर्तव्य आहे—आणि ही गोष्ट तुह्मांस पटत असेल तर त्यांचें रहिलें कार्य ह्मणून लग्न नोंदणी कायद्यांत आर्यसंस्कृतीला साजेलशी सुधारणा करून घेण्याचे कामीं पोटतिडकीनें अटोकाट प्रयत्न करून जगाला दाखविण्याची ही संधि आहे. गेलेला वेळ फिरून येणार नाहीं.

परंतु लिहिण्यास अगदीं लाज व दुःख वाटतें कीं, प्रत्यक्ष परिस्थिति पहातां आमची सर्व बाजूंनीं दिशाभूल होऊन आह्मी भलतीकडेच वाहवत चाललों आहों असें नजरेस येत आहे! 'वडिलीं आचरेला जो धर्म। तो आचरावा सुनेम॥' ही समर्थांची उक्ति धाब्यावर बसवून युरोपियनांच्या शाकपक सुधारणेच्या वाह्य भपक्यास आम्ही भाळलों आहोंत! आमचें तेवढें चटसारें मूर्खपणाचें आणि पोर्तुगीज संस्कृतींतील प्रत्येक गोष्ट भलती अनुकरणीय अशी मनाची फसवणूक करून घेऊन अधाशीपणानें त्यांचें अनुकरण करीत आहोंत! आमची साधी, थोड्या खर्चाची व सात्विक अशी रहाणी आह्मांस आवडेनाशी झाली असून युरोपियन थाटमाट व चोचले करण्यांस आम्ही हपापलेले आहोंत! बाबानों! येथें तुह्मी निःसंशय चुकत आहां! धटोटकचाच्या बाजारांत जुनी पुराणी पण अंतःसारवंती अशी आपली आर्यसंस्कृति देऊन दिखाऊ व मायावी पाश्चात्यसंस्कृति घेत आहां किंवा शंभर नंबरी सोनें देऊन सोनें-पितळ मोबदला घेत आहां! ही देखाभुलीची नवी नवाई तुह्मांला पचणार नाहीं व तीपासून तुह्मांला व तुमच्या मुलांबाळांना सुख लाभणार नाहीं. युरोपियनांनीं रहाणीनें त्या समाजांत आपली मानमान्यता वाढेल ही खोटी भुरळ सोडून द्या. 'पाण्याहून रक्त जाड असतें' ह्या इंग्रजी ह्मणीप्रमाणें रक्ताशीं रक्त मिळून शेवटीं 'तेल गेलें तूप गेलें, धुपाटणें हातीं आलें!' अशी तुमची फसगत होणार! हें लक्षांत ठेवा.

इंकिजिशनच्या अस्मानी सुलतानीच्या प्रसंगीं आर्यसंस्कृतीकरितां ज्यानीं अघोर घंटाच्यां तलवारींस माना दिल्या, ते तुमचे आमचे स्वर्गस्थ पितर, पाश्चात्य संस्कृतीचे बंदे गुलाम बनून आर्यसंस्कृतीच्या गळ्यास नख लावण्यास तयार झालेल्या आह्मांस पाहून ढळढळां अश्रु ढाळतील व असले करंटे असेच पारतंत्र्यांत कुजत राहोत असा शाप देतील! ज्यानें एका दिवसांत एक लाख हिंदू बाटविले असें ह्मणतात त्या सांफ्रांसिस्कच्या मृत शरीराच्या हाडांच्या सांपळ्याचें दर्शन व प्रसाद लाभ घेण्याकरितां हजारो रुपयांचा चुराडा करून—पंढरपूरचे वारकरू करणार नाहींत इतकी लगबग करणाऱ्या आह्मांस पाहून असलीं गाजरपारखी रत्नें निपजल्याबद्दल आमचे पूर्वज, आपणांस 'धन्य! धन्य!' ह्मणतील! पोर्तुगीज वीर्यापासून शिवाजी जन्मला असें भयंकर व उरमर्दकारक विधान करून साध्वी जिजाबाईचें विमल पावित्र्य व चारित्र्य यांस काजळ फांसण्याचा नीच प्रयत्न करणाऱ्या एका पोर्तुगीज पंडित मूर्खाचें खंडन करण्या इतकें ऐतिहासिक ज्ञान व थोडी तरी चीड उत्पन्न होण्याजोगी माणुसकी आमच्यांत नसावी आणि लिसेंवांतील शिक्षणाचीं स्तुतिस्तोत्रें गाण्यांत मात्र आमची लेखणी चुरचुरू चालावी. याच्या पलीकडे आमच्या मानसिक अधोगतीची पराकाष्ठा व नष्टचर्य तें काय राहिलें!

"रेजिस्तिसिविलच्या प्रश्नांत उपरनिर्दिष्ट प्रमाणें वरील अप्रासंगिक लिहिणें कशाला?' असें कित्येकांस वाटेल; परंतु चारशें अधिक वर्षांच्या पारतंत्र्याच्या रुळाखालीं चेंगरून गेल्यामुळें आह्मी मनानें किती दुबळे झालों आहोंत आणि त्याच्या पायीं आह्मी आपल्या स्वत्वास विसरून मेंढरानें आत्मद्रोह करण्यास कसे प्रवृत्त झालों आहों—हें दाखवावें व हीच आमची नेनळी स्थिति—कितीहि जुलमी कायदे व कर लादले तरी चुप्पी कडे चडफड करून निमूटपणें मान कार्णे ही'राजा बुडे जरी प्रजा जातें! ॥ ∴ शरण कुणा जावें? ॥', या तत्त्वानुसार भावना होण्यास कारण आहे हें लोकांस पटावें इतकाच वरील पाल्हाळ करण्यांत माझा उद्देश आहे. याबद्दल कोणीहि वाईट वाटूं देऊं नये व कोणास काहीं अप्रिय वाटलें तर त्यानीं माझ्या सदेतूकडे पाहून क्षमा करावी अशी विनंति आहे.

मी ह्मणतों त्याप्रमाणें आमच्या दुबळ्या भावनेचें प्रतिबिंब प्रत्येकास अजमावतां येण्यासारखें आहे. विवाहनोंदणीच्या बाबतींत 'धर्माप्रमाणें आधीं लग्न आह्मांला करूं द्या! आणि नंतर लग्नाची नोंदणी करा एवढीच आमची सरकारकडे साधी मागणी आहे यांत सरकारचें कांहींहि नुकसान नाहीं. पण यांत सरकार, पुढें काय करील तें करो परंतु दुर्दैवाची गोष्ट अशी कीं, ह्या बाबतींत आमच्यांतलेच किती एक पंडितमन्य 'लग्नांपूर्वी तेंच झालाच पाहिजे. तुम्हीं ह्मणतां तशी कायद्यांत सुधारणा सरकार करणार नाहीं व करूंहि नये. असा कांगावा करून डोकींत राख घालण्याचा तयार होतात व दुसऱ्याचा आत्मघात करण्यास प्रवृत्त होतात तेव्हां याला काय ह्मणावें? सारांश, हें सारें स्वाभिमानशून्यतेचें व भित्र्या मनाचें द्योतक आहे परंतु समजतें यानीं नेट धरून लोकमतानें क्रांति होण्याचा धडाडीचा प्रयत्न करावा व सर्व हिंदुसमाजाची वलिष्ठ अशी सामुदायिक शक्तीची ही न्यायाची मागणी आहे असें सरकारास वाटून कौन्सिलासही येथ लागेल इतकी चळवळ सर्व हिंदुबंधूनीं करावी अशी माझी धर्मबांधवांस हातजोडून प्रार्थना आहे.

सर्वांचा नम्र धर्मबंधु

दत्तात्रेय तुकाराम पणशीकर

ANO VII—NUMERO 34—1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 30 DE NOVEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
INDIA PORTUGUESA...... 3-00-00
INDIA INGLESA............ 3-08-00
NUMERO AVULSO.......... 0-01-00
Anuncios
Anuncios por linha...... 00-01-00
Para ... maior contrato especial

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोंयांत (वार्षिक)........ ३-०-०
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-८-०
किरकोळ अंकास.......... ०-०-१-०
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारे ठरविण्यांत येतील.

वर्षे ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ३० माहे नव्हंबर सन १९२२ [खास अंक ३४ वा

A INDIA PORTUGUESA

Goa agoniza, enquanto Bombaim se transforma numa cidade esplendorosa

Os funcionarios publicos vivendo como nababos

O importante jornal metropolitano *O Seculo*, tendo aventado a simpatica idea duma Exposição Colonial, perguntou sobre ela a autorizada opinião do distincto colonial sr. dr. Santana Rodrigues, o qual a emitiu na entrevista que o distincto médico e ilustre professor da Faculdade de Medicina da Universidade de Lisboa concedeu ao mesmo diario-entrevista que será, logo, trasladada.

Por ela poderá o leitor imparcial, facilmente, avaliar o merito da patriotica obra do sr. dr. Rodrigues e, ao mesmo tempo, compara-la com a atitude diametralmente oposta do nosso outro compatricio—*O manipanço* e de quem nós ocupamos nas nossas duas anteriores edições.

O sr. dr. Rodrigues está servindo ao Paiz onde nasceu em seu prejuiso pessoal, em quanto o sr. *alegre* Costa está, em prejuiso do erário publico, procurando ser agradavel a seus amigos e parentes.

Que frisante contraste ! ! !

Eis a opinião do sr. dr Rodrigues sobre a Exposição Colonial, lançada pelo *Seculo*:

Secundando a iniciativa do "Seculo"

—A minha opinião—começa o distincto professor—não pode ser mais lisonjeira para a iniciativa do seu jornal.

E a explicar:

—Entendo que se deve associar á Exposição o Congresso, para quer mostradas as riquezas regionais, se apresentem ao mesmo tempo, os modos praticos de as aproveitar.

"Não basta dizer o que elas valem: é indispensavel que se ensine a pôr em circulação esse valor nativo: é necessario que se carreiem capitais, que se estimulem empresas para que desse filão bruto se tirem obras lapidadas.

—Em Goa por exemplo há muito que aproveitar.

—Imenso. Tudo quanto respeita a Goa tem para mim um apreço precioso. Mas, quem é que aqui a conhece?

E como num ressentimento

—Poucas vezes os jornais daqui se referem á India. E, mesmo assim, veem-na quasi sempre através do maravilhoso de Camões, entre as coruscações das pedrarias e a tontura enervante da canela e da pimenta, da canfora e do almiscar, prenhe de terrores e de misterios, semi-núa e semi selvagem ! Quando, sacudido o daltonismo cristão, nós veriamos a grandeza do seu espirito humanitario, a perfeição das suas industrias e artes e a profundeza dos seus conceitos scientificos...a desafiar os grandes progressos contemporaneos

Isso faz com que tudo o que respeita á Goa seja aqui visto com indiferença e, ás vezes, com uma refração inquietante;

—Conta que se teem lá, ultimamente, dado alguns casos graves.

—Veja: A concessão Magnier; a questão das indemnizações pela carga dos navios apreendidos em Mormugão; os esbanjamentos da Comissão de Melhoramentos de Mormugão; os aumentos sucessivos de impostos, a pletora aterradora de funcionarios publicos, que telegramas sucessivos de protesto teem anunciado ao continente. No entanto, nem uma voz, na impresna ou no Parlamento, se fez ouvir para esclarecimento destas questões.

—E porque será que há agora *bicka* para os quadros da India?

—Isso...são misterios... São misterios da India!

E pormenorizando:

—Vá lá uma pontinha do véu. Os funcionarios publicos são pagos em rupias, ou seja em ouro e os vencimentos são fixados em reis. Mas a libra, em vez de ter o cambio do dia o Estado faz-lhe o guloso cambio de 4$50

—Uma penchicha!

—Apesar disso a pretexto da desvalorização da moeda que *está lá como nunca valorisada*, fizeram-se aumentos e equiparações!

"Assim, um funcionario que, em outras colonias, ganha 10 contos, na India recebe 28 mil rupias, ou seja, ao cambio do dia, 112 contos continentais (a 4$00 a rupia) Supondo que gaste metade ainda lhe restam 56 contos por ano, de economias.

—São uns priviligiados...

—São mais: são uns nababos modernos... Assim, vai-se o dinheiro dos impostos e dos emprestimos.

Bombaim rochedo ao abandono

—E Bombaim?

—Bombaim, antigo rochedo de pescadores, hoje é uma cidade com todos os confortos modernos: tem uma universidade, tem hoteis esplendidos, museus, jardins botanicos, hospitais, colegios, arsenais, docas, emfim, toda a *mise-en-scène* do progresso contemporanio.

"Goa, outrora o centro do comercio da Costa do Malabar e do Mar do Arabia, é desconhecida dos viajantes. Em compesação, é visitada por nuvens de mosquitos, que fazem dela o seu viveiro favorito.

—Dolorosa compensação!

—O esplendor da paisagem que contorna a cidade, as belas searas que a prolongam, vergeis a que a Natureza felicitou prodigamente, fazem-se ainda sob uma cultura rudimentar.

A beleza do porto de Mormugão

—E o porto de Mormugão?

—E' o melhor da Costa de Malabar. Poderia têr para o Centro e Sul da India o mesmo valor que o de Lourenço Marques para a União Sul-Africana. Mas falta-lhe tudo. Cais acostaveis, guindastes poderosos, esta leiros, uma larga rede ferroviaria, etc.

"A provincia é percorrida por numerosos cursos de agua e há grandes quedas dágua entre elas a esplandorosa catadupa de Dudsagor, que poderia fornecer milhares de H. A. de energia motriz.

Nesta altura, o entrevistado pergunta-se a si mesmo:

—Porque não fundar empresas de capitais luso indianos para explorar essas riquezas?

"Porque não explorar a pesca, sob processos modernos?

"Porque não se dá autonomia aos sindicatos comunais para explorarem as suas riquezas agricolas?

"Há manga deliciosa. Mas não há um mangal que se veja. Porque não se fudam emprosas para cultura metodica das arvores frutiferas?

A banana de epicarpo, finisima, que não tem igual no mundo, porque não se cultiva em grande extenção?

Há madeiras preciosissimas mas não há uma empresa de serração e fabrico mecanico!

O café que é considerado superior ao de Maka, a cana sacarina e o algudão, que estão reduzidos ao carinho das hortas! O gado e lacticinios, que teem as melhores condições para prosperar. As rendas e os bordados que hoje valeriam o seu peso em ouro, porque estão ao abandono? A industria de estamparia de Damão!

E conclue:

—Meu caro: E' por isso que a iniciativa do *Seculo* tem todo o meu entusiasmo. E' indispensavel mostrar as riquezas inexploradas que encerram as possessões de Alem-Mar e proteger os capitais que desejem fazer surgir do caos da burocracia publica as *pedrarias* e *as especiarias*, que, em denso minerio, pululam no solo e subsolo das provincias ultramarinas.

Muito apoia lo!

Ecos & Critica

Uma conferencia

O sr. Correia Afonso fez em concanim uma admiravel conferencia em Navelim, por ocasião da festa que há pouco al se realisou.

O conferente foi ouvido com atenção e comprendido, talvez pela primeira vez, pela numerosa assistencia, na sua generalidade.

E não admira, porque o concanim é o unico idioma que posa ser intitulado *Lingua do Povo*; lingua em que nós adoptamos desde muito, o sistema de fazer as nossas conferencias ao Povo, convencidos praticamente, de que ele, falando geralmente, é refractorio á outras linguas - portugueza e marata.

Aplaudimos, porisso, o novo sistema de conferencias em vernaculo, do sr. advogado Correia Afonso, esperando, ao mesmo tempo, que ele será se-

विवाह मीमांसा

ढोखंडाचें कोंदण करुनि हिरा त्यांत
बसविल्या वरती।
शोभेल काय ? योजक घेइल मूढत्व
आपणावरती॥ १ ॥
(वे. द. तु. पणशीकर— कुमार
सन्मार्ग दीपिका)

वरील कविता 'योजकः तत्रदुर्लभः' या महानोक्तीचें हुबेहुब प्रतिबिंब होय. प्रत्येक मनुष्याला त्याच्या जीवित मर्हात त्याला अनुरूप असें कांहीं तरी अति उच्च असें ध्येय साधावयाचें आहे, अर्थात् ही मोठीच जबाबदारी आहे. तेंही त्या मानानें ईश्वरानें मनुष्याध साधनेंही दिलीं आहेत. आणि मग हें जबाबदारीचें काम आम्हांवर सोंपविलें. तरी 'ध्येया'ची सारणी ओढण्याचीकडे आमचे हातून कांहींही होत नाहीं. यांत तरी आमचाच अपराध आहे. तीं साधनें हीं:— बुद्धिशान, शक्ति इ. होत. सर्व सृष्टींत मानव दर्जानें श्रेष्ठ आहे पण कित्येक वेळां याच्या उलट स्थिति अनुभवास आल्यानें मनांत विचारांचें काहूर माजतें. आणि मानव व मानवेतर जीव यांत कांहीं अंतर आहे कीं काय ? अशी सहज शंका उत्पन्न होते. इतकी निंद्य कृत्यें करण्यास मागें पुढें न पाहणारे म्हणजेच ईश्वरदत्त साधनांचा दुरुपयोग करणारे समाज कंटक [!] दृष्टीस पडतात.

ध्येय म्हणजे साध्य साधण्या करतां साधनें दिलीं असतात. त्यांच्या वांचून कोणतीच साध्यप्राप्ति होत नसते. यावरून कोणी समजतां नये कीं साधनें आहेत तेव्हां ही चुटकी सरशी होईल. अशी गोष्ट आहे. पण ती होण्याइतकी आपोआप होणारी नाहीं, व करणेंही सोपें नाहीं; कारण साधनांचा उपयोग करणारा वाकबगार सुज्ञ साधक हवा असतो. एकादि शिकार साधावयाची झाल्यास बंदुकीचा नेम कसा धरावा, ती बंदुक धरावी कशी, कोठें धरावी याची जाणी व धरणारास असणें जरूर आहे. येरवीं शिकार कशी बरें साधेल ? आपलें ध्येय किंवा साध्य ही देखील एक प्रकारची शिकारच आहे. पण तिच्यांत आणि आगच्यांत दोन ध्येवांइतकें साम्य आहे ! इतकेंच काय पण शिकार बाजूसच राहून बंदुकीचा नेम उलटा धरणाऱ्या अडाणी पारध्या इतक्या आत्म–घातकीपणाची कृति आम्हीं करण्यास तयार होत असतों. तेंतें साधनाचा काय बरें दोष आहे ? तेव्हां कोणती गोष्ट साधनानीं मिळत नसून उपयोग करणाऱ्या शाहाण्या योजकाच्या चातुर्यानें मिळत असतें. हें प्रत्येकानें समजून वागलें पाहिजे.

आमचा समाज दिवसें दिवस अधोगतीस जात आहे. तो उत्कर्ष पावण्याची वारंवार निराशा होत आहे. तशांत स्वार्थ, मत्सरादिकास बळी पडून बुद्धि; ज्ञानाकरच्या बहुमोल देणगीचा केवळ अप्रयोजक पणानें अपव्यय आमचे आम्ही करीत असतों. असेंच विचारांती अनुभवास येतें. अशा कांहीं भयंकर रूढी आपणांत आहेत कीं त्यामुळेंच मुख्य सर्वस्वाचा 'स्वाहा', कार होतो. त्या सर्वांचा विचार मी पामरानें कसा करावा ? नमुन्यासाठीं एक दोन रूढी, ज्यांस बाहेरून धर्मशास्त्राचा मुलामा लावतां येतो अशा पुढें देतों. त्यां वरून खात्री होणार आहे.

प्रपंच्यांत मनुष्याच्या इह–पर सौख्याचें बीजारोपण आहे हें साधुसंतानीं देखील सिद्ध केलें आहे. परंतु तोच प्रपंच यातनांचें माहेरघर अर्थात् दुःखमय होत असल्याचीं उदाहरणें आपण पहातों त्याचें कारण आरंभीच 'गणपतीपूजनास कुजका नारळ'होतो हें होय. प्रपंचाचे मूळ स्तंभ म्ह. स्त्री–पुरुष आहेत. त्यांवर पुढील इमारत उभारावयाची मुळें हेच यथायोग मजबूत असावे लागतात. एक कोरम झालेला तर दुसरा अगदीं कोंवळ्या लांकडाचा असें असतां नये. चार चार पांच पांच वेळ विवाहित होऊनपुनः विवाहित होण्याला शौंड्या (!) शाडून परलोकच्या प्रवेश परीक्षेस तयार झालेल्या उमेदवाराला पोटच्या मायाचा गोळा संतोषानें विकण्याची राक्षसी चाल आपल्यांत फार वर्षांपासून पडलेली आहे.

पन्नाशी किंवा साठी उलटून गेलेल्या विवाहेच्छु नवरदेवच्या हवालीं कन्या खुशाल करतो याचा परिणाम काय होणार हें न समजण्या इतकें सर्वच मुलीचे बाप मूळचे अज्ञान असतात असें कांहीं नव्हे. पण केवळ धनलोभामुळें ही कसाब करणी करण्याचें साहस ते करतात. नवरा ज्ञातारा असेना कां? त्याच्याशीं रुपयांची पुंजी रगड असली हें. बस्स आहे कीं मुलींच्या बापाच्या तोंडास पाणी सुटतें. असे महात्मे थोडे नसतात पोटीं संतति व्हावी तशांत मुलगा व्हावा म्हणून जगांतील सर्व लोक केवढाले यज्ञयागादि भगीरथ प्रयत्न करतात. पण देव त्यांकडे लक्ष देतो ! पण पुढें अमृताप्रमाणें मधूर फळें देणाऱ्या वृक्षाचें रोपटें ऊकिरडाच्या ढीगावर लावण्या इतका बेमरस वांकड्या जाणाऱ्या अधमांस श्रमावांचून देखील साध्य होवो ही का लहान आश्चर्याची गोष्ट ! ! कारण अशांना कित्येकांना स्वाभाविक संततिमान होतो येतें. बरोबरच आहे. त्यांचा योग क्षेम कसा चालणार ? हा सौदा चालला तरच त्या बापड्यांची माणुसकी ! शारदा नाटकांत हेंच चित्र रंगविलें आहे. आतां तें नाटक. आपणास तरं व्यवहारांत हे प्रकार पहावयाला सांपडतात 'कसाबाला गाय धारजिणी' ही म्हण यावरून सिद्ध होते. तेव्हां वाचकांचे ध्यानांत आलेंच असेल कीं अप्रयोजक पणाचें अधःपाताचें ठळक उदाहरण म्हणजे वयोवृद्ध पतीशीं मुलीची (८–१० वर्षांच्या अज्ञान लेंकरांशीही) विवाह लावण्यांत येतो हें होय.

असा योग होणें वृद्धांशीं जसें अयोग्य तसाच तो कदाचित तरुणाशीं करणें देखील अयोग्य ठरेल. कारण एवढा अवाढव्य प्रपंच शकट चालवण्याचें सामर्थ्य त्या दोघांत आलेलें असणें अशक्य असतें. कित्येकवेळां हा उतावेळपणा धर्मभयास्तव देखील होण्याचा संभव असतो. पण याचें समाधान थोडक्यांत आहे. बालेति गीयते नारी यावद्वर्षाणि षोडश। ततस्तु तरुणी ज्ञेया द्वात्रिंशद्वत्सरावधि ॥१॥ (हा श्लोक शिंगाणे कृत विवाह, या पुस्तकांतला आहे] ज्या धर्मभयास्तव या बाबतींत उतावळेपणा केला जातो, तो मुलींला १६ वर्षेपर्यंतही न करण्याला वरील श्लोकांत आधार मिळतो व तिची तेवढ्या मुदतीपर्यंत बाल्यावस्था असते, हें सिद्ध होतें.

शिवाय सदरील पुस्तककर्त्यांनें संमत व्यक्त केलेला उतारा खालीं देतों म्हणजे झालें:—

—सोळावें वर्ष पुरें होई तोंपर्यंत जर मुलीला बाला या संज्ञेनें संबोधिलें जावें तर या बालेचा विवाह शास्त्रसंमत होत नाहीं एवढेंच नव्हे तर कन्या दानाचे ऐवजी बाला दान होतें, व कन्या-दानाचें पुण्य पदरीं पडत नाहीं [वि. भू. सोरो विनायक शिंगाण] तेव्हां आधीं 'कन्या-विक्रय' मुळीं गोमांस विक्रया इतका कसाब करणीपेक्षांही निंद्य; त्यांतून वृद्धास तर कल्पनेंबाहेर निंद्य इतकेंच काय पण अधमाधम पणाचें आहे. हें सांगणें नलगे. परंतु स्वार्थापायीं असलीं महापातकें, सोडून मानवी ज्ञानाची होळी होत असतां स्वस्थ न बसणें हें कर्तव्य प्रत्येकाचें आहे. मग माझ्या सारख्यासही या विषयांत हालचाल करण्याची दुरूप यावी यांत कांहींच नवल नाहीं. प्रसंगच असा कीं कित्येक शहाणेसुद्धां येथें स्तब्ध रहावे ! असो. आजच्या लेखांत विचार केला, तो वृद्धाशीं कन्येचा योग (विकून अथवा दान करून) जोडणें करणें हा. बालावृद्ध विवाह करणें इतका एकच मुद्दा घेऊन केला आहे आणखींही लिहिण्यासारखें या बाबतींत पुष्कळ आहे. पण विस्तार भयास्तव एकदमच घाई केली नाहीं. क्रमाक्रमानें लिहिण्याचा विचार आहे. कारण इतक्यानेच हा विषय पुरा होत नाहीं. करितां हा पवित्र हेतु सफळ करण्याबद्दलचा भरंवसा 'सत्यसंकल्पाचा दाता, परमेश्वरावर टाकून माझे वेडेंवांकडे पण केवळ सद्धेतूनें प्रेरित होऊन यथामति सादर केलेले बोबडे बोल गोड करून घ्यावेत' अशी सज्जनापाशीं सविनय प्रार्थना करतों व तूर्त रजा घेतों.

गणेश रामचंद्र बोंडस

पाहिजे

येथील जेटी-मराठी शाळेकरितां मराठी ४ इयत्तापर्यंत शिकविणारा उत्तम शिक्षक पाहिजे. गरजूंनीं खालील पत्यावर अर्ज करावा अगर समक्ष भेटावें. पगार लायकीप्रमाणें.

मार्मुगांव–हार्बर ३०–११–२२ { शांताराम काशिनाथ दणाईत से. जे. म. शाळा

—धि लेडीज सर्कस कंपनीचे वास्को डीगामा–मुर्गांव येथें पांच प्रयोग झाले. खेळास प्रेक्षकांची अपूर्व गर्दी होत होती. शेवटच्या (ता. २०।११।२२) खेळाचें उत्पन्न खर्च वजा जातां अडीशेंवर रु. कंपनीनें तेथील श्री दामोदर मंदिरालयास मदत म्हणून प्रस्तुतच्या कमेटीच्या हवालीं केलें. कमिटीतर्फे तेथील श्री. शिवराम जिं

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2° oficio, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do §2 do art. 197 do Cod. Proc. Civ. citando os reus Sundorem Zuilem Bailadeira, Tucó Gan e Gopi Gan de Cacorá e ora ausentes, este ultimo em parte incerta de Belgaum e outros em parte incerta de Bombaim, para uma acção de divisão de cousa comum instaurada contra eles e outros por Panduronga Visvonata Sinai Cacodcar e mulher Baguiroti Sinainim de Cacorá e pela qual pretendem estes ver dividido o predio denominado CURIAXEREM' sito em Cacorá e descrito na conservatorio do registo predial desta comarca sob o n° 7540 do livro B 22, e para na 2° audiencia posterior ao praso de editos virem ver acusadas as suas citações e na 3a. imediata se louvarem em peritos que façam a mesma divisão, louvação em que se observará o disposto no §1 do art. 568 com referencia ao §1 do art. 488 do Citado Codigo. As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas feiras ou nos dias imediatos quando forem feriados não o sendo tambem estes no Tribunal Judicial, situado em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirige a Curchodem, ás 12 horas. Para ser publico se expediu este.

Xeldem 22 de Novembro de 1922.

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei--
1 O Juiz de direito
A. Meireles

PAGODE DE SRI SANTERI DE XELDEM

No dia 15 do seguinte mez de dezembro pelas 15 horas no local do mesmo Pagode irá á praça o bate cobrado aos arrendatarios do sobre dito Pagode.

Aos 27 de Novembro de 1922

O escrivão da com°
Utoma P. Sinai Odarcar

2 Visto o presidente
R.B. Gaunço Dessai

वत्सराम व भिकाजी पांडुरंग यांच्यां प्रयत्नाचें सदरहू देणगी हें फळ होय. या ...vilisação
दग्रहस्थांचे तसेंच कंपनीचें
स्वार्थत्यागाबद्दल आम्ही कौ

ANO VII—NUMERO 35—1922

QUEPEM QUINTA—FEIRA 7 DE DEZETEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai

Assinatura
...A PORTUGUESA...... 3-00-00
...INGLESA............. 3-08-00
AVULSO.........0-01-00
...uncios
...ha...... 00-01-00
P... ...ontrato especial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वे.] केपें, गुरुवार, तारीख ७ माहे डिसेंबर सन १९२२ [खास अंक ३५ वा

Um Maharaja Mistico, Mistigo e Sobre--natural.

No nosso ultimo artigo, descrevemos a maneira como o sr. Fragoso tentou dar uma idea erronea e inverosimil da vida do grande conquistador e guerreiro Shah ji Raja- Desta vez volveremos a nossa atenção ao que S. Exa. regista, referindo-se aos dois casamentos do mesmo rajá.

Cá vai, pois, o trecho extraido do opusculo do sr. Fragoso, no tocante ao primeiro casamento de Shahaji:

"Havia (Shahaji) contraido casamento em condições muito superiores ao seu nascimento com Jizabai, filha de Lukhji Jadavrao de Sindkhed. (Ballads p. XVII).

Este é o segundo paragrafo do mesmo opusculo e, consequentemente, o segundo élo daquela cadeia de perverções ..

E' escusado dizer que êste paragrafo, como o outro analisado no nosso ultimo artigo, contem erros crassos, tanto da historia como da interpretação do original citado. Pois, o livro "Ballads", referido não diz o que lhe atribui o sr. Fragoso, mas afirma muito claramente, embora laconicamente, que 'Shahaji was married to Jizabai.' O emprego da voz passiva neste caso não é sò significativo mas tambem exigido pelos factos historicos. O sr. Fragoso, ao interpretar este original, fez uma alteração aparantemente ligeira mas realmente fundamental, procurando desta arte conseguir levar os seus leitores a crêrem que foi o proprio Shahaji promotor deste matrimonio.

Mas, uma suposição desta é, um erro. Pois, não era Shahaji que foi o autor daquela sua aliança matrimonial, mas o seu pae, o caprichoso Maloji Rajá. Shahaji era, em 1604, quando o casamento se realisou, meramente um rapaz de nove anos; e, portanto, não era Jizabai uma noiva da escolha pessoal de Shahaji, nem o enlace matrimonial um casamento de amor.

Portanto, era de esperar, que Shahaji, quando homem feito, se casasse com alguma outra mulher da sua propria escolha, servindo-se da poligamia em voga na India e imitando os outros rajás e nababos. E foi, justamente, o que suceden em 1630, quando Shahaji, atraido pela beleza, mocidade e outras qualidades da joven irmã de Baji Mohitey, seu intimo amigo, contraiu novo matrimonio na familia deste.

Ora o sr. Fragoso que está empenhado em apresentar o segundo matrimonio de Shahaji como um caso muito singular e explicavel só como consequencia de adulterio da sua primeira mulher Jizabai, muito astutamente deixa de ilucidar aos seus leitores estas e outras circunstancias em que os dois casamentos se realisaram

Com o mesmo fim deixa S Exa- de mencionar tambem a data do primeiro dos matrimonios, nem se refere ao longo intervalo de 26 anos que decorreram entre eles. Tambem não diz que o primeiro casamento de Shahaji era uma aliança matrimonial efectuada contra a vontade dos proprios paes de Jizabai e pela intervenção do Sultão e pelo capricho do Maloji Rajá, pai de Shahaji. Nem explica S. Exa. que esta aliança em vez de estreitar as relações de ambas as familias foi pelo contrario o motivo de dessensões entre elas. Nem tão pouco ilucida que Shahaji, marido de Jizabai foi sempre sustentando estas desinteligencias domesticas, não obstante os esforços incessantes de Jizabai para acabar com elas. Nem, finalmente, quiz o sr. fragoso dizer aos seus leitores que, quando Shahaji, tomou outra mulher, já tinha Jizabai perdido a sua mocidade, tendo alcançado a idade de mais de 35 anos, e por conseguinte, não se achando nas condições de exercer a pouca influencia: que, junta á supremacia (tambem então extinta) do sen pae, viera ela usando para com o seu marido que era um conhecido debochado e levava uma vida sensual e luxuriosa, mantendo, ainda após o seu segundo matrimonio, favoritas como essa que foi a mãe de Santaji mencionado até na obra historica de Grant Duff.

O sr. Fragoso oculta tudo isso aos seus leitores e talvez julgando esta uma oportunidade de exceder ainda ao grande historiador Jedunath Sarkár, ousa refutar o que este disse sobre o segundo matrimonio de Shahaji. Pois, o sr. Sarkar disse que Jizabai, com a perda da sua mocidade perdeu tambem a afeição do seu marido que a abandonou e tomou uma mulher mais bonita e mais nova.

O nosso investigador historico de Oxel, porem, não quere admitir esta asserção e escreve o seguinte para a contestar:-

"O mesmo escritor hindu" (diz o nosso escritor cristão de oxel referindo-se ao Sarkar) 'afirma que Jizabai perdeu a afeição de seu marido provavelmente com a perda da mocidade; mas sendo certo que as mulheres indus casam antes da puberdade o que mais provavelmente deve ter sucedido é exactamente o contrario, isto é, que logo no segundo parto (2 ou 3 anos depois do 10) não perdeu ela a sua mocidade, que não passaria o maximo de 17 a 19 anos o que mostra que estava ela então em plena exuberancia primaveril da idade'.

Ora, ¿haverá ai leitor algum que, conhecendo ainda superficialmente a historia dos maratas, deixe de disatar a rir-se com esta discoberta de nosso investigador de Oxel? ¿O que significa esta maneira de fazer calculos com a logica de parteiras? Podem elas servir de fundamentos historicos?

Mas parece-que o nosso Fragoso ignora que Jizabai nasceu em 1595, casou-se em 1904, deu á luz o seu primogenito em 1622 e teve a avançada idade de 36 anos em 1630 quando o seu marido contraiu matrimonio com a jovem e famosa irmã do seu amigo Mohitey. E' inexplicavel, porem, essa ignorancia, visto que quasi todos estes dados e estas datas se encontram mesmo na obra historica de Grant Duff que o sr. Fragoso não se cança de citar *in and out of season*.

Não é deveras admiravel que S. Exa. sem saber cousas vulgares como estas da historia dos maratas procurasse refutar autoridades de envergadura do sr. Sarkar?

Mas, esta sua audacia não para aqui, vai ainda mais adiante; e, termina sò na sua esquesita investigação historica!

O mesmo historiador Jedunath Sarkar, conhecedor como é, dos habitos extravagantes e poligamicos dos rajás e nababos, como tambem o Grant Duff e outros, não se estranhou perante o abandono de Jizabai pelo seu marido, ou perante o segundo matrimonio do mesmo com uma mulher mais bonita e mais nova. E esse abandono, porem, o nosso Fragoso acha-o como 'um caso muito singular' que 'nem tem justificação nas leis e praxas do induismo!..

Mas ¿que conhecimento das leis e praxas de induismo tem o sr. Fragoso para assim se pronunciar? Sua Excia nem sabe qual seja a casta superior e qual a inferior entre as quatro castas dos hindus, e está laborando no erro, quando supõe que a casta bramane é certamente muito inferior a casta kshatria', e tambem que todas as mulheres indus se casam antes de puberdade, ignorando que só as bramanes e certas outras se casam antes de puberdade, mas outras, como as maratas, tem a liberdade de se casarem tanto antes como depois de puberdade. A segunda mulher do Shahaji, na ocasião de casamento não era uma menina impubere, mas uma mulher já feita tanto que teve um filho dentro dum ano do casamento.

Amigo sr. Fragoso, é louvavel a sua aspiração de exceler aos grandes historiadores. Mas se pensa alcançar esta gloria sem se dedicar ao estudo aturado da historia e respeitar escrupulosamente a verdade e fiado simplesmente na sua logica de fantasias está então redondamente enganado. Oxalá que as nossas modestas reflexões consigam levar-lhe o preciso desengano.

Sá Manta

Ecos & Critica

Sim, senhor!

O sr. F. Monteiro, nosso distincto patricio castigou, em termos veementes, como consta de *O Liberal* de Macau, a ousadia estupida de um sr. dr. Luis Nolasco que, como vogal do Conselho Legislativo daquela colonia avançara afirmações ofensivas da dignidade dos filhos da India.

Sim, senhor! O sr. Monteiro, fazendo o que acaba de fazer, mostrou que é digno filho da India, berço da civilisação mundial.

वाला वाटें लागेल हें थोडासा विचार केल्यास कोणालाही कळेल.

आतां केवळ मोठेपणाच्या दृष्टीनें, निव्वळ वैयक्तिक मोठेपणाच्या दृष्टीनें विचार केल्यास अशा व्यक्ति आंगच्या मोठेपणाच्या गुणापेक्षांही क्षेत्राच्या आकुंचितपणामुळें अधिक मोठ्या दिसत असतात. हेंही आपण ध्यानांत आणणें भाग आहे. अर्थात् ह्यांत त्या व्यक्तीनां आम्ही उणेपणा आणूं पाहतों आहों असा अर्थ मुळींच नाहीं हें सांगणें नकोच. त्यांच्या संबंधानें जो आदर वाटला पाहिजे तो तर वाटलाच पाहिजे. परंतु आमच्या संकुचित दृष्टीमुळें किंवा आमच्या आकुंचित टापूमुळें जो नसता मोठेपणा आपण त्यांच्यावर लादूं पाहतों तो त्यांच्या वाजवी मोठेपणालाही पुढें मागें परक्यांच्या दृष्टीनें कमीपणा आणील म्हणून त्यांनीं व आपणही त्या बाबतींत जपलें पाहिजे.

उदाहरणार्थ, संस्कृतांतील 'शिंपी' व देवमासा' ह्याविषयींचें सुभाषित आपण ध्यानांत आणूं. ह्या सुभाषितांत असें म्हटलें आहे की टिचभर पाण्यांत शिंपीचाही आवाज होतो. परंतु. महासागरांत देवमासाही पाण्यांलाळून गेलातरी तर सामसूमच असतें, परंतु त्यावरून असा निष्कर्ष निघत नाहीं कीं शिंपी ही देवमाशापेक्षां प्रचंड आहे तर एवढेंच सिद्ध होतें कीं आकुंचित टापूंत सांपडल्यानें शिंपीचाही आवाज निघतो; पण विशालसागरोदरांत प्रचंड न कांचही निघत नाहीं. जेव्हां शिंपीला संग्रहालयांत नेऊन दिल्यावरही तिची फुरफुर ऐकूं येईल तेव्हांच तिला नकाशीं तो लतां येईल किंवा नकाशींचीं विशेषणें लावतां येतील. अस्तु. सांगण्याचें तात्पर्य कीं ज्या प्रतीचीं माणसें गोमांतकाव्यतीरिक्त तालुक्याशिवाय जिल्ह्याशिवाय अग्रगणती असतात, परंतु ज्यानां तेथील लोक आपलें राष्ट्रपुरुष म्हणून लेखितहि नाहींत व दखलीतहीं नसतात, त्याचप्रतीचीं माणसें आमच्या ह्या इवल्याशा टापूंत पडल्यामुळें आम्हांला, आदर्शभूत म्हणून पकडण्याला दाखवीं व राष्ट्रपुरुष म्हणून स्वतः होणें भाग असतें हें आपण विसरून चालणार नाहीं. हा आमच्या राजकीय व शैक्षणिक कूपमंडूकपणाचा परिणाम आहे. आणि हा कुपमंडूकपणा घालविण्याचें कार्य लिसेवाकडून होत नाहीं. असें 'स्पष्टवक्त्याचा' लेख त्या शिक्षणाच्या परिणामादाखल मानल्यास म्हणणें भाग होतें. आतां ह्यावर कोणीं असें मात्र म्हणूं नये कीं हा दृष्टिकोन 'अतिपरिचयादवज्ञा' ह्या न्यायानें बनला असेल. कारण, तसें म्हटल्यास अमक्या तमक्याशींच तेवढा त्या व्यक्तींनीं अतिपरिचय केला आहे व स्पष्टवक्त्याकडे मात्र त्या ढुंकूनही पहात नाहींत असा निष्कर्ष निघेल. व तो तर मुळींच वास्तविक नव्हे. कारण, त्याच्या अगदीं उलटही परिस्थिति असूं शकेल. त्याचप्रमाणें अल्प परिचयामुळें महासागर मोठा वाटतो व अतिपरिचयामुळें डबकें लहान वाटतें असाही सिद्धांत बांधण्याचा वेडेपणा पदरीं येईल; असो.

'स्पष्टवक्त्यां'चा लिसेवाच्या तर्फेचा आणखी एक मुद्दा असा आहे कीं 'लिसेवांत शिक्षणाच्या बाबतींत भेदाभेद नसून, जोंपर्यंत हिंदूस ख्रिश्चनापेक्षां निराळें शिक्षण देण्यांत येतें असें नाहीं, तोंपर्यंत, त्याला वाईट म्हणणें म्हणजे दिव्यावर झेंप घालणाऱ्या पतंगाच्या मूर्खपणासारखें होय. परंतु, विचार करतां, असें दिसतें कीं स्पष्टवक्त्यानें एकदा धाक घातला तरी त्यानें पुढें केलेल्या मुद्यामुळेंच लिसेवाला वाईट सांगण्याचा 'मूर्खपणा' करणें व स्पष्टवक्त्याला ... वाटणारा लिसेव काजवा आहे व ... घातलेला भाव व्यर्थ आहे असें दाखवणें ... भाग आहे.

[पुढें चालू]

भावंडांमधील लढा.

लेखांक १ ला.

"Favorabilia amplienda, odiosa restrigenda"

(फावोराबीलिआ आंम्प्लिएंदा, ओदियोजा रेस्त्रिज्यैंदा)

फिरंगी अमलांत पोर्तुगीज आणि इंग्लिश ह्या भाषांना भावंडांच्या नात्याचें प्राय:स्वरूप देण्यांत येतें. पोर्तुगीज भाषेनें आपलें श्रेष्ठ म्हटलें किंवा इंग्रजी भाषेनें स्वत:ची मातबरी गायिली तरी उभयतांची समदृष्टीनें जोपासना करणें अगत्याचें आहे. वरील लॅटीन वाक्याचा इत्यर्थ "हंसक्षीर न्याय" हाच आहे.

> 'मतांमतांचा गलबला। कोणी पुसेना कोणाला।
> जो जो मतीं सांपडला। तयासि तेंचि थोर॥'
> 'अभिमानें उठे मत्सर। मत्सरें ये तिरस्कार।
> पुढें क्रोधाचा विकार। प्रबळे बळें॥'

*

> 'नाना मतीं नाना भेद। भेदें वाढती वेवाद।'

*

> 'जनीं वादवेवाद सोडूनि द्यावा॥ जनीं सुख संवाद सुखें करावा॥'

*

"संवाद म्हणजे खरा वाद. ज्यापासून वादाचा उलगडा होतो तोच खरा वाद, त्यालाच संवाद म्हणावें. वादवेवाद म्हणजे आग्रहाचा किंवा अभिमानाचा वितंडवाद, होय, तो सोडावा. सुखसंवाद म्हणजे प्रेमाचा आणि निरहंकाराचा वाद होय, तो सुखें करावा.

प्रत्येक लेखकाच्या प्रतिपादित विषयाच्या मुळाशीं निर्मळ हेतु असतो, परंतु तो सर्वसंमत असतोच असें म्हणणें धाडसाचें होईल. विद्वान असतील तेवढेच अधिकारी, अविद्वान असतील ते अनाधिकारी असें नव्हे. विद्वत्तेच्या जोडीला शहाणपणा पाहिजे आहे. "अनर्घमपि माणिक्यं हेमाश्रयमपेक्षते॥" अमोलिक हिरा सुवर्णाच्या कोंदणांत खिरवला कीं अप्रतिम शोभा पावतो. 'आम्ही ठरवूं तें तुम्ही मान्य करा आम्ही उपमर्द करूं तो निमूटपणें सहन करा " असें म्हणण्याचा हा काळ नाहीं, किंबहुना असें बोलण्यास आम्हांला हक्क पोंचत नाहीं. मत प्रदर्शित करणें हें आमचें कर्तव्य; मग "वानोत निंदोत मुनिर्विदं" Errare humanum est [येरारे उमानुं येस्त] मनुष्य हा चुकीस पात्र असतो, तेव्हां आमचीं मतें तरी चुकीचीं कां बरें असूं नयेत? 'पिंडे पिंडे मतिर्भिन्ने' हें तर स्पष्ट आहे.

'युद्धस्य कथा रम्या:', खरें आहे, पण ह्या करमणुकीला मर्यादा आहे. महायुद्धाच्या गोष्टी पुढें पुढें तेवढ्या रम्य बहुतांशीं भासल्या नाहींत.

> "हिता कारणें बोलणें सत्य आहे॥
> हिताकारणें सर्व शोधुनि पाहें॥"

समर्थ रामदास स्वामी मनाला उद्देशून म्हणतात: "हे मना, तुझें हित व्हावें म्हणून ह्या खऱ्या गोष्टी तुला सांगाव्या लागत आहेत, त्या तुला अप्रिय वाटल्या तरी त्या तुझ्याच हिताच्या आहेत, तरी तुझ्या हिताकरितां मी म्हणतों तें खरें की खोटें त्याचा विचार करून पहा."

*

शिकणें म्हणजे विद्या मिळविणें शिक्षित ["अशिक्षिदइति शिक्षित:"] म्हणजे विद्या र्जित असणें हें मनुष्याचें मुख्य कर्म. ऐश्वर्य संपन्न असलेल्यानीं सज्ञान व्हावें म्हणूनच शिकावें व इतर स्थितींतील लोकांनीं सज्ञान होऊन शिवाय निर्वाहाच्या साधनाचे अभावीं मिळविलेल्या शिक्षणापासून मोबदला घ्यावा. सोनेरी किंवा रुपेरी बेडी पायांत अडकविण्याच्या उद्देशानेंच शिकतात असें धोरण बांधणें बरोबर नाहीं. इंग्रजी अमलांत विद्यालयांची एवढी मोठी संख्या आहे कीं त्यांतील अगणीत विद्यार्थी किनिमित्त शिकत असतात हेंची आपणाला आजच कल्पना करवणार नाहीं. ग्राज्वेटनें पोष्टमॅनचें काम स्वीकारलें असल्याचें गेल्या तीस वर्षांमागें इंग्रजी हिंदुस्थानांतील एका वृत्तपत्रांत वर्तमान वाचल्याचें मला स्मरतें. वास्तविक, शिकण्याचा हेतु निराळा होता हें लक्षांत घेऊन चुकतें.

*

फ्रेंच भाषा ही युनिव्हर्सल लॅंग्वेज (सर्वव्यापि भाषा) असे म्हणतात, पण इंग्रजी भाषेचा विस्तार अगर प्रसार विलोकन केला म्हणजे इंग्रजी भाषाच आज फार चाहती झाली आहे असें अनुभवास येतें. इंग्रजांच्या राज्यांवर जसा सूर्य मावळत नाहीं, तसा इंग्रजी भाषेवांचून जगांत एक कोपरा देखील आढळणार नाहीं. ह्या भाषेचाही प्रत्येक सुशिक्षितानें अभ्यास करणें फायदेशीर आहे.

*

प्रवासी लोकांनीं बहुभाषी असलें पाहिजे. मुंबई शहरांत मराठी, गुजराथी, कानडी आणि इंग्रजी ह्यांची गरज आहे. मद्रास इलाख्यात फिरणारांना इंग्रजीशिवाय तेलगू, किंवा तामीळ, न पेक्षां निदान कानडी किंवा उर्दू ह्या भाषांची माहिती असणें अवश्य आहे. पोर्तुगीज भाषेचा पोर्तुगाल, ब्राजील आणि पोर्तुगीज इंडिया एवढ्याच ठिकाणीं प्रसार आहे. इतर ठिकाणीं पोर्तुगीज भाषा फार करून प्रचलित नसली तथापि खुद्द इंग्लंडांत तिचे चाहते आहेत.

M. Longworth Dames हा लंडनातील पंडित ख्रिस्तवासी सेबास्तीयांव दालगाद ह्याच्या Glossário luso-asiatico ह्या शब्दसंग्रहावर अभिप्राय देताना 'जर्नल ऑफ दि रॉयल सोसायटी ऑफ ग्रेट ब्रीटन अँण्ड आइर्लेंड' [एप्रील १९२१] यांत शिफारस करितो:

"It may be hoped that students in England and India who are not acquainted with Portuguese will endeavour to obtain a sufficient knowledge of that language"

वरील उतारा एराल्द (२९ सप्टेंबर १९२२) पत्रांतील असून पोर्तुगीज भाषेची ओळख नसलेले इंग्लंडांतील आणि इंग्रजी हिंदुस्थानांतील विद्यार्थी त्या भाषेची पुरी माहिती मिळविण्यास झटतील अशी उमेद प्रदर्शित करीत असल्याचा त्या इंग्रजी मजकुराचा भावार्थ आहे.

पोर्तुगीज वाङ्मयांतील पुस्तकें इंग्रजी प्रमाणें बहुसंख्याक नसतील, परंतु पोर्तुगीजची योग्यता इंग्रजी प्रमाणें महत्वाची आहे. कलकत्याचे इतिहासाचार्य प्रोफेसर जदुनाथ सरकार, पारिसांतील मराठी भाषापंडित ज्यूल ब्लोश, फ्रेंच युनिव्हर्सिटींतील प्रोफेसर पॉल पॅलियो, इंग्लंडांतील सुप्रसिद्ध इतिहासकार डॉनवर्स, इंग्रजी हिंदुस्थानांतील न्यायमूर्ति किंडल इत्यादि विद्वानास पोर्तुगीज वाङ्मयाचा परिचय करून घेण्याच्या लालसेनें पोर्तुगीज भाषेचा अभ्यास करण्याची जिज्ञासा उत्पन्न झाली असें समजतें.

पोर्तुगीज भाषा उपेक्षनीय नव्हे म्हणूनच मुंबईच्या युनिव्हर्सिटींत पोर्तुगीजची एक शाखा आहे. मुंबईत पोर्तुगीज सरकारचा एक लिसेव [लायेसीयम–Lyceum] असावा असें वाटत होतें, त्या योगें ह्या सरकारावर खर्चाचा बोजा भारी होणार असें दिसून कागद्यावरून बेत कांगणीवर गेला असें म्हणतात.

पोर्तुगीज भाषेचा उच्चार मृदु व इंग्रजीचा कठोर असतो. इंग्रजींचें मराठी अक्षराशीं उत्तम प्रकारें जुळतें. इंग्रजी शिकण्यास माझ्यामतें भवघड नाहीं. व पोर्तुगीज अभ्यास सुगम नाहीं. फिरंगी प्रजेशिवाय इतरांना पोर्तुगीज भाषेचा फायदा नाहीं असें सकृद्दर्शनीं भासतें, परंतु लातीन फ्रेंच, इटालियन, स्पॅनिश, डॉलंडी ह्या भाषांचा बेट व यथाक्रम उच्चार पोर्तुगीज भाषाभिज्ञांना करितां येतो तसा पोर्तुगीज जेव्हा गेथे नवशिक्यांना वाचता नाहीं किंवा शक्य नाहीं.

वि. फं. ४ आणे. सारस्वत.

ANUNCIOS

ANO VII—NUMERO 36—1922 QUEPEM QUINTA-FEIRA 14 DE DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
India Portuguesa...... 3-00-00
Inglesa...... 3-08-00
Numero Avulso.......... 0-01-00
Anuncios
Por linha...... 00-01-00
Longo praso contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोंयांत (वार्षिक)...... ३-०-००
ब्रिटिश इंडिया........ ३-८-००
किरकोळ अंकास ०-०१-००
जाहिरातीचे दर
मराठी दर ओळीस दीन आणे. कायमचे जाहिरातीचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख १४ माहे डिसेंबर सन १९२२ [खास अंक ३६ वा

MATAR O DEFICIT?

O nosso prezado colega do *Pigmeu*, numa serie de artigos, cheios de considerações sensatas, aventou alvitres que, sendo adoptados pelo governo, não poderão deixar de solucionar a importante questão do *deficit*.

A resposta, pois, que se pode dar á interrogação da epigrafe, encontra-se formulada em termos claros, consisos e precisos naqueles artigos para os quais chamamos, tambem, a nosso turno, a esclarecida atenção dos que nos governam.

Se, porem, fôr insuficiente a vantagem, resultante das economias produzidas pela extirpação das sinecuras a que aquele nosso colega se refere, tem o governo, graças á Exposição do Corpo de S. Francisco Xavier, um meio de, mais rapidamente, asfixiar o maldito *deficit*. E' só ter forças para pô-lo em pratica.

Este meio consiste na aplicação da receita...*capital* para acabar com aquele mal, desistindo do proposito, já manifestado oficialmente, de distina-lo para certos melhoramentos.

Entendemos até que o producto das oblatas deve redundar em beneficio da idéa predominante das presentes linhas, porisso que o Grande Santo, tão nosso amigo e do bem estar da terra que o venera, não há de, certamente, levar a mal que o seu dinheiro se empregue a um fim, tão nobre e tão patriotico como o de matar o *deficit*.

Uma vez enterrado este, e introduzida, depois, a parcimonia na administração publica, crêmos que não faltará numerario para beneficios que o Paiz demanda, com justa razão e justificada insistencia.

Um Paiz que se assinala pelo descalabro economico não pode prosperar religiosamente, porquanto a prosperidade religiosa depende da felicidade geral do Povo e não se concebe esta sem ser satisfactorio o seu estado financeiro.

Tire o Governo o proveito da Exposição no sentido por nós manifestado, sem fazer caso da berrata que por ventura

Ecos & Critica

Partida...

Publicou-se há dias o jornal *A India Portuguesa*, proclamando-se, em tipo normado, orgão do partido indiano.

E estava a gente persuadida de que tal periodico era, de facto, aquilo que se inculcava, eis, quando o Directorio do mesmo partido numa declaração solene, tambem, estampada em letras garrafais, n'*O Heraldo* desmente a qualidade *organica* do mesmo jornal!

O desmentido parte dos marechais do partido e, portanto, para nós faz prova completa.

Perguntamos agora: ¿ Porque diabo o editor da *India Portugueza*, ora *irradiado*, lembrou-se de fazer aquela *partida* ao partido indiano?

Protestando...

O ilustre director d'*O Heraldo* tendo recebido a senha de admissão, assinada pelas autoridades competentes, para assistir á abertura do sarcofago na tarde de 2 do corrente não poude utilisar-se dela, visto a policia da Cidade Velha não o deixou entrar no Convento do Bom Jesus!

Não podemos deixar de protestar contra esta insolencia ...policial, altamente ofensiva da dignidade dos brios da imprensa do Paiz.

Mas consta-nos que não é só o sr. Messias Gomes que foi mimosiado com aquela brincadeira de mau gosto, foram-no tambem os srs. drs. Gomes Pereira e Xavier Martins, conhecidos vogais do Conselho Legislativo!

E' pena que a nossa policia os tenha desrespeitado, desrespeitando quem os convidou!

Abrangemos, porisso, no nosso protesto, tambem, a afronta que tiveram de suportar aqueles nossos distinctos compatricios.

Note-se...

Ninguem é profeta na sua terra—já diz o dictado cujo conceito se afirmou por ocasião do começo da Exposição.

O *reporter* d'*O Heraldo* não teve entrada nos lugares onde o representante do *Times of India* poude passear livremente e colher informações detalhadas sobre a Exposição.

E' que o lavandeiro de Paris é melhor do que o da terra; o leite de Suissa é mais nutretivo do que o que dão as nossas vacas, cá da terra; e a fazenda, tecida em Londres encanta mais que a daqui.

E' o gosto e o gosto se não discute.

¿ Quando entrará o juizo nos nossos cerebros, nos cerebros das nossas autoridades, fascinadas pelo brilho das falsas...aparencias e alucinadas pela preferencia extrangeirista?

Faz magua tudo isto!

Magua e tristeza!

Justificação...

Por estes dias, o topico da conversação tem sido a Exposição. Naturalmente, o governo não poderá ter disposição para atenção da lamentação da população deste torrão.

Não é, porem, admiração, pela simples razão de ser sem medição a confusão, motivada pela navegação e outros transportes de comunicação.

Pedimos, porisso, aos nossos leitores perdão porque tivemos de reservar para oportuna ocasião a nossa indignação por muitos desatinos oficiais que, sem contestação, nos estão causando perturbação.

Moderação, pois!

Bharat

Está já finalmente montada a nova maquina do nosso jornal, com o novo material tipografico. Supomos que desde o primeiro do proximo mez de janeiro poderemos, como já anunciamos, publicar o *Bharat* remodelado; graças á generosidade dalguns amigos que nos cativaram imenso com a sua cooperação.

A nova remodelação será, ao que parece, isenta, por completa, das dificiencias materiais que ora se notam.

Para a Historia

A proposito da Exposição diz o correspondente do *Times of India* o seguinte que trasladamos para as colunas do nosso jornal, unicamente a titulo de curiosidade, sem querermos ferir melindres de quem quere.

Eis o que diz o mesmo correspondente:—

Alguns destes edificios—os templos catolicos da Velha Goa—estão agora caindo em bocados pela acção do tempo; mas outros menteem ainda a sua beleza e magnificencia das pristinas eras, constituindo o verdadeiros monumentos do poderio lusitano na costa dental da India, bem a uma recordação do que o catolico fez e continua do na India.

E'impossivel visitar a cidade com as suas vetustas e os seus suberbos modelos de arquitectura eclesiastica sem que se seja inspirado do espirito do Sto. Xavier cujo corpo jaz no riquissimo mauseleu na Igreja de Bom Jesus, e o qual na proxima semana será visitado por muitos milhares de catolicos. Pois de todas as grandes figuras do Catolicismo a do S. Francisco é a mais impressionante. A lenda *tem possivelmente fornecido á sua vida no sabor romantico do que na verdade lhe cabia de direito; todavia não sofre contestação que no seculo decimo sexto ele foi uma personalidade poderosa na Igreja Catolica e o misterio da conservação do seu corpo atravez das idades deu maior vulto á veneração que á memoria era votada.*

Foi em 1542 que S. Francisco Xavier chegou a Goa. Ele andou pelas ruas da cidade tocando uma campainha e convidando todos á pratica da doutrina cristã na Igreja principal. Por cinco mezes trabalhou em Goa, volvendo depois a sua atenção para a costa das pescarias, onde até hoje uma certa especie de caranguejos ostentando uma cruz na concha é venerada, graças á crença de que o sinal é resultante do facto de o Santo ter deixado cair a sua cruz na agua quando pregava. Durante dez e seis anos, labutou como missionario não só na India como tambem no Extremo Oriente

लिसेव, लिसेवरथ व लिसेवोत्तीर्ण

ले. ५

(मागील अंकावरून)

कारण, लिसेवांतील

शिक्षणाची अभिज्ञता

ही कशामुळें उत्पन्न झालेली आहे व तिचा परिणाम काय हें 'स्पष्टवक्त्यानें' स्पष्ट केलेलें नाहीं. व त्यामुळें जो वास्तविक दोष तोच त्याला मोठा गुण असा वाटत आहे. त्याला एवढें माहीत असलें पाहिजे कीं लिसेवांतील शिक्षण हें हिंदूंच्या किंवा हिंदुस्थानांतील कोणत्याही वर्गाच्या संस्कृतीला धरून किंवा त्यांच्या विचारानें व अनुमतीनें निर्माण झालेलें नाहीं. तर तें जशाच्या तसेंच पोर्तुगालच्या लोकांच्या व पोर्तुगेजांच्या संस्कृतीप्रमाणें, पोर्तुगेजांनीं बनवून जसें पोर्तुगालांत चालू केलें आहे. तसेंच्यातसेंच तें इकडेही चालू केलेलें आहे. अर्थात्, त्यांत इकडच्या हिंदूंनां सोडाच, परंतु 'हिंदी' मनुष्य ह्या नात्यानें इकडच्या ख्रिश्चनानांही जें कांहीं तरी वैशिष्ट्य आहे त्याचा त्यांत लवमात्रही विचार केलेला नाहीं. आफ्रिकेंतल्या हटेंटाट किंवा झुलू असल्या बिनसंस्कृतीच्या लोकांवर जशी स्वतःची संस्कृति युरोपियन मिशनरी किंवा सरकारें बेधडक लादतात तसलाच हाही तंतोतंत प्रकार आहे. व तिकडे ज्याप्रमाणें कालांतरानें ते रानटी लोक (उदाहरणार्थ अमेरिकन नीग्रो) धर्म, आचार, भाषा, रीतिरिवाज ह्या सर्व्या दृष्टीनीं युरोपियनांच्या प्रतिकृति बनतात त्याचप्रमाणें इकडे आमचे सुधारत जाणारे ख्रिश्चनही बनत चालले आहेत व हिंदूंनींही बनावें असा 'स्पष्टवक्त्याचा' कदाचित लिसेवांच्या मुशीचा छाप अंतर्यामी पडल्यामुळें ग्रह बनला आहे व आग्रह चालला आहे असें म्हणणें भाग पडतें. 'स्पष्ट वक्त्या'ला हा कार्य सुदैवाचा वाटत असेल. परंतु आमच्या अल्पसमजुतीप्रमाणें व, हिंदी राष्ट्राच्या, संस्कृतीच्या कलाकौशल्यांच्या, इतिहासाच्या वाङ्मयाच्या, किंवा दुसऱ्या कोणत्याही दृष्टीनें विचार करतां, हा चालू प्रकार दुर्दैवाचाच निदर्शक व ह्या प्रकारानें मुरणारी आम्हीं माणसें 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' म्हणून टीकाकारांनीं संबोधण्याच्या लायकीचीच आहोंत असें कबूल करण्यावांचून गत्यंतर नाहीं.

ह्या स्थितिदर्शक मुद्याच्या दृष्टीनें पूर्वपक्षानें केलेली टीका आम्हांला रास्त वाटते, व तितक्यापुरती गोमांतकाव्यतिरिक्त हिंदुस्थानांतील शिक्षणक्रमाची श्रेष्ठता मान्य करणें कसें भाग आहे हें आम्हीं यथावकाश पुढें दाखवूं.

४ लिसेवांतील शिक्षणक्रमाचा पूर्ण विदेशीपणा व त्यामुळें होणारे विपरित परिणाम एवढेच त्याचे दोष आहेत असें नाहीं तर त्याचा आणखीही एक दोष आहे, व तो स्पष्टवक्त्यानेंही मान्य केलेला आहे. तो दोष म्हणजे त्याच्याच मतें या शिक्षणाचा 'अपुरतेपणा' हा होय. असें जर आहे तर मग अपुऱ्या शिक्षणाचे व तेही परकी संस्कृतीच्या व विदेशी स्वरूपाच्या अपुरत्या शिक्षणाचे विपरित परिणाम झालेच पाहिजेत हें स्पष्टवक्त्याला मान्य करायाला नको काय ? विद्येविषयींचा अगदीं जुनापुराणा सिद्धांतच असा आहे कीं ज्याची विद्या अल्प आहे त्याचा गर्व भार तेवढा मोठा असतो. आणि ह्या करतांच पोप कवीनें आपल्या एका प्रसिद्ध काव्यांत विद्येच्या झऱ्याचें ज्यानें अल्प पान केलें आहे त्याला मद चढतो ह्याकरतां करायाचें तर त्याचें आकंठच पान केलें पाहिजे असें बजावून ठेवलेलें आहे. ह्याच अर्थाचा भर्तृहरीचा श्लोक तर सर्वतोमुखी आहेच.

आमच्या मतेंही लिसेवांतील, किंवा सर्वसाधारण पोर्तगीज शिक्षणक्रमांतील स्पष्ट वक्त्यानें मान्य केलेला

'अपुरेपणाच'

याचा एक मोठा दोष आहे. आणि त्यामुळेंच अनेक भ्रामक समजुती आमच्यामध्यें बरच्च असलेल्या दिसून येतात. कोणत्याही विषयांत धड प्रवेश होण्यापूर्वीच अभ्यासक्रम पुरा होतो. व त्यामुळें विषयांच्या लांबलचक यादीकडे बोट दाखवून आपण इतके इतके विषय शिकलों एवढी प्रौढी मारण्यापलीकडे कोणत्याही विषयाचा खरा खुरा व खोलपर्यंत अभ्यास विद्यार्थ्यांकडून केला जात नाहीं. ज्या एकाद्या विषयावर कलकत्ता, मुंबईसारख्या विश्वविद्यालयांतून दहा दहा, बारा बारा, वर्षें सतत परिश्रम केले तरी त्यांत प्राविण्य मिळविलें असें मानण्यांत येत नाहीं तोच विषय आमचे विद्यार्थी एक लहानसें चोपडें उलथें पालथें होण्यापूर्वीच आपल्याला येऊं लागला असें समजतात. कारण त्याच्या पुढची पायरी इथें अस्तित्वांतच नाहीं. अर्थात तीच अखेरची पायरी व तीच त्या विषयांतील ज्ञानांची सीमा असें मानण्यापलीकडे, अपरिपक्व ज्ञानांच्या परिणामामुळें, त्यांची प्रवृत्ती होत जाते. आणि हेंच त्यांना पुढील आयुष्यांतही सगळीकडे नडतें. उदाहरणार्थ 'गणित' किंवा रसायनशास्त्र किंवा 'संस्कृत' फ्रेंच असा कोणताही विषयाचें इकडील अध्ययन व त्याच विषयांतील गोमांतकाबाहेरील विद्यालयांतून होणारें अध्ययन याचा विचार करूं. तिकडे युनिव्हर्सिटीच्या प्रवेशपरिक्षेपर्यंत प्राथमिक व दुय्यम शिक्षणक्रमाच्या अकरा बारा वर्षांच्या अभ्यासक्रमांत ह्या विषयाचा सतत अभ्यास चालू असतोच. शिवाय युनिव्हरसिटींत प्रवेश केल्यावर त्याच एका विषयांत दोन वर्षें अंशतः व दोन वर्षें मुख्यतः अभ्यास चालवून बी. ए. पर्यंत जातां येतें. परंतु तितक्यानेंही त्या विषयींची पुर्तता झाली असें मानण्यांत येत नाहीं. तर पुढें दोन वर्षें तोच विषय चालवून एम. ए. चा पल्ला गांठावा लागतो. परंतु तेवढ्यानेंही त्या विषयाची परमावधि होत नाहीं. कारण विश्वविद्यालयांनीं त्या पुढेंही अभ्यासक्रम 'पोस्ट ग्राज्युएट' ह्या नांवानें ठेवलेलाच असतो इतकेंच नव्हे तर केंब्रिजसारख्या विश्वविद्यालयांत त्याच विषयाचा आणखीही किंत्येक वर्षें अभ्यास चालवून रँगलरादि परिक्षा देण्यांची व्यवस्था असते. जी गोष्ट गणिताची तीच रसायन शास्त्राची किंवा संस्कृतादि वाङ्मयाची किंवा इतर विषयांची अशी स्थिति असल्यामुळें तिकडील अभ्यासक्रमांत कोणत्याही एकाद्या विषयांत वर्षानवर्षें व्यासंग चालू राहिल्यानें त्या विषयाच्या प्रवेशाच्या वेळीं, जो अल्प ज्ञानाच्या योगानें, मतिज्ञ सर्वज्ञतेचा मद चढतो तो यथास्थित उतरत जातो कारण पोप कवीनीं म्हटल्याप्रमाणें विद्यामदाला उतरविण्याला विद्यामृताचेंच आकंठपान केलें पाहिजे. ह्याच्या उलट आमच्या लिसेवांतील अभ्यासक्रमांत विषयप्रवेशाच्या योगानें अर्थात अपुऱ्या विद्यामृतपानानें जो मद चढतो, अर्थात त्या विषयांतील प्राविण्याची जी गुर्मी एकदां येतें ती तशीच कायम राहते. व एकदां हरभऱ्याच्या झाडावर चढलेले आमचे विद्वन्मणि तेथल्या तेथेंच राहतात व तेथूनच पारंगततेच्या आकाशाला पावलों असें मानूं लागतात ही स्थिति खेदजनक आहे, आणि विदेशीपणावर ह्या शिक्षणाच्या अपुरेपणाचा कळस म्हणजे देशाच्या दृष्टीनें 'गंडस्य उपरी पिटिका संवृत्ता' असा दैवदुर्विलासाचा खेळ आहे हेंच म्हणणें भाग पडतें.

'स्थितिदर्शक' ह्या दृष्टीनें पुढें आलेल्या ह्या वादांतील मुद्यांचें येथपर्यंत समालोचन झालें व त्या दृष्टीनें पूर्वकांड संपलें. आतां 'मार्गदर्शक' ह्या अर्थानें पुढें आलेल्या मुद्यांचा विचार पुढील लेखांत करूं.

सु. रा. सामंत

विशेषें करून हिंदूंचेंस्वास्थ्य बिघडविणें होय करितां याचा मडगांवचे म्युनिसिपालटीनें वेळींच विचार करून हें भर रस्त्यावर होणारें बेकायदेशीर कृत्य बंद करावें; अशी आमची विनंति आहे.

गोमांचलवासी

पूर्णाश्रम

धार्मिक अवनति

(लें० दामोदर व्यं. पै रायतुरकर)

हिंदु समाजाची सर्व बाजूनीं अवनति व्हावी, अशी ईश्वराची इच्छा होती म्हणून म्हणा किंवा ईश्वराची इच्छा तशी नसतांहि केवळ आमच्या दुर्गुणांनीं आमची स्थिति तशी झाली म्हणा, पण एकंदरींत हिंदु समाजाची सार्वत्रिक अवनति झाली आहे, ही गोष्ट खरी आहे. सृष्टिक्रमानुरूप पाहतां झालेली गोष्ट नवीन आहे, असें जरी नसलें तरी खालावलेली स्थिति सुधारणें हें प्रत्येकाचें कर्तव्य आहे. त्यामुळें, सध्या हिंदु समाजानें आपली स्थिति सुधारण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे, ही गोष्ट निर्विवाद आहे.

रोम, ग्रीस, चीन इत्यादि देशांची स्थिति सृष्टिक्रमानुसार अपक्रांत झाली म्हणून त्यांतील रहिवाशांनीं हताश होऊन स्वस्थ बसावें ही गोष्ट केव्हांहि गैरवाजवीच ठरेल. किंबहुना अवनत स्थितींतून उन्नतीकडे जाणें हें ज्यास्ती ज्यास्ती उत्साहानें झालें पाहिजे.

धार्मिक बाबतींत हिंदु समाजाची तुलना इतर समाजाशीं करतां तरी, निदान तो उच्च ठरेल, पण एवढ्यावरूनच त्याच्या सुधारणेचा बोध होत नाहीं. धार्मिक सुधारणेचें प्रमुख तत्व जें नीति ती आपल्या भरतभूमींत इतक्या उच्च स्थितीस पोंचली होती कीं, घरांचीं दारें लावून घेण्याची सुद्धां हिंदूंस जरूरी नाहीं असें एका तत्कालीन चिनी प्रवाशानें म्हटलें आहे व ह्या सिद्धांताचें प्रत्यंतर आम्हांस आपल्या पौराणिक ग्रंथावरून मिळतें. परंतु आतां आमच्या दुर्दैवेंकरून इकडे एखादा प्रवासी आल्यास तो वर निर्दिष्ट केलेल्या सिद्धांताच्या उलट प्रतिपादील ! मुक्तीचें द्वार गांठून देणारा धर्म नरकाचें द्वार दाखवून देतो असें म्हणावें लागेल ! परंतु सूक्ष्मरीतीनें पाहिलें असतां, हा दोष धर्माचा निखालस नसून आम्हां अनुयायांचा आहे असें दिसून येईल. धर्मानें सांगितलेलीं तत्वें जरी उत्तम असलीं, तरी त्यांचा वांकडा तिकडा अर्थ करून आपली सांसारिक कक्षा आंखणारे व उलट आपणास धर्माभिमानी म्हणविणारे आततायी जोंपर्यंत नष्ट होणार नाहींत तोंपर्यंत धर्माचा उपयोग परमार्थप्राप्तीकडे कसा होईल ? ईश्वरास ओळखण्यांस लावून आपलें ध्येय परमार्थप्राप्तीकडे रोखविण्यांस, समर्थ असा फक्त धर्म आहे. मनुष्याची आत्मिक सुधारणा होण्यांस जीं साधनें कारणीभूत होतात तीं धर्मातच सांठलेलीं असतात जगांत धर्म निरनिराळे असोत पण सर्वांचें ध्येय एकत्र आहे. जगांतील धर्माचें साधनमार्ग परस्परभिन्न असोत किंवा आनुषंगिक असोत. पण धर्माचा अभिमान घेऊन त्यांची तुलना करीत बसण्यापेक्षा आपलें अंतिम साध्य गांठण्याचा प्रयत्न करणें हेंच आपलें आद्य कर्तव्य आहे. भारतभूमींत ज्या धार्मिक तत्वांची उत्पत्ति झाली व ज्या तत्वाचरणानें हजारो प्राणि जीवन्मुक्त झाले व होतील, त्या तत्वांचा अवलंब करून आपण आपली उन्नति करून न घ्यावी, हीच खरी दुःखाची गोष्ट आहे.

सामाजिक, राजकीय किंवा धार्मिक ह्यांपैकीं कोणत्याहि सुधारणेंत जरी आधीं हात घातला, तरी शेवटीं उपयोगीं पडणारी सुधारणा धार्मिक आहे. हें कोणीहि कबूल करील, व ह्यामुळें ह्यांपैकीं ठराविक सुधारणेच्या नादीं कोणी लागल्यास ज्या सुधारणेच्या योगें आत्मोद्धार होईल, तिच्याच साधकांस अग्रस्थान द्यावें लागेल. परंतु धार्मिक सुधारणेंतच बाकी सर्व सुधारणा अंतर्गत होतात असें म्हणणें धाडसाचें नाहीं.

सध्याच्या युरोपियन संस्कृतीच्या संकरानें अर्वाचीनास खऱ्याखोट्याची निवड करितां येईनाशी झाली आहे. व युरोपियन सुधारणा तर झपाट्यानें आपल्यांत प्रवेश करूं पहात आहे. ह्यावेळीं काय करावें हेंच कोणास समजेनासें झालें आहे. युरोपियन सुधारणेचा डोळा बाह्यांगावर व भारतीय संस्कृतीचा डोळा आत्मोन्नतीवर. परंतु आज हजारो वर्षें पर्यंत ज्यांच्या ह्रदयांत वैदिक तत्वें खिळून गेलेलीं आहेत अशा हिंदूंच्या मनावर आर्यसंस्कृतीच्या आनुवंशिक संस्काराचा अवशेष राहिला असल्यामुळें युरोपियन संस्कृतीच्या स्वीकाराकडे जरी असतानां आपल्या सात्विक संस्कृतीची आठवण होऊन, हिंदूचें मन ह्या बाबतींत माघार घेतें ह्यांत नवल नाहीं वैदिक धर्माचीं तत्वें जर खरीं असलीं तर 'सत्याचा नाश होणें अशक्य आहे' ह्या सिद्धांतावर त्यांचा केव्हां तरी उदय होईल ह्यांत शंका नाहीं. परंतु त्या तत्वांवर आपला विश्वास ठेऊन वागणाऱ्या साधकांनीं तोपर्यंत, आपल्या दृष्टिसमोर सत्याचा क्षणिक ऱ्हास होत असलेला पाहून कां उगी बसावें ?

ANO VII—NUMERO 37—1922 QUEPEM TQUINTA—FEIRA 21 DE DEZEMBRO

Director e Editor
Govinda P. Hegde Dessai
Assinatura
...... 3-00-00
...... 3-08-00
...... 0-01-00
...... 00-01-00
contrato es-

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया........... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

I.] केपें, गुरुवार, तारीख २१ माहे डिसेंबर सन १९२२ [खास अंक ३७ वा

M[AHATM]A GANDHI

O que outros dizem delo.

Temos-nos pronunciado favoravelmente sobre o *Gandhismo*, todas as vezes que tivemos a felecidade de referirnos aos importantes principios com que o Mahatmá imprimiu á politica de *convivencia* o cunho de *consciencia*, libertando-a da *convivencia* da mentira.

Surgiu, então, uma e outra vez, algum politico que enxergas-e na doutrina de que ufanamo-nos ser apologistas e sequazes, vislumbres de revolta ou má vontade contra as instituições que nos regem, atribuindo-nos propositos que nunca alimentamos.

Fizemos calar os nossos detratores, desenvolvendo a exposição explicativa da excelencia dos principios moráis do Gandhismo sobre os da politiquice imoral, inda hoje seguida *por habito*, pelos que se não persuadem do verdadeiro valor da Verdade.

Como sempre acabamos de proclamar, Gandhi é contra tudo o que empane o brilho da Verdade, contra tudo o que seja violencia e contra tudo o que não seja devino. São despidos ainda da sombra de maldade os sentimentos em que se estriba o Gandhismo.

Nestas condições ¿ quem professa o Gandhismo, poderá votar odio a alguem; sobretudo, quando este alguem seja um governo tão liberal é generoso como o nosso?

Não, certamente:

Todos que se presam de homens cultos e civilisados estão fartos de saber que não existe no mundo actual individualidade tão importante como Mahatmá que pela nobresa de alma é, em tudo, igual a Christo, opinião que prevalece ainda nos que o consideram seu *inimigo*...

Gandhi conta admiradores em todas as cinco partes do mundo e em uma escala bem consideravel.

Além do famoso reverendo *John Kaines Homes*, que numa longa serie de artigos deu de conhecer ao Novo Mundo a superioridade de Gandhi, enaltecendo-o em termos, repassados de comoção e respeito, – colocam-no em primeiro lugar na primeira fileira dos primeiros homens do mundo *Arthor Drope, W. W. Pearson, Percival Landon, B. Watson, B. Spoor M. P* e os jornais da universal reputação como *Daily maial* (inglez), *Nation* (americano), *Maten* (francez) etc etc. etc.

* * *

Se se não deve venerar personalidade tão veneranda de Gandhi. ¿ o que se deve adorar?

Que nos respondam os que supõe ou fingem supor que na difusão da doutrina do Mahatmá reside o germe de desnacionalisação ou semente de revolta ou.. *tilakismo*, termo cuja paternidade nos é atribuida.

Mas inda bem que o mais ensurdecedor ladrar do mais poderoso cão; não é capaz de tolher a regular marcha dum elefante...

Ecos & Critica

Em Bombaim

Vai tomando, dia a dia, incremento o movimento do *Swadeshismo* em Bombaim; terra considerada refractaria ás agitações politicas

E' o que nos escreve o nosso director que há mais de duas semanas se encontra naquela cosmopolita cidade e donde teria regressado se não fosse a *malaria* que o acometeu doença de que vai convalecendo

Devido á sua ausencia forçada, a presente edição sai metade á luz de publicidade, cheia de deficiencias. Estamos, porem, certos que em atenção ás circunstancias de força maior, os nossos queridos leitores nos disculparão.

O que se não pode remediar, remediado fica.

Congresso Indiano

Espera-se que serão bastante concorridas as sessões do Congresso Nacional Indiano cujo presidente é o conhecido patriota Dás. O topico principal da descussão incidirá sobre os *Conselhos* e *Não-Cooperação*. Garante-se que não haverá conflitos, conquanto o governo inglez os receie; como de sempre...

O que fôr, soará.

Revista da imprensa

Substitos de governadores

Foi determinado que, quando qualquer governadores das nossas colonias se ausente da sede do governo, seja substituido pelo chefe dos serviços mais antigo que faça parte do Conselho Legislativo.

Navegação para as colonias

O sr. ministro das Colonias conseguiu que sejam restabelecidas as antigas carreiras para a provincia de Moçambique com escala por Angola.

Essas carreiras seriam inauguradas em 1 de dezembro corrente, pela Companhia Nacional de Navegação, mediante o subsidio de duzentos contos por viagem, subsidio que será em parte pago por aquela provincia.

O restabelecimento destas carreiras, há muito proclamado pelas mesmas colonias, deverá promover o barateamento de varios produtos coloniais importados pela metropole.

Rai Pal Bahadur

Faleceu este eminente patriota na sua residencia de Calcutá, vitimado por uma sincope cardiaca, o sr. Rai Radha Charan Pal Bahadur, vogal do Conselho Legislativo de Bengala. Era filho do falecido Kristodas Pal; conhecido como pai do jornalismo indiano e que fundou e editou o *Hindú Patriot*.

Radha Charan dedicou á melhor parte da sua vida á obra do civismo. Foi membro do municipio de Calcutá durante 34 anos. Foi socio proeminente da Associação Indo-britanica e da Comissão de Melhoramentos de Calcutá, tendo sido por largo tempo secretario da Sociedade Benevolente e da Sociedade de Caridade de Calcutá. Acompanharam-no á ultima morada um grande numero de europeus e hindus, funcionarios e não funcionarios. Como testimunho de respeito á sua memoria, cerraram as portas o Municipio, a Comissão de Melhoramentos, as escolas e os mercados.

ANUNCIO

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem, e cartorio do escrivão do 2.° oficio, Barreto, vae ser vendido em hasta publica, á porta do tribunal judicial situada em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de *Quepem* se dirige á estação de Sanvordem no dia 9 do seguinte mez de Janeiro ás 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado "Govindgal" sito em Loliem da cultura de arroz discrito na conservatoria predial desta comarca sob o n.° 14761 a fl 15 v do Livro B 41 do valor de 600 rupias e pinhorado nos autos civis de execução hipotecaria que Caitano Agostinho Fernandes de Loliem como pae administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Manuel Maria Fernandes sua mulher de Loliem e outros como pertencente aos ditos executados correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. *São por este citados* quaisquer credores incertos dos ditos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei. E para ser publico se expediu este. Xeldem de Quepem 4 de Dezembro de 1922.

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
O Juiz de Direito
(2 vez) *A. Meireles*

ANO VII — NUMERO 38 — 1922

QUEPEM TQUINTA — FEIRA 28 DE DISEMBRO

Director e Editor
Hegdo Dessai

[Assi]natura
[Portu]GUESA...... 3-00-00
[Indi]A............ 3-08-00
[Av]ULSO.......... 0-01-00

[An]uncios
linha...... 00-01-00
[Para ma]ior praso contrato es-

भारत

BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)........ ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास.......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वें.] केपें, गुरुवार, तारीख २८ माहे डिसेंबर सन १९२२ [खास अंक ३८ वा

Anti--republicano !

O jogo de azar é, fundamentalmente, contrario aos principios em que se base a moralidade da Republica, a qual contraria é tambem ao sistema de lotarias. Ainda o codigo penal monarquico, seguido, actualmente, pelo novo regime, com algumas modificações, requeridas pela sua essencia democratica, condena o maldito e criminoso jogo. O partido republicano portuguez, mesmo na vida da monarquia, tinha revelado a sua decidida vontade de extinguir lotarias e... em programas *de alto lá com êle*.

Lá foi pelos ares a *ominosa*, dando o seu lugar a *luminosa*; mas tanto o jogo como as lotarias continuam gosando duma saude de ferro, não tendo nem um nem outras sofrido *beliscadura* alguma pela brusca e rapida mudança atmosférica dos governos.

E é certo, pelo contrario, que o jogo que *dantes* era clandestino, é, actualmente, por mal dos nossos pecados, tão franco como as lotarias. Se quanto a estas, estamos, a despeito de espalhafatosas promessas, na mesma, quanto áquele vamos pior, desgraçadamente !

A atitude benevola do nosso governo provincial perante a escandolosa concessão de licenças para a jogatina pela Comissão Municipal do concelho das Ilhas leva o nosso espirito a crér que a Republica será capaz de fazer o que a monarquia nunca se sentiria com forças de praticar no campo do jogo de... dinheiro. Sim; o jogo impressionou-nos desagradavelmente. E tão desagradavelmente que, se, amanhã, circular, por ai fóra, qualquer noticia, proclamando aos quatro ventos que as nossas autoridades governamentais e publicas conservaram-se de braços cruzados perante a permissão para furtos e roubos .. *artisticos*, outorgada por qualquer corporação dependente do governo, por qualquer circunstancia, não recuaremos a acreditar na mesma *balela*.

E', pois, simplesmente vergonhosa a concessão de licenças para o jogo de azar : vergonhosa tanto á entidade que a concedeu como ao Paiz que a tolera, limitando-se apenas a manifestar a sua veemente indignação nos balcões...

As festas religiosas, as Exposições, os Zatrás e outras solenidades semilhantes instituiram-se para o Povo se educar e para ele se tornar capaz de compenetrar-se do inestimavel valor da pratica da virtude, condição *sine qua non* darmonia social, do socego publico. O Governo democratico, como o nosso, tem a estrita obrigação de, manter-se neutro religiosamente, procurar, politicamente, fazer efectivo o ideal em que se inspiraram tais actos.

Nada disso, porem, sucede ali; antes; sucede, precisamente, o contrario / E' no pleno vigor da Republica que isso se dá !!...

Protestamos, porisso, com a veemencia de que é capaz a nossa alma; contra a concessão de licenças para o jogo de azar; promovida pela Comissão Municipal do concelho das Ilhas e tolerada por quem, a bem dos interesses publicos, devia evita-la. E' o que está nas nossas mãos.

Ecos & Critica

Milagre ?

O jogo de azar é um crime condenavel em toda a parte; excepto na nossa terra, essencialmente catolica em que a Exposição do Corpo do Santo Xavier e a festa da Senhora da Conceição converteram numa virtude, numa coisa mais natural dêste mundo de Cristo aquele crime; aquele abominavel vicio.

¿ Será esta *conversão* algum milagre operado pelo Santo ? Ou algum beneficio com que nos quiz favorecer a Padroeira da cidade de Lisboa ?

Um comunicado

Um cavalheiro que se diz residente na cassabé de Quepem teima em contestar no *Heraldo* a exatidão duma local, publicada no *Bharat*, a proposito dum comicio, aqui havido sobre as eleições municipais. Não acabou. O mesmo cavalheiro, *residente* nesta cassabé promete tambem fazer historia do partido popular do concelho de Quepem.

Está perfeitamente bem, porque é livre a cada um contestar ou historiar factos a seu livre talante, sob a capa de anonimato... *garantido*. Simplesmente sucede, porem, que tais factos não são nem podem ser considerados *verdadeiros* em razão da sua incognita procedencia...*garantida*

Nestas condições, terá o *comunicado* do *Heraldo* forças para alterar virgula sequér da nossa local *Uma pergunta* ?

"Dize-me com quem andas e direi as manhas que tens."

Mais um...

Temos já mais um ministerio. Ignoramos, por falta de dados; o numero de órdem que lhe cabe. Sabe-lo-hemos porem, breve, quando o sr. Trindade Coelho se pronunciar sobre este assunto *ordinal*.

Entretanto, o que nós estamos a presencear, é a *mesma desordem* nas ruas e nas finanças; apesar do constante *vaivem* ministerial que já não desperta interesse algum ao mais [illegible]

Jogadores

O acaso tem-nos proporcionado varias ocasiões de conhecer diferentes jogadores; entre os quais ocupou primeiro lugar um Pegú. Esse senhor tem por profissão o jogo ; é jogador profissional. E' muito querido dos seus adeptos, não porque joga fidalgamente, mas porque sabe conservar-se completamente alheio aos *azares*, tanto favoraveis como desfavoraveis, do jogo. E' um verdadeiro filosofo; ignorando nós o seu actual distino.

Se todos os jogadores fossem como *Pegu*, teria o *Bharat* aplaudido, de ambas as mãos; a permissão do jogo que é o caminho directo dos *Pegús* subirem ao céu...

O mundo moderno não é, porem, tão divino como *Pegú* e porisso não lhe sabe ao paladar o jogo; Eis o motivo porque os jogadores são mal vistos pela moral da sociedade actual - excepto da pudica municipalidade do concelho das Ilhas

Informam-nos que o Corpo do Santo está um pouco modificado da ultima Exposição para a corrente

¿ Será isto devido á concessão de liceuças para o jogo de azar ?

Em Pernem

Não é apenas pela politica eleitoral e riquesa do sr. Visconde que a cassabé de Pernem é celebre. Não. A mesma cassabé é tambem conhecida pelas associações de interesse publico, como *Sri Ravalnatá Vachanalaia*, *Shilonati Samaj* e *Bálonati Samaj*.

Estas associações estão, á porfia; trabalhando no limite de suas forças, pelo progresso do povo de Pernem, quere por meio de gabinetes de leituras quere por meio de conferencias sobre assuntos de palpitante interesse vital.

Muito estimamos o progresso dos nossos simpaticos correligionarios daquele concelho onde o *Bharat* conta grande numero de amigos verdadeiros que zelam pelo bem estar dele.

Avante, amigos !

A quem interessar

Com o fim de abrandar o rigor das dificuldades com que a imprensa local está luctando por causa de aquisição do material tipografico, tinta; papel etc ; o *Bharat* abriu uma agencia para o fornecimento dos mesmos artigos sem mira no lucro, é claro.

No posto

Já está no seu posto o nosso director; restabelecido da *malaria* que o prendera á cama em Bombaim. E' animadora a sua impressão sobre o movimento svadeshista; impressão que traduzirá em artigos; logo que o espaço lho permita.

Cá dentro joga-se o azar; ao passo que lá fora trabalha-se por felicitar o Povo: Que diferença !

Peixe ou carne ?

Na materia de religiões, o nosso governo não é masculino nem femenino ; é neutro; E' pelo menos o que as leis republicanas afirmam. Dizemos só *afirmam*, porque os factos confirmam precisamente o contrario:

A conservação do Padroado e a não aplicação da Lei da Separação da Egreja e do Estado a esta possessão representam prova flagrante do que avançamos:

Ainda, recentemente, quando da recepção do Sr. Rev. Pisani, o governo provincial tomou nela parte activa, ofendendo os principios democraticos do regime.

Isto é: religiosamente, o nosso governo não é *carne* nem *peixe*. E' qualquer coisa que *se entende* mas que se não explica : é exquesito.

Que nos desculpem este nosso desabafo os nossos irmãos catolicos, é o que lhes pedimos, por causa da *coerencia* e em nome de *principios*.

विचार लहरी

सध्याचे दिवस जत्रांचे. ज्या त्या गावांत ह्या दिवसांत जुगाराचे अड्डे हे असावयाचेच. परंतु हे सरकारच्या परवानगीशिवाय चालत असल्यामुळें पडद्याआड असल्याचा भास होत असतो. व ह्यामुळें व्यसनी लोकांशिवाय इतर लोकांस त्यांत भाग घेणें जरा जड जातें. ह्मणूनच गरीब लोक ह्या जत्रांतून वार्षिक कपड्यालत्त्याचा किंवा दुसऱ्या कसल्याही संसारिक जिनसांचा पुरवठा करीत असतात. असल्या किरकोळ पर्वणींत यंदां ही शवप्रदर्शनासारखी महा पर्वणी आल्यामुळें, जुगाराचे अड्डे या महापर्वणीस शोभेसेच होण्याबद्दल म्युनिसिपालटीकडून परवानगी मिळाल्यास त्यांत आश्चर्य वाटण्याचें कारण नाहीं. दहा पंधरा हजारांच्या नफ्याकरतां बहुतेक सगळ्या गोव्यांतील दीनदुबळ्या प्रजेस भिकारी बनविणारी ही अजब युक्ति ज्या महत्म्याच्या सुपीक डोक्यांतून निघाली असेल ते धन्य होत!

* * *

पंधरा हजार रुपये ते काय! ह्या पंधरा हजारांनीं मुनिसिपालटीचें असें कोणतें कांम अडलें आहे कीं, तें ह्या शिवाय अन्य मार्गानें होणें नसेल. मुनिसिपालटीला जर पैशांची टंचाई होती, किंवा गवत नसतां ह्या पर्वणीच्या निमित्तानें तिजोरीची शिल्लक वाढविण्याची इच्छा होती, तर सगळ्या गोवा प्रांताला जुगारी बनविण्यापेक्षां आगबोटींच्या प्रत्येक तिकिटावर जो दोन पैसे कर बसवला आहे, तो चार किंवा सहा पैसे करविले असते तरी ही आपत्ति टाळण्याकरतां लोकांनीं तो फार खुषीनें पतकरला असता. परंतु अशा चौकस बुद्धीनें राज्यकारभार चालविणारे अधिकारी राष्ट्रांत दुर्मिळ झाले ह्मणजे अशा नाना तऱ्हेच्या आपत्ति राष्ट्रावर ओढवून. वैभवाच्या उच्च शिखरावर भराऱ्या मारणाऱ्या एखाद्या राष्ट्रास नरकाच्या घरखळ्यांत गटंगळ्या खाण्यास तिळमात्र अवकाश लागत नसतो. ह्याची साक्ष इतिहास आह्मांला देतच आहे. व ह्याचा प्रत्यक्ष पुरावा ह्मणजे थोड्याच दिवसांपूर्वी इंग्लंडच्या पार्लमेंटांत चमकणारे लाईड जार्ज स्वबांधवांसच चकविण्याचा प्रयत्न करूं लागल्यामुळें तोंडघशीं पडले हा होय.

× + *

जुन्या गोव्यांस दिलेल्या परवानगीनें महायात्रेंत जाणाऱ्या मंडळींवर हे अड्डे पहाण्याचा किंवा मौजेनें ह्मणून एक दोन रुपये गमावण्याचा प्रसंग एखादे दिवशीं यावयाचा, परंतु पणजी शहरासारख्या राजधानीच्या शहरांत, वेळकाळ न समजतां चार साडेचार हजार रुपये निराळे घेऊन पणजी शहरापुरतीच खास परवानगी दिल्यानें पणजीच्या आसपासच्या गावांवर काय अनर्थ ओढवला आहे याचें हृदयद्रावक वर्णन करण्याला प्रस्तुत लेखक समर्थ नाहीं. असें ह्मणतात कीं, पणजींतील दोघांतिघां सद्गृहस्थांनी वरीष्ठ खटपट करून त्यांस ही परवानगी मिळवून देऊन मोबदल्याबद्दल त्यांकडून प्रत्येकी पांचशें रुपये घेतले! हें जर खरें असेल तर त्याना ह्या गोष्टीबद्दल पश्चात्ताप झाला पाहिजे व अशा रितीनें स्वबांधवांचा गळा कापून द्रव्यसंचय करण्याची बुद्धि न देण्याबद्दल त्यांनीं त्या दयाघन परमेश्वराशीं अनन्यभावें प्रार्थना करावी, ह्मणजे आत्मशुद्धता होऊन चिरकाल शांति प्राप्त होईल.

साक्षी.

परदोषाविष्करण

सध्या हिंदुस्थानची अशी स्थिति झालेली आहे कीं, कोणी कोणतेंहि सार्वजनिक हिताचें कार्य करण्यास आरंभ केला कीं, तें तावडतोब ह्मणून पाडण्यास एक पक्ष तयार होत असतो! जणूं काय ती चळवळ व तिच्या नाशाचीं बीजें एकाच बीजकोशांतून निर्माण होत असतात.

गोवें हा हिंदुस्थानचाच एक भाग असल्यामुळें याचीहि तीच स्थिति झालेली आहे. इथें कोणी कोणत्याहि सार्वजनिक कार्यास प्रारंभ केला ह्मणजे, वर सांगितल्याप्रमाणें, त्याच्याविरुद्ध टीकाकार व विनाशक हे दत्त ह्मणून असायाचेच. जणूं काय हा नियमच ठरून गेलेला आहे. याचा परिणाम असा झालेला आहे कीं, अशा सार्वजनिक कार्यांत पडण्यास फारसे कोणी धजत नाहींत व कोणी मनोधैर्य दाखवून पडलाच तर तें चालविण्यास अशक्य झाल्यामुळें त्यास नाउमेद होऊन स्वस्थ बसावें लागतें.

मनुष्याचा स्वभावावर भोंवतालच्या परिस्थितीचा फार परिणाम होत असतो. तुह्मी 'चोर चोर ह्मणून कोणाच्याहि पाठीस लागलांत तर तो हटकून चोऱ्या करूं लागेल' अशा अर्थाची इंग्रजींत एक ह्मण आहे, आणि तिचा अर्थ हाच आहे कीं, कोणाच्याहि बुद्धीचा भ्रंश होण्यास त्याच्या भोंवतालचीं माणसें कारण होत असतात. तेव्हां परदोषाविष्करण करीत राहणें ह्मणजे दुसऱ्याचें व पर्यायानें आपलेंहि नुकसान करून घेणें होय.

या जगांत सर्वांग सुंदर व निर्दोष अशी कोणतीहि गोष्ट असणें शक्य नाहीं. आह्मी जर प्रत्येक गोष्टीचे दोषच पाहूं लागूं तर स्वतः दोषरूप होऊं. जे बरे अथवा वाईट विचार सदोदीत आमच्या मनामध्यें चाललेले असतात त्या विचारांचा मनावर पूर्ण संस्कार होत असतो, आणि त्यां प्रमाणें आमची बरी अथवा वाईट दानत बनते व दानतीप्रमाणें वर्तणूक होत असते. तेव्हां दुसऱ्याचे दोषच काढीत राहणें ह्मणजे, आह्मीच आमची दानत बिघडवून घेऊन, दुसऱ्याचें व आपलेंहि भयंकर नुकसान करून घेणें नव्हे काय? ज्यांची दानत चांगली नाहीं त्यांस या जगांत पुष्कळ त्रास काढावे लागतील आणि त्यास हें जग निरस व दुःखमय असें वाटूं लागेल. यावरून कोणी अशी गैरसमजूत करून घेऊं नये कीं, कोणत्याहि कामांत त्यांतील दोषांकडे लक्षच देऊं नये. कोणतेंहि कार्य यशस्वी होण्यास त्यांतील चांगल्या गुणांबरोबर दोषहि समजून घेणें व ते काढून टाकणें अवश्य आहे, पण त्याच्यांतील दोषांचाच काथ्याकूट करणें व सद्गुणाकडे दुर्लक्ष करणें हें फार वाईट आहे. दोषांकडे लक्ष देणें तें फक्त त्या कार्यांत विघातकपणा येऊं नये, इतक्याच पुरतें दिलें पाहिजे. एखादें कार्य अथवा कार्यकर्ता यांच्यामध्यें थोडेसे वाईट गुण असून अधिक उपयुक्त असे चांगले गुण असतील तर, सार्वजनिक हिताकडे लक्ष देऊन त्या वाईट गुणाकडे दुर्लक्षच केलें पाहिजे; कारण वर सांगितल्याप्रमाणें पूर्ण निर्दोष अशी एकहि गोष्ट असणें शक्य नाहीं. आमची हीच गत झालेली आहे. याचें कारण आह्मीं कारण आणि कार्य याचा कधीं विचारच करीत नाहींत. हिरा हा कोळशाच्या खाणींत सांपडतो ह्मणून कोणी त्याला चुलींत टाकीत नाहीं. अथवा एका कुरूप चित्रकारानें जर एक सुंदर चित्र काढलें तर काढणारा कुरूप होता ह्मणून तें कोणी फेंकून देत नाहीं. पण सध्या आमची वर्तणूक याच्या उलट होत आहे, आणि हें खरोखर मूर्खत्वाचें लक्षण आहे जणूं काय कुरूप चित्रकारानें काढलेलें चित्र कुरूपच असायाचें. हिरा खाणींत सांपडतो ह्मणून तो कोळसाच असायाचा हा सिद्धांत आमच्या मनामध्यें ठाम होऊन बसलेला आहे. आणि मोठ्या दुःखाची गोष्ट ही आहे कीं अशिक्षितांपेक्षां सुशिक्षित ह्मणविणाऱ्यांकडेच ही विचारसरणी ज्यास्ती आढळून येत असते.

आह्मी परदोषाविष्करण करीत राहून आह्मांस ती सवय लावून घेण्यापेक्षां सदोदीत चांगले विचार करून त्याची जर मनांत सवय लावून घेऊं तर आमचा किती बरें फायदा होईल? 'इच्छी परा तें येई घरा' अशी एक ह्मण आहे, ह्मणजे जसें आह्मीं दुसऱ्यास इच्छूं तसेंच दुसरेही आह्मांस इच्छितील. एक मुलगा जर कांहीं वाईट काम करीत असेल तर त्यास तूं असें कां केलेस, तूं अगदी वाईट आहेस इत्यादि आरडा ओरड करून सांगण्यापेक्षां, जर चांगल्या प्रेमळपणें त्यास त्याची चूक दाखवून दिली आणि बाबा तूं हें काम करूं नकोस, याचा परिणाम फार वाईट होणार आहे असें चांगल्या शब्दांनीं त्यास सांगितलें तर तो खचित ऐकल्याशिवाय राहणार नाहीं. याच्या उलट आरडाओरड करण्यानें तो सुधारण्याचें बाजूस राहून अधिक बिघडण्याचा मात्र ज्यास्त संभव असतो. आपण करतो हें काम वाईट आहे याची त्यास जाणीव नसल्यामुळें व त्याची बुद्धि अपक्व असल्यामुळें आपले दोष अथवा चूका समजून घेण्याऐवजीं त्यानें मला असें वाईट कां बोलावें व माझ्या पाठीस लागावें ह्मणून, त्याच्या मनात राग आल्याशिवाय राहणार नाहीं. एखाद्या भयानें तो मुलगा त्या वेळेपुरता उगा राहील, हीं गोष्ट वेगळी आहे; पण त्यास अनुकूल परिस्थिति मिळतांच दुप्पट जोरानें तेंच काम करण्यास तो मागें पुढें पहाणार नाहीं आणि उपदेशकांविषयीं त्याच्या मनांत अढी उत्पन्न झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. देशभक्त म्हणविणाऱ्यानीं ही गोष्ट नित्य लक्षांत बाळगिली पाहिजे. कोणी एखादा जर चुका करीत असेल तर जाणत्यांनें त्याकडे क्षमाशील दृष्टीनें पाहिलें पाहिजे क्षमा पाहिजे व त्याला प्रयत्न करून सुधारलें पाहिजे; कारण जो कोणी चुका करीत असतो तो त्याच्या अज्ञानामुळेंच करीत असून, बाल्यावस्थेंत चालत आहे, असें समजून शहाण्यानें त्यास प्रेमळपणानें वळवून घेऊन शहाणपणा शिकवून कर्तृत्ववान केलें पाहिजे. हेंच शहाण्याचें कर्तव्य आहे. व यांतच त्याचा शहाणपणा आहे.

दुसऱ्यांनीं आपलें एकावें अशी जर एखाद्याची इच्छा असेल तर त्यानें पूर्वी दुसऱ्याशीं आपलें ऐक्य करून घेतलें पाहिजे, कारण दुसऱ्यास जर त्याच्याविषयीं आपलेपणा वाटत नसेल तर ते त्याचें कधींहि ऐकून घेण्यास राजी होणार नाहींत. आणि त्यांचें हें बरोबर आहे. जोंपर्यंत आपल्या आणि त्याच्या हितसंबंधांत एकमेकांत, बेपर्वाई दिसून येते तोंपर्यंत त्यांनीं त्याचें काय म्हणून ऐकून घ्यावें?

आमच्या देशभक्त अथवा सुशिक्षित म्हणवून घेणारांचें नडतें तें इथेंच. एखादा पाण्यामध्यें बुडत असेल तर त्यास वर काढणाऱ्यानेंहि बुडलें पाहिजे. आमचे साधुसंत आमच्या कानीं कपाळीं ओरडून सांगत आहेत, व आपल्या कृतीनेंहि दाखवित आहेत, तें हेंच कीं तुम्हांला जर दुसऱ्यास सुखी करायाचें असेल तर तुम्ही पूर्वी स्वःत सुखरूप व्हा, बुडत असलेल्यास वर काढण्यास तुम्हीं पूर्वी बुडा! याचा इतकाच अर्थ आहे कीं, दुसऱ्यास जर तारायाचें असेल तर तुम्हांला तितकी योग्यता असून आत्मविश्वास असला पाहिजे आणि तुम्हीं त्यांच्याशीं ऐक्यता पावलें पाहिजे. कारण ऐक्यतेशिवाय आपलेपणा कधींहि यावयाचा नाहीं. आणि मग त्यास त्याच्या हातांत धरून वर आणलें पाहिजे. ते आणखीहि असें सांगतात, व आपल्या अनुभवांनेंहि सिद्ध करून देतात कीं दुसऱ्यांत जर तुम्हीं आपलेपणा उत्पन्न केला तर आज जे लोक तुम्हांला वाईट व खोडकर असे दिसतात तेच तुमच्याकडे चांगल्या रितीनें व सरळपणानें वागूं लागतील. तुम्हीं जरी त्यानां सोडून अरण्यांत जाऊन बसलांत तरी तेथें सुद्धां येऊन ते तुम्हांस मिठी मारल्याशिवाय राहणार नाहींत. असो. आमच्या सुशिक्षित व देशभक्त म्हणविणाऱ्यांची याच्या उलट वागणूक होत असते. म्हणजे एक (शेष)

ANO VII—NUMERO 39—1923 QUEPEM QUINTA—FEIRA 4 DE JANEIRO

Director e Editor
Govinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
IN[illegible] PORTUG[illegible] 3-00-00
IN[illegible] INGLESA[illegible] 3-08-00
NU[illegible] AVUL[illegible] 0-01-00
[illegible]ICE
ANU[illegible] 00-01-00
Para [illegible] contrato especial

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमच्या जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष [illegible]] केपें, गुरुवार, तारीख ४ माहे जानेवारी सन १९२३ [खास अंक ३९ वा

CONTRA O ALCOOL...

Vezes sem cont temo-nos insurgido contra o âlcoolismo que é um verdadeiro cancro social e outras tantas vezes solicitado a intervenção do governo na empresa da extirpação do mesmo terrivel mal.

Infelizmente, porem, os que nos governam, fascinados naturalmente pelo oiro sonante que o espirito lhes produz, assumem uma atitude de indiferença estudada, fazendo ouvidos de mercador em frente dum assunto, que sendo solucionado consoante a vontade do elemento pensante do Paiz. trar-lhe-hia só prosperidades Isto é: se fosse decretada proibiçã formal do uso dalcool, esvoar-se-hia muita desgraça que paira por sobre a cabeça do nosso povo analfabeto, ignorante e porisso digno de ser chamado[illegible] qual for o meio a empregar se, o que se quere é que, indipendentemente da natureza dêle, venha dinheiro da sua aplicação, eis o cómodo mas errado criterio que predomina nas regiões oficiais. Pelo menos, a concessão de licenças para o franco jôgo de azar autorisa quem quere a formular a preindicada opinião.

Não admira, porisso, que o alcoolismo continui campeando infrene entre nós, intoxicando e inutilisando existencias uteis empobrecendo e desgraçando familias tidas, resvalando, finalmente, para o precepicio de aniquilamento e ruina esta *perola do Oriente*, digna, certamente, de melhor sorte, de felizes dias, sobretudo, porque tem o orgulho de encerrar no seu seio o precioso Corpo do Santo Xavier...

Do que, todavia, não foi capaz o nosso governo, foi-o a America que deu ao mundo bébado ou antes às nações alcoolicas lição proveitosa de que á manutenção de equilibrio financeiro dum Paiz pode prescindir, absolutamente, da receita dos impostos sobre o alcool, fazendo vêr-lhes ao mesmo tempo que na abolição do uso alcoolico reside a principal chave do progresso dos povos.

Em um Estado americano que decretou a proibição do uso do mesmo veneno, operaram-se, após dois anos dêla, os seguintes prodigios:

a) Sofreu, de um modo consideravel, aumento a frequencia de alunos nas escolas.

b) Os estudantes remediados começaram sendo bem vestidos e bem alimentados.

c) Reduziu-se a menos da metade a percentagem dos obitos, provocados pelo alcoolismo.

d) Desceu, consideravelmente, a cifra dos doentes alcoolicos, internados nos hospitais.

e) O *pater familias* libertou-se das garras dá sociedade e contacto dos bêbados, o que fez que ficasse reduzido a menos da metade o numero dos internados dos albergues e asilos publicos.

Referindo-se aos beneficios produzidos pela extincção do alcool no mesmo Estado americano lêm-se as seguintes opiniões:

"O motivo por que, antes da promulgação da medida da abolição do habito alcoolico [illegible] muitos vinham implorar-nos socorro pecuniario, era o alcool; mas extincto êste, oficialmente, reduziu-se á menos da metade o numero dos mesmos pedintes.

(Superintendente da Missão South End)

"......Os operarios persuadiram-se de que o alcool era o seu mais encarniçado inimigo e todos anseiam que nunca mais se restabeleçam tavernas cujo desaparecimento os exulta de contentamento..."

(Director do Albergue South End)

"..... Com a extincção das tavernas, pode dizer-se que desceu na terra a felecidade celestial". (M. Moor)

"Os proprietarios de diferentes oficinas, os medicos e os que ocupam posições de distade em varias outras repartições comprovam que a proibição do uso de alcool fez melhorar a saude publica, crescer a felicidade e aumentar a potencia de trabalho. Experimentou-se que não há outro meio mais poderoso que a abolição do alcool para arredar, muito longe, do seio da sociedade, miseria, doenças crimes e varios outros males'

(Dr. Charles W., Presidente da Universidade de Harword)

¿Que dizem a isto os apologistas da *pinga*? Quererão ainda insistir na sua *bêbada* opinião?

E' o alcool, pois, maior inimigo das sociedades modernas. Acabar com êle é felecita-las.

A India antiga, mâe da civilisação mundial reprovou o uso de alcool ainda nos preparados medicinais. A religião hindu, então, considera como maior pecado o uso de alcool.

E o nosso governo enche o seu *sempre vasio* cofre com a receita dos impostos sobre o alcool!

Que contraste! Que loucura!!

Quando o juizo sai pela porta, a estupidez entra pela janela...

Congresso de Gaia

Como estavam anunciadas, realisaram-se nos ultimos dias do mez p. findo as sessões do Congresso Nacional Indiano, sob a presidencia do eminente patriota sr. Dás.

Por falta de espaço, não podemos registar nas colunas do *Bharat* todos os pormenores das mesmas sessões. Limitamo-nos, porisso, a dar aos nossos leitores dois pedaços de oiro do importante discurso do sr. Dás, pedaços que, revelam, a par do patriotismo uma cultura intelectual e uma erudição admiraveis. Ei-los:—

"Estou firmemente convencido de que um governo parlamentar não é um governo pelo povo e para o povo. Muitos julgam que as classes medias hão de conquistar o Swaraj [illegible] massas, mas quanto a mim não creio na possibilidade da conversão de movimento algum de classe num movimento para a obtenção do Swaraj, Se o parlamento britanico concedesse autonomia provincial nas provincias, com responsabilidade no governo central, eu da minha parte, protestaria contra a medida, porquanto isso conduziria imediatamente á concentração do poder nas mãos da classe media, e não quero crer que esta classe queira depois privar-se desse poder. De que forma poderia a India lucrar-se, em vez da burocracia que agora nela reina essa fosse substituida por uma burocracia indiana recrutada nas classes médias? Burocracia é sempre burocracia e creio que a propria ideia do Swaraj é inconsistente com a existencia de uma burocracia. O meu ideal do Swaraj nunca ficaria satisfeito a menos que o povo cooperasse na sua conquista. Qualquer outra tentativa conduziria fatalmente aquilo que os socialistas europeus chamam o governo da burguesia. Na França, na Inglaterra e nos restantes paizes foram as classes medias que travaram a campanha da liberdade e o resultado é que o poder ainda continua nas suas mãos Desejo evitar a repetição deste capitulo da historia européia. Está reservado á India mostrar á luz ao mundo Swaraj por não-violencia e Swaraj pelo povo.

* * *

Não concordo com os que pensam que o espirito da nação está bastante moribundo para que ela possa aventurar-se nas pugnas da não-violencia. A aparencia externa do povo, nos nossos dias é um tanto falaz. Parece um estado de cansaço, tendo-se apoderado dele um sentimento de fadiga. Mas por baixo dessa quietude bate o pulso da nação tão fortemente como dantes e com tanta esperança como no começo do movimento. Precisamos de consolidar a força da nação, temos de achar um plano com que estimulemos sua energia por forma a acelerar a marcha para o Swaraj.

E' minha opinião que se atingiria isto começando por uma declaração mais clara dos direitos das diferentes comunidades que habitam na India, No que concerne á hindus e maometanos, deveria haver uma enfatica confirmação do que é conhecido como o pacto de Lacknow reconhecendo-se simultaneamente os direitos reciprocos e preparando-se ambos os grupos á sofrer sacrificios em mutuo beneficio. Quanto ás outras comunidades tais como sikhs, cristãos e parses, os hindus e os maometanos que constituem o grosso da população, deveriam estar preparados para lhes ceder ainda mais do que a parte proporcional que lhes compete na administração do Swaraj E' minha opinião que o Congresso deve procurar um acordo real entre todas essas comunidades que determine os direitos de cada minoria, a fim de remover todas duvidas que possam surgir e todas as apreensões que provavelmente existem.

Reapareceu o bisemanario *O Futuro*, de Mapuçá.

Longa dura e muitas prosperidades.

ज्युन्त लोकालें म्युनिसिपालट्या व ग्रामसंस्था

देशाची दुःस्थिति घालविण्यास ज्ञानार्जन हेंच एक मुख्य साधन होय. जो देश ज्या मानानें ज्ञान संपन्न असेल, त्या मानानें तो देश सुस्थितींत असणार, हें उघड आहे. आज जपान, अमेरिका, इंग्लंड, फ्रान्स वगैरे पाश्चात्य व पौर्वात्य राष्ट्रें सुस्थितींत असण्याचें कारण त्यांची ज्ञानसंपन्नता हें होय. हें आणखी कोणास नव्यानें सांगण्याची जरुरी आहे असें नाहीं.

ज्ञानार्जनास विद्यापिठांची आवश्यकता असते. परंतु अशा विद्यापिठें स्थापन करण्यास विपुल द्रव्याची जरुरी असते. आजपर्यंत सरकारकडूनच त्यांची स्थापना होऊन त्यांतूनच ज्ञानार्जन करण्यांत आलें, पण तितक्यानें सर्वत्र ज्ञानप्रसार होऊं शकत नाहीं. सर्वत्र ज्ञानप्रसार होण्यास सर्व ठिकाणीं विद्यापिठांची स्थापना होणें जरूर आहे. एकट्या सरकारकडून हें काम होणें शक्य नाहीं. म्हणून जनतेनेंही तें काम आपल्या अंगावर घेणें जरूर आहे.

आपल्या एकट्याकडून जनतेच्या उपयोगी अशीं सर्व कामें होणें शक्य नाहीं, म्हणून सरकारनें म्युनिसिपालट्या व ज्युन्त लोकालसारख्या लोकनियुक्त नीम सरकारी संस्था निर्माण करून, कोमोनिदादी (ग्रामसंस्था) आपल्या पूर्वीच्या उत्तम पद्धतीच्या लोकसंस्था संरक्षण केल्या, आणि त्यांवर आपआपल्या थोडी थोडी जबाबदारी टाकून, अशीं अनेक लोकोपयोगी कामाचा भार थोडा हलका करून घेतला.

पालट्य, ज्युन्त लोकालें व ग्रामसंस्था यांचें आहे. ग्राम व शहर सुधारणेचें काम म्हणजे नवीन रस्ते करून ते नादुरुस्त ठेवणें रस्त्यांवर प्रकाश पाडणें, इ. जसें आहे, तसेंच नियमितपणें स्वच्छता करून, लोकांच्या आरोग्याबद्दल व्यवस्था राखणें आरोग्याच्या बाबतींत दुरुस्त ठेवणें इ. आहे हें त्यांनीं विसरतां कामा नये.

आजपर्यंत वरील संस्थांकडून वर दर्शित केलेलीं लोकोपयोगी अशीं कामें शाळेंची पहिल्यांत पूर्ण आमच्या गोमांतकांत तरी दिसूनच येत नाहींत. जनतेवर कर बसवून व ते तिजकडून वसूल करून घेऊन त्यांचा विनियोग जर लोकोपयोगी कामाकडे झाला नाहीं, तर त्या संस्थांची तरी जरुरी काय आहे? व ते कर तरी जनतेनें कां म्हणून द्यावे?

शेतीची वाढ व सुधारणा करून ग्राम सुसंपन्न तेंच आणण्याचें कर्तव्य जसें ग्रामसंस्थांचें आहे, तसेंच शिक्षण, आरोग्य, रस्ते वगैरे बाबतींत ही भाग घेणें त्यांचें कर्तव्य असून तें त्यांजप्रमाणेंच ज्युन्त लोकालें, म्युनिसिपालट्या व सरकार यांचेंही आहे. देवघेमाकडे ज्याप्रमाणें इकडच्या ग्रामसंस्था आपला पैसा खर्च करितात, त्याप्रमाणेंच शिक्षण, आरोग्य, शेती, रस्ते इत्यादींकडेही आपल्या पैशांचा कांहीं व्यय करणें त्यांचें कर्तव्य आहे. व हें कर्तव्य ही पूर्वीं ग्रामसंस्थांकडून थोड्या फार प्रमाणानें बजावण्यांत येत असल्याचें पूर्वीच्या त्यांच्या ग्रंथावरून कळून येतें. पण हल्लीच्या ग्रामसंस्था कसल्याच सार्वजनिक उपयुक्त कामाकडे लक्ष्य पुरवित नाहींत, हें मात्र आश्चर्यकारक होय!

येत असलेलें उत्पन्न, ठळक खर्च वेंच काढून, सगळेंच्या सगळें हितवर्गास(componentes) वांटून देणें, यांत सार्वजनिक हित कार्य घडून येत नाहीं.

लोकांकडून कररूपानें घेतलेला पैसा, डोळ्यांस पाणी लावण्याकरितां एक दोन जागीं इकडे तिकडे खोर्‍यानें माती ओढण्यांत कांहीं खर्चून गर्कीयांची फौज [रा. निष्फळता!] दाखविण्यांत व दिसेल तसेच राखण्याकरितां गरजे बाहेर नोकर चाकर ठेवून त्यांचे अवाढव्यपणानें पोसण्यांत ज्युन्त लोकालें व म्युनिसिपालट्या यांकडून ही कांहीं सार्वजनिक हित कार्य घडून येत नाहीं.

गावांतील शेतीभातीचें, कलाकौशल्याचें व इतर ज्ञान होण्यासाठीं मराठी व पोर्तुगीज प्राथमिक शाळा व वाचन मंदिरें स्थापन करणें, देशकार्यांइतकेंच पवित्र कार्य आहे. अर्थात हें पवित्र कार्य करून, शेतीभातीचें संरक्षण व वाढ करणें हें कोमोनिदादींचें मुख्य कर्तव्य असून, त्या नंतरचें रस्ते (viação) आरोग्य वगैरे बाबतींत ज्युन्त लोकालें (लोकलबोर्ड) व म्युनिसिपालट्या यांस सहाय करण्याचें कर्तव्य आहे.

नवीन रस्ते करणें, जुने रस्ते नीट करणें रस्त्यांची डागडुजी ठेवणें, व्यवहारोपयोगी दळणवळणाचे मार्ग खुले ठेवणें, इत्यादि कामें करून, शेती, शिक्षण, आरोग्य वगैरे बाबतींत कोमोनिदादींस थोडी फार मदत करणें ज्युन्त लोकालचें कर्तव्य आहे. रस्त्यांवर उजेड पाडणें, व्यापार उदीम करण्यास सवलती देणें, शिक्षणप्रसार करणें व कोमोनिदादींस व ज्युन्त लोकालें यांस इतर बाबतींत मदत पुरविणें म्युनिसिपालटीचें कर्तव्य आहे. अशा प्रकारें तिन्ही संस्थांकडून सहकारितेनें सार्वजनिक कार्यें घडून आलीं तर, प्रत्येक गांवची व पर्यायें करून देशाची उन्नति होण्यास उशीर नको.

पण अशा प्रकारचीं कर्तव्यें तिन्हीं संस्थांपैकीं एका संस्थेकडून तरी बजावण्यांत आलेलीं अवलोकनांत नाहींत. आणि म्हणूनच आज आमची अधोगति आहे. आमच्याकडे सोंपविलेलें कार्य आमच्याकडून होऊं नये व परकी सरकार करीत नाहीं म्हणून त्याला दोष द्यावा यांत पुरुषार्थ कोणता? परकी सरकार आमच्या विषयीं आपलें कर्तव्य ओळखून जें कांहीं थोडें फार करितें, तें आमच्या कृतज्ञतेच्या मानानें ज्यास्त वाटलें पाहिजे. व तें जें करित आहे, त्यापेक्षां विशेष करणें त्यास शक्य नाहीं आणि म्हणूनच वरील तिन्हीं संस्थांकडून आपापल्या शक्यनुसार उन्नतिदर्शक सार्वजनिक हितकार्यें घडून आलीं पाहिजेत.

पण एवढेंहि सुदैव आमच्यांत नाहीं. आमच्यांत आहे तें दुर्दैव एवढेंच कीं, कोमुनिदादी किंवा ज्युन्त लोकालें अथवा म्युनिसिपालट्या यांचा कारभार मंडळांत शिरून घेऊन फक्त आपापला तळीराम गार करून घेण्याकरितां पक्ष प्रतिपक्ष माजवून व तंटे बखेडे उपस्थित करून महत्प्रयासानें निवडून आल्यावर आपला, आपल्या इष्टमित्रांच्या व सगेसोयर्‍यांचा इष्ट हेतु साध्य करून घेणें या पलीकडे कांहीं कार्य होण्याचें नाहीं. मग सार्वजनिक कार्याचें तर नांवच नको. व हें आज कालच्या वस्तुस्थिति व इतिहास यांवरून कळून येतें.

अशानें समाजकार्यें व देश कार्यें होत नसतात. तीं होण्यास खरा निःस्वार्थीपणा, निरभिमानपणा, लोक कल्याणाची खरी कळकळ इत्यादि अनेक गुण अंगीं असावे लागतात व ते असलेल्यांकडूनच तीं कार्यें घडतात व आज पर्यंत घडून आल्याची इतिहास साक्ष देतात. नुसतें शब्द पांडित्य व वाचेचा संसार उपयोगी नाहीं. 'बोलाचीच कढी बोलाचाचि भात। जेवूनियां तृप्त कोण झाला॥' असें साधुवर्य तुकाराम महाराजच विचारीत आहेत. म्हणूनच ते सांगतात कीं 'आतां तरी पुढें हाची उपदेश। नका करूं नाश आयुष्याचा' [व आम्हीं म्हणतों—स्वदेशाचा] यासाठीं वरील तिन्ही संस्था व शिवाय देवालयें यांनीं परस्पर सहकार्य करून स्वसमाज व स्वदेश यांची उन्नति होईल, अशीं वर सांगितलेलीं कार्यें करून जगांत धन्य म्हणवून घ्यावें, एवढीच त्यांस प्रेमाची सूचना आहे. सर्वत्रांनी कोणतेंही सार्वजनिक कार्य करण्याचें मनात आणिल्यास त्यास सरकारचा पाठिंबा (autorização) मिळणार नाहीं असें नाहीं, पाठिंबा मिळूनहि कदाचित् लोकांनीं अपेक्षा केल्यास सरकारकडूनही मदत मिळू शकेल असें वाटतें. तर सुजनहो 'एकमेकां सहाय करूं। अवघे धरूं सुपंथ' हें तत्व लक्ष्यांत धरून आपली वागण्याची दिशा ठेवा व केवळ क्षुल्लक स्वार्थापायीं पक्ष प्रतिपक्ष करून तंटे बखेडे माजविण्यांत आपल्या अमूल्य काळाचा, पैशाचा, शक्तीचा व विद्वत्तेचा दुरुपयोग करून जगांत हसें करून घेऊं नका. तर त्याचा सार्वजनिक हितकार्याकडेच उपयोग करण्याची प्रवृत्ति ठेवा. एवढीच विनंति आहे.

शिरवडेंवासी
एस्. एन्.

आपपलीं नांवें नोंदविण्याची त्वरा करावी अशी सूचना आहे. मतदानाचें महत्व आम्हीं अनेकदां वाचकांच्या निदर्शनास आणल्यामुळें, या विषयावर आतां फिरून लिहिण्याचें कारण वाटत नाहीं. ही संधि व्यर्थ दवडली गेल्यास, स्वतःपास लागाराहूं नये म्हणून नोंदणीची आठवण देण्यांत येत आहे. आमचे बांधव या आठवणीचा उपयोग करून, स्वतःचा व राष्ट्राचा फायदा करून घेतील अशी आम्हांला पूर्ण उमेद आहे.

साभार स्वीकार

महाराष्ट्र डायरीः—पुणें अनाथविद्यार्थीगृहाचे उत्साही व्यवस्थापक रा० वि. ग. केतकर यांनीं ही डायरी तयार केली असून कार्यानें अत्यंत काळजीपूर्वक संकलित केलेल्या उपयुक्त माहितीमुळें, ती फारच संग्राह्य झाली आहे. डायरीच्या बाह्य व अंतरंगावरून ठेवण्यांत आलेली किं. हिहा आणे योग्य आहे. गरजूंनी अवश्य फायदा घ्यावा.

संदेश(साप्ताहिक):— पूर्वी दैनिक असलेलें हें पत्र आतां साप्ताहिक स्वरूपांत प्रसिद्ध होत असून यांतील विचार पूर्वीप्रमाणेंच मननीय असतात.

पूर्णानंद (मासिक):—हें मासिक बेळगांव येथें प्रसिद्ध होत असतें. विचार जोरदार. धोरण राष्ट्रीय. इतकेंहि असून वर्गणी अवघी १ रु. १ आणा. संपादक—रा. बळवंत रामचंद्र सोहनी.

—झेवियरच्या शवाकडून अनेकविध चमत्कार घडून येत असल्याची चमत्कारिक वदंता दूरवर पसरण्यांत आल्यानें, ठिकठिकाणाहून अंधविश्वासानें अंध बनलेल्या अनेक लोकांचा चमत्कारिक घोळका जुन्या गोव्यांत लोटत आहे!

'पाषाणी' ब्रह्मज्ञान

नवजीवनच्या ११ व्या अंकांत रा. भौसुले यांचा "अप्रियस्य च पथ्यस्य वक्ता श्रोता च दुर्लभ" या मथळ्याखालीं एक लेख प्रसिद्ध झालेला आहे. त्यांत ते आपल्या (भारतांत दिलेल्या] 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' या लेखांतील मूळ मुद्दे रा. तळावलीकर, राजाध्यक्ष वगैरेपैकीं एकानेंही खोडण्याचा प्रयत्न केला नाहीं आणि लिसेवाचा, आल्बुकेर्कचा व किरिस्तांव लोकांचा अभिमान धरून आम्यावर अपशब्दांचा मात्र वर्षाव केला आहे, अशी तक्रार करीत आहेत. हें यांचें म्हणणें सत्य व साधार आहे किंवा नाहीं तें पाहूं.

रा. भौसुले यांच्या 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' या लेखात एकंदर नऊ मुद्दे लिहिलेले आहेत, त्यांचा मतितार्थ असा आहे कीं, लिसेवांतील शिक्षण निरुपयोगी असून स्वाभिमान व स्वभाषा नष्ट करणारें व देशास घातक असें आहे, तेव्हां तुम्हीं पोर्तुगीज शिक्षण सोडून इंग्लिशला जा, तेथें तुम्हांला स्वभाषाभिमान, स्वदेशाभिमान, इत्यादि देशास हितकारक व फायदेशीर गुण, जे पोर्तुगेजमध्यें मिळणें शक्य नाहींत ते मिळतील व यामुळें आमच्या देशाचें फार हित होईल.

यांत दोनच मुद्दे मुख्य व महत्वाचे आहेत, ते हे कीं, पोर्तुगीज वाईट असल्याकारणानें तें सोडणें व इंग्लिश चांगलें असल्यामुळें त्याचा अवलंब करणें, हे होत. व बाकीचे मुद्दे त्यांच्या पुष्टिकरणार्थ आलेले गौण आहेत. अर्थात त्या दोहोंचाहि विचार केला म्हणजे पुरे आहे. बाकीचे त्यांत अंतर्भूत होत असल्यामुळें त्या प्रत्येकाचा आणखी वेगवेगळा खल करण्याची जरूर राहत नाहीं. मी त्या दोन्हीं मुद्द्यांचा विचार केलेला असून, दोन्हींहि शिक्षणें जवळ जवळ कशीं सारखीं आहेत, व तिकडे जे पुढारी व नामांकीत लोक झालेले आहेत ते तिकडील परिस्थितीमुळें व त्यांच्या जोरदार इच्छाशक्तीच्या योगानें कसे झालेले आहेत, तेंहि मी माझ्या लेखांत स्पष्ट करून दाखविलेलें आहे. असें असतां रा. भौसुले आपले मुद्दे खोडण्याचा कोणी प्रयत्नच केलेला नाहीं, असें छाती वर काढून कसें सांगतात हेंच मला समजत नाहीं. दुसरें, जोंपर्यंत पोर्तुगीज शिक्षणाचे दोष इंग्लिश शिक्षणांतहि दिसून येतात तोंपर्यंत रा. भौसुले, तें वाईट हें चांगलें असें अट्टाहासानें कसें सांगतात? याचें एखाद्यास प्रत्यंतर पहावयाचें असेल तर त्यास फार दूर जावयास नको आहे. आमच्या शेजारच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांत जर कोणीहि जाऊन पाहील तर रा. भौसुले यांनीं पोर्तुगीज विरुद्ध जितकीं विधानें केलेली आहेत तितकींहि त्यांस तेथें पहावयास सांपडतील.

तिकडे जे इंग्लिश शिकलेले आहेत, त्यांच्या बोलण्याच्या भाषेमध्यें किती इंग्लिश शब्द येतात, त्यांना जाज्वल्य स्वदेशाभिमान किती आहे, त्यांचे फॅशनेबल (युरोपियनाचे अनुकरण केलेले) कपडे व युरोपियनाच्या चालिरितींचें अनुकरण करणें इ. हें स्वदेशास, स्वाभिमानास, स्वभाषेस पोषक आहे काय? तसेंच आज तिकडे इंग्लिश शिकलेले लोक काय करीत आहेत व आम्हीं तें शिकून काय करूं शकूं? हें रा. भौसुले यांनीं, तिकडे एक सहल करून, प्रत्यक्ष तिकडील वस्तुस्थिति पहावी व वरील प्रश्नांचा विचार करावा, अशी त्यांस माझी आग्रहाची विनंति आहे.

ANO VII — NUMERO 40 — 1923 QUEPEM TQUINTA — ... JANEIRO

Director e Editor
Gevinda P. Hegdo Dessai
Assinatura
...A PORTUGUESA...... 3-00-00
...IA INGLESA.............. 3-08-00
...MERO AVULSO.......... 0-01-00
Anuncios
...ncio por linha...... 00-01-00
a longo praso contrato es-
...ial.

भारत
BHARAT

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई
वर्गणीचे दर
गोव्यांत (वार्षिक)....... ३-००-००
ब्रिटिश इंडिया.......... ३-०८-००
किरकोळ अंकास......... ०-०१-००
जाहिरातींचे दर
मराठी दर ओळीस दोन आणे. कायमचे जाहिरातींचे दर समक्ष अगर पत्रद्वारें ठरविण्यांत येतील.

वर्ष ७ वें.] केपें, गुरुवार, तारीख ११ माहे जानेवारी सन १९२३ [खास अंक ४० वा

MAU EXEMPLO

Foi, realmente, muito triste o momento em que a Comissão Municipal do concelho das Ilhas incorreu no desparate de conceder licenças para o jogo de azár demonstrando que tinha em pouca conta a moralidade publica.

Em uma das transactas edições exteriorisamos, com o mais veemente protesto, a nossa indignação pelo passo torto, seguido pela dita comissão. Aos argumentos que então produzimos, vamos, agora, acrescentar mais um, mais poderoso do que todos e que de per si só justifica o nosso tão legitimo como natural desabafo.

É que a concessão de licenças para o mesmo jogo no concelho de que já falamos, lançou no espirito dos jogadores doutros concelhos a funda convicção de que foi proclamada a liberdade de batota, não havendo já motivo para subsistirem as peias que lhe dificultem a franca existencia.

"Desde que na capital da India Portugueza e ás barbas das mais altas autoridades é permetido jogar, livremente, não se compreende—argumentam êles—a razão porque haja obstaculos em outras partes. O rabo entornado por sobre a cabeça atinge, naturalmente, todo o corpo".

Tal é o desafôro com que por ahi fóra se defende o jogo. Em um certo *zatrà*, há pouco realisado, notou-se, por banda dalguns jogadores e seus amigos, forte relutancia em obedecerem ás ordens proibitivas das autoridades administrativas locais.

E os agumentos que avocavam, eram semelhantes aos que acima ficam mencionados.

Não digam, portanto, que é sem razão a nossa indignação. Ela é bem justificada, sobretudo, porque o jogo de azar vai conquistando fóros de institiuições, jogo que, em outras partes, onde ainda prevalece o poder do juiso, é considerado como crime, rigorosamente punivel.

Foi, pois, máu o exemplo que partiu da edilidade das Ilhas. Ele não envenenou apenas um concelho, expargiu o *virus* para outras partes em que se nutria um certo *temor* por aquele mal. E' a pior consequencia que podia resultar duma tão desastrada atitude.

Mas não desejamos prosseguir mais que o carvão, por mais que se lave, nunca perde a sua côr preta... E por mais que se tente justificar, o máu exemplo é sempre máu exemplo...

Ecos & Critica

Advogados

Obtiveram provisão para advogar na comarca das Ilhas os srs. Xantaráma Sinai Sacardandó, digno contador-revisor da Relação de Nova Goa, que em tempo, fez um brilhante exame de direito na nossa comarca facto que deixou de se mencionar no *Bharat*, por falta de informação e Ragunáta Vamona S. Gudó, nosso simpatico e antigo amigo.

Aos novos advogados nossos parabens e anélos para uma carreira, cheia de prosperidades.

Jogo de Pangim

Continua, ainda, com mesma força o jogo em Pangim, viciando todos e tudo.

E as nossas autorides continuam, igualmente, dormindo o seu alegre a profundo sono.

Sem comentos...

Nem o demo ..

Como sabem, foi aberto e realisado há pouco, o concurso para o provimento duma vaga de professor da Escola Normal de Nova Goa, tendo sido classificado em primeiro lugar o talentoso professor sr Ramachoudra Xencor Naique.

Verificado o concurso fêz-se a proposta do classificado para a nomeação. E' aqui que a *porca bateu o rabo*, pois consta-nos que o sr. Governador Geral mandou aguardar a mesma proposta até que se pronuncie sobre a extinção da referida escola, solicitada há tempo pelo Conselho Legislativo, o governo metropolitano.

Pergunta-se. Porque abriram e realisaram então o aludido concurso durante a pendencia da aludida resolução do Legislativo?

Naturalmente quizeram troçar do concurso e dos concorrentes. Está bem que tomaremos a conta do assunto logo que o espaço no-lo permita

O Bharat

O proximo n.º do nosso jornal publicará um artigo interessante rebatendo umas afirmações feitas por um sr. Vilar no Heraldo do sr Dr Cunha—á proposito dos bramanes. E' da lavra dum hindu, residente em Bombaim

E' de produzir sensação. Demais sai no primeiro numero do Bharat transformado.

A India Portuguesa

Tambem reapareceu, não em Velção mas em Majordá, este antigo semanario que se diz orgão do *Partido Indiano*. Dissemos *se diz*, porque há quem conteste aquela sua qualidade, contestação que, de resto, não nos preocupa.

Longa dura e perenes prosperidades!

Swastik e Cia

Com este nome fundou-se em Sanvordem uma companhia que tem em mira grandes empresas industriais, comerciais e fabris, que contribuirão preponderantemente para a riquesa economica do nosso Paiz.

Na referida companhia figuram como socios, alem dalguns filhos ilustres da terra, capitalistas importantes da visinha India, o que é uma segura garantia da prosperidade da Swastik e C.º

Que a Companhia impulsione o desenvolvimento economico do Paiz, eis os nossos sincéros votos.

India Inglesa

—Um jornal de Calcutá intitulado *Servant* publica uma profecia anunciando a saida triunfante de Mahatma Gandhi da cadeia, no Agosto ou Outubro do ano seguinte.

—O eminente jurisconsulto, *barrister* Dass fez publicar uma circular, dizendo ter chegado o momento de todos os partidos se alistarem como voluntarios para fazer *picketing* às lojas de roupas estrangeiras prometendo ele proprio dirigir o movimento em quanto estiver em liberdade.

—A grande oradora indiana sra. Naidu apoiada pelo partido extremixta, apresentou a sua candidatura para vereadora da Camara Municipal de Bombaim.

—Sobre a proibição do uso de tão falado *Gandi Cap*, no Conselho Legislativo mr. Stefonson declarou que o Governo não proibira o uso do mesmo *cap*, nem pessoa alguma tinha sido castigada por te-lo usado.

Isto é que é limpar mãos á parede.

—Na cidade de Ahmedabad uns 500 voluntarios alistados para fazerem propaganda do uso de *Kadi*, entraram em fazer *picketing* em frente das lojas de roupas estrangeiras. Espera se que o numero dos voluntarios irá aumentando ainda mais.

A Tribuna

Entrou no quarto ano da sua publicação o nosso colega "A Tribuna", ao qual apresentámos, por este motivo, os nossos cumprimentos, desejando-lhe todas as prosperidades.

Uff...

A' ultima hora consta-nos que se levantou a feira dos jogadores de Pangim. *Uff*, gritamos como o nosso presado colega do *Heraldo*.

ANUNCIOS
Por cada linha portuguesa, a[…] repeti[…] tanga. An[…]cios per[…]nentes co[…] to especi[…]

ANO VII
Nº 41
Quinta 18 [Ja]neiro 23
Pangim

ASSINATURA
Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

[…] E EDITOR
[…]do Dessay
[…]-Goa

भारत.
BHARAT

वर्गणी
साठीना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४१
गुरुवार
ता. १८
जानेवारी
१९२३

जा. दर
साध्या कालम-
च्या दर ओळी
स अगर तित-
क्याच जागेला
दोन आणे. का
यमच्या जाहि
रातीचा दर स
मक्ष अगर पत्र-
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो. पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

[…]AT

Anunciaramos para o mez de Março último a remodelação do nosso jornal, na plena convicção de que poderiamos vencer quaisquer dificuldades que obstassem á realisação do nosso ideal. Falhou, porem, a nossa espéctativa por o poder das circunstancias supervenientes ter sido superior à resistencia dos nossos esforços. E só a partir da presente edição, é que a Providencia nos possibilitou o cumprimento daquela promessa.

Antes tarde do que nunca !

Quem está lidado nesta têrra com o jornalismo, sabe aquilatar a *durêza* dos ossos desse oficio : dum lado a carestia, cada vez mais crescente, do material dimpressão e doutro a pouca solicitude da maior parte dos assinantes no pagamento das assignaturas.

O *Bharat*, todavia, graças ao valiosissimo apoio que lhe dispensaram alguns dos seus dedicados amigos foi capaz de montar uma empresa tipografica, com o material completamente moderno, de molde a garantir-lhe uma existencia mais desafogada do que a que atê hoje levava.

Entretanto não pense ninguem que a presente edição representa a perfeição material prometida. Não. Ela se fará a pôuco e pouco, sim, mas infalivelmente, pois a Empresa possui já em relativa abundancia os elementos que a conduzam para o aludido fim.

De vagar se vai ao longe.

Concluindo estas ligeiras linhas que antes deviam ser objecto do *Expediente* mas que as registamos neste lugar para que de todos seja conhecida a verdade, uma coisa só pedimos aos nossos amaveis assinantes. E' que se dignem de cumprir a sua obrigaçãc para com o *Bharat* cuja empresa está crivada de responsabilidades economicas, nada dispresíveis, sendo-lhe o pesadelo a sua gradual e infalivel

Francamente o dizemos, porque não sabemos aparentar posição economica que não disfrutamos. Mas não mendigamos a ninguem subsidios indevidos mas tão sômente lembramos a conviniencia do pronto pagamento das assinaturas quê, conquanto nos não capacite para a liquidação dos novos e pesados encargos contraidos para o bem do Paiz, contribuirá, todavia, para que se nos não agrave, inda mais, a nossa situação.

Não se fechem estas linhas sem o nosso rendido agradecimento aos sinceros amigos que nos animam nesta dificil tarefa, aos solicitos assinantes que prontamente satisfazem ás suas assinaturas e finalmente a todos os cidadãos que almejam, *ab imo pectore*, a prosperidade do nosso jornal.

Uma Carta

Sr. Redactor do "Bharat"

Os que residem fòra de Goa e que se dedicam á leitura dos jornaes que se publicam nesse padrão imorredouro da gloria portuguesa ficam evidentemente persuadidos de que Goa é uma terra dos sabios, que é só aí que se encontra a sabedoria, a inteligencia, a religião e tudo o que ha de supremo neste globo sublunar.

Isto é, falando a verdade, Sr. Redactor, a consequencia da ignorancia, que gera o fanatismo religioso, a vaidade e muitas vezes a estupidez. Tinha muita razão um papa de tempos remotos que assim deixou dito: "Little knowledge is a dangerous thing"!

Vem isto a proposito de muitos desparates que aparecem nos jornaes goeses redigidos pelos conversos "cristãos" e especialmente no "Heraldo" cujo director è o ilustre Ecce Pontifice Dr. Cunha que é ao mesmo tempo Presidente da Comite da *Recepção* da 3a. conferencia catolica da India, desde que foi exposto ao publico o sempre incorruptivel corpo do padre Francisco *Xavier*.

Pouco me importa que Goa seja intitulada por estes senhores como Roma do Oriente e um centro da sabedoria mundial, mas o que me incomoda bastante é ver que ainda neste seculo XX existem criaturas que com os seus escritos impensados, filhos de ignorancia e de estupidez, procuram crear odios e malquerenças, ofendendo publicamente uma religião cujos *adeptos*, só em Goa computam em mais da metade da população inteira daquele torrão do Maharastra.

A titulo de curiosidade, Sr Redactor, pede V. Exa. volver a sua atenção a um artigo publicado no "Heraldo" do 30 de Dezembro ultimo, em que o chamado Vilar, tem esboçado um croquis sob o cabeçario "O apostolo das Indias entre os bramanes".

Neste croquis o Sr. Vilar alem de muitas historietas da sua invenção sobre a vida de padre Francisco Xavier, historietas provenientes unicamente do fanatismo religioso, e espirito malevolo, vem com a seguinte carta cuja paternidade atribue ele ao dito Padre mestre Francisco *Xavier*.

"*Viviam* no templo mais de 200 bramanes. Eu perguntei-lhes. O que deve fazer o homem para entrar no reino dos céus? Eles me responderam que os seus deuses pediam que os homens observassem duas coisas, que veem a ser *não matar vacas, e dar esmola aos bramanes*, que *servem nos pagodes*. Esta resposta moveu minha indignação afloraram-me lagrimas aos meus olhos, vendo a cegueira destes sacerdotes que adoravam os falsos deuses em lugar de Deus vero.

Fiquei triste, estremamente triste por ver que *Satanaz* exercia tal tirania sobre *os* homens. Eu repeti em alta voz o Credo em beneficio dos Sacerdotes cujas inteligencias estavam obduradas pela mais crassa ignorancia. Expliquei-lhes a seguir os misterios da fé, os preceitos do decalogo, o que era e quem ia para o paraiso e para o inferno. Então, todos, erguendo-se, disseram : O Deus dos *cristãos* é o verdadeiro *Deus* e que os seus mandamentos estão em completa harmonia, com razão etc. etc.

Senhor Redactor, a publicaçao desta carta do Padre mestre, indica que ele era um mentiroso e que conseguia fazer as conversoes aproveitando da ignorancia e a pobreza da gente da camada baixa da sociedade, o que tambem corrobora um sabio inglez que diz num seu livro: "Os conversos cristaos sahiram exclusivamente da classe dos cultivadores e pescadores etc. etc." Ainda bem porque hoje a poderosa "Hindu' missionary Society" e o "Aria Samaj" ja' encentaram a grandiosa obra de receberem no seio da religiao hindu anualmente milhares de conversos com extraordinario exito concorrendo assim para felicidade dos nossos irmaos convertidos a' força de espada e dinheiro.

Quem conhece o bramane da India nunca acreditara'na veracidade daquela carta de P. mestre, porque hoje o mundo ja' conhece o que e' a religiao hindu e o que sao os bramanes.

Orientalistas como Max Mulher, J. Widroffe, Cowertou, Miss Noble "Nivedita" e varios outros sabios de Europa, sao unanimes em admitir que so' areligiao hindu e' capaz de salvar a humanidade e o mundo se transformara' num paraiso se forem difundidos em toda a parte os ensinamentos de tao divina religiao.

Diz um europeu erudito que foi presidente da Relaçao de Calcuta' no seu livro "Is India civilised" : – Only India thought the unthinkable and the bramins can be called as the masters of the world."

Diz o Mahatma Gandhi que nao e' bramane : – O bramane da India e' tudo o que ha de agrado e religioso neste mundo e nao houve nem havera' ninguem que com exito o possa derrotar nos assuntos da religiao.

A classe dos bramanes e' um diamante que brilha na coroa da humanidade a quem a mesma classe ensinou pela primeira vez o alto principio de आत्मवत् सर्व भूतानि etc. etc."

Parece-me que so' um bramane dos duzentos a que se refere a carta de Pe. Francisco a dar credito a' mesma era bastante para o dito P. ficar admirado e curvar reverente ante a doutrina de tao sa-grada e unica religiao redemptora.

Mr. Pandit, Bar-at-law que esteve na Europa durante uma duzia de anos referindo-se aos conversos de Goa escreve no seu artigo "Shanta durga Temple in Goa" publicado no Modern Review de outubro ultimo : – "The Superiority of christians, imitatours of western civilisation consists in eating pork, not taking regular bath and doing all sorts of imundicities and with all this they think to have a higher place been reserved for them by the Father in heaven, in his celestial Kingdom".

E' o que P. Francisco Xavier conseguiu fazer dos hindus convertendo-os em cristianismo.

Nao me parece, contudo, que aquela carta seja da autoria daquele padre mas sim, uma invençao feita por alguem ou pelo proprio Vilar.

E se por acaso o P. Francisco Xavier tiver escrito a mesma, fe-lo a fim de intrujar os seus colegas de Roma e contar a gloria dos seus serviços que tantos males trouxe a' India.

O Senhor Dr. Cunha que dizem ser um homem ilustrado, parece-me que nao deve admitir semelhantes croquis no seu jornal a fim de evitar que os sentimentos religiosos dos hindus, seus irmaos, nao sejam assim ultrajados.

Bombay, 2 de Janeiro de 1923,

S. N. Bhopatkar.

[…]tavam a […]

त्यामुळें केवळ सरकार व त्याची 'लाडकी' ख्रिस्ती प्रजा या बाबतींत आपण होऊन कांहीं प्रयत्न करितील हे संभवनीय नाहीं. तरी पण जेथें जेथें वरील मागच्या संस्थांत हिंदूंचा रिघाव झाला असेल तेथें तेथें इतरांनीं मनें वळवून त्यांच्या साहाय्यानें या बाबतींत कायदेशीर चळवळ करणें हिंदूंना प्राप्त व शक्य आहे.

मद्यपान प्रतिबंधाचे बाबतींत करण्याचा तिसरा उपाय म्हणजे स्वावलंबनाचा, व तो प्रत्येकानें आपल्या हिंमतीवर करावयाचा आहे. या कार्मी समाजाचें पाठबळ मिळालें तर बरेंच झालें, न हीं तर कोणत्याहि नफानुकसानीची पर्वा न करितां या माजलेल्या सुरापानासीची उपज व प्रसार बंद करणें प्रत्येकास शक्य आहे.

आपल्या बागांतील नारळींनीं, काजूनीं वगैरे सुरोत्पादक झाडें सूर काढण्यास न देणें व प्रसंगीं तीं तर्शी दिलींच तर त्या सुरेपासून दारू तयार न करितां गूळ, माखर वगैरे जिन्नस करण्यास तिचा उपयोग करण्याच्या करारानें देणें हा होय. हा उपाय बहुतेक बड्या छोट्या जमिनदारांना नुकसानकारक वाटणें स्वाभाविक आहे. पण निवळ तो त्यांचा भ्रम आहे. कारण सुरेपासून नारळीच्या एका वर्षाचें उत्पन्न दहा रुपये, जमिनदारास मिळत आहे असी कल्पना केली तर तें देण्यास त्याचा मोबदला जमिनदारानें दीड वर्षाचें, सरासरी तीनशें नारळांचें उत्पन्न घेण्यास तयार झालें पाहिजे. आणि आजकाल तीनशें नारळांची सरासरी अकरा बारा रुपये किंमत येण्यास हरकत नाहीं. मग सुरेस झाड दिल्यानें उत्पन्नात एक दोन रुपये तूट येण्याचा संभव असतां, सूर काढल्यानें त्या झाडाचें आयुष्य बरेंच कमी होत असल्याचें दिसत असतां आणि या व्यवहारांत मद्यपानांचें नसलें तरी दारूची निपज करण्याचें, ती विकल्याचें व उचाला आपण कल्पतरू असें सार्थ विशेषण लावतों, त्या झाडाची गर्भहत्या करण्याचें पातक नव्हे महापातक पदरांत पडत असता, केवळ पुढील सालचें नारळापासून येणारें उत्पन्न सुरेच्या रूपानें आधींच मिळत आहे, या आशेनें पोटच्या पोरासारखीं वाढविलेलीं झाडें भंडारी-कलालाच्या स्वाधीन करणें योग्य होईल काय? कधींच नाहीं. व्यवहारांत एक दोन रुपये तूट आली तरी तुम्हीं आम्हीं धर्मासाठीं देशासाठीं आणि आपल्या समाजासाठीं सोसण्यास तयार झालें पाहिजे. यांतच खरा मर्दपणा आहे. आमचे बडे बडे जमिनदार इकडे आपलें लक्ष वळवितील तेव्हां खरें.

आपल्या मालकीच्या जागेंत दारू तयार करण्याच्या भट्टी घालण्यास व दारूची दुकानें उघडण्यास परवानगी न देणें हा, पूर्ण बंदी करणें हाहि एक साधारण उपाय आहे. यांत थोडी फार नुकसानी असली तरी इतर रितीनें ती भरून काढणें शक्य आहे.

याशिवाय लहान मोठ्या हिंदूंच्या समारंभांत दारूबाईचा संचार होऊं पाहत आहे, त्याचा तिटकारा करून उघडपणें निषेध करणें व त्या तसल्या समारंभांत आपण भागच न घेणें व इतरांसहि न घेण्यास भाग पाडणें, हेहि लहानपण परिणाम कारक उपाय आहेत. त्यांचा अंतःकरणपूर्वक विचार करावा अशी सर्वांस विनंति आहे.

स्फुट विचार

भारताची नवी व्यवस्थाः—प्रस्तुत अंकापासून पूर्वी जाहीर केलेली भारताची नूतनव्यवस्था अमलांत आणण्याची सुरुवात केलेली आहे. क्रमशः पृष्ठांची वाढ, नवीन टायपाची योजना, सरकारी ग्याझेटवरील लोकोपयोगी माहिती, जगांतील महत्वाच्या घडामोडी इत्यादि सुधारणा भारतांत झालेल्या वाचकांनां आढळून येतील. पूर्वीपेक्षां सध्याचा आकार जरी किंचित् लहान आहे, तरी मजकुराच्या मानानें त्यांत कसलीच कमतरता आलेली नाहीं, हें चाणाक्ष वाचकांच्या ध्यानांत आल्याशिवाय रहाणार नाहीं. नवीन मशीनवर या पेक्षां जास्ती मोठा आकार साध्य होणें अशक्य असल्यावरून, प्राप्त स्थितींतच समाधान मानल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. असो. ज्या उधारधी मित्रानीं भारताला नूतन व्यवस्था अमलांत आणण्याला हस्तेन्हेची मदत पुरवून, भारत छापखान्याला गोमांतकांतील नामांकीत छापखान्याच्या शेजारीं खुर्ची मिळवू। शकण्याचें सामर्थ्य प्राप्त करून दिलें, त्यांचे या प्रसंगीं, परमेश्वरानंतर आभार मानल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. उपरोक्त मित्रांची नामावलि त्यांच्याच आग्रहावरून या अंकांत प्रसिद्ध करणें आम्हांस अशक्य होत आहे. तरी पण भारताच्या उपकारकर्त्यांची ओळख जनतेस लवकरच पटविल्याशिवाय आम्हीं रहाणार नाहीं.

"रेव्हिस्त दा इंदीय":—विद्यार्जनासाठीं व निरनिराळ्या कामकाजासाठीं पोर्तुगालांत वास करणाऱ्या कांहीं हिंदी तरुणांनीं स्वतःचें एक मंडळ स्थापून त्या मार्फत सदरहू नांवाचें पोर्तुगीज, फ्रेंच, व मराठी इतक्या भाषेंत एक मासिक प्रसिद्ध करण्याचें ठरविलें आहे, असें कळतें. या मासिकांत हिंदी संस्कृतीसंबंधीं विविध माहितीनें भरलेल्या लेखाचा समावेश होणार असून, कसलेल्या व वजनदार हिंदी व युरोपियन लेखकांचा त्यांस पूर्ण पाठिंबा आहे, असेंहि आम्हांस समजतें. होऊं घातलेल्या या मासिकाची योजना नवीनच असून, आम्हास मिळालेल्या माहितीवरून तें फारच उपयुक्त होईल, अशी आशा वाटते. मासिकद्वारा लोकहित साध्य करण्याच्या उपरिनिर्दिष्ट तरुणाच्या स्तुत्य प्रयत्नाला भारताचें पूर्ण पाठबळ आहे, हें तर उघड आहेच. शिवाय त्याची येथील सुशिक्षित बांधवांना 'रेव्हिस्त दा इंदीयेला' यथाशक्ति मदत करण्याचीहि आग्रहपूर्वक शिफारस आहे.

अभिप्राय.

"Young persons to whom the acquisition of some knowledge of language is an object of importance".

हें एका इंग्रजी ग्रंथकर्त्यांचें वाक्य असून, "भाषेचें अल्पज्ञान संपादन करणें हें अल्पवयस्कानां महत्वाचें कार्य होय.' असा त्याचा भावार्थ दिसून येतो.

विज्ञानसृष्टींत वाग्देवीच्या कृपाप्रसादास पात्र झालेले दोन सरस्वतीभक्त प्रोफेसर रामचंद्र शंकर नायक व रा. विठ्ठल सदाशीव शेणवीं सुखटणकर ह्यांनीं नुकतेंच ग्लोसारियु ह्या नांवानें पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षणाच्या पांचव्या इयत्तेत अमलांत आणलेल्या वाचन पाठांचे कठीण शब्दार्थ जभाषेंत आणि मराठींत देऊन एक लघु कोश तयार केला आहे. विशेषण, सामान्यनाम आणि क्रियापद ह्या त्रिपदीची दर एक शब्दांत विद्यार्थ्यांस माहिती मिळावी अशी काळजीपूर्वक त्यांत योजना केलेली आहे. ह्या पुस्तकाचा विद्यार्थ्यांसच काय पण प्रत्येक शिक्षितास देखील उपयोग होईल. लहान विद्यार्थ्यानां मोठे कोश चाळण्याची मेहनत न पडावी ह्याच उद्देशानें हा प्रस्तुतचा त्या पुस्तककर्त्यांचा प्रयत्न आहे. हा सुफल होणें विद्यार्थ्यांच्या मनःप्रवृत्तीवर सर्वस्वी अवलंबून आहे.

ग्लोसारियु आणि वोकाबुलारियु ह्यांचा सामान्यतः शब्दसंग्रह असा अर्थ होतो; परंतु तत्वतः ग्लोसारियु म्हणजे 'एका ग्रंथांतील शब्दांचा अर्थ' असा भावार्थ ध्यानांत येतो, वोकाबुलारियु ह्यांत स्वतंत्र शब्दांचें स्पष्टीकरण झालेलें असतें. पोर्तुगीज भाषेंत आजपर्यंत अनेक शब्दसंग्रह तयार झाले आहेत, तथापि, प्रकृत पुस्तकांतील धर्तीवर त्यांची रचना झालेली नाहीं एवढें खरें.

कोणत्याही ग्रंथाची योग्यता त्याच्या साच्यावरून अगर भपकेदार नांवावरून ठरत नसते पुस्तक लहान असून आंतील विषय योजना महत्वाची असेल तर तें लघु असतांही बृहत् ह्या विशेषणास पात्र होतें. ग्रंथकारानें स्वतःचा तोटा न करितां अंतरंगाचें सोळा आणे माप वाचकाच्या म्हणजे गिऱ्हाईकाच्या पदरांत टाकणें विहित असतें. उलटपक्षीं तो ग्रंथकर्ता केवढाही विद्वान असला तरी आशाबद्ध होऊन गिऱ्हाईकांच्या डोळ्यांत धूळ फेकूं म्हणेल तर वाङ्मयांत भर पाडण्याचें श्रेय त्याच्या वांट्यास न येतां, द्रव्यार्जनाचा एक संभावितपणें धंदा केला असा आरोप पूर्णत्वानें याजवर शाबीद होईल. ग्लोसारियु ह्या पुस्तकांत ग्रंथकारांनीं विद्यार्थ्यांच्या फायद्याकडे विशेष लक्ष पुरविलें आहे ही समाधानाची गोष्ट होय. इंग्रजी भाषेंत ग्रंथकाराला ऑथर अशी संज्ञा आहे. परंतु, कांहीं इंग्रजी पंडितानीं 'केवळ फायदेशीर धंदा' ह्या दृष्टीनें प्रसिद्ध करूं पाहणाराला बुकमेकर हें नांव अलीकडे दिलें आहे असें ऐकतों.

वर्णानुक्रमानें दिलेल्या शब्दसंग्रहास कोश असें म्हणण्याचा आपणांत परिपाठ आहे, तथापि, वरील पुस्तकांत वाचनपाठांतील शब्दांचा क्रम साधावा लागला तरी खरोखरीच लघुकोश म्हणण्याच्या दर्जाचें तें शब्दभांडार आहे.

The right men in the right place नायक सुखटणकरांचें सामर्थ्य अतुल आहे. "जितकें कांहीं आपणासी ठावें। तितुकें हळु हळु शिकवावें ॥ शहाणें करुनि सोडावें। सकल जनीं ॥" ह्या रामदास स्वामीच्या उक्तीनुरूप त्यांनीं सवडीप्रमाणें अन्य ग्रंथ प्रकाशनानें स्वतःच्या विद्वत्तेचें तेज फांकीत रहावें अशी त्यांस नम्रतेची प्रार्थना आहे. वरील उपयुक्त पुस्तकाची एक प्रत प्रेमळ मनानें त्यानीं मला नजर केल्याबद्दल मी त्यांचा अत्यंत आभारी आहें. डि. फंड ४ आणे

सारस्वत.

वर्तमानसार

—येत्या २१ तारखेला कवळें देवस्थानच्या महाजन मंडळीची खास सभा भरणार असून तींत, तळीची दुरुस्ती, पश्चिम अग्रशाळेची उभारणी, उत्तर अग्रशाळेचे फेरफार सभा मंटपाची उभारणी, श्रीग्रामपुरुषाचें स्थानांतर वगैरे विषयांची चर्चा होणार आहे.

—दास बाबूनीं कांग्रेस–खिलापत–स्वराज्य या लांबलचक नावांचा तृतीय पंथ स्थापन केला असून, त्यात केसरीचे संपादक दे० केळकर वगरे महाराष्ट्रीय पुढारी सामील झाले आहेत.

– नवीन काविजादींतल्या तालुक्यांपैकीं केपें, काणकोण, फोंडें व पेडणें येथील नव्या मुनिसिपाल कमेटीनीं आपापल्या कामांचा चार्ज घेतला.

—पणजी येथील नोर्माल स्कुलाचे विद्यार्थी वर्षाखेर एक नाटकाचा प्रयोग करणार असून त्याचा रोख राष्ट्राभिमान वाढविण्याकडे होईल, असें एक गृहस्थ कळवितात.

—शवप्रदर्शन संपतांच जुन्या गोव्यावर मृतकळा पसरलेली दिसून येते !

—प्रार्थनाचें ४० हजार व देणग्यांचें ६० हजार मिळून एक लाख रुपये शेवियरच्या तिजोरींत जमा झाले, असें कळतें !

—गोमीस द कोस्त हे माकावहून तिमोर येथें रवाना झाले.

ANO VII. Nº 42 Quinta 25 Janeiro 1923

ASSINATURA
Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

भारत
BHARAT

DIRECTOR E EDITOR
G. P. Hegdo Dessay
Quepem-Goa

वर्गणी
सालीना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४२
गुरुवार
ता. २५
जानेवारी
१९२३

जा. दर
ओळीस अगर तिच्याच जागेला दोन आणे. कायमच्या जाहिरातीचा दर समक्ष अगर पत्रद्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

Descalabro economico

Há dias, queixava-se a imprensa diaria da Capital da falta de dinheiro nos cofres pùblicos, comentando em termos algo duros mas sempre justos o atrazo dos vencimentos dos funcionarios.

"Não há dinheiro, os serventuarios do Estado estão reduzidos á extrema miseria" eis os gritos que, repassados de dor e tristeza, saem do coração de quem se compadece da situação do proximo.

Os politicos, esses trazem os seus rostos, carregados do mais tremendo pessimismo, vendo que se torna cada vez mais dificil senão impossivel o progresso do Paiz que lhes é berço.

O zé-pagante, vergado sob o peso de impostos que se lhe afiguram infinitos como o numero de estrelas do céu que o cobre, julga-se a mais desgraçada criatura deste mundo, dedicando as horas do ocio a dizer cobras e lagartos da burocracia que ele tem na conta de verdadeira inimiga.

Numa palavra, o descalabro economico deixa desassocegadas todas as classes sociais do meio em que vivemos, urgindo, porisso, que o elemento pensante da terra reuna todos os seus esforços para cortar cérce o mal.

Contra êste preconisou se e preconisa-se o remedio da *compressão*. Ele não vem, porem. Apresenta se o remedio, tecem-se louvores á sua excelencia, cantam-se loas á sua eficacia, colocando-o na categoria de elixires maravilhosos e... cala se. Não vai para alem da indicação do remedio.

Pode lá isto ser? Se a indicação do remedio fosse o unico remedio contra qualquer enfermidade, não teriamos certamente, a dita de admirar o progresso da sciencia médica que hoje está aliviando a humidade de mil sofrimentos.

Não há dúvida que a compressão de despesas é a unica solução, aconselhada pelas criticas circunstancias do momento Só ela é dotada do poder para acabar com o descalabro financeiro que nos entristece Mas... Mas é necessario que os competentes se cubram do animo preciso para pôr em pratica a excelente medida. Sem isto nada feito. Sem isto, tudo, como dantes, ficará sem efeito.

Venha, pois, a compressão que fatalmente tomará conta das funestas consequencias da equiparação e do *deficit* que nos está atrofiando o levantamento.

O Povo da India quere, exige a compressão como medida da sua salvação, salvação do paiz que está marchando, por falta dela, ao precepicio da ruina e miseria.

O governo não pode, pois, conservar-se de braços crusados deante daquela legitima aspiração popular: tem que decretar, custe o que custar, haja o que houver, suceda o que suceder, a compressão. Não o fazendo, perderá o direito de se considerar democratico e republicano.

Ecos & Critica

Musitfanda

Nao ha', hoje, em Goa, quem nao conheça esta simpatica instituiçao de Pangim, que com exemplar persistencia e louvavel abnegaçao esta' prestando relevantes serviços a' instruçao marata naquela localidade.

Musitfanda sinifica "fundo do punhado". Cada casa hindu contribui diariamente com um punhado de arroz para a manutençao do mesmo fundo que actualmente sustenta algumas escolas maratas com um razoavel numero de professores.

A referida instituiçao cujo crescente progresso bem poe em evidencia a sinceridade do patriotismo dos seus dirigentes e' um vivo exemplo de como a soma de pequenos sacrificios produz grandes obras.

A nossa admiraçao pela associaçao Mustifanda e pelas individualidades que a dirigem e' sem limites, sobretudo, porque tem podido progredir em um meio, onde as instituiçoes de interesse publico costumam ter a idade da rosa de Malherbe.

E', pois, digna de maiores encomios a classe hindu de Pangim pela sua referida instituiçao cuja prosperidade almejamos do fundo do nosso coraçao

A India Portugueza

Fez mais um ano este antigo semanario da India Portuguesa que teve por dirigentes individualidades distintas como as dos drs. Jose' Ignacio de Loiola e Miguel Loiola Furtado. Longa dura!

Em Sanguem

Em Sanguem realisou-se a eleiçao municipal como em outras partes; mas, por qualquer trapalhada, nao se fez o apuramento respectivo, tendo sido enviados os documentos eleitorais a' Auditoria, segundo nos consta.

Como se ve, nao foi, ali, apurado ninguem e, portanto, ninguem tem direito de ser proclamado, muito menos de ter a posse dumas funçoes que nao tem existencia legal.

Nao obstante, consta-nos que alguns eleitos, mas nao vereadores feitos apossaram-se das cadeiras municipaes de Sanguem com espanto geral de todos os municipes!

Para que ocultar! Tambem nos escandalisou imenso tal estranho facto, sobretudo porque estavamos na doce ilusao de que aquele concelho estava livre do banditismo, dos adeptos do sempre amaldiçoado Gil Sauntto

Mas o sr. Administrador do concelho que conhecemos ser uma pessoa seria tera' consentido que se levasse a cabo aquele abuso, incontestavelmente criminoso!

Sempre desejavamos sabe-lo

Santo?

No cemiterio do concelho de Quepem foi enterrado o cadaver dum curumbi que viera a falecer da gripe, ha tres anos, quando este mal invadiu o mundo todo, semeando tristeza e desolaçao gerais.

Ha' pouco, quando o coveiro foi verificar o estado do mesmo cadaver informam-nos que o homem encontrou completamente intacto o inanimado corpo do aludido curumbi, havendo quem diga ter brotado sangue do organismo do pobre extincto.

Este facto, como e' natural, tem produzido sensaçao no concelho, nao faltando pessoas de sensibilidade ultra-religiosa que queiram guindar o pobre curumbi a' culminancia de santidade.

Expedimos ja' o nosso reporter para colher impressoes exactas sobre o sensacional acontecimento.

No entanto, fique registado aqui o nosso consta para que os scientistas competentes se preparem para o estudo dum assunto, perfeitamente sobrenatural, que outra coisa nao e' a incorruptibilidade dum cadaver, sepultado ha' mais de tres anos.

Um facto

Houve tempo em que a gente litigante se queixava da falta de advogados. Agora estamos atravessando uma epoca em que os advogados lamentam a ausencia da gente litigante.

E' caso para dizer que aos dias da sogra succedem os da nora.

Pelos modos, isto de advogados e de seus constituintes se regula, exactamente, pelo principio economico de procura e oferta, tendo-se provado excelente a lei de lessez aller e lessez faire.

Em Antruz

No concelho de Ponda' teve alguem a desfaçatez de requerer a' respectiva camara licença para o jogo de azar nos zatras que por estas noites se estao realisando ali.

A Camara de Ponda', porem, denegou-a, mostrando que nao se conformava com o criterio da extincta Comissao Municipal do concelho das Ilhas, criterio que poz um borrao na importante folha de beneficios por ela prestados.

Bem haja, porisso, a Municipalidade de Ponda' que soube dar mais importancia a' moral publica do que a' vil moeda.

Pragatica-Sangh

No dia 27 do corrente realisa-se uma reuniao em Margao, da Comissao executiva do Pragatica-Sangh.

Dr. Crisna S Sunctancar

Abriu o seu consultorio em Aldona este distincto medico que, mesmo em estudante, era bastante recorrido em Pangim onde deixou curados muitos doentes.

O dr. Sunctancar e' daqueles que sabem fazer da sua digna profissao verdadeiro sacerdocio, o que representa segura garantia da sua prosperidade que e' o que lhe almejamos do fundo do nosso coraçao.

Prof. Ramachondra X. Naique

Como noticiamos em tempo, este nosso presado amigo, um dos hindus que ilustram a sua classe, foi classificado em primeiro logar no concurso dos professores da Escola Normal.

Este facto que nao e' frequente no nosso meio bem demonstra que ha' hindus que pelo seu valor intelectual podem comparar-se com os melhores doutras classes.

O sr. prof. Naique e' talento original, nao tendo nenhum paralelo com os tais publicistas e historiadores de contrabando, sendo, porisso, sem limites, a nossa estima por Sua Exa.

Em tempo oportuno prestar-lhe-hemos a nossa homenagem condigna. No entanto desejamos que o ilustre professor continue a cultivar a sua inteligencia com o mesmo ardor, revelado ate' ao presente.

Sem razao...

Porque as comunidades deste concelho sao pobres e porque eram mal

स्फुट विचार

मुष्टिफंड संस्थाः—पणजी येथील ही लोकोपयोगी संस्था दिवसें दिवस जास्त कार्यक्षम होत असल्याचें पाहून, तिच्या उत्साही चालकांविषयीं फिरून एकदां अभिनंदन केल्याशिवाय आमच्यानें राहवत नाहीं. गोमंतकांत उपरोक्त धर्तीच्या किती तरी संस्था जन्म पावल्या व किती तरी अल्पावधींत मरण पावल्या! पण नुसती जीव धरूनच नव्हे तर अविश्रांत परिश्रमानें प्रगति शिखरावर कोणतीहि संस्था आरूढमान झाली असेल तर ती उपरिनिर्दिष्ट एकच संस्था होय. हें कोणालाहि कबूल करावे लागेल. गेल्या महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यांत सदर्हू संस्थेमार्फत चालू असलेल्या शाळांतील मुलांच्या सामाही परीक्षा घेण्यांत आल्या. परीक्षेला एकंदर २३० विद्यार्थी बसले होते. या संख्येवरून व परीक्षेच्या समाधानकारक निकालावरून आमच्या मार्गील विधानाची सत्यता कोणासहि पटल्याशिवाय रहाणार नाहीं. असो. अशा या नमूनेदार संस्थेचें कल्याण कोण इच्छिणार नाहीं?

बोंबाबोंबः—वेळेवर पगार मिळत नसल्यानें, सरकारी नोकरांची तारांबळ उडत असून, त्यांची एकसारखी बोंबाबोंब सुरू आहे. या पूर्वी पगाराचें प्रमाण वेतानेंच होतें खरें पण तो प्रत्येक महिन्याचे अखेर बिनचूक चुकता होत असे; आतां पगारांत भयंकर वाढ झाली आहे. पण तो चार चार महिन्यानीं हातांत उतरणें कठीण झालें आहे. पूर्वी पगार कमी म्हणून हाकाटी होती, आतां पगार वेळेवर मिळत नाहीं म्हणून बोंबाबोंब. एवंच नोकरांची ही टकळी बंद होणें जवळ जवळ अशक्यच होऊन राहिलें आहे. असो. सरकार आतां तरी शहाणपण शिकून शुद्धीवर येईल काय?

वर्तमानसार

—गेल्या ता. १३ शनिवार दुपारीं कवळें ढवळी येथें श्रीरामनेश्वरालयीं 'ब्राह्मण्यसंरक्षक' सभेचें तृतीय अधिवेशन प्रो० परशुरामपंत भिडे यांच्या अध्यक्षतेखालीं सुरू झालें. सभेस प्रो० आठले, वे. अनंतशास्त्री सहकारी इत्यादि विद्वान इकडील सर्व ब्राह्मण मंडळी हजर होती. ब्राह्मणसंरक्षक व शिक्षणविस्तारक, स्वावलंबन वगैरे बरेच ठराव पास झाले. मुख्यत्वें पंचांग विषयक ऐक्य हाच ठराव होता. त्यावर अनुकुल प्रतिकूल भाषणें झालीं. शेवटीं मतनिदर्शनार्थ सूचना केली असता ४।५ व्यक्ति सभा सोडून गेल्या. बाकी सर्वांस टिळक पंचांगच मान्य आहे हें अर्थांतच सिद्ध झालें. पण कायदेशीर ठराव पास करण्याच्या वेळीं २ व्यक्तींनीं सर्वच गडबड केल्यामुळें तें काम तसेंच राहिलें व अध्यक्षांनीं समारोप केला, असें एक प्रेक्षक कळवितात.

—सध्याचे आमचे गव्हर्नर आफ्रिकेला जाणार असून त्यांची जागा येथील मेडिकल स्कूलचे माजी अध्यापक डॅ. रुद्रीगु रुद्रीगीस यांकडून स्थापिली जाईल, अशी लोकवदंता आहे.

—सांगें तालुक्याच्या मामलेदारानें भलत्याच मनुष्यांनां तेथील मुनिसिपालटीचा चार्ज देण्याम सवड दिल्यामुळें लोकक्षोभ उत्पन्न झाला आहे.

—डॅा. कैसेर द कोस्ताचे जांवई कापितांव दस हे गेल्या महिन्यांत मुंबईमध्यें एका एकीं मरण पावले होते. त्याचें शव जुन्या गोव्यांतील एका देवळांत ठेवण्यांत आलें असून, त्याची लवकरच पोर्तुगालला रवानगी होणार आहे.

— गेल्या तीन वर्षांमागें येथील खिस्ती स्मशानांत एका कुणब्याचें प्रेत पुरण्यांत आलें होतें तें कुजलें नसून, मागें एकदा त्यांतून रक्त निघालें होतें असें म्हणतात! हाहि एखादा मत असेल तर न कळे!!!

—सांगें येथें मंगमोदय नावांचें मासिक निघणार असें कळतें.

– पिग्मेव नावांचें पणजीचें साप्ताहिक (पोर्तुगीज) सरकारकडून बंद करण्यांत आलें.

—पोंडेंच्या मुनिसिपालटीनें जुगाराला परवानगी न देऊन नीतिधैर्य प्रगट केलें.

साभार स्वीकार.

बाल सुभाषित [पुस्तक]:—मेसर्स ए. पी. बापट अंड ब्रदर्स, बुकसेलर्स, बुधवार पेठ, पुणें यानीं हें कवितावद्ध पुस्तक केवळ मुलांमुलींकरितां प्रसिद्ध केलें असून, त्यातील कवितांची निवड प्रो. केशव रामचंद्र कानिटकर एम. ए, बी. एस.सी यांच्यासारख्या विद्वान गृहस्थानीं केली आहे. अर्थात हें पुस्तक मुलांना फार उपयुक्त असून, मुलांच्या पालकांनीं त्याचा अवश्य संग्रह करणें योग्य आहे, हें निराळें सांगण्याची गरज नाहीं. कागद जाड. छपाई सुरेख. किंमत तीन आणे

क्यालेंडर:—किर्लोस्कर बंधूंचें याहि सालचें क्यालेंडर सुरेख निघालें असून, इंग्लिश तारखांबरोबरच हिंदूंचे सणहि समजण्यास त्यावरून फार सुलभ होत असल्यामुळें उपरोक्त कृतीची उपयुक्तता सिद्ध करण्यास जास्ती लिहिण्याचें कारण नाहीं

तरुण मराठा (साप्ताहिक):—महाराष्ट्राचे हितसंबंधाची जोरदार तरफदारी करणारें हें साप्ताहिक मुंबई येथें प्रसिद्ध होत असतें. संपादक–दिनकरराव शंकरराव पाटील नवलकर. वा. व. ३ रु. १२ आणे

वेड्यांचा बाजार—पुणें किर्लोस्कर बुकडेपोकडून ही अपुऱ्या वयांत दिवंगत झालेल्या रामकवीची (गडकरी) अपुरी कृति आम्हांस भेटीदाखल आली आहे रामभक्तांनीं अवश्य वाचावी, अशी आमची शिफारस आहे.

॥ धर्मो रक्षति रक्षितः ॥

आपलें आपण रक्षण केल्याशिवाय आपल्या देहाचें संरक्षण होत नाहीं. त्याच प्रमाणें प्रत्येक व्यक्तीनें व राष्ट्रानें आपल्या धर्माचें रक्षण केल्याशिवाय धर्म आपलें रक्षण करूं शकणार नाहीं, हें उघडच आहे. आजपर्यंत जीं जीं राष्ट्रें उदयोन्मुख झालीं त्यांचा धर्माशीं अत्यंत निकट संबंध होता. मुसलमानी समशेरीनें कांहीं काल हिंदी संस्कृतीवर जे जोराचे हल्ले केले त्याच्या मुळाशीं धर्माची विलक्षण चिकाटी व तडफ दिसून येते. आपल्या धर्माकरितां प्रसंगी जें राष्ट्र आपल्या जीविताची पर्वा करीत नाहीं, तेंच राष्ट्र जिवंत राहूं शकतें असा आज पर्यंतचा अनुभव आहे. जर आपणास पाण्याची तहान लागली असेल तर जलसमूहाकडे आपण गेलेंच पाहिजे. जर तें पाण्याकडे आपण दुर्लक्ष करूं तर एक दिवस पाण्यावांचून मासळी जशी मरते त्याप्रमाणें आमची स्थिति झाल्यास नवल कोणतें? धर्मरूपी पाणी हें राष्ट्राचें जीवित आहे. यतो धर्म–स्ततो जय–ज्या ठिकाणीं धर्म त्याच ठिकाणीं जय आहे असें आमचें शास्त्र सांगतें.

सामर्थ्य आहे चळवळीचें जो जो करील त्याचें ॥ परंतु तेथ ईश्वराचें अधिष्ठान पाहिजे ॥ या श्रीरामदास स्वामींच्या म्हणण्याप्रमाणेंहि वरील गोष्ट सिद्ध होत आहे.

एखादें राष्ट्र मृतप्राय झालेलें आपणास दिसतें किंवा या बाबतीत आपणास अनुभव येत याचें कारण काय? तर त्या राष्ट्रांत धर्माचा ओलावा सुद्धां राहिलेला नसतो. नुसतें धर्म धर्म म्हणून आरोळी मारण्यानें लोक धर्मवान होत नसून धर्मतत्वें अमलांत आणींच तर लोक धर्मवान आहेत असें म्हणणें सार्थ होईल. सात्विक वृत्तीची वाढ होऊन तामस गुण संस्कार जोंपर्यंत नष्ट झाले नाहींत तोंपर्यंत मनुष्याची योग्य उत्क्रांति झाली असें म्हणणें शक्य होणार नाहीं. कोणत्याहि धर्माचे ग्रंथ असोत ते चाळून पाहिले असतां तामस वृत्तीचा नायनाट करून प्रकाशित तेजोवलयांत भरपूर संचार करणें हेंच ध्येय आंखलेलें दिसून येईल. तत्रापि उच्च विचार व तसेच योग्य आचार याची सांगड जर कोणत्या धर्मानें बरोबर आखलेली नसेल तर तो या जगांत जिवंत राहील कीं नाहीं या बद्दल संशय आहे. हिंदु धर्माचें परीक्षण नीट रितीनें केल्यास कोणाच्याहि सहज ध्यानांत येण्यासारखें आहे कीं त्यांत अहिंसा, सत्य, क्षमा, दया व ज्ञान परिपाक[illegible] संपूर्ण शांति, इत्यादीचा ढांगोरा एक[illegible] पिटला गेला आहे. हिंदु धर्माची [illegible] जिवाला पूर्ण स्वातंत्र्य प्राप्त करून देण्याचा आहे व म्हणूनच हिंदु लोकांचे आहार विहार ती स्थिति प्राप्त होण्याला योग्य ती मदत करतील अशा तऱ्हेचे आंखले गेले आहेत. भृगुवल्लीमध्यें अन्नाची महति वर्णन केलेली पुष्कळांनीं वाचली असेल. अन्न हें ब्रह्म आहे, अन्नाची निंदा करूं नये. अन्नामुळेंच वीर्योत्पत्ति होते. व त्यापासून पुढें प्रजा. अर्थात जें अन्न खावयाचें तें कशा रितीचें असावें याबद्दलहि शास्त्रानें विचार केला आहे. शुद्धान्न असल्यास सत्व शुद्धि होते— "अहार शुद्धे स्वत्व शुद्धिः स्वत्व शुद्धे ध्रुवा स्मृतिः" इत्यादि वचनें आहेत. बुद्धि शुद्ध असेल तरच जीवित आनंदमय होईल व मनुष्याचे या मृत्यु लोकात येऊन जन्म घेण्याचें जें साध्य मुक्ति अथवा 'स्वरूपावस्थिति' ती प्राप्त होऊन कृत कृत्यता होईल. श्रीमत भगवतगीतेंत सात्विक अहाराचें महत्व किती वर्णन केलें आहे हें

॥ रस्याः स्निग्धा स्थिराहृद्या आहाराः सात्विक प्रियाः ॥ या सतरावे अध्यायांतील आठव्या श्लोकानें चांगलेंच जाहीर होत आहे. हिंदु धर्मामध्यें मांसाहार जरी अजीबात वर्ज नाहीं तरी तो कोणी करावा–कां करावा–केव्हां करावा–कोणता करावा–व कसा करावा याचा आमच्या शास्त्रानें चांगला विचार केला आहे. जीं जनावरें अत्यंत उपयुक्त आहेत, ज्यांच्यामुळें आमचे पुष्कळच महत्वाचें कार्य उरकतें, फार काय आमच्या जीवनाचें सारसर्वस्वच असें जें गोवृषभादि यानां त्या हत्याकांडांतून आमच्या धर्मानें अजीबात मुक्त करून यांचा पूर्णरीतीनें आदर केला आहे. या वरून हिंदु धर्माचे नियम किती उदात्त आहेत याची थोडी तरी जाणीव होणार आहे ज्या गाईचें दूध लहान अर्भकांस देऊन त्यांचे पोषण करावें तीच गाय पुढें दूध देत नाहींशी झाली म्हणजे तिचे मानेवर सुरी फिरवावी हा आसुरी धर्म नव्हे तर काय? ही तामस संपदा नाहीं असें कोणता शहाणा म्हणेल? एक दे[illegible] जन्मभर मरमर मरावें, धन्याचें कार्य करीत असतां आसुडांचे तडाकेहि खावे, मानेवरचें जूं धन्या करितां सर्व दिवस भर खालीं ठेवूं नये. अशा रितीनें इमानद्वारा जो जीव सर्व आयुष्य भर खपवतो त्याचींच गात्रें शिथील झाल्यावरोबर धन्याकडून जी त्यास आराम बक्षिसी मिळावयाची तीच जर कसाला पाय बांधून कुऱ्हाडीचे घावानें खटकन तुकडे होण्याची मिळाली तर हें कृत्य सुधारलेल्या राष्ट्रास शोभण्यासारखें आहे काय? असा आमचा प्रश्न आहे. एक गाय आपले पिढीत जवळ जवळ ४७५६०० लो-

पोर्तुगीज शिक्षक [भाग १ ला]

मराठींतून घरच्या घरीं पोर्तुगेज शिकविणारें पुस्तक. किं. ट. ह. सह ६॥ आणे. प्रती थोड्याच शिल्लक. लवकर मागवा. मिळण्याचें ठिकाण

सदानंद मुद्रणालय, रायबंदर
लिव्रारीय कुयेल्यु, पणजी.

ANUNCIOS
Por cada linha portuguesa, ainda que repetid... tanga ...cios ...nentes o esp...

ANO VII
Nº 43
Quinta
1
Fevereiro
1923

ASSINATURA
Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

...OR E EDITOR
G. P. Hegdo Dessay
...m-Goa

भारत
BHARAT

वर्गणी
साळीना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४३
गुरुवार
ता. १
फेब्रुवारी
१९२३

जा. दर
साध्या कालम
च्या दरओळी
स अगर तित
क्याच जागेला
दोन आणे.का
यमच्या जाहि
रातीचा दर स
मक्ष अगर पत्र
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

Um erro antigo

Como o leitor do *Bharat* há de estar lembrado, temos protestado vezes sem conta contra a proibição á entrada na milicia, imposta aos bramanes *sarasvatas*, quando á testa da India Portugueza estava o sr. dr. Couceiro da Costa, primeiro governador republicano

Sabem todos que este antigo ex-juiz da comarca de Salsete mostrou-se fiel cumpridor, apaixonado seguidor e convicto admirador dos sacrossantos principios em que se estriba a democratica Republica Portugueza.

Apesar disto, porem, não poude aquele homem *de direito* conseguir que ... plice fama não fosse eclipsada pelo negro disparate de tal iniqua proibição, propria dum espirito autocrático e zarista de que sempre deu provas irrefragaveis o fingido republicano historico sr. Faure de Rosa que foi de quem partiu a iniciativa de obrigar o sr. Couceiro á pratica de, sem que nem porque, fechar, abrutamente, aos sarasvatas as portas de melicia.

Se maior foi o erro que o governador cometeu, maximo foi o empenho que nisso desenvolveu o hipocrita militar que nasceu, cresceu e amadureceu numa atmosfera, impregnada de miasmas pestelenciais da ominosa.

O *Bharat* protestou, então, contra a odiosa excepção da proibição de que se trata; mas os seus autores esconderam-se na comoda cidadela de silencio e o nosso protesto, amiudadas vezes repetido, ficou sem satisfação. Todavia animavanos a esperança de que, com o tempo, seria emendado o erro, verdadeira mancha ao prestigio da Republica, esperança que, ainda, até á presente data não se traduziu em facto.

Naturalmente, a honra de acabar com a mesma excepção está, ao que parece, reservada ao sr. dr. Jaime de Morais que em algumas manifestações da sua acção governativa tem-se revelado um estadista de largo alcance politico. O *Bharat*, na certeza de que mandará reabrir de par em par, as portas de milicia aos Sarasvatas cujo passado e presente garantem incontestavelmente o seu valor em todos os ramos de atividade humana.

Teremos a dita de ver coroado de bom sucesso o nosso legitimo desejo, a nossa natural aspiração pelo sr. dr. Morais?

O tempo no-lo dirá.

A' janela....

Como um rodar tonitroante e formidando do TANK de guerra, assim foi o e'co que se produziu apoz o parto laborioso daquela portaria que um dos ultimos numeros da FOLHA OFICIAL insere, acerca da criaçao duma escola de educaçao fisica...

Nao haja duvida que a lembrança e' feliz, e sublime, porque a ginastica que Platao pressuposera servir principalmente para a formaçao da alma, o que ja' hoje esta' confirmado pela sciencia que demonstra quanto o desenvolvimento do corpo influe no do espirito,e' o sustentaculo da verdadeira e lamentavel DEGENERESCENCIA fisica que campeia infrene na moderna geraçao. Em todos os paizes que se inpam de civilisados ha' cursos de ginastica, anexos as escolas. Nenhumas outras naçoes tem melhor concepçao da ginastica nas escolas, do que a Alemanha, Inglaterra e America, com a Prussia em 1870, tendo esta saido vencedora, o grande Gambeta dizia: "Sim senhores, se fomos vencidos, se padecemos essa injuria suprema de ver a França de Kleber e de Hoche perder as duas provincias em que mais predominavam os sentimentos patrioticos ..nao lancemos a culpa se nao a nossa inferioridade fisica".

Julio Simon, quando ministro recomendava ... aos reitores dos colegios a introduçao de educaçao fisica e ... de pronto a naçao Muito poderiamos citar, mas paremos porque a jornada a percorrer e' longa.

Os nossos ...azes do Liceu Central nao podendo lutar numa contenda leal nem em defesa dum inocente ou dum fraco, ao contrario incitam o valente a derribar o fraco e ao criminoso de trair um inocente. A perversao dos costumes e' tam horrida, quando durante as horas dos intervalos vagueiam na Avenida, implicam-se com os transeuntes, dirigem motejos desengraçados as raparigas que por la' passam, cobrem de vituperios e insultos descabidos a todo e qualquer, mas sempre as ocultas..."E' a cobardia a doença grave da nossa epoca como disse Max Nordau no seu celebre livro "As mentiras convencionaes. A gente nao tem a CORAGEM de desfraldar a sua bandeira, de assumir a responsabilidade do que cre ser a verdade, de conformar os seus actos com as suas convicçoes..."E adiante diz" E' esta falta de coragem viril e de sinceridade que prolonga a existencia da mentira e recua para longe o triunfo da verdade."

Sim, tudo isto e' verdade; mas... Este terrifico e suspeitoso"mas"encontra-se em todos os incidentes excepcionaes da nossa existencia, desempenhando o papel de Banquo no melodramatico Machbeth, cheio de bruxedos e alçapaes desleaes... mas, como ia dizendo, a causa desta degradaçao sem freio que pela capital se alastra, pavorosa e medonha, nao esta' so' na falta de educaçao fisica, mas no quase mais essencial na educaçao moral, base de todo o suntuoso edificio de EDUCAÇAO, palavra para muitos, para todos quase, oca, va... Nao se lance culpa so' neles; nao; o veicu...

Quando entre eles habita um "corpo que se corrompe em vida" e outros que taes, nao ha' maneira, nem e' humanamente possivel de os alunos deixarde enveredar pela senda escabrosa e espinhosa que trilham. Quando no seio duma corporaçao que podia e devia ser respeitavel e manter a sua linha de conducta, se encontrem individuos que TOUT LE MOND ET SON PERE sabe que nao se prestam para aquele oficio, e' dificil, e' arduo os alunos nao saitem de la' PECOS e mais ignorantes do que entraram. Emquanto a educaçao moral e a conscienciosa escolha de professores nao seja letra morta, nao devem pensar em promover a educaçao fisica da mocidade.

E para mais o intuito que levou S. Exa. a rabiscar aquela portaria nao e' outro senao de anichar ai' afilhados que nao escasseiam e encobrir a escandalosa compra de 5 belos cavalos de que ha meses se fez eco e que lhe servem de exercicio fisico...

Bem prega frei Tomas. "nao faças o que eu faço mas faça o que eu digo "Emquanto a lama abject da imoralidade e' a sua moradia, entoam loas a' Educaçao Fisica!...

S. Exa. com aquela portaria nao teve o intuito de beneficiar a geraçao moderna, nao. S. Exa. nao nos enreda nas suas habilidosas malhas como o faz aos Vogaes do Legislativo e o de Execuçao...das suas impoliticas portarias.

Nao, no's e' que nao vamos na fita Nao julgueis leitores amigos que e' a fita da "chacina" que se intentava levar a efeito no Campal...Nao. Livre-nos Deus de tal...

+

As lavandarias encerraram-se devido ao espantoso acrescimo das suas tabelas. E' a greve dos lavandeiros. Voltaremos.

CAMARA MUNICIPAL DE PONDA

Na sessao de 18 do corrente, o sr. Bascora Pratap Rau Sar Dessai apresentou a seguinte proposta que foi aprovada.

Considerando que a viaçao municipal, atentos os efeitos que ela exerce no desenvolvimento economico, industrial e agricola do concelho e no fomento do seu comercio, constitue incontestavelmente um problema de vital interesse para os municipes, dependendo, em grande parte, da sua soluçao o bem estar e progresso do povo do concelho;

Considerando que por estas e outras razoes, esse importante problema deve preocupar esta camara municipal a quem impende o indeclinavel dever de estuda-lo com carinhosa solicitude para lhe achar uma soluçao cabal e satisfatoria;

Considerando que este nosso concelho ... e por varias ... primeiro logar entre todos os concelhos das Novos Conquistas nao esta' ainda dotado de uma rede de viaçao perfeita e devidamente conservada, como era de desejar;

Considerando que sendo como sao exignos os recursos de que o municipio dispoe e por outro lado vasta e enorme a obra a executar nao se pode alcançar de chofre aquele desiderato, o qual so' se pode efectivar ao cabo de um certo periodo do tempo mais ou menos longo com uma acçao continua subordinada a um plano bem estudado e metodicamente executado;

Considerando que os caminhos interaldeanos deste concelho reclamam concertos e reparaçoes a que urge proceder;

Considerando que e' de absoluta necessidade e conveniencia continuar a obra da construcçao de novos caminhos louvavelmente encentada pela camara cessante no tempo da sua gerencia;

Considerando que. e' de maxima conveniencia elaborar um plano de trabalhos da viaçao para em sua conformidade executar as obras da continuaçao da construcçao dos novos caminhos e das reparaçoes dos caminhos interaldeanos;

Considerando que e' sempre de bom aviso por motivos de facil intuiçao, ouvir ou consultar o elemento pensante do concelho sobre o assunto de que se trata;

+

Hoje, reuniram os vogaes eleitos e presumidos eleitos do C. Legislativo para uma sessao preparatoria. O que la' preparam nao sabemos. Veremos se a monte pare...um rato ou um IMPOSTO! . .

Nova Goa, 24-1-23

RAMON DE QUEVEDO.

वर्तमानसार

—पूर्वी ठरल्याप्रमाणें मडगांव येथें प्रसिद्ध व्यापारी पांडुरंग वि. नाईक व बंधु यांच्या वाड्यांत प्रागतिक संघाच्या कार्य कारी कमेटीची सभा भरली होती. कमेटीच्या सेंबरांशिवाय सभेस ठिकठिकाणचे सभासद व हितचिंतक जमले होते. सेक्रेटरी पुरुषोत्तम शे. सुकेरकर व त्यांचे सहायक दत्तात्रय व्यंकटेश पै या उभयतांचे राजीनामे नामंजूर करण्यांत आले या गोष्टीशिवाय सद्‌गृहू सभेंत अनेक महत्त्वाच्या विषयाची चर्चा करण्यांत आली. कांहीं कांचे गैरसमज दूर करण्यांत आले व कित्येकांच्या आरोपांचें सांगोपांग निरसन करण्यांत आलें. परस्परांत प्रेम व ऐक्य दिसून आलें. मतभेदाची वावटळ नष्ट होऊन अनेक पण विनयांनीं सयुक्तिक कारणांनी संघानेत्या संघाच्या कार्यांत नेट देण्याचें ठरलें आणि तात्काळ हा ठराव तेथल्या तेथेंच अमलांत आणण्यास सुरुवात करण्यांत आली व अनेक गृहस्थांनीं उत्साहपूर्वक संघांत आपला समावेश करून घेतला. पुढील सभा येत्या मार्च महिन्याच्या २४ तारखेस मडगांव येथेंच भरविण्याचें ठरलें. कार्यकारी कमेटीनें त्या दिवशींचा आपला कार्यक्रम संपविला. हें वर्तमान कळविण्यास भारताला अत्यानंद होत आहे.

—दुसऱ्या वर्गाचे मजिस्ट्रेट खंवटे याना पहिल्या वर्गांत प्रमोशन मिळाल्याबद्दल आम्हीं त्यांचें प्रेमपुरस्पर अभिनंदन करितों. खंवटे हे पहिल्या वर्गांतील पहिलेच हिंदु मॅजिस्ट्रेट होत.

—बळवंत नाटक मंडळीचे प्रमुख मालक व नट कोल्हटकर व मनोहरकर यांस पणजीच्या हिंदुसमाजातर्फे नामदार गव्हर्नर साहेबांच्या हस्तें गेल्याच्या मागील शनिवारीं गौरवपर सुवर्णपदकें अर्पण करण्यात आलीं गुणांचा गौरव करणें हें सज्जनांचें कर्तव्यच होय.

—गेल्याच्या मागील आठवड्यांत पणजी येथें कं० रामकवीची पुण्यतिथी साजरी करण्यांत आली. अनेक कवींचा व लेखकांची गडकऱ्यांच्या गुणवर्णनपर सुंदर भाषणें झालीं.

—आज राजीं येथें गव्हर्नर साहेबांची स्वारी यावयाची आहे.

—येत्या ता. ९ फेब्रुवारी शुक्रवार रोजीं सायंकाळीं ७ वाजतां मडगावच्या श्रीदामोदर विद्याभुवनांत श्रीसरस्वती सेवक मंडळाकडून सालाबादप्रमाणें श्रीदासनवमी साजरी होणार आहे. दासप्रेमी सर्व सज्जनांनीं ही श्रीसमर्थांची पुण्यतिथी आपल्या उपस्थितीनें सालंकृत करावी अशी उत्सव कमेटीची नम्र विनंति आहे.

—पणजी येथील हिंदु विद्यार्थी सहाय्यक संघाचा द्वितीय वाढदिवस गेल्याच्या मागील बुधवारीं साजरा करण्यांत आला. रिपोर्ट वाचन झालें त्यावरून संघाचें सर्व वजा जाता शिल्लक उत्पन्न रु. ७०० सुप्रसिद्ध व्यापारी महादेव दी. काकुले व डॉ० आत्माराम गो. बोरकर यांकडे ठेवण्यांत आल्याचें कळलें. या प्रसंगीं नाट्यकलाभिमानी शतानन रा. कामत, सदाशीव आ. सरमळकर आणि उपेंद्र तळवलीकर यांचे त्यानीं संघाबद्दल केलेल्या कामगिरीबद्दल आभार मानण्यात आले.' असें एक प्रेक्षक लिहितात.

सांगें येथील पोरखेळ

(लेखक—नारायण.)

अलीकडे सांग येथें राजरोस चालत असलेले पोरखेळ पाहून कोणालाही आश्चर्य वाटल्याशिवाय राहणार नाहीं ! इतर ठिकाणच्याप्रमाणें सांग्यामही काम्राचें इलेक्शन झालें, इतकें मात्र आम्हीं ऐकिलें होतें; आम्हालाच नव्हे तर बहुतेक जनतेला एवढीच माहिती असणार. बाकी कोणत्या उमेदवारांना मतें जास्त पडलीं व कोणत्यांना कमी पडलीं हें कांहीं अद्यापि समजलें नाहींच. असें असताना जानुआरीच्या सुरुवातीपासून एक अधाशी पक्ष काम्राचा चार्ज घेण्याबद्दल एकसारखा धडपडत होता. गोवें येथील मृत फरांशिकाच्या चमत्कारांनीच हे अधाशी प्राणी भारले गेले कीं काय समजत नाहीं ! बिचाऱ्यानीं इतके दिवस सारखे हातपाय बडवून घेतले व प्रेसिडेंट आणि विरियादोर नाहींत अशी संधि साधून अगदीं कायद्याबाहेर एका बजरंग विरियादोर सुद्धेनीच्या पंचास धरून हे अधाशी प्राणी काम्राच्या दारांत प्रविष्ट झाले. वा ! रे पंचेवहादर ! काय हाणजे नावांनीं पोतीच, असेंच दिसलें कीं नाहीं आपणाला ? होय तर. असें नसतें तर त्या अधाशांना तुमच्या पंचांच्या आधार घेऊन मुद्दाम आपल्या पायावर मोठ्या वजनाचा धोंडा आपटविण्याचा तयारी आपण कां केली असती ? अहो पंचेवहादर! ज्यांचें त्यानांच बरें का ! तुम्हीं असलीं करण्याचे धंदे निराळेच आहेत हें विसरूं नका!

अहो प्रतापी सेक्रेटरी, काम्रांतील मागील हिशेबाच्या अफरातफरीबद्दल खटला चालू आहे तो तुम्हांवरच कीं नाहीं ? मजा आहे तुमची ! सगळा आरबेंद्र सांपडला हातांत. आतां आपण आपला प्रताप गाजविणार कीं नाहीं ? बहार आहे बुवा ! ! आपल्या प्रतापरावराणाची ! ! !

सांगेच्या पश्चिम भागच्या कांहीं हिंदूंना तर फरांशिकानेंच स्वाभिमानशून्य केल्यासारखें दिसतें. हाणूनच त्यांचीं तशा तऱ्हेची 'कामाबद्दल' स्वाभिमानशून्यतेचा कवाईत सुरू आहे. ते तर फरांशिकाच्या चमत्कारांत इतके गढलेले दिसतात कीं, या सरशी धड पोर्तुगीज सुद्धां करणास मुष्कील असलेल्या एका 'जल्मानें' फुनियोनारियु रेसेंसयादोर यास पत्रां अज लिहिला. reconhecer झाला कीं काय समजलें नाहीं !

सांगेवर अशा तऱ्हेचे पोरखेळ राजरोस चालले असून सरकारच्या सरकयुलरला धाब्यावर बसवून तेंथील मुख्य मुख्य सरकारी नोकरही या खेळांत सामील झाल्यासारखे दिसत आहे. तालुकाधिकाऱ्यानें तर त्यांत बरीच आतुरी केली आहे.

नीतिमत्तेचा खून करून व कायद्याला धाब्यावर बसवून राजरोस धागडधिंगा घालणाऱ्या या लोकांकडे सरकारनें जरूर लक्ष न पुरविल्यास प्रसंग अत्यंत वाईट ओढवणार यांत शंका नाहीं.

* या प्रकरणाविषयीं दुसऱ्या पक्षाचें हाणणें ऐकून घेण्यास भारताची तयारी आहे. सं. भारत.

गोवेर्नादोर यांची पेडण्यास भेट

[आमच्या खास बातमीदाराकडून]

गोवेर्नादोर जेराल दो० जाईम मोराईस यांची स्वारी पेडणें येथें रविवार ता. १४ जानेवारी रोजीं संक्रांतीच्या सुमुहुर्तावर संध्याकाळीं पांच वाजतां सरकारी रीत्या यावयाचें ठरलें होतें. त्यांच्या आगमनाप्रीत्यर्थ सर्व सरकारी मारती, रस्त्याच्या बाजूचीं घरें, देवालयें वगैरे उत्तम रितीनें रंगवलेलीं होतीं. सर्व रस्त्यावरून कमानी उभारलेल्या होत्या व थोडथोड्या अंतरावर किटसन दिवे दीपमाला लावल्या होत्या. धनुदाजीच्या घराजवळ, विस्कोंदीच्या घराजवळ व आदमिनिस्त्रासावांजवळ असे तीन मोठाले पेंगाल उभे केलेले होते. व त्यांवरून स्वागतपर वाक्यें झळकत होतीं. गोवेर्नादोर सारखा बडा पाहुणा, एदवार्द फेर्देरसारखा उत्साही आदमिनिस्त्रादोर, विस्कोंदीसारखा श्रीमंत गृहस्थ, व पेडण्यातील लोकांसारखे शोकीन लोक मग रोषणाईस काय कमतरता ? इतर बाबतींत विस्कोंद साहेब अत्यन्त मितव्ययी खरे परंतु एखाद्या बड्या युरोपियन किंवा ख्रिश्चियन पाहुण्याची सरबराई करण्याचा सुयोग ज्या वेळीं त्यांस लाभतो तेव्हां त्यांच्या औदार्यास सीमा नसते, पैशाची किंवा अंग मेहनतीची त्या वेळीं त्यांस पर्वा नसते असा स्वकीय अनुभव आहे. धारणतः समज आहे वे यांस अशा थाटाचें स्वागत करण्याची त्यानीं आटोकाट तयारी केलेली होती.

गोवेर्नादोर साहेबांची स्वारी पेडण्यास येईपर्यंत जवळ जवळ सात व जले इतक्या दरम्यान ते व त्यांच्या पत्नी, एडीकाँप, कोमांदांद द कोर्प मिलितार व त्यांच्या पत्नी यांसहवर्तमान दोन मोटारींमधून दृष्टीगोचर झालीं. आदमिनिस्त्रादोर यांच्या निमंत्रणावरून हासें येथील जुनीज व त्याच्या पत्नी, कोंतेदोर, देलेगाद व यांच्या पत्नी पणजीचे बांकर (सपत्नीक) इत्यादि पाहुणे या समारंभास हजर होते. गोवेर्नादोर मोटारींतून उतरल्याबरोबर ब्यांडाचा स्वर ऐकूं येऊं लागला. गरनालाच्या आवाजांनीं नभोमंडळ दणाणून सोडलें. त्यांतच चौघडा, तासे, रणधोल इ. वाद्यांनीं दशदिशा व्यापून गेल्या. खिस्ती लोकांचें झेंगच्या झेंगाय, त्यांचीं चित्रविचित्र सोंगें व गाणीं मधून मधून लोकांचीं मनें आपल्याकडे आकर्षण करून घेत होतीं. अशा थाटानें त्यांची स्वारी बाजार पेठेंतून कामाच्या बागेंत त्यांच्यासाठीं मुद्दाम तयार केलेल्या शामियानांत येऊन पोहोंचली. त्या ठिकाणीं येथील तात्पुरत्या काम्राचे प्रेजीदेंत श्री. कृष्णाजी नीळकंठ शे० देसाई यांनीं त्यांस मानपत्र वाचून दाखविलें त्या वेळीं त्यांची स्थिति पहाण्यालायक होती. गोवेर्नादोर साहेबांविषयीं प्रेमाची उकळी फुटल्यामुळेंच कीं काय हृदय भरून येऊन त्यांचे हस्तपादादीक कंपायमान होत होते. मानपत्र वाचल्यावर त्यानीं गोवेर्नादोर रेपुब्लिक, हजर असलेली माजिस्त्राद मंडळी यांच्या नावांनें जयजयकार (viva) केला. गोवेर्नादोर साहेबांनीं अगदीं मोजक्या शब्दांत मानपत्रास उत्तर देऊन कोंसेल्यु द पेडनें नावांनें viva दिला परंतु तो अपुरा वाटल्याचें कीं काय मंडळीपैकीं कोणी एकानें कामाच्या नांवानें viva देण्यास कमी केलें नाहीं. असो. पुनः त्याच थाटानें त्यांना तेथून विस्कोंदीच्या बंगल्यावर नेण्यात आलें. ... असतां ते पूर्वींच ठरलें होतें. व त्या ठिकाणी सरकारी आफिसर व इतर शिष्ट लोक यांच्या मुलाखती आदमिनिस्त्रादोर यांच्या मार्फत व्हावयाच्या. परंतु विस्कोंद साहेबांनीं या प्रोग्रामास गचांडी देऊन प्रथमतः त्यानां आपल्याच बंगल्यावर नेल्यामुळें बऱ्याच निमंत्रित मंडळी गोवेर्नादोर फिरून आदमिनिस्त्रासावांत येईपर्यंत तिष्टत बसावें लागलें. विस्कोंद साहेबांच्या वाड्याजवळ पोलिसपांत पोहोंचल्यानंतर त्यांच्या चिरंजीवांनीं आपलें स्वागतपर भाषण वाचून दाखविलें. व नंतर सर्व मंडळी त्यांच्या घरासमोरील बंगल्यांत गेली. तेथें विस्कोंदसाहेबांच्या प्रभावळींतील कांहीं शेलक्या लोकांच्या मुलाखती झाल्यावर सर्व पाहुणे मंडळी आपला पोशाख बदलून जेवणासाठीं आदमिनिस्त्रादोर यांच्या बंगल्यांत आली व जेवणाचा थाट आटोपून पुनः मोटारींतून आपल्या रहावयाच्या ठिकाणीं गेल्यावर त्या दिवसाचा प्रोग्राम संपला.

दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं सर्व मंडळी मोटारींतून मोरजी बंदर पहावया गेली व दुपारच्या वाजांच्या सुमारास परत पेडण्यास येऊन पोहोंचली. सायंकाळीं त्यांस कामाच्या प्रेजिदेंतीच्या घरीं चहापानास आमंत्रण होतें. व त्याकरितां गांवांतील शिष्ट मंडळीही बोलाविलेली होतीं. त्यांच्या घरासमोर मंडप उभारलेला होता व नाटकांतील पडद्यांनीं तो सुशोभित करण्यांत आला होता. गोवेर्नादोर साहेब तेथें पोहों

ANUNCIOS

Por cada linha portuguesa, ainda que repetida uma tanga. Anuncios permanentes contrato especial.

ANO VII
N.° 44
Quinta

ASSINATURA

Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

E EDITOR
...gdo Dessay
...em-Goa

भारत
BHARAT

वर्गणी
सालीना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४४
गुरुवार
ता. ८
फेब्रुवारी
१९२३

जा. दर
साध्या कलमा
च्या दर ओळी
स अगर तित
क्याच जागेला
दोन आणे. का
यमच्या जाहि
रातींचा दर स
मक्ष अगर पत्र
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

O sr. Fragoso e o seu Maharaja'

(Continuação da serie U Maharajá, Mestiço, Mistico e sobrenatural)

Tendo-me constado, ha algum tempo que um escritor muito mais competente que a minha modesta *self*, tencionava publicar um livrinho sobre o tema da presente serie, julguei disnecessario prosseguir na minha tarefa de-por a' descoberta "as artes e os engenhos" do nosso amigo sr. Fragoso. Mas, visto que o esperado trabalho nao vem ainda a' luz de publicidade, parece-me, que nao se perde nada com a continuaçao do meu ja começado. Creio, de resto, que a sua interrupçao tera concorrido para a melhor apreciaçao e assimilaçao do assunto por parte dos indianistas do feitio do sr. Fragoso.

Vamos recomeçar pois, a nossa faina ligando este artigo ao ultimo em que se mostrou como a artimanha do sr. Fragoso tentara transformar, milagrosamente, a velha Gizabai numa joven de 17 anos ... maveril da idade", na frase poetica de s. exa.

Convicto de que essa transformaçao e' ja' tomada como facto historico, pelos seus leitores, o sr. Fragoso procura depois provar o seu outro ponto de argumento que e': que Shahagi estava preocupado em fazer mal positivo aquela sua "joven" mulher, sendo, e' claro, o fim desta insinuaçao concluir, *a posteriori*, o adulterio da mesma mulher como causa daquele insinuado *maltratamento*.

E' escusado dizer que, como em todos outros lugares, tambem aqui fica s. exa. impelido a disparatar, deturpando a historia para tirar *elementos* para as suas chamadas provas:

Sao quatro estas *provas* em que o sr. Fragoso basea o maltratamento dado a Gizabai pelo seu marido Shahagi. A primeira delas e' o ja anteriormente referido caso de Gizabai pelo Mhaldarkhan, governador de Trinbak. E' como se expressa s. exa., referindo-se ao mesmo caso:

"Em 1633 foram Gizabai e Sivaji presos pelos moires do forte de Trimbak de Nijam Shahi. (Grant Duff). Ora desde o nascimento de Sivaji, era Shahaji siridar de Nijamshahi (Shaligrama) e em 1630 apoderou-se dos dominios deste (Sarkar e Acworth) e nestes dominios ficava compreendido o referido forte de Trimbak."

"Portanto o governador deste forte, Mhaldarkhan, e outros moiros que prenderam e roubaram a Gizabai e seu filho nao deveriam estar sob a acçao do dominante Shahaji para serem pelo menos punidos e obrigados a restituir essa grande qualidade de valores? Acresce a tudo isso a circunstancia de que foi por fiança prestada nao pelo marido e pai mas pelas relaçoes de parentesco de Gizabai que se obteve a liberdade dela e do filho como o afirma Grant Duff."

Ora, como vemos, o sr. Fragoso acaba de citar aqui nada menos de quatro autoridades importantes. Por tanto nao e' a sua ignorancia que o levou a fazer tais afirmaçoes inexatas. Vamos, porisso, ver o que realmente dizem as mesmas autoridades.

Referindo-se ao caso da prisao de Gizabai narra Grant Duff:

"Shahagi era o melhor partidario de Bijapur (contra os Mogoes) e tornou-se a estes necessario restringir por qualquer forma as suas actividades. Nesta altura, emquanto Doulatabad (capital do Nijam) estava cercada pelas tropas dos Mogoes, Mhaldarkhan, o governador do forte de Trimbak de Nijamshahi, ofereceu os seus serviços (traiçoeiramente, e' claro) aos Mogoes (inimigos comuns de Nijam, de Bijapur e de Shahaji). O general dos Mogoes, a quem o traidor recorreu propoz a este que prendesse a familia de ... causa dos Mogoes. O traidor Mhaldarkhan concordou com esta proposta dos inimigos de Shahaji e conseguiu levar presa a familia deste."

Disto depreende-se que a prisao de Gizabai nao foi feita com a conivencia de Shahaji, nem instigada por ele nem promovida pelo mesmo, como dislealmente insinua o sr. Fragoso no paragrafo ora citado e ainda mais claramente na pagina 26 do seu opusculo

Afirma s. exa. no mesmo paragrafo que desde o nascimento de Sivaji era Shahaji sirdar de Nijamshahi; e cita o nome de Shaligram como a sua autoridade. Mas no nosso artigo n.° 4 ja mostramos quao inexata e' essa afirmaçao e como ela nao esta de acordo com o que o referido autor expende.

Diz, igualmente, o sr. Fragoso no referido paragrafo, que "em 1630 Shahaji apoderou-se dos dominios de Nijam" e cita a autoridade do sr. Sarkar. Mas esta e' uma outra perverçao. Pois, o que o referido autor diz e' apenas, "Shahaji had seized the Nijamshahi country round Poona," isto e', Shahaji apoderou-se do territorio do Nijamshahi a roda de Poona."

Pelos modos o sr. Fragoso nao alcançou o sentido daquela frase do sr. Sarkar. Doutro modo nao se explica a causa daquela sua afirmaçao. Pois nao passa duma crassa estupidez dizer que Shahaji se apoderou dos dominios de Nijam quando os poderosissimos mogoes levaram anos e anos para o fazer sendo alem disso certo que, nesse ano de 1630, Shahaji era apenas um simples comandante de 5000 soldados nos exercitos dos mesmos mogoes.

Mas no nosso Fragoso nao se admira nada.

Mostra-se, finalmente, S. Exa. ex... nao explica como ... lo sem se render aos seus inimigos. E que necessidade havia de o fazer, se ela, no campo dos mogoes foi recebida pela sua propria mae e tio que entao ahi se achavam para a libertar? ¿ Nao explica o proprio Grant Duff, que devido a circunstancia de Jizabai ter a sua mae e tio (comandante de 25000) no campo dos mogoes. toda a manobra ... de Mhaldarkhan ficou frustrada ?

E' o caso da prisao de Jizabai Nenhum historiador hindu, moiro, ou inglez achou nesse caso de prisao e fiança, motivo para lamentar o infortunio de Jizabai a quem o estratagema de Mhaldharkhan so' serviu para levar da casa do seu marido a da sua mae e tio. Mas vejamos, agora, com que jeremiadas, o vosso escrupuloso investigador historico de Oxel, lamenta o mesmo caso:

¿! Mas que terrivel crise essa para a pobre mulher tao nova (naturalmente depois da transformaçao realisada pelo poderoso magico sr. Fragoso) tao formosa (onde e' que S. Exa. discobriu essa formosura ?) e de tao alto nascimento (isto sim) a de estar abandonada e so" (sic) a de ser lhe assaltado e violado o domicilio, de sofrer indefesa as insolencias infrenes do bando grosseiro de mouros que lhe levaram quem sabe por que maus caminhos ate' serem finalmente encerrados na solidao do carcere (sice)

O' sr. Fragoso, a quem pretende V. Exa. iludir com estas abundantes lagrimas...de crocodilo ? Enxugue-as amigo, ja que lhe estamos a administrar o remedio de consolaçao.

Sa' Mania

Ecos & Critica

Agradecendo

A "Comissão Promotora do Jubileu episcopal do sr. Patriarca das Indias Orientais agradecemos a gentileza do convite com que nos distinguiu para assistirmos á mesma solenidade.

Que Sua Eminencia tenha longa vida para servir á causa de sua religião com abnegação e desinteresse, eis os nossos sinceros votos.

A verdade

Recebemos e agrademos a visita dêste semanario que se edita em Mapuçá.

Promete servir ao Paiz com sacrificios, o que é, no entretanto, bastante para que lhe desejemos um futuro, cheio de prosperidades.

Bem vinda seja, pois, a "Verdade" !

Cartas

Recebemos as seguintes duas cartas cuja publicação nos é pedida:-

"No dia 30 do mez findo realisou se o jubileu episcopal do sr. Patriarca das Indias Orientais. Por esta ocasião, os catolicos do meu Paiz renderam a Sua Eminencia merecidas homenagens, no que tambem eu os teria acompanhado se fôsse cristão. Mas sou hindú convicto e como tal, a minha atitude perante o referido jubileu não pode passar para alem do desejo de boa saude áquele respeitado ministro do catolicismo.

Ora consta-me que a Camara ... desde o momento em que a mesma Camara não constitue nenhum feudo ou propriedade exclusiva dos catolicos.

Protesto, porisso, contra a aludida *absolutista* representação da nossa Camara, na qualidade dum dos eleitores do concelho de Salsete, lamentando o *passivismo* dos vereadores hindus da mesma, salvo o devido respeito que sempre professei e professo aos ministros e sectarios de Cristo.

Parodá, 2 2-923

Jegonata Visnum Camotim.

A Camara de Sanguem, aquela que, por sinal, após 17 dias dum *reinado* ... forçado, foi mandada para as malvas teve o atrevimento de ofender a classe hindu, enviando uma nota de sua adesão representativa ao jubileu episcopal que teve lugar no dia 30 de Janeiro último.

Registo, porisso, nas colunas do *Bharat* o meu protesto contra o dito acto da referida efémera Camara que não é nenhum predio do sr. ...iedade ou dalguem. A Camara é da Republica que olha com a

विचार लहरी

रंगभूमीवर नाटकी चमत्कार घडवून आणणें हें ज्या प्रमाणें नटकर्यांचें कामच असतें, त्याचप्रमाणें जगाच्या नाटकी बाजारांत आपल्या नाटकी कारवायांनें विद्वान अविद्वान, सुशिक्षित अशिक्षित, लहान थोर, श्रीमंत दरिद्री, डाक्टर वैद्य, यांमधल्या परस्पर विरोधी जोड्यास मोहवश करून आपल्या ध्येयापासून च्युत करण्याचा चमत्कार घडवून आणणें हें ही त्यांस अशक्य नसतें.

* * *

पणजी शहरांतील सरस्वतीमंदीर या संस्थेच्या इमारत फंडास मदत ह्मणून एक प्रयोग मागण्यास गेलेल्या शिष्ट मंडळास वळवत संगीत मंडळीच्या चालकांकडून 'वाटाण्याच्या अक्षता' मिळाल्यामुळें चिडून जाऊन, प्रेमाच्या लाभानें पिकेटिंग करण्यापर्यंत गेलेल्या विचारांचें लाभाच्या प्रेमांत रूपांतर होऊन, परवां गव्हर्नर साहेब हजर असलेल्या राजमंन्यास प्रयोगांत सरस देवाच्या हस्तें, सुवर्णपदक अर्पण करण्यांत पर्यवसान व्हावें हें पणजी शहरांतील नागरिकांस व विशेषें करून सरस्वती मंदिराच्या चालकांस कमीपणा आणणारें आहे असें प्रस्तुत लेखकास त्यांच्या विन्हाडतास वाटणें साहजिकच नव्हे काय? त्याचप्रमाणें आमच्या गोवा सरकारच्या हलाख तिजोरीच्या लहरी किल्लीप्रमाणें शाळेच्या पुढाऱ्यांचे भाव व विचारलहरी बनत चालल्याचें पाहून ते आटोक्यात ठेवण्याचा योग्य वेळीं त्यांस इषारा देणें हें अयोग्य होईल काय? तात्पर्य जिकडे तिकडे पहावें तकडे लोभ मोहानें अंध बनत चाललेल्या [illegible] व्य दृष्टीस पडते!

* * *

धर्माचा पाया डळमळीत झाल्यामुळें तो सुदृढ करून त्यावर धर्मस्थापनेची जमदाइमारत उभारण्याचें धर्मगुरूंनीं ठरविल्यास तें धर्मरूयाचें लक्षण मानून धर्माभिमानी मनुष्यांनीं तिकडे कानाडोळा करणें हें अधर्मपणाचें लक्षण नव्हे काय? गुरुमहाराजांची प्रकृति श्रमाच्या विकारानें बरीच थकल्यामुळें या वेळीं त्यांच्या मनांत आलेल्या विचारास साध्य स्वरूप देणें हें शिष्यवर्गाचें कर्तव्यकर्म नव्हे काय? मग त्यानीं कालक्षेप करून त्यांस उगीच शीण कां द्यावा? प्रत्येक गावांतील वजनदार व प्रसिद्ध अशा पुढाऱ्यांमार्फत वसुली करण्याचें घाटत असून त्याप्रमाणें योग्य मनुष्यांची नेमणूक होण्यापूर्वीं आपापल्या रकमा गुरुमहाराजांकडे पाठविल्यानें आपला प्रामाणिकपणा व गुरुभक्ति यांची कसोटी न लागतां उलट गुरुकृपेचा फायदाच होईल. या करतां गादीचा अभिमान असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीनें आपापल्या रकमा त्वरित पाठवून गुरुऋणांतून मोकळें व्हावें. ह्मणजे गेल्या गणपत्युत्सव सांगतेच्या निमंत्रण पत्रिकांवर "न आल्यास बरोबर होणार नाहीं" ह्या लिहिलेल्या वाक्याप्रमाणें झालेल्या इतराजीची माफी होईल.

साक्षी.

ख्रिस्ती समाजाकडून प्रस्तुत प्रकारचीं अनिष्ट कृत्यें घडलीं जातात त्याला उपाय काय? बदललेल्या मनूची त्यानां व्हावयास पाहिजे तशी जाणीव होत नाहीं. व ती त्यांस करून देण्यास कोणी पुढेंहि सरसावत नाहीं, हें खास चांगलें नव्हे. या जाणीवेच्याच अभावामुळें 'झेवियराचें' प्रदर्शन राष्ट्रीय मानण्यापर्यंत मजल गेली हें भारताचे वाचक विसरले नसतील. असो. कोळसा उगळावा तितका काळाच रहातो.

धंद्यांतील कांहीं मतभेद

आपण काय करावें, कोणता धंदा करावा, आपल्या मुलाला, भावाला, नातवाला कोणत्या धंद्यांत घालावा हा प्रश्न प्रत्येक मनुष्यापुढें केव्हांना केव्हां तरी आल्यावाचून राहात नाहीं.

वास्तविक हा प्रश्न फार महत्वाचा आहे. धंद्याची निवड करण्यांत चूक झाली, तर ती मागाहून सुधरणें कठीण पडतें, आणि ती सुधरली गेली नाहीं तर पुन्हां भरून न येण्याइतकें नुकसान होतें, किंबहुना आपल्या अंगच्या गुणांचें मातेरें होऊन जन्माचें नुकसान होतें. या करतां या प्रश्नाचा प्रत्येक मनुष्यानें नीट विचार करणें अगत्याचें आहे. निदान सुशिक्षितांनीं तरी या प्रश्नाचा अवश्य विचार करावा.

'मी काय करूं? कोणता धंदा करूं?' असा कोणीं प्रश्न केल्यास, त्याला आपण 'वकिली, डाक्टरी, शाळाखातें, पोष्टखातें नाहीं तर होतां होईल तों सरकारी नोकरी शिवाय दुसरें तिसरें न सांगतां त्यासच आपली संमति देतों; परंतु 'आह्मीं काय करूं?' या प्रश्नास हें समर्पक उत्तर नव्हे. विचारणाराचा उद्देश कोणत्या धंद्यानें यश येईल, ह्मणजे कोणता धंदा केल्यामुळें पैसे भरपूर मिळतील, हा असतो. हा उद्देश घेऊन प्रश्नाचें उत्तर देणें असेल तर, बऱ्याच गोष्टींचा विचार केल्याशिवाय तें देतां येणार नाहीं. एखादा वैद्य किंवा डाक्टर रोग्याची प्रकृति, परिस्थिति, शक्ति [illegible] जरा करतो; लोहभस्म, मौक्तिक, ताम्र इत्यादि औषधांचीं नावें घेऊन त्यांतून एक घे असें सांगत नाहीं. या प्रमाणेंच 'मी काय करूं' या प्रश्नाचें उत्तर देतानां, दहा पांच धंद्यांचीं नांवें घेऊन मोकळे होतां कामा नये. सर्वच धंदे सर्वांनांच साधत नसतात. हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे.

प्रत्येक मुलगा लिसेवांतील पांच सात इयत्ता शिकण्यापूर्वींच विचार करीत असतो कीं, आतां कोणतें शिक्षण घ्यावें, कोणता धंदा करावा 'वाकली, डाक्टरी, किंवा नोकरी स्वीकारावी परंतु बिचारा आपली स्वतःचीआवड, बुद्धि, शक्ति, परिस्थिति वगैरे गोष्टींचा विचार न करतां कोणत्याही तरी एका धंद्यास माळ घालीत असतो, परंतु त्यानें त्याला सांपत्तिक फायदा न होतां उलट आरोग्याची हानि मात्र होते.

उदाहरणार्थ वकिलीचा धंदा करावा, व तो केल्यामुळें आपणांला सांपत्तिक फायदा होईल, अशा उद्देशानें शिक्षण घेतलें, व परीक्षेत पास झाला. 'प्रयत्नें वाळूचे कण रगडितां तेलही गळे' या उक्तीं प्रमाणें पास होणारच यांत बिलकूल शंका नाहीं. परंतु एखादा सरळ स्वभावाचा, सन्मार्गी, पापभीरु व शांत वृत्तीचा असला तर त्याला वरील धंद्यांत यश येईल काय? खरोखर येणार नाहीं. कदाचित् वकीली करूं लागला तर उलट त्याला मानसिक त्रास होऊन सांपत्तिक फायदाही होणार नाहीं व तो अगदीं गचाळ वकील ठरेल.

कारण वकिलाला आपलें मन बाजूस ठेवून साक्षीदार पढवावे लागतात, उसनें अवसान आणून खोटी बाजू खरी आहे ह्मणून सांगावें लागतें, आणि आपले मताविरुद्ध, मनाविरुद्ध व सत्यधर्माविरुद्ध किती तरी गोष्टी कराव्या लागतात. शिवाय वकील, कोटीगन, चाणाक्ष, विवादकुशल असावा लागतो. तेव्हांच त्याच्याकडून वरील कामगिरी बजावली जाते.

या प्रमाणेंच डाक्टरीचाही धंदा. एखादा सुशिक्षित डाक्टर परीक्षा पास होऊन [illegible] वगैरे देऊं लागला, आणि रोग्यांस बरें करूं लागला, परंतु, जर तो भित्रा असला व कदाचित् बराच आजारी पडलेला रोगी पाहिला, तर तो स्वतःच घाबरून जाऊन हें औषध देऊं कीं, तें देऊं [illegible] वगैरे शंका कुशंकामुळें औषधें बदलतां बदलतां गडबडून जातो. यांत डाक्टराचा फायदा न होतां उलट रोग्याचें नुकसान मात्र होतें.

असो. आतां वकिली, डाक्टरी व इतर सर्व धंद्यांपेक्षां पवित्र धंदा कुठला ह्मणाल तर, सरकारी पेन्शनेबल नोकरी. जो जो उठतो तो तो सरकारी नोकरी पटकावण्यास पाहतो. परंतु मध्यां वशिल्याशिवाय सरकारी नोकरी मिळणें कठीण असल्यावरून तो शोधण्यास ते फिरत असतात. व एखादांचा वशिला दिला व जागा मिळविली ह्मणजे त्यांच्या जन्माचें सार्थक झालें. जो आपल्या आफिसांतील वरिष्ठ कामगारांची हांजी हांजी करता, आपल्या वरिष्ठाचे स्तुति पाठ गात रहातो, व आपला अपराध नसतांही शिव्या खाऊन 'माफ करा साहेब' असें ह्मणतो, त्यास 'धन्यता' मिळून फायदा काय आहे? त्यानां वाटतें कीं, आतां आपल्या जन्माचें दारिद्र्य फिटलें परंतु खरोखरच त्यांचें दारिद्र्य फिटलेलें नसून उलट मातेरेंच झालेलें आहे.

तात्पर्य, मनुष्यांचा स्वभाव, त्यांच्या आंगचे गुण, त्यांची आवड, त्यांची बुद्धि त्याची शक्ति व त्याची परिस्थिति वगैरे अनेक गोष्टीचा नीट विचार करून मग धंदा किंवा नोकरी करावयाची हें ठरविलें पाहिजे.

असो, ह्या नवीन सुधारणेचा मार्ग 'उत्तम नोकरी मध्यम व्यापार व कनिष्ट शेती' हा होय व ह्याच धोरणावर सर्व गोमांतकीय बांधव चालत आहेत. प्रत्येक मनुष्य आपणाला नोकरी कुठें मिळेल, ह्याचाच विचार करीत असतो. पण शेती व व्यापार ह्याविषयीं मात्र एकाच्याही मनांत निकट लागलेली नाहीं. शेती ही कनिष्ट होय! आम्हीं सुशिक्षितानीं शेती करावी काय? शेती करणें हें मजूर लोकाचें काम व व्यापार हा वाण्यानेंच करावा, वगैरे गैरसमज असल्यावरून हा आमचा गोमांतक इतक्या दीन व हलाख स्थितीस जाऊन पोंहचला आहे. नाहींतर हेंच पहा ना? जेव्हां पूर्वी इंग्रज लोक हिंदुस्थानामध्यें आले होते तेव्हां ते इतके श्रीमंत होते का? अगदींच नव्हते त्यांनीं आपली प्रगति व्यापार व शेती यामध्ये केल्यामुळेंच आज सर्व राष्ट्राहून हिंदुस्थान आमच्यां गोव्यापेक्षां किती तरी पटीनें भाग्योदयास जाऊन पोंचलेला आहे? ह्मणून बांधव हो, तुम्हीं ब्रिटिशांप्रमाणेंच आपली प्रगति व उत्तम शेती व मध्यम व्यापार यामध्यें कराल तर आमचा हतभागी गोमांतक कितीतरी भाग्यवान होईल!

असो. धंद्याची निवड करतांना दुसरी एक गोष्ट लक्षांत ठेविली पाहिजे, ती ही कीं, ज्या धंद्यामुळें शरीरावर वाईट परिणाम होत नाहीं, असा धंदा ह्मणजे आरोग्याच्या दृष्टीनें व्यापारी धंद्यापेक्षांही पहिला नंबर शेती हा होय. [illegible] न सांपत्तिक बाबतींतही त्या धंद्यासारखा दुसरा कोणताही नाहीं. शेतीचा धंदा करणाऱ्याला शुद्ध हवा, निर्मळ पाणी ताजा भाजीपाला इत्यादि, शिवाय, दूध, तूप दही वगैरे मिळाल्यामुळं शारीरिक व्यायाम होऊन आरोग्य मिळतें. तसाच व्यापारी धंदाही वाईट आहे, असें माझ ह्मणणें नाहीं. परंतु आरोग्याच्या दृष्टीनें शेतीच्या खालोखाल हा आहे. यानें नेहमीं दगदग, काळजी, जरूरीचे कामामुळें खाण्यापिण्यांत अनियमितपणा वगैरे गोष्टी व्यापाऱ्याच्या आरोग्याची हानि करितात. एकंदरींत 'उत्तम शेती, मध्यम व्यापार व कनिष्ठ नोकरी' ही ह्मण सर्वस्वी खरी आहे, व ह्या प्रमाणेंच आमचे सर्व देशबांधव करतील; अशी आशा धरून हा लेख पुरा करीतो.

यम्. के. देसाई

\+ केवळ विचारवैचित्र्याचा एक मासला ह्मणून सदरहू लेख प्रसिद्ध करण्यांत येत आहे

सं. भारत

वर्तमानसार

—सांगें व काणकोण येथील मुनिसिपालटीच्या निवडणुका रद्द झाल्या असून, बाकीच्या ठिकाणच्या कायदेशीर ठरविण्यांत आल्या आहेत. अर्थात सांगें व काणकोण येथें पुन्हां निवडणुका होतील.

—मडगांवच्या 'आ तेन्द' पत्रावर चालू असलेल्या खटल्याचा निकाल लागून संपादकांस एका महिन्याची साधी शिक्षा ठोठावण्यांत आली. शिवाय दंड.

— सांगें येथें श्री. पाटणकर यानी 'मन्मोदय' नावांचा फॅमेली छापखाना उभारला असून, त्यांतून ते सवड होतांच शास्त्रीय विषयांचें एक त्याच नावांचें मासिक प्रसिद्ध करणार आहेत.

560

ANUNCIOS
ANO VII
N° 45
Quinta 15 Fevereiro 1923
ASSINATURA
Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.
[...]TOR E EDITOR
Hegdo Dessay
[...]rem-Goa

भारत
BHARAT

वर्गणी साठीना ट. ख. सह ३ रु. (अगाऊ)
वर्ष ७
अंक ४५
गुरुवार
ता. १५
फेब्रुवारी
१९२३
संपादक व प्रकाशक
गो. पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोंवा

Trabalhemos!

A imprensa do Paiz acaba de publicar a seguinte sensacional noticia:

"O actual ministro das colonias, sr. Rodrigues Gaspar, por um seu despacho, resolveu que a equiparação de vencimentos dos funcionarios das colonias seja novamente feita pelos respectivos Conselhos Legislativos, fixando-se vencimentos a todos os funcionarios desde os chefes de serviço, até os modestos empregados de quadros privativos".

¿ Que indica esse despacho ministerial?

Que o seu ilustre autor tem em pouca conta o prestigio da nossa autonomia, de resto, muito abalado e a critica condição do nosso já depauperado erario.

A autonomia em que se intromete, *por dà cá aquela palha*, a imposição da vontade ministerial é qualquer coisa, menos autonomia... A autonomia cujas deliberações são com toda a sem-ceremonia, postas de lado pelos decretos e despachos do Governo Central é qualquer coisa, menos autonomia... A autonomia cujos corpos gerentes não podem respirar livremente é final e igualmente qualquer coisa menos autonomia.

Milhor seria que não possuissemos o que por ai temos sob a espalhafatosa denominação de autonomia que entre nós já mudou, por completo, do seu sinificado que lhe imprimira o diccionario politico.

Isto faz nos lembrar um ditado em voga entre os hindus é preferivel a dor de completa viuvez á de ter um marido de existencia periclitante.

Aplica-se, perfeitamente, este ditado a' nossa autonomia que apenas de nome é autonoma.

×

O sr. Rodrigues Gaspar por aquele seu despacho mostrou que lhe é desconhecido o estado financeiro da India Portuguesa. Pensa, naturalmente, Sua Exa. que ela está a nadar no mar *de superavit* e determina, porisso, que se observe o principio de igualdade na equiparação de vencimentos dos funcionarios.

Nestas condições impende ao Povo da India o indiclinavel dever de fazer ver ao sr. ministro que não está disposto a arcar com mais encargos que os que ora o oneram, lhe levam o coiro e cabelo; que está exausta a sua capacidade contribuitiva; que quem dá o que pode não está obrigado a mais; que, finalmente, a India perdeu, ha muito, a gloria que lhe dava a fama de *Eldorado*.

¿ O ministro atenderá á vontade do Povo?

Atenda ou nao, cumpre-lhe a obrigação de importuna-lo com gritos de verdade e se com isto.

Trabalhar pertence-nos a nos; o resto e com a sorte.

Colonias

O governo
Da India
e' a negaçao formal de toda a competencia e de toda a iniciativa util

Da India, Eldorado maravilhoso, donde, em outros tempos, fustas e caravelas, vinham recheiadas de delicias e tesouros, resta ainda um torrao minusculo onde tremula a bandeira portuguesa e onde coraçoes amorosos palpitam pela sorte de Portugal. Goa, antiga cidade de fulgor e de luxo, onde vinham repousar das canseiras guerreiras rajahs e nababos Damao e Diu, retalhos minimos e dispersos, sao a restea pobre e gasta do sonhado e nunca realisado imperio de Albuquerque no Oriente.

De Goa, dessa Goa refulgente de riquezas e preciosidades, onde a poeira era de oiro e as pedras luziam como diamantes, dessa Goa onde os mareantes e missionarios portugueses, deslumbrados se perderam como em denso nevoeiro, nada resta, ou antes resta somente uma crosta de terra triste e cheia de ruinas, onde apenas verdejam os coqueiros sombrios e as tecas solitarias e melancolicas e que toda uma populaçao meio pobre e meio atormentada povoa como a hera povoa uma ruina.

Ao sopro forte de um deboche satiro e de um assalto sem par, todos os tesóuros desapareceram, todas as delicias se esgotaram, o comercio e a industria espavoridos recolheram a terras distantes, apenas ficou, abandonada e impotente, a gente humilde, a gente pobre que espera, meio adormecida, meio regelada sob o algido luar de seculos...que um novo Parcal lhe venha trazer o elixir mistico que ha de reconduzi-la ao seu pristino explendor

No tumulto de seculos, em que a avidez do dinheiro a cubiça sensual era a paranoia religiosa, rodopiaram num furor louco aos quatro pontos cardia's nada escapou a devastaçao da tempestade maldita, ouro e pedrarias, templos e monumentos, homens e animais tudo o que foi deslumbramento, tudo o que foi genio criador sofreu um martirio, sem fim num interminavel e desesperançado Calvario.

Assim foi na verdade, a administraçao portuguesa nos primeiros seculos! E assim e', salvante momentos rarissimos de suprema lucidez—a administraçao portugueza na India, nos ultimos seculos.

Dos templos monumentais da antiga arte, nem pedras escaparam a furia religiosa; da lingua e literatura regional ate' os documentos morreram nas fogueiras dos autos de fe'!

Nos campos ferazes e ricos, apenas verdeja herva agreste e ruim, e so' de oasis em oasis, searas tristes e exangues. A cultura agraria nao conhece os processos modernos, e' primitiva como nos seculos nomadas; parece que o bafo da civilizaçao ainda nao acalentou o gelado espirito do agricultor goez!

A pomicultura, a avicultura, a industria do gado e outras riquezas agrarias que sao hoje o manancial donde jorram, para os paises progressivos, torrentas de fortuna sao apenas longiquo tropel de maldita civilisaçao para o passivo camponez da India Portugueza

Os seus canais de irrigaçao, as suas albufeiras, os seus cursos de agua açoriados, nao cumprem o seu dever de oficio. As suas multiplas quedas da agua que poderiam criar milhares de H P. de energia motriz, dando origem a' numerosas industrias mecanicas e fabris jazem virgens de qualquer tentativa de aproveitamento.

Os seus portos, alguns deles como o de Mormugao com uma explendida baia e dum soberbo panorama, que dele poderiam fazer um belo centro de comercio e uma magnifica estancia de turismo, esperam que um plano inteligente e honesto deles se amerceie e os torne cativantes e atraentes ao olhar desdenhoso dos hospedes altivos e caprichosos.

Se a terra inculta e desaproveitada espera, ao relento e ao abandono uma merce de Portugal que a faça desbravar e alentar, a populaçao anemiada, e deformada do corpo e do espirito, anceia sem norte, pela luz e pelo progresso. As escolas primarias, com mestres bastantes mantem se cerradas por ausencia de edificios e material O ensino secundario, prenhe de mestres sem mestria quemais acubrunham o espirito desorientado do estudante goez. O ensino tecnico e industrial, indispensavel para a mocidade hodierna salienta-se pelo esquecimento; ninguem ali ensina uma arte ou um oficio; tudo empina num furor meremorico e livresco os milhares de charadas peseudo-literarias e pseudo-cientificas que as rotativas do mundo vomitam a luz da publicidade O ensino medico, ensino que deveria ser estructuralmente pratico se exerce no estabelecimento onde o material tecnico refulge por nao existir!

A viaçao terrestre fluctuante mostra ruinâs nas sombras da noite, e' um perigo caminhar na esteira de tais transportes. O caminho de ferro, ruinosamente contractado pesa clamorosamente nas arcas exauridas do Estado.

Salvo raras e fugazes revelaçoes o governo da India tem sido e e' a negaçao formal de toda a competencia e de toda a iniciativa util.

Todo o seu interesse, todo o seu palavroso cuidado tem sido instalar um formalismo burocratico, complicado e caro para a extorsao fiscal e tributaria de modo a envolver numa trama inextricavel toda a tentativa honesta em favor do progredimento do paiz!

O governo da India se detem quase sempre nas maos solertes do primeiro adventicio, pobre de ideias mas rico de lisonja, a intriga partidaria convier amesendrar com farta comezaina. Carreira obscura, lardeada de intriga, com escassos ou nenhuns conhecimentos da terra que se propoe governar, e' o curriculo com que se autorisa de chofre a talhar planos e solver problemas de toda a especie, falando de cadeira e de tratado, como um mestre.

Desprovido de preparaçao eficiente, se por momentos consegue reduzir ou embair os ingenuos, bem depressa se ve descoberto; envergonhado mas incapaz de sinceridade, ele deixa-se cair na rede dos besoirosque lisonjeiam o seu amor proprio; eis assim o governo feito desgoverno do pais; tem sido este remoinho permanente em que se moe e se contorciona a atormentada sociedade goeza.

O silencio que se guarda a' toda a politica goeza, a subservivencia com que se critica a obra do governo envolve de misterio a administraçao publica e cria a atmosfera de desdem com que se olham os justos queixumes do povo indiano; ouve-se dizer que a India e ingovernavel, que e dificil de contentar-se.

Nao e' ingovernavel um povo que atraves de seculos de desgoverno e de desbarato da sua riqueza, olha com embevecido carinho os governantes! Nao e' dificil de contentar-se o povo que, a um simples aceno de esperança, se alvoroça de confiante entusiasmo pelos portugueses e por Portugal!

Santana Rodrigues.

शेतकीखात्याकडून आलेलें माहिर्त पत्रक नं. १

जगाच्या बाजारांत नारळ व खोबरें यांचा भाव.—

गलिताचीं धान्यें, विशेषें करून खोबरें, यांची आयात करणारे मुख्य बाजार म्हणजे मार्सेल, लिव्हरपुल, लंडन, हांबुर्ग आतुयेर्पीय, आणि खिरतीआनीय हे होत. अमेरिकेंतील संयुक्त संस्थानांत नारळापासून अनेक जिनसा बनविण्याकडे नुकतेंच लक्ष जात आहे.

समजून घेणें अगत्याचें आहे कीं, नारळापासून होणाऱ्या वस्तूंचा जगांतील कोणत्याहि बाजारांत होणारा व्यापार, लंडनच्या बाजारांत ठरविण्यांत येणाऱ्या धारणेवर अवलंबून असतो. कारण त्या मालाचे सट्टे करण्याचें काम बहुतकरून इंग्रज कारखानदारांच्या हातांत असतें. इतकेंच काय, पण महायुद्धापूर्वीं, पिर्लीन लेन व हांबुर्ग येथील बाजारात जर्मनीसाठीं होणारे सट्टे, लंडनच्या सावकारांमार्फतच होत असतात. या साठीं लंडनच्या बाजारांत नारळ, खोबरें वगैरेचे भावांत होणाऱ्या चढउतारांचें आम्हांस फार महत्व व अगत्य आहे.

वरील चढउताराची माहिती, कोलंबो येथील "टाईम्स ऑफ सिलोन" या नावांच्या दैनिकांत वारंवार प्रसिद्ध केली जाते. तिचा फायदा येथील नारळांचे उत्पन्नदारांस करून देण्यासाठीं या खात्यानें उक्त दैनिक आणविण्याची मंजुरी वरिष्ठांकडून मिळविली आहे. सध्या व पुढें मधून मधून देण्यांत येणारी माहिती सदरील दैनिकातून घेतलेली असेल. त्याशिवाय, व्यापारी हिंदुस्थानामार्फत आणि मुंबई व सिलोन येथील व्यापारी सभांमार्फत प्रसिद्ध होणाऱ्या रिपोर्टांतून व साप्ताहिक लिस्टांतूनहि घेतली जाईल. या व इतर अनेक मार्गांनीं उपयुक्त व खरी माहिती मिळवून सध्याप्रमाणें वर्तमानपत्रांतून माहिती पत्रकें प्रसिद्ध करून आणि त्रैमासिकाच्या रूपानें, देण्यांत येईल. तसेंच या खात्याकडे कोणीहि माहिती मागीतल्यास ती पुरविण्यांत येईल.

मलबार किनाऱ्यावरील निर्गत मालाचा प्रत्येक नग, [दागिना) सा. १२६ पौंड वजनाचें पोतें असतें. खोबऱ्याचे तुकडे करून पोत्यांतून भरतात. हिंदुस्थानांतून लंडन पर्यंत जाणाऱ्या मालांत बारटेंत शेंकडा दोन ते तीन टक्के तूट येण्याचा संभव असल्यामुळें, माल उतरतांना वजन मिळेल तेंच हिशेबांत घेण्याचा वहिवाट आहे.

इंग्रजी हिंदुस्थान व सिलोन आणि गोमांतक येथील दर एकमेकांशीं ताडून पाहण्यासाठीं समजून घेणें अगत्याचें आहे कीं, कोची येथील विकण्याचें मान प्रत्येक ६०० पौंड वजनाच्या खंडीचें असतें. मद्रासेस तीच खंडी ६७२ पौंड वजनाची (दशखंडी) असून, सिलोन येथें खोबऱ्याची खंडी ५६० पौंड वजनाची असते. गोमांतकांत ३२ रत्तली २० मणाची, अथवा २६ रत्तली आठ मणाची (१२ घडे) खंडी वापरतात. येथून रवाना होणारें खोबऱ्याचें प्रत्येक पोतें १६ घडे म. १०४ रत्तलांचें असतें.

गेल्या आक्टोबरच्या मध्यापासून खोबरें आणि खोबरेल याचे भाव कसकसे बदलत गेले तें पाहूं.

खोबरें

	दर टनामागें किंमत.
आक्टोबर	रु. आ.
,, १८	१६५-६
,, २५	१७५-०
,, २७	१७८-१२
नव्हेंबर-१	१८२-८
,, २३	१९०-०
,, २९	१९५-१०
डिसेंबर=१	३९७-८
,, ३०	४१२-८

खोबरेल

	दर टनामागें
आक्टोबर-१८	५४२-४
,, २१	५७०-०
,, २४	५८-५०
,, २७	५८२-०
,, ३१	५८५-०
नव्हंबर-५	५८७-४
,, ८	५८०-०
,, २४	५८५-०

वरील माहितीवरून पाहतां दरेचें प्रमाण एकसारखें वाढतें नसलें तरी साधारण वाढते आहे. त्याचा परिणाम हिंदुस्थानांतील बाजार भावांवर कसा झालेला दिसून येतो तें पाहूं.

सिलोनांत आक्टोबरांत दर ५६० पौंड वजनाची खोबऱ्याची खंडी ७६ ते ७८ रु. च्या भावानें विकीत असत. ती नव्हंबरच्या अखेरीला ७८ ते ८० रु. व डिसेंबरच्या अखेरीस ८५॥ रु. विकावयास लागले. (सिलोनच्या सभेचें भावपत्रक) कोची येथील बाजारांत विकणारा माल उन्हांत वाळविलेला असल्यामुळें चांगला असतो. वरून सिलोनच्या पेक्षां त्या मालास चांगली किंमत येते. लंडनच्या बाजारांत सिलोन येथील खोबऱ्यास व खोबरेल तेलास दर टनामागें अनुक्रमें ३९० रु. व ५७० रु. अंदाजी भाव असला तर कोचीच्या मालास अनुक्रमें ४०५ रु. व ६४५ रु.चा भाव असतो. कोची बाजारांतील भावपत्रक आह्मांकडे आहे त्यांत फक्त सप्टेंबर पासूनची माहिती आहे. त्यानंतर लंडनच्या बाजारांत मलबार किनाऱ्यावरील मालाचे दर किती होते याची माहिती आह्मांपाशीं नसल्यामुळें देतां येत नाहीं. तथापि त्या बाजारांत काथ्याला मागणी फार आहे. कारण, बहुतेक युरोपियन कारखानदारांचें लक्ष काथ्यापासून निरनिराळ्या वस्तु तयार करण्याकडे लागलें आहे.

येथील बाजारांतून नारळाच्या भावांत बरीच बदल झाल्याचें दिसून येतें. ज्याने बारीच्या पहिल्या आठवड्यांत दर हजार नारळांची किंमत बार्देशांत ५० रु., तिसवाडींत ४१ रु. व सासष्टींत ४० रु. होती. या शेवटच्या महालांत तर रास नारळ ४३ रु. आणि सोलींव व वैंचीव नारळ ४९ रु पर्यंत विकला गेला होता. त्याच आठवड्यांत बार्देशांत खोबऱ्याची १२ रत्तलची २० मणाची खंडी १०२ रु व सासष्टींत २६ रत्तली आठ मणाची खंडी ३७॥ रु च्या दरानें विकीत असत. त्या वेळीं पणजींत दर खंडीस ८० रु भाव होता. इतकें अंतर मालांत बराच फरक असल्यामुळें पडले होतें.

* * *

सिलोन टाइम्सचा लंडनांतील बातमीदार, आपल्या ७ डिसेंबरच्या पत्रांत म्हणतो कीं, तेथील व्यापारांचा ओढा रबर, कोको, यांच्यापेक्षां खोबऱ्याची खरेदी करण्याकडे ज्यास्ती होत चालला आहे. जर्मनींत, खोबरें व इतर गलितांचीं धान्यें यांची आयात वाढविण्यासंबंधींची मोठी चळवळ चालली आहे. त्याचप्रमाणें अमेरिकेंतील सं. संस्थानांतून नारळाचें खोबरें वगैरे जिन्नस खरेदी करण्याचा वाढता कल दिसत आहे. त्याचे परिणाम आमच्या मालावर होणें शक्य नाहीं. कारण, त्यांना पासिफीक बेटांतून भरपूर पुरवठा होण्यासारखा असून त्यांच्यासाठीं तेथेंच खरेदी होत असते.

एकंदर दृष्टीनीं विचार केल्यास खोबरें व खोबरेल याच्या भावाचें मान सध्या समाधानकारक आहे. डिसेंबर ते मे हे महिने नारळाच्या व्यपाराच्या दृष्टीनें महत्वाचे असल्यामुळें त्या अवधींत नारळाच्या मागणींत व भावांत वाढ होईल असें म्हणण्यास जागा आहे.

परंतु लक्षांत घेण्यासारखी एक अडचण आहे व ती नूर संबंधाची (भाडें) होय. सेतेंब्र महिन्याच्या अखेरीस मुंबई व्यापारी सभेच्या म्हणण्याप्रमाणें बाजार मंद होता. आणि मुंबईहून लंडनचें भाडें (सुयेझ मार्गानें) दर टनामागें १३ शिलींग म्ह. जवळ जवळ अकरा रुपये होतें, तें १४ आक्टोबरला १५ शि. व नव्हंबरच्या आरंभीं १७ शि. वर आलें. पण बाजारभाव कायम होता. पुढें नव्हंबरच्या मध्यास १९ शि. पर्यंत वाढलें त्या संबंधाची पुढील माहिती मिळते. " बाजारभाव कायम आहे. मागील करारप्रमाणें जहाजांचा पुरवठा होत नसून पुढील करारासंबंधीं मागणी कमी आहे. " ही स्थिति डिसेंबर पर्यंत असून, त्या दिवशीं भाड्याचे दर २१ शिलींगवर आले. ३० डिसेंबरला तर बाजारभाव कायम असून मागणी म्हणण्यासारखी नाहीं. भाड्याचे दर २०॥ शिलिंग आहे. मार्सेल्यस, रोटरदाम, आंतुयेर्पिय, वगैरे बंदराचे भाड्यांचे दरांत, त्या त्या मानानें बदल होत होता.

———

वर्तमानसार

—गोवा प्रांताचे माजी गव्हर्नर डॉ. कै सेर द कोस्त यानीं काळजीपूर्वक तयार केलेला पाद्रोआदवरील रिपोर्ट एकाएकीं नाहींसा झाल्याची दाद वदंता आहे!

—डिचोली येथें दोन ताबेलियावांऐवजीं एक ताबेलियांव असावा, अशा अर्थाचा एक ठराव लेजिस्लातीव्ह कौंसेल्यांतून पास होण्यासाठीं पोर्तुगालला रवाना झाला होता. तो पास होऊं नये या साठीं तेथील (डिचोली] जनतेचा एक अर्ज गेला असल्याचें समजतं. ही डिचोलीकरांची मागणी सर्व दृष्टीनीं योग्य असल्यावरून तिला मान मिळेल, अशी अटकळ आहे.

—मडगांवच्या सारस्वतसमाजानें उपी कामत हे ता. १७ रोजीं आंगोल (आफ्रिका) येथें जाणार असल्यानें त्यांस पान सुपारी देऊन, परदेशगमनाला सक्रीय सहानुभूति दाखविली, याबद्दल 'समाजाचें' आह्मीं मन:पूर्वक अभिनंदन करितों.

—सांगें येथील श्री विठ्ठल सेवक मंडळ व लो. टिळक वाचनालय या संस्थांचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ गेल्या रविवारीं थाटानें पार पडला.

या उत्सवाची व उपरोक्त पानसुपारीची विशेष माहिती येत्या अंकीं प्रसिद्ध होईल.

विद्यावर्धक मंडळ. डिचोली:— या महिन्याच्या १६ तारखेस या उपयुक्त संस्थेसाठीं बळवंत संगीत मंडळी पणजी येथें एक प्रयोग करणार आहे.

या प्रयोगाच्या परोपकारी हेतूकडे नजर देऊन, सर्व देशहितेच्छू जनता त्याला शक्य ती मदत पुरवील, अशी आम्हांस आशा आहे. 'परोपकाराय पुण्याय' हें तत्व आमच्या लोकांच्या अंगात पूर्णपणें भिनून गेलें असल्यावरून आमची आशा निरर्थक ठरेल असें वाटत नाहीं.

...tem- | terras de Industão a caçar cordeiros, | ... hindus que, em ... tavam a ...

ANUNCIOS

Por cada li-
nha portugue-
sa, ainda que
repetida uma
tanga. Anun-
cios perma-
nentes contra-
to especial.

ANO VIJ
N.° 46
Quin[...]
22
Jevere[...]
192[...]

[...]ATURA
[...] cada a-
[...] rupias.
[...]ento a[...]
[...]lo.

DIRECTOR [...]
G. P. Heg[...]ay
Quepem

भारत

BHARAT

वर्गणी
सा[...]ना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४६
गुरुवार
ता. २९
फेब्रुवारी
१९२३

जा. दर
साध्या कालम
च्य दरओळी
स अगर तिन-
क्याच जागेला
दोन आणे. का
यमच्या जाहि
रातींचा दर स
मक्ष अगर पत्र
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

Em Sangaem

Pelas scenas que se estão desenrclando á luz de dia e com franco consentimento do delegado do governo na capital do concelho de Sanguem, no que toca á sua Camara Municipal, afigura-se-nos que se repercutiu ai a influencia da politica franco alemã de Ruhler, onde ninguem sabe a quem obedecer, se á autoridade franceza, se á a'emã.

Pois é verdade. Funcionam ai duas camaras, fazendo suas sessões uma nas quartas e a outra nas quintas feiras, com grande pasmo do Povo que anda indignadissimo pe'a confusão caotica que esta reinando no seio duma sua predilecta instituição.

E' o caso. Quando últimamente se procedeu em Sanguem á eleição municipal, não se fez o respectivo apuramento e consequentemente não havia maneira de se efectuar a competente proclamação.

E, de facto, ninguem foi proclamado como presumido vereador, o que fez que a anterior camara estivesse, como está, exercendo as suas funções municipais.

Nisto surgiram alguns candidatos eleitorais e *sem lei nem forma* formaram uma nova camara...intrusa e com a benevolencia da autoridade administrativa começaram a mandar

Entretanto, a anterior, única que é legal e que não reconheceu, á mingua de documentos oficiais ou *particulares*, nenhuma qualidade municipal aos invasores atrevidos, telegrafou ao sr. Governador Geral, pondo-o ao facto do escandalo que se estava dando e pedindo-lhe providencias urgentes. Estas não chegaram e a confusão continuou no mesmo pé—com duas camaras.

Recebeu se nestas circunstancias a noticia oficial de que fora anulado o acto eleitoral *sanguineo*, esperando todos que essa anulação cortaria o *nó gordio* da questão, a breve trecho.

Mas qual! A balbu dia inda continua com a mesma força sempre com a benevolencia da autoridade administrativa.

Como os leitores vem, é bastante grave o que se está a passar em Sanguem onde, pelos modos, está reduzido a nulidade o dominio portuguez para ceder lugar ao bolshevismo. Doutra forma não se explica que se consinta a quem quere arvorar se em vereador...

Não encontramos adjectivo que se aplique á pouca vergonha de Sanguem Ocerto, porem é que aquilo não tem disculpa

Ao sr dr. Jaime de Morais dirigimos estas rapidas linhas pedindo-lhe que volva a sua atenção para a *ànarquia municipal* de Sanguem, se não por outros motivos, elo menos por causa do prestigio de autoridade que ai está denegrido de manchas.. anarquicas.

E'a razão por que estampamos nestas colunas de honra assunto que apenas merecia a honra de ser tratado na secção de *Ecos e Critica*.

Em guarda....

Illmo. Exmo. Sr.

Redactor do "Bharat"

Nas undifiavas brumas de verdejantes palmeirais, longe do bulicio citadino, esta' jacente a minha aldea, onde a gentileza duma mao amiga, chega-me o n.° 40 do seu mui lido jornal.

Numa histero--perflexidade relanceo de corredio, a vista confusa pelas alvinitentes paginas do seu hebdoma'dario e la' na secçao "Factos e Comentos" diviso uma terrificante local-tarcia, qual sopro ardente duma parapanda em que se anunciava "um artigo interessante rebatendo umas afirmaçoes feitas por um sr. Vilar no *Heraldo* do dr. Cunha a proposito dos bramanes" E claro esta', acrescentava-se: "E' de produzir sensaçao!".

Nao imagina, sr. Redactor, o sustorio das antegrisoes tetricas que eu experimentei. [...]uei que o seu ilustrissimo colaborador, ia-me assentar no anterico um perenal ferrete de argamandel. Afigurou-se-me o articulista por aparecer, como um maharaja' metafisico que viesse num *para'o* escamado de morteir[...]tes retoricos para deslindar-me aos impalpaveis amadigos da...aniquilaçao! Eu sei la' mais que?

Porem, neste instante recebo o anciado *numero interessante*, onde alvejam tres formicandas antecolunas da prosa dura encimada de fulgido distico *Uma Carta*, da autoria do ilustrissimo senhor, S. N. Bhopatkar.

Li, reli, meditei e *pues sus*!...

Alerta, ca' estou engasgalhado na barra do seu jornal, nao para enristar a minha caneta crepitante com o buril magnetico do seu ilustre articulista nao para esvasiar, as desfiladas, toneis de argumentos ineditos, mas simplesmente como uma pobretaina estrecida com a carocha diante do meu Contendor comprazido...

Mas, alto la'!... Nao correm os tempos ao sabor de *magister dixit* e, portanto reclamo a bondade de V. Exa.s, a liberdade para apelaçao...

E, vamos: Sr. Bhopatkar, atravez da sua prosa campeia infrene somente a colera e seme-se a justiça e, por consequencia reina a obcecaçao que gera noute escura!

¿Querem a prova?

Q[...] na antecamara da dita *carta* Sua Ex[...] se quixotescamente contra a *Roma do Oriente* dos incolas conversos de Goa, com furia de desbancar a coroa sagrada com que eles cingiram este torrao de Marashastra e talvez pendura-la nos gelidos pincaros do Himalaia... E E, mais alem, no mesmo anteloquio com sua lente biconvexa ve refractado ca' "um centro de sabedoria mundial" para,emfim, empanar o brilho douro com o pedacito da prosa seguinte: "O que me incomoda bastante e' ver que ainda neste seculo XX existam criaturas que com seus escritos impensados, filhos de ignorancia e estupidez procurem criar odios e malquerenças ofendendo publicamente uma religiao [...]ade os so' em Goa computam em mais da metade da populaçao inteira daquele torrao de Maharastra"

Entre as nuvens da duvida cabaceo'o brunduziamente, espraio o olhar pelo Croquis e decilitro todas as suas letras componentes na peneira do criterio, da razao imparcial; submeto-o a' apreciaçao de alguns indus puritanos, e, emfim, compulso, revolvo todos os escaninhos reconditos da minha consciencia, sob a proteçao de todos os nivatores do Indostao-segundo a prescripçao dos meus irmaos inconversos e acho que no dito Croquis nada esta' indito que seja ofensivo a' religiao hindu', alias V. Exa. desembuche, serene, descortine o veu de obsecaçao e nivelar-se-ha comigo!

E para mais, aposto dobrado contra singelo, no caso em que la', meu sa[...]nha, uma leve ofensinha a' sua religiao, apresente-a em letra clara, aos acordes duma charanga retumbante, no qualquer canto da carta geografica que designar, irei recontar, embora ourijado tenha de correr aos antros do Baerno!

Mas, leitores benevolos, Sua Exa. aqui nao pa'ra!... De resvalo em resvalo, no delirio de magnificiencia exi[...] entumece-se nas suas calina-

Ecos & Critica

Alves Vilar

Publicamos hoje uma parte da replica do sr. Alves Vilar a' resposta do sr. Bhopatkar, devendo ter cabida o resto na ediçao seguinte.

O' *Bharat* nao e' parcial e a prova disto esta' na igual aceitaçao de todas as opinioes, expendidas delicadamente

Entretanto o sr. Bhopatkar pode preparar a sua treplica se o entender.

Matadouro

Nao obstante estar ja' resolvida a deslocaçao do matadouro de Ribandar, ela nao chega, continuando a incomodar com a mesma veemencia o publico com a agravante de que o te'trico espectaculo e' hoje mais claro e espalhafatoso do que o era hontem

Naturalmente, estao--se a cumprir formalidades da remoçao do referido matadouro; e a se julgar pelo passado afigura-se-nos que elas so' se cumprirao, depois dos interessados terem cumprido, talvez, a pena de morte!

Nos negocios urgentes, o regime de papelada representa queda sobre coice E' o que, justamente, esta' sucedendo no assunto da transferencia do matadouro aludido.

Triste, simplesmente triste esse andar de caranguejo no negocio de *vacas ...magras*!

[...]ias n achuchas e numa nevrose falstafiana julga os leitores uma bisontada de cerebro mole que leem a' flor das letras e busina com sua boca afona o seguinte desparate piramidal:

"Neste Croquis o sr. Vilar alem de muitas historietas da sua invençao sobre a vida do padre Francisco Xavier, historietas provenientes unicamente do fanatismo religioso, o espirito malevolo vem com a seguinte carta *cuja paternidade atribue ele ao dito Padre mestre Francisco Xavier*"

Segue a carta que e' conhecida do ilustre Redactor do Bharat, dos leitores deste semanario e de quasi toda a populaçao culta da' India, carta essa que ele assovela com o seguinte estribilho analitico.

(Sr. Redactor a publicaçao desta carta do Padre mestre indica que ele era um mentiroso e que conseguia fazer as conversoes aproveitando da ignorancia e pobreza da gente da camada baixa, o que tambem corrobora um sabio inglez que diz no seu livro:

"Os conversos cristaos sairam exclusivamente da classe dos cultivadores, pescadores, etc."

Selecta bufoneria da apelintrada horda dos pensadores indigenas que da imprensa fazem montras das suas asneiras lapidadas em sentenças profundas.

Continua

दिले. नंतर रा. बळवंतराव नाडकर्णी यांनीं हंसतिदर्शक दोन शब्द सांगून रा. आपटे आक्षेपकांचें शंका निरसन करतील. असें सांगितलें.

अध्यक्ष समारोपादाखल बोलतांना म्हणाले: - रणांगणावर योद्धयांना वीरश्री उत्पन्न होण्यासाठीं ज्याप्रमाणें रणवाद्यें वाजवितात, त्याप्रमाणें मंचावर वक्त्याला स्फूर्ति आणण्यासाठीं टाळ्या वाजविण्याचा प्रघात असला तरी नामर्द योद्धा जसा रणवाद्यांच्या आवाजानें भेदरून जाऊन रणक्षेत्रांतून पोबारा करतो, तसेच आमच्या सारखे नामर्द वक्ते टाळ्यांच्या आवाजानें गांगरून सभास्थानाला राम राम ठोकतात.

वक्तृत्वाचे अंगीं सभाधीटपणा असल्याशिवाय विद्वत्तेचा कांहींच उपयोग होत नाहीं. माझे अंगीं तर दोन्ही गोष्टींचा अभाव. तेव्हां माझे मनांतील विचार अस्खलीतपणें पांच मिनिटें तरी माझ्यानें आपणांस सांगवतील किंवा नाहीं याचा वानवाच आहे. तरी मी जे दोन शब्द सांगेन ते ऐकून घ्यावेत, अशी विनंति आहे. रा. नातू यांनीं वाचलेली गोसेवकांतील माहिती ऐकून येथील मंडळीच्या मनांत नाना विचारांचें काहूर माजलें असेल त्याचें थोडेसें तरी समाधान करावें हाच माझा बोलण्याचा उद्देश आहे. वर्तमानपत्रांतून प्रसिद्ध होणाऱ्या बातम्या जरी सर्वच खऱ्या नसल्या तरीं बहुतेक खऱ्या असतात. असें माझें मत आहे. कित्येकाचे असे आक्षेप आहेत कीं, सादर तयार करण्या किळसवाणी कृति तुम्हीं प्रत्यक्ष पाहिली किंवा काय? त्यांस माझें इतकेंच सांगणं आहे कीं, स्वामी भास्करानंद सरस्वतींसारख्या थोर लोकांनीं प्रत्यक्ष पाहून ही माहिती सांगितली, त्या पेक्षां आमच्या प्रत्यक्ष पाहण्याचें कांहींही महत्व राहिलें नाहीं. जर अशीच प्रत्येकाची खात्री करावयाची तर तीस कोटी लोकांना [illegible] बेटांत न्यावें लागेल. त्या शिवाय प्रत्येकाची खात्री कशी होईल? विलायतीं लोकांपुढें नमावेंच लागणार. कारण [illegible] लोक पाजीपणानें गाईच्या दुधासही [illegible] म्हणण्यास चुकणारे नाहींत. तेंही तिच्या [illegible] मामापासून झालें असतें. दारूबाज [illegible] आत्मसमर्थन करतांना देवऋषीकडे [illegible] दाखवितात. त्यांचें म्हणणें जर खरें [illegible] मानावयाचें तर त्यांस आधुनिक शुक्राचार्य [illegible] लागेल. किंवा एखाद्या जारिणी[illegible] द्रौपदी म्हणावें लागेल. सांगण्याचें [illegible] इतकेंचकीं, [illegible]तडवादी लोकांस [illegible] देण्यांत अर्थ नाहीं. तेव्हां आपण [illegible] बाजूकडे वळूं.

[illegible] प्रत्येक [illegible]चें म्हणणें असें आहे कीं, [illegible] नुसती बोलून चालत नाहीं. मी म्हणतों, [illegible] नाहीं? तुमच्या आंगांत प्रयत्न [illegible]ची हिंमत नाहीं. म० गांधींना या [illegible] दळण्यापासून सर्व असह्य शा[illegible] कामें करतां यावीं. लाला लजपत[illegible] मधी मिळलेली भाकर खातां[illegible] परंतु तुम्हांस मात्र परदेशी साखर सोडतां येऊं नये, ही अत्यंत शरमेची गोष्ट नव्हे काय? प्रयत्नानें व मनोनिग्रहानें सर्व कांहीं करतां येतें. मेली १५ वर्षे आमच्या घरीं कुटुंबानें साखर सोडली असून अजीं जगलों ना? मग तुम्हासच तें शक्य कां होऊं नये याचा विचार करा. ज्या हिंदुस्थानास आजवर सुवर्णभूमि हा मान आला, त्याच हिंदुस्थानास आतां केवळ मृत्तिका भूमि म्हणण्याची पाळी येऊं लागली आहे. ज्यांना धार्मिकदृष्ट्या साखर सोडण्याचें पटत नाहीं, त्यांनीं निदान हिंदुस्थानची जी आर्थिक अवनति होत आहे, तिला आळा घालण्यासाठीं तरी साखरच नव्हे तर प्रत्येक परदेशी वस्तु सोडली पाहिजे. प्रत्येक मनुष्यानें आपल्या आयुष्याच्या क्षणांचा आढावा काढतांना मी देशासाठीं काय केलें याचा विचार केला पाहिजे. रोज जसा आम्हीं आपल्या प्रपंचाच्या जमाखर्चाचा हिशेब ठेवतों तसाच हिशोब प्रत्येकानें आपल्या आज मातृभूमीच्या उद्धारासाठीं काय केलें याचा ही विचार ठेवला पाहिजे असा. आतां मी जास्त वेळ तसदी देत नाहीं. येथें तुम्हीं शांतपणें जें ऐकलें त्याचा निर्विकार मनानें विचार करून कार्याला लागा, अशी तुम्हांस हात जोडून विनंति करून निरोप घेतों.

या प्रमाणें अध्यक्षांचें समर्पक भाषण झाल्यावर, अध्यक्ष, वक्ते, उपवक्ते व एकंदर सभासद यांचे रा. अनंत गोपाळ नातू यांनीं मन:पूर्वक आभार मानले. व सभा विसर्जन करण्यांत आली. एक बातमीदार

पानसुपारी

पारोडेंचे उपी बाबली कामत, जमिन खात्याचे कामदार हे उद्यां पणजीहून निघून, मुंबईहून इस्ट इंडिया कंपनीच्या क्रोरोआ, बोटीनें २१ ता. स आंगोलास जाण्याकरितां गेले असतील. तेथील सरकारनें आपल्या खात्यांत काम करण्यासाठीं पांच वर्षांच्या करारानें ज्यादा पगारावर त्यांस आमंत्रण करून नेलें आहे कामदार या नात्यानें परखडात जाणारे हे पहिलेच हिंदु असल्यानें त्यांचा सन्मान करून त्यांस प्रेमाचा निरोप देण्यासाठीं येथील सारस्वत ब्राम्हण समाजानें आपल्या इष्टांस अनुसरून गेल्या १० तारखेस रात्रौ आठ वाजतां पानसुपारीचा समारंभ जमवून आणिला होता. मडगांव शहराच्या मानानें जमलेली मंडळी जरा ज्यास्ती नव्हती तरी निवडक होती. कामत हे पूर्वी ठरविल्याप्रमाणें बरोबर ८ वाजतां समाजाच्या दिवाणखान्यांत हजर होतांच समारंभास सुरुवात झाली. यशवंत विनाईक यांनीं पाहुण्याचें स्वागत करून मंडळीस त्यांची ओळख करून दिली व आजच्या या लहानशा समारंभाचें अध्यक्षस्थान विश्वनाथ शे. महात्मे यांनीं स्वीकारावें अशी विनंति केली. तीस पु. सुकेरकर न स. चे सेक्रेटरी के. अनंत नाईक यांनीं दुजोरा दिल्यावर महात्मे यांनीं आभारपूर्वक अध्यक्षस्थान स्वीकारून गोरक्षणपूर्वक चार शब्द सांगितले. नंतर नाईक यांनीं सध्याच्या देशाच्या हलाख स्थितींत परदेशगमनाची किती आवश्यकता आहे हें थोडक्या समर्पक शब्दांत दाखवून दिलें. व सर्वांचे प्रेमाचा निरोप दिला. जनार्दन कामत यांनीं आपल्या भाषणांत असले समारंभ घडवून आणण्यांत समाजाचें ध्येय किती उच्च आहे व असल्या समारंभानें बहुत परदेशांत जाणाऱ्या व जाऊं इच्छिणाऱ्यांस प्रोत्साहन मिळण्याच्या दृष्टीनें किती आहे याचें प्रतिपादन करून कामत यांप्रमाणें, ज्या कोणास कामदार या नात्यानें, विद्यार्थी या नात्यानें अगर व्यापारी या नात्यानें परदेशांत जाणें शक्य असेल त्यांनीं यांचें व डा. लाड, बा. राव, प्रो. कोसंबी, वि. शिरवैकर आणि सांबर्डेकर यांचें अनुकरण करावें व हा समाजास वरचेवर असले समारंभ करण्यास भाग पाडावें अशी पर्वं हिंदूत विनंति करून कामत यांची परदेशांतील सफर व तेथील कामगिरी अधिकाधीक प्रशंसनीय व्हावी व त्यांकडून आपल्या समाजाला धर्माचा, आणि राष्ट्राचा नांव लौकिक वाढविण्यास मदत व्हावी असी इच्छा प्रगट केली. नंतर अध्यक्षांनीं योग्य शब्दांत कामत यांचा गौरव करून त्यांस हार तुरे अर्पण केले व सुखरूप [illegible] तें असा कळकळीचा आशीर्वाद दिला. कामत मजकुरांनीं आभारादाखल केलेल्या गद्गदयुक्त भाषणांत ते म्हणाले कीं, समाजानें आणि इतर मडगांवकरबंधूनीं दाखविलेल्या प्रेमास व त्यांनीं दिलेल्या मानास मी कोणत्याहि सार्वजनिक कामांत भाग घेणारा नसल्यामुळें पात्र नाहीं. तरी पण त्यांच्या इच्छेस मान देऊन हजर होणें माझें कर्तव्य होतें. तें बजावल्याबद्दल तुम्हां सर्वांनीं जो मला आशीर्वादयुक्त व प्रेमपुरःसर निरोप दिला तोच मला माझ्या परदेशांतील प्रवासांत व तेथील आयुष्यांत साह्यकारी होईल ही माझी खात्री आहे तुम्हीं दाखविलेला बंधुभाव तुमच्या सहवासानें माझ्या हि मनांत जागृत व्हावा व पुढें मी आपण सर्वांच्या आशीर्वादानें स्वदेशांत परत येईन तेव्हां त्याचा समाज कार्याकडे उपयोग व्हावा असी परमेश्वराजवळ माझी सदैव मागणी राहील. आतां सर्वांस नमस्कार करून मी आपला निरोप घेतों. शेवटीं केशव नाईक यांनीं सर्वांचे आभार मानिल्यावर गंध गुलाब फुलें, उपहार, पानसुपारी वगैरे वाटण्यांत आली व समारंभ समाप्त झाला.

बातमीदार

वाढदिनोत्सव

पूर्वी प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें श्रीविठ्ठल सेवक मंडळ व लो० टिळक वाचनालय या सां[illegible] येथील संस्थांचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ ता. ११ २ २३ रोजीं पार पडला दुपारीं सत्य नारायण मतोत्सह होऊन सांवर्डें येथील अनंत शास्त्री सहकारी यांचें विद्वत्तापूर्ण प्रवचन झालें. संध्याकाळीं मिरवणूक निघून रात्रौ आठ वाजतां सभेच्या कामाला सुरवात झाली. प्रारंभीं नारायण अ. पाटणकर यांनीं प्रास्ताविक भाषण करून आमंत्रित मंडळीचें स्वागत केलें व शांता कृ. राव सरदेसाई यांनीं अध्यक्षस्थान स्वीकारण्याविषयीं विनंति केली. या विनंतीला सभेनें टाळ्यांच्या गजरांत दुजोरा दिला व अध्यक्ष स्थानापन्न झाले. नंतर अध्यक्षांच्या परवानगीनें अनंत शास्त्री सहकारी यांचें 'मंगलाचरण', नारायण भास्कर नाईक, सं भारतमित्र यांचें 'वाचनालयाचें महत्व', बाळकृष्ण भट मराठे यांचें 'रेजिस्त सिव्हील', प्रो. व्यंकटेश नाईक यांचें 'शिस्त' व पुंडलीक बा. विर्जिनकर यांचें 'शिक्षण व ग्रंथसंग्रहालयें इ० विषयांवर भाषणें होऊन 'तुजविण वानी आणिकांची योरी। तरि माझि हरी जिव्हा झडो' या अभंगावर हेगडे देसाई यांचें प्रवचन झालें. भाषणें व प्रवचन संपल्यानंतर अध्यक्षांचें समारोपादाखल व्याख्यान झालें. त्यांत त्यांनीं सूत्ररूपानें गोमांतकाच्या अभ्युदयार्थ आवश्यक असलेल्या चळवळीचें यथासांग वर्णन करून, देशहितार्थ झटण्याविषयीं सर्वांस कळकळीचा उपदेश केला. शेवटीं आभारप्रदर्शनाचा विधि होऊन, हारतूरे वाटल्यानंतर समारंभाची समाप्ति झाली. बातमीदार

दासनवमी, मडगांव

मडगांवच्या श्रीदामोदर विद्याभुवनांत सालाबादप्रमाणें दासनवमीचा उत्सव मोठ्या थाटानें पार पडला. या प्रसंगी दत्ता सुकेरकर यांचें समर्थांच्या शिकवणीवर पुष्कळ उपयुक्त माहितींनें भरलेलें प्रवचन झालें. बातमीदार

धंपे यांची मोफत शाळा

श्रीमंत धंपे यांच्या मोफत मराठी शाळेंतील (कालापूर) मुलांची सामाही परीक्षा होऊन,तिसऱ्या इयत्तेंत ६,दुसरींत ४, पहिलींत ४ व बालवर्गात ३ अशीं एकंदर १७ मुलें पास झाली. प्रो. शंभु वि. सुखटाणकर पांडुरंग ज. प्र. कोचरेकर व शाळामास्तर राजाराम जयराम सामंत पऴ्ळकर हे परीक्षक होते. परीक्षा आटोपल्यानंतर सुखठाणकर यांनीं मुलांस उपदेश केला. धंपे यांची प्रस्तुत शाळा आज ३५। ३६ वर्षे नियमितपणें चालू असून, तीनें ज्ञानप्रसाराचें उपयुक्त कार्य मोठ्या जोमानें चालू ठेविलें आहे, या बद्दल ते अभिनंदनास पात्र आहेत. बातमीदार

नवा अर्थ, नवा अनर्थ

सध्या पणजी येथें आपले नाट्य प्रयोग करणाऱ्या बलवंत मंडळीनें कांहीं खेळाचें उत्पन्न गोव्यांतील कांहीं संस्थांस 'धर्मार्थ' दिल्याचें जाहीर आहे.'धर्मार्थ' या शब्दाचा अर्थ माझ्या मतें 'फुकट','मोफत', 'कांहींहि मोबदला न घेतां' असा आहे. बळवंत मंडळीशिवाय इतर लोकहि त्या औदार्य-

ANUNCIOS

Por cada linha portuguesa, a... repetida tanga. Anuncios permanentes com... do especial.

ANO VII
Nº 47
Quinta
1
...
3

ASSINATURA

Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

DI... EDITOR
G. ... Dessay
Q... Goa

भारत.

BHARAT

वर्गणी
...ीना ट. ख.
सह ३ रु.
(अगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४७
गुरुवार
ता. १
मार्च
१९२३

जा. दर
...

संपादक व प्रकाशक
गो पु. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

MAT S ... TAS

Referimo-nos na edição transacta, ao de leve, a confusão que se nota nas matas denominadas *Shiahi*, concessao feita ao Estado pela Comunidade de Astragar.

Esta, como se sabe, concedera ao Governo uma porção de seu terreno que media 600 hectares, como consta dos documentos, referentes à celebração da mesma concessão. O referido terreno foi pelo Governo demarcado mas, como nesta importante tarefa não foram ouvidos nem convencidos os proprietarios colimitentos, nem mesmo os componentes da comunidade, enquanto do *presente* houve um verdadeiro *despotismo*, nao sendo, porisso, para admirar que a primitiva concessão de 600 hectares, tenha experimentado um aumento de 1500 ditos, segundo se viu.

E' que o funcionario demarcador foi demarcando, a esmo, o que deu em resultado a inclusão arbitraria das propriedades particulares e dos proprios componentes na região demarcada cuja posse *provisoria* custa ao Estado larga-la *difinitivamente* ..

O caso de concessao de que se trata faz lembrar a seguinte historieta dum *boto*:-

Era uma vez um *boto* que quiz empreender viagem. Pelo mar espatifou nisso tudo o que possuia, tendo-o as circunstancias *supervenientes* reduzido à extrema miseria.

Assim *depenado* do seu antigo expiendor foi implorar á um seu visinho agasalho para pouco tempo em um alpendre pertencente ao dito visinho que lho concedeu de bom grado. Decorridos alguns dias, porem, o hospede tais artimanhas empregou que apossou-se duma boa parte da casa de quem o acudira, num impulso de generosidade.

Quadra, perfeitamente, esta historieta ao Estado que se assemelha ao tal *boto*, cuja atitude, cremos, nao pode merecer aprovação de ninguem.

* * *

O que, porem, é desculpavel ao *boto*, não o é ao Estado pela simples razão de que *este* não é *aquele*. Se o assunto do *boto* é pessoal, o negocio do Estado é colectivo. Se dum diriva prejuiso pessoal, doutro provem desgraça social.

Mas aguardemos ainda as reclamações do publico... ofendido.

Em guarda....

Com ...amulencia gaiata parece sarjar a minha vaia quando todo rubicundo atir... aos quatro ventos a nova de que eu inventei historietas sobre a vida do S. Francisco Xavier. Ai, meu amigo... naquela inglezada de *litle Knowledges* V. E cia esfusiou sobre a minha cachola todas as suas carambas pantafagudas porque neste cantinho brotavam *tot sententiae quod Capita* que direi eu agora de...*muito knowledge*? Naturalmente fuga de... *common sense*!

A explicar vamos: Nao me refila tanto assim, deixe aquela sua predilegao de sucessos baratos, pois sao descarrilados dos *rails* da logica, em seguida aplique um *douche* de agua fria na sua cabeça esquentada e vamos

E' uma infinidade de saberetes com que gatea--me, porem ... os eles batem o *record* de serem supinamente estiticos. Ora veja, arrimado ao pico destas colunas, berra V. Exc a que eu inventei a carta que o S. F. Xavier dirige a' Roma e, ainda mais, que sao da minha exclusiva invengao historietas a respeito da sua vida, mas diga--me, nao iria bem, se antes de atirar-se aos pulos de labrostes contra mim, fosse consultar qualquer livro, ou fontes autorizadas que o pudessem deslocar desta senda tortuosa? Se em vez de enroscar-me como serpe perigosa, vagueasse ate' o Ganges, nao exauriria inspiragao nas sacras aguas daquele rio?

Se ampliasse o seu campo de visao nao reconheceria que o artigo em questao nao era da minha autoria, mas simplesmente uma *tradugao* feita em signal da gratidao ao Apostolo!

Agora, paciencia, pois na minha humilde converso, apresso a depor reverente aos seus pe's a seguinte informagao: a carta que me atrebue foi datada em Cochim, aos 12 de Janeiro de 1554 e dirigida aos Padres da sua companhia. Veja a "colecgao" das cartas de S. Francisco Xavier, Apostolo delas Indias, por Pe. Francisco Cutillas (edigao de 1752).

E' verdade ... O criveiro de estopadas catedraticas nao termina aqui e nao deve terminar porque o pitoresco das galopadas em extravagancias insulsas, atravez dos cerebros vasios, alegrando o joquete, e' cousa que diverte a muitos...Mas. a estupida insolencia da obtuosidade cornea que me ebuluciona o ultimo gumo de sangue nas minhas veias e' quando ele numa desfagatez surda a mariqueira ousa atribuir ao santo a esse academico laureado que trocou a fama do seu talento pelo esquecimento da sua personalidade, a esse sublime louco que rasgando os pergaminhos heraldicos envergou a sotaina para nela acolher tedos os batidos pelos revezes da sorte, a esse que esquecendo a doce quietitude do seu castelo algou a Cruz de Cristo- simbolo maximo da Igualdade-para engolfar no pelago das selvas indiaticas onde em troca do alivio espiritual que levava a essas criaturas humanas a que se usa chamar baixa camada social-recebeu os mais crueis suplicios, a esse que das bosseleduras dos principes de caftans dissipando a furia fanatica de imolar na pira funebre viuvas infelizes, rompeu a luz da verdadeira igualdade-a vangloria de assoprar os seus feitos para a Roma! E, ainda numa inconsciencia fementida ousa dizer, pondo em parada uma multidao de sabios baratos, que ele era um *mentiroso*! O' suprema injuria!!!

A" nossa estesia de criaturas racionais, leitores amigos, a sacrilega infobia destas matrulas irreverentes que fazem da sua razao uma resvalada mais tipica da degeneragao humana deve saber a' nauseas! Mas sao assim certas criaturas desvairadas!

Por ultimo, sr. Bhopatcar, um avide amigo, Nao se assovela assim impunemente o nome de um dos maiores benfeitores da humanidade, nome este que no Panteon da Historia, entalhou um monumento aurifulgente por onde os seculos rolaram e rolarao respeitosos! Sim, a pretengao dos insesatos, nunca fara' ...rar o sol na sua marcha gloriosa!...

Porem esse floreio de chironolas gentis, e' um nunca acabar, continua ...Ainda. S. Excia despenha-se impetuosamente contra os seus irmaos conversos, acostando-se a um Mr. Pandit para reduzir-lhes a'...apas e sarapatel. Creio mesmo que a inglezada deste senhor seja superfina, porem infelizmente entre o negror do tipo divisei somente este conceito gentil: que no's, os conversos nao tomamos banho." Perdao amigo ilustre embora o Mr. Pandit esteja no pico de Himalaia, ate' ele erguerei o meu protesto com o fulcro na experiencia cotidiana!

Nao posso falar dos meus amigos inconversos porque eles mourejam nas terras occidentais. Mas?...ja' vejo V. torcer o olho de desconfianga, como que ve um mentiroso... Ja' que assim o quere e mais em culto da verdade nua confesso que estarao eles, por essas horas a saborear *omeletts*, *R.d beif* etc. na "Hospeearia Comercial" rua de Universidade, ou no "Cafe' Martinho" a ouvir o ilustre almirante, Gago Coutinho entre piruetas dizer" depois de tudo isto, o que nao quero e' passar pelo cao, emquanto lhe arrengava aos ouvidos a teoria de *metecicose*, o autor de "Luta pela imortalidade", sr. Leonardo Coimbra. Portanto so' falarei dos meus visinhos inconversos.

Sim, todos os meus visinhos inconversos, quando o radiante *suria* esta' disposto a mira-los ternamente la do alto da mansao celeste, burrifam o seu corpo com dois ou tres *chembus*, e depois? Oh! ceus! Chafurdar na lama nao seria mais inconveniente nao acha?

Sim, V. Excia percebeu!...

Relativamente a civilizagao, coisas, mais, muito ha que pensar e demonstrar, com tudo isto nao obsta que eu obte uma abertura escancarada na quieta superficie terrestre, abertura que num instante me possa tragar do que levantar o veu dos interpostos seculos e vaguear errante nas solitarias margens do Ganges sagrado, para do apice de tanto martirio escalar as *etapes metecicoses*!

Agora a V. Excia, sim, experimente este martirio como...paga da minha magada!

Ao concluir, sr. Redactor ergo os meus rendidos agradecimentos a V. pela insergao desta no jornal da sua mui digna direcgao e creia sera' eternamente perduravel este favor, a quem e".

De V. Excia etc.

Alves Vilar

Pangim, 26--1--1923

Ecos & Critica

Bailadeiras

A danga de bailadeiras representa um verdadeiro luxo na miseria. Sabem-no todos; mas poucos se atrevem a bani-la da costumeira. Honra seja, porisso ao sr. Xantarama Caxinata Danaito, de Colva' que se arrostou com o gigante da Opiniao Publica banindo da cerimonia da *linha* de seus filhos, realisada ha' pouco a danga de bailadeiras.

Bharat

Adquiriu novo material de impressao para bem servir ao Publico que o substenta.

Bem haja

A *UniaoGoana* deBombaim dirigiu uma representagao pedindo a aboligao de varios impostos e inutilidades que determinam o *deficit* que nos oprime o tesouro.

E' para louvar esta atitude daquela simpatica asociagao de Bombaim que desinteressedamente esta" procu

आहे. परंतु एवढ्यावरून इंग्रजी शिक्षणाला मुकून अगर हिंदु तत्व-ज्ञाना मुकून इतर राष्ट्रांनीं या भाषां-पैकी एकादी भाषा स्वराष्ट्रीय केली आहे, असा भाग नाहीं. त्याचप्रमाणें एका विशिष्ट प्रकार अधिक अपला म्हणून इतर राष्ट्राच्या दृष्टीनें विशेष महत्व असा प्रकार नाहीं. ख्रिस्ताचीं सगभर पसरलेलीं असतां वेदांतांचा तत्व व प्रवृत्तीपर वासनाचा अधिक सुख असतां निवृत्तीला विशेष महत्व असलेलें आपण पाहतों.

भाषा म्हणजे ज्ञान अगर अमुक भाषा म्हणजे अमुक प्रकारचा शिक्षणक्रम असा अर्थबोध होत नाहीं हें उघड आहे. राष्ट्राला उपयुक्त असलेलें शिक्षण ज्ञान स्वभाषा खेरीज करून अमुकच भाषेतून दिलें जावें अशी निवड करण्याचें कारण नाहीं. भाषा म्हणजे शिक्षण अ-थवा ज्ञान असें जरी नसलें तरी त्यांचें एकमेकांशीं कार्य कारणतेचा निकट संबंध असतो. कार्य व कीर्ति, धर्म व ध्येय, प्रगति व प्रख्याति हे शब्दसमुच्चय एकमेकांचे संबंध करीत नसून एक दुसऱ्याचें साधन मात्र आहेत असें दाखवितात. त्याच प्रमाणें ज्ञान मिळविण्याला भाषा हें एक साधन आहे. ज्ञान म्हटल्यानें अमुक एक प्रकारची शिक्षणपद्धति आहे असेंहि नाहीं. निरनिराळ्या गोष्टी पाहण्यात ऐक-ण्यांत व वाचण्यांत येतात व तीचे मनावर संस्कार होतात, ज्या गोष्टींचा अनुभव येऊन ज्ञान वाढतें त्यालाच शिक्षण अथवा संस्कृति अशी संज्ञा दिली जाते. शिक्षण शब्द साक्षरता आणि निरक्षरता यांतील भेद दाखवीत नसून, तो ज्ञान व अज्ञान यांमधील फरक दर्शवीत असतो. तेव्हां शिक्षण हें विश्वविद्यालयांतून व्यवहारातून अगर कोणत्याहि भाषेंतून मिळालें असलें तरी त्यामुळें ज्ञानांत कांहीं एक फरक होत नाहीं.

याचा उत्कृष्ट उदाहरण म्हणजे डॉ. रवींद्रनाथ टागोर यांची 'गीतांजली' हें होय. गीतांजलीची अनेक भाषांतून भाषांतरें झालीं आणि इंग्रजी भाषेंतहि त्या ग्रंथाचें भाषांतर झालें असल्यामुळें त्यांच्या वाढत्या प्रख्यातीस' इंग्रजींतलें भाषांतर एक साधन झालें; पण तीवरून त्यांची 'प्रगति झाली असें म्हणतां येईल काय? डॉ. टागोर यांच्या हिंदी संस्कृतींत, ज्ञानांत, विचारांत, गीतांजलीच्या तत्वज्ञानात भाषांतरामुळें विकृति झाली असें कोणी म्हणूं शकेल काय? हिंदी केवळ ज्ञान व त्यांत इंग्रजीमुळें प्रगति झाली अशी नुसती कल्पना करणें म्हणजे सूर्याला दिव्यांची जरूरी आहे असें म्हणण्यांतलाच प्रकार आहे. खऱ्या रत्नाना स्वयंतेज असतें. त्याला चमक आहे असें सांगावें लागत नाहीं. त्याप्रमाणें उच्च संस्कृतीच्या योगानें ज्यांना जगांतरीं प्रख्याति झाली त्यांच्या प्रगतीला इंग्रजी भाषा कारण झाली असें कोणाला वाटत असेल तर त्याच्या दृष्टीनें ढेंकणाच्या (अज्ञानाच्या) संगतीनें हिऱ्यांनाहि तेज चढतें असें म्हटलें पाहिजे.

शिक्षण हें प्रत्येक गोष्टीला आवश्यक असतें यांत मतभेद नाहीं, परंतु त्यापासून मिळणाऱ्या ज्ञानाचे जसे प्रकार वाढत जातात तसे त्यांत मतभेद उत्पन्न होतात. उदाहरणार्थ कित्येकाना वाटतें कीं, आमचा शेतकरी व कारागीर वर्ग पूर्ण अशिक्षित आहे. आणखी कित्येकाना असेंहि वाटतें कीं, तो वर्ग जर पूर्ण अशिक्षित असता तर त्याला शेतकरी किंवा कारागीर अशा संज्ञा मिळाल्याच नसत्या. साक्षरता या दृष्टीनें पहिल्याना तसें दिसतें तर दुसऱ्याना ज्ञानाच्या दृष्टीनें असें दिसतें! कायदे शिकलेल्याना वकील म्हटलें जातें त्याना शेतकरी असें कोणी म्हणत नाहीं. एखाद्याला एखादी उत्कृष्ट कला येत असली व तो निरक्षर असला तर त्याला सुशिक्षित म्हणावें कीं नाहीं हाहि प्रश्न उद्भवतो तेव्हां दोन्हीं प्रकारच्या मतांत तथ्य आहे असें कबूल करावें लागतें. परंतु यांचा संबंध तिऱ्हाईत भाषेशीं लावणें कोणाला मान्य करवणार नाहीं. वास्तविक त्या वर्गाला शिक्षणाची अतिशय जरूरी आहे आणि त्या दिशेनें प्रयत्न होऊं लागले आहेत हें एक सुचिन्ह आहे. पण आमच्या लोकांत व्यापारी तत्व पूर्णपणें मुरलेलें नसल्या कारणानें प्रस्तुत सरकार स्वदेशांतील उत्पादक, धंद्याचे हितसंबंध पाळण्याची विशेष खबरदारी घेत असल्याकारणानें आणि इकडे हातानीं होत असलेल्या कारागीरीपेक्षांहि सुबक व स्वस्त अशी यंत्राच्या साहाय्यानें तयार होऊन परदेशांतून इकडे येत असल्याकारणानें बहुतेक हिंदी कला नामशेष होऊन गेल्या आहेत. शेतीचीहि अशीच दैनावस्था झालेली आहे. वाढता कर, भयंकर गोवध, जमिनीला अत्यंत उपयुक्त असलेला फोस्फरस ज्या हाडांपासून मिळायचा त्याच्या आगबोटीच्या आगबोटी भरून परदेशांत रवाना होणें, गतानुगतिकपणा व पुराण मताभिमान यांच्या योगानें पूर्वीप्रमाणें भूमी पिकें प्रसवीत नाहीं. परंतु ठिकठिकाणीं भरत असलेलीं शेतकी व औद्योगिक प्रदर्शनें निरनिराळ्या ठिकाणीं तयार करण्यांत येत असलेलीं नवीन पद्धतीचीं औतें व खतें, जागोजागीं उघडण्यांत येणारे मॉडेल फार्म गोरक्षण शाळा इत्यादि पाहिलें म्हणजे या बाजूनें प्रयत्न होत नाहींत असें म्हणवत नाहीं. एका नवीन खताचा उपयोग केल्यानें चांगलें पिक येतें किंवा नवीन पद्धतीचा नांगर वापरल्यानें जमीन लवकर तयार होते असें एकाद्या शेतकऱ्याला सांगितले तर तो प्रथम अविश्वास दाखवितो आणि एखादे वेळीं आम्हीं आतांच शेती करूं लागलों कीं काय असेंहि कुचेष्टेचे उत्तर देण्यास कमी करीत नाहीं. हे किंवा अशा प्रकारचे गतानुगतिकत्वाचे ग्रह प्रथमत: दूर करावे लागत असल्यामुळें हें शिक्षण मुंगीच्या पायानें चाललें आहे हें खोटें नाहीं.

शिक्षण द्यावें म्हटल्यानें तें दिलें असें होत नाहीं. तें ग्रहण करण्याची अभिरुचि जनतेंत उत्पन्न करावी लागते त्या शिवाय शिक्षणाचा उपयोग होणें शक्य नाहीं तिच्या अभावीं जनतेचे पैसे व्यर्थ खर्च होऊनहि आमच्या शेतकी खात्यामारखे कसे हाल होत असतात हें नव्यानें सांगण्याची जरूरी नाही. या अभिरुचीच्या अभावीं कला व धंदे शिक्षणाची शाळा बंद करावी लागली इतकेंच नव्हे तर कित्येक ठिकाणच्या प्राथमिक शाळा (escolas primarias) सुद्धां विद्यार्थ्यांभावीं गतप्राण झाल्या! परंतु यांत विशेष खेद मानण्याचें कारण नाहीं. कारण सरकार म्हणजे आमचे माठीच ना? मग ज्या शिक्षणाची जरूरीआम्हाला भासत असेल, ज्या प्रकारच्या शिक्षणाची अभिरुचि आमच्यांत उत्पन्न होईल त्या प्रकारच्या शाळा उघडणें सरकारला भाग आहे. आणि तसें करण्यास सरकार नाखूष असेल तर त्याला भाग पाडणें आमचें कर्तव्य आहे. ज्ञान मिळविण्याकरतां, राष्ट्राची उन्नति साधण्याकरतां आत्मविश्वासाम हृदयाशीं बाळगून, भाषेला अगर शिक्षणक्रमाला दोष न देतां मानसिक, आर्थिक, व राजकीय परतंत्रतेच्या सांखळ्या तडातड तोंडण्यास तयार झालें पाहिजे.

एथवर दिग्दर्शन केलें त्यावरून असें दिसून येईल कीं, अज्ञानापासून व्यवहारापर्यंत प्रत्येक गोष्टीला शिक्षणाची जरुरी आहे. असें असतां व्यापक शब्दाची व्याख्या ऐहिक सुखापर्यंतच असते अशी मर्यादीत होऊं लागली तर भूतें खिदळूं लागल्याचा भास कोणाला बरें होणार नाहीं.

भाषा व शिक्षण यांचा अर्थाअर्थीं संबंध व शिक्षणाची व्यापक रूपरेषा वर थोडक्यांत ध्वनित केली आहे त्यावरून त्यामध्यें भाषेचा प्रश्न उद्भवतो किंवा पोर्तुगीज भाषा गटारगंगा व इंग्रजी भाषा वाघिणीचें दूध असें म्हणतां येत नाहीं. म्हणून मुख्य ध्येय जें शिक्षण व ज्ञान त्याला गौणत्व देऊन भाषेला प्रमुखस्थान देणें केव्हांहि न्याय्य नाहीं. (चालू)

वर्तमानसार

—बिटोण येथें सुहृद्वंद संस्था स्थापन झाली असून तिच्यामार्फत एक मराठी शाळा चालू आहे. या शाळेचें चालकत्व तेथील ब्राम्हणेतर लोकांकडे असून, ती उत्तम प्रकारें चालत आहे, असा ना. ल. रेगे वगैरे तज्ञाचा अभिप्राय आहे, असें एक वाचक लिहितात.

—सांगली संमेलनांत सर्वानुमतें ठरल्याप्रमाणें शुद्ध टिळक पंचांगाचा सर्वत्र प्रसार होत असून रत्नागिरी, गुहागर, दबळीं वगैरे गांवींहि सभा भरून हेंच पंचांग ग्राह्य ठरलें. व गेल्या ग्रहणानें याची सूक्ष्मता सर्वांस पटलीच आहे. तरी सर्वांनीं हें शुद्ध असें टिळक पंचांगच चालू करावें. शके १८४५ चीं शुद्ध पंचांगें उत्तम छापाईचीं निघालीं असून तीं इकडील भागांत नारायण अ. ना. पाटणकर ज्योतिषी, सांगे यांकडे विकत मिळतील तरी जिज्ञासूंनीं त्यांकडून मागवून घ्यावीं, असें एक वाचक सुचवितात.

—कोलवें येथें शांताराम दणाईत यांच्या मुलांच्या व्रतबंध प्रसंगीं आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें. कलावंतीणीच्या नाचगाण्यास प्रतिबंध केल्याबद्दल प्रवर्तकांरांनीं यजमानाचें अभिनंदन केलें.

—'गोमित्रा'चा लेख पोंचला. बाकीचा भाग आमच्याकडे येतांच, अवश्य स्थळ देऊं.

—वर्तमानपत्रकर्त्यांचा एक संघ स्थापन करण्याचें घाटत आहे. संघाच्या कल्पनेस भारतान पूर्ण पाठबळ दिलें आहे.

—विद्यार्थी सहाय्यक फंडासाठीं कांहीं तरुण मंडळी दोन नाटक प्रयोग करणार असल्याचें कळतें.

विचार लहरी

भिन्न रुचिर्हि लोकः व्यक्ति तितक्या प्रकृति. जे मनुष्य ज्या प्रमाणें विचार करतात त्याप्रमाणें त्यांच्या मतांचा ओघ वाहत असतो. भारताचे वाचक पुष्कळ असताल व 'साक्षी'च्या 'विचार लहरी' वाचून प्रत्येकाचे वेगवेगळे समज झाले असतील. व त्याप्रमाणें एखाद्या वाचकास यातलें सत्य शोधून काढण्याची इच्छा होणेंहि साहजिकच होईल. परंतु असत्य विधान करून सत्य शोधून काढण्याचे ते आदिलशाहींतील भोळ्याभावड्यांचे दिवस या विसाव्या शतकांत तरी क्वचित् उगवतील! सदिच्छेनें सत्याचा शोध लावणें असल्यास भारताच्या संपादकांकडून 'साक्षी'स आव्हान करण्यापेक्षां सरस्वती मंदिराच्या कार्यकारी मंडळाकडे विचारपूस केली असती तर मंडळाच्या खासगी भरलेल्या सभेंत झालेल्या वादविवादानें, 'गेलेले गृहस्थ जरी त्र्यस्थ म्हणून आपणास मानीत असले तरी कंपनीकडे खासगी काम करितां ते गेले नव्हते, तर मंदिराचे प्रतिनिधी म्हणून गेले होते.' असा दिलेला निकाल त्याला सहज समजला असता.

* * *

'त्र्यस्थ' म्हणजे त्र्य त्रिवर्ग+स्थ म्हणजे राहणारा. त्रिवर्गांत राहणारा म्हणजे पर्यायानें सरस्वती=मंदीर व नाटक कंपनी यांत मिळून मिसळून असणारा. अशा मनुष्यानें केलेली पृच्छा म्ह. विचारपूस सर्वथैव टाकाऊ ठरवून, आवळा देऊन कोहळा काढण्याच्या इच्छेनें कंपनीनें लादलेल्या अटी 'त्र्यस्थास' न पटल्यामुळें त्याचा बभ्रा झाला. यावरून 'त्र्यस्थाचा' कल कंपनीपेक्षां मंदिराकडे जास्ती झुकला असें सिद्ध होऊन, 'एकतर्फी=नकली-त्र्यस्थ' हाते अशी अटकळ करणें प्राप्त होतें. व यामुळें मराठी भाषेंत गडकऱ्या

terras de Industão a caçar cordeiros.

S. N. Bhopatker

hindus que, em h

रवें आहे. परंतु एवढ्यावरून इंग्रजी शिक्षणाला भुलून अगर हिंदु तत्वज्ञानाला भुलून इतर राष्ट्रांनीं या भाषांपैकीं एकादी भाषा स्वराष्ट्रीय केली आहे, अशांतला भाग नाहीं. त्याचप्रमाणें एका भाषेचा प्रसार अधिक असला म्हणून तिला इतर राष्ट्रांच्या दृष्टीनें विशेष महत्व आहे अशांतला प्रकार नाहीं. ख्रिस्ताची तत्वें जगभर पसरलेलीं असतां वेदांताचें महत्व व प्रवृत्तीपर वासनांचा अधिक सुकाळ असतां निवृत्तीला विशेष महत्व असलेलें आपण पाहतों.

भाषा म्हणजे ज्ञान अगर अमुक भाषा आटली म्हणजे अमुक प्रकारचा शिक्षणक्रम त्याचा अर्थबोध होत नाहीं हें उघड आहे. म्हणून राष्ट्राला उपयुक्त असलेलें शिक्षण व ज्ञान स्वभाषा खेरीज करून अमुकच भाषेंतून दिलें जावें अशी निवड करण्याचें कारणच नाहीं. भाषा म्हणजे शिक्षण अगर ज्ञान असें जरी नसलें तरी त्यांचें एकमेकांशीं कार्य कारणतेचा निकट संबंध असतो. कार्य व कीर्ति, धर्म व ध्येय, प्रगति व प्रख्याति हे शब्दसमुच्चय एकमेकांचे पर्यायबोध करीत नसून एक दुसऱ्याचें साधन मात्र आहेत असें दाखवितात. त्याचप्रमाणें ज्ञान मिळविण्याला भाषा हें एक साधन आहे. ज्ञान म्हटल्यानें अमुक एक प्रकारची शिक्षणपद्धति आहे असेंहि नाहीं. ज्या निरनिराळ्या गोष्टी पाहण्यांत ऐकण्यांत व वाचण्यांत येतात व ज्यांचे मनावर संस्कार होतात, ज्या गोष्टींचा अनुभव येऊन ज्ञान वाढतें त्यालाच शिक्षण अथवा सुसंस्कृति अशी संज्ञा दिली जाते. शिक्षण हा शब्द साक्षरता आणि निरक्षरता यांतील भेद दाखवीत नसून, तो ज्ञान व अज्ञान यांमधील फरक दर्शवीत असतो. तेव्हां शिक्षण हें विश्वविद्यालयांतून व्यवहारांतून अगर कोणत्याहि भाषेंतून मिळालें असलें तरी त्यामुळें ज्ञानांत कांहीं एक फरक होत नाहीं.

याचें उत्कृष्ट उदाहरण म्हणजे डॉ. रवींद्रनाथ टागोर यांची 'गीतांजली' हें होय. गीतांजलीचीं अनेक भाषांतून भाषांतरें झालीं आणि इंग्रजी भाषेंतहि त्या ग्रंथाचें भाषांतर झालें असल्यामुळें त्यांच्या वाढत्या प्रख्यातीस' इंग्रजींतलें भाषांतर एक साधन झालें; पण तीवरून त्यांची 'प्रगति झाली असें म्हणतां येईल काय? डॉ. टागोर यांच्या हिंदी संस्कृतींत, ज्ञानांत, विचारांत, गीतांजलीच्या तत्वज्ञानांत भाषेंतरामुळें विकृति झाली असें कोणी म्हणूं शकेल काय? हिंदी केवळ ज्ञान व त्यांत इंग्रजीमुळें प्रगति झाली अशी नुसती कल्पना करणें म्हणजे सूर्याला दिव्यांची जरूरी आहे असें म्हणण्यांतलाच प्रकार आहे. खऱ्या रत्नाना स्वयंतेज असतें. त्याला चमक आहे असें सांगावें लागत नाहीं. त्याप्रमाणें उच्च संस्कृतीच्या योगानें ज्यांना देशांतरीं प्रख्याति झाली त्यांच्या प्रगतीला इंग्रजी भाषा कारण झाली असें कोणाला वाटत असेल तर त्याच्या दृष्टीनें ढेकणाच्या (अज्ञानाच्या) संगतीनें हिऱ्यांनाहि तेज चढतें असें म्हटलें पाहिजे.

शिक्षण हें प्रत्येक गोष्टीला आवश्यक असतें यांत मतभेद नाहीं, परंतु त्यापासून मिळणाऱ्या ज्ञानाचे जसे प्रकार वाढत जातात तसे त्यांत मतभेद उत्पन्न होतात. उदाहरणार्थ कित्येकांना वाटतें कीं, आमचा शेतकरी व कारागीर वर्ग पूर्ण अशिक्षित आहे. आणखी कित्येकांना असेंहि वाटतें कीं, तो वर्ग जर पूर्ण अशिक्षित असता तर त्याला शेतकरी किंवा कारागीर अशा संज्ञा मिळाल्याच नसत्या. साक्षरता या दृष्टीनें पहिल्याना तसें दिसतें तर दुसऱ्याना ज्ञानाच्या दृष्टीनें असें दिसतें! कायदे शिकलेल्याना वकील म्हटलें जातें त्याना शेतकरी असें कोणी म्हणत नाहीं. एखाद्याला एखादी उत्कृष्ट कला येत असली व तो निरक्षर असला तर त्याला सुशिक्षित म्हणावें कीं नाहीं हाहि प्रश्न उद्भवतो तेव्हां दोन्हीं प्रकारच्या मतांत तथ्य आहे असें कबूल करावें लागतें. परंतु यांचा संबंध तिऱ्हाईत भाषेशीं लावणें कोणाला मान्य करवणार नाहीं. वास्तविक त्या वर्गाला शिक्षणाची अतिशय जरुरी आहे आणि त्या दिशेनें प्रयत्न होऊं लागले आहेत हें एक सुचिन्ह आहे. पण आमच्या लोकांत व्यापारी तत्व पूर्णपणें मुरलेलें नसल्या कारणानें प्रस्तुत सरकार स्वदेशांतील उत्पादक, धंद्यांचे हितसंबंध पाळण्याची विशेष खबरदारी घेत असल्याकारणानें आणि इकडे हातानीं होत असलेल्या कारागीरीपेक्षांहि सुबक व स्वस्त अशी यंत्राच्या साहाय्यानें तयार होऊन परदेशांतून इकडे येत असल्याकारणानें बहुतेक हिंदी कला नामशेष होऊन गेल्या आहेत. शेतीचीहि अशीच दैनावस्था झालेली आहे. वाढता कर, भयंकर गोवध, जमिनीला अत्यंत उपयुक्त असलेला फोस्फरस ज्या हाडांपासून मिळायचा त्याच्या आगबोटीच्या आगबोटी भरून परदेशांत रवाना होणें, गतानुगतिकपणा व पुराणमताभिमान यांच्या योगानें पूर्वीप्रमाणें भूमी पिकें प्रसवीत नाहीं. परंतु ठिकठिकाणीं भरत असलेलीं शेतकी व औद्योगिक प्रदर्शनें निरनिराळ्या ठिकाणीं तयार करण्यांत येत असलेलीं नवीन पद्धतीचीं औतें व खतें, जागोजागीं उघडण्यांत येणारे मॉडेल फार्म गोरक्षण शाळा इत्यादि पाहिलें म्हणजे या बाजूनें प्रयत्न होत नाहींत असें म्हणवत नाहीं. एका नवीन खताचा उपयोग केल्यानें चांगलें पिक येतें किंवा नवीन पद्धतीचा नांगर वापरल्यानें जमीन लवकर तयार होते असें एकाद्या शेतकऱ्याला सांगितलें तर तो प्रथम अविश्वास दाखवितो आणि एखादे वेळीं आम्हीं आतांच शेती करूं लागलों कीं काय असेंहि कुचेष्टेचें उत्तर देण्यास कमी करीत नाहीं. हे किंवा अशा प्रकारचे गतानुगतिकत्वाचे ग्रह प्रथमतः दूर करावे लागत असल्यामुळें हें शिक्षण मुंगीच्या पायानें चाललें आहे हें खोटें नाहीं.

शिक्षण द्यावें म्हटल्यानें तें दिलें असें होत नाहीं. तें ग्रहण करण्याची अभिरुचि जनतेंत उत्पन्न करावी लागते त्या शिवाय शिक्षणाचा उपयोग होणें शक्य नाहीं तिच्या अभावीं जनतेचे पैसे व्यर्थ खर्च होऊनहि आमच्या शेतकी खात्यासारखे कसे हाल होत असतात हें नव्यानें सांगण्याची जरुरी नाहीं. या अभिरुचीच्या अभावीं कला व धंदे शिक्षणाची शाळा बंद करावी लागली इतकेंच नव्हे तर कित्येक ठिकाणच्या प्राथमिक शाळा (escolas primarias) सुद्धां विद्यार्थ्यांच्या अभावीं गतप्राण झाल्या! परंतु यांत विशेष खेद मानण्याचें कारण नाहीं. कारण सरकार म्हणजे आमचे साठींच ना? मग ज्या शिक्षणाची जरुरी आम्हांला भासत असेल, ज्या प्रकारच्या शिक्षणाची अभिरुचि आमच्यांत उत्पन्न होईल त्या प्रकारच्या शाळा उघडणें सरकारला भाग आहे. आणि तसें करण्यास सरकार नाखूष असेल तर त्याला भाग पाडणें आमचें कर्तव्य आहे. ज्ञान मिळविण्याकरतां, राष्ट्राची उन्नति साधण्याकरतां आत्मविश्वासास हृदयाशीं बाळगून, भाषेला अगर शिक्षणक्रमाला दोष न देतां मानसिक, आर्थिक, व राजकीय परतंत्रतेच्या सांखळ्या तडातड तोडण्यास तयार झालें पाहिजे.

एथवर दिग्दर्शन केलें त्यावरून असें दिसून येईल कीं, अज्ञानापासून व्यवहारापर्यंत प्रत्येक गोष्टीला शिक्षणाची जरुरी आहे. असें असतां व्यापक शब्दाची व्याख्या ऐहिक सुखापुरतीच असते अशी मर्यादीत होऊं लागली तर भूतें खिदळूं लागल्याचा भास कोणाला बरें होणार नाहीं.

भाषा व शिक्षण यांचा अर्थाअर्थी संबंध व शिक्षणाची व्यापक रूपरेषा वर थोडक्यांत ध्वनित केली आहे त्यावरून त्यामध्यें भाषेचा प्रश्न उद्भवतो किंवा पोर्तुगीज भाषा गटारगंगा व इंग्रजी भाषा वाघिणीचें दूध असें म्हणतां येत नाहीं. म्हणून मुख्य ध्येय जें शिक्षण व ज्ञान त्याला गौणत्व देऊन भाषेला प्रमुखस्थान देणें केव्हांहि न्याय्य नाहीं. (चालू)

वर्तमानसार

—बिटोग येथें सुष्टिफंड संस्था स्थापन झाली असून तिच्यामार्फत एक मराठी शाळा चालू आहे. या शाळेचे चालकत्व तेथील ब्राम्हणेतर लोकांकडे असून, ती उत्तम प्रकारें चालत आहे, असा ना. ल. रेगे वगैरे तज्ञाचा अभिप्राय आहे, असें एक वाचक लिहितात.

—सांगली संमेलनांत सर्वानुमतें ठरल्याप्रमाणें शुद्ध टिळक पंचांगाचा सर्वत्र प्रसार होत असून रत्नागिरि, गुहागर, दाभोळीं वगैरे गांवींहि सभा भरून हेंच पंचांग ग्राह्य ठरलें. व गेल्या ग्रहणानें याची सूक्ष्मता सर्वांस पटलीच आहे. तरी सर्वांनीं हें शुद्ध असें टिळक पंचांगच चालू करावें. शके १८४५ चीं शुद्ध पंचांगें उत्तम छपाईचीं निघालीं असून तीं इकडील भागांत नारायण अ. ना. पाटणकर ज्योतिषी, सांगे यांकडे विकत मिळतील तरी जिज्ञासूंनीं त्यांकडून मागवून घ्यावीं, असें एक वाचक सुचवितात.

—कोलवें येथें शांताराम दणाईत यांच्या मुलांच्या व्रतबंध प्रसंगीं आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें. कलावंतीणीच्या नाचगाण्यास प्रतिबंध केल्याबद्दल प्रवचनकारांनीं यजमानाचें अभिनंदन केलें.

—'भैमित्र'चा लेख पोंचला. बाकीचा भाग आमच्याकडे येतांच, अवश्य स्थळ देऊं.

—वर्तमानपत्रकर्त्यांचा एक संघ स्थापन करण्याचें घाटत आहे. संघाच्या कल्पनेस भारताने पूर्ण पाठबळ दिलें आहे.

—विद्यार्थी सहाय्यक फंडासाठीं कांहीं तरुण मंडळी दोन नाटक प्रयोग करणार असल्याचें कळतें.

विचार लहरी

भिन्न रुचिर्हि लोकः व्यक्ति तितक्या प्रकृति. जे मनुष्य ज्या प्रमाणें विचार करतात त्याप्रमाणें त्यांच्या मतांना ओघ वाहत असतो. भारताचे वाचक पुष्कळ असतील व 'साक्षी'च्या 'विचार लहरी' वाचून प्रत्येकाचे वेगवेगळे समज झाले असतील. व त्याप्रमाणें एखाद्या वाचकास यांतलें सत्य शोधून काढण्याची इच्छा होणेंहि साहजिकच होईल. परंतु असत्य विधान करून सत्य शोधून काढण्याचे ते आदिलशाहींतील भोळ्याभाबड्यांचे दिवस या विसाव्या शतकांत तरी क्वचित् उगवतील! सदिच्छेनें सत्याचा शोध लावणें असल्यास भारताच्या संपादकांकडून 'साक्षी'स आव्हान करण्यापेक्षां सरस्वती मंदिराच्या कार्यकारी मंडळाकडे विचारपूस केली असती तर मंडळाच्या खासगी भरलेल्या सभेंत झालेल्या वादविवादानें, 'गेलेले गृहस्थ जरी त्रयस्थ म्हणून आपणास मानीत असले तरी कंपनीकडे खासगी कामाकरितां ते गेले नव्हते, तर मंदिराचे प्रतिनिधी म्हणून गेले होते.' असा दिलेला निकाल त्यास सहज समजला असता.

* * *

'त्रयस्थ' म्हणजे त्रय त्रिवर्ग+स्थ म्हणजे राहणारा. त्रिवर्गांत राहणारा म्हणजे पर्यायानें सरस्वती=मंदीर व नाटक कंपनी यांत मिळून मिसळून असणारा. अशा मनुष्यानें केलेली पृच्छा म्ह. विचारपूस सर्वथैव टाकाऊ ठरवून, आवळा देऊन कोहळा काढण्याच्या इच्छेनें कंपनीनें लादलेल्या अटी 'त्रयस्थास' न पटल्यामुळें त्याचा त्रभ्रा झाला. यावरून 'त्रयस्थाचा' कल कंपनीपेक्षां मंदिराकडे जास्ती झुकला असें सिद्ध होऊन, 'एकतर्फी=नकली-त्रयस्थ' होते अशी अटकळ करणें प्राप्त होतें. व यामुळें मराठी भाषेंत गडकऱ्यां

... durante o tem- | ... que hoje em dia anda as terras de Industão a caçar cordeiros, | ... S. N. Bhopatker | ... hindus que, em h...

ANUNCIOS

Por cada linha portugueza, ainda que repetida uma tanga. Anuncios permanentes contrato especial.

ANO VII
Nº 48

ASSINATURA

Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

DIRECTOR
G. P. Heg[illegible]y
Querem

भारत
BHARAT.

वर्गणी
सालीना ट. ख.
सह ३ रु.
(आगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४८
गुरुवार
ता. ८
मार्च
१९२३

जा. दर
साध्या कालम
च्या दरओळी
स अगर तित-
क्याच जागेला
दोन अ.णे.का
यमच्या जाहि-
रातींचा दर स-
मक्ष अगर पत्र-
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें–गोवा

O Sr. Fragoso e o seu Maharaja

(Nº 7)

De vez passada, foi apreciada uma das quatro provas em que o sr. Fragoso se basea o maltratamento, que segundo ele, foi dado a Jizabai pelo seu marido. Volvamos desta vez a nossa atenção para as restantes tres.

A' pagina 20 do opusculo do sr. Fragoso, le-se o seguinte:

"Bem pressentia tambem Grant Duff na sua laboriosa investigação historica que havia quaisquer questoes domesticas a influir nos negocios publicos de Shahaji".

E' escusado dizer que o que se le aqui consta duma daquelas *provas* e o que talvez leve os leitores do dito opusculo a suporem que ate' Grant Duff ficasse obrigado a fazer e tivesse efectivamente feito uma investigação "laboriosa" da vida privada de Shahaji e da sua conduta para com a Jizabai; e tambem que, apo's essa investigação, tivesse descoberto quaisquer questoes" entre os conjujes: Shahaji e Jizabai. Mas uma tal suposição sera' um erro duplo. Pois, o que o sr. Fragoso atribui aqui ao grande historiador nao corresponde em nada ao que este de facto tem registado.

Eis o original do Grant Duff, de que o sr. Fragoso se tem feito echo:

"Shahajis political connection with his relations; the Jadhavas of. Sindkhed, which had never been intimate was entirely dissolved from the time of his quitting the Mogul services And Jagdeorao Jadhav, his wife's uncle acted on the side of the Moguls during the war carried on against him. Domestic affairs have great influence on the public conduct of the Marathas"...

E' isto o que o historiador inglez diz. Ve-se daqui que e' bem diferente o que o sr, Fragoso afirma, invocando o nome dele.

Nao podemos admitir que S. Exa. seja tao ignorante no inglez que nao perceba aquele trecho em que Grant Duff se refere em termos claros aos conflitos havidos entre a familia de Jadhav e de Bhonsle – conflitos que' nao sao estranhos a qualquer estudante da historia dos maratas, e que ate sao acentuados por no's no nosso artigo nº 4 onde tivemos o ensejo de referir ao casamento de Shahaji com a filha de Jadhava de Sindkhed. Vejam agora quao astutamente o sr. Fragoso mudou o sentido do original para dar-lhe a forma que lhe convinha! E' preciso notar tambem, que emquanto Grand Duff se refere a "domestic affairs of the Marathas" em geral, o sr. Fragoso restringe o sentido daquela frase so' a Shahaji

Se o sr. Fragoso, escrevendo o supra ditado trecho, nao deturpou, de proposito, a verdade trate entao de explicar o que aquilo e'.

Mas, deturpações desta nao sao nada em comparação as que S.Exa tem teito em abono da sua muite "*laboriosa*" investigação. Pois chegou ate' a forjar uma carta, como mostra-lo-emos oportunamente, para atribui-la ao Shahaji, a fim de tirar dela mais uma das suas *provas*.

Reservando isto para mais tarde, vamos, no entretanto, a' examinar a terceira prova do maltratamento de Jizabai.

Le-se a esse respeito a' pagina 25 do opusculo do sr. Fragoso, que Shahaji distinou para a residencia de Jizabai e Shivaji uma "regiao infestada entao intensamente de toda a qualidade de feras perigosas a ponto de a terem dispovoado quasi por completo: "a No man's land, diz o Sarkar referindo-se ao deserto medonho."

E' neste trecho, mais do que em qualquer outro, que deixa S. Exa. ver...o seu papel de invstigador historico!! Pois, nao so' revela a sua ignorancia da historla como em tantos outros lugares, mas tambem, ao mesmo tempo, da Geografia e do Inglez! E' realmente digna de todo o louvor a audacia deste senhor que tem o arrojo de citar autoridades como Grant Duff e Sarkar, *in and out of season*, sem ser capaz de compreender a significação duma frase tao simples como a *No Man's land*"!

Deixemos o nglez e perdoemos ao sr. Fragoso este equivoco alias' "medonho'" por falta do seu conhecimento.

Nao podemos fazer o mesmo, porem, quanto a sua petulancia de querer arvorar-se em investigador historico sem primeiro tratar de instruir-se devidamente na Ceografla, pois nao se compreende como o sr. Fragoso atribuisse a Puna o que o sr. Sarkar atribue a's matas de Mawal, onde havia os tais "lobos" de que o eximio historiador faz menção e de que o sr. Fragoso fala como "feras perigosas" Tanto isto e' claro que ao designar e descrever este territorio, o sr. Sarkar diz claramente que ele se estendia na base de Sahyadri e tinha o comprimento de 90 milhas e a largura de 12 a 24 milhas: muito mais extenso que o nosso territorio de Goa. Nao obstante isso, afirmar que Jizabai residindo em Puna estava esposta a's feras perigosas e' o mesmo que diser que uma senhora residindo num seu palacio de Pangim esta' esposta a's feras de Satary.

E' facil de entender que sendo Puna' capital do seu vasto *Jaguir*, Shahaji nao podia escolher melhor lugar para a residencia da sua mulher e filho, na vespera da sua partida para o sul da India com a expedição militar enviada pelo Sultao de Bijapur.

Mas ele nao so' escolheu o milhor dos sitios mas tambem mandou construir para a accomodação de Jizabai e Sivaji, uma excelente casa, conhecida nos anais dos maratas como "*Rajmahal*" (palacio real). Ate' o sr. Sarkar se refere (p, 98) a esta casa como a mais das sumptuosas de Puna ate' em 1660, tanto que foi aproveitada pelo grande Shahistekhan, Generalissimo dos Mogoes e tio do imperador Aurangzeb, para o sen alojamento e do seu *harem*. Grant Duff tambem se refeere a esta casa, mandada construir pelo Shahaji como a "Large House" (para. 15, cap. III) em frente destes factos e dados nao e' para estranhar que o sr.Fragoso escrevesse que Shahaji expoz Jizabai a's fe-ras?

Mas nao acaba aqui.ContinuaS. exa. a garantir que Shahaji nao so' foi marido *vingativo*, mas tambem tenta S. Exa. provar que, ele, o imortal "King-maker" dos historiadores do Decao foi um ladrao que nao teve escrupulo de "roubar, expoliar, e reduzir a' miseria a sua propria mulher Com este objectivo escreve o sr, Fragoso o seguinte:

"Jizabai de patrimonio proprio tinha mais de 25 laques be *huns* em propriedades (Sarkar p. 281) que de certo garantiriam largamente a independencia dela e do filho. O facto, porem, deShahaji ter ordenado ao administrador para lhes dar dinheiro para despesas absolutamente necessarias, faz ver que ele estava dispondo de tudo o que pertencia a Jizabai, sendo esta completamente expoliada e reduzida a miseria,

Ora, como vemos, nesfe trecho; o sr. Fargoso tem citado a autoridade do sr, Sarkar ¿ Querem os nossos leitores saber o que este historiador registou a este respeito? Completamente diverso do que diz o nossoFragoso. Pois le-se ai que a propriedade particular de Jizabai que montava em 25 laques de *huns* estava intacta ate' a sua morte em 1674, quando ela foi herdada *in integra* pelo seu filho Sivaji, (tendo Shahajl falecido dez anos antes).

Daqui facilmente se calcula a dislialdade do sr. Fragoso em escrever o supracitado trecho, pervertendo os factos.

Realmente e' forte a sua logica, pois entao, sr. Fragoso, porque Shahaji ordenou ao seu administrador em Puna para dar a Jizebai dinheiro para despezas precisas (note bem e nao "despezas absolutamente necessarias como o disvirtua ¿ Segue-se que Shahaji se dispoz de tudo o que pertencia a Jizabai? Por ventura, ignora S. Exa., o que alia's e' vulgar, que a "Stridhan" da mulher nao e' utilisada nas despezas da casa sob pena do descredito da familia? Alem disso deve ser facil calcular que as despezas *precisas* duma rainha que possue so' de 'stridhana" 25 laques de *huns* deviam montar em alguns laques deles, anualmente. S. Exa porem provavelmente ignora o que valem 25 laques de *huns*. Fique porem sabendo que 25 laques de *huns* valem 17, 500, 000 rupias em moeda corrente, ou mais do triplo do que rende anualmente o Estado da India Portugueza.

Se sabe alguma coisa do marata, o sr. Fragoso, deve pelo menos que na frascologia desta lingua especialmente antiga, e' de etiqueta usar termos mais modestos ainda para indicar grandes *items*. Por exemplo nos tratados de Sivaji realisados com o seu irmao le-se que "tal e tal patte do sev reino fique distinada a' despesa de 'dudhbhata' de fulano ou sicrano.

Ora, 'dudhbhat' quer dizer, literal mente, "leite e arroz.' Logo o sr. Fragoso seguindo a sua magnifica logica deve disparatar que o fulano (o re Vencaji no presente caso) nem tinha meios para a sua subsistencia, e que Sivaji deve estar dispondo de tudo o que a ele pertencia espoliando-o e reduzindo-o a' miseria,

E assim se o nosso proprietario de Oxel for agraciado com qualquer gratificação para as suas dispezas, poderemos concluir que ele foi espoliado do seu valioso patrimonio?

Sa" Manta

Circular

Presados Correligionarios

Procurado, em Abril último por elementos graduados do Partido Republicano Liberal, que preconizavam a conveniencia de se fundirem, no interesse maximo da Republica, em um so' forte agrupamento politico, os dois partidos constitucionais, adversos ao Parido Republicano Portugues, o Directorio do Partido Republicano de Reconstituição Nacional delegou em dois dos seus membros a missão de como representantes do dito Partido Liberal, assentar nas bases da proposta fusão, que seria em resumo, uma atitude comum, previamente concertada, no Congresso e nos trabalhos eleitorais, para mais largo e eficaz entendimento futuro.

Sentiu-se no Partido Liberal a este respeito um certo retraimento emquanto da banda do P. R. P. insistentemente se apregoava que pela inevitável dissolução do P. R. R N. os filiados neste regressariam ou ingressariam nele.

O insucesso da ultima cam-

nho e silencia a campanha dos con

se limitasse a aproveitar destes meios taxal-o-iamos apenas dum qualquer

Bombay, 8-3-23

Gama causador da ruina e des-

असतो. कावळ्याच्या शापानें जग जळत नाहीं. व चिकणमामाच्या देणग्यांनीं शाणे काम होत नाहीं. (कां ? तर त्या मुळीं व. हूण होतच नाहींत.)

परंतु ! सुमुहुर्तावर केलेली गोष्ट म्हणे सफलीच पाहिजे. कारण ? परमेश्वराच्या घरीं असा विलक्षण न्यायाचा प्रकार आहे कीं, कोणतेंहि उदात्त ध्येय, हेतु किंवा विचार भक्तिपुरस्सर व श्रद्धायुक्त अंतःकरणानें मनांत ठाम ठसविलेला असला व त्या विचाराच्या सिद्धीकरितां दृढ उद्योग करून परमेश्वराजवळ आग्रहपूर्वक प्रार्थना करण्यांत येत असली तर अशा विचाराम, हेतूंस, मागणीस परमेश्वर कधींहि विसंबत नाहीं. यामुळें या काकासाहेब दणाईत आदि सच्छिल गृहस्थांच्या दृढ उद्योगास ईश्वरानें मान दिला. व हळूहळू सा. वि.ची भरभराट होऊं लागली व मुलांच्या वाढीबरोबर ७ इयत्ता मराठी, ४ इयत्ता पोर्तुगीज व ४ इ. इंग्लीश पर्यंत शिक्षणक्रम व आठपर्यंत शिक्षकांची सीमा वाढवली गेली. शाळेसाठीं जागेची अडचण भासूं लागल्यामुळें सरकारकडून जमीन बक्षीस घेतली व इमारत बांधण्याचा विचार ठरला.

कोणत्याहि कार्याचा विचार करणें सोपें असतें. जोंपर्यंत मनुष्यानें कार्यास हात घातलेला नसतो, तोंपर्यंत त्यास यशापयशाची फारशी भीति वाटत नसते. असें असें होत गेल्यावर असें असें होत जाणार अशी तो अटकळ बांधत असतो. पण कार्याला हात घातल्यावर प्रथम कांहीं वेळ त्यानें कल्पिल्याप्रमाणें यश येत जाऊन एकदम अडथळ्यास सुरवात झाली असतां त्याची मनःस्थिति मोठीच चमत्कारिक होते. आतां आलें आहे त्याच संकटानें, अपयशानें, दुःख थांबलें असें त्यास वाटूं लागतें; व शंकाकुशंकांनीं त्याचें मन हताश होतें. अशीच स्थिति सेक्रेटरी काका दणाईत याची झाली. हापसेंकर व गोव्यांतील कांहीं गृहस्थांच्या किरकोळ देणग्यांनीं इमारतीचें काम सुरू होऊन पायाचें अर्धें काम पुरें होतें न होतें तोंच लढाईची वावटळ सुरू झाली व दगड चुना इत्यादिकांचे दर ७=८ पट वाढल्यामुळें अर्ध्यावरच इमारतीचें काम बंद झालें.

परदुःखानें मुदित होणाऱ्या निंदकाना शीलवंतांवर संकटरूपी दुर्दैवाचा फांस बसल्यावर आनंद होत असतो. व ते निंदाकुचाळक्यानीं त्यांस बेजार करूं लागतात. अशीच परिस्थिति काकासाहेबांवर येऊन ठेपली. निंदकांच्या निंदीनीं व वरिष्टांच्या बोलांनीं त्यानां निराशेच्या गर्तेत लोटण्यास सुरवात केली. पण ज्या वेळीं दुर्दैवाचा फांस मनुष्याच्या गळयाशीं बसून संकटांनीं त्याचे प्राण कोंडूं पाहतो त्याचवेळीं सुदैवहि आशेच्या रूपानें त्याजभोंवतीं घुटमळून नकळत त्याचें रक्षण करू पाहतें. सुदैवापासून रक्षण होणें किंवा दुर्दैवापासून निष्कृतन होणें हें केवळ मानवी मानसिक बळावर अवलंबून असतें. याच मानसिक बलानें निराशेस निभड्या छातीची टक्कर देऊन श्री. दणाईताना आशेच्या रूपानें मुंबईचा मार्ग दाखविला. व बुडत्यांचा बाप व अडल्यांचा आधार अशा श्री. दाभोळकरानीं तीन हजार रु. देणगी दिली व मुंबईतील आणखी कांहीं सद्गृहस्थांच्या देणग्यांच्या, गंधर्व, किर्लोस्कर, हापसेंकर वगैरे नाटकमंडळ्या व पटवर्धन आदि सर्कसवाल्यांनीं दिलेल्या धर्मार्थ खेळांच्या उत्पन्नाच्या सहाय्यानें इमारतीचें काम पूर्ण होऊन आज ती भव्य स्वरूपानें हापसें शहर शोभवीत आहे. (मुंबईस देणग्या मिळविण्यासाठीं श्री. ग. वि. लाड आदि स्वयंसेवकांनीं श्री. दणाईतांना फार मदत केली.)

शिवाय, कै. बा. वा. तेलंग या तरुणानें आपली अर्धी इस्टेट व पुस्तकसंग्रह दिवंगत होतांना विद्यालयाला अर्पण केला

ता. २ मार्च १९२३ रोजीं सारस्वत विद्यालयाला १२ वर्षें संपून ते १३ वें वर्ष सुरू झालें. या अवधींत उत्साही चालकवर्गानें १५ हजार रु. ची इमारत, १५ हजार रुपयांचा पगार व इतर खर्च, व १५-२० हजार रु फंड मिळून जवळ जवळ अर्ध लाख रुपयांची घडामोड केली सध्या शाळेंत ३०० विद्यार्थी मराठी ६ इयत्तांपर्यंत राष्ट्रीय मराठी शिक्षण [पो. सरकारच्या विलक्षण कायद्यामुळें इंग्लीश व शिक्षकाभावामुळें पोर्तुगीज शिक्षण सध्या बंद आहे.] सात मास्तरांच्या हाताखालीं घेत आहेत

आज हापसें शहरच्या मध्यभागीं परिषदेचें, श्री. दाभोळकर आदि श्रीमंतांच्या उदारतेचें, श्री. काका दणाईत आदि गृहस्थांच्या दृढउद्योगाचें, व गु. सिनारी आदि सच्छीलांच्या परिश्रमाचें स्मारक उज्वल मुखानें देशापुढें उभें आहे.

विद्यालयाच्या उन्नतीसाठीं ज्या ज्या सद्गृहस्थांचे प्रयत्न कारणीभूत झाले त्यांचा उल्लेख विद्यालयाच्या रिपोर्टात होईलच पण शिक्षणाच्या कामांत सर्वांगीण उन्नति करण्यासाठीं झटणाऱ्या गु. सिनारी, राउत रेगे, आरांवदेकर या चौघांचा विशेष उल्लेख करावासा वाटतो. विद्यालयाला जोडलेली लायब्ररी व शारदाव्याख्यानमाला जनताजनार्दनाची उत्तम सेवा बजावीत आहे.

विद्यालयाच्या शिक्षक वर्गानें व चालकांनीं बजावलेल्या कार्याची कीर्ति श्री. नाडकर्णी, पाणंदीर, गडकरी, नाईक, कोसंबी, सुखठणकर, करंडे, कौसेर द कोस्त, दोना प्रोपेर्सीय, पंडीत, श्री. पूर्णानंद सरस्वती स्वामी आदि शेंकडों थोर पुरुषांचा शेरा साक्ष देत आहे.

विद्यालयास सध्या मदतीची अपेक्षा असल्यामुळें श्रीमंतनीं आपल्या गंगाजळीस थोडें भोंक पाडून या सार्वजनिक हिताच्या कार्यास अवश्य मदत करावी.

परमेश्वर श्री. दाभोळकर, काकादणाईत आदि सर्वत्रांस उदंड आयुरारोग्य देऊन त्यांजकडून सा. वि सर्वांगीण उन्नति करून घेवो·

राष्ट्रीय शिक्षण.

ले० मुक्त

बहुधा असें आढळून येतें कीं, प्रत्येक भाषेंत कांहीं नां कांहीं एक विशेष वाङ्मय अधिक प्रमाणानें असतें. संस्कृतांत तत्वज्ञान, फ्रेंच भाषेंत आयुर्वैद्यक, इंग्रजींत व्यापारविषयक, जर्मनींत शास्त्रीय (कलाविषयक) व ग्रीक भाषेंत ऐतिहासिक ज्ञान विशेष असल्याची ख्याति आहे. त्या त्या भाषांत असणाऱ्या ज्ञानाव्यतिरिक्त तुलत्य भाषेला कनिष्ठश्रेष्ठ म्हणण्याचें कोणी धाडस केलें आहे असें ऐकिलें नव्हतें. परंतु तसलाहि एक अपूर्व लोकोत्तर चमत्कार गोवाप्रांतांत कोणत्याशा मासिकांतून वाचण्यास मिळाला आहे ! विशेष आश्चर्याची गोष्ट ही की, जनतेकडून तद्विषयक म्हणण्यासारखा कांहींच ऊहापोह झाला नाहीं. यावरून गोमांतकीय जनता अशा विषयांत बरीच उदासीन असावीसें वाटूं लागतें. किंवा अनुसंस्कारिक पारतंत्र्याची झांपड अजून डोळ्यांवरून उतरली नसल्यानें या विषयाला तीनें महत्वच दिलें नसावें.

कसेंहि असलें तरी शिक्षण हें ऐहीक उन्नतीसाठींच असतें असा जो कित्येकांचा समज आहे त्या समजापासून वरील चमत्काराचा उगम आहे. शिक्षण हें ज्ञान, बुद्धिविकास, आत्मोद्धार व राष्ट्रोन्नति यांच्यासाठीं आवश्यक असतें. अशी भावना असून तें स्वभाषेंतून मिळावें असें सर्वांना वाटत असतें. नॅशनल कॉंग्रेस सारख्या राष्ट्रीय संस्थेला हें तत्व पटलेलें असल्यामुळें तिनें आपल्या कार्यक्रमांत Constructive work) राष्ट्रीय शाळा व विश्वविद्यालयें उघडण्याच्या क्रमाचा समावेश केला आहे. परंतु आमच्या प्रगतीसाठीं 'इंग्रजीची आवश्यकता' आहे असें जे सांगतात त्याना तसें कां वाटत असावें हें स्पष्टपणें समजण्यास मार्ग नाहीं. कोणत्याहि गोष्टीचा निर्णय तज्ज्ञाकडून करून घ्यावा या तत्वाला अनुसरूनहि त्याची कारणपरंपरा ध्यानांत येणें मुष्किलीचें झालें आहे. पण मला एवढें दिसतें कीं, जेथें इंग्रजीचा प्रवाह अविरतपणें चालू आहे, ज्यानां इंग्रजीचें मनमुराद आकंठपान करण्यास संधि मिळाली आहे त्यानांच तिचा कंटाळा आलेला आहे, तेव्हां तींत कांहीं तरी व्यंग आहे हें सिद्ध होतें. ज्या प्रमाणें जेवणाची रुचि जेवणाऱ्यालाच कळते त्याप्रमाणें ज्यानीं इंग्रजीचा आस्वाद घेतला आहे त्यानांच तिचे गुणदोष माहीत असणें शक्य आहे. अशांकडून तिचे गुणदोष समजून न घेतां एकदम अपरिचित व अननुभवी असा एकादा कांहींच्या कांहींच बरळूं लागला तर त्याच्या बरळण्याचा परिणाम त्यालाच 'वेड्याच्या इस्पिटलांत' पाठविण्याच्या तयारींत होईल हें निराळें सांगणें नकोच.

धंदा, व्यापार व नोकरी यासाठींच शिक्षणाची जरुरी आहे असें म्हणणारे कित्येक हा समज अखिल हिंदुस्थानाचा आहे असें म्हणतात. धंदा व व्यापार हीं आर्थिक उन्नतीचीं साधनें असल्यामुळें त्याला शिक्षण हें अवश्य पाहिजेच पण अध्यात्मिक उन्नतीला शिक्षणाची तेवढीच जरूरी आहे. तेव्हां शिक्षणाचें कारण भौतिक उन्नति असा कोणाचा वैयक्तिक समज असला तरी तो सार्वजनिक करूं पाहणें कोणालाहि योग्य नाहीं. अशा प्रकारचे समज रूढ नाहींत असें नाहीं पण ते म्हणजे भौतिक तत्वाच्या आधारें ज्यांच्या समाजांच्या घड्या बसविल्या गेल्या आहेत; व पौंड, डॉलर अगर आर्थिक उन्नति हेंच ज्याचें नीति, धर्म व ज्ञानसर्वस्व होऊन बसलें आहे, अशा विलायती लोकांचे आहेत. आणि त्यांच्या सुदैवानें त्यांच्या समाजाचें हिडीस स्वरूप त्यांच्या नजरेस येत असून त्या सुधारणाचा ओंगळपणा काढून टाकण्यासाठीं हिंदुस्थानाकडे त्यांची आदरबुद्धि वळली आहे ही आम्हांस अभिमानाची गोष्ट आहे. आतां नोकरीविषयीं म्हणावयाचें असलें तर तिचा व शिक्षणाचा कांहींसा संबंध आहे खरा पण प्रगतीविषयीं मात्र बोलण्याची सोय नाहीं. नोकरी म्हणजे उन्नति नाहीं व नोकरी म्हणजे उदरंभरणाच्या एका हेतूशिवाय व्यवसायहि नाहीं. सोन्याचा धूर निघणें जरी बंद झालेलें असलें तरी जरूरीपुरत्या अन्नवस्त्राला पुरे इतकें धान्य व कापूस पिकण्याइतकी हिंद भूमि अजून समृद्ध आहे. पण राज्यकर्त्यांच्या लोकांची तद्देशांत उपासमारी होऊं नये या सद्धेतूनें त्याचा प्रचंड प्रवाह तिकडे वळविला असतां अशा स्थितींत दुष्काळपीडीत झालेल्या हिंदुस्थानांतील अधिकांश जनतेला शिक्षणाचा उपयोग उदरंभरणाकडे करण्याचा प्रसंग यावा यांत नवल नाहीं. प्रत्येक गोष्टीला सापेक्षता असते. साक्षेपता नसल्यानें प्रकृतींत विविधता येत नाहीं. विविधता नसल्यानें निसगनिर्मित जग नामशेष होईल. म्हणून शिक्षणाचें ध्येय जरी उच्च असलें तरी नैसर्गिक अगर आकस्मिक रित्या उत्पन्न झालेल्या परिस्थितीप्रमाणें कोणी धनी तर कोणी नोकर बनत असतात. हिंदुस्थान राष्ट्र आज जरी परतंत्र असलें तरी त्यांतली एकंदर प्रजा नोकर या सदराखालीं येत नाहीं. स्वावलंबनाच्या दृष्टीनें उदरंभरणार्थ नोकरी करणारे नामशेष गणले जातात. म्हणून राष्ट्रीय प्रगतीचे प्रश्न जेव्हां उद्भवतात तेव्हां सर्व सुखास लाथ मारून निःस्पृहता, निःस्वार्थ व कायावाचामनें करून जे लोक स्वदेशाला वाहून घेतात त्यांनांच अधिक महत्व दिलें जातें

चालू

—गोवा गोरक्षक या नावांची संस्था नाना सगूण चोपडेकर यांच्या प्रयत्नानें सुरू झाली आहे. तूर्त संस्थेचें स्थान त्रिकोण येथें असून १०–१२ गाई कसाईलोकांकडून विकत घेऊन पाळल्या जात आहेत.

... silencia a campanha dos con... empe... versos que la' em Go...

...intasse a aproveitar destes meios taxal-o-iamos apenas dum qualquer...

Bombay, 8-3-23

Gama causador da ruina e des-

ANUNCIOS

Por cada linha portuguesa ainda que repetida uma tanga. Anuncios permanentes contra[cto] especial.

NO VII
N° 49
Quinta
15
[...]70

ASSINATURA

Por cada ano tres rupias. Pagamento adiantado.

DIR[ECTOR E] EDITOR
G. F. [...] Dessay
Q[...]a

भारत.

BHARAT.

वर्गणी
सा[.]ीना ट. ख.
सह ३ रु.
(अगाऊ)

वर्ष ७
अंक ४९
गुरुवार
ता. १५
मार्च
१९२३

जा. दर
माध्या कॉलम
च्य दरओळी
७ अगर तित
कमाच जागे-
दोन आणे.क
मच्या जाहि
रातींचा दर स
पक्ष अगर पत्र
द्वारें.

संपादक व प्रकाशक
गो पुं. हेगडे देसाई
केपें-गोवा

CONTRA O ALCOOLISMO

No Concelho de Ponda resolveu-se declarar guerra ao alcoolismo; por ocasião do ultimo sigmo'

QUEM CONTRARIAR O RESOLVIDO EM QUERIM FICARA' OBJECTO DO DESPRESO DA CLASSE QUE O EXCOMUNGARA'.

O simpatico movimento vai ganhando adeptos em todo o Paiz que o secunda

Vivam os promotores da agitacao anti--alcoolica

Um valioso livro

O erudito escritor e integro Juiz da Relação de Nova Goa acaba de dar á luz de publicidade mais um valioso livro como o são todos de sua brilhante lavra, brilhante pela forma e brilhante pela materia

Os indus de Goa e a Republica Portuguesa é o sugestivo titulo do recente trabalho em que o talentoso autor discreve, com uma imparcialidade que lhe é peculiar e mesmo proverbial, a maneira desumana como os bramanes e gentios foram perseguidos pelo feroz jesuitismo desde os vetustos tempos da conquista do Oriente pelos portugueses, baseando o seu importante estudo no sólido e irrefragavel testemunho da Historia.

Numa palavra, a sensacional obra do sr. dr. Noronha representa uma perfeita sintese de tudo o que se acha escrito sobre a perseguição da classe hindu pelo catolicismo, sobre a demolição de seus templos que encerravam riquesas de inestimavel valor, sobre a confiscação dos bens destes templos e das propriedades particulares dos *infieis* (?), sobre a queima dos livros sagrados dos não-convertidos, sobre o desterro destes, e, finalmente, sobre todas as barbaridades com que a dominação portuguesa cumulou os sectarios do induismo.

Alem dos factos historicos que registra, analisando-os e criticando-os, o inteligente autor de *Os indus de Goa e a Republica Portuguesa* borda tambem, considerações varias sobre o progresso havido e a haver da classe hindu, com a implantação do regime democratico. Nem todas estas considerações as podemos perfilhar pelas razões que, oportunamente, passaremos a expor; mas esta circunstancia não diminue em nada o conceito em que temos o livro do sr. dr Noronha a quem a gratidão dos hindus não conhece limites pelo serviço que lhes acaba de prestar.

Consta-nos que alguns dos nossos irmãos cristãos tem declarado guerra sem treguas ao livro de que se trata, desenvolvendo empenhos para que ele não seja vendido, talvez, na persuasão de que, desta feita, lhe farão mal.

Enganam-se, porem, redondamente, visto estarem já exgotados todos os exemplares do referido livro, que tão procurado foi.

¿ Mas porque demonio aqueles nossos irmãos votam ódio ao trabalho do dr. Noronha que se limitou a reproduzir, fielmente, o *sentimento historico*? Devem votar ódio sim, mas á Historia, se é que ainda não estão satisfeitos com a obra realisada pela *cegueira do zelo religioso, ao qual zelo se juntou a cobiça -e o zelo e a cobiça, mancomudados, enroscados, qual de cima qual de baixo*, iniciaram *e levaram a efeito...uma longa e furiosa e sinistra obra de destruição e esbulho, de vexames e perseguiçoes.*

¿ Mas a causa do seu detestavel ódio terá origem no facto de o sr. dr. Noronha ter concorrido para lhes provocar o arrependimento de, por fins inconfessaveis, terem os seus ascendentes renegado a sua primitiva religião?

Sejam claros e nada de desfarces!

De resto, podem rehaver o que perderam, graças ás associações hindus de *Arya-Samaj* de Panjab, *Bram-Samaj* de Bengala e *Hindu-Missionary Society* de Bombaim.

Ecos & Critica

Pensem!

A folha oficial de 16 de Fevereiro oferece ao publico a nota circunstanciada da receita do *abkari*, do ano de 1921, receita que sobe a 9 laques e 16 mil rupias. E' pena que o mapa que regista a referida receita nao fornega elementos que habilitem o leitor a calcular a despesa para poder apreciar a" justa o lucro que o Estado aufere com a desenfreada propagagao do maldido vicio de bebedeira.

Mas, seja qual for a receita exata, impende ao Governo o dever de, pelo menos, dai em diante, coibir o alcoolismo, seguindo neste particular o louvavel exemplo da *Begam* de Bhupal, Estado nativó que nos e' visinho, e que e' mouro sem se incomodar de dirigir as suas vistas pelo que esta" passando na America.

Nao se diga que as nossas bancarrotadas finangas nao poderao comportar um sacrificio de 9 laques e tantas mil rupias, pois o referido Estado Nativo que e' mais pobre do que o nosso riscou do seu orgamento uma receita de 4 laques e meio, proviniente do alcoolismo.

Pensem que o assunto nao e' para menos!

Sigmo' em Ponda'

Escrevem-nos de Ponda' que numa reuniao havida em Querim dos representantes de vinte e sete aldeias do mesmo concelho deliberou-se nao fazer uso de alcool, de *sigmo'* para diante, visto se ter provado ser aquela bebida de incalculaveis prejuisos fisicos, moraes e economices.

De corpo e alma secundamos este simpatico movimento esperando que fara" outro tanto a importante classe de nossos proprietarios, nao dando os seus coqueiros para a lavra de sura como o fez a transacta digna mesa administrativa do Templo hindu de Sri Xantadurga" de Queula', presidida pelo abastado proprietario sr. Cundocar.

O Heraldo

Apertamos a mao a este nosso prezado colega pela subida honra que acaba de ter, de ser processado pela 2a. vez, perquanto estes favores do Governo tem-no feito verdadeiro defensor do Povo e da Verdade cujo triunfo -- garantimos--lhe-- e' certo, por mais que os seus inimigos lho queiram estorvar.

Premio

O sr. Bombi Naique, acreditado comerciante da praça de Margao pede-nos para publicar que oferece um premio de cem rupias a quem traduzir em bom marata e sem omissao alguma o livro do sr. dr. Noronha *Os Indus de Goa e a Redublica Portu-*

श्रीमंत दासविणाऱ्यांनीं करण्याचा प्रयत्न केला तर, त्यांची स्थिति कशी होईल याचा किंचित् तरी विचार करावयास नको काय? अवश्य केला पाहिजे. कारण ते केवढेहि मोठे श्रीमंत असले तरी, व्यक्ति या नात्यानें समाजाचे घटक असल्यामुळें त्यांनीं समाजाचें हित होईल त्याप्रमाणें वागणें, निदान, आपल्या कोणत्याहि कृत्यापासून समाजाचें कोणतेंच अहित होणार नाहीं, याबद्दल पूर्ण खबरदारी घेणें न्याय्य आहे

आधींच गोमांतक प्रांत ह्मणजे अगदीं लहान टापू; त्या टापूंत श्रीमंतीची मर्यादाहि लहान असावयाचीच. या मर्यादेच्या टीं बाजवळ जीं काय दोन चार हिंदु घराणीं दिसून येतात त्यांत पणजी येथील धेंपे घराण्याचा प्रामुख्यानें अंतर्भाव होतो असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. श्रीमंतीबरोबरच सभ्यता, सचोटी, धार्मिकता औदार्य वगैरे गुणहि पिढ्यानुपीढ्या या घराण्यांत आढळून येतात. ह्मणूनच त्या घराण्यांतील व्यक्तींविषयीं आदर व पूज्य भाव वाटत असल्यास नवल नाहीं. तें घराणें श्रीमंतीनें पिढीजाद असून राजधानीच्या शहरांत राहत असल्यामुळें प्रांतभर पसरलेल्या हिंदु समाजाचें लक्ष त्याकडें लागणें आणि कोणत्याहि बाबतींत त्याचें अनुकरण करण्याची सवय जडणें साहजिक आहे. अशा थोर, आदरणीय व अनुकरणीय घराण्यांतील व्यक्तींकडून जेव्हां समाजाचा आणि धर्माचा अनादर झालेला दिसत असतो, तेव्हां, त्यांस केवळ धर्मकार्यासाठीं व पर्यायानें समाजहितासाठीं, त्यांच्या त्या अपराधांची जाणीव करून देण्याचा प्रसंग इतरांवर येतो. असला जाणून बुजून ओढवून घेतलेला प्रसंग कार्याच्या दृष्टीनें मजसारख्यांस असमाधानकारक नसला तरी, भारतकारांस या प्रसिद्धीबद्दल, लोकनिंदेंत पाडणारा असतो. पण भारतकार ते भारतकारच. त्यांना 'कोणी काय ह्मणो या साठीं बळकट प्रेम असावें गाठी ॥ ही कव्युक्ति आवडती झालेलीच आहे. असो. नमनास च कळसाभर तेल जळून गेलें त्यास उपाय नाहीं. आतां मुख्य विषयाकडे वळूं.

उपरिनिर्दिष्ट धेंपे घराण्यांत गेल्या दिवसांत मुंजीलग्नाचे असे लागोपाठ दोन समारंभ झाले. त्यांप्रीत्यर्थ त्या घराण्याचे आजचे मालक श्री. विष्णुबाबा धेंपे यानीं आपला नावलौकिक अधिकाधिक वाढावा या शुद्ध हेतूनें हजारों रुपये खर्च केल्याचें समजतें. सध्यांच्या सामाजिक परिस्थितींत लग्नमुंजींत होणाऱ्या बहुविध खर्चांत नाच गाणें, दारूकाम, जेवणावळी, बँड, दिव्यांची रोषनाई, मुंबई बेळगांवकडील तऱ्हेतऱ्हेचीं पक्वानें वगैरेंत होणारा फाजील व अपचनीय खर्च वांचविण्याचा धडा इतरेजनास घालून देण्याचें महत्कार्य त्यानीं केलें असतें तर त्यांच्या नांवलौकिकांत बरीच भर पडून, आधींच महागाईनें व्याकूळ झालेल्या जनतेकडून कृतज्ञतापूर्वक त्यांस दुवा मिळाला असता. पण दुर्दैव आमचें!! असला जनहित साधण्याचा व जनतारूपी जनार्दनदेवतेकडून शाबासकी मिळविण्याचा सुमंगल प्रसंग त्यानीं आपण होऊन घालविला त्यास कोण काय करणार? 'गेल्याचा शोक वृथा' ह्मणून स्वस्थ बसणेंच बरें झालें असतें. परंतु जळत्या आगींत तेल ओतल्याप्रमाणें गेल्या ता. ५ च्या दियार्य द नोइति (Diario da noite) पत्रांतील, उपरोक्त समारंभाची बातमी वाचून आमचें काळीज जळाल्याप्रमाणें झालें आहे.

ती बातमी साधी आहे पण तिच्या आड समाजहित विघातक कृत्यें दडून बसलीं आहेत तिचा साराश याप्रमाणें:— "सिंयोर विष्णू शे. धेंपे यांच्या वाड्यांत लग्नसमारंभाच्या दिवसांत हजारों आमंत्रित जमलेले होते. दर दिवशीं तीन चार हजार पान पडत होतें. त्याच दिवसांत श्रीमंताकडून आपल्या आमंत्रित खिस्ती गृहस्थानां उत्तम या प्रकारचें जेवण, चांगली आणि उंची दारू आणि थंडगार पेयें अर्पण करण्यांत आलीं." हा मजकूर वाचून वाचकांना विशेष कांहीं न वाटणें साहजिक आहे. बड्या बड्या खिस्ती पाहुण्यांची (त्यांत ते अधिकारी असले तर विशेषच,) मर्जी खप्पा होईल, ते आपली इज्जत घेऊन जातील, अथवा निदान त्यानीं आपणास रानटी न समजतां चांगले सुसंस्कृत (civilizado) ह्मणून समजावें म्हणून; त्यांस मानेल तो आहार व रुचतील तीं पेयें पाहुणचार दाखल देण्याची चाल आजकाल कांहीं लब्धप्रतिष्ठीत आणि स्वत्वशुन्य अशा . हिंदूनीं उघड उघड धर्मांशांस धाब्यावर बसवून चालविली आहे. व गतानुगतिक अशा आमच्या समाजांत ती दुष्ट चाल आपलीशी करून घेण्यास अहमहमिका सुरू झाली आहे. आजपर्यंत 'घरासारखा पाहुणा' ही जुनी सार्थ म्हण प्रचारांत होती तिच्या ऐवजीं 'पाहुण्यासारखं घर' असें म्हणण्याची पाळी आली तरी, या ह्मणीचे दुष्परिणाम मात्र बरेच जाणवूं लागले आहेत. असल्या या धर्मबाह्य आणि समाजानें निंद्य ठरविलेल्या व अनुभवांतीं घातक असलेल्या पाहुणचारास आळा घालण्याचें मनोधैर्य ज्यानीं दाखवावयाचें त्या श्रीमंत धेंप्यानींच जर उलट त्यास प्रोत्साहन दिलें तर समाजाचें दुर्दैव तें दुसरें कसलें असणार?

श्री. धेंपे यानीं आपल्या खिस्ती पाहुण्यांना उत्तम तऱ्हेचें पण पवित्र असें जेवण दिलें असतें, तर त्यानां दोष देण्याचें कांहींच कारण नव्हतें. आम्हांस वाईट वाटतें तें इतकेंच कीं, जेवणाबरोबर खिस्ती पाहुण्याना दारू पाजण्यांत आली हें होय. घरासारखा पाहुणा या न्यायानें पाहुण्यास दारू पाजली तर त्यांच्या घरांतहि सुरादेवी वावरत आहे असा संशय स्वप्नांत सुद्धां कोणास येणार नाहीं परंतु जेव्हां "पाहुण्यासारखें घर" ही नवी ह्मण प्रचारांत येत चालली आहे तेव्हां, पाहुण्याप्रमाणें घरचे यजमानहि सुरादेवीचे उपासक बनण्याची भीति मजसारख्या दुर्बळांस वाटूं लागल्यास ती मात्र निराधार नाहीं, हें कोणीहि थोड्याशा अनुभवानें सांगूं शकेल. श्रीमंताच्या मनांत मद्यपान करणें हेंच महापातक आहे अशी समजूत असेल. पण आह्मी त्यास खात्रीपूर्वक सांगूं शकतों कीं मद्यदान, मद्योत्पादन, मद्यविक्रय करणें आणि करविणें हीं पातकें मद्यपानाइतकींच भयंकर आहेत. ज्याप्रमाणें गुन्हा करणाऱ्या बरोबर गुन्ह्यांस प्रोत्साहन देणारा म्हणजे करविणारा अपराधी ठरतो त्याचप्रमाणें मद्यपान करणाऱ्याबरोबर त्यास प्रोत्साहन देणारेहि अपराधी ठरतात.

वरील सरळ न्यायाचें निरीक्षण केलें तर श्रीमंत धेंपे हे दान केल्याच्या महादोषास पात्र होतात. हिंदुधर्मावरल्याचा दृढ विश्वास असल्यामुळें आपलें कृत्य दोषास्पद आहे कीं काय याचा उलगडा करून घेण्यास ते समर्थ आहेत. आमच्या अल्प समजुती प्रमाणें आह्मी असें सांगं शकतो कीं, आपली चूक कबूल न करण्या इतके ते खास दुराग्रही नाहींत. ते धर्मशील व पापभीरू आहेत. स्वतःच्या ज्ञातींत सवगोळाकाराचें भूत अनिरुद्ध संचार घालूं पाहात आहे. या भोळ्या भावनेनें च त्यानीं, श्री ऐस्थान कवळें येथें संयुक्त पक्षीय लोकाना वाळींत टाकण्याचें महत्कार्य करण्यासाठीं भरलेल्या, पहिल्या परिषदेचें जनकत्व द्रव्यद्वारा, आपणाकडे घेतलें होतें. त्या परिषदेंत पास झालेला लग्नमुंजींत काटकसर करण्याचा महत्वाचा ठराव श्रीमंताच्या जोरावर त्यानीं पायांखालीं तुडविला असला तरी इतर बारीकसारीक ठरावांची अमलबजावणी करण्यास अद्याप ते विसरले नाहीत. हे त्यांचे अमोलीक गुण लक्षांत आणून आह्मीं त्यानां विनंति करितों कीं, श्रीमंत धेंपे महाराज, आपल्या हातून मद्यदानाचें महापातक घडलें आहे, तें पातक योग्य प्रायश्चितानें धुवून टाकणें आपल्या व समाजाच्या हिताच्या दृष्टीनें बरोबर आहे. तेव्हां आज्ञांवरोवर आपण सर्वांहि वंदनीय व परम पूज्य असलेले श्री मत्कमलानाथ तीर्थ स्वामी गुरुमहाराज यांचा अधिकारी सल्ला घेऊन प्रायश्चितपूर्वक शुद्ध व्हावें व समाजांत रूढ झालेली ही पाहुण चाराची नष्ट चाल बंद पाडण्यास मदत करावी. आणि यापुढें मद्यदानाचेंच नव्हे तर, आपल्या बागाइतांतील हजारों नारळीचीं झाडें सुरेस देऊन आपण अप्रत्यक्ष रीत्या त्या कल्पतरूप्रमाणें उपयुक्त हाणून वद्य होऊन राहिलेल्या, झाडांची गर्भहत्या करवतां व मद्योत्पादन करविण्यास कारणीभूत होऊन मद्यपानास प्रोत्साहन देतां तेंहि बंद करावें तुह्माला हिंदुधर्म पुरुषाचे शतशः आशीर्वाद मिळतील व तुमचें भाग्य अधिकाधीक वाढीस लागेल. अधीक उण्या स्पष्टोद्गाराचीं क्षमा असावी.

रंगपंचमी शके १८४४

राष्ट्रीय शिक्षण

ले. मुक्त

भवितव्यतेच्या कालचक्रांत सांपडून आह्मी परतंत्र झालों पण यांत आह्मीं समाधान मानतों काय? कोणताहि देश पारतंत्र्यांत सुख मानण्यास तयार आहे काय! मग युरोपांत एवढा प्रचंड संहार कां झाला! आयर्लंडांत बजबजपुरी कां माजली? कोणत्या कारणानें ग्रीस आणि आंगोरा यांची एकमेकांत अत्याचारी सुरू झाली? हजारों अकाली व देशभक्त हे हाल कां सहन करतात आणि परिचयाच्या शब्दांत विचारावयाचें असलें तर 'देमांदमाहात्म्याचें प्रस्थ कां माजावें? 'मागेल तें द्यावें सुखी असावें' या तत्वाचा अंमल चहूंकडे कां होऊं नये? तसें झालें असतें तर वरील प्रश्नाचें मूळ कारणच नाहींसें झालें असतें. पण तसें होत नाहीं. यावरून प्रत्येकाचा निसर्गसिद्ध हक्क जें स्वातंत्र्य तें मिळविण्याची व्यक्तीची किंवा राष्ट्राची धडपड असते हें सिद्ध होतें. राष्ट्रीय पारतंत्र्याचा हा नियम एका व्यक्तीला लागू केला तर विशालस्वरूप नष्ट होऊन तीचें, गुलामगिरींत, ताबेदारींत अगर नोकरींत रूपांतर होतें. म्हणून उदरनिमित्त बहुकृतवेष: असें असलें तरी व्यक्तिशः सुद्धां नोकरीची तरफदारी होईल असें संभवत नाहीं. इंग्रजी भाषेचा टापू बराच विस्तृत असल्यामुळें त्या भाषेचें थोडेंसें अध्ययन केल्याबरोबर एखादी नोकरी मिळणें शक्य असतें. परंतु राष्ट्राचें व शिक्षणाचें ध्येय नोकर बनवायचें नसतें हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. मनुष्यप्राणी जड तत्वात्मक असल्यानें प्रवृत्तिप्रिय असतो आणि तो स्थियनुकुलतेची वाट पहातो. नोकरी सारख्या अल्पसायासानें उदरंभरण होऊं शकतें असें एकदां त्याला पटलें व त्यांत तो समाधान मनूं लागला म्हणजे मग त्याला स्वाभिमानाची, स्वदेशप्रेमाची, प्रत्येक व्यक्ति राष्ट्राचा घटकावयव आहे या नात्याची आणि राष्ट्राच्या उन्नतीची किंवा अधोगतीच्या जबाबदारीची साफ विस्मृति पडते. व्यक्तिशः अशी विस्मृति पडूं लागली म्हणजे तें राष्ट्र 'गुलामांचें राज्य' बनण्यास कालावधी लागत नाहीं!! [चालू]

—दोतोर नोरोन्य यानीं लिहिलेल्या समग्र ग्रंथांचें उत्तम मराठी भाषांतर करणारास मडगांवचे सु–प्रसिद्ध व्यापारी बोंत्री नाईक यानीं शंभर रुपयांचें बक्षीस ठेविलें असून, तें जाहीर करण्याविषयीं त्यांजकडून आह्मांस लिहून आलें आहे. भाषांतराची निवड भारतावर सोंपविलेली असून त्यावर नाईक आपला कोणताच हक्क सांगणार नाहींत. परकी खिस्ती लोकांकडून हिंदूंवर झालेल्या अत्याचारांची मराठी वाचकांस पूर्ण कल्पना व्हावी या एकाच शुद्ध व परोपकारी हेतूनें उपरिनिर्दिष्ट पारितोषिक ठेवण्यात आलें आहे. याबद्दल नाईकांनें कोण कौतुक करणार नाहीं?

ANNO VII

Por cada linha portuguesa ainda que repetida uma tanga. Anuncios permanentes contracto especial.

DIRECTOR E EDITOR G. P. Hegde Dessay

Quepem Goa

भारत

BHARAT

वर्ष ७ अंक ५० गुरुवार ता २९ मार्च १९२३

संपादक व प्रकाशक गो पु हेगडे देसाई केपें-गोवा

INDUS E CRISTÃOS

O sr. Alves Vilar morador "das undiflavas brumas de verdejantes palmeiras" publicou uma carta no "Bharat" sob o titulo "Em guarda .." com o fim de me fazer a replica em que S. Exa. divorciado da logica e de bom senso, atira-se quixotescamente contra os indus, com uma furia sem outra igual.

De toda essa longa tirada de frases e outra portuguesada de S. Exa., inclusive palavras pouco decentes, infere-se o seguinte:

(1) Que ele (Vilar) leu, [illegible] me lintou e "pues sus...!" quere dizer que a minha carta a [illegible] o tinha a sua razao de ser.

(2) Que Goa e' de facto a Roma do Oriente e um centro da sabedoria mundial e que pensam mal os que querem persuadir-se do contrario.

(3) Que os 'pensadores indigenas' sao estupidos e que ele (Vilar) e' um sabio.

(4) Que eu fiz muito mal quando disse que "os convers[illegible] eram exclusivamente dos cultivadores pescadores etc."

(5) Que a carta em questao de S. Francisco Xavier nao era da sua autoria, mas sim uma tradugao feita em sinal de gratidao ao apostolo!

(6) Que S. Francisco Xavier e' um grande santo, salvador da India, protetor de viuvas(!), louco sublime ... e que o ultimo gume de sangue nas veias do sr. Vilar ebuluciona quando digo que Francisco Xavier nada disto foi.

(7) Que nao e' verdade quando a gente fala que os conversos nao tomam banho, antes pelo contrario sao os indus que nao o tomam.

(8) Que dois indus que actualmente estao em Portugal, estarao por essas horas a saborear Omeletts, roasted beelf etc. na "Hospedaria Coimbra," e que eu sou um mau bicho porque falo contra a obra de S. Francisco Xavier na India.

Eis em poucas palavras o que o sr. Vilar quere dizer, nao falando do seu reportorio de insultos e calunias em que parece ser eximio, e dos quais o seu artigo esta' repleto. Sou um indio, um indu e como tal nao estou educado a dirigir palavras indecentes a quem quer que seja.

A prosa do sr. Vilar em nada prova o contrario do que afirmei e faz apenas argumentos extemporaneos.

Posto isto, vamos a ver se posso arrancar ao sr. Vilar da lama da credulidade, do orgulho insensato e do espirito de ofender a religiao alheia.

A minha carta publicada no n.º 41 do "Bharat" e que era feita no empenho de silenciar a campanha dos conversos que la' em Goa, durante o tempo da exposigao de F. Xavier, arrastavam pelas ruas de amargura os creditos da religiao indu, era muitissimo oportuna. Ela nao so se referia a' carta de Francisco, traduzida pelo sr. Vilar, mas ainda a outros jornais que impensadamente escreviam cousas tendentes a crear odios. Ninguem afirmou que a carta em objeto, altamente ofensiva aos brios dos bramanes e da religiao indu, era invengao exclusivamente do sr. Vilar, o qual, ja que agora ergue a sua voz dizendo que ela e' de lavra do sr. Francisco Xavier, nao temos nenhuma duvida em admitir que o seja. Mas o que parece com a leitura da mesma e' que o tal pe. Francisco Xavier fel-a afim de intrujar os seus colegas de Roma e cantar glorias dos seus servigos que tantos males trouxe a India! Mesmo a tradugao da aludida carta e a sua reprodugao nos jornais modernos importa um crime, porque alem de ser ela ofensiva da religiao indu, contem, ao contrario do que se nota e do que a historia nos conta, referencias falsas sobre os sacerdotes da gloriosa religiao dos Arias. Lembre-se que nao vivemos actualmente naqueles ominosos tempos de fogueiras inquisitorias, nem na monarquia em que tudo era desculpavel a um converso. Estamos na Republica, e a todo o homem e' livre defender-se.

Quanto ao facto de Goa ser Roma do Oriente e um centro da Sabedoria mundial, nao havera' um homem no mundo inteiro, tao vil que o nao reconhega. Centro de Sabedoria Mundial! Porque nao havia de o ser? A demais, ha' ahi intelectuais de grande calibre, ha ai terras que sao conhecidas como Atenas, ha ai liceus, escola medica, aumentos de impostos, igualdade, liberdade, fraternidade.........ha' ainda o incorruptivel corpo de S. Francisco. Que mais e' preciso?

O sr. Vilar, arvorando-se num perfeito europeu 'buzina com a sua boca afona' o seguinte desparate piramidal. "Selecta bufoneria da apelintrada horda dos pensadores indigenas que da imprensa fazem montras das suas asneiras lapidadas em sentengas profundas."

Que 'estupida insolencia da obtuosidade corn[illegible]!!! O sr. Vilar naturalmente nao le os jornais de Portugal cuja leitura o faria certamente convencer de que isto de fazer da imprensa montras das asneiras nao e' dos indigenas, mas sim importado de fora. O proprio artigo do sr. Vilar e' exemplo frisante disto.

O ilustre articulista de "Em guarda..." torce o olho de desconfianga 'como que ve um mentiroso'quando digo que o padre Xavier conseguiu fazer as conversoes aproveitando da ignorancia e a pobreza da gente da camada baixa da sociedade. Mas se ele so se limitasse a aproveitar destes meios taxal-o-iamos apenas dum qualquer missionario que hoje em dia anda as terras de Industao a cagar cordeiros, isto e', a procurar um faminto, um necessitado ou um doente dssamparado a quem se esforga por os santos ol[illegible] o(s) com promessas de 100, 200 ou 300 rupias, o que afinal poucas vezes consegue!

O sr. pe. Francisco fez mui[illegible] as maneiras afim de converter os indus. Quere provas, amigo Vilar? Leia so o ultimo livro do sabio doutor Noronha e nele V. estudara' O sr. pe. Francisco tambem concorreu muito para queima dos livros escritos em marata e assim privar em parte os indus da sua literatura. O Reverendo J. Muray Milchell, celebre missionario protestante e sabio orientalista da presidencia de Bombaim, publicou em 1849 uma memoria sobre a literatura marata (Marathi works composed by the Portuguese) no jornal de R. A. Society n.º XII, 1849, em que diz; "Na India a Religiao Catolica fez diminuta impressao sobre as mais altas clases dos indus. Os conversos sairam exclusivamente das clases mais pobres dos pescadores e cultivadores etc. etc.." E nao venha mais o sr. Vilar ensinar-me ligoes de o sr. Francisco nao ter convertido os indus ignorantes e pobres

O sr. pe. Francisco ainda tem feito na India um acto indisculpavel e muitissimo funesto ao progresso desta terra. E' que com conversoes ele creou gente com outros sentimentos, isto e' gente seudo europeia o que e' e sera de futuro uma grande barreira para o progresso comum da India

Que Pe. Francisco Xavier e' um grande santo salvador da India e protector de viuvas e' coisa que nao admito. Nao sou credulo e nao sou tambem capaz de chamar um santo aquele de quem a historia nao diz bem Se o sr. Vilar julga-o santo (!) que guarde o seu retrato no santuario e va rezando. Nao sera' S. Exa. quem me ha de indicar santos.

Quanto ao que o sr. Vilar fala a respeito dos indus que estao em Portugal, e' escusado dizer que eles sao rapazes que se orgulham de ser indios e indus. Sei com provas que nao gostam o que s. exa. chama *omolets* e *bifs*. O sr. Vilar, parece que no mesmo momento em que 'infesta as 'undiflavas brumas de verdejantes palmeiras'anda tambem a saborear o roasted biffe na Hospedaria Coimbra de Portugal!

Raro e' o indu que se isenta de banhos quotidianos e S. Exa. se diz que viu alguns a burrifarem o seu corpo 'com 2 ou tres chembus,' isto seja tal vez devido a' visinhanga que tem dos admiradores do *santo* ......

Por ultimo, sr. Vilar, cumpre-me dizer que e' louvavel o seu intuito de se defender e traduzir as obras daquele a quem considera como santo, mas o seu sistema adoptado para ambos esses fins nao e' digno dum cavalheiro.

Bombay, 8-3-23

S. N. Bhopatker

Ecos & Critica

Bhalchondra V. Dessai

Após um brilhante exame do sétimo ano, curso de letras obteve a elevada classificação de 15 valores o sr. Bhalchondra V. Dessai

Com orgulho registamos este raro facto, por quanto o sr. Dessai é o primeiro hindú que conquistou tal distincção no referido curso, graças a seu previligiado talento, aliado a um trabalho metodico e inteligente, honrando, desta feita, a numerosa classe a que pertence.

Conhecemos o sr. Bhalchondra. E' mesmo nosso estimado amigo e, porisso, com autoridade, asseveramos que o laureado é homem de sólidos principios, incapaz de antes quebrar que torcer, detestando tudo o que rece pelo aparato enganador.

Com verdadeiro júbilo felicita-se o *Bharat* por tudo isso, felicitando, igualmente, o sr. Dessai, seu dedicado e desinteressado cooperador.

Congresso Provincial

Foram coroadas de melhor exito as sessões do 5.º C. P. cujas conclusões, incluindo a 12a que se refere á restrição do abatimento do gado *vacum*, o que representa fruto dum trabalho aturado dos que anseiam vêr progredido o nosso depauperado e bancarrotado Paiz.

Do fundo do coração desejamos longa vida e muitas prosperidades ao nosso patriotico Congresso.

Desacordo legitimo

O sr. Presidente do 5.º C. P. deu à luz a ideia de festejar o centenario de Vasco da Gama, idea que foi secundada pelo sr. Jaime de Morais.

O *Bharat*, porem, com a veemencia de que é capaz, protesta contra tal idéa, sem receio de que, por esta sua atitude, se digá dêle mal.

E' simples o motivo: foi o Gama causador da ruina e desgraça de numerosas familias hindus que, em boa paz, habitavam a sua India.

रची नेमणूक झाली असून त्यांनीं आपल्या जागेचा चार्ज सुद्धां घेतला! या नवीन 'घाडेची' अर्थात् बिलकूल जरुरी नव्हती. पण वरिष्ट सरकारची नजर राष्ट्राच्या गरजेवरून उठून व्यक्तींच्या गरजेवर स्थीर झालेली असल्यानें, राष्ट्राच्या सुखदुःखाकडे पाहण्याऐवजीं तें आपल्या बगलबच्चांच्याच सोयीकडे विशेष लक्ष पुरवितें, असें मोठ्या खेदानें ह्मणावें लागतें. पोर्तुगाल सरकारला जडलेला हा भयंकर रोग पोर्तुगालचेंच दिवाळें वाजवून स्वस्थ न रहातां, वसाहतीचेंहि असें खोबरें करीत आहे हें सदरील नेमणुकीवरून स्पष्ट सिद्ध होत आहे. यावरून 'बुडत्याचा पाय खोलांत' ही ह्मण प्रस्तुत बाबतींत किती सार्थ आहे, हें आणखी विशेष रीतीनें विशद करण्याचें कारण नाहीं.

गोरक्षणः—गेल्या कांग्रेसनें गोरक्षणाला ह्मणजे गोहत्तेच्या प्रतिबंधतेला शक्य ती मदत पुरविण्याचा ठराव पास केला आहे. या ठरावामुळें यापुढें गोहत्या व्हावयाची टळेल अगर तिला आमच्या अपेक्षेप्रमाणें आळा पडेल असें जर कोणास वाटत असेल तर ती त्याची साफ चूक आहे. तो ठराव पास झाला ही तत्वतः अभिमानाची गोष्ट होय, परंतु जोंपर्यंत कांग्रेसचे खिस्ती पुढारी कंबरा बांधून व्यक्तिशः या बाबतींत परिश्रम करणार नाहींत, तोंपर्यंत ठरावाचा तपशील ठरावांतच 'गडप' होऊन जाईल असें आह्मांस वाटतें. ह्मणून त्या खिस्ती पुढाऱ्यांस आमची सविनय विनंति आहे कीं, त्यांनीं अंतःकरणपूर्वक शेतकीच्या अभ्युदयाकडे लक्ष देऊन, उपरोक्त ठरावास मूर्त स्वरूप येण्याप्रीत्यर्थ अविश्रांत परिश्रम करावा. 'बोलाचाचि भातानें' भूक शमन होणें शक्य नाहीं.

वर्तमानसार.

—ता. १८ रोजीं पणजीचे सुप्रसिद्ध व्यापारी व भारताचे हितचिंतक गणेश रामचंद्र कामत यास एकाएकीं देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास आह्मां फार दुःख होत आहे. केवळ स्वपराक्रमानें त्यांनां अगदीं कष्ट स्थितींतून व्यापारी बुद्धिमत्तेच्या जोरावर आपला सांपत्तिक उद्धार केला होता.

—गोव्यास भूषणीय असलेले नामदार व्यंकटेश देसाई यांचे कनिष्ट बंधु भास्कर देसाई हे लिसेवांच्या सातव्या वर्षाच्या परीक्षेंत पहिले आल्याबद्दल आह्मी प्रेमपूर्वक अभिनंदन करितों. यशवंत देसाई यांची बुद्धिमत्ता अतिशय तीव्र असल्यावरून ते लवकरच नांवरूपास चढतील, असा भारताचा विश्वास आहे, तो खरा ठरो.

—विद्यावर्धक मंडळ, डिचोली या संस्थेची होत असलेली उन्नति पाहून 'भारता'स फार आनंद होत आहे. सदर संस्थेसंबंधी लिहून आलेली विस्तृत माहिती जागेच्या अभावामुळें सवडीनुसार प्रसिद्ध होईल.

—फोंडें महालची मद्यपान निषेधाची चळवळ अत्यंत जोरांत असून सरकार जेरीस आल्याची वदंता आहे. ऐक्याचा प्रभाव! सदरहू चळवळीचा ठराव सवडीनुसार भारतांत प्रसिद्ध होईल.

—येथें ता० २५ रोजीं कऱ्यांचा (वर्फाचा) जोराचा पाऊस पडून चैत्रांत आषाढाचें सुख अनुभवण्यास मिळालें!

—गोव्यांत असहकारतेच्या तत्वाचा विशेष जोरानें प्रसार व्हावयास लागला असून दुष्ट वृत्तींस आळा पडण्याचीं सुचिन्हें जिकडे तिकडे दिसत आहेत.

—मडगांवचे वैकुंठ नाईक यांस सपत्निक देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास वाईट वाटतें!

- येत्या रविवारपासून सांगें, केपें, फोंडें, पेडणें व काणकोण येथील फाजेंदांतील मात्रीजविषयक चोपड्या लोकांसाठीं उघड्या ठेवण्यांत येतील. गरजूंनीं त्यांचा फायदा घ्यावा.

--शिक्षणाचे नवीन डायरेक्टर दो. सांतुस हे आपलें नवीन आफीस थाटण्याच्या बेतांत चूर असल्याचें कळतें!

— यंदां व यापुढें सेगुंदग्रावाच्या लेखी व तोंडी परीक्षा एकाच दिवशीं होऊन, प्रत्येक दिवशीं परीक्षेस बसणाऱ्या मुलांची संख्या ५ असेल असें शिक्षण खात्याकडून प्रसिद्ध झालें आहे.

- सांग्यावर दोन मुनिसिपालट्यांचा कारभार चालू असून, लोकांना काय करावें हेंच समजत नाहीं! या संबंधीं लोकांनीं सरकारकडे अनेकदां तक्रार नेली, तारा केल्या डेपुटेशनें पाठविलीं. पण तेथील धावळा-गोंधळ तसाच चालू आहे! 'नैतिक' सरकारची ही अनीति पाहून मन भांबावून जातें!!

—आजच्या पोर्तुगीज अग्रलेखांत एम. एन. भोबटकर या नावांच्या लेखकानें मां. फ्रांसिस्क शाव्हीयेर हे कसे साधु नव्हत हें मुद्देसूदपणें सिद्ध केलें आहे.

—सरकारनें बंदीचा हुकूम केला असतांहि अजूनपर्यंत पिग्मेव नावांचें मिस्तीसी साप्ताहिक चालूच आहे.

—पर्तगाळचा रामनवमीचा उत्सव मागील वर्षांप्रमाणेंच मोठ्या थाटानें पार पडला, असें एक प्रेक्षक लिहितात.

'भारत'

प्रस्तुत अंक हा या वर्षाचा शेवटचा अंक असून ईश-जनकृपेनें येत्या अंकापासून भारताच्या आठव्या वर्षाला प्रारंभ होणार आहे. ज्यांचेकडून मागील वर्गणी अजून यावयाची असेल त्यांनीं ती तात्काळतोब चुकती करावी, अशी विनंति आहे. या वर्षी ज्या ज्या देशहितेच्छु लोकांनीं भारतास हरतऱ्हेचें सहाय्य पुरविलें त्यांचा तो फार आभारी आहे.

मनेजर भारत.

पणजीचें बातमीपत्र

इलेक्ट्रीक रोषनाई

येथील मुनिसिपालटीनें नवीन व्यवस्थेवरोबर इलेक्ट्रीक रोषनाई आणून आपल्या पणजी शहरांत भर घातली आहे खरी पण आजच्या पेक्षां बिटबिटणाऱ्या कंदिलाचीच जास्ती आठवण होते. याचें कारण असें आहे कीं एक ना दोन कुठें ना कुठें तरी पेटत असत. पण आमची रोषनाई एकाच मिनिटांत काळोख आणि लवकरच उजेड अशा आपालिपांच्या खेळांत आहे. कित्येक ठिकाणचे दिवे रात्रीचे ९ वाजल्यानंतर विश्रांतिसुखांत असतात. कित्येक ठिकाणचे पाच दहा दिव्यांतील एकदोन दिवे कमजोर तर कांहीं कांहीं पेटलेले असतात हा सर्व सूत्रधारी खेळ आपली मुनिसिपालटी मुकाट्यानें पाहते. चांगल्या चांगल्या जागीं हमरस्त्यांवर दिवे पेटले ह्मणजे सर्व शहरांत असेच पेटतील असा आपल्या वरिष्ठांचा समज असतो. त्यांनीं लोकांच्या सोईसाठीं शहरांत फिरून अव्यवस्था कुठें आहे हें पाहणें योग्य आहे.

मुनिसिपालटी

आपल्या मुनिसिपालटीनें नवीन पोस्तुर (Postura) करून त्याच्या मागें लोकांस बराच कर लादण्याचा विचार केला असून त्याचा अभ्यास चालला आहे. आपल्याकडे इतके कर आहेत कीं त्यांचा विचार केल्यास लोकांची फारच कींव येते त्यांतच आणखी कर लादण्याची अपेक्षा बाळगणें ह्मणजे एकादशीच्या रात्रीं शिवरात्र आणणें आहे.

अव्यवस्था

सर्वच अव्यवस्थेंत नावेगासावांत एक अव्यवस्था दृष्टीस पडते ती हीच कीं, ऐन वेळीं बोट सोडली जात नाहीं ही होय. यामुळे बऱ्याच लोकांची अव्यवस्था होते. उदाहरणार्थ 'हडदोंगची लाच' ती सोडण्याची वेळ ४॥ वाजतां असते. पण तिकडे गेल्यावर तब्बेतीप्रमाणें व्यवस्था आढळते ती आढळते. पण सोडणार किंवा नाहीं, ही जबाब मिळणें सुद्धां मुष्कीलीचें असतें. सोडण्याची इच्छा नसल्यास त्याप्रमाणें एका दैनिकावर प्रसिद्ध करावें; न पेक्षां एका बोर्डावर लिहून तो बोर्ड लोकांस दृष्टीस पडेल अशा व्यवस्थेशीर जागीं लावणें जरूर आहे.

सार्वजनिक मुत्र्या

कायद्याप्रमाणें सोई असणें आवश्यक आहे. शहरांत कोणत्याहि जागीं लघवी करणें गैरशिस्त आहे खरें. पण त्यासाठीं पुरेशा मुत्र्या बांधणें हें मुनिसिपालट्यांचें काम आहे. याकडे मुनिसिपालटीनें लक्ष द्यावें तसें दिसलेलें आढळत नाहीं. एक दोन मुत्र्या येथें आहेत. पण त्याची इतकी गलिच्छ व्यवस्था आहे कीं नाक दाबून सुद्धां आंत जाणें मुष्कीलीचें असतें. स्वच्छता नसली ह्मणजे अशी स्थिति व्हावयाचीच. सार्वजनिक संडास व मुत्र्यांकडे मुनिसिपालटीनें विशेषतः लक्ष पुरविणें योग्य आहे.

रमेशचंद्र

जुना इतिहास.

गोमांतकस्थ हिंदूंचा छळ

[या सदराखालीं मागें जाहीर केल्याप्रमाणें दोतोर नोरोन्य यांच्या नुकत्याच प्रसिद्ध झालेल्या 'गोमांतकस्थ हिंदु व रिपब्लिक' या पुस्तकांतील निवडक उताऱ्यांचें भाषांतर देण्यांत येईल. सं. भारत]

" १५३४ सालीं गोव्यांत बिस्पाद या नावांची खिस्ती धर्मसंस्था स्थापण्यांत आली; परंतु जितक्या जलद व सहजरीत्या बाटे लोकांच्या संख्येंत भर पडेल अशी समजूत होती, तितक्या जलद व सहजरीत्या धर्मप्रसाराचें काम पार पडत नसल्याचें पाहून बिस्पादास जबरीच्या 'परोपकारा'ची जोड देण्यांत आली, असें १५४१ सालच्या ३० जून रोजीं प्रसिद्ध झालेल्या खालील हुकमावरून सिद्ध होतें.

'आकाशांतील बापानें' त्या अनेक वर्षांपासून सैतानाच्या मगरमिठींत सांपडलेल्या राष्ट्राची व लोकांची आठवण केली, व त्याचीच (बापाची] इच्छा झाली कीं तेथील सर्व हिंदु देवालयांचा विध्वंस होऊन, तेथें त्यांपैकीं एकहि शिल्लक राहूं नये".

त्याच वर्षी पणजीचीं एकंदर हिंदु देवालयें जमिनदोस्त करून शहरांत ठिकठिकाणीं खिस्ती मोठमोठीं देवालयें व खेड्यापाड्यांत लहान लहान देवळ्या उभारण्याचें शतकृत्य आचरण्यांत आलें.

राष्ट्रीय शिक्षण

ले. मुक्त

बरें इतकेंहि असून इंग्रजी हिंदुस्थानांत कायमची टिकेल अशी कोणी खात्री देऊं शकतो काय? आजवर जसे निरनिराळ्या धर्माचे, जातीचे व भाषेचे राज्यकर्ते हिंदुस्थानांत होऊन गेले तसेच उद्यां दुसरे कोणी किंवा हिंदुस्थान स्वतंत्र होणें अशक्य नाहीं. तेव्हां भाषेचे सव्यापसव्याचे विचार करीत रिकामटेंकडा काळ दवडण्यापेक्षां स्वभाषेला सुसमृद्ध करण्याचे प्रयत्न करीत राहणें अधिक श्रेयस्कर नाहीं काय?

कोणत्याहि राष्ट्राचा राज्यकर्ता परकी व नवीन असला ह्मणजे त्यांच्या भाषेच्या थोड्याशा शिक्षणानेंहि बडी नोकरी मिळूं शकते. चारशें वर्षांच्या दीर्घावधींत ही स्थिति गोव्याप्रांतात येऊन गेली. शेतीवर उदरनिर्वाह करणारी गोवा प्रांतीय जनता, शेतीकडे दुर्लक्ष करून दीड रुपयाचा सुद्धां नोकर बनण्यासाठीं, एकमेकांशीं स्पर्धा करतांना दिसून येऊं लागली! गोवाप्रांताची इतकी हलाख स्थिति आणि त्यांतील जनतेचा अनुकंपनीय कमकुवतपणा याचें बीज परभाषेचे नोकर, गुलाम हें आहे. आह्मीइतके दुर्बल झालेले आहोंत कीं, स्वराज्या [autonomia] सारखी हे राज्यघटना पेनाच्या एका फटकाऱ्यासरशीं तहकुब (suspensa)

होण्याच्या वेळेला मूग गिळून स्वस्थ बसतो! या जनतेच्या इतर प्रकारच्या आवडीनिवडीकडे सरकारनें जाणून बुजून सुद्धां दुर्लक्ष केलें यांत वावगें काय झालें? आमच्यांत पाणी किती आहे हें ओळखल्यामुळें असें होतें ना? इंग्रजी भाषेविषयी अढाव असें घडलें नसल्यानें कित्येकांना भूरळ पडली असल्यास नवल नाहीं. पण फक्त एक शतकाच्या अवधींत तिचे परिणाम कोठवर पोंचले आहेत याचें नुसतें दिग्दर्शन केलें म्हणजे लॉर्ड मॅकॉलेचें शंभर वर्षांपूर्वीचें भविष्य खरें होण्याचा भास होतो. त्या या म्हणण्याप्रमाणें इंग्रजी शिक्षणक्रमामुळेंच हिंदुलोक, स्वाभिमानाला व पराक्रमाला पारखे झाले आहेत. कित्येक शतकें लोटेपर्यंत ज्याची वाण पडणार नाहीं अशा प्रश्नाचा खल म्हणजे जगांतील लांकूड कोळसा इत्यादि उष्णतोत्पादक द्रव्यें संपुष्टांत आलीं तर उष्णता कशी मिळेल या प्रश्नाचा खल तज्ज्ञ लोक कित्येक वर्षांपासूनच करीत आहेत! आज हिंदुस्थानासमोर शिक्षणाचा प्रश्न भावि स्वातंत्र्याचे दृष्टीनें तेवढाच महत्वाचा नाहीं काय? अन्नवस्त्रासाठीं परक्याकडे पाहणें लागतेंच पण यांच्या नजरेची आवश्यकता जें शिक्षण त्याची ही अपेक्षा ह्या हिंदभूमीनें परमाणे कडे वळावी काय? इतकें अधःपतन होणें शक्यच नाहीं.

चालू

—कळविण्यास दुःख वाटतें कीं श्री. दुर्गाबाई वागळे ऊर्फ चंपाबाई या गेल्या दिवसांत क्षयाच्या आजारानें परलोकवासी झाल्या. बाईचा जन्म कुंकळ्ळी येथील केंकरे घराण्यांत झाला असून कारवारच्या वागळे घराण्यांत तिचें लग्न झालें होतें. दुर्दैवानें बालपणांतच वैधव्याचा घाला पडल्यामुळें, माहेरच्या व सासरच्या वडील माणसांच्या संमतीनें प्रो. कर्वे यांच्या आश्रमांतील अभ्यास आटोपून, पुणें मेडिकल स्कुलांत नियमा क्लासांत त्या शिकत होत्या. मिळवीत असलेल्या ज्ञानाचा फायदा गोमांतकस्थ भगिनींस देत करून द्यावा अशी त्यांची उत्कट इच्छा होती. या इच्छेस मूर्त स्वरूप येण्यापूर्वीं त्यांचें देहावसान झालें, हें खरोखर आमच्या प्रांताचें दुर्दैव होय. ईश्वर मृतात्म्यास शांति देवो.

गोमांतकांतील देशभक्ति.

(चतुर्दशक)

झाली हाय सवंग आजि दिसते तीं देशभक्ति पहा।
जीच्या लागतसे प्रयास करणें प्राप्त्यर्थ पूर्वी महा।

× × ×

सोडोनी घरदार सौख्य सगळें, स्वार्था करोनी दुरा।
यात्र प्राण प्रसंगिहि तांधच होती देशभक्ती खरा।
आजी हाय परंतु ह्या उलट कीं अली स्थिती सौख्यदा (?)।
नाहीं लागत देशभक्त बनण्या आयास भारी कदा।
एखादा लिहुनी ह लेख अथवा व्याख्यान देऊनियां।
तासाच्या अवधींत खास बनतो दे[illegible] महात्माजि हा!।
देशाची दुःखस्थिती जरि नसे ठाऊ[illegible] किंचित।
त्याला, त्याचि नसे मुळींच परवा तो तो नसे वाञ्छित।
ज्याला लेख लिहावयास नकळे व्याख्यान देतां नये।
कि[illegible] ह्या व्यतिरिक्त अन्य दुसरें कांहींच हातीं नसे।
देशाच्या करणीं किमीहि जरि तो कष्टावला, व्यर्थ तें।
त्याचें नांवहि ऐकण्यांत अगदीं येणार नाहीं इथें।

वाडी-फोंडा — अज्ञातवासी.

तरुण भारतास विनंति.

[चाल — भूपती खरे ते]

कविः — विनोदराव-मडगांव.

हे तरुण भारता लाडि देशकाधाला ॥
संतोषीं असल्या आर्यहिंद गातेला ॥१॥
शिवराज भोंसला बाजी, बाळ, तानजी ॥
तसेची [illegible] (२)दास, [३]राय, गांधीजी ॥
तव बांधव किति हे दुःखीं असती जाण ॥
जाणुनी मनीं ते झिजवीं पंचप्राण ॥३॥
गरिब दीन जननि पुरवी तू आस ॥
ही करीत विनंता तुझिया चरणीं बाळ ॥४॥

१ बाळ—बाळ गं. टिळक. २ दास—चि. दास.
३ राय—लाला लजपतराय.

विद्यावर्धक मंडळ, डिचोली.

सुप्रसिद्ध बलवंत संगीत मंडळीचा मुक्काम पणजी शहरात असल्यावेळीं तिनें ३०० रुपये घेऊन आपल्या एका प्रयोगाचें उत्पन्न इकडील 'विद्यावर्धक मंडळा'च्या संस्थेला 'धर्मार्थ' अर्पण केलें. ह्या उत्पन्नाची रक्कम जवळ जवळ तेराशें रुपये भरली व तींत वरील तिनशें व इतर खर्च मिळून ४०० रुपये वजा जातां संस्थेला ९०० रुपये मिळाले. संस्थेला ही मदत मिळवून देण्याच्या कामीं ज्या सद्गृहस्थानीं आपल्या पैशांचा व वेळेचा व्यय करून अविश्रांत खटपट केली त्यांत येथील सुप्रसिद्ध व्यापारी शेटजी दुंडाप्पा इक्षप्पा गाडवी यांच्या नांवाचा प्रामुख्यानें उल्लेख करणें न्याय्य आहे. रा. गाडवी यांनीं आपल्या व्यापारांत उत्तम लौकिक संपादन केला असून सार्वजनिक कार्याबद्दल त्यांच्या अंतःकरणात फार मोठी आस्था व कळकळ वसत असल्यामुळें इकडील सर्व जातीच्या लोकांच्या प्रेमाला व आदराला ते पात्र झाले आहेत. विद्यावर्धक मंडळाच्या संस्थेचे ते एक प्रमुख आधारस्तंभ असून त्यांनीं आपल्या पदरचे ५ हजार रुपये खर्चून एक प्रशस्त इमारत बांधून ती उदार अंतःकरणानें संस्थेला अर्पण केली आहे. ह्या इमारतींत सध्या इंग्रजी व मराठी मिळून सुमारें २०० मुलें शिक्षणाचा लाभ घेत आहेत. शिवाय त्याच इमारतीच्या एका भागात वाचनालयाची स्थापना करण्यात आली आहे. या संस्थेची उर्जितावस्था होण्यासाठीं येथील शिक्षणाभिमानी लोकांचे प्रयत्न एकसारखे चालू असून त्यांतल्या त्यांत संस्थेचे उत्साही स्वयंसेवक व चालक मंडळींकीं रा. वामन कोळमुळे, विष्णुपंत कडकडे बाबुराव घोंड, पुरुषोत्तम आळवे, दत्तू काणेकर वगैरे यांचा नामनिर्देश केल्याशिवाय आमच्यानें राहवत नाहीं. सर्वांच्या निःस्वार्थ बुद्धीनें, अंतःकरणाच्या खऱ्या तळमळीनें चाललेल्या या प्रयत्नास इच्छित फळ येऊन ही वरील संस्था चिरायू होवो व गोमांतकीय जनतेच्या प्रगतीस सहाय्य करण्याचें सामर्थ्य तिला लवकर प्राप्त होवो अशी या जगन्नियंत्यापाशीं आमची प्रार्थना आहे.

सीच तो.

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da Comarca de Salcete e cartorio do escrivão do 1.º officio correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos da §2.º do artigo 197 do Codigo do Processo Civil citando o interessado Carlos Fernandes, marido da interessada Avelina Dias, do Ponsulem de Cancona e ora ausente em Belgão, territorio britanico, em parte incerta para querendo assistir a todos os termos ate final do inventario orfanologico aque se procede nesse juizo por obito de Florinda Miranda que foi de Cuncolim sendo inventariante e cabeça de casal Vitorino Dias da mesma de Cuncolim, e nelos deduzir seus direitos sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este X.dem 30 de Agosto de 1922:

O escrivão de direito do 1.º of.;
Manuel Jose Sebastiao Lobo

O Juiz de Direito,
ABEL JOAQUIM DE MEIRELES.

Nunca desejamos mal do Vasco nem dos seus bens, nem mesmo da sua religião para que êle e *outros* tivessem exercido barbaridades desumanas nos hindus inocentes!!!

Vasco da Gama representa para hindus o seu maior verdugo, verdugo dos seus templos, verdugo das suas riquezas e verdugo da sua independencia.

¿Nestas condicões pode o *Bharat* deixar de protestar contra a idêa da celebração do centenario de quem foi maior inimigo dos ascendentes dos seus correligionarios?

Responda-nos quem de direito, pondo mao na consciencia inteirando-se da *sciencia historica* do passado!

Contra matas

Estamos ainda coligindo petrechos para a guerra declarada contra os tigres humanos alojados nas matas do Sidlha. Breve se erguerá o pendão do combate, pois.

Leiam

Leiam noutro lugar o artigo do sr. S Ṇ Bhopatkar, e que representa a sintese sentimental dos hindus em relação aos que os despoiaram cruelmente injustamente e barbaramente dos seus teres e haveres.

Terá sôado a hora de desforra?

Em Sanguem

Pelos modos, o que por êstes dias se està a passar em Sanguem no que toca á politica eleitoral é simplesmente triste, parecendo que não há aqui quem ponha termo à pouca vergonha dali.

Os telegramas publicados noutros jornais bem evidênceam quão seria situação vão criando os *intrusos*, com a ajuda do sr Administrador do Concelho, de quem temos pena, porque sempre o supunhamos inc paz da atitude que, com provas na mão, se lhe atribue.

Tomaremos conta do caso de Sanguem, mais de vagar, logo que o espaço no-lo permita. No entanto limitamo-nos a protestar contra *as coisas* dali.

Bravo!

O sr. Xencor Sinai Bendó ajudante de carcereiro da cadêa civil desta comarca pôs, ha dias, á disposição das autoridades um preso que se evadira da mesma cadêa, iludindo, durante a noite, a vigilancia policial.

Este acto do sr. Bendó prova bem que êle é muito zeloso e activo no exercicio de suas unções [illegible] peso de sus responsabilidades.

भारत

गुरुवार चैत्र शु० १२ शी १८४५

पांचवी प्रांतिक कांग्रेस.

पूर्वी जाहीर केल्याप्रमाणें गेल्या ता. ११, १२ व १३ रोजीं या कांग्रेसचीं अधिवेशनें पणजी – मुनिसिपालटीच्या दिवाणखान्यांत येगल्दाचे संपादक दो. कुन्ज यांच्या अध्यक्षतेखालीं निर्विघ्नपणें पार पडलीं. परिषदेच्या प्रथम दिवशींच्या अधिवेशनाला मामुलवहिवाटीला अनुसरून ना. गव्हर्नर साहेब व इतर बडेबडे अधिकारी आपापल्या परिवारासह हजर होते. ठिकठिकाणच्या प्रतिनिधींचें प्रमाण जरी फार जास्ती नव्हतें तरी अगदीं कमीहि पण नव्हतें. एकंदरींत पांचवी प्रांतिक कांग्रेस बाह्य दृष्टीनें प्रेक्षणीय झाली होती यांत संशय नाहीं.

अंतरंगाकडे दृष्टिकोण वळविल्यास कांग्रेसचें अस्तित्व प्रांतास लाभदायक झालेंच आहे कींवा या पुढें होईल या संबंधीं मात्र मतभेद होण्याचा बराच संभव आहे पोर्तुगालनें स्वीकारलेल्या 'हमकरेगो' धोरणामुळें जेथें खुद्द लेझिज्लातीव्ह कौंसिल्याच्या ठरावांस बेमुर्वतखोरपणें धाब्यावर बसविण्यांत येतें, लोक प्रतिनिधींच्या मतांला थोडासासुद्धां मान देण्यांत येत नाहीं, त्यांचें ह्मणणें ऐकून घेणेंसुद्धां महापातक गणलें जातें, तेथें कांग्रेससारख्या अर्धवट 'लोकसत्ताक' संस्थेच्या 'बरळण्याकडे' कोण लक्ष देईल? जेथें धन्यालाच कोणी विचारीत नाहीं, तेथें चाकराचा काय पाड?

असो. तात्पर्य ज्या स्थितींत व रीतींत सांप्रत कांग्रेस आपलें कार्य करीत आहे त्या स्थितींत व रीतींत राजकीयदृष्ट्या ती प्रांताला उपयुक्त होते किंवा होईल हा प्रश्नच आहे.

हा व इतर अनेक प्रश्न जर बाजूला ठेविले तर एक गोष्ट मात्र ठळकपणें नजरेस येते, ती ही कीं, कांग्रेसवर हिंदु समाजाचें वजन पडत चाललें आहे. थोड्यावर्षांमागें ज्यानां कस्पटाचासुद्धां मान नव्हता, जेथें तेथें ख्रिस्ती समाजाकडून अनवंशिक प्रवृत्तींमुळें ज्यांची अवहेलना होत होती, त्यांच्याच इच्छेसमोर त्या समाजाला मान वांकवावी लागली, हें, गोहत्येच्या प्रतिबंधास शक्य तितकी मदत करण्याचा ठराव एकमतानें कांग्रेसींत पास झाल्यानें, उघडपणें सिद्ध झालें. हा ठराव ह्मणजे हिंदूंना विजयच होय. या विजयाची तेजस्विता वाढविण्याचा प्रयत्न हिंदुसमाज अधिकाधिक जोमानें कृतींत आणील अशी आशा केल्यास ती निरर्थक ठरेल असें वाटत नाहीं.

व्यापार व शेतकी यांच्या अभिवृद्धीला पोषक असे अनेक ठराव यंदां परिषदेंत पास झालें, हें फार उत्तम झालें; परंतु वास्कोदे गामाच्या शतसांवत्सरिक उत्सवाविषयीं अध्यक्षांकडून करण्यांत आलेला उपक्रम मात्र आह्मांला पसंत नाहीं. या उपक्रमाविरुद्ध तेथल्य तेथें न निषेध व्यक्त व्हावयास पाहिजे होता.

वास्को देगामाचा काळाकुट्ट इतिहास, त्यानें हिंदूंवर केलेले अमानुष अत्याचार. हिंदूंचीं पूज्य देवालयें, हिंदूंचा पवित्र धर्म, हिंदूंचे नामांकित ग्रंथ इत्यादींची राखरांगोळीं होण्याप्रीत्यर्थ त्यानें आचरलेल्या दुष्ट कृत्यांमुळें सदरहू शतसांवत्सरिक उत्सव भारतास कां मान्य नाहीं हें विशेष स्पष्ट रीतीनें सांगण्याचें कारण नाहीं. आमच्या दृष्टीनें वास्को दे गामाची किंमत एखाद्या दरोडेखोरापेक्षां जास्ती ठरत नाहीं. आणि उजळ माथ्यानें दरोडेखरांचे उत्सव साजरे करण्याची जोंपर्यंत अजून टूम अमलांत नाहीं, तोंपर्यंत तरी वास्को दे गामाच्या कसल्याहि उत्सवास हरकत घेणें भारत आपलें कर्तव्य समजणार. मग या समजुतीमुळें त्याला कितीहि लौकिक नुकसान सोसावें लागलें तरी हरकत नाहीं. असो.

कांग्रेसनिमित्त सिनेमा व मुलांचे खेळ दाखविण्याचा 'अजब तमाशा' करण्याचें कारण आह्मांस तरी निदान समजत नाहीं. 'अजब तमाशानीं' चित्तवृत्ति तल्लीन करून घेण्यासारखी देशाची वास मनःस्थिति नहीं. सरकारी नोकर वेळेवर पगार मिळत नसल्यावरून व इतरेजन करांच्या मारानें हवालदील झाल्यावरून दुःखांत होरपळत असतां, कांग्रेसला तमाशे आठवावे, हें देशाचें दुर्दैव नव्हे तर काय?

सध्या कांग्रेससंबंधी लिहिलें तितकें पुरें आहे. त्या वरूत तिची, तिच्या धोरणाची व तिच्या चालकांची थोडीबहूत कल्पना वाचकांस होईलच. आमच्या मतें तिच्यांत कोणकोणत्या सुधारणा होणें जरूर आहेत हे सवडीनुसार लिहिण्याचें कबूल करून वाचकांची सध्या रज घेतों.

Hontem e hoje

O livro do sr. dr. Noronha *Os Indús de Goa e a Republica* patentêa bem o que eram hontem e o que são hoje os hindus de Gôa. Se hontem eram escravos e *materia prima* da zombaria ... *catolica*, hoje são cidadãos livres, graças á implantação do novo regime politico.

Convem, agora, que o odioso espirito da banda dos inimigos do bramanismo se dedique exclusivamente a curar da já conhecida cronica doença que o enferma desgraçadamente. E isto *ad majorem Dei gloriam*!

Decorreram já os dias de sogra e rompeu ja a aurora de ... nora.

Agricultura

Recebemos e agradecemos á Direcção dos Serviços Agricolas deste Estado a "Informação á imprensa" cuja tradução, para a maior vulgarisação, será inserida na secção marata do *Bharat*, como de vez passada.

स्फुट विचार

सारस्वत ब्रा. समाजः—पूर्वी प्रसिद्ध झालेल्या कार्यक्रमांत थोडासा फेरबदल होऊन मडगांवच्या या लोकप्रीय संस्थेची वार्षिक व्याख्यानमाला फार यशस्वी रीतीनें पार पडली, हें कळविण्यास समाधान वाटतें. व्याख्यानमालेद्वारा समाजाकडून बजविण्यांत येत असलेल्या लोकसेवेचें महत्व मागें आह्मीं अनेकदां वर्णन केलेंच आहे. आतां इतकेंच सांगावयाचें कीं, समाजकार्याविषयीं जनतेंत दिवसेंदिवस ज्यास्त प्रेम प्रगट होत असून, सारस्वत समाजाची सर्वांगीण उन्नति व्हावी असेंच सर्वांस अंतःकरणपूर्वक वाटत आहे. संस्थेला स्वतंत्र इमारतीसाठीं सरकारकडून मोफत जागा मिळाली असून तिच्या कामास सुरुवात करण्याचें सामर्थ्य समाजचालकांत उत्पन्न झालें आहे, हें उपरोक्त प्रेमाचें निदर्शक होय, असें कबूल केल्याशिवाय कोणाच्यानेंहि रहावणार नाहीं. असो. सारस्वत ब्राह्मण समाजाची दिवसेंदिवस अभिवृद्धि होऊन, त्याच्याकडून अशीच जनसेवा बजावली जावो, असें इच्छितों. स्थलसंकोचयामुळें व्याख्यानमालेचा अहवाल येत्या अंकीं प्रसिद्ध करण्याचें अभिवचन देऊन, हा अनिष्ठचिंतनपर स्फुट आटोपता घेतों.

प्रागतिक संघः—पूर्वी ठरल्याप्रमाणें गेल्या ता० २४ रोजीं प्रागतिक संघाच्या कार्यकारी कमेटीची सभा मडगांव येथें पूर्वीच्याच जागीं भरली होती. गेल्या ता. १२ रोजीं पणजीच्या बैठकींत पास झालेल्या ठरावांची पुनःश्च चर्चा होऊन येत्या मे महिन्याच्या ५ व ६ तारखांस ठरेल तेथें प्रागतिक परिषद भरविण्याचा नवा ठराव पास करण्यात आला. प्रागतिक संघ अगर परिषद यांविषयीं कोणास कसलीहि माहिती पाहिजे असल्यास त्यानें "सेक्रेटरी प्रागतिक संघ. c/o डॉ. आत्माराम गोविंद बोरकर, पणजी" या पत्यावर पत्रव्यवहार करावा. सदरहू सभेस नामदार दो. देसाइ, दादासाहेब वैद्य, डॉ. सालरदांडे, शांबा राव सरदेसाई, महादेव काकुले यशवंत देसाई, शिवा फ. आंगले, दिरबा सांवर्डेकर, पुंडलीक वा. विर्जिनकर, बोंबी नाईक, जना कामत, उसो नारवेंकर, केशव अनंत नाईक, ना. अ. पाटणकर इत्यादि गृहस्थ हितचिंतक व सभासद या नात्यानें हजर होते. एकंदरींत सभा निर्विघ्नपणें पार पडून संघ अधिकाधिक कार्यक्षम व्हावयास लागला आहे, हें नमूद करण्यास आनंद वाटतो.

बुडत्याचा पाय खोलांतः—प्राथमिक शिक्षणविषयक एकंदर व्यवस्था पूर्वी इंस्पेक्सांव या खात्याकडून राखिली जात असे. तसेंच रैतोर या अधिकाऱ्याकडून लिसेवांतील सर्व व्यवस्था पाहिली जात असे. दोन्हींहि व्यवस्था त्या त्या खात्याकडून उत्तम प्रकारें पार पडत असत. असें असतां त्या खात्यावर एक नवीन दिरेक्तो

बातमीपत्र

श्रीयुत भारतकर्ते यांस सा. न. वि. वि. मी गोव्यांहून आंगोलास जाण्यास निघतानां प्रवासातील हकीगत लिहून पाठवीन असें अनेक मित्रांकडे कबूल केलें होतें. पण प्रत्येकीं पत्रव्यवहार ठेवणें शक्य नसल्यानें आपला आश्रय घेणें भाग आहे व तो तुम्ही देऊन आभारांत ठेवाल अशी खात्री आहे.

काल २१-२-२३ तारखेस १२ वाजतां मला माझ्या मित्रमंडळीनें मुंबईच्या, अलेक्झ ड्रा बंदरांत, नं ४ च्या गोदींत उभी असलेल्या कारोआ बोटींत आणून सोडल्यापासून मी खुशाल आहें. जलप्रवासाची भीति वाटत होती तिचा एकदम न्हास झाला. बोटींत आहें पण गांवात असल्यासारखा आहें. नेहमीपेक्षां बोटींत बायका मुलें व पुरुष मिळून लोकांना बराच भरणा आहे. कोणी हवा खात बेकार पडलेले. कोणी खेळत असलेले, कोणी हास्य विनोद करण्यांत तर कोणी गाण्यांत दंग असलेले, कोणी बायकामुलांस समुद्राची मौज दाखवीत असलेले तर कोणी आवडत्या पुस्तकाशीं रममाण झालेले दिसतात. बोटीवरील नाना चमत्कार पाहिले ह्मणजे निघण्यापूर्वी जी एक प्रकारची भीति वाटत असते ती निघून जाते. बोटींतल्या सोयी पाहिल्या ह्मणजे मन थक होऊन जातें. बोट इतकी स्वच्छ आहे कीं आमच्या मोठमोठ्या श्रीमंतांच्या घरांतूनसुद्धां इतकी स्वच्छता व टापटीप असूं शकणार नाहीं. स ठिकाणीं पायपोस पसरलेले असतात. क्याबीन ह्मणजे खलीमध्यें तर विचारूंच नका. प्रत्येक क्याबिनांत दोन ठिकाणीं एकावर एक असे चार बिछानें, दोन टेबलें, नेसण्यांत गरम लोकरी ब्लांकीट, विजेने फिरणारा पंखा, ..., ज्यांत फणी ब्रश वगैरे सामान आहे अशीं दोन कपाटें, व पिण्याचें पाणी, आरसा, पाण्याचा नळ, प्रत्येक ... निरनिराळे साबण टुवाल वगैरे असून कांहींच न्यून नसतें. सकाळीं ६ वाजतां चहाबरोबर, नंतर ८ वाजतां उकडलेले बटाटे, पाव, खीर, मासळी, शाकभाजी, केळीं व काफी (मांसाहारी लोकांना दोन तीन प्रकारचें मांस) वगैरे देतात. एक नोकर बूट वगैरे स्वच्छ करण्यांकरितां थोरमकाळीं प्रत्येक खोलींत येत असतो. एकंदरींत आमच्या दृष्टीनें सर्व चैनीचा प्रकार अनुभवण्यास सांडून मनाला कांहींच शीण वाटत नसतो. बोट फार मोठी असल्यावरून अद्याप हालल्याचें समजलें नाहीं व पुढेंहि हालणार नाहीं; फक्त दुर्दैवानें एखादें तुफान सांपडलें तर गोष्ट निराळी. नाहीं तर महिन्याचे महिने अशा बोटींतून प्रवास करणें फार मजेचें आहे. प्रत्येक क्याबीनच्या दारांत एक नोकर असतो. जें काय पाहिजे असेल तें त्याजकडून आणवावें. सकाळ संध्याकाळीं थंड अगर गरम पाण्याची आंघोळ करता येते. नोकरांस सांगितलें ह्मणजे तो सर्व व्यवस्था करितो. पणजीहून मुंबइस येणाऱ्या बोटीत फार हाल व त्रास होतात पण इकडे जिकडे तिकडे सुखच सुख. मी आहें त्या क्याबिनमध्यें एक पार्शी, एक गुजराथी, व एक मुसलमान असे तीन प्रवासी आहेत. ते फार प्रेमानें मजकडे वागतात. माझे आंगोलास येणारे खिस्ती सोबती दुसऱ्या खोलींत असतात. नव्या संगतींत जुन्याची आठवण होत नाहीं. नवे सोबती, मी सर्व आफिसचा पोर्तुगीज कामगार असल्यामुळें मला बऱ्याच मानानें वागवितात. मी बरोबर इंग्लंडचा इतिहास, भांडारकरकृत धर्मपर व्याख्यानें व लेख, नवनीत, मराठी श्रीमद्भगवद्गीता, लो. टिळकांचें गीता रहस्य वगैरे पुस्तकें आणिलीं आहेत. कळावें.

या पुढील पत्र दैरेस सालाम येथें मिळाल्यास पाठवीन. मी इष्टस्थळीं पोंचतांच माझ्या नांवीं आपल्या पत्राचा एक अंक पाठविणें. रुदोदीत लोभ असावा हे विनंति

आ. नम्र

उपी बावली कामत

सारस्वत ब्राह्मण समाज, मडगांव

व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम

तारीख	व्याख्याते	विषय	अध्यक्ष
१८-३-२३		वाढदिवस समारंभ	
१९-३-२३	रा. सु. रा. सामंत	इंग्लिश व पोर्तुगीज राज्यपद्धति	ना. व्यंकटेशराव सरदेसाई
२०-३-२३	,, कृष्णराव ग. केणी	खिस्तीधर्म	रा. सु. रा. सामंत
२१-३-२३	प्रो. श्रीकृष्ण नी. चाफेकर एम. ए.	मराठी वाङ्मय	रा. शांताराव सरदेसाई
२२-३-२३	रा. अनंत रघुनाथ काळे बी. ए.	लोकशिक्षण	दोतोर वि. रा. सिनारी
२३-३-२३	दोतोर भास्कर म्हा. बोरकर	आर्यवैद्यकाविषयीं कांहीं विचार	भिषग्वर्य रा. पां. वैद्य
२४-३-२३	रा. केशव रा. छापखाने बी. ए. एल्. एल्. बी.	पाश्चात्य संस्कृतीचे संस्कार	रा. शांताराव सरदेसाई

याच दिवशीं व्याख्यानमालेचा समारोप होईल

वि. सू:— प्रत्येक व्याख्यानास स्टँ. टा. ७॥ ला सुरुवात होईल.

guesa. O sr. Naique oferece o dito premio sem reservar para si direito algum sobre a mesma tradugao: e' apenas um estimulo para quem queira verter em marata a importante obra daquele integerrimo magistrado.

Boa e util lembrança a do sr. Bombi.

O Bharat

Nao se publicara' o proximo numero do *Bharat* por os nossos empregados quererem divertir o *Sigmo*, como de costume.

Em volta do protesto

O nosso presado colega d *A India Portuguesa* pretende significar ser discabido o protesto do sr. J. Camotim contra a atitude da Camara Municipal de Salsete no Jubileu Episcopal do sr. Patriarca das Indias Orientais, ha pouco realisado, transcrevendo em defesa de sua afirmaçao uma passagem do discurso do sr. dr. Antonio Jose' de Almeide a favor do catolicismo.

O colega teria razao se citasse alguma deliberaçao do Parlamento para corroborar o que avança, que a cita do discurso do sr. Presidente em nada pode diminuir o valor do protesto do sr. Camotim.

E' que o Presidente da Republica nao e' o Parlamento e o Presidente da Camara nao e' a...Camara.

O argumento da *India Portuguesa* nao sufraga pois, como se diria na linguagem forenes.

Sarasvat B. Samaj

Realiza-se no dia 18 do corrente o aniversario da fundaçao desta associaçao de Margao, devendo haver, por esta ocasiao, uma seria de conferencias sobre diferentes assnutos, serie que sera' inaugurada pelo sr. Karnataki, de Poona.

Notario

A comarca de Bicholim continuara' a ter dois notarios, como ate' aqui.

Ficou, portanto, sem efeito o movimento de *um contra dois*.

O Bharat

Com mais um numero, o *Bharat* vai completar o se'timo ano da sua publicaçao. No proximo mez de abril entra o nosso jorual no novo ano e por isso pedimos aos assinantes a fineza de saldarem *os seus debitos*.

— आराबेकर देसायांच्या ऐतिहासिक घराण्याचे नामांकित चालक गोविंदजी जसवंतराव देसाई यांस देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यांस फार वाईट वाटतें. परमेश्वर मृताच्या आत्मांस शांति देवो.

— स्थल संकोच्यामुळे दो. नोरोज्यांच्या ग्रंथांतील कांहीं भागांचे तयार केलेलें भाषांतर येत्या अंकासाटीं ठेवावें लागलें.

सालाबादप्रमाणें शिमग्यानिमित्त भारताचा येता अंक प्रसिद्ध होणार नाहीं.

भारत

गुरुवार फाल्गुण व० १३ शी १८४४

अबकारी खातें

या खात्याचें १९२१ सालीं, ७७८९४ नारळीचीं, ५३५ ताडमाडाचीं, ३०४५८ खजुरीचीं आणि १६ भिल्लमाडाचीं मिळून १०८९०३ इतकीं झाडें सूर काढण्यास देण्यांत आलीं. त्यांतील ६४९२ ना. झाडांपासून गूळ व इतर झाडांपासून दारू करण्यांत आली. वरील झाडांची सूर काढण्यांस परवानें दिले त्यांचें उत्पन्न ५८३६६२ रु. १३ आ. ४ पै इतकें आलें.

त्याच सालीं, सुरेपासून दारू गाळण्यास २५८८, काजूच्या रसापासून दारू गाळण्यास १२०७ आणि उंसांच्या रसापासून दारू गाळण्यांस ७ मिळून ३८०२ भट्ट्या घालण्यांस आल्या. त्यांस परवानें दिले त्याचें उत्पन्न अनुक्रमें ५१८० रु., ६०३ रु. ८ आ. आणि ३ रु. ८ आ. मिळून ५७८७ रु. इतकें आलें.

त्याच वर्षी काजूच्या व उसांच्या रसापासून दारू गाळण्यांस विशिष्ट कर आहे त्याचें उत्पन्न अनुक्रमें ७७२८१ रु. १०॥ पै आणि सरकारी भट्यांतून डिपोझीट ठेविलेले व सरकारजमा झालेले ३८७ रु. ११ आ. ३ पै मिळून ७७७६८ रु. ४आ. १०॥ पै इतकें आलें.

त्याच सालीं, गांवठी दारूचीं १२७६, सूर विकण्यानीं (दमण व नगरहवेली परगणा येथें) ८७ आणि परदेशी दारूचीं १९६ दुकानें उघडण्यांत आलीं. त्यानां परवानें दिले त्याचें उत्पन्न अनुक्रमें ६२०. ५७, १४७५, आणि ७२५४ मिळून ७८७९६ रु. आलें.

शेवटीं त्याच सालीं दमण, नगर हवेली परगणा आणि दीव येथें दारू गाळण्याचा व विकण्याचा मक्ता दिला त्याचें १७६६०१ रु. २ आ. १॥ पै, इतर [भांग वगैरे] मादक द्रव्यें विकण्याचे परवानें दिले त्यांचें १४४ रु. ४ आणे, फक्त दमण व नगर हवेली परगणा येथें दारूवर घेण्यांत येणाऱ्या १५ टक्के ज्यास्ती कराचें १६६१ रु. ७ आ. ४ पै, दीव येथील कोळसा विक्रीचें ९ रु. १४ आ, छापील तक्ते विक्रिचें ४ रु. ६ आ. ८ पै, निरुपयोगी भांडीं विकण्यांत आलीं त्याचें ३१ रु. व कायदा मोडल्याबद्दल दंड वसूल केला त्याचें १०६२ रु. १० आ. १ पै मिळून १७९५१५ रु. ८ आ. २॥ पै इतकें किरकोळ उत्पन्न आलें.

वरील उत्पन्नाची बेरीज केली तर दारूमुळें सरकारी तिजोरींत एकंदर९१७५१८ रुपयांची भरती होत असते असें ह्मणतां येईल. इतकें उत्पन्न ज्या खात्यापासून मिळतें त्या खात्यासाठीं सरकारास किती खर्च करावा लागतो हें समजण्याचें साधन नसल्यामुळें, वरील उत्पन्नापैकीं सरकारच्या पदरांत निवळ उत्पन्न किती पडतें हें, आजच आमच्यानें सांगवत नाहीं. त्या पुढील सालच्या उत्पन्नाच्या तक्तांत जमेच्या बरोबर खर्चहि दाखविण्याची तजवीज जमाबंदी खात्याकडून व्हावी असी आम्हीं सूचना करितों.

आलेल्या उत्पन्नांतून तिजोरींत निवळ उत्पन्न किती राहण्यासारखें आहे हें, जरी समजत नसलें तरी लोकांच्या खिशांतून दारूपायीं नऊ सवानऊ लाख रुपये स. तिजोरींत जातात ही गोष्ट खरी आहे. आणि फक्त सरकार जर दारूवरील कर ह्मणून लोकांकडून इतकी रकम उपटतें तर कलाल, भंडारी, जमीनदार वगैरे लोक त्याच्या चौपट तरी रकम उपटतात असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. आणि त्याप्रमाणें त्रैराशिक मांडलें तर दारूपायीं पो. हिंदुस्थान, 'अवघा पांच साडे पांच लोकवस्तीचा टीचभर हिंदुस्थान' पंचेचाळीस, सेचाळीस लाख रुपये खर्च करितो असें साहजिक ठरतें.

दरवर्षी दारूसाठीं इतका पैसा खर्च करण्याचें त्राण आमच्या लोकांत आहे कीं काय याचा विचार सरकारनें अथवा जनतेनें कधींच केला नाहीं. तर उलट दारू गाळणें हा एक देशसमृद्धीचा उत्पादक धंदा आहे असेंच या उभय वर्गाचें मत असल्याचें सप्रमाण दिसून येतें. याचें कारण उघडच आहे. आपल्या तिजोरींत नऊ सवानऊ लाखांची भरती होत असल्यामुळें सरकारला तो धंदा द्रव्योत्पादक वाटत असतो. कलाल, भंडारी, यांचें विशेषा धंद्यामुळें बरेच गरम होत असल्यामुळें सरकारप्रमाणेंच त्यांचीहि स्थिति आहे. राहतां राहिला जमीनदार वर्ग. या वर्गाची, पुढल्यावर्षी नारळ पिकून मिळणारें उत्पन्न आदल्यावर्षीच मिळत असल्यामुळें निवळ दिशाभूल होऊन, या धंद्यामुळें आपणासहि बराच फायदा होत आहे असें तो समजत असतो. आणि या सर्वांस फायदा करणारा मद्यपी वर्ग हा बोलून चालून मद्यपीच असल्यानें त्याला तर आपल्या आवडत्या व्यसनापासून आपलें व आपल्या कुटुंबाचें किती नुकसान होत असतें याचें ज्ञान नसणें साहजिक आहे. प्रत्यक्ष दारू पिणार आणि दारूच्यापायीं आपला फायदा करून घेणारा असे दोन वर्ग वगळले तर दारूचा तिटकारा करणारा असा एक तिसरा वर्ग आमच्या समाजांत अद्याप जीव धरून आहे याबद्दल संशय नाहीं. त्यांच्याच जिवावर दारूवर हल्ला करण्याचें धोरण आम्हीं पतकरिलें आहे. त्याची जाणीव सर्वांस व्हावी व पो. हिंदुस्थानच नव्हे तर अखिल अबकारी खात्याच्या अपकारांतून मुक्त व्हावा अशी आमची इच्छा आहे. ती परमेश्वर पूर्ण करो.

मद्यपान आणि मद्यदान.

(ले० विरोधी)

वर्तमानपत्रांत व्यक्तिविषयक टीका येणें योग्य होत नाहीं, तरी पण एखाद्या व्यक्तीकडून घडणारीं कृत्यें प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरित्या समाजास बाधक होत चाललीं अगर होण्याचा संभव असला तर त्यांवर व्यक्तिविषयक या नांवाखालीं पांघरूण घालणें रास्त होणार नाहीं. कारण समाज हा व्यक्तिव्यक्ति मिळूनच बनलेला असतो. त्यांची सुधारणा झाली तरच समाजाची किंवा राष्ट्राची सुधारणा होणारी आहे. या दृष्टीनेंच आमच्या लेखांत समाजहित विघातक अशा व्यक्तिविषयक कृत्यांवर टीका करून त्यांतील चुका दाखविणें भाग आहे.

श्रीमंत ह्मणजे त्यांच्या घरांत भरपूर द्रव्यसंग्रह असावयाचा. त्यानीं आपल्या आवडत्या मुलांमुलींच्या मुंजीलग्नसमारंभांत हजारों रुपये उधळले तर आह्मासारख्या गरिबांस कुरकुर करण्याचें कारण नाहीं. परंतु ह्मणतात ना? "ह्मातारी मेली तर हरकत नाहीं पण काळ सोकावतो" तसलीच गत ह्याहि बाबतींत व्हावयास लागते. आणि ती कशी ह्मणाल तर, वाजवीपेक्षां फाजील खर्च करून, आहे त्यापेक्षां मोठा श्रीमंत भासविण्याची हांव प्रथम प्रतीच्या व नंतर हळुहळू आमच्यासारख्या गरीब स्थितींतील घराण्यांतून सुटावयास लागते, आणि ऋण काढून सण साजरा करण्याची प्रवृत्ति वाढावयास लागली ह्मणजे त्याचें पर्यवसान शेखीं त्रिबुनलच्या दरवाज्यावर बापजाद्यांनीं निढळच्या घामानें मिळवून ठेविलेल्या जिनगीचा जाहीर लिलाव होण्यापर्यंत पाळी येण्यांत होत असतें. याला कारण कोण? तर श्रीमंतांचे, श्रीमंतीच्या जोरावर श्रीमंती थाटानें केलेले लग्नमुंजीसमारंभांतील चोंचले.

श्रीमंतापाशीं भरपूर द्रव्याचा सांठा असतो. त्याचें चीज लग्नमुंजीसारख्या समारंभांत मोठा थाटमाट करून, हजारों रुपयांची धूळधाण करून केलें नाहीं तर त्यांच्या घराण्याचा नांवलौकिक तो काय राहिला असा कोणी उत्तरपक्ष करण्यास चुकणार नाहीं. त्यांच्या दृष्टीनें गोष्ट खरी आहे. व अशा रितीनें द्रव्याचा धूर करून श्रीमंतानीं आपल्या वाडत्या नांवलौकिकांत भर घातली तर त्यास आमचीहि हरकत असणार नाहीं. पण मनुष्य हा अनुकरणप्रीय आहे. तो एकाद्या गोष्टीचें अनुकरण करूं गेल्यास, ती बरी आहे कीं बुरी आहे, शक्य आहे कीं अशक्य आहे, याकडे डोळेझांक करतो. याचा अनुभव कोणास नाहीं? तेव्हां श्रीमंतानीं, हातीं मुबलक पैसा आहे ह्मणून मनमुराद रितीनें खर्च करितांना, आपण ज्या समाजांत आहों, त्या समाजावर याचा काय परिणाम होईल, अनुकरणप्रीयतेमुळें नसताच खर्च अंगावर घेण्याचा उद्यार, हातांत पैसा नसलेल्यानीं परंतु, गर्भश्रीमतीचा

पो. किर्लोस्करवाडी जि. सातारा ॥

धिःकार

अकस्मात जों विज पडावी कोसळुनी स्वर्गीची ।
करपुनि जावी फुलती तेणें बाग अहा !. जीवाची ।
अशीच झाली स्थिति ऐकुनी, जिची न इच्छा केली ।
गोष्ट अशी ती हाय ! मध्यें मम आशा तेणें मेली ।
आजवरी जें हृदयीं खोविलें जित्या जिवाचें फूल ।
क्षणांतची तें वाळुनि गेलें, मनास पडली भूल ।
नंदनवन जें केलें धरुनी सत्याची मी कांस ।
असत्य त्या वार्तेनें बनल स्मशान तेंची खास ।
'सत्याचा वाली परमेश्वर' जनांत ऐसें वदती ।
असत्याकडे परि त्वरेनें धांवत वेडे जाती ।
असत्य विना सत्य ह्मणुनियां जगांत कांहीं असतें ।
खरें मानणें कधींच नाहीं, संकट त्यांवर पडतें ।
करुनी भलते सलते दोष रोप दुजांवरि नाना ।
खोल चौकशीविना उगिच जे करिति भ्रष्ट लोकानां ।
मानुनि घेवो हवें तयां तर नीतिमान आपणा ।
सत्यान्वेषी 'क्षुद्र' बोलती अशा कीटकानां ।

वाडी-फोंडा — अज्ञातवासी

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivao do 2 ° oficio que este subscreve na execução hipotecaria intentado por Antá Sinai Quensori de Assolnã e ora seguida pelo seu cessionario F. ti Ori Dessai de Quitol contra Gopala Fondó Naique e mulher do dito de Quitol e outra de Fat r[illegible]a' vao ser ven lidos em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirige a estaçao de Sanvordem, no dia 22 do seguinte mez de Março ás 13 horas e pelo preço superior ao de avaliação os seguintes bens- 1 ° uma terca parte do predio rustico denominado Moiquém' da cultura de coqueiros, 2 ° Predio rustico denominado 'Zonguem' da cultura de arroz. 3 ° um deziavo do predio rustico denominado Guevgovo' da cluturs de coqueiros, 4 ° Direito a um 24 avo do predio rustico denominado 'Maddiem' da cultura de coqueiros 5 ° um 24 avo do predio rustico denominado Maddiem' da cultura de coqueiros - 6 ° Direito a um deziavo do predio rustico denominado Gramarosgo da cultura de arroz todos sito em Quitol e discritos respectivamente na conservatoria predial desta comarca sob o n ° 10816, 10817, 10818, 10819, 10820, e 10821 no livro B 30, avaliados em 41: 00: 00 100: 00: 00, 4: 04: 00 4: 02: 08, 5: 00: 00 e 26: 00: 00 tambem respetivamente. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e comproprietarios nos termos e para os fins de lei e a contribuição do registo correrá inteira a cargo do arrematante E para ser publico se expediu este

Xeldam 22 de Fevereiro de 1923

O escrivao de direito
Aires Manuel Barreto

2 O Juiz de Direito,
A. Meireles.

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cártorio de escrivão do 2 oficio Barreto vai ser vendido em hasta publica a porta do tribunal judicial situádo em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirije a estaçao de Sanvordem no dia 20 do seguinte mez de Março as 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado "Govingal sito em Loliem, da cultura de arroz, discrito na conservatoria predial desta comarca sob o n ° 14761 af 15 do Livro B 41. do valor de 60 rupias penhorado nos autos civeis de execucão hipotecaria que Caitano Agostinho Fernandes de Loliem como pai administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Rosa Fernandes, viuva de Manuel Maria Fernandes, de Loliem e outros como pertencentes aos ditos executados correndo por conta do arrematante a contribuição do Registo por inteiro e as despezas da praça. São por este citados quaisquer credores incertos dos ditos executados e os copr[i]etarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei.

E paaa ser publico se expediu este.

Xeldem de Quepem, 19 de Fevereiro de 1923

3 Escrivao de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
O Juiz de Direito
A. Meireles

2 vez

पत्ता-भारतमित्र, रिवण-गोवा. | सरदेसाई यांनी माळेचा समारोप करून | 1 पो. किर्लोस्करवाडी जि सातारा ॥

panha eleitoral efectuada pelo P. R. Liberal obrigou este a renovar os seus propositos de fusão, que o Director do P.R. R. N. novamente apreciou em reunião conjunta do Conselho e das Comissões politicas e do Grupo Parlamentar, verificando que talvez metade dos presentes perfilhava a idea de nro ter finalidade o P. R. R. N.— Pois que subsistiam as dúvidas a este respeito, houve necessidade de reservar para a nova reuniao o exame e a discussão de tao complexo e melindroso assunto, vindo-se entretanto no conhecimento de que graduados correligionarios nossos, representando as mais dedicadas agremiações partidarias locais, entendiam nao poder o nosso partido, sem embargo de nao ter diminuido a sua representação no parlamento ou nos corpos administrativos, continuar sustentando, ingloria e inutilmente uma luta, que cada vez mais o afastava do Poder!

Foi entretanto, levado á presidencia da Camara dos Deputados um correligionario nosso, por votação cerrada da minoria Liberal: e com este facto se pretendeu uma maior aproximação entre as forças republicanas da oposição, que divididas, se conservariam estacionarias e todavia precisavam entender-se e organizar-se para a hipotese, presumivelmente proxima de abandonar o poder o actual Governo,

Em nova reunião conjunta dos parlamentares e comissoes politicas do P. R. R. N., o Directorio, constatando que se tinham convertido á idea de uma nova organisação partidaria os mais declarados adversarios dela, e no justo receio de se ver abandonado de quasi todos os seus melhores e mais devotados e valiosos correligionarios da capital e da provincia, anuiu em combinar com os parlamentares do P.L uma acção comum no Congresso onde funcionaria como *leader* da direita republicana o Dr. Alvaro de Castro presidente da comissão executiva do nosso Directorio, cujos restantes membros formariam com delegados do Directorio Liberal a comissao organisadora do grande partido a formar em substituição das fragmentarias forças atribuidas pelos dois aludidos partidos, ás quais viriam oportunamente juntar-se os elementos republicanos dispersos, que actuando isoladamente se afiguram insusceptiveis de dar á Republica a coesão e a estabilidade indispensaveis ao seu progresso normal,

Na mencionada reuniáo conjunta votou a assemblea uma moção de confiança ao Directorio para prosseguir nos trabalhos encetados mas nao deseja o Diretorio faze-lo sem dos seus correligionarios e organismos locais colher a certeza de que entre todos é a este respeito possivelmente perfeita a uniformidade de vistas atenta a disconfiança com que está sendo recebido pelo P. R. P. e pelos seus e nossos adversarios a nova formação partidaria que, sem o proposito de hostilisar ou combater aquele partido, precisa, por bem da Republica interpor-se entre elo e os monarquicos assegurando a defesa do regime e equilibrio politico, em permanente risco emquanto o poder continuar monopolizado pelo mesmo partido cuja hegemonia, constantemente disputada pelos inimigos das instituiçoes, cada vez mais sofrerá e com ola os interesses e a propria vida da Republica

Pelo Directorio

Alvaro de Castro

वर्तमानसार

—येत्या ता. १२ रोजीं प्रागतिक संघाच्या मेंबरानीं त्या दिवशीं तेथें भरणाऱ्या कार्यकारी कमेटीच्या बैठकीस हजर रहावें, अशी संघाच्या अध्यक्षांची अत्याग्रहाची विनंति आहे.

—कवळें येथील श्री शंकराचार्यांच्या नूतन मंदिरासमोरील मंटपांत येत्या चैत्र शु० ५ मी गुरुवार ता. २२-३-२३ रोजीं हिंदुधर्म परिषद भरविण्यांत येणार असून दादासाहेब वैद्य वगैरे पुढाऱ्यांच्या मतानें हरेक धर्मविषयक महत्वाच्या बाबींचा खल होणार आहे असें धर्माधिकारी कळवितात.

– फोंडें तालुक्यांतील ४।५ हजार लोकांची "भलेभय" शिमग्यानिमित्त केरी येथें सभा भरून मद्यपान निषेधाचा ठराव पास करण्यांत आला.

—होलिकोत्सव प्रसंगीं होणाऱ्या विभत्स कृतींस व उच्चारांस सांगें येथें ना. अपाटणकर यानीं मोठ्या प्रयत्नानीं आळा घातल्याबद्दल ते अभिनंदनास पात्र आहेत.

—मडगांवच्या सारस्वत ब्राह्मण समाजाची व्याख्यानमाला यंदा ता. १८ मार्च रोजीं सुरू होऊन ता. २४ रोजीं समाप्त होणार आहे. पहिल्या दिवशीं संस्थेचा वाढदिवस समारंभ असून तो पुण्याचे सुप्रसिद्ध साहित्यभक्त श्रीनिवास नारायण कर्नाटकी यांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरा होईल. या शिवाय डेक्कन कॉलेजचे प्रोफेसर श्रीकृष्ण नीळकंठ चाफेकर एम. ए., सांगलीचे वकील केशवराव छापखाने बी. ए. एल. एल. बी., दादासाहेब वैद्य, दोतोर भास्कर म्हा. बोरकर, काळे, सामंत, वगैरे वक्त्यांचीं भाषणें होणार असें समाजाचे सेक्रेटरी कळवितात. या व्याख्यानमालेचा रसस्वाद सर्व लोक मनमुराद चाखतील, अशी उमेद आहे.

भारत

गुरुवार फाल्गुण व० ३ शके १८४४

गेला व येता आठवडा

एक उपयुक्त ग्रंथ

पणजी हायकोर्टाचें विद्वान न्यायमूर्ति डॉ. आंतोनियु दे नोरोंञ्ज यानीं 'गोमांतकीय हिंदु व रिपब्लिक' या नावांचा एक ग्रंथ प्रसिद्ध केला असून त्यांत त्यानीं पोर्तुगीज राज्य संस्थापनेपासून हिंदू लोकांचा कसकसा छळ झाला, त्यांच्या पवित्र देवालयांची किती अमानुषपणें बेचिराख करण्यांत आली, त्यांच्या मिळकतींवर किती क्रूरपणें वरवंटा फिरविण्यांत आला इत्यादि ऐतिहासिक माहिती दिली आहे. या माहितीच्या नुसत्या वचनानें अंगांतील रक्त उसळी मारावयास लागून, चित्त खेदानें व्यग्र होतें! मग त्या ग्रंथाच्या मननानें अंतःकरणाची कशी कालवाकालव होईल याची कल्पनाच केली पाहिजे. असो. येत्या अंकापासून उपरिनिर्दिष्ट ग्रंथांतील महत्वाची माहिती भारतांत प्रसिद्ध होणार आहे. त्यावरून आमच्या वाचकांस आमच्या म्हणण्याची प्रत्यक्ष साक्ष पटणारच आहे.

शिमगा व मद्यपान

केरी-फोंडें येथें ४।५ हजार लोकांची प्रचंड सभा भरून, 'भलेभय' शिमग्यानिमित्त दारूला न शिवण्याबद्दलचा ठराव झाल्याचें वर्तमान आम्हीं दुसरीकडे दिलेंच आहे. अशाच प्रकारचा ठराव गेल्यावर्षी सांवर्डें येथ पास करण्यांत येऊन तो मोडणारांस नानानऱ्हेची अपमानकारक शिक्षा देण्यांत येत असे. परंतु ही मद्यपानप्रतिबंधक चळवळ एका महिन्यापेक्षां जास्त टिकावयास शकली नाहीं! व 'येरे माझ्या मागल्या' हीच स्थिति सर्वत्र दिसावयास लागली! अशी हास्यास्पद स्थिति न होण्यासाठीं ठरावबाल्या लोकानीं एव्हांपासूनच खबरदारी घेतली पाहिजे. तरच ते जनतेच्या सहानभूतीस पात्र होतील. हें ते विसरणार नाहींत, अशी आमची उमेद आहे. व या उमेदीस मूर्त स्वरूप येण्याची चिन्हें दृश्य होतांच ठरावबाल्यांस 'भले' म्हणण्यास आम्हीं सरकारच्या बापाचेंसुद्धां कसलेंच 'भय' बाळगिणार नाहींत!

येती कॉंग्रेस.

येत्या ता. ११।१२।१३ रोजीं प्रोव्हिंसियाळ कांग्रेसचें अधिवेशन पणजी येथें भरणार असून त्यांत हरेक विषयांची चर्चा होणार आहे. आम्हीं अनेकदां सुचविल्याप्रमाणें यंदा कांग्रेसींत गोरक्षणाच्या प्रश्नाला महत्व दिलें जावून, शेतकीला व अहिंसा तत्वाला पोषक अशाच रीतीनें तो सोडवला जाईल, अशी आशा करितों. हिंदु कांग्रेसिस्थानीं तर याकडे अवश्य लक्ष पुरवावें.

सारस्वत-विद्यालय.

(लेखक, शिवदास-पणजी-गोवा)

कित्येक योगायोग असे कांहीं विलक्षण असतात कीं, ध्यानीं, मनीं व स्वप्नी देखील नाहींत अशा संकल्पाबाहेरच्या किंवा ध्येया व्यतिरिक्त गोष्टी घडून अकस्मात येतात. अशा कांहीं गोष्टींपैकीं म्हापसें येथील सारस्वत-विद्यालयाची स्थापना ही एक गोष्ट होय.

सन १९१० सालीं सं. गौ. सा. ब्रा. परिषदेचें दुसरें अधिवेशन म्हापसें येथें भरलें होतें. परिषदेचा मुख्य हेतु फुटलेल्या सा. ब्राह्मण समाजाची बिघडलेली घडी बेटी व राजरोस रोटी व्यवहारानें दुरुस्त करविण्याचा—कांहीं क्षुल्लक कारणानें बहिष्कृत मानलेल्या कुडाळ देशकर, पेडणेंकर इत्यादिकांस संयुक्त करावें हाच—होता. (घरीं पेडणेंकर आचाऱ्यानें पकविलेलें व त्यांचेंच पचविलेलें भोजन इत्यादि खाजगी कर्में माफ होतीं. मात्र सार्वजनिक समारंभास त्यांस पंक्तीस घेऊन बसणें अन्यायाचें होतें.) सभेंत वरील हेतुपुष्ट्यर्थ कांहीं ठराव पास झाल्यानंतर, म्हापसेंस परिषदेचें कांहीं तरी स्मारक असावें या हेतूनें एक विद्यालय स्थापन करण्याचा ठराव मांडला गेला व तदीयार्थ वर्गणी घालण्याची विनंति करण्यांत आली. प्रथम अध्यक्ष रा. गांगोली व श्री. शां. दाभोळकर यांनीं अनुक्रमें १ व ५ हजार रु. देणगी दिल्याचें जाहीर केल्याबरोबर ज्याच्या त्याच्या अंगीं दानशूरत्वाचें वारें भरून जो तो, उदार कर्णाच्या उधारी वाण्याचें १० हजारां पर्यंतचे आंकडे बोलूं लागला. कोणी कोणी इमारतीसाठीं दगड, चूना, कौलें, लांकूड इत्यादि लागेल तितकें सामान देण्याचें कबूल केलें, एवंच दोन तासांच्या अवधींत जवळ जवळ एक लाखाची तोंडी देणगी कीर्दींत जमा झाली. पुढें श्री. कुंभवडेकर व श्री. दाभोळकर यानीं सावंतवाडी संस्थानांतून श्री. प. रा. सिनारी या लोकप्रीय विद्वान शिक्षकास आणवून ता. २ मार्च १९११ रोजीं भाड्याच्या जागेंत ३५ मुलांची व दोन मास्तरांची शाळा स्थापन केली. हेडमास्तर सिनारी आसिस्टंट श्री. सो. आगंवदेकर या शिक्षकद्वयांच्या शिक्षणाभिलाषानें इतर शाळांतलीं मुलें विद्यालयाची वाट धरूं लागलीं व हळू हळू सा. वि. चा प्रगतिसूर्य उदय पावूं लागला.

नंतर बोले तैसा चाले। या म्हणीस बाध न येऊं देण्याकरितां दानशूरत्वाचें वारें अंगांतून ओसरल्याबरोबर श्री. दाभोळकर आदि थोडकेच गृहस्थ खेरीज करून बहुतेकानीं देणगीची रकम देणें नाकारिलें, थोड्यांनीं आज उद्यांची उधारी चालविली तर थोड्यानीं दोन वर्षें देणगीचें व्याज देऊन बंद केलें. एकंदरींत भिक्षाधीशांपासून लक्षाधीशांपर्यंत रंकारावानीं वचनास न जागल्यामुळें जनांत हसें करून घेऊन अब्रूस व शीलास काळिमा आणिला

प्रमाणें नवी शब्दरचना केल्याचें श्रेय भा रताच्या वाचकास आयतेंच मिळतें. इत क्यानें तरी भारताच्या 'वाचकाचें' समाधान झाल्यास पुरे !

* * *

'एकतर्फी-नकली-त्रयस्थ ऊर्फ शिष्टमंडळ' यांस कंपनीच्या अटी न पटणें याचाच अर्थ 'वाटाण्याच्या अक्षता मिळणें' असा करतां येईल. कशास कांहीं ठाव न सता एकदम भारत पत्राच्या संपादकांकडे 'साक्षीच्या विचारलहरी' विरुद्ध कांहींतरी विधानें करीत असता, आपल्या चौकस बुद्धीचा अस्पष्ट लंगडेपणा नकळत स्पष्ट होत होता, हें उपरोक्त 'वाचकास' आता चांगलेंच समजलें असेल. व याच करतां त्यांनीं स्वत: याचा खुलासा न मागतां संपादकामार्फत 'साक्षीस आव्हान केलें होतें, असें अनुमान केल्यास तें 'वाचकास' कित पत रुचेल हें पाहणें आहे.

* * *

गेल्या रविवारीं कालापूर येथें झालेल्या विवाह प्रसंगी, कित्येकानां आपल्या प्राणाचे तर कित्येकांना मानाचे बळी द्यावे लागले. ठरविलेल्या कार्यक्रमाच्या वेळेंत दहा मिनिटांचें अंतर पडल्यानें, 'जनरल सेक्रेटरींनीं' आपल्या हुद्याच्या धुंदींत एका स्वयंसेवकाच्या थोबाडींत लगावल्यानें व त्याचप्रमाणें प्रतिक्रियाहि झाल्यानें, जमलेल्या पाहुणेमंडळीस एकादशी घडण्याची वेळ आली होती. परंतु 'गव्हर्नरांच्या' शांत, समंजस व धोरणी स्वभावामुळें हा प्रसंग टळला असें कळतें. या शिवाय साधा परंतु स्वच्छ पोषाख केलेल्या अशा डिचोलीच्या एका इसमाची बैठकींतून हकालपट्टी करणें वगैरे बऱ्याच लीला उपरोक्त 'सेक्रेटरींनीं' दाखविल्या असल्याचें कळतें. परंतु मोठ्यांचे हे छोटे चाळे त्यांच्या सहज पचनीं पडतात !

-साक्षी

तुझें आहे तुजपाशीं ॥ परि तूं जागा चुकलासी

(शा० वि०)

देसी दोष मला उगीच मनुजा, मी काय केलें तुझें ? ।
टाहो नित्य असा कशास वद तूं रे फोडिसी माणसा ।
आहें सिद्ध सदा तुझ्याच सदनीं, मी वाट पाहें तुझी ।
होवोनी अनुरक्त तूं तरि गड्या त्या आळसा राहसी ॥१॥
कटाळा करिसी सदा विटुनियां सन्नाम घ्याया मनीं ।
संघें घेऊनियां तसाच फिरसी त्या दुर्विचारां सदा ।
तैसा तूं शिरसी बळेंच मनुजा त्या रोगाभावे मनीं ।
कैसी मी तरि तेथ येउनि तुला संभाळुनी राहुं रे ॥२॥
सद्बुद्धी, सुविचार, आत्मबल, विवेका सवें घेउनी ।
वारंवार तुला करीत असतें ऐसेंच मी जागृत ।
निद्रेनें परि तूं तसाच राहसी रे घोरत मानवा ।
सौख्याच्या नगशीखरीं मग कसा रे पोंचसी तू वरा ॥३॥
सोडोनी अजि दे विकार अवघे, सन्नाम घे सत्वर ॥
आकांक्षा जबरी धरोन मनुजा उत्साह आणीं मनीं ।
धैर्याची तलवार घेइ स्वकरीं, भेदू महासंकटें ।
नेवोनी तुज ठेवितें बघ कसा रे त्या यशाच्या नगीं ॥४॥

वाडी-फोंडा

अज्ञातवासी

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio de escrivão do 2 oficio Barreto vai ser vendido em hasta publica a porta do tribunal judicial situado em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirije a estaçaõ de Sanvordem no dia 20 do seguinte mez de Março as 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado "Govingal sito em Loliem, da cultura de arroz discrito na conservatoria predial desta comarca sob o n° 14761 af 15 do Livro B 41 do valor de 60 rupias penhorado nos autos civeis de execucão hipotecaria que Caitano Agostinho Fernandes de Loliem como pai administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Rosa Fernandes, viuva de Manuel Maria Fernandes, de Loliem e outros como pertencentes aos ditos executados correndo por conta do arrematante a contribuição do Registo por inteiro e as despezas da praça. São por este citados quaisquer credores incertos dos ditos executados e os copritario para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei.

E para ser publico se expediu este.

Xeldem de Quepem, 19 de Fevereiro de 1925

Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
O Juiz de Direito
A. Meireles

3

rando servir ao Paiz que e' berço aos seus componentes.

Bem haja!

Outro oficio

Os partidos sao, pelos modos, para as partidinhas...reciprocas e nao para promoverem o bem estar geral. E' a impressao que nos oferece, pelo menos, "o *dize tu direi eu*" dos *guerreiros civis do partido indiano.*

Outro oficio, senhores.

Um opu culo

Shivaji com sangue portuguez? eis o titulo dum importante trabalho que acaba de dar a' luz de publicidade o conhecido e acreditado publicista sr. Panduronga Pissurlencar.

O ilustre professor e advogado rebate algumas afirmaçoes gratuitas, avançadas pelo sr. dr. Fragoso no tocante a' origem do Shivaji Maharaja' missao em que revela, como de sempre, um estudo profundo e aturado, estribado nas mais abalisadas autoridades historicas em que o simpatico escritor e' bastante familiar.

Com o seu belo trabalho, o sr. Pissurlencar acaba de prestar um relevante serviço a" historia, criando jus ao agradecimento de todos os admiradores da vida do Shivaji e da sua virtuosa mai Gizabai.

Ao talentoso publicista, os nossos rendidos agradecimentos pela oferta du m exemplar do seu opusculo.

O Heraldo

Deve realisar-se hoje o julgamento deste nosso presado colega que incorreu no desagrado das autoridades porque teve a coragem de dizer verdades.

O processo nao faz mal senao a quem o promove, tratando-se da imprensa como se viu nos quatro processos crimes com que, durante os ultimos dois anos, o *Bharat* teve de lutar.

Sob este ponto de vista felicitamos o sr. Messias Gomes pelo prazer que vai ter de mostrar o que sao, na rialidade, as nossas coisas publicas.

De corpo e alma

Merece incondicional aceitaçao a louvavel idea, sugerida ha' pouco pelo nosso presado colega do *Diario da Noite.*

O Director do *Bharat* deu ja' a sua adesao a' sugestao, tao digna quao necessaria, do referido ilustre confrade, por uma carta que lhe dirigiu no dia 26 do mez f..

Muito estimaremos que a idea duma *Associaçao dos jornalistas* consiga, a breve trecho, conquistar terreno e prosperar.

O Pigmeu

Continua a publicar-se regularmente este jornal, *suspenso...administrativamente* por *ordens superiores.*

Divertida suspensao e' esta que suspende o curso do prestigio das ditas *ordens superiores.*

भारत

गुरुवार फाल्गुण शु॰ १३ शी १८४४

जंगल-खातें

'भटाला दिली ओसरी व भट हात पाय पसरी' ही प्रचारांत असलेली म्हण आमच्या येथील जंगलखात्यास लागू केल्यास अतिशयोक्तीच्या प्रमादास आम्ही पात्र होऊं असें वाटत नाहीं. 'वळी तो कान पिळी' हें जंगली धोरण जंगली लोकाना त्यांच्या जंगली स्वभावानुरूप मान्य असल्यास नवल नाहीं, पण त्याच त्याज्य धोरणाचा अवलंब गोवा सरकारसारख्या एकाद्या सुधारलेल्या अधिकारी संस्थेनें आपल्याहून कमी शक्तीच्या संस्थांच्या मिळकतीला उपसर्ग बाधण्याप्रीत्यर्थ केल्यास हें कृत्य कोणालाहि आश्चर्य सागरांत गटंगळ्या खावयास लावल्याशिवाय रहाणार नाहीं.

नवीन काविजादींतील अस्टग्रार ग्राम संस्थेनें सरकारला फार पुरातन काळीं सिद्ध नामक आपला डोंगर नजर केला होता. त्या वेळीं या डोंगराचें क्षेत्रफळ अवघें सहाशें येक्तार होतें, हें परस्परांत ठरलेल्या करारावरून कोणालाहि सहज कळून येण्यासारखें आहे. सहाशें येक्तारीशिवाय त्या जंगली डोंगरांचा कोणत्याहि भागावर सरकारच्या अर्थात बिलकूल हक्क नाहीं. पण सध्या अशी स्थिति आहे कीं, सरकारला दिलेल्या सहाशें येक्तारीच्या ओसरीवर सरकारनें आपले हातपाय एकविसशें येक्तार ऐसपैस पसरलेले स्पष्टपणें दिसून येतात! केवळ आपल्या मनगटाच्या जोरावर सर्व करार मदारांवर बोळा फिरवून आपल्या जंगली मतेंत सरकारनें घातलेली ही दीड हजार येक्तारींची भर जंगली लोकाना सुद्धां खरी पहावयाला लावील, असें छातीठोक विधान केल्यास वस्तुस्थितीचा विपर्यास केल्याचा दोष आम्हांस खास लागणार नाहीं.

उपरोक्त दीड हजार येक्तारीच्या अरेरावी कमाईंत नुसत्या दानकर्त्या ग्रामसंस्थेच्याच मत्तेचा समावेश झाला असता तर 'जें सर्वांचें तें कोणाचेंच नव्हे' असा 'चालढकली' युक्तिवाद लढवून कदाचित् या जंगली विषयासंबंधीं डोळेझांक करतां आली असती, पण जंगली खात्यानें इतर व्यक्तींच्या जमिनीहि आपल्या घशाखालीं कोंबण्याचा अन्याय केला असल्यानें, या विषयाचा समाचार घेणें क्रमप्राप्त झालें आहे. सरकारकारच्या या जंगली कृत्याचा निषेध करून आपापल्या जमिनी पुन्हः मिळविण्यासाठीं लोकांनीं आतां कंबरा बांधल्या पाहिजेत. मूग गिळून नामर्दपणा स्वीकारतां कामा नये. शक्य तो स्वार्थ त्याग सोसून एक जुटीनें व एक नेटानें 'सिद्धा'च्या उदरांत गडप होऊं पहात असलेल्या जमिनी सरकारकडून हिसकावून घेण्यासाठीं शर्थ वेंचली पाहिजे. एवढ्या मोठ्या बलवान सरकारशीं विरोध बाळगणें योग्य नाहीं, अशा बायकी विचारास मनांत थारा न देतां, आपली मत्ता परत मिळविणें, हें प्रत्येकाचें कर्तव्य होय. कोणत्याहि सबबीवर या कर्तव्याला विसरणें अगर त्यांची चालढकल करणें पाप होय.

सध्या सरकारच्या जंगलखात्यांत 'समरस' करण्यांत आलेल्या खासगी जमिनी स्वतंत्र करणें अगत्याचें आहे. हें तर सिद्ध झालेंच. आतां हें कार्य यशस्वी रीतीनें कसें पार पडेल याचा सर्व दृष्टींनीं सांगोपांग विचार करून तावडतोब त्याच्या सिद्धीला लागलें पाहिजे. या संबंधीं कोणाहि आपलें मत प्रसिद्ध करण्याची इच्छा असेल तर त्याला 'भारतां'त मोठ्या आनंदानें स्थळ देऊं. बाकी आमचें धोरण प्रस्तुतच्या अल्प ओळींवरून वाचकांच्या निदर्शनास आलेंच असेल.

स्फुट विचार

डोईपट्टीः—या पट्टीची हकालपट्टी करण्याच्या हेतूनें मुंबई येथें आमच्या प्रांतबंधूनीं चालविलेली जोराची चळवळ यशस्वी होण्यासाठीं गोव्यांतील लोकांनीं तीस हातभार लावणें सर्वतोपरी योग्य आहे. 'आई जेवूं घालिना व बाप भीक मागूं देइना' अशीच या कराच्या बाबतींत विपरीत स्थिति झालेली आहे. स्वतःच्या जन्मभूमींत पोटाला चिमटे घेण्याचा प्रसंग ओढवूं नये म्हणून, दुःखितांतःकरणानें लोक स्वदेश त्याग करण्यास भाग होतात अशाना कररूपानें छळणें पाषाणहृदयी सरकारा शिवाय दुसऱ्या कोणालाहि परवडलें नसतें.

एक योजनाः—आमची सांगोपांग माहिती महाराष्ट्रीयांस मिळून, गोमांतकाविषयीं त्यांच्यांत प्रेमभाव उत्पन्न व्हावा या हेतूनें एक पुस्तकमाला सुरू करण्याचें योजिलें असून, या हेतुसिद्ध्यर्थ अर्धीमुर्धी तयारीसुद्धां झालेली आहे. ज्या कोणास या कामीं आम्हांला लेखनद्वारा सहाय्य पुरविण्याचें असेल त्यानीं तें अवश्य करून स्वदेशाविषयींचें आपलें कर्तव्य पार पाडावें अशीसूचना आहे.

—सारस्वत-विद्यालय-म्हापसें या संस्थेचा १२ वा वाढदिवस ता. २।३।९२३ रोजीं मोठ्या समारंभानें पार पडणार आहे. या नमूनेदार संस्थेसंबधीं आमच्याकडे शिवदासांचा एक लेख आलेला आहे. तो येत्या अंकीं प्रसिद्ध होईल. संस्थेची भरभराटी इच्छितों

राष्ट्रीय शिक्षण.

ले॰ मुक्त

भूस्तर पदार्थांची हिंदभूमींत जितकी सुपिकता दिसून येते तितकाच मतवैचित्र्याचाहि सुकाळ दिसून येतो. राष्ट्रोन्नतीसाटीं आवश्यक असलेल्या राजकीय, सासामाजिक व आर्थिक या सुधारणात्रयी मनाजोग्या अमलांत आणण्यासाठीं नॅशनल कांग्रस, होमरूल लीग, स्वराज्यसंघ, असहकारिता, खिलाफत इत्यादि जगद्विख्यात संस्था परिश्रमपूर्वक झटत आहेत. मातृभूमीची सेवा करणारे या संस्थांचे हितचिंतक वैयक्तिक दृष्ट्या एकाच धर्माचे, एकाच जातीचे अगर एकाच प्रकारची भाषा बोलणारे नाहींत. परंतु या भिन्नत्वामुळें त्यांच्या ध्येय साधनार्थ होणाऱ्या प्रयत्नास भिन्नत्व आलेलें नाहीं. मतवैचित्र जितकें दिसून येतें त्यापेक्षाहि अधिक भाषावैचित्र्य आढळून येतें. एकच प्रकारची भाषा बोलणाऱ्यांचें एक राष्ट्र असावें अशी व्यवस्था कोणी करूं म्हटलें, तर अखिल जगांत नाहींत इतकीं राष्ट्रें एका हिंदुस्थानांत निर्माण करतां येतील. परंतु या सर्वांना व उपरोक्त सांगितलेल्या राष्ट्रीय संस्थांना इंग्रजी सारखी परकी भाषा प्रगति देणार आहे, किंवा भारतोदयाकरतां इंग्रजी कोंबड्याची आवश्यकता आहे असें केव्हांहि वाटलें नाहीं. उलट प्रतिकुलता दिसून येते. याचें कारण इंग्रजी भाषा या दृष्टीनें वाईट म्हणून नव्हे पण परंपरा अशी चालत आलेली आहे कीं, ज्यांची जी भाषा असते तींत त्यांचे आचार विचार व समज गोंविलेले असतात; आणि भिन्न आचार विचारांचे लोक ती भाषा शिकावयास लागले म्हणजे नैसर्गिक रित्या त्या आचारविचारांचा संस्कार यांच्यावर होतो. संस्कारांचा हा परिणाम तावडतोब दिसून येत नाहीं हें खरें, पण संक्रमण चालून असतें आणि एक वेळ अशी येते कीं, यांच्या समाजाची पूर्वीची शिस्त जाऊन त्याच्या धार्मिक व इतर धार्मिक बंधनें शिथील आणि विस्कळीत होतात. इंग्रजीमुळें हिंदुसमाजास आलेलें हें विकृत स्वरूप आज कमी अधिक प्रमाणानें स्पष्ट दिसत असल्यामुळें राष्ट्रभक्तांचा परकी भाषांवर कटाक्ष असावा हें साहजिक आहे.

ज्ञानाच्या दृष्टीनें इंग्रजी कमी दर्जाची आहे असें मुळींच नाहीं; पण कोणत्याहि भाषेच्या वाङ्मयांत कमली तरी कमतरता ही असतेच. इंग्रजी ही व्यापारी राष्ट्राची भाषा पडल्यामुळें ती भूगोलाच्या बराचशा भागावर चालू आहे आणि त्या पारविषयक बरेंच ज्ञान त्यांत सांठविलेलें आहे, हेंहि खरें आहे; पण हें ज्ञान खेरीज करून इतर प्रकारच्या ज्ञानाकडे वळलों तर इंग्रजीवर निर्वाह भागणार नाहीं. आज हिंदुस्थानांत जितकें तत्वज्ञान आहे तितकें अन्यत्र सांपडणार नाहीं हें वेदांताच्या जगद्विजयावरून सहज कळून येण्या

युक्त शब्दाचा मजप्रमाणेंच अर्थ लावतील अशी खात्री वाटते.

'बळवंत मंडळीशिवाय' असें अपवादसूचक लिहिण्याचें कारण हेंच कीं सदरील मंडळीच्या स्पेशल कोशांत 'धर्मार्थ' शब्दाला भलत्याच अर्थाची योजना केलेली आढळते. हा नवा अर्थ सर्वसंमत होऊं लागल्यास जिकडे तिकडे नवा अनर्थ उत्पन्न होऊन 'धर्मा'ला आपला गाशा त्वरच गुंडाळावा लागेल ! असो.

आतांपर्यंत मंडळीनें आपल्या तीन नाटकांचें उत्पन्न अनुक्रमें सारस्वत समाज, मडगांव, वेरेंकर शिक्षण समाज व विद्यावर्धक समाज, डिचोली अशा तीन संस्थांस प्रत्येकींकडून ३०० रु. घेऊन धर्मार्थ (!) अर्पण केलें. लक्ष्यांत ठेवण्यासारखी गोष्ट कीं धर्मकार्यानीं उपरोक्त मोबदला घेऊनहि शनिवारचा खेळ किंवा उग्रमंगल नाटकाचा प्रयोग त्या तिन्हीं पैकीं एकाहि संस्थेला दिलेला नाहीं; व खरी स्थिति अशी आहे कीं, शनिवारच्या प्रयोगाशिवाय, इतर दिवसांत करण्यांत येत असलेल्या खेळांचें उत्पन्न क्वचित् ३०० रु. होत असतें ! एका बुधवारचें उत्पन्न तर १०० रुपयां खालीं होतें, अशी मला खात्रीची माहिती आहे.

ज्या खेळाचें उत्पन्न ३०० रु. होण्याचा फारसा संभव नाहीं त्या खेळाची प्राप्ति, ३०० रु. मोबदला घेऊन, एकाद्या संस्थेला नजर केली तर हें कृत्य 'धर्मार्थ' या पवित्र व निःस्वार्थसूचक विशेषणाला पात्र होईल काय ? तर नाहीं, तर या सवद्याला धर्मबंधनानीं जखडण्याचें कारण काय ?

अशा प्रकारचा 'विकृत धर्म' स्वीकारून उपरोक्त संस्थांप्रमाणें लोकांस तसदी देऊं नये, याच सदिच्छेनें येथील सरस्वतीमंदिराच्या विचारी चालकानीं 'धर्मार्थ' खेळापासून दूर रहाण्याचें धोरण स्वीकारलें असावें, असा माझा समज आहे.

तात्पर्य, बळवंतमंडळीनें मांडलेला 'धर्मार्थ' खेळांचा खेळ धर्माशीं मेळ बसवणारा खास नसून, आश्रयदात्यांचा फुकट वेळ घेणारा आहे, असेंच निर्विकार बुद्धीला पटतें. बळवंत मंडळीचे चालक समजस असल्यावरून ते आपल्या 'धर्मार्थ' शब्दाची व्याख्या या पुढच्या कृतीनें बदलतील अशी मला उमेद आहे

पणजी, पणजीकर

साक्षी व नाटकी

पणजी येथील सरस्वतीमंदिरानें बळवंत मंडळीपाशीं 'धर्मार्थ' खेळ कधींहि मागितला नव्हता व ज्या त्रयस्थानें त्या संस्थेसाठीं कंपनीपाशीं खेळाची पृच्छा केली होती त्यास वाटाण्याच्या अक्षताहि मिळाल्या नाहींत, असें एक वाचक 'साक्षीच्या 'विचार लहरीस' अनुलक्षून लिहितात यावर 'साक्षीचें' काय म्हणणें आहे तें कळल्यास अवश्य प्रसिद्ध करूं. सं. भारत

सांवळा गोंधळ

मांगें येथें मुनिसिपल कचेरींत दुरंगी सामना चालू असून सरकारचे प्रतिनिधी मूग गिळून दोन कामांचा हा संग्राम अवलोकन करीत आहेत. उपटसुंभांची निवड कायद्यानें रद्द ठरविली असतांहि, त्यांचे खेळ राजरोस चालू आहेत ! या उपटसुंभानीं आपणास कामगारावर आरूढ होण्यास मिळणार नाहीं या भयानें कामेंच नकोत, अशी आत्मघातकी ओरड करण्यास सुरुवात केली आहे. बातमीदार

वर्तमानसार

—येथील मेडिकल स्कूलांतून तयार झालेल्या डाक्टरांस ब्रिटिश मुलुखांत विनशर्त वैद्यकी करण्याची सवलत तेथील सरकारनें दिली असल्याचें कळतें.

—मुंबईच्या 'उनीयांव गोवान' या संस्थेनें पोर्तुगाल सरकारला एक अर्ज केला असून त्यांत डोईपट्टीची इकालपट्टी व्हावी, अशी विनंति केली आहे. सदरील अर्जात इस्कोल नोर्माल, इंस्तितूत कोमेर्सियाल इत्यादि अनावश्यक खातीं काढून टाकण्याची हि मागणी केली आहे

- पोर्तुगीज रिपब्लिकचे अध्यक्ष आंतोन जुझे आल्मैद हे आंगोल(आफ्रिका) [illegible] वसाहतीला भेट देणार [illegible], परंतु पोर्तुगालांत सांप्रत चालू असलेला धुमाकूळ विकोपास जाण्याचीं दु:चिन्हें दिसत असल्यावरून तो त्यांचा बेत बहुतकरून रहित होईल, अशी तेथील एका वृत्तपत्राची अटकळ आहे.

—येथील कोमुनिदादींचें मागील देणें चुकतें करण्याची मुदत संपली.

—मडगांव व म्हापसें येथील पाठशाळांत परीक्षा देण्याची इच्छा असलेल्या विद्यार्थ्यांनीं ८ तारीखपर्यंत अर्ज द्यावे, अशी त्या शाळांतील मुख्याध्यापकांनीं सूचना प्रसिद्ध केली आहे.

ANUNCIOS

पोर्तुगेज शिक्षक.

भाग पहिला

या उपयुक्त पुस्तकाच्या मदतीनें कोणत्याही मराठी जाणणाराला थोड्याच दिवसांत पोर्तुगेज भाषेशीं परिचय करून घेतां येतो. किं. ट. ह. सह ६॥ आणे. पुस्तकें खालील ठिकाणीं मिळतात.

सदानंद मुद्रणालय. रायबंदर.
लिव्रारीय कुरेल्यु, पणजी.
रघळू शं. शे. खलप, म्हापसें.
विष्णु भोबे बुकसेलर, ,,
एस राय आणि कंपनी,
केमिस्टस ड्रगिस्टस व जनरल मर्चंटस,
ठाकुरद्वार, मुंबई,

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º oficio Redcar, correm éditos de trinta dias a contar da segunda publicação deste no Boletim Oficial, citando o réo Umor Gan Patan, casado, proprietario, de Sirvoi, ora ausente em Bombaim, em parte incerta, para no praso de dez dias, findo o de editos, pagar a quantia de 162:6:8, proveniente das custas e selos contra ele liquidadas nos autos crimes de policia correccional que lhe promoveu o M. P. bem assim pagar as custas e selos acrescidos e por acrescer, ou em egual praso de dez dias, vir nomear bens á penhora, sob pena de a execução se guir os seus termos á revelia.

E para ser publico se expediu este.

Xeldem, 20 de Janeiro de 1923.

O escrivão de Direito do 1.º oficio,

BABU V. CAMOTIM REDCAR

Verifiquei.

O Juiz de Direito,

2 A. MEIRELES.

2 vez)

पत्ता—भारतमित्र, रिवण गोवा. | सरदेसाई यांनी मालेचा समारोप करून | पो. किर्लोस्करवाडी जि सातारा

Upi Camotim

O estado economico da classe hindu e' bastante precario, devido a' circunstancia de ela se nao afoutar a largar a fronteira da India, ao contrario do que se observa entre os seus conterraneos cristaos.

Felizmente, porem, tal estado de coisas vai mudando de seu rumo e a classe hindu', vai, a pouco e pouco, imprimindo impulso a' emigraçao honesta.

O sr. Upi Camotim e' o primeiro hindu que vai para Angola, contratado pelo governo desta possessao. A breve trecho seguir-lhe-hao outros, procurando melhorar a sua situaçao financeira.

Evidentemente, a necessidade e' a mae de proesas aventurosas e todos sabem que a fortuna ajuda os audazes *fortuna juvat audaces.*

Ao sr. Upi apetecemos uma viagem muito boa e uma carreira muito feliz.

Matas

Esta'-se a levantar planta da regiao matosa concedida ao Estado pela comunidade de Astragar.

Ha' vinte anos atraz, pouco mais ou menos, procedeu-se a demarcaçao da referida regiao; mas tanta arbitrariedade houve na sua efectuaçao que os inexperientes encarregados daquele serviço incluiram com toda a sem-cerimonia propriedades particulares na demarcaçao, por forma que o terreno concedido que se chama *Sidha* aumentou, como que por encanto, e consideravelmente, de sua superficie: o SIDHA que tinha apenas 600 hetares conta actualmente 2100 ditos.

Reclamou-se contra este absolutismo sem nome do Estado; mas a razao do mais forte invalidou a razao do mais fraco...se bem que um rico proprietario de Loutolim poude pregar a' Repartiçao de matas uma tremenda partida apossando se, segundo se diz de que nao era seu.

Mas vai longa esta local e a importancia do assunto exija que sejamos mais explicitos. Nao ha', portanto, outro remedio se nao reservar o resto para o numero imediato em que havemos de trazer a' luz de pubiicidade muita coisa escura que descubrimos no cume do SIDHA.

Uma festa

Realisou-se, ha'pouco, em Sanguem o 2.° aniversario das associaçoes Vithal Sevaca Mandal e Tilak Vachanalai, com grande concorrencia da gente. Na reuniao que por essa ocasiao teve lugar, fizeram o uso de palavra, alem do nosso director, os srs. Sar Dessai prof Venctexa R. Naique, P. V. Virgincar, Balcrisna Marathe, Naraina B. Naique, e Naraina Ananta Patancar, presidente das mesmas associaçoes, a's quais desejamos longa vida

भारत

गुरुवार फाल्गुण शु० ६ शके १८४४

ही आवतोमी कसली ?

'पगारवाढीचा नियम मोठ्या व छोट्या अशा सर्व दर्जाच्या व हुद्यांच्या नोकरांस सरांस सारखा च लागू करण्यांत यावा. व हा नियम मूर्त स्वरूपांत उतरण्यास जी पूर्व तयारी करणें अवश्य असेल ती त्या त्या वसाहतीच्या कोंसेल्य लेझिस्लातीव्हानीं आस्थापूर्वक करावी' असा पोर्तुगीज वसाहतीच्या प्रधानानें एक ठराव केला आहे.

प्रधानजींचा हा ठराव गोमांतकीय स्वराज्य (!) किती लंगडें आहे याची साक्ष पटविण्यास पुरेसा आहे. या हुकूमवजा ठरावावरून वरिष्ठ सरकार आमच्या आवतोनोमीला किती मानतें व आमच्या तिजोरीच्या कफल्लक स्थितीनें किती द्रवतें तेंहि उत्तम प्रकारें समजून येण्यास सोपें पडणार आहे.

ज्या आवतोनोमीच्या कारभारांत करभारानें वरिष्ठ सरकारला निरंकूशपणें धुडगूस घालतां येतो; जिला स्वतंत्रपणें प्रांतिक [illegible] पाऊल टाकतां [illegible] वाव देण्यांत येत नाहीं; थोडक्यात [illegible] म्हणजे, ज्या आवतोनोमीला पोर्तुगाल सरकारच्या प्रत्येक हडेलहप्पी व अरेरावी इच्छेला मानापमानाचें गोवें गुंडाळून ठेवून मान लववावी लागते, ती आवतोनोमी कसली व तें स्वराज्य कसलें ?

आवतोनोमीच्या घटनेनुरूप लोकांनीं स्वार्थत्यागपूर्वक प्रतिनिधी निवडून कोंसेल्य लेझिस्लातीव्ह भरावेत, या प्रतिनिधींनीं लोकस्थितीचा सांगोपांग अभ्यास करून लोककल्याणार्थ स्वार्थत्याग पूर्वक ठराव करावेत; व ते अमलांत येण्याच्या ऐनप्रसंगीं वरिष्ठ सरकारनें त्या सर्व ठरावांवर वस्तरा फिरवून, आवतोनोमीला 'सोंवळी' करण्याचें शतकृत्य घडवून आणावें, या विपरीत प्रकाराला काय नांव द्यावें हेंच आम्हांला समजत नाहीं !

वरिष्ठ सरकारच्या या अनिष्ट वर्तनाला कायमचा आळा घालण्याच्या सदिच्छेनें गतसालीं आमच्या लेझिस्लातीव्ह कोंसेल्यांतील लोकपक्षीय नामदारांनीं आपला निषेध सूचक संदेश तयार करून पोर्तुगालला रवाना केला होता; पण या मानी कृतीचा बिलकूल उपयोग तर झाला नाहींच, उलट तिला अराजकतेचा शिक्का मारण्यांत येऊन, लोकपक्षीय मेंबरांची गळचेपी करण्यांत आली !

आवतोनोमीच्या या लंगड्या तट्टावर चढलेला गोमांतक राजकीय प्रगतिशिखर गांठण्यास कधीं तरी शकेल काय ? आवतोनोमीच्या या मृगजलानें गोमांतकीयांची राजकीय तृष्णा कधीं तरी शमेल काय ! आवतोनोमीच्या हा शुद्ध रेडा कदापिहि स्वतंत्रतेचें दूध देण्यास शकणार नाहीं, यांत संशय बाळगण्याचें कारण आहे काय ?

नाहीं, कधींहि नाहीं. अशा स्थितींत आवतोनोमीचे गोडवे गाण्यांत काय हंशील आहे ! स्वराज्याच्या नावानें नाचण्यांत कोणता फायदा आहे !

तात्पर्य, आमची आवतोनोमी अर्थशुन्य असून तिच्यांत योग्य सुधारणा केली न गेल्यास ती असून नसून सारखीच, असेंच कोणालाहि कबूल करावें लागेल. ज्या आवतोनोमींत कोणत्याहि स्वरूपानें लोककल्याण करण्याचें सामर्थ्य नाहीं, ती आवतोनोमी कसली ?

स्फुट विचार

सांवळा गोंधळः—या मथाळ्याखालीं दुसरीकडे प्रसिद्ध झालेला मजकूर वाचून कोणालाहि सखेदाश्चर्य वाटल्याखेरीज राहणार नाहीं. मुनिसिपालटीच्या खुर्चीवर बसून लोकांच्या नाकांवर मिरीं वांटल्यास सांपडत नाहीं, म्हणून आम्हांस मुनिसिपालटीच नको, अशी आत्मघातकी मागणी करणाऱ्या व्यक्तींस कोणतें नांव द्यावें हेंच आम्हांस समजत नाहीं. परंतु समाधानाची गोष्ट कीं, सदरील मागणी करणारे लोक फक्त एका हाताच्या बोटांच्या संख्येपेक्षां जास्ती नाहींत. [illegible]सिपाल प्रकरणापासून एक गोष्ट मात्र सिद्ध झाली कीं, उपरोक्त माणसांच्या तावडींत जर मुनिसिपालटी सांपडली असती, तर लोकहिताची पायमल्लीच झाली असती.

जंगलखातें:—आमच्या जंगल खात्यांत बऱ्याच वाघिणी व्यालेल्या असून, तिचीं पिल्लं जिकडे तिकडे दडी मारून बसलेलीं आहेत, हें मशहूर आहेच. येत्या अंकापासून त्या पशुपुत्रांची शिकार करण्याची आमचा निश्चय झालेला आहे. ज्या कोणास या शिकारींत भाग घेण्याची इच्छा असेल त्यानीं आपापला दारुगोळा बंदुकांसह आमच्या कचेरींत रवाना करण्याची तातडतोब व्यवस्था करावी, अशी आग्रहाची सूचना आहे.

——येथील फाजेंदाचे सेक्रेटरी सदाशीव शे. सुखटणकर यांची बढती झाल्यामुळें ते काल रोजीं पणजीला रवाना झाले. गेल्या शनिवारीं त्यांच्या इष्टमित्रांनीं त्यानीं या तालुक्यांत बजावलेल्या कामगिरीबद्दल आनंद प्रदर्शित करून, त्यांचें अभिष्ट चिंतिलें. हा समारंभ कै० दो० रुद्राजी शे. शिरवैकर यांच्या येथें पार पडला.

लोक काय बोलतात

तीळ गूळ

शनिवार ता. १३।१।२१ रोजीं आजगांव, सावंतवाडी, येथील श्री देव वेताळ मंदिरांत मराठी व इंग्लिश शाळेच्या [illegible] द्यार्थ्यांपुढें अपवित्र परदेशी साखरेचें स्वरूप समजावून देण्यासाठीं सभा भरली होती. तिची हकीगत सारांश रूपानें देत आहें.

पहिल्यानें इंग्लिश शाळेंतील मास्तर मि० विठ्ठजी बळवंत राव नाडकर्णी यांच्या सूचनेवरून येथील हातमागाचे उत्साही कारखानदार रा. बळवंतराव आपटे यानीं—आपल्यापेक्षां सहस्रपटीनें अधिक विद्वान लोक येथें असतांही कांहीं विशिष्ठ हेतूनें मला अध्यक्षपदाचा मान देण्यांत येत आहे. तो मी मींत मीत पण प्रेमळ अंतःकरणानें स्वीकारतों—असें प्रास्ताविक भाषण करून अध्यक्षस्थान स्वीकारलें. नंतर अध्यक्षांच्या सूचनेवरून येथील रहिवाशी व तरुण रा. अनंत गोपाळ नातू यांनीं—येथील बराचसा शिक्षक वर्ग व विद्वान मंडळी येथें असतांना त्यांच्यापुढें माझी बोलण्याची योग्यता नसतांही अध्यक्षांच्या आग्रहावरून मी बालव्याचें धाडस करितों, असें म्हणून बोलण्यास सुरवात केली. उद्यांच्या संक्रांतीचें नांव 'मकरसंक्रांत' असण्याचे कारण उद्यां रवि मकर राशीला जात आहे. मकरराशीचा स्वामी शनि असून तो रवीचा मुलगा आहे. शनि व रवि यांचें जन्मतःच वैर आहे. शनि हा रवीचे घरांत उद्यां जात आहे. त्या प्रसंगीं शनीला प्रिय जे तीळ व रवीला प्रिय जो गूळ यांचें मिश्रण करून वांटावें. व आपसांतील भेदभाव विसरावे असा शास्त्रीय नियम आहे. परंतु हल्लीं तीळगूळ न वाटतां केवळ मोठेपणाच्या डौलाकरतां परदेशी साखरेचे तीळ (हलवा) वांटण्याचा प्रघात रूढ होत चालला आहे. त्याला आळा घालून हरएक व्यवहारामध्यें गूळच वापरावा. निदान अपवित्र परदेशी साखर न वापरण्याविषयीं कळकळीची विनंति करून वेंगुर्ल्याच्या गोसेवक पत्रांतील (गुरांच्या हाडांरक्तांच्या क्षारानें परदेशी साखर शुभ्र केली जाते वगैरे) परदेशी साखरेचें किळसवाणें स्वरूप वाचून दाखविलें ही साखर न वापरण्यानें व्यवहारांत अपरिहार्य अशा कोणत्याच अडचणी येत नाहींत. असें अध्यक्षांच्या कुटुंबांतील मंडळीनें आपल्या १५ वर्षांच्या अनुभवानें सिद्ध करून दाखविलें आहे. असें सांगून सण हे लहान मुलांच्या हौसेकरतांच असतात. कारण ज्या घरांत मुलें नाहींत तेथें सणाचें विशेष महत्व असत नाहीं. तरी मुलांनीं परदेशी साखर न खाण्याचा निश्चय केल्यास त्यांच्या वडील मंडळीलाहि परदेशी साखर घरांत आणणें अशक्य होईल. वगैरे सप्रमाण सिद्ध करून दाखविलें. व पुन्हां एकदां सर्वांना परदेशी साखर न खाण्याविषयीं आग्रहाची विनंति करून त्यांनीं आपलें भाषण संप[illegible]

गोविंदाग्रजांचें पुण्यस्मरण.

‘ हें कोण बोलिलें बोला ’ ‘ राजहंस माझा निजला ’।
घालुनी ‘गुलाबी कोडें । कोण त्यां उगवत गेला ॥
फुंकुनी शिंग ‘दसऱ्या’चें । आईस ‘मुरलि’चा बनला ॥
कलगीचें गाणें गा‍ । ।
‘घुबडास’ बांधुनी पा‍ ।
‘स्मृतिगीत’ गातची राही ।
वाजउनी ‘घुंगुरवाळा’ । जगताला नि[illegible] आणी ॥ १ ॥
‘जगतास जागवायाला’’ । ‘केशवसुत गाउनि गेले’
हें असें सांगुनी लोकां । जनदुःख निवारण केलें ।
जाहली ‘निराशा गोड’ । ‘हृदयास शांत कुणि केलें ? ॥
‘जीवास बोध’ कुणि केला ? ।
‘प्रेमपाठ’ श्रवणीं घुमला ।
‘अरुण’ही येई उदयाला ।
हरपलेंच ‘निद्रागीत’ । ‘हुरहूर’ ’पळाया लागे ॥ २ ॥
करुनियां ‘प्रेमसंन्यास’ । मन ‘पुण्यप्रभावा’ दावी ॥
‘भावबंधन’ अहा! येतां । ‘एकच प्याला’ सुर लावी
बाळक्या विनोदा करुनि । मुरक्या हंसतां बळवी ॥
वाग्देवीचा सुकुमार ।
रसवंतीचा शाहीर ।
गोविंदाग्रज कवि थोर ।
वंदिला आदरें करुनी । नम्रभाव हृदयीं धरुनी ॥ ३ ॥

* * *

अनुष्टुप.

ज्याच्या काव्यरसीं आजी । भसें मी रंगलो वरा ।
लीन ‘अज्ञातवासी’ हा । गुरुराम पदीं जरा ॥ १ ॥

फोंडा, २३ जानेवारी १९२३.

पुणें अनाथ विद्यार्थी गृह

“हेंच अ. वि. गृह असा एकादा मुलगा निर्माण करील कीं जो पुढें देशाचें नेतृत्व करूं शकेल.” लो. टिळक.

सा. न. वि. वि. केवळ गरीब निराश्रित व होतकरू अशा हिंदू विद्यार्थ्यांचें सर्वतोपरी पालनपोषण व शिक्षण करून त्यांना कार्यक्षम करण्याच्या उद्देशानें पुणें अ वि. गृह गेलीं चरा वर्षें काम करीत असून अशा प्रकारची महाराष्ट्रांतील ही पहिलीच संस्था होय उत्तम प्रकारचें बौद्धिक शिक्षण देऊन त्यानंतर औद्योगिक शिक्षणाची जोड करून द्यावी या उद्देशानें संस्थेनें स्वतःचें महाराष्ट्र विद्यालय (संपूर्ण हायस्कूल) काढलें आहे पांच वर्षांत मॅट्रिक पर्यंतचा अभ्यासक्रम तज्ज्ञांच्या सल्ल्यानें आखण्यांत आला असून संस्थेबाहेरीलही हुशार विद्यार्थ्यांना मोफत घेण्यांत येतें. संस्थेचें पवती मोफत वाचनालय महाराष्ट्रातील पहिलें असून हिंदुस्थान व परदेशांतून संस्थेला भेटीदाखल येणारीं सुमारें १७५ वृत्तपत्र व मासिकें तेथें ठेविलीं जातात. संस्थेचे शालोपयोगी ग्रंथसंग्रह जुनीं पुस्तक जमवून दरसाल रु. ५० ची गरीब विद्यार्थ्यांनां पुस्तकरूपानें मदत करितें. संस्थेंतून तयार झालेले पदवीधर या व इतर संस्थांतून आज प्रत्यक्ष सार्वजनिक कामें करितांना दिसत असून त्यांपैकीं एक औद्योगिक शिक्षणाकरितां अमेरिकेस गेले आहेत.

हें सर्व महाराष्ट्राच्या दातृत्वबुद्धीचें फळ आहे. हें जाणून आपणांकडे व आपल्या इष्टमित्राकडे होणाऱ्या नित्य नैमित्तिक दानधर्माचे प्रसंगीं व इतर वेळीं संस्थेची आठवण होऊन हस्तेंपरहस्तें अनाथ विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाला हातभार लावण्याविषयीं आपणास विनंति आहे.

व्यवस्थापक– वि. गं. केतकर
६१७ कसबा पुणें.

Ecos & Critica

Agradecendo

Ao distinto publicista e eminente patriota sr. C. Roque da Costa agradecemos o mimo dum exemplar de *Homenagem do Povo de Damao aos heroicos Aviadores Portuguezes Gago Coutinho e Sacadura Cabral.*

E' um trabalho bem feito e no qual se acham compilados alem da discriçao da festa que em houra dos herois teve lugar em 6 de agosto de 1922, discursos dos srs. C. Roque da Costa, dr. Castilino Fernandes, presidente da Camara Municipal de Damao, advogado Diogo de Brito e Fernando Perpetuo da Cruz, governador do mesmo distrito. O folheto regista tambem a alocuçao gratulatoria do sr. Pe. Jose' Maria Pereira da Gama.

Carnaval

foi frouxo, despido da *brincos* populares, devido, naturalmente, pela carestia que traz taciturno e acabrunhado o Povo esfolado pela furia contribuitiva.

Oferece pena essa triste scena...

भारत

गुरुवार माघ व० ३० स्या १८४४

सत्तेपुढें शहाणपण चालत नाहीं

रायवंदरच्या कसाईखान्याविषयींची हकीगत मागें भारतांत एका स्वतंत्र लेखांत प्रसिद्ध केली होती. अर्ज, मागण्या, विनति, डेपुटेशनें, रेक्लामासावें यांच्या योगें चार आठवडे एक सारखी चळवळ सुरू करून चळवळीचा परिणामहि झाला. गव्हर्नरपर्यंत ही दाद लागून गव्हरनरनीं स्वरी वस्तुस्थिति व लोकवस्तींत असलेला कसाईखाना पाहून लवकरच योग्य व्यवस्था लावण्यांत येईल अशी कळकळीनें जमलेल्या ७०० लोकांस सांगितल्यावर लोकानां संतोष वाटला, पण सांक्रांसीस्काच्या प्रदर्शनाच्या गडबडींत तें अभिवचन तशींच मागें पडून राहिलें.

आतां पूर्वींचा रस्ता सुधरून नवीन रस्ता केला असल्यामुळें, कसाईखाना हमरस्त्यावरच पडला आहे. इतकेंच नव्हे तर ती जागा लहान असल्यामुळें पणजीच्या मांसभक्षक लोकांस पुरेसें मांस मिळण्यासाठीं ८–१० गाईचा नित्यशः वध, कसाईखान्या बाहेर म्हणजे रस्त्यावर होत असतो ! कायद्याच्या दृष्टीनें असे वध वाटेवर होणें गुन्हा आहे; पण 'वळी तो कान पिळी! आमचें तर गाईंना मारतेवेळेचा हिडीस देखावा नजरेसमोर येऊन काळीज चरचरून जातें. व या लोकानां म्हणावें काय हेंच समजत नाहीं ! होडींतून जातानां, रस्त्यांतून जातां येतानां हें आसूरी कृत्य त्या वरच्या खाटिकांकडून होत असलेलें पाहून मन अगदीं तडतडून जातें. हा दिवसेंदिवस होत असलेल्या आसुरी वर्तनाचा पाया दृढ होत चालला आहे असें लोकाना वाटून लोकांकडून पुन्हां सनदशीर चळवळ करण्याचा प्रश्न पुढें येऊ पहात आहे, ही समाधानाची गोष्ट होय.

कायदा असून ज्या कायद्याचा उपयोग हिंदूच्या आकांक्षांकडे, कांहींच्या जिव्हा स्वातंत्र्यासाठीं होत नाहीं तो कायदा कसला ? ती स्वतंत्रता कसली ! बंधुता कसली व ती समता तरी कसली हेंच समजत नाहीं ! !

एकत्रित लोकवस्तींत हमरस्त्यावर असलेल्या कसाईखान्यासाठीं लोकानां जर त्रास होत आहे, लोकांत या विषयीं जर असंतोष आहे तर ह्या लोकांच्या विनंतीकडे लक्ष न देणें हें सरकारास न्याय्य वाटतें काय ? ही स्थिति पोलीतीकुस पक्षाचे पुढारी यांस सांगितल्यास ते या मागणीचें तत्त्व नाकबूल करीत नाहींत. आपल्याकडील कोणताहि पक्ष घेतला कीं त्या पक्षाचे पुढारी या तत्त्वाकडे पाहून मानाच डोलावतात. तुमचें म्हणणें खरें आहे, तुमच्या बद्दल सहानुभूति आहे, वाईटहि वाटतें, पण करायाचें काय ? व्यवहारांत आमचें कांहीं चालत नाहीं, असें रडक्या स्वरानें, नामर्दासारखें सांगून वेळ मारून नेतात !

सर्वांना थोर म्हणून मिरवावयाचें असतें, मिरवतातहि व काम करायाचें झालें, लोकांवर परोपकार करावाचा भाला म्हणजे मात्र कामाची सबब दाखवतात. व हुल्लडशनें आलीं म्हणजे सर्वांनींच यानां मतें आपणास द्यावीं असें वाटतें. म्हणजे मताची मागणी करतानां दिलदारपणा दाखवणें आणि व्यवहारांत निष्ठुरपणा या जोडीकडे पाहिलें म्हणजे इसापनीतींतील अहिंसेवर व्याख्यान देणाऱ्या कोल्ह्या खोंकडाची आठवण होते. यावरून आम्हीं या लोकांना, ढोंगी म्हणत नाहीं. मात्र इतकेंच समजतों कीं, ज्या गोष्टी ते बोलतात त्या घडवून आणण्याचें सामर्थ्य त्यांच्यांत नाहीं; सत्ता आड येते. ही मदालसी सत्ता आमच्या हक्काची पायमल्ली करते

उपरोक्त कसाईखाना येथून उठावा असा ठराव पणजी मुनिसिपालटीच्या कमिशननें पास करून घेतला होता; व त्याच्या नवीन उभारणीबद्दल ६००० रुपयांचें एक बील पास केलें हातें असें ऐकतो पण अद्याप डोळें झांकूनच रात्र चालली आहे... कारण समजत नाहीं. नवीन कमिटीनें आपला प्रवेश केला पण तीनेंहि हें काम मनावर घेतलेलें अद्यापि आढळत नाहीं. ही गोष्ट फार आस्ते आस्ते चालत आहे. म्हणे जागा निवडण्यास कमिशनची नेमणूक केली आहे आणि तें कमिशन जागा निवडल्यावर पुढें बांधणी सुरू होईल. नंतर हा कसाईखाना उठेल !...

तरी गोव्यांतील सर्व हिंदूनीं, मुनिसिपालटींतील मेंबरानीं खरी वस्तुस्थिति लक्षांत आणून होतां होइतों. खटपट करून हा नरक संपवावा सरकारहि याकडे योग्य लक्ष पुरवील अशी आशा करितों.

स्फुट विचार

उपयुक्त सुधारणा:—गोवा सरकारच्या बजेटाची इमारत ०र्वे साधारण जनतेस अपरचित अशा पोर्तुगीज रेस नाण्याच्या अस्थीर पायावर उभारली जात असल्यामुळें लोकांची कुरकुर असे परंतु यापुढें बजेटाची रचना रुपयांच्याच पायावर होणार असल्यानें त्या कुरकुरीस जागा रहाणें अर्थात् शक्य नाहीं. मात्र अमलांत येऊं घातलेली ही उपयुक्त सुधारणा साऱ्या गोव्या नोकरशाहीस नुकसानकारक असल्यानें ती अप्रतिहत चालू राहील की नाहीं या विषयीं मन साशंक होऊन, बुचकळ्यांत पडतें. पण ही वृत्ति भविष्यकाळासंबंधींची आहे. वरून बजेटक्रांतीबद्दल वर्तमानकाळीं समाधान व्यक्त करण्यास निदान कसलीच हरकत नाहीं.

धार्मिक शिक्षण:—रिपब्लिक राज्यपद्धतीच्या मूळभूत तत्वानुरूप सार्वजनिक शिक्षण संस्थांत कोणत्याहि धर्मशिक्षणाची पूर्ण मज्जाव आहे. हा कायदेशीर प्रतिबंध अयोग्य असून, त्याला तिलांजली देण्यास मन:पूर्वक झटणें हें प्रत्येक राष्ट्रभक्तांचें कर्तव्य आहे. असें कित्येक पोर्तुगीज पार्लमेंटाच्या सभासदांस वाटून त्यानीं उपरोक्त मज्जाव दूर होण्याप्रीत्यर्थ प्रयत्न केलाहि. पण रिपब्लिक घटनेच्या यद्विषयक मूळ कलमांत फेरफार झाल्याशिवाय धार्मिक शिक्षणाच्या स्वातंत्र्याची चर्चासुद्धां पार्लमेंटांत करणें 'महत्पाप' आहे. असें बहुमतवाल्या सभासदांचें मत पडल्यावरून धार्मिक शिक्षणाचें हें घोडें पुढें दामटण्याचें धैर्य कोणासहि झालें नाहीं.

आले व गेले:—गेल्याच्या मागील गुरुवारीं गव्हरनर साहेबानीं या तालुक्यास भेट दिली. जवरीच्या रामरामांत जितकें प्रेम दिसून येतें, तितकेंच त्यांच्या स्वागताप्रीत्यर्थ ऐनवेळीं घडवून आणलेल्या उत्सवांत दृष्टोत्पत्तीस पडत होतें. खरें व थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे स्वागतोत्सवांत लोकांच्या मनोत्साहाचें अगदीं न्यून होतें. अधिकारी व त्यांचे हस्तक यांच्याशिवाय प्रांताधिपतीच्या स्वागतांत विशेषसा कोणी भाग घेतलाच नाहीं ! ज्यांच्या अमदानींत करांच्या भडिमारानें जनता त्रस्त होऊन भुकेबंगाल होण्याच्या पंथास लागली, त्यांच्या आगमनापासून लोकसागरांत आनंदाच्या लाटा उसळ्या नसल्यास नवल नाहीं. मानपत्रें, उत्तरें वगैरे सर्व तऱ्हेचे शिष्टाचार 'लघुसंधें' प्रमाणें अवघ्या दोन तासांत पार पडून डॉ० जाईम द मोराईस हे आले तसेच कसलाहि अपघात न होतां आपल्या लव्याजम्यानिशीं परत गेले ! या शिवाय 'नवीनोत्तर' कांहीं नाहीं.

मनोधैर्य:—असें समजतें कीं, वासुदेव आत्माराम देशप्रभु ऊर्फ काकासाहेब, 'विस्कोंद दे पेडणें' यांनी चिरंजीव हे लाटली येथें सि. कोंस्तांस्यु मिराद यांच्या विवाह समारंभास हजर राहिले होते त्या प्रसंगीं. ख्रिस्ती समाजांत रूढ असलेल्या दुष्ट, नष्ट शिष्टाचारास अनुसरून यजमानाकडून त्यांच्यापुढें दारूचा पेला ठेवण्यांत आला. काकासाहेबानां स्वतःच्या हिंदुत्वाची व शीलाची जिवंत जाणीव असल्यामुळें त्यानीं तो पेला आभारपूर्वक परत केला. हें त्यांचें कृत्य तेथें हजर असलेल्या एका प्रतिष्ठित व सोवळ्या गृहस्थाला गैरशिस्त वाटून त्यानीं त्या पेल्याचा अनादर होईल, अतएव तो स्वीकारण्यांत यावा, या विषयीं बराच वेळ काकासाहेबाना आग्रह चालविला. पण काकासाहेब मनाचे खंबीर ! म्हणून तसल्या आत्मघातकी सल्यास बळी न पडतां आपलें पूर्वींचेंच म्हणणें त्यानीं कायम राखिलें. ही गोष्ट जर खरी असेल तर काकासाहेब शाबास आहे तुमची ! ! ज्या पेल्यांत शेंकडों विचारी व सुशिक्षित समजले जाणारे, आपलें नीतिधैर्य ठार बुडवितात त्या पेल्याचा इनकार करण्याइतकें मनोधैर्य आपण दाखविलें याबद्दल आपलें अभिनंदन केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. आपलें उदाहरण इतर लटपट्याना अनुकरणीय होवो.

पत्ता—भारतमित्र, रिवण-गोवा. | सरदेसाई यानी मालेचा समारोप करून

पो. किर्लोस्करवाडी जि सातारा ॥

— पणजीच्या सुप्रसिद्ध संस्थेस ०० हजार रुपये अर्पण केल्याबद्दल पिग्मेव नात्रांच्या पत्रानें गव्हरनर साहेबानी दोप दिला आहे !

— आग्रा येथें क्षत्रिय महासभेची बैठक श्री. नरसिंह यांच्या अध्यक्षतेखालीं होऊन अवरंगजेबाच्या वेळीं जुलमानें बाटविलेल्या रजपुतांच्या ४॥ लक्ष वशजनां प्रायश्चितपूर्वक पुन: हिंदू धर्मांत घेण्याचा ठराव झाला. जुलमानें बाटविण्यांत आलेल्या आमच्या प्रांतांतील हजारों लोकांना हिंदु करण्याचा समय अजून ठेपलाच नाहीं काय !

— गेल्या दिवसांमागें रावराजे विस्कोंद यांचे चिरंजीव काकासाहेब यांचा मुक्काम मडगांव येथें असताना. त्यानीं तेथील "सारस्वत समाजास' भेट दिली. त्यावेळीं समाजाच्या कांहीं चालकांनीं त्यांस टीपार्टी दिली; व सेक्रेटरीनीं आभार प्रदर्शक भाषणांत संस्थेच्या सद्यस्थितीचें दिग्दर्शन केलें. उत्तरादाखल केलेल्या भाषणांत काकासाहेबांना आपल्या परमपूज्य पित्याच्या कानांवर समाजस्थिति घालण्याचें अभिवचन दिलें.

अरुणोदय

चाल० [भूपति स्वरे ते वैभव०]

संपुनी निशा ही उषा उगवली आतां।
ललकारत आला अरुण 'उठा ! हा सविता !'।
रथ हांकित क्षितिजीं भास्कर येतां त्वरित।
पळवट स्विकारी विधु तारे भयभीत।
आकाश गुलाबी शालू जणुं पांघरुनी।
सामोरी जाई, पंचारति करि धरुनी।
ह्या शुभसमयां खगवृंद उठुनि खडबडुनी।
किलकिलाट स्वर करि; नाचत जण कडकडुनी।
मग कमलें विकसुनि गंध पसरिती प्रेमें।
मकरंद चाखण्या मधुकर फिरती नेमें।
नवसींचन होतां वृक्षलतादि फुलती।
पवनालिंगनहीं होतां हलुहलु डुलती।
[illegible]
हंबरें वाटतें ईशस्तुति ह्या करती।
मित्रास द्यावया अर्घ्ये विप्रजनहे।
नदितिरीं तिष्ठतो. कुणाला [illegible]
शाळेंस चालला विद्यार्थी गण उठुनी।
[illegible]
शेतांत चालले नांगर बैलां धरुनी।
पेरण्या बा[illegible]री, भात, जोंधळे कणी।
ह्या अशा रम्य समयातें। मन स्फुरे।
उत्साह पालवी अळसातें। भय नुरे।
परमेश लिला गयातें। बहु बरें।
वाटतें, पाहुनी सृष्टिसतीच्या मोदा।
'उद्यमा लागणें' ह्या एकच ह्या बोधा।

फोंडा, २५-१ २३ अज्ञातवासी.

Predio rustico denominado "Dercasonapoiquim Guddó" da cultura de coqueiros, descrito sob n.º 16237, e avaliado por 9 : 0:0. Predio rustico denominado "Dercasonapoiquim Guddó" da cultura de coqueiros descrito sob o n.º 16238 e avaliado por 8 :00:0 E predio rustico denominado "Cazoua-Condo" da cultura de coqueiros, descrito sob o n.º 6239 e avaliado por 50:00:00 todos situados em Assoldá —

Estes predios foram penhorados na execução por custas que o M. P promove contra Bagoroti Rautina, viuva de Giú vulgo Ryama Gongo Rauto, de Assoldá, por apenso ao inventario orfanologico a que se procedeu por obito de dito Giú.—Por este são citados todos os credores incertos da dita executada, e bem assim os coproprietarios, nos termos e para os efeitos da lei. Quem os quizer arrematar, compareça nos indicados dia, hora e local, correndo por conta do arrematante as despezas da praça e a contribuição do registo por inteiro.

E para ser publico se expediu este.

Xeldem 16 de Janeiro de 1923.

O escrivão de Direito do 1º oficio,

BABU V. CAMOTIM REDCAR

Verifiquei. O Juiz de Direito,

(2 vez) A. MEIRELES.

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Redcar á instancia do exequente M. P. vão ser vendidos em hasta publica a porta do tribunal judicial desta comarca situado em Xeldem, no dia 2 de Fevereiro proximo pelas 1[illegible] horas do preço da sua avaliação os seguintes bens: Vigessima oitava parte do predio rustico denominado "Caringalimola" discrito na conservatoria do Registo Predial desta comarca sob o n.º 15689 avaliada por 20: 0: 0 Predio rustico denominado "Mequiecodil tocdo" da cultura de coqueiros, discrito sob o nº 16236, avaliado por 100 : 00 : 00

[illegible] 16236, [illegible]

mesma indiferença todos os crédos religiosos e seus seguidores.

Pessoalmente, pouco me importa que alguem adore a este ou aquele; mas, como cidadão republicano e municipe daqui não posso consentir, sem protesto, que as corporações politicas onde figuram elementos de varias classes pratiquem em seu nome quaisquer inconveniencias, como a que acaba de praticar o municipio de Sanguem que Deus haja na sua Santa guarda E basta.

Sanguem, 4-2 923

Caxinata X. S. Salelcar

N. da R. Os protestos que se leem nas cartas transcritas acima, teem a sua razão de ser sabido que no campo religioso vigora o principio de "Cada classe para si e Deus para todas".

Festas

Foi recebida com festas a noticia da anulação do acto eleitoral da Camara de Sanguem que abusivamente subira ao poder, e' o que nos escrevem dali

Coco e copra

Da Direcçao dos Serviços Agricolas, Florestais e Pecuarios recebemos uma informaçao sobre o preço do coco e da copra no mercado mundial o que sera' inserido na secçao marata para a sua maior publicidade.

A proposito, frisamos a' mesma Re... nosso Paiz; no caso contrario teremos de alargar o quadro de nossos empregados com mais uma entidade, destinada ao mesmo fim, como faz o Estado por causa dos seus reis, alargamento que ira' agravar inda mais o nosso deficit.

Modos de ver

O *Pigmeu* entende que o sr. dr. Jaime de Morais praticou um grande crime por o mesmo governador ter beneficiado a associaçao de *Mustifand* de Pangim com a importancia de mil rupias do lucro de arroz.

Se subsidiar uma instituiçao de instruçao gratuita importasse crime, nao ha' duvida que o sr. dr. Morais seria merecedor dos reparos do imparcial colega. Mas em parte alguma, tal acto foi considerado menos correto, sendo, portanto, suspeita a critica do *Pigmeu*, no tocante a' atitude benevola do governo perante a *Mustifand*.

Pigmeu

Apraz-nos registar que este fogoso periodico passa muito bem de sua importante saude.

—असोळणें येथें गेल्याच्या मार्गल शनिवारीं रा. रा. कृष्ण पै काणे यानीं सार्वजनिक सत्यनारायणोत्सव साजरा केला

—सांग येथील श्री विठ्ठल सेवक मंडळ व टिळक वाचनालय या संस्थांचा द्वितीय वाढदिवस समारंभ येत्या रविवारीं श्री शांबाराव सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरा होणार आहे. याप्रसंगीं सहकारी शास्त्री, विर्जिनकर वगैरे गृहस्थांचीं भाषणें होतील.

भारत

शुक्रवार माघ व० ८ मी १८४४

येत्या कांग्रेसीसाठीं

[पूर्व सूचना]

१) आपली प्रोव्हिंसियल कांग्रेस कोणत्या महिन्यांत भरणार आहे हें सांगण्यास जरी योग्य आधार नाहीं तरी पण यंदाच्या कांग्रेसींत एका महत्वाच्या विषयाचा ऊहापोह होणार हें खास. हा विषय म्हटला म्हणजे 'गोरक्षण' हा होय.

गाई विषयीं आपली पारमार्थिक दृष्टि बाजूला ठेवली तरी पण व्यावहारिक दृष्ट्या हा विषय फारच महत्वाचा असल्यावरून त्या विषयीं लिहिणें अप्रासंगिक नाहीं.

२) आपण आता सर्व तऱ्हेनें परस्वाधीन झालों आहों. आपल्या देशांत आपल्या उपजीविकेस पुरेसें अन्न नाहीं, वस्त्र नाहीं व लोकसंख्येच्या मानानें विचार केल्यास राहण्यास स्वतंत्र घरें सुद्धां नाहींत अशी आपली सांपत्तिक स्थिति असतां प्रजासत्ताक राज्यांतील आपण स्वतंत्र म्हणून मिरविणें शरमेची गोष्ट आहे. करितां आपण स्वतंत्र होण्यास ज्या गोष्टीचा आपणास पहिल्यादा विचार करावयाचा असेल तर तो आपल्या उपजीविकेचा प्रश्न सोडविणें होय. हा प्रश्न सुटल्याशिवाय आ... कधींच यशस्वी होणार नाहींत. करितां आपली स्थिति सुधारण्यास कोणता उपाय योजावा व त्यांत गाईचा किती उपयोग आहे याचा विचार करूं.

३) आपल्याकडे पडंग जमीन, मुबलक पाणी पुष्कळ आहे. पण शेतांत काम करणारे लोक फारच कमी आहेत वरून त्या जमिनी पडंग राहिल्या आहेत. अशा जमिनींत निरुद्योगी सुशिक्षित तरुणानीं शेतीची वाढ करून आपल्या लोकांस आपल्या देशांत पुरेसें धान्य तयार केल्याशिवाय आपला तरुणोपाय नाहीं.

बाहेरून तांदूळ येतो म्हणून आपण पैसे जास्ती देऊनहि आपली दुपारची वेळ मारून नेतों. पण तिकडून निर्गत बंद झाल्यास आपली उपाशीं मरण्यांची पाळी येईल खास. यासाठीं शेतीची वाढ करून आपली देशांतील भिकार स्थिति घालविली पाहिजे. इतकेंच नव्हे तर आपल्या देशांत आवश्यक कला कौशल्य वाढविण्यास एक इंडस्ट्रियल पेनियँकेसारखी संस्था असणें योग्य आहे. याचे शेअर १ रुपयापासून असावे. आपली लोकसंख्या ५ लाख आहे. प्रत्येकानें एका रुपयाचा एक शेअर घेतल्यास पांच लाख रुपये भांडवल जमण्यास उशीर लागणार नाहीं. पैशांचा विनयोग मात्र आपल्या लोकांची सांपत्तिक स्थिति शेती वाढवून कलाकौशल्यास मदत देण्यासाठींच झाला पाहिजे. याचा विचार कांग्रेस सारख्या संस्थेनें हातीं घेतल्यास फार चांगलें व उपयुक्त कार्य होईल.

४) दुसरा जो विषय कांग्रेसीस्ताना सांगावासा वाटतो, तो गोव्यांतील गोवधबंदीचा होय. लोकसंख्येच्या मानानें आपल्याकडे दुधातुपासाठीं पुरेशा गाई नाहींत त्या नाहींत पण शेतीसाठीं सुद्धां गाई नसणें हें आमचें दुर्भाग्य होय. असें असतानां दिवसांतून केवळ जिव्हा लौल्यासाठीं २५ गाईंचा म्हणजे वर्षांतून ९० हजार गाईंचा वध जवळ जवळ आपल्याकडे होत असतो. हा वध बंद करणें देशोन्नतीच्या दृष्टीनें फारच श्रेयस्कर आहे. असा वध दिवसेंदिवस होत गेल्यास पुढें आपली स्थिति शोचनीय होईल यांत मुळींच संशय नाहीं. याकरितां ही भावी आपत्ति दूर करण्यास योग्य उपाय योजिल्याशिवाय भागणार नाहीं.

५) पाश्चात देशांत मांसासाठीं गाईला कधींच मारीत नाहींत. त्या कामीं बैलांचा उपयोग करितात. याचें कारण गाईपासून दूधहि मिळतें व वंश वाढण्यास मदत होते. यासाठीं इंग्लड, फ्रान्स, स्पेन अमेरिका सारख्या सुधारलेल्या राष्ट्रांत तर गाईची जोपासना हिंदुस्थानापेक्षां जास्ती होत आहे. आपल्याकडे गाइ फारच तर ५–७ शेर दूध देतात. पण युरोपा खंडांत बहुतेक देशांतून ५४-५६ शेर दूध देणाऱ्या गाई असतात पंचाईत पडत नाहीं व त्यामुळेंच ते सशक्त असतात.

एकट्या स्विझर्लंड देशांत इतक्या गाई आहेत कीं, तेथील लोक गोदुग्धाच्या व्यापारावर कोट्याधीश झाले असून ते आपल्याकडील दूध सर्व देशांला पाठवूं लागले आहेत. नेसल्स, कोंदेसाद वगैरे डबे आपण वापरतानां पाहिले म्हणजे पुरे.

६] आतां हा होत असलेला वध आपणास कसा बंद करतां येईल याचा विचार करूं. हा वध बंद करण्यास आपणास अनुभवशीर पुढाऱ्यांची जरूरी ज्या प्रमाणें आहे त्याचप्रमाणें निःस्वार्थी कळकळीचा प्रचारकांची आवश्यकता असून त्यांकडून गोरक्षणाचें खरें महत्व लहान थोर लोकांस विशेषतः पटवून देतां आलें पाहिजे. त्यांच्याशीं सहकारिता संभाळून त्यांची मांसभक्षणाची प्रवृत्ति पालटणें जरूर आहे. ठिकठिकाणच्या डाक्टराचा गोमांसाविरुद्ध अभिप्राय घेऊन तो वृत्तपत्रांवर प्रसिद्ध केला पाहिजे.

आजचें युग जागृतीचें आहे. करितां सर्वांस कळतील अशा भाषांनीं वेळोवेळ गोरक्षणांवर आपले विचार प्रगट केले पाहिजेत व अशा तऱ्हेनें लोकमत तयार करून सहकार्यतेनें हा हमेश होत असलेला गुरांचा संहार बंध करून शेती व व्यापार यास गोरक्षणापासून किती फायदा आहे व आपल्या उन्नतीचें खरें मर्म हेंच आहे हें ठिकठिकाणीं लोकमत जागृत करण्यासाठीं व्याख्यानाच्या रूपानें सर्वांस समजेल अशा कोंकणी भाषेत सांगितलें पाहिजे. आपले हिंदुलोक गाईचें महत्व पूर्ण जाणतात व तिचें योग्य तऱ्हेनें पालन करतात. पण ख्रिश्चन बंधूस मात्र हें अद्याप पटत नाहीं तें त्यास उत्तम तऱ्हेनें पटवून या कार्यास त्यांची सहानुभूति मिळविली पाहिजे.

५) दुभत्या, विणाऱ्या व शेतकामाच्या उपयोगी पडणाऱ्या गाईच्या संहारामुळें शेतीवर व दूधदुभत्याच्या पुरवठ्यावर होणारे दुष्परिणाम हिंदूंप्रमाणें ख्रिश्चनांसहि भोगावे लागतात ते एकमेकांच्या ... ध्यानें त्या तऱ्हेनें सरकाराकडून कायदे पास करून, मुनिसिपालट्याकडून प्रतिबंध करून हें कार्य यशस्वी करून घेतलें पाहिजे.

९) आपल्यांत ही तयारी झाल्याव तावडतोब हिंदुस्थानांतील पुढाऱ्यांस कळवून त्यांकडून आपणास सहाय्य मागवून तिकडून ज्या गाई इकडे मारण्यासाठीं येतात त्याचा export बंध करण्याची खटपट करावी इतकेंच नव्हे तर तीकडून मारण्य साठीं येणारे मुसलमान जे इकडे येतात त्यानां सुद्धां बंद करण्यांत येईल. चिकाटी, सहानुभूति व ऐकी मात्र पाहिजे. हें कार्य कांग्रेसीच्याद्वारें व्हवें अशी आमची कांग्रेसीस्तांजवळ नम्र विनंति आहे व त्यासाठीं त्यानीं वर दिलेलीं कामें पहिल्यांदा हातांत घेतलीं पाहिजेत.

नुसत्या चटकदार मेमोरी प्रसिद्ध करून ... व आपल्या सारख्या हलाख स्थितींत पैशांचा अनावश्यक वेंच करून विनाकारण वेळेचा व पैशांचा दुरुपयोग करणें योग्य नाहीं.

स्फुट विचार

हुम करेसो कायदा:—गेल्या महिन्याच्या ३० तारखेला येथील ख्रिस्ती धर्माधिपतीची रौप्य जुबिली साजरी करण्यात आली. या समयीं कित्येक मुनिसिपालट्यानीं आनंद प्रदर्शित करून आपल्या प्रतिनिधींमार्फत ख्रिस्ती धर्माध्यक्षांचें अभिनंदन केलें. या 'हुमकरेसो' प्रकाराविरुद्ध जगन्नाथ विष्णु कामत, पारोडें व काशिनाथ शांबा सालेलकर, सांग या उभयतानीं तीव्र निषेध व्यक्त केला असून त्यांचें म्हणणें असें आहे कीं, मुनिसिपालटी ही अनेकविध जातीच्या लोकांची पोलिटिकल संस्था असल्यानें तिला विशिष्ट धर्माच्या एका मान्य किंवा अमान्य व्यक्तीच्या न्यामगी उत्सवांत भाग घेण्याचा बिल्कूल अधिकार नाहीं.

मनु बदलला:—कामत व सालेलकर यांचें उपरोक्त म्हणणें न्यायास धरून नाहीं असें कोण म्हणेल? रिपब्लिक राज्यपद्धतीला कोणताच धर्म मान्य नाहीं. अशा स्थितींत उपरिनिर्दिष्ट काम्राचें आचरण नैरकायदा आहे, यांत संशय नाहीं. पण 'सर्वांचा हात तोंडांत' या न्यायानें

ब्राह्मण बुक ... नागपूर ...

पो. किर्लोस्करवाडी जि सातारा ||

... सरदेसाई यानी भाषणाचा समारोप करून

चल्यावर काम्राच्या प्रिजिदेंतीच्या चिरं जिवानीं त्यांचें स्वागत केलें व कलावंतीणीचा नाच, गायन, उपाहार, मदिरापान वगैरे झाल्यावर सर्व मंडळी मोटारींतून आपल्या निवासस्थानाकडे निघून गेली, व अशा रितीनें दुसऱ्या दिवशींचा पोग्राम आटोपला.

तिसऱ्या दिवशीं सर्व मंडळी कोरगावांस गेली. तेथील देवालयांत कलावंतीणीचा नाच, गायन पाहून देवसांत आली. तेथील नदींत बोटींतून थोडासा जलविहार केल्यावर पुनः बारा साडेबारांच्या सुमारास पेडण्यास येऊन पोंहोंचली. नंतर रेपारतीसांव, पोष्ठ, तेलिग्राफी, देलेगासी द साऊद वगैरे सरकारी आफिसांची पाहाणी झाल्यावर गोवेरनादोर साहेबांची स्वारी श्री. धनुदाजी यांचा हातमागांचा कारखाना पहावयास गेली. सर्व कारखाना व त्यांतच तयार झालेल्या साड्या-वादी इत्यादिकांनीं मढविला होता. सूत कसें काढतात ताणे कसे मांडतात, माग कसे चालवितात या सर्व गोष्टींचें त्यानीं बारीक निरीक्षण केलें. नंतर धनुदाजी यांनीं आपला आद्रेस वाचून दाखविला त्यांत या गोवेरनादोर साहेबांनीं गोव्यांत औद्योगिक प्रगतीस प्रोत्साहन दिलें म्हणून त्यांचा गौरव केलेला होता. त्यांस उत्तर दिल्यावर धनुदाजी यांच्या घरीं त्यांस अल्पाहार देण्यांत आला. संध्याकाळीं भगवतीच्या देवालयांत पालखीचा समारंभ पाहिल्यावर सातकंनीचा खेळ पाहाण्यास सर्व मंडळी गेली. व खेळ आटोपल्यावर खाना वगैरे होऊन तिसऱ्या दिवशींचा प्रोग्राम खलास झाला.

चवथ्या दिवशीं सकाळीं विस्कोंदीच्या बंगल्यावर फोटोग्राफ घेण्याची व्यवस्था केलेली होती. नंतर उपाहार वगैरे होऊन दहा अकरांच्या सुमारास सर्व मंडळी आरोबेकर देसाई यांच्या निमंत्रणावरून मोटारींतून आरोब्यास निघून गेली.

आरोब्यावर देसाई यांच्या घरासमोरील रस्त्यावर दुतर्फा शिपाई उभे केलेले होते देसाई यांचा सरदारी थाटाचा सरंजाम, त्यांचा टोलेजंग वाडा, त्यांतील पूर्वकालीन शस्त्रांनीं भरून गेलेलें शस्त्रागार विशेषतः देसाई यांच्या लहान पौत्रानीं आगमन प्रसंगीं वाचलेला discurso वगैरे एकंदर गोष्टींनीं गोवेरनादोर व त्यांच्या पत्नी अत्यंत खूष झालेलीं दिसलीं. त्या मुलाचा व इतर दर्शनीय वस्तूंचा मुद्दाम फोटोग्राफर आणवून त्यांनीं फोटो काढून घेतला. नंतर त्यांस खाना वगैरे देण्यांत आल्यावर संध्याकाळपर्यंत तेथेंच राहून पांच वाजण्याच्या सुमारास गोवेरनादोर साहेबांची स्वारी पेडणें कोंसेल्यास शेवटचा राम राम ठोकून त्याच वाटेनें आपल्या राजधानीस निघून गेली.

आरोबा सोडल्यावेळीं ह्या पाहुणे मंडळीपैकीं एका कडून उद्गार निघालेले येथें लिहिणें युक्त वाटतें. ते हे. “ आरोबेवर आह्मांस हा प्रत्यक्ष मिळालेला अनुभव व पेडण्यास आह्मांस दिली गेलेली माहिती लक्षांत आणतां वस्तुस्थितीचा इतका विपर्यास आजपर्यंत तरी आमच्या कोठें नजरेस पडला नव्हता ” आह्मांस जरी ह्या त्यांच्या बोलण्याचा रोंख बरोबर समजला नाहीं तरी पण कोठें तरी खल भुजंगानें आपल्या जिव्हास्त्राचा प्रताप गाजविला असावा अशी आमची अटकळ झालीच.

अशा रितीनें इतके दिवस होऊं घातलेला हा गोवेरनादोर साहेबांचा आगमन समारंभ एकदांचा पार पडला. मोटारींचा सुळसुळाट, दिव्यांचा लखलखाट, दारुसामान व फटाक्यांचा कडकडाट इत्यादिच्या योगानें पेडण्यास प्रति मुंबई बनविण्याची विस्कोंद साहेबांची दृढ महत्वाकांक्षा एक लक्षांश हिश्शानें कां होईना पण अंशतः तरी सफल झाली हें कोणासही नाकबूल करतां यावयाचें नाहीं. यांत कोंवड्या डुकराचे किती बळी घेतले, दारूच्या बाटल्यांचे किती बूच उडाले यांचा हिशेब एकादा प्राणीसंरक्षक किंवा मद्यपाननिषेधक मंडळाचा चिटणीस असता तर त्यानें बरोबर दाखविला असता.

गोवेरनादोर याच्या प्रयाणानंतर आदमिनिस्त्रादोर काम्राचे प्रेजीदेंत, विस्कोंद व आरोबेकर देसाई यांस आभार दर्शक तेलिग्राम आल्याचें ऐकतों. त्यांत पहिले दोन शिष्टाचारास अनुसरूनच आहेत पण आरोबेकर देसाई यांच्या सारख्या आद्य घराण्यानें वेळोवेळ दाखविलेल्या राजनिष्ठेबद्दल गौरवपर शब्दांनीं उल्लेख करून अत्यंत प्रेमपुरस्सर त्यानीं त्यांचे अभीष्ट चिंतन केलेलें आहे. विस्कोंद साहेबांस केलेल्या विद्युत् संदेशांत, एखाद्या सेवकाप्रमाणें अहर्निश आपल्या सेवेंत राबल्याबद्दल त्यांचे अत्यंत कृतज्ञतापूर्वक आभार मानलेले आहेत व विस्कोंद साहेब हजारों रुपये खर्च करून यांतच धन्यता मानून घेत आहेत.

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da Comarca de Qnepem e cartorio do escrivão do 1.° oficio Redcar á instancia do ex quente M. P. vão ser vendidos em hasta publica á porta do Tribunal Judicial desta comarca situado em Xeldem, no dia 2 de Fevereiro proximo pelas 15 horas, pelo preço da sua avaliação os seguintes bens: Vigessima oitava parte do predio rustico denominado "Cariagalimola", descrito na conservatoria do Registo Predial desta comarca sob o n° 15689 avaliada por 20:00:00. Predio rustico denominado "Moquiecodil tucdo" da cultura de coqueiros, descrito sob o n.° 16236, avaliado por 100:00:00 Predio rustico denominado "Dercasonapoiquim Guddó" da cultura de coqueiros, descrito sob n.° 16237, e avaliado por 90:00:00. Predio rustico denominado "Dercasonapoiquim Guddó" da cultura de coqueiros descrito sob o n° 16238 e avaliado por 80:00:0 E predio rustico denominado "Cazona-Condo" da cultura de coqueiros, descrito sob o n.° 16239 e avaliado por 50:00:00 todos situados em Assoldá —

Estes predios foram penhorados na execução por custas que o M. P. promove contra Bagoroti Rautina, viuva de Giú vulgo Ryama Gongó Rauto, de Assoldá, por apenso ao inventario orfanologico a que se procedeu por obito de dito Giú —Por este são citados todos os credores incertos da dita executada, e bem assim os coproprietarios, nos termos e para os efeitos da lei. Quem os quizer arrematar, compareça nos indicados dia, horas e local, correndo por conta do arrematante as despezas da praça e a contribuição do registo por inteiro.

E para ser publico se expediu este.

Xeldem 16 de Janeiro de 1923.

O escrivão de Direito do 1.° oficio,

BABU V. CAMOTIM REDCAR

Verifiquei. O Juiz de Direito,

A. MEIRELES.

प्रसा—भारतमित्र, रिवण गोवा. | सरदेसाई यानी मालेचा समारोप करून | 1 | पो. किर्लोस्करवाडी जि सातारा ॥

Considerando que neste concelho ha cidadaos dotados de bom criterio e conhecedores das necessidades do publico-cidadaos para cuja iniciativa,boa vontade e ponderaçao convem apelar convindando-os a cooperar com a camara no meritorio empenho de promover o bem estar dos municipes;

Proponho: –

1.° Que os cidadaos do rol infra sejam convidados a se reunirem nos paços municipais no dia 1 do seguinte mez dia da sessao da camara, ou em qualquer outro local ate' aquele dia e formular o plano de caminhos que devam ser reparados no corrente ano.

2.° Que da administraçao do concelho se solicitem providencias no sentido de que pelas respetivas regedorias sejam enviadas as relaçoes de caminhos que reclamam concertos.

3.° Que recebidas por esta Camara as relaçoes das regedorias e o plano apresentado pelos cidadaos, se introduzam nele, de acordo com o sr. administrador do concelho, as alteraçoes que as circunstancias aconselharem e confecionado assim difinitivamente e mesmo plano seja ele posto em execuçao.

Ecos & Critica

Pragatica-Sangh

A reuniao desta associaçao politica realisada no dia 27 do mez proximo findo na apalaçada residencia dos acre'ditados e conhecidos negociantes srs. Pandnronga V. Naique e irmaos de Margao foi, a todos os titulos, muito animadora pelas importantes propostas que nela foram aprovadas.

Alem de quase todos os membros [illegible] do Sangh, vi[illegible] cordialidade que deveras nos entusiasmou exteriorisaram a sua melhor boa vontade pelo progresso da associaçao, tendo havido muitas inscriçoes novas.

Os assistentes, na sua maioria, foram hospedados fidalgamente pelos srs irmaos Naiques e pelo ativo secretario do Sangh sr. Puruxotoma Suquercar.

A seguinte reuniao tera' tambem lugar em Margao em 24 do proximo mez de Março.

Sobre as propostas falaremos mais de espaço na seguinte ediçao do BHARAT.

1.° Sargento Counto

O sr. Counto que vegetou por alguns anos em 2.° sargento foi, finalmente, promovido ao posto de 1.° sargento, sendo natural que em um futuro nao muito longinquo se inscreva na lista de oficiais.

O sr. Counto e' o primeiro hindu SARASVATA que alcançou aquele posto, tendo, durante a sua brilhante carreira, dado sobejas provas da sua dedicaçao aos poderes constituidos e demonstrado que os SARASVATAS, quando militares, sabem tambem honrar, igualmente, as suas funcçoes, sendo, porisso, sob todos os pontos de vista, injusta e descabida a proibiçao a que noutro lugar se aludiu. E' que contra factos nao ha' argumentos.

Ao brioso sargento Counto apresenta o BHARAT os seus sinceros cumprimentos pela sua promoçao.

Santo?

Informa-nos o sr. Po. Vigario da egreja desta freguezia, que é infundada a noticia, publicada no BHARAT, sob a epigrafe acima Mas ha tambem quem a confirme.

Aguardemos porem o relato do nosso REPORTER.

भारत

गुरुवार माघ शु० १५ ता १८५४

परावलंबी शिक्षण.

गतांकीं याच मथळयाच्या लेखांत पोर्तुगीज लोकांची सांप्रतची स्थिति लोकांसमोर ठेविली होती. आतां इंग्लिश बहादरां बद्दलहि विचार करूं.

इंग्लिश लोक आपलें संभाळून दुसऱ्याचें संपादन करण्यांत तरबेज; मूळचा व्यापार उद्योग सोडलेला नाहीं; यांत्रिक कलेंत व कलाकौशल्यांत हुषार; शेतकींत पटाईत; कलमबहादर ! एवंच सर्व गुण आज त्यांच्यांत वसत आहेत आणि ह्मणूनच आज सर्व जगावर ते आपला ताबा मिरवित असून, जगांतील सर्व संपत्ति ते आपल्या देशीं नेत आहेत. बरें, इंग्लिश सरकार पक्की प्रजेस कडकपणें वागवितें खरें, पण आपले थोडे गुणहि त्यांस लाविते; स्वतः त्यांची वस्तुस्थिति समजून घेऊन, त्याच्याच चालीनें थोडें आपणहि चालतें त्यांच्या वाङ्मयाचें, शेतीचें व इतर देशस्थितीचें स्वतः ज्ञान करून घेऊन, तें त्यांस त्यांच्या भाषांतून करून देतें; त्यांस प्रथम त्यांच्याच जन्मभाषांतून शिक्षण देतें. आपली भाषाहि त्यांस प्रथम त्यांच्याच भाषांतून शिकवित नाहीं; तरी थोडेंसें तरी मनापासून करीत 'यथाराजा तथाप्रजा' या न्यायानें इंग्रजांचा संसर्ग सहवासाच्या योगानें त्यास लागलेला आहे आणि त्यायोगें तेहि त्यांच्याच प्रमाणें होऊं पहात आहेत. सदाच कदान्न खाणाऱ्यास व पक्वान्नें न पहाणाऱ्यांस पक्वान्नाची गोडी कळत नाहीं व कदान्नच चांगलें लागतें. पण त्यांस थोडें फार पक्वान्न खावयास मिळालें असेल, त्यांस मग कदान्नाचा वीट येतो व ते पक्वान्नच शोधितात. त्याप्रमाणें इंग्लिश प्रजाजनास इंग्लिशांचें पक्वान्न पाहण्यासच व थोडें फार खावयास मिळाल्यामुळें, त्यांस आतां आपणास देण्यांत येत असलेलें अन्न कदान्न वाटून ते त्यांच्याच प्रमाणें आपणहि पक्वान्नें सेवन करूं पहात आहेत ही गोष्ट वेगळी. पण ही जी पक्वान्नाची अभिरुचि त्यांस उत्पन्न झाली ती त्यांनीं त्यांच्या दृष्टीस व जिभेस आपलें पक्वान्न दाखविल्यामुळें किंवा तीं त्यांच्या दृष्टीस पडल्यामुळें; पण त्यांचें कदान्न ह्मणजे आपल्यासारखें मात्र कदान्न नव्हे. आमच्या प्रमाणें त्यांचेंहि कदान्न असतें, तर केळकर साहेब इकडे आले असते काय ? इकडचा असा कोण माणूस तिकडे इंग्लिश सरकारनें कधीं नेला आहे काय ? कां नेतील ? तिकडे अशा माणसांचा अभाव असल्यास ना नेण्याची गोष्ट ! स्वतः इंग्लिशांची एक एक गोष्ट पाहिली ह्मणजे मनुष्य आश्चर्यानें थक्क होऊन जातो ! अशा आश्चर्याच्या गोष्टी तिकडेचशा काय पण इकडे आमच्या मुलुखांत हवेंत तुकामी सुद्धां दृष्टीस पडतात. अशीं कामें तूर्तच्या पोर्तुगेजांकडून झालेलीं दृष्टीस पडत नाहींत. त्यांकडून झालेलीं व दृष्टीस पडत असलेलीं आश्चर्याचीं कामें ह्मणजे वास्तराचा मोडलेला पूल, अर्धवट स्थितींत राहिलेलें बोरीच्या पूलाचें काम इत्यादिनेक मात्र होत ! व हीं कामें पूर्ण करण्यास इकडे ओघानें पुष्कळ खर्चांत पुष्कळ इंजिनियर भला लठ्ठ पगार खात पडलेले असतां, तिकडील एका इंग्लिश कंपनीस कंत्राटानें देण्याचें घाटत असल्याचें कळतें ! मग अशा लोकांस इंग्लिश सरकार तिकडे कसें नेईल ?

नोकरांकडून काम करून घेण्यास धनी हुषार असला पाहिजे. नोकराकडून काम करून घेण्याची अक्कल धन्यांत नसली ह्मणजे नोकरांकडून काम चांगलें वठून येत नाहीं आणि याचेंच प्रत्यंतर केळकर होत. आज किती महिने हे केळकरसाहेब भला मोठा लठ्ठ पगार खात इकडे आहेत [illegible] झालें आहे? शेतींत किंवा शेतकऱ्यांत कांहीं सुधारणा झाल्याची तर कोठेंच दृष्टीस पडत नाहीं. तिजोरींतील पैका मात्र नाहींसा होत आहे. आणि याचें कारण आमच्या सरकारचाच हलगर्जीपणा !

यावरून आह्मी पोर्तुगीज लोकांची नालस्ती करूं पाहतों, असें मात्र कोणीं समजूं नये, त्यांच्या विषयीं पूज्यबुद्धि असल्यावरून, कडू पण परिणामीं गोड औषध जसें मुलांस पाजितात, तसेंच हें लिहिणें आहे. त्यांचा स्वभाव किंवा सहवास पूर्वींसारखा [इंक्विजिसांवच्या कालासारखा] दुष्ट नाहीं आणि आतां तर आह्मांस त्यानीं आवतोनोमी दिली आहे हें खरें; पण त्यांकडून देण्यांत येत असलेलें शिक्षण मात्र व्यवहारिक व देश स्थितीस धरून नसून, तें नुसतें पुस्तकी किंवा पोटपंची व विदेशीपद्धतीचें असल्यावरून इकडच्या लोकांस त्याचा उपयोग नाहीं, एवढेंच सांगण्याचा मूळ उद्देश आहे. आतां 'अप्रियस्यच पथ्यस्य श्रोतावक्ताच दुर्लभः' असें एका कवीनें ह्मटलें आहे तें खरें, पण खरी वस्तुस्थिति निदर्शनास आणल्याशिवाय तींतील वैगुण्य नाहींसें होत नाहीं सबब अप्रिय पण पथ्यकर प्रसंगविशेषीं बोलावें लागतें. चांगलें हें कोणापासूनहि घ्यावें लागतें आणि याच दृष्टीनें इंग्लिशांचें जें चांगलें दिसलें तें दाखविण्यांत आलें, ह्मणून ते किंवा त्यांचें सर्वच कांहीं चांगलें व पोर्तुगिजांचें सर्वच कांहीं वाईट असें दाखविण्याचा मुळीच हेतु नाहीं. बरें वाईट हें दोघांतहि असूं शकेल. आतां पोर्तुगीज शिक्षणविषयीं खुद्द त्यांचाच एक ग्रंथकार काय ह्मणतो पहा: —

"ज्ञानसंपन्न असलेल्या किंवा नसलेल्या राष्ट्रांची तुलना केल्यास पोर्तुगाल व स्पेन सारख्या कांहीं राष्ट्रांला जग व संस्कृतींतील कसल्याच आनंददायक व सौंदर्यकारक वस्तूंची माहिती नाहीं. ह्मणजे कूपमंडूक स्थितींत आहेत. पर, इंग्लंड, फ्रान्स व जर्मनी सारख्या दुसऱ्या कांहीं राष्ट्रांना ज्ञान. सूर्य तळपत आहे, सर्व कांहीं जाणण्यांत येत आहे व सामाजिक मनुष्याच्या सुखाला प्रतिबंध करणारा असा कसलाच अडथळा नाहीं"

असो इकडच्या पोर्तुगिज शिक्षण पद्धतीपेक्षां हिंदुस्थानांतील इंग्लिश शिक्षणपद्धति कांहींशी बरी वाटते. तेथें हिंदुस्थानचा इतिहास व भूगोल, देशी व इंग्लिश भाषेंत शिकविला जातो. संस्कृत वाङ्मय शिकवलें जातें देशी शिक्षण व प्रथमचें कांहीं इंग्लिश शिक्षण देशी भाषेंतून दिलें जातें.

हिंदुस्थान हा शेतकीप्रधान देश असल्यामुळें देशी शेती विषयींहि शिक्षण दिलें जातें; आणि देशी वनस्पतींचीहि माहिती करून देण्यांत येते. इंग्लिश लोक स्वतः स्वदेशी वाङ्मयाचेंच अध्ययन करून स्वस्थ बसणारे नव्हेत. त्यांनाहि दुसऱ्यांच्या वाङ्मयाच्या परिशीलनाची गोडी असते. व हाच त्यांचा विशेष वाखाणण्या जोगा गुण आहे. हिंदुस्थानचें सर्व वाङ्मय त्यांनीं आपलेसें करून टाकिलें आहे. तेथील शिक्षण जरी व्यावहारिक, राष्ट्रीय व निर्मळ स्वरूपाचें नाहीं व ही गोष्ट जरी खरी असली, तरी येथल्या शिक्षणापेक्षां तें पुष्कळ उच्च स्वरूपाचें असावें असें वाटतें. तिकडे शिक्षणांत देशी असें कांहीं तरी आहे, पण तेंच इकडे कोठें आहे ? इकडचें शिक्षण ह्मणजे फार करून सरकारची नोकरी करण्याच्या कामापुरतें ! इकडच्या व्यवहारोपयोगी असें तें नव्हे. कोण ही शोचनीय स्थिति ? अशा निरुपयोगी शिक्षणाला काय ह्मणावें ?

पोर्तुगीज इतिहास इकडे आमच्या काय कामाचा ? आह्मांला प्रथम गोमांतकाचा व हिंदुस्थानच्या इतिहासाचें ज्ञान व्हावयास पाहिजे व मग इतर देशांचें. पण इकडे लक्ष देतो कोण ?

आमच्या तूर्तच्या गव्हर्नरनें इकडच्या पोर्तुगिज शिक्षणांत सुधारणा होण्याविषयींचा एक मसुदा करून तो इकडून पास करून पोर्तुगालांत पास करवून आणण्याकरितां पाठविला आहे. व तो तिकडे कमजास्त फेरफार होऊन पास झाल्याचेंहि वर्तमानपत्रांतून समजून येतें. ह्या मसुद्यांत त्यानीं सुधारणा अशी जरी कांहीं केली असली तरी ती इकडच्या देशस्थितीस अनुसरून व्यावहारिक स्वरूपाची मात्र खास नाहीं. ह्मणून ती त्या दृष्टीनें होण्याविषयीं किंवा करून घेण्याविषयीं सरकारास व जनतेस आमची सूचना आहे.

Sua Excia

Em visita oficial é esperado hoje aqui Sua Exa. o sr. Governador Geral. Agradecemos o convite do sr. Presidente da Camara para sua recepção.

O Heraldo

Completou mais um anno de sua publicaçao este primeiro diario, fundado nas colonias portuguezas pelo sr. Messias Gomes, cujos sacrificios pela manutensao do seu importante e popular jornal sao de todos conhecidos. Felicitamo-lo.

कानां सुखी करीते. अशाच रितीनें बैलहि शेंकडो मण धान्य उत्पन्न करित असतो. शिवाय एका गाईस फार तर आठ किंवा दहा विती होतात. यावरून त्यांची उत्पत्तिहि बकरीमेंढरें, डुकरें, कोंबडीं, बदकें वगैरे प्रमाणें मुबलक होत नाहीं हें सिद्ध आहे. अशा जनावरांची दया न करणें ह्मणजे मानवी महत्वाकांक्षेची आसुरी वृत्तीची कमालच आहे असें ह्मणणें केव्हांहि गैरवाजवी होणार नाहीं, असें आह्मांस वाटतें. गोमांतकामध्यें सान् फ्रान्सिसचें प्रदर्शन चालू होतें. ही आनंदाची गोष्ट होती. तरी त्या बरोबर आमच्या गोमातेची मात्र ठिकठिकाणीं जी कत्तल सुरू झाली ती अक्षम्य होती. तो देखावा पाहून कोणाच्या अंगावर रोमांच उभे रहाणार नाहींत ? असा जर कोणी असेल तर तो निर्दय खाटीकच असला पाहिजे. गेल्या एका भारताचे अंकांत आह्मीं मडगांवचे गोहत्येसंबंधीं लिहिलें होतें. दुःखाची गोष्ट आहे कीं, त्या च प्रमाणें रायबंदर येथें चर्चजवळ खाडीचे किनारी परंतु अगदीं उघड्यावर अशाच रितीनें हा कसाई लोकांच्या खुळखुळ सुरी फिरविण्याचा भयंकर कारखाना उघडलेला आहे. पिळगांवचे वाफरावर पुष्कळशी हिंदूंची गर्दी असते. साष्टीचे वाफरावर तर विचारावयास नकोच. वाफर चालू असतां सहजगत्या सुरीने त्यांचें किळसवाणें प्रदर्शन दिसण्यांत येतें. त्यामुळें हिंदूंचीं मने जे अस्सल धर्माभिमानी असतील त्यांचीं मनें हा देखावा निदर्शनास आल्यामुळें थिथरल्याशिवाय राहत नाहींत. हिंदुधर्माचा अशा रितीनें उघड अपमान होणें हें पोर्तुगीज सरकारच्या न्यायप्रियतेला बाधा आणणारें आहे. करितां याचा विचार पणजीच्या मुनिसिपाल कमेटीनें अवश्य करून हें हिंदूंना अपमानास्पद होणारें कृत्य बंद करून, ती हननकुंडाची जागा तेथून कोठें तरी एकांत ठिकाणीं नेण्यांत यावी. या साठीं रायबंदर येथील हिंदु लोकांनीं ही गोष्ट अमलांत येईपर्यंत न थांबतां झटून प्रयत्न केला पाहिजे. या कार्यांत ख्रिश्चन लोक सुद्धां मनापासून मदत करतील, कारण तें राक्षसी कृत्य त्या णाऱ्या लोकानासुद्धां पाहण्याचें जिवावर येतें. याचें उदाहरण ता. २१-१२-२२ रोजीं हें शरीर पणजीहून तदडी बोटीनें जुने गोवें येथें येत असता कांहीं ख्रिश्चन धर्मानुयायी मद्रासी बायकाना रायबंदरचें अघोरी गोहननाचें कृत्य दृष्टोत्पत्तीस येऊन त्यांच्या हृदयांत कालवाकालव सुरु झाली. व त्या हळहळूं लागल्या. त्यांच्यांत त्यासंबंधीं चर्चा सुरू झालेली या शरीराचे निदर्शनास आली तरी त्यांची भाषा अवगत नसल्यामुळें सहजच त्या भयंकर हननकुंडाकडे लक्ष गेलें व डोळे झांकण्याची पाळी आली. आह्मीं हिंदूनीं तें पाहणें केव्हांहि शक्यच नाहीं. तात्पर्य किरिस्तांव लोकांना सुद्धां हें निचकर्म पाहताना इतकी दया उत्पन्न होते तर हिंदूंचें आदरणीय, पूजनीय, वंदनीय असें जें मर्मस्थान त्याचेच जर करितां सुरी फिरविली तर त्यांचें हृदय करपून जाणार नाहीं काय ? याचा भारतहितेच्छु वाचकगण विचार करतीलच सारांश अशा तऱ्हेनें उघड्या रस्त्यावर गोहत्येचें कृत्य बेकायदेशीरपणानें करण्याचा प्रघात बंद करण्याकडे सरकारचें वेळींच लक्ष वेधावें या हेतूनें ही वाचकांस तसदी देऊन त्यांची रजा घेतों.

"पूर्णाश्रम"

इषारत

[गोमांतकांतील बेजबाबदार लेखकांस]

आद्यकवीचें ×महाकाव्य तें जिव्हेवरि नाचत आलें,
काय असें त्यानीं लिहिलें ?
ज्ञानदेव कृति शिरीं धारण महाराष्ट्र कासया करी—
जरा विचारा करा
आजवरी सन्यास घेउनी गेले किति करूनी त्रागा ?—
रामदास एकचि जागा !
आजवरी कां थोडे झाले अभंग रचण्यांतचि चूर ?—
'तुका ह्मणे' देई धीर !
कोरा कागद काळी शाई करिति टिका भाराभर
स्मरणी परी भांडारकर !
एकेकाची कृती पाहुनी सहज लवे चरणीं माथा .....
पुढति काय बोलू आतां ?
द्वेश मत्सराविणें न चाले काय तुमचि १वार्गिका पुढें—
ह्मणुनि मत्सरा बळी पडे ?
परस्परांचे दोप पाहतां हार खाति कोण कोण ?
जरा करा स्वपरीक्षण
आत्मपरिक्षणं कुणी करावें--बृहस्पती झाले सगळे—
अभिमानें फुटले डोळे !
जीव तळमळे, हृदय धडधडे, आंतड्यांस पडती पीळ
लेख वाचुनीं चवचाल
आशा ज्यांची मनांत केली तेच असे हे वेताळ--
पुरें कोसळे आभाळ !
शब्द सृष्टिचे ईश्वर सगळे परी कुणाचे बोल खडे ?--
प्रथम पाहि जो स्वताकडे !
बरवें अथवा वाईट माना ! भाट न आम्हीं कोणाचे !
सत्य तेंच बोलूं वाचे।
झालें गेलें ! सावध आतां; पुढती अशी गुरु-जन निंदा
कानीं न पडो गोविंदा !

श्रीधरसुत-नायक
मुंबई

×रामायण. १ लेखणी

भारत

pagos os seus escrivaes, procurou-se melhorar a situaçao destes, organisando alguns grupos das mesmas comunidades.

Era sensata a medida tanto mais que o beneficio do aumento de vencimentos, posto em pratica noutras partes, nao teve aplicaçao aqui.

Mas o Boletim Oficial de 9 do corrente anuncia concurso para o preenchimento dalgmas vagas de escrivaes das que actualmente se encontram agrupadas. E isto sem sciencia da administraçao concelhia.

E' claro que o mesmo concurso provocou reclamaçao por parte dos lesados, reclamaçao qua e' justa, a todos os titulos, como a dita administraçao aprouve informa-lo.

E justa, como ela o e' esperamos qne sera' prontamente atendida.

Barulho eleitoral

Noutro lugar inserimos uma local referente a' cha ada posse da camara municipal de Sanguem.

Depo's de pronta a mesma, recebemos uma folha avulsa firmada por Um Eleitor que poe a' mostra em poucas mas claras palavras as perpecias do lamentavel caso.

Aguardamos, anciosamente, o seu desfecho para nos pronunciarmos sobre o mesmo barulho eleitoral.

Coco

Tem baixado consideravelmente o prego deste nosso principal artigo de exportaçao cuja produçao tambem vai diminuindo.

Basta saber-se que palmares que produziam dez mil cocos, dao, hoje em termo medio, mil cocos!

E, todavia e' certo que se pretende inculcar que a situaçao do proprietario e' das melhores...

E' so' ver e crer.

Pigmeu

Consta-nos que foi suspenso pelo Governo este semanario de Pangim pelos motivos que nao sabemos precisar.

Lamentamos o contratempo do nosso presado colega.

Expediente

Pedimos aos nossos assinantes a fineza de saldarem as suas assinaturas em atrazo, que pelos melhoramentos que estamos intr duzindo no *Bharat* não podemos delas prescindir.

लेखणीचे कटाक्ष

—संदेशांतील एका लेखकानें गोमांतकीय मुनिसिपालट्या अगदी स्वतंत्र असून त्यांच्यावर सरकारचें कसलेंच नियंत्रण नाहीं असें छातीठोक विधान ठोकलें आहे. पण—

—येथील स्मशानांतील एका मृत देहांतून रक्त निघाल्याचें 'शुभ वर्तमान' दुसरीकडे दिलें आहे. नवीन कादिंबरींनाहि एखाद्या शाप्रदर्शनाची गर्भधारणा होत आहे कीं काय?

—येत्या अंकीं गोवेर्नादोर यांची पेडण्यास भेट' व 'सांने येथील पोरखेळ' हे लेख प्रसिद्ध होतील.

भारत

गुरुवार माघ शु॰ ९ मी १८४४

परावलंबी शिक्षण.

कोणतेंहि शिक्षण जसें प्रथमत: स्वभाषेंतून मिळणें आवश्यक आहे, तसेंच त्यांतून प्रथमत: स्वदेशांतील वस्तूंचें ज्ञान होणें अत्यावश्यक आहे. असें न होतां जर परभाषेंतूनच परदेशातील वस्तूंचें ज्ञान करून देण्यांत आलें व भाषेविषयीं व स्वदेशांतील वस्तूंविषयीं अज्ञानच राहूं दिलें तर त्या शिक्षणाचा व ज्ञानाचा उपयोग काय? आपल्यांत असलेलें अज्ञान नाहींसें करून, ज्ञानप्राप्ति करून घेणें हेंच शिक्षणाचें मुख्य उद्दीष्ट असतें. आपल्या घरच्या वस्तूंची व व्यवहाराची माहिती नाहीं, आपल्या गांवांतील विवक्षीत स्थळांविषयीं रीतिभाती विषयीं व व्यवहाराविषयीं गैरमाहिती व स्वदेशांतील एकंदर वस्तुस्थितीविषयीं अज्ञान असलें आणि तेंच परदेशांतील नव्हे जगांतील वस्तुस्थितीचें ज्ञान होऊन स्वदेशीं, स्वगांवीं व स्वगृहीं वास्तव्य करावें लागलें, तर आपणास त्या बाह्य ज्ञानाचा आपल्या देशीं गांवीं व गृहीं स्वतःकडे कितीसा उपयोग होईल? जसें 'कूपमंडुक'वत् ज्ञान उपयोगी नाहीं, तसेंच स्वतःविषयीं अज्ञानी राहून बाह्य जगाविषयीं ज्ञानाचा हि तादृश्य फायदा नाहीं. म्हणून प्रत्येक मनुष्यास प्रथम स्वतःविषयीं म्हणजे स्वगृहींच्या, स्वगांवींच्या व स्वदेशींच्या वस्तुस्थितीविषयीं ज्ञान होणें अगत्याचें असून नंतर बाह्य जगाच्या वस्तुस्थितीचें ज्ञान होणें जरूर आहे.

राष्ट्र एकदां जीत झालें म्हणजे त्याचें स्वावलंबन नष्ट होऊन तें अगदीं परावलंबी होतें. असेंच तूर्त आपलें झालें आहे. आमच्यावर राज्य करणाऱ्या परकी लोकांचेंच सर्व कांहीं आम्हांस प्राप्त होत आहे. आमचें स्वताचें म्हणून त्यांत कांहीं नसतें व तसें तें असण्याविषयींहि आम्हीं कधींच प्रयत्न करीत नसतों. 'स्वस्थ रहावें। हरि [परकी राज्यकर्ते] ठेवील तैसें रहावें' हीच आमची परावलंबी वृत्ति असते. आणि म्हणूनच आम्हांसारख्या जीत राष्ट्राची कधींच उन्नति होत नसते. व तें स्वताःविषयीं अज्ञान असतें

हें इतकें लिहिण्याचें कारण सध्या आपणास आमच्या राज्यकर्त्यांकडून मिळत असलेलें शिक्षण हें होय. आम्हांस सध्या जें सरकारकडून शिक्षण मिळतें, तें प्रथम आमच्या भाषेंतून शिक्षण मिळत नाहीं, तसेंच आमच्या देशाच्या इतिहासाचें, भूगोलचें वनस्पतीचें शेतीभातीचें वगैरे ज्ञानहि आम्हास करून देण्यांत येत नसतें. जें काय देण्यांत येत असतें, तें सर्व या देशा बाहेरील असतें. पहा ना, भाषा पोर्तुगीज, इतिहास पोर्तुगीज लोकांचा व जगाचा (बहुधा युरोपचा)! भूगोल थोडासा इकडचा व विशेष पोर्तुगालचा व जगाचा, वनस्पतीचें ज्ञानहि पोर्तुगाल देशांतील! अशा शिक्षणापासून आम्हांस प्रत्यक्ष काय फायदा? ज्ञान हें आम्हांस इकडे कशाशीं खावयाचें आहे? स्वतःविषयीं कांहींच माहिती नाहीं, आणि परकीय देशेपांडित्य काय कामाचें? इकडच्या कोंकणी, मराठी संस्कृत वगैरे देशी वाङ्मयाविषयीं अज्ञान इकडच्या इतिहासाची व भूगोलची थोडी फार माहिती नाहीं, व देशी वनस्पती व शेती विषयींहि अज्ञान! अशा स्थितींत परदेशांतील वस्तुस्थितीचें ज्ञान इकडे राहणाऱ्या लोकांच्या काय उपयोगी?! इकडे कोणीच परकी सरकार व स्वदेशी लोक— लक्ष देत नाहींत आणि याचें कारण आमच्या सरकाराच्या अमलाखालीं प्रजेस झालेली परावलंबनाची संवय हें होय. सरकारास स्वावलंबनाचीच आवश्यकता असते, परकी प्रजेस स्वावलंबी करून परकी सरकारचा फायदा नसतो याचें कारण प्रजेस स्वावलंबी बनविल्यास परकी सरकारास मग आपलें परदेशांतील चंबुगवाळें आटोपतें घेऊन तेथून पलायन करण्याचा प्रसंग येईल, ही भीति असते हें होय. इसापनीतींतील 'कोल्ही व सिंहीणीचें पोर' यांची एक गोष्ट आहे ती अशी —एकदां एका कोल्हीस रानांत एक सिंहीणीचें पिलूं सांपडलें. तें तिनें आपल्या घरीं आणून आपल्या पिलांबरोबर त्याचें संगोपन केलें. कोल्ह्याच्या संगतींत वाढलेल्या सिंहाला कोल्हीचें शिक्षण मिळाल्यामुळें तो स्वतःला विसरला व कोल्ह्यांसारखा वागूं लागला. वास्तविक पहातां कोल्हे हे त्याचें भक्ष होतें. पण ती त्यांची जाणीव कोल्ह्यांच्या सहवासानें व शिक्षणानें कांहीं काल नष्ट झाली व आपणहि कोल्हा असें त्यास स्वतःस वाटूं लागलें. कोल्हीनेंहि यास त्याची जाणीव करून दिली नाहीं कारण त्याची त्यास स्वःताची ओळख करून दिल्यास तो आपल्या पिलांस खाऊन टाकल्याविना कदापि रहाणार नाहीं ही भीति वाटत होती हें होय. अशा योगानें सिंह आपल्या 'स्वत्वास विसरला व निसर्गसिद्ध स्वभावावर कांहीं काल विरजण पडलें. पण त्याच सिंहास जेव्हां का दुसरा, सिंह भेटून त्यानें त्याचें स्वरूपाविष्करण केलें, तेव्हां त्यास आपल्या मूळ स्वरूपाचें ज्ञान झालें व तेव्हांच कोल्ह्यांस त्याचा त्याग करावा लागला! व तो त्यांपासून निराळा होऊन आपल्या कळपांत चालता झाला.

अशीच गोष्ट परकी सरकार व प्रजा यांची आहे; हें एक कारण झालें, दुसरें कारण हें कीं, परकी राज्यकर्त्यांस परकी देशांतील एकंदर वस्तुस्थितीचें यथार्थ ज्ञान करून घेऊन तें मग आपल्या परावलंबी प्रजेस करून देण्याच्या जिज्ञासेचा अभाव असणें. हीं दोन्हीं कारणें आमच्या सरकारास तंतोतंत लागू असून, प्रजेची स्थिती तर इसापनीतींतील वरील गोष्टींतल्या सिंहाप्रमाणें आहे.

बरें, आमच्या राज्यकर्त्यांची स्थितिहि तरी पूर्वीप्रमाणेंच कोठें आहे? ते पूर्वी जल पर्यटन करणारे, शोध लावणारे, व साहस करणारे, व्यापार उदीम करणारे, लढाई मारणारे, दुसऱ्यांस जिंकणारे, व त्यावर आपला अंमल बसविणारे शिल्पशास्त्रज्ञ, यांत्रिक कलेंत निष्णात, शेती करणारे काव्य करणारे, राजकार्य धुरंधर असे होते. पण हे गुण आज त्यांच्यात कोठें आहेत? आज त्यांच्यांत त्यांच्या इतिहासवर्णनाशिवाय कांहीं तरी दृष्टोत्पत्तीस येतें काय? बहुधा याचें नकारार्थींच उत्तर येईल. असें वाटतें. मग असे गुण ज्यांच्यातून अंतर्धान पावले, ते आपल्या प्रजेस स्वावलंबी कसे बनवितील व त्याचें त्यास कसें ज्ञान करून देतील? हें जितकें उघड आहे, तसें 'यथा राजा, तथा प्रजा' हाहि न्याय स्पष्टच आहे, हें आम्हीं निराळें सांगायास नकोच. आमचे ख्रिस्ती बांधव तर 'स्वत्वास' सर्वस्वी पारखे होऊन गोव्यांतील पोर्तुगीज बनलेले आहेत आणि त्यांच्याच कांहींसा—थोडा किंवा जास्त म्हणा— संसर्ग आम्हांस ख्रिस्ती न झालेल्यास लागलेला आहे. अशी आमची स्थिति आहे, तरी शेजारील ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील आमच्या बांधवांच्या योगानें आमच्यांत कोठेंशी स्वत्वाच्या जाणिवेची थोडीशी झुळूक उत्पन्न होऊं लागलेली आहे, हा हि त्यातल्या त्यात थोडी समाधानाची गोष्ट आहे. न पेक्षां ॥ ठेविलें पोर्तुगेजें तैसेंचि रहावें। चित्तीं असों द्यावें समाधान ॥ याच स्थितीचें अवलंबन करून राहण्याशिवाय दुसरा मार्ग नव्हता. आज पोर्तुगेज लोक ज्या प्रमाणें कलम बहाद्दरी व नोकरी त्या शिवाय तिसरें कांहीं जाणत नाहीत. युनिव्हर्सिटींतून थोडें फार पोर्तुगेज शिक्षण घेऊन नावांचे ब्यारीष्टर, डाक्टर, इंजिनेयर वगैरे पदवीधर होऊन स्वतःच्या पोटगीकरतां सरकारी खात्यांत कलम बहाद्दरीच्या जागा पटकावतात; इतर धंद्यात पाऊल घेऊन स्वतः तरून, इतरांला तारण्याच्या खटपटींत पडत नाहींत व 'कूपमंडूक'वत् स्थितींतच रहाणें आवडतें. त्याच प्रमाणें आम्हींहि—येथील ख्रिश्चन व आम्हीं हिंदुहि—बनलेलों आहोंत.

—पणजी राष्ट्रीय मराठी शाळेंतील मुलांची सामाही परीक्षा म्हापसेंच्या भारती विद्यालयाचे मुख्याध्यापक नारायणराव रेगे यांच्याकडून घेण्यांत आली. ४० मुलांपैकी ३५ पास झालीं, पैकीं चवथ्या इयत्तेंत १, तिसरींत ७, दुसरींत १२, पहिलींत १२ व इन्फंट वर्गांत ३. परीक्षेच्या दुसऱ्या दिवशीं प्रो. विठ्ठल स. सुखठणकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं बक्षीस समारंभ पार पडला. या समयीं अध्यक्षांनीं मार्टीन व सरदेसाई यांनीं कोंकणींत मुलांना गोड उपदेश केला. समारंभी या प्रेसिडेंट गाणें गात गात मुलांनीं चरख्यांवर सूत काढून दाखविलें. मुलांची मिरवणूकहि निघाली होती इ. एक प्रेक्षक कळवतात.

भारत

नवीन मराठी शाळा

मडगांव

[एक प्रेक्षक]

ही शाळा स्थापन होऊन गेल्या दिवाळीला एक वर्ष पुरें झालें. प्रस्तुत शाळेंत चार शिक्षक असून विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांची संख्या जवळ जवळ १९० आहे. मराठी शिक्षण, पांचव्या इयत्तेपर्यंत, नवीन अभ्यासक्रमाप्रमाणें पूर्ण दिलें जात असून दुय्यम भाषा म्हणून थोडें पोर्तुगीज शिक्षण ही दिलें जात आहे. पुढील वर्षापासून प्रिमैर ग्राव पर्यंत पोर्तुगीज शिक्षण येथेंच मिळावें अशी व्यवस्था व्हावयाची आहे. सध्या गोमांतकांत ज्या मोठ्या मराठी शाळा चालत आहेत, त्यांच्या सर्वस्वी तोडीची ही शाळा आहे, असें कोणीहि कबूल करील. पण त्यांतील अभिनंदनीय गोष्ट म्हणजे ही शाळा स्वत: नी. वि. दळवी यांनीं आपल्या मित्रमंडळीच्या सहाय्यानें स्थापन करून चालविली आहे. व त्यास गोविंद दत्तात्रेय तिळवे व रामचंद्र गुंडलीक कुंडाईकर यांच्या सारखे अनुभवी कर्तबगार व छात्रप्रेमी शिक्षक सहाय्यास मिळाले आहेत. दळवी यांनी, गोमांतकांत वेलिंग, वाघोळ, कुंडई, फोंडा, येथें उत्तम शिक्षक म्हणून नांव मिळविलें असून मडगांव येथील श्री दामोदर विद्यालयांत ते ५।६ वर्षे हेडमास्तर म्हणून काम करीत होते. तेथें त्यांनीं किती उत्तम कार्य केलें आहे, तें दामोदर विद्यालयाच्या प्रसिद्ध झालेल्या अहवालावरूनहि कळून येईल, खुद्द मडगांवांत तर त्यांची शाळा बालवृद्धांच्या पूर्ण परिचयाची आहेच.

गेल्या वर्षी मुलांची परीक्षा अ. का. प्रियोळकर, श्री. येसूबाई थळी, हेडमिस्ट्रेस मुलींची शाळा, खेतवाडी, मुंबई, व एस. डी. महाजन-मुंबई या तिघांच्या परीक्षक मंडळानें घेतली. व शाळेच्या अभिप्राय पुस्तकांत त्यांनीं उत्तम असा अभिप्राय नमूद करून ठेवला आहे. शिवाय, शिवाजी कृष्ण पुरुळकर-मुंबई, प्रो. धर्मानंद कोसंबी-अहमदाबाद. श्री स्वामी पूर्णाश्रम महाराज, श्री साधु चैतन्य, श्री स्वामी सच्चिदानंद सरस्वती-प्रचारक सनातन-धर्ममहामंडळ-काशी, इत्यादि सद्गृहस्थांनीं व साधु पुरुषांनीं शाळेस भेट देऊन आपले अभिप्राय लिहून ठेविले आहेत.

अशा शाळेंत आपलीं मुलें पाठवून व हस्ते परहस्तें द्रव्य सहाय्य करून शिक्षकांच्या गुणाचें चीज करणाऱ्या पालकांचें मनःपूर्वक अभिनंदन करून, ही शाळा अधिकाधिक कार्यक्षम होऊन, अनेक सुंदर व्हावी असें इच्छितों.

—श्री डॉ. सिनरी व पांडुरंग शेणवी दणाईत यांचा मुंबईच्या धी गोवा-हिंदु आसोसिएशननें जाहीर सन्मान केल्याचें कळतें.

विचार लहरी

रेजिदोर म्हणजे गांवचा मुख्य अधिकारी. गांवांतील सगळी आदमिनिस्त्रातीव्ह सत्ता त्याच्या हातांत. गांवच्या गांवांत निवडण्याजोगे लहान सहान कज्जेही त्यांमार्फतच तोडले जातात. गांवांतील लोकांस चांगलें वळण लागण्यास व त्याचप्रमाणें वाईटही व्यसनें लावण्यास एक तोच कारणीभूत होत असतो. तात्पर्य सगळ्या गांवच्या लोकांच्या व विशेषत: तरुण पिढीच्या भावी नीतिमत्तेचा पाया त्याच्याकडून घातला जातो. हा अधिकार देण्यास योग्य मनुष्य निवडून काढणें, हें त्या कौंसिल्याच्या आदमिनिस्त्रादोराचें कर्तव्य होय. म्हणूनच त्यांनीं कसल्याही मोहाला बळी न पडतां ही नेमणूक करून, गांवच्या लोकांस, आपल्या कारकीर्दीची योग्य जाणीव करून दिली पाहिजे. हें उघड आहे. उलट या नेमणुकींत आदमिनिस्त्रादोर साहेबानीं थोडासा आप्पलपोटेपणा दाखविला म्हणजे हे रेजिदोर साहेब सुद्धां आप्पलपोटेपणा साधण्यासारखी एखादी आलेली संधि दवडण्यास बिलकूल तयार नसतात. ह्यामुळें त्या गांवांतील सच्छील मनुष्यांवर नाना तऱ्हेचीं संकटें ओढवून निवारण्यास स्वत: आदमिनिस्त्रादोर साहेबांसच भाग पडत असल्यामुळें, ते प्रामाणिक असल्यास त्यांस आपल्या अंधविश्वासाचा पश्चात्ताप झाल्यावांचून रहात नाहीं. अशा तऱ्हेचें एक ताजें व मासलेवाईक उदाहरण फोंडें कौंसिल्यांतील गाशेल गावांत आज पाहण्यास मिळेल.

+ + ×

या गावांत पौष शुद्ध पाणिसे मालिनी पाणिभेची जत्रा दर वर्षी भरत असते. आसपासच्या दहा वीस गावांतील लोकांस या जत्रेइतकी सगळ्या बाबतींत दुसरी सोय नसल्यामुळें इथें मंडळींचा जमाव बराच होत असतो. पालखी, नाटकें वगैरे उत्सव पांच दिवस चालत असतात. शिवाय जत्रेस विशेष शोभा येण्याकरितां म्हणून देवळाचें कोमिसांव व रेजिदोर हे एकमतानें, जुगारास व त्याचप्रमाणें अनेक प्रकारच्या अश्लील करमणुकीच्या खेळांस परवानगी देऊन आपला स्वार्थ साधण्याची आजपर्यंतची वहिवाट होती. परंतु या दोन वर्षांत इकडच्या कांहीं सुशिक्षित तरुणांनीं पुढाकार घेऊन, ह्या वाढत्या जुगारास निदान त्या गांवांत तरी आळा घालण्याचें ठरविलें आहे. हें त्यांस भूषणावहच आहे. त्याचप्रमाणें या कौंसेल्यांतील आदमिनिस्त्रादोर व कामराचे प्रेझीदेंत यांनीं, गांवच्या मंडळीनें केलेल्या अर्जाचा योग्य विचार करून पूर्ण खबरदारी घेतल्यामुळें ह्यापीतिरेंनें उठणाऱ्या 'विचारलहरीं'त सगळे गांवचे तर्फे त्यांचे आभार मानणें हेंही उचितच होईल. परंतु येत्या आलेल्या अनुभवावरून गावांतील रेजिदोर, देवळाचें कोमिसांव व जुगाऱ्यास हस्तें परहस्तें मदत करूनही आपली तडस्तुति [illegible] मित्रमंडळी यांस यापुढें आपले विचार बदलण्याबद्दल खबरदारी घेण्याची प्रेमळ सूचना देणें, हें ही योग्यच होईल. परंतु, आदमिनिस्त्रादोर साहेब कसल्याही मोहाला बळी पडून, त्यांच्या हातून या गावांतील रेजिदोराची योग्य नेमणूक न झाल्यामुळें ह्या सगळ्या भानगडी उपस्थित झाल्या; हें या ठिकाणीं नमूद केल्यावांचून रहवत नाहीं.

* * *

या 'गुलहौशी' मंडळीच्या व त्यांस सर्व प्रकारें मदत करून आपली चिंगळ चालविणाऱ्या आमच्या प्रेमळ मित्रांचा हा डाव फसल्यामुळें, कवळें व फाडदोळ या गांवांतील जत्रांत जुगाराचे अड्डे घालण्याची परवानगी मिळविण्याकरतां, आदमिनिस्त्रादोर साहेब व कामराचे प्रेझीदेंत यांस त्यांनीं अर्ज केले असल्याचें समजतें. तरी आदमिनिस्त्रादोर व कामराचे प्रेझीदेंत यांनीं पूर्ण विचार करून या अर्जाचा योग्य निकाल लावावा; म्हणजे आपल्या कौंसेल्यांतील नागविल्या जाणाऱ्या गरीब [illegible] या लुटारू टोळीच्या कचाट्यातून सुटका केल्याबद्दल सगळ्या कौंसेल्यांतील रयत त्यांस दुवा देईल, व आपल्या क्षणभंगूर सत्तेचा दुरुपयोग केल्याचें पाप त्यांस न लागतां, जागेची जबाबदारी कळल्यामुळें जनतारूपी जनार्दन प्रसन्न होऊन भावी कारकिर्दीबद्दल शुभाशीर्वाद देईल. व हा आशीर्वाद पोलिटिकल दृष्ट्या विचार करण्यासारखा असल्यामुळें तो मिळविण्याकरितां आपली कारकीर्द सुव्यवस्थित व सुखकर करणें, हें अधिकारी मंडळींचें पहिलें कर्तव्यकर्म होय, व ते त्यास जागणार अशी पूर्ण उमेद धरून रजा घेतों.

साक्षी.

1

A' janela....

Vai para tres meses que nao me reclinei no peitoril da minha JANELA tres longos, fastidiosos e inertes meses...

Quantas coisas eu queria contar aos amaveis leitores do "BHARAT" e tambem meus nes ta modesta cronica...

Quanto de importante nao rolou inerme no po' do olvido e do tempo!... Sim, tudo isso la' foi, tudo isso inexoravelmente fugiu-me das maos como o aerostato que sobe sem cessar aos paramos longinquos do azul do ceu...

Porem consolo-me; o pesadelo que me escravisou por tres longos meses vai ser desentorpecido, retribuido por um facto unico, que nao sao as eleições municipaes cuja celeuma viva, crescendo sempre so' nos trouxe a mesma eterna desilusao da politica... ignobil!

Nao, nao e' disso que vamos tentar descrever a traços, pois nao nos e' dado fazer um trabalho mais arduo.

E' da exposiçao do corpo de S. Francisco Xavier que vamos tratar. E' este um acontecimento por muitos motivos notavel que teve lugar por espaço de um mes, em que estava empenhada a nossa propria honra nacional.

Sim, a apoteose, a glorificaçao do heroi que na hora sublime da aventura e do sonho em que Portugal despertava para a realisaçao de feitos homericos animou os nossos avos com palavras de coragem e de fe', foi o mais lidimo acontecimento que sera' escrito em letras de oiro nos anais desta indiosa terra...

Vi' de perto essa romaria incessante, infinita, continua, que acorre aos pe's do Apostolo das Indias.

Vi homens, mulheres e crianças: cristaos, hindus e maometanos. Vi parses, protestantes e...ateus, depor na nave sumptuosa de Bom Jesus, a homenagem sentida, da alma dorida da Humanidade, aos pe's de quem em vida aliviou a acerba dor de coraçoes sem conta, de quem sarou com o balsamo suave do milagre as mais cruciantes dores humanas...

Escrevendo para o "BHARAT" nao fica mal uma homenagem a um heroi de mil batalhas ESPIRITUAES, em que a alma liberta das amarras da materialidade e de utilitarismo piegas, sobe para a sublime eminencia para que anseia, aspira...

Nao fica mal ao "BHARAT", nem lhe pesam as colunas admitir um panegirico sentido ao grande justo, a quem todo o paiz em peso, e todo o estrangeiro viu trazer a expressao da sua admiraçao e devoçao. Sim, nao fica mal ..O que se passou; o que houve sabe a alma do povo, a alma que freme, que palpita em saber a verdade, em relatar a Verdade, pois a "VOX POPULI EST VOX DEI". Consultem-na os que ainda duvidam do que ai se passou. Consultem-no, e verao que o que ele narra e' a pura verdade. Houve 70 e tantos milagres. Nao nos emperra a pena ao escrevermos esta afirmaçao tam categorica. Houve 70 "setenta" e tantos milagres. Milagres evidentes. Milagres que nao admitem tergiversaçoes. Diga-o alias o povo. E tudo isso acabou, tudo isso la' vae mar em fora...Encerrou-se o Corpo do Santo Apostolo e neste solene e triste momento, tudo, tudo levantou ferros...ja' ai nao se ouve buzinas dos automoveis e carros, nem a luz electrica esparge os seus lucilantes raios, tu'do e' negro, frio e sinistro. Cada uma das pedras da Roma do Oriente carpe dolorosamente o desaparecimento de toda essa agitaçao descomunal ininterrupta... Tudo chora lagrimas pungentes, que causa do...E e' so agora que a minha pena nao avança a tinta nao deixa o rasto da sua passagem no papel riscado que rabisco, porque as minhas lagrimas ensoparam-na por completo. Nao posso mais...

Nova Goa, 8-1-923, RAMON DE QUEVEDO.

Revista da India

Consta-nos que um grupo de novos dos nossos conterraneos residentes em Portugal, daqueles em cujos corações vibra o amor pela sua terra, cheio de fé e de esperança vai tomar a iniciativa de formar uma empresa de publicidade para lançar uma revista mensal com o titulo de 'Revista da India" que se propõe promover propaganda e defesa dos interesses indianos.

Será segundo nos dizem, redigida em portuguez, inglez francez e possivelmente em marata e colaborada por indianistas notaveis europeus e indianos, devendo contribuir para divulgar as belezas literarias e artisticas e o profundo saber do pensamento indiano e deste modo procurar levantar o sentimento civico dos nossos patricios.

Esperamos que essa iniciativa, a primeira no genero entre os nossos conterraneos residentes na Metropole encontra entre nos um carinhoso acolhimento e o apoio moral e material.

लेखणीचे कटाक्ष.

—सेंट झेवियरचें शव खस्थानीं ठेवण्यांत आल्यापासून, चमत्काराचें नांव फारसें ऐकूं येत नाहीं. यावरून चमत्कार प्रदर्शनास शवाची विशिष्ट जागींच स्थापना झाली पाहिजे, असा सिद्धांत निघतो. व तो चमत्कारिक नाहीं, असें कोण म्हणेल?

—जर्मनी व फ्रान्स या उभय राष्ट्रांची हुमरी तुमरी सुरू झाली. तूर्क व त्यांचे ब्रिटिश मित्र यांचेंहि एकमेकांत बरें नाहीं. महात्मा लेनीन आजारी आहेत. एवंच युरोपचें वातावरण शांत नाहीं. हे लोक झेवियरच स्मरण कां करीत नाहींत! झेवियरनें आपल्या प्रतापी दंडकाष्ठानें सर्वत्र आनंदाचें साम्राज्य पसरविलें असतें!

—अमेरिकेंत दारूचें उच्चाटन होऊं लागल्यापासून, हरतऱ्हेचे सामाजिक फायदे होत असल्याचें आढळून येत आहे. पण आतां स्वर्गवासी देवाना पाताळांतील त्या उत्क्रांतीकडे लक्ष देण्याचें कारण काय? शिवाय झेवियरच्या शवाचें आम्हास जिवंत सहाय्य आहे!

—हिंदुस्थांत अर्थ नसून जगांत एकच ख्रिस्तीधर्म स्वर्गप्राप्ति करून देण्यास समर्थ आहे, असें झेवियरचें जिवंतपणीं मत होतें! ज्या अर्थी गेल्यानंतर त्याच्या देहांत कांहींच फरक झालेला नाहीं त्या अर्थी त्याच्या उपरोक्त मतांतही बदल होणें अशक्य आहे. बाकी, अंदरकी बात राम जाने!

भारत

गुरुवार माघ शु० १ दा १८४४

मद्यपान प्रतिबंधार्थ

मद्यपान हें किती दुष्परिणामकारण आहे हे जितकें लोकांच्या अवलोकनांत येईल तितकें फायदेशीरच आहे. फार पुरातनकाळीं आमच्या समाजांत मद्यपानाचा किती तिटकारा होता हें, आमच्या समाजस्थिति निदर्शक अशा पुराण ग्रंथांतील दाखल्यांनीं आणि शास्त्रें वगैरे ग्रंथांतील आधारांनीं सिद्ध करितां येईल. तसल्याच एका सर्वसामान्य ग्रंथाचा आधार आज देण्याचें योजिलें आहे. साधारण हिंदुधर्माचें ज्ञान असलेल्यांस 'मनुस्मृति' किंवा 'मानव धर्म सार' हा ग्रंथ अपरिचित असणें संभवनीय नाहीं. हिंदुधर्म म्हणजे आचारप्रधान आणि कर्तव्यप्रधान धर्म आहे. मनुष्यांनी एकमेकांशीं अथवा इतर प्राण्यांशीं कोणत्या रितीनें वागावें, राजाप्रजा, गुरुशिष्य, पितापुत्र, नवराबायको, धनीनोकर वगैरेंचे परस्परांशीं व्यवहार कसे असावे, यांचें उत्तम विवेचन या ग्रंथांत केलेलें आढळेल. तसेंच समाज व व्यक्ति यांस कोणकोणतीं व्यसनें बाधक आहेत, त्यांचें निवारण कसें करावें हेंहि त्यात सविस्तर दाखवून दिलें आहे. तें पाहिल्यास त्या ग्रंथाची हिंदुसमाजास वाटत असलेली किंमत किंवा त्यास देण्यांत आलेलें स्थान किती योग्य आहे हें, चटकन लक्षांत आल्याशिवाय राहणार नाहीं.

ब्रह्महाच सुरापश्च स्तेयीच गुरुतल्पग ॥ एते सर्वे पृथग्ज्ञेया महापातकिनो नराः ॥ २३५ ॥

ब्राह्मणास मारणारा, मद्यप्राशन करणारा, ब्राह्मणाचें द्रव्य हरण करणारा, व गुरुस्त्रीशीं गमन करणारा हे सर्व निरनिराळे महापातकी आहेत असें समजावें.

चतुर्णामपि चैतेषां प्रायश्चित्तमकुर्वताम ॥ शारीरं धनसंयुक्तं दंडं धर्म्यं प्रकल्पयेत ॥ २३६ ॥

प्रायश्चित न करणाऱ्या या चारी प्रकारच्या महापातक्यास शारीरिक व धनसंबंधी धर्मरूप दंड करावा.

गुरुतल्पे भगः कार्यः सुरापाने सुराध्वजः॥ स्तेयेच श्वपदं कार्यं ब्रह्महण्य शिराः पुमान ॥ २३७ ॥

जो गुरुपत्नीशीं गमन करील त्याच्या ललाटावर यावज्जीव राहील असें तापविलेल्या लोखंडानें भगाकृतिसमान चिन्ह काढावें, मद्यपान करणाऱ्याच्या ललाटावर सुराध्वजाकार चिन्ह काढावें, सुवर्णाची जो चोरी करील त्याच्या मस्तकावर कुत्र्याच्या पायाचें चिन्ह डाग देऊन उमटावें व ब्राह्मणाचा ज्यानें घात केला असेल त्याच्या ललाटावर मस्तकशून्य पुरुषाच्या आकृतीचा डाग द्यावा

असंभोज्या ह्यसंयाज्या असंपाठ्या विवाहिनः ॥ चरेयुः पृथिवीं दीनाः सर्व धर्म बहिष्कृताः ॥ २३८ ॥

अशा चिन्हांनीं जे युक्त असतील त्यांस कोणी श्राद्धादिकांचें भोजन घालूं नये. त्यांच्या कडून यज्ञ करवूं नये. त्यांच्याशीं विवाहसंबंध करूं नये. तर दीन व सर्व श्रोतादि कर्म रहित असलेल्या अशा यानीं पृथ्वीवर पर्यटन करावें.

ज्ञातिसंबंधी भिस्त्यक्तव्याः कृतलक्षणाः ॥ निर्दया निर्नमस्कारा स्तन्मनोरनु शासनम ॥ २३९ ॥

ज्ञातीच्या व मातुलादि संबंधी लोकांनी चिन्हयुक्त अशा यांचा त्याग करावा; त्यांच्यावर दया करूं नये व त्यांस नमस्कार करूं नये अशी मनूची आज्ञा आहे.

त्याचप्रमाणें पांचव्या अध्यायांतील नव्वदाव्या श्लोकांत मद्यप्राशन करणाऱ्या द्विजस्त्रियांचें [ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य] और्ध्वदेहिक करू नये असें स्पष्ट सांगितलें आहे.

या सर्व उताऱ्यांवरून, समाजाचें उत्तम व चिकित्सक बुद्धीनें निरीक्षण करून लिहिलेल्या, मनुस्मृति ग्रंथाच्या कर्त्याचा मद्यपानावर किती कटाक्ष होता हें दिसून येईलच.

मद्यपानाचें व्यसन एकसारखें सध्याच्या परिस्थितींत देखील आपला भेसूरपणा दाखवीत आहे; प्राणाहूनहि प्रिय असणाऱ्या धर्मशास्त्रांनीं त्याचा कडक रितीनें निषेध केला आहे; अमेरिके सारख्या सुधारणाशिखरावर आरूढ असलेल्या राष्ट्रानें मद्यपान प्रतिबंधाचे सुपरिणाम सर्व ज्ञान व डोळस जगास स्वतःच्या अनुभवानें पटविले आहेत; महात्मा गांधींचे अनुयायी आपल्या हिंदु, मुसलमान, ख्रिस्ती वगैरे बांधवांच्या मदतीनें त्याची हकालपट्टी करण्यास पुढें सरसावले आहेत. इतकें सर्व दिसत असूनहि आम्ही मात्र त्या संबंधीं कोणताच प्रयत्न करूं नये तर उलट प्रत्यक्षाप्रत्यक्ष रितीनें त्यास प्रोत्साहन देत रहावें हें आमच्या अवनतीचें लक्षण नव्हे असें कोण म्हणूं शकेल? कोणीच म्हणणार नाहीं. तर मग ओढवलेली ही अवनति चालवून देण्यास आम्ही कांहीं तरी प्रयत्न करणें इष्ट व उचित नाहीं काय?

मद्यपानापासून लोकांना परावृत्त करणें हा पहिला मार्ग, वर्तमानपत्रकार, इतर लेखक, व्याख्याते, हरिदास पुराणिक, वैद्य धर्मगुरु वगैरेंस साध्य होण्यासारखा आहे व तो त्यानीं स्वीकारणें हें त्यांचें कर्तव्य होय.

मद्यपानप्रतिबंधासारखे कायदे अमलांत आणून करण्याचा हा दुसरा मार्ग, सरकार, म्युनिसिपालिट्या लोकल बोर्डें वगैरेसारख्या संस्थांना स्वीकारावयाचा आहे. परंतु येथील जवळ जवळ अर्धी प्रजा या फ्रांसिस्काच्या कुशीतली हा. ख्रिस्ती असल्यानें आणि सरकारच्या गंगाजळींत नऊ दहा लाखांचा भरती दारूच्या पायीं होत अस-

भारत

गुरुवार पौष० ८ सी १८४४

स्फुट विचार

बालोन्नति समाज-पेडणें:—या समाजाच्या कर्णधारित्वाखालीं चालू असलेली व्याख्यानमाला दिवसें दिवस मोठ्या नेटानें व चिकाटीनें प्रगतिपथ आक्रमित असल्याचें पाहून समाधान वाटतें. यंदांच्या मालेला तर ठिकठिकाणच्या वजनदार गृहस्थांच्या आगमनानें विशेष रंग आला होता. व्याख्यानास लोकसमूह बराच जमत असे. एकंदर व्याख्यानेंहि सरसच वठलीं हें दुसरीकडे दिलेल्या वातमीपत्रावरून वाचकांस कळलेंच असेल. सन्माननीय पुढारी बनुदाजी यांच्या संबंधानें आमच्या बातमीदारानें काढलेले उद्गार अगदीं यथार्थ आहेत. दाजीसाहेब व पेडण्यास ललामभूत असलेले वकीचे विद्वान व उत्साही गृहस्थ आपल्या तालुक्यांतील लोकांच्या उन्नतीप्रीत्यर्थ अशीच खटपट करतील अशी आह्मांस खात्री आहे.

पणजीचा जुगार:—पणजी मुनिसिपालटीच्या नाकावर जुगार अजून थैमान घालीत असलेला किळसवाणा देखावा सुज्ञ लोकांच्या अंतःकरणास पीळ घालण्याचें काम करीतच असून, सरकारी अधिकाऱ्यांचा तिकडे पूर्ण कानाडोळा आहेच. पगार जुगारांत घालवून रोजगाराविषयीं बिकट परिस्थिति उत्पन्न करून, डोकें वडवून घेणारे हरीचे लालहि नजरेस पडतात. तात्पर्य जुगारामुळें जिकडे तिकडे असंतोष पसरला जाऊन, मुनिसिपालटीच्या नांवानें जेथें तेथें खडे फोडलेले ऐकूं येतात! पणजी शिवाय इतर तालुक्यांतील जुगारी चोक तर 'जुगार हा जन्मसिद्ध हक्क असून, त्याची कोणाच्यानेंहि पायमल्ली करतां येत नाहीं' असें उघड उघड प्रतिपादन करावयास लागले आहेत. खुद्द स्थानिक अधिकाऱ्यांची सुद्धां जुगाराच्या बाबतींत कोणीच पर्वा करीनासें झालें आहे. कोणहीशोचनीय स्थिति! आतां तरी सरकारनें जागें होऊन जुगाराला मूठमाती देण्यास पुढें सरसावें, अशी आमची सूचना आहे.

शव प्रदर्शनः—अखेर शव प्रदर्शनाचा समारंभ आटपला. चमत्कारांच्या निराधार केड्यामुळें पुष्कळ लोक झेवियरच्या दर्शनार्थ उत्सुकतेनें धांवत आले! पण सर्वांची फसगत झाली व चमत्कारांचा भ्रमाचा भोपळा फुटला! बाकी झेवियर चमत्कारांचा जनक खरा. तसें नसतें तर गोवे सरकारला डोईपट्टीचें व जुगाराचें सहस्त्रावधी रुपयाचें उत्पन्न तिजोरींत 'गडप' करावयास मिळतें ना! प्रदर्शनापूर्वी जुगार केवळ पडद्या आड चालत असे, परंतु झेवियरच्या कृपेनें तो पडदा दूर झुगारला जावून, जुगार आतां उजळ माथ्यानें विहरावयास लागला, हा काय कमी महत्वाचा चमत्कार? असो. कोळसा उगळावा तितका काळाच!

हा मजकूर तयार झाल्यावर पणजीचा जुगार 'उठल्याचें' कळतें.

बालोन्नति समाज, पेडणें

[आमच्या खास बातमीदाराकडून]

येथील बालोन्नति समाजाची व्याख्यानमाला गेल्या ता. २७ रोजीं सुरू होऊन काल ता. १ ला उत्तम तऱ्हेनें समाप्त झाली. पहिल्या दिवशीं जमलेल्या मंडळीचें समाजातर्फे स्वागत झाल्यावर प्रो. अनंत रघुनाथ काळे बी. ए. 'मुळशी सत्याग्रहांतील शिक्षा भोगून आलेले एक वीर' यांच्या अध्यक्षतेखालीं प्रो. रामचंद्र सोनबा कामत यांचें गोमांतक प्रांत, तेथील हिंदुसमाज व त्यांची पुढील महत्वाची कामगिरी या विषयावर भाषण झालें. अध्यक्षांनींहि समारोपादाखल बोलताना गोमांतक प्रांताचें महत्व प्रतिपादन करून प्रत्येक तरुणानें समाजाच्या उन्नतीसाठीं तयार व्हावें अशी विनंति केली. दुसऱ्या दिवशीं यशवंत सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं प्रो. काळे यांचें मातृभाषा व इतिहास यांच्या शिक्षणाची आवश्यकता या विषयावर भाषण झालें. अध्यक्षांनीं योग्य शब्दांनीं समारोप केला. तिसऱ्या दिवशीं जनार्दन विष्णु कामत यांच्या अध्यक्षतेखालीं प्रो. बाळकृष्ण वामन सांवर्डेकर यांचें लिसेवांतील हिंदु विद्यार्थ्यांची जबाबदारी या विषयावर भाषण झालें. अध्यक्षांनीं समारोपादाखल बोलतानां हिंदु विद्यार्थ्यांनीं हिंदुत्वाची जाणीव उत्पन्न होण्यासाठीं व त्याची छाप इतर समाजांवर पडण्यासाठीं काय काय करणें आवश्यक आहे याचें दिग्दर्शन केलें. चवथ्या दिवशीं प्रो. सांवर्डेकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं ज. वि. कामत यांचें दिशाभूल या विषयावर भाषण झालें. त्यानंतर उपस्थितांपैकी प्रो. काळे, शिवाजी शेट नार्वेकर, यशवंत देसाई व सीताराम शेणवी देसाई यांचीं विषयास अनुसरून भाषणें झालीं. अध्यक्षांनीं आपल्या भाषणांत प्रत्येकानें दिशाभूलीपासून अलिप्त असणें किती फायद्याचें आहे हें दाखवून राज्यकारभारांत हिंदुसमाजानें भाग घेण्याबद्दल विनंति केली. पांचव्या दिवशीं य. सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं पुंडलीक वा. विर्जिनकर यांचें सत्वगुणाची वाढ या विषयावर बराच वेळ भाषण झालें. वक्त्यानीं आपल्या भाषणांत श्रीमद्भगवद्गीता, छांदोग्य उपनीषद वगैरे सर्वमान्य ग्रंथांचे आधार देऊन आह्मीं आमच्या आहार विहारांत व इतर हरेक वागणुकी बद्दल करणें किती महत्वाचें आहे हें दाखविलें. त्यानंतर प्रो. काळे, प्रो. सांवर्डेकर, प्रो. दत्ता पै वगैरेंचीं समयानुसार भाषणें झाल्यावर अध्यक्षांनींहि आपल्या भाषणांत सत्वगुणाची वाढ होणें सध्याच्या परिस्थितींत किती इष्ट आहे हें सांगितलें. सहाव्या दिवशीं सकाळीं आठ वाजतां ना. व्यंकटेश सूर्यराव सरदेसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं शिवा फटू पै आंगले यांचें हिंदुधर्म व संस्कृति या विषयावर सुश्राव्य भाषण झालें. अध्यक्षांनीं समारोपादाखल भाषण करितानां, जरी पौर्वात्य आणि पश्चिमात्य या दोन संस्कृति भीन्न दिसतात तरी त्यांत मनुष्यमात्राचें हित साधण्याचाच अंतीम हेतु आहे. म्हणून हिंदूनीं स्वःताची संस्कृति न सोडतां पश्चिमात्य संस्कृतीचाहि आदरपूर्वक परिस्थितीनुसार स्वीकार करणें फायद्याचें आहे असें प्रतिपादन केलें. यानंतर य. सरदेसाई यानी मालेचा समारोप करून पाहुण्यातर्फे समाजाचे व सर्व पेडणेंकरांचे मनःपूर्वक आभार मानले. प्रो. रामचंद्र सो. कामत यानीं समाजातर्फे, सर्व व्याख्याते, उपव्याख्याते, अध्यक्ष व इतर श्रोतसमाज पाहुणे मंडळी यांचे आभार मानल्यावर मुलींकडून आभारपूर्वक पद्यें म्हणविण्यांत आलीं. व तीं उत्तम रितीनें म्हणून दाखविल्याबद्दल त्यांस अध्यक्षांकडून पुस्तकें बक्षीस देण्यात आलीं. या समारंभास अध्यक्ष, व्याख्याते व उपव्याख्याते यांशिवाय पुरुषोत्तम श्री. सुकेरकर, प्रो. शांताराम शिंगबाळ, प्रो. सदानंद दत्ताराम बोरकर र. अ. भांडारी वगैरे पाहुणे मंडळी मुद्दाम आमंत्रणास मान देऊन आली होती. त्यांची रहाण्या उठण्याची वगैरे सर्व तऱ्हेची सोय येथील वयोवृद्ध व ज्ञानवृद्ध पुढारी बनुदाजी शे. देसाई यांकडून ठेवण्यांत आली होती. साठी उलटली तरी त्यांचा समाजकार्याविषयींचा उत्साह वर्णनीय आहे, त्यांचें उदाहरण तरुणांना तर मार्गदर्शक आहेच; शिवाय गोव्यांतील इतर श्रीमंतांना अनुकरणीय आहे. या समारंभाच्या निमित्तानें पेडणेकरांस पाहुणे मंडळीचा व त्यांस पेडणेकर मंडळीचा परिचय झाला ही फार महत्वाची व उपयुक्त अशी गोष्ट झाली. त्याचा फायदा प्रत्येक देशकार्यास [illegible] राहणार नाहीं अशी आशा केल्यास ती अस्थानीं होणार नाहीं.

व्याख्यानमालेचा समारंभ समाप्त झाला त्या दिवशीं येथें आणखी दोन संस्थांचे वाढदिवस समारंभ साजरे झाले. पहिला हा. श्रीस्वळनाथ श्रा वाचन मंदीर या संस्थेचा: तो येथील सर्वांच्या जिव्हाळ्याचे डॉ. लाड यांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरा झाला. सेक्रेटरीकडून अहवाल वाचन झाल्यानंतर डॉ. लवंदे, ना. देसाइ, प्रो. काळे, प्रो. पै, य. सरदेसाइ, ज. वि. कामत व रा. सो. कामत यांचीं वाचनसंदर्भ न शिक्षण या विषयावर भाषणें झालीं. अध्यक्षांनीं आपल्या भाषणांत मराठी शाळा उघडण्यास प्रयत्न करणें किती आवश्यक आहे हें सांगून संस्थेला नवीन इमारत उभारण्यासाठीं खटाटोप करण्यास विनंति केली. नंतर हारतुरे बतासे वाटण्यांत येऊन समारंभ समाप्त झाला.

दुसरा समारंभ हा. शीलोन्नति समाजाचा वाढदिवस समारंभ हा होय. व्याख्यान मालेच्या निमित्तानें जमलेल्या पाहुणेमंडळींस येण्याचें पत्रद्वारें आमंत्रण होतें व ते जाण्यासहि उत्सुक होते परंतु वेळ एकच असल्यानें त्यांस जातां आलें नाहीं या बद्दल त्यांस बरीच दिलगिरी वाटली.

कसवा—पेडणें २-१-२२

—गेल्या दोन तारखेला महाशेल येथें मालवी पूर्णिमेचा उत्सव मोठ्या थाटानें पार पडला, असें एक विठोभचे वर्गणीदार कळवितात.

—येत्या २७ तारखेला मडगांव मुक्कामीं प्रागतिक संघाच्या कार्यकारी मंडळाची खास सभा भरणार आहे.

—दोतोर शांताराम शे. साखरदांडे यांस पणजी येथें वकिली करण्यास सनद मिळाल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें अभिनंदन करितों.

—डॉ. कृष्णराव स० सुखठणकर यानीं अळडोणें येथें आपलें चिकित्सालय उघडलें असून, तेथील जनतेचें प्रेम त्यांच्यावर बसत चाललें आहे.

—गेल्या ३० तारखेला सूर्ल-सांखळी येथें सालाबाद प्रमाणें सार्वजनिक सत्यनारायणोत्सव मोठ्या थाटानें साजरा झाला. या निमित्त भरलेल्या सभेचें अध्यक्षस्थान नारायण के० बर्वे यानीं मंडित केलें होतें. बाळकृष्ण वि. मराठे, पांडुरंग ज. गाडगीळ, सखाराम पी. बर्वे, दत्तोपंत भिने, व रामभाऊ केळकर यांचीं जोरदार व्याख्यानें व दत्तारामबुवा फडके व भिकुबुवा बर्वे यांचीं भक्ति रसरिंगत कीर्तनें झालीं, असें गोविंद वि. बर्वे, हे लिहितात.

—नोर्माल स्कूलच्या प्रोफेसरांच्या परीक्षेंत विद्वद्वर्य प्रो. रामचंद्र शंकर नाईक हे पहिले आल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें सप्रेम अभिनंदन करितों. प्रो. नाइकांच्या नेमणुकीसंबंधानें कांहीं भानगड उत्थित झाल्याचें वर्तमान आमच्या कानावर आलें आहे. त्याचा योग्य वेळीं विचार करूं.

—शवप्रदर्शनाचा विधि आटोपला. डोईपट्टीच्या उत्पन्नानें नोकरशाहीचा कांहीं महिन्याचा बाकी पगार चुकता झाला.

कारण मी कितीहि जरी या विषयीं लिहिलें तरी, मला वाटतें, ते कधींच उमज णार नाहींत, तेव्हां त्यांस 'चक्षुर्वै सत्यं' हेंच बरें.

प्रत्येक नियमाला अपवाद हा असतो च. तेव्हां एकादा नियम बरोबर आहे किंवा नाहीं हें पहावयास शेळकीं शेळकीं उदाह रणें घेऊन उपयोगी नाहींत. तर तीं सर्व साधारण लागू पडतात कीं काय, हें पा हिलें पाहिजे. तिकडील प्रसिद्ध मनुष्यांचें इकडे उदाहरण देताना व तुलना करताना तिकडच्या व इकडच्या परिस्थितीवरव क्षे त्रफळावरहि अवश्य नजर दिली पाहिजे. एखाद्या देशामध्यें एखादा पुरुष निपजणें हा निसर्गाचा नियम आहे. आज तिकडे तेहतीस कोटी लोकांमध्यें, हजारों मनुष्यें शिकलेलीं असून अवघे हातांच्या बोटांवर मोजण्याइतकेच नामांकित पुरुष कां नि पजावेत ? त्या थोड्याशा लोकांप्रमाणें बा कीच्या कांहीं लोकांनीं रा. भोंसुले सांग तात तसे नुसते शिक्षणरूपी दुधाचे थेंबच जिभेवर ठेवलेले नसून शेरांचे शेर गट्ट केलेले आहेत ते प्रसिद्धीस कां येऊं नयेत ? असा माझा रा. भोंसुल्यांना आणखी एक वेळ प्रश्न आहे. दुधाचा गुणच असा आहे कीं त्यानें सर्वकाळीं सर्वांस सारखाच गुण दिला पाहिजे. पण असें सांगतात कीं कांहीं रोगांवर व विषमज्वरासारख्या ज्वरांवर मात्र त्याचा उलट परिणाम होत असतो, तेव्हां त्या प्रसिद्ध माणसांस सोडून, बाकीच्या सर्वांस तशा प्रकारच्या रोगानें पछाडलें आहे कीं काय हें मात्र कळत नाहीं. असो.

रा. भोंसले, आपल्या लेखांत दुसऱ्यांनीं आपल्यावर अपशब्दांचा मारा केलेला आहे, असा कांगावा करतात. वर्तमानपत्रांवर अपशब्द येण्यास मूळ कारण भोंसले आहेत. हें ते लेख काढून वाचल्यास लगेच समजून येईल. दुसऱ्यानीं अपशब्द उच्चारलेले जर त्यांना खपत नाहींत तर ते वरी दुसऱ्यांवर त्यांचा उपयोग कां करतात ? दुसऱ्यांस अपशब्द वापरण्यास त्यांनींच सुरवात केलेली आहे व कदाचित् दुसऱ्यांनीं तसेच वापरले तर त्यानीं कांगावा कां करावा ? दुसऱ्यांस अपशब्द वापरणें हें हलकटपणाचें काम असून वाईट आहे असें त्यानांहि समजतें, असें मला वाटतें. तेव्हां मी माझ्या लेखांत एकहि अपशब्द लिहिलेला नसून त्यानीं माझ्यावरहि अपशब्दांचा प्रयोग कां केला ?

आजचा हा लेख लिहिण्याचा माझा उद्देश, त्यानीं माझ्याविरुद्ध अपशब्द लिहिले ह्मणून तशाच प्रकारें त्यांचा सूड उगवावा अगर त्यांच्या मुद्याविरुद्ध माझे मुद्दे सिद्ध करावे हा नसून फक्त ते माझे एक देशबंधु व मित्र या नात्यानें त्यांस त्यांच्या भल्याच्या दोन गोष्टी सांगाव्या इतकाच आहे. रा. भोंसले हे साधारण सुशिक्षितांपैकीं असून, लेखक व एडिटर आहेत. तेव्हां, त्यांनी 'शेप की पेन गूयेरा' या न्यायावर अमलं करून वाईट शब्द वापरणें, एकमेकांच्या कुरापती काढणें व अशा प्रकारें ताक सुकर घालून दुसऱ्यांना झगड्यास आव्हान करून उद्युक्त करणें हें त्यांच्या धंद्यास व शीलास फारच हानिकारक आहे.

आज गोव्यांत जितकीं वर्तमानपत्रें व मासिकें असतील तितकीं थोडीं आहेत. तेव्हां ह्यां [नवजीवन सारख्या] मासिकाची अशा रितीनें किंमत कमी करणें ह्मणजे स्वतः त्यांचेंच नुकसान नसून सर्व देशाचेंहि आहे. वर्तमानपत्रें ह्मणजे थोरांपासून लहानापर्यंत वाचीत असतात, त्यांच्या मनाव असा एक परिणाम होणार आहे कीं वर्तमानपत्रें व मासिकें ह्मणजे जाहीर रितीनें झगडण्याची साधनें आहेत. ह्या तऱ्हेनें वर्तमान पत्रांचें नुकसान होऊनहि, समाजास व पर्यायानें देशास किती बरें नुकसान होईल ? करितां माझें त्यांस इतकेंच सांगणें आहे कीं, त्यानीं तसें न करतां, 'अभिमानें उठे मत्सर ॥ मत्सरें ये तिरस्कार ॥ पुढें क्रोधाचा विकार ॥ प्रबळे बळें ॥' ही संतोक्ति नित्य मनामध्यें बाळगून मत्सर, तिरस्कार, क्रोध यांच्यापासून व अपशब्द(शिव्या)या इतक्यांचाहि उत्पादक जो अभिमान तो सोडून देऊन निर्विकार बुद्धीनें, कोणताहि मुद्दा प्रतिपादन करावा आणि आपलें, मासिकांचें व पर्यायानें देशाचेंहि हित साधावें. ते तशा प्रकारें वागतील अशी आशा बाळगून,हा माझा लांबलेला लेख पुरा करतो.

श्री. रा. राजाध्यक्ष

इकडे लक्ष द्या

भारत संस्थेला पुंडलिक प्रेसाशिवाय आतां पद्मावति मिनेव्हांची जोड मिळाली असून, इतर आवश्यक मशिनरीचीहि सध्यत भर पडली आहे या मुळें भारत प्रकाशनाशिवाय कोणतींही पुस्तकें छापण्याची उत्तम सोय झालेली आहे सारिनिर्दिष्ट दोन्हीं कामें व्यवस्थित रीतीनें पार पडण्यासाठीं संस्थेच्या कार्यक्षेत्राची दोन कडे विभागणीं करण्यांत आली आहे. पैकी एकांत केवळ भारत व तदंतरगत् व्यवहाराचा समावेश करण्यांत आला असून दुसरींत तुमच्या छपाई कामाची योजना केली आहे व सर्वांवर एक स्वतंत्र व हुषार मनेजराची नेमणूक करण्यांत आली आहे. वरील गोष्टी विषयींची खुलासेवार माहिती लवकरच प्रसिद्ध होईल.

मालक भारत

Ecos & Critica

O Bharat

A proxima edição do *Bharat* publicar-se há em duas paginas e a seguinte e outras serão impressas na nova maquina com o novo tipo.

Custa acreditar

Consta-nos que o Governo Provincial propoz ao Ministro das Colonias a criação de tres lugares, chorudamente pages Custa-nos acredita-lo.

Se, porem, fôr verdadeiro tal boato, não podemos deixar de protestar cantra ele com toda a veemencia e indignação.

सेंट फ्रान्सिस झेवियरचें

शवप्रदर्शन

आज काल आमच्या गोमांतकांत सेंट फ्रांसिस झेवियरच्या शवप्रदर्शनानिमित्त मोठा उत्सव चालू आहे. जुन्या गोव्याला जणूं नवजीवन प्राप्त झालें आहे. जें गो पडकल पूर्वी भरभराटींत होतें त्याची साक्ष थोड्या अंशांनीं तरी लोकांना आज पटत आहे. आतां तेथें हजारों रुपयांची घडामोड चालते. पणजी शहर तर ह्या दिवसांत प्रति ...च झालें आहे. पण गोपकपट्टणाचें हें ... नव क्षणिक आहे व कांहीं दिवसांनीं तर हें सर्व स्वप्नांत होऊन गेल्यासारखें वाटेल.

आतां पोषाखाच्या, जेवणाच्या वगैरे बाबतींत युरोपियनाप्रमाणें वागणारे, हिंदूंना त्यांचे तीन तोंडाचे, हत्तीच्या तोंडाचे वगैरे विचित्र देव ह्मणून हंसणारे, ज्यांना स्वतांची अशी मातृभाषा नसलेले, व थोडे पोर्तुगीज व थोडे कोंकणी शब्द घालून तयार होणारी घेडगुजरी भाषा बोलणारे आणि बहुतेक सर्व बाबतींत युरोपियनाच्या पावलांवर पाऊल टाकून अंधानुकरण करणारे आमचे सुशिक्षित ख्रिश्चनबंधू, युरोपियनानीं संतपदावर स्थापन केलेल्या युरोपियन फ्रांसिस झेवियरच्या मसाला घालून राखलेल्या शवाचें जे दर्शन करतात व तें प्रेत जशाचें तसें आहे, मसाला वगैरे घालून राखलेलें नाहीं व जर त्याला सुई टोचली तर रक्त येतें, अशी गोष्ट छातीवर हात मारून स्वतः पाहिली असल्याची फुशारकी मारतात, तें पाहून कोणालाही त्यांच्या धर्मवेडेपणाबद्दल व अक्कल शून्यतेबद्दल कींवच करावीशी वाटेल. मागच्या वर्षांप्रमाणें ह्याही वर्षी आंधळ्यांना दृष्टि, मुक्यांना वाचा, रोग्यांना आरोग्य वगैरे दैविक चमत्कार त्या प्रेताचें दर्शन घेतल्यावर झाले. पण जे भक्त त्याचें दर्शन घेण्याकरितां ह्मणून जातात त्यांना सुखरूप घरीं आणून पोंचविण्याचें काम मात्र त्या बिचाऱ्या प्रेताच्यानें होत नसेल. या 'आकाशांतील बापाच्या कोंवळ्या कोकरांपैकीं' थोडीं तरी 'कोंकरें' घोडारस्त्यांच्या तडाक्यांत सांपडून किंवा गर्दींत चेंगरून दुखावतात अथवा स्वर्गवासी होतात. या दिवसांत तर पोर्तुगीज वर्तमानपत्रकारांना या अपघातांशिवाय व दैविक चमत्काराशिवाय दुसरें कांहीच लिहावयास जागा नसते. त्यांना हें ... युग यांत्रिक नसून फक्त 'मिलाग्रींचें' आहे असें वाटतें. नव्हे ठाम मत आहे. असें जरी आहे तरी खुद्द ज्या ठिकाणीं हें शव आहे त्या जुन्या गोव्यांत 'मुके आंधळे पांगळे आणि थोटे' या पंथाचे लोक भिक्षांदेही करीत रस्त्याच्या दोन्हीं बाजूला बसलेले किंवा उभे असतात. त्या बिचाऱ्यांची सेंट फ्रांसिस झेवियरला आठवणच होत नसेल असें वाटतें. कारण कोठें झालें तरी दिव्याखालीं अंधार असतोच.

आतां घटकाभर कल्पना करूं कीं तें प्रेत मसाला वगैरे भरलेलें नसून जशाचें तसें आहे. जीजस ख्राईस्ट हा फ्रांसिस झेवियर पेक्षां कितीतरी पटीनीं श्रेष्ठ होता हें कोणीहि ख्रिश्चन कबूल करील. तेव्हां या बिचाऱ्या ख्राईस्टनें असें कोणतें पाप केलें होतें कीं ज्या योगानें त्याचें प्रेत तसें राहूं नये व त्याच्या पेक्षां कमी दर्जाच्या माणसाचें रहावें. यावरून हें सिद्ध होतें कीं ख्राईस्टच्या वेळीं जरी ही कला [मसाला भरून प्रेत राखण्याची] इजिप्शीयनांना अवगत होती तरी ती युरोप व आशिया यांतील लोकांना माहीत नव्हती व त्यावेळीं आफ्रिकेचा बहुतेक भाग अज्ञात होता. यामुळें त्यांना ख्राईस्टचें शरीर राखतां आलें नाहीं. पण फ्रांसिस झेवियरच्या वेळीं तशी गोष्ट नव्हती. तीनशें वर्षांपूर्वीं इजिप्तचें दळण वळण आशिया व युरोप या खंडांशीं सुरू होतें. त्यावरून त्यांना हें फ्रांसिस झेवियरचें शरीर राखतां आलें.

पण सध्या जुन्या गोव्याला दाखविल्या जाणाऱ्या प्रेतावरून तें मसाला भरलेलें आहे की तें [थोडे लोक ह्मणतात त्या प्रमाणें] फक्त लांकूड व पाय रंगविलेल्या हाडांचा सांपळा आहे हेंच समजत नाहीं. अ:

" भारताचा " येता अंक अर्धा खरूपांत प्रसिद्ध होऊन, त्या पुढील अंकापासून नवीन व्यवस्था अमलांत येईल. ज्यां कडून अजून वर्गणी आली नसेल त्यांनीं ती पाठवून आभारांत ठेवावें.

मनेजर भारत.

भारत

गुरुवार पौष व० १ दा १८४४

मद्यपान प्रतिबंध

मद्यपान प्रतिबंधाची आवश्यकता अनेकदां आह्मीं सरकारच्या नजरेस आणिली आहे. परंतु त्याचा व्हावा तसा व तितका उपयोग झाला नसल्यानें खालील मजकूर आह्मीं सरकाराच अर्पण करीत आहों. त्यामुळें तरी नोकरशाहीची 'मद्यपि' दृष्टि निवळून तिच्या मेंदूंत सुविचार जागृति होवो, असें इच्छितों

अमेरिकेंतील मॅसेच्युसेटस संस्थानामध्यें मद्यपानप्रतिबंधाचा–कायदा केल्यापासून गुन्हे, दारिद्र्य, रोगराई वगैरे समाजशत्रू कसे नाहींसे होत चालले आहेत याबद्दल बोस्टन येथील सायंटिफिक टेंपरन्स फेडरेशनच्या चिटणीस मिस्, कोरो फ्रांसेस स्टॉडर्ड यांनीं शोधक बुद्धीनें पाहणी करून मिळविलेली माहिती प्रसिद्ध केली आहे. ती पाहून हारवर्ड मेडिकल स्कूलचे डॉ. रिचर्ड सी कॅबॉट ह्मणतात— 'मद्यपानप्रतिबंधानें मॅसेच्युसेटस मधील गरिबांवर अनेक उपकार झाले ... गली आहे. बायकांतील मद्यपानाचें प्रमाण तर फारच कमी झालें आहे'

मिस स्टॉडर्ड यांनीं तुलनेसाठीं, मद्यपानप्रतिबंधाच्या आधींचीं स. १९११ ते १९१८ हीं सात वर्षें, व मद्यपानबंदी झाल्यानंतरचीं दोन स. १९२०-व २१ हीं वर्षें घेतलीं व त्या अवधींत मद्यपानप्रतिबंधापासून किती फायदा झाला हें दाखविलें आहे, त्यावरून असें दिसतें:–

दारूपायीं अटक होणारांची संख्या निम्म्यानेंहि कमी झाली. तुरुंगांतील कैद्यांची संख्या निम्म्याहून कमी झाली मद्यपानप्रतिबंधापूर्वीं शेंकडा अठरा मुलांचे बाप, व शेंकडा तीन मुलांच्या आया दारूबाज असत. आतां बापांचें प्रमाण शेंकडा एकावर आलें असून दारूबाज आयांचें तर नांव नाहीं.

शाळेंतील हजेरीचें प्रमाण वाढलें आहे.

मुलांना अन्नवस्त्र बरें मिळूं लागलें आहे.

दारूपायीं होणाऱ्या मृत्यूचें प्रमाण निम्म्यापेक्षां कमी झालें आहे.

दवाखान्यांतील दारूबाज रोग्यांचें प्रमाण कमी झालें आहे.

कुटुंबवत्सल मनुष्य दारूवाल्यांच्या कंपूतून फुटला आहे त्यामुळें भिक्षागृहांतील संख्या निम्म्यापेक्षां कमी झाली आहे.

मिस स्टॉडर्डची हीं विधानें सत्य असल्याबद्दल कित्येकांनीं ग्वाही दिलेली आहे.

सौथ एन्ड मिशनचे सुपरिंटेंडट ह्मणतात — मद्यपानप्रतिबंधाचा कायदा होण्यापूर्वी आमच्याकडे जे लोक मदत मागण्यास येत त्यास कारण दारूच होतें. आतां आमच्याकडे शेंकडा दोन माणसेंहि मदत मागण्यास येत नाहीत

सौथ एन्ड हाऊसचे आलबर्ट जे. केनेडी ह्मणतात— 'मद्यपानप्रतिबंधाचा कायदा होण्यापूर्वी आमच्या मोहल्लीं जी स्थिति होती त्यापेक्षां आतां किती तरी सुधारली आहे. कौटुंबिक सुखाची वृद्धि झाल्याचें दिसून येतें. मद्यपान सोडल्यानंतर दुसरें तत्सम पेय घेण्याकडे लोकांची प्रवृत्ति कमी आहे. सुखें कमी झाल्यामुळें लोकांस बरेंच वाटत आहे. दारू हा मोठा शत्रु आपणांत मिरला होता असें मजुरांसहि वाटत आहे, व असे सुरे (सलून) पुनः सुरू व्हावे अशी कोणाचीहि इच्छा ...'

मि सूर ह्मणतात— गेलीं पंचवीस वर्षें या मुलांचें फारच प्राबल्य माजलें होतें. परंतु मद्यपान प्रतिबंधाचें सुरू होऊन पुरीं वर्षें जरी लोटलीं तरी जुन्या भयानी शीं तुलना करितां पृथ्वीचा स्वर्ग झाला आहे, असें ह्मणण्यास हरकत वाटत नाहीं.

हारवर्ड युनिव्हर्सिटीचे अध्यक्ष डॉ चार्लस डब्लू इलियट ह्मणतात - मद्यपान प्रतिबंधानें लोकांचें आरोग्य, सुख व काम करण्याची शक्ति वाढली आहे, अशा तऱ्हेचा पुरावा कारखानदार वैद्य, व इतर निरनिराळ्या संस्थांत कार्यें करणारी मंडळी यांजकडून मिळत आहे. दारिद्र्य, रोगराई, गुन्हेगारी व दुर्व्यसनें नाहींशीं होण्यास मद्यपानप्रतिबंधाशिवाय दुसरा उपायच नाहीं असें अनुभवास आलें आहे.

स्फुट विचार

बुडत्याचा पाय खोलांत:— गोमांतकाच्या टीचभर देशांत वीतभर नोकरशाही तिजोरीचा कसा फन्ना उडवीत आहे हें पोराटोरांसुद्धां कळून आलें असतां, नोकरशाहीची आणखीही वाढ करण्याच्या बेतांत प्रांतिक सरकार गुंतल्याचें पाहून, 'बुडत्याचा पाय खोलांत' या ह्मणीची आठवण कोणालाहि झाल्याखेरीज रहाणार नाहीं. आहे त्या नोकरशाहीचें प्रमाण कमी करण्यांत येऊन, तिच्या मद्द डोक्याच्या अधिकाऱ्यांनीं सारासार विचाराला दूर झुगारून ठरविलेले लठ्ठ पगारहि तिजोरीच्या ऐपतीनुरूप छाटण्यांत यावे, अशा अर्थाची लोकपक्षाची एकीकडून मागणी होत असतां, या मागणीकडे दुर्लक्ष करून दुसरीकडून उलट नोकरशाहीचीच वृद्धि करण्याचा सरकारनें अट्टाहास धरावा हें देशाचें दुर्दैव नव्हेतर काय ? अशानें देशाची सुधारणा कशी होईल ? 'तळलेली पोळी ब्राह्मणाला दान द्यावी लागली तर मालकाला–यजमानाला, त्याच्या कुटुंबाला व त्यानें आमंत्रिलेल्या इतर मंडळींना काय राहणार ? एकंदर कारांचें उत्पन्न नोकरशाहीच्या बकासुरी उदरांत 'गडप' होत असल्यानेंच कसलीहि उपयुक्त सुधारणा मूर्त स्वरूपांत आणणें अशक्य झालें आहे. ... आणीव सरकारला नाहीं असें नाहीं. आणीव आहे पण लोकमताला अनुसरून नोकरशाहीच्या वाढीविरुद्ध दोन हात करण्याला ... व ... सरकारला धीर कुठें आहे ? सरकारची ही दुटप्पी वृत्ति अशी कायम राहिल्यास तिनीं कडु फळें चाख... मात्र आमच्यानीं जातां जातां वजाविल्या शिवाय रहावत नाहीं.

जुन्या गोव्यांत: — जुन्या गोव्यांत नवे चमत्कार व्हावयास लागल्यापासून तेथील झुनेरणा विश्वास गेला असून नवीन संचरलें आहे. आंधळ्यांना दृष्टि फुटल्यामुळें, कित्येक विश्वासानुसार धर्मभिमानाच्या कोत्या समजुतीनें अंध बनले आहेत ! पांगळ्यांना पाय फुटल्यामुळें, नास्तिक लोकांचे पाय एकदम पंगू होत जात आहेत ! मुक्यांना वाचा फुटल्यामुळें, ख्रिस्तावर तशेरे ओढणाऱ्या लोकांची वाचा एकाएकीं बंद झाली आहे ! तात्पर्य शवप्रदर्शनाकडून धार्मिक क्रांति घडविली जात असून, त्यामुळें कित्येक हिंदुहि फसले जात आहेत ! चमत्कार आहे, झालें. असो. वस्तुस्थिति अशी आहे कीं, चमत्कारांच्या गर्जनेनें, मुके, पांगळे, आंधळे आणि थोटे अशा शारीरिक क्लेशांनीं जाचलेल्या लोकांचा घोळका शवा समोंवती जमत असून सपरील फक्त आल्या वाटेनें डोईवरी भरून परत जात आहे. अशा लोकांची दुःस्थिति पाहून, आमच्या अंतःकरणास घरें पडत आहेत. पण करणार काय ? अशक्य आशेनें विचारशक्ति लुप्त झालेल्या लोकांसमोर युक्तिवादाचें महत्त्व कसें राहील ? तेथें अनुभवच कांहीं कार्य करण्यास शकतो व हीच स्थिति अवलोकनांत येत असल्यानें कित्येक 'भागचे' शहाणपणा शिकावयास लागले आहेत, ही त्यांतल्यात्यांत समाधानाची गोष्ट होय.

मतदार व्हा:—या व येत्या आठवड्यांत मतदार होऊं इच्छिणाऱ्या लोकांनीं त्या त्या तालुक्याच्या मुनिसिपल कचेरींत

डत असलेल्यास वर काढण्यास पाण्यांत स्पर्श न करतां कांठावर राहून त्याला यु क्त्यांच्या गोष्टी सांगण्याच्या आणि तो अ धिकच बुडत आहे असें पाहून त्याच्या मूर्खपणाबद्दल त्याला नावें ठेवावींत व मोठ्या रागानें तो ऐकत नाहीं म्हणून त्याच्या नावानें खडे फोडावेत यांत काय शहाणपणा आहे ? अशाच रितीनें एकमेकांविषयीं द्वेष, टीका इ. उत्पन्न होत असतात.

ह्या परदोषाविष्करणामुळें समाजांत, एकमेकांविषयीं द्वेष इ. विघटना उत्पन्न करणारे गुण निर्माण होत असतात. आणि अशा रितीनें सुशिक्षित व देशभक्त म्हणविणारे लोक अशिक्षित व अज्ञान लोकांपासून अलग राहण्याचे प्रयत्न करीत असतात अणू काय अशा लोकांशी सहकारिता केल्यानें त्यांस यांचा अज्ञानरूपी सांसर्गजन्य रोग लागून अज्ञानच बनतील ! असांत काय पुरुषार्थ आहे ? जो पुरुष पतीताना, त्यांच्याशीं समतेनें वागून, त्यांचा उद्धार करतो, तोच खरा पुरुषार्थी होय. तोच खरा धैर्यवान होय ! सुशिक्षित वर्गानें अशिक्षित वर्गाशीं फटकून वागण्यांत त्यांचा भित्रेपणा व कमकुवतपणा मात्र दृष्टीस पडून येतो. हिरा उकिरड्यांत टाकला म्हणून त्याम कधींहि डाग पडायाचे नाहींत. तसाच खरा सुशिक्षित त्यास जरी अज्ञानाच्या गर्तेत बुडवून काढलें तरी सुद्धां तो मळणार नाहीं. अज्ञानाचा जर सुशिक्षितावर परिणाम होत असेल तर त्याचा तो सुशिक्षितपणाच नव्हे, आणि त्यांचें ज्ञानहि खरें ज्ञान नसून, ती एक ज्ञानाची व सुशिक्षितपणाची नक्कल आहे. आमच्यांत जे, (सुशिक्षित हाणविणारे लोक) लोकांशीं फटकून वागत असतात ते तशाच प्रकारचे खरे सुशिक्षित नसून इमिटेशन असतात, त्यांस आपणास लोकानीं बरें हाणावें अशी इच्छा मात्र असते. त्यांनां नकली हाटलेलें खपत नाहीं आणि लोक तर खोट्यास खरें हाणण्यास तयार होत नाहींत. अशाप्रकारें एकमेकांत बेबनाव उत्पन्न होऊन चुरस वाढत जाते आणि एक मेक परस्परांचे दोष काढून व्यंगें शोधू लागतात व मग टीकेस सुरवात होत असते. अशा प्रकारें परस्परांचें किती तरी नुकसान होत असतें ! तेव्हां अशा ह्या समाज संघटना नष्ट करणाऱ्या परदोषाविष्करणाचा त्याग करून प्रत्येकानें आपल्यांत काय दुर्गुण आहेत ते ओळखून काढून टाकणें व आपलें आणि दुसऱ्याचें कल्याण करून घेणें हें मानवजातीला शोभण्यासारखें व योग्य नव्हे काय ?

राजाध्यक्ष

राष्ट्रीय मराठी शाळा

आमच्या या प्रिय गोमांतकांत मराठी शिक्षण प्रसारार्थ जे प्रयत्न चालू आहेत, त्यांपैकींच पणजी येथें अलीकडे गोमांतकांतील मराठी शिक्षक, श्रीयुत शिवराम गोविंद साळगांवकर यांनीं सहा महिन्यापूर्वी स्वतःच्या प्रयत्नानें स्थापन करून भरभराटलेल्या स्थितींत चालविलेली 'राष्ट्रीय मराठी शाळा' ही एक होय; हें लिहिण्यांत आनंद वाटतो. गोमांतकांत पुष्कळ ठिकाणीं चालू असलेल्या शाळा या त्या त्या स्थानिक गृहस्थांनीं खाजगी किंवा सार्वजनिक स्वरूपानें वर्गणी वगैरे जमवून स्थापन करून पगारी मास्तर ठेवून शिक्षण-कार्य चालविलेलें असतें, पण ही शाळा एका उत्कट, मराठी शिक्षकाच्या स्वयंस्फूर्तीनें चालविलेल्या प्रयत्नाचें दृश्य फळ आहे. पगारी मास्तरांकरवीं चालविलेल्या मोठमोठ्या मंडळाच्या शिक्षण संस्था शेजारीं असतां ही शाळा स्थापन झाल्याबरोबर थोड्या मुदतीच्या आंत ५०-३० विद्यार्थी संख्या होते; हें कशाचें द्योतक आहे बरें ? विद्वान लोकांची भूमि जें पुणें शहर, तेथील डेक्कन कॉलेज सारख्या सरकारी संस्थेत ३०० विद्यार्थी व फर्ग्युसन कॉलेजमध्यें दोन हजार विद्यार्थी असतात, ह्या शिक्षकांच्या कळकळीनें दिल्या जाणाऱ्या शिक्षणाचा परिणाम होय. शिक्षकांनीं स्वतःच स्थापन करून चालविलेल्या शाळेंत ते ज्या आत्मिय भावनेनें उत्साहपूर्वक कार्य करतील तें कार्य जनतेनें स्थापिलेल्या शाळेंत पगारी मास्तराकडून होणें शक्य नसल्यास नवल नाहीं अशा स्वयंस्फूर्तीनें स्थापन झालेल्या शाळांत आपलीं प्रिय बालकें पाठवून जी गोमांतकांतील बिचारी जनता अशा शिक्षकांच्या मुलांची किंमत जाणते, तितें अभिनंदन करावें तितकें थोडेंच आहे. असो.

वरील शाळेंत सध्या ५० विद्यार्थी असून चार इयत्तापर्यंत गोमांतकीय राष्ट्रीय आकांक्षेचा प्रश्न लक्ष्यांत घेऊन शिक्षण दिलें जातें. मराठी चौथ्या इयत्तेपासून दुय्यम भाषा ह्मणून पणजी येथील श्री. श्रीराम आत्माराम साळगांवकर हे लिसेवेतीर्ण तरुण राष्ट्रीय स्वयंसेवक भावनेनें पोर्तुगीज शिक्षण देत असतात, हें त्यांस भूषणावह व इतरांस अनुकरणीय आहे.

एक शिक्षण प्रसारेच्छु

Companhia Balavanta

Está dando os seus espectaculos no teatro *ad hoc* eregido em Pangim esta companhia melodramatica. Informam-nos que os seus actores são premiados e dos mais celebres

Falaremos na edição imediata dessa companhia, mais de espaço.

Avisando...

Previne-se que daqui em diante não se publicará no nosso jornal nenhum anuncio sem que venha acompanhado da importancia do seu custo provavel.

Temos de adoptar este *sistema* porque pessoas reputadas *acreditadas* procuram pregar-nos *calotes* .. tremendos, depois de se comprometer a pagar os seus anuncios, nos termos da nossa tabela.

Individualisaremos os casos, se fôr necessario.

वर्तमानसार

—मागील आठवड्यांत " धि लेडीज क्लब" मंडळीनें कवळें येथें श्रीशांतादुर्गा देवालयाच्या विस्तृत पटांगणांत उभार लेल्या भव्य तंबूत आपले खेळ करून दाखविले. शेवटच्या रात्रीं मंडळीने मालक श्री. पाटील व कुळकर्णी व म्यानेजर श्री. श्यामराव कसवेकर यांच्या खास निमंत्रणावरून श्रीमंत राजेसाहेब संस्थान सौंधा यांची स्वारी आपल्या परिवारासह हजर राहिली होती. खेळास लोकांची अतोनात गर्दी झाली होती. खेळांतील बहुतेक कामें फा[illegible] आश्चर्यकारक झाल्यानें श्रीमंत राजेसाहेबांची स्वारी खूष झाली. खेळाचे शेवटीं श्री. भास्कर प्रतापराव सरदेसाई यानीं समयोचित भाषण करून श्री राजेसाहेबांचे वतीनें मंडळीचे म्यानेजर यांस एक सुवर्णपदक देऊन मंडळीचा गौरव केल्याबद्दल श्रीमंत सादेकर राजेसाहेबांचे नम्रतापूर्वक अभार मानल्यावर खेळाचें काम संपलें. असें एक प्रेक्षक कळवितात.

—श्री रवळनाथ वाचनालय पेडणें या संस्थेचा दहावा वाढदिवस येत्या जानेवारीच्या पहिल्या तारखेस पार पडणार आहे. भारतास आलेल्या आमंत्रणाबद्दल वाचनालयाचे अ० श्री. ना. प्रभु देसाई यांचा तो आभारी आहे.

—मुरगांव-जेठी शाळेनें जाहीर केलेल्या परीक्षा अपरिहार्य कारणामुळे पुढें ढकलण्यांत आल्या असून बक्षील समारंभ हि अर्थात् परीक्षा नंतर ठेवण्यांत आला आहे. असें संस्थेचे सेक्रेटरी लिहितात.

—'बालोन्नति समाज पेडणें' या लोकप्रीय संस्थेकडून भारतांत प्रसिद्ध होण्यासाठीं समाजाच्या वार्षिक व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम आला होता. पण गेला अंक अर्ध्या स्वरूपांत छापणें भाग झाल्यावरून त्यास जागा मिळाली नाहीं. व्याख्यानमालेस हजर राहण्याविषयींहि आम्हांस प्रेमाचें आमंत्रण आलें होतें परंतु एकाच कारणामुळें —संपादकांच्या आजारामुळें—दोन्ही गोष्टी घडून आल्या नाहींत याबद्दल समाजाच्या सन्माननीय व [illegible] चालकांची आम्हीं क्षमा मागतों. संस्थेचा अभ्युदय होवो, असें इच्छितों.

जाहिर विनंति

॥ परोपकाराय पुण्याय पापाय पर पीडनाम् ॥

जलमार्गानें व अग्निरथद्वारां प्रवास करणारे लोक सावर्डें 'कुडचडें' येथें एकत्रित होत असल्यामुळें या ठिकाणीं एकादें विश्रांतिस्थान झाल्यास प्रवासीजनांस विश्रांति मिळून त्यांच्या सर्व गैरसोई दूर होऊं शकतात. बरेच दिवसांपासून ही अडचण गोव्याच्या बाहेरील मंडळीस व गोमांतकांतील रहिवासी यांस जाचत आहे. करितां येथें स्टेशन समोरील सरकारी जागेंत एक अत्यंत सोइस्कर अशी धर्मशाळा बांधण्याचा विचार ठरला असून जमीनीचे बाबतींत सरकारकडे मागणी केल्याचें आमचे गोव्यांतील बंधु जाणतच आहेत. हें काम पैशांचें असल्यानें त्यांस सर्वांनीं हात भार लावून दसका लकडी एक का बोजा या न्यायानें ही सर्वांची गैरसोय एकत्र मनानें सर्व मंडळीतर्फे दूर झाली पाहिजे. या कामीं सर्व गोमांचलवासी यांची पूर्ण सहानुभूति आहे असें ह्मणणे अन्यथा होणार नाहीं. सर्व भूत मात्रांचे अंतःकरणांत ज्याची वस्ती आहे असा जो अंतर्यामी दीनानाथ त्याची या कार्यास पूर्ण कृपा दृष्टि असलीच पाहिजे हें निराळे सांगणें नकोच. हें कार्य धर्माचें आहे. परोपकाराचें आहे, अत्यंतागत्याचें असून फारच लोकोपयोगी आहे. अशा सत्कार्यास प्रत्येकानें ईश्वरास ओळखून आपल्या शक्तीप्रमाणें योग्य ती मदत करणें हें मनुष्य मात्राचें कर्तव्य आहे. हें दान सात्विक वृत्ति वाढविणारें व तसेंच प्रत्यक्ष फल देणारें आहे.

येथें देश, काल पात्र, असा त्रिवेणी संगम असून या संगमांत स्नान करणारांचीं सर्व पापें भस्म होतील असा हा कपिला षष्ठीचा योग आहे. धर्माभिमानीं, देशाभिमानीं, सत्वशील याचा फायदा अवश्य घेऊन इतरांस तो घेण्यासहि रस्ता दाखवितील अशी उमेद आहे. 'श्रीमत् भगवत्गीतेंत देशे कालेच पात्रेच तद्दानं सात्विकरमृतं'. दान, हेंच खरें हेंच खरें तीर्थ व क्षेत्र असें म्हटलें आहे. याचा सूज्ञ जरूर विचार करतीलच.

अनेक देशांतील प्रसिद्ध धर्मशाळा आमचे अवलोकनांत असल्यामुळें या कामी योग्य ती सुधारणा व्यवस्थित मांडणी करून धर्मशाळा प्रवासी लोकांस अत्यंत उपयुक्त होईल, अशा तऱ्हेनीं करण्याचा विचार ठरला आहे. कोणींहि आम्हांस उपयुक्त सूचना केल्यास त्यांचेहि आम्हीं आभारी होऊं. धर्म शाळेकरितां सावर्डें येथीलच पंच नेमावेत असा विचार आहे. म्हणजे देखरेख चांगली राखिली जाऊन इमारतीची जोपासना व व्यवस्था कायम राहील. वर्गणीचे आकडे नामनिशिवार घेऊन ती पूर्ण जमा झाल्यावर ज्या गावांत ती केली जाईल त्या गावांकडूनच त्यांच्या संमतीनें ती थैली कोठें ठेवावी वगैरे ठराव पास झाल्यावर ती रवाना केली जाईल. म्हणजे कोणाचेहि तक्रारीस जागा राहणार नाहीं. या विश्रांतिस्थानांकरितां पत्रं पुष्पं जी योग्य ती व तशीं सेवा प्रत्येक बंधू भगिनीनीं करून आपल्या सत्कीर्तिं नौबदीचा डंका वाजेल अशा तऱ्हेची सुरवातगतभनी पाटीं गोमांतकांत गोमांतकातीलच लागावी व आम्हांस पूर्ण आभारांत ठेवावें अशी आमची नम्र विनंति आहे. सावर्डें, कुडचडें

मूर्ती.

भारत

गुरुवार पौष शु० ११ शी १८४४

सरकारचे 'अकरा' वाजले

आजपर्यंत आमच्या सरकारनें अनेक प्रकारचे नवे नवे खेळ खेळून जी अकलेची मनमुराद खैरात केली ती कमी पडली ह्मणूनच कीं काय, त्यानें आतां एक नवी शकल काढिली असून तिची अंमलबजावणीहि या महिन्यापासून सुरू झाली आहे. शस्त्रप्रदर्शनानिमित्त सरकारनें मुनिसिपालटीकडून जुगार खेळण्याला परवानगी देववून जें आपल्या शहाणपणाचें प्रदर्शन (त्या शस्त्रप्रदर्शनाबरोबरच) अखिल जगासमोर मांडलें आहे त्याचे किती अनिष्ट परिणाम भोगावे लागतील व त्याचें पर्यवसान कोणत्या वाईट स्वरूपांत परिणत होईल हें आजच सांगणें कठीण आहे. पण मागल्या एकंदर लक्षणावरून व 'बुडत्याचा पाय खोलांत' या न्यायाला अनुसरून हा घसरलेला पाय सरकारला व त्याच्याबरोबरच आम्हांलाहि कोणत्या खड्यांत वाहून नेईल याचा नेम नाहीं असें म्हणून ठेवायाला हरकत नाहीं. ११-१५ हजार रुपयांच्या जबरदस्त मोहापासून पणजीचें स्थानिक सरकार आपलें रक्षण करून घेण्याला शकलें नाहीं. ह्मणून हा ११-१५ हजार रुपयांच्या तोबऱ्यावर जुगाराच्या परवानगीचा हा मंगल [illegible] पालण्यांत आला असें कोणालाहि वाटणें साहजिक आहे. आणि ह्यावरूनच पुढें कदाचित् भरभक्कम रक्कम कोणी देऊं केली तर ह्या [illegible] सरकार लुटारूपणालाहि परवानगी देईल कीं काय, अशी जनतेला भीति वाटत असली तरीहि त्यांत आश्चर्य नाहीं. कारण जुगार व लुटारूपणा यांमध्यें विशेषसा फरक नाहीं. फरक असेल तर तो हाच कीं, पहिला व्यवहार उभय पक्षांच्या संमतीनें होतो व दुसरा उभय पक्षांपैकीं एकाची नाखुषी असतांना होतो. पहिल्या व्यवहाराचा परिणाम अनिश्चित व दुसऱ्याचा निश्चित असतो पण दोन्हींचें पर्यवसान एकच 'धननाश' हें असतें. एवढ्याशा चिटोऱ्याबद्दल ११००० हजार रुपये पणजी मुनिसिपालटीला मिळालें, ह्मणून वास्तविक आम्हीं सरकारचें अभिनंदन करायाला पाहिजे; पण त्या चिटोऱ्याचें मूळ जनतेच्या धनराशीच्या मूळावर येणारें असल्यामुळें तसें न करितां आम्हांला त्याचा निषेधच करणें योग्य वाटतें. आधींच सरकारनें प्रजेच्या सुखदुःखाकडे व आकांक्षाकडे दुर्लक्ष करून तिला पिळून काढणारी अनेक प्रत्यक्षाप्रत्यक्ष साधनानीं जनतेच्या पोटावर गोळीमारा चालविला आहेच. त्यांतच जुगार परवानगीला योग्य वेळीं आळा न पडून कायमचा समावेश करण्यांत आला तर प्रत्यक्ष लुटीचें दुसरें साधन जी 'दरोडेखोरी' तिचेंहि अवलंबन सरकारकडून होणार नाहीं अशी खातरी कोणी बाळगावी ?

'आधीं जाते बुद्धि व मग जाते लक्ष्मी' या न्यायान्वयें विनाशकाल जवळ आला ह्मणजे जसा बुद्धिभ्रंश होतो त्याप्रमाणें सरकारला जुगार परवानगी सारखा जो भयंकर व भिकार डोहळा झाला त्यावरून नुसती बुद्धीच चळली आहे व भविष्यकालाच्या पोटांत कसल्याहि 'गुणी बाळाचा गर्भसंभव' नाहीं असें ह्मणणें वरेंच चुकीचें होईल असें आम्हांला वाटतें. परंतु फक्त बुद्धिभ्रंशच ग्रहीत धरला तर 'साठी बुद्धि नाठी' हेंहि त्याचें कारण असूं शकेल. चारशें अधिक वर्षें वयोमानपरत्वें गोवा प्रांतावरील पोर्तुगीज सत्ता वृद्ध व खिळखिळी झाली आहे. तेव्हा वार्धक्यामुळेंहि नतभ्रष्ट बुद्धीचा उदय झाला असावा. एरव्हीं, जग पुढें पुढें चाललें असताना, अमेरिकेसारख्या अत्यंत सुधारलेल्या देशांतील दारुबाजी अजिबात बंद करण्याबद्दल कडक निर्बंध घालण्यांत येत असतानां व सर्वत्र व्यसनबाजीचें बंदीचे कायदे अस्तित्वांत येत असतानां, या सरकारला महाराजीकीच एका बाजीला —जुगाबाजीला—परवानगी देण्याचें कशाला सुचलें असतें ? या जुगाबाजींमुळें मोठमोठीं राज्यें वरें धुळीस मिळालेलीं आहेत. जुगारामुळें पांडवांना वनवास भोगावा लागला जुगारामुळेंच पुण्यश्लोक नलराजाला राज्यत्याग करण्याचें कपाळी आलें. हीं उदाहरणें डोळ्यांसमोर असतानां जुगाराला प्रोत्साहन दिलें जावें ही केवढी खेदाची गोष्ट आहे ? सरकारनें याचा सावकाश विचार केला पाहिजे तसें न झालें तर 'विनाशकाले विपरित बुद्धि' असें ह्मणणें आम्हांला भाग पडेल.

स्फुट विचार

सरकार व जुगारः— जुगार हा गुन्हा आहे असें खुद्द सरकारी कायद्यानींच ठरविल्यानंतर, त्याला समाजांत इतस्ततः नाचू देणें प्रत्यक्ष सरकारच्या इभ्रतीच्या दृष्टीनें किती धोक्याचें आहे हें ज्यास्त विशद करून सांगण्याचें कारण नाहीं. परंतु सरकारनें शस्त्रप्रदर्शनानिमित्त जुगारास वाव देऊन, इभ्रतीचा व आपला कांहींच संबंध नसल्याचें जगाच्या निदर्शनास आणलें आहे. या संबधीं आजच्या अग्रलेखांत निषेध व्यक्त केला आहे. आतां जनतेसमोर हाच प्रश्न मांडावयाचा आहे कीं, खुनावलेल्या व खुळावलेल्या सरकारचीं खुनी व खुळीं कृत्यें जशींच मूढासारखीं पहात रहाणार की कांहीं तरी हालचाल करणार ?

चमत्कारः— शस्त्रप्रदर्शनानें चमत्कारांची बहार उडवून दिली आहे. जिकडे तिकडे चमत्कारांशिवाय बोलणेंच निघत नाहीं. हा खरोखर चमत्कार होय. इतक्या चमत्कारिक शवाकडून चमत्कारिक स्थितींत सांपडलेल्या आमच्या देशाचें दुर्दैव संपविलें जात नाहीं, हाहि एक चमत्कार आहे. या इतक्या चमत्कारांची गर्दी उसळल्यामुळें मनाची व जनाची भावना चमत्कारिक बनत असल्यास नवल नाहीं. अमो या विषयावर जास्ती विचार प्रदर्शित केले गेल्यास कित्येकांस चमत्कारिक वाटण्याचा संभव असल्यामुळें, चमत्कारांच्या या चमत्कारिक पुराणास येथेंच आळा घातलेला बरा.

स्टेशन जवळील दुकानें व पंचवाडी येथील बहुतेक वर्गणीचें काम संपत आलेंच आहे. सवडीनुसार ती भारत पत्रांत दर्शित करणार आहोंत.

वरील धर्मशाळेप्रीत्यर्थ खटपट करावी या उद्देशानें सर्व गोमांतकीयांतर्फे झटणारा एक स्वयंसेवक

पूर्णाश्रम

भारत

गुरुवार पौष शु० ३ या १८४४

म. गांधींची योग्यता

महात्मा गांधीची व त्यांनीं रूढ केलेल्या उत्तम तत्वांची योग्यता समजण्यासाठीं एका अमेरिकन विद्वानाचें त्यांच्या संबंधाचें मत खालीं देत आहों. त्याचा विचार आमचे वाचक श्रद्धापूर्वक करतील अशी आम्हांस आशा आहे.

'दंडाचा अवलंब न करणें, हा सत्यमार्ग आहे, अशी माझी खात्री असल्यामुळेंच त्याच्या प्रचाराचा उपदेश मी करितों. दंडनीतीनें न्यायमार्ग स्वीकारणें हा न्यायच नव्हे तर स्वतःचें बलीदान करून न्यायारूढ होणें हेंच मानवजातीस उचित आहे. दंडापेक्षां क्षमा हें पुरुषार्थाचें अधिक उज्वल शस्त्र आहे, क्षमा हें वीराचें भूषण आहे. गांधी यांच्या चळवळींतील हीं अंगें प्रमुख असल्यामुळेंच आलें हें युद्ध म्ह० धर्मयुद्ध आहे, असें ते म्हणतात. दंडत्याग हा केवळ तात्पुरता उपाय म्हणून नव्हे तर तोच एक खरा मार्ग आहे, असा गांधी यांच्या बुद्धीचा निश्चय आहे. चिरकालिक स्वरूपाचा विजय आपणास मिळवावयाचा असेल तर त्याला हा एकच मार्ग आपणास मोकळा आहे. ते म्हणतात "दंडाचा पूर्ण अभाव हीच विजयाची पहिली कसोटी आहे. दंडाचें अस्तित्व शिल्लक असेपर्यंत विजय आला म्हणतां येत नाहीं. जीविताचा आणि वित्ताचा नाश करण्याचा मार्ग हिंदुस्थानानें पत्करला तरी त्याचा उपयोग काय? खरा मार्ग म्हटला म्हणजे अत्यंत सहनशीलतायुक्त अप्रतिकार हाच होय. विश्वरचनेचें आदिबीज काय आहे हें ज्याला समजत असेल, त्याच्या लक्षात या मार्गाचें रहस्य अगदीं सहज येईल. विश्वरचनेंचें मूलतत्व जडत्व नसून ती शुद्ध चैतन्यमय आहेत; हा मुख्य मुद्दा लक्षांत आला म्हणजे अप्रतिकाराचें रहस्य आपणासमोर उलगडलेलें उभें राहील आणि क्रोधाचा शब्द उच्चारण्याचें अथवा तरवार परजण्याचें कारणच आपणास नाहीं हेंहि आपणास समजेल. फार काय आपण कोणाविरुद्ध एक बोटहि उचें करण्याची इच्छा आपणास होणार नाहीं.

या दंडत्याग नीतींत आणखींहि एक पुढची पायरी आहे. केवळ दंडाचा त्याग केला म्हणजे त्यांत सर्व कांहीं आलें असें नाहीं. केवळ सहनशीलतेनें सर्व दुखें गिळून बसणें हें या तत्वाचें एकच अंग आहे, आणि यापुढें याचें दुसरें आंग पुरुषार्थाचें आहे. हें आंग असहकारिता हें होय. सहनशक्तीची क्रिया ही परोक्ष स्वरूपाची अथवा अव्यक्त क्रिया होय. तिच्या पुढील पायरी अपरोक्ष अथवा प्रत्यक्ष क्रिया असहकारिता ही होय. याकरतांच हिंदुस्थानांतील नोकरशाहीचा गाजावाजा ज्या क्रियांवर चालतो, त्यां क्रियांत तुम्ही कोणताहि भाग घेऊं नका, असा उपदेश गांधी आपल्या अनुयायांला करितात ज्या राजकीय किंवा सामाजिक क्रिया नोकरशाहीच्या जीविताला अत्यावश्यक आहेत त्यांत हिंदवासियांनीं कोणताहि भाग घेऊं नये, असा गांधी यांचा उपदेश आहे. याकरितां इंग्रजी वस्तूंचा त्याग करण्यास ते सांगतात. हा त्याग पूर्णतेस पोंचला म्हणजे नोकरशाहीच्या अमलाच्या सार्‍या नाड्या आंखडून तिला सन्निपात होईल हें उघड आहे.........

गांधी हे पूर्णत्वे पावलेले आणि विश्वरूप झालेले महात्मा होत. असा हिंदी लोकांचा विश्वास आहे आणि हा विश्वास अस्थानीं नाहीं असें दिसतें. राजकारणाच्या बाबतींत गांधी हे लेनीन इतकेच कठोर आहेत. लेनीनचे पाय ज्याप्रमाणें सामान्य भूमि कधींहि सोडीत नाहीं त्याचप्रमाणें गांधीहि या बाबतींत व्यवहाराला पक्के चिकटून आहेत. आपलें साध्य प्रत्यक्ष सृष्टींत आणण्या करितां लेनीन जितक्या चिकाटीनें धडपडतात तितक्याच चिकाटीनें गांधीहि आपलें अंगीकृत कार्य करीत आहेत; पण लेनीन प्रमाणें त्यांची बुद्धि रजोगुणी नाहीं, हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. शुद्ध चैतन्याचा आश्रय रोमेन रोलंड यांची बुद्धि ज्याप्रमाणें सोडीत नाही, त्याचप्रमाणें गांधी यांच्या बुद्धीलाहि या शुद्ध पुण्यमय वातावरणाचा विसर पडत नाहीं. रोलंड यांचा विचार मनांत येण्यांबरोबर मला टॉलस्टॉय यांच्या मूर्ती[illegible] प-रण होतें. लेनीन यांच्या आठवणी बरोबर नेपोलियन मला दिसूं लागतो आणि गांधी यांचा विचार चित्तांत येतांच माझ्या मनःचक्षूपुढें मूर्तीमंत येशुख्रिस्त उभा रहातो ख्रिस्ताच्या जीवितयात्रेची पुनरावृत्ति येथें दिसूं लागते. ख्रिस्ताचेच शब्द गांधींच्या मुखानें पुन्हां ऐकूं येऊं लागतात. ख्रिस्ताप्रमाणेंच गांधी देहदंड भोगीत आहेत. मनुष्यजातीनें उन्नतिमार्गाला लागावें म्हणून ख्रिस्ताप्रमाणें आपल्या जिवाची आटापीट ते करीत आहेत आणि आपलें हें स्वर्गीय साम्राज्य पृथ्वीवर स्थापन करण्याचा उद्योग करीत असतां, ते वीराला उचित अशा स्थितींत देह सोडतील.

आपल्या शिष्यमंडळीसह येशुख्रिस्त कोठें परगांवीं जात असतां त्याच्या शिष्यमंडळींत मोठा वादविवाद सुरू झाला, म्हणून त्यानें चवकशी केली, तेव्हां एका शिष्यानें म्हटलें, सर्वश्रेष्ठ मनुष्य कोण याबद्दल आमचा वाद चालला आहे त्यावर ख्रिस्तानें उत्तर दिलें, 'सर्वांच्या शिरोभागीं बसण्याची ज्याची इच्छा असेल, त्यानें सर्वांची सेवा करावी' ख्रिस्ताच्या या उत्तराची आठवण आजच्या या प्रसंगीं झाल्यावांचून रहात नाहीं.

भावंडांमधील लढा

लेखांक २

लातीन भाषेंत डोक्याला Caput (कापुत) ही संज्ञा आहे, ह्या शब्दाचा इंग्रजी भाषाभिज्ञ कॅपट असा उच्चार करितात फ्रेंच भाषेंत बांकाला banc [बां) असें म्हणतात ह्याला इंग्रजी पद्धतीप्रमाणें बॅंक असें म्हणावें लागेल. स्पॅनिश किंवा इटालियन भाषा न शिकलेले पोर्तुगीज भाषाभिज्ञ ह्या राजभाषेच्या बळावर त्या दोनही भाषांमधील विषय सहजच वाचूं शकतात. स्पेनहून एका इसमाकडून एकदां मला पत्र आलें होतें. त्यांत 'पोर्तुगीजच्या सहवासानें हें पत्र वाचतां येईल' असें म्हटलें होतें. रिपब्लिकच्या अंमदानींत शुद्ध शब्दलेखन पद्धतींत क्षणोक्षणीं फेरबदल झाले नसते तर गोव्यांत अभ्यास करणाऱ्या नव्या पिढींतील विद्यार्थ्यांनां लातीन व इंग्रजी शिकण्यास पूर्वी प्रमाणें सोईवार पडलें असतें. मोनार्कीचे वेळीं दमा हा शब्द Asthma असा लिहून दाखविण्यांत येत असे, तोच आतां ख्रिस्त्यंतरासूर Asma असा लिहिण्यांत येऊं लागला. इंग्रजींत दम्याला प्राचीन पोर्तुगीज प्रमाणेंच Asthma असें म्हणण्यांत येतें, उच्चार मात्र ॲस्मा किंवा ॲस्थमा असा करण्यांत येतो व पोर्तुगीजमध्यें th चा लोप होऊन आज्म असा उच्चार होत असे. आज th ची भानगड मुळींच नाहीं, तथापि Asma म्हणून इंग्रजींत ह्याला काय म्हणतात हें पूर्वी प्रमाणें अर्थबोध होण्यास मार्ग नाहीं. पोर्तुगीज मधील ção (सांव] प्रत्ययान्त शब्द इंग्रजींत tion (शन) प्रत्ययान्त होतात ह्यामुळें अशा मराठ्यांचा शब्द अभ्यासाव्यतिरिक्त आरपाला सहज लिहितां येईल, उदाहरणार्थ Populaçāo [पोपुलसांव] म्हणजे लोकसंख्या हा शब्द इंग्रजींत Population (पॉप्युलेशन] असा लिहिण्यांत येतो.

लिस्बन येथें संस्कृत शाळेचा अध्यापक ख्रिस्तव सी सेबास्तीयांव दॅालेगाद हा होता. त्याच्या इंग्रजी संभाषणांत शन प्रत्ययान्त शब्दांचें वैपुल्य असे. ह्याचें कारण एका इंग्रजानें त्याला पुसलें असतां 'बोचक शब्द न सुचला म्हणजे पोर्तुगीजच्या सामर्थ्यावर शन वर भागवून घेतों' असा त्यानें जबाब दिला.

'सुख आणि शांति' हें पुस्तक एकदां मी वाचीत असतांना 'चाटोब्रायंड" असें एका ग्रंथकर्त्याचें नांव लिहिलेलें मला आढळलें, त्यावेळीं, पोर्तुगीजच्या सहाय्यानें एकोणिसाव्या शतकाच्या पूर्वार्धांतील तो विद्वान फ्रेंच ग्रंथकार 'शातोब्रियां' (Chateaubriand) होता असें चटकन ध्यानांत आलें.

पोर्तुगीज शब्दांशीं कांहीं भाषांमधील शब्दांचें कसें साम्य आहे हें खालील वाक्यांवरून समजून येईल. ह्या वाक्यांतील मर्म पोर्तुगीज व इंग्रजी जाणणारांच्या लक्ष्यांत येईल. मराठीच फक्त जाणणारांच्या मनावर त्याचा परिणाम होणार नाहीं, म्हणून वाक्यांचें भाषांतर येथें देत नाहीं.

फ्रेंचः– Les Hindous étaient des penseurs profonds

पोर्तुगीजः—Os Hindus eram pensadores profundos

इटालियनः—La bella Ceilano, la perla d'Oriente,...il terreno paradiso...

पोर्तुगीजः—O belo Ceilão a pérola do Oriente,...o terreno paradislaco...

स्पॅनिशः—Una de las tareas mas importantes de la crética es haberse de ocupar de aquel linage de publicaciones.

पोर्तुगीजः—Uma das tarefas mais importantes da critica é haver-se (ter se) de ocupar da quela linhagem de publicações

इंग्लिशः—The celebrated Witsius was able to recite any passage of Scripture.

पोर्तुगीजः—O célebre Witsius era hábil em (era capaz de) recitar qualquer passagem (trecho) da Escritura

लातीन—Illa fuga nobis gloriosa, patriae calamitosa fuit.

पोर्तुगीज—Aquela fuga (retirada) foi para nós gloriosa, e calamitosa (prejudicial) a Patria.

हॉलंडी भाषेंतील उदाहरण देतां आलें नाहीं ह्या बद्दल दिलगीर आहें. भाषांतरांतील चुक भूल माफ असावी. वरील भाषांतील कांहीं शब्दांचा पोर्तुगीज शब्दांशीं कसा निकट परिचय आहे हेंच दाखवून देण्याचा माझा उद्देश होय.

एका पुस्तकांत लातीन भाषेंतील विषय मला सांपडला, तो पोर्तुगीज की लातीन आहे हें प्रथम दर्शनीं समजण्याची भ्रांति उत्पन्न होते. ग्रंथकार म्हणतो:

" Trechos ha que tanto podem dizer-se em latim como em portuguez, Sirva de exemplo esta passagem de Antonio de Souza de Macedo "

उदाहरणार्थ

O quam gloriosas memorias publico considerando quanto vales, *nobilissima lingua lusitana* com tua facundia excessivamente nos provocas, excitas, inflamas. "

पोर्तुगीजचें परिज्ञान असणारांना हा मजकूर समजण्यास कठीण जाणार नाहीं. नुसतें इंग्रजी जाणणारांनां लातीनचा अभ्यास असेल तरच तो वाचतां येईल.

पोर्तुगीज आणि इंग्रजी ह्यांची योग्यता समान दर्जाची आहे. पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील विद्यार्थ्यांनीं मराठीचा अभ्यास झाल्यावर दोन वर्षें पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षण घेऊन निदान दोन वर्षें तरी लिसेवांतील दुय्यम शिक्षण घ्यावें व मग इंग्रजी पढावें असें माझें मत आहे. लिसेवांतील पुढील शिक्षण मागाहून घेतल्यास चालेल. एकाच इयत्तेंतील इंग्रजी आणि पोर्तुगीज विद्यार्थ्यांची तुलना केली असतां प्रगतीचें प्रमाण इंग्रजी अमलांतील विद्यार्थ्यांच्या वाट्यास येणार नाहीं असा खातरीचा अनुभव निःपक्षपातानें सांगूं शकतों. संभाषणांच्या बाबतींत मात्र पोर्तुगीज विद्यार्थ्यांच्या वेगळी प्रतीची होईल, त्याचें मुख्य कारण इंग्रजी हिंदुस्थानांतील विद्यार्थी घरीं दारीं, सर्व ठिकाणीं इंग्रजी भाषतच बोलण्याचा परिपाठ ठेवित असतात. यामुळें त्यांना फार जलद बोलतां येतें इंग्रजीत बी.ए. झाले तरी मराठी विषय लिहिण्यांत मागसलेले असतात असा एकेकाळीं इंग्रजी अमलांतील मराठी वृत्तपत्रें खेदाश्चर्य प्रकट करीत असत, ह्यावरून तिकडे इंग्रजीला कसें कवटाळून धरितात ह्याचें हें दर्शक आहे.

पोर्तुगीज ही आपली राजभाषा आहे, प्रचलित व्यवहार अवगत होण्यास किंवा जुनें कागद पत्रांतील भावार्थ ओळखतां येण्यास हिची फार गरज आहे. डाणयमामीचे अमदानींत [सन १८८१ पूर्वी] गोव्यांत मराठी भाषेंतील खासगी पत्रव्यवहार कानडी लिपीनें फार करून होत असे. आज कानडी लिपीस अजिबात फांटा मिळाल्यामुळें कानडी लिपींतील सरकारी व खाजगी दप्तरें चाळणारांची उणीव भासणार, हा प्रकार डोळ्यांसमोर राहिला म्हणजे कानडी लिपीचें पुनरुज्जीवन होणें इष्ट आहे असेंच वाटेल.

पोर्तुगीज भाषा उपेक्षणीय नाहीं. गोमांतकांतील नामांकीत हिंदु प्रोफेसर, डॉक्टर, वकील देखी पण लिसेवांतून निघालेले आहेत, हल्लींच्या शिक्षण क्रमांत कदाचित् दोष असेल, त्याबद्दल खडाजंगी नको आहे.

मला वादविवाद करायाचा नाहीं. माझें मत अग्राह्य वाटल्यास, वाचनांत निरर्थक पांच दहा मिनिटें दवडावीं लागलीं म्हणून संभावित वाचक मला क्षमा करोत.

वि० कं० ४ आणे

भारतवर्त.

आर्यभूमींत उत्पन्न झालेल्या तत्वानुसार वागून आपली मुक्ति करून घेतलेले धडधडीत दाखले असतांना, त्यांवर अविश्वास ठेऊन मुद्दाम अज्ञानाचें पांघरूण घेत असलेल्या शहाण्यास आत्मघातकी न ह्मणावें तर दुसरें काय ?

हिंदुस्थानांत पाश्चात्य संस्कृतीचा पाया बसेल ही गोष्ट तर आह्मांस केव्हांहि अशक्य वाटतेच, पण ह्या संस्कृतीचा उपभोग घेऊन आपलें आयुष्य गमविणाऱ्या सुधारकांकडे पाहून कींव आल्याशिवाय रहात नाहीं.

हिंदुस्थानांतील कोणाहि सामान्य माणसास सुद्धां जितकें पारमार्थिक ज्ञान असतें तितकें एखाद्या पाश्चात्य पंडितासहि असेल किंवा नाहीं, ह्याची वानवाच आहे. मग अशा धर्मप्रवीण लोकांत पाश्चात्यांची नामधारी संस्कृति प्रविष्ट होईल असें कसें ह्मणतां येईल. परंतु दोन दोन दिवस एक एक वावटळ येऊन जाते, त्याप्रमाणें आधुनिक सुधारणेचें जाळें हिंदूसमाजावर पडूं पहात आहे व ह्यावरूनच त्याच्या धार्मिक अवनतीस जोर आला आहे. धार्मिक अवनति होते, असें ह्मणण्यापेक्षां धर्मानुयायांची वरचेवर अवनति होत आहे. असें ह्मणणें ज्यास्ती सयुक्तिक दिसेल. कारण हिंदुस्थान हा आजपर्यंतच्या अनेक धक्क्यांतून निभावूनहि मुळांत आहे तसाच आहे. हें गोष्ट मोठ्यांनीं कबूल केलेलें आहे. इंग्रजांस ज्याप्रमाणें व्यवहार ज्ञान, चिनी लोकांस कारागिरी, इराणी लोकांस शौर्य, त्याचप्रमाणें आर्य लोकांचें अध्यात्मज्ञान हें पिढीजाद वतन आहे, आणि ह्या वतनाचा प्रभाव इतका आहे कीं, त्याच्या आशेनें सर्व जग हिंदुस्थानाच्या पायांकडे आल्याशिवाय रहाणार नाहीं. परंतु जगाच्या नियमांप्रमाणें हिंदु लोक सध्या चांगल्या धर्माच्या हाता खालीं असतांही हैराण झाले आहेत, ही गोष्ट केवळ खोटी नाहीं. धार्मिक अवनति म्हटली कीं आपल्यापुढें ईश्वरी कोपाचा भयंकर देखावा दिसूं लागतो, व ह्या कोपांतून निसटून जाण्यासाठीं, साधुसंतानीं स्वानुभवावरून आम्हांस जो उपदेश केला आहे त्याचा अवलंबच उपाय आहे.

आपल्या धर्मांत सांगितलेल्या तत्वांची व आचारांची परिणति होतां होतां आतां मूळ तत्वांची आमच्याकडून अवक्रांति झाली आहे, व हीच आमची धार्मिक अवनति होय ह्या अवनतींतून सुटण्याकरितां आह्मांस नवे शोध लावावे लागतील असें नाहीं, तर ज्या मूळतत्वांवर आमच्याकडून आच्छादन पडलेलें आहे, तेंच दूर करावयाचें आहे. असो.

भरतभूमीसारख्या पवित्रस्थानीं, कीं जेथें उच्च आध्यात्मिक तत्वांचा उदय झाला, कित्येक शतकांपर्यंत त्यांचा परिपोष होऊन परिपोषकाचें साध्य प्राप्त झालें, अशा जागीं एखाद्या काळीं धार्मिक अवनति झाल्यास ती दूर होण्यास प्रयत्न करितांना ह्या कामीं आनुवंशिक संस्कारांचा बराच उपयोग होईल, ह्यांत शंका नाहीं. ह्यामुळें आमची धार्मिक सुधारणा होऊन पारमार्थिक सुख मिळण्यासाठीं प्रयत्न करणाऱ्यास आपल्या प्रयत्नाच्या फलप्राप्तीसाठीं संशय घेण्यास इतर साधनांइतकी जागाच नाहीं. मग आजच्या परिस्थितींत आम्हीं उगीच कां रडावें ?

आमचें खरें साध्य जर ईश्वरप्राप्ति आहे तर तिच्या प्राप्तीसाठीं आम्हीं खटपट करावी व साधुसंतांनीं आंखून दिलेल्या मार्गानें प्रयाण करावें ह्यांतच आमचा खरा दूरदर्शीपणा नाहीं काय ?

इकडे लक्ष द्या

भारत संस्थेला कुंडलीक प्रेसाशिवाय आतां पद्मावति छिनेल्हांची जोड मिळाली असून, इतर आवश्यक मशिनरीचीहि संख्यत भर पडली आहे. या मुळें भारत प्रकाशनाशिवाय कोणतींही पुस्तकें छापण्याची उत्तम सोय झालेली आहे उपरिनिर्दिष्ट दोन्हीं कामें व्यवस्थित रीतीनें पार पडण्यासाठीं संस्थेच्या कार्यक्षेत्राची दोन कडे विभागणी करण्यांत आली आहे. पैकी एकांत केवळ भारत व तदंतरगत व्यवहाराचा समावेश करण्यांत आला असून दुसरींत नुसत्या छपाई कामाची योजना केली आहे व सर्वांवर एक स्वतंत्र व हुषार मनेजराची नेमणूक करण्यांत आली आहे.

वरील गोष्टी विषयींची खुलासेवार माहिती लवकरच प्रसिद्ध होईल.

मालक भारत

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem, e cartorio do escrivão do 2 º oficio, Barreto, vae ser vendido em hasta publica, á porta do tribunal judicial situada em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 9 do seguinte mez de Janeiro ás 13 horas pela primeira vez e pelo preço do seu valor o predio rustico denominado "Govindgal" sito em Loliem da cultura de arroz discrito na conservatoria predial desta comarca sob o n º 14761 a fl 15 v. do Livro B 41 do valor de 500 rupias e pinhorado nos autos civis de execução hipotecaria que Caetano Agostinho Fernandes de Loliem como pae administrador do seu filho menor Lourenço Fernandes da mesma promove contra Manuel Maria Fernandes sua mulher de Loliem e outros como pertencente aos ditos executados correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. São por este citados quaisquer credores incertos dos ditos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei. E para ser publico se expediu este. Xeldem de Quepem 4 de Dezembro de 1922.

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
O Juiz de Direito
A. Meireles

भारत

शुक्रवार मार्गशीर्ष कृ० ११ शी १८४४

गोमाता की जय !

आमच्या इकडे कित्येक ठिकाणीं कशा निर्दय व अमानुष रीतीनें गोमातेचा संहार होत असतो हें जास्ती विशद करून सांगण्याचें कारण नाहीं. कोणत्याहि एखाद्या शनिवारीं मार्मी महालाच्या प्रसिद्ध गांवांतून सकाळच्या प्रहरीं उठून केल्यास आमच्या या ह्मणण्याची सत्यता कोणासहि सहज पटणार आहे.

पण सवंगीमुळें ह्मणा अगर दुसऱ्या कोणत्याही कारणामुळें ह्मणा, तो गोवधाचा अत्यंत किळसवाणा व हृदयभेदक देखावा अवलोकून, आह्मांस त्याचें काहींच वाटेनासें झालें आहे ! ही वृत्ति अर्थात हिंदु ह्मणवून घेणारांस सर्वथैव योग्य नाहीं. गोमाता जिला आह्मीं दैवत मानितों, जी आमचें जीवित सुखावह होण्यास रात्रंदिवस झटत असते, थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे, जी आमच्या प्राणाचा प्राण होऊन राहिलेली आहे, तिचा राजरोस छळ होऊं देणें मोठें पाप होय.

राजसत्ता परकीयांची असल्यानें गोवध एकदम बंद करणें अशक्य असलें, तरी आळा घालणें कठीण नाहीं. मात्र ... जारीनें प्रयत्न झाले पाहिजेत. ...च्या मातानें कार्यभाग होणार ... पाहिजे.

या कृतीचें धोरण कसें असावें पाहिजे तें खालील लेखांत लेखकानीं व्यक्त केले आहे. ते अधिकारी असल्यानें त्यांच्या शिकवणीचा फायदा घेऊन, आमचे प्रेमळ वाचक गोभक्तीचें पुण्य संपादन करतील अशी आह्मांस आशा आहे.

लेखक काय ह्मणतात पहा:—

॥ परहित सरिस धर्म नही भाई
॥ परपीडा सम नही अधमाई
॥ निर्णय सकल पुराण वेदकर
॥ कहेउ तात जानहि कोविदनर

जीवाचा पूर्ण विकास करून घेणें हे मनुष्याचें कर्तव्यांतील एक श्रेष्टतम कर्तव्य होय अंतःकरणाची मृदुता, शुद्धता पवित्राचरण, सत्यप्रियता व त्याच प्रमाणें भूतदया हीं लक्षणें मुख्यतः दिसूं लागलीं ह्मणजे जिवाचा विकास होत चालला आहे असें ह्मणण्यांस कांहीं हरकत नाहीं. अंतःकरणांत दयेचे अंकुर उत्पन्न होऊं लागले कीं धर्माकडे प्रवृत्ति होत आहे असें ह्मणावें लागतें. व दया हेंच मुख्य धर्माचें मूळ आहे ॥ दया धर्म का मूल है। मरण मूल अभिमान। तुलसि दया न छांडिये। जबलग घट मोप्रान ॥; परंतु ही आसुरी माया अथवा वृत्ति मनुष्याचे प्रगतीस जर धक्का न देईल तर तिला आसुरी माया असें कोण शहाणा ह्मणूं शकेल ? प्रकृति त्रिगुणात्मिका असल्या कारणानें या जगावर सर्व तऱ्हेचे लोक आपणास भिन्न भिन्न दृष्टोत्पत्तीस येतात कांहीं मनुष्य पशुही असतात. त्यांत व्याघ्र स्वभावाचे मनुष्यांचा नंबर वर लागतो. त्या पैकींच ब्रिटिश इंडियांतून इकडे येऊन गोहत्या करणारी खाटकांची जात- या लोकांनां ज्यानीं एक वार पाहिलें असेल त्यांच्या हृदयांत पहातांच खात्रीनें धडकी भरली असली पाहिजे. ज्यांच्या चेहऱ्यावर इतकी निष्ठुरता, इतकी निर्दयता त्यांच्या पाषाण हृदयाला गोमातेची कींव येणें केव्हां तरी शक्य आहे काय ? सभ्य मुसलमान लोकसुद्धां या कसायाना अत्यंत नीच दर्जाचेच मानीत असले पाहिजेत. हें काबूलचे अमिरानी गोहत्या बंद केल्याचे उदाहरणानें उघडच होत आहे. ख्रिश्चन धर्मानुयायी लोकांत ज्याप्रमाणें पाश्चात्य व पौर्वात्य काळे ख्रिश्चन असा भेद आपणास दिसतो त्याचप्रमाणें काबूलचें जातिवंत मुसलमान व इकडील मुसलमानी अमलांत मुसलमानी अमलांत महंमदी धर्म स्वीकारलेले भारतीय मुसलमान असा भेद आहे. तथापि आज ब्रिटिश इंडियांत हिंदु मुसलमान सख्या बंधुप्रमाणें परस्परांचीं मनें एकवटीत असतां तिकडील कांहीं क्रूर स्वभावाचे, ज्यांच्या मनावर उदात्त वातावरणाचा कांहींच परिणाम होत नाहीं. असे हें शिवशिव गाय कसाई, गोमांसभक्षक असलें दुष्ट व निंद्यकर्म ज्या योगें आज सर्व हिंदु मुसलमानबंधुना चीड येईल असें करून आपल्या पोटाची खळगी भरण्यास तयार झाले आहेत, तेव्हां हें आमचें दुर्भाग्यच होय. सर्व जगावर आपण फिरलों तरी गोमातेचें दूध एकवारही पोटांत गेलें नाहीं असें निक्षून सांगणारी व्यक्ति खात्रीनें आढळणारच नाहीं. अशा अत्यंत उपयुक्त तृणाहारी व गरीब प्राण्याचा वध करून आपल्या जिव्हेची लालसा तृप्त करणें ह्मणजे मानवी बुद्धीचा राजरोस खून करण्यासारखेंच नव्हे काय ? आमच्या हिंदु धर्मशास्त्रांकडे नजर फेंकिली तर कृतघ्नपणासारखें भयंकर अधोगतीस नेणारें पातक दुसरें कोणतेंही नाहीं, असें स्पष्ट दिसून येतें. असें असतां आपल्या अमृतधारेनें उपकार करणारी जिच्या अस्तित्वें करून आमच्या उपजीविकेचें मूळ साधन जी शेती तिचें संरक्षण होतें, अशी जी गोमाता तिचें हनन करणें, करविणें, त्यास मदत देणें इत्यादि गोष्टी अन्यायाच्या नव्हेत काय ? आमच्या ख्रिश्चन बंधूनां गोमांस खाण्याची सवय कोणी लाविलेली असो अथवा ती संसर्गाने आपोआप त्याचे पचनी पडली असो, परंतु ती प्रयत्नानें सोडतां येणें कठीण नाहीं. आह्मीं त्यांस गोरक्षण, गोपालन, गोवर्धन, यांपासून होणारे फायदे व हननापासून उद्भव येणारे दुष्परिणाम या बद्दलची चांगली ओळख पटवून दिली पाहिजे. व हें कार्य गोमांसभक्षकांतील तरुण उत्साही धर्माभिमानी सुशिक्षिताचें आहे. निरपेक्षपणें सतत व चिकाटीनें कार्य हातीं धरिल्यास आज नाहीं परंतु कांहीं दिवसांनीं या सत्कार्यास गोड फळें लागूं लागलीं आहेत असें दिसूं लागेल. तोंपर्यंत आह्मांस दम धरिला पाहिजे. कोणताही आहार जन्मांपासून अंगवळणी पडला ह्मणजे त्यांतील दोषांकडे सहसा दृष्टि वळत नाहीं, हा साधारण नियम आहे. मद्यपानाची जन्मापासूनच ज्यांना सवय असते ते मद्यासच अमृत ह्मणूं लागतात; परंतु जरा थोडा विचार केला असतां मद्य हें चित्तभ्रंश करणारें असून पाप प्रवृत्तीस आधारस्तंभ असल्याचें स्पष्ट दिसून येईल. असें असतां अमृताची उपमा देणें अथवा मद्यांत समजणें हें हास्यास्पद नाहीं असें कोण ह्मणेल ? सारांश, हे सर्व सवयीचे परिणाम आहेत. गोमातेचे गोदुग्धाची गोष्ट याचीसुद्धां किंमत आम्हां आर्यांना आज हजारों वर्षे टाकून आहे, फार काय ? गोमय व गोमुत्र याशिवाय श्रा. शु. पौर्णिमा हा सर्व वर्षाचे प्रायश्चित्ताचा दिवसही साजरा होत नाहीं. पूजागृहासारख्या अत्यंत पवित्रस्थानीं रोज गोमयलेपन झालेंच पाहिजे असें शास्त्र आहे. प्रातःकालीं उठल्याबरोबर गोमातेचें दर्शन आह्मीं हिंदु लोक सुमंगल समजतों. काहीं अपवित्र पदार्थाचा स्पर्श झाला असतां तिच्या स्पर्शानें त्यांतून आह्मीं मोकळे झालों अशी आमची भावना होते. कोणत्याही सत्कृत्यापेक्षां गोप्रदानाचें पुण्य आह्मीं हिंदु लोक अधिक मानितों. गोमातेचे प्रसव कालीं प्रदक्षिणा करणें तर पृथ्वी प्रदक्षिणें बरोबर आहे अशी आमची समजूत आहे. गोब्राह्मणादिकांचें पालन जे करीत नाहींत त्यानां मनांतून तरी आह्मीं मोठा अपराध करीत आहोंत अशी जाणीव असते कारण यद्याचें सजिव गोमाता असल्यानें विशेष कारणाशिवाय आरोग्यास बाधा सहसा येत नाहीं अशीही आमच्या आर्यवैद्यकांची सांगणी आहे. असें असतां आह्मां हिंदूंच्या डोळ्यांनीं गोवध पहाणें व झालेला ऐकणें ही किती असह्य गोष्ट आहे, याची जरा तरी कल्पना आमच्या ख्रिश्चन बंधूना झाल्यास होऊं शकेल. पणजी मधील गत्यार दिवस भागांत समुद्र किनारीं गोहत्ये करितां जी जागा आजपर्यंत नेमून केली होती त्या ठिकाणांतून जो गाडा जात येत असे तो कांपाल मधील गोव्या अधिकाऱ्यांना नापसंत वाटून त्यानीं त्या हत्याकांडाची जागाच उठवून दुसरीकडेस नजरेआड करून टाकिली. खाणाऱ्या लोकांना जर तें पाहण्यास इतकें किळस वाटते तर जे त्या गोमातेला प्रत्यक्ष आपल्या मातुश्रीच समजतात त्यांची स्थिति काय होईल ! आमच्या किरिस्तांव भाईनांसुद्धां ब्रिटिश इंडियांतून येणाऱ्या दाढीवाल्यां करवींच तें भयंकर हननाचें कृत्य करवून घ्यावें लागतें. या वरूनही खाणाऱ्या लोकांनासुद्धां ती गोष्ट प्रत्यक्ष पहाणें व वध करणें किती किळसवाणें असतें हें दिसून येण्यासारखें आहे. असें असतां मडगांव येथील हिंदूंच्या नवीन वस्तीपासून बरोबर २६० कदमांवर काजूचे झाडाखालीं रोज संध्याकाळीं भररस्त्याजवळ अंदाज २० हातांवर होणारे निर्दयाचें हत्याकांड किती लाजिरवाणें आहे ! याचा विचार मडगांवच्या म्युनिसिपाल कमेटीनें करावयास नको काय ? आरोग्याच्या दृष्टिनें वस्तीच्या इतक्या सन्निध रक्ताचे पाट रहाणें हें किती भयंकर आहे ! शिवाय हिंदूंच्या घरांजवळूनच तो किळसवाणा गाडा घेऊन जात असतां रक्ताचे थेंब सारखे रस्त्यावर गळत रहाणें व तो आमच्या पहाण्याचे नशीबीं येणें हें किती कंटाळवाणें तसेंच हिंदूना लाजिरवाणें आहे. याचा विचार होईल काय ? अशावेळीं दरवाजे लाऊन घेण्याशिवाय दुसरा मार्ग हिंदूना कोणता उरला आहे ? आमच्या ख्रिश्चन बंधू करितां आह्मीं इतके त्रास सोसावे असे त्यांना त्यांचें अंतःकरण ग्वाही देईल काय ! अगर जर देत नसेल तर हिंदु व ख्रिश्चन या दोनहीं समाजांकडून अशा अत्याचारांचा निषेध झाला पाहिजे व शक्य तितक्या जलदी वस्तीपासून ती हननाची जागा बदलवून जनतेच्या दृष्टिआड कोठें तरी दूर नेण्याचा प्रयत्न जारीनें होणे अवश्य आहे असें आम्हांस वाटतें. लाऱ्यावांभावर या करितां म्युनिसिपालकमेटीनें जागा मुक्रर केला असून पूर्वी त्याच ठिकाणीं हें अघोरी कर्म होत असे असें असतां तेथें तें न होतां भर रस्त्यावर वस्तीचे. अगदीं जवळ ज्या ठिकाणीं गाईनें फोडलेला हंबरडासुद्धां सहज कानीं पडेल अशा उघड्या जागीं करणें ह्मणजे

Foi na costa da China que accidentalmente foi atacado de febre. Morreu em 1552. *Provavelmente devido á natureza do solo, em que fora enterrado, o seu corpo encontrou-se em bom estado de conservação sendo mais tarde* transferido para Malaca e daqui para Goa onde periodicamente tem sido exposto á veneração dos catolicos.

A Igreja de Bom Jesus é a mais visitada das Igrejas de Goa, certamente porque abriga o corpo do S. Xavier.

Das suas belezas e de algumas outras Igrejas da Velha Cidade-as nossas gravuras dão idea nitida. Albert de Mandalosio descreve-a nas seguintes palavras " uma vasta e magestosa construção, e nada com um gosto tam proporcional e sua grandeza que não é facil conceber qualquer coisa mais nobre.' Mas não é o unico desta opinião. Outros teem igualmente atestado sobre a beleza deste templo que apresenta de cumprimento 182 pés, 55 de largura e 61 de altura e é capaz de acomodar 4000 pessoas. O seu frontispicio com 78 pés de altura e 75 de largura é construido com granito preto ostentando ornatos, pilares e altos relevos de uma arte paciente, com filiação no estilo Dorico Corintio etc.

A simplicidade é a nota caracteristica do interior do templo feito em estilo mosaico etc. O seu forro é encantador, mas as paredes que outra ora eram todas douradas as galerias trabalhadas e pintadas com gosto, saidas das paredes laterais e em volta das janelas distinadas a acomodar pessoas de distinção em ocasiões solemnes avultam a beleza da nave. O altar principal é dedicado ao menino Jesus, é dai o nome da Igreja. No centro deste altar ve-se uma imagem do S. Inacio de Loiola tendo 10 pés de altura, com mão direito erguida para o ceu. Supoem-se que ela representa a atitude do Santo, quando em extasi, exclamou " quam sordet mihi tellus quam coelum aspicio'!...

वर्तमानसार

--रोमच्या पोपच्या प्रतिनिधीची स्वारी शवप्रदर्शनासाठीं गोव्यांत आली आहे.

--शवप्रदर्शनानिमित्त जिकडे तिकडे मोटारगाड्यांचा सुळसुळाट माजून राहिला आहे.

--गेल्या दोन तारखेला संध्याकाळच्या साडेपांच वाजतां गव्हर्नर व इतर अधिकारी हजर असताना सां. फ्रांसिस्कोचें शव उघडें केलें गेलें.

--गोव्यांत सर्कशीचे खेळ होणार आहेत. पणजीचें 'उ एराल्द' पत्र सदरील खेळांविरुद्ध आहे. आम्हालाही ते खेळ मान्य नाहींत.

—सध्याचे आमचे गव्हर्नरसाहेब येत्या मार्चमहिन्यांत पोर्तुगालला रवाना होणार आहेत.

--पणजी येथें बलवंत थियेटरांत गेल्या बुधवारीं 'बलवंत' संगीत मंडळीचा 'विद्याहरण" नाटकाचा प्रयोग झाला.

— मार्मगोवा-जेटी येथील मराठी शाळेच्या मुलांची परीक्षा येत्या २९ व ३० तारखेला घेण्यांत येणार आहेत.

चुकीची दुरुस्ती

गेल्या अंकीं प्रसिद्ध झालेल्या 'अनंत कवीच्या कवितेचा प्रथमचरण 'भारत भूमीवरि' असा नसून 'भारत भूमीवरि प्रेम करा' असा आहे.

जागृत व्हा !

(कवि— इंदिरात्मज, मडगांव)
(चाल— चंद्रकांत राजाची कन्या०)

देश आपुला अवनत स्थितीमध्यें आहे तरी ॥
प्रयत्न कांहीं करा झटुनियां तया काढण्या वरी ॥ १ ॥
निजतेजानें विलसत होतें पूर्वीच्या काळीं ॥
'भारत' हें परि आतां त्याची अवनति कशि झाली ॥ २ ॥
परिणाम असे मातृभूमिवरि लक्ष न दिधल्याचा ॥
ह्मणुनि पाहिजे प्रयत्न केला उन्नति करण्याचा ॥ ३ ॥
" पूर्वीचें तें वैभव आतां गेलें हो गेलें ! ॥
अवशेषहि राहिला न त्याचा स्वातंत्र्यहि गेलें ॥ ४ ॥ "
आक्रोश असा करुनि फ यदा काय होतसे आतां ! ॥
तोंडानें ही व्यर्थ करुनि कां बडबड दाखवितां ? ॥ ५ ॥
कृती करुनियां कांहिं दाखवा देशहिताची ती ॥
उठा ! उठा ! तरि जागृत होउनि जनीं करा जागृती ॥ ६ ॥

इकडे लक्ष द्या

भारत संस्थेला पुंडलीक प्रेसाशिवाय आतां पद्मावति मिनेर्व्हाची जोड मिळाली असून, इतर आवश्यक मशिनरीचीहि संस्थेत भर पडली आहे. या मुळें भारत प्रकाशनाशिवाय कोणतींही पुस्तकें छापण्याची उत्तम सोय झालेली आहे उपरिनिर्दिष्ट दोन्हीं कामें व्यवस्थित रीतीनें पार पडण्यासाठीं संस्थेच्या कार्यक्षेत्राची दोन कडे विभागणीं करण्यांत आली आहे. पैकी एकांत केवळ भारत व तदंतरगत् व्यवहाराचा समावेश करण्यांत आला असून दुसरींत नुसत्या छपाई कामाची योजना केली आहे व सर्वांवर एक स्वतंत्र व हुषार मनेजराची नेमणूक करण्यांत आली आहे.

वरील गोष्टी विषयींची खुलासेवार माहिती लवकरच प्रसिद्ध होईल.

मालक भारत

भारत

गुरुवार मार्गशीर्ष कृ० ३ या १८४४

स्फुट विचार

जुन्या गोव्यांत नवें जीवन:— जुनें गोवें ह्मणजे जवळ जवळ निर्जन प्रदेश. एका काळीं पूर्ण वैभवाच्या अत्युच्च शिखरावर विलसत राहिलेलें पण नंतर निसर्गाच्या अबाधीत नियमांनुरूप काळाच्या भयंकर दाढेंत चिरडलें जाऊन अगदीं जर्जर बनलेलें एक हर्ष, आश्चर्य, दुःख इत्याद्यनेक विकार उत्पन्न करणाऱ्या आठवणींनें ओतप्रत भरलेलें ऐतिहासिक शहर. किरकोळ पाद्री कांहीं दारू विकणारे व पिणारे, एक दोन दुकानदार व याकरांचा फायदा घेण्यानिमित्त जमत असलेले थोडेबहुत प्रवासू, इतक्यां लोकांची काय ती तेथें गडबड बडबड ऐकावयाची व पहावयाची. व, तीहि दिवसा. रात्रीचा तर निवळ शुकशुकाट, परंतु ह्या महिन्याच्या पहिल्या तारखेपासून 'शव प्रदर्शना'मुळें उपरिनिर्दिष्ट शहराला अपूर्वता प्राप्त झालेली आहे. निरनिराळ्या प्रांतांतील निरनिराळ्या पेहरावानीं युक्त अशा अनेकविध जनसमुदायानें जुनें गतवैभव गोवें अगदीं नव्या उत्साहानें खुलून गेलें आहे. तेथील जुन्या देवळांतील नवी 'आरास' चित्ताकर्षक असून आश्चर्य उत्पन्न करणारी आहे. नवीन व्यापारी घडामोड, यात्रेकरूंची वर्दळ व मिलिटरी लोकांची धरपकड या गोष्टी घडवणारी शवप्रदर्शनाची तीन कोट पुनिवाहोक [illegible] सां. फ्रांसिस्काच्या मृत देहाचें करावें तितकें अभिनंदन थोडें आहे. असो. सदरहू घडामोडींना, कोणत्याहि अपघातांमुळें प्राणनाशाची जोड न मिळतां 'न मिळे अशी मेजवानी पुन्हा राहण्या नरा' या कोटींत ढकलण्यास सर्वैव योग्य अशी ही लोकोत्तर मजा पार पडो, अशी आमची परमेश्वरापाशीं प्रार्थना आहे.

एक सूचना:— शवप्रदर्शनानिमित्त आमच्या प्रांतांत बाहेरच्या लोकांची तुमती गर्दी उपळत आहे. डोईपट्टीचें उत्पन्न अर्थात् बरेंच होणार आहे या जादा उत्पनाचा उपयोग सरकारनें तिजोरीची तूट भरून काढण्याच्या कामीं करावा, अशी आमची सूचना आहे. येण्याच्या स्वरूपानें तळें सांचविण्याच्या या कराचें उत्पन्न सदरहू कार्यास अपुरें ठरल्यास, खुद्द सां. फ्रांसि-स्काच्या कृपेंत करांत येणाऱ्या धनाची त्याला भर घालावी व तुटीच्या ग्रहणापासून तिजोरीला कायमची मुक्त करावें. असें घडून आल्यासच शवप्रदर्शनाचें योग्य श्रेय संपादन केल्याचें पुण्य अनायासें सरकारच्या पदरांत पडणार आहे. इतकेंच नव्हे, तर गोमांतकाच्या आर्थिक इतिहासांतहि, खिस्ती धार्मिक इतिहासांतल्याप्रमाणेंच, प्रस्तुत प्रदर्शन अपूर्व होऊन बसणार आहे. नाहींतर उपड्या घागरीवर पाणी अशी स्थिति झाल्यास त्या खिस्ती संताच्या रुपड्यावरून लोकांचा विश्वाससुद्धां उडणार आहे, अशी आह्मांस भीति वाटते.

पोर्तुगीज शिक्षक:— 'धी होम इंग्लिश ट्यूटर' या पुस्तकाच्या आधारें दत्ताराम वामन नाईक यानीं हा शिक्षक तयार केला आहे. कर्त्यानें प्रस्तावनेंत हाटल्याप्रमाणें 'ज्यानां पोर्तुगेज भाषा शिकण्याची आवड असून घरच्या किंवा अन्य व्यवसायामुळें ती शिकतां येण्यासारखी नाहीं त्यानां या पुस्तकाच्या मदतीनें घरच्याघरीं पोर्तुगेज भाषेचा अल्प परिचय होईल, असें आह्मांसही वाटतें. मात्र पोर्तुगेज शब्दोच्चाराचें पायाशुद्ध आकलन होण्यास बोलण्याच शिक्षकाची कास धरणें जरूर आहे. तसें असलें तरी पुस्तकाची किंमत कोणत्याहि रीतीनें कमी होत नाहीं. उलट शिक्षकाच्या स्तुत्य प्रयत्नाबद्दल नाईकांचें कोणीहि अभिनंदन करील. असो. शिक्षकाचा फायदा घेऊन, कर्त्याच्या हुशारीचें आमचे देशबांधव कोड पुरवितील, अशी आह्मास उमेद आहे. पुस्तकें कर्त्याकडे रायबंदर येथें मिळतील.

भारताची नूतन व्यवस्था:— अखेर श्रीदत्तजयंतीच्या सुमुहूर्तावर भारताचें नवीन मशीन उभें केलें गेलें, हें कळविण्यास आह्मास परम संतोषाचें समाधान होत आहे. या नवीन व्यवस्थेच्या पायीं भारताला अनेक अडचणींशीं टक्कर द्यावी लागली, अनेक धकेचपेटे हन करावे लागले व अनेक प्रसंगीं झीज सोसावी लागली; पण शेवटीं परमेश्वराच्या कृपेनें व कांहीं हितचिंतकांच्या निःस्वार्थ मदतीनें नवीन धर्तीचा छापखाना उभारण्याचा आमचा फार दिवसांचा हेतु तडीस गेला. असो. भारताचा नवीन व्यवस्थेचा पहिला अंक येत्या महिन्यांत निघेल. व त्यांतच आमच्या उपकारकर्त्यांचा नामनिर्देश करण्यांत येईल. भारत छापखान्यांत यापुढें कसल्याहि छपाईचीं कामें माफक दरांत करून देण्याचीहि चोख व्यवस्था केली आहे; हें जातां जातां जाहीर केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

Esperamos que daqui em diante não surgirão por ai fóra Nobrecos que pretendam desprestigiar, imerecidamente, os indios que estão envidando os seus melhores esforços em prol do progresso da Patria Portuguesa.

Diz-se-

Que vão ser anuladas as eleições municipais ultimamente efectuadas em Goa, por falta do cumprimento duma formalidade tocante ao praso.

Perguntamos: ¿ Quem é que paga tanta despeza feita para papeladas e viajatas para a realisação das mesmas eleições?

E, todavia, é certo que o Paiz está luctando com dificuldades de ordem economica, sendo assustadora a derrocada que nas suas garras nos está apertando!

Demos, porem, tempo ao tempo, para que a critica seja mais aceitada e mais a proposito.

...nte xitam nán edere mitam lá diz o ditado macarronico.

Expediente

Aquelas que não quizerem favorece-nos com o seu apoio desde o 8.º ano da publicação do *Bharat* dignem-se de no-lo comunicar já, a fim da Empresa poder regularizar a tiragem do jornal.

लिसेव, लिसेवस्थ व लिसेवोत्तीर्ण

ले. ५

पोर्तुगीजची आवश्यकता

मधून मधून अकल्पित कारणानें खंड पडलेल्या ह्या विषयाला एक दोन लेखांकांत निकालांत काढण्याचें योजिलें आहे. करतां 'स्पष्टवक्ता' ह्याच्या मुद्यांचा विचार करूं: 'स्पष्टवक्ता' ह्यानें उत्तरपक्षसमर्थनार्थ जो मजकूर लिहिला आहे त्यांत तीन गोष्टी 'स्थितिदर्शक' अशा दिग्दर्शित झालेल्या आहेत. त्यांतील पहिली-ही कीं लिसेवांतील शिक्षणानें खिस्ती समाजांत अनेकविध सुशिक्षित व्यक्ति, 'वकिल, डाक्टर, ब्यारिष्टर, जज्ज, वर्तमानपत्रकार, पुढारी असे निघाले असून त्यांनीं बहुमानाच्या जागाही बऱ्याच व्यापलेल्या आहेत'.

परंतु स्पष्टवक्त्याचा हा मुद्दा पूर्वपक्षांतील आरोपापैकीं कशाचेंही खंडन करण्याला उपयोगी नाहीं. कारण, ह्या खिस्ती व्यक्तींच्या हुद्देदारांचा उल्लेख पूर्वपक्षींनीं स्वपक्ष समर्थनाला बळकटी आणणारा असा जरी 'स्पष्टवक्त्याला' वाटला असला तरी जे आरोप पूर्वपक्षानें लिसेवाविरुद्ध केलेले आहेत त्यांतून

खिस्ती समाजांतील पुढारी

मुक्त नाहींत तर उलट ते त्यांचा अधिकच पात्र आहेत हें पूर्वपक्षांतील मुद्दे पुढें ठेवल्यास सहज दिसून येतें. ह्या पुढाऱ्यांनीं स्वभाषेंत 'फिरंगी' शब्दाची भेसळ केली नाहीं' असें स्पष्टवक्त्याला वाटतें काय? की भेसळ नव्हेच तर त्यांनीं 'खाण्यापिण्यांत, कपड्यालत्यांत, बोलीचालींत परक्यांचें अनुकरण केलें नाहीं असें स्पष्टवक्त्याला ह्मणतां येईल काय? त्यांना महाराष्ट्राच्या इतिहासाच्या किंवा हिंदुस्थानाच्या इतिहासाच्या अभिमानानें पुतळे असें स्पष्टवक्ता लेखतो काय? त्यांना पोर्तुगेजांच्या इतिहासाची प्रौढी व स्वदेशाच्या इतिहासाचा तिरस्कार किंवा अपेक्षा वाटत नाहीं. असा निर्वाळा स्पष्टवक्त्याला देतां येईल काय? ते स्वभाषेची, (अर्थात रा. तळावलीकर ह्मणतात त्याप्रमाणें आमच्या मातृभाषेची) सेवा करतानां शिवलाचें स्पष्टवक्त्यानें पाहिलें आहे काय? मग? ह्या अनेक प्रश्नांपैकीं एकालेंही जर होकारार्थी उत्तर देतां येणें, निदान स्पष्ट बोलायाचें झाल्यास, जर शक्य नाहीं तर त्यांना पुढें करून उत्तरपक्ष कसा करतां येईल? कायिक, वाचिक व मानसिक अशा तिन्ही प्रकारानीं स्वदेशाला स्वभाषेला, स्वेतिहासाला, स्वसंस्कृतीला पारखे झालेले हे लोक, आदर्शभूत ह्मणून पुढें करतानां, वादांतील उत्तरपक्ष ह्या दृष्टीनें निरर्थक हें तर राहोंच, पण लिसेवस्थाच्या तरुण बुद्धिचक्षुसमोर ह्मणून तरी स्पष्टवक्त्यानें दाखवायाचें नव्हतें. दराच्या बरांतून निघून जाराच्या घरीं देहशोभा करून घेणाऱ्या बायकोचे चोचले व वैभव पाहून घरच्या मंडळीनें स्वतःचें अभिनंदन करणें हें जितकें लौकिकदृष्ट्या ह्मणतां येईल, तितकेंच आमच्या खिस्ती समाजाचे चाळे व चोचले हे राष्ट्रीयदृष्ट्या अभिमानास्पद होऊं शकतील हें स्पष्टवक्त्याला कबूल करणें भाग नाहीं काय? जे स्वदेशाला स्वदेश लेखित नाहींत तर तिसऱ्याच एका देशाला 'स्वदेश' ह्मणतात, जे स्वभाषेचा इच्छिलेला संयोग होणें ह्मणजे विटाळ वाणें झाल्याप्रमाणें मानून अहोरात्र परभाषेंतच आपला व्यवहार करतात; स्वदेशाच्या संरक्षणार्थ किंवा स्वसंस्कृतीच्या संगोपनार्थ आहुति देणाऱ्या आपल्याच ऐतिहासिक पुरुषाचा यथास्थित उपहास करून, जे त्याच पूर्वजांचे हाल करणाऱ्याचे देव्हारे माजवतात, अशा लोकानां राष्ट्रीयदृष्ट्या, सामाजिकदृष्ट्या, स्वाभिमानदृष्ट्या आदर्शभूत ह्मणून दाखविणारा 'स्पष्टवक्ता' खात्रीनें आपल्या नावांला अन्वर्थक लिहीत नाहीं. असेंच ह्मणणें भाग नाहीं काय? आणि, त्यांच्या हृदयांतील स्वाभिमानाची ज्योत, लिसेवाच्या झाकणाखालीं सांपडली असली तरी मालवलेली नाहीं, फार तर कचित ठिकाणीं मंदावलेली असेल, असे आमचे लिसेवस्थ हिंदु विद्यार्थी किंवा लिसेवोत्तीर्ण हिंदु गृहस्थही असेंच ह्मणतील ह्याबद्दल शंका आहे काय? अर्थात मुळींच नाहीं.

आतां ह्या प्रतिपादनावरून, आह्मांला पोर्तुगीज शिकण्याची

आवश्यकता नाहीं असा जर कोणी निष्कर्ष काढू ह्मणेल तर मात्र तो चूक होईल असें आगाऊच सांगणें भाग आहे. पोर्तुगीज भाषेशीं, [illegible], इतिहासाशीं, कायदेकानूशीं आह्मांला पूर्ण परिचय करून घेणें अत्यन्त आवश्यक आहे. व त्याकरता अवश्य त्या सोई व साधनें उपलब्ध असलीं पाहिजेत, व असलेल्यांचा उपयोग करून घेतला पाहिजे ह्याबद्दल आमच्यापुरतें दुमत नाहीं. परंतु, त्या भाषेकडे, वाङ्मयाकडे इतिहासाकडे व कायदेकानूकडे पाहण्याचा आपला दृष्टिकोन मात्र मूलतः बदलला पाहिजे असें आमचें मत आहे. व तो बदलण्याचें कार्य चालू पोर्तुगीज शिक्षणाच्या लिसेवादि संस्थांतून होत आहे की नाहीं आणि नसल्यास त्याला उपाय काय ह्याचा तेवढा विचार करण्याकरतां ह्या वादांत पुढें आलेल्या मुद्यांचा खर्च केलेला आहे, हें ह्या ठिकाणीं नमूद करतो. ह्मणजे ह्या पुढील प्रतिपादनाचा रोख अधिक स्पष्ट दिसायाला मदत होईल.

२ 'स्पष्टवक्ता' ह्यानें चालू शिक्षणक्रमाच्या तरफदारीनें आणखी एक असें कारण पुढें केलेलें आहे कीं तो शिक्षणक्रम स्वीकारूनच हिंदूमध्यें त्यानें नामनिर्देश केलेले चार डाक्टर, एक ब्यारिस्टर, व एक दोन नावाजलेले शिक्षक व कामदार निर्माण झालेले आहेत व त्यानां लिसेवांतील शिक्षणाच्या दुष्परिणामाचे निदर्शक ह्मणून दाखवणें शक्य नाहीं. ही गोष्ट आह्मांला मान्य आहे. इतकेंच नव्हे तर स्पष्टवक्त्यानें ज्यांचा नामनिर्देश केलेला नाहीं असेही अनेक हिंदु गृहस्थ त्या नामावळींत जोडण्यालायक आहेत ह्याविषयीं शंका नाहीं. परंतु, एवढें मानिल्यावर, एक गोष्ट मात्र उघड करणें भाग आहे की अशा व्यक्तींच्या ठिकाणीं राष्ट्रीयदृष्ट्या, सामाजिकदृष्ट्या, स्वाभिमानदृष्ट्या संस्कृतिदृष्ट्या जो जो आदरणीय गुण दिसून येत असेल त्याचें श्रेय लिसेवांतील शिक्षणाला मुळींच नसून, हिंदु समाजानें आपल्या मातृभाषेच्या द्वारें किंवा धार्मिक, सामाजिक, किंवा संस्कृतीविषयक मार्गानें जे जे अनेकविध संस्कार त्या व्यक्तींवर केलेले आहेत त्या संस्कारांना आहे आणि ह्याच्या उलट, स्वराष्ट्रदृष्ट्या, स्वाभिमानदृष्ट्या, अनुचित असें जें कांहीं त्यांच्या ठिकाणीं आढळेल त्याचें श्रेय मात्र लिसे-

नाट्यनैपुण्याबद्दल श्रीमत् जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य (डॉ. कूर्तकोटी, पी. एच. डी.) यांचेकडून पदव्या, ठिकठिकाणचे नागरिकांकडून मानपत्रें, बॅ. जयकर, दे. भ. अणे, महाराजा राय रायन किसनप्रसाद बहादूर, जी. सी. एस. आय., लो. बाळ गंगाधर टिळक यांचेकडून सुवर्णपदकें मिळविलेली, आणि श्रीमंत महाराज छत्रपती सरकार कोल्हापूर व श्रीमंत महाराज सवाई तुकोजीराव होळकर यांच्या आश्रयास पात्र झालेली,

संगीतरत्न मास्टर दीनानाथ मंगेशकर, स्वरसारंग रा. कोल्हापूरे व नटभूषण रा. कोल्हटकर यांची

बलवंत संगीत मंडळी

पणजी 'बलवंत' नाटकगृहांत

शनिवार तारिख २ । १२ । १९२२ रोजीं रात्रौ ९॥ वाजतां (स्टँ. टा.)

संगीत) कै. राम गणेश गडकरी कृत (नवा खेळ

पुण्य—प्रभाव

अंक १ ते ६

मंडळीचीं नवीं नाटकें

संगीत पुण्यप्रभाव
,, एकच प्याला
,, भावबंधन
,, राजसंन्यास
,, वेड्यांचा बाजार
(वरील पाच) — कै. राम गणेश गडकरीकृत

,, वीर विडंबन — केसरीचे संपादक दे. भ. न. चिं. केळकरकृत

,, जन्मरहस्य — सुप्रसिद्ध नाटककार श्री. श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकरकृत

,, उग्र मंगल — 'तारामंडळ' 'शिवसंभव' इ. नाटकांचे कर्ते श्री. वासुदेव शास्त्री खरेकृत

,, सुडाचा संदेश — दे. भ. वीर वामनराव जोशीकृत

तिकेटांचे दर:— ५, ४, ३, २॥, २, १॥, १८=, ॥।=, ॥=.

तिकिटें—बलवंत थिएटरवर सकाळीं ८ ते ११ व दुपारीं ३ ते ७ वाजेपर्यंत विकत मिळतील

एन. एम. राव. कंत्राक्टर. जागा:— पणजी येथें म्युनिसिपालटीच्या मैदानावर मुद्दाम मंडळीकरितां उभारलेल्या बलवंत थिएटरांत

guido por todos aquelles que se dedicam á propaganda civica na massa popular.

O Bharat

Ate que finalmente, vencidas todas as dificuldades de ordem material, o *Bharat* vai entrar, brevemente, na *vida nova*, sob o ponto de vista grafico.

Provavelmente, desde o janeiro do novo ano teremos a dita de oferecer aos nossos presados leitores o *Bharat* transformado, transformação que representa o fruto de sacrificios de alguns muito poucos amigos sinceros do *Bharat* e do Paiz que o amam com todas as veras dalma.

Subraia V. Dessai

E' suplente do vogal do Conselho Legislativo pelas Novas Conquistas. Nada dissemos a seu respeito na edição passada nem coisa alguma podemos dizer neste numero, pela simples razão de ser parente muito proximo do nosso director aquele senhor.

Entretanto, muita gente de bem tom é de opinião de que o sr. Dessai reune requesitos necessarios para desempenhar condignamente as funcções do cargo, já indicado.

Registamo-la, apenas.

Uma idea

Nova-Goa, 17 de Novembro de 1922.

Exmo Sr. Presidente da Comissão da Exposição de Produtos da India Portugueza.

Nova-Goa

Já há tempo que se pensa em organizar nas filiais deste Banco existentes nos grandes centros, nomeadamente Londres, Paris e New York, salas de exposição dos nossos produtos coloniais, a fim de juntamente com a devida propaganda, fomentar as relações comerciais com esses centros, talvez até aqui um pouco descuradas.

Realiza-se em principio de 1923 uma Exposição Colonial Internacional em Paris, á qual sem duvida já haverá intenção de enviar os principais produtos desta Colònia tanto os produtos de terra como manufacturados.

Esses produtos, depois de figurarem na Exposição, poderiam ficar constituindo um mostruario permanente no nosso Banco o que decerto muito interessante seria para esta Colonia, pois o seu lado, como se está tratando, se instalará uma secção especial, a qual procurará ter sempre actualizadas todas as informações que se realacionem com a vida economica desta Colonia e especialmente as que interessam á colocação destes produtos nos mercados estrangeiros. Com o fim de obter este mostruario dispoz-se este Banco a custear todas as despesas de transporte dos produtos a expor como já tive ocasião de dizer a Sua Exa, o Governador Geral e a V. Exa. Apesar de esta despeza já ser avultada, supomos por informações particulares que ja temos colhido que isso não será suficiente para se obter uma digna representação da India Portuguesa na Exposição.

O nosso auxilio poderá ir um pouco mais longe, caso V. Exa. o julgue conveniente, prontificando-nos a pagar o trabalho dos artistas e inclusivamente a materia prima dos artefactos manufacturados, e tão interessantes que se poderão obter nesta Colonia.

A Comissão de mui digna presidencia de V. Exa, acórdaria com os expositores, que nos fossem cedidos, depois de expostos, todos os produtos que figurarem na proxima exposição de Goa e não apenas aquelles arranjados com o nosso auxilio e todos como digo ao principio seriam transportados de nossa conta para Paris.

Se V. Exa. entender que esta minha proposta é digna de ser considerada, muito me obsequiava submetendo-a à Comissão da digna Presidencia de V. Exa e tambem ao Governo desta Colonia e expositores, para efeito da cessão dos produtos.

Não tendo verba autorisada para tal despeza era igualmente obsequio V. Exa. informar me da quantia aproximada que julga ser provavel haver a dispender.

Protestando a V. Exa. e aos illustres membros da Comissão a nossa mais elevada consideração nos subscrevemos.

De V. Exa.

mto, atos. ven. e obgdos

V. Themudo

जाहीर विनंति

(जेटी-मराठी शाळा, मार्मुगांव हार्बर)

या शाळेचे मेंबर, पालक व इतर हितचिंतक यांस कळविण्यांत येतें कीं, उपरिनिर्दिष्ट विद्यालयांतील मुलांची वार्षिक परीक्षा रा. रा. शि. सामंत व रा. पांडुरंग जयराम देसाई या परीक्षकांकडून येत्या डिसेंबरच्या ता २९ व ३० रोजीं घेण्यांत येणार असून ता. ३१ रोजीं संध्याकाळीं २ वाजतां रा. हेगडे देसाई, सं. भारत यांच्या हस्तें बक्षिस समारंभ पार पडणार आहे, सदरहू प्रसंगीं अनेक वक्त्यांचींहि भाषणें होणार आहेत. तरी या दिवशीं तवीनीं हजर राहून शिक्षणप्रसारास सहाय्य करावें अशी नम्र पण आग्रहाची विनंति आहे.

मार्मुगांव, हार्बर ३०-११-२२	स. न. से. शां. का. दुभाईत से. जे. म. शाळा

—पणजीचे हायकोर्ट जज तोरगालरॉक हे पोर्तुगालला रवाना होणार आहेत.

—नवीन कायदेमंडळीतर्फे दोन व्यंकटेश राव देसाई व सुराय विठ्ठल देसाई हे लेजिस्लाटीव कौन्सिलांत मेंबर निवडून आले.

—श्री. दत्तात्रय वामन नाईक, रायबंदर, यां कडून 'पोर्तुगीज शिक्षक' हे उपयुक्त पुस्तक अभिप्रायार्थ आलें आहे. त्यांचा स्वीकार करितो. अभिप्राय येत्या अंकीं.

भारत

गुरुवार मार्गशीर्ष शु० ११ शी १८४४

नवीन नामदारांस—

गोमांतकाच्या तिजोरीची स्थिति हलाख बनवून, करवाढीच्या तीक्ष्ण शस्त्रानें जनतेवर हल्ला करण्यास सरकारला, भाग पाडणारीं जीं अनेकविध कारणें दाखवितां येतील त्यां पैकीं प्रांजेरीश द कोस्ता यांच्या 'राजकारण', अनावश्यक मिलिटरी लोकांची जोपासना व आळशी नोकरशाहीची कल्पनातीत वाढ, यांचा प्रामुख्यानें उल्लेख करितां येईल. संकटपरंपरेची आद्य व खरी जननी हीच कारणत्रयी होय. याच कारणत्रयीमुळें लोकांत असंतोष वाढत चालला असून, गोमांतकाच्या उन्नतीचा हेतु फल प होत नाहीं.

प्रा. कोस्तांनीं लोककल्याणाच्या दिखाऊ ध्येयांखालीं हरेक हुद्दे रचून आपल्या मित्रांचा तळीराम गार करण्याचा अंतस्थ डाव साधिला व स्वतःसाठींहि एक लठ्ठ पगाराची जागा कमावून तिजवर आरूढ झाले. शिवाय वेळ मिळेल तेव्हां 'कमिशन' रूपानें आपली सांपत्तिक स्थिति सुधारण्यास ते मागें पुढें पहात नाहींत, ही गोष्ट निराळीच एवच स्वार्थाशिवाय त्यानां राजकारणांत दुसरा कोणताच उपयुक्त अर्थ सांपडत नाहीं. व यदाकदाचित् सांपडलाच तर त्याचा उपयोग करून घेण्यास लागणारी बुद्धिमत्ता त्यांच्यांत बिलकूल नाहीं !

अनावश्यक मिलिटरी आफिसरांची जोपासना तर सर्वांच्या डोळ्यांत सलत आहे. शिपायांपेक्षां आफिसरांची संख्या जास्ती असल्याचा बोभाटा पसरला असल्यास नवल नाहीं. मिलटरी लोकांची सेवा राष्ट्रांनां वास्तविक जरूरी आहे तीं राष्ट्रें सुद्धां आपापलें सैन्य कमी करण्यांत चूर होऊन गेलीं आहेत; पण गोमांतकांत उलटाच कारभार दिसून येत आहे ! फाजील अफिसर व त्यांची लष्करी राखण्यांत खर्च होणारा द्रव्यनिधि यामुळें तिजोरी खिळखिळी बनली असल्यास नवल तें कोणतें ?

करांचें जाळें इतकें पसरलें आहे कीं, त्यांचीं पाळें मुळें सर्वत्र विस्तार पावत असून त्यांमध्यें तिजोरी 'आकंठ' गुरफटून गेली आहे. कितीहि पैसा तींत असला तरीहि तो नोकरशाहीला पुरत नाहीं. अशा अडचणीच्या स्थितींत आमची उन्नति व्हावी कशी ?

जों पर्यंत उपरोक्त कारणत्रयी कायम असेल, जोंपर्यंत कोस्ताच्या धिंगाणा, मिलिटरी आफिसरांचा थयथयाट व नोकरशाहीचा सुळसुळाट या देशहितविघातक गोष्टी चालू राहतील, तोंपर्यंत गोमांतकाच्या राजकीय सुधारणेचीं आशा करणें अगदीं व्यर्थ होय.

तात्पर्य, आमची राष्ट्रीय उन्नति सदरहू कारणत्रयीचा समूळ उच्चाटनांत आहे, हें ओघानेंच सिद्ध होतें. या गोष्टींकडे आमच्या नामदारांचें लक्ष जाईल काय ?

वर्तमानसार

—प्रांजेरीस दे कोस्तानें गुरगांवच्या कोन्सिलांव द मिल्योरामेंतवर शस्त्र धरलें असून, हिंदु आरक्शितस्त विरुद्धहि तोंड उघडण्याचें धाष्ट्य केलें आहे ! या दुसऱ्या गोष्टीसंबंधानें भारत साहेबांचा समाचार घेणार आहे.

—एकंदर मुनिसिपालटीच्या निवडणुकी रद्द होतील, अशी एक अफवा निघाली आहे गप्पीदासांची करामत नसेल ना !

—शर्वप्रदर्शनाचें दर्शन घेण्यासाठीं बाहेरचे पुष्कळ यात्रेकरू येण्याचा संभव आहे, असें वाटतात. पण अजूनपर्यंत तसा रंग दिसत नाहीं. सां.फ्रांसिस्काच्या 'कुरपेन' पावसानें मात्र मनमुराद बेरंग करण्याचा सपाटा चालविला आहे.

वर्गणीदारांस विनंति

ज्यां कडून भारताच्या वर्गणीची अजून फेड झाली नसेल त्यानीं ती येत्या महिन्याच्या पहिल्या पंधरवड्यांत टपालमार्गानें किंवा दुसऱ्या कोणत्याही रीतीनें करावी. वर्गणी बाकी राहिल्यानें भारताला किती तोटा सोसावा लागत आहे, याची कल्पना पूर्ण करवत ना होण्यासाठीं, 'देणेदारांची' नामावली आम्हांस निरुपायानें प्रसिद्ध करावी लागेल. म्हणून ही शेवटची पण आग्रहाची विनंति करणें भाग आहे. येत्या जानेवारी महिन्यापासून भारताची नवीन व्यवस्था अमलांत येऊन भारत 'खास' अंकांतून खास मोकळा होणार आहे.

मनेजर भारत

भारतीय बांधवांस

पद - (चाल मी नव बाळा जोगिण)

कविः- लक्ष्मीरमण, हरवळ.

भारतभूमीवरि ॥ अभिमानधरा ॥ कीं जन्मधरा ॥ ब्रीद न विसरा ॥
दैन्यनिवारा ॥ पारतंत्र्य पीडी तिज तारा ॥ आर्यतेज दावा जगतास ॥ ध्रु०॥
क्षीण सोसुनी त्या अविनाशी ॥ पूर्ण स्वदेशीव्रता आचरा ॥१॥
खाद्य स्वदेशी, पेय स्वदेशी॥ वस्तु स्वदेशी नित्य वापरा ॥२॥
पेहराव हो स्वदेशी बरा ॥ जाडा भरडा तरि तोचि बरा ॥३॥
सदनें बनवा स्वदेशीमया ॥ उगवेल त्वरें स्वराज्य तारा ॥४॥
स्वदेशी असे स्वातंत्र्यपथी ॥ गुरुकिल्ली सांप्रत आर्यनरां ॥५॥
बहिष्कार असहयोग आदरा ॥ यशद गणुंनि स्वातंत्र्यसंगरा ॥६॥
महत गांधी तत्वें बोधी- ॥ 'अनंत' विनवी,-तयां अनुसरा ॥७॥

येणार ! येणार ! येणार !

नाट्यनैपुण्याबद्दल श्रीमत जगद्गुरु श्रीशंकराचार्य (डॉ. कूर्तकोटी, पी. एच. डी.) यांचेकडून पदव्या, ठिकठिकाणचे नागरिकांकडून मानपत्रें, बॅ. जयकर, दे. भ. अणे, महाराजा राय रायन किसनप्रसाद बहादूर, जी. सी. एस. आय., लो. बाळ गंगाधर टिळक यांचेकडून सुवर्णपदकें मिळविलेली, आणि श्रीमंत महाराज छत्रपती सरकार कोल्हापूर व श्रीमंत महाराज सवाई तुकोजीराव होळकर यांच्या आश्रयास पात्र झालेली,

संगीतरत्न मास्टर दीनानाथ मंगेशकर, स्वरसारंग रा. कोल्हापूरे व नटभूषण रा. कोल्हटकर यांची

बलवंत संगीत मंडळी

पणजी येथें 'बलवंत' थियेटरांत आपले प्रयोग सुरू करणार

पहिला प्रयोग

शनिवार तारिख २५ नव्हेंबर १९२२ रोजीं रात्रौ ९॥ वाजतां (स्टॅं. टा.)

(नवा खेळ) कै. राम गणेश गडकरी कृत (नवा खेळ)

पुण्य--प्रभाव

अंक १ ते ६

मंडळीचीं नवीं नाटकें

संगीत पुण्यप्रभाव
,, एकच प्याला
,, भावबंधन
,, राजसंन्यास
,, वेड्यांचा बाजार
} कै. राम गणेश गडकरीकृत

,, वीर विडंबन — केसरीचे संपादक दे. भ. न. चिं. केळकरकृत

,, जन्मरहस्य — सुप्रसिद्ध नाटककार श्री. श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकरकृत

,, उग्र मंगल — 'तारामंडळ' 'शिवसंभव' इ. नाटकांचे कर्ते श्री. वासुदेव शास्त्री खरेकृत

,, सूडाचा संदेश — दे. भ. वीर वामनराव जोशीकृत

तिकेटांचे दरः— ५, ४, ३, २॥, २, १॥, १८=, ।॥=, ॥=.

सेक्रेटरी

ब. सं. मंडळी

भारत

गुरुवार ता. [illegible]

स्फुट विचार

रेजिस्ट्रेशन बिलेः—सांप्रत चालू असलेल्या या हुंडेहुंडी कायद्यापासून कसकशा अडचणी व भानगडी उत्पन्न होत आहेत. हें आम्ही येथें नव्यानें सांगावयास पाहिजे असें नाहीं. तथापि जर एखाद्याला या कायद्याचा खरा हाहाकारी ओळख पटवून घेण्याची इच्छा असेल तर त्यानें आजच्या अंकीं दुसरीकडे प्रसिद्ध झालेला पणशीकरांचा लेख वाचून त्याचें मनन करावें, अशी आमची सूचना आहे. पणशीकरांनीं प्रस्तुत सामाजिक कायद्यासंबंधीं जे विचार प्रदर्शित केले आहेत, ते अप्रामाणिक आहेत असें म्हणण्यास कोणी धजेल असें आम्हांस वाटत नाहीं. असें असतांहि जर आम्ही उपरोक्त कायद्यांविरुद्ध [illegible] लुप्त होण्याप्रीत्यर्थ चेष्टानें झटत नाहीं, तर आमच्यातील शहाणपणा एकदम गुप्त झाला असला पाहिजे, असें म्हणावें लागेल! सत्ताच्या जयवृद्धीकरितां कोणतीहि चळवळ ओढणें फार कठिण आहे. हें आम्हांस कबूल आहे परंतु दुसऱ्यांनीं चालविलेल्या चळवळीला मदत—व तीहि आपापल्या योग्यतेनुसार—पुरविणें अशक्य आहे, अशी मात्र आमची समजूत नाहीं. तेव्हां, पणशीकरांनीं अत्यंत कळकळीनें सुचविलेल्या मार्गानें सदरहू कायद्यासंबंधीं लोकांनीं आपलें स्पष्ट मत जाहीर रीतीनें सरकारास कळविण्यास आतां तरी अनुमान करूं नये, अशी त्यांस विनंति आहे.

वाळोंबलि समाज, केपें:—ही संस्था दिवसेंदिवस नावारूपास चढत असलेली पाहून आम्हांस आनंद वाटत आहे. संस्थेच्या मेंबरांच्या अविश्रांत परिश्रमामुळें, समाजाची सांपत्तिक स्थिति सुधारून तो कार्यक्रम यशस्वी चालत आहे. लोकांत स्वावलंबित्वविषयीं प्रेम वाढत आहे, हें खरोखर समाज चालकांस भूषणास्पद होय. गेल्या १८ तारखेस समाजाचा द्वितीय वार्षिक समारंभ मोठ्या थाटानें पार पडला. या प्रसंगानिमित्त भरलेल्या सभेचें अध्यक्षस्थान पुंडलिक व. [illegible] यांनीं मंडित केलें होतें. सभेंत अनंत राघव शिरोडकर, वासुदेव विठ्ठल देसाई व देगडे देसाई यांचीं प्रचलित विषयांवर भाषणें झालीं. अध्यक्षांचा समारोप उत्तम झाला. समारंभास ठिकठिकाणची मंडळी हजर होती. शिवाय समाजांतील वजनदार गृहस्थ व मुसलमान लोक यांनींहि आपल्या सान्निध्यानें उत्सवास शोभा आणली होती. एकंदरीत ता० १८ हा दिवस संस्थेच्या इतिहासांत अपूर्व असाच राहील, यांत कसलीच शंका नाहीं.

शोकजनक मृत्यु:—भारताचे एकनिष्ठ चहाते, येथील समाजांतील एक तरुण विद्वान, येथील एक कर्तृत्ववान व्यापारी व गोमांतकाच्या अभ्युदयासंबंधीं राजकीय विचार करणारे एक देशबंधु नारायण धर्मा शेट कळंगुटकर यांस आकस्मिक रीतीनें देवाज्ञा झाल्याचें कळविण्यास आम्हांस परम दुःख होत आहे. कै० नारायणरावांचें वर्तन शुद्ध व सरळ, स्वभाव गोड; तसेच हिंमतदार असून, स्वार्थ

लोकजागृतीचें कार्य

अमेरिकन राष्ट्राच्या पूर्वेतिहासाचें किंवा लोकसत्तात्मक युरोपियन देशांचें पूर्वपिठीकेचें निरीक्षण केल्यास त्या त्या कालांतील सुसंस्कृत तरुण मंडळींचे लोकशिक्षण वगैरे वरच लोकजागृतीचे प्रयत्नच आपापल्या राष्ट्रांतील लहान थोरांत स्वावलंबनाची ज्योत प्रज्वलित करण्यास कारणीभूत झाले असेंच अनुभवास येतें.

सुरुवातीला अशा यत्नाला समाजांत कमी महत्त्व असतें, पण देशभक्तांच्या चिकाटीमुळें एकदां या कामीं जनतेचें लक्ष वेधलें म्हणजे या कार्याचा परिघ वाढून त्यास सामुदायिक पद्धतीचें विशिष्ट स्वरूप प्राप्त होतें. त्यांच परिस्थितींतून कर्ते लोक पुढें येतात व प्रत्येकाचे सामर्थ्यानुसार आपणाकडे त्या परिस्थितीचें कर्तृत्व घेऊं शकतात.

अशा अल्प प्रमाणानें प्रथमतः लोकसंग्रहाची तयारी झाल्यावर पुढें त्या समुदायाचें किंवा राष्ट्राचें महत्त्व किंवा आत्मतेज इतकें वाढतें कीं, इतरांनां त्याबद्दल आदर व भीति या दोनही गोष्टींपासून अलग राहतां येत नाहीं. इतक्या पायऱ्या चढून जावयास लागणारें राष्ट्र स्वावलंबी किंवा उन्नतीच्या पायरीवर चढल्यावर उपभोगण्यास तो देश किंवा तो प्रांत अशा स्थितींत लायक होतो, यांत संदेह नाहीं.

चारपांचशें वर्षांचे परकी राजसत्तेचें जोखड जुन्यापासूनच्या गोमांतकांतील असहाय व नेभळट लोकांत खऱ्या अर्थानें प्रसार किंवा देशकार्यार्थ वाहून घेण्याची स्फूर्ति कशी उत्पन्न होईल ती सुद्धां पण वरील कार्याची आवड मात्र आज सुशिक्षित समाजांत उत्पन्न झाली आहे व त्याचें द्योतक म्हणजे मडगांव येथील "सरस्वती सेवक मंडळ" व त्या संस्थेप्रमाणें इतर संस्थांचें अस्तित्व व त्यांचें लोकजागृतीचे प्रयत्न हें होय.

स० से० मंडळानें आज सतत तेरा वर्षांत महाराष्ट्रांतील बहुजनमान्य व विद्वान मंडळींना मुद्दाम बोलावून आपल्या सरस्वतीपूजनांतील प्रतिवार्षिक व्याख्यानमाला

त्याग हा गुण त्यांच्यांत प्रामुख्यानें वसत असे. या सुंदर गुणसमुच्चयामुळें जे जे कळंगुटकरांना ओळखीत होते ते त्यांवर प्रेम करीत असत. यामुळें नारायणरावांच्या अत्यंत शोचनीय निधनानें त्यांचे वृद्ध आईबाप व इतर सगेसोयरे दुःखसागरांत बुडाले असल्यास नवल नाहीं. परंतु त्यांच्या कित्येक मित्रांचीहि स्थिति शोचनीय झालेली आहे. घडी घडी त्यांचे गुण आठवून ते शोक करीत आहेत. भारतास ते अनेक वेळां द्रव्यद्वारें प्रोत्साहन देत असत व हस्तद्वारें मदत पुरवीत असत. अशा स्थितींत कळंगुटकरांच्या अनपेक्षित मृत्यूनें भारताला किती भयंकर नुकसान झालें असेल याची वाचकांनींच कल्पना करावी. असो. मृतांचें गुणवर्णन करावें तितकें थोडेंच आहे. म्हणून त्यांच्या आत्म्यास शांति मिळण्याविषयीं परमेश्वराजवळ प्रार्थना करून हा लहानसा मृत्युलेख इतक्यातच आटोपता घेतों.

—शिवोलें येथें श्री दत्तजयंतीचा वार्षिक उत्सव तारीख ४ डिसेंबर १९२२ सोमवार रोजी साजरा होणार आहे.

लेख जे कौतुकास्पद व यशस्वी स्वरूप आणलें आहे. त्याबद्दल ती संस्था खरोखर अभिनंदनास पात्र आहे. ह्या प्रांतांतील सुशिक्षित तरुण पिढी व विचारी जनांत या संस्थेबद्दल दिवसेंदिवस जो आदरभाव दृढ होत आहे त्याचें प्रत्यंतर पहावयाचें झाल्यास संस्थेच्या श्री दामोदर विद्याभुवनांतील सरस्वतीपूजनाच्या प्रसंगीं लोकगंगेचा जो प्रवाह वाहतो त्याकडे लक्ष द्यावें, म्हणजे आमच्या म्हणण्याची सत्यता पटेल.

मंडळानें आणखी एका दृष्टीनें गोमांतकाची उत्तम सेवा केली आहे. हिंदुस्थानच्या इतिहासांत गोमांतक आणि महाराष्ट्र यांच्यामधील जो निकट संबंध होता व त्यामुळें त्यास न महाराष्ट्रानें स्वकीयत्वानें ज्याला अंगीकारिलें होतें त्या आदर्शापासून दूर करण्याचें मंडळाचे प्रयत्न विशेष फलद्रूप झाले कारण असले याची साक्ष पुढील इतिहास लिहिणारे देतील.

एक वेळ असा आला कीं, कोंकणस्थ, चित्पावन व सारस्वत ब्राह्मणांत जातिभेदाचे शुष्क अभिमानापासून मोठें वितुष्ट माजलें. दोनही ब्राह्मण एकमेकांपासून तुटक राहूं लागले. आपापल्यापरी सत्य गोष्टीचें प्रदर्शन करण्यासाठीं अनेक वेळां निरनिराळ्या ठिकाणीं वादविवाद झाले पण कसलीच सलोख्याची युक्ति निघाली नाहीं. इतकेंच काय पण पुष्कळ गोष्टी पोंचल्या पण काळाचा ओघ बदलला. उभयतांच्या गैरसमजुतीचें धुकें हळूहळू दूर झालें. सारस्वत व कोंकणस्थ वैद्यांत नाना खटल्यांस सुरवात करून कार्य करण्याची स्फूर्ति झाली. याला उदाहरण म्हणजे दे. प्रा. अण्णासाहेब परांजपे यांचें तृतीय सरस्वतीपूजनाचे प्रसंगीं अध्यक्ष स्थानावरून केलेलें भाषण व त्याप्रमाणें केलेलें वर्तन हें होय.

आम्हांस येथें नमूद करण्यास मोठें अभिमान वाटतो कीं, कोंकणस्थ चित्पावन, देशस्थ वगैरे ब्राह्मणांना आतां प्रसिद्धपणें सारस्वतांकडे अन्नव्यवहार करण्यास कोणतीच दिक्कत वाटत नाहीं. उलट संतोष वाटतो हें दे. प्रो. अण्णासाहेब परांजपे, दे. दामले, दे. चिंतामणराव वैद्य, दे. गंगाधरराव देशपांडे, दे. ग. प. पांगारकर दे. केळकर, दे. कृ. शि. परांजपे, दे. पुणतांबेकर इत्यादि थोर मंडळींनीं प्रत्यक्ष उदाहरणानें लोकांचे नजरेस आणलें आहे.

याचें श्रेय जर कुणास असेल तर मडगांवच्या स. से. मंडळ संस्थेस होय. वरील मंडळींनीं आपापल्या भाषणांत गोमांतकाबद्दलचे उद्गार काढून गोमांतक हा महाराष्ट्राचा एक भाग आहे हें पुराव्यानिशीं सिद्ध करून देऊन या दोहोंच्या ऐक्यासाठीं महाराष्ट्र एकजीव होण्यास तयार आहे अशी आशा प्रकट केली आहे, या त्यांच्या थोरपणाबद्दल आम्ही त्यांचे ऋणी आहोंत.

इतिहासांत सुवर्णाक्षरांनीं लिहिण्यासारखा हा सुयोग जुळवून आणण्यास मंडळास जो स्वार्थत्याग व श्रम सोसावे लागले व पुढेंही लागणार त्याबद्दल मडगांवकर बंधूंचे आभार मानावे तितके थोडेच.

लोकजागृतीचे कार्याचा याहून जास्त फायदा गोमांतकाचे अनुभवास येतो अशी आशा प्रकट करणें अस्थानीं होणार नाहीं.

यशवंत

हिंदुबांधवांनो ! हा योग दवडूं का !

सामाजिक (रेजिस्ट्रेशन सिव्हिल) कायद्याचें सुधारणाबिल हल्लीं कौन्सिलांत आलें आहे. तेव्हां ह्या वेळीं ह्या कायद्यापासून कसकशा अडचणी व घोटाळे उत्पन्न होतात आणि आधींच गांजलेल्या समाजावर कोणत्या आपत्ती कोसळतात, हें जिकडे तिकडे सभा भरवून ठरावांच्या किंवा अर्जीच्या रूपानें सरकारांत कळविण्याला ही नामी संधि आली आहे. ही वायां दवडू तर आमच्या सारखे अभागी आम्हींच !

सदर कायद्यांतील हिंदूंच्या धर्मावर न कळत घाव घालणारा व अत्यंत त्रासदायक असा जो विवाह नोंदणीचा भाग (नोंदणी कामदारानें अगोदर कायदेशीर लग्न झाल्याची नोंद केल्याशिवाय धार्मिक विवाह करण्यास प्रतिबंध असणें हा मुख्य भाग) तो आमच्या धर्मभावनेस व चालीरीतीस जुळेल अशा रीतीनें सुधारून घेण्यांत आम्ही सर्वांनीं मतभेद, पक्षभेद व जातिभिन्न अभिमान विसरून व एकटें एक हिंदुत्वाचें डोळ्यांपुढें ठेवून प्रयत्न करूं तर इष्टसिद्धी दूर नाहीं. 'हा दुरुस्तीचा मसुदा परभारेंच कौन्सिलांत आला याविषयीं आम्हांस हरकत त्या सुधारणेस परभारें लागू व्हावें; आज कामीं आम्ही आळशी व बहुतेक वेळ फुकट दवडण्याचें कारण नाहीं.' असें कोणी ठेवे तर त्यावर हु कूं न करतां काय ! नोकरशाहीस तुमचा धर्म किंवा अधिकार यांची पर्वा नाहीं. दुरुस्ती होणार ती तुमच्या फायद्याकरितां नसून नोकरशाहीच्या कायद्याकरितां आहे हें लक्षांत ठेवा.

श्रेष्ठ कौन्सिलरांच्या वंशजांनो ! 'हिंदु' म्हणवून घेण्यांत तुम्हांस भूषण वाटत असेल व आपल्या धर्माची लाज राखणें हें आपलें पवित्र कर्तव्य आहे याची जाणीव तुम्हांस असेल तर—हिंदुसमाज खडबडून जागा होईल एवढी धडाडीची चळवळ उठवून या आणि कौन्सिलांतील लोकपालांच्या [कौन्सिलमधील प्रतिनिधींच्या] कानठळ्या बसतील इतक्या उच्च स्वरानें सुधारणांची एकमुखी मागणी करा ! चालढकल करून ही मागणी चुकवाल तर आपल्या अधर्माचा व घोर अपराध केल्याचें पातक आम्हा सर्वांच्या माथीं पडेल !

आज ह्या कायद्याच्या पायीं आमचा निरपराधी, दिव्य व उच्च भावनांनी युक्त असा जो हिंदुसमाज तो सुधारणेच्या या अनुरोधानें कृत्रिम कायद्याच्या वजनाखालीं चिरडला जात आहे ! वैदिकधर्मांतील कर्मठांनो ! इकडे जरा डोळे उघडून पहा ! थोरल्यांच्या लग्नावर यथाविधि उभयतांची नजरानजर होईपर्यंत ज्या आपल्या वधूवरांनीं एकमेकांस पाहणें, विधि वगैरे या दृष्टीनें निषिद्ध मानलें आहे त्या अशा अशा ८।१२ वर्षांच्या नवरानवरीस नोंदणी कामदारापुढें हजर करून नोंदणी कामगारानें एकांतांत त्यांच्याशीं नात्याची विचारपूस करावी आणि लग्न लावून घेण्याची कबुली द्यावी हा फार्स करावा याची आम्हांला काहींच चिंता वाटूं नये काय?

आमच्या लाजा तरी गेल्या कोठें? कायद्याच्या तरतुदींच्या चमत्कारिक व अनादिकालापासून जे आम्हीं, वाङ्निश्चय आणि गोत्रप्रवर

FH 503

Ecos & Criticas

Pagodes podres

O sr. *Lax-Man*, nosso solicito correspondente insurge se numa carta a nós dirigida contra um tal *Paula de Cancela*, noticiarista de *l'Heraldo* por este ter procurado incompatibilizar a classe hindu com o emprego dos insultos *Pagode gentio* etc.

E' justificada a indignação do nosso referido correligionario e porisso a participamos, protestando contra a malcriação do objecto Cancela que, pelos modos, traz figados podres pelo progresso dos hindus.

Crê, porem, o desgraçado Cancela que não são os seus insultos ou doutros de sua laia que hão de pôr barreira.. invencivel ao mesmo progresso...

Pigmeu

E' um jornal que não sabe occultar o que sente, dóa a quem doer. E os sentimentos do *Pigmeu* são dignos dum coração que aspira unicamente ao bem do seu Paiz. Não admira, portanto, que a sua acção seja de molde a deitar por terra prepotencias absurdas, por mais giganteseas que sejam.

Ao intemerato colega, nossos cumprimentos de boas vindas e desejos de crescentes prosperidades.

Mala da India

Recebemos a visita deste novo semanario que se publica em S. Cruz Promete ser um defensor a valer dos interesses do nosso Paiz

Seja bem vindo e tenha um porvir, repleto de prosperidades.

Dharma-shala

O reverendo Suami Purnasram projecta construir em Sanvordem uma casa de descanço- *Dharma shala* para os viajantes que se encontrarem com dificuldades de ter um agasalho onde, com segurança, possam passar o tempo durante a mudança de transportes. E' claro que o referido projecto converter-se-há em facto a expensas da caridade publica que não há de deixar de acolhe-lo com agrado, dado o generoso fim a que ele visa.

Se depois do pão, a instrução é a primeira necessidade do Povo, o descanso tambem o è, depois duma viagem maçadora- E' portanto, necessaria a projectada obra. E sendo necessaria, é de esperar que o Governo a coadjuve no limite de suas forças.

Sabemos que Sua Excia o sr. Governador Geral vai receber ou recebeu uma representação dos principaes habitantes hindus de Goa na qual estes lhe solicitam concessão gratuita dum terreno ligado á estação ferro-viaria de Sanvordem para o indicado *Dharma shala*.

Confiadamente, aguardamos a satisfação do pedido dos interessados

---

—डिचोली येथील लक्ष्मीपूजनोत्सव थाटानें पार पडला. याप्रसंगीं सुरू केलेली व्याख्यानमाला यशस्वी रीतीनें पार पडली. कीर्तनाशिवाय, कुंभारजुवेंचे सामंत, सांगेचे नारायण अ. ना. पाठणकर, प्रो. काळे बी. ए. इ. गृहस्थांची मार्मिक व्या...

भारत

गुरुवार कार्तिक व० ५ मी १८४४

लाज कीं अज्ञान ?

O Conselho sabe muito bem que a metropole exerce a sua ampla função de superintendencia no governo das Colonias. O Poder Executivo está no seu pleno direito de conceder ou negar aprovação ás resoluções dos governos locaes que não tenham por si proprias força executoria. A organisação dos serviços de instrução superior, secundaria e especial constitui por lei, objecto de providencias geraes do Poder executivo, que até *nem depende da previa informação do Concelho Legislativo* da colonia interessada."

Dr. Jaime de Moraes, Governador Geral, falando no Concelho Legislativo, sessão de 18 da out 1922.

"ह्या कौंसीलाला पूर्ण माहीत असलें पाहिजे कीं पोर्तुगालसरकार 'वसाहतींच्या' राज्यकारभारावर, देखरेख ठेवण्याच्या नात्यानें हुकमत चालविण्याला पूर्ण अख त्यार आहे. स्थानिक सरकारें जे जे ठराव करतील त्यापैकीं ज्यांना, स्वयमेव, अम्मलबजावणी करण्यासारखा कायदेशीर पणा नाहीं, असे सारे ठराव मान्य करणें अगर झिटकारणें हें प्रधानमंडळाच्या सामान्य अधिकारांतलें आहे वरिष्ठ सरकारच्या हुकमतींतल्या ज्या सामान्य बाबी म्हणून ठरलेल्या आहेत. त्यापैकींच वरिष्ठ, दुय्यम, किंवा विशिष्ट शिक्षणालयाची घटना ही ही एक बाब आहे. आणि इतर बाबींतल्या प्रमाणें ह्या बाबींतही स्थानिक कायदेकौंसीलांचें मत प्रथम घ्यावें अशी मुळींच जरूरीही ठेवलेली नाहीं."

हा उतारा गेल्या महिन्याच्या १८ तारखेच्या कायदेकौंसीलांत अध्यक्ष ह्या नात्यानें केलेल्या गव्हर्नरसाहेबांच्या भाषणांतील आहे. पोर्तुगालहून एका लष्टं पगारवाल्या अधिकाऱ्याची शिक्षणखात्याचा प्रमुख म्हणून नेमणूक होऊन गेल्यावर त्याची वरणी पुरवण्याकरतां जादा रक्कमेची व्यवस्था करण्याबाबत जो ठराव स्वतः गव्हर्नरनीं पुढें मांडला होता. त्याला लोकनियुक्तपैकीं रॅंबेर्त कॉस्त वगैरेनीं प्रतिकूल मत प्रगट केल्यावर त्यांना तालावर आणण्याकरतां म्हणून गव्हर्नरनीं वरील मात्रेचा, आपल्या नेहमींचा, वळसा देऊन त्यांना गप्प बसायाला लावलें हें दैनिक वृत्तपत्रें वाचणाऱ्याच्या लक्षांत असेलच. परंतु हा परिपाठ नेहमीचाच असल्यावरून, म्हणजे जेव्हां जेव्हां राजकारभारांतील कोणतीही महत्वाची बाब चर्चेकरतां पुढें निघते तेव्हां तेव्हां ती बाजूला सारून वरिष्ठ सरकारचें घोडें पुढें दामटण्याकरितां कायदेकौंसीलाचें अधिकारक्षेत्र किती आकुंचित आहे ह्याची स्मरणानें सभासदांना आठवण करून देण्याची गव्हर्नरसाहेबांची वहिवाट असल्यावरून जसा इतर अनेक वेळीं तसाच आजही ह्या शब्दांनीं कोणाला काडीचाही धक्का पोंचला नाहीं, आणि आम्हांलाही त्यांत कांहीं नाविन्य वाटलें नाहीं.

असें असतांही आज आम्हीं हे शब्द मुद्दाम उतरून काढून वाचकांसमोर ठेवलेले आहेत. त्याचें कारण एवढेंच कीं आमच्यापैकीं कांहीं मंडळी, जेव्हां जेव्हां आमच्या "आवतोनोमी"ची चर्चा चालू असते तेव्हां तेव्हां ती स्वराज्यच आहे असल्या भोळ्या समजुतीनें तिच्या तरफदारीची वेडी यातायात करूं लागतात. अर्थात ह्यांत त्यांचा जाणून बुजून कोणाची दिशाभूल करावी असा हेतु असतो असें नाहीं. बहुतकरून ती त्यांची स्वताचीच प्रामाणिक समजूत असते. व ज्या कित्येकांची तशी प्रामाणिक समजूत नसते, ते, 'आमची आवतोनोमी' स्वराज्य नव्हे असें उघड कबूल केल्यास, इंग्रजी मुलखांतील गृहस्थ आमच्या अल्प परिचयामुळें जे कित्येकदां 'तुम्ही स्वराज्यांत आहां' असें म्हणून आम्हांला हरभऱ्यांच्या झाडांवर चढवून जातात तेथून आम्हीं अचानक खालीं पडूं अशी भीति बाळगूनही मूग गिळतात. परंतु, ह्या दोन्हीं प्रकारांपासून आमचें नुकसानच होतें. आपखुशी शिवाय, परक्या लोकांत हंसेंच होतें. कारण जे परस्थ लोक इकडे येतात त्यांना स्वताचे डोळे तर असतातच; शिवाय, चार चौकस प्रश्न करून त्यांना येथील राजस्थिति अजमावयाला हि मिळते. अर्थात, त्यांच्या डोळ्यांत आम्हीं मुद्दलक धूळ फेकली म्हणून जों इकडे आमचे स्वयंगत स्वराज्यवाले शेखी मिरवूं पाहतात, तों तिकडे हे लोक 'सुधारलो म्हणणारे 'गोंयबाबू किती मागासलेले आहेत हो!' असें म्हणून विस्मय प्रगट करतात.

आतां हा प्रकार गैर आहे असें कोण म्हणणार नाहीं? ह्यापेक्षां आमची आवतोनोमी ही आपली एक अमुक अमुक अर्थाची व अमुक अमुक मर्यादेची आहे नावाची चिज आहे असें उघड सांगणें हें आमच्या मंडळीनें चालू करणें चांगलें काय? त्यामुळें आपल्या कच्याबुऱ्या स्थितीची आपणालाही ओळख तर होईल. शिवाय परके लोकही आम्हांला राजकीय आकांक्षा आहेत. व राजकीय अधिकारांचें अज्ञान आमच्यामध्यें वसत नाहीं असें पाहून आम्हांलाही आदरानें व सहानुभूतीनें लेखूं लागतील. स्वराज्याचे अधिकार नसणें म्हणजे कांहीं वैगुण्य आहे मोठा कलंक आहे व तो लपवणें हें शहाणपण आहे असले अविद्यामूलक विचार आमच्या लोकांत कां रूढ व्हावे हेंच कळत नाहीं. हा सर्वसाधारण अज्ञानाचा परिणाम म्हणावें तर आजकाल इंग्रजी हिंदुस्थानांतील वर्तमानपत्रांच्या व पुढाऱ्यांच्या अनेकविध चळवळींनीं व [illegible] विचारजागृतीनें अशा अज्ञानाला वाव ठेवला असावा ह्याचेंच सखेदाश्चर्य वाटतें आणि त्यामुळें, आमच्या 'सुधारलों' म्हणणाऱ्यांना, आपली खरी स्थिति प्रगट करण्याला, चुकीचीच का होईना, पण मनाची नसली तरी जनाची लाज वाटत असावी, अशीच समजूत केल्याशिवाय ह्या कोड्याचा उलगडाच होत नाहीं.

असें ऐकतों, कीं, कांहीं दिवसांमागें इकडे आलेले एक मुंबईकर राष्ट्रीय ह्या नामधारी 'आवतोनोमी'नें आमच्या पुढाऱ्यांना भुरळ पाडली तरी कसी व तिला ते स्वराज्य म्हणून मिरवूं पाहतात तरी कसे ह्याचें आश्चर्य वाटून शेवटीं, त्याचें कारण येथें सामान्यता वसणारें येथील लोकांच्या राजकीय स्थितीचें अज्ञान हें असावें असें ठरविते झाले. हें निदान खरें म्हणतां येईल काय? अर्थात नाहीं. परंतु तें करणाऱ्याची तरी चूक आहे का? मुळींच नाहीं ह्या दोन्हीं चुकांची खरी जबाबदारी कोणावर? अर्थात, जे आम्हीं जाणून बुजून ह्या 'आवतोनोमी'च्या 'बोडफळाला' स्वराज्याचें अमृतफळ म्हणून परक्यांना भासवून त्या योगानें स्वतःचें कल्पित महत्व वाढवूं पाहतों त्या आम्हांवरच नाहीं काय?

ज्या आवतोनोमीत शिक्षणासारख्या निरुपद्रवांत निरुपद्रवी व दुबळ्यांत दुबळ्या खात्याची घटना ठरविण्याचें व ती अमलांत आणण्याचें लोकांच्या प्रतिनिधीवर सोंपविलेलें नाहीं ती ती 'आवतोनोमी' म्हणजे खरोखरीच आमच्या 'फिर्गी सरकारनेंच देण्याच्या लायकीची व आम्हीं 'गोंयच्या लोकांनींच' घेण्याच्या लायकीची म्हटली पाहिजे! ज्या सुधारणेनाना इंग्रजी हिंदुस्थानांतील लोक स्वराज्याची पहिली पायरीही मानायाला नाकबूल त्या सुधारणांनींहि शिक्षण, आरोग्य, पब्लिकवर्क्स, शेतकी वगैरे अनेक खातीं लोकप्रतिनिधींच्या कौंसिलांवरच नव्हे तर त्यांतून निवडलेल्या प्रधानांवर सोंपविलेलीं आहेत. व त्याप्रमाणें आज अत्युच्च शिक्षणापासून तों प्राथमिक शिक्षणापर्यंत सारा व्यवहार हिंदी कायदेमंडळाच्या मतानें व हिंदी प्रधानाच्या नियंत्रणाखालीं चाललेला आहे. व त्यावर विलायत सरकारची तर नव्हेच पण दिल्लीसरकारचीही हुकमत चालत नाहीं. इतर प्रांतांची गोष्ट सोडाच. पण आमच्या शेजारच्या मुंबईप्रांतांचेंच जरी एक शिक्षणखातें तुळनेकरतां घेतलें तर त्याचा व्याप व आवक जावक आमच्या प्रांताच्या साऱ्या खात्यांच्या आणि 'स्वतलत्यांच्या' ह्याहीपेक्षां पुष्कळ पटीनें अधिक आहे. व तें सारें रघुनाथ पुरुषोत्तम परांजपे नांवाच्या दरमहा साडे पांच हजार रुपये घेणाऱ्या एका लोकनियुक्त हिंदी गृहस्थांच्या हातांत आहे. आणि त्यांनी लोकाचा पाठिंबा नसतांही (कारण सुधारणाकायद्यानें लोक संतुष्ट झालेले नाहींत) सक्तीच्या शिक्षणाचा प्रश्नही हातीं घेऊन सोडविलेला आहे. व सध्या दडून राहिलेलें लोकमत अनुकूल झाल्यास, देशभाषांचीं विश्वविद्यालयें, प्रांतवार युनिवर्सिट्या व गैरे अनेक शैक्षणिक संस्था घडवून आणण्याची अखत्यारी त्याना आहे. ज्या जाग्यांवर आजवर 'इंग्लिशमन वाचून' अन्याला शिवाय मिळाला नाहीं त्या जाग्यांवर ते हिंदी माणसाना नेमूं लागले आहेत व त्या बाबतींत वरिष्ठ व कनिष्ठ सरकारला ब्रही काढतां येत नाहीं. जे डायरेक्टर साहेब बहादूर हिंदी शिक्षकवर्गाला पूर्वी 'आकाशस्थ देवासारखे दर्शन दुर्लभ होते तेच साहेब बहादूर आज त्याच शिक्षकांपैकीं एकाची धूळभेट व्हावी म्हणून खटपट करताना दिसतात. आणि ह्या वाग्याचा कळस म्हणजे एवढें [illegible] हातांतर घेऊन [illegible] तरी लोक स्वराज्याचा कणही लाभला नाहीं म्हणून सेंवी तुटो कीं पारंबी तुटो अशा हटातटानें सरकारशीं भांडायाला दुप्पट जोरानें तयार!

जें केवळ 'राजकीय सुधारणा' ह्या नावानें लेखलें जातें त्याची ही गोष्ट. आतां ज्याला 'स्वराज्य' आवतोनोमी अशीं नावें

499 513

निवडणुका व संस्कृति

'भारता'च्या गेल्या " अंकांत येत्या निवडणुका व हा मथळ्याखालीं जो अग्रलेख आला आहे त्यांतील बहुतेक विचार सर्वसंमत होण्यासारखे असेच आहेत ह्याबद्दल शंका नाहीं. परंतु त्यांतील शेवटच्या भागांत मतदारांना उद्देशून जो मजकूर लिहिला आहे त्या बाबतींत मात्र तसें होणें किंचित् अशक्य आहे असें आम्हांला वाटलें; तें कां वाटलें याचा थोडासा खुलासा करीत आहों.

'म्युनिसिपालट्या, जुंत लोकाळें आणि कायदेमंडळ यांत सभासद ह्या नात्यानें जाऊं इच्छिणारे आपली पुढील कामगिरी हिंदी संस्कृतीला धरून करणारे असतील तरच त्यांना आपलें मत देणें व इतरांनीही द्यावें म्हणून लोकमत तयार करणें रास्त होणार आहे,' असें वरील लेखांत सूचित केलेलें आहे. ह्यांत दिग्दर्शित केलेला हेतु व त्यावरून उघड होणारी आमच्या समाजांतील स्वसंस्कृतीविषयक अभिमानाची भावना ह्या दोन्हींही अगदीं वाजवी आहेत. परंतु, चालू स्थितींत निवडणुकांसारख्या ठिकाणीं पक्ष म्हणून हा कस उमेदवारांना लावूं पाहणें काहींसें घाईचें व अनवश्यक होणार आहे. पहिली गोष्ट अशी कीं, वरील मजकूर हिंदू समाज व हिंदू सभासद ह्यांना उद्देशून लिहिलेला आहे. परंतु आमचा जो सर्वसाधारण अनुभव आहे. यावरून हिंदू समाजांत हिंदी संस्कृतीच्याविरुद्ध अजूनपर्यंत कोठेंही बुद्धिपुरस्सर पक्ष स्थापन झालेला नाहीं. किंवा जाणूनबुजून त्या प्रतीचा तट उभा करावा अशी कोणी खटपटही करणारे नाहींत. व्यक्तिशः हा कस लावून पाहिला तरी तो लावून घ्यायला कबूल नाहींत अशा व्यक्ति फारशा आढळणार नाहींत. आतां त्यांनां कमजास्ती कसाला लावावें लागत असेल परंतु जोंपर्यंत तो कस कमी कमी करण्याकरतां म्हणून त्यांनीं पक्ष उभा केलेला नाहीं तोंपर्यंत त्यांच्याविरुद्ध तट उभा करणेंही मुळींच योग्य नाहीं. आतां त्यांचा कस अधिकाधिक वरचा लागावा अशी खटपट चालू ठेवणें भाग आहे परंतु त्याकरतां तशा व्यक्तींशीं विरोधाच्या भावनेनें न वागतां सहानुभूतीच्या भावनेनेंच वागलें पाहिजे. अर्थात, ज्या ठिकाणीं सहानुभूतीच्या दृष्टीनें पाहिलें पाहिजे त्या ठिकाणीं निवडणुकांसारख्या प्रसंगींच्या तटांची उभारणी करणें म्हणजे जो जात्या विरोधी नव्हे अशाला विरोधी होण्यास भाग पाडण्यासारखें आहे. आणि हें हिंदी संस्कृतीच्या नावानें, व हिंदी संस्कृतीकरतां म्हणून, करणें म्हणजे त्यांत त्या संस्कृतीलाही कमीपणा आणणें आहे. कारण हिंदी संस्कृतीचें प्राबल्य एवढें आहे, तिचा ज्याच्या त्याच्याशीं परिचय होतो त्या त्या पुरुषावर एवढा पगडा बसणारा आहे, कीं तिच्यातर्फे आमच्या ह्या चिमुकल्या निवडणुकांत एखादा 'आपोर्तगेझाद' हिंदूबंधूविरुद्ध अस्तन्या सारून पुढें येणें हास्यास्पदच दिसेल. कारण जी एक गोष्ट ह्या बाबतींत आपण दृष्टीआड होऊं देणें योग्य नाहीं. ती ही कीं, ज्या व्यक्ति आपल्या समाजांत आपल्याच संस्कृतीविरुद्ध वावरल्यासारख्या भासतात त्या आपल्या संस्कृतीच्या द्वेषानें तशा बनलेल्या नसून केवळ तिच्या अज्ञानामुळें तशा बनलेल्या आहेत. व त्यांच्या तशा वावरण्यानें हिंदी संस्कृतीचें नखही न दुखावतां फक्त तेच मात्र स्वःताचें धन व भूषण हस्तगत न झाल्यानें परकीयांचें भूषण उसनें घेऊन व मिरवून आपल्या लोकांचे व परक्या लोकांचेही उपहासाचे विषय बनून गेलेले आहेत. अर्थात अशा लोकांना सावरणें म्हणजे फक्त त्यांचें वैभव व त्यांचीं भूषणें त्यांच्या हस्तगत होतील असें करणें व तसें करतांना होतां होईतों त्यांना कमी दुखवणें अर्थात; त्यांच्याविरुद्ध समाजांत तट उभे करणें हें नव्हे. म्हणून; आमच्या अल्प समजुतीप्रमाणें असें दिसतें कीं, ज्या अर्थी आमच्या निवडणुकांमध्यें अजून तत्त्वापेक्षां व्यक्तींवर लोकांचा रोख अधिक असतो त्या अर्थी केवळ व्यक्तिद्वेषाला कारणीभूत होईल, परंतु तत्त्वप्रसाराला सहाय्यभूत होणार नाहीं असा मतदारांचा दृष्टीकोन वळवणें योग्य नाहीं. आणि हिंदी संस्कृतीच्या तर्फे तसें करूं जाणें म्हणजे तिच्याविरुद्ध आपल्या समाजांत पूर्वींच पक्ष उभा करण्यांत आलेला आहे असा ध्वनितार्थ निघण्यासारखें आहे. आणि ज्या अर्थी तसा पक्ष तर अजून कोणीही पुढें केलेला नाहीं त्या अर्थी तें नाहीं व नसावें तें आहे व असावें असा विनाकारण दृष्टीभेद करणें ठीक नाहीं. असें केल्यानें जेथें सहानुभूतीची, अनुकंपेची व सख्यत्वाची भावना उद्भवली पाहिजे तेथें तिरस्काराची, निर्ममतेची व परत्वाची भावना पेरल्यासारखें होणारें आहे. आणि हें तर केव्हांही इष्ट नाहीं. आणि तें हिंदी संस्कृतीकरतां होणें म्हणजे तर वस्तुविपर्यासच होय. असो.

हे विचार प्रगट करण्याला कारण झालेला वर निर्दिष्ट केलेल्या लेखांतील तो बढा तो भाग वगळला म्हणजे इतर बाबतींत मतभेद मुळीच नाहीं हें सांगणें नकोच.

सु. रा. सामंत.

—पारोडें येथें पुं. वा. विर्जिनकर यांचें प्रवचन झालें.

भारत

गुरुवार कार्तिक शु० १३ शी १८४६

जुंत लोकाळें

ग्रामसंस्था

पोर्तुगाल सरकारनें वसाहतींना, स्वयंसत्ताकराज्यपद्धतीच्या गोड व मधुर नावांखालीं, बहाल केलेल्या अनेक देणग्यांपैकीं, जुंत लोकाल (स्थानिक मंडळ किंवा लोकल बोर्ड) ही एक महत्वाची देणगी होय. प्रत्येक वीस किंवा अधिक मतदार (पोर्तुगीझ भाषेंत लिहावयाला वाचावयाला जाणणारे) असणाऱ्या गावांस अथवा गांवांच्या गटांस, अध्यक्षांसह तीन लोकनियुक्त सभासदांचें हें मंडळ स्थापण्याचा अधिकार दिलेला आहे. या मंडळास आपल्या हद्दींत रस्ते बांधणें; तळीं, विहिरी खोदणें; दवाखानें, वाचनमंदिरें, शाळा, रुग्णालयें, बाजारहाट उघडणें, दुष्काळांत व साथीच्या दिवसांत लोकांनां मदत करणें, गांवच्या परिस्थितीस अनुसरून कर बसविणें, जरूर ते कायदे करणें; जमाखर्चाचे अंदाज तयार करणें व हरेक कामांत सरकारास लागेल ती माहिती पुरविणें वगैरे अनेक उपयुक्त अधिकार दिले आहेत. अशा रीतीनें सरकारनें आपणावर व मुनिसिपालिट्यांवर असलेली जबाबदारी जुंत लोकालांच्या म्हणजे पर्यायानें लोकांच्याच अंगावर फेंकून देऊन, त्यांच्या तात्पुरत्या उपजीविकेसाठीं म्हणून,' मुनिसिपालिटीकडून वसूल करण्यांत येणारा जो 'रस्तापट्टीचा' कर (imposto de viação) तो वसूल करून, त्यांतील दोन तृतियांश आपणासाठीं ठेवण्याचा हक्क देण्यांत आला आहे. या कराच्या उत्पन्नांतून मिळणारे पैसे फक्त नवे रस्ते बांधणें व जुन्याची जोपासना करणें यासाठींच खर्च केले पाहिजेत. इतर कोणत्याहि कामास, मग तें कितीहि महत्त्वाचें असो, खर्च करणें झाल्यास नवा कर बसविल्याशिवाय स्थानिक मंडळास गत्यंतर नाहीं.

आधींच सरकारी व मुनिसिपालकरांच्या जाचानीं व मुर्गाव सुधारणा कमिटीनें लादलेल्या करांच्या भारानें त्रस्त झालेली जनता, घरच्या घरीं, आपल्याच लोकानीं बसविलेल्या नव्या करांस आनंदी संमती देऊन, ते देण्यास राजखुषीनें तयार होईल हें संभवतच नाहीं. आणि नवे कर बसवून उत्पन्नांत वाढ केली नाहीं तर, मंडळाकडून स्थानिक लोककल्याणकारक कृत्यें व्हावयाचीं नाहींत. अशा पेंचांत हीं आमचीं बहुमोलाचीं जुंतलोकाळें सध्या सांपडलीं आहेत. तरी पण, वाईटांतूनहि कधीं कधीं बरें निघतें, असें म्हणतात त्याप्रमाणें, प्राप्त परिस्थितींतूनहि मार्ग काढून, मिळलेल्या या महत्वाच्या देणगीचा सदुपयोग करून, मिळेल तो फायदा पदरांत पाडून घेणें आमच्या लोकांच्या हातचें आहे. व त्यांतच आमची पात्रता सिद्ध होणारी आहे. असली ही स्वयंसिद्ध पात्रता मिळविणें हें प्रत्येक नागरिकाचें, स्वतंत्र नागरिकाचें कर्तव्य होय. आजकाल जो उठतो तो कायदेमंडळाच्या, दिल्लीच्या मंडळाचा व मुनिसिपालिटीचा सभासद होण्यासाठीं प्रयत्न करतो. परंतु, असें करतानां आपल्या हातून त्या जागेला साजेसी कामगिरी काय होईल याचा ते विचार करीत नाहींत. म्हणूनच आमच्या आवतोनोमीचे (स्वयंसत्ताकराज्यपद्धतीचे) धिंडवडे निघत आहेत. या लोकांनां आपल्या लोकांचा मगदूर ओळखण्याइतकें सुद्धां ज्ञान नसतें. असें कष्टानें म्हणावें लागतें. नाहीं तर कायदेमंडळांत लोकनियुक्त सभासदांचें प्रमाण निम्यावर असता त्यांच्या हातून खर्चांत वाढ व करांची बेसुमार निपज यांखेरीज काहींतरी लोकोपयोगी कृत्यें झालीं असतीं. असो. उपरोक्त बड्याबड्या संस्थांचे सभासद होऊं इच्छिणाऱ्या उमेदवारांनीं, आपण आजपर्यंत, आपल्या कुटुंबपोषणपलीकडे नजर देऊन, आपल्या देशास हितकारक असीं कोणकोणतीं कामें केलीं आहेत? सेनकींत असो किंवा रेपुब्लिकांत असो, सरकार किंवा सरकारी अधिकारी यांकडून, लोकांवर होणारे कायदेशीर अन्याय थांबविण्यासाठीं अगर त्यांचा प्रतिकार करण्यासाठीं, आपण कोणकोणते प्रयत्न केले आहेत व आज करीत आहोत? गेल्या ग्रिपीच्या साथींत, त्याचप्रमाणें दुष्काळांत किंवा चालू महागाईत अनाथ व गरीब देशबांधवांसाठीं आपण किती झीज सोसली आहे! आपले देशबांधव अज्ञानांधकारांत चांचपडत असतां, त्यांस ज्ञानमार्गास लावण्याचें सोडून हरेक निंद्य प्रयत्नानीं त्यांच्या अज्ञानतेचा फायदा घेऊन आपण गबर होण्यास कधीं चुकलों आहों कीं कसें? याचा आपणांशींच विचार करावा व ज्यांच्या जिवावर सभासदत्वाचा मान मिळवण्याचें इच्छितो त्यांस, आपली ओळख जाहीर रितीनें पटवावी आणि नंतर उमेदवारी दाखवावी. श्रीमतीच्या व घरकर्णी देशभक्तीच्या जोरावर अथवा इष्टमित्रांस पुढें घालून घोडेबाजारानें, मतें मिळवून निवडून येणें यांत पुरुषार्थ नाहीं. तो केवळ व्यापारी सवदा होईल. पण लोकांनीं आपण होऊन राजखुषीनें, सीवाच्या जिव्हाळ्यानें सभासदत्वाची माळ गळयांत घालणें यांतच थोरपणा आहे; यांतच भूषण आहे, व यांतच कृतकृत्यता आहे. लोकांशीं मिळून मिसळून वागणारे लोकांचीं दुःखें समजून घेऊन तीं काढून टाकण्यास झटणारे, व एकंदरींत लोकांच्या सुखदुःखांत समरस होऊन त्यांचे वांटेकरी होणारे, अशानांच लोक आपलेसे मानतात आणि त्यांच्या आज्ञा पाळण्यास मागेंपुढें पाहत नाहींत. लोकप्रियता ही चिज फुकट मिळत नाहीं; ती धरसवलत्या गोष्टी करून गावागिऱ्यांशीं संघटन ठेऊन, चहाकाफीचे डोस घेऊन मिळवावयाची नसते. ती मिळवण्यांस धनयज्ञ, शरीरयज्ञ, आत्मयज्ञ करावे लागतात. अनेक परिश्रमानें, आत्मशक्तीच्या जोरावर लोककल्याण साधूनच मिळवावी लागते. या सर्व गुणाचा पाया आपणास आपल्या गावांतच राहून घालणें सोपें आहे. कारण गावांत राहिल्यानें संसाराकडे लक्ष देण्यांस फुरसत घेतां येऊन हळुहळू देशभक्तीचाहि ओनामा गिरवितां येईल. व या दृष्टीनें जुंतलोकाळें फार उपयोगाचीं आहेत. जुंतलोकालचे सभासद होऊन अगर त्या सभासदावर आपलें सात्विक वजन घालून सरकार अधिकारी, मुनिसिपालट्यो यांच्या बऱ्या वाईट कृत्यांवर नजर ठेवितां येईल. अशा नजरेचा वचक ठेविल्यानें राज्यसुधारणेंत फार मदत झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. शिवाय हरेक कायद्याचेंहि ज्ञान होईल.

गावांतल्या गावांत राहून, आपलीं मुलेंबाळें, आपला संसार यांकडे लक्ष पुरवून राहिलेल्या वेळांत जुंत लोकालच्या कामांत लक्ष घालणें फारसें कठिण नाहीं. व कालांतरानें लोकहिताचीं कामें करण्याचें एकदां अंगवळणीं पडलें म्हणजे आपली नजर गावावरून महालाकडे अर्थात दिल्लीत मंडळाच्या व त्यापुढें कायदेमंडळाच्या कामकाजाकडे अधिकारानें वळवितां येईल. अंगांत पात्रता आली कीं पुरे; पाहिजे ती खुर्ची आपलीच आहे व तेव्हांच ती अडविणें यांतच भूषण आहे. नाहींतर त्या खुर्च्यां अडकवून लोकांचें व आपलें नुकसान होण्याशिवाय काय साध्य होणार आहे? असो. येत्या महिन्याच्या १९ तारखेस जुंत लोकालांच्या निवडणुका होणार आहेत. त्यांत भाग घेण्यासाठीं प्रत्येक नागरिक बंधूनें आपल्या गावांत जुंत लोकाल आहे कीं नाहीं याचा शोध करावा. सुदैवानें जर असेल तर निवडणुकांत भाग घेऊन योग्य गृहस्थांची निवड होण्यासाठीं प्रयत्न करावें आणि जर तें नसलें तर तें कां नाहीं व काय केलें असतां तें मिळवितां येईल याचा विचारपूर्वक प्रयत्न करून स्थानिक स्वराज्याचा हक्क बजावून दाखवावा. अशी सर्वांस विनंतिवजा सूचना आहे.

भारत

गुरुवार कार्तिक शु० ७ मी १८४४

गोहत्येंतून मुक्त व्हा !

या आमच्या हिंदुस्थान देशाचें दारिद्र्य वाढवावयाला कारणीभूत होणाऱ्या अनेक परदेशी वस्तूंपैकीं, कापडाच्या खालोखाल साखरेचा नंबर लागतो. या साखरेच्या पायीं या गरीब हिंदुस्थानांतून, दरसाल जवळ जवळ दहा कोटी रुपये परदेशीं रवाना होत असतात. एकट्या जोधांतक प्रांतांतूनच तीन साडेतीन लाखांची त्या संख्येंत भर होत असते. या दहा कोटी रुपयांच्या मोबदल्यास मिळणारी जी साखर तिच्यामुळें आमचें जिव्हालोलुप्य तर वाढलेंच, शिवाय, चहा, कॉफी, कोको, यांसारख्या आरोग्यास अपायकारक अशा अनिष्ट व्यसनांचा फैलाव जारीनें सुरू होण्यास बरीच मदत झाली. आणि झालें काय कीं, दिवसेंदिवस जनता चैनबाज होऊन विनताकदवान व्हावयास लागली.

सांपत्तिक व शारीरिक बाबतींत अधोगतीला नेणारी ही साखर इतकेंच करून थांबली नाहीं. तर, मुसलमानी तरवारींनीं आणि ख्रिस्ती मिशननीं केली नाहीं, इतकी धर्मभ्रष्टता, नकळत, मुखावाटे आमच्या हाडीं मांसीं तिनें खिळविली. आह्मांला आमचा धर्म किती प्रिय होता व आहे हें आह्मीं मोठ्या अभिमानानें सांगूं शकतों. परंतु या साखरेनें आह्मांला धर्मलंड बनविलें, चैनबाजी वाढविली, नादान करून सोडलें आणि परमपवित्र अशा गोमातेच्या रक्तानें व अनेक जनावरांच्या हाडकांनीं इतकेंच नव्हे तर सजातीय अशा माणसांच्या प्रेतानीं आमचा देह विटाळून सोडला !! हे सर्व दुष्परिणाम आह्मांला स्वदेशी चळवळीनें जाणवून दिले असें असतां आह्मास त्याची लाज वाटत नाहीं. तिच्या अपवित्रतेचा किळस येत नाहीं, प्रत्यक्ष गोहत्येचा डाग लागत असतांनां चीड येत नाहीं., अनेक अपवित्र पदार्थांनीं पांढरी सफेत झालेली ही साखर पाहून तिचा वीट यावयाचा तो येत नाहीं व उलट घरांतून, देवस्थानांतून हजारों लाखों नव्हे कोट्यावधी रुपयांची साखर आह्मीं निर्बुद्धपणें वापरतों यास काय ह्मणावें ? आमची धर्माभिमानता नष्ट झाली कीं, [illegible]शक्ति लयाला गेली कीं, [illegible] झाली ? कसेंहि असो, परदेशी साखरेच्या [illegible], निवळ वरपांगी स्वरूपाला तिच्या क्षणिक रुचीला भुलून आह्मीं [illegible] आपल्याचा खर्च वाढविला, नवीन नवीन व्यसनें जडवून घेतलीं, [illegible]. दांताच्या व जंतांच्या विकारानीं बेजार झालों व देश शारीरिक, मानसिक, नैतिक व धार्मिक बाबतींत धुळीला मिळवून टाकिला.

प्रसिद्ध [illegible] नंतर स्वदेशी बहिष्काराची जी लाट सर्व हिंदुस्थानभर पसरली [illegible] या साखरेची खरीखुरी ओळख [illegible] करून दिली, पण आह्मीं [illegible] !! एकदां आपलीशी केलेली ही साखर, मग ती कितीहि अपवित्र असेना, कितीहि घातकी असेना सोडणें आमच्या जिवावर यावयास लागलें, व उलट तिला सोकावलेली, चटावलेली आमची जीभ, तिची तरफदारी करण्यास पुढें सरसावून आली. कोणी ह्मणावें, ही साखर आज शेंकडों, हजारों, लाखों वर्षें ह्मणजे जगाच्या उत्पत्तीपासून, आपण वापरीत आलों आणि आजच ही अपवित्र कशी झाली ? हें सर्व स्वदेशीवाल्यांचें ढोंग आहे, यांना इंग्रजी मालावर बहिष्कार घालून स्वराज्य मिळवावयाचें आहे, ह्मणूनच तें हें गोहत्येचें निमित्त पुढें करीत आहेत. कोणी ह्मणावें कीं, जर ही साखर आमच्या देवस्थानांतून वापरण्यांत येते तर तिच्या पवित्रतेची शंका आह्मांस काय ह्मणून यावी ? ती अपवित्र असली तरी 'पदरीं पडलें पवित्र झालें.' या न्यायानें तिला आह्मी पवित्र मानणार; कोणी ह्मणावें कीं, या साखरेंत कांहीं गुरांचें रक्त हाडकें वगैरे दिसत नाहींत, कारखान्यांत तीं वापरीत असतील पण 'डोळ्या आड ससण पाड' असें समजून खाण्यास काय हरकत आहे ? व कोणी याहि पुढें जाऊन ह्मणावें कीं, अहो हें सर्व त्या जहाल वर्तमान पत्रकारांनीं उठविलेलें काहूर आहे, त्यांना कोणत्याहि तऱ्हेनें आपल्या पत्राचे रकाने भरून काढावयास पाहिजेच होते, त्यांत ही वंगभंगाची स्वदेशीची बहिष्कारांची संधी सांपडली. मग काय विचारतां ? राजकीय सामाजिक, औद्योगिक निमित्तें पुढें केलीं तरी व्हावा तसा परिणाम झाला नाहीं ह्मणजे धार्मिक बाब पुढें करून परदेशी साखरेच्या अपवित्रतेवर दिले कोलमच्या कोलम खरडून. त्यांच्या त्या लिहिण्यावर हुरळून जाऊन साखर सोडूं गेलों तर आह्मी थोडेच पवित्र होणार आहों !! जी पूर्वी खाल्लेली साखर आमच्या रक्तांत हाडामांसांत मिसळली गेली आहे तिची वाट काय ? आह्मीं आमच्या खाण्याच्या पदार्थांवर "अपवित्र पवीत्रोवा" या मंत्रानें जलसिंचन करतों तें काय फुकटच ? त्यापुढें या लटक्या अपवित्रतेची काय विशाद लागून राहिली आहे ? असे एक ना दोन शेंकडों युक्तिवाद शर्कराभक्तांकडून पुढें आले होते व त्याला त्या वेळच्या वर्तमान पत्रांतून समर्पक उत्तरेंहि पण देण्यांत आलींच होतीं. परंतु, 'न कर्त्याचा वार शनिवार' या न्यायानें या तसल्या लोकांवर त्यांचा योग्य परिणाम झालेला दिसला नाहीं. सुदैवानें महात्मा गांधीच्या असामान्य कर्तृत्वानें असहकारितेची जी चळवळ चालू आहे तिचें स्वदेशी हें एक मुख्य आंग आहे. व या आंगानें चळवळ करणाऱ्यांनीं परदेशी साखरेवर जें वाङ्मय प्रसिद्ध केलें आहे, तें अत्यंत किळसवाणें असलें तरी प्रत्येक हिंदूनें विचार करण्याजोगें आहे. ह्मणून नमून्यादाखल बेळगांवच्या गोसेवक पत्रांत जी माहिती आली आहे त्या पैकीं कांहीं या खालीं आमच्या वाचकांस सादर करीत आहों

११४० अथवा १६८ मण साखर लोखंडाच्या एका कढईत टाकून गाळण्यांत येते. त्याला एक एक नळ लावण्यांत येतो. त्यांतून गरम पाणी आंत येत असतें. पहिल्यानें मळकट साखर रक्ताच्या योगानें साफ करतात. फिरून त्या रसाला जनावरांच्या राखेमध्यें मिसळतात.

एनसायक्लो पिडिया ब्रिटनिया.

साखर साफ करताना रक्ताच्या ऐवजीं जर अंड्याच्या आंत असलेल्या पांढऱ्या बलकाचा उपयोग केला तर फार चांगलें.

डिक्शनरी ऑफ आर्ट.

माझ्या विलायतच्या प्रवासांत मी जेव्हां विलायतेंतील साखरेचे कारखाने पाहण्यास गेलों तेव्हां पहिल्या मजल्यावर चढतांच नाकें रक्त आणि हाडांचे ढीग पाहून मला ओकाऱ्या येऊं लागल्या साखर तयार करण्यास असल्या अपवित्र वस्तु वापरीत असतील याची माझ्या मनांत मुळींच कल्पना नव्हती. जेव्हां जेव्हां मला या भयंकर देखाव्याची आठवण होते. तेव्हां माझें डोकें फिरून जाऊन मला ओकारी येऊं लागते.

स्वामी भास्करानंद सरस्वती

साखर सफेत करिताना मोरिशस मधले वाले गाईच्या चरबीचा उपयोग करितात

वृंदावन

मोरस साखर बैलांचें रक्त आणि पशुंच्याचें मूत्र यांच्या योगानें साफ करितात

श्रीवेंकटेश समाचार

शौचाला साफ न होणें आणि रक्त दूषीत होणें हे परदेशी साखरेचे उपकार आहेत.

वकील हनुमान

मोरस साखर खाल्ल्यानें प्लेग उत्पन्न झाला आहे.

पंडित राम दयाळ

परदेशी साखर साफ करताना नानाप्रकारच्या रोगानें मरण पावलेल्या गरीब मनुष्यांच्या प्रेतांचा उपयोग करतात. वगैरे

वर देण्यांत आलेली माहिती त्या विषयावरील अधिकारी पुस्तकांतून पत्रांतून आणि जबाबदार व्यक्तींनीं दिलेल्या व्याख्यानांतून आह्मी मिळविलेली आहे. हें त्या त्या खालीं दिलेल्या नावांवरून आमच्या सूज्ञ वाचकांस समजेलच. असें असतां तिजबद्दल संशय घेणें ह्मणजे आपल्या पदरांत अज्ञान बांधणें होय. त्यांतल्या त्यांत प्रस्तुत चळवळीशीं ज्यांचा काडी इतकाहि संबंध नाहीं अशा इंग्रजी ग्रंथांतून, सर्वमान्य इंग्रजी ग्रंथांतून घेतलेली माहिती कधींहि खोटी असणें शक्य नाहीं. तसेंच जोंपासून परदेशी साखरेच्या कारखानदारांकडून किंवा व्यापाऱ्यांकडून उलट पुरावा पुढें आला नाहीं तोंपर्यंत आह्मांस त्यांच्या घरीं, बसल्याजागीं, परदेशी अपवित्र साखरेनें तयार केलेले पदार्थ चघळीत चघळीत, अधिकारी पुस्तकांतून, पत्रांतून व जबाबदार व्यक्तींकडून मिळालेली माहिती खोटी आहे असें ह्मणण्याचा कसलाच अधिकार नाहीं. यापुढें व असला जबरदस्त पुरावा पुढं असतांना देखील जर आह्मीं या परदेशी साखरेशीं संसर्ग ठेवूं लागलों तर आमच्या सारखे नादान, धर्मलंड, गोभक्षक, नरभक्षक, आह्मीच ठरूं; ह्मणून सर्व देशबांधवांस व विशेषतः हिंदुधर्मबांधवांस अशी विनंति आहे कीं, स्वदेशाच्या कल्याणासाठीं, गोमातेची हत्या चुकविण्यासाठीं तसेंच इतर अनेक मूक मांसादि अपवित्र पदार्थांचें सेवन टाळण्यासाठीं आपल्या घरांतून देवस्थानांतून व इतरत्र ठिकाणीं होत असलेला परदेशी साखरेचा अनिरुद्ध संचार कडकडीत बहिष्कारानें बंद करा आणि जाणून बुजून, समजून उमजून होत असलेली गोहत्या टाळा. यांत तुमचें, तुमच्या देशाचें व तुह्माला प्राणाहूनहि प्रिय असणाऱ्या धर्माचें अत्यंत हित होणार आहे. गरीब जनता व गोमाता तुह्मांला आशीर्वाद देणार आहे. याच आशीर्वादानें गांधी महाराज सांगतात तें स्वराज्य, आत्मविश्वासानें मिळणारें स्वराज्य हळुहळू जवळ येणारें आहे. यतो धर्मः ततो जयः

स्फुट विचार

जुगारांविरुद्ध हुकूमः— सासष्टी महालाचे आदमिनिस्त्रासावातून तेथील पाटलांनां हुकूम करण्यांत आला आहे कीं, यापुढें कोणत्याहि जातीचे जुगार व विशेषतः गिरगिरी चालूं देणें सरकारच्या व राष्ट्राच्या इभ्रतीस कमीपणा आणणारें व समाजस्वास्थ्यास अपायकारक असल्यामुळें तो बंद करण्यासाठीं कसून प्रयत्न करण्यांत यावेत जुगारी लोक जुगार खेळतांनां पकडून, कैद करून आदमिनिस्त्रासांवांत पाठविण्यांत यावेत. इ. इ. हा हुकूम वाखाणण्याजोगा आहे व ज्यांनीं तो काढला ते आदमिनिस्त्रादोरसाहेब स्तुतीस पात्र आहेत याबद्दल संशय नाहीं. परंतु, ज्या हेतूनें तो हुकूम काढण्यांत आला, तो हेतु कितपत साध्य झाला ह्मणजे हुकुमाची अंमल बजावणी कशी काय झाली व होत आहे याकडे दुर्लक्ष करून चालावयाचें नाहीं; असें सदरील खात्यास सुचविणें आह्मांस क्रमप्राप्त आहे.

पुढें चालू:— इतकें बजावून सांगण्याचें कारण हेंच कीं, जत्रा वगैरे प्रसंगीं चालणारे जुगार बहुत करून पाटील साहेबानां, गांवच्या या मुख्याधिकाऱ्यांना, फार फायदेशीर होत असतात, हें सर्वांस विशेषतः देवस्थान कमिट्यांस तर माहीत आहेच. देवस्थानच्या तिजोरीचें उत्पन्न वाढावें हा सद्हेतु मनांत आणून देवस्थान कमिट्या जत्रासारख्या उत्सवप्रसंगीं जुगाराचा अड्डा स्थापन करण्यांस परवानगी देतात; व त्यास या पाटील साहेबांचें अनुमोदन मिळविण्यासाठीं उत्पन्नांतील कांहीं भाग तदर्पण करावे लागतात. तेव्हां आपल्या पथ्यावर पडणारे हे जुगार बंद करून ह्मणजे जाणून बुजून आपल्या हातानें आपल्याच पायावर, नव्हे पोटावर दगड आपटून घेऊन, वरिष्ठ अधिकाऱ्यांचे हुकूम सचोटीनें पाळण्याइतके इमानी गृहस्थ या पाटीलवर्गात सांपडतील असें आजपर्यंतच्या अनुभवावरून आह्मांस वाटत नाहीं. कसेंहि झालें तरी आदमिनिस्त्रादोरसाहेबांनीं आपल्या हुकूमांचा अनादर होणार नाहीं याबद्दल आणि प्रत्येक गांवच्या नागरिकांनीं तो कसा काय पाळला जातो याबद्दल योग्य तजवीज ठेवावी. तसेंच, इतर महालांच्या आदमिनिस्त्रादोर साहेबांनींच हात्र किंवा गिरवून गांवचे रजिदोर, जुने लोकांकडे, देवस्थान कमिट्या व इतर जनता, यांच्या साह्यानें आपापल्या हद्दींत होणारा जुगार नाहींसा करण्याची खटपट केल्यास समाजास नैतिक व सांपत्तिक बाबतींत अधोगतीस पोचविणारा हा ब्रह्मराक्षस गाडून टाकल्याचें श्रेय त्यांस मिळाल्याशिवाय राहणार नाहीं.

—येथील लक्ष्मीपूजनोत्सव यंदा मोठ्या थाटानें पार पडला. दो. वैकूंट सा. शिरोडकर हे उत्सव चालक होते. आमच्या संपादकांचें सदरहू प्रसंगीं प्रवचन झालें.

—डॉ मोराइस यांस 'बोलावणें' आलें आहे, प्लेगामुळें सा. फ्रांसीस्कांचें प्रदर्शन येत्या मार्च महिन्यांत पार पडेल, मुनसिपाल व इतर निवडणुका पुढें ढकलण्यांत आल्या आहेत, अशा अनेक वंड्या गेल्या आठवड्या पासून पसरावयास लागल्या आहेत.

धर्म आणि व्यवहार

॥ यतोविद्वान्नावधानोभूत्वा स्वयमाचरन् कर्माणि सेवयेत्तः कर्माणि कारयेत्॥

श्री. मं. श्री मध्वम. मट्टो.ध्दा.

जगाच्या आरंभापासून--मनुष्यप्राण्यांस ज्ञानप्राप्ति झाल्यानंतर-- जो जो व्यवहार अबाधितपणें चालून त्यांच्यामुळें कर्मविषयाच्या चोख चालू लागली, त्या त्या व्यवहारांना मंहात्म्यानीं धर्म हें नांव दिलें.

धर्माचीं अंगें दोन, ज्ञान आणि कर्म. ज्या वेळीं ह्या दोन्हीं अंगांची तुलना करावयाची असते, त्या वेळीं पहिलें स्थान ज्ञानाला देतात, आणि प्रापंचिक व्यवहाराचा प्रश्न ज्या वेळीं उभा राहतो, तेव्हां एका कर्माच्याच बाजूचा विचार घेऊन यथाशक्ति शेवटीं ज्ञानाची पुष्टि त्याच्या समर्थनार्थ जोडतात. कोणत्याही पंथांत जरी आपण शिरलों--तो प्राचीनतम धर्माचा मात्र पंथ असला पाहिजे—तरी हाच प्रकार दिसून येईल.

आम्हाला आजकाल व्यवहाराचीच ज्यास्त गरज आहे. कारण ॥आधी तें करावें कर्म। कर्ममार्गें उपासना॥उपासकां सांपडे ज्ञान। ज्ञानें मोक्षचि पाविजे॥ या समर्थोक्तीनुसार प्रापंचिक व्यवहार पूर्णपणें अवगत झाल्याशिवाय प्रपंचांत राहून परमार्थ साधण्याची हांव बाळगणें व्यर्थ आहे. असो.

वरील एकंदर प्रतिपादनावरून वाचकांनीं इतकेंच लक्षांत घ्यावयाचें कीं, आमच्या प्रतिपादनाचा रोख प्रचलित व्यवहाराबद्दल असणार व तो हिंदुधर्मीय बांधवांपुरताच असणार, इतकें सांगून पुढील विवेचनाला सुरवात करितों.

बहुतेक हिंदुलोकांना पाश्चात्यांनीं अद्यापकाळीं वलयवान्पणें, परकीय संस्कृतीनें गांगरून गेल्यामुळें पोटाची खळगी भरण्यासाठी भगाशिवाय ज्या मार्गांनीं भरतां येईल अशा मार्गाचें अवलंबन करण्यापलीकडे स्वाभिमान म्हणून कांहीं चीज जगांत आहे कीं नाहीं, याचीसुद्धां जाणीव असण्याचा संभव नाहीं असें फार कष्टानें म्हणावें लागतें! कारण, कांहीं व्यक्ति अशा विचित्र समजुतीच्या दिसून पडतात कीं, ज्यांच्यामते हिंदूचें जें जें कांहीं आहे, तें कुचकामी; मग तो धर्म असो, व्यवहार असो, कांहींही असो. युरोपियनांच्या चालीरीति अनेक नियमांनीं जखडल्या गेल्या तरी त्यांना 'धर्म' ही दोन अक्षरें न लागल्यामुळें त्या चांगल्या, आणि आम्हां हिंदूंचे व्यवहार — कितीही पवित्र आणि सुखावह असले, तरी ते —'धर्म' ह्या सदरांत मोडणारे असले कीं, टाकाऊ. "खिस्ताचें रक्त" म्हणून प्राशन करितां येतें, कारण तें खिस्तीजनांनीं पवित्र हातांनीं बनवलेलें, पण पवित्र— हो! पवित्र फक्त अगदीं पांढरें!(?) --तुळशीच्या स्पर्शानें औषधी बनलेलें पाणी-तेंही दोनतीन थेंब-पिणें वेडगळपणाचें लक्षण. कांहींजणांची मजल इतक्या पर्यंत जाऊन पोहोंचली आहे कीं, जी पवित्र आणि देवत मानली जात आहे अशी गोमाता, तिला सुद्धां युरोपियनांच्या बनल्यामुळें न स्मरतां आपली राक्षसी हाव तृप्त करून घ्यावयाची; त्यांच्यामतें आपल्या हिंदूचें दररोजचें स्नानसुद्धां अमंगळ, परंतु वरून सुशोभित आणि भपकेदार दिसणारे खिस्तीयन चोचले तेवढे-आंत कितीही घाण भरलेली असली तरी-चांगले (?)!

ह्या हिंदभूमींत आमच्या हिमकुल्या गोमांतकाची गणना होते त्या हिंदुस्थान देशाच्या धार्मिक कलंकाला जर कोणता भाग कारणीभूत होत असेल तर मी प्रामाणिकपणें सांगतों कीं आजला हा गोमांतक होय.

आमचे गोमांतकेतर हिंदबांधव, जातिभेदादि आपसांतील कलहांकडे सुद्धां तात्पुरतें दुर्लक्ष करून जर केवळ-नोकरशाही बरोबर अर्थात पर्यायानें सरकारबरोबर-स्वतःचे हक्क मिळविण्यासाठीं असहकारिता-मुठींत प्राण घेऊन-पुकारीत आहेत, तर इकडे गोमांतकांत चांगले चांगले सुशिक्षित म्हणविणारे जनतेचे-गोमांतकीय हिंदूचे-पुढारी (?)—केवळ आपल्या स्वार्थाशिवाय ज्या नोकरशाहीला कांहींचाही विचार करण्याची सवड नाहीं, त्या नोकरशाहीला पैशापाई जनतेच्या रक्तशोषणांत देखील मजल नेण्याला कांहींचीही फिकीर वाटत नाहीं, केवळ पैशापाई मनुष्याची तुलना पशूकोटींत करून आपला खिसा होतां होईल तेवढा गरम झाला कीं पुरेसें वाटण्याला जिला द्रव न येतां उलट ज्यास्ती हुरूप चढतो, अशा नोकरशाहीशीं, आपले आचार विचार बेधरपणें सोडून देऊन सहकारिता करण्यांतच नव्हे तर सर्वस्वी सत्त्व गमावण्यांतच-मोठेपणा मानून बसतात. काय ही शोचनीय स्थिति!!

ह्या संतशिरोमणींनें (!) आपल्या उदरासोमी तृप्त करण्यासाठीं असंख्य लोकांच्या प्राणाची पर्वा न धरितां ब्रह्मतुल्य धर्माची महति वाढविण्याच्या मिषानें हजारों हिंदूंना बाटवून आणि तेंही बळजबरीनें खिस्तीयन बनवलें, ज्या महात्म्यांमुळें (!) आज गोमांतकांत बिनप्रतिकार गोमांताचा प्रचार--आम्हां दुर्दैवी अभिमानशून्य बनलेल्या हिंदु लोकांसमोर-वध होत आहे, ज्यांच्या पाई कुटुंबांचीं कुटुंबें देशोधडीला लागून परदारांनांथाप्तेषांना अंतरलीं, अशा संताच्या (!) हरित मुद्धां आम्हां हिंदु लोकांचें रक्त शोषणाला पहात आहेत, हें अवलोकून कोणा खऱ्या हिंदु रक्ताच्या मनुष्याला वेदना घडणार नाहीं?

भारताच्या वाचकांना सांत्रासिकांच्या जत्रेची गोष्ट नव्यानें सांगण्याची जरूर नाहीं कारण, तिजबद्दल भारतांत ऊहापोह झालेला आहे, आणि पुढेंही कदाचित होईल. एकंदरींत हा लेख पुष्कळ वाढत चालला सबब मुख्य गोष्टींचें दिग्दर्शन करून आटोपतें घेतों.

ह्या लेखाचा मुख्य मुद्दा म्हटला म्हणजे लेखाच्या मथाळ्यांत दर्शित केल्याप्रमाणें 'धर्म आणि व्यवहार' होय. धर्म म्हणजे काय चीज आहे व तो कसा बनला हें सदरील लेखाच्या पहिल्या प्याऱ्यांत सांगितलेंच आहे; तूर्त व्यवहार कसा असावा हें सांगणें बाकी राहिलें. प्रत्येक हिंदु म्हणवून घेणाऱ्या इसमाचा व्यवहार-आमच्या मतें जुन्या पिढीला व नव्या पिढीला ज्या पासून कांहींमांहीं-आचरण करतांनां अडचण पडूं नये; ज्या व्यवहाराला पहिल्यानें तिऱ्हाईत इसमाला 'जुनें तें सोनें' किंवा 'नवें तें हवें' अशा प्रकारचें आढळतां केवळ 'आंपल्याला पुरतें नवें' आणि 'धर्म रक्षणा पुरतें जुनें' दिसून यावें, अशाच प्रकारचा आधुनिक वळणाचा एकंदर व्यवहार असावा.

मित्रहो, मोठमोठ्या बॅरिस्टरादि हुद्देवाल्या युरोपियनांना जर धर्ममध्यें जाण्याला कमीपणा वाटत नाहीं, तर उलट तें स्वाभिमानाचें-आपल्या धर्माभिमानाचें-द्योतक असल्यामुळें त्यांत अभिमान मानून ते त्याचें समर्थन करतात, कट्टे खिस्ताचे भक्त बनलेले युरोपियन परधर्माचा प्रश्न उपस्थित झाला असतां आपल्या देशाला पार विसरून आपल्या विचार स्वातंत्र्यावर पाणी सोडून, परधर्माची निंदा किंवा परधर्माबद्दल तिटकारा करण्यांत स्वधर्मीयांबरोबर ऐक्य पावतात, एकंदर युरोपियनांना-मग तो आस्तिक असो किंवा नास्तिक असो—जगात जर खरा धर्म कोणता वाटत असेल तर तो आपला खिस्ती धर्म; तर हें सर्व स्वाभिमानाचें द्योतक नव्हे असें कोण म्हणेल? अशा स्वाभिमानाची महति काय आहे हें युरोपचा इतिहास खुशाल सांगू शकेल; इतकेंच केवळ नव्हे, तर आमच्या देशाच्याही इतिहासांत एकंदरींत हा स्वाभिमान शिवाजी महाराजांच्या चरित्रांत पूर्णपणें दृग्गोचर होण्यासारखा आहे. तर बांधवहो आपण आधुनिक शिक्षणाचें चीज धर्म रक्षणाच्या कामात साह्य घेण्यापुरतेंच करून आपलेपणा कायम राखण्याकडे अधिक लक्ष पुरविलें पाहिजे. ज्या कोणांस आम्हां हिंदूंचे आचार विचार चुकीचें वाटत असतील, त्यांनीं ते जनतासमोर मांडून त्यांच्या खोटेपणाचा शहानिशा करण्याच्या कामांत झटलें पाहिजे; नाहीतर हें अमुक कुठें आहे, किंवा तें तमुक धर्माचें अंग नव्हे, अशा तऱ्हेच्या वल्गना धर्मज्ञानाभावामुळें अज्ञ लोकांसमोर करून मनाचें समाधान करून घेण्यांत कांहींच अर्थ नाहीं. शेवटीं इतकीच विनंति करितों कीं, पुढारी म्हणविणाऱ्या सुधारक व्यक्तींनीं अनुकरणप्रिय व्यक्तिमात्राची दिशाभूल न करण्याकडे खबरदारी ठेऊन आचरण आचारांत ठेवावें, इतकें सांगून आजकरितां पुरी रजा घेतों.

शेवटीं ता पद्मनाभ प्रभु देसाई

ज्ञानसागरावरील आपली एक बंदर' या विषयावर पाऊणतास पर्यंत भाषण करून शिक्षणाचा उपयोग, वाचनमंदिरापासून जनतेस मिळत असलेल्या ज्ञानांचा फायदा व त्यामुळें ज्ञानसागरावरील 'एक बंदर गांठण्याचा सुलभ मार्ग वगैरे मुद्यांचें लोकांना पटेल अशीं उदाहरणें देऊन उत्तम विवेचन केलें. नंतर रा. पुणतांबेकर यांचें 'उत्तम राज्यपद्धती' या विषयावर फारच परिणामकारक व हृदयस्पर्शी भाषण झालें. थोडा उशीर झाल्यामुळें आपण थोडक्यांत आवरतें घेतों असें व्याख्यात्यांनीं इच्छा प्रदर्शित केली असतांनां लोकांनीं, कांहीं हरकत नाहीं चालूं द्या, असें सांगितलें. राज्यपद्धतीमधील सूक्ष्म भेदांचें विषदीकरण, हिंदी अगर आर्यांचे राज्यपद्धतीचें श्रेष्ठत्व, पाश्चिमात्यांचे राज्यपद्धतींतील अनुदार धोरण वगैरे मुद्यांचें आधारभूत व असरकारीत विवेचन करून आपल्या बहुश्रुतपणाचा अनुभव लोकांस नजरेस आणिला. नंतर रा. दत्तोपंत वझेकर यांनीं थोडें भाषण करून सरस्वतीसेवकमंडळाच्या स्तुत्य उपक्रमाबद्दल अभिनंदन करून निवडक विद्वानांच्या ज्ञानांचा फायदा गोमांतकस्थ जनतेस होत आहे. तेव्हां गोवेकरांत कार्यक्षमता वाढण्यास वाव मिळेल यांत संशय नाहीं. यासाठीं सर्वांनीं एकदिलानें देशसेवेचें कार्य करावें अशी विनंति केली. नंतर अध्यक्षांनीं उत्सवाचा समारोप करून संस्थेचे, स्वयंसेवकांचे व मदतगारांचे आभार मानले. रा. दलाल यांनीं थोडक्यांत पाहुण्यांचे अध्यक्षांचे, ते सहकुटुंब हजर राहून सभापतीचें कार्य सुकर केल्याबद्दल, इतर वक्त्यांचे व हजर असलेल्या लोकसमुहाचे आभार मानले. नंतर श्रीसरस्वतीचे नामघोषांत उत्सवांतील व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम समाप्त झाल्याचें जाहीर झालें. दर रोज रात्रीं हरिकीर्तन, आरत्या, प्रसाद वगैरे होत असे. अशा प्रकारें बंदांचा उत्सव निर्विघ्नपणें पार पडला.

...etos de municipalidades, reorganização dos serviços de trabalho gratuito, etc.

Mais discursos sobre a ponte de Colvale. Acabou ? Não.

Prestaram mais relevantes serviços, criando novos e novos impostos para não crearem dificuldades ás despezas aumentadas, e por aumentar, com quanto não seja organizado o quadro dos cabos de policias ou "fouzdares" dos regedores, deixando ordenado, de categoria e exercicio com melhoria de subvenção para aquelles pobres servidores do Estado, interrando assim os seus eleitores debaixo destes—

E não absolutamente não se importaram, até hoje, com o beneficio comum do inventario !!....

Surge agora, o desejo de fazer economia para ingles ver, extinguindo-se as comarcas e os tabeliães que não são pagos pelo Estado etc.

¿ Por ventura quererá a nossa autonomia que voltemos ao antigo sistema seja por causa de quem for de *vastas* comarcas, abrangendo dois ou mais concelhos?

Então é natural que voltemos tambem aos antigos defeitos, deficuldades e embaraços que a administração de justiça experimentava tornando se inacessivel ás povoações mais afastadas como no tempo da intendencia.

Faz a pena tudo isso, e demais a mais, notando-se semelhantes propostas levianas partidas dos nossos jurisconsultos-ornamentos do foro indigno-que deviam e devem pa... o ...inar o regime civil contra o militar nesta epoca da democracia.

Aquem apelar ?

Oxalá que na Metropole tenha eco o brado lancinante do vigoroso e insigne jornalista sr. Paulo da Gama e tenha dó e compaixão deste pobre e pacato povo que ia pedir justiça ao tumulo do terribil Albuquerque.

O mesmo

ECOS & CRITIA

Bharat

Vai introduzir deversos melhoramentos, como já acabamos de anunciar aos nossos leitores. ...dimos porisso aos nossos assignantes a fineza de saldarem os seus debitos, com possivel urgencia.

Prof. Cossambi

Encontra-se em Góa o sr. Pro. Dharmananda Cossambi, de seu feliz regresso da America.

Ao sr. Cossambi que honrou, por algum tempo, as colunas do *Bharat* com a sua brilhante colaboração, apresentamos os nossos cumprimentos de boas vindas.

Bicholim

Logo estavamos de pensar que em tão breve, teriamos a dita de vermos uma realidade, restabelecendo-se de novo neste Cassabé a instituição *Vidia Vardaca Mandala* com a bibliotecá anexa, há uns quatro anos atrás, instituida, pelos incançavois e insanos trabalhos da mocidade hindu, com o louvavel e altruista fim de, por ali, ministrar a instrução adequada, baseada nos moldes essencialmente modernos e pedagogicos, na medida do possivel sem distinção de classes nem castas, de ricos nem pobres, ás centenas de crianças, mas o maldito vendaval, que soprou desabrido contra ela por parte de uns mal intencionados cristãos mataram-na logo no seu inicio recorrendo aos meios pouco licitos e decoro sos e desabando assim contra ela os maus tempos que ora correm.

Ora a instrução ai ministrada são cinco classes maratas e quatro de ingles, pelos professores competentes e habilitados, expressamente trazidos das escolas inglésas, sob a proficiente direcção duma comissão escolhida pelos seus habitantes que tomaram a seu peito as despezas e mais coisas referentes á mesma instituição.

O acto filantropico que é dado ver nesta ocasião, digno de todo o elogio é o oferecimento do edificio onde funcionam as mesmas escolas pelo sr. Dundá Apá Gadvi que mandou construir para o mesmo fim, e que tem-lhe acarretado a despesa de 5 mil rupias. Hourralho seja !

Por ocasião da sua fundação que recaiu no dia de *Vijia dossomim*, houve conferencias, discursos dos srs Kale, V. S. Codoodo, V. Colmulé, Pansicar. etc.

Nossos sinceros votos para que a mesma instituição faça rápidos progressos.

Franco

साभार स्वीकार

मराठी नवजीवन (साप्ताहिक):—या पत्रांत गुजराथी नवजीवनांतील महत्वाचे लेख मराठी पेहरावांत प्रसिद्ध होत असतात. भाषांतरें काळजीपूर्वक केलीं जात असल्यांवरून सरस निघतात. प्रकाशक, श्री. अनंत आवडे, मुंबई

वर्तमानसार

—पणजी शहर सुधराईचें काम जारीनें चाललें असून, नव्हंबर अखेर त्यांत महत्वाच्या सुधारणा झालेल्या आढळून येतील.

—ठिकठिकाणच्या संस्थांकडून वाढदिवस व सरस्वत्युत्सवास हजर रहाण्यासाठीं आलेल्या आमंत्रणाबद्दल भारत त्यांचा फार आभारी आहे.

—रा. दायमोडे, घन:शाम पाणंदीकर श्रीरंग तळावलीकर, ताल्या मळकर्णेकर, शंकर लाड, बाबु शिवराम प्रभू देसाई, गुणो गोविंद देसाई, बाबासाहेब सावर्डेकर इ. हिंदु गृहस्थानीं येथील कोर्टात वकीलीची परीक्षा देऊन ते पास झाले.

भारत

गुरुवार आश्विन व० ३०   १८४४

येत्या निवडणुका

येत्या नव्हंबर महिन्याच्या ५, १९ व २२ या तारखांस, अनुक्रमें मुनिसिपालिट्या, जुंतलोकाल व कायदेमंडळ यांचे सभासद निवडण्याकरितां सभा बोलावण्यांत आल्याचें सरकारी बोलेतींवर जाहिर झालें आहे. अशा रितीनें निवडणुका दारांशीं येऊन ठेपून ठेपा वण्यास लागल्या तरिहि आह्मीं या कुशीवरून त्या कुशीवर वळण्याचें सुद्धां मनांत आणीत नाहीं हें आमचें अनधिकारत्वाचें लक्षण नव्हे तर काय? लोकसत्ताक राज्य पद्धतीचें दिव्य तांबडें निशाण या आमच्या हिंदभूमीवर फडकावयास लागल्यास आज बरोबर एक तप होऊन गेला- इतकेंच नव्हे तर, घरच सल्या स्वयंसत्ताक पद्धतीचा" मग ती नामधारी कां असेना !! अमल सुरू झाल्यास तीन अधिक वर्षे होऊन गेलीं, तरी नागरिकत्वाचे स्वतंत्र नागरिकत्वाचे अधिकार वजावण्याचें अद्याप आमच्या जिवावर येत असतें हें पाहिलें म्हणजे, आज चारशें अधीक वर्षेपर्यंत पारतंत्र्याच्या मिळांत खारवलेले आमचे लोक अनायासें प्राप्त झालेल्या त्या स्वतंत्र व उदार राज्यपद्धतीस पात्र होण्यास किती काळ लोटणार आहे हें एक इशीच जाणे !!

परंतु आपल्या देशाचें दुर्दैव संपून आपल्या डोळ्यांदेखत त्यास सुखाचे दिवस मिळावे यायिषयीं विचार करणाऱ्या देशसेवकांनीं कधींहि निराश होतां कामा नये एका पिढींत न दिसणारे गुण कांहीं काळानें दुसऱ्या पिढींत दिसूं लागतील असें धरून चालण्यास हरकत नाहीं. मात्र त्या दृष्टीनें कळकळीचे प्रयत्न झाले पाहिजेत.

वर सांगितल्याप्रमाणें करण्याचे प्रयत्न कोणी करांवे हा एक महत्वाचा प्रश्न आहे. व तो हिंदुसमाजाच्या दृष्टीनें सोडविणें फार अगत्याचें आहे. धर्मवेड्या पोर्तुगेझ लोकानीं आपला पांढरा पाय येथें घट्ट रोवल्यानतर तो आचंद्रार्क कायम रहावा म्हणून आपला धर्म व संस्कृति याचा प्रसार करण्यास प्रारंभ केला. त्यासाठीं त्यांनीं कोणकोणत्या जुलमी, राक्षसी अतएव निंद्य मार्गाचा अवलंब केला. तें अजून साधारण मानानें समजून आलेंच आहे. तरी पण तें अधिकाधीक समजणें फार जरूरीचें आहे. त्यांच्या त्या जुलमांस बळी पडून खिस्ती झालेले लोक "पडला जन्म गोड" या न्यायानें त्यांच्या संस्कृतींतच गुरफटून गेले व आपला धर्म आपले राष्ट्र आपली भाषा, आपल्या चालीरीति वगैरेंस पारखे झाले. कालांतरानें पोर्तुगेझांच्या पराक्रमांस व भाग्यास उतरती कळा लागल्यामुळे त्यांच्या धार्मिक जुलमांसहि आळा बसत चालला व तेव्हां पासून स्वतःचा धर्म बचावून कसायसा जीव धरून राहिलेले हिंदु लोक हळुहळू खऱ्या व बाट्या पोर्तुगेझाशीं दळण वळण ठेवूं लागले. आपल्या देशभाषेचें म्हणजे मराठी भाषेचें "मग ते तुटाजें कां होइना" शिक्षण संभाळून पोर्तुगेझ भाषेचें ज्ञान मिळविण्याकडे कांहींनीं आपला मोर्चा वळविला. व त्या भाषेंत, सरकार दरबार करण्याइतकें प्राविण्य मिळविलें. कांहींनीं कामदार वर्गांत आपला प्रवेश करून घेतला व अशा रितीनें आपलें अस्तित्व सरकारच्या व धर्म आणि संस्कृति यांच्या योगानें प्रतीसरकार बनलेल्या येथील खिस्ती समाजाच्या निदर्शनास आणलें. सध्याच्या लोकसत्ताक राज्यपद्धतींत तर त्यास बराच वाव मिळाला. हें सर्व जरी खरें असलें आणि तसें होणें फार अगत्याचें असलें, तरी हा फायदा पदरांत पडून घेणाऱ्यानां हिंदी संस्कृतीशीं बेइमान व्हावें लागलें ही गोष्ट नाकबूल करता येणार नाहीं. जसजसा खिस्त्यांचा व आमचा परिचय वाढू लागला तसतसा त्यांनीं उमलून घेतलेल्या पाश्चिमात्य सुधारणेचा पगडा आमच्या लोकांच्या मनावर पडूं लागला. स्वतःच्या धर्मांचें स्वतःच्या चाली रीतीचें सोपपत्तिक ज्ञान होण्याजोगें शिक्षण न मिळाल्यानें, खिस्ती शाळा मास्तर, वरिष्ठ अधिकारी वगैरेंकडून होत असलेल्या हेटाळणीस प्रत्युत्तर देण्याचें सामर्थ्य आमच्यांत राहिलें नव्हतें व अशा रितीनें आमची बाजूच कमकुवत आहे असा आमचा आह्मांस भास होऊं लागला. आणि अनेक कारणांनीं कळत नकळत सुद्धां आमच्या आचरणांत पाश्चिमात्य सुधारणेची छाप पडत चालली व त्यामुळें झालें काय तर आचार विचार आहार विहार यांत मनस्वी फरक पडून त्याचे दुष्परिणाम सध्या आह्मांस रोगांच्या साथी, दुष्काळ, महागाई वगैरेंच्या रूपानें भोगावे लागत आहेत.

सुदैवानें इंग्रजी हिंदुस्थानांत चाललेल्या चळवळीनें, आमच्या लोकांस वरील गोष्टींची जाणीव होत चालली आहे परंतु" समजतें पण उमजत नाहीं,, अशी आमची स्थिति झाल्यामुळें त्यांतून मुक्त होण्यासारखे प्रयत्न आमच्या हातून व्हावे तसे होत नाहींत. प्रस्तुत पुढें दिसणाऱ्या निवडणुकांत भाग घेतानां आह्मांस याच दृष्टीनें पुढें पाऊल टाकिलें पाहिजे. मुनिसिपालट्या जुंतलोकाल आणि कायदेमंडळ यांत सभासद या नात्यानें जाऊं इच्छिणारे आपली पुढील कामगिरी हिंदी संस्कृतीला धरून करणारे असतील तरच त्यानां आपलें मत देणें व इतरानीहि द्यावीं म्हणून लोकमत तयार करणें रास्त होणार आहे. नाहीं तर 'जोडीचा सैतान खुनास झांबतो ,, या म्हणीचें प्रत्यतर पाहावयाचें नशिबीं येणार. या सर्व गोष्टींचा आपल्यां मनाशीं विचार करून,,प्रत्येक मतदार, प्रत्येक हिंदु मतदार आपलें मत योग्य उमेदवारास देईल अशी आशा आहे.

कुठेंही स्वीकारिलेले असलेले आढळून येत नाहींत; व त्याप्रमाणें, संभाजी, बाजीराव, चिमणाजी अप्पा, अंग्रे दर्यावर्दी किं. वा अशा प्रतीच्या अन्य ऐतिहासिक पुरुषांची ते स्तुति किंवा तरफदारी करित नाहींत. नाहीं तर, काळ्ळ, गामा, आल्बुकेर्क यांच्यासंबंधानें जें प्रतिपादन रा. तळावलीकर हे करित आहेत तेंच प्रतिपादन त्या पोर्तुगेज लिसेवस्थांनीं किंवा लिसेवोत्तीर्णांनीं वरील हिंदी वीरांना अनुलक्षून करायाला पाहिजे. कारण, संभाजी, बाजीराव, चिमणाजी वगैरेंनीं जीं जीं कृत्यें केलीं तीं तीं त्यांनीं स्वदेशाकरतां जिवाची पर्वा न करतां केलीं. आतां, तीं पोर्तुगेजांच्या नुकसानाला कारण झालीं ही गोष्ट मान्य आहे. 'परंतु, तीं त्यांनीं त्यांच्या नुकसानाकरतां केलीं ही समजूतही अविचारमूलक असली पाहिजे !

अशा मासल्याची ही विचारसरणी लिसेवांची मूस, फक्त हिंदु विद्यार्थ्यांच्याच मनावर ठसवते व पोर्तुगेज विद्यार्थ्यांच्या मनाला किंवा मेंदूला लागू देत नाहीं त्याचें कारण काय ? आह्मी पुनश्च अशी आशा प्रगट करतों कीं, ही विचारसरणी सर्वसामान्य हिंदू लिसेवस्थांची नसून कांहीं विशिष्ट व्यक्तींची असावी, आणि तसें सिद्ध करणारे लिसेवस्थ पुढें आल्यावांचून रहाणार नाहींत.

ह्या मुद्याला रजा देण्यापूर्वी एक गोष्ट मात्र आह्माला ओघाला आल्यामुळें नमूद करावीशी वाटते. ती ही कीं रा. भोसले ह्या आपल्यापैकींच एका व्यक्तीनें आफोंस आल्बुकेर्क, वास्कु द गाम ल्हुयांव दे कांमुश अशा आद्यांकडून 'धर्मी दारीं शय्येवरी रतिसुखाने अवसरीं' स्तवन केल्या जाणाऱ्या ऐतिहासिक व्यक्तींना उद्देशून चार कडक शब्द लिहिल्याबरोबर ज्या किती दर्यांत असलेलें नसलेलें पित्त खवळलें तेच कित्येक लोक, दोतोर झुझे झ्योआकीं फ्रागोझ या पोर्तुगेज गृहस्थानें शिवाजीची आई जारिणी होती व तीनें एका पोर्तुगेजाशीं व्यभिचार केला व त्यापासून शिवाजी जन्मला असा जितका खोटा तितकाच निंद्य, मजकूर लिहून एक लांबलचक चोपडें प्रसिद्ध केलें असतां स्वस्थ मूग गिळून बसले; त्याना जर 'तेव्हां गेला होता गधामुना कुठें तुझा धर्म ?' असा सवाल केला तर ते काय उत्तर देऊं शकतील ?

हो. पण चुकलों. ते अशा प्रश्नांना आपल्याबरील विचारसरणींनें खात्रीनें उत्तर देऊं शकतील. कारण, ते ह्मणतील कीं, दोतोर फ्रागोझानें जें कांहीं लिहिलें तें आमच्या शुद्ध शिव्यांची पर्वा न करतां स्वजातियाच्या रक्ताच्या थोरवी करतां लिहिलें आतां, तें आह्मांला हानिकारक झालें ही गोष्ट मान्य आहे. परंतु, त्यानें तें आमच्या नुकसानाकरतां लिहिलें अशी समजूत अविचारमूलक आहे !"

धन्य हे विचार आणि ही सरणी ! हिचा अवलंब न करतां, फ्रागोझाला 'शतमूर्ख' (Um grande tolo] ह्मणून शाब्दिक लात झाडून चालते झालेल्या भोसल्यानां आह्मी आतां खात्रीनें 'अधन्य' ह्मणूं !!

परंतु, आह्मांला एक मात्र जबरदस्त शंका येत, ती ही कीं, ज्या प्रतीचा नीच मजकूर लिहून फ्रागोझानें आपलें चोपडें प्रसिद्ध केलें, त्याच प्रतीचा मजकूर लिहून जर आमच्या पैकीं एखाद्यानें आल्बुकेर्काच्या किंवा गामाच्या आईसंबंधीं पुराव्याप्र सिद्ध केलें असतें तर त्या दाल्बुकेर्काच्या बापजाद्यांचे औरस वंशज जे पोर्तुगेज लोक ते तर सोडाच, परंतु बिन औरस वंशज असें मिरवीत, किंवा सांसारिक वंशज असें आमचे वाटे बांधव व बौद्धिक गुलाम असें आह्मांही त्यांच्या अनुसरणानें ते लिहिणाऱ्यावर तुटून पडलों असतों. तसें झालें असतें तर ही वर वर्णन केलेली, धन्य धन्य विचारसरणी पोर्तुगेजांनीं तर नव्हेच परंतु आह्मींही अनुसरली नसती. तसें झालें, असतें तर पोर्तुगेजांचें आजचें पोर्तुगेज पित्त खवळल्यावांचून राहतें ना, इतकेंच नव्हे तर कानेकार्चे उसनें पोर्तुगेज पित्त व आमचें 'कनेक्री' पोर्तुगीज पित्तही खवळलें असतें. परंतु, आमच्या स्वतःच्या ऐतिहासिक बाबतींमध्यें मात्र आमचें पित्त खवळूं शकत नाहीं, तर उलट आह्मांला वरच्यासारखी मेषपात्र विचारसरणी सुचते. ह्याचें कारण काय असावें ? दुसरें काय असणार? पोर्तुगेजांनीं आपल्या शिक्षणानें व संस्थांनीं जर आमच्या ऐतिहासिक बाबतींतलें पित्त आह्मांमध्यें उत्पन्नच होऊं दिलें नाहीं तर आमचें खवळणार काय ? कोलारिन्हेंय?

असो केवळ वादांतील विधानें व विचारसरणीचा विचार सोडून देऊन आह्मी निखळ परिस्थितीचें परीक्षण करूं तरी आह्मांला साऱ्या प्रकाराचा पूरेपूर खुलासा मिळतो. कारण, मूळ परिस्थितीच अशी आहे कीं, जें जें धन्याला रुचेल तें तेंच जसें पोपटाला बोलायाला किंवा गायाला शिकवायें त्याचप्रमाणें जें जें पोर्तुगीजांच्या रुचीचें व अभिमानाचें तें तेंच आह्मांला बोलायाला किंवा गायाला शिकविलें जातें. "माझा धनी, भला धनी,' माझा धनी भला धनी' असें ज्या पोपटाला पटविलें असेल तो चुकूनही दुसरें कांहीं बोलणार नाहीं पण, तेवढ्यावरून इतरांनीं अशी कल्पना करूं नये कीं, त्याचा धनी त्याला पिंजऱ्यांत कोंडणारा नसेल, किंवा, त्या कोंडण्यानें त्याला दुःख होत नसेल. ह्या दोन्हीं गोष्टी सत्य आहेत. फक्त त्याला जें पढविलें आहे त्यांत त्यांचा उल्लेख नाहीं. ह्यास्तव, तो जें कांहीं कथन करतो, त्यावरून त्याच्या परिस्थितीचें निदान करूं नये. त्याचप्रमाणें 'व्हिव्ह आफोंस आल्बुकेर्क' 'व्हीव्ह व्हास्कु दे गाम' असा, आमच्या राज्यकर्त्यांच्या सुरांत सूर मिळवून आह्मी शंखनाद करतों एवढ्यावरून कोणी असें समजूं नये कीं ह्या लोकांनीं आमच्या नाकांत वेसण घातली नाहीं किंवा त्या वेसणीला त्यानीं जेव्हां जेव्हां हिसके दिले तेव्हां तेव्हां आह्मांला इजा पोचली नाहीं. त्या दोन्हीं गोष्टी घडायाच्या त्या घडल्याच व त्यांचे दुःख आह्मीं भोगावयाचें तें भोगलेंच. परंतु, त्याचा परिस्फोट करण्याची परिभाषा आमच्या तोंडांत मुळींच न शिरूं देतां उलट "माझा धनी भला धनी' माझा धनी भला धनी' असेंच जें आह्मांला गेल्या कित्येक शतकांत पटविण्यांत आलें व सध्या पटविण्यांत येत आहे त्याप्रमाणें पाठ चालवीत बसलों आहोंत. आणि ह्या पाठघोषात मग्न असतां जेव्हां आह्मांला कोणी तरी 'गुलामांनो, हा कोणाचा जयजयकार करतां आहां !' असा सवाल टाकतो तेव्हां स्वाभाविकतःच आह्मांला आमच्या कृतीचें समर्थन करण्याची व त्याकरतां, वर वर्णन केलेल्या प्रकारची मेषपात्री विचारसरणी स्वीकारण्याची प्रवृत्ति होते. कारण, अलंकारिक भाषेंत जरी आह्मांला पोपट ह्मणून ह्यावें लागलें, व राजकीय परिस्थितीमुळें जरी आह्मांला पढविलेला पाठ करावा लागला, तरी वस्तुतः आह्मी माणसेंच आहोंत. व माणसुकीची पुष्कळशीं लक्षणें जरी आह्मीं गमावलीं असलीं तरी आत्मसमर्थन हें जें अगदीं वेड्यांत वेड्या माणसालाही न सोडणारें लक्षण तें कांहीं आह्मीं गमावलेलें नाहीं, आतां ह्या आत्मसमर्थनार्थ जी विचारसरणी आह्मीं पत्करतों ती मात्र आमच्या परिस्थितीप्रमाणें मेषपात्रच असते. कारण, जी परिस्थिति आह्मांला अन्य बाबतींत मेषपात्र बनवूं शकते तीच परिस्थिति आमच्या विचारशक्तिलाही मेषपात्र बनवूं शकते. अर्थात अशा विचारशक्तीनें जें समर्थन करायाचें त्या समर्थनांतही त्या परिस्थितीचेंच प्रतिबिंब पडायाचें हे ठरलेलेंच आहे. या नियमाप्रमाणें ज्या अर्थी आमच्या विचारशक्तीला वळण देणाऱ्या शिक्षणांत किंवा वातावरणांत आमच्या चालू परिस्थितीची तरफदारीच फार असते. ज्या अर्थी आफोंस आल्बुकेर्क, ल्हुयांव दे कांमुश अशा व्यक्तींचाच अखंड स्तुतिपाठ चालतेला असतो, त्या अर्थी ती तरफदारी किंवा तो स्तुतिपाठ आमच्या आंगवळणीं पडून जाणें व त्यांविरुद्ध चकार शब्द कानावर पडतांच आह्मांला तिडिक उठणें स्वाभाविक आहे मग, त्या परिस्थितीचा जाचकपणा, किंवा त्या व्यक्तींनीं केलेली आमची हानि ही जरी आह्मांला मान्य झाली, तरी देखील आह्मीं त्या स्तुतिपाठाचें आणि त्या तरफदारीचें समर्थन केल्याशिवाय रहाणार नाहीं आणि जरी तें समर्थन 'त्यांनीं केलें तें आमच्या नुकसानाकरतां केलें ही समजूत अविचारमूलक आहे, ह्या पलीकडे जाऊं शकलें नाहीं व त्या योगानें दुसऱ्याचें सोडाच पण आमचें स्वतःचें जरी चांगलेंसें समाधान झालें नाहीं तरी तें करीत राहण्याकडे आमची प्रवृत्ति त्या स्तुतिपाठाला खंड पडेपर्यंत होत जाणार हें साहजिक आहे.

आतां, ह्या क्रियेला प्रतिक्रिया नाहीं असा मात्र प्रकार नाहीं. आघाताला प्रत्याघात हा जसा इतर बाबतींत तसा ह्या बाबतींतही लागू आहेच, त्याचें दिग्दर्शन करणेंही ह्या ठिकाणीं अप्रस्तुत किंवा अशक्य नाहीं. परंतु, आमची नुसती समजूत नव्हे तर बरीचशी खात्रीही आहे कीं ही प्रत्याघाताची क्रिया वर वर्णन केलेल्या बाबतींत पूर्वींच चालू झालेली आहे व तिच्या योगानें वरच्यासारख्या जीर्ण व मेषपात्र विचारसरणीचा अवलंब न करणारे लिसेवस्थ प्रत्यहीं वाढत्या प्रमाणांत असून, तसली शेळपट विचारसरणी उराशीं कवटाळून बसणारे लोक ह्या प्रतिक्रियेच्या पूर्वकालांत जरी नियमानें निर्माण होते झाले तरी आतां ते अपवादानेंच बनूं शकतील. आणि, इराणी–दुराणी, खिलजी–गिलची, आल्बुकेर्क बाल्बुकेर्क, झ इव्हकर्झन, ह्या मालिकेंत 'उडदामाजीं काळें गोरें काय निवडावें निवडणारें' ह्याहून दुसरी कोणतीही विचारसरणी ऐतिहासिक चर्चेत अवलंबिणारे नव्हत असेच लिसेवस्थ नवीन दमाच्या आमच्या विद्यार्थ्यांत फारच मोठ्या प्रमाणांत आढळल्यावांचून राहणार नाहींत अशी असलेली आमची खात्री रा. तळावलीकरांच्या एतद्विरुद्ध प्रतिपादनानें मुळींच ढळलेली नाहीं, असें आह्मीं स्पष्टपणें नमूद करतों.

असो. ह्या एकाच मुद्याचा विस्तार विशेष वाढल्यामुळें अशीं बाकीचे मुद्दे, व त्याचप्रमाणें, ह्या वादविवादांत उभयपक्षीं ज्यांत तात्विक पण कोणताही नाहीं अशीं करण्यांत आलेलीं विधानें (अर्थात आमच्या मतें) काय काय आहेत तीं चाळण्याचें काम, पुढील लेखाकरतां ठेवून देतों.

dormindo soro profundo durante o tempo de *vacas magras*, preoccupando-se já os seus promotores á perspectiva de *espigas grossas* com os preparativos precisos para a hora e tempo surpreenderem os seus adversarios com os apréstos mais certeiros...?

Que essas questões se ventilem no campo de sãos principies de legalidade e do bom senso admite-se, o que, porem, não se comprehende é que se queira debatel-as por mero capricho e cega arbitrariedade tentando-se, não poucas vezes, liquida-las por meios violentos com atentados contra a ordem e a moralidade publicas.

De todas as autoridades administrativas que continuam á testa da administração dos concelhos e das outras policiais é de esperar todo o zelo, previdencia, prudencias e equidade para que nesses casos em que a *força* prevalecer sobre a *legalidade* sejam salvaguardados os interesses de quem tem a seu lado a justiça previdenciando, já se vê, no limite das suas atribuições, de modo que seja assegurada o producto a quem, de direito, pertença, não devendo ser arbitrariamente espoliado o mesmo e mantida a ordem publica.

Verem de Pondá — *V. D.*

A' janela...

Não pode, não deve passar sem o nosso mais indignado protesto, protesto que hoje tentamos levantar do alto desta modesta tribuna, protesto contra uma coisa a mais assombrosa, a mais surpreendente, a mais extraordinaria, a mais incrivel, dizemos mal, aqui nesta terra tudo é crivel, a mais improvista, embora as coisas mais improvistas sempre sejam as que mais cedo vem, a mais escandolosa, que é nada mais, nada menos que a formidanda legião de impostos.

S.Exa. o *Sr.* Governador Geral num discurso dissera : A verdade seja dita, a justiça seja feita. Pois vamos nós dizer a verdade nua e queremos e instamos, pedimos que se nos faça a...Justiça Diremos a verdade sem rebuços pois não nos atemorizam os Cerbéros do regimen e nem viemos nós leve de armas. atica-los...e se condenado formos, não seremos nós portanto perante as togas inaculadas dos nossos Hubert, que compareceremos como réu. Não. Tomemos alento. Volvamos os nossos olhos por essas duas colunas em tipo fino dos jornais em que vem relatada a avalanche de impostos que a Comissão Municipal das Ilhas *acaba* de despenhar *sobre* tudo e sobre todos por causa da Exposição do Santo Xavier.

Analizemos os factos. E' a primeira vez que vai aqui haver Exposição do Sagrado Corpo do Santo ? De certo que não. E' a primeira *vez* que o *deficit* está em tamanhas agruras? Não o esteve em 1910 ? Não? Não barafustaram os adversos ao regimen transacto, contra o *deficit* apodando-o " de um monstro de que nunca se formava uma idea exacta, nem pelas confusas indicações do *Diario do Governo*, nem pelas alusões picaras das revistas do ano,. E o *deficit* de 1910 seria maior do que o actual? Não. Folheem as estatisticas e verão. Em 1910 houve *deficit*, e não era esse superior ao de hoje; criaram-se impostos ?Não.E o que é que significa esse cataclismo de impostos quando o contribuinte está já soterrado, calcado por eles?

Não alimentemos ilusões. Não nos diga o Governo que o *deficit* não é tam pavoroso como pretendem alguns jornais. Não é? e não é porque é que o mesmo governo lançou impostos contra a casa, aumentou, desenitrambelhadamente, as pautas aduaneiras ?Falamos só destes por serem os mais notaveis. E para cumulo temos essa avalanche de impostos, de taxas, de sobre taxas, durante a Exposição. Quando por todas as aldeias e até na vizinha cidade se clama contra a gana de o governo lançar impostos sobre tudo e até sobre quem for beijar os pés do Santo, lançam se impostos ?... Não tem razão esse clamor ?. Digam os que se acham no poder.

Lançaram-se impostos, muito bem, saibam pelo menos lança-los Sim não tem muitos inconvenientes quando se lavram portarias de afogadilho.

Mas voltaremos.

Ramon de Quevedo

Ate' que a final...

Foi nomeado professor provisorio do Liceu Central o sr. Ramachondra Sridar Foi. E' com grande jubilo que registamos este facto que representa triunfo completo duma causa justa.

Cumprimentamos o joven hindu pela sua tão almejada nomeação.

—मुडीफंड संस्थेतर्फे सरस्वत्युत्सव करण्यांत आला, व त्यास जोडून एक व्याख्यानमाला ही सुरू टेविली होती. रा. दामोदर व्यंकटेश पै रायतुरकर, रा. हेगडे देसाई, रा. गणपत राव सामंत, रामचंद्र अडवलपालकर, प्रो. गजानन सांवर्डेकर, रा. रामचंद्र नारायण लंवदे, रा. उपेंद्र तळावलीकर, नामदार व्यंकटेश सूर्यराव सरदेसाई, डॉ. बोरकर, रा. शांबाराव सरदेसाई, व प्रो. राम चंद्र शंकर नाईक यांच्या मदतीनें पार पडली. (पणजी ता. १।१०।२२)

—राष्ट्रीय शाळेतर्फे ही सरस्वत्युत्सव साजरा करण्यांत येऊन उत्सवांत रा. रामचंद्र लंवदे, रा. उपेंद्र तळावलीकर, रा. शिवराम गोविंद साळगावकर यांचीं व्याख्यानें झालीं. (पणजी ता. १।१०।२२)

—कुंभारजुवें येथील श्री शारदा विद्यालयांत श्री शारदोत्सवप्रसंगीं गुंफण्यांत आलेली व्याख्यानमाला दे. गणेश शिवराम सामंत व सहाय्यक यांच्या अविश्रांत परिश्रमामुळें यशस्वी रीतीनें पार पडली. विशेष माहिती येत्या अंकीं.

एक इशारा

लेजीस्लेटीव कौंसिलच्या मेंबरांच्या निवडणुका जाहीर झालेल्या वाचकांच्या अवलोकनांत आल्याच असतील. एवढेंच नव्हे तर नवीन कार्सीजादीचा मेंबर हिंदूच निवडला जाईल अशा बद्दलही त्यांना खात्री आहे परंतु त्या प्रमाणें हिंदु समाजाकडून हा प्रश्न अगदीं बिनचूक व योग्य त्या प्रकारें सोडवला जात असतो त्याच प्रमाणें कौंसिलात जास्तींत जास्त मेंबर हिंदु समाजाकडून कसे निवडून देतां येतील या प्रश्नाकडेही आपल्या समाजानें लक्ष पुरविलें पाहिजे. कारण परिस्थितीच आपणांस मागील अनुभवानें तसें करण्यास आव्हान करिते हें सूक्ष्म विचारांतीं दिसून येईल.

सुदैवानें आणखी निदान २ तरी मेंबर हिंदुच्या वतीनें निवडून येणें फारशा श्रमाची गोष्ट नाहीं. मात्र त्या दिशेनें पुढाऱ्यांकडून चळवळ झाली पाहिजे. या २ मेंबरांपैकीं एक ग्राम संस्थांकडून निवडण्यांत येत असेलेला व दुसरा जमिनदारांचा यद्यपि उभयतांचे संख्याधीक्य नसलें तरी थोडक्याच प्रयत्नानें ही गोष्ट साध्य करून घेतां येईल. असें आमच्या अल्प बुद्धीस वाटतें. आतां या तीन जाग्यांवर हिंदु गृहस्थ कोण निवडून यावे हा प्रश्न उपस्थित होतो. आमच्या मतें हिंदु समाजामध्यें २।३ लायक इसम सांपडणें फारशी अवघड गोष्ट नाहीं. उदाहरणार्थ रा. वामनराव वाटकर, रा. माधवराव शिरवैकर, रा. सखारामपंत देसाई, रा. भास्करराव देसाई, रा. साखरदांडे या गृहस्थांची नांवें सध्या सुचविण्याची परवानगी घेतों.

सामाजिक संघाचें चालक मंडळ या महत्वाच्या गोष्टीकडे लक्ष पुरवून तांबडतोब योग्य त्या प्रकारची खटपट करण्यास कंबर बांधील काय?

परिचित.

वर्तमानसार

—दरवर्षाप्रमाणें यदा मुरगांव हारवर येथील जेठी मराठी शाळेंत 'श्री सरस्वति उत्सव तारीख २८ सप्टेंबर तें २ अक्टोबर पासून मोठ्या थाटानें करण्यांत आला. पहिले ३ दिवस शाळेंतील मुलांकडून शाळा मास्तर यानीं मुद्दाम उत्सवास अनसरून शिकविलेलीं स्वदेशीवर पदें म्हणविण्यात येऊन ४ थ्या दिवशीं रात्रौ ९ ते १० पर्यंत वे॥ श्रीधर नारायण जोशी यांचें 'विद्यार्थी' या विषयावर लहानसेंच पण चटकदार भाषण झालें. बहुतेक जेठी रहिवाशी यानीं शाळा गच्च भरली होती. रा. रामचंद्र कृष्ण राणें यांच्या मेळ्यामुळें उत्सवास बराच रंग आला होता. मेळा अगदीं लहान मुलांचा असून स्वदेशीवर पदें, अभंग, व मुलांचा नाच पाहण्यासारखा होता. ५ व्या दिवशीं संध्याकाळीं शाळामास्तर श्री बाबुराव शिकाजी प्रभू यानीं मुलांना फार सुंदर असा उपदेश केला आणि नंतर सरस्वतीचें विसर्जन करण्यांत आलें.

—विजया दशमी दिवशीं पणजी येथें श्री सरस्वती मंदिराचा ९वा वार्षिक समारंभ कुंभारजुवें येथील श्री शारदा विद्यालयाचे अध्यापक रा. रा. गणपतराव सामंत यांच्या अध्यक्षतेखालीं पार पडला. समयास अनुसरून रा. रा. शांबाराव सरदेसाई यांचें भाषण झाल्यानंतर रा. रा. अनंत वासुदेव मोये यानीं सर्वांचे आभार मानल्यावर सभा बरखास्त झाली.

— मडगांव येथील सरस्वत्युत्सवाच्या व्याख्यानमालेंत भाग घेण्यासाठीं आलेले हिंदुस्थानचे विद्वान देशभक्त स्वराज्यपत्राचे संपादक कृष्णाजी शिवराम परांजपे, बी. पुणतांबेकर नॅशनल कालेज व मनुरेकर यांस पणजीच्या श्रीसरस्वतीमंदिरातर्फे पानसुपारी देण्यांत आली. रा. शांबाराव सरदेसाई यानीं पाहुण्याचा परिचय करून दिल्यावर समयासअनुरूप अशीं व्याख्यानें झालीं.

श्रीशांतादुर्गा ग्रंथ रत्नागार (कळंगुट-गोवा)

संस्थेच्या विद्यमानें 'श्रीशांतादुर्गा विद्यालयाच्या दिवाणखान्यांत दिपवाळीच्या सणानिमित्त पुढील व्याख्यान माला सुरू करण्यांत येणार आहे.

गुरुवार ता. १९ माहे अक्टोबर	विषय— हिंदु समाजापुढील प्रश्न. व्याख्याते— प्रो पांडुरंग अ. केंकरे बी.ए. अध्यक्ष— रा. गोविंद प्रभू पर्रीकर
शुक्रवार ता. २० माहे अक्टोबर	विषय— गोमांतकाची औद्योगिक अधोगती व्याख्याते— सि. इझिदोर द सा. अध्यक्ष— रा. रामचंद्र नारायण लंवदे.
शनिवार ता २१ माहे अक्टोबर	विषय— आमच्या स्वराज्याची चीज व्याख्याते— रा. नारायण बेरेकर अध्यक्ष— रा. गोविंद पु. हेगडे देसाई
रविवार ता. २२ माहे अक्टोबर	विषय— राजकारण व्याख्याते— प्रो. दत्ताराम गो नाईक अध्यक्ष— रा. गोविंद पुं. हेगडे देसाई
सोमवार ता. २३ माहे अक्टोबर	विषय— कृषीकर्म व्याख्याते— रा. विष्णु रघुनाथ सामंत अध्यक्ष— रा. गोविंद पुं. हेगडे देसाई

या शिवाय समयास अनुरूप अशा निबंधांचीं वाचनें रा. दत्ताराम श्रीधर नार्वेकर; रा. गोविंद रघुनाथ धीमे यांकडून होतील. सोमवार ता. २३ रोजीं सर्व व्याख्यांनाचा समारोप रा. हेगडे देसाई करतील. सभेच्या कार्यक्रमास प्रत्येक दिवशीं ६ वाजतां आरंभ होईल. सर्वांनीं नियमितपणें हजर रहावें अशी संस्थेच्या चालकांची विनंति आहे.

दसऱ्याच्या सणानिमित्त प्रस्तुतचा अंक आज छोट्या स्वरूपांत निघत आहे. — म. मा.

भारत

गुरुवार आश्विन शु० १५ मा १८४४

स्फुट विचार

विजयादशमी:— या उत्सवानिमित्त ठिकठिकाणीं गोव्यांत झालेल्या व्याख्यानमाला सुरक्षितपणें पार पडल्या हें कळविण्यास समाधान वाटतें. ज्ञानप्रसारद्वारा सरस्वतीची एकनिष्ठ सेवा करणें हेंच खरें सरस्वतीपूजन असल्यानें, गोव्यांतील मुख्य मुख्य सार्वजनिक संस्थानीं आज कित्येक वर्षांपासून अमलांत आणलेला व्याख्यानमालांचा उपक्रम अभिनंदनीय नाहीं असें कोण ह्मणेल ! असो. व्याख्यानमालांची ही लोकजागृति करण्याची पद्धत दिवसेंदिवस यशस्वी होवो, असें मनःपूर्वक इच्छितों.

सरोहि तेंच !:— आलफांताच्या करांची बेसुमार वाढ करण्याचें घाटत असल्यावरून लोकांत असंतोष पसरला आहे. या वाढीविरुद्ध हुद्द पोर्तुगालांत जोराची चळवळ चालू असून तीस थोडेंबहुत यश येण्याचा संभवहि आहे. उपरिनिर्दिष्ट करवाढ ह्मणजे व्यापारी दळणवळणावर मूर्तिमंत घाव असल्यावरून तिचा नायनाट करण्यास मनोभावानें झटणें हें प्रत्येकाचें कर्तव्य आहे, हें निराळें सांगण्याचें कारण नाहीं.

मुष्टिफंड संस्था:— पणजी येथील या लोकप्रिय संस्थेच्या उत्साही चालकांच्या अविश्रांत परिश्रमामुळें, संस्थेला स्वतंत्र इमारत बांधण्याचें सामर्थ्य येऊन, गेल्या महिन्याच्या २९ तारखेला तींत यथायोग्य प्रवेश करण्यांचें दुर्मिळ भाग्य लाभल्याबद्दल आह्मी पणजीकरांचें प्रेमपूर्वक अभिनंदन करितों. एकाकाळीं गोव्यांत मुष्टिफंडाच्या चळवळीस फार जोर आला होता; परंतु या जोराचा जोर अस्या युक्ती बनून तो पार दडपून गेला. मात्र पणजीच्या संस्थेनें स्वतः विरुद्ध उद्भवलेल्या हरेक अडचणीशीं नेटानें झगडून आपल्याला धन्य ह्मणवून घेतलें व मुष्टिफंडाच्या चळवळीची कीर्ति वाढविली. याबद्दल रा. रामचंद्र कामत ह्मामाय व रा. अनंत मये यांचें फरावें तितकें अभिनंदन थोडें आहे.

बालोन्नतिसमाज:— येथील या समाजाचा श्रीसरस्वतीपूजनानिमित्त आंखलेला व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम थाटानें पार पडला. याचें सर्व श्रेय परकी व्याख्यात्याप्रमाणें संस्थेच्या प्रेमळ, खटपटी व उत्साही चालकांसहि आहे. यंदांप्रमाणें पुढेंहि ते येतील त्या अडचणींशीं टक्कर देऊन, संस्थेचा नांवलौकिक वाढविण्यास झटतील अशी आह्मांस खात्री आहे.

साधा पेहराव

आमची अशी एक भावना झालेली आहे कीं, युरोपियन लोक ह्मणजे सुखी व मान्यतावान लोक, आणि आह्मांस जर सुख व मान्यता मिळवावयाची असेल तर आह्मीं त्यांच्याच सारखें वागलें पाहिजे. याच भावनेमुळें त्यांचें अनुकरण करण्याची आमची प्रवृत्ति झालेली आहे व आह्मीं तसें करीत असतों. तेव्हां हें अनुकरण आह्मांस योग्य व फायदेशीर आहे कीं नाहीं याचा विचार करूं.

पेहराव व आचारविचार हे देश, काल व वर्तमान यांवर अवलंबून असतात. तेव्हां एका प्रदेशांतील लोकांनीं दुसऱ्या प्रदेशांतील अनुकरण करताना तें आपणांस मानवेल कीं काय आणि तें फायदेशीर आहे कीं नाहीं याचा पूर्वी विचार केला पाहिजे, नाहीं तर आपलें नुकसान होऊन उलट मूर्खपणा पदरीं यावयाचा. युरोपांतील हवा अतिशय थंड असल्यामुळें त्या लोकांना पुष्कळ व उबदार असे कपडे सदोदित वापरावे लागतात, पण इथें त्याच्या उलट आहे. ह्मणजे रात्रीचें सुद्धां जेथें थंडीच्या दिवसांशिवाय वस्त्र अंगावर घेतलीं असतां त्रास होतात, तेथें दिवसभर अंग कपड्यानीं लपेटून घेणें ह्मणजे किती त्रासाचें व अपायकारक आहे याची कल्पना करण्यासारखी आहे. तिकडील कपडे इकडे उपयोगी नाहींत, याची युरोपियन लोक सुद्धां कबुली देतात, पण त्यांना आपली संस्कृति सर्वत्र पसरावयाची असल्यामुळें व आपल्या संस्कृतीचा त्यांना फार अभिमान असल्यामुळें कितीही जरी त्रास सोसावे लागले तरी ते खाणें पिणें व पोषाख तिकडल्याप्रमाणेंच इकडेही वापरीत असतात. बरें, यांत मान्यता आहे असें ह्मणावें तर म. गांधी व इतर राष्ट्रीय पुढारी ज्यांचा पोषाख जाड्याभरड्या खादीचा असतो व ज्याची किंमत एका मजुराच्या पोषाखापेक्षां जास्ती नाहीं, अशाना कोणीच मान दिला नसता. व छक्केबाज जे लोक आहेत त्यांचीच महती झाली असती. पण याच्या उलट आज आह्मांला दिसत आहे. यावरून कपड्यांत कांहीं सुख व मान्यता नसून उलट नुकसान व त्रास मात्र भोगावे लागतात असें सिद्ध होत नाहीं काय ?

चैनबाजी ही मुळांतच वाईट आहे, आपले देशबांधव दारिद्र्यामध्यें तडफडत असतां आपण चैन करणें तर फारच वाईट आहे. मनुष्याच्या मनाची रचनाच अशी आहे कीं, त्याला एक मिळालें कीं, दुसऱ्याची इच्छा होते, दुसरें मिळालें कीं तिसऱ्याची, अशी त्याची इच्छा कधीं तृप्त ह्मणून व्हावयाची नाहीं. आणि एक वेळ त्याला नव्याची चटक लागली ह्मणजे मग तर नव्या नव्या वस्तूंशिवाय त्याला चैनच पडत नाहीं.

चैनी मनुष्याची ही हीच स्थिति होते. त्याला एक नवीन वस्तु मिळाली कीं थोडा वेळ आनंद वाटल्यासारखा दिसतो कांहीं वेळानें तिची त्याला किंमत वाटत नाहीं. आणि मग दुसरीची आवश्यकता भासूं लागते, मग तिसरीची अशा प्रकारें तो चैनीचा पक्का गुलाम बनतो. शेवटीं मग परिणाम त्यानें तनु, मन व धन यांची पर्वा न करितां तिची एक सारखी सेवा करावयाची प्रतिज्ञाच केली आहे. अशा प्रकारें नव्या नव्या वस्तु मिळविण्यासाठीं एकसारखा झटत असतो. अशानें त्याला कुलाच्या ऐवजीं त्रास मात्र, त्या मिळविण्यासाठीं, काढावे लागतात.

चैनी मनुष्य चैनीचेच विचार करीत असायाचा अर्थात् त्याला दुसऱ्यांविषयीं विचार करण्याला अवसरच नसतो आणि अशा प्रकारें त्याचें विचार क्षेत्र आकुंचित होतें. ह्मणजे त्याचें विचार 'स्वतः'च्या पलीकडे जात नाहींत. दुसऱ्यांचें कांहींही होवो पण आपल्या चैनींत व्यत्यय आलेला त्यास खपत नाहीं. थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे त्यांच्यांत आणि एखाद्या पशूंत फारसें अंतर नसतें.

आमची दृष्टि युरोपियन कसे पोषाख करतात, ते कसे चैन मारतात यावरच असते, आणि आम्ही याच बाबतींत त्यांचें अनुकरण करीत असतों, पण त्यांच्याकडे स्वाभिमान, राष्ट्राभिमान दीर्घोद्योगीपणा इत्यादि चांगले गुण आहेत त्यांच्याकडे आमची नजरच जात नाहीं व गेली तरी आह्मांस त्यांचें अनुकरण करवत नाहीं.

आमचे लाखो रुपये, फॅशनेबल कपडे व इतर चैनीच्या जिन्नसामुळें बाहेर जात आहेत आणि आम्हीं आधींच गरीब स्थितींत असलेले अधिकाधीक गरीब बनत चाललों आहोंत. पण त्यांचें आमच्या उलट आहे. ह्मणजे ज्या वस्तु वापरतात त्या सर्व युरोपांतीलच असतात, त्यांनीं खर्च केलेला सर्व पैसा युरोपांतच जात असतो आणि आम्हीं ही त्यांचें अनुकरण करूं लागल्यापासून आमचाही पैसा त्यांच्याचकडे जात असतो, अशा तऱ्हेनें ते दिवसेंदिवस गबर होत चाललेले आहेत. तिकडील [युरोपांतील) उत्पन्नाचा जर आढावा काढला तर दरमाणशीं २०० रुपये प्रमाणें उत्पन्न पडतें. आणि इकडील (हिंदुस्थानांतील) उत्पन्नाचा जर काढला तर २५ रुपये प्रमाणें पडतें असें तिकडच्या तज्ञानीं सिद्ध केलें आहे. तेव्हा आम्हीं किती गरीबींत आहोंत हें आमच्या निराळें सांगण्याची गरज नाहीं. असो.

साधी राहणी ही फारच हितकारक आहे आम्हीं जर मोठ्या थोर पुरुषांची चरित्रें पाहूं लागलो तर आह्मांस असेंच दिसून येईल कीं त्यांची राहणी फार साधी असते कारण त्यांनीं थाटमाटांत काय आहे हें पूर्ण ओळखलेलें असतें. तसेंच साधी राहणी किती महत्वाची आहे, हेंही ते जाणत असतात. तेव्हां साध्या राहणीनें राहून देशास कांहीं तरी उपयोगी पडावें हें आह्मांस योग्य नव्हे काय ? राजोपाध्ये

लिसेबे, लिसेवस्थ व लिसेवोत्तीर्ण

[ले० सु रा. सामंत]

रा. तळावलीकर यांनी उत्तरपक्षीय म्हणून जे दुसरे मुद्दे पुढें आणलेले आहेत ते पुढील प्रमाणें प्रश्नात्मक आहेत: (१) लिसेवांत जाऊन मुलानीं कसले वेडेचार केले आहेत! (२] व त्यामुळें त्यांचा कसला नैतिक व बौद्धिक ऱ्हास झालेला आहे (३) इंग्रजी युनिवर्सिट्यांत तो ऱ्हास का होत नाहीं ! (४) लिसेवांतील मुलांकडून देशकार्याची अपेक्षा कशी करतां येईल !

परंतु, उत्तरपक्षीय ह्या दृष्टिनें नं. [१] व [२] हे मुद्दे गैरलागू आहेत. कारण, पूर्वपक्षांत, रा. भोंसले यांच्या समजुतीप्रमाणें, त्यानीं त्यांची उत्तरें दिलेलीं आहेत अर्थात, त्यांचें निराकरण, त्या 'स्थितिदर्शक मुद्द्यांच्या उलट अशी स्थिति पुढें मांडल्याशिवाय होणें शक्य नाहीं. (३) मध्यें केलेल्या प्रश्नाचें, तो नैतिक व बौद्धिक ऱ्हास कोणता हें उत्तरपक्षाला माहीत आहे असा भास होतो व त्यामुळें पहिले प्रश्न अधिकच गैरलागू दिसतात. (४) मध्यें केलेला प्रश्नही पूर्वपक्षाला लागू होत नाहीं. कारण पूर्वपक्षांत 'लिसेवस्थ' मुलांना उद्देशून न लिहितां 'लिसेवोत्तीर्ण' उमेदवारांना उद्देशून मजकूर आलेला आहे. ह्मणून हे मुद्दे असेच सोडून आह्मीं पुढें जातों.

"हरएक लिसेवोत्तीर्ण आपण 'यंप्रेगाद' होणार ह्या शिवाय आपल्या विविध ज्ञानाच्या उपयुक्ततेविषयीं दुसरें कांहीं सांगूं शकत नाहीं" असा जो पूर्वपक्षांत 'स्थितिदर्शक' मुद्दा रा. भोंसले यांनी पुढें आणलेला आहे त्याला रा. तळावलीकर यांनीं जे उत्तर दिलेलें आहे त्यांत त्यांनी, अप्रत्यक्षतः, लिसेवोत्तीर्ण आपल्या विविध विषयांच्या उपयुक्ततेविषयीं जागृत असतात, व केवळ 'यंप्रेगाद' होण्याची हांव बाळगून नसतात असें सूचित केलेलें आहे. तो त्यांच्या तर्कांचा 'स्थितिदर्शक' मुद्दा ह्मणून मानायाला हरकत नाहीं. व तो मानल्यास रा. भोंसले यांच्या पूर्वपक्षांतील एका मुद्याचें त्यानें आपोआप निराकरण होतें. त्या प्रमाणें, लिसेवोत्तीर्ण उमेदवार, नुसते यंप्रेगाद होण्याची नव्हे, तर हर्शेल, पेरी, स्कॉट, अशा केवळ निरपेक्ष ज्ञानसेवा करणाऱ्या पुरुषांचा मार्ग क्रमण्याची हांव बाळगूं शकतात हें कळून कोणाही सहृदय मनुष्याला त्यांच्याविषयीं आदर वाटूं लागल्यावांचून राहणार नाहीं. आणि आह्मीही त्यांनीं ती हांव बाळगूं नये, असें मुळींच ह्मणणारे नसल्यामुळें, तशी वस्तुस्थिति असल्यास, लिसेवांतील शिक्षणावर सर्वस्वी तुटणारे चुकतात असें कबूल करतों. परंतु, रा. तळावलीकर यांनी सदरील मुद्यावर लिहितानां, दक्षिण ध्रुवाचा इंग्लिशांना उपयोग काय ?' व विशेषेंकरून, 'शनि वरुण प्रजापति हे कशाशीं खावयास उपयोगी पडतात ?' असे जे दोन गैरमाहितपणानें प्रश्न केले आहेत ते जर सर्वसाधारण लिसेवस्थांना तसेच वाटणारे असतील, तर ही साधी माहिती लिसेवस्थांना नसते कीं काय असा व्यर्थ गैरसमज होण्याचा संभव आहे. आमच्यामतें, शनि वरुणादि ग्रहांच्या नौकानयनाला अर्थात समुद्रप्रवासांत किती मोठा उपयोग हें लिसेवोत्तीर्णांना माहीत असल्यावांचूनच ते पेरी, स्कॉट यांच्या सारखी ज्ञानसेवेची हांव बाळगूं शकतील असें मुळींच संभवत नाहीं.

'मनुष्य सुशिक्षित झाला ह्मणजे त्याचा देशाला, समाजाला, भाषेला वगैरे मोठा फायदा होतो' असा जो रा. तळावलीकर यांचा मुद्दा आहे तो अगदीं निर्विवाद आहे त्या बाबतींत दुमत होणें मुळींच शक्य नाहीं. परंतु, हा मुद्दा ह्या ठिकाणीं अप्रस्तुत आहे. कारण, पूर्वपक्षांतील टीका सुशिक्षित होण्याविरुद्ध नसून 'कुशिक्षित' होण्याविरुद्ध आहे.

परंतु, रा. तळावलीकर यांचा, 'लिसेवांतील शिक्षणाचा मद्यपानाला उत्तेजक असा परिणाम झालेला नाहीं व लिसेवस्थ खिस्ती विद्यार्थ्यांचा सहवास दारूड्या खिस्त्यांच्या सहवासाप्रमाणें लेखणें योग्य नाहीं, असा जो मुद्दा आहे तो मात्र विचारार्ह आहे. व 'स्थितिदर्शक' या अर्थानें पूर्वपक्षांतील रा. भोंसले यांच्या ' लिसेवोत्तीर्णांची खिस्त्यांशीं सलगी मद्यपानाला उत्तेजक होते' या मुद्याला खोडणारा आहे. आमच्या समजुतीप्रमाणें व अनुभवाप्रमाणेंही लिसेवस्थां मध्येंच त्या सलगीनें मद्यपानाचा प्रसार विशेष होतो असें मुळींच दिसत नाहीं. व हिंदूविषयींच विचार करायाचा तर ज्यांना लिंबाची बाटली लागलेली नाहीं अशा लोकांमध्येंच त्या सलगीमुळें बनणाऱ्या मद्यप्यांची मोठी शेकडेवारी मिळेल.

हा पुढील रा. तळावलीकर यांचे मुद्दे विशेष महत्वाचे असल्याकारणानें व रा. भोंसले यांच्या इतर मुद्यांवर आह्मांला विरोधीमत प्रतिपादन करायाचें असल्यामुळें आणि रा. राजाध्यक्ष यांच्या लेखांत कांहीं मजकूर गैरमाहितगारपणाचा असल्यामुळें आह्मीं ह्या तीन गोष्टी पुढील लेखांकरतां ठेवून देतों.

भाषाच्या मूळापर्यंत जायाचें म्हणजे रा. भोसले यांनीं 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे' ह्या मथळ्याखालीं लिहिलेला पहिला लेख होय. ह्या लेखानेंच वादाचा पूर्वपक्ष केला, व ह्या लेखालाच 'लिसेइस्तांवरील नसते आळ' अशा मथळ्याच्या लेखानें रा. तळावलीकर ह्यांनीं उत्तरपक्ष करून विषयाला वादविवादाच्या कक्षेत आणून सोडलें. व त्यावर उत्तर प्रत्युत्तर ह्यांचा ओघ सुरू झाला तो तसाच चालू आहे. ह्या ओघांत इकडून तिकडून लहान सहान लेखांचे निर्झर येऊन मिळत आहेत व त्यांला विशेष विस्तृत स्वरूप आणायाला मदत करीत आहेत हें फार नामी चिन्ह आहे असें आम्ही समजतों. आतां, रा. भोसले यानीं केलेला पूर्वपक्ष काय आहे त्याकडे वळूं. पण त्यापूर्वी एक गोष्ट ध्यानांत घेतली पाहिजे, ती ही कीं हे दोन्ही पक्ष आपले मुद्दे दोन सदरांखालीं विभागतां येतील अशा तऱ्हेनें मांडीत आलेले आहेत. परंतु, त्यांपैकीं एकानेंही हीं विभागणी स्पष्टपणानें वाचकांना किंवा प्रतिपक्षीय लेखकांना दिसावी अशा तऱ्हेनें केलेली नाहीं आणि त्यामुळें वादाला गुतागुतीचें रूप येत चाललें आहे. व जे मुद्दे पूर्वपक्षांत नाहींत त्यांवर उत्तरपक्षांत चर्चा, किंवा जे दोन्हीं पक्षांत नाहींत त्यांवर तृतीयपक्षाची टीका अशा कांहींसा प्रकार होत असल्याचा भास होतो. त्याच्या निराकरणाकरतां आम्ही हीं दोन सदरें स्पष्ट करून त्यांत प्रथम पूर्वपक्षांतील मुद्द्यांची व नंतर उत्तरपक्षांतील मुद्द्यांची विभागणी करूं.

अशा वर्गीकरणाकरतां ज्या दोन सदरांची योजना करायाची त्याना आटोपशीरपणाच्या दृष्टीनें 'स्थितिदर्शक' व 'मार्गदर्शक' अशीं दोन नावें द्यायाला हरकत नाहीं. एवढें मुक्रर केल्यावर आतां दोन्हीं पक्षांतील मुद्दे ह्या दोन सदरांत कसे येतात पहा. रा. भोसले याच्या नंतर एकूण्या लेखांत प्रास्ताविक भाग सोडल्यापासून कलम (६) अखेरपर्यंत जो भाग आहे तो बहुतेक 'स्थितिदर्शक' सदरांत पडणारा आहे. त्या भागांत, लिसेवातील शिक्षणानें कोणती परिस्थिति निर्माण केली आहे असें रा. भोसले यांना वाटतें तें त्यांनीं दिग्दर्शित केलें आहे. त्यांच्या मताप्रमाणें ही परिस्थिति पुढील प्रमाणें झालेली आहे. (१) लिसेवांतील विविध प्रकारचें शिक्षण संपादन केलेल्या उमेदवाराला, 'ह्या तुझ्या विविध ज्ञानाचा, तुला, तुझ्या भाषेला' तुझ्या समाजाला व जन्मभूमीला उपयोग काय असा प्रश्न टाकल्यास तो 'मी येंप्रेगाद होणार' ह्या वांचून अन्य उत्तर देऊं शकत नाहीं. (२) अशा उमेदवारानीं किंवा तशा 'एंप्रेगादानीं' आपल्या भाषेंत फिरंगी शब्दांची व्यर्थ भेसळ केली आहे. (३) 'क्रिस्तांव' लोकांचें खाण्यापिण्यांत व कपड्यालत्त्यांत, अनुकरण करून, मद्यपानाचा प्रसार केला व अशिक्षित लोकांचा 'बुद्धिभेद' केला. (४) नमस्काराऐवजीं 'आदेवस' वगैरे सुरू केले. (५) लिसेवनें लोकांनां स्वाभिमानशून्य केलें; महाराष्ट्राच्या इतिहासाचें अज्ञान, व पोर्तुगेजांच्या इतिहासातील आलबुकेर्कादिकांच्या ज्ञानांत आढ्यता व प्रौढी, हीं उत्पन्न केली. (६) 'लिसेवोतीर्ण' लोक स्वभाषेची हेटाळणी करतात. (७] तात्पर्य, स्वाभिमानाला पोषक असें शिक्षण लिसेवांत मिळत नाहीं. व जें अन्य शिक्षण मिळतें त्याचा देशाला किंवा समाजाला उपयोग होत नाहीं.

अशा तऱ्हेनें संक्षेप केलेले हे रा. भोसले यांच्या लेखांतील मुद्दे, त्यांच्या निरीक्षणाप्रमाणें व मताप्रमाणें वस्तुस्थिति उघड करतात. परंतु इतरांच्यां दृष्टिकोनांतून किंवा इतरांच्या मताप्रमाणें ही परिस्थिति अशा प्रतीची आहे असें दिसणें व ठरणें अशक्य आहे. आणि त्यामुळें हे जे स्थितिदर्शक म्हणून मुद्दे रा. भोसले यांनीं पुढें मांडले आहेत त्यानां उत्तरपक्ष झाल्यावांचून राहणें शक्य नाहीं. अशा प्रतीचे उत्तरपक्षिय 'स्थितिदर्शक' मुद्दे रा. तळावलीकर ह्यांनीं आपल्या 'लिसेइस्तांवरील नसते आळ' ह्या लेखांत मांडलेले आहेत, व वादाची दुसरी बाजू उभी केलेली आहे. ते मुद्दे काय आहेत हें आम्हीं त्यांच्या लेखांतून चाळून काढून यथावकाश मांडूं. तूर्त, रा. भोसले यांचे 'मार्गदर्शक' ह्या सदरांत चालतां येतील असे मुद्दे कोणते ते पाहूं. हे मुद्दे, अर्थात, त्यानीं ज्या स्थितीचें चित्र रेखाटलें आहे त्या स्थितींतून मार्ग काढण्याकरतां म्हणून सूचविलेले उपाय हेंच होत. हे उपाय त्यांच्या मताप्रमाणें व त्यांच्याच शब्दांत सांगावयाचे म्हणजे पुढीलप्रमाणें ठरतात: [१]हुशार व बुद्धिमान मुलांनीं इंग्रजी युनिव्हर्सिट्यांत जाऊन आपल्या बुद्धीचा प्रकाश पाडला पाहिजे [२] स्वभाषेची सेवा केली पाहिजे [३] आजन्म स्वदेशाभिमान बाळगून आपलेपणा राखिला पाहिजे [४] लिसेवांत पाठवून 'दुर्दैवाचे विचित्र पुतळे, तयार करण्यापेक्षां, मुलांना अशिक्षित ठेवणें पुष्कळ हितकारक व फायदेशीर आहे.

ज्या नियमानें 'स्थितिदर्शक' मुद्द्यांच्या बाबतींत भिन्न दृष्टीला भिन्न मत बनवणें शक्य आहे त्याच नियमांत तंतोतंत या बाबतींतही शक्य आहे हें सांगणें नकोच. आणि त्याप्रमाणें श्री. तळावलीकर व कांहींशा हद्दीपर्यंत श्री. राजाध्यक्ष यांनीं आपले 'मार्गदर्शक मुद्दे उत्तरपक्ष घेऊन मांडलेले आहेत. व ह्या दुसऱ्या बाबतींतही वादाची बाजू उभी केलेली आहे. म्हणून आतां ह्या उत्तर पक्ष प्रतिपादन करण्याचे मुद्दे काय काय आहेत त्यांची आम्ही ठरविलेल्या दोन्हीं सदरांत विभागणी करूं. व तसें करतांकरतांच त्या बाबतींत आणखी कांहीं निष्पन्न होत गेल्यास त्याचाही उल्लेख करूं.

रा. तळावलीकर (१) पोर्तुगीज शब्दांची कोंकणी भाषेंत होत असलेली भेसळ मान्य करतात. परंतु, कोकणी भाषा ही अनेक भाषांचें मिश्रण असल्यामुळें, व पुन्हां, तिला ते मातृभाषेची जागा देत नसल्यामुळें इतकेंच नव्हे तर ती 'भाषा आहे असें ते म्हणायालाच नाकबूल असल्यामुळें, त्यानां पोर्तुगीज शब्दांच्या भेसळीची पर्वा करावी असें वाटत नाहीं.

आमच्या मतें ही विचारसरणी रास्त आहे. इतकेंच नव्हे तर आम्हीं रेसभर पुढें जाऊन असेंही म्हणतों कीं, पोर्तुगीज शब्दांचा प्रवेश आम्हीं जिला आमची मातृभाषा म्हणतों त्या मराठी भाषेंतही व्हायाला हरकत नाहीं. फक्त हा नियम अमलांत आणताना आम्हीं एक दोन गोष्टी मात्र ध्यानांत बाळगल्या पाहिजेत. त्या ह्या कीं, जे शब्द आम्ही प्रचारांत आणणार त्याला आपल्या भाषेंत प्रतिशब्द आहे किंवा नाहीं; आणि, आमच्या 'बोलण्यांत' किंवा बोलींत मराठी शब्दांशीं किंवा भाषेंत स्वभाषेंतील शब्दांनीं गौरव आणायचा किंवा विसंगत अशा परकी भाषेंतील शब्दानीं 'अडखळतेपणा' आणावा. उदाहरणार्थ अशी एखादी कल्पना असूं शकते कीं, जी, तो पोर्तुगीज शब्द वापरला तरच प्रगट होऊं शकेल, व त्या ठिकाणीं मराठी शब्द वापरल्यानें ती प्रगट होणें शक्य नाहीं. अशा ठिकाणी पोर्तुगीज शब्द वापरायाला मुळींच प्रत्यवाय नाहीं. मासल्याकरितां आमच्या बोलण्यांत 'चेंपे कादणें' असा एक वाक्यप्रचार आहे तो वाचकांनीं मनांत आणावा. 'त्याला आम्हीं चेंपे काढीत नाहीं, असें म्हणण्याऐवजीं जर कोणी 'त्याला आम्ही पगडी किंवा रुमाल काढीत नाहीं' असें म्हणेल तर तो संकल्पित अर्थ निघणार नाहीं हें उघड आहे. अर्थात अशा ठिकाणीं मूळ पोर्तुगीज शब्दच स्वीकारला पाहिजे. उलट, 'आज एका आमिगाचे येथ ज्यांतार घेतलें' असल्या प्रतीची भाषा 'आज एका दोस्ताचे किंवा मित्राचे येथ जेवण केलें' या ऐवजीं वापरणें विशोभित दिसतें. दुसरी एक गोष्ट ध्यानांत आणायाची म्हणजे, आम्हीं, आमच्या बोलण्यांत पोर्तुगीज शब्द आणतों ते कोणत्या भावनेनें आणतों, पोर्तुगीज लोक दाखविण्याकरतां आणतों. स्वभाषेशीं आपला संबंध तुटत चालला आहे असें ढोंगानें स्थापित करण्याकरतां आणतो; कीं स्वतःचा अर्थ विशेष स्पष्ट रीतीनें प्रगट व्हावा याकरितां जोरानें आणतों, व ज्या ज्या वेळीं तो शब्द आणतों त्या त्या वेळीं त्याला स्वभाषेंत परिशब्द नाहीं ह्या जाणिवेनें आणतों. हेंच दाखल्यानिशीं सांगायाचें म्हणजे ज्या प्रमाणें व ज्या भावनेनें पोर्तुगेज लोक आपल्या भाषेंत कोंकणी शब्दांचा प्रसंगविशेषीं अवलंब करतात, त्याप्रमाणेंच व त्या भावनेनेंच आम्हीं आमच्या बोलण्यांत पोर्तुगीज शब्दांचा आधार घेतों, कीं, ज्या प्रमाणांत व ज्या फिरंगीपणाच्या वृथा डौलानें व स्वभाषेच्या तुच्छतेनें, आमचे क्रिस्तांव विद्वान, फिरंगी शब्दांचा व वाक्यांचा पाऊस पाडतात, त्या डौलानें व त्या तुच्छतेनें आम्ही पोर्तुगीज शब्दांचे उद्गार काढतों, हें पाहणें आवश्यक आहे. प्रत्यक्ष शब्दांपेक्षां, ह्या 'कानेकी' भावनेच्या प्रदर्शनामुळेंच आमच्या 'क्रिस्तिसी' भाषेला —बोलीला—हास्यास्पदतेचें स्वरूप येतें. आणि तिचा उच्छेद करायाचा ती हीच भावना होय. बाकी तात्पुरत्या योजलेल्या शब्दांला स्थाईक महत्व नाहीं हें उघड आहे. आतां, आपला शिक्षणक्रम [लिसेवांतील व तत्संदृश] ह्या भावनेला प्रसरणारा आहे, पोषक आहे, कीं, उलट घातक व नियामक आहे ह्याचा विचार पुढें करूं. तूर्त एवढेंच नमूद करून ठेवतों कीं रा. तळावलीकर ह्यांचे जे विचार वर उद्धृत केले आहेत ते किंवा तत्सम विचार लिसेवाच्या आडांतून लिसेवस्थ विद्यार्थ्यांच्या पोहऱ्यांत उतरतात असें मानतां येत नाहीं. आणि त्या करतांच, ही विचारसरणी लिसेवस्थ विद्यार्थ्यांनीं अनुसरलेली असेल तर हें त्यांचें स्वयंसंपादीत श्रेय होय म्हणून आम्ही त्यांचें मनःपूर्वक अभिनंदन करितों. आणि मोठ्या आस्थापूर्वक असें इच्छितों कीं प्रस्तुत लेखांत रा. तळावलीकर ह्यांनीं लिसेवस्थ विद्यार्थ्यांच्या वतीनें जो मातृभाषेसंबंधींचा अभिमान प्रगट करणारा मजकूर पुनः पुन: घातलेला आहे, तो अभिमान, व ती आवड, त्यांच्यामध्यें दिवसेंदिवस वृद्धिंगत होत जावोत, व ज्या 'कानेकी' वृत्तीची भीति क्रिस्तीक लोकांस अकारण वाटते ती निष्कारण ठरो. लेख दीर्घ लांबल्यामुळें यापुढील गोष्टींचा विचार दुसऱ्या लेखांत करूं.

सु. रा. सार्दे

लक्ष्यांत ठेवा

ज्या गोव्यांतील वर्गणीदारांकडून अजून वर्गणी आली नसेल त्यांच्या नावानें मागील बाकी आकारून २६ वा अंक व्ही. पीनें पाठविला जाईल. त्याचा स्वीकार करून आभारांत ठेवावें. नवीन व्यवस्थेसाठीं आम्हांला हा ठराव अमलांत आणावा लागत आहे. म. भारत

to apenas com a lama atirada sobre o bom nome duma senhora casta e santa como Jizabai, mas acaba de fazer tambem um *debochado*, dum veneravel ancião de uns sessenta ou setenta anos de idade que era o D. Manuel de Menezes, Chronista mor, Cosmografo-mor e general da Armada Real Portugueza, e que sempre gostou de viver, como ele diz, "abraçado com os seus livros e com os seus compassos.", O sr. Fragoso acusa-o de ter-se tornado naquela velha idade um *para-mour* da joven rainha Jizabai, de quem, falando a verdade, o pobre homem nem sombra vira.

Sem a exposição destes factos o bom nome de inocentes personagens historicos continuará manchado, pelo menos, aos olhos dos leitores menos cultos e ignorantes, do livro do sr. Fragoso. Pode ser que o sr. Fragoso e o seu livro sejam umas trivialidades ou cousa parecida. Mas, como as pessoas que ali entram em scena são muito importantes, sob o ponto de vista historico, é nos forçoso tomar conta de seu tão *precioso* livro, já referido.

Com este preambulo, feito com a consciencia e serenidade de quem quere ver tudo posto em pratos limpos, vamos volver a nossa atenção áquela investigação historica do sr. Fragoso que, na verdade, constitue uma deturpação da Historia.

Mas voltaremos.

Sá Manta

Dr Froilano de Melo

Um grupo dos amigos e admiradores deste eminente sabio da India resolveu prestar-lhe um publico testimunho de apreço e simpatia no salão dos Paços Municipais de Nova-Goa.

Com grande entusiasmo, o *Bharat* se associou a essa homenagem a que tem jus o grande homem pelos incalculaveis serviços por ele prestados ao seu Paiz natal e ás sciencias.

Oportunamente estamparemos nas nossas colunas a fotogravura e traços biograficos do Doutor Melo por quem nós simpatisamos sempre, como tivemos várias ocasiões de demonstra-lo,

Atè lá, pois !

Ecos & Critica

Guerra mortal

Pelos modos, o arquitecto hindu contratado pela Direcção das Obras Publicas tem sido constante pesadelo a muita gente do bom e mau *tom*.

Sabemos mesmo pelas informações que nos forneceram sobre o arquitecto pessoas insuspeitas, que se arquitecta uma formidavel campanha, tendente a provar a inutilidade do sr. Advolpalcar, autentico *pudvem* e *xendi*...

Mas a guerra promovida ao arquitecto hindu não marca certamente a era *nova* e *democratica* da franca perseguição á classe hindu: ela começou ha muito tempo e não sabemos quando acabará.

Não nos anima nenhum *espirito de classe* como aprouve insinuar a um "ilustrado cavalheiro" de Pondá, que já não come nem dorme, desde que a classe hindu tomou sob seus proprios hombros o seu levantamento; temos só pena de certos egoistas cristãos que não vêem a *dois dedos* deante do seu estomago saciado. Dai os nossos reparos, a nossa magua e os nossos queixumes.

De resto, isto de dizer que no conhecimento perfeito da lingua de Camões reside o verdadeiro amor da Patria é uma laracha propria do bestunto, privado de miolo...como é o do tal *ilustrado cavalheiro* de Pondá.

Mas *quod natura dedit nemo potest negare* ..

Colegio Nacional

Será aberto, a partir de um do proximo mez de novembro, um colegio deste nome sob a direcção do sr. *Ramachondra Sridora Poi*. O colegio terá por professores os jovens inteligentes e competentissimos que são os srs. Jenard na Upendra Concto, Raguvir Sridhar Poi, Sripada Porobo Laundo e outros, alem do referido director que certamente será o ornamento da nova casa de instrução a ser instalada.

Amigo sincero e leal daqueles corações francos e bem intencionados o *Bharat* almeja-lhes só um futuro prospero do que são dignos os fundadores do Colegio Nacional.

Para compras !

O sr. Director das O. P. foi fazer compras em Bombaim. Não havia aqui quem tal fizesse, a ponto de se gastar tanta pecunia para um servi o do... *almoxarife!*

Com um similhante sistema de compras, não tardará que tenhamos de vender a nossa... última camisa de resto, bem esfarrapada.

Assaltam-nos receios bem fundados que as compras *dali* *venham* *sair*-nos mais caras do que *daqui*, se elas cá fossem feitas.

Mas *das grandes tudo* é *grande*, como diz o outro.

Correspondencia

Daremos la cabida logo que nolo permita o espaço com cuja falta estamos a luctar seriamente. E' pela mesma razão que os artigos do sr. *Mesmo* não tem, mau grado nosso, podido ser publicados.

Desculpas, senhores!

Dr. C. S Sunctancar

Na Escola Medica de Nova-Goa fez o seu acto grande o sr. dr. Crisna S. Sunctancar, um dos jovens hindus de reconhecida tendencia para medicina.

O dr. Sunctancar não só teu curso brilhante mas tambem possui já uma cuidadosa pratica, o que é uma garantia para a sua rapida prosperidade que lhe almejamos *ab imo pectore*

Pelo Liceu

Ridiculo da Semana

Ouve-se um clamor por todos os lados. *Que foi?* Que será ? São preguntas que de todos os cantos e recantos surgem. Boatos desencontrados fazem giro. Dizem e afirmam que é verdade, que tendo um professor - cremos que e o sr. dr. Carmo dos Reis, pregado na mesa duma sala á quatro persevejos um papel, em que estava escrito o seu horario, este desapareceu misteriosamente ! Por isso é que tudo anda em bolandas porisso é que averiguações, minusculos inqueritos, estão sendo a ordem do dia. E' um *vá de roda, va de roda, va de roda* toda a gente !

Nada se averiguou. Tudo anda obumbrado. Atribuiram esse roubo, digamo-lo assim, aos alunos da 7.a classe de Letras que afirmaram que não foram eles, e a testimunha citada é o sr. professor Jaime de Costa Cruz que foi quem os defendeu bem e manda a verdade que se diga cuja aula eles tiveram ultimamente naquele dia.

Continuam averiguações porem a verdade é que não se sabe o que por ai vae, fala-se em processo disciplinar. Contra quem ? Porque ? Absoluto sigilo. Consta-nos que o Conselho Escolar do Liceu Central prometeu velar pela segurança do horario desaparecido do sr. dr. Diego de Carmo dos Reis. E andou o Conselho muito bem ! Sim, deste modo é que se deve gastar o tempo que é ... dinheiro !

Bate Certo ?

R. de Q.

—श्री. कृष्ण स. सुखठणकर यांनीं आपला मेडिकल कोर्स यशस्वी रीतीनें संपविल्याबद्दल आम्हीं त्यांचें अभिनंदन करितों. डॉ. सुखठणकर यांचा स्वभाव अत्यंत प्रेमळ असून त्यांचें वैद्यकविषयक ज्ञानहि असाधारण असल्यानें, त्यांच्या धंद्यास पूर्ण बरकत येईल, अशी उमेद आहे.

व्याख्यानांचा कार्यक्रम

दिवस	व्याख्यान	व्याख्याते
बुधवार ता. २७	आश्रमधर्म	रा. हेगडे देसाई
गुरुवार ता. २८	शिक्षण	प्रो. डी. वी. शिरोडकर
शुक्रवार ता. २९	स्वदेशी	रा. रामचंद्र प्र लवंदे

या शिवाय रो जयवंत मठकर्णीकर, प्रो. विश्वनाथ शिवराम शिरोडकर, रा. जनार्दन विष्णु कामत इ. सद्गृहस्थांचीं व्याख्यानें होतील. प्रत्येक दिवशीं व्याख्यानाला सात वाजतां प्रारंभ होईल.

भारत

गुरुवार आश्विन शु० ८ मी १८४८

स्फुट विचार

अनुकरणीय संस्था :— लिसेंवांतील शिक्षणांत जे दोष विद्यार्थ्यांची मानसिक शक्ति नष्ट होण्यास कारणीभूत होतांत, ते दोष काढून टाकून तें शिक्षण होतां होईतों उपयुक्त करावें या अत्युच्च हेतूनें पणजी येथें कोलेज्यु नासियोनाल (राष्ट्रीय विद्यालय) या नावाची नमूनेदार संस्था येत्या नव्हेंबर महिन्याच्या पहिल्या तारखेस स्थापण्यांत येणार आहे. या संस्थेचे मुख्याध्यापक व अध्यापक हिंदूच असतील हा तिचा विशेष आहे. रामचंद्र श्रीधर पै हे उत्साही व विद्वान तरुण कॉलेजच्या कर्णधारित्वाच्या जागीं विराजमान होणार असून त्यांच्या हाताखालीं जनार्दन उपेंद्र वेघटे, रघुवीर श्रीधर पै, श्रीपाद प्रभू लवंदे इत्यादि तरुण हिंदू शिक्षकांचीं कामें करणार आहेत, इतकें सांगितलें म्हणजे उपरोक्त संस्था किती लोकोपयोगी होईल याची सहज कल्पना पटेल. सदरहू कॉलेजसारख्या संस्थेची आज वरीच वर्षें गोव्यांत उणीव होती. ही उणीव उपरिनिर्दिष्ट जबाबदार तरुणांनीं भरून काढण्याचा प्रयत्न केल्याबद्दल, भारतास त्यांचें प्रेमपुरस्सर अभिनंदन करण्यास फार आनंद वाटत आहे.

निर्लज्जपणाचा कळस :— शव प्रदर्शनाच्या निमित्तानें तरी ठिकठिकाणीं दृष्टीस पडणाऱ्या मोडक्या धक्क्यां ऐवजीं नवीन धक्के व तुटक्या रस्त्यांऐवजीं 'सरळ' रस्ते पहाण्याचें भाग्य इतक्यांत लाभेल अशी आह्मांस उमेद होती; परंतु ती निष्फळ होईल कीं काय अशी भीति वाटावयास लागली आहे! जिकडून तिकडून उपरोक्त दुःस्थिती विरुद्ध एकसारखी हाकाटी चालू आहे पण आमचें मट्ठ सरकार स्वस्थ आहे तें आहेच. हा निर्लज्जपणाचा कळस नव्हे काय! कदाचित् पणजीच्या राजवाड्यांतील लक्ष्येचें भक्कम गाठोळें मांडवी नदींत वितळलें असल्यास नकळे! असो. पुन्हां पुन्हा एकाच विषयाचा ऊहापोह करण्याचा आह्मांस मनस्वी वीट येतो. तेव्हां सरकारनें या बाबतींत या पुढें तरी तावडतोब लक्ष्य पुरवावें, अशी सूचना आहे.

लिसेवांतील स्थित्यंतरें :— पणजीच्या पाठशाळेंत नवीन वर्षाचा शिक्षणक्रम सुरु झाल्यास आज जवळ जवळ चार महिने होत आले. पण इतक्या अवधींत पूर्वीं ठरविलेल्या शिक्षक व शिक्षण क्रमांत तसेंच वेळापत्रकांत कितीतरी स्थित्यंतरें झालीं. या बेबंदशाहीस खीळ पडून उपरोक्त क्रमांत स्थैर्य उत्पन्न होईल अशी कित्येकांस आशा होती. पण ती वाढत ठरून सदरहू कार्यक्रमांत आणखीहि फेरबदल करण्याचें घाटत आहे, असें समजतें. पाठशाळेचें चालू वर्ष १५ मार्च पर्यंत चालू राहील तेथपर्यंत या बेबंदशाहीचाहि गाडा चालू राहिल्यास विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणा-

आहेत. त्यांना इतकें सांगितलें ह्मणजे पुरे कीं त्यांच्या आवडीची जी इंग्रजी युनिवर्सिटी ती सर्वांत पोर्तुगीज भाषा प्रविष्ट केली आहे ती त्या भाषेच्या वाङ्मयसमृद्धीमुळेंच होय, त्या भाषेंत कांहीं शब्द असे आहेत कीं; त्यांचा बरोबर अर्थवाहक प्रतिशब्द दुसऱ्या भाषेंत—इंग्रजींत सुद्धां–नाहीं—यांवर विशेष खात्री करून घ्यावयाची झाल्यास मागील सालांतील दैनिक एरा न्युव्हाचे अंक वाचावे. शिवाय जरी त्यांना पोर्तुगीज भाषेचें फारसें ज्ञान नसेल तरी पण अक्षर ओळख असे पर्यंत त्या भाषेची संपत्ती केवढी मोठी आहे हें पाहण्यास फार लांब जावयास नको. पणजींतील नॅशनल लायब्ररी फार काय; casa luso francesa या पुस्तक विक्रिच्या दुकानांत जाऊन तेथील कॅटलाग न पेक्षां कपाटें पाहिली ह्मणजे थोडी तरी कल्पना होईल तेव्हां त्यांनीं याचा अवश्य अनुभव घ्यावा अशी नम्र सूचना आहे. व हें त्यांस सुलभही पण आहे,

५) हा लेख वराच लांबल्यानें, आतां वाचकांचा फार वेळ घेववत नाहीं. ह्मणून थोडक्यांत एवढेंच सांगावयाचें कीं, भोंसल्यांच्या लेखांतील एकंदर विधानें बेजबाबदारीनें केलेलीं असून ती सर्व शब्दशः खोडून काढावयाचीं झाल्यास भारताचे कित्येक कॉलम सर्वीं घालावे लागतील.

६) "लिसेवांतून बाहेर पडलेल्या असंख्य मुलांपैकीं कोणी देशसेवा केल्याचें दिसून येत नाहीं" असें ह्मणणें ह्मणजे वस्तुस्थितीचा विपर्यास करणें होय. गोमांतकांत आजकाल चाललेल्या हरप्रकारच्या चळवळी लिसेवांतील मुलांच्या श्रमांचें फळ नव्हे काय? कां त्या इंग्रजी युनिवर्सिट्यांतील अभ्युदयांनीं चालविलेल्या आहेत? कदाचित् भोंसल्यांना वाटत असेल कीं हा सर्व ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वर्तमानपत्रांचा परिणाम ह्मणून. पण हीं वृत्तपत्रें बहुतेक हिंदु समाज वाचित असतो. तेव्हां ख्रिश्चन समाजावर त्यांचा परिणाम होणें शक्य नाहीं. अर्थात त्या समाजाकडून झालेल्या चळवळी लिसेवांतील शिक्षणामुळें आहेत हें तरी सिद्ध होतें कीं नाहीं? आतां राहतां राहिला हिंदुसमाज. त्याची सर्व कर्तबगारी या वृत्तपत्रांकडे—त्यांच्या संपादकांकडे आणि हे बहुतेक मॅट्रिक्युलेट असतात ह्मणून पर्यायानें इंग्रजी शिक्षणाकडे नेणें ह्मणजे उगीच ओढाताण करणें होय. अशा द्राविडी प्राणायामापेक्षां लिसेवांत शिकविण्यांत येणाऱ्या इंग्रजी शिक्षणांचाच हा परिणाम आहे असें ह्मणणें सोपें नेलें असतें.

यावरून असें मात्र समजूं नये कीं, सदर वृत्तपत्रांपासून कांहींच फायदा झालेला नाहीं. इतर राष्ट्रांतील विशेषतः एकाच संस्कृतीच्या ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील चळवळीशी संलग्न होण्यास वृत्तपत्रें पाहिजेतच आहेत मात्र त्यांचा उपयोग करून घेणें प्रत्येकाच्या बुद्धीवर अवलंबून आहे. तेव्हां बुद्धीचा विकास करून वृत्तपत्रें किंवा इतर ग्रंथ यांचें आकलन करण्याची शक्ति कें शिक्षण देतें तेंच शिक्षण–गोव्यांत पोर्तुगीज—जास्ती श्रेयस्कर होय. असो. लिसेवांत शिक्षण घेतलेल्या व येंप्रेगाद झालेल्यांच्या माथीं मारलेले दोष निराधार आहेत. वृद्ध मंडळीचा आदेउस, स्त्रियांच्या तोंडीं पोर्तुगीज शब्द वगैरेंचा कार्य कारण भाव लिसेवाकडे लावण्यापूर्वी इंग्रजीच्या प्रेमानें वेडेपिसे झालेल्यां भोंसल्यांनीं एक वेळ ब्रि. हिंदुस्थानांत जाऊन तेथील लोकांच्या चालीरीति भाषा वगैरे पाहून यावें अशी त्यांस नम्र सूचना आहे. ह्या आक्षेपांचा फोलपणा दाखविण्याचें कारण नाहीं. खुद्द भोंसल्यांची लेखक होण्याची धुंदी निघून गेल्यावर तो त्यांस दिसून येईल.

६) स्वाभिमानाची उबळ आलेल्या भोंसल्यानीं इतिहास शिक्षणावर हल्ला चढवून वास्को द गाम, आफोंस द आल्बुकेर्क वगैरे पोर्तुगीज वीरांस जमिनदोस्त करण्याचा आव आणला आहे. या वेळचें त्यांचें लिहिणें वगैरे सर्व कांहीं रागामीम देमाच्या धर्तीवर. शाबास भोंसले! आज चारशें वर्षांनंतर आमच्या वाडवडिलांनीं भोगलेल्या छळांचा सूड घेऊन तुह्मीं आह्मांला धन्य केलेंत!

ग्रोटडफ प्रभृति इंग्लीश इतिहास कारांनीं "पोर्तुगीज लोक वाईट आहेत" असें ह्मटलें ह्मणून त्यांचा इतिहास शिकणें वाईट—आणि स्वाभिमानशून्यतेचें आहे परंतु त्याच इतिहासज्ञांनीं 'चोर, लुटारू, बंडखोर,' ह्मटलेल्या श्री छत्रपतींचा इतिहास इं. युनिवर्सिट्यांतून शिकविला जातो त्याची खंती भोंसल्यानां नाहीं काय? भोंसल्यानीं एकदां इतिहासाचा पाठ घेऊन तो कां शिकावयाचे कायदे कोणते हें लक्षांत घ्यावें. आणि मग इतिहासावर व्याख्यान देण्यास पुढें यावें. हीच सूचना, त्यांचे सहकारी मित्र श्री. सांखवाळकर जे 'अरेरे' करून धांवत आले, त्यांस आहे.

शेवटीं बेजबाबदारीनें खोटीं विधानें करण्यापूर्वी त्याच्या योग्यायोग्यतेचा विचार करून लेख लिहिण्याची श्री. भोंसल्यांस विनंति केल्यास ते रागावतील काय!

स्पष्टवक्ता.

या वेताळाला गाडून टाका

लिसेवांतील विद्यार्थ्यांनों। गरम रक्ताच्या तरुणानों ॥
देशाचा रस्तभानों। सावधान ॥ १ ॥
आरंभशूरत्वाचा वेताळ त्रास। ग्रासतो तुह्मां दिवसेंदिवस ॥
गाडोनि टाका जमिनींत त्यास। विलंबाविण ॥ २ ॥
नाहींतर वृद्धि पावोन अती। तुमच्या गुणाची करोन माती ॥
करंटी देईल तुमच्या हातीं। नारळाची ॥ ३ ॥
जेव्हां तेव्हां कसा ग्रासतो। वेताळ तो, हें स्पष्ट करतों ॥
आठवा एकच शब्द तो। 'गांधी टोपी' ॥ ४ ॥
" कुठें आहे गांधी टोपी। नको दुसरी कसलीच टोपी ॥
कुठला सांगा विकतो शिंपी। सांगा हो सांगा ॥ ५ ॥ "
" जरी दुसरें शिरोभूषण। यापुढें लिसेवांत वापरीन ॥
देईन कापून माझा कान। निश्चित हें ॥ ६ ॥ ,,
"राग प्रोफेसरांचा होवो। मार्क कितीही झेर देवो ॥
वर्षें कितीही फुकट जावो। परी निश्चय कायम ॥ ७ ॥ ,,
" देशास्तव करी सर्वत्याग। गांधी, ज्याही वंदी जग ॥
त्याही ऐशा महात्म्यास मग। कां न वंदू? ॥ ८ ॥ ,,
"सहानुभूति गांधी कार्यी। दर्शविणार आम्ही निश्चयें ॥
तीळही ढळणार नाहीं। त्या करीच्या पासून ॥ ९ ॥ ,,
" या भाग्यें किरू पाद्रींनें। त्या धर्मवेड्या दर्शवणें ॥
इतरांनींही अपमानें। कां असा दुखवावें? ॥ १० ॥ ,,
" असे समज सर्वत्र। हिंदू विद्यार्थी मेषपात्र ॥
सहनशील तीळमात्र। गर्दभाहुनी न कमी ॥ ११ ॥ ,,
" परी आला आतां प्रसंग। राहिलों आहों बांधोनि चंग ॥
न साहतो मानभंग। दाविणार हें ॥ १२ ॥ ,,
" मी गांधी टोपी घालणार। न यवन गुरूनां जुमानणार ॥
त्यांकडुन झुलूम न साहणार। आर्य आहें मी ॥ १३ ॥ ,,
" उद्योगावीण जेथ तेथ। माझे देशबंधू मरतात ॥
अन्नावीण हालांत। हाय हाय!! ॥ १४ ॥ ,,
" जरी खादी वस्त्रें वापरीन। विणणें, कांतणें काम मिळून ॥
तेच गरीब भाकरी खाऊन। दुवा मज देतील ॥ १५ ॥ ,,
" झक मारो हे गुरु यवन। खादीच यापुढें वापरीन ॥
सध्या टोपी तरी निदान। हाच माझा निश्चय ॥ १६ ॥ "
स्वाभिमानाच्या असल्या उक्ति। जिकडे तिकडे ऐकू येती ॥
गांधी भक्तीस उकळ्या येती। तीतच महिन्याभरी ॥ १७ ॥
तरुण मंडळीचा तो आवेश। पाहोन मरील होती खूष ॥
प्रोत्साहन, पाठिंबा त्यास। शक्य तो देती ॥ १८ ॥
कांहीं वदती विचारी जन। पडलें हो गोमांतकीं येऊन ॥
स्वदेशीचें बीज; रुजून। होईल वृक्ष आतां ॥ १९ ॥
परी होते ते स्वप्नांत दंग। तीन दिवस तेरड्याचा रंग ॥
तरुणाचा होईल आवेश भंग। लवकरच; हें न जाणलें ॥ २० ॥
परी तरुण जे घेनीस सोकावले। खरे गुण अपले उघड झाले ॥
आठच दिवस जरी न लोटले। निर्लज्ज रीतीनें ॥ २१ ॥
हळूहळू एकेकटा। गांधी टोपी शृंगारितां ॥
जुनी परदेशी चढवितां। शरमला नाहीं ॥ २२ ॥
कांहीं तर विद्यार्थी पुढारी। जेच पूर्वी बडबडले भारी ॥
करिती कशी इतरांपरी। तेंच आश्चर्य ॥ ॥२३ ॥
संगळ्यावरी कालस चढवून। डोकीवर शापेउ ठेवून ॥
गांवठी साहेब बनून। लिसेवांत आली ॥ २४ ॥
अशी स्थिती होतां होतां। लिसेवांत चहूंकडे पहातां ॥
क्वचितच गांधी टोपी दिसतां। मन खिन्न होई ॥ २५ ॥
धि:कार तुह्मां वाचाळांनों। विचार–विकार–चल्वाजों ॥
लिसेवांतील विद्यार्थ्यांनो। धिक्कार तुह्मां ॥ २६ ॥
गांधी विषयीं सहानुभूति। कशी आटून गेली सुकिती ॥
जिला आली होती भरती। पूर्णपणें ॥ २७ ॥
निरुद्योगी बांधवांविषयीं। दया तुमची कोठें जाई ॥
खादी वस्त्र वापरणेंही। तयां साठीं ॥ २८ ॥
कोठें तुमचा स्वाभिमान। पळाला आतां दडी देऊन ॥
घतलेले वाग्बाण गुरूंकडून। विसरलां कां? ॥ २९ ॥
आरंभशूरपणाचा वेताळ। आहे या सर्व गोष्टींचें मूळ ॥
त्याचा विनाश करा समूळ। अतिवेगें ॥ ३० ॥
ना तरी कर्तृत्वशून्य बनून। वाचाळता क्रियेवीण ॥
करण्यांत आयुष्य संपूर्ण। जाईल तें ॥ ३१ ॥
सद्धेतूनें स्पष्ट केला। दोष; पण जरी ओंगळ आला ॥
शब्द उणा अधिक विषाद वाटला। ऐसें होऊं नये ॥ ३२ ॥
लिसेवांतील विद्यार्थ्यांनों!। नमस्कार आतां मित्रांनों ॥
ओळख 'विनायका'ची गड्यानों। ठेवा दरें ॥ ३३ ॥

विनायक

sem o manto diafano de fantasia, que faça entrar tudo nos seus devidos eixos. A tremenda questão Luso-Transvaliana cujas negociações fracassaram ao redor da qual tanta celeuma se levantou e tantos misterios se fizeram, temos esperança que é a sinfonia da abertura duma proxima bancarrota se é que ainda não começou. E temos tambem inteira certeza que a hora de retaliações está para breve. A maré sobe, não a maré de ideias e de oposição mas de envilecimento geral, de fome, de desespero, de miseria, e do odio sem freio. Estamos debaixo de verdadadeiras gargalheiras de ignominia.

Qualquèr mão que seja, que venha depressa, porque qualquer que ela seja ha de ser melhor do que essa ignobil porcaria que tudo infecta...

P. S. Depois de termos escrito estas linhas apareceu uma outra sinecura, a de Director Gerál da Instrução do Estado da India com um chorudo vencimento ... Soma e segue.

Voltaremos para esse assunto oportunamente.

Ramon de Queved

Patrimonio da classe

A terra, no seu ultimo nº 519 Jornal aliás de ideias e do cunho essencialmente moderno, dá cabida a uma carta eivada de preconceitos castistas dum ilustrado cavalheiro do Pondá.

Ilustrado não ha duvida, mas duma ilustração provavelmente tacanha, impregnada de odio à classe Hindú e seus jovens como claramente se deduz do seu proprio artigo em que tomando por preâmbulo uma correspondencia do Marcela para O Heraldo, o seu assanhado autor, generalisa, divaga a seu belo talante, teoricamente nas duas colunas e pico, com exposição de varios factos justificativos a seu modo de ver, em defesa da sua doutrina tam perigosa, sem pensar que desta feita vai semear o germen de subversão e indisciplina entre as duas classes que sempre foram amigas, dizendo que salvo excepções honrosas na classe (então não havia de dizer isto ao menos pela seriedade do jornal e que a classe hindu que o agradeça) acabando finalmente, por vomitar o seu esverdinhado fél dos seus figados pôdres.

E nesta ordem de ideias e como grande autoridade no assunpto, não poupa até de abocanhar o a quem? um jornal hindú, naturalmente da sua digna direcção, pois é o unico que com enormes sacrificios de toda a especie está incansávelmente trabalhando, lesto, para levantamento da classe a que honra de pertencer. E' porque defende os direitos que assistem aos jovens hindus, e que são postergados!

Pontifica ainda lá do alto do jornal que os hindus não são hostilizados pelos cristãos porque é certo, muito antes deles eram os proprios cristãos que reivindicaram direitos para eles.(Hindus)

Diz bem, falou como dogmas immutáveis. Pudera !

Ai está a prova flagrante do seu acerto o proprio cavalheiro. Não fossem eles seus irmãos cristãos tam generosos, tam liberaies tam ditivosos, desde 400 anos da sua dominação, esta maldita fauna, a classe hindu que hoje lhes faz cócegas, e que só péca pelo bom desejo de se progredir, trabalhando honéstamente e nutrindo apenas expectativas, des mais puras de se igualarem aos seus irmãos cristãos, o que tudo se lhes afiguram obsessões e exaltações (que inveja!); ter-se ia acabado, para eles os dominarem como lhes derem na gana.

A que não leva o odio castista!

O odio o mais abominavel é que é causa do retrocesso da nossa classe

Felizmente o pequeno levantar que se nota nestes ultimos tempos dos jovens indús se deve simplesmente aos portuguezes que apostam estas paragens ; não da laia do dito cavalheiro e não poucos cristãos entre os quaes se acham cavalheiros despidos de odios raciaes e que nos merecem toda a consideração.

O atrazo dos jovens indus na lingua portugueza de que tanto gaudio se for e dai a incompetencia para exercerem os logares a que se deve ser Director ?

Seria porque não são portuguezes descendentes dos portuguezes herdando-lhes até o patrimonio de conhecerem a fôa e portugueza, sem indianismos? desta parte deria aind milhormente alem do que disso no seu belo romance "Jacob e Dulce" se fosse dos vivos o celebrado Gip.)

Franco

श्रीदामोदर वा. मंदिर, मडगांव

श्रीसरस्वती-सेवकमंडळ या संस्थेचा सहावा श्रीसरस्वत्युत्सव श्रीदामोदर विद्याभुवनांत येत्या विजयादशमीपासून तीन दिवस पर्यंत (शनिवार ता. ३० स., रविवार १ अ., सोमवार २ अ. रोजीं) पुराण, प्रवचन, हरिकिर्तन इत्यादि योगे साजरा होणार असून ता. २ अक्टोबर रोजीं श्रीदामोदर वाचनमंदिराचा पांचवा वाढदिवस समारंभ, रिपोर्ट वाचन वगैरे होणार आहे. यंदा या ज्ञानदेवतेच्या उत्सवाचे व्याख्यानमालेसाठीं पुण्यामुंबईहून 'वें पुणतांबेकर प्रिन्सिपाल नॅ. कॉ., 'स्वराज्य', कर्ते श्रीयुत कृ. शि. परांजपे बी. ए. एल. बी., श्रीयुत प्रो. श्रीकृष्ण नि. चाफेकर बी. ए. एल. एल. बी इत्यादि विद्वान गृहस्थांनीं येण्याचें कबूल केलें आहे. या महाराष्ट्रीय मंडळीच्या ज्ञानाचा फायदा गोमांतकस्थ आबालवृद्ध जनतेनें अवश्य घेऊन स. स. मंडलास आभारांत ठेवावें आणि दोनही समारंभ अलंकृत करावे अशी सर्वांस नम्र विनंति आहे

वि. सू. — रात्रौ ७ वाजतां व्याख्यानें व १० वाजतां पुराण किर्तन वगैरे होईल.

कार्यालय : मडगांव श्रीदामोदर विद्याभुवन– ता. १५ - ९ - २२

सर्वांचे नम्र

जगन्नाथ रघुवीर पै फोंडेकर

नारायण गो. विर्जिनेकर

विश्वनाथ पां. घोडे

व्यंकटेश गो. विर्जिनकर

दामोदर श्री. ना. दलाल

यशवंत वि. पै रायतुरकर

भारत

गुरुवार भाद्रपद व० ३० शा १८४४

व्यवहारशून्यतेचे परिणाम

पोर्तुगाल किंवा त्याचे वसाहतींत दिवसें दिवस जो कर्जबाजारीपणा वृद्धिंगत होत आहे याचें खरें कारण कोणतें याचा उलगडा केल्यास राज्यकर्त्यांचे व्यवहारज्ञान शून्यतेलाच प्रमुखस्थान दिलें जाईल. पोर्तुगीज राष्ट्र हें ब्रिटिशासारखे व्यापारी देशांचें नसल्यामुळें औद्योगिक बाबतींत जितकी उदासीनता पोर्तुगालांत वावरते त्याचें दुप्पट ती त्याच्या वसाहतींत दृग्गोचर होत असल्यास नवल नाहीं.

आमच्या या इतिहास प्रसिद्ध गोवा प्रांतावर पोर्तुगीजांच्या अंमल सुरू झाल्यास चारशें अधिक वर्षे झालीं. इतक्या अवधींत धार्मिक अवडंबरापायीं जो पैशांचा चुराडा उडाला (त्यांत हिंदु देवालयाचा व इतर धनिकांचा जमिनजुमला जो इंक्विजीशनच्या वेळीं जप्त केला त्याचाही अंतर्भाव होतो) त्याची गणती केल्यास कोणाही विचारी व निःपक्षपाती व्यक्तीस सरकारच्या या अरेरावी धोरणाची कींवच करावीशी वाटेल. ब्रिटिश अधिकाऱ्याचें अशा वेडगळ प्रवृत्तीकडे सदैव दुर्लक्ष असल्यामुळें त्यांनीं आपल्या हद्दीपर्यंत ज्या सुधारणा केल्या आहेत त्याच्या शतांशानेंहि आमच्या सरकारनें दाहरांत केलेल्या नाहींत.

वरील रकमेचा एक चतुर्थांश औद्योगिक बाबतीकडे विनियोग करण्याची सरकारनें तजवीज केली असती तर आज गोव्यांत सदर बाबतींत दिसून येणारी निकृष्टावस्था खास दिसली नसती. याच कारणामुळें पोर्तुगीज राज्यकर्त्यांचें हें व्यावहारीक अज्ञान नष्ट झाल्याशिवाय गोव्यांत कलाकौशल्यास थारा मिळेल असें वाटत नाहीं. याच विचारसरणीस अनुसरून जर कोणीहि "पोर्तुगीजांचा अंमल असेपर्यंत गोव्यांत कोणत्याच तऱ्हेचे कारखाने व. गर उपयुक्त औद्योगिक संस्था स्थापन होणें कठीण" असें भाकीत केल्यास तें अस्थानीं होणार नाही.

इकडील श्रीमंत लोकांची असावी तितकी औद्योगिक कारखान्याचे बाबीकडे प्रवृत्ती नाहीं, त्यांतून सरकारच्या प्रोत्साहनाभावींही ते पुढें येत नाहींत, हें जितकें खरें तितकेंच पोर्तुगीज सरकारच्या प्रसिद्ध लहरी सामर्थ्यास आपलें भांडवल बळी पडेल या भितीनें ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील लक्ष्मीपुत्रहि या प्रांतांत कोणतीहि औद्योगिक संस्था स्थापन करण्यास पुढाकार घेत नाहींत, हेंहि तितकेंच सत्य आहे.

आमचें सरकार एखादी कापडाची गिरणी उभारण्यास सद्यःस्थितींत भांडवलाचे अभावीं तिकडे दुर्लक्ष करतें असांतला भाग नाहीं नवीन नवीन कर प्रस्थापित करून त्याचे मिषानें हजारों रुपये जमा करण्याची कल्पक शक्ति असलेली मढ डोक्याची नोकरशाही जर कुठें विराजित असेल तर पोर्तुगीज दरबारांतच !

शहर सुधारणारें मंडळ comissão de milhoramentos या संस्थेचें एक खातें अस्तित्वांत आल्यास आज दोन वर्षे होत आलीं, त्यांचे पायीं हजारों रुपये दरमहा गरीब प्रजेकडून वसूल केले जातात पर त्याचा विनियोग शहर सुधारण्याचे एकाकडे न होतां मोठमोठ्या टिपार्टि, नाचतमाशे व अनियमित व अव्यवस्थित मोटारसर्विस, या वांचून दुसऱ्या कोणत्याहि उपयुक्त कार्याकडे होत नाहीं, किंबहुना तसा तो करूं न देण्याबद्दल विचारी पुढारी सरकारास भाग पाडीत नाहींत, हें प्रजेचें दुर्दैव होय.

या एकाच खात्याचा निधि एखादी औद्योगिक संस्था अगर कापडाची गिरणी उभारण्यासाठीं मुकर झाला असता तर पांच वर्षांच्या आंतच एक मोठी 'मील' अस्तित्वांत आली असती. पण इकडे कुणाचेंहि लक्ष्य जात नाहीं. किंवा उभयपक्षीं जाणून बुजून दुर्लक्ष करितात. याचें एक कारण वरील खात्याचे छदराखालीं नोकरशाहीस जो धुडगूस घालण्यास किंवा चैन उपभोगण्यास जी संधी मिळते ती अन्य तऱ्हेनें मिळण्याचा संभव नाहीं.

अशीं अनेक उदाहरणें दाखवितां येतील कीं, एका गव्हर्नराचे कारकिर्दीत सांडपाण्याच्या मोईसाठीं जो एकेक 'प्रोजेक्त' मुक्रर झाला तो दुसऱ्या गव्हर्नराचे आगमनानें गुलदस्तांत पडून रहावा. जणूं काय मावळलेल्या गव्हर्नरांस कोणतेंच ज्ञान नव्हतें ! मात्र त्या साठीं सरकारला कागद व छापणावळीचा खर्च, सरकारी गजेटवर त्याची प्रसिद्धी करणें, कमिट्यांच्या नेमणुका व वृत्तपत्रांतून याबद्दल 'शाबासकीचा वर्षाव' इतक्या गोष्टी मात्र बिनचूक व्हावयाच्या !

मोठ्या आगबोटी बांधून त्याची गोव्याहून आफ्रीका, पोर्तुगाल इत्यादि ठिकाणीं डायरेक्टर येण्याजाण्याची दर्यावर्दी संस्था स्थापन करणें हा त्या प्रोजेक्तांपैकी एक होय. ज्या साहेबांनीं ही कल्पना काढली त्यास मिळावें तसें सरकारकडून प्रोत्साहन मिळालें नाहीं किंवा त्या साहेबाचे अंगीं चिकाटीचा अभाव होता म्हणून ही अत्युपयोगी व्यवस्था कुठल्याकुठें नाहींशी झाली. आजच्या सारख्या महागाईच्या वेळीं ही कंपनी अस्तित्वांत असती तर आज बराच मोठा फायदा व प्रजेची सोय झाली असती पण याला राज्यकर्त्यांची व्यवहारज्ञानशून्यताच आडवी आली असें कष्टानें म्हणणें भाग आहे.

बोरीच्या व इतर ठिकाणच्या पुलाचीहि कामें अर्धवटच राहिलीं आहेत, यालासुद्धां वरील एकच कारण नडलें. बांगें येथील पूल तो काय, तो आज पांच सहा वर्षे तयार व्हावयास घातला आहे, तरी होत नाहीं, इतकी ज्या नोकरशाहीत काम करून घेण्याची तत्परता (!) तिच्या हातून कोणतें सत्कृत्य होणार, हें दिसतेंच आहे याकरितांच गोव्यांत "पोर्तुगीज व्यापार" म्हणजे 'अव्यवस्थित धंदा " अशी म्हण रूढ होऊं पहात आहे.

अगदीं शेवटीं Navegação fluvial स्थानिक लहान बोटी [बाफोर]चा व्यवहार सरकारनें 'आक्शावें' विकून जी रक्कम आली त्यांतून बोटींची खरेदी करून आपल्या तंत्रानें सुरू केला. वास्तविक पाहू गेल्यास या धंद्यांत वर्षाची बराच नफा होत असतांनाहि त्याला लागणाऱ्या जळाऊ लाकूड किंवा कोळसा इत्यादि सामानाचा पुरवठाहि आमच्या हुशार नोकरशाहीकडून होऊं नये या सारखी लाजीरवाणी दुसरी गोष्ट असूं शकणार नाहीं. संबंध जंगलांत

…ल्यास त्यांची त्यासच चूक दिसून येईल. पण हें सांगण्यास आमचा हेतु, नोकरी हें शिक्षणाचें ध्येय आहे असें सिद्ध करण्याचा नाहीं. उलट प्रत्येक विद्यार्थी मोठमोठ्या आकांक्षा बाळगून शिक्षण घेत असतो. पुढें निरुपायास्तव त्याला नोकरीचा मार्ग स्वीकारावा लागला म्हणून त्याचें तें ध्येय होत नाहीं. आणि 'सरकारी नोकर' असलेल्या भोंसल्यांनीं "सुशिक्षित मंडळींनें यैंप्रेगाद (नोकर) होणें यासारखी दुर्दैवाची व घातक गोष्ट दुसरी नाहीं." म्हणून सिद्धांत ठोकून देणें त्यांच्याच सुशिक्षितपणाला, बाधक आहे. "सरकारी नोकरी पत्करून, त्यांच्या सेवा झाल्यामुळें सरकार विरुद्ध कोणतीही लोककल्याणाची गोष्ट करणें शक्य नसतें." हें विधान एवढ्यांतच गोव्यांस लावण्याचें कारण नाहीं. कारण सरकार विरुद्ध नसलेले लोककल्याणाचे मार्ग पुष्कळ आहेत. कदाचित् सरकारपाशीं भांडण्याचा प्रसंग आल्यास देखील त्यांना चिरडून टाकण्या इतकी कांहीं दडपशाही येथें माजलेली नाहीं. उलट लोकांच्या आकांक्षांस मूर्त स्वरूप येऊन त्यांच्या मागण्यांच्या अडचणी स्पष्टपणें कळाव्या म्हणून तर "प्रोव्हिन्शीयल कांग्रेस सारख्या संस्थेची इमारती सरकारच्याच प्रेरणेनें केली गेली आहे. गुरुवर्य भांडारकर, न्या. रानडे, न्या. तेलंग प्रभृतींनीं जी देशसेवा केली ती सरकारी नोकरी करूनच. यावरून एवढें निष्पन्न होईल कीं, पोर्तुगीज शिक्षणाच्यानें ध्येय इंग्रजी शिक्षणा प्रमाणेंच नोकरीचें नसतें. निरुपायास्तव नोकरीची वेळी पायांत पडली तरी देखील समाजसेवा देशसेवा करण्यास कांहीं त्यांचे हात जखडलेले नसतात. विशेषतः गोमांतकांत तरी ह्या गोष्टी एवढ्या थरावर पोंचलेल्या नाहींत. अंतःकरणाची तळमळ मात्र पाहिजे.

भाषा हें एक अर्थवाहक साधन असल्यानें, जगांत पसरलेलें ज्ञान कोणत्याही विशेषतः युरोपियन—भाषेंतून घेता येण्यासारखें आहे. याकरितां इंग्रजीच शिकलें पाहिजे किंवा इंग्रजी युनिवर्सिट्यांतूनच बाहेर पडलें पाहिजे असें नाहीं.

म. गांधी लोकमान्य टिळक, वगैरे पूज्यविभूतींनी जी राष्ट्रसेवा केली ती केवळ इंग्रजी भाषाभिज्ञतेमुळें नव्हे तर त्यावर भाषांतून संपादिलेल्या ज्ञानामुळें होय. केवळ शिक्षण किंवा बुद्धि अंगीं असल्यानेंच अशा विभूति होतां येत नाहीं. त्यासाठीं अंतःकरणाची तळमळ, निस्वार्थपणा, वगैरे विशिष्ट गुण अंगांत असावे लागतात व ह्या सर्वांचा विकास होण्यास देखील एका विशिष्ट—राजकीय सामाजिक—परिस्थितीची जरूरी असते. हें ब्रिटिश इंडियेंतील चळवळी व त्यांचे जनक यांचा इतिहास लक्षांत घेतां सहज दिसून येईल. उदाहरणार्थ न्या. रानडे तेलंग, लो. टिळक, गोखले, मेथा यांच्या तोडीचे विद्वान- किंबहुना भोंसल्यांच्या शब्दांत सांगावयाचें झाल्यास, युनिवर्सिटींतून ज्यास्ती पदव्या घेऊन बाहेर पडलेले-—कमी आहेत असें नाहीं. पण त्यांनीं ठेवलेल्या जागा रिकाम्या त्या रिकाम्याच. तीच गोष्ट म. गांधी, लजपतराय वगैरे मंडळींच्या रिकाम्या झालेल्या जागांची. तेव्हां लो. टिळक वगैरेंच शिक्षण जर पणजीच्या लिसेवांत झालें असतें तर त्यांची बुद्धिमत्ता नष्ट न होतां येथेंहि जर ब्रि. इंडियेंतील परिस्थिति असती तर-त्याच जोमानें व्यक्त झाली असती. कारण म्हटलेंच आहे— मनुष्य हा परिस्थितीचा पुतळा आहे-— याबद्दल भोंसल्यांनीं साशंक होण्याचें कारण नाहीं.

३) मराठी भाषेचे शिवराय, कै. चिपळुणकर, मि. आगरकर, लो. टिळक, केळकर, खाडीलकर, गडकरी आणि इतर वाङ्मयोपासक यांनीं जी मराठी भाषेची सेवा केली ती त्यांचें स्वतःचें ज्ञान, आणि बुद्धि यांची कर्तबगारी होय. फक्त त्यांस इंग्रजी भाषा येत होती किंवा ते युनिवर्सिट्यांतून बाहेर पडलेले होते म्हणून त्यांस मराठी भाषा उत्तम प्रकारें लिहितां येऊन तीची सेवा करतां आली असें म्हणणें चुकीचें आहे. कारण जर ही गोष्ट खरी असती तर ग्रज्युएट तेवढा उत्तम वाङ्मयोपासक ठरला असता. त्यांनीं जी मोठ्या महत्वाची कामगिरी केली ती आपल्या ज्ञानाची-मग त्या कोणत्याहि भाषेंतून कां प्राप्त झालेलें असेना—भर मराठींत घालून तिचें वाङ्मय समृद्ध केलें ही होय. अर्थांत हा कांहीं एका इंग्रजी भाषेचा परिणाम नाहीं. जें इंग्लिश भाषेला शक्य आहे तें पोर्तुगीज भाषेला अशक्य नाहीं. मात्र गोमांतक ज्या परिस्थितींत आहे त्यांत बदल झाल्याशिवाय मराठीची प्रगति येथें होणें शक्य नाहीं. विशेषतः येथील लोकांची भाषा ऐतिहासिक दृष्ट्या मातृभाषा मराठी असली तरीं घरीं दारीं कोंकणी भाषेचाच प्रचार असल्यानें व मराठीच्या पद्धतशीर शिक्षणाच्या अभावामुळें आमच्यांत उत्तम मराठी लेखक फार कमी आहेत. आणि त्याचा दोष पोर्तुगीज भाषेवर लादणें कधींहि योग्य होणार नाहीं. कै. चिपळुणकर यांनीं जी इंग्रजी भाषेची महती गाइली ती एका विशिष्ट हेतूनेंच होय. हें विसरून चालावयाचें नाहीं. तो काल असा होता कीं महाराष्ट्रांत नुकतेंच इंग्रजी संपादन केलेल्या कांहीं व्यक्तींनीं मराठी भाषेची शब्द समृद्धि कमी आहे असें म्हणून तिची अवहेलना करण्यास सुरवात केली होती. आणि एखादा लेख किंवा ग्रंथ मराठींत लिहावयाचा झाल्यास प्रत्येक वाक्यांत दोन चार इंग्रजी शब्द घुसडून द्यावे व वाक्यरचना देखील इंग्रजीच्या धर्तीवर करावयाची. अशा कालाला अनुसरून त्यांनीं लिहिलेल्या लेखांचा एवढाच उद्देश होता कीं 'मराठींत कांहीं अर्थवाहक शब्द कमी असले तरि संस्कृत भाषेच्या मदतीनें पाहिजे तितके शब्द तयार करतां येतील. याखातीं इंग्रजींच्या तोंडाकडे पाहण्याचा महाराष्ट्रीयानां प्रसंग नाहीं मात्र याचा अर्थ असा नाहीं कीं इंग्रजी भाषेची जरूरी नाहीं. उलट पक्षी त्या भाषेचें ग्रंथ भांडार फार मोठें असून, त्यांतील कल्पना विचार जर आम्ही मराठींत आणूं तर त्याच्या सारखी उत्तम गोष्ट दुसरी नाहीं. व ह्याच दृष्टीनें त्यांनीं इंग्रजी भाषेला वाघिणीच्या दुधाची उपमा दिली आहे. आणि हें रा. भोंसल्यानीं आपल्या मुद्द्याच्या समर्थनार्थ दिलेल्या अवतरणावरूनहि सिद्ध होतें. पण त्यांचा अर्थ न समजतां फक्त शब्दाला शब्द जोडून चिपळुणकरांच्या नांवावर लोकांस चकीत करण्याचा त्यांनीं प्रयत्न केला असें मोठ्या खेदानें म्हणावें लागतें.

(येत्या अंकीं संपूर्ण)

एक हृदयस्थ

ANUNCIOS

जाहीर लिलांव

लक्ष द्या !

अशी संधि पुन्हां येणार नाहीं

पणजी येथील मयत गोकुळदास माधवजी शेट गुजर यांच्या पेढीवरील माल तारीख २९ आगष्ट १९२२ रोजीं जाहीर लिलांवनें विकण्याचें ठरलें होतें, परंतु बाजार भाव उतरल्यावरून लिलांव पूरा झाला नाहीं, म्हणून मालाचें दर पूर्वीच्या दरांतून १।५ कमी केले असून तहकूब ठेवलेला लिलांव चालू महिन्यांच्या २६ तारखेस दुपारीं २ वाजतां सदरहू गोकुळदास शेट यांच्या पेढीवर पुकारला जाऊन योग्य किंमत वाढविणाऱ्यांचे नांवें पूरा केला जाईल. सवलतीनें माल घेण्यास मिळावा म्हणून एकंदर मालाने ४५ लॉट केले असून त्याची खुलासेवार माहिती १८।८।२२ च्या Boletim Oficial नंबर ६६ च्या ७६७ पानावर पहावी.

मालाची जात व दागिनें		लिलांवाच्यावेळीं पुकारण्यांत येणारा दर
६	गोण तांदूळ सींगापूर	१४-०६-०६
१०	,, ,, युरोप	१३-१५-०३
१६	,, ,, बुटको	१३-०३-०३
३५	,, ,, मीलसुगंधी	१४-१२-१०
६३	,, ,, ल्हान मील लॉट २	१२-१२-१०
२०	,, हरभरे	१२-०६-०३
२५	,, हरभरे उंची	१४-११-१०
२०	,, वटाणे सफेत	१०-०६-०६
१४	,, वटाणे हिरवे	१२-०६-०६
१४	,, लवंगांची दाळ	१०-००-००
३०	,, गोण तुरदाळ	१४-००-००
६	,, आवरे	८-००-००
३१	,, मूग	१२-००-००
३०	,, गहूं	१५-००-००
३७	,, सवाद	१०-००-००
११	,, पीठ घोडा छाप	२१-०६-०६
२०	,, पीठ फुल छाप	२१-०१-०३
५	,, रुलांव	२१-०३-०३
१	डबा खोबरेल	११-०३-०३

२	पाठ कथील रत्तलची दर	१-०४-००
२८१	मुढी मंगळूरी तांदूळ. लॉट ५	७-०१-०३
१२१	पत्रे तांबें. लॉट ६. रत्तलची दर	०-१०-००
११७४	तोळे चांदी. लॉट ३. तोळ्याची दर	०-१२-१०
३८०	गोण.खालीबारदार शेंकडा	२०-०-०
१००	गोण तांदूळ करांची.लॉट ४.	१७-०-०
७३	पत्रे तांबें. लॉट ५. रत्तरची दर	०-९-८

1

PAGODE DE SRI SANTERI DE XELDEM

Em 27 do corrente mez pelas 10 horas irão a praça as avenças da receita do sobredito Pagode no local das suas sessões. Os que quizerem arrematal-as compareçam com fiança idonia.

Aos 7 de Setembro de 1922.

O escrivão de meza

Utoma Pandurenga Senay Odorcar 2

COMUNIDADE DE CACORA 3

Irão de novo á praça as restantes avenças de receita e despeza com diminuição e augmento deliberado por junta administrativa no dia 23 do corrente pelas 10 horas no lugar das suas sessões.

Aos 7 de Setembro de 1922

O escrivão da comunidade

Utoma P. Senay Odorcar

COMUNIDADE DE COTOMBI 4

Com diminuição e augmento votada pela junta administratina vão a praça as restantes avenças de receita e despeza da Comunidade de Cotombro pelas 5 horas do dia 19 de corrente no local das suas sessoes.

Aos 7 de Setemb de 1922

O escrivão da comunidade encarregado.

Utoma P. Sendy Vodorcar

Mogal, inimigo de Shahaji e não por este, segundo o sr. Fragoso insinua com muita astucia na pagina 26 da sua obra Tambem notamos que o sr. Fragoso, em abono de sua *investigação* está muito empenhado em ocultar aos seus leitores o logar do nascimento de Sivaji, apezar de todas as obras por ele citadas serem muito explicitas neste assunto.

Mas estes exemplos que escolhi são pouco condenaveis em relação aos que abundam na *obra* do sr. Fragoso Todavia, não são insuficientes para provar que quem é capaz de fazer manipulações desta natureza não pode nem deve ser atirado ao ar como um simples tolo.

Pouco me importa porem que seja tolo ou não o primoroso pae daquela engenhosa investigação. Mas, o que é certo que ninguem poderá nem deverá negar o facto do ilustre autor ser muito galánte de modo a incumbir-se de fazer aquela tão laboriosa quão curiosa investigação historica com o fim de elevar a Jizabai, consorte regia de Shahaji Raja á alta e dignificada categoria de uma concubina dum pacló, conseguindo assim arrancal-a duma situação acanhada e opressiva duma rainha hindu, e a lançal-a na posição desafogada e livre duma prostituta.

O erudito Colosso de Oxel, incumbindo-se dessa gloriosissima missão e dando á luz a grandiosissima obra, sem duvida, prestou relevantes serviços á nobre e simpatia causa do adulterio e prostituição clandestina!

Agora, o engenho com que o Sr. José Joaquim Fragoso levou ao cabo este ignominioso feito de representar uma casta e santa senhora como uma puta vil, será explicado nos seguintes artigos desta serie.

Sá Manta.

Pelo Liceu

Ridiculo da Semana

O Mandovi tranquilo; as suas ondas ciciam docemente; ouve-se a sineta que bate, é do Liceu Central, ja se vê, e é a de entrada. Decorrem dez minutos no seu irregular *cronometro*, torna a sineta a retenir. Que será? Murmuram-me alguem aos ouvidos que o novo *Reitor* substituto deseja que dada aquela campa, nenhum professor tardio entre para a aula, os alunos podem retirar-se... Muitos caem nas malhas; porem como tudo é possivel, não se ralam com as ordens do reitor e entram nas aulas.. Altercações, ruidos, infernoira monumental e quem paga as favas de tudo isto é a eterna besta de carga... o aluno !!..

Passam 24 horas, sobe ao poder outro reitor, revoga a *portaria* de 10 minutos... e tal qual Portugal um arquitecta, outro destroe!..:

Urge providenciar...

Pagode, *paganismo* são palavras derivadas, como se vê, do pagão, isto é, sectario da Religião que admite doutrinas contrarias á que é considerada pelos seus sequazes como a verdadeira e *idolo* quer dizer os objétos naturaes e artificiaes colocados em logar de Deus, termos estes cujo uso estava em vóga não só na escrituração particular como tambem na oficial durante o regime deposto da Monarquia continuando ainda no sistema poltico que oje nos rège.

Não entrando aqui na apreciação, por inoportuno e despropositado, do assunto tendente a provar que o *hinduismo* não comunga essencialmente nas doutrinas politeistas, sendo pueril taxa-lo de *politeismo*, convém acentuar que o emprego d'esses termos, escusado é dize-lo, é deprimente do credito dos sectarios atingidos e se foi tolerado é porque, então, o *catolicismo* era a Religião do Estado.

De passagem, se diga tambem que a ninguem é defeso adotar a seita, professar a Religião e seguir a doutrina que mais lhe convenha; o que, porem não lhe será permetido é que sob ignobil pretexto de defender essa seita, Religião e doutrina fira descarádamente as crênças alheias!..

Seria, porventura, licito que para se apreciar as virtudes duma pessoa se atribua defeitos imaginarios ao seu proximo?

Pelo exposto, é de esperar que os nossos irmãos christãos dora em diante não darão margem a que pela conversação ou pelo escrito se manifestem publica e particularmente com as expressões desprimorosas e aviltantes para a consciencia religiosa dos hindus e que em consideração a igualdade com que promete tratar os sectarios das Religiões existentes no Paiz, visto a Republica, o mais liberal sistema politico que hoje nos domina manter-se neutral quanto ás Religiões abraçadas pelos Povos do seu territorio, do Exmo Governo Geral dimanarão as providencias necessarias no sentido de determinar a todas as estações competentes para que na escrituração oficial sejam substituidas as palavras *gentio*, *pagóde*, *paganismo*, *idolo* etc. por *hindu*, *templo*, *hiduismo*, *imagem* respetivamente.

Sirva isto de sugestão para ser atendida e introduzida pelos competentes no Codigo das "mazanias" que vai ser modificado.

Verem de Pondá { *V. D. S. Sar Dessay*

Magnificos exemplos nos dá na verdade este estabelecimento!..

Bate Certo ?

Ramon de Quevedo

ECOS & CRITICA

Serviço telegrafo-postal

Apraz-nos registar que o sr. Venctexa N. Sinai Cuncoliencar, activo e zeloso chefe da estação telegrafo-postal da cassabè está dirigindo o serviço a seu cargo com uma competencia que muito o honra.

O sr. Cuncoliencar está careando simpatias do publico por não poupar ocasião de servi-lo ainda em prejuizo do descanço a que a lei lhe dá direito

Empregados diligentes como o sr. Venctexa honram sempre as funcções que desempenham.

Bravo, pois

Ramon de Quevedo

Por falta de espaço tivémos de reservar para o numero seguinte a cronica semanal *A' Janela...* deste nosso distincto colaborador que honra as colunas do *Bharat* com a sua valiosa cooperação.

Gremio L. Hihdu

O nosso director fará no dia 17 do corrente no salão do Veapari Sanga de Pangim uma conferencia em concanim sobre a educação civica sob os auspicios desta simpatica associação.

वर्तमानसार

—साक्षावादप्रमाणें येथील बालोन्नति समाजामार्फत विजयादशमीच्या उत्सवानिमित्त तीन दिवस व्याख्यानें होतील. व्याख्यानासाठीं गोंव्यांतील नामांकित गृहस्थाना आमंत्रणें गेलीं आहेत, असें संस्थेचे सेक्रेटरी कळवितात.

—येत्या श्रीलक्ष्मीपूजनोत्सवानिमित्त कळंगूट येथील श्री शांतादुर्गावाचनमंदिरांत तीन दिवस व्याख्यानें होतील, असें संस्थेच्या सेक्रेटरीकडून कळतें.

—पुणें येथील स्वराज्य पत्राचे संपादक दे. कृष्णाजी शिवराम परांजपे व मुंबईच्या लोकमान्यदैनिक पत्राचे संपादक दे. खाडीलकर यांची यंदांच्या विजयादसमीच्या उत्सवप्रसंगीं मडगांवच्या श्रीदामोदर वाचनमंदिरांत व्याख्यानें होतील, अशी दाट बोलवा आहे.

प्रेम हितैषाविधु हिंदु

या संस्थेतर्फे येत्या रविवारीं (ता. १७।९।२२) रा. हेगडे देसाई, सं० भारत यांचें येथील व्यापारी संघाच्या दिवाणखान्यांत जाहीर प्रवचन होणार आहे. सर्वांस येण्याची विनंति आहे.

पणजी, ता. १०।९।१९२२

स. न. से.
अध्यक्ष प्रे. हि. हिंदु

भारत

गुरुवार भाद्रपद व० ८ मी १८४४

लोकमत व सरकार

सांप्रत अधिकारारूढ असलेल्या गव्हर्नर साहेबानीं येथील राज्यकारभाराचीं सूत्रें आपल्या हातांत घेतल्यापासून तों आजतागायत जशी लोकमताची अवहेलना चालू आहे तशी, आम्हांला वाटतें, यापूर्वी कधींहि झाली नसेल. लोकमत म्हणजे 'कांहींच' नाहीं अशी डॉ. मोराईसची चुकीची पण ठाम समजूत बनली असून 'हम करेसो कायदा' या अनुदार तत्वाचा मनमुराद उपयोग करण्याचा जणूं त्यांनीं विडाच उचललेला आहे, असें त्यांच्या एकदर धोरणावरून विधान केल्यास सत्याचा अपलाप होण्याची भीति नाहीं.

म्हाऊंएयेंर उपरोक्त सुलतानीं प्रांताधिकाऱ्याच्या अमदानींत अनेक लोकहितविघातक कृत्यें केलीं गेलीं व जात आहेत. प्रत्येक प्रसंगीं त्या त्या कृत्याविरुद्ध जनतेनें स्पष्ट शब्दानीं आपली नापसंति दर्शविलेली आहे. पण या नापसंतीची बिलकूल पर्वा न करतां व लोकांच्या दुःस्थितीनें कांहींच गांगरून न जातां त्यानीं स्वतःचेंच घोडें पुढें दामटलेलें आहे.

यावरून इतकें मात्र सिद्ध होतें कीं त्यानीं येथील लोकांचा बोलघेवडेपणा व भ्याडपणा पूर्ण अजमावला असून, सरकारास दुष्कृत्यांपासून परावृत्त करण्यास अवश्य असलेला सक्रीय जोम येथें नांदत नाहीं, अशी त्यांची पूर्ण समजूत झालेली आहे 'येथील लोक म्हणजे दुरून कांहीं तरी बरळतात व प्रसंग आला कीं, शेंपूट पोटांत घालून जिभल्या चाटीत स्वस्थ बसतात' अशीच सि. मोराइस यांची भावना झालेली दिसते. कसेंहि असो, गोष्ट खरी कीं, त्यानीं येथील लोकमताचा मान न राखतां लोकांची मान कापण्यांतच आपला निर्लज्ज मुत्सद्दीपणा व्यक्त केलेला आहे, असें मोठ्या कष्टानें म्हणावें लागतें. असो.

उपरोक्त स्थिति गोमंतकीय प्रजेस किती अपमानकारक आहे हें विशद करून सांगण्याची जरूरी नाहीं. कोणत्याहि प्रजासत्ताक राज्यांत लोकमतानुरोधानें एकंदर राजकीय कारभाराचें गाडें हांकलें जातें. लोकमताविरुद्ध कसलीहि गोष्ट तेथें आचरली जात नसते. पण येथें मात्र येथून तेथून सारा उलटा व्यवहार !

अशा मानहानीच्या लाजीरवाण्या स्थितींत काळ कंठणें अत्यंत निंद्य आहे. अर्थात् आपला गेलेला मान फिरून कमाविण्यासाठीं प्रत्येक नागरिकानें शिकस्तीनें मेहनत केली पाहिजे, हें उघड होतें.

म्हणून लोकांना आमची नम्र पण अत्याग्रहाची विनंति आहे कीं: नागरिक हो, आतां स्वस्थ बसू नका ! तुम्हांवर राजरोस रितीनें करण्यांत येत असलेल्या अत्याचारांस तेजस्वी जबाब

तर इच्छा शक्ति फार जबर असते. आणि तिचा असा एक विशिष्ट गुण आहे कीं, तिला जितकें दाबावें तितकी ती अधिक नेटानें उसळूं लागते, मात्र ती जर कोवळी असेल तर दडपण पडलें असतां तिथल्या तिथें नाश पावल्यासारखी होते. आणि मग मनुष्य अभिमानशून्य बनतो व त्यास पारतंत्र्याचें कांहींच वाटत नाहीं. अशाच प्रकृतीचे मनुष्य फार असतात, पण उलट त्यांस जर परिस्थिति अनुकूल मिळेल तर त्यांची स्वातंत्र्यबुद्धि इतकी प्रबळ होते कीं, मग त्यांस पारतंत्र्यांत राहणें म्हणजे मोठें असह्य वाटतें. असो. सांगावयाचें इतकेंच कीं जे कोणी आज राष्ट्राभिमानी म्हणून प्रसिद्धीस आलेले आहेत ते तशा जोरदार प्रकृतीचे पुरुष होत, तो शिक्षणाचा प्रभाव नव्हे. कारण जर शिक्षणाचा असता तर प्रत्येक सुशिक्षित मनुष्य स्वाभिमानी व राष्ट्राभिमानी होण्यास पाहिजे होता. यावरून असें सिद्ध होतें कीं, तें शिक्षण स्वाभिमानाला पोषक म्हणण्यांत कांहींही अर्थ नाहीं. समाजांत आज जर कांहीं जागृति झाली आहे तर ती फक्त परिस्थितीमुळें होय.

ज्या विद्येच्या योगानें स्वतः पुरता खर्च सुटत नाहीं, ती देशाचा प्रश्न सोडविण्यांत कितीसी उपयोगी पडेल ? आज किती तरी तरुण नोकरीसाठीं हापापलेले आहेत. एक जर नोकरीची जागा रिकामी असली तर किती तरी शिक्षित तरुण तिच्यावर झडप घालीत असतात ! जणूं काय शिक्षणाचें अंतिम साध्य म्हणजे नोकरी हेंच होय ! याचें कारण असें आहे कीं, नोकरी शिवाय दुसरें कांहींच करण्याच्या कामीं हें शिक्षण उपयोगी पडत नाहीं. वरून प्रत्येकाच्या मनांचा कलच असा झालेला आहे कीं, शिकण्याचें अंतिम साध्य म्हणजे नोकरी होय. त्या शिक्षणांपासून स्वतंत्र रितीनें करण्यासारखे धंदे म्हटले म्हणजे डॉक्टरी आणि वकिली हे दोनच होत; पण सर्वच लोक जर डाक्टर आणि वकील होऊं लागले तर रोगी आणि कज्जेदार कुठें मिळतील ? त्यांत डॉक्टर तरी काय ? जेव्हां यूरोपांतील औषधें येतील तेव्हांच ते देणार. यावरून इंग्रजी शाळा म्हणजे नोकर तयार करण्याचे कारखाने होत असें सिद्ध होत नाहीं काय ?

पोर्तुगीज शिक्षण काय अथवा इंग्लिश शिक्षण काय दोन्हींही एकाच कवंडळाचे तुकडे होत. एक जर आम्हांस राष्ट्राविषयीं अथवा शिवाजी इत्यादि विषयीं कांहींच सांगत नाहीं, तर दुसरें तुमचें राष्ट्र म्हणजे अडाणी रानटी लोकांचें वसतिस्थान आहे आणि शिवाजी म्हणजे अट्टल दरवडेखोर होता असें सांगतें.

अज्ञानी असणें बरें पण नास्तिक होणें हें अपायकारक आहे. तेव्हां पोर्तुगीज सोडून इंग्लिशला जा म्हणजे चोराला सोडून दरवडेखोराकडे जा असें म्हणण्या सारखें आहे. सर्वच जर इंग्लिश शिकूं लागले तर पोर्तुगीज कोण शिकेल ? व जर पोर्तुगीजची माहिती नसेल तर इकडील कायदेकानू आपले हक्क इत्यादि समजणें अशक्य होईल आणि कायद्यांची व हक्कांची जर माहिती नसेल तर वडिलोपार्जित जिनगीचें रक्षण करणें मोठें कठीण होईल, कारण जे इथले शिकलेले स्थायिक असतील ते त्यानां लुबाडल्याशिवाय राहायाचे नाहींत व एक वेळ आनीं त्यांची जिनगी गिळंकृत केली म्हणजे त्यांच्यापासून ते ती कशा रितीनें सोडवून घेतील ? सरकारकडे न्याय मागण्यांस सुद्धां त्यांना त्यांचेच पाय धरावे लागतील. अर्थात त्यानां हा प्रांतच सोडून जाणें भाग पडेल, त्याची वाट काय? हें म्हणणें काल्पनिक नसून याचीं अनेक उदाहरणें दाखवितां येतील.

आमचें जें काय आहे तें आमच्याच नजरेनें आम्हांस पाहतां येण्यासारखें आहे. तें पहायाला आम्हांस युनिव्हर्सिट्यांची गरज नाहीं. तेव्हां पोर्तुगीज सोडून इंग्लिश घ्या असें सांगण्यापेक्षां 'तुम्हीं राष्ट्रीय' शिक्षण घ्या असें सांगणें अधिक योग्य होईल.

श्री. रा. राजाध्यक्ष

श्रीशारदा-मंदीर

वेरें-फोंडा येथें श्री. रा. रा. अनंत दामू पई रायकर यांच्या उदार आश्रयाखालीं आज दोन वर्षेपर्यंत चालत असलेल्या 'श्री शारदा मंदीर' नामक विद्यालयांतील मुलांची वार्षिक परीक्षा गेल्या १९-८-२२ शनिवार रोजीं कुंभार जुवें येथील श्री शारदा विद्यालयाचे विद्वान हेडमास्तर रा. रा. गणेश शिवराम सामंत यांजकडून घेण्यांत आली. शाळेंत ४ इयता चालू असून एकंदर ४० मुलें शिक्षण घेत आहेत. परीक्षेचा रिझल्ट खालील प्रमाणें झालाः—

इयता	परीक्षेस ब. मुलें	पास
४ थी.	३	३
३ री.	३	३
२ री.	१२	१०
१ ली.	५	४
बिगर	१०	१०
	३३	३०

हा निकाल सदर श्रीशारदामंदिराचे विद्वान अध्यापक रा. रा. मधुसूदन दत्तात्रय सामंत यांस खरोखर भूषणावह आहे.

दुसऱ्या दिवशीं म्हणजे ता. २०-८-२२ रोजीं बक्षिस समारंभ करण्यांत आला. समारंभाचें अध्यक्षस्थान फोंडें येथील आल्मैद कॉलेजचे प्रोफेसर रा. रा. आठल्ये, बी. ए. यांस दिलें होतें. गावांतील सद्गृहस्थ, मुलांचें पालक वगैरे बरीच मंडळी समारंभाला हजर होती. प्रथम मुलांकडून ईशस्तुतिपर गाणें होऊन अध्यक्षांची निवड व त्यांचें प्रास्ताविक भाषण झाल्यावर मंदिराचे शिक्षक यानीं शाळेचा द्विवार्षिक रिपोर्ट वाचून दाखविला. नंतर मुलांकडून 'स्वदेशी' वगैरे विषयावर बोधप्रद संवाद व देशभक्तिपर सुस्वर गाणीं झाल्यावर परीक्षक रा. रा. ग. शि. सामंत याचें मुलांस उपदेशपर असें वक्तृत्वपूर्ण, विद्वत्ताप्रचूर व परिणामकारक भाषण झालें. भाषणांत सामंत यानीं चालू देशस्थितीचें, मुलांच्या व पालकांच्या प्रस्तुत कालच्या कर्तव्याचें, स्वदेशीच्या आवश्यकतेचे वगैरे विहंगमदृष्ट्या उत्कृष्ट विवेचन केलें. सभासदांपैकीं रा. रा. यशवंत त्रिविक्रम पई रायकर यांचें धंदेशिक्षण या विषयावर भाषण झालें. नंतर परीक्षेचा निकाल सांगण्यांत येऊन, अध्यक्षांच्या हस्तें मुलांस बक्षिसें वांटलीं. अध्यक्षांनीं आपल्या समारोपांत शाळेंतील शिक्षण पद्धतीचीं व बक्षिस समारंभ प्रसंगीं मुलांनीं दाखविलेल्या हुशारीची आणि शिस्तीची प्रशंसा करून शाळेला कांहीं आर्थिक देणगी दिली. नंतर मुलांनीं राष्ट्रगीत गाइलें व अध्यक्षांस परीक्षकांस आणि जमलेल्या मंडळीस हार, तुरे वगैरे देण्यांत येऊन 'वंदे मातरम' च्या गजरांत सभेचें काम आटोपलें.

एक प्रेक्षक.

साभार स्वीकार

राष्ट्रसेवक (साप्ताहिक) :—हें राष्ट्रीयपक्षाचें पत्र प्रत्येक शनिवारीं मुंबईयेथें नियमितपणें प्रसिद्ध होऊं लागलें असून त्याचे संपादक नाणावलेले देशभक्त बॅ. जमनादास माधवजी मेहता हे आहेत. 'सेवकाची' ओजस्वी भाषा 'राष्ट्रांत' तेजस्विता उत्पन्न करणारी असून, त्यांतील एकंदर विषय मननीय असतात.

टिळक (साप्ताहिक) :— हेंहि पत्र मुंबई येथें प्रसिद्ध होत असतें. टिळकाचे प्रकाशक श्री. अनंत बाळकृष्ण भगवे हे असून संपादक श्री. वामन विष्णु पाटणकर हे आहेत. भाषा अत्यंत जोरदार. प्रतिपादन शैली चित्ताकर्षक म. गांधीच्या असहकारयोगाचें पूर्ण समर्थन करणारें प्रस्तुतचें हें पत्र वाचनीय आहे.

सत्याग्रह-पद्यमाला [पुस्तक]:– हें कवितावद्ध पुस्तक बेळगांवचे प्रसिद्ध कविवर्य श्री. शंकर रामचंद्र अर्जुनवाडकर यानीं रचिलें असून त्यांतील बहुतेक कविता हृदयस्पर्शी आहेत. मुळशीच्या मावळ्यांना सत्याग्रहाचे कामीं प्रोत्साहन मिळण्यास श्री. अर्जुनवाडकरांचा हा स्तुत्य प्रयत्न कारणीभूत होईल, अशी खात्री वाटते.

बाकीची पोंच सवडीप्रमाणें.

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo, vai á praça para venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situado em Xeldem na estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 12 do proximo mez de Setembro ás doze horas pela terceira vez e pelo preço que a praça der o direito a quartáparte do predio denominado 'Sorvadevadô', da cultura de coqueiros, jaqueiras e outras arvores fructiferas, situado em Sirvoy discrito por inteiro na conservatoria desta comarca sob o n ° 7.622, penhorada nos autos de execução fiscal que a Fazenda Nacional move a Roulu Gauncar de Sirvoy, como herdeiro de Duzo Gauncar, que fo da mesma, para haver a importancia de 8 : 10 : 04 proveniente de contribuição predial dos anos de 1910 a 1919 alem de selos e custas do processo. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do do preço da mesma dentro de tres dias.

Por este são citados quaesquer credores e co-proprietarios incertos *Xeldem*, 25 de Agosto de 1922.

O escrivão de Direito do 1 ofi.

Manuel Jose Sebastião Lobo

Verifiquei

O juiz de Direito

I *A. Meireles*

A' janela

Resam todos os jornaes o facto do escandalo que teve lugar no Liceu Central, o de desacato feito na pessoa de um professor por um ex-aluno; *O Heraldo* preguntou se com as disposições do aviso ficava salva a dignidade do estabelecimento; o *Diario da Noite* disse que o Liceu dava muitos espectáculos edificantes... São enfim modos de pensar, mas o que pregunto eu a todos os que tem um miolo no cérebro, se entre 900 : 004 professores, quais doutores em concilo, os que tem mêdo de ficar burros em contacto com os burros, os anti-Gandhistas, os *between*, *among*, os *Gurth*, os de teorias anti-hinduistas, não houve uma só cabeça que recusasse o seu voto a tal disposição. Não teriam todos eles um só fósforo que os alumiasse na noite soturna da sua mente? Não teriam todos esses super-homens, dois dedos de senso comum, para deixar de decretar as leis acéfalas que publicaram? Não pensaram eles que um aluno estranho podia entrar no liceu ostentando triunfantemente na lapela do seu casaco uma fitinha verde-esperança e passar por interno?

Causa asco falar-se nisto. E' uma crápula que não tem antidoto que a quererem a afamada *Acto Dallez* do picaresco Julio *Menezes*. E não há aí um paul.

Falou este jornal no estado lastimavel em que andam as lanchas uns verdadeiros *pongaios subtis da bruta gente* como diz o imortal principe dos poetas. Mas quere o sr. director saber o que tapa os rombos daqueles chavelhos é a ...argamassa. Exactamente como os rombos das finanças do Estado... o emprestimo e o imposto!...

Mas andando por essas lanchas muitas coisas curiosas se veem, tais como de comandarem a lancha, não só o bilheteiro ou revisor mas tambem, imaginam lá quem seja o outro, de certo que não, é o maquinista que tapa os rombos dos chavelhos, isto quanto ás lanchas da carreira de Betim Verem, usando esse senhor de um despostimo irritante com os pobres passageiros socando-os e empurrando-os de um modo brutal; e amanhã

---

garantir que em quanto o Sr. Rodrigues Gaspari fôr Ministro das Colonias a acção do sr. Prazeres da Costa não irá alem daquilo que lhe compete como funcionario publico, sendo portanto conveniente que os interessados formulem os seus pedidos em ocasião mais oportuna!

Por emquanto gastam inutilmente o dinheiro que pagam pelos telegramas!

Caso do Liceu

Tem produzido grande sensação o caso do *Heraldo-Liceu*. Não temos, infelizmente, espaço para ocupar hoje desse assunto. Nada se perderá, porêm, pela demora.

não tarda que os fogueiros tripulantes queiram tambem mandar.. E' esta a sina do nosso Portugal onde todos querem mandar e ninguem obedecer!. Os jornaes publicaram o parecer dos maiores contribuintes das Ilhas.

O leitor mais bronco que o lêr, verá a inconsciencia pasmosa em que eles deram o seu parecer, é de facto uma inconsciencia pasmosa; um dos nùmeros do seu programa é embelezar a cidade; e embelezar a cidade será enterrar três ou quatro ramos de arvores á margem do rio Mandovi onde se necessita de serem degolados três ou quatro facinoras? Se assim é parabens á sra. *D. Edilidade*.

Todo o programa que ela elabora fica sò no... papel, pois escasseia uma mão de ferro que dirija as obras e as deixe no estado de serem prestaveis, e não terem a duração de rosas... *de espace dun matin*!...

Au revoir

Ramon de Quevedo

Ao publico

Devendo realisar-se durante o mez de Dezembro do corrente ano na Velha cidade de Goa a exposição do Venerando Corpo de S. Francisco Xavier, a Comissão unicipal do Conselho das Ilhas anuncia que em 13 de Setembro proximo, e dias seguintes no edificio dos Paços do Conselho em Nova-Goa proceder-se-há á arrematação dos terrenos naquela cidade, onde poderão estabelecer se barracas para hoteis, restaurantes, venda de bebidas, quinquelherias, cinemas, etc.

Os referidos terrenos serão divididos em lotes, convenientemente numerados e a escolha dos lotes poderá ser feita desde já, sobre a planta dos aludidos terrenos, que será facultada aos interressados onde abaixo vai indicado e ali se acham igualmente patêntes as condições de arrematação.

Secretaria da Camara Municipal, em Nova-Goa.
—Consulado Geral de Portugal em Bombaim-Apollo Bunder.
—Banco Nacional Ultramarino- Esplanode Road, Bombay Club Building, Bombaim.
—Administrador do Covento do Bom Jesus, em Velha-Goa

Paços do Concelho em Nova-Goa, 19 de Agosto de 1922.

Visto.

O Presidente *F. Siqueira*

O Chefe da Repartição

Diogo Teles

येत्या अंकीं

'स्पष्टवक्ता' या कसलेल्या लेखकाचा मार्मिक लेख 'बेजबाबदार विधानें' या मथाळ्याखालीं प्रसिद्ध होईल. त्यामुळें लिसेंतील शिक्षणसंबंधी चालू असलेल्या वादावर पूर्ण प्रकाश पडेल व त्यापुढील अंकीं "विनायका" ची कविता प्रसिद्ध होईल.

भारत

गुरुवार भाद्रपद व० १ दा १८४४

'पुढें गती कैसी ?'

गोमांतक हा मुख्यत्वें शेतकीप्रधान प्रांत आहे. येथील रहिवाशांचें अस्तित्व बव्हंशीं शेतकीवर अवलंबून असून, आमच्या हरेक तऱ्हेच्या आर्थिक सुधारणांचें बीज शेतकीच्या उन्नतींतच आहे हें न सांगतांहि सर्वांस कळून येण्यासारखें आहे.

सरकारच्या अरेरावी, बेमुर्वतखोर व हडेलहप्पी करभार व कारभारामुळें जनता हलाख व कंगाल बनली असून जीवनार्थ कलहाला दिवसेंदिवस ज्यास्तच भयंकर स्वरूप प्राप्त व्हावयास लागलें आहे. विशेष पाल्हाळयाच्या भरीस न पडतां थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे गोमांतकचा आर्थिक क्षय चवथ्या अवस्थेला पोंचला असून, त्यावर इतक्यांतच एखाद्या रामबाण मात्रेचा अत्यंत काळजीपूर्वक प्रयोग न केला गेल्यास, असाध्य अधोगतीच्या राक्षसी मगरमिठींत सांपडून कायमचे नेस्तनाबूद होण्यास आह्मांला क्षणाचाहि अवधि लागणार नाहीं.

आर्थिक क्षयानें पछाडलेल्या आमच्या राष्ट्रपुरुषास रोगमुक्त होण्यास शेतकीसारखी रामबाण मात्रा दुसरी कोणतीच नाहीं. शेतकीच्या उन्नत्यर्थ शक्तिसर्वस्व वेंचणें ह्मणजेच ओढून पडत असलेल्या दुर्धर आपत्तीला दडपून टाकण्याच्या राजरोस मार्गाला लागणें होय, हें शिरोभागांतील प्रास्ताविक शब्दांवरून वाचकांच्या लक्ष्यांत आलेंच असेल.

शेतकीच्या प्रगतीचा प्रश्न मनांत आला ह्मणजे चटदिशीं चित्त गोरक्षणाकडे वळतें; कारण शेतकीची उन्नति सर्वस्वी गोरक्षणांवर अवलंबून आहे. दुसऱ्या शब्दांनीं सांगावयाचें ह्मणजे गोरक्षण हा शेतकीचा मूळ पाया आहे. अर्थात् गोरक्षणावरच गोमांतकचा आर्थिक योगक्षेम प्रामुख्यानें विसंबून आहे, हें ओघानें सिद्ध होतें.

गोरक्षणाचें हें महत्त्व लक्ष्यांत आणून, त्याला सरकाररित्या प्रोत्साहन मिळविण्याच्या उत्कट हेतूनें गेल्या प्रोव्हिंशियाल कांग्रेसच्या शेवटच्या अधिवेशनांत हिंदु सभासदानीं गोरक्षणाचा प्रश्न चर्चेसाठीं पुढें आणला होता व त्यास इतर कांहीं सभासदांची सहानुभूतिहि पण मिळाली होती. कार्यबाहुल्यामुळें त्या वेळीं गोरक्षणासंबंधीं कॉंग्रेस कोणताच महत्त्वाचा ठराव पास करूं शकली नाहीं; पण येत्या कॉंग्रेसींत यद्विषयीं आस्थापूर्वक विचार करण्याचें सभेच्या पुढाऱ्यांकडून हिंदूंनां अभिवचन मिळालें.

या नंतर हिंदूनीं ठिकठिकाणची माहिती गोळा करून गोरक्षणाचा प्रश्न यशस्वी रितीनें सुटण्यास लागणारी साधनसामुग्री एकत्र करण्याच्या उद्योगास लागलें पाहिजे होतें. 'भारतानें' या कर्तव्याचीहि आठवणहि पण केली होती. परंतु अजूनपर्यंत या संबंधीं कोठें कसलीहि चळवळ चालू असल्याचें आमच्या अवलोकनांत नाहीं. आणि कॉंग्रेस तर अगदी जवळ ठेपली आहे.

यापुढेंहि जर आह्मीं हात पांघरून स्वस्थ पडलों तर गोरक्षणाचा प्रश्न सुटावा कसा? आर्यधर्माला पवित्रतम असलेल्या गोमातेचें संगोपन व्हावें कसें? शेतकीच्या जीवनाचें, आर्थिक उन्नतीच्या या आत्म्याचें प्राबल्य वाढावें कसें?

तर आह्मीं तातडतोब प्रयत्नाला लागलें पाहिजे, हें सिद्ध होतें. चिकाटीयुक्त परिश्रमानींच प्रस्तुतचा विषय यशस्वी रितीनें तडीस पोंचणार आहे. हाडाचीं काडें केल्याशिवाय गोरक्षणाचें कोडें उलगणें अशक्य होय.

गोव्याची आर्थिक उन्नतिच गोरक्षणावर अवलंबून आहे असें नाहीं; तर खुद्द स्वराज्यप्राप्तीसुद्धां, म. गांधीच्या सांगण्याप्रमाणें, गोरक्षणावर अवलंबून आहे. स्वराज्याची गोड फळें चाखण्याची इच्छा ज्यांच्यांत प्रबल झाली असेल त्यानीं गोरक्षणाची कास धरिलीच पाहिजे.

इतक्या महत्त्वाचा हा गोरक्षणाचा विषय आह्मीं हेळ्याभाळ करूं लागलों व 'देखिल्या देवा नमस्कार' या न्यायानें केव्हां तरी गोरक्षणाची महति नुसती वायफळ बडबडीनें गाऊं लागलों तर त्याची पुढें कशी स्थिति होईल, हें दिसतच आहे. ती समजून येण्यास कोणत्याच भविष्यवाद्याची गरज नाहीं. तेव्हां आम्हीं आमच्या हिंदुबांधवानां विचारितों कीं:

पुढें गती कैसी ?

स्फुट विचार

गोरक्षण:—येत्या कॉंग्रेसींत गोरक्षणाचा प्रश्न यशस्वी रितीनें सोडणें किती अगत्याचें आहे, हें आजच्या अग्रलेखांत आह्मीं सिद्ध केलेंच आहे. श्री. 'विश्वकुमार', 'गोसेवक', 'गोविंद', 'गोपाळ' इत्यादि अनेक गोभक्तानींहि यद्विषयीं फिरून फिरून जनतेंत जागृति करण्याविषयीं आह्मांस कळकळीनें लिहिलें आहे. वरून एव्हांपासूनच हिंदु कॉंग्रेसिस्तानीं, पद्धतशीर तऱ्हेनें प्रस्तुत विषयाची चर्चा होऊन, बहुमतानें त्यास कॉंग्रेससारख्या वजनदार संस्थेचा पाठिंबा मिळावा, एतदर्थ मनाच्या तळमळीनें झटणें क्रमप्राप्त होय. ख्रिस्ती समाज हा गोभक्षक असल्यावरून गोरक्षणाचे बाबतींत त्याच्या मदतीची अपेक्षा करणें अर्थात बाजवी नाहीं. तेव्हां हिंदूनीं बहुमताच्या सज्ज्या तयारीनिशीं कॉंग्रेसींत शिरून पाहिजे तसा ठराव पास करून वेश्याच्या कार्यास आतांपासूनच लागणें शहाणपणाचें आहे. ही हातची संधि दवडली गेल्यास, पुन्हां असला सुयोग प्राप्त होणें फार कठिण असल्यावरून, आमचे हिंदुबांधव तिचा फायदा घेतील अशी उमेद आहे.

प्रेमाची सूचना:— वादानें 'तत्त्वबोध' होण्याऐवजीं 'तत्त्ववन्हि' न होण्यासाठीं वादविषयक चर्चेत व्यक्तिविषयक टीकेस बिलकूल थारा न दिलेला बरा, असा आमचा अनुभव आहे. एखादेवेळीं एखाद्या पक्षाची बाजु न्याय्य असतांहि केवळ व्यक्तिविषयक टीकेमुळें ती लंगडी ठरण्याचा संभव असतो. शिवाय व्यक्तिव्यक्तींत सातारा

प्रोफेसर पिसुर्लेकर

लेखांक १

सत्कर्मे योगें वय घालवावें ।
सर्वां मुखीं मंगल बोलवावें ॥

वरील श्लोकार्थ लहान मोठ्यांस परिचित आहे. सरस्वती देवीची एकनिष्टपणें उपासना करून विद्वज्जनांकडून धन्य ह्मणवून घेणें हाही प्रकार सत्कर्मात मोडतो. स्वतःची नित्यनैमित्तिक सरकारी कामगिरी नियमित आणि व्यवस्थित रीतीनें संभाळून फावल्या वेळीं सारस्वत वाङ्मयादिकाचें परिशिलन करणें हा सरस्वतीभक्तांचा एक अलौलिक गुण समजला पाहिजे. सांखळींतील सरकारी प्रोफेसर श्रीयुत पांडुरंग सखाराम शेणवीं पिसुर्लेकर हेही वरील वर्गांतील होत.

प्रोफेसर पिसुर्लेकर हे विद्याव्यासंगांत गढून गेलेले असतानांच दिवाणी कायद्याचा अभ्यास करून त्यांनीं वकिलीची सनद मिळविली. गोमांतकांत मराठी व पोर्तुगीज भाषाकोविद जे प्रसिद्धीस आले आहेत त्यांच्या मालकेंतीलच हे एक उत्तम लेखक होत. प्राचीन लेखसंग्रहाचें संशोधन करणें हा त्यांचा आवडता विषय होय. प्रोफेसर ह्या नात्यानें पोर्तुगीज सरकारनें यांची नुकतीच पाठ थोपटली आहे. ती बासकी लोकमान्य 'भारत' साप्ताहिकाच्या अलीकडच्या एका अंकांत–पोर्तुगीज सदरांत–त्याच्या संपादकानीं उत्साहपूर्ण अंतःकरणानें उतरून घेतली आहे. विविधज्ञानविस्तार व तदंतर्गत महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, इंदुप्रकाश, भारतसेवक (पुण्यांतील सा. पु.) वगैरे पत्रें व पुस्तकें ह्यांतील पिसुर्लेकरांचे मराठी लेख पाहिले ह्मणजे, महाराष्ट्रसाहित्य पत्रिकाकारांनीं सन १९२१ च्या डिसेंबरांतील अंकांत केलेलें कौतुक अयथार्थ असें कोणी ह्मणणार नाहीं. सुप्रसिद्ध लेखक श्रीयुत सरदेसाई ह्यांच्या 'ब्रिटिश रियासत' ह्या पुस्तकांत एके ठिकाणीं आक्षेपार्ह मजकूर सांपडल्यामुळें त्या विषयावर पिसुर्लेकरांनीं महाराष्ट साहित्य पत्रिकेंतून चटकदार टीका केली, ती रियासतकारांनीं साभार मानून थोर मनानें पत्रद्वारें पिसुर्लेकरांचे आभार स्मरले व पुढील आवृत्तींत दुरुस्ती करितां यावी ह्मणून आणखी कांहीं दोष असल्यास त्यांचें अविष्करण व्हावें असा हेतु प्रदर्शित केला. गोव्यांतील एराल्द, उ एराल्द, उ ओरिएँति पुर्तुगीज ह्या नियतकालिकांमध्यें व कलकत्ता येथें इंग्रजींत निघणाऱ्या 'इंडो पोर्चुगीज रिव्हू' [वर्ष १] ह्या मासिकपुस्तकांत आळीपाळीनें पोर्तुगीज भाषेंत पिसुर्लेकरांचे लेख प्रसिद्ध झाले आहेत, त्यांच्या निरक्षणार्थी कलकत्यांतील 'मॉडर्न रिव्हू' लिस्बन मधील 'बुलेतीं दे आकादेमीय दश् सियेंसियश' पोर्तु (ओपोर्टो) येथील 'आगिय' आणि कोईंब्र येथील इंस्तितूत दे कोईंब्र' ह्यांत देखील त्यांच्या लेखांचें अभिनंदन करण्यांत आलें आहे.

ह्या विवेचनावरून प्रो. पिसुर्लेकरांचें साग्र अगर त्रोटक जीवनचरित्र मला लिहावयाचें आहे असें कोणी समजूं नये. त्यांनीं नुकतेंच प्रसिद्ध केलेलें व भारतकारांनीं ओळख्या अंकांत प्रोत्साहन दिलेलें O Governo Representativo na Antiga India [प्राकालिन भारतवर्षांतील प्रतिनिधिक राज्य पद्धति] हें पुस्तक पाहून, अशा तरतरीत बुद्धीच्या लेखकासंबंधानें त्याशीं अपरिचित असतील त्या भारताच्या वाचकांस त्यांच्यासंबंधानें क्वचित केचित माहिती द्यावी असें मनांत आलें, इतकेंच. इंग्रजी हिंदुस्थान, युरोप आणि अमेरिका येथील कांहीं विद्वानांनीं जर पिसुर्लेकरांच्या लेखांची तारीफ केली आहे, तर मीं यःकश्चित अविद्वानानें ह्या सारस्वतबंधूची ओळख करून दिल्यास पक्षपाताचा वहिम मजवर लादला जाणें शक्य नाहीं असें वाटतें. पिसुर्लेकरांसारखा Non plus ultra (नाहीं तत्सम अन्य कोणि जगतीं) असें कांहीं तरी भासवून द्यावयाचें नाहीं. ह्यांच्या दर्जाचे, ह्यांच्या योग्यतेचे, ह्यांच्या इभ्रतीचे किंवा ह्यांच्या पेक्षां तिळभर जास्त असे सरस्वती देवीच्या कृपाप्रसादास पात्र झालेले गोव्यांतील सारस्वत ब्राह्मण समाजांत अनेक विलसत आहेत. श्रीयुत रामचंद्र शंकर नायक शंखावळकर, नॉर्मल स्कूलचे कुशाग्र बुद्धीचे प्रोफेसर, तसेंच श्रीयुत विठ्ठल सदाशिव शेणवी सुखठाणकर, जुनें सरकारी प्रोफेसर व सांप्रतचे गव्हर्नमेंट सेक्रेटरिएट ऑफिस मधील विद्यासपंन्न ऑफिसर हे कांहीं कमी प्रतीचे सरस्वतीभक्त नव्हत. श्रीयुत शंखावळकर यांचा गणित व ड्रॉइंग [चित्रकला] ह्या विषयांत तर विशेषतः हातखंडा आहे. कागदावर नखायानीं फुगीर आकृति उठवून देण्याची कलाही ह्यांना साध्य झाली आहे. थोडक्यांत सांगावयाचें झटलें ह्मणजे ह्यांच्यांत कारागिरीचा नैसर्गिक गुण भरलेला आहे. एकदां नॉर्मल स्कूलमध्ये उघडिलेल्या प्रदर्शनांत त्यांच्या हातची प्रेक्षणीय तसबीर होती ह्मणतात. ह्यांनीं गतवर्षी प्रोफेसर मंडळाच्या सभेंत O culto da estética (सौंदर्यशास्त्राचा गौरव किंवा उपासना) ह्या विषयावर मान डोलविण्या जोगें व्याख्यान दिलें होतें. श्रीयुत सुखठाणकर ह्यांचा व माझा निकट परिचय नसला तरी हे शंखावळकरांच्या जोडीचे Literato (विद्वान) आहेत एवढें खरें. ह्यांचें नवीन गोवें येथें सन १९२० सालीं भरलेल्या वार्षिक प्रॉव्हिन्सियल कॉंग्रेसमध्यें A administração publica na antiga India [प्राचीन भरत भूमींतील राज्यव्यवस्था] ह्या विषयावर सुश्राव्य व्याख्यान ऐकण्याचा योग आला होता. प्रोफेसरची जागा ह्यांनीं स्वखुषीनें सोडून दिली, तथापि शिक्षणशाळांत प्राज्ञ अशा ह्या ऑफिसरची तूर्त पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षण पद्धतींत फेरफार करण्यांस नेमलेल्या कमिटींत सरकारनें योजना केली.

आजचा विषय अवलोकन करून स्तुति पाठाशिवाय ह्यांत कांहीं तथ्य नाहीं असें सकृद्दर्शनीं वाटूं शकेल, परंतु ह्या सर्वांशी ज्यांचा परिचय असेल ते कधींही मला दोष देणार नाहींत. माझे देशबंधु, माझे ज्ञातिबांधव ह्यांचे खरे सद्गुण प्रकाशित करण्या पलीकडे अन्य उद्देश नाहीं. 'गुणाः पूजा स्थानम्'

दुसऱ्या लेखांकांत प्रो. पिसुर्लेकरांसंबंधानें असलेलें इंग्रजी हिंदुस्थानांतील किंवा यूरोपांतील वगैरे लोकमत प्रसिद्ध करण्यांत येईल.

डि. फं. ४ आणे — सारस्वत

ANUNCIOS

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepém e cartorio do escrivão do 2° oficio, Barreto vae ser vendido em hasta publica, à porta do tribunal judicial, situado em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirige a estação de Sanvordem, no dia 1° do seguinte mez de Setembro, ás 12 horas, e pelo preço superior ao da sua avaliação direito a 1/96 do predio denominado "ZAIMODO POIQUIM NOCOD BAB" sito em Curdi, da cultura de coqueiros e outras arvores, avaliado por 320 rupias e descrito na conservatoria do registo predial desta comarca sob n° 10088 a f° 62 do livro B 29 e penhorado nos autos civeis de execução por custas que o Ministerio Publico nesta comarca promove contra Bimã Molpina de Curdi por si e como mãe administradora da sua filha menor impubera Xeuntu, residente em Molcopona por apenso aos autos de inventario orfanologico a que se procedeu por obito de Vitoba Gaocar Queulecar que foi de Curdi, sendo inventariante Paico Chondru Gauncar Queulecar da mesma como pertencente à dita executada correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. Por este são citados todos os credores incertos da dita executada e co proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei.

E para ser publico se expediu este. Xeldem, 5 de Agosto de 1922

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei — 2 vez

O juiz de Direito
A. Meireles

1

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepém e cartorio do escrivão do 1° oficio, Barreto, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial situado em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepém se dirige a estação de Sanvordém, no dia 1 do seguinte mez de Setembro, ás 12 horas e pelo preço superior ao da sua avaliação os seguintes bens :– 1° Direito a 1/28 do predio denominado "CHINCHEPARA", da cultura de coqueiros e outras arvores, avaliado por 105 rupias. – 2 Direito a 1/28 do predio denominado CHALSORDO, cultura de arroz, avaliado por 110 rupias, ambos sitos em Cazur e discritos na conservatoria predial desta comarca sob os n°s 16201 16202 a f 140 e f 140 v do livro B 44 respectivamente e penhorados nos autos civeis de execução por custas que o Ministerio Publico nesta Comarca promove contra Cantu Gatcar viuvo. de Codel de Managale de Torofo de Maina Sulcorna por si e como pae administrador dos seus filhos menores por apenso ao inventario orfanologico a que se procedeu por obito de Babona Gãocarina que foi da mesma, como pertencentes aos executados correndo por conta do arrematante a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça. Por este são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e comproprietarios para os fins de lei.

E para ser publico se expediu este Xeldem 5 de Agosto de 1922

O escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei

2

O Juiz do direito
A. Meireles

"O casamento celebrado entre contraentes hindus gentios, segundo o seu rito religioso, produz todos os efeitos civis que as leis do reino reconhecem no casamento catolico e do civil.

Parece depois disto que os casamentos dos hindus celebrados realisando as cerimonias do rito religioso, produzem todos os efeitos civis que produzem os *casamentos catolicos e no civil*. Não são porem respeitadas na pratica tais disposições da lei e os inconvenientes que dai resultam são varios tanto a eles como ao Estado.

Tais são, por exemplo:

1 ° Precisa-se dar declaração na ocasião do casamento civil, o que compreende o nome da noiva; mas pela religião dos hindus esse é dado depois da cerimonia religiosa em casa do marido, reunida a familia, e é esse nome que ela usa durante toda a sua vida e não o dado pelos pais, de modo que não pode ela declarar o nome com que ha de ser conhecida em toda a sua vida, porque o não fica sabendo antes do casamento civil, porisso mesmo deve-se-lhes permitir esse casamento civil depois da celebração em casa do marido, das cerimonias religiosas do casamento religioso, tanto mais que as noivas são sempre menores puberes.

2 ° Essa exigencia do previo casamento civil importa alem disso uma violencia nos mesmos usos e costumes, pois que no momento preciso dos casamentos são escolhidos e determinados pelo Prelado com precisão de dias horas e minutos etc. aquilo que se chama "Murtos" e estes tambem só nos 5 meses do ano, de modo que torna-se dificultoso ou impossivel fazer o casamento religioso no momento preciso, realisando-se as formalidades previas do Registo Civil.

3 ° Porque as meninas hindus casam antes de 13 anos e algumas vezes se tardam é por dificuldades de varias ordens, acontecendo as vezes ajustar-se o casamento na India Britanica, o qual se, no momento preciso se não realisar, fica sem efeito, ficando sempre desgraçada a rapariga; as formalidades do Registo Civil não permitem fazer tão rapidamente sem enormes despesas, motivo porque muitos contraentes vão para as aldeias e terras fronteiras da India Britanica como Castel-Rock, Ainto, Suquerval, Moderim, Bandem, Araundem, etc. e ai conseguem fazer rapidamente os casamentos e ainda com pouco despendio.

4 ° Para se formar o processo de casamento torna-se mui dispendioso e ainda fatigante especialmente aos pobres porque tem de perder dias e dias á porta do funcionario do Registo Civil para se obter documentos necessarios, dias em que podia dedicar-se ao seu trabalho afim de ganhar o seu pão cotidiano.

5 ° Os pobres que vivem do seu trabalho, com as formalidades de certidões e documentos que se exigem para casamento civil, com a perspectiva de terem de gastar 8 a 10 rupias e perder grande numero de dias de trabalho acham mais simples passar a fronteira e dentro de 2 dias voltarem casados, poupando assim tempo e dinheiro.

Nessas condições são feitos milhares de casamentos dos hindus que todavia com seus usos e costumes vivem sob a bandeira portuguesa. Não pode, não deve ser assim, porque não ficam dessa maneira ressalvados os usos e costumes dos hindus em prejuizo da secular tradição e tolerancia portuguesa, desde tempos heroicos da conquista-

E se já ha muito era isso reconhecido mesmo antes desse Dec. de 1880 a que a cima se referiram ressalvando aqueles usos e costumes, não é certamente depois da implantação dá Republica que se ha de deixar de manter e ressalvar na pratica, na celebração dos actos de casamento, um dos principais na vida social dos povos.

Os interessados terminam a sua representação pedindo:-

1 ° Que possam celebrar os ritos religiosos dos seus casamentos, sem obrigação previa das formalidades exigidas pelo Registo Civil e pelas quais não permitem esperar os seus usos e costumes, fezendo demorar as mesmas cerimonias religiosas que tem sua hora e minutos marcados pelos Murtos que são regulados pela cronolog.a e liturgia indianas de milhares de anos de existencia.

2 ° Que se marque praso de 8 dias a contar do casamento religioso para fazer o termo na repartição do Registo Civil, observando-se o disposto nos art 25 a 27 do Dec. de 27 de Janeiro de 1916 que regularam o termo de casamento dos não catolicos.

3 ° Que, quanto aos emolumentos, sejam deles isentos os pobres, considerando-se como tais segundo o mesmo Dec. os difinidos na tabela n ° 4 da lei de selo de 21 de Julho de 1893 que só são dispensados na presente lei de Registo Civil no seu art. 51 os indigentes que segundo a P, P. n ° 191 de 2 Maio de 1914 n ° 16 são:

Por indigentes se entendem todos os individuos que por não terem bens nem outros meios de subsistencia em razão da sua incapacidade de trabalho, vivem da assistencia alheia.

A quem em vez de ser facilitado o casamento devia antes ser proibido; pois aquem recorre a mendicidade não devia ser permetido constituir mais familia e trazer prole exposta á miseria e que o pae não pode sustentar.

Não são textuais as considerações que acabamos de reproduzir no *Bharat*: traduzem

सूचना

श्रीगणेशोत्सवानिमित्त भारताचा येत्या गुरुवारचा अंक प्रसिद्ध होणार नाहीं. म. भारत

भारत

गुरुवार भाद्रपद शु. २ या १८४४

विचार करा!

"वोसपीस" व "मिझीरी कोर्दीय" या उभय संस्थांनीं, लोकोपयोगी नावांखालीं, जो सांवळा गोंधळ घालण्यास डोळे झांकून आरंभ केला आहे तो पाहतां या संस्था फक्तच विवक्षित लोकांसाठींच आहेत असें ह्मणणें भाग पडतें. हास्पीटलें काय त्यांच्याच लोकांसाठीं; मदत काय ती त्यांच्याच विधवांसाठीं, त्यांच्याच विद्यार्थ्यांस, असा प्रकार आजपर्यंत आढळून आलेला आहे. असें असतां आपले लोक याचा तिळमात्र विचार न करितां या संस्थांच्या अड्डयांतील सोडत्या काढून त्यांस उत्तरोत्तर मदत करीत आहेत; इतकेंच नव्हे तर आपलें स्वतः चें सांपत्तिक स्थैर्य मातेरें करून घेत आहेत ही खरोखर किळसवाणी गोष्ट होय. ज्या संस्थांपासून आपल्या समाजास काडीचाही हा शील नाहीं; इतकेंच नव्हे तर ज्या आमच्या समाजाशीं फटकून वागतात त्यांच्याशीं सहकारता संभाळणें हें खरोखर नमूद करण्यासा रखें आहे! आजच्या लोकसंखेच्या मानानें गरीब जनता हिंदु होय व ती आपली स्थिति सुधारण्याच्या इच्छेनें इतर आवश्यक बाबी बाजूस ठेवून स्वतःकडे नसल्यांस सुद्धां उसणवट घेऊन सोडत घेतल्याशिवाय सोडीत नाहीं. आपल्या लोकानीं स्वतःच्या फायद्यासाठीं कां होईनां या पब्लिक अड्यांत बसावें आणि आपल्या पैशावर त्यांस ताव मारण्यास व 'फेस्ता' करण्यास द्यावें हा कोणता न्याय? या सार्वजनिक मदतीच्या संस्था आहेत. सर्व लोकानां या संस्थांनीं मदती केल्यास ठीक होतें. मदतेच्या वेळीं जातिविरोध करावा आणि उत्पन्नाच्या वेळीं सर्वांस आशा दाखवून नागवावें हा संभावीत लुचेपणा नव्हे तर काय? आपल्याच जातींतील लोकांसाठीं मदत करून वरून धुवट सोवळेपणाचीं नांवें घ्यावीं हें योग्य नव्हे. आपल्या सर्व हिंदु लोकानीं याचा पूर्ण विचार करून सोडतीवर या पब्लिक जुगारावर बहिष्कार टाकणें व मिळेल तेव्हां पिकेटींग करणें योग्य आहे, असें आह्मांस वाटतें.

o seu sentido que, porem, corresponde á rialdade das coisas.

Segundo a linguagem juridica, dir-se-hia que *é verdadeiro o alegado. Deferido* portanto deve ser o despacho a lançar-se na petição de que se trata.

Podem os interessados espera-lo?

ANUNCIO

विनंतिपत्र

तूर्त चालू असलेल्या सरकारी रजिस्त सिव्हिल खात्यांत आपल्या लोकासाठीं पुष्कळ सुधारणा झाली पाहिजे असें अनेकदां आपणास प्रसंग आला ह्मणजे वाटतें व तो टळला ह्मणजे प्रत्येक मनुष्य आपल्या कामावर जातो आणि त्याचा पुन्हां विचार होत नाहीं व जरी झाला तरी योग्य साधनें ह्मणजे, एकीचें बळ व आर्थिक (द्रव्य) सामर्थ्य नसल्यानें, तो निष्फळ होतो अनेकदां यांत फेर करण्यास सरकारपाशीं मागण्या झाल्या होत्या परंतु त्यास योग्य रितीनें नेट नसल्यानें अधिकाऱ्यांकडून त्याचा योग्य विचार झाला नाहीं.

प्रस्तुत ता. १ जुलईच्या नं ५२ बोलेतीवर (Sup. Bol. Off.) सरकारनें त्याच कायद्याचा नवीन मसुदा पास करून घेण्यास प्रसिद्ध केला आहे, त्यांतही चालू आहे त्यापेक्षां कांहींच महत्वाचा फेर केलेला नाहीं, ही संधी धरून त्या मसुद्यांत आमच्या हिंदुसमाजानें योग्य फेरफार आपल्या धार्मिक रूढीस अवलंबून पास करून घेतला पाहिजे. हा सार्वजनिक हिताचा प्रश्न असल्यानें जागृतीसाठी आह्मीं लग्नाच्या कलमाच्या हिंदुसाठीं धर्मास अनुसरून योग्य सुधारणा मागून एक अर्जाचा मसुदा तयार करून त्याची १ प्रत या विनंतिपत्रासोबत पाठविली आहे. त्याचा विचार करून आपल्या गांवांतील लोकांत जागृति करावी आणि त्याचा अभिप्राय घेऊन जर कांहीं त्यावर सूचना करणें वाटल्यास ती येत्या माहेची १५ तारीखपर्यंत पणजीस श्रीमंत रा. रा. विष्णू शेणवी धेंपे यांचेकडे रवाना करावी ह्मणजे बहुमतानें सर्वांचे सूचनाचा विचार होऊन सदरील अर्जांत फेरफार केला जाईल. तूर्त हें काम श्रीमंत धेंपे यांचे आश्रयाखालीं चाललें आहे तरी 'कलौसंघे शक्ति' ही उक्ति प्रत्येकानें आपल्या हृदयांत बिंबवून या लोक हिताच्या कार्यास सर्व हिंदूनीं शक्य ती मदत करावी. कारण हें कार्य येथें यशस्वी न झाल्यास पोर्तुगालपर्यंत नेऊन साध्य करून घेऊन चालू अत्यंत त्रासांच्या कायद्यांपासून आपल्या समाजास मुक्त करणें हें आद्य कर्तव्य होय अशी आमची प्रामाणिक समजूत आहे.

ता. १५ माहे आगष्ट सन १९२२

भार्गव सगुण कामत वाघ

पानवेल-गोवा

—विद्याव्यासंगी लेखक श्री तळावलीकर यांचें प्रत्युत्तर पुढील अंकीं प्रसिद्ध होईल.

—पणजी येथील मयत गोकूळदासाच्या पेढीवरील मालाचा जाहीर लिलांव येत्या २९ तारखेला तेथें होणार आहे!

— एक व अडीच रुपयांच्या जुन्या पोर्तुगीज नोटा येथल्या सरकारी ऑफिसांत स्वीकारण्यांत येत नसल्यावरून गरीब व अज्ञ लोकांत फारच गडबड माजून राहिली आहे. कित्येक 'कुऱ्हाडीचे दांडे' तर त्या नोटांवर मुबलक नफा काढावयास लागले आहेत!

— गेल्यादिवसांत मडगांव येथें हिंदु व ख्रिस्ती यांचा क्रिकेटचा सामना होऊन त्यांत हिंदूंना विजय मिळाला.

(५) लिसेवांतील शिक्षण हिंदु लोकांना कुचकामाचें व हानिकारक आहे हें आज कित्येक वर्षांचा अनुभव सांगत आहे. स्वदेशाभिमानाची अळीकडील इहि महाराष्टीय वर्तमानपत्रें वाचून आह्मांला आलेली आहे हें आम्हीं मागें सांगितलेंच आहे. स्वत: पोर्तुगीज लोक, इतर सुधारलेल्या राष्ट्रांशीं तुलना करितां पोर्तुगीज भाषा ही फारच खालच्या दर्जाची आहे आणि भाषांतराशिवाय महत्वाचें असें त्या भाषेंत कांहींच नाहीं, असें सांगतात आणि लिसेवांचें थोडें शिक्षण असलेले तळावलीकर छाती वर करून जोरजोरानें पोर्तुगीज भाषा महत्वाची आहे असें ह्मणतात हा विचित्रपणाचा व लिसेवांतील शिक्षणाचाच परिणाम होय.

[६] लिसेवांतून बाहेर पडलेले विद्यार्थी मातृभाषेकडे दुर्लक्ष करतात हें माझें ह्मणणें 'सरस्वती मंदिरांतील विद्यार्थ्यांची मोजदाद' करून खोडूं पाहणें वेडेपणा होय. 'लक्ष्य देणें' ह्मणजे डोळ्यांनीं पाहणें आणि वाचणें असा अर्थ तळावलीकारांनीं घाईनें केलेला आहे. 'आह्मांला आमच्या मातृभाषेची हेटाळणी करण्यांत आनंद वाटतो असें ह्मणण्यांत त्यानी सभ्यपणाचा अतिक्रम करून आह्मां लिसेइस्तांना धडधडीत जाणून बुजून अपमान केला आहे, असे खेदोद्गार काढून तळावलीकारांनीं माझ्यावर रुसवा केला आहे. आह्मांला सत्य उघड करावयाचें होतें त्यामुळें हें असें झालें. मी हिंदुसमाजाचा अभिमानी असल्यामुळें व या समाजांतील तरुण पिढीचा नाश होत असलेला माझ्यानें पहावत नसल्यामुळें मला तसें लिहावें लागलें. तळावलीकारांनीं रुसवा टाकून द्यावा.

(१] 'ध्वज प्रदेशीं' राष्ट्रसेवा' 'दुर्क्षीच पहाना' 'मेलेला कॅप्टन' प्रजापति' [!] 'सुशिक्षित घटकावयव' 'जोड होण्यांत' 'आमची मूर्खांत गणना' वगैरे अकटो विकट शब्दप्रयोग करून रा. तळावलीकरांनीं एक लांबलचक वाक्य लिहिलें तें समजत नाहीं. त्याचप्रमाणें त्या वाक्याचा अर्थहि समजणें कठीण झालेलें आहे. शुद्धाशुद्धतेकडे आणि जें कांहीं आपण लिहितों तें वाचकाना समजेल किंवा काय याकडे लक्ष्य दिल्याशिवाय लेख लिहिणें वाईट आहे.

(८) लिसेवांतील खिश्चन मुलांची मैत्री, दारूड्यांची मैत्री, वगैरे संबंधीं तळावलीकारांनीं उगाच पाल्हाळ केलेला असल्यामुळें व तो अप्रयोजक असल्यामुळें आह्मी सोडून देतों. एतदविषयीं लिहिण्याचा आमचा उद्देश काय हें तळावलीकारांना समजलेंच नाहीं, आणि ही गोष्ट आमच्या विद्यार्थ्यांना मातृभाषेविषयीं केवढी माहिती असते हेंच दाखविते आहे.

[९] आफोंस द आल्बुकेर्क व गामा यांचवर कोरडे ओढल्याबद्दल तळावलीकारांना दुःखाच्या 'उमाळ्या वर उमाळा' येत आहे याचें रहस्य मला समजलें नाहीं. आफोंस व वास्कू यांचा "अविचारमूलक" अभिमान बाळगल्याशिवाय तळावलीकारांचा दिवस सुखानें जात नाहीं हें समजल्यावर लिसेवांतील मुलें स्वाभिमानशून्य बनलेलीं असतात हें ह्मणण्यासारखें आहे.

(१०) 'लिसेवांतील शिक्षणाचा उपयोग करितां केवळ एक योजना कांहीं नियम नाहीं, मला अर्थाचें एक वेडगुजी वाक्य, लेख संपवितांना तळावलीकरांनीं काढलेलें आहे आणि 'ही मोठ्या दुःखाची गोष्ट, असें ह्मटलेलें आहे. पोर्तुगेज वाङ्मयाचे मर्मज्ञ तळावलीकार यांनीं तें वाङ्मय आतां प्रकाशांत आणावें आणि "गाग कोतींज, साकादूर कामाल यांच्या मालिकेंत 'यशवंत तळावलीकर" हें नांव प्रविष्ट करावें.

Habit is the second nature ही ह्मण कांहीं खोटी नाहीं. 'हिंदुस्थानांतील स्त्रियांच्या सुधारणेस खरा विरोध स्त्रियांचाच आहे.' असें डॉ. भांडारकर एकदां ह्मणाले होते. हें ह्मणणें हिंदुस्थानांतील स्त्रियांसंबंधानें जितकें खरें आहे तितकेंच तें येथील शिक्षण संपादणाऱ्या लोकांसंबंधींहि खरें आहे. नाहीं तर 'खाया काळ आणि मुंदेस भार, जगलां पापा कराया धणी' असा प्रसंग लिसेवांत शिकलेल्या लोकांवर आलेला असतां, तळावलीकारांसारखे लोक अजूनही गोव्यांत असावे हें केवढें दुर्भाग्य !!

भोंसले.

Anuncios

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepém e cartorio do escrivão do 2° oficio, Barreto vae ser vendido em hasta publica, à porta do tribunal judicial, situado em Xeldem ao lado da estrada Nacional que de Quepem se dirige a estação de Sanvordem, no dia 1° do seguinte mez de Setembro, ás 12 horas, e pelo preço superior ao da sua avaliação direito a 1/96 do predio denominado "ZAIMODO POIQUIM NOCOD BAB" sito em Curdi, da cultura de coqueiros e outras arvores, avaliado por 320 rupias e descrito na conservatoria do registo predial desta comarca sob n° 10088 a f° 62 do livro B 29 e penhorado nos autos civeis de execução por custas que o Ministerio Publico nesta comarca promove contra Bimã Molpina de Curdi por si e como mãe administradora da sua filha menor impubera Xeuntu, residente em Molcopona por apenso aos autos de inventario orfanologico a que se procedeu por obito de Vitoba Gãocar Queulecar que foi de Curdi, sendo inventariante Paico Chondru Gauncar Queulecar da mesma como pertencente à dita executada correndo por conta do arrematante a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça. Por este são citados todos os credores incertos da dita executada e co proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei.

É para ser publico se expediu este. Xeldem, 5 de Agosto de 1922

O escrivão de Direito
Aires Manel Barreto

Verifiquei
O juiz de Direito
1 *A. Meireles*

Pelo juiz de direito da comarca de Quépem e cartorio do escrivão do 1° ofici Lobo, vai á praça para a venda em hasta publica a porta do tribunal judicial desta comarca situad[illegible] nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 22 do corrente mez de Agosto às 12 horas pelo maior lanço que se oferecer o direito a quarta parte do predio denominado SORVADE VADO, da cultura de arroz, coqueiros, jaqueiras e outras arvores fructiferas, situado em Sirvoy, discrito por inteiro na conservatoria desta comarca sob o n° 7622 penhorada nos autos de execução fiscal que a Fazenda Nacional move a Roulú Duzo Gauncar de Sirvoi como herdeiro de Duzo Gauucar que foi da mesma para haver a importancia de 8:10:04 proveniente da contribuição predial dos anos de 1910 á 1919 alem de selos e custas do processo e vai á praça pela segunda vez e por metade do seu valor ou sejam 70 : 10 : 03. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias Por este são citados quaisquer credores e co proprietarios incertos.

Xeldem 10 de Agosto de 1922

O escrivão de direito do 1° ofi
Manuel José Sebastião Lobo
O Juiz de direito
A. Meireles 2

Decretos e Portarias não se carece de engenheiros. Para a honra de engenharia Portugueza convem saber, se podem ou não as Obras Publicas projectar as obras que pretendem executar. Quem não pode retira-se e da logar aos competentes.

A engenharia das Obras Publicas limita-se a passeios de automoveis a tanto por dia Vergonha das vergonhas.

(Continua)

Manue l Cardoso

ECOS & CRITICA

Lamentavel

Como se sabe, foi aberto concurso documental para o preenchimento da vaga deixada pelo sr. prof. Garcia. Não compreendemos a razão de ser desse passo do Conselho Escolar do Liceu Central, que já tinha um condidato, apurado no concurso, há pouco, realisado, com requisitos exegidos pela lei para ocupar a mesma vaga.

O referido Conselho praticou, pois, um acto de injustiça, espesinhando os direitos do aludido pretendente que é o sr. Ramachondra Sridor Poi, um dos hindus da reconhecida competencia, como em tempo acabamos de frisa-lo.

Pelo que parece, no tal Conselho predomina um odio declarado á classe hindu. Doutra forma não se explica o detestavel empenho que por ai se está desenvolvendo para inutilisar a classificação do sr. Poi!

E dizem que estamos na Republica, regime de igualdade, liberdade e fraternidade!

E', porisso, lamentavel a orientação dos que mandam no Liceu de Pangim, orientação que *in limine* condenamos, chamando para o presente e delicado assunto a democratica atenção do sr. Governador Geral.

Por hoje ficamos aqui.

Um secretario...interino

O sr. Pereira, secretario da Administração do concelho de Mormugão foi nomeado, como é do dominio publico, administrador de Pondá. Não temos nada que vêr com essa nomeação nem com o ilustre nomeado.

O que, porem, nos impressionou desagradavelmente, é o preênchimento da vaga deixada pelo dito sr. Pereira!

Quem devia ser al colocado era o sr. Sridora Poi bo Mambró, amanuense da 1a. classe da referida administração e um dos funcionarios de grande valor intelectual e moral e não aquele que foi nomeado, arbitrariamente, em flagrante prejuiso do tesouro público; pois a colocação do sr. Mambró traria ao mesmo erario um *encargo* de 5 ou 10 rupias mensais, evitando o pagamento de inteiros vencimentos do secretario...*intruso*.

¿ Tera andado nisto que é *pouca vergonha*: o ódio á classe hindu ou a influencia da D. Empenhoca?

Sob qualquer prisma em que se encare a nomeação de que se trata, éla oferece margem a comentarios pouco lisongeiros porque prejudicou os interesses de Fazenda e do ...interessado. Lamentamo-lo.

Livros escolares

O preço por que se estão vendendo os novos livros de instrução primaria (o Abce, Caderno de desenho e Leituras) tem levantado um clamor geral em todos os pontos do nosso territorio.

Há, mesmo, motivos para se supôr que em volta dos mesmos livros campéa infrene uma especulação mal mascarada.

Hão de vêr, na edição imediata do *Bharat* que não exagéramos, quando avançamos tais afirmações que são verdadeiras.

Dr. Rudragi S. Sirvoicar

Exalou o seu ùltimo suspiro na segunda última êste advogado e importante cidadão hindu de *Quepêm*.

Generoso e fidalgo, o dr Rudragi nunca poupou ocasião de ser util áqueles que foram valer-se dêle, quere como advogado, quere como cidadão.

Foi adversario politico e dos mais encarniçados do BHARAT que nem porisso hostilisou o ilusre extincto, em atenção ás belas qualidades que o exornavam.

Chorando, pois, o triste passamento do simpatico cavalheiro apresentamos a letra de nosso pesar á sua numerosa familia.

मृत समाजांची दुर्दशा

गोमांतकांतील हिंदु समाजांत चैतन्य नाहीं व त्यामुळें त्या समाजाचा एक सारखा ऱ्हांस होत आहे हें पुन्हां पुन्हां उघडकीस आलेलें आहे. गोव्यांतील एकंदर लोकसंखेपैकीं अर्धे लोक जे बाटे किरिस्तांव, त्या किरिस्तांवांच्या अत्यंत तिरस्करणीय अशा चेष्टांनीं तर वरील समाजाला पुन्हां पुन्हां दुःखें भोगावीं लागत आहेत. युरोपियन लोक नर्तन प्रसंगीं जर नुसते पायच वर करून नाचतात, तर तोच नाच मोठमोठ्या उड्या मारून शोभविण्याची ह्या बाट्या लोकांची नेहमी तयारी असल्यामुळें व आणखींही कित्येक अन्य कारणामुळें सरकारांत या लोकांचें मोठें वजन आहे. उलट हिंदुसमाज पडला मुखदुर्बळ व 'काले माटकां, सप्ता व शिमगे' या मध्यें मग्न थोडेसे सुशिक्षित जे हिंदुलोक आहेत तेही या बाट्यांची व गोऱ्यांची मर्जी आपणावर होऊन ते आपणाला 'आदेउश् सिंयोर बाबकॉरा, उसे यँ उं इंदु इंलुस्त्राद' असें केव्हां म्हणतील व हें ऐकल्यावर आपण कसें नटणें मुरडणें करूं या विवंचनेंत नेहमीं असावयाचे. या सर्व कारणामुळें हिंदुलोकांच्या बऱ्या वाईटाचा मक्ता वरील बाट्यांच्या हातांत गेल्या सारखा झाला आहे.

अद्भूत चमत्कारांच्या पोरकट थापा अश हिंदूना मारून त्यांना बाटवून टाकलेला व त्याच हिंदूंच्या देशांत साधुपणा मिरविणारा जो सां फ्रांसिस्कु शाव्हियेर त्या सां. (!) फ्रांसिस्कूच्या कलेवराचें प्रदर्शन जगाच्या कल्याणार्थ (गोव्यांत बाटे लोक म्हणजे जग हें नेहमी ठरलेलेंच आहे) येथील कृष्णकृत्या कृष्णवर्ण पाद्रयांच्या अत्याग्रहाला मान देण्यांकरितां उघडण्याचें आमच्या या नमूनेदार सरकारनें ठरविलें आहे. आणि एतत्संबंधींचा सर्व भरिभार त्या सरकारनें नुकतेंच भाग व डाकादूर काब्राल यांचे फेस्त केलेल्या पणजीच्या तऱ्हेवाईक काम्रावर टाकलेला आहे.

आतां या जबाबदारींतून पार पडण्याकरितां त्या पणजीच्या काम्राला साठ हजार रुपये पाहिजे आहेत. हे साठ हजार रुपये कसे गोळा करावे याचा विचार करण्याकरितां सदरहू काम्रानें पणजीच्या ४० बड्या भाडकारांना बोलाविलें आणि या बड्या भाडकारांपैकीं सर्वांत बडा भाडकार व escola medica मधील बिचारे विद्यार्थी आकांत करतात त्या आकांताला जर महत्व दिलें तर 'जगांतलॉ मॉटॉ मॉटॉ मॉट्टॉ सुजॉव' जो मिगेल कैतान त्या मिगेल कैतांनानें काम्राला अशी सूचना केली:—"सां फ्रांसिस्काचें फेस्त म्हणजे राष्ट्रीय फॅस्त. हें फॅस्त सर्व गोव्यांतील लोकांचें; तें फेस्त निघडलें तर गोव्यांतील सर्व लोकांची अब्रू फस्त होऊन जाईल. ह्या करितां ह्या फॅस्ताला खर्च होणारे ६० साठ हजार रुपये नुसत्या पणजीच्याच डोक्यावर न लादतां, आईच्या, आजीच्या, पणजींच्या व खापर पणजींच्यांहि म्हणजे गोव्यांतील सर्व कॉंसेल्यांतील लोकांच्या डोक्यावर लादावे."

म्हणे ही सूचना ऐकतांच सर्व भाडकारांच्या 'आनंन्दोर्मि हेलावल्या'. अशी स्थिति होवून हीच सूचना बरोबर आहे, बरोबर आहे अशा त्यांनीं आरोळ्या टोकल्या व काम्रालाही त्या आरोळ्या पसंत पडून तशा अर्थाचा ठरावही पास करण्यांत आला. आणि सर्व गोव्यावर कर लादण्यांचा वरील मध्यमपदलोपी, बहुव्रीही व अव्ययीभाव भाडकारांच्या ह्या सूचना आप्रोव्हार करण्याकरितां गोवेर्नादोराकडे पाठविण्याचें काम्रानें ठरविलें.

आतां पहिला प्रश्न असा आहे कीं, गोव्यांतील लोकसंखेपैकीं अर्धेलोक हिंदू असतां ह्या सां [!] फ्रांसिकाच्या हाडांकरितां सर्व गोव्यावर कर काय म्हणून? हिंदू लोकांना हे बाटे लोक मूढ समजतात कीं काय?

परंतु बाट्यांचाच येथें अन्याय करणें चुकीचें आहे. तोंडावर लाथाही मारल्या तरी हिंदु लोकांना त्या पसंत असल्याचाच हा परिणाम होय. नपेक्षां वरील ४० भाडकारांमध्यें कांहीं हिंदू होते व काम्रांतही दोघे हिंदू गृहस्थ आहेत. त्यापैकीं एकानेंही याबद्दल शब्द काढल्याचें वर्तमानपत्रांतून प्रसिद्ध झालेलें नाहीं. अशा लोकांनीं थोडा तरी स्वाभिमान दाखविणें जरूर आहे आणि तो दाखविलाही असावा असेंच गृहित धरून आम्हीं चालतों. पण तसें केलें नसेल तर मात्र स्वाभिमान शून्यतेचा व समाजद्रोहाचा दोष त्यांजवर लादणें भाग होईल.

ज्या सां फ्रांस्कानें हिंदुस्थानांत येऊन असंख्य हिंदूंना बाटवून त्यांचा सर्वतोपरी नाश केला व या आमच्या देशाची स्थिति अतिशय भ्रष्ट व घाणेरडी करून टाकिली त्या सां फ्रांस्काच्या फेस्ताला पैसे देण्याचा

भारत.

गुरुवार श्रावण व० १० मी १८४४

जुन्या शवांचें नवें प्रदर्शन

येत्या डिसेंबर महिन्यांत जुन्या गोव्यांत एका जुन्या खिस्ती देवळांत स्वर्गीय शांततेचा आस्वाद घेत असलेल्या एका जुन्या संताचें जुनें शव उघडण्यांचा नवा समारंभ होणार असून तन्निमित्त गोमांतकाबाहेरील क्यार्थोलिक पंथाच्या लोकांचे थव्याचे थवे आमच्या प्रांतांत लोटणार आहेत. या असंख्य पाहुण्याची बडदास्त योग्य रितीनें राखिली जाऊन आमच्या देशासंबंधीं त्यांच्या मनावर चांगला परिणाम व्हावा, या शुद्ध हेतूनें कांहीं महत्वाच्या सुधारणा पणजी व जुनें गोवें या दोन्ही ठिकाणीं अमलांत आणण्याचा पणजी-मुन्सिपालटीनें बेत केला आहे व याचसाठीं कर वाढविण्याचा तिचा विचार ठरलेला आहे, हें गेल्या अंकावरून आमच्या वाचकांस कळलेलेंच आहे. उपरिनिर्दिष्ट करवृद्धीच्या समर्थनासाठीं जीं अनेक कारणें पुढें केलीं जातात, त्यापैकीं एक मुख्य असें आहे कीं, सां. फ्रांसिस्काच्या शवाचें प्रदर्शन हें एक 'राष्ट्रीय' कार्य असल्यानें त्याचा योग्य मान राखण्याप्रीत्यर्थ शक्य तो स्वार्थत्याग करणें हें प्रत्येक नागरिकाचें पवित्रतम कर्तव्य होय. हा कोटिक्रम 'येन केन प्रकारेण' पैसा उकळण्याच्या दृष्टीनें सोयीचा असला, तरी राजकीय दृष्ट्या न्यायास धरून नाहीं हें, आमचें सरकार धर्माच्या बाबतींत तटस्थ असल्यानें, उघड उघड सिद्ध होतें. केवळ खिस्ती समाजास लागू होणारें प्रस्तुत प्रदर्शन हें 'राष्ट्रीय' मानण्यांत येतें तर आमच्या हिंदूची कोणतीहि जत्रा राष्ट्रीय ठरविण्यास वरील कोटिक्रम लढविणारी विद्वान व प्रतिष्ठित मंडळी तयार आहे काय? तसें असल्यास आमचें त्या कोटीक्रमासंबंधीं कसलाच वाद नाहीं. परंतु वस्तुस्थिति निराळीच आहे. व म्हणून आमचें असें म्हणणें आहे कीं, करवाढीच्या कक्षेंत केवळ सां. फ्रांसिस्काच्या शवाचें दर्शन घेणाऱ्याच लोकांचा समावेश व्हावा. दुसऱ्यांना त्याचा उपसर्ग पोंचू नये अशी कसलीहि तोड काढणें योग्य आहे, हें कोणीहि कबूल करील.

जे कोणी त्या शवाचें दर्शन घेण्यास इच्छितील त्यांच्याच डोक्यावर नवीन

नीचपणा करण्यास, हिंदु लोकांनो, तुम्ही तयार आहां काय? अत्यंत पवित्र अशा सनातन हिंदुधर्माबद्दल थोडा तरी अभिमान जर तुमच्या मध्यें वास करीत असेल व स्वाभिमान तुम्हाला कायमचा सोडून गेला नसेल तर वरील सां फ्रांस्काचा कर डोक्यावर पडण्याचा संभव दिसतांच त्याबद्दल जोरानें प्रतिकार करा. आणि आमच्या देशबंधूंस बाटवून स्वाभिमानशून्य करून आर्यधर्माचा नाश करणाऱ्या त्या सां फ्रांसिस्काच्या कादंबऱ्या हातभार लावण्याचा नीचपणा करूं नका.

एन्. आर. बी.

एक उतारा

जयनाम संवत्सर शके १८१६ मध्यें कैवल्य मठाधीश परमपूज्य गुरुवर्य बृह्मीभूत श्रीमत्परमहंस श्रीमदात्मानंद सरस्वती गौडपादाचार्य स्वामी महाराज कोंकणपट्टींत संचारार्थ निघाले असताना श्रींनीं शिष्यजनास धर्मश्रद्धेचा सदुपदेश केला होता, त्यांतील तात्पर्य कोणी धर्मपरायण शैव सारस्वत बंधूनें त्यावेळीं गोमंतकांत प्रसिद्ध केलें होतें, त्यांतील थोडासा उतारा आज द्यावासा वाटला

धर्म ह्मणजे " परमेश्वरानें लावून दिलेलें कर्तव्य " असें सांगून पुढें ह्मणतात.

" जो कोणीं धर्म मानीत नाहीं, त्याला खावें, प्यावें, मौज करावी, ह्याच्यापलीकडे कांहीं सुचत नाहीं. त्याला दुसऱ्याच्या सुखाची पर्वा नसते. आपल्या कल्पीत सुखासाठीं दुसऱ्याचा सर्वस्वी नाश करण्यासहि तो मागें पुढें पहात नाहीं. कारण त्याला त्या कृत्यांमध्यें अन्यायच वाटत नाहीं. परंतु हें सर्व कोठवर ? तर खुद्द त्यावर संकट आलें नाहीं तोंवर ! दुसरे कोणी त्यास त्रास देऊं लागले कीं, त्यांना शास्त्र सांगूं लागतो, आणि तो त्या वेळेपुरता आत्र बुद्धीवर येतो. तरी वेळ गेली कीं पुनः कांहीं नाहीं."

" पण जो धर्मनिष्ट आहे त्याचा प्रकार पहा. खाणें, पिणें, वागणें, उद्योग, व्यापार, इत्यादि प्रत्येक कार्यामधें तो परमेश्वराला भिऊन असतो. ह्मणजे बापाला किंवा सर्पाच्याच भितो असें नव्हे, तर परमेश्वराच्या ज्या आज्ञा आहेत त्या त्यानें कारुणिकत्वानें आह्माला दिल्या आहेत; मातापितरें जीं आपल्या लेंकरांचें सर्वदा कल्याण चिंतितात त्यांच्याही पेक्षां तो अत्यंत कारुणिक आहे. आणि त्याच्या सर्व अगाध कृत्यांमध्यें आमच्या कल्याणाची इच्छा भरलेली असते, असें जाणून, आणि अशा प्रकारच्या परमेश्वराची आज्ञा मोडणें हा महान अपराध आहे असें मानून, त्याच्या इच्छेविरुद्ध वागण्याला तो भितो."

ह्या सदुपदेशामृताचा घुटका राजापासून रंकापर्यंतच्या स्थितींतील मनुष्य प्राण्यानें अवश्य घेण्यासारखा आहे.

उपरिनिर्दिष्ट उतारा ह्मापसें येथील " विद्या प्रसारक " मुद्रणालयांत प्रसिद्ध झालेल्या तात्पर्याचा असें समजावें.

डि. फं. ४ आणे. सारस्वत

Anuncios

Pelo Juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio, Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da 2a publicação deste, citando ao menor pubere Victorino Francisco de Noronha, por si e conjunetamente com o seu pae João José Noronha de ASSOLNA e actualmente ambos ausentes em Bombaim, territorio britanico em parte incerta para assistir a todos os termos atē final do inventario orfanologico a que se procede neste Juizo por obito de Ana Joaquina Vás por outro nome Assucena Vás, que foi de CUSMANE sendo inventariante e cabeça do casal Piedade da Costa de CUSMANE sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se espediu este. Xeldem 12 de Julho de 1922

O escrivão de direito de 1 ° of.
Manuel José Sebastião Lobo

verifiqui
O juiz de direito 2 vez
A. Meireles 4

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo, correm editos de 60 dias. a contar do dia da 2a. publicação deste, citando a Diogo Caeiro de Cuncolim e ora ausente em Bombaim, territorio britanico, em parte incerta' para, no praso de 10 dias findos os referidos 60 dias, pagar, no sbredito cartorio a quantia de 18 : 01 ; 00 proveniente de custas e selos liquidados nos autos de execução comum que o dito Caeiro move a Vonctexa *Ragobá* Naique e mulher Dropody de Agonda de Canacona, ou dentro do mesmo praso nomear bens suficientes á penhora para o pagamento do pedido e das custas e selos acrescidos da execução sob pena de não o fazendo ser a nomeação devolvi la ao exoquente *Ministerio* Publico proseguindō a execução seus termos o revelia, O que para ser publica se expediu este. *Xeldēm* 8 de julho de 1922.

O escrivão de direito do 1 ° ofo
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O Juiz de direito 2 vez
A. Meireles 5

Pelo juizo do direito da comarca de Quepém e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo, correm editos de 60 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Catarina Mendes seu marido José Maria Fernandes' Mateus Crasto marido da interessada Joana Piedade Mendes e a menor pubere Aleluia Mendes solteira todos de AVEDEM e ora ausentes em parte incerta de *B*OMBAIM para assistirem a todos *os* termos até final do inventario *o*rfanologico a que se procede por obito de Rosalina Fernandes domiciliada que foi no bairro MOLA de AVEDEM em que é inventariante e cabeça de casal Avelina Mendes de AVEDEM por apenso aos do inventario orfanologico procedido por obito de Vicente Mendes que foi de Avedem sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este.

Xeldem 4 de Julho de 1922

Escrivão de direito do 1 ° ofi.
M*anuel josè* S*ebastião* L*obo*
Verifiquei
O juiso de Direito 2 vez
A *Meireles* 6

*
* *

Quando nos foi outorgado *self-government* e o bem quisto e saudoso governador sr. Freitas Ribeiro, reduziu a representação popular no Conselho por ele não achar o paiz preparado para arcar com as grandes responsabilidades do novo regimen, os nossos patriotas reuniram-se num magno comicio em Margão e protestaram contra esse medida aliás salutar do governo local e se resolveram a representar perante o governo da Metropole para a conquista da maioria para que prevalecesse o criterio dos que pagam sobre o dos que recebem.

E conseguiram de facto o seu *desideratum*, ouvindo-se então em toda a parte musica retumbante...

Mas votaram creditos extraordinarios "para não crearem dificuldades ao governo da provincia", para satisfazer as despezas da *cabasada* dos decretos, criando novos serviços e fixando vencimentos fabulosos.

Criaram a maravilhosa C. de Melhoramentos para o progresso do nosso Porto e da Cidade de Mormugão 'em que reside o nosso futuro prospero."

Criaram impostos adicionaes de Melhoramento e muito relevantes seviços prestaram não ha duvida; ninguem, porém, se lembra de inventarios, cuja reforma radical era um verdadeiro acto de patriotismo pelo qual o povo seria beneficiado geralmente, sem distinção de classes nem de cores e os sacrificios feitos pelo mesmo povo soberano seriam um tanto recompensados, praticamente.

Pelo contrario esse Povo, longe disto, foi insultado, ridicularisado e comparado ao... *suino* por uma das intelectualidades *natas* do Conselho do Governo transacto!...

Paciencia, meus senhores!

Bicholim — *O mesmo*

Responsabilisando--se

E' pena que nas estações competentes não tenha tido e'co, surtindo o seu almejado fim, o extraordinario e herculêo esforço duns poucos amigos particulares, levantado em prol da humanidade sofredora, numa justa ocasião de esta vasta aldea correr serio perigo com a *gripe* de mais a mais, com a ausencia do seu popular e querido medico sr. Dr. Caetano de Meneses numa densa população que orça por quatro mil habitantes de varias classes e castas, hindus, cristãos e moiros, pedindo conservação do seu queridinho medico sr. Dr. Pinto do Rosario, Delegado de Saude, quer por meio da representação, quer por telegramas sendo um dirigido a O Heraldo pedindo a sua interferencia no assunto, quer aínda pelas correspondencias, recheadas de lamurias porque neste tempo da gripe que atacara *numerosas* familias a sua deslocação seria um crime no seio das mesmas e finalmente pondo em fóco as belas qualidades e maie virtudes de bom medico etc. etc!...

Tudo isto até aqui está muito bem, mas quando toca aos habitantes em geral e que o fazem com incrivel desfaçatez há necessidade de a verdade, a pura verdade sobressair com toda a sua nudez, doa a quem doer e que é esta que está tranquila com a consciencia de todos eles.

Não se associaram áquilo a não ser poucos amigos que se podem contar a dedo, e não os habitantes, em geral, dada a infinita simpatia hoje em cuidades e em prantos, sobre a saida do seu ex-*Delegado*

Para restabelecer a verdade e desfazer o grito da consciencia de não tomarem por *impertinentes e descabidas considerações* seu arustado *até* aqui vindo importunar e pedir um cantinho do seu apreciado e imparcial jornal, na certesa de que é o unico que dá cabida a esta cometendo muito embora um grande pecado... a favor da verdade.

Bicholim — *Franco*

ECOS & CRITICA

Prof. Pissurlencar

A respeito deste distincto professor o conhecido literato lé se o seguinte na revista Ísis, vol-1° nos 6 e 7, de 1921:—

E' um eminente erudito luso indiano, de Sanquelim, que a maioria dos seus compatriotas portuguezes desconhece. Com a devida venia publicàmos a sua Antiguidade do Crixnaismo, que o Oriente Portugues, a belissima *Revista* da Comissão Arquiologica de Nova Gôa, publicou recentemente. E' um preito de homenagem ao ilustre critico da India Portuguesa e uma lição que enquadra belamente no 2° dos objectivos da *Sociedade* Teosofica.

Registando com imenso gaudio esta apreciação insuspeita da referida revista que se publica em Lisbôa feli citamos o sr. Pissurlencar, cordialmente.

Novo administrador

Encontra-se já à testa do concelho de Quepem o novo administrador sr. Mariano Rebelo.

Como sua excia é um dos advogados distinctos, como no-lo informam, é de esperar que saiba pôr-se no seu lugar condignamente, promovendo o bem estar dos seus jurisdicionados.

O *Bharat* dá ao novo administrador cumprimentos de boas vindas.

—आलफांताचे कर मुक्रर करण्यासाठीं जी कमेटी नेमण्यांत आली आहे तींत आमचे सन्माननीय देशबंधु रा. महादेव शे. भावे व काकुले यांचा समावेश झाल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

भारत

गुरुवार श्रावण व० ३ या १८४४

लोकमान्यांचें पुण्य स्मरण

लो० टिळक इहलोक सोडून गेल्यास दोन वर्षे पुरीं होऊन गेलीं त्यांच्या पुण्यस्मरणार्थ खालील लहानसा लेख प्रसिद्ध करीत आहों. त्याचा भारताचे वाचक श्रद्धापूर्वक मनन करून आपल्या प्रिय देशाचा उद्धार होण्यापीत्यर्थ मनोभावानें झटतील, अशी आम्हांस आशा आहे.

चोहोंबाजूनीं आमचा गोमांतक बिकट संकटानीं घेरला गेला आहे. 'करील त्याचा कारभार व मारील त्याची तरवार' या दुष्ट व बेबंद वृत्तीची छाप जेथें तेथें पडलेली दिसून येत आहे. शांततेचें तर केव्हांच उच्चाटन झालें असून, दुःखितांच्या हृदय भेदक आक्रोशानें सर्व वातावरण थरारून गेलें आहे. अशा अनुकंपनीय स्थितींत सदरहू लेखाचा कांहींच उपयोग होणार नाहीं, असें कसें ह्मणतां येईल? असो.

पुण्यश्लोक पुरुषांच्या चरित्राचें पठन व मनन वारंवार करावयाचें त्याचा उद्देश आत्मशुद्धी होय. आपण संसारांतल्या गोष्टींत इतके गढून जातों कीं, आयुष्यांत आपलें कर्तव्य काय व तें आपण पार पाडीत आहों कीं, नाहीं याचें भान आपल्याला रहात नाहीं. पुण्यवंताच्या चरित्राचें मधून मधून स्मरण केलें ह्मणजे आपण शुद्धीवर येतों, व आपली बरी वाईट कृति तपासूं लागतों असल्या तपासणीशिवाय आपली सुधारणा कदापि व्हावयाची नाहीं. आपल्या श्रेष्ट कर्तव्याची आपणाला आठवण व्हावी ह्मणूनच विसाव्या शतकांतील ह्या महान कर्मयोग्याच्या चरित्राचें स्मरण करण्याचें आपण आज योजिलें आहे.

लो. मा. टिळक हे महान देशभक्त होते इतकेंच नव्हे तर कार्यकर्ते राजकारणी पुरुष होते. त्यांनां त्यांच्या अंगीकृत कार्यांत अपूर्व अशी जी यशसिद्धी मिळाली त्यांत दैवाच्या कृपेचा अंश अत्यल्प होता. गणितशास्त्राच्या अभ्यासानें त्यानां कार्यकार्याचा खोल विचार करण्याची संवय लागली होती, कोणत्याही कार्यांत भावी यशाच्या कल्पनेनें वाहून जाऊन कार्यास ते एकदम आरंभ करीत नसत, त्यांत येणाऱ्या अपयशाचा, अडचणीचा व संकटाचाहि विचार ते करीत, यामुळें अडचणींत ते कधींहि गांगरून जात नसत.

आपल्या आयुष्याच्या कर्तव्याची त्यानीं अशीच आंखणी केलेली होती त्यामुळें अनिवार प्रसंगाच्या प्रचंड ओघाबरोबर ते कधींहि वहात गेले नाहीं.

लो. मा. टिळकांच्या अगोदरच्या सुशिक्षितांचा मार्ग ह्मटला ह्मणजे "आधीं करावें उदरंभरण। यथेष्ट मिळवावें धन॥ कचित बोलावें राजकारण। आचरूंच नये॥" असा होता ह्या मार्गानें आपलें इच्छित कार्य व्हावयाचें नाहीं, आपल्या देशावर परकीय अम्मलाबरोबर परकीय विचारांचें जें अनिष्ट दडपण पडलें आहे तें निवावयाचें नाहीं. त्याला सतत उद्योग केला पाहिजे इतकेंच नव्हे तर आपलें जिवित सर्वस्व अर्पण केलें पाहिजे, हाल अपेष्टा भोगल्या पाहिजेत. तरच आपण परकीय विचारांच्या दास्यापासून मुक्त होऊं. हा उद्योग, शाळा स्थापून, वर्तमानपत्रें काढून व व्याख्यानें देऊन करावयाचा अशा प्रकारची कार्याची दिशा त्यानीं संसारांत पडावयाच्या अगोदर ठरऊन टांकली. दुसरी गोष्ट ह्मटली ह्मणजे आपलें आचरण अत्यंत विशुद्ध ठेवावयाचें ही गोष्ट जर लो. मा. च्या लक्षांत न येती व त्यांचें खासगी व सार्वजनीक आचरण होतें तेवढें विशुद्ध ठेवण्यास ते न जपते तर जनतेवर त्यांची छाप न बसून आपल्या देशाची स्थिति भयंकर झाली असती. असो.

आपल्याला काय करावयाचें व तें कसें करावयाचें याची आंखणी बरोबर करून नंतर ते कार्यास लागले. प्रथम न्यू इंग्लिश स्कुलला ते मिळाले व त्या संस्थेत दहावर्षे आपल्या आयुष्याच्या ऐन उमेदीचीं त्यानीं काढलीं, पण पुढें पुढें ही संस्था सरकारी संस्थांची नकल होऊं लागल्याबरोबर ते त्यांतून निघाले. लोकांनीं व शिक्षकांनीं जो स्वार्थत्याग करावयाचा तो सरकारी शिक्षण संस्थांची जेथें राष्ट्रहिताचे शिक्षण मिळण्याची आशा नाहीं निव्वळ नकल करण्याकरितां नव्हे अशा स्वार्थत्यागाला जगांत कवडीचीहि किंमत नाहीं असें त्यानीं पुढें एका प्रसंगीं ह्मटलें आहे. शिक्षण संस्थेतून निघाल्यावर लोकशिक्षणाचें काम त्यांनीं केसरीद्वारें आजन्म केलें. हें करीत असतां त्यांस अनेक शत्रू उत्पन्न झाले. हे शत्रू परकीय लोकांतच होते असें नसून त्यापैकीं पुष्कळसे लो. मा. चे हिंदी बांधवच होते हे हिंदी बांधव लोभानें, मोहानें, अगर भयचकित होऊन, जाणतां अजाणतां, पुष्कळदां राष्ट्रहित करितोसें दाखवून राष्ट्रद्रोह करीत. अशा वेळीं लो. मा. त्यांच्यावर कडक टीका कराबी लागे ती न रुचून ते टिळक याच द्वेष करीत; ह्याच द्वेषाचा फायदा सरकारनें घेऊन लो. मा. ना अनेक वेळां तुरुंग दाखविला. शारीरिक हाल अपेष्टेनें गांगरून जाण्या इतके लो. मान्याच्या दिलाचे नव्हते. उलट आपलें मरण आपल्या डोळ्यानीं पाहून ठेवणाऱ्या सिद्धांच्या कोटीपैकीं ते असल्यानें संकटानें त्यानां काम करण्यास दुप्पट बळ चढे. याची साक्ष प्रत्येक तुरुंगवासानंतर जास्त जास्त महत्वाची व अत्यंत बिकट अशीं कामें हातीं घेऊन त्यांनीं पार पाडलीं आहेत. केसरींत लेख लिहून त्यांनी देशांत खळबळ करून सोडलीच पण त्यांच्या व्याख्यानाच्या दौऱ्यांनीं ह्याहीपेक्षां जास्त महत्वाचें कार्य केलें. कांग्रेससारख्या संस्था काय करूं शकतात हें ओळखून कांग्रेसला अनुकूल प्रसंगीं योग्य दिशा दाखवून तिला कार्यकर्ती बनविली. लो. मा. हे एक जिवंत स्फुर्ती असल्यानें ते जी जी गोष्ट हातीं घेत तिला जिवंत करून सोडीत यांची उदाहरणें ह्मणजे राष्ट्रीयसभा, पैसा फंड, मद्यपान निषेधाची चळवळ, वगैरे होत, वंग भंग, स्वराज्य, स्वदेशी, राष्ट्रीय शिक्षण हे प्रश्न राष्ट्रीय करण्याला लो. मा. चेच प्रयत्न विशेषतः कारणीभूत झाले. ज्या ज्या गोष्टींत त्यानां राष्ट्रीयहित दिसे ती ती गोष्ट ते हातीं घेत राष्ट्रहितार्थ आपला प्रतिस्पर्धी असलेल्या मनुष्याशींहि ते सहकारिता करीत प्रसंगी स्वमतहि गुंडाळून ठेवीत अशा प्रकारें स्वदेशाची अनन्य भक्ती त्यानीं केल्यामुळेंच जनताजनार्दन त्यावर प्रसन्न होऊन त्यानां लो. मा. ही अपूर्व पदवी देता

मणजीत परंतु लेखकांच्या दृष्टीनें व्यक्तीची कार्यक्षमता साक्षरतेवर अवलंबून नाहीं. याकरतां साक्षरतेपेक्षां बहुश्रुतपणा हाच उपाय श्रेष्ठ ठरेल व हा बहुश्रुतपणा समाजांत उत्पन्न करणें हेंच कार्यक्षमतेचें मर्म होय. हा बहुश्रुतपणा धार्मिक शिक्षणानेंही साधणार असल्यानें धार्मिक शिक्षणाचें महत्व साक्षरता शिक्षणापेक्षां जास्त ठरतें. याकरतां धार्मिक शिक्षणाचीच आगाऊ तजवीज लाविली पाहिजे. तें दिलें जात असतां जनतेंतील साक्षरता वाढवितां आली तर दुधांत साखर पडल्यासारखें होईल.

हें शिक्षण कोणतें व काय असावें याबद्दल मतभिन्नता बरीच असण्याचा संभव आहे. लेखकाच्या मतानें या बाबतींत पुढील कार्यक्रमाची रूपरेखा असावी. अर्थात ते किती असावें व विस्तार कोठपर्यंत करावा हें साधारणतः व्यक्तिविषयक ग्राहकशक्तीवर अवलंबून राहील.

रामायण, महाभारत, महाभागवत, पुराणें, कुराण, बायबल, झेंदावेस्ता; वेद, वेदांगें यांबद्दल मोटक माहिती हिंदुधर्मांतील सोळा संस्कार, इतर धर्मांतील मुख्य संस्कार; या संस्कारांचा आयुष्य क्रमाशीं असलेला संबंध. हिंदुधर्माचें वैशिष्ट्य; व्रतें वैकल्यें पूजा इत्यादिकांचें रहस्य व महत्व हिंदुस्थानांतील निरनिराळ्या जाति पंथ इत्यादिकांची तात्विक माहिती व त्यांच्या मताचें दिग्दर्शन; साधारण व्यवहारांत लागणारी धार्मिक कृत्यें, वर्षांतील सण व त्यांचें [illegible] सामाजिक व धार्मिक दृष्ट्या आयुष्याचा इतिकर्तव्य[illegible] [illegible] असतांचें तात्विक ज्ञान; भक्ति योगाचें व आचरत धर्माचें रहस्य इत्यादि.

ह्या गोष्टी पुष्कळच [illegible]हेत असें वाटण्याचा संभव आहे; परंतु त्या अत्यावश्यक आहेत हें पूर्ण विचारांती कळून येईल वर रूपरेखा अत्यंत संक्षेपानें सांगितली आहे; परंतु त्यावरून सामाजिक धार्मिक शिक्षणाच्या लेखकाच्या कल्पनेची दिशा समजण्यास अडचण पडणार नाहीं.

अशा रीतीनें शिक्षणाच्या दिशा ठरल्यावर तें देण्याकरितां कार्यक्रम स्पष्ट व व्यवस्थितपणानें आंखला पाहिजे. नुसतें वर्तमानपत्रांत लेख लिहून अगर दोनें व ठिकाणीं शहरांतून व्याख्यानें प्रथम कार्य होऊन भागणार नाहीं. पत्रकें व पुस्तकें मार्गानेंच प्रयत्न झाले नंतर कार्यप्रदेशांत प्रवेश व वेळा ह्या विशिष्ट प्रचारकांनीं छापवून तयार तीं पत्रकें व पुस्तकें सूज्ञ प्रत्येक [illegible] मंडळीवर सोंपवून त्यास मार्ग [illegible] धावा व त्यांनीं या दर्शविलेल्या अनुसार त्या प्रत्रकांचा व पुस्तकांचा उपयोग करावा. साधारणतः खेड्यांतील लोकांत सुद्धां कार्य करण्याची जाणीव व तयारी असते परंतु कोणी तरी चालन देणारा त्यास हवा असतो. हें चालन प्रचारकांकडून दिल्यानें कार्यभाग सहज होईल.

हस्तपत्रकें व पुस्तकें हातीं येऊंच गांवांतील मंदिरापुढील पटांगणांतून त्यांचें वाचन विचार वगैरे जमतील त्या लोकांनसोर वारंवार होत गेल्यानें बहुजनसमाजास धार्मिक प्रश्न कळूं लागून तो त्यांत हळूं हळूं जास्त प्रमाणांत भाग घेऊं लागेल एकंदर समाज एकदम तयार होणें व्यावहारिक दृष्ट्या केव्हांहि अशक्य आहे, परंतु

मुष्टिफंड मराठी शाळा

पणजी–गोवा

मे महिन्याचे ११।१२।१३ तारखेस पणजी येथील मुष्टिफंड संस्थेनें चालविलेल्या दोनही मराठी शाळांतील मुलांच्या वार्षिक परीक्षा झाल्या.

परीक्षक रा. गणेश शिवराम सामंत, मुख्याध्यापक श्रीशारदा विद्यालय कुंभारजुवें गोवा, प्रो. रामचंद्र शंकर नाईक, रा. वासुदेव अनंत खंडेपारकर, रा. जनार्दन उपेंद्र नाईक खेवटे व रा. सगुण प्रभु मोये होते.

यश मिळविलेल्या मुलांचा बक्षीस समारंभ रा. गणेश शिवराम सामंत याच्या अध्यक्षतेखालीं मोठ्या थाटानें पार पडला.

ह्या समारंभास विद्यार्थ्यांकडून ईशस्तवन, स्वागतपर पद्यें, सुस्वर गाणी, चरख्यावर सूत काढणें कवाईत वगैरे कार्यक्रम मनोवेधक रीतीनें पार पडला.

मुलांना खालील बक्षीसें वाटण्यांत आलीं

यशस्वी मुलाचें नांव	पुस्तकाचें नांव
फट्टु बा. आगलीकार—	मराठी भाषेचे संप्रदाय व म्हणी
नारायणदास म. गुजर—	नीति दर्पण
संभाजी न. देसाई—	नीतिबोध

इयत्ता	प. बसलीं	पास झालीं
इयत्ता ४ थी.		
शाळा नं १	[illegible]	१
शाळा नं. २	५	५
इयत्ता ३ री.		
शाळा नं. २	१०	[illegible]
इयत्ता २ री.		१०
शाळा नं. १	१९	१०
शाळा नं. २	[illegible]	
इयत्ता १ ली.	[illegible]	१४
शाळा नं. १	२१	१७
शाळा नं. २		
[illegible]	१०	९
[illegible]ा. नं. २	१९	१७
	१४२	१२४

अशा रीतीनें व्यवस्थितपणानें कार्यक्रम आंखला गेल्यास ही धार्मिक जागृति ४।५ वर्षांत संबंध महाराष्ट्रांत सहज घडवून आणतां येईल.

वर लिहिलेला कार्यक्रम पार पाडण्याची जबाबदारी अर्थात प्रचारकांवर व त्यांच्या प्रयत्नावर अवलंबून आहे. हे प्रचारक म्हणजे धार्मिक गुरु व निरनिराळ्या पंथाचें प्रमुख हे असावेत; व यांनीं एकत्र होऊन विचार विनिमयानें कार्य केल्यास जागृति घडून येईल अशी खात्री आहे. मात्र या धार्मिक गुरूंनीं केवळ धर्मकार्या करतां स्वत्वाचा त्याग करून परोपकाराय सतां विभूतयः अशी प्रवृत्त ठेऊनच निरपेक्ष बुद्धीनें काम केलें पाहिजे.

या प्रमाणें शिक्षणामृत पिऊन समाज सजिव झाला म्हणजे उत्तरोत्तर उन्नतीच होईल व पुढील उच्च प्रकारचें परमेश्वर विषयक ज्ञान मिळविण्याची त्याचे अंगीं पात्रता येईल. सात्विकता वाढून प्रेमबंधनें दृढ होतील व जनता गुण्यागोविंदानें राहूं लागेल.

भारतवासी

Anuncios

Ultimas locais

Uma pergunta

Um leitor cuja principal ocupação se cifra em colher novidades pergunta-nos, ingenuamente, se não é uma *novidade* o desconhecimento da Direcção das Obras Publicas da inaptabilidade das *fossas Moura*, a que se referiu no seu artigo *Em Nova-Goa* o sr. Manuel Cardoso.

O referido leitor de novidades naturalmente ignora a novidade de que a mesma Direcção está sempre em actividade e que quem está em actividade não tem tempo para nenhuma *novidade*, ainda que esta *novidade* se refira ás ditas *fossas* do amigo Moura que ele proprio as condena no *Times of India*.

Fique-o sabendo.

Para o n° seguinte

Por falta de espaço tivemos de reservar para o n° seguinte duas correspondencias de Bicholim e outras tantas de Sanquelim.

A seus autores que são dedicados amigos do *Bharat* pedimos [illegible] por essa nossa [illegible]

Praz-nos regis[illegible] Dr. Soares Rebelo, instantes pedidos dalguns alunos, resolveu-se a leccionar o *Direito Patrio* na sua residencia em Margão, podendo aproveitar dessas lições todos os que pretendam fazer exames na sciencia juridica e preparar-se, com a necessaria pratica, para o treino da advocacia.

साभार स्वीकार

मौज [साप्ताहिक]:— हें मौजेचें साप्ताहिक मुंबई एथें प्रसिद्ध होत असून तें सर्व महाराष्ट्रांत मौजच मौज उडवून देत असतें. मौजेची विषयरचना, मौजेचे मथळे, मौजेची मांडणी व मौजेचीं चित्रें. जिकडे तिकडे मौजच मौज. 'मौजेच्या' प्रत्येक वाचकाला 'मौज' वाचून मौज वाटलीच पाहिजे असा आमचा अजमास आहे. विशेषतः मौजेंतील युरोपियन व [illegible] उदाहरणें [illegible]तील मनोरंजक नाहीं, असा [illegible]चून [illegible] असेल. मौजेचे संपादक 'अनंत हरि गद्रे' हे असून [illegible]र्षिक वर्गणी ट. हा. स. ३: १० आ. आहे. मौजेवर लोकांचें प्रेम आहे. अर्थात देवाचेंहि असलेंच पाहिजे तेव्हां तें चिरायू होईल हें सांगावयास पाहिजे काय ?

—आमचे संपादक गेल्या मंगळवारीं मुंबईहून परत आले. त्यांचा प्रवासाचा फायदा भारताला होईल अशीं सुचिन्हें दिसतात.

भारत

गुरुवार श्रावण शु० ११ शी १८४४

एकच उपाय !

करवाढीमुळें जनता हवालदील बनली असून तिच्यांत कांहींच त्राण राहिलेलें नाहीं, हें आह्मीं अनेकदां वाचकांच्या नजरेस आणलेंच आहे. गोमांतकांत उद्योगधंद्याची भरभराट झाली असती तर कदाचित् लोकांना करांपासून तितका त्रास झाला नसता. कोणत्याहि रितीनें त्यांना जीवनार्थ कलहांत टिकाव धरणें शक्य झालें असतें. दुर्दैवानें तशी स्थिति नसल्यानें करवाढ ही एक मोठी भयंकर आपत्ति होऊन बसली आहे !

या आपत्तिविरुद्ध घसे कोरडेपडेपर्यंत लोकांनीं ओरड केली वर्तमानपत्रांनीं करांविषयीं स्पष्ट शब्दांनीं आपली नापसंती व्यक्त केली. व्यापारीसंघानेंहिं आपल्या पक्षातर्फे करवृद्धीबद्दल आपला खेद प्रदर्शित केला. पण करवाढ मोटार वेगानें चालूच असून, तिला थोपवून धरण्याचें सामर्थ्य लोकांच्या ओरडींत, वर्तमानपत्रांच्या नापसंतींत अगर व्यापारी संघाच्या खेदांत आहे असें दिसून येत नाहीं. एखाद्या अंधा[illegible] पदींच्या नाचाला अगर तर्कच मेहत[illegible] समोर तानसे[illegible] लेल्या व कान असून बहिरें बनलेल्या पाषाण हृदयी सरकारसमोर उपरोक्त तिप्पट विरोधाला येत आहे, असेंच आजपर्यंतच्या अनुभवावरून छाती ठोक विधान केल्यास तें चुकीचें ठरेल असें वाटत नाहीं.

'बोलक्या' विरोधाला न जुमानतां, सरकार आपलें घोडें पुढें दामटतच आहे. हें सिद्ध झालेंच. तसेंच करवा[illegible] देण्यासारखी लोकांची पोटस्थिति तितकी चांगली नाहीं, हें तर स्पष्ट दिसतच आहे. प्रसंग अर्थात नाजूक असून, त्यांतून यशस्वी रितीनें आपला निभाव लावून घेण्य[illegible] खटपटीस जनतेनें तातडतोब लागलें पाहिजे या संबंधीं दुमत असणें शक्य नाहीं.

आमच्या मतें करवा[illegible] उपाय आहे. हा गाडण्यु[illegible] तिसरा नसून निःशस्त्र प्रतिकाराचा अष्टाक्षरी मंत्र जपणें होय. या मंत्रानें मात्र तो दुष्ट सर्प पूर्ण गाडला जाईल, असें ह्मणण्यास, मागील कित्येक गोष्टींवरून, बराच वाव आहे. भंडाऱ्यांवरील किंवा मच्छिमाऱ्या लोकांवरील करांचें अरिष्ट निःशस्त्र प्रतिकाराच्या परिणामकारक 'शस्त्रा'नें टळलेलें आहे, ही गोष्ट वाचकांच्या स्मरणांतून इतक्यांत बुजली नसेल.

अयोग्य, पोटाला चिमटा घेणारा व दरिद्री बनविणारा कर नष्ट होण्यास निःशस्त्र प्रतिकार हा एकच उपाय आतां शिल्लक राहिलेला आहे. त्याचा सामुदायिक पद्धतीनें उपयोग करण्यास जनता पुढें सरसावेल काय ?

स्फुट विचार

लोकमत व सरकार:—रिपब्लिक स्थापन झाल्यापासून असा एक कटु अनुभव यावयास लागला आहे कीं, सरकार लोकमताची बिलकूल पर्वा न करितां 'हम करेसो कायदा' हें तत्व अमलांत आणण्यास लोकमताच्या बापास सुद्धां भीत नाहीं ! ओर्तेइ कोस्ताच्या अमदानींत लोकमताविरुद्ध कोणतीहि गोष्ट आचरण्यास सरकार धजत नसे; लोकांस संतुष्ट ठेवण्यासाठीं तेव्हां नोकरशाही कसून प्रयत्न करीत असे. वास्तविक पहातां 'हम करेसो कायदा' हें तत्व मोनार्कीस लागू आहे. पण त्याची जाणीव मोनार्कींत न होतां लोकांस प्रजासत्ताक राज्यपद्धतींत भासू लागली हें जनतेचें दुःदैव तर खरेंच पण खुद्द रिपब्लिकचेंहि दुर्दैव होय ! लोकमताची थोडी तरी पर्वा सरकारला असती तर करवाढीसारखा पापी अत्याचार त्याकडून आचरला गेला नसता. बोटी व धक्के यांची स्थिति अनुकंपनीय राहिली नसती व आलफांताचे कर हि फुगले नसते. 'प्रजेचें मी दास आहें' असें तोंडानें सांगून हातानें तिला त्रास देणाऱ्या शस्त्रांची कास धरणाऱ्या सरकारचा मानभावीपणा अपूर्व आहे. यांत शंका नाहीं. पण सरकार आपलें कर्तव्य विसरलें आहे म्हणून लोकांनींहि त्याची 'री' ओढली पाहिजे असें, थोडेंच आहे. उलट झोंपी गेलेल्या नोकरशाहीला धक्के देवून जागें करणें हें जनतेचें कर्तव्य आहे ही कर्तव्यजागृति जितकी लवकर होईल, [illegible] थोपवून लोकांनीं एकदम कर्तव्य जागृ[illegible]तीच्या कार्यास नेटानें लागलें पाहिजे, असें आम्हांस वाटतें.

एक सूचना:—'फेदियाल' कर चुकते करण्याविषयीं सरकारनें चालू महिन्याची १५ तारीख पर्यंत मुदत दिली आहे, हें सर्वांस माहीत आहेच. परंतु या मुदतीचा लोकांस उपयोग होईल किंवा नाहीं, हा एक प्रश्नच आहे. कां कीं, शेतांचीं पिकें सप्टेंबर अखेर होऊन अक्टोबरांत त्यांचा क्रयविक्रय होत असतो व तेव्हांच लोकांच्या हातांत पैसे येत असतात. तोंपर्यंत मे महिन्यांत जशी त्यांची आर्थिक स्थिति असते तशीच किंबहुना त्यापेक्षा वाईट असते. जर मे महिन्यांत [illegible] जड जाईल म्हणून मुदत देण्यांत आली आहे. तर ती उपरि निर्दिष्ट स्थितींत कितीशी उपयोगी होईल ? म्हणून सरकारला आमची सूचना आहे कीं दिलेली मुदत अक्टोबर महिन्यापर्यंत वाढविण्याची उदारता प्रकट करावी.

वर्तमानसार

— ऐनवेळीं मेंबर होऊं इच्छिणाऱ्या कांहीं गृहस्थानीं पाय माघारे घेतल्यामुळें, पणजीच्या श्री मंगेशमीलच्या संस्थापनेस कांहीं कालावधी लागला. आतां त्या गिरणीची एकंदर जबाबदारी आमचे मित्र श्री. रामचंद्र वाळे यानीं पत्करल्याचें पत्करल्यावरून कामास लवकरच सुरुवात होणार असल्यानें कळविण्यास आनंद वाटतो

—मलेरियाची सांथ सुरु आहेच.

क्रियेवीण वाचाळता व्यर्थ आहे विचारें तुझा तूंचि शोधोनि पाहे

रामदास

आज मितीला परकीय राजसत्तेमुळें नाश पावलेल्या स्वातंत्र्यासाठीं सर्व हिंदुस्थानांत प्रचंड चळवळ चालली आहे. ठिकठिकाणच्या प्रमुख राष्ट्रीय पुढाऱ्यांचीं मनें याच विचारानें व्यग्र झालीं असून लोकांत विचार जागृति व ऐक्यभाव उत्पन्न करण्याचे प्रयत्न त्यानीं जारीनें चालविले आहेत. आणि ते स्तुत्य आहेत. यांत कांहींच संदेह नाहीं. तरी पण त्याचें चीज अजून होत नाहीं. व सरकारी अधिकाऱ्यांचा जुलमी कायद्यांचा रामरगाडा अव्याहत मात्र चालला आहे. ही मोठ्या खेदाची गोष्ट आहे. कालाची गतीच विपरीत ! नाहीं तर आमच्या सर्व एतद्देशीय लोकांस सैतानी राज्यपद्धतीनें राज्य चालवून वाटेल तसा धिंगाणा घालणाऱ्या मूठभर लोकांची उचलबांगडी करणें केव्हांही अशक्य नव्हतें. ज्या लोकांत एका काळीं एवढें सामर्थ्य नांदत होतें कीं कोणाही परद्वीपस्थ शत्रूला इकडे हिंदुस्थानांकडे नुसतें वांकड्या नजरेनें पाहण्याचेंही धैर्य होऊं नये, त्यांचीच ही गत !!

या परिस्थितीची कल्पना बहुतांशीं करून देणारी एक कविता मला आठवली ती खालीं नमूद करतों:-

ज्याची स्पर्धा कराया इतर गज कधीं
शक्त नाहींच झाले ।
सांगावें काय ? त्याच्या मृगपतिहि भयें
रान सोडून गेले ॥
[illegible] सुरेक नाहीं निघाया ।
अव्हेरीती पहा हे कल कल करुनी
कुक्कुटहे तयाला ॥२॥

एवढें आलें तरी एकीच्या जोरावर मनुष्यास वाटेल तें करतां येण्यासारखें आहे. व करून दाखविल्याची उदाहरणें इतिहासांत किती तरी आहेत. पण या सुधारणेच्या (सुधारणेच्या नांवाखालीं गुलाम तयार करण्याच्या) काळांतही सुकर प्राण्यांतही असणारी गोष्ट मनुष्यास अशक्य झाली आहे. !

मला वाटतें यांत प्रयत्न करतानांच आमची कांहीं तरी दिशाभूल होत असली पाहिजे. वास्तविक आमच्यांत विद्वान, धोरणी, मुत्सद्दी, किंवा राजकारण-पटु लोक कमी आहेत असें नाहीं. पण त्यांचो खटपट करून न केल्यासारखी होते. एकी करणें म्ह० हिंदूनीं ख्रिस्ती किंवा ख्रिस्त्यानीं दुसरे कोणी तरी होऊन जातींत सरमिसळ करणें नव्हे. नुसती जात एक होण्यांत फायदा ऐवजीं तोटा मात्र आहे. ही एकी सर्वांच्या मनाची झाली पाहिजे. तिचें तत्व केवळ प्रतिपादणें सोपें पण तें परिणामकारक होणें त्या मानानें कठीण दिसतें. याबद्दल कांहीं तर्क करतां येतो तर पाहूं.

लोकांत विचार जागृतीमें ऐक्य उत्पन्न करण्याचीं मुख्यत्वें दोन साधनें दिसतात. एक वर्तमानपत्रें व मासिक पुस्तकें वगैरेंचा प्रसार आणि दुसरें सभा भरवून व्याख्यानें व प्रवचनें देणें होय. पैकीं सभा, भरवून व्याख्यानें याविषयीं मला विचार करावयाचा आहे. कारण या ठिकाणींच अनुभव परत्वें श्रद्धा डळमळण्याचा संभव दिसतो. व ज्या शंभर नंबरी सोन्यांच्या डागिन्यां। थोडेंच कां होईना पण हीण पडल्या। त्याची किंमत कमी होते. त्याप्रमाणें स्थिति होत आहे. पुष्कळ ठिकाणीं

गुणांनीं कशाप्रकारें अमलांत आणावे ही माहिती त्यांनां कळेल. सर्व सुधारणाचा, शिक्षणांचा हेतु, समाजाचें शील वाढविणें हाच होय. सुशील व्हावें हाच सर्वांचा उद्देश असला पाहिजे. शीलाच्या जोरावर विपत्तींतून पूर्ण वैभव प्राप्त करून घेतां येतें. आपल्या हिंदुस्थान देशाचा इतिहास सच्छिलतेवर उभारिला आहे म्हणूनच त्याचा एवढा गौरव होतो. आपल्या देशांतील सर्व इतिहास प्रसिद्ध व्यक्ति सच्छिल म्हणूनच जगाला आदर्शभूत झाल्या. शीलावांचून जीविताला किंमत नाहीं. असा भारतीय इतिहासाचा सिद्धांत आहे. शीलाच्या अभावीं कौरवांचा नाश झाला व शील खंबीर म्हणूनच महात्मा गांधी ब्रिटिश ब्युरोक्रासीचे प्रचंड परंतु शीलभ्रष्ट धूड धुळीस मिळवीत आहे. शीलाचा व नीतिमत्तेचा ऱ्हास झाला म्हणजे समाज कमकुवत होत जाऊन त्याचा नाश होतो. म्हणून प्रागतिक संघानें भावी सुराज्याचे आधारस्तंभ सध्याची तरुणपिढी सुशील व सुनीतिमान व्हावी या साठीं योग्य ते प्रयत्न केले पाहिजेत.

पुढाऱ्यानां बहुजन समाजाचे गुणदोष व त्यांचे परिणाम यांची जाणीव असल्यामुळें त्याच्या दुष्परिणामाबद्दलची सर्व जबाबदारी त्याजवर येऊन पडते. प्रागतिक संघ हा पुष्कळ पुढाऱ्यांचा समुदाय असल्यामुळें, गोव्यांतील समाजाचीं भावी संकटें आपली जबाबदारी ओळखून टाळण्याचा त्यानीं प्रयत्न केला पाहिजे. व या बद्दल ते परांङ्मुख झाल्यामुळें तो 'कर्म संन्यासी' बनला आहे. शिक्षणाचा खरा उद्देश 'शीलसंवर्धन' हा होय. हें वर सांगितलेंच आहे. तेव्हां राष्ट्राची उन्नति सुशिक्षणांच्या योगानें होते म्हणून पर्यायानें ती सुशिक्षकांच्या हातांत आहे.

सध्याचे शिक्षक कसे आहेत हें पाहावयाचें असल्यास भारताचा ' सुप्रसिद्ध सुक्षिमेन्तु ' हिंदूद्वेषी शिक्षक, इत्यादि लेख पहावे. सध्याचे शिक्षक अयोग्य (थोडे चांगले आहेत त्यानां ही गोष्ट लागू नाहीं) व द्रव्यभक्षक आहेत. त्यानीं प्रपंचा पाहिजे सुवर्ण, हा मंत्र घोकून नैतिक संपत्ति गौण मानून भौतिक संपत्ति हेंच मुख्य ध्येय धरून वागणूक ठेवली आहे. पण त्यांना ठाऊक नाहीं कीं, भौत्तिक संपत्ति ही, सूक्ष्म [illegible] भागाची अधिनियंत्रि जी नैतिक संपत्ति तिच्या पेक्षां पुष्कळ कमी दर्जाची आहे. पण हे जर नालायक (सुशिक्षक सोडून) तर शिक्षक कसे झाले ? वशिल्यांच्या [प्राजेरीसच्या जोरावर) जोरावर. वशिल्याशिवाय लिसेवांत कांहींच होत नाहीं. या देवतेचा सप्ताह टपालमार्गे फेब्रुआरीच्या दुसऱ्या पक्षांत सुरू होऊन परीक्षा संपे पर्यंत चालतो.

आतां शिक्षणाच्या मध्य जो पणजीचा लिसेव त्यांजकडे वळूं.

चार वर्षांमागें येथें ५ इयत्तापर्यंत शिक्षण मिळत असे. वर्गास पास झाल्यास १० नसल्यास ५ रुपये फीचा खर्च येत असे. पण आतां पहिल्या दोहोंस ३६ नंतर तीहींस ५० नंतर दोहोंस ७५ रुपये निवळ फिचेंच भरावे लागतात ! पुस्तकें जबर किंमतीचीं असून वर्षानवर्ष बदलतात. फीचे चार हप्ते भरण्यासाठीं सरकारी तिकिटें घेण्यास विद्यार्थ्यास पुष्कळ वेळ फाजेंदांत तिष्ठत रहावें लागतें. नंतर तीं ७-८ तिकिटें लिसेवांतील चोपदार [illegible] कटवून प्रत्येकावर तारीख सही, इ. कामांत फारच वेळ मोडतो.

५-१० रुपयांचे ३६-५०-७५ रुपये कां झाले ? तर मोठ्या पुतण्याची भर करण्यासाठीं लिसेव नासिओनालाचा लिसेव सेंत्राल केल्यामुळें नोकरशाहीचे चार पांचशांपर्यंत फुगलेले पगार भरण्यास. पण इतकेंही होऊन शिक्षकांचा द्रव्यलोभ सुटतो का ? छे ? आणखी दुसरीकडें शिक्षकगिरी, वकिली, डाक्टरी, वर्तमानकार, पुस्तकविक्या, सरकारी कामें इत्यादि एक एक दोन दोन धंदे पाहिजेतच. पण इतकेंही असून शिक्षण तरी नेमलेलें तासभर देतील ? छे ! खलबतखान्या (secretaria do liceu) मध्यें गोष्टीं करून राहिलेलीं ५-१० मिनिटें जास्तीच तर अर्धातास (एक तासांपैकीं) पण त्या वेळांत सुद्धां मुलांबरोबर, राजकीय, सामाजिक, धर्मद्वेष्टी इत्यादि किरकोळ गोष्टी. वेळापत्रक तरी विद्यार्थीसुख दायक ? छे ! आफिसांतील व कोर्टांतील वेळ राखून त्यानां घरीं जाण्यास रविवार खेरीज आणखी एक दोन दिवस सुटी घेऊन राहिलेल्या वेळीं मन मानेल तशा वांटून घेतलेल्या तासांत. एका हिंदुद्वेषी वकील शिक्षकानें तर असा क्रम आरंभिला (गेल्या वर्षी) होता कीं, वर्तमान पत्राच्या आफिसांत रात्रीं जागरण झाल्यामुळें दुसरे दिवशीं सकाळीं उशिरां तास संपण्यास ५-७ मिनिटें असतानां यावें, लगबगीनें पाठ केलेलें म्हणवून घ्यावें व खलबतखान्यांत चालतें व्हावे. एकादे दिवशीं वेळ संपत आल्यास 'vocês estão despensados असें म्हणावें व Livro do ponto dos professores वर तासाचे पैसे वसूल होण्याकरितां सही करण्यास निघून जावें. अशा तऱ्हेनें घडे पत्रका प्रमाणें अभ्यास न झाल्यामुळें वर्षाच्या शेवटीं वशिल्याच्या जोरावर मार्क मिळवून पास व्हावें. वाहवारे शिक्षण ! अशा तऱ्हेनें काय शिक्षण होणार !

बरें ! प्रोफेसर साहेबाची स्वारी येईपर्यंत बसण्यास तरी जागा मिळेल ? छे ! शिक्षकशाहीची संख्या फुगण्याकरितां २६-३० मुलांची एक याप्रमाणें तुकड्यावरून त्यांच्या करितां [illegible] नसेल त्या जाग्याचे मुत्रीचे सुद्धां क्लास करून राहिलेल्या थोड्याशा जागेत पांच सातशें मुलानीं धक्काबुक्की मारामारी, शिवाशिवी करीत रहावें अगर विन्हाडाकडून लिसेवांत असे दिवसांतून ८-१० हेलपाटे घालावे. तिमाही शेवटीं मार्क तरी भरपूर मिळतील ? छे ! मुलानीं मार्कांकरितां वशिले आणावे. चार चौघांनीं आपणाकडे भीडखर्च करावी व अशा तऱ्हेनें प्रसिद्धीस यावें. असली क्षुद्र इच्छा यां पेक्षां मोठ्यांची। पुरुषांचे खून, अवाढव्य इमारतींत आग किंवा घटं विद्यातपटं छिद्यात कुर्यात रासभरोहणम करून येन केन प्रकारेण प्रसिद्ध पुरुष होणें सांगे.

अशा रीतीनें शिक्षण नाहीं व पैशापरी पैसा खर्च होऊन योग्य पुढाऱ्याच्या अभावी मुलें वाईट मार्गास लागून शीलभ्रष्ट होतात. शीलभ्रष्टतेची प्रचीति पहावयाची असल्यास .लिसेवांतील गुरुभगीनीं बरोबरील पत्रव्यवहार, चेष्टा, व लिसेवांतील भिंतीवर लिहिलेलीं कवनें चित्र व शब्द पहावे.

कोणी म्हणतील शिक्षकानींच शिकविलें तर तुम्हां शिकावें ? याला उत्तर हेंच कीं, शिक्षकाची गरज नव्ती, तर पाठशक्ती प्रमाणें डिग्री देण्याकरितां परीक्षक नेमून काम भागलें असतें ! अशा रितीनें सध्या लिसेवांत मुलानां शिक्षण मिळत नाहीं. जें थोडेंसें काय मिळतें तें वाङ्मयविषयक व हिशेबी. [येम्प्रेगाद होण्याचें शिक्षण,] येंप्रेगाद होऊन सरकाराचा मिंधा बनल्यामुळे सरकाराविरुद्ध लोक कल्याणाची गोष्ट करणें त्याला शक्य नसतें. ही झाली बौद्धिक शिक्षणाची गोष्ट. शारीरिक शिक्षण व नैतिक शिक्षण, त्यांच्या काडी पैलवानासारख्या, ब्रह्मचर्याच्या ऱ्हास झालेले निर्वीर्य शरिरांवरून व सदोदीत तोंडांत घोळणाऱ्या आईबापांचा उद्धार करणाऱ्या शिव्यांवरून व त्यांच्या अधोगामी कृत्यांवरून त्याच्या शिक्षणांभावाचा परिणाम कळून येईलच. आतां तरी प्रागतिक संघाच्या सत्कार्योत्सुक कार्यकारी मंडळानें कर्मसंन्यास सोडून नवीन शिक्षणसंस्था किंवा जुन्यांचा फेरबदल करून, भावी पिढी, सुशी-, सुशिक्षित, सुनीतिमान होण्यासाठीं प्रयत्न करावे. फल दाता ईश्वर त्यानां कार्योत्तेजक शक्ति देऊन त्यांच्या कडून देशहित करून घेवो अशी मागणी मागून हा लेख संपवितों.

शिवदास.

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, vai á praça para a venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Xeldem na estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 8 do proximo mez de Agosto ás 12 horas pelo maior lanço que se oferecer o direito á quarta parte do predio denominado SORVADEVADO, da cultura de arroz, coqueiros, jaqueiras e outras arvores fructiferas, situado em Sirvoy, discrito por inteiro na conservatorio desta comarca sob o n° 7.622 do valor de 141 : 04 : 00 penhorado nos autos de execução fiscal que a Fazendo Nacional move a Roulú Gauncar de Sirvoi, como herdeiro de Duzô Gauncar que foi do mesmo para haver a importancia de 8 ; 10 : 04 proveniente de contribuição predial dos anos de 1910 a 1919 alem de sêlos e custas do processo. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de três dias. Por este são citados quaisquer credores e co-proprietarios incertos. Xeldem 10 de Julho de 1922

O escrivão de direito do 1° ofie
Manuel José Sebastião Lobo

1 O Juiz de direito
2 vez *A. Meireles*

Cremos que nisto o dito sabio não erra.

Uma idea

Nem todos que saem fóra da nossa fronteira ou que entram pela fronteira dentro pagam o imposto da entrada e saida, sobretudo criaturas de *forma humana* da idade não superior a 10 anos, do que naturalmente resulta prejuizo incalculavel ás combalidas finanças do Estado.

Quanto a nós tal prejuizo pode evitar se e com facilidade, pois, se, em vez de se estar arrecadando o mesmo imposto *per capita*, se estabelecesse o sistema de sua cobrança segundo o peso de cada *unidade pessoal coletavel*, fixando-se um tanto por cada arratel, por exemplo, ninguem ficaria exempto da aludida taxa, que doutro lado teria tragado o *deficit* num instante, pelo seu colossal aumento pecuniario.

Cá fica a idea por cuja producção não exigimos nada a ninguem, tanto mais que o nosso patriotismo que tal idea produziu não é aparente, de *pechisbeque*, como se diz; é sincero, Só nos consideraremos pagos quando soubermos que os competentes tiraram dela *bom proveito*.

Cada um para si...

Os nossos leitores devem estar lembrados de que o nosso presado amigo sr. Ganes Sadassiva S. Sirodcar, encanecido pela experiencia das coisas deste mundo tem diante dos olhos afixado um cartaz com o seguinte letreiro *Cada um para si e Deus para todos.*

Tem o sr. Sirodcar carradas de razão, porque á medida que vamos adquirindo conhecimentos novos do mundo, arraiga-se em nós a convicção de que as acções dos homens giram, invariavelmente em volta do criterio daquela *maxima*. Em todos os ramos da actividade humana ressalta, nitida e triunfante, tal tendencia egoista. Ainda o altruismo tem por base o egoismo.

E' que o homem nasce, pelo que parece, com aquela maxima, nutre se da sua substancia e acaba os seus dias, pensando nela sempre.

Noutro lugar está publicado um *conto*, corroborativo da doutrina expendida na presente local.

E' pois, sempre verdade que *cada um é para si e Deus para todos*.

Conto politico

Era uma vez um *boto*, casado com uma senhora que o estremecia muito. O bom do homem tinha, tambem, a dita de ser acareciado por uma mãe que o amava muito.

Sucedeu, em uma ocasião, que o feliz *boto* tivesse, casualmente, encontrado com um *Foquir*, o qual lhe cantou, em prosa e verso, a gloria de Deus descrevendo-lhe a omnipotencia e omnisciencia divina.

Ia o *Foquir*, com fé e calor, fasendo o seu *sermão*, quando o ouvinte lhe cortou a palavra, alegando-lhe que, se se demorasse mais tempo em ouvi-lo, morreriam de susto as suas esposa e mãe.

—Estás enganado, meu filho que *cada um para si, Deus para todos*, a tua esposa não ê tua como a tua mãe não ê tua—respondeu-lhe o Santo continuando:-

"Se quizeres ter prova do que te digo, vai para casa, finge-te acometido dum mal e fica á minha espera que lá vou já,"

O *boto* pós em pratica o conselho. A esposa e a mãe, semi-mortas com o brusco e mortal ataque de doença de seu marido e filho humedecerem à terra com torrentes de lagrimas e saturaram a atmosfera de gritos comovedores. Chega, então, o Foquire examinando o doente promete-lhe salva-lo, dizendo a mãe aflicta:- "E's velha, tendo apenas 15 anos de vida. Se estás disposta a ceder a teu filho este resto de tua idade, eu t'o salvo"

—Te-lo-ia feito de bom grado-fala a mãe-mas é que minha nora ê desleixada e não sabe cuidar de seus filhos que morrendo eu, seguir-me-hão, concorrendo assim para liquidação da nossa nobre estirpe. Sô isto me impede a concordar convosco, santo homem...

Este voltou-se, então, para a esposa do doente e repetiu-lhe a mesma proposta acrescentando.

—Uma viuva hindu é disconsiderada em toda a parte. Fogem todos dela como duma *cobra-capelo*. Cede, pois, a tua idade ao marido moribundo e dá uma aleventada prova de tua estima por ele.

—Te-lo-ia feito de bom grado-declara, chorosa, a mulher-mas é que os meus pais que tanto me idolatram que morrerão de disgosto, quando receberem a infausta noticia da do meu passatempo, o que não desejo que suceda como filha grata que lhes sou...

O *boto* cuja indignação subira de ponto ergueu-se de subito,-da cama e exclamóu ao santo;-

—Enviado de Deus, tendes razão. Não há duvida que *Cada um é para si e Deus para todos*. E —disse, dirigindo-se á esposa e mãe—ficai com a casa que eu acompanho o santo que me tirou do engano... mundano.

¿ Haverá, por ai, alguem que, depois disto acredite na sinceridade dos *amores* que *se divorciam* das estimas que *se separam*, das promessas que *se anulam*, dos namores que se diluem no oiro.

Na politica observa-se o mesmo fenomeno, tambem. Se o governo segue na sua vida pratica o criterio de Cada um ..., o povo não deixa de imitar lhe o exemplo.

भारत

गुरुवार श्रावण शु० १ या १८४४

राक्षसी निर्दयता !

गेल्या अंकांतील एका स्फुटांत फर्टंबची—आलफांतची दहा टक्के करवाढ करण्याच्या आततायी बेतांत नोकरशाही गुंतली असल्याची दुष्ट बातमी देऊन त्या विरुद्ध आह्मीं आमचें निर्भिड मत व्यक्त केलें होतें. पण आतां असें समजतें कीं, उपरोक्त करवाढीची मजल त्याहिपेक्षां—कदाचित् दसपटीनें—जास्त उंच जाणार असून, ती तावडतोब अमलांतहि येण्याचा पूर्ण संभव आहे !

सांप्रतची आमची सांपत्तिक स्थिति किती खालावली आहे, याचें यथातथ्य वर्णन आह्मीं अनेकदां केलें असून जनता कशी डबघाईस आलेली आहे, याचें स्पष्ट चित्रहि भारतानें अनेकदां रेखाटलें आहे. भारताप्रमाणेंच इतर लोकपक्षीय पत्रांनींहि करवाढीविरुद्ध आपली नापसंती स्वच्छ प्रदर्शित करण्याचें कर्तव्य बजावलेलें आहे. इतकेंच नव्हे तर खुद्द मडगांव मुक्कामीं लोकांची जंगी सभा भरून करवाढीच्या धांवत्या गाडीला एकदम खीळ घालणें किती जरूर आहे, याचीहि आपीव सरकारला वेळींच करून दिलेली आहे.

पण 'सगळेंच मुसळ केरांत' अशा सारखी हास्यास्पद स्थिति होऊं पहात आहे !

याचें कारण आमच्या मतें असें आहे कीं, जनतेकडून ज्या धडाडीनें व धैर्यानें करवाढीविरुद्ध आपला असंतोष व्यक्त केला पाहिजे होता, त्या धडाडीनें व त्या धैर्यानें तो केला गेला नाहीं. असो.

असें सांगतात कीं, कांहीं व्यापारी पुढाऱ्यांनीं नामदार गव्हर्नरसाहेबांपाशीं करवाढीविरुद्ध तक्रार केली असतां साहेब मजकुरांनीं खालील उद्गार काढले:—

'करटमध्या करांची कशी व कितीहि वृद्धि झाली तर त्यापासून तुह्मांला कोणत्याहि रीतीनें तोटा नाहीं. तुह्मी गिऱ्हाइकाकडून नफ्यासह सर्व कांहीं चोपून वसूल करून घ्याल. असें असतां तुह्मी करांविरुद्ध बोंब मारतां कां ? गिऱ्हाइकाच्या हितसंबंधाची तुह्मांला पर्वा नको ! त्याविषयीं मी विचार केलेला आहे...'

नामदारसाहेबांची ही विचारसरणी केवळ राक्षसी निर्दयतेला मात्र साजेशी आहे. पण आह्मी त्यांना विचारतों कीं, आलफांतच्या करवाढीनें माल महाग विकावा लागला ह्मणजे गिऱ्हाइक अर्थात् परमुलुखांतून आपणास जरूर असलेल्या जिनसा खरेदी करून आणील व कशाबशा आपल्या गरजा भागवून घेईल. येथील व्यापाऱ्यांकडून माल खरेदी करणार नाहीं. अशामुळें जें नुकसान होईल त्याला जबाबदार कोण? करवाढ नव्हे काय ?

इतकेंच नव्हे; तर करवाढीमुळें व्यापारी दळणवळण मंदावणार असून, आलफांत चुकविण्यानें हरेक 'चोरमार्ग'हि स्थापन न होणें अपरिहार्य आहे. व याचा चटका खुद्द सरकारी तिजोरीलाहि बसणार आहे. त्याची वाट काय ! अस्तु.

उपरिनिर्दिष्ट करवाढीविरुद्ध पणजीच्या व्यापारी संघानें जोराची चळवळ चालविली असून, इष्ट ध्येय साध्य होईपर्यंत संघ आपली चिकाटी सोडणार नाहीं, अशी आनंदाची बातमी आह्मांस समजली आहे. ही बातमी खरी असल्यास संघाचें अभिनंदन केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

आज इतकेंच पुरे. जास्त खात्रीलायक माहिती मिळतांच विस्तृत रीतीनें आंकड्यांच्या मदतीनें प्रस्तुत विषयावर आमचे विचार प्रदर्शित करणार आहों. तोंपर्यंत करवाढीनें त्रस्त झालेल्या जनतेनें ! याला पूर्ण पाठबळ मिळेल अशी आशा आहे.

स्फुट विचार

सुधारणा कमेटी:—येथील देवळांच्या कायदेकानूंत-नियमबंदींत सुधारणा घडवून आणण्यासाठीं सरकारनें एक कमेटी नेमिली असून, कोणाकडूनहि योग्य सूचना केल्या गेल्यास त्यांचा विचार कमेटीकडून होणार आहे, ही माहिती 'भारत' वाचकांस कळलेलीच आहे. त्याप्रमाणें पुष्कळ लोकांकडून पुष्कळ तऱ्हेच्या पुष्कळ सूचना केल्याहि असतील. पण या सूचना लक्ष्यांत घेणें अगर न घेणें हें जसें कमेटीच्या खुशीवर अवलंबून आहे, तसेंच त्या सूचना कमेटीसमोर मांडणें अगर न मांडणें लेखकांच्या खुशीवर अवलंबून आहे, ही गोष्ट कित्येकांच्या ध्यानांत नीटशी आलेली दिसत नाहीं. असें नसतें तर केवळ नामकेवास्ती हुकुमांनुरूप कांहीं तरी सूचना केल्या गेल्या त्या वाव केल्या गेल्या नसत्या, हें उघड होय. निदान वेरें-वाडेंच्या श्रीशांतादुर्गेच्या महाजन मंडळीनें आपल्या सूचना कळविण्यांत जी घाई केली, त्या घाईसंबंधानें तरी सदरहू विधानांत आह्मीं चुकत नाहीं, अशी आमची मनोदेवता आह्मांस साक्ष देत आहे.

अव्यापारेषु व्यापार:— वेरें येथील श्रीशांतादुर्गा नेत्रकरीण या देवस्थानच्या महाजन मंडळीच्या 'सूचनांचा' विस्तारानें समाचार घेण्यास आह्मांस सवड नाहीं. मात्र इतकेंच सांगितलें ह्मणजे पुरे आहे कीं, त्यांतील कित्येक जर धर्मस्वातंत्र्याला विरोधक आहेत, तर कित्येक व्यक्तिस्वातंत्र्यावर गदा आणणाऱ्या आहेत. कित्येकांचा नियमबंदींत समावेश झालेला आहे, तर कित्येक येथून तेथून अनावश्यक आहेत. एवंच उपरोक्त महाजन मंडळीची एकही सूचना लक्ष्यांत घेण्यासारखी नाहीं, असें मोठ्या कष्टानें ह्मणावें लागतें. व आमच्या मताप्रमाणेंच त्या सूचनासंबंधीं कमेटीचेंहि मत बनेल, अशी आह्मांला पूर्ण खात्री असल्यावरून, याविषयीं जास्त चर्चा करण्याचें टाळलेलें बरें, असें आह्मांस वाटतें.

प्रागतिक संघ:— गेल्या अंकांतील लेख प्रसिद्ध झाल्यावर श्री. शिवदासांचा लेख आमच्या हातांत आला व तो आह्मी विशेष सुधारणा न करतां जसाचा तसा छापला. हेतु हा कीं, योग्य रितीनें मनस्वातंत्र्याचा हक्क गाजवूं इच्छिणाऱ्या लोकांचा हिरमोड होऊं नये. या किंवा श्री. द्वारकानाथाच्या लेखास कोणाहि संघाभिमान्याकडून उत्तर आल्यास त्यासहि अर्थात् 'भारता'त स्थळ मिळेल, हें आह्मी येथें, नसत्या तर्कवितर्कांस जागा राहूं नये ह्मणून, जाहीर करीत आहों.

Anuncios

COMUNIDADE DA ALDEA SIRVOI

Proceder-se-há a arrematação trienal [de 1923 a 1925] dos campos e outras avenças da receita, e anual (1928) das avenças da despeza da sobredita Comunidade de Sirvoi no dia 30 do corrente mez pelas 15 horas, no local das suas sessões.

Aos 16 de Julho de 1922

O escrivão encarregado da Comunidade

1 *Subraia S. Sirvoicar*

COMUNIDES DE AMBAULIM, AVEDEM, CHAIFI, CUSMANE E QUEPEM

Nos dias 25, 26, 27, 28, 29 do corrente mez pelas 15 horas irão á praça as avenças da despeza do seguinte ano de 1923 das sobreditas comunidades, respectivamente de Ambaulim, Avedem, Chaifi, Cusmane, e Quepem, no local das suas sessões.

Aos 15 de Julho de 1922.

O escrivão das comunidades

2 *Subraia S. Sirvoicar*

COMUNIDADE DE XELDEM

No dia 31 do corrente pelas 16 horas, irão á praça as avencas da receita trienal de 1923 a 1925 e despesa do ano de 1923 desta Comunidade no local das sessões. Aos 15 de Julho de 1922

3 O escrivão

Ramacrisna A. Narcornim

COMUNIDADE DE ODAR

No dia 30 do corrente pelas 15 horas irão á praça as avenças da despeza do ano de 1923 desta Comunidade no local das sessões. Aos 15 de Julho de 1922

4 O escrivão

Ramacrisna A. Naacornim

PAGODE DE SRY MOLICARJUNA DE MOLCORNEM

A arrematação trienal desde 1922-1923 a 1924-1925 dos predios e das varzeas pertencentes ao dito Pagode terá logar no dia 29 do corrente pelas 16 horas no dito pagode. Aos 17 de julho de 1922

5 O escrivão

Ramacrisna A. Narcornim

A arrematação ordinaria anual das avenças de despeza das comunidades de Quitol, Naqueri e Quedem do ano de 1923 terá lugar nos dias 28, 29 e 30 do corrente respectivamente, pelas 12 horas nos logares das suas sessões.

Aos 15 de julho de 1922 6

O escrivão ajudante das com'es

Manguexa Naique

COMUNIDADE DE MOLCORNEM

No dia 29 do corrente pelas 16 horas irão á preça as avenças da despeza do ano de 1923 desta Comunidade no local das sessões. Aos 15 de Julho de 1922. 7

O escrivão

Ramacrisna A. Narcornim

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 ° oficio que este assina, correm editos de 30 dias, contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do art° 197 § 2 ° do Codigo do Processo Civil, citando a interessada Baguem e seu marido Xencora Babagi Naique Gauncar vulgo Biungi, maiores, moradores em parte incerta de Redi do territorio britanico para assistirem a todos os termos do inventario orfanologico a que se procede por obito de Essó Rauto, morador que foi de Assoldá, sendo inventariante e cabeça de casal Datu Utoma Rauto, da dita deduzindo querendo nêle os seus direitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento. Para ser publico se expediu este. Quepem, 18 de Junho de 1922.

O Escrivão de Direito

Aores Manuel Barrêto

Verifiquei 2 vez

O Juiz de Direito 2 ° subst.

8 *L. José de Souza*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio de escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de trinta dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Emuna e seu marido Balsu Sail, de Mazaly, territorio britanico, em parte incerta para no praso de 10 dias findos os referidos trinta dias, pagarem no sobredito cartorio a quantia de 20 : 03 : 06 13/16 proveniente de quota parte de custas e selos liquidados nos autos de inventario orfanologico procedido por obito de Siva Naique, que foi de Batpal em que foi inventariante e cabeça de casal Xencora Rama Naique, do mesmo lugar, ou dentro do mesmo praso nomearem bens suficientes á penhora para o pagamento do pedido e de custas e selos acrescidos da execução sob pena de, não o fazendo, ser a nomeação devolvida ao exequente Ministerio Publico prosseguindo-se a execução seus termos á revelia. O que para ser publico se expediu este.

Xeldem 12 de Junho de 1922

O escrivão de direito do 1of

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

O Juiz 1 ° substituto 9

2 vez *J. Baptista Gomes*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 oficio Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da 2 a. publicacão deste citando a interessada Damiana Fernandes e seu marido Fransisco Fernandes residentes em Karwar do territorio extrangeiro, para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Joaquim Fernandes, que foi de Ponsulem de Canacona, sendo inventariante e cabeça de casal Bomba Fernandes, do mesmo lugar sem prejuiso do seu regular andamento.- bem assim para comparecerem no tribunal judicial desta comarca sito em Xeldem na estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem na primeira audiencia posterior ao dito praso afim de conferirem o dote de 50 rupias recebido por ocasião do seu cassamento segundo declarou a dita cabeça de casal. As audiencias deste juizo se fazem todas as sextas feiras ás doze horas no referido tribunal se não forem feriados porque neste caso terão lugar nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias. O que para ser publico se expediu este.

Xeldem 10 de Junho de 1922

O escrivão de direito de 1 of

Manuel José Sebastião Lobo

11 Verifiquei

O Juiz de direito 1 ° subst.

2 vez *J. Baptista Gomes*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo, vai á praça para a venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Xeldem na estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem no dia 8 do proximo mez de Agosto ás 12 horas pelo maior lanço que se oferecer o direito á quarta parte do predio denominado SORVADEVADO, da cultura de varez, coqueiros, jaqueiras e outras arvores fructiferas, situado em Sirvoy, discrito por inteiro na conservatorio desta comarca sob o n ° 7 622 do valor de 141 : 04 : 00 penhorado nos autos de execução fiscal que a Fazendo Nacional move a Roulú Gauncar de Sirvoi, como herdeiro de Dazô Gauncar que foi do mesmo para haver a importancia de 8 ; 10 : 04 proveniente de contribuição predial dos anos de 1910 a 1919 alem de selos e custas do processo. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro é as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e co-proprietarios incertos. Xeldem 10 de Julho de 1922

O escrivão de direito do 1° ofio

Manuel José Sebastião Lobo

O Juiz de direito

13 *A. Meireles*

Houve, pois, descuido-e descuido indisculpavel sobretudo na revisão que -desculpem-nos a sinceridade-torna o referido livro inaceitavel, segundo o nosso *impedagogico* modo de pensar.

Ao sr. Governador

O empreteiro duma obra do Sanguem foi pelo sr. Director das Obras Publicas Amorim intimado a conclui-la dentro dum certo e determinado praso, durante o qual era, segundo *a sciencia e consciencia* da engenharia, absolutamente impossivel a satisfação da conclusão exigida.

O dito empreteiro, porisso, requereu ao Governo provincial, pedindo-lhe de ordenar que fosse examinada a aludida obra por todos os engenheiros residentes no territorio de Goa e verificada a possibilidade da satisfação da exigencia do ilustre Director das O. P. sr. Amorim.

Não sabemos se foi ou não despachada a pretenção do interessado; mas pela atitude deste parece que ele tem razão, porque no caso contrario se não atreveria a dirigir tal requerimento.

O caso que não deixa de ser curioso sugere-nos as seguintes perguntas:-

¿Em que fica a competencia dum director - engenheiro das O. P. que manda concluir em cinco dias por exemplo uma obra cujo acabamento pede cinco mezes ?

¿ Ou haverá em tudo isso um maquiavelico jogo da vingança dum serrador de cima contra o serrador de baixo. ?

Incompetencia ou vingança. De duas uma.

Torna-se, porisso, nescessaria a intervenção do sr. Governador Geral nesse conflito de graça mas de maldita...*graça*.

—धुळें प्राणीरक्षक संस्थेनें आपल्या मोफत आयुर्वेदिक दवाखान्यांत पटकीवर उत्तम गुणकारी औषध तयार केलें असून गरजूंस तें संस्थेकडून मोफत पुरविण्यांत येतें. या औषधापासून हजारों लोकांचे जीव गेल्या दोन तीन वर्षांत बचावले आहेत.

—बद्री नारायणाच्या यात्रेस जाण्याचा बेत यात्रेकरूंनीं रहित करावा, कारण तिकडे गेल्या महिन्यात पाऊस पडला नसल्यामुळें अन्नाची फार दुर्भिळता झाली आहे. हा धोका जाणूनही कोणी जाईल तर त्यांस लक्ष्मण झोल्यापासून परत पाठविण्यात येईल असें तेथील सरकारनें जाहीर केलें आहे.

—काळे पाण्यांची शिक्षा झालेला ब्रह्मी कैदी पं. रामरक्ष (ब्राह्मण] यांचें जानवें काढून घेतल्यामुळें त्यानें ९० दिवस तुरुंगांत उपवास काढून प्राण सोडला ! मॅकस्विनीनें फक्त ७४ दिवसच अन्नत्याग केला होता.

—कोल्हापूर येथील मंडईतील श्री महालक्ष्मीचे देवळापुढील मेरीन मार्केटातील किराणा मालाचीं सहा दुकानें गेल्या आठवड्यांत मध्यरात्रीच्या सुमारास आग लागून आंतील मालासह जळून खाक झालीं. नुकसान सुमारें [illegible] हजारांचें झाल्याचें कळतें.

भारत

गुरुवार आषाढ व० ११ शो १८४४

प्रागतिकसंघ व करवाढ

श्रीयुत द्वारकानाथ, सुरगांव यांचा 'प्रागतिक संघाचा राजसंन्यास ?' हा लेख प्रसिद्ध होतांच त्याला पुष्टि देणारे कित्येक पत्रव्यवहार आमच्या ऑफिसांत येऊन थडकले. यावरून संघासंबंधीं लोकमताचा ओघ कोणत्या दिशेकडे वहात आहे, याचें अनुमान करण्यास सोपें पडेल.

'संघ ही संस्था वजनदार खरी, त्यांत वावरणारांचा देशाभिमान उत्कट खरा; पण जोंपर्यंत त्या वजनाचा किंवा देशाभिमानाचा उपयोग लोकांवर ओढूं पहात असलेल्या संकटांचा चुराडा होण्याप्रीत्यर्थ होत नाहीं, तोंपर्यंत संघ असला काय किंवा नसला काय मिळून एकच.' अशा वऱ्हेची विचारसरणी एक दोन पत्रांत आढळून येऊन आमच्या मनास फार फार वाईट वाटलें. पण वाईट वाटून उपयोग काय ? करवाढीच्या बाबतींत संघाच्या हातून कसलीच महत्वाची कामगिरी घडलेली नाहीं, ही सत्य गोष्ट त्यामुळें थोडीच लपणार आहे ! अस्तु.

झाली गोष्ट होऊन गेली. त्याविषयीं हळहळल्यानें संघांत कार्यक्षमता उत्पन्न होईल असें नाहीं. प्रागतिक संघ कार्यक्षम होण्यास जी तळमळ त्याच्या स्थापनेस कारणीभूत झाली त्याच तळमळीनें संघाभिमान्यांनीं आपले कळकळीचे प्रयत्न वेंचले पाहिजेत. संघाच्या आजपर्यंतच्या प्रयत्नांनीं हिंदी जनतेस कांहीं कांहीं फायदे झाले आहेत. त्याचें अस्तित्व अगदींच निरुपयोगी झालें आहे, असें नाहीं. पण करवाढीसारख्या अत्यंत महत्वाच्या विषयांत त्यानें कांहींच कार्य न बजावल्यानें जो दोष त्याच्या शिरावर लादण्यांत येत आहे, त्यांतून मुक्त होण्यास त्याला धडाडीच्या कृतीशिवाय दुसरा कोणताच उपाय शिल्लक उरलेला नाहीं हें कोणीहि कबूल करील.

संघासंबंधानें लोकांत विश्वास व आदर उत्पन्न होण्यास उपरोक्त गोष्ट होतां होईतों लवकर अमलांत आली पाहिजे. तसें न झाल्यास संघाला अनेक व अपरिहार्य अडचणींशीं क्षणोक्षणी टक्कर द्यावी लागून त्याच्या चांगल्या शक्तीचा क्षय वाईट कार्यांत होणार आहे, हें संघाच्या प्रत्येक हितचिंतकानें ध्यानांत वाळगिलें पाहिजे.

संघाचे कामचलाऊ अध्यक्ष इतर देशहितविषयक गोष्टींत गुंतून राहिल्यामुळें, सन्माननीय उपाध्यक्षांनीं कार्यकारीमंडळाची ताबडतोब सभा भरवून, संघाच्या गाड्याची गति वाढवून विरुद्ध होऊं पहात असलेल्या लोकमताला गति दिली पाहिजे. तरच संघाचें पुढील मार्गक्रमण [illegible] निष्कंटक होऊन [illegible] शक्यताहि [illegible] पात्र होईल. श्री. द्वारकानाथ व इतर प्रामाणिक टीकाकारहि त्यामुळें आनंदित होऊन, संघाभोंवतीं गोळा होण्यास एका पायानें व मुदितांतःकरणानें तयार होतील व देशकार्याला जोराचा नेट मिळेल, यांत संशय नाहीं. असो.

तात्पर्य काय कीं, संघाच्या इतर अवांतर गोष्टींपेक्षां आतां मुख्य कार्यावर भार देण्याचा समय टेपला आहे. या समयाचा फायदा घेण्याचे कामीं कसूर झाल्यास, नफ्यापेक्षां तोटेच जास्त होतील, हें लक्षांत ठेवून संघानें पुढें सरसावलें पाहिजे.

प्रागतिक संघाची कीर्ति, प्रागतिक संघाचा नांव लौकिक वाढणें हें संघाच्या कार्यकारी मंडळाच्या या पुढील धोरणावर अवलंबून आहे, इतकें सांगितलें म्हणजे मंडळाच्या जबाबदारीचें महत्व किती जोखमीचें आहे हें स्पष्टपणें सिद्ध होतें. श्री. द्वारकानाथ व इतरांच्या लेखासंबंधीं आणखी जास्त तें काय लिहिणार ?

स्फुट विचार

संदेशः—गांधीकॅप प्रकरणांतून भारत मुक्त झाल्याचें वर्तमान प्रसिद्ध झाल्यापासून त्याला ठिकठिकाणाहून अभिनंदनपर संदेश यावयास लागले आहेत. यावरून जनताजनार्दनाची त्यावर पूर्ण कृपा आहे असें स्वयंसिद्ध सिद्ध होतें. या कृपेच्या मजबूत पायावरच भारताच्या भावी सुधारणेची इमारत उभारली जाणार आहे. एकदां या सुधारणेच्या कार्यांत पुढाकार घेतला म्हणजे केव्हांच माघार घेण्याचा दुर्धर प्रसंग ओढूं नये म्हणून अनेक मित्रांच्या आग्रहावरून आम्हीं भारतसुधारणेचें कार्य आजपर्यंत पुढेंपुढेंच ढकलत आलो आहों. हेतु हाकीं, सुधारणेमुळें 'समुलस्य विनिश्यते' होऊं नये. परंतु गांधीकॅप प्रकरणांत जो उत्साह चोहोंबाजूंनीं दिसून आला, त्यामुळें आमची उमेद वाढत असून, आतां अवघ्या थोड्या मुदतींत भारत नव्या स्वरूपांत प्रसिद्ध करण्याचा आमचा जुना हेतु जोरावत आहे. हें येथ प्रांजलपणें कबूल केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं. असो. ज्या भारतमित्रांनीं भारताला अभिनंदनपर संदेश पाठवून त्याला देशहितकार्यां उत्तेजित केलें त्याचा तो पूर्ण आभारी आहे. त्यांच्या अगणीत उपकारांतून उतराई होणें त्याला कधींच शक्य नाहीं.

नवीन करः—येत्या महिन्यापासून आंकडाताची आणखी दश टके करवाढ होणार असल्याची दाट वोलवा आहे ! पूर्वीच्या करांनीं जनता मरावयास टेंकली आहे, याकडे पूर्ण दुर्लक्ष करून, आमचें निर्दय सरकार करवृद्धीच्या लोकहितनाशक व आत्मघातकी मार्गापासून दूर होत नाहीं. या सारखी शरमेची दुसरी कसलीहि गोष्ट असूं शकेल, असें आम्हांस तरी निदान वाटत नाहीं ! करांमुळे कुटुंबाचीं कुटुंबें दरिद्री बनत चाललीं आहेत व कितीं तरी घरें जमिनदोस्त होऊं पहात आहेत, परंतु अप्पलपोटी सरकारला त्याचें कांहींच नाहीं. त्यानें आपलें कर वाढविण्याचें व तो चोपून वसूल करण्याचें काम मोठ्या धडाडीनें चालविलेंच आहे ! जनता तरी करांविरुद्ध आपली नापसंती कुठें दर्शवित आहे ? 'मागेल तें द्यावें सुखी असावें' याच मंत्राचा जप ती, डोळे मिटून व कानाचीं भोंकें कापसानें घट्ट आच्छादून, एकसारखी जपत राहिलेली आहे ! अशा स्थितींत देशाचें खोबरें होऊं लागलें असल्यास नवल तें कोणतें ! तसें झालें नसतें तर मात्र नवल होतें. असो, आतां तरी स्वस्थ घोरत न पडतां करवाढीविरुद्ध लढण्यास एकदिलानें सज्ज व्हा !

सार्वजनिक रस्तेः—रस्ते सुस्थितींत ठेवण्यासाठीं म्हणून जनतेकडून 'ब्रुंत लोकालें' कर वसूल करून घेत असतात. परंतु करांचा उपयोग रस्ते सुधारण्याचेच कामीं नेहमीं झालेला आढळून येतो असें नाहीं. निदान कुंकळ्ळीसंबंधानें असें विधान करण्यास आम्हांस कसलीच शंका वाटत नाहीं. तेथील जनता नियमितपणें कर चुकते करीत असते. पण रस्ते इतक्या खराब स्थितींत आहेत कीं, त्यांचें वर्णन करण्यास आमची लेखणी असमर्थ आहे ! अर्थांत लोकमत 'ब्रुंत लोकाल'विरुद्ध झुकत असल्यास नवल नाहीं. ही स्थिति समाधानकारक नाहीं. ग्रामकमेटीचे एक दोन मेंबर आमच्या ओळखीचे असून, ते हुशार आहेत, अशी आमची समजूत आहे. त्यांना आमची अशी सविनय विनंति आहे कीं, लोकमत शांत करण्यासाठीं त्यांनीं ताबडतोब रस्ते सुधारण्याच्या कार्यांत जास्त लक्ष घावें. 'ताबडतोब' म्हणण्याचें कारण इतकेंच कीं, सदरहू कामीं दिरंगाई झाल्यास 'ब्रुंत लोकाल' रस्ता सुधारेपर्यंत कुंकळ्ळीच्या रस्त्यांची सुधारणा होणें अशक्य होईल !

सविनय प्रार्थनाः— आजच्या अंकीं दुसरीकडे सांखळी येथील काहीं दत्तभक्तांची जाहीर विनंति प्रसिद्ध केली आहे. 'मुख्य हरि कथा निरूपण' या तत्वास सदरहू सूचना पोषक असल्यावरून तिचा भाविकांकडून अनादर होणार नाहीं, अशी आम्हांस उमेद आहे. पणजीच्या श्रीमहालक्ष्मीच्या देवालयाप्रमाणेंच सांखळीचें देवस्थानहि अत्यंत महत्वाचे असून प्रत्येक वर्षीं दत्तजयंतीला तेथें बराच लोकसमूह लोटत असतो, हें मशहूर असल्यानें देवभक्तांच्या मदतीची उणीव सदरहू देवालयास पडणार नाहीं अशी आमची अटकळ आहे ती खरी ठरो !

बोटी व 'धक्के':—आमच्या सरकारच्या बोटी व कित्येक ठिकाणचे 'धक्के' किती अवनत स्थितींत पडत आहेत, याचवेळोवेळीं

सूचना

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील वर्गणीदारांच्या नावानें व्ही. पी. रवाना केल्या आहेत. नेहमीप्रमाणें त्याचा स्वीकार होऊन ते भारताला आभारांत ठेवतील अशी त्याला आशा आहे.

म. भारत

द्वैतभावाचा श्रीमंतांना निषेध वाटला नाहीं. कंपनीच्या आगमनासंबंधानें प्रस्ताव नि-वून श्रीमंतांचें त्यांना अश्वासन मिळालें व ते कंपनीचे चालक निघूनही गेले. ह्याच दिवशीं सरासरी सकाळचे दहा की अकरा वाजतां श्रीमंत रावसाहेब पणजीच्या एका प्रसिद्ध हॉटेलांत (ओतेल फ्रेसेंतिमध्ये) एका युरोपियन अम्मलदाराची (आंतोनियु मारीय दे लियांव ह्याची) गांठ घ्यावयाची होती म्हणून गेले असतां त्या हॉटेलांतील मेजावर वरील दोघेही पुणेंकर मद्यमांसावर ! पुरुषा शोडित असलेले त्यांच्या पाहण्यांत आले, त्यावेळीं पुणेकर इतके लजील झाले कीं गोव्यांत त्यांचें पुनश्च दर्शन झालें नाहीं. सारस्वत ब्राह्मणाच्या हातचें पाणी खपलें नाहीं, पण अविंधानें पचविलेली न्याहारी फार प्रिय झाली ! असे शेंकडों दाखले हजर करितां येतील. ही कुत्सित बुद्धीनें रचलेली काल्पनिक गोष्ट नव्हे. खरी खुरी आहे.

सांखळींतील कऱ्हाडे ब्राह्मण ज्ञातींतील वेदमूर्तीनीं श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती स्वामी महाराजांच्या श्रीविठ्ठल मंदिरांतील पादपूजेचे वेळीं मनाचा समतोलपणा राखिला नाहीं ह्या गोष्टीची वरील कृतीशीं तुलना केली तर दगडांपेक्षां वीट मऊ असेंच म्हणावें लागेल. केवढाही कर्मनिष्ठ सारस्वत ब्राह्मण का असेना त्याला अब्राह्मण तुल्य समजावयाचें हा ठरीव क्रम ! तेव्हां हे चुकतात कीं चकतात.

श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती स्वामी महाराजांच्या सांखळींतील फेरींत शूद्र लोकांनीं देखील मान राखण्याच कमी केलें नाहीं. शिवाय गोब्राह्मण प्रतिपालक श्रीशिवाजी महाराज ह्यांच्या ज्ञातींतील श्रीमंत भाऊसाहेब राणे सर देसाई ह्यांनींही स्वतःच्या इतमामानें सांखळींतील श्रींच्या मठांत जाऊन सारस्वत वैदिकाकडून श्रींची पाद्यपूजा करविली व जरीकांठी रेशमी वस्त्रें श्रींना समर्पण केलीं!

उपरिनिर्दिष्ट पुणेंकरांची हकीकत श्रीमंत रावसाहेब कुंकळ्ळीकर ह्यांचे प्रतिष्ठित पुतणे श्रीमंत दादासाहेब [शिवराम सांतवा शेणवी] ह्यांच्या स्मरणांत अद्यापि राहिलीच असेल व ओतेल फ्रेसेंतचे त्या वेळचे व्यवस्थापक सिं. गोमिस हेही अजून हयात आहेत. ओघानुसार वरील पुणेंकरांचें चित्र रेखाटावें लागलें ह्या बद्दल फार फार दिलगीर आहें.

गुजराथेंत डाकोर क्षेत्रांत 'पंड्ये' उपनांवाचे नामधारी ब्राह्मण आहेत त्यांना देखील सारस्वत हें नांव उच्चारणास किळस येते. कोंकणांत किंवा देशावर जरी ह्या मासला ब्राह्मण, परभु, शेणवी अशी जर वर्गवारी होती तर सारस्वत हें नांव उदयास येण्याची आशाच नको.

डि. फं. ४ आणे — सारस्वत

आभार प्रदर्शन

ज्या वर्गणीदारांनीं आमच्या विनंतीला मान देऊन भारताच्या मागील व चालू सालच्या वर्गणी चुकत्या केल्या, त्याच भारत पूर्णाभारी आहे. ज्यांकडून अजून वर्गणी पाठविलेली नाहीं, त्यांकडून भारतास योग्य वेळीं मदत होईल अशी आम्हांस आशा आहे. पणजीच्या वर्गणीदारांनी मा. नि. स. रामचंद्र वंद्य यांकडे वर्गणी भरावी.

मनेजर भारत

Anuncios

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 ° oficio que esta assina, correm editos de 30 dias, contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do art.° 197 § 2 ° do Codigo do Processo Civil, citando a interessada Baguem e seu marido Xencora Babagi Naique Gauncar vulgo Biungi, maiores, moradores em parte incerta de Redi do territorio britanico para assistirem a todos os termos do inventário orfanológico a que se procede por obito de Esso Rauto, morador que foi de Assoldá, sendo inventariante e cabeça de casal Datu Utoma Rauto, da dita deduzindo querendo nele os seus direitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento. Para ser publico se expediu este. Quepem, 18 de Junho de 1922.

O Escrivão de Direito
Aores Manuel Barreto

Verifiquei
O Juiz de Direito 2 ° subst.
L. José de Souza

Visto
1 *S. B. Rau*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio de escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de trinta dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Emuna e seu marido Balsu Soil, de Mazaly, territorio britanico, em parte incerta para no praso de 10 dias findos os referidos trinta dias, pagarem no sobredito cartorio a quantia de 20 : 03 : 06 13/16 proveniente de quota parte de custas e selos liquidados nos autos de inventario orfanologico procedido por obito de Siva Naique, que foi de Batpal em que foi inventariante e cabeça de casal Xencora Rama Naique, do mesmo lugar, ou dentro do mesmo praso nomearem bens suficientes á penhora para o pagamento do pedido e de custas e selos acrescidos da execução sob pena de, não o fizendo, ser a nomeação devolvida ao exequente Ministerio Publico proseguindo-se a execução seus termos á revelia. O que para ser publico se expediu este.

Xeldem 12 de Junho de 1922

O escrivão de direito do 1 of.
Manuel Jose Sebastião Lobo

Verifiquei
O Juiz 1 ° substituto
2 *J. Baptista Gomes*

अत्यंत सुलभ कृतीचा व अल्प श्रमात बनणारा कपडयांचा व आंगाचा स्वदेशी

साबणाचा धंदा

हा धंदा लहान खेडयापाडयांत सुद्धां पांच रुपयांच्या भांडवलापासून सुरू करितां येतो. यास विस्तवाची तर मुळींच गरज लागत नाहीं व यांत चरबी वगैरे अपवित्र वस्तु पडत नसून मुबलक मिळणाऱ्या वस्तु पासून तयार होत असतो. स्वदेश भक्तांनीं खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करून माहितीची फी विचारून घ्यावी.

पत्ताः—
B. V. Kholkar
Post:— Marcela, Gôa 3

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 oficio Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da 2 a. publicação deste citando a interessada Dumiana Fernandes e seu marido Francisco Fernandes residentes em Karwar do territorio extrangeiro, para assistirem a todos os termos até final do inventário orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Joaquim Fernandes, que foi de Ponsulem de Canacona, sendo inventariante e cabeça de casal Bomba Fernandes, do mesmo lugar sem prejuiso do seu regular andamento.– bem assim para comparecerem no tribunal judicial desta comarca sito em Xeldem na estrada nacional que de Quepem se dirige á estação de Sanvordem na primeira audiencia posterior ao dito praso afim de conferirem o dote de 50 rupias recebido por ocasião do seu casamento segundo declarou a dita cabeça de casal. As audiencias deste juizo se fazem todas as sextas feiras ás doze horas no referido tribunal se não forem feriados porque neste caso terão lugar nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias. O que para ser publico se expediu este.

Xelilem 10 de Junho de 1922

O escrivão de direito de 1 of
Manuel Jose Sebastião Lobo

Verifiquei
O Juiz de direito 1 ° subst.
4 *J. Baptista Gomes*

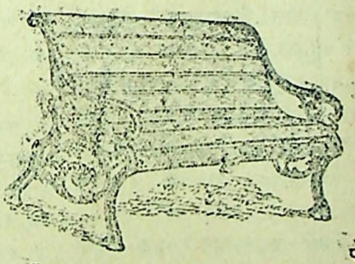
तुमच्या घराचें सौंदर्य

त्यांच्या कठड्यावरच विशेष अवलंबून आहे ही गोष्ट विसरूं नका. ओबडधोबड व बेडौल कठडे बसविल्यानें एखाद्या चांगल्या इमारतीची शोभा नाहींशी होते. तेंच डौलदार व सुंदर कठड्यांनीं साध्या घराचें स्वरूपही खुलून त्याला रम्यपणा येतो. तुम्हांस आपल्या घरासाठीं कठडे पाहिजे असल्यास ते कोठून मागवावे याबद्दल खोल विचार करण्यास नको कारण

किर्लोस्कर बंधूचे नक्षीदार कठडे

हे सर्व मार्मिक व हौशी गृहस्थांनीं पूर्ण पसंत केले असून तुम्हांलाही तेच आवडतील.

शोभिवंत बांक

तुमच्या घरांत अगर बागेंत नेहमींच्या उपयोगासाठीं ठेवण्यास फार लायक.

सचित्र पत्रकें मागवा
किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड
पो. किर्लोस्करवाडी (जि सातारा)

5

COMUNIDAE DE CACORA

6

Vão á praça em 28 do corrente, ás 15 horas no local das sessões em Cacorá as avenças de receita e despesa da dita comunidade de Cacorá do trienio de 1923 a 1925 e de 1923 respectivamente.

Aos 10 de Julho de 1922.
O escrivão da Comunidade—
Utoma P. Sinai Odurcar.

COMUNIDADE DE COTOMBI

7

Em 25 do corrente ás 14 horas começará a arrematação ordinaria das avenças de receita trienal do triénio de 1923 á 1925 e das despesas do ano de 1923 da dita comunidade de Cotombi no local das suas sessões.

Aos 9 de Julho de 1922
O escrivão encarregado—
Utoma P. Sinai Odurcar.

mais, alem de procurações, reconhecimentos de escritos particulares e outros cujos emolumentos devem ser suficientes para os dois tabeliães não se julgarem pessimos empregados

Alem disto em vista da actual área da comarca que se compõe alem de todos os concelhos de Sanquelim e Satary das aldeias Orgão do concelho de Pondá, S. Estevam do concelho das Ilhas e Alorna e Abranpur do concelho de Pernem, tornam-se mesmo indispensaveis os dois cartorios dos tabeliães, para serem satisfeitas as necessidades do publico que com a reducção pretendida será obrigado a sujeitar-se a toda a sorte de dificuldades e transtornos, o que certamente convem evitar.

Mas o Estado que economia fará extinguindo o logar de tabelião? Da receita dos direitos de mercê que o tabelião novo tem de pagar ao Estado?

Se não, porque quere a nossa autonomia prejudicar os tabeliães de outras comarcas que hão de pedir as suas transferencias que legalmente lhes pertence? Quer eterniza-los no logar onde estão? Não pode sêr.

Bicholim *O mesmo*

ECOS & CRITICA

Administradores

Consta-nos que vão vagar alguns lugares de administradores concelhios. Aproveitamos deste ensejo para lembrar ao governo provincial a conveniencia da nomeação dum ou mais hindus competentes para aqueles cargos para que a classe hindu se convença de que tais lugares de confiança não constituem monopolio de ninguem e que o governo, sem nenhuma distincção, tira, em beneficio de boa administração, partido da competencia, onde quere que ela exista.

E, felizmente, hoje, não faltam hindus competentes.

Em Cuncolim

Estivemos outro dia em Cuncolim. Tivemos, então, a ocasião de experimentar a intransitabilidade da estrada que de Madecató se dirige a Sanvarcotó. Dizemos mal, quando dizemos a *intransitabilidade da estrada*, porque o que ai vimos e sentimos não foi *estrada* ou coisa que valha mas sim um longo e interminavel rigueiro duma profundidade variavel a cada passo.

Tudo al-os que pagam regularmente a contribuição do trabalho gratuito está indignado contra tal estado de coisas e com razão; pedimos por isso, a quem competir urgentes providencias sobre este assunto.

Para o n.° imediato

Por acumulação de anuncios obrigatorios, tivemos de reservar para o n.° imediato alguns assuntos de inter sse palpitante bem como reduzir esta secção.

Perdão, nos, leitores!

भारत

गुरुवार आषाढ व० ४ थी १८४४

सत्यमेव जयते

सत्य संकल्पाचा दाता भगवान
सर्व करी पूर्ण मनोरथ ॥

गांधीकॅपसंबंधीं 'भारता'विरुद्ध भरण्यांत आलेला खटला काढून टाकण्याविषयीं कोर्टाचा हुकूम झाला असून, सदरहू प्रकरणांत विद्यार्थ्यांच्या हितार्थ आह्मीं स्वीकारलेलें धोरण न्याय्य व योग्य होतें, याची ग्वाही पिंसलकोडानेंच जगाला दिल्याबद्दल आह्मांला फार समाधान वाटतें. व या आमच्या आनंदांत ज्या देशाभिमानी व निःस्वार्थी विद्यार्थ्यांनीं कशाचीहि पर्वा न करतां केवळ महात्मा गांधीच्या स्वराज्य पोषक चळवळीचा बोजवारा उडूं नये ह्मणून गांधीकॅप प्रकरणांत अगदीं अखेरपर्यंत नेट दाखविला, तेहि भाग घेतील हें उघड आहे.

उपरोक्त चळवळींत 'भारतानें' उचललेली बाजु न्यायाची होती. टोपी प्रकरणांत सत्याचा तेजस्वी प्रकाश पाडण्याखेरीज त्याचा दुसरा कोणताच हेतु नव्हता. असें असतां फिर्यादीपक्षानें आपलें अन्यायी वर्तन न्याय्य ठरविण्यासाठीं प्रत्यक्ष सत्याला पायाखालीं चिंगरून 'भारताला' कोर्टांत खेंचण्याचा सज्जनांस त्याज्य अशा वाम मार्गाचा अवलंब केला. पण न्याय दरबारांत त्याची कसलीच डाळ न शिजतां, जनता जनार्दनाच्या कृपेनें आम्हीं दोषमुक्त ठरून, अशाच्या मार्गें लुडबुड करणाऱ्या या क्षवल्या पण अतिशय महत्वाच्या खटल्याचा वादींविरुद्धच निकाल लागला व आम्हीं प्रतिपादन केलेल्या सत्याचा शेवटीं विजय झाला.

आजपर्यंत भारताला चार खटल्यांचा मारा सहन करावा लागला. पण त्या चारहि खटल्यांत कोणत्या ना कोणत्या अतर्क्य कारणानें परमेश्वरी संकेतानुरूप तो अखेर यशस्वी झाला. यावरून इतकाच बोध घ्यावयाचा कीं, परमेश्वरावर अढळ श्रद्धा ठेऊन कोणत्याहि सार्वजनिक कार्याला प्रारंभ केला ह्मणजे त्यांत यश हें ठरलेलेंच असतें. परमेश्वर कार्यकर्त्याचा पूर्ण वाली असल्यानें तो त्याला प्रत्येक संकटांत अनपेक्षित सहाय्य पुरवीत असतो हा सिद्धांत त्रिकालाबाधित आहे.

शेवटीं ज्या जगन्नियंत्यानें भारताला अनेक संकटांतून मुक्त करून कार्यक्षम केलें त्याला कृतज्ञतापूर्वक शतशः प्रणाम करून हा लहानसा लेख येथेंच आटोपतें घेतों.

—एका अमेरिकन तरुण लेडीनें पुरोहितासमक्ष, पाण्यांत पोहतां पोहतां, सायबाला विवाहित करून घेतलें !

स्फुट विचार

योग्य सूचनाः—वे. शा. सं. श्रीनिवास भट, रहाणार बडोदा, यांनीं गोव्यांतील एका देवळाचे महाजन या नात्यानें येथील सरकारला कांहीं सूचना केल्या आहेत. त्या आमच्या मतें योग्य असून सरकारनें तातडतोब लक्षांत घेण्यासारख्या आहेत. भटजीबोवांचें असें ह्मणणें आहे कीं, देवळास अनुलक्षून असलेले एकंदर कायदेकानू सरकाररित्या मराठी भाषांतरीत रूपानें असावे; देवळांतील एकंदर व्यवहार बालबोध लिपींतून व्हावा व सर्व कारभार योग्य जबाबदारीनें पार पडण्यासाठीं देवळांच्या चिटणीसांस ठरीव वेतनाची योजना करण्यांत यावी. आमच्या देवालयांच्या महाजनबंधूची संख्या गोव्यापेक्षां ब्रिटिश हिंदुस्थानांत जास्त असल्यावरून व तेथील रहिवाशी बहुतकरून पोर्तुगीज भाषेंत अनभिज्ञ असल्यावरून, भटजीबोवांनीं मांडलेल्या सूचना अमलांत येण्याप्रीत्यर्थ देवळाचे येथील हितचिंतक सहानभूतिपूर्वक प्रयत्न करतील अशी आह्मांस उमेद आहे. देवळांच्या नियमबंदींत सुधारणा सुचविण्यासाठीं नेमण्यांत आलेली कमिटीहि सुदैवानें विचारी हिंदु गृहस्थांचीच असल्यावरून आमची उमेद अनाठायीं नाहीं, असेंच कोणालाहि कबूल करावें लागेल.

एक कल्पनाः—आमचें सरकार 'रेडा' बनलें आहे, असें कोणी विधान केलें तर तो वेडा ठरेल असें आह्मांस तरी वाटत नाहीं. रेड्याच्या पाठीवर कितीहि मुसळधारा पाऊस पडला तरी जसें त्याचें समाधान होत नाहीं तसेंच सरकारच्या पाठीवर कितीहि करांचा पाऊस पडला तरी त्याच्या गरजा भागत नाहींत त्या नाहींतच ! अशा या अनुकंपनीय स्थितींत सरकारला कांहीं तरी मार्ग दाखविणें आमचें कर्तव्य आहे. व या कर्तव्यास अनुसरून आह्मीं सरकारसमोर अशी कल्पना मांडण्याचें धाडस करितों कीं, तिजोरीस पडलेली तूट भरून निघण्यासाठीं त्यानें यापुढें प्रत्येक डोक्याप्रमाणें कर वसूल करण्याऐवजीं प्रत्येक आंत–बाहेर येणाऱ्या जाणाऱ्या इसमाच्या वजनाप्रमाणें कर वसूल करण्याची पद्धत अमलांत आणण्याचा ठराव प्रसिद्ध करावा. वजनांप्रमाणें कर बसविण्यांत आल्यास तिजोरीचें वजन वाढलें हि सिवाय सरकारच्या इभ्रतीचें हि वजन वाढणार आहे ! इतकेंच नव्हे तर ही वजनदार नूतन व्यवस्था मूर्तस्वरूपांत उतरल्यास दहा वर्षांखालील मुलांची डोकीं जी आज करांविरहीत उघडीं [illegible] पडतात तींहि तशीं पडणार नाहींत, वजनाप्रमाणें त्यांची कशी तरी सोय लागणार आहे ! तात्पर्य सरकारनें ही वजनदार व [illegible] कल्पना अमलांत आणल्यास लोकांचें वजन [illegible] तिजोरीचें वजन शुक्लेंदुप्रमाणें वृद्धि पावणार आहे !

इतर फायदेः—उपरोक्त फायद्यांशिवाय वजनानुरूप कर बसविले गेल्यास इतर धार्मिक स्वरूपाचेहि फायदे होणार आहेत. ते असे कीं, वजन आकारण्याचे बाबींत सरकारनें लोकांना 'निर्जिव' माल मानलें पाहिजे. एखाद्या हालचाल न करणाऱ्या ट्रंकांत व हालचालीनें गडबड बडबडणाऱ्या माणसांत अंतर किंवा फरक ठेवितां कामा नये. अर्थात प्रतिमासिक सृष्टींत जड व अजड असे जे कित्येकांकडून प्रापंचिक दृष्टीमुळें काल्पनिक भेद मानले जातात ते, सरकारच्या सदरहू कृत्यानें समूळ विलयास जाऊन एखाद्या घोड्यांत व आपणांत बिलकूल भेद नाहीं, हें धार्मिक–पारमार्थिक–उच्चतम तत्व प्रत्येक नागरिकाच्या अंतःकरणांत वज्रलेप होणार आहे. वजनी पद्धतीनें इतक्या महत्वाचा आमचें पारमार्थिक वजन वाढविणारा फायदा झाल्यास आणखी काय पाहिजे ! मनुष्याचें अंतीम ध्येय पारमार्थिक उन्नति, हें होय. तें जर सहजासहजीं योगभोगांच्या त्रासदायक भानगडींत न सांपडतां सदरहू वजनी कल्पनेनें साध्य होत आहे, तर प्रत्येक धर्माभिमानी माणसानें तिला उराशीं बाळगलेंच पाहिजे, असा आग्रह कोणीहि केल्यास, त्याचा अनादर होणार नाहीं, असें वाटतें. तेव्हां 'भारत' सरकारशीं आमची अशी नम्र विज्ञप्ति आहे कीं, त्यानें सर्व कामें बाजूस सारून गोमांतकीय लोकांचें वजन आकारण्याच्या कामास एकदम लागावें !

ब्राह्मण व ब्राह्मणेतरः— ब्राह्मण व ब्राह्मणेतर असे पक्ष ब्रिटिश हिंदुस्थानांत आढळून येतात. सुदैवानें असले पक्ष गोव्यात उत्पन्न करण्याचा कोणी कितीहि प्रयत्न केल्यास त्यास यश येणें शक्य नाहीं. कारण, गोव्यातील मुख्य ब्राह्मण ह्मणजे सारस्वत हे होत. ते जात्याच उदारमतवादी असून व्यवहारदक्ष असल्यावरून दुसऱ्याच्या भानगडींत कारणाशिवाय पडण्यास त्यांस फुरसतच मुळीं नाहीं. यावरून असें मात्र समजावयाचें नाहीं कीं, सारस्वतांत स्वजातीविषयीं अभिमान वसत नाहीं. त्यांच्यांत आपल्या जातीविषयीं पूर्ण अभिमान आहे, पण ते केवळ आपल्या अभिमानाचा [illegible] दुसऱ्या जातींची उन्नति खुंटविण्यांत [illegible] नाहींत. हें [illegible] सिद्ध [illegible] आहे. [illegible] त्यांनीं अनेकदां दुसऱ्यांच्या अभ्युदयार्थ [illegible] वेचले. [illegible] लोककल्याणतत्परता [illegible] काळात [illegible] आहे; असें [illegible] जर कितीहि [illegible] 'ब्राह्मणेतर' [illegible] त्यांच्या [illegible] कारण नाहीं. [illegible] 'ब्राह्मणेतरांचें' [illegible] कृतघ्नतेचा [illegible] प्रसंग ओढवण्याचा [illegible] सारस्वतांनी [illegible] कोठें मारलेलें नाहीं. हें येथें नमूद करण्यास समाधान वाटतें.

गोव्यांतील चळवळीः—आजपर्यंत गोव्यांत अनेक चळवळी सारस्वतांच्या नेतृत्वाखालीं [illegible] आहेत. त्यांचा इतिहासानें सूक्ष्म परिशिलन के-

ANUNCIO 8

Nos dias 20, 21, 23 e 24 do corrente ás 14 horas [illegible] praça [illegible] cas das despezas do seguinte ano de 1923 e das comunidades respectivamente de A[illegible]odá, Corchodem, Cule Xelvona e Xelvona no local das suas sessões. Aos 10 de Julho de 1922.

O escrivão
Uttama P. Sinai Quarcar

जगांत होईल अनर्थ सारा ॥
जरी रुसे शेतकरी बिचारा ॥

आज आपल्या देशांतील लोकांची स्थिति काय झालेली आहे हें नव्यानें आतां कोणास सांगितलें पाहिजे असें नाहीं. कारण तिचा सर्वांस सारखा परिणाम सोसावा लागत आहे. ज्या बाजूनें विचार करावा ती प्रत्येक बाजू आपली लंगडी आहे ! त्या त्या बाजूनें आपली पीच्छेहाट होत आहे. अशा बिकट वेळीं ज्याला ज्या रीतीनें शक्य होईल व सुचेल तो उपाय प्रत्येकानें करीत राहिलें पाहिजे. आतां परकीयांनीं सर्वतोपरी ग्रसित केलें, तरी दुसऱ्यांस दोष देत बसण्यापेक्षां या विपन्नावस्थेंतून उत्तीर्ण होण्यासाठीं संतोष आणि ऐक्यभाव उत्पन्न करण्यास झटलें पाहिजे. व आपापली सुधारणा केली पाहिजे.

प्रथम संतोष कोणत्या लोकांत उत्पन्न करणें व कां इष्ट आहे. या बद्दल मला विचार करावयाचा आहे. प्राचीन काळीं आपल्या आर्य लोकांत मुख्य वर्ण चार असून ही वर्ण व्यवस्था त्यांच्या व्यवसाय भेदावरून झाली आहे. ज्यांनीं देशांत अध्ययन व अध्यापनद्वारें ज्ञानसंपत्ति वाढविण्याचें काम हातीं घेतलें ते ब्राह्मण; ज्यांनीं देशांतील मालमत्तेचें व लोकांचें परशत्रूपासून रक्षण करण्याचें काम पत्करलें ते क्षत्रिय; आणि परदेशाशीं व्यापार उदीम वगैरे करणारे ते वैश्य होत. शेवटीं राहतां राहिले शूद्र. यांचा धंदा म्हणजे मजुरी व शेती भाती करून उदर निर्वाह करणें होय. हे लोक जातीनें कनिष्ट समजले जात व आजही समजले जातील तरी आजच्या विषयाच्या दृष्टीनें त्यांचें इतरांपेक्षांही जास्त महत्व आहे.

वर लिहिलेले व्यवसाय व वर्ण आजमितीला आपल्यांत संगतवार असलेले दिसणें अशक्य आहे. अमक्याला अमुक व्यवसायावरून अमुक संज्ञा देतांच यावयाची नाहीं.कारण प्रस्तुतच्या विपरीत कालानें तसा निर्बंध पाळगण्याला कोठेंच सवड ठेवली नाहीं. पोटासाठीं ज्याला जो धंदा सुचेल तो तो प्रत्येक जण करूं लागला. नोकरी [सरकारी) करणें हें तर एक उपजिविकेचें मुख्यच साधन होऊन बसलें आहे. आपणांपैकीं बहुतेकांची याच बाजूस प्रवृत्ति असल्याचें अनुभवास येतें. अशानें देशाची ऊर्जितकळा उदयास येण्याची आशा तर नकोच. पण उलट अधिकाधिक विपन्नावस्था मात्र प्राप्त होत जाईल यांत संशय नाहीं. कारण ज्या गोष्टीकडे विशेषेंकरून लक्ष पुरविलें पाहिजे व जीमुळें एकंदरांचें जीवन चालतें, त्या बाबतींत आमची स्थिति बरीच असमाधानकारक आहे. ही गोष्ट म्ह. शेतकरी व मजूर वर्गाला उत्तेजन देऊन त्याला संतुष्ट ठेवणें ही होय. कारण देशाची संपन्नता वस्तुतः याच लोकांच्या परिश्रमावर अवलंबून आहे. व तीच खरी आहे.

कांहीं काळापूर्वी आपल्या देशांतील लोकांचे देवघेवीचे व्यवहार धान्याधान्यांनीं होत असत. हा एकधान्य दिलें तर त्या बद्दल त्याकडून दुसरें धान्य घ्यावयाचें. नाणीं क्वचित आढळत. पण पुढें हा मनु बदलत चालला. धान्यादिकांचा व्यवहार अदलाबदलीनें होणें उत्तरोत्तर कमी पडूं लागलें. व नाणीं प्रचारांत येऊं लागलीं. हीं नाणीं सोन्यारुप्याचीं तांब्याचीं आणि आतां तर कागदी नोटांपर्यंत मजल पोंचली आहे.असें झाल्यानें व्यवहारामध्ये सोय झाली. पण त्या मानानें समृद्धीचें पारडें हलकें होत चाललें. आतां धान्याधान्यांनीं व्यवहारच अशक्य झाला. याचें कारण धान्योत्पत्ति करणाऱ्या वर्गास अवश्य तितकें उत्तेजन नाहीं. इतरही सरकारी वगैरे बाजू किरकोळ आहेतच. नाहीं असें नाहीं. पण— मुख्यही—जर खरोखर ह्या शेतकरी वर्गास व मजूर वर्गास त्यांच्याशीं धनी व कूळ या नात्यानें किंवा इतर रितीनीं वर्चस्व चालवणाऱ्या लोकांकडून सलोख्याचें वर्तन असतें तर सांप्रतच्या इतकी निकृष्टावस्था प्राप्त झाली नसती असा माझा समज आहे.

कित्येक वेळां असे पुष्कळसे मासले दृष्टीस पडतात. गरीब शेतकरी लोकांनीं ग्रीष्म व उन्ह शेतांत काबाडकष्ट करून दाणे उत्पन्न करावेत व धन्याच्या घरीं नेऊन पोंचवावेत इकडे गुदस्तापेक्षां यंदां कुळाकडून ज्यास्त फायदा कसा घेतां येईल इकडे फाकडदृष्टीनें टपून बसलेले धनीसाहेब असतातच. कुळाकडून कांहीं मागें पुढें झाल्यास त्या बिचाऱ्यावर ते मनसोक्त असा गोप्रदानाचा वर्षाव करतात! प्रसंगविशेषीं या खाष्टपणाच्या अतिरेकानें त्यांचें नुकसान करण्यास प्रवृत्त होतात. पण हा केवळ प्रमाद आहे. हीच गोष्ट मोलमजुरी करणारांविषयीं.समजा, एखाद्या मजुराकडून काम करून आपण घेतों. तो बिनकसर काम करतो पण त्यास मजुरी देतेवेळीं मात्र कृपणता होईल त्या रीतीनें करण्याकडे व देशाची बचत करण्याकडे आपलें कसून लक्ष असतें. खरोखर असें करण्यानें तो मजूर संतोषानें काम करीत नाहीं. अर्थांत तें तितकें बिन कसूरही होत नाहीं. अशा वेळीं मनुष्यानें हात सैल ठेवणें दोन बाजूनीं हितकर व फायदेशीर आहे. एक कार्यसिद्धि व दुसरें समाधान.

अशा दृष्टीनें पाहतां आमच्यांत विचार जागृति फारच थोड्या लोकांत आढळून येईल. कित्येकांकडे पैसा असेल, जे मोठे धनिक असतील अशांनीं इकडे लक्ष देऊन द्रव्यसामर्थ्य खर्ची घालणें जरूर आहे. पैसे जवळ असल्यानें खरी संपन्नता कोणाचच होणार नाहीं. कारण पैसा ही खरी संपत्ति नसून तें एक विनिमयाचें साधन आहे. त्याचा खरा उद्देश कोणता असेल तर हाच कीं, जातीनें व दर्जानेंही कनिष्ठ पण उपयुक्तच्या दृष्टीनें इतरांपेक्षां कंकणभर जास्त श्रेष्ठ अशा लोकांस म्हणजे शेतकरी व मजूर ह्यांना समाधान राखण्याकडे होय कारण, आपणा सर्वांच्या जीवनाची मदार ह्यांवर अवलंबून आहे.

एखादे वेळीं जर हा वर्ग असंतोष होऊन संप होऊं लागतील तर आमच्या सारख्या पांढरपेशा पण निरुद्योगिता प्रिय अशांची कशी दैना उडेल याची नुसती कल्पनाच केली पाहिजे. अशा गोष्टी तूर्त होत आहेत व कित्येक कारखान्यांची कामें जेथल्या तेथें खोळंबून राहिलीं आहेत. तेव्हां या गोष्टीचा विचार करणें अवश्य आहे.

गणेश रामचंद्र बोडस.

नवदुर्गा वि. मडकई

या विद्यालयाची वार्षिक परीक्षा, श्री. गणपतराव सामंत हेडमास्तर श्री शारदाविद्यालय कुंभारजुवें (प्रचारक गोमांतकीय मराठी शिक्षक संघ) व रा. रा. काशीनाथ नारायण कामत यांनीं ता १० व ११ जूनला घेतली व सोमवार ता १९ रोजीं रा. सामंत यांच्या अध्यक्षतेखालीं बक्षीस समारंभ झाला. त्यावेळीं मुलांचीं गाणी, संवाद, चरक्यावर सूत काढणें वगैरे कामें झाल्यावर संस्थेचे व्यवस्थापक रा. शाणु व्यंकटेश भरणें [प्रो. नेवरें] यांचें भाषण झालें. नंतर रा. काशीनाथ नारायण कामत यांनीं रिझल्ट वाचून दाखविला. तो खालीं लिहिल्या प्रमाणें:—

इयता	विद्यार्थी	प. बसली	पास झाली
४	७	७	६
३	४	४	२
२	९	९	७
१	१२	१२	९
बालवर्ग	१५	—	—
—		३२	२४
४७			

नंतर मुलांस बक्षिसें वाटल्यावर अध्यक्षांनीं थोडक्यांत मुलांस समयोचित उपदेश करून, समारोप केला. रा. भरणें यांनीं आभारप्रदर्शन केल्यावर व हार तुरे वगैरे वांटल्यावर समारंभाचें काम आटोपलें.

शाळेचे हेडमास्तर रा. कामत यांनीं दरमहां दोन रुपये वर्गणी शाळेला देण्याचें जाहीर केलें; हें त्यास भूषणावह असल्यानें त्यांचें अभिनंदन करणें योग्य आहे. असो.

रा. गणपतराव सामंत ह्यांनीं आपल्या शाळेच्या कामाचा बोजा संभाळून या शाळेच्या परीक्षेस येण्याची तसदी घेतली याबद्दल त्यांचे आभार मानावे तितके थोडेच आहेत.

एक प्रेक्षक

Sabida essa tendencia de retaliações de muita parra e nenhuma uva que, embelesa o talento do sr. Tarcar; não é superfluo que eu continue a maçar o *Bharat* e os seus estimados leitores?

Vamona

Surje na scena o sr. Nanum Tarcar Pernencar e em tom intimativo proprio do *leader* dos ilustrados manejadores de navalha exige-me que eu lhe declare quem seja para me oferecer o saquinho de navalhas e tesouras e para me instruir...*ex-oficio* no oficio da sua profissão de barbeiro. Agradeço-lhe a gentilesa ainda que, em preço ela não valha nem ceitil.

Nada de fúrias, sr. Nanum que élas o comprometem seriamente.

¿*Não* acha que eu tenho razão quando-lhe disse que ele era incompetente para dar conselhos a outrem, de *limpar* os farazes, ele que com a sua classe, não fazem barba aos ditos farazes e alparqueiros?

¿ Não é injusto que quem, como o sr Nanum, tem a sua casa a *feder*, introduza o seu focinho nos monturos do lixo doutras casas?

Inda bem que concorda comigo; mas simplesmente por mero amor ...aos cabelos e barbas dos bramanes, deixam os correligionarios do sr. Tarcar de *tocar* nos farazes e alparqueiros, porque, se o fizessem, seriam os barbeiros perseguidos pelos bramanes e *considerados tambem aspraasa.* E assim não havendo barbeiros que não sejam *aspraasa*, ficarão os bramanes (como sucede em Borim?) com barbas e cabelos crescidos, o que o *generoso* sr. Nanum quer evitar, enquanto não tenha a certeza de que eu e os meus companheiros possamos desempenhar bem a profissão da classe a que pertenco. Apetitoso *pretexto*, não há duvida!

Apesar de eu não ser bramane pela simples razão de *sorcuruimbim* como todos sabem, garanto-lhe, todavia, que os bramanes não levarão a mal que os barbeiros *toquem* nos farazes e alparqueiros, admitindo-os tambem nas suas escolas, festas e jantares opiparos ou *oviparos*. Tenha mesmo a certeza de que não terá o sr. Nanum que embrenhar-se nas barbas e cabelos crescidos dos bramanes, juntamente com a sua numerosa classe. Mas por Deus sem limpar a sua casa e empregar os seus *esforços...de uvas em prol do progresso daquelas classes analfabetas*, não se atreva a levantar a cerviz para dictar leis, que então continuará a ser considerado *incompetente, sem autoridade nem direito* ...para falar nos farazes.

Quem tem telhado de vidro, não deve sentir-se com competencia, autoridade ou direito para atirar pedras ao do visinho, bem lembrou o *Bharat* de mistura com outros argumentos demonstrativos da *sem razão* ..das iras do sr. Tarcar.

Sim, sr. Nanum. Procedeu mal em tocar num assunto ... *intocavel* para si. Queria salientar-se, mas abusou-se: pretendeu sentir-se sobre a cabeça dos farazes, mas caiu ao pé deles sem forças para se levantar. Quiz mostrar se o que não era mas ficou *mostrado* o que era.

Trabalhou *pedibus manibusque* para provar que era liberal dos quatro costados e ficou provado que praticamente não passava dum simples amigo de parra. retaliações e odios, isto é, dum terrivel reaccionario. Quiz disfarçar a mentira e ficou descoberta a peta.

E' que quem faz o qual quere, experimenta o que não quere.

Aformosea o sr. Pernencar a sua carta com varias outras belezas, proprias—déle, mas como elas me não dizem respeito nem á minha opinião, ponho-as no cesto de... lixo que doutra coisa não são dignas.

Tucarama

Não deve ser

Neste sentido tem sido apresentadas as propostas de extincção das comarcas de Quepêm, Damão e Bicholim e uma outra da extincção dum logar de notario, exclusivamente da ultima comarca, apezar de se ter previsto no referido projecto a extincção e sua conversão em julgado.

Não é sem pena e sem menos magoa que recebemos a infausta noticia daquelas propostas da economia que alias devia ser feita cortando *as demasias* acabando com as sinecuras existentes e aumentando os pagamentos...

E' a nossa infelicidade. A sorte deste concelho desde a implantação do *self-goverment* tem sido das mais lamentaveis parecendo que os indomaveis fados da providencia querem acabar com esta pobre cassabé, séde da provincia do Batagrama e antiga e historica sede dos batalhões.

Está sobre ela suspensa a espada de Damocles para o seu aniquilamento.

Posto isto voltemos ao assunto.

Primeiramente, não é possivel ocultar, que movidos por interesses pessoaes, como dizem, alguns empregados de fazenda de Bicholim por seus valiosos esforços, conseguiram que o C. L. deliberasse aprovar a proposta da extinção dessa Repartição, como corre, sem olhar absolutamente pela conveniencia publica e a imperiosa necessidade da mesma Repartição na sède da comarca onde funcionando o tribunal da primeira instancia e os cartorios dos tabeliães, naturalmente o movimento judicial e as transacções exigem maxima facilidade no pagamento das contribuições.

Surge, agora, como se viu uma outra proposta igualmente injustificavel, qual a da extincção do juiso da comarca e a sua substituição pelo julgado municipal sem se calcular os graves inconvenientes que devem resultar dessa proposta

Ora estando preocupado o espanto publico com essa pretendida inovação surge a protestada reducção do numero dos tabeliães desta comarca, por haver benevolo acolhimento o memorial do tabelião Sr. J. F. de Silva Coelho que se queixa de que ele não ganha o suficiente para a vida, por supôr que o movimento da comarca não dá para dois tabeliães, alêm de trazer em abono da sua pretenção a reducção do numero dos escrivães do juizo de direito.

(continua)

Bicholim O me mo

भारत

गुरुवार आषाढ शु० १२ शी १८४४

प्रागतिक संघाचा राजसंन्यास ?

श्री. द्वारकानाथ, मुरगांव यांच्या लेखासंबंधीं आह्मांस जें कांहीं लिहावेंसें वाटतें तें आह्मी मागाहून भारतांत नमूद करणार आहोंच. लेखाच्या विस्तृतपणामुळें जरी हें काम आज शक्य नसलें तरी एका विधानाबद्दल मात्र आह्मांस त्यानीं आजच-सवडींत सवड साधून-खुलासा केल्याशिवाय रहावत नाहीं. तें विधान ह्मणजे संघाच्या कार्यकारी मंडळाची संवग लोकप्रियतेविषयीं लालसा' या संबंधीचें होय. सुदैवानें संघाच्या कार्यकारी मंडळांत निस्पृह व तत्वाभिमानीच लोक वावरत असून, लोककल्याणाशिवाय त्यांच्या मनांत दुसरें कांहींच घोळत नाहीं हें जाहीर करण्यास आह्मांस आनंद वाटतो. असें असतां जर त्यांकडून करवाढीच्या बाबतींत कांहींच सामुदायिक प्रयत्न झालेला नाहीं तर त्यास तशाच महत्वाच्या अडचणी आड आलेल्या आहेत, हें उघड होय. पण यांचा विचार मागाहून होणार असल्यामुळें सध्या इतकेंच पुरें आहे.

सं भारत

Paulo da Gama ह्या नांवाखालीं एक निस्पृह व बाणेदार लेखक आमच्या ह्या दीन बनलेल्या व बनवलेल्या गोमांतकाच्या हलाख स्थितीचें भेसूर चित्र व सद्याच्या आपण निवडून दिलेल्या प्रतिनिधींनीं आंखलेलें धोरण ह्या महत्वाच्या विषयावर आज बरेच दिवस पणजी येथें प्रसिद्ध होणाऱ्या O Heraldo ह्या नावांच्या पोर्टुगीज दैनिक पत्रांत आपले विचार प्रदर्शित करीत आहे. आह्मांला मिळाले ल्या स्वराज्याची सध्यां कशा प्रकारची दैना उडालेली आहे व हा सर्व अपराध कोणावर शाबीत होतो ह्या विषयीं जर कोणाला खरी खुरी माहिती पाहिजे असेल तर त्यानें सदर लेखकाची गेल्या दिवसांत प्रसिद्ध झालेली लेखमाला अवश्य पहावी अशी आमची त्यांस सूचना आहे.

राष्ट्रांत राज्यकर्ते व प्रजा हीं दोन अंगें असावयाचीं; व ह्या दोन समान चक्रांवरच राष्ट्रशकट सुरळीतपणें चालणें शक्य आहे. परंतु दोहोंतील एक चक्र जेव्हां अधिकाराच्या बलावर दुसऱ्याच्या ऱ्हासास कारणीभूत होत असतें तेव्हां त्याला खीळ पडून त्याची गति कुंठीतही झालीच पाहिजे. हा सिद्धांत आज कित्येक वर्षेपर्यंत खरा ठरत आलेला आहे. कोणत्याही राष्ट्राचा इतिहास पहा. त्या राष्ट्राच्या समूळ नाशाला अगर अवनतावस्थेला जर कोणतीही गोष्ट कारणीभूत झालेली असेल तर ती ह्या दोन चक्रांमध्यें उत्पन्न झालेलें वैमनस्य हीच होय! असें आपणाला बहुतकरून आढळून येईल. या न्यायानें पहातां आपला गोमांतक प्रांत पुष्कळ बाबतींत विशेषतः राजकीय बाबतींत सुरक्षीत रहाण्याला राजकर्ते व प्रजा ह्या दोन बाजूत ऐक्य असणें व एकमेकांनीं ऐक्यानें वागणें युक्त होय. परंतु वस्तुस्थिति ह्या गोष्टींच्या तंतोतंत विरुद्ध आहे असें आपणांस नुकत्याच जनतेवर लादल्या गेलेल्या नानाप्रकारच्या करांवरून कळून येण्यासारखें आहे. युद्धजन्य परिस्थितीमुळें आधींच गोमांतकीय जनता हलाख झालेली. त्यांत आणखी मारुतीच्या शेंपटाप्रमाणें दरवर्षीं वाढत जाणाऱ्या करांचा बोजा तिच्या डोक्यावर असह्य झालेला, मग सर्वस्वी पिळून काढणारे कर तिनें कोठून सहन करावे बरें? ह्या करवाढीचें उत्पन्न गोमांतकाच्या सुधारणेला सर्वशः जरी खर्च झाले असतें, तर गोष्ट निराळी होती, पण ती स्थिति तर सध्याच्या करवाढीच्या बाबतींत नाहीं; मग करवाढ कशाला? तर अगडबंब पगार घेणाऱ्या ब्युराक्रसीचें कोड पुरवावयाला! तेव्हां अशा ह्या प्रजा-हित-राज्यकर्त्यांच्या [?] नानाप्रकारच्या चाळ्याला संमति न देणं अर्थांत उघड उघड नापसंती दर्शविणें व विरोध करणें हेंच योग्य होय!

पण इतकें देखील आमच्या 'भोळ्या व गरीब जनतेकडून न व्हावें हें खरोखरच राष्ट्राचें दुर्भाग्यच होय. नाहीं म्हटल्यास "भारत" पत्रासारख्या पत्रानें ह्या करवाढीविरुद्ध केलेला खटाटोप! [मग तो शाब्दिकच कां असेना?] पाहून उघड उघड तऱ्हेनें सरकारच्या कृत्याचा निषेध करण्याला एक तरी व्यक्ति पुढें आलेली पाहून समाधान वाटतें. परंतु कितीहि झालें तरी 'भारत' हें एक वर्तमानपत्र, तें फार झालें तर आपल्या वाचकांच्या मनांत करवाढी विरुद्ध गहजब उडवून देईल व एखादे वेळीं त्यांना विस्कळीत प्रयत्न करण्याला भाग ही पाडील, पण अशा आणीबाणीच्या वेळीं प्रत्येक जणानें कराच्या आपत्तीला—दैविक नव्हे-हो शिव्या दिल्यानें ती थोडीच टळणार आहे. त्याला निराळेच प्रयत्न अमलांत आणावे लागणार. बलकांवावर स्वस्थ बसून 'नवऱ्यानें मारलें व पावसानें भिजविलें तर फिर्याद कुणावर देणार' या म्हणीच्या राजकर्त्यांच्या अनुचित कृत्यांकडे उपयोग प्रत्येकानें करून सध्या भागण्यासारखें नाहीं. हा प्रसंग विस्कळीत प्रयत्न करून भागण्यासारखा नाहीं. संघटित प्रयत्न केला पाहिजे. सर्व साधारण गरीब जनता करांविरुद्ध आहे तिच्यामध्यें करांचा बोजा पाठीवर घेऊन उभें राहण्याचें त्राण नाहीं. ती जर्जर व अनाथ झालेली आहे हें खरोखरीचें चित्र दाखऊन देणाऱ्या आरोळ्या आपण अशा जागेवरून व अशा तऱ्हेनें मारल्या पाहिजेत कीं त्या जागेवरून त्या आरोळ्या आपल्या राजकर्त्यांच्या कर्णरंध्रावर जोरानें जाऊन धडकतील हेंच आपलें सध्याचें कर्तव्य होय. ह्याच्या पलीकडे अनाथ दुबळ्या प्रजेच्या हातांत आणखी काय

वरून प्राप्त झाली आहेत. गौडाचार्यांचा मान प्रथीड वर्गानें करावा व द्रविडाचार्यांचा मान गौडवर्गानें करावा, हें निर्विवाद होय. हा प्रकार पुरातन कालापासून ह्या सांखळी गांवांत चालत आलेला आहे हें प्रख्यात असून, आजच म्हणजे वैशाख वद्य तृतीया शके १८४४ शुक्रवारीं रात्रौ श्री विठ्ठल मंदिरांत द्रविडांतर्गत (कऱ्हाडे म्हणून प्रसिद्ध असणाऱ्या) पुजारी मंडळीनें प्राक्कालिन क्रमास फांटा देऊन श्री गौडपादाचार्य (श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती स्वामी महाराज) महाराजांच्या पाद्यपूजेचा लाभ घेतला नाहीं असें समजून सखेदाश्चर्य वाटलें! असो. वरील प्रकारें वेदाध्ययन करणारा ब्राह्मण वर्तमानकाळीं मिळणें दुर्लभ झालें. त्यामुळें—वर्णाश्रमधर्माची मर्यादा राखून श्री नारदाश्रम अगर श्रीम द्भागवत ह्यांत सांगितल्या प्रमाणें—श्रीविष्णूची तरी उपासना करून ब्राह्मणानीं कृतार्थ व्हावें ह्मास्तव वैष्णव सांप्रदाय प्रसिद्धीस आला. ह्या सांप्रदायानुरूप चालणारे शिष्यही कृतकृत्य होतील, अशी गौडसार्थांची आशा होत आहे. म्हणून श्रीगौडाचार्यांची गादी विभूषित करणारे धर्मगुरु स्मार्त व वैष्णव ह्या नावांनीं प्रसिद्ध असले तरी उभयतांचें नेहमीं ऐक्यच आहे. तदनुसार स्मार्त आणि वैष्णव सांप्रदायी ब्रह्मदेव अभिन्नभावें श्री गौडाचार्यांची भक्तिपूर्वक सेवा करीत आहेत, हें पाहून परमानंद वाटतो. प्रमुखाचे अभावीं प्रतिनिधि काम करितो, ह्या न्यायानें मुख्य जें ब्राह्मण कर्तव्य त्याचा यद्यपि लोप झाला तथापि, प्रतिनिधिभूत वर्णाश्रम धर्म—संध्यावंदनादि कर्में यथासांग चालवून विष्णु अगर शिव ह्या परमपूज्य देवतांची मनोभावें उपासना करणारे गौडशिष्य त्यानीं सर्व पूर्णतेस कारणीभूत जे श्री गौडाचार्य त्यांच्या आज्ञेंत राहून त्यांची अखंडीत सेवा करित जावी हेंच त्याना कल्याणप्रद आहे इतकें सांगून आटोपतें घेतों. श्रीमत्पूर्णानंद सरस्वती स्वामी महाराजकी जय [शिष्यवृंदानें जय असा घोष करून टाळ्यांच्या गजरांत समाधान व्यक्त केलें.]

आज व्याख्यान दिलें आहे. मागाहून मला कांहीं सुचलेले विचार प्रकट करण्यांत येतील.

डि. फं. ४ आणे — सारस्वत

मराठी शाळा व त्यांच्या परीक्षा

श्रीशारदा विद्यालय-कुंभारजुवें

या शाळेची वार्षिक परीक्षण, श्री महेश्वर दत्तात्रेय बाके, बी. ए. उपाध्यापक लोकमान्य शिक्षणसंस्था-मालवण, श्री. रामचंद्र शंकर नायक धंखाबलीकर प्रो. नोमील स्कूल-पणजी, यानीं, ता. २७, २८ एप्रिल १९२९ रोजी केलें; परीक्षेचा परिणाम खालीं दर्शित केला आहे.

इयत्ता	परीक्षेस बसलीं	उत्तीर्ण झालीं
६	१	१
५	३	३
४	१०	१०
३	[illegible]	१०
२	२४	२४
१	२९	२२
शिशुवर्ग	१६	१६
	९०	८५

पूर्वी प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें ता. २९ रोजीं श्री. बाके यांच्या अध्यक्षतेखालीं सायंकाळीं बक्षीस समारंभ झाला. मुलांकडून ईशस्तवन व स्वागतपर पद्यें, संवाद, गाणी कवाईत, चरक्यावर सूत काढणें, इत्यादि कार्यक्रम पूर्ण झाल्यानंतर उपरिनिर्दिष्ट विद्यालयाचें गोमंतकास ललामभूत झालेले सर्व मित्र मुख्याध्यापक श्री. गणपतराव सामंत यांचे विद्यार्थ्यांचें ध्येय व दिनचर्या या विषयावर भाषण झालें, नंतर बक्षिसें वांटलीं.

मडगांवचे श्री. यशवंतराव सरदेसाई यांनीं आपल्या पत्नी सौ. लक्ष्मी यांचे नांवें ठेवलेलें १ बक्षीस; मडगांवचे दुसरे एक गृहस्थ श्री. केशव कृष्ण नाईक यांचें लोकमान्य बक्षीस १; व श्रीमंत शिवाजी शिवराम शेणवी कुंडईकर यांचीं ५ बक्षिसें; व संस्थेचीं तेरा बक्षिसें; मिळून एकंदर वीस बक्षीस संख्या झाली.

बक्षिसें मिळालेल्या विद्यार्थ्यांची नाममाला

नांव	इयत्ता	प्रकार	
केशव अनंत भांडारे	६ वी	लो. बक्षीस	
त्र्यंबकटेश म. बर्वे	५ वी	संस्था	,,
अनंत जि. देसाई	,,	कुंडईकर	,,
अनंत नारायण धुमे	,,	संस्था	,,
वसंत अ. भांडारे	४ थी	,,	,,
भास्कर ल. भांडारे	,,	कुंडईकर	,,
विनायक वि. तेलंग	,,	संस्था	,,
पुतळाबाई कृ. धुमे	,,	देसाई	,,
केसरबाई कृ. देसाई	३ री	कुंडईकर	,,
रामा दत्तला नाईक	,,	संस्था	,,
भिकू रामा नाईक	,,	,,	,,
दिनानाथ न. भांडारे	२ री	,,	,,
पद्मनाभ रा. भांडारे	,,	,,	,,
सदाशिव मं. बोरकर	,,	,,	,,
मंगेश स. धुमे	,,	,,	,,
कृष्णनाथ वै. लवंदे	,,	कुंडईकर	,,
घनःश्याम अ. फट्टो	१ ली	संस्था	,,
वासू पुंडलीक नाईक	,,	,,	,,
कुळा तानो तारी	,,	,,	,,
वसंत रा. भांडारे	,,	,,	,,

बक्षिसें वाटून झाल्यावर समारोपादाखल अध्यक्षांचें सुश्राव्य भाषण झालें.

बक्षिस समारंभाच्या वेळीं विद्यालयांतील विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी तयार केलेल्या कलाकौशल्याच्या वस्तूंचें प्रदर्शन सर्वच दृष्टीनीं अपूर्व, अनुकरणीय असें होतें. कारण त्यांत विद्यालयांत बनविलेले चरके; त्या चरक्यावर मुलांनीं काढलेलें सूत, त्या सुतापासून तयार केलेली खादी व दुवाके आणि त्या खादीपासून बनविलेल्या टोप्या हीं मांडलेलीं दिसत होतीं. शिवाय रंगी बेरंगी काड्यांपासून बनविलेल्या चटया, मातीचीं व कागदाच्या लगद्याचीं फळें; निरनिराळ्या प्रकारचे पिंजरे, वागा वगैरे कितीतरी प्रेक्षणीय व उपयुक्त वस्तु प्रदर्शनांत मांडलेल्या असून त्या प्रेक्षकांस आश्चर्यचकित करून टाकीत होत्या. गेल्या दोन तीन महिन्यांत ३० पौंड कापसाचें सूत काढले. विद्यालयांत १५।२० चरके सुरू आहेत.

मराठी चौथ्या यत्तेपासून मराठी शिक्षणाबरोबर पोर्तुगीज शिक्षणाची जोड दिली असून, विद्यालयांत शिक्षण घेतलेलीं पांच मुलें शिमेर गावच्या परीक्षेस बसलीं होतीं व ती पांचही उत्तम प्रकारें उत्तीर्ण झालीं. याबद्दल पोर्तुगीज शिक्षक रा. कृष्ण गोविंद राजमये यांचें अभिनंदन कोण केल्याशिवाय राहील. या गृहस्थानीं अत्यंत स्वार्थत्यागपूर्वक या कामीं प्रयत्न केले आहेत. हें लिहिण्यास आनंद वाटतो.

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील विद्यार्थी देशभाषेची चौथ्या इयत्तेची परीक्षा झाल्यावर राजभाषा शिकण्यास जातात; परंतु राजभाषा—शिक्षण घेत असतां देशभाषादि शिकण्याची सोय असल्यानें त्यांचा फायदाहि होतो. म्हणजे इंग्रजी तिसऱ्या इयत्तेपर्यंत किंवा इच्छा असल्यास मॅट्रिकपर्यंत सुद्धां देशीभाषेचा अभ्यास चालू ठेवतां येतो, त्यामुळें मराठी किंवा इतर देशभाषाविषयक ज्ञान तितके उच्च दर्जाचें तिकडील विद्यार्थ्यांस होतें. पण, गोव्यांतील विद्यार्थी चौथ्या किंवा तिसऱ्या इयत्तेचा मराठी शिक्षणक्रम संपवून पोर्तुगीज शिक्षणास गेले म्हणजे लिसेच्या कुर्स कोंप्लेत करण्याकरितां जी मराठीची परीक्षा द्यावी लागते तेथपर्यंत म्हणजे सुमारें ७।८ वर्षे मराठीचें त्यांना दर्शनसुद्धां होत नाहीं! म्हणून गोमांतकांतील विद्यार्थ्यांचें मराठी भाषेचें ज्ञान अगदीं अपूर्ण असतें किंबहुना पोर्तुगीज शिकूं लागल्यावर मराठीवर पूर्ण पाणी पडतें असें म्हटलें तरी चालेल. हा अनिष्ट प्रकार टाळण्याकरितां उपरिनिर्दिष्ट प्रयत्नासारखा उपक्रम प्रत्येक विद्यालयांतून झाला पाहिजे व तो होईल अशी उमेद वाटते. असो.

या विद्यालयांत एकंदर विद्यार्थी संख्या १४० असून शिक्षक मराठीचे ३ आहेत. खरोखर प्रामाणिकपणानें या शाळेविषयीं यश प्रदर्शित करावयाचें म्हणजे गोमांतकांत काय पण महाराष्ट्रांत सुद्धां अग्रस्थानीं राहण्यांस योग्यही आहे असें म्हणावयास कोणतीच हरकत नाहीं. एखादा कळकळीचा शिक्षक योग्य सवलत दिली असतां आपल्या कार्यांत कसें यश मिळवितो हें पहावयाचें असल्यास ही एक शाळा पाहिली म्हणजे पुरे आहे. याविषयीं मागाहून केव्हां तरी माझे विचार आपल्याकडे लिहून पाठवीन तूर्त इतकेंच पुरे.

श्रीशांतादुर्गा विद्यालय, कळंगूट—गोवा मोफत शिक्षण संस्था

या विद्यालयाची वार्षिक परीक्षा म्हापसें येथील सारस्वत विद्यालयांतील मास्तर रा. रा. सोहीराजी रामचंद्र आरवंदेकर यानीं ता. १० जून १९२२ रोजीं घेतली. परीक्षेच्या निकालावरून विद्यालयांतील शिक्षक रा. रा. विष्णु रघुनाथ सामंत हे पुष्कळच परीश्रम करतात असें दिसून येतें.

परीक्षेचा निकाल येणें प्रमाणें

इयत्ता	बसलेलीं	पास झालेलीं
४	३	३
३	३	१
२	६	५
१	३	२
	१५	११

बक्षीस समारंभ मागाहून व्हावयाचा आहे.

एक प्रेक्षक

bros dos ditos correspondentes pedi que se promovesse a instrução dos mesmos, estabelecendo escolas especiais, a fim de com o andar dos tempos, acabar com o *aspresa* (untouchability of depressed classes.)

Se o sr Director não concorda nisso ? tambem o diga:—

"A ruina da India começou quando os hindús pronunciaram o as parsa,, diz o adorado Vivecananda suvami, que pelo seu saber e inteligencia poude conquistar lustre á religião hindu na America."

' O tratamento de intangibilidade das classes desprezadas é uma mancha que deshonra o hinduismo é um crime, é um pecado que carece de ser purificado, dando as mesmas classes o tratamento devido A intangibilidade não tem razão de ser, não tem sancção na religião, é a divisa do *scitan*;" diz o Mahatma Gandi

Como quere, pois o correspondente *Vamona* que essa intangibilidade seja um preceito religioso, ainda que determinado pela higiene e tomado mesmo que assim seja, não crê *Vamona*, que com a instrucção se conseguirá que aquelas classes abandonem os seus maus costumes ? Leia *Vamona* bem a proposta, que nela encontrará resposta antecipada para os conselhos que me dá.

Acusam-me os ditos correspondentes *Moropanta e outros* e ainda V. Exa. de incompetente para tratar de semelhante assunto pelo facto de, no entender deles, não haver na classe dos barbeiros (classe com muita pouca instrução do que a de casta bramane) pessoas que provam por actos e factos as ideas que professo.

Mas dirá me o ilustre *Director do Bharat*, o que é que tem feito a adeantada casta bramane' que mais responsabilidade tem no caso, para remover esta nodua do hinduismo, a ponto de ser aos ditos correspondentes insuportavel a lembrança por mim feita de *com o andar dos tempos* acabar com o vergonhoso tratamento de intangibilidade, que os homens nem aos cães dão, como quando por agora instituir os intangiveis, fazes o alparqueiros? Nada de certo.

¿Com que autoridade, com que direito, pertendem os mesmos correspondentes negar me competencia, alegando ter eu casa suja, não tendo eles, pelo menos, a sua casa limpa apesar do que são conhecidos do publico os esforços por mim empregados e que estou empregando no limite das minhas debeis forças para o progresso das classes analfabetas, esforços que concorreram ainda que indirectamente para o despertar de energias duma parte da população bramane?

Por esta forma de proceder nada se avança só faz lembrar o *Peshwaismo* em que eram oprimidas as outras classes em beneficio da classe previligiada—a bramane—e a grande reunião promovida em tempo nesta capital para obrigar os individuos de outras castas a vestirem-se panos curtos acima do joelhos no intuito de humilha las...

Tudo isto vem a proposito para frizar que ... mais instruidos e previligiados e ... quer *Tucarama* que os barbeiros façam desde já barba aos farazes quebrando o laço de intangibilidade imposto pelos bramanes ? Estou certo que parte dos barbeiros nenhuma objecção haverá para isso, existe apenas o único receio de que os barbeiros fazendo barba aos farazes ou aceitando-os no seu seio por ocasião de suas festas, sejam os barbeiros perseguidos pelos bramanes e considerados tambem *asparsa* resultando disso os bramanes ficarem com cabelos e barbas crescidas o que terà de ser removido pelos correspondentes *Moropanta*, *Vamona*, *Tucarama* e outros quijandos, abandonando os seus oficios habituais de *agricultor e literatos* arvoran lo-se em *barbeiros*, não de casta mas de profissão, terão que trazer ao hombro o saquinho de navalhas e tesouras, ou terão de aconselhar outros de sua casta (los correspondentes) a exercer a profissão de barbeiros.

Estão dispostos para isso os ilustres correspondentes ? Digam o abertamente e sem sofisma, firmando as correspondencias com suas assinaturas proprias, pois preciso se torna, antes de os barbeiros darem o passo indicado pelo *Tucarama* , a sociedade hindú e antes a classe dos barbeiros saiba positivamente com quem poderá contar para o exercicio dessa profissão...

Deixamos, pois, de retaliações que nada contribuem para o progresso da sociedade ou se produzem produzem parra e não uvas, as quais não sò desacredita a pessoa que as acima, como tambem o jornal que as aceita...

Trabalhemos de mãos dadas para conseguir do Governo a aprovação das propostas que teremos feito alguma cousa, pois ocasiões destas nem sempre se encontram.

Pondo ponto á questão para não ser demasiadamente extenso, somente voltarei no caso de serem discutidas serenamente as propostas, sem referencias directas ou indirectas que possam ferir qualquer pessôa ou casta, pois sou adverso ao azedamento de discussões inuteis.

Peço disculpa á classe bramane por qualquer expressão menos correnta que por ventura tenha escapado, pois confesso que tenho maxima consideração por ela e nem por imaginação desejaria ofende-la.

-Nanum Tarcar Pernencar

Não deve ser

Quando foi festejado o *Self government*, supunha-se que ele havia de promover não só o levantamento economico da colonia mas ainda o seu progresso material, moral e intelectual, mas infelizmente a amarga experiencia de tres anos e pico demonstrou evidentemente que a India ainda não està preparada para a Autonomia e os actos e factos confirmaram cabalmente a profecia feita por aquele ilustre homem de estado que se chama Freitas Ribeiro.

" A Autonomia nada ... A Autonomia nada fez de util. Lançou e arrecadou impostos novos, e a lançar e arrecadar novos impostos limitou ingloriamente toda a sua função.

A Autonomia agravou descaroavelmente a condição do pobre contribuinte e mais nada como diz o insigne jornalista sr. Paulo da Gama.

Querem, porem, agora, fazer a economia, para ingles ver, e extirpar o depauperamento das nossas finanças publicas afim de promover não sò o levantamento economico da colonia mas ainda o seu progresso intelectual e moral, extinguindo os tribunais de justiça (continua)

O mesmo

भारताची नवी व्यवस्था

येत्या महिन्याचे आरंभापासून नवीन व्यवस्था अमलांत यावयाची. पण एकंदर वर्गणी अजून वसूल न झाल्यावरून तसेंच आमच्या खात्रीच्या आश्रयादात्यांची संख्यादि निश्चित न झाल्यामुळें येत्या आगष्ट महिन्यापासून 'भारत' नवीन स्वरूपांत प्रसिद्ध करण्याचें, कित्येक हितचिंतकांच्या आग्रहावरून, ठरविलें आहे. दरम्यान आमच्या संपादकांचा दौराहि आटोपून त्यांच्या खास देखरेखेखालीं सर्व व्यवस्था होण्यासहि ठीक पडेल. केवळ शक्तिबाहेर तोटा सहन करावा लागून भारताचें अस्तित्व कधींहि अनिश्चित होऊं नये म्हणून इतकी खबरदारी घ्यावी लागत आहे. त्या बद्दल आमचे सहृदय आश्रयदाते भारतास क्षमा करतील अशी आशा आहे.

मनेजर भारत

भारत

गुरुवार आषाढ शु० ५ मी १८४४

स्वदेशी माल वापरा !

स्वराज्य मिळण्याचे कामीं अगर स्वराज्य प्राप्त झालें असतां तें संभाळून ठेवण्याचे कामीं स्वदेशीला किती मोठें महत्व आहे, हें आज कोणास नव्यानें सांगावयास पाहिजे असें नाहीं. स्वराज्य व स्वदेशी यांचा परस्पर संबंध अभेद्य आहे. अर्थात् जो स्वदेशीला मदत करतो तो स्वराज्य लाभि सहाय्य पुरवितो असें ओघानेंच सिद्ध होतें. म्हणूनच आम्हीं आमच्या एका मित्राचे स्वदेशी बद्दलचे विचार खालीं देत आहों:—

'स्वदेशी चळवळीमुळें हिंदुस्थानच्या व्यापाराच्या शरीरामध्यें चैतन्य जागृत होऊं लागल्यापासून हल्लीं ठिकठिकाणीं औद्योगिक प्रदर्शनें भरत आहेत. या प्रदर्शनापासून देशांत कोणकोणते जिन्नस कोठें पैदा होतात व परदेशी मालावर बहिष्कार घातला तरी तेवढ्यानें आपल्या संसाराच्या बहुतेक गरजा भागूं शकतात आणि ज्या कांहीं परदेशी वस्तूवांचून आपलें अडतें त्या इंग्लंडावांचून दुसऱ्या देशांतहि मिळूं शकतात हें लोकाना चांगलें कळूं लागलें आहे. पण आतां यापुढें एवढ्या फायद्यावरच संतुष्ट राहण्यांत अर्थ नाहीं. पूर्वीं इतकेंहि होत नव्हतें तें आज होऊं लागलें आहे हें ठीक आहे पण आपली मुख्य नजर ह्यावर नाहीं. याच्यापेक्षां जास्त पलीकडे आम्हांस गेलें पाहिजे. स्वदेशी चळवळ सुरू होऊन लोकांनीं स्वदेशी माल वापरण्याचा निश्चय केला, बऱ्याच दिवसांपासून निराश झालेल्या कारागिरांस उत्तेजन मिळालें व ते अहोरात्र श्रम करून स्वदेशी वस्तू तयार करूं लागले. कित्येकांनीं आपल्या मदतीस दुसरे कारागीर घेतले व कित्येकानीं आपल्या मजुरांची संख्या वाढविली तरी पण माल नाहीं अशी ओरड आज कां ऐकूं येते ? इंग्रज लोक पांच हजार कोसांवर राहून स्वतःच्या देशाच्या मागण्या पुरवून आम्हांलाहि पुरे पडतात व आम्हांला आमच्या लोकांची मागणी पुरविणेंसुद्धां नाकीं नव कां येतात ? याचें कारण उघड आहे कीं, तेथील कारागिरांस त्यांच्या दोन हातांखेरीज अनेक यंत्रांच्या हातचें साह्य आहे तसें येथील कारागिरांस नाहीं तें साहाय्य त्यांस मिळवून दिल्याखेरीज जे विलायती जिन्नस आज मोठ्या प्रमाणानें आपल्या घरांत घुसत आहेत त्यास कधींहि हाकलून लावतां येणार नाहीं आणि ते हाकून लावण्याचें सामर्थ्य आपल्या अंगीं आल्याशिवाय आपले हे हेतुहि साध्य होणें शक्य नाहीं.

स्वदेशी चळवळीचे पुरस्कर्ते महात्मा गांधी यांनीं अवघ्या थोड्या महिन्याच्या अवधींत स्वदेशी चळवळीची कसोटी जगजाहीर होण्याकरितां जो अलौकिक परिश्रम केला त्या बद्दल त्यांचें कौतुक करावें तेवढें थोडेंच आहे. हल्लींची वेळ ही राष्ट्रीय उन्नतीच्या चढाओढीची वेळ आहे. याकरितां स्वदेशोन्नतीच्या कामांत आपण एकमेकांच्या पुढें जाण्याची इर्षा बाळगली पाहिजे विद्यार्थ्यांनीं त्यांना मिळणाऱ्या सुट्टींत ते जेथ तेथें जातील अगर आपल्या गांवीं लहानापासून तों मोठ्यापर्यंत स्वदेशाचें महत्व सर्वांना सांगून तसें वागण्याचा उपदेश करण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. शिकलेल्या लोकाना किंवा शिकाऊ विद्यार्थ्यांनासुद्धां आपापल्या गावांत बराच मान असतो तेव्हां अशा वेळीं आपण आपलें व-

---

Pondori Camotim

Este distincto aluno hindú foi galardoado com os premios da *Madame Novass e Fernando Cunha*, o que, com verdadeiro desvanecimento, registamos nas colunas do nosso jornal.

O sr. Pondori Camotim é o primeiro hindú que acaba de ter os referidos premios, facto virgem nos anais do Licêu Central de Nova-Gôa. E' porisso maior o nosso contentamento tanto mais que hindús como o sr. Camotim nobilitam a classe a que pertencem, alem de se nobilitarem a si proprios, consolidando-lhe com seu talento e esforços as gloriosas tradições.

Nossas cordiais felicitações pois, ao hindú laureado e á briosa classe que se orgulha de possuir no seu seio um aluno tão distincto como o sr. Camotim.

भारत

गुरुवार जेष्ट कृ० १२ शी १८४४

निभाव कसा लागेल ?

राज्यावर संकटपरंपरा कोसळावयास लागली ह्मणजे प्रजेनें निद्रानंदांत रममाण होतां कामा नये. तर जेणेंकरून राज्यावरील आपत्ति हटेल तेणेंकरून मयत्न करण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे. अशा आणीबाणीच्या प्रसंगीं प्रजेनें आपलें कर्तव्य ओळखण्यांत व तें तत्परतेनें पाळण्यांत जीवापाड झटलें पाहिजे. व्यक्तिसौख्यांत गुरफटून राहून, सामुदायिक स्वस्थतेचा चुराडा न होण्यासाठीं काळजीपूर्वक जपणें अत्यंतावश्यक आहे, यांत दुमत असणें शक्य नाहीं.

करवाढीच्या वणव्यानें गोमांतकची असहाय्य प्रजा होरपळावयास लागली आहे. करवाढीच्या प्रबल शस्त्रनें तिला अगदीं निर्बल बनविलें असून, दैन्यावस्थेची हृदयास घरें पाडणारी स्थिति अनुभवावयास, सत्तेच्या बळावर अप्पलपोटी सरकारनें, तिला भाग पाडलें आहे. तात्पर्य चोंहोंकडूनीं करवाढीच्या अक्राळ विक्राळ पिशाच्याकडून आमची जनता निर्दयपणें पछाडली गेली आहे.

पण दुःखाची गोष्ट कीं, प्रजा आपलें योग्य रितीनें कर्तव्य बजावण्यास अजून पुढें होत नाहीं. स्वार्थी नोकरशाहीनीं शक करण्याची सकल काढगच्या मागीला ती लागलेली अजून पहाण्यांत येत नाहीं. सत्र अकळ एकत्र मिळवून, तिचा उपयोग करांचें पाणी करण्यास, ती एकजुटीनें झटत असलेली अजून दिसत नाहीं.

अशानें राज्याची स्थिति सुधारणें अशक्य होय. उलट ती दिवसेंदिवस बिघडत जाऊन एक दिवस असा येईल कीं, त्या दिवशीं प्रत्येकाला आपल्या 'निर्जिव' अस्तित्वाचा पुरा पश्चात्ताप होईल. पण चोरांनी घर लुटून एकदर संपत्तीचा फडशा लावल्यानंतर दारांना लोखंडी कड्या लावून काय उपयोग होणार आहे ? आमची तर अशी समजूत आहे कीं, सरकार तर्फेनें करवाढीच्या बेबंद कारभाराने आमचीं घरें 'स्वच्छ' केल्यांवर लोखंडी कड्यापुर्ता सुद्धा पैसा आह्मांजवळ शिल्लक उरणार नाहीं ! असो.

अशा स्थितींत प्रजेनें स्वस्थ बसणें महत्पाप होय. इतर पापांचे परिणाम भोगण्यास कदाचित कालावधि लागेल पण सदरील महत्पापाचीं अनिष्ट फळें तावडतोब चाखावीं लागतात, असा सार्वत्रिक अनुभव आहे. अर्थात् अशा प्रसंगीं प्रजा आपल्या कर्तव्याला रजा देईल तर भयंकर सजा भोगण्याच्या अवस्थेप्रत पोंचेल, हें उघड होय.

तिजोरीस पडलेली तूट सध्या १७ लाखांची असून करवाढीचा सैतान इतस्ततः विहरत असतांहि ती तुटत नाहीं व प्रजेच्या मागचा हा घोर सुटत नाहीं. करवाढीच्या समप्रमाणान च तूटवाढ होत आहे. याचें कारण वाढत्या खर्चाच्या धांवत्या गाडीला खीळ घालण्याचें सामर्थ्य कोणातच राहिलेलें नाहीं.

नोकरशाही आपलें कर्तव्य विसरली आहे. व प्रजेला आपलें कर्तव्य बजावण्यास वेळ नाहीं. विसरभोळेपणा व वेळेचा अभाव अशा दुहेरी अडचणींत आमचा प्रांत चिरडत असून त्या त्याचा केव्हां नाश करतील याचा भरवंसा नाहीं. सत्ताधारी स्वकर्तव्यच्युत झाले ह्मणून प्रजेनें ख्यालीखुशालींत दंग असलेंच पाहिजे असें नाहीं. बाकी दरिद्री लोकांची ख्याली खुशाली कशा रितीची असेल ती दिसतेच आहे ह्मणा !

करवाढीवर आम्हीं पुष्कळच लिहिलें आहे. कित्येक वाचक तर आह्मांस चर्वितचर्वणाचा दोष लावण्यास सुद्धां मागें पुढें पहाणार नाहींत, परंतु करवाढीच्या अप्रिय परीणामाचें भेसूर चित्र आमच्या मनःचक्षूंसमोर नित्य वागडत असल्यावरून, त्या विषयीं लोकांत होईल तितकी जागृति कमीच आहे, अशा प्रामाणिक समजानें आमच्यानें प्रकृत विषयाला इष्ट साध्य हातीं येईपर्यंत सोडवत नाहीं. वेळ मिळेल तेव्हां आम्हीं त्याचा यथामती समाचार घेतल्याशिवाय कदापिच रहाणार नाहीं, हें येथें स्पष्ट जाहीर केलेलें बरें.

आम्हीं एकतंत्री नोकरशाहींत आहों असे जे समजतात ते भयंकर चूक करतात. 'आम्हीं एकतंत्री नोकरशाहींत नसून बहुतंत्री लोकशाहींत आहों. असें त्यांनीं पक्कें समजून, सध्या दिसत असलेला नोकरशाहीचा बरचष्मा फोडून टाकला पाहिजे. एवंच नोकरशाहीनें राज्याला लावलेला करांचा वणवा, प्रजेनें—लोकशाहीनें स्वप्रयत्नाच्या जलसिंचनानें कायमचा नामशेष करण्यास एका पायानें तयार झालें पाहिजे तरच आमचा निभाव लागेल.

स्फुट विचार

वाचकांशीं हितगूजः—केवळ जनताजनार्दनाची एकनिष्टपणें सेवा बजावण्यासाठींच भारताचा जन्म आहे. हें त्याच्या धोरणावरून वाचकांस कळून आलेंच आहे. स्वतःच्या जीविताची कांहींच पर्वा न करतां आह्मीं आजवर हजारांनीं तोटा सोसला आहे. हेतु हा कीं, भारतद्वारा गोमांतकाचें कल्याण व्हावें. पण संपादक हे कोणी श्रीमान गृहस्थ नसल्यानें भरपूर लोकाश्रयाचा अभाव असल्यास त्याच्यानें नेहमी वाढता नुकसानीशीं टक्कर देववेलच असें ह्मणवत नाहीं. आजपर्यंत त्यांनीं आपलें एकंदर वार्षिक उत्पन्न भारतार्पण केलें असून शिवाय नवीन व्यवस्थेपाटीं तोंडी व लेखी मिळून सुमारें तीन हजारांचें कर्ज उभारलें आहे. उद्देश हा कीं, भारत ही संस्था टिकाऊ होऊन तिचा फायदा सदा सर्वदा आमच्या पश्चातसुद्धां जनतेस मिळावा. आह्मांवर अनेक संकटें लोटलीं असतां, पूर्वार्जित जमिनजुमल्यावर खासखुद्द देखरेख ठेवतां येत नसल्यानें आह्मांस प्रत्यहीं नुकसान होत असतां व जिकडे तिकडे प्रवास करून प्रवचनाची कामगिरी सांभाळावी लागत असतांहि, आह्मीं आमचें भारताविषयींचें कर्तव्य बजावण्यास परमेश्वर कृपेनें कुचराई केलेली नाहीं.

आमचे वर्गणीदारः—आमचें कर्तव्य पार पाडण्याचे कामीं आह्मीं आमची सर्व शक्ति वेंचीत आहों. व सर्व वर्गणीदारांनीं हि आपली जबाबदारी ओळखून, आपलें भारतासंबंधींचें कर्तव्य बजावलें असतें तर सांप्रतची रडकथा 'गाण्याचा' प्रसंग व तोहि या जागीं—आह्मांवर खास आला नसता. काय हो, आमचीं येथील पत्रें आज जन्मतात व उद्यां मरतात. चालकांत चिकाटी नसल्यानें त्यांची ही अशी शोचनीय स्थिति झाल्यास नवल तें काय ! वर्गणीदारांच्या नांवानें हे कां बोंबलतात कळत नाहीं ! असे तारे तोडणाऱ्या लोकांस आह्मीं नम्रतापूर्वक जाहीर करतों कीं, मागें लिहिल्या प्रमाणें भारत आपलें कर्तव्य बजावण्यांत शिकस्त करीत असतांहि बहुतेक वर्गणीदारांनीं दोन दोन वर्षांची वर्गणी अजून फेडलेली नाहीं. कित्येकांनीं ४०।४५ अंक घेतल्यावर देणें होत असलेली वर्गणी चुकती न करतां, मध्येंच भारत बंद करण्याचा अव्यापारेषु व्यापार केला आहे. कित्येकांची मजल तर याहिपुढें गेलेली आहे. त्यांनीं मुद्दाम अंक मागून वर्गणीची फेड केलेली नाहीं ! तरी बरें कीं, सगळेच वर्गणीदार सदरील प्रकारचे नव्हत. नाहीं तर आह्मांस भारत ऑफिस केव्हांच बंद करून, नुसत्या प्रवचनावरच लोकसेवेची तहान भागवून घ्यावी लागली असती. तात्पर्य काय कीं, भारतानें आपलें कर्तव्य बजावण्यांत शक्य तो स्वार्थत्याग केला व करीत असतांहि, एकंदर वर्गणीदारांनीं आपलें कर्तव्य योग्य रितीनें पार पाडलेलें नाहीं. ही अभिमानाची गोष्ट नव्हे. तर आमच्या त्या वर्गणीदारांनीं आपलें कर्तव्य बजावण्यास पुढें सरसावून, त्यांस लागूं पहात असलेला दोष आधींच धुवून काढण्याविषयीं त्यांनीं खबरदारी घेतली पाहिजे.

आमची विनंतिः—ह्मणून विनंति—व तीहि शेवटची—करण्यांत येते कीं, बाकी असलेल्या वर्गणीदारांनीं आपापली वर्गणी चुकती करून भारताला हातभार लावावा. आमच्या इतर व्यवसाय बंधूंच्या सावधगिरीसाठीं भारतास नुकसानी आणलेल्या वर्गणीदारांची नांवनिशी प्रसिद्ध होईलच. यापुढें वर्गणी आल्याखेरीज कोणासहि अंक सुरू करावयाचा नाहीं अशी व्यवस्था केली असून लुटारू वर्गणीदारांच्या संपर्कापासून संस्थेला अलिप्त ठेवण्याचा कृतनिश्चय केला आहे. भारत प्रकाशनापासून आह्मांस नफा मिळवायाचा नाहीं. तर भारत जिवंत व तोहि चांगल्या स्वरूपांत ठेवावयाचा आहे. वसूलदार फिरवून वर्गणी गोळा करण्याच्या पद्धतीपासून आह्मांस तोटाच झाल्यामुळें, नवीन व्यवस्थेच्या सुरवातीपासून सदरहू पद्धत आह्मीं बंद पाडणार आहों. तेव्हां आमच्या हितचिंतकांनीं या गोष्टीचा विचार करून भारतासंबंधींचें आपलें कर्तव्य योग्य रितीनें पाळावें, अशी विनंति आहे. व या विनंतीकडे कोणाचेंहि दुर्लक्ष होऊं नये ह्मणून ती या सदरांत केली जात आहे.

पणजीची पाठशाळाः—गेल्या दोन वर्षांमागें या शाळेचा शिक्षणक्रम पांच वर्षांचा होता. तो लोकमताविरुद्ध सात वर्षांचा करण्यांत येऊन लिसेव नासियोनाल हें जुनें नांव काढून सदरहू पाठशाळेस लिसेव सेंत्राल आफोंस दे आल्बुकेर्क हा नवा किताब दिला होता. पण गेल्या दोन वर्षांच्या अवधींत या नूतन पद्धतीचा व्हावा तसा फायदा होत नसल्याचें आढळल्यावरून पुन्हां पूर्वींचाच शिक्षणक्रम कायम करण्याचें घाटत आहे. आह्मांस आलेल्या कित्येक पत्रांवरून तर सेंत्रालचें रूपांतर नासियोनालांत निश्चित झाल्यासारखेंच आहे, असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. ही गोष्ट ऐकून आह्मांस फार आनंद होतो. उशीरां कां होईना, पण लोकमताला धाब्यावर बसवून केवळ सत्तेच्या जोरावर आचरलेली घोडचूक नोकरशाहीच्या ध्यानांत येऊन ती, ती सुधारण्यास उद्युक्त झालेली पाहून, कोणाला समाधान वाटणार नाहीं ? असो. याच उदार धोरणानें बाकीच्याहि—व त्या कोणत्या आहेत—हें बहुतेकांस अवगत आहेच—चुका सुधारल्या जातील तर नोकरशाहीबद्दल लोकांत धुसफुसत असलेला असंतोष नष्ट झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं.

एक ठरावः—आमच्या लेजिस्लातीव्ह कोन्सिलच्या बैठकींत पन्नास रुपयांपेक्षां जास्त पगार घेणाऱ्या नोकरांवर दहा टक्के कर बसविण्यासंबंधानें कोन्सिलचे लोकपक्षीय मेंबर सि. वालीस दे आंद्राद यांनीं एक ठराव आणिला आहे. हा ठराव पास होणें अत्यंत अगत्याचें आहे. कारण तो न्याय्य असून तर्कालाहि धरून आहे. केवळ लोकांनींच कर भरून त्यावर नोकरशाहीनें कोणताही स्वार्थत्याग न करितां पुष्ट व्हावें हें योग्य नाहीं, हें कोणीहि कबूल करील. राष्ट्रावरील आपत्ति सर्वांस सारखी बाधक असते व तिचा नायनाट करण्यासाठीं सर्वांनींच कंबरा बांधल्या पाहिजेत. असें झालें तरच ती आपत्ति दूर होण्याचा संभव असतो. असो. उपरोक्त ठराव एक मतानें नाहीं तर नाहीं पण बहुमतानें तरी पास होईल अशी आशा आहे.

——भारतमित्राचा जून—जुलईचा जोड अंक जुलईच्या पहिल्या तारखेस प्रसिद्ध होईल असें संपादक कळवितात.

वाचकांस—

अगदीं ऐनवेळीं प्रेस 'सिक' पडल्यामुळें प्रस्तुतचा दोन पृष्ठांचाच अंक प्रसिद्ध करणें भाग पडलें. येता अंक नेहमींच्याच स्वरूपांत वाचकांची भेट घेईल.

म० भारत.

एक भाग असल्यामुळें त्याची मातृभाषा ह्मणजे मराठी हें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. आणि ह्या भाषेविषयींचा अभिमान जागृत ठेऊन ही आपली मातृभाषा आहे असें आमच्या पूर्वजांनीं सिद्ध करून दाखविलें आहे ही आनंदाची गोष्ट होय.

अनेक राज्यक्रांतींत, बहुविध संकटांच्या वेळीं व प्रसंगानुरूप पडलेल्या स्थलांतरांत देखील आमच्या पूर्वजांनीं मराठी भाषेची मिठी सोडली नाहीं. सरकारचा आश्रय तर नसोच पण उलट एतद्देशीय भाषेंत व्यवहार करण्याबद्दल कडक कायदे करून देशी भाषेचें निर्मूलन करण्याकरितां पोर्तुगीज सरकारनें आटोकाट प्रयत्न चालविल्यावेळीं, दुष्काळांत वेदांचें रक्षण करणाऱ्या "सारस्वत" मुनी प्रमाणें आमच्या पूर्वजांनीं ही भाषा आपल्या समाजांतून नामशेष होऊं दिली नाहीं. इतकेंच नव्हे तर गुपचूपपणें तिची सेवा करण्यांत तत्परताच दाखविली. मातृभाषेचें संगोपन त्यांच्याकडून झालें. त्यांनीं राखून ठेवलेल्या बिजाची जोपासना करून त्याला सवृक्षत्व बनविण्याचें कार्य नंतरच्या पिढीचें होतें तें त्यांकडून व्हावें तसें झाले असें ह्मणतां येत नाहीं. आतां आह्मीं तरी मराठी भाषेकडे दुर्लक्ष करणें योग्य होणार नाहीं. दिवसेंदिवस ही भाषा केवढी संपन्न व समर्थ होत आहे. व दिवसेंदिवस तिच्यांत कोणकोणत्या ग्रंथ संपत्तीची भर पडत आहे हें आपल्याला विशद करून सांगण्याची गरज नाहीं.

मातृभाषेची सेवा करावी ह्या उद्देशानें एक मराठी विद्यालय स्थापन करून त्या द्वारें जनतेंत ज्ञानाचा प्रसार करावा. ह्या हेतूनें ता. १० अक्टोबर १९२० रोजीं 'मुरगांव-शिक्षण-संघ' या नांवाची संस्था येथील लोकांनीं स्थापन केली. संघानें प्रथमतः विद्यालय व वाचनालय अशीं दोन कार्यें आपल्या अंगावर घेतलीं व तीं कशीं चालली आहेत हें निदान मुरगांवच्या संबंधीस तरी सांगणें नको. विद्यालयांत सुरवातीस ह्मणजे ता. १-१२-२० रोजीं ४९ मुलें होतीं. त्यांची संख्या आतां ७९ झाली आहे. या सर्व मुलांच्या गेल्या आठवड्यांत योग्य प्रकारें परीक्षा घेण्यांत आल्या. कुंआरजुवें येथील श्रीशारदा विद्यालयाचे हेड मास्तर श्री. गणपतराव शि. सामंत व श्री. ग. भ. भांडारी यांना परीक्षक निवडण्यास आलें होतें, आजच्या समारंभास श्री. सामंत जर आज हजर असते तर शाळेंतील अभ्यासक्रमाविषयीं व शिकविण्याचे पद्धतीविषयीं त्यानीं आपलें मत दिलें असतें. त्यांच्या अभावीं त्यानीं शाळेविषयीं लिहून ठेवलेला शेरा वाचून दाखविण्याची मी परवानगी घेतों.

[येथें श्री. सरदेसाई यांनीं पुढील शेरा वाचून दाखविलाः-] चालकांचे निमंत्रणान्वयें ता. ५।५।२२ शुक्रवारी वार्षिक परीक्षणास आरंभ करून ता. ७ रविवारीं सकाळीं काम आटोपलें. शिक्षक व विद्यार्थी ह्यांची वार्षिक कामगिरी अल्पावकाशांत अजमावून निकाल देणें, हें काम बरेंच जबाबदारीचें आहे. मुलांस योग्य न्याय मिळावा ह्मणून कितीहि खबरदारी घेतली तरी दिलेला निकाल संतोतंत वस्तुस्थितीशीं नेहमींच जुळत असेल अशी ग्वाही कोणाच्यानेंही देववणार नाहीं. तरी एकंदर परिस्थिति लक्षांत घेऊन माझ्या प्रामाणिक मता प्रमाणें निकाल नमूद केला आहे. (भारत खास अंक ९ पहा.]

सदर निकालावरून शिक्षणाचें काम आस्थापूर्वक व कळकळीनें केलें जातें असें दिसून येईल. विद्यालयांत प्रवेश केल्यावरोबर सकृद्दर्शनींच विद्यार्थ्यांची शालीनता सभ्यता व सुप्रसन्न चेहरे पाहून विद्यालयाबद्दल झालेला चांगला ग्रह दोनी दिवसांचे अनुभवानें दृढ झाला. उपाध्यापकाची जोड मिळाल्यानें शिक्षणाचें कार्य यापुढें विशेष समाधानकारक रीतीनें होईल अशी आशा आहे. बालमित्रांनीं गाइलेल्या सुस्वर पद्यांत झटल्याप्रमाणें ज्ञानकाजास वाहिलेल्या संस्थेंतून निघणारे ज्ञान व शील संपन्न विद्यार्थी देशकाजास वाहून घेऊन गोमांतकाचा भविष्यत: काल सुखमय करोत. हा संघ आपल्या व्यापक कार्यक्षमतेमुळें मुरगांवच्या वाढत्या लौकिकांत भर घालील अशी बळकट आशा आहे.

श्री. सरदेसाई पुढें ह्मणाले,—सद्यस्थितींतील मुलांची संख्या इयत्तावार पाहिली असतां १ ल्या इयत्तेंत ५२ मुलें दुसऱ्या इयत्तेंत १३, ३ ऱ्या इयत्तेंत ६, ४ थींत ५ अशी आहे. विद्यालयास एप्रील १९२१ ते एप्रील १९२२ पर्यंत फीचें उत्पन्न २६४ रुपये ३ आणे झालें असून संस्थेच्या मेंबरांकडून व आकस्मिक देणगी वगैरे रुपये ६२१-६-६ जमा झालेली आहे. सुटते देणगीचे २९७ रुपयां पैकीं २४१ रुपये वसूल झाले असून ५६ रुपयां पैकीं ४४ रुपये बुडतखातीं असून १२ रुपये अजून यावयाचे आहेत.

वरभाडें शिक्षकांचा पगार वगैरे एकंदर खर्च ८४० रुपये ९ आणे ४ पै आहेत. घरभाडें वगैरे अजून पैशांच्या अभावीं पुरतें चुकतें झालेलें नाहीं व खालील रकमा अजून वसूल व्हावयाच्या आहेत. देणगी बारा रुपये मासिक वर्गणी ७०-१२ संघाचे आश्रयदाते आपपली वर्गणी सर देण्याची मेहेरबानी करतील तर संस्थेवरील हें ओझें कमी होण्यासारखें आहे.

मुरगांव शहर हळू हळू भरभराटींत येत आहे. अशा वेळीं येथें स्थापन होणारी संस्था तीस हातभार लावण्याची बुद्धि सर्वांना परमेश्वरानें द्यावी अशी त्याकडे प्रार्थना करून व निर्विघ्नपणें गेलेल्या एका वर्षाच्या काळाबद्दल त्याचे आभार मानून आपणा सर्वांची रजा घेतों.

श्री. सरदेसाई याच्या भाषणानंतर पास झालेल्या मुलांची नांवें वाचण्यांत आलीं व खालील मुलानां अध्यक्षांच्या हस्तें बक्षिसें वांटण्यांत आलीं:—

इयत्ता	नांवें
४ थी	रत्नाबाई मंगेशराव मुर्डेकर
,,	मारुती शशिधर घार्से.
३ री	परशुराम वासुदेव शेटये.
,,	रघुनाथ श्रीधर झांवरे.
,,	अनंत महादेव गोवेंकर.
२ री	कल्याणबाई व्यंकटेश कामत.
,,	प्रिताबाई मंगेश लाड.
;,	पांडुरंग मंगेश कारापुरकर.
,,	इंदुमतीबाई मंगेश कारापुरकर.
१ ली	अर्जुन रामचंद्र पाटील.
,,	श्रीधर पांडुरंग शेटये.
,,	रामनाथ नारायण चारी.
,,	मंगेश सदाशीव तेलंग.
,,	कल्याणबाई चं. कंठक.
अपुरी	हेमलताबाई पांडुरंग चक्रमणी.
,,	चंद्रकांत विश्राम पालेकर.
,,	इंदुमतीबाई मंगेश लाड.
,,	गौरीबाई सुरथा नाईक.
,,	श्रीपाद तात्याजी शेटये.

या नंतर मुलानां खाऊ वांटण्यांत आला व अशा रितीनें हा समारंभ उत्कृष्ट रितीनें पार पडला.

सभेचें काम संपल्यावर संघाच्या सभासदांची एक खासगी सभा भरविण्यांत आली. संस्थेच्या कित्येक अडचणी दूर करण्यास व शाळेमध्यें आवश्यक अशा नवीन सुधारणाचा उपक्रम करण्यास कोणकोणते उपाय केले पाहिजेत या विषयीं एक दीड तास पर्यंत वाटाघाट झाल्यावर संस्थेचे सेक्रेटरी ह्मणाले:—आजपर्यंत माझ्या एकट्याच्यानें होईल ती संस्थेची सेवा मी केली आहे. संस्थेच्या कित्येक वर्गणीदारांकडून अजून पुष्कळच रकम यावयाची आहे. त्याच प्रमाणें शाळेच्या व्यवस्थेचें काम व वर्गणी गोळा करण्याचें काम हीं दोन्हीं कामें मनुष्यबळाच्या अभावीं माझ्या हातून झेपणें शक्य नाहीं हें अनुभवांतीं सिद्ध झालेंच आहे. कारण तसें नसतें तर मी इतके परिश्रम करून देखील एवढी वर्गणी वसूल झाल्याशिवाय राहिली नसती. तेव्हां मी अशी सूचना करितों कीं, कार्यकारी मंडळानें रा. रा. मंगेश आत्माराम लाड यांजवर वर्गणी गोळा करण्याची जबाबदारी टाकावी. गावांतील वजनदार गृहस्थांपैकी ते एक आहेत. त्यानां वसुली करणें जितकें सोपें जाईल तितकें सें मला होणार नाहीं. ही सूचना एकमतानें मान्य करण्यांत आली व सभा आटोपली.

Não podemos concluir esta local sem exteriorisar o nosso indiscritivel jubilo pelo desejado . . . *renascimento* do sr. Gama a quem tomamos a liberdade de, mais uma vez, dirigir daqui nossas tão calorosas como sinceras felicitações pela sua *vida nova—mais uma vez*, porque o nosso enviado especial felicitou-o na sua apalaçada e principesca residencia de Molcornem, em nome singular e plural do *Bharat*.

Boa proposta

O *Heraldo* junior insurgiu-se contra a importante proposta do sr. Vogal do Conselho Legislativo dr. João de Figueiredo, referente á conversão em julgados municipais das comarcas de Quepem, Bicholim e Damão.

Nós somos, porem, a fávor da proposta do sr. dr. Figueiredo, a qual não só não acabará com despesas inuteis que ao presente se fazem com a manutenção das mesmas comarcas sem movimento mas tambem contribuirá preponderantemente para extirpar, de raiz o microbio—*litigioso* que a presença delas ora cria.

Mas as considerações do *Heraldo* reclamam uma resposta extensa que porem não pode ser dada nesta edição por falta de espaço. No entretanto limitar-nos-hemos a perguntar-lhe:—

—¿ Ignora, porventura, o ilustre colega que a criação de necessidades é directamente proporcional á facilidade de meios de sua satisfação ? Não, certamente.

—¿ Desconhece o *Heraldo* a exquesita *mania* de muita gente se dirigir *por dá cá aquela palha* aos tribunaís, quando estes lhe sejam accessiveis economica e corograficamente ainda por causa de questiunculas que podiam ser derimidas sem intervenção dos mesmos tribunais e o que nas referidas comarcas é frequente vêr-se ? Não, tambem.

—¿ Não sabe, finalmente, que nas referidas comarcas *lavra a peste de ociosidade* que è mãe de vicios.. *demandistas* ? Conhece-o, igualmente.

¿ Em que fica, pois, o seu desacordo ?

Paciencia!

Apesar de composta não poude ir na presente edição a resposta já acusada do sr. Nanum Tarcar Pernencar, acompanhada de nossas considerações. Calculamos, tambem, a anciedade de que devem estar possuidos os srs. *Moropanto*, *Tucarama* e *Vamona* para saborear, talvez com voracidade, a referida prosa da lavra do ilustre protector da importante classe de farazes. Mas não há remedio. E o que não pode remediar-se, remediado fica.

Paciencia, pois, senhores!

Progresso

Há neste mundo de Cristo muito pateta que por ser *muito pateta* não sabe o que diz ou não diz o que sabe. Assim surgiu por ai alguem que torceu nariz á nossa bela antonomia, porque na vigencia desta dadiva— emprestada, cresceram os impostos novos e engrossou o *deficit* que sobe a 17 laques de rupias, se a memoria não nos intruja.

Mas ¿ que significa *crescer* e que ascepção tem a palavra *engrossar* ?

Ambos estes verbos indicam aumento, disignam que nós estamos, a passo acelerado, marchando para a *frente—unida* e mostram que hoje possuimos mais alguma coisa do que houtem.

Logo : estamos no progresso ainda que este progresso seja do...*deficit soberbo* e de impostos de se lhes tirar coiro e cabelo, juntamente com o esfarrapado e sujo chapeu, cheio de persevejos e piolhos.

A antonomia fez, pois, progresso de— farrapos, persevejos, piolhos e companhia.

Mau, mau . . .

A Comissão de Milhoramentos de Mormugão, quando cá esteve o sr. Maravilhas, seu presidente, foi sempre elogiada pela maioria dos nossos jornais. Assim, ela nasceu pelo calor de elogios e até festejou os seus aniversarios pelo calor de elogios.

Agora, porem, que o sr. Maravilhas se encontra ausente, todos o acusam com o ardor que seria para louvar se o tivessem antecipado, porque é feio atacar uma pessoa ausente, não é proprio do cavalheirismo levantar campanha justa ou injusta, contra um funcionario que está no goso de licença fòra do Paiz nem serve para coisa alguma guerra contra um inimigo que não está no campo de batalha.

Pelo menos o *Bharat* que nas suas colunas declarara guerra sem treguas á mesma Comissão, desde a sua criação—o que podem atestar as suas colecções—suspendeu a sua campanha com a saída de seu presidente, porque julgou ser inutil tratar de pessoas e coisas, postas fora do campo de batalha.

E' possivel que estejamos laborando em erro com esta nossa orientação: temos, todavia, de nos conformar com ela, porque *quod natura dedit nemo potest negare*

Para refletir . , .

Há monarquias que são autenticas republicas e ha republicas que são autenticas monarquias A Inglaterra, por exemplo, é uma monarquia republicana e Portugal ê uma republica monarquica.

Ao passo que, aqui. quem manda é o governo sem fazer caso da opinião publica sensata, alì è a opinião publica sensata que regula os destinos da Nação, circuustancia que parece confirmar a doutrina defendida num *Conto Politico* publicado, há dias, pelo *Bharat* do seu colaborador *R*

Pelos modos, nem sempre as palavras fazem sentido... verdadeiro

O ex. governador monarquico desta Provincia sr. Horta e Costa tinha muito medo da opinião publica sensata e porisso, punha todo o seu empenho em acertar ná sua acção administrativa que era popular — faça-se a justiça.

A liberal orientação do sr. Costa não foi nem é seguida pelos governadores republicanos que fizeram e fazem, por via da regra, o que pensam, o que querem o o que podem. E não se importam com a opinião publica sensata do Paiz. Afrontam na até com toda a sem-ceremonia.

E' claro que assim vamos mal e pior iremos se as nossas coisas não tomaram bem depressa outro rumo.

Reflitam nisto os que tem a obrigação de fazer, para que não sejam responsaveis perante o Paiz que governam das consequencias... que surtirem de seus actos...

भारताची नवीन व्यवस्था

भारताच्या नियमित प्रकाशनाम बाध येऊं नये ह्मणून, संपादकानी नवी व्यवस्था थाटण्याचें काम दुसऱ्यांवर संपविलें होतें. ह्मणून अजून त्याची मांडणी जशी व्हावी तशी होत नाहीं. आतां इतर व्यवसाय सांभाळूनहि खुद्द आह्मीच आमच्या स्वतःच्या जबाबदारीवर एकंदर कामगिरी घेतली असल्यानें नूतन व्यवस्थेचा जम या महिन्याच्या आंत बसेल अशी खात्री आहे. केव्हांहि झालें तरी 'आपण तो आपण व दुसरा तो दुसरा' हें तत्व डोकावल्याशिवाय रहात नाहीं, याचें आह्मांस आणखीं एकदां खासें प्रत्यंतर आलें. खरेंच आहे. आपली तळमळ, आपला अभिमान, आपली उत्सुकता खुद्द आपल्या रक्ताच्या बंधूंच्या अंतःकरणांत उत्पन्न होणें कठिण आहे. दुसऱ्यांची गोष्ट तर विचारावयालाच नको ! असो. नवीन व्यवस्थेसाठीं आह्मांस कर्ज उभारावयास लागल्याचें वर्तमान आमच्या हितचिंतकांस अवगत आहेच. त्याची फेड या वर्षांतच करण्याचा करार असल्यावरून एकंदर वर्गणीदारानीं आपापली वर्गणी चुकती केल्यास, भारतास बहुत्वाची मदत होणार आहे. नवा पहिला अंक प्रसिद्ध होण्यापूर्वी—ह्मणजे या महिन्याच्या आंत, ज्या कोणांकडून वर्गणी येणार नाही त्यांस भारत बंद केला जाऊन त्यांचीं नावें "चोर वर्गणीदार" किंवा "लुटारू सभ्य गृहस्थ" या सदराखालीं स्पेशल अंकांत प्रसिद्ध होतील. या उपायानें तरी त्या प्रतिष्ठित लुटारूंची सांथ नष्ट होते कीं काय हें पाहिलें पाहिजे.

आमचे संपादक दौऱ्यावर निघालेले आहेतच. त्यांकडे वर्गणीची फेड केल्यास फार उत्तमच. न पेक्षां वसुलदाराची वाट न पहातां वर्गणी थेट भारताच्या पत्त्यावर येथें पाठवून देण्याविषयीं आग्रहाची सूचना आहे. वर्गणीदारांची नवी नावांनिशी छापण्यांत येत आहे. त्यांत केवळ पैसे देण्याऱ्या आश्रयदात्यांचाच समावेश होईल—मग त्यांची संख्या कितीहि अल्प असो. ह्मणूनहि आह्मीं वर्गणी चुकती करण्यासाठी विनवीत आहों. आजपर्यंत 'भारतानें हजारांवर नुकसान सोसलें आहे. परंतु सध्याच्या महागाईत ही स्थिति चालू ठेवणें सर्वतोपरी अनिष्ट असल्यावरून, केवळ ज्यांच्याकडून वर्गणी येईल—व तीहि आगाऊ त्यांसच भारत भेट देणार आहे. भारताला नफा तर केव्हांच मिळालेला नाहीं व त्याची त्यानें अपेक्षाहि पण केव्हां केलेली नाहीं. कसेंबसें खर्चाचें बस्तान बसलें कीं त्याला समाधान. तेव्हां वर्गणी चुकती करा.

मनेजर भारत

भारत.

गुरुवार जेष्ट व० ६ ष्टी. १८४४

जोरानें हल्ला करा!

एखाद्या व्यक्तीला किंवा संस्थेला चित्ताकर्षक नांव देण्यांत आलें ह्मणजे त्या व्यक्तीकडून किंवा संस्थेकडून नांवाला अन्वर्थक अशीं नांवें कमविण्यांचीं चित्ताकर्षकच कृत्यें होत असतात, अशी गोष्ट नाहीं. नांव कर्ण असलें ह्मणजे कृतिहि कर्णाचीच असते असा नियम बांधतां येत नाहीं. नांव व कृति या उभय गोष्टींत सदासर्वदा मेळ असतोच असा प्रकार नाहीं.

या सर्वसाधारण सिद्धांताचें अगदीं जवळचें प्रत्यंतर पहावयाचें असेल तर आमच्या रिपब्लिक राज्यपद्धतीकडे नजर फिरविली कीं पुरे. प्रजासत्ताक असें या पद्धतीचें नांव साऱ्या जगांत गाजत आहे. पण या 'नेहमी' नूतन राज्यव्यवस्थेनें प्रजेला कल्याणकारक अशीं कितीशीं कृत्यें करून आपलें नांव सार्थ केलें आहे ? उलट मोनार्कीसुद्धां जीं कृत्यें करण्यास धजली नसती, ज्यां कृत्यांमुळें तिचें तोंड काळें ठिक्कर पडलें असतें, तींच कृत्यें या प्रजासत्ताक राज्यपद्धतीच्या ऐन तारुण्यांत राजरोस रितीनें आचरलीं जातात !

या वरून नांव व काम या परस्परांत नेहमींच मैत्री असते असें नाहीं उलट पक्षीं शत्रुत्वाचेंच नातें त्यांच्यांत बहुतकरून डोकावतें, असा अनुभव आहे. व अनुभवज्ञानाच्या भक्कम व टिकाऊ पायावर ज्या सिद्धांतांची उभारणी होत असते ते सिद्धांत फोल अथवा कवडीमोल ठरविणें सहसा शक्य नसतें.

पोर्तुगीज रिपब्लिकची मुहूर्तमेढ रोवल्यास आज दहा वर्षांपेक्षां जास्ती काळ लोटला. या अवधींत तिनें कोणकोणतीं शतकृत्यें करून प्रजेला सुख दिलें ? प्रजेची प्रसन्नता प्राप्त करून घेण्यासाठीं कोणत्या उदार व दिलदार धोरणाचा अवलंब केला ? मोनार्कीपासून डवचणाऱ्या क्लेशदायक यातना कमी करण्यांत कितीसा पुरुषार्थ दाखविला.

'कांहींच नाहीं' असें या तिन्हीं प्रश्नांला एकच उत्तर देतां येईल. परंतु पूर्वीची तरी 'परिस्थिति' असावी कीं नाहीं ? छे! देशाच्या दुर्दैवानें रिपब्लिक स्थापन झाल्यापासून पूर्वीपेक्षांहि आतां आमची स्थिति जास्त धोक्याची बनली आहे. तिजोरीवर मनमुराद चरणाऱ्यांची संख्या आतां पूर्वीपेक्षांहि जास्त वृद्धि पावल्यावरून सार्वजनिक संपत्तीला पडलेला तुटीचा खोल खड्डा जास्तच खोल खणला जात आहे. खर्चवाढीच्या नव्या कल्पनाना कल्पनातीतपीक येत असल्यावरून कल्पनेबाहेर लोकांच्या पैशाचा निर्भयपणें चुराडा करण्यांत येत आहे. व अशा या बेबंद कारभारामुळें पडत असलेली तूट भरून काढण्याच्या मिषानें करवाढीला पुढें करून व लोकमतावर सं-

महात्मा गांधींची योग्यता

महात्मा गांधी यांना हिंदुस्थान सरकारनें पकडल्याची वार्ता अमेरिकेस गेली, त्यावेळीं त्याच्या दुसऱ्या दिवशीं ह्मणजे ता. १२ मार्च रोजीं अमेरिकेंतील न्यू यार्क शहरचे सुप्रसिद्ध व विद्वान अध्यक्ष रे. जॉन हेनीज हॉलमेन यांनीं महात्मा गांधींच्या संबंधानें पुढील उद्गार काढले. ते ह्मणाले:—

महात्मा गांधी हे हिंदुस्थानचे रहिवासी असून त्यांनीं जगाच्या कल्याणाचें थोर कार्य चालविलें आहे. आज जगांत त्यांच्याइतकी थोर विभूति नाहीं. कांहीं महिन्यापूर्वी त्यांचें नांव हिंदुस्थानच्या बाहेर फारसें कोणाला माहीत नव्हतें. तें मागें सहकारासह्ची माझ्या वाचण्यांत आलें होतें, व त्याचवेळीं त्यांच्या संबंधानें मला माहिती होती, तीवरूनच हा कोणी तरी फार मोठा पुरुष असावा अशी माझी खात्री झाली होती. त्यांच्यासंबंधानें अधिक माहिती मिळविण्याकरितां त्या वेळींच मी प्रयत्न केला होता. परंतु त्यांत मला यश आलें नाहीं. परंतु आजकाल त्यांचें नांव साऱ्या दुनियेंत गर्जून राहिलें आहे. वर्तमानपत्रें व मासिकें त्यांच्यासंबंधानें लेखचे लेख लिहित आहेत. न्यू यार्क शहरांतील एका अत्यंत वजनदार वर्तमानपत्राच्या मालकी द्वारानें हिंदुस्थानांत आपला एक प्रतिनिधी पाठवून महात्मा गांधी व त्यांची अनत्याचारी असहकारिता यासंबंधानें पूर्ण व खरी बातमी मिळविण्याची व्यवस्था केली होती. महात्मा गांधी ह्या पुरुषानें अज्ञान अवस्थेतून अगदीं थोडक्या काळांत आपलें डोकें वर काढलें. आज त्यांना अद्वितीय व चिरंतन स्थान प्राप्त झालें आहे. साऱ्या जगाचें लक्ष त्या पुरुषाकडे लागून राहिलें असून तें तसें रहावें अशी त्यांची वास्तविक योग्यताच आहे. १९१८।१९ सालीं प्रे. विल्सन यांची जी स्थिति होती, किंवा १९२०।२१ सालीं निकोलय लेनिन यानें ज्याप्रमाणें आपलें नांव जगजाहीर करून सोडलें होतें, त्याप्रमाणें आजकाल या पौर्वात्य संस्कृतीच्या महापुरुषानें कीर्तीची अगर अधिकाराची अपेक्षा न करतां इंग्रजांच्या तुरुंगांत हाल अपेष्टा भोगीत असतां आपलें नांव सर्वतोमुखीं करून ठेवलें आहे.

आत्मशुद्धि आणि भक्ति या शब्दांचा अर्थ ज्यांना पूर्णपणें समजतो, अशा लोकांना महात्मा गांधीचें नांव ऐकलें ह्मणजे अत्यानंद होतो. परंतु दुर्दैवाची गोष्ट अशी कीं शब्द प्रामुख्यानें धर्मदर्शन असतांना केवळ राजकारणी आहेत अशी लोकांची समजूत होऊन बसली आहे. व ह्मणून ते लोक महात्मा गांधी यांची वुइल्यम टेल रॉबर्ट ब्रूस जॉर्ज वॉशिंग्टन यांच्याशीं तुलना करूं पाहतात, कारण त्यांना वरील पुरुषांत व म. गांधी यांच्यांत दोघेहि जित लोकांच्या उद्धारार्थ प्रयत्न करणारे ह्मणून साम्य दिसतें. जित लोकांच्या करतां महात्मा गांधी हे प्रयत्न तर करीत आहेतच. त्यांत [illegible] नाहीं; परंतु एवढ्यावरच त्यांचा मोठेपणा संपला नाहीं. राष्ट्रीय चळवळ हें त्याच्या एकंदर चळवळीचें उपांग असून प्रमुख अंग निराळेंच आहे. म. गांधी व जॉर्ज वाशिंग्टन गॅरिबॉल्डी प्रभृति मंडळी यांच्यांत एक अंतर असें आहे कीं, म. गांधी हे प्रतिपक्षीयांवर स्वातंत्र्याकरतां देखील तरवार उपसणारे नसून ते मनुष्यत्वाच्या उच्च भावनाच्या जोरावर आत्मिक बलावर कार्य साधन करूं इच्छितात. वॉशिंग्टन प्रभृति मंडळींनीं स्वातंत्र्याकरितां प्रतिपक्षीयांचें गळे कापले. परंतु महात्मा गांधींची तशी गोष्ट नाहीं. अहिंसा तत्व त्यांच्यांत बाणलेलें असल्यामुळें तें एका देशाचे अगर राष्ट्राचे प्रमुख पुढारी नसून तें साऱ्या जगताचे वंदनीय पुढारी आहेत. गांधीजींचें सर्व जिवित आत्मिक बळावर चाललें आहे. हिंदी लोकांचीच गुलामगिरींतून मुक्तता व्हावी, एवढ्याकरतांच त्यांची केवळ खटपट चालली नसून साऱ्या मानवजातीची आत्मिक उन्नति व्हावी, व तिचें कल्याण व्हावें. अशी त्यांची इच्छा आहे. महात्मा गांधीची तुलना बुद्ध, झोरोअॅस्टर महंमद पैगंबर यांच्याशीं केल्यास ती यथार्थ होणार आहे. आशिया खंडाच्या कुशींतून मधून मधून लोकांना असें धर्मज्ञान देणारे अवतारी पुरुष उत्पन्न होत आले आहेत. येशु ख्रिस्ताशीं त्यांची तुलना केल्यास ती शोभणार आहे. येशु ख्रिस्त व म. गांधी यांची चरित्रें जर कोणी एके ठिकाणी लिहिलें तर त्यांच्यांत साम्यता कोठें कोठें आहे हे चटकन दिसून येईल.

महात्मा गांधींच्या सर्व यशाची गुरुकिल्ली त्यांच्या आत्मिक सामर्थ्यांत सांठविलेली आहे. त्यांनीं हिंदी जनतेवर एवढी प्रचंड छाप पाडली आहे ही गोष्ट अगदीं खरी आहे. गांधी जिकडे जातात, तिकडे त्यांचें भाषण ऐकण्याकरितां अर्धा पाऊण लाख लोकसमूह लोटत असतो. पालेस्टाइन प्रांतांत जीसस ख्रिस्ताची जी स्थिति होती तीच स्थिति सध्या हिंदुस्थानांत गांधींना प्राप्त झाली आहे. अज्ञ व भोळसट लोकांना गांधी हे अवतार वाटत असून त्यांच्यांत चमत्कार करून दाखविण्याची शक्ति आहे असा त्यांचा समज होऊन राहिला आहे. सर्व लोक त्यांना महात्मा असें ह्मणतात, व देवाप्रमाणें मान देतात. त्यांच्या इतकी अनुयायांची प्रचंड संस्था कोणत्याहि पुढाऱ्याला आजपर्यंत लाभलेली इतिहासांत नमूद नाहीं.

म. गांधी यांच्यांत हें अद्भुत सामर्थ्य कोठून आलें हा एक विचार करण्यासारखा प्रश्न आहे. त्यांच्या मुद्रेकडे पाहिलें, तर त्यांचे मुखींच तेज पडत नसावेसें वाटतें, दिसण्यांत ते जवळ जवळ बावळटच दिसतात; आकारानें पाहतांहि ते बटूमूर्तीच आहेत, त्यांचें वजन शंभर पौंड सुद्धां नसेल. अखंड तपें एकसारखीं कष्टमय तपश्चर्येंत त्यांनीं घालविलीं असून त्यामुळें त्यांचें शरीर अगदीं कृश व हलकं झालें आहे. ते इतके अशक्त आहेत कीं, कित्येक वेळां जाहीर सभांतून भाषण करतांना उठून बोलण्याची ताकद नाहीं ह्मणून ते बसूनच भाषण करतात, दुसऱ्यावर थोडा फार छाप पाडतील असें फक्त त्यांचे पाणीदार डोळे मात्र ते आहेत. त्यांच्यांत मला बुद्धीची कुशाग्रता दृष्टीस पडत नाहीं, त्यांच्या बोलण्यांत वक्तृत्वाची छटा सुद्धां झळकत नाहीं, त्यांच्यांत वक्तृत्व नाहीं, बुद्धि नाहीं, पाणीदार व भव्य चेहरा नाहीं अगर धिप्पाड शरीर यष्टिहि नाहीं. आणि असें असतांहि त्यांच्यावर हिंदी लोकांचें अलोट प्रेम आहे. या प्रेमाच्या बुडाशीं जर कांहीं असेल तर म. गांधी यांचे वर्तन होय असेंच ह्मटलें पाहिजे. कुलीन व दिवाणाच्या कुळांत जन्मास येऊन व आधुनिक शिक्षणाचा लाभ विलायतेंत व हिंदुस्थानांतहि चांगल्या प्रकारें लाभला असतांना, व बॅरिस्टरची त्या मार्गावरून एकदम खालीं उतरून गरीबांतील गरीब अशा लोकांचे हाल स्वतः अनुभविण्यास त्यांनीं सुरवात केली! जीं दुःखें आपण्यास भोगण्याचा प्रसंग नाहीं अशीं दुःखें भोगण्याचा प्रसंग दुसऱ्यावर येऊं नये ह्मणून त्यांनीं सर्व प्रकारचीं दुःखें स्वतः भोगण्यास प्रारंभ केला! ज्यांना लोक तुच्छतेनें वागवितात त्यांशी त्यानीं सलगी केली. दक्षिण आफ्रिकेंत हिंदी मजुरांचा कड घेऊन अन्यायानें वागणाऱ्या सरकाराशीं त्यांनीं झगडा सुरू केला. त्या वेळच्या प्रसंगाचा वृत्तांत हृदयभेदी आहे. या वेळी प्रथम हा महात्मा उघड्या जमिनीवर आकाश पांघरून स्वस्थ झोंप घेत पडला. संन्यास-वृत्तीचें व्रत त्यांनीं या वेळीं स्वतः घेतलें व आपल्या अनुयायांवर बिंबविलें! त्यांनीं नुकतेच कपडे सुद्धां टाकून दिले असून फक्त एक धोतर गुंडाळून ते असतात. त्यांनीं विलायती व परदेशी कापडावर बहिष्कार पुकारला व रहाटावर सूत काढून त्याचें वस्त्र लोकांनीं वापरावें असा उपदेश केला, त्यावेळीं कापडाचा तुटवडा पडूं नये व उघडे बोडके हिंडण्याची लोकांना लाज वाटूं नये याकरतां स्वतःच त्यानीं उदाहरण घालून देण्याकरितां सर्व प्रकारच्या कापडाचा त्याग केला आहे, लोक त्यांच्याकडे केवळ पुढारी याच नात्यानें पहात नाहींत, तर त्यानां तो आपला सखा वाटतो, व ते त्यांना देवाप्रमाणें मानतात.

lingua-mãe e dos factos. "Quem deu luz arrancando das trevas da ignorancia e do estado de selvagem o povo da India, foram os *portugueses*" "Quem aboliu sati são os mesmos" "A par do J. Bosê temos aqui *Froilano*" "Tilak na India e *Liberio* em Goa" "O rei Shivaji deve ter nascido dum portuguss, porque foi grande" [sendo portanto a mãe do Shivaji uma puta como dizia o director do "Bharat"] e quantas descobertas mais que farão corar de vergonha, o Colombo Marcunde, Addison, Cook, Bose, Watt e outros.

Ainda bem, porque, o que esse senhor inventou, circula só aqui neste padrão imorredouro da Gloria de S. Francisco. Do contrario isto serveria lá na India ingleza para provocar fortes risos, á hora de chá.

Em conclusão, os senhores cristãos ou tem de declarar que são indios ou europeus. Se são indios, cabe-lhes o inevitavel dever de estudar a sua historia cultivar a lingua, sentir o justo orgulho de tudo quanto é da India e cooperando com os seus irmãos hindus trabalhar para engrandecer sob o ponto de vista *indiana* esta desgraçada terra de Goa, torrão do Maharastra, nossa patria, digna da melhor sorte. Se não são indios...mas isto é lá com o tempo e com Heróes do mar. O que por ora, absolutamente desgostamos è que eles sejam chamados por aquele malandro da 'Modern Review' "Unpatriotic and unnational" Que grande pateta!

B. N. R.

Ecos & Critica

Dr. Froilano de Melo

Encontra-se já na capital da India Portuguesa êste eminente homem de sciencias que honrou no estrangeiro o seu nome e o do amado Paiz que se ufana de o possuir.

A' sua chegada, teve Sua Excia uma cordial recepção em que tomou parte o elemento preponderante de todas as classes sociais da capital, testimunhando ao joven sabio o apreço em que é, cà, tido.

O *Bharat* que muito o estima pela desinteressada amisade que, especialmente, o sr. dr. Melo dedica á classe hindu e á sua associação *Pragatica-Sangh*, dá-lhe bôas vindas, e almeja que Sua Excia tenha longa vida para ser cada vez mais util á Sciencia, pelo progresso da qual está fazendo verdadeiros sacrificios.

Insuportavel!

Consta-nos que o sr. dr. Antão, antipatico administrador do concelho teve o imprudente arrojo de pisar com as suas botas o lugar considerado sagrado dum templo hindu de Fatorpá, quando lá esteve para qualquer diligencia.

A ser verdade o que nos contam, não podemos deixar de protestar contra tal feio acto que acabou de praticar, ofendendo a crença da classe hindu que, porisso, está contra o mesmo senhor profundamente indignada.

Mas o sr. Antão que parece ser de pedra e cal não faz caso do Povo que êle incomoda, porque esta certo de que o matara com o abrazador calor das *costas quentes* que possui.

E' *insuportavel* o seu acto, mas é feliz quem o praticou!

Gago e Sacadura

Os valentes aviadores portugueses srs. Gago Coutinho e Sacadura Cabral juntaram à gloria do "As armas e os barões assignalados que por mares nunca dantes navegados passaram alem da *Taprobana*" a "dos aviadores assignalados que por ares nunca dantes navegados passaram alem de *F. Noronha*", honrando o seu nome e o do Paiz que outrora foi *Londres* do mundo.

Gago Coutinho e Sacadura Cabral provaram, á humanidade inteira que *Portugal não pereceu e que o seu Povo* conserva ainda o arrojo, pai da Fortuna, que os seus gloriosos antepassados lhe legaram

E', pois, indiscritivel o nosso jubilo pelo inaudito feito aereo dos corajosos aviadores portuguezes srs. Coutinho e Cabral.

Viva Portugal Liberal!

Dr. Seabra

Despediu-se desta comarca o sr. dr. Julio de Seabra que á sua saida foi alvo duma manifestação bastante afectuosa, o que indica a consideração que Sua Excia cá gosava.

O Bharat prestou-lhe homenagem, em tempo. Agora faz só votos pelas suas prosperidades.

Sem importancia

Aprouve alguem dizer que o caso Excelso-Cota era sem importancia. Ora, o mesmo caso *sem importancia* provocou a reunião do conselho escolar do estabelecimento onde os originadores do *caso professam*...divergencias. O efeito da consequencia duma *causa sem importancia* tambem é *sem importancia*.

Ergo: o conselho escolar é uma coisa *sem importancia*, porque se reune por qualquer motivo *sem importancia*.

E' isto? Se o não é, tem razão o outro que diz que a logica é uma batata.

Merecido!

Os proprios que trabalharam pela construção do edificio para o novo tribunal estão agora arrependidos pela sua imprudencia que os está obrigando a maçadas que lhes fazem brotar lagrimas, em razão de distancia que tem que vencer...para alcançar o ponto.. almejado.

E' caso para dizer:

Merecido!

Para o nº imediato

Tivemos de reservar a resposta do sr. Nanum Tárçir Porneacar aos srs. *Moropanta*, *Vamana* e *Tucarama* sobre questão da *Fazes* por falta de espaço.

Nada se perderá com a demora.

भारत

गुरुवार जेष्ट शु० १४ शी १८४४

प्रत्यक्षाला प्रमाण नको!

सरकार ह्मणजे प्रजेनें नेमलेलें कारभारी मंडळ. या कारभारी मंडळाचा कारभार सुखाचा झाला तर प्रजा खूष असते. पण उलटपक्षीं कारभाऱ्यांकडून मालकांस हरेक तऱ्हेनें त्रास पोंचावयास लागला ह्मणजे उभय वर्गांत बेदिली सुरू होऊन परस्परांत परस्परां विषयीं द्वेषाग्नी धुसफुसावयास लागतो. व शेंवटीं त्याचें पर्यवसान बंडांत, क्रांतींत किंवा अशाच प्रकारच्या एखाद्या अनिष्ट प्रकारांत होत असतें.

कारभारी मंडळाच्या स्वार्थी धोरणामुळें करांची वाढ होते व करवाढीमुळें प्रजारूपी मालक असंतुष्ट होतो. असंतुष्टपणामुळें झगड्याचा 'सूत उवाच' होतो. व या 'सूत उवाचाचा' शेवट 'रहा युद्धाला उभा' यांत होऊन, अंतीं सत्पक्षाला ह्मणजे प्रजेला विजय मिळत असतो अशी ही राजकीय परंपरा आहे. व ती सर्वांस माहीत आहे.

यावरून स्वार्थी करवाढींतच बंडाचें, क्रांतीचें किंवा युद्धाचें बीज असतें, हें सिद्ध होतें. बंड टाळावयाचें असेल, क्रांतीचीं कडू फळें दूर फेंकून द्यावयाचीं असतील किंवा युद्धाच्या विवंचनेपासून डोकें अलिप्त व शांत ठेवावयाचें असेल तर पवित्र शास्त्रांतल्या जुन्या करारांतील ज्ञानप्रसवणाऱ्या झाडाप्रमाणें या करवाढीच्या लोकक्षोभ उत्पन्न करणाऱ्या झाडाला शिवतां उपयोगी नाहीं. नाहीं तर मनुष्य जातीचा आद्यजनक जो 'आदांव' याची जशी ज्ञानप्रसवणाऱ्या झाडापासून दुर्दशा झाली तशीच या करवाढीच्या झाडापासून सरकारची विटंबना होण्यास उशीर नको.

स्वार्थी करवाढीचीं फळें इतकीं विषारी असतां, आमच्या मूर्ख नोकरशाहीनें तीं पोटफुटेपर्यंत खाखण्याचा सारे सपाटा चालवावा, हें आत्मघातकीपणाचें लक्षण नव्हे काय? केव्हांना केव्हां तरी करवाढीचें वीष अंगांत भिनून निघृण मृत्यूच्या भीषण शय्येवर बादशाही पोपटाप्रमाणें आकाशाकडे डोळे 'वटारून' काळ निद्रा घेण्याचा प्रसंग येणार असल्याची खात्री असतांना सुद्धां जें सरकार आपलें अनिष्ट धोरण बेशरमपणें चालू ठेवतें त्या सरकारची बुद्धि स्थानभ्रष्ट झाली नाहीं तर काय?

करवाढीनें जनता धुळीस मिळाली असून तिचे हाल कुत्रासुद्धां खात नाहीं. गरीब लोकांच्या हाहाःकारानें दशदिशा व्यापून गेल्या आहेत. जेथें तेथें उपासमारीनें लोक पटापट इहलोक सोडून जात आहेत, अनेक प्रकारच्या विकट व बिकट अडचणींत कुटुंबस पडले आहेत. सुखलोक व पैतृक अन्नाचे अभारीं जनावराप्रमाणें कांहीं तरी खाऊन कसा तरी गुजारा करीत असलेले अनाथ व निर्धन मनुष्य प्राणी इतस्ततः पडलेले पहाण्यांत येतात. 'इंग्रेताराने' दरिद्री बनलेले, 'रजिस्त सिविलानें' मुदाम्याच्या पक्तीस बसलेले शिरपट्टीनें अकल जाऊन टकल पडलेले अनेक 'संसारी संन्यासी' जिकडे तिकडे आढळून येतात.

अशा नाजूक स्थितींत करवाढीची अनियंत्रित सत्ता लोकसत्तेवर अप्रतिहत चालू राहिल्यास त्याचा परिणाम कसल्या तरी अनिष्ट कार्यांत झाल्याखेरीज कदापि रहाणार नाहीं, असें, इतिहासाच्या लोखंडी सिद्धांतावरून भावी भविष्य वर्तविण्यास कसलीच आशंका वाटत नाहीं. असो. कोळसा उगळावा तितका काळाच.

अशी गोष्ट सांगतात कीं, गोव्यांत जेव्हां प्रथमच पोर्तगीज लोक आले, तव्हां त्यापकीं कित्येक सैनिकांस माशेण नावाच्या गावांत पाठविण्यांत आलें. तेथें त्यांनीं 'गाळे' नावाचीं विषारी फळें पेरूच समजून उदरांत लोटून दिलीं. त्यामुळ त्यांनां लगेच स्विस्तदर्शनास आकाशीं गमन करावें लागलें. केवळ समजूतीच्या घोटाळ्यामुळें ही भानगड उत्पन्न झाली. अशाच प्रकारची घोटाळ्याची समजूत त्यांच्या आतांच्या शहाण्या वंशजाची करवाढीच्या बाबतींत झाली नसेल ना!

पण प्रत्यक्षाला प्रमाण नको!

स्फुट विचार

फसवणूक नको!:— 'आधीं केलें, मग सांगितलें' ह्या ऐवजीं आमच्या गोव्यांत 'आधीं सांगितलें, कधीच न केलें' अशी उलट स्थिति दिसून येते. बाहेरच्या लोकांकडून लंबे लंबे व्याख्यानें करवावयाचीं, त्यांकडून 'चालक, पालक व मालक' अशा तऱ्हेच्या खोट्या विशेषणांनीं आपली प्रतिष्ठा वाढवून घेण्याचा 'अव्यापारेषु व्यापार' करावयाचा व कांहीं कृति करून दाखविण्याचा प्रसंग आला कीं मात्र वडवस्या उत्तराप्रमाणें कर्तव्यशून्य तेथ्या गोटांत शिरावयाचें! इतकेंच नव्हे, तर कांहींच न करतां उलट पुष्कळ करीत असल्याचा नाटकी देखावा दाखवावयाचा!! अशा शोचनीय प्रकार जोंपर्यंत आमच्यांत चालू असेल तोंपर्यंत देशोद्धाराची कल्पना मूर्त सृष्टींत उतरलेली पहाण्याची आशा करणें ह्मणजे बकरीनें चिरूट शिलगावण्याची इच्छा बाळगण्यासारखें हास्यास्पद होय. परकी सत्तेनें उत्पन्न केलेल्या अनिष्ट परिस्थितिमुळें जनता जरी किंकर्तव्यमूढ होऊन गेलेली आहे तरी ती मांजरीच्या पिलांप्रमाणें डोळे झांकून दूध पीत नाहीं. अर्थात् उपरोक्त फसवणुकीच्या दिखाऊ लंपडावांनी ती फसली जात नाहीं. अशा प्रसंगीं नाटकाच्या देखाव्यांत किंवा देखाव्यांच्या नाटकातच शक्तिसर्वस्व खर्चून त्याचें काल्पनिक प्रतिष्ठेशिवाय दुसरा फायदा तो कसला होणार?

सूत कमेटी:— मडगांवच्या अगदीं शेंवटच्या व्याख्यानमालेंत एका पुण्यस्थ वक्त्यानें सूतकमेटी स्थापन करण्याविषयीं समाजास विनंति केली. स्वदेशी वस्त्रांचा प्रचारक या नात्यानें डॉ. नाईक यांनी सूचना योग्यच होती परंतु ही सूचना कृतींत उतरविणें अगर न उतरविणें समाजाच्या ऐपतीवर

ब्रह्मदेव आणि न्हावी यांचा संवाद

(के० विनायक लक्ष्मण परुळकर, बीए. एल् एल् बी.)

वर्णानां चार्वरो गुरुः ।
इजामो वार्वरो न्हावी नापितो
क्षोदिटपालकः ॥

न्हावीः—हे देवाधिदेवा चराचर विश्वाचें तूं आदिकारण आहेस. सर्व देवांत तूं श्रेष्ठ आहेस. त्रिकालज्ञ ऋषी तुझी स्तुति करितात. आकाश आणि पृथ्वी निर्माण केल्यानंतर त्यांचा उपयोग घेण्यासाठीं आणि त्यांच्यावर स्वामित्व गाजविण्यासाठीं तुझ्या मस्तकाच्या अग्र भागापासून तूं न्हावी उत्पन्न केलेस. नंतर ह्या न्हाव्यांचा योगक्षेम चालावा म्हणून ज्यांच्या दाढीवर व मस्तकावर केश आहेत असे मानव तूं उत्पन्न केलेस. पुढें हे मानव अज्ञान व माया ह्यांनीं अंध होऊन गेले. न्हाव्यांचें गुरुत्व ते मान्य करीनातसे झाले. त्यांच्या ह्या अविनयानें मानवांचा अधःपात झाला तर हे देवाधिदेवा विश्वाच्या नायका जगत्कारणा, तुझ्या चरणाजवळ आमची एक विनंति आहे.

ब्रह्मदेवः—तूं केलेल्या स्तुतीनें मी संतुष्ट झालों. तुझी काय विनंति आहे ती सांग मी ऐकण्यास तयार आहे.

न्हावीः—दारिद्र्यानें गांजल्यामुळें न्हाव्यांची स्थिति फार कष्टप्रद झाली आहे. हे दारिद्र्य दूर होण्यासाठीं हजामतीचे दर वाढले पाहिजेत. तर ते लवकरच वाढतील अशी तजवीज कर.

ब्रह्मदेवः—तुझी विनंति ऐकून मला फार संतोष झाला. तुझी इच्छा वाजवी आहे, ती लवकरच तृप्त होईल. आणखी तुला काय पाहिजे. ?

न्हावीः—लोक निरुद्योगी झाल्यानें गरीब होतात, व गरीब लोकांस हजामतीचे दर देण्याचें सामर्थ्य नसतें म्हणून लोकांस उद्योग धंद्याची समृद्धि होईल व मानव ऐश्वर्यसंपन्न होतील अशी व्यवस्था कर. त्याचप्रमाणें अज्ञान आणि अभिमान ह्यांनीं धुंद झालेले मानव न्हाव्यांचा मान देत नाहींत. त्यांना अपमान [illegible] तर हे देवाधिदेवा त्यांचें अज्ञान दूर कर व न्हाव्यांचे श्रेष्ठपण सर्वजण कबूल करतील असें कर.

ब्रह्मदेव!—बाहवा! सर्व मानव जातीचें ज्यांत कल्याण आहे अशी मागणी तूं केलीस. तुझ्या म्हणण्याप्रमाणें सर्व गोष्टी लवकरच होतील. आणखी कांही विनंति असल्यास सांग.

न्हावीः—ब्रह्मदेवा, तूं चतुर आहेस तूं निर्माण केलेल्या सृष्टींत नांव ठेवण्यासारखें असें कांहीं नाहीं परंतु ह्या रचनेंत एकच दोष राहून गेला आहे. तुझ्या सृष्टींत प्रत्येक मनुष्याला एकच मस्तक व दाढी वाढण्यासाठीं एकच हनुवटी असते. ह्या ऐवजीं प्रत्येकाला तुझ्याप्रमाणें चार मस्तकें व चार हनुवट्या असत्या तर न्हाव्यांची प्राप्ति चौपट वाढली असती. सृष्टींत ही मोठी उणीव आहे. एवढी उणीव दूर कर व सर्व माणसांनां चार मस्तकें व चार हनुवट्या देऊन टाका.

ब्रह्मदेवः—हें तुझें मागणें बरोबर नाहीं कारण तसें केल्यानें गोंधळ होईल. ब्रह्मदेव व इतर मानव ह्यांच्यांत भेद रहाणार नाहीं

न्हावीः—ब्रह्मदेवा, सर्व शास्त्रांत तूं पारंगत आहेस. तुझी शक्ती अगाध आहे. तूं स्तुतिप्रिय आहेस. तेव्हां एवढी माझी विनंति मान्य कर म्हणजे आपली प्राप्ति चौपट होईल व आम्हीं सुखी होऊं.

ब्रह्मदेवः—तुझ्या म्हणण्याचा विचार करण्याकरितां श्रेष्ठ श्रेष्ठ देवांचें मी कमिशन नेमतों. ह्या कमिशनाचा रिपोर्ट आल्यावर त्याचा मी विचार करीन.

न्हावीः...कमिशन नेमावयाचेंच असेल तर या कमिशनांतील दोन तृतियांश सभासद न्हावी आणि तेही आम्ही निवडून दिलेले असले पाहिजेत.

ब्रह्मदेवः—अशी अविचाराची मागणी करूं नको. श्रेष्ठ देवांबरोबर न्हावी कमिशनांत बसले तर देवांचा मान रहाणार कसा!

न्हावीः—ब्रह्मदेवा, आम्हीं न्हावी जर तुम्हीं लाडकी बाळें आहों, हें जग जर आमच्या सुखितींसाठीं आहे तर आमचा मान कांहीं कमी नाहीं. आमचें मागणें तुम्हीं मान्य करीपर्यंत आम्हीं तुमची हजामत व दाढी करणार नाहीं.

ब्रह्मदेवः—अरे, अशा अविचार करूं नको तुला काय पाहिजे तें नीट रीतीनें माग म्हणजे पुढें मागें तुला तें मिळेल. तूं माझी विनंति कर, स्तुति कर, व्रत कर, यज्ञयाग कर, तप कर, परंतु मला अडवून धरण्याचा हट्ट धरूं नको.

न्हावीः—ब्रह्मदेवा, इतकीं वर्षें आम्हीं तुमच्या विनवण्या केल्या, तर करून शरीर कष्टविलें, परंतु त्याचा काय उपयोग झाला! अजून देवाहून आम्हांस कमी दर्जाचे लेखतां! सर्वांच्या मस्तकावरून आमचा हात फिरतो म्हणून आम्हीं सर्वाहून श्रेष्ठ आहों. आम्हींच भूदेव असें असतां स्वर्गांतील देवांबरोबर आम्हीं कमिशनांत बसणें गैरशिस्त असें आपण म्हणतां! छे तें कांहीं नाहीं. इतउत्तर आम्हीं स्वतःच्या पायावर उभे राहण्याचा प्रयत्न करणार. आमची मागणी कबूल होईपर्यंत आम्हीं तुमची दाढी व हजामत करणार नाहीं.

ब्रह्मदेवः—(दाढीवरून हात फिरवून) असा अविचार करूं नकोस. भारत ऋषी उद्यां अप्सरांकडून एका नवीन नाटकाचा प्रयोग करविणार आहेत. तेथें त्याचे पास आजच मजकडे आले आहेत मला तेथें अवश्य गेलें पाहिजे. दाढी करविल्याशिवाय तेथें जाणें अगदींच अप्रशस्त म्हणून तूं इतका जहाल होऊं नको. मजवर विश्वास ठेव. मी कमिशन नेमलें म्हणजे योग्य काळीं सर्व कांहीं तुझ्या मनाप्रमाणें होईल.

न्हावीः...माझी मागणी मान्य न करतां फक्त कमिशन नेमल्यानें माझें समाधान होत नाहीं. शिवाय कमिशनांत आमचे प्रतिनिधी तुम्हीं घेत नाहीं. तेव्हां माझें मागणें मान्य होईपर्यंत तुमच्या चारही मस्तकांवर व हनुवट्यावर न्हाव्यांचा वस्तरा फिरणार नाहीं.

ब्रह्मदेवः...(चारही मुखांनीं एकदम) विष्णवे नमः विष्णवे नमः।

वर्गणी पाठवा वर्गणी पाठवा!

वसुलदाराची वाट न पहातां टपालमार्गानें वर्गणी पाठवा

नवीन व्यवस्थे प्रीत्यर्थे

तीन हजारांवर खर्च आला असून जवळ जवळ
तितक्याच रकमेच्या कर्जाचा बोजा

भारताच्या शिरावर बसलेला आहे

भारताच्या ध्येयाकडे लक्ष देऊन आमचे देशबांधव वर्गणीदार असल्या प्रसंगांस आपलें कर्तव्य बजावून त्यास मदत करतील अशी आशा आहे.

स. भारत

---

aos doentes daquela aldêa.

Tivemos o prazer de ouvir o substancioso e literato discurso do sr. Corrêa Afonso e convencemo-nos de que Sua Excia. alia á sua inteligencia nada vulgar uma erudição que representa producto dum estudo aturado e metodico.

O sr. dr. Caitano Vas produsiu tambem, um discurso brilhante, corroborando as ideas do ilustre conferente que como se sabe, falou sobre as *Dadivas da India.*

Nessa reunião que foi bastante concorrida, falaram, igualmente, o srs. prof. B. Camotim, no começo e Xiva Fotu Poi Anglo, no fim.

Numa palavra: a festa do aniversario foi das mais alegres e entusiasticas.

Heraldo

Completou mais um ano de sua existencia este nosso presado colega da capital da proficiente direcção do sr. dr. Antonio Maria da Cunha, digno jornalista. Nossos parabens.

Escola particular

Reabrir-se-ha esta escola primaria particular no dia 15 do corrente mez de junho, sob a direcção do sr. R. R. Sirvoicar.

Muito estimaremos que ela seja bastante concorrida.

Tem razão

O sr. Homem Cristo escreve no seu semanario *O de Aveiro* o seguinte :-

"Há dias, em Lisboa, combatendo eu o recurso ás revoluções sob pretexto, aliás verdadeiro, de que por esse caminho nos perdiamos, respondeu-me alguem.

"E pelo caminho em que veem os governos e os partidos, desde cinco d'Outubro de 1910, salvam-onos ? Que é que tem motivado as revoluções senão a incapacidade e a iniquidade que se tornaram, desde 1910 *o pão de cada dia* ? Morto por dez, morto por cem. Mais uma revolução pode-nos matar Pois a viver caindo aos pedaços? mais vale morrer...por uma vez."...

"Qual é o recurso para isso ? Só ha um, *a tiro*, como ao lobo, como ao tigre, como ás feras. Pois que outro recurso há de haver, onde se despresam todas as reclamações de justiça, onde a lei é uma burla onde o direito é troça, onde se *faz filè* em escarneceo a consciencia nacional, em afrontar a opinião publica por mais claras que sejam as provas que ela apresenta por mais esmagadoras de verdade as razões que ela invoca ? Pois que outro há de haver, onde todos os inqueritos, todas as sindicancias todas as averiguações quando concluem contra os membros da quadrilha dominante, invariavelmente são abafadas ? Pois que outro pode haver, onde o parlamento sanciona todos estes atentados, todos esses crimes, todas essas infamias, lançando ao maior depresso, todas as reclamações, ou ouvindo as reclamantes com risos escarninhos, quando não os cobre de dichotes ?

"*So a tiro*, concluem fatalmente e fatalmente tem que concluir ainda as pessoas mais pasificas ainda os mais irreductiveis inimigos dos movimentos revolucionarios. As revoluções não trazem vantagem nenhuma á nação. Mas são um *desforço, um protesto.*, um *grito.* uma *desforra* que as circunstancias tornaram inevitaveis. Um *acto natural.* como é o do homem que responde à pancada com a pancada, á força com a força, postos de parte os processos e as formulas legais"

Tem razão o articulista na *formula* que apresenta de liquidar *a tiro* certos assuntos que doutra maneira seriam—*incuraveis.* A mesma formula da pasto abundante a considerações de varia ordem. Veremos isso oportunamente.

Mau exemplo

Enquanto nas terras chamadas incultas, selvagens e não sabemos que mais, se pretende expurgar o casamento de certas costumeiras indecentes, como a dança de bailadeiras que no concelho de Canacona, por exemplo, pertence já á historia, em terras *consideradas civilisadas* (?) como Margão, se procura, a porfia, comemorar a festa matrimonial com a detestavel diversão do condenado e, porisso, proibido jogo de azar.

Pois informam-nos que por ocasião dum casamento, realisado há pouco naquela vila, e que por sinal foi muito pomposo, em casa dum dos noivos e dirigida pelo proprio dono da festa houve a criminosa *diversão* do mesmo jogo !

A boa impressão que recebe ramos do casamento—para que ocultar ?—foi *in totum* neutralisada pelo — jogo que, qual *fogo*, queimou-nola !

E' que fica feio introduzir ou seguir por causa de *falso prestigio* e *gratuita delicadesa* uma *diversão* reprovavel sobretudo a quem, por qualquer circunstancia *accidental*, fornecida pela sorte desempenha alguma influencia social.

Mas o que o berço dá, só a tumba o leva...

Desgostamos...

Os delegados de saude são para acudir á gente nas suas aflições. Pelo menos é este o conceito em que *tinhamos* as funcções daqueles curadores da saude publica.

Pelo que nos informam, o delegado de saude do nosso concelho porem, não entende como nós, pois tendo um individuo de *Parodá* ido solicitar-lhe, mediante deposito de *cinco rupias* duas ampolas do valor de *dez tangas* cada, preço do mercado, para injecções urgentes numa moribunda, a mesma autoridade sanitaria *exigiu* do referido individuo, deposito de *dez rupias* sem atender a urgencia do caso e á aflição do interessado !

Tinhamos na conta de homem de coração o sr. dr. Albino Lobo que porisso nos mereceu sempre estima e consideração; mas o que acima acabamos de narrer, põe em abalo os seus creditos.

Desgostamos o procedimento do ilustre medico dr. Lobo, o qual, esperamos, todavia, terá a bondade de não repetir o descuidado.

भारत

गुरुवार जेष्ठ शु० ८ मी १८४४

हे शिक्षक कीं तक्षक ?

शिक्षक ह्मणजे गुरु. गुरूची योग्यता किती मोठी आहे हें आह्मा हिंदु लोकास कोणी सांगितलें पाहिजे असें नाही. अगदीं जुन्या काळच्या गोष्टींकडे नजर न वळविता केवळ महाराष्ट्र-राज्य-संस्थापनच्याच वेळचा इतिहास चाळला तर सुद्धां गुरूच्या योग्यतेची खराखुरा कल्पना मनःपटलावर बिंबण्यास प्रयास पडणार नाहीत. समर्थ व दादोजी कोंडदेव यांच्यात गुरुपणाची पात्रता होती ह्मणूनच त्यांचा शिष्य शिवाजी महाराजपदाला चढून तें वैभवशाली पद निर्मळ लोकमान्यतेच्या बळावर चालवूं शकला. आपल्या गुरुजींच्या श्रेष्ठतम शिक्षणामुळेंच महाराजांना प्रामुख्यानें मावळ्यासारखे रानटी लोक वश करितां आले व 'गोब्राह्मणप्रतिपालक' या सारखी उच्चतम पदवी मिळवितां आली.

पण 'पूर्वींचे ते फिरंगीहि गेले व त्यांबरोबर त्यांच्या त्या मोठाल्या आकन्याहि गेल्या' या आमच्यांत प्रचलित असलेल्या एका ह्मणीप्रमाणें पूर्वींचा तो गुरुकाळहि गेला व त्याबरोबर तो शिष्यपणाहि नष्ट झाला. आतां त्या गुरुकालाऐवजीं 'काळगुरु' निर्माण झाले असून शिष्यपणाची मोकळी पडलेली जागा भरून निघणें सध्यातरी शक्य नाहींसें वाटतें. 'काळगुरू'त अभावाशिवाय दुसऱ्या भावाची उत्पत्ति करण्याचें सामर्थ्य तरी कसें वसेल ?

या वरून जगांतील एकंदर शिक्षक उर्फ गुरु आह्मी 'काळ'च समजत आहों अशी कोणीहि आपली कल्पना करून घेऊं नये. श्रीसमर्थांसारखे गुरु जरी सध्या दृष्टोत्पत्तीस येत नसले तरी उत्तम नागरिकाची पात्रता आपल्या शिष्यवर्गांत अचूक आणणारे शिक्षक प्रस्तुत कालीं नाहींत असें आमचें ह्मणणें नाहीं. तसले गुरु इतरत्र पुष्कळ आहेत. पण त्यांची संख्या आमच्या गोमांतकाच्या पाठशाळांत अगदीं कमी व या लेखांत आह्मीं आमच्यांच गुरूंचा समाचार घेणार असल्यानें, 'काळगुरु' ही शब्द योजना त्यांपूर्तीच उपयोगांत आणिली आहे. असो.

पूर्वींची परिस्थिति आतां नाहीं. अर्थात पूर्वीसारखे गुरुशिष्यहि—सांप्रतच्या गुरुकुलसारख्या क्वचित् संस्थाखेरीज करून आतां आढळणें कठिण. असें जरी असलें तरी शिष्यवर्ग शारीरिक, मानसिक व नैतिकदृष्ट्या उपयुक्त होऊन त्यांचा देशहिताचे कामीं उपयोग व्हावा, अशा दिशेनें प्रयत्न करणें सध्याच्या शिक्षक वर्गाचें कर्तव्य आहे. हें कर्तव्य सुधारलेल्या सर्व राष्ट्रांत तेथील शिक्षक उत्तम रितीनें पाळीत असतात.

आमच्या पाठशाळांतील प्रोफेसरांची सर मात्र कोणास येणार नाहीं. आमचे बहुतेक शिक्षक केवळ द्रव्यभक्षक बनल्यामुळें त्यांच्या मनांत द्रव्याशिवाय इतर विचार दवतच नाहींत. अशा स्थितींत ते आपल्या शिष्य वर्गाचें हित कसें पाहतील ? हित नाहीं तें नाहींच उलट त्यांचे अहित करण्यास मात्र हे गुरुमहाराज एका पायानें तयार.

शिक्षक मुलांनां शिकविण्यासाठीं नेमलेले असतात. मुलाशीं त्यांचें वर्तन अत्यंत पवित्र असलें पाहिजे. विद्यार्थ्यांत स्वाभिमान कसा वाढेल, त्यांची बुद्धिमत्ता प्रगतिमार्गांत कशी शिरेल व ते भावी उत्तम नागरिक कसे बनतील इत्यादि गोष्टीकडे त्यांचें लक्ष्य वेधलें पाहिजे. पण आमचे शिक्षक शिकविण्याऐवजीं मुलांस भिववितात, पवित्र वर्तन ठेवण्याऐवजीं अपवित्रतेनें वागतात! इतर गोष्टींच्या नावानें ओंपळ्या एवढें पूज्य ! शेण्य दव्यानीं भरलेल्या डोक्यांत असल्या क्षुल्लक गोष्टी कशा मावतील ? !

'दुर्बुद्धीझा' बनलेल्या या 'गुरुमहा'ची अशी शोचनीय स्थिति झाल्यास नवल तें कोणतें ? या शिक्षकरूपी तक्षकानीं विद्यार्थ्यांचें सर्वंच आयुष्य बीषमय करून सोडल्यास आश्चर्य आहे काय ? मुलास पक्षपातीपणानें नापास करणें, त्यांस भरभरानें मारणें, त्यांचा दुःशब्दानीं अपमान करणें ऐनप्रसंगीं त्यास नाउमेद करणें इत्यादि त्याज्य गोष्टी ज्यांच्या अंगवळणीं पडल्या आहेत ते कशा रातीचें शिक्षण देतील व या शिक्षणापासून कशा तऱ्हेचे 'नागरिक' उत्पन्न होतील, याची अटकळ वाचकानींच करावी.

अशा शिक्षकांना लोक काय ह्मणतील ? शिक्षक कीं तक्षक ?

स्फुट विचार

अचोला कां?:—आमच्यांत असे कित्येक विलक्षण जातीचे लोक आहेत कीं, ज्यांच्यानीं कांहीं करवत नाहीं व दुसऱ्यांनीं केलेलें पहावत नाहीं. अशा वेळीं दुसऱ्यांचे दोष (!) तेवढे त्यांना दिसतात. पण ते प्रामाणिकपणें दाखविण्याचें काम त्यांकडून मुद्दाम होत नाहीं. त्यांचा असा समज झालेला असतो कीं, दुसऱ्यांच्या दोषाचें ढोलगें कुत्सित बुद्धीच्या काठीनें वडविलें ह्मणजे जगांतील एकंदर शहाणपणाची माळ यांच्याच गळ्यावर खिलसणार आहे ! कोण हा मूर्खपणा ? अशा मूर्खपणानें कुणाचें हित आजपर्यंत झालेलें आहे ? फार तर कित्येक अज्ञानी मित्र सदरील ढोलग्याच्या आवाजावर भूतांप्रमाणें नाचूं लागतील, इतकेंच. या धडपडाटामुळें कांहीं दिवस कित्येकांची दिशाभूलहि होईल. परंतु सत्य हें सत्य असल्यावरून त्याचा जय झाल्याशिवाय रहाणार नाहीं. ह्मणून वरील मित्रांस आमची सविनय विनंति आहे कीं, त्यांनीं परनिंदा करण्याचा बाण्मा निखालस सोडून द्यावा. व सर्वशक्ति एकवटून देशहितार्थ झटावें. देशांत स्थिरस्थावर होऊन वेळ मिळाल्यास मग ते खेळ खेळूं. सध्या वेळाचा दुरुपयोग परनिंदेंत करणें ह्मणजे महापातक आचरण्यासारखें अन्याय होय. बाकी हें आह्मीं त्यांस दाखवलें पाहिजे असें नाहीं.

बवाली होता. व आपला भावी इतिहासही नेमवयाली होईल. पण तो केव्हां ! आपण योग्य मार्गानें चालू तेव्हां ! आपण लक्षांत ठेविलें पाहिजे कीं, 'स्वराज्य' ही अशी विलक्षण चीज आहे कीं, ती मागून कधीही आपणास मिळणार नाहीं. इंग्रज लोक कितीही उदारमतवादी असले तरी ते आपण होऊन आह्मांस पुढें मागें कधीं तरी 'स्वराज्य' देतील अशी आह्मांपैकीं कोणीही आशा धरूं नये. तें मिळविण्याचे कामीं आपण स्वतःच प्रयत्न केले पाहिजेत. आपण सर्व इंडियन आहों, ही भावना आह्मां सर्वांच्या मनांत प्रथम उत्पन्न झाली पाहिजे. आपले व्यावहारीक धर्म जरी निरनिराळे असले, तरी आपला राष्ट्रीय धर्म सर्वांचा एकच असला पाहिजे. हा राष्ट्रीय धर्म ह्मणजे काय याची शिकवण हिंदुस्थानांतील प्रत्येक माणसास आमच्या पुढाऱ्यांनीं दिली पाहिजे.

आमच्यांत देशाभिमानाचा अगदीं पूर्ण अभाव असल्यामुळेंच आह्मीं आपल्या स्वातंत्र्यास मुकलों. हिंदुस्थानचें राज्य जिंकण्यास इंग्रज लोकांनीं युरोपांतून फारसे शिपाई आणिले नाहींत. आमच्यापैकींच पुष्कळ लोकांनीं त्यांच्या नोकऱ्या पत्करून आमच्यावर हत्यारें चालविलीं. ही गोष्ट इतिहासाला माहितच आहे. अद्यापही आह्मांपैकीं पुष्कळ लोकांत देशाभिमानाचा पूर्ण पणें अभाव आहे. हें पुष्कळ उदाहरणांनीं साबीत करतां येईल. भारताबद्दल सभांत व. गैरे निरपराधी लोक तुरुंगांत गेले त्यास तुरुंगांत घालण्याचे कामीं आमच्याच लोकांनीं खोट्या साक्षी देऊन मदत केली नाहीं काय ? पंजाबांत जालीयनवाला बागेंत जी भयंकर व अमानुष कत्तल झाली ती करण्याचें घोर पातक आमच्या हिंदुस्थानांतीलच शिपायांनीं केलें नाहीं काय ? फार कशाला हल्लीं मुळशी पेठ्यांत जें सत्याग्रहाचें सत्र सुरू आहे, त्यास अडथळा करण्यास प्रवृत्त होणारे मजूर आमच्या हिंदुस्थान देशांतीलच नव्हत काय !

प्रत्येक देशाभिमानी ह्मणविणारे इसमाचे मनांत आपल्या देशाचें सर्व बाजूंनीं हितच व्हावें ; ही गोष्ट अवश्य खास करीत असली पाहिजे. अशा प्रकारचा विचार करितानां आपलें राष्ट्र स्वतंत्र नाहीं, हें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. स्वतंत्रता नसलेल्या राष्ट्रानें आपलें स्वातंत्र्य मिळविण्याकरितां जी चळवळ करणें, ती फारच सावधगिरीनें व दूरदृष्टीनें केली पाहिजे. व प्रत्येक बाबतींत धोरण फार संभाळलें पाहिजे. हल्लींच्या शोचनीय स्थितींत राजकीय चळवळ चालविणें व ती यशस्वी करून दाखविणें फारच कठिण झालें आहे. प्रचलित राजसत्तेच्या कायद्याच्या पेचांत न सांपडतां राजकीय चळवळ यशस्वी करून दाखविणें ह्मणजे सुळावरची पोळी खाण्यासारखें आहे. इंग्रज सरकारचें परकी सत्तेचें खरें स्वरूप आपण प्रथम ओळखलें पाहिजे. इंग्रज सरकार हें पक्कें व्यापारी सरकार आहे. पूर्वी असलेली 'ईस्ट इंडिया कंपनीच' आपलें सरकार आहे, असें ह्मटल्यास हरकत नाहीं. इंग्रज सरकार आपल्या देशाचें हित प्रथम पहाणार व त्याचें हित होण्यांत जर हिंदुस्थानचें हित सहजीं होईल तर त्याचें श्रेय मात्र सरकार घेणार हिंदुस्थानचें हित व्हावें, ही कल्पना आमच्या सरकारच्या स्वप्नांतही नाहीं, त्या

मुळें हिंदुस्थानचें हित तें इंग्लंडचें अहित व इंग्लंडचें हित तें हिंदुस्थानचें अहित असें साधारणपणें मानण्यास हरकत नाहीं हिंदुस्थान देशाची भरभराट व्हावी, असें आमच्या सरकारच्या मनांत असतें तर आह्मीं औद्योगिक व कलाकौशल्याचे बाबतींत इतके मागासलेले राहिलों नसतों. औद्योगिक व कलाकौशल्याचें बाबतींत राजाश्रय असल्यावांचून देश कधींही भरभराटीस येणार नाहीं. हा सिद्धांत आहे. इंग्रज सरकार शाब्दिक सहानुभूति पुष्कळ दाखविते, परंतु प्रत्यक्ष कृतीच्या नांवानें पूज्य ! सारांश आपल्या देशाचें कल्याणाकरितां आपण जे प्रयत्न करणार त्यांस इंग्रजी सरकार मदत करील ही आशा सोडून दिली पाहिजे. इतकेंच नव्हे, तर आपल्या प्रयत्नाचे कामीं सरकार शक्य त्या अडचणी घालील, त्या दूर करण्यास अगर सोसण्याला आपण तयार असलें पाहिजे.

कांहीं लोक असें ह्मणतात कीं इंग्रज सरकारच्या कृपाछायाखालीं व त्यांची मर्जी संभाळून व त्यांचे मेहरबानीनेंच आपणास स्वराज्य मिळेल. परंतु हा निव्वळ भ्रम आहे. इंग्रज सरकारचा आमचे राजेरजवाड्यांशी प्रथम संबंध आल्यापासून त्यांची राज्यें घशांत उतरण्याकरितां इंग्रजसरकारनें कसें स्वार्थी, धोरणी व दुटप्पी वर्तन ठेविलें होतें, हें पाहिलें असतां अशा प्रकारची आशा करण्यास जागाच नाहीं, असें कोणीहि समंजस मनुष्य कबूल करील. उदारमतवादी इंग्रज गृहस्थांच्या मतावर भरंवसा ठेऊन आमच्या पुढाऱ्यांनीं मोठ्या मोठ्या सभा भरवून सरकारांत अर्ज केले, बड्या बड्या कामदार लोकांच्या योग्य मार्गानें मुलाखती घेतल्या, विलायतेंत चळवळ करून तेथें आपलें मतप्रवर्तक वर्तमानपत्रहि काढलें. परंतु या सर्व मार्गांचा कांहीं सुद्धां उपयोग नाहीं. असें अनुभवानें ठरल्यानंतरच आमच्या राष्ट्रधुरीणांनीं तो मार्ग सोडून स्वावलंबनाचा मार्ग पत्करला, हें आह्मांस समजूं नये काय ! असल्या चळवळीस शक्य ती मदत करण्याचें सोडून आह्मांपैकीं कांहीं विद्वान ह्मणविणाऱ्या लोकांनीं अद्याप जुन्या मार्गासच चिकटून रहावें, हें आमच्या देशाचें दुर्दैवच समजलें पाहिजे !

स्वराज्य प्राप्तीकरितां आपणास प्रथम भूमिका तयार केली पाहिजे, राष्ट्रांत राष्ट्राभिमान उत्पन्न केला पाहिजे. हिंदुस्थान हें एक राष्ट्र आहे, ही भावना लोकांचे मनांत उत्पन्न केली पाहिजे. आपण सर्व इंडियन आहों, ही भावना प्रत्येकाचें मनांत कशी उत्पन्न होईल, याचा आपण प्रथम विचार केला पाहिजे. अशा प्रकारचें राष्ट्रीय तेज उत्पन्न झाल्याखेरीज स्वराज्याच्या गप्पा व्यर्थ आहेत. अशा रीतीनें राष्ट्राभिमानाचें वीं चोहोंकडे पेरिल्यावर स्वराज्य लांब नाही. व ह्यासाठीं चालतीं बोलतीं वर्तमानपत्रें बाहेर फिरतीवर येतील तर पुष्कळ फायदा होईल असें आह्मांस वाटतें. आपल्या महाराष्ट्रांत ११ जिल्हे आहेत व आह्मी सांगतों अशा प्रकारचें निःस्वार्थी काम करण्यास महाराष्ट्रांत २५ विद्वान वक्ते सहज मिळूं शकतील. आमच्या महाराष्ट्रांतील थोर, धनिक, विद्वान व देशाभिमानी इसम याचा योग्य विचार करतील अशी आशा आहे.

Ecos & Critica

Mais um

Comentando o oficio do sr Nanum Tarcar Pernencar, surge mais um cavalheiro que nos conta coisas que em nada acreditam a classe dos barbeiros.

Diz ele, o sr. *Tucarama*, que os correligionarios do sr. Nanum não fazem barba aos alparqueiros, farazes e ainda aos seus amigos *guecas*.

E o sr. Nanum sem, antes, acabar com essa odiosa restrição surgiu na imprensa a botar conselhos a outrem!

Não sabiamos; porque, então, logo, ao principio ter-lhe-hiamos apontado o caminho da sua propria.. redenção.

E a proposito: quando o sr. Tarcar quizer dizer da sua justiça sobre a discussão que provocou, pode faze-lo no *Bharat* que, louvado Deus, não mantem nenhuma restrição, dando agasalho, ainda aos queixumes dos... farazes.

Berrata injustificada

Lá porque os cais dalgumas estações fluviais estão inutilisados, *de baixo para cima*, tem-se levantado celeuma contra esse estado de coisas... *quebradas* -sobretudo porque se vai aproximando a Exposição de S. Francisco.

Tal berrata, porem, é injustificada, porque o santo, operador de milagres como o é, não há de consentir que por causa do seu cadaver, haja mais cadaveres.

E depois, quando Ele queira que os haja não podem faltar, mesmo que se concertem os cais e se fiscalisem os trans, portes terrestres e maritimos como aconteceu, há anos ao pé do Liceu de Nova-Goa onde apareceram, *salvos* pelos intrepidos soldados europeus, cadaveres em tropel, dos que iam visitar e beijar os pés do Apostolo das Indias Orientais!

Que há de suceder o que tem de suceder indipendentemente do lamentavel estado dos referidos cais quebrados!

Uma idea

O papel selado subiu de seu preço. Seria conviniente que se cessasse o litigio chamado *de brio* que arruina fortunas...

Compre-se só o indispensavel papel apenas para coisas indispensaveis.

Parece-nos, assim, que os aumentadores do preço do mesmo papel que é *artigo* da primeira necessidade...no litigio ficarão com uma lição da...economia politica.

Uma consulta

Um *conspicuo* contribuinte, ajoujado com a carga demasiado pesada de impostos pergunta-nos:-

"¿ *Qual* é a milhor maneira duma pessoa proprietaria se conservar alheia é arruinadora acção do crescente aumento de impostos ?"

E' facil a resposta á consulta que, por sinal, é-nos feita muito oportunamente.

O consulente sabe que paga quem tem e que nada paga quem nada tem.

¿ Deseja o *conspicuo* contribuinte *conservar-se alheio á arruinadora acção do crescente aumento de impostos ?*

Nada mais facil. E' tratar de desfazer, quanto antes, as propriedades que possui. E uma vez livre delas, não há de haver quem o vá importunar com o *crescente aumento* de impostos!

Exprimente, sim ?

Quem tem terras, tem guerra...com o Governo, com outros comproprietarios e mais pessoas de bom e mau tom.

Sublata causa, tolitur efectus.

Assim mesmo

A modorrenta indolencia que caracterisa o nosso Povo é a *causa mater* da burocracia o estar impertinando com sucessivos aumentos...contribuitivos.

Está o Povo reduzido á miseria e não obstante não se insurge contra as exigencias iniquas da mesma burocracia que *só recebe e nada paga*.

¿ Não, é portanto, o mesmo Povo digno da sorte que lhe criaram os do Poder ?

O Povo tem o governo que merece. E, se o nosso Povo tem um governo que lhe carrega os impostos, é porque dele se tornou merecedor.

Culpado é, pois, da sua sorte o proprio povo que resmunga nos balcões e nas camas de... dormir.

वर्तमानसार

—कळविण्यास अत्यंत वाईट वाटतें कीं, वेरे-बार्देस येथील एक सुप्रसिद्ध पुढारी रा. वैकुंठ गिरी पै धुंकट यास चालू माहेच्या १५ तारखेस ३ वाजतां अतिसारानें देवाज्ञा झाली! वेरें येथें देवाळयाची स्थापना होण्यास यांचेच निःस्वार्थी परिश्रम कारणीभूत झाले होते. प्रत्येक लोकहिताच्या बाबींत पुढें होऊन, सार्वजनिक कामांत सढळ हातानें मदत करण्याची त्यांस फार हौस होती. अतुल धैर्य, चिकाटी, सत्याची चाड, धर्मावर पूर्ण श्रद्धा, उत्तम प्रकारचे नैतिक आचरण इत्याद्यनेक बहुमोल गुणामुळें ते तेथें सर्वांस प्रिय झाले होते. अशा प्रकारचा पुढारी आपल्या वयाच्या अवघ्या ४१ व्या वर्षी तेथील जनतेस अंतरावा हें वाईट खरेंच; पण ईश्वरसत्तेपुढें इलाज नाहीं. परमेश्वर मृतांच्या आत्म्यास चिरशांति देवो!

—'मुरगांव शहर-सुधारणा' कमेटी विरुद्ध नाना तऱ्हेचे आरोप येथील कांहीं ख्रिस्ती दैनिकांत प्रसिद्ध झाले आहेत. परंतु सदरील कमेटीनें अनेक स्वरूपानें आदा व खर्च केलेल्या रकमाचा हिशेब सरकारितर्फे तपासला जात असल्यामुळें या संबंधीं सध्याच आम्हीं कांहीं लिहावयास इच्छित नाही.

— ता. २२ रोजीं अकोळणें येथें आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें.

भारत

गुरुवार वैशाख व० १४ शी १८४४

किल्ला सर करा!

जनतेच्या हलाख स्थितीची कांहींहि पर्वा न करितां आमचें चलाख सरकार कर वाढविण्यांत दिमाख दाखवितच असून नाहक रीतीनें प्रजेला कसें छळीत आहे, याचें हुबेहुब चित्र रेखाटण्यांत आजपर्यंत आम्हीं शिकस्त केलेली आहे.

पण दुःखाची गोष्ट कीं, लोकांचा दुबळेपणा कायम आहे तो आहेच. त्यांत ज्या मानानें फरक पडावयास पाहिजे होता, त्या मानानें पडत नाहीं. इतकेंच नव्हे तर प्रत्येक नागरिक आपल्या चैनींत गुंग आहे तो आहेच. देश दुर्गतीच्या रसातळास पोंचण्याच्या भयजनक अवस्थेप्रत ठेपला तरी आमच्या चैनबाज मगरुरांची झोंपमोड होत नाहीं व दुबळेपणावर खासी तोड निघून अरेरावी नोकरशाहीच्या आततायीपणास आळा बसण्याचीं सुचिन्हें इगोचर होत नाहींत!

करवाढीमुळें लोकांत त्राण राहिलेलें नाहीं. जेमतेम पोटाचीच खळगी भरण्याची मारमार झाली आहे. गरीबीमुळें अत्यावश्यक गोष्टींतसुद्धां छाटाछाट सुरू आहे. तीनदां जेवणावर निःशंकपणें ताव मारणारे भोजनप्रिय ब्राह्मण कसेंबसें दोनदां किंवा एकदांच भागवून घेत आहेत. बाकीच्यांच्या अनुकंपनीय स्थितीचें तर शेषालासुद्धां यथार्थ वर्णन-व तेंहि पंचमुखानें-करणें अवघड होऊन बसलें आहे.

करवाढ हा 'प्रत्येक नियमाला अपवाद आहे' या नियमाला अपवाद आहे, असें विधान केल्यास अतिशयोक्ति होणार आहे, वाटत नाहीं. करवाढीच्या गाडीची गति अतिशय जलद चालणाऱ्या मोटारच्या वेगापेक्षांहि जास्त झालेली दिसून येते. अशा कष्टमय स्थितींत 'कुंभकर्णी' निद्रेनें घोरत पडल्यास, आमचा निभाव लागावा कसा?

ज्या 'सेलाद फोलीला' पूर्वी २०० रैस पडत असत त्याच 'फोलीला' आतां ३६० रैस म्हणजे जवळ जवळ दुप्पट किंमत द्यावी लागत आहे. 'युद्धस्टांप' च्या वेळीं केवळ ५० रैसच जास्ती भरावे लागत असत. पण आतां ऐन शांततेच्या वेळीं त्याहिपेक्षां चौपटीनें जास्ती किंमत वाढविण्याची विपरीत बुद्धि चालू विनाशकाळांत सरकारला आठवली आहे.

परंतु आमची झोंपमोड होत नाहीं! आमच्या बलकांबच्या गप्पा थंडावत नाहींत. नकली देशभक्तांच्या घमेंडखोर बाता बंद पडत नाहींत. शिस्तीनें देशकार्य करण्यास पुढें सरसा, असा मारे हातवारे करून इतरांना उपदेशणारेच खुद्द एखाद्या कंपनीच्या अगर सरकारच्या तिजोरीवर मनमुराद चरण्याचें गैरशिस्त वर्तन टाकीत नाहींत. उलट कोणीहि प्रामाणिकपणानें देशहितार्थ झटत असल्यास त्याविरुद्ध मात्र अत्यंत साळसूदपणानें व जाणून बुजून गैरसमज उत्पन्न करण्यास हे कुत्सित मनाचे सर्वदा तयार! आपण बोलायाचें पण करायाचें नाहीं व दुसऱ्यानीं न बोलतां कांहींहि सत्कार्य केल्यास त्यांस खपायाचें नाहीं! कां, आहे कीं नाही मना? असो.

आम्हांस सांगावयाचें आहे तें इतकेंच कीं, आतां घोरत पडण्याची वेळ राहिलेली नाहीं. करवाढीचा रवि पुष्कळ वर आला आहे आतां खडबडून न उठल्यास 'कुंभकर्णी' निद्रेचें पर्यवसान घोरनिद्रेंत होण्यास निमिषाचाहि अवधि लागणार नाहीं. याची खात्री प्रत्येकानें बाळगिली पाहिजे. तर, बांधव हो, उठा! सरकारशीं होणारे संधि करा—सनदशीर चळवळीनें झगडा—व खरा उन्नतिपथ आक्रमिण्याच्या उद्योगास लागा. स्तुतिपाठकांच्या काव्यमय वर्णनानीं हुरळूं नका किंवा निंदेच्या कोरडे कुईनें भेदरूं नका! इकडे तिकडे न पहातां थेट ध्येयाचा किल्ला सर करा!

स्फुट विचार

जागे व्हा!:– 'मागेल तें द्यावें व सुखी असावें' या आलस्यनिदर्शक वृत्तीमुळें आम्हीं आंम्हावर किती भयंकर अनर्थ परंपरा ओढून आणली आहे, हें अनेकदां आम्हीं लोकनिदर्शनास आणलेंच आहे. अर्थात् या निंद्यवृत्तीच्या नाशांतच खऱ्या उन्नतीचा जन्म होणार आहे. जोंपर्यंत 'देह जावो अथवा राहो' या नामदेवी निर्धारानें उपरोक्त वृत्तीशीं दोन हात करण्यास एकनेटानें आम्हीं पुढें सरसावणार नाहीं तोंपर्यंत सरकारच्या अरेरावीपणास कायमचा आळा पडून राजकीय वातावरणांत सुधारणासूर्याचीं किरणें चमकूं लागलेलीं पहाण्याचा सुयोग कदापिहि लाभणें अशक्य होय! प्रत्येक आततायीपणाचा 'विधीयुक्त' निषेध न केला गेल्यामुळेंच सरकारास सोंकारण्यास मुबलक सवड मिळाली. तर आतां जागे व्हा! डोळे उघडा व तुमच्या सभोंवार, दुष्ट करवाढ कोणत्याहि रीतीनें दुष्ट न होतां एकनिष्ठपणें अधोगतीचा खड्डा कसा खणीत आहे, हें अवलोकन करा! उठा व इतरानांहि उठवा! प्रसंग निघून गेल्यावर मोंवळण्यांत हंशील नाहीं, हें कोणास सांगावयास पाहिजे काय?

कालमहात्म्य.— सध्याचा काळच फार मजेचा आहे. या काळीं 'चोरानें उठावें' आणि खुशाल 'कोतवालास पकडावें', सज्ञानाना अज्ञानानीं उपदेश करण्याचा आवेशयुक्त नाटकी आव आणावा, 'मम लिखित मम न वाचे' अशा 'रम्य' माणसानीं विद्वत्तेंत मुरून गेलेल्या अनुभवी लोकानां 'युक्तीच्या' चार गोष्टी सांगण्यास उगळ माथ्यानें पुढें सरसावें; कुत्सित लोकानीं बऱ्या भल्या गृहस्थांविरुद्ध राजरोसपणें काल्पनिक काहूर उठवावे. तात्पर्य या विचित्र काळच्या विचित्र लीलांचें चित्र सांगोपांग चित्रित करणें चित्रकलेंत जगमान्य झालेल्या एखाद्या कुशल चित्रकारालासुद्धां अशक्य होईल, यांत संशय नाहीं. अशा या भपकेबाज काळांत महार चांभार यां विषयीं पूर्ण तिटकारा ज्यांत वसत आहे, अशानीं उठून प्रसिद्धपणें त्यांच्या उद्धारार्थ 'इतरेजनांस' उपदेश करण्याचें धाष्ट्र्य व्यक्त करावें, यांत नवल तें कोणतें?

श्री भूमिका विद्यालय
हणजूण

आपल्या गोमांतकांत सध्या आपल्या मातृभाषेची फार हेळसांड होत असलेली सर्वांस ठाऊक आहेच. याचें कारण सरकारचें तिकडे दुर्लक्ष हें होय. आपली राजभाषा अद्यापपर्यंत पोर्तुगीज असल्यामुळें गोव्यांत देशभाषा आहे किंवा नाहीं याचा आपल्या दयाळु सरकारास थांगपत्ता सुद्धां नाहीं. सरकार हें प्रजेला आईप्रमाणें असल्यामुळें त्याजकडे प्रजेच्या बरें वाईटाची फिर्याद लागणें हा जरी सर्व राष्ट्रांचा नियम आहे. तरी सध्याचा काल सरकारावर रुसून बसण्याचा नाहीं. कारण आपलें सरकार हें सध्या आपणास सावत्र आईप्रमाणें आहे.

वास्तव जर आम्हां हिंदु लोकांस आपली मातृभाषा सांभाळून धरावयाची असेल तर आम्हीं प्रत्येक गांवांत स्वतंत्र शाळा विद्यालयाप्रमाणें ठेवण्याविषयीं शिक्षकांस सुचवितात. अशाच प्रकारच्या शाळा त्यांनीं इतर गावीं स्थापिल्या असून ते दर रविवारीं कोठल्याना कोठल्या तरी शाळेंत फेरी करितात. ईश्वर त्यांच्या यत्नास फल देणार यांत तिलप्राय शंका नाहीं. तरी पण एक गोमांतकीय या नात्यानें मी त्या जगन्नियंत्याजवळ त्यांस चिरायू करून त्यांजकडून अशीच उत्तरोत्तर देशसेवा घडवून आणण्याविषयीं एकनिष्ठपणें विनंति करितों.

दुसरें, अशा प्रकारें जर इतर शहरांतील शाळांनीं सभोंवारच्या गावांत शाळा स्थापिल्या तर त्यापासून आपल्या मृतभाषेस नवजीवन प्राप्त होणार असून खुद्द शहरांतील शाळांचीहि भरभराट होईल, व आरंभिलेल्या देशकार्यांत अधिक भर पडेल यांत शंका नाहीं.

हणजूण
ता. ४।५।१९२२ } र. वि. सरदेसाई

पवित्र कर्तव्य आहे. हें लक्षांत आणून आमोणें येथें 'श्रीरामदास' विद्यालय'ाची ता. १६।४।२१ रोजीं स्थापना केली. सदर विद्यालयाची सहामाही परीक्षा श्रीयुत गणेश शिवराम सामंत यांनीं घेतली असून तिचा निकाल समाधानकारक झाला आहे. मे अखेर वार्षिक परीक्षा होईल; तिचाही निकाल चांगला होईल अशी उमेद आहे. शिक्षणाचा गाडा आजची गरज भागविण्यासारखा चालला आहे पण आर्थिक अडचण खीळ घालूं पहात आहे. बाहेरच्या संस्थांचे चालक येऊन ज्या प्रांतांतून हजारों रुपये नेतात, त्या प्रांतांतील ही बाल्यावस्थेंत असलेली संस्था आर्थिक जीवनाविना आपण कोमेजून जाऊं देणार नाहीं अशी पूर्ण आशा आहे. ती तो सत्य संकल्पाचा दाता पूर्ण करो.

चालक मंडळी.
व्यंकटेश वि. सूर्यराव सरदेसाई
विष्णु गणेश ठाकूर.
शांबा दत्ताराम अमोणकर.
वामन दत्ताराम धुमे.
जगन्नाथ विठोबा तेलंग.

स्थापिल्या पाहिजेत. ईश्वरकृपेनें आज आपल्या गोव्यांत 'सारस्वत विद्यालय, म्हापसें 'दामोदर विद्यालय' मडगांव व 'आल्मेद कॉलेज' फोंडा, या सारख्या संस्था निघाल्या असून त्यांतून काम फारच उत्तम रीतीनें चालत असल्याचें अनुभवास येत आहे. तरी पण या संस्था शहरांत असल्यामुळें खेडेगांवच्या गरीब लोकांस [illegible] फायदा होत नाहीं. वास्तव [illegible]

स्वदेशबांधवांस:—

नाहीं परोपकारा परि दुसरें थोर
पुण्य हें वचन ॥
सत्य असे तरी विद्यादानाशीं तुल्य
पुण्य आणिक न ॥१॥

उदारधी सद्‌गृहस्थ हो, आधीं त्याग मग भोग, हें आपल्या धर्माचें उच्चतम तत्व आहे. दानशूरते बद्दल आर्यावर्ताची ख्याती आहे. दारीं आलेल्या याचकाला विन्मुख धाडूं नये अशी आर्य संस्कृती सांगते. पण या धर्मबुद्धीचा भलताच फायदा [illegible]

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo correm editos de *30* dias a contar do dia da 2a. publicação deste, citando a Vitabay e seu marido Datatria Nagapá Vago moradores em Karvar, territorio britanico, em parte incerta para, como posseuidores dos bens hipotecados, no praso de dez dias, findos os referidos trinta dias, pagarem juntamente com outros a Govinda Poy Raiturcar, de Margão a importancia de 262 rupias e 8 tangas, resto do capital de 350 rupias de que eles e outros se constituiram develores do aludido Raiturcar por escritura de sete de Março de 1898, seus juros vencidos dos ultimos cinco anos e os que se vencerem até real solução do credito a razão de cinco por cento ao ano pena de rupia diaria desde a primeira citação até a rial solução do credito, sob pena de se proceder a penhora nos bens hipotecados seguindo-se os mais termos legais. O que para ser publico se expodiu o presente. Quepem 28 de Abril de 1922.

O escrivão de direito do 1 ofic
Manuel Jose Sebastião Lobo

Verifiquei
O Juiz de direito
J. *de Seabra* 4

E' covocada a mazmia do templo de Xri Mahadeu de Cacorá, para sessão no dia 22 do corrente mez, ás quinze horas, a fin de eleger nova meza administrativa para o dito templo.

Aos 5 de Maio de 1922.

Visto o presidente
Vitol Soiru Porobo

3 O escrivão
Xantarama Sinai Cacodcar

श्री भूमिका विद्यालय

हणजूण

आपल्या गोमांतकांत सध्या आपल्या मातृभाषेची फार हेळसांड होत असलेली सर्वांस ठाऊक आहेच. याचें कारण सरकारचें तिजकडे दुर्लक्ष हें होय. आपली राजभाषा अधपासून इतियेंत पोर्तुगीज असल्यामुळें गोव्यांत देशभाषा आहे किंवा नाहीं याचा आपल्या दयाळू सरकारास लागमूस सुद्धां नाहीं. सरकार हें प्रजेला आईप्रमाणें असल्यामुळें त्याजकडे प्रजेच्या बरें वाईटाची फिर्याद लागणें हा खरी सर्व राष्ट्रांचा नियम आहे. तरी सध्याचा काल सरकारावर रुसून बसण्याचा नाहीं. कारण आपलें सरकार हें सध्या आपणास सावत्र आईप्रमाणें आहे.

वास्तव तर आम्हां हिंदु लोकांस आपली मातृभाषा सांभरून धरावयाची असेल तर आम्हीं प्रत्येक गांवांत स्वतंत्र शाळा स्थापिल्या पाहिजेत. ईश्वरकृपेनें आज आपल्या गोव्यांत 'सारस्वत विद्यालय, म्हापसें 'दामोदर विद्यालय' मडगांव व 'आल्मेद कॉलेज' फोंडा, या सारख्या संस्था निघाल्या असून त्यांतून काम फारच उत्तम रीतीनें पार पडत असल्याचें अनुभवास येत आहे. तरी पण या संस्था शहरांत असल्यामुळें खेडेगांवच्या गरीब लोकांस त्यांचा विशेषतः फायदा होत नाहीं. यास्तव प्रत्येक गांवच्या लोकांनीं आपल्या गावांत स्वतंत्र शाळा स्थापून त्यांतून आपल्या गरीब भावंडांस फुकट शिक्षण दिलें पाहिजे. व ह्या सर्व शाळा मोठ्या शहरांतील शाळांस जोडल्या पाहिजेत.

आपल्या या हणजूण गावांत अशा प्रकारची "श्री भूमिका विद्यालय' या नावांची एक शाळा स्थापिली असून तींतून सर्व लोकांस फुकट शिक्षण देण्यांत येतें. सध्या या शाळेंत मुलांची संख्या ७० चे जवळ असून ह्या शाळेचा खर्च हणजूणकर मंडळी आपसांत वर्गणी जमवून करितात. ही शाळा सारस्वत विद्यालयाची पोटसंस्था असें समजण्यांत येऊन तेथील इ. हेडमास्तर रा. नारायणराव रेगे हे फार कळकळीनें व स्वतःच्या खर्चानें येथें प्रत्येक तीन महिन्यानीं फेरी करून त्यावेळीं शिक्षण पद्धतींत होत असलेल्या चुका दुरुस्त करितात. व शिक्षणक्रम आपल्या सारस्वत विद्यालयाप्रमाणें ठेवण्याविषयीं शिक्षकांस सुचवितात. अशाच प्रकारच्या शाळा त्यांनीं इतर गावीं स्थापिल्या असून ते दर रविवारीं कोठल्याना कोठल्या तरी शाळेंत फेरी करितात. ईश्वर त्यांच्या यत्नास फल देणार ह्यांत तिलप्राय शंका नाहीं. तरी पण एक गोमांतकीय या नात्यानें मी त्या जगन्नियंत्याजवळ त्यांस चिरायू करून त्यांजकडून अशीच उत्तरोत्तर देशसेवा घडवून आणण्याविषयीं एकनिष्ठपणें विनंति करितों.

दुसरें, अशा प्रकारें जर इतर शहरांतील शाळांनीं सभोंवारच्या गावांत शाळा स्थापिल्या तर त्यापासून आपल्या मृतभाषेस नवजीवन प्राप्त होणार असून खुद्द शहरांतील शाळांचीहि भरभराट होईल, व आरंभिलेल्या देशकार्यांत अधिक भर पडेल यांत शंका नाहीं.

हणजूण ता. ४।५।१९२२ } र. वि. सरदेसाई

स्वदेशबांधवांस:—

नाहीं परोपकारा परि दुसरें थोर
पुण्य हें वचन ॥
सत्य असे तरी विद्यादानाशीं तुल्य
पुण्य आणिक न ॥१॥

उदारधी सद्गृहस्थ हो, आधीं त्याग मग भोग, हें आपल्या धर्माचें उच्चतम तत्व आहे. दानशूरते बद्दल आर्यावर्ताची ख्याती आहे. दारीं आलेल्या याचकाला विन्मुख पाठवूं नये अशी आर्य संस्कृती सांगते. पण ह्या धर्मबुद्धीचा भलताच फायदा घेतला जातो. परोपकाराय: पुण्याय, अशी जरी सर्व धर्मांनीं कबुली दिली आहे, तरी तो परोपकार देशकाल पात्रोचित पाहिजे तरच तो सुफलदायी होतो. आज शानदान हाच राष्ट्राचें धारण करणारा खरा धर्म आहे. आपल्या ह्या विद्येच्या बाबतींत मागसलेल्या गोवें प्रांतांत तर त्याचें पावित्र्य विशेषच वाढलें आहे. प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेंतून देण्याचें काम शहरांतूनही आज जड होत आहे अशा स्थितींत खेड्या-पाड्यांत व विशेषतः मागासलेल्या जनसमुदांत शिक्षणाचा प्रसार करणें हें काम फारच अवघड आहे, पण तें जितकें अवघड तितकेंच अर्थांत आवश्यक आहे. तें पार पाडण्याचा प्रयत्न करणें हें आपलें पवित्र कर्तव्य आहे. हें लक्षांत आणून आमोणें येथें 'श्रीरामदास' 'विद्यालय'ाची ता. १६।४।२१ रोजीं स्थापना केली. सदर विद्यालयाची सहामाही परीक्षा श्रीयुत गणेश शिवराम सामंत यांनीं घेतली असून तिचा निकाल समाधानकारक झाला आहे. मे अखेर वार्षिक परीक्षा होईल; तिचाही निकाल चांगला होईल अशी उमेद आहे. शिक्षणाचा गाडा आजची गरज भागविण्यासारखा चालला आहे पण आर्थिक अडचण खीळ घालूं पहात आहे. बाहेरच्या संस्थांचे चालक येऊन ज्या प्रांतांतून हजारों रुपये नेतात, त्या प्रांतांतील ही बाल्यावस्थेंत असलेली संस्था आर्थिक जीवनाविना आपण कोमेजून जाऊं देणार नाहीं अशी पूर्ण आशा आहे. वी तो सत्य संकल्पाचा दाता पूर्ण करो.

चालक मंडळी.

व्यंकटेश वि. सूर्यराव सरदेसाई
विष्णु गणेश ठाकूर.
शांबा दत्ताराम अमोणकर.
वामन दत्ताराम धुमे.
जगन्नाथ विठोबा तेलंग.

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da 2a. publicação deste, citando a Vitabay e seu marido Datatria Nagapá Vago moradores em Karvar, territorio britanico, em parte incerta para, como possuidores dos bens hipotecados, no praso de dez dias, findos os referidos trinta dias, pagarem juntamente com outros a Govinda Poy Raiturcar, de Margão a importancia de 262 rupias e 8 tangas, resto do capital de 350 rupias de que eles e outros se constituiram devedores do aludido Raiturcar por escritura de sete de Março de 1898, seus juros vencidos dos ultimos cinco anos e os que se vencerem até real solução do credito a razão de cinco por cento ao ano pena de rupia diaria desde a primeira citação até a rial solução do credito, sob pena de se proceder a penhora nos bens hipotecados seguindo-se os mais termos legais. O que para ser publico se expodiu este. Quepem 28 de Abril de 1922.

O escrivão de direito do 1 ofic
Manuel Jose Sebastião Lobo

Verifiquei
O Juiz de direito
J. de Seabra 4

E' covocada a mazania do templo de Xri Mahadeu de Cacorá, para sessão no dia 22 do corrente mez, ás quinze horas, a fim de eleger nova meza administrativa para o dito templo.

Aos 5 de Maio de 1922.

Visto o presidente
Vitol Soiru Porobo

3 O escrivão
Xantarama Sinai Catodcar

Ecos & Critica

Papel selado

A folha selada que tinha o valor de 200 reis, vale agora 300 reis, em virtude dum decreto que, recentemente, o governo metropolitano houve por bem publicar!

Tal decreto representa uma iniquidade, queda sôbre coice. E' insuportavel, barbaro e desumano. E' mais; impertinente e indicativo duma crueldade levada a seu ultimo grau.

¿Por ventura, ignoram em Portugal, que a India está levando uma vida asfixiante, mercê do *dum-dum* dos proprios impostos com que, impiedosamente, a está sobrecarregando o governo provincial?

¿ Que é que estão fazendo ai os nossos representantes, *alegres e contentes*? Estão de braços cruzados perante um desatino semelhante que irá, certamente, cavando a nossa ruina?

[illegible] que a luz engrandece [illegible] ? Estará sucedendo o mesmo tanto com as coisas portuguesas? ¿ Será, porisso [illegible]

...णें हा सामान्य मनुष्यांचा व्यवसाय धर्म आहे. परंतु इहलोकांत आल्यावर इकडचें कार्य निर्वेधरीतीनें पार पाडणें म्हणजे ही गोष्ट तरी खरी आहे; आणि त्याच धोरणानें सांसारिक साधनांचें बीज रोवलें गेलें आहे.

संसारांत आल्यावर शरीरसंवर्धनासाठीं अन्न पाहिजे, अंग झांकण्याकरितां कपडे, परस्पर व्यवहार चालण्यासाठी भाषा, ज्ञानप्राप्तीसाठीं शिक्षण, रहाण्यासाठीं जागा, उन्हापाण्यापासून बचाव करण्यासाठीं घरें-दारें, स्वच्छता, करमणूक, रस्ते, गाड्या-घोडे वगैरे सर्व साधनें मनुष्याची ऐहिक यात्रा सुखरूपपणें पार पाडण्यास योजलेलीं आहेत.

परंतु ह्या पलीकडे कांहीं राहिलेलें आहे काय? इतक्यावरूनच आपलें कार्य होईल काय?—नाहीं. वर सांगितलेलीं साधनें झालीं, परंतु हीं साधनें ज्या साध्याकरितां केलेलीं आहेत, तें साध्य निराळेंच आहे. वरील साधनें यथास्थितपणें अमलांत आणलीं, एवढ्यावरूनच तें साध्य प्राप्त होईल म्हणणें निरर्थक आहे किंवा त्याकामीं अतिक्रमणहि उपयोगी नाहीं. आपल्या समाजांत तरी सध्या हाच प्रकार चालू आहे. युरोपियनांची तर ह्या बाबतींत परमावधि झालेली आहे. ती कशी तें पाहिलें पाहिजे.

पाश्चात्यांच्या कपड्यांकडे पाहिलें म्हणजे त्यांचा उद्देश थंडीपासून आपला बचाव करण्याचा आहे, असें कोणास चुकून सुद्धां वाटणार नाहीं. उलट हे कपडे वापरून हे स्वच्छंदी लोक कांहीं तरी अपराध करीत आहेत असेंच पाहणाऱ्याला वाटेल.

कपड्याचा खरा उद्देश हाच कीं, आपलीं गुप्तेंद्रियें छपलीं जावीं. सर्व अंग झांकलें जावें असा नव्हे. तरी परंतु आपली प्रवृत्ति सर्व अंग झांकण्याकडे झालेली आहे

ईश्वरानें आपणास दिलेल्या रोमरंध्रांचा उपयोग तरी हाच कीं, वारा स्वैरपणें सर्व शरीरावर संचरावा. असो, पण सर्व अंग झांकणेंहि जरी ग्राह्य मानलें, तरी

respectivos corpos.

E', pois, a minha convição de que á essa indicação não presidiram quaisquer intuitos reservados, tanto mais que um meu colêga tambem hindu que assistiu á mesma reunião, tendo sido indigitado para aquele fim, se escusou, e, por este facto, foi substituido como mo afirmou.

Queira VExa dar publicidade a esta carta o que muito me obsequiará.

Pangim 13-5-922 — De VExa etc. *B. S. Nagarcencar*

N da R Muito estimamos que á indicação dos membros dos corpos gerentes de que fala a nossa local já referida não tenham presidido quaisquer intuitos reservados, como no-lo assevera o inteligente advogado sr. dr. B. S. Nagarcencar.

¿ Quem será, porem, o ilustre advogado hindu que *sendo indigitado* para fazer parte daqueles corpos (o que assistiu á reunião) se *escusou* e que *por este facto, foi substituido*?

Desejamos conhece-lo, se isto não importar.. divulgação de *segredo profissional*.

Ao sr. Governador Geral

[illegible]

...आजपर्यंत युरोपियनांचे असे प्रकार अवलोकनांत येत नाहीं. ... झोपीं, कोठेंहि विलास. ही युरोपियन स्वच्छतेच्या दृष्टीनें पाहू गेलों, तर स्वच्छता म्हणजे काय चीज आहे, हें त्यांस ठाऊक नाहीं असें म्हणावें लागेल. वरांत कांहींहि असो, बाहेर रंगी पडदे असले कीं झालें. पंधरवड्यास किंवा महिन्यांतून एकदां स्नान. मात्र स्नानाभावानें मळकट झालेल्या कातडीवर पाणीचे आणखीं थर बसण्यासाठीं दिवसास ८-१० खेप माती फांसणें! तीहि पण कोठें? तर, जो भाग लोकांस दृष्टीस पडण्यासारखा आहे तेथें! आंत मळलेला कपडा, वर लखलखीत रेशमी लुगडें!!!

अंतरंग कुजकें आणि बहिरंग दिखाऊ बनविणाऱ्या ह्या आततायांस नांव तरी कोणतें द्यावें, हें समजत नाहीं.

संसाराची इतर साधनेंहि स्वार्थाच्या पायांवरच रचलेलीं आहेत. गिरण्यांचेंच उदाहरण घ्या. जे भांडवलवाले गिरणी स्थापतात, ते गरीब मजुरांच्या कष्टरूपी इंधनावर पैसे मिळवून फुगत चालले. गरीब जनता सदोदीत पारतंत्र्यांतच. समतेसारख्या सात्विक तत्वांवर जुलूम करणारी गिरणी ही जणुं काय शक्तीच आहे. गिरणींत किती इसम हातपांय चिरडून मेले, ह्याची तर गणतीच नाहीं. आगगाडीचे अपघात तर नित्य आहेतच. विजेच्या प्रकाशानें लोकांस आंधळें केलें. लोकांची दृष्टि हरण केली.

वापरण्यांत येणाऱ्या बहुतेक वस्तु तर क्षणिकच! तांबें, पितळ सोडून दिली. त्याजागीं कांच आरसे आले. ह्या फुटक्या पदार्थांवर ममता कां? तर ते, चकचकीत आहेत म्हणून! हातानीं कष्ट करण्याचें तर सोडूनच दिलें. बसलेल्यास उठविण्यासाठीं सुद्धां उद्यां एखादें यंत्र येईल तर पाहूं;

भारत

गुरुवार वैशाख व० ७ मी १८४४

हं, पुरे करा!

आमच्या स्थानिक सरकारच्या कारवाईच्या जुलुमी व अरेरावी धोरणामुळे येथील जनतेंत असंतोषाचा वणवा कसा धुमसत आहे, हें सर्वांस अवगत आहेच. खुद्द सरकारहि या सर्वविश्रुत गोष्टीविषयीं अनभिज्ञ नाहीं. लादण्यांत आलेल्या असह्य करानीं प्रजा हवालदील बनत चाललीं असून, नेमस्त बाण्याच्या लोकांतसुद्धां हलकल्लोळ विचारसरणी वाबरू लागली आहे.

अशा करुणजन्य स्थितींत पोर्तुगाल सरकारनें एक नवीनच कायदा प्रसिद्ध करून दर १०० रैसांच्या स्टांपपेपर मागें ५० रैसांचा जादा कर असहाय्य जनतेच्या डोक्यावर लादण्याचा बेमुर्वतखोर व आततायी प्रयत्न केला आहे. या कामीं स्थानिक सरकारचें मत घेण्यांत आलें होतें कीं नाहीं, हें आतांच समजून येण्याचा मार्ग नाहीं. परंतु गोष्ट खरी कीं, उपरिनिर्दिष्ट कराचें उच्छृंखल पिल्लूं बेदरकारपणें सुसलून देतानां, वरिष्ठ सरकारनें येथील लोकमताचा बिलकूल विचार केला नाहीं!

'पोर्तुगाल आमचा मायदेश ...' [illegible]

[illegible]

तोफांवारची ...

आपल्या प्रेमळ बांधवांवर ...

नरपशूंस आसुरी न म्हणावें ...

खरोखर पाश्चात्यांच्या ...णेच्या दिखाऊ प्रकाशानें ...वून घेणाऱ्या त्यांच्या भक्तांस ... हायुद्ध हें एक रामबाण अंजन ... म्हणावयाचें! आतां तरी आमचे बांधव ... आसुरी सुधारणेच्या कचाट्यांतून सुटून पूर्वस्थिती वरयेतील अशी आशा आहे.

जगांत येऊन आपलें साध्य जर ईश्वरसेवा हेंच आहे व जर त्या साध्याचें साधन बांधसेवा, तर ऐहिक सुखांस बळी पडून आपल्या कर्तव्यावर पाणी सोडून ईश्वराचे भयंकर अपराधी होणें ह्यासारखे अन्याय आपल्या हातून कां घडावे? मनुष्याचें खरें कार्य जें ईश्वरसेवा, तीच प्रत्यक्ष बांधवसेवा आहे. भगवान श्रीकृष्णानीं गीतेंत सांगितल्याप्रमाणें—

"ते प्राप्नुवंति मामेव सर्व भूत हिते रताः"
(जे सर्व लोकांच्या हितार्थ झटत असतात. ते माझ्याजवळ पोंचतात)

जगांत वास करीत असलेल्या आपल्या

पेक्षां जास्त कांहीं आपणाला कर्तव्य करणें नाहीं, अशीच ज्यांची ठाम समजूत झालेली आहे, त्यांना करवाढीमुळें लोकांचा सत्यनाश झाला तर त्याचें काय होय?! प्राजेरच्या येथील अंध भक्तांनीं आपल्या डोळ्यांवरील स्वार्थी पडदे दूर ढकलून, पोर्तुगालसरकारच्या अनिष्ट व बेलगामी कृत्यांचा निग्रहपणें विचार करण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे. नाहीं तर राष्ट्रीय 'सबगोलंकार' होण्यास उशीर लागणार नाहीं.

'बुडत्याचा पांय खोलांत' किंवा 'विनाश काले विपरीत बुद्धि' या म्हणींचें सत्यत्व पटविण्यासाठीं परमेश्वरानें पोर्तुगीज सरकारास 'जयद्रथी' धोरण-मेकेल्यावर लत्ताप्रहार करण्याचें-स्वीकारण्याची चेतना केली नसेल ना?

कसेंहि असो. दिवा मालवताना मोठा होत असतो. त्याप्रमाणें आमच्या सरकारची प्रस्तुतची स्थिति झालेली आहे. कदाचित्, पोर्तुगीज राष्ट्राचें मरण करवाढींतच असल्यास, तें त्याला टाळणें तरी कसें शक्य होईल?

आम्ही मात्र आतां बिलकूल जोपर्यंत ... कामां नये. झोप फार झाली. झोपेमुळें ... डोळे ... [illegible]

[illegible]

...टप्यांचा ...
युरोपियनांच्या ...
इनां निःस्वार्थ ...
प्रारंभ करितील ...

ब्रिटिश हिंदुस्थान...

वर्गणीदारांस वर्गणी पाठवि... ग्रहपूर्वक विनंति आहे. २० मे ... नें पोंचल्यास अंक व्ही. पी. नें ... तील. — म. भारत.

Ecos & Critica

Papel selado

A folha selada que tinha o valor de 200 reis, vale agora 300 reis, em virtude dum decreto que, recentemente, o governo metropolitano houve por bem publicar!

Tal decreto representa uma iniquidade, queda sobre noice. E' insuportavel, barbaro e desumano. E' mais; impertinente e indicativo duma crueldade levada a seu ultimo grau.

¿Por ventura, ignoram em Portugal, que a India está levando uma vida asfixiante, mercê do *dum-dum* dos proprios impostos com que, impiedosamente, a está sobrecarregando o governo provincial?

¿Que e que estão fazendo ai os nossos representantes, *alegres e santos*? Estão de braços cruzados perante um desatino semelhante que irá, certamente, cavando a nossa ruina?

Dis-se que a luz engrandece ao extinguir-se. ? Estará sucedendo outro tanto com as coisas portuguesas? ¿Será, porisso, que estejam aumentando impostos?

Mas quem boa cama fazer, nela se deitará.

Os governos, tanto local como metropolitano, andam mal, quando pensam que a India suportará, submissamente, todas as suas exigencias draconianas e injustas. Tudo tem os seus limites—ainda a paciencia dum Povo, ainda que este Povo viva da *canja* e esteja habituado ao detestavel *sálamalequismo* á burocracia egoista.

Lavramos, pois, aqui, o nosso veemente protesto contra o referido decreto.

Dr. A. R. Sirvoicar

O nosso bom amigo sr. dr. Ananta Raia Sirvoicar obteve apostila para advogar na comarca de Salsete.

Caracter independente e franco, o dr. Sirvoicar é destro na sua profissão, dextresa que adquiriu à custa de seus proprios esforços, acompanhados duma inteligencia bem disciplinada e metodisada.

Felicitando-o, pois, pela obtenção da referida apostila, desejamos *ab imo pectore*, que o nosso dedicado correligionario Ananta colha louros na sua profissão.

Uma carta

Recebemos a seguinte:

Exmo. Sr. Editor do *Bharat*

A verdade do ocorrido, a proposito da local *Fara notar* publicada na edição de 11 do corrente, obriga-me a mim que, como modesto advogado tive a honra de assistir á reunião de que se trata, a vir declarar por este meio, com o fim de se desfazerem equivocos, que creio ter havido, que a lista dos membros gerentes apresentada espontaneamente no meio da reunião, foi aceita por unanimidade pelos presentes e, com dispensa do escrutinio secreto, deram-se por eleitos os respectivos corpos.

E', pois, a minha convição de que á essa indicação não presidiram quaisquer intuitos reservados, tanto mais que um meu colêga tambem hindu que assistiu á mesma reunião, tendo sido indigitado para aquele fim, se escusou, e, por este facto, foi substituido como mo afirmou.

Queira VExa dar publicidade a esta carta o que muito me obsequiará.

Pangim 13-5-922 — De VExa etc. *B. S. Nagarcencar*

N da R Muito estimamos que á indicação dos membros dos corpos gerentes de que fala a nossa local já referida não tenham presidido quaisquer intuitos reservados, como no-lo assevera o inteligente advogado sr. dr. B. S. Nagarcencar.

¿Quem será, porem, o ilustre advogado hindu que *sendo indigitado* para fazer parte daqueles corpos (e que assistiu á reunião) se *escusou* e que *por este facto, foi substituido*?

Desejamos conhece-lo, se isto não importar... divulgação de *segredo profissional*.

Ao sr. Governador Geral

No *O Heraldo* de 1 de abril findo o Sr. *Recruta n.° 2* discorrendo a situação administrativa dêste concelho solicita a atenção de Sua Exa para ela, dizendo o seguinte:

"Votada ao mais completo esquecimento—para não dizer desprezo—se encontra a bela cassabé de Bicholim.

Em quanto algumas das suas estradas, travessas e beccos se vão, automaticamente, aterrando de lixo e outras materias imundas, o comercio, o celebre comercio, vae tomando as proporções gigantescas de um medonho flagelo

O que significa tudo isso?

Franqueza, franquezinha, com a mão na consciencia, ou vice-versa devo confesar a verdade: Significa uma das eficacias do Sr. Bobela.

Solicito pois, para o assunto a valiosa atenção de sua excia. o Sr Governador Geral sr. Jaime de Morais".

Nós acrescentamos a isto só o telégrama dirigido no dia 25 de abril ao Sr. Governador Geral pelo Sr. Arcanjo Rozario Dias de Assonorá, pela maneira seguinte:

"Pede providencias urgentes prisão arbitraria administrativa dois colonos Amtanem de Latambarcem concelho de Sanquelim, espera justiça urgente garantia segurança individual.

E como isso, a ser verdade, é intoleravel na plena democracia, limitamo-nos a, sem mais comentos, pedir ao sr. Governador Geral que nos leia, porque escrevemos para ler, pois o estado dos actos e factos não pode assim continuar e temos a certeza de que Sua excia. não há de querer que continue.

Volva, portanto, a sua valiosa atenção para este um dos importantes concelhos das N. Conquistas que está apelando a sua benevolencia misericordiosa.

Bicholim, 11-5 22.

O mesmo

भारत

गुरुवार वैशाख व० ७ सी १८४४

हं, पुरे करा!

आमच्या स्थानिक सरकारच्या करवाढीच्या जुलुमी व अरेरावी धोरणामुळे येथील जनतेंत असंतोषाचा वणवा कसा धुमसत आहे, हें सर्वांस अवगत आहेच. खुद्द सरकारहि या सर्वविश्रुत गोष्टीविषयीं अनभिज्ञ नाहीं. लादण्यांत आलेल्या असह्य करानीं प्रजा हवालदील बनत चाललेली असून, नेमस्त बाण्याच्या लोकांतसुद्धां स्वलक्षदाल विचारसरणी बावरू लागली आहे.

अशा करुणजन्य स्थितींत पोर्तुगाल सरकारनें एक नवीनच कायदा प्रसिद्ध करून दर १०० रैसांच्या स्टांपपेपर मागें ५० रैसांचा जादा कर असहाय्य जनतेच्या डोक्यावर लादण्याचा बेमुर्वतखोर व आततायी प्रयत्न केला आहे. या कामीं स्थानिक सरकारचें मत घेण्यांत आलें होतें कीं नाही, हें आतांच समजून येण्याचा मार्ग नाहीं. परंतु गोष्ट खरी कीं, उपरिनिर्दिष्ट करावें उच्छंखळ पिल्लूं बेशरमपणें सुसहून देतानां, वरिष्ठ सरकारनें येथील लोकमताचा निलकूल विचार केला नाहीं!

'पोर्तुगाल आमचा मायदेश असून, गोवा त्याचें शेंपूट आहे' असे वेळीं अवेळीं मुक्त कंठानें ओरडणाऱ्या देशभक्तानीं आपल्या प्रिय व लाडक्या मायदेशाच्या या गैरशिस्त, दुष्ट व घातकी कृत्याच्या विचार करावा व पुढील धोरण निश्चित करावें, अशी आमची त्यांस प्रेमाची, कळकळीची व आग्रहाची सूचना आहे. जो प्राणी आपल्या शेंपटाची काळजी वहात नाहीं, त्या प्राण्याची शेपटानें तरी पर्वा कां बाळगावी, हें समजणें कठिण आहे. 'जिवावर' आलेलें जेव्हां शेंपटीवरच 'घालण्याचा' प्रयत्न होतो, तेव्हां शेंपटीनें स्वसंरक्षणार्थ त्या मुख्य 'जिवाचा' सहवास कायमचाच सोडलेला बरा, असें कोण म्हणणार नाहीं?

पण आमच्या प्रतिनिधिनीं—देपुताद व सेनादोर—यानीं वरील सारख्या अमानुष कृत्यांचा विचार करावा कीं नाहीं? ते तर आपापल्या खुर्चीवर निवडणुकींत मिळालेल्या जयानंदातिशयानें बेहोष होऊन पहुडलेले दिसतात! सगे सोयरे व मित्र शेजारी यांच्या पोटाची काळजी वाहण्यापेक्षां जास्त कांहीं आपणाला कर्तव्य करणें नाहीं, अशीच ज्यांची ठाम समजूत झालेली आहे, त्यांना करवाढीमुळें लोकांचा सत्यनाश झाला तर त्याचें काय होय?! प्राजेरच्या येथील अंध भक्तानीं आपल्या डोळ्यांवरील स्वार्थी पडदे दूर ढकलून, पोर्तुगालसरकारच्या अनिष्ट व बेलगामी कृत्यांचा निरग्रहपणें विचार करण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे. नाहीं तर राष्ट्रीय 'सब गोलांकार' होण्यास उशीर लागणार नाहीं.

'बुडत्याचा पाय खोलांत' किंवा 'विनाश काले विपरीत बुद्धि' या म्हणीचें सत्यत्व पटविण्यासाठीं परमेश्वरानें पोर्तुगीज सरकारास 'जयहथी' धोरण—मेकेल्यावर लत्ताप्रहार करण्याचें—स्वीकारण्याची चेतना केली नसेल ना?

कसेंहि असो. दिवा मालवताना मोठा होत असतो. त्याप्रमाणें आमच्या सरकारची प्रस्तुतची स्थिति झालेली आहे. कदाचित्, पोर्तुगीज राष्ट्राचें मरण करवाढींतच असल्यास, तें त्याला टाळणें तरी कसें शक्य होईल?

आम्ही मात्र आतां बिलकूल झोपतां कामां नये. झोंप फार झाली. झोंपेमुळें डोळे कुजण्याच्या बेतांत आले. मिरेमुळें परक्यानीं आम्हांस अज्ञास सेताद केलें, आमचें सर्वस्व लुटून आम्हांस भिकारी व कफल्लक बनविलें; आमच्या घरांतच आम्हांस गुलामाची योग्यता आणून, आम्हांस पशूच्या हीन व दीन कोटींत निर्दयपणें लोटून दिलें!

ही वेळ अर्थात् स्वस्थता घेण्याची नाहीं. शक्तिसर्वस्व एकवटून परकी अत्याचाराचा नायनाट करण्याची आहे. जुलमाचें जूं झुगारून देण्याची आहे. व आत्मतेजाच्या प्रभावानें राजकीय मोक्ष साधण्याची आहे. यापेक्षां ज्यास्त तें काय सांगणार! हं, पुरे करा आपली झोंप!

— कवळें व महाशेळ या ठिकाणीं हि आचार्योत्सव करण्यांत आला.

— भारतमित्राचा सहावा अंक प्रसिद्ध झाला असून नेहमींप्रमाणेंच तो वाचनीय झाला आहे. मित्राच्या अभ्युदयानें आम्हांस आनंद होत आहे.

— पणजीचे धनाढ्य गृहस्थ सि. लुईज गिल्येर्म डियस हे ख्रिस्तवासी झाले. यानां 'व्यापाराचे आजोबा' असें म्हणत असत.

— महाराज शाहू छत्रपति, कोल्हापूर यांच्या निधनामुळें आम्हांस परम दुःख वाटत आहे.

CONVITE

Devendo realisar-se no proximo domingo, 21 do corrente ás 19 horas a sessão solene comemorando o 5.° aniversario da instalação da biblioteca *Xri Vetala Prassadica Dnana Mandir* sob a presidencia do sr. Xambá Crisna Suria Rau Sar Dessai e no dia imediato, á mesma hora a conferencia do S. Pedro Correa Afonso sob a presidencia do sr. dr. CaitanoBartolomeu Vás, a qual versará sobre o tema "Civilisações oriental e ocidental" tenho a honra de solicitar a assistencia do publico.

Assonõrá, 15 5 922.

Voicunta G. C. Timlo
secretario

Aviso

O Doutor Julio Martins Lobo de Seabra, Juiz de direito da Comarca de Quepem.

Faço saber que desde 1 de Junho proximo o Tribunal do juizo desta Comarca passa a funcionar no seu novo e proprio edificio, sito na aldeia Xeldem da freguesia de Tilamola do concelho de Quepem.

E para ser publico se expediu este para ser publicado no jornal da localidade.

Quepem, 15 de Maio de 1922

5 *Julio de Seabra*

आधुनिक सुधारणा !

(लेखक:— दामुअण्णा)

गोष्ट खरी आहे कीं, युरोपियनानीं आपल्या तामसी सामर्थ्यानें सर्व जगावर वचक बसविला. जगांतील सध्याची बहुतेक जीत व परतंत्र राष्ट्रें युरोपियनांच्या हाताखालचीं होत. दुसऱ्यांवर हल्ला करून त्यांस कमकुवत करणें आणि त्यांवर आपली सत्ता बसविणें, इतकेंच ज्या पाश्चात्यांचें जाडें धोरण अशांच्या सुधारणेचा थोडा विचार केल्यास अस्थानीं होणार नाहीं.

ज्या गोष्टीपासून ईश्वरप्राप्ति सुलभपणें घडून ईश्वरानें नेमून दिलेली कामगिरी अंगीस बांधवसेवा अप्रतिहतपणें पार पडते, त्या गोष्टीची तरतूद असणें ह्यालाच सुधारणा असें ह्मणतात. कोणत्याहि मनुष्याचें शेवटचें साध्य ईश्वरप्राप्ति हेंच असलें पाहिजे. पण ही ईश्वरप्राप्ति उगाच 'रामा धांव' ह्मटलें ह्मणून मिळण्यासारखी नाहीं. जें कार्य आपल्या हातून पार पडलें असतां ईश्वराचीच सेवा घडते, त्या कार्याच्या फळाचा प्रकर्ष ईश्वरप्राप्तींत होत असतो. इहलोकांत येऊन ऐहिक सुख भोगणें व परलोकांत जाऊन पारलौकिक ग्रास भोगणें हा सामान्य मनुष्यांचा व्यवसायधर्म आहे. परंतु इहलोकांत आल्यावर इकडचें कार्य निर्बाधरीतीनें पार पाडलें पाहिजे ही गोष्ट तरी खरी आहे; आणि ह्याच खरेपणांत सांसारिक साधनांचें बीज रोवलें गेलें आहे.

संसारांत आल्यावर शरीरसंवर्धनासाठीं अन्न पाहिजे, अंग झांकण्याकरितां कपडे, परस्पर व्यवहार चालण्यासाठी भाषा, ज्ञानप्राप्तीसाठीं शिक्षण, रहाण्यासाठीं जागा, उन्हापाण्यापासून बचाव करण्यासाठीं घरेंदारें, स्वच्छता, करमणूक, रस्ते, गाड्याघोडे वगैरे सर्व साधनें मनुष्याची ऐहिक यात्रा सुखरूपपणें पार पाडण्यास योजलेलीं आहेत.

परंतु ह्या पलीकडे कांहीं राहिलेलें आहे काय ? इतक्यावरूनच आपलें कार्य होईल काय ?—नाहीं. वर सांगितलेलीं साधनें झालीं, परंतु हीं साधनें ज्या साध्याकरितां केलेलीं आहेत, तें साध्य निराळेंच आहे. वरील साधनें यथास्थितपणें अमलात आणलीं, एवढ्यावरूनच तें साध्य प्राप्त होईल ह्मणणें निरर्थक आहे किंवा त्याकामीं अतिक्रमणहि उपयोगी नाहीं. आपल्या समाजांत तरी सध्या हाच प्रकार चालू आहे. युरोपियनांची तर ह्या बाबतींत परमावधि झालेली आहे. ती कशी तें पाहिलें पाहिजे.

पाश्चात्यांच्या कपड्यांकडे पाहिलें ह्मणजे त्यांचा उद्देश थंडीपासून आपला बचाव करण्याचा आहे, असें कोणास चुकून सुद्धां वाटणार नाहीं. उलट हे कपडे वापरून हे स्वच्छंदी लोक कांहीं तरी अपराध करीत आहेत असेंच पाहणाऱ्याला वाटेल.

कपड्याचा खरा उद्देश हाच कीं, आपलीं गुप्तेंद्रियें छपलीं जावीं. सर्व अंग झांकलें जावें असा नव्हे. तरी परंतु आपली प्रवृत्ति सर्व अंग झांकण्याकडे झालेली आहे

ईश्वरानें आपणास दिलेल्या रोमरंध्रांचा उपयोग तरी हाच कीं, वारा स्वैरपणें सर्व शरीरावर संचरावा. असो, पण सर्व अंग झांकणेंहि जरी ग्राह्य मानलें, तरी त्यासाठीं सध्याची परमावधि नको आहे. अर्थातच इकडे साधेपणाचा प्रश्न आला, आणि त्याचा विचार भारतांत झाला आहे.

कपड्याच्या बाबतींत युरोपियनाची ही सुधारणा झाली !

शरीरसंवर्धनासाठीं अन्नाकडे पाहूं. तरी पण हाच तिरस्करणीय देखावा ! ! गुंगी आणणारीं पेयें, क्रोर्य प्राप्त करणारीं मांसें हें सुधारलेल्या लोकांचें खाण ! मांसाशन हें किंबहुना मानवजातीस ग्राह्यच नव्हे, तें क्रौर्यदायक आहे आणि ह्याचें प्रत्यंतर युरोपियनांच्या क्रूरतेकडे पाहून करतां येण्यासारखें आहे. ईश्वरानें निर्माण केलेले प्राणी आपल्या उदरंभरणासाठीं नाहीं आहेत. आपणांस ज्या प्रमाणें जीव प्रिय आहे, त्याचप्रमाणें त्यांसहि आहे मग आह्मी राक्षसांप्रमाणें त्यांच्यावर ताव कसा मारतों ? अन्नाच्या बाबतींत ही गोष्ट झाली !

राहण्याच्या बाबतींत आणि घरांत तरी साधेपणा असला पाहिजे होता. तोहिपण शून्यच ! युरोपियनाचें घर ह्मणजे प्रत्यक्ष इंद्राचें विलासमंदिरच. चित्रविचित्र रंग पडदे, भिंतीस रंगेल चित्रें, एकंदरींत जें कांहीं दृष्टीस मोहक असें दिसेल, तितकें घरांत असावयाचें.

अंतरंग कसेंहि असो. बहिरंग चांगलें आहे कीं मानवी सुधारण झाली. मनास पवित्रता येण्याची गोष्टहि नको आहे. ज्या योगें करून मन बेफाम व चंचल होईल, अशा स्त्रियांच्या इरतऱ्हेच्या चित्रांखेरीज आजपर्यंत युरोपियनाचें असें एकहि चित्र अवलोकनांत येत नाहीं. ध्यानीं, मनीं, कार्यीं, झोपीं, कोठेंहि विलास. ही युरोपियन राहणी स्वच्छतेच्या दृष्टीनें पाहूं गेलों, तर स्वच्छता ह्मणजे काय चीज आहे, हें त्यांस ठाऊक नाहीं असें ह्मणावें लागेल. घरांत कांहींहि असो, बाहेर रंगी पडदे असले कीं झालें. पंधरवड्यास किंवा महिन्यांतून एकदां स्नान. मात्र स्नानाभावानें मळकट झालेल्या कातडीवर पाणीचे आणखीं थर बसण्यासाठीं दिवसास ८-१० खेप माती फांसणें ! तीहि पण कोठें ? तर, जो भाग लोकांस दृष्टीस पडण्यासारखा आहे तेथें ! आंत मळलेला कपडा, वर लखलखीत रेशमी लुगडें ! ! !

अंतरंग कुजकें आणि बहिरंग दिखाऊ बनविणाऱ्या ह्या आततायांस नांव तरी कोणतें द्यावें, हें समजत नाहीं.

संसाराची इतर साधनेंहि स्वार्थाच्या पायांवरच रचलेलीं आहेत. गिरण्यांचेंच उदाहरण घ्या. जे भांडवलवाले गिरणी स्थापतात, ते गरीब मजुरांच्या कष्टरूपी इंधनावर पैसे मिळवून फुगत चालले. गरीब जनता सदोदीत पारतंत्र्यांतच. समतेसारख्या सात्विक तत्वांवर जुलूम करणारी गिरणी ही जणुं काय शक्तीच आहे. गिरणींत किती इसम हातपाय चिरडून मेले, ह्याची तर गणतीच नाहीं. आगगाडीचे अपघात तर नित्य आहेतच. विजेच्या प्रकाशानें लोकांस आंधळें केलें. लोकांची दृष्टि हरण केली.

वापरण्यांत येणाऱ्या बहुतेक वस्तु तर क्षणिकच ! तांबें, पितळ सोडून दिली. त्याजागीं कांच आरसे आले. ह्या फुटक्या पदार्थांवर ममता कां ? तर तें चकचकीत आहेत ह्मणून ! हातानीं कष्ट करण्याचें तर सोडूनच दिलें. बसलेल्यास उठविण्यासाठीं सुद्धां उद्यां एखादें यंत्र येईल तर पाहूं; कोणास हात पाय हालविण्याची शक्ति सुद्धां नाहीं !! ह्याचें पर्यवसान कशांत झालें तर आयुष्य हानींत. १०० वर्षें वांचणारा इसमच मिळणें कठीण. चाळीस वर्षांनंतर दृष्टिस्तैमित्यामुळें वापरण्यांत येणारी चाळिशी बारा वर्षें वयाच्या हाताऱ्यावर (!) जाऊन भडकली. आणि हीच त्याची चाळिशी आहे.

पूर्वींचें ४० वर्षें वय, हें आतां बारा वर्षांचें झालें. बरें, हा परिणाम कशाचा ? –सिनेमाचा, विजेचा आणि स्वेच्छाचाराचा हात, पाय, डोळे देण्यांत ईश्वराचा हेतु सदर कारण्यानीं जिरवूनच टाकला.

काय ही शोचनीय स्थिति ! आणि ह्या स्थितीला सुधारणा तरी ह्मणावें कसें ?

शिक्षणाच्या बाबतींत मात्र पाश्चात्यानीं फार मोठी आघाडी मारली असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. मोठमोठे शोध केले ही गोष्ट खरी आहे. पण ह्या शिक्षणाचा उपयोग कुणीकडे केला ?

ईश्वर प्राप्ति हें साध्य. व ह्या साध्यासाठीं बांधवसेवा हें साधन.

बांधवसेवा करण्यांत मनुष्यानें आपलें आयुष्य खर्च करावयाचें, आणि तें चांगल्या मार्गानें. परंतु जेथें वर सांगितलेले वांडे प्रकार, तेथें बांधवसेवा कोठची !

सुधारलेले, सुधारलेले ह्मणतां ह्मणतां रानटी व्यवहार करणें आणि उलट बांधवप्रेमाबद्दल पोकळ शेखी मिरविणें, ह्याला काय तें !

परवांचें महायुद्ध पाहून ह्या आसुरी कालसांनीं तप्त झालेल्या मानवी पुतळ्यांची कोण बरें कींव नाहीं करणार ? एवढ्याशा जमिनीच्या मालकीसाठीं सुधारलेले ह्मणवून घेणाऱ्या युरोपियनानीं कोट्यावधि लोकांचे आपसांत जीव घ्यावे ?

द्रव्यलोभानें, राज्यविस्ताराच्या लालसेनें बांधव मानल्या जाणाऱ्या इसमांवर घाव घालणें, कधींकाळी रानटी स्थितींत सुद्धां होऊन न गेलेलीं हत्यारें तयार करणें, मोहपाशानें बद्ध होऊन प्रत्यक्ष आपल्या बांधवांचे गळे कापणें, ह्यांसारखीं घनघोर कामें करणारे लोक सुधारलेले !

तोफांसारखीं राक्षसी हत्यारें बेमालूमपणें आपल्या प्रेमळ बांधवांवर चालवणाऱ्या नरपशूंस आसुरी न ह्मणावें तर काय ?

खरोखर पाश्चात्यांच्या अस्थिर सुधारणेच्या दिखाऊ प्रकाशानें आपले डोळे दीपवून घेणाऱ्या त्यांच्या भक्तांस परवांचें महायुद्ध हें एक रामबाण अंजनच झालें ह्मणावयाचें ! आतां तरी आमचे बांधव ह्या आसुरी सुधारणेच्या कचाट्यांतून सुटून पूर्वस्थिती वरयेतील अशी आह्मांस आशा आहे.

जगांत येऊन आपलें साध्य जर ईश्वरसेवा हेंच आहे व जर त्या साध्याचें साधन बांध सेवा, तर ऐहिक सुखांस बळी पडून आपल्या कर्तव्यावर पाणी सोडून ईश्वराचे भयंकर अपराधी होणें ह्यासारखे अन्याय आपल्या हातून कां घडावे ? मनुष्याचें खरें कार्य जें ईश्वरसेवा, तीच प्रत्यक्ष बांधवसेवा आहे. भगवान श्रीकृष्णानीं गीतेंत सांगितल्याप्रमाणें—

"ते प्राप्नुवंति नामेव सर्व भूत हिते रतः"
(जे सर्व लोकांच्या हितार्थ झटत असतात. ते माझ्याजवळ पोंचतात)

जगांत वास करीत असलेल्या आपल्या बांधवांची सेवा करणें ह्यालाच ईश्वरसेवा ह्मणतात. आणि ह्या परिचर्येनंतर अशा सात्विक परिचारकाचा आत्मा स्थूलमानानें ईश्वराधीन गेल्याशिवाय रहाणार नाहीं. मनुष्याचें अंतिम साध्य तरी हेंच आहे.

अर्वाचीन सुधारणेच्या निस्तेज कंदुकांस बळी पडून आपल्या जीविताचें मातेरें करून घेणें निदान आतां तरी आपल्या समाजास कां बरें ग्राह्य वाटावें ?

आंधळ्या प्रेमानें बद्ध होऊन आपल्या हातून अनेक वेळां चुका घडून येत असतात. सुबुद्ध मनुष्याच्या हातून अशा चुका घडणें असंभाव्य आहे. मन हें आपला ताबेदार असलें पाहिजे. त्याची सत्ता आपणावर असणें विघातक आहे. ज्या ज्या प्रमाणानें मनुष्य विचारी व प्रगल्भ, त्या त्या प्रमाणानें त्याचें मन त्याच्या स्वाधीन राहतें. परंतु अर्वाचीन राहाण्यास राहणें कोण ह्मणणार ?

वायफळ बडबड करून नाकानें वांगें सोलूं पाहणाऱ्या आधुनिक विद्वानानीं आपल्या कर्तव्यतत्परतेबद्दल मिथ्या श्लाघा करणें, हेंच त्यांच्या विद्वत्तेच्या आगंतुक फोलपणा ठरविण्यास समर्थ आहे.

आपल्या अंतःकरणांत गर्वास पुरा थारा देऊन अहंमन्यतेनें स्वार्थपूरक दृष्टीस अनुसरून समाजांत मोठमोठीं व्याख्यानें झोडलीं, ह्मणून थोडींच कामें होणार आहेत. आपलें अंतरंग कोरडें ठणठणीत ठेऊन लोकांस जगाचा अनुभव सांगू पाहणाऱ्या कार्यसाधु कवडीचुंबकावर चतुर लोकांची श्रद्धा बसणें अशक्य आहे.

आह्मांस बाता नको आहेत. कृति पाहिजे. औपचारिक बाब नको आहे. अंतरंग शुद्ध पाहिजे. मनांत परछुपुरुष वासनांचा थर मांडूं देऊन लोकांच्या मनावर शिष्टाचाराचा (etiqette) दरवेटा काढूं पाहणारानो युरोपियन पंडितानो बसूं द्या तिकडे येटिकेटस करीत ! आह्मांस बाह्य सौंदर्य नको आहे. अंतःशुद्धि हवी. जी गोष्ट करून अनाठायीं आहे. जिचा उपयोग शिक्षा मिळविण्याखेरीज अन्य जागीं निष्फल होतो. अशा सौंदर्यक शकुनां घेऊन आपल्या आयुष्याची नासाडी कां करितां ?

सुबुद्ध अज्ञत्वाबद्दल शेखी मिरवून दुसऱ्या कोटींवर सत्ता चालविणाऱ्या मनुष्यांची ही किती शोचनीय स्थिति आहे बरें ?

बांधवसेवा करण्यासारखीं हजारों कामें आज आपल्या देशांत असूनहि त्यांकडे कानाडोळा करून युरोपियन सुधारणेस मगरमिठी मारून बसलेल्या हिंदु बांधवांनीं आतां तरी आपल्या कामास कां बरें लागूं नये ?

असो. एकंदरींत जन्मास येऊन बांधवसेवा करणें हेंच आपलें आद्य कर्तव्य आहे छानछोकी करणें हें नव्हे. असें मनांत बाळगून अहर्निश स्वबांधवांच्या हितार्थ झटण्याचा सर्व बांधव प्रयत्न करतील व युरोपियनाच्या फोल सुधारणेस बळी न पडतां निःस्वार्थ व शुद्ध अंतःकरणानें कार्यारंभ करितील अशी आशा आहे.

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील

वर्गणीदारांस वर्गणी पाठविण्याविषयीं आग्रहपूर्वक विनंति आहे. २० मे पर्यंत वर्गणी न पोंचल्यास अंक व्ही. पी. नें रवाना होतील.

म. भारत.

estado inglez : "*Charity begins at home.* Não lhe quero mal porisso....

E, como, hoje, não tenho mais tempo para ocupar do *oficio* do sr. Tarcar, vou tratar do meu oficio.

Moropanta

N. da *R.* O sr. *Moropanta* refere-se, ao de leve, aism praticamente do que teòricamente, ao importante assunto de *asparzata.* Está bem. Seria, porem, para desejar que se apresentasse sobre o mesmo assunto estudo aprofundado, encarado sob todos os pontos de vista: historico, social moral e religioso.

¿ Surgirá, por ai, alguem que cumpra á risca a tal nobre missão para a honra da tradição dos farazes de quem se deseja a purificação ?

Ecos & Critica

Uma descoberta

O sr. dr. Fragoso descobriu nas veias do *S*hivaji globulos do sangue portuguez e isto bastou para o sr. N. Bonsle se insurgir contra o ilustre discobridor.

Naturalmente, o sr. Bonslé ignora que *o* sr. dr. Fragoso é operador distincto de—cadaveres, sobretudo dos reduzidos a pó, como sucede no caso do corpo inanimado do Shivaji.

E,' pois, descabida qualquer critica desfavoravel contra a discoberta...*cadaverica* do referido cirurgião sr. dr. Fragoso.

Sinal dos tempos

Antigamente, os professores punham todo o seu cuidado na boa preparação de seus discipulos, julgando-se recompensados pelo triunfo deles, nos respectivos exames.

O professor actual não se importa com o aproveitamento do seu aluno nem com o resultado do seu exame, pondo unicamente, o seu cuidado na regular arrecadação da *maça* por cujo aumento deveras se cança. Deleita-se mesmo com a reprovação do seu aluno que tem na conta dum inimigo figadal !!

O assustador resultado dos exames dos alunos internos e externos do Liceu Afonso de Albuquerque corrobora plenamente o que afirmamos. Sinal dos tempos !

Boa norma

Os hindus bramanes do concelho de Canacona deliberaram alhear as cerimonias de casamentos e de linhas da dança e presença de bailadeiras que lhes absorviam uma boa soma de rupias.

Fomos sempre contra a admissão de bailadeiras nas nossas festas. E', porisso, desnecessario dizer que nos encheu de alegria a aludida simpatica deliberação dos briosos habitantes de Canacona.

O templo hindu de Cacorà, por acordo de seus mazanes *nsaratas* e *sarasvâtas* libertou-se, não há pouco, do contagio impuro daquela classe, não devendo tardar que suceda outro tanto noutros templos, sucessivamente. Agora são os bramanes que a expulsaram das festas de seus casamentos e *linhas* dando a outros, com a sua boa norma, um bom exemplo.

Muito estimamos !

Alerta !

Continua pessimo o estado sanitario de Parodá ónde lavra, com virulencia, a *malaria* que está inutilisando existencias preciosas.

E' *o* seu canal que está prejudicando o estado sanitario de Parodá.

¿ O Estado que não deve ignorar que a saude publica é a suprema lei — *Salus populi suprema lex est* — procurou atalhar o mal, como é do seu dever ?

Se não, digne-se de tomar sobre o assunto medidas urgentes, pois é tal o panico provocado pela *malaria* em Parodá que começou a haver já o exodo de suas familias.

E depois = *salus populi suprema lex est*-repetimos em nome dos habitantes de *P*arodá-mais uma vez-Alerta, pois!

Upendra J. Counto'

Este estudioso aluno hindu obteve distincção na 6 a classe, apoz um brilhante exame que há dias fez no Liceu Afonso de Albuquerque.

E' o primeiro aluno hindu, que mercê do seu previlegiado talento e graças á sua boa aplicação, conquistou aquela honrosa classificação, honrando a si e o nome da classe a que pertence.

Felicitamos, porisso, o sr. Countò, fazendo ardentes vòtos para que êle continue a alcançar, louros, ainda mais brilhantes, na sua carreira.

Falencia

O *svadeshismo* produziu, como era de esperar, os seus efeitos que, se hoje são positivamente satisfatorios, prometem se-lo amanhã superlativamente.

De Março de 1920 á igual data do corrente ano de 1922, operou-se a falencia de 1212 tecelanias de Londres que forneciam diversos tecidos a India, devido ao movimento do *Svadeshismo*.

¿Que dirão a isto os que troçaram do *kadi* e mais do *Mahatmà* Gaudhi ?

Para notar

Há dias foram eleitos em Pangim corpos gerentes da recem-fundada Associação de Advogados da India Portùguesa.

Na lista dos advogados que fazem parte dos mesmos corpos não encontramos, porem, nome algum hindu, apesar de haver, hoje em dia, consideravel numero de advogados hindus-Sensibilisou-nos-para que ocultar ?- a exclusão dos hindus do seio da gerencia da referida Associação, ainda que tenhamos como certo que ela não será capaz de prestar outros serviços que não sejam eleitorais, a que o hindu liga pouca importancia.

Se, todavia, a dispeito disso, ficamos sensibilisados, é porque tivemos o desgôsto de notar *tendencia separatista*, mesmo por parte daqueles que acusavam, hipocritamente, alguns hindus do crime politico da organisação do movimento *separatista*.

E' caso para dizer: "Quem tem telhado de vidro, não deve cair na asneira de atirar pedras ao do visinho."

E a bom entendedor, meia palavra é bastante !

Logica

Afirmando o sr. dr. Fragoso circular nas veias do *Shivaji* o sangue portugues, deu de entender, indirectamente, que a mãe do *Grande Makarajà* era, sem mais nem menos uma mulher perdida ou antes *puta*

Shivaji era, portanto, na *pura* opinião do mesmo senhor um filho da.. *puta*.

¿ Será, porisso, que o *Shivagi* poude admirar o mundo com suas grandes façanhas ?

¿Todos os grandes homens por serem grandes terão sido gerados, impuramente, como Shivaji ?

¿ E', portando, falso que o fruto eja da mesma natureza da semente ?

Naturalmente, o sr. dr. Fragoso não mediu o alcance do que avançava. Estava ocioso e quiz escrever. E escreveu aquela asneira que, demais, tem o agravante de ofender os inumeros adoradores do *Shivaji*

¿ Mas, porque é que o sr. Fragoso não foi fazer colheres de pau?

Faltou-lhe a *materia prima* ?

Que fosse a Satari onde a teria encontrado em superabundancia.

Como vem, o cirurgião não andou nada direito na questão da verificação da paternidade de *Shivaji*.

एकीचें महत्व

(ले० गणेश रामचंद्र बोडस)

सांप्रतच्या बिकट परिस्थितीमधून पार पडण्याकरितां प्रत्येकानें आपला आपण उद्धार करावा या तत्वाला अनुसरून वागलें पाहिजे. आज इतकीं वर्षें परकी लोकांच्या जुलमी राज्य पद्धतीमुळें आपली हिंदी जनता कोणत्या अवस्थेस पोंचली याचा अनुभव सर्वांस आहेच. आह्मांस नागरिक या नात्याचे हक्क खरे असे नाहींतच, पण नांवाला असले तरी त्यांस सरकार जुमानीत नाहीं. मग त्यांचा काय उपयोग ? आणखींहि हरेक बाबतींत रयतेचा छळ चालला आहे.

एकावर एक अशी करांची किती तरी ओझीं आमच्यावर पडत आहेत. व त्यांच्या भारानें सर्वजण चिरडून जात आहेत. गोव्यांत तर बोलण्याची सोयच नाहीं ! कोणास पोर झालें कीं द्या आधीं सरकारी कर. वरें मेलें तरी सरकारास कर. मग पुढील व्यवस्था ! कोणी लग्न कार्य करावयास उठला या कर. गुरावासरांवर सरकारी कर. थिकल्या खोखल्यालांहि सरकारी कर, कौंन्सिलांत कर मंजूर व्हावे. व लोकांनीं मुक्यानीं राहून ते द्यावेत हा क्रम अव्याहत चालू आहे.

गोवधाचे कारखानें काढून हजारो गाईंचा आजवर फडशा उडवला जातो आहे. व पुढें आणखीं उडवण्याकरितां हें सत्र चाललें आहे. एकूण राजकीय आणि धार्मिक या दोन्ही गोष्टींवर डोळ्यांदेखत कुठार हाणले जात असतां त्यांचा प्रतिकार करण्याइतकी चेतना शक्ति आपल्या लोकांत निर्माण होऊं नये, याबद्दल वाईट वाटतें. आह्मांला सर्वस्वी अधोगतीस नेणाऱ्या राजसत्तेपासून बचाव करण्यास आपणांकडे काय साधन आहे ? कांहीं असेल तर लोकांत एकी हेंच आहे. पण तेंहि असावें तितकें नव्हे-मुळींच-नाहीं ह्मटलें तरी चालेल.

प्रतिपक्षी केवढाहि बलवान असला तरी त्याचें एक जुटीपुढें कांहीं चालत नाहीं मुंगी ह्मणजे किती लहान प्राणी पण त्यानेंहि एका अजस्र सर्पाला ठार करून आह्मांस धडा घालून दिलेला आठवतो. आतां आपण त्याकडे लक्ष देत नाहीं ह्मणजे त्या गुणाची किंमत आपणास कळत नाहीं, हें आतां पर्यंतच्या अनुभवांवरून ह्मणावें लागतें. तेव्हां मुंगी सारख्या मुक्या प्राण्यांत जे अनुकरण करण्यासारखे गुण असतात त्यांचें श्रेष्ठ मानव जातींत दारिद्र्य असावें ही गोष्ट किती तरी लाजिरवाणी आहे ?

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील लोकांकडे पहा. तिकडे लोकांत एकी व जागृति चांगलीच झाली आहे. म. गांधींच्या छावणींत सर्व राष्ट्रीय फौज गोळा होऊन शांतता-युद्धास सुरवातहि केव्हांच झाली-कायदे भंगापर्यंत मजल पोंचणार. स्वराज्य सूर्याची चकचकीत कडा क्षितिजावर चमकूं लागली. पण गोव्यांतल्या लोकांची मात्र अजून रात्र आहे. ते झोंपेंत आहेत. आतां ज्या कित्येकांस परिस्थितीची जाणीव होऊन जागृतीची कल्पना आलेली असे थोडे लोक इतरांस जागे व्हा, लोकांत ऐक्य भाव उत्पन्न करा, इ. इ. इषारा करीत असतात. पण उपयोग थोडाच होतो ! यामुळें ते निराश होतात बापडे ! !

आपल्या लोकांत बहुतेक, मतभेद, परस्परांविषयीं मनें कलुषित, द्वेष, मत्सर, हे प्रकार दृष्टीस पडतात. एकादा एकादें कार्य करूं पहातो पण तेंच दुसऱ्यास नको असतें. अर्थात त्यांत विघ्न आणण्यासाठीं शक्य ते यत्न करतो व हाणून पाडतो. यातरेच्या पोरचेष्टा पण थोरांतहि असाव्यात हें केवढें लहानपण ! विरोधीपणामुळें देशाची हानि होते. शिवाजी महाराजानें केवळ ऐकीच्या बळावर महाराष्ट्रांत राज्यस्थापना केली धर्म व सत्ता याचें रक्षण केलें. त्यास गोब्राह्मण प्रतिपालक असें ह्मणतात. पण पुढें पेशवाईत घरभेदे झाले व दुसऱ्या बाजीरावासारखा त्याड पेशवा होतांच ऐकीचा दुष्काळ पडून इंग्रजांचे पांढरें पाऊल मराठी राज्यांत पडून राज्य नामशेष झालें. आणीकहि कांहीं प्रबळ हिंदुराज्यें ऐक्याच्या अभावीं लयास गेल्याचे दाखले इतिहासात आढळतात.

यावरून एकीनें राष्ट्र उद्धरतात तर तिचा नाश होतांच राष्ट्राचाहि नाश होतो. या गोष्टीचा विचार सोडून देणें ह्मणजे आपला आपण अधःपात करून घेण्याप्रमाणें नव्हे काय ?

'शक्ति असते तीच परलोकांतही चालू राहते. अन्य तितक्या जोरानें मी प्रतिपादन करतों कीं, जीवितसातत्य आहे. कधाचाही नाश होत नाहीं. मृताशीं संवाद करतां येतो. आणि अनेक रीतीनें परलोकस्थ मृताशीं संवाद केला गेला आहे. ह्या पद्धतीनें कित्येक मृतांशीं भाषण करून क्वचित् काळीं मिळणारें ज्ञान मी संपादन केलें आहे. हें जगाला कळणें अवश्य असल्यामुळें या लेखद्वारा त्याचें दिग्दर्शन केलें आहे.

पूर्व कल्पना बाजूला ठेवा, पक्षपाताचा त्याग करा, निर्मय आणि सरळ मनानें ह्या मार्गानें मिळालेल्या ज्ञानाचा विचार करा. जर त्याचा परिणाम तुमच्या मनावर झाला नाहीं. तर तें टाकून द्या. जर तें तुमच्या दृष्टीस पटलें तर इहलोकीं व परलोकीं तें तुम्हांला सहाय्यक होईल.

मृत्यूला भिऊं नका

मृत्यूनंतर होणाऱ्या अवस्थेसंबंधीं अत्यंत अज्ञान असल्यामुळें मनुष्यें मृत्यूला फार भितात. काळ्या पाण्याची शिक्षा झालेल्या अपराध्यास काय हाल भोगावे लागतील ह्याबद्दल सामान्यतः फार अज्ञान असल्यामुळें ती शिक्षा फार भयंकर मानली जाते, असें इंडियन पिनल कोडमध्यें लिहिलें आहे. त्यासारखीच स्थिति मृत्यूनंतर येणाऱ्या अनुभवासंबंधीं असल्यामुळें मनुष्यानां मृत्यूची फार भीति वाटते, पण सुदैवानें नवीन शोध लागून मृतांशीं बोलण्याचीं साधनें उपलब्ध झालीं आहेत. त्या योगानें प्रत्यक्ष मृतांकडून जी माहिती उपलब्ध झाली आहे त्यावरून कोणाही सत्पुरुषाला मृत्यूची भीति वाटण्याचें कांही एक कारण नाहीं, असें सप्रमाण सिद्ध झालें आहे. ह्या शिवाय परलोकांतील स्थितिविषयीं अत्यंत उपयुक्त व खात्रीयुक्त माहिती मिळाली आहे. प्रत्येक मनुष्याला स्थूल व सूक्ष्म अशीं दोन शरीरें असतात. हिंदुधर्मशास्त्रामध्यें स्थूल व सूक्ष्म कारण, महाकारण इत्यादि शरीरें मानलीं आहेत. सूक्ष्म शरीर स्थूल शरीराप्रमाणें असतें. आणि त्याला हस्तपादादिक अवयवही असतात. असें अनुभवावरून सिद्ध झालें आहे. निद्रावस्थेमध्यें हें सूक्ष्म शरीर स्थूल शरीरापासून विलग्न होतें. परंतु त्याचा संबंध सर्वांशानीं सुटत नाहीं. मृत्यूच्या वेळीं हें शरीर पूर्णतः विलग्न होऊन परलोकामध्यें संचार करूं लागतें. सूक्ष्म देह सूक्ष्म परिमाणूचा बनलेला असतो, स्थुल देह जितका सत्य आहे तितकाच सूक्ष्म देह सत्य आहे. याचा अर्थ असा कीं, इंद्रीयद्वारा त्याची प्रचिती होऊं शकते. ह्यावरून हें समजून येईल कीं, स्थूल देहापासून सूक्ष्म देह सुटणें ह्याला मृत्यू म्हणतात. त्या योगानें मनुष्याच्या विचारांत, स्मृतींत व कल्पनामध्यें कोणच्याही प्रकारचा फरक होत नाहीं. मृतांशी भाषण करून अशा प्रकारची माहिती व अनुभव सर्वत्र झालेला आहे. मृत मनुश्याला मरतेसमयीं फक्त अवस्थांतर झाल्याप्रमाणें वाटतें. आणि सापानें आपली कात टाकल्यावर त्यास जसें वाटत असेल त्याचप्रमाणें मृतानां अनुभव येतो, असें खुद्द मृतानीं सांगितलें आहे.

ह्या जगापासून परलोक शेंकडों कोसांवर नाहीं. तो फक्त अवस्थांतर आहे. त्यामध्यें मृत मनुष्य आहार विहारही करतात आणि पेशव्याप्रमाणें त्या अवस्थांमध्यें आत्मोन्नतिकारक कर्में करतां येतात मृत आप्तइष्टांचें दर्शन होतें. तेथें अनाथ आश्रम पाठशाळा वगैरे आहेत. त्यात लहान मुलें वाढतात. नव्वद अथवा शंभर वर्षांचे अवस्थेनंतर नवीन तरुण सूक्ष्म देह धारण करतात. कित्येक माणसें पुनः जन्म ही घेतात. परलोक साधारणपणें इहलोकांपेक्षां चांगला आहे. आणि तेथें गेलेला मनुष्य जन्म घेण्याची इच्छा करीत नाहीं. परंतु त्यानां कर्माप्रमाणें अथवा अन्य कारणामुळें ह्या जगांत यावें लागतें. परलोकांतील प्राण्यांचा देह सूक्ष्म पदार्थांचा असल्यामुळें तो आपल्या सामान्य दृष्टीस दिसत नाहीं. परंतु पुष्कळ वेळां ते आपल्या जवळ येऊन आपलें अस्तित्व सिद्ध करण्याचा प्रयत्न करितात. पुरेशा शक्तीच्या अभावीं आणि इहलोकांतील माणसाकडून कांहीं प्रयत्न होत नसल्यामुळें त्यांचें कार्य सफल होत नाहीं. झोंपेमध्यें ते आपल्याशीं बोलूं शकतात. परंतु आपणास त्याची आठवण रहात नाहीं. कारण आपली स्मरणशक्ति अल्प आहे. परलोकामध्यें त्यांनां आपल्या कृतकर्माबद्दल परिणाम भोगावा लागतो. असें कित्येक मृतानीं सांगितलें आहे. हा सिद्धांत जरी धर्मग्रंथांत असला तरी खुद्द मृतानीं ही हकीकत सांगितली असल्यामुळें त्याचें अपूर्व महत्व आहे. मृतानां आपल्यापेक्षां जास्त ज्ञान असतें. कर्मावर देखरेख ठेवण्याकरितां गुरु नियत आहेत. त्यांचे आज्ञेंत राहावें लागते. स्थूल जगावरील त्यांचें लक्ष निघालेलें नसतें. कित्येक दे. देशकार्यांत मदत करीत आहेत. म. गांधींस लोकमान्य, अण्णासाहेब पटवर्धन वगैरे मदत करीत आहेत. असें कित्येक मृतांनीं सांगितलें आहे. निरनिराळ्या धर्मांचे, जातीचे, पंथाचे लोक परलोकांत आहेत. ते आपल्या धर्माप्रमाणें ईश्वराची भक्ति करीत असतात. सारांश इहलोक हा परलोकाची छाया आहे, असेंच प्रमाण सिद्ध झालें आहे.

ज्या साधनाच्या द्वारा ही माहिती मिळू शकते. त्या साधनापैकीं महाराष्ट्रांत प्लँचेट नावाचें साधन कांहीं लोकांना माहीत झालें आहे. त्याशिवाय औजाबोर्ड, सायकोग्राफ ऑल्फाग्राफ, जॉयस्पिरीट, कम्यूनीकेटर वगैरे अनेक साधनें आहेत. त्याच्या योगानें मृत मनुष्यें लिहूं शकतात. ट्रंपेटच्या साधनानें त्यांचा आवाज आपण ऐकूं शकतों. इन्यूमिनेटरच्या मदतानें त्यांस पाहूं शकतों. ह्या साधनापैकीं कित्येकांच्या द्वारानीं अनुभव घेतला आहे. आणि शेंकडों मृत मनुष्यांशीं भाषण करून त्यांचें सुव्यवस्थेंत टीपण ठेविलें आहे. तें पाहिजे असल्यास आनंदानें दाखवीन. साधारणपणें लोक हे प्रयोग करण्याच्या इच्छेनें थोडासा प्रयत्न करतात. परंतु, पाहिजे तितका दीर्घ प्रयत्न व उत्कंठा नसल्यामुळें आणि त्यापासून होणाऱ्या फायद्याच्या अज्ञानामुळें सोडून देतात. आणि म्हणतात कीं, "ह्यांत कांहीं अर्थ नाही." ह्या सज्जनाना माझी इतकीच विनंति आहे कीं, बंधुहो, आपल्यास फुरसत व जिज्ञासा नसल्यास करूं नका. परंतु त्याला खोटें म्हणूं नका. मी आपली खात्री करण्यास तयार आहें. सहस्त्रावधी लोकांनीं अनुभव घेतले आहेत. त्यांच्या अनुभवाकडे लक्ष द्या. प्रख्यात शोधक श्री. मिसे यानीं स्पिरीट टाइपरायटर नावाचें यंत्र काढलें आहे. त्यायोगानें मृत मनुष्याचा लेख टाईपर केल्याप्रमाणें लिहून येतो. एडिसन साहेब स्पिरीटफोन काढीत आहेत. त्यायोगानें टेलिफोनप्रमाणें मृताशीं भाषण होईल. हें यंत्र पूर्ण झाल्यावर फार क्रांति होणार आहेत. तथापि निघालेल्या यंत्रांनीं मृत मनुष्यें समाधानकारक रीतीनें लिहूं शकतात.

ह्या विषयाच्या अभ्यासानें मृत आणि जिवंत मनुष्याचें हृदयस्पर्शी संमिलन होतें ह्या साधनानें मृताच्या नातलगांचें अनुपम समाधान होतें मृत मनुष्य फक्त दृष्टिआड झाले आहेत. असें सिद्ध झाल्यामुळें त्यांच्या विरहानें उत्पन्न होणारें दुःख बहुतांशीं नष्ट होतें त्यांची इच्छा कळल्यानंतर ती पूर्ण करतां येईल मृतांना आपल्यापेक्षां जास्त ज्ञान असल्यामुळें त्या ज्ञानाचा फायदा घेतां येतो. मृत्यूसंबंधीं अज्ञान दूर झाल्यास अत्यंत निर्भयता प्राप्त होते.

तसेंच प्रत्येक कार्यामध्यें मनुष्याचा उत्साह वाढतो. आत्मा अमर आहे. व देह नश्वर हा सिद्धांत सर्व धर्मांनीं प्रतिपादन केला आहे. परंतु त्या संबंधांत निःसंशय प्रमाण नसल्यामुळें जडवाद्यांना शंका होती ह्या साधनानें कोणाही नास्तीकाचें समाधान होऊं शकतें. म्हणून जडवादाचें खंडण होऊन आत्म्याचें अस्तित्व सप्रमाण सिद्ध होतें. हिंदु धर्माभिमान्याना हें मत फार महत्व देतें. शास्त्रामध्यें लिहिलेलीं श्राद्धादि कर्में केवळ निरुपयोगी आणि अज्ञानाचा परिणाम आहेत, असें जडवादी मानतात. परंतु ज्या त्रिकालदर्शी मुनीनीं ही व्यवस्था कायम केली आहे. त्यानां हें ज्ञान करतलामलकवत होते. व्यावहारिक आचरणावर त्या ज्ञानांचा फार परिणाम होईल. दुष्कर्मांचा परिणाम खराब होतो असें नुसतें विश्वासानें अथवा धर्मग्रंथ वरून न मानतां त्यानीं खुद्द सांगितल्यावर मनुष्याचें आचरण सुधारण्याचा फार संभव आहे कित्येक मृत स्थानीं कळविलें आहे कीं, आपल्या दुष्कर्माचा परिणाम त्यांनां भोगावा लागला. परलोकाच्या तयारीकरतां इहलोकांतील आचरण असलें पाहिजे. परलोकांतील अवस्थेचें ज्ञान झाल्यावर येथील शिक्षण व आचरण कशाप्रकारचें असलें पाहिजे हें कळून येईल. जडवादाच्या प्रसारामुळें आधुनिक सुशिक्षित लोक परलोकाचें अस्तित्व मानीत नाहींत त्यांचें सर्व शिक्षण इहलोकाकरतां आहे. ही सदोष पद्धति ह्या ज्ञानानें दूर होईल. धार्मिक अवनति दूर होण्याकरितां हें फार उपयुक्त साधन आहे. इहलोक व परलोक यांचा संबंध कशाप्रकारचा आहे आणि ते एकमेकांवर कसे अवलंबून आहेत. हें माहीत झाल्यावर मनुष्याच्या आचारविचारामध्यें फार क्रांति होईल. आजपर्यंत असें मानलें जात होतें कीं, मेल्याशिवाय स्वर्ग दिसत नाहीं. परंतु नवीन शोधानीं ज्या कित्येक आश्चर्यजनक गोष्टी घडून आल्या आहेत. त्याप्रमाणें ही घडून आली आहे. विमानाचा शोध, बिनतारेचें तारायंत्र वगैरे सर्व भौतिक शास्त्रांतील शोध ह्या शास्त्रापुढें तुच्छ आहेत. असें कित्येक विद्वानाचें मत आहे. वरील माहितीनें व साधनानीं देशबांधवांचें मृत्यूचें भय नाहींसें होवो अशी परमेश्वराजवळ प्रार्थना आहे.

---

quem todos os historiadores admiram como sendo uma senhora possuidora de grandes virtudes morais, elevando-a até a altura de Sità, a heroina do "Ramayana".

Portanto, quem faz atentado sem fundamento algum contra a honra duma mulher como Jizabai, ofendendo a India inteira, simplesmente com o intuito de rebaixar a gloriosa historia do Imperio Marata, não é outra coisa senão um grande tolo.

Bem diz Shakespeare:

"The fools rush in where the angels fear to tread"

Ai Fingoso! Tu és ainda criança e nem sabes adivinhar as consequencias desta tolice que praticaste! Ninguem te agarrará as mãos se amanhã disseres que Shivaji gerou Afonso de Albuquerque.

Vasco da Gama, 28-4-22

N. Bhonsle

Uma carta

O sr. Nanum Tarcar Pernencar pede-nos a publicação do seguinte:-

Tendo sido convidado o publico por aviso publicado no Bol. oficial n° 30 de 15 do corrente e assignado por V. na qualidade de ilustre presidente da comissão da reforma de regulamentos das mazanias dos pagodes e outras instituições similares tomo a liberdade de dirigir esta para tomar na consideração que merecer.

Sendo o principal fim de semelhantes instituições o culto que deve estar ligado a intenção, principalmente para haver a compreensão dos seus deveres e existir uma forte união entre os membros duma mesma seita, julgo ser de absoluta conveniencia que todos os pagodes tenham a seu cargo o exemplo de escolas paroquiais, como obrigatoria, pelo menos uma escola gratuita de lingua marata com o suficiente numero de professores em que se ministrem indistinctamente sem diferença alguma de castas nem profissões a mesma lingua e podendo ser até a lingua portuguesa e sanscrito, diminuindo para esse efeito sendo preciso, as despezas inuteis que se fazem com a ornamentação do culto externo, tornando-o até certo ponto ridiculo.

Quando o pagode não possa ter escola privativa deve procurar auxiliar as de iniciativa particular existente na localidade com obrigação do ensino de doutrina de religião hindu na sua essencia liberal e distituido de ideia castistas prejudiciais á sociedade.

Sendo possivel os pagodes principalmente os mais ricos como os de Queulá, Mangueixa etc. terão escolas industrias e de artes e oficios.

Para as castas chamadas dos farazes, alpaqueiros etc. a que se costuma dar o nome de *atisudra* o *asparsuzata* (isto é, a classe a que é proibido tocar,) cousa que não devia haver e que constitui uma das grandes maculas introduzidas posteriormente na religião hindu devem os pagoda ter no entanto escolas especiais, atè que as outras castas se abtuem a recebe-los de forma que, pelo menos com algum tempo, se extinga o vergonhoso *asprassa*.

E' tambem de indispensavel necessidade para não haver quebra da fraternidade que estabelecendo-se fortes penas seja banida para sempre a distincção que se faz notar em alguns pagodes, principalmente do concelho de Pondá, marcando lugares para assentos segundo as castas como se tornasse impuro o sangue de uns com a aproximação dos outros, o que é algo irrisorio, pois perante uma divindade todo o homem deve ter as mesmas regalias e vantagens e ser igualmente respeitado.

Convem ainda que nos pagodes chamados *gramadevalaia* seja aceito como mazane todo o hindu residente na localidade sem diferença de castas.

São estes poucos os alvitres que tenho a honra de apresentar por parecer que muito concorrerão para a prosperidade dos pagodes e bem assim para o progredimento da nossa classe hindu, hoje bastante decaida e fragmentada.

Saude e Fraternidade etc

Nanum Tarcar Pernencar

N. da R.

O *Bharat*, obedecendo a sua orientação liberal dá cabida a todas as opiniões nas suas colunas. Os que quizerem contestar o modo de ver do sr. Nanum, podem, igualmente, tambem fazê-lo. Ultima palavra porem, será nossa.

EM CANACONA

Algumas pessoas que encontramos em Canacona, quando ali estive nos na semana passada em objecto de propaganda informaram-nos que a última tabela camararia dali era gravosa, tendo-nos apresentado uma edição dO *Ultramar* onde, em artigo de fundo se tem tratado do assunto.

Somos contra o aumento de impostos em geral; mas tratando-se dos que tenham por fim coarctar a propagação do alcoolismo, a nossa opinião é a favor do mesmo aumento-diga-se de passagem

Ora, se a Camara de Canacona aumentou a taxa, referente a lavra de palmeiras, só temos de louvar, em principio, este seu gesto, se é que foi, como nos parece, originado pelo intuito de acabar com o alcoolismo.

Nada, porem, podemos dizer hoje, em relação a outros impostos camararios, cuja tabela ainda não estudámos, por falta do vaga, mas que emitiremos o nosso parecer sobre ela, logo que a conheçamos, e isto sem fazermos caso da relação de amizade que nos une aos ilustres membros da referida Camara.

A Deus, o que de Deus é e a Cesar o que de Cesar é

Como sabem, o *Bharat* que não tem nenhuma pretenção particular a conseguir, preza mais o principio do que a pessoas...

भारत

गुरुवार वैशाख शु० ०, शकी १८४४

स्वदेशीचा प्रभाव

स्वराज्यप्राप्ति स्वदेशीच्या प्रभावावर कशी अवलंबून आहे, हें आमच्या वाचकांस आह्मी अनेकदां पटवून दिलें आहे. स्वदेशी ह्मणजे स्वराज्याचा आत्मा आहे. स्वदेशीचें आत्मज्ञान झाल्याखेरीज स्वराज्याचा मोक्ष लाभणें दुर्लभ होय. 'खादीचा प्रसार झपाट्यानें करा ह्मणजे तुह्मांला हां हां ह्मणता स्वराज्य मिळेल' या म. गांधीजींच्या अनुभवी उक्तीतून उपरोक्त तात्पर्यार्थ निष्पन्न होतो हें कोणीहि कबूल करील.

हिंदुस्थानदेशावर जर आज कोणाची खरीखुरी सत्ता चालू आहे तर ती विलायती व्यापाऱ्यांची होय. या लोकांच्या स्वार्थी चिथावणीमुळेंच आज हिंदुस्थानांत नोकरशाहीकडून जिकडे तिकडे अत्याचार घडले जातात. हा आततायीपणा बंद होण्यास अर्थात तो उत्पन्न करणाऱ्या कारणावर ह्मणजे त्या चिथावणीवर घाव घातला पाहिजे. चिथावणी संपुष्टांत आली कीं अत्याचारानें राम ह्मटलाच ह्मणून समजावें. व चिथावणीवर घाव घालण्यास 'स्वदेशी' हत्यारासारखें बेमालूम कार्य करणारें दुसरें हत्यारच नाहीं, असें सिद्ध झालें आहे.

स्वदेशीच्या या अवर्णनीय प्रभावाचें प्रत्यंतर पहावयाचें असल्यास मार्च १९२० ते मार्च १९२२ पर्यंतच्या अवधींत स्वदेशीमुळें विलायती व्यापाऱ्यांवर घडून आलेला परिणाम लक्षांत आणला कीं पुरे. १९२० मार्च अखेर पुऱ्या होणाऱ्या तिमाहींत ३१० युरोपियन कंपन्यांची दिवाळीं निघालीं होतीं. १९२१ मार्चला पुऱ्या होणाऱ्या तिमाहींत या व्यापारी कंपन्यांच्या दिवाळ्यांचें प्रमाण ७५३ वर आलें व या सालतील हिंदी बहिष्काराच्या तडाख्यामुळें १९२२ मार्च अखेर पुऱ्या होणाऱ्या तिमाहींत तर एकंदर १२१२ कंपन्यांचीं दिवाळीं वाजलीं!

आणि हा स्वदेशीचा अत्यंत तेजस्वी प्रभाव ध्यानांत आणूनच महाराजांच्या पत्नीनें खालील संदेश जनतेस पाठविला आहे. त्याचा कितपत उपयोग होईल अशी आह्मांस बळकट आशा आहे.

"माझा संदेश वाचणारीं माणसें सुसंपन्न स्थितींत असतील. पण आपल्या या प्रिय देशांतील बरेच लोक उपासमारी अनुभवित आहेत. याची त्यांस आठवण करून देणें जरूर आहे. या गोष्टीची ज्यास खात्री पटवून घ्यावयाची असेल त्यानें खेडेगांवांत जरूर जावें. मुंबई, अमदाबाद या सारख्या श्रीमंत शहरांत देखील अत्यंत अनुकंपनीय स्थितींत रहाणारे आपले अनेक देशबांधव आढळतील.

अशा या गरीब लोकांस मदत न करतां आहे अशीच स्थिति चालू दिल्यास आज बऱ्या स्थितींत असलेल्या माणसांसहि कालांतरानें उपास मोडण्याची पाळी येण्याचा संभव आहे. गरीब लोकांनीं असल्या दुःखद स्थितींत आणखी किती दिवस रहावें? हा दुःख मुकाट्यानें सोसणारे लोक एकट्या हिंदुस्थानांतच आढळतील. त्यांच्या ओरडीकडे आपण आज लक्ष न पुरविलें तर आमचा देश बुडला ह्मणून खास समजा. यासाठीं आपण आपल्या आयुष्यक्रमांत नवीन वळण लावलें पाहिजे. श्रीमंतांनीं शौकमजूरी करण्याच्या लोफात मोकळेपणानें मिसळून त्यांच्या हालअपेष्टांचें पूर्ण ज्ञान संपादन केलें पाहिजे.

प्रजा सुखी तर आपण सुखी या तत्त्वाचा सरकारास विसर पडलेला दिसतो. सरकारचें डोकें ठिकाणावर नाहीं असेंच दिसतें. पण सरकारप्रमाणे आमचे श्रीमंत लोकहि जर उदासीन रहातील तर आमचा देश ठार झाला असें समजावें. यासाठीं आपण गरीबांच्या स्थितीकडे व्यापक दृष्टीनें आणि सहानुभूतीनें पहावयास शिकलें पाहिजे.

आह्मी आमच्या मुलांस सरकारी शाळांच्या कोंदट हवेंत शिक्षण न देतां राष्ट्रीय शिक्षणाच्या स्वतंत्र वातावरणांत त्यांस विहार करूं दिला पाहिजे. त्या ठिकाणीं देशाभिमान ह्मणजे काय, हें त्यास समजाविलें पाहिजे. साळी आणि शेतकरी लोकांच्या देशानें परदेशी कापड विकत घ्यावें हें केवढें दुर्भाग्य! या गोष्टीचें त्यास ज्ञान होईल

माझ्या प्रिय भगिनींनो! परदेशी कापड वापरणें किती पापमूलक आहे हें तुमच्या लक्ष्यांत येत आहे ना? तुह्मांला तलम कपडा हवा तर तुह्मी बारीक सूत कां काढीत नाहीं? स्त्रिया या सर्वांच्या मागून घरीं बसलेल्या असतात. स्वराज्य मिळविण्याच्या प्रयत्नाच्या आड हिंदी स्त्रियांचे तलम कपड्यांचे शील हें उभें राहिलें असें ह्मणण्याची पाळी पुढील पिढ्यांवर न येवो ह्मणजे झालें.'

स्फुट विचार

अनुकरणीय उदाहरणः— डांगोळशी काणकोण–येथून खालील मजकुराचें पत्र आह्मांस आलें आहेः—

"श्री भारतकार यांस स. न. वि. वि.– गेल्या रविवारीं माझ्या नातवाची मुंज व सोमवारीं नातीचें लग्न अशीं दोन कार्यें श्री कृपेनें निर्विघ्नपणें पार पडलीं. दोनहि कार्यांत विधवोपस्थितांचा संसर्ग लागूं न दे. त्याची पूर्ण खबरदारी घेण्यांत आली होती. काणकोण महालांत यापुढें सदरहु सारख्या कार्यांत कलावंतींच्या नाचगाण्यांस कायमच फांटा देण्याचें ठरलें असून हा ठराव येथें बऱ्याच ठिकाणीं अंमलांत येत आहे, ही आनंदाची गोष्ट होय.

आहे, आणि महत्वाची गोष्ट ही कीं, वरपांगी सौंदर्यावर बिलकूल लक्ष न देतां खरें सौंदर्य काय तें आपल्या कर्तव्याचरणांत भरून राहिलेलें आहे, अशी आपली खात्रीची समजूत करून दे. केळकर, दे. दास, दे. नेहरू, दे. लजपतराय प्रभृति पुढाऱ्यांनीं विचारानेंच साधेपणाचा मोठ्या आनंदानें स्वीकार केलेला आहे.

आज आपल्या गोमांतकीय पुढाऱ्यांचे डोळे ह्या बाबतींत कधीं उघडतील ते उघडोत. मोठमोठ्या, हिंदी संस्कृतीच्या पुनर्जीवनाची हांव बाळगून, पुस्तकें लिहिणाऱ्या लेखकानां सुद्धां जर कॉलर घालून भरजरी रुमाल बांधण्याचा मोह आवरत नाहीं, तर तो सामान्य जनानें तरी कोणाच्या उदाहरणावरून आवरावा! आपलें जीवन सर्वस्वी परदेशी संस्कृतीवर अवलंबून ठेऊन; आपल्या राष्ट्रीय संस्कृतीस कवडीमोल ठरविण्याऱ्या सध्याच्या तरुण समाजानें, कोणती एक गोष्ट प्राधान्येंकरून स्वीकारावयाची असेल, तर ती हिंदी संस्कृती हीच असली पाहिजे.

युरोपियन समाजाच्या सान्निध्यांत केवळ त्यांचे दुर्गुण तेच अनुकरित करण्याची प्रवृत्ति आपल्या समाजांत जी जारीनें चालू आहे, तिचें उच्चाटन करून, आपल्या उच्च संस्कृतीची आणि तत्वज्ञानाची त्यास ओळख करून देणें, हेंहि आजच्या पुढाऱ्यांचें कमी महत्वाचें काम आहे असें नाहीं. अंगांत राष्ट्रीयत्वाची भावना संचारून जोंपर्यंत आपल्या समाजास आपलेपणाबद्दल ज्ञान होणार नाहीं, तों पर्यंत त्याकडून देशाची सेवा कोणत्या स्वाभिमानरूपी इंधनाच्या जोरावर होईल हें मला समजत नाहीं.

औद्योगिक स्थिति सुधारण्याच्या दृष्टीनें जर आपण खादीकडे किंवा स्वदेशी कपड्यांकडे नजर दिली, तर फक्त ह्या स्वदेशी प्रसारामुळें औद्योगिक सुधारणाच नव्हे पण साधेपणाचाहि पवित्र धडा आपल्या समाजास आपोआप मिळण्यासारखा आहे. जितक्या जितक्या मानानें आपले कपडे ज्यास्ती भरजरी व लखलखीत होतील, तितक्या तितक्या प्रमाणानें आपली अधिकाधिक सुधारणा झाली, अशी विपरीत समजूत करून असलेला आपला समाज निद्रित नाहीं म्हणावें, तर दुसरें काय?

साधेपणा हें तत्व केवळ प्राचीन काळींच काय तें पद्धतींत होतें असें मुळींच नाहीं. तुकाराम महाराज, रामदास स्वामी साक्रेटीस, टॉलस्टाय, आगरकर वगैरे अर्वाचीन थोर पुरुषांची सुद्धां साहजिक प्रवृत्ति ह्याच मार्गाकडे झालेली होती.

युरोपियन समाज जरी कांहीं बाबतींत सुधारलेला असला तरी त्या समाजांत अत्यंत गर्हणीय अशी जर कोणती गोष्ट असेल तर ती छानछोकी व डामडौल हीच असली पाहिजे. पोशाखाच्या बाबतींत त्यांची मजल इतक्या किळसवाण्या स्थितीस पोंचलेली आहे कीं, त्यांची अधोगती होण्यास कोणतेंहि कारण प्रामुख्येंकरून साधनीभूत होणार असल्यास तें रंगेलपणा हेंच असलें पाहिजे. युरोपियन लोकांचे हे चाळे सोडून दिले, आणि आपल्या दरिद्री हिंदुदेशाकडे नजर दिली, म्हणजे जे कोणी डामडौलाच्या बाबतींत सुधारलेले [!] आहेत त्यांची कींव आल्याशिवाय रहात नाहीं.

ह्या अकिंचन देशांत अन्नपाण्याच्या व वस्त्रप्रावरणाच्या अभावामुळें वर्षास सुमारें ६ कोटी लोक मृत्युमुखीं पडतात, जो मृण्मय [सुवर्णमय नव्हे!] देश पोशाखाच्या बाबतींत सर्वस्वी परदेशावर अवलंबून आहे, आणि शेवटीं ज्या पवित्र देशाची स्थिती सुधारण्यास महात्माजींच्या मताप्रमाणें फक्त स्वदेशीप्रसार आणि साधेपणा हेंच साधन बाकी आहे, त्या दुर्दैवी पेशांतील कांहीं लोकांनीं आपल्या गरीब स्थितीच्या बांधवांकडे बिलकूल नजर न देतां केवळ शरीरसौंदर्यास भुलून परसंस्कृतीचे अनुकरण करणें आणि आपली हानि करून घेणें ह्यासारखी नीतिबाह्य व क्रूरपणाची गोष्ट दुसरी कोणती आहे काय?

आपल्या संस्कृतीच्या उदात्त भावनाच्या अभावांमुळें, परसंस्कृतीच्या विघातक चालींच्या संसर्गानें निःसत्व व हलाख बनलेला आपला समाज आतां तरी जाग्यावर येईल काय? आतांच्या पोशाखांत आणि आपल्या पूर्वजांच्या पोशाखांत जरी, अंतर असलें, तरी सध्या प्रचारांत असलेल्या पोशाखावर साधेपणाची जोड दिल्यास आर्यांच्या पोशाखाची बरोबरी करण्यास फारशी हरकत नाहीं. परंतु दुर्दैव आपल्या आर्यपूर्वजांचें कि ज्यांच्या वंशजांनीं पायात बुटांसारखें खड, कंमरेस रक्ताभिसरणप्रतिबंधक पट्टा, अंगास उष्म्याची परमावधि कशी असते, हें दाखविण्यासारखें एकावर एक कपडे, गळ्यास फांशीची शिक्षा प्रत्यंतरीत होण्यासारखा एक कॉलर, त्याखालीं फांशीची शिक्षा दिली असतांही पोरकटपणा जात नाहीं असें दर्शविण्यासाठींच कीं कोण जाणे, पण एक गळफांस किंवा आल्हाद, आणि ह्याहीपुढें ईश्वरानें कृपाळूपणानें दिलेल्या नयनाबद्दल अतृप्ती प्रदर्शित करण्यासाठीं शास्त्रीय डोळे किंवा चष्मा, असे हे युरोपियन सुधारणेचा फोलपणा आणि भपका ह्यांचें स्पष्टीकरण करण्यास समर्थ असे थंडे डोहाळे ग्राह्य मानावे!

तरुण बांधव हो,

आपण जर खरोखर त्या तत्वज्ञानी आर्यांचे वंशज असलों, त्या रम्य हिंदाचे सुपुत्र असलों, तर परंपरेनें चालत आलेल्या चाली, कांहीं न्यूनता नसतांहि, मनाचा नेभळेपणा व्यक्त करण्यासारखे हे तमासे स्वीकारून कां बरें आपण लाज्य मानाव्या?

जगांत येऊन आमचें खरें कार्य काय तें कर्तव्यपालन आहे, आणि ह्या कर्तव्यपालनाखेरीज जरी शरीरसंरक्षणार्थ खाणें, कपडे घालणें आणि सुखी असणें ह्या त्रयींची जरूरी असली तरी त्यांचा अतिरेक झाला कीं लगेच आपल्याकडून कर्तव्यपालनाच्या बाबतींत हेळसांड होते, आणि अशा रितीनें आपण ईश्वराच्या शिक्षेस पात्र होतो. ही ईश्वराची शिक्षा नाहींशी करण्याची शक्ति जर येशू खिस्तानें सांगितल्याप्रमाणें डामडौलांत किंवा शरीराच्या सौंदर्यांत नाहीं, तर अर्थातच आपल्या साध्या रहाणीपेक्षां फाजील कांहीं करणें हा ईश्वराचा एक गुन्हाच आहे. आजपर्यंत आपल्या समाजांत जे थोर पुरुष होऊन गेले त्यानीं आपलें कर्तव्य पूर्णपणें पार पाडलें व तें ईश्वरास प्रीय आहे. त्यानीं आपल्या कर्तव्यपालनाखेरीज, दुसऱ्या कोणत्याही गोष्टीवर निरवालस जोर दिला नाहीं, ह्या गोष्टी जर खऱ्या आहेत, व त्याबद्दल जर आक्षेप घेण्यास आम्हीं असमर्थ आहों, तर जाणून बुजून आपल्या कर्तव्याबाहेर वागणें व अशा रीतीनें, आपण आपल्या व पर्यायानें आपल्या देशाच्या अधोगतीस कारणीभूत होणें हें खरोखरच निंद्य नाहीं काय? आणि त्यांतल्या त्यांत सध्याची परिस्थिती अशी आहे कीं, आपल्या देशाची अनुकरणीय स्थिती केवळ आपल्या च नेभळेपणामुळें प्राप्त झालेली आहे. तिचें निराकरण करण्यास झटण्याखेरीज दुसऱ्या फंदांत पडणें हें खरोखर पाप आहे. आपलें कर्तव्य तेंच आपलें सौंदर्य, वरपांगी सौंदर्यात कांहीं मतलब नाहीं, मनाच्या उदात्तपणाशिवाय बाहेरील शृंगार अनाठाई आहे वगैरे विचार मनांत आणून माझे गोमांतकस्थ बांधव नैतिक मार्गाचें साधेपणा हें तत्व प्रचारांत आणतील अशी मला पूर्ण आशा आहे.

वर्तमानसार

—भारतमित्राचा पांचवा अंक प्रसिद्ध झाला असून तो नेहमीप्रमाणेंच फार उपयुक्त निघाला आहे.

—केंपेंच्या मामलेदारसाहेबांची उचलबांगडी होणार असल्याची दाट वदंता आहे.

—दे. कुंशरू यांची स्वारी गोव्यांत येणार आहे.

—गेल्या आठवड्यांत श्रीमत्पूर्णानंदस्वामीमहाराजांची स्वारी पणजी येथें होती.

—पं. मालवीय यानीं हिंदी लोकांस स्वदेशी कपडे वापरण्याविषयी विनंति केली आहे. आमच्या तरुणानीं इकडे सक्रिय लक्ष्य पुरविल्यास, त्यांचा व गोमांतकाचाहि फायदा होणार आहे.

जाहीर विनंति

महाराष्ट्र–स्वराज्य–संस्थापक छत्रपति श्री शिवाजीमहाराज यांची जयंति वैशाख शुद्ध २ या (ता. २९।४।२२) शनिवार रोजीं पडत असून, हा पुण्य दिवस 'सारस्वत ब्राह्मण समाज' या संस्थेमार्फत साजरा करण्याचें योजिलें आहे. सदरहू प्रसंगीं अध्यक्ष यां नात्यानें, रा. सु रा. सासंत यांचें मुख्य भाषण होणार असून इतर वक्त्यांचींही भाषणें होतील. तरी स्वराज्यप्रेमी सर्व गृहस्थानीं उत्सवास हजर रहावें अशी विनंति आहे.

मडगांव. केशव अ. नाईक.
सा. ब्रा. समाजगृह चिटणीस.
२३।४।२२

श्री शिवजयंति

ता. २९।४।२२ रोजीं संध्याकाळीं ७ वाजतां येथील बालोन्नति समाजांत श्री शिवाजीमहाराजांच्या जयंत्युत्सवा प्रीत्यर्थ दो. जयवंत म. मळकर्णेकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं जाहीर सभा भरून, कित्येक वक्त्यांचीं भाषणें होणार आहेत. सर्वांस येण्याची विनंति आहे.

केपें, ता. २१।४।२२
से. बालोन्नति समाज.

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do segundo oficio que este assina vão ser vendidos em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situado em *Xeldem* na estrada que de *Quepem* se dirige a Sanvordem no dia 6 de *Junho* de corrente ano ás 13 horas e pelo preço superior ao de avaliação os seguintes bens.

Predio denominado **MOTO** da cultura de coqueiros arvores fructiferas e de terra de semeadura de arroz. Predio denominado **AIAMOTO** por outro nome **DESSAIAN BAGA** da cultura de coqueiros e outras arvores e em que existe uma casa do manducares, ambos sitos em Parodá avaliados em 2800 rupias e 700 rupias e inscritos na conservatoria predial desta comarca sob os numeros 2560 e 5800 respectivamente. Penhorados nos autos da execução hypotecaria instalada pela *Junta* de Paroquia da Igreja de Parodá contra Ulá por outro nome Irabai vulgo Loximim Quenina viuva de Xanum Fotu Quenim por outro nome Bombi, por si e como mãe administradora do seu filho menor Ramacrisna *Xanum* Fotu Quenim vulgo Mortu residentes em Sanvordem. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como co-proprietarios e quinhoeiros nos termos e para os fins de lei sendo que a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. E para ser publico se pxpediu este.

Quepem 8 de Abril de 1922.

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
O Juiz de direito
1 *J. de Seabra*

ápira, pois, ao outro ideal senão ao que acima fica exposto.

Torna-se, poisso, digno de maiores encomios o sr, Vaglo cuja inconcussa probidade representa a melhor garantia da prosperidade da referida fabrica de que tambem è proprietario.

Notas soltas

Na legislação vigente das nossas Comunidades agricolas tratando-se de escrivães destas associações encontram-se muitas disposições iniquas comparando os escrivães aos serventuarios de pouca monta sendo, porisso, de boa moral que taes arbitrariedades se suprimam, para o bom nome e reputação da Republica Portugueza, e por os ditos escrivães serem cidadãos portuguezes e terem direito, como todos os outros o tem, a gosar de previlegios de *igualdade, fraternidade, liberdade e mais legalidades* etc.

Ora, sem mais preambulos, vejamos.

O art.º 90 º do Cod. das Comunidades de 1 de Dezembro de 1904, em vigor, diz:- " Que nenhum escrivão poderá acumular duas escrivanias das Comunidades, nem ao mesmo tempo occupar escrivania e outro cargo, quer do Estado quer de corporação, salvo quando a soma de denheiro dambos os empregos não exceda a 250 rupias e os lugares a acumular sejam nas aldeas limitrofes e ainda neste caso a acumulação não póde comprender mais de dois logares"

Quanto á acumulação das Comunidades, nada temos a dizer, pois nas Novas Conquistas, há grupos de 4 a 5 comunidades, embora de serviço rasoavel, sendo porisso, *letra morta* a respectiva parte do artigo supra transcrito.

Ora, quanto ao limite de vencimentos, é que temos de ver se esta parte tem razão de ser.

O proprio Cod. das Comunidades, na sua tabela n º 3, fixa vencimentos, sendo maximo de 400 rupias, nas comunidades de maior movimento e a regular pela disposição acima avocada, tem de ser nomeados 2 escrivães: cada um com vencimento não superior a 250 rupias, para o serviço de uma comunidade desta natureza; o que, é, na pratica um absurdo-

Temos, pois, de combinar estas disposições harmonicamente e com principios da moralidade e não, de molde, a torcel-*as*, quando nos aprouver-

Atê faculta o mesmo codigo ter, o escrivão da Com º de um escrivente, e sob este ponto de vista, não devia haver nenhum incoveniente para os escrivães das Comude.s de pequeno movimento, exercerem cumulativamente qualquer outro cargo até que perfizessem a soma de 400 rupias anuas de ordenado de ambos os empregos.

O referido Codigo s de 1904 por conseguinte a doutrina por nos espendida é aplicavel ao estado das cousas de 20 anos para traz mais ou menos

Mas, hoje em diante, esta doutrina tem de ser interpretada doutra forma desde que a carestia vai tomando um vulto gigantesco, nos preços de artigos da 1a. necessidade e dos mais inadiaveis como vestuario etc, foram aumentados os vencimentos dos escrivães das Comunidades, em geral, elevando-se os mesmos atê a cifra de 600 rupias, nas comunidades de maior movimento.

Deve, portanto a nosso modo de ver, alterar-se a disposição supracitada, mandando que qualquer escrivão da Comunide pode exercer ao mesmo tempo a escrivania e outro qualquer emprego, contanto que a soma anual de ordenado dambos os empregos não seja supêrior a 800 rupias, pois todos sabem e ninguem deve ignorar que os escrivães das Comunidades são creaturas humanas è não são feitos de pedra . . . e tem, a seu cargo, a substentação dos seus filhos e mulher etc-

Isto que acima fica dito, é tão coerente, que flui das proprias desposições e tabela do Codigo aplicando-se á epoca actual de carestia da vida; não devendo, porisso, haver obstaculo que qualquer escrivão exerça qualquer outro cargo nas condições acima expostas. Diz o art º 91 do citado Cod. " O escrivão da Com º de que perceber ordenado superior a 125 rupias terá residencia obrigatoria na aldea.-

Mas no nosso pensar hoje qúe tudo está elevado a duplo ou triplo: esse limite de vencimento para a obrigatoriedade de residencia deve ser modificado, mandando que os escrivães que percebam os vencimentos superiores a 400 rupias anuas, devem ter residencia obrigatória na aldea.

Feito assim, isto è, com introdução dessas modificações não há prejuizo de ninguem; e será uma medida utilitaria e benefica como a portaria de aposentações a estes modestos funcionarios; pois estamos a ver que certos funccionarios desta provincia a quem o exercicio cumulativo de qualquer outro emprego è incompativel com o exercicio das funcções do seu proprio cargo estão o fazendo (ja se ve' sem prejuizo do serviço) percebendo vencimentos e gratificações chorudas !

E sendo isto legal e viavel só qualquer melhoria a fazer-se aos escrivães das Com º es estará fora de lei e impossivel de se realisar?

Parece-nos que não, por que " a lei è igual para todos,"-

Pedimos, porisso, aos competentes que volvam a sua atenção a este assunto.

Sara

भा र त

गुरुवार वैशाख शु० १ शा १८४४

स्वामी विवेकानंदांचे विचार

पतितपरावर्तन—हिंदुधर्माची मर्यादा

[प्रबुद्ध भारत, एप्रिल, १८९९]

(गेल्या अंकीं वचन दिल्याप्रमाणें श्री स्वामी विवेकानंदजींचे पतितपरावर्तनासंबंधीचे विचार खालीं देत आहों. हे विचार स्वामीनीं 'प्रबुद्ध भारताच्या' एका रिपोर्टरपाशीं, त्यानीं घेतलेल्या मुलाखतींत, प्रदर्शित केले. ती मुलाखत जशाची तशी खालीं प्रसिद्ध केली जात आहे. सं भारत)

पतित व परधर्मी लोकांना हिंदुधर्मांत घेण्यासंबंधानें स्वामीचे विचार काय आहेत, हें मुद्दाम त्यांची मुलाखत घेऊन कळवावें, अशी आपली (प्रबुद्ध भारताच्या संपादकाची) आज्ञा झाल्यावरून एके दिवशीं सायंकाळची मीं तशी संधी साधली. गंगानदीवरील एका नौकागृहाच्या छपरावर आमची ही मुलाखत झाली. रात्र पडली होती. आम्हीं आपली नौका रामकृष्णमठाच्या घाटाजवळ उभी केली, व मग माझ्याजवळ बोलण्यासाठीं स्वामी मठांतून तेथें आले.

काळ व स्थळ हीं मोठी रम्य होतीं, वरतीं लखलखीत तारे, आणि सभोंवतीं खळाळणारी गंगा. एका बाजूला मंद दीपांच्या अंधुक तेजानें अर्धवट प्रकाशित अशी मठाची इमारत असून तिच्या पृष्ठभागीं ताल व इतर कांहीं विशाल वृक्ष दिसत होते. मीं पहिल्यानें बोलण्यास सुरवात करून म्हटलें, स्वामीजी, पतितपरावर्तनासंबंधानें आपले विचार कळावे, म्हणून मी मुद्दाम आपल्या भेटीला आलों आहें. हिंदुधर्म सोडून ज्यानीं परधर्माचा स्वीकार केला, त्याना आपण परत घ्यावें, असें आपल्याला वाटतें काय ?"

स्वामी म्हणाले, "अलबत ! त्यांना घेतां येईल व घेतलें पाहिजे."

ते अगदीं गंभीर मुद्रा करून कांहीं वेळ स्वस्थ विचार करित बसले व नंतर पुन्हा म्हणाले, तसें आपण नाहीं केलें, तर आपली संख्या कमी होत जाईल. पहिल्यानें ज्या वेळीं मुसलमान आले, त्यावेळीं आमची संख्या— मला वाटतें अत्यंत प्राचीन मुसलमान इतिहासकार जो फेरिस्ता त्याच्याच म्हणण्याप्रमाणें—साठ कोटी होती, असें म्हणतात. आतां आम्हीं सुमारें वीस कोटी आहों. बरें, जो मनुष्य बाहेर पडतो, तो आमच्यांतून कमी होतो इतकेंच नव्हे तर आमच्या शत्रूंची संख्या एकानें वाढवितो."

"बरें हिंदुधर्मांतून जे ख्रिस्ती किंवा मुसलमानी धर्मांत गेलेले आहेत, त्यांतील बहुतेक तरवारीच्या भीतीनें गेलेले आहेत, किंवा त्या भीतीनें गेलेल्याचे वंशज आहेत. तेव्हां कोणत्याहि दृष्टीनें त्याना कमी लेखणें, हा धडधडीत अन्याय आहे. जे जात्याच परधर्मी आहेत त्यांच्यासंबंधानेंहि आपण विचारलें, नाहीं का ? प्राचीन काळीं अशा परधर्मी लाखों लोकांना आम्हीं हिंदुधर्मांत घेतलें आहे, व तो क्रम अद्यापिहि सुरू आहे."

"भरतभूमींत वास करणारे मूळचे अनार्य रानटी लोक, हिंदुस्थानच्या सरहद्दीबाहेरचीं राष्ट्रें, आणि मुसलमानांनी

A eleiçao da India

A comissão de verificação de poderes da Camara dos Deputados ainda não resolveu o caso da eleição da India. Corria ontem, nos Passos Perdidos, que a comissão se inclinava para o candidato sr. Prazeres da Costa, o qual, ao que se dizia, daria a sua adesão ao Partido *Democratico*, em sinal de reconhecimento, ao que parece, porem nenhum dos boatos tem fundamento, porque está absolutamente demonstrada a inelegibilidade do sr Prazeres da Costa, no que já concordaram todos os membros da comissão, em conversas particulares.

Segundo nos informam o sr Prazeres da Costa argumenta dizendo que, tendo ido a Londres em missão oficial, não estava exercendo o lugar de auditor geral de fazenda no periodo eleitoral. Acontece porêm que pelo facto de ter ido a Londres, não perdeu o lugar nem a qualidade de auditor geral, como claramente demonstrou o sr. dr. Alvaro de Castro perante a referida comissão com documentos oficiais. Alegou mais o sr. *Prazeres* da Costa que interinamente exercia o lugar de auditor geral, quando é certo que o lugar é de comissão, dando-se ainda a circunstancia de ter sido anulado o primitivo decreto que o nomeara *como interino* e substituido o por outro, naturalmente a seu pedido do qual nada consta a respeito da *interinidade*. Consta-nos tambem que os Reconstituintes levantarão a questão, com o fim de estabelecer a boa doutrina, e que o sr. dr. Alvaro de Castro tenciona publicar as cartas que dirigiu á Comissão de Verificação de poderes. *Do Manhã*

सारस्वत ब्रा. समाज, मडगांव

१० वा वार्षिक समारंभ

हा वार्षिक समारंभ संस्थेच्या वाढदिवशीं [गेल्या चैत्र शु॥ १ ला बुधवार रोजीं] मोठ्या थाटानें व उत्साहानें पार पडला. अध्यक्षस्थानीं मुंबईचे सुप्रसिद्ध समाजसेवक श्री. शिवाजी कृष्ण परुळकर यांची योजना करण्यांत आली होती. शिवाय नेहमींप्रमाणें वार्षिक समारंभास जोडून, व्याख्यान माला गुंफण्यांत आल्यामुळें, व त्यांतल्या त्यांत श्री. सत्यागादेव केळकर व डॉ. श्री. सौ. इंदुमतीबाई नाईक इत्यादिकांच्या द्वारें होणाऱ्या व्याख्यानपुष्पांची भरपूर असल्या कारणानें, यंदाच्या समारंभास कांहीं निराळेंच महत्त्व प्राप्त झालें होतें.

वाढदिवस समारंभाकरितां समाजाच्या दिवाणखान्यांत पुष्पमाला, पुष्पपात्रें इत्यादिकांनीं सुशोभा प्राप्त झाली होतीच; पण त्यास निरनिराळ्या थोर पुण्यपुरुषांच्या तसबिरींमुळें तर विशेष गांभीर्य व पवित्रता आली होती. रात्रौ सुमारें ७ वाजतां, अध्यक्ष श्री. परुळकर व थोड्या वेळानें देशभक्त श्री. केळकर यांच्या स्वाऱ्या सभास्थानीं येऊन दाखल होतांच त्यांस सर्वांनी उत्थापन देऊन टाळ्यांच्या प्रचंड गजरांत त्यांचें अंतःकरणपूर्वक स्वागत केलें. या वेळचा समाजनाचा आनंद व उत्साह वर्णनातीत होता. समाजाचा एवढा मोठा प्रशस्त दिवाणखाना खरा; पण त्यांत अतोनात गर्दी होऊन, जागा न मिळाल्यामुळें तितकाच लोकसमूह बाहेर उभा होता.

अशा अत्यंत उल्हसित वृत्तींत लोक समूह असतानां, श्री. यशवंतराव सू. सरदेसाई यांनीं सर्वांचें स्वागत केलें; नंतर अध्यक्षांची सूचना मांडतांच ते म्हणाले;— श्री. बाबासाहेब परुळकर हे मुंबईतील गौ. सा. ब्रा. समाजांतील प्रमुख व वजनदार गृहस्थ असून, तेथील सारस्वत ज्ञातींतीलच नव्हे तर मुंबापुरींतील प्रमुख सार्वजनिक संस्थांतील कार्यकारी मंडळांतल्या अग्रभागीं विराजमान असणाऱ्या गृहस्थांपैकीं आहेत. मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय मिल ओनर्स असोशिएशन, निरनिराळ्या औद्योगिक संस्था, मराठा प्राव्हिडंट फंड, सारस्वत विद्यार्थीसहाय्यक मंडळी, सारस्वत बँकिंग सोसायटी, सारस्वत ज्ञातीचीं देवालयें व धर्मार्थ संस्था यांचे ट्रस्टी, दाभोलकर स्कॉलरशिप्स बोर्ड, इत्यादि संस्थांत मान्यतेच्या जागीं, निरनिराळ्या नात्यानें हे काम करीत आहेत. विशेषतः औद्योगिक बाबतींत त्यांची कामगिरी वाखाणण्याजोगी आहे असे अष्टपैलू वयोवृद्ध व ज्ञानवृद्ध गृहस्थ यंदा या संस्थेच्या वार्षिक समारंभसमयीं अध्यक्षपदारूढ होत आहेत या बद्दल संस्था स्वतःस मोठी भाग्यवान समजत आहे या सूचनेस श्री. पुं. बा विर्जिनकर यांनीं अनुमोदन दिलें. नंतर टाळ्यांच्या प्रचंड गजरांत अध्यक्षानीं स्थानापन्न होऊन आपलें भाषण सुरू केलें. ते म्हणाले:— या संस्थेच्या चालकांचा उत्साह एकोप्यानें कार्य करण्याची हातोटी आणि संस्थेचा वार्षिक समारंभ वगैरे कार्यक्रम पार पाडण्यांत मुंबईकडील संस्थांत सुद्धां दिसून न येणारा नियमितपणा व शिस्त हीं पाहून मला फार आनंद वाटत आहे. नंतर ते आपल्या मुख्य विषयाकडे वळून 'समाज सेवेचें' महत्व त्यांनीं आपल्या रसाळ वाणीनें वर्णन केलें व उदाहरणादाखल मुंबईची 'सोशल सर्विस लीग' व तिनें चालविलेल्या कामांची ओळख करून दिली. उदाहरणार्थ मजुराकरितां रात्रीच्या मोफत शाळा, फिरतीं वाचनालयें, मॅजिकलँटर्न मधून दाखविण्यांत येणारे देखावे, खालच्या वर्गांत स्वच्छतेविषयीं आवड उत्पन्न करणें, अस्पर्शांनां शिक्षण देणें व त्यांच्यांतील वाईट संवयींचा नायनाट करणें, वगैरे वगैरे. नंतर सहकारी पतपेढ्या, सेव्हिंग बँक, डिबेटिंग युनियन, शारीरिक खेळाकरितां जिमखानें वगैरेची माहिती सांगून त्यांच्या समाजसेवेशीं कमासंबंध पोंचतो हें त्यानीं विशद करून सांगितलें व गोमांतकांत असे प्रयत्न अवश्य सुरू व्हावेत अशी सदिच्छा प्रदर्शित करून टाळ्यांच्या गजरांत त्यानीं आपलें भाषण संपविलें. नंतर दे. भ. केळकर यांचें थोडक्यांत भाषण झालें. त्यांत धर्म, भाषा, संस्कृति इत्यादिकांचा विचार करितां गोमांतक निराळें नसून महाराष्ट्राचाच एक भाग कसा आहे याचें तसेंच ज्ञातिविषयक संस्था देशहितास विघातक नसून शेवटीं पोषकच कशा होतात याचेंहि त्यानीं विवेचन केलें व देशकार्याच्या कामांत सारस्वत ज्ञात कशी मागें नाहीं हें दाखवितांना त्यानीं डॉ. भांडारकर, न्यायमूर्ती तेलंग, डॉ. भाऊदाजी, ना. कामत, डॉ. चंदावरकर, प्रो. वसंतराव नाईक इत्यादि व्यक्तिसंबंधीं प्रशंसापर उद्गार काढिले.

या नंतर श्री. विर्जिनकर यानीं अध्यक्ष श्री. परुळकर, दे. केळकर व इतर मंडळीचे आभार मानल्यावर अध्यक्ष व दे. केळकर यांना पुष्पाहार घालण्यांत येऊन इतर मंडळीला पानसुपारी अत्तर गुलाब देण्यांत आला. व उत्सवाचें पहिल्या दिवशीचें कार्य संपलें.

पुणें विद्यार्थी गृहाचें

महाराष्ट्र विद्यालय

पुणें अ. वि. गृहानें स्वतःच्या इमारतींत गेल्या वर्षं प्रतिपदेपासून महाराष्ट्र विद्यालय सुरू केलें आहे. दुय्यम शिक्षणांत शक्य त्या सुधारणा करून निर्दोष व उत्तम प्रकारचें शिक्षण द्यावें व वैदिक शिक्षणाबरोबर औद्योगिक शिक्षण घेण्यास विद्यार्थ्यांस अवसर मिळावा हा उद्देश आहे. त्याप्रमाणें तज्ज्ञांच्या सल्ल्यानें स्वतंत्र शिक्षणक्रम आंखून चांगल्या क्रमिक पुस्तकांची निवड केली आहे. शिक्षण मातृभाषेंतून देणें निष्कारण देणारी विषयांची पुनरावृत्ति टाळणें, संवाद पद्धतीनें इंग्रजी शिक्षण, भाषेच्या ओळखीस जरूर तेवढेंच संस्कृत व्याकरण, इतिहास, भूगोलांत राष्ट्रीय दृष्टि इत्यादि सुधारणा केल्यानें मॅट्रिक पर्यंतचा आतांचा अभ्यासक्रम ५ वर्षांत पुरा होऊं शकतो असा अनुभव आहे. ५ वर्षांनंतर विद्यार्थ्यांनां वाटल्यास टिळकमहाराष्ट्र-विद्यापीठाकडे जातां येईल अगर शेतकी, एजिनियरिंग, वैद्यकी, सायन्स इ० कॉलेजमधील उत्तम शिक्षण घेण्याकरीतां मुंबई विश्वविद्यालयाचे मॅट्रिक परीक्षेसही बसतां येईल. शिक्षण संस्थेच्या व बाहेरील पदवीधर शिक्षकांकडून देण्यांत येतें. शाळेची वेळ सकाळीं ७ ते १०॥ आहे. विद्यालयाच्या वार्षिक परीक्षा संपल्या असून नवीन वर्ग वर्षप्रतिपदेपासून सुरू झाले आहेत कांहीं मर्यादीत संख्येपर्यंत बाहेरचे हुषार विद्यार्थी वैदिक शिक्षणाकरितां महाराष्ट्र विद्यालयांत मोफत घेण्यांत येतील तर या संधीचा फायदा घेऊं इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांनीं समक्ष भेटावें अगर २ आणे पोस्टेजसह पत्रव्यवहार करावा.

६१७ कसबा पुणें, सरस्वति-भुवन

वि. ग. केतकर

व्यवस्थापक अ. वि. गृह

Ecos & Critica

Alerta !

Alguns amigos e dependentes do nosso Administrador sr. Antão estão promovendo uma representação ao sr. Governador Geral, pedindo-lhe a sua conservação à testa deste conselho.

Descobrindo a tempo a intrujice, o Povo do concelho dirigiu logo uma contra representação ao dr. Jaime de Morais, mostrando quão incompatível é o mesmo senhor, *incapaz delegado de saude*, com o referido Povo para administra-lo- *comme il faut.*

A nosso ver, o sr. Antão devia ser removido do seu lugar, há muito tempo, quando contra ele subiu uma representação com formidaveis acusações, representação que infelizmente se tornou a presa do sistema protecionista das regiões palacianas.

Agora, porem, a distituição urgente daquele funccionario se impõe. E o sr. dr. Morais tem de ordena-la já, se é que não quiser ver comprometer-se inda mais por causa do seu imcompreensivel feitio de querer estar bem com *Deus* e de não querer estar mal com *Demonio*.

Ou *carne* ou *peixe*. *Nem carne nem peixe*, isto é que não pode ser.

Virou a casaca...!

Tivemos á mão um numero do jornal metropolitano *A Manhã*. E sabem oque este diz a proposito do *presumivel* triunfo da *lista popular* ?

E' sem mais nem menos que o sr. *Prazeres* da *Costa* fez-se *democratico*, ele que, poucos minutos antes era *popular*.

O sr. Costa, como vem, virou pois a casaca de *popular* e meteu-se no capote *democratico* que hoje é governo. O triunfo não é-conclui-se do dito sr. Costa, mas sim do...governo.

E aqui os seus amigos a cantarem *hosanas* á lista popular e... Mas esperem até á semana seguinte.

Dr. Venctexa Dessaì

Este nosso presado amigo e digno representante das Novas Conquistas no Conselho Legislativo conseguiu que o rigor da lei de selos, há pouco regulamentada, não abrangesse os livros dos templos hindus, os quais, se não fosse a oportuna interferencia daquele nosso inteligente vogal, no importante assunto, teriam de, a cada passo, arcar com dificuldades de varia ordem.

E' mais um relevante serviço que o sr. Dessai acaba de prestar ás N. Conquistas que porisso lhe estarão muito gratas.

O *Bharat* cumprimenta a sua exa. pelo seu referido acto de patriotismo.

Uma carta

Sr. Director do *Bharat*.

Peço a VExa um cantinho no seu apreciado semanario para as seguintes linhas :-

Lá por ai, ao fazer o epilogo das ultimas eleições para deputado e senador, vão escrevendo tanta prosa que, a dar ás palavras o seu sentido proprio e a tomar como serios os principios que se estabelecem, a conclusão a tirar seria uma afirmação falsissima que, convem, se rebata sem perda de tempo.

Referindo-se o jornal que faz esse epilogo, aos *Srs.* Hipolito de Souza, Vitu Neurencar e Esvonta Colvalcar, diz que alguns hindus correligionarios destes ultimos colocaram-se ao lado do governo, produzindo a sua atitude tristissima impressão e que estavam eles entrincheirados atraz do governo e assim zombavam dos *populares* e tudo isso fizeram, porque por eles o governo teria mais consideração.

Sr. director ! V. bem vê que estas afirmações, sem pés nem cabeça são uma imagem fiel do que são aqueles que escrevem para publico com os seus *fins* de que estão muito longe os hindus.[alguns no seu dizer]

Se pelo facto de os hindus terem apoiado as candidaturas adversas ás dos Srs. Prazeres da Costa e Constantino Santos, a sua atitude se pode dizer como sendo de tristissima impressão, qual é a ajectivação que se hà de empregar para a atitude daqueles que sempre enxovalbaram um nome prestigioso por todos os meios e modos, ao seu alcance, nome que desde certo tempo e progressivamente vem apoteusando ?

O publico leitor que é o mesmo e cujas crenças politicas ainda não mudaram nem mudarão dum momento para o outro, devido a este e aquele facto, que idea fará desses homens, escritores jornalistas e *leaders* populares que devem encaminhar a sociedade pela perseverança nas ideas e firmeza nas convicções?

Eu acho que a impressão será tristissima, palavra que levianamente foi dislocada para a atitude de alguns hindus correligionarios de dois presos politicos *dignos* e *altivos*.

Estavam entrincheirados atrás do governo para zombar...". é um outro disparate que é preciso repelir a toda a força. Os hindus nunca estiveram entrincheirados atraz nem estiveram armados em frente do governo como por ai é natural e de costume para fazer irritar o espirito publico com palavras bombasticas, pintando tudo com cores negras, para fazer o *efeito* que tem sido a ordem do dia.

Afinal, Sr. director ! vem epilolar as afirmações falsas quanto a alguns correligionarios dos *dignos* e *altivos* dois hindus adulterando o seu gesto e dizendo que por estes correligionarios *o* governo não teria mais consideração.

Consideração ? é por causa desta palavra que por ai se lavra todo o movimento, le *fond en comble*. Os hindus nunca foram avidos da consideração de ninguem para os seus fins que por aquelas bandas tem feito uma conflagração geral. E aqueles que resistiam a essa conflagração por ser prejudicial ao paiz, querem nela ser abrangidos pouco lhes importando agora o prejuizo para o paiz, contanto que os seus celeiros se encham á cunha.

Sr. director não suponha V. que estas linhas tem por origem o prurido de provocações. Só tem em vista repelir fortemente afirmações falsas com que querem carregar as colunas dos seus jornaes.

Que impinjam adjectivações não so *dignas* e *altivas* mas ainda outras se quizerem !

Sò reflitam quando analisam atitudes alheias.

Um hindu

N. da *R.*:- Sobre este assunto reservamos as nossas considerações para a seguinte edição do nosso jornal.

भारत

गुरुवार चैत्र व० ९ मी १८४४

पतितपरावर्तन

'भारत'ाच्या वाचकांस माहीत आहेच कीं, मडगांवच्या सारस्वत समाजांत वे. शा. सं एकसंभेकरशास्त्री यांचें 'हिंदुधर्म' या विषयावर व्याख्यान झालें होतें. या प्रसंगीं दे. केळकर यानीं अध्यक्ष या नात्यानें समारोपादाखल केलेल्या भाषणांत धार्मिक दृष्टीनें अत्यंत महत्वाचा असा एक प्रश्न सोडविण्याचा प्रयत्न करण्याविषयीं गोमांतकीय पुढाऱ्यांस विनति केली होती.

उपरोक्त प्रश्न दुसरा तिसरा नसून पतितपरावर्तनासंबंधीच होता. या विषयाची चर्चा चालू असतांना, त्याला विरोध करणारी एकहि व्यक्ति आढळून आली नाहीं. खुद्द एकसंभेकर नीं आपल्या मौन्यानें पतितपरावर्तनाला संमती दर्शविली. इतकेंच नव्हे, तर गोमांतकचे इतर लोकनाहि त्या विषयाला अनुकूलच आहे असें, आजपर्यंत तत्संबंधीं कोणतेहि विरोधात्मक उद्गार ऐकूं न आल्यानें; ह्मणण्यास कसलाच पत्यवाय नाहीं.

करंबळी व चिंबेल या दोन गावांत नावांनें ख्रिस्ती पण कृतीनें निवळ हिंदु अशीं सुमारें ३-४हजार पतित स्थितींत खिचपत पडलेलीं माणसें आहेत. हिंदु शूद्र लोक जे आचार पाळतात तेच अक्षरक्षः त्यांकडून पाळले जातात; मात्र जन्म व लग्न या दोन बावतींत ते ख्रिस्ती पाद्रीचें व देवाचें दर्शन, संबंध आयुष्यांत, दोनदांच घेतात ! या नांवाचे ख्रिस्ती लोकांचें हिंदुधर्मात परावर्तन झाल्यास हिंदूंचें नाव वाढणार आहे व जी आज हिंदुलोकसंख्या जवळ जवळ ख्रिस्ती लोकसंख्येबरोबर आहे ती चटदिशीं वृद्धि पावून, हिंदूंचा राजकीय दराराहि त्यांच्या सामाजिक वलानें, सरकारी दरबारात व इतर समाजांत प्रस्तुत होणार आहे.

हेच फायदे लक्ष्यांत घेऊन, आह्मांला वाटते, दे. तात्यासाहेब केळकरानीं, पतितपरावर्तनाचा प्रश्न सोडविण्याची आवश्यकता येथील जनतेस भासविली होती. केळकरांच्या लोककल्याणकारक विनंतीस मान देणें हें अर्थात आमचें पवित्रतम कर्तव्य ठरतें, हें ओघानेंच सिद्ध झालें.

कित्येक महिन्यामागें सदरहू पतित लोकांच्या परावर्तनाच्या चळवळीस —ही चळवळ गोव्यांत सुरू झाल्यास आज अनेक वर्षें लोटलीं, हें नमूद करण्यास समाधान वाटतें--यशस्वी स्वरूप आणण्याच्या उद्देशानें, रायचंद्रचे उत्साही व निःस्वार्थी तरुण रामचंद्र लवंदे व त्रिविक्रम येळेकर, यांच्या समवेत आह्मीं चिंबेल येथें जाऊन त्या समाजांतील पुढाऱ्यांच्या भेटी घेतल्या होत्या. त्यावरून तेथील एकंदर पतित लोक हिंदु धर्मांत परत येण्याविषयीं फार उत्सुक आहेत, असें आह्मास फिरून एकदां दिसून आलें. त्यांच्या परावर्तनाची चळवळ आह्मी करून-- अल्पप्रमाणांत कां होईना ? --चालू होतीच. तिला आतां केळकरांच्या शिफारसीमुळें जास्ती चलन मिळणार असून, ते पतित लोक पावन झाल्याचें पहाण्याचें भाग्य लवकरच गोमांतकीय जनतेस लाभेल, अशी आशा करण्यास मुबलक जागा आहे. पहावें काय होतें तें.

स्फुट विचार

हरताळ ! :— हिंदुस्थानांतील 'राष्ट्रीय आठवड्या' विषयीं सहानुभूति प्रदर्शित करण्याच्या उद्देशानें, पणजींतील लहान मोठ्या एकंदर व्यापारी वर्गानें गेल्या १३ तारखेस हरताळ पाळून आर्यावर्ताच्या अभ्युदयाबद्दल सक्रिय कळकळ व्यक्त केल्यामुळें, भारत त्यांचें प्रेमानें अभिनंदन करीत आहे. निर्भयता व निःस्वार्थीपणा या देशहितपोषक गुणाची व्यापारी वर्गांत होत असलेली वाढ पाहून आह्मांस कौतुक वाटतें. हरताळानंतर कांहीं व्यापारी लोकांना तेथील मामलेदार कचेरींत नेण्यांत येऊन, त्यांस हरताळाचीं कारणें विचारण्यांत आलीं व त्यानींहि न डगमगतां उपरोक्त मुद्याचा निर्भयपणें उल्लेख केला यापुढें केव्हांहि हरताळ पाळावयाचा असल्यास, आठ दिवसपूर्वीं सरकारास सूचना द्यावी असें सांगून मामलेदार साहेबानीं त्यास परत पाठविलें.

'जन्मसिद्ध हक्क':— स्वराज्याप्रमाणेंच हरताळ हा जन्मसिद्ध हक्क असल्यामुळें, त्याची बजावणी पाहिजे तेव्हां करण्यास कोणालाहि कसलीच आडकाठी नाहीं, अशी आमची समजूत आहे. ह्या दृष्टीनें विचार केल्यास उपरोक्त मामलेदारी सूचनेची 'तिखट' अट अगदीं खुळचट असून, ती लक्ष्यांत घेण्यासारखी नाहीं, हें उघड होतें. अर्थात् आमचा निर्भय व्यापारी वर्ग त्या आक्षेपार्ह सूचनेला विशेषसें महत्व न देतां, आपणांस पाहिजे तेव्हां हरताळ पाळील अशीच आह्मांला खात्री आहे.

रंग बदलला ! :— आपली व आपल्या कोस्तांतीन मिंयाची निवड व्हावी या हेतूनें ऐनवेळी सिं. प्राजेरीस द कोस्त

Ecos & Critica

Alerta!

Alguns amigos e dependentes do nosso Administrador sr. Antão estão promovendo uma representação ao sr. Governador Geral, pedindo-lhe a sua conservação à testa deste concelho.

Descobrindo a tempo a intrujice, o Povo do concelho dirigiu logo uma contra representação ao dr. Jaime de Morais, mostrando quão incompativel é o mesmo senhor, *incapaz delegado de saude*, com o referido Povo para administra-lo- *comme il faut.*

A nosso ver, o sr. Antão devia ser removido do seu lugar, há muito tempo, quando contra ele subiu uma representação com formidaveis acusações, representação que infelizmente se tornou a presa do sistema protecionista das regiões palacianas.

Agora, porem, a distituição urgente daquele funccionario se impõe. E o sr. dr. Morais tem de ordena-la já, se é que não quiser ver comprometer-se inda mais por causa do seu imcompreensivel feitio de querer estar bem com *Deus* e de não querer estar mal com *Demonio.*

Ou *carne* ou *peixe. Nem carne nem peixe*, isto é que não pode ser.

Virou a casaca...!

Tivemos á mão um numero do jornal metropolitano *A Manhã*. E sabem oque este diz apropósito do *presumivel* triunfo da *lista popular* ?

E' sem mais nem menos que o sr. *Prazeres* da *Costa* fez-se *democratico*, ele que, poucos minutos antes era *popular*.

O sr. Costa, como vem, virou pois a casaca de *popular* e meteu-se no capote *democratico* que hoje é governo. O triunfo não é-conclui-se-do dito sr. Costa, mas sim do...governo.

E aqui os seus amigos a cantarem *hosanas* á lista popular e... Mas esperem até á semana seguinte.

Dr. Venctexa Dessai

Este nosso presado amigo e digno representante das Novas Conquistas no Conselho Lègislativo conseguiu que o rigor da lei de selos, há pouco regulamentada, não abrangesse os *livros* dos templos hindus, *os* quais, se não fosse a oportuna interferencia daquele nosso inteligente vogal, no importante assunto, teriam de, a cada passo, arcar com dificuldades de varia ordem.

E' mais um relevante serviço que o sr. Dessai acaba de prestar ás N. Conquistas que porisso lhe estarão muito gratas.

O *Bharat* cumprimenta a sua exa. pelo seu referido acto de patriotismo.

Uma carta

Sr. Director do *Bharat.*

Peço a VExa um cantinho no seu apreciado semanario para as seguintes linhas:-

Lá por ai, ao fazer o epilogo das ultimas eleições para deputado e senador, vão escrevendo tanta prosa que, a dar ás palavras o seu sentido proprio e a tomar como serios os principios que se estabelecem, a conclusão a tirar seria uma afirmação falsissima que, convem, se rebata sem perda de tempo.

Referindo-se o jornal que faz esse epilogo, aos *Srs.* Hipolito de Souza, Vitu Neurencar. e Esvonta Colvalcar, diz que alguns hindus correligionarios destes ultimos colocaram-se ao lado do governo, produzindo a sua atitude tristissima impressão e que estavam eles entrincheirados atraz do governo e assim zombavam dos *populares* e tudo isso fizeram, porque por eles o governo teria mais consideração.

Sr. director! V. bem vê que estas afirmações, sem pés nem cabeça são uma imagem fiel do que são aqueles que escrevem para publico com os seus *fins* de que estão muito longe os hindus.[alguns no seu dizer]

Se pelo facto de os hindus terem apoiado as candidaturas adversas ás dos Srs. Prazeres da Costa e Constantino Santos, a sua atitude se pode dizer como sendo de tristissima impressão, qual é a ajectivação que se há de empregar para a atitude daqueles que sempre enxovalharam um nome prestigioso por todos os meios e modos, ao seu alcance, nome que desde certo tempo e progressivamente vem apoteosando ?

O publico leitor que é o mesmo e cujas crenças politicas ainda não mudaram nem *mudarão* dum momento para o outro, devido a este e aquele facto, que idea fará desses homens, escritores jornalistas e *leaders* populares que devem encaminhar a sociedade pela perseverança nas ideas e firmeza nas convicções?

Eu acho que a impressão será tristissima, palavra que levianamente foi dislocada para a atitude de alguns hindus correligionarios de dois presos politicos *dignos* e *altivos.*

Estavam entrincheirados atrás do governo para zombar...". é um outro disparate que é preciso repelir a toda a força. Os hindus nunca estiveram entrincheirados atraz nem estiveram armados em frente do governo como por ai é natural e de costume para fazer irritar o espirito publico com palavras bombasticas, pintando tudo com cores negras, para fazer o *efeito* que tem sido a ordem do dia.

Afinal, Sr. director! vem epilogar as afirmações falsas quanto a alguns correligionarios dos *dignos* e *altivos* dois hindus adulterando o seu gesto e dizendo que por estes correligionarios o governo não teria mais consideração.

Consideração ? é por causa desta palavra que por ai se lavra todo o movimento, le *fond en comble.* Os hindus nunca foram avidos da consideração de ninguem para os seus fins que por aquelas bandas tem feito uma conflagração geral. E aqueles que resistiam a essa conflagração por ser prejudicial ao paiz, querem nela ser abrangidos pouco lhes importando agora o prejuizo para o paiz, contanto que os seus celeiros se encham á cunha.

Sr. director não suponha V. que estas linhas tem por origem o prurido de provocações. Só tem em vista repelir fortemente afirmações falsas com que querem carregar as colunas dos seus jornaes.

Que impinjam adjectivações não so *dignas* e *altivas* mas ainda outras se quizerem !

Só reflitam quando analisam atitudes alheias.

Um hindu

N. da *R.*:- Sobre este assunto reservamos as nossas considerações para a seguinte edição do nosso jornal.

भारत

गुरुवार चैत्र व० ९ मी १८४४

पतितपरावर्तन

'भारत'च्या वाचकांस माहीत आहेच कीं, मडगांवच्या सारस्वत समाजांत वे. शा. सं एकसंभेकरशास्त्री यांचें 'हिंदुधर्म' या विषयावर व्याख्यान झालें होतें. या प्रसंगीं दे. केळकर यानीं अध्यक्ष या नात्यानें समारोपादाखल केलेल्या भाषणांत धार्मिक दृष्टीनें अत्यंत महत्वाचा असा एक प्रश्न सोडविण्याचा प्रयत्न करण्याविषयीं गोमांतकीय पुढाऱ्यांस विनति केली होती.

उपरोक्त प्रश्न दुसरा तिसरा नसून पतितपरावर्तनासंबंधीच होता. या विषयाची चर्चा चालू असतांना, त्याला विरोध करणारी एकहि व्यक्ति आढळून आली नाहीं. खुद्द एकसंभेकर शास्त्रीनीं आपल्या मौन्यानें पतितपरावर्तनाला संमती दर्शविली. इतकेंच नव्हे, तर गोमांतकचे इतर लोकहि त्या विषयाला अनुकूलच आहे असें, आजपर्यंत तत्संबंधीं कोणतेहि विरोधात्मक उद्गार ऐकूं न आल्यानें; म्हणण्यास कसलाच पत्यवाय नाहीं.

करंबळी व चिंबेल या दोन गावांत नावानें खिस्ती पण कृतीनें निवळ हिंदु अशीं सुमारें ३-४हजार पतित स्थितींत खिचपत पडलेलीं माणसें आहेत. हिंदु शूद्र लोक जे आचार पाळतात तेच अक्षरशः त्यांकडून पाळले जातात; मात्र जन्म व लग्न या दोन बाबतींत ते खिस्ती पाद्रीचें व देवाचें दर्शन, संबंध आयुष्यांत, दोनदांच घेतात! या नांवाचे खिस्ती लोकांचें हिंदुधर्मांत परावर्तन झाल्यास हिंदूंचें नांव वाढणार आहे व जी आज हिंदुलोकसंख्या जवळ जवळ खिस्ती लोकसंख्येबरोबर आहे ती चटदिशीं वृद्धि पावून, हिंदूंचा राजकीय दराराहि त्यांच्या सामाजिक. बळानें, सरकारी दरबारांत व इतर समाजांत प्रसृत होणार आहे.

हेच फायदे लक्ष्यांत घेऊन, आम्हांला वाटते, दे. तात्यासाहेब केळकरानीं, पतितपरावर्तनाचा प्रश्न सोडविण्याची आवश्यकता येथील जनतेस भासविली होती. केळकरांच्या लोककल्याणकारक विनंतीस मान देणें हें अर्थात आमचें पवित्रतम कर्तव्य ठरतें, हें ओघानेंच सिद्ध झालें.

कित्येक महिन्यामागें सदरहू पतित लोकांच्या परावर्तनाच्या चळवळीस —ही चळवळ गोव्यांत सुरू झाल्यास आज अनेक वर्षें लोटलीं, हें नमूद करण्यास समाधान वाटतें--यशस्वी स्वरूप आणण्याच्या उद्देशानें, रायबंदरचे उत्साही व निःस्वार्थी तरुण रामचंद्र लवंदे व त्रिविक्रम येळेकर, यांच्या समवेत आम्हीं चिंबेल येथें जाऊन त्या समाजांतील पुढाऱ्यांच्या भेटी घेतल्या होत्या. त्यावरून तेथील एकंदर पतित लोक हिंदु धर्मांत परत येण्याविषयीं फार उत्सुक आहेत, असें आम्हांस दिसून आलें. त्यांच्या परावर्तनाची चळवळ आम्हांकडून-- अल्पप्रमाणांत कां होईना? --चालू होतीच. तिला आतां केळकरांच्या शिफारसीमुळें जास्ती चलन मिळणार असून, ते पतित लोक पावन झाल्याचें पहाण्याचें भाग्य लवकरच गोमांतकीय जनतेस लाभेल, अशी आशा करण्यास मुबलक जागा आहे. पहावें काय होतें तें.

स्फुट विचार

हरताळ!:— हिंदुस्थानांतील 'राष्ट्रीय आठवड्या' विषयीं सहानुभूति प्रदर्शित करण्याच्या उद्देशानें, पणजींतील लहान मोठ्या एकंदर व्यापारी वर्गानें गेल्या १३ तारखेस हरताळ पाळून आर्यावर्ताच्या अभ्युदयाबद्दल सक्रिय कळकळ व्यक्त केल्यामुळें, भारत त्यांचें प्रेमानें अभिनंदन करीत आहे. निर्भयता व निःस्वार्थीपणा या देशहितोत्पादक गुणाची व्यापारी वर्गांत होत असलेली वाढ पाहून आम्हांस कौतुक वाटतें. हरताळानंतर लगेच व्यापारी लोकांना तेथील मामलेदार कचेरींत नेण्यांत येऊन, त्यांस हरताळाचीं कारणें विचारण्यांत आलीं व त्यानींहि न डगमगतां उपरोक्त मुद्याचा निर्भयपणें उल्लेख केला यापुढें केव्हांहि हरताळ पाळावयाचा असल्यास, आठ दिवसपूर्वी सरकारास सूचना द्यावी असें सांगून मामलेदार साहेबानीं त्यास परत पाठविलें.

'जन्मसिद्ध हक्क':— स्वराज्याप्रमाणेंच हरताळ हा जन्मसिद्ध हक्क असल्यामुळें, त्याची बजावणी पाहिजे तेव्हां करण्यास कोणालाहि कसलीच आडकाठी नाहीं, अशी आमची समजूत आहे. ह्या दृष्टीनें विचार केल्यास उपरोक्त मामलेदारी सूचनेची 'तिखट' अट अगदीं खुळचट असून, ती लक्ष्यांत घेण्यासारखी नाहीं, हें उघड होतें. अर्थात् आमचा निर्भय व्यापारी वर्ग त्या आक्षेपार्ह सूचनेला विशेषसें महत्व न देतां, आपणांस पाहिजे तेव्हां हरताळ पाळील अशीच आम्हांला खात्री आहे.

रंग बदलला!:— आपली व आपल्या कोस्तांतीन मित्राची निवड व्हावी या हेतूनें ऐनवेळीं सिं. प्राजेरीश द कोस्त

गोरक्षण

'गावः प्रतिष्ठा भूतानाम्'

गोरक्षण अवश्य करावें. कोणी धार्मिक दृष्टीनें व कोणी आर्थिक दृष्टीनें गोमातेची महती समजतात. स्वमाता, भूमाता व गोमाता अशा तीन माता सांगितल्या आहेत. हिचें दूध सर्व दुधांत श्रेष्ठ असून तें मृत्युलोकीं अमृततुल्य मानण्यांत आलें आहे. हें 'अन्नं वै गवां क्षीरमित्युवाच प्रजापतिः' ह्या वचनावरून सिद्ध होतें. रासायनिक शोधांतीं दुधांत केसीन [काजेइन-Caseine] साखर, चरबी व क्षार अशीं चार तत्वें भरलीं असल्याचें गाइया वाचनांत आलें आहे. दूध हें मांसोत्पादक आहे, ह्या कामीं केसीनचा उपयोग होतो. साखर ही शरीरांतील उष्णतेचा संग्रह करिते आणि ह्या उष्णतेचें संरक्षण चरबीकडून घडून क्षार हा रक्तशुद्धीचें काम करितो. म्हटलें आहे. 'देहस्य रुधिरं मूलं रुधिरेणैव धार्यते तस्मायत्नेन संरक्ष्य रक्तं जीव इति स्थितिः॥' म्हणजे 'देहाचें मूळ रक्त होय व त्यायोगें देह धारण केला जातो, तस्मात् यत्नें करून देहाचें संरक्षण करावें, कारण, रक्ताला जीव ही संज्ञा आहे' हा हेतु गोरसपानानें सिद्ध होतो.

गोरक्षणांत बैलाचाही समावेश होतो. पूर्वीच्या पंडितानीं गाई पालन केल्याच्या दशगुणित पुण्य बैल पाळण्यांत सांगितलें आहे. हें महत्व शेतकीच्या बाजूनें दिलें आहे हें सांगणें नको. वैद्यशास्त्राधारेंही शेण्याची किंवा गोरसाची मातब्बरी वर्णनीय असावी. धार्मिक दृष्टीनें निरीक्षण केलें तर गोमातेच्या देहावर सर्व देव व ऋषी प्रतिष्ठित झाले आहेत असें आढळून येतें. यद्विषयीं एक श्लोक आहे तो विस्तारभयास्तव देत नाहीं.

गोरक्षणाचे अनेक मार्ग आहेत. आज हिंदुपद बादशाही नसल्यामुळें सर्वत्र ठिकाणीं सर्वज्ञानां गाई पाळण्याचीं साधनें उपलब्ध आहेत असा अर्थ नाहीं. गाई पाळण्यास मनुष्यबलाची आवश्यकता आहे. मजूर वर्ग पांढरपेशांपेक्षां सुस्थवस्तु बनत असल्यामुळें द्रव्यद्वारा गडी माणसाकरवीं गाईची सेवा करवून घेणें तूर्तच्या कालांत कांहीं ठिकाणीं दुस्तर झालें आहे, त्यायोगें स्वहस्तें निगा शुश्रूषा करण्यास असमर्थ अशानां गोपालन करण्याची हौस पुरवून घेतां येत नाहीं.

गाई पाळणें हा उत्तम पक्ष. पालन न घडेल तर कोणत्याही सनाथ किंवा अनाथ गाईला शक्त्यनुरूप चारावरण घालणें किंवा अन्य तऱ्हेचा ग्रास देणें, तिला निवाऱ्याची आशा पाहणें, तिला त्रास देऊं पाहणाराचें निवारण करणें, कसायाच्या हातून सोडविणें, गावांतल्या गाईंना गोठण तयार करणें इत्यादि गोरक्षणेंचे अनेक मार्ग आहेत. एप्रील मे महिन्यांत कांहीं गावांत घासभर गवत मिळत नसल्यानें बहुतेक गाई इतस्ततः वणवण करीत हिंडत असतात अशांवर शक्य असेल त्यांनीं दया करणें हाही एक गोरक्षणाचा भाग असें मानिलें पाहिजे. आपापल्या गोरक्षणानें पुण्य पदरांत [illegible] पडण्यासारखें आहे. इंग्रजींतून फिरंगणास उतरून गोरक्षणाभिमानी [illegible] करून स्वदेशांत [illegible] [illegible] गोमातेस त्या [illegible] [illegible] झाला असता तर [illegible]

अप्रतिम असा प्रकार घडला असता. इंग्रजींत गोमातेची महत्तरता जाणणारे फार आहेत. येथें बाळकडू नव्यानेंच पाजावयाचें आहे खरें. तुमच्या गाईचें कांहीही होवो, गोरक्षणाच्या शिक्क्याखालीं आमच्या गोपालनास मदत करा, असें म्हणणारे परके नेते आपणाला नको आहेत. स्वतःच्या पायावर उभें राहण्याची शक्ति गोमांतकस्थांत भरपूर असतांही परक्यांचा आश्रय करून त्यांस श्रेय देणें कोणास कबूल असेल तें असो. शाळा स्थापन करण्यांस व गोरक्षणास हलवायाच्या घरावर ब्रह्मार्पण सोडणारे परके मिशनरी आपणाला भारभूत आहेत. तुम्हीं आम्हीं एक असें जरी कोणी दिलदार मनानें म्हटलें तथापि कंठाळीला गेल.ही असावयाचीच ह्याची विस्मृति होतां कामा नये.

एखादा फाजूगोळा चघळण्याच्या लालसेनें गरीब गाय काजूच्या वाडींत शिरली तर तिला दगडांनीं मारहाण करणें, दरवाज्यात धान्य वाळत टाकलें आहे त्यांतील घांसभर तिच्या पोटांत जाईल ह्या भ्रांतीनें रस्त्यानें चालताना तिच्या पाठीवर काठीचा गरम रट्टा लगावणें, दुतर्फा भुसारू मालाचीं दुकानें लागून गेलीं असतां क्वचित प्रसंगीं गाय धान्याच्या टोपली जवळ आल्याबद्दल जबरदस्त थपाड देऊन धक्काबुक्कीखालीं पळती-वाट पुरे करणें, असल्या कृतींना जोंपर्यंत आळा पडणार नाहीं तोंपर्यंत गोरक्षणाची कल्पना गोव्यांत अव्यवहार्य असजली पाहिजे. गांवांत नाटक कंपनी आली असून कंच्या [illegible] आठ आणे पैदा होतात अशी झळूक लागली कीं, वांद्राची उपासमार करून गाईचे आंचळ कोरडे ठणठणीत पाडणारे हरीचे लालही मिळूं शकतील. गोव्यांत सत्वस्वरूपी प्रावरणाचा फैलावा नाहीं असें नव्हे, त्याचा उपयोग करणारांची संख्या शेंकडा पन्नास आहे.

गोवध बंध करण्याची कल्पना नामी खरी, पण गोव्यांत असें होण्यास कालावधि लोटेल. पोर्तुगालांत प्रसिद्ध झालेल्या नीतितत्वाश्रित एका पुस्तकात असें म्हटलें आहे. कीं "Ha de levar muito tempo a corrigir êsse erro em que quasi todos estão de que a carne é um bom alimento" [मांस हें एक उत्तम भक्ष आहे अशी जी प्रायः सर्वांची समजूत आहे ही चूक सुधारण्यास दीर्घकाल लागणार आहे) अन्न आणि वनस्पति ह्यांचा आहार सात्विक परंतु मांसाहार तामसी, कीं ज्याच्या योगें मानवी प्राण्यांत क्रौर्य संचरतें, इतकेंच नसून त्यानें मांसभक्षक अगर सर्वभक्षक व्हावें असा मानल्याची देखील त्याची शरीररचना नाहीं असाही त्या पुस्तकांत उल्लेख आहे. तात्पर्य, गोरक्षणाचा पाया बहुधा 'दया धर्मका मूल है' ह्या उदार तत्वावर रचिलेला आहे, ही प्रत्येक निरक्षर माणसास जाणीव शास्त्याशिवाय व साक्षर असलेल्यानीं ह्या मूलतत्वांतील साराचें संशोधन करून त्यांतील मर्म त्यांच्या मनांत ठसावल्याशिवाय गोरक्षणाची गोष्ट आमच्या दिशेला अनुसारणीय आहे, तथापि, 'अन्ते: पुण्य धर्मत्वम.' सारस्वत.

—शेवटीं प्राजेरीस द कोस्त [illegible] [illegible] ताद व कोस्तातीन [illegible] [illegible] [illegible] लिहून आले !

महात्मा गांधींची कैद !

आर्या

(कवि— "लक्ष्मीरमण")

हरहर ! काय परिशिलें वृत्त अतां मी अनिष्ट कटुतर हें ॥
जणु श्रवणीं विष कोणी निर्दय हृदयें क्षणांत ओतावें ॥१॥
नांव जयाचें गाजे जिकडे तिकडे अफाट या जगतीं ॥
ख्याति जयाची गाती परजनही आदरा धरुनि चित्तीं ॥२॥
अंगिं जयाचे वसती सद्गुण स्वर्गीय लव न ती शंका ॥
कीं जे पाहुनि डोलुनि मोठे मोठे करीति कौतुका ॥३॥
वृत्ति जयाची सात्विक शांति अढळ ती बघोनियां साधू ॥
लाजोनि पुसेल मना कवण्या नामें ययासि संबोधू ॥४॥
सत्यास्तव सर्वस्वावरि सोडायास राजि जो प्राणी ॥
धर्मास्तव नीतीस्तव छलहालां खरहि किमपि ना मानी ॥५॥
ऐसा वीरप्रसू ही पुण्यवती फार थोर आर्यधरा ॥
पूज्य महात्मा मोहन गांधी प्रसवली खरा अमोल हिरा ॥६॥
दुःसह दुःखपीडिता सांप्रत बघुनी प्रसिद्ध भारत भू ॥
ताराया अवतरला गांधीरूपें तिरीसि खास प्रभू ॥७॥
मानिति ज्ञाते ऐसें आणुनि इतिहास ध्यानि अजवरिचा ॥
तें अद्भुत पामर मी म्हणुनी कवं कीवि कळस मोख्याचा ॥८॥
राष्ट्रीय संत हिंदी हा बंदित ठेवि आंग्ल सरकार ॥
अर्ध तयाचें शासन फर्मावुनि मानि धन्यता फार ॥९॥
हा अविचार अजय हा केवळ सत्तावलेंचि कीं केला ॥
सरकारें परि न्यायी प्रभुवर घेईल अचुक झाडतीला ॥१०॥
गांधीसम साधुवरा पिडुनी फल क्षुद्रहि न तें लाभे ॥
पदरीं पापचि सांठे त्यायोगें बहुत ईश्वर क्षोभे ॥११॥
साधू शाप लया ने आजवरीची प्रचीति ती ऐशी ॥
साधुकृपा जोडावी ती दित साधी हरी दुरितराशी ॥१२॥
कारागृहवासा या दीर्घावधिच्याहि मानि न महात्मा ॥
संकट, चिंति धरोली खचित असे हें स्वराज्य ओनामा ॥१३॥
संकटिं अल्लुनीं बोले मोहन बोलां तया नसे मोल ॥
शतवि त्यांहीं सकलां अर्थ तयांचा असे बहुत खोल ॥१४॥
परि शिक्षा ही ऐकुनि हळहळती भारतीय जन हृदयीं ॥
अंतरला षड्वर्षे मोहन वदुनीं पुढें गती काई ॥१५॥
नेता कोण अतां ही हिंदी जनतेसि लागली चिंता ॥
इच्छी गांधीतनुसी सुमकोमल राष्ट्र ती सुरक्षितता ॥१६॥
अस्तुः ईशसंकेतें राष्ट्रावरि हें अरिष्ट ओढवलें ॥
त्यांतुनि पार करिल विभु आळवितां तोचि अभिपूर्ण दिलें ॥१७॥
गांधीचरण सरोजा नमुनी प्रिय देशबांधवां प्रार्थी ॥
गांधीपंथ अनुसरा सुखद खरा तोचि जाणुनी ह्तीं ॥१८॥

— रा. वासुदेव बोडके, वसुदेव खांडेपारकर, पुरुषोत्तम शेट वेरेंकर व पुरुषोत्तम मुद्रत हे नॉर्मल स्कूलच्या शेवटच्या परीक्षेत पास झाल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

---

parentesco que unem o nosso director a Pundolica V. Virginacar, inibem-nos infelizmente de largos comentarios sobre a sua conferencia. Ficamos, por aqui, porisso.

Pois não!

A governação do sr. dr. Jaime de Morais não será lá de muito agrado do nosso Povo, por causa de constantes e impertinentes impostos que lhe foram lançados-ouve-se dizer.

Dir-se-há, porem, que o culpado de tudo aquilo é o sr. Prazeres da Costa cujos disatinos obrigaram sua exa. á pratica doutros tantos para o equilibrio financeiro.

Quanto a nós, nem o sr. dr. Morais nem o dr. Costa tem culpas do aumento de impostos. Culpado é o sr. ...proprio Povo que teve a desdita de nascer numa terra em que se vive para morrer infeliz ou morre-se para viver feliz só... noutro mundo.

Culpado ? E' ele, o Povo !

Verdadeiro significado

Até que finalmente o sr. Prazeres da Costa ganhou a *partida* eleitoral, o que quer dizer que o Paiz perdeu uma boa ocasião de lhe pregar a lição...legal.

Doutro lado gostamos que a Comissão de Verificação dos Poderes desse por *verificada* a eleição do dito sr. dr. Costa porque do contrario haveria, cá e lá, muita lagrima de... crocodilo... branco e preto e preto e branco.

Viva, pois, o sr. Prazeres! Viva a sua Auditoria !! Vivam os seus decretos de aumento !! Viva o seu Instituto Comercial !!! Viva o seu Liceu Central !!!!! Viva, por fim, toda a asneira que fez !!!!!

E tambem o sr. Constantino seu *menino...doulho*.

Novos professores

Completaram o curso normal os srs. Vassudeva S. Bodcó, Vassudeva Sinai Candeaparcar, Puxotoma Xete Verencar e Puruxotoma Mudroto.

Conhecemos estes bons rapazes, sobretudo os nossos prestimosos amigos. Bodcó e Verencar e porisso podemos afirmar que os novos professores saberão desempenhar a sua tão alta quão util missão de preparar cidadãos prestantes á Patria que muito precisa deles.

Nossas calorosas felicitações.

Fogo contra jogo

A proposito da local contra o jogo de azar de Mapuçá recebemos as seguintes informações:

—Que o lucro, proveniente da *permissão* do jogo é distribuido entre o regedor Nazaret e o agente policial Castelino, alem do *senhor*, referido na edição passada.

—Que na *pousada* duma Bhagú é que se joga, todos os dias e todas as noites.

—Que os srs. Filipe José da Gama Botelho, João Ferreira e varios outros cavalheiros de respeitabilidade desejam ver limpa do maldito mal a vila de Mapuçá, inutilmente...!

Levando isto e mais o que ficou dito no numero transacto do *Bharat* ao conhecimento das autoridades competentes, pedimos-lhes:—

—Que sejam chamados á responsabilidade os protectores do jogo.

—Que seja fechada a tal *pousada* da Bhagú que se tem transformado em um verdadeiro antro da imunda jogatina.

Basta, por hoje, porem.

Em Mormugão

A festa de 29 de Março comemorativa da instalação da Comissão de Melhoramentos revestiu-se de extraordinario brilhantismo, graças aos tenases esforços do sr. Maravilhas que tem posto todo o seu cuidado na importante obra de levantar Mormugão, sob todos os pontos de vista, o que é para louvar.

Conforme nos transmitiu o nosso representante, cumpriu-se á risca o programa da referida festa, tendo evidenciado a sua incomparavel competencia, incontestavel actividade e superior inteligencia na organisação do serviço de autos o sr. Vinaeca Sinai Karcornim que teve palavras de elogio por parte de altos funcionarios que assistiram aos festejos da Comissão.

Os referidos festejos dão-nos ensejo para felicitarmos o sr. Maravilhas pela escolha do sr. Narcornim e este porque soube honrar o nome da classe a que pertence.

Uma recompensa

Pelos seus numerosos amigos e admiradores foi oferecido em *Margão* ao sr. Madeva Caculó, nosso prezado amigo e um dos importantes *leaders* da nossa classe, um copo de agua, como testimunho do apreço em que é tido o relevante serviço que Madeva Caculó está prestando com exemplar desinteresse e patriotica dedicação á classe hindu e ao Paiz.

Brindou do distincto homenageado o sr. Xambarau Sardessai que produziu um improvisado, entrecortado por frequentes apoiados.

Embora tarde, associamo-nos á manifestação dedicada a Caculó em quem estamos habituados a ver um cidadão de valor e de grandes merecimentos.

Pezames !

Muitos amigos nossos vieram dar-nos sentidos pezames pelo triunfo da chamada *lista popular*.

Com agradecimentos os aceitamos, porque o caso não é para outra coisa, dada a disgraça que o Paiz terá que sofrer com a eleição de tal lista popular.

Mas esperemos

वर्गणीदारांस सूचना

ज्यानीं अजून वर्गणी पाठविली नसेल त्यानीं तिची चालू महिन्याच्या १५ तारखेपर्यंत फेड करून आम्हांस आभारांत ठेवावें अशी सूचना आहे. या अवधींत ज्यांकडून वर्गणी न येईल त्यांस 'भारत' बंद केला जाईल.

वर्तमानसार

—असोळणें येथें सालाबादप्रमाणें यंदा शिमग्याचा उत्सव साजरा होऊन संत तुकाराम नाटक चांगलें झालें. विशेषेंकरून तुकारामाचा पार्ट घेणारे रा. रा. रामगोपाळ शेणवीं कैसरे यांनीं आपलें काम उत्तम रीतीनें बजावून हजारों प्रेक्षकांकडून शाबासकी मिळविली इतर बाहेरगांवच्या नाटक कंपन्यापेक्षांहि उत्तम काम करणारे तरुण गोव्यांत आहेत असें रा. कैसरे यांनीं लोकांच्या निदर्शनास आणिलें, असे एक प्रेक्षक लिहितात.

—पैत्या अंकांत मडगांवच्या सारस्वत ब्रा. समाजाच्या १० व्या वाढदिवसोत्सवाची राहिलेली माहिती सविस्तर प्रसिद्ध होईल.

—म. गांधींना किरकोळ कैद्याप्रमाणें वागवीत असल्याचा बोभाटा झाल्यावरून हिंदुस्थानांतील असंतोष वाढतच आहे !

—गांधी-टोपी प्रकरणामुळें 'भारता' विरुद्ध भरण्यांत आलेला खटला चालूच आहे !

ANUNCIO

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.° oficio Lobo, correm editos de trinta dias, a contar d dia da segunda publicação deste citando a executado Subodri Porbina viuva de Nilconta Balcrisna, Porobo de Loliem, e ora ausente em Cuntá de India Ingleza para no praso de dez dias findos os referidos trinta dias, pagar a requerente Anta Vamona Porobo, morador da mesma de Loliem a quantia de 6622 : 7 ; 00 proveniente do remanecente contra ela liquidada nos autos da execução hipotecaria que o dito Antá, como subrogatorio do exequente Naraina Zoirama Naique de Camorlim de Bardez, e morador de Loliem, lhe move, ou dentro do mesmo praso nomear bens suficientes á penhora para o pagamento da referida quantia e de custas e selos arrecidos da execução, sob pena de, não o fazendo, ser a nomeação devolvida ao dito requerente Antá, seguindo a execução seus termos á revelia. O que para ser publico se expediu esse. Quepem 18 de Março de 922

O escrivão de direito de 1 ofi.
Manuel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito
Julio de Seabra

भारत
गुरुवार चैत्र व० २ शा १८४४

स्वदेशाश्रित आचार

सार्वजनिक काकांच्या अमदानींत बीजरूपांत असलेल्या स्वदेशी चळवळीस १९०७ सालीं भरलेल्या राष्ट्रीय सभेंत लहानग्या झाडाचें स्वरूप प्राप्त होऊन, आज या झाडाचा गगनचुंबीत वृक्ष बनू पहात आहे. मध्यंतरीं हरेक कारणामुळें संदरील झाड कीमेजूं पहात होतें हें खरें, परंतु म. गांधींच्या आत्मिक जीवनाचा त्यावर अप्रतिबंध वर्षाव झाल्यावरून त्याला नवपालवी फुटून, तो सांप्रत प्रफुल्लीततेच्या आनंददायक वैभवांत नांदत आहे.

स्वदेशी चळवळीचें महत्व किती थोर आहे, हें सिद्ध करण्यास तिचा परोक्ष इतिहासच पुरे आहे, अर्थशास्त्राचा गहन व जाड्या सिद्धांतांची त्याला आवश्यकता नाहीं. इतिहास म्हणजे एका अर्थानें अनुभवच. व जी गोष्ट अनुभवानें सिद्ध ठरते, तिला आपलें श्रेष्ठत्व खुलविण्यास तत्वज्ञानाची मदत नको आहे, हें सूर्यप्रकाशाइतकें स्पष्ट आहे.

हिंदुस्थानचें अंतीम ध्येय स्वराज्य हें आहे. आज ना उद्यां केव्हां तरी हिंदुस्थान स्वतंत्र झाल्याखेरीज रहाणार नाहीं. असें जरी असलें तरी तें स्वराज्य होतां होइतों अल्पकालांत हस्तगत होण्यास तसेंच एकदां तें प्राप्त झालें म्हणजे कायम-दीर्घ काल टिकण्यास त्याला स्वदेशीचीच जोड पाहिजे. स्वदेशीशिवाय स्वराज्याचा लाभ अल्पावधींत होणें कदापिहि शक्य नाहीं. व यदाकदाचित झालाच तर त्याची गोड व रसाळ फळें चाखण्यास पुष्कळ काळ लागणार नाहीं असा त्रिकालाबाधित सिद्धांत आहे.

म. गांधी जे आज आम्हांस खादी वापरण्यास कंठरवानें बजावीत आहेत त्याचें मर्महि उपरिनिर्दिष्ट सिद्धांतांतच आहे. शिवाय खादीचा स्वीकार करणें म्हणजे साधेपणाचेंहि तत्व पटल्याचें कबूल करणें होय. साधेपणा हा सात्विकवृत्तीचा पोषक असल्यानें त्यामुळें तामसवृत्तीचा लोप होऊन, हिंदुस्थान सत्वगुणप्रधान बनणार आहे. याहि दृष्टीनें स्वदेशी चळवळीची योग्यता अत्युच ठरते, हें विसरतां कामा नये.

अशा या श्रेष्ठतम चळवळीकडे यापुढें दुर्लक्ष करणें आमच्या माणुकीस शोभेल काय ? स्वदेशांत उत्पन्न होणारा पवित्र माल लाथाडून, परदेशांतून येणाऱ्या अपवित्र वस्तूंत आमचें देह व घरें गुरफटून घेणें यापुढें क्षम्य होईल काय ?

म्हणून गोमांतकीय नागरिकानीं स्वदेशीचीच उपासना करणें योग्य आहे. स्वदेशीच त्यांना खऱ्या व अस्सल स्वदेशी स्वराज्याचा लाभ करून देणार आहे. स्वदेशीमुळेंच शेवटीं त्यांनां परमार्थाचेंहि खरें सुख उपभोगण्यास मिळणार आहे. तेव्हां स्वदेशीनिरत आपल्यांस न...

आश्रयदात्यांस—

नवीन छापखान्याच्या उभारणीचें काम अत्यंत खटपट केली असतांहि अजून पुरें न झाल्यावरून प्रस्तुतचा अंक जुन्या स्वरूपांतच प्रसिद्ध होत आहे. नूतन व्यवस्थेचा योग्य जाम बसेपर्यंत कदाचित् आणखीं एक दोन अंक याच स्वरूपांत प्रसिद्ध करण्याचा प्रसंग आह्मांवर येईल.

श्रीनवदुर्गा शाळा

मडकई

वरील शाळेची स्थापना शके १८४३ ज्येष्ठ शु॥ ११ दशी तारीख १ माहे जुलै सन १९२१ शुक्रवार रोजीं करण्यांत आली ही मराठी शाळा 'श्रीनवदुर्गेच्या' भांडा-रांतून चालविली जाते.

आमच्या गोमांतकामध्यें हिंदु देवाल-यांतून स्थापन केलेली ही पहिलीच शाळा होय. अशीं उदाहरणें ख्रिश्चन देवालयांतून मात्र आढळून येतात. बहुतेक ते आपल्या जातभाईकरितां चर्चमधून मुलांस प्राथमिक शिक्षण देतात, हें मशहूर आहेच. असें असूनहि आमच्या समाजाची मात्र तिकडे नजर जात नाहीं, ही खेदाची गोष्ट. आह्मी ह्मणत असतों कीं, अवघ देवाच्या भांडा-रांतून पैसे काढून शाळा स्थापणें ह्मणजे निंद्य कृत्य आहे, असा आमचा गैरसमज आहे. कारण आमच्या मनावर असाच मूक परिणाम झालेला दिसत आहे कीं, आह्मी मुलांचे आईबाप. तेव्हां मुलांस दे-वाच्या पैशांतून कां शिक्षण द्यावें? दे-वाच्या पैशांतून चैन करायाची आह्मी. तें सोडून शिक्षण द्यावयाचें ह्मणजे काय?

परंतु ख्रिश्चन समाजाची मात्र अशी स्थिति नाहीं. ती आमच्या उलट आहे. याचें कारण त्यांचा बहुतेक कल असतो शिक्षणाकडे, वरून कोणत्याहि बाजूनें कां होईना, शिक्षण मिळालें ह्मणजे झालें. आ-मच्या समाजाची केव्हांना केव्हां तरी 'इ-कडे आड तिकडे विहीर' ह्या ह्मणीप्रमाणें फजिती व्हावयाचीच, कारण आपल्या हा-तांतून तर शिक्षणाकरितां पैसा द्यावयाचा नाहीं. नहून कोणत्याहि बाजूनें तो मिळणें शक्य असल्यास तोहि मिळूं द्यावयाचा नाहीं अशी आमची मोठी महत्वाकांक्षा असते. परंतु ह्लीं विसाव्या शतकाच्या एक विसाव्या वर्षांपासून आमच्या तरुण पिढीनें प्रयत्नाचा नांगर हातीं धरिलेला आहे. कर्मण्येः वाधिकारस्ते॥ मा फलेषू कदाचिन्। या उक्तीप्रमाणें प्रयत्न करणें हें तरुणाचें कर्तव्य आणि यश देणें हें ईश्वराचे आधीन आहे. आमचा समाज जर योग्य वेळीं कर्तव्यास जगला नाहीं तर ईश्वरानें आह्मांस काय ह्मणून सुख द्यावें. तरी अशी परिस्थिति असूनहि आमच्या ग्रामबंधूंनीं खटपट करून व श्रम घेऊन सर्वानुमतें एक मराठी शाळा स्थापन केली, हें एक मोठें 'श्रीनवदुर्गेच्या' कृपेचें फळच मी समजतों.

ह्या शाळेच्या खर्चाकरितां वार्षिक वेतन दोनशें रुपये श्रीच्या भांडारांतून मिळावे अशी महाजन मंडळीनें मागणी केली होती. त्याप्रमाणें 'ह्याईस गव्हर्नर जनरल' यांज-कडून सुद्धां [आवतोरिजासांव] मुभा मि-ळाली.

या शाळेबद्दल ज्यानीं ज्यानीं ह्मणून प्रयत्न केले आहेत किंवा आपलें कर्तव्य ह्मणून बजाविलें आहे त्या सर्वांचा मी आ-भारी आहें. त्याच प्रमाणें श्रीसंस्थानच्या कमिटीचे मेंबर्सहि आभारी आहेत.

सध्या या शाळेची स्थापना श्रीच्या अ-ग्रशाळेंत झालेली आहे, तरी सर्वांच्या मताप्रमाणेंच नवीन इमारत चांगल्या ह-वाशीर जागेंत बांधण्याची खटपट करण्याचें श्रेय संपादन केल्यास पुष्कळ अडचणी व गैरसोई दूर होतील.

दुसरें—गोमांतकांत पुष्कळ नावाजलेलीं देवस्थानें आहेत. तरी अशा तऱ्हेच्या शाळा देवस्थानाच्या भांडारांतून महाजन मंडळीनीं स्थापन करून प्राथमिक शिक्ष-णाची गैरसोय दूर केल्यास बरें होईल. कारण, ब्रिटिश हिंदुस्थानांत प्राथमिक शि-क्षणाची पुष्कळ खटपट चाललेली आहे. परंतु आमच्या गोमांतकांत मात्र शिक्षणा-संबंधीं अतिशय हलगर्जीपणा चाललेला आहे. अल्ला देईतर खाटलेपर खाई' या मुसलमानी ह्मणी प्रमाणें, आह्मी स्वस्थ पडून राहिलों आहों, खडबडून जागे होत नाहींत. तरी ज्यांच्याकडून ज्या ज्या रीतीनें शिक्षणसंबंधीं खटपट करण्याचें होत असेल त्यांनीं त्यांनीं अवश्य खटपट करावी. कारण, 'जीवित संरक्षणानंतर शिक्षण हीच जनतेची पहिली गरज होय' या वाक्याप्रमाणें शि-क्षणाची बाजू आज मोठी आहे.

पूर्वी वडीलांचें मत असें होतें कीं, दे-वाच्या पैशांतून अन्नाचीं सदावर्तें घालावीं कारण त्यावेळीं तशीच परिस्थिति होती. परंतु आजची परिस्थिती विद्येचीं सदावर्तें घालण्याची आहे कारण परिस्थिति येईल तसें समाजानें वागणें हें योग्य आहे. सर्व परिस्थितीवर अवलंबून असावयास पाहिजे हें सर्वांनीं ध्यानांत ठेवावें.

केव्हांहि झालें करी कसलीहि चळवळ करण्यास तयार झालों ह्मणजे अडचणीहि तयार असतात. पण यश संपादन केल्या-शिवाय राहूं नये. चांगल्या चळवळी कर-ण्यास आपण पुढें सरसावलें तर नाना तऱ्हेचे अडथळे हे येतातच ह्मणुन आपल्या समाजानें माघार घेता कामा नये. मात्र त्या चळवळी समाजहितासाठीं असाव्या नाहींत तर आपल्या स्वतःच्या हितासाठीं क-रून मोठा भपका आपला तर शेवटीं फसून जाण्याची पाळी यावयाची, हें पूर्ण ध्यानांत ठेवून कसल्याहि चळवळींत पुढाकार घे-तलेला बरा.

मडकई ता. २१ मार्च १९२२

रामचंद्र लक्ष्मण नेवरेंकर

—श्री. दुर्गाबाई फोंडेकर या सुईणीच्या कोर्साच्या पहिल्या वर्षाच्या परीक्षेंत पास झाल्या.

इतस्ततः

स्वागतः— भारतानें सहाव्या वर्षाची कारकीर्द आटोपल्यामुळें दीप्तिमंत सहस्र रश्मीप्रमाणें सातव्या वर्षात तें आज प्रका-शमान होत आहे त्याबद्दल 'स्वागतम्-सुस्वा गतम्' असें ह्मणून त्याचा गौरव करितों. आढावा काढला असतां त्याचें प्रगमन-शील पाऊल आहेच असें ह्मणावें लागतें. मायदेशाची स्थिति सुधारण्यानिमित्त चाल-लेले त्याचे दीर्घ प्रयत्न फलद्रुप होवोत. Perseverança— पेर्सेवेरांस ज्यास इंग्र-जींत पर्सिवीरन्स व मराठींत चिकाटी ह्मण-तात तें भारतांत मूर्तिमंत वसत आहे. नि-श्चित कार्य घडवून आणावयाचेंच अशा मनोनिग्रहानें भावी संकटास तोंड देऊन विनदिक्कत ह्मटत असणें व तें सिंहाच्या गुणलक्षणावरून तशीस नेऊं पहाणें त्या-लाच माझ्या मतें चिकाटी असें मी समजतों. चिकाटीचें तत्व देशभक्तांत वसत असतें. चिकाटी नाहीं तेथें देशभक्तीचें प्रमाण कमी. अशा चिकाटीनें देशसेवा करणाऱ्या भारताचें अभिष्ट चिंतून त्याच्या आयुरा-रोग्य वृद्धिसाठीं परमेश्वरापाशीं अनन्यभावें प्रार्थना करावी हें श्रेयस्कर आहे. शुभं भवतु.

गोरक्षणः— नुसत्या गाई पाळल्यानें गोरक्षण होतें असा भाग नाहीं. यद्विषयीं मतभेद आहे, तो स्वतंत्र लेखानें व्यक्त व्हावयाचा. कांहीं देशबांधवांस स्वदेशांतील गाईंची उपेक्षा करून परदेशांतील गाईंची कींव वाळगण्याची अलीकडे कोणी गुद-गुल्ली दाखविली आहे, त्या योगें "घेर नोछोकरो घटी चाटे, ने पडोशीनें आटो आपे" (स्वत: घरचें लेंकरूं जात्यास चिकटलेलें पीठ चाटित बसतें, कारण दळ-लेलें पीठ शेजारच्ये घरीं देण्यांत येतें) अशी स्थिति झालेली आहे. जेथें गोरक्ष-णाचा ओनामा मुळींच झळकत नाहीं ते-थील गाईंची निगा पहिल्यानें व्हावयाला नको काय!

वाहतुकीस गाईः— बार्देस प्रांतां-तील ख्रिस्ती गोणींवाले सदयदृष्टीचे असल्यानें वाहतुकीच्या कामीं बैलांप्रमाणें उदारपणानें गाईच्या पाठीवर मालाचीं पोतीं लादतात असा कोणी कोणी गवगवा करितात. कोणी वाली असल्यास Despaches de ex-portação temporária च्या आधारें तपास करून ह्याचा त्यास मोबदला देणें अवश्य होतें. त्वरीत फळ देणारें हें गोर-क्षण आहे.

देशी साखरः स्वदेशीच्या भक्तांस देशी साखरही हवी असेल. देशी साखर वापरा हो वापरा असें परोपकार बुद्धीनें सांगणारांना त्या साखरीचा पुरवठा करण्यास उत्तम संधि आहे. ' शुभस्य शीघ्रम्'.

डोइपट्टीचा प्रभावः— सवासहा आ-ण्याच्या डोईपट्टीमुळें आर्य-गावांतील बरह-द्दीवरील कापडाचीं दोन दुकानें सांखळींत प्राप्त झालीं, तिसरें दुकान फिरतें बनलें. ह्या पासून कोणाचा फायदा तर कोणाचा तोटा झाला. कोणी ह्मणतात कर दूर झा-ल्यास हीं दुकानें पूर्वस्थळीं जातील. तूर्त गिऱ्हाइकांचा तांडा त्या दुकानांपुढें असतो खरा.

उद्योगः—'उद्योगःखलु कर्तव्यम' खरें आहे. उद्योग अवश्य करावा. पण त्यांत नेकीचा अभाव असल्यास तो गिऱ्हाइ-कांच्या गळ्यास फांस होय. गिऱ्हाइकांच्या निढळावर अन्यायानें सोळांचे सत्तीस आणे करणें हा अधमपक्ष असें मी समजतों. बाजारभावांत तेजी झाली व सोळांचे दु-प्पट आणे फायदा होण्याचा योग आला तर ती गोष्ट निराळी, त्यांत कोणाचा ह-रकत नाहीं.

नशीबः—नशीब ह्मणजे झूट, उद्योग हा नशीबाचा कारागीर आहे, प्रयत्नांपुढें नशीब लंगडें असें कोणी ह्मणतात, परंतु उद्योगांत अहर्निश रमून काळ्याचे शुभ्र केश झालेल्यानां विपरीत दुर्दशेपुढें हात टेकावे लागल्याचीं अनेक उदाहरणें आ-हेत. फिरून बस्त करून पाहण्याच्या ईर्षेस पेटल्यामुळें विकट परिणामाचीं फळें चा-खावीं लागलीं आहेत. काळ प्रतिकूल अ-सला तर मनुष्याची मति कुंठित व्हाव याची असें माझें अनुभविक मत आहे. तरी 'का-लाय तस्मै नमः'.

स्वपरहितः—येगोइस्म Egoismo आणि आलत्रुइस्म Altruismo अशीं दोन भावें आहेत पहिल्याच्या होळ्यांत स्वहित तत्परता तेवढीच सलते व दुसऱ्याच्या मनांत परहित निष्ठा वास्तव्य करिते. Pri-meiro são dentes e depois pa-rentes ह्मणजे अगोदर स्वतःचें हित ब-घावयाचें व मागाहून परहित ही जगाची रूढी बलवत्तर आहे. तरी पण पराचा तोटा न करितां स्वतःचें हित साधावें हा राज-रोस मार्ग आहे. स्वार्थ साधून परार्थ सा-धणें हा मार्ग आक्रमण करण्यापासून दोष नाहीं, पण स्वार्थासाठीं परार्थ न पाहणें हें सर्वथैव त्याज्य आहे, हा उद्योग नव्हे.

डि. फं. ४ आणे सारस्वत

—दे० नरसोपंत केळकर यांस श्रीसर-स्वतीसेवकमंडळाकडून थाटाचें पानसु-पारी देण्यांत आली. या प्रसंगीं तात्यासा-हेबानीं त्या व गोमांतकांतील इतर संस्थांचे मराठी भाषेचा अभिमान कायम राख-ण्याचा प्रयत्न करीत असल्याबद्दल अभि-नंदन करून, मडगांवच्या हिंदुसमाजांत सार्वजनिक कामांत दिसून येत असलेले मतभेद नाहींसे होऊन त्यांत ऐक्य नांदावें अशी इच्छा प्रदर्शित केली. या अधिकारी सदुपदेशाचा तरी परिणाम होईल काय!

com severo castigo áquele ou áqueles que a estão fomentando Jogo de azar ?! Fóra com ele !

Na semana seguinte trataremos do assunto, mais de espaço.

Digam lá !

Os leitores devem estar lembrados de que fôra para India Britanica a fim de proceder ao estudo de poços tubulares uma comissão, nomeada pelo nosso governo. Esta comissão conforme a portaria que a criou tinha de prestar o seu relatorio no praso de 40 dias, após o seu regresso a Goa.

Está já em poder do governo este relatorio ? Que o publique então no *Boletim oficial*. Se, porém, ainda, não tiver sido cumprida a mesma obrigação pela mencionada comissão, sejam os membros da mesma obrigados a repôr, nos termos da citada portaria, o dinheiro que deve ter-lhes sido abonado.

Digam lá o que é que tem havido sobre este assunto que a imprensa tem o legitimo direito de saber como é empregado o produto do suor de seu sangue. Digam lá, pois!

mais ou mênos, foram nas alturas da igreja de Raia e em plena estrada barbaramente espancados os srs. Xembú A. Poi Palondicar, digno contador distribuidor da comarca de Salcete, o seu referendario Ladu Sinai Nagarcencar e Ramachondra Visnum Quenim, conhecido negociante da vila de Margão, tendo tambem sido molestado ligeiramente na testa o sr. Zoivonta Sinai Carapurcar, conceituado escrivão do juiso de direito da mesma comarca.

Os autores do atentado, autenticos bandidos que ora estão nos ferros da Republica, graças ás medidas energicas, tomadas pelo activo e zeloso administrador do concelho sr. Soares, substrairam ao sr. Quenim, não satisfeitos com os maustratos que lhe infligiram, algumas joias de valor.

Como é natural à chegada de primeiros rumores do terrivel crime a Margão-terrivel pela situação do lugar onde foi cometido, terrivel pela qualidade de pessoas a quem diz respeito e finalmente terrivel pelas suas consequencias–acorreram para o teatro do sinistro acontecimento centenas de pessoas, procurando noticias dos ofendidos.

Consta-nos que o regedor da aldeia conhecia os meliantes mas como os temia não se atrevia a persegui-los. E foi preciso que se desse aquele crime para ficarem catrafilados !

Vem males para o bem, diz um ditado. Do mal que incomodou os ilustres hindus, mal que deveras sentimos, de resto, veiu o bem de ficar livre a aldeia Raia e outras circunvisinhas do constante pesadelo do banditismo feroz.

Sentindo o contratempo por que passaram os cavalheiros ilustres, já referidos, desejamos-lhes pronto restabelecimento de seus incomodos.

Aos [leitores do Bharat]

Apesar de incançaveis esforços do nosso director, nao foi possivel imprimir-se a presente edição na nova maquina, sendo provavel que este impedimento se estenda ainda para mais um ou dois numeros, pelo que pedimos mil desculpas aos nossos amaveis leitores.

Ve-se pois, que nem sempre o esforço e' coroado do exito que se deseja.

De remissa.

O sr. director das Obras Publicas tivemo-lo sempre na conta de um funcionario activo, zeloso e fiel cumpridor de deveres, inerentes ao seu alto cargo.

Desejamos que se confirme este conceito, porisso que estamos a receber cartas, denunciativas do facciosismo pouco louvavel do sr. Amorim, cartas que por enquanto não pretendemos trazer á luz de publicidade.

Gandhismo

O infausto acontecimento que durante o nosso descanço, enluteu a alma do *Bharat* foi a despotica prisão do *Mahatmá Gandhi*, condenado a prisão de 6 anos.

Consola-nos, porem, a marcha vertiginosa que está seguindo o Gandhismo, arrostando intemeratamente as perseguições da burocracia britanica.

Um crime grave !

No dia 19 do mez p. f., pelas 18 e meia horas, pouco

Aos assignantes

Tenham a bondade de, até ao dia 15 do corrente saldar os seus debitos por via postal ou qualquer outra que lhes estiver ao alcance, prevenindo que expirado o mesmo praso ser-lhes-há suspensa a remessa do *Bharat*.

Edital

O Doutor Julio Martins Lobo de Seabra, juiz de direito da comarca de *Quepem*. Faço saber que pelo juizo de Direito da comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2 oficio que este subscreve, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial da comarca situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 7 do seguinte mez de Abril, ás 10 horas e pêlo preço superir ao da avaliação os seguintes bens:– Predio denominado 'MOTO' da cultura de coqueiros, arvores fructiferas e de terra de semeadura de arroz. – Predio denominado ATAMOTO por outro nome DESSAIBAGA da cultura de coqueiros e outras arvores e em que existe uma casa de morada, ambos sitos em Parodá, avaliados em 2800 rupias e 700 rupias e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca sob os numeros 2960 e 5600 respectivamente, penhorados nos autos de execução hipotecaria instaurada, pela Junta Paroquia da igreja de Parodá contra Uá por outro nome Irabai vulgo Locximin Quenim, viuva de Xanum Fotu Quenim, por outro nome Botaporo e como mãe administradora do seu filho menor Ramacrisna Xanum Fotu Quenim vulgo Mortu residente em Sanvordem. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os co-proprietarios e quinheeiros nos termos e para os fins de lei, sendo que a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. Para ser publico se espediu este.

Quepem 13 de Março de 1922

Vai colado selo de cem reis em uma estampilha. E eu escrivão *Aires Manuel Barreto* o escrevi a maquina e subscrevi

Julio Martins Lobo de Seabra

Aires Manuel Barreto

भारत

गुरुवार चैत्र शु० ९ मी १८४४

'भारत हमारा देश है'

दुसरीकडे प्रसिद्ध केलेल्या दे० केळकर यांच्या भाषणाच्या सारांशावरून गोमांतकचें ध्येय काय असलें पाहिजे हें उघड होत आहे. भूगोल, संस्कृति व मनःस्थिति अशा त्रिगुणात्मक संबंधानें हिंदुस्थानशीं एकजीव बनलेला आमचा गोमांतक केवळ राजकीय भिन्नत्वामुळें निराळा होऊं शकत नाहीं, हा सिद्धांत आतां तरी आमच्या विरोधी मित्रांस पटेल, अशी खात्री वाटते.

मागील एका लेखांत 'भारता'नें उपरोक्त ध्येय स्पष्ट शब्दांनीं आपल्या वाचकांसमोर मांडलें होतें; परंतु बेमुर्वत पणाची होळी पेटविण्यांत धन्यता मानणाऱ्या कांहीं महाशयांनीं त्याला नाकें मुरडून आमच्या तारतम्यज्ञानाच्या अभावाबद्दल कीवदि करण्यास कमी केलें नाहीं ! याच विरोधी लोकांपैकीं कांहींनीं आतां दे० साष्टासारख्यांच्या उल्लेखित व्याख्यानास टाळ्या पिटून, अप्रत्यक्ष रीतीनें कां होईना, 'भारता'नें व्यक्त केलेल्या ध्येयाला आपली पसंती दर्शविली, ही फार समाधानाची गोष्ट होय.

पण 'ध्येय ठरलें, आतां स्वस्थतेनें त्याला मूर्त स्वरूप आणण्यास योग्य मुहूर्त पाहून सवडीप्रमाणें करूं' असें म्हणून मात्र ऐषआरामांत व ख्यालीखुशालींत काल कंठणें कामा नये. 'भारत हमारा देश है' हें वाक्य रुचें हें डोळीं आम्हांस लागू होण्यास जे अडथळे व ज्या अडचणी आड्व्या येत आहेत त्या शक्य तितक्या लवकर निर्जीव करण्याकरितां पुढें सरसावलें पाहिजे. तरच ध्येय मान्य झाल्याचें सार्थक. व्यर्थ वडवड व निरर्थक खुबखुब काय कामाची ? त्याला 'बाताच्या वमना' पेक्षां लस्ती महत्व असेल असें आम्हांस वाटत नाहीं. समर्थांनीं म्हटलेंच आहे: क्रियेवीण शब्द ज्ञान । हे तों श्वानाचें वमन । भले तेथ अवलोकन कदापि न करती ॥.

स्वदेशी व्रत तर आचरण्यास आतां तातडीनें लागलें पाहिजे. उपरिनिर्दिष्ट ध्येयाशीं या व्रताचा संबंध

—गेल्या दिवसांत भरलेल्या कायदे-कौन्सिलच्या खास बैठकींत स्टांपच्या कायद्यांत महत्वाचे फेरफार झाल्याचें कळतें. त्यांचे फायदे दुर्दैवी जनतेच्या फाटक्या पदरांत केव्हां पडतील, तें एक 'हरीच जाणे.

हें नूतन संवत्सर तुह्मा–आह्मा–सर्वांसहि

सर्व प्रकारें सुखाचें जावो (तथास्तु)

श्लोक

झाला 'दुर्मति'चा पहा सुजन हो तो अंतलोकीं कसा ।
चिंता [illegible] बहुतें निपजलें होते जनीं दुर्दशा ॥
झाली आणि हरिकृपा म्हणवुनी या 'दुंदुभी' वाजवूं ।
प्रेम–श्री–[illegible] प्रमुदिरें जिंके रिपू लाजवूं ॥ १ ॥

॥ श्रीगुरुदेवदत्त ॥

जगदंब उदयोस्तु उदयोस्तु उदयोस्तु

भारताचें सातवें वर्ष

येत्या एप्रिल महिन्यापासून भारताच्या नवीन (सातव्या) वर्षाला प्रारंभ होऊन. भारतमित्रांना त्यांत खालील सुधारणा आढळून येतील:—

उत्तम छपाई (ट्रेडल मशीनची)

भरपूर मजकूर

सरकारी बातम्या

पोर्तुगालचें राजकारण

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील व इतर परदेशांतील महत्वाचें वर्तमान शिवाय प्रचलित विषयांवर नेहमीप्रमाणें टीकात्मक लेख प्रसिद्ध होतील. इतकेंहि असून वर्गणी तीच.

विशेष सूचना

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारांनी आतांपासूनच पत्रव्यवहार करावा. गोव्यांतील वर्गणीदारांनीं वर्गणीची फेड वसूलदाराची वाट न पहातां फेब्रुवारअखेरपर्यंत करावी.

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील

आश्रयदात्यानीं व्ही पी. ची वाट न पहातां टपाल मार्गानें वर्गणी चुकती करून आभारांत ठेवावें.

कायमच्या जाहिराती देणारांस अमोल्य संधि गरजूंनी अवश्य फायदा घ्यावा.

पोर्तुगीज-भाषा-प्रवेश

छापत आहे — नांवें नोंदवा

शिकवताना आलेला अनुभव लक्षांत घेऊन भाषांवर पाठमालेच्या धर्तीवर पण तिच्याहीपेक्षां अधिक सुलभपणें पोर्तुगीज भाषा शिकतां यावी अशा रीतीनें या दोनशांवर पृष्ठसंख्या असणाऱ्या पुस्तकाची रचना केली असल्यानें व उपपदांची (artigos) योजना आणि पोर्तुगीजीची विशिष्ट वाक्यरचना यांची विस्तारशः माहिती दिली असल्यानें घरबसल्या पोर्तुगीज शिकूं पाहणाऱ्यांस काय किंवा प्रिमेर ग्रवपासून लिसेवच्या विद्यार्थीपर्यंत काय, सर्वांसही तें उपयुक्त झालें आहे, यांत संशय नको. पुस्तक मे महिन्यांत बाहेर पडणार असून त्याची किंमत दीड रुपयापेक्षां ज्यास्त असणार नाहीं. छपाईची महागाई व गोव्यांतील खप लक्ष्यांत घेतां प्रति अवघ्याच काढणें भाग आहे. सबब ज्या कोणास तें पाहिजे असेल त्यानें फेब्रुवारीअखेरपर्यंत दर प्रतीमागें आठ आणे भरून आपलें नाव नोंदवावें. या मुदती नंतर नावें नोंदवणारास सव्वापट किंमत घरावी लागेल. तेव्हां हयगय न करितां नावें नोंदवून पुस्तक-प्रकाशनास मदत करावी अशी सर्व प्रांतबंधूंपाशीं सविनय विनंति आहे.

दत्तात्रय व्यंकटेश पै 3

अल्मेद कॉलेज, फोंडा–गोवा.

पी. व्ही त्रिजिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

4 मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सासोपरिला, अमृतांजन, शार्ड, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

Anuncios

माल चोख किंमत रोख

खुशाला सुंदर खुर्च्या

निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें

उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान

पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम — माफक दाम

टीप:—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूंनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.

कळंगूट–बार्देस. 1

ड्रोगारी आर्यन

2 नवीन–गोवा

आयोनिक फार्मसी, राणाघाट केमीकल वर्क्स, सांडु व झंडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, कर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि कार्डलिव्हर केपलर, कोल, पार्क वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लंवदे

5 **एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.**

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस रोजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवीं कीर्तनीं

मडगांव–गोवा

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ट साधन अवश्य मागवा ! 6

किर्लोस्कर बंधूचा

लोखंडी कोंकण नांगर

SATISFACTION guaranteed

WEIGHT 45 LBS.

SAVES TIME Labour Money Increases CROP.

Furrow 4 inches deep & 8 inches wide

बैलाना ओढण्यास हलका

नांगरण्याची तऱ्हा लांकडी नांगराप्रमाणेंच नांगरट व चिखल करणें, दोन्हीच्या उपयोगी लांकडी नांगराच्या दुपटीनें काम करणारा किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

Boa norma

Apraz-nos registar que os mazanes maratas *kxetrias* e brahamanes de Cacorá excluiram do serviço do Templo de Sri Mahadeu dali, bailadeiras e seus irmãos. Todas as solenidades religiosas do referido templo realisam-se, actualmente, sem a detestavel intervenção daquela classe, o que representa a satisfação da nossa velha aspiração.

Semana passada, os briosos mazanes do dito Templo festejaram com grande pompa o *Xiva-ratra*. Por esta ocasião fizeram conferencias politico-religiosas, alem do nosso director, os srs. Pundolica Vamona Virginacar e Balcriana Mahadeva Sathe.

Muito estimaremos que os mazanes doutros templos de Goa cujos serviços, ainda, estejam confiados á classe de bailadeiras, sigam o bom exemplo dos de Cacorá.

Um dever

Ao completar o sexto ano, o *Bharat* deixaria de cumprir um imprescindivel dever, se não deixasse consignado nestas colunas agradecimento a seus tipografos pela enternecedora dedicação e desinteressado amor que sempre lhe dispensam e sem os quais não teria ele a regularidade que adquiriu.

Sim o *Bharat* deve importantes favores a seus empregados, especialmente, a Mucunda Peganata Dalal, Sripada Nilconta S. Bendó e Naraina Sacarama S. Bendó, os quais por vezes, têm-lhe feito verdadeiros sacrificios.

Se há serviços que se não retribuem só com o dinheiro, são incontestavelmente, os que prestam aqueles tipografos, amigos fieis do *Bharat*.

Que Deus os pague!

Os nossos processos

Excepção feita do que diz respeito ao *Gandhicap* que corre seus termos na comarca das Ilhas, os restantes processos tiveram já o seu termo final, pelo que felicitamos a nossos assignantes e amigos que exteriorisaram o seu vivo interesse, quere por telegramas, quere por cartas, pela absolvição do *Bharat*.

Quanto ao do *Gandhicap* informa-nos o nosso solicito correspondente de Pangim, que ele está seguindo a sua marcha legal, ainda que a passo de caranguejo...

Grave! Grave!

Recebemos uma carta em que se narra que foi barbaramente espancado o sr. Vinaeca S. Narcornim, digno chefe de trafico da carreira de automoveis de Mapuçá-Betim, por um oficial militar, encarregado de manter a ordem publica e intacta a pele dos cidadãos, para o que é pago á custa destes!

É grave o atentado de que, recentemente, foi victima o sr. Narcornim a respeito de quem ainda há pouco, o *Bharat* registou merecido elogio pelos sacrificios que está fazendo para bem servir ao Estado e ao Povo.

Certamente não estamos na *antiga* Turquia. Estamos na Republica e, portanto, torna-se necessario que para o decoro de moralidade publica seja prontamente castigado o delinquente.

O caso está afecto ao Tribunal de Justiça de Mapuçá e á comissão de melhoramentos e esperamos que deles saírá só a luz que ilumine cabeças mergulhadas nas trevas de arrogancia e indelicadeza.

Sim. Aguardamo-lo.

A ultima hora

Amigos sinceros do *Bharat* desejam que o nosso jornal se transfira para Novo-Goa, desejo este que nos transmitiram á ultima hora.

Por enquanto nada de difinitivo está resolvido sobre o assunto de transferencia; mas se esta for resolvida, durante a quinsena do descanço legal do *Bharat*, comunica-la-hemos em suplemento especial, aos nossos queridos leitores.

Mais uma vez

Pedimos aos nossos assignantes em divida a finesa de saldarem os seus debitos por vales postais.

A necessidade não tem lei e porisso quebramo-la para importuno-los.

Diario da Noite

Há mais duma semana que não recebemos a visita deste nosso colega de Pangim. Porque será?

Logico!

Até 7 do corrente, não tinham sido pagos os funcionarios do Estado, segundo informa o *Heraldo*.

Tal desarranjo, porém, é logico, porque o aumento de impostos está na razão directa do aumento de encargos. Isto é: quanto maior fôr o aumento de impostos que se lançam successivamente, tanto maior se torna o aumento de encargos que se criam. Desta forma, o *deficit* não muda do seu lugar no orçamento, continuando *tudo como dantes, quartel general em Abrantes.*

— साष्टीची मुनिसिपालटी नवीन वाढ विलेल्या करांविरुद्ध वरिष्ठ सरकारापाशीं तंक्रार करणार असल्याची वातमी पोर्तुगीज पत्रांत प्रसिद्ध झाली आहे. बाकीच्याहि मुनिसिपालट्यानीं तिचें अनुकरण केलेलें बरें!

— पोर्तुगालचे प्रसिद्ध राजकारणी डा. आफोंस कोस्त हे सांप्रत पारीसमध्यें असून, येथून लवकर स्वदेशांत परत जाण्याचा त्यांचा मानस नाहीं, असें एक पत्र म्हणतें.

—फोंडें मुनिसिपालटीनें तेथील विद्याप्रसारक मंडळास ५० रुपयांची मासिक मदत देण्याचा ठराव पास केला होता. त्यास सरकारकडून मंजुरी मिळाली.

गोमांतकस्थ ब्राह्मणेतर वर्ग

(ले० वामन वासुदेव वखरकर)

इतर इंग्रजी अमदानींतील ब्राह्मणेतर वर्गाची व गोमांतकस्थ ब्राह्मणेतर वर्गाची तुलना केल्यास निराशेशिवाय गत्यंतर उरत नाहीं. ज्या मानानें इकडील ब्राह्मणेतर वर्गाची प्रगति झालेली दिसते निदान त्यांच्यांत जी शिक्षणविषयक जागृति दिसून येते तिचा अष्टमांशसुद्धां गोमांतकस्थ ब्राह्मणेतर वर्गांत दिसून येत नाहीं. ह्याचीं कारणें अनेक असतील पण पहिलें व मुख्य कारण हेंच कीं, गोव्यांत प्राथमिक मराठी शिक्षणाची होत असलेली हेळसांड व उदार पोर्तुगीज सरकारनें उघडलेल्या पाणपोई ऊर्फ स्वस्त दारूचीं दुकानें होत. अशिक्षित वर्गास सुशिक्षित करण्याची पहिली पायरी ह्मणजे स्वभाषेचें ज्ञान करून देणें, दुसरी पायरी राजभाषेची ओळख करून देणें व तिसरी व शेवटची ह्मणजे परभाषांचें अध्ययन करून जगाची ओळख करून घेणें ही होय. ह्याप्रमाणें एक एक पायरी क्रमाक्रमानें चढणें हेंच केव्हांहि रास्त व व्यवहार्य आहे. पण आमचें पोर्तुगीज सरकार ह्मणजे बुद्धिमत्तेची भली मोठी थैलीच असल्यामुळें त्यानें पहिली पायरी चुकवून दुसऱ्या पायरीवर एकदम उडी टाकण्याचा निवळ शहाणपणा केला व त्याचीं कडुफळें आज सर्वांसच कमीजास्त प्रमाणांत भोगावीं लागत आहेत. या नवीन विचित्र परिस्थितीस तोंड देणें अर्थातच अशिक्षित व पुराणप्रिय अशा ब्राह्मणेतर समाजास दुरापास्त होतें पण हीच स्थिति ब्राह्मणवर्गास फारशी दिशाभूल होण्यास कारण झाली नाहीं ही त्यांतल्यात्यांत आनंदाची गोष्ट होय. कारण बराचसा ब्राह्मणवर्ग हा सुशिक्षित असल्यामुळें नवीन परिस्थितीस अनुसरून वर्तन ठेवण्यास तो चुकला नाहीं.

अशा प्रकारें ब्राह्मणेतरवर्गास कोणी मार्गदर्शक न मिळाल्यामुळें पहिल्यांदा त्यांची शिपायगिरी गेली, नंतर वतनवाड्या गेल्या व आतां देवळांतल्या मानापमानाकरितां व ज्ञातींतील बहिष्कारापरबहिष्कारा करितां भांडण्यांत त्यांना आतां स्वर्ग सांगलें वाटूं लागलें आहे. आतां पोटाचा धंदा राहिला एक तो ह्मणजे, दुसऱ्या मालकींतील जमिनींत मजुरीकरितां अगर खंडाची भरपाई करण्याकरितां रावर्सी व वाणीची हमालीवजा मजुरी देईल त्याचीं कामें करणें हा होय. अशा निकृष्टावस्थेस पोंचलेल्या गोमांतकस्थ ब्राह्मणेतरवर्गाकडे पाहून कोणा सहृदय माणसाचें अंतःकरण कळवळणार नाहीं?

सध्या गोमांतकांत ज्या लहान सहान चळवळी ह्या जरी आपापल्यापरी स्तुत्य उद्देशानें चालवल्या असल्या तरी त्यांतील उत्तमोत्तम चळवळीचा रोख इंग्रजी हद्दींतील चळवळींची नक्कल करण्याकडे जास्त दिसतो. हा रोख बदलून त्यांचें एकीकरण, गोमांतकाचे हितसंबंध काय आहेत व त्यांना पोषक अशा कोणत्या गोष्टी आहेत त्यांच्याकडे लक्ष दिलें पाहिजे-पहिला व प्रमुख प्रश्न सध्या आपल्यापुढें जो ह्मणून उभा आहे तो हाच कीं 'सरकारनें प्राथमिक मराठी शिक्षणाची सोय ज्या वेळीं सर्वत्र मुबई इलाख्यांत सर्वांनीं प्राथमिक शिक्षण सुरू होण्याची वेळ येऊन ठेपली तरी पोर्तुगीज अमलाखालील गोमांतकांत नावाला तरी एकसुद्धां मराठी आणि प्राथमिक शिक्षणाची शाळा अजून असूं नये हें आहे तरी काय?* सरकार प्रजे हून क र घेतें तें कशा करितां? पण अशा प्रकारें हें सरकार आह्मांस झुलवणार तरी किती दिवस? गोमांतकाची ही एकमुखानें केलेली मागणी सरकारास मान्य केलीच पाहिजे व तीहि लवकरच.

गोव्यांत आमच्या ब्राह्मणबंधूंनीं खासगी संस्थांमार्फत आपल्या वस्तींत ठिकठिकाणीं शाळा काढून मराठी शिक्षणाच्या सोई केल्या आहेत. हा त्यांचा उपक्रम केव्हांहि स्तुत्यच होय. त्याप्रमाणेंच आमच्या ब्राह्मणेतर वर्गानेंहि म्हापसें सारख्या ठिकाणीं व क्वचित् दुसरीकडे अशाच शाळा उघडून आपलें कर्तव्य केलें आहे. पण एकंदरींत ब्राह्मणेतर वर्गाच्या लोकसंख्येच्या मानानें ब्राह्मण वर्गाशीं तुलना करितां हा वर्ग ब्राह्मणवर्गापेक्षां बराच मागें आहे हें कोणासहि कबूल केल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. वरील दोनहि वर्गांच्या शाळांनीं दोनहि वर्गांस जाण्यास कसलाच मज्जाव नाहीं पण असें असतानां जेथें तेथें असें आढळून येतें कीं ज्या ज्या समाजामार्फत जी शाळा चालवली असेल त्या त्या समाजाच्या मुलांचा भरणा त्या शाळेंत बराच जास्त असतो. ह्याचीं कारणें स्थलसंकोचामुळें येथें देत नाहीं तरी पण दुसऱ्या एखाद्याप्रसंगीं तीं देण्यांत येतील. सध्या आपणास इतकेंच पाहणें आहे कीं, बहुजन समाज ज्या ठिकाणीं प्रगल्भ दशेस पोंचला आहे, तीं ठिकाणें सेरीस करून सर्वत्र हाच अनुभव आढळून येतो. व ह्यास करितां 'ब्राह्मणेतरांसाठीं ब्राह्मणेतरांच्याच शाळा ज्यास्त सोईस्कर, निदान सध्याच्या स्थितींत तरी आहे. ह्यांत कसलाच पक्षाभिमान नाहीं तर हा एक जगाचा धडधडीत अनुभव आहे.

तेव्हां माझें गोमांतकस्थ ब्राह्मणेतर वर्गास इतकेंच सांगणें आहे कीं, बावानों, नाटकें सोडा, ऐट सोडा, चैन सोडा व सरकार प्राथमिक शिक्षण देईल ह्याची वाट पाहत न बसतां ठिकठिकाणी तुमच्या वस्तींत शाळा व विद्यालयें स्थापा ह्मणजे आपोआपच मदिरा राक्षसीसारखी आपणांस भुलीस लावणारी भूतें नाहींशीं होतील.

---

*काणकोण, केपें, दासाळ, फोंडें, डिचोली व सत्तरी या सहा ठिकाणीं मराठी प्राथमिक शिक्षणाच्या शाळा आज कित्येक वर्षांपासून आहेत. ही गोष्ट लेखकास माहीत नसल्यानें त्याच्या या विधानावरून स्पष्ट होतें.

— भारत पत्रांतील प्रसिद्ध व्हावा असी पुष्कळांची इच्छा असून, त्यानी ती आह्मांपाशीं प्रकटहि केली आहे. तसा योग जुळून आल्यास पुरवणीच्या रूपानें वाचकास कळवूं.

— गेल्या रविवारीं हणजूण बार्देस येथें रा. रामा नारायण कळंगुटकर यांच्या वाड्यांत सार्वजनिक सत्यनारायण पूजोत्सव प्रसंगीं आमच्या संपादकाचें प्रवचन झालें. या समयीं श्री. रघोबा विश्वासराव सरदेसाई या प्रेमळ तरुणाचें सध्यस्थितीवर अत्यंत कळकळीनें भरलेलें जोरदार भाषेंत भाषण झालें.

— कांहीं कांहीं सरकारी कचेरींतील थोडे थोडे नोकर कमी करण्यांत येत आहेत.

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2 ° oficio que este assina, vão ser vendidos em hasta publica á porta do Tribunal judicial da Comarca situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 10 do seguinte mez de Janeiro, as 12 horas e pelo preço superior ao da avaliação os seguintes bens: 1 ° Metade do predio denominado 'CHITO' da cultura de coqueiros avaliada em 100 rupias, 2 ° quarta parte do predio denominado 'GORGINA' da cultura de coqueiros, ariqueiras e outras arvores avaliada em 150 rupias, Predio denominado 'BABNIALEM' da cultura de coqueiros ariqueiras jaqueiras e outras arvores, avaliada em 50 rupias 4 ° Predio denominado 'MADEM ou XABI BIDOTICAN da cultura de coqueiros e outras arvores avaliada em 50 rupias. 5 ° Metade da varzea denominado CHANFDOL da cultura de arroz avaliada em 200 rupias, 6 ° Predio denominado 'AMBLI' da cultura de coqueiros avaliada em 5 rupias 7 ° Metade do predio denominado CAROICASANA da cultura de arroz avaliada em 15 rupias, 8 ° Metade do predio denominado MADEM CUMBO da cultura de arroz avaliada em 50 rupias, 9 ° Predio mixto de palmar e arecal denominado 'GORGINA da cultura de coqueiros ariqueiras e outras arvores, avaliado em 30 rupias, 10 ° Metade do predio de varzea denominado SORODGALI da cultura de arroz, avaliado em 100 rupias, 11 °. Metade do predio denominado POLEM da cultura de coqueiros avaliado em 150 rupias, os ultimos dois sitos em Polem e os restantes em Loliem e discritos na Conservatoria do registo predial desta comarca respectivamente sob os nos. 10674, 12041, 12030, 12031 12037, 12032, 12038, 2039, 10673, 10675, e 11883, não constando dos autos os numeros da matriz. Penhorados nos autos de execução commum que Govinda Subraia Boto, de Loliem como cessionario de Subodri Porbina e seu marido Anauta Pundolica Porobo Gauncar da dita, promove contra Subodra Porbina por outro nome Emuna, viuva de Nilcouta Balcrisna Porobo e seus fiadores Guno Ananta Boto, e mulher da dita de Loliem como pertencentes a estes. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os co-proprietarios e quinhoeiros para deduzirem os seus direitos nos termos e sob as penas da lei, e a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem, 10 de Dezembro de 1921.

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei 2
O Juiz de direito
2 a. vez] *J. Seabra*

Pelo menos, é o que nos anima a esperança, *a bôa de salvação* dos menos favorecidos da fortuna.

A Cesar...

Um colega nosso houve por bem tecer elogios rasgados ao sr. Alfredo Rodrigues, quando este funcionario deixou *inopinadamente*, a *suprema* direcção dos serviços fazendarios.

Teriamo-lo feito outro tanto se o mesmo funcionario não tivesse ilegal e tristemente, celebrisado a sua carreira oficial pela escandolosa galopinagem eleitoral a favor do *Mampanso*...

Tirado este e outros senões não há duvida que o sr. Rodrigues honrou o alto lugar que ocupou, honrando-se, tambem a si proprio.

A Cesar o que é de Cesar.

Impossivel ?!...

Não há nada que neste mundo de Cristo seja impossivel.

Atē Miss Tarabai que divertiu o nosso Zé-povinho, aliviando-lhe a magra algibeira, confirmou, pelas suas proesas ...*acrobaticas*, a verdade do principio, acima exposto.

Se o impossivel se torna possivel no mundo acrobatico que é muito mais complicado que o mundo de sciencias economico-sociais não sabemos a razão porque sem aumento de novos impostos e mais vergonhas de *tres tangas* se considera impossivel o equilibrio financeiro.

E' que, pelo que parece, os do *polciro* e, justamente, são estes que recebem mais e pagam menos, não querem *incomodar*-se...

But:...Quem boa cama fizer nela se deitará.

Em Rivona

Os habitantes desta aldea e de Colomba, do vasto concelho de Sanguem vão pedir, segundo LO-lo informam um carteiro que faça diaria e regularmente distribuição postal domiciliaria naquelas aldeas onde a estação postal é a regedoria e o chefe è o regedor sendo gratuitas e *ad honorem* as suas funcções...postais !

E os distinatarios são obrigados a ir buscar a correspondencia na regedoria onde, por falta de quem a distribua, dorme sono profundo, muitas vezes dias inteiros.

Tem rasão os habitantes das aldeas Rivona e Colomba e, porisso, não nos resta a minima duvida que a sua pretenção justa como é, será imediatamente atendida.

Incrivel!

Informam-nos que um funccionario grande, mercê da sua alta qualidade e posição burocratica conseguiu contrair um emprestimo hipotecario do valor superior ao dos seus bens.

O nosso informador que não é gratuito não nos declara o nome do acusado nem nos indica qualquer *sinal* que o caracterise prometendo-nos, apenas fornecer oportunamente, varios dados de *criar bicho* e *levantar rabicho* como sucedia a um tal *bobo* italiano do circo da *Tarabai* sobre o mesmo alto empregado...

Nós que não somos exigentes, aguardamos a realisação de tais promessas, *oportunamente*.

Queixas

O *Bharat* aceita-as venham donde vierem, contanto que nos sejam dirigidas, devidamente, reconhecidas.

E'claro que, desde logo, não as publicaremos no jornal: entedenremonos antes de mais e á nossa custa, com as entidades oficiais a que disserem respeito, publicando, depois o resultado de nossas tentativas, quando desto houver a necessidade.

Em todo o caso, porem, os interessados terão informações detalhadas sobre suas queixas, tambem à nossa custa.

E' mais um serviço que o *Bharat* pretende prestar ao publico quando queira.

Trabalho e sorte

Diga o que disser a filosofia, quando o Trabalho e Sorte luctam prevalece sempre o dominio desta ultima

Um funccionario, por exemplo, trabalha por mãos e pés por *cimentar* se num lugar, mas, quando menos espera, é pela Sorte deslocado dêle abruptamente

Um deputado trabalha *manibus pedibus* que tambem por passar lá fora e não confundam com o nosso *Simbolo indiano* como amigo dos do dentro; eis, quando a Sorte lhe anula todo o seu trabalho.

E', pois verdade que o Trabalho põe e a Sorte dispõe.

श्रीशांतादुर्गा वाचनमंदिर

कुंकळ्ळींतील या संस्थेच्या तृतीय वार्षिकोत्सवारंभीं श्री. भास्कर भ. केणी यांनीं स्वतः रचून गायलेलीं पदें—

ईश स्तवनपर पद. चाल–प्रेमसेवा

विनति करितसें प्रभु पदांबुजीं तुझ्या ॥
राखीं चिरसमय संस्थेसीं सुखी आमच्या
॥धृ०॥ स्वकृपा सीकरा । विखरीं हि-
जवरीं सदा । हे प्रभु दयांभोढा ।
परिस विनतिस या ॥१॥

स्वागतपर पद. चाल—सुस्वागत करितों.

स्वागत प्रेमदला स्वीकारा ही विनति॥धृ
वार्षिकोत्सवा विरजानो । अनुरक्त म-
दिय बंधुनो । धीमान, श्रीमान, सुज-
नानो ! क्षीरिं मिश्री विघळली आगमनें
तुमच्या तीं ॥१॥ ही कन्यारूप संस्था
तुमचीं । स्वशक्ति वेंचि तरी कसची !
दावितां प्रेम जें त्याची ।' होईल बरें
उतराई जन्मजन्मांतीं ॥२॥

—"श्रीगीता वाचनाचें महत्व" या विषयावर एक निबंध लिहून पाठविणाऱ्यास त्याच्या योग्यतेप्रमाणें श्रीगीतारहस्य व मंडह गीता वगैरे पुस्तकें बक्षीस मिळणार आहेत, असें 'श्रीगीतावाचन प्रसारक' मुंबई ह्या संस्थेनें प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें ज्या उमेदवारानीं उपरोक्त विषयावर निबंध पाठविले त्यांतील पास झालेल्या आठ जणांपैकीं ५ व्या नंबरास रा. दामोदर व्यं. पै रायतुरकर मडगांव यांचा निबंध पास होऊन त्यांस एक शुद्ध मंडहगीता बक्षीस मिळाली.

जातीद्वेषाचें दळण

श्री. ना. अ. शें. बांदिवडेकर यानीं, गेल्या ८ व्या भारताच्या अंकावर "श्री शि. प्रभूचें स्मारक व आक्षेपकांचा भ्रमनिरास" या मथळ्याखालीं एक पत्र प्रसिद्ध करून, आपल्या ३ नव्हंबरच्या अंकांतील जाहीर विनंतीवर आलेल्या अनेक टीकात्मक पत्रांतील आक्षेप खोडून काढण्याचा प्रयत्न केला आहे. वादाचा विषय होऊन राहिलेला समारंभ, उरकून गेल्यावर त्या वादांत शिरण्याचें कारण नव्हतें; तरी पण त्या पत्रांत, लेखकानें इतरांप्रमाणें मजवर जे खोडसाळ आरोप केले आहेत त्यांचें निराकरण करणें जरूर आहे. सदरील पत्रांत माझ्या "जबाब द्या" या पत्रास अनुलक्षून जो मजकूर आला आहे, त्यांत त्यानीं माझ्या प्रश्नाचीं समर्पक उत्तरें देण्याचें टाळून फक्त कांहीं शेलक्या शेलक्या विशेषणांनींच भ्रमनिरासाचा आव आणला आहे. मजकुराच्या आरंभींच भावना प्रधान आक्षेपक या विशेषणानें मला संबोधून, मागितलेला जबाब शोधण्यास पारलौकिक जगांत जावें लागेल ह्मणायाचें निमित्त पुढें आणलें आहे. पण श्री. बांदिवडेकरांसारख्या भावनाशून्य अंतःकरणाच्या माणसांना इंग्रजी नोकरशाहीच्या हातास हात लावून, स्मारकाविषयींची जाहीर विनंति प्रसिद्ध करण्यास सांगितलें होतें कोणी ? ज्यानां श्रीशिवाजीमहाराजांचा आत्मा परलोकाशिवाय दुसऱ्या कोठें तरी सांपडण्यासारखा आहे हें माहीत नाहीं, त्यांच्या मनांत, महाराजांविषयींच्या कोणत्याही भावना असूं नयेत हें आश्चर्य नव्हे. मृतात्म्यांशीं बोलण्याचें वाममार्ग त्यानां पसंत नसले तरी श्री. केळूसकरांचें श्री. शि. महाराजांचें चरित्र त्यानीं वाचावयास घेऊन त्यांत महाराजांचा आत्मा सांपडतो कीं नाहीं हें पाहावयाचें होतें. पण त्यानां ही उठाठेव पाहिजे कशाला ? युवराज स्वागताच्या धांदलींत आपणहि आंत शिरून राजे महाराजे, सरदार मानकरी यांत सामील व्हावें हीच भावना नव्हे हाच हेतु धरून महाराजांच्या स्मारकाची यांस आठवण झाली आहे. दुसरें काय ? मृताचे आत्मे त्यांच्या चरित्ररूपानें आह्मां जवळ तत्पर असतात, हें समजण्याइतकें ज्ञान त्यांनां असलें तरी, युवराजस्वागताच्या गडबडींत तें विसरून जाणें शक्य आहे ह्मणूनच हा दोष त्यांच्यावर लादण्यास मी इच्छित नाहीं यापुढें तरी तें चरित्र वाचून त्यानीं माझ्या प्रश्नात्मक सप्ताग्राचें निवारण करावें. माझ्या लेखांत त्यानां धर्मवेड अथवा धर्मविषयक फाजील दुराग्रह दिसला असला तर, तो माझा दोष नसून, त्यांनीं लावलेला सत्यसमाजी अतएव धर्माभिमानशून्यतेच्या चष्म्याचा दोष असावा. बाकी तें ज्याला धर्मवेड ही संज्ञा देत असतात, तसलें धर्मवेड उपरोक्त चरित्रांत त्यानां भरपूर पाहावयास मिळे'.

मी इं. न्या. कॉंग्रेसच्या प्रवाहांत सांपडलो असेना !! पण "या आमच्या गोवा प्रांतावर ब्रिटिशांचा अंमल आहे; आणि आह्मीं पो. नागरिकांनीं सुद्धां कॉंग्रेस मधून असहकारिता पुकारून, स्मारकावरच्या बहिष्काराचा प्रश्न केव्हांच सोडवून ठेविला आहे.' असें विधान कधींच केलें नाहीं, इतकेंच नव्हे तर माझ्या पत्रावरून तसें ध्वनित सुद्धां होत नाहीं. असें असतां श्री. बांदिवडेकरानीं माझ्या "सदरील समारंभास हजर रहावें किंवा न रहावें हा प्रश्न डॉ. वाळे उर्फ असहकारितावादी यानीं हिंदुस्तानदेशाच्या दृष्टीनें सोडविला आहे. त्यास हजर राहून आपलें हसें व देशाचें नुकसान करून घेण्यास कोणीहि धजणार नाहीं. या वाक्याचा तथा अर्थाचा विपर्यास करावा, हें त्यांच्या श्रीदास शोभणारें नाहीं.

त्यांच्या ह्मणण्याप्रमाणें "श्री शिवरायाचें स्मारक त्यांच्या मृतात्म्यांस संतुष्ट करण्यासाठीं होत नसलें तरी, तें त्यांणीं आमरण बाळगून आचरणांत आणलेल्या ध्येयाशीं विसंगत होणें इष्ट होईल काय ? व तें तसें झालें तर त्यांचा महाराष्ट्रीय जनतेच्या कर्तव्य बोधार्थ उपयोग होईल कांय ! याचा विचार त्यांच्या पत्रांत झालेला दिसत नाहीं. अथवा तें तरी कां करितील ? गोब्राह्मण प्रतिपालक ह्मणवून घेणारे, श्रीसमर्थाचें शिष्यत्व पत्करणारे, श्रीतुकाराम महाराजांच्या शोधार्थ रानांवनांतून भटकणारे; गाय मारावयास नेणाऱ्या खाटकास खुद्द विजापुरांत कंठस्नान घालणारे, आपल्या आंगांत श्रीभवानीचा संचार झाला आहे ह्मणून आपल्या एकनिष्ठ मावळ्यांस सांगणारे, धर्मासाठीं व देशासाठीं आपला प्राण खर्ची घालणारे, स्वदेशी राजांचे दरबारांत भालदारी पत्करीन, पण परदेशी व परधर्मी सार्वभौम सत्तेतील राजेपणाच्या जाहगिऱ्या मानमरातब लाथाडून टाकीन, असें रजपुत राजे मानसिंग यांस स्पष्ट सांगणारे श्रीशिवाजीमहाराज; यांची मर्यादा त्यांच्याच वंशजांकडून जर राखली जात नाहीं तर, मृत होऊन गेले त्यांच्या ध्येयांचा विचार करून अनायासें प्राप्त झालेला हा राजपुत्र स्वागत योग ह्मणजे "टोपीच्या छत्रींत मान घालण्याची संधी" दवडण्याचें पाप त्यानीं कांय ह्मणून स्वीकारावें ?

त्यांचा सर्व पत्राचें निरीक्षण केलें तर ते, तें लिहितानां जातीद्वेषाचें दळण दळीत बसले होते आणि त्यावेळीं असहकारितेवरील शिव्यांच्या ओव्या गात होते, असा बळकट संशय येतो. आणि ह्मणूनच भारतकारानीं "त्यानीं जातीद्वेषाचा–नोकरशाही, सत्यसमाजी किंवा कोल्हापुरी चष्मा वापरण्यास घेतला असावा" असें ह्मणून त्यांची ओळखण केली असावी.

सदरील स्मारकास विरोध दाखविण्यांत आक्षेपकांच्या मनांतून जातीद्वेष आहे, असें एक कारण श्री. बांदिवडेकर गृहीत धरितात तर हाच न्याय म. गांधीच्या असहकारयोगास तें कां लावीत नाहींत ? म. गांधी हे वैश्य ज्ञातीचें आहेत आणि त्यांचे सहकारी ब. जयकर मराठे आहेत, बॅ. बाप्तीस्टा खिस्ती आहेत, मौ. अलीबंधु मुसलमान आहेत व हॉर्निमन खिस्ती असून युरोपियन इंग्रज आहेत, हें त्यांची ओळख असणाऱ्या श्री. बांदिवडेकरांस माहीत असलेंच पाहिजे. मग, त्यानीं धर्मवेडे, जातीद्वेष्टे, फाजील दुराग्रही ह्मणून गणलेले त्यांचे आक्षेपक वरील देशभक्तांविषयीं आदर व पूज्य बुद्धि दाखवून असहकारितेस सहानुभूति दाखवित असतां, केवळ वैश्यज्ञातीच्या बांदिवडेकरांनीं, मराठे ज्ञातीच्या श्रीशिवाजी महाराजांच्या स्मारक समारंभास हजर राहण्याविषयीं विनंति प्रसिद्ध केली आहे ह्मणून, जातीद्वेषानें आक्षेप आणतील काय ? थोडा विचार केल्यात आपल्या ह्मणण्यांत किती परस्पर विरोध खचून भरला आहे हें त्यां-

Anuncios

elogiem, importando-se bem pouco com os seus criticos de má fé: a sua ambição é ver levantamento da sua Patria e só isto.

Doutras fases se reveste certa politica cristã. Estaremos enganados ?

A' ultima hora

Alguns hindus de Mapuçá, instigados pelos amigos *agradecidos* e *muito obrigados* do sr. Frazeres da Costa realisaram ali uma reunião com o fim de fundar um partido denominado *Hindu Sabá*, não obstante a formidavel oposição dos que entenderam e demonstraram aos promotores do mesmo *Sabá* que era inutil ou antes prejudicial o seu passo por termos já o *Pragatica-Sangh*.

A proposito da local *O Hindu Sabā*, publicada no *Diario da Noite*, recebemos algumas cartas, desmentindo, com provas esmagadoras, muitas das afirmações que nela se lêem.

Do assunto das referidas cartas, bem como das impressões que nós e o nosso representante expressamente ai enviado colhemos do *Actual Hindu Sabà*, trataremos, detalhadamente, no proximo numero do *Bharat*, que hoje não nos sobra, infelizmente, espaço.

Pragatica-Sangh

Organisou-se a comissão aldeana deste Sang em Calangute, ficando nela abrangidas as aldeas de Candolá, Ordá e Nagoa. Em Verem e em algumas outras aldeas importantes do concelho de Bardez, está-se a trabalhar, com actividade, pela inscrição de socios e organisação de comissões locais. Reina grande entusiasmo em toda a parte.

Conferencias

Realisou-as o nosso director na semana passada no concelho de Bardez sobre a educação civica.

Bonito!

Consta-nos que vai uma verdadeira *barafunda* no Liceu Central quanto ao *quantum* da propina do encerramento de matriculas e exigencia de certidões que o regulamento respectivo dispensa, aliás, uma vez que se produza o caderno escolar.

Ponham a limpo isto que não deixa de ser... *bonito*... ás avessas !...

— मेल्या आठवड्यांत आमच्या संपादकांची राशवंतर येथें एक व कळंगूट येथें दोन अशीं तीन प्रवचनें झालीं.

— कळंगूट येथें प्रागतिक संघाची ग्राम कमेटी स्थापन झाली असून त्यांत कांदोळी, नागवें, वडें, वगैरे आदेस महालांतील हिंदुवस्तीच्या गांवाचा समावेश झाला आहे. वेरें व इतर गांवांतहि संघाची चळवळ जोरांत आहे.

— माशेल येथील प्रसिद्ध विद्वान वे. शा. सं. वासुदेव शास्त्री धूपकर यांस गेल्या माघ शु० ६ शनी रोजीं देवाज्ञा झाली, हें कळविण्यास वाईट वाटतें.

श्रीसमर्थ आणि शिवराय

वसिष्ठें जसें बोधिलें रामचंद्रा।
शिवाजीस तैसे तुह्मींही मुनींद्रा॥
स्वधर्मासि संरक्षिले लोकनाथा।
नमस्कार साष्टांग भावें समर्था॥५॥

गोब्राह्मणप्रतिपालक, स्वराज्यसंस्थापक आणि महाराष्ट्र क्षत्रीय कुलावतंस श्रीशिवाजीमहाराज यांनीं स्वधर्म व स्वराज्यस्थापनेचे जे महत्कार्य केलें त्याचा विचार केला असतां शिवरायानीं आधुनिक पद्धतीची अमूकच एक सुधारणा करण्यास माघार घेतली असें सिद्ध होत नाहीं. स्वधर्मी, विधर्मी, स्वजाति, विजाति, इत्यादि आपपर भेदानां अजीबात फांटा देणें, सर्व जातीचें असें संयुक्त प्रधानमंडळ नेमणें व त्यांच्या तंत्रानें एकंदर राज्यकारभारास चलन देणें न्यायान्यायाचे बाबतींत स्वतःचे पोटच्या गोळ्याचाही अभिमान न बाळगणें, एकदां दिलेला निकाल कालत्रयींही न बदलणें, यामुळें जनतेंत महाराजांविषयीं वसत असलेला वचक इत्यादि उदाहरणें कशाचीं द्योतक होत ?

पण या सर्व सुधारणापेक्षां त्यांनीं जी नैतिक सुधारणा अमलांत आणली होती ती फार वाखाणण्याजोगी होती. त्याचें एक हृदयस्पर्शी उदाहरण झटलें ह्मणजे एकदां त्यांच्या एका पदरच्या सरदारानें मोठ्या हिंमतीनें युद्धांत जिंकून आणलेली एक सुंदर स्त्री महाराजांना नजर केली असतां त्यानीं तीचा योग्य सत्कार करून तीला नमस्कार करून सांगितलें कीं, मातोश्री जीजाईंना जर तुजसारखें सुंदर रूप असतें तर तीच्या उदरांतसुद्धां तुझ्यासारखींच सुंदर मुलें झालीं असतीं या त्यांच्या उत्तरामुळें सगळी सभा चकीत होऊन सद्गदीत अंतःकरणानें सर्वांनीं शिवरायांचा जयजयकार केला.

एकंदरीत अशा प्रकारची नीतिमत्ता समाजांत किंवा राष्ट्रांत प्रसृत होण्यास मुख्यतः अंतःकरणांच्या शुद्धतेबरोबर समाजनेत्यांचें अथवा राष्ट्रोद्धारकांचें तपाचरण श्रेष्ट प्रतीचें असणें जरूर असतें. पण हे सर्व गुण शिवरायांच्या अंगीं जडण्याला परम हंसवृत्तीचें व जगत्कल्याणाचा मक्ता घेतलेले श्री समर्थ रामदासस्वामी यांचीं गुरुकृपाच कारण झालीं व ह्मणूनच महाराष्ट्र तरला यांत संदेह नाहीं.

समर्थांनीं 'तपश्चर्या' झाल्याबरोबर गिरीगुहांत बसून अंतर्शुद्धि करून घेतल्यानंतर जगत्कल्याणासाठीं सर्वत्र संचार केला व एकंदर परिस्थितीचें निरीक्षण केलें. यवनांच्या दंडुकेशाहीमुळें सर्व जनता त्रासून गेली होती. अधर्मी राज्यकर्त्यांच्या सहवासामुळें स्वधर्माभिमानशून्यतेचें वारें जिकडे तिकडे पसरलें होतें. सृष्टिनियमानुसार धर्मग्लानीच्या वेळीं असें हें व्हावयाचेंच. आणि असें होणें ह्मणजेच स्वधर्मसंस्थापनेसाठीं परमेश्वरी अंश अवतीर्ण होण्याचीं शुभ चिन्हें मानावयाचीं असें ज्ञानी लोक ह्मणतात.

'मुख्य हरिकथा निरूपण। दुसरें तें राजकारण।' हा समर्थांचा मुख्य मंत्र असल्याकारणानें असंख्य मठस्थापना करून हरिकथाकथन मिषानें सर्व जनतेंत स्वधर्म व स्वदेशाभिमानाची ज्योत प्रज्वलीत केली. समर्थांविषयीं जनतेंत पराकाष्ठेचा आदर उत्पन्न झाला. जनतेंत आत्मविश्वास उत्पन्न झाल्याचें समर्थांस अनुभवास येतांच शिवबांची गांठ घेऊन त्याला स्वराज्यस्थापनेविषयीं उपदेश देऊन मस्तकीं वरदहस्त ठेविला. झालें जिकडे तिकडें शिवरायांचा यशोदुंदुभी निनादूं लागला. समर्थांनीं योग्य समय साधून शिवरायांस राज्याभिषेक केला. सर्वत्र आनंदीआनंद झाला. या किंवा या पुढील गोष्टी इतिहासवाचकांस अवगत आहेतच.

असा एक समय आला कीं, शिवरायांस समर्थांनीं स्वराज्यसंस्थापनेसाठीं जे अपरंपार श्रम घेतले त्याचें वारंवार चिंतन होऊन ते फार कष्टी होऊं लागले. व यांतून उतराई होण्यासाठीं ह्मणून श्रीगुरुमाऊलीच्या चरणीं लीन होऊन राज्यदान करण्याचा सुयोग जुळवून आणला. समर्थांनीं शिष्याचा आत्मभाव ओळखून त्याची इच्छा पुरविली. व नंतर योग्य उपदेशामृताचें पान करून शिवरायांस परत तेंच दान घेण्यास लावलें त्यां वेळीं समर्थांनीं जें सांगितलें तें मनन करण्यासारखें आहे:—

स्वकष्टार्जित प्राप्य राज्यास भोगीं।
अकर्तात्मभावें अहंतेसी त्यागीं॥
प्रजापाळनी दक्ष राहोनि सेवी।
असें सांगुनी मस्तकीं हस्त ठेवी
मं. मं. ॥५६॥

श्री समर्थ हे अजूनही आपल्या परम वंद्य श्रीमंत दासबोधग्रंथाच्या रूपानें अखिल महाराष्ट्रांत वास करितात. दासबोधांत अमूक विषयांवर किंवा तत्वज्ञानावर मुद्देसुद व अनुभवशिर विवेचन नाहीं असें नाहीं. वितरागी असून संसारी जनाचा अनुभव आपल्या काव्यांत नमूद करणें यालाच आत्मज्ञानी किंवा अंतर्ज्ञानी अतएव ईश्वरी विभूति ह्मणण्याचा सज्जनाचा परिपाठ आहे तो असत्य ह्मणण्यास कोण अभागी पुढें येईल ? अशा ग्रंथाचीं थोरवी किती वर्णावी ?

गोमांतकाच्या इतिहासाचीं साधनें बहुशः उपलब्ध नाहींत, असें कष्टानें ह्मणावें लागतें. नाहीं तर श्रीसमर्थांचा संचार गोव्यापर्यंत झाल्याचे दाखले सांपडणार होते. दासबोधांत किंवा इतर त्यांचे कवितेंत गोव्यांतील कोंकणी रूढ शब्द अवलोकनांत येतात. यावरून व गोमांतकांतील त्यांचें शिष्यमंडळीपैकी गोविंदा ह्मणून एक शिष्य होता असें रामदासीमंडळ धुळें या संस्थेस ऐतिहासिक कागदोपत्रीं आढळल्याचें समजतें. यावरून हें परशुरामक्षेत्र समर्थांच्या पादस्पर्शानें पुनीत झाल्यानंतर गोवेकरांस अभिमान वाटणें साहजिक आहे.

दासबोधाच्या हल्लींच किती तरी आवृत्त्या निघाल्या व महाराष्ट्रांत बहुतेक ठिकाणीं श्रीदासनवमी उत्सव फार प्रेमानें व थाटानें साजरे होत असतात. यावरून समर्थांचे विषयींची पूज्यबुद्धि या सुधारकमन्यंतही तिळमात्र कमी झालेली दिसत नाहीं. गोमांतकांतही समर्थांविषयीं तितकीच पूज्य बुद्धि आहे हें येथें नमूद करणें अप्रस्तुत होणार नाहीं.

अचलारामवाडी [डोंगरी] येथें महानुभव कृष्णभट बखंडकर यांनीं ५८।६० वर्षांपूर्वी समर्थांची पुण्यतिथी प्रेमभावानें साजरी करण्याचा क्रम सुरू केला तो आजतागायत त्यांचे चिरंजीव ह० भ० प० मुकुंदराज चालवीत आहेत, महाशेल येथें दुर्गादत्तमंदिरांतही हा उत्सव सार्वजनिक स्वरूपाचा होत असतो. मडगांव येथें श्री रामनाथदामोदर वाचनालयानें ती पुण्यतिथी आपल्या अस्तित्वांत साजरी करण्यास कमी केलें नाहीं. पुढें श्रीदामोदर विद्याभुवनांत आज चार वर्षेंपर्यंत सरस्वतीसेवकमंडळाकडून हा उत्सव सुव्यवस्थीतपणें चालू आहे. विशेषकरून तरुण मंडळी या उत्सवास हजर राहते. यंदां हा उत्सव चालू महिन्याचे १९ ता० रविवार रोजीं साजरा होऊन श्री स० से० मंडळानें श्री समर्थांची आठवण व तसबिरीचें दर्शन सर्वांना करून दिलें, इतकें सांगून खालील श्लोकांत समर्थांना वंदन करून लेखणी आवरतों.

नमो ब्रह्मतेजा नमो क्षात्रतेजा।
नमो रामदासा शिवाजी सुतेजा॥
नमो सद्गुरो गां नमो शिष्यवर्या
सदा धांवगा पावगा राष्ट्रकार्या॥६०॥

म. म.
वेरेंकर

भा र त
गुरुवार माघ व० १२ शके १८४४

प्रागतिक संघ व निवडणुका

कोणत्याहि संस्थेचें अस्तित्व तिनें हातीं घेतलेल्या कार्याच्या यशापयशावर अवलंबून नसून; त्या संस्थेचें कार्य अगर ध्येय बहुजनसमाजास प्रिय आणि मान्य होण्यावरच अवलंबून असतें. हाच न्याय पोर्तुगीज हिंदुस्थानच्या व विशेषतः येथील हिंदुसमाजाची सर्वांग सुंदर उन्नति घडवून आणावी या उच्च हेतूनें जन्मास आलेल्या प्रागतिक संघ ह्या संस्थेसहि लागू आहे. प्रागतिक संघ स्थापन होऊन अद्याप पुरतें एक वर्ष लोटलें नाहीं, ठिकठिकाणीं थोडे बहुत सभासद मिळविण्याशिवाय त्याच्या हातून कोणतेंहि कार्य झालें नाहीं ही गोष्ट खरी असली तरी, आकस्मिक तऱ्हेनें लागोपाठ प्राप्त झालेल्या देपुताद व सेनादोर यांच्या दोनहि निवडणुकींत संघानें महत्वाचा भाग घेतल्यामुळें, संघाविषयीं वसत असलेली लोकप्रियता सूर्यप्रकाशाइतकी सर्वांच्या प्रत्ययास येऊन चुकली आहे. संघानें निवडणुकींत भाग घेणें योग्य होतें किंवा अयोग्य होतें याचा विचार करणें या प्रसंगीं अप्रस्तुत होणार आहे. तसेंच निवडणुकींत भाग घेतल्यापासून संघास कोणकोणते फायदे होण्यासारखे आहेत हेंहि आजच सांगतां येणार नाहीं. अनुभवांतीं ते सहज दिसून येतीलच; परंतु सांगावयाचें आहे तें इतकेंच कीं संघानें दोनहि निवडणुकींत भाग घेतल्याचें जाहीर होतांच, योग्यायोग्यतेचा विचार तात्पुरता बाजूस ठेवून, "केवळ संघासाठीं" अशा निश्चयानें ठिकठिकाणच्या हिंदुमतदारानीं दो. फ्रोइलान दे मेल, लें. क. हेल्डेर रिबैर आणि का. लें. नोबेल मोत यांस मतें देण्याची अगर मिळविण्याची जी पराकाष्टा केली, तीच संघाचें महत्व वाढत चाललें असून, बहुजनसमाजास ती संस्था उत्तरोत्तर प्रिय होत चालल्याचें द्योतक आहे. व यावरच संघाचें अस्तित्व अवलंबून आहे. संघाचा जन्म लोकांसाठींच झाला असला तरी तो अद्याप लोकनियुक्त झाला नाहीं हें येथें प्रांजळपणें कबूल करणें भाग आहे. तरी पण

भारताचें सातवें वर्ष

येत्या एप्रिल महिन्यापासून भारताच्या नवीन (सातव्या) वर्षाला प्रारंभ होऊन, भारतमित्रांना त्यांत खालील सुधारणा आढळून येतील:—

उत्तम छपाई (ट्रेडल मशीनची)

भरपूर मजकूर

सरकारी बातम्या

पोर्तुगालचें राजकारण

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील व इतर परदेशांतील महत्वाचें वर्तमान शिवाय प्रचलित विषयांवर नेहमीप्रमाणें टीकात्मक लेख प्रसिद्ध होतील. इतकेंहि असून वर्गणी तीच.

विशेष सूचना

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारांनी आतांपासूनच पत्रव्यवहार करावा. गोव्यांतील वर्गणीदारांनीं वर्गणीची फेड वसूलदाराची वाट न पहातां फेब्रुवार अखेरपर्यंत करावी.

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील

आश्रयदात्यानीं व्ही. पी. ची वाट न पहातां टपाल मार्गानें वर्गणी चुकती करून आभारांत ठेवावें.

कायमच्या जाहिरातीं देणारांस अमोल्य संधि गरजूंनी अवश्य फायदा घ्यावा.

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio que este assina, vão ser vendidos em hasta publica a porta do tribunal judicial da comarca situado na rua de *Deão*, em Gusmane no dia 20 do corrente mez, ás 12 horar em segunda praça e pela metade do preço porque foram avaliados os seguintes bens.: —

1° Quarta parte do predio denominado Gorgina da cultura de coqueiros, ariqueiras e outras arvores avaliada em 150 rupias, 2° Predio denominado Ambli, da cultura de coqueiros avaliado em 5 rupias. 3° Metade do predio denominado Caroicasana, da cultura de arroz avaliado em 15 rupias, todos sitos em Loliem e discrito na conservatoria do registo predial desta comarca sob os n°s. 12041, 12032 e12038, não constando dos autos os numeros da matriz.

Penhorados nos autos de execução comum que Govinda Subrau Boto, de Loliem como cessionario de Subadri Porbina e seu marido Ananta Pundolica Porobo Gauncar da dita promove contra Sobodra Porbina por outro nome Emuna viuva de Nilcanta Balcrisna Porobo e seus fiadores Guno Ananta Boto e mulher da dita de Loliem como pertencentes a estes, Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como co-proprietarios e quinhoeiros para deduzirem os seus direitos nos termos e sob as penas de lei e a contribuição do registo correrá por inteiro a carga do arrematante. Para ser publica se espediu este.

Quepem 1 de Fevereiro de 1922

O Escrivão de Direito

Aires Manuel Barreto

2 vez) Verifiquei

O juiz de Direito

3 *J. de Seabra*

Anuncios

Um dialogo

—Sabes o' Antonio, o motivo porque eu votei na lista *popular*, apesar de desgostar do favoritismo antipatriotico do *mano* Prazeres?

—Não. Mas acho que procedeste mal, votando no pior inimigo da India que é o dito sr. Lamartine!

—E's um estupido e não sabes a politica! Se eu dei o meu voto á lista *popular*, como tantos outros é para os europeus terem uma lição *mestra*, eles que nos ferem a dignidade, supondo-se senhores da India cuja ruina, de resto, prefiro áquilo.

—Sim?! Os *brancos*, porem não nos tem feito nenhum mal, antes pelo contrario...

—O" seu besta! Estas já esquecido do caso da *Terra* de Margão?..

Não pudemos ouvir mais nada.

Proclamados!

Foram, finalmente, proclamados os seguintes candidatos no apuramento a que se procedeu na Camara das Ilhas: Bobela Mota, para senador e Prazeres da Costa para deputado.

E, sendo inelegivel o sr. Costa, em ultimo apuramento, é o sr. Helder Ribeiro quem será proclamado.

Até então, pois!

Aos assignantes do BHARAT!

Com mais 3 numeros, o BHARAT vai completar em março o seu corrente ano de publicaçao, devendo começar o novo que e' setimo, no proximo mez de abril. O numero 50 sera' o ultimo do corrente ano. A partir do novo serao introduzidos os seguintes aperfeiçoamentos:

Tipo novo e sorteado

Impressão arte moderna

Informaçoes mais desenvolvidas

Colaboraçāo selecta

Critica imparcial

No intervalo que há de medear entre a publicação do nº 50 em Março e a do nº 1 da 1a. semana de Abril, será montada a nova maquina e instalada a nova tipografia.

Apesar destes melhoramentos, a assinatura será porem a mesma.

Pagamento adiantado

ANUNCIO

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo, vão á praça para venda em hasta publica á porta do tribunal, judicial, desta comarca situada em Cusmane na rua de Deão no dia 24 do corrente mez ás 13 horas pelo maior lanço que se oferecer acima da avaliação os seguintes semoventes; uma vaca de cor vormelha avaliada por 12 rupias; uma outra vaca de côr branca avaliada por 18 rupias; dois bufalos avaliados por 50 rupias; um bufalo pinguego (sedió) avaliado por 20 rupias; uma bufala velha avaliada por 16 rupias; e uma cria da dita bufala avaliada por 5 rupias, e penhorados nos autos de execução hipotecaria que Crisna Xexy Naique Curade de Cuncolim move a Horichondra Naique, sua mulher Laxmim e Moturem de Vichundrem para pagamento da quantia de mil quatro centos, vinte e tres rupias, nove tangas e tres reis proveniente da remanceente contra eles liquidada e das custas e selos acrescidos da execução. O arrematante pagará as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. O que para se publico se expediu este.

Quepem 8 de Fevereiro de 1922.

O escrivão interino do 1º ofi.

Datarama Lingu Bolry

Verifiquei

O juiz de Direito

7 . *J. de Seabra*

—स्टांपवर जादा कर लादण्यांत आला असून नवीन घरपट्टीहि बसविण्यात आली आहे! या करांच्या पुरांत मध्यम स्थितींतील लोक पार वाहून जातील यांत संशय नाहीं! पण... घडतां घडेल तें प्रमाण!

हद्दीवरील कर!

हल्लीं गोवासरकारनें बसविलेल्या हद्दीवरच्या कराचें मंडन करण्यास माणुसकी असलेला कोणी हिंदुपुत्र निदान गोव्यांत तरी पुढें येईल असें कधीं वाटलें नव्हतें. परंतु ता. १२ जानेवारीच्या भारतांतील 'भूप्रदेश' ह्या टोपण नांवाखालीं 'कां मदत करा?' या मथळ्याच्या लेखांत कोणी तोडलेले तारे वाचून तो आमचा भोळा आत्मविश्वास पार ढांसळला! आणि अशा क्षुद्र विचारांचें पोकळ डोकें सूर्याजी पिसाळ, आमच्या भारतभूच्या नंदनवनांत नांदत आहेत तोंपर्यंत तेथें बाहेरचीं जंगली जनावरें चरून गुटगुटीत होणार व आपल्या पोशिंद्यावर असाच दुगाण्या झाडून आमचें नंदनवन ओसाड करणार याची खात्री झाली.

'भूप्रदेश' या पद्धतींत लपून '२ आणे कराचें समर्थन करणाऱ्या महात्म्याचे विचार व धोरण पहातां जेथें कोणी खात पीत नाहीं व जेथें पाण्याचा-नव्हे-घामाचाचाहि टिपूस नाहीं असल्या कातळाप्रमाणें त्याचें हृदय कोरें ठणठणीत असावेसें दिसतें. एरवीं सरकारची तळी उचलताना या कराचे पायीं 'हाय! हाय!' करणाऱ्या सुमारें शेंकडा ८० गरीब लोकांची त्यास विसर पडती ना! अथवा पेडणें गांव काय तो माणसांच्या वस्तीचा व बाकीचे गाव नुस्तीं जंगलें असून त्यांत काय तीं जनावरेंच रहातात! तेव्हां त्या जनावरांस हद्दीपलीकडे नातें पातें नसल्यामुळें व आरंवदा पेठेंतून काहीं जिन्सहि आणावयाचा नसल्यामुळें त्यास हद्द ओलांडावयाचें कारण नाहीं, पेडणें गांवची स्थिति याहून निराळी! येथें कोणी मजूर, शेतकरी व भणगभिकारी मुळींच नसून लंकेतल्याप्रमाणें सारे लोक श्रीमंतींत लोळत आहेत. व जेवढीं म्हणून सत्कृत्यें असतील तितक्यांत त्यांनीं आपला पैसा खर्च केल्यामुळें आतां त्यांस खर्च करण्यास म्हणून सत्कृत्य उरलेंच नाहीं! म्हणून त्याचा तो पैसा 'इकडे जावें का तिकडे जावें!' अशी, 'कुडास तुरडी' खावणाऱ्या रिकाम्या न्हाव्या प्रमाणें वळवळ करून शेवटीं आरंवद्याच्या फोंड्यांत उडूं लागला! तो वांचण्याकरितां बसविलेल्या कराची आवश्यकता 'भूप्रदेशा'स वाटली असावी! हें खरें असेल तर त्याचें समाजशास्त्राचें ज्ञान अकटो विकट असलें पाहिजे.

खरें पाहूं गेल्यास ह्या लेखाकडे दुर्लक्ष करणें हेंच त्याला उत्तर होय. व शहाणे लोक असेंच करतील. परंतु इरादे आमच्या आरोंदा पेठें विषयीं कळवळा ही जळजळणारे मत्सराचें वीष ओकून टाकलें आहे म्हणून त्याचा समाचार घेणें आह्मांस भाग पडलें आहे.

'चोराच्या उलट्या बोंबा!' म्हणतात त्या प्रमाणें लेखकानें 'कां मदत करा?' असा उलट सवाल केला पण त्याबरोबरच 'ती कां करूं नये?' यांची शहाण्यापुढें टिकतील अशीं समर्पक कारणें दाखविलीं नाहिं ते होतीं तीं त्यानें मुळींच दाखविलेलीं नाहीत.

"हा कर बसविण्या आंदर पेडण्यांतील नागरिक व त्यांत सरकारी 'येंब्रेगाद' दर आठवड्यामागें नुस्ते 'फोल्गा' खातर म्हणून आरंवद्यांपासून पेडण्यापर्यंत व पेडण्यापासून आरंवद्यापर्यंत 'पासय' मारीत असत. ही एक अर्थानें बंद होऊन. जी, आरंवदा पेठ फक्त पेडण्यावरच पोसली जात होती ती आतां तशी न होतां पेडण्यातील पैसे व विनाकारण होणारा फोल्गाकरितां खर्च वांचला यावद्दल सरकार स्तुतीस पात्र आहे" असें अचरटपणाचें अनुदार व बेजबाबदार विधान मात्र ओकून दिलें आहे! परंतु अशानें कराची उपयुक्तता सिद्ध न होतां जगापुढें लेखकाचा मतिमंदपणाच व्यक्त झाला आहे!

वरील लेखकाचें विधान सपशेल खोटें असून नागरिक व कामदार याचा उपमर्द करणारें आहे. आह्मास पोर्तुगीज भाषा अवगत नसली तरी रूढीप्रमाणें 'फोल्गा' शब्दाचा अर्थ व असा अर्थ असे दोन तऱ्हेचे अर्थ होऊं शकतील असें वाटतें. सिनेमा, जमून गिरशाळा, वनस्पति, समुद्रकिनारा इत्यादि ठिकाणीं शोभा पहाण्यासाठीं फेरफटका करणें, मनाचा शीण घालविण्यासाठीं एखाद्या रम्य ठिकाणीं मनमोकळेपणानें गप्पागोष्टींत मजा मारणें वगैरे गोष्टी पहिल्या फोल्गांत येतील. आणि काल, जत्रा इत्यादि पुण्यपर्वाचा फायदा घेऊन जुगाराच्या अड्ड्यात जाणें, पानसुपारीच्या तंबाखूची इकबजावणी करणें व गाणें, बजावण्याचा आवड शोक किंवा दुसरा कसलातरी तहान भागविण्यासाठीं बारामनाचे उंबरठे पूजणें वगैरे मनःपूतवर्तनाचे प्रकार असभ्यतेच्या फोल्गांत मावतील. तेव्हां कामकाजाचा शीण घालविण्यासाठीं कोणी नागरिक किंवा येंब्रेगाद आरंवद्याची सहल आठवड्यास एकदा करीत असतील तर ती ह्या शीरपट्टीनें बंद पडून आरोग्य व ज्ञान मिळविण्याचा मार्ग खुंटविणें लेखकास इष्ट आहे काय? असेल तर मूर्ख कोटींत बसावें लागेल आणि नसेल तर दुसऱ्या प्रतीच्या शारीरिक आर्थिक व नैतिक अधःपाताच्या फोल्गास आरंवदेस खेटे घालणारांवर लेखकाचा कटाक्ष आहे असें म्हणावें लागेल आणि हा तर वस्तुस्थितीचा धडधडीत विपर्यास असल्यामुळें लेखकाचा पदिस्यादेशाहि अक्षम्य असा गुन्हा होईल!

वर आह्मी केलेल्या फोल्गाच्या व्याख्येप्रमाणें कोणत्या प्रकारच्या फोल्गासाठीं कोणता नागरिक किंवा सरकारी 'येंब्रेगाद' आठवड्यातून असोच पण वर्षांतून तरी एकदा आरंवद्यास जात आहे हें सिद्ध करून देण्याबद्दल आह्मी लेखकास आव्हान करितों. तसें होत नसेल तर त्यानें आपलें विधान मागें घ्यावें. चूक कबूल करण्यांत कमीपणा नसून मनाचा मोठेपणाच आहे. 'तोंड आहे म्हणून बोलावें' या न्यायानें विचार न करितां काहीं तरी खरडल्याचा अनुताप व्यक्त करून आपल्या मनाचा प्रांजलपणा दाखविणें हें उत्तम पुरुषाचें लक्षणच आहे.

आह्मी गोव्याच्या हद्दीपलीकडे रहात असलों तरी, पेडण्या आरंवद्याची खरी परिस्थिति सांगूं शकूं. आमच्या आरंवद्यांत प्रेक्षणीय दर्शनीय असें स्थल, शिखर, बगीचे, क्षेत्र, लेणीं किंवा समुद्र किनारा त्या पैकीं कांहीं नाहीं, कीं जेथें पेडण्यांतील सुसंस्कृत नागरिक व येंब्रेगाद यानीं येऊन आपल्या शिणल्याभागल्या जीवाची करमणूक करावी. त्याचप्रमाणें येथें मुंबईप्रमाणें सफेत गल्ली, द्यूतमंडित किंवा दारूच्या पाणपोयाहि नाहींत कीं ज्या ठिकाणीं पेडण्यांतील छंदीफंदी लोकानीं येऊन आपली त्या त्या विषयाची हौस फेडून घ्यावी. इतकेंच काय, पण आरंवद्यांतील [illegible]

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 ° oficio que este assina, vão ser vendidos em hasta publica a porta do tribunal judicial da comarca situado na rua de *Deão*, em Gusmane no dia 20 do corrente mez, ás 12 horar em segunda praça e pela metade do preço porque foram avaliados os seguintes beus.: –

1 ° Quarta parte do predio denominado Gorgina da cultura de coqueiros, ariqueiras e *outras* arvores avaliada em 150 rupias, 2 ° Predio denominado Ambli, da cultura de coqueiros avaliado em 5 rupias. 3 ° Metade do predio denominado Caroicasana, da cultura de arroz avaliado em 15 rupias, todos sitos em Loliem e discrito na conservatoria do registo predial desta comarca sob os n°s. 12041, 12032 e 12038, não constando dos autos os numeros da matriz.

Penhorados nos autos de execução comum que Govinda Subrau Boto, de Loliem como cessionario de Subadri Porbina e seu marido Ananta Pundolica Porobo Gauncar da dita promove contra Subodra Porbina por outro nome Emuna viuva de Nilcanta Balcrisna Porobo e seus fiadores Guno Ananta Boto e mulher da dita de Loliem como pertencentes a estes, Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como co-proprietarios e quinhoeiros para deduzirem *os* seus direitos nos termos e sob as penas de lei e a contribuição do registo correrá por inteiro a carga do arrematante. Para ser publica se espediu este.

Quepem 1 de Fevereiro de 1922

O Escrivão de Direito

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

O juiz de Direito

3 *J. de Seabra*

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2 ° oficio que este assina, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 3 do seguinte mez de Março, as 12 horas e pelo preço superior ao da avaliação, os seguintes bens: 1 ° Direito a sete dezasseis avos do predio rustico denominado VANEGALI, avaliado em 60 rupias; 2 ° Direito a sete dezasseis avos do predio rustico denominado VELIPANCHOVADO ou GAUNTONA, da cultura de coqueiros e outras arvores, avaliado em 550 rupias; 3 ° Direito a sete dezasseis avos do predio BELFOMDI, da cultura de arroz, avaliado em 200 rupias, todos sitos em Sigão e discrito, respectivamente, na Conservatoria do registo predial desta Comarca sob o nos. 15732, 11891 e 11892, penhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico promove contra Govinda Essú Velipo, Vitobá Xencor Velipo e Ragó Sucdó Velipo e mulher Baguiroti, todos de Sigão e como pertencentes a estes, não constando dos autos os numeros respectivos da matriz. Para esta arrematação são sitados todos os credores incertos dos ditos executados, bem como os co-proprietarios e quinhoeiros para produzirem os seus direitos sob as penas de lei. A contribuição de registo, por inteiro, correrá a cargo do arrematante, para ser publico se expediu este.

Quepem, 26 de Janeiro de 1922.

O Escrivão de direito 1

Aires Manuel Barreto

Vetifiquei—

O Juiz de Direito

2 vez) *J. de Seabra*

ßro o patriotismo verdadeiro, teriamos progredido como por encanto, é o que se deduz dum sensato artigo que um senhor *Pátriota* publicou no *Heraldo* senior.

Os partidarios da lista Helder Ribeiro demonstraram, pela sua isenção e desinteresse que sabiam, praticamente, avaliar o tal patriotismo, pois trabalharam pela sua lista,unicamente, para o bem da terra que lhes é berço, sem mais preocupações de grandezas pessoais...

Mas os da lista *popular* é que procederam contrariamente á doutrina do dito articulista *popular* se não estamos em erro.

Abuso!

Em *Majordá* existe um predio de nome *Bodem*, que se celebrisou muito, nos dias passados.

E' que o dito predio foi vendido a uns Pereiras da mesma localidade pelo preço exacto de tres mil rupias-mas que figuraram na escritura respectiva, como tendo sido vendido por *2 mil e oito centas rupias*, pagando-se- portanto, a contribuição por titulo oneroso correspondente a esta ultima quantia.

E os que arranjaram a mesma venda são funcionarios de fazenda, razão porque mau grado nosso ficamos obrigados a tratar aqui deste assunto para evitar maus exemplos futuros.

Aos srs. competentes pedimos averiguação rigorosa sobre o presente caso que é um verdadeiro abuso.

Palavra de honra, que è um abuso e dos piores. *Palavra de honra*!

Bharat

Com mais 4 numeros, o *Bharat* vai entrar no 7° ano. E, como ele pretende introduzir varios melhoramentos na sua *forma* e *substancia*, pedimos aos srs. assignantes em divida que lhe paguem o que devem.

Escrevem-nos

Urge providenciar:—

—Mandando-se colocar um apparelho telefonico na estação de Durbate a fim de se poder facilmente dada a ocasião solicitar qualquer meio de transporte, ou outros assuntos da semelhante natureza, porque muitos passageiros que desembarcarem na referida ficam transtornados por falta de meios rapidos da transporte.

—Tomando-se medidas urgentes no sentido de se remover a mobilia principalmente uma mesa do tempo de Manu que existe na estação telegrafo postal de Pondá e que serve para manipulação da correspondencia diaria.

—Mandando-se colocar nos postos que a Companhia de sipais ultimamente criada estabeleceu em diferentes localidades com o fim de policiamento rapido individuos que pelo menos saibam ler e escrever portuguez para desta forma evitar consequencias funestas que a cada passo se esperam por negligencia do pessoal da referida Companhia.

...Dando-se ordens expressas ás Camaras Municipais para desde já tomarem medidas tendentes a terem devido alojamento os sipais que foram colocados nos postos visto que segundo consta ha queixas da parte dos donos que alugaram as suas casas para o alojamento do referido pessoal, de não terem sido pagos desde ha 4 meses dos alugueis da casa.

E' um *quadrado* que nos remete o nosso solicito correspondente do Pondá.

Cabe, agora, aos competentes o devor...*estetico* de olinda-lo para o bom gosto do publico.

प्राजेरीसच्या २० शाळा

हिंदुसमाजाकडून सहज स्फूर्तीनें घडलेल्या उपकारांतून उतराई होण्यासाठीं ह्मणा अगर त्या वेळीं स्वार्थ जेडुरता इतकी चव्हाट्यावर आली नव्हती ह्मणून ह्मणा, देपुतादपदाचा चिरकाळ उपभोग घेऊं इच्छिणाऱ्या, 'प्राजेरीस कोस्तनें फक्त नवीन काबिजादींकरितां ह्मणून वरिष्ट सरकारकडून २० शाळांची मंजुरी मिळविली होती. (Jecreto de 3-4-913). एवढेंच नव्हे तर या एकंदर शाळांवर हिंदु अध्यापकांचीच योजना होण्याकरितां 'योग्य त्या सरकारी दाखल्याशिवाय या शाळांवर होणाऱ्या अध्यापकाला मराठी चांगलें लिहितां वाचतां आलें पाहिजे' अशी कायद्यामध्यें स्पष्ट अट घालून ठेवली होती. परंतु आश्चर्याची गोष्ट ही कीं, हिंदुसमाजाबद्दल प्रेमाचा पान्हा फुटणाऱ्या या महाशयानीं थोड्याच काळाच्या अवधींत एकदम प्रजेच्या—विशेषतः हिंदुसमाजाच्या हक्कांवर गदा येण्याजोग्या कायद्यावर अशर्दीं मुदितांतःकरणानें ऊर्फ गरज सरो वैद्य मरो या न्यायानें सही करून आपल्या खऱ्या स्वरूपाची ओळख करून दिली. कार्यसाधूपणा ह्मणतात तो हाच.

मशारनिल्हे प्राजेरीसनें नवीन काबिजादींतील लोकांसंबंधीं दाखविलेल्या उदारबुद्धीचा फायदा त्या प्रजेला मिळून सदरहू वीस प्राथमिक शाळा अस्तित्वांत आल्या ह्मणावें तर तसेंहि नाहीं. उघड सांगावयाचें ह्मणजे त्या शाळांचा प्रश्न बाजूलाच ठेऊन एखाद्या गांवांतील लोकांकडून जोराची मागणी झाली कीं, कोणतेंहि क्षुल्लक कारण पुढें करून दुसऱ्याच एका गावच्या शाळा बंद करण्यास सरकार एका पायावर तयार! वरिष्ठ सरकाराकडून मंजूर होऊन आलेल्या शाळांची अशी चिरड्वाट कां लागावी हें निदान आह्मास तरी समजत नाहीं. वास्तविक जुन्या काबिजादींतील लोकसंख्या व तेथील शाळांचें प्रमाण व नवीन काबिजादींतील शाळांचे प्रमाण पाहिलें ह्मणजे जमीन अस्मानाचें अंतर दृष्टीस पडतें. असा पंक्तिप्रपंच सरकाराकडून शिक्षण प्रसाराच्या बाबतींत होणें आमच्यामतें अक्षम्य होय. नामदार व्यंकटेशराव देसाई हे या बाबतींत खटपट करून सदरहू वीस शाळा तावडतोब सरकारकडून स्थापन करविण्याचें श्रेय संपादन करतील काय?

प्रतोद

भारत

गुरुवार माघ शु० १२ शके १८४३

येती कॉंग्रेस व गोरक्षण

हिंदुस्थान देश हा एक शेतकीप्रधान देश आहे. शेंकडा ८०।८५ लोक शेतीवरच आपली उपजीविका करणारे आहेत. ही गोष्ट अनेक देशी परदेशी तज्ञानींहि पण सिद्ध करून दाखविली आहे, याबद्दल कोणताच वाद नाहीं. सरकार व लोक याच ह्मणण्यास पुष्टि देतात. आतां वस्तुस्थिति जर अशी आहे आणि शेतकीच्या धंद्याला उत्तेजन मिळणें, त्यास लागणाऱ्या हरेक साधनांवर अवलंबून आहे, तर त्या साधनाची वाढ अथवा पैदास करणें यांतच हिंदुस्थानचा तरणोपाय आहे. ह्मणूनच आमच्या गेल्या कॉंग्रेस प्रोव्हिन्शियालनें, गोरक्षण हा विषय पुढल्या कॉंग्रेसच्या बैठकींत चर्चेसाठीं घेण्यांत यावा, असें ठरविलें होतें. कॉंग्रेसच्या नियमास अनुसरून व्यवस्थापक कमिटीनें इतर अनेक विषयांबरोबर गोरक्षणावरहि निबंध मागविले होते. त्यास जागून कांहीं जणानीं तर त्या उपयुक्त विषयावर आपले निबंध पाठविले असतीलच याबद्दल आह्मांस तिळमात्र संशय नाहीं. तथापि फिरून एकदां समाजधुरंधराचें लक्ष 'धर्मार्थ काम मोक्षाणि' या चार पुरुषार्थांची प्राप्ति करून देणाऱ्या या उपयुक्त विषयाकडे वळविणें भाग आहे.

या सृष्टींतील यच्चावत् प्राण्यांत मुख्य जो मनुष्यप्राणी, त्याचा संसार सुखानें पार पडण्यास लागणाऱ्या अनेक साधनांपैकीं गुरें हें एक मुख्य साधन आहे. याची जाणीव आर्य लोकांना वेदकालापासून झाली होती. वेदांतील देवतांच्या प्रार्थनापर ऋचा वाचावयास घेतल्या, तर त्यांतून प्रार्थनेच्या शेवटीं 'बर्फाप्रमाणें शुभ्र दुग्ध प्रसवणाऱ्या शेंकडो गाई मला दे' अशा अर्थाचीं अनेक वचनें आमच्या ह्मणण्यालाच पुष्टि देत आहेत. सर्व धनांत श्रेष्ठ असें जें गोधन त्याचें दान देणें पुण्यप्रद आहे, मोक्षप्रद आहे असें हिंदुधर्मशास्त्र सांगतें. ह्मणूनच कोणत्याहि शुभाशुभ धर्म कृत्यांच्या प्रसंगीं गोदानाचेंच महत्त्व अधिक मानलें आहे. कन्यादानाचे वेळीं वराला यथाशक्ति गाईहि आंदण देण्याची चाल अद्यापहि आढळून येत असते. हिंदुधर्मानें पूज्य मानलेल्या गोमातेचा वध करणें पंचमहापातकांपैकीं आहे असा निर्बंध घालून आमच्या शास्त्रकारानीं गोवधास बंदी घालून ठेविली आहे. वेद आणि पुराणें यांवरून इतिहासाकडे नजर वळविली तर त्याकाळीं कित्येक रजपूत राजानीं गोवधाचें पातक घडूं नये ह्मणून अपजय पतकरून आपलीं राज्यें मुसलमानांच्या हातीं जाऊं दिलीं व प्रसंगीं प्राणाचीहि पर्वा केली नाहीं असेंच दिसून येईल. श्रीछत्रपति शिवाजीमहाराज याना मुसलमानाविषयीं इतका द्वेष येण्यास त्यांच्या ह्मतून त्याकाळीं ठिकठिकाणीं होणारे गोवधच कारणीभूत झाले असावेत असें ह्मटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. कारण, त्यापुढें आपल्या नावांमागें 'गोब्राह्मण प्रतिपालक' हें विशेषण लावून घेण्यास त्यानीं भूषणच मानलें. असो.

वेद, पुराणें, इतिहास यांच्या काळीं देखील गुरांना जो इतका मान देण्यांत आला, त्याच जें इतकें महत्त्व मानण्यांत आलें, त्यास, आमचा संसार सुखाचा जावा, आह्मास व आमच्या मुलाबाळांस पोटभर दूधदह्यांचा, लोण्यातुपाचा खुराक मिळावा आणि आह्मीं धष्टपुष्ट होऊन पूर्णायु व्हावें हींच कारणें मुळाशीं असलीं पाहिजे. दुसरीं कोणतींहि असणें संभवनीय नाहीं.

इतिहासकालावरून वर्तमानकाळावर नजर फेंकली तर काय दिसेल? सर्वत्र हलाखीची स्थिति! दुष्काळ, महागाई, रोगाच्या साथी वगैरे वगैरे! सर्वांस खाण्यापाण्याचा प्रश्न कसा सोडवावा हीच विवंचना! पोटापाण्याचा प्रश्न सोडविणारें पहिलें साधन शेती आणि शेतीची उन्नति ज्याच्यावर अवलंबून आहे त्या गुरांचा भयंकर तुटवडा! असेल नसेल त्यांतील लाखों गुरं कसाईखान्यांत चाललेलीं! त्यामुळें दूध नाहीं, दुभत नाहीं, ताकाचें पाणी सुद्धा मिळण्याचा मारामार! इतकेंच नव्हे तर घर सारवण्यास शेण विकत आणावयाला पाहिजे! इतका धरांवर शेणाचा सुकाळ!! त्यातून हिंदुस्थान मुक्त व्हावा ह्मणून शेजारच्या राज्यात गोरक्षणाची चळवळ जारीनें सुरू आहे. 'महात्मा गांधीच्या प्रयत्नानें मुसलमानबंधु देखील महत्त्वाचें सहाय्य करीत आहेत. त्याच प्रमाणें ख्रिस्ती बंधुंकडूनहि मदत मिळविणें अवश्य आहे. ती मिळविण्याचा योग पो. हिंदुस्थानापुरता कॉंग्रेस प्रोव्हिन्सियालनें आणून दिला आहे. तो साध्य करून घेणें हें आमच्या देशाभिमानावर अवलंबून आहे. ह्मणून सर्व हिंदु बांधवांस आमची प्रेमाची विनंति आहे ती हीच कीं, येत्या कॉंग्रेसंत त्यानीं मोठा भाग घेऊन शक्य त्या अनेक रीतीनीं गोरक्षणाचा ठराव पास होण्यासारखे कळकळीचे प्रयत्न करावे आणि गोमातेची पांग फेडावी.

Cada um para si...

A experiencia do mundo corrobora, cada vez com mais força, a douctrina do adagio popular--*Cada um para si e Deus para todos.*

Temos na nossa mesa de trabalho algumas cartas que demonstram á saciedade o que acima deixamos escrito.

A pouco e pouco e oportunamente daremos aos nossos leitores os factos, relatados nas mesmas cartas.

स्फुट विचार

गोरक्षण व जनता:—आजच्या अग्रलेखांत गोरक्षणाविषयीं दोन शब्द लिहिले आहेत. त्यांकडे निदान हिंदु जनता लक्ष्य पुरवून हिंदुधर्मास योग्य असेंच आपलें या पुढें तरी वर्तन आंखील अशी आशा आहे. प्रत्येक हिंदूनें स्वताच्या घरीं एकेक गाय पाळून, तिचें प्रेमपूर्वक संगोपन केल्यास गोमातेच्या पुण्यप्रद सेवेचें माप पदरांत पडून, गोरक्षणाचा प्रश्न सुलभ रीतीने सुटण्यासहि मदत केल्याचें त्याला श्रेय मिळणार आहे.

करांविरुद्ध ओरड:—'सवासहा आणे कराच्याविरुद्ध अजूनहि आह्मांस पत्रें येतच

भारताचें सातवें वर्ष

येत्या एप्रिल महिन्यापासून भारताच्या नवीन (सातव्या) वर्षाला प्रारंभ होऊन, भारतमित्रांना त्यांत खालील सुधारणा आढळून येतील:—

उत्तम छपाई (ट्रेडल मशीनची)

भरपूर मजकूर

सरकारी बातम्या

पोर्तुगालचें राजकारण

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील व इतर परदेशांतील महत्वाचें वर्तमान शिवाय प्रचलित विषयांवर नेहमीप्रमाणें टीकात्मक लेख प्रसिद्ध होतील. इतकेंहि असून वर्गणी तीच.

विशेष सूचना

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारांनी आतांपासूनच पत्रव्यवहार करावा. गोव्यांतील वर्गणीदारांनीं वर्गणीची फेड वसूलदाराची वाट न पहातां फेब्रुवार अखेरपर्यंत करावी.

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील

आश्रयदात्यांनीं व्ही पी. ची वाट न पहातां टपाल मार्गानें वर्गणी चुकती करून आभारांत ठेवावें.

कायमच्या जाहिराती देणारांस अमोल्य संधि गरजूंनी अवश्य फायदा घ्यावा.

पी. व्ही त्रिंजिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

5 मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णें, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, झार्र, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

माल चोख किंमत रोख

तुम्हांला सुंदर खुर्च्या

4 निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें

उत्तम तऱ्हेचीं मंगलुरी कौलें व बराचें कोणतेंहि सामान

पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम — माफक दाम

टीप:—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदर्हू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूंनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट-बार्देस.

3 एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजा -मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस रोजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवी कीर्तनी
मडगांव-गोवा

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2.° officio que este assina, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 3 do seguinte mez de Março, ás 12 horas e pelo preço superior ao da avaliação, os seguintes bens: 1.° Direito a sete dezasseis avos do predio rustico denominado VANEGALI, avaliado em 60 rupias; 2.° Direito a sete dezasseis avos do predio rustico denominado VELIPANCHOVADO ou GAUNTONA, da cultura de coqueiros e outras arvores, avaliado em 550 rupias; 3.° Direito a sete dezasseis avos do predio BELFOMDI, da cultura de arroz, avaliado em 200 rupias, todos sitos em Sigão e discrito, respectivamente, na Conservatoria do registo predial desta Comarca sob os nos. 15732, 11891 e 11892, penhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico promove contra Govinda Essú Velipo, Vitobá Xencor Velipo e Ragó Sucdó Velipo e mulher Baguiroti, todos de Sigão e como pertencentes a estes, não constando dos autos os numeros respectivos da matriz. Para esta arrematação são sitados todos os credores incertos dos ditos executados, bem como os co-proprietarios e quinhoeiros para produzirem os seus direitos sob as penas de lei. A contribuição de registo, por inteiro, correrá a cargo do arrematante, para ser publico se expediu este.

Quepem, 26 de Janeiro de 1922.

O Escrivão de direito 1
Aires Manuel Barreto
Verifiquei—
O Juiz de Direito
J. de Seabra

द्रोगारी आर्यन

2 नवीन-गोवा

आयोनिक फार्मसी, राणाघाट केमीकल वर्क्स, सांडु व कंडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, कॉलिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि कार्बालिव्हर केपल्स, कॉड, पार्ला वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लवंदे

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ट साधन अवश्य मागवा ! 6

नेलाना ओढण्यास हलका
... लाकडी नांगराप्रमाणेंच नांगरट व चिखल करणें, दोन्हींच्या उपयोगी ... नांगराच्या दुपटीनें काम करणार.
किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

"ECOS & CRITICA"

Lembrem-se !

O nosso Congresso Provincial resolveu, entre outras coisas, promover meios de proteger o gado de lavoura. Naturalmente, os apologistas de agricultura devem ter mandado as suas *memorias* sobre o assunto á respectiva Comissão.

A julgar-se pelo, fogoso entusiasmo que vimos desenvolvido, quanto ao referido assunto, na competente sessão do Congresso, não será utopico esperar-se que a excelente agremiação inspirada pelo sr. dr. Conceiro da Costa, envidará os seus melhores esforços por forma que no regime alimentar dos nossos irmãos cristãos a *vaca* seja substituida por qualquer outra substancia equivalente.

Crêmos, mesmo, que os que ardem em desejos de ver unido, *indissoluvelmente* o hindu ao cristão, não acharão extranhos os nossos anêlos pela substituição da carne dos animais que tão impoortantes serviços nos estão prestando na agricultura pois é sabido que na India Britanica, a aliança do mouro com o hindu se fez á força da mesma substituição.

E se o espirito da união amalgamou em uma so duas castas completamente heterogeneas na India Britanica, pela rigorosa abstenção do uso da carne de vaca, ¿só aqui na India Portuguesa será impossivel tal milagre, sabido que os avoengos dos nossos irmãos, convertidos em catolicismo adoraram a vaca com a mesma devoção que hoje os seus sucessores dispensam a Maria Santissima ?

Experimentem, sim !

Escrevem-nos

"*Quem não tem padrinhos morre moiro*" diz um ditado que justamente ocorre a proposito da classe dos praticantes dos correios que desde há alguns anos, estão á mercê da fatalidade.

Creio que até o salario dum pobre *coveiro* será superior ao vencimento do referido praticante, sendo para admirar que êle receba na estação postal onde é colocado como chefe menos do que o distribuidor, trabalhando sempre incançavelmente e dirigindo variados serviços sob sua inteira responsabilidade.

Covem notar que, caso esse funcionario tenha sido colocado em qualquer estação telegrafo postal fica ainda, fóra de horas de Repartição, obrigado a trabalhar não recebendo tambem coisa, alguma por esse serviço segundo consta"

लक्ष्यांत ठेवा !

भारताच्या ७ व्या वर्षाचा प्रारंभ येत्या एप्रिल महिन्यांत होऊन, नवीन वर्षाचे अंक अगदीं नवीन स्वरूपांत प्रसिद्ध व्हावयास लागतील. वर्गणी तीच, मजकूर मात्र सव्यापेक्षां जास्त. दुसरीकडची मोठी जाहिरात पहा. स. भारत

मुख्य हरि कथा निरूपण । दुसरें तें राजकारण ।

श्रीसरस्वतीचें शुद्ध स्वरूप

'आत्मा गोचर होय जेणें' तें ज्ञान. पराविद्येनें तात्काळ मोक्ष होतो ह्मणून तिची बरोबरी अपरा विद्या करूं शकत नाहीं; तथापि सात्विक वाङ्मय हें अपरेंत येत असलें तरी तें मोक्षसाधक असल्यामुळें सुसेव्य आहे. राजस वाङ्मय लोक व्यापार चालविणारें आहे. सर्व आधिभौतिक शास्त्रें त्यांत येतात; इतिहास, राजकारण, अर्थशास्त्र हें प्रायः राजस वाङ्मय होय. लोक व्यापाराचें महत्व वाटतें तोंवर या वाङ्मयाचें महत्व वाटणार हें उघड आहे. तामस वाङ्मय सुद्धां त्याज्य आहे, कारण तें खालीं खालीं नेतें. असो. मूळांत अभेद असून या भेदमयी सृष्टींत खालीं खालीं अधिक गढूळपणा वाढत जातो व वरवर अधिक निर्मळपणा दिसत असतो, मूळ उगमापाशीं गेल्यावर 'जिवा उगमीं जन्म नाहीं स्वभावें' या प्रमाणें स्वरूप प्राप्ति होते. उगम ह्म. मूळ माया—शारदा.

मूळ उगमापाशीं शोधल्यावरच 'विद्यया ऽमृतमश्नुते' [ईश] व 'विद्यया विन्दतेऽमृतम्' [केन] या उपनिषद् वाक्यांची यथार्थता कळते. उगमाला पोटीं बांधून जें वाङ्मय निर्माण होतें तेंच साऱ्या जगांत श्रेष्ठत्व पावतें, जीवांच्या उद्धारास तेंच कारण होतें. जेणें परमार्थ वाढे, जेणे अनुताप चढे, जेणें भक्तिसाधन आवडे, जेणें विषय वासना मोडे, जेणें धारिष्ठ चढे, जेणें परोपकार घडे, 'या नांव ग्रंथ' अशी उत्कृष्ट ग्रंथाची समर्थांनीं व्याख्या केली आहे. 'जेणें चुके अधोगति । या नांव ग्रंथ' (दासबोध द. ७ स. ९) अमुक ग्रंथ किंवा अमुक शास्त्र सात्विक किंवा राजस असें निःशेष ह्मणतां येत नाहीं. ग्रंथाच्या धोरणावर अंतःस्वरूपावर लक्ष देऊन तें ठरविलें पाहिजे. एखादा वेदांतावर किंवा तत्वज्ञानावर लिहिलेला ग्रंथहि पांचट किंवा टाकाऊ असूं शकेल, व एखादें नाटक किंवा कादंबरीहि सात्विक असूं शकेल.

अमेरिकन ग्रंथकर्त्री मिसेस बार्कले या बाईच्या ८ कादंबऱ्या वाचून माझ्या मनावर सात्विक धर्म शीलतेचे संस्कार झाले ह्मणून त्या बाईच्या कादंबऱ्यांची मी सात्विक वाङ्मयांत गणना करितों. वाङ्मयाची शुद्धाशुद्धता त्याच्या बाह्य स्वरूपावर अवलंबून नाहीं एखाद्या 'लावणी' नें परमार्थ बुद्धि वाढेल, एखादा अभंगहि नादान ठरेल ! जी वाणी मूळस्फूर्तीला घेऊन उठेल तीं प्रासादिक, सात्विक व श्रेष्ट प्रतीची होय. स्फूर्तीशिवाय गाणें ह्मणजे बरळणें होय. असो. वाणी मूळ स्वरूपी परम शुद्ध आहे, ज्या संगतीनें ती प्रगटते त्या संग दोषानें तिला उच्चत्व किंवा हीनत्व येतें. उदक मुळचें निर्मळ, पण तें उसाच्या शेतांत गेलें ह्मणजे गोड होतें, मिरचीच्या संगतींत तिखट लागतें, अमंगल संगतीनें अशुद्ध होतें. हा दोष संगतीचा, उदकाचा नव्हे. त्याप्रमाणें वाणी मूळची, अंगची शुद्ध; पण सात्विक हृदय संगतीनें प्रगटली ह्मणजे तुकोबांच्या अभंग वाणीसारखी अमृतापम वाटते; राजस मनुष्याच्या मुखानें प्रगटली तर राजस वाटते; व तामस मनुष्याच्या तोंडून लोटली तर दुःखदायक होते ती जसजसी उगमाला जवळ, तसतशी शुद्ध व उगमापासून दूर तसतसी अशुद्ध होते ! शुद्धाशुद्धता संसर्गजन्य होय. हें जाणून वाणीच्या शुद्ध स्वरूपाकडे पाहावें ह्मणजे ती परम पावना स्फूर्तिरूप आहे, त्या शारदेच्या शुद्ध स्वरूपाला वंदन असो.

"सत्पुरुषांच्या मुखानें प्रगटलेली वाणी स्वानंद सागरांतून उचंबळून येते. ती आनंद स्वरूप होय. 'आनंदाच्या डोहीं आनंद तरंग । आनंदचि अंग आनंदाचें' या तुकोबारायांच्या उक्तीप्रमाणें तिचा उगम स्वानंदांतून, तिचा प्रवाह आनंदरूप, जगताच्या स्वानंद वृद्धीला कारण होते.

तुळसीदास ह्मणतातः—

भयउ हृदय आनंद उछाहू । उमगेऊ प्रेम प्रमोद प्रवाहू ॥ चली सुभग कविता सरितासी ॥ राम विमल जसजल भरितासी ॥

माझ्या हृदयांत आनंदाचे व उत्साहाचे कल्लोळ उठले, प्रेम व प्रमोद याचे प्रवाह उचंबळून वाहूं लागले. रामाच्या विमल यशोमृतानें भरलेली निर्मळ कविता नदी माझ्या मुखांतून वाहूं लागली— तें हें माझें रामायण होय.

श्रीज्ञानोबाराय ह्मणतातः—

खेचरा चियाही मना ।
आणूं सात्विकाचा पान्हा ।
श्रवणासवें सुमना ।
समाधि जोडे ॥१६-११६०॥

या माझ्या ज्ञानेश्वरीच्या श्रवणा बरोबर शुद्ध चित्त पुरुषाला सुख समाधि लागेलच पण खेचर ह्म. तामस प्रकृतीचे विषयीं पुरुषहि ही ऐकतांच तल्लीन होतील, त्याच्या चित्ताला सत्व गुणाचा पान्हा फुटेल !

तैसा वाग्विलास विस्तारू ।
गीता यैसी विश्वभरू ।
आनंदाचा आवारू ।
मांडू जगा ॥ ११६१ ॥
फिटो विवेकाची वाणी ।
हो कानामना जिणी ।
देखो आवडे तो खाणी ।
ब्रह्मविद्येची ॥ ११६२ ॥
दिसो परतत्व डोळां ।
पाहो सुखाचा सोहळा ।
रिघो महा बोध सुकाळा ।
याजी विश्व ॥ २१६३ ॥

गीतार्थानें विश्व भरूं; आनंदाचे आवार मोठें करून त्यांत सगळे विश्व घेऊं, विवेकाची संपत्ति साऱ्या जगाला वांटूं, कानाला व मनाला धन्य धन्य ह्मणायाला लावूं. ही ब्रह्मविद्येची खाण उघडली आहे. हिच्यांतून वाटेल तितकें स्वानंद धन लुटावे वाटेल त्यानें धन्य व्हावें. सर्वांच्या डोळ्याला परतत्व दिसेल, जग सुखाचा सोहळा भोगील, विश्व महाबोध सुकाळांत प्रविष्ट होईल.

तथास्तु श्रीशारदेचें गौरव याहून अधिक कोण करील ?

ह्या पृथ्वीवर अनेक भाषा, अनेक ग्रंथ व अनेक शास्त्रें निर्माण झालीं आहेत. व होतील. हें सारें वाङ्मय होय. होमर, डॅांटी, शेक्सपीयर, शेकसादी इ. परदेशस्थ पंडितांचे ग्रंथ, अनेक धर्मांचे व पंथांचे अनेक ग्रंथ ग्रंथांतरीं प्रगट झालेलें व न झालेलें ज्ञान, इ. सर्व सात्विक वाङ्मय होय. वाङ्मयाचें मूळ, वाङ्मयाची प्रेरक शक्ति ही श्रीसरस्वतीचीच होय. तिच्या स्फूर्तीनें पवित्र हृदयांतून प्रगट होणारें वाङ्मय जगकल्याण करितें. आत्मशक्तीचा विकास करितें.

भारत

गुरुवार माघ शु० ६ शके १८४३

गोवा हिंदु आसोसिएशन

उपरोक्त संस्थेविषयी 'भारतां'त ह्मापूर्वी बरेच वेळां उल्लेख येऊन गेला असल्यामुळें, आमच्या मुंबई येथें अनेक कामानिमित्त राहणाऱ्या बंधूंकडून गेल्या दोन वर्षांपूर्वी स्थापन झालेल्या संस्थेची ओळख वाचकास नव्यानें करून दिली पाहिजे असें नाहीं. परमेश्वर कृपेनें व संस्थेच्या कार्यकारी मंडळीच्या चिकाटीनें ही संस्था आज बऱ्याच उर्जित दशेंत असून दिवसेंदिवस तिची भरभराट होत चालली आहे. गेल्या थोड्याच दिवसांपूर्वी तेथें गेलेल्या व ह्या फारच उपयुक्त अशा संस्थेची एकंदर व्यवस्था प्रत्यक्ष अनुभवण्याचा सुयोग साधून आलेल्या आमच्या एका बंधूनें दिलली माहिती फारच उत्साहजनक आहे. व ज्या अनेक विध हेतूनीं ही संस्था स्थापन करण्यांत आली ते पार पाडण्याच्या स्थितींत तिला इतक्या लवकर आणून सोडल्या बद्दल चालकांचें फारच कौतुक वाटतें.

वास्तवीक पाहतां ह्या आमच्या इकडच्या लोकांच्याच उपयोगी अशा संस्थेचा जन्म मुंबईसारख्या परक्या ठिकाणीं होण्याऐवजीं इकडेच व्हावयास पाहिजे होता गोमांतकांतून ज्ञान अथवा धन संपादन करण्याच्या हेतूनें गोव्या बाहेर जाणाऱ्या हिंदूस त्याच्या हेतूस पोषक अशी सर्व प्रकारची शक्त्यनुसार मदत करून परके ठिकाणीं शक्य अशा नैतिक अधो गतीपासून त्याचें संरक्षण करावें व आपल्या मायभूमींत चाललेल्या सामाजिक व राजकीय चळवळींशीं त्यांस संलग्न ठेवावें व साध्यास परस्पर सहाय्यकारी तत्वावर आपल्या मायदेशांत औद्योगिक धंद्यांस उत्तेजन देऊन आपल्या जन्मभूमीच्या ऋणांतून अंशतः तरी मुक्त व्हावें, असा ह्या संस्थेचा उपयुक्त उद्देश आहे. अशा या सर्वस्वी स्वत्वाच्या अभिमानाची ज्योत हमेशा प्रज्वलीत ठेवण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या संस्थेच्या स्थापनेचा उपक्रम इकडेच होणें योग्य होतें. परंतु अनंत वर्षेंपर्यंत दुसऱ्याच्या ओंजळनें पाणी पिण्यास सोकावलेल्या आमच्या समाजास त्याच्या ह्या कर्तव्याची जाणीव झाली नाहीं. व आमच्याच पैकीं कांहीं लोकांस परकीं लोकांच्या अनुकरणास परक्या ठिकाणीं ह्या संस्थेस उजेडात आणावी लागली. असो.

उपरिनिर्दिष्ट संस्थेचा व्याप फार मोठा असून तिचें मुख्य कार्य क्षेत्र गोमांतक हेंच असल्यामुळें मुंबईसारख्या लांब ठिकाणाहून तिच्याकडून आपल्या मायभूमींत जरूर असलेलें कार्य सहज रीतीनें घडून येणें शक्य नसल्यावरून आपली एक शाखा येथें असावी असा ह्या संस्थेच्या चालकाचा हेतु आहे. आमच्या मतें त्यांची ही इच्छा तावडतोब पुरविण्यासारखी असून आमच्या इकडच्या विद्वान व देशहितेच्छु कडून ह्या कामांत पुढाकार घेतला जाऊन त्याच्याकडून नकळत घडलेल्या चुकीची दुरुस्ती करून घेतील अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे. तूर्त या संबंधानें आपल्या लोकांस मुंबई येथें उपयोगी पड. ण्यासाठीं एक सहकारी पतपेढी स्थापन

आर्या

(कवि— विष्णु वि. नाईक वेळ्ळेकर)

जैं भारतीं मिळविलें, यश भिष्मा वीर जिन कर यांनीं ॥
तें अर्जुनि प्रभुजी दे, मिरवूं गज वीरजीनकर यांनीं ॥ १ ॥
वस्त्रादि माल देशी, पसराया सर्व देशिय जनांत ॥
कीर्ति जय पुण्य तसें, देऊं न शकेचि देशि यजनांत ॥ २ ॥
स्वहितकर बहुत तशा, परहितकर नंदन प्रभू नाहीं ॥
परहितकर पूत्रवती, पूजाव्या नंदन प्रभू नाहीं ॥ ३ ॥
यां वीरजीनकर सम, देश हितीं अन्य बोलका नाहीं ॥
ध्यावे आप्तहितार्थी, प्रेमभरें धन्य बोल कांहीं ॥ ४ ॥
आपण तरोनि तारी, मूस पतिता स्वदेश सुनर पितयातें ॥
येण्या नलगेचि भवीं, जनितोदरिं कष्ट पुनरपि तयातें ॥ ५ ॥

पीं. व्हा विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

5 मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्मैं रसायने, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, साखीपरिका, अमृतांजन, झार्ड, दंतमंजन सुवासिक कांफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

Anuncios

PAGODE DE XRI XANTADURGA BALICARINA DE BALI

E' convocada a mazania do dito pagode para uma sessão extraordinaria no dia 4 do seguinte mez de Fevereiro ás 14 horas para tratar assunpto dum requerimento

O escrivão, *Govinda Rama Folo Dessai*

Visto o presidente

Cussodó Essó Follo Dessai

माल चोख किंमत रोख

6

सुबक सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेची मंगळुरीं कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम

टीपः—कुशल सुतारांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूंनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट-बार्देस.

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

3

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

2

चहा, कॉफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्केट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भांजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस रोज तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवीं कीर्तनी
मडगांव-गोवा

कै. जनार्दनपंत कीर्तनी

यांचें सचित्र चरित्र

रा. रा. मुकुंद विठोजी नाईक प्रतापराव सरदेसाई यांनीं लिहिलेलें व विद्वानांनीं पसंत केलेलें रा. जनार्दनपंत कीर्तनी यांचें चरित्र आमच्याकडे विक्रीस तयार आहे. सदरहू चरित्र सरळ व सोप्या भाषेंत लिहिलें असून तरूण पिढीला तें आदर्शभूत असेंच झालें आहे. वाचनप्रीय गृहस्थानीं हें पुस्तक वाचून त्याचा अवश्य फायदा घ्यावा. मनुष्यानें आपले जीवित उच्च व पवित्र कसें बनवावें हें त्यांत फारच चांगल्या रीतीनें वर्णिलेले आहे. पुस्तकाची किंमत सहा आणे. पोष्टाचीं तिकिटें पाठऊन अगर व्ही. पी. नें मागणी करावी.

पत्ताः— वैकुंठ विठ्ठल शेणवीं खंडेपारकर. मार्मगोवा=वास्को. गोवा. 3

त्वरा करा ! त्वरा करा !

अमुल्य संधि दवडूं नका ! !

आबाल वृद्धांस व गरीबें श्रीमंतांस सोयस्कर व फायदेशीर असा आमचा कपडे शिवण्याचा कारखाना मोठ्या नेटांत चालू असून, त्यांत शिलाई काम शिकण्यानें कायदेशीर रिफोर्म मिळतात. तसेंच कपडे कापण्यांत सहज रीतीनें फायदा करून घेण्याची कुशलता या विषयीं ज्ञान देऊन, इतर कलाकौशल्य विषयक माहितीहि परभाषींची पुरविणारीं पुस्तकें माफक दरानें आमच्याकडां विकलीं जातात. एकदां अनुभव घेऊन खात्री करा व आपल्या मित्रमंडळीपाशीं शिफारस करा अशी आग्रहाची विनंति आहे. विशेष माहितीसाठीं ॥ आण्याचें टिकीट खालील पत्त्यावर पाठवा.

सूचनाः— आमच्या येथें चांगल्या तऱ्हेच्या, टिकाऊ गांधी टोप्यादि मिळतात. टपालानें व्यवस्थित रीतीनें पाठवूं.

मर्तू कृष्णा प्रभू गांवकर
झाळंवाडा, पैंगीण, काणकोण-गोवा

7

द्रोगारी आर्यन

4

नवीनं-गोवा

आयोगिक फार्मसी, रणाधाट केमीकल वर्कस, सांडु व संडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, कर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि कार्डालिव्हर केपलर, कोल, पालोल वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लंबदे

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा !

8

किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

आर्या

(कवि— विष्णु वि. नाईक वेळ्ळेकर)

जें भारतीं मिळविलें, यश भिष्मा वीर जिन कर यांनीं ॥
तें अर्जुनि प्रभुजी दे, मिरवूं गजे वीरजीनकर यांनीं ॥ १ ॥
वस्त्रादि माल देशी, पसराया सर्व देशिय जनांत ॥
कीर्ति जय पुण्य तसें, देऊं न शकेचि देशि यजनांत ॥ २ ॥
स्वहितकर बहुत तशा, परहितकर नंदन प्रभू नाहीं ॥
परहितकर पूत्रवती, पूजाव्या नंदन प्रभू नाहीं ॥ ३ ॥
यां वीरजीनकर सम, देश हितीं अन्य बोलका नाहीं ॥
घ्यावे आप्तहितार्थी, प्रेमभरें धन्य बोल कानाहीं ॥ ४ ॥
आपण तरोनि तारी, मृत पतिता स्वर्ग पुनर पितयातें ॥
येण्या नलगेचि भवीं, जनितोदरिं कष्ट पुनरपि तयातें ॥ ५ ॥

5

पी. व्हा विर्जिनकर यांची
आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायने, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, साखोपरिका, अमृतांजन, झार्ड, दंतमंजन सुवासिक कापी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

Anuncios

PAGODE DE XRI XANTADURGA BALICARINA DE BALI

E' convocada a mazania do dito pagode para uma sessão extraordinaria no dia 4 do seguinte mez de Fevereiro ás 14 horas para tratar assunpto dum requerimento

O escrivão, *Govinda Rama Folo Dessai*

Visto o presidente

Cussodó Essó Follo Dessai

6

माल चोख किंमत रोख

सुबोला सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेचीं मंगलुरीं कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम

टीपः—कुशल सुतान्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन वरईं कारखा न्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूंनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट-बार्देस.

3

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

2

चहा, कापी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्केट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस जे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवी कीर्तनी
मडगांव-गोवा

कै. जनार्दनपंत कीर्तनी
यांचें सचित्र चरित्र

रा. रा. मुकुंद विठोजी नाईक प्रतापराव सरदेसाई यांनीं लिहिलेलें व विद्वानांनीं पसंत केलेलें रा. जनार्दनपंत कीर्तनी यांचें चरित्र आमच्याकडे विक्रीस तयार आहे. सदरहू चरित्र सरळ व सोप्या भाषेंत लिहिलें असून तरूण पिढीला तें आदर्शभूत असेंच झालें आहे. वाचनप्रीय गृहस्थानीं हें पुस्तक वाचून त्याचा अवश्य फायदा घ्यावा. मनुष्यानें आपलें जीवित उच्च व पवित्र कसें बनवावें हें त्यांत फारच चांगल्या रीतीनें वर्णिलेलें आहे. पुस्तकाची किंमत सहा आणे. पोष्टाचीं तिकिटें पाठऊन अगर व्ही. पी. नें मागणी करावी.

पत्ताः—वैकुंठ विठ्ठल शेणवी खंडेपारकर. मार्मगोवा=वास्को. गोवा. 3

त्वरा करा ! त्वरा करा !

अमुल्य संधि दवडूं नका ! !

आबाल वृद्धांस व गरीबें श्रीमंतांस सोयस्कर व फायदेशीर असा आमचा कपडे शिवण्याचा कारखाना मोठ्या नेटांत चालू असून, त्यांत शिलाई काम शिकण्यानें कायदीं रिफोर्म मिळतात. तसेंच कपडे कापण्यांत सहज रीतीनें फायदा करून घेण्याची कुशलता या विषयीं ज्ञान देऊन, इतर कलाकौशल्य विषयक माहितीहि परच्याक्षीं पुरविणारीं पुस्तकें माफक दरानें आमच्याकडां विकलीं जातात. एकदां अनुभव घेऊन खात्री करा व आपल्या मित्रमंडळीपाशीं शिफारस करा अशी आग्रहाची विनंति आहे. विशेष माहितीसाठीं ॥ आण्याचें टिकीट खालील पत्त्यावर पाठवा.

सूचनाः— आमच्या येथें चांगल्या तऱ्हेच्या, टिकाऊ गांधी टोप्यादि मिळतात. टपालानें व्यवस्थित रीतीनें पाठवूं.

मंतू कृष्ण प्रभू गांवकर
7 खोलवाडा, पैंगीण, काणकोण-गोवा

4

द्रोगारी आर्यन
नवीन-गोवा

आयोनिक फार्मसी, रानाघाट केमीकल वर्क्स, सांडु व झंडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; सर्वांचें अमृतांजन, कर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि कार्डालिव्हर केपलर, कोल, पालील वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लंवदे

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा !

8

किर्लोस्कर बंधूंचा

बैलाना ओढण्यास हलका
नांगरण्याची तऱ्हा लांकडी नांगराप्रमाणेंच नांगरट व चिखल करणें, दोन्हींच्या उपयोगी पडी नांगराच्या दुपटीनें काम करणारा किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

India.

Lamentamos, sinceramente a perda do distincto oficial.

Gandhismo

A teoria de Gandhi vai n'uma proporção cada vez mais crescente, conquistando adeptos no mundo. O proprio governo britanico que ao principio a tinha na conta de *loucura* parece tremer como varas verdes com a idêa do *Gandhismo*.

E' que a Alma é sempre mais poderosa que o Corpo.

Sessenta por cento

Produzira boa impressão no publico a noticia publicada pelo *O Heraldo* "de que o sr. Governador Geral recebera um telegrama do sr. Ministro das Colonias, comunicando ter sido revogada a lei que concedia a percentagem de 60 por cento, sobre os vencimentos de categoria aos funcionarios aposentados."

Tal impressão, porem, foi desfeita *in totum* pelo desmentido que apareceu no *Diario de Noite*.

Qual d'elles tem razão? Saber-se-ha brevemente. E tratare-mos então do assunto. Até lá, pois!

Aos productores da INDIA PORTUGUEZA

O Governo da Republica aceitou o convite feito pelo Comissario Geral da Exposição do Rio de Janeiro para Portugal e as Colonias Portuguesas serem representadas na mesma Exposição. E' indispensavel que todos os esforços se conjuguem para que a representação daIndia Portuguesa tenha todo o brilhantismo possivel.

Não é certamente preciso chamar a atenção dos produtores da India Portuguesa para as vantagens que lhes podem resultar da apresentação de amostras dos seus produtos numa Exposição tão importante como a que se pretende realisar no Rio de Janeiro. Todos se convencem sem duvida de que uma propaganda feita nestas circunstancias só pode resultar em proveito e utilidade para os respectivos expositores. Espera-se porisso que todos os agricultores, industriais, artifices etc. aproveitarão desta oportunidade de vulgarisarem e tornarem mais vastamente conhecidos os seus produtos para desta maneira terem ocasião de aumentar os seus lucros e enviarão á Direcção dos Serviços Agricolas Florestaes e Pecuarios as amostras necessarias nos termos das seguintes instruções:

1.° Os artigos deverão ser enviados em quantidades suficientes para poderem ser devidamente apreciados e sempre em duplicado, exceptuando quando se trate de artigos volumosos e relativamente dispendiosos como artigos de mobiliario, etc.

2.° Cada artigo deverá trazer uma etiqueta contendo os seguintes esclarecimentos: a) Nome do expositor, (b) Nome do artigo, (c) Sua natureza (d) Sua procedencia (e) Seu preço (f) Seus usos (g) Quaesquer conhecimentos e informações que o expositor entenda dever prestar, sobretudo de caracter comercial.

Alem desta etiqueta, cada expositor deverá enviar uma lista de artigos contendo os mesmos esclarecimentos em f[illegible] de [illegible].

3.° Afim de haver um [illegible] homogeneidade no arranjo geral da representação desta Colonia, os produtos serão acondicionados para remessa ao Rio de Janeiro pela Direcção dos Serviços Agricolas Florestais e Pecuarios, mas cada expositor deverá tomar o maximo cuidado em enviar os produtos á mesma Direcção em condições optimas de selecção, preparação beneficiação e apresentação. Serão regeitados todos os produtos que não satisfizerem estas condições.

4.° Os produtos deverão ser remetidos á Direcção dos Serviços Agricolas Florestais e Pecuarios em Pangim até o dia 31 de Março do corrente ano.

Sem que minimamente se pretenda esgotar a lista dos produtos daIndia, mas unicamente no intuito de elucidar os expositores da-se a seguir uma lista dos artigos que poderão ser coleccionados:

Cereais e legumes. Cada amostra 4 litros. Seus produtos, tais como farinhas etc.

Produtos do coqueiro. Cana Sacarina, seus produtos. Sementes oleaginosas e seus produtos. Fibras e artigos derivados, tais como, tecidos, cordas etc. Condimentos e especiarias. Artefactos de bambú. Artefactos incrustados. Artigos de mobilia. Conservas e produtos enlatados. Vinhos, vinagres e licores. Objectos de palhas e raizes. Produtos medicinais. Produtos florestais empregados nas diversas industrias.

Fotografias de interesse agricola e industrial, devendo-se mencionar o tema, o local, o nome e o endereço do autor.

Diversos outros produtos.

Pangim, 16 de Janeiro de 1922

O director

Fernando Cesar Corrêa Mendes

गोमंतकीय मराठी शिक्षक-संमेलन.

जाहीर विनंति.

'निश्चिन्तेन सहवो पचिविशिष्चिते.'

या संमेलनाचें तिसरें अधिवेशन म्हापसें एथें ज्ञानप्रसारक मंडळीच्या शाळेंत तारीख २९ जानेवारी सन १९२२ रविवार रोजी संध्याकाळीं ४ वाजतां भरणार आहे. तरी गोमंतकीय सर्व शिक्षक मित्रांनीं हजर रहावें अशी विनंति आहे. कळावें.

ता. १८।१।१९२२.

चिटणीस गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलन म्हापसें गोवा.

—कुडें येथें काल्याच्या उत्सवानिमित्त तेथील सारस्वत व भट मंडळींकडून 'चित्रवंचना' नाटकाचा प्रयोग करण्यांत आला होता. त्यांत आबेलवाणी व कंकाची भूमिका श्री. दत्तोत्तम म. मजेरकर व श्री. बालकृष्ण भट मोने यांजकडून उत्कृष्ट रीतीनें वठविल्या गेल्या' असें एक प्रेक्षक कळवितात !

[illegible]

श्रीसरस्वतीचें [illegible] स्वरूप

(श्रुति-स्मृति शास्त्रांतील परम ज्ञानाचा [illegible] अखंड प्रसंग आहे असे पुण्यचे प्रसिद्ध संत चरित्रकार ह. भ. प. लक्ष्मण [illegible] यांनी म्हापसें येथील श्रीदामोदर विद्यामंदिरांत साजरा झालेल्या पांचव्या सरस्वती उत्सवाचे अध्यक्ष या नात्यानें वरील विषयावर जें स्फूर्तिदायक व्याख्यान केलें त्याचा गोमंतकीय जनतेच्या माहितीसाठी मुद्दाम देत आहों. सं. भारत)

पू. श्रीसरस्वतीची सेवा करण्यास मी आपण पुण्याहून निमंत्रण मला येथें आणलें, याबद्दल मी आपले आभार मानतों. त्याहारासाठीं कोणी तरी अध्यक्ष नेमावा लागतो, पण या उत्सवाचाच काय पण अनंत ब्रह्मांडाचा कायमचा 'अध्यक्ष' परमात्मा आहे त्याचें स्मरण करून मी हें मानाचें पद स्वीकारतों. श्रुति मात्र निज 'यो अस्याध्यक्षः परमे व्योमन्' या मंत्रांत त्याला अध्यक्ष म्हटलें आहे. 'मयाध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम्' या प्रमाणें देवानींहि अध्यक्षपद स्वीकारलें आहे. विष्णु सहस्र नामांत 'लोकाध्यक्षः सुराध्यक्षः धर्माध्यक्षः' असें देवाला म्हटलें आहे. ज्याची सर्वांवर व सर्वांच्या सर्व कर्मांवर नित्य नजर असते तो परमात्माच खरा 'अध्यक्ष' आहे, आपण माणसें आपल्या व्यवहारांत अनेक सोंगें आणतों पण आपले सारे व्यवहार भातुकलीच्या खेळांसारखे असून त्या सर्वांवर परमात्म्याची अखंड दृष्टि आहे. तो 'साक्षी चेता केवलो निर्गुणश्च' असा आहे. अध्यक्ष, वक्ते व सभासद आपला सर्वांचा अध्यक्ष तो आहे. त्याचें अनुसंधान ठेऊन आपण लोकव्यवहारांतील आपापलीं कामें करूं या. या श्रीसरस्वतीच्या महोत्सव प्रसंगीं तुम्हीं आम्हीं त्या विश्वमाउलीच्याच स्वरूपाचें, चिंतन करूं. वेदमाता, ब्रह्मसुता, मूळमाया अशी श्रीशारदादेवी सकल चराचर सृष्टीची आदि जननी आहे. विश्वाचें मूळस्थान, मूळ पुरुष ती. आपण तिला शारदा, सरस्वती, मूळमाया, ब्रह्मविद्या, परमात्मा, परमेश्वर अशीं नावें देतों. ग्रीक तत्ववेत्ते तिला Logos या नावानें ओळखीत. खिस्ती धर्मग्रंथ बायबल यांत तिला Word म्हटलें आहे. जो तो आपल्या कल्पनेप्रमाणें तिला [illegible]वतो व नावें देतो. पण ती अतिसूक्ष्म, निर्विकल्प, स्फूर्तिरूप आहे. ती शब्दातीत आहे, पण शब्दाची देवता तीच आहे. ब्रह्मनिष्ठ संत तिच्या स्वरूपादि समाधि सुख भोगतात. निर्गुण निराकार परब्रह्म त्या ठिकाणीं 'एकाकी न रमते एकोऽहं बहु स्याम्' अशी जी आदिस्फूर्ति झाली तेंच शारदेचें मूळस्वरूप आहे. त्या मूळस्फूर्तीच्या ठायीं ज्ञान व बाप्य अशी अतिसूक्ष्म दोन रूपें झालीं, त्यांनाच पुरुष प्रकृति–शिवशक्ति, गणेश–शारदा अशीं नावें आहेत. एकत्व न फुटूं देतां हीं दोन रूपें झालीं. याचें सुंदर वर्णन श्रीज्ञानेश्वर महाराजांच्या अमृतानुभवांत पहिल्याच प्रकरणांत केलेलें आहे:

ऐसी इयें निरुपाधिकें।
जगाचीं जिये जनकें।
तिये वंदिलीं मियां मूळिकें।
देवोदेवी ॥

मूळ मायेपासून गुणमाया झाली. सत्व [illegible] रज व तम हे तीन गुण त्या गुणाच्या [illegible] [illegible] आहेत. [illegible] सूक्ष्म [illegible] आहे. [illegible] [illegible] [illegible] माया होय. हेच शारदेचें शुद्ध स्वरूप होय. [illegible] 'अर्धे' जाणेंचि नाहीं, तयाची [illegible] पुसी आहे', ही श्रुति [illegible], पण [illegible] झाली असें कल्पिल्यावांचून ही कधीं झाली याची कथा श्रुति [illegible] वर्णीली आहे. असो. परब्रह्माच्या ठिकाणीं 'मी एक आहें' अशी जी आदिस्फूर्ति झाली तें सरस्वतीचें शुद्ध स्वरूप होय. याहून येथें अधिक विस्तार करीत नाहीं. मूळ मायेपासून भूतभौतिक सृष्टि झाली आहे. जगदंबा ही त्या अर्थानें विश्वजननी व विश्वरूपिणी आहे व त्यांनी म्हटल्याप्रमाणें 'चेतनारूपें इंद्रियवृत्ति' । ते [illegible] तिली सर्वदा' अशी ही शारदा प्राणिमात्राच्या अंतर्यामीं अखंड वसत असून सर्व कार्याला तिची स्फूर्ति आहे. ती स्वतः स्फूर्तिरूप आहे.-आकाशाच्या पोटीं (शब्दगुणकमाकाशम्) शब्द निर्माण झाला, तो मूळध्वनि प्रणव होय. त्यापासून स्वर व्यंजनादि होऊन शब्द सृष्टि झाली. असो. परादि चार वाणीची ओक पण वाचातीत शब्द सृष्टीचा मूळ निर्देश पण शब्दातीत, अशी मूळ मायारूप शारदा-तिची तन्मय तेनें आनंदे अनंत प्रणिपात असोत.

बृहदारण्यांत 'वाग्वै सम्राट् परमं ब्रह्म' असें म्हटलें असून वाणीच्याच योगानें चार वेद, सहा शास्त्रें हीं आकळलीं जातात, इहलोक व परलोक यांचे सर्व व्यवहार वाणीच्या योगानें होतात, वाणीच्याच सामर्थ्यानें मनुष्य देव होऊन जातो असें सांगितलें आहे. शारदेचें इतकें मनोरम वर्णन अन्यत्र क्वचितच आढळतें. मुंडकोपनिषदांत विद्या दोन प्रकारची असून चार वेद व सहा शास्त्रें यांना अपराविद्या व 'यया तदक्षर मधिगम्यते' अ. जेणें करून अक्षर ब्रह्माची प्राप्ति होते ती परा विद्या असें विद्येचे परा व अपरा दोन प्रकार सांगितले आहेत. सायुज्य मोक्ष देणारी ती परा विद्या व बाकीची अपरा विद्या आचार्यांनीं प्रश्नोपनिषदावरील भाष्यांत (४ था प्रश्नाच्या उपोद्घातांत) 'अपराविद्या तेचरं मुखारं व्याकृत विषयं साध्य साधन लक्षण अनित्यं आणि 'पराविद्याभय अवाच्य साधन लक्षण अप्राप्त मनो गोचरं अतीं द्रुवा [illegible] शिवं शांतं अविकृतमक्षरं सत् पुरुषाख्यं' या प्रमाणें परा व अपरा विद्येचें स्वरूप स्पष्ट करून सांगितलें आहे. बहुतेक सारे वाङ्मय आपल्या विद्येंत येतें. त्याचे आपल्याला आपल्या सम्यगुणीसाठीं सात्विक, राजस व तामस, असे भेद करितां येतील. सात्विक अपरा, राजस अपरा व तामस अपरा. परा विद्या 'यानि जन्मी येणें कालें' मुक्त करितें. चोख ही तोच उर्णीत सायुज्य आम [illegible] होतो. ज्या वाङ्मयाला परतत्वाची आहे, जें विषयांतें पण निश्चयानें मोक्षाकडे नेतें तें वाङ्मय सात्विक होय. लोकव्यवहार चालविणारें वाङ्मय राजस होय व अधोगतीला नेणारें तामस होय. विचारी मनुष्यानें कोणता ग्रंथ कोणत्या योग्यतेचा हें ठरवावें.

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de *Quepem* e cartorio do escrivão do 1.° oficio Lobo vão a praça para a venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Deão no dia 24 do corrente mez ás doze horas pelo maior lanço que se oferecer acima da avaliação os seguintes semoventes:—

Uma vaca da cor vermelha avaliada por 12 rupias, uma outra vaca de cor branca avaliada por 18 rupias. *Dois* bufalos avaliados por 50 rupias. Um bufalo pequeno (redcó) avaliado por 20 rupias, Uma bufala velha avaliada por 15 rupias, e uma cria da dita bufala avaliada por 5 rupias e penhorados nos autos de execução hipotecaria que Crisna Xexy Naique Caradó de Cuncolim move a Horichondra Naique e sua mulher Loczimim e Moturem de Vichundrem para pagamento da quantia de 1423: 09: 03 proveniente de remanescente contra eles liquidada e de custas e selos acrescidos da execução. O arrematante pagará as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. O que para ser publico se expediu este. Quepem 14 de janeiro de 1922. Fiz escrever e assigno.

O escrivão interino do 1.° of
Datarama Lingu Dolvi
Verifiquei
O juizo da direito
1 *J. de Seabra*

Por ordem superior faz-se publico que em todas sextafeiras e nos ultimos oito dias do corte mez estarão abertos na administração do concelho de Quepem, os cofres das comunidades de Adnem, Bali e Fatorpá para cobrança voluntaria de foros e outras dividas das ditas comunidades dos anos findos.

Findo o praso acima proroga do a cobrança far-se-há pelos meios coercivos,

Aos 13 de janeiro de 1922

O escrivão da comde.
Sazarama Xabagy Sanvordencar 2

Por ordem superior faz-se publico que em todas sextas feiras e nos ultimos oito dias do corrente mez estarão abertos na administração do concelho de Quepem, os cofres das comunidades da Provincia de Baly, Canvorem, e Pirla, para cobrança voluntaria de foros e outras dividas das ditas comunidades dos anos findos.

Findo o praso prorogado a cobrança far-se-ha pelos meios coercivos. 3

Aos 13 de janeiro de 1922

O escrivão da come
Ramacrisna Vencu Sinai Rego

357

Boletim do Comercio

Recebêmos a visita, dêste jornal, serie suplementar, de que é redactor o conhecido e intemerato jornalista sr. dr. A. X. Gomes Pereira, inesquecivel figura da imprensa local.

Longa dura e muitas prosperidades

Menezes Bragança

Era candidato para deputado pela India nas proximas eleições Sua Excia reune em si num admiravel conjucto, todas as qualidades para desempenhar, condignamente, as elevadas funções do referido importante cargo popular: eloquencia, conhecimento perfeito da India, inteligencia, probidade, em fim competencia necessaria para ser deputado á altura

Mau papel

Não há duvida que o seja de quem, num assomo de dignidade vai queixar-se á Administração do nosso concelho, do jogo havido em Gudó, nos dias passados!

Fôra arrematado para sessenta e trinta rupias o jogo de dados e *guirguirim* no *Zatrá* de Gudó. Um cavalheiro indignado com *aquilo* dirigiu-se ao sr. dr. Antão, pedindo-lhe providencias contra o dito mal na qualidade de administrador do concelho. E esta autoridade disse ao referido cavalheiro que era *mau papel*... o trabalhar contra o jogo!...

Mau papel, sim, de quem se revolta contra o jogo e deve naturalmente ser ... *bom papel* de quem o protege hipocritamente!

Comunicado

Em todas as repartições publicas deste Estado o pessoal menor é que trabalha incançavelmente recebendo muito menos do que devia, sendo sempre votado ao ostracismo como bem disse ha meses no Conselho Legislativo o ilustre vogal sr. Roberto da Costa.

Vem isto a proposito da classe dos escreventes dos cartorios dos Juizos que, coitados, trabalhando, sol a sol e gastando o seu suor chegam a ganhar a parca gratificação que os escrivães de direito lhes pagam no fim do mez, tirado o seu ganho e a quantia fixada aos proprietarios se eles forem ajudantes de escrivães.

Um dos ilustres presidentes da Relação que, se não estamos em erro, deve ser o sr. Dr. Norton de Matos, em atenção á triste situação em que se encontra o pessoal em objecto propoz ao Governo da Metropole a inadiavel necessidade de fixar-lhe vencimento, dando-lhe a categoria de amanuense do cartorio, mas não sabemos qual foi o resultado desse, aliás util projecto que deve estar jacendo naturalmente na pasta do esquecimento.

A Sua Excia sr. Governador Geral Dr. Jaime de Morais pedimos que volva a sua benevola atenção para o assunto por ser de interesse publico.

B. S.

स्वाभिमानी कोण ?

(ले. दामोदर पै रायतुरकर)

सध्याच्या संकीर्ण वातावरणांत प्रसिद्धीस येण्यासाठीं ज्या गुणाची दुर्मिळता आधुनिक तरुणास अपरिहार्य वाटली पाहिजे; ज्या गुणापासून आपल्या बांधवाचें जुवें आपल्यावर येऊन पडतील कींवा नाहीं अशी शंका बाळगणें अप्रयोजक आहे; आणि ज्या गुणामुळें मानवी प्राण्याचें ऐहिक कर्तव्य पार पडणें अगदीं संभवनीय आहे असा गुण 'स्वाभिमान' हा होय.

आमच्या गोमांतकांतील परिस्थिति पाहून लोकांच्या अव्यवहार्य वागणुकीकडे नजर दिली असतां, स्वाभिमानी असे इसम थोडेच आढळून येतील.

आजच्या लेखांत 'स्वाभिमानी कोण ? असा प्रश्न करून, त्याचें उत्तर जो स्वदेशी कपडे वापरतो तो' असेंच बिनधोकपणानें देण्याचें धाडस मी करीत आहें. केवळ स्वदेशी कपडे वापरल्यानें एखादा पूर्ण स्वाभिमानी आहे, असें जितक्या प्रमाणानें कबूल करितां येईल, तितक्या प्रमाणानें, दुसऱ्या अनेक स्वाभिमानाच्या गोष्टी आचरणारा पण स्वदेशी कपडे न वापरणारा अशा इसमांची त्याची स्वभिमानाबद्दल लायकी दाखवितां येण्यासारखी नाहीं, असा माझा समज आहे.

स्वदेशी कपडे वापरून देशसेवा व्यक्त करण्यासारखी सध्या जी अपूर्व संधि आलेली आहे, तशी संधि ह्यापूर्वी कधीं आली नाहीं व यापुढेंहि पण ती तशी येईल कीं नाहीं, ह्याबद्दल शंकाच आहे.

सध्याच्या परिस्थित्यनुसार दारिद्र्यानें हळहळत पंकोदधींत पडलेल्या हिंदी गरीब जनतेची अर्थात् आपल्या बांधवांची स्थिति सुधारण्याचा मार्ग आहे, आणि तो स्वदेशीचा प्रसार हाच होय.

ज्याच्या अंतःकरणांत स्वाभिमानाची ज्योत प्रज्वलित होऊन, आपल्या गरीब बांधवांच्या उद्धारार्थ उत्सुक झाली असेल; ज्याची सदसद्विवेकबुद्धि जागृत होऊन स्वदेशांत हळहळत पडलेल्या आपल्या गरीब बंधूंच्या सहाय्यार्थ धांवत सुटली असेल, ज्याचे मनोविकार अगोचर होऊन जनसेवेस वाहून घेणें हेंच सद्यःस्थितीत आपलें आद्यकर्तव्य आहे, अशी ज्याची मनोभावना झाली असेल, तोच खरा स्वाभिमानी होय.

सर्वस्वी परदेशी मालावर आपलें जीवन अवलंबून ठेवल्यामुळें निःसत्व बनलेल्या गोमांतकस्थ बंधुहो:

ते पहा आपले बांधव भूकेनें व्याकूळ होत्साते कसे पटापट मरत आहेत; उद्योगाच्या अभावीं पैसे न मिळाल्यामुळें संसारांतील कार्यें यथास्थित रीतीनें पार पाडतां न येऊन दुष्केंगाल झालेल्या गरीब हिंदी जनतेची स्थिति पाहा, आणि ती सुधारण्याच्या मार्गांत जनसेवेस वाहून घेऊन आपल्या अनाथ बांधवांबद्दल कळकळ व्यक्त करण्यासाठीं आपल्या अंगावर असलेलें तें विषारी वेष्टन दूर फेंकून द्या. बाह्य सुखानें हुरळून जाऊन आपलें जीवन सर्वस्वी परदेशी मालावर अवलंबून ठेवल्यापासून आपली स्थिति इतकी खालावलेली आहे कीं, "आम्हांस बसल्याजागीं परदेशांतील सर्व जिन्नस आयते मिळूं लागत्यामुळें, आपण आपल्या कलाकौशल्याकडे दुर्लक्ष केलें आणि आपल्या संपत्तीस मुकून विव्हळत पडलों ! ! अशी ही अनुकंपनीय स्थिति सुधारणें असल्यास आम्हांस स्वदेशी प्रसारासारखा दुसरा रामबाण उपाय खात्रीनें नाहीं.

तोंडाच्या कितीहि पोकळ बाता सोडून जरी अपला स्वाभिमान व्यक्त करण्याचा एखाद्यानें कितीहि अट्टाहास केला, तरी जोंपर्यंत त्याच्या हातून बोलण्यासारखी कृति घडून येणार नाहीं, तोपर्यंत त्याची स्वाभिमानाबद्दल लायकी कोणीहि कबूल करणार नाहीं.

अरेरे ! स्वदेशी कपड्यांचा उपयोग किरकोळ बाबतींत करावयाचा आणि इतर हरेक सार्वजनिक कार्यांत मात्र परदेशी कपडे वापरण्याइतके नेभळे गोमांतकस्थ असावे ना ?

दारिद्र्यावस्थेंत गटंगळ्या खात पडलेल्या गरीब बांधवांच्या सहाय्यार्थ धावण्याइतकीहि कळकळ गोमांतकीय समाजांत असूं नये ना ? ! जळो असला स्वाभिमान आणि तें आत्मज्ञान! परदेशीय संस्कृतीस भुलून आणि आपलें जीवन परदेशी मालावर अवलंबून ठेवून इतर प्रजेचे हाल करणाऱ्या निर्दयांनो ! आपल्या हृदयास पाझर फुटण्यास थोडा तरी अवसर द्या ! त्या हळहळत पडलेल्या अनाथ प्रजेकडे नजर द्या! आणि आपले ते छिचोर तमाशे बंद करा !

स्वदेशीचा उपयोग पणजी येथील विद्यार्थ्यांनी केल्याप्रमाणें उतावळ्या क्षणिक स्वाभिमानप्रेरणेनें करून उपयोगी नाहीं. आपल्या गरीब बांधवांचें दारिद्र्य पाहून जर खरोखर त्यांस मदत करण्याची आपल्यास इच्छा झाली असेल, तरच तो स्वाभिमानपूर्वक करावा.

एका प्रसंगास बळी पडून स्वदेशी टोपी वापरल्याबद्दल जरी लिसेव सेंट्रालचे विद्यार्थी अभिनंदनास पात्र असले, तरी जर त्यांनीं सदर टोपीचा उपयोग पूर्ण स्वाभिमानानें आतांपर्यंत चालू ठेवला असता, तर ते खरोखर ज्यास्ती अभिनंदनीय व स्वार्थत्यागी गणले गेले असते.

बालस्वभावाप्रमाणें उतावळेपणानें क्षणिक(momentanio) स्वाभिमानाची उत्पत्ति होण्यास, पणजी येथील लिसेवचे विद्यार्थी बालक नसून तरुण आहेत, हें मला नमूद करावयाचें आहे. सध्याच्या तरुणाचें मुख्य कर्तव्य जर कोणतें असेल, तर तें जनसेवेचेंच होय, आणि ही जनसेवा स्वदेशी प्रसारांत पार पडण्यासारखी आहे.

आपल्या प्रेमळ बांधवांच्या हालाचें परिमार्जन करण्यासाठीं वीतभर पंचा धारण केलेल्या महात्मा गांधीच्या विभुतीकडे पहा ! धन्य ते महात्मे आणि धन्य त्यांची करणी !

अशी स्थिति आपल्या गोमांतकास कधीं काळीं प्राप्त होईल काय ? ! स्वावलंबी होऊन आपल्या देशाची सांपत्तिक स्थिति सुधारण्याकरितां माझे गोमांतकस्थ बांधव स्वदेशीचा उपयोग करितील काय ?

खऱ्या आत्मज्ञानानें प्रेरित होऊन, आणि त्या लखलखीत विषारी कपड्यांवर बहिष्कार घालून भगवंतानीं गीतेंत प्रतिपादलेली सात्विक बुद्धि गोमांतकस्थांनी कधीं तरी स्वीकारून आपला स्वाभिमान व्यक्त करितील काय ? बांधव हो,

विसरूं नका कीं, स्वाभिमान व्यक्त करून इतिहासांत नांव अजरामर करून ठेव-

भारत

गुरुवार पौष्य व० ६ वी १८४३

मद्यपान व हिंदुसमाज

न करील का पित्याची,
दुर्गतिची माडली सुरा माती !

महानुभाव ल. रा. पांगारकर यानीं मडगांवच्या श्रीदामोदर विद्याभुवनांतील श्रीसरस्वत्योत्सवाच्या व श्रीदामोदर वाचन मंदिराच्या वाढदिवसाच्या जोडसमारंभाच्या वेळीं अध्यक्ष या नात्यानें प्रसंगास अनुसरून वरील आर्यार्धाचा उल्लेख केला होता. त्या वेळची सभा मद्यपान निषेधार्थ भरलेली नव्हती हें खरें, पण श्रीदा. वा मंदिर व श्री. स सेवक मंडळ या संस्था आपापल्या परीनें समाज कार्यार्थ अवतीर्ण झाल्यामुळें त्यानीं घडवून आणलेल्या या सभेंत चर्चेसाठीं निवडलेले विषय "मद्यपानाचे दुष्परिणाम व मद्यपाननिषेध" हे होते. त्याबद्दल उभय संस्थांचें अभिनंदन केलें पाहिजे. वक्त्यांचीं भाषणें वाचून झाल्यावर पांगारकर बुवानीं आपल्या समारोपांत कविवर्य मयूरपंतानीं महाभारतांतील एका प्रसंगास उद्देशून काढलेले वरील उद्गार मोठ्या खुबीदार रीतीनें ग्रंथित करून श्रोत्यांच्या मनावर बराच परिणाम केला होता, असें सांगतात.

मद्यपान हें व्यसन किती भयंकर आहे याची जाणीव हिंदुस्थानाला वेदकाळापासून होती ती अद्याप पर्यंत तशीच कायम आहे यांत बिलकुल संशय नाहीं. पण म्हणतात ना "समज आहे पण उमज नाहीं" तशी स्थिति परकी सत्तेच्या तडाख्यांत सांपडल्यामुळें आतां हिंदी लोकांनीं झाली आहे. परचेवर होणाऱ्या परकी संस्कृतीच्या आघातानीं स्वत्वशून्य होऊन राहिलेल्या आमच्या समाजांत मद्यपानासारख्या व्यसनाचें स्तोम माजून राहिल्यास नवल नाहीं. अशिक्षित वर्गापेक्षां सुशिक्षित म्हणविणाऱ्या वर्गांतच दारूची प्रतिष्ठा वाढत गेल्यावरूनच तिच्याविरुद्ध ते काढण्याची छाती अथवा धमक इतरेजनास झाली नाहीं. धर्मनिष्ट हिंदुसमाजांत दारूबद्दल तिटकारा कांहीं कमी नव्हता. परंतु राजकर्ते युरोपियन सरकार पडलें दारूचें कैवारी ! ! त्यांमध्यें सानमान्यता मिळविण्यासाठीं म्हणून दारूचें व्यसन जडवून घेतलेलें ! मग तो तिटकारा मनांतल्या मनांत दाबून टाकला नाहीं, तर अन्न नुकसानीचा बागुलबोवा पुढें दारूबिण्यांत येईल. यामुळेच त्या तिटकाऱ्यास म्हणण्यासारखें तोंड फुटलें नाहीं. म्हणूनच हे प्रतिष्टित दारूबाज खाडिलकरांच्या शिष्यवराप्रमाणें आपल्या मालिकेंत नवेनवे मणि ओवीत बसले. लो. टिळक, आगरकर, चिपळुणकर यांच्या सारिखे पु-

पाची ही एकच संधि आलेली आहे. आणि त्यास मुद्दाम अनुसरून लज्जेस बळी न पडतां, खऱ्या आत्मज्ञानानें आपल्या बधवांचा उद्धार करण्यासाठीं स्वदेशी कपडे वापरणाराच माझ्या मतें खरा स्वाभिमानी आणि ज्ञानी होय. तेव्हां अशा वेळीं गोमांतकीय बांधव आपला नेभळेपणा कायमचा टाकून देण्याची ही संधि दवडणार नाहींत अशी मला आशा आहे.

Anuncios

COMUNIDADE DAS ALDEIAS AMBAULIM, CUSMANE E QUEPEM

Por ordem superior faz-se publico que em todas 6as feiras e nos ultimos oito dias do corrente mez estarão abertos os cofres das comunidades acima referidos na administração deste concelho para cobrança voluntaria da divida de foros discriminados e outras dividas dos anos findos.

Findo o praso acima prorogado a cobrança far-se-há coercivamente,

Aos 7 de Janeiro de 1922

O escrivão

1 *Subraia Sinai Sirroicar*

COMUNIDADE DAS ALDEAS AVEDEM, SIRVOI, CHAIFI

Por ordem superior faz-se publico que em todas sextas feiras e nos ultimos oito dias do corrente mez estarão abertos os cofres das comunidades acima referidas na administração deste concelho para cobrança voluntaria da divida de foros discrominados e outras dividas do ano findo.

Findo o praso acima prorogado, a cobrança far-se-há coercivamente. Aos 7 de Janeiro de 1922

O escrivão encarregado

2 *Subraia Sinai Sirroicar*

Por ordem superior faz-se publico que em todos sextas feiras e nos ultimos oito dias do corrente mez estarão abertos na administração do concelho de Quepem os cofres das comunidades de Cacorá, Xelvona e Chic-Xelvona para cobrança voluntaria de foros, contribuição das despezas aldeanas e outras dividas das referidas comunidades dos anos findos.

Findo o praso acima prorogado, a cobrança far-se-há pelos meios coercivos. Aos 4 de Janeiro de 1922

O escrivão

3 *Utoma P. Sinai Odarcar*

Por determinação superior anuncia se que na administração deste concelho estarão abertos os cofres para cobrança voluntaria das dividas de foros e contribuição das despezas aldeanas das comunidades Curchorem, Olar, Xeldem, Asoldá e Cotombi dos anos findos.

Findo o praso acima prorogado será a mesma cobrança feita coercivamente. Aos 4 de Janeiro de 1922

O escrivão encarregado

4 *Utoma P. Sinai Odarcar*

Nos termos do despacho do sr. Administrador do Concelho de Quepem recaido na nota datada de 15 de Dezembro findo, está disignado para o dia 23 do corrente, ás 14 horas e no local das sessões do Pagode Sry Mahadeva de Cacorá a arromatação para um ano dos rendimentos dos predios pertencentes ao referido Pagode a titulo dos respectivos serviços; especificados no compromisso do dito templo

São os seguintes os predios cujos rendimentos serão hasteados:— "Bhomo-cunguio char. 'Somaguia patevoril Cungui' 'Camericodil-tercada, 'Fatorconantil tucodá, 'Sutam bandul, 'Culna-xerom xivixetogi Morodo, 'Deul cungui, 'Dhola Cungui, 'Deva Cutumbons, 'Coloc xetaradentil pato ou Dava Patô, 'Rucangudi, Caneranomxicodil tucadá'. 'Calangambandul vulgo Calangancup, 'Bhatamonxicodil tucodá, 'Camar morodo, ' Cacariuim Cunguio. 'Vagulzo xerecodil, Cazana poiquim Banvono giraeta, metade de varzea Casana, 'Cazana poiquim tucadá Saha, 'Massal bandul, Carechovanto-xerim choudà, 'Suculi Gholo, 'Agrachala vaingona Gudolicadil, 'Dholatembicadil morodo e Cazanantil Gudhi. Todos estes predios constam do artigo 21 do compromisso do mencionado Pagode, publicado no Boletim Oficial nº 48 do ano de 1908

Cacorá, 6 de janeiro de 1922

O escrivão

Xantarama Sinai Cacodcar

Visto o presidente

5 *Vithal Soirú Porobo*

TEMPLO DE XRY MÁHADEU DE CACORA

E' convocada a mazania do dito templo para sessão extraordinaria no dia 23 de Janeiro desto mez, ás 15 hóras no dito templo, a fim de tratar os assuntos de interesse do dito templo.

Aos 9 de janeiro de 1922

O escrivão

Xantarama Sinai Cacodcar

Visto o presidente

6 *Vithal Soirú Porobo*

---

7 श्रीमहादेव आलय, काकोडें

सदर देवालयाचे महाजनमंडळीस जाहीर करण्यांत येतें कीं, ह्या देवालयाचे हितवर्धक विचार करण्यास चालू माहेच्या २३ तारखेस १५ वरांवर सदर आलईं असाधारण बैठकीस सर्वांनीं हजर रहावें.

ता. ९ जानेवारी सन १९२२

लेखक— शांताराम शेणवीं काकोडकर.

पाहिली अध्यक्ष—विठ्ठल सोयरू पोरोब.

ड्रोगारी आर्यन

नवीन—गोवा

8

आयोनिक फार्मसी, राणाघाट केमीकल वर्क्स, सांडु व हंडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, फर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि काडलिव्हर केपलर, कोळ, पालोल वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

चालक— नरसिंह प्रभू लवंदे

पी. व्हीं विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

9

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णें, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शार्ड, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

माल चोख किंमत रोख

तुम्हांला सुंदर खुर्च्या

10 निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें

उत्तम तऱ्हेचीं मंगलुरीं कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान

पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी—बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम

टीपः—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदर्हू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.

कळंगूट—बार्देस.

त्वरा करा! त्वरा करा!

अमुल्य संधि दवडूं नका!!

आबाल वृद्धांस व गरीब श्रीमंतांस सोयस्कर व फायदेशीर असा आमचा कपडे शिवण्याचा कारखाना मोठ्या नेटांत चालू असून, त्यांत शिलाई काम शिकण्याचे कायदी गिफोर्म मिळतात. तसेंच कपडे कापण्यांत सहज रीतीनें फायदा करून घेण्याची कुशलता या विषयीं ज्ञान देऊन, इतर कलाकौशल्य विषयक माहितीहि घरच्याघरीं पुरविणारीं पुस्तकें माफक दरानें आमच्याकडे विकलीं जातात. एकदां अनुभव घेऊन खात्री करा व आपल्या मित्रमंडळीपाशीं शिफारस करा अशी आग्रहाची विनंति आहे. विशेष माहितीसाठीं ॥ आण्याचें टिकीट खालील पत्यावर पाठवा.

सूचनाः— आमच्या येथें चांगल्या तऱ्हेच्या, टिकाऊ गांधी टोप्याहि मिळतात. टपालानें व्यवस्थित रीतीनें पाठवूं.

मर्तू कृष्ण प्रभू गांवकर

11 झालवाडा, पैंगीण, काणकोण-गोवा

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा!

12

किर्लोस्कर बंधूचा

लोखंडी कोंकण नांगर

बैलाना ओढण्यास हलका

ढाळण्याची तऱ्हा लांकडी नांगराप्रमाणेंच नांगरट व चिखल करणें, दोन्हीच्या उपयोगी लाकडी नांगराच्या दुपटीनें काम करणार किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

do aqui.

Nos tempos que lá foram viveu na India um santo de nome Ecnata Suamim. De uma vez, quando o Suamim, tomado o seu banho no rio Krisnam e cumprida a sua obrigação religiosa, estava de caminho para a sua residencia, eis que um mouro, arrogante e orgulhoso, cospe-lhe no corpo.

Sem se queixar, o Suamim toma, de novo, banho, no Krisnam. Mas o mouro, julgando ter na barriga rei, repete a estupidez e o Suamim o seu banho. Por esta forma, o atrevido cuspiu cem vezes no Suamim, que outras tantas vezes, sem soltar nenhum queixume, lavou-se no rio Krisnam.

Deante dêste espectaculo, o impio mouro, impressionado pela santa paciencia- é a tal não cooperação -arrependeu-se sinceramente, da sua malvadez e pediu por fim perdão a Ecnata que lho concedeu, tambem, amavelmente.

Outra não é a feição do movimento do Mahatmá Gandhi, que á força do sofrimento pessoal seu e dos seus numerosos sectarios procura libertar a India das garras aduncas da agnia inglesa que, sem dó nem piedade, lhe está *debicando* no esqueletico corpo, olvidando de resto, que tem já dias contados- tal é o poder da alma que preside ao Gandhismo.

Acto eleitoral

Foram adiadas para o dia 29 do corrente as eleições que estavam designadas para 8 do mesmo mez.

Francamente, o adiamento não nos foi nenhuma novidade, dadas as circunstancias criticas em que Portugal se está debatendo,

¿Será, ao menos, *verdadeira* esta terceira designação? A ver vamos!

Estimamos

Em Durbate realisou-se em 1 do corrente- á iniciativa de *Desha-Sevac- Aria - Bal-Samaj*, a inauguração dum gabinete de leitura de nome *Ramadas-Varhan-Mandir*. A este acto que foi muito concorrido, assistiu tambem o sr. Lopes Pereira, administrador do concelho de Pondá, o qual dirigiu palavras de estimulo aos fundadores daquela simpatica instituição,

Jogo de azar

Continua infreni nos *zatras*, a despeito de ensurdecedora guerra que se lhe move!

Pelos modos não há maneira de isolar os *zatras* do jogo de azar que deles tem sido a alma. Paciencia!

¿Mas haverá quem decrete a separação dos jogadores e das autoridades *ambiciosas* que lhos consentem, *apiedados* pelo metal vil o pernicioso vicio?

Nos, todavia, continuaremos a clamar, chamar sempre contra o maldito mal, ainda que os seus cultivadores procurem, á porfia, *suicidar-se*, arrastando-se com sua gente, para o precipicio de miseria porque tantas vezes o cantaro vai á fonte, que lá fica...

Alma e corpo

A civilisação e progresso europeus e americanos tendem ao embelesamento, felicitação e acomodação do *Corpo*; a civilisação e o progresso asiaticos e em especial indianos estribam-se no embelesamento, felicitação e acomodação de *Alma*.

Sendo *mortal* o *Corpo* e *imortal a Alma*, só a civilisação e progresso desta dimanados é que portanto hão de viver, devendo reduzir-se a nada os derivados daquelo.

Ergo: o *Gandhismo* que se estriba na alma, não só há de triunnfar mas ainda, há de viver, eternamente.

लोक काय बोलतात

देशसेवक आर्यबालसमाज

आमच्या गोमांतकांत कोणत्याहि संस्थेची स्थापना करतानां जो उत्साह दृगोचर होत असतो तो कांहीं दिवसांनीं हळु हळु मावळत जातो. याचा परिणाम असा होतो कीं, त्या संस्थेचा उत्तरोत्तर उत्कर्ष होण्याऐवजीं खिळेहाट होत जाऊन ती अखेर नामशेष होण्याच्या पंथास लागते. जों पर्यंत हा वंशपरंपरेनें जडलेला रोग आह्मांला सोडून जाण्याचें चिन्ह दिसत नव्हतें तों पर्यंत आमच्या भावी उन्नतीची आशा करणें व्यर्थ होऊन जात असे. परंतु आनंदाची गोष्ट ही कीं तो काळ मागें पडून सद्याच्या प्रागतिक काळांत आमचें पाऊल लोकशिक्षणाच्या अंगणांत पुढें पुढें पडत चाललें आहे व ही गोष्ट निर्विवाद होय.

लोकशिक्षणाकडे प्रस्तुत आमच्या आधुनिक मंडळीचें लक्ष लागत आहे व सर्वसाधारण जनता त्यांच्या कार्यास मदत करीत आहे. अशीच मदत मिळत गेली ह्मणजे पुढाऱ्यानां आणखी कामें हातीं घेण्याला धीर व हुरूप येतो व सर्व जनतेला हि समाधान होतें. असो.

कांहीं वर्षामागें वाडी [फोंडा] गावांत कांहीं होतकरू तरुणाच्या प्रयत्नानें देशसेवक आर्य समाज या नांवाची एक संस्था अस्तित्वांत आली व त्यानंतर शेजारच्या तळावली गावांत "बाल समाज" या नांवाची दुसरी एक संस्था स्थापन करण्यांत आली. या दोनहि संस्थांचें उद्दिष्ट कार्य एकच होतें व तें शक्त्यनुसार देशसेवा करणें हेंच होय. देशसेवक आर्य समाज या संस्थेनें त्यावेळीं ज्या तत्वांच्या अनुरोधानें संस्थेचीं कामें चालवावयाचीं होतीं त्यांची माहिती हस्तपत्रकांच्या द्वारें दिलेली होती व ती बहुतेकांस माहित आहेच. या दोनहि संस्थानीं कांहीं काल पर्यंत यथाशक्ति लोकसेवेचें कार्य केलें व त्यानंतर कांहीं अपरिहार्य अडचणीमुळें त्या बंद झाल्या.

या संस्थांची उपयुक्तता किती होती तें मागाहून लोकांस कळूं लागलें व त्या दोनहि संस्थांचें एकत्र पुनरुज्जीवन करणें लोकहिताच्या दृष्टीनें इष्ट व आवश्यक असल्यावरून तशी कांहीं तरी व्यवस्था करण्याची कल्पना कित्येक तरुणाच्या मनांत दृढमूल होऊन बसली. या कल्पनेला बऱ्याच गृहस्थांचा पाठिंबा मिळून तीस मूर्त स्वरूप देण्याच्या हेतूनें दुर्भाट [फोंडा] येथें ता. २५।१२।१९२१ रोजीं एक सभा बोलावण्यांत आली. ही सभा सरकारी प्राथमिक शाळेच्या इमारतींत भरून सभेस वाडी, तळावली, बोरी आडपई, मावळण, दुर्भाट वगैरे ठिकाणचे रहिवासी जमले होते.

प्रथमतः श्री. श्रीरंग राघोबा शेणवी तळावलीकर यांनी सभेचा उद्देश सांगून सभेचें अध्यक्षस्थान श्री. भास्कर रुद्राजी नाईक प्रतापराव सरदेसाई यांनीं मंडीत करावें अशी सूचना पुढें मांडली. या सूचनेस श्री. बाळकृष्ण द० सुखटणकर यांनीं अनुमोदन दिल्यावर टाळ्यांच्या गजरांत अध्यक्ष स्थानापन्न होऊन त्यांनीं आभार प्रदर्शनात्मक भाषण केलें.

सभेंत श्री मुकुंद नाईक सरदेसाई, रा. महाबळेश्वर रु. नाईक प्र. सरदेसाई, रा. शांबाजी ना. नाईक प्र. सरदेसाई, रा. आपाजी वि. ना. प्र. सरदेसाई, रा. श्रीरंग रा. शे. तळावलीकर, रा. बाळकृष्ण द. शे. सुखटणकर वगैरे तरुणांची भाषणें झालीं व देशसेवक आर्य बालसमाज या नांवाची संस्था स्थापन करणें, सभासदांचीं नांवें पटांत नोंदणें, कामचलाऊ कार्यकारी मंडळी निवडणें, नियमावलीचा मसुदा तयार करण्यासाठीं कमिटी निवडणें, वरील संस्थेमार्फत श्री रामदास वाचन मंदिर या नांवाचें एक मोफत वाचनालय उघडणें व सामानाच्या खरेदीसाठीं एक स्पेशल फंड उभारणें इत्यादि गोष्टी संबंधाचे ठराव मांडण्यांत येऊन ते एकमतानें पसार झाले. वरील संस्थेची स्थापना झाल्याचें जाहीर झाल्यावरोबर जागच्याजागीं २५ गृहस्थानीं आपलीं नांवें सभासदांच्या पटांत नोंदून घेतलीं. मंडळींत अपूर्व हुरूप दिसून येत होता. स्पेशल फंडासहि त्याच ठिकाणीं बरेच आंकडे पडून ते जागच्याजागीं वसूल झाले.

शेवटचा ६ वा ठराव सरकारी शाळाखात्याचे इन्स्पेक्टर साहेबानीं संस्थेस जागा मोफत देऊन आपली सहानुभूति दाखविल्याबद्दल आभार मानण्याचा अध्यक्षांनींच पुढें मांडला व आभार प्रदर्शक पत्राचा मसुदा वाचून दाखविल्यावर त्यांचें समारोपात्मक भाषण होऊन सभेचें काम संपलें

बातमीदार.

कां मदत करा ?

ता. १ नव्हेंबरच्या अंकांत "मदत करा!" या मथळ्याखालीं जो निबंध प्रसिद्ध झाला तो आमच्या मतें बरा आहे; पण त्यांत लेखकानें "आह्मा हद्दीवरील मुक्या जनावरांवर कणेमोड्न जाण्याइतकी अवजड करांचीं ओझीं लादून सरकारनें आपली प्रजानुरंजनाची हौस पुरवून तर घेतलीच" वगैरे वगैरे जीं कांहीं. थोडीं विधानें प्रकट केलीं आहेत तीं आमच्यामतें अयथार्थ आहेत.

सरकारानें जो हा तीन आण्याचा कर ठेवला आहे तो पेडण्यापुरता तरी योग्य होय. असें आह्मांस वाटतें. कारण हा कर बसविण्या अगोदर पेडण्यांतील नागरिक व त्यांत सरकारी 'येंप्रेगाद' दर आठवड्यामागें नुसते 'फोल्गा' खातर ह्मणून आरंबोह्यापासून पेडण्यापर्यंत व पेडण्यापासून आरंबोह्यापर्यंत 'पासय' मारीत असत. ही एका अर्थानें बंद होऊन जी आरंबदपेठ फक्त पेडण्याबरच पोसली जात होती ती आतां तशी न होतां पेडण्यांतील पैसे व विनाकारण होणारा 'फोल्गा' करितां खर्च वांचला याबद्दल खरोखर सरकार स्तुतीस पात्र आहे. आतां हद्दीपलीकडे जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांस व ज्यांची तिकडे जमिन किंवा व्यापार धंदा आहे अशांस पास मिळत असतो. व मिळालेही आहेत त्याला पार्गेतील वशिल्याच्या घोड्यांचीं मुळींच गरज नसते. येवढें मात्र खरें कीं वैद्यांस पास मिळावा ह्या हेतूनें पिळखारयांतला इसमी जरी पुढें केला तरी पास मिळणें कठीण होईल; कारण जर सरकारानें पगारी वैद्य गावांत ठेवला आहे तर गावांबाहेरील वैद्य इकडे न येण्याविषयीं इकडील वैद्यानींच खटपट करणें इष्ट होय. तेव्हां तिकडील वैद्यांस पास मिळावा कसा याचा विचार लेखकानेंच करावा.

विचार केल्याशिवाय कांहीं न करूं नये अशी आमची लेखकांस सविनय प्रार्थना आहे कारण पुढल्या कालमांत लेखकानें अशी काय बहार उडवून दिली आहे कीं ती वाचतां वाचतां पोट दाबून धरण्याची पाळी येते. पहा! "ह्मकारितां ५०—७५ वऱ्हाडी मंडळी जर हद्द ओलांडूं लागली तर या गुन्हेगारी बद्दल अधीक उणे २५ रुपये भुर्दंड दाखल भरावे लागणार. ह्मणजे गरिबाच्या लग्न खर्चांत ही एक बाब उत्पन्न झाली असें ह्मण्यास हरकत नाहीं." शाबास लेखकबुवा! सद्गृहस्थ हो!! लग्नाकरितां ५० ७५ वऱ्हाडी मंडळी आणि गरिबाच्या लग्न खर्चांत २५ रुपये भुर्दंड हें किती अप्रयोजक आहे पहा! कारण जो गृहस्थ विवाहांत ५०—७५ वऱ्हाडी मंडळी नेणार तो गरीब कसा होऊं शकेल! ज्या गरिबास ५० । ७५ इसमास जेवण घालण्याची ताकद आहे त्या इसमास गरीब न ह्मणतां शहाणा गरीब ह्मटल्यास चालेल व जर खरोखरच शहाणा असेल तर लग्नांत भटजीबोवांस जी आठ आणे दक्षणा देण्याची ठरविली ती दोन आणे करील व ही बचत करांत वाटील धार्मीक. असो. हें झालें शहाण्या गरिबाचें. तेव्हां आतां खऱ्या गरिबाचें पाहूं. खरा गरीब ह्मणजे तो आपल्या लग्नास ५०-७५ मंडळी न नेतां जी सामुग्री व मंडळी खरोखरच लग्नाचे कामीं उपयोगी आहे तीच नेईल व आपलें काम करून घेईल, तेव्हां वाजवून ५० । ७५ मंडळी नेणारा इसम गरीब नसून त्याला गरीब ही संज्ञा दिल्यास राग न येणें माणसुकीचें होऊं शकेल काय?

भू-प्रदेश

—श्री. सारस्वत यांच्या गेल्या अंकांतील लेखांत "सन १९१२ पासून सन १९२१ पर्यंत" या ऐवजीं "सन १९१२' व "ताटा खालचीं मांजरें" या ऐवजीं "ताटा खालचें मांजर" असें छापलें गेलें. या चुकीबद्दल आह्मांस दिलगिरी वाटते.

—हाडदोळ व दुर्भाट येथील पत्रव्यवहार येत्या अंकीं.

Ao publico

Declaro eu abaixo assignado Antonio de Oliveira natural e morador da aldeia Xeldem do concelho de Quepem da freguesia de Tilamola das Novas Conquistas da idade de mais ou menos (58) anos, da casta Curumbim Gaudê que sou muito pobre e convertido da religião catolica *Romana* há mais de 33 anos, isto é, deixei os maus costumes dos meus pais, quando era da idade de 25 anos. Desde esta data estou trabalhando por minha penitencia da forma como sei. Desejo tambem dar disto conhecimento a todos até eu morrer, lendo ou descrevendo por minha boca a vida de Jesus, porisso que me convenço de que todos *nós* somos irmãos. E este será o meu modo de ganhar pão diario.

Tilamola, 1 de janeiro de 1922
Perto da Egreja.

Antonio da Oliveira

Anuncios

सुरू झालें

भारतमित्र

1

मासिक पुस्तक

यांत राष्ट्रोन्नतिपर विविध विषयांवर, कसलेल्या लेखकांचे उपयुक्त व मनोरंजक लेख येत असतात. वा. व. ट. ख. सह आगाऊ दोन रुपये. जाहिराती व लेख पाठविणाऱ्यांनीं प्रत्येक महिन्याच्या ८ तारीखपर्यंत पाठवावे.

पत्ता— मॅनेजर 'भारतमित्र'
रिवण—गोवा

COMUNIDADE DE TOROFO DE MOLCORNEM

Por ordem superior faz-se publico que fica prorogado o praso para a cobrança voluntaria da divida de foros discreminados e outras dividas da sobredita Comunidade do ano de 1921 até o fim de Janeiro corrente. Findo este praso serão relaxadas as ditas dividas seguindo depois os seus ulteriores. A 1 de janeiro de 1922. 2

O escrivão
Ramacrisna Ananta Narcoruim

पी. व्ही विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

6

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी बनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे.

शास्त्रप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्त्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

माल चोख किंमत रोख

तुह्मांला सुंदर खुर्च्या
7 निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरीं कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम

टीपः—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट-बार्देस.

कै. जनार्दनपंत कीर्तनी यांचें सचित्र चरित्र

रा. रा. मुकुंद विठोजी नाईक प्रतापराव सरदेसाई यांनीं लिहिलेलें व विद्वानानीं पसंत केलेलें रा. जनार्दनपंत कीर्तनी यांचें चरित्र आमच्याकडे विक्रीस तयार आहे. सदरहू चरित्र सरळ व सोप्या भाषेंत लिहिलें असून तरूण पिढीला तें आदर्शभूत असेंच झालें आहे. वाचनप्रिय गृहस्थानीं हें पुस्तक वाचून त्याचा अवश्य फायदा घ्यावा. मनुष्यानें आपलें जीवित उच्च व पवित्र कसें बनवावें हें त्यांत फारच चांगल्या रीतीनें वर्णिलेलें आहे. पुस्तकाची किंमत सहा आणे. पोष्टाचीं तिकिटें पाठऊन अगर व्ही. पी. नें मागणी करावी

पत्ताः—वैकुंठ विठ्ठल शेणवीं खडेपारकर. मार्मगोवा-वास्को. गोवा. 3

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

3

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

4

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस नाजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवी कीर्तनी
मडगांव—गोवा

त्वरा करा! त्वरा करा!

अमुल्य संधि दवडूं नका!!

आबाल वृद्धांस व गरीब श्रीमंतांस शोभेसे व फायदेशीर असा आमचा कपडे शिवण्याचा कारखाना मोठ्या जोरांत चालू असून, त्यांत शिवाई काम शिकणाऱ्याचे कायदेशीर रिफोर्म शिवतात. तसेंच कपडे कापण्यांत सहज रीतीनें फायदा करून घेण्याची कुशलता वा शिपरी ज्ञान देऊन, इतर कलाकौशल्य विषयक माहितीहि घरच्याघरीं पुरविणारी पुस्तकें माफक दरानें आमच्याकडे विकली जातात. एकदां अनुभव घेऊन खात्री करा व आपल्या मित्रमंडळीपाशीं शिफारस करा अशी आग्रहाची विनंति आहे. विशेष माहितीसाठीं ॥ आण्याचे टिकीट खालील पत्त्यावर पाठवा.

सूचनाः — आमच्या येथें चांगल्या तऱ्हेच्या, टिकाऊ गांधी टोप्यादि मिळतात. टपालानें व्यवस्थित रीतीनें पाठवूं.

सत् कृष्ण प्रभू गांवकर
8 खालचावाडा, पैंगीण, काणकोण गोवा

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा!

9

Furrow
4 inches deep
& 8 inches wide

बैलांना ओढण्यास हलका
आपल्याची तऱ्हा लांकडी नांगराप्रमाणेंच नांगरट व चिखल करणें, दोन्हींच्या उपयोगी लांकडी नांगराच्या दुपटीनें काम करणारा
किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

द्रोगारी आर्यन

नवीन—गोवा

5

आयोनिक फार्मसी, राणाघाट केमीकल वर्क्स, सांडु व शेडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, कर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि काडलिव्हर केपलर, कोल, पालोल वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लंवदे

Escrevem-nos

A disposição do art. 206 da Carta Organica que marca o numero de vogais que deverão ter as Camaras Municipais desta Colonia concede apenas tres deles á das Novas Conquistas.

Porem o art. 43 do Codigo Administrativo vigente dispõe que nas Camaras Municipais da 2ª ordem (onde felizmente entram quasi todos os concelhos das Novas Conquistas por terem mais de 15000 habitantes e nº suficiente dos eleitores inscritos, deve haver 7 e 5 membros nas da 3 a. ordem.

O Concelho de Pondá, por exemplo, tem quasi 50.000 habitantes, estando inscritos no recenseamento 500 eleitores pouco mais ou menos que sabem ler e escrever o portugues.

Nestas condições seria justo e equitativo conceder-lhe pelo mesmos 5 vogais

Chamamos porisso a atenção do ilustre chefe da Provincia para o referido assunto.

Manipanso...

Lê-se que o sr Prazeres da Costa, *eterno e historico* deputado está mourejando por êstes últimos dias por debaixo da atmosfera protectora de Londres por causa de *disgostos* politicos que teve que saborear em Portugal.

Parece ser *blague* tal noticia pela simples razão do prazer nunca poder ter disgosto. A existencia do prazer significa a negação do disgosto.

E, como diabo, portanto, o sr Prazeres de quem todos os indios-incluindo o sr Alfredo Rodrigues- são amigos, pode sofrer disgostos?

O céo não é a terra, o sr Tinoco não é o sr. Rodrigues, o sr. Amorim não é o sr Maravilhas .....

E só o prazer pode ser disgosto, digam lá?

Congresso

O Congresso Nacional Indiano teve, neste ano, o milhor exito em Ahamadabad. Mais de vinte mil pessoas com o traje de *Kadi* e *Gandhicap* assistiram ás sessões do mesmo Congresso que deliberou manter firme o movimento de *não cooperação* aprovando tambem entre outras moções, a de envidar os milhores esforços por forma a que se organisem em grande escala os exercitos de voluntarios. O patriota Dás mandou dizer da prisão que ele muito gostaria se cada indio se fizesse voluntario a valer, porisso que nisto residia o rapido triunfo do *Svarajie*

E os patriotas *di cà* que são filosofos, por excelencia, supõe que a milhor maneira de conseguir a autonomia é a discussão enciclopedica de balcões, reforçada pelas estiradas prosas do jornalismo e mais o insulto reciproco!

Cada terra com seu uso...

मुरगांव--जेटी--मराठी शाळेचा

वार्षिक रिपोर्ट व बक्षिस समारंभ

वर नमूद केलेल्या शाळेची वार्षिक परीक्षा ता. २२ डिसेंबर पासून सुरू करून ता. २५ रोजीं सायंकाळीं २ ते ४ वाजेपर्यंत विद्यार्थ्यांकडून 'शीलं परं भूषणं' ह्या नाटिकेचा प्रयोग करविण्यांत आला. शाळा मास्तर रा. रा. भिकाजी बाबूराव प्रभू यांनीं सदर प्रयोग मुलांकडून तयार करविण्यांत फारच मेहनत घेतल्यामुळें प्रयोग उत्तम घठला. परीक्षक मंडळांत [१] रा. पांडुरंग जयराम देसाई, हेडमास्तर वास्कोदि गामा. [२] मे॥ मुल्ला उस्मान खासगी मराठी शाळा मास्तर, वास्कोदिगामा [३] रा. शांताराम विनायक नाडकर्णी (सांवतवाडी हायस्कुलांत ७ वी इयत्ता पास झालेले) हे होते.

नाटिके करितां व बक्षिस समारंभाकरितां स्टेज व शाळा सुशोभित करण्यांत आली होती. मध्यभागीं श्री. सरस्वतीची तसबीर लावण्यांत आली होती.

सभास्थानीं रा. मंगेश विश्वेश्वर देसाई ब्रिटिश कस्टम इन्स्पेक्टर, रा. नारायणराव खळेकर, रा. त्र्यंबक गणेश सोहनी, रा. वामनराव पंडीत, रा. रामचंद्रराव पाठकर, रा. गोविंद कामत ह्मामाय, रा. विनायक सखाराम कंठक वगैरे सर्व मंडळी आल्यावर बक्षिस समारंभास सुरवात झाली. चाली प्रमाणें रा. देसाई इन्स्पेक्टर साहेब यांची अध्यक्षस्थानीं योजना झाल्यावर मुलांमुलींकडून मधुर आवाजांत स्वागत व ईशस्तुतीपर गाणें ह्मणण्यांत येऊन अध्यक्षांच्या गळ्यांत पुष्पहार घालण्यांत आल्यावर अत्तरगुलाब व पानसुपारी वाटण्यांत आली. नंतर अध्यक्षांनीं शाळाचालक, शिक्षक व परीक्षक यांचें अभिनंदन करून शाळेची उत्तरोत्तर भरभराट व्हावी अशी आशा व्यक्त केली. व मुलाना इंडस्ट्री विषय समजावून देण्यांसाठीं शिक्षकांस व चालकांस योग्य त्या सूचना करून आपलें भाषण पुरें केलें. नंतर शाळेचे चालक रा. शांताराम काशीनाथ दणाईत यांनीं खालीं दिल्याप्रमाणें वार्षिक रिपोर्ट वाचून दाखविला.

'सभ्यगृहस्थ हो, ही शाळा जवळ जवळ आज तागायत ३० वर्षे पर्यंत चालत आलेली आहे. परंतु ह्या वर्षी कांहीं मेंबरांच्या साहाय्यानें ही शाळा ऊर्जितावस्थेस येत आहे. ही शाळा फक्त येथील मुरगांव जेटी रहिवासी यांजवरच अवलंबून आहे. ईशकृपेनें मेंबरांच्या अंतःकरणामध्यें शिक्षणाची अभिरुचि वाढत गेल्यास हिचें हल्लींचें रूप पालटून ज्यास्त प्रमाणानें नांवलौकिकास येईल अशी आशा बाळगून ह्या वर्षाचा रिपोर्ट खालीं नमूद करतों.

जमा

प्रवेश फी	१७-४-०
शाळेची फी	१११-१३-०
मेंबरांची वर्गणी	१०२-८-०
एक आणा फंड	२१-१२-०
एकून जमा	२५३-५-०

खर्च

मास्तराचा पगार	१८६-०-०
शाळाव्यवस्थेसाटीं खर्च	३८-११-०
मेंबरांकडून येणें बाकी	२८-१०-०
एकून रु.	२५३-५-०

आज शाळेंतील मुलांची संख्या ६० वर आहे. फी वसूल अदमासें १५ रुपये. हूर्ती शाळेंत ४ इयत्ता पर्यंत शिक्षण दिलें जातें. ५ वा वर्ग काढण्याचा चालकांचा विचार आहे, परंतु द्रव्यद्वारा होणारी मदत कमी असल्यामुळें ती जबाबदारी मेंबरांच्या माथीं येऊन पोंचते. तरी याबद्दल मेंबर लोक विचार करून योग्य तें करतीलच. मुलांची संख्या ६० असून मास्तर एकच आहेत त्या अर्थी साहजिकच शिक्षण परिपूर्ण मिळणें अशक्य आहे. शिक्षणाची अभिरुचि असणारे आमचे मेंबर लोक याचा योग्य तो विचार करून आणखी एखाद्या मास्तरांची नेमणूक करतील अशी दृढ इच्छा बाळगून हा त्रोटक वार्षिक रिपोर्ट पुरा करितों.

नंतर चालकांच्या सूचनेवरून रा. शांताराम विनायक नाडकर्णी यांनीं वरील रिपोर्टास उद्देशून जोरदार भाषण केलें. तदनंतर पास झालेल्या ३६ मुलांस अध्यक्ष रा. देसाई यांजकडून बक्षिस पुस्तकें वाटण्यात आलीं. तसेंच एक बक्षिस पुस्तक (कै. रा. जनार्दन माधव कीर्तनी यांचें चरित्र) चांगल्या वर्तणुकी बद्दल तिसऱ्या इयत्तेंतील विद्यार्थी शांताराम नारायण पंडीत यास देण्यात आलें. शेवटीं शाळेच्या मुलांसह परीक्षक व सभास्थानीं बसलेले मेंबर वगैरे प्रमुख मंडळीचा फोटो घेण्यांत येऊन समारंभ पूर्ण करण्यांत आला. कळावें हे विनंति.

मुरगांव-हार्बर, ता. २६-१२-२१
डि. फं. १ रु.

सेक्रेटरी
जेटी- मराठी शाळा

Conferencias

O nosso director realisou tres conferencias de propaganda civica, nos dias 30 e 31 de Dezembro findo em Sanguem e no dia 2 de corrente, em Cacorá.

Os nossos patricios

Os srs Xencor Ramachondra Narcornim e Balchondra K Sirvoicar, inteligentes jovens que se encontram em Portugal, estão fazendo crescentes progressos nos estudos que ai estão cursando, pelo que os felicitamos cordialmente

Em Durbate

A mocidade patriotica de Durbate vai envidando os seus milhores esforços por forma que se difunda com facilidade nas classes proletarias a educação civica, para o que fez ressurgir sob a denominação de *Desha-Sevak-Aria Bal Samaj*, fundindo em uma só instituição, as duas asssociações que lá existiam.

Felicitamos a mesma mocidade, porque provou que está convencida de que estamos numa epoca de obras e não de parlas balofas, questõis de comadres, insultos mutuos, aparatos espalhafatosos, coisas em que ainda parece estar chafurdado certo espirito ruim e mau, prejudicando-se.

भारत
गुरुवार पौष्य शु० ७ मी १८४३

लोकशाहीची लाट

परित्राणाय साधुनां:
विनाशायच दुष्कृताम् ।
धर्म संस्थापनार्थायः
संभवामि युगेयुगे ।

भगवान श्रीकृष्णाच्या वरील उक्तीचें प्रत्यंतर पाहण्यास चालू युगांतील जनतेस गेल्या युगांतील इतिहासाकडे धांव घ्यावी लागत असे. कारण, दुर्जनांकडून साधूंचा छळ व धर्माची अवहेलना यांचा कळस होण्यास एक युगाचा काल लागत असून त्या वेळेस परमेश्वरास सद्धर्माची संस्थापना व दुर्जनाचा विनाश करण्यास ह्या जगांत अवतार घ्यावा लागतो. व तसा काल हल्लीं आला असल्यामुळें वरील उक्तींत ध्वनित केल्याप्रमाणें परमेश्वरानें महात्मा गांधी ह्यांच्या रूपानें ह्या जगांत अवतार घेऊन आमच्या प्रत्यंतरासाटीं मागील युगाकडे धांव घेण्याचा त्रास चुकविला आहे, असें ह्मणावें लागतें.

गेल्या पंधरवड्यांतील ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील चळवळीची जी हकीकत प्रसिद्ध झाली आहे, तिच्यावरून पाहतां वैभवमदानें धुंद झालेल्या दुर्योधनासहीत त्यांच्या शंभर बंधूंची होळी पांच पांडवांस हातांत धरून श्रीकृष्णास ज्याप्रमाणें करावी लागली त्याचप्रमाणें, पांच मुखांच्या जनतेस हातांत धरून महात्माजींनां, अधिकारमदानें धुंद झालेल्या अधिकारी वर्गाची रग जिरवावी लागत आहे. स्वतःच्या अंतरांमुळें आपल्या उद्दट पोरांपुढें कांहींहि न चालून त्यांच्या दुष्टपणामुळें धृतराष्ट्रास असें आपलें सार्वभौमत्व गमवावें लागलें त्याच प्रमाणें इंग्लंडास, [illegible] रोकॉंसीच्या उद्दट व आततायीपणामुळें, आयर्लंड व हिंदुस्थानवरील आपली साम्राज्यसत्ता गमवावी लागणार हें स्पष्ट दिसत आहे.

आज अनंत वर्षांपर्यंत एकंदर जग ज्या मार्गाच्या शोधांत होतें व महात्मा येशु ख्रिस्तास ज्याची वरीच कल्पना झाली होती त्या, जगांत शांतता प्रस्थापन करण्याच्या मार्गाचा ह्मणजे असहकार योगाचा शोध लावून त्याचा योग्य उपयोग केला असतां परिणाम काय होत असतो हें महात्माजींनीं जगाच्या निदर्शनास आणून दिलें आहे. ज्या कल्पनेच्या जोरावर ख्रिस्तानें महान अशा रोमन साम्राज्याच्या शक्तीची परवा न करितां, आपलीं तत्वें जनतेच्या अंतःकरणांत भिनवून, आपल्या धर्माची प्रस्थापना केली त्याच प्रत्यक्ष असहकारितेचीं तत्वें महात्माजींच्या उपदेशानें त्यांच्या अनुयायांच्या अंतकरणांत इतकीं खोल रुजलीं आहेत कीं, इंग्लंडचा कधींहि न मावळणारा सूर्य आपल्या तेजानें किंवा प्रखरतेनें त्यास दिपवूं किंवा तापवूं शकणार नाहीं. किंबहुना महात्माजींच्या सात्विक कृतीची संततधारा पडत वाढलेल्या जनतेच्या आत्मप्रत्ययाच्या रोपाला ह्या सूर्याचा कडकपणा मुळींच कोमेजवूं शकणार नाहीं असें ह्मटलें पाहिजे.

महात्माजींच्या उपदेशानें उचंबळले ही लोकशाहीची लाट इतकी जबरदस्त

ANUNCIOS

सुरू झालें

1

भारतमित्र

मासिक पुस्तक

यांत राष्ट्रोन्नतिपर विविध विषयांवर, कसलेल्या लेखकांचे उपयुक्त व मनोरंजक लेख येत असतात. वा. व. ट. ख. सह आगाऊ दोन रुपये जाहिरासी व लेख पाठविणाऱ्यांनीं प्रत्येक महिन्याच्या ८ तारीखपर्यंत पाठवावे.

पत्ता — मॅनेजर 'भारतमित्र'
रिवण–गोवा

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2 ° oficio que esto assine, vão ser vendidos em hasta publica á porta do Tribunal judicial da Comarca situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 10 do seguinte mez de Janeiro. as 12 horas e pelo preço superior ao da avaliação os seguintes bens: 1 ° Metade do predio denominado 'CHITO' da cultura de coqueiros- avaliada em 100 rupias, 2 ° quarta parte do predio denominado 'GORGINA' da cultura de coqueiros, ariqueiras e outras arvores avaliada em 150 rupias, Predio denominado 'BABNIALEM' da cultura de coqueiros ariqueiras jaqueiras e outras arvores, avaliada em 50 rupias 4 ° Predio denominado 'MADEM ou XABI BIDOTICAN da cultura de coqueiros e outras arvores avaliada em 50 rupias. 5 ° Metade da varzea denominado CHANFDOL da cultura de arroz. avaliada em 200 rupias, 6 ° Predio denominado 'AMBLI' da cultura de coqueiros avaliada em 5 rupias 7 ° Metade do predio denominado 'CAROICASANA da cultura de arroz avaliada em 15 rupias, 8 ° Metade do predio denominado MADEM CUMBO da cultura de arroz avaliada em 50 rupias, 9 ° Predio mixto de palmar e arecal denominado 'GURGINA da cultura de coqueiros ariqueiras e outras arvores, avaliado em 30 rupias, 10 ° Metade do predio de varzea denominado SORODGALI da cultura da arroz, avaliado em 100rupias, 11 ° Metade do predio denominado POLEM da cultura de coqueiros avaliado em 150 rupias, os ultimos dois sitos em Polem e os restantes em Loliem e discritos na Conservatoria do registo predial desta comarca respectivamente sob os nos. 10674, 12041, 12030 12031 12037, 12032, 12038, 2039, 10673, 10675, e 11883, não constando dos autos os numeros da matriz. Penhorados nos autos de execução comum que Govinda Subraia Boto, de Loliem como cessionario de Subodri Porbina e seu marido Anauta Pundolica Porobo Gauncar da dita, promove contra Subodra Porbina por outro nome Emuna, viuva de Nilcouta Balcrisna Porobo e seus fiadores Guno Ananta Boto, e mulher da dita de Loliem como pertencentes a estes. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os co-proprietarios e quinhoeiros para deduzirem os seus direitos nos termos e sob as penas da lei, e a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este

Quepem, 10 de Dezembro de 1921.

O escrivão de Direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
O Juiz de direito
2 a. vez] *J. Seabra* 2

3

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

3

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक— पांडुरंग शेणवीं कीर्तनी
मडगांव–गोवा

ड्रोगारी आर्यन

4

नवीन–गोवा

आयोनिक फार्मसी, राणाघाट केमीकल वर्कस, सांडु व संडु फार्मसी यांचीं सर्व औषधें; तसेंच अमृतांजन, कर्णिक मिक्श्चर, आतंकनिग्रह गोळ्या आणि काडलिव्हर केपलर, कोल, पालाल वगैरे युरोपियन पेटंट औषधें माफक दरानें मिळतात.

मालक— नरसिंह प्रभू लंवदे

पी. व्हा विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

5

मडगांव- गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे.

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

माल चोख किंमत रोख

तुम्हांला सुंदर खुर्च्या

6

निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें

उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान

पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम — माफक दाम

टीपः—कुशल सुतारांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनां खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट–बार्देस.

त्वरा करा! त्वरा करा!

अमुल्य संधि दवडूं नका!!

आबाल वृद्धांस व गरीब श्रीमंतांस सोयस्कर व फायदेशीर असा आमचा कपडे शिवण्याचा कारखाना मोठ्या नेटांत चालू असून, त्यांत शिलाई काम शिकण्याचे कागदी फिर्मा मिळतात. तसेंच कपडे कापण्यांत सहज रीतीनें फायदा करून घेण्याची कुशलता या विषयीं ज्ञान देऊन, इतर कलाकौशल्य विषयक माहितीहि घरच्याघरीं पुरविणारीं पुस्तकें माफक दरानें आमच्याकडां विकलीं जातात. एकदां अनुभव घेऊन खात्री करा व आपल्या मित्रमंडळीपाशीं शिफारस करा अशीं आग्रहाची विनंति आहे. विशेष माहितीसाठीं ॥ आण्याचे टिकीट खालील पत्त्यावर पाठवा.

सूचनाः — आमच्या येथें चांगल्या तऱ्हेच्या, टिकाऊ गांधी टोप्याहि मिळतात. टपालानें व्यवस्थित रीतीनें पाठवूं.

मर्तू कृष्ण प्रभू गांवकर

7 मालवाडा, पैंगीण, काणकोण-गोवा

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा!

8

किर्लोस्कर बंधूंचा

लोखंडी कोंकणी नांगर

वलाना ओढण्यास हलका

... लांकडी नांगराप्रमाणेंच ... उपयोगी

... डी नांगराच्या दुपटीनें काम करणारा.

किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये.

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी जि. सातारा

Pelo menos, é o que nos anima a esperança, *ta bôa de salvação* dos menos favorecidos da fortuna.

A Cesar...

Um colega nosso houve por bem tecer elogios rasgados ao sr. Alfredo Rodrigues, quando este funcionario deixou *inopinadamente*, a *suprema* direcção dos serviços fazendarios.

Teriamo-lo feito outro tanto se o mesmo funcionario não tivesse ilegal e tristemente, celebrisado a sua carreira oficial pela escandolosa galopinagem eleitoral a favor do *Manipanso*...

Tirado este e outros senões não há duvida que o sr. Rodrigues honrou o alto lugar que ocupou, honrando-se, tambem a si proprio.

A Cesar o que é de Cesar.

Impossivel ?!..

Não há nada que neste mundo de Cristo seja impossivel.

Atè Miss Tarabai que divertiu o nosso Zé-povinho, aliviando-lhe a magra algibeira, confirmou, pelas suas proesas ...*acrobaticas*, a verdade do principio, acima exposto.

Se o impossivel se torna possivel no mundo acrobatico que é muito mais complicado que o mundo de sciencias economico-sociais não sabemos a razão porque sem aumento de novos impostos e mais vergonhas de *tres tangas* se considera impossivel o equilibrio financeiro.

E' que, pelo que parece, os do *poleiro* e, justamente, são estes que recebem mais e pagam menos, não querem *incomodar*-se...

But:...Quem boa cama fizer nela se deitará.

Em Rivona

Os habitantes desta aldea e de Colomba, do vasto concelho de Sanguem vão pedir, segundo no-lo informam um carteiro que faça diaria e regularmente distribuição postal domiciliaria naquelas aldeas onde a estação postal e a regedoria e o chefe èo regedor sendo gratuitas e *ad honorem* as suas funcções...postais!

E os distinatarios são obrigados a ir buscar a correspondencia na regedoria onde, por falta de quem a distribua, dorme sono profundo, muitas vezes dias inteiros.

Tem rasão os habitantes das aldeas Rivona e Colomba e, porisso, não nos resta a minima duvida que a sua pretenção justa como é, serà imediatamente atendida.

Incrivel!

Informam-nos que um funccionario grando, mercê da sua alta qualidade e posição burocratica conseguiu contrair um emprestimo hipotecario do valor superior ao dos seus bens.

O nosso informador que não é gratuito não nos declara o nome do acusado nem nos indica qualquer *sinal* que o caracterise prometendo-nos, apenas fornecer oportunamente, varios dados de *criar bicho* e *levantar rabicho* como sucedia a um tal *bobo* italiano do circo da *Tarabai* sobre o mesmo alto empregado...

Nós que não somos exigentes, aguardamos a realisação de tais promessas, *oportunamente*.

Queixas

O *Bharat* aceita-as venham donde vierem, contanto que nos sejam dirigidas, devidamente reconhecidas.

E'claro que, desde logo, não as publicaremos no jornal: entedenremonos antes de mais e á nossa custa, com as entidades oficiais a que disserem respeito publicando, depois, o resultado de nossas tentativas, quando desto houver a necessidade.

Em todo o caso, porem, os interessados terão informações detalhadas sobre suas queixas, tambem à nossa custa.

E' mais um serviço que o *Bharat* pretende prestar ao publico quando queira

Trabalho e sorte

Diga o que disser a filosofia, quando o Trabalho e Sorte luctam prevalece sempre o dominio desta ultima

Um funccionario, por exemplo, trabalha por mãos e pés por *cimentar* se num lugar, mas, quando menos espera, é pela Sorte deslocado dêle abruptamente

Um deputado trabalha *manibus e pedibus* que tambem por passar lá fora o não confundam com o nosso *Simbolo indiano* como amigo dos do dentro; eis, quando a Sorte lhe anu a todo o seu trabalho.

E', pois verdade que o Trabalho põe e a Sorte dispõe.

श्रीशांतादुर्गा वाचनमंदिर

कुंकळ्ळीतील ह्या संस्थेच्या तृतीय वार्षिकोत्सवारंभीं श्री. भास्कर भ. केणी यांनीं स्वतः रचून गायलेलीं पदें—

ईश स्तवनपर पद. चाल—प्रेमसेवा

विनति करितसें प्रभु पदांबुजीं तुझ्या ॥
राखीं चिरतमय संस्थेसी सुखीं आमच्या
॥धृ०॥ त्वत्कृपा सीकरा। शिखरीं हिजवरी सदा। हे प्रभु दयांभोदा।
परिस विनतिस या ॥१॥

स्वागतपर पद. चाल—सुस्वागत करितों.

स्वागतं प्रेमदला स्वीकारा ही विनति॥धृ
वार्षिकोत्सवा विरजांनो। अनुरक्त मदिय बंधुनो। धीमान, श्रीमान, सुजनांनो। क्षीरिं मिश्री विघळलीं आगमनें
तुमच्या तीं ॥१॥ ही कन्यारूप संस्था तुमची। स्वशक्ति वेंचि तरीं कसची!
दावितां प्रेम जें त्याची! होईल बरें उतराई जन्मजन्मांतीं ॥२॥

—"श्रीगीता वाचनाचें महत्व" या विषयावर एक निबंध लिहून पाठविणाऱ्यास त्याच्या योग्यतेप्रमाणें श्रीगीतारहस्य व मंडह गीता वगैरे पुस्तकें बक्षीस मिळणार आहेत, असें 'श्रीगीतावाचन प्रसारक' मुंबई ह्या संस्थेनें प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें ज्या उमेदवारानीं उपरोक्त विषयावर निबंध पाठविले त्यांतील पास झालेल्या आठ जणांपैकीं ५ व्या नंबरास रा. दामोदर उर्फ पै रायतुरकर मडगांव यांचा निबंध पास होऊन त्यांस एक शुद्ध मंडहगीता बक्षीस मिळाली.

जातीद्वेषाचें दळण!

श्री. ना. अ. शे. वांदिवडेकर यानीं, गेल्या ८ च्या भारताच्या अंकावर "श्री शि. प्रभूचें स्मारक व आक्षेपकांचा भ्रमनिरास" या मथळ्याखालीं एक पत्र प्रसिद्ध करून, आपल्या ३ नव्हेंबरच्या अंकांतील जाहीर विनंतीवर आलेल्या अनेक टीकात्मक पत्रांतील आक्षेप खोडून काढण्याचा प्रयत्न केला आहे. वादाचा विषय होऊन राहिलेला समारंभ, उरकून गेल्यावर त्या वादांत शिरण्याचें कारण नव्हतें; तरी पण त्या पत्रांत, लेखकानें इतरांप्रमाणें मजवर जे खोडसाळ आरोप केले आहेत त्यांचें निराकरण करणें जरूर आहे. सदरील पत्रांत माझ्या "जबाब द्या" या पत्रास अनुलक्षून जो मजकूर आला आहे; त्यांत त्यांनीं माझ्या प्रश्नाचीं समर्पक उत्तरें देण्याचें टाळून फक्त कांहीं शेलक्या शेलक्या विशेषणांनींच भ्रमनिरासाचा आव आणला आहे. मजकुराच्या आरंभींच भावना प्रधान-आक्षेपक या विशेषणानें मला संबोधून, मागितलेला जबाब शोधण्यास पारलौकिक जगांत जावें लागेल असें म्हणण्याचें निमित्त पुढें आणलें आहे. पण श्री. वांदिवडेकरांसारख्या भावनाशून्य अंतःकरणाच्या माणसांना इंग्रजी नोकरशाहीच्या हातास हात लावून, स्मारकाविषयींची जाहीर विनंति प्रसिद्ध करण्यास सांगितलें होतें कोणी? ज्यानां श्रीशिवाजीमहाराजांचा आत्मा परलोकाशिवाय दुसऱ्या कोठें तरी सांपडण्यासारखा आहे हें माहीत नाहीं, त्यांच्या मनांत, महाराजांविषयींच्या कोणत्याही भावना असूं नयेत हें आश्चर्य नव्हे. मृतात्म्यांशीं बोलण्याचे सत्यमार्ग त्यानां पसंत नसले तरीं श्री. केळुसकरांचें श्री. शि. महाराजांचें चरित्र त्यानीं वाचावयास घेऊन त्यांत महाराजांचा आत्मा सांपडतो कीं नाहीं हें पाहावयाचें होतें. पण त्यानां ही उठाठेव पाहिजे कशाला? युवराज स्वागताच्या धांदलींत आपणहि आंत शिरून राजे महाराजे, सरदार मानकरी यांत सामील व्हावें हीच भावना नव्हे हाच हेतु धरून महाराजांच्या स्मारकाची यांनां आठवण झाली आहे. दुसरें काय? मृतांचे आत्मे त्यांच्या चरित्ररूपानें आम्हांजवळ तत्पर असतात, हें समजण्याइतकें ज्ञान त्यांना असलें तरी, युवराजस्वागताच्या गडबडींत तें विसरून जाणें शक्य आहे म्हणूनच हा दोष त्यांच्यावर लादण्यास मी इच्छित नाहीं. यापुढें तरी तें चरित्र वाचून त्यानी माझ्या प्रश्नात्मक सप्तार्थाचें निवारण करावें. माझ्या लेखांत त्यांनां धर्मवेड अथवा धर्मविषयक फाजील दुराग्रह दिसला असला तर, तो माझा दोष नसून, त्यांनीं लावलेला सत्यसमाजी अतएव धर्माभिमानशून्यतेच्या चष्म्याचा दोष असावा. बाकी ते ज्याला धर्मवेड ही संज्ञा देत असतात, तसलें धर्मवेड उपरोक्त चरित्रांत त्यानां भरपूर पाहावयास मिळेल.

मी इं. न्या. कॉंग्रेसच्या प्रवाहांत सांपडलो असेना!! पण "या आमच्या गोवा प्रांतावर ब्रिटिशांचा अमल आहे, आणि आम्हीं पो. नागरिकांनीं सुद्धां कॉंग्रेस मधून असहकारिता पुकारून, स्मारकावरच्या बहिष्काराचा प्रश्न केव्हांच सोडून ठेविला आहे.' असें विधान कधींच केलें नाहीं, इतकेंच नव्हे तर माझ्या पत्रावरून तसें ध्वनित सुद्धां होत नाहीं. असें असतां श्री. वांदिवडेकरानीं माझ्या "सदरील समारंभास हजर रहावें किंवा न रहावें हा प्रश्न कॉं. बाळे उर्फ असहकारितावादी यानीं हिंदुस्थानदेशाच्या दृष्टीनें सोडविलाच आहे. त्यास हजर राहून आपलें हसें व देशाचें नुकसान करून घेण्यास कोणीहि धजणार नाहीं. या वाक्याचा तसा अर्थाचा विपर्यास करावा, हें त्यांच्या तीदांस शोभणारें नाहीं.

त्यांच्या म्हणण्याप्रमाणें "श्री शिवरायाचें स्मारक त्यांच्या मृतात्म्यास संतुष्ट करण्यासाटीं होत नसलें तरी, तें त्यांनीं आमरण बाळगून आचरणांत आणलेल्या ध्येयाशीं विसंगत होणें इष्ट होईल काय? व तें तसें झालें तर त्याचा महाराष्ट्रीय जनतेच्या कर्तव्यबोधार्थ उपयोग होईल काय? याचा विचार त्यांच्या पत्रांत झालेला दिसत नाहीं. अथवा ते तरी कां करितील? गोब्राह्मणप्रतिपालक म्हणवून घेणारे, श्रीसमर्थांचें शिष्यत्व पत्करणारे, श्रीतुकाराम महाराजांच्या शीघ्रार्थ रानांतून भेटीस येणारे, गायें मारावयास नेणाऱ्या खाटकास खुद्द विजापुरांत कंठस्नान घालणारे, आपल्या अंगांत श्रीभवानीचा संचार झाला आहे म्हणून आपल्या एकनिष्ट मावळ्यांस सांगणारे, धर्मासाठीं व देशासाठीं आपला प्राण खर्ची घालणारे, स्वदेशी राजांचे दरबारांत भालदारी पत्करीन, पण परदेशी व परधर्मी सार्वभौम सत्तेंतील राजेपणाच्या जाहगिऱ्या मानमरातब लाथाडून टाकीन; असें रजपुत राजे मानसिंग यांस ठाम सांगणारे श्रीशिवाजीमहाराज, यांना मनोदया त्यांच्याच वंशजांकडून जर राखली जात नाहीं तर; मृत होऊन गेले त्यांच्या ध्येयांचा विचार करून अनायासें प्राप्त झालेला हा राजपुत्र स्वागत योग म्हणजे "शेटीच्या छत्रींत मान घालण्याची संधी" दवडण्याचें पाप त्यानीं कांय म्हणून स्वीकारावें?

त्यांच्या सर्व पत्राचें निरीक्षण केलें तर ते, तें लिहितानां जातीद्वेषाचें दळण दळीत बसलें होते आणि त्यावेळीं असहकारितेवरील शिव्यांच्या ओव्या गात होते, असा बळकट संशय येतो. आणि म्हणूनच भारतकारांनीं "त्यानीं जातीद्वेषाचा—नोकरशाही, सत्यसमाजी किंवा कोल्हापुरी चष्मा वापरण्यास घेतला असावा" असें म्हणून त्यांची ओळखण केली असावी.

सदरील स्मारकास विरोध दाखविण्यांत आक्षेपकांच्या मनांतून जातीद्वेष आहे, असें एक कारण श्री. वांदिवडेकर गृहीत धरितात. तर हाच न्याय म. गांधीच्या असहकारयोगास ते कां लावीत नाहींत! म. गांधी हे वैश्य जातीचे आहेत आणि त्यांचे सहकारी ब. जयकर मराठे आहेत, बॅ. बाप्तीस्ता ख्रिस्ती आहेत, मौ. अलीबंधु मुसलमान आहेत व हॉर्निमन ख्रिस्ती असून युरोपियन इंग्रज आहेत, हें त्यांची ओळख असणाऱ्या श्री. वांदिवडेकरांस माहीत असलेंच पाहिजे. मग, त्यानीं धर्मवेडे, जातीद्वेष्टे, फाजील दुराग्रही म्हणून गणलेले त्यांचे आक्षेपक वरील देशभक्तांविषयीं आदर व पूज्य बुद्धि दाखवून असहकारितेस सहानुभूति दाखवित असतां, केवळ वैश्यजातीच्या वांदिवडेकरांनीं, मराठे जातीच्या श्रीशिवाजी महाराजांच्या स्मारक समारंभास हजर राहण्याविषयीं विनंति प्रसिद्ध केली आहे म्हणून, जातीद्वेषानें आक्षेप आणतील काय? थोडा विचार केल्यास आपल्या म्हणण्यांत किती परस्पर विरोध खचून भरला आहे हें त्या-

येत चालली असून ह्या संस्थेचें महत्व शाळा प्रमाणें मानलें जात आहे. वाचनालय हे ज्ञानार्जनाचें व ज्ञानविनिमयाचें शाळेच्या बरोबरीचें, किंबहुना त्याहून जास्त असें एक बळकट साधन होऊं पहात आहे

भालचंद्र विष्णु खोलकर.

जाहीर विनंति

सारस्वत समाजास

आम्ही अमूक बोलतों आणि दुसऱ्या समाजास तमूक बोलतों, अशा प्रकारचें समाजा समाजांत द्वेष उत्पन्न करण्याचे प्रयत्न कित्येकांकडून केले जातात असें आमच्या कानीं आल्यावरून आपल्या लोकप्रिय भारताच्याद्वारें सर्व सद्गृहस्थांस सविनय कळविण्यांत येतें कीं, असल्या खोट्यानाट्या कंड्यांवर कोणीहि विश्वास ठेवूं नये. आमचें इष्ट साध्य द्वेषावर नसून प्रेमबलावर आहे असें आमचें प्रामाणिक मत आहे. व या कामीं सर्व हिंदुबांधव आम्हांस सहाय्य करतील अशी आम्हांस पूर्ण खात्री आहे. तसेंच प्रगतीच्या आठव्या अंकांत भटांवर बहिष्कार या सदरा खालीं जो मजकूर प्रसिद्ध झाला आहे,तो चुकीचा असून तसा प्रकार आम्हीं केव्हांहि केलेला नाहीं. येथील महाजनमंडळीनें ब्राह्मणांस आमचीं धर्मकृत्यें करण्यास मनाई केली आहे. तथापि या महाजन मंडळीवर आमचा कसाहि प्रकारचा रोष नाहीं. आणि जोंपर्यंत इतर ब्राह्मणानीं आमचीं धर्मकृत्यें करण्याचें नाकारलें नाहीं तोंपर्यंत आम्हांस सर्व भटांवर बहिष्कार घालण्याचेंहि कारण नाहीं.

काकोडें ता. १-१२-९२१

सर्वत्रांचे नम्र कृपाभिलाषी.

आनंद काकोडकर.
कृष्णा अ. काकोडकर.
शांताराम व्हीं काकोडकर.
फरीसराम ह. काकोडकर.

ANUNCIOS

Anuncio ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, vai á praça para venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Quepem no dia 13 do proximo mez de janeiro ás doze horas pelo maior lanço que se oferecer o predio rustico denominado Padamola por outro nome Dacalembaga da cultura de coqueiros e outras arvores sito em Sirvoy, discrito na conservatoria desta comarca sob o numero 15997 avaliado por 750 rupias e penhorado nos autos civeis de execução hipotecaria que Atmarama Xeucorá Sinai Couddò de Sanguem move a Ramacrisna Vencu Sinai Regò e sua mulher Locximibay de Sirvoy para pagamento da quantia de 99 rupias juros penas e custas da execução. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e co-proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este. Quepem 13 de Dezembro de 1921. Fiz escrever subscrevo e assino.

O escrivão int. do 1° ofo.
Datarama Lingu Dolvy

Verifiquei
O Juiz de direito
J. de Seabra

341

nomiado para este cargo, mediante concurso e não por simples indicação – diz-nos uma carta que neste momento acaba mos de receber.

Registamo-lo para evitar equivocos

Sri Vimalesvar

Está sendo reconstruido o templo desta divindade hindu de Rivona, a expensas duma subscrição aberta pelos seus mazanes que tiveram tambem valioso apoio da Comunidade de Astagrar, dos hindus de Margão e do sr. Visnum Sinai Dempó, o qual ofereceu ao mesmo templo telhas do valor de mil rupias.

Consta-nos que o sr. Visconde de Pernem tambem prometeu auxiliar a reconstrucção do aludido importante templo com uma quantia bastante animadora que será conhecida dos nossos leitores, logo que a promessa se converta em facto.

Louvamos o gesto filantrofico dos que desinteressadamente ajudaram a reconstrucção cujos trabalhos estão bem adiantados.

Para 8 de Janeiro

Foram adiadas para o dia 8 do proximo mez de janeiro as eleições designadas para 11 do corrente.

Será ultimo este adiamento ?

Materia

Por causa de acumulação de materia, tivemos de retirar na semana passada e à ultima ho- [illegible]

Desculpas, leitores

Comunicado nº 2

Prazeres da Costa

Quando li por acaso, as palavras do sr. Prazeres da Costa escritas algures e que diziam que *ele preferia perder trinta mil vezes a sua eleição a ter de a ganhar com o apoio governamental*" ...entretive-me a analisa-las e achei que elas tinham saido do fundo do seu coração pela impulsão da *self-confidencia* e do seu *triunfo politico*.

Tais expressões briosas são referentes ás eleições da India expressões que indicam o patriotismo do sr. Costa.

E' corrente sob o ponto de vista politico que o primeiro dever dum Governo é de proporcionar meios de instrucção a seu povo. Este principio é admitido por todas as escolas da filosofia politica.

Respeito á *extensão* das funcções governamentaes ha *muita* divergencia entre politicos. Uns advogam a intervenção do Governo em todos as manifestações da actividade humana.

Outros vão no extremo oposto marcando-lhe uma esfera muito acanhada. Mas ainda nesta limitada área fica abrangido o meu principio.

Todos os filosofos concordam em que o dever do governo é assegurar a pessoa e a propriedade dos membros da comunidade. Admitido este principio, pode negar-se que a instrucção do povo em gerals, é o meio mais eficaz de segurar a nossa pessoa e propriedade? O desprezo por este principio, nunca pode deixar de trazer consequencias lamentaveis.

Se a massa do povo não for instruida, disordens constantes inutilisarão segurança pessoal e da propriedade.

Em conclusão, cabe ao Governo proteger a nossa pessoa e propriedade do *perigo*. A ignorancia do publico é a principal causa do *perigo* á nossa pessoa e propriedade. Por conseguinte o dever do Governo resume-se neste particular em trabalhar para que o publico em geral não fique distituido dos meios de adquirir a instrucção, segundo as suas crescentes necessidades.

O sr. Prazeres da Costa sempre procurou porisso facilitar o progredimento dos seus compatricios e empenhando-se em criar instituições que nos guiassem ao progresso quere na burocracia quere nas profissões liberais.

Eis a acção patriotica que impulsionou o sr. Costa para proferir tais palavras briosas e de *self-confidencia*.

Margão | *Ramachondra V.* Naique

भारत

गुरुवार मार्गशीर्ष व० १ शा. १८४३

अबकारीचा मक्ता

कायदे मंडळांत झालेल्या वादविवादाच्या वेळीं ना. गव्हर्नरसाहेबानीं आपल्या मधूर भाषणांत कितीहि सद्हेतु प्रकट केले असले तरी हें बील पुढें आणण्यांत सरकारचा हेतु आपलें उत्पन्न वृद्धीनें वाढविण्याचा होता हें बीलाच्या सध्याच्या स्वरूपांत सुद्धां म्हणण्यास कोणताच प्रत्यवाय दिसत नाहीं. नाहीं तर सरकारनें हें बील फक्त देशी दारू पुरतेंच ठेविलें आहे तें तसें न ठेवितां त्यांत परदेशी दारूचाहि समावेश केला असता. व जोंपर्यंत परदेशी दारूच्या प्रसारास आळा घालणारें नवें जोडिदार बील पुढें येऊन पास होणार नाहीं तोंपर्यंत गव्हर्नर साहेबांच्या भाषणाबद्दल साशंकच राहावें लागेल, हें सूर्यप्रकाशाइतकें स्पष्ट आहे. कारण हें बील पास करून घेण्यांत त्यांस दोन हेतु साध्य करून घ्यावयाचे होते हें दुर्दैवानें कोणाहि नामदारांच्या लक्ष्यांत आलें नाहीं. असें कष्टानें म्हणावें लागतें. पहिला हेतु सरकारचें उत्पन्न वाढविण्याचा व दुसरा हेतु देशी दारूच्या प्रसारास आळा घालून तिच्या जागीं परदेशी दारूचा अनिरुद्ध संचार होऊं द्यावयाचा. वाढणाऱ्या दरानें व नव्या कायद्यांमुळें येणाऱ्या अनेक अडचणीनीं देशी दारू पिणाऱ्यांची प्रवृत्ति परदेशी रंगीबेरंगी दारूकडे वळणें साहजिक [illegible] होऊन बसलें आहे, त्यांत जर कांहीं नवीन भर पडली तर दारूबाजीस आळा पडण्याचें बाजूस राहून देशांतल्या देशांत खेळणारा पैसा परदेशी दारूच्या निमित्तानें परदेशीं रवाना होईल. असें झालें तरी डा. जाइम मोराईस साहेबानां तें नको आहे असें नाहीं; कारण येथें आयात होणाऱ्या परदेशी दारूंत ब्रांक, पोर्त या नावांने ओळखल्या जाणाऱ्या व अमेरिका वगैरे राष्ट्रांत मनाव झाल्या मुळें पोर्तुगालांत कुंडून राहिलेल्या, दारूचा खप विशेष होऊन गिऱ्हाईक नसल्यावरून हताश झालेल्या द्राक्षांच्या मळेवाल्याचें व दारूच्या व्यापाऱ्यांचें जें भयंकर नुकसान होत आहे तें भरून येण्यास बरीच मदत होईल. या कायद्यानें माडाची झाडें पुरेस देणाऱ्या कांहीं जमिनदारानें भयंकर नुकसान होऊन तें, आणि आपला धंदा बसल्यामुळें कायमचा भिकारी झालेले भंडारी व कलाल लोक सरकारास व त्याबरोबर आवतोनोमीय आणि कायदे मंडळांतील लोकनियुक्त सभासद यांस रोषानें शिव्याशाप देतील; पण या शिव्याशापानें भिऊन जाण्याचें त्यांस कारण नाहीं. कारण आपल्या दारूचा खप वाढविण्यास कारणीभूत होणाऱ्या या सरकारास व त्याच्या सल्लागार कायदेमंडळास, परदेशी व विशेषत: पोर्तुगालांतील दारूच्या व्यापाऱ्यांकडून भरपूर आशीर्वाद मिळणार आहेत. मग देशी दारूवाल्याची पर्वा केली नाहीं तरी चालेल पण बीलाच्या धोरणांत जो बिघाड येईल त्याचा विचार अवश्य झाला पाहिजे. व तो व्हावा म्हणूनच भीडभाड सोडून आम्हांस आज लेखणीस शिणवावा लागला. सरकारची चूक मग ती मुद्दाम घडो अथवा सहज घडो, उघडपणें नजरेस आणणें हें आमचें कर्तव्य आहे व तें आम्हीं बजाविलें नाहीं तर भावी दुष्परिणामाचें खापर आमच्या मस्तकावर फुटणार यांत आश्चर्य नाहीं.

फक्त देशी दारूच्या प्रसारास आळा घालण्यापुरतीच या बीलाची योजना असल्यावरून, मद्यपानाचें वाढतें व्यसन कमी होण्यास त्याचा उपयोग होणार नाहीं हें आम्हीं दाखविलेंच आहे. त्याचप्रमाणें येथें हेंहि सांगणें जरूर आहे कीं, सरकारला जर खरोखरच त्या व्यसनाला आळा घालावयाचा असेल तर सरकारामार्फत कोणत्याहि देशी परदेशी दारूसाठीं होणारा खर्च पूर्ण बंद झाला पाहिजे. सरकारनें जर आपल्या तिजोरींत येणाऱ्या पैशांतून अनेक [illegible] च्या खर्चास घाट दिली नाहीं तर सरकारचे मुख्य अधिकारी या नात्यानें डा. जाइम मोराइस यांची 'लोकां सांगे ब्रह्मज्ञान आपण कोरडा पाषाण' या कोटींत गणना व्हावयाची. देशी आणि परदेशी हा प्रश्न पुढें आणण्यांत आम्ही देशी दारूचा, ती स्वदेशी आहे म्हणून अभिमान बाळगितों असा कोणी लटका समज करून घेऊं नये. आमचें म्हणणें इतकेंच कीं व्यसन या नात्यानें दोनहि दारूंचे दुष्परिणाम जर कमी अधिक नाहींत तर देशी दारूचेंच नियमन केल्यानें दारूच्या व्यसनास आळा बसणें शक्य नाहीं; म्हणून देशी दारू प्रमाणेंच परदेशी दारूच्या विक्रीसहि कायद्याचें नियमन असणें जरूर आहे. असो. देशी आणि परदेशी या एका प्रश्नाशिवाय आणखीं काय काय मुद्दे विचारांत घेण्यासारखे या बिलांत आहेत तें पाहूं.

बीलाचीं एकंदर कलमें वाचून पाहिलीं आणि त्यावर झालेल्या वादविवादाचें निरीक्षण केलें तर त्यांत मक्तेदार कसा असावा या विषयीं कांहींच माहिती मिळत नाहीं, ही लक्ष्यांत घेण्यासारखी बाब आहे. रसायन क्रियेची माहिती असल्याचा पुरावा दाखविल्याशिवाय केवळ लोकोपयोगासाठीं निर्माण झालेल्या औषधांची विक्री करण्यास फार्मसीचा परवाना देण्यांत येत नाहीं तर जगाच्या दृष्टीनें वीपांत गणलेल्या दारूच्या गुत्तेवाल्यास म्हणजे बीलांतील मक्तेदारांस कोणत्याहि पात्रतेची अट असूं नये हें आश्चर्य नव्हे काय ? दारू घेणाऱ्यांस ज्यां प्रमाणें सज्ञानतेची [सोळा वर्षांवरील] अट ठेवण्यांत आली आहे त्याचप्रमाणें मक्तेदारांस ठेवावयास नको होती काय ? मागील व आतांचे अबकारी कायदे ज्यानीं पाळावयाचे आहेत, आपणाशिवाय इतरानीं चोरून दारू गाळण्याचा आणि विकण्याचा धंदा केल्याचा संशय आल्यास, रेजिदोराच्या साह्यानें चोरी उघडकीस आणून ती दारू जप्त करण्याचा, साक्षी पुरावा तयार करून पंचनामा लिहिण्याचा अधिकार ज्याकडे सोपविण्यांत येणार आहे त्या मक्तेदारास आपल्या धंद्यापुरतें तरी कायद्याचें ज्ञान होण्याइतकें शिक्षण असा बबात नको काय ? स्वत: कायदे पाळून इतऱ्यावर देहळणी करावयाची त्यानां जर कायद्याचें ज्ञान होण्यास आवश्यक असें प्राथमिक शिक्षण नसलें तर कायदा पुस्तकांतल्या पुस्तकांत राहून त्याचे दुष्परिणाम मात्र समाजास भोगावें लागणार नाहींत [illegible] काय ? अर्थात नाहीं. मग मक्तेदाराची पात्रता ठरविल्याशिवाय कोणाहि बेजबाबदार इसमाच्या गळ्यांत मक्त्याची माळ घालणें चुकीचें होईल. आतां मक्तेदारांची पात्रता कशी ठरवावयाची हा प्रश्न ओघानेंच पुढें येतो. आमच्या मतें मक्तेदार पूर्ण सज्ञान दर्शेत म्ह० २१ शीच्या वयांत आलेला, फक्त पुरुष आणि त्यास प्राथमिक शिक्षणाचा डिप्लोमा आहे असा असावा व त्यानें आपल्या सुवर्तनाबद्दल गांवच्या कुंत लोकालाचा पुरावा दाखल करावा. ही महत्वाची बाब वगळून जर कायदा लागू करण्याची घाई केली तर कायद्याचें मर्म न समजल्यावरून मक्तेदारांकडून वारंवार कायदाभंगाचें पातक घडणें स्वाभाविक आहे. म्हणून ही चूक सुधारण्याची तजवीज आमच्या Conselho executivo नें म्ह० कार्यकारी मंडळानें आपल्या अधिकाराचा उपयोग करून अवश्य करावी.

मक्तेदाराची पात्रता ठरविण्यांत आल्यानंतर गुत्ता कसा असावा हा प्रश्न पुढें येतो. कारण गुत्ता कोठें असावा याबद्दलचा विचार बीलांत आलाच आहे. आमच्यामतें चोंहोबाजूनीं भिंतिवर उभारलेला व पुढील बाजूस एक दरवाजा आणि दारू विकण्यापुरती एक खिडकी असलेला अशा आकाराचा आटोपशीर प्रमाणाचा गुत्ता असावा. कोणत्याहि बाजूस त्यास ओसरी नसावी व एखादि पुढील बाजूस ती असली तर तीवर खोपे, बांक, खुर्च्या, वगैरे कोणतींहि साधनें असूं नयेत. कां कीं यामुळें आलेलें गिऱ्हाईक तेथें ठाणें देऊन बसतें. व अशा लोकांचा जमाव जमला कीं पुन: पुन: दारू पिण्याकडे त्यांची प्रवृत्ति

आणण्याचा त्यानीं पुरस्कार करावा. त्यांची व टाळ्या पिटणाऱ्या त्यांच्या इकडील भगतांची तेवढी ऐपत खास आहे हें कोणीही सांगूं शकेल. आक्षेपांतून ध्वनित केल्याप्रमाणें, जर असहकारितेमुळेंच पुणें येथें होणारें स्मारक त्यानां मान्य नसेल तर, निदान जातीद्वेषाची स्वहस्तानें ओढून घेतलेली आपत्ति टाळण्यासाठीं, इकडे स्मारक घडवून आणणें त्यानां क्रमप्राप्त होत आहे. तसें ते करतील व विटाळ न मानतां आमच्यासारख्या गरीब, अशोचल्या व अज्ञजनांच्या अल्पस्वल्प सेवेचाही स्वीकार करून मनोदार्य दाखवितील अशी आशा आहे.

नारायण अनंत शेट वांदिवडेकर
डायरेक्टर आल्मैद-कॉलेज.

—कोंडंवी येथील देवांळयांत गेल्या सोमवारीं आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें.

—येत्या निवडणुकींत कोणी हे हिंदु नागरिकानें मत देण्यास जाऊं नये असें आम्हीं यांतील शीर्षच्या स्फुटांत सुचविलें होतें. परंतु यांतील भाग तयार होतांच, प्रा. सं. च्या कामचलाऊ मंडळानें 'हिंदूंच्या राजकीय आकांक्षा तृप्त करणाऱ्या गृहस्थांपैकीं कोणीहि उमेदवार पुढें सरसावल्यास त्यास कदाचित् मदत करण्याचें ठरविल्याबद्दल आम्हांस तार पाठविली आहे. हें ठरविण्यास पणजीच्या ता १ च्या सभेनें सदरहू मंडळास अधिकार दिला होता. काय तें जाहीर पत्रकाच्या रूपानें बाहेर पडेल.

—'जाहीर विनंति' या मथाळ्याचें व चार सह्यांचें एक पत्र डाकोडेहून आम्हांस आलें आहे. सह्यांच्या खरेपणाची खात्री पटतांच प्रसिद्ध करण्यास हरकत नाहिं.

बालोन्नति समाज, कसबा पेडणें

या संस्थेनें

संकल्पिलेल्या हैमंतिक व्याख्यान मालेचा कार्यक्रम

शुक्रवार ता. १६-१२-२१	अध्यक्ष— श्री. गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई. व्याख्याते— श्री परशुराम रामचंद्र सीनारी विषय— मातृभाषेच्या शिक्षणाभावीं परभाषा शिक्षणाचे बालबुद्धीवर घडणारे संस्कार
शनिवार ता. १७-१२-२१	अध्यक्ष— परशुराम रामचंद्र सिनारी. व्याख्याते — रामचंद्र सोनबा कामत. विषय — स्वाभिमानशून्यता व परानुकरण लालसा.
रविवार ता. १८-१२-२१	अध्यक्ष— शांबराव कृष्णाजी सूर्याव सर देसाई. व्याख्याते— गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई. विषय— बालोन्नति व संघशक्ति.
सोमवार ता. १९-१२-२१	अध्यक्ष— यशवंतजी जसवंतराव देसाई विषय— समारोप

व्याख्यानाची वेळ [स्थानिक कालमान] १७ तासांपासून २० तासांपर्यंत ठरविण्यांत आली आहे. कदाचित विषयाच्या महत्वानुसार किंवा व्याख्याते, अध्यक्ष व श्रोतवर्ग यांच्या इच्छेप्रमाणें ही वेळ अर्धा तासानें वाढविली जाईल. मालेच्या बैठका सार्वजनिक स्वरूपाच्या असून सर्व विद्येचे चाहते व उत्कर्षेच्छू अशा सद्गृहस्थांस, अगत्य येऊन कार्यास आपल्या सान्निध्यानें शोभा व प्रोत्साहन द्यावें अशी नम्र विनंति आहे

मालेचें व्यवस्थापक मंडळ

नागेश विष्णू प्रभू देसाई देशप्रभू.
यशवंत रामचंद्र प्रभू देसाई देशप्रभू.
सीताराम घनःशाम शेणवी देसाई.
गणेश रामचंद्र बोडस
रामजी जसवंत राव देसाई

ANUNCIOS

ao *deficit* orçamental. E depois esta classe produtiva não terá que estar dependente dos regedores pagando-lhes uma *certa* quantia reunida entre si como *premio de licença*...proibida. Ou, se verdadeiramente os regedores tem prejuizo, a ponto de ficar descontentes que mandem liquidar os seus serviços, dos quais alguns terão nada menos de dez, doze ou quinze anos de funcções ainda com acumulação de outras, pagas pelo Estado ou corporações

Será isso ?

De VExia etc.

Viritas

Comunicado

Prazeres da Costa

E' incontestavel o progresso que os hindus désta provincia vão fazendo, seja na literatura seja na burocracia ou seja nas profissões liberais, representando verdadeiro orgulho não só da nossa classe mas ainda do pais inteiro que vê frutificados os seus esforços.

Evidentemente, a comunidade hindu, animada pelo progredimento intelectual e moral dos seus irmãos da visinha India, impulsionu-se para uma vida activa, entrando, com todo o empenho, em todas as lutas do seu levantamento. E nesta labuta espera obter melhores loiros, rasgando horizontes para cosmopolitismo e quebrando preconceitos rotineiros.

Haja vista o exemplo do sr. Dr. Siurama Bolvonta Rau que soube dominar a corrente de preconceitos emancipando-se para uma vida salutar e desafogada e em recompênsa desto seu ousado cometimento colheu frutos opimos, ocupando presentemente uma posição brilhante.

A sua nomeação não só incitou o brio da classe a que ele pertence, mas tambem serviu para as gerações vindouras da nossa classe seguirem as suas boas pisadas.

Tanto influiu no nosso meio o seu bom exemplo, que dois filhos hindus adoptaram a mesma orientação, indo cursar na metropole.

Se o Dr. Rau não tivesse conseguido, logo após o seu curso universitario, a colocação que ocupa, e de mais a mais no seu pais natal, a sua acção teria sido improficua e disanimadora para a sua classe que se conservaria refractaria aos sacrificios dele como sucedeu, quando o sr. Dr Sacarama Lada [medico] voltou da metropole sem conseguir para si nem para os seus qualquer impulso na senda do progresso.

Atinando, politicamente, neste facto de carater social é que o sr. Prazeres da Costa, trabalhou pela colocação do sr. Dr. Rau na magistratura da sua terra natal e isto nao é apenas para galardoar o esforço do agraciado, como aparentemense mostra, mas antes para abrir caminho para que outros filhos da classe hindu se nobilitassem com o estudo universitario na metropole, animados do excelente sucesso do sr. Dr. Rau.

E a prova do que se afirma està na partida de dois filhos hindus para a *metropole*, logo depois do regresso do sr. Rau.

Não será ingratidão da classe hindu se ela puzer em olvido este importante beneficio que acaba de receber do sr. Prazeres da Costa ? Meditem !

Margão | *Ramachondra V Naique*

भा र त

गुरुवार मार्गशीर्ष शु० ९ मी. १८४३

अबकारीचा मक्ता

मद्यपानाचें व्यसन समाजास किती घातक आहे याची जाणीव आज सर्व सुधारलेल्या राष्ट्रांत व्हावयास लागली असून, सुधारणेचें केंद्र ह्मणून जगभर जिचा डंका वाजत आहे त्या अमेरिकेनें तर आपल्या राष्ट्रांतून या व्यसनाचें समूळ उच्चाटन करण्यास कायदेशीर आरंभ केला व त्याचें इश्य फळहि थोड्याच कालांत दिसावयास लागलें आहे. इतर अनेक राष्ट्रांनींहि मद्यपानाच्या प्रसारास आळा घालण्यासाठीं आपापल्या परिस्थितीस अनुसरून कायदे हि केले आहेत. शेजारच्या इं. हिंदुस्थानांत सरकारचा आश्रय नसल्यामुळें तें काम प्रजेच्या पुढाऱ्यांवरच पडलें आहे व हें ओळखून महात्मा गांधीच्या पुढारित्वाखालीं मद्यपान प्रतिबंधाची चळवळ सुरू असून विचारी लोकांनीं तिला बरेंच यश आणलें आहे. या सुफळदायी व जीवंत चळवळीचा उष्ण वारा या आमच्या पोर्तुगीज हिंदुस्थानांत वाहूं लागल्यास नवल नाहीं व तसा तो वाहावयास लागला आहे असें खात्रीपूर्वक ह्मणण्यासारखीं सुचिन्हेंहि दिसूं लागलीं आहेत. त्या पैकींच गेल्या महिन्यांत आमच्या कायदे मंडळांत बऱ्याच वादविवादाअंतीं पास झालेलें "अबकारी कायद्यांत सुधारणा घडवून आणणारें" बील हें होय. या बीलाचें आयुष्य दोन वर्षांपुरतेंच वर्तविण्यांत आलें आहे. तथापि त्या दोन वर्षांत मिळणाऱ्या अनुभवानें पुढील धोरण निश्चित होणार असल्यानें या बीलानें मद्यपानप्रतिबंधाचा पाया घातला गेला आहे असें समाधान मानून घेण्यास हरकत नाहीं. कारण, हें बील चर्चेस आल्यावेळीं जो वादविवाद झाला व काहीं लोकनियुक्त नामदारांनीं ज्या उपसूचना पुढें आणून थोड्या फेरफारानें पास करून घेतल्या त्यावरून सर्व सभासदांचें 'या अवदसा बाईची हाकलपट्टी होईल तितक्या त्वरेनें केल्याशिवाय समाजांत सौख्य नांदणार नाहीं' या विषयीं एकमत दिसून आलें हें होय. कांहीं जणाचा कल सरकारी उत्पन्नाच्या रक्षणाकडे वाहत होता हें खरें पण दोतोर जुआंव फिगेरेद यानीं स्थानिक मंडळें ह्या. जुंत लोकालें यांस दारूची विक्री व निपज यांची बंदी करण्याचा अधिकार, सध्याचें आपल्या गांवचें सरकारी अबकारी उत्पन्न शेंकडा दहा टक्के वाढवून तें अन्य मार्गानें वसूल करण्याचा मार्ग सुचविण्याच्या करारानें देण्याचें एक कलम घालून मद्यपान प्रतिबंधाची सर्व जबाबदारी केवळ लोकनियुक्त अशा जुंत लोकालांवर घालून पर्यायानें सर्व लोकांस या संबंधीं विचार करण्याची पूर्व तयारीच करून ठेविली आहे. या साठीं त्यांचें आणि त्याच प्रमाणें डॉ. मिरांद व दोतोर व्यं. देसाई यानीं उपसूचना आणून अनुक्रमें शाळा, देवळें व सार्वजनिक कचेऱ्या यांपासून अडीचशें मेत्र ह्म. अज मासें ५६२॥ हात खालील अंतरांत दारूची दुकानें उघडण्याची बंदी करणें, दुकानांची संख्या व त्यांच्या मधील अंतर नियमीत करणें, सोळा वर्षांखालील मुलांस कोणत्याहि वेळीं व स्त्रियांस फक्त सूर्यास्तानंतर दारू विकण्याचा प्रतिबंध करणें, ज्या गावीं दारूचें दुकान नाहीं तेथें तें उघडूं न देणें वगैरे सारखे ठराव पास करून घेऊन बीलाचें स्वरूप उजळ करण्यांत आल्याबद्दल त्यांचेंहि अभिनंदन करणें जरूर आहे.

बऱ्याच उपयुक्त सुधारणांनीं पास झालेल्या या बीलाची रूपरेखा खालील प्रमाणें आहे:—

" प्रत्येक गांव अथवा अनेक गांवांच्या गटांत आजमितीस दारू अगर गूळ तयार करण्यास सुरेस दिलेल्या माडांच्या झाडांपासून आणि दारूच्या दुकानांपासून, सरकारास जें उत्पन्न येत आहे त्यांत १५ टक्क्यांची भर घालून होणाऱ्या किंमतीत सूर काढण्याचा व दारूचे गुते उघडण्याचा मक्ता लिलांवानें देण्यांत येईल. दारूच्या दुकानांची संख्या व दर दोन दुकानांमधलें अंतर कार्यकारी मंडळाकडून नियमीत करण्यांत येईल.

शाळा, देवळें व सार्वजनिक कचेऱ्या यांपासून २५० मेत्रांच्या अंतरांत दुकान उघडण्याची बंदी करण्यांत येईल

सोळा वर्षांखालील मुलांस कोणत्याहि वेळीं व स्त्रियांस, सूर्यास्तानंतर दारू विकण्यास प्रतिबंध करण्यांत येईल.

निवडक जत्रा वगैरेंच्या ठिकाणीं पंधरा दिवसांच्या करारानें नवीन दुकान उघडण्याचा परवाना देण्याचा अधिकार राखून ठेवण्यांत येईल. मात्र तो परवाना स्वतः मक्तेदारास घेण्याची सवलत ठेवण्यांत आली आहे.

मक्तेदारांशिवाय दारू गाळणें व विकणें बेकायदेशीर असून ती चोरी उघडकीस आणून गांवच्या रेजिदोराच्या (पाटलाच्या) मदतीनें जप्ती करण्याचा अधिकार मक्तेदारांस देण्यांत येईल, रोजिदोराकडून हयगय झाल्यास त्यास पंधरा दिवस पर्यंत कामावरून दूर केलें जाईल.

या बीलाची दोन वर्षांची मुदत वाढविण्याचा सरकारास अधिकार आहे.

जीं स्थानिक मंडळें (juntas locais) आपल्या हद्दींत दारूची निपज व विक्री बंद करण्याचा ठराव करून आपल्या गावांत होणारें अबकारी उत्पन्न, दहा टक्के वाढवून वसूल होण्यासारखा दुसरा कर घालण्याचा मार्ग सुचवितील तर, तो मार्ग पसंत वाटल्यास त्यास तसा अधिकार देण्यांत येईल. मात्र हा नवा कर इतर गावच्या लोकांस बाधक होऊं नये. शिवाय स्वतःच्या उत्पन्नांत भर घालण्यासाठीं वरील करांत आणखीं पांच टक्के वाढ करण्याचा व तो वसूल करण्याचा अधिकार मंडळासच राहील."

वरील बील ज्या स्वरूपांत पास झालें आहे तें मूळांत तसें नव्हतें हें ज्यानीं तें बील सरकारी बुलेतींवर प्रसिद्ध झालेलें वाचलें असेल त्यानां सहज दिसून येईल. किंबहुना त्याच्या मूळ स्वरूपांत त्याचा मद्यपान प्रसारास आळा घालण्याची ताकदच नव्हती असें ह्मटलें असतां चालेल. ही ताकद आणण्याच्या कामीं उपरोक्त नामदारत्रयानीं जी चिकाटी दाखविली ती त्यांस भूषणावह आहे. त्यानीं आपल्या सूचनाच्या पुस्त्या जर जोडून घेतल्या नसत्या तर बीलाचा पूर्वीचाच सूर कायम राहून मद्यपान प्रतिबंधास त्याचा व्हावा तसा उपयोग झाला नसता व उलट पक्षीं सरकारास आपलें उत्पन्न [अबकारी] दीड पटीनें वाढवून घेण्यास हें एक आयतेंच साधन झालें असतें.

स्फुट विचार

शेषं कोपेन पूरयेतः— ' श्री शिव प्रभूचें स्मारक व आक्षेपकांचा भ्रम निरास' या मथळ्याखालीं आमचे मित्र श्री. वांदिवडेकर यांचें पत्र आजच्या अंकांत दुसरीकडे दिलें आहे; तिकडे वाचकांचें लक्ष वळणें जरूर आहे. गेल्या ३ नव्हेंबरच्या भारतांत, पुणें येथील श्री शिव स्मारकाच्या पायाचा दगड इं. चे युवराज यांच्या हस्तें बसविण्याचा समारंभ, नोकरशाही व तिचे मूठभर देशद्रोही हस्तक मिळून दीड हजार लोकांच्या सानिध्यानें नुकताच साजरा करण्यांत आला. त्यात हजर रहाण्याविषयींची त्यांची विनंति प्रसिद्ध झाल्यावर दुसऱ्या अंकांत आमचें मत आह्मीं "नारायणीय जाहीर विनंति" या स्फुटांत दिलें होतें. त्या व त्यानंतर प्रसिद्ध झालेल्या इतर अनेक टीकात्मक पत्रांस उत्तरादाखल ह्मणून वरील पत्र जन्मास आलें आहे, हें वाचकांनीं ताडलेंच असेल. उपरोक्त स्मारक समारंभावर आलेल्या अनेक आक्षेपांचा निरास रा. वांदिवडेकरांच्या पत्रांतील मजकुरानें कसा होतो व तो झाल्याशिवाय त्या पत्राचें किंवा लेखाचें नांव सार्थ कसें होईल याची पृच्छा आमचे हजारों वाचक करतीलच. मात्र त्यांस इतकेंच सांगून ठेवणें भाग आहे कीं, रा. वांदिवडेकरांनीं आपली शक्ति असहकार योग, कुयोग, सत्यान्वेषण, जातीद्वेष, भावनाप्रधान, सोंवळें, दुराग्रह, धर्मवेड, कांग्रेस प्रवाह वगैरे अनेक शब्द वापरूनच आक्षेपकांस चीत करण्यांत खर्च केल्यामुळें त्याचें भ्रम निरासाचें कार्य कोठें तरी मथळ्यामध्येंच गडप झालें असावें. ह्मणूनच 'शेषं कोपेन पूर येत' याचें सदरांत त्यांस लोटावें लागत आहे.

जातीद्वेषाचा चष्माः— इं. हिंदुस्थानांतील आमचे भाइबंद आपल्या स्वातंत्र्य ध्येयाच्या आड येणाऱ्या नोकरशाहीचें, खोट्या इभ्रतीचें पांघरूण खालीं ओढावें ह्मणून युवराज स्वागत समारंभावर बहिष्कार घालण्याच्या तयारींत असतां, त्या बहिष्काराचें शस्त्र बोथट होण्यास नोकरशाहीनें आपल्या हस्तकांच्या सहायानें जे अनेक डाव टांकिले आहेत व टांकीत आहे त्या पैकींच श्री शिवस्मारक हाहि एक डाव होय. महाराष्ट्राच्या वंदनीय विभूतीचें नांव घेऊन त्या नावांवर आपली इभ्रत सांभाळून घेण्याचा हा डाव नोकरशाहीनें कि-

वाटत आहे. हें सरकारच्या निदर्शनास आणून दिले पाहिजे. उठवणीस आलेल्या रयतेस किती प्रमाणांत गांजावें हें मायबाप सरकार विसरल्यामुळें आपला बचाव आपणच करून घेण्याची आतां वेळ आली आहे. मध्यवर्ती देशबंधूंनीं हद्दीवरच्या करांशीं आपला संबंध नाहीं असें म्हणून आम्हांस नाउमेद व हताश करूं नये. आम्ही एकाच माय भूमीचीं सारीं लेंकरें असल्याच्या जाणिवेनें अन्योन्य सुखदुःखाची संवेदना सर्वांस झाली तर कसल्याही मानवी संकटास टक्कर देण्यास आमच्यांत अपूर्व संघशक्ति निर्माण होईल हें लक्ष्यांत ठेऊन सर्व देशबंधू आम्हांस सहाय्य करतील अशी आशा आहे.

एक हद्दीवरचा कंदील.

विचारा पतंग

(इंदिरातनय, मुंबई)

प्रदक्षिणा घालिसी पतंगा कां त्या दीपातें ?
भुलसी, मोहुनि जासी जसा मीन आमिषातें । १
चकाकतें तें सारें प्राण्या, हेम न मानावें ।
दुर्जन वदती मधुवच म्हणुनी तयां न वानावें । २॥
कितीकदा तुज पलीकडे मीं दिधलें लोटोनी ।
फिरसी परतुनि आत्मघात हा करिसी दाटोनी । ३॥
भक्ति तुझी जी असी जडावी या दीपज्योतीं ।
वाटे माते मुकसील वृथा प्राणातें अंतीं । ४॥
पहा, पहा, हीं प्रेतें पडलीं अशाचि अनुरागें ।
तरि चल बाबा, चल चल आतां फीर फीर मागें । ५॥
हाय ! हाय ! हा ! पुनरपि गेला तो ज्योतीपाशीं ।
शिव ! शिव ! हरहर ! भस्म होउनी देई जागृतिसी । ६

ANUNCIOS

वाटत आहे. हें सरकारच्या निदर्शनास आणून दिले पाहिजे. उठवणीस आलेल्या रयतेस किती प्रमाणांत गांजावें हें माबाप सरकार विसरल्यामुळें आपला बचाव आपणच करून घेण्याची आतां वेळ आली आहे. मध्यवर्ती देशबंधूंनीं हद्दीवरच्या करांशीं आपला संबंध नाहीं असें म्हणून आम्हांस नाउमेद व हताश करूं नये. आम्ही एकाच माय भूमीचीं सारीं लेंकरें असल्याच्या जाणिवेनें अन्योन्य सुखदुःखाची संवेदना सर्वांस झाली तर कसल्याही मानवी संकटास टक्कर देण्यास आमच्यांत अपूर्व संघशक्ति निर्माण होईल हें लक्ष्यांत ठेऊन सर्व देशबंधू आम्हांस सहाय्य करतील अशी आशा आहे.

एक हद्दीवरचा कंदील

विचारा पतंग

(इंदिरातनय, मुंबई)

प्रदक्षिणा घालिसी पतंगा कां त्या दीपातें ?
भुलसी, मोहुनि जासी जसा मीन आमिषातें । १
चक्राकर्ते तें सारें प्राण्या, हेम न मानावें ।
दुर्जन वदती मधुवच म्हणुनी तयां न वानावें । २॥
कितीकदा तुज पलीकडे मीं दिधलें लोटोनी ।
फिरसी परतुनि आत्मघात हा करिसी दाटोनी । ३॥
भक्ति तुझी जी असी जडावी या दीपज्योतीं ।
वाटे मातें मुकसील वृथा प्राणांतें अंतीं । ४॥
पहा, पहा, हीं प्रेतें पडलीं अशाचि अनुरागें ।
तरि चल राधा, चल चल आतां फीर फीर मागें । ५॥
हाय ! हाय ! हा ! पुनरपि गेला तो ज्योतीपाशीं ।
शिव ! शिव ! हरहर ! भस्म होउनी देई जागृतिसी । ६

ANUNCIOS

As referidas povoações que, na opinião dos entendidos reunem todas as condições para culturas vantajosas quando providas dagua seriam grátas ao Governo se este as favorecesse com o mesmo melhoramento.

Pensem nisto em vez de procurar matar o *deficit* por meio do lançamento de novos impostos.

De novo...

Do quartel general eleitoral de Pangim foram expedidas para diversos *destacamentos* aldeanos ordens para tudo estar preparado para a nova campanha do dia 11 do corrente a favor do *manipanso* ou seja *simbolo indiano* que, segundo corre com insistencia abalou para França por causa dumas questões em que a integridade da pele do impagavel representante nato corria o gravo perigo de sofrer... *abalos perigosos.*

Pelo que está sucedendo, parece que o *manipanso* ainda desta vez, queira ou não queira vai á feira.

*Q*ue vá e consiga, com ajuda dos *celestinos* e *constantinos* satisfazer ás pretenções de seus *criados, amigos* e *admiradores* eis os nossos sinceros votos.

Jogo de azar

Abriu-se já a barra.

Começaram os Zatrás e *Cales*. O jogo de azar campeará agora infrene cà e lá.

Para o prestigio e honra dos respectivos templos hindus, urge que as suas mesas administrativas envidem os seus milhores esforços de molde a que cesse a pagodeira impertinente do mesmo jogo.

Um reparo

A eleiçao anunciada para o proximo dia 11 terá vida regular duma legislatura ?

Naturalmente nada pode dizer-se, já, sobre este assunto do dominio, nem sempre sondavel, do Futuro.

E' certo, porem, que havendo nova revolução, o que Deus não permita, teremos nova eleição, o que tambem Deus nao permita, porque para nós a eleição, pelas suas consequencias, é mais temivel do [illegible] a revolução com o seu [illegible]angue, chachina *et cetera*.

Mas ¿porque é que a revolução triunfante, desde o momento em que representa a vontade do *Povo Soberano*, não fará a administração dos negocios publicos por meio dos revolucionarios victoriosos, [illegible]ando maçada ao pacato [illegible]o e *massa as camaras* [illegible]*pais* ?

[illegible]a uma idea aos futuros [illegible]narios, idea que se [illegible] economia, condição [illegible]matar o *deficit* [illegible]*it*.

[illegible] nada por [illegible]em [illegible]dãos *Pra*[illegible] difini-

भडंग

आमच्या दुकानीं एक

जी, पुरी, भजीं, शिरा, उस[illegible]

ताजे तयार मिळतील. आगां[illegible]

दिली जाईल.

हें चित्र पहा आणि तें चित्र पहा

स्वराज्याचे हक्क लाभल्यानंतर फिलिपाईन बेटांतील प्रजाजनाला केवळ पांचच वर्षांच्या अवधींत राजकीय, औद्योगिक वगैरे बाबतींत जी कल्पनेच्या बाहेर आघाडी मारतां आली, ती हकिगत वाचली ह्मणजे मजला सकौतुक आनंद वाटतो. व स्वातंत्र्याच्या जोरावर पाहिजेतर आपली मायभूमि कशी नंदनवनतुल्य बनवितां येते या गोष्टीची साक्ष पटते. परंतु लोकमतानुसार चालत असलेला सांप्रतचा गोमांतकाचा बेगडी ऊर्फ दिखाऊ राज्यकारभार अवलोकन केला ह्मणजे आनंद वाटण्याऐवजीं निराशेच्या ओघांत साहाजीकच मथळ्यांत दिलेले उद्गार बाहेर पडतात. गोमांतकाचा राज्यकारभार योग्य त्या दिशेनें चालल्यास थोड्याच कालामध्यें आपणासही चांगलें दिवस प्राप्त होणें कठीण नाहीं. फिलिपाईन बेटांची लोकवस्ती व क्षेत्रफळ हीं लक्ष्यांत घेतलीं असतां त्याच्याशीं आपल्या गोमांतकाची तुलना करणें जरा धाडसाचें होईल. परंतु केवळ राज्यकारभाराची दिशा एक असल्याकारणानें त्याचा येथें उल्लेख करणें ओघानें प्राप्त झालें. लोक सत्तेच्या कालांतील गोमांतकाच्या १० वर्षांच्या राज्य कारभाराचें सूक्ष्म निरीक्षण केलें तर आपल्याला काय आढळून येईल ? अर्थात निराशाजनक स्थितींतच सध्या आपला देश आहे असें ह्मणणें भाग पडेल. एवढेंच नव्हे तर सध्याची स्थिति आहे तशीच सुरु ठेवल्यास मग आणखीं उन्नतीचीं आशाच नको. देशाची उन्नति होण्यासाठीं अहोरात्र तळमळत असलेले फिलिपाईन लोक कोणीकडे आणि केवळ वरिष्ठांचा शब्द झेलण्याकडे आपली प्रवृत्ति ठेऊन व शक्य त्या प्रयत्नानी आपल्या बगलबच्यांच्या पोटाची सोय लागली कीं पुरे, यांतच धन्यता मानून घेणारे देशभक्त [!] कोणीकडे ! — वाच

--आज पणजीं मुक्कामीं तेथील व्यापारीसंघाच्या दिवाणखान्यांत सर्व हिंदुनागरिकांची सभा प्रागतिकसंघातर्फे भरणार आहे.

— कापितांव नोबेल मोत व सा कारदोझ हे अनुक्रमें सेनादोर व देपुताद निवडून येण्यासाठीं गोव्यातर्फे उमेदवार रहाणार आहेत.

rem a sua atitude nas proximas eleições de deputado e senador.

Espera-se que a mesma reunião seja bastante concorrida.

Prazeres da Costa

Sob esta epigrafe enviou-nos dois artigos o sr. Ramchondra Venctexa Naique, de Margão que pelos modos e não obstante a nossa critica sobre a individualidade politica do *Simbolo indiano* continua a pensar que o celebre *manipanso* é estadista dos quatro costados, patriota dos oito costados e politico dos dosaseis ditos

Não lhe queremos mal porisso porque é livro a cada um pensar da forma como melhor entender.

Simplismente sucede que por falta do espaço e para dar vasão à materia retardada torna-se impossivel a pronta satisfação do desejo do sr. Naique de ver publicado o o seu artigo n.° 1

São circustancias de força maior que nos impelem a reservar para ocasião oportuna a serie dos artigos já referidos.

देवस्थानांत नृत्यांगनांची अनावश्यकता

(ले० विरोधी)

वरील उपयुक्त विषय प्रतिपादन करण्यांत भारत पत्राने रकाने अनेक वेळ खर्ची पडले आहेत. त्याचें दृश्य फळ अद्याप जरी दिसलें नाहीं तरी दिसण्याच्या मार्गांत आहे हें कोणीही कबूल करील. वेश्यांच्या नाचगाण्याशिवाय देवस्थानांतून होणारे हरेक उत्सव पार पाडतां येतात याचें उदाहरण ह्मणून श्रीक्षेत्र सांखळी येथील दत्त मंदिराकडे बोट दाखविण्यांत येत असे. आतां इतकें दूर जावयास नको. अगदीं शेजारच्या काकोडें देवस्थानांत या दोन महिन्यांत तशी चाल पडून गेली आहे. तेथें सोमवारचा दिवस पाहून गेल्यास वरील तत्व कोणासही पटल्याशिवाय राहणार नाहीं.

देवस्थानें हींच आमचीं क्रिडास्थानें, त्यांची व वेश्यांच्या नाचगाण्यांची फारकत केली तर देवस्थानचा बदलौकिक होईल, देवता रुष्ठ होतील, उत्सवांची शोभा नष्ट होईल व. वगैरे बाष्कळ प्रलाप काढणारे कांहीं ऐदी चैनखोर व दिखाऊ धर्मभोळेपणा दाखविणारे रंगेल गडी बगळले, तर बहुजन समाज वरील मार्गानें जाणारा आहे मात्र त्यास नीट मार्ग दाखविणारे पुढारी पुढें आले पाहिजेत. चालत आहे तेंच बरें, सुधारणा करुन आमचीं काय व्हावयाचें आहे; पूर्वींचे लोक काय वेडे होते व आतांच काय ते शहाणे निपजले आहेत ? वगैरे सारख्या प्रश्नानीं आपल्या विचारीपणाचें प्रदर्शन करणारे कांहीं कमी नाहींत; किंबहुना अशाच वृत्तीचे लोक फार. त्यानां समजावून सांगणारा कोणी आणि त्यानां कोणतीच दगदग घ्यावी लागणार नाहीं ह्मणजे पुरे. लगेच ते वळणावर यावयाचे व एकदां वळले ह्मणजे मग मागें ह्मणून सरकावयाचे नाहींत. त्यांचा योग्य मान त्यांस दिला पाहिजे. प्रत्येक देवस्थानांतून आस्थापूर्वक याचा विचार होणें फार अगत्याचें आहे. सध्या तशीच परिस्थिति निर्माण झाली आहे. तिचा फायदा घेण्यांतच शहाणपणा आहे व हा शहाणपणा काकोडें येथील महाजनमंडळीनें दाखविला या बद्दल ते स्तुतीस पात्र आहेत. तसेंच अमली परिस्थिति निर्माण करण्यास कारणीभूत झालेल्यांचेही "मग ते कोणीही असोत" आभार मानणें योग्य आहे.

वरील विचार आह्मी गेल्या दिवसांत काकोडें येथील कालयाच्या उत्सवास गेलों होतों, त्या वेळीं सुचले. सदरील उत्सवांत पालखीतालखीच्या मिरवणुकींत लहान थोर सर्व लोक सामील झाले होते. प्रत्येकाच्या तोंडांतून या निमित्तानें तरी हरिनामसंकीर्तन चाललें होतें. देवाच्या सहवासांत असल्यावेळीं तरी ते जन्माचें एक कर्तव्य पार पाडीत होते. कोणाच्याही उत्सवांत न्यूनता भासलेली दिसत नव्हती. घटकाभर, तरी अंतःकरणांत आनंदाच्या उर्मी उसळल्या नाहींत असा कोणीही दिसत नव्हता. सर्व लोक उत्साहानें आपली भक्ती दर्शवीत असलेले दिसत होते. याचें सर्व श्रेय महाजन मंडळीस आहे. पण तात्विक दृष्टीनें पाहूं गेल्यास [illegible] दिसत असेल हें सांगणे [illegible] जाईल, कारण, [illegible] देशात करुन [illegible] देवस्थानच्या आज्ञानें आपले आसन मांडून बसला होता. फासे, पैसे वगैरे सारखे घडे जुगार खेळणाऱ्यांची सोय दूर कोठें तरी करण्यांत आल्याची गुणगुण ऐकूं येत होती. आणि पैसा दोन पैशांनींच गरीब लोक व लहान मुलें, केवळ अर्भकें, यांचे खिसे रिकामे करणारा "चिरचिऱ्यांचा" समूह, एका पैश्याला पांच पैश्याचें आमीष दाखवून आपल्या कागदी जाळ्यांत किती तरी लोकांस, लोखंडी कांटा दाखवीत दाखवीत पकडीत होता !! लोकही पण करमणुकीखातर त्यांत जाऊन सुखासुखीं पडत होते. अशा लोकांनां भजनीं मिरवणुकींत होणारें समाधान काय कामाचें ? अशानां देवधर्माच्या नादीं थोडा वेळ तरी लावावयाचें असेल तर वेश्यांप्रमाणेंच जुगारही त्यांच्या हद्दपार केलें पाहिजेत. जुगाऱ्यांची हद्दपार ह्मणजे पाताळ भेदून जावयाची अर्थात हद्दपार करणें ह्मणजेच बंदी करणें होय. आतां आहून झक मारणारे कांहीं निलाजरे असतीलच, त्यांचा शोध करीत बसणें गांवच्याच पाटीलसाहेबांकडे सोपविणें बरें. ह्मणून महाजन मंडळीनें अथवा त्यांच्या शिरोभागीं असणाऱ्या अधिकारी मंडळीनें आपलें कर्तव्य केलें असतें तर त्यांत त्यांचा शहाणपणा व त्याबरोबर तत्वनिष्ठाही दिसली असती. आतां, त्यांनीं वेश्यांचा मोह आवरला पण पैशांचा मोह आवरला नाहीं असें मानून, ही चूक सुधारण्याची संधि पुनः येईल तेव्हां तरी ते फुकट दवडणार नाहींत अशा आशावादीपणा दाखविणेंच बरें.

या पुढें जत्रांचाच सुकाळ आहे. पंचवाडी, कार्तिं, कुंडी, कोठंब, मडकईं, देऊळवाडा, शिरोडें, केरी, सांगे; काणकोण वगैरे अनेक ठिकाणच्या अशा यात्रा व्हावयाच्या आहेत. त्या त्या ठिकाणीं, महाजन ग्रामस्थ, व गांवचे अधिकारी वर्गानेंही जुगाराशीं विरोध दाखविला तर थोड्याच कालांत देवस्थानें व जुगार यांशीं फारकत झालेली दिसेल. प्रभू समर्थ आहे. प्रयत्न झाला पाहिजे. [illegible] अवलंबून राहणें फायदेशीर होणार नाहीं. स्वयंसेवा दर्शविणाऱ्या तरुणांनीं [illegible] कार्य पुढें येऊन, [illegible] प्रगट करावें. बुद्धिदाते [illegible] व साहाय्यकर्ते देव मिळाल्याशिवाय राहणार नाहींत. विरोधी एकसारखा विरोध करीत राहणार. तें त्याचें ब्रीद आहे व त्यांत त्याला समाधान आहे. असो. तूर्त इतकेंच पुरे. फिरुन अनेकदां भेट घेईन.

येत्या अंकीं

श्री. नारायण अ. [illegible] यांच्या "श्री शिवप्रभूचें स्मारक व आक्षेपकांचा भ्रमनिरास" या लेखाचा विचार होईल.

ठराव पास करण्यासाठीं 'टैान हॉल' अर्पण केला होता. कारण काय तर—नोकरशाहीस युवराजास मानपत्र देण्यास तयार अशा माणसांची अत्यंत गरज आहे. कोल्हापूरकरानें कोल्हापूरापासून पुण्यापर्यंत जाण्यास लोकांस—श्रीमंत गरिबांस—रेल्वेची गाडी मोफत ठेवली आहे कशा करितां तर स्वागतसमारंभास लोकांचा अपूर्व घोळका जमावा म्हणून ·या कामीं पुणें हरताळ पाळणार तें प्रिन्सच्या नजरेस येऊं नये या साठीं एवढा हा द्राविडी प्राणायाम. एवंच दोन्हीं बाजूनीं लोक स्वार्थ साधणार आहेत. मात्र भाडोत्री स्वार्थ व बिन भाडोत्री स्वार्थ यांत काय ती देशबंधूंची खरी करामत कळून येईलच. असो.

सर्व मराठा गायक समाजातर्फे २।३ इसम पुण्यास मानपत्र समारंभास हजर राहणार असें ता. १० रोजीं आम्हांस मिळालेल्या प्रगतिच्या ८ वे अंकावरून समजलें. तरी त्यानीं नोकरशाहीच्या ताटाखालचें मांजर बनून जाऊन म० गांधीच्या आज्ञेचा भंग करूं नये. अशी त्यांस आमची नम्र सूचना आहे. महात्माजीच्या आज्ञेचें उल्लंधन करून जाणार असल्यास स्वतःचें मानपत्र म्हणून द्यावें. मराठा गायक समाजाचें असल्यास आम्ही त्याचा तीव्र निषेध करितों.

पत्रकर्ते महाराज आपले पत्राची जागा अडविल्याबद्दल माफी करावी. व आपलेंहि मत दिल्यास आभार होतील.

पांडुरंग लाडू शिरोडकर.

गेल्या अंकांतील मजकूर कंपोज झाल्यावर सदरहू पत्र आमच्या हातीं आलें. यद्यपि उशिरां असलें, तथापि केवळ लोकमत समजण्यासाठीं, तें या अंकीं प्रसिद्ध करण्यांत येत आहे. बाकी आमचें मत आम्हीं मागें नमूद केलेंच आहे.

सं. भारत.

ANUNCIOS

o professor será, aos seus alunos, *um bom modelo da educação* o que de preferencia á instituição ê muito essencial para a formação duma nação progressiva.

E descanço desta vez, deixando o sr. Frias exercer as suas *magias* prometidas em homenagem à redempção da sua patria porquê restam-lhe dias contados da velhice.

Margão 12-11-21 | *Ramachondra Venctexa* Naique

ECOS & CRITICA

Moratoria

O Governo concedeu moratoria atê o fim do proximo mez de Dezembro para o pagamento da contribuição predial em divida.

Como, porem, ela não exclui selos que, principalmente, agravam a divida, o previlegio facultado pelo Governo resulta quase que inutil.

A Sua Excia Sr. Governador Geral pediriamos, por isso em nome dos devedores do Estado, a graça de isenta-los do pagamento dos mesmos selos, se ê que, de facto, pretende favorecer o publico com a mencionada moratoria

E a proposito, lembrar-lhe-iamos, tambem, da necessidade de conferir igual regalia aos devedores das comunidades.

Seremos atendidos ?

Entrevista

Em lugar de honra publicamos, hoje, trechos importantes da entrevista concedida pelo sr. dr. Santana Rodrigues a um redactor do popular diario lisbonense *Diario de Noticias*

A referida entrevista em que o sr. dr. Rodrigues revela conhecimento perfeito das antiguidades da India, bem patentea o interesse que o ilustre patriota e insigne estadista nutre pelo levantamento do seu Paiz

Honra lhe seja, porisso.

Balonati Samaj

Como estava anunciada, realisou-se no dia 18, a sessão comemorativa desta instituição sob a presidencia do sr. Subraia Vithal Dessai que produziu um discurso, apropriado á ocasião. Alem do sr. presidente, fizeram uso de palavra os sr. dr Zoivonta Ganaxama Sinai *Mo*lcornencar, R. R. Sirvoicar e Givagi Xaba Dessai, que em nome da associação ofereceu ao secretario desta dito sr. R R. Sirvoicar uma medalha de prata

O nosso director fez uma conferencia sobre a educação civica, depois do que deu-se por terminada a sessão a que assistiram, tambem, principais mouros da séde do concelho.

A proposite de Abkari

O ilustre vogal do Conselho Legislativo sr. dr. Miranda entendeu e bem que a venda de espirito não devia ser confiada a menores e mulheres

Dada a competencia do sr dr. Miranda que ê medico distincto, era de esperar que a sua opinião fosse tomada em consideração. Mas...

सांगें व चळवळ

गेल्या बुधवार ता. १६ रोजीं रात्रौ येथील श्री विठोबाचे देवालयांत भारत संपादक श्री. हेगडे देसाई यांचें हेचि थोर भक्ति आवडती देवा । संकल्पाची माया संसाराची या श्री तुकाराम महाराजांच्या अभंगोक्तीवर दीड तास प्रवचन झालें. त्यांत त्यानी संसारांत राहूनही त्याची आसक्ति सोडून कसें दूर रहावें हें दासबोध, गीतारहस्य वगैरे ग्रंथांच्या आधारानें समजावून सांगून देव आणि देश हे कसे भीन्न नाहींत, देशाची भक्ति केली तर ती जनार्दनाला कसी प्रिय असते याचें विवेचन केलें आणि या जनतारूपी जनार्दनाची भक्ति घडावी ह्मणूनच प्रागतिक संघाची स्थापना झाली आहे त्यास मदत करणें हें सर्वांचें कर्तव्य कसें आहे याची जाणीव करून दिली व प्रवचन संपविलें.

नंतर श्री. ना. अ. पाटणकर यानीं प्रवचनकारांचे आभार मानून सर्वांस त्यांच्या उपदेशाचें चीज करण्याविषयीं विनति केली तेथून श्री. हेगडे देसाई यानीं श्री पाईक वाचन मंदिर या संस्थेस भेट दिली आणि संस्थेविषयीं आपला अनुकूल अभिप्राय देऊन तिच्या सभासदांचें अभिनंदन केलें. दुसरे दिवशीं प्रागतिक संघाचे उद्देश जाहीर रीतीनें समजावून देण्यासाठीं, श्री विठ्ठल सेवक मंडळातर्फे सभा भरविण्यांत आली होती- अध्यक्षस्थानीं रा. हेगडे देसाई होते त्यानीं सूचना केल्यावरून रा. अ. कामत यानी प्रागतिक संघाचे उद्देश थोडक्यांत सांगून, अशा ह्या राष्ट्रकार्यास सर्वांनीं मदत करून राष्ट्राचें व पर्यायानें स्वतःचें हित साधून घ्यावें अशी विनंति केली. अध्यक्षानींही भारतांतील वगैरे गोष्टी च्या आधारानें एकीचें महत्व दाखवून देऊन सर्वांस एकदिलानें, एकविचारानें, एकत्र होऊन संघास मिळण्याची प्रार्थना केली. नंतर रा. पाटणकर यानीं आभार प्रदर्शन करून अध्यक्ष व इतर मंडळी यांस फराळ स्वीकारण्याची विनंति केली, त्याप्रमाणें तो स्वीकारण्यांत आल्यावर जागच्याजागीं संघाचे बरेच फार्म वांटण्यांत आलेव सभेचें काम संपलें.

एक वाचक

Nós entendiamos mais, a nosso turno, que ao arrematante da venda do mesmo produto alcoolico devia exigir-se tambem a condição de não ser analfabeto possuindo, pelo menos, a habilitação do 2° grau. Mas...

E ficamos por hoje, em ...*mas*

Principe de Gales

A' chegada do futuro imperador da India á cosmopolita cidade de Bombaim, houve derramamento de sangue, mortes e chacina

E, se é verdade que pelo dedo se conhece o gigante, pelos tetricos factos que se deram naquela cidade, é possivel profetisar-se que a visinha India ficara a breve trecho *transformada*

E" sinal dos tempos e da epoca que atravessamos.

Laximibai Rau

Magoou-nos imenso o falecimento desta virtuosa sra mãe extremecida do sr. dr. Siurama Bolvonta Rau, digno Delegado desta Comarca e dos srs Ronlu Bolvonta Rau e Esvonta Bolvonta Rau, acreditados proprietarios da firma Despandě Brothers.

Por essa triste ocorrencia que teve lugar em 21 do corrente, enviamos aos ilustres enlutados os nossos sentidos pesames.

Os funerais foram imponentes com assistencia de varias pessoas de distaque na comarca.

मदत करा !

आह्मां हद्दीवरील मुक्या जनावरांवर कणा मोडून जाण्या इतकीं अवजड करांची ओझीं लादून सरकारनें आपली प्रजानुरंजनाची हौस पुरवून तर घेतलीच. आतां आमचे मध्यवर्ती देशबंधू तरी या बाबतींत आह्मांस पाठबळ देतील ह्या आशेनें आमचें दुःख आपले मार्फत वेशीवर टांगीत आहोंत याला आपण येत्याच अंकीं आश्रय द्यावा अशी प्रार्थना आहे.

गोवा हद्द ओलांडून परअमलांत जाणाऱ्या येणाऱ्यांवर सवासहा आणे कर बसल्यामुळे सर्व लोकांचे व्यवहार बंद पडून लोक हवालदील झाले आहेत. ह्या करांची ज्यांस पर्वा नाहीं असे श्रीमंत समाजांत थोडेच असावयाचे. ते सोडून दिले तर बाकी मध्यमवर्ग व शेंकडा ५० गरीब शेतकरी मजूर व इतर भिकारी टाकारी ह्या सर्वांस ह्या करानें तोंड दाबून बुक्यांचा मार झाला आहे. ता. १५ अक्टोबरच्या टाईम्स ऑफ इंडियांत 'हद्दीलगतच्या गांवांस हा माफ केला आहे' अशा अर्थाचा मजकूर लिहून त्या कराचें कागदी गोजिरवाणें स्वरूप वर्णिलें आहे. पण खाण्याचे व दाखविण्याचे दांत वेगळे ह्मणतात त्या प्रमाणें अंमल बजावणीच्या वेळीं त्याचें खरें स्वरूप व्यक्त होत आहे वस्तुतः हद्दीपलीकडील शाळेंत जाणारे विद्यार्थी, वैद्य व ज्यांची तिकडे जमीन किंवा व्यापार धंदा आहे अशा कांहीं विशिष्ट व्यक्तींस माफी पास मिळण्याची सवलत आहे असें सांगण्यांत येतें परंतु वशिल्याचें तट्टू ज्यांच्या पागेंत आहे किंवा दुसरी कसली तरी जडवाई ज्यांचेकडे आहे अशानीच बहुधा ह्या सवलतीचा फायदा घेतलेला दिसत आहे. बाकी दुबळ्या रयतेची दाद मात्र लागत नाहिं. काय न्याय आहे पहा ! ज्यानां एक पैसा ह्मणजे एक रुपयाच्या जागीं आहे व चार दोन पैशांच्या स्वस्ताईसाठीं जे हद्दीपलीकडच्या बाजारास जाऊन कसा तरी आपला योग क्षेम चालवितात अशा गरीब लोकानां तरी बिनशर्त हक्कानें अगोदर पास मिळाले पाहिजे होते ते त्यांस मिळत नाहींत आणि कर भरण्याचें सामर्थ्य ज्यांस आहे त्यांस पास मिळतात ! 'देवो दुबल घातकः !' दुसरें काय ? !

दुबळ्यांचें सुखदुःख 'जावें त्यांच्या वंशा तेव्हां कळे' मोल मजुरी करणाऱ्यानीं आतां जगावें कसें ? हे गरीब लोक पैसा पैसा करून जमविलेले आठ बारा आणे गांठीस बांधून पलीकडच्या आठवड्याच्या बाजारास जातात आणि कांदाकोथिबीर घासलेट बाटली वगैरे निर्वाहाचे जिन्नस घेऊन आठ दिवसांची बेगमी करितात. ही विचाऱ्यांची जन्माची सोय बुडवून ह्या करानें त्यांच्या पोटावर पाय आणला आहे ! जो जिन्नस पलीकडच्या बाजारांत चार आण्यास मिळतो तो अलीकडील खेडेगावांतल्या भिकारड्या दुकानांत सहा आण्यास मिळतो. ही प्रचीत सर्वांस आहे. तेव्हां हे शीरपट्टीचे सवासहा आणे वाचविण्यासाठीं हद्दीच्या पलीकडील हाकेवरचें दुकान सोडून अलीकडच्या दुकानावर गेलें तरी महागाई, जकात व नफेबाजी ह्या तीन द्वारानीं कराच्या इतके पैसे सरकारच्या नाहीं तर दुकानदाराच्या खिशांत उतरतात ? तेव्हां दोहींकडून होणाऱ्या ह्या गरिबांच्या नागवणुकीस जबाबदार कोण ? अशी खरी वस्तुस्थिति असतां 'ह्या करानें आपल्या गांवचा व्यापार भरभराटीस येणार ? असें ह्मणणाऱ्या, नोकरशाहीच्या शिष्टपणाचें डोळ्यावर पटल आलेल्या सज्जनांस नमस्कार असो ! आमच्या नतद्रष्ट व क्रियानष्ट अशा दरिद्री गोमांतकांत, जीवनाचे यच्चयावत् पदार्थ, इंग्रजी हिंदुस्थानांतून आणविल्याशिवाय गति नाहीं ही गोष्ट-घरील मुक्ताफळें गाळणाऱ्या कूपमंडूकांस कशी कळत नाहीं याचें नवल वाटतें.

आह्मां हद्दीवरच्या लोकांचे हितसंबंध परस्परांशीं इतके जखडून गेले आहेत कीं, एकाच राजसत्तेच्या नियंत्रणाखालील आह्मी लोक आहोंत असें उभयतांसही वाटतें. इकडचे तिकडे व तिकडचे इकडे वैवाहिक संबंध पुष्कळ काळापासून घडत आले आहेत व पुढें घडणार आहेत अलीकडचीं मुलें पलीकडच्या शाळांतून ठेवली असून त्या करितां त्यांचे पालक त्या ठिकाणी बिऱ्हाड करून राहिले आहेत ! विद्यार्थ्यांस पास मिळाला तरी तो दुसऱ्यास उपयोगी पडत नाहीं. इतकेंच नव्हे, तर ज्या तारीचा पास असेल त्या पासाचा उपयोग दुसऱ्या एकाद्या तरीवरून जातानां कोणी करितां कामा नये. मजुरांच्या तुटवड्यामुळें शेतें करण्यास किंवा अन्य कामें करण्यास तिकडचे मजूर इकडे आणावे लागतात ! आणखी पदोपदो कसे प्रसंग येतात त्यांचें वर्णन करणें शक्य नाहीं. तात्पर्य वर सांगितलेल्या प्रकारांवरून इरघडी माणसांचा राबता हद्दीवर कसा कसा चालत असेल याचें अनुमान हा कर पास करून देणाऱ्यांच्या शून्य डोक्यात झालें नसलें तरी विचारी माणसांस झाल्याशिवाय रहाणार नाहीं. लग्नाकरितां ५० । ७५ वऱ्हाडी मंडळी जर हद्द ओलांडू लागली तर ह्या गुन्हेगारीबद्दल अधिक उणें २५ रुपये भूर्दंडादाखल भरावे लागणार ह्मणजे गरिबांच्या लग्न खर्चांत ही एक बाब उत्पन्न झाली असें ह्मणावयास हरकत नाहीं. एकंदरींत ह्या करामुळें हद्दीवरची रहदारी बंद पडून आप्तआप्तांत ताटातूट पडत आहे. आणि एकमेकांची हाक एकमेकांस ऐकूं जाईल इतक्या जवळ रहाणाऱ्या लोकांस आपण किती तरी दूरच्या प्रवासांत आहोंत असें वाटत आहे.

दीव दमणच्या लोकानीं वेळींच आरडाओरड केल्यामुळें त्यांच्या वरील ही माणसांची जकात तहकूब झाली आहे. आणि आह्मीं घरच्या ह्मातारीचे काळ मात्र कपाळास हात लावून किंकर्तव्यमूढ बनलों आहोंत ह्या आमच्या अजागळ वृत्तीस काय ह्मणावें ! एकदां का दुर्दैव पाठीस लागलें ह्मणजे चांगलें काम करीत असताना देखील तें उलटें गळ्यांत कसें पडतें याचें ताजें उदाहरण — आमचे नामदार श्री. व्यंकटेशराव यानीं हल्लीं ह्याच कराच्या बाबतींत कोन्सिलांत आणलेली सूचना होय. फट् ह्मणतां ब्रह्महत्या ! अशी आमची राजकीय परिस्थिति ! सरकार, डोळ्यांत तेल घालून निमित्त शोधीत बसलेलें ! अशा स्थितींत हद्दपार मागतानां निद्रापद मागावें त्याप्रमाणें 'इकडचे जे मजूर पोट भरण्यासाठीं हद्दीपलीकडे जातात त्याची ह्या करानें गैरसोय होणार' अशा अर्थाचें उलटें कारण, कर रद्द होण्यास साधक ह्मणून सदरच्या सूचनेंत दाखविलें गेलें, आणि एवढीच एक मानीव सबब—मजुरांच्या निर्गतीत आळा घालण्याकरितां करांची आवश्यकता भासविणाऱ्या सरकारास पुरेशी होऊन सदर सूचना फेटाळण्यांत आली !

(पुढील अंकीं समाप्त)

एक हद्दीवरचा कष्टीक

स्थापन केलें, तें हिंदुस्थान, ते शिवरायाचे मावळे स्वराज्याला मुकलेले असून पारतंत्र्याच्या जड शृंखलांनीं जखडलेले आहेत इतकेंच नव्हे तर तुर्कांची नोकरशाही ह्या शृंखला जास्त मजबूत व जास्त जड करण्यांत आपली सर्व शक्ति वेंचीत आहे. अशा स्थितींत आमच्या देशबंधूंच्या ह्या केविलवाण्या स्थितीकडे पाहून गोमांतकीय हिंदुसमाजानें त्यांना सहानभूति दाखविण्याचें बाजूलाच ठेवून, बाबांनो, आह्माला स्वराज्य मिळालें आतां तुह्मी पारतंत्र्यांतच जन्मभर खिचपत पडा, तुमच्यावर नोकरशाहीकडून देण्यांत येणाऱ्या डागण्यास आह्मी तुमचेच देशबंधु मदत करतों ह्मणायाचें कीं काय हा मात्र प्रश्न आहे.

रा. ग. बांदिवडेकर यांनीं सांगितलेली दुसरी दृष्टि ह्मणजे आमचें सरकार ब्रिटिश सरकारचें दोस्त ह्मणून तूर्तच्या स्मारकाबद्दल आह्मी आदर दाखविलाच पाहिजे ही होय. ह्याही दृष्टींत दृष्टीकोन चुकलाच असें ह्मणणें भाग पडतें. ब्रिटिश सरकार आमचें दोस्त, तर मग ह्या दोस्ताला दोस्त या नात्यानें आमच्या देशबंधूंनीं आमच्या बरोबरीचें स्वराज्य देण्यास विनविणें हें दोस्त सरकारचें स्वराज्य उपभोगणारी प्रजा या नात्यानें आमचें, गोमांतकवासीयांचें मुख्य कर्तव्य होय. व श्रीशिवरायाच्या प्रिय हिंदुस्थानास, त्यांच्या प्रिय सवंगड्यांस स्वराज्य देण्यास दोस्त सरकारास भाग पाडणें हेंच श्री शिवरायांच्या स्मारकाबद्दल खरा आदर दाखविणें होय. श्री शिवरायांच्या स्मारकास जर मदत गोमांतकानें करायाची असली तर आज आमचे देशबंधु स्वराज्यप्राप्त्यर्थ करीत असलेल्या प्रयत्नास हातभार लावणें हीच होय व अशी मदत करणें ह्मणजे ज्या साधनानीं स्वराज्य गांठतां येईल त्या साधनांचा येथेंही उपयोग करणें गोमांतकवासीयांचें कर्तव्य होय. श्री शिवरायांचें खरें स्मारक ह्मणजे हिंदुस्थानवासी यांनीं गमावलेलें स्वराज्य त्यांना मिळवून देण्यासाठीं स्वदेशीव्रत गोमांतकानें पाळणें हें होय. तरी सर्व समाजास माझी अशी विनंति आहे कीं, गोमांतकीय समाजानें श्री शिवरायांच्या स्मारकाच्या तारखेपासून खादीच वापरण्याची शपथ घेऊन श्री शिवरायाच्या स्मारकास आरंभ करावा व त्याचा आशीर्वाद संपादन करावा.

उपेंद्र वि॰ तळावलीकर

प्रस्तुत विषयासंबंधीं आमचें स्पष्ट मत आह्मीं गेल्या अंकीं नमूद केलेंच आहे. आतां केवळ लोकमताचा वारा कोणीकडे वहात आहे हें वाचकांस समजण्यासाठीं आह्मांस आलेल्या अनेक पत्रांतून कांहीं पत्रें जशाचीं तशीं प्रसिद्ध केलीं आहेत.

सं. भारत.

A' hora em que estamos rabiscando estas linhas não nos consta ter-se apresentado no prosoenio de candidaturas alguma Celestino ou *Simbolo Indiano*...com a *fama* de promessas e recompensas em troca de serviços profusos pela festa do referido *santificado* dia 11.

Crêmos porem que na proxima festa não há de haver besta que mais oai nesta...

Estaremos enganados ?

Colonia ?

Dividem-se as opiniões sobre se a India é colonia ou possessão.

Quanto a nós, a India é sem mais nem menos possessão, pelo simples motivo de ter sido e continuar a ser uma terra da *posse* e não uma *terra colonisada*, tal como a India Britanica.

Mas não façamos caso de *nomes* porque somos bem tratados pelos europeus de Portugal que em generosidade e grandesa d'alma estão dez mil leguas acima de *beefe* por quem os nossos visinhos nutrem um odio encarniçado pelos tratos desumanos que lhes inflinge...

Gandhicap

Não temos tido noticias do processo originado pelo incidente do celebre *cap* do *Mahatma*.

Estará detido o seu curso ou estará seguindo os seus tramites ?

O feito crime que pesava sobre a nossa cabeça pelo artigo *Taxa de Guerra* foi amnistiado sucedendo apenas que fomos intimados para pagar a importancia de 60 rupias e pico proviniente das custas do recurso levado á Relação pelo M. P. e em que foramos condenados.

Como o assunto é de interesse comum, resolvemos deduzir embargos na mesma execução.

E' o que há de *novo* sobre os processos crimes, instaurados contra o *Bharat*.

Um livre importante

O sr. prof. Samant, de Mormugáo publicou um livro em marata, enaltecendo as virtudes da civilisação hindu e analisando, com uma imparcialidade de juiz integro, os vicios que caracterisam a civilisação europêa.

E' pena que o importante livro esteja escrito em marata.

Se o estivesse em portguez, teria certamente posto em conflagração certos *paclos* nativos *di ca*

Mas não importa. Para a sciencia e consciencia dos mesmos *paclós* pretendemos verter em portugues passagens principais do opusculo do sr. Samant. E verão que teremos prestado serviço valioso á fauna dos occidentalisados dos pés á cabeça...com a mesma tradução.

Pensem !

De certo tempo para cá, tem se multiplicado os casos de tifoide em Goa sendo em numero consideravel as vitimas que a mesma maldita febre fez, em um tempo relativamente curto. Isto dá que pensar.

A' autoridade sanitaria do Estado compete, sem perda de tempo, estudar as causas fundamentais do mal a que é forçoso aplicar pronto remedio.

Cremos que a doença é importada pelos emigrantes, ao lado do dinheiro com que enriquecem o Paiz.

Pensem, senhores, que o assunto é de *vital* interesse

श्रीशिवस्मारक व लोकमत

श्री शिवाजी स्मारक

नोव्हेंबरांतील येत्या १९ तारखेस पुण्यांत 'श्रीशिवाजी' महाराजांच्या स्मारकाची इमारत बांधण्यास सुरवात सध्याचे इंग्रजी हिंदुस्थानचे युवराज याच्या हस्तें व्हावयाची असून त्या समारंभास जाऊं इच्छिणारानीं आपणास कळवावें असी "जाहीर विनंति' आपल्या स्वतंत्र बाण्याच्या भारत पत्रांत आलेली पाहून सखेदाश्चर्य वाटत आहे.ज्या 'शिवाजी'ला "डोंगरांतला उंदीर" आणि लुटारू, बंडखोर अशा नांवानीं संबोधून हिंदूंतील एकंदर शातीचीं अंतःकरणें काल परवांपर्यंत दुखविण्याचें पाप ज्यानीं भरपूर केलें आहे त्यानींच आज एकाएकीं त्या पूण्य पुरुषांच्या स्मारकाची चळवळ उठवून लोकांच्या डोळ्यांत धूळ फेंकावी याचें मर्म काय आहे हें आपल्या ध्यानांतच आलें नाहीं काय !

श्रीशिवाजी महाराजांचें स्मारक राहूं द्याच पण नुस्ता जन्मोत्सव, राज्यारोहण-दिनोत्सव, पुण्यतिथी इत्यादि करणाऱ्या व्यक्तींला राजद्रोही म्हणून तुरुंगांत ठोकण्यांत येत असे; त्या त्या उत्सवांला शक्य तितके अडथळे घालण्यांत येत असे याची आपणास माहीतच नाहीं काय ! आपल्या पत्राचें नांव भारत आहे ना ! आज भारताची स्थिति काय चालली आहे ! पंजाबांत जालियनवाला बागेंत गेल्याचे मागील वर्षी काय प्रकार घडला ! त्याच्या नंतर मालेगांवांत काय प्रसंग गुदरला ! आणि काल नुकता धारवाडास कोणता देखावा दृष्टीस पडला ! तो आपल्या भारताला आवडला काय ? म्हणून आनंदानें टिऱ्या बडवीत पुण्याला जाऊन नाचावयाचें ! आपण अहां कोठें ! हा शिवाजी स्मारकाचा समारंभ कोण करीत आहे ! कशा करितां तो होत आहे, याचें भान तुम्हांला व जाहीर विनंति करणाराला मुळींच नाहीं काय ! ज्या हिंदुस्थानच्या प्रजेनें कोट्यावधी रुपये फंड मोठ्या भक्तीनें व राजनिष्टेनें जमा करून सरकाराला दिला, लाखो फौज जमवून इंग्रज सरकारच्या जिवावरचें संकट टाळून, महायुद्धांत त्याला जय मिळवून दिला, त्याच प्रजेची, अमृतसर मुक्कामीं नाहक कत्तल करून मालेगावांस कंठस्नान घालून आणि धारवाडास गोळीबार व बनावटीचे खटले करून अमानुष छळवाद मांडिलेला आहे, त्याचें समर्थन करण्यास आपल्याला देशद्रोही, धर्मद्रोही व आत्मद्रोही कोण कोण कुठारदंड सामील होतील हें पहावयाचा हा निवळ कावा आहे कावा !! आज सगळ्या भारत वर्षाचें शिरःस्थान असी जी राष्ट्रीय सभा त्या सभेच्या नाकावर टिचण्याकरितां, म्हणजें तिनें 'अन्यायाचें विसर्जन करा' अशी विनवणी केलेली धिक्कारून तिचा पूर्ण अपमान केलेला पचण्याकरितां आणि आह्मीं तो सत्तेच्या जोरावर असाच पचविणार हें दाखविण्याकरितां इंग्रजी नोकरशाहीनें अज्ञानी व बगलबच्ये लोकांचा जमाव जमविण्याकरितां ही केवळ भूल उभी केलेली आहे. राष्ट्रीय सभेनें युवराजांच्या स्वागताची ही वेळ नव्हे म्हणून बहिष्कार घातलेला फोल करून दाखविण्याचा हा शुद्ध कावा, कावेबाजीचा डाव आहे ! ज्यांचें प्रामाणिक पणानें पोट भरत नाहीं, आपल्याच खऱ्या देशभक्तांच्या सुतकाने वडेच ज्यांला आवडावयाचे त्यांनींच या वेळीं सदर उत्सवास हजर व्हावयाचें ! इतरांचें तेथें प्रयोजन नाहीं. अमृतसर. मालेगांव आणि धारवाड ह्या तीन ठिकाणीं मुद्दाम अन्यायानें बनविलेल्या स्मशानभूमींत नाचणारीं भूतें असतील तींच सदर उत्सवांत धांऊन जातील इतरांला तिकडे ढुंकूनही पाहवणार नाहीं आणि म्हणूनच तेथील एकंदर प्रजापक्षानें सदर उत्सवावर पूर्ण बहिष्कार घातलेला आहे. खरे हिंदु, मराठे, शूद्र, महार, चांभार, ब्राह्मण इतकेंच नव्हे खरे मुसलमान देखील वरील उत्सवावर बहिष्कार घालतील.

स्वर्गावरून श्रीशिवाजी महाराज हा उत्सव कोणकोण आणि कशा कशा हेतूनें करीत आहेत हें चक्क पाहत असले पाहिजेत आणि त्यांच्या अंतःकरणांत आपणा विषयीं खरी आदरबुद्धि असती तर आपल्या प्रिय प्रजेला 'स्वराज्य' हें नांव काढल्याबद्दल व न्यायाची मागणी केल्याबद्दल गोळीबारांचा वर्षाव झाला नसता आणि पुनः त्याच्या समर्थनार्थ असले फसवणुकीचे उत्सव करून आपलें नांव बद्ध केलें नसतें हें स्पष्ट पाहत असले पाहिजेत.

गोव्यांतील रिपब्लिक प्रजा हें सर्व जाणून आहे. कलहपुरींतून देशद्रोहाला चिरीमिरी मिळणार असी आशा वाटणारेच तेवढे ह्या जाहीर विनंतीनें पुढें सरत असले पाहिजेत. पण भारत पत्रानें त्यानां योग्य वाट दाखवून मार्गावर आणिलें पाहिजे अशी विनंति करून मी आपली रजा घेतों.या खालीं आपला शुद्ध अभिप्राय घाल व भ्रमनिरासाचें श्रेय घ्याल अशी आशा आहे. वाचक.

जबाब द्या !

इंग्लंडचे युवराज व हिंदुस्थानचे शहाजादे अर्थात भावी बादशहा, यांच्या पुणें येथील आगमनप्रसंगीं त्यांच्या हातून श्री शिवाजी महाराजांच्या स्मारकाची कोणशिला बसविण्याचा समारंभ, येत्या १९ तारखेस साजरा होणार आहे. त्या समारंभास आदरपूर्वक हजर राहण्याची, निदान स्मारकाप्रीत्यर्थ आर्थिक मदत पाठविण्याची किंवा त्या संबंधीं कांहीं व्यवहार्य सूचना पाठविण्याची विनंति श्री. शि. स्मारक क. एक घटक या नात्यानें फोंडा येथील आल्मैद कालेजचे डायरेक्टर रा. ना. भ. शे. बांदिवडेकर यानीं गेल्या तीन तारखेच्या भारत अंकावर केली आहे. ती वाचून रा. बांदिवडेकरांनीं, अनायासें प्राप्त होत असलेला हा राजयोग नव्हे राजपुत्रयोग आपल्या प्रांतबंधूस साध्य करून घेण्याची सुसंधि आणून दिल्याबद्दल त्यांचें अभिनंदन पूर्वक आभार मानल्याशिवाय रहावत नाहीं,

सदरील समारंभास हजर रहावें किंवा न रहावें हा प्रश्न कोंग्रेसवाले ऊर्फ असहकारितावादी यांनीं हिंदुस्थान देशाच्या हिताच्या दृष्टीनें सोडविलाच आहे. तेव्हां त्यास हजर राहून आपलें हसें व देशाचें नुकसान करून घेण्यास कोणीही धजणार नाहीं; हें जरी खरें असलें तरी रा. बांदिवडेकराकडे स्मारकासंबंधींचा कांहीं खुलासा त्याच्याच शब्दांचा आधार घेऊन, जर कां मागितला तर ते आनंदानें देतील अशी आशा आहे.

स्वराज्यसंस्थापक व स्वधर्मरक्षक श्री शिवाजीमहाराज यांच्या स्मारकाची कोणशिला विदेशीय व विधर्मीय अशा भावी स्वामीच्या हातून बसविली गेली तर ती परतंत्र हिंदुस्थानांतील कांहीं राजे महाराजानां आणि नोकरशाहीच्या भगतानां पसंत वाटली तरी, खुद्द ज्यांचें स्मारक होणार आहे त्या श्री शिवाजीमहाराजांच्या स्वर्गीय आत्म्याला मान्य होईल काय !

स्वतः हिंदुपदपादशाही स्थापन करण्यास ज्याणीं हाडांची काडें केलीं, अनेक दुख प्रसंग भोगण्यास कमी केलें नाहीं, बायकांमुलांची इतकेंच नव्हे तर स्वतःच्या जिवाचीही पर्वा केली नाही त्यांचें स्मारक, हिंदुस्थान देशास पारतंत्र्यांत लोटून त्यांतच खिचपत ठेवण्याची इच्छा धरणाऱ्या नोकरशाहीचे बुद्धिबळांतील युवराजेयांच्या हातून होणें रास्त होईल काय !

हिंदुधर्म व हिंदुसंस्कृति यांचे वंदनीय रक्षक होऊन गेलेल्या श्रीशिवरायाचें स्मारक त्या धर्मावर व संस्कृतीवर वरचेवर प्रहार करणाऱ्या नोकरशाहीच्या हातचें बाहुलें होऊन येणाऱ्या एका युरोपियन व ख्रिस्तीधर्मीय शहाजाद्यांच्या हातून होणें योग्य होईल काय !

गोब्राह्मणप्रतिपालक अशा अभिमानास्पद व सार्थ किताब ज्यानें आपल्या नावांमागें लावून घेण्यांत भूषण मानलें, त्यांत आपल्या जन्माचें सार्थक मानलें त्या दीव्य विभूतीच्या स्मारकास, ज्यांच्या सत्तेखाल हिंदुस्थान असतां प्रत्यही लाखो गोमांता कसाईखान्यांतून कापल्या जातात, हजारों

विकाऊ आहेत

महाल इल्यास येथील करमळी गावांतील खालील शेतांची विक्री आमच्या आफिसांत येत्या डिसेंबरच्या पहिल्या तारखेस दुपारीं एक वाजतां होणार आहे. विशेष माहिती मालक रा. राम नाईक करमळकर याकडे किंवा आमच्या आफिसांत समक्ष अगर पत्रद्वारें मिळेल. गरजूनीं अवश्य फायदा घ्यावा.

कान्याचे वांव-२ आदिसावां; १लें, २ रें, ३ रें व ४थें मेळग दे मुडदें; दिवटेचें वांव; वांव दे वरखाजन; वांव दे वळगटें; आणि कांतोर वाव ठिकाण.

प्रोकुरादोरी जेराल—

रस्ता ज़ुजे फालकांव, नवीन-गोवें

तरी त्या व्यसनाचा प्रतिकार करण्याची कर्थी आमच्या सुशिक्षित, धर्मनिष्ठ व व्यवहार चतुर म्हणून घेण्याऱ्या समाजबंधूस विशेषत: देवस्थानचें चालकत्व महाजन मंडळीं नें आणि सरकारनें ज्यांकडे सोंपविलें आहे त्या कोमिसांव मंडळीस अद्यापपर्यंत झालेली दिसत नाहीं. असें कष्टानें म्हटल्याशिवाय रहावत नाहीं. श्रीमंगेश देवस्थानची कोमिसांव मंडळी यास अपवाद आहे असें खात्रीलायक वर्तमान समजलें होतें हें नमूद करून ठेवणेस फार आनंद वाटतो.

"झाली गोष्ट फिरून येत नाहीं" म्हणून शांतें व म्हाळशेल या देवस्थानच्या कोमिसांव मंडळींस व महाजन मंडळीस आमची अशी नम्र विनंति आहे कीं त्यानीं होईल तो प्रयत्न करून व प्रसंगीं सरकारचेंही साह्य घेऊन आपापल्या देवस्थानांतून जुगाराची हाकालपट्टी करणेची अवश्य तजवीज करावी व इतर देवस्थानासही योग्य धडा घालून द्यावा. जुगारी लोक तुम्हांला व स्थानिक अधिकाऱ्यांना पैशाचें आमीष दाखविण्यास कमी करणार नाहींत तरी पण तुम्ही तिकडे लक्ष न देतां आणि जुगाऱ्यांच्या प्रतिष्ठितपणाकडेही न पाहतां जुगार आणि जुगारी यांस मूठमाती देण्याचा निश्चय कायम राखून त्याप्रमाणें वागाल आणि देवस्थानच्या व पर्यायानें आपल्या लौकिकांत भर घालाल अशी आशा केल्यास ती अस्थानी अगर निरर्थक होणार नाहीं अशी खात्री आहे.

Pelo juiso de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 ° oficio que este assina, nos autos civeis de execução hipotecaria instaurada por Vassu Vitola Porobo Chirmulcar e outro, de Orna de Fatorpá, contra Purxotoma Essô Naique Dessai e mulher, da dita de Fatorpá vão ser vendidos em asta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 25 do seguinte mês de Novembro, ás 12 horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens: 1 ° predio rustico denominado "MINGUELIBANDLAM"; 2 ° predio rustico denominado "NOVORSORDO", ambos de cultura de arrôz, sitos em Morpirlá, avaliados, respectivamente, por 251 e 249 rupias e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca sob os numeros 10615 e 10616 do livro B 30, pinhorados nos ditos autos como pertencentes aos executados. Por este são citados todos os credores dos ditos executados bem como os coproprietarios para daduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei. A contribuição de registo por inteiro e as despezas de praça correrão a cargo do arrematante. Para ser publico se expedia este.

Quepem 27 de outubro de 1921.

O Escrivão de Direito
Aires Manoel Barreto
Verifiquei
J. de Seabra

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2 ° oficio que este assina, na execução hipotecaria instaurada por Antá Sinai Quensoiy, de Assolnã e ora seguida pelo seu cessionario Foti Hori Dessai, de Quitol, contra Gopal Fondó Naique e mulher, da dita de *Quitol* e outra, de *Fatorpá*, vão ser vendidos em hasta á porta do Tribunal judicial desta Comarca, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 2 do seguente mez de Dezembro, ás 12 horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens: 1 ° predio rustico denominado "MOIQUEM", da cultura de coqueiros; 2 ° predio rustico denominado "ZUNGUEM", da cultura de arroz; 3 ° predio rustico denominado GURVAGOTOVO", da cultura de coqueiros; 4 ° Direito á metade do predio rustico denominado "*MADIEM*", da cultura de coqueiros; 5 ° metade do predio rustico denominado MADIEM da cultura de coqueiros; 6 ° Direito a quarta parte do predio rustico denominado GORAMMAROGO, da cultura de arroz, todos sitos em Quitol e discritos na Conservatoria do registo predial desta comarca, respectivamente, sob os numeros 10816, 10817, 10818, 10819, 10820 e 10821 no Livro B31 e avaliados em 60, 100, 51, 50, 60 e 73 rupias, tambem respectivamente. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e coproprietarios nos termos e para os fins de lei e a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem, 21 de Outubro de 1921

O escrivão de direito
Aires Manoel Barreto
Verifiquei
J. de Seabra

---

depois convosco estarei concorrendo com o meu modesto esforço para ....

Carlos Frias

Uma carta

Ex.mo Sr.

Como V. é um daqueles que abriram as colunas do seu jornal somente para lutar pelos interesses do publico, pensei em usar deste modo, já que não acho outro mais facil, para trazer á luz as coisas que se passam na escuridão.

E' o caso da administração da camara municipal de Pondá que me leva a importunar a VEcia.

Há poucos dias tendo eu tido a ocasião de passar pela estrada que se dirige de Marcela para Candolá pelas 20 horas, ouvi uma vóz chorosa que solicitava socorro e que parecia ser duma criánça.

Apiadado, a grande custo cheguei ao sitio, pois a escuridão era tão densa que não deixava ver o que havia diante de mim, e vi com o auxilio duma vela que trazia na algibeira uma criança de quase sete anos de idade que por falta da luz tinha caido num fosso. Feita a indagação soube que a pobre da criança era desprovida dos pais e tinha como seu unico ponto do agasalho a sua avó octogenaria. Fui dar parte dêste caso ao sr. regedor da aldeia que me disse que tendo já participado por diversas vêzes de semilhantes accidentes tanto á administração do concelho como a Exma camara elas nada tinham providenciado até aquela data, sobre o assunto

Com a publicação desta, chamo a atenção dos competentes para que para diante se não deem casos destes.

Santo Estevam
23-10-21

De VEa. etc.
Diogo Joaquim Fernandes

Vinaeca Sacardando'

Vitima desta maldita febre tifoide que está a fazer tantos estragos veiu a falecer, hontem nesta cidade após um longo tratamento de 45 dias, este malogrado jovem que, devido ás suas qualidades distintas dum bom filho, bom amigo e bom camarada era esperança de todos quantos o conheciam e admiravam.

O lamentado rapaz morre numa edade bastante prematura, pois, contava apenas 19 primaveras e a sua morte foi e é geralmente lamentada, não só porque o extinto se impunha á estima dos que o conheciam, mas tambem por causa de sinceridade, simplicidade e firmeza em todos os seus actos.

Era estudante da VI classe (Letras) do nosso Liceu onde era assaz estimado pelos professores e colegas, os quais, assim que tiveram noticia do seu decesso foram prestar-lhe a ultima homenagem.

Destino cruel! que arrebata do seio da familia duma forma tão brutal e impiedosa este esperançoso jovem!

Quem escreve estas linhas teve a dita de o conhecer como amigo sincero e disposto a fazer sacrificios de toda a especie em proveito de interesse comum, onde o seu merito fôsse exigido, pois, esteve sempre na vanguarda de todo o movimento que fosse em pról da sua classe.

A mocidade via nêle um amigo sobretudo sacrificador, e ela o perdeu para sempre. Ai desta fatalidade!

Despensaram-se as aulas do Liceu quando se comunicou a sua secretaria o triste passamento deste aluno da classe adientada.

O seu funeral foi bem concorrido, pois, tomaram nele parte varios dos seus amigos e admiradores.

Lamentando a perda deste jovem esperançoso, sincero e sobretudo bom amigo enviamos a sua familia e demais relações em especial ao seu irmão Dr. Balcrisna Sacardandó os sentidos pesames.

Paz á grande alma do ilustre defunto.

Pangim 29-10-21
Balchondra Dessai

जिवबादादा केरकर

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोंशसंभवम्।
भ० गीता.

जेथें बहूविचार। तेथें ईश्वरी अवतार॥
मार्ग झाले थोर थोर। धके चपेटे सोसोनी॥
— रामदास

मार्गशीर्ष वद्य द्वादशी ही वरील पुण्य प्रतापी पुरुषाची पुण्यतिथी होय. श्री गुरुद्वादशी, दासनवमी, नाथाषमी वगैरे देवांचे व भक्तांचे ते ते दिवस पारमार्थिक बुद्धीनें साजरे करून आहीं आमचें धार्मिक कर्तव्य असें बजावतों, त्या प्रमाणें 'श्री शिवाजी महाराज' 'जिवबादादा वगैरे थोर राष्ट्रीय, स्वजन कल्याणकारी पुरुषांचे स्मारकोत्सव करून, आहीं आमचें त्यां विषयींचें प्रेम व पूज्यबुद्धि व्यक्त करणें हेंही आपलें तितक्याच महत्वाचें कर्तव्य होय. अशा थोर पुरुषांच्या उत्सवापासून लोकांत एक प्रकारची स्वाभिमानवृत्ति उत्पन्न होते व ती इतर अनेक सद्गुणांस प्रसवून त्यांची पोषक होते. हें तत्व लक्षांत आणून महाराष्ट्रीय विद्वानांनीं अलीकडे 'श्रीशिवजयंत्युत्सव,' 'नानाफडणवीस' उत्सव, 'श्रीशंकराचार्योत्सव' वगैरे लोकोत्साहकारक उत्सव सुरू केले. त्याचप्रमाणें आपल्या ह्या गोमांतक प्रांतांत—अगदीं गरीब कुळांत जन्मून आपल्या आंगच्या पराक्रमानें दिल्लीपतीस भरधर कांपविणाऱ्या गुलामकादरासारख्या भयंकर शत्रूंचा नाश करून ज्यानें त्या वेळीं दिगंतकीर्ति मिळविली, तत्कालीन महाराष्ट्रीय साम्राज्याच्या आधारस्तंभापैकींच एक असें अतुल विक्रमी 'महादजी शिंदे' ज्याला आपला उजवा बाहू व पदरचें एक अत्यंत अमोलिक रत्न समजत असत, ज्यांनीं आपल्या जन्मभूमीचे राजे सावंतवाडीकर भोंसले ह्यांना दिल्लीपतीकडून 'सरदेसाई राजेबहादूर' हा किताब व पालखी मोर्चेले वगैरे सरंजाम आणून देऊन आपली स्वामिभक्ति प्रगट केली त्या धीरोदात्त व शूर पुरुषाचा महाराष्ट्रीयांनी निदान एतद्देशीय गोमांतक प्रांतस्थांनीं, विशेषें सारस्वतसमाजानें—स्मारकोत्सव करणें हें अमोलीक व अत्यंत पवित्र कर्तव्यांपैकीं एक आहे. इतर ब्राह्मण लोक आपली निंदा करितात ह्मणून सारस्वत समाज त्यावर रुसतो, आणि तें वास्तविक आहे; परंतु आपल्या समाजाची निंदा करण्यास त्यांनीं कचरावें असें तेज आपल्या समाजांत उत्पन्न करण्याची हांव त्यानीं बाळगूं नये, उलट कांहीं तरी विरुद्ध प्रयत्न करावे, ही गोष्ट हास्यास्पद होय आपल्या समाजांत चांगले विद्वान पुरुष निपजावे, कलाकौशल्यवान माणसें उत्पन्न व्हावीं, शूरवीर मनुष्य प्रगट व्हावे, चांगले तपस्वी व साधुसंतमहात्मे आपल्यांत अवतरावे अशी उत्तम व सर्व प्रकारची शुभ महत्वाकांक्षा सारस्वतानीं कां धरूं नये? हा स्मारकोत्सव कांहीं वर्षामागें गोमांतक स्थानीं कांहीं गावांत साजरा केल्याचें समजतें. पुष्कळ ठिकाणीं हा उत्सव यंदांपासून सुरू होवो अशा आशेनें 'कर्मण्येवाधिकारस्ते' ह्या भगवद्वचनास अनुसरून शुभेच्छा धरून व परमेशसहाय्य प्रार्थून देशकालस्थित्यनुरूप शुभ कर्मे आचरीत असावीं. हेंच आज आज आपलें कर्तव्य आहे.

पत्रकर्तेमहाराज! अ पणास वरील कार्य पसंत वाटेल तर आपल्या बहुमान्य पत्रांतून ह्याबद्दल चर्चा करून आपल्या प्रांतस्थ पूर्वी मनें ह्या कार्यास प्रवृत्त करावी अशी विनंति करून हें पत्र पुरें करितों कळावें देशसेवारूप ईश भजनीं लोभ वृद्धिगत असावा हे विनंति.

मार्शेल, गोवा. १।११।१९२० } सर्वांचा नम्र दास
भालचंद्र वि. खोलकर

पारोडें येथील श्रीलक्ष्मीपूजन,

पारोडें येथील श्री दर्शन देवालयांत, गेल्या शु० १४ शी पासून पांच दिवसपर्यंत वार्षिक श्रीलक्ष्मीपूजनोत्सव थाटानें साजरा करण्यांत आला. शेवटल्या दिवशीं भारत संपादक रा. हेगडे देसाई यांचें प्रवचन व्हावयाचें होतें; पण प्रकृतीच्या अस्वास्थतेमुळें त्यांस हजर राहतां आलें नाहीं. निमंत्रित पाहुण्यापैकीं रा.पुं. या. विर्जिसकर यांचें समयास अनुसरून कळकळीचें भाषण झालें. त्यानीं आपल्या भाषणांत, सध्याच्या परिस्थितीचें दिग्दर्शन करून लक्ष्मीपूजनाचें महत्व समजावून देतानां सांगितलें कीं, दैत्यराज बळीनें जेव्हां आपल्या पराक्रमानें स्वर्ग आणि मृत्यू यां लोकांतील राज्यें पादाक्रांत करून सर्व लक्ष्मी आपल्या कबजांत घेतली, तेव्हां लोकांना फार वाईट स्थिति प्राप्त झाली, लोक कंगाल व भिकारी झाले; यामुळें यज्ञयागांस सहजच फांटा पडला, विद्यांचा लोप झाला, लोक अधर्मरत होऊन सर्व यमपुरी माजली; त्यायमनसुख नाहींसा होऊन बळी तो कान पिळी या तत्वास वाव मिळाला. दुर्जनांची पंढरी पिकली व सज्जनाला चोहोंबाजूंनीं त्रास होऊं लागला. तेव्हां शुद्ध व सुविचारी लोकांनीं स्वर्गीय देवांच्या राज्यानें परमेश्वराची करुणा भाकतांच तो धर्मावर आलेली ग्लानि निवारण करण्याकरितां वामन रूपानें पृथ्वीवर अवतार घेता झाला. त्याणें दैत्यगुरु शुक्राचार्यांच्या कोटिल्यशक्तीनें जुमानतां आपल्या अगाध चातुर्यानें आणि दिव्य तेजानें पण याचक वृत्तीनें बळी राजाला प्रतिग्रह मिषानें पाताळीं दडपून टाकिलें. अशा प्रकारें बळीराज्याची इतिश्री झाल्यावर लक्ष्मी बंधमुक्त झाली. त्या आनंदाप्रीत्यर्थ देव, गंधर्व, यक्ष, किन्नर मनुष्यें यानीं श्री लक्ष्मी देवीचें मोठ्या आनंदानें पूजन केलें. त्याची आठवण ह्मणून हा उत्सव लोकांत चालू आहे. त्या वेळचीच भयंकर स्थिति सध्या आह्मांस प्राप्त झाली आहे. ती कशी नाहींशी होईल या साठीं देशांतील विचारी लोक विचार करीत असून आपापल्यापरी प्रयत्न करीत आहेत. आह्मां सर्वांच्या परिचयाचे व आपल्या आत्मविश्वासाच्या बळावर दुष्ट लोकांस ताळ्यावर आणण्याचें कठीण व्रत घेतलेले प्रतिवामनावतारी महात्मा गांधी हे यांत अग्रणी होत. परदेशी अधिकारी व व्यापारी यानीं देशांतील संपत्ति आज अनेक वर्षांपासून पळवून नेली आहे व तशीच ती एकसारखी नेत आहेत तिचा प्रतिकार होऊन आर्यलक्ष्मी आर्यस्थानांत राहावी, वरचेवर येणारे दुष्काळ व टाणें देऊन बसलेली महागाई नाहींशी व्हावी ह्मणून महात्मा गांधी स्वदेशी चळवळींचा उपदेश करीत आहेत. आह्मीं जर त्यांच्या उपदेशाप्रमाणें कपडेलत्ते, खाणेंपिणें, आहारविहार वगैरेंत योग्य काटकसर करून साखर, साबण, सिगारेट सुगंधी, चहा वगैरे बहुतेक अनावश्यक वस्तूंचा त्याग केला तसेंच देशांतील उत्पादनशक्ति वाढवून सूत, कापड, धान्य गुरें वगैरेंची पैदास वाढविली तर आह्मी करीत आहों तें लक्ष्मीपूजन सार्थ होऊन देशांत आबादीआबाद होईल व लोक सुखी होतील. प्रत्येकानें द्रव्यार्जन करणें तें चैनीसाठीं करावयाचें नसून, ज्या प्रमाणें 'गुयो' नांवांच्या भिकारी स्थितींत दिवस कंठणाऱ्या एका मनुष्यानें आपल्या हयातीत जमविलेले लाखो रुपये मृत्युपत्रांत "लोकांनां विपुलजलाचा लाभ व्हावा ह्मणून, एका निर्जल गावांत सरोवर बांधण्यासाठीं ठेविले त्याप्रमाणें लोककल्याणार्थ ह्मणून करावें. कारण पैशाशिवाय परोपकार घडणें कठीण आहे. अशा अर्थाचें भाषण करून शेवटीं सर्वांना सुबुद्धी देण्याबद्दल श्री लक्ष्मी देवीची प्रार्थना केली. इ०

बातमीदार.

मुर्गांव येथील मराठी शाळेच

श्री सरस्वत्युत्सव

येथील मराठी शाळेचा वार्षिक सरस्वत्युत्सव ता० ८-१०-२१ रोजीं सुरू होऊन दुसऱ्या दिवशीं सायंकाळचे साडे सात वाजतां संपविण्यांत आला. रा. सेलेंकर यांच्या मेळ्यामुळें उत्सवास बराच रंग आला होता. मेळा अगदीं लहान मुलांचा होता. त्यांनीं स्वदेशासंबंधींचीं पदें ह्मणून नानांचें लक्ष्यास थक करून सोडलें. त्यांतील 'हरहर हरहर देश बुडाला धर्म रसातळाला। आर्य बंधु हो एक ..... तानें सदा स्वदेशी करीना। परदेशी वस्तु टाकुनी भुलूं नका सौदर्या' हीं पदें तर फारच परिणामकारक होतीं.

नंतर सदहू शाळेचे मास्तर श्री. बाबुराव वि. प्रभू यांचें समयास अनुसरून चटकदार भाषण झालें. त्याचा सारांश:

सांप्रत आमच्या गोमांतकांत चहा व दारू यांचे प्रस्त अतिशयच माजलें आहे. परंतु अद्यापि तिकडे कोणाचेंही जावें तसें लक्ष जात नाहीं, ही अत्यंत दुःखाची गोष्ट आहे. हीं विपारी पेयें सर्व बाजूनीं वाईट असल्यानें, त्यांची वेळींच कहाल पट्टी करणें योग्य आहे.

गाय जगाची माय आहे. गाईचें महत्व

Pelo juiso de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio que este assina, nos autos civeis de execução hipotecaria instaurada por Vassu Vitola Porobo Chirmulcar e outro, de Orna de Fatorpá, contra Purxotoma Essò Naique Dessai e mulher, da dita de Fatorpá, vão ser vendidos em asta publica, á porta do Tribunal judicial, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 25 do seguinte mês de Novembro, ás 12 horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens: 1° predio rustico denominado "MINGUELIBANDLAM"; 2° predio rustico denominado "NOVORSOR—DO", ambos de cultura de arrôz, sitos em Morpirla, avaliados, respectivamente, por 251 e 249 rupias e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca sob os numeros 10615 e 10616 do livro B 30, pinhorados nos ditos autos como pertencentes aos executados. *Por* este são citados todos os credores dos ditos executados bem como os coproprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei. A contribuição de registo por inteirô e as despezas de praça correrão a cargo do arrematante. Para ser publico se espedia este.

Quepem27 de outubro de 1921,

O Escrivão de Direito

Aires Manoel Barreto

Verifiquei

J. de Seabra

Pelo juizo de Direito da comarca de Quepem e cartorio do Escrivão do 2° oficio que este assina, na execução hipotecaria instaurada por Antá Sinai Quenscry, de Assolnã e ora seguida pelo seu cessionario Foti Hori Dessai, de Quitol, contra Gopal Fondó Naique e mulher, da dita de *Quitol* e outra, de Fator*pá*, vão ser vendidos em hasta á porta do Tribunal judicial desta Comarca, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 2 do seguinte mez de Dezembro, às 12 horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens: I° predio rustico denominado "MOIQUEM,, da cultura de coqueiros; 2° predio rustico denominado "ZUNGUEM", da cultura de arroz; 3° predio rustico denominado GUR-VAGOTOVO", da cultura de coqueiros; 4° Direito á metade do predio rustico denominado "*MADIEM*", da cultura de coqueiros; 5° metade do predio rustico denominado MADIEM da cultura de coqueiros; 6° Direito a quarta parte do predio rustico denominado GORAMMAROGO, da cultura de arroz, todos sitos em Quitol e discritos na Consevatoria do registo predial desta comarca, respectivamente, sob os numeros 10816 10817, 10818, 10819, 10820 e 10821 no Livro B31 e avaliados em 60, 100,51, 50, 60 e 73 rupias, tambem respectivamente Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e coproprietarios nos termos e para os fins de lei e a contribuição de registo por inteiro correrá a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem, 21 de Outubro de 1921

O escrivão de direito

Aires Manoel Barreto

Verifiquei

J. de Seabra

माल चोख किंमत रोख

मुलांला सुंदर खुर्च्यां

निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें

उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान

पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुरेख काम — माफक दाम!

टीपः- - कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.

कळंगूट-बार्देस.

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, वेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालकः—पांडुरंग शेणवीं कीर्तनीं

मडगांव

पी. व्हीं विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायने, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बाळामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

गैरसोय दूर झाली

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टातील, हायकोर्टातील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्या हि वरिष्ट कोर्टातील कामें

आ. शिज गोमिस पेरेर

श्रीधर वामन झांबावलकर

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई

वकील व सालिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत योग्यपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक अवास्तव खर्च वांचवा! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्यावरः —

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई

पणजी-गोवा.

सर्की सल्लागार आणि कमिशन एजंट

सहस्त्रबुद्धे आणि कंपनी

सोलापूर

आमचेकडे शेतीसंबंधीं (बागाईत व जिराईत) सर्व प्रकारची व उत्कृष्ट औतें, यंत्रें, खतें आणि बिबियाणीं मिळतात. किंमती पत्रक व माहिती पत्रकें मागवा.

सूचना— आम्हीं सोलापुरी गिरणींतील मजबूत आणि टिकाउ धोतरजोडे चादरी, सर्टींगचे व चेकचे कापड — गिरणींतील व हातमागावरील निरनिराळ्या प्रकारांची टिकाऊ, पक्या रंगाची, भरपूर लांब रुंद अशी सुती, गर्भ रेशमी व रेशमी लुगडीं फारच किफायतशीर भावांत पाठवूं. एकवार अनुभव घेणें. हातमागा संबंधानेंहि सर्व माहिती देऊं.

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा !

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी (जि. सातारा

Uma carta

Exmo Snr. Dr. Govinda Pundolica Hegdó Dessai

Para ilucidar o publico para cuja apreciação teve VExa o incommodo de bordar considerações sôbre a minha modesta carta de 26 de mes findo julgándo-a cheia de *equivocos* e resultante de *grande confusão* e *intangibilidade* da *cartilha*, limito-me a expor o seguinte, não dessjando mais replica nem treplica sobre o assunto que considero para mim desde já findo :-

Tendo o prospecto de *Pragatica Sangh* circulado em quase todos os pontos do Estado da India Portuguesa e ainda na India Ingleza, graças aos voluntarios propagandistas, era natural que a minha renuncia relativa ao cargo de vogal de comissão executiva do mesmo *Sangh*, tivesse tambem a mais lata publicidade, o que certamente seria impossivel com a publicação da aludida carta somente no *Bharat*.

E' firme convicção minha que a *cartilha* enviada é um *prospecto* ou *programa* e não *projecto do regulamento*, tanto mais que a própria palavra *Sangatana* significa *rachana* isto é criação ou constituição; e o que ainda não foi difinitivamente criado, constituido ou organisado, não pode certamente ser regulamentado. Acresce a isso que a propria comissão executiva de que VExa é presidente é da caracter provisoria emquanto seja ela constituida nos termos do *Sanghatana*.

Não me lembro absolutamente de ter lido os *avisos convocatorios* a que se refere nem tão pouco tenho idea nitida de que o referido *Sangh* tivesse sido legal e moral ou socialmente organisado com precedencia de formalidades indispensaveis para a constituição de uma associação pública como ela inculca ser no nosso meio, arvorando-se em baluarte invencivel e exclusivo da comunidade hindu

Nada era mais natural do que dirigir-me directamente a VExca como 1° signatario da carta impressa no frontispicio da aludida *cartilha*, e não de forma alguma ao Sr. Datatria Venctexa Poi do Pondá tanto mais que não tinha alvitres ou alterações a sugerir nem entendimentos ou concilia ções de especie alguma que tratar sobre o *Sangh*. mas sim apenas renunciar com agradecimentos ao honroso cargo por entender conveniente que era absolutamente inoportuna e extemporanea a orientação e a propria instalação do *Sangh* como centro politico privative dos hindus.

Suponho ter assim devidamente esclarecido sobre as considerações que VExa teve de inserir 'mau grado seu'' de mistura com palavras e frases em italico, juntamente com a sua estimada carta marata, publicado no *Bharat* de 13 do corrente.

Com a publicação desta carta no proximo numero do *Bharat* muito captivará a quem.

De VExa
Mto Atto Obgmo
Srinivassa Voicunta Senai Dempó.

Vinaeca Sacardando

Desappreceu esta joia. !

O director do *Bharat* sentiu mais o passamento deste esperançoso rapas, do que as suas desgraças. Na proxima edição publicaremos a carta do sr. Bhalchondra Dessai.

श्रीसरस्वत्युत्सव, मडगांव

प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें ११।१२।१३।१४ रोजीं श्रीदामोदर विद्याभुवनांत वरील पूज्य समारंभ ह. प. लक्ष्मण रामचंद्र पांगरकर यांचे अध्यक्षतेखालीं थाटानें पार पडले.

पहिल्या दिवशीं रा. पांगरकर, चंदगडकर, कानविंदे, शिंडे, जोशी, गोखले, काकतकर व वरील शहापूरची भजनी मंडळी संध्याकाळचे मेलनें आली. त्यांचें मडगांव स्टेशनवर स्वागत होऊन हारतुरे अर्पण करण्यांत आल्यावर मिरवणूक निघाली ती ६॥ वाजतां श्रीदामोदर विद्याभुवनांत पोंचली. तेथें श्रीसरस्वतीचें दर्शन घेऊन सर्व मंडळी रा. दलाल यांच्या वाड्यांत उपहार व विश्रांतीसाठीं आली. नंतर सभेस ७ वाजतां सुरवात होऊन प्रथमतः रा. यशवंत विष्णु पै रायतुरकर यांचे स्वागतपर भाषण होऊन रा. द. पां. ना. दलाल यांचे सूचनेनें महानुभाव पांगरकर अध्यक्षस्थानीं विराजमान झाले. व त्यांचे दीडतासपर्यंत "श्रीसरस्वतीचें आध्यात्मिक स्वरूप" या विषयावर स्फूर्तिदायक व विचारपरिप्लुत भाषण झालें. शेवटीं रा. चंदगडकर यांचें श्रीसरस्वतीसेवकमंडळाचे अभिनंदनपर व गोव्यांतील तरुणांच्या उत्साहाचे आदरादिकयीं भाषण होऊन भजन, आरत्या होऊन प्रसाद व विरापन वाटण्यांत आल्या.

दुसऱ्या दिवशीं ५॥ वाजतां ह. प. शामराव शिंडे यांचें ज्ञानेश्वरीवर सुरेख प्रवचन झाल्यावर ७ वाजतां दोतोर कुरैय भाकोस यांचे अध्यक्षतेखालीं रा. मुकुंद गोविंद कामत यांचें "स्त्री समाजाशीं एक कर्तव्य" आणि प्रो. रामचंद्र शंकर नाईक यांचें "भावी स्थिति" या विषयांवर पोर्तुगीजमध्यें भाषणें झालीं. नंतर श्री. पांगरकर यांचे अध्यक्षतेखालीं प्रो. सुब्राय विठ्ठल देसाई यांचे "शीलं परं भूषणं" या विषयावर कोंकणींत भाषण झालें. अध्यक्षांनीं थोडक्यांत समारोप केल्यावर रात्रौ १०॥ वाजतां रा. पांगरकर यांचें सुश्राव्य किर्तन झालें.

तिसऱ्या दिवशी डॉ. सी. पी. सोआरीस यांचे अध्यक्षतेखालीं डॉ. श्रीधर नाईक पानवेलकर यांचें "समाजांतील स्त्रीयांचा दर्जा आणि रा. वामन कामत यांचे "मद्यपाननिषेध" या विषयांवर पोर्तुगीजमध्यें भाषणें झाल्यानंतर श्री. पांगरकर यांचे अध्यक्षतेखालीं श्रीदामोदर वाचनमंदिराचा चौथा वार्षिक रिपोर्ट रा. यशवंत विष्णु पै रायतुरकर यांनीं वाचला व सर्वांनीं तो मंजूर केल्यावर डॉ. वासुदेव विठ्ठल फेरकर यांचें "मद्यपानाचे दुष्परिणाम" आणि श्रीधर विष्णु पै रायतुरकर यांचें "संघशक्तिचा काळ" या विषयावर भाषणें होऊन अध्यक्षांनीं दोनही विषयांचा समारोप केला यावेळीं सर्वांनीं आग्रह केल्यामुळे व सरस्वती प्रिंटिंग प्रेसच्या मालकाचे प्रार्थनेवरून रा. पांगरकर यांचे सुरस प्रवचन होऊन भजन प्रसाद आरत्या प्रसाद वगैरे झालें.

चौथ्या दिवशीं ह. भ. प. रामचंद्र कृष्ण चंदगडकर यांचें नामस्मरणभक्ति या विषयावर प्रवचन झाल्यावर रा. द. पां. ना. दलाल यांनीं मराठी शिक्षणप्रसारासंबंधीं एक योजना सभेपुढें मांडली तिचा मडगांवकरांनीं, गोव्यांतील शाळांच्या चालक, पालक व शिक्षकवर्गानीं योग्य विचार करून मराठी शिक्षणांत असलेला विस्कळितपणा दूर करून या प्रांतांतील मराठी शिक्षण एकसूत्री करावें, क्रमिक पुस्तकें येथल्या लोकांनीच तयार करावीत वगैरे सूचना होत्या. नंतर ८॥ वाजतां श्री पांगरकर यांचें एकनाथ महाराजांचें चरित्रवर्णनपर प्रवचन होऊन शेवटीं उत्सवाचा समारोप केला. नंतर रा. दलाल यांनीं सभेचे अध्यक्ष, एकंदर व्याख्याते, प्रवचनकार, श्रोतेमंडळी वगैरेचे योग्य शब्दांत आभार मानून आरत्या वगैरे होतांच श्री सरस्वतीच्या जयजयकारांत उत्सवाची परिसमाप्ति केली. श्री. पांगरकर व इतर बाहेरगांवच्या मंडळीच्या आगमनानें यंदांचा उत्सव फारच छान झाला. पहिल्या दिवशींच्या वक्त्यांचीं भाषणें 'भारता'चे वाचकांस सवडीनुसार सादर करण्यांत येतील.

बातमीदार

भारत

गुरुवार कार्तिक शु० ४ शी १८४३

माणसांवर कर व देशावर कहर

अखेर आम्ही वर्तविलेलें भविष्य सत्य स्वरूपानें प्रगट व्हावयास लागलें आहे. असें, तीन आण्याच्या माणसावरील कराच्या वसूलीनें ठिकठिकाणीं व्यक्त झालेल्या लोकक्षोभावरून म्हणण्यास हरकत नाहीं. ज्या वेळीं हा तीन आण्याचा अमानुष कर गोव्यांत येणाऱ्या व गोव्याबाहेर जाणाऱ्या माणसांच्या डोक्यावर लादण्याचा विचार चालू होता, त्यावेळीं त्याचें भीषण स्वरूप पुढें इतकें भयंकर होईल, असें खुद्द कर्त्यांच्या चाहत्यांस सुद्धां वाटलें नसावें. तसें असतें तर त्यानीं प्रस्तुत कर बसविण्याचा तीन आणें मूर्खपणा कधींच केला नसता, अशी आमची समजूत आहे.

सदरहू माणसांवरील तीन आणे करानें मुरुगत्वें सीमेनजीक गावच्या लोकांत, मनस्वी असंतोष पसरावयास लागला असून, जेथें तेथें सरकारच्या नावानें खडे फोडल्याचा कर्णकटु आवाज ऐकावयास येत आहे. 'उपरिनिर्दिष्ट कर म्हणजे पोर्तुगीज सत्तेचें विनाशकालसूचक चिन्हच होय' असें टोमणेवजा उद्गार काढण्यास जनता कचरत नाहीं. यावरून तिच्या असंतोषाची डिग्री किती अंश चढली असेल याचें अनुमान करण्यास कोणासहि कठीण पडणार नाहीं.

थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे वर नमूद केलेल्या माणसांवरील 'तीन आण्याच्या' करानें देशावर कहरच आला आहे, अशा रोख ठोक विधानानें वस्तुस्थिति विपर्यास होण्याची भीति नाहीं. उलट विचारसरणी मात्र सत्याची खून करणारी आहे, हें कोणीहि कबूल करील. असो.

परंतु 'मायबाप सरकार लोकक्षोभानें जागृत होऊन असंतोषाचें मूळ उपटून टाकील अशीहि आशा करणें वाजवी होईल असें आम्हांस वाटत नाहीं. अर्थात् हा देशावरील कहर, जनतेकडून, तशाच रीतीचे प्रयत्न न झाल्यास, निष्कंटकपणें सुरू राहील हें उघड आहे. 'तशाच रीतीचे प्रयत्न' म्हणण्याचें कारण इतकेंच कीं, योग्य तारतम्य ज्ञानाचे अभावीं आमचे बहुतेक प्रयत्न फोल ठरून त्याचें मोल नष्ट होतें, असा अनुभव आहे.

उक्त स्थिति प्राप्त होऊं नये व आपला प्रत्येक उद्योग यशस्वी व्हावा अशी इच्छा असलेल्यानीं खालील मननीय विचार आचारांत आणण्यास अंतःकरणपूर्वक झटावें अशी अत्याग्रहाची सूचना करून हा लहानसा लेख येथेंच आटोपता घेतों.

"आतां कोणतेंहि महत्कार्य म्हटलें म्हणजे तें अवघड असेंच असणार. व तें संपूर्ण व यशस्वी होण्यास अधिकारी पुरुषांची जरूरी असते. बहुजन समाजहि उन्नतावस्थेप्रत जात असावयास लागत असतो. अडचणी, निरनिराळे व्यत्यय व संकटें हीं येणारच. तीं थांबणें मुळीं शक्यच नाहीं. तीं न आलीं तरच आश्चर्य. संकटें जसजशीं अधिक प्र-

—जेठीचें पत्र येत्या अंकांत.

—येथील यंदांचा लक्ष्मीपूजनोत्सव थाटानें पार पडला.

उपसंहारार्थ) श्रीमल्लीकार्जून प्रसन्न (पंचार्या

आर्या

प्रवचनकारांस अर्पण केलेल्या आर्या

श्री मल्लीकार्जुना या, विभुतींनी कामना करीं पूर्ती ॥
सद्वन असदनवनकर, स्वयंभू प्रकट जाहली मूर्ती ॥१॥
ब्राह्मण अखिल समाजीं, प्रवचन देतांचि सौम्य उक्तींत ॥
गमलें मौक्तिक मुक्ता, सुकीर्तिच तें न अन्य उक्तींत ॥२॥
अनुकुल वैभव असतां, भोक्ता नव्हेचि सुख विलासाचा ॥
फिरतो परार्थ येणें, तद्‌गींचा कंठ सुखविलासाचा ॥३॥
आपुलिया ज्ञानबळें, खंडियले मान कापित्यासह सा ॥
ऐकुनि अमृतोक्ती, नच द्यावा सम मान का पित्या सहसा ॥४॥
प्रतिपादित विषयाचा, घ्यावा कर्णीं सुधासम भास ॥
शांतत्वें मनन करा, दर्शवितों परबुधा समभास ॥५॥

वि. वि. ना.

कवि वि. वि. नाईक वेळेकर यांनीं

सांगे महालांत

खालीं नमूद केलेल्या दिवशीं आमच्या संवादकाचीं प्रवचनें होतील:-

वार	ता.	गांव	जागा
रविवार	३१-१०-२१	सांगें	श्री विठोबाचें देवालय
सोमवार	१-११	कुर्डे	सार्वजनिक जागा
मंगळवार	२-११	नेत्रावळि	,, ,,

प्रवचनाला संध्याकाळीं ६ वाजतां प्रारंभ होईल. सवडीप्रमाणें प्रवचनांची संख्या कमीअधिक केली जाईल. प्रत्येक ठिकाणीं इतर गृहस्थांचींहि भाषणें होतील.

भारत मंडळ

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia de segunda publicação deste citando a Salusinho Vás, marido da interessada Maria Caudelina Eteltrudes Mendes, de Orlim de Salsete e residente actualmete nas terras britanicas em parte incerta, para assistir a todos os termos até final do iuventario orfanologico a que se procede por obito de Caitaninho Mendes que foi de Curchorem, sendo inventariante e cabeça de casal Elisa Furtado do mesmo lugar sem prejuizo do seu regular andamento.

O que para ser publico se expediu este

Quepem 28 de Setembro de 1921

O escrivão de direito do 1º oficio

Manoel José Sebastião Lobo

Verifiquei

O juiz de Direito

J. de Seabra (2 vez

Pelo Juizo de Direito da Comarca de Quepêm e cartorio do Escrivão do 2º oficio que assina, correm editos de 30 dias, contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do § 2º do artigo 197 do Codigo do Processo Civil, citando a interessada Tiru Sinainim, viuva de Ananta Hori Sinai Matmó, moradora em Mapuçá e ora ausente em parte incerta de Bombaim territorio britanico, para assistir a todos os termos até findada partilha adicional requerias nos autos de inventario orfanologico que Sitabai Sinainim, de Sanguem, prestou por obito do seu marido Sadassiva Bascora Sinai Narcomim, que foi da mesma e deduzir querendo nele os seus direitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento. Para ser publico se expediu êste.

Quepem, 12 de Outubro de 1921

O Escrivão de Direito

Aires Manoel Barreto

Verifiquei

J. de Seabra (2 vez

patentes e alega a razão de não terem eles os diplomas justificativos da sua competencia como se isto fosse o unico e exclusivo meio de se avaliar a competencia.

Pois tomo a liberdade de garantir ao sr. Frias que a experiencia dêmonstra que nem sempre são os diplomas que justificam a competencia. Há medicos com inumeros diplomas e contudo não sabem auscultar um doente! Há advogados com diplomas, ignorando ainda as formalidades dum simples requerimento! Não vemos sempre os advogados praticos ofuscarem e emendarem ainda os...b achareis novos? Mais adiante para provar a incompetencia dos aludidos professores diz o sr. Frias que a *mocidade actual* e os *homens de hoje* não sabem nada e são inferiores em comparação dos do seu tempo.

Pode ser que essa afirmação seja verdadeira e falsa. E ainda tomada como verdadeira o que tem os professores acusados de imcompetentes com essa *ignorancia* da mocidade e *imperfeiçao* dos homens de hoje? Os professores em que estão seguir permaneceram nos Liceus ainda o curto periodo duma rotação escolar para serem considerados como responsaveis da aludida *iguorancia* e *imperfeição*.

Portanto não é pelo *diploma* nem pela *edade* que podemos todas as vezes seguramente avaliar a competencia; o verdadeiro valor podemos tambem apurar do resultado da carreira de cada qual.

E por conseguinte será um acto da ingratidão e de suicidio moral incomodarmos, debaixo da nossa vaidade os recem nomeados professores e reprovarmos embora indirectamente [como o sr. Frias] os actos daquele patriotico filho da India que elevou o seu nome e da sua patria na metropole, ouvindo-nos a cada grito alarmado e sacrificando-se intelectual e fisicamente pelo bem da patria.

Margão 14-10-21

Ramachondra Venctexa Naique

ECOS & CRITICA

Free passes

Escrevem-nos que, desde que se começou a arrecadar a taxa de tres anas o *pico*, os respectivos empregados do caes dAlfandega não consentem, por ocasião da chegada de vapores de carreira de Bombaim, entrada aos negociantes que desejam iá para lá ir por causa de suas dependencias.

Não podemos concordar com tal proibição, sobretudo, porque se trata duma classe a que a mesma proibição pode trazer serios prejuisos.

¿ Recsam que haja *intrujice* por parte de qualquer comerciante menos consciencioso na arrecadação do mesmo já celebre imposto?

Franqueim-lhes, então, *free passes*, devidamente visados para que se evite tal receio, de resto, suposto.

Porquem é, não levantem obstaculos aos nossos comerciantes que pelos seus *negocios* ajudam prepônderantemente o nosso tesouro-bancarrotado.

Esperamos que os srs competentes satisfarão a esta justa solicitação para não dizer *exigencia* dos comerciantes de Pangim.

Caso Magnier

Tem-se falado muitó sôbre êste caso, últimamente.

O *Ultramar*, o *Heraldo* e o *Diario da Noite* tem ocupado colunas inteiras sobre a concessão *Magnier*, ninguem sabendo, no final de contas, a que lado milita a razáo, se ao lado do Governo se ao da imprensa, tal è a confusão que se tem estabelecido em volta da discussão, sobretudo, por banda daqueles que são *senhores e possuidores*, mansa e pacificamente, continua e públicamente, duma cabeça, feita de *ossos* que os cães vadios roem, nos seus ocios...

Discursos

Há muitos senhores patriotas que são afeitos a produzir discursos; são mesmo *ursos* nésta materia.

Chegada' porêm, a ocasião de traduzirem os seus *famosos*, *fluentes e eloquentes* discursos, tais oradores se recolhem é cidadela de indiferentismo...indiferente.

E' condenavel, isto. Pois a única maneira de ser útil aos nossos semelhantes é praticarmos obras que rialmente produzam algum beneficio positivo

Parla sem uva é corpo sem alma...

Não é verdade?

सार्वजनिक कार्यें व त्यांची जबाबदारी

[मागील अंकावरून समाप्त]

आमच्या अगदीं प्राचीन इतिहासाकडे पाहिल्यास रामकृष्णादि जगद्वंद्य विभूति सार्वजनिक कार्यासाठीं नेहमीं तत्पर असत असा उल्लेख मिळतो. धनुर्विद्येंत तरबेज झाल्यानंतर सगळ्या लोकांस त्रास देणाऱ्या एखाद्या राक्षसाचा नायनाट केल्यावांचून त्यानीं स्वतःच्या जीवितव्यवसायास सुरवात केलीच नाहीं व आज काल पहावें तर एखाद्या युवराजास सुद्धां कोणत्या तरी सार्वजनिक इमारतीच्या पायाचा दगड बसवून किंवा असलेंच कांहीं तरी करून, प्राप्त झालेल्या राजसत्तेस स्वतां पात्र आहों असें लोकांस दाखवावें लागतें तात्पर्य, राजा असो किंवा रंक असो त्यावर सार्वजनिक कार्याची जबाबदारी असतेच. जबाबदारीबरोबर कर्तव्य वास करितें म्हणून कर्तव्य हें काय आहे हें पाहूं सगळ्या माणसांस कर्तव्य हें केलेंच पाहिजे पण व्यक्ति भिन्नत्वाप्रमाणें कर्तव्य देखील भिन्न असतें. कधीं कधीं एकास जें कर्तव्य तें दुसऱ्यास अकर्तव्य असतें शक्ति वाढविण्यासाठीं दर रोज आठ दहा मणाचे ओंडे उचलणें हें पहिलवानाचें कर्तव्य होईल व तेंच दुसरा कोणी करूं गेल्यास शक्ति वाढण्याऐवजीं अशक्त होईल. ह्यावरून जें काय अंतःकरणास योग्य वाटेल व ज्यामुळें श्रेष्ठ लोकांस श्रेष्ठपणा प्राप्त झाला आहे तें कर्तव्य असें मानण्यास हरकत नाहीं. जबाबदारी पडली म्हणजे कर्तव्य सुचतें पण त्याशिवाय सार्वजनिक कार्यास आणखी मुख्य तीन गोष्टींची आवश्यकता आहे. अगोदर एक संस्था असावी लागते म्हणजे सुसंघटित व व्यवस्थित स्वरूप येऊन निरनिराळ्या व्यक्तींच्या कृतींत ऐक्य राहून कार्य लवकर यशस्वी होतें. दुसरी गोष्ट ही कीं, संस्थापकांत ध्येयाविषयीं पूर्ण एकी पाहिजे. व्यक्ति तितक्या प्रकृति हा विषय लागू केला कीं, संस्थेस विकृति जडलीच असें समजावें. आता तिसरी गोष्ट ती ही कीं चिकाटी पाहिजे. चार चौघ मिळाले व संस्था स्थापन केली. व त्यांची पाठ फिरली कीं, संस्था सपाट झाली हें बिलकूल उपयोगाचें नाहीं. संस्था चिकाटी व एकी इतकी सामुग्री मिळाली कीं तिच्या जोरावर अकल्पित फायदे होतात. सार्वजनिक कार्यांत पडणाऱ्यांस नुकसान भोगावें लागतें. असें म्हणणें नेहमीं खरें नसतें असा अनुभव येतो. वेळ वाय फळ गोष्टींत खर्च होण्याचें दूर राहून त्याचा विनियोग संस्थेची भरभराट कशी होईल ह्या विचारांत होतो, आपल्या आचरणांस शिस्त लागते. व संस्था ह्या लोकोपयोगासाठींच जन्मल्या असल्यानें व बरूंमित्र लोकांत संभवत असल्याकारणानें. आपपरभाव न वाढतां बंधुप्रीतीचें खरें मर्म पाहण्यास मिळतें.

एखादी संस्था कोठवर काम करूं शकते ह्याचें उदाहरण पाहिजे. असल्यास इस्ट इंडिया कंपनी या नावानें इंग्लंडाहून हिंदुस्थानांत स्थापन झालेली व्यापारी कंपनी दाखवितां येईल. कांहीं दुकांच स्थापन झाली होती. तिला पुष्कळ सवलती पाहिजे होत्या त्या कशा मिळवाव्या ह्या विवंचनेनें कंपनीचे मेंबर होते. इतक्यांत बादशहाचा मुलगा कीं स्त्री असाध्य रोगानें आजारी झाली. शेवटीं कंपनीच्या डॉक्टरानें औषध दिलें गुण पडला तेव्हां बादशहानें पाहिजे तें मागण्याविषयीं डाक्टरास सांगितलें त्यानें स्वतासाठीं कांहींच न मागतां आपल्या संस्थेसाठीं पुष्कळ सवलती मागून घेतल्या. इतक्या निस्वार्थीपणामुळें व्यापारी कंपनीचें मोठ्या राज्यांत रूपांतर झालें व आज आह्मीं ताबेदार झालों.

जयवंत घनःश्याम मळकर्णेकर.

—दो. जिऊ शाबा फळ देसाई, श्री. बाबु शिवराम प्रभू देसाई प्रभृति वगैरे मराठे क्षत्रियांतील नामांकित व वजनदार गृहस्थांच्या चालकत्वाखालीं लवकरच एक येथें नियतकालिक निघणार असल्याचें कळतें.

ANUNCIO

PAGODE DE XRY CHAMUNDEXVORY DE SIRVOY

Por ordem superior se annuncia novamente a arrematação das restantes avenças da receita e despesa do sobredito pagode no dia 6 de novembro proximo seguinte ás 15 horas no local da sessões.

O escrivão da mesa

Buto Xenco ra Sinay Sirvoica

भारत

गुरुवार आश्विन व० ११ शके १८४३

स्फुट विचार

शिक्षक संमेलनः—पणजी शहरांत "गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलना"चें पहिलें अधिवेशन भरून तें यशस्वी रीतीनें पार पडल्याचें वर्तमान आह्मी आमच्या वाचकांस दिलेंच आहे. गेल्या ३।४ वर्षांमागें सदरील संमेलनाच्या कल्पनेस मूर्त स्वरूप आणविण्याचा कित्येक शिक्षणाभिमानी लोकांकडून प्रयत्न झाला होता परंतु लोकांच्या अनास्थेमुळें म्हणा अगर आवश्यक चिकाटीच्या अभावामुळें म्हणा, ती सुंदर कल्पना तेव्हां व्यवहारांत उतरूं शकली नाहीं, ती आतां फलद्रूप झाल्याचें पाहून समाधान वाटतें. गोमांतकांत ठिकठिकाणीं मराठी शाळांचें प्रमाण बरेंच मोठें आहे. पण त्या सर्वांचा शिक्षणक्रम एकवाक्यतेच्या पायावर उभारला गेला नसल्यामुळें परीक्षकांची तारांबळ उडत असते. शिक्षक संमेलनामुळे जे कित्येक फायदे होणार आहेत, त्यांत वरील घोटाळ्याची नड नष्ट होईल हा मुख्य होय. 'गोमांतकीय मराठी शिक्षक संमेलनाचीं येतीं अधिवेशनें अनुक्रमें म्हापसें व मडगांव येथें भरणार आहेत. तीं सर्व तऱ्हेनें यशस्वी होऊन, संमेलनाच्या प्रवर्तकाचें शुद्ध हेतु पूर्ण तडीस जावोत अशी श्री जगन्नियंत्याशीं आमची सविनय प्रार्थना आहे.

व्यापारी लोकांची अडचणः—तीन आणे दीड पैसा कर अमलांत येऊं लागल्यापासून मुंबईहून येणाऱ्या बोटी ज्या धक्क्याला लागतात, तेथें व्यापारी लोकांस आपल्या कामापरत्वें जाण्याची बंदी केल्याचें पणजीचे आमचे बातमीदार लिहितात. जेथें तेथें व्यापारी लोकांस सवलती असून, ज्या देमुनतखोर कृत्यानी व्यापारी लोकांचीं मनें दुखतील, तीं अगर तशा तऱ्हेचीं कृत्यें, कोणत्याही ठिकाणीं टाळण्याचा प्रघात असतांना, येथें मात्र उलटा प्रकार व्हावा, हें धक्केशाहीस योग्य असलें तरी माणुसकीला काळीमा आणणारें आहे. ह्यांत संशय नाहीं. अनेकविध कामाबद्दल व्यापारी लोकांना धक्यावर जावें लागतें. तेथें जाण्याचा प्रतिबंध झाल्यास, त्यानां कदाचित् नुकसानी होण्याचा संभव आहे. तेव्हां 'धक्केशाहीस' आमची अशी सूचना आहे कीं, तीनें व्यापारी लोकांस—ज्यांची धक्यावर कामें असतातच असतात—मोफत पास मिळण्याची व्यवस्था करावी. म्हणजे त्यांपाऱ्यांचीहि सोय लागून, शिवाय 'धकेशाही'स व्यापाऱ्यांच्या "खेर" जाण्या देण्यानें वाटणारी नुकसानीची भीति निराधार होणार आहे.

एक नवीन संस्थाः—हरेक राजकीय सामाजिक, औद्योगिक विषयांवर विचार विनिमय करण्यासाठीं तसेंच अभिनंदनपर वगैरे सभा भरविण्यास सुलभ व्हावें, अशा दुहेरी व तिहेरी हेतूनें 'हिंदुक्लब' या नांवाची एक संस्था पणजी मुक्कामीं स्थापन झाली असून, तिला बऱ्याच लोकांचें सहाय आहे, असें तेथील आमचे बातमीदार कळवितात. अनेक दिवसांपासून व

Obras Publicas do Estado da India, Secção de Deposito e Oficinas

Faz-se publico que se admitem carpinteiros e aprendizes para serviço permanente na oficina de carpintaria desta Direcção, devendo os individuos que pretenderem ser admitidos apresentar-se na Secção do Deposito e Oficinas até ao fim do corrente mez, das 11 ás 16 horas dos dias uteis.

As condições do trabalho são as seguintes: -

O trabalho diario é de 8 horas, com começo ás 8½ até as 12½ horas, e das 13½ até ás 17½ horas.

O pagamento dos salarios é mensal e efectuar-se-há até o dia 6 do mez imediato ao vencido.

O horario do trabalho acima indicado poderá ser alterado conforme a conveniencia dos serviços e dos operarios.

Secção de Deposito e Oficinas da Direcção das Obras Publicas em Nova-Goa. 10 de Outubro de 1921.

O Chefe da Secção int.º
Carlos C Pereira Garces
2.º Oficial

Visto-O Engenheiro Director
A. Mendonça

जाहिरात

पणजीच्या ओब्रस पुब्लिकच्या कारखान्यांत कायमची नोकरीकरण्यासाठीं सुतारकामांत तरबेज असलेल्या व होऊं पहाणाऱ्या इसमांची गरज आहे. ज्या कोणास सदरील जागीं नोकरीवर रहाण्याची इच्छा असेल, त्यानीं उपरोक्त कारखान्यांत, रविवार व सुटीचे दिवस खेरीज करून, सकाळचे ११ ते ४ पर्यंत, समक्ष भेटावें.

खालील प्रमाणें कामाच्या अटी आहेत:—

प्रत्येक दिवसाला ८ तास काम करावें लागेल. सकाळीं कामास साडे आठ वाजतां सुरवात होऊन साडे बारा वाजतां संपेल. नंतर दीड वाजतां कामास प्रारंभ होऊन साडे पांच वाजतां संपेल.

काम केलेल्या महिन्याचा पगार दुसऱ्या महिन्याच्या सहाव्या तारखेपर्यंत चुकता केला जाईल.

कामाच्या व कामगारांच्या सोयीप्रमाणें वरील वेळांत फेरफार केला जाईल. पणजी ता. १०।१०।१९२१

तपासली-इंजिनियर-डायरेक्टर
आ. मेंदोंस

सेक्सांवचे मुख्य
कारलुस से॰ पेरेर गारसेज
सेगुंद ओफिसियाल

माल चोख किंमत रोख

तुह्मांला सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरीं कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी–बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम !

टीप:—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदर्हू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट–बार्देस.

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, वेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालक:—पांडुरंग शेणवीं कीर्तनी
मडगांव

पी. व्ही विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायने, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शार्द, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

गैरसोय दूर झाली

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टांतील, हायकोर्टांतील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्याहि वरिष्ट कोर्टांतील कामें

रा. शिज गोमिस पेरेर
श्रीधर कामत शंखावळकर
व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
वकील व सालिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत चोखपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक प्रवास खर्च वांचवा! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्त्यावर:—

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
पणजी–गोवा.

शेतकी सल्लागार आणि कमिशन एजंट

सहस्त्रबुद्धे आणि कंपनी

सोलापूर

आमचेकडे शेतीसंबंधीं (बागाईत व जिराईत) सर्व प्रकारची व उत्कृष्ट औतें, यंत्रें, खतें आणि बिंबियाणीं मिळतात. किंमती पत्रक व माहिती पत्रकें मागवा.

सूचना— आह्मीं सोलापुरी गिरणींतील मजबूत आणि टिकाउ धोतरजोडे चादरी, सर्टींगचे व चेकडे कापड — गिरणींतील व हातमागावरील निरनिराळ्या प्रकारांची टिकाऊ, पक्क्या रंगाची, भरपूर लांब रुंद अशी सुती, गर्भ रेशमी व रेशमी लुगडीं फारच किफायतशीर भावांत पाठवूं. एकवार अनुभव घेणें. हातमागा संबंधानेंहि सर्व माहिती देऊं.

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन अवश्य मागवा !

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी (जि. सा

foi nossa amiga.

Garantimo-lo ao sr. Camotim, nós que, por *dever de oficio*, estamos sempre ao corrente intimo do que se passa em todas as camadas sociais que formam a chamada classe hindu.

Sim, não tenha duvida...

Transferencias

Diz-se que na vizinha India o funcionario publico já não tem tempo para colher a hortaliça, em quanto aqui tem vagar para colher os frutos de marindo. Isto quer dizer que na India Britanica o funcionario publico não se conserva numa mesma localidade por muito tempo, enquanto na India Portuguesa um funcionario publico passa toda a sua vida numa mesma localidade.

E' sem duvida que o Gover- inglez conhece muito bem as vantagens que resultam da transferencia dos funcionarios publicos para a marcha da administração publica, e o Governo portugues tambem adoptou na sua administração o sistema de *land tax, surveying, agricultur deportment etc*, mas até aqui não vejo adoptar o sistema de transferencias. E' verdade que alguns chefes das repartições publicas são *transferidos* de tempo em tempo mas porque razão não hão de ser transferidos todos os funcionarios publicos pelo menos de 3 em 3 anos a exemplo do que faz o Governo inglez?

6-10-21 *L. P.*

Uma medida

Tem havido uma ensurdecedora algazarra em volta da perpetuidade dos regedores do concelho de Sanquelim, dos quais alguns, realmente, ha mais de 8 ou nove anos estão exercendo os seus cargos, sem serem removidos nem *transferidos* duma aldeia para outra, com o manifesto despreso pela lei.

O administrador do concelho que o administra a agrado de todos como nos consta já não quer exonerar nem transferi-los seguindo o sistema antigo dos seus predecessores de outorgar a dádiva e por isso tem deixado vaga sem preencher da regedoria de Mahem, há mais de 2 anos, pois, diz-se que o ilustre chefe do concelho pretende introduzir no preenchimento o seu *novo sistema moralizador*, de nomear os que tenham o *curso comercial* e que com esta clausula vai abrir em breve um *concurso documental* para só os pretendentes que tenham o rafeeido curso concorrerem com os seus *cabedais* áquelas dadivas sobremodo generosas.

Apenas sejam apuradas as classificações, serão exonerados os velhos e postos nos seus lugares os novos que com a arte nova novissimamente inventada com novo mètodo de "tomar e mandar ao sr. administrador a relação dos objectos roubados para indagar nos outros concelhos" coadjuvarão o seu superior hierarquico no descobrimento dos gatunos que de vez emquando infestam o concelho.

Não padece duvida que assim é que podemos conseguir o verdadeiro fim da discentralisação tão aspirada e suspirada?

Portanto não há por em quanto logar para "critica facil do gostinho imbecil"

Nòs por nòsso turno não podemos regatear os devidos encomios a quo tem jús, a ser verdade o respectivo administrador do concelh pela idea original que vai introduzir na administração do seu concelho.

Oxalá assim seja!

O mesmo

Anuncios

सार्वजनिक कार्यें व त्यांची जबाबदारी

कोणत्याहि विषयावर चार शब्द बोलावे अशी प्रेमळ सूचना बालोन्नति समाजाकडून आल्यावरून तिला सर्वथैव रुकार देणें हें पहिलें कर्तव्य व वरील समाज केवळ सार्वजनिक कार्यांसाठींच स्थापन करण्याचा मुख्य हेतु दिसून आल्यावरून वरील विषयच विवेचनासाठीं घेतला आहे. एका वर्षांत समाजानें एकसारख्या बजावलेल्या कामगिरीवरून जो सर्वांच्या आदरास पात्र झाला आहे. समाजाचें इष्ट कार्य जें बालोन्नति हें उत्तम रीतीनें पार पाडण्यास समाज कार्यक्षम असल्याचा दाखला एका वर्षांत मिळालाच आहे. तरी ह्या प्रस्तुतच्या विषयापासून त्यांस फायदा मिळाल्यास माझ्या श्रमाचें सार्थक झाल्या सारखें होईल.

एकादें मूल जसजसें वाढत जातें तसतसें त्याच्या अवलोकनांत असें येऊं लागतें कीं, सगळा संसार ह्मणजे आपला गांवच नसून, देश, खंड, पृथ्वी इत्यादि एकाहून एक विस्तृतपणा दाखविणारे भूभाग दृष्टींतील संकुचितपणा घालवितात. नंतर त्या मुलास असें अनुभवण्यास मिळतें कीं, आह्मी ज्या प्रमाणें लोकाशीं वागतो त्याच प्रमाणें लोकहि आह्मांपाशीं वागतात. पण आणखीं लोकांचा असा एक प्रकार आहे कीं आह्मी जरी वाईट रीतीनें वागलों तरी ते आह्मांस चांगल्या प्रकारें वागवितात अथवा आह्मी बरें केलें कीं वाईट केलें हें देखील न पहातां ते शक्य त्या वेळीं आमचें बरेंच करितात. असे मनुष्य विरळा असले तरी जगांत आहेत हें खास.

ह्या जगांत मानवी प्राण्यांचें सुख वाढावें व कधींहि न संपणाऱ्या गाढ अंधकारांतून त्यास मुक्त करावें ह्याकरितां पूर्वीपासून पुष्कळ विचारी माणसांनी बुद्धि खर्ची पडत आहे. प्रत्येकास स्वतःचा प्रपंच, व प्रपंच तर कधीं न संपे इतका मोठा असें असतांहि कित्येक प्रपंचावर पाणी सोडून मानवी समाजाचें दुःख कमी करून स्वताच्या मनाची तळमळ शांत करीत असतात. तर दुसरे आपलें धन खर्चून जगांतील आपत्ति दूर करण्यासाठीं अहोरात्र खटपट करीत आहेत असें आढळून येतें. असें करण्यांत त्या त्या व्यक्तीचे हेतु भिन्न असले तरी त्या हेतूंच्या मुळाशीं प्रामुख्यानें एक भावना असते ती हीच कीं, ज्या मानवी समाजांत आह्मीं जन्म घेतला त्याशीं प्रत्येक व्यक्तीचें मोठें कधीं न फिटणारें ऋण आहे. आज जें आह्मास ज्ञान, संपत्ति किंवा कोणतीहि उपयुक्त वस्तु प्राप्त झाली आहे तिचें कारण पाहूं जातां त्या सगळ्यांत, आमच्या पूर्वीं जगांत अस्तित्वांत आलेल्या लोकांचे श्रम, अनुभव इत्यादि खर्ची पडले आहेत ह्मणून त्या आमच्या पूर्वी होऊन गेलेल्या लोकांशीं नेहमी कृतज्ञ राहणें भाग आहे. व हें कृतज्ञतेचें ओझें हलकें होण्यासाठीं आपल्या समाजबांधवांशीं व भावी पिढ्यासाठीं ह्मणून कांहीं तरी केल्याशिवाय स्वस्थ राहणें कदापि शोभण्यासारखें नाहीं. ह्या विषयींची नेहमीं हृदयांत वास करणारी तळमळ परोपकारी व थोर अंतःकरणाच्या लोकांस लोकोपयोगी कामें केल्यावांचून उगी राहूं देत नाहीं. हीं लोकोपयोगी कामें सर्व जनांच्या उपयोगी पडतात ह्मणून त्यांस सार्वजनिक कार्यें असें ह्मणतात. सार्वजनिक कामें आहेत तर तीं सगळ्या लोकांनीं करावी असें कोणीं ह्मणेल, तर त्यास उत्तरादाखल सांगतां येईल कीं, सगळीं कामें सगळ्यांस करितां येण्यासारखीं नसतात हें एक कारण, शिवाय कित्येकांचें आयुष्य प्रपंच नेटका करण्यांत खपतें व कित्येकांचें वय प्रपंच संपवून परमार्थास कधीं आरंभ करावा ह्या विचारांतच पार निघून जातें ह्मणून येथें श्रमविभागाचें तत्व लागू करावें लागतें. ज्या प्रमाणें एक राज्य सुव्यवस्थित चालण्यास शहर सुधराई खातें, शिक्षण खातें, राज्यव्यवस्था खातें अशीं निरनिराळीं खातीं पाहिजेत त्या प्रमाणें सार्वजनिक कार्याचें खातें अस्तित्वांत येणें योग्य आहे. ह्या खात्यास सरकारकडून सहाय मिळण्याची अपेक्षा करणें उचित नसून गरज पडेल त्या वेळीं पदरमोड करून आपखुषीनें त्या सार्वजनिक खात्यांत शिरकाव करून घेतला पाहिजे. व ह्या सार्वजनिक खात्यांत इतकीं कामें अडून राहिलीं आहेत कीं, कितीहि स्वयंसेवक पुढें आले तरी तितकींच कामें शिल्लक आहेत असें दिसून येईल. व तीं सर्वांस पुरून उरतील. ह्मणून ज्यास जें शक्य तें त्यानें करून समाजऋणांतून मोकळें होण्यासाठीं प्रपंच साधतानांच सार्वजनिक कार्याविषयींची संवय अंगांत जडविली पाहिजे. ह्मणजे योग्य वेळीं परमार्थाचा विचार सुचेल. "आधीं प्रपंच करावा नेटका मग घ्यावें परमार्थ विवेका" ही साधूची वाणी आहे ती खोटी असणें संभवनीय नाहीं. व खरी ह्मणावी तर प्रपंचांतून परमार्थांत जाणें ह्मणजे अंतरिक्षांतून उडी मारून स्वर्गांत जाण्याइतकें किंबहुना ज्यास्तीच बिकट आहे हीं अडचण श्री रामदासांच्या अवलोकनांत आल्यामुळें त्यांनीं प्रपंच व परमार्थ यांमध्यें राजकारण या सार्वजनिक कार्याची सांगड घालून दिली असावी. परमार्थासाठीं लागणाऱ्या नम्रविनयतेचे कांहीं प्रकार राजकारणास अथवा सार्वजनिक कार्यास वाहिलेल्या लोकांस थोड्या बहुत प्रमाणानें अनुभवण्यास मिळतात. ज्यारूपी देवाची सेवा करितानां कधीं कधीं कोणाचें आर्जव करावें लागतें. सार्वजनिक कार्यास वाहिलेल्या म. गांधीसारख्यांचें गुण श्रवण करावे लागतात. आपलें सार्वजनिक कार्य कोणत्या स्वरूपाचें आहे हें सांगण्यास त्याच्या फायद्याचें कीर्तन करावें लागतें. शेवटीं, आपलें अंगीकृत कार्य कसें तडीस जाईल हा मंत्र नेहमी जपला पाहिजे. [पुढील अंकीं संपूर्ण]

साभार स्वीकार

वै० जनार्दन महादेव कीर्तनें (चरित्र) लेखक— श्री. मुकुंद वि. नाईक प्रतापराव सरदेसाई, मुर्गाव.

हिंदी लोक व फिरंगी संस्कृति (निबंध):— ले० प्रो. सुभाव रामकृष्ण सामंत, मुर्गाव.

स्वयंसेवक (कादंबरी):— ले. वा. वि. जोशी.

या पुस्तकांवर सविस्तर अभिप्राय लवकरच येईल.

या शिवाय श्री शिवाजी [साप्ताहिक]. पुणें, भगवा झेंडा [सा.] कोल्हापूर राष्ट्रवीर [सा.] बेळगांव, प्रबोध [सा.] धुळें इत्यादि साप्ताहिकें आह्मांस प्रेमानें भेट यावयास लागलीं आहेत.

स लेखांतून " कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन " हें गीतावाक्य उद्धारुन किंवा लिहून आपलें व्याख्यान किंवा आर्टिकल सजवावें या परतें गतानुगतिकाचं दुसरें कोणतें आहे ? साधन , चतुष्टय संपन्न इहामुत्रफलभोगविरक्त अशा तीव्रतर मुमुक्षावंतास जे वाक्य थोर गुरूनीं किंवा शास्त्रकारांनीं जे वचन लक्षांत वागविण्यास सांगावयाचें किंवा अर्जुनाच्या निमित्तानें भगवंतानें सर्व अधिकारी साधकांस सांगितलें तें वचन प्रसंगाभासाच्या सादृश्यावरून अत्यंत फाजीलपणें तागिलें जातां कामां नये. व्यवहारांतील महत्वाच्या अनेक इष्ट कामना अंतरीं बाळगून हाडाचीं काडें व रक्ताचें पाणी करणाऱ्या अभीप्सित फलासाठीं हापापलेल्या लेखक-वक्त्यांनीं सुखेच्छु वाचक श्रोतृवर्गास अशीं वाक्यें उपदेशिणें ह्मणजे त्या भगवद्भक्तीची नक्कल नालस्ती करणें किंवा आपल्या सम्यक ज्ञानांच्या अभावाचें प्रदर्शन करणें आहे. इतकेंच नव्हे तर डोळ्यापुढें धरलेलें ध्येय अथवा फलसंपादन करण्यास अवश्य लागणारी जी एक केंद्रीभूत अंतर्मानशक्ति असते तीच मुळीं पोकळ करणें आहे. थोरामोठ्या पदवीधरांनीं एखादें संस्कृत प्राकृत वाक्य कोठें कसेंही एकदा वापरलें ह्मणजे तशाच भावनेनें इतरांसही त्याचा उपयोग अन्यर्थ करावासा वाटतो. मग कालांतरानें त्या त्या वचनाचा मूळ अर्थ नष्ट होऊन रूढार्थच अज्ञ लोकांच्या मनांत भिनून जातो किंवा अनिष्ट अगर विपरीत असा रूढार्थ प्रचलित झाला तरी त्या त्या वचनाच्या असकृत अनाठायीं उल्लेख होत राहिला ह्मणजे त्याचें महत्वच उरत नाहीं.

(पुढील अंकीं संपूर्ण)

ANUNCIOS

चांगली सोय !

सांगें महालांतील दाभाळ नामें मोठें ठिकाण ज्यांत आगरें, बागायत, व शेत संभवत आहे आणि वाड्गण व मर्द पिकावळीचें थोर शेत नामें देवगाळ व कुंटी येथील दोन पिकांचें शेत नामें कोटावहाळ ज्यांत आंब्यांचीं झाडें व बागायत आहे, आणि तसेंच फोंडें कसब्यांत स्थित असलेलें १ चांगलें घर बागेसहीत हें व सदरील सर्व ठिकाणें विकलीं जात आहेत.

ज्यांचीं तीं विकत घेण्याची इच्छा असलेल्यांनीं येत्या औतुबर माहेचे १५ तारखेपर्यंत कसबा फोंडें येथें कापीतांव आ० येन्हीकीउ यांस येऊन भेटावें अगर पत्र लिहावें.

Serão novamente arrematadas as avenças de receita trienal e despeza anual das comunidades de Queddém, Naqueri e Quitol com diminuição e aumento dum quinto nos preços dos calculos, nos dias 16, 17 e 18 do corrente, respetivamente, pelas 12 horas, nos lugares das suas sessões.

Aas 5 de Outubro de 1921

O escrivão das comunidades

Manguexa Naique

mais a mais, vem despida, pór completo, das galas do...

Diz-se

Uma nota

Do sr. Superintendente da Comissão de Milhoramentos recebemos no dia 8 do corrente uma nota, pedindo-nos esclarecimentos sobre os factos narrados na nossa local " *Os nossos autos* "

Dirigimos á mesma entidade a nossa resposta ilucidativa, na tarde do mesmo dia 8.

Muito estimaremos que a nossa carreira de automoveis seja para o diante regular.

E lanchas?

Atenderam ás reclamações públicas sobre o serviço da Navegação fluvial?

Um donativo

Um rico parse de Bombaim fez a qualquer instituição de interesses públicos um donativo dum *crore*, isto é, de cem laques de rupias.

Chama-se Mr. Dhangi Bharocha o filantrofico cavalheiro que na sua mocidade foi empregado, ganhando dez rupias ao mez!

E' muito significativa a historia do sr. Bharochá, digna de ser estudada, em todas as suas manifestações, pelos ricos cá da nossa terra.

Não basta ter dinheiro, é preciso saber emprega-lo.

Em Bicholim

Quando na primeira semestre do ano corrente, se deram em serie roubos audaciosos nesta cassabé, a medida administrativa so se limitou a ordenar telegraficamente aos regedores "tomar a relação dos objectos roubados para indagar nos outros concelhos."

Como era de esperar para nada absolutamente para nada serviu a tal celebre medida, continuando as proezas assombrar a populaça, sem se descobrir sequer um gatuno, o que levou varios correspondentes dos jornaes desta casabé reclamar qualquer outra providencia, contra a falta do policiamento, mais eficaz, tendente a pôr cobro aos constantes roubos, que se praticam impunemente nesta casabé.

Contudo o sr. administrador do concelho não se importou com isso tendo conservado, a despeito de tanta berraria, nos cargos de regedores, até os que os estão exercendo, há mais de 7 anos.

A promulgação do novo diploma, criando a companhia dos sipais, acalentava-nos porem a esperança de que, pelo menos, ao tempo da instalação dos postos policiaes, o chefe do concelho não deixaria de indicar esta casabe para o alojamento dum posto, pelo menos.

Mas *fefelix-fem.* Já foram instalados os postos policiais com a previa audição do sr. administrador do concelho, em outras partes, com a exclusão desta casabé, onde é mister haver policiamento sob todos os pontos de vista e especialmente, porque são frequentes os roubos e furtos nas propriadades.

Porque será isso? Em fim é a nossa sina . . . . . !

Bicholim 29-9-21 [*O mesmo*

डोळे उघडुनि मजकडे पाहीं !

दुरुनी आलों तूझिया भेटी । सांगावया जिवींच्या गोष्टी । तुजला ख्रिस्ती समाजा ॥

अनावृत्त पत्र

ख्रिस्ती देशबंधूनो,

मी एक 'गोमांतकस्थ मुंबापुरवासी' हिंदु आहें. आज आपल्याला वर्तमानपत्राच्याद्वारें दोन शब्द लिहिण्याची प्रेरणा होत आहे, तसें करण्याची परवानगी घेऊन मुख्य विषयाकडे वळतो.

आज आपण ब्रिटिश हिंदुस्थानांत चाललेल्या मुख्य चळवळीकडे लक्ष वळविलें तर काय बरें दिसून येईल? ह्या चळवळीस चलन कां बरें मिळालें? 'स्वराज्याची' प्राप्ति करून घेण्यास ह्या चळवळीचा जन्म झालेला आहे असें एकदम उत्तर देतां येईल. परंतु 'स्वराज्य' लाभण्यास तत्पूर्वी हिंदु-मुसलमानांच्या एकीची फारच आवश्यकता आहे असें 'असहकारितेचे' जनक महात्मा गांधी यांचें ठाम मत झालें आहे असें त्यांनीं कैकवेळां जाहीर केलें आहे. महात्माजी जे आज कन्याकुमारी पासून हिमालयाच्या थेट पायथ्यापर्यंत, अविश्रांत व निस्वार्थ बुद्धीनें आपली देहयष्टि सतत झिजवीत आहेत ती केवळ हिंदु-मुसलमानांची एकी संपादण्याकरितां असावी असें माझ्या अल्पमतीला वाटतें. हिंदु मुसलमानांचें पूर्ण ऐक्य झालें म्हणजे 'स्वराज्याचा भास्करवि हिंदुस्थानांत आपोआप उगवेल, निदान उगवण्याची पूर्व सूचक प्रभा क्षितिजावर झळकूं लागेल. असें ब्रिटिश हिंदुस्थानवासीय हिंदु-मुसलमान पुढाऱ्यांस हल्लीं खात्रीकारक वाटत आहे.

ख्रिश्चन बंधूनो, सतत चारशें वर्षेपर्यंत आपणास दिलेल्या मुबलक सवलतीमुळें, आपण आपली सांपत्तिक, शैक्षणिक व इतर बाबतींत प्रगति करून घेतली आहे या बद्दल मला आपला तिटकार येत नसून उलट आनंदच वाटत आहे. व आणखी माझ्या सारख्या दुसऱ्या आपल्या कितीतरी हिंदुबंधूंस असें वाटत असेल, यांत संशय नाहीं.

दोतोर कारवाल्य सारख्या मुत्सद्यांच्या मुत्सद्दिगिरीचा त्रोटक इतिहास जेव्हां जेव्हां आह्मीं वडील माणसांच्या तोंडांतून ऐकतों तेव्हां तेव्हां तुमच्या बौद्धिक तरतरीबद्दल मला व इतर हिंदूंना आनंद होत आहे. अगदीं गरीब स्थितींतून केवळ आपल्या कर्तबगारीनें लाखोपति झालेले हणजूणचे ख्रिस्तवासी मास्कारेंज बंधूचें उदाहरण डोळ्यांसमोर आलें म्हणजे आपल्या जातीबद्दल आह्मांला स्वाभिमानपूर्वक आनंदच होत आहे. आब्रेव व कोन्हेय-आफोंस सारख्या नामांकित, कुलंदाज, व सुशिक्षित घराण्यांचा इतिहास आठवला म्हणजे प्रत्येक गोमांतकस्थ रहिवाश्यांस आनंदाच्या गुदगुल्या आल्याशिवाय राहणार नाहींत.

कारण आज जरी आपले आचार, विचार, पोषाख, खाणे, पिणें, वगैरे भिन्न रीतीचें असले तरी आह्मी, हिंदु लोक, असें समजतों कीं चारशें वर्षांपूर्वीं तुह्मीं आमचेच जातभाई होते, आमच्याच सारखी तुह्मांस शेंडी होती व आज सुद्धां तुमच्यांत हिंदु रक्त संचरत आहे. हें तुमच्या लक्ष्यांत नाहीं असें नाहीं. आहे हें उघड सिद्ध होत आहे. नपेक्षां ख्रिस्ती मातापितरांपासून जन्मास आलेल्या बालकांस आपण 'बाप्तिजम्' देण्यापूर्वी हिंदूत कां गणतां? व 'बापतिजम्' देण्याची धिसाडघाई कां करितां!

आज सतत चारशें वर्षें पर्यंत आपण आपल्या कौशल्यानें व कर्तबगारीनें मोनार्कीचा फायदा घेऊन अनेक रीतीनें हिंदुसमाजास गांजलें परंतु उलट हिंदुसमाज आपलेपणा न विसरून आपल्याशीं प्रेमानें वागला आहे; इतकें असून दयाळू पोर्तुगेज सरकारच्या रिपब्लिकच्या निशाणाखालीं नांदत होऊन जर आपली उन्नति करून घेण्याची हालचाल हिंदु लोक करून घेऊं लागले तर त्याबद्दल आपणास वाईट वाटून आपण आह्मांस दिलेल्या दुःखावर डागण्या आजहि देऊं लागलां तर तें आह्मांस कसें बरें रुचेल? परक्यानें शिव्या सुद्धां दिल्या तर त्या फारशा दुःखकारक होत नसतात. परंतु आपल्याच मनुष्याकडून एखादा अपशब्द उच्चारला गेला तर त्या बद्दल फारच खेद वाटतो व तो सहनहि होत नाहीं.

आपलेच जातभाई लिसेवाचे सहाध्यापक सि. आरासिज मास्कारेंज व कामचलाऊ रैतोर पाद्री येसेल्स, या उभयतांनीं हिंदुसमाजाबद्दल थोडक्याच दिवसांपूर्वी कशा तऱ्हेचे किळसवाणे शब्द कोमल अंतःकरणाच्या हिंदु विद्यार्थ्यांसमोर उच्चारले, ते आपल्या कानावर आलेच असतील. ते शब्द इतके अमंगल आहेत कीं त्यांचा उच्चारसुद्धां करणें म्हणजे पाप होय. ह्या त्यांच्या उद्धट वर्तनाबद्दल, भारतकारानीं त्यांचा खरपूस समाचार घेण्याचें धैर्य दाखविल्याबद्दल, त्यांच्यावर दावा मांडून चोराच्या उलट्या बोंबा मारणाऱ्या दुष्टांचा फायदा मिळाल्यास पाहुंया ह्मणून पाद्रीसाहेब पुढें सरसावले आहेत. 'भारतकार' सुद्धां कोर्टांत दोन हात करावयाला पाद्री येसेल्स पुढें उभे राहण्यास एका पायावर काय पण एकाच बोटावर उभे आहेत; व हिंदुसमाज त्यांस शक्य त्या रीतीनें ह्या लढ्यांत हातभार लावील याविषयीं मला संशय नाहीं. परंतु...

माझा आपल्याजवळ इतकाच सवाल आहे कीं अशा उद्धट वर्तनानें आपल्या समाजास कलंक लावणाऱ्या व हिंदु-ख्रिश्चन प्रेमांत बिघाड आणणाऱ्या व्यक्तीची पाठ थोपटून त्यांस आपण शाबासकी देणार काय? व अशाच तऱ्हेचीं आणखी कृत्यें करण्यास उत्तेजन देणार काय? तसें करणें गोमांतकाच्या उन्नतीच्या दृष्टीनें फारच चुकीचें होईल.

कारण अशा तऱ्हेच्या वर्तनानें हिंदु ख्रिश्चन मध्यें ज्यास्ती वैर उपस्थित होऊन गोमांतकाची प्रगति होणें फार दुर्लभ होईल. ब्रिटिश हिंदुस्थानांत 'स्वराज्य' मिळविण्यास हिंदु मुसलमानाची एकी पाहिजे. गोमांतकाची प्रगति करण्यास [स्वराज्य आह्मांस मिळालेंच आहे] हिंदु ख्रिश्चन एकीची फारच आवश्यकता आहे. हिंदु व ख्रिश्चन समाज हे एकाच गाडीचीं दोन चाकें आहेत. व गाडीची प्रगति होण्यास जशीं दोन्हीं चकें सारख्याच वेगानें फिरलीं पाहिजेत तद्वत गोमांतकाची खरीखुरी उन्नति होण्यास हिंदु समाजाचा वेग ख्रिश्चन समाजाएवढाच झाला पाहिजे. न पेक्षां कांहीं तरी आड शक्तीनें ख्रिश्चन समाजाचें चाक मोठ्या वेगानें फिरविण्याचा प्रयत्न झाला तर तें चाक गाड्यापासून अलिप्त होऊन, गोमांतकच्या उद्धाराचा गाडा ओढण्याचें सगळें काम सावकाश पण आत्मविश्वासानें चालणाऱ्या स्वदेशनिष्ट हिंदुसमाजावरच पडेल व अलिप्त झालेलें चाक कोठें तरी आदळून चक्काचूर होण्याचा संभव आहे.

या साठीं ख्रिश्चन बंधूनो, आपले हिंदु बांधव आपल्या स्वोन्नतीच्या कामास झटत आहेत ऐसा बद्दल विषाद न मानतां त्यांच्याकडे कौतुकानें पाहण्याची आपल्या मनाची प्रवृत्ति करा. व त्यांच्या प्रगतीच्या आकांक्षा हाणून पाडणाऱ्या प्रयत्नांत आपला अमोलिक वेळ निष्कारण नष्ट करून हिंदु ख्रिश्चन मध्यें वसत असलेल्या प्रेमभावाचा नाश करूं नका. कारण गोमांतकाचा खराखुरा भाग्योदय ज्या दिवशीं ख्रिश्चन हिंदूंना पूर्ण मिलाफ होईल, त्याच दिवशीं असें प्रस्तुत लेखकाला वाटतें.

आ. देशबंधु.

हणजूण ता. २३।९।२१ { व्यंकटेश पां. कामत. एस. बी. वी. एस.

गुरुजी !

[इंदिरातनय, शिरवडें.]

गुरुजी तुमच्या कुमतिसि पार नसे,
हाय! हाय! चालतसां अजुनि नयम कसे?
तापद शिष्यां तव दुर्वाणी भरली पूर्ण विषें!
गुरु० १

हिंदूंतें अवमानितसां कां फिरुनी तदुत्कर्षे?
मरण उद्यांचें आज आणुनी घेतां फरुनि हसें! गुरु० २

हिंदूंच्या उपमर्दाची ना आतां काळ वसे,
हिंदू नटले रिपु दंडाया क्रोधें सिंह तसे!
गुरु० ३

क्षितिजावरि हा ज्ञानरवि पहा तेजोनिधि विलसे
दुष्ट अधम खल निशाचरांचें बंड सकल निरसे! गुरु० ४

सावध वेळीं गुरुजी, तरी व्हा सलाम घ्या हर्षे!
पर्वा न; जरी रघुनाथावरि चरफडलां त्वेषें
गुरु० ५

…लोन्नति समाज, पेडणें

या समाजामार्फत विजयादशमी पासून पौर्णिमेपर्यंत व्याख्यानमाला चालू राहून रा. शांताराम द. देसाई, यशवंतजी ज. देसाई, रामचंद्र सोनबा कामत व हरि विष्णु शेणवी इ. गृहस्थाचीं श्री. वासुदेव आ. देशप्रभू, वे. शा. सं. रामचंद्र वा. ना. करंडे, रा. पांडुरंग स. दणाईत व डॉ. विठ्ठल रा. सिनारी यांच्या अध्यक्षतेखालीं व्याख्यानें होतील.

बालोन्नति समाज

या समाजातर्फे यंदापासून नवीनच सरस्वतीपूजनोत्सव होणार असून तो शुक्रवार पासून सोमवार पर्यंत ४ दिवस साजरा करण्यांत येईल. या च्या हि दिवसांत प्रवचनें, भजन, आरत्या वगैरेंनीं श्री सरस्वतीची व राष्ट्राची मनोभावानें सेवा करण्यांत येईल. सर्व लोकांस उपरिनिर्दिष्ट उत्सवास हजर रहाण्याविषयीं कळकळीची प्रार्थना आहे.

केपें ता. ३।१०।२१ { रा. रा. शिरवैकर. से. बा. समाज.

भजनी सप्ताह

साालाबादप्रमाणें हा येथील धार्मिक व राष्ट्रीय उत्सव येत्या बुधवारीं [आश्विन शु० ११] व गुरुवारीं साजरा होणार आहे. त्यास हजर रहाण्याविषयीं सर्वांस अगत्याची नम्र विनंति आहे.

केपें ५।१०।१९२१ | अध्यक्ष उत्सव कमेटी

ANUNCIOS

PAGODE DE SRI CHAMUNDESVORI DE SIRVOI

No dia 12 do corrente mez pelas 15 horas no local das suas sessões proceder-se há á arrematação trienál de 1922 a 1924 das avenças da receita, e de 1922 avenças da despeza com as condições constantes do respectivo calculo aprovado superiormente, as quais estarão patentes na ocasião de arrematação

Sirvoi 1º de Outubro de 1921

O escrivão da meza

Butó Xencora Sinay Sirvoicar

चांगली सोय !

सांगें महालांतील दाभाळ नांमें मोठें ठिकाण ज्यांत आगरें, बागायत, व शेत, संभवत आहे आणि वाड्गण वर्ष्द पिकावळीचें थोर शेत नांमें देवगाळ व कुटीं येथील दोन पिकांचें शेत नांमें कोटा व्हाळ ज्यांत आंब्याचीं झाडें व बागायत आहे, आणि तसेंच फोंडें कांवेंत स्थित असलेलें १ चांगलें घर बागेसहीत हें व सदरील सर्व ठिकाणें विकलीं जात आहेत.

ज्यांचीं तीं विकत घेण्याची इच्छा असलेल्यांनीं येत्या औतुब्र महिन्ये १५ तारखेपर्यंत कसबा फोंडें येथें कापीतांव आ० येन्हीकीस यांस येऊन भेटावें अगर पत्र लिहावें.

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo, correm editos de trinta dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Pitol Gauncarina e seu marido Molu Gauncar, moradores em Karwar, territorio britauico, em parte incerta para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito de Gurco Gauncar, que foi de Amonem de Canacona, em que é cabeça de casal o regedor de Galgibaga Caitano Francisco de Minezes, sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este Quepem 1 de Setembro de 1921

O escrivão de direito do 1of.

Manuel José Sebastião Lobo.

Verifiquei

O Juiz de direito

J. de Seabra

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando o interessado Durante Faustino Francisco da Piedade Mesquita, solteiro residente em Cusmane e actualmente ausente em Bombaim territorio britanico em parte incerta, para assistir a todos termos até final do inventario offanológico a que se procede por obito de Domingos Sebastião de Mesquita, que foi de Cusmane, por apenso aos de inventario orfanológico procedido por obito de Maria Verodiana Anunciação Dias, que foi da mesma, sem prejuizo do seu regular andamento O que para ser publico se expediu este Quepem 25 de Agosto de 1921

O escrivão de direito do 1º ofo.

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

O juizo de direito

J. de Seabra

sr. Dempó ter-se dirigido á imprensa, sem razão alguma.

De resto, o sr. Dempó e outros cavalheiros que nos conhecem, bem sabem que somos incapazes de provocar quem quer e.

A nossa aspiração como a de todos os cidadãos portugueses que amam esta terra, converge para a união completa, sólida e intima de todas as molecolas sociais que constituem este grande corpo que se chama o Estado da India Portuguesa. E outro não é o *desiderato* do *Pragatica Sangh*.

Para a semana

Reservamos, por falta de espaço, para a semana seguinte um brilhante artigo do sr. *Braz da Semana* e correspondencia de *O mesmo*.

5 d'Outubro

Passou, hontem, o aniversario da implantação da Republica Portuguesa.

Ainda que o novo regime não tenha podido, radicalmente, no longo periodo de 10 anos, acabar com a triste herança da extincta forma do Governo, é de esperar, todavia que a gloriosa Republica nos proporcione, num futuro não muito remoto, dias milhores, desfazendo as nuvens de pessimismo que faz, ainda, duvidar da excelencia da Democracia.

Que surja essa felicidade, quanto antes, eis os nossos sinceros votos.

Conversando...

O *Diario da Noite* nega a paternidade da afirmação que, sob informação, foi no *Bharat* atribuida ao seu ilustre director, a proposito de "proibição do ensino marata aos estudantes hindus antes da instrução portuguesa." Está bem.

¿Qual, então, o motivo que levou o sr. director do *Diario* a citar no discurso da conferencia pedagogica o exemplo dum seu colega hindu *que por saber menos do marata, sabia mais do portuguez, tendo uma pronuncia excelente das palavras desta ultima lingua em que até teve o mesmo professor hinduoptimas notas, quando aluno do sr. Marques Pereira?*

Tenha a bondade de se explicar que lhe seremos gratos com a ilucidação requerida.

Crêa, de resto, que não lhe fizemos nenhuma *insinuação* e muito menos, *torpe*, porisso que não frequentamos nem nunca desejamos frequentar a escola darte de...*insinuar*.

Com sinceridade lho dissemos.

Cai a mascara...!

O sr. Prazeres da Costa diz que "preferia perder trinta mil vezes a sua eleição a ter de a ganhar como apoio governamental". A intransigencia romantica do sr. Prazeres da Costa em materia de principios - não fora s. exa. Lamartine! - está, por demasiado conhecida, tão fora de qualquer controversia que a sua solene declaração seria absolutamente desnecessaria e inutil senão servisse para nos mostrar até onde vai, na largueza dos seus vôos hiperbolicos—a opulenta e rutilante imaginação indiana. A frase do sr. Prazeres da Costa tem com efeito, a magnificencia, o fulgor, o arrojo e a fantasia decorativa da arquetectura hindu. Não é mesmo uma declaração: é um pagode oriental...

(*D'A Manhã*)

Em carta endereçada para o *Seculo* o sr. Gouveia Pinto manifesta a sua estranheza por a imprensa de Lisboa, com complemento de telegramas não ter elucidado a opinião, perflexa, relatando como se passaram os factos què tanto emocionarãm a India.

E' sabido que a nossa opinião é de repulsa ao atentado condenavel e *in limine*. Mas, não temos elementos para sobre ele elucidar o publico

Esses elementos deviam fornecer-nos quem de direito.

E esse *manipanso* que por si anda, arvorado em Procurador da India e açambarcador de empregos para todas as Colonias mercê da tolerancia, ou antes de incompetencia dos ministros, sendo tão persuroso em procurar os reporters para solicitar-lhes referencias elogiosas á sua pessoa e aos seus feitos não só não tem tratado desta magna questão, mas atē tem pretendido atenuar tamanha ferocidade criminosa insinuando que ela não tem importancia

Porque será?

Não nos quererá o sr. Gouveia Pinto explicar este misterio!

(*D'O Tempo*)

O *Diario do Governo* 1a serie de 31 de àgosto publica em disposição testamentaria do sr. Celestino de Almeida dois decretos que tem os numeros 7696 e 7697, em que sob as aparencias duma generalisação se procura servir dois individuos protegidos por um alto funcionario das colonias useiro nestes decretos sobrepticios que facilmente iludem a quem náo conhece os *dessous* destas habilidades

O primeiro distina-se a um funcionario das associações agricolas de Goa ou, como queiram a um administrador das comunidades agricolas da India que ora se encontra no continente.

O segundo como se ve do seu artigo 3° alinea *a*) aplica-se a um medico que exerceu as funcçoes de director duma das tantas escolas normais primarias superiores que não funcionariam por falta de alunos.

Os dois contemplados são os unicos nestas condições.

Chamamos a atenção do sr. ministro das Colonias para a burla que aqueles decretos encerram.

E como a India é especialmente visada nestes decretos esperamos que se felicite pela excelencia do serviços dos seus representantes.

(*D'A Imprensa da manhã*)

दोन शब्द

स्पष्ट बोलावें पण खरें बोलावें असें निस्पृहीबाण्याच्या व्यक्तीचें व्रत असतें. भारतावर जी संकट परंपरा कोसळलेली दिसली ती केवळ स्पष्टवक्तृत्वाचेंच फळ होय. भारतकारानीं पत्करलेल्या धोरणान्वयें संकटें हीं दत्त ह्मणून उभीं रहावयाचींच. "मतभेद व त्यामुळे चालणारे लढे हेच खऱ्या व जिवंत प्रगतीचे द्योतक असतात" असा नेक नामदार ड्यूक ऑफ कॅनाटचा शेरा आहे, तथापि पौनःपुनिक दाव्यांच्या जाळ्यांत भारतकार गुरफटून जाऊं लागल्यास त्यांस उसास टाकण्यास वाव न मिळतां प्रवचनादि देशसेवेंत खंड पडण्याचा संभव आहे. टीकात्मक जोरदार लेख आह्मांस वाचण्याची हौस असेल, पण, खाणींत उडी टाकण्याचे वेळीं स्वतः संपादकांनीं सज्ज असलें पाहिजे. त्याच्यावर ओढवलेल्या आपत्तींनीं व्यग्र झालेल्या चित्तवृत्तीस थोडा विराम आवश्यक आहे, त्यासाठीं सार्वजनिक वादग्रस्त गोष्टींपासून अल्पकाळ त्यानीं अलग रहावें अशी पेमळ विनंति करावीशी वाटते. खटल्याची मगरमिठी एकदां पडली कीं ती ढिली होण्यास दिरंगाई लागते. एकाच योद्ध्यावर चहूं कडून बाणांचा वर्षाव होऊं लागल्यास एकाग्र चित्तवृत्तीला व्याघात येईलच येईल.

भारतांत माझ्या लेखांस अनेकदां स्थळ मिळाल्याबद्दल आभार प्रदर्शन करणें हें माझें आद्यकर्तव्य असतांही उलट भारतकारानीं सदर पत्रांत मला कृतज्ञता दर्शविली हें त्यानीं स्वतःच्या सच्छीलास अनुसरून केलें. ताजव्याच्या आश्रयानें आभारभारांची तुलना केली असतां ऋणकोचें पारडें माझ्याच बाजूस येईल.

माझी लेखन सरणी जुनीं पुराणी असून लेखणींत चमक नाहीं, अर्थात् लेख प्रतिभाशाली नाहींत, हें मी प्रांजलपणें कबूल करितों. विचारास आलें तें सादर केलें, सन्मान्य वाचकांस त्यांतील स्वल्प पसंत पडला ह्मणजे झालें.

कोणीही वर्गणी वक्तशीरपणें भरिली किंवा भारत फंडास शक्त्यनुरूप मदत केली ह्मणून भारतकार त्या देणाराचे पांगते झाले असें समजणें यथार्थ नाहीं. वर्गणी हें प्रत्येक वृत्तपत्राचें जीवन असून ती योग्य प्रसंगीं भरणें हें न्याय आहे, फंडास मदत करणें हें सार्वजनिक काम समजलें पाहिजे. "दसका लकडी एकका बोजा" ह्या तत्वाची गोमांतकस्थाला जाणीव होण्याइतके ते देशबंधु सुज्ञान आहेत. सढळ हातानें कांहीं सद्गृहस्थांनीं भारत फंडांत भर घातली हें तर प्रत्ययास येऊन चुकलेंच आहे. एखादा दुर्जन सरित्प्रवाहांमधून वाहत चालला किंवा खोल पाण्यांत गटंकळ्या खाऊं लागला तर त्याला हात देऊन वर काढण्याचा प्रयत्न करावा असें ज्ञान संमति देतें, मग भारतकारांसारखे लोक ज्यानीं केवळ सत्यासाटीं स्वतःचें जीवित धोक्यांत घालण्यास किमपिही माघार घेतला नाहीं अशा पुरुषाची कळकळ बाळगणें अवास्तव होणार नाहीं.

भारतकारानीं यद्यपि स्वतःच्या दृष्टीनें माझी गणना देशभक्तांच्या मालकेत केली असली तथापि मला ती डोईजड समजणें प्राप्त आहे. स्वतःच्या घरदारावर किंबहुना जमीन जुमल्यावर तसेंच मालमत्तेवर अर्थात स्थावर जंगम इष्टेटीवर किंवा स्वतःच्या हितसंबंधिक गोष्टीवर तुळसीदल ठेवून निर्भिडपणें लोकहितास वाहिले असतील तेच माझ्या मतें देशभक्त ठरतात. "ऐसे संत झाले कळीं। तोंडीं तमाखूची नळीं॥" असले संत देशभक्त नव्हत. भारतांत एखादा लेख मीं लिहिला तो निवळ करमणुकीदाखल होय. "ब्रह्मज्ञान नव्हे लेंकुराच्या गोष्टी" असें आहे तर देशभक्तीचा संस्कार माझ्यावर झाला नसतां मला देशभक्त ह्मणवून घेणें प्रशस्त होणार नाहीं. माझे विचार प्रत्यक्षपणें ज्यांला समजले असतील त्यांजकडून मी देशभक्त असल्याचा अनुकूल ध्वनि कधींही निघणार नाहीं हें खुल्या दिलानें येथें नमूद करण्यास परवानगी घेतों.

सारस्वत

आमच्या संपादकांसंबंधीं काढलेल्या प्रोत्साहनपर उद्गारांबद्दल भारत मंडळ सारस्वताचें आभारी आहे. त्यांच्याविषयी स्तुतिपर लेखांस, त्यांची खुषी नसतांहि त्यांस मंडळ जागा देत असतें, याचें कारण संपादकांची कीर्ति वाढवावी हें नसून भारत व भारतकार यांच्याविषयीं वजनदार व राष्ट्रहितप्रेमी निर्मळ अंतःकरणाच्या लोकांचें मत भारतांत नमूद होऊन रहावें, इतकेंच होय. या कामीं कुत्सित 'परिचितांची' मंडळास बिलकूल पर्वा वाटत नाहीं.

भा. मंडळ

अनुकरणीय उदाहरण

श्री. भारतकार यांस वि. वि.

स्वदेशाभिमानासारख्या उच्च प्रतीच्या भावनेचा विकास सुशिक्षित पदवीधरांच्याच अंतःकरणांत होतो, इतरांच्या होत नाहीं असा प्रकार बिलकूल नाहीं. श्रीराम प्रभूची मर्कट सेना, शिवाजीचे एकनिष्ठ मावळे हे पदवीधर नसतांहि त्यांचीं अंतःकरणें थोर वृत्तीनीं उचंबळून गेलीं होतीं.

अशाच तऱ्हेची भावना, कोणत्याहि 'लिसेवाचें कार्द' नसतां, पणजीच्या सुखनिवासाचे प्रेमळ व आनंदी मालकाच्या साध्या अंतःकरणांत उद्दीपित झाली ह्मणण्यास कोणतीहि हरकत नाहीं. श्री. रामपंत कित्येक वर्षांपासून धूम्रपानाचे भक्त होते परंतु केवळ लोकमान्यामार्फत हिंदुस्थानांतील सर्व चळवळीची माहिती करून देणारें दैनिक पत्र 'विनखर्चें' वाचावयास मिळावें, या सद्हेतूनें प्रेरित होऊन त्यानीं आपल्या जुन्या व आवडत्या व्यसनाला कायमचा फांटा दिला व सिगारेटच्या धुरांत चक्काचूर होणाऱ्या पैशांचा विनियोग 'लोकमान्य' आणण्याचे कामीं केला!

ज्या ज्या गृहस्थानां सदरील अनुकरणीय कृत्य अवगत झालें त्या त्या गृहस्थांच्या तोंडांतून 'शाबास, राम साखरदांडे!' असे उद्गार निघाले असल्यास त्यांत आश्चर्य तें कोणतें?

आमचे सुशिक्षित तरुण, विशेषतः 'सुखनिवासां'तील सुग्रास अन्नाचा रसास्वाद चाखणारे होतकरू विद्यार्थी राम साखरदांड्याच्या कृतीपासून उपयुक्त धडा घेतील अशी आशा करितों.

मुंबापुरस्थ प्रवासी

श्री. साखरदांड्याच्या उदाहरणानें आमचे तरुण व राष्ट्राचे आधार स्तंभ-विद्यार्थी अनावश्यक चोचल्यांत खर्च होणाऱ्या संपत्तीचा विनियोग कोणत्याहि राष्ट्रकार्यांत करतील, अशी पूर्ण आशा आहे.

सं. भारत.

जाहीर विनंति

श्री सरस्वती-सेवक मंडळ व श्रीदामोदर वाचनमंदिर

सर्व प्रांतबंधूंस सविनय कळविण्यांत येतें कीं, येत्या आश्विन शु० १० मी मंगळवार पाधून तीन दिवसपर्यंत [ता. ११ । १२ । १३ आक्टोबर रोजीं] सालाबादप्रमाणें श्रीदामोदर विद्याभुवनांत पंचम-सरस्वत्युत्सव, सुप्रसिद्ध वक्त्यांचीं व्याख्यानें, प्रवचनें, किर्तन-भजनादिकांच्या योगें साजरा करण्याचें वरील मंडळानें ठरविलें आहे. त्याच प्रमाणें आश्विन शु० १२ दशी (ता. १३ आक्टोबर) गुरुवार रोजी श्रीदामोदर वाचन मंदिराचा चौथा वाढदिवस समारंभहि प्रसिद्ध सरस्वती भक्ताचे अध्यक्षतेखालीं साजरा होऊन वार्षिक रिपोर्ट वाचन व समयास अनुसरून निवडक वक्त्यांचीं भाषणें वगैरे होणार आहेत. अशा या सर्ववंद्य विद्यादेवीच्या सेवेंत व सार्वजनिक संस्थेच्या वाढदिवससमारंभांत आपण आपल्या मित्रमंडळीसमवेत भाग घ्याल अशी उमेद वाळगतों. कळावें हे विनंति.

श्रीदामोदर विद्याभुवन, ता. २८-९-२१

आ. न.

दामोदर श्री. नाईक दलाल
से. श्री. स. से. मं.

यशवंत विष्णु पै रायतुरकर
से. श्री. दा. वा. मं.

विष्णु माधव धुमटकर
वैकुंठ विष्णु कारे
शांता पंढरी वागळे
गुरुदास पुंडलीक कारे
उत्सव कमिटी

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, correm editos de trinta dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Pitol Gauncarina e seu marido Molu Gauncar, moradores em Karwar, territorio britanico, em parte incerta para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito de Gurco Gauncar, que foi de Amonem de Canacona, em que é cabeça de casal o regedor de Galgibaga Caitano Francisco de Minezes, sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este. Quepem 1 de Setembro de 1921

O escrivão de direito do 1of.
Manuel Jose Sebastião Lobo.
Verifiquei
O Juiz de direito
J. de Seabra

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando o interessado Durante Faustino Francisco da Piedade Mesquita, solteiro residente em Cusmane e actualmente ausente em Bombaim territorio britanico em parte incerta, para assistir a todos termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito de Domingos Sebastião de Mesquita, que foi de Cusmane, por apenso aos do iuventario orfanologico procedido por obito de Maria Verodiana Anunciação Dias, que foi da mesma, sem prejuizo do seu regular andamento O que para ser publico se expediu este Quepem 25 do Agosto de 1921

O escrivão de direito do 1° ofo.
Manuel Jōsè Sebastião Lobo
Verifiquei
O juizo de direito
J. de Seabra

जाहीर विनंति

श्री सरस्वती-सेवक मंडळ व
श्रीदामोदर वाचनमंदिर

सर्व प्रांतबंधूंस सविनय कळविण्यांत येतें कीं, येत्या आश्विन शु० १० मी मंगळवार पासून तीन दिवसपर्यंत [ता. ११ । १२ । १३ आक्टोबर रोजीं] सालाबादप्रमाणें श्रीदामोदर विद्याभुवनांत पंचम-सरस्वत्युत्सव, सुप्रसिद्ध वक्त्यांचीं व्याख्यानें, प्रवचनें, किर्तन-भजनादिकांच्या योगें साजरा करण्याचें वरील मंडळानें ठरविलें आहे. त्याच प्रमाणें आश्विन शु० १२ दशी (ता. ३ आक्टोबर) गुरुवार रोजी श्रीदामोदर वाचन मंदिराचा चौथा वाढदिवस समारंभहि प्रसिद्ध सरस्वती भक्ताचे अध्यक्षतेखालीं साजरा होऊन वार्षिक रिपोर्ट वाचन व समयास अनुसरून निवडक वक्त्यांचीं भाषणें वगैरे होणार आहेत. अशा या सर्ववंद्य विद्यादेवीच्या सेवेंत व सार्वजनिक संस्थेच्या वाढदिवससमारंभांत आपण आपल्या मित्रमंडळीसमवेत भाग घ्याल अशी उमेद वाळगतों. कळावें हे विनंति.

श्रीदामोदर विद्याभुवन, ता. २८-९-२१

आ. न.

दामोदर श्री. नाईक दलाल
से. श्री. स. से. मं.
यशवंत विष्णु पै रायतुरकर
से. श्री. दा. वा. मं.

विष्णु माधव घुमटकर
वैकुंठ विष्णु कारे
शांता पंढरी वागळे
गुरुदास पुंडलीक कारे
उत्सव कमिटी

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo, correm editos de trinta dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Pitol Gauncarina e seu marido Molu Gauncar, moradores em Karwar, territorio britanico, em parte incerta para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito de Gurco Gauncar, que foi de Amonem de Canacona, em que é cabeça de casal o regedor de *Galgibaga* Caitano Francisco de Minezes, sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este. Quepem 1 de Setembro de 1921

O escrivão de direito do 1of.
Manuel Jose Sebastião Lobo.
Verifiquei
O Juiz de direito
J. de Seabra

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando o interessado Durante Faustino Francisco da Piedade Mesquita, solteiro residente em Cusmane e actualmente ausente em Bom baim- territorio britanico em parte incerta, para assistir a todos termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito de Domingos Sebastião de Mesquita, que foi de Cusmane, por apenso aos de iuventario orfanologico procedido por obito de Maria Verodiana Anunciação Dias, que foi da mesma, sem prejuizo do seu regular andamento O que para ser publico se expediu êste Quepem 25 do Agosto de 1921

O escrivão de direito do 1º ofo.
Manuel Jõsè Sebastião Lobo
Verifiquei
O juizo de direito
J. de Seabra

¿ Com que autoridade moral e inteução oculta abusaram, pois, da bôa fê da gente os promotores do mencionado comicio?

Não queremos, de resto entrar na apreciação de compatibilidade ou incompatibilidade do sr. Governador Geral com a colonia, assunto que não vem ao caso.

Pelo dêdo se conhece o gigante. E' pelo telegrama abusivo de *incompatibilidade* se conhece o motivo porque os de Margão secundaram as candidaturas dos srs. Prazeres e Celestino de Almeida. Não havia portanto nisto nenhum *patriotismo* mas o sentimento de ...*disforra* !

E' assim que se faz a politica ? E' assim que se beneficia o Paiz ? E' assim que se educa, finalmente, o Povo de cujos representantes natos nos arvoramos ?

Triste, simplismente triste sobretudo, porque o tal abuso desvaneceu, como uma bola de sabão, a importancia social e politica que o caso da *Terra* atingira.

Sentimo-lo, imenso!

O nosso jornal

Devido á ausencia do nosso director que anda em propaganda civica e pela incuria do nosso revisor, sai, muitas vezes, cheio de erros de revisão, felizmente de facil inteligencia, o nosso jornal, pelo que pedimos mil disculpas aos nossos benevolos leitores.

Providenciaremos, porem, sobre esta lacuna logo que possamos fazel-o.

Ate la, tenham paciencia que o quê não se pode remediar, remediado fica !

Dr. Rajarama P. Quelecar

defendeu, a conclusão do curso medico, brilhantemente a sua tese inaugural que versava sobre "O ressurgimento da Goa," tendo obtido alta classificação êste prestimoso joven um dos que honram, já pela lucida inteligencia, já pela nobreza do sentimentos, a classe hindú que vê nele, com justificado orgulho, congl[o]bada uma solida esperança do seu rial ressurgimento.

Seja feliz; eis os nossos sinceros votos

Narana D. Calangutcar

Após defesa que muito o acredita da sua tese inaugural sobre o "Chloreto de Sodio" concluiu o seu curso de farmacia êste bom rapaz que a uma inteligencia pouco vulgar alia belas qualidades de alma, o que o faz querido de quantos o conhecem.

Ao joven farmaceutico, franco e leal, o nosso cordeal abraço.

Custa crer !

Consta-nos que sr. administrador do concelho, arrastado talvez, pela influência da favoritismo que nos enferma, vai encarregar a um militar que já é regedor e escrivão de qualquer comunidade, contra lei expressa, mais a comunidade de Sirvoi. custa crêr !

Descoberta...

Informam-nos que o sr. Luiz de Minezes não è apenas um professor distincto e jornalista de mão cheia: é tambem um pedágogo dos mais ilustres, pois na conferencia, pedagogica, há pouco realisada em Pangim, sua exa: espantou a ilustre assemblea com uma nova descoberta... pedagogica a de proibição do ensino de marata aos estudantes hindùs antes da instrução portuguza. E' que, na sua opinião, o marata prejudica-lhe a pronuncia

Ora, mezes, atraz houve quem afirmasse que o mesmo fenomeno era consequencia logica e natural dos malfadados hindùs não comerem a carne do porco.

Qual deles tem razão ? Não o sabemos.

Acaso estarão ambos *docentes* ? Neste caso é bom que eles vão recorrer aos prestimos do sr. Dr. Miguel Caetano Dias e tantos outros cristãos cuja pronuncia portuguesa, apesar de não maculados pelo *detestavel* marata, deixa muito a desejar...

Prof. Ramachondra Naique

Cumprimentamos a este talentoso professor da Escola Normal pela brilhante defesa que fez do ensino marata na Conferencia Pedagogica há pouco realsida em Pangim

O Bharat orgulha-se sempre dos hindús que, como o sr. prof. Naique pugnam pelos interesses públicos da sua classe

---

प्रांतिक संघ

संघाच्या मध्यवर्ति मंडळाच्या ज्या सभासदांकडे, स्वयंसेवकांकडे व इतर सद्गृहस्थांकडे सभासदांनीं भरून द्यावयाचे फॉर्म पोंचले असतील त्यांस आग्रह व नम्रतापूर्वक अशी विनंति करण्यात येत आहे कीं, येत्या आक्टोबर अखेर तरी कौंसिल कमीट्या स्थापन होणें सर्वांस इष्ट असल्यानें, त्यांनीं आरंभलेलें काम पुरें करून एकंदर फॉर्म, पावती पुस्तकें व हिशेब येत्या १८ तारखेपर्यंत थोडें थेथें संघाच्या कार्यालयांत पोंचतील अशा बेतानें पाठवण्याची कृपा करावी त्याचप्रमाणें ज्या सद्गृहस्थांस सभासद होण्याची इच्छा असेल त्यांनींहि अशा बेतानें फॉर्म मागविण्याची विनंति आहे की ते वरील मुदतींत संघाच्या कार्यालयांत परत पाठवतां येतील. कौंसिल कमीट्यांच्या स्थापनें संबंधाची व इतर माहिती वरचेवर जाहीर करण्यांत येईलच.

पु. श्री. दुकेरकर
चिटणीस प्रा. संघ

पेहराव-विचार

म. गांधींच्या चळवळीस सुरवात झाल्यापासून व विशेषतः गांधी टोपी अवतरल्यापासून हिंदुस्थानांत जिकडे तिकडे साधेपणा व सोई या तत्वास अनुसरून पोशाख पेहरावांत क्रांति होण्याचा समारंभ झाला आहे. गांधी टोपी सारखें स्वच्छ व हलकें शिरोभूषण मस्तकावर पडल्यापासून डोक्यांत चक्कू प्रकाश पडून त्या टोपीस साजेसाजे इतर पोषाख करण्याची सुबुद्धि सुचावी हें फार चांगलें आहे. हीच साधेपणाची दृष्टि इतर पेहरावांकडे, म्हणजे मळके डोक्यावरील केस राखणें कीं डोक्याची हजामत करविणें असल्या गोष्टींकडे, कांहींच्या मतें, वळवीं असल्यानें साधेपणा व सोई यांच्या आधारानें तसल्या बाबींचा विचार होणें सर्वथा योग्य आहे.

शेंडी राखण्याचें धार्मिक कारण काय असावें हें जरी आमचा कोणताच धर्मग्रंथ सांगूं शकत नाहीं तरी तें कारण-आरोग्य रक्षण हेंच आपल्या धर्माचें मुख्य अंग असल्यामुळें —कोणसाही शरीररक्षणाच्या तत्वावर अवलंबून असावें. व हें तत्व असें असलें पाहिजे कीं, ज्या स्थानीं शेंडी राखण्याचा प्रघात आहे तें स्थान मेंदू आंकरणाऱ्या तीन अस्थींच्या सांध्यावर आहे. तो सांधा Cartilagem [कार्टिलाईं] नावांच्या मृदु अस्थीच्या गिलाव्यानें जुळविला गेल्यानें त्याचें व परंपरेनें मेंदूचें विशेष संरक्षण होण्यासाठीं डोकीचे इतर केस काढले तरी देखील त्या स्थानीं केश राखावे अशी वैद्यशास्त्राची आज्ञा असावी. ह्यांत संशय असूं शकत नाहीं. आणि, कारण न शोधितां अंधपरंपरेची चाल हिंदूंस आंधळेपणी पडली असल्याकारणानें शेंडीतच सगळा हिंदुधर्म आहे, किंवा इतर धर्मावर बहिष्कार घालण्याचें तें एक साधन आहे असें वाटूं लागलें ! आतां, केश कापण्याचा प्रचार हिंदुस्थानांत कधींपासून सुरू झाला अता प्रश्न निघाल्यास त्यास असें उत्तर देतां येईल कीं, एकपाती धारेचें शस्त्र निर्माण झाल्यानंतर फार वाढलेल्या केसांचे छेदन करण्याची गरज पडल्यापासून तो प्रकार सुरू झाला. शिवाय, वाखराखेरीज एकपाती धारेच्या शस्त्रानें मुळापासून म्हणजे चामडी बरोबरच केश काढणें भाग पडल्यामुळें केसांच्या उच्चाटनाबरोबरच हजामतीचा जन्म झाला. फार वाढलेले केश उतरविणें सोईचें असलें तरी हजामतीनें केसांच्या मुळांस इजा करून परमेश्वरानें दिलेलें नैसर्गिक केशावरण, डोक्या सारख्या श्रेष्ठ व मेंदूसारख्या प्रधान अवयवांवरून काढावें, व ही चाल कात्री प्रमाणें, म्हणजे एकपाती शस्त्रांहून ज्यास्त सुधारलेलीं दुपाती शस्त्रें व्यवहारांत आल्यावर टिकावी हें कोणत्याच धर्मशास्त्रास किंवा आरोग्य शास्त्रास पसंत पडणार नाहीं. हें सांगणें नकोच. उलट, असा कायदा आहे कीं, डोक्यावरील केश राखल्यापासून न्हाव्याच्या वस्तऱ्यानें पसरणाऱ्या त्वचेच्या रोगांच्या संसर्गापासून मेंदू तरी ज्यास्त संरक्षिला जाईल.

आमांस कोणतीहि गोष्ट रूढीनें आंगवळणी पडली [illegible] देण्यात मन धजत नाहीं. वास्तविक पाहतां, एक नेसण व एक उपवस्त्र हीं आमचीं मूळचीं वस्त्रें असतांना मुसलमानी अमदानीपासून कोट अंगरखे इत्यादिकांचा आमच्या पोषाखांत प्रवेश होऊं लागला. तेव्हांपासून तो मूळचाच पोषाख असें समजण्याचा मोह वाढत चालला व 'प्राण गेला तरी बेहेत्तर, पण यावनी भाषा बोलायची नाहीं' इतक्या थरापर्यंत बहिष्कृत असलेल्या मुसलमानाचा पोषाख आह्मांस आवडूं लागला. ह्या परंपरेकडे पाहिलें असतां आज राज्यकर्ते वापरतात म्हणून तसले पोषाख वापरण्यांत धर्मद्रोह आहे असें मानून जरी ह्या ते पोषाख आह्मीं निंद्य मानूं लागलों तर उद्यां आमच्या राज्यकर्त्यांस पिटाळून लाविल्यानंतर चिनी किंवा जपानी लोकांनीं जर आह्मांवर स्वारी केली तर त्यांस शेंडी आहे म्हणून आह्मीं त्यांच्या उलट वर्तन करण्यासाठीं शेंडी काढून टाकण्यास प्रवृत्त होऊं ! व आजच्या युरोपियनाचेच पोषाख चांगले म्हणूं ! असें सयुक्तिक प्रमाण निघतें.

दुसऱ्या बाजूनें पाहूं जातां, गांधीजीच्या साधेपणा व उपयुक्तता या तत्वदृष्टीनें विचार करितां, केवळ डोक्याचेच नव्हे तर दाढीचे देखील केश राखण्यास पाहिजेत. कांकीं त्यांत साधेपणा व वेळ आणि खर्च यांची काटकसर आहे. पण दाढी राखणें म्हणजे मुसलमान होणें. डोकें राखणें म्हणजे ख्रिस्ती होणें व ह्याच दृष्टीनें शेंडी राखणें म्हणजे चिनी होणें! कदाचित् बुद्धधर्मावरून अहिंसेच्या तत्वानें जर पाहिलें तरी चिनी लोक सर्वभक्षक आहेत. म्हणून त्यांच्या शेंडीची आपल्या शेंडीशीं गांठ होणताच हिंदु व धणार नाहीं ! अर्थात हिंदुधर्म म्हणजे विपरित क्रियाधर्म असें सिद्ध होतें.

गांधी टोपीच्या इतिहासाकडे पाहतां टोपी ही अगोदर युरोपियन म्हणून युरोपियनास 'टोपीवाले' अशी संज्ञा आहे. ह्यावरून टोपी हीच आम्हांस त्याज्य वाटावयास पाहिजे होती. पण, तिच्या साधेपणावरून ती सर्वांस मान्य झाली. शिवाय, महात्मा गांधी हे तत्वनिष्ठीचे आग्रह धरणारे असल्यामुळें टोपी ही मुळची विदेशी ह्या दुराभावास बाध न देतां 'जें उपयुक्त तें कोणाहि पासून घ्यावें' या न्यायास अनुसरून टोपीच्या विदेशी आकारास त्यानीं स्वदेशी खादीनें नटविलें ! ह्यांतच त्यांची थोरवी आहे.

कोणत्याहि राज्यकर्त्या समाजाचा पगडा राहुज लोकांच्या पोषाखावर पडतो. हें कोणत्याहि देशाचा इतिहास सांगेल. खुद्द हिंदुस्थानात देखील त्या तिपीचे परिणाम दृष्टीस पडतात. हें पोषाखाचें अनुकरण योग्य आहे कीं नाहीं ह्याचा काथ्याकूट करण्यापेक्षां तें अनुकरण हितकर होण्याचें प्रयत्न झाले पाहिजे. तशा प्रयत्नास खात्रीनें यश येतें असें आमचाच इतिहास सांगतो. श्रीशिवाजीमहाराजांकडे पाहिल्यास पुरे. मुसलमान बादशाही विरुद्ध केवळ हिंदु राज्य स्थापण्यासाठीं झटणाऱ्या ह्या राजास यवनापारखी दाढी राखण्याची हौस, व्हावी ह्याचें कारण पाहिल्यास तें त्याच्या गुरुच्याच बोध वचनांत मिळतें. वरें हे गुरु पहावे तर ब्राह्मण असूनहि दाढीवाले! त्यांत राजकारण आहे ! त्या दाढीमुळें त्या गुरुशिष्यांस यावनी वेषांत बादशहांच्या खास मसलतींतील गोष्टींत सुद्धा भाग घेतां येऊन अनेकदां इष्ट कार्यें करितां आली असतील! म्हणून श्रीसमर्थांच्या [illegible] दाढीचें समर्थन कोणत्या शब्दानीं करावें ! इतक्या विवेचनावरून युरोपियन पेहरा-

मंगलमूर्ती मोरया

सारंग धुमाळी

[श्री. इंदिरातनय. शिरवडे यांनी गणेशचतुर्थीच्या उत्सवप्रसंगीं स्वकृत शिकविलेली आरती]

आरति ही तुज श्रीगणराया सद्भावें नमुनी।
दिव्य नाम तव पूर्व सुपुण्यें आजी ये वदनींधृ.
अज्ञ मुग्ध बापुडीं अर्भकें हीं अति दीन अनाथ
सुनीतिचा सत्याचा झाला सर्वस्वी अतिपात।
वाली न दिसे तुजविण कोणी विशाल या जगतांत।
विश्वांतक नामिश्रवणें कां व्हावें तृप्त मनी ।
आरति. १

हाय! हाय! हद कंठीं पडला शत्रुभुजंगमपाश
ग्रहण लागुनी ज्ञानरवीतें ह्यचोमीं खग्रास।
विवेकशून्यत्वीं मन विरुनी, मुकलीं मनुजत्वास
आयुष्पथ ऐसा आक्रमितों हा तिमिराम-
धुनी ॥ आर० ॥ २

चिदानंद सुखकंदा श्रीशिवहरगौरीतनया।
सुपंथ दावीं दीनत्वातें नेउनियां विलया,
न शिवो स्वप्नांतरिंहि कदापी रिपुमंगलहृदया
दे चरणांबुज सेवा ठेउनियां सुदयाचरणीं
॥आरति॥ ३

ANUNCIOS

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio que este assina, correm editos de 45 dias contados do dia em que se publicar o último anuncio, nos termos do §2° do art° 197 do Codigo do Processo Civil, citando os interessados incertos para uma justificação avulsa de mera posse requerida pela Comissão administrativa do Pagode de Xri Damodor de Zambaulim e pela qual, alegando ser o mesmo pagode possuidor, desde há mais de cinco anos, do predio denominado "ZAMBAULIM CUTUMBONA" ou "STOL CUTUMBONA", sito no bairro Zambaulim da aldea Rivona, da cultura de coqueiros e outras arvores frutiferas e em que existe o referido pagode de Sri Damodor com suas dependencias e casas em que moram a titulo precario, os servidores do mesmo pagode, pretende que seja julgada e justificada sua mera posse no referido predio para os efeitos juridicos, e para na 2a audiencia posterior ao praso de editos virem ver acusadas as citações e na qual ser-lhes-há marcado o praso de tres audiencias para deduzirem qualquer oposição por meio de contestação. As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas feiras ou nos dias imediatos quando aqueles forem feriados ou empreendidos nas ferias, não o sendo também estes, no Tribunal judicial situado na rua de Deão em Cosmane, as 12 horas.

Quepem, 29 de Agosto de 1921

O escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

2 vez.) Verifiquei
J. de Seabra

nho e bonitinho e o porá no berço, para que a mamã o embale enquanto papà se conservar cada vez mais mudo no Conselho.

Sabe a gente perfeitamente como os liceus são feitos na India e contudo teimam em pedir a elevação do liceu de Margão a Nacional e com mais uma meia duzia de anos para Central. Parecem crianças malcriadas que querem troçar do Govesno.

Aldonã 8-8-1921

Carlos Feias

ECOS & CRITICA

A Terra

Foram absolvidos os agressores do redactor dêste bissemanario de Margão no julgamento que teve lugar no dia 7 do corrente.

Como respeitadores das instituições que nos regem, acatamos o *veredictum* do Tribunal que os mandou em paz.

Gandhicap

Consta-nos que por causa deste já celebre *cap*, o sr. Sivescar, editor d'*A Provincia* teve desaguisados e dissabores, em Pangim. Sentimo-lo.

O nosso processo

Daremos aos nossos assignantes e amigos promenores circunstanciados sobre o novo processo.

A politica hindú

A politica hindú é franca Ela não conhece o jogo de pau de dois bicos, alimentando, ancan ente, o desejo de, levantar o nivel da classe hindú com o auxilio de europeus e cristãos liberais, igualá-la a êste no campo de instrução e politica, por todos os meios a seu alcance. E' êste o fito do *Pragatica Sangh*.

Mas os nossos adversarios atribuem á nossa politica fins inconfessais. Que lhes faça bom proveito.

Chegaram mesmo a dizer-nos alguns *politiqueiros* que o *centro Prazeres da Costa* fundado há pouco, tem por fim guerrear *à outrance* o *Pragatica Sangh*.

Não o acreditamos. Mas quando mesmo *aquilo* fôsse verdade, não teriamos motivo para *medos* e *tremores*...

Regime de papelada

As licenças para o corte de lenha fina não são em certas administrações concelhias concedidas, dentro do praso rasoavel, a contar de sua solicitação, resultando desta demora inesplicavel e injustificavel prejuiso aos interessados.

Não pode ser. Para haver rapidez na concessão das mesmas licenças, foram acumuladas as atribuições de administrador de matas de Pondá nos administradores concelhios doutros concelhos. E isto com o louvavel intuito de beneficiar os interessados, está a ver-se.

Chamamos para este assunto a atençao das administraçõis em que a concessão das licenças é bastante atrazada.

हिंदुद्वेष्टे शिक्षक

[ले० रामचंद्र सोनबा कामत, छापर्से]

सि. पाद्र येसेस्स या नांवाच्या बुढाचार्यांनीं तर यापेक्षां ही कमाल केली आहे ! विशेष आश्चर्याची गोष्ट ही कीं ते लिसेव सेंत्रालचे सध्या कामचलाऊ रेयतोर आहेत माझी खात्री आहे कीं ही त्यांची नेमणूक त्यांच्या वयाकडे पाहूनच केली असली पाहिजे. हे इतिहास व भूगोलचे अध्यापक आहेत. परंतु इतिहासाचें यांचें ज्ञान फारच जुन्या काळचें असल्यामुळें त्यावर गंज चढलेला आहे. जणु काय आपण इकिझिशनच्या काळातच अझून आहों असा आपल्या मनाचा ग्रह करून हे आपल्या हिंदू विद्यार्थ्यांस रानटी, तारतम्यशून्य पशू अशा प्रकारच्या तुच्छता दर्शक नांवानें संबोधून आपली स्वतःची क्षुद्र बुद्धि मात्र व्यक्त करितात. सूर्यावर थुंकणारा ज्या प्रमाणें आपला स्वतःचाच चेहरा मलीन करून घेतो त्याप्रमाणें हे आपल्या मूर्खपणाचे प्रदर्शन करून आपल्या स्वतःच्या रानटीपणाचें व पशुवृत्तीचें पाप आपल्या पदरांत घेतात. यांच्या आजापणजांस त्यांच्या इच्छे विरुद्ध, जबरदस्तीनें ज्यांनीं ख्रिस्ती धर्माची दिक्षा दिली ते यांचे धर्म गुरू ज्या काळीं अत्यंत रानटी अवस्थेमध्यें पशू वृत्तीनें कालक्रमण करित असत, झाडाच्या खालीं नेसून लज्जा संरक्षण करीत असत, त्या काळीं आमचे हिंदू लोक तत्वज्ञानासारख्या गहन विषयामध्यें गढून गेलेले होते याचा विसर आमच्या पाद्रीसाहेबांस 'साठी' मुळे पडला कीं खरोखरच त्या विषयीं त्यांस माहिती नाहीं हें आह्मांस समजत नाहीं अध्यात्मज्ञानांत तर खुद्द पाद्री साहेबानांही गुरुस्थानीं शोभेल असा एखादा हिंदू विद्यार्थी त्यांच्या वर्गांतच त्यांस आढळून येईल असें ह्मटलें असतां फारशी अतिशयोक्ती होईल असें आह्मांस वाटत नाहीं. हे प्रोफेसर साहेब आपल्या हिंदू विद्यार्थ्यांस पुढें असा प्रश्न करितात कीं तुह्मीं गांधी टोप्या कशा करितां वापरतां ? या प्रश्नाचें उत्तर सरळ आहे पण तें आमच्या प्रोफेसर साहेबांस समजेल कीं नाहीं याबद्दल मात्र प्रश्न आहे. महात्मा गांधी विषयीं आमच्या मनांत वसत असलेला आदरभाव त्या थोर विभूति विषयीं आमच्या हृदयांत निरंतर जाग्रत असणारी पूज्य बुद्धि व्यक्त करण्याकरितां आह्मी गांधी टोप्या वापरतों. स्वार्थावर पाणी सोडून आपल्या मातृभूमीच्या उत्कर्षाविषयी तनुमनधनें करून जे रात्रंदिवस झटत आहेत, पारतंत्र्याच्या मगर मिठींतून स्वदेशाची सुटका करण्याचा ज्यांनी चंग बांधिला आहे, मानसिक सामर्थ्याच्या बलावर आपल्या प्रिय भरतभूची उन्नति घडवून आणण्याची पवित्र कामगिरी ज्यांनीं आपल्या शिरावर घेतलेली आहे, सर्व भूतां यः सुहृन्नित्यं, सर्वेषांच हिते रतः । कायेन मनसा वाचा' अशा प्रकारच्या आपल्या सन्यस्त वृत्तीनें केवळ हिंदुस्थान देशांतच नव्हे तर एकंदर जगती तलावर जे आज आदरणीय होऊन बसलेले आहेत, आपल्या तपोबलांनें 'कर्तुमकर्तुमन्यथा कर्तुंम्' अशा इंग्रज नोकरशाहीलाही आज भारी होऊन राहिलेले आहेत असे जे महात्मा गांधी त्यांची आज्ञा ह्मणून आह्मीं गांधी टोपी वापरतों. आमच्या मातृभूमीचा आह्मांस अभिमान आहे ह्मणून आह्मी गांधी टोपी वापरतों. हिंदुस्थानच्या भावी स्वातंत्र्याची शुभ पताका ह्मणून आह्मी गांधी टोप्या वापरतों आह्मी गांधीटोपी कां वापरतों यांतील मर्म, पाद्री साहेब ! आपणास समजणें मुष्कीलीचे आहे. कारण आपल्या पूर्वजांविषयीं आपणास अभिमान नाहीं. आपल्या मातृभूमिविषयीं आपल्या मनांत प्रेम वसत नाहीं उज्वल अशा प्रकारचा भूत काल आपल्या मागें नाहीं फार काय, आपल्याला आपली अशी भाषा सुद्धां नाहीं. अशा प्रकारच्या गुलाम गिरींतच सुख मानून त्यांत लोळत पडलेल्या गुलाम मनोवृत्तीच्या नरपशूला गांधी टोपीचे महत्व कसें समजावें ? पतिव्रतेच्या पातिव्रत्याचें माहात्म एखाद्या बाजारबसवीला कसें समजेल ? उकीरड्यावर उदरंभरण करणाऱ्या कुक्कुटाला रत्नाची पारख कशी असूं शकेल ? महात्मा गांधीची खरी योग्यता आपलेच जातभाई अमेरिकन विद्वद्वर्य डॉ. होलम्स् हें आपणास सांगतील ब्रिटिश पार्लमेंटचे मेंबर बेन स्पूर यांची भाषणें वाचल्यास महात्मा गांधीच्या यशाची गुरुकिल्ली थोडीबहूत आपल्या हातास चढेल. ग्लस्गो हेराल्ड सारखी वर्तमानपत्रें वाचल्यास महात्मा गांधीच्या मोठेपणाची थोडी बहुत कल्पना आपणास होईल फार लांब कशाला हिंदुस्थानचे स्टेट सेक्रेटरी खुद्द मांटेग्यू साहेब यांची ब्रिटीश पार्लमेंटांतील प्रश्नोत्तरें वाचल्यास महात्मा गांधी या व्यक्तीविषयीं त्यांच्या मनांत किती आदर आहे त्याची थोडी बहुत कल्पना आपल्यास झाल्याशिवाय राहणार नाहीं. हिंदुस्थानचे व्हाइसरायांनां प्रत्यक्ष गांधींची मुलाखत घेण्यास दिक्कत वाटू नये तर मग आमच्या पाद्री साहेबांनीं त्यांची टोपी पाहिल्याबरोबर एवढें मोठें अकांड तांडव कां करावें हें आह्मांस समजत नाहीं.

प्रोफेसर साहेबांचा आमच्या समाजावर दुसरा मोठा आक्षेप ह्मटला ह्मणजे गोमांतकांत जीं १९ बंडें झालीं तीं केवळ हिंदू लोकांनींच केलीं हा होय बंडें हिंदू लोकांनीं केलीं असलीं तरी तीं करण्यास त्यानां कोणी प्रवृत्त केलें हेंही पाहणें अत्यन्त महत्वाचें आहे. व अशा रीतीनें विचार केल्यास त्या बंडांचे खापर कोणाच्या माथ्यावर फुटेल याची कल्पना आमच्या पाद्री साहेबांस असेलसें आह्मांस वाटत नाहीं. तें, कसेंहि असलें तरी एखाद्या बलाढ्य सरकारविरुद्ध बंड उभारून समरांगणांवर त्याच्याशीं दोन हात करण्यास जी वीरवृत्ती, जें क्षात्रतेज धैर्य शौर्यादी जे अनेक गुण अंगांत असावे लागतात, ते चारशें वर्षांच्या परकीय अमलाखालीं राहून देखील हिंदू समाजानें जसेच्या तसे कायम राखिलेले आहेत हें त्या समाजास भूषणास्पद नाहीं काय ? ही एकच गोष्ट त्या समाजाच्या जिवंतपणा व्यक्त करीत नाहीं काय ? परंतु याचें महत्व सुरी कांटे चमचे यांच्या भाराखालीं दडपून गेलेल्या नेभळट पाद्री साहेबांना कसचे समजणार?

केवळ राजकीय दृष्टि सोडून दिली व सांपत्तिक किंवा व्यावहारिक बाजूनें विचार केला तरी एकंदर हिंदू समाजावर तुटून पडण्याइतका या प्रोफेसरांनीं गांधी टोपी विरुद्ध कांगावा कां करावा हें आह्मांस समजत नाहीं. प्रत्येक मनुष्यास आपणांस वाटेल त्या प्रकारचें शिरस्त्राण किंवा पोषाख वापरविण्याचा अधिकार या प्रोफेसरांस कोणी दिला ? परदेशीय मालाच्या रूपानें दरवर्षी क्रोडो रुपयांचा हिंदुस्थानच्या संपत्तीचा पाश्चिमात्य देशांकडे जाणारा ओघ आपली कोणत्याही प्रकारची गैरसोय न होतां कोणत्याही प्रकारें आपल्या खिशास चट्टा न बसतां थोड्या बहुत प्रमाणानें गांधी टोपीच्या निमित्तानें जर आह्मांस अडवितां आला तर तसें तुह्मी करूं नका असें सांगण्याचा या लहरी प्रोफेसरांस काय अधिकार आहे ? परंतु पिसाळलेल्या कुत्र्याप्रमाणें उठल्या सुटल्या हिंदुसमाजावर तुटून पडण्याचा ज्यांचा जातिस्वभावच बनून राहिला आहे. त्या प्रोफेसर साहेबांस हें कसें समजावें ?

येथ पर्यंत केलेल्या विवेचना वरून एकंदर ख्रिस्ती समाजाविरुद्ध आमच्या मनांत किल्मीष आहे किंवा त्या समाजाची कोणत्याही प्रकारें नालस्ती करण्याचा आमचा उद्देश आहे असें समजण्याचें मुळींच कारण नाहीं. उलट त्या समाजा विषयीं आमच्या मनांत नेहमीं आदरभावच वसत असतो व या दोन्हीं समाजानीं आपल्यांतील भेदभाव बाजूस ठेवून प्रेमानें व बंधुभावानें हातांत हात घालून काम केल्या शिवाय गोमांतकाचा कधींही उत्कर्ष होणार नाहीं असेंच आमचें ठाम मत आहे. आमचे ख्रिस्ती बंधु परधर्मीय नसले तरी स्वकीय आहेत आमच्याच हाडामांसाचे आहेत आमच्यांत व त्यांच्यांत एकच रक्त वाहत असतें. हिंदू नसले तरी ते हिंदी आहेत यास्तव त्यांच्या विषयीं आह्मांला नेहमीं अभिमानच वाटत राहील. परधर्मीय एवढ्याच केवळ सबबीवर दुसऱ्यांचा द्वेष करण्याइतका किंवा दुसऱ्यांस तुच्छता दर्शक दाखविण्याइतका हिंदुधर्म असहिष्णु नाहीं हें पाद्री साहेबांनीं पक्कें लक्षांत ठेवावें.

शेवटीं आमच्या या हिंदु द्वेष्ट्या प्रोफेसर मजकुरांस आह्मांस एवढाच इषारा द्यावासा वाटतो कीं, महाराज इन्क्विझिशनचा व धार्मिक अत्याचारांचा काळ निघून गेलेला आहे. समता, बंधुभाव व मानवी स्वातंत्र्य यांच्या तेजोमय किरणानीं यच्चयावत् जगतीतल आक्रमून टाकलेलें आहे आपले ते पूर्वीचे चाळे आतां सोडून द्या, व नवीन परिस्थीतीस शोभेल अशाच प्रकारचें आपलें वर्तन ठेवा आपल्या अद्वा तद्वा वरळण्यानें आपण आपल्या विद्यार्थ्यांचाच केवळ नव्हे तर एकंदर हिंदुसमाजाचा जो उपमर्द केलेला आहे तो निमूटपणें सहन करून घेण्याइतका नेभळट गोमांतकांतील आजचा हिंदु समाज खास नाहीं. प्रत्येक शहरांतून, गावांतून, खेड्यापाड्यांतून आपल्या बोलण्याचा निषेध करून आपल्या वरिष्ठांमार्फत आपल्याला आपले शब्द जाहीर रितीनें मागें घेण्यास लावल्याशिवाय तो कधींही स्वस्थ बसणार नाहीं.

—पोर्तुगालचें जुनें प्रधानमंडळ बदलून त्या जागीं दुसरें नवीन आरूढ झालें. सि. प्राजेरीस द कोस्त यांचे 'जिवलग' मित्र सि. सेलेस्तीन द आल्मेद, कोलोनीचे प्रधान हे अर्थात् 'पूर्व स्थलीं' आले.

भारताची अधिपाई पुरवणी पणजीच्या एका छापखान्यांत छापली गेल्यावरून, आमच्यावर करण्यांत आलेला खटला तेथील क्रिमिनल कोर्टांत चालू आहे.

आभिनंदन [सारंग धुमाळी]

(इंदिरातनय-शिरवडें)

(ता. २५-८-१९२१ च्या भारतांतील "विद्यार्थ्यांचा स्वार्थत्याग" वाचून.)

कुरवंडावी काया वाटे ही तुझ्मावरुनी।
धन्य धन्य तुह्मि सारे, तुमचीं धन्य जनक जननीं ॥धृ०॥
ये कळुनी तव गुरुंतें तुह्मी 'नवयुग विद्यार्थी।
राष्ट्रवीर, देशभक्त, तुमची निधडी ती छाती।
आत्मोद्धारा करीं घेउनी स्वार्थाची माती—
घालाल उडी विकट मृत्युच्या अविलंबें वदनीं ॥कुर०॥ १
कृपाकटाक्षें,प्रमुदित चित्तें भारत भू सृष्टी—
तुह्मां विलोकी; सुरनर करितील सुमनांची वृष्टी।
मंगल आशीर्वच देइल पूर्वज कृपादृष्टी।
विशाल रघुनाथाचा माये आनंद न गगनीं ॥कुर०॥ २

ANUNCIOS

No día 25 do corrente mez ás 10 horas perante a comissão paroquial da Fabrica de Tilamola sērão arrematadas 2 arvores de gcalba e 2 de ruiva, pertencentes á dita Fabrica. As condições estarão patentes na casa das sessões da mesma Fabrica--Tilamola, 8 de Setembro de 1921.

O escrivão
de P. Teodozio Pereira.

Nos termos da determinação superior convoca-se a comunidade de Xeldem para uma sessão extraordinaria as 13 horas do dia 17 do corrente no edificio da administração do concelho de Quepem a fim de deliberar sobre se concorda em caucionar pelos bens da comunidade o emprestimo solicitado á Caixa Economica Postal á conta dos proprietarios da referida aldêa o distinado para o complemento das obras do canal entre as lagoas de Cacorá e Xeldem.

Aos 9 de Setembro de 1921
O escrivão da comunidade
Chrisna Sinai Xeldencar

पी. व्ही विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायने, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

गैरसोय दूर झाली

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टांतील, हायकोर्टांतील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्याहि वरिष्ट कोर्टांतील कामें

आ. शिज गोमिस पेरेर
श्रीधर कामत शंखावळकर
व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
वकील व सालिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत चोखपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक प्रवास खर्च वांचवा! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्यावरः—

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
पणजी-गोवा.

माल चोख किंमत रोख

तुह्मांला सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हीकर

यांच्या कांदोळी-वार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम!

टीपः—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हीकर.
कळंगूट-वार्देस.

शेतकी सल्लागार आणि कमिशन एजंट

सहस्त्रबुद्धे आणि कंपनी

सोलापूर

आमचेकडे शेतीसंबंधीं (बागाईत व जिराईत) सर्व प्रकारचीं व उत्कृष्ट जाते, यंत्रें, खतें आणि बिंबियाणीं मिळतात. किंमती पत्रक व माहिती पत्रकें मागवा.

सूचना— आह्मीं सोलापुरी गिरणींतील मजबूत आणि टिकाउ धोतरजोडे चादरी, सर्टींगचे व चेकडे कापड— गिरणींतील व हातमागावरील निरनिराळ्या प्रकारांची टिकाऊ, पक्या रंगाची, भरपूर लांब रुंद अशी सुती, गर्भ रेशमी व रेशमी लुगडीं फारच किफायतशीर भावांत पाठवूं. एकवार अनुभव घेणें. हातमागा संबंधानेंहि सर्व माहिती देऊं.

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २

मडगांव नवा बाजार-मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. [illegible]जी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे [illegible] ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार [illegible] दिली जाईल.

मालकः—पांडुरंग शेणवीं कीर्[illegible]
[illegible]गांव

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन! अवश्य मागवा!

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी (जि. सातारा)

289

mento de 17 do mez p. f. requerido pelo agente do M. P. á queixa do sr. Pe Excelso d'Almeida demoveu-nos naturalmente do nosso proposito.

Pelo mesmo motivo, tambem ficamos obrigados a aceder aos desejos de muitos dos nossos presados assignántes que nos solicitaram a transcrição do suplemento incriminado que eles terão lido no lugar de honra.

Estimamos

Há dias realisou-se em Cotombi, á inicictiva do sr. Babú Siurama Porobo Dessai e outros membros importantes da classe dos maratas *Kxetrias* uma reunião dêstes, na qual foram tratados muitos assuntos do seu interesse colectivo.

Vai breve haver uma outra reunião da mesma classe em Canacona para o mesmo fim.

Estimamos.

Conductor Gancar

O sr. Rama Cametim Gancar, ilustre e popular filho de Marcaim acaba de ser nomeado conductor das Obras Publicas.

E' o primeiro hindú que, á força de seus proprios esforços e superiores dotes de inteligencia invulgar, sóbe áquela posição que é, ùnicamente, fruto da sua incontestavel aptidão.

O sr. Gancar reune tambem em si, a par de seus merecimentos funcionais, qualidades pessoais distinctas que o tornam querido de todos quantos se aproximam de Sua Exa.

Sob todos os pontos de vista pois encheu-nos de júbilo a nomeação do sr. Gancar, aquem porisso apresentamos as nossas cordiais felicitaçõis.

Palavras dum velho

O sr. Carlos Frias, de Aldonã, um velho experimentado, segundo parece enviou-nos um artigo sensacional para ser publicado no *Bharat*.

Dar-lhe-hemos cabida, de muito bôa vontade, no proximo número

Incompreensivel !

Nos concelhos de Sanguem e Quepêm, como em outras partes, foram instalados postos policiaes. Está bem.

O que, porêm não está bem e não acabamos de perceber, é que as respectivas camaras e juntas locais sejam compelidas a ocorrer ás despesas de alojamento e iluminação dos mesmos postos, encargo no lançamento do qual os mesmos corpos administrativos não form ouvidos nem auscultados !

As camaras e juntas são autonomas ou não o são. Se o são tinham de ser ouvidas; se o não são, a impertinente exigencia dos postos de que se trata é legitima, contanto que se lhes mude o *estado*, voltando tudo á antiga.

Pedimos aos competentes o favor de difinir, com toda a urgencia, a situação das nossas camaras que certamente não são dos *varredores* e das juntas que segundo a nossa opinião não são dos *bois*.

Impostos

Recebemos uma copia da representação sobre os novos impostos.

E' um documento que comprova, exuberantemente, a impossibilidade material de se pagarem novas contribuições.

ANUNCIO

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepêm e cartorio do escrivão do 2.° oficio que este assina, correm editos de 45 dias contados do dia em que se publicar o último anuncio, nos termos do §2.° do art.° 197 do Codigo do Processo Civil, citando os interessados incertos para uma justificação avulsa de mera pos e requerida *pela* Comissão administrativa do Pagode de Xri Damodar de Zambaulin e pela qual, alegando ser o mesmo pagode possuidor, desde há mais de cinco anos, do predio denominado "ZAMBAULIM CUTUMBONA" ou "STOL CUTUMBONA", sito no bairro Zambaulin da aldea Rivona, da cultura de coqueiros e outras arvores frutiferas e em que existe o referido pagode de Sri Damodor com suas dependencias e casas em que moram a titulo precario, os servidores do mesmo pagode, pretende que seja julgada e justificada sua mera posse no referido predio para os efeitos juridicos, e para na 2a audiencia posterior ao praso de editos virem ver acusadas as citações e na qual ser-lhes-há marcado o praso de tres audiencias para deduzirem qualquer oposição *por* meio de contestação. As audiencias deste juizo se fazem em todas as *terças* e sextas feiras ou nos dias imediatos quando aqueles forem feriados ou compreendidos nas ferias, não o sendo tambem estes, no Tribunal judicial situado na rua de Deão em Cosmane, as 12 horas.

Quepem, 29 de Agosto de 1921

O escrivão de direito

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

J. de Seabra

वर्तमानसार

—पूर्वी प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें गेल्या गुरुवारीं पारोडें येथें श्री. सुकेरकरांच्या वाड्यांत श्रीगजाननासमोर आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें. प्रवचनानंतर श्री. पुं. वा. बिर्जिनकर यांचें स्वदेशीवर विचारपरिप्लुत व सुश्राव्य व्याख्यान झालें.

—'आ तेन्ह' पत्राच्या संपादकांवर हल्ला केलेल्या मिलिटरी ऑफिसरांविरुद्ध भरण्यांत आलेल्या खटल्याचा निकाल गेल्या आठवड्यांत होऊन आरोपींस निर्दोषी ठरविण्यांत आलें ! मानवी न्याय ! !

—असोळडें येथें गेल्या शुक्रवारीं श्री. सदा रावत देसाई यांच्या दिवाणखान्यांत मराठे क्षत्रिय समाजासाठीं 'देव [देश] वसे ज्याचे चित्तीं, त्याची धरावी संगती' या विषयावर आमच्या संपादकांचें प्रवचन झालें.

—गेल्या शुक्रवारीं पारोडें येथील श्री. सुकेरकरांच्या वाड्यांत काकोडेचे ह. भ. प व दे. आत्माराम महादेव साठे यांचें आधुनिक पद्धतीचें विद्वत्तापूर्ण कीर्तन झालें.

धि गोवा हिंदु आसोसिएशन

वरील संस्थेच्या सभासदांचें संमेलन ता. ३१ जुलै १९२१ रोजीं 'हरिश्चंद्रालयाच्या' दिवाणखान्यांत दुपारचे ३ वाजेपासून रात्रौं ११ वाजे पर्यंत भरलें होतें. संस्थेच्या अध्यक्षांच्या वतीनें रा. वस्तोडकर यांचें प्रथम थोडेंसें भाषण झाल्यावर त्या दिवसाच्या कार्यक्रमांतील मुख्य व्याख्याते सुप्रसिद्ध न्यायशास्त्री भवानी शंकर सुखटणकर यांनीं आपलें व्याख्यान सुरू केलें. त्यांनीं आपल्या व्याख्यान विषयाला अमुक एक नाव असें दिलें नव्हतें. परंतु त्यांच्या बोलण्याच्या धोरणावरून, आपले देशबांधव जे आपल्या सभोंवतीं गोळा झाले आहेत त्यांस दोन कळकळीचे शब्द सांगावयाचे असा त्यांचा हेतु होता असें दिसलें व हें काम त्यांनीं अत्यंत चटकदार व गमती भाषेनें केलें.

आमचे हिंदु लोक धामोदमयीत एकदां पाय ठेवला म्हणजे ते आपल्या जन्मभूमीचें स्मरण जितकें ताजें ठेविलें पाहिजे, तेवढें ठेवीत नसतात; किंबहुना त्यांस तिची विसरच पडून जाते. ही प्रवृत्ति आपल्या कल्याणाचें किंवा प्रगतीचें चिन्ह नसून सर्वस्वी विघातक आहे. आपण आपला हा देह पोटाची खळगी भरण्यासाठीं जरी इकडे घेऊन आलों आहोंत तरी आमचें मन आपल्या जन्मभूमीकडे सतत असणें अत्यंत जरूरीचें आहे. आपले कान, डोळे व इतर सर्व इंद्रियें आपल्या मायभूमींत चाललेल्या सामाजिक, राजकीय, व इतर सर्व चळवळींकडे सदोदित लागलीं पाहिजेत; नाहीं तर सरकार पगारापेक्षां पेन्शनें मोठीं देऊन उत्पन्नापेक्षां खर्च ज्यास्त करावयास लागलें, किंवा भलते सलते कर वाढवून गरीब जनतेची मान मुरगळूं लागलें तरी आह्मांला कांहीं समजावयाचें नाहीं, व मान मुरगळून प्राणोत्क्रमण झाल्यानंतर आमचे डोळे उघडतील !

ब्रिटिश हिंदुस्थानांत राहणाऱ्या आह्मा गोमांतकस्थ हिंदूंची स्थिति ह्मणजे 'ना हिंदू ना मुसलमान' अशी झाली आहे. गोमांतकीय ह्मणावें तर बहुतेक 'मुंबईकरच' बनण्याकडे आमची प्रवृत्ति. तिकडील सरकार काय करतें, ह्याकडे बिलकूल लक्ष न पुरविल्यामुळें आमच्या अधिकारांची पायमल्ली चालली आहे. पोर्तुगीज लिहिण्यावाचण्यास येत नाहीं ह्मणून आमचा मताधिकार तें सरकार हिसकावून घेत आहे. व इकडे आह्मांस विश्वविद्यालयाचें एखादें भलें मक्कम शेंपूट असलें तरी मुनिसिपालटी प्रतिनिधी सुद्धां निवडून देण्याचा अधिकार नाहीं. कौंसिलच्या प्रतिनिधींची तर गोष्टच सोडून द्या ! ह्या महत्वाच्या बाबीकडे आह्मीं दुर्लक्ष करितां कामां नये. यास्तव आपल्या जन्मभूमींत ज्या कांहीं चळवळी चालू असतील त्यांची पूर्ण माहिती प्रत्येक गोमांतकस्थ स्वाभिमानी हिंदूनें वेळोवेळीं करून घेतली पाहिजे व आपले तिकडचे हक्क राखण्यासंबंधीं काळजी घेतली पाहिजे.

या बाबतींत आमचे खिश्चन बंधु यांचें उदाहरण घेण्याजोगें आहे. ते कोणत्याही गावांस जाऊं दे, कोणताही धंदा पत्करूं दे त्यांस आपल्या जन्मभूमीची आठवण सतत राहत असते; हा गुण आह्मां हिंदूंत अगदींच कमी प्रमाणावर आहे असें दुःखानें कबूल करावें लागतें.

दुसरें, आपण आपलें मन व्यापार धंद्याकडे वळविलें पाहिजे. कारण गोमांतकांत उत्पन्न होत असलेलें धान्य आह्मांस पुरण्याजोगें नसल्यावरून आह्मांस दुसऱ्यांच्या तोंडाकडे पहावें लागत आहे. तेव्हां तें उत्पन्न वाढविण्याच्या व अन्य रीतीनें आमची सांपत्तिक स्थिति सुधारण्याच्या खटपटीस नेटानें लागलें पाहिजे. अशा तऱ्हेचें मुद्देसूद भाषण करून सभायद्द आनंदानें खुलवून टाकलें.

तदनंतर शास्त्री बुवांचे चिरंजीव रा० काशीनाथ भवानी शंकर सुखटणकर यांला ते मॅट्रीकचे परीक्षेंत वर आल्याबद्दल व शंकर शेट संस्कृत स्कॉलरशिप मिळाल्याबद्दल संस्थेच्या तर्फे पुस्तकें बक्षीस देण्यांत आलीं. बक्षीस दानांचा विधि रा. रा. बामनराम रघुनाथ वैद्य बालावलीकर यांनीं कोंकणी भाषेंत अत्यंत गोड भाषण करून केला. हें भाषण विस्तार भयास्तव येथें न देतां दुसरीकडे प्रसिद्ध करण्याची व्यवस्था केली आहे.

उपहार वगैरे आटोपल्यानंतर, गंधर्व महाविद्यालयांतील प्रसिद्ध गवई रा. लेलेबुवा, व रा. जोशी यांचें मन प्रफुल्लीत करणारें तास दोन तास गायन झालें व संस्थेच्या सेक्रेटरीनें सर्वांचे आभार मानल्यानंतर संमेलनाचा प्रोग्राम संपला.

मुंबई १९२१. | व्यंकटेश पां. कामत एम. बी. बी. एस्.

भा र त

गुरुवार भाद्रपद शु० १३ शी. १८४३

स्फुट विचार

मडगांवची पाठशाळा: —या सरकारी विद्यालयाचा शिक्षणक्रम ३ वर्षांचा असून त्यास 'लिसेव–मुनिसिपाल' अशी संज्ञा आहे, हें वाचकांस माहीत आहेच. या ३ वर्षांच्या शिक्षणक्रमाच्या ऐवजीं ५ वर्षांचा शिक्षणक्रम होऊन सदरील पाठशाळेस 'लिसेव नासियोनाला'ची योग्यता प्राप्त व्हावी, या हेतूनें कांहीं मुलांच्या पालकांनीं मडगांव येथें सभा भरवून व तारा पाठवून प्रांतिक व वरिष्ठ सरकारापाशीं विनंति केली आहे. या विनंतीस मूर्त स्वरूप आणणें ह्मणजे आधींच दुबळ्या बनलेल्या तिजोरीच्या दुःस्थितींत पराकाष्टेची भर घालणें होय; कारण 'लिसेव मुनिसिपाला'चें रूपांतर 'नासियोनालांत' झाल्यास 'सन्याशाच्या लग्नाला जशी शेंडीपासून' तयारी करावी लागते तशी 'लिसेव नासियोनालाची संस्थापना योग्य पायावर होण्यास प्रथमारंभींच खुद्द नवीन इमारतीसाठीं प्रेतवत् तिजोरीच्या अचेतन नरडीवर पाय देऊन नवीन पाया खोदावा लागेल ! ज्या इमारतींत सध्या जुनी पाठशाळा चालू आहे, ती इमारत अयोग्य व 'अशास्त्र' ठरली गेली नसती तर कदाचित् उपरोक्त रूपांतराचें कार्डें सुलभ रीतीनें सोडण्याच्या विचारांत मन घालण्यास वाव मिळाला असता. परंतु वस्तुस्थिति अगदीं उलट असल्यावरून व नवीन इमारतीच्या बांधकामासाठींच जवळ जवळ लाख पाऊण लाख रुपये खर्चण्याची पाळी येणार असल्यानें, उक्त पालकांचा वरील हेतु अव्यवहार्य आहे, असेंच आह्मांला वाटतें.

गांधी-टोपी बंड निदर्शक नाहीं

१७ आगष्टच्या भारताच्या पुरवणी पत्रामध्यें लिसेवाच्या ६ व्या वर्गाचे भूगोळ विषयाचे प्रोफेसर पाद्री एक्सेलस द आल्मेद व गांधी टोपी, या संबंधानें आलेल्या मजकुराविषयीं गेरहदच्या २४ आगष्टच्या अंकांत जो लिसेवाच्या नऊ ख्रिस्ती मुलांच्या सहीनें खुलासा प्रसिद्ध झाला आहे, त्यांत ते ह्मणतात कीं, कांहीं हिंदु मुलांच्या डोकीवर गांधी टोपी पाहून प्रोफेसोर मजकुरांनीं खालील प्रमाणें उद्गार काढले:—

"गांधी टोपी किंवा स्वदेशी टोपी ही इंग्रजी सत्तेविरुद्ध उठल्याची खूण होय. ह्मणून पोर्तुगीज अमलांतील हिंदूंनीं ह्या चळवळींत सामील होणें त्यांना शोभत नाहीं. आणि पोर्तुगीज सरकार इंग्रज सरकारचें दोस्त असल्यामुळें, पोर्तुगीज सरकारला तें—हिंदूंचे सामील होणें खपावयाचेंहीं नाहीं. इ. इ."

खादीची टोपी घालून फिरणें ह्मणजे [illegible] ह्मणच देऊन फिरणें, हें जर वरील अध्यापकांचें ह्मणणें खरें असेल, तर गोव्यांतील हिंदूंनीं अशा बंडखोरांशीं मिसळून स्वतः बंडखोर बनणें हें त्यांस योग्य नाहीं, असें कोणींही समंजस मनुष्य कबूल करील. पण खादीची टोपी किंवा गांधी टोपी ह्मणजे बंडाचें निशाण, असें जे हे प्रोफेसोर बिनदिक्कत ह्मणतात, तें आह्मीं कोणत्या आधारावर हें कळतें तर बरें होतें. खुद्द इंग्रजी हिंदुस्थानांत ह्या शुभ्र गांधी टोपीचा प्रसार दिवसेंदिवस अधिकाधिक होत असून, ह्या बागुलबोवांची भीति आतां कोणासही वाटेनाशी झाली आहे. प्रोफेसरांच्या ह्मणण्याप्रमाणें गांधी टोपी हें बंडाचें द्योतक असतें तर तिचा प्रसार खुद्द आपल्या डोळ्यांदेखत, इंग्रज लोकांनीं अलाबिनहरकत होऊं दिला नसता हें खास. तेथें कंपनींतील नोकरलोक ही टोपी वापरतात; शाळांतील मुलें वापरतात, कालेजांतील विद्यार्थिही पण ही टोपी वापरतात; इतकेंच नव्हे तर, फस्टम्स, हायकोर्ट सेक्रेटरीयट सारख्या सरकारी कचेऱ्यांतील नोकर लोक देखील ही गांधी टोपी आज खुशाल वापरतात. गांधी टोपीसारख्या क्षुल्लक चार आण्याच्या वस्तूनें आपलें राज्य डळमळून जाणार नाहीं, इतक्या भरभक्कम पायावर तें उभारलें आहे अशाविषयीं इंग्रज सरकारास पूर्ण खात्री आहे. आणि ह्मणूनच त्यानीं सरकारी कचेरींतील लोकांस गांधी टोपी वापरण्यास पूर्णपणें मोकळीक दिली आहे. प्रोफेसोर साहेबांप्रमाणें गांधी टोपी घालणें ह्मणजे बंडाचा बावटा उभारणें, असें इंग्रज सरकारासही जर वाटलें असतें तर सरकारी कचेऱ्यांतील ह्या बंडखोरांस केव्हांच अर्धचंद्र देण्यांत आला असता. पण तसें न करतां, उलट, स्वदेशीची ही चळवळ सुरू झालेली पाहून येथील सरकारी कचेऱ्यांतील वरिष्ठांनीं गांधी टोपीस आमचा कोणत्याही प्रकारचा, अडथळा नाहीं अशाबद्दल कबूली देऊन सर्वांना ही टोपी वापरण्यास मोकळीक देऊन ठेविली आहे. असें असतां, पणजीच्या लिसेवाचे वरील प्राफेसोर तेवढे ह्या टोपीशीं बंडाचा बादरायणसंबंध कसा काय लावूं पाहतात हें त्यांचें त्यानांच माहीत. बाकी बंडाची भीति प्राफेसोरांना काय, विद्यार्थ्यांना काय, किंवा इतरांना काय, सर्वांनांच सारखी वाटावयाची. पण वस्तुस्थितीस सोडून भलतेंच विधान करणें हें प्रोफेसरांना शोभेल तरी आपल्या इज्जतीस कमीपणा आणणारें होय असेंच वाटावयास पाहिजे. आ. ज. रा. मु.

भारत

गुरुवार भाद्रपद शु० ७ सी १८४३

स्फुट विचार

भारतावर नवीन खटला !:—भारतावर खटला झाल्याची बातमी जर आह्मीं आमच्या प्रिय आश्रयदात्यांस दिली तर त्यांस मुळींच आश्चर्य वाटणार नाहीं. अशी आमची खात्री आहे. कारण ज्या परिस्थितींत भारतास आपलें कठिणतर कार्य साधावयाचें आहे त्या परिस्थितींत भारतावर खटल्यांचा वर्षाव नाहीं झाला तरच आश्चर्य ह्मणावयाचें ! [illegible] भारत खटल्याची पर्वा करीत नाहीं.हें निराळें सांगणें नको. परंतु तूर्तचा खटला जरा व्यापक स्वरूपाचा असल्यामुळें त्याकडे विशेष लक्ष पुरविणें आह्मांला भाग असून सर्व हिंदुसमाजासहि तसें करण्यास आह्मीं बजावतों. आह्मीं भारताच्या विसाव्या अंकाची पुरवणी काढून पाद्री आल्मेद यांच्याकडून हिंदुसमाजाचा जो भयंकर अपमान झाला होता, त्याविरुद्ध केलेल्या स्पष्ट निषेधाचा परिणाम ह्मणजे हा खटला होय. हे पाद्री भारतावर खोडसाळपणानें आपली बेअब्रू केल्याचा आरोप ठेवीत असून ह्या गुन्ह्याबद्दल आह्मांस शिक्षा व्हावी ह्मणून पणजीच्या न्यायकचेरींत खटला दाखल करून मोकळे झाले आहेत. खटल्याचा परिणाम काय होईल हें आमच्यानें आजच सांगवत नाहीं आणि तो कसाहि झाला तरी त्याची आह्मांला खाजगी रीतीनें पर्वा नाहीं. परंतु सगळ्या हिंदुसमाजाच्या इभ्रतीचा हा प्रश्न असल्यामुळें त्याचा योग्य निकाल व्हावा असा प्रयत्न प्रत्येक हिंदु ह्मणवणाऱ्यानें करणें रास्त आहे असें आह्मांला वाटतें.

प्रत्यक्ष पुरावा !:—भारतानें आपल्यावर नसते आरोप केल्याबद्दल फिर्यादी कोर्टाची पायरी चढला असता तर आह्मांला खरोखर लाज वाटली असती- परंतु, ह्या कांहीं विशेष विधानाबद्दल त्यास विशेष वाईट वाटल्यासारखें दिसतें, त्या विधानास विशेष बळकटी आणण्यासारखें पाद्रीसाहेबांनीं ताजें उदाहरण देऊन जणू काय आपल्या कुजलेल्या अंतःकरणाचा आह्मांला प्रत्यक्ष पुरावा दिलेला आहे. वास्तविक खटल्यास कारण झालेल्या पुरवणी खटल्यापुरता एकटाच भारत जबाबदार असतां त्याबरोबर आमच्या समाजापैकीं दोन प्रसिद्ध देशभक्तांस त्यांत ओढण्याचा प्रयत्न फिर्यादीनें केला आहे आह्मांस असें समजलें आहे कीं, प्रो. आलबेर्त मार्तींसाच्या सांगण्यावरून पाद्रीनें माननीय दो. व्यंकटेश सूर्यराव देसाई व प्रो. दत्ताराम गोविंद कामत ह्यांस ह्या खटल्यांत सामील केलें आहे. वरील गृहस्थद्वयांस आह्मीं इतकेंच सुचवूं शकतो कीं, काळ्या कावळ्याच्या शापाचा परिणाम झालेला आज पर्यंत कोणाच्याही ऐकीवांत नाहीं.

भजनी सप्ताह:—'हरि भजनावीण काळ घालवूं नको रे,' ह्मणून कंठरवानें न सांगणारा असा एकहि संत झाला नाहीं. परंतु, संसारी लोकांस आपला सगळाच काल हरिभजनांत घालविणें शक्य नसल्यामुळें त्यानीं दिवसांतून कांहीं तास किंवा वर्षांतून कांहीं दिवस, ह्या आधिभौतिक मानवांस निरुपयोगी वाटणाऱ्या कामांत घालवावे, असा उपदेश बऱ्याच साधूंनीं केलेला आहे. संसारी माणसांस इतर व्यवसायापुढें हरिभजनाची आठवणच होणें बहुतेक शक्य नसल्यामुळें, व्यवहारी पद्धतीनें हा काल निश्चित् करणें योग्य होतें. आणि बोरकरबुवांनीं, ठरावीक वेळीं भजनी सप्ताह करण्याची टूम आमच्या गोव्यांत सुरू केल्याबद्दल इकडच्या लोकांनीं त्यांचें हमेशा आभारी असलें पाहिजे. अशा पैकींच व गेल्या पस्तीस वर्षांपासून अखंड चालत आलेला काकोडें येथील यंदांचा भजनी सप्ताह गेल्याच्या मागील सोमवारीं समाप्त झाला. यंदांच्या ह्या सप्ताहासंबंधानें विशेष लक्ष वेधण्यासारखी गोष्ट ह्मटली ह्मणजे गावांतील महार लोकांनीं त्यांत घेतलेला भाग ही होय. ह्या लोकांनीं सप्ताहास आपणास सामील होण्यास मिळावें ह्मणून ह्यापुढें केव्हांहि अभक्ष्य भक्षण करणार नाहीं किंवा मद्यास शिवणार नाहीं अशा शपथा घेतल्या असून त्यांकडून त्या पूर्णपणें पाळल्या जाण्याची खात्री आहे. गावांतील शूद्र वगैरे लोकांनीं ह्या पूर्वीच मद्यपान बंद केलें होतें व ह्यामुळें सर्व भजकांकडून यंदाचा सप्ताह विशेष उत्साहानें पार पाडला गेला. अतिशूद्रांच्या बाबतींत आमच्या लोकांकडून झालेल्या ह्या न्यायी वर्तनाबद्दल त्यांची प्रशंसा केल्याशिवाय आमच्यानें राहवत नाहीं.

खुलासा:— प्रो. आल्बेर्त मार्तींस ह्यांकडून आह्मांस आलेल्या धमकीच्या पत्राबद्दल गोवेर्नादोर जेराल्दांकडे आह्मीं दाद मागितली होती. हें वाचकांस ठाऊक आहेच. ह्या बाबतींत गोवेर्नादोर साहेबांनीं तावडतोब चौकशी करून आह्मांस कळविलें आहे कीं, प्रोफेसर मजकूर तें पत्र आपण लिहिल्याचें साफ नाकबूल करितात. व्यक्ति स्वातंत्र्याचा किंवा उच्च शिक्षणाचा हा परिणाम असूं शकेल काय ? हेच लोक आमच्या भावी पिढीस फार चांगला धडा घालून सुशिक्षित करण्याचा विडा उचलणारे आहेत !

सोयरूराव मळकर्णेकर:—आह्मांस कळविण्यास फार वाईट वाटतें कीं, भारताविषयीं अत्यंत कळकळ बाळगणारे हे गृहस्थ गेल्याच्या मागील आठवड्यांत दिवंगत झाले. प्रसिद्ध मळकर्णेकर घराण्यांत ह्या गृहस्थांचा जन्म असून त्यानी आपला बहुतेक काल विद्याभ्यासंगांत घालविला. कोणत्याहि गोष्टींचा फार चिकित्सक दृष्टीनें विचार करणाऱ्या ज्या क्वचित् व्यक्ति समाजांत आढळतात त्यांपैकीं हे एक होते. त्यांच्या कुटुंबीय माणसांनीं जगाच्या रहाटीकडे लक्ष पुरवून आपलें समाधान करून घ्यावें एवढेंच आह्मांला त्यांस सांगतां येण्यासारखें आहे. परमेश्वर त्यांस परम पद प्राप्त करून देवो असें 'भारत' मनःपूर्वक इच्छीत आहे.

संपादक व प्रकाशक
गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई

प्रागतिक संघ वार्ता.

संघाचे स्वयंसेवक रा. मी. वि. दळवी प्रो. शिंगवाळ व द. व्यं. पै हे सावई-वेरें येथें जाऊन त्यांनीं तेथें संघास बरेच सभासद मिळवले. श्री. वैकुंठ द. सु. सरदेसाई, श्री. रायकर, श्री. शिंगवाळ वगैरे गृहस्थांनीं संघाविषयीं फारच कळकळ दाखविली.

तेच स्वयंसेवक तेथून यळवईस गेले. त्या गांवच्या लोकांनीं स्वयंसेवकांचा फार चांगला आदर सत्कार केला. तेथें व्याख्यान देण्याचा बेत ठरला होता पण गबच्या एका सार्वजनिक कामांची हौस असलेल्या गृहस्थांचा मुलगा आमांशाच्या विकारानें वारल्यामुळें स्वयंसेवकांनीं व्याख्यानाचा बेत रहित केला. तेथील रा. केशव सांवशेट, मनू देमू फडते, सांवळो कुमो तारी गुरुगुरो तातू सावंत इतक्यांनीं संघाच्या स्वयंसेवकांचें काम पतकरलें असून संघास सर्व प्रकारें मदत करण्याचें आश्वासन दिलें आहे. गांवच्या मंडळीचा हुरूप पाहून गोव्याची विस्कळीत झालेली शक्ति जर आपण एकवटूं तर त्याच्या सुधारणेस फार काळ लागणार नाहीं असें आपणास वाटलें असल्याचें तेथें गेलेल्या स्वयंसेवकांनीं आह्मांस लिहिलें आहे.

संघाचे स्वयंसेवक श्री. रामचंद्र ना. प्रभू लवंदे यांनीं, कळंगुट बार्देस येथें जाऊन सुमारें २५–३० सभासद मिळविले व आणखी बरेच मिळण्याचा संभव आहे.

वर्तमानसार

—आज रोजीं आमच्या संपादकांचें 'आतां तरी पुढें हाची उपदेश, नका करूं नाश आयुष्याचा [स्वदेशाचा]' या विषयावर परोडें येथें श्री.तुळेकरांच्या वाड्यांत प्रवचन होणार आहे.

—डॉ० व्यंकटेश राव सरदेसाई व प्रो. दत्ताराम गोविंद कामत यांस अन्यायमवेत निष्कारण खटल्यांत समाविष्टिल्यामुळें हिंदु समाजांत असंतोष माजला आहे.

—प्रागतिक संघास आजपर्यंत मिळालेल्या मेंबरांची संख्या पावणेदोन हजारांवर गेली असून, सध्याच्या स्वयंसेवकांच्या चिकाटीमुळें ही संख्या लवकरच दुप्पट होईल असा रंग दिसत आहे.

—मलबार येथील मोपला लोकांच्या बंडास भयंकर स्वरूप येत असून, अत्याचारांसहि ऊतधावत्यास लागला आहे कारण?

—पूर्वी वचन दिल्याप्रमाणें श्री गणेश चतुर्थीनिमित्त भाजचा खास पण अर्धा अंक प्रसिद्ध होत आहे.

—येत्या अंकांत प्रो रामचंद्र सो कामत व 'बाळकृष्णानुज' यांचे लेख प्रसिद्ध होतील.

—पणजी येथें 'संव प्राजेरीस दे कोस्त' या नावांची राजकीय संस्था कांहीं ख्रिस्त्यानीं स्थापिली आहे.

—गोमांतकांतील एकंदर क्षत्रिय—मराठे लोकांचा संघ होणार असल्याची शुभ सूचक वदंता आहे.

—आ तेन्द पत्राचे संपादक लिबेर पेरैर हे हॉस्पिटलांतून बाहेर निघाले.

—बै. दे. पुरुषोत्तम बामन शिरगांवकर यांच्या स्मारकानिमित्त लवकरच जारीची चळवळ सुरू होईल, असें कळतें. योग्य.

शनेबल पारशी स्त्रियाहि खादीचा पोशाख करण्यास लाजत नाहींत.

ह्या राष्ट्रीय झगड्यांत पारशी मागें रहतात कीं काय ह्मणून भीति वाटत होती. ती निराधार ठरून एकंदर हिंदुस्थान देश (कांहीं विचारवान युरोपयनसुद्धां] [ॲंड्युज, स्टोक्स, हेलस प्रभृति]—स्वराज्य मिळविणार ह्या एकाच ध्येयानें प्रेरित होऊन स्वराज्य आक्रमूं लागला आहे. आतां जनता तुरुंगाला भीत नाहीं. तुरुंगाचा मार्ग हाच स्वराज्याचा मार्ग असा उपदेश पुढारीहि करूं लागले आहेत. देशभक्ति व स्वार्थत्याग ह्या दोन गुणाच्या सहाय्यानें ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील जनता स्वराज्य हिमालयाचीं हिमाच्छादीत शुभ्र शिखर लवकरच पाहील. त्यावेळीं पोर्तुगीज हिंदुस्थानांतील पोर्तुगीज नागरिक मागें राहणार काय असा विचार येऊन मनाला खिन्नता येते. पण नाहीं. प्रागतिक संघाचा जाहीरनामा, दारूची बंदी, स्वदेशीचा प्रयोग वगैरे गोष्टी भारताच्या आगष्ट ४ च्या अंकांत वाचून आपण प्रगतीच्या मार्गांत मागें राहणार नाहीं. असें वाटूं लागलें आहे. रोग एक, औषध एक, व वैद्यराजहि एक पण हवामानाप्रमाणें पथ्य व अनुपान बदलावें लागणार.

असतो मा सद्गमय ।
तमसो मा ज्योतिर्गमय ।
मृत्योर्मा अमृतं गमय ।
आविः आविः मा एधि ।

मुंबई
ता. १२ ८ २१. विष्णुशर्मा.

बोंबाबोंब

(कवि-इंदिरातनय, शिरवडें)

सावध वेळींच न राहुनियां–मग कां बोंबाबोंब!
वैश्वानर ग्रासी निजसदना, ज्वाळा भयंकर भिडती गगना,
तरी घोरतों पडुनी शयना,–अंतीं बोंबाबोंब ! १
भर दिवसा चौफेर गराडे–पडुनी, शत्रु लुटिती वाडे,
गातों परि तद्गुण पोवाडे ! अंतीं बोंबाबोंब ! २
कुंड पेटवुनि क्रोधाग्नीचें–बलिदान न करवे स्वार्थाचें !
प्रिय स्थान वाटे नरकाचें ! अंतीं बोंबाबोंब ! ३
विवेक धनु निज सज्ज करोनी–कर्तृत्वाच्या शरसंधानीं
पाडवे न जरि रिपुतें धरणी, अंतीं बोंबाबोंब ! ४
ज्ञान रवि अतां तेजोराशी–निज कर पसरी हृदयाकाशीं
तरि आह्मी जन भारतवासी, चुकवूं बोंबाबोंब ! ५

ECOS & CRITICA

Sinificativo

Alguns alunos cristãos da sexta classe tentaram, em vão, provar que o sr. Pe Excelso não proferiu os disparates que nos motivaram o historico suplemento do dia 17 do mez passado. Disculpamos-lhes a asneira, por que é livre a cada um proferir quantas asneiras lhe aprouverem

O que, porem, não podemos tolerar-lhes, ê que procurem atribuir ao *Gandhicap* o errado sinificado de *simbolo de revolução*! Isso nunca! Se o mesmo *cap* ê susceptivel de provocar revoluçõas tambem o seria o casaco de alpaca que o nosso visinho usa...

Gandhcap, simbolo da revolução! Isso nem ao demonio do ... meio dia lembraria!

Mas é louvavel o intuito dos tais alunos cristãos quererem *pro domo sua* dismentir.. a verdade, talvez por *insinnaçõ-es* alheas? E' significativo isto!

Mais um processo...

Chegam-nos vagos rumores de que o nosso director vai ser ou foi processado pelo crime de ter...protestados contra os insultos que inserimos no nosso suplemento de 17 do mez findo!

De colo erguido nos defenderemos, pois quem não deve não teme

Instituto Comercial

Um sr. *Marcelo Previostjr* enviou-nos uma carta descrevendo, em todos os detalhes, a festa realisada no dia *6* do mez passado pelo 5° aniversario da instalação do nosso Instituto Comercial.

Foi uma festa de *arromba*, havendo discursos nervosos e *Padre nossos* e *Ave-Maris* pelas prosperidades do sr. Prazeres da Costa e do seu filho.

Como prova inequivoca de gratidão, não podemos deixar de estimar a mesma festa.

A Cesar...

Os europeus liberais-e quase todos os europeus são liberais semearam na classe hindu só favores. Não é para admirar, portanto, que agora colham só a gratidão da mesma, porque é isto natural.

Os outros que nêla semearam ventos de perseguições de toda a casta e sórte, é claro que tem de prontificar-se a colher agora tempestades de *não-cooperação* e despreso por parte da mesma classe.

कृतघ्नतेचा आभास

दयाळु पोर्तुगीजांच्या कारवाईमुळेंच तुह्मी तो मुळचा देशी पोषाख तीं जुनीं नावें ती "गावाळ' पुराणें व तें "कोंकणपण" फार कशाला ती आपली परंपरागत भाषा व लिपी यांचाही त्याग करून युरोपीय संस्कृतीशीं एकजीव झालां आणि या मुळेंच तुह्मांला जो फायदा झाला तो कल्पनातीत आहे. धार्मिक जुलमामुळें देशत्याग करून गेलेल्या हिंदुबांधवांचा जमीनजुमला, वारस हक्कामुळें आयताच तुमच्या घशांत पडून तुह्मांस गबर होतां आलें. धार्मिक विधींस बंदी करण्याकरितां नानारूपानें अवतरलेल्या कायद्याच्या निर्घृण यंत्रांत, नेस्तनाबूद होऊन गेलेल्या हिंदुबांधवाचे ग्रामसंस्थाचे हक्क आयतेच तुमच्या खिशांत पडले. धर्मवेडानें पछाडलेल्या अधिकाऱ्यांनीं तुमच्या—गोऱ्यांच्या— साह्यानें जोराची गचांडी देऊन कोलमडून पाडलेल्या हिंदूंत, तीन चार शतकेंपर्यंत पुनरुत्थानाचें त्राण नसल्यामुळें, सरकारदरबारी वकिली वगैरे सर्व अधिकारांची माळ तुमच्याच गळ्यांत पडून, तुह्मास मनेप्सित स्वार्थ साधून घेतां आला व तो क्रम अजूनही चालू आहे. राज्यकर्त्यांशीं साधर्म्य पावल्या मुळेंच हिंदुसमाजास "जेंतिय" "पागांव" ही निंदाव्यंजक विशेषणें लावून शेकडो वर्षांपासून त्यांस हिणविण्याचें महत्कार्य तुह्मांस करतां येत आहे. राज्यकर्त्यांचें साह्य घेऊन हिंदुधर्मावर तुमच्या वाडवडिलांनीं हजारों वर्षें आचरलेल्या धर्मावर — धार्मिक मिरवणुकी बंद करणें वगैरे अनेक प्रकारें हल्ला चढवण्याचें शतकृत्य तुह्मांस करतां आलें. ख्रिस्ती देवालयांतील व्यासपीठावरून. इतकेंच, नव्हे तर पाठशाळांच्या अध्यापकांच्या जागेवरून हिंदुधर्माची, हिंदु विद्यार्थ्यांची त्यांच्या शेंडीची त्यांच्या चाली रीतींची, मातृभाषेच्या वाङ्मयाची मनसोक्त निंदा करण्याचा क्रम आजमितीसही तुह्मांस ठेवतां आला. पोर्तुगीजानीं जर तुमच्यावर कृपा केली नसती तर तुह्मांस युरोपीय संस्कृतीशीं समरस होण्याचा आनंद अनुभवतां आला असता काय? देशी विदेशी मद्यरूपी त्या मधुर रसाचा, तुमच्या जीवनाशीं जो सुखसंयोग झालेला आहे. त्याचें श्रेय राज्यकर्त्यांनीं दिलेल्या व तुह्मी आत्मसात् केलेल्या त्या मोहक पाश्चात्य संस्कृतीसच आहे. तिजमुळेंच तुह्मांस मनसोक्त खाद्य पेयांचा उपभोग घेऊन जिव्हानंद अनुभवतां येत आहे. असो. दयाळु व उदार पोर्तुगेजानीं तुह्मांस काय दिलें नाहीं? जें देतां आलें—तें सर्व कांहीं देण्यास त्यांनी हात आंखडला नाहीं.

तुमची पूर्वज परंपरा जुन्या करारांतील कंई आणि आबेलशीं जोडण्यांत येऊन तुमच्या त्या "कोंकण्या" पूर्वजांची लज्जास्पद आठवणही बुजवून टाकिली. आणि व्हास्कु दे गाम आफोंस दे आल्बुकेर्क व इतर शूर पोर्तुगीज शिपायांच्या पराक्रम चंद्रानें तुमच्या अभिमान सागरास अकल्पित भरती येण्याची त्यांच्या शौर्यानें तुमचे बाहु फुरफुरण्याचीही पण त्यानीं नामी व्यवस्था केली. फार कशाला तुमची जन्मभूमि—जो भारतांतर्गत गोमांतक-तिच्याकडून कदाचित् तुह्मांस मातृ सुखाची वाण पडेल ह्मणूनच कीं काय आपली स्वतःची जन्मभूमि जी पोर्तुगाल ती तुह्मांस बहाल करून ह्मणा अगर गोवानीज ख्रिस्त्यास तिला दत्तक देऊन ह्मणा Portugal é nossa mãe असें ह्मणून गोऱ्या—त्यांच्या स्वतःच्या—आईचें मातृसुख तुह्मांस प्राप्त करून देण्याचा स्वार्थत्याग करण्यासही त्यांनीं मागें पुढें पाहिलें नाहीं!!

उपरिनिर्दिष्ट उपकारामुळें नेटिव ख्रिस्त्यानीं पोर्तुगीज लोकांशीं कृतज्ञ असावें हें साहजिकच आहे. परंतु अलिकडे नेटीव लोकांच्या वृत्तपत्रांतून "आह्मी पोर्तुगीज नाहीं' असा ध्वनि उठत असल्याचा कृतघ्नतेचा भास पोर्तुगीज लोकांस होत आहे. हें जर खरें असेल तर मग आमच्या पाश्चात राजकर्त्यांची अंतःकरणें— दयेनें थबथबलेली असलीं तरी—कृतघ्नताजन्य क्रोधानें करपून जावीत यांत नवल तें काय? आणि त्यानीं, नेटिवलोक बहकून भलत्याच मार्गानें जाऊं नयेत ह्मणून, पाठीवर चार रट्टे ओढून सुधीवर आणण्याचा प्रयत्न केला तर त्यांची ती कृति त्या आकाशांतील बापाच्या गतांकांतील कृतीपेक्षां नरीच साम्य नाहीं काय? निःसंशय आहे.

परंतु अगोदर पोर्तुगीज लोकांस येत असलेला हा कृतघ्नतेचा संशय वास्तविक आहे काय? नाहीं. आह्मांस तर वाटतें कीं हा नुसता आभासच आहे. वस्तुस्थिति नाहीं. अद्यापि गोमांतकीय ख्रिस्त्यांच्या शरिरांत पोर्तुगीज रक्तच खेळत असल्याबद्दल त्यांस अभिमान वाटत आहे! त्यांच्या मायदेशाच्या व राष्ट्रीयत्वाच्या कल्पनेंत बदल झालेला नाहीं! मातृभाषेबद्दल त्यांस प्रेम वाटत नसून तिची ते आजमितीसही अवहेलनाच करीत आहेत. हिंदुबंधूबद्दलचा दुहीभाव अजून दूर झाला नाहीं! पाश्चात्य संस्कृतीचा मोह अंमरलेला नाहीं एवंच रोगाचीं लक्षणें कांहींच दिसत नसतां उगीच रोग, रोग ह्मणून इतकें भयभित होण्याचें कारण काय? अगदीं काल परवां, मिलिटरी ओफिसरांनीं, "तेर" पत्राचे बाणेदार संपादक मि. लिवेर पेरेर यांजवर आगळिक केल्यावरून, संतापून जाऊन, निषेधप्रदर्शनार्थ भरलेल्या मडगांवच्या सभेंतील मुख्य वक्ते लिगोर दीयस यानीं आपल्या भाषणाच्या शेवटीं Portugal é nossa mãe ह्मणून त्या गोऱ्या आईला, प्रेमातिशयानें घट्ट कवटाळून धरिली हें दृश्य सर्वांचा दृष्टीसमोर असतांना, पोर्तुगीज लोकांस येत असलेला तो संशय नुसता आभासच आहे, भ्रम आहे, असें ह्मणण्यास आम्हांस तरी कांहींच हरकत वाटत नाहीं. असो.

हिंदु समाजाच्या दृष्टीनें युरोपीय व नेटीव ख्रिस्ती लोकांच्या या शुष्कवादांत कांहींच अर्थ नाहीं. अद्यापि हा प्रेमकलहच आहे. ख्रिस्ती बंधूंचीं दृष्टी अजून शुद्ध व्हावयाची आहे. हिंदी संस्कृति तुडविली जाण्याचे दिवस संपले ही कल्पना अजून त्यांस झालेली नाहीं. पाश्चात्य संस्कृतीनें दिग्मूढ झालेले ख्रिस्ती लोक व त्यांच्या चिरपरिचयानें पाश्चात्यलेले मूठभर हिंदुबंधु यांस जरी आज हिंदी संस्कृतींत राम दिसत नाहीं, तथापि या हिंदी जगांत हिंदी संस्कृतीच्या पुनरुज्जीवनाचा वारा जोरानें वाहत आहे, अशा वेळीं पाश्चात्य संस्कृतीची तळी उचलून धरून हिंदी संस्कृतीची पायमल्ली करण्याचे कितीही प्रयत्न केले तथापि हजारो वर्षें व कोट्यावधी लोकांत चिकाटीनें जीव धरून राहिलेली ही वज्रप्राय बळकट अशी हिंदी संस्कृतीच अखेर विजयी होईल. उलटपक्षीं, पोर्तुगीज लोकानीं मलबार किनाऱ्यावर लावलेलें व नेटीव ख्रिस्त्यानीं जोपासना केलेलें हें पाश्चात्य संस्कृतीचें रोपटें अनेक शतकांच्या दीर्घ पावसाळ्यांत जीव धरून असलेलें दिसत असलें. तथापि या विसाव्या शतकांतील हिंदी संस्कृतीच्या पुनरुज्जीवनाच्या प्रखर उन्हाळ्यांत तें कसें काय टिकाव धरतें याकडेच ख्रिस्ती जगाचें लक्ष्य यापुढें वेधून राहील असें भाकीत करण्यांस कांहींच प्रत्यवाय वाटत नाहीं.

पुरुषोत्तम

भारत

गुरुवार श्रावण व० ३०शा १८४३

एका विद्यार्थ्याचे प्रतिज्ञा बोल

१ मी गोमांतकचा रहिवासी आहें.

२ गोमांतकच्या मोठेपणावर व ख्यातीवर माझा वारसा आहे.

३ माझ्या स्नायूंनीं, मज्जातंतूंनीं व रक्तबिंदूंनीं आपापलें काम बरोबर बजाविलें ह्मणजे जसें माझें शरीर सुखी व निरोगी राहतें, तसेंच प्रत्येक नागरिकानें आपापलें काम योग्य रीतीनें बजाविलें ह्मणजे देश सुखी व निरोगी होतो.

४ मी अशी कोणतीहि नोकरी धरणार नाहीं किंवा धंदा करणार नाहीं कीं, ज्यामुळें मला माझ्या बंधूंवर अवलंबून राहून त्यांच्या उपयोगी पडतां यावयाचें नाहीं. कारण, त्यामुळें कित्येकानां विपत्ति भोगावी लागेल, हें मला स्पष्ट दिसतें.

५ ज्याप्रमाणें रणभूमीवरून शिपायानें पळून जाणें हें भागूबाईचें लक्षण आहे, त्याचप्रमाणें नागरिकानें स्वदेशाच्या कल्याणांत भर न घालणें, हें भागूबाईचें लक्षण आहे.

६ गोमांतकनें मला जन्म दिला व माझें पालन पोषण केलें आहे, त्या अर्थी मी कर्तव्याला अनुसरून त्याची सेवा केलीच पाहिजे. गोमांतक भूमि जेणें करून भ्रष्ट पावेल, स्वदेशाची हवा जेणें करून दूषित होईल व गोमांतकीय बंधु भगिनी जेणें करून अवनतीला जाऊन पोंचतील असें कृत्य मी बिलकूल करणार नाहीं.

प्रिय गोमांतकीय बंधु भगिनींनों! जर तुह्मांला तुमच्या मातृभूमीची किंचित् तरी कळकळ असेल; अवनतीच्या खोल गर्तेत सांपडलेला आमचा प्रिय गोमांतक उन्नति शिखरावर पोंचविण्याची जर तुमची इच्छा असेल; आह्मांला खालीं पाडून आमच्या उरावर पाय देणाऱ्यांना पिटाळून लावून आपला प्रियतम गोमांतक आनंदी व सुखी करण्याची जर तुमची आकांक्षा असेल, तर वरील सुविचारी विद्यार्थ्याचे प्रतिज्ञा-बोल प्रत्येक गोमांतकीयानें अवश्य पाळले पाहिजेत.

सांप्रतचा काळ ऐष आरामांत कंठविण्याचा नव्हे. रिकामटेकड्या गुलगुल गोष्टींचें निरर्थक खूळ माजवून जनतेच्या डोळ्यांत धूळ फेकण्याची सध्याची स्थिति नाहीं. आपल्या बांधवाचें हित तेंच आपलें हित, अशा पवित्र भावनेनें, एकमेकांचीं वर्में कर्में काढण्यांत व्यर्थ कालक्षेप न करतां, लोक कल्याणार्थ झटण्याची ही वेळ आहे. गोमांतकांतच नव्हे तर सर्व जगांत

अनुमानें काढून डोक्यास शीण देण्यापेक्षां त्या वर्गाचीं मतदर्शक अशीं वृतपत्रें 'आपात्रिय' व "प्रोव्हींसिय" यांचे अलीकडील अंक वाचून पाहिले म्हणजे त्यांच्या मनःस्थितीचें यथार्थ ज्ञान होणार आहे. प्रोव्हींसिय पत्राच्या गेल्या २५ जुलईच्या अंकांत एका पोर्तुगीज इतिहासज्ञाचा आव आलण्याऱ्या लेखकाचे पत्र प्रसिद्ध झालें असून त्यांत, नेटीव लोकांत अलीकडे पोर्तुगीजांबद्दल अप्रीति उत्पन्न होत असल्याचें यथार्थ निधान करून लेखक पुढें म्हणतो "que cometeu grande erro talvez de descobrir e civilizar este recanto de Malabar, outrora feudo de Rajás [राजांच्या अमलाखालीं असलेला हा मलबारचा भाग शोधून काढण्यांत आणि सुसंस्कृत करण्यांत पोर्तुगालनें, कदाचित्, मोठीच चुक केली] खरोखरच मलबारच्या कोपऱ्यांत अडाणी स्थितींत खितपत पडलेल्या या लोकांची शुद्धि करून त्यांचें पोर्तुगीज लोकांनीं किती तरी कोट कल्याण केलें; परंतु त्याबद्दल कांहीं तरी कृतज्ञता !!

ख्रिस्ती बांधवहो, हिंदूंची गोष्ट सोडून द्या. परंतु तुह्मीं तरी इतके कृतघ्न व्हावयाचें नव्हतें. तुह्मीं तुमची पोर्तुगीज पूर्वकालीन स्थिति व आतांची स्थिति ताडून पहा व त्यांत जो विलक्षण बदल झालेला आहे त्याचें श्रेय कोणास आहे याचा विचार करा आणि असे कृतघ्न बनूं नका. पोर्तुगीज लोक इकडे येतांच प्रथमतः इकडील रहिवासी जेंतिवपणास कुजून नरकास जात असलेला, हृदयद्रावक देखावा त्यांस दिसून त्यांच्या हृदयाचें पाणी पाणी झालें. तत्क्षणींच त्यानीं त्यावरील रामबाण उपाय ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा, तो सुरू करून तुह्मांस स्वर्गाचा रस्ता खुला करून देण्याची व्यवस्था केली. तें पण तुह्मीं त्यांस सुखानें करूं दिलें काय ? नाहीं. परंतु तुह्मीं कसले वस्ताद ! मुलें औषध खुषीनें घेत नसलीं तरी त्यांच्या कारणाकडे लक्ष देऊन तें जुलमानें तरी पोटांत कोंबावेंच लागतें ! लागलेंच त्यानी इंक्विजिशनचें भेसूर यंत्र सुरू करून ख्रिस्तावण्याचें काम सुरू केलें व अशा प्रकारें अत्यंत दगदग सोसूनही, तुमची आणि "आकाशांतील बापाची" कायमची गांठ त्यांनीं घालून दिली त्यांनीं केलेल्या अनंत उपकारांपैकीं या एकाच गोष्टीचा जरी विचार केला तरी उपरिनिर्दिष्ट उपकृतीच्या डोहांतून गटंगळ्या खात असलेले तुह्मीं, फिरून पैलतीर गांठाल अशी आशा करणेंही व्यर्थ झालें आहे.

पुरुषोत्तम

(चालू)

जाहीर विनंति

येत्या रविवारीं संध्याकाळीं सहा वाजतां येथील "बालचमूच्या" दिवाणखान्यांत सि. आराऊझ मासकारेंजस यानीं हिंदुविद्यार्थ्यांस अनुलक्षून उच्चारलेल्या अवहेलनात्मक शब्दांबद्दल चर्चा करण्यासाठीं सभा भरणार असून सभेनंतर श्री. भारतकारांचें प्रवचन होणार आहे. सर्व हिंदूंस हजर रहाण्याविषयीं विनंति आहे.

सेक्रेटरी "बालचमू"

मडगांव ता. २३।८।९२१

अनुमानें काढून लोकधास शीण देण्यापेक्षां ह्या वर्गाचीं मतदर्शक अशीं वृत्तपत्रें 'आ-पान्निय' व "प्रोव्हींसिय" यांचे अलीकडील अंक वाचून पाहिलें म्हणजे त्यांच्या मनःस्थितीचें यथार्थ ज्ञान होणार आहे. प्रोव्हींसिय पत्राच्या गेल्या २५ जुलईच्या अंकांत एका पोर्तुगीज इतिहासज्ञाचा आव घालण्यान्या लेखकाचें पत्र प्रसिद्ध झालें असून त्यांत, नेटीव लोकांत अलीकडे पोर्तुगीजांबद्दल अप्रीति उत्पन्न होत असल्याचें यथार्थ निधान करून लेखक पुढें म्हणतो "que cometeu grande erro talvez de descobrir e civilizar este recanto de Malabar, outrora feudo dē Rajás [राजांच्या अमलाखालीं असलेला हा मलबारचा भाग शोधून काढण्यांत आणि सुसंस्कृत करण्यांत पोर्तुगालनें, कदाचित्, मोठीच चुक केली] खरोखरच मलबारच्या कोपऱ्यांत अडाणी स्थितींत खितपत पडलेल्या या लोकांची शुद्धि करून त्यांचें पोर्तुगीज लोकांनीं किती तरी कोट कल्याण केलें; परंतु त्याबद्दल कांहीं तरी कृतज्ञता !!

ख्रिस्ती बांधवहो, हिंदूंची गोष्ट सोडून द्या. परंतु तुह्मीं तरी इतकें कृतघ्न व्हावयाचें नव्हतें. तुह्मीं तुमची पोर्तुगीज पूर्वकालीन स्थिति व आतांची स्थिति ताडून पहा व त्यांत जो विलक्षण बदल झालेला आहे त्याचें श्रेय कोणास आहे याचा विचार करा आणि असे कृतघ्न बनूं नका. पोर्तुगीज लोक इकडे येतांच प्रथमतः इकडील रहिवासी जेंतिवपणास कुजून नरकास जात असलेला, हृदयद्रावक देखावा त्यांस दिसून त्यांच्या हृदयाचें पाणी पाणी झालें. तत्क्षणींच त्यांनीं त्यावरील रामबाण-उपाय ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा, तो सुरू करून तुह्मांस स्वर्गाचा रस्ता खुला करून देण्याची व्यवस्था केली. तें पण तुह्मीं त्यांस सुखानें करूं दिलें काय ? नाहीं. परंतु तुह्मीं कसले वस्ताद ! मुलें औषध खुषीनें घेत नसलीं तरी त्यांच्या कारणाकडे लक्ष देऊन तें जुलूमानें तरी पोटांत कोंबावेंच लागतें ! लागलेंच त्यानी इंकिजिशनचें भेसूर यंत्र सुरू करून ख्रिस्ताळण्याचें काम सुरू केलें व अशा प्रकारें अत्यंत दगदग सोसूनही, तुमची आणि "आकाशांतील बापाची" कायमची गांठ त्यांनीं घालून दिली. त्यांनीं केलेल्या अनंत उपकारांपैकीं या एकाच गोष्टीचा जरी विचार केला तरी उपरिनिर्दिष्ट उपकृतीच्या डोहांतून गटंगळ्या खात असलेले तुह्मीं, फिरून पैलतीर गांठाल अशी आशा करणेंही व्यर्थ झालें आहे. पुरुषोत्तम

(चालू)

जाहीर विनंति

येत्या रविवारीं संध्याकाळीं सहा वाजतां येथील "बालचमूच्या" दिवाणखान्यांत सि. आराऊज मास्कारेंजस यानीं हिंदुविद्यार्थ्यांस अनुलक्षून उच्चारलेल्या अवहेलनात्मक शब्दांबद्दल चर्चा करण्यासाठीं सभा भरणार असून सभेनंतर श्री. भारतकारांचें प्रवचन होणार आहे. सर्व हिंदूंस हजर रहाण्याविषयीं विनंति आहे.

सेक्रेटरी "बालचमू"
मडगांव ता. २३।८।९२१

अनुमानें काढून डोक्यास शीण देण्यापेक्षां त्या वर्गाचीं मतदर्शक अशीं वृत्तपत्रें 'आ पात्रिय' व "प्रोव्हींसिय" यांचे अलीकडील अंक वाचून पाहिले म्हणजे त्यांच्या मनःस्थितीचें यथार्थ ज्ञान होणार आहे. प्रोव्हींसिय पत्राच्या गेल्या २५ जुलईच्या अंकांत एका पोर्तुगीज इतिहासज्ञाचा आव घालण्याऱ्या लेखकाचें पत्र प्रसिद्ध झालें असून त्यांत, नेटीव लोकांत अलीकडे पोर्तुगीजांबद्दल अप्रीति उत्पन्न होत असल्याचें यथार्थ निधान करून लेखक पुढें म्हणतो "que cometeu grande erro talvez de descobrir e civilizar este recanto de Malabar, outrora feudo de Rajás [राजांच्या अमलाखालीं असलेला हा मलबारचा भाग शोधून काढण्यांत आणि सुसंस्कृत करण्यांत पोर्तुगालनें, कदाचित्, मोठीच चुक केली] खरोखरच मलबारच्या कोपऱ्यांत अडाणी स्थितींत खितपत पडलेल्या या लोकांची शुद्धि करून त्यांचें पोर्तुगीज लोकांनीं किती तरी कोट कल्याण केलें; परंतु त्याबद्दल कांहीं तरी कृतज्ञता !!

ख्रिस्ती बांधवहो, हिंदूंची गोष्ट सोडून द्या. परंतु तुम्हीं तरी इतकें कृतघ्न व्हावयाचें नव्हतें. तुम्हीं तुमची पोर्तुगीज पूर्वकालीन स्थिति व आतांची स्थिति ताडून पहा व त्यांत जो विलक्षण बदल झालेला आहे त्याचें श्रेय कोणास आहे याचा विचार करा आणि असे कृतघ्न बनूं नका. पोर्तुगीज लोक इकडे येतांच प्रथमतः इकडील रहिवासी जेंतिवपणास कुजून नरकास जात असलेला, हृदयद्रावक देखावा त्यांस दिसून त्यांच्या हृदयाचें पाणी पाणी झालें. तत्क्षणींच त्यांनीं त्यावरील रामबाण उपाय ख्रिस्ती धर्माची दीक्षा, तो सुरू करून तुम्हांस स्वर्गाचा रस्ता खुला करून देण्याची व्यवस्था केली. तें पण तुम्हीं त्यांस सुखानें करूं दिलें काय ? नाहीं. परंतु तुम्हीं कसले वस्ताद ! मुलें औषध खुषीनें घेत नसलीं तरी त्यांच्या कारणाकडे लक्ष देऊन तें जुलमानें तरी पोटांत कोंबावेंच लागतें ! लागलेंच त्यानी इंकिजिशनचें भेसूर यंत्र सुरू करून ख्रिस्तावण्याचें काम सुरू केलें व अशा प्रकारें अत्यंत दगदग सोसूनही, तुमची आणि "आकाशांतील बापाची" कायमची गांठ त्यांनीं घालून दिली त्यांनीं केलेल्या अनंत उपकारांपैकीं या एकाच गोष्टीचा जरि विचार केला तरी उपरिनिर्दिष्ट उपकृतीच्या डोहांतून गटंगळ्या खात असलेले तुम्हीं, फिरून पैलतीर गांठाल अशी आशा करणेंही व्यर्थ झालें आहे. पुरुषोत्तम

(चालू)

जाहीर विनंति

येत्या रविवारी संध्याकाळीं सहा वाजतां येथील "जालचमूच्या" दिवाणखान्यांत सि. आराऊझ मास्कारेंजस यानीं हिंदुविद्यार्थ्यांस अनुलक्षून उच्चारलेल्या अवहेलनात्मक शद्बांबद्दल चर्चा करण्यासाठीं सभा भरणार असून सभेनंतर श्री. भारतकारांचें प्रवचन होणार आहे. सर्व हिंदूंस हजर रहाण्याविषयीं विनंति आहे.

सेक्रेटरी "बालचमू"

मडगांव ता. २३।८।९२१

Um telegrama

Do senhor Dr. Froilano de Melo recebemos, de Berlim, o seguinte telegrama ...

Obrigado todos especial hindús.

O telegrama traz a data de 13-8-21.

ECOS & CRITICA

Banditismo

Consta-nos que em Pilerne de Bardez lavra profundo discontentamento popular eterminado por uns Dalgados, famosos filhos dum capitão-medico reformado, os quais estão impunemente exercendo a profissão de maltrapilhos.

Pelos modos, parece que os diabos implantaram o *estado no estado* a ponto de não haver quem lhes embargue a *faina* de incomodar, ás vezes com lamentaveis consequencias, o pacato Povo da localidade.

Entendemos ser obrigação do Governo livrar a referida aldea e já da persiguição dos tais *Dalgados*. E' o que esperamos.

Gandhismo

Incontestavel é a influencia que o Gandhismo está exercendo no nosso Paiz. Não só os estudantes que o veneram, colocando-o nas suas formosas cabeças, mas tambem conta ele defensores acerrimos noutras classes reputadas iletradas.

Basta notar-se que o bom do proprietario do *Saradarasrama*, Rama, um moço franco e cordato, de tal maneira se tem simpatisado com o Gandhismo que nos encheram de indiscriptivel satisfação e orgulho as suas conversas sobre ele, quando na semana passada tivemos em Pangim a ocasião de falar com o alegre rapaz.

Viva o Gandhismo!

Nao pode ser

Consta-nos que se exerceram por *mera suspeita* pressão e maus tratos contra alguns empregados do telegrafo-postal de Pangim para se descobrir paradeiro do autor da violação duma carta registada. Praticaram-se mesmo disparates que a Constituição não admite e os sentimentos da humanidade repelem com asco.

¿Então o Governo consente semilhante desrespeito á Constituição a titulo do descobrimento da verdade...duvidosa?

Mas desde o momento em que a Constituição de Republica não é ainda considerada farrapo, tudo exige que sejamos razoaveis. Não acham.

Responsavel?

O *Bharat* nunca soube ser parcial, circunstancia que tem concitado contra si, de resto sem razão, má vontade de muitos, até dos amigos. Mas amigos, amigos, jornalismo á parte!

Vem este pequeno prefacio a proposito da atitude, absolutamente, condenavel que o sr. dr. Sinari, professor do Liceu Central assumiu na questão do *Gandhicap*. Sua exeia, longe de logo ao principio, desfazer a atmosfera da confusão que se ia formando em volta do uso do inocente *cap* como conhecedor do assunto, desenvolveu, pelo contrario, toda a sua energia no sentido de ainda mais se carregar a mesma atmosfera. E' o que resam as nossas informações fidedignas.

Consideramo-lo, porisso, responsavel da persiguição de que foi *victima* a acadêmia hindu. Incrivel mas verdade!

Justificaremos, mais de espaço, esta nossa asserção no numero seguinte.

Grandissmo malandro!

Da boca dum professor em quem viamos personificada a seriedade, saiu esta expressão ofensiva, dirigida a um distinto aluno hindu, por causa do *Gandhicap*.

Parece que tem razão os que admitem a capacidade revolucionaria no mesmo *boné*...

Saibam quantos...

Pensam alguns que na interpretação revolucionaria que se deu ao uso do *Gandhicap* existe o proposito de comprometer, politicamente, os hindus no conceito dos europeus.

Se isto fôr verdade, lamentamo-lo, simplismente, pois a classe hindu, conquanto tenha os defeitos de não saber bem o portuguez, de não comer a carne do porco, de não pronunciar bem os fonemas portugneses e sabemos lá quantos, ela nunca teve, todavia, o de ser ingrata.

Fique-se, portanto, sabendo duma vez para sempre que os hindus de Goa nunca olvidarão que devido ao espirito liberal dos europeus é que eles puderam viver, atravez dos tempos... *post inquisitoriais* e ser, hoje, o que são, que, se não fossem eles, os generosos e maguanimos europeus, e tivessem de haver, exclusivamente com certa gente malfadada, egoista e patife daqui que nos odiou sempre o levantamento, há muito que teria desaparecido da circulação a classe hindu.

São factos e contra factos não há argumentos, ainda que haja sofismas ..politicos, aparencias ilusorias e intrujice disfarçada.

¿Os hindus serão inimigos dos europeus liberais, seus protectores contra o jesuitismo nativo?

Nunca, nunca, nunca!!!

Leve o diabo que os carregue, os intrigantis e mexeriqueiros!

हिंदूंचा भयंकर अपमान!

पणजीच्या पाठशाळेचे कामचलाऊ मुख्याध्यापक येसेस द आल्मेद यांकडून हिंदुसमाजाची झालेली अवहेलना

गोवेर्नादोर जेराल यांस:—

आम्हास वाईट वाटतें कीं, आमचे कांहीं दिवस अध्यापक असलेल्या व्यक्तीविरुद्ध त्यानीं केलेल्या हिंदुसमाजाच्या अवहेलनेचा प्रतिकार करण्यासाठीं, आज आह्मांला हा तांत लेखणी घ्यावी लागत आहे.

ही व्यक्ति ह्मणजे पाद्री येसेस द आल्मेद हे होय. गांधी-टोपीच्या प्रसारामुळें ह्यांचें डोकें भणाणून गेलेलें असावें, कारण त्यामुळें झालेल्या दुःखाच्या भरांत त्यानीं भरशाळेंत, गांधी-टोपी वापरलेल्या विद्यार्थ्यांसमोर खालील प्रकारचीं अपमानकारक मुक्ताफळें ओंकून स्वतःचें भणाणलेलें डोकें शांत करून घेतलें:—

"ए जेंतीय, अरे ज्ञानहीन जनावरा, तूं गांधी टोपी कां घातलीस?...

जेंतीयां मुळेंच सरकारी तिजोरीची कष्टमय अवस्था आहे, कारण त्याच्यांत सरकारी कामगार पुष्कळ आहेत....

गोव्यांतलीं आजपर्यंतचीं १९ बंडें ह्यांच्याच चिथावणीवरून झालीं.

सगळ्या जेंतीयांस ह्या देशांतून ताबडतोब हद्दपार केलें पाहिजे. सन १८२२ च्या घटनेनें जेंतीय व क्रिरिस्तांव यांस समान हक्क देण्यांत फारच मूर्खपणा झाला असें माझें मत आहे. सगळ्या जेंतीयांचा नायनाट करणारा एकादा सरकारी ठराव झाला असता तर फार बरें झालें असतें."

कोणीहि अशा प्रकारचें वर्तन करील हें खरें वाटत नाहीं. परंतु पाद्री आल्मेदनें लोकसत्ताक राज्यपद्धतीच्या इभ्रतीस व गोव्यांतील हिंदु समाजाच्या योग्यतेस कमीपणा आणणारे विचार बाजूस सोडून, आपल्या अंध श्रद्धेच्या सडक्या मेंदूचें व हिंदुसमाजाविषयीं मनांत वसत असलेल्या द्वेषाचें प्रदर्शन केलें, ही गोष्ट खरी आहे

परंतु गांधी-टोपीमुळें त्यांचें मस्तक कां चढलें असावें बरें? त्याच्यांत असें काय आढळलें कीं त्यानीं सहनशील, शांत व कर्तव्यप्रिय अशा हिंदुसमाजावर शिव्यांचा वर्षाव करावा?

कदाचित्, ह्या पेक्षां कमी अपमानकारक भाषा वापरली असतांहि त्यांचे एक माजी सहकारी अध्यापक बालदान पाद्रीस मिळालेल्या जरबेची त्यांस वार्धक्यामुळें विस्मृति पडली असेल काय?

परंतु गांधी-टोपीचा प्रसार कशाचा दर्शक आहे बरें? येशूच्या धर्माविरुद्ध चळवळ किंवा राज्यकर्त्यांविरुद्ध बंड करण्याच्या हेतूचा तो निदर्शक असूं शकेल?

नाहीं, पाद्री महाराज, नाहीं. गांधी-टोपी वापरणाऱ्यांचा मुख्य हेतु हा आहे कीं शेजारच्या बेजबाबदार सरकारच्या कचाट्यांतून आमच्या गरीब बंधूंना सोडविण्याची महात्मा गांधींची जी चळवळ चालली आहे तिला सहानुभूति दाखवावी. कारण अशा प्रकारची चळवळ हा जन्मसिद्ध हक्क आहे. उदाहरणार्थ असें समजा कीं, ब्राजील येथें अशी एखादी चळवळ झाली व पोर्तुगालच्या जनतेनें तिच्या संबंधानें सहानुभूति दाखविली तर त्यामुळें त्यांच्या चांगल्या हेतूबद्दल संशय येणें शक्य आहे काय? जर नाहीं, तर गांधी-टोपी विरुद्ध एवढा गिल्ला कां? शिवाय ह्या टोपीचा इतका लवकर प्रसार होण्याचीं दुसरीं कारणें तिचा स्वस्तपणा व अप्रत्यक्षपणें स्वदेशीला उत्तेजन दिल्याचें श्रेय, हीं होत. कदाचित् अशाच गुणांनीं युक्त अशी टोपी पाद्रीकडून बनविण्यांत आल्यास आह्मांला खात्री आहे कीं, येसेस टोपी ह्मणून ती वापरण्यांस हिंदु समाज बिलकूल कसूर करणार नाहीं.

अर्थात गांधी टोपी वापरण्यांत कोणताहि गुप्त हेतु नसून हिंदूंनीच नव्हे तर येशूच्या भक्तांनींहि ती वापरण्यास कोणतीच हरकत नाहीं व तिच्या निर्दोषित्वाबद्दल त्यांच्या बऱ्याच युरोपियन व एतद्देशीय सहकारी अध्यापकांचें मत असून ती वापरणें दोषाह नाहीं. असें त्यांचें मत आहे

आह्मांस अशी खात्री वाटते कीं— लिसेवचे मुख्याध्यापक दो. आंतोन मारतींस हे जर रजेवर नसते तर अशा प्रकारचा घोटाळा कधींहि माजला नसता- हिंदुसमाजाच्या ह्या अवहेलनेविरुद्ध आह्मीं जोरानें निषेध करून सि. गोवेर्नादोर जेरालास ह्या कृत्याबद्दल अपराधी माणसाला योग्य शिक्षा देण्याची आग्रहाची विनंति करीत आहों.

सरते शेवटीं, ज्या धार्मिक व श्रद्धाळू

New tax

[ता. २८-७-२१ च्या भारतांतील अग्रलेख वाचून]

(कवि-इंदिरातनय-शिरवडें)

करांतुनी या तुह्मां तराया कोणी देना करा!
कराल पाहुनि रूप तयाचें जरी पावलां दरा.
मराल सारे उरा कराचा नसतां तीक्ष्ण सुरा!
तराल न कधी घरांत बसुनी वृथा बडुनियां गिरा!
संघ शक्तिनें वरा, करोनि कुविकारांचा चुरा!
परा मानुनी पुरा शत्रु निज तयार व्हा संगरा!
धरा धैर्य दृढ, स्मरा पूर्व यश, स्वोन्नरा कार्या मरा!
पणी जयश्री हरा! न मागें सरा! लववुनी शिरा!
सुनीतिपथ हा खरा वरा भूतलीं आर्य नर वग.
धिःकारुनियां झरा सुधेचा, सेवावें का गरा?
तरी करा जा त्वरा, उद्धरुनि जनां स्वयें उद्धरा!
काव्यदोष नादरा! विनवितों, विमल तत्व आदरा!

स्वदेशासाठीं झगडा!

COMUNIDADE DE SIRVOI

No dia 29 do corrente, pelas 14 horas, serão levadas, em praça, as avenças de despeza do seguinte ano de 1922, pelo preço e condições constantes do respectivo calculo, no local das sessões da sobredita comunidade.

Aos 15 de Agosto de 1921
O Escrivão
Ananta Raia Sirvoicar.

COMUNIDADE DE AVEDDEM

No dia 28 do corrente, pelas 14 horas, serão levadas, em hasta, as avenças de despeza da referida comunidade do ano de 1922, pelo preço e condições constantes do respectivo calculo no local das sessõs.

Aos 15 do Agosto de 1921.
O Escrivão
Ananta Raia Sirvoicar

कामत कुरडेकर, आणि कंपनी
कुंडईबाजार—गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीसाठीं खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट
कुंडई–गोवा

पी. व्ही विजिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसीत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्ण, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे.

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

भारत हार्मोनियम अँड
फर्निचर वर्क्स

आमचेकडे सर्व प्रकारच्या हातपेट्या व पायपेट्या हलक्या भारी ऑर्डरी प्रमाणें तयार करून दिल्या जातील, तसेंच अपटुडेट फर्निचरहि ऑर्डरी प्रमाणें तयार करून दिलें जाईल. विशेष माहिती पत्रद्वारें.

तयार पेट्या पायपेटी ३॥। सप्तक रु. १३५
„ ३। रु. १२५
हातपेटी सिंगल रीड रु. ३५
„ डबल रीड रु. ४५

प्रोपायटर्स
विठ्ठल सिताराम महांबरे आणि कं०
ताडवाडी–मुंबई नं २

गैरसोय दूर झाली

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टातील, हायकोर्टातील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्याहि वरीष्ट कोर्टातील कामें

आ. शिज गोमिस पेरेर
श्रीधर कामत शंखावळकर
व्यंकटेश वि राव सरदेसाई
वकील व सॉलिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत चोखपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक प्रवास खर्च वांचवा! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्यावरः—

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
पणजी–गोवा.

माल चोख किंमत रोख

तुह्मांला सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
उत्तम तऱ्हेचीं मंगळुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हेकर

यांच्या कांदोळी–वार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम माफक दाम!

टीपः—कुशल सुतारांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदई कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूंनीं खालील पत्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हेकर.
कळंगूट–बार्देस.

शेतकी सल्लागार आणि कमिशन एजंट
सहस्त्रबुद्धे आणि कंपनी

सोलापूर

आमचेकडे शेतीसंबंधीं (बागाईत व जिराईत) सर्व प्रकारचीं व उत्कृष्ट औतें, यंत्रें, खतें आणि बिंबियाणीं मिळतात. किंमती पत्रक व माहिती पत्रकें मागवा.

सूचना— आह्मीं सोलापुरी गिरणींतील मजबूत आणि टिकाउ धोतरजोडे चादरी, सर्टींगचें व चेकडे कापड— गिरणींतील व हातमागावरील निरनिराळ्या प्रकारांची टिकाऊ, पक्क्या रंगाची, भरपूर लांब रुंद अशी सुती, गर्भ रेशमी व रेशमी लुगडीं फारच किफायतशीर भावांत पाठवूं. एकवार अनुभव घेणें. हातमागा संबंधानेंहि सर्व माहिती देऊं.

एकच वेळ येऊन अनुभव घ्या.

रा. पांडुरंग शे. कीर्तनी यांचें

ब्राम्हणी

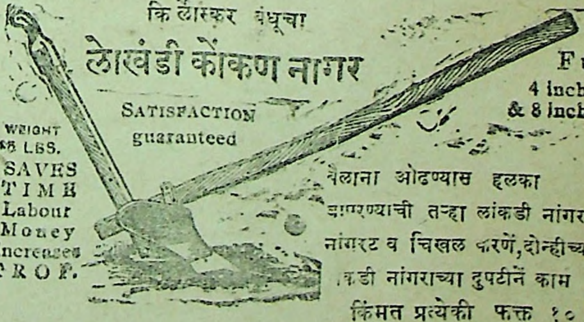
चहा, काफी व फराळाचें दुकान.

शाखा नं. २.
मडगांव नवा बाजार–मार्कीट पिंपळासमोर

आमच्या दुकानीं एकंदर जिन्नस साजूक तुपांत तळलेले असतात. भाजी, पुरी, भजीं, शिरा, उसळ, जिलबी, अनारसे, बेसन, वगैरे वगैरे जिन्नस ताजे तयार मिळतील. आगाऊ कळविल्यास वाटेल ती मिठाई तयार करून दिली जाईल.

मालकः— पांडुरंग शेणवी कीर्तनी.
मडगांव

भाताच्या शेतीसाठीं सर्वोत्कृष्ठ साधन! अवश्य मागवा!

बैलाना ओढण्यास हलका
नांगरण्याची तऱ्हा लांकडी नांगराप्रमाणेंच.
नांगरट व चिखल करणें, दोन्हीच्या उपयोगी
लांकडी नांगराच्या दुपटीनें काम करणारा.
किंमत प्रत्येकी फक्त १० रुपये

किर्लोस्कर बंधु, लिमिटेड, किर्लोस्करवाडी (जि. सातार

É isto mau agouro de que, únicamente, são responsaveis os mesmos impoliticos.

Emendem—se ou corrija—os o governo para o prestigio do regime democratico em que estamos, segundo se diz.

Sem isto, nada feito.

Campanha antialcoolica

Esta campanha que na India visinha vai, dia a dia, ganhando proporções gigantescas a ponto de ficar reduzido, consideravelmente, o consumo d'alcool, é devida aos incançaveis esforços de *Mahatma* Gandhi que dentro em pouco conta acabar com o terrivel mal, juntamente com outros de igual ou pior natureza.

A campanha contra o uso de bebidas alcoolicas entre nós é tambem, ainda que indirectamente, consequência dos trabalhos do eminente patriota que, porisso, se torna digno do agradecimento do nosso Povo, amigo da *Ordem* e *Trabalho*.

As estradas...

Por falta de boa conservação estão de todo intransitaveis quasi todas as estradas de Goa.

Charcos, lama e não sabemos que coisas mais se vêem em todas elas, não havendo quem olhe para essa pouca vergonha.

E, todavia, temos bem *apessoalada* uma repartição das obras publicas com um exercito de chefia da conservação de estradas.

Mas ninguem sabe o que fazem todos aqueles filhos de Fazenda e netos do ze-pagante que é o pai da Fazenda.

Olhem para as estradas, senhores !

Mahatma Gandhi

Por mais tentativas que façam, os inimigos do Sr. Gandhi não poderão apreciar-lhe o inabalavel prestigio que lhe auriola o patriota divinisado.

Mezes atraz o sr Gandhi propoz-se reunir, dentro dum mez, um *crore* de rupias e, com grande admiração dos seus detratores, conseguiu concretisar a sua proposta, pois apurou alem dum *crore*, mais 25 *laques* de rupias.

No começo do corrente mez, o sr. Gandhi publicou a sua pretensão de até 30 do proximo mez de setembro, conseguir expulsar do Indostão o tecido da Inglaterra.

Tem, porisso, sido alvo da critica *virulenta* dos anglo-indianos o mesmo *Mahatma*, que, porem, firme no seu proposito está trilhando, com segurança, o caminho do seu programa, de cuja viabilidade, dada a poderosa força de alma do Gandhi não temos a menor duvida.

Aguardemos os factos em todo o caso.

Cartas

Recebemos muitas cartas narrando a galopinagem de certos empregados que trapacearam a valer nas ultimas eleições.

Não queremos delas ocupar porque perderam já a actualidade.

Desculpem-nos os seus autores.

Dardos & Cardos

O Xendi...

Não padece duvida alguma que o *Xendi* é a causa da perdição dos hindus pois se tivessem seguido o *comodo e proveitoso* exemplo de seus semelhantes que, apavorados ofereceram o seu induismo á bem fiada espada do catolicismo dos famosos tempos inquisitoriais seria *outra* a sua *sorte*.

Disfrutariam, como *êles*, o delicioso prazer de apetitosos pratos na lauta meza do orçamento; *bacharelariam-se* com a mesma facilidade assim na universidade de Coimbra como no seminario de Rachol; poderiam comer, com a mesma perfeição, o quiabo e a *vaca*: poderiam finalmente, unir-se em laços matrimoniais ás mulheres ocidentais e ás raparigas orientais...

A maldita superstição, porem, conservou *hindus* os tais hindus que nem á quinta facada renegaram a sua detestavel religião ..

¿E insurgem-se, agora, contra o generoso *portuguez da India*, o sr. advogado Araujo Mascarenhas lá porque este senhor agregado teve a amabilidade de insultar o *Xendi* ?

Não se amofine, sr. Mascarenhas que os hindus não souberam compreender. Deixa-los, sim !

Um bicho...

Borra-se porque um certo bicho está causando destroços nas varzeas.

Ninguem se aflija porisso pois temos portas a dentro um outro bicho mais poderoso do que aquele (não confundam com o sr Kelker)

Vejam lá se podem recorrer aos bem custosos serviços do mesmo.

Talvez fiquem servidos !

Anuncios

माझा गोव्याचा प्रवास

सन्मान्य भारतकार ! आह्मांस गोव्यांत प्रवास करण्याचा फारसा कधीं प्रसंग येत नाहीं. परंतु बहुतेक आमच्या इकडील लोकांचें कुलदेव गोव्यांत असल्याकारणानें फार तर वर्षांतून एकच खेप, खास एखाद्या उत्साहासाठींच ह्मणून इकडील लोकांच्या नशिबीं गोव्याचा दुर्धर प्रवास करण्याचें येत असतें.

गेल्या महाशिवरात्रीला आह्मीं चार पांच मंडळी बॉम्बेहून बोटीनें गोव्याच्या प्रवासांस निघालों गोव्याचा हा माझा पहिलाच प्रवास असल्यानें, गोवा सरकारनें आपल्या त्या छोट्याशा इलाख्याची व्यवस्था कशी काय ठेवली आहे इ. इ. संबंधीं, गोवें जसजसें जवळ येऊं लागलें तसतशी अधिकाधिक माझी जिज्ञासा वाढत गेली. परंतु पांडुतात्याची मात्र ही गोव्यांत येण्याची दहावी खेप होती. त्यानी आह्मां सगळयाना परत परत बजावून सांगितलें कीं, 'सांभाळा हो, गोवासरकारचें राज्य आहे.' पांडुतात्यांच्या ह्या बोलण्याचा मला अद्यापि अनुभव आला नव्हता. ह्मणून मी त्यांना लगेच प्रश्न केला कीं, गोवा सरकारचें राज्य असलें ह्मणून इतकें संभाळून वागण्याचें कारण काय ? त्यावर पांडुतात्या ह्मणाले, वसंत, आतां तर पणजीच्या [गोव्याच्या राजधानीचें शहर] धक्का जवळच आला तेव्हां कसें काय संभाळून व० व्हावयाचें हें अनुभवा अंतींच ठरेल ह्मणजे झालें.

आमची बोट धक्याला लागली. प्रथमत: एक सोल्जर बोटींत आला आणि सर्व पॅसेजरांना उद्देशून ह्मणाला " एक कोण भायर सोरंक जाय ।। " एक दोन मिनिटांच्या आंतच डॉक्टर [सॅनिटरी इन्स्पेक्टर] आले व एकेका इसमाची नाडी पाहत त्या त्या इसमाना धक्यावर जाण्यास परवानगी देत होता प्रवाशांपैकीं एक यात्रेकरू होता तो गोव्यांचाच राहणारा होता असें त्याच्या बोलण्यावरून स्पष्ट कळत होतें. त्यानें श्रीकाशीयात्रेहून भागिरथीचा तांब्या भरून आणला होता तो तांब्या डॉक्टरच्या नजरेस पडतां तांब्यातील सगळी भागिरथी डॉक्टरनीं त्या सोलजरकडून समुद्रांत ओतविली, आणि त्या यात्रेकरूला उद्देशून डाक्टर ह्मणाला 'ओसलें उदोक केदींच आणूं नाकाय, किल्याकु तेंच्या पासोत ओशाचे रोग जातात.'

सगळ्यांच्या नाडी पाहिल्यावर उतारू धक्क्यावर आले. धक्क्यावर एक खिश्चन नोकर प्रत्येकांची नावें लिहीत होता, तिकडे आमची मंडळी गेली. आमचीं सगळ्यांचीं नांवें त्यानें आपल्या बूकमध्यें लिहून घेतलीं व आमच्याकडें जामीन मागूं लागला तिकडे आमच्या ओळखीचें कोणीच नव्हतें अर्थात आह्मांस लवकर निघण्याबद्दल त्याची विनवणी करावी लागली. परंतु, आमच्या कोरड्या विनवणीला तो थोडाच डगमगतो आहे. आमच्या सारखीच आणखीं वीस पंचवीस लोकांची जामिनासाठीं बरीच धांदल उडाली. कारण त्यांच्याहि ओळखीचें तिथें कोणीच नव्हते तरी पण त्यांतील एकानें आपली सुटका लक्ष्मीला पुढें घालून केली. ह्मणजे त्या क्लार्कच्या हातावर हळूच एक रुपयाची करन्सी नोट ठेवली आणि तो निघून गेली. " हीच युक्ति या प्रसंगीं केली तर आह्मीं लवकर जेवणखाणाला किंवा आपापल्या कामांला पोचूं न पेक्षां आतां धक्यावर ज्याप्रमाणें आह्मीं दोन तास उभे राहिलों तसेंच आणखीं किती वेळ रहावें लागेल याचा नेम नाहीं " असें त्या वीस पंचवीस लोकांपैकीं एकटा ह्मणाला. सगळयानां तेंच पसंत पडलें व त्यानी एकेकानें एक एक रुपयाप्रमाणें देऊन त्या मंडळींतील वीस एक माणसें त्याच्या तावडीतून सुटलीं. त्यांतील राहिलीं पांच माणसें. तीं पांचहि माणसें ह्मटलीं ह्मणजे एकच कुटुंब होतें. तें कुटुंब गोव्यांतीलच असून, गोवासरकारच्या रेजीस्त सिव्हिलाच्या अचाट खर्चाला भिवून नुकतेंच ब्रिटिश इंडियेंत लग्नाला ह्मणून गेलें होतें. असें मला त्या कुटुंबाच्या मालकाकडूनच कळलें.

हें कुटुंब मोठ्या गरीब स्थितीचें असल्यानें कांहीं थोडे बहुत पैसे बरोबर होते ते कधींच संपले. फक्त एक दोनच रुपये त्या मालकाच्या खिशांत राहिले होते, परंतु त्या रुपयांचा त्याला पुढें आवश्यक खर्च लागणार होता.

"पुढचें पुढें पाहतां येईल एकदांची इकडून तरी सुटका होऊं दे" असें तो मालक उद्गारला आणि त्या नोकराच्या हातांत त्यानें आपणाकडे असलेले दोनहि रुपये ठेऊन 'आह्मी लवकर मुक्तता करा' असें ह्मणून त्या नोकराला विनवूं लागला. परंतु तो नोकर ऐकतो कसचा ! त्यांच्या बेबंदशाहींतील लुटारू कोडग्या कलमावर वे प्रत्येक माणसामागें एक रुपया चोपून घ्यावा असें असतांना तो आपल्या नियमाला कधीं चुकेल काय ? नाहीं चुकायाचा त्या नोकरानें ते दोनहि रुपये परत केले व आणखी तीन देत असलास तर बरें. नाहीं तर उगीच वटवट करून मला त्रास करूं नकोस, असें त्या कुटुंबाच्या मालकास त्यानें सांगितलें.

ते दोनही रुपये त्या क्लार्कच्या टेबलावर ठेवून तो मालक त्या नोकराची परत विनवणी करूं लागला.

इकडे तिकडे कांहींच न पाहतां त्या लुटारू क्लार्कनें ते दोनही रुपये रागानें फेकून दिले.

पाहिलेंस गोवा सरकारचें राज्य ! पांडुतात्या ह्मणाले.

ईश्वरा काय ही जबरी !

पुढें धक्यावाहेरून नुकताच आलेल्या आमच्या एका स्नेह्याच्या सहाय्यानें त्या गरीब कुटुंबासहीत आह्मीं सगळी मंडळी एकदाची बाहेर पडलों व एका खाणावळींत आमचा मुक्काम दिला. दुपारीं जेवणं व० झाल्यावर तें कुटुंब आपल्या घराला गेलें व आह्मीं थेट श्री मंगेशीला जाण्यासाठीं वाफरकडे आलों. आम्हीं सगळयांनीं सेकंड क्लासचींच तिकिटें घेतलीं व बोटींत चढलों. काय ती वाफोरांतील घाणेरडी व्यवस्था ! भारतकार, ती आठवण काढली कीं अजून पर्यंत माझ्या अंगावर शहारे येतात. बाहेरच्या बाजूनें वाफरांत इतकें ऊन येत आहे कीं, पणजीहून सांवर्ड्यास पोंचेपर्यंत एक मनुष्य खुशाल कोरडा होईल. बसण्याची जागा अगदीं मोडक्या तोडक्या होऊन बऱ्याच सावधगिरीनें न बसल्यास जलसमाधी घेण्यास फारसा उशीर लागणार नाहीं. वाफरमध्यें उतारू असूनच घ्यावेत असा कांहीं नियम नसून येतील तितके मावत असतात, व त्यामुळें लहान मुलें व० चिरडून जाऊंन कासावीस होतात. खलाशांची तर धमकावणी कांहीं अशी तशी नाहीं. तें तर उतारूंच्या अंगावरूनच मशीनमधील अगदीं ऊन ऊन राख बाहेर टांकण्यासाठीं घेऊन जातात

रून दाखविण्यानें असले कारखाने उघडण्याकडे लोकांची प्रवृत्ति होण्यास आम्ही कारणीभूत होऊं अशी आम्हीं उमेद धरली आहे. तरी ज्या स्वदेशाभिमानी गृहस्थांची हे शेअर घेऊन कंपनीचे भागिदार होण्याची व आपल्या स्वतःच्या फायद्या बरोबरच देशाच्या औद्योगिक प्रगतीस हातभार लावण्याची इच्छा असेल त्यानीं खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा अशी विनंति आहे. प्रकृत धंद्यासंबंधानें आम्हीं जातीनिशीं विस्तृत माहिती घेऊन तो बराच फायदेशीर असल्याबद्दल पूर्ण खात्री करून घेतली आहे. व शेअर विकत घेण्याच्यापूर्वी कोणास या विषयीं खुलासा पाहिजे असल्यास तो करण्याची आमची तयारी आहे.

वि० सू० बहुतेक शेअर विकत घेण्याची खात्रीलायक आश्वासनें मिळतांच पुढील कार्यक्रम प्रसिद्ध करण्यांत येईल.

श्रीधर केशव कामत, क्लोथ मर्चंट
कुंडई–गोवा.

ta Almeida ou *popular ministerial* ou ainda *popular auditorial* defendem a sua atitude *altamente patriotica*, afirmando a todo o mundo e *son perc* que os sr. Prazeres da Costa e Celestino de Almeida libertará o paiz da formidavel queda que o ameaça.

Felizmente, a lista referida triunfou, com grande gaudio do *paiz inteiro*, esmagando ao mesmo tempo os *traidores*.

Não há portanto, agora, motivos para se dizer que somos um *povo desgraçado*.

Pois dora em diante, não teremos que pagar *novos impostos* nem curvar-nos a cerviz ante tantos disparates que conservam apartado da *civilisação* e *progresso* o nosso *ex-desventurado* paiz.

E' certo. A India Portuguesa vai ser agora, se o não foi ainda por culpa de *traidores* e *egoistas*, transformado num El-dorado, num verdadeiro paraiso .. terrestre.

Pedido justo

Remetido pelo nosso solicito correspondente de Bicholim recebemos uma copia da representação dos habitantes bicholenses. dirigida ao sr. Governador Geral e na qual pedem a conservação da Repartição da Fazenda d'ali, repartição cuja supressão os surpreendeu deveras.

E' perfeitamente justo o pedido e porisso esperamos que os competentes o tomarão em devida consideração.

Nota oficiosa

Da Administração do Concelho recebemos a seguinte nota oficiosa:-

Tendo saido a publico que o pessoal da Navegação Fluvial se tinha posto em greve por não serem atendidas as reclamações que vem fazendo ha perto de dois anos se informa haver equivoco, porquanto este pessoal viu a sua situação melhorada há menos de um ano quando da anterior greve, por uma proposta da Secretaria dos Serviços de Marinha aprovada então pelo Governo da Metropole, que tinha sido apresentada quando da discussão das propostas orçamentais e portanto muito anteriormente á declaração da mesma greve.

Há poucos dias reclamou o mesmo pessoal ao Governo deste Estado sobre a sua situação tendo sido no requerimento apresentado lançado o seguinte despacho por Sua Exia. o Governador Geral (Vai ser presente ao concelho um projecto sobre a situção deste pessoal. Este assunto será tratado pelo Conselho):-

Este despacho foi comunicado aos reclamantes que por isso não tinham razão alguma para se de declararem em greve sendo lhes perguntado o motivo deste movimento não o justificaram, alegando "não quererem o serviço".

Nestas condições foi determinado que o pessoal que dentro do prazo de 48 horas se não apresentasse ao serviço, fosse dispedido na certeza de que o Governo manterá firme esta sua decisão.

Secretaria dos Serviços de Marinha, em Nova-Goa 4 de Agosto de 1921,

O chefe dos Serviços da Marinha

(a) João Fiel Stockler

धर्म व आचार

(ले. श्री. गो. हेदे)

एकनाथ महाराजांनीं आपणास विटाळ झाला, म्हणून प्रत्यक्ष रीतीनें प्रतिकार न करितां किंवा तसेंच ओंवळें म्हणजे काय, असा समज धरून पुढें न जातां परत नदीवर जाऊन पुन्हां स्नान केलें असा ७!८ दां प्रकार झाला मुसलमानानें थुंकी टाकावी, व एकनाथमहाराजांनीं परत नदीवर जाऊन स्नान करावें ! शेवटीं मुसलमान कंटाळून जाऊन, त्यानें थुंकण्याचें सोडिलें !! व एकनाथ महाराजांस स्नानयुक्त सोंवळेपणानें जाऊं दिलें ! यांत त्यांनीं आपलें मनोधैर्य, सहनशीलता, अप्रत्यक्षप्रतिकार, कर्मनिष्ठपणा, चिकाटी, इ गुण जगास दाखवून त्याचा परिणामहि प्रत्ययास आणून दिला.

सात आठदां अंगावर थुंकी पडून विटाळ झाला तरी त्यांनीं आपलें कर्म सोडिलें नाहीं ! याचा परिणाम असा झाला कीं, यदा यदाहि धर्मस्यग्लानिर्भवति भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम ॥१॥ परित्राणाय साधूनाम विनाशायच दुष्कृताम ॥ धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥ या गीतोक्तीप्रमाणें मग धर्माच्या व धर्म-कर्म पाळणाऱ्या साधूंच्या रक्षणार्थ, शिवाच्या रुपानें ईश्वरानें अवतार धारण करून हिंदुधर्माचें रक्षण केलें हिंदु लोकांस स्वातंत्र्य दिलें !! इ. इ. पुढील इतिहास वाचकांस ठाऊक असेलच असो.

सांगायाचें तात्पर्य इतकेंच कीं, स्वराज्य मिळण्यास स्वधर्म कर्म-त्याग करावयास नको आहे; तर स्वधर्म-कर्म-आचरिल्यानेच स्वराज्य मिळतें. हें एक कारण झालें. आतां दुसरें मुख्य कारण म्हटलें म्हणजे आमचा धर्म, आचार (कर्म) व रीति ह्या आरोग्य शास्त्राच्या [hygiene] पायावर उभारल्या गेल्या आहेत, हें होय ! धर्मानें वागण्यास आरोग्य पाहिजे, म्हणजे आरोग्य नाहीं तर धर्म पाळितां यावयाचा नाहीं. हें तत्व लक्षांत आणून आमच्या धर्मशास्त्रकारांनीं आमचें सदोदीत इहपरलोकीं कल्याण व्हावें, ह्या हेतूनें, आरोग्यशास्त्राच्या पायावर धर्मशास्त्र उभारून ठेविलें आहे ! या धर्म-कर्म शास्त्राप्रमाणें जर आम्ही हिंदु लोक वागूं तर आम्हांस बहुधा वैद्याचें घरीं जाण्याचा प्रसंग यावयाचा नाहीं, हें निःसंशय सिद्ध होय ! इतर धर्मशास्त्राच्या मुळाशीं हें आरोग्य शास्त्र नाहीं आहे ! त्यांचें धर्मशास्त्र [religião] निराळें व आरोग्य शास्त्र [hygiene] निराळें. परंतु आम्ही अधमांतले अधम बनून, खरें रत्न न ओळखून खोट्या रत्नाचा अंगीकार करूं लागलों आहों, हें खरोखरच आमचें दुर्दैवच होय ! आमच्या धर्मशास्त्रकारांचा अंतीम हेतु किती उदात्त पवित्र व लोक कल्याणकारी आहे बरें ! खरोखर त्यांचे आम्हां (आर्य) लोकांवर अगणित उपकार आहेत. यांत निखालस संशय नाहीं.

भारत

गुरुवार श्रावण शु० ८ मी १८४३

हे आमचे गुरूच नव्हत !

पणजीच्या पाठशाळेंतील पोर्तुगीज भाषेचे 'जादा' अध्यापक सि. आराऊज मास्कारेंजस् यांनीं गेल्या दिवसामागें आपल्या हिंदु विद्यार्थ्यांस अनुलक्षून पुढील उद्गार काढले:—जोंपर्यंत हिंदूंच्या डोक्यावर शेंडी लोंबकळत राहील,तोंपर्यंत त्यांनां पोर्तुगीज भाषेचें यथार्थ ज्ञान होणें कठीण आहे...माझ्या हातांत गव्हर्नरची सत्ता असती तर मी गोव्यांतील एकंदर मराठी शाळा बंद केल्या असत्या. इतकेंच नव्हे तर ब्रिटिश मुलखांतील मराठी वृत्त-मासिक पुस्तकांस गोव्यांत इतस्ततः थैमान घालण्याचीहि कायमची सक्त मनाई तावडतोब केली असती."

उपरिनिर्दिष्ठ अप्रबुद्ध व कोते विचार आणि ते बेजबाबदारपणें उच्चारणारे 'सांवळी साहेब' या दोनहि गोष्टीस आम्ही या जागीं महत्व दिलें नसतें. परंतु नकली युरोपीयन संस्कृतीनें वेअकली बनलेल्या बऱ्याच खिस्ती लोकांचीहि विचारसरणी सदरीलप्रमाणें असल्यावरून प्रस्तुत विषयावर दोन शब्द लिहावे लागत आहेत.

या 'सांवळी साहेबांच्या मतें', खरी सुधारणा काय ती पोर्तुगीज भाषाज्ञानावर अवलंबून असून, ती दृढ होण्यास अभक्ष्य भक्षण, अपेयपान व 'अपटुडेट' पाटलून या सैतानी त्रयीची नित्याराधना करणें जरूर आहे. शेंडी राखणें हें तर त्या शिक्षणाप रानटीपणाचें लक्षण वाटतें ! या विचारांतील अर्थशून्यता महात्मा गांधीची ऐकीव ओळख असलेलें आईचें दूध न सोडलेलें एखादें हिंदु मूल सुद्धां सहज सिद्ध करील. खरी सुधारणा भाषाज्ञानावरहि विसंबून नाहीं अगर मागें उल्लेखिलेल्या त्रयीवरहि नाहीं हें सत्य आतां प्रत्येक हिंदूच्या मनांत पूर्ण भिनून गेलेलें आहे, हें त्या अहमन्य साहेबांस काय ठाऊक !

गोव्यावर पोर्तुगीज लोकांचा ४०० वर्षें वर अमल आहे. इतक्या लांब अवधींत लो० टिळकांच्या म्हणण्याप्रमाणें "इंग्रजी हिंदुस्थानांत असणाऱ्या युरुपीयनास बटलर मिळणें सोपें करून ठेविल्याशिवाय" त्यांनीं दुसरें तें काय केलें ? जर आज हिंदु स्वातंत्र्योत्सुक झालेले दिसून येत आहेत व जर आज हिंदु स्वदेशाच्या कल्याणासाठीं, स्वदेशबांधवांच्या हितासाठीं कसलीहि आपत्ति खुषीनें भोगण्यास मागें पहात नाहीत तर या आशाजनक क्रांतीचें सर्व श्रेय मराठी शिक्षणास व इंग्रजी हिंदुस्थानांतील मराठी वृत्त मासिकांसच आहे, हें युरोपीयन संस्कृतीनें स्वत्वास मुकलेल्या 'कुऱ्हाडीच्या दांड्यास' समजूं नये व समजलें तरी उमजूं नये, ही फार लज्यास्पद गोष्ट होय !

परंतु शेंडी व पोर्तुगीज भाषेचें ज्ञान या उभय गोष्टींतील परस्पर विरोधाचा नूतन शोध लावून सि. मास्कारेंजानें खुद्द मूर्खचिंतामणीवरहि ताण केली आहे ! जणूं काय पोर्तुगीज भाषा करतलामलवत् असलेले 'शेंडीवाले' हिंदु हिंदून नव्हत. तरी बरें कीं, आमच्या गोव्यांतील पेजखाऊ लोकांसमोर प्रस्तुत प्रकार घडला. दुसऱ्या कोठेंहि जर तो घडला असता, तर आराऊझसाहेब स्वच्छ पाटलुणीनें व धड डोक्यानें पाठशाळेच्या इमारतींतून बाहेर निघण्यास शक्य झाले असते कीं काय, याचा संशयच आहे !

दुसरें,आमची भाषा पोर्तुगीज नसल्यानें ती आम्हांस यथार्थ न कळल्यानें राष्ट्राचें नुकसान होईल अशांतलाहि प्रकार नाहीं. लाला लजपतरायांच्या म्हणण्याप्रमाणें आम्हांस परकीय भाषेचें गरज भागविण्यापुरतें ज्ञान असलें कीं पुरे. महात्मा गांधीप्रभृतींचीहि विचारसरणी याच सारखी आहे.

अशा स्थितींत सि. आराऊझ मास्कारेंजस सारख्या आपल्याच देशबंधूंवर कुत्सित बुद्धीनें निष्कारण अश्रु पोरडणाऱ्या मूर्ख, अहंमन्य व बेमुर्वतखोर गुरुंस 'गुरूं मानल्यास अन्याय होईल असें आम्हांस तरी निदान वाटत नाहीं. असले लोक 'हे आमचे गुरूच नव्हत.'

स्फुट विचार

सौंदरापानः— सध्या आमच्या या लहानशा गोमांतक प्रांतांत मद्यपानाचें व्यसन इतकें कांहीं बळावत चाललें आहे कीं, त्याचा फैलाव सुशिक्षित वर्गांत सुद्धां झालेला आढळून येत आहे. अतिशय भयंकर व खेदाची गोष्ट म्हटली म्हणजे एवढीच कीं, कांहीं पुढारी लोक सुद्धां या व्यसनांचा तीव्र निषेध करणें बाजूला ठेवून उलट त्याच्याच नादीं लागलेले दिसत आहेत. फार वेळ नको, हें प्रस्थ आणखीं कांहीं वर्षें वाढत राहिलें तर गोमांतकाची राखरांगोळी होण्यास फारसा उशीर लागणार नाहीं.

परिणामः मद्यपानानें हमेशा भयंकर परिणाम घडत असतात. हें शरीराची व अक्कलेची हानि करतें. दारू पिऊन गटारांत लोळतांना आपण पुष्कळांना हमेशा पाहतों; त्यांच्याबद्दल आपणाला तिरस्कार येत नाहीं काय? सुरामत्त होवून कलह करून घरांत शिव्यागाळींचा वर्षाव चालू ठेऊन गोंधळ माजविणाराबद्दल आपल्याला चिळस वाटत नाहीं काय ?

उदाहरणें:— दारू अतिशय झाली म्हणजे कित्येक लोक पाण्यांत बुडून मरतात, कित्येक रक्ताच्या वांत्या होऊन मरतात,तर कित्येक थंडींत 'कांकडून' गार होतात. नुकसान किती भयंकर होतें? हें व्यसन म्हणजे घराला आग लावून त्यावर हात शेकीत बसण्यासारखें होय. यादवानीं या व्यसनापायींच आत्मनाश करून घेतला. संभाजी राजा या व्यसनामुळेंच मतीभ्रष्ट होऊन शेवटीं त्यांतच मोंगलाच्या हस्तगत होऊन वध पावला अशीं पुष्कळ अलिकडील-गोव्यांतील- सुद्धां उदाहरणें मिळतील परंतु विस्तारभयास्तव देतां येत नाहींत. असो.

विनंतिः— आतां सगळ्यांस आमची अतिशय कळकळीची व नम्र विनंति एवढीच आहे कीं, इतके दिवस काय होऊन गेलें, तें गेलें आतां तरी या भयंकर व्यसनाबद्दल प्रत्येकानें विचार केला पाहिजे. खेड्यापाड्यांतील दारूचीं दुकानें बंद केलीं पाहिजे. जो कोणी दारू पीत असेल त्याला ब्रिटिश इंडियेंतल्या चळवळीलोकांप्रमाणें गळ्यांत माळा व० घालून गाढवावर बसवून त्याची गावांत धिंड काढली पाहिजे. प्रत्येक ठिकाणदारानें आपल्या ठिकाणांतील माड सुरीस देण्याचें बंद केलें पाहिजे.

भासद मिळवून कौंसेल्य कमेट्या स्थापन व्हावे, व संघास देशकार्यक्षम करून सर्व करण्याच्या कामास सुरुवात झाली आहे. तरी सर्व सद्गृहस्थानीं संघाबद्दल दुजाभाव न ठेवतां, तसेंच नुकत्याच होऊन गेलेल्या निवडणुकीच्या प्रसंगीं मतभेदामुळें झालेल्या वाग्युद्धांत सदरहू धोरणाशीं विसंगत असा शब्दच्छल कोणाहीकडून झालेला असेल तर तो निवडणुकींतील चुरशीमुळें क्षणमात्र गढूळ झालेल्या वातावरणाचा परिणाम समजून जन्मास येऊन अद्याप नामकरणाशिवाय इतर कोणतेही संस्कार रीतसर न झालेल्या या संघरूपी बालकास त्याचा संसर्ग दोष न होऊं देतां; स्वतः सभासद होऊन मिळवील तितके ज्यास्त सभासद मिळवून हिंदु जनतेची इभ्रत, लौकीक व दर्जा वाढविण्याचें श्रेय संपादन करावें; अशी सर्व हिंदु नागरिकांपाशीं अत्यंत आग्रहाची अत्यंत कळकळीची व अत्यंत नम्रतापूर्वक विनति आहे.

वि॰ सूचना— घटनेंत प्रतिज्ञापत्राचा जो नमुना दिला आहे तो संस्थेच्या नियमाप्रमाणें कौंसेल्य कमिट्या स्थापन झाल्यानंतर उपयोगांत आणावयाचा आहे. अर्थात त्याच्या अगोदर होणाऱ्या सभासदांकरितां प्रतिज्ञा लेख निराळा असणें इष्ट होतें हें उघड आहे. ह्मणून तो गेल्या अंकाच्या पृ॰ ४ वर दिल्याप्रमाणें केला आहे.

आपले नम्र

[कार्यकारी मंडळ.]

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई.
सीताराम विश्वंभर केरकर.
भास्कर प्रतापराव सरदेसाई.
पुरुषोत्तम श्रीनिवास सुकेरकर.
आत्माराम गोविंद बोरकर.
शांताराम धर्माजी डांगी.
रघुनाथ अनंत भांडारी.
दत्तात्रय व्यंकटेश पै.

---

nha, assim como a derrota da lista *sabór sa*, quando se soube da sua *desistencia* e *inelegibilidade*, verdadeira ou falsamente *manifestados*

E' que o Prazer tantó dançou que acordou a dôr !

Que, pelo menos, agora, o dito Prazer se convença de que a India deixou de considera-lo seu idolo *proclamado* e mude de rumo que sempre havemos de estar-lhe ao lado. Pois não !

Pragatica Sangh

Lá porque um grupelho de hindus escreveu em qualquer *manifesto eleitoral* que este *sangh* não era de todos os hindus, por banda dos *Pragaticas* houve ferro e fogo mas sem razão.

¿Então pode haver no mundo que habitamos uma coisa que seja de *todos*, uma coisa de que todos possam tirar *partido* ao mesmo tempo ?

Se não, ¿ não é sem razão de ser tanto escarceu que se levantou em volta duma afirmação, de mais a mais, gratuita, duns cavalheiros , oportunistas que surgiram como cogumelos de epocas invernais ou antes caciques de tempos eleitorais ?

O *Pragatica Sangh não é de todos os hindus?* Seja; mas êle não obstante a desistencia do seu candidato, deu-lhe a este uma votação quasi igual a um quarto da que teve o candidato da lista adversa secundada por tantos propagandistas !

Inelegivel

O sr. Prazeres da Costa é *inelegivel*, na opinião de muitos advogados insuspeitos, diz-se

Inelegivel ele que elege ministros ?

Não o acreditamos !

ECOS & CRITICA

Perguntas inocentes

¿Porque é que o sr. Ministro das Colonias *candidato popular* (?) não respondeu á mensagem telegrafica dos vogais, tambem populares do C. L, pedindo a suspensão do decreto da equiparação, ele que tão prontamente respondeu á pretenção burocratica ?

¿Porque é que o sr. Prazeres, outro candidato *popular* (!) não empregou até hoje a sua valiosa influencia para reduzir o *deficit*, ele que só concorreu para o agravar, criando funcções desnecessarias, apenas para anichar, como por ai se fala, tanto *amigo, parente* e *visinho seu* ?

São perguntas que nos são feitas por alguns eleitores a quem os partidarios dos mesmos candidatos foram pedir votos, acentuando que eles acabariam com novos impostos, *deficit* e tudo o mais . . .

Ora, só temos que dizer-lhes que se enganaram com o numero da porta, pois quem os pode elucidar nessa *materia eleitoral* são os procuradores da lista *popular*.

Um dialogo eleitoral

— Oh amigo, você, custe o que custar tem de dar o seu voto á lista do Sr. Prazeres da Costa, se não quizer pagar mais impostos nem ver a India com *deficit*

— Pois, então, o sr. Costa vai acabar com tudo *isso* ?! Mas — franqueza franca — não lhe foi suficiente o longo periodo de dez anos para tal fazer, diga lá ?

— Ora oiça ! — mas isso fica entre nós — o sr. Costa durante o tempo a que se refere tinha de servir os seus por quem era apoquentado. E agora, como tudo está servido . . . á *tripa forra*, Sua exia. há de empregar toda a sua energia para *acabar com os impostos* e *matar* o *deficit* Entende ?

— Então você garante que de facto terminaram as apoquentações da sucia de *parentes, vizinhos* e *amigos* do sr. Auditor.

— Pois não, garanto-lhe sob palavra d'honra !

— Passe neste caso para cá a lista desse Messias Salvador.

De Constantino a . . . Celestino

Os que quatro dias antes trabalhavam a favor do sr. Constantino movidos como que por uma mola, voltaram-lhe, á ultima hora, as costas bandeando se para o acampamento do sr. *popular* ministro a quem, como se diz á boca cheia, ofereceram o lugar de senador.

Porque seria ?

¿Porventura aqueles senhores *patriotas* ignoravam que nesta hora *grave*, o unico que podia salvar-nos era o sr. ministro e souberam-no *só* quatro dias antes da realisação das eleições . . retardadas ?

Não respondemos, porque o publico não ignora o *porquê* de todas essas *reviravoltas* que longe de dignificar aviltam só.

वर्तमानसार

—काकोडें येथें पिकेटिंगला सुरुवात झाली असून दारूच्या विक्रीचें प्रमाण तेथें कमी व्हावयास लागलें आहे, असें एक वाचक कळवितात. आनंदाची गोष्ट !

—गोव्यांत ठिकठिकाणी गांधी टोप्यांचा व स्वदेशीचा प्रसार व्हावयास लागला असून 'साधी रहाणी व उच्च विचारसरणी' या तत्वाचें महत्व लोकांस कळावयास लागलें आहे. छान !

—प्रागतिक संघाचें स्वयंसेवक नवीन सभासद मिळविण्यासाठीं लवकरच फिरतीवर निघणार आहेत. लोकांकडून त्यांस हरतऱ्हेचें सहाय्य मिळेल, अशी आम्हांस पूर्ण उमेद आहे.

—सि. प्राजेरीस द कोस्त हे 'येन केन प्रकारेण' देपुताद निवडून आल्यामुळें, त्यांच्या निरपेक्ष मित्रांनीं फक्त मदिरापानीं शेंकडो रुपयांचा धुव्वा उडवून दिला ! मजा आला ! अगदीं असेंच !

भारत

गुरुवार श्रावण शु० १ दा १८४३

प्रगतिपथ आक्रमा !

आमच्या देशापासून किती तरी दूर असलेल्या युरोपांतील लोकांनीं इकडे येऊन हा देश पादाक्रांत केला व येथें आपलें राज्य स्थापून आपल्या सत्तेखालीं आम्हांला दडपून टाकलें; याचें इंगित काय ?

ह्या देशांतील लोकांच्या अंगीं राष्ट्रीयत्वाची भावना जशी असावयास पाहिजे तशी नव्हती व नाहीं, हें ह्या गोष्टीचें मुख्य कारण आहे.

गोमांतकांतील लोकांच्या ठायीं राष्ट्रीयत्वाची भावना कमी परंतु अभिमान पुष्कळ आहे. देशाभिमानाच्या ऐवजीं गोमांतकीयांच्या अंगीं कुलाभिमान व जात्याभिमान आहे. परंतु कुलाभिमान फाजील झाल्यामुळें रजपुतांच्या हातून व्हावें तसें देशहित झालें नाहीं व जात्याभिमान फाजील झाल्यामुळें पेशवाईत मराठ्यांचें पुष्कळ नुकसान झालें. आतां आपणापैकीं बऱ्याच लोकांना राष्ट्रीयत्वाची भावना उत्पन्न झाली आहे, परंतु फाजील जात्याभिमान अजून आपल्या अंगीं मुरून राहिलेला आहे. व त्यामुळें आपलें अनेक प्रकारें नुकसान होऊन आम्हांला हरएक तऱ्हेचे त्रास सहन करावे लागत आहेत.

जातीचीं बंधनें शिथील करून देशहित साधण्यासाठीं आज आपण कंबर बांधली पाहिजे. मी अमुक जातीचा आहें व गोमांतकाचें कल्याण साधण्यासाठीं मला तनमनधन अर्पण केलें पाहिजे, ही गोष्ट प्रत्येकानें हृदयांत बाळगिली पाहिजे.

मी हिंदू आहें, तो ख्रिश्चन आहे असा आमच्या मनांत द्वैतभाव पार उडवून देऊन बंधुत्वाचें क्षेत्र आपण वाढविलें पाहिजे. आपण सर्वजण एका देशाचे, एका राष्ट्राचें, एकाच पंक्तीचे आहों ही भावना नेहमी जागृत ठेविली पाहिजे. क्षुद्र रागद्वेष, क्षुद्र स्पर्धा, परस्परांतील जातिमत्सर इ० मत्सर बाजूला ठेवून हृदयाला जखडून धरणारीं, मनोवृत्ति आकुंचित करणारीं बंधनें तोडून टाकून खुल्या हवेंत संचार करण्याची इच्छा बाळगिली पाहिजे. डोळे बांधून घाण्याला जुंपलेल्या बैलाप्रमाणें आणखीं किती दिवस आम्हीं लहानशा जागेत चक्राकार फिरत राहणार ? इतर राष्ट्रें झपाट्यानें पुढें पाऊल टाकीत आहेत आमच्या शेजारच्याच ब्रिटिश हिंदी लोकांकडे पहा !

प्रगतीचा मार्ग आपल्यापुढें खुला आहे कर्तव्याची रेषा आपल्याला स्पष्ट दिसत आहे. तर चला, अंधारांतून आपण उजेडांत येऊं, निद्रावस्थेंतून जागे होऊं आणि आपल्या स्वार्थत्यागानें, विचारशीलतेनें, बाणेदार भाषणानें व उदार आणि थोर आचरणानें आमचें स्वातंत्र्य सर्वस्वी लुबाडणाऱ्यांना आम्हीं बायको माणसें नसून मर्द पुरुष आहों असें दाखवूं !

हर हर महादेव !

स्फुट विचार

परिसमाप्ति !:—कोणत्याहि राष्ट्राच्या जेव्हां परिसमाप्तीची वेळ येते, तेव्हां त्या राष्ट्रांत बेबंदशाही माजावयाची, अत्याचार व्हावयाचे, थोडक्यांत म्हटलें म्हणजे 'हम करेसो कायदा' हें तत्व प्रचलित असावयाचें व त्यामुळें बळी तो कान पिळी असें व्हावयाचें. ज्याच्या अंगांत बळ आहे त्यानें आपल्या शक्तीचा प्रभाव अत्याचार करण्यांत दाखवावयाचा. व जे अशक्त दीन दुबळे आहेत त्यांनीं धाय मोकलून हंबरडा फोडण्यापलीकडे ते बिचारे काय करणार ? हीं सगळीं चिन्हें कशाचीं बरें ? समाप्तीचीं ! सार्वभौम दुर्योधनाचें राज्य जाण्याचे वेळीं त्याच्या राज्यांत सर्वत्र बेबंदशाही व अत्याचार सुरू झाले; पेशवाईच्या अंतकाळींहि अशीच बेबंदशाही माजली व त्याच तऱ्हेची बेबंदशाही व अत्याचारानीं दुर्दैवानें सध्यां आमच्या राष्ट्रांत आपलें साम्राज्य ठोकलें आहे.

पुरावा:—'परवां मडगांवच्या आलेंहें पत्राच्या संपादकांस आमच्या सरकारच्या युरोपियन मिलटरी आफिसरांनीं मडगांव शहराबाहेर नेऊन मनांत यत्किंचितहि दया न बाळगितां कसा चोप दिला हें आतां सर्वश्रुतच आहे. त्यांनीं राज्यांत स्वस्थता राखावी व दंग्यांस आळा घालावा अशा या भक्कम पगार भक्षक लोकांकडून वरील तऱ्हेचे अत्याचार होणें म्हणजेच राष्ट्राच्या अंतकालची वेळ समीप येणें होय' असें एक लेखक म्हणतो.

राखरांगोळी करा !:—जर तुम्हांला अशा तऱ्हेचे अत्याचार करणें आहे तर कायदेकानू तरी कां केले ? सिव्हील, पिनेल अशीं कोडें करण्यांत तरी फुकटचा श्रम कां घेतला ? राज्य तुमचेंच आहे. तुम्हांला कोणाची भीति नाहीं की पर्वा. शक्तीच्या जोरावर आसुरी अत्याचार करीत मर्द राष्ट्रभर तुम्हीं पाहिजे तसा धांगडधिंगा घाला. प्रजेच्या दुःखाकडे बिलकूल लक्ष्य देऊं नका. डोईजडकरांमुळें प्रजेचीं डोकीं जरीं भूमीला टेंकलीं तरी त्याकडें बिलकूल नजर न देता तुमचे पगार मोठ्या प्रमाणानें वाढवा व त्याच्या भरपाईसाठीं लोकांवर आणखीहि भयंकर रीतीनें करवाढी करा. राज्यांत शांतता कधींहि राखूं नका. कोणालाहि न्याय मुळींच मिळूं देऊं नका. आणि शेवटीं अशा या सर्व तऱ्हेनें गांजलेल्या प्रजेस स्मशान भूमींत सुद्धां तुम्हीच घेऊन चला व राखरांगोळी करून टाका; असें दुसरा लेखक उद्गारतो.

बेबंदशाही:—सध्यां या राष्ट्रांत बेबंदशाहीचें साम्राज्य किती अवाढव्य पसरलें आहे ! कोणत्याहि गोष्टीला सीमा असते; परंतु, ह्या गोमांतकीय बेबंदशाहीला मुळींच सीमा राहिली नाहीं. इकडे जर का आमचें सरकार लक्ष्य देतें तर किती उत्तम झालें असतें ! प्रजेचीं दुःखें तर बाजूलाच राहोत. परंतु सरकार सर्वत्र नजर सारखी देत नसल्यानें बेबंदशाहीनें राष्ट्रांत आपलें साम्राज्य स्थापिलें असून त्यामुळें त्याला सुद्धां बराच धक्का लागेल, यांत शंका नाहीं, असें आम्हीं म्हणतों.

—श्री. निळकंठ विठ्ठल दळवी यांनीं प्रागतिक संघाच्या स्वयंसेवकांच्या यादींत आपला समावेश करून घेतला आहे.

cional do *Diario* por estes dois motivos principaes:-

1 ° porque vinha sem o seu *diz-se*; 2 ° porque parecia tendente a comprometer-nos diante do publico com o *Pragatica Sangh*. Se não fossem estes dois motivos não,nos apressariamos a dirigir certa áquele diario, desmentindo-o mesmo infundadamentado boato que de resto ficou reduzido ás suas justas propor çóes perante o resulado das eleições da assemblea da naturalidade de quem estas linhas escreve, assemblea em que o senador da nossa lista triunfou e a do deputado teve apenas uma minoria de 8 votos dos *estranhos* não obstante a sua desistencia e titanicos esforços da lista adversa.

¿Mas para que havemos de gastar cera com uma noticia, referente ás eleições que passaram para a historia ?!

O que outros dizem

O Conselho Legislativo votou por maioria que a regente da Escola Nacional fosse equiparada aos directores da Escola Normal, Instituto Comercial etc

Verdade é que esse cargo é duma certa responsabilidade, como todos os demais e como tal incluiram-na nesta classe, pondo de parte os argumentos bem fundados e irrefutaveis do sr. João de Figueiredo. Perguntou ele que habilitações necessarias eram exigidas para exercer competentemente aquele cargo, ao passo que a queles a quem a equiparavam tinham de se sujeitar a varios cursos e concursos.

Uns apoiaram-no e outros que descordaram, responderam que desde que ela tinha de fiscalizar tudo o que lá se passa, seria um absurdo vencer ela pagamento igual ou menos que os seus subordinados como por exemplo, professores primarios oficiaes, mas que nenhum documento comprobativo da competencia era-lhe *nessessaria* porque a lei na a exprimia a esse respeito.

Ela tem de ter categoria em dinheiro mais do que os seus subordinados ? Pois então por que é que não deve te-la tambem em competencia legalmente comprov[illegible] ? O dinheiro suprirá esta f[illegible] ?

II

Falou-se p[illegible] muito tempo, que os professores primarios, nesta onda de aumentos digo da equiparação iam ser condignamente remunerados. Mas, o monte pariu rato e isto é somente porque a sua classe é *numerosa* e por consequencia iria ferir gravemente o tesouro.

Parece, porem, que esses senhores que tiveram muita pena por tesouro não enumeraram os professores nem os compararam com tantos oficiais de exercito que sem necessidade alguma ao paiz estão andando só de trens e automoveis.

Estes tem de vencer mais porque algum dia tem de sacrificar a sua vida para a defeza da Patria e aqueles e só aqueles tem de dar bons filhos á patria, e nestas condições os professores deviam ganhar tanto como um alferes. ou ao menos um sargento.

Falaram muito os vogais,ele varam ao cumulo de sacrificios a sua ardua missão, descreveram em comoventes expressões a lamentavel sorte a que estão votados, mas em fim tudo isto terminou por um aumento insignificante, dando-lhes somente o suficiente para o *tabaco* e *mainata*.

Qual é o criterio seguido para esta medida ? Ninguem o disse. Será para eles serem economicos para eles não se inclinarem para o luxo ou quaisquer destas man festações da civilização que sendo vistas pelas crianças surgirá o receio de elas as imitarem ? Ou será porque em vista de *deficit* se sintam com a necessidade de os futuros cidadãos serem capazes de produzir mais e gastar menos,ao contrario do que se vê agora e de o professor ter de ensinar isto politicamente.

Viskva Bandhn

धर्म व आचार

(ले. श्री. गो. हेदे)

आमच्या हिंदुधर्मास [illegible] राजाश्रय नाहीं, व यामुळें तो अस्ति[illegible]ला नामशेष होऊं पहात आहे. याचें [illegible] हेंच कीं, आह्मास सध्या धर्माचे [illegible] आडकाठी करणारा कोणींच [illegible]वरून आह्मांकडून यथायोग्य रीतीनें धर्माचें पालन होत नाहीं; आह्मांस आज आमच्यावर परकी राजा राज्य करीत असल्यामुळें धर्माचे बाबतींत पूर्ण व्यक्तिस्वातंत्र्य आहे--यामुळें आह्मीं धर्माचे बाबतींत जें काय आह्मांस करावयास पाहिजे तें करतों. आह्मांस विचारणारा कोणी नाहीं. धर्मगुरु आहेत पण त्यानां [illegible] जुमानतो व विचारतो कोण? त्यांला राजाश्रय नसल्यामुळें ते कमकुवत होऊन असून नसून सारखेच आहेत. अशी त्यांची स्थिति. आह्मांस पाहिजे तशी आह्मीं धर्माचे बाबतींत ढवळाढवळ करावी, विचारतो आहे कोण ? एवंच आह्मांस दोन्हीं बंधनें नसल्यामुळें आह्मीं हिंदु लोक धर्माचे बाबतींत मोकळे व स्वतंत्र असून आमची स्थिति, गोरक्षक व दावें नसलेल्या गुराप्रमाणें आहे, ह्मणजे ज्या प्रमाणें गोरक्षक व दावें नसलेला बैल, तो मोकळा व स्वतंत्र असल्याकारणानें त्यास इकडे जाऊं किंवा तिकडे भडकूं, हें शेत खाण्यांस चांगलें किंवा तें शेत चांगलें, असें होऊन तो सैरा बैरा धांवत सुटतो तद्वत आमची स्थिति आहे. व अशी स्थिति झाली असल्यानें आह्मीं दिवसें दिवस धर्मभ्रष्ट व आचारभ्रष्ट (कर्मभ्रष्ट] होत चाललों आहों. व हेंच आमच्या अवनतीचें मुख्यतः कारण होय !

धर्माच्या योगानें उन्नति होते व धर्मविन्मुख झाल्यानें अवनति होते हें प्रत्येकानें लक्षांत ठेविलें पाहिजे. हा आमचा हिंदुस्थान देश (आर्यावर्त) इंग्लिश फ्रेंच पोर्तुगीज, वगैरे युरोपियन ख्रिस्ती धर्मानुयायी लोकांच्या स्वामित्वाखालीं गेल्यानें त्यानीं आपापल्या राज्यबळकटी करितां ह्मणा किंवा आपापल्या धर्माचा प्रसार होण्याकरितां ह्मणा, येथील पुष्कळ लोकांस जबरीनें किंवा पैशांची लालूच दाखवून बाटवून सोडिलें व स्वधर्मी बनविलें ! यांत वास्तविक रीत्या एतद्देशीय लोकांचा कांहीं दोष नव्हता; कांकीं, एक तर विधर्मी लोकांपासून बचाव करणारा हिंदु राजा नव्हता व राजा नसल्यामुळें धर्मगुरु अगदीं कमकुवत झाले होते! २ रें आधीं पोटोबा नंतर विठोबा या ह्मणीप्रमाणें अगदीं जे गरीब होते, ते पोटाकरितां द्रव्यलालसेनें स्वधर्मावरती तिलांजली देऊन निरुपायानें परधर्मांत शिरले. नंतर कांहीं काळानें स्थिरस्थावर होऊन शांतता झाल्यावर प्रत्येकास आपापल्या धर्माप्रमाणें वागण्यास किंवा बरा वाटल्यास स्वखुषीनें दुसरा कोणताहि धर्म स्वीकारण्यास मोकळीक मिळाली. व जो तो धर्माचे बाबतींत स्वतंत्र झाला ! तेव्हां पासून आजपर्यंत आह्मीं धर्माचे बाबतींत फार अनिष्ठ अशी सुधारणा नव्हे कुधारणा करूं लागलों आहों !

आह्मीं जर हिंदुधर्मी आहों; व आह्मांस जर हिंदु [आर्य] ह्मणवून घेण्यास भूषण वाटतें, तर आह्मीं आमचा सनातन धर्म अवश्यमेव पाळिला पाहिजे. व हें आमचें मुख्य कर्तव्य आहे; व यांतच आमचा पूर्ण अभिमान आहे ! मग तो कसाहि ह्मणजे बरा, किंवा वाईट असो, तो धर्म आणि त्यांत सांगितलेलीं कर्मे आह्मीं पाळिलीं पाहिजेत. पहा ! ख्रिस्तियन लोक, जे आमच्या पेक्षां सर्व बाबतींत पुढें गेले आहेत, व जे आमच्यावर आज स्वामित्व गाजवित आहेत ते सुद्धां जर आपला धर्म व त्यांत सांगितलेलीं कर्मे पाळीत आहेत, तर आह्मीं जे सर्व बाबतींत अज्ञानी व दुसऱ्यांवर अंमल गाजविण्याचा तर सोडा, परंतु आह्मीं आमचेच स्वतंत्र नसून पारतंत्र्यांत कुजत पडलों आहों त्यानीं आपला धर्म व त्यांतील कर्मे पाळूं नयेत, हीं खरोखरीच दुःचिन्हें आहेत ! आह्मांस आतां धर्मावांचून तारणारा कोणी नाहीं. धर्म व त्यांतील कर्मे पाळूं तरच सर्व प्रकारें आमचा तरणोपाय आहे. व यास प्रत्यक्ष उदाहरणें आमच्याच प्राचीन पुराणादि प्राचीन व अर्वाचीन इतिहासांत पुष्कळच आहेत ! पहा, आह्मी आजच कांहीं पारतंत्र्यांत नाही आहोंत, तर पूर्वींही असेच होतों ; म्हणजे आज जर आम्ही ख्रिस्तीयन लोकांच्या अमलाखालीं आहों, तर पूर्वीं ही असेच मुसलमान लोकांच्या स्वामित्वाखालीं होतों; व तेव्हांची धर्मसंबंधीं व राजकीय परिस्थिति याहून फारच बिकट व त्रासदायक अशी होती.

मुसलमान लोक फारच धर्मवेडे असल्याकारणानें त्यानीं पुष्कळ लोक, जुलमानें बाटवूनी आपल्यां धर्मात घेतलें! तसेंच मुसलमान धर्मांत येण्याकरितां द्रव्याची फार लालूच दाखविली. ! लोक राजकीय व धार्मिक बाबतींत फार गांजून गेले ! भयंकर जुलूम माजला ! तरी लोकांनीं स्वधर्म [सनातन] न सोडून उलट जितका मुसलमान लोक राजकीय व धार्मिक बाबतींत त्रास देऊं लागले तितकें लोकांनीं मन खंबीर करून पूर्वी पेक्षां अधीक धर्माची कास धरून व त्यांतल्या कर्माप्रमाणें कडक रीतीनें वागून प्राप्त परिस्थितीशीं तोंड दिलें ! उदाहरणार्थ— एकनाथ महाराज एकदां नदीवर स्नान करून परत येत असतां, एक मुसलमान सहज लीलेनें ह्मणा, किंवा हिंदु ह्मणजे यःकश्चित अशा समजानें ह्मणा, किंवा मुद्दाम त्यांस विटाळ करण्याकरितां ह्मणा त्याच्या अंगावर थुकला; व पुढें काय होतें, याची मौज पाहत राहिला ! (चालू

गर्वांचें घर खालीं !

प्रागतिक संघाचा अर्जाचा नमुना पहावा

रिकामा डौल !

(कवि आर. पी. हेदे; शिरवडें)

वर वर छाती करुनि चालसी वृथा तुझा कां डौल !
ठाउक सकलां तुझें कुक्कुटा, जीणें मातीमोल !
गर्वें फुगसी कल्पुनियां का आपणांसि खगनाथ ?
पाहों दे तर ,मारिं भराऱ्या स्वच्छंद गगनांत !
वणवण फिरसी दिनभरि तव उकीरड्यावरी भक्ष्य !
भावी दुःखद कालावरती जाई न तुझें लक्ष्य !
एक दिनीं कापील तुझा बा धनी चरचरा गळा !
त्याच दिनी होइल तुझा तो जन्माचा सोहळा !
परि तुज पाहुनि मज कां व्हावें दुःख असें अनिवार ?
सुज्ञ आह्मि जन किती दाबितों तुझ्यापरी बडिवार !
स्वत्वा विकुनी संतत खातों परकीयांची लाथ !
पूर्णानुभवें जागृत झाला इंदिरासुत रघुनाथ.

आजच्यां अंकाच्या चौथ्या पृष्ठावर

येत्या अंकांत प्रागतिक संघाची जाहीर विनंति प्रसिद्ध होईल. तिकडे सर्वांनीं लक्ष्य पुरवावें.

प्रागतिक संघाचे उमेदवार डॉ. फ्रोइलान दे मेलु यांस प्राजेरीस मिळालेल्या मतांपेक्षां निम्यापेक्षां थोडी कमी मिळाली. प्रागतिक संघाचा जय ! झाला ह्मणावयास हरकत नाहीं.

ANUNCIO

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 º oficio que este assina vai ser vendido em hasta publica á porta do tribunal judicial da comarca, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 5 mez do Agosto, pelas 12 horas, o direito a 3a parte dô predio rustico denominado "CAREAMOLA" da cultura de arroz, coqueiros e outras arvores fructiferas, sito em Bali da Freguesia de Cuncolim avaliada em 400:00:00, discrito inteiro na Conservatoria do registo predial desta comarca sob o numero 15989 a f, 33v do livro B 44 e matrisado sob o nº 125 e penhorado nos autos de execução de sentença que Luiz Pedro Rodrigues vulgo José, de Assolnã move a Gurguró Folo Dessai e mulher, de Bali sendo que a venda será feito pelo preço superior ao da avaliação. Para esta' arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os co-proprietarios e quinhoeiros nos termos e para os fins de lei e a contribuição de registo correrá inteira a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem 4 de Julho de 1921

O Escrivão de direito

Aires Manuel Barreto

2a. vez) Verifiquei

L. J. de Souza

COMUNIDADES DAS ALDEIAS AMBAULIM, CUSMANE E QUEPEM

Nos dias 29, 30 e 31 do mez corrente pelas 15 horas irão á praça as avenças da despeza anual das sobreditas comunidades respectivamente, nas casas das suas sessões.

Aos 15 de Julho de 1921

O escrivão

Subraia Sinai Sirvoicar

COMUNIDADE DO TOROFO DE MOCORNEM

A arrematação das avenças da receita trienal de 1922 a 1924 e da despesa anual de 1922, terá logar no dia 30 do corrente, pelas 16 horas no local das sessões

Aos 16 de Julho de 1921

O Escrivão

RamacrisnaAnantaNadcornim

COMUNIDADD DE CACORA

Vão á praça as avenças da receita e despeza annal de 1922 da sobredita Comunidade no dia 29 do corrente pelas 15 horas no local das sessões

Aos 16 de Julho de 1921

O escrivão

Utoma P. Sinai Odarcar

COMUNIDADE DE GHIC-XELVONA

A arrematação das avenças de depeza anual de 1922 terá lugar no dia 30 do corrente pelas 16 horas no local das sessões da sodredita comunidade.

Aos 16 de julho de 1921

O escrivão encarregado

Utoma P. Sinai Odarcar

COMUNIDADE DE XELVONA

Arrematação da receita trienal de 1922 a 1924 e da despeza anual de 1922 da sobredita comunidade terá legar no dia 31 do corrente pelas 15 horas no local das sessões

Aos 16 de julho de 1921

O escrivão encarregado

Utoma P. Sinai Odarcar

A arrematação trienal das avenças de receita do trienio de 1922 a 1924 e anual de depeza do ano de 1922, das comunidades de Queddem, Naqueri e Quitol, terà logar nos dias 29, 30 e 31 do corrente, respetivamente, pelas 12 horas, nos logares das suas sessões.

Aos 18 de Julho de 1921

O Escrivão das Comnnidades

Manguexa Naique

em nome dos habitantes do concelho de Quepem, quando a mesma *mensagem* telegrafica não representa senao a da ilustre pessoa do dito advogado.

E', portanto, falso tal télegrama eleitoral, falsidade que é...disculpavel... ! Pois não !

O que outros dizem

Equiparando ..

Não se compreende facilmente o que seja a tal equiparação se veio para o nosso bem, se para o mal

Se a par da equiparação dos vencimentos fôr equiparada a receita á despeza sem aumento de impostos ai ! que belo não será! Quanta alegria não dominará o semblante do povo! Mas ai! Infelizmente isto é, puramente, um sonho que só Deus sabe quando terá a rialidade

Unica coisa que se pode concluir desta equiparação ê que, desde o momento que a Metropole com' o gesto magnanimo proprio de si, conferiu nos, sem nenhum esforço nosso esse regio e democratico, caraterizado pelo *liberdade, igualdade e fraternidade* como tambem a descentralização administrativa para o *cumulo* da nossa *felicidade* (para inglez ver) ela consequentemente, julga-se com o pleno direito de dirigir as nossas finanças, obrigando-nos a aguentar sem tugir nem mugir toda a *cabazada* de decretos e aumentos de vencimentos sucessivos e desta maneira tolhendo-nos a liberdade de equiparar-nos a si igual e fraternalmente ao menos quanto ao *deficit* ê emprestimos

Não ê verdade ?! Pois não !

A nossa lista

DEPUTADO
Indalencio Froilano de Melo
MÉDICO

SENADOR
Augusto de Paiva Bobela Mota
OFICIAL DA ARMADA

Prazeres da Costa

E' para o deputado !!! Valha-nos Deus ! Ainda não estão fartos dos prazeres experimêntados tantos anos com a representação sucessiva daquele patriota dos quatro costados ?

Basta, senhores, que vamos esprimentar qualquer outro precisamenue, pelo menos para ver se pondo á costa o Prazer que virou ingratamente as costas exactamente a quem deveu tanto a sua fama nos guie pelo caminho do progresso defendendo no Parlamento os interesses do nosso paiz com todo o desinteresse e desassombro.

Não falem mais daquele homem, que o deixem socegado agora, com a sua Auditoria a gozar o prazer de ter servido á tanta gente de costas quentes e a viver numa situação permanentemente contente!

V. B.

A ultima hora.

Do sr. Presidente do Comicio de Margão recebemos o seguinte telegrama:-

Comicio *Margão* hoje representado povos india solicitou presidente republica. ministerio ministro colonias seja sustado lançamento novos impostos agravamento existentes enquanto não suba representação que vai elevar acerca estado economico precario paiz ponto comunicou pedido governador rogando seus bons oficios sentido atender pedido.

धर्म व आचार

(ले. श्री. गों. हेदे)

अशांत एखादी आपली चाल सोडून परकीयांची चाल जीपासून फारसें नुकसान होणार नाहीं अशी व जी आपल्या चाली पेक्षां फार भिन्न नाहीं, अशी-स्वीकारली असतां एखादे वेळीं चालेल, परंतु आचाराची मात्र तशी गोष्ट नाहीं. आचार हा धर्मास सोडून रहात नाहीं, व तो त्याचें निशाण-चिन्ह-द्योतक आहे. एखादा धर्म नाहींसा व्हावा तेव्हांच त्याचा आचार नाहींसा होईल. तसेंच जर अमुक आचार नाहींसा होईल तर अमुक धर्म नाहींसा होणार. अमुक आचार राहिला तर अमुक धर्म राहिला. असाच अमुक धर्माचा व आचाराचा संबंध आहे. धर्म बदलावा तेव्हांच आचारांत बदल होईल. तत्पूर्वी आचारांत बदल होणें शक्य नाहीं त्याप्रमाणेंच आचारांत बदल झाला तर लगेच धर्मातही बदल झाला म्हणून समजावें. आचार धर्माचें निशाण-द्योतक असल्यानें आचारावरूनच अमुक धर्म म्हणून ओळखतां येतो हें मागें सांगितलेंच आहे. तेव्हां धर्माचें जें द्योतक निशाण--आचार, तें जर बदललें तर धर्म ही बदलला ! अमुक आचारावरून, अमुक मताचा, अमुक धर्माचा अमुक मनुष्य व धर्म आहे असें ओळखितां येतें. नाहीं तर सर्व धर्म सारखेच व तें कसें हें मागें सांगितलेंच आहे; तरी त्या विषयीं पुन्हां उदाहरण देऊन स्पष्ट रीतीनें सांगतों. प्रत्येक राज्याचें, त्याचें द्योतक असें एक निशाण असतें. व ह्या निशाणावरूनच त्या राजाचें अस्तित्व समजतें. तें निशाण जर नसतें तर अमुक राजाचें अमुक राज्य हें समजण्यांत आलें नसतें व जगांतील सर्व राष्ट्रें एकच भासतीं; पण असें नाहीं. प्रत्येक राष्ट्राचें निशाण निराळें असल्यानें, अमुक अमक्याचें राष्ट्र हें ओळखतां येतें. व ह्या निशाणाची किंमत फार असते. लढाईच्या वेळीं ह्यावरच लढाईची सर्व मदार असते. ह्याच्या रक्षणास पुष्कळ सैन्य असतें. व तें कलेंही करून शत्रूच्या हातीं जाऊं देत नाहींत. जीव देतील पण निशाण जाऊं देणार नाहींत. व शत्रु आपल्या हजारो लोकांचा नाश करवून तें मिळविण्यासाठीं परिश्रम करितो. इतकें हें कशासाठीं, तर तें राज्याचें द्योतक आहे म्हणून. निशाण गेलें तर पराजय झाला म्हणून समजतात. इतकी त्याची किंमत आहे.

पोर्तुगालांत मोनार्की (एक राजसत्ता) असताना त्या राजसत्तेचें जें एक निशाण होतें तें त्या-एकराजसत्तेचें द्योतक होतें. व हें निशाण तेथें फडकत असे तों पर्यंत पोर्तुगालांत एक राजसत्ता आहे, असें मानण्यांत येत होतें. परंतु जेव्हां का निशाणांत फरक झाला तेव्हां, ते, ज्याचें द्योतक होतें, त्या एकराजसत्तेंतही फरक झाला; म्हणजे जसें तें निशाण बदललें, तशीं राजसत्ताही बदलली. राजसत्ता नाहींशी झाली तसें तिचें द्योतक जें निशाण तेंही नाहींसें झालें व त्या जागीं दुसरी सत्ता [लोकसत्ता] अस्तित्वांत आल्यामुळें तिचें द्योतक असें दुसरें नवीन निशाण निर्माण झालें ! म्हणजे मोनार्की व मोनार्कीचें निशाण ही नाहींशी होऊन, त्या जागीं रेपुब्लिक व त्याचें निशाण हीं उत्पन्न झालीं. असाच धर्म व आचाराची गोष्ट आहे, म्हणजे अमुक धर्म नाहींसा व्हावा तेव्हां त्याचें द्योतक, जो आचार तोही नष्ट होतो; असेंच उलट बाजूनें; म्हणजे जेव्हां आचार नाहींसा व्हावा तेव्हांच त्याचा मूळभूत जो अमुक प्रकारचा धर्म तोही नाहींसा होतो. कारण आचार, हे एक धर्माचें अंग असून शिवाय तें त्याचें निशाण आहे.

धर्म जिवंत व सुरक्षीत राहण्यास त्याचा आचार पाहिला पाहिजे; व तरच तो सुरक्षीत राहतो; नाहीं तर मृतप्राय होतो, हें आणखी पुनः पुनः सांगण्याची जरूरी नाहीं.

धर्म जिवंत व सुरळीत राहण्यास, तो चालू असण्यास, त्याचा प्रसार होण्यास आणि त्याचें रक्षण व पालन होण्यास जसा त्या त्या धर्माचा धर्माध्यक्ष पाहिजे असतो त्या प्रमाणेंच त्या त्या धर्माचा, त्याला पुष्टी व बळ देण्यासाठीं राज्याध्यक्ष ही पाहिजे असतो. धर्म हा त्या धर्माच्या समाजावर अवलंबून असतो; आणि हा धर्म व त्या धर्माचा समाज ह्यांवर देखरेख ठेवण्यासाठीं त्या धर्माचा धर्माध्यक्ष पाहिजे असतो. व ह्याला, धर्माचे कामीं पुष्टी व बळ देण्यासाठीं त्या धर्माचा राज्याध्यक्ष असावा लागतो. येणेंकरून धर्मास पुष्टी व बळ मिळून त्याचा ज्यास्त प्रसार होतो.

समाज हा धर्म पाळणारा असतो; धर्मगुरु, हा धर्म, व त्या धर्माचा समाज याना चालविणारा असतो; व तद्धर्मी राज्याध्यक्ष हा त्या धर्मावर, समाजावर, धर्मगुरूवर व राज्यावर देखरेख करणारा असतो. एवंच धर्मास, समाजाची व समाजास, धर्माध्यक्षाची व राजाध्यक्षाची फार आवश्यकता आहे. ह्यां पैकीं एक काहीं नसल्यास सर्व विस्कळीत होऊन त्यांचें मग कांहींच्या कांहीं होतें व असेंच कांहीं सध्या आपल्या हिंदु धर्माचें झालें आहे व तें असें: सध्या आपल्या सनातन धर्मास सनातन धर्मी राजाश्रय नाहीं. इतर धर्मास तद्धर्मी राजाश्रय आहे, म्हणजे त्यांतील राजा व प्रजा हीं एक धर्मानुयायी आहेत. उदाहरणार्थ—सध्य युरोपांत ख्रिस्ती धर्म प्रचलीत आहे, आणि तेथील राजा व प्रजा हीं ख्रिस्ती धर्मीच आहेत. कोणताहि धर्म असो. त्यास तद्धर्मी राजाश्रय असल्या-वांचून त्यास बळकटी व तो यथायोग्य रीतीनें पाळण्यांत येणार नाहीं. सध्या राजाश्रय असलेले धर्म चांगले अस्तित्वांत असून ते सर्व ठिकाणी एकसारखे जोरानें फैलावत आहेत.

मुंबईचें पत्र

मुंबईचें पत्र म्हणजे केवळ मुंबईसमाचाराचें बातमीपत्र नसून मुंबईहून पाठविलेलें पत्र समजायाचें. ब्रिटिश हिंदुस्थानांत मातृभूमीच्या उद्धारार्थ ज्या ज्या चळवळी होतात व ज्या गोमांतकाच्या उन्नत्यर्थ मार्गदर्शक माझ्या अल्पमतीला वाटतील त्यांचें यथातथ्य पक्षभेदरहीत निवेदन करणें हें ह्या पत्राचें मुख्य धोरण राहील, व इतरहि गौण गोष्टी मुळींच कळविणार नाहीं असें बंधन प्रस्तुत लेखक स्वतःला घालून घेऊं इच्छीत नाहीं.

तूर्त ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील जनतेचें कर्णधारत्व महात्मा गांधींकडे गेल्यापासून अनेक चमत्कार घडूं लागले आहेत. म. गांधींनीं बिजवाडा कार्यक्रमांतील पहिली प्रतिज्ञा पुरी केली. लेखकानें मुंबईंत ता. ३० जूनला पाय ठेविला. तो दिवस ब्रि. हिंदुस्थानांतील राजकारणाच्या इतिहासांत सुवर्णाक्षरानीं नमूद करण्यासारखा होय. शहरांत दिवसा व रात्रौ सारख्या सभा चालू होत्या. म. गांधींची प्रतिज्ञा पार कशी पडेल ह्याच एका गोष्टीकडे जनतेचें लक्ष लागून राहिलें होतें. सुमारें ८१ लाख जमले. त्या दिवसाच्या दैनिक पत्रांत बंगालचा नंबर बराच खालीं; पण बॅ. दासांकडून बंगाल्यांत २५ लाख जमल्याची तार आली. बंगालचा नंबर दुसरा लागला व म. गांधीचीहि प्रतिज्ञा पार पडली. हा फंड गोळा करतांना घडलेल्या कांहीं मौजा लिहिण्यासारख्या आहेत कुलाबा श्रीनवर म. गांधी व इतर बसले होते त्या कापसाच्या गठ्ठ्याचे लिलावांत ९००० रु. आले. दुसऱ्या एका सभेंत गांधी ज्या खादीच्या तुकड्यावर बसले होते त्याचे ५०० मिळाले. एका सभेंत महात्माजीनीं सांगितलें, "एके दिवशीं माझी पत्नी खादीचें पातळ नेसून स्वयंपाक करण्यास अडथळा येतो म्हणून कुरकुरूं लागली मी म्हटलें, वाटेल तर मी स्वयंपाक करीन, पण खादी नेसलीच पाहिजे" अशा अनेक गोष्टी आहेत; पण विस्तार भयास्तव लिहीत नाहीं.

आतां म. गांधींनीं आपला मोर्चा गिरणीवले, कापसाचे व दारूचे व्यापारी यां. जकडे वळविला आहे. गांधींनी गिरणीवाल्यांस उद्देशून भाव कमी करण्यास्तव एक पत्र लिहिलें व दुसऱ्याच दिवशीं परकीय कापडाचा व्यापार न करण्याबद्दल कापडव्यापाऱ्यांस एक पत्र लिहिलें. श्रीमंत व मध्यम स्थितींतल्या लोकांनीं चरकावर काढलेल्या सुताचा हातमागावर विणलेला कपडा वापरावा अशी गांधीची आशा आहे. स्त्रियांनीं परकीय कापडांनीं आपलें शरीर विटाळूं देऊं नये अशी त्यानां म. नीं विनंति केली आहे. आगष्ट १ ल्या तारखे पर्यंत—लो. च्या निधनतिथीपर्यंत—देशांत स्वदेशीचा प्रसार करण्याची त्यांनीं दुसरी प्रतिज्ञा केली आहे. ती प्रतिज्ञा पार पाडण्याकरितां ते कापडवाल्यांच्या भेटी घेऊन त्यांस परकी कपड्याचा व्यापार न करण्यांविषयीं विनवण्या करीत आहेत.

दारूचाहि प्रश्न म. नीं हातांत घेतला

ANUNCIO

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2º oficio que este assina vai ser vendido em hasta publica á porta do tribunal judicial da comarca, situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 5 mez do Agosto. pelas 12 horas, o direito a 3a parte dô predio rustico denominado "CAREAMCLA" da cultura de arroz, coqueiros e outras arvores fructiferas, sito em Bali da Freguesia de Cuncolim avaliada em 400:00:00, discrito inteiro na Conservatoria do registo predial desta comarca sob o numero 15989 a f, 33v do livro B 44 e matrisado sob o nº 125 e penhorado nos autos de execução de sentençaque Luiz Pedro Rodrigues vulgo José, de Assolnã move a Gurguró Folo Dessai e mulher, de Bali sendo que a venda será feito pelo preço superior ao da avaliação. Para esta arrematação são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os co-proprietarios e quinhoeiros nos termos e para os fins de lei e a contribuição de registo correrá inteira a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem 4 de Julho de 1921

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
L. J. de Souza

धी किंग ऑफ टी–चाहाचा राजा.

प्रत्येक डब्याची किंमत १ रुपया. पोष्टेज शिवाय

१ लक्ष रोख रुपयांचीं बक्षीसें

१ लें बक्षीस—	२४ डबे घेणारासाठीं	रु. ४०,०००
२ रें बक्षीस	१२ डबे घेणारासाठीं	रु. २५,०००
३ रें बक्षीस	६ डबे घेणारासाठीं	रु. १५,०००
४ थें बक्षीस	४ डबे घेणारासाठीं	रु. १०,०००
५ वें बक्षीस	३ डबे घेणारासाठीं	रु. ४,०००
६ वें बक्षीस	२ डबे घेणारासाठीं	रु. ३,०००
७ वें बक्षीस	१ डबा घेणारासाठीं	रु. २,०००
८ वें बक्षीस	१०० गिऱ्हाईक करून देणारासाठी	रु. १,०००

हीं बक्षीसें जसे डबे खरेदी कराल त्याप्रमाणें प्रत्येकांस खात्रीनेंच मिळतील. मागवा.
... बक्षीस तिकिटासह पाठविण्यांत येतात.

रेडी प्राइझ धी. कींग ऑफ टी डब्याची किंमत १ रु. पोष्ट खर्च निराळा.

प्रत्येक डब्यांतून (हिऱ्याची अंगुठी, सोन्याचा छेडा, सोन्याची अंगुठी, सोन्याची बांगडी, चांदीचा छेडा, खिशांतील घड्याळ, रेशमी रुमाल, फॅन्सी रुमाल फाउन्टन पेन, फॅन्सी छेडा वगैरेवगैरेपैकीं) एक वस्तु खात्रीनेंच बक्षीस मिळेल.

विशेष माहिती पत्रद्वारें अगर समक्ष दिली जाईल.

वी. केसरकर अन्ड को;
एक्स पोर्टर्स अन्ड इंपोर्टर्स
मडगांव–गोवा

गोव्यांचे सोल एजंट

माल चोख किंमत रोख

तुह्मांला सुंदर खुर्च्या
निरनिराळ्या रंगाचीं सुंदर टेबलें
तऱ्हेचीं मंगलुरी कौलें व घराचें कोणतेंहि सामान
पाहिजे असल्यास

गोविंद भिकू पऱ्हेकिर

यांच्या कांदोळी–बार्देस येथील कारखान्यांत खरेदी करा

सुबक काम ! **माफक दाम !**

टीपः—कुशल सुताऱ्यांस लायकीप्रमाणें भरपूर पगार देऊन सदहू कारखान्यांत नोकरीवर ठेवण्यांत येतें. गरजूनीं खालील पत्त्यावर अर्ज करावा.

गोविंद भिकू पऱ्हेकर.
कळंगूट–बार्देस.

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजा —गोवा.

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीसाठीं खालील पत्त्यावर पत्रव्यवहार करावा.

... केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट 4 कुंडई–गोवा

पी. व्ही विर्जिनकर यांची

आयुर्वेदिक फार्मसी

मडगांव-गोवा

आमच्या फार्मसींत सर्व प्रकारच्या देशी वनस्पती, भस्में रसायनें, मात्रा, गुटिका, चूर्णे, आसवें, अरिष्टें, पाक, अवलेह, तेलें वगैरे उत्तम औषधांचा संग्रह असून फारच माफक दरानें देण्याची व्यवस्था केली आहे,

त्याचप्रमाणें, बालामृत, सार्सापरिला, अमृतांजन, शाई, दंतमंजन सुवासिक काफी, वगैरे महत्वाचे, व नित्युपयोगी पेटंट जिन्नस येथें मिळतील.

गैरसोय दूर झाली !

पणजी येथील कोणत्याहि सरकारी कचेऱ्यांतील, कोर्टातील, हायकोर्टातील (रेलासांव) तसेंच पोर्तुगालच्या कोणत्याहि वरीष्ठ कोर्टातील कामें

आ. शिज गोमिस पेरेर
श्रीधर कामत शंखावळकर
व्यंकटेश वि राव सरदेसाई
वकील व सालिसिटर्स

यांच्या नवीनच स्थापलेल्या ऑफिसांतून अत्यंत चोखपणानें योग्य वेतन घेऊन केलीं जातात. अनुभव घ्या व नाहक प्रवास खर्च वांचवा ! सर्व तऱ्हेचा पत्रव्यवहार खालील पत्यावरः—

व्यंकटेश वि. राव सरदेसाई
पणजी–गोवा.

शेतकी सल्लागार आणि कमिशन एजंट

सहस्त्रबुद्धे आणि कंपनी

सोलापूर

आमचेकडे शेतीसंबंधीं (बागाईत व जिराईत) सर्व प्रकारची व उत्कृष्ट औतें, यंत्रें, खतें आणि बिंबियाणीं मिळतात. किंमती पत्रक व माहिती पत्रकें मागवा.

सूचना— आह्मीं सोलापुरी गिरणींतील मजबूत आणि टिकाउ धोतरजोडे चादरी, सटींगचे व चेकडे कापड— गिरणींतील व हातमागावरील निरनिराळ्या प्रकारांची टिकाऊ, पक्या रंगाची, भरपूर लांब रुंद अशी सुती, गर्भ रेशमी व रेशमी लुगडीं फारच किफायतशीर भावांत पाठवूं. एकवार अनुभव घेणें. हातमागा संबंधानेंहि सर्व माहिती देऊं.

Pelo juizo de direito da comarca de *Quepem* no cartorio do escrivão do 1º oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando a Sabino-*Maria* dos Reis Cota, de Sarzorá de Salcete. ora ausente em Darselam, Africa Inglesa, em parte incerta para no praso de *10* dias, findos os referidos 30 dias pagar juntamente com outros já titados a Roque João Pedro Furtado de Chinchinim o capital de 6:005 rupias e 2 tangas constante da escritura de 20 de Agosto de 1916, lavrada nas notas do tabelião interino de Salsete, *Roque* Carmo de Souza, no livro nº 309 a folhas 19 verso te 20 verso, juros desde 20 de Agosto de 1917, os vencidos á taxa dobrada e os vinceados a razão de cinco rupias e doze tangas por cada cento de rupias com disconto das duzentas e cincoenta rupias pagas em bate sob pena de serem penhorados os bens sobre que foi registada a hipoteca. O que para ser publico se expediu este.

Quepem, 16 de Agosto de 1920.

O escrivão de direito do 1
Manuel José Sebastião

Verifiquei
O juiz de direi
M. do Quadr

DESFAZENDO PALOES

A candidatura popular do Dr. Froiláno de Melo garante já triunfo completo. De todos os pontos do Estado da India estamos, num crescendo vertiginoso, recebendo cartas em que se promete apoio incondicional á candidatura Melo.

Como porem na ocasião das eleições multiplicam-se palões, houve tambem desta vez e quem sabe quantos haverá até a data das urnas falarem-alguns, sendo um de que o nosso candidato disistiu ou vai disistir da apresentação de sua candidatura.

E' falso êsse palão, desfazendo-se mais facilmente do que uma bola de sabão; pois somos senhores de documentos recentes e autenticos que representam desmentido formal á imaginaria disistencia, inventada *pro domo sua*, por mal intencionados pescadores de aguas turvas!

O sr. Dr. Froilano de Melo não disiste da sua candidatura, como o não fazem tambem os que a apresentaram. Tenham disto todos certesa matematica!

Outro palão que os mesmos pescadores fizeram circular é que a candidatura Melo é oficial.

E' igualmente disituido de fundamento, pois a mesma candidatura é, por excelencia, popular, o que de resto indica, claramente, a circunstancia de a estarmos apoiando com todo o calor, nós que andamos afastados da faustosa e potente burocracia.

Ninguem, portanto, tenha duvidas a êsse respeito.

A' urna, pois, por Froilano de Melo.

Suplemento ao Bharat nº 15, Quepêm 8-7-921

A' URNA, ELITORES!

A' urna, por Froilano de Melo!

A' medida que se aproxima o dia das eleições, uma chuva copiosa de adesões de todos os pontos vai tornando cada vez mais viçosa a arvore da candidatura Melo, apoiada pelo *Pragatica Sangh*

O indiferentismo que ontem se notava, transformou-se hoje no mais vivo interesse, quando se soube que o sabio Froilano de Melo apresentara a sua candidatura para deputado, o que já indica feliz prenuncio da nossa victoria.

Entretanto os noveleiros estão desempenhando, piedosamente, o gratuito oficio de propalar atoardas...absurdas.

Não façais, cidadãos, caso de tais balelas que visam unicamente a fins inconfessaveis.

Cidadãos, tende a certesa de que o nosso candidato, candidato popular, medico como é, saberá dar pronto remedio a todos os males que atrofiam o levantamento moral e economico do nosso Paiz, fito para que devem convergir as nossas aspirações.

A' urna, pois, cidadãos, pôr Froilono de Melo, gloria da Sciencia e ornamento da elo quencia!

A' urna!!

Supt, nº. 2 ao *Bharat* nº 15 de 11/7/1921

COMUNIDADE DE ASSOLDA

No dia 25 do corrente pelas 17 horas no lugar das suas sessões proceder-se há á arrematação das aven. as da receita para o trienio desde 1922 té 1926 do referido Pagode. As condições da arrematação estarão patentes no acto de arrematação Aos 12 de Julho de 1921 O escrivão da mesa

Rāmachondra V. Sinai Assoldencar

Visto O prudente

Panduronga R. Rauta

इकडे लक्ष्य द्या!

येत्या २४ तारखेस होणारा निवडणुकीचा समारंभ अनेक दृष्टीनीं हिंदूंना महत्वाचा असून, त्या दिवशीं हिंदूंच्या ऐक्यशक्तीचें मोजमाप केलें जाईल, हें प्रत्येक हिंदूनें लक्ष्यांत ठेविलें पाहिजे. हिंदु लोक तत्वानें चहाते असून, स्वार्थासाठीं बहुमतानें मान्य केलेल्या ठरावाविरुद्ध जाणारे नाहींत, हें सदरहू दिवशीं सिद्ध न झाल्यास हिंदूंच्या राजकीय इभ्रतीस दुर्लौकिकाचा अत्यंत लाजिरवाणा व हानिकारक कलंक लागल्याशिवाय रहाणार नाहीं. म्हणून 'प्रागतिक संघानें' एकमतानें पसंत केलेले उमेदवार

दे० मेलु यांसच मत देऊन

हिंदु नागरिक हो, आपला कीर्तिध्वज दिगंत पसरा! प्रसंग आणीबाणीचा असल्यानें पुन्हां पुन्हा विनंति करण्यांत येते कीं, क्षुल्लक स्वार्थास बळी पडून समाजहिताचें

लांच्छनास्पद मातेरें

करूं नका! अप्पलपोटे व अभिमानशून्य लोकांच्या गोड गोड भूलथापांस थारा देऊन दे० मेलांविरुद्ध मताधिकार गाजवूं नका! 'वालिश' घमेंडखोरांची बिलकूल पर्वा करूं नका! विनंत्या-आर्जवानां फेटाळून लावा. कां कीं, 'प्रागतिक संघानें' अत्यंतागत्यानें ठरविलेल्या उमेदवारास सर्व हिंदूंनीं मदत न केल्यास हिंदूंच्या एकंदर चळवळी, एकंदर राजकीय आकांक्षा गर्भावस्थेंतच लय पावून, आतां नजरेस पडणारें वर्चस्व क्षणार्धांत नामशेष होणार आहे, हें पूर्ण ध्यानांत बाळगा. तेव्हां

देशभक्त हिंदु नागरिक हो

दे. मेलासच मतें देऊन हिंदूंचें नाव राखा व जगांत धन्यता मिळवा, इतकीच आमची कळकळीची विनंति आहे

केपें, ८।७।१९२१

पुरवणी. भारत अंक १५ वर्ष ६

निराधार कंड्यांचा सुकाळ

फसूं नका!

दे० फ्रोइलानाविषयीं चोहोंकडे उत्पन्न झालेला वर्णनातीत उत्साह पाहून त्यांच्या क्षुद्र शत्रूंचीं मनें अगदीं घोटाळून गेलीं आहेत. अपयश हें आपणास ठेविलेलेंच आहे, अशी त्यांची बालंबाल खात्री झाल्यावरून, त्यांनीं आत भलभलत्या कंड्या पिकविण्याचा वाममार्ग पत्करला आहे. हिंदु मतदार त्या कंड्याकडे दुर्लक्ष करून

दे० फ्रोइलानासच

मतें देतील, अशी आम्हांस पूर्ण आशा आहे.

दे० मेलु ऐनवेळीं आपली उमेदवारी काढून घेतील, अशी एक अफवा उडविण्यांत आली असून, ते सरकारतर्फे उभे आहेत अशी दुसरी गप्प पसरविण्याचा

निंद्य प्रयत्न

होत आहे। हेतु हा कीं, त्यामुळें लोकांत गैरसमज माजून, आपला स्वार्थ साध्य व्हावा! म्हणून

हिंदु नागरिक हो

वरील सारख्या दुष्ट हेतूनें पिकविण्यांत येत असलेल्या गप्पीदासांच्या निराधार कंड्यांस महत्व देऊन फसूं नका! दे० मेलाची सर्वांगीण पात्रता दृष्टीसमोर ठेऊन त्यांसच मतें द्या! असें झाल्यासच हिंदूंचें नाव इतिहासांत सुवर्णाक्षरांनीं खोदलें जाईल. तेव्हां दे० मेलांसच मतें द्या, अशी फिरून एकदां विनंति आहे.

केपें, ता. ११।७।१९२१

पुरवणी नं. २ भारत अंक १५ वर्ष ६

COMUNIDADE DE ASSOLDA

No dia 15 do corrente pelas 16 horas, no lugar da suas sessões procedir-se ha á arrematatação das avenças da receita para o trienio e as de despa anunal da dita comunidade, Aos 15 julho de 1921.

o eorivão da comunidade

Ramadhondra V. Sinai Assoldenca

गावांत असलेल्या ह्या दुहीबद्दल मला थोडी लाज वाटत आहे व मीच हा आपला दोष बहुजनसमाजास दाखवीत आहें.

मडगांवस्थ बंधुहो, ठिकठिकाणीं सुधारणाप्रीत्यर्थ चाललेले प्रयत्न पाहून त्या कामीं आपल्या हातूनहि थोडी सेवा व्हावी असें जर तुम्हांस वाटत असेल, तर तुमची खास दिशाभूल झाली आहे. पूर्वी आपल्या गांवात असलेल्या ह्या दुहीची हकालपट्टी करा आणि तदनंतर सुधारणेस एकीनें हात घाला.

आजपर्यंत दुहीनें कोणतेंच कार्य झालेलें तुमच्या ऐकिवांत आहे काय?

मराठेशाही कशानें बुडाली हें तुम्हांस आठवत आहे ना? आठवतच असेल.

उन्नति मिळविण्यासाठीं आज हजारों वर्षांनंतर जागृति झालेली आहे व या जागृतीचा बनलेला मनोरा न ढांसळतां उत्तरोत्तर जास्ती मनोहर व अवाढव्य व्हावा असें तुम्हांस खरोखरच वाटत असल्यास मडगांवस्थ व इतर गोमांतकस्थ बंधु हो, आपल्या देशांतील हें दुहीचें अस्ताव्यस्त व भेसूर जाळें दूर झुगारून द्या, असें मी आपणास आपलाच एक बंधु ह्या नात्यानें देशाची अवनति पाहून हळहळत सांगत आहें.

दामोदर व्यं. पै यतुरकर, मडगांव

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem no cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando a Sabino-Maria dos Reis Cota, de Sarzorá de Salcete ora ausente em Darselam, Africa Inglesa, em parte incerta para no praso de *10* dias, findos os referidos 30 dias pagar juntamente com outros já citados a Roque João Pedro Furtado de Chinchinim o capital de 6:005 rupias e 2 tangas constante da escritura de 20 de Agosto de 1916, lavrada nas notas do tabelião interino de Salsete, *Roque* Carmo de Souza, no livro n ° 309 a folhas 19 verso te 20 verso, juros desde 20 de Agosto de 1917, os vencidos á taxa dobrada e os vincendos a razão de cinco rupias e doze tangas por cada cento de rupias com disconto das duzentas e cincoenta rupias pagas em bate sob pena de serem penhorados os bens sobre que foi registada a hipoteca. O que para ser publico se expediu este.

Quepem, 16 de Agosto de 1920.

O escrivão de direito do 1o ofi.
Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei
O juiz de direito
M. do Quadros

दे. डॉ. फ्रोइलानु दे मेलु

प्रागतिक संघानें या सन्माननीय नागरिकास देपुताद निवडून देण्याचें एकमतानें ठरविलें असून, या कामीं थोर व जबाबदार ख्रिस्ती [युरोपियन, नेटीव, युरोजियन वगैरे] लोकानीं निरपेक्ष सहाय्य पुरविण्याचें अभिवचन दिलें आहे.

खऱ्या झाडाच्या हिंदूचें कर्तव्य दे. डॉ. फ्रोइलानु दे मेलु यांसच मत देऊन प्रागतिक संघाचा लौकिक वाढविणें होय.

प्रत्येक नागरिकानें आपला मतदारीचा हक्क योग्य रीतीनें बजाविणें, यांतच देशाचें किंवा देशांतील नागरिकांचें स्वास्थ्य व सुख अवलंबून आहे. एकदां जर या हक्काचा दुरुपयोग करण्यांत आला तर मग देशाच्या सुखांत माती कालवल्यासारखें होऊन त्याचे जाचक व भयंकर परिणाम कसे भोगावे लागतात याची जाणीव प्रत्येक गोमांतकीय नागरिकास 'भारत'च्या वाचनानें झाली असेलच. येत्या २४ तारखेस गोव्यांच्या वतीनें पोर्तुगीज पार्लमेंटांत एका देपुतादाची निवड करण्याविषयीं सरकारनें फर्माविलें आहे. या वेळीं प्रत्येक नागरिकानें हें पवित्र कर्तव्यकर्म उत्तम रीतीनें पाळलें जावें या सद्धेतूनें 'प्रागतिक संघा'कडून

दो. फ्रोइलानु दे मेलु

या नामांकित भिषग्वर्यांचें नांव सुचविण्यांत आलें आहे. दो. मेलु यांची ओळख नव्यानें आम्ही करून दिली पाहिजे असें नाहीं. ते

निस्वार्थी देशभक्त, जाडे विद्वान
व अप्रतिम वक्ते

असून या गुणत्रयीमुळें, सर्वमान्य आहेत. यासाठीं त्यांचीच निवड व्हावी हें इष्ट आहे हें कोणीहि कबूल करील, कारण उपरोक्त गुणांमुळेंच त्यांच्या हातून पोर्तुगीज पार्लमेंटांत

उत्तमोत्तम कामगिरी

बजावली जाईल यांत बिलकूल संशय नाहीं. सध्याच्या आणीबाणीच्या प्रसंगीं तर डॉ० फ्रोइलानाचीच निवड होणें योग्य असून त्यांस सगळ्या मतदारांचा पाठिंबा मिळणें, देशहिताच्या दृष्टीनें रास्त आहे या विषयीं दुमत असणें शक्य नाहीं. गोव्यांच्या हिताहिताचा संबंध बाजूस ठेऊन, केवळ उदरंभरणार्थ व आपल्या सख्या सोयऱ्यांचेच वैयक्तिक हितसंबंध पाहण्यांत गुंतून राहणाऱ्यां पैकीं डॉ० फ्रोइलानु हे नसून, ते, मनांच्या कळकळीपासून जनाचें हित जीवापलीकडे श्रेष्ठ मानणाऱ्या

जगमान्य विभूती

पैकींच एक आहेत असें म्हटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं. लखनो येथें भरलेल्या वैद्यकीय संमेलनांत आपल्या विद्वत्तेनें गोव्याचें किंवा पोर्तुगीज राष्ट्राचें नांव शोभविलेले डा० फ्रोइलानु सारखे सद्गृहस्थ देपुताद होण्यालायक आहेत याची प्रत्येकास खात्री पटल्याशिवाय राहणार नाहीं. तेव्हां

नागरिक हो,

डा० फ्रोइलानु दे मेलु यांसच मत देऊन 'प्रागतिक संघा'च्या लौकिकांत भर घालण्याची व हिंदूंच्या ऐक्याची दृढता लोकनिदर्शनास आणण्यांची ही

सोन्याची संधि

दवडूं नका. केपें ता. ४।७।९२१

पुरवणी, भारत अंक १४ वर्ष ६

DR. FROILANO DE MELO

O Pragatica Sangh apresentou a candidatura deste ilustre filho da India para deputado

O Sangh e' apoiado pelas individualidades de distaque no nosso meio

GRANDE ENTUSIASMO EM TODA A PARTE PELO NOSSO CANDIDATO

Cidadãos

Não é, certamente, preciso que vos digamos que *Froilano de Melo* é uma das lidimas glorias da India Portuguesa nem que Ele representa, por mais dum titulo, uma das estrelas de primeira grandesa a fulgurar no mundo scientifico.

Pois o sabeis, como não ignorais que é raro ver-se o conjuncto de brilhantes qualidades de orador fluente, patriota a toda a prova e de conhecedor profundo do seu pais, que em **Froilano de Melo** se encontram desenvolvidas em alto grau.

Froilano de Melo é, pois, garantia segura de que serão patricionados com isenção e fervor exemplares os nossos interesses, os interesses da nossa amada India.

O vosso voto, portanto, cidadãos, deve ser a **Froilano de Melo.**

Notai ainda: **Froilano de Melo** não pertence ao rodaqueles que estão habituados a disfructar de *prazeres* á custa de sacrificios do seu Paiz; nem é daqueles cujo patriotismo se circunscreve á satisfação do estomago seu e de seus *parentes, amigos* e *vizinhos.*

Nós vos garantimos: **Froilano de Melo** nunca é capaz, como o atesta o seu honroso passado, de postergar os interesses patrios ante as mais elevadas *montanhas* de conviniencias nem diante dos mais ferozes *leões* de ambições pessoais.

A' urna, pois, por Froilano de Melo!

Suplemento ao Bharat n° 14, Quepêm 4-7-921

Pelo juiz de direito da comarca de *Quepem* e cartorio do escrivão do 1º oficio, Lobo, vão á praça para venda, em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca, situado em Cusmane, na rua de Dião, no dia 15 do proximo mez de Julho, ás 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, o direito a quatro quintos do predio "Urbano" situado no bairo Zambaulim da aldeia Rivona, avaliado por 100 rupias: e o direito a metade do predio denominado "Bondoi namac aneny aforamento" da cultura de arroz e tem terreno inculto, situado em Rivona, avaliado por 120 rupias, discritos, rèspectivamente, por inteiro, na conservatoria desta comarca sob os nos. 13351 e 6471 e pinhorados nos autos civeis de execução que Tucobá Ananta Porobo Dessai, de Rivona, move á Rucminim Quénina vulgo Bicú, viuva, de Zambaulim apensos aos de acção do processo especial do Decreto de 28 de Maaço de 1905 que o dito Tucobá moveu á referida *Rucminim*, para pagamento da quantia 346 : 08 : 02, proveniente do capital juros, pena e custas liquidados nos referidos autos de acção e de custas e selos acrecidos da execução. O arrematante pagará a coutribaição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro da tres dias. Por este são citados quaesquer credores e co-proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este. Quepêm 15 de Junho de 1921.

Oescrivão de direito do 1º of.
Manuel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O Juiz de direito
2a. vez) *J de Seabro*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2º oficio que este assigna, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do § 2º do artigo 197 do Codego do Processo Civil citando o depositario Gairi Sinay Audi de Cuncolim e ora ausente em parte incerta de Colapur do territorio britanico

para em dez dias posteriores ao praso de editos entrar no cofre do deposito publico deste juizo com a quantia de sessenta e oito rupias proveniente do saldo em que foi condenado na referida qualidade de depositario de bens constituido nos autos da execução por custas instaura dapelo Ministerio publico nesta comarca contra *João* Casimiro da Concei ão Colaço, de *Velim* por apenso aos autos crimes de policia correccional premovida contra este nos termos e com as penas dos artigos 808 e 814 do citado Codigo.

E para ser publico se expediu este em vista do despacho datado do tres de Agostp do ano proximo findo.

Quem 4 de Junho de 1921
O escrivão de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
2a. vez) *J. de Seabra*

No juizo de Direito da comarca de Quepem e pelo cartorio de escrivão do 2º oficio correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do § 2º do arto. 197 do Cod. Proc. Civ. citando os interessados Tiru viuva de Gonoxama Nilconta Narcornim, Nilconta Ganaxama Narcornim *solteiro* Banubai e seu marido Bolvonta Rau Parulcar, Camubai e seu marido Iranata Coté, Dinacara Ganaxama Narcornim menor pubere por si e na pessoa da sua mãe dita Tiru, todos de Bombaim Vetcul e seu marido Ragobá Sinay Malapurcar de Málapur e Sripala Reguvir Sinai Bandari de Cumbarjua ora ausente na dita de Bombaim territerio Britanico em porta incerta para querendo assistirem a todos os termos até final dos autos de inventario orfanologica que *Rudragi* Sinai Sirvoicar de Cusmane como inventariante, presta por obito de Essò Pandu-ronga *Sinai* Sirvoicar que foi dedita, e neles deduzirem seus diroitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento.

E para ser publico se expediu este.

Quepem, 1º de Janeiro de 1920
O escrivão do 2º oficio
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
2a. vez) *J. F. Figueiredo*

é *mal* para outros. E, assim o *gandhismo* tão entusiasticamente cantado pela religião e opressão, é, com o mesmo calor, detestado pelo Poder.

Não é para admirar, porisso que, há pouco, fosse, em qualquer parte pelo paiz dentro, proibido pronunciar o nome do *Gandhi* e que na India Britanica tivesse sido condenado um *subject*, por tres vezes por ter cometido o *crime* de usar o *Gandhi Cap*.

E' que tanto os povos como os governos rendem culto ao *Chega-se o bem para o bem e o mal para quem o tem* com a diferença de que, o que é um *bem* para uns é um *mal* para outros...

De minimis non curat pretor

E a razão fundamental porque os de cima não querem dar ouvidos á ensurdecedora gritaria dos de baixo que protestam contra a criação de novos impostos, porque tais *pretores* bem sabem que os pagadores pertencem ao Povo que é *eterna criança*. Sim o contribuinte é uma criança que cançada de choramingar, há de cançar-se, consoante a sua tendencia infantil. E' uma coisa, portanto, do somenos importancia,

E porisso, *de minimis non curat pretor*,

ECOS & CRITICA

Chacum dans son metier

Cada um no seu oficio. A Comissão de Milhoramentos de Mormugão foi, cremos, instalada para transformar Mormugão em cidade de 1a classe. Fez ela isto?

Longe do seu oficio, porem, a Comissão estabeleceu carreiras de automoveis que, afinal, de contas não deixaram nenhum lucro! A actividade *automobilista* da Comissão resultou, portauto nula, tendo sucedido outro tanto, quanto à transformação da cidade!

E todavia a Comissão lá está entretendo o movimento de automoveis e *camions*, á custa de impostos cujo emprego o publico reputa mal feito.

Veja lá: dum lado ve-se empregar mal o dinheiro do contribuinte e doutro lado nota-se o espectaculo da exigencia de novos impostos!

Como diabo a gente póde deixar de insurgir-se contra um tão *babelico* estado de coisas!

Aos eleitores hindus

O *Pragatica Sanga* de combinação com o elemento importante e pensante da classe hiudu, dirá por quem esta deve votar nas eleições do dia 10.

Para o prestigio da união e progresso do *Sangh* e da classe que o fundou, convem que os cidadãos hindus, em massa, cumpram a determinação da referida liga, do que depende a sua força.

Em suplemento ao 'Bharat' se necessario for, indicaremos os nomes dos candidatos que forem sancionados pelo *Pragatica-Sangh*. Até lá, é de esperar que não haja comprometimentos e promessas tendentes a deslustrar o brilho da ordem e disciplina do *Sangh*,

Aos eleitores hindus que bem conhecem a maneira como cá se fazem as eleições, não é preciso, cremos, bordar maio considerações.

Heraldo

Passou mais um ano da publicação deste nosso presado colega, importante e bem informado diario da capital

Muita prosperidade!

धर्म करि मुक्त हा मानवाला जगीं

धर्म व आचार

(ले. श्री. गो. हेदे)

श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः परधर्मात् स्वनुष्ठितात ।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥१॥

अगा स्वधर्म हा आपुला । जरी कां
कठिण जाहाला । तरी हाचि अनु-
ष्ठिला । भला देखें ॥१॥ येरु आ-
चार जो पराबा । तो देखतां कीर
बरवा । परि आचरलेनि आचरावा ।
आपुलाचि ॥२॥

मनुष्य प्राणी जन्मास आला कीं, त्यास कोणत्याना कोणत्या तरी धर्मानें वागलें पाहिजे; ह्मणजे तो जन्मास आला कीं, तो धर्मांचा तावेदार झाला. मग तो धर्म हिंदु असो, किंवा ख्रिस्ती असो, अथवा मुसलमान, बौद्ध, यहुदी इत्याद्यनेकांपैकीं कोणताहि असो. ज्या धर्माची दिक्षा घेतली असेल, तो धर्म यथाशास्त्र पाळून, त्यांत सांगितलेल्या कर्माप्रमाणें सहाटणें, हें प्रत्येकाचें धर्म दृष्ट्या कर्तव्य आहे. या जगांत मनुष्यप्राणी धर्माशिवाय राहूं शकणारा नाहीं अर्थात त्यानें कोणता ना कोणता तरी धर्म पाळिला पाहिजे. व त्यांतील तत्वाप्रमाणें व नियमांप्रमाणें आपलें वर्तन ठेविलें पाहिजे. मग हें चांगलें, तें वाईट असें ह्मणतां कामा नये. धर्म ह्मणजे कर्तव्य कर्म. तेव्हां ते प्रत्येकानें बजावलें पाहिजे.

धर्माविषयीं पुढील मीमांसा पहा:—

A religião é o complexo de sentimentos e deveres que nos ligam a Deus. Esta virtude nasce em nos do conhecimento de Deus, e das suas infinitas perfeições: pois nenhum homem pode eximir-se ao dever de reconhecer e prestar homenagem áquele de quem está constantemente recebendo tudo o que é e vale:— A religião é necessaria ao homem já para ser feliz nesta vida, já na futura; nesta vida porque a felicidade dela consiste principalmente numa serenidade do espirito, que só tem aqueles que sabem ser fortes na desgraça e moderados na prosperidade; mas só a religião nos pode dar essa força e essa moderação, na vida futura, porque a felicidade dela consiste na recompensa de virtude mas só a religião nos ensina a ser perfeitamente virtuosos; logo para a perfeita felicidade do homem é necessaria a religião.

(Filosofia metafisica cap. VI pre. 78 Pg 290.)

जे विचार व जीं कर्तव्यकर्मं, आमचा ईश्वराकडे संबंध जुळवितात, त्यांचा जो समूह तो धर्म होय. हा सत्वगुण, ईश्वर व त्याच्या अपार सिद्धीच्या ज्ञानानें आह्मांत उत्पन्न होतो; ह्मणून कोणत्याहि मनुष्यास, ज्या कडून तो, जें काय आहे व लायक असतें, तें मिळवित असतो, त्याला [परमेश्वराला] ओळखण्याच्या व कृतज्ञता दर्शविण्याच्या कर्तव्याला टाळितां येणें शक्य नाहीं. मनुष्यास ह्या किंवा पुढील जन्मांत सुखी होण्याकरितां धर्म हा आवश्यक आहे. ह्या जन्मांत [आयुष्यांत] कां तर जन्माचें [आयुष्याचें] सुख मुख्यत्वें करून मनांच्या शांततेंत [निश्चितपणांत] असतें, आणि ही शांतता जे विपत्तींत [दुःखांत] सहनशील [शक्तिमान] व भरभराटींत नेमस्त होऊं जाणतात, त्यांनाच असते. परंतु ही शक्ति व तो नेमस्तपणा आह्माला फक्त धर्मच देऊं शकतो. पुढील जन्मीं कां, तर त्यांतील सुख सत्वगुणाच्या मोबदल्यांत असतें ह्मणून धर्म हा फक्त आह्मीं पूर्णपणें सद्गुणी होण्याकरितां आह्मांला शिकवितो; अर्थात मनुष्याच्या पूर्ण सुखासाठीं धर्म हा आवश्यक आहे.)

सध्या जगांत हिंदु, खिस्ती, मुसलमान, बौद्ध, असे लहान मोठे अनेक निरनिराळे धर्म आहेत. जसे अनेक व निरनिराळे धर्म आहेत तसेच त्यांचे निरनिराळे आचार विचार व निरनिराळ्या चाली रीति आहेत. जगाच्या प्रारंभ स्थितींत जगांत एकच धर्म असावा. असें जगाच्या प्राचीन काळच्या इतिहासांचें सूक्ष्म दृष्टीनें व शोधपूर्वक अवलोकन व मनन केलें असतां अनुमान निघतें; व तो धर्म ह्मणजे आर्य धर्म असाव असें वाटतें. पुढें मनुष्यांच्या भिन्नभिन्न मतांमुळें भिन्न भिन्न धर्म निर्माण झाले व त्या त्या धर्मानुसारच त्यांचे निरनिराळे आचार झाले. आचार ही धर्माची निशाणी आहे. अमुक प्रकारचा धर्म व अमुक धर्माचा मनुष्य, हें त्यांच्या आचारावरून ओळखितां येतें प्रत्येक धर्मियांचा आचार विचार, व त्यांच्या रीतिभाति निरनिराळ्या नसून एकच असत्या तर सर्व धर्मांचे लोक एकच व सारखेच होते; कारण सर्व धर्म येथून तेथून सारखेच. कां तर सर्व धर्मांतील तत्वें (principios) एकच आहेत. मात्र मतें कांहींशीं भिन्नभिन्न असतील व त्या मुळेच ते निरनिराळे झालेले आहेत. जरी मतें भिन्न झालीं, व त्यामुळें भिन्नधर्म झाले, तरी सर्व धर्मांतील तत्वें एकच आहेत. अमुकच धर्मांत Ateismo materialismo देव नाहीं, देवास भजूं नये, इत्याद्यनेक अलिकडील पंथ खेरीज करून खोटें बोलावें, खून करावे, परोपकार करूं नये, दुसऱ्यास लुबाडावें, चोरी करावी इ. इ. सांगितलेलें नाहीं. तर सर्व धर्मांत देवास भजावें, देव आहे, दुसऱ्यास निंदू नये, सर्वांची कींव बाळगावी, सर्व ईश्वरांचीं लेकरें आहेत, सर्व मनुष्यें एकमेकांचीं भावंडें आहेत, खोटें बोलूं नये, खरें बोलावें परोपकार करावा, खून करूं नये, अनाथास सहाय करावें. सर्वांभूतीं एकच परब्रह्म तत्व भरलेलें आहे, सर्वांवर प्रेम करावें. चोरी करूं नये. इ. इ. सत्कर्मे सांगितलेलीं आहेत एका धर्माच्या तत्वाविरुद्ध दुसऱ्या कोणत्याहि धर्मातील तत्वें नाहींत. सर्व धर्मांतील तत्वें एकच आहेत, मात्र भिन्न भिन्न मतामुळें एकाच धर्मापासून पुढें भिन्न भिन्न धर्म झाले व त्यांचे भिन्न आचार झाले. प्रत्येक धर्माचा आचार विचार निराळा असतो. व चाली रीतिहि निराळ्या असतात.

(चालू)

Pelo juiz dē direito da comarca de *Quepem* e carterio do escrivão do 1° *oficio*, Lobo, vão á praça para venda, em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca, situado em Cusmane, na rua de Dião, no dia 15 do proximo mez de Julho, ás 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, o direito a quatro quintos do predio "Urbano" situado no bairo Zambaulim da aldeia Rivona, avaliado por 100 rupias: e o direito a metade do predio denominado "Bondoi namac áneny aforamento" da cultura de arroz e tem terreno inculto, situado em Rivona, avaliado por 120 rupias, discritos, respectivamente, por inteiro, na conservatoria desta comarca sob os nos. 13351 e 6471 e pinhorados nos autos civeis de execução que Tucobá Ananta Porobo Dessai, de Rivona, move á Rucminim Queniaa vulgo Bicú, viuva, de Zambaulim apensos aos de acção do processo especial do Decreto de 28 de Maaço de 1905 que o dito Tucobá moveu á referida *Rucminim*, para pagamento da quantia 346 : 08 : 02, proveniente do capital juros, pena e custas liquidados nos referidos antos de acção e de custas e selos acrecidos da execução. O arrematante pagará a coutribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro da tres dias. Por este são citados quaesquer credores e co-proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este. Quepêm 15 de Junho de 1921.

Oescrivão de direito do 1° ofi.
Manuel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O Juiz de direito
J de Seabro

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio que este assigna, correm edites de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do § 2° do artigo 197 do Codego do Processo Civil citando o depositario Guiri Sinay Audi de Cuncolim e ora ausente em parte incerta de Colaiur do territorio britraico para em dez dias posteriores ao praso de editos entrar no cofre do deposito publico deste juizo com a quantia de sessenta e oito rupias proveniente de saldo em que foi condenado na referida qualidade de depositario de bens constituido nos autos da execução por custas instaura dapelo Ministerio publico nesta comarca contra *João Casimiro* da Concei ão Colaço, de *Velim* por apenso aos autos crimes de policia correccional premovida contra este nos termos e com as penas dos artiges 808 e 814 do citado Codigo.

E para ser publico se expediu este em vista do despacho datado do tres de Agostp do ano proximo findo.

Quem 4 de *Juuho* de 1921
O escrivão de direito
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
J. de Seabru

No juizo de Direito du comarca de Quepem e pelo cartorio de escrivão do 2° oficio correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos tormos do § 2° do arto. 197 do Cod. Proc. Civ. citando os interessados Tiru viuva do Gonoxama Nilconta Narcornim, Nilconta Ganaxama Narcornim solteiro Banubai e seu marido Bolvonta Rau Parulcar, Camubai e seu marido Iranata Coté, Dinacara Ganaxama Narcornim menor pubere por si e na pessoa da sua mãe dita Tiru, todos de Bombaim Vetcul e seu marido Regobá Sinay Malapurcar de Málapgr, e Sripada Reguvir Sinai Bandari de Cumbarjua ora ausente na dita de Bombaim territorio Britanico em porta incerta para querendo assistirem a todos os termos até final dos autos de inventario orfanclogica que *Rudragi* Sinai Sirvoicar de Cusmane como inventariante, presta por obito de Essò Panduronga *Sinai* Sirvoicar que foi de dita, e neles deduzirem seus direitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento.

E para ser publico se espediu este.

Quepem, 12 de Janeiro de 1921.

O escrivão do 2° oficio
Aires Manuel Barreto
Verifiquei
J. F. Figueiredo

governo providencias para que á vista da equiparação dos funcionarios, sejam equiparados os preços daqui com os de Lourenço Marques e Portugal, porque, diz ele, estamos no regime de igualidade.

Aos competentes

ACORDAO

Considerando que a resalva do despacho de fl. 570, que é aquilo que havia difirido a promoção do Curador dos Orfãos para que se procedesse a divisão e demaroação de bens no tocante ao interessado Madeva Jiu Baló, tambem não envolve o desecatado acordão de 2 de Julho e;

Considerando que se nesse despacho e no que indeferiu o pedido de declaração transcripto a fl 290 se não julgou contra lei expressa, por isso que tendo o despacho de fl510 transcripta a fl 19 transitado em julgado entendeu e agravante que não podia anula-o embora passodo nos mesmos moldes do que anteriormente havia difirido a deligencia requerida pelo Esvonta Balô e que o acordão de 2, de Julho, revogou.

Considerando que embora o criterio adotado pelo agravante quando proferiu os desqachos agravados não seja o que milhor se coadune com as prescripções legais que regem o assumpto certo è que não pode afirmar-se que ele tivesse dicidido contra lei expressa.

Considerando que quando a 20 de Abril de 1920 foi pelo agravante proferido o despacho transcripto a fl. 190, aindá nem sequer tinha sido lavrado o acordão de 2 de Julho pois que o agravo a que ele respeita só foi julgado nesta data, tendo dele conhecimento o agraʌante quando em 25 do referido mez foi aqensado ao processo por ter baixado da Releção como se mostoa na fl. 34,

Considerando que foi em 27 de Abril do referido ano que se proceoeu á devisão e demarcação dos bens deixados por Madeva Iru Baló e portanto tambem antes de proferido aquele acordão;

Considerando que não tendo o agravante dicidido contra lei expressa não pode envidentemente ser condenado em custas, por não lhe ser aplicavel o artigo 118 do Codigo do Processo Civil em que se basea o acordão agora recorido,

Considerando que se por ventura o agravante se tivesse recusado a cumprir o acordão de que se trata, recusa que aliàs se não verifica outra seria a rezponsabidade em que incorreria de ertada condenação em custas.

Considerando que vindo o agravo restricto á parte do acordão que condenou o agravante em custas não há que apreciar agora se o Curador dos Orfãos podia promover a divisão e demarcação a que os autos se referem e nem táo pouco o mais que no acordão se dicidiu.

Por tais fundamentos e dando provimento ao agravo, anulam o acordão recorrido na parte em que o foi por nele se ter julgado contra direito e nos termos dos Artigos 39 §1 ° 1161 do Codigo do Processo Civil, mandam baixar os autos a Relação de Lisboa para ali se proceder o novo julgamento. Declara-se que se riscou uma palavra afl. e resalva-se a entrelinha e melhor Lisboa 18 de fevereiro de 1921 @ Almeida- Pimento de Castro- Veltes Caldeira.

ANUNCIO

Pejo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2 ° oficio que esta assina, á requerimento da autora a Fazenda Nacional, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos tesmos do §2 do artigo 197 do Codigo do pocesso Civil, citando os reus Savaivir Sodassiva Raguindra Raja Bahadur, por outro nome, Savaivir Sadassiva Raguindra Olir Raja Bahadur, Rei de Sundem e Rainha Parvotiusongi, residente em Bändorà de Pondá e ora ausentes em Bengalure do territorio Britanico, parte incerta, para uma acção do processo ordinario estabelecido pelo decreto de 28 de março de 1905, instaurada pela requerente contra os citandos, e para na 1 a. audiencia posterior ao praso de editos, vi em ver acusadas as suas citações e na 1 a. imediata impugnaram, querendo, e seguindo-se os ulteriores da mesma acção em que a autora alega que Florentino Colaço administrando o predio dos reus denominado "Galgibaga", sita na aldea Poinguinim da freguezia de Galgibaga do concelho de Canacona e discrito na conservatoria predial sob o n° 4181 a fl-196 do livro B 13 alem d'outros, demoliu, ha alguns anos, um muro de pêdras de alvenaria na extensão de 200 metros aproximadamente e usurpou uma faixa de terra do seu dominió na extensão de 4402 m2, plantando palmeirinhas e conclue pedindo que sejam condemnados os reus citando a restituir-lhe o terreno usurpado com indemnisação de perdas e danosque em execução de sentença se liquidarem e em selos custas e procuradoria.

Declara-se que as audiencias desate juizo se fazem em todas as terças e sextas feiras, ou nos dias imediates quando aqueles forem feriados ou compreendidos nas ferias, no tribunal judiciai situado na rua de Dião em Cusmano, pelas 12 horas. E para ser publico se expediu este. Quepem 11 de Junho de 1921

O escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
J Seabra

पुंडलीक, वरदा, हरि, विठ्ठल !

कशासाठीं ? पोटासाठीं !

नरेंद्रः— विरेंद्र! खरोखर विचार करण्यासारखी गोष्ट बरं. सध्याची वाढती महागाई व त्यावर सरकारचें नवीन करांचें डोईजड ओझें. विरेंद्र ! खरंच सांगरे, यांतून लोक बचावतील कारे ?

विरेंद्रः— नरेंद्र, तूं अगदीं उतावळा आहेस. हें पहा, माणसांनें एकदम जास्ती कृत्यांस मिठी मारल्यास त्याकडून एकहि काम शेवटास जात नसतें, या करितां सरकारी करांचा विचार मागाहून पाहातां येईल. अगोदर महागाईसंबंधाचा विचार करूं.

न० — बरं तसंच कां होईना. हें पहा प्रचंड महायुद्धाचा सुद्धां तात्पुरता तरी तह झाला, आणि या महागाईचा मात्र कोणाकडूनहि तह होऊं नये ना ? याचंच मला राहून राहून आश्चर्य वाटतें बुवा ! निरंतर महागाईच्या साऱ्याखालीं लोकांनां सडूं देणें हें चांगलें का ?

वि० — मग तुझें तरी या संबंधीं काय मत आहे सांगा पाहूं ?

न० — विरेंद्र, मला तर बुवा असें वाटतें कीं या महागाईचें खरेंखुरें कारण जर कोणतें असेल तर ते आपले व्यापारीच होत ज्या व्यापाऱ्यांचा गोरगरीबांशीं, कामकऱ्यांशीं प्रत्यक्ष संबंध येत असतो असे हे व्यापारीच या महागाईला कारण आहेत.

विं० — खरंच नरेंद्र ! या बाबतींत ते दूरवर विचार करीत नसावेतसें दिसतें. ते नफा मिळविणार तो कुणाच्या जिवावर गरीब रयतेच्याच जिवावर ना ? मग त्यांचें सुख, त्यांचे समाधान, त्यांनी नको कां लक्ष्यांत आणायाला ? त्या वर्गाला सुखी, समाधानी, ठेऊन त्यांनां जास्त जास्त फायदा करून घेतां येणार नाहीं का ?

न० — मनांत असलं कीं, सर्व कांहीं होतें. पण विहिरींत नाहीं तें पोहऱ्यांत कोठून येणार. त्या वर्षी, लाग्रीमच्या सांथीच्या दिवसांत ह्मणे एका दुकानदारानें एक रुपयाला एक शेर कांदे विकले. नरेंद्र पहा रे ! किती चांडाळ, मांगापेक्षांहि कठोर माणूस हे."त्या दिवसांत येळेवर अन्न न मिळाल्यानें सुद्धां माणसांचे पटापट प्राण जात होते. आणि अशा वेळीं या चांडाळानें असा नफा मिळवावा काय ?

वि० — अरे हेंच काय ? ज्या वेळीं आमच्या सरकारनें तांदुळ व इतर आपल्या ताब्यांत ठेवून आपल्या नोकरांकडून विक्रीचीं दुकानें उघडलीं होतीं त्या वेळीं तर काय त्यां नवीन दुकानदारांकडे बोलण्याचीच सोय नव्हती. त्या वेळीं आमच्या शेजारचा बंडू त्या नवीन दुकानांत तांदुळ आणायला गेला होता ह्मणे. त्याला त्या नवीन दुकानदारानें सांगितलें कीं, अरे प्रत्येक माणसाला दोन पायल्यांपेक्षां जास्त तांदुळ देण्याची मनाई आहे. तेव्हां तुला पाहिजे असल्यास दोन पायल्या घेऊन जा. परंतु त्या पैकीं तुला एक पायली उकडी न्यावी लागेल हो.

काय करणार ! बिचाऱ्या बंडूला त्यांच्या मर्जीप्रमाणें होकार द्यावा लागला व त्यानें दोन पायल्या तांदुळ घेऊन धोतरास बांधतो आहे- इतक्यांत त्या नवीन दुकानदाऱ्याच्या मेहुण्याला तांदळांची गरज असल्यानें तो त्या दुकानांत आला. जो मनुष्य दोन पायल्यांपेक्षां जास्ती तांदुळ मिळत नाहींत असें बंडूला सांगत होता त्याच माणसानें आपल्या मेहुण्याला एक पोतें तांदुळ दिले.!

न०— वाहवा रे. बहाद्दर ! आणखी याचा जाब कोणीच विचारूं नये.

वि०— बरं नरेंद्र, आतां आह्मीं त्या शेटजींच्या चाळींत जाऊं. व या महागाईसंबंधीं कांहीं उपाय होण्याजोगा असल्यास पाहूं ! हं पहा आह्मीं आतां बाजारांत आलों आहोंत.

[३ पुंडलीक शेट, वरद शेट, हरी शेट व विठ्ठल शेट इत्यादि शेट आपल्या दुकानांत बसून व्यापार विषयक बाता ठोकीत आहेत त्यांच्याकडे जाऊन ते आमचें कांहीं ऐकतील कीं काय तें पाहूं,

न०—[शेटजींना उद्देशून] हें पहा शेटजींनो ! या महागाईसंबधानें तुह्मीं कांहीं तरी विचार करणें अत्यंत जरूरीचें आहे. मला वाटतें तुह्मीं सर्व व्यापारी वर्गानें एकमत करून पुढील प्रमाणें जरूरीच्या जिनसांचे दर ठरवून गो गरिबांवर उपकार करून ठेवावे.

> **धर्म व आचार**
>
> येत्या अंकापासून या महत्वाच्या विषयावरील लेखास प्रारंभ होईल.

तांदुळ	दर रुपयास	आठ शेर	
तूप	,,	,,	दीड शेर.
गहूं	,,	,,	बारा ,,
तेल	,,	,,	अडीच ,,
गूळ	,,	,,	आठ ,,
वाटाणे	,,	,,	चौदा ,,

ह्या प्रमाणें दर ठरवून टाका. कारण लोकांचें कल्याण, समाजाचें समाधान पोटापाण्याच्या प्रश्नावर मुख्यत्वेंकरून अवलंबुन असतें. पोटाची खळगी भरल्याशिवाय हातून कामकाज तरी कसें व्हावें? मनाला उत्साद कसा वाटावा ? अशा स्थितींत मनाची व शरीराची अवनति होत होत मनुष्य शेवटीं दुःखाच्या खोल दरींत सांपडून गडप व्हावयाचा. या महत्वाच्या प्रश्नाकडे दूर दूर दृष्टीनें लक्ष देणें जरूर नाहीं काय ?

वि०—ज्याना अंतकरण ह्मणून कांही आहे अशा व्यापाऱ्यानीं नरेंद्रानें सांगितल्याप्रमाणें धान्याचे दर ठरवून लोकांच्या कल्याणासाठीं दूरवर दृष्टि ठेवावी अशी माझी त्यांनां आग्रहाची परंतु, सविनय विनंति आहे.

विठल शेठ —विरेंद्र, नरेंद्र, तुह्मी या कसल्या बाता ठोकीत आहां ? अमक्याच तऱ्हेनें दर ठरवा तमक्याच तऱ्हेनें आणखी काय करा. ? आह्मांला काहीं पोट आहे का दुकानात आहेत नेचार दाणे टाका विकून तुमच्या दरानें, आणि मग भवति भिक्षान देहि' ह्मणत चला ह्मणतां ?

वि०—अहो जरा ऐका तरी. नरेंद्रानें सांगितलेल्या व्यापारावर जो तुह्मांला तो [illegible]

balho não podiam faltar atritos e o "Mundo" que dera publicidade a uma carta do Sr. Francisco Trancoso, a proposito de alguns assuntos relativos á eleição. Publiou dias depois uma retificação que ao Sr. Cota convem deixar esquecida.

Já está suficientemente desmascarado quem teve a desfaçatez e a leviandade de fazer uma campanha injusta e ignóbil aproveitando-se da minha carta.

Mas eu é que não disse tudo pois a fita ainda continua e a irei disenrolando a medida que o Sr. Sostenes Cota fôr abrindo a boca, fazendo-o dançar na corda bamba das suas proprias *habilidades*.

Com a publicação desta no proximo numero da *India Portuguesa* V. deixarà muito grato a quem se presa de ser.

De V, etc.

Nova-Goa 3-5-21

Datarama G. Camotim

ECOS & CRITICA

Não pode ser !

Não se sabe porque se insiste em lançar novos impostos contra a vontade popular, sem primeiro se tratar da compressão de despesas.

Será porque julgam que o povo da India é *canja?* Doutra maneira não se explica a atitude algo dispotica da parte daqueles que tem a obrigação de respeitar-lhe o sentir unanime.

Tomamos, porem, a liberdade de afirmar, alto e bom som, que o povo da India dada a ocasião, sabe patentear a sua nobreza, a sua coragem a dentro das leis da sua nação !

Fiquem-no sabendo, duma vez para sempre !

Novos impostos?- Não pode ser !

Dr. J. Seabra

Encontra-se já nesta comarca este inteligente e activo magistrado a quem, embora tarde, apresentamos os nossos cumprimentos de boas vindas.

ACORDAO

D'ambos estes despachos agravou Roguvir e subindo o agravo à segunda instancia ai lhe foi dado provimento pelo acordão de fl.49 o qual considerando que a pesar do julgádo no anterior acordão, se procedeu á divisão e demarcação promovida pelo curador dos Orfãos nas mesmas condições em que anteriormente se havia ordenado a requerida pelo interessado Esvonta Balò e mulher isto é sem que eles se mostrassem habilitados os representantes do interessado falecido não tendo o Juiz, que proferiu o primeiro despacho agravado revogado pelo acordão de 2 de Julho de 1920 dado cumprimento a este acordão nos precisos termos do artigo 1075 do Codigo do Processo Civil visto que não anulou tudo o que depois do despacho revogado se processou e considerando ainda que mal se compreendia que tendo os interessados Esvonta e mulher desistido da divisão e demarcação que haviam requerido o Curador viesse promover o proseguimento dessa diligencia, quando é certo que para tanto não tinha legitimidade deu provimento ao agravo revogando os despachos agravados e, atendendo a que os que no recurso figuraram como agravados não podiam ser condenados nas custas do mesmo como vencidos, por terem disistido da diligencia de que se trata não tendo depois disso intervindo no processo, não podendo tambem ser nelas condenado o Curador dos Orfãos. Atendendo ainda a que o *Juiz*, contra o requerido pela parte e contra o expressamente determinado no acordão de 2 de Julho deixou de cumprir esto na sua dicisão fundamental dando assim causa ás custas respeitantes aos actos posteriormente processados como ás do recurso, tendo dicidido contra lei expressa e contra expressa determinação, condenou nas custas nos termos do artigo 118 do Codigo do Processo Civil o Juiz que havia proferido os despachos agravados.

E' deste acordão mas somente na parte refererente á condenação em custas que o juiz da comarca de Quepem Manuel Antonio de Quadros, tráz o presente agravo por entender que no acordão agravado se ofendeu os artigos 104 e 114 e 118 do Codigo do Processo Civil.

O que tudo visto e relatado em conferencia e devidamente ponderado.

Considerando que o agravo é o recurso competente e se mostra interposto em tempo pelo termo o de fl. 58.

Considerando que o agravante não desacatou o acordão de 2 de Julho 1920, certificado afl32 porisso que logo opoz a aponsação do procésso em que o acordão foi proferido aos actos a que o agravo respeitava foi nisto proferido o despacho transcrito a fl 34 em que se ordena e cumprimento do mesmo acordão despacho que tem a data da 25 daquele mez de Julho.

Considerando que o agravante ao tomar conhecimento do requerimento transcrispto a fl. 21, v. em que o Roguvir Balò e mulher pediam o cumprimento do referido acordão depois de ouvir o Curador dos Orfãos que deu a resposta transcripta afl 27 proferiu o despacho copiado a fl. 270' no qual em cumprimento do que no mesmo acordão se havia julgado desatendeu o pedido inicialmente feito pelo Esvonta e mulher dando, consequentemente sem efeito o processado por virtude do despacho que havia atendido aquele pedido ressalvando, em tudo o despacho que havia proferido a fl 570 e vem transcripto afl. 190 e tudo o que deste dependesse -

(cntinua

शारीरिक दौर्बल्य

कोणत्याहि देशाची उन्नति त्यांतील लोकांच्या शारीरिक बलावर अवलंबून आहे. शरीरसामर्थ्य हें एक राष्ट्राचें बळ आहे. हें बळ ज्या देशांत आहे तेंच राष्ट्र उदयास आलेलें आहे.

प्राचीन काळीं आपला आर्यावर्त शारीरिक सामर्थ्यानें श्रेष्ठ होता. त्या वेळचे आर्यलोक एकोप्यानें वागून नीतीचें रक्षण करून ब्रह्मचर्यानें वागत. या मुळेंच श्री रामचंद्र, हनुमान व भीम यानीं आपल्या पराक्रमानें व अद्वितीय कृत्यानें साऱ्या जगास थक्क केलें होतें ! परंतु त्या कालांत आणि सध्याच्या काळांत बरेंच अंतर पडत चालले असून आपल्या वडिलांचें तेज, तपोबल, शारीरिक जोम व काटकपणाच्या शक्तीचाहि लोप होऊन भयंकर प्रमाणावर दिवसेंदिवस आपल्या समाजाचा शारीरिक ऱ्हास होत चालला आहे.

या ऱ्हासाचीं कारणें शोधून काढून शारीरिक सामर्थ्य वाढविणें हें आपलें आद्य कर्तव्य असतां आपण त्याकडे बरेंच दुर्लक्ष करितों.

'संसाराची सामुग्री देहअवसानावरी ॥' असें एके ठिकाणी तुकोबाच्या तोंडचे शब्द आढळतात. यावरून शरीरसामर्थ्य हें आद्य कर्तव्य आहे. असें असतां आम्हीं, या विषयाकडे योग्य लक्ष पुरवित नसल्या मुळें आपल्यांत असमर्यादितपणा, गुन्हे, रोग व दुःखें याचें पीक फार येऊं लागलें आहे.

सुधारलेल्या राष्ट्रांत शारीरिक शिक्षण (educação fisica) हें सर्व शिक्षणापेक्षां आद्य शिक्षण ठेवण्यांत आलें आहे. या शिक्षणाचा प्रसार त्यानीं गांवो गांवीं खेडोखेडीं जिमखानें घालून, क्रीडासत्रें, क्रिकेट--फुटबॉलक्लब स्थापन करून, शर्यती लावणें वगैरे शक्ति वाढविण्याचे उपाय चालविले आहेत.

आपल्या हिंदुस्थानांतहि ही लाट पसरली होती. कोठें कोठें जिमखानें, क्रिकेट क्लब स्थापण्यांत आले होते. पण कित्येक निरनिराळ्या कारणामुळें त्या संस्था नामशेष होत आल्या. मुंबईतील जिमखाना, प्रो. माणीकरावांचा जिमखाना, पुणें येथील 'न्यु पुना क्रिकेट क्लब' यांची नावें काय तीं केव्हां केव्हां वाचनांत येतात.

आपल्या गोव्यांतहि या लाटेचा धक्का पोंचला होता. कांहीं उत्साहि तरुणानीं म्हापशांत व पणजींत अशा तऱ्हेचे क्लब स्थापिलें होतें पण ते ज्या हेतूनें स्थापन केले गेले नसल्यामुळें, फक्त रिकाम्या वेळांची करमणूक करून-घेण्यासाठीं होते-हेंहि मत वैचित्र्यामुळें दिसेनासें झाले आहेत.

आपण आज सर्व दृष्टीनें पाश्चात्य लोकांचें अनुकरण करितों. आहार-विहार-पोशाख वगैरे त्यांच्याप्रमाणें करण्याची हांव बाळगतों. तर त्यांच्यांत असलेली शरीर सामर्थ्याची आवड-पीळदारपणा, सशक्तता व स्वच्छता, याची आवड आपल्यांत नसावी हें आमच्या देशाचें दुर्भाग्य नव्हे काय ?

आपल्या शीलाचा विकास करण्यास शरीर सामर्थ्यासारखा मित्र नाहीं. आपलें शरीर वाढवून तें पीळदार, मजबूत व तेजवान बनविण्याची लालसा संभाळल्यासच आपणास या कर्मभूमीवर कार्य करितां येईल.

कै. लोकमान्य टिळक यांचें शरीरसामर्थ्य दांडगें होतें म्हणूनच ते या कर्मभूमीवर निर्भिडपणें, निधड्या छातीनें लढले. जन्मतः टिळक अशक्त होते, यामुळें विद्यार्थीदशेंत यांच्या अंगीं तरतरी कमी होती हें लक्ष्यांत आणून त्यानीं शाळेंत प्रवेश केल्यानंतर सतत एक वर्षपर्यंत व्यायाम घेऊन ब्रह्मचर्यव्रतानें राहून शरीर पीळदार, बळकट व कणखर करून सोडलें. या मुळेंच त्यांच्या, Sound mind in a sound body [सदृढ शरीरांत खंबीर मन], मनाला पोषण मिळून त्यांचा मेंदु तरतरीत बनून त्यानां जगमान्य कार्यें करितां आलीं.

आपणहि ह्या कर्मभूमीवर लहान मोठीं कार्यें करण्या साठींच जन्मलों आहों. तरी या देहाचा योग्य रीतीनें संरक्षण करून आपल्या समाजाचा दिवसें दिवस बळावत चाललेल्या शारीरिक ऱ्हासाचाहि जरूर विचार केला पाहिजे.

शारीरिक सामर्थ्याशिवाय सर्व गोष्टी फोल आहेत. करीतां तरुणानीं याचा विचार करून आपआपल्या गावांत विद्यार्थ्यांचे संघ स्थापन करून सार्वजनिक आरोग्य वाढविण्यासाठीं, शक्तिवर्धक क्लब स्थापन करून आपलें सामर्थ्य वाढविलें पाहिजे.

हा प्रश्न शाळामास्तरानीं हातांत घेण्यासारखा आहे. प्रत्येक शनिवारीं देशी व्यायामाचें शिक्षण देऊन मुलांस शक्ति वाढविण्याची गोडी लावली पाहिजे.

व्यायामाबरोबर वीर्य रक्षण करणें हें एक मुख्य कर्तव्य समजलें पाहिजे. याच्या रक्षणानें अंगांत साहस, धैर्य, बुद्धी, बल व पराक्रम उत्पन्न होतात यासाठीं याचें संरक्षण करण्याविषयींचें योग्य ज्ञान मास्तरानीं मुलांस दिलें पाहिजे.

व्यायाम करून शरीरसामर्थ्य वाढविणाऱ्यानीं सात्विक, पौष्टिक आहार पाहिजे तितका जरूर करावा. पण त्याच वेळीं चहा तंबाकु व दारू याचा त्याग करणें जरूर आहे.

रामचंद्र नारायण लंवदे

वर्तमानसार

—गव्हर्नरसाहेबांची वागणूक अपमानास्पद वाटल्यावरून कांहीं लोकपक्षीय कौन्सिलरानीं कौन्सिलांत फिरून पाय न देण्याचा विचार केला आहे, असें मडगांवचें 'आ तेन्द' पत्र म्हणतें.

—कर वाढविण्याचा विचार चालू असतांहि ज्या अर्थी लोकमत शांत आहे. त्या अर्थी लोकास करवाढ पसंत आहे, अशा अर्थाचा बुद्धिवाद 'आ प्रोव्हींस, पत्रानें केला आहे.

—पैंगिण-काणकोण येथें सारस्वत ब्राह्मण व गायक समाज या दोन ज्ञातींत तंटे उपस्थित झाल्याचें दुःखदायक वर्तमान एक 'फिरस्ता' कळवितो.

—पणजीच्या सेंत्राल पाठशाळेंतील एकंदर मुलांची सख्या सहासें असून गेल्या वर्षाच्या मानानें ती बरीच कमी आहे. कारण काय असावें ?

—पन्नास तरुण, पोर्तुगालास वरिष्ठ शिक्षण संपादण्यास जाण्याच्या तयारींत आहेत, असें पोर्तुगीज पत्रांवरून समजतें. कोठेंहि जा पण स्वदेशास विसरूं नका!

balho não podiam faltar atritos e o "Mundo" que dera publicidade a uma carta do Sr. Francisco Trancoso, a proposito de alguns assuntos relativos á eleição. Publiou dias depois uma retificação que ao Sr. Cota convem deixar esquecida.

Já está suficientemente desmascarado quem teve a desfaçatez e a leviandade de fazer uma campanha injusta e ignóbil aproveitando-se da minha carta.

Mas eu é que não disse tudo pois a fita ainda continua e a irei disenrolando a medida que o Sr. Sostenes Cota fôr abrindo a boca, fazendo-o dançar na corda bamba das suas proprias *habilidades*.

Com a publicação desta no proximo numero da *India Portuguesa* V. deixarà muito grato a quem se presa de ser.

De V, etc.

Nova-Goa 3-5-21

Datarama G. Camotim

ECOS & CRITICA

Não pode ser !

Não se sabe porque se insiste em lançar novos impostos contra a vontade popular, sem primeiro se tratar da compressão de despesas.

Será porque julgam que o povo da India é *canja?* Doutra maneira não se explica a atitude algo dispotica da parte daqueles que tem a obrigação de respeitar-lhe o sentir unanime.

Tomamos, porem, a liberdade de afirmar, alto e bom som, que o povo da India dada a ocasião, sabe patentear a sua nobreza, a sua coragem a dentro das leis da sua nação !

Fiquem-no sabendo, duma vez para sempre !

Novos impostos?- Não pode ser !

Dr. J. Seabra

Encontra-se já nesta comarca este inteligente e activo magistrado a quem, embora tarde, apresentamos os nossos cumprimuntos de boas vindas.

ACORDAO

D'ambos estes despachos agravou o Roguvir e subindo o agravo à segunda instancia ai lhe foi dado provimento pelo acordão de fl.49 v. o qual considerando que a posar do julgado no anterior acordão, se procedeu á divisão e demarcação promovida pelo curador dos Orfãos nas mesmas condições em que anteriormente se havia ordenado a requerida pelo interessado Esvonta Balò e mulher isto é sem que eles se mostrassem habilitados os representantes do interessado falecido não tendo o Juiz, que proferiu o primeiro despacho agravado revogado pelo acordão de 2 de Julho de 1920 dado cumprimento a este acordão nos precisos termos do artigo 1075 do Codigo do Processo Civil visto que não anulou tudo o que depois do despacho revogado se processou e considerando ainda que mal se compreendia que tendo os interessados Esvonta e mulher desistido da divisão e demarcação que haviam requerido o Curador viesse promover o proseguimento dessa diligencia, quando é certo que para tanto não tinha logitimidade deu provimento ao agravo revogando os despachos agravados e, atendendo a que os que no recurso figuraram como agravados não podiam ser condenados nas custas do mesmo como vencidos, por terem disistido da diligencia de que se trata não tendo depois disso intervindo no processo, não podendo tambem ser nelas condenado o Curador dos Orfãos. Atendendo ainda a que o *Juiz*, contra o requerido pela parte e contra o expressamente determinado no acordão de 2 de Julho deixou de cumprir este na sua dicisão fundamental dando assim causa ás custas respeitantes aos actos posteriormente processados como ás do recurso, tendo dicidido contra lei expressa e contra expressa determinação, condenou nas custas nos termos do artigo 118 do Codigo do Processo Civil o Juiz que havia proferido os despachos agravados.

E' deste acordão mas somente na parte referérente á condenação em custas que o juiz da comarca de Quepem Manuel Antonio de Quadros, tréz o presente agravo por entender que no acordão agravado se ofendou os artigos 104 e 114 e 118 do Codigo do Processo Civil.

O que tudo visto e relatado em conferencia e devidamente ponderado.

Considerando que o agravo é o recurso competente e se mostra interposto em tempo pelo termo o de fl. 58.

Considerando que o agravante não desacatou o acordão de 2 de *Julho* 1920, certificado afl3? porisso que logo opoz a apensação do procésso em que o acordão foi proferido aos actos a que o agravo respeitava foi nisto proferido o despacho transcrito a fl 34 em que se ordena o cumprimento do mesmo acordão despacho que tem a data da 25 daquele mez de Julho.

Considerando que o agravante ao tomar conhecimento do requerimento transcrispto a fl. 21, v. em que o Roguvir Balò e mulher pediam o cumprimento do referido acordão depois de ouvir o Curador dos Orfãos que deu a resposta transcripta afl 27 proferiu o despacho copiado a fl. 270' no qual em cumprimento do que no mesmo acordão se havia julgado desatendeu o pedido inicialmente feito pelo Esvonta e mulher dando. consequentemente sem efeito o processado por virtude do despacho que havia atendido aquele pedido ressalvando, em tudo o despacho que havia proferido a fl 570 e vem transcripto afl. 190 e tudo o que deste dependesse -

(cntinua

शारीरिक दौर्बल्य

कोणत्याहि देशाची उन्नति त्यांतील लोकांच्या शारीरिक बलावर अवलंबून आहे. शरीरसामर्थ्य हें एक राष्ट्राचें बळ आहे. हें बळ ज्या देशांत आहे तेंच राष्ट्र उदयास आलेलें आहे.

प्राचीन काळीं आपला आर्यावर्त शारीरिक सामर्थ्यानें श्रेष्ट होता. त्या वेळचे आर्यलोक एकोप्यानें वागून नीतीचें रक्षण करून ब्रह्मचर्यानें वागत. या मुळेंच श्री रामचंद्र, हनुमान व भीम यानीं आपल्या पराक्रमानें व अद्वितीय कृत्यानें साऱ्या जगास थक्क केलें होतें ! परंतु त्या कालांत आणि सध्याच्या काळांत बरेंच अंतर पडत चालले असून आपल्या वडिलांचें तेज, तपोबल, शारीरिक जोम व काटकपणाच्या शक्तीचाहि लोप होऊन भयंकर प्रमाणावर दिवसेंदिवस आपल्या समाजाचा शारीरिक ऱ्हास होत चालला आहे.

या ऱ्हासाचीं कारणें शोधून काढून शारीरिक सामर्थ्य वाढविणें हें आपलें आद्य कर्तव्य असतां आपण त्यांकडे बरेच दुर्लक्ष करितों.

'संसाराची सामुग्री देहअवसानावरी ॥' असें एके ठिकाणी तुकोबाच्या तोंडचे शब्द आढळतात. यावरून शरीरसामर्थ्य हें आद्य कर्तव्य आहे. असें असतां आम्हीं, या विषयाकडे योग्य लक्ष पुरवित नसल्यामुळें आपल्यांत अमर्यादितपणा, गुन्हे, रोग व दुःखें यांचें पीक फार येऊं लागलें आहे.

सुधारलेल्या राष्ट्रांत शारीरिक शिक्षण (educação fisica) हें सर्व शिक्षणापेक्षां आद्य शिक्षण ठेवण्यांत आलें आहे. या शिक्षणाचा प्रसार त्यानीं गांवो गांवीं खेडोखेडीं जिमखानें घालून, क्रीडासत्रें, क्रिकेट-फुटबॉलक्लब स्थापन करून, शर्यती लावणें वगैरे शक्ति वाढविण्याचे उपाय चालविले आहेत.

आपल्या हिंदुस्थानांतहि ही लाट पसरली होती. कोठें कोठें जिमखानें, क्रिकेट-क्लब स्थापण्यांत आले होते. पण कित्येक निरनिराळ्या कारणामुळें त्या संस्था नामशेष होत आल्या. मुंबईतील जिमखाना, प्रो. माणीकरावांचा जिमखाना, पुणें येथील 'न्यु पुना क्रिकेट क्लब' यांची नांवें काय तीं केव्हां केव्हां वाचनांत येतात.

आपल्या गोव्यांतहि या लाटेचा धक्का पोंचला होता. कांहीं उत्साहि तरुणानीं म्हापशांत व पणजींत अशा तऱ्हेचे क्लब स्थापिलें होतें पण ते ख्या हेतूनें स्थापन केले गेले नसल्यामुळें, फक्त रिकाम्या वेळांची करमणूक करून-घेण्यासाठीं होते-हेंहि मत वैचित्र्यामुळें दिसेनासें झाले आहेत.

आपण आज सर्व दृष्टीनें पाश्चात्य लोकांचें अनुकरण करितों. आहार-विहार-पोशाख वगैरे त्यांच्याप्रमाणें करण्याची हांव बाळगतों. तर त्यांच्यांत असलेली शरीर सामर्थ्याची आवड-पीळदारपणा, दक्षता व स्वच्छता, याची आवड आपल्यांत नसावी हें आमच्या देशाचें दुर्भाग्य नव्हे काय ?

आपल्या शीलाचा विकास करण्यास शरीर सामर्थ्यासारखा मित्र नाहीं. आपलें शरीर वाढवून तें पीळदार, मजबूत व तेजवान बनविण्याची लालसा संभाळल्यासच आपणास या कर्मभूमीवर कार्य करितां येईल.

कै. लोकमान्य टिळक यांचें शरीरसामर्थ्य दांडगें होतें म्हणूनच ते या कर्मभूमीवर निर्भिडपणें, निधड्या छातीनें लढले. जन्मतः टिळक अशक्त होते, यामुळें विद्यार्थीदशेंत यांच्या अंगीं तरतरी कमी होती हें लक्ष्यांत आणून त्यानीं शाळेंत प्रवेश केल्याबरोबर सतत एक वर्षपर्यंत व्यायाम घेऊन ब्रह्मचर्यव्रतानें राहून शरीर पीळदार, बळकट व कणखर करून सोडलें. या मुळेंच त्यांच्या, Sound mind in a sound body [सदृढ शरीरांत खंबीर मन], मनाला पोषण मिळून त्यांचा मेंदु तरतरीत बनून त्यानां जगमान्य कार्यें करितां आलीं.

आपणहि ह्या कर्मभूमीवर लहान मोठीं कार्यें करण्या साठींच जन्मलों आहों. तरी या देहाचा योग्य रीतीनें संरक्षण करून आपल्या समाजाचा दिवसें दिवस बळावत चाललेल्या शारीरिक ऱ्हासाचाहि जरूर विचार केला पाहिजे.

शारीरिक सामर्थ्याशिवाय सर्व गोष्टी फोल आहेत. करीतां तरुणानीं याचा विचार करून आपआपल्या गावांत विद्यार्थ्यांचे संघ स्थापन करून सार्वजनिक आरोग्य वाढविण्यासाठीं, शक्तिवर्धक क्लब स्थापन करून आपलें सामर्थ्य वाढविलें पाहिजे.

हा प्रश्न शाळामास्तरानीं हातांत घेण्यासारखा आहे. प्रत्येक शनिवारीं देशी व्यायामाचें शिक्षण देऊन मुलांस शक्ति वाढविण्याची गोडी लावली पाहिजे.

व्यायामा बरोबर वीर्य रक्षण करणें हें एक मुख्य कर्तव्य समजलें पाहिजे. याच्या रक्षणानें अंगात साहस, धैर्य, बुद्धी, बल व पराक्रम उत्पन्न होतात यासाठीं याचें संरक्षण करण्याविषयींचें योग्य ज्ञांन मास्तरानीं मुलांस दिलें पाहिजे.

व्यायाम करून शरीरसामर्थ्य वाढविणाऱ्यानीं सात्विक, पौष्टिक आहार पाहिजे तितका जरूर करावा. पण त्याच वेळीं चहा तंबाकु व दारू याचा त्याग करणें जरूर आहे.

रामचंद्र नारायण लंवदे

वर्तमानसार

—गव्हर्नरसाहेबांची वागणूक अपमानास्पद वाटल्यावरून कांहीं लोकपक्षीय कोन्सिलरानीं कोन्सिलांत फिरून पाय न देण्याचा विचार केला आहे, असें मडगांवचें 'आ तेन्द' पत्र म्हणतें.

—कर वाढविण्याचा विचार चालू असतांहि ज्या अर्थी लोकमत शांत आहे. त्या अर्थी लोकास करवाढ पसंत आहे, अशा अर्थाचा बुद्धिवाद 'आ प्रोव्हींस' पत्रानें केला आहे.

—पैंगिण-काणकोण येथें सारस्वत ब्राह्मण व गायक समाज या दोन जातींत तंटे उपस्थित झाल्याचें दुःखदायक वर्तमान एक 'क्रिस्ता' कळवितो.

—पणजीच्या सेंन्ट्राल पाठशाळेंतील एकंदर मुलांची संख्या सहासें असून गेल्या वर्षाच्या मानानें ती बरीच कमी आहे. कारण काय असावें ?

—पन्नास तरुण, पोर्तुगालास वरिष्ठ शिक्षण संपादण्यास जाण्याच्या तयारींत आहेत, असें पोर्तुगीज पत्रांवरून समजतें. कोठेंहि जा पण स्वदेशास विसरूं नका!

गोमांतकीय क्षत्रिय मराठे बांधवांस नम्र विनंति

ह्या विसाव्या शतकांत प्रत्येक राष्ट्र, समाज, जात, नव्हे प्रत्येक प्राणी आपापल्यापरी स्वतःची उन्नति करून घेण्यास एक सारखा झटत आहे, असें आपणांस आपल्या सभोंवतालच्या परिस्थितीवरून दिसून येतें; व जगाचा इतिहासहि हेंच सांगत आहे. अशा ह्या सुधारणाप्रिय शतकांत आम्हीं आमची सुधारणा घडवून आणली नाहीं तर आपणांवर आत्मघातकीपणाचा दोष येईल. हा दोष टाळण्याकरितां आमचें पाऊल सुधारणेच्या कामांत पुढें पडलें पाहिजे. त्या शिवाय आमची खालावलेली स्थिति सुधारण्यास दुसरें साधनच नाहीं. ही खालावलेली स्थिति सुधारण्याच्या कामीं जर पहिल्यानें कशाची आवश्यकता असेल तर ती शिक्षणाचीच होय. शिक्षणाच्या अभावीं आमचें अत्यंत नुकसान झालेलें आहे. सध्याच्या पालटलेल्या मनूमध्यें कोणत्याहि धंद्यांत शिक्षणाच्या अभावीं यश येणें शक्य नाहीं. शिक्षणानें मन विस्तृत होतें व अंगी वसणाऱ्या सर्व शक्तींचा विकास होतो; परिस्थितीचें उत्तम ज्ञान होतें आणि आपल्या उन्नतीचे मार्ग सुगम होतात शिवाय जीर्ण व निरुपयोगी साधनाचा त्याग करून नवीन व उपयुक्त साधनाचा उपयोग करून घेण्याची पात्रता येते. आमच्या समाजाची हल्लींची चारी बाजूनीं झालेली शोचनीय स्थिति ही शिक्षणाकडे दुर्लक्ष केल्यामुळें प्राप्त झालेली शिक्षाच होय.

एके काळीं लष्करी पेशामुळें मिळविलेला आमचा दर्जा कायम राखण्याकरितां सुद्धां हल्लीच्या काळीं शिक्षणाची अत्यंत आवश्यकता आहे. ह्या यांत्रिक युगामध्यें केवळ शरीर बळावरच भागणार नाहीं. हजारों आडदांड शिपायांपेक्षां बलाचा विचार करून, युक्तीनें व कुशलतेनें कार्य करणाऱ्या समरपटूंचीच योग्यता जास्त ठरेल. थोडक्यांत सांगावयाचें ह्मणजे हरएक पेशाच्या माणसांचें शिक्षणाशिवाय हल्लींच्या काळीं बिलकूल चालावयाचें नाहीं. आह्मीं धरंदाज, आह्मीं क्षत्रदानीतले, आह्मीं पराक्रमी वगैरे गत गोष्टी बोलून आतां अगदीं भागणार नाहीं. सध्याच्या काळीं जो सावध व समाजहिततत्पर, तोच ह्या राष्ट्रीय जिवन कलहांत टिकेल. नाहीं तर जिवंत असून मेला असेंच ह्मणावें लागेल. अस्पृश्य लोकांनींसुद्धां विद्यादेवीची अनन्य भावें आराधना करण्याची खटपट चालविली असतां येथील क्षत्रिय मराठे अद्याप गप्पच बसलेले पाहून कोणालाहि आश्चर्यच वाटेल. कारवारचे मराठे यांनी तर येथील मराठ्यांना शिक्षणांत मागें टाकलेलें पाहून कोणास कींव येणार नाहीं! आज इतर देश व समाज शिक्षणाच्या जोरावर पुढें आलेले नाहींत काय? शिक्षणाच्या अभावीं आमचें महत्व बरेंच कमी होऊन, भरभराटीसहि आळा बसलेला नाहीं काय? बाबानों! अशा प्रकारची आमची होत असलेली हानि केव्हांहि इष्ट नाहीं हें इतर समाजाच्या शिक्षण विषयक खटपटी पाहून लक्ष्यांत कसें येत नाहीं? तिला वेळींच आळा घालण्याकरितां आपल्या समाजांत शिक्षण त्वरित व जारीनें सुरू केलें पाहिजे, असें जेव्हां वाटेल तो सुदिनच होय.

आमचा बहुजन समाज लहानसहान नोकरींत व शेतींत गुंतल्यामुळें आपल्या मुलाबाळांना शिक्षण देऊन त्यांचें कल्याण करावें अशी बळकट इच्छा असतांहि तें त्याना पैशांच्या अडचणीमुळें देतां येत नसेल, असेंहि असण्याचा संभव आहे, व खरोखर ह्या गोष्टीस त्यांचा इलाज नाहीं. ह्या कामीं त्यांना सधन लोकांची मदत पाहिजे, परंतु सधन लोकांनीं तरी सर्वांच्या गरजा कशा भागवाव्यात! तरी लहानसहान नोकरींत व शेतकींत गुंतलेला मराठामंडळा कडूनच, त्यांच्या शक्तीच्या मानानें थोडें बहुत द्रव्य वर्गणी रूपानें गोळा करून, शातींतील गरीब व होतकरू अशा विद्यार्थ्यांस शिक्षणाच्या कामीं मदत करावी या हेतूनें एखादी संस्था स्थापन करण्याची जरूरी येथील क्षात्रिय मराठ्यांस कधीं भासणार? प्रिय बांधव हो, विद्येमध्यें मागसलेल्या इतर ज्ञातीचे समाज स्थापन झाले असून त्यांचें काम फार झपाट्यानें चाललें आहे. आपला मराठा समाज तर इतर समाजापेक्षां बराच मोठा असून विद्येच्या कामीं आपलें अद्याप पाऊल तर पडलेलें नाहीं हीं दुःखाची गोष्ट नव्हे काय ? !

सांप्रत आमच्या सुदैवानें विद्यादेवी प्राप्त करून घेण्याची सुसंधी आह्मांस कधींच मिळालेली आहे; तिचा योग्य उपयोग आह्मी, पुढें गेलेल्या समाजाप्रमाणें न घेतल्यामुळे सांप्रतची अवनति आह्मांस प्राप्त झालेली आहे, असें कोण ह्मणणार नाहीं! जगांत विद्येची महति व श्रेष्ठता पहिल्या प्रतीची गणली आहे. कारण विद्ये इतकें श्रेष्ठ धन नाहीं. तें साधारण धनाप्रमाणें नाश पावणारें नसून त्याचा उपयोग घेतला किंवा तें दुसऱ्यांस दिलें तर कमी न होतां एकसारखें वाढतच जातें. विद्येला अमृत, कल्पतरू वगैरे संज्ञा दिलेल्या आहेत. तिच्या योगानें मनुष्यास मिळत नाहीं अशी क्वचितच वस्तु आहे. आप, तेज, वायु वगैरे पंच महाभूतें विद्येच्या सामर्थ्यामुळें मनुष्यानें आपल्या अंकीत करून घेतलीं आहेत. अशी ज्या विद्येची महती तीजकडे आह्मीं दुर्लक्ष करून आपण होऊन, आह्मीं आपलें नुकसान करून घेत आहों

आपल्या हिंदुधर्मांत अन्नदानाची योग्यता फार मोठी मानली आहे परंतु त्याहिपेक्षां विद्यादान श्रेष्ठ असून त्यामुळें आपल्या बांधवांचीं अंतःकरणें उन्नत होऊन, आपले वडील बंधु ब्राह्मण यांनाहि राष्ट्रकार्यी सुशिक्षित मराठ्यांनीं हातभार लाविल्यानें महत पूण्य प्राप्त होणार आहे.

शूर मराठे हो, ज्याच्या पूर्वजानीं आपल्या देहाची आहुती देऊन देशाचें व इतर समाजाचेंहि रक्षण केलें, ज्या ज्ञातींत राणे, मोरे, शिर्के, घाटगे, घोरपडे, जाधव, भोंसले या सारखीं शूर कुळें उदयास आलीं; इतकेंच नव्हे तर ज्या भोंसले कुळांत शिवाजी-महाराज्यांसारखे महाप्रतापी राजे होऊन गेले, अशा ह्या मराठा ज्ञातींत तुमचा जन्म नाहीं काय? या साटीं यापुढें तरी जागृत होऊन आपला बंधुवर्ग चांगला सुशिक्षित करण्याच्या हेतूनें एखादें शिक्षक मंडळ स्थापन करा. त्यास काया वाचा मनें करून शक्य ती मदत करा. हें काम तडीस नेण्याकरितां खेडीं पाडीं प्रचारक पाठवा; व लोकांमध्यें शिक्षणाबद्दल गोडी उत्पन्न करा! अशी येथें चळवळ सुरू झाल्यास महाराष्ट्रांतील मराठा शिक्षण परिषद व मराठे सुशिक्षित बांधव आह्मांस साह्य करण्यास तयार आहेत, अशी पूर्ण आह्मा असंद्या. करितां गोमांतकीय मराठे बंधूनों, शिक्षण प्रसाराच्या कामीं मनोभावानें व एका जूटीनें, तयार होऊन, एखादें शिक्षण मंडळ स्थापन करा! अशीं सर्व बांधवांस सविनय, परंतु आग्रहाची विनंति आहे; तर उठा, आणि समाज कार्य साधा! काल चक्राच्या फेऱ्यांत सांपडून नामशेष होणें बरें काय!

एक मराठा

भारत

गुरुवार वैशाख व० ११ शी १८४३

नवे कर लादूं नका!

जगावर ओढवलेल्या अनेकविध दुर्धर आपत्तींमुळें, इतर बहुतेक राष्ट्रांप्रमाणेंच आमच्यां गोमांतकाचीहि सांपत्तिक स्थिति अगदीं खालावलेली असून जीवित रक्षणाचें कार्य अत्यंत कष्टतर बनून गेलें आहे, हें आह्मी व आमचा इतर सन्माननीय व्यवसायबंधूंनीं अनेकदां सरकारला जाहीर केलें असतां, नवे कर लादण्याच्या कुकर्मापासून सरकार अलिप्त रहाणार नाहीं; असें दुःखदायक पण खात्रीलायक बातमीवरून समजतें! धंड पोटाचाच प्रश्न सुटण्यास जेथें कठिण पडतें तेथें या नव्या संकटास तोंड देण्याची ताकत कितपत असणार, हें अजूनहि शहाणपणाची टिमकी वाजवून घेणाऱ्या आमच्या सरकारच्या ध्यानीं येऊं नये; या परतें दुसरें दुर्दैव तें कोणतें?

पण सरकारला पैशाची निकट आहे; बजेटांत दिसून येणारी भयंकर तूट नव्या करांशिवाय भरून निघणें कदापि शक्य न. सल्यानें राज्यकर्त्यांनीं 'विचारांतीं' उपरोक्त मार्ग पसंत केला आहे, त्याला अडथळा आणणें ह्मणजे शुद्ध देशद्रोहा सारखें अश्लाघ्य पातक आचरण्यास पुढें सरसावणें होय; अशा अर्थाचा युक्तिवाद 'तिजोरीच्या आयत्या पोटावर रेघा' ओढण्यास सवकलेल्या कांहीं पोटभरू लोकांकडून करण्यांत येतो. परंतु हा युक्तिवाद 'पोकळ' पोटांतून उत्पन्न झाल्यामुळे पोकळच आहे, हें कोणीहि कबूल करील. कां कीं, लोकांनीं सुचविल्याप्रमाणें निरर्थक खर्चण्यांत येणाऱ्या रकमांची छाटाछाट करून त्यांचा उपयोग सदहू तूट भरून काढण्याच्या कामीं केला असता, तर नवीन कर लादण्याचा प्रश्नच मुळीं उपस्थित झाला नसता.

लोकांत अशांततेचा वणवा पेटविण्याचें नसेल, लोकांची सहानुभूति पाहिजे असेल तर अजून तरी सरकारनें हा निरर्थक खर्चाचा प्रश्न सोडविण्याचा प्रयत्न करून, नवीन करांच्या आततायी मार्गापासून दूर रहावें. यांतच खरा मुत्सद्दीपणा आहे

परंतु घोडा मैदानाजवळच आहे. पहावें काय होतें तें.

वर्तमानसार

—ता १२-५-२१ रोजीं पणजी येथीलश्रीं पांडुरंग विद्याभुवनांत श्री. शिवराम गोविंद साळगांवकर यांचें 'नास्ति ज्ञानात्परं सुखम्' या विषयावर सुश्राव्य प्रवचन झालें.

—गेल्या महिन्याच्या २१ तारखेस असोळणें येथील श्री वेताळ प्रासादिक वाचनालयाचा वाढदिवस समारंभ रा. पुरुषोत्तम श्री. मुकेरकर यांच्या अध्यक्षतेखालीं मोठ्या थाटानें पार पडला. आमंत्रणाबद्दल आभारी आहों.

क्षत्रिय मराठ्यानो

ज्या हिंदुस्थान देशामध्यें आमच्या समाजानें अतुल प्रतापी असें नांव संपादन करुन गो ब्राह्मणाचें तसेंच धर्माचें व इतर समाजांचें रक्षण केलें. त्याच क्षत्रिय मराठ्यांनीं गोमातेचा वध व धर्माची पायमल्ली होत असलेली पाहून स्वस्थ घोरत पडावें काय?

माझ्या मराठे बंधूनो, मराठा समाज मंडळीनें अधर्मी होण्याची इच्छा करूं नये. व पूर्वजांचे नेम नियम सोडून अधर्मी लोकांच्या उपदेशाला बळीं पडून हातांत दर्भाच्या काड्या घेऊन भटोबा भिक्षुक होऊं नये. अशी क्षत्रिय मराठा समाजाला माझी विनंति आहे.

दीनमित्र चिटणीस गावठणकर

स्फुट विचार

क्षत्रिय मराठे की जय!:— एका 'मराठ्याचें' पत्र आम्हीं आज दुसरीकडे प्रसिद्ध केलें आहे. गोमांतकांतील एकंदर ज्ञातींत जागृति व्हावी व परस्परांत प्रेमवृद्धि होऊन एकोपा नांदावा, या उच्च हेतूनें प्रेरित होऊन कोणीहि प्रगतिपर प्रयत्न करण्याचा मार्ग आंखल्यास; त्यास 'भारता'ची पूर्ण सहानुभूति आहे, हें नव्यानें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. 'मराठ्याच्या' विनंतीस मान देऊन आमचे क्षात्रिय मराठेबंधु आपल्या ज्ञातींत शिक्षणप्रसार करण्यास झपाट्यानें झटतील, अशी आह्मांस उमेद आहे.

लोकजागृति:— प्रवचनानीं लोकजागृति करण्याच्या मार्गाकडे तरुण मंडळींचें लक्ष्य दिवसेंदिवस जास्त वेधूं लागल्याचें पाहून आनंद वाटतो. अनेक प्रयासानीं अंगांत पात्रता उत्पन्न करून; 'धकेचपेट्यांची' बिलकूल पर्वा न करितां फकिरी बाण्यानें लोकहितार्थ झटणें या सारखें पवित्रतम कार्य सांप्रतच्या स्थितींत दुसरें कसलेंच नाहीं, अशी आमची समजूत आहे. 'यंव करावें त्यंव करावें, असें नुसतें मऊ खुर्चीवर पडून, परोपदेशे पांडित्य करण्यांत अर्थ नाहीं. देशासाठीं झीज सोसण्यास निधड्या छातीनें व खुल्या दिलानें पुढें सरसावल्यासच कांहीं लाभ होईल हें उघड आहे.

कामगार वर्ग:— गेल्या रविवारीं 'भारत' आफिसांत येथील कामगार वर्गाची सभा भरून 'बंधुप्रेम, कामगार संघ' या नावांची संस्था स्थापण्यांत आली. कामकरी लोकांत ऐक्य नांदावें, वर्गहित घातक कोणत्याहि आततायी कृत्यांस सनदशीर रीतीनें आळा घालण्यास सुलभ पडावें व शिक्षण प्रसार वाढवून देशसुधारणेस हातभार लावण्याची पात्रता सदरील वर्गांत उत्पन्न व्हावी, असा संघाचा तिहेरी उद्देश आहे. आतांच शंभरापेक्षां ज्यास्ती लोक संघास मिळाले असून, संस्थापकांच्या चिकाटीमुळें वरील संख्या मोठ्या प्रमाणावर वाढण्याचा संभव दिसतो. संघाविषयीं विशेष माहिती पुढें कधीं तरी येईलच. सभा येथील कामगार वर्गांत उत्पन्न झालेल्या जागृतीबद्दल समाधान व्यक्त करून संघास दीर्घायुष्य इच्छितों.

पोर्तुगीज शिक्षण

येत्या जून महिन्याच्या १५ तारखेपासून पोर्तुगीज प्राथमिक शिक्षणाची नवीन शाळा भारत ऑफिसाजवळ उघडण्यांत येईल. विशेष माहिती खालील पत्त्यावर:—

रा. रा. शिरवैकर—केपें

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do segundo oficio. vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial situada na rua de Deão em Cusmane, no dia 7 do seguinte mez de Junho, as doze horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens:- Terça parte do predio denominado "Nocodbaba bansay poiquim" por outro nome "Bandssaimcroda" em duas adições:-Terça parte do predio denominado "Saidem Crisna Sinay poiquim tocximechem";- Terça parte do duodecima parte do predio denominado "Oxola sorao poiquim"; Trça parte do predio denominado "[illegible]rgopato"; Terça parte do predio denominado "Fató ou 'Patoli", todos sitos em Cacorá;- Sexta parte do predio denominado 'Golachi parvodi sito em Curpem e tres quartas partes do predio da varzia denominado "Malsauntechi chouti tocximo" ou 'Naingodo"sito em Calem, todos da cultura de arroz avaliados, respectivamente em 200:0:0 200:00:00- 100:00:00- 150:00:00 150:00:00 -200:00:00- e 150:00:00 e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca tambem respectivamente, sob os numeros 7245, 72.9, 7250, 7344, 7245, 755(e 2596. Pertencentes ao executado Srinivassa Govinda Sinay Bougui de Ponchovadi e penhorados na execução por custas que lhe move Fotu Srinivassa Sinoy Benguy da dita, como cessionario do Ministerio Publico, A contribuição do registo ficará inteira a cargo do arrematante. São por este citados para esta arrematação todos os credores incertos do dito executado, os copripriotarios e quinhoeiros, bem como os herdeiros da credora falecida Baica Custem Naiquina de Sirodá que tem registado a seu favor um credito na importancia de 1996:08:00 nos termos e para os fins de lei. E para ser publico se expediu este.

Quepem 30 de Abril de 1921

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

2 voz)

Verifiquei
M. de Quadros

As mencionadas autoridades chegaram até ao extremo calcando debaixo dos pès as liberdades pessoais conferidas pela Constituição da Republica!

E' revoltante, é intoleravel! Para o assuuto chamamos a tenção do sr. Governador Geral para os devidos efeitos.

Voltaremos, se necessario fôr.

ACORDÃO

Para corroborar o que afirmou no artigo *Justiça humana*, o *Bharat* inicia hoje a publicação do seguinte acordão do Sopremo Tribunal de Justiça:-

Acordam em conferencia no Supremo Tribunal de Justiça:

TendoEsvonta Crisna Baló e mulher requerido nos termos do artigo 740 § 5 do Codigo processo Civil, a divisão e demarcação de determinadas fracçoes dos predios que tinham sido aplicados ao requerente marido no inventario de menores que se procedeu na comarca de Quepem por obito de Govinda Baló, e havendo indicado como representantes d'alguns dos originarios interessados, já falecidos, as pessoas que mencionam na sua petição entre as quais figuram Roguvir Madeva Balo, requereu que elas fossem intimadas afim de se proceder a' substituição de louvados para intervirem na divisão, visto estar ausente um e ser falecido outro dos que intervieram no inventario.

Este pedido foi diferido pelo despacho transcrito afl. 10 e procedendo--se á nomeação dos louvados, designou-se para a deligencia requerida o dia 27 de novembro de 1920, este despacho transcrito afl 19.

Do despacho transcrito a fl. 10 agravou para a Relção de Nova-goa o referido Roguvir, citando no termo transcripto a fi. 16 como lei ofendida o artigo 342 §unico da Codigo do Processo Civil e legislação paralela, visto não ter sido previamente habilitado como representante dos interessados falecidos, sendo-lhe concedido provimento pelo acordão transcripto a fl. 33 que mandou substituir o despacho agravado por outro que desatendesse o pedido nas condições em que tinha sido feito, isto è, sem se mostrar habilitado o agravante.

Na pendencia do agravo desistiram os então agravados Esvonta Baló e mulher da reã quirida devisão e demarcaço, sendo a desistencia julgada pela sentença certificada a fl. que transitou em julgado.

Em 26 de abril de 1920, data em que foi julgada a desistencia o Curador dos Orfãos alegando ter o falecido interessado Madeva Jiu Baló deixado herdeiros menores e havendo letigios quanto a bens por ele deixados, acerca dos quaes amigavelmente se tinha transigido, promoveu afi. 19 e a que se proseguisse na demarcação requerida no tocante aos bens do referido Madeva intervindo nela os louvados já nomeados, o que foi deferido pelo despacho transcrito a fl. 19 designando para a deligencia o dia para ela já anteriormente marcado pelo despacho transcripto a fl. 19 e procedendo-se á devisão e demarcação deduzira contra ela embargos os individuos que o Esvonta tinha indicado uns representantes do falecido Madeva em bargos que foram contestados pelo Curador dos Orfãos.

Baixando á Comarca em 25 de Julho de 1920 o processo de agravo em que tinha sido proferido aquele acordão transcripto a fl. 33 datado de 2 de Julho daquele ano, nele proferiu o Juiz da agravante o despacho transcripto a fl. 34 assim concebido: =Cumpra--se= Logo em 5 de agosto seguinte requer o Roguvir a fl. 26 e seguintes— que em cumprimento do referido acordão se substituisse o despacho agravado, que havia motivado a mesma decisão por outro em que se desatendesse o pedido feito pelo Esvonta na petição transcripta a fi. 8 e se declarasse sem efeito tudo quanto depois dele se tivesse processado.

O Juiz depois de ouvido o Curador dos Orfãos, que não concordou com semilhante pedido por entender que o acordão não invalidava o despacho transcripto a fl. *19*, que havia deferido a sua promoção para o proseguimento da deligencia quanto aos bens do falecido Madova e tinha feito transito em julgado pelo que só podia anular-se o processado depois do despacho revogado com ressalva, porém do despacho copiado a fl. 19 e tudo o que do mesmo dependesse, proferiu a despacho a fl. 27 de perfeito concordancia com a resposta do Curador, que fica resumida e vem transcripta támbem a fl. 19 despacho que depois confirmou pelo transcripto a fl. 29 que recaiu sobre o pedido de declaração, feito pelo Roguvir na petição transcripta a fl. 28 tendo nele declarado, expressamente, que não ficavam sem efeito as peças citadas pelo requerente no final da sua petição a fi. 29 e que o Curador dos Orfãos devia sempre ser ouvido nos termos do artigo 221 do Codigo Civil.

(Continua)

Portuguez

Desde 15 do proximo mez de junho vai abrir-se uma escola particular do 1° e 2° grau, nas proximidades da administração do "Bharat", em Quepem

R. R. Sirvoicar

आमचीं देवस्थानें

(सा. ब्रा. समाज)

गोमांतकस्थांच्या जिव्हाळ्याचे जे कांहीं विषय आहेत त्यांत देवस्थानची सुधारणा एक प्रमुख विषय होय. कोणत्या हेतूनें देवस्थानच्या सार्वजनिक संस्था निर्माण झाल्या, त्यासाठीं आपल्या पूर्वजांनीं कोणकोणते परिश्रम केले, त्यांच्या संरक्षणाकरितां त्यांना काय काय हाल भोगावे लागले यांचें विवेचन करून सध्या देवस्थानाची झालेली स्थितीहि श्री. पु. सुकेरकरांनीं मार्मिकपणें वर्णन केली. सात्विक देवतांच्या समोर नाना प्रकारचे नवस फेडण्याकरितां होणारे पशुपक्षाचे वध हें निंद्य, आसुरी व भयंकर कर्म असल्याचें सांगून त्यांचा त्यानीं निषेध केला; अंगावर देवाचा अवसर काढून पूर्वजांच्या हेतूशीं व परंपरेशीं किती विसंगत असें आपण वर्तन करतों, याचें त्यांनीं दिग्दर्शन केलें; देवस्थानांत होणाऱ्या केल्याचें सद्यस्वरूप किती हिडीस प्रकारचें झालें आहे हें त्यांनीं दाखविलें; शिमग्याच्या उत्सवाची उत्पत्ति काय व सध्या कोणकोणते प्रकार त्यांत रूढ झाले आहेत, या उत्सवाला शुद्ध वळण कसें देतां येईल, यांचेंहि विवेचन त्यानीं केलें, आणि सगळ्या निंद्य प्रकारांत कळस होऊन राहिलेला जो देवस्थानांतील वेश्यांचा बाजार तो उठवून देणें किती जरूरीचें आहे याचें त्यानीं उत्तम प्रतिपादन केलें. देवस्थानें हीं आमचीं असल्यानें त्याच्यांत ज्या कांहीं सुधारणा करावयाच्या आहेत, त्यांचा संबंध आह्मांकडे येणें प्राप्त आहे. आणि तसा तो येतांच आपल्या अभिनव विचारांस आपल्या सदसद्विवेक बुद्धीस व आपल्या थोर दर्जास शोभेल अशाच तऱ्हेनें त्यांचा ऊहापोह होणें न्यायाचें आहे. देवस्थानांत होणारे अनिष्ट प्रकार बंद झाले पाहिजेत असें सर्वांचें ह्मणणें आहे, त्या पवित्र ठिकाणीं तळ देऊन राहिलेलीं हीं नीतीभ्रष्ट माणसें हाकललीं जावीं याविषयीं सर्वांचें एकमत आहे; कोणत्याही हक्काच्या सवलती या नागेवर त्यांना मिळूं नये याविषयीं सर्वांचा कल वहात आहे; तसेंच आपल्या या व्यभिचारी जातीची पापापासून मुक्तता व्हावी असें त्या जातींतील समजस माणसाचें ह्मणणें ही आपल्या कानावर आज येत आहे, तेव्हां या नरकांत धडपडणाऱ्या प्राण्याचें विव्हलणें ऐकून आपण जागृत व्हावयास नको काय? आपण त्यांच्या कार्यास धांवून जाणें योग्य नाहीं काय? आपण त्यांना या कामीं मदत केली पाहिजे. गटारांत लोळणाऱ्या प्राण्याचें रक्षण करावयाचें असेल तर त्याला तेथें पौष्टीक अन्न पोंचविल्यानें तें कार्य होणार नाहीं, तर त्याला त्या घाणीपासून ज्याप्रमाणें दूर केलें पाहिजे त्याप्रमाणें या जातीला नीतीभ्रष्टतेपासून परावृत्त करण्याचे कामीं वरिष्ठ वर्गानें हातभार लावला पाहिजे. पूर्वी एका काळीं कलावंतीना देवस्थानांत आश्रय मिळाला ह्मणून तो आजच्या स्थितींतही कायम ठेवणें ह्मणजे चालू परिस्थितीविषयीं अज्ञान प्रगट करण्यासारखें होय! कामुकाकरतां असल्या सोई भिक्षाचार्यांनीं शहरांतून टिकठिकाणीं करून ठेवल्याचा उल्लेख आढळतो असें दिवान एका उपवक्त्यानीं केलें हें कसेंही असलें तथापि, कामुकांच्या या सोई पवित्र अशा ठिकाणीं केलेल्या नव्हत्या हें लक्षांत ठेवलें ह्मणजे देवस्थानांत ही जात नसावी या म्हणाचाच विशेष बळकटी येते. देवस्थानें या व्याख्यानावर इतर दोघाई सलांपेक्षां उपवक्त्यानीं वेश्यांच्या हकालपटीवरच विशेष जोर दिला व बरीच चर्चाही झाली. आणि यावरून मतभिन्नता व सूचिवैचित्र्यही दिसून आलें. त्याच प्रमाणें देवस्थानांतील इतर अनिष्ट प्रसंगापेक्षां हाच प्रकार कसा लोकांच्या दृष्टीपुढें ढळढळीतपणें उभा आहे याचेंही प्रत्यंतर आपणास आलें. ही त्यांतल्या त्यांत समाधानाची गोष्ट होय! या विषयाच्या योजनेमुळें पुनः एकदा देवस्थानांतील अनिष्ट प्रकारची छाननी झाली व लोकमताचा वारा कोणत्या दिशेनें वहात आहे याचा अनुभव आला पण याबरोबरच ही चर्चा करणाऱ्या लोकांवर एक प्रकारची जबाबदारी येऊन पडते, आणि ती ही कीं, शक्य त्या उपायानें या प्रकारास आळा घालण्याविषयीं प्रयत्न करणें ही होय! नवीन जनतेच्या मनांत या नीतीभ्रष्ट व दुराचारी लोकांपासून विख्यात्या देवांची मुक्तता करण्याचा विचार आला, ही सुदैवाची गोष्ट नाहीं असें कोण ह्मणेल? बोलक्या जनतेला ही त्या मुक्या मूर्तींचीच प्रेरणा झाली असें समजून आदण आतां त्या उद्योगाला लागणें जरूर आहे. आणि तसा प्रयत्न देवस्थानच्या सुविचारी महाजनांकडून होईल असा भरंवसा बाळगण्यास जागा आहे. प्रेक्षक

संपत्तीच्या साधनाला लागलेलें ग्रहण!

इंग्लिश शाळांवर आलेले ढग अजूनहि वितळले नाहींत. सात आठ वर्षांपूर्वी सरकारनें काढलेल्या रेग्युलेशनचा सोटा इंग्लिश शाळांच्या बराच वर्मी पडला. त्या रेग्युलेशनची अम्मलबजावणी या तीन चार वर्षांतच करण्यांत आल्यामुळें त्यावेळेपासून खालीं पडलेला पाय अजूनहि वर आलेला नाहीं. इकडील शाळांना फंड व ग्रँट या दोही देवतांची मदत नसल्यामुळें शाळा बहुतेक मालकावरच अवलंबून असतात. या वाढलेल्या व वाढत्या महागाईच्या दिवसांत भरपूर पगाराशिवाय लायक मनुष्य मिळणें कठीण असल्यामुळें शाळांचा प्रश्न कसा सुटत असेल हें फक्त त्या शाळांचे मालकच सांगूं शकतील. त्याच प्रमाणें प्रत्येक इंग्लिश शिकलेला मनुष्य बाहेरगावीं राहून भरपूर पैसे मिळवूं शकतो, ह्मणून लायक मास्तर मिळणें व ठेवणें या दोन्हीं गोष्टी फार खर्चाच्या होऊन बसल्या आहेत. तेव्हां या दीनदुबळ्या स्थितींत शाळा वांचतील कीं नाहींत हें एक कोडेंच आहे. तसेंच बाहेर गांवीं खर्चाचें मान बरेंच असल्यामुळें प्रत्येक मनुष्याला आपल्या मुलांना इंग्लिश शिक्षणासाठीं तिथें पाठविणें शक्य नाहीं व इथेंहि ही सोय बहुतेक नामशेष होण्याच्या पंथास लागलेली, अशावेळीं कांहींतरी नवीन व्यवस्था झाल्याशिवाय शाळांची स्थिति निदान पूर्व स्थितीवर येणें मुष्किलीचें आहे. इतकें होण्याचें कारण जनतेचा विश्वास हें होय.

जनता ही एक 'भलें मोठें तान्हें मूल' या नांवानें संबोधिली जाते, हें बहुश्रुत आहे. शिवाय विश्वास ही एक अजब वस्तु असल्यामुळें, जनतेच्या विश्वासाची गोष्टच विचारावयास नको. जगाच्या धांदली घडामोडी घोंपवून धरण्यांत जनतेच्या विश्वासाची कामगिरी प्रशंसनीय असते. तसेंच नव्या सुन्यांतील अंतर ओढविण्यांत या 'बहुरूपा'

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do segundo oficio vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial situada na rua de Deão em Cusmane, no dia 7 do seguinte mez de Junho, as doze horas e pelo preço superior ao de avaliação, os seguintes bens:- Terça parte do predio denominado "Nocodbaba bansay poiquim" por outro nome "Bandesaim roda" em duas adições; -Terça parte do predio denominado "Saidem Crisna Sinay poiquim tecximochem";- Terça parte de duodecima parte do predio denominado "Oxela sorao poiquim"; Trça parte do predio denominado "· rgeļ ate"; Terça parte do predio denominado "*Pató* ou '*Patoli*'", todos sitos em Cacorá; Sexta parte do predio denominado 'Gulachi parvodi sito em Curpem e tres quartas partes do predio da varzia denominado "Malsauntechi chouti tecximo" ou 'Naingodo'sito em Calem, todos da cultura de arroz avaliados, respectivamente em 200:0:0 200:00.00- 100:00:00- 150:00:00 150:00:00 ·200;00:00- e 150.00:00 e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca tambem respectivamente, sob os numeros 7245, 7249, 7250, 7344, 7345, 7550 e 2596. Pertencentes ao executado *Srinivassa* Govinda Sinay Bungui de *Ponchovali* e penhorados na execução por custas que lhe move Fetu.Srinivassa Sinay Bunguy da dita, *como* cessionario do Ministerio Publico, A contribuição de registo ficará inteira a cargo do arrematante. São por este citados para esta arrematação todos os credores incertos do dito executado, so copriprietarios e quinhoeiros, bem como os herdeiros da credora falecida Baica Custem Naiquina de *Sirodá* que tem registado a seu favor um credito na importancia de 1996:08:00 nos termos e para os fins de lei. E para ser publico se expediu este.

Quepem 30 de Abril de 1921

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
M. de Quadros

com o pesó de tais impostos
Mas esperemos...

Correios

Os conductores de malas de Sanvordem a Quepem e vice-versa deixaram o seu serviço, por não ter-lhes sido pago, apesar de instancias e rogos mil, de seus vencimentos de mais de 9 mezes.

O mesmo serviço é ora feito por quaisquer irresponsaveis do acaso.

E a gente a julgar dal guma responsabilidade oser riço postal!...

Até o numero seguinte.

ACORDÃO

Eis a copia do acordão que diz respeito ao processo do *Bharat*:-

O M. P. na comarca de Quepem deu a sua queixa contra Govinda Pundolica Hegdó Dessai, director e editor do jornal "Bharat" que se publica naquela séde, por no nº. 7 de 6 de maio de 1920 e no art. Taxa de guerra conter palavras ofensivas ao Estado "despoticó", faltou a sua palavra igualando-se neste ponto a qualquer criatura vulgar, mau cumpridor da sua palavra "falido e mau pagador" o que importa crime previsto e punivel pelos artos, 407,410 e 411 do Cod. Penal e artigo 732 e 8º do dec. nº 1 de 29 de Março de 1890

Designado dia para julgamento o juiz, por que os artos. 470 e 410 se referem a difamação e injuria contra particulares, e arto. 411 do Cod. pen. e o cit. §2º do artigo 7 daquele decreto se referem a Corporação e o Estado não pode ser considerado como tal, sendo o Estado a Nação Portuguesa (artº 1 da constituição da Republica) não pode ser corporação que exerça autoridade publica, conglobando em si todas as corporações, absolveu o reu e mandou em paz sem custas.

Desta decisão recorre o M. P. no praso legal, recurso competente de que portanto cumpre conhecer.

Há dois pontos a apreciar para se poder decidir se a acusação procede ou não.

1º As palavaas incriminadas são ou não ofensivas da honra e consideração do Estado.

2º No caso afirmativo se lhe são ou as aplicaveis não desposições penais citadas pelo M. P.

Ao 1º. Não pode haver duvida de que as palavras que ficam transcritas são ofensivas da honra e consideração devida ao Estado e embora nesse ponto haja divergencia na maneira de ver dos peritos, divergencia aliás injustificada, cumprindo em todo o caso ao Tribunal apreciar se em vista do artgo. ha ou não ofensa.

A intenção criminal sendo um elemento subjectivo deve presupor-se sempre que das palavras incriminadas das antecedentes e subsequentes ela se possa deduzir.

A taxa de guerra foi criada pelo decreto nº 13 de Outubro de 1917, publicado no Boletim de 18 de Dezembro do mesmo ano

A portaria que mandou executár aquele decreto determinava que a taxa acaba, esgotados seis mezes depois de terminado o estado da guerra que terminou com a publicação do decreto de 6 de Abril de 1920, consequentemente a taxa deixaria de se cobrar desde 11 de Novembro de 1920.

E portanto o artigo publicado no Bharat de 6 de Maio de 1920 foi alem de mais inoportuno e contrario á verdade.

Ao 2º. O § 2º. arto. 7 do cit. decreto nº 1 de 29-3-90 incrimina a ofensa por meio de publicação a algum dos poderes politicos legitimamente constituidos ou a quaisquer corporaçóes.

O Estado ou a nação é uma personalidade colectiva abrangendo todos os poderes politicos, legitimamente constituidos, consequentemente a ofensa feita a todos os poderes do Estado está abrangida na incriminação do §2º do arto. 7 do cit. dec. de 1890.

O ilustre lente da faculdade de Direito na Universidade de Coimbra Dr. Guilherme Moreira no lugar citado pelo digno A. do M. P. considera o Estado como uma corporação politica e neste presuposto tambem as palavras incriminadas estão abrangidas na desposição citada.

Alega o réu que os crimes da imprensa são hoje regulados pelo dec. de 20 de Outubro de 1910

Com esta data nenhum decreto sobre imprensa foi publicado, mas em 28 do mesmo mez e ano, decreto este que ainda não está em vigor no ultramar.

A admitir-se a doutrina do juiz *aquo* nenhuma difamação ou injuria contra o Estado poderia ser punida.

E provando-se pelo depoimento das testimunhas inqueridas que o jornal tem uma tiragem superior a 500 exemplares.

A Relação acorda em conferencia em revogar a decisão recorrida e julgando a acusação procedente e provada condenam o reu na pena de trinta dias de prisão correcional e sessenta mil reis de multa, selos e custas dos autos, mas:

Atendendo a que o reu não tem antecedentes judiciarios e o seu bom comportamento anterior ficou provado pelo depoimento das testimunhas inquiridas, substituem a prisão por multa a mil reis por dia. Pangim, 22 de Abril de 1921. as.) A Santos Vás. A. Roque Torgal. Emerico Alpoim.

काय हा अंधःकार !

काय हें अंधःकाराचें साम्राज्य ! या गोमांतका ! तू अजूनहि अंधःकाराच्या खोल गर्तेंत आहेस ना ! तुझेंच दुर्दैव दुसरें काय? प्रिय गोमांतकीय बंधूनो ! तुम्हीं अजूनहि निद्रासुख घेत आहांत ना! शाबास! प्रजा असावी तर अशीं गोमांतकीयांसारखी राजनिष्ठ असावी आज चार शतकांवर वय लोटलीं, गोमांतक पोर्तुगीजांच्या स्वाधीन आहे. ह्यांच्या प्रजापालनाच्या नेमामुळें गोमांतकीय प्रजा नोकरशाहीच्या पायांखालीं साखर झोप घेत आहे. सर्व जगभर चोहोंकडे तेजोमय स्वातंत्र्य सूर्यप्रभा पसरली तरी अद्यापि त्यानीं डोळे सुद्धां उघडले नाहींत!

गोमांतकाची सहनशक्ति इतकी वाढली आहे कीं, एक देवेळीं अखिल गोमांतकीय प्रजाजनांना तोफेच्या एकाच गोळीनें मारलें पाहिजे. करितां एकंदर लोकानां योग्य त्या तऱ्हेनें राहण्यासाठीं एखादी वर्दी आल्यास सगळे एकसारखे राहून प्राण देतील, मागें पुढें सरकणार नाहींत. खरोखरच निश्चय असावा तर असाच असावा.

सरकारनें ठिकाणदारांवर नवीन कर लादले, इतर टक्स वाढवले व आपण रणांगणांत जाण्याच्या पूर्वींच वॉरटॅक्स (Taxa de guerra) चा नवीन कर लादला! अहाहा!

नोकरशाहीनेंतर प्रजाजनांचा द्रव्यरूपी प्राण आपणाकडे सुरक्षित ठेवण्याची परमावधीच केली आहे. एकदरीत गोमांतकांत अजून कांहीं उजाडलें नसून भर मध्य रात्रीची वेळ झाली आहे. व त्या मुळें अखिल गोमांतकीय प्रजाजन गुलामी झोपेंत गुंगून पडले आहेत!

फक्त तेथील हातांच्या बोटावरच मोजण्याइतकें वर्तमानपत्र रूपी कोंबडे मात्र काय ते आरवत असतात. त्यामुळें दुरून पाहणाऱ्याला येथें देश आहे असें कळतें.

प्रिय गोमांतकीय, तुम्हांवर लत्ताप्रहार झाले तरी तुम्हीं अद्यापि घोरत आहांत खरे परंतु एक वेळ अशी येईल कीं, तुम्ही निद्रासुख घेत असलेलें बिछाने सुद्धा स्वारी लोक घेऊन जातील; व तुम्हीं अन्न न खाल तरी आतां ज्याप्रमाणें भूमीला, पोट लावून निजत असतां तें निद्रासुख सुद्धा तुमचे बिछाने गेल्यामुळें तुम्हाला खास अंतरणार!

सर्वत्र अंधःकार असल्यानें कांहीं सूज्ञ लोक सरकारकडे सुमती दिव्याची याचना करीत आहेत. पण तिकडे लक्ष्य देतो कोण! बोंब ठोकली तरी कोणी ओ देत नाहीं केवळ ह्याच साठीं व त्याना एका मनुष्या पेक्षां मोठा कंठ असल्यानें वर्तमान पत्ररूपी कोंबडे सरकारकडे सुमती दिव्याच्या प्रकाशाच्या याचनेसाठीं आरवत आहेत. परंतु सरकार प्रकाश तर देत नाहींच, उलट ह्या कोंबड्यांची मुस्कटदाबी करण्यास प्रवृत्त होतें. मग गोमांतका ! हें तुझेंच दुर्दैव नव्हे तर कुणाचें?

गोमांतकीय पोर्तुगीज लढाईला तर गेले नाहींच, परंतु वॉर टॅक्स (Taxa de guerra) त्यांस चुकला नाहीं. बरें, टॅक्स घातला तरी कांहीं चिंता नव्हती. लढाई संपून किती तरी दिवस गेले, तरी हा टॅक्स रद्द करण्याचा नाहीं हें काय ? व ही खरी गोष्ट भारत पत्रानें प्रसिद्ध केल्याबद्दल भारत पत्रावर क्रिमिनल खटला उभारण्यांत यावा याला काय ह्मणावें!

एकीकडे वर्तमान पत्रांस खरी खबर सुद्धा प्रसिद्ध करण्यास बंदी, तर दुसरीकडे व्याख्यातोंना कै. लो. टिळक व म. गांधी यांचीं नावेंच घेण्यास बंदी. अशा रीतीनें सत्तेचा दुरुपयोग करून लोकांना तोंड दाबून बुक्क्यांचा मार देणें हें प्रजाजनांचें रक्षण कीं भक्षण ?

सत्तेच्या जोरावर खुशाल तुम्हांला पाहिजे तसा धांगडधिंगा घाला. परंतु एक मात्र ध्यानांत ठेवा, कीं, संसारांतील चंगळेचे दिवस कांहीं सारखेच नसतात. हें युग सुधारणेचें आहे, स्वातंत्र्याचें आहे, स्वसंरक्षणाच्या तत्वाचें आहे. पाशवी शक्तीच्या जोरावर एका व्यक्तीच्या अगर अनेक विशिष्ट व्यक्तींच्या मूठभर समूहानें अनियंत्रित बेलगामी सुलतानशाही गाजविण्याचा हा काल नाहीं. उलट अशा पाशवी शक्तीच्या पायावर उभ्या राहिलेल्या एकतंत्री साम्राज्यांच्या टोलेजंग इमारती कोसळून पडलेल्या आपण आज डोळ्यांपुढें पहात आहों. पूर्ण लोकशाहीचा हा काल असल्यानें ह्या वेळीं अनियंत्रित सत्तेचें अगर पाशवी सामर्थ्याचें प्रदर्शन करूं लागल्यास कदाचित् किंचित् काल पर्यंत त्यांस यश येईल; पण शेवटीं या अन्यायमूलक अनियंत्रित सत्तेचा अगर पाशवी सामर्थ्याचा नायनाट झाल्यावांचून राहणें शक्य नाहीं. मी दांडगा, मी अधिक सशक्त, मी अधिक सामर्थ्यवान केवळ एवढ्याच कारणानें एकाद्या व्यक्तीला दुसऱ्या अशक्त, सामर्थ्यहीन अशा घोरत पडलेल्या लोकांवर जुलूम करणें किंचित काल शक्य असलें तरी अंतीं अशा जुलुमाचें कडु फळ त्याला भोगल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं.

पोर्तुगीज राष्ट्र खरोखरच दयाळू आहे. परंतु त्याचें आपल्या नोकरांकडे असावें तसें लक्ष नसल्यानें, गोमांतकांतील नोकरशाहीच्या अंगांत सुलतानशाहींतील भूतांचा संचार झालेला दिसत आहे. तेव्हां वेळींच सावध होणें हें पोर्तुगीज सुरसद्यांचें कर्तव्य कर्म आहे.

गोमांतकीय बंधूनो ! भारतावर जे खटले उभारण्यात आले आहेत ते भारतकारानीं केवळ स्वतःच्या स्वार्थामुळे ओढवून आणलेले नसून अखिल गोमांतकीयांच्या कल्याणासाठीं आहेत. हें आह्मी पूर्ण लक्ष्यांत ठेवून आमच्या गोमांतकीय प्रमुख कोंबड्याला, आह्मीं असल्यावेळीं हरएक तऱ्हेनें सहाय्य करून आरवण्यास उत्तेजन देणें हें आता गोमांतकीयाचें आद्य व पवित्र कर्तव्य होय.

असल्या जुलमी खटल्यांस भीक न घालतां देशभक्त भारतकार आपण चालविलेले लोककल्याणाचें कृत्य यापुढेंहि मोठ्या जोरानें चालवितील अशी पूर्ण आशा बाळगितों. ह्या कामांत तो सर्व व्यापक भगवान त्यांना पूर्ण यश देऊन गोमांतकाचा प्रभातकाल लवकरच समीप येवो असें त्या परम मंगल प्रभूपाशीं आह्मीं कळकळीचें मागणें आहे.

नरेंद्र

राग नसावा !

'एक कवळेंकर' याच्या पत्रव्यवहारास त्याच्या योग्यतेनुसार केराची टोपली दाखविण्यास भाग पडत आहे.

भा र त

गुरुवार वैशाख शु० ५ मी १८४३

विषाचे फवारे !

आमच्या शेजारच्या हिंदुस्थानांत 'टाइम्स ऑफ इंडिया' नामक पत्र प्रसिद्ध होत असून त्यांत बहुतकरून आंग्लोइंडियनांच्या एकंदर बऱ्यावाईट कृत्यांची तरफदारी होत असते, हें येथील वाचकांस माहीत असेलच. जालियानवाला बागेंत घडलेल्या अमानुष व राक्षसी कृत्यासारख्या गोष्टी सुद्धां, केवळ त्या इंग्रज बहादरांकडून आचरण्यांत आल्या ह्मणून त्या पत्रास अयोग्य वाटत नाहीत! हिंदुस्तानांतील लोकांची स्वराज्याची आकांक्षा, म. गांधीची असहकारिता, राष्ट्रीय सभेचे धोरण इ. त्यांच्या हिताचे विषय उपरोक्त पत्राच्या मतें मूर्खपणाचे ठरतात ! तात्पर्य, जितकें ह्मणून हिंदुस्थानांतील लोकांस हवें असतें तितकें 'टाइम्स ऑफ इंडिया'ला नको असतें, असा आजपर्यंतचा अनुभव आहे !

गोमांतकांत अशा पत्राची उणीव भासत होती; परंतु ती आ प्रोव्हींस नावाच्या साप्ताहिकानें भरून काढल्याबद्दल, त्याचे विशाळ व पोकळ डोके [illegible] संपादक पेरैर बाताल्य स्तुतीस पात्र आहेत !

ही कसली स्वतंत्रता ? या माथाळ्याखालीं सदर्हू पत्राच्या २५ एप्रिलच्या अंकांत एक अत्यंत नीच बुद्धीनें लिहिलेला लेख प्रसिद्ध झाला आहे. त्यांत महालोके लेखक ह्मणतात कीं, गोमांतकांत पूर्ण स्वराज्याची चळवळ चालत असून, पोर्तुगालापासून वेगळें होण्याचा कांहींकांचा देशद्रोही प्रयत्न नजरेस येतो ! याचें प्रत्यंतर पहावयास 'त्रिबून' नावांच्या कळंगूट–बार्देस येथें प्रसिद्ध होणाऱ्या पत्रांतील लेख वाचण्याची उपरिनिर्दिष्ट विशाळडोके पत्रकार गर्भित शिफारस करितात .

अशा लोकांची–वरील लेखक पुढें रडगाणें गातात–मुसकटदाबी होणें अत्यंत जरूर असून या महत्वाच्या कामासाठीं नवीन तऱ्हेचे विशिष्ट कायदे पास केले पाहिजेत; कां कीं, येथील कोर्टें व जज्ज ही कामगिरी सांप्रतच्या कायद्यानुरूप पार पाडण्यास सर्वथैव नालायक (पक्षभेदामुळें !) आहेत .

उदाहरणार्थ— तेच लेखक नंतर ह्मणतात – गेल्या दिवसांत एका जज्जानें वरिष्ठ हुकुमान्वयें एका पत्रावर[भारतावर] खटला उभारला असतांहि त्या पत्रास दोषमुक्त केलें ! वाचक हो, पहा या लुजो–इंडियन मूर्खाचें शहाणपण ! केवळ 'समर्थाः घरींचें श्वान' ह्मणून सारासार विचार न पहाता त्याला सर्व लोकांनीं मान द्यावा ! वरिष्ठापासून निघालेले हुकूम—मग ते योग्य वा अयोग्य असोत- डोळे झांकून मान्य करणें जज्याचें मुख्य कर्तव्य आहे ! कां ! आहे कीं नाहीं मजा?

इतक्यांतच उक्त लेखकाच्या शहाणपणाचा ओघ थांबत नाहीं. शेवटीं ते आपल्या जातभाईस उद्देशून बजावतात:— "जर सरकार या चळवळीचीं पाळें मुळें उपटून काढण्याचा प्रयत्न न करील तर, पोर्तुगीज लोक व पोर्तुगालचे मित्र हो, आह्मीं सर्व एक होऊं या व आमच्याच हातानीं त्या देशद्रोही लोकांचा खरपूस समा-

स्फुट विचार

विचारांचा कल:— आजचा अग्रलेख वाचून येथील काहीं क्षुद्रबुद्धि लुजो इंडियनाचा विचारांचा कल कोणत्या दिशेला झुकत आहे, हें सगळ्यांना समजून येईल. वास्कोडीगामाचे जातभाई तितके येथील रहिवाशांचे धनी असून इंडियेंतील सर्व लोक आपले चाकर आहेत, अशी त्या नीच मनोवृत्तींच्या गोऱ्यांची दृढ पण चुकीची कल्पना झालेली दिसते. यामुळेंच येथील वृत्तपत्रांत स्वतंत्र बाण्याचें लेख आढळून आल्यास, त्याच्या पोटांत पराकाष्ठेची कालवा कालव व्हावयास लागून, आपल्या तळीरामांवर गदाच आली कीं काय, असा त्यांस भास होतो. परंतु आह्मी त्यांस बजावतों कीं, सध्याचें युग हें स्वतंत्र विचाराचें उर्फ विचार स्वातंत्र्याचें आहे. आपले स्वतंत्र विचार योग्य रीतीनें जनतेसमोर मांडण्यास प्रस्तुतच्या काळात प्रत्येकाला कायदेशीर पूर्ण मुभा आहे. या हक्काचा उपयोग करणें ह्मणजे देशद्रोही [illegible] करणें नव्हे. दुसरें, पोर्तुगालदेश इंडियेचा कधींच 'धनी' नव्हता व सध्याहे नाहीं. परस्परांत मित्रत्वाचें व भ्रातृत्वाचें नातें आहे व तें सदैव टिकावें, अशी बहुतेकांचीं इच्छाहि आहे ! पण ती इच्छा सफळ होणें बहुतांशीं पोर्तुगालच्या राज्यपद्धतीवर अवलंबून आहे, हें निराळें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं. अशा स्थितींत उपरिनिर्दिष्ट गोऱ्या कुत्र्यांच्या भुंकण्याला कोण महत्व देईल?

भारत संरक्षक फंड:— आह्मांविरुद्ध दोन तीन क्रिमिनल खटले चालू असून त्यांपासून भारताला बरीच सांपत्तिक नुकसानी सोसावी लागणार आहे. या संकटांच्या वणव्यानें भारत बेचीराख होऊं नये, उलट तो, सर्व संकटातून सुरक्षित निभावून, गोव्यांतील एकंदर सर्व हिंदूंच्या मालकीचा व्हावा' एतदर्थ 'भारत संरक्षक फंड' या नांवाचा फंड उभारण्यांत यावा अशा अर्थाच्या कित्येक देशभक्तांकडून अनेक सूचना आल्यावरून उपरोक्त फंड उभारण्यात आला आहे. फंडाची पोंच तर वेळेवार प्रसिद्ध होईलच; हें दुसरीकडे छापलेल्या नांवनिशीवरून समजून येईल. शिवाय खर्चाचें कोष्टकहि खुलासेवार कळविण्याची व्यवस्था होईल. स्वदेशाच्या कल्याणासाठीं आत्मयज्ञ करण्याची संपादकांची पूर्ण तयारी आहे पण या कामीं जनतेकडून योग्य प्रोत्साहनाची मेहेर नजर झाल्यास, त्याला इष्ट हेतु फलप्राप्त्यर्थ झटण्यास विशेषच हुरूप येणार आहे. ह्मणून 'भारताला मदत करून, आमचे स्वदेशबांधव आह्मांला आभारांत ठेवतील अशी सबळ आशा आहे. मदत कितीहि अल्प असली तरी तिचा साभार उल्लेख झाल्याशिवाय रहाणार नाहीं. तसेंच 'भारतसंरक्षक फंड हेतु साध्य होइपर्यंत चालू राहील व त्याचा उपयोग फक्त उपरिनिर्दिष्ट कामींच होईल, हेंहि उघडपणें येथें नमूद करणें अत्यावश्यक आहे. प्रसंग आणीबाणीचा असल्यावरून, प्रस्तुत स्फुटाकडे जनताजनार्दनाची दयार्द्र दृष्टि वळेल, अशी खात्री आहे.

चार घेऊं द्या ! ! !

सांप्रतच्या स्वयंनिर्णयाच्या काळांत वरील गुलामगिरीचे चमत्कारिक विचार मजेदार नाहींत असें कोण ह्मणेल ?

वाचक हो, आपण वाचा व मित्रमंडळीस दाखवा !

देशी उद्योग धंदे:— कळंगूट येथील प्रसिद्ध व लोकप्रिय व्यापारी श्री. गोविंद भिकू पन्हीकर यानीं कांदोळी येथें फर्निचरचा भव्य कारखाना उभारला असून, त्यांतील कामें सुबकता व टिकाऊपणा या दोन्हीं दृष्टींनीं अत्यंत श्रेष्ट दर्जाचीं असतात, हें कळविण्यास आनंद वाटतो. कारखान्यांत बरीच मंडळी काम करीत असून, कसलीहि इमारत उभारण्यास लागणारें एकंदर सामानहि तेथें मिळतें. कारखान्याची उभारणी केवळ व्यापारी नफ्याच्या आशेवर झालेली नाहीं. तसें असतें तर त्याचा आह्मीं येथें बिलकूल उल्लेख केला नसता, हें उघड आहे. उलट श्री. पन्हीकरांचा उपरिनिर्दिष्ट कारखाना देशी उद्योग धंद्यास उत्तेजन देण्याच्या हेतूनें निघाला असून, देशीकारागिरास कारखान्याकडून महत्वाची मदत पुरविली जाते. तसेंच कारखान्यांत उत्पन्न होणारा माल किफायतशीर दरानें विकण्यांत येत असून, एकंदर व्यवस्थेंत देशाच्या अभिवृद्धीस सहाय्य व्हावें असें एकच धोरण दृष्टोत्पत्तीस येतें. विशेष ध्यानात ठेवण्यासारखी गोष्ट ह्मणजे मालकानीं व्यवस्थापक मंडळींत स्वतंत्र बाण्याच्या लोकाहते छु तरुणांचाच समावेश केला आहे, ही होय. तात्पर्य सदर्हू संस्थेंत देशहिताचा मनोल्हादक वारा वाहत असून, ती लोकाश्रयास व लोकादरास सर्वैव पात्र आहे. धकचपेटे खाऊन अशा नमुनेदार कारखान्यास जन्म दिल्याबद्दल श्री. गोविंदरावजाचे आह्मीं अंतकरणपूर्वक अभिनंदन करितों.

शांतादुर्गा विद्यालय:— कळंगूट येथील हें विद्यालय कळंगूटकर हिंदु लाकांच्या विद्याभिरुचीची जिवंत साक्ष पटवीत असून, सदर्हू शिक्षण संस्थेंत आधुनिक पद्धतीनें मराठी शिक्षण दिलें जातें. प्रो. दत्ता नाईक, श्री गोविंदराव पन्हीकर, श्री. वेरेकर श्री. लवंदे व इतर प्रमुख गृहस्थांच्या चिकाटीयुक्त परिश्रमानें उक्त शाळेची स्थापना स्वतंत्र इमारतींत झाल्यापासून, तिला सहजच स्थायीकपणा प्राप्त झाला आहे, ही मोठ्या समाधानाची गोष्ट होय. शांतादुर्गा-विद्यालयाच्याच धर्तीवर इतर खासगी स्वरूपाच्या मराठी शाळांची रचना झाली असती तर मराठी भाषेचा प्रश्न सुलभ रीतीनें सुटण्यास बरीच महत्वाची मदत झाली असती. प्रत्येक हिंदु लोक वस्तीच्या ठिकाणी एखादी लहान मोठी मराठी शाळा असतेच परंतु तींत प्रचारांत असलेला शिक्षण क्रम योग्य असतोच, अशांतला प्रकार नाहीं. चिरस्थायीपणा संबंधानें तर कित्येक खेड्यांतील शाळा अत्यंत भागसलेल्या स्थितींत खिचपत पडलेल्या नजरेस येऊन सखेदाश्चर्य वाटतें ! तशी स्थिति या पुढें राहू नये एतदर्थ त्या त्या खेड्यांतील पुढाऱ्यांनीं अंतःकरण पुरस्सर प्रयत्न केले पाहिजेत. मराठी शिक्षणाच्या महत्वाकडे तसेंच महतीकडे लक्ष पुरवून ते तसें करतीलहि, अशी उमेद वाटते. नमूद केलेल्या दोन्ही दोषांपासून कळंगूट करांची संस्था अलिप्त असल्याबद्दल आह्मीं त्यांचें सकौतुक अभिनंदन करतों.

एक नवीन व्यवस्था:—गोमांतकाच्या अभ्युदयार्थ निस्वार्थ बुद्धीनें झटणाऱ्या स्वदेशभक्तांची – मग ते कोठेंहि रहाणारे असोत — ओळख लोकांत व्हावी, या एकान हेतूनें " गोमांतकीय स्वदेशभक्त" या सदराखालीं त्यांचीं त्रोटक चरित्रें देण्याचा उपक्रम आह्मीं लवकरच करणार आहोंत. या कामीं लागणारी माहिती मागून कोणाहि देशभक्ताकडे आमच्या कचेरींतून पत्र गेल्यास, त्याची योग्य संभावना होईल, असा भरवंसा आहे. गोमांतकीय स्वदेशभक्तांच्या मालिकेवरून ठिकठिकाणच्या, स्वदेशाभिमानी लोकांची मोजदाद करण्यास सुलभ पडून परस्परांत परिचय होण्यासहि ही नवीन व्यवथा साधनीभूत होणार आहे.

पोर्तुगालची परिस्थिति:— समाधानकारक नाहीं. दंगेधोपे मारामारी व इतर अस्वस्थतादर्शक प्रकार नित्यशः घडत असतातच. तात्पर्य पोर्तुगालांत, बाकीच्या युरोपियन राष्ट्रांप्रमाणें, चोहों बाजूनीं अशांततेचा वारा सोसाट्यानें वाहत आहे. हें वादळ केव्हां नष्ट होईल तें जरी सांगता नाही तरी त्यातून आश्चर्यकारक मजा निष्पन्न होतात ही गोष्ट खरी आहे. उदाहरणार्थ सि. आगुस्त नेवपार्त खून झाल्याची अनिष्ट बातमी प्रसिद्ध झाली होती; परंतु आतां असें वर्तमान आलें आहे कीं, सदर्हू सि. नेवपार्त हे जिवंत असून धडधाकड आहेत !

भारत संरक्षक फंड

दो. सुब्राव विठ्ठल प्र. देसाई, सांवर्डें ५१ रु.
श्रीयुत एल. पे, काणकोण.......२५ रु.
प्रो. गिरी ग. पै काकोडे, कुंकळ्ळी २१ रु.

वर्तमानसार

—प्रोकुरादोरीय जेराल या नावांची एक संस्था पणजी येथें स्थापन झाली असून तिचे मेंबर वकील दो. गोमिस पेरैर, दो. श्रीधर शंखवाळकर व दो. व्यंकटेशराव सरदेसाई हे तेथील व पोर्तुगालांतील कचेऱ्यांतील व कोर्टांतील सरकारी व खाजगी कामें योग्य वेतनानें पार पाडतात. गरजूंची गैरसोय दूर झाली !

— मासिक भारतोदयाचा दुसरा अंक प्रसिद्ध झाला असून, तिसरा अंक मे अखेर निघेल, असें संपादक कळवितात.

— सि. प्राजेरीत द कोस्त यानीं उभारलेल्या खटल्यांत आमच्या संपादकांस येत्या महिन्याच्या प्रारंभीं आक्षेपार्ह लेखाचा ओरिजिनल कोर्टात दाखविण्याविषयीं इंतिमसांव निघालें आहे.

— वर्गणीची व डिफेंस फंडाची पोंच येत्या अंकापासून सुरू होईल

चुकीची दुरुस्ती

कैद न भोगल्यास प्रत्येक दिवसाला एक हजार रैस (२ रु. १३ आ. ८ पै.) याप्रमाणें ३० दिवसांचे सरासरी ८६ रु. आमच्या एडिटराला भरावे लागतील. २५ रु. नव्हत.

नवजीवन

एक वर्षपर्यंत मराठी पोर्तुगीज साप्ताहिक वृत्तपत्र रूपानें निघालेलें वरील नावांचें नियतकालिक छापुडें मराठी मासिक रूपानें चालू मे महिन्यांत प्रसिद्ध होणार.

जनार्दन नारायण पई असनोडकर
संपादक—नवजीवन

भा र त

गुरुवार चैत्र व० १३ शी १८४३

सत्य असेल तें बोलणार!

दोन बालबोध शब्द

ज्या वेळीं जुनाट पण अनेकविध दुर्धर रोगानीं पोखरलेला ब्रागांस राजघराण्याचा वृक्ष मुळासकट उन्मळून पडून नूतन प्रजासत्ताक राज्य व्यवस्थेची प्राणप्रतिष्ठा झाली त्यावेळीं जे पुष्कळ उदारमतवादी नागरिक हिंदूंचे हितकर्ते ह्मणून मिरवावयास लागले. त्यांत सिं प्राजेरीस द कोस्त यांची प्रामुख्यानें गणना करण्यास हरकत नाहीं. हे गृहस्थ डॉ. आंतोन जुझे द आल्मेद यांचे अनुयायी असल्यावरून, त्यांच्या लंबेलंबे अभिवचनावर सर्व हिंदूंचा विश्वास बसत चालला. त्या वेळच्या हिंदुपत्रांत कोस्तांची जिकडे तिकडे वाहवा होऊं लागली. प्रत्येक हिंदु नागरिक प्राजेरीसचा कट्टा अभिमानीं बनला व ज्यावेळीं देपुतादांच्या निवडणुकीचा समय ठेपला, त्यावेळीं आह्मीं हिंदूंनीं नाना तऱ्हेचे त्रास सोसून त्यांची निवडणूक यशस्वी करण्याचें श्रेय संपादन केलें.

खुद्द 'भारता'नें तर कोस्ताची ओळख सर्व हिंदूंना करून देण्याचे कामीं स्वताच्या खिशास बराच चट्टा लावून घेतला. त्यांच्या एका वाढदिवसानिमित्त तर 'भारता'नें आपल्या निवडक निवडक मित्रांस झीज सोसण्यास भाग पाडलें. हेतु हा कीं, त्यानीं हिंदूंवर प्रसन्न होऊन, त्यांची राजकीय मनीषा तृप्त करावी. पण...

पण 'सगळेंच मुसळ केरांत' अशांतली गत झाली! पार्लमेंटच्या वैभवशिखरावर एकदम विराजमान होतांच कोस्तसाहेबांचा दृष्टिकोण यक्षिणीच्या कांडीप्रमाणें बदलला व हिंदूंच्या विश्वासाची व भरंवशाची भक्कम इमारत क्षणार्धांत जमीनदोस्त झाली! हिंदूंच्या सर्व आशा गाशा गुंडाळून चौफेर पळाल्या! तात्पर्य हिंदूंचें कोस्तासंबंधींचें मत त्याच्या कृत्यानुरूप बदलत बदलत जाऊन, अखेर सख्यत्वाचें पर्यवसान तिटकाऱ्यांत झालें!

निरनिराळ्या सरकारी कचेऱ्यांतील कामकाज पाहण्यास योग्य इसमाची पैदास व्हावी, या वरपांगी हेतूनें सिं. कोस्तानीं व्यापारी शिक्षणसंस्था (Instituto comercial) या नांवांच्या कॉलेजची स्थापना केली; पण शिक्षकवर्गात केवळ आपल्या सगे सोयऱ्यांचा व मित्रांचा समावेश करून त्यांच्या पोटापाण्याचा प्रश्न सुलभतेनें सोडण्यास मात्र हातभार लावला! कां कीं, नोकरांच्या नेमणूक पद्धतींत वरील अप्रिय पाहुण्यासारख्या संस्थेमुळें फरक तर पडला नाहींच, उलट तिच्या खर्चाच्या नाहक बोजानें आधींच हलाख बनलेली तिजोरीची स्थिति मात्र जास्ती निकृष्ट झाली!

पणजीच्या पाठशाळेचा पूर्वीचा शिक्षणक्रम पांच वर्षांचा असे. त्यांत आणखीं दोन वर्षांची भर घालून शिक्षकवर्गाची वाढ केली. व त्यांत आपल्याच लोकांचीं भरती केली!! व ती केवळ स्वदेशासाठीं!!!

आपलें वर्चस्व खर्चून, सिं. प्राजेरीसनें स्वदेशहिताच्या मोहक नावाखालीं अनेक हुद्दे निर्माण केले व त्यांवर स्वकीयांचीच नेमणूक होण्याची खबरदारी घेतली!!

प्रत्यक्ष स्वताचा शिरकाव 'आवदितोरींत' करून घेऊन पोटोबाची व्यवस्था चोख रीतीनें राखिली. व या अनावश्यक नूतन घोरडीमुळें आमच्या तिजोरीचे बारा वाजतील याचा बिलकूल विचार मनांत न आणतां, ती आह्मांवर केवळ आमच्या कल्यासाठीं ह्मणून लादली!!!

एवंच सि. प्राजेरिसनें आपल्या वजनाचा, विद्वतेचा व शहाणपणाचा उपयोग नुसत्या आपल्या व आपल्यांच्या हितार्थ मनमुराद करून आमच्या तिजोरीला बऱ्याच मोठ्या नुकसानीचा खड्डा खणला. यामुळें अर्थातच सर्व हिंदूंचें मत त्याविषयीं पालटलें व उघड उघड जेथें तेथें त्यानां शिव्याशापांचा मारा बसावयास लागला. 'सि. कोस्त हे गोव्याचें मित्र नसून उलट भयंकर शत्रु आहेत. त्यांनीं गोमांतकाचा सत्यानाश केला असून, या उपर त्यांची स्तुति करणें ह्मणजे देशद्रोहाचाच गुन्हा करण्यासारखें आहे' अशा तऱ्हेचे उद्गार स्पष्ट ऐकूं याव' यावयास लागले.

याच उद्गारांचा प्रतिध्वनि 'भारता'च्या गेल्या वर्षाच्या ४० व ४१ व्या अंकांत उमटला. त्यामुळें कोस्तसाहेबानीं आह्मांविरुद्ध अब्रुनुकसानीचा दावा लावला असून आमच्या लेखणीला खीळ घासण्याचा त्यांचा प्रयत्न दिसतो!

परंतु आमची मनोदेवता आम्ही कोस्ताचा अन्याय केला नाहीं असेंच आह्मांला सांगत आहे. सत्याचा अनुवाद करणें हा जर गुन्हा असता, तर आम्हीं सि. कोस्ताचे अपराधी ठरलों असतों. तशी स्थिति नसल्यानें त्यांच्या खटल्यापासून आमच्या मनांत कसलीच भीति उत्पन्न होत नाहीं.

'भारतानें' आपलें अस्तित्व स्वदेशसेवेस वाहिलें असून या कामीं पडतील तितके त्रास सोसण्यास त्याची आनंदानें तयारी आहे. मानवी आपत्तींच्या भयानें तो आपल्या स्पष्टोक्तीच्या धोरणांत कदापिहि बदल करणार नाहीं.

'भारताचें' ध्येय ह्मणजे 'सत्य असेल तें स्पष्ट बोलणार व या कामीं होईल ती शिक्षा भोगण्यास एका पायानें तयार असणार' असें आहे. या ध्येयाचें संगोपन आमच्या हातून शांत चित्तानें होवो, इतकें परमेश्वराशीं प्रार्थून हे दोन बालबोध शब्द येथेंच आटोपते घेतों.

स्फुट विचार

भारतावरील नवीन खटलाः- आजच्या अग्रलेखांत सि. प्राजेरीस द कोस्त यानीं स्वदेशहिताच्या भपकेबाज नांवाखालीं आपल्या आप्त मित्र सखे सोयऱ्यांची तुंबडी कशी बेमालूम रीतीनें भरली याचें दिग्दर्शन केलेंच आहे. स्वदेशभक्तीचा अर्थ तुंबडींतच सांठलेला असता, तर आह्मी सि. कोस्ताचे अपराधी ठरलों असतों यांत संदेह नाहीं. परंतु वस्तुस्थिति तशी नसून अगदीं उलट आहे. जेथें स्वदेशभक्ति असते तेथें तुंबडीचा प्रश्नच उपस्थित होत नसतो, सर्व शहाणे लोकांचें मतहि असेंच आहे. तर मग आह्मी सि कोस्ताचे कसे अन्यायी होतों? जर होत नाहीं, तर त्यानीं इतकी घटपटादि खटपट करून उभालेला खटला मात्र अप्रस्तुत, गैरवाजवी व अयोग्य ठरत नाहीं काय? आपल्या प्रियतम मायदेशासाठी, आपल्या आवडत्या स्वदेशबंधूच्या हितासाठीं जेथें भारत आत्मसमर्पण करण्यास पुढें ठाकला आहे, तेथें त्याला वरील सारख्या बालिश व पोंचट खटल्याची पर्वा आहे काय?

सुख जवा एवढें, दुःख पर्वता एवढेंः- सि. कोस्ताचा "बागुलबोवा" मुळें येऊन जाऊन काय तीं भारताला सांपत्तिक नुकसानी भोगावी लागणार! परंतु 'सुख जवा एवढें व दुःख पर्वता एवढें' या पारमार्थिक तत्वाची त्याला पक्की जाणीव असल्यावरून व जनतारूपी जनार्दनाची कृपाहि त्याच्यावर परिपूर्ण असल्यामुळें उपरोक्त नुकसानी सोसण्याची भारताची बेंबीच्या देठापासून तयारी आहे, हें पुन्हा एकदां येथें नमूद केलेलें बरें. भारत पत्र जनतास्वरूपी समुद्राचा किनारा आहे. ज्या ज्या रीतीनें या सागरांत लाटा उसळतील त्या त्या तऱ्हेनें त्या किनाऱ्यावर आपटतील, लाटांच्या शक्तीवर आपटण्याचा जोर अवलंबून राहील, हें अर्थांत स्पष्ट असल्यावरून कोणत्याहि पीकळ सबबीवर लोकांच्या मनांत वसत असलेल्या भावनाच्या लाटांचा जोर कमी भासविण्याचा प्रयत्न भारताकडून कादपिहि होणें शक्य नाहीं; मग या कामीं त्याला कितीहि आपदा सोसाव्या लागल्या तरी बेहत्तर!

हायकोर्टांतील निकालः— जुन्या खटल्याचा हायकोर्टांत कसा काय निकाल लागला हें दुसरीकडे दिलेल्या हकीकतीवरून वाचकांच समजून आलेंच असेल. 'कोळसा उगळावा तितका काळाच' अशी खरी वस्तुस्थिति असल्यावरून त्याविषयीं जास्ती चर्चा करण्याची आवश्यकता आह्मांस भासत नाहीं. सुप्रेम कोर्टांत दाद लाऊन घेण्याचा मानस असून पणजीच्या आमच्या वकिलांस त्या संबंधीं लिहिलें आहे. परंतु डिफेन्सफंडाच्या मदतीनें एकंदर कार्यभाग पार पडणें शक्य असल्यासच मात्र उपरोक्त हेतूस मूर्त स्वरूप येणार आहे. न पेक्षां हायकोर्टानें दिलेलीच सजा निमुटपणें पण आनंदानें भोगून युद्धस्टांपच्या युद्धांतून मोकळें होण्याचा विचार आहे. जनतेच्या सुखासाठीं, स्वदेशाच्या कल्याणासाठीं व स्वदेशबांधवांच्या हितासाठीं सर्वस्व समर्पिण्याची जेथें तयारी आहे तेथें उपरिनिर्दिष्ट शिक्षा ह्मणजे कांहींच नाहीं, हे अगदीं उघड आहे.

जनता जनार्दनः— तरीपण जनता जनार्दनाच्या प्रेरणेनुसार वरील निकालाचा निकाल लावण्यासंबंधानें आमचें धोरण निश्चित करणार आहों. डिफेन्साची रकम ११० रुपयांपेक्षां जास्ती नसून, खटला सुप्रेम कोर्टांत नेण्यास, निदान ४२५ रुपये पाहिजे आहेत. अर्थात् आणखीं ३१५ रुपयांची जरूरी आहे. येता गुरुवारपर्यंत जनताजनार्दनाच्या कृपेनें इतकी रकम जमल्यास, सहजच पोर्तुगीज प्रिव्ही कोन्सीलच्या न्याय तराजूंत आमचा हा खटला ढकलण्यास शकूं. उलटपक्षीं आम्ही काय करणार, हें मागें ध्वनित केलेंच आहे. 'भारत' जनतेचा असून जनतेच्याच इच्छेनुरूप त्याच्या हातून थोडीफार कार्यनिष्पति घडत असते. अशा स्थितींत जनताजनार्दनाच्या प्रेरणेची एक आठवडा वाट पहात बसणें एकाएकीं अव्यवहार्य ठरेल असें आह्मांस वाटत नाहीं.

पणजीच्या हायकोर्टांतील

युद्धस्टांप खटल्याचा निकाल

एडिटरांस ३० दिवसांची साधी कैद

६० हजार रैस दंड (१७४ रु. ४ आ. ७ पै.)

खटल्याचा खर्च अजमासें २५० रु.

ह्मणजे सरासरी सवा चारशें रुपये खर्च येईल. त्या शिवाय कैद न भोगल्यास आणखी पंचवीस तीस रु. भरावे लागतील.

पणजीहून मागितलेला 'आकोर्दाव' अजून मिळला नाहीं. दिलेली माहिती अर्थात् त्रोटक आहे.

पत्रव्यवहार

रा. रा. भारत कर्ते यांस. वि. वि.

आपल्या ता. २१ एप्रिलच्या अंकांतील अग्रलेखांत "शेकडा चाळीस महाजन (देवस्थानचे) दारू पिणारे आहेत' असें विधान मडगावांतील व्याख्यान मालेच्या एका वक्त्यानें 'मद्यपान' या विषयावर झालेल्या व्याख्यानाच्या प्रसंगीं केलें असें आपण लिहिलें आहे, हें बरोबर नाहीं. वार्षिक समारंभाच्या दुसऱ्या दिवशीं 'देवस्थानें' या विषयावर रा. सुकेरकर यांचें व्याख्यान होतें. त्या प्रसंगीं अध्यक्षस्थान मला दिलें होतें. व्याख्यानानंतर रा. आंगले यानीं जांबावली येथें देवस्थानांत गुत्ता असल्याचा उल्लेख केला. त्यावर रा. यशवंत सूर्यराव सरदेसाई ह्मणाले कीं, "जांबावलीसच काय, इतरही देवस्थानांत गुत्ते दिसतात. कवळ्यांस मठा शेजारीं गुत्ता आहे. चाळीस टक्के लोकानां त्याचा उपयोग होतो. तर तो काढण्याची खटपट कोण करणार? इ." यांत त्यांनीं कोणत्याच देवस्थानाचा महाजनास लागतील असे शब्द वापरले नव्हते. व ते तसें वापरले असते तर माझ्या समारोपांत अध्यक्ष व विशेषतः कवळें देवस्थानचा महाजन या नात्यानें त्याचा निषेध केल्याशिवाय मी राहतों ना. कळावें कृपा लोभ असावा ही विनंति.

आपला

पांडुरंग सदाशिव दणाईत

आमचे संपादक

अमच्या संपादकांची प्रकृति अजून सुधरली नसून. त्यांचा मुक्काम रिवण येथेंच आहे. ह्मणून प्रस्तुतचा अंक अर्धा निघत आहे. कदाचित यापुढील एक अंकहि याच स्वरूपांत निघेल. त्या बद्दल वाचक व आश्रयदाते आह्मांवर रागावणार नाहींत अशी सबळ आशा आहे.

भा. मंडल

नवजीवन

एक वर्षपर्यंत मराठी पोर्तुगीज साप्ताहिक वृत्तपत्र रूपानें निघालेलें वरील नावांचें नियतकालिक ह्यापुढें मराठी मासिक रूपाने येत्या मे महिन्यांत प्रसिद्ध होणार.

जर्नादन. नारायण पई अस्नोडकर

संपादक—नवजीवन

bolim até a fonte de abundantes aguas em Naucim para poder o publico aproveitar dessas aguas.

E é muito conveniente que o governo mande traçar o plano para a construcção de futuras travessas em Nazareth e Tombossoró.

Finalmente é muito necessario e inadiavel que o governo construa um pequeno ramal da estrada de 12 metros em linha recta, que partindo do embarcadouro ou caes de Nazareth se una á estrada de Pangim a Agaçaim, perto a Egreja de Siridão para transitar os automoveis, carros e carroças de Pangim, Batim, Agaçaim e Juarim a esse caes, enquanto fique completa a estrada outejral de S. Cruz a Bambolim.

J, F.

PELA RELAçãO DE NOVA--GOA

FOI REVOGADA A

sentença que absolvera na la. instancia o nosso editor

O RESPECTIVO ACORDAO

Publicaremos na edição seguinte

ECOS & CRITICA

O nosso director

Encontra-se doente em Rivona, onde está submetido ao tratamento medico. Esperamos porisso que os nossos amaveis leitores relevar-nos-hão qualquer falta que por ventura haja no *Bharat*, durante o seu impedimento forçado.

Comite do Bharat Patriota

Na rigorosa acepção da palavra, *patriota* é quem se dedica exclusivamente ao bem do Paiz. O caudilho popular José Inacio de Loyola foi patriota. O sr. Meneses Bragança, o sr. Liberio Pereira e tantos outros que só trabalham no sentido de promover o bem estar do Paiz, sem mais outra ocupação são patriotas.

Apliquem esta bitola ao sr. Prazeres da Costa que, á custa do tesouro que substenta a sua auditoria, está levando uma vida principesca.

O sr. Costa é patriota? Então, tambem é patriota o porteiro da nossa Redacção que nas horas vagas fala da politica de todo o mundo e *son père* ... á custa das nossas esfarrafadas finanças-

Grande patriota é o sr. Lamartine !

O sr. Prazeres

Este senhor a quem o *Bharat* na doce ilusão de que seria util ao Paiz, cantou numa ocasião, lôas e dedicou-lhe festas retumbantes, julgou-se ofendido na sua honra e dignidade, quando, na nossa rude sinceridade, pomos no jornal, sem rodeios, verdades duras e cruas respeitantes a *pitoresca* vida politica do ex-deputado.

Pode porem Sua Excia estar certo de que seu precesso não conseguirá apagar do espirito publico a *intensa* impressão de que sob a capa de patriotismo guindou ás elevadas posições burocraticas a numerosa fauna de seus parentes, nomeou para as chorudas funcções os seus vizinhos e anichou em altos cargos os seus amigos, porque essa sua obra patriotica é tão *brilhante* que tem ofuscado vista ainda áquêles que sofrem da cegueira cronical Sim, Snr. Dr. Prazeres!

Instituto Comercial

O sr. José Lsmartine Prazeres da Costa para *beneficiar* a India conseguiu a criação deste instituto, com grandes encargos ao já depauperado tesouro publico.

Mas sabe o que se diz em toda a parte ? Que o ilustre *patriota* criou aquele instituto para garantir pão a alguns dos seus amigos!

Valha a verdade!

Liceu Central

Esta outra obra-rumoreja-se em toda a parte-tambem obedeceu ao mesmo criterio que gerou o instituto comercial. O sr. Prazeres tinha de colocar os *seus* e para isso elevou o Liceu Nacional a Central.

E duvidam do patrioismo do sr. José?

तिनें काय सांगितलें

गोप्य गोपन.

सन्मान्य संपादक महाराज, आपल्या लोकमान्य भारताच्या अंकांत प्रसिद्ध झालेली 'दोन लाख रुपयांची गोष्ट' वाचून मला गहिंवर आला ! कारण अशाच नमुन्याची एक गोष्ट गुदस्ता मी स्वत: अनुभवलेली होती, त्या संबंधीं योग्य न्याय मिळण्यासाठीं मी रेजिदोरापासून तो थेट वरिष्ट अधिकाऱ्यांपर्यंत दाद मागितली; परंतु, शेवट निष्फळच झाला ! शेवटीं आह्मां अबलांचें अखेरचें शर संधान जें शिव्या देणें, या तत्वाचा केवळ त्यांच्या रागामुळेंच मी त्या वेळीं उपयोग केला, "प्रभो ! सर्वव्यापक परमेश्वरा ! तूंच माझ्या गोष्टीचा योग्य न्याय निवडून अपराध्यांचा सत्यानाश कर" असें ह्मणून मी त्यांच्याकडें तिरस्कार मुद्रेनें एकवार दृष्टि फेंकली व कटाकट तीन वेळां बोटें मोडून हे अधिकारी न्याय निवडण्याला इथं बसलें नसून केवळ द्रव्य लोभानें गरीबांना लुबाडण्यासाठींच त्यांनीं अवतार घेतला आहे, असें ह्मणून मी थेट माझ्या घराकडें परतलें.

आजच्या दिवसापासून बरोबर या गोष्टीला दहा महिने झाले. तरी पण अद्यापि मला तिचा मुळींच विसर पडला नसून अधिकाधिक त्या अधिकाऱ्यांबद्दल मनांत तिरस्कार वाटत आहे. परंतु, करतें काय ? पडली अबला !

परवां गुरुवारीं संध्याकाळीं मी तिकडच्या पत्राची वाट लक्षित ओटीवर बसलें होतें. इतक्यांत पोष्टमननें मला 'भारता'चा अंक आणून दिला. उघडून पाहतांच 'ह्मातारीची दोन लाख रुपयांची गोष्ट' माझ्या दृष्टीस पडली. ती वाचल्यावर माझीहि गोष्ट आपणास कळवावी अशी मला उत्कट इच्छा झाल्यावरून ही गोष्ट मी आपणाकडें पाठवीत आहें; परंतु या गोष्टीचा विशेष गाजा करूं नका बरं का ! कारण, असल्या लोकांच्या लबाड्या उघडकीस आणल्यास त्यांना फारच त्रास होत असतात ह्मणे !

संध्याकाळचे सात वाजून गेले होते अंधार पडत चालला होता. आषाढ महिना असल्यानें पाऊस अगदीं मुसळधारा वर्षत होता. मधून मधून झग् झग् विजा चमकत असून काजवेहि लखलखत होते. अशा वेळीं अटरा वर्षें वयाची एक ख्रिश्चन तरुणी आमच्या घराजवळील रस्त्यानें चालत येत होती. पावसाच्या वर्षावामुळें तिचें अंगावरील वस्त्र भिजून अगदीं चींब झालें होतें. ती पावसांतून जात असलेली पाहून मला तिची कींव आली. व मी तिला आमच्या घरांत बोलावून आणलें. तिच्या तोंडून इत्यंभूत हकिकत ऐकून मला तिच्या दैनावस्थेबद्दल अतिशय वाईट वाटलें. मीहि पण घरांत एकटीच असल्यानें व तिहि निराधार असल्यानें, मी तिला आमच्या घरांत ठेऊन घेतलें. सात आठ दिवस गेले. तों मला तिकडून पत्र आलें कीं, माझी बदली दिल्लीस झाल्यामुळें मला तिकडें जावें लागत आहे. तेव्हां कांहीं दिवसांपूर्वी आह्मीं गुंडोपंताकडून घेतलेल्या शेतीचा रजिस्त लवकर उरकून घ्यावा, कारण मी दुसऱ्या महिन्याच्या ? त्या तारखेस तिकडे येईन तेव्हां तुलाहि इकडे आणण्याचा माझा इरादा आहे. या सोबत शंभर रुपये आंत आहेत पोंचल्याबद्दल जरूर कळवावें." त्या दिवशीं कांहीं गडबडीमुळें मी ते रुपये पेटींत ठेवण्याऐवजीं टेबलावरच ठेऊन दिलें रात्रींहि मला त्यांची आठवणच राहिली नाहीं. दुसऱ्या दिवशीं टेबलाकडे येऊन पहातें, तों तेथें नोटा नाहींत ! त्या नवीन बाईकडे तरी चवकशी करावी ह्मणून खोली बाहेर येऊन पाहिलें, परंतु तीहि तेथें दिसत नाहीं. त्याच वेळीं माझ्या लक्ष्यांत आलें कीं, त्या नोटांवर त्या बाईनेंच हातचलाखी केली असावी. मी थेट रेजिदोरींत जाऊन ह्या गोष्टीची फिर्याद दिली, व तिला पकडली सुद्धां झालें. चवकशीकरितां त्या बाईला रेजीदोरानें उभी केली. तोंच काय गौडबंगाल झालें कोणाला ठाऊक. तो व ती बाई एकदम उठून एका बाजूला झाली व बराच वेळ कांहीं पुटपुटलीं. त्या बाईनें त्यांच्या हातावर पांच रुपयांची एक नोट ठेविली. तिथूनच तो एकदम ओरडत निघाला कीं, ही बाई अगदीं निरपराधी आहे. पुष्कळ खटपट केली परंतु व्यर्थ. असें पाहून मी आदमिनिस्त्रादोराकडे धांव घेतली. परंतु तिथंहि एकच उत्तर कीं, ही बाई अगदीं निरपराधी आहे हें सांगण्याचें कारण हटलें ह्मणजे त्या बाईनें आदमिनिस्त्रादोराच्या हातावर वीस रुपयांच्या दोन नोटा ठेविल्या होत्या अशी दाट वदंता पसरली होती ! खासा न्याय ! ! !

दोन्हीं कडचा असा निकाल लागल्यावर मी सविस्तर हकिकतीची सरकारला अर्जी केली. परंतु सरकारची तरी काय विलक्षण तपासणी पहा ! एकदम आदमिनिस्त्रादोर व रेजिदोर यांस अशी नोटीस पाठविली कीं:-- अमक्या एका बाईनें तुह्मांवर केस दिलीं आहे. तेव्हां त्या संबंधीं एकंदर माहिती मला ताबडतोब कळवावी." कोणीहि, एका अज्ञान मुलानें सुद्धां, एखादि वाईट गोष्ट केल्यास तो आपल्या आईजवळ त्या गोष्टी संबंधीं खरी हकिकत सांगण्यास धजेल काय ? नाहीं. तर हेंच आपल्या तोंडून आपल्या जिवावर संकट कसं बरं बोलावून आणणार ?

शेवटीं त्यांकडून उत्तरें काय गेलीं असतील तें सांगवत नाहीं. परंतु, एक मात्र खरं कीं, माझे रुपये गेले ते गेलेच ! मला त्या रुपयाच्या धास्तीमुळें अगदीं चैन पडत नव्हतें. परंतु ह्या दिवसांत त्यांच येणं होईल करितां रेजिस्त लवकर झाला पाहिजे ह्मणून मी सर्व दुकुमेंतांसह कोंसेरव्हातोरींत गेलें. परंतु, तिथं काय, बोलण्याचीच सोय नव्हती. मी समग्र दोन तास उभें राहिलें, तरीहि माझी दादच लागत नाहीं असें पाहून मी तेथील एका 'इस्क्रेव्हेंतीकडे' मजकडील दुकुमेंत दाखवून त्याला ह्मटलें बाबारे, माझें हें एवढे काम करून दे ! मी आपलें जन्माचं ऋणी होईन, परंतु तो ऐकतो कसचा ?

बऱ्याच वेळानें त्यानें मला स्पष्टच सांगितलें कीं हें तुझें काम तुला लवकर करून दिलें पाहिजे असल्यास मी माझ्या ह्या हुषारी बद्दल वीस रुपये बक्षिस घेईन. काय ? कबूल असेल तर आण इकडे नाहीं तर चालती हो. उगाच वेळ दवडूं नकोस !

मी त्या कोंसेर्व्हादोरींतील सगळ्यांची विनवणी करून पाहिली; परंतु फुकट. त्यांनां माझी बिलकूल दया आली नाहीं त्यांनी सर्वांनी मला निक्षून एकच उत्तर सांगितलें

Pelo juizo do direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º oficio Lobo, vão à praça para venda, em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Cosmane, na rua de D.ão, no dia 26 do corrente mez às 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, acima da avaliação, o direito á metade de uma terça parte do palmar "Nocodbab Gorbata" da cultura de coqueiros, jaqueiras e mais arvores, sito em *Soliem* de Cacorá, inscrito na matriz sob o n.º 233, avaliado por 350 rupias, o direito á quarta parte da varzea denominada 'Mosgale nomoxi", da cultura de arroz, sito em Cacorá, inscripto na matriz sob o n.º. 172, avaliado por 100 rupias, o direito á metade de uma terça parte da varzea denominada "Borchigalo" da cultura de arroz sito em Cacorá, inscrito na matriz sob o no. 177. avaliado por 200 rupias, o direito á metade de uma terça parte do predio denominado "Gongorla" da cultura de arroz e coqueiros, sito em Soliem de Cacorá, inscrito na matriz sob os numeros 267, 275, 276 e 284 avaliado por 175 rupias, o direito á metade de uma terça parte da varzea denominada "Vangnigandig" ou "Zotoganline", da cultura de arroz, sita em Soliem de Cácorá inscrito na matriz sob o n.º 169 avaliado por 100 rupias, o direito da metade de uma terça parte do predio denominado. "Boroda valechimago" ou Boroda delumao sito na dita da culture de arroz e coqueiros, inscrito na matriz sob o numero 260 avaliado por 350 rupias,— e o direito á metade da terça parte do predio denominado "Mortuvalo" da cultura de arroz e coqueiros sito na dita inscrito na matriz sob o n.º 286, avaliado por 200 rupias, e diseritos os inteiros predios, os primeiros dois na conservatoria desta comarca sob os nos. 895 e 3170, respectivamente, e os outros cinco no de Salcete sob os nos 1270, 1271 1272 1273 e 1274, respectivamente, e penhorados nos autos civeis de éxecução hipotecaria que Narana Bicarô Gauncar e outros de Soliem de Cacorá, como cessionarios do primitivo exequente Antonio Francisco Gomes, de Cavelossim, e residente em Cansaulim, movem a Mulu Argun Gauncar e outros de Soliem de Cacorá, para pagamento da quantia de 650 rupias, juros, penas e custas da execução. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e co- proprietarios incertos e os representantes dos credores falecidos Vitola Fotù Sinai Mopcar de Ponchevady de Pondá e João Miguel Abranches, advogado de Verná, a favor dos quis se acham reregistadas as hipotecas n.os 1901 e 2294 para segurança das quantias de 200 rupias e 1100 rupias respectivamente. O que para ser publico se expediu este. Quepem 5 de abril, de 1921

O escrivão de direito do 1.º of.
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O 1.º substituto do Juiz de direito do auto t anecto.
2a. vez) *A Lobo*

dessa carreira durante o inverno.

Em todo o caso é necessario construir em Tombossoro uma casa com compartimentos sendo 2 para o posto do correio e 2 para a vendagem de bilhetes de navegação fluvial.

Feito isto, do embarcadouro de Nazareth deve partir uma estrada com igual largura e passando por proximidade da casa do finado José Paulo Pegado deve unir-se em S. Cruz perto da pampa a estrada que de Pangim passa a Agaçaim.

E deve tambem haver um pequeno ramal que partindo da estrada em projecto perto da casa do dito Pegado e, passando por fralda do outeiro, deve unir-se a dita estrada de Pangim a Agaçaim perto da Egreja de Sirideo e na proximidade desta Egreja deve haver uma escola da instrucção primaria, que hão de frequentar muitos filhos dessa aldeia e das outras circumvisinhas de Nazareth, Naocim Bambolim, Paiem, Curca e Juarim e o numero dos alunos hade exceder a 60.

Esta estrada para ser em linha recta é necessario que haja um ramal que partindo da estrada em S. Cruz perto de meia laranja se una a estrada na capital perto de casa do finado Filipe Nery Xavier. Em Nazazeth perto do embarcadouro ou caes deve haver uma casa como em Tombossoro para funccionar as repartições do correio e da navegação fluvial.

Certamente em Nazareth hade haver hotel e lojas de vinho europeus, e de varias outras coisas, e mercado, e não hade encontrar logar para esse fim, porque o proprietario não hade vencer o seu terreno e permitir construcção de casas e muitas familias do capital e de outras partes hão de querer ir para mudança em Nazareth e Tombossoiô, principalmente nos mezes de Março, Abril e Maio e hão de ficar privadas dessa desejada mudança a esses logares sadios por falta de casas por isso convem ao governo expropriar o terreno entretanto na superficie de 50000 metros quadrados e fazer lotes de 50 metros de cumpprimento e 40 de largura cada e vendel-os com condição de apresentar o comprador plena e construir casa dentro de 3 anos a contar da data da sua compra e do mesmo modo deve expropriar mais terreno passado o ano.

Isto deve extender-se ainda a Tombossoaô e Sirideo

As camaras municipaes dos concelhos das Ilhas e de Salsete sem perda do tempo devem construir mercados nas proximidades da dita Egreja de Sirideo e em dito Tombossorô.

O dinheiro da venda do terreno em lotes hade satisfazer o pagamento da sua expropriação.

A vista disto as medidas apresentadas são indispensaveis e inadiaveis para adoptar para o bem da ilustrução.

(continua)

ECOS & CRITICA

Sarasvat Brahman Samaj

Por ocasião do 9° aniversario de fundação desta Simpatica associação de Margão realisaram-se algumas conferencias, umas feitas pelos filhos desta terra e outras pelos da India visinha. Nada mais natural.

O que, porem, sencibilisou, tristemente a opinião publica é o escandalo motivado pelo alcool,

E' que, tendo quasi todos os oradores aconselhado *uda voce* o ilustre auditorio a não fazer, por qualquer titulo que seja, o uso de vinhos e outras bebidas alcoolicas, ardura Troia.. E um dos oradores, completada a conferencia dum desses dias do mesmo aniversario foi por alguns emeritos bebedores cercado no caminho..., mas tendo-lhe chegado o apoio dos seus amigos, o incidente ficou apenas em *cerco* sem outras consequencias nesse dia!

Desde o imediato dia, todavia em que, por signal, estava designado a conferencia dum caudilho da India Britanica, era o Salão de associação visitado por um Delegado do Sr. Admistador do Concelho, o qual Delegado impenha aos conferentes a condicão de não proferirem os nomes de *Tilak* e *Gandhi* !...

Consta-nos que em virtude duma queixa havida, por causa de campanha ante-alcoolica promovida a boa hora pelo *Samaj* houve averiguações na administração concelhia e em que foram ouvidas muitos dos oradores que condenaram o emprego do alcool, ignorando-nos o resultado final da toda *essa tradalhada* !!!

Limitando-nos por hoje a narrar, muito por alto o que ouvimos sobre o sensacional escandalo de Margão, reservando a critica necessaria para ocasião oportuna, isto é, logo depois de estar o livre o nosso Director, da doença que o obrigou a mudar de ares em Rivona onde ora se encontra.

Bharat processado

Como sabem, o sr. Prazos da Costa requereu nesta Comarca processo crime contra o *Bharat* por entender ofensivo do seu caracter e dignidade o artigo -resposto "Ao Sr. Sinrama Rau" publicado no numero 40 do ano transacto

Quanto a nós, o processo em questão não nos faz frio nem caor, proque temos consciencia do dever cumprido. Fique isto entretanto bem assente, até que possamos dizer mais do um espaço, sobre a curiosa individualidade do nosso antigo Deputado e actual auditor *desinteressado*...

स्वदेशासाठीं

म्लेंच्छ दुर्जन उदंड। बहुतां दिवसांचें माजलें बंड ॥
या कारणें अखंड। सावधान असावें ॥१॥
बहुत लोक मिळवावे। एक विचारें भरावें ॥
कष्ट करोनि घसरावें। म्लेंच्छांवरी ॥२॥

श्री रामदास

राष्ट्रकार्यार्थ देह झिजविण्यास तयार होणाऱ्या तरुणानीं कोणत्या मार्गाचा अवलंब करावा, हें आजच्या प्रसंगीं आमच्या 'भारता'च्या वाचकांस श्रीसमर्थांच्याच वाणीचा आधार घेऊन सांगणार आहें. त्यांची वाणी वीर्यवती असल्यामुळें मेलेल्या माणसाला ती जिवंत करणारी आहे. समर्थांच्या वाणींत मारुतीरायाचा भुभुःकार ऐकू येतो ! अहाहा ! धन्य ते कान कीं ज्यानीं ही वाणी प्रत्यक्ष ऐकिली ! व धन्य आह्मी महाराष्ट्रीय लोक, कीं ज्यानां परदास्योद्धरणार्थ 'दासबोधा'सारखा अक्षय गुरु मिळाला.

आज काल देशाचें तारण संघशक्तीशिवाय होणार नाहीं, व वर्णाश्रम पद्धतीचा भंग न करितां ब्राह्मणसंघ, जातीजातीचे संघ व सार्वजनिक संघ, असे त्रिप्रकारक संघ स्थापन झाल्यास उद्दिष्ट कार्यभाग होईल. आपलें राष्ट्र परक्यांच्या ताब्यांत गेलें आहे, आपल्या जमिनीवर परक्यानीं आपली सत्ता स्थापित केली आहे; आपलें असें आपल्या देशांत कांहींच राहिलें नाहीं. या गोष्टीची चटका प्रत्येकाला लागली पाहिजे. गतवैभव परत मिळवून तें वाढवितां आलें पाहिजे, तरच जीवंत रहाण्यांत अर्थ आहे.

असें 'चौबळ' झालें किंवा चारी बळांचा आपल्याला मिलाफ करितां आला म्हणजे आपलें अर्धें काम होईल.

शिवाजी महाराजानीं चारही बळें एकवटलीं म्हणून त्यानां स्वराज्याचा भव्य प्रासाद उभारतां आला. ही बळें राष्ट्रांत कोठें कोठें आहेत; तीं आपल्यांत कशीं उत्पन्न करितां येतील किंवा एकवटतां येतील, याची पहाणी करण्यासाठीं शेंकडो तरुण रामदासी राण्यानें राष्ट्रभर संचारासाठीं हिंडले पाहिजेत आबाळांत कुस्तीसाठीं उडी घालण्यापूर्वीं आपलें बळ आपल्याला अजमावतां आलें पाहिजे. या तरुणानीं 'वंदे मातरम्' सारखे राष्ट्रीय मंत्र खेडोपाडीं जाऊन आबालवृद्धांच्या कानांत फुंकले पाहिजेत. सर्व राष्ट्र सजीव, सचेतन झालें पाहिजे अन्याय, अपमान, अनीति हे सोसण्याची ज्या गुलामांना संवय होते ते पृथ्वीच्या पाठीवर जिवंत राहून तरी काय करायाचे आहेत ? म्हणून ही संवय मोडली पाहिजे.

राष्ट्रभर मर्दानीपणाचे विचार खेळले पाहिजेत. तालमीचे आखाडे जागोजाग स्थापून अंगात रग उत्पन्न करावी, म्हणजे सहजच पराक्रमाचें तेज दाखविण्याची बुद्धि होईल. तरुण देशभक्त देशकार्य करण्याची प्रतिज्ञा करून भडाभड घराबाहेर पडतील; राष्ट्रबल एकवटण्यासाठीं अविवाहित राहण्याचा निर्धार करतील. धर्म व नीति याचा पाया यत्किंचित्‌हि न ढळवितां भगवद्भक्तीच्या बळावर धर्मसंस्थापनेसाठीं स्वराज्याची मशाल पेटवून राष्ट्रभर हलकल्लोळ करून सोडतील, तर दहावीस वर्षांत हिंदुस्थानाला सोन्याचे दिवस आल्यावाचून खात्रीनें रहाणार नाहींत ! मनुष्य यत्न करील तर काय होणार नाहीं ? सर्व कांहीं यत्नावाचून खुंटलें आहे. माणसें पाहिजेत माणसांचीच वाण आहे. माणसें कशा तयार करावींत किंवा तयार झाल्यावर यानीं कोणता मार्ग धरावा हें 'दासबोध' तुम्हांस शिकवील. त्यांत सर्व कांहीं सांगितलें आहे. वाचा, पहा व वागा.

बहुत लोक मिळवावें। एक विचारें भरावें।
कष्ट करोनि घसरावें। म्लेंच्छांवरी ॥१॥

श्री रामदास

नवीन खटला

भारताच्या गेल्या वर्षाच्या ४० व्या अंकावर प्रसिद्ध झालेल्या "सिं. शिवराम बळवंत रावांस" या मथळ्याच्या लेखामुळें सिं. प्राझेरिस द कोस्त सेनादोर, आउदितोर जेराल व माजी देपुताद यांकडून, आह्मां विरुद्ध अब्रुनुकसानीचा खटला उभारण्यांत आला आहे ! संपादकांच्या प्रकृतीच्या अस्वास्थ्यामुळें जरी आह्मांला आज या विषयीं जास्त लिहिणें शक्य नाहीं, तरी वरील सारख्या खटल्याची त्यांना बिलकूल पर्वा नसून उलट लोकसेवा करण्याची स्फूर्ती वाढत राहील असें आमच्यानें लिहिल्यावाचून रहावत नाहीं.

अंगांत पराक्रम असल्याशिवाय राजकारणहि साधणार नाहीं व परमार्थहि साधणार नाहीं. 'वर्णसंकर करूं नये ! जातीभेद वाढवूं नये ! या पद्धतीनें वागून सर्व लोक एकविचारानें भरावे, सर्वांच्या चित्तांत राष्ट्राच्या उन्नतीचा एकच विचार घोळत ठेवला पाहिजे.

आमच्या निजलेल्या राष्ट्राला जागें केलें पाहिजे प्रथम लोकशिक्षणाचें काम सर्वांनीं झटून केलें पाहिजे. 'बहुत लोक एकविचारानें भरावे' हें कार्य झाल्यावर पुढें हिंदुस्थानांतल्या ज्या भागांत ज्या जातींत कर्तबगारीचा व असामान्य पराक्रमाचा पुरुष निर्माण होईल त्याला त्या परिस्थितीत जें योग्य दिसेल तेंच बहुमतानें तो करील. तें आज तुह्मीं आह्मीं ठरवून किंवा कांग्रेसनें ठरवूनही कांहीं विशेष उपयोग नाहीं. 'स्वराज्या'चा हेतु डोळ्यांपुढें ठेवून बहुत लोक एकविचारानें भरायाचा उद्योग मात्र निरपेक्षपणानें करणारे तरुण पाहिजेत. बळावांचून शक्तीच्या गोष्टी बोलूं नयेत. बळें चार प्रकारचीं असतात. द्रव्य बळ, शरीर बळ, मनुष्य बळ, बुद्धिबळ. आपलें राष्ट्र

आमचे संपादक

प्रकृतीच्या अस्वास्थ्या मुळें रिवण येथें हवा बदल करण्यास गेले आहेत सबब कारण मुळें पत्रोत्तरास विलंब लागल्यास ते आमच्यावर रागावणार नाहींत अशी उमेद आहे.

मॅ. भारत

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º ofio. Lobo, vão à praça para venda, em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca situada em Cusmane, na rua de D.ão, no dia 26 do corrente mez às 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, acima da avaliação, o direito á metade de uma terça parte do palmar "Nocodbab Gorbata" da cultura de coqueiros, jaqueiras e mais arvores, sito em Soliem de Cacorá, inscrito na matriz sob o n.º 233, avaliado por 350 rupias, o direito á quarta parte da varzea denominada 'Mosgale nomoxi", da cultura de arroz, sito em Cacorá, inscripto na matriz sob o n.º. 172, avaliado por 100 rupias, o direito á metade de uma terça parto da varzea denominada "Borchigale" da cultura de arroz sito em Cacorá, inscrito na matriz sob o no 177. avaliado por 200 rupias, o direito á metade de uma terça parte do predio denominado "Gongorla" da cultura de arroz e coqueiros, sito em Soliem de Cacorá, inscrito na matriz sob os numeros 267. 275. 276 e 284 avaliado por 275 rupias, o direito á metade de uma terça parte da varzea denominada "Vanguigandig' ou "Zotegandina", da cultura de arroz, sita em Soliem de Cácorá, inscrito na matriz sob o n.º 169 avaliado por 100 rupias,- o direito da metade de uma terça parte do predio denominado. "Boroda valechimig" ou Boroda delumago sito na dita da culture de arroz e coqueiros, inscrito na matriz sob o numero 260, avaliado por 350 rupias,- e o direito á metade da terça parte do predio denominado "Mortuvalo' da cultura de arroz e coqueiros sito na dita inscrito na matriz sob o n.º 286, avaliado por 200 rupias, e discritos os inteiros predios, os primeiros dois na conservatoria desta comarca sob os nos. 895 e 3170, respectivamente, e os outros cinco no de Salcete sob os nos. 1270, 1271 1272 1273 e 1274, respectivamente, e penhorados nos autos civeis de execução hipotecaria que Narana Bicaró Gauncar e outros de Soliem de Cacorá, como cessionarios do primitivo exequente Antonio Francisco Gomes, de Cavelossim, e residente em Cansaulim, movem a Madu Arguna Gauncar e outros de Soliem de Cacorá, para pagamento da quantia de 650 rupias, juros, penas e custas da execução. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quisquer credores e co proprietarios incertos e os representantes dos credores falecidos Vitola Fotù Sinai Mopcar de Ponchevaddy de Pondá e João Miguel Abranches, advogado de Verna, a favor dos quis se acham registadas as hipotecas n.ºs 1901 e 2294 para segurança das quantias de 200 rupias e 1100 rupias respectivamente. O que para ser publico se expodiu este. Quepem 5 de abril, de 1921

O escrivão de direito do 1.º ofi.
Manuel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O 1.º substituto do Juiz de direito do auo transacto.
Lobo

base efectiva e sincera dum governo autonomo. Transferencia da auctoridade das mãos do poder central para as da população local deve ser a unica razão da autonomia. Deve ser sufecientemente ampla, com garantias efectivas da indipendencia politica local, para desenvolver o sentimento da responsabilidade. E' indispensavel precisar e limitar a intervenção superior

A autonomia da India deveria, pois, começar pelas instituições locaes. A's comunidades desembaraçadas da tutela oficial, e ás municipalidades eleitas seria concedida autonomia administrativa: com garantias prefixas, limitadas á area da sua jurisdicção, dentro das quaes seriam soberanas. Os seus presidentes seriam as respectivas autoridades locaes, sendo abolidos os esquipaticos regedores e administradores. O governo teria os seus delegados locaes, cuja funcção seria irreductivelmente fiscal, mas deveriam auxiliar as auctoridades locaes quando solicitados, na manutenção da ordem publica.

As communas em conjuncto ou em grupos, as municipalidades, cristãs e hindus, as associações de classe e as populações em geral, deveriam ser representadas no Conselho Legislativo, que não poderia ter menos de trinta membros, dois terços dos quaes, pelo menos, seriam electivos.

Ao Conselho Legislativo seria garantida a iniciativa e a votação difinitiva de qualquer proposta, fosse de que natureza fosse, salva a materia reservada ao Congresso Nacional.

Com o direito de *veto*, o Congresso reservaria para si as relações externas, os direitos civis e politicos, a organização do exercito, e por fim, todo o contracto ou concessão que envolvesse direito de soberania.

O presidente do Conselho Legislativo seria eleito e nunca o governador que deveria estar fora d'esse Conselho, não sò porque da discussão e votação d'uma proposta não saisse diminuida a sua auctoridade mas tambem para que a maioria tivesse efectivo o seu direito de dirigir os trabalhos do Conselho.

Em todos os outros Conselhos ou *Comites* que não seriam senão delegações do Legislativo, pelo menos, metade dos seus membros seria eleita pela parte electiva do Legislativo.

Assim, ao menos, a experiencia era de demonstrar e o resultado concludente!

Santana Rodrigues

—रायबंदरचे रा. रा. रामनाथ वामन पैंगेनकर यानी आपले बंधू रा. रा. उण्णो दा. पैंगेनकर यांच्या विवाह प्रसंगीं तेथील 'श्रीशांबदा वाचनमंदिरास' २१ रुपये दिले.

ECOS & CRITICA

Agradecendo

Recebemos mais as felicitações dos seguintes senhores pela absolvição do *Bharat*:- Sitarama Quercar, Ramachondra Panduronga Vaidia, Gopala Vaidia, Sridara P. Sinai Bangui, Roguvir Ananta Bandari, Fotú Mucunda P. Dessai, Ussó Govinda Porobo Dessai, Rama Subraia Porobo Dessai, Agapito Lourenço, Ananta Sinai Dessai, Govinda Porobo Parricar, Jená Visnum Camotim, Puruxotoma Sinai Suquercar. (continua)

Ca' e la' mas fadas ha'

Recebemos a seguinte carta:

Diz-se que o administrador do concelho de Quepém, contra as prescrições legaes tem feito propostas para membros de diversas juntas administrativas das comunidades de pessoas inabeis, isto é, atê dos devedores ou seus legitimos representantes, das respectivas corporações; assim como fez entrar nas mesmas juntas pessoas que já pela ultima vez fezeram delas parte, o que é contra lei.

Acresce a isto a circunstancia do geral dos membros nomiados para as referidas juntas eram pessoas analfabetas, e isto apesar de haver elmento iilustrado no seio das mesmas corporações.

No concelho de Sanquelim vae o mesmo. Atê nas coisas mais insignificantes metem a sua politiquice como o ilustre Secretario da camara meteu numa o insensivel Maruti, como todos o sabem.

Havemos de tratar de vagarinho dessas coisas de cá para o conhecimento do publico. Por hoje lá vae uma amonstra da junta administrativa de Pale em que proterindo de proposto pesso as ilustradas e mais interessadas, isto é as que recebem mais proventos de jonos da referida comanidade, nomearam-se pessoas analfabetas e inabeis.

X. Dias

Agradecimento

Mucund Vitegy Naike Pratap-Rau Sir Dessai serve-se deste meio na impossibilidade de ser pessoal, como muito desejava, para agradecer a todas as pessoal de sua relação, amisade, e em especial ao Sr. Dr. Atmarama Govinda Borcar, que na sua ultima enfermidade em Nova-Goa procuraram pela sua saude.

Vasco da Gama

12-4-1921.

Mukund V. N. Pratap-Rau
Sir Dessai

—त्याचप्रमाणें पणजी येथील रा. रा. विठ्ठल व्यंकटेश भांडारी यानीं आपल्या रा. रा. सोनु व्यंकटेश भांडारी व सौ. शेवंतें या उभय बंधूंच्या विवाह प्रसंगीं १५ रु. दिले. अभिनंदनीय.

कळंगूट येथील नवीन शाळेची स्थापना

पूर्वी ठरल्याप्रमाणें गुरुवार ता. ३१ मार्च रोजीं सकाळीं ७॥ वाजतां शाळेकरितां बांधलेल्या नवीन इमारतींत शुभ मुहूर्तावर विद्यार्थ्यांचा प्रवेश झाल्यावर तबला हार्मोनियमच्या सुस्वर सुरांत शाळेंतील विद्यार्थ्यांनीं 'शारदा नमावी दिनरजनीं' या गीतावर सुंदर गाणें करून शारदेची प्रार्थना केली. नंतर येथील व्यापारी रा. गोविंद प्रभू पन्हीकर यानीं संस्थेतर्फे संस्थेचे मुख्य चालक प्रो. दत्ता गोविंद नाईक यानीं अध्यक्षस्थान स्वीकारावें अशी सूचना पुढें मांडतांच सभेचें अनुमोदन मिळाल्यावर टाळ्यांच्या कडाक्यांत अध्यक्ष स्थानापन्न झाले, व त्यानीं औपचारिक भाषण करून खऱ्या कळकळीनें सभेसाठीं मुद्दाम रायबंदराहून आलेले तरुण रा. रा. रामचंद्र नारायण लंवदे यांची ओळख करून देऊन त्यानां दोन शब्द बोलण्याची विनंति केली. श्री. लंवदे यानीं विद्यार्थ्यांस उद्देशून 'तरीच जन्मा यावें। दास स्वदेशाचें व्हावें' या विषयावर फार मार्मिक भाषण केलें. भाषणांत आर्य धर्मांतील संस्कृति व आज्ञा विद्यार्थ्यांनीं कशा पाळाव्या याचें विस्तृत विवेचन केल्यावर अवघ्या ८ महिन्यात झालेली संस्थेची प्रगति व स्वतःची इमारत पाहून आपणास झालेला आनंद व्यक्त केला व ईश्वराजवळ संस्थेस उदंड आयुष्य व सुस्थिति मागून त्यानीं आपलें भाषण संपविल्यावर संस्थेचे सेक्रेटरी रा. रा. नारायण दत्ता वेरेंकर यानीं जुटीचा प्रभाव यावर कांहीं वेळ भाषण केलें. नंतर रा. रा. दत्ताराम नार्वेकर यानें वाचनालयाची उपयुक्तता दाखवून आपल्या संस्थेतर्फे एक लहानसें वाचनालय स्थापन करावें अशी सूचना पुढें मांडतांच रा. रा. महादेव पागम यानीं अनुमोदन दिलें व सर्वानुमतें त्याच दिवशीं एक वाचन मंदिर स्थापन करण्याचें ठरलें. नंतर अध्यक्षानीं समारोप करून श्री. लंवदे यांचे आभार मानून त्यांच्याच हस्तें आमचें वाचनमंदिर खुलें जावें असें सांगून 'विद्यार्थ्यांचें कर्तव्य' या विषयावर फार मुद्देसुद व जोरदार भाषण केलें.

व शेवटीं श्री. नार्वेकर यानीं प्रो. नाईक यांचे आभार मानल्यावर अत्तर; गुलाब; हार, तुरे, होऊन सभा बरखास्त झाली.

संध्याकाळीं ५॥ वाजतां सकाळच्या सभेंत ठरल्याप्रमाणें रायबंदरचे रा. रा. रामचंद्र नारायण लंवदे यांच्या हस्तें वाचनालय खुलें करण्यांत आलें. सभेस बरीच मंडळी हजर होती. आरंभीं संस्थेचे सेक्रेटरी रा. नारायण वेरेंकर यानीं अध्यक्षांची सूचना पुढे आणतांच येथील सुप्रसिद्ध व्यापारी रा. रा. गोविंद पन्हीकर यांनीं तीस अनुमोदन दिल्यावर टाळ्यांच्या गजरांत श्री. लंवदे यानीं व्यास पीठावर उभें राहून सभेचें अध्यक्षस्थान शारदा माऊलीस देऊन तिचा सेवक या नात्यानें कार्यक्रमास सुरवात केली; नंतर श्री. लंवदे यानीं ज्या कोणास भाषण करायाचें असेल त्यानीं समयास अनुसरून भाषण करावें अशी सूचना पुढें मांडतांच मुंबई येथील रा. शामराव वांदोडकर हे बोलावयास उठून त्यानीं 'वाचनालयाचें कार्य' या विषयावर भाषण केलें. नंतर रा.रा. मंगेशराव वस्तोडकर बी. ए. एल एल बी. यानीं कांहींवेळ समयास अनुसरून भाषण केलें. श्री. भास्कर-राव केंकरे, रा. गोविंद पन्हीकर यांनींहि योग्य भाषणें झाल्यावर श्री. लंवदे यानीं योग्य शद्बांत भाषणाचा समारोप करून 'श्री शांतादुर्गा वाचनमंदिर नावांची संस्था खुली केली व श्रीशारदामाताकी जय(जय) श्री शांतादुर्गामाता कीजय (जय) हिंदुसमाज कीजय (जय) असा जयघोष केल्यावर सेक्रेटरीचे आभार वगैरे मानल्यावर सभा बरखास्त झाली.

भारत

गुरुवार फाल्गुन शु० ६ शी १८४३

सांपत्तिक उन्नतीचे मार्ग

गोमांतकीय लोकांनीं आपल्या शेजाऱ्यांकडे किंवा जगाकडे पाहिल्यास किंवा सर्व ठिकाणीं पाहण्याचें सामर्थ्य नसेल तर एका अमेरिकेकडे दृष्टी फेंकल्यास आपल्या कूपमंडूकत्वाबद्दल त्याना विषाद वाटूं लागल्याशिवाय राहणार नाहीं.

दिवसेंदिवस आम्ही खालावत चाललों आहों, आमचा अधःपात होत आहे, आमचा जीवनकलह कष्टतर होत आलेला आहे! थोडक्यांत सांगावयाचें म्हणजे आम्ही 'अंधःकाराकडे वाहत चाललों आहो. पण वरवर पाहणाऱ्या परकियानां आम्हां गोमांतकवासियांची दुःस्थिति किती समाधनकारक दिसत आहे? सरकारी कर माफक (?) इतस्ततः शिक्षणाचंन केलेल्या सुशिक्षित वर्गाचा भरणा, प्रदेश सुपीक, मुबलक पाणी! इतकेंहि असून आमची अशी शोचनीय स्थिति कां व्हावी? म्हैसूर संस्थानाची इतकी सुधारणा करणारे प्रस्तुतचे महाराज कृष्णराज वाडियार जेव्हां गोवा प्रांत पहावयास आले होते त्यांनींसुद्धां हेंच आश्चर्य प्रगट केलें आहे! 'कामधेनू तुल्य भूमि असून गोवा प्रांतवासियांस अशी निकृष्टावस्था यावी हें खरोखर आश्चर्य आहे. परक्या लोकांनीं आमच्या प्रांताची स्तुती करावी आणि तिच्या उर्जितावस्थेचा कांहींच प्रयत्न न करितां अंतःकलह करण्यांत, परक्यांची हांजी हांजी करण्यांत व ते आपलें उदर भरून जो कांहीं शिल्लक राहिलेला शिळ्या भाकरेचा तुकडा आमच्या तोंडावर फेंकतील तेवढ्यावरच त्यांच्या दानप्रियतेचा डंका वाजविण्यांत धन्यता मानावी ह्यापेक्षांदुसरें दुर्दैव कोणतें? परक्यांनीं आमच्या सुस्थितीचा हेवा करावा व आम्ही सार्वजनिक कामाला मोडता घालून संघशक्तीला लागणाऱ्या सहानुकंपेला हांकलून देण्याचा प्रयत्न करून किंवा कारणीभूत होऊन त्याची फिटंफाट केल्यानें समाधान मानावें! त्यांच्या दृष्टीनें आमची किती आबादी आबाद असावयास पाहिजे होती, आम्ही किती वैभवशाली बनावयास पाहिजे होतों पण वस्तुस्थितीकडे पहावें तों सर्वत्र रडारड! जगळीकडे अंधःकार! आणखी या सर्वांचें आद्यकारण कोणतें तर परोत्कर्षसहिष्णुतेचा अत्यंताभाव! यामुळें आमच्यांत संघशक्ति निर्माण होत नाहीं. म्हणून सहकारितेच्या योगानें होणारी सांपत्तिक उन्नतीची कार्यें आमच्याकडून होत नाहींत! या सर्वांना अवश्य फांटा दिल्या शिवाय व एक जुटीनें यद्विषयक प्रयत्न केल्या शिवाय कांहींहोणें शक्य नाहीं.

ॐ

जाहीर विनंति

येथील सारस्वत ब्राह्मण समाज या संस्थेचा नववा वार्षिक समारंभ, तिच्या वाढदिवशीं म्हणजे येत्या चैत्र शु० १ पदा (९-४-२१) शनिवार रोजीं सायंकाळीं, इं. टा. ७ वाजतां संस्थेच्या दिवाणखान्यांत साजरा करण्याचें ठरविलें आहे. समारंभाचें अध्यक्षस्थान न्यायशास्त्री भवानीशंकर सुखटणकर हे मंडित करणार असून त्या वेळीं त्यांचें 'आज कालचें गोमांतक' या विषयावर भाषण होणार आहे.

तसेंच समारंभाच्या दुसऱ्या दिवसापासून त्याच जागीं, संस्थेच्या मार्फत सहा दिवसपर्यंत व्याख्यानमाला चालू राहील. या व्याख्यानमालेचा कार्यक्रम आंत दिला आहे. तरी अशा सुसमयीं आपण आपल्या मित्रमंडळीसह हजर राहून, या ज्ञानसत्रांत भाग घ्याल, अशी आशा बाळगितों. कळावें, लोभ असावा, ही विनंती.

सारस्वत ब्राह्मण समाज कार्यालय, मडगांव-गोवा, ता. १-४-२१. स. न. से. केशव अनंत नायक चिटणीस.

Agradecendo

Aos nossos presados colegas do *Vidia-prassar*, *India Portuguesa*, *Oriente* e *Heraldo* bem como a inumeros amigos que se dignaram de dirigir felicitações ao *Bharat* pela sua entrada no sexto ano de publicação, agradecemos, muito penhorados a gentileza. Muito obrigados.

Na India Portuguesa

Tendo "O jornal", de saudosa memoria, publicado uma noticia referente á India Portuguesa, o sr. Santana Rodrigues, dirigiu ao sr. Augusto Castro, a carta que segue:

Sr. redactor.-Encontro de acaso poz-me ao corrente duma sensacional que o finado "Jornal" na sua edição noturna de 1 do corrente havia dado aos seus leitores nada mais, nada menos que a existencia dum intenso movimento nacionalista na India Portuguesa! Fiquei pasmado!

Aguçei o apetite e fui le-lo. Logo ás primeiras linhas, tal é a algaraviada, que bailam. "Numa poeïra atonica [sic] em picaresca prespectiva, os "poetas de Rachola" com as lendas de "João Prestes, aliás Prestes João, atropelando a geografia e a historia num "aerotismo" mental, só explicavel pelo grande "poder de osmose' do futurismo triunfante; em que hà de tudo, desde a "India do Extremo Oriente' (sic) com 'as azas do insecto nacionista, fremendo de indipendencia completa', atè a sibilina descoberta de poetas indianos do continente, passando por todo um arcoiris de eflorescencia...

Mas a verdade, sr. director, è que não há nenhum movimento nacionalista na India Portugueza. Não há lá nenhum movimento, intenso ou latente a não ser a greve dos alambiques.

E não è modestia. Di-lo-ia com orgulho se a minha terra levantasse as suas tradições e reivindicasse, dentro da lei, o que fosse da sua justiça. Altivamente poria o meu humilde valimento ao serviço das suas reivindicações. Mas não hà lá nada, ninguem ali pensa nisso. O que ali ha, são reaccionarios e livre-pensadores, monarquicos e republicanos, sidonistas prázeristas, democraticos e liberais-outros tantos cirios acocorados, em macabras posições para abicharem a pechincha de um emprego rendoso!... Isso sim, que è a imagem real' não do Hindustão nacionalista mas do Portugal politico. Agradecendo a V. a publicação sou com com consideração, De V. etc. *Santana Rodrigues*

(D'A Imprensa de Lisboa)

Ridendo...

Realisou-se ha já bastantes anos em Loanda o julgamento de um crime de moeda falsa, em cuja causa tomou parte um advogado de certa nomeada em Lisboa, o Dr. Trony, que ali fora fixar residencia. Entre as testimunhas figurava um preto da Cabinda, vivo e astucioso como os naturais da região, e como eles de uma temidez sem limites, incapazes de arriscar uma palavra ou um passo de onde vejam que possa advir-lhe algum dano.

-Você viu fabricar moeda falsa?

-Si sior, sior.

-Então conte lá o que viu.

-Sior terem um fogareiro, terem tambem um saco do saco socorrer um scoisa scura...

-Mas isso não è fabricar moeda falsa, isso è fazer cafē.

-Si sior, sior.

-Então estavam fabricar cafē ou a fabricar moeda falsa?

-Si sior, sior.

E d'aqui não arredou pē. Si sior, sior, si sior.

As convições politicas ou religiosas da grande massa da humanidade, o seu espirito de equidade e justiça não tem a maior consistencia de que o depoimento deste preto.

DICK

(Do mesmo)

Jejum conjugal

Noticiaram as gazetas o proximo consorcio da viuva do lord-maior de Cork com o outro irlandez, tambem "sinn-feir.

Não pormenorisam as noticias se o segundo marido dessa senhora é, ou não como o primeiro, propenso a longos jejuns. O falecido lord-maior de Cork como os leitores não esqueceram foi um dos mais categorisados e denonados separatistas irlandezes, e uma vez, sob a justiça ingleza, insubmisso aos principios imperialistas e á inflexibilidade das leis britanicas, ele, que fora sempre duma rara energia combativa e dotado, principalmente, de um insatisfeito apetite do tocante ao triunfo da sua causa, votou juntamente com outros companheiros a chamar greve da fome, jejuando absolutamente durante setenta dias, ao fim dos quais sucumbiu. Não suponham agora os leitores que eu venho aqui trazer o proposito o que as emprezas jornalisticas senteciaram ao pessoal grevista, que nos renderiamos pela fome. Não! O nosso jejum, tendo jà excedido o do celebre cavalo do inglez, não igualou comtudo ainda o do valoroso lord-maior de Cork mas como somos dotados do bom pedaço de bom humor graças á caraterística da raça é quase certo que não baquearemos de **larica** tal como nos condenaram as emprezas muito embora o jejum se arraste **bolchevisticamente** falando decidido e calmo com pasmo dos tais juizes.

(Do mesmo)

No proximo numero

Mais um artigo sensacional do sr. dr. Santana Rodrigues sobre a India.

इंग्रजी शिक्षण

इंग्लिश मराठी स्कूल-मडगांव

वरील इंग्लिश मराठी स्कूल आज बरेच दिवस चाललें असून त्यांत इंग्रजी शिक्षण घेण्यास ज्यांचें मराठी भाषेचें योग्य शिक्षण झालें असेल, अशा मुलांस दाखल करितां येत असून, त्यानां ब्रिटिश मुलखांतील हायस्कुलाच्या अभ्यास पत्रकाप्रमाणें इंग्रजी, गणीत, इतिहास, भूगोल व मराठी वगैरे विषय शिकविले जातात. इंग्रजीचें शिक्षण मातृभाषेमध्यें दिलें गेल्यानें मुलांची त्या विषयांत त्वरीत प्रगति होत असून, रा. तरखडकर यांची भाषांतर पाठमाला हें पुस्तक शिकविल्यानें मुलांस मराठीचें इंग्रजींत व इंग्रजीचें मराठींत भाषांतर सहज करितां येतें.

येथील इतर शाळेंत जें इंग्रजी शिक्षण दिलें जातें, तें खालच्या इयत्ता ३ री इयत्तेपर्यंत फक्त वाचन असून, ब्रिटिश मुलखांतील शिक्षणापेक्षां, अर्थज्ञान, व्याकरण, भाषांतर व इतर बाबतींत फारच मागें आहे. अशा शिक्षणानें मुलांचे शेवटीं फारच नुकसान होऊन, घोकंपट्टीनें तर मुलांच्या बुद्धीची वाढ मुळींच होत नाहीं.

ह्या शाळेंतील मुलांस नैतिक, शारीरिक शिक्षणही देऊन, इतिहास हा विषय मनोरंजक गोष्टी रूपानें शिकवून आपल्या देशांतील इतिहास प्रसिद्ध स्थळें यां संबंधीं तोंडी व प्रत्यक्ष त्याना त्या स्थळीं नेऊन व तीं दाखवून आपल्या पूर्वजांविषयीं अभिमान व जागृति उत्पन्न केली जाते. सदरील शाळेंतील एकंदर शिक्षक युनिव्हर्सिटीच्या परीक्षा पास झालेले असून, सतत १७ वर्षे शाळा खात्यांत नोकरी केलेल्या शिक्षकांचे देखरेखेखालीं शाळेंतील काम चालतें. शाळेचा वर्षारंभ जून १ लीला होत असून शिक्षण घेऊं इच्छिणाऱ्या मुलांस जूनमध्यें दाखल करितां येतें.

करितां विद्याभिरुचि असलेल्या मुलांच्या पालकांनीं सदरील शाळेंत आपलीं मुलें पाठवून, शिक्षण किती श्रेष्ठ दर्जाचें दिलें जातें याचा प्रत्यक्ष अनुभव घेण्याबद्दल सूचना आहे. आपली जी मराठी भाषा मरत चालली आहे, तिचेंही रक्षण केल्याचें श्रेय या शाळेंत उच्च शिक्षण घेतल्यानें प्राप्त होणार आहे.

V. G. Kamat

वर्तमानसार

— गेल्या आठवड्यांत आमच्या संपादकांचीं रिवण येथें तेथील हिंदुसमाजातर्फे दोन कपलेश्वरी (फोंडें) येथील देवालयांत १ व खारखडा बांदिवडें येथें १ अशीं ४ प्रवचनें झालीं. त्याच आठवड्यांत 'कवित्व व साधुत्व' या कै. चिपळूणकरांच्या निबंधमालेंतील लेखांचा अनुवाद करून, ह. भ. परायण सखाराम शास्त्री करंडे यांनीहि कपलेश्वरी येथील देवालयांत सुश्राव्य भाषण केलें.

— कविवर्य डॉ. रविंद्रनाथ टागोर हे पोर्तुगालांत प्रवास करणार आहेत.

— कळंगूट येथील मराठी शाळेचा अनावरण विधि मोठ्या थाटानें पार पडला. सविस्तर माहिती येत्या अंकांत.

—आंबावली येथें कै. गजानन भास्कर वैद्य यांच्या निधन दुःख प्रदर्शनार्थ एक सभा भरली होती.

भारत

गुरुवार फाल्गुन व० १४ शके १८४२

येरे माझ्या मागल्या !

तिजोरीची स्थिति पराकाष्ठेची हलाख बनली असल्यावरून, गोवा सरकार नवीन मलें भक्कम कर्ज उभारण्याच्या विचारांत आहे, अशी दाट वदंता आहे. या नूतन कर्जाचा विनियोग कांहीं अन्य कामीं खर्च झालेल्या रकमांची भरपाई करण्याप्रीत्यर्थ होणार असून, बहुतकरून ग्रामस्थमंडळ्यांकडे सदई कर्जाची हुकूमवजा मागणी केली जाईल, अशीहि बोलवा आहे !

हें अमंगल वर्तमान जर खरें असेल तर आमच्या सरकारच्या वाढत्या दुर्लौकिकांत भयंकर भर पडल्याखेरीज रहाणार नाहीं हें उघड आहे. 'हांतरूण पाहून पाय पसरण्याच्या' धोरणाकडे दुर्लक्ष झालें म्हणजे कोणाचीहि वरील सारखी शोचनीय स्थिति न होणें अगदीं अपरिहार्य होय; मग तो 'कोण' कमी महत्वाची एखादी व्यक्ति असो अगर उच्च दर्जाचें एखादें सरकार असो.

सरकारच्या गाफिलगिरीमुळें, आमच्या तिजोरीस लागलेलें तुटीचें खग्रास ग्रहण सुटण्यास लष्ट नोकरशाहीचा विषवृक्ष लक्षी केला पाहिजे. अद्वातद्वा खर्च करण्याच्या बादशाही कलास कायमचा फांटा देऊन, सुव्यवस्थेच्या धोरणांचा अविलंबीतपणें अवलंब करणें जरूर आहे. नोकरशाहीच्या बालिश चोचल्यांत व अर्थशून्य ढंगांत चुराडा होणाऱ्या रकमांचा विनियोग इतर उपयुक्त कार्यांत होणें अत्यंतावश्यक आहे. एवंच आपल्या घराची सांपत्तिक व्यवस्था सुरळीतपणें चालून, नांवलौकिक कायम रहावा— किंबहुना त्याची वृद्धि व्हावी--या उत्कट हेतूनें जसा एखादा चाणाक्ष घरधनी स्वतःच्या आदाखर्चानुरूप आपलें धोरण निश्चित करीत असतो त्याच प्रमाणें वर्तन करण्याचा सरकारकडून प्रयत्न झाल्यासच मात्र तिजोरीवर ओढवलेल्या दुर्धर प्रसंगाची तीव्रता कमी होणार आहे, असें लोकमत असल्याची खात्री आम्हीं अनेकदां सरकारला पटविली आहे.

परंतु 'येरे माझ्या मागल्या' ही स्थिति आहे ती आहेच ! इतकेंच नव्हे तर त्यांत कर्जरूपानें विलक्षण भर पालण्याचा आततायी अति प्रसंग होत आहे ! ! !

एकीकडून ग्रामस्थमंडळ्या आपलें कर्तव्य योग्य रीतीनें पाळीत नाहींत असें म्हणावयाचें व दुसरीकडून त्यांवर नाना तऱ्हेचे बोजे लादावयाचे, या सैतानी कारभाराला 'तोंड दाबून बुक्यांचा मार' असेंच शहाणे लोक म्हणतील, यांत कांहीं-चाहि संशय नाहीं.

तात्पर्य, सरकारच्या मनांत प्राप्त झालेल्या कष्टतम आपत्तींतून मुक्त व्हावयाचें असेल तर त्यानें 'येरे माझ्या मागल्या' हें तत्व अजिबात विसरून, आम्हीं सुचविलेले विचार अमलांत आणण्यांचा पक्का निर्धार केला पाहिजे. याच निर्धारावर 'आबादी आबादीची' सौख्यदायक भव्य इमारत उभारली जाणार आहे. नाहीं तर हें असेंच चालायाचें !

Pelo juizo de direito da comarca de Quepém cartorio do escrivão do 1 ° ofi. Lobo, correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando á Tara bailadeira, solteira, de Zambaulim, e ora ausente em Barodá, terra britanica, em parte incerta, para na qualidade de possuidora dos bens sebre que foi registada a hipoteca, no praso de 10 dias findos os referidos 30 dias, pagar, juntamente com outros já citados, ao requerente Crisna Xexy Naique Curadó, de Cuncolim, os capitais de 325 rupias e de 190 rupias, de que Gunem bailadeira e Zoirama Gan, da mesma de Zambaulim se constituiram devedores por escrituras publicas de 22 de Fevereiro e 9 de setembro de 1916, respectivamente, lavradas nas notas do tabelião desta comarca Dolvy, seus juros vencidos e não pagos, desde a constituição da divida até ao presente á razão de oito rupias por cada cento ao ano, os vincendos, pena de oito tangas por dia desde o primeiro dia seguinte do vencimento de juros até á intogral solução destes, e rupia diaria desde a primeira citação de qualquer dos devedores para execução atè a integral solução de tudo quanto for devido, e custas de execução, sob pena de seguir a execução seus ulteriores com penhora dos bens sobre que pesa a hipoteca. O que para ser publico se expediu este. Quepém 25 de Fevereiro de 1921

O escrivão de direito do 1 ° ofi
Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei
O Juiz de Direito
2a. vez) *M. de Quadros*

n'um imperio que, segundo o Indian Reforms Act, deve converter-se, dentro de dez anos, se não antes, n'uma quasi indipendencia. A propria Ceilão, ilha ao sul da India, a Inglaterra acaba de favorecer expontaneamente com uma autonomia em que a representação electiva tem a maioria de nove membros.

Santana Rodrigues

ECOS & CRITICA

Queixa

Consta que subiu á Presidencia da Relação de NovaGoa uma queixa contra o tabelião desta comarca sr. Lingù Roguvir Dolvi, queixa que ê feita por uma pessoa da comarca de Salcete.

Que terá havido ?

Sarasvat B. Samaj

Esta simpatica instituição de Margão vai promover uma serie de conferencias em marata a partir de 9 do proximo mez de Abril no seu vasto salão.

Os conferentes são, na sua maioria, patriotas de distinção no territorio vizinho.

Espera-se grande concorrencia para as mesmas conferencias.

Empregados pequenos

Ainda não foram pagos de seus vencimentos muitos empregados pequenos Não o foram de seus vencimentos *presentes* nem dos *passados*!

Será porque sejam tidos na conta de filhos de cagados que a imaginação popular alimenta com o ar expirado de mães?

A proposito ocorre-nos uma passagem engraçada que nos narraram não nos lembra quando- E' a seguinte: uma senhora descendente de alta linhagem estando uma vez a tomar banho...*fresco* e *á vontade* na agua duma fonte, situada quasi á beira duma estrada-talvez seja de S. Pedro-recomendou ela á sua criada que a previniese da aproximação de qualquer pessoa do ao pè da fonte.

A fiel serva vendo chegar aí perto um operario hindu cumpriu em altos brados a recomendação da sua ama, que ao grito de alarme, quiz ver, *mal-coberta*, a pessoa que estava prestes a passar pelas proximidades do sitio do banho.

E, quando notou que era um operario hindu quem tinha a desdita de pisar a parte da estrada, regada pela agua da mesma fonte, dirigiu-se á criada, jà em atitude anterior e trovejou-lhe a seguinte pergunta:-

Hem concnom monis?

(Esse *concnom* é pessoa?)

Quem ê que lhe disse que os gentios eram *pessoas*?

E a senhora descendente de alta linhagem voltou a tomar banho *à vontade*...

O Estado pensará, porventura que tambem os empregados pequenos não são pessoas, como a senhora da historia que negou qualidade pessoal a um operario gentio!

Que o diga, ao menos, para os devidos efeitos...

Em Calangute

Os hindus de Calangute vão instalar hoje no edificio proprio a escola marata por eles fundada, vai lá muito tempo.

Os srs. Govinda Porricar, importante negociante e Datá Naique, distincto professor á frente do movimento da classe hindu daquela localidade tem, graças a seus patrioticos e abnegados esforços, conseguido beneficia-la com varios milhoramentos, pelo que felicitamos os briosos hindus de Calangute, aos quais pedimos disculpas por o nosso director não poder assistir á festa da referida instalação em obediencia ao amavel convite telegrafico que recebeu, pois, antes disto tinham sido marcadas as suas conferencias durante todos os dias desta semana em diferentes partes.

Desejamos, pois, bom exito á solenidade de inauguração da escola marata de Calangute, á qual desejamos longa dura e perenes prosperidades.

Agradecendo

Agradecemos mais as felicitações dos seguintes senhores pela absolvição do *Bharat*:-

Data Naique, Voicunta Naique Carambolincar, Ananta Naique, Dormó Calangutcar, Vitola Ramacrisna Gudò. (continua)

Cá por dentro

Nao paga!

Alguns amigos do sr. [illegible]ão estão, ás instancias deste, promovendo uma contra representação!

Que pretendem eles [illegible]

Neutralisar a força moral da representação contra o mesmo funcionario dirigida ?

Não conseguem tal.

O sr. Antão, para o prestigio da Republica, não deve nem pode continuar à testa da administração do Concelho.

Boletim de familia

O signatario desta prosa passou a seguinte declaração no Boletim de familia:-

Para satisfazer ou preencher a 20a. coluna, é necessario que o Governo diga quem instituiu o castismo, quando, onde e quem e quantas são as condições necessarias para conhecer o castismo que eu detesto e afirmo que sou filho de Adão, professo a lei de Christo e sou cristão.

Certamente, o nosso Governo trata o seu povo com toda a igualdade e fraternidade; e á vista disto acho que não devo tratar dessa pecha castista, nefasta distincção e scisão na humanidade que é inadmissivel perante a lei de Christo, perante a sociedade e perante a sciencia neste paiz ilustrado e neste seculo. Peço á ilustre comissão que leve estas linhas ao conhecimento do Governo para os devidos efeitos.

Sanvordem, 19 de Março de 1921

José Sant Anna Fernandes.

(Agente fiscal)

क्रियेवीण वाचालता व्यर्थ आहे

राष्ट्रभक्तांशीं कानमंत्र

राजकारण बहुत करावें। परंतु कळोंच न द्यावें। पर पीडेवरी नसावें। अंतकरण॥१॥ करणें असला अपाय। तरी बोलोन दाखवूं नये। परस्परेंचि प्रत्यय। प्रचीतीस आणावा ॥२॥ श्रीसमर्थ ह्मणतात कीं राजकारणें गुप्तपणानेंच झालीं पाहिजेत. तुह्मीं हालचाली करीत असलां तरी त्यांचा मागमूस सुद्धां शत्रूला लागूं देऊं नका. सावधपणा पाहिजे. राजकारण ही सुळावरची पोळी आहे. शीर हातावर घेऊन राजकारणांत शिरावें. गुप्तपणाची शिकस्त पाहिजे. समर्थ व शिवराय यांच्या [illegible] राजकारणाचा जगाला कांहीं पत्ता लागला आहे काय? त्यांच्या राजकारणाचा मागमूसहि लागणार नाहीं. करायाच्या गोष्टी बोलायाच्या नसतात; संकेतानें कळवायाच्या गोष्टी लिहायाच्या नसतात; माणसाबरोबर पाठवावयाचे निरोप चिठ्ठीचपाटीनें धाडायाचे नसतात. राजकारण कठीण आहे.

वर्तमानपत्राचे लेखक, सभेंतील वक्ते व उपदेशक, हे राजकारणी पुरुष आहेतच असें नाहीं. यांना खरीं राजकारणें कितपत कळतात कोण जाणे! यानां राजकारणाचा ओनामा ज्या दिवशीं कळेल त्या दिवशीं ते आपल्या लेखण्या व जिव्हा 'पांडुरंगालाच' वाहतील! जसा खरा ब्रह्मवित् पुरुष सहजच मुका होतो, तसा खरा राजकारणी पुरुष मुका झाला पाहिजे. कर्तृत्व कृतींत उतरलें पाहिजे. बोलणें खुंटल्याशिवाय कृतीला प्रारंभ होत नाहीं.

आजवर सारे पुढारी चुकले त्यानां दोष देतां येणार नाहीं. लोकशिक्षणापुरतीं व्याख्यानें व निरूपणें पाहिजेच असतात. बोलल्याशिवाय मनांतला भाव अनास कळावा कसा? पण बोलायाचा काळ संपला, आतां कृतीचा काळ आला आहे. कालक्रमानें सर्व कार्यें आपाप होत असतात. झालें तें होऊन गेलें, आतां यापुढें जरी लोक शहाणे होतील, ब्राह्मणमंडळ्या, संतमंडळ्या, देशभक्तमंडळ्या योग्य रीतीनें चालवितील, तर राष्ट्रांत संघशक्तीचें बळ वाढेल. 'संघशक्तिः कलौयुगे'.

संघशक्ति उत्पन्न करण्याचें काम कठीण आहे. समविचारी व समशील अशा अनेक जीवांचा एका विशिष्ट हेतूसाठीं झालेला एकोपा याचें नांव संघ. पन्नास फुलें एका दोऱ्यांत ओंवली ह्मणजे त्यांचा हार होतो, त्याप्रमाणें पन्नास जीव एका अंतस्थ हेतूनें प्रेरित झाले कीं त्यांचा समुदाय बनतो, तोच संघ होय. राष्ट्रें व समाज तरी संघशक्तीनेंच बनलेलीं आहेत. भाषा, धर्म, प्रदेश व हिताहित यांच्या समानत्वानें बनलेल्या जनसमुदायाला राष्ट्र ह्मणतात. पृथ्वीच्या पाठीवर असे हजारो संघ आहेत. एरवीं तरी समाजांत संघ काय थोडे आहेत? सहजवृत्तीनें बनलेले शेंकडो संघ राष्ट्रांत असतातच, असें नाहीं. नाटक्यांचे संघ, तमासगिरांचे संघ, पत्ते, क्रिकेट, खोखो, गंजिफा वगैरेंच्या खेळाडूंचे संघ, लायब्रऱ्या, हॉटेल व्यापारी मंडळें, वगैरे अनेक प्रकारचे संघ आहेतच. पण या संघापासून राष्ट्रीय प्रगतीला फारशी मदत होत नाहीं. आज सर्व राष्ट्रांच्या हिताचा विचार करणाऱ्यांचे संघ बनले पाहिजेत.

'खनाळांत राहून सर्वत्रांची चिंता वाहणारे महापुरुष' पाहिजे आहेत. आपल्या राष्ट्राचें जें हिताहित तेंच आपलें हिताहित असें समजणारे राष्ट्र कुटुंबी पुरुष पाहिजेत. बायकांमुलांचा प्रपंच सर्वच करितात, राष्ट्राचा प्रपंच करणारे पुरुष पाहिजेत. अशांचेच संघ बनले तर फायदा आहे. आपल्या राष्ट्रा एवढा आपला आत्मा व्यापक व विशाळ करणारे उदार पुरुष निरपेक्षपणानें काम करण्यास तयार झाले पाहिजेत. सध्या सर्व लोकांच्या पोटास चिमटा बसूं लागल्यामुळें व सरकाराचें लोकछळ करण्याचें धोरण ठाम ठरल्यामुळें असे कांहींसे अस्पष्ट विचार लोकांच्या डोक्यांत घोळूं लागले आहेत.

P. S.

न मिळे अशी मौज पुन्हा पाहण्या नरा!

सारस्वत ब्राह्मण समाज—मडगांव-गोवा

या संस्थेचा नववा वाढदिवस समारंभ,येत्या चै॥ शु॥ १ पदा (ता० ९।४।२१) शनिवार रोजीं सायंकाळीं स्टॅ. टा सात वाजतां संस्थेच्या दिवाणखान्यांत साजरा होणार असून, समारंभानंतर, दुसऱ्या दिवसापासून त्याच जागीं, संस्थे मार्फत ६ दिवसपर्यंत व्याख्यानमाला चालू होणार आहे. तरी अशा सुसमयीं सर्व प्रांतबंधू हजर राहून या ज्ञानसत्रांत भाग घेतील अशी आशा बाळगितों.

संस्थेचा वाढदिवस व व्याख्यान माला यांचा कार्यक्रम

ता. ९।४।२१		वाढदिवस समारंभ
ता. १०।४।२१	व्याख्यान	श्रीयुत पुरुषोत्तम श्रीनिवास सुकेरकर विषय "देवस्थानें"
ता११।४।२१	,, ,,	श्रीयुत मुत्राव रामकृष्ण सामंत विषय "हिंदीलोक व फिरंगी संस्कृति
ता. १२।४।२१	" "	श्रीयुत डॅा नारायण दामोदर सावरकर विषय "राष्ट्रीय जीवन"
ता. १३।४।२१	" "	श्रीयुत अनंत विनायक चित्रे,बि. ए. विषय "मद्यपान"
ता. १४।४।२१	" "	श्रीयुत गंगाधर नीळकंठ सहस्रबुद्धे बि.ए. विषय " जनसेवा"
ता. १५।४।२१	समारोप	

विशेष सूचना ता. १३।व १४ या रोजींच्या व्याख्यानास विषयास अनुसरून देखावे दाखविण्यांत येतील.

आ. न.

के. अ. नायक, सेक्रेटरी

dr. An... ...postas...es ...lver o r... ...fero não ...a lei?!

O

...o da ...artor... ...io, cor... ...cont...

Pelo juizo de direit[o da co]marca de Quepêm car[tor]io do escrivão do 1.º ofi. Lobo, correm editos de 30 dias, a contar do dia da segunda [publica]ção deste, citando á ... bailadeira, solteira, de Zambaulim, e ora ausente em B... terra britanica, em para incerta, para na qualidade de possuidora dos bens sobre que foi registada a hipoteca, no praso de 10 dias findos os referidos 30 dias, pagar, juntamente com outros já citados, ao requerente Crisna Xexy Naique Curadó, de Cuncolim, os capitais de 325 rupias e de 190 rupias, de que Gunem bailadeira e Zeirama Gan, da mesma de Zambaulim se constituiram devedores por escrituras publicas de 22 de Fevereiro e 9 de setembro de 1916, respectivamente, lavradas nas notas do tabelião desta comarca Dolvy, seus juros vencidos e não pagos, desde a constituição da divida até ao presente á razão de oito rupias por cada cento ao ano, os vincendos, pena de oito tangas por dia desde o primeiro dia seguinte do vencimento de juros até á integral solução destes, e rupia diaria desde a primeira citação de qualquer dos devedores para execução atè a integral solução de tudo quanto for devido, e custas de execução, sob pena de seguir a execução seus ulteriores com penhora dos bens sobre que pesa a hipoteca. O que para ser publico se expediu este. Quepêm 25 de Fevereiro de 1921

O escrivão de direito do 1.º ofi

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

O Juiz de Direito

M. de Quadros

livrarão os habitantes de Bicholim do perigo da maltrapilhagem.

Mãos á obra, pois!

Agradecendo

Recebemos mais as felicitações dos seguintes cavalheiros pela absolvição do *Bharat*:

Crisna Naique, Ramacrisna Narcornim, Sripadá S. Hedó, R. N. Porobo, Murari Sirodcar, Jenum Fotó, Rogunata Bandari, Bascora dessai, Voicunt a Nagarcheucar, Sacarama S. Borcar, Ananta Poi Cacodó, Jegonata Porobo Chimulcar. (Continua)

A equiparação

E'sob todos os pontos justo e simpatico o movimento de funcionarios que tem por lema a filosofia do sapateiro de Braga: ou comamos todos ou haja moralidade.

Certamente, não se comprende a razão de ser da manifesta desigualdade de vencimentos entre os funcionarios de diversos quadros.

Ao passo que os empregados do quadro da Scretaria Geral percebem vencimentos reduzidos, os do das Obras Publicas *et cetera* são pagos fabulosamente. Do militarismo então não falemos...

Para que esta desigualdade no regime de igualdade?

A equiparação, portanto, impõe-se, contanto que ela obedeça á pobresa do nosso erario, isto é, para a bitola da mesma equiparação seja tomado o quadro dos funcionarios que recebem menos vencimento.

O contrario será *luxo na miseria*.

Somos apologistas da equiparação sö nos *termos expostos*.

Dr. M. de Quadros

O Supremo Tribunal de Justiça deu provimento ao recurso deste integro magistrado que fôra condenado pela Relação de Nova-Goa ao pagamento de custas em um incidente havido num inventario orfanologico.

A referida decisão que muito honra o distincto bacharel e grande erudito sr. dr. Manuel de Quadros, vem só confirmar mais uma vez o espirito justiceiro de Sua Excia, pelo que o felicitamos cordialmente

Exame de advogado

Fe-lo no mez passado o sr. dr. Madeva Sinai Sirvoicar, ilustre presidente da Camara Municipal do Concelho.

O juri que era constituido dos srs. drs. Quadros, Rau e João de Figueiredo conferiu distinção ao sr. dr. Sirvoicar a quem apresentamos as nossas sinceras felicitações pelos louros colhidos.

Um escapo

Em alguns exemplares, saiu na pagina de anuncios errada a data que em vez de 24 esta la 17

Cá por denTro

O tribunal da comarca

Parece que começará a funcionar no novo edificio construido para esse fim, em Sirvoi, muito afastado da povoação, situado por signal, num local muito quente, como se a justiça precisa se do calor para assar os litigantes das duas *fes* e testimunhas dos dois *credos*!

Continuamos a insistir em que do máu cérebro brotou a genial idea de meter o possoal da justiça e outros interessados num forno que outro nome não merece o edificio de que se trata!

Nem trataram de arborisar a estrada que da sede se derije para lá?

São *coisas nossas*; o este certifica do passado sob *palavra de honra* em abono da verdade explica bem a razão porque o edificio do tribunal em vez do ser erigido em um sitio comodo e fresco, se acha levantado num lugar ermo, incomodo e *quente*...

Basta, porem.

Camara Municipal

A Camara Municipal do Concelho passou a funcionar no antigo edificio em que fora instalado o tribunal de justiça

Estimamos!

O sr. Messias

Não pretendiamos gastar *sera* com esse ruim defunto. Mas não há remedio, como vão ver!

Decorreu já algum tempo que foram nomeadas as juntas administrativas das comunidades deste concelho. Nos termos do respectivo codigo, o administrador devia dispor as coisas de tal forma que a instalação das mesmas juntas fosse levada a efeito, *impreterivelmente*, até o dia 3 do corrente mez, o que o nosso *Messias seria' ifero* não cumpriu, postergando mais uma vez a lei que o *Super-homem* de Chandor parece desconhecer.

Ou será porque o sr. dr. Antão farto de apresentar propostas...escritas ao Congresso, resolver o problema do *deficet cerialífero* não teve tempo para cumprir a lei!!

Anuncio

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio, correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2° do art. 197 do Cod. do Proc. Civ, citando o interessado Madeva Esvonta Sinai Sansguiri marido de Tulxi do Combarjua e ora ausente na India Britanica em parte incerta para assistir a todos os termos até final do inventario orfanologico aque se procede por obito de Esvonta Sinai Odarcar, conhecido tambem por Esvouta Suriagi Sinai Odarcar, morador que foi do bairo, Gorbata de aldeia Odar, sendo inventariado e cabeça de casal Madeva Sinai Odarcar, da dita de Odar e deduzir querendo, nele os seus direitos, nos termos de lei, sem prejuizo do seu devidoe regular andamento. E para ser publico se expediu este. Quepem 25 de Fevereiro de 1921.

O escrivão interino do 2°of.

Datarama Lingu Dolvi

Verifiquei

M. de Quadros

भारता, तुझें कल्याण असो !

बोले तैसा चाले ॥ त्याचीं वंदावीं पाउलें ॥

वरील उक्ति भगवद्भक्त तुकाराम साधू ची आहे.तुकाराम साधु, रामदास स्वामी, ज्ञानेश्वर महाराज वगैरे संत मंडळ हें साक्षात ईश्वराच्या विभूति, त्याचा वचनसमुच्चय जितका मननीय तितकाच आदरणीय समजला पाहिजे. बोलल्या प्रमाणें कृतींत उतरूं देणें हा सद्गुण मानवी प्राण्यास भूषणास्पद होय.

अभिनंदन ह्या शब्दाचा प्रकृत प्रसंगीं स्तुतिवाचक अर्थ न घेतां केवळ आनंद प्रदर्शन अशाच संदर्भानें त्याचा भावार्थ मनांत बाणला पाहिजे. प्रत्येक मनुष्यानें स्वतःचें कर्तव्यकर्म यथान्याय बजाविलें असतां त्याचे स्तुतिपाठ गाण्यांत थोरवी नाहीं. अशा प्रसंगीं आनंद मानणें हाच उत्तमपक्ष.कर्तव्यकर्म समाधानकारक असणें हा राजरोस न्याय आहे. न्यायानें वागणें हें सदाचरणी मनुष्याचें शील होय, हें तत्व सत्वशाली महाजनांस नापसंत असणार नाहीं.

जगदीश कृपेनें भारत पत्राच्या पंचमाब्दाची परिपूर्ति होऊन षष्ठाब्दाच्या प्रारंभी चा हा समय प्राप्त झाला आहे. पंचमाब्दांत भारताचे चालक व मालक देशभक्त त्यांची निःस्वार्थबुद्धि धारण करणें हें श्रीयुत देसायांचें ध्यान मनन प्रामुख्यत्वें दिसून येतें. आपल्या भरतभूमीला अशा तऱ्हेचा सुपुत्र लाधावा हें आपलें सुदैव होय. कोणाची योग्यता किंवा अयोग्यता ही त्याजपासून होणाऱ्या उपयोगानुसार मानिली जाते, हें माझें विधान चुकीचें नसेल तर त्यांनीं भारत पत्राच्य द्वारें ज्या लोकहिताच्या व्यवसायांकडे स्वतःची समीक्षित दृष्टि वळविली त्यामुळें त्यांची सत्पात्रता ओळखून समाधान व्यक्त करणें हें अवास्तव असें कोण ह्मणेल?

एकाद्या गृहस्थाचे फाजील धन्यवाद गाइले, बेधडक माहात्म्याची सनद दिली किंवा कोशांतर्गत आमूलाग्र स्तुतिवाचक शब्दांनीं भूषित केलें कीं स्वताच्या जन्माचें सार्थक झालें अशी कितीएक लेखकांची दृढ कल्पना असते, ही माझ्या मतें ढोबळ चूक आहे. लोकमान्य टिळकांच्या निधनोत्तर कोणी राष्ट्रभक्तानें त्यांची शंखचक्रादि आयुधांहीं युक्त अशीं चतुर्भुज मूर्ति मुद्रित केली, त्यायोगें प्रकाशकाचीं सर्वत्र प्रशंसा झाली असा मात्र ग्रह होऊं देणें सर्वथा इष्ट नाहीं खुद्द लोकमान्यांच्या हयातींतही देवपद

वर्गणी पाठवा !

आजच्या अंकापासून भारताला सहावें वर्ष लागलें. भारतानें बजावलेल्या देशकार्याकडे नजर पुरवून जुन्या व नवीन आश्रयदात्यानीं वर्गणीची फेड करण्याची कृपा करावी. नवीन सालाखेर वर्गणीदारांस

एक अत्यंतोपयोगी पुस्तक

बक्षिस दिलें जाईल. त्वरा करा व सर्व संग परित्याग करून केवळ स्वदेशकार्यासच वाहिलेल्या भारताला मदत करा! म. भारत

गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई ह्यांनीं अविश्रांत परिश्रमांहीं जी देशसेवा बजाविली' तिचें सिंहावलोकन केलें असतां यशस्वितेच्या रूपानें त्यांच्या दृढनिश्चयाचीं मधुर फळें त्यांना व आपणाला चाखण्यास मिळालीं असें मोठ्या आनंदानें ह्मणावें लागतें. 'आपुल्या पुरुषार्थ वैभवें, बहुतांस सुखी करावें,.' असें समर्थ रामदासस्वामीचें वाक्य अहे त्यास त्यांनीं पाळा देऊन'नकरावी चिंता, भय न धरावें सर्वथा,,' ह्या तुकाराम साधूंच्या उपदेशाचें चीजही पण केलें.'

उद्यमः साहसं धैर्यं बुद्धिः शक्तिः पराक्रमः 'षडेते यत्र वर्तंते तत्र देव सहाकृत' ह्या सुभाषिताच्या अनुषंगानें जें त्यांनीं स्वतःचें धोरण ठेविलें व परमेश्वर ज्याप्रकारें त्यांना सहायकृत् झाला त्या मानानें आपण यांत दिलखुशी प्रकट करावी यांत नवल नाहीं पंचवार्षिक देश सेवेच्या बाबतींत भारत पत्रकेंतील महत्वाच्या विषयांचें निः पक्षपातीपणानें पर्यालोचन केलें असतां श्रीयुत देसाई ह्यांचे अंगीं खरी कार्यव्यवसायात्मिका व असामान्य देशभक्ति मूर्तिमंत वसत असल्याची साक्ष पटते, त्याबद्दल निराळें शसितपत्र किंवा गुणपत्र देणें नलगे.

याचा महतीची जाणीव होऊन बोलल्याप्रमाणें वागणें आणि वृत्तपत्राच्या आधारें थोर योग्यतेची सोपान परंपरा ओलांडून जा दानाची कृति घडली असती तर त्यांना देखील त्याबद्दल विषाद वाटला असता. तात्पर्य, स्तुतिपर गोष्टी दूरवर विचारानेंच होणें अवश्य आहेत,नपेक्षां स्तुतिपाठकाच्या पदरांत खुशामतीचें पारितोषिक पडावयाचें व प्रशंसिताची एक प्रकारची टर उडविल्यासारखे व्हावयाचें ह्मणून Dar ao César o que è de César ह्मणजे ज्याचा ज्यावर हक्क पोंचत असेल त्याच मानानें त्याची संभावना व्हावयाची असा त्या वाक्याचा अर्थबोध घ्यावयाचा. गंभीर वृत्तीचे सुजन अस्तुतीचा तिटकाराच करितात अशा विचारसामर्थ्याच्या बुडाशीं व्यवहार चातुर्याचा आणि व्यवहार शुद्धतेचा निःसंशय समावेश होतो. मीं जें कांहीं लिहिलें त्यांत वस्तुस्थितीचा विपर्यास व कृत्रिमभावाचा लेश नसून कार्य साधुत्वाचाही उद्देश नाहीं.

श्रीयुत देसाई हे एक समाजधुरिण अर्थात शतनीय (Leader—लीडर आहेत) ह्यांत संदेह नाहीं. शेंकडो लोकांचा जो पुढारी असतो किंवा शेकडो लोकांना जो मार्ग दाखवितो तो शतनीय ह्या सन्मान्य संबोधनास पात्र होतो असें आपल्या भरतभूमींतील ज्येष्ठ श्रेष्ठ मराठी मासिकांत मला एकदां आढळलें होतें. देशभक्त देसाई हे वकीलीचें काम अजिबात सोडून दिलदिलाशानें लोककल्याणाकडे स्वतःच्या कालाचा सद्व्यय करितात त्या बद्दल कृतज्ञता दर्शवून भारत पत्र चिरायु होवो असें मनापासून इच्छितों. सारस्वत

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2.º officio, correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo annuncio, nos termos do §2º do art. 197 do Cod. do Proc. Civ. citando o interessado Madeva Esvonta Sinai Sansguiri marido de Tulxi do Combarjua e ora ausente na India Britanica em parte incerta para assistir a todos os termos até final do inventario orfanologico aque se procede por obito de Esvonta Sinai Odarcar, conhecido tambem por Esvonta Suringi Sinai Odarcar, morador que foi do bairo, Gorbata de aldeia Odar, sendo inventariado e cabeça de casal Madeva Sinai Odarcar, da dita de Odar e deduzir querendo nele os seus direitos, nos termos de lei, sem prejuizo do seu devido e regular andamento. E para ser publico se expediu este. Quepem 25 de Fevereiro de 1921.

O escrivão interino do 2.º of.
Datarama Lingu Dolvi

Verifiquei
M. de Quadros

PAGODE DE XRI XANTADURGA FATORPENCARINA, DE FATORPA

No dia 27 do corrente, pelas 16 horas, serão levadas, em hasta publica as avenças da receita do dito Pagodo para o trienio de 1921 a 1923 pelo preço e condições constantes do respectivo calculo no local das sessões

Aos 14 de Março de 1921
O escrivão da meza
Pandu Essô Naique Dessai

श्री शांतादुर्गा फातर्पेकारीण देवालय मौजे फातर्पें

चालू महिन्या २७ तारखेस, १६ घंटेस, उक्त्यांत देवळाच्या, सन १९२१ ते १९२३ त्रिसालासाठीं, हाशलीं वसलाचीं पावणी, बैठकीच्या जागीं, योग्य फाळकूलांवी शर्तीनं रक्कमाप्रमाणें, होणार आहे.

ता. १४ माहे मार्च सन १९२१

पाहिली अध्यक्ष
डॉ. देसाई

गादी मंडळीचा लेखक
पांडू येसो नाईक देसाई

जाहीर विनंति

भारताचें चालू वर्ष संपत आलें. ज्या भाश्रयदात्यांकडून अजून वर्गणी आली न सेल त्यांनीं ती पाठविण्याची कृपा करावी. भारताच्या देशसेवेकडे नजर पुरवून, वर्गणीदार वरील विनंतीस मान देतील अशी आशा आहे.

म. भारत

Dardos e Cardos

Aumentos...

Os funccionarios querem aumentos de vencimentos, o Estado de suas atribuições e o Povo deseja tambem aumentos mas da reducção de impostos que paga.

Parece-nos que as pretenções aumentativas são entre si opostas e portanto irrealisaveis, segundo tambem um certo estadista, que, quando está de pé, não está nunca sentado!

Mas, louvado Deus, essa cumplicação não é sem salvação! Pois segundo nos consta está desta missão encarregado o sr. dr. Perigrino Antão, auxiliado por um outro do mesmo nome, residente numa repartição, contigna á sua administração!?

Admiração!!

Mas é assim mesmo!

Zaragata...

Tem-se, feito, por estes dias de calor abrazador e pulgas... picantes, uma zaragata infernal em volta da nossa Direcção dos serviços agricolas e seus *bons* e *baratos* tecnicos

Ela é injustificada, ela é injusta e, mais do que tudo isto, indisculpavel, a zaragata.

Supomos, mesmo, que *aquilo* seja *filho espurio*-desculpem-nos o termo advogadesco--da atmosfera quente que paira por sobre a nossa ligeira cabeça. Doutra maneira não se percebe a razão de ser do barulho referido em volta duma repartição modelar com os seus tecnicos modelares que modelarmente estão promovendo o progresso agricola do Paiz e o do *deficit cerialifero* e mais do tesouro publico!...

ECOS & CRITICA

A nossa absolvição

Agradecemos, muito comovidos, as felicitações pela absolvição do *Bharat*, dos srs. seguintes cavalheiros:

Fotu M. Dessai, Vassudeva Vitola Dessai, Narana Bascora Naique, Venctexa Rau Sar Dessai, Xivagi Dulbá Naique Prataprau 1° Sar Dessai, Ananta Sinai Desssai, Zoivanta Sinai Molcornencar, Caxinata Sinai Quencró, Pùndolica Vamona Virginacar, Crisna Bicú Quenim, Ramachondra P. Laundo, Datarama Chimulcar, Prof. Sacarama Borcar, Sadassiva Sanvlo Porobo Batcar, Siurama Sinai Sanzguiri, Govinda Rau Valaulicar, Ramachondra X. Sinai Dargolcar. S. K. K. Cundaicar

(Continua)

O sistema das cartas

Do integro juiz de direito da comarca de Bicholim sr. dr. Bragança Pereira que é tambem um dos distinctos e primorosos escritores que honram o Paiz, recebemos, há já dias, um exemplar do opusculo da epigrafe acima, cuja apreciação detalhada havemos de fazer logo que no-lo permita o espaço.

No entanto agradecemos muito penhorados a oferta ao seu inteligente autor que no *Sistema das Cartas* revela extraordinarias faculdades de estudo e fino espirito investigador

Bharatodaia

O *Hindu-Samaj*, de Rivona encetou a publicação duma revista denominada com o nome da epigrafe.

Os assuntos ventilados na mesma revista são altamente uteis ao progresso industrial e agricola do Paiz que-por isso esperamos-acolherá com o verdadeiro carinho.

Agradecemos a permuta

O Bharat

Pretendiamos introduzir já no começo do 6° ano do nosso jornal varios milhoramentos no seu formate e parte grafica. Mas tivemos de, por força de circunstancias, adia-lo para mais tarde.

Estamos activando os nossos esforços no sentido de conseguir este desiderato a breve trecho.

Contamos fazer do *Bharat* um jornal completamente moderno, ainda sob o ponto de vista noticioso.

Originalidades!

O sr. dr. Antão sempre foi amigo de *originalidades*.

A prova recente disto viu-se na escolha de agent[illegible] ra o Censo da popul[illegible] gentes que Sua Exa[illegible] ou contra lei expressa [illegible] *libitum*, resultando [illegible] completa desorganisação do mesmo serviço pelo abando[illegible] das funcções pelos mesmos agentes que só podiam ser [illegible] meados pelas comissões.

Mas, então, o nosso home[illegible] deixaria de ser *original*!

Agradecimentos

Aos nossos presados colaboradores, amaveis assinantes activos agentes e solicitos anunciantes consignamos ao findar do 5° ano do *Bharat* os nossos rendidos agradecimentos pelo importante apoio que nos dispensaram, durante o 1° ano da corrente fase do nosso jornal.

A Direcção

A' classe tipografica [illegible] *Bharat* que é constituida [illegible] bons rapazes, todos dedica[illegible] amigos da Empresa tamb[illegible] apresentamos pelo decidido empenho com que nos auxiliaram e auxiliam sempre, hoje ao terminar o 5° ano da sua publicação, a letra da nossa sincera gratidão.

A Direcção

व्याख्यानावर अभिप्राय

(उत्तरार्ध)

गोव्यांतील खेड्यांत वास्तव्य करणाऱ्या पंतोजींनीं इतर कर्तव्यगार माणसांप्रमाणें ह्मणजे कारागिरांप्रमाणें स्वतःच्या धंद्यानुरूप थोडीं बहुत हत्यारें सांभाळिलीं पाहिजेत, कांकीं, पंतोजी हे तर एक प्रकाराचे शिल्पशास्त्रज्ञच होत. निदान एक घड्याळ, इसापनीति, नीतिबोध, नीतिमंदिर, मोरलक्लासबूकचें मराठी भाषांतर अशा प्रतीचें नीतिवर्धक, अल्पमोली व बहुगुणी ग्रंथ, गोमंतकाचा भूगोल, जाघल्यास ह्याच प्रांताचा नकाशा व इतिहास, विद्यार्थ्यांच्या उपयोगाच्या एखाद्या जुन्या किंवा विद्यमान मासिक पुस्तकाचें बाड इत्यादि सामुग्री गोळा करणें अवश्य आहे. घड्याळाच्या योगें वेळेचें महत्व मुलांच्या ध्यानीं येऊन शाळेंतील कार्यक्रम वक्तशीर ठेवण्यास पंतोजीला सोयीचार पडते. नीतिमूलक ग्रंथांच्या पाठांतरानें मुलांचीं मनें सुसंस्कृत होऊन तीं मुलें सन्मार्गवर्ति निपजतात. चोथपर मासिकाच्या सहवासानें विविधविषयसंग्रह निरीक्षणांत येऊन बुद्धिसामर्थ्याचें आकुंचित् क्षेत्र विस्तृत होण्याचा संभव असतो. भूगोलादिकांपासून स्वतःच्या मायदेशाचें, त्यांतील गांवशिंवेचें यथायोग्य परिज्ञान होतें. वेंगुर्लें कोठें आहे अशी पृच्छा केली असतां तें मुंबई इलाख्यांत व रत्नागिरि जिल्ह्यांत मोडत असल्याचा मुलांकडून रोखठोक जबाब मिळत असतां, तोच जुन्या गोव्यांचा कशांत समावेश होतो असा प्रश्न निघाला असतां मुले घराचे वांसे मोजूं लागतात, ही अत्यंत दिलगिरीची गोष्ट आहे.

इसापनीतिसारख्या पुस्तकांत कोल्ह्या[illegible]ा आणि उंदरां मांजरांच्या कल्पित [illegible]रपूर आहेत, पण त्यांतील बहुमो[illegible]च्या तात्पर्याकडे दृष्टिकोण फिरविला असतां आबाल वृद्धांनीं त्यांतील चोख नीतितत्त्वाचा बोध घेण्यासारखें रहस्य ओतप्रोत भरलेलें आहे हें आज विशद करणें नलगे. गुळाच्या आमिषानें औषध पाजण्याची ही एक टूम होय. एक पक्षीं मनाची करमणूक होऊन दुसऱ्या अर्थी दुर्बुद्धीचा ठसा त्यांच्या कोंवळ्या मनावर उमटूं शकत नाहीं. शिक्षण आणि विनितता (विनय किंवा शिष्टाचार) ज्यांला पोर्तुगीज मध्यें अनुक्रमें Instrucção व Educação असें ह्मणतात ही शिक्षण शास्त्रांतील दोन मुख्यांगें असलीं पाहिजेत. छत्तिसांच्या आंकड्याप्रमाणें त्या परस्परांमध्यें विषभाभाव जागृत राहिल्यास शिक्षणाचें तेज विनयहीन व्यक्तीवर कधींहि फांकण्याची आशाच नको. शिक्षणाचे जोडीस चांगलें वळण देऊन मुलांना विनयसंपन्न बनविणें हें एक शिक्षकाचें पहिलें कर्तव्य होय.

सुटीचा दिवस वगळून आठवड्यांतील एखाद्या दिवशीं पळा झेंपाऱ्यालायक मुलांकडून फेरफटका करविणें फार अगत्याचें आहे, नित्य नैमित्तिक अभ्यासानें त्यांचा मेंदू थकला भागला असतां एक मैलांत जास्त नाहीं अशा अंतरावर पाय मोकळे करण्यास संध्याकाळच्या शांतवेळीं शिक्षकाच्या सान्निध्यानें त्यांना शुद्ध हवेचा पुरवठा होणें हें आरोग्य शास्त्रास अनुसरून आहे. रस्त्यांत जें कांहीं दृष्टीच्या आटोक्यांत येईल त्याची शक्य तेवढी माहिती दिल्यानें मुलांची बुद्धि विकास पावून नूतन व अपरिचित मराठी शब्दांची नोंद त्यांच्या स्मरणवहींत ग्रथीत होईल.

गेल्या सत्तर वर्षामागें जर्मनींत हेनरी फ्रेबेल ह्या पंडीतानें किंडर गार्डन नांवाची बालोद्यान शिक्षण पद्धति अमलांत आणिली होती; तिचा युरोपांतील प्रमुख राष्ट्रांमध्यें बराच प्रसार झाला होता व तिचा त्या सुधारणेच्या नव्या मनून आतां शनैः शनैः पूर्ण उत्कर्ष होत चालला असें ह्मणावें लागतें न्यायतः त्या शिक्षणपद्धतीचें श्रेय फ्रेबेलच्या गुरु पेस्टालोझि यास मिळावयाचें, कारण मूळ कल्पनेचें बीजारोपण पेस्टालोझीनेंच केलें होतें. फ्रेबेलनें त्यांत सुधारणेची बाढ केली. बालोद्यान ह्या शब्दावरून फुलांचें अगर फळांचे उद्यान ह्मणजे बाग असा अर्थ न घेतां, ज्याप्रमाणें एखाद्या फळझाडाची किंवा फुलझाडांची निगा सुश्रुषा राखावी त्याप्रमाणें ज्या ज्या वस्तु दृष्टिपथांत येतील त्या त्या वस्तुंचा अर्थ आणि महति छात्रवर्गाच्या मनांत भरवून हा मनोरूपी वृक्ष पूर्णत्वास पोंचेल अशी जोपासना करावयाची हेंच मुख्य वर्म फ्रेबेलनें तन्निमित्त बालोद्यान शिक्षणपद्धतीच्या संवर्धनार्थ वीस जातीचे वस्तुपाठ (Liçóes de coisas) तयार केले होते, त्यांतील पहिली चीज चेंडू हा होता. वस्तुतः निरनिराळ्या आकृतींचे नमुने शिकविण्याकडे फ्रेबेलचा फार ओढा असे. चेंडू हें मुलांचें यःकश्चित रमकडें आहे खरें, परंतु तात्त्विक दृष्ट्या त्या बाबतींत खोल विचार केला तर तोच चेंडू पृथ्वीचा गोल अशी अटकळ करून भूगोल विषयक बर्वेचें आविष्करण करण्यास तें रमकडें साधनभूत होतें ह्यांत संदेह नाहीं.

> **नवीन वर्गणीदारांस**
>
> भारताचे नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणाऱ्यांनीं
>
> **अगाऊ वर्गणी**
>
> भरण्याची व्यवस्था करावी. नवीन सालाखेर सर्व आश्रय दात्यांस एक सुरेख पुस्तक बक्षिस दिलें जाईल.
>
> स. भारत

प्रत्येक शाळेंत अभ्यासक्रमाचें वेळापत्रक असावें व शाळा सुटण्याचे अगोदर ईशस्तुतिपर पदें ह्मणविण्याचा परिपाठ ठेवावा आणि थोडा वेळ 'उठा बसा हात वर करा' अशा मासल्याची शरीरयष्टि सुदृढ होण्यास साह्यकारी ग्रीडिश पद्धतीची साधी कवाईत करविण्याकडे परिसमाप्ति व्हावी, मुलांच्या क्षम्य चुकांबद्दल धाकधपटशाही योजना होणें हा उत्तम पक्ष. प्र[illegible] दोषीं छडीवर बेतलेंच तर यथेच्छ झोडपून काढणें ह्मणजे अधिकारातिक्रम करण्यासारखें होय हें मात्र शिक्षकानें विसरतां कामा नये.

इ.स. १८८०च्या पूर्वकालांत शणयमामी शिक्षणपद्धति गोव्यांत प्रचलित होती, जसजसी मास्तरांची संख्या शुक्लेंदुवत वर्द्धिंगत झाली तसतशी शणयमामशाही अंतर्धान पावली ही गोष्ट एक प्रकारें हानिकारक घडली. यद्विषयीं सवडीप्रमाणें प्रस्ताव करण्यांत येईल.

सारस्वत

—जर्मन व दोस्त राष्ट्रांत पुन्हा युद्धाचा वणवा पेटला असून त्या पासून आणखी कोणकोणते नवीन अनर्थ जगावर ओढवतील याकडे सर्वांची नजर खिळून राहिली आहे!

Agradece, ao depois, ao "Balonati samaj" pela honra que lhe prioporcionou em o convidando por uma forma que muito o comoveu a fazer uma conferencia, dirige tambem palavras de reconhecimento aos assistentes que, mais uma vez, lhe demonstraram a profunda simpatia que lhe consagram.

Trata em seguida a explicar o motivo porque escolheu para tema o assunto: "Evolução politica, civil e criminal". Explica a teoria da evolução, mostrando a sua intensa relação com a lei de tres estados, a mais admiravel discoberta do seculo XIX, devida á poderosa mentalidade de Augusto Comtê. Prova com argumentos tirados da propria Biblia que a teoria da evolução não está em desacordo com a doutrina catolica.

Explica a evolução politica porque passou a humanidade.

Mostra o que foram os *homens bons*, os *juizes*, *os reis eleitos*, *os reis hereditarios*, os *barões e bispos*. Demonstra o papel de *panchaet* e o dos *profetas hebreus*.

Fala, em estos de entusiasmo da republica, como regime do governo.

Analisa com espirito, as teorias do *socialismo*, *anarquismo* e *bolchevismo* e mostra os seus perigos.

Disserta, ao depois, sobre a *evolução civil*; explica as curiosas e interessantes fazes porque passou a *propriedade* desde o *homem primitivo* ate hoje.

Cita exemplos, tirados da Biblia, Vedas e Puranas; mostra a origem de *Castas* e as suas relações sob o ponto da vista civil;- fala das *comunidades aldeanas* lamentando que não sejam atualmente a expressão dos altos intuitos que presidiram á sua fundação.

Passa a seguir [illegible] ão o [illegible] *criminal* explic[illegible] *taliao, composit*[illegible] *vindicta*. O sr. dr. Figueiredo discorreu tambem sempre com fluencia crescente sobre os demais pontos do seu tema.

O ilustre conferente foi saudado com uma vibrante salva de palmas, tendo tambem sido varias passagens do seu discurso sublinhadas com aplausos.

Finda a conferencia, o sr dr. Ananta Raiá Sirvoicar, em palavras cheias de entusiasmo agradeceu ao sr. dr. Figueiredo, em nome do "Balonati-Samaj" o prazer que proporcionára os assistentes com a sua bela conferencia.

A nossa absolvição

Agradecemos, muito comovidos, as felicitações pela absolvição do *Bharat*, dos srs. seguintes cavalheiros:

V. S. Sunctancar, José Deociano Viegas, Soirobá S. Colvolcar, Xamba Rau Sar Dessai, Sitarama Quercar, Ramachondra Vaidia, G. S. Sirodcar, Gopal Crisna Gudó, Presidente do Hindú Samaj, V. L. Rajadix, Vassudeva Naraina Xete Gugir. (continua)

ECOS & CRITICA

Pelo Congresso

E' necessario que se faça uma propaganda intensa pelas camadas sociais para que estas se interessem pelo Congresso a que é forçoso imprimir um caracter genuinamente popular que ora lhe falta.

Outra tem de ser tambem a maneira da escolha dos delegados que actualmente não são eleitos, não representando portanto, outras entidades senão as suas excelentissimas pessoas.

O Congresso tem de ser popular, os delegados eleitos. Assim organizado, o que sair do seu seio traduzirá perfeitamente a expressão da vontade do Povo Soberano, a qual os Governantes terão, então, de respeitar, forçosamente.

O *Pragatica-Sanga* tem a sua disposição um bom numero de voluntarios propagandistas. Envidarão êles os seus melhores esforços por forma que se consiga o desiderato acima significado.

Que isto seja já, porque muitas vezes...do prato á boca perde-se a sopa...

No Eden Cinema

Houve zaragata infernal na noite do espectaculo dedicado aos congressistas no 1° dia da Sessão do Congresso Provincial, quando o sr. Correia Afonso, nos intervalos do mesmo espétaculo cinematografico, fazia as suas prelecções agricolas. Porque?

Poque, segundo supomos, ao espectaculo foram admitidos cavalheiros que não eram congressistas. E...

Esperamos que para o diante haveré mais cuidados nessas coisas minimas...

Vidiarti Fund e Pragatica Senga

Nos dias do Congresso foram aprovados, depois duma [illegible]lorosa discussão os estatutos [illegible]sas -simpaticas instituições [i]nteresse geral do Paiz.

[M]uito estimamos.

dele...

[a]s comunidades deste con[celho] tinham escolhido, como outros concelhos, delegados [a]o ultimo Congresso, me[dian]te o pagamento da respec[tiva] quota de adesão.

[M]as coisa curiosa! Nenhum [dos] delegados das nossas comu[nida]des nem programa nem [cart]as de admissão ao Con[gres]so recebeu!

[A]lguns dos delegados tendo [...]aber da extranha omissão [...] o sr. tesoureiro da Comis[são] Organizadora do Congres[so] declarou-lhe este não ter [rece]bido do sr. administrador [...] dos mesmos, nem antes [...] depois!

[P]orque houve esse deslei[...] parte do sr. Antão?

¿Se porque pensou em privar o Congresso de *inuteis*, já que ele iacomo então anunciou a nprensa, preencher *sosinho o efiect ceridifero*?

Sempre os saiu engraçado o doutor, no haja duvida!

कांग्रेस—वर्तमान

पूर्वी जाहीर केल्याप्रमाणें ता. २७,२८ फेब्रुवारी व १ मार्चरोजीं पणजीमध्यें भरलेलें कांग्रेस प्रोव्हिंसियालचें ४थें अधिवेशन एकंदरींत उत्तम रीतीनें पार पडलें. अधिवेशनास सरासरी २२५ प्रतिनिधी हजर होते.

दिवस १ ला

अधिवेशन उघडण्याचा समारंभ सि॰ गोव्हेर्नादोर जेरालयाच्या हस्तें झाला व यावेळीं कांग्रेसच्या विषयास अनुसरून, विचारपरिप्लुत व सुंदर भाषण कार्यकारी मंडळाचे अध्यक्ष सि. मिनेजिस ब्रागांस यांणीं वाचून दाखविलें, त्यांस गव्हर्नरांनीं आपल्या भाषणांत योग्य उत्तर दिलें. या नंतर कांग्रेस, गोवें, पोर्तुगाल इ. चा जयजयकार करून सभा बरखास्त झाली. रात्रौ एडन सिनेमाच्या थियेटरांत सिनोमोटोग्राफचे व शेतकीचे कांहीं प्रयोग दाखविण्यांत येऊन, पहिल्या दिवसाचें काम संपलें.

दिवस २ रा

या दिवशीं अधिवेशनाच्या कामास ८वाजतां सुरुवात झाली. या परिषदेंत चर्चेसाठीं आणलेला विषय 'गोव्यांतील धान्याचा तुटवडा व तन्निवारणार्थ उपाय' हा होता. त्यावर बहुतेक प्रतिनिधिनीं आपापलीं अनुकूलप्रतिकूल मतें प्रदर्शित करून बराच वादविवाद झाल्यवर यद्विषयींचे कांहीं ठराव पास करण्यांत आले व सभेचें काम ११ वाजतां संपलें.

संध्याकाळच्या १ वाजतां सि. गोव्हेर्नादोर साहेबांसह सगळे कौंग्रेसवाले सरकारी आगबोटीनें मयडें येथें जाण्यास निघाले. जातानां येतानां किनाऱ्याच्या ठिकठिकाणच्या बंदरांवर ध्वजपताकांनी सुशोभित केलेली रोषनाई पहाण्यांत आली व आतषबाजीचें कामहि झालें. बोटी हलडोण्यास लागून तेथें सर्व मंडळी उतरली. तेथील नागरिकांनीं कांग्रेस वाल्यांचें उत्तम प्रकारचें स्वागत केलें. तेथून सि. गव्हर्नर साहेब व सालें प्रतिनिधी मोटारमधून व घोड्यांच्या गाड्यांत बसून मांयड्याला गेले. इकडेहि उत्तम प्रकारचें स्वागत होऊन गव्हर्नर साहेबांस अनुलक्षून कांहीं जणांचीं भाषणें झालीं. यानंतर सरकारी शेतकी खात्याचे तज्ज्ञ कामदार सि. पेद्र कुन्हेय आफांस यांणीं शेतकी सुधारणेचे कांहीं प्रयोग करून दाखविले. त्यांत सुधारलेले नांगर व इतर आऊतें, शेतांची व हरेक पिकांची नासधूस करणारे कीटक यांच्या प्रतिकारार्थ उपाय इ. होते. या प्रयोगांत नाविन्य किंवा मननीय शास्त्रीय ज्ञान कांहींच नसल्यामुळें, सगळ्यांची या बाबतींत बरीच निराशा झाली व बहुतेकांच्या तोंडांतून 'डोंगरांतून उंदीर बाहेर आला' असे शब्द निघाले. मग गांवच्या ज्युंत लोकाल तर्फे सि. गोव्हेर्नादोर व इतर प्रतिनिधींस एक चहा पार्टी देण्यांत आली. व त्यांत हिंदु कांग्रेसवाल्यांचीहि योग्य व्यवस्था राखण्यांत आली. इतकें झाल्यावर सर्व मंडळी पुनः पणजीस जाण्यास निघाली ती रात्रौ ९ वाजतां तिकडे पोंहचली. गव्हर्नर साहेब मात्र मोटार मधून म्हापशेच्या रस्त्यानें जाण्यास निघाले. अशा रीतीनें दुसऱ्या दिवसाचें काम पार पडलें.

दिवस ३ रा.

सभेच्या कामास सकाळच्या १० वाजतां आरंभ होऊन तें संध्याकाळच्या १ वाजतां संपलें. या सभेंतहि पूर्व दिवसाप्रमाणेंच शेतकीकडे संबंध असलेल्या, गोवर्धन, निरनिराळीं यंत्रें, खतें इ. विषयांवर ठराव घेण्यांत आले. पुनः संध्याकाळच्या ३ वाजल्याबरोबर सभेच्या खासगी [प्रायव्हेट] कामास सुरुवात झाली. तींत फक्त परिषदेच्याच मंडळांतील अध्यक्ष व सेक्रेटरींनीं भाग

॥ उद्योगाच्या घरीं, ऋद्धि सिद्धि पाणी भरी ॥

भारतोदय

वर्ष १ लें. मार्च १९२१ अंक १ ला.

अनुक्रमणिका

एडिटर
गो. पु. हेगडे देसाई

संपादक
हिंदु-समाज

वार्षिक वर्गणी दोन रुपये

187

असहकारिता पाहिजे !

तुमचें राज्य तुह्मींच सुधरा !

रामबाण उपाय !

कोणत्याहि अरेरावी अधिकाऱ्यांच्या आततायी कृत्यांवर रामबाण उपाय ह्मटला ह्मणजे महात्मा गांधींचा उपदेशच [असहकारिता] होय. या तत्वाचा अवलंब -महात्मा गांधी इकडे येऊन उपदेश न करितां अडाणी भंडारी [रेदेर] लोकानीं एकदम, एकाच दिवशीं करून, तो सक्तीनें एक महिनापर्यंत पाळून, सरकारास 'दे माय धरणी ठाय' करून सोडिलें! व आपणास पाहिजे तसें ठराव सरकारकडून पास करून घेतलें! म. गांधीहि हेंच ब्रिटिश हिंदुस्थान वासियांस सांगत आहेत. "तुह्मी एक-जुटीनें एकदम असहकारिता करा; मग तुह्मांस २४ तासांत स्वराज्य देतों" असें जें म. गांधी ह्मणत आहेत, ते मार्थ व त्या ह्मणण्याची थोडी प्रचिती उपदेश करणारा नसतां अडाणी भंडारी लोकानी' दाखविला हें त्यांस भूषणावह आहे. "अल्प ज्ञानी परिगर्वे शिरोमणी, मजहुनी ज्ञानी कोण आहे" अशांकडून कांहींच होत नसतें व त्यांचें कोणी हें ऐकत नसतो. शिवाजी महाराजानीं अडाणी मावळे लोकांची एकी करून स्वराज्यस्थापना केली. पण पुढें तीच स्वराज्याची इमारत शहाण्या ह्मणविणाऱ्या लोकांकडून ढांसळली गेली! "करूं ये समाधान जो मूर्ख त्याचें। धरूं ये सुखें चित्त पं आणल्यासें परंतु [भर्तृहरी ह्मणतात] "न जाणे न नेणे अशा पामराला, बुझावूं शकेना विधाता तयाला" अशीच तूर्त आमची स्थिति आहे आणि ह्मणूनच आमची अशी' "गत" आहे! अडाणी लोकांपेक्षां शहाण्या लोकांत विशेष ऐक्य असावयास पाहिजे. पण तें दिसत नाहीं जास्त विरोध व दुही मात्र दिसून येते. भिक्षुको भिक्षुकं दृष्ट्वा श्वानवत् गुर्गुरायते" एकमेकांस पाहून श्वानाप्रमाणें मत्सरानें गुरगुरतात! वरवर मात्र बोलाचीच कढी बोलाचाच भात करून दाखवितात, पण तेवढ्यानें कोणाचीच तृप्ति होत नसते—तृप्ति होण्याला "बोले तैसा चाले" अशांकडूनच भात कढी तयार झाली पाहिजे.

आंतून स्वार्थी बाहेरून परमार्थी, बाहेरून सज्जन, आंतून दुर्जन, वरुनि धुवट सोवळा, घालसि गळां माळा रुद्राक्षांच्या आणि आंतून गळे कापी, बाहेरून बोलका पंडीत पण आंतून करणी करितां ढीर कांपे अशांची समाजांत मान मरातब होत नसते. प्रथमतः मात्र लोक अशांकडे फसतात; पण पुढें खरें कळून आल्यावर मात्र सावध होतात. व असे कांहीं लोक आमच्या समाजांत व ब्युरोक्रासींत असल्यानें तेच, कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ' झाले आहेत. खरोखर नेटिवांपेक्षां युरोपियन चांगले असतात व ते आहेत ह्मणून आह्मांस समतोल न्याय वगैरे मिळतो असें ह्मटलेलें पुष्कळांच्या तोंडून ऐकण्यांत येतें; तेच हे युरोपियन जर नसते तर नेटिवांनीं राज्याची उलथा पालथ केली असती. आणि त्याचा अनुभव तूर्त नेटिवांच्या हातीं थोडीशी उच्च नीच सत्ता हाती गेल्यानें भरपूर येत आहे असें सध्याहि ह्मटलेलें ऐकूं येतें. हा कशाचा परिणाम बरें! कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ, याचाच नव्हे काय? आह्मास आवतोनोमी) autonomia मिळावी, आमच्या हातांत राज्यकारभार द्यावा, आमचे लोक कोंसेल्यात जावे, अशी जी आह्मी इच्छा करावी, ती कशा करितां? कोंसेल्यांत निवडून गेल्यावर जर आपणास पाहिजे तसें करूं लागले, तर त्यांस निवडून दिल्याचा फायदा काय? जनतेची गाऱ्हाणीं सरकारच्या कानावर जर ते घालणार नाहींत व सरकारचीं कृत्यें जनतेस कळविणार नाहींत आणि जनतेस पाहिजे तें सरकार कडून करून घेणार नाहींत, तर अशांस निवडून तरी कशास द्यावें?

शहाणे हें झालें पाहिजे व शहाण्यांत अडाण्यांपेक्षां ऐक्य वृद्धि विशेष असलीं पाहिजे तरच त्या शहाणपणाचा फायदा. तसेंच लोक प्रतिनिधी निवडून दिला पाहिजे व त्यानें लोकांस-ब्युरॉक्रासीस नव्हे—पाहिजे तसें केलें पाहिजे तरच त्यास निवडून दिलेल्याचा फायदा! तर शहाणे व निवडून आलेले लोकहो, या तुमच्या आमच्या, राज्यांत (Governo do povo pelo povo) अडाणी लोकांपेक्षां चांगलें काम करून दाखवा. आणि तुमचें राज्य तुह्मींच सुधरा.

एस्. एच.

जाहीर विनंति

सालाबादप्रमाणें येथील श्री दामोदर विद्यासुवनांत श्री दत्त नवमीचा उत्सव साजरा करण्यांत येणार आहे. याप्रसंगीं श्री हेरडे देसाई यांचें १९ वाजतां प्रवचन होणार आहे. उत्सवास हजर रहाण्याविषयीं सर्वांस अगत्याची प्रार्थना आहे

सर्वांचा नम्र सेवक
उत्सवाचे सेक्रेटरी
कुडाळ-गोवा

Anuncios

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º officio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada Costurem e seu marido Sitarama Poriencar de Poriem de Satari e ora ausentes em Gates territorio britanico, em parte incerta, para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de D. ù Gãocar vulgo Rudù, que foi de Maulinguem, sendo inventariante e cabeça de casal Rama Costo Gãocar, do mesmo lugar, sem prejuizo do seu regular andamento O que para ser publico se expediu este-

Quepem, 2 de Fevereiro de 192[illegible]

O escrivão de direito do 1of
Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

O 1.º substituto do Juiz de Direito.

J. F. Figueiredo

entidade ser considerada "corporação", ahi prevista, em face do disposto no arto. 37 ° do Cod. Civ. E, quando por ventura, se insistisse, em faze-la abranger nesta ultima designação, teriamos a imcompetencia do presente feito pela sua propria natureza.

Sendo o Estado a Nação Portugueza, nos termos do arto. 1 ° da Cons. Pol. da Rep. Port. não é, evidentemente, corporação que exerce autoridade publica nem representa um poder politico constituido singular, mas sim o "Estado Unitario" conglobando em si, todas as corporações exercendo autoridade publica e todos os poderes politicos legitimamente constituidos, representantes da Soberania Nacional.

Pelo exposto e em face dos artos, 1, 5, 15, e 18 do Cod. P. absolvo o reu e mando-o em paz, sem custas, por improceder a acusação.

Aos 16 de Fevereiro de 1921

Manuel Antonio de Quadros

Lida esta, requereu o N. Agente do M. P. que se lhe tomasse o termo do recurso, o que foi deferido, visto as partes terem declarado, na altura competente, não prescindir o mesmo.

Encerrada a audiencia, foi o nosso presado director abraçado calorosamente pelos assistentes, por terem triunfado a Verdade e a Justiça.

ECOS & CRITICA

Uma reuniao

No ultimo sabado, ao convite do sr. Dr. João Manuel Antonio Vicente das Chagas e Silva, ilustre [illegible] Registo Civil [illegible] e oficial do [illegible] [illegible] deste concelho, reuniram-se em sua casa varias pessoas.

Constituida a assemblea, o mesmo sr. dr. Chagas e Silva expoz aos assistentes o fim da reunião que ele havia convocado, que era para se deliberar sobre a melhor maneira de comarca de Quepem manifestar o preito da sua simpatia e admiração ao sr. Dr. João de Figueiredo, que vai em breve estabelecer-se em Pangim, a fim de tomar parte no Conselho Legislativo, como vogal eleito pela Associação dos Agricultores e Proprietarios.

As pessoas presentes deliberaram unanimemente o seguinte: Instituir um premio pecuniario denominado "*João de Figueiredo*" que deve ser conferido ao aluno, filho do concelho de Quepem que fôr melhor classificado nos exames do ensino primario do 2 ° grau e pedir á Camara Municipal deste concelho para constatar no livro das actas um voto de simpatia e reconhecimento pela coadjuvação dispensada aos municipes pelo mesmo sr. Figueiredo em toda e qualquer ocasião em que fosse preciso o seu valioso patriotismo e outro voto de sentimento pela sua retirada.

Foi escolhida uma comissão executiva a fim de por em pratica as deliberações da assemblea.

O Gandhismo

Todos os dias vêmos criticado na nossa imprensa o *Gandhismo*, de que é admirador o *Bharat*, não porque o supõe adaptavel ao nosso meio politico, mas porque o acha excelente doutrina na realisação de as pirações justas dos nossos vizinhos.

¿Em que consistem, porém, os fundamentos condenatorios da doutrina do *Mahatmà Gandhi*?

A troça, a ironia e, como diria o nosso *Messias, et cetera, tal e coisa*...

O certo è, todavia, que *para se saber como na agua dorme o peixe, é preciso ser peixe*. Doutra maneira é impossivel sentir o prazer do sono do mesmo peixe.

Crêmos que para os adversarios do *Gandhismo*, este representa sem mais nem menos o sono do peixe.

Daí tanta prosa, tanto calculo, tanta confusão em volta da *não cooperação*.

Sejam *gandhis* e verão, então, quão bela é, doutrinariamente, para nós e praticamente aos nossos visinhos—é claro—a sua não cooperação!

Se não querem ser gandhis, o que, de resto, ninguem lhes manda, deixem, pelo menos, em paz a sua *estupida, irrealisavel e fantastica* doutrina.

Façam-no, sim!

Ao Congresso

Em obediencia ao determinado na reunião de Pondá, urge que a classe hindu mande lá os seus representantes, em grande escala.

E' mister que a todo o transe se veja devidamente representada a classe hindu [illegible] Congresso Provincial que é [illegible] dos nós.

Ao Congresso, pois!

Um enigma

As propostas das [illegible] juntas administrativas p[illegible] mais uma vez o *alto tino* [illegible] co do nosso *Messias Cerial*[illegible] *fero*.

Aquilo è positivamente uma vergonha!

Diga-nos o *Messias* [illegible] é Audù Sinai Odarcar e q[illegible] é Naraina Fotú Sinai M[illegible] nencar e sē os discobrir prometemos-lhe um *bagi-pu*[illegible]

Não param aqui as [illegible]modas....

O sr. Foti Reneró [illegible] Folo figura como p[illegible] das juntas adminis[illegible] de *seis* Comunidade[illegible] vogal efectivo e[illegible] em mais duas juntas.

O sr. Venctexa [illegible] Audú Sinai Curchorcar figura[illegible] como presidente das juntas administrativas de *tres* Comunidades e... *sic de ceteris*.. !!

Que lastima que tudo isto faz!!!

Uma conferencia

A pedido do "Balonati Samaj" vai realisar hoje na sala da Redação do nosso jornal, uma conferencia sobre "A evolução civil, politica e criminal"—o nosso presado amigo sr. dr. João de Figueiredo.

E' de se esperar uma larga concorrencia, atendendo-se á simpatia de que gosa o ilustre conferente.

No numero seguinte

De bom grado publicaremos no n° seguinte a carta do nosso amigo Sr Sacarama R. Dumó e oportunamente o artigo "Serenamente", pois estamos a luctar com a falta de espaço.

Agradecendo

Muito penhorado, o "Bharat" agradece aos seguintes cavalheiros extranhos ao concelho as felicitações que se dignaram dirigir-lhe pelo triunfo, obtido no julgamento realisado no dia 16 do corrente:-

Sr. Xantarama Sar Dessay Bichclim.
,, Balchondra Dessai, Pangim.
,, Sripada Rau Valaulicar, Pangim.
,, Franklin Pereira, Margão.
,, Dr. Soares Rebelo, Margão.
,, Prof. Datatria Venctexa, Poy, Pondá.
,, Sacarama Raiá Dumó, Margão.
,, Gonessa Sadassiva Sirodcar, Sanquelim.
,, Manguexa Crisnagi S. R. S. Dessai, Mapuçá.
,, Panduronga Crisna Gaitondó, Canacona.
(continúa)

Por ter de assistir, ao Congresso, o *Bharat* não se publicará na semana seguinte.

भारतावरील खटला

आरोपी दोषमुक्त झाले !

साग्र हकीगत

पूर्वी प्रसिद्ध केल्याप्रमाणें चालू महिन्याच्या १६ तारखेला 'युद्धस्टांप' या लेखामुळें 'भारता'वर झालेल्या खटल्याची सुनावणी झाली. या दिवशीं न्याय कोर्टांत बराच जनसमूह दृष्टीस पडत होता. नेमलेल्या वेळीं खटल्याच्या सुनावणीस सुरुवात झाली. सरकारी वकील डॉ. राव हे हजर होते. भारत संपादकांच्या तर्फे डा. जुवांव फिग्रेद हे काम चालवीत होते. आमच्या संपादकांनीं न्यायाधिशांच्या प्रश्नाचीं उत्तरें देण्याचें नाकारल्यावरून, फिर्यादी बाजूच्या दोघां साक्षिदारांच्या जबान्या घेण्यांत आल्या. त्यांत

१ ला साक्षिदार

शेख दाउद याणें सांगितलें कीं, भारत वर्तमान पत्राच्या ६०० वर प्रती इकडील टपालांतून पाठविण्यांत येतात. आरोपी हे सद्वर्तनी, हुषार, कर्तृत्ववान व आपल्या मायभूमीचें हित चिंतिणारे असे गृहस्थ आहेत. यानंतर

२ रा साक्षिदार

नाझियाजेनु जाकोब आंतांव याची साक्ष झाली. तो म्हणाला:- आरोपीच्या संपादकत्व व प्रकाशकत्वाखालीं निघणाऱ्या भारताच्या सरासरी ६०० किंवा त्याहून ज्यास्ती प्रती इकडच्या पोष्टामार्फत पाठविल्या जातात. आरोपी हे सद्वर्तनी होत. आपल्या पत्रांत आरोपी मातृभूमीच्या हितसंबंधाच्या किंवा कायद्याच्या बजावणीच्या विषयांचा ऊहापोह करितात अथवा उगाच कांहीं तरी खरडतात असें विचारतांच साक्षिदार गोंधळून जाऊन त्याची घाबरगुंडी उडाली. जज्जानीं पुनः विचारल्यावर आंतांव मस्कुरानें, आपण सतत तें वर्तमानपत्र वाचलें नाहीं परंतु वाचण्यांत आलेल्या कांहीं अंकांवरून ते देशहिताच्याच विषयांवर लिहितात असें दिसतें, असें सांगितलें व (इतक्यांत जज्जानीं 'युद्धस्टांप'चा लेख आलेला व मुकदम्यास जोडलेला भारताचा अंक वाचण्यास लावला) हें आपलें मत आतां वाचण्यांत आलेल्या अंकावरून निश्चित होतें असेंहि सांगितलें.

यापुढें सरकारी वकीलानीं योग्य न्याय व्हावा असें आपल्या भाषणांत म्हटल्यावर मि. फिग्रेद यांचें आरोपीच्या हितीं फार मुद्देसूद व स्वदेश प्रेमानें ओथंबलेलें असें सुश्राव्य भाषण झालें; त्यांत त्याणीं आरोपी निर्दोषी असल्यामुळें त्याचीं या खटल्यांतून मुक्तता व्हावी असें सांगितलें.

यानंतर जज्जानीं ॥ तास कोर्ट तहकूब ठेऊन ते आपल्या खासगी दिवाणखान्यांत जाऊन खटल्याचा निकाल लिहावयास लागले. मग पुनः कोर्ट भरल्यावर त्यांणी खालील निकाल वाचून दाखविला.

खटल्याचा निकाल

(या मुकदम्याच्या) पान २०, पाठीवर या कोमार्कांतील (तालुक्यांतील) मिनिस्तेर्य पुब्लिकच्या माजिस्ट्रेटनीं (सरकारी वकीलानीं), आरोपी, गोविंद पुंडलीक हेगडे देसाई, या कोमार्कांच्या मुख्य गावीं प्रसिद्ध होणाऱ्या भारत वर्तमानपत्राचे संपादक व प्रकाशक, यांवर, त्यानीं, उदरहु पत्राच्या, ५ व्या वर्षाच्या, गेल्या मे महिन्याच्या ६ तारखेच्या ७ व्या अंकांवरील "युद्धस्टांप" या लेखामुळें, पिनल कोडच्या ४०७, ४१० व ४११ कलमांत आणि १८९० सालच्या २९ मार्चच्या हुकुमनाम्यांतील ७ व्या कलमाच्या २ऱ्या व ८ व्या प्याऱ्यांत निर्दिष्ट केलेला गुन्हा आचरल्याची फिर्याद केली आहे, व त्या लेखाची जबाबदारी आरोपीनें आपल्यावर घेतली आहे; यासाठीं उपरोक्त कलमांत सांगितलेली शिक्षा त्यांस देण्यांत यावी.

आरोपी प्रश्नाचीं उत्तरें देण्यास नाकबूल झाला व त्यांकडून आपल्या पुराव्याचे मुद्दे... पृष्टावर देण्यांत आले.

फिर्यादीतर्फे २ यां साक्षिदारांच्या जबान्या घेण्यांत आल्या व आरोपीनें १ ही साक्षिदार दिला नाहीं.

वादी प्रतिवादींनीं आपापल्या भाषणांत सर्व मुद्दे सांगितले आणि या खटल्याच्या सुनावणींत कायद्याचीं सर्व विधानें पाळ-

(Continuação de pg. 2)

teve de s... rimir ou reduzir os trabalhos que normalmente faziam nos predios, resultando d'um lado a ces... orsação destes e doutro, a emigração de muito braço para a India Ingleza e outros pontos da Provincia.

Depois disto, todos sabem que a situação não melhorou; pelo contrario, tem-se ido agravando successivamente. A' carestia do braço tem-se juntado a escassez da producção, pois o preço do trabalho braçal triplicou-se, e a escassez dos productos calcula-se em mais de 50o/o são factos publicos e notorios que não carecem de demonstração. ... de ...enta-se a isto a carestia. Cerialifer... geral, e facilmente calnão só foi ... em que lamentavel degerido e ... ram hoje os mes-

As botas que a ... varios predios, e da faz dar. ...prietati-

'BHARAT'

Após brilhante oração do sr. dr. João Figueiredo, foi absolvido o *Bharat* no julgamento do processo crime, motivado pelo artigo *Taxa de Guerra*, julgamento que estava designado para ontem e não para hoje, como a ultima hora nos constou.

Promenores na edição seguinte.

भारत

सत्य संकल्पाचा दाता भगवान!! सर्व करी पूर्ण मनोरथा!!

शेवटीं काल रोजीं भारतावरील खट ल्याचा निकाल लागून भारतकार दोषमुक्त झाले. सरकारी वकिलानें अपील केलें आहे! खटल्याची सुनावणी आज होईल असी आमची समजूत होती, परंतु ती कालच होऊन वरील प्रमाणें निकाललागला. विशेष माहिती येत्या अंकांत.

COMUNIDADE DA PROVINCIA DE BALY

Por ordem superior novamente serão praceados os restantes lanços da receita e despeza trienal e anual desta comunidade no dia 27 do corrente mez as 13 horas, com aumento e diminuição de uma metade no preço do respectivo calculo.

Aos 15 de Fevereiro de 1921

O escrivão da Com.de

Ramacrisna Venea S. Regó

MR. V. S. Vemulla

Dir.

Singer C.o Belgaum

Sir,

I ask your pardon for the contents are published on your part in Bharat newspaper dated 5 January. Hereafter I never shall entefere in any matter of Singer C.o which Please note.

Yours very truly.

Rughunath P. Hedé

Siroda 13/2/1921

ficam esses louvados em maioria, alem de serem tais avaliações em extremo despendiosas, e não estarem ao alcance de todos.

De sorte que o referido aumento da receita, preconisado, não será afinal mais que o agravamento da propria tributação já de si, tão excessiva.

Acresce que o mesmo secretario está em geral incompativel com a população local, e talvez exista n'isto o verdadeiro motivo da sua proposta, com que tão duramente pretende agravar a situação dela; e sendo ele quem garantiu o aumento da referida receita sob sua responsabilidade, em 2500 rupias, e assegurou estar baixamente feita a matrização actual, torna-se verdadeiramente suspeita a sua intervenção de qualquer maneira directa ou inderecta, na renovação ordenada, quando mesmo V. Exa ensivel ... la dever mantel-a, pois meio de revise, por este facto, integarantido um ... referido augmento, ...oda a forma, ainda com dos signatarios, o pro...lada a grande inter...e a lei lhe dá nessa se não mais pelo ...uito de justificar a ...osta e o augmento garantiu, como ...io da Fazenda ...a unicamente ... o logar por ...ri...mente ...signat... o

... sus...sma Por...l, senão menos ...ão me... e de en... a re...undo á ...azenda ...etario, ...otada ...a, que da f... trans...ão para ...s sobre a ...os valores tribuidos aos ...to, o que tudo ...ica.

...imento.

... de feve-

...aturas

सांप्रतची राज्य...

Sem experiment... letrado ह्मणजे अनुभवें शहाणा होत नसतो, अशी ... (vulgar) ह्मण प्रचारांत ... अर्थहि बरोबर आहे. नुसत्या ... (teoria) शहाणपण लटपटपंचे, दिवाणखान... शोव सच् है, पगडी कशी बांधावे ... तार्किक शहाण्याची अवस्था ... तर्क शास्त्रास अनु... मानल्यावर ... सिद्धान्ती बनलें पा... वाटलें किंवा आपलें व... दोघांच्या स्थितीची तुलना, ... दम दुसऱ्याचें बरें वाटलें ... ह्मणजे इसापनीतींत ... क्याप्रमाणें फटफजिती ... नाहीं. दुसऱ्याचें चांगल्या ... करण करावें-करूं नये असें ... पण आपली स्थिति, काल वगैरे ... ताडून, त्या सारखी आपली असल्यास पाहूनच अनुकरण न पेक्षां एक नाथड भारामार तील स्थिति होते अशीच ... राज्यकर्त्यांची स्थिति आहे. ... कारण ज्या गोष्टीं तूर्त घडत ... गोष्टींस पूर्वी वाव ... नव्हता. रेपुब्लिक (governo do povo ... povo) स्वप्न वगैरे आलें व हें रेपु... ब्लिक शेजारच्या फ्रान्सच्या धर्तीवर ... ण्यांत आलें. पण हें स्थापन करितांना ... पन करणाऱ्यांनीं आपल्यांत व फ्रान्सांत ... सलेल्या जमीन अस्मान अंतराची ... केली नसावी कारण तसें केलें असतें, ... तूर्तच्या सारखी बिकट परिस्थिति ... ना ! आपल्या अंगांत शक्ति असेल ... तक्या मानानें होईतर ओझें घेतलें पाहिजे ... क्षीपेक्षां जास्त झालें ह्मणजे मनुष्य ... घाईस येतो ! पचनशक्तीबाहेर चांगलें ... ह्मणून जास्त खाल्लें ह्मणजे अपचन होतें. आणि मनुष्य आजारी पडतो नियमीतपणा बाहेर अवेळीं सुरापान केलें ह्मणजे मनुष्य कायच्याकाय चाळे करावयास लागतो. अ...

... बरें करण्याचें शास्त्र !

...कित्सा शिक्षक

...वाय रोग विन खर्चानें ...य निरामयत्व व नव... ...याची सविस्तर, सप्र... सुधारून वाढवि... आवृत्ति २३० ... १८४.

5

अत्र —पणजी येथें नुकताच स्थापण्यांत आलेला 'हिंदुविद्यार्थी सहाय्यक संघ' हा 'प्रेम लिबरारी यु हिंदु' या जुन्या व उपयुक्त संस्थेची शाखा असल्याचें ...न समाधान वाटतें.

—येत्या २० तारखे पासून २५ तारखेला कांग्रेस प्रोव्हींसियलच्या अधिवेशनास सुरुवात होईल, असी योजना आहे.

181

para o que celebrisou, na sua ausencia, a eleição do representante pelas comunidades em que no dizer do nosso presado colega do *Diario da Noite* muito trabalhou um *dedo invisivel*, a favor do candidato sr. Xavier Martins, maculando a neutralidade oficial.

Providencias, Senhor!

Verdades que amargam

Informam-nos pessoas fidedignas que o sr. Antão ainda a publicar aos quatro ventos que *...* na ultima eleição do representante das Comunidades para o Conselho Legislativo. Falou verdade em parte. Nós porem, asseveramos, sem receio de desmentido, que o Messias Cerialifero, tal qual o arroz, não só *foi comido*, mas ainda *degerido* e... ... ...

As *botas* que a vaidade ferida faz dar.

'BHARAT'

Após brilhante oração do sr. dr. João Figueiredo, foi absolvido o *Bharat* no julgamento do processo crime, motivado pelo artigo *Taxa de Guerra*, julgamento que estava designado para ontem e não para hoje, como a ultima hora nos constou.

Promenores na edição seguinte.

भारत

१ सत्य संकल्पाचा दाता भगवान॥
सर्व करी पूर्ण मनोरथा॥१॥

शेवटीं काल रोजीं भारतावरील खट ल्याचा निकाल लागून भारतकार दोषमुक्त झाले. सरकारी वकिलानें अपील केलें आहे! खटल्याची सुनावणी आज होईल असी आमची समजूत होती, परंतु ती कालच होऊन वरील प्रमाणें निकाल लागला. विशेष माहिती येत्या अंकांत.

COMUNIDADE DA PROVINCIA DE BALY

Por ordem superior novamente serão praceados os restantes lanços da receita e despeza trienal e anual desta comunidade no dia 27 do corrente mez as 13 horas, com aumento e diminuição de uma metade no preço do respectivo calculo.

Aos 15 de Fevereiro de 1921

O escrivão da Com.ᵈᵉ

Ramacrisna Venen S. Regò

MR. V. S. Vemulla
Dm.
Singer C.º Belgaum

Sir.

I ask your pardon for the contents are published on your part in Bharat newspaper dated 5 Janevary. Hereafter I never shall enterfere in any matter of Singer C.º which Please note.

Yours very truly.
Rughunath P. Hedo
Siroda 13/2/1921

UMA RECLAMACAO

Permita V. Exa. que os signatarios desta petição, proprietarios no Concelho de Sanguem, confiados no espirito sempre recto e justiceiro que o caracterisa, venham submeter á alta consideração de V. Exa., o seguinte pedido, que por ser de todo o ponto justo, merece ser atendido.

Por Port. n.º 11 de 7 do mez passado publicada no Bol. Of. da Provincia n.º 3 do corrente ano, determinou V. Exa. que fossem renovadas as matrizes prediais das aldeas C tarli, Maguli, Carpem, Uguem, ..., Vichun..., Comproi, Cormonem, Xelpem e *Salauli*, ... Concelho de Sanguem. ... das considerações que ... mesmo diploma, que ta... foi provocada pela proposta ... pectivo secretario da fa... qual informando estar ... trização actual julgou ... tal renovação, por se tor... sivel o seu aperfeiçoa... meio de revisão anual ... garantido um aumen...

de, pelo menos, 2500 rupias, em consequencia da mesma renovação.

Foi em 1916, Exmo. Sr., que pela primeira vez se implantou a contribuição predial directa no aludido concelho, abolindo-se os seculares foros que até ai se pagavam, e fazendo-se então a avaliação de todos os predios existentes na respectiva área, avaliação que serviu de base para a elaboração da matriz predial que ora vigora.

Essa avaliação, mesmo ao tempo, fora reputada bastante excessiva, ...ido observados

दोकुमेंताची कांहीं जरूरी वाटत नाहीं तर प्रथमतः लेखनवाचनांत जे चांगले पास होतात त्यांकडून मग दोकुमेंत घेऊन त्यांच्या लायकीप्रमाणें त्यांची नेमणूक करायाची. कोंकुर्सास जे नापास होतात, त्यांकडून प्रथमतः दोकुमेंत घेऊन, त्या दापड्यांस विनाकारण खर्चास कां मारावें हें समजत नाहीं. कोणी आपल्या पोटाकरितां पदरच्या पैशांची मोड करून कोंकुर्सास जातो, आणि नापास झाला ह्मणजे तोंड रडवें करून परत घरीं येतो, अशास तो खर्च होऊं देणें बरोबर नव्हे. हें या रेपुब्लिकांत झालें आहे काय ? नाहीं. बरें, या रेपुब्लिकांत सर्वच जाग्यांसाठीं तरी कोंकुर्स होत आहेत काय? ...थ रीत ...मोनार्कींतल्याप्रमाणें नेमणूक होत नाहीं काय ? जे ...तात, ते सुद्धां नांवाचेच असतात ! रेपुब्लिकचे ... मग मोनार्की वाईट ती

शेतकी सल्लागार

सहस्त्रबुद्धे आणि ...

सोलापूर

आमचे कडे सर्व प्रकारचे, घरगुती व बागाइताचे फायदेशीर, थोड्या वेळांत मुबलक पाणी देणारे, एका ह...त्रिबुद्दसांव प्रेदियाल (जमीन सर्व प्रकारचे हात पंप, टॉंक पंप आणि स्प्रे पंप मिळतात... ...निक ह्मतें [फळ झाडांस फारच उपयोगी] व ... फारच उपयोगी अशीं विलायती हत्यारें मिळतात. ...लिहा.

...महालांतील जिवनकलह मोठा आहे. उत्पन्न किंवा प्राप्ती ... खर्च जास्त. अशा स्थितींत ...रिग करवत नाहीं, आणि ह्मणून ... फारिग करणें भाग पडतें, इत... नव्हे तर जमिनी गहाण किंवा विक्री ...णें सुद्धां भाग होतें. अशा स्थितींत ...सुधारणांच्या नांवाखालीं नवीन घरपट्टी वगैरे कर बसविणें, असलेली करपट्टी जमीन महसूल वाढविणें ह्मणजे प्रजेचा घात करणें होय! बुरोक्रासी (burocracia) पोसून प्रजेचा-रयतेचा घात करणें हें Governo do povo pelo povo चें कर्तव्य काय? मग हें लोकांचें राज्य कसें? जास्त असलेली करपट्टी कमी करवत नाहीं आणि कमी ...ह्मणून सांगें महालांतील करपट्टी वाढविण्यासाठीं पुनः आव्हालियासांव करण्याचें जें सरकारनें ठरविलें आहे। हें कशाचें द्योतक बरें ! मग मोनार्की वाईट कां ? मोनार्कींत कर वाढले जात नव्हते व नवीन विशेष बसतहि नव्हते. मग ही लोकशाही बरी कीं वाईट ह्मणावी ?

लोकांकडून करपट्टी वेळेवार फारीग न झाल्यास, त्यांस खुस्त, मुल्त (दंड) द्यावा लागतो. मग हाच न्याय Governo do povo pelo povo सरकारास कां लागू नसावा. ह्मणजे सरकारकडून जो पैसा याव... असतो तो मुदतींत न आल्यास त्या... ...लागू नये ?

सूचना— आह्मीं ब्राह्मण ... लोकांच्या ... तीर्थी सुप्रसिद्ध सोलापुरी सर्व आणि विधवा बाणाचीं लुगडीं ... मुंबई केलें.

... किंवा ... povo ... ...ची तर

The Norwitch Insura...

Capital incluindo ...
Pre...

Esta companhia de seg... mais antiga e rica do mun... asseguradas-

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçà

लोक

...येणाऱ्या संघाचें नांव ...य' हें नांव जा... ..., हसाउदांचे वगी... ...यम वाचून दाख... भाषण संपविल्यावर श्रीपाद वामन प्रभु ...तांचे अध्यक्षानीं करून विद्यार्थ्यांस ...पेक्षां कृति कराव... ...त्यावर श्री रामचंद्र ...चे, दिवाणखाना घाचे आणि दिवा... करीम अली मेथा मानल्यावर सभा बरखास्त ...

रा. वासुदेव ... literario ... त्या ही तरुण कामत यांचे ... आवणांत त्यांनी ... योग्य विषयावर

सांप्रतची राज्य...

Sem experimenta... letrado ह्मणजे अनुभवें शहाणा होत नसतो, अशी (vulgar) ह्मण प्रचारांत अर्थहि बरोबर आहे. नुसत्या (teoria) शहाणपण लटपटपंची ...शोव सच् है, पगडी कशी ... तार्किक शहाण्याची अवस्था ... तर्क शास्त्रास अनु... सिद्धान्ती बनलें पा... वाटलें किंवा आपलें व... दोघांच्या स्थितीची तुलना दम दुसऱ्याचें बरें वाटलें ह्मणजे इसापनीतींती... ल्याप्रमाणें फटफजिती नाहीं. दुसऱ्याचें चांगल्या... करण करावें-करूं नये असें पण आपली स्थिति, काल वगैरे ताडून, ती सारखी आपली असल्यास पाहूनच अनुकरण न पेक्षां एक नाथड भारामार... तील स्थिति होते अशीच ... राजकर्त्यांची स्थिति आहे. ...कारण ज्या गोष्टी तूर्त घडत आहेत ... गोष्टींस पूर्वीं वाव ... नव्हते ... रेपुब्लिक (governo do povo ... povo) स्थापन बस्यांत आलें ... ब्लिक शेजारच्या फ्रान्सच्या धर्तीवर ...ण्यांत आलें. पण हें स्थापन करितानां ...पन करणाऱ्यांनीं आपल्यांत व फ्रान्सांत ... रलेल्या जमीन अस्मान अंतराची ... केली नसावी कारण तसें केलें असतें ... तूंच्या सारखी बिकट परिस्थिति उद्भ... ना ! आपल्या अंगांत शक्ति असे... तक्या मानानें होईनर ओझें घेतलें ... त्तीपेक्षां जास्त झालें ह्मणजे मनुष्य ... घाईस येतो ! पचनशक्तीबाहेर चांगले ... ह्मणून जास्त खालें ह्मणजे अपचन होतें. आणि मनुष्य आजारी पडतो. नियमीतपणा बाहेर अवेळीं मुरापान केलें ह्मणजे मनुष्य कायच्याकाय चाळे करायास लागतो. अ...

एक प्रेक्षक

...बरें करण्याचें शास्त्र !

...त्सा शिक्षक

...साध्य रोग विन खर्चानें ...निरामयत्व व नव... ...ण्याची सविस्तर, सप्र... ...सुधारून वाढवि... २३० ... १८४.

... a re...ando á ...azenda ...etario, ...lotada ...a, que ...da f... trans...ão para ...s sobre a ...vos valores ...tribuidos aos ...to, o que tudo ...ica. ...primento.

... do feve... ...aturas

ओरियंटल

...नसलेला द्रव्य-निधि ...

...रतें —पणजी येथें नुकताच स्थापण्यांत आलेला 'हिंदुविद्यार्थी सहाय्यक संघ' हा 'प्रेम लितेरारियु हिंदु' या जुन्या व उपयुक्त संस्थेची शाखा असल्याचें कळून समाधान वाटतें.

—येत्या २० तारखे ऐवजीं २५ तारखेला कांग्रेस प्रोव्हींसियालच्या अधिवेशनास सुरुवात होईल, अशी बोलवा आहे.

...क ...वर्ष ...सच-मग ...ना-सामील मग ज्यानीं

उपवासानें रोग बरे करण्याचें शास्त्र !

लंघन-चिकित्सा शिक्षक

औषधाशिवाय असाध्य रोग विन खर्चानें बरे करून दीर्घ तारुण्य निरामयत्व व नवजिवन प्राप्त करून घेण्याची सविस्तर, सप्रमाण व सचित्र माहिती. सुधारून वाढविलेली दुसरी आवृत्ति. पृष्ठें २३० किं. रु. एक रुपया. व्ही. पी. नें १८४.

प्रो. ज्ञानमित्र, शनवार पुणें-सीटी

कामत, कुंकळ्ळेकर आणि कंपनी
...हुडेवाजार—गोवा
...कारखान्यांतील उत्तम प्रकारची, मखमालीच्या, व जरीच्या ...
...नवार शिवणारा. गावकर घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयीची ...
...पत्रव्यवहार करावा.
...कामत, होय व ... मर्ची ...हुई—गोवा

181

para o que celebrisou, na sua ausencia, a eleição do representante pelas comunidades em que no dizer do nosso presado colega do *Diario da Noite* muito trabalhou um *dedo invisivel*, a favor do candidato sr. Xavier Martins, maculando a neutralidade oficial.

Providencias, Senhor!

Verdades que amargam

Informam-nos pessoas fidedignas que o sr. Antão ainda a publicar aos quatro ventos que ... na ultima eleição do representante das Comunidades para o Conselho Legislativo. Falou verdade em parte. Nós porem, asseveramos, sem receio de desmentido, que o Messias Cerealifero, tal qual o arroz, não só *foi comido*, mas ainda *degerido* e.........

As *botas* que a vaidade ferida faz dar.

'BHARAT'

Após brilhante oração do sr. dr. João Figueiredo, foi absolvido o *Bharat* no julgamento do processo crime, motivado pelo artigo *Taxa de Guerra*, julgamento que estava designado para ontem e não para hoje, como a ultima hora nos constou.

Promenores na edição seguinte.

भारत

! सत्य संकल्पाचा दाता भगवान!!
सर्व करी पूर्ण मनोरथा!!!

शेवटीं काल रोजीं भारतावरील खट त्याचा निकाल लागून भारतकार दोषमुक्त झाले. सरकारी वकिलानें अपील केलें आहे! खटल्याची सुनावणी आज होईल असी आमची समजूत होती, परंतु ती काल्च होउन वरील प्रमाणें निकाल लागला. विशेष माहिती येत्या अंकांत.

COMUNIDADE DA PROVINCIA DE BALY

Por ordem superior novamente serão procedidos os restantes lanços da receita e despeza trienal e anual desta comunidade no dia 27 do corrente mez as 15 horas, com aumento e diminuição de uma metade no preço do respectivo calculo.

Aos 15 de Fevereiro de 1921

O escrivão da Com.ᵈᵉ

Ramvcrisna Venea S. Regô

MR. V. S. Vemulla
Dir.
Singer C° Belgaum

Sir.

I ask your pardon for the contents are published on your part in Bharat newspaper dated 5 Janevary. Hereafter I never shall enterfere in any matter of Singer C° which Please note.

Yours very truly.
Rughunath P. Hedô
Siroda 13/2/1921

UMA RECLAMAÇÃO

Permita V. Exa. que os signatarios desta petição, proprietarios no Concelho de Sanguem, confiados no espirito sempre recto e justiceiro que o caracterisa, venham submeter á alta consideração de V. Exa., o seguinte pedido, que por ser de todo o ponto justo, merece ser atendido.

Por Port. n.° 11 de 7 do mez passado publicada no Bol. Of. da Provincia n° 3 do corrente ano, determinou V. Exa. que fossem renovadas as matrizes prediais das aldeas C tarli, Mugali, Curpem, Uguem, Comproi, C rmonem, Vichundrem, Xelpem e Salauli, do Concelho de Sanguem.

das considerações que ... mesmo diploma, que ta foi provocada pela proposta pectivo secretario da Fa qual informando estar ba trização actual julgou ta renovação, por se tor sivel o seu aperfeiçoa meio de revisão anual, garantido um aumento

de, pelo menos, 2500 rupias, em consequencia da mesma renovação.

Foi em 1916, Exmo. Sr., que pela primeira vez se implantou a contribuição predial directa no aludido concelho, abolindo-se os seculares foros que até ai se pagavam, e fazendo-se então a avaliação de todos os predios existentes na respectiva área, avaliação que serviu de base para a elaboração da matriz predial que ora vigora.

Essa avaliação, mesmo ao tempo, fora reputada bastante excessiva, ... ilo observados.

लोक

सांप्रतची राज्य...

Sem experimenta... letrado ह्मणजे अनुभव... शहाणा होत नसतो, अशी (vulgar) ह्मण प्रचारांत अर्थहि बरोबर आहे. नुसत्या (teoria) शहाणपण लटपटपंच शोध सच् है, पगडी कशी तार्किक-शहाण्याची अवस्था तर्क शास्त्रास अनु... सिद्धान्ती बनलें पा... वाटलें किंवा आपलें ... दोघांच्या स्थितीची तुलना. दम दुसऱ्याचें बरें वाट... ह्मणजे इसापनीतींत... क्याप्रमाणें फटफजिती नाहीं. दुसऱ्याचें चांगल्या करण करावें—करूं नये असें पण आपली स्थिति, काल व... ताडून, त्या सारखी आपली असल्यास पाहूनच अनुकरण ... न पेक्षां एक नाथड भारामार ... तील स्थिति होते अशीच सध्या राजकर्त्यांची स्थिति आहे. मोना... कारण ज्या गोष्टीं तूर्त घडत आ... मोनींस पूर्वी वाद ... नव्हती रेपुब्लिक (governo do povo povo) स्थापन करण्यांत आलें बत... दिलक हिजाच्या राजकारणांत घडलेल्या ... ण्यांत आलें. पण हें स्थापन करितांना ... पन करणाऱ्यांनी आपल्याच ... सरलेल्या जमीन अस्मान अंतराची ... केली नसावी कारण तसें केलें असतें, तर तूर्तच्या सारखी बिकट परिस्थिति उद्भवती ना! आपल्या अंगांत शक्ति असेल ति तक्या मानानें बोझेंवर ओझें घेतलें पाहिजे त्यापेक्षां जास्त झालें ह्मणजे मनुष्य दबाईस येतो! पचनशक्तीबाहेर चांगलें ह्मणून जास्त खाल्लें ह्मणजे अपचन होतें. आणि मनुष्य आजारी पडतो. नियमितपणा बाहेर अवेळीं सुरवात केलें ह्मणजे मनुष्य कायच्याकाय चाळे करायास लागतो. अ

...णाऱ्या संघाचें नांव ...ध' हें नांव जा... इआदांचे वर्गी... नियम वाचून दाख... भाषण संपविल्यावर श्रीपाद वामन प्रभू ...तांचें अध्यक्षानीं करून विद्यार्थ्यांस... पेक्षां कृति करावें... ह्यावर श्री रामचंद्र ...वे, दिवाणखाना ...याचे आणि दिवा... व्यापार. करीम अली मेथा ...मानल्यावर सभा बरखास्त

एक प्रेक्षक

बरें करण्याचें शास्त्र!

...हत्सा शिक्षक

...ाय रोग विन खर्चानें ... निरामयत्व व नव... ...ाचीं सविस्तर, सप्र... सुधारून वाढवि... २३० कि. ट. १८४.१० ... हैं रेपु... जसा ... करें ... नाहे! ... पक्ष... समानो... consta... पसंत (p... असावयाच... दोकुमेंत ... तसेंच ...

शेतकी सल्लागार
सहस्त्रबुद्धे आणि

सोलापूर

आमचे कडे सर्व प्रकारचे, घरगुती व बागाइताचे फायदेशीर, थोड्या वेळांत मुबलक पाणी देणारे, एका इ... सर्व प्रकारचे ह्यात पंप, हॉक पंप आणि स्प्रेपंप मिळतात... यनिक खतें [फळ झाडांस फारच उपयोगी] व वी... फारच उपयोगी अशीं विलायती हत्यारें मिळतात... लिहा.

सूचना— आह्मीं ब्राह्मण ... लोकांच्या ... सीचीं सुप्रसिद्ध सोलापुरी सर्व आणि विधवा बाणाचीं लुगडीं ... मुंबई केली.

The Norwitch ... Insur...

Capital incluindo ... Pre...

Esta companhia de seg... mais antiga e rica do mun...
assegurados-

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçá

ऑरियंटल

...त्यंत नांवा... वापरून... साडे...

...निं... नव...

कोल्हाप[दाखले] मागण्यात येत असत; यांत सर्वच कोंकुर्सास प्रथमतः माग... ी कांहींच जरूरी वाटत नाहीं. कारण ...न कोंकुर्स दोकुमेंतादाखल्याचे असतात, ...त्यांस दोकुमेंत पाहिजेत पण जे कोंकुर्स ... लेउन वाचनारे असतात त्यांस प्रथमतः

...नजीचा लिहितां खरतर ... तिचें त्यांना जीवन ... फळ काय? त्यांनीं पदरमोड करून ...रीक्षा केली, ती फलाशेविना केली, ...म नाहीं बरून हें राज्य कोणाचें ... उव... ह्यवि... तसेंच तें नसलेल्यांनांहि नव्हता! त्यास सगळीकडेच लागू काय? ...कींतूं असला ह्मणजे कोणाचाहि ...न मग त्याच्या ... निवडानिवड करायाची आणि ...त(na egualdade de circias) दोकुमेंत उपयोगात घेऊन ... (...ia) व्हायचें असा न्याय ...! मोनार्कीतल्या कोंकुसांत

दोकुमेंताची कांहीं जरूरी वाटत नाहीं तर प्रथमतः लेखनवाचनांत जे चांगले पास होतात त्यांकडून मग दोकुमेंत घेऊन त्यांच्या लायकीप्रमाणें त्यांची नेमणूक करायाची. कोंकुर्सास जे नापास होतात, त्यांकडून प्रथमतः दोकुमेंत घेऊन, त्या बापड्यांस विनाकारण खर्चास कां मारावें हें समजत नाहीं. कोणी आपल्या पोटाकरितां पदरच्या पैशांची मोड करून कोंकुर्सास जातो, आणि नापास झाला ह्मणजे तोंड रडवें करून परत घरीं येतो, अशांस तो खर्च होऊं देणें बरोबर नव्हे. हें या रेपुब्लिकांत झालें आहे काय? नाहीं. बरें, या रेपुब्लिकांत सर्वच जाग्यांसाठीं तरी कोंकुर्स होत आहेत काय? ...थ ...ीत मोनार्कीतल्याप्रमाणें नेमणूक होत नाहीं काय? जे ...तात, ते सुद्धां नांवाचेच असतात! रेपुब्लिकचे ... मग मोनार्की वाईट ती

महर्गतेंत जिवनकलह मोठा आहे. उत्पन्न किंवा प्राप्ती खर्च जास्त. अशा स्थितींत ...त्रिबुइसांव प्रेदियाल (जमीन ...फारिग करवत नाहीं, आणि ह्मणून ... फारिग करणें भाग पडतें, इत... नव्हे तर जमिनी गहाण किंवा विक्री ...गें सुद्धां भाग होतें. अशा स्थितींत ...सुधारणांच्या नांवाखालीं नवीन घरपट्टी वगैरे कर बसविणें, असलेली करपट्टी जमीन महसूल वाढविणें ह्मणजे प्रजेचा घात करणें होय! ब्युरोक्रासी (burocracia) पोसून प्रजेचा-रयतेचा घात करणें हें Governo do povo pelo povo चें कार्य काय? मग हें लोकांचें राज्य कसें? जास्त असलेली करपट्टी कमी करवत नाहीं आणि कमी ...ह्मणून सर्वांनी महालांतील करपट्टी वाढविण्यासाठीं पुनः आव्हालियासांव करण्याचें जें सरकारनें टरविलें आहे. हें कशाचें द्योतक बरें! मग मोनार्की वाईट कां? मोनार्कींत कर वाढले जात नव्हते व नवीन विशेष बसतहि नव्हते. मग ही लोकशाही बरी कीं वाईट ह्मणावी?

लोकांकडून करपट्टी वेळेवार फारीग न झाल्यास, त्यांस खुस्त, मुल्त (दंड) द्यावा लागतो. मग हाच न्याय Governo do povo pelo povo सरकारास कां लागू नसावा. ह्मणजे सरकारकडून जो पैसा यावयाचा असतो तो मुदतींत न आल्यास त्यासहि खुस्त मुल्त कां घावा लागूं नये? पन्नास, शंभर, दोनशें, हजार रुपयांच्या पगार वाल्यांस वेळवार जर पगार मिळतो, तर बिचाऱ्या १२ रुपयांच्या ग्वार्द फ्लोरेस्तालांस, त्यांचा ५।६ महिने तुंबून राहिलेला पगार, आजला वर्ष सहा महिने होत आले तरी, व्याजासह कां मिळूं नये? तो अजून न मिळण्यासारखें त्यांनीं काय पातक केलें आहे? वेळवार पगार मिळत नाहीं ह्मणून त्या बिचाऱ्यांनीं लोकांकडून उसणें पासणें घेऊन, सरकारच्या नांवांवर सिर्विस केली. तर त्यांस अजून त्यांचा मुलूक पगार मिळूं नये व उधार पाशार देणाऱ्यांनीं त्यांस सळो कीं पळो करून सोडावें, हा कोठल्या रेपुब्लिकांतील न्याय? बरें, तिजोरींत पैसे नाहींत ह्मणावें, तर गव्हर्नरसाहेब पन्नास हजार रुपये घेऊन प्रवासास जात आहेत. मग बिचाऱ्या ग्वार्द फ्लोरेस्तालांची दाद घ्यावी कोणी? आणि हें सर्व थोडें ह्मणून पाद्रोआदच्या (podre)

1779

विद्यार्थ्यांनो, शाबास !

असेच कर्मयोगी बना !

हिंदु-विद्यार्थी-सहाय्यक-फंड

गुरुवार ता. ३ रोजीं संध्याकाळीं ५॥ वाजतां [स्ट. टा.] येथील 'सहकारी व्यापारी संघाच्या भव्य दिवाणखान्यांत, रा. रा. [illegible]वा फट्टु पै आंग्ले यांच्या अध्यक्षतेखालीं खास विद्यार्थ्यांची सभा भरली. सभेंत मेडिकल कालेजांतील, नार्मल स्कुलांतील, लिसेव व कमेंसीयल कोर्सांतील मिळून ३०० वर विद्यार्थी हजर होते. आरंभी मेडिकल कॉलेजांतील विद्यार्थी रा. रा. त्रिविक्रम कामत येळेकर यानीं सभेचा हेतु सांगून सभेचें काम चालू करण्यास आजच्या सभेचें अध्यक्षस्थान रा. रा. आंग्ले यानीं स्वीकारावें अशी सूचना पुढें आणतांच, रा. रा. रामचंद्र नारायण प्रभू लंवदे यानीं अनुमोदन दिल्यावर टाळ्यांच्या गजरांत अध्यक्षस्थानापन्न झाले व औपचारिक भाषण करून श्री. वसंत काशीनाथ शिरवईकर व रा. रा. वासुदेव बोडके यांस सभेचे सेक्रेटरी नेमून सभेच्या कामास सुरुवात केल्यावर सभ्यांस अनुसरून ज्या कोणास बोलावयाचें असेल त्यानीं बोलावें अशी सूचना पुढें मांडतांच सदरहू रा. रा. रामचंद्र नारायण लंवदे हे बोलावयास उठले. त्यानीं आपल्या भाषणांत विद्यार्थ्यांच्या संघाची आवश्यकता दाखवून विद्यार्थ्यांचा संघ तयार झाल्यास आपल्या समाजाची उन्नति होण्यास उशीर लागणार नाहीं असें सांगितलें. मागील श्री येळेकर यानीं मांडलेल्या योजनेंत असें कळवलें आहे कीं गरीब विद्यार्थ्यांस जर कोणास उच्च शिक्षण घेण्यासाठीं पाश्चात्य राष्ट्रांत जाण्याचें आहे [उ. जपान, अमेरिका, जर्मनी फ्रान्स, पोर्तुगाल व हिंदुस्थान] अशा विद्यार्थ्यांसाठीं, फंड जमवून या फंडांतून त्यांस पाठवून देणें ठीक आहे व कोणीहि विद्यार्थी याचा फायदा घेण्यास तयार होईल. पण तयार होणाऱ्या विद्यार्थ्यानें आपल्या डोळ्यापुढें एकदें ठेविलें पाहिजे कीं मी जी विद्या शिकणार आहें तिचा फैलाव आपल्या समाजांत करून, स्वदेशसेवेसाठीं, समाज सेवेसाठीं व राष्ट्रसेवेस मी वाहून घेईन. केवळ उदर भरण्यासाठीं विद्या शिकून उपयोगी नाहीं वगैरे विषयांवर भाषण झाल्यावर उत्साही तरुण रा. रा. मुकुंद गोविंद कामत यानीं पोर्तुगीज भाषेंत 'विद्यार्थ्यांचें कर्तव्य' या विषयावर फार सुंदर असें भाषण केलें. भाषणांत एकीचें महत्व, स्वदेशाभिमान वगैरेचें विवेचन केल्यावर वेरें येथील रा. रा. हरी पै यांचें स्फूर्तिदायक असें भाषण झालें. भाषणांत चालू परिस्थितींत विद्यार्थ्यांनीं कशा नेटानें कार्य केलें पाहिजे याचें दिग्दर्शन करून झाल्यावर नार्मल स्कुलांतील विद्यार्थी रा. रा. वासुदेव बोडके यांचें Gremio literario Hindu तर्फे भाषण झालें. भाषणास उत्तर म्हणून आस्वेवाईक व उत्साही तरुण रा. रा. त्रिविक्रम गोविंद कामत यांचें मुद्देसूद भाषण झालें. भाषणांत त्यानी कांहीं आवश्यक व योग्य विषयावर बोलून पुढें स्थापण्यांत येणाऱ्या संघाचें नांव 'हिंदु विद्यार्थी सहाय्यक संघ' हें नांव जाहीर करून संघाचे उद्देश, सभासदांचे वर्गीकरण वगैरे ठळक नियम वाचून दाखवून टाळ्यांच्या गजरांत भाषण संपविल्यावर थोडा वेळ रा. रा. श्रीपाद वामन प्रभू लंवदे यांचें भाषण होतांच अध्यक्षानीं योग्य शब्दांत समारोप करून विद्यार्थ्यांस उपदेश करून 'बोलण्यापेक्षां कृति करावयास लागा' असें सांगितल्यावर श्री रामचंद्र लंवदे यानीं अध्यक्षांचे, दिवाणखाना दिल्याबद्दल व्यापारी संघाचे आणि दिवा दिल्याबद्दल व्यापारी करीम अली मेथा यांचे आभार मानल्यावर सभा बरखास्त झाली.

एक प्रेक्षक

Portuguesa.

Está bem cabido, portanto o *chumbo* que pregaram aos tais adidos- imprestaveis.

ECOS & CRITICA

Concurso ou adidos

Existem alguns lugares vagos em diferentes repartições publicas do Estado da India.

¿Porque se não cumpre a formalidade de concurso para tapar bôca aos que criticam violentamente o não preenchimento daqueles lugares?

Eramos da opinião de que em tais funcções deviam ser investidos os adidos, no numero dos quais existem cidadãos da reconhecida competencia e grande merito.

Ou isto ou aquilo. Não há meio termo, se é que querem ser legais ou conscienciosos.

De resto, não convem perder de vista que *grão a grão enche a galinha o papo*, como bem lembra o nosso presado colega d'*O Debate*, a proposito da nomeação de terceiros aspirantes de fazenda com preterição dos adidos.

Concurso ou adidos.

Variola

Deste mal morreram em Morpila de Bali-diz a India Portuguesa-mais de 50 pessoas.

Se dissermos que houve falta do emprego de medidas sanitarios, logo surgirão de qualquer parte *provas concretas* de que se gastou a milhor energia com zêlo, actividade e inteligencia, em prol dos atacados!

Para a consolação dos sobre viventes, uma só coisa pois resta. E' que os que renderam as suas almas á variola, -haviam de morrer, pela simples razão de que, se tivessem de viver, não haviam de morrer, porque afinal de contas, morrer ou viver alguem só está na mão de Deus

E aos mortais não è permetido tocar, mesmo ao de leve, nas coisas divinas, a não ser, de muito longe.

Fique isto bem assente, para que se não increpe a autoridade sanitaria.

Agradecendo

Ao nosso presado confrade da *Renovação* agradecemos, muito comovidos, as elogiosas referencias feitas na sua ultima edição á modesta conferencia, realisada pelo nosso não menos modesto director, no Templo de Sri Mahalaximi, de Pangim-referencias que só denotam estima sem limites pelo *Bharat*.

Muito obrigados!

Não serve!

O Estado mantem em diversos pontos do Paiz postos fiscais do abcari para, naturalmente, evitar-se a lavra clandestina de palmeiras á sura.

Mas pelas informações fidêdignas que nós temos dalguns daqueles postos deste concelho, podemos afiançar que pela permanecia permanente dalguns dos chefes dos referidos postos, o Estado não tem atingido o seu desiderato nem atingirá nunca se não tomar providencias energicas no sentido de acabar com a mesma permanencia que tem sido, ao contrario, fonte perene de se locupletar à custa da ignorancia dos lavradores, dependentes, amigos e admiradores dos mesmos chefes.

E' claro, portanto, que, enquanto permanecer a tal permanencia, o Estado continuará a sofrer prejuisos da lavra clandestina, por mais precauções que tome.

Na deslocação frequente dos mesmos chefes, duns para outros pontos, entre si muito distantes é que reside, portanto, o remedio contra as *patifarias* e *intrujices* dos que devendo zelar os interesses da Fazenda, procuram a torto e a direito, ludibria-lo.

Se necessario fôr, daremos mais esclarecimentos sobre este assunto.

Novos advogados

Fizeram exames de advogado os srs. Xembú Poi Palondicar, José Colaço e Cristovam Sanches, tendo obtido todos bôa classificação

Parabens!

Comicio de Sanguem

No dia 7 do corrente, reuniram-se em grande comicio no barracão *ad hoc* levantado defronte do templo de Xri Vital, da cassabé de Sanguem os proprietarios das aldêas cuja renovação de matrizes prediaes foi ordenada pela portaria provincial do Governo Geral, publicada no Bol. Of. n.º 11 de 7 de Janeiro último.

Foi bastante concorrida a reunião a que tambem assistiram proprietarios doutras aldêas do concelho de Sanguem, prestando adesão ao seu justo movimento.

Foi escolhido para presidente d'assemblea o sr. José Milagres Miranda, sendo secretariado pelos sr. advogado Ananta Raiá Sirvoicar e Sancordencar, tendo feito uso de palavra varios proprietarios.

Foi deliberado expedir um telegrama ao sr. Governador Geral e jornais da Capital, chamando a sua atenção para a referida portaria e manifestando o desejo da suspensão da execução da mesma.

A autoridade administrativa era representada pelo sr. Rosario Randolfo Coutinho.

Notamos grande descontentamento nos proprietarios reunidos em Sanguem, os quais porêm, alimetam a esperança de que será atendida a sua reclamação que uma comissão escolhida pela assemblêa vai entregar ao GovernoGeral, reclamação que daremos no numero proximo.

Terminados os trabalhos do comicio, o nosso director fez uma conferencia sobre a *Educ ção Civica*.

जोराची चळवळ करा !

गेल्या महिन्याच्या तिसाव्या तारखेला फोंडा येथें जी सभा भरली होती तिची हकीगत फारच स्फूर्तिदायक व हिंदु समाजाच्या भवितव्यतेविषयीं आशा उत्पन्न करणारी आहे ह्यांत संशय नाहीं. हिंदु समाजाच्या राजकीय व सामाजिक हक्कांचें हितसंवर्धन करण्याकरितां एखादी स्वतंत्र संस्था असावी, एतद्विषयीं आपल्या 'भारत' पत्रांमध्यें कित्येक देशभक्तांनीं अनिरुद्ध रीतीनें संचार करून देखील त्यापासून फलनिष्पत्ति झालेली कोणालाच दिसली नाहीं. "प्रत्येक इसमानें आपल्या विचाराला आचाराची जोड दिली असती तर कोट्यावधी कंगाल लोकांच्या झोपड्याना राजवाड्याचें स्वरूप आलें असतें" असें शेक्सपीयरनें एके ठिकाणीं म्हटलेलें आहे. आमच्या मशारनिल्हे लेखकांनी पुष्कळसें लिहून शेवटीं कृति कांहींच केली नाहीं असें आम्हांला मोठ्या कष्टानें म्हणावें लागत आहे. चळवळी भंडगांवकर बंधूंचा उत्साह, सुषुप्तींत पडलेला पणजीकरांचा देशाभिमान व विद्यार्थी मंडळीचा स्वाभिमान, आणि फोंडा व म्हापशें येथील लोकांचा एकीबेकीप्रकरणी दिसून आलेला अभिनंदनीय धर्माभिमान व राष्ट्राभिमान ह्या सर्व गोष्टी एकत्र करण्याचा व त्या सर्वांचा हिंदुपरिषदेच्या कामीं फायदा करून घेण्याचा व परिषदेचें पिल्लूं पुढें केलेले रा. रा. भास्करराव देसाई यानीं, त्यांना थोडेबहुत सहाय करण्याचें आश्वासन दिलेल्या मित्रांसह थोडातरी प्रयत्न केला असता, तर हिंदुपरिषदेला यश आल्याशिवाय रहातें ना!

ज्या गोमांतकस्थांनीं धर्माभिमानाला पेटून अवघ्या चार पांच दिवसांत समस्त गौ० सा० ब्रा० परिषदेच्या वेळीं दहा पंधरा हजार रुपयांची होळी केली व फारच तारीफ करण्या जोगा उत्साह दाखविला तेच गोमांतकस्थ, हिंदुपरिषदेच्या कामी नादानपणा व नामर्दपणा स्वीकारतील अशी कल्पना आपणाला करितां येणार नाहीं. शिवाय कवळ्यांची परिषद नुसती ब्राह्मणाचीच होती तेव्हां हिंदुपरिषदेच्या कामीं ब्राह्मणाशिवाय ब्राह्मणेतरांचें पुष्कळ सहाय्य मिळण्याचा संभव होता असें असतां, केवळ प्रयत्न न केला गेल्यामुळेंच हिंदुपरिषद अस्तित्वांत आली नाहीं असेंच म्हटलें पाहिजे. आमच्या सुशिक्षित मंडळीच्या अंतःकरणाला जेव्हां अत्यंत हीन व केविलवाण्या स्थितीप्रत पोंचलेल्या आपल्या समाजबंधूंबद्दल खरी तळमळ वाटूं लागेल व आपलें कर्तव्य न बजावल्याबद्दल त्यांचें मन जेव्हां त्यांना सुखानें झोंप येऊं देणार नाहीं तेंव्हांच कांहीं तरी होईल. नुसत्या कल्पना पुढें केल्यानें व मोठमोठे विचार प्रतिपादन केल्यानें आम्हीं देशाचे हितसंरक्षक आहोंत अशी जर आपण कल्पना केली तर पावलोपावलीं आम्हाला असंख्य देशभक्त दिसूं लागतील. असो.

फोंड्याला गेल्या रविवारीं जी सभा झाली ती थोडीशी प्रतिनिधिक स्वरूपाची होती आणि या सभेंत हिंदूनी पणजीच्या प्रांतिक कॉंग्रेसला जाऊन मिळण्याचा जो ठराव पास केला, तो खरोखरच फार शहाणपणाचा व मुत्सद्देगिरीचा होता असें म्हणणें प्राप्त आहे. देशाचें एकच हित साधण्याकरितां, निरनिराळ्या धर्मानुयायांनी दोन सभा मतभेदाचें कोणतेच कारण उघड झालें नसतां, भरवाव्या हें सकृद्दर्शनी बरोबर झालें नसतें. ख्रिश्चन लोकांपासून हिंदु लोक फटकून वागूं पहातात ह्या आरोपास चालन देणें शहाणपणाचें झालें नसतें प्रांतिक कॉंग्रेस जशी ख्रिश्चनाची आहे तशीच ती हिंदूचीहि आहे. आपल्या ज्या कांहीं मागण्या आहेत त्या कॉंग्रेस प्रोव्हींसियाल मध्येंच आपण जाऊन आधीं मागितल्या पाहिजेत, आणि ख्रिश्चन लोक हेकेखोर व दुराराध्य आहेत आणि त्यांच्याशीं संलग्न झाल्यानें आपला कांहींच फायदा नाहीं, असा आपणास तेथें अनुभव आल्यास—व तो येणारहि- मग स्वतंत्र परिषद भरविण्याचा आपण पायाशुद्ध उद्योग केला पाहिजे. असें केल्यानें आपणावर ख्रिश्चन बंधूंना कोणताच आरोप लादतां येणार नाहीं. 'कॉंग्रेस प्रोव्हींसियालमध्यें राहून आपले हितसंबंध राखतां येणें आम्हांला अशक्य आहे व ह्या करितांच हिंदु परिषदेचा उपक्रम आम्हीं केला आहे' असेंच मग आम्हीं त्यानां सांगूं, परंतु आधीं कॉंग्रेसमध्येंच आम्हीं आमचा उत्साह दाखविला पाहिजे.

फोंड्याच्या सभेंत ठरलें गेल्याप्रमाणें आतां प्रत्येक हिंदूनें कॉंग्रेस प्रोव्हींसियाल मध्यें आपला शिरकाव करून घेण्याचा तातडीनें प्रयत्न केला पाहिजे. हिंदूंना जर आपल्या हीतसंबंधाचें रक्षण करण्याची तळमळ आहे तर आतां त्यांनीं कॉंग्रेसमध्यें जाऊन आपली बहुसंख्या केली पाहिजे. हिंदूंची कॉंग्रेसमध्यें बहुसंख्या झाली म्हणजे कॉंग्रेस हिंदूंच्याच ताब्यांत येणार हें उघड आहे. असें झाल्यावर गोव्यांतील सर्व कसाईखाने बंद पाडण्याविषयींचा ठराव बहुमतानें आपणास पास करतां येईल. गोव्यांची मातृभाषा मराठीच आहे असें आपणास बहुमतानें कॉंग्रेसच्या द्वारा जाहीर करतां येईल आणि हिंदुसमाजाच्या हिताशीं संलग्न असे नानाविध ठराव आपणास पास करितां येतील. हिंदूंच्या ह्या इच्छा साध्य झाल्यावर मग निराळी परिषद आपणास कशाला पाहिजे?

हिंदु परिषदेविषयीं प्रयत्न करणाऱ्यांनीं आतां हा अनुभव घ्यावा व कॉंग्रेसमध्यें पास झालेले ठराव असह्य होऊन ख्रिश्चन लोक जर कॉंग्रेस सोडून पळूं लागले, तर त्यांचेंच खरें रूप व देशभक्ति जगाला कळून येईल आणि 'हिंदु परिषद' निराळी कां भरविण्यात येत आहे ह्याचाहि आपोआपच उलगडा होईल.

या करितां हिंदु परिषदेच्या प्रवर्तकानां, हिंदु समाजाच्या अभिमान्यांनां आणि एकंदर हिंदुसमाजाला आम्ही अशी विनंति करितों कीं, भाई हो, फोंडा येथें ठरलें गेल्या प्रमाणें, सर्व भेदभाव व मानापमान विसरून, कॉंग्रेस प्रोव्हींसियालला शक्य तितके अधिक प्रतिनिधी पाठविण्याबद्दल आतां जोराची चळवळ करा, आणि आमचें हितसंरक्षण करण्यास आम्हीं पूर्णपणें समर्थ आहोंत, सरकारनें आमच्या मागण्या आतां पूर्ण केल्याच पाहिजेत व हिंदुसमाज खरो'खरीच जागा झाला असून आपल्या देशाचें खरें हित साधण्याचा तो स्वार्थत्यागपूर्वक प्रयत्न करीत आहे, असें जगाच्या प्रचीतीला आणून द्या. आपण जर ही प्रचीति दाखवून दिली नाहीं, तर 'प्रचीतीवीण जें बोलणें। तें अवघेंच कंटाळवाणें॥ तोंड पसरोनी जैसें सुणें। रडोनि गेलें॥१॥' ह्या समर्थांच्या उक्तीचा अनुभव पुन्हां एकदां आल्याशिवाय रहाणार नाहीं.

विनायक का. कुंडईकर

वर्गणीची पोंच

श्री गणबा अनंत साळेलकर, सांगें	१ रु.
,, तुकाराम नाईक, डिचोली	१८८ आ.
,, राघु शेणवी रेगे, केपें.	३ रु.
" मुकुंद बाळकृष्ण नाडकर्णी.	२ रु.
,, दत्तात्रय लक्ष्मण नगर्सेकर, काणकोण	२॥रु.
,, फटु मुकूंद प्रभु देसाई, रिवण	३ रु.
,, वैकुंठ भट, रिवण	३ रु.
,, जनार्दन भट, रिवण	३ रु.
,, विठु राणू प्रभू देसाई. रिवण	२ रु.
,, श्रीधर पी. यस्. भेंगी मुर्गाव	१ रु.
Aires Manuel Barreto	1R 8

mentir...as verdades ditas pelo *Bharat* sobre a sua atitude na eleição do vogal pelas comunidades.

¿Com que, então, sua excia. traz lá pretensões de compremeter-nos com tais *declarações forçadas?*

Garantimos-lhe que é baldado ēsse empenho, porquanto pode ter a certeza de que a Verdade sempre é a Verdade e que o sr. Antão, ainda que consiga cança-la, por algum tempo, nunca conseguirá porem vence-la, por mais espalhafatosos meios que empregue para tal fim.

Sim, senhor!

Grande

A reunião de Pondá para o *pan-supari* de que noutro lugar falamos, foi verdadeiramente grande, como grande foi o que nêla se assentou

Nunca vimos desenvolvido tão grande entusiasmo numa reunião patriotica promovida exclusivamente para o bem da Patria.

Nunca esqueceremos a grandesa da reunião do dia 30 de Janeiro findo, realisada na casabé de Pondá.

Bem haja a classe hindú!

Cantando palinodia

De sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim:-

Na minha carta, publicada numa das edições passadas deste apreciado semanario houve, apesar dos esforços em contrario, um equivoco da parte do informador, que disfizera numa segunda carta, dirigida ao ilustre Redactor deste jornal. Pois por me porecer que se desviou, por inda não ver publicada, sirvo-me desta, por amor da verdade, para, concisamente, explicar o equivoco que houve na resposta, dada pelo empregado do telegrafo áquele individúo que fôra emitir o telegrama.

O empregado respondeu, como era natural, que viesse mais tarde, que não aceitava fóra do horario que está muito reduzido e que aquela hora era de jantar e não de emitir telegramas.

Agora o meu informador, admirado disto por nunca ter ouvido que o *horaraio estava reduzido*, pois nesta estação de Cuncolim sempre se vê acumulado o serviço, contou-me o caso, disvirtuando-o um pouco, o que, porem, apresso-me a rectificar.

Exames de direito

Embora tarde, registamos com grande prazer que fizeram exames de direito, obtendo a classificação de aprovados os srs. Esvonta Butó Sinai Regó, Giu Xabá Folo Dessai, Garu Sinai Queiecar, Subraia Vitol Porobo Dessai, Anibal Agusta B. C. Sousa, Graciano Barreto, Noná Singbal, Evaristo da Gama, Rosario Lourenço e Sacarama Sinai Dumó.

Nossas calorosas felicitações.

Eloquencia dos numeros

No apuramento geral a que se procedeu em Pondá no domingo passado, os vogais eleitos srs. Dr. Venctexa Dessai e Xivagi Dessai obtiveram 1650 e 1652 votos respectivamente,

¿Que mais é necessario para se demonstrar que a classe hindù cumpriu o seu devor civico, condignamente?

Cortem-lhe agora o direito de voto!

Em Sanguem

Lavra grande descontentamento em Sanguem, entre os proprietarios dalgumas aldeas do mesmo concelho, pela sua proxima revisão de matrizes prediaes.

Não há duvida que a referidá revisão aumentará receitas do Estado; mas tambem não há duvida que ela aumentará *colicas* ao modesto e *doente* proprietario.

Predialmente falando, a revisão é, pois, um substantivo aumentativo de dupla força.

E para nós que estamos fracos, valerá ēla como um medicamento eficaz.

Belesa eleitoral

Supunhamos que a nomeação do procurador duma comunidade dēvia sempre recair em qualquer componente da mesma corporação.

Na eleição do representante pelas comunidades, no concelho deQuepem, vieram, porem, votar alguns procuradores, faltos daquela condição *sine qua non*!

Haverá, por aí, quem queira provar que tal *belesa eleitoral* era apenas um *truc?*

Que surja, que nós desejamos abraça-lo.

Clamando no deserto...

Denunciamos que houve jogo de azar por ocasião do *zatrá* de Gudó (Avedêm), e que o mesmo jogo foi fomentado pela autoridade administrativa local-regedor que hoje é *ai-jesus* do sr. Antão.

E' falso o que afirmamos?

Arrastem-nos, então, para o Tribunal Judicial para o fim que já sabem.

E' verdadeira a nossa acusação?

Tratem, neste caso, de aplicar correctivo necessario a quem fôra julgado culpado.

De duas uma. Mutismo mudo é que se não explica.

Saibam quantos...

O *Bharat* não é contra o Governo nem contra os seus funcionarios. Ele é *sim*, mas contra todo e qualquer abuso que incomode o Povo e a moral publica, venha êle donde vier. E' nossa franca opinião que a isto é que se resume ou deve resumir-se a missão dum jornal. Pelo menos, a orientação do *Bharat* obedece ao criterio sintetisado no acima exposto principio.

¿Não fizemos mais do que aquilo?

Paciencia! Pois, quem dá o que pode, não está obrigado a mais.

E o *Bharat* dá o que pode. O resto são...*ossos do oficio* que são duros de roer.

सारस्वत काय ह्मणतात.

व्याख्यानावर अभिप्राय

(पूर्वार्ध)

भारताच्या २६ व्या अंकांतील तात्यांचें व्याख्यान ह्मणजे गोमांतकांतील कांहीं खेड्यांमधील खासगी मराठी शाळांतील शिक्षणक्रमाचा आदर्श होय. स्वतःच्या सर्वश्रेष्ठ गुणांची एकदां ख्याति झाली, अर्थात घडी नीट बसल्याचें दिसून आलें कीं मग विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची हेळसांड होते अशी अनेकदां प्रतीति आलेली आहे. विद्यालयांतील शिक्षक प्रतिबृहस्पति असला कीं, कृतकृत्य झालों, कारण ते 'आपणासारिखे करिती तत्काळ' अशी बहुतेक पालकांची बालंबाल खात्री होऊन चुकलेली असते, पण माझ्यामतें ही भ्रामक कल्पना आहे. शिक्षक विद्वान असून धड्यांतील विषय विद्यार्थ्यांच्या मनांत बिंबवून देण्याची खुबी त्याला (शिक्षकाला) साधली नसेल तर मुलगा व्युत्पन्न निपजणें कठीण; फक्त एखादा कुशाग्र बुद्धीचा असेल तो भाग अपवादात्मक होय. शिक्षणाच्या कक्षेंतील शास्त्रीय विषयांखेरीज व्यवहार्य विषयांची उमज पाडणें हा शिक्षणाचा दिव्यगुण दृष्टोत्पत्तीस आला पाहिजे. सोळा आणे शिक्षित असून बारा आणे विद्वत्तेचें तेज फांकणाऱ्या पेक्षां वीतभर लांकडाची एकहात हलपी करून दाखवितां येणाऱ्या अध्यापकाची बुद्धिमत्ता वर्णनीय होय. शास्त्रीय शिक्षणाशिवाय व्यावहारिक आणि नैतिक इत्यादि शिक्षणावर विशेष भर देणें हें अध्यापकाचें आद्य कर्तव्य होय. शहरांतील मुलांना चार चौघांत फिरण्याची सवड असते, वाचन मंदिरांतील उपयुक्त ग्रंथांचा त्यांना परिचय होण्याचा संभव असतो, संभावित वक्त्यांचीं विद्याव्यासंगावरील प्रवचनें ऐकण्याची त्यांना संधि येते, खेडवळ मुलांना ह्या सर्व गोष्टींचा अभाव किंवा अनाभ्यास असतो, अशा स्थितींत हात देऊन वर काढणें केवळ एका शिक्षकावरच भिस्त ठेवून रहावें लागतें, ह्मणून खेड्यापाड्यांतील पंतोजींनीं स्वतःचा छात्रवर्ग नांवारूपास येण्यास वरील दिशेनें जीवापाड मेहनत करण्या पलीकडे दुसरा तरणोपाय नाहीं-

एके ठिकाणीं ह्मटलें आहे कीं, "एका मोठ्या करंड्यांत हजारों रुपयांची उंची कस्तूरी झांकून ठेविली आहे पण तिचा वास्तविक मनोरम गंध बाहेर पडत नाहीं; तर त्या करंड्यास मोठ्या मोलाचा करंडा असें कोण ह्मणेल ?" —"आपण गुणी व विद्वान असलों ह्मणजे झालें, ते गुण व विद्वत्ता दाखविण्याविषयीं श्रम करण्याची आपणास काय गरज आहे ?" [असें किती एक समजतात]. "लोक जे कोणास कमी जास्त थोर मानितात ते त्यांच्या आंगीं वास्तविक जे गुण असतात त्यांवरून मानीत नाहींत, तर त्यांचे जे गुण दिसतात त्यांवरून मानितात' तेव्हां ज्याच्या आंगीं वास्तविक गुण फार पण दिसणारे गुण थोडे तो आपल्या गुणाच्या मानानें योग्यता पावणार नाहीं." समर्थ रामदास स्वामींनी ह्मटलें आहेः जितुकें कांहीं आपणासी ठावें, तितुकें हळुहळू शिकवावें ॥ शहाणें करूनि सोडावें । सकळ जना ॥-- एखादा कायदे पंडित किंबहुना कोणतादि अम्मलदार स्वतःच्या विद्वतेच्या प्रभावानें उच्च पायरी चढला, तथापि कायद्यांतील कलमांची सरळ व्याख्या (Interpretação) करण्यास जर त्याची बोबडी वळूं लागली तर तो सहसा प्रतिष्ठा पावणार नाहीं. हेंच प्रमेय शिक्षकाला लागू आहे. बौद्धिक प्रगति समाधानकारक रीतींनें होण्यास शिक्षण विषयक धोरणाचा पाया खंबीर पाहिजे, हें माझें मत खेड्यांतील शिक्षक वर्गाला कबूल असावें. छात्रवर्ग प्राप्त होऊन एकेक पाऊल पुढें टाकण्यास ज्या उपायांची योजना करावयाची त्याचा विचार आणखीं एकदां करण्याविषयीं एव्हांच परवानगी घेतों.

शारस्वत

माझे दोन शब्द

भारतांतील ४२ व्या अंकांत आत्रेय ह्यांचा लेख पाहून त्यास अनुलक्षून दोन ओळी खरडाव्या अशा विचारांची झुळूक मनांत आली, त्याबद्दल भारतकार मला माफ करोत. कोणाचा चित्तक्षोभ करावा असें माझें मानस नाहीं. खरा प्रकार असेल त्याकडेच दृष्टि फांकण्याचें अंगिकृत उद्दिष्ट होय.

मौलाना वाख्याते हे कट्टे देशभक्त असोत वा नामधारी पोटार्थी असोत, त्यांच्या हातांत. अविगत स्मरणी (जपमाळ) असते हें निःसंशय मौलाना हे आधुनिक कबीर किंवा प्रति महात्मा गांधी असल्याची कैक लोकांची दृढतर समजूत आहे. त्यांची [मौलानांची] अद्यापि राजकारणापर्यंत मज्जल पोंचली नाहीं, पण धार्मिक आणि सामाजिक प्रगतीच्या उक्त छत्राखालीं "सूर्यास्ताचे संधीस ह्मातारीनें पापड वाळत टाकले" ह्या ठरीव वाक्यावर जेव्हां तेव्हां त्यांचा बराच कटाक्ष दिसून येतो. ह्या व्याख्यान मालिकेंत कांहीं तथ्य नसून तादृश्य फायदाही नाहीं, उलटपक्षीं श्रोतृवृंदाचा कालक्षेप होतो, असें अनुभवसिद्ध बहुजनमत आहे.

दोनशें रुपयांच्या नोकरीवर तुळशीपत्र ठेऊन चारपांचशें गुरांढोरांच्या परिपोषणाचा गठ्ठा स्वतःच्या शिरावर लादलेला आहे असा ते महानाद करीत सुटतात, परंतु पोट पाठीस लागल्यामुळें व्याख्यानाच्या सांगतेप्रीत्यर्थ नफाबाजी व्यालालचीनें हरिदास बुवांच्या मासल्याचें एक ताट लोकांपुढें सारतात. भगवद्भक्त गोधडेबुवांच्या शिष्यवर्गाची किंवा स्वामी विवेकानंदाच्या अनुयायांची गोमांतकांत केव्हां केव्हां फेरी होते व त्यांचा स्वार्थत्याग आपल्या प्रत्ययासही पण येतो अशी मौलानांची वृति बनण्याचा सुयोग आल्यास 'नामधारी मौलाना' असें कोणीही त्यांना ह्मणूं शकणार नाहींत. 'कहां भोजराजा कहां गांगलि तेलीण'?

राहिली गोष्ट पूर्णाश्रमी यतींची. हे जात्या बोलके आहेत. उर्दू भाषेंत स्वतः पारंगत असून आपणाशीं कोणीही स्पर्धा करूं शकणार नाहीं असें ते सांगतात व समीतींसारखे संघ ऊर्फ अड्डे स्थापन करण्यास्तव नव्या पिढीला प्रोत्साहन देतात असें खात्रीच्या लोकांकडून समजतें. हे असले विचार आमच्या कांहीं सात्विक वृत्तीच्या महाजनांस पसंत असल्यास नवल नाहीं. सभोंवतालच्या सत्शील जनतेची सावधानतेनें आवडनिवड निरखून तिरंदाजी व्याख्यानांनीं मनावर छाप बसविण्यांत यतींचा हातखंडा आहेच, तथापि त्यांच्याविषयीं चिटपांखराच्या मनांत काळेंबेरें नाहीं. " जो सर्वां भूतांचे ठाई ॥ द्वेषातें

mentir...as verdades ditas pelo *Bharat* sobre a sua atitude na eleição do vogal pelas comunidades.

¿Com que, então, sua exa. traz lá pretensões de compremeter-nos com tais *declarações forçadas?*

Garantimos-lhe que é baldado êsse empenho, porquanto pode ter a certeza de que a Verdade sempre é a Verdade e que o sr. Antão, ainda que consiga cança-la, por algum tempo, nunca conseguirá porem vence-la, por mais espalhafatosos meios que empregue para tal fim.

Sim, senhor!

Grande

A reunião de Pondá para o *pan-supari* de que noutro lugar falamos, foi verdadeiramente grande, como grande foi o que nêla se assentou

Nunca vimos desenvolvido tão grande entusiasmo numa reunião patriotica promovida exclusivamente para o bem da Patria.

Nunca esqueceremos a grandesa da reunião do dia 30 de Janeiro findo, realisada na cassabé de Pondá.

Bem haja a classe hindú!

Cantando palinodia

Do sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim:-

Na minha carta, publicada numa das edições passadas deste apreciado semanario houve, apesar dos esforços em contrario, um equivoco da parte do informador, que disfizera numa segunda carta, dirigida ao ilustre Redactor deste jornal. Pois por me porecer que se desviou, por inda não ver publicada, sirvo-me desta, por amor da verdade, para, concisamente, explicar o equivoco que houve na resposta, dada pelo empregado do telegrafo aquele individuo que fôra emitir o telegrama.

O empregado respondeu, como era natural, que viesse mais tarde, que não aceitava fóra do horario que está muito reduzido e que aquela hora era de jantar e não de emitir telegramas.

Agora o meu informador, admirado disto por nunca ter ouvido que o *horarario estava reduzido*, pois nesta estação de Cuncolim sempre se vê acumulado o serviço, contou-me o caso, disvirtuando-o um pouco, o que, porem, apresso-me a rectificar.

Exames de direito

Embora tarde, registamos com grande prazer que fizeram exames de direito, obtendo a classificação de aprovados os srs. Esvonta Butó Sinai Regó, Giu Xabá Folo Dessai, Garu Sinai Queiecar, Subraia Vitol Porobo Dessai, Anibal Agusta B. C. Souss, Graciano Barreto. Noná Singbal, Evaristo da Gama, Rosario Lourenço e Sacarama Sinai Dumó.

Nossas calorosas felicitações.

Eloquencia dos numeros

No apuramento geral a que se procedeu em Pondá no domingo passado, os vogais eleitos srs. Dr. Venctexa Dessai e Xivagi Dessai obtiveram 1650 e 1652 votos respectivamente,

¿Que mais é necessario para se demonstrar que a classe hindú cumpriu o seu dever civico, condignamente ?

Cortem-lhe agora o direito de voto !

Em Sanguem

Lavra grande descontentamento em Sanguem, entre os proprietarios dalgumas aldeas do mesmo concelho, pela sua proxima revisão de matrizes prediaes.

Não há duvida que a referida revisão aumentará receitas do Estado; mas tambem não há duvida que ela aumentará *colicas* ao modesto e *doente* proprietario.

Predialmente falando, a revisão é, pois, um substantivo aumentativo de dupla força.

E para nós que estamos fracos, valerá êla como um medicamento eficaz.

Belesa eleitoral

Supunhamos que a nomeação do procurador duma comunidade dêvia sempre recair em qualquer componente da mesma corporação.

Na eleição do representante pelas comunidades, no concelho deQuepem, vieram, porem, votar alguns procuradores, faltos daquela condição *sine qua non!*

Haverá, por aí, quem queira provar que tal *belesa eleitoral* era apenas um *truc?*

Que surja, que nós desejamos abraça-lo.

Clamando no deserto...

Denunciamos que houve jogo de azar por ocasião do *zatrá* de Gudó (Avedêm), e que o mesmo jogo foi fomentado pela autoridade administrativa local-regedor que hoje é *ai-jesus* do sr. Antão.

E' falso o que afirmamos?

Arrastem-nos, então, para o Tribunal Judicial para o fim que já sabem.

E' verdadeira a nossa acusação ?

Tratem, neste caso, de aplicar correctivo necessario a quem fôra julgado culpado.

De duas uma. Mutismo mudo é que se não explica.

Saibam quantos…

O *Bharat* não é contra o Governo nem contra os seus funcionarios. E'le é *sim*, mas contra todo e qualquer abuso que incomode o Povo e a moral publica, venha êle donde vier. E' nossa franca opinião que a isto é que se resume ou deve resumir-se a missão dum jornal. Pelo menos, a orientação do *Bharat* obedece ao criterio sintetisado no acima exposto principio.

¿Não fizemos mais do que aquilo?

Paciencia! Pois, quem dá o que pode, não está obrigado a mais.

E o *Bharat* dá o que pode.

O resto são...*cesos do oficio* que são duros de roer.

सारस्वत काय ह्मणतात.

व्याख्यानावर अभिप्राय

(पूर्वार्ध)

भारताच्या २६ व्या अंकांतील तात्यांचें व्याख्यान ह्मणजे गोमांतकांतील कांहीं खेड्यांमधील खासगी मराठी शाळांतील शिक्षणक्रमाचा आदर्श होय. स्वतःच्या सर्वश्रेष्ठ गुणांची एकदां ख्याति झाली, अर्थात घडी नीट बसल्याचें दिसून आलें कीं मग विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची हेडसांड होते अशी अनेकदां प्रतीति आलेली आहे. विद्यालयांतील शिक्षक प्रतिबृहस्पति असला कीं, कृतकृत्य झालों, कारण ते 'आपणांसारिखे करिती तत्काळ' अशी बहुतेक पालकांची बालंबाल खात्री होऊन चुकलेली असते, पण माझ्यामतें ही भ्रामक कल्पना आहे. शिक्षक विद्वान असून धड्यांतील विषय विद्यार्थ्यांच्या मनांत बिंबवून देण्याची खुबी त्याला (शिक्षकाला) साधली नसेल तर मुलगा व्युत्पन्न निपजणें कठीण; फक्त एखादा कुशाग्र बुद्धीचा असेल तो भाग अपवादात्मक होय. शिक्षणाच्या कक्षेतील शास्त्रीय विषयांखेरीज व्यवहार्य विषयांची उमज पाडणें हा शिक्षणाचा दिव्यगुण दृष्टोत्पत्तीस आला पाहिजे. सोळा आणे शिक्षित असून बारा आणे विद्वत्तेचें तेज फांकणाऱ्या पेक्षां वीतभर लांकडाची एकहात हलपी करून दाखवितां येणाऱ्या अध्यापकाची बुद्धिमत्ता वर्णनीय होय. शास्त्रीय शिक्षणाशिवाय व्यावहारिक आणि नैतिक इत्यादि शिक्षणावर विशेष भर देणें हें अध्यापकाचें आद्य कर्तव्य होय. शहरांतील मुलांना चार चौघांत फिरण्याची सवड असते, वाचन मंदिरांतील उपयुक्त ग्रंथांचा त्यांना परिचय होण्याचा संभव असतो, संभावित वक्त्यांचीं विद्याव्यासंगावरील प्रवचनें ऐकण्याची त्यांना संधि येते, खेडवळ मुलांना ह्या सर्व गोष्टींचा अभाव किंवा अनाभ्यास असतो, अशा स्थितींत हात देऊन वर काढणें केवळ एका शिक्षकावरच भिस्त ठेवून रहावें लागतें, ह्मणून खेड्या पाड्यांतील पंतोजींनीं स्वतःचा छात्रवर्ग नांवारूपास येण्यास वरील दिशेनें जीवापाड मेहनत करण्या पलीकडे दुसरा तरणोपाय नाहीं.

एके ठिकाणीं ह्मटलें आहे कीं, "एका मोठ्या करंड्यांत हजारों रुपयांची उंची कस्तूरी झांकून ठेविली आहे पण तिचा वास्तविक मनोरम गंध बाहेर पडत नाहीं; तर त्या करंड्यास मोठ्या मोलाचा करंडा असें कोण ह्मणेल ?" —"आपण गुणी व विद्वान असलों ह्मणजे झालें, ते गुण व विद्वत्ता दाखविण्याविषयीं श्रम करण्याची आपणास काय गरज आहे ?" [असें कित्ती एक समजतात]. "लोक जे कोणास कमी जास्त थोर मानितात ते त्यांच्या आंगीं वास्तविक जे गुण असतात त्यांवरून मानीत नाहींत, तर त्यांचे जे गुण दिसतात त्यांवरून मानितात' तेव्हां ज्याच्या आंगीं वास्तविक गुण फार पण दिसणारे गुण थोडे तो आपल्या गुणाच्या मानानें योग्यता पावणार नाहीं." समर्थ रामदास स्वामींनी ह्मटलें आहेः जितुकें कांहीं आपणासी ठावें, तितुकें हळुहळू शिकवावें ॥ शहाणें करूनि सोडावें । सकळ जना ॥— एखादा कायदे पंडित किंबहुना कोणतादि अम्मलदार स्वतःच्या विद्वतेच्या प्रभावानें उच्च पायरी चढला, तथापि कायद्यांतील कलमांची सरळ व्याख्या (Interpretação) करण्यास जर त्याची बोबडी वळूं लागली तर तो सहसा प्रतिष्ठा पावणार नाहीं. हेंच प्रमेय शिक्षकाला लागू आहे. वैदिक प्रगति समाधानकारक रीतीनें होण्यास शिक्षण विषयक धोरणाचा पाया खंबीर पाहिजे, हें माझें मत खेड्यांतील शिक्षक वर्गाला कबूल असावें. छात्रवर्ग प्राप्त होऊन एकेक पाऊल पुढें टाकण्यास ज्या उपायांची योजना करावयाची त्याचा विचार आणखीं एकदां करण्याविषयीं एव्हांच परवानगी घेतों.

सारस्वत

माझे दोन शब्द

भारतांतील ४२ व्या अंकांत आत्रेय ह्यांचा लेख पाहून त्यास अनुलक्षून दोन ओळी खरडाव्या अशा विचारांची झुळूक मनांत आली, त्याबद्दल भारतकार मला माफ करोत. कोणाचा चित्तक्षोभ करावा असें माझें मानस नाहीं. खरा प्रकार असेल त्याकडेच दृष्टि फांकण्याचें अंगिकृत उद्दिष्ट होय.

मौलाना वाख्याते हे कट्टे देशभक्त असोत वा नामधारी पोटार्थी असोत, त्यांच्या हातांत. अविगत सरणी (जपमाळ) असते हें निःसंशय मौलाना हे आधुनिक कबीर किंवा प्रति महात्मा गांधी असल्याची कैक लोकांची दृढतर समजूत आहे. त्यांची [मौलानांची] अद्यापि राजकारणापर्यंत मज्जल पोंचली नाहीं, पण धार्मिक आणि सामाजिक प्रगतीच्या उक्त छत्राखालीं "सूर्यास्ताचे संधीस ह्मातारीनें पापड वाळत टाकले" ह्या ठरीव वाक्यावर जेव्हां तेव्हां त्यांचा बराच कटाक्ष दिसून येतो. ह्या व्याख्यान मालिकेंत कांहीं तथ्य नसून तादृश फायदाही नाहीं, उलटपक्षीं श्रोतृवृंदाचा कालक्षेप होतो, असें अनुभवसिद्ध बहुजनमत आहे.

दोनशें रुपयांच्या नोकरीवर तुळशीपत्र ठेऊन चारपांचशें गुरांढोरांच्या परिपोषणाचा गठ्ठा स्वतःच्या शिरावर लादलेला आहे असा ते महानाद करीत सुटतात, परंतु पोट पाठीस लागल्यामुळें व्याख्यानाच्या सांगतेप्रीत्यर्थ नफावाजी व्यालालचीनें हरिदास बुवांच्या मासल्याचें एक ताट लोकांपुढें सारतात.भगवद्भक्त गोंधळेबुवांच्या शिष्यवर्गाची किंवा स्वामी विवेकानंदाच्या अनुयायांचीं गोमांतकांत केव्हां केव्हां फेरी होते व त्यांचा स्वार्थत्याग आपल्या प्रत्ययासही पण येतो अशी मौलानांची वृत्ति बनण्याचा सुयोग आल्यास 'नामधारी मौलाना' असें कोणीही त्यांनां ह्मणूं शकणार नाहींत. 'कहां भोजराजा कहां गांगलि तेलीण'?

राहिली गोष्ट पूर्णाश्रमी यतींची. हे जात्या बोलके आहेत. उर्दू भाषेंत स्वतः पारंगत असून आपणाशीं कोणीही स्पर्धा करूं शकणार नाहीं असें ते सांगतात व समीतींसारखे संघ ऊर्फ अड्डे स्थापन करण्यास नव्या पिढीला प्रोत्साहन देतात असें खात्रीच्या लोकांकडून समजतें. हे असले विचार आमच्या कांहीं सात्विक वृत्तीच्या महाजनांस पसंत असल्यास नवल नाहीं. सभोंवतालच्या सद्शील जनतेची सावधानतेनें आवडनिवड निरखून तिरंदाजी व्याख्यानांनीं मनावर छाप बसविण्यांत यतींचा हातखंडा आहेच, तथापि त्यांच्याविषयीं चिटपांखराच्या मनांत काळेंबेरें नाहीं. " जो सर्वा भूतांचे ठाईं ॥ देवातें

mentir...as verdades ditas pelo *Bharat* sobre a sua atitude na eleição do vogal pelas comunidades.

¿Com que, então, sua exa. traz lá preteusões de comprometer-nos com tais *declarações forçadas?*

Garantimos-lhe que è baldado ēsse empenho, porquanto pode ter a certeza de que a Verdade sempre è a Verdade e que o sr. Antão, ainda que consiga cança-la, por algum tempo, nunca conseguirá porem vence-la, por mais espalhafatosos meios que empregue para tal fim.

Sim, senhor!

Grande

A reunião de Pondá para o *pan-supari* de que noutro lugar falamos, foi verdadeiramente grande, como grande foi o que nêla se assentou

Nunca vimos desenvolvido tão grande entusiasmo numa reunião patriotica promovida exclusivamente para o bem da Patria.

Núnca esqueceremos a grandesa da reunião do dia 30 de Janeiro findo, realisada na cassabè de Pondá.

Bem haja a classe hindù!

Cantando palinodia

Do sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim:-

Na minha carta, publicada numa das edições passadas deste apreciado semanario houve, apesar dos esforços em contrario, um equivoco da parte do imformador, que disfizera numa segunda carta, dirigida ao ilustre Rodactor deste jornal. Pois por me porecer que se desviou, por inda não ver publicada, sirvo-me desta, por amor da verdade, para, concisamente, explicar o equivoco que houve na resposta, dada pelo empregado do telegrafo àquele individùo que fôra emitir o telegrama.

O empregado respondeu, como era natural, que viesse mais tarde, que não aceitava fóra do horario que está muito reduzido e que aquela hora era de jantar e não de emitir telegramas.

Agora o meu informador, admirado disto por nunca ter ouvido que o *hora raio estava reduzido*, pois nesta estação de Cuncolim sempre se vê acumulado o serviço, contou-me o caso, disvirtuando-o um pouco, o que, porem, apresso-me a rectificar.

Exames de direito

Embora tarde, registamos com grande prazer que fizeram exames de direito, obtendo a classificação de aprovados os srs. Esvonta Butó Sinai Regó, Giu Xabá Folo Dessai, Garù Sinai Queicar, Subraia Vitol Porobo Dessai, Anibal Agusta B. C. Sousa, Graciano Barreto, Noná Singbal, Evaristo da Gama, Rosario Lourenço e Sacarama Sinai Dumò.

Nossas calorosas felicitações.

Eloquencia dos numeros

No apuramento geral a que se procedeu em Pondá no domingo passado, os vogais eleitos srs. Dr. Venctexa Dessai e Xivagi Dessai obtiveram 1650 e 1652 votos respectivamente,

¿Que mais é necessario para se demonstrar que a classe hindù cumpriu o seu devor civico, condignamente?

Cortem-lhe agora o direito de voto!

Em Sanguem

Lavra grande descontentamento em Sanguem, entre os proprietarios dalgumas aldeas do mesmo concelho, pela sua proxima revisão de matrizes prediaes.

Não há duvida que a referida revisão aumentará receitas do Estado; mas tambem não há duvida que ela aumentará *colicas* ao modesto e *doente* proprietario.

Predialmente falando, a revisão é, pois, um substantivo aumentativo de dupla força.

E para nòs que estamos fracos, valerá êla como um medicamento eficaz.

Belesa eleitoral

Supunhamos que a nomeação do procurador duma comunidade dêvia sempre recair em qualquer componente da mesma corporação.

Na eleição do representante pelas comunidades, no concelho de Quepem, vieram, porem, votar alguns procuradores, faltos daquela condição *sine qua non*!

Haverá, por aï, quem queira provar que tal *belesa eleitoral* era apenas um *truc?*

Que surja, que nós desejamos abraça-lo.

Clamando no deserto...

Denunciamos que houve jogo de azar por ocasião do *zatrá* de Gudó (Avedêm). e que o mesmo jogo foi fomentado pela autoridade administrativa local-regedor que hoje é *ai-jesus* do sr. Antão.

E' falso o que afirmamos?

Arrastem-nos, então, para o Tribunal Judicial para o fim que já sabem.

E' verdadeira a nossa acusação?

Tratem, neste caso, de aplicar correctivo necessario a quem fôra julgado culpado.

De duas uma. Mutismo mudo é que se não explica.

Saibam quantos...

O *Bharat* não è contra o Governo nem contra os seus funccionarios. E'le è *sim*, mas contra todo e qualquer abuso que incomode o Povo e a moral publica, venha êle donde vier. E' nossa franca opinião que a isto è que se resume ou deve resumir-se a missão dum jornal. Pelo menos, a orientação do *Bharat* obedece ao criterio sintetisado no acima exposto principio.

¿Não fizemos mais do que aquilo?

Paciencia! Pois, quem dá o que pode, não está obrigado a mais.

E o *Bharat* dá o que pode. O resto são...*ossos do oficio* que são duros de roer.

सारस्वत काय ह्मणतात.

व्याख्यानावर अभिप्राय

(पूर्वार्ध)

भारताच्या २६ व्या अंकांतील तात्यांचें व्याख्यान ह्मणजे गोमांतकांतील कांहीं खेड्यांमधील खासगी मराठी शाळांतील शिक्षणक्रमाचा आदर्श होय. स्वतःच्या सर्वश्रेष्ठ गुणांची एकदां ख्याति झाली, अर्थात घडी नीट बसल्याचें दिसून आलें कीं मग विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची हेळसांड होते अशी अनेकदां प्रतीति आलेली आहे. विद्यालयांतील शिक्षक प्रतिबृहस्पति असला कीं, कृतकृत्य झालों, कारण ते 'आपणांसारिखे करिती तत्काळ' अशी बहुतेक पालकांची बालंबाल खात्री होऊन चुकलेली असते, पण माझ्यामतें ही भ्रामक कल्पना आहे. शिक्षक विद्वान असून धड्यांतील विषय विद्यार्थ्यांच्या मनांत बिंबवून देण्याची खुबी त्याला (शिक्षकाला) साधली नसेल तर मुलगा व्युत्पन्न निपजणें कठीण; फक्त एखादा कुशाग्र बुद्धीचा असेल तो भाग अपवादात्मक होय. शिक्षणाच्या कक्षेंतील शास्त्रीय विषयांखेरीज व्यवहार्य विषयांची उमज पाडणें हा शिक्षणाचा दिव्यगुण दृष्टोत्पत्तीस आला पाहिजे. सोळा आणे शिक्षित असून बारा आणे विद्वत्तेचें तेज फांकणाऱ्या पेक्षां वीतभर लांकडाची एकहात हलवी करून दाखवितां येणाऱ्या अध्यापकाची बुद्धिमत्ता वर्णनीय होय. शास्त्रीय शिक्षणाशिवाय व्यावहारिक आणि नैतिक इत्यादि शिक्षणावर विशेष भर देणें हें अध्यापकाचें आद्य कर्तव्य होय. शहरांतील मुलांना चार चौघांत फिरण्याची सवड असते, वाचन मंदिरांतील उपयुक्त ग्रंथांचा त्यांना परिचय होण्याचा संभव असतो, संभावित वक्त्यांचीं विद्याव्यासंगावरील प्रवचनें ऐकण्याची त्यांना संधि येते, खेडवळ मुलांना ह्या सर्व गोष्टींचा अभाव किंवा अनाभ्यास असतो, अशा स्थितींत हात देऊन वर काढणें केवळ एका शिक्षकावरच भिस्त ठेवून रहावें लागतें, ह्मणून खेड्या पाड्यांतील पंतोजीनीं स्वतःचा छात्रवर्ग नांवारूपास येण्यास वरील दिशेनें जीवापाड मेहनत करण्या पलीकडे दुसरा तरणोपाय नाहीं.

एके ठिकाणीं ह्मटलें आहे कीं, "एका मोठ्या करंड्यांत हजारों रुपयांची उंची कस्तूरी झांकून ठेविली आहे पण तिचा वास्तविक मनोरम गंध बाहेर पडत नाहीं; तर त्या करंड्यास मोठ्या मोलाचा करंडा असें कोण ह्मणेल ?" —"आपण गुणी व विद्वान असलों ह्मणजे झालें, ते गुण व विद्वत्ता दाखविण्याविषयीं श्रम करण्याची आपणास काय गरज आहे ?" [असें किती एक समजतात]. "लोक जे कोणास कमी जास्त थोर मानितात ते त्यांच्या आंगीं वास्तविक जे गुण असतात त्यांवरून मानीत नाहींत, तर त्यांचे जे गुण दिसतात त्यांवरून मानितात' तेव्हां ज्याच्या आंगीं वास्तविक गुण फार पण दिसणारे गुण थोडे तो आपल्या गुणाच्या मानानें योग्यता पावणार नाहीं." समर्थ रामदास स्वामींनी ह्मटलें आहेः जितुकें कांहीं आपणासी ठावें, तितुकें हळुहळू शिकवावें ॥ शहाणें करूनि सोडावें । सकळ जना ॥-- एखादा कायदे पंडित किंबहुना कोणतादि अम्मलदार स्वतःच्या विद्वत्तेच्या प्रभावानें उच्च पायरी चढला, तथापि कायद्यांतील कलमांची सरळ व्याख्या (Interpretação) करण्यास जर त्याची बोबडी वळूं लागली तर तो सहसा प्रतिष्ठा पावणार नाहीं. हेंच प्रमेय शिक्षकाला लागू आहे. बौद्धिक प्रगति समाधानकारक रीतीनें होण्यास शिक्षण विषयक धोरणाचा पाया खंबीर पाहिजे, हें माझें मत खेड्यांतील शिक्षक वर्गाला कबूल असावें. छात्रवर्ग प्राप्त होऊन एकेक पाऊल पुढें टाकण्यास ज्या उपायांची योजना करावयाची त्याचा विचार आणखीं एकदां करण्याविषयीं एव्हांच परवानगी घेतों.

सारस्वत

माझे दोन शब्द

भारतांतील ४२ व्या अंकांत आत्रेय ह्यांचा लेख पाहून त्यास अनुलक्षून दोन ओळी खरडाव्या अशा विचारांची झुळूक मनांत आली, त्याबद्दल भारतकार मला माफ करोत. कोणाचा चित्तक्षोभ करावा असें माझें मानस नाहीं. खरा प्रकार असेल त्याकडेच दृष्टि फांकण्याचें अंगिकृत उद्दिष्ट होय.

मौलाना वाख्याते हे कट्टे देशभक्त असोत वा नामधारी पोटार्थी असोत, त्यांच्या हातांत. अविगत स्मरणी (जपमाळ) असते हें निःसंशय मौलाना हे आधुनिक कबीर किंवा प्रति महात्मा गांधी असल्याची कैक लोकांची दृढतर समजूत आहे. त्यांची [मौलानांची] अद्यापि राजकारणापर्यंत मज्जल पोंचली नाहीं, पण धार्मिक आणि सामाजिक प्रगतीच्या उक्त छत्राखालीं "सूर्यास्ताचे संधीस झातारीनें पापड वाळत टाकले" ह्या ठरींव वाक्यावर जेव्हां तेव्हां त्यांचा बराच कटाक्ष दिसून येतो. ह्या व्याख्यान मालिकेंत कांहीं तथ्य नसून तादृश्य फायदाही नाहीं, उलटपक्षीं श्रोतृवृंदाचा कालक्षेप होतो, असें अनुभवसिद्ध बहुजनमत आहे.

दोनशें रुपयांच्या नोकरीवर तुळशीपत्र ठेऊन चारपांचशें गुरांढोरांच्या परिपोषणाचा गड्डा स्वतःच्या शिरावर लादलेला आहे असा ते महानाद करीत सुटतात, परंतु पोट पाठीस लागल्यामुळें व्याख्यानाच्या सांगतेप्रीत्यर्थ नफाबाजी ब्यांलालचीनें हरिदास बुवांच्या मासल्याचें एक ताट लोकांपुढें सारतात. भगवद्भक्त गोंधळेबुवांच्या शिष्यवर्गाची किंवा स्वामी विवेकानंदाच्या अनुयायांची गोमांतकांत केव्हां केव्हां फेरी होते व त्यांचा स्वार्थत्याग आपल्या प्रत्ययासही पण येतो अशी मौलानांची वृति बनण्याचा सुयोग आल्यास 'नामधारी मौलाना' असें कोणीही त्यांना ह्मणूं शकणार नाहींत. 'कहां भोजराजा कहां गांगलि तेलीण'?

राहिली गोष्ट पूर्णाश्रमी यतींची. हे जात्या बोलके आहेत. उर्दू भाषेंत स्वतः पारंगत असून आपणाशीं कोणीही स्पर्धा करूं शकणार नाहीं असें ते सांगतात व समीतींसारखे संघ ऊर्फ अड्डे स्थापन करण्यास्तव नव्या पिढीला प्रोत्साहन देतात असें खात्रीच्या लोकांकडून समजतें. हे असले विचार आमच्या कांहीं सात्विक वृत्तीच्या महाजनांस पसंत असल्यास नवल नाहीं. सभोंवतालच्या सत्शील जनतेची सावधानतेनें आवडनिवड निरखून तिरंदाजी व्याख्यानांनीं मनावर छाप बसविण्यांत यतींचा हातखंडा आहेच, तथापि त्यांच्याविषयीं चिटपांखराच्या मनांत काळेंबेरें नाहीं. " जो सर्वा भूतांचे ठाईं ॥ द्वेषातें

mentir...as verdades ditas pelo *Bharat* sobre a sua atitude na eleição do vogal pelas comunidades.

¿Com que, então, sua exa. traz lá pretensões de comprometer-nos com tais *declarações forçadas?*

Garantimos-lhe que è baldado ēsse empenho, porquanto pode ter a certeza de que a Verdade sempre é a Verdade e que o sr. Antão, ainda que consiga cança-la, por algum tempo, nunca conseguirá porem vence-la, por mais espalhafatosos meios que empregue para tal fim.

Sim, senhor!

Grande

A reunião de Pondá para o *pan-supari* de que noutro lugar f[...]mos, foi verdadeiramente grande, como grande foi o que nêla se assentou

Nunca vimos desenvolvido tão grande entusiasmo numa reunião patriotica promovida exclusivamente para o bem da Patria.

Nunca esqueceremos a grandesa da reunião do dia 30 de Janeiro findo, realisada na cassabè de Pondá.

Bem haja a classe hindù!

Cantando palinodia

Do sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim:-

Na minha carta, publicada numa das edições passadas deste apreciado semanario houve, apesar dos esforços em contrario, um equivoco da parte do informador, que disfizera numa segunda carta, dirigida ao ilustre Redactor deste jornal. Pois por me porecer que se desviou, por inda não ver publicada, sirvo-me desta, por amor da verdade, para, concisamente, explicar o equivoco que houve na resposta, dada pelo empregado do telegrafo aquele individùo que fòra emitir o telegrama.

O empregado respondeu, como era natural, que viesse mais tarde, que não aceitava fóra do horario que está muito reduzido e que aquela hora era de jantar e não de emitir telegramas.

Agora o meu informador, admirado disto por nunca ter ouvido que o *hoarario estava reduzido*, pois nesta estação de Cuncolim sempre se vê acumulado o serviço, contou-me o caso, disvirtuando-o um pouco, o que, porem, apresso-me a rectificar.

Exames de direito

Embora tarde, registamos com grande prazer que fizeram exames de direito, obtendo a classificação de aprovados os srs. Esvonta Butó Sinai Regó, Giu Xabá Folo Dessai, Garu Sinai Queiecar, Subraia Vitol Porobo Dessai, Anibal Agusta B. C. Sousa, Graciano Barreto. Noná Singbal, Evaristo da Gama, Rosario Lourenço e Sacarama Sinai Dumò.

Nossas calorosas felicitações.

Eloquencia dos numeros

No apuramento geral a que se procedeu em Pondá no domingo passado, os vogais eleitos srs. Dr. Venctexa Dessai e Xivagi Dessai obtiveram 1650 e 1652 votos respectivamente,

¿Que mais é necessario para se demonstrar que a classe hindù cumpriu o seu dever civico, condignamente?

Cortem-lhe agora o direito de voto!

Em Sanguem

Lavra grande descontentamento em Sanguem, entre os proprietarios dalgumas aldeas do mesmo concelho, pela sua proxima revisão de matrizes prediaes.

Não há duvida que a referida revisão aumentará receitas do Estado; mas tambem não há duvida que ela aumentará *colicas* ao modesto e *doente* proprietario.

Predialmente falando, a revisão é, pois, um substantivo aumentativo de dupla força.

E para nòs que estamos fracos, valerá êla como um medicamento eficaz.

Belesa eleitoral

Supunhamos que a nomeação do procurador duma comunidade dēvia sempre recair em qualquer componente da mesma corporação.

Na eleição do representante pelas comunidades, no concelho deQuepem, vieram, porem, votar alguns procuradores, faltos daquela condição *sine qua non*!

Haverá, por aï, quem queira provar que tal *belesa eleitoral* era apenas um *truc?*

Que surja, que nós desejamos abraça-lo.

Clamando no deserto...

Denunciamos que houve jogo de azar por ocasião do *zatrá* de Gudó (Avedêm), e que o mesmo jogo foi fomentado pela autoridade administrativa local-regedor que hoje é *ai-jesus* do sr. Antão.

E' falso o que afirmamos?

Arrastem-nos, então, para o Tribunal Judicial para o fim que jà sabem.

E' verdadeira a nossa acusação?

Tratem, neste caso, de aplicar correctivo necessario a quem fòra julgado culpado.

De duas uma. Mutismo mudo é que se não explica.

Saibam quantos...

O *Bharat* não è contra o Governo nem contra os seus funccionarios. E'le è *sim*, mas contra todo e qualquer abuso que incomode o Povo e a moral publica, venha ēle donde vier. E' nossa franca opinião que a isto è que se resume ou deve resumir-se a missão dum jornal. Pelo menos, a orientação do *Bharat* obedece ao criterio sintetisado no acima exposto principio.

¿Não fizemos mais do que aquilo?

Paciencia! Pois, quem dá o que pode, não está obrigado a mais.

E o *Bharat* dá o que pode. O resto são...*ossos do oficio* que são duros de roer.

सारस्वत काय ह्मणतात.

व्याख्यानावर अभिप्राय

(पूर्वार्ध)

भारताच्या २६ व्या अंकांतील तात्यांचें व्याख्यान ह्मणजे गोमांतकांतील कांहीं खेड्यांमधील खासगी मराठी शाळांतील शिक्षणक्रमाचा आदर्श होय. स्वतःच्या सर्वश्रेष्ठ गुणांची एकदां ख्याति झाली, अर्थात घडी नीट बसल्याचें दिसून आलें कीं मग विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची हेडसांड होते अशी अनेकदां प्रतीति आलेली आहे. विद्यालयांतील शिक्षक प्रतिबृहस्पति असला कीं, कृतकृत्य झालों, कारण ते 'आपणासारिखे करिती तत्काळ' अशी बहुतेक पालकांची बालंबाल खात्री होऊन चुकलेली असते, पण माझ्यामतें ही भ्रामक कल्पना आहे. शिक्षक विद्वान असून धड्यांतील विषय विद्यार्थ्यांच्या मनांत बिंबवून देण्याची खुबी त्याला (शिक्षकाला) साधली नसेल तर मुलगा व्युत्पन्न निपजणें कठीण; फक्त एखादा कुशाग्र बुद्धीचा असेल तो भाग अपवादात्मक होय. शिक्षणाच्या कक्षेंतील शास्त्रीय विषयांखेरीज व्यवहार्य विषयांची उमज पाडणें हा शिक्षणाचा दिव्यगुण दृष्टोत्पत्तीस आला पाहिजे. सोळा आणे शिक्षित असून बारा आणे विद्वत्तेचें तेज फांकणाऱ्या पेक्षां वीतभर लांकडाची एकहात ढलपी करून दाखवितां येणाऱ्या अध्यापकाची बुद्धिमत्ता वर्णनीय होय. शास्त्रीय शिक्षणाशिवाय व्यावहारिक आणि नैतिक इत्यादि शिक्षणावर विशेष भर देणें हें अध्यापकाचें आद्य कर्तव्य होय. शहरांतील मुलांना चार चैत्यांत फिरण्याची सवड असते, वाचन मंदिरांतील उपयुक्त ग्रंथांचा त्यांना परिचय होण्याचा संभव असतो, संभावित वक्त्यांचीं विद्याव्यासंगावरील प्रवचनें ऐकण्याची त्यांना संधि येते, खेडवळ मुलांना ह्या सर्व गोष्टींचा अभाव किंवा अनाभ्यास असतो, अशा स्थितींत हात देऊन वर काढणें केवळ एका शिक्षकावरच भिस्त ठेवून रहावें लागतें, ह्मणून खेड्या पाड्यांतील पंतोजीनीं स्वतःचा छात्रवर्ग नांवारूपास येण्यास वरील दिशेनें जीवापाड मेहनत करण्या पलीकडे दुसरा तरणोपाय नाहीं-

एके ठिकाणीं ह्मटलें आहे कीं, "एका मोठ्या करंड्यांत हजारों रुपयांची उंची कस्तूरी झांकून ठेविली आहे पण तिचा वास्तविक मनोरम गंध बाहेर पडत नाहीं; तर त्या करंड्यास मोठ्या मोलाचा करंडा असें कोण ह्मणेल?" —"आपण गुणी व विद्वान असलों ह्मणजे झालें, ते गुण व विद्वत्ता दाखविण्याविषयीं श्रम करण्याची आपणास काय गरज आहे?" [असें किती एक समजतात]. "लोक जे कोणास कमी जास्त थोर मानितात ते त्यांच्या आंगीं वास्तविक जे गुण असतात त्यांवरून मानीत नाहींत, तर त्यांचे जे गुण दिसतात त्यांवरून मानितात' तेव्हां ज्याच्या आंगीं वास्तविक गुण फार पण दिसणारे गुण थोडे तो आपल्या गुणाच्या मानानें योग्यता पावणार नाहीं." समर्थ रामदास स्वामींनी ह्मटलें आहेः जितुकें कांहीं आपणासी ठावें, तितुकें हळुहळू शिकवावें ॥ शहाणें करूनि सोडावें। सकळ जना ॥— एखादा कायदे पंडित किंबहुना कोणतादि अम्मलदार स्वतःच्या विद्वत्तेच्या प्रभावानें उच्च पायरी चढला, तथापि कायद्यांतील कलमांची सरळ व्याख्या (Interpretação) करण्यास जर त्याची बोबडी वळूं लागली तर तो सहसा प्रतिष्ठा पावणार नाहीं. हेंच प्रमेय शिक्षकाला लागू आहे. बौद्धिक प्रगति समाधानकारक रीतीनें होण्यास शिक्षण विषयक धोरणाचा पाया खंबीर पाहिजे, हें माझें मत खेड्यांतील शिक्षक वर्गाला कबूल असावें. छात्रवर्ग प्राप्त होऊन एकेक पाऊल पुढें टाकण्यास ज्या उपायांची योजना करावयाची त्याचा विचार आणखीं एकदां करण्याविषयीं एव्हांच परवानगी घेतों.

सारस्वत

माझे दोन शब्द

भारतांतील ४२ व्या अंकांत आत्रेय ह्यांचा लेख पाहून त्यास अनुलक्षून दोन ओळी खरडाव्या अशा विचारांची झुळूक मनांत आली; त्याबद्दल भारतकार मला माफ करोत. कोणाचा चित्तक्षोभ करावा असें माझें मानस नाहीं. खरा प्रकार असेल त्याकडेच दृष्टि फांकण्याचें अंगिकृत उद्दिष्ट होय.

मौलाना वाख्याते हे कट्टे देशभक्त असोत वा नामधारी पोटार्थी असोत, त्यांच्या हातांत. अविगत सरणी (जपमाळ) असते हें निःसंशय मौलाना हे आधुनिक कबीर किंवा प्रति महात्मा गांधी असल्याची कैक लोकांची दृढतर समजूत आहे. त्यांची [मौलानांची] अद्यापि राजकारणापर्यंत मज्जल पोंचली नाहीं, पण धार्मिक आणि सामाजिक प्रगतीच्या उक्त छत्राखालीं "सूर्यास्ताचे संधीस ह्मातारीनें पापड वाळत टाकले" ह्या ठरींव वाक्यावर जेव्हां तेव्हां त्यांचा बराच कटाक्ष दिसून येतो. ह्या व्याख्यान मालिकेंत कांहीं तथ्य नसून तादृश्य फायदाही नाहीं, उलटपक्षीं श्रोतृवृंदाचा कालक्षेप होतो, असें अनुभवसिद्ध बहुजनमत आहे.

दोनशें रुपयांच्या नोकरीवर तुळशीपत्र ठेऊन चारपांचशें गुरांढोरांच्या परिपोषणाचा गठ्ठा स्वतःच्या शिरावर लादलेला आहे असा ते मह्नानाद करीत सुटतात, परंतु पोट पाठीस लागल्यामुळें व्याख्यानाच्या सांगतेप्रीत्यर्थ नफाबाजी व्यालालचीनें हरिदास बुवांच्या मासल्याचें एक ताट लोकांपुढें सारतात.भगवद्भक्त गोंधळेबुवांच्या शिष्यवर्गाची किंवा स्वामी विवेकानंदाच्या अनुयायांची गोमांतकांत केव्हां केव्हां फेरी होते व त्यांचा स्वार्थत्याग आपल्या प्रत्ययासही पण येतो अशी मौलानांची वृत्ति बनण्याचा सुयोग आल्यास 'नामधारी मौलाना' असें कोणीही त्यांना ह्मणूं शकणार नाहींत. 'कहां भोजराजा कहां गांगलि तेलीण'?

राहिली गोष्ट पूर्णाश्रमी यतींची. हे जात्या बोलके आहेत. उर्दू भाषेंत स्वतः पारंगत असून आपणाशीं कोणीही स्पर्धा करूं शकणार नाहीं असें ते सांगतात व समितीसारखे संघ ऊर्फ अड्डे स्थापन करण्यास्तव नव्या पिढीला प्रोत्साहन देतात असें खात्रीच्या लोकांकडून समजतें. हे असले विचार आमच्या कांहीं सात्त्विक वृत्तीच्या महाजनांस पसंत असल्यास नवल नाहीं. सभोंवतालच्या सत्शील जनतेची सावधानतेनें आवडनिवड निरखून तिरंदाजी व्याख्यानांनीं मनावर छाप बसविण्यांत यतींचा हातखंडा आहेच, तथापि त्यांच्याविषयीं चिटपांखराच्या मनांत काळेंबेरें नाहीं. " जो सर्वा भूतांचे ठाईं ॥ द्वेषातें

च होतें.त्याच पत्रांमध्यें केव्हां केव्हां सरकारास अनूलक्षून कित्येक देशबंधूंचे देशभक्तीनें ओथंबलेले लेखहि पाहण्यांत येतात. सारांश सरकार व प्रजा सुखी राहून देशांत अबादी अबाद असावी, शांतता नांदावी, ह्या पलीकडे त्यां सर्वांचें अन्य ध्येय नाहीं असें असलें तरी, आज कैक दिवसांपासून, मनांत अशी एक जबरदस्त शंका उत्पन्न होते कीं, ह्या ज्यणज्यणीत अंजन करणाऱ्या सणसणीत लेखांची सरकारच्या कर्णपटलावर अदलाबदल होऊन इष्टफल प्राप्त होतें कीं काय? कीं मराठीचे भोके तेवढेच त्यांचा आस्वाद घेऊन ते गरमागरम लेख जेथच्या तेथें थंडे होतात? खुद्द पत्रकारांच्या लेखापेक्षां 'बापसेबेटा सवाई' ह्या न्यायानें राजकीय विषयांसंबधानें मराठींत पत्रव्यवहार करणाऱ्यांच्या लेखांत अद्वितीय जोम व आश्चर्यजनक करारीपणा दिसून येतो. ह्यांपासून सरकारदरबारांत कांहीं तरी अवगत होतें कीं काय हें एक मोठें गूढ आहे.

सरकारी दुभाषाकरवीं मराठी लेखांचें पोर्तुगीजमध्यें रूपांतर करून घ्यावें अशा आशयाची राजभाषेंत अगत्याची सूचना एकदां भारतकारांनीं प्रांताधिपतींस केली होती, असें मला स्मरण होत असून ही सूचना अमलांत आणणें सरकाराला शक्य नसावें. राजभाषेव्यतिरिक्त इतर नेटिव भाषांमधील वृत्तपत्रांतील सारांश घालण्याच्या कामावर "ओरिएन्टल ट्रान्स्लेटर" ह्या नांवाची एक व्यक्ति इंग्रजी हिंदुस्थानांत अधिकारारूढ आहे असें ऐकतों; तशी सोय जोंपर्यंत इकडे घडून आली नाहीं तोंपर्यंत कानटाळया बसण्याजोगे देखील लेख जरी कोणी मराठींत पुढें आणण्याचें धाडस केलें, तरी पण त्याचा परिणाम Clamar no deserto ज्याला इंग्रजींत To cry in the wilderness ह्मणजे अरण्यांत ओरडणें [अरण्य रूदन हा हिंदीस शब्द नको आहे.] असें ह्मणतात तशा मासल्याचा होणें संभवतें.

गोव्यांत पहिल्या प्रथम "देशसुधारणेच्छु नांवाच्या मराठी भाषेंतील मासिक पुस्तकाचा सुमारें इ. स. १८७७ सालांत उदय झाला. त्याचे तीन अंक निघाल्यानंतर तें मासिक पुस्तक साप्ताहिक पत्र बनून फार लोकप्रीय झालें. ह्यांत पोर्तुगीज व मराठी अशा दोन भाषांमध्यें मजकूर येत असे. तूर्क व रशियन लोकांच्या लढाईची बातमी त्या वेळीं त्यांत देण्यांत येई, त्यामानानें 'देशसुधारणेच्छु' पत्राचा जन्मकाल १८७७ असावा ह्यांत संदेह नाहीं. कालांतरानें 'गोवामित्र', 'गोवात्मा', 'आर्यबंधु', 'ओ नील दास् नोवस् कोंकीस्तस्' इत्यादि साप्ताहिकें उभय भाषांत देशसेवेस तत्पर झालीं, परंतु १८७७ पासून आजमिति पावेतों निघालेल्या पत्रांतील मराठी भागाकडे सरकारनें ढुंकूनहि पाहिलें नसेल असेंच ह्मणणें सुयुक्तिक होईल कीं नाहीं? कसेंहि असो, माझ्या अल्प बुद्धीनुसार असें विचारास येतें कीं, राजकीय बाबतींतील लेख पोर्तुगीज सदरांत घेऊन त्याभाषेंत अनभिज्ञ अशा वाचकांच्या माहितीकरितां मराठींत संक्षेपानें त्या मजकुराचा नामनिर्देश अथवा विवरण यावें, न पेक्षां "अवघा बोले चाले हरी॥ ज्याची कथा तोची करी॥' असें अनेक वाचक संशययुक्त वाणीनें ह्मणण्यास माघार घेणार नाहींत.

सारस्वत

क होतें.त्याच पत्रांमध्यें केव्हां केव्हां सरकारास अनूलक्षून कित्येक देशबंधूंचे देशभक्तीनें ओथंबलेले लेखहि पाहण्यांत येतात. सारांश सरकार व प्रजा सुखी राहून देशांत अबादी अबाद् असावी, शांतता नांदावी, ह्या पलीकडे त्यां सर्वांचें अन्य ध्येय नाहीं असें असलें तरी, आज कैक दिवसांपासून, मनांत अशी एक जबरदस्त शंका उत्पन्न होते कीं, ह्या झणझणीत अंजन करणाऱ्या सणसणीत लेखांची सरकारच्या कर्णपटलावर अदलाबदल होऊन इष्टफल प्राप्त होतें कीं काय? कीं मराठीचे भोके तेवढेच त्यांचा आस्वाद घेऊन ते गरमागरम लेख जेथच्या तेथें थंडे होतात? खुद्द पत्रकारांच्या लेखापेक्षां 'बापसेबेटा सवाई' ह्या न्यायानें राजकीय विषयांसंबधानें मराठींत पत्रव्यवहार करणाऱ्यांच्या लेखांत अद्वितीय जोम व आश्चर्यजनक करारीपणा दिसून येतो. ह्यांपासून सरकारदरबारांत कांहीं तरी अवगत होतें कीं काय हें एक मोठें गूढ आहे.

सरकारी दुभाषाकरवीं मराठी लेखांचें पोर्तुगीजमध्यें रूपांतर करून घ्यावें अशा आशयाची राजभाषेंत अगत्याची सूचना एकदां भारतकारांनीं प्रांताधिपतींस केली होती, असें मला स्मरण होत असून ही सूचना अमलांत आणणें सरकाराला शक्य नसावें. राजभाषेव्यतिरिक्त इतर नेटिवभाषांमधील वृत्तपत्रांतील सारांश कळण्याच्या कामावर "ओरिएन्टल ट्रान्स्लेटर" ह्या नांवाची एक व्यक्ति इंग्रजी हिंदुस्थानांत अधिकारारूढ आहे असें ऐकतों; तशी सोय जोंपर्यंत इकडे घडून आली नाहीं तोंपर्यंत कानटाळया बसण्याजोगे देखील लेख जरी कोणी मराठींत पुढें आणण्याचें धाडस केलें, तरी पण त्याचा परिणाम Clamar no deserto ज्याला इंग्रजींत To cry in the wilderness ह्मणजे अरण्यांत ओरडणें [अरण्य रूदन हा हिडीस शब्द नको आहे-] असें ह्मणतात तसा झाल्याचा होणें संभवतें.

गोव्यांत पहिल्या प्रथम "देशसुधारणेच्छु नांवाच्या मराठी भाषेंतील मासिक पुस्तकाचा सुमारें इ. स. १८७७ सालांत उदय झाला. त्याचे तीन अंक निघाल्यानंतर तें मासिक पुस्तक साप्ताहिक पत्र बनून फार लोकप्रीय झालें. ह्यांत पोर्तुगीज व मराठी अशा दोन भाषांमध्यें मजकूर येत असे. तूर्क व रशियन लोकांच्या लढाईची बातमी त्या वेळीं त्यांत देण्यांत येई, त्यामानानें 'देशसुधारणेच्छु' पत्राचा जन्मकाल १८७७ असावा ह्यांत संदेह नाहीं. कालांतरानें 'गोवामित्र', 'गोवात्मा', 'आर्यबंधु', 'ओ नील दास् नोवस् कोंकीस्तास्' इत्यादि साप्ताहिकें उभय भाषांत देशसेवेस तत्पर झालीं, परंतु १८७७ पासून आजमिति पावेतों निघालेल्या पत्रांतील मराठी भागाकडे सरकारनें ढुंकूनहि पाहिलें नसेल असेंच ह्मणणें सुयुक्तिक होईल कीं नाहीं ? कसेंहि असो, माझ्या अल्प बुद्धीनुसार असें विचारास येतें कीं, राजकीय बाबींतील लेख पोर्तुगींज सदरांत घेऊन त्याभाषेंत अनभिज्ञ अशा वाचकांच्या माहितीकरितां मराठींत संक्षेपानें त्या मजकुराचा नामनिर्देश अथांत विवरण यावें, न पेक्षां "अवघा बोले चाले हरी॥ ज्याची कथा तोची करी ॥' असें अनेक वाचक संशययुक्त वाणीने ह्मणण्याउ माघार घेणार नाहींत.

सारस्वत

---

celho, salvastes a honra e patriotismo. E por esse vosso acto digno os nossos parabens.

Quepem, 23 de Janeiro de 1921

G. P. Hegde Dessai
Director do *Bharat*

ECOS & CRITICA

Profecias...

O jornal marata *Udaya* que se publica em Umaravoti regista 'profecias' sobre o estado politico de Portugal, Hespanha, Inglaterra, America e de mais algumas nações.

São de levantar *pelo* e *cabelo* a um cadaver as que dizem respeito á nossa mãe-patria, por quanto anunciam violentos disturbios intestinos, guerra civil, revoluções e sangue!

Claro que não acreditamos nêlas que temos na conta de *parvoices* estupidas, manifestação...espiritual da *aberração astrologica*...

E', pois, por mero titulo de curiosidade que o *Bharat* regista as mesmas *profecias.*

Dr. Venctexa Dessai

Depois de publicado o numero transacto, recebemos uma carta do sr. Bascora Dessai, nosso distinto colaborador que declara nêla ter desistido da sua candidatura para vogal palas N. Conquistas, por ter-lhe constado, á ultima hora e depois de estarem bem adiantados os preparativos eleitorais, a apresentação da candidatura para o meemo lugar do sr. Dr. Venctexa Desssai.

Muito estimamos esse nobre gesto do sr. Bascora Dessai, o qual evitou muitas complicações no seio da propria classe hindù.

O nosso correligionario Sr. Dr. Venctexa Dessai cujo simpatico nome fora bem recebido em todos as vastas Novas Conquistas obteve triunfo completo, pelo que lhe apresentamos as nossas calorosas felicitações bem como ao seu suplente sr Xivagi Dulbá Naique Pratap-rau 1.º Sar Dessai.

Secretario da Fazenda

Assumiu, há dias as funcções de Secretario da Fazenda deste concelho o sr. Sadassiva Sinai Sunctancar.

Funcionario inteligente que a uma competencia a toda a prova alia extraordinarias faculdades de trabalho productivo, o sr. Sunctancar è um verdadeiro caracter, o que garante -diga-se sem favor- o bom cumprimento de suas obrigações.

Cumprimentamo-lo, embora muito tarde.

Caso de Pragană

Recebemos algumas correspondencias em resposta à que publicamos na edição transacta sob a epigrafe *Imoralidade* sobre *a historia* de 6 votos de 6 professores de Praganã.

Como o nosso jornal é demasiadamente pequeno e como o asunto foi já debatido noutros jornais, resolvemos não mais tratar do mesmo nas colunas do *Bharat.*

Jogo de azar

Devido á negligencia da autoridade administrativa, houve jogo anual em Avedem (Guló)

Enquanto o nosso director esteve no recinto do templo de Sri Xantadurgá a fazer uma conferencia politica, compenetrando o Povo dos seus deveres civicos, jogava-se a valer numa casa proxima ao mesmo templo!

O resultado das informações que colhemos sobre o malfadado jogo è deveras comprometedor ao regedor respectivo que em troca da sua *gratificação anual,* consentiu que se jogasse...

Não, comentamos, limitando-nos, apenas, a pergentar á mesa administrativa do referido templo, que supomos ser constituida de jovens *novos,* em que parte do mundo se foi abrigar o seu patriotismo.

Com todos os dentes...

O ultimo numero da *Provincia* regista uma correspondencia de Quepem, na qual se procura desmentir, *maliciosamente,* o que o *Bharat* afirmou sobre o *pitoresco* tino administrativo do sr. Antão, hoje bastante celebrisado por suas proezas.

Fiquem, porem, todos sabendo que o *Bharat* não ê qualquer *pedra de mainata* onde se bate roupa suja de toda a qualidade. Não, felizmente. E tanto assim ê que possuimos provas frisantes que demonstrem á saciedade, tudo o que escrevemos sobre a referida administração.

Mentiu, pois, com todos os dentes o *lavandeiro* impingindo *falsidades* ao referido jornal.

Um pregador

Lá porque um pregador da India britanica se tivesse, nos seus sermões (Kirtanas), referido aos assuntos da politica vigente, houve *judas* que fizessem significar ao Governo que o inofensivo pregador era, sem mais nem menos, um *fòco* da irradisção do *bòlchevismo*!

E consta-nos que o pobre homem teve atè *ordens* para se retirar imediatamente do nosso territorio!

Não nos sobra espaço, hoje nem temos sobre o assunto informações completas que contamos ter, brevemente.

Entrē tanto podemos garantir que o mencionado pregador, conhecido de nós pelo seu trabalho é uma criatura tão inocente como a propria inocência!

Não lhe façam mal que a sua propaganda tende, principalmente, a moralisar o Povo que anda fóra da orbita traçada pelo cumprimento de seus deveres.

Não tenham duvidas sobre isto!

होईल कैसें ह्मणूं नका !

लोकमान्य भारताच्या १६ जानेवारीच्या अंकांत प्रो कामत यांच्या पोर्तुगीज आणि श्री. रा.रा. केंकरे यांच्या मराठी पत्रांतून—माझ्यासारख्या सामान्य व्यक्तीच्या लायकीबद्दल अनाठायी उल्लेख केलेला भाग वगळून प्रसिद्ध झालेले विचार फार मननीय आहेत.

श्री.केंकरे यांस, त्यांचें माझ्या ठिकाणीं वसत असलेल्या प्रेमामुळें, माझ्यांत नसलेली लायकी दिसावी यांत आश्चर्य वाटण्या सारखें कांहीं नाहीं. या त्यांच्या माझ्याविषयींच्या सहानुभूतीबद्दल फार फार आभारी आहें—असो.

प्रस्तुत परिस्थितींत नुसत्या "कोंसेल्य लेजिजलातीव" मध्यें मेंबर निवडून देण्यानेंच आपलें काम भागणार नाहीं. आह्मीं हिंदुलोकांनीं याशिवाय "कोंसेल्य दे दिस्त्रिक, त्रिबुनाल आदमिनिस्त्रातीव व फिस्काल अशा मंडळांतीं आपला शिरकाव करून घेण्यास झटलें पाहिजे. याचें तात्पर्य इतकेंच कीं आपल्या प्रांताच्या राज्यकारभारांत आपल्या ख्रिस्ती बंधूंच्या बरोबरीनें सर्व कामाची जबाबदारी आपण पत्करली पाहिजे.

आपल्या हिंदु लोकांकडून, दुःशील आणि सैतानी सारांत पराज्याचा अंमल आमच्यावर चालत असतां, सरकारशीं फटकून वागून किंवा स्वाभाविक औदासिन्यामुळें जें असहकार्य घडलें त्याबद्दल दोष देण्यास बिलकूल जागा नाहीं; परंतु प्रस्तुत सारख्या बदललेल्या परिस्थितींत आणि लोकशाहीच्या कालांत पूर्व कालाचाच धडा गिरवीत बसणें हें ईश्वराच्या घरीं केव्हांहि क्षम्य होणार नाहीं!

माझ्या वरील ह्मणण्याचा हेतु आपल्या ख्रिस्तिबांधवांशीं द्वेषमूलक असून, त्यांच्याशीं फटकून वागण्याचा आहे असें मात्र समजूं नये. अशा वागण्याचा मी मनापासून तिरस्कार करितों.

अंतस्थ हेतु इतकाच कीं, आजपर्यंत आपण आपल्या प्रांताच्या जबाबदारीच्या कारभाराचा सर्व भार आपल्या ख्रिस्ती बांधवांकडेच सोंपविल्यामुळें, आपल्या समाजाचें आणि एकंदर प्रांताचें फार नुकसान झालें आहे. यासाठीं तसेंच त्यांच्या विषयींच्या आपल्या बंधुप्रेमाकरितां एकट्या ख्रिस्ती वर्गावरच पडलेलें ओझें आपण हळुहळू कमी केल्याविना आपल्या ठिकाणीं वसत असलेली माणुसकी जगाच्या निदर्शनास येणार नाहीं.

परंतु या एकंदर विचारांस मूर्त स्वरूप येण्यास आपले प्रयत्न संघटीत स्वरूपाचे झाले पाहिजेत. लोकमतजागृतीचें आपलें कार्य नुसतें निवडणुकीच्या मोसमापुरतेंच न थांबतां त्याचा प्रचार सतत चालू ठेवला पाहिजे. नुसत्या व्यक्तिशः विचार प्रदर्शनापासून आपलें ध्येय साध्य होणें शक्य नाहीं, याचा अनुभव आपणास गेल्या खेपेच्या निवडणुकीपासून आलेला असून प्रस्तुत इलेक्शनहि तोच धडा आह्मांस शिकवीत आहे. नाहीं तर त्या इलेक्शनचा हुकूम [पोर्तारी] प्रसिद्ध झाल्यास उणा पुरा एक महिना होत आला तरीहि आपल्या समाजांत पुढील कर्तव्याविषयीं सर्वत्र औदासिन्य भरलेलें दिसावें हें कशाचें द्योतक बरें!!!

आपला उद्धार आपणच करून घेतला पाहिजे, दुसऱ्याच्या ओंजळीनें पाणी पिण्याचे दिवस आतां राहिले नाहींत.

पूर्वीच्या काळा प्रमाणें आपण सदोदीत कीं कर्तव्यमूढ राहूं तर जगांत आपलें हंसें झाल्याविना राहणार नाहीं.

शिरवडें, १८।१।२१

गोपाळ कृष्ण गुडे

— ता. २३ रोजीं रात्रौ गुळी — अवेडें येथील श्री देवीच्या मंदिरांत 'जगाच्या कल्याणा संताच्या विभूती। देह कष्टविती, उपकारें' या विषयावर आमच्या संपादकांचें धार्मिक व राष्ट्रीय प्रवचन झालें.

—यंदाच्या निवडणुकींत एका उमेदवारास मदत करून सरकारनें, गाजत असलेल्या आपल्या लौकिकाच्या दिवाळ्यांत आणखी भर घालण्याचें शतकृत्य केलें!

—गोव्हेर्नादोर साहेब हे नूतन दौऱ्यावर निघाले असून त्यांचा प्रवास दमण, दीव, आग्रा, बनारस ह्या ठिकाणापर्यंत होईल. गोव्याच्या आर्थिक कंगाल स्थितीकडे लक्ष्य दिलें असतां प्रवासांत उधळण्यांत येणाऱ्या पन्नास हजार रुपयांचा आंकडा थोडाच ह्मणायाचा!

—अखेरीस भंडारी लोकांच्या मागणीचा निकाल सरकारकडून लावला गेल्यानें, त्यांनीं आपला धंदा येत्या फेब्रुवारीपासून पुनः सुरू करण्याचें ठरविलें आहे.

— मिशनच्या पाद्री लोकांच्या पगाराप्रीत्यर्थ होणारा खर्च पोर्तुगालच्या तिजोरींतून व्हावा अशा पूर्वीच्या कायद्याऐवजीं आंता गोवा सरकारनें तो सोसावा असें लिस्बन येथून फर्माविण्यांत आलें आहे!

—पावसाळ्यांत व्यापाराच्या सोईसाठीं पणजीहून सांवर्ड्यास येण्याजाण्याकरितां आणखी २ आगबोटी विकत घेण्याचें गोवासरकारनें ठरविलें आहे असें कळतें.

मिरवणूक काढण्यांत आली. व रात्रौ ७॥ वाजतां जाहीर सभेस सुरवात झाली. सभेचे पहिले व्याख्याते वे० अनंत भट सहकारी सांवडें, यांनीं सुश्राव्य भाषण केल्यानंतर रा. पाटणकर यांचें "संस्थाकार्य व लोकमान्याची महति" या विषयावर भाषण वगैरे होऊन सभा बरखास्त झाली.

—महाशाल येथील 'श्रीदुर्गादत्त मंदिरांत' ह. भ. दामोदर बुवा रिसबुड यांचीं भक्तिरसपूर्ण कीर्तनें झालीं. बुवांनी चहा, सिगरेट, मद्यपान इ. व्यसनाचा निषेध करून, गोसेवा, गोपालन व गोवर्धन इ. विषयाचें महत्व सांगितलें.

—मडगांव येथें श्रीमत्सुब्रमण्यानंदतिर्थ यांची पुण्यतिथी ता. ५ रोजीं साजरी करण्यांत आली. या प्रसंगीं रा. जनार्दन विष्णु कामत, पुंडलीक वामन विर्जिनकर, श्री पूर्णाश्रम स्वामी (अध्यक्ष) यांची भाषणें होऊन रा. भिडे याचें प्रवचन झालें.

—राजापुरकर 'नाटक मंडळीनें परवां शनिवारीं सार्वजनिक फंडार्थ दिलेल्या खेळाचें उत्पन्न (खर्च वजा न करितां) ७५९ रु. झालें. बाहेर गांवची बरीच मंडळी येऊन फंडार्थ खेळास मदत केली. दुसऱ्या अंकाचे शेवटीं रा. दलाल यानीं, एकंदर मंडळीचे, मंडळीचे मालक रा. माधवराव राणे, 'भारत'कारांचे व तिकिटा घेऊन त्या परत फंडार्थ देणाऱ्यांचे आभार मानल्यावर रा. रा. पाणदीकर आणि कारापुरकर यांनीं रा. राणे यांना हार तुरे अर्पण केले.

—पूर्वी ठरल्याप्रमाणें रायबंदर येथील श्री शारदा वाचन मंदीर या संस्थेचा हरिभक्तिपरायण दामोदर बुवा रिसबुड यांच्या अध्यक्षतेखालीं ८वा वार्षिक सभारंभ साजरा करण्यांत आला. दिवाणखाना लोकांनीं गच्च भरला होता. प्रथमारंभीं संस्थेचे सेक्रेटरी रा. रामचंद्र ना. लंवदे यानीं सर्वांचें मोठ्या प्रेमानें स्वागत करून महाशालच्या 'श्री दुर्गादत्तमंदीरांतील' जयंत्युत्सवासाठीं पुण्याहून आलेले ह. प. दामोदर बुवा रिसबुड यानीं सभेचें अध्यक्षस्थान मंडित करावें अशी सूचना करतांच तीस अनुमोदन मिळून टाळयांच्या कडकडाटांत बुवामहाराज स्थानापन्न झाले.

नंतर संस्थेचे सेक्रेटरी रा. लंवदे यानीं रिपोर्ट वाचून संस्थेच्या ८ वर्षांत घडलेल्या कार्यांचा अहवाल लोकांपुढें मांडला. तो मंजूर होतांच येथील सुप्रसिद्ध नागरिक डॉ. आदोल्फ दे कोस्त याचें भाषण झालें. त्यानीं हिंदुसमाजाच्या प्रगतीबद्दल हर्ष प्रदर्शित करून या समाजाच्या कार्याची महति व शिक्षण प्रसार (वाचनालयें व शाळा) यांचा उल्लेख केला. त्याच प्रमाणें रा. हेगडे देसाइ, रा. रामचंद्र पां. वैद्य. रा. सीताराम वि. केरकर यांच्या देशहितपर कार्याचें दिग्दर्शन करून सदरहु संस्थेस उर्जितावस्था प्राप्त होण्यासाठीं परिश्रम करणारे तिचे सेक्रेटरी रा. लंवदे व रा. त्रिविक्रम गो. का. येळेकर यांचें अभिनंदन केलें, आणि सर्व लोकांस तीस मदत करण्यासाठीं कळकळीचा उपदेश केला.

यानंतर महाशाल येथील बालसरस्वती वे. शा. स अंतोबा शास्त्री धुपकर यांचें धर्म व वाचनमंदिरांची आवश्यकता या विषयावर सुश्राव्य व्याख्यान झालें. संस्थेचे सभासद रा. रा. विष्णु रा. का. आपरेंकर यानींहि कार्यकर्त्याचे आभार मानून प्रत्येक नागरिकानें गाईचा वध बंद करण्याविषयीं झटावें अशी आग्रहाची विनंति केली.

अध्यक्षानीं वाचनालयांची महति, विद्याव्यासंग, एकीचे फायदे इ. विषयांचीं सांगोपांग चर्चा करून समारोपादाखल भाषण केलें.

सरतेशेवटीं "श्री शारदा वाचनमंदीर" संस्थेच्या कार्याचें क्षेत्र विस्तृत होण्यास सर्वांनीं हातभार लाविला पाहिजे असें सांगितलें. नंतर अत्तर, गुलाब हारतुरे, फोनोग्राफ वादन वगैरे झाल्यावर सभा बरखास्त करण्यांत आली, असें एक प्रेक्षक कळवितात.

Rosa, com tanto zelo administraram os interesses municipaes do concelho de Sanguem, com tanta *actividade* e *inteligencia* geriram-lhe o cofre municipal que hoje, passados tantos anos, se descobrem nêle desfalques e falsificações!...

Zeloso zelo, activa actividade e inteligente inteligencia!!!

O caso dá *uso* para muitas considerações.

Mas esperemos...

Dr. Sinari

Revistiu-se duma pompa sem igual a manifestação de simpatia que os hindus de Bardez dedicaram, no dia 15 do corrente, ao sr. dr. Sinari que a todos os titulos era dela digno.

Mais uma vez o abraçamos por esta sua apoteose.

Dr. Venctexa Dessay

E' cadidato para vogal efectivo pelas N. Conquistas este nosso presado amigo, apoiado por maioria da classe hindù.

O *Bharat* que vê em sua exa. defensor abnegado dos intereses do Paiz, deseja-lhe cordialmente, na eleição de 23, completo triunfo de que è merecêdor, em razão de brilhantes qualidades que o exornam.

A' urna, pois, pelo sr. Dr. Venctexa Dessai!

UMA CARTA

Sr. Redactor do *Bharat*

Em referencia ao seu eco "Sem rei nem roque..." e em que V. borda considerações sobre a *transferencia da sède* por *conveniencias pessoaes* devo informar que esse jogo *comodo e secretamente publico* da *tranferencia*, data do tempo do Bacharel sr. Antonio Ferreira da Fonseca, hoje Procurador da Republica interino; pois esse magistrado há 3 ou 4 anos, quando Delegado do procurador da Republica desta comarca de Quepem se ausentava, *sem licença*, por longos mezes, da cassabé transferindo a sède da Delegacia e da Conservatoria para Pangim, para onde os interessados tinham de se dirigir para *colher assignaturas* do sr. dr. nos respectivos documentos *estudados* e *preparados* pelos amanuenses; ou que tinham de recorrer ao intermediario do dito Bacharel que se encarregava de as trazer á custa dos interessados que tinham de gastar *alma coisa*, alem de emulumentos, pelo trabalho que fazia.

Vê, portanto, V. que esse jogo ou negocio da *transferencia* é *historico* e *tradicional*, jogo a que, de resto, estão acostumados tanto os chefes como o publico *que olha e pensa*.

A local de V., portanto, nada de novo nos conta...

E' tudo velho

Quepem 16/1/921 — De V. etc. *Sara*

N. da R.

E' uma *novidade sensacional* a que nos dá o sr. Sara na sua carta e para a qual chamamos a atenção dos srs. competentes, se é que acham tal jogo, imoral e prejudicial ao bom publico e ao prestigio de funcções.

Mas o sr. Sara acordou tarde. Para o diante habitue-se a madrugar, sim?

Imoralidade

Escrevem-nos:-

Os jornais *Debate* e *Provincia* trouxeram ao publico um caso bastante escandaloso ocorrido na Praganã, a proposito da ultima eleição do professorado primario.

Eram dois os candidatos que disputavam a eleição para vogal do Conselho da Instrução Publica a sra. D. Maria Ermelinda dos Stuarts Gomes, professora primaria de Colvá, ora professora interina da Escola Normal, e o sr. Luis Matias de Menezes, professor primario de Serulá servindo interinamente em Pangim, e director do *Diario da Noite* que trabalhava para ser reconduzido.

Em apuramento de votos feito no Conselho da Instrução Publica, da eleição realisada no dia 1 de Dezembro ultimo, soube-se que a sra. Stuarts Gomes ganhara a eleição por uma maioria de 3 votos sobre o sr. Matias de Menezes. Mas aconteceu que os envelopes contendo listas dos seis professores da Praganã todos a favor da sra. Stuarts Gomes, encontraram-se avariados em poder do secretário do Conselho da Instução, tendo portanto que repetir-se essa eleição da Praganã.

O caso curioso foi que os mesmos seis professores de Praganã, que na eleição do 1 de dezembro haviam *todos seis* votado pela sra. Stuarts Gomes, votaram na repetição da eleição *todos seis* pelo sr. Menezes, e isso num intervalo duns poucos dias.

O caso fez escandalo. Agitou-se a imprensa. O jornal *Provincia* em especial num gesto de indignação violenta apelou para o governo sobre o proceder dos seis professores que um dia votavam por um candidato e outro dia por outro candidato como se fossem bonecos da feira que executam movimentos pelos cordelinhos do *mencar*.

Há ainda coisa mais curiosa nessa eleição. Houve reclamação sobre a forma da repitição dessa eleição, queixando-se de irregularidades havidas. O sr. Governador geral determinou um inquerito sobre as queixas alegadas, encarregando de o abrir o delegado da comarca.

O inquerito principiou e continua. E antes de o concluir fez-se o apuramento dessa mesma eleição, sobre as irregularidades da qual, está-se fazendo o inquerito. E o Conselho da Instrução aliás composto de 10 membros, por uma maioria de 5 membros, incluindo o proprio candidato, resolve fazer o apuramento dessa assemblea e apurall.........

E perguntamos nós. A candidata que ganhou a eleição terá a culpa da avaria dos envelopes contendo listas por causa da qual teve de repetir-se a eleição? Não por certo. Se não, porque é que ela deverá ficar prejudicada?

BHARAT

Està designado para o dia 17 do proximo mez de Fevereiro o julgamento do *Bharat*, (Taxa de guerra).

लोक काय बोलतात

लोकहिताची गोष्ट

खालील लोकहिताची गोष्ट "श्रीसयाजी-विजय" पत्राच्या २६-१२-२०च्या अंकांत प्रसिद्ध झाली असून तिचा गोव्यांत प्रसार होण्याच्या हेतूनें जशाची तशी ती उतरून घेतली आहे:-

"मुलतानच्या न्यायाधीशापुढें विष प्रयोगाचा एक कज्जा चालला होता. इस्माइल नांवाच्या दुधवाल्यानें दुधांत विष मिसळून विकलें व त्यामुळें रामशरण नांवाच्या एका गृहस्थास मृत्यू आला असें त्या कज्जाचें स्वरूप होतें, परंतु डॉ. दिवाण अली हे आपल्या धंद्यांत पूर्ण वाकबगार असल्या मुळें त्यांनीं रामशरणाच्या मृत्यूचें खरें कारण शोधून काढून बिचाऱ्या इस्माइलच्या गळ्याचा फांस वांचविला. रामशरण यानें मेवेकऱ्याच्या दुकानांतून कांहीं मिठाई घेऊन खाल्ली होती, व ती मिठाई रंगी बेरंगी दिसण्याकरितां मिठाईवाल्यानें जे रंग वापरिले होते त्यांच्या विषानें तो मेला असें डॉ. दिवाण अलींनीं सांगितलें. लोकांचीं विशेषत: लहान मुलांचीं मनें आकर्षण करण्याकरितां मिठाईवाले जे नाना तऱ्हा करून आपल्या जिनसांना रंग देतात त्यांनीं वरील उदाहरणाचें मनन केलें तर इस्माइल सारख्या निरपराधी मनुष्याला फांसावर चढविण्याचें पातक त्यांच्या डोकीवर बसणार नाहीं. रंगदार मिठाईला भाळणाऱ्या मुलांनीं व त्यांचे कोड पुरविण्याकरितां नेहमीं सज्ज असलेल्या वडील माणसांनींही वरील उदाहरण लक्षांत ठेवण्या सारखें आहे."

गोव्यांतील मेवेवाले उर्फ हलवाई हरहमेश साखरीचे कित्येक पदार्थ रंगी बेरंगी तयार करून विक्रीसाठीं दुकानांत मांडीत असतात. ह्या पदार्थांच्या सेवनानें विषारी परिणाम घडला असल्याचें अद्यापि ऐकिवांत नसलें, तथापि ते मनुष्यमात्राच्या देहावर अनिष्ट कार्य घडविल्यावांचून रहात नाहींत. जगाचे डोळे दिपवून टाकिलेल्या जर्मन लढाईचा ओनामा रेखाटल्या मिती पासून पक्या मालाच्या जागीं आतां कच्चा मालाचीच भर पडत चालली आहे. जपानी मालाचा हिंदुस्थानांत अनिरुद्ध संचार झाल्याच्या योगें "अस्सल" हा शब्द नामशेष झाला. गतवर्षीं जपानांतून म्याग्नेशिया (मार्गेज) [जिला इंग्रजींत Epsom salt किंवा Sulphate of magnesia असें म्हणतात] सारखाक्षार आयात झाला तो पोटांत घेतल्यामुळें देहावर विघातक कार्य घडलें असल्याचा गवगवा होता तोच प्रकार रंगांनींही लागू होण्याचा संभव आहे. लोईवार विकतां याचें म्हणून अलीकडे विषारी द्रव्यांनीं युक्त असे रंग बनविले गेले असावे. किरमिजी रंगांत मोरचूद असतो असें कित्येकांचें मत असून किरमिजी रंग हा Cochinilha [कोशिनिल्ह म्हणजे किरमीज] ह्या प्राण्यापासून काढण्यांत येतो. रेशमाचे किडे तुतीच्या झाडावर विस्तार पावतात तसेच किरमीज हे किडे Coca (कोक) नांवाच्या झाडावर दक्षिण अमेरिकेंतील पेरू देशांत सांपडतात. अशा ह्या प्राण्याचा अंश पोटांत शिरल्यानें एखादा प्रसंगीं जीविताला बाध येणें शक्य आहे. वरील दोन रंगांव्यतिरिक्त अन्य रंगांमध्येंही विषारी द्रव्यांचे संमेलन असणें संभवतें, ह्या साठीं प्राणज अथवा विषारी द्रव्यांला पोटांत थारा देण्यापेक्षां रंगीत मिठाईला अजीबात फांटा दिला असतां हितावह होणार नाहीं काय?

आपल्या इकडे सुखवस्तु गृहस्थांचे घरीं ईदिच्या दिवसांत बदाम, अक्रोड किंवा खारीक, काजूचा गर इत्यादी खाद्य पदार्थ मिसळून साखरेचा खेदार हलवा करण्यांत येतो व त्यांतील कांहीं दाण्यांना हिरवा, किरमिजी, पिवळा असा तऱ्हेचा रंग दिलेला असतो, परंतु वरील हकीगत ध्यानांत आली म्हणजे 'पुढच्यास ठेंच मागचा शहाणा' या म्हणीस अनुसरून लोकांनीं सावधगिरी बाळगणें उचित आहे-

सारस्वत

मतदारांस विनंति

मोनार्की वाईट म्हणून रेपुब्लिक निर्माण झालें पण ह्या निर्माण झालेल्या रेपुब्लिकांनून तरी पूर्वीचा वाईटपणा गेला काय? प्रत्येकाचा अनुभवच याचें उत्तर देईल! मोनार्की हें नांव जाऊन या जागीं रेपुब्लिक

सारस्वत मंडळीच्या पुढारी पणानें व पूर्ण मदतीनें चालली आहे. इ.

—शिरवई [मु. जांबावली] ह्या शेतकरी व कुंभार लोकवस्तीच्या गावांत श्रीमत् स्वामी पूर्णाश्रम यांनें 'शेतकऱ्यांनीं आपल्या मुलांस शिक्षण देऊन शेतकीची सुधारणा करावी" ह्या संबंधीं सुश्राव्य व्याख्यान झालें. व्याख्यानास जांबावलीकर मराठा-गायक समाजांतील बरीच मंडळी हजर होती, असें मराठा शिक्षण प्रसारक समाजाचे सेक्रेटरी कळवितात.

—जांबावली येथील रहिवाशी "श्री-दामोदर विद्या मंदिर" नांवाची शाळा उघडणार असून मराठा-शिक्षण-प्रसारक-समाजानें आपल्या "श्रीकृष्ण भुवनांत" शाळेस जागा देण्याचें वचन दिल्याचें कळतें

blicos cria por eles uma funda antipatia no espirito do povo e esta circunstancia prejudica á causa publica.

E' preciso que os reformadores ou os homens publicos anteponham aos seus comodos e prazeres, ás suas conveniencias e interesses o bem publico. E' necessario que eles se identifiquem com a alma popular fazendo suas as alegrias e as tristezas do maior numero. E' indispensavel que eles se aproximem mais e mais das massas populares, dizendo-lhes palavras que possam calar fundo no seu animo, aconselhando-as a banir os costumes rotineiros, preconceitos estupidos e os prejuizos absurdos e encarreirando-as por meio de persuasão e de exemplo pessoal no verdadeiro caminho do progresso e felicidade. E' finalmente mister que eles deem iniludiveis provas da sua tolerancia, de seu amor patriotico, da sua coragem civica, e do seu espirito de sacrificio, ganhando assim a confiança do povo.

Sigam os nossos caudilhos este rumo e verão como o povo corre atraz d'eles, considerando-os como seus guias e bemfeitores, apoiando todos os movimentos que eles iniciem e escutando a sua palavra, como um oraculo. Mas dirão talvez alguns: " Nós não ambicionamos a popularidade dos indoutos. Cumpriremos o nosso dever pela forma como o temos cumprido até aqui. Estamos quites com a nossa consciencia, E isto nos basta".

Mas, senhores, convem reflectir-se n'isto. Vós sois a fina flor da intelectualidade goeza. Vós sois eruditos e conhecedores dos negocios publicos e portanto competentes para se porem na vanguarda dos movimentos conducentes ao bem publico. Não ignorais, de certo, que nenhum movimento pode triunfar, nenhuma ideia pode vingar sem que logre forte apoio da opinião publica

E desde que é a norma por vòs adotada que contribue para se abrir um hiato entre vòs e as massas populares, urge que vós, como verdadeiros patriotas que os sois mudeis o rumo, sacrificando o amor proprio e as conveniencias pessoaes no altar da entranhada Patria e ganhando assim a confiança do povo.

Oxalá as nossas palavras que traduzem verdades nùas e crúas não sejam tomadas à conta de disparates. E, oxalá as duras e amargas experiencias colhidas na materia do nosso Congresso Provincial sirvam de lição aos nossos ilustres caudilhos.

Bascora P. Sar. Dessay

Santo Tucarama

A Companhia melodramatica *Rajapurcar* vai levar á scena este importante e popular drama, no proximo sabado, no Teatro Sri Damodar, de Margão, drama cujo producto integral será oferecido ao Fundo Publico.

Dado o fim altruista a que o mesmo drama se distina, esperàmos que o nosso ilustrado publico envidará os seus esforços de moldo a que ele seja bem concorrido

ECOS & CRITICA

Sem rei nem roque...

O concelho de Quepem ficou sem administrador efectivo nem substituto nos dias 4, 5, 6 e 7 do corrente.

Durante este tempo, factos importantes se desenrolaram no concelho, merecendo especial menção a greve dos lavradores de palmeiras, factos sobre que, segundo nos consta, *vieram* providencias mas com delongas, naturalmente, inevitaveis, de Chandor, aldea *salsetana* da respeitavel residencia do sr. administrador efectivo que, pelo visto *houve por bem* transferir a sède da administração de Quepem para lá...

Não sabemos se o sr. Antão estava ou não autorizado superiormente a administrar, naqueles quatro dias... festivos, o concelho de Quepem, pela forma *estranha* como o administrou. O que sabemos ê que um sipai da Administração, moido pelas fadigas do *vai-vem* de Chandor para Quepem e daqui para lá, para receber e cumprir ordens administrativas, solicitou, finalmente, a sua exoneração! ..

Ignoramos se o mesmo sucede em quaesquer outras repartições deste e doutros concelhos com incalculaveis prejuizos ao *Zé povinho*...

Seria muito conveniente que se apurasse e se providenciasse...tambem por causa da moralidade publica.

Jogo de azar

Ao passo que em outras partes se coibe, fortemente, este vicio, cá no concelho joga-se sem freio e ás barbas das autoridades administrativas.

Em Sirvoi, por exemplo, poucas milhas distantes da sede do concelho houve jogo de azar...e pelos modos, parece-nos que ele não faltarà em Guddò de Avedom, Fatorpá e em outras partes onde se realisam *zatras*.

E' lamentavel, è condenavel.

Aos competentes se è que querem educar o povo deste concelho ou pelo menos não deseduca-lo...

Muita uva e pouca parra, sim!

Uma carta

Duma senhora que se chama *Magdalena* recebemos uma carta, a proposito do caso *Rau Prazeres*. Por ser um pouco extensa, tivemos de reserva-la para o numero imediato.

Desculpas, senhora!

Serviço telegrafo postal

Tabem publicaremos no numero seguinte a correspondencia do sr. Agapito Lourenço, de Cuncolim, sobre este assunto.

Camara de Sanguem

Informam-nos que foram descobertas graves irregularidades nas contas...*pecuniarias* do cofre da antiga comissão municipal de Sanguem.

Irá aí, de visu, estudar o assunto um nosso *reporter*

Atè lá, pois.

लोक काय बोलतात

सांखळी येथील श्रीदत्तजयंत्योत्सव

सालाबादाप्रमाणें गेल्या ७ मी पासून श्रीच्या जयंत्योत्सवास प्रारंभ होऊन त्याची समाप्ति प्रतिपदेस झाली. येथें हा उत्सव दहा दिवस मोठ्या बहारीचा होत असतो या उत्सवासाठीं मुद्दाम लांबलांबहून श्रीदत्तभक्त येत असून ते मोठ्या प्रेमानें सदहू उत्सवाचा लाभ घेत असतात. आरंभीं आठ दिवस पर्यंत पुराण कीर्तन होत असून नवव्या दिवशीं जन्मोत्सव होऊन दहाव्या दिवशीं दिवसा ब्राह्मण संतर्पण व रात्रौ ललित होऊन उत्सवाची समाप्ति होत असते. हा उत्सव चालू असतांना शेवटच्या दिवशीं सर्व क्षेत्र लोकांच्या झुंडींच्या झुंडींमुळे फार गजबजलें जात असून प्रत्येक घर परक्या माणसांनीं व्यापलें जात असतें. या उत्सवास येणाऱ्या भक्तांचीं मनें श्रीदत्तभक्तीनें ओतप्रत भरण्यास श्रीच्या संस्थानची नैतिक व्यवस्था कारणहोय. येथील उत्सवांस देवदासींचीं कामें, कलावंतीचे नाच, जुगाराचे अड्डे व अभक्ष्यपेय विक्री, असले निंद्यप्रकार देवळाच्या आसपास मुळींच दृष्टोत्पत्तीस न आल्यामुळें श्रीगुरुदत्तमहाराजावरचें मन षड्रिपूंच्या जाळ्यांत तिळक्यापुरतें तरी सांपडत नाहीं हा एक सदहू उत्सवांतील विशेष आहे. हें प्रत्येक वर्षी उत्सवास हजर असलेल्या श्रीदत्तभक्तांच्या लक्षांत येऊन चुकलेंच आहे. ज्यांना या उत्सवाचा व खऱ्या भक्तीचा मासला प्रत्यक्ष घ्यावयाचा असेल त्यांनीं एकवेळ येऊन हा श्रीचा जयंत्योत्सव पाहून स्वानुभव घ्यावा, अशी माझी त्यांना आग्रहाची विनंति आहे.

यंदा या उत्सवास श्रीपूर्णाश्रम नांवाचे एक संन्यासी–हे संन्यासी गोव्यांत आज सरासरी दोन वर्षे फिरत असून त्यांची जात, आचार, विचार व हेतु यांची अद्याप जाणीव लोकांना पाहिजे तशी झालेली नाहीं; यांना जसजसी मंडळी भेटेल तसतसे त्यांना ते आपले विचार सांगत असतात – आले होते. त्यांना, सावंतवाडी-संस्थानापैकीं उसप नांवाच्या गांवचा एक ढोंगी मुसलमान भेटून, गोरक्षण, प्राथमिक शिक्षण व कन्या विक्रय यांवर आपलें व्याख्यान लोकांना ऐकावयास लावण्याविषयीं विनंति केल्यामुळें स्वामीजींनीं त्या प्रमाणें संतर्पण भोजन समारंभाच्यावेळीं सर्व लोकांना, त्याच संध्याकाळीं २ वाजतां व्याख्यानास हजर राहण्याविषयीं विनंति केल्यानें, ठरलेल्या वेळीं सर्व मंडळी हजर होतांच त्या मुसलमान ढोंग्यानें उघड्या डोक्यानें अंगावर आडवा तांबडा फडका घेऊन व 'माळ जपाची करिं धरुनी' अशा वेशांत एकदांचें अशुद्ध मराठी भाषेंत अनेक विषयांच्या घोळक्याचें चऱ्हाट ऊर्फ व्याख्यान सुरू केलें. या वेळीं वरील स्वामी हजर नसून स्नानास गेले होते; ते कांहीं वेळानें व्याख्यानास पोंचले. लोकांनीं कंटाळून व आपल्या अमुल्य वेळाचा दुरूपयोग होत असलेला पाहून एकंदर हें चऱ्हाटरूप व्याख्यान बंद करण्यास लाविलें. पुढें श्री स्वामीजींनीं, गोरक्षण, गोपालन व गोवर्धन या विषयांवर अधिकारयुक्त वाणीनें लोकांना रुचतील असे चार शब्द सांगून व या ढोंग्या अजुनीच्या चऱ्हाटाची जाणीव श्रोतृसमूहास थोडक्यांत करून देऊन आपलें भाषण संपविलें, नंतर या ढोंग्यानें आपलें ताट पैशासाटीं लोकापुढें ठेऊन बकसन्यास वृत्तीनें ध्यानस्थ पण कोण पैसे घालतो न घालतो याकडे दृष्टि ठेऊन पुनः माळ ओढण्यास सुरवात केली-

सांखळींतील लोक या ढोंग्याला पूर्वी चांगले ओळखूनच होते. परंतु श्रीस्वामीजीच्या विनंतीला मान देऊन अन्य लोकांबरोबर त्यानाहीं हजर रहावें लागलें. असो.

माझ्या एकंदर गोमांतकस्थानां या पत्रद्वारें अशी एक आग्रहाची सूचना आहे कीं, हा मुसलमान इसम ढोंगी असून त्यानें सध्या परअमलांत चालू असलेली असहकारिता, हिंदुमुसलमानांचें ऐक्य, स्वदेशीची चळवळ, गोरक्षण वगैरे वगैरे चळवळींचा फायदा घेऊन आपण २८ मौलाना – पंडित – पैकीं एक असून देशकार्यासाठीं स्वतः २०० रुपयांच्या नोकरीवर लाथ मारून ही स्वदेश व स्वबांधव सेवा स्वीकारली असल्याचें अश लोकांना सांगून, उगाच व्याख्यानाची सोंगाची वतावणी करून दाखवून, महात्मा गांधी, मौ. शौकत अल्ली व महंमद अल्ली वगैरे पुढाऱ्यांचीं नावें घेऊन ' अहिल्या द्रौपदी सीता तारा आणि त्यांत आमची झालकुमहि धरा' अशा रीतीनें आपणांस

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão de 1 ° oficio Lobo vão a praça para a venda em hasta publica, á porta do tribunal judicial situado em Cusmane na rua de Deão no dia 11 do proximo mez de Janeiro ás doze horas, pela terceira vez e pelo preço que a praça der na carta precatoria vinda da comarca de Salsete extraida dos autos de execução de sentença que Tertuliano Exaltação de Santa Cruz Rebelo de Verna e José Francisco Fernandes de Margão promovem contra Loeximim Sinainim e o seu marido Visnum Sinai Cont. co, de Aquem, dos seguintes bens a estes pertencentes:- Aforamento Ducrafonde sito em Molcornem, discrito na conservatoria do Quepem sob o n° 15:500. inscrito na matriz de Underna sob o n° 28, e aforamento Zambolichem mola, inculto, sito em Molcoponā de Molcornem, discrito na mesma conservatoria sob o n° 1550 e inscrito na matriz de Molcopona sob o no. 13, e penhoradas na dita execução, apensa ao traslado extraido da acção ordinaria instaurada pela dita Loeximim contra os referidos Tertuliano, e José Francisco, para pagamento de 241 rupias 12 tangas e 7 reis sendo metade proveniente de custas e metade de indenisação determinada por acordão da Relação de Nova Goa proferido na aludida acção ordinaria e de custas acrescidas da execução. O arrematante pagará a contribuição do registo por inteiro e as despezas de praça alem do preço da mesma, dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e coproprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este. Quepem 22 de Dezembro de 1920.

O escrivão de direito do 1.° of.
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito
M. de Quadros.

येत्या अंकांत

वै. पी. व्ही. विर्जिनकर यांची फार्मासी संबंधानें जाहिरात प्रसिद्ध होईल. लक्ष्यांत ठेवा.

convincente, os inconvenientes que hão de, infalivelmente, resultar da aludida extincção que estabelecerá uma lamentavel confusão nas relações comerciais e vida activa duma tão populosa aldea como Sirodá.

Conhecemos *de visu* Sirodá e o seu ilustrado povo, e, porisso, podemos afirmar que há nacessidade toda e inteira da conservação da sua estação postal, como a solicita o sr. Hedó.

Conservem-no, pois, os srs. competentes se é que são amigos do Povo!

Bom sinal!

Parece que o *Vidia-prassar* e todos os demais inimigos do alcool vão ter finalmente a dita de ver realisado o seu ideal do desaparecimento de *bebedores eximios*; pois consta-nos que os lavradores de palmeiras á sura, arrependidos de seus pecados...*imortais* desistiram já do seu *abominavel oficio* de lavrar...miseria alcolica! Vá lá...

E' caso para felicitar o sr. Estado que por todos os meios ao seu alcance e ao dos seus cooperadores se empenha em moralisar o Povo......

Bom signal!

Revisão

Bem sabemos que o nosso jornal sai muitas vezes salpicado de *gralhas*, felizmente de facil inteligencia

E' isto devido á pressa com que, por causa da regularidade, è composto e impresso o *Bharat*. E tambem ás amiudadas ausencias forçadas do nosso director.

Aguardamos, porisso, indulgencia dos nossos presados leitores

Dr. Sinary

Até que, finalmente, acaba de ser publcado na folha oficial o decreto da nomeação deste distincto membro da classe hindu para o lugar de professor do Liceu Central de Nova-Goa, pelo que tornamos a felicita-lo.

O sr. dr. Vitola R. Sinary não ë so membro distincto da classe hindu, é tambem o seu milhor ornamento, não sò pelo seu previlegiado talento, mas tambem pela sua fina educação que lhe tem criado uma vasta roda de amigos e admiradores sinceros.

Do mais recondito dalma desêjamos a sua exa.longa vida nas suas novas funcções.

Satiagraha?...

No movimento encetado pelos lavradores de palmeiras á sura parece reflectir-se o principio do *Satiagraha* do *Mahatmá* Gandhi, quanto á união.

O espirito d'união que se observa nelé torna-o, pois, simpatico; mas o *fim* egoista. que os mesmos lavradores tem em mira, não justifica o *meio* que ë condenavel,

Pois ê verdade. A greve dos lavradores de palmeiras se não inspira em quaisquer principios politicos de elevado alcance:basêa-se nos interêsses estomacais.

¿Que querem eles?

Reducção de taxas de alambique e...coisas.

¿Que dará em resultado essa reducção?

Diminuição do preço d'alcool e aumento do espirito que gerará infalivelmente, o aumento de *bebados*, fauna da pior especie.

E' o fraco do movimento dos lavradores referidos que, porisso, não conseguirão abalar o forte.

Em fim, a ver vamos.

Interinidades...eternas

Há já algum tempo, que certos lugres de amanuenses das administrações de comunidades são ocupados *interinamento*, por mais dum ano, contra lei expressa.

Ou se cumpre a lei ou não. Na primeira alternativa, tal *interinidade* que antes parece *eternidade* não tem a razão de ser. Na segunda alterurtiva não compreendemos porque motivo há de figurar como *disposição legal* uma coisa que se espesinha com toda a sem cerimonia..

Corroborando...

Bem diziamos que nas eleições que cá se fabricam, não influi a propaganda jornalistica, mas sim a importancia pessoal e partidarismo.

O triunfo do sr. Prazeres da Costa na eleição para vogal do Conselho Colonial corrobora mais uma vez a nossa asserção.

A grande maioria da classe hindu já não adora o seu antigo idolo, que em sua opinião tratou só de intruja-la, *de certo tempo para cá*, não tendo, porisso desejado, nem *no sonho* o seu triunfo.

Como, porem, ele não era *materia prima* do fabrico do dito vogal que pertencia á *maior contribuição* ... da insignificante *minoria*, o sr. Prazeres da Costa logrou ver satisfeito o seu desiderato. Não lhe queremos mal porisso.

Fique, apenas, registado um exemplo comprobativo do que deixamos escrito na transacta edição.

Bharatodaya

E' o nome duma revista mensal que sob os auspicios do *Hindu-Samaj* vai encetar em breve a sua publicação nesta comarca.

Serão nela ventilados de preferencia assuntos que secundem o desenvolvimento industrial, agricola e comercial.

PAGODE DE XRI XANTADURGA CUNCOLCARINA DE FATORPA

No dia 20 do corrente, pelas 13 horas, serão arrematadas em hasta publica, joias de ouro e prata e roupa julgadas inserviveis, pertencentes ao cofre do dito Pagode.

Os pretendentes compareçam no dito Pagode no dia e hora marcados com fiança idonea.

O escrivão da meza administrativa.

Rama Pandù Naique

Aos 4 de Janeiro de 1921

डॉ. शिवराम राव यांस-

प्रस्तावनेशिवाय व इतर गोष्टींपूर्वी डॉ. राव यांस आह्मीं खात्रीपूर्वक इतकें सांगूं शकतों कीं, ज्या टीकात्मक लेखामुळें त्यानीं 'तेन्हांत' आपलें पत्र प्रसिद्ध केलें, त्याचा हेतु सि. प्राझेरीस द कोस्त यांचा कोंसेल्य कोलोनियालच्या सभासदाच्या निवडणुकीविरुद्ध गिल्ला करावा असा नव्हता. केवळ त्यानीं हिंदुसमाजाच्या हितसंबंधाच्या विषयांत, मताधिकाराच्या बाबतींतसुद्धां जी तटस्थ वृत्ति धरिली, त्यामुळे ती टीका प्रसिद्ध करण्यांत आली; आणि, वास्तविक पहातां, हें 'आपण आणास....' या लेखाच्या हेतूवरून व अर्थावरून स्पष्टपणें सिद्ध होतें.

या शिवाय आणखी एक कारण असें आहे कीं, ज्यानीं सि. कोस्त यांची निवड करावयाची अशा मोठ्या करवाल्यांच्या तर्फेचें 'भारत' पत्र नव्हे. व आह्मांस दिसतें कीं, डॉ. राव यांस, जरी ते कांहीं वर्षें पोर्तुगालास होते तरी, इकडे निवडणुका [एलैसांवें] कशा प्रकारें होतात व त्यांत वर्तमानपत्रांच्या वजनापेक्षां व्यक्तिविषयक व पक्षभेदांचें वजन किती ज्यास्त असतें, याची पूर्णपणें माहिती आहे. या नंतर हिंदूतील पहिले बाशारेल (डा. राव) असें विचारतात कीं, सरकारकडून राष्ट्रभाषा–पोर्तुगीज–ती लिहितां वाचतां न येणाऱ्या नागरिकांचा मत देण्याचा हक्क काढून टांकण्यांत आला तर त्यांत सि. कोस्त यांचा कोणता अन्याय होतो ?

कोणता अन्याय होतो ? प्रश्न मजेदार खरा !

जाहीर खबर

मि. व्ही एस्. व्हेमुला D. M.
Singer Co Belgaum

आपलें ११-१२-२० चें पत्र मिळालें. पुन: सिंगर कंपनींत नोकरी करण्याविषयीं केलेल्या सूचनेबद्दल आभारी आहें. अशाच आपल्या वचनांवर विश्वास ठेवून आज सरासरी ७००-८०० रुपयांची ठोकर बसली असल्यामुळें आपली सूचना अमान्य करणें भाग पडल्याबद्दल दिलगीर आहें. क्षमा असावी.

१८५ रुपयासंबंधानें आपणांस भरपूर व समाधानकारन पुरावे मिळाले होते. व ही सर्व रक्कम मुसाकडून वसूल झाली पाहिजे असें आपण सांगितलें होतें. परंतु त्याची दया येऊन असो, अगर आपली नोकरी सुरक्षित रहावी या हेतूनें असो, "मुसा यास ६५ रुपयांची मदत करावी" असें मला सांगून माझ्याकडून ६५ रुपये आपण घेतले. परंतु मुसा खोटें बोलल्याबद्दल त्यानें चारचौघांसमक्ष माझ्या जवळ लेखी क्षमा मागून ती वर्तमानपत्रांत प्रसिद्ध केली पाहिजे. ही घातलेली अट धाब्यावर बसवून आपण परस्पर निघून गेलां. हा अनुभव केवळ १ दिवसाचा आहे यावरून संबंध दोन वर्षांत........ असो.

पुन: सिंगर कंपनींत राहण्याच्या अटी आपणांस गोकाक पत्त्यावर कळविल्या आहेत. परंत त्या आपणांस मान्य होतील असें मला वाटत नाहीं. त्यापेक्षां "आह्मी जातों आमुच्या गांवा, आमुचा रामराम घ्यावा." काय वाईट ?

रघुनाथ पांडुरंग हेदे

ज्या कायद्यानें हिंदुसमाजाचा मताधिकार, उपरिनिर्दिष्ट कारणामुळें, काढून टाकण्यांत आला, तो कायदा पास करतांना इंदियेंतील व्यक्तींचें व वस्तूंचें यथार्थ ज्ञान असलेले; सेनादोर व बहुविध हुद्यांमुळें वसाहतींतील एक प्रसिद्ध पुरुष मानले जाणारे असे सि. कोस्त यांची मसलत घेण्यांत आली नव्हती काय? तशी मसलत घेतली गेली यांत कोणताच संशय नाहीं; असें असतां हिंदुसमाजाचे मित्र व त्यांचें हितगुज जाणणारे सि. कोस्त हे पोर्तुगाल सरकारच्या हातून होणाऱ्या उपरोक्त घोडचुकीपुढें एकाद्या मुक्या व शांत पाषाणाप्रमाणें, हात पांघरून स्तब्ध कसे राहिले ?

त्याणीं या विषयास महत्व न दिल्यामुळेंच त्यांवरील रुसवा सदरहु टीकेंत आह्मीं व्यक्त केला व त्या टीकेविरूद्ध सि. प्राजेरीस् यांच्या बाजूच्या फुकट . . . . समर्थनाकडे हिंदूतील पहिले देलेगाद यांचें चित्त वेधल.

या बाबतींत हिंदु समाजानें त्यांचें सहाय मागितलें पाहीजे होतें काय?

सि. कोस्त, इंदियेच्या तर्फेंच नामांकित सेनादोर यांस हिंदुसमाजाच्या शिक्षणांतील प्रगतीची ओळख नसती तर वरील कारण लागू पडलें असतें, परंतु सि कोस्त याणीं पुष्कळदां असें ध्वनित केलें आहे कीं, ते हिंदुसमाजास पूर्णपणें ओळखतात - यासाठीं त्यांचें कायदेशीर व नैतिक कर्तव्य मताधिकाराच्या बाबतींत हिंदूंची बाजू राखणें हें होतें. तें त्याणीं बजाविलें नाहीं.

डॉ. राव यांच्या दृष्टोत्पत्तीस आलें असेल कीं मुनिसिपालटींच्या निवडणूकींत (एलैसावांत) पोर्तुगीझ लिहितां वाचतां न येण्याच्या सबबीवरून, हिंदूंचा मताधिकार काढून टाकण्याच्या कायद्यांत सि. कोस्त यांचा पुष्कळ अन्याय झाला. ह्या वरून पोर्तुगालांत हिंदूंच्या योग्य मागण्याची तरफदारी करणारा कोणच नाहीं हें 'भारताचें' ह्मणणें अप्रयोजक नव्हे.

त्यांतल्यात्यांत समाधानाची गोष्ट ही कीं नामांकित बाशारेल[डॉ.राव]याणीं सि.कोस्त याच्या प्रयत्नामुळें हिंदुसमाजास आपल्या योग्य आकांक्षा फलद्रूप झालेल्या दिसतील, हें कळविण्याची आह्मांवर कृपा केली, व आह्मीं असें इच्छीतों कीं, (शुभस्य शिघ्र या न्यायानें) ही सुवेळ लवकर येवो!

यापुढें सि. कोस्त याणे आपल्या सख्या सोयऱ्यांस व शेजाऱ्यापाजाऱ्यांस अनेक सरकारी जागांवर नेमिलें आहे या आमच्या विधानास अनुलक्षून डॉ. राव यानीं असें ह्मटलें आहे कीं, सि. कोस्त यांस "हिंदूंच्या आकांक्षा व त्यांचीं नांवें जाणण्याची शक्ति नाहीं;" ह्मणजे जर सि. प्राझेरिस द कोस्त यांस त्या गोष्टी कळल्या असत्या तर "भारतास" यद्विषयीं त्याविरुद्ध कसलीच तक्रार करण्याचें कारण नव्हतें.

परंतु हिंदूंनीं आपलीं नांवें व आपल्या आकांक्षा सि. प्राजेरिस् द कोस्त यांस कळविल्या नाहींत, असें डॉ. रावास कोणी सांगितलें? खरोखर डॉ. रावांतहि दुर्दैवेंकरून हें जाणण्याची शक्ति नांहीं, कारण आह्मीं बिनचुकरणें असें सांगतों कीं पुष्कळ हिंदूंनीं पुष्कळदां आपल्या पुष्कळ योग्य आकांक्षा आपले मित्र व माजी देपुताद व सेनादोर यांस कळविल्या; परंतु सि. कोस्त यांस त्या हलक्या व कमी भारदस्त वाटून त्यांस कदचित् केराच्या टोपलींची

साधनानें सज्ञानावस्थेस पोंचण्याचें कार्य अनेक प्रकारची शीकहि सोसून करणें अवश्य आहे. कारण "नहिज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते" ज्ञानासारखी या लोकीं पवित्रता नाहीं असें स्पष्ट गीतावचनही आहे. असो.

महाराष्टांत जीं एवढीं सुप्रसिद्ध शहरें आहेत, त्यांच्या उन्नतीस इतर कारणां प्रमाणें वाचनालयें हेंहि एक असाधारण कारण होय. अशा उद्योगाचें अनुकरण करण्याचे कामीं आमचा गोमांतक प्रांत हळूहळू नेटानें पुढें सरेल असें आजच्या स्थितीवरून तरी म्हणण्यास हरकत नाहीं.

बरींच वर्षें हा प्रांत पुढें सरण्यास पहात होता, पण गेल्या २०-२५ वर्षांपर्यंत तसा योग न आल्यावरून, या विषयीं मध्यम स्थितींतच होता. पण कांहीं वर्षांपासून ही स्थिति पालटून येथील कांहीं शहरांत ज्ञानविषयक चळवळ सुरू होऊन मडगांवच्या "सारस्वत ब्राह्मण समाज" व "दामोदर विद्या भुवन" सारख्या संस्था अस्तित्वांत येण्यापर्यंत मजल पोंचली आहे. ही मोठ्या संतोषाची गोष्ट होय. सदर संस्थांबद्दल श्री. सी. के. दामले, सर ना. चंदावरकर वगैरे विद्वान पुरुषांनीहि अभिनंदनीय उद्गार काढले आहेत, या वरून प्रस्तुत संस्थांनी या प्रांतास किती भूषण प्राप्त करून दिलें आहे हें कळेलच. तरीपण इतक्यावरच न थांबतां या प्रांतांतील इतर बऱ्याच गांवांनी अशा तऱ्हेच्या संस्थांनी, ज्ञान सत्रांत भाग मिळविणें अत्यंत अवश्य आहे. व याकामीं प्रत्येक ग्राम धुरिणांनीं वाचनालयें स्थापण्याच्या कामीं कसून प्रयत्न केले पाहिजेत. त्याचप्रमाणें शाळा, व्याख्यानमाला वगैरे बाबतींतसुद्धां मडगांवच्या सद्गृहस्थांचें अनुकरण करणें फायदेशीर होईल.

याचरोबर हेंहि लिहिणें प्राप्त होतें कीं, प्रत्येक तालुक्यांतील शहर मुनिसिपालटीनें लोकोपयोगार्थ अशीं वाचनालयें सुरू करून शिक्षणविषयक कार्य साधण्यास पुढें सरसावलें पाहिजे. यांत जनसमुदायानेंहि पूर्ण सहकारिता करून अशीं कृत्यें घडवून आणणें फारच हितावह आहे. आनंदाची गोष्ट ही कीं, मडगांव येथील मुनिसिपालटीनें नुकतेंच एक "फिरतें वाचनालय" सुरू करून शिक्षणविषयक उदार धोरण स्वीकारल्याबद्दल आम्ही त्या संस्थेच्या उत्साही चालकांचें मनःपूर्वक अभिनंदन करितों.

हाच कित्ता प्रत्येक मुनिसिपालिटीनें गिरवून लोकांस सुशिक्षित बनविण्याचें ध्येय पुढें ठेवणें योग्य होय. सुदैवानें स्वराज्यासारखा काल प्राप्त झाला आहे. मग या वेळीं हिंदूनी उदासीन राहणें श्रेयस्कर आहे काय? तर या विषयीं सरकारकडे जोराची मागणी करून या निस्तेज प्रांतास सतेज बनविण्यास आळस करतां कामा नये प्रत्येक मुनिसिपालटी अशा दिशेनें प्रयत्न करून लोकांस विद्याविभूषित करण्याचें श्रेय संपादन करील अशी मडगांवच्या उदाहरणावरून आशा वाटत आहे. या करितां लोकांनीहि विशेष खटपट करून सर्व श्रेष्ठ असा ज्ञानविषयक फायदा करून घेतला पाहिजे. व असें होण्यास प्रत्येक गांवीं एकतरी वाचनालय असणें अवश्य आहे.

नारायण अनंत नाईक पाटणकर

PAGODE DE XRY CHAMUNDESVORY DE SIVOI

D'ordem superior se annuncia para o dia 3 de Janeiro seguinte ás doze horas, na administração deste Concelho o arrendamento para o seguinte anno de 1921, da varzea Nomós sito em Sirvoy, pertecente ao dito Pagode. Aos 15 de Dezembro de 1920.

O escrivão
Butó Xencora Sinay Sirvoica

ceu Central, no Instituto Comercial, na Fazenda, na Auditoria e em diferentes ramos de serviços publicos, foram atè a metropole para repetir o seu curso medico, para prosseguir no curso do Liceu ou para se formar pelas diferentes faculdades?

Pedimos o favor de no-lo responder que depois lhe diremos sobre a sua lista o que se nos oferecer.

E quanto á desistencia do director do *Bharat* de ir então para Portugal, saibam todos-diga-se a proposito-foi ela determinada por uma serie de contratempos cuja continuação o está ainda perseguindo, como o sabem todos quantos o rodeiam.

Crêmos, todavia, que o sr Rau não pode julgar-se habilitado a afirmar que outro conceito fariamos do sr. Prazeres da Costa se não tivessemos desistido de ir para Portugal, porquanto *nem todos os que foram para là e conviveram com aquele senhor falam dele tão bem* como o sr. Rau, apesar de serem tão bons cavalheiros como o ilustre delegado da comarca de Quepem o è.

Não há duvida que "quem tem parentes e amigos (e visinhos) tem o dever de os servir de preferencia aos que o não são.

Simplismente sucede que este criterio se não torna aplicavel ao sr. Costa cuja entrada no Parlamento foi exclusivamente devida à *classe hindu* cujas pretensões porisso tinha o dever de as servir, de preferencia ás dos seus parentes e amigos (e vizinhos).

Nem é forte, por conseguinte, ainda deste lado, a fraca defesa do sr Costa, feita expontaneamente pelo bacharel hindu.

Certo é que o senador pela India deixou vinculado o seu nome a alguns actos de interesse geral. O *Bharat* tem-lhe prestado, porisso, a justa homenagem. E se *agora* se refere disfavoravelmente ao sr. ex-deputado, é porque ele se tornou *agora*, por seus actos, merecedor disso.

Já vê, portanto, em conclusão, o sr. Rau que as afirmações do nosso suelto não são nada injustas nem disprimorosas para o sr. Prazeres da Costa: representam, pelo contrario, a genuina expressão da verdade.

Uma Carta

E' do seguinte teor a carta que o s. dr. Rau enviou para a *Terra*:

"O *Bharat* de hoje publica um suelto sob a epigrafe *Cada um para si* .....em que faz afirmações injustas e disprimorosas para o sr. Prazeres da Costa, as quais podem, porventura, ser interpretadas como uma campanha contra a reeleição de s. exa. para vogal do Conselho Colonial que está designada para breve.

Que culpa pode ter o sr. Prazeres da Costa de que o governo Central tenha decretado que só podem ser eleitores os cidadãos que saibam ler e escrever o portugues que é a lingua da Nação? E' certo que a sua excia, como representante do Estado da India no parlamento, compete trabalhar para que a classe hindu seja restituida no direito do voto de que foi esbulhada, mas a esta tambem cumpre solicitar o seu concurso para êsse fim. A afirmação do *Bharat* portanto, de que em Portugal não há quem advogue a justa apiração dos hindus é prematura.

Quem, como eu, conviveu, com o sr, Prazeres da Costa e o conheceu de perto não deixará de fazer a justiça merecida ao seu espirito recto e imparcial e de nutrir a esperança de que oportunamente, devido aos esforços de s. exa. a classe hindu verá a sua legitima aspiração realizada

O *Bharat* no referido suelto, acusa-o tambem de ter colocado os seus parentes, visinhos e amigos em varios lugares. O Sr, Prazeres da Costa não possue o dom de adivinhar *os nomes dos hindus e as suas pretensões*. Se os meus correligionarios se tivessem mexido, se tivessem ido atè a metropole uns para repetir o seu curso medico, outros para prosseguir no curso do Liceu outros ainda para se formar pelas diferentes faculdades e, finalmente se se lhe tivessem recomendado, quer daqui, quer na metropole pelas suas habitações e pela sua competencia, alguns, pelo menos, estariam esta hora disfrutando varias situações de distinção. Mas os preconceitos da religião......Se o proprio director do *Bharat* não tivesse então desistido de ir para Portugal, outro conceito faria de s. exa.

Quem *tem* parentes e amigos tem o dever de os servir de preferencia aos que o não são. Filhos da India houve que se limitaram apenas a anichar os *seus* parentes e outros há que sò tratam de si; ao passo que o sr. Prazeres da Costa, antes de anichar os parentes, vizinhos e amigos tinha deixado o seu nome vinculado a muitos actos de interesse geral da India e o *Bharat* conheceu melhor do que eu.

Com publicação destas linhas, creia-me, sr *Redactor*.

De V, etc.

Siurama Rau

Quepem, 16-XII-20.

ECOS & CRITICA

Uma ilusao desfeita

Sob esta epigrafe, publica o nosso colega da *Renovação* um artigo do sr. *Visva Bandhu* sobre alguns actos do sr. Prazeres da Costa, *amigo* da classe hindu.

Ao sincero articulista que no final do seu artigo faz referencias elogiosas ao *Bharat*, consignamos os nossos agradecimentos, chamando para *Uma ilusão desfeita* a atenção dos defensores do sr. Auditor Geral do Ultramar.

Declarando e agradecendo

Pelos mesmos motivos que nos constrangeram a disistir de irmos para Portugal, não nos é possivel entrar no proximo Conselho, ficando obrigados a limitarmo-nos a acção ao *Bharat* e ás modestas conferencias de propaganda politica a que temo-nos dedicado, desde muito.

Fazemos esta declaração por ter-nos constado que alguns amigos nossos desejam a nossa entrada no Conselho e neste sentido pretendem já trabalhar, desejo e pretensão que lhes agradecemos, em todo o caso, sumamente penhorados.

डॉ रावांचें 'तेऱ्हास' पत्र

संपादक महाराज

आजच्या 'भारतांत 'आपण आपणास'...या मथळ्याखालीं एक टीकात्मक लेख प्रसिद्ध झाला असून त्यांत सि. प्राजेरीस कोस्त यांजविरुद्ध कांहीं अप्रशस्त व अयोग्य विधानें केलीं आहेत. त्यांचा अर्थ सि. कोस्त यांची येत्या कोंसेल्य कोलोनियाल मध्यें सभासद या नात्यानें निवड न व्हावी, असा कदाचित् करितां येईल.

जर सरकारकडून पोर्तुगीज लिहितां वाचतां न येणाऱ्या नागरिकांचा मताधिकार काढून टाकला गेला तर त्यांत सि. कोस्त यांचा कसला अपराध !

सि. कोस्त यानीं पोर्तुगीझ इंडियाच्या वतीनें हिंदूंच्या हिरावून घेतलेल्या अधिकारांविषयीं खटपट करावी हें जरी खरें असलें, तरी हिंदु समाजानें त्यांजपाशीं आपलें गाऱ्हाणें नेणें योग्य नव्हतें काय ? होतें. अर्थात, पोर्तुगालमध्यें हिंदुसमाजाच्या योग्य मागण्यांना पुरस्कार करणारा कोणच नाहीं हें 'भारता'चें ह्मणणें अप्रयोजक होय.

ज्यांचा, मजप्रमाणें, सि. कोस्त यांजकडे सहवास घडला असेल, त्यांची खात्री होऊन चुकली असेल कीं, सि. कोस्त हे सरळ विचारांचे, निःपक्षपाती व कोणाच्याहि आकांक्षा पुरविण्यांस मागें पुढें न पहाणारे असे होत. व याचा प्रत्यय हिंदुसमाजास पुढें आल्याशिवाय रहाणार नाहीं.

'भारतानें' सदरहू लेखांत, सि. कोस्त यानें आपल्या सगळ्या सख्या सोयऱ्यांस शेजाऱ्या पाजाऱ्यांस अनेक सरकारी जागांवर नेमल्याचेंहि विधान केलें आहे. सि. कोस्त यांजपाशीं (त्रिकालज्ञ मांत्रिकांप्रमाणें) हिंदूंच्या आकांक्षा व त्यांचीं नावें ह्मणण्याची शक्ति नाहीं. जर माझ्या समाजबंधूंनीं कांहीं हालचाल केली असती, व ते पोर्तुगालास जाऊन, कांहींनी वैद्यकशास्त्रांत, कांहींनीं लिसेयाचें पुढचें शिक्षण संपादण्यांत, किंवा हरएक प्रकारच्या उच्च शिक्षणांत, प्राविण्य मिळवून, मग सि. कोस्त यांजकडे जर आपल्या शिक्षणाची व नैपुण्याची शिफारस केली असती तर त्यांतील थोड्यांस तरी बहुमानाच्या सरकारी नोकऱ्यांवर आरूढ होतां आलें असतें. परंतु, धर्माच्या वेडगळ समजुती......जर स्वतः 'भारत' संपादकांनीं पोर्तुगालास जाण्याचा आपला बेत रहीत केला नसता, तर सि. कोस्त यांजविषयीं त्यांचा दुसऱ्या प्रकारचा मत बनला असता.

ज्यांस सखेसोयरे असतील, त्यांचें मुख्य कर्तव्य ह्मटलें ह्मणजे, इतरेजनापेक्षां, त्यांस पूर्वी उपयोगी पडावें, हें होय. कांहीं हिंदपुत्रांनीं फक्त आपल्याच सोयरेसायऱ्यांस उपयोगी पडण्याचें काम केलें असून, कांहीं तर फक्त स्वार्थ लोलुप बनले आहेत, परंतु सि. कोस्त यानीं आपल्या सख्यासोयऱ्यांस उपयोगी पडण्यापूर्वी इंडियेच्याअर्थ पुष्कळ जनहिताचीं कामें केलीं आहेत, व त्यांची, मजपेक्षां, 'भारता'स जास्ती जाणीव आहे.

ह्या पत्राच्या प्रसिद्धीनें मला आभारांत ठेवावें–

आपला इत्यादि

केपें. शिवराम राव

१६।१२।९२०

या पत्राचें उत्तर विस्तृत झाल्यामुळें त्याचें भाषांतर येत्या अंकावर प्रसिद्ध करणें भाग आहे.

भारत

खुलासा

अनेक कारणांमुळें आमच्या संपादकास येत्या कोन्सिलांत शिरणें अशक्य आहे. भारत व प्रवचनें या दोन मार्गांनींच ते आपल्या देशबांधवांची सेवा बजावण्याचा क्रम चालू ठेवतील.

मॅ. भारत

वर्तमानसार

—ता. २३ रोजीं मडगांव येथील श्री दामोदराच्या दिवाणखान्यांत रा. मोहनलाल रघुवीर रामनाथकर यांचें पियानवादन होऊन त्यांस श्रीयुत वै. पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांच्या हस्तें सुवर्णपदक अर्पण करण्यांत आलें, असें एक प्रेक्षक कळवितात.

—नेत्रावळी, सांगे, येथील एका ग्रहस्थानें अनेक तीर्थें फिरून गंगोदकाचे तांबे भरून आणले होते. परंतु कुळें येथें तें ओतून टाकण्यांत आल्यावरून सदरहू ग्रहस्थ आपला तीव्र निषेध प्रदर्शित करतात.

—मुंबई प्रेसिडेंटीचे कष्टम आफिसर ऑनरेबल एडोव्हन व सबकमिशनर विल्यम म्यकडोनाल्ड हे पणजी येथें गव्हर्नर साहेबापाशीं कांहीं खलबत करण्यासाठीं आले आहेत

—येत्या ३ तारखेच्या सुमारास इटलीचे मुंबई येथील कोंसुल सि. गोन्हियो हे पणजी येथें येणार असल्यानें कळतें

— ग्रामसंमंडळाच्या लेखकांस व त्या त्या महालच्या कचेरीच्या कामदारांस पेनशन देण्याचा कायदा पास करण्यांत आला आहे.

जाहीर विनंति

येत्या मार्गशिर्ष वद्य १२ शीं [ता.५-१-२१] बुधवार रोजीं सालाबादप्रमाणें श्रीमत् ब्रह्मण्यानंदतीर्थयति यांच्या पुण्यतिथीचा उत्सव साजरा होणार असून, त्यासमयीं श्रीमत्पूर्णाश्रमस्वामी यांच्या अध्यक्षतेखालीं स्थानिक व बाहेरील वक्त्यांचीं व्याख्यानें तसेंच प्रवचन व कीर्तन इत्यादि होणार आहे. अशा मंगल प्रसंगीं सर्व बंधुभगिनींनीं हजर राहून आभारांत ठेवावें अशी विनंति आहे.

उत्सव कमेटीचा सेक्रेटरी

पु. वा. विर्जिनकर

[illegible]गीची पोंच

श्री. रामचंद्र शेणवी अवदी, बाणावली २ रु.
,,विनायकराव वा. हरमलकर, हरमळ २ रु.
,, गुणबा शिवा देसाई, शिरवडे २ रु.
,, काशीनाथ उपेंद्र देदे ,, २ रु.
,, अनंत सगूण देसाई ,, २ रु.
,, भिकाजी पांडूरंग वालावलीकर मुर्गांव २ रु.
,, राम सुबाय प्रभू देसाई, रिवण २ रु.
,, राणू विष्णुदास केणी रोबोल, कुंकळ्ळी १॥
Sr. João Rebelo कुंकळ्ळी २ रु.

भारत डिफेन्सफंड

श्री. गुणबा शिवा देसाई, शिरोडें १॥ रु.
,, विनायक मोरेश्वर भट ,, १ रु.
,,अनंत सगूण देसाई ,, ,, १ रु.

वर्गणीदारांस विनंति

'भारताचें' पांचवें वर्ष संपत आलें असून सहाव्या वर्षास लवकरच प्रारंभ होणार आहे. नवीन वर्षापासून भारतांत महत्वाच्या सुधारणा होणार असून, साधल्यास आकारांतहि वाढ करण्याचा विचार आहे. ज्या आश्रयदात्यानीं अजून वर्गणी चुकती केली नसेल त्यांनी ती पाठवून भारताला आभारांत ठेवावें अशी सविनय विनंति आहे.

मनेजर भारत

मुंबईंतील

ज्या वर्गणीदारांकडून अजून वर्गणी आली नसेल त्यांकडे भारताचा ४१ वा अंक व्ही. पी. नें पाठविला जाईल. तिचा स्वीकार करून ते आह्मांस प्रोत्साहन देतील अशी उमेद आहे.

मनेजर भारत

अननसें पाहिजेत

वि. मा. कोओपेराटीव येकोनोमिक-- नवीन गोवा व कोस्त कं. मडगांव येथें मिळेल. 1

शिक्षक पाहिजे !

आह्मांस एका मराठी शिक्षकाची गरज आहे. मराठी पांच इयत्ता पास असून इंग्लिश ५ चें सर्टिफिकीट असलें पाहिजे. पगार २० ते २५ रु. लायकी प्रमाणें. उमेदवार खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

2 पत्ता:-दत्तवाचनमंदीर
सांगें -गोंव

संगीत

श्रीशिवभक्तविजय नाटक

नाटकमंडळींस प्रयोगास योग्य असून सर्वहक्कांसह विक्रीस तयार आहे. खालील पत्त्यावर पत्रव्यवहार करावा.

3 शंकर रघुवीर संजगिरी.
c/o तालक वास्कोडिगामा मार्मगोवा

सुरू होणार ! सुरू होणार ! !

नांवें नोंदवा ! {'हिंदु--समाजाचें' मासिक} नांवें नोंदवा !

भारतोदय

या मासिकांत येथील व ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील नामांकित लेखकांचे भारदस्त लेख प्रसिद्ध होणार असून त्यांत शेतकी व उद्योगधंदे या विषयांची प्रामुख्यानें चर्चा केली जाईल. छापखान्याची खास व्यवस्था असल्यानें सुबग छपाई व चोख निर्भिडपणा याहि दृष्टीनें 'भारतोदय' लोकाश्रयास पात्र होईल, अशी उमेद आहे.

पत्ता { संपादक भारतोदय
c/o सं. भारत
केपें-गोवा

4

पी. व्ही विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनीं वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर
मडगांव-गोवा

5

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगा चीं उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं **महेश्वरी लुगडीं** तलम सुबक
अनेक रंगाचीं टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ रंगाचें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदीत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून विकतो व तो अस्सल नव्हे त्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर माळाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं.६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५०
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे--दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो--टीप- मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता--
आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार
पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट
6

राजापुरकर नाटक मंडळी

मडगांव -- "श्रीदामोदर थियेटर' ांत

शनिबार **श्री दत्त जन्म** ता. २५।१२।१९२०
अथवा
महासती अनसूया

बुधवार **कुसुम चंपा** ता.२९-१२-१९२०

7 नाटकांचे प्रयोग विजेच्या प्रकाशांत करून दाखविणार
कंत्राक्टर

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार---गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम पयान्ती, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहिती खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट
8 कुंडई-गोवा

The Norwitch Union Life Insurance

Capital incluindo bonus Rps. 345 000 000
Premios pagos Rps. 480 000 000

Esta companhia de seguros que foi fundada em 1808 é a mais antiga e rica do mundo com um consideravel numero de assegurados-

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçá

Agentes em Bombaim
W. S. A. Graham e C°

9

ओरियंटल इंडबियल वर्कची

अत्यंत नांवाजलेली निळी काळी शाई वापरून खात्री करून घ्या- दर डजनीं साडेसात रुपये. 10.

प्रभू देसाई--सांवर्डे[एजंट]

जन्मपत्रिका

साग्र जन्मवेळ कळवून आर्डर दिल्यास नं. २-३ फी. रु. २॥-१।. टिपण ८ आठ आणे नं. १ व अन्य खुलाशास अर्धा आण्याचें टिकीट पाठवा.

एफ आर-प्रभू
11 कळंगूट -गोवा

Impostos

Ainda não parecerão superfluas mais algumas considerações sobre este assunto a que se prende a vida economica do paiz, que a voz publica considera em circunstancias sobremaneira criticas; e as suas lidimas aspirações escoam no sentido em que se cojurem os perigos que o assoberbam, minazes á sua total ruina.

Em tal conjunctura se torna imprescindivel que a imprensa concorra com a sua molecula de esforço para entravar a fatal corrente, no louvavel desempenho da sua nobre missão. E, diga-se em abono da Verdade, que na sua generalidade ella soube desentranhar o seu amargo gesto pelo assentimento obtido *por maioria* ao tal curioso projecto de criação de ..impostos, e aos outros quejandos que levam em mira o aumento injustificavel das despezas publicas.

A *minoria*, embora derrubada, é merecedora de encomios pela honrosa inflexibilidade e vigor das suas opiniões, emitiu-las com a precisa hombridade e punjança do senso civico. Analogamente, a Imprensa que a apoiou, acaba de revelar o seu reconhecido patriotismo e o seu desassombro, não se preocupando com as iras...do Olimpo, que somente fazem tremer maletas aos turibulados do oficio, aos gazeteiros de má medra e os perpetuas ambiciosos dos aposentos palatinos, aos glutões do...*prato de lentilhas*, que saboream com flagrante preterição da lei!

Fomos sempre avesso ao sistema tributario *desigual*, que já nos flagelava pela sua forma coercitiva pouco consentanea aos principios da sciencia economica (Cfr. o nosso diario *Eco da India*, nº 97, de 22/1 de 1906) e o projecto, *que passou* vem ainda mais agravar a nossa decrepita e cambalida situação financeira já o vê, atreita aos mesmos processos executivos, rotineiros, incongruentes, injuridicos!

E' gravissimo o mal de que adoece o paiz, e a cura está aligada ás causas que o determinaram. Sera uma utopia conservar alapardado o rato que rôi as feveras. E' preciso cortar o mal cerce!

Pois se quizeram, não regatearemos a analise critica *de cada uma* das verbas do famoso... projecto que subiu à aprovação superior aonde é de esperar que seja modificado no sentido mais favoravel aos contribuintes.

A talho de fouce vêm as seguintes considerações que ainda rescendem de fresco, lançadas com mestria pelo Dr. Barbosa Lião na sua valiosa obra *Analise do Orçamento* ed. de 1868, pg 2:—"O mal vem de cima, e será preciso que tambem o remedio *de lá venha*... A crise não dá tempo a que o povo possa preparar-se para a resolver—E o governo *pode resolve-la*".

De feito. Não há pior obsecação que a desse plano de... *variedade* de contribuições, criadas para se fazer face a essa aluvião de aumentos de despezas publicas, cuja desnecessidade e improficuidade está na consiencia de toda a gente.

No entanto é para lamentar que, longe de se reduzirem essas despezas as absolutamente indispensaveis, o nosso patriotismo, de que nos jactamos platonicamente, não revele na pratica a necessidade de piquenos sacrificios ou de quaesquer concessões, para a sobriedade dos gastos perante a crescente bancarrota dos cofres do Estado, que seguramente não pode aguentar com tão pesados encargos!

Apetecemos uma vida luxiosa farejando a regabofes pantagruelicos ou acercada de comunidades olas...eis á custa das ..*novas* contribuições que destilam pingas de sangue dos contribuintes?

Triste orientação!

Ora agora em face de semilhante situação, é licito lembrar de que o eminente Le on Faucher, *Melanges d'Econ. Polit. et de Finances*, expoz:

Nous vivons dans un siécle de *prodigalité* où la depense devient en quelque sorte la cause du revenu, *tandis que le revenu soi la source et la raison de la dépense...*"

Evidentemente andamos de candeias ás avessas! Somos um Paiz cujo arcaboiço se vai desengonçando a passos titanicos!

Baldos ao naipe, só então nos voltará o juizo que ora gira ...pelos calcanhares!

Soares Rebelo

CEOS & CRITICA

Defesa oficiosa...

Na *Terra*, de 18 do corrente o sr. dr. Siurama Rau, ilustre delegado da comarca procura, numa carta enviada áquele bisemanario marganense, defender *todos os actos* do sr. Prazeres da Costa, tentando demonstrar a sem-razão dum suelto por nós publicado na edição passada do *Bharat*.

Por mais dum titulo, as considerações do sr. dr. Rau merecem resposta. Publica-la-hemos no numero imediato que hoje não dispomos, infelizmente, do espaço necessario.

Explicando...

Depois de ter entrado na maquina a primeira face do nosso jornal e sido composto, á ultima hora, o edital da Camara Municipal da Quepem, recebemos a *Provincia* de 13 do corrente, dando-nos a grata noticia de que, *ao contrario do que se noticiou, o voto era extensivo, ainda, a quem soubesse qualquer* idioma, o que de resto, se deduz da letra do proprio edital da Camara.

E por isso não nos foi possivel retirar o artigo *Boa paga!* e o suelto sobre o mesmo assunto que estemporaneo embora, não deixa de ter, todavia, a sua razão como havemos de ver.

Carreira de tiro

Recebemos e agradecemos a gentilesa do convite para a inauguração da carreira do tiro em Maulinguem, distinada a instrução de tiro ao alvo para as unidades da guarnição deste Estado, inauguração que, com a assistencia do sr. Governador Geral, se realisa a 3 de janeiro proximo, pelas 16 horas.

कन्याशाळेची योजना

आपल्या मातृभूमीस ज्या आदरणीय व ललामभूत व्यक्ति होऊन गेल्या व हयात आहेत त्यांमध्यें प्रोफेसर धर्मानंद कोसंबी यांची प्रामुख्यानें गणना होते. श्रीयुत कोसंबी हे आपल्या गोव्यांतील अगदीं हलक्या स्थितींतून धैर्य, चिकाटी व अभिमान यांच्या जोरावर शिक्षण संपादून आपल्या अतुळ बुद्धिमत्तेनें प्रोफेसर ही पदवी त्यानीं जोडलेली आहे.

त्यानीं आपलें हद्गत 'भारत' पत्राच्या वाचकांस 'आत्मनिवेदन' सदराखालीं सादर केलें आहे. करून त्यांच्या विषयीं जास्ती लिहिण्याची आवश्यकता नाहीं. तें ज्यानीं वाचलें असेल त्याना पूर्ण ठाऊक असेल कीं प्रोफेसर साहेब पूर्वी कोणत्या स्थितींत होते आणि आज कोणत्या स्थितींत आहेत.

आजची स्पृहणीय स्थिति केवळ त्यांस मनोधैर्यानें प्राप्त झालेली आहे. गोव्यांतील निराश्रित, निरुत्साही व गरीब तरुणानीं श्री. कोसंबी यांचा चरित्राचा अभ्यास करून त्यांच्या सारखें धोरण राखून आपली उन्नति करून घेणें खरोखर योग्य आहे.

प्रोफेसर कोसंबी यांनीं पुण्य नगरींत फर्ग्युसन कालेजांत पाली भाषेच्या शिक्षकाच्या जागीं कांहीं वर्षें काम करून विद्यार्थी व महाराष्ट्रांतील पुढारी यांकडून धन्यवाद घेतले आहेत. प्रोफेसर कोसंबी उत्तम पैकीं लेखकहि आहेत. हें आह्मा गोमांतकीयांस खरोखर एक भूषण होय. ते सध्यां आपल्या मुलाना शिक्षण देऊन त्यानीं आपल्या गोव्यांची सेवा करावी या उच्च ध्येयानें त्यांस ज्ञानामृत पाजण्यासाठीं सुधारलेल्या अमेरिका खंडांत गेलेले आहेत. आणखी तीन वर्षें पर्यंत ते तिकडे राहणार असून नंतर ते आपल्या मातृभूमीच्या उद्धारासाठीं गोव्यास येणार आहेत परमेश्वर त्यांस दीर्घायु करो आणि ते यशस्वी होऊन आपल्याकडे येवोत. त्यांची मुलगी कुमारी माणिकबाई यानीं पोहणाऱ्या मुलींत बक्षिस मिळविलें असून तिचा फोटो कौंसिल पंचानें घेतला आहे.

सर्व दृष्टीनीं प्रोफेसर साहेबांची स्थिति जरी आज समाधानकारक आहे तरी त्यांस फार चिंता उत्पन्न झाली आहे. ती हटली म्हणजे गोव्यांच्या अभ्युदयाची होय. त्यांची मातृभूमीविषयींची कळकळ, आस्थेवाईकपणा व अभिमान त्यांच्यांत फार आढळून येतो. हें त्यांच्या प्रसिद्ध होणाऱ्या पत्रांवरून कळून येतें. हीं पत्रें पुष्कळ उदात्त विचारांचीं व उच्च उपदेशानें ओथंबलेलीं असतात कीं पुन्हा पुन्हा वाचावीशींच वाटतात.

प्रोफेसर कोसंबी यानीं आपल्या पत्रांत गोव्यांतील स्त्रीसमाजाची उन्नति करण्यास कन्याशाळेची योजना आपणापुढें मांडलेली आहे. त्या कल्पनेप्रमाणेंच त्यानीं आपलें गाठोडें सोडून—पुण्यांतील घर विकून येणारी रक्कम अदमासें १५००० वर देण्याचा कांहीं अटीवर निस्वार्थपणा दाखविला आहे. ही खरोखर आनंदाची गोष्ट आहे. आमच्या गोव्यांत अनाठायीं खर्च करणारे पुष्कळ लोक आहेत त्यानीं श्री. कोसंब्यांचें उदाहरण घेऊन अशा संस्थेस मदत केल्यास गोव्यांचा अभ्युदय होण्यास उशीर लागणार नाहीं.

ही संस्था प्रोफेसर कर्वे यांच्या स्त्रियांच्या उन्नतीसाठीं चालून घेतलेल्या 'महिला पीठास' जोडावी असा कोसंबी यांचा विचार आहे. ही संस्था उभारण्यांस गोव्यांत १०००० वर एक फंड पाहिजे आहे. आपल्या कडील धनिक लोकांनीं या सार्वजनिक संस्थेची महती लक्ष्यांत आणून हा प्रश्न सोडवणें सुखावह आहे.

त्याचप्रमाणें आमच्या भगिनींनीं या आपल्या उन्नतीसाठीं उभारण्यांत येणाऱ्या संस्थेस शक्य त्या प्रमाणे हातभार लावून ही संस्था गोव्यांतच उभारण्यांस यावी अशी इच्छा दाखवावी. व त्याप्रमाणें एकमेकांत जागृति उत्पन्न करून आपल्या मुलींस या शाळेंत पाठविण्याची व्यवस्था करावी.

शेवटीं श्री. कोसंबी हे आपलें उद्दिष्ट कार्य साधून आपल्या मातृभूमीची सेवा करण्यांस दीर्घायु होवोत अशी परमेश्वराचीं विनंति आहे.

रामचंद्र नारायण छवंदे

वर्तमानसार

—१९१९ सालची नोबेलप्राइज अमेरिकेचे माजी अध्यक्ष वुइलसन यांस देण्यांत आली.

—मताधिकारासंबंधीं आमचा टीकात्मक स्फुट कंपोज झाल्यानंतर कोणतीहि भाषा अवगत असलेल्यानां व्होटचा अधिकार असल्याचें प्रसिद्ध झालें!

—डळरसुधराई कमेटीच्या मडगांवाहून कुडाळ येथें फेऱ्या करणाऱ्या मोटारी बंद करण्यांत आल्याचें जाहीर झालें आहे!

—येत्या शिवरात्रीच्या मुहुर्तावर भारतोदयाचा पहिला अंक प्रसिद्ध होणार आहे.

—रायबंदर येथील श्री शारदावाचनमंदिराचा ७वा वाढदिवस येत्या महिन्याच्या पहिल्या तारखेस साजरा होणार असून त्यास हजर रहाण्याविषयीं सर्व लोकांस संस्थेच्या सेक्रेटरीची जाहीर विनंति आहे.

—म्हापसा येथील उन्नतिसमाजाची जाहीरसभा चालू महिन्याच्या २६ तारखेस भरणार असून कांहीं महत्वाच्या विषयांचा खल होणार आहे, असें समाजाचे सेक्रेटरी कळवितात.

संत तुकाराम

राजापुरकर नाटकमंडळीचा मडगांवचा श्री दामोदर थिएटरांतील हा प्रयोग, गाण्याची बाब खेरीज करून, उत्तम वठला. शनिवारची रात्र असल्यामुळें नाटकास बरीच गर्दी जमली होती. जागेच्या अभावामुळें पुष्कळ मंडळीस परत जावें लागलें. सर्व थिएटर प्रेक्षक समुदायानें दिसार भरलें गेल्यावरून पुष्कळांची गैरसोय झाली. प्रेक्षक वर्गांत बायकामुलांचा बराच भरणा होता; त्यामुळें मधून मधून गोंगाटाच्या उकळ्या फुटत असत.

सीन काम प्रेक्षणीय होतें. पऱ्यांचा नाच पहाण्यासारखा होता. एकंदर पात्रांचें काम चांगल्या रीतीनें पार पडलें म्हणण्यास हरकत नाहीं. तुकाराम व त्याची कजाग बायको जिजाई व शिवाजी या पात्रांचीं कामें तर आह्मांस अत्यंत आवडलीं. गाण्याच्या बाबतींत विशेष सुधारणा झाल्यास कंपनीची योग्यता सध्यापेक्षांहि जास्त वाढणार आहे, हें उघड आहे.

शर्दी जमेल व कंपनीलाही बराच फायदा होईल.

गोमांतक हें बादशाही अमलाखालीं बरींच वर्षे नांदल्या मुळें त्याला ऐष आरामाची सवयही बरीच जडलेली आहे. याची साक्ष आतां प्रत्यक्ष येणार आहे व लोकउद्यांची काळजी सुधां बाजूस सारून एकपण नाटक पाहण्याची संधी दवडणार नाहींत हें अनुभवास येईल. मात्र सार्वजनिक अगर शिक्षणाच्या कामीं जर वर्गणी मागावयास जाल तर मात्र ज्याला गरज त्याजकडून घ्या; आह्मांला त्यांत काय फायदा ! हें उत्तर.

एक प्रेक्षक

Edital

Alfredo Peregrino Antão, administrador do concelho e das comunidades do concelho de Quepem.

Faço saber para sciencia dos interessados que durante o corrente mez de Dezembro e até 15 de janeiro proximo estarão abertos os cofres de todas as comunidades do concelho para arrecadação de foros e outras contribuições devidas ás comunidades.

Ficam tambem avisados os escrivães e outros clavicularios a comparecerem na referida administração, das 11 horas ate 16 dos referidos dias—devendo os referidos escrivães fazerem publicar o presente aviso em bando nas respectivas aldeas.

1 O Admor. do conº

Alfredo Antão

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1º oficio, Lobo, vão á praça para venda em hasta publica á porta do tribunal judicial desta comarca, situado em Cusmane na rua de Deão, no dia 17 do corrente mez ás doze hores, pelo maior lanço, que se oferecer acima da avaliação, na carta precatoria vinda da comarca de Salsete, extraida dos autos de execução de sentença que Tertuliano Exaltação de Santa Cruz Rebelo de Vernã e José Francisco Fernandes de Margão, promovem contra Loeximim Sinalnim e seu marido Visnum Sinai Contoco de Aquem, dos seguintes bens a estes pertencentes:—Aforamento Duorufondy, sito em Molcornem, discrito na conservatoria desta comarca sob o no. 15:500 e inscrito na matriz de Undorna sob o nº 28, e Aforamento Zambolichemmola, inculto, sito em Molcopona de Molcornem, discrito na mesma conservatoria sob o nº 15:501 e inscrito na matriz de Molcopona sob o nº 13 e penhorados na dita execução, apensa ao traslado extraido da acção ordinaria instaurada pela dita Loeximim contra os referidos Tertuliano e José Francisco, para pagamento de 241:12:07, sendo metade proviniente de custas e metade de indemnisação determinada por acordão da Relação de Nova-Goa proferido na aludida acção ordinaria e de custas acrescidas da execução, e vão á praça pela segunda vez e por metade do seu valor, ou sejam 100 rupias e 25 rupias, respectivamente. O arematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e co-proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 7 de Dezembro de 1920

O escrivão de direito do 1o fi.

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

11 O juiz de direito

M. de Quadros

ou agrupamentos pelas razões da ordem politica, religiosa e social.

(continua)

ECOS & CRITICA

Cada um para si ...

A modificação introduzida na Carta, como sabem, modificou a vida... eleitoral da classe hindú. Ela que representava uma força de peso e importante valor na politica, é votada ao ostracismo!

E todavia não há quem advogue em Portugal a sua justa aspiração.

O sr. Prazeres da Costa que subiu ao poleiro do Parlamento á custa de verdadeiros sacrificios da classe hindù dedicou-se exclusivamente a gosar de *prazeres* de vêr bem colocados, pagos e servidos seus parentes, visinhos e amigos dêstes de quem só agora está recebendo manifestações espotaneas!

Já o sr. Costa não precisa dos hindus, que tem razoavel numero de *admiradores muito atentos e obrigados*!

¿Que lhe importa, portanto, que os hindus morram politicamente?

Talvez seja *isto* milhor para seus fins ...politicos

E' pois, certo o ditado, adagio, anexim ou 'coisa que valha: *cada um para si e Deus* para todos.

E viva o *pratriotico* auditor geral e anichador de seus mil e um afilhados!

Dardos e Cardos

Não pega...

O hindú, privado do direito de votar tem agora ante o sêu republicano nariz *largos horisontes, vasto campo* para cultivar a sua *prenda* favorita-a metafisica.

E para melhor exito no cultivo da mesma *prenda* dôe, óh hindú, seus predios, teres e haveres, mulher e filhos ao Estado que como bom administrador que è, milhor do que o *secretario* do Coelho e Cia, aquele *pataruta* que sempre traz olho nos freguezes, tomará conta de tudo, mais diligente e activamente do que o sr. Auditor Fiscal, quando de inspecções,

Siga esse rectilineo caminho que já não pega o subterfugio...

Camara Municipal de Quepem

Recenseamento Eleitoral do Concelho de Quepem

Visvonata Rudragi Sinai Sirvoicar funcionario recenseador do Concelho de Quepem.

Faço saber nos termos e para os efeitos do determinado por Portaria Provincial n.° 993 de 10 do corrente mez, publicada no suplimento ao Boletim Oficial n.° 99 da presente serie, que o periodo para a inscrição no recenseamento especial que hade servir na eleição dum vogal efectivo e suplente para o Conselho Legislativo deste Estado, começará no dia 18 deste mez de Dezembro e terminará no dia 22 do mesmo mez, podendo inscrever-se como eleitores os cidadãos do sexo masculino maiores de 21 anos, nas condições do artigo 1o1, 1o2 e seus §§ 1° e 2° e § 4° do artigo 1o3 da Carta Organica deste Estado, promulgada por decreto. n. 3260 de 27 de Julho de 1917, que admite a inscrição como eleitor dos cidadãos que saibam ler e escrever em qualquer lingua na base 26 da Administração Civil e Financeira das Colonias aprovada por Decreto no. 7008 de 9 de Outubro ultimo, Lei eleitoral n. 3 de 3 de Julho de 1913 e do Dec. com força de lei n. 5184 de 1 de Março de 1919.

Que o praso para as reclamações é de 26 a 28 de Dezembro.

Os recenseandos deverão escrever o requerimento por seu punho, conforme o modelo n.° 2 fazendo reconhecer autenticamente a letra e a assinatura por notario, salvo se provarem, por certidão ou diploma es... que sabem ler e escrever, pois, neste caso, basta o reconhecimento da assinatura.

Juntarão aos seus requerimentos a Certidão da idade nas condições legais ordinarias ou conforme ...lo n. 3.

nce ...

...testado da residencia conforme p3. modelo n.° 4. passado pelo presidente da Camara Municipal, Administrador do Concelho, Junta ou Comissão local e regedoria.

Os requerimentos são todos isentos do imposto do selo e de quaisquer emolumentos ou salarios, desde que sejam somente passados e aproveitados para fim eleitoral.

Que no periodo acima referido, desde 18 ati 22 de Dezembro corrente os funcionarios ou empregados Publicos que tenham a seu cargo a Direcção ou supertendencia de qualquer estabelecimento, repartição ou serviços publicos e os presidentes dos corpos e corporações administrativas deverão remeter ao funcionario recenseador o mapa de todo o pessoal do sexo masculino sob as suas ordens, que reunam os requisitos exigidos pelas leis acima citados para inscrição no recenseamento em objecto com todos os elementos de identidade, sendo os mencionados funcionarios ou empregados responsaveis nos termos da lei penal pela desobidiencia ao acima preceituado ou por falsas declarações no cumprimento deste encargo.

Quepem 13 de Dezembro de 1920

Visvonata Rudrgi Sinai Sirvoicar.

Modelo n.° 2

F ..(nome profissão e morada) filho de F. e F: de ...anos da idade sabendo ler e escrever e residindo ha mais de 6 meses neste Concelho, pretende ser inscrito no recenseamento eleitoral pede deferimento.

[Data, assinatura e reconhecimento autentico da letra e assinatura].

Modelo n.° 3

Certifico para os fins eleitorais, que F. filho de F F. nasceu em... no dia a...do mez de...de...e foi registado (ou baptisado) em...liv. fl

Data e assinatura e sêlo branco ou reconhecimento.

Modelo n.° 4

Atesto [ou atestamos] para fins eleitorais, que F. (nome, estado e profissão) reside neste Concelho (ou paroquia) de,...ha mezes.

(Data e assinatura e selo em branco ou reconhecimento da assinatura ou assinaturas.

कामगारांची सभा

ता. २८ माहे नव्हेंबर सन १९२० रोजीं संध्याकाळीं ५॥ वाजतां [स्टा. टा.] रा. रा. मंगेशराव कंठक यांच्या अध्यक्षतेखालीं सभा भरली. सभेस बरेच मजूर लोक हजर होते. सभा भरल्याचें जाहीर केलें नसतां एवढा समूह जमला हें खरोखर कौतुकास्पद आहे. सभेच्या आरंभीं रा. रा. रामकृष्ण शंभू पोंवळेकर यांनीं श्रीयुत कंठक यांनीं अध्यक्षस्थान स्वीकारावें अशी सूचना पुढें आणतांच मि. भुजो यसो गांवस नादोडकर यांनीं अनुमोदन दिल्यावर टाळ्यांच्या गजरांत अध्यक्षस्थानापन्न झाले व रायबंदर गोवा येथील देशभक्त रा. रा. रामचंद्र नारायण प्रभू लवंदे हे बोलावयास उठले. त्यांनीं श्रीयुत कंठक यांचे आभार मानून त्यांच्या पासून या लोकांसमोर आपल्या उन्नतीच्या दोन गोष्टी बोलतां येत आहेत हें सांगून थोड्याच अवकाशांत एवढा समूह जमला त्याला कारण आपण नसून परमेश्वरी सत्तेचें तें फळ आहे असें म्हटलें.

परमेश्वरानें सर्वांच्या मनांत कार्याची जाणीव उत्पन्न करण्यास सुरुवात केली आहे. आपले गोव्यांतील कामकरी बंधु या मीलींत काम करीत असून ते ते 'गोवा हिंदु असोशियनांत' सामील होण्यास म्हणत आहेत हें 'नवजीवन' पत्रावरून मला कळलें होतें.

आपल्यांत दिसत असलेली स्वदेशप्रीतीची ज्योत खरोखर आमच्या गोव्यांस जागें करील. आपणांत एकी असूं द्या. आपल्या गोव्यांतील सर्व लहान थोर कामकऱ्यांचा संघ करण्यासाठीं येथें मुद्दाम आलेले उत्साही तरुण कार्व्हालय साहेब हे लवकरच Liga federal dos Luso Indianos ही संस्था स्थापण्यास पहात आहेत. गोमांतक हा महाराष्ट्राचा भाग हिंदुस्थानास जोडून या येथील चळवळीच्या ध्येयानेंच तेथील आमच्या चळवळी करावा अशी संस्थेची योजना आहे. आणखी संस्थेचे उद्देश टाळून मी याचवेळीं आपणांस एक महत्वाची गोष्ट सांगणार आहें. ती म्हटली म्हणजे गोव्यांत लवकरच

'अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषद' नावांची परिषद भरण्यांत येणार आहे. तिचा उद्देश आपल्या लोकांत शिक्षण, नागरिकांचा हक्क व वेळोवेळीं घडणाऱ्या राजकीय गोष्टी मांडून जागृति उत्पन्न करून आपल्या राष्ट्राची सेवा करण्याची आहे. या गोष्टीस आपल्यासारख्या कामकरी वर्गानें गोव्यांतील बंधु या नात्यानें सक्रीय सहानुभूति दाखविली पाहिजे. आमच्यांपैकीं एक प्रतिनिधी पाठवला पाहिजे. व या कार्यास आपल्या काम करी संघांतून प्रत्येकानें एक एक रुपया याप्रमाणें फंड गोळा करून पाठविला पाहिजे. इत्यादि सांगून टाळ्यांच्या गजरांत आपलें भाषण संपविल्यावर उत्साही तरुण कार्व्हालय साहेब हे बोलावयास उठले. त्यांनीं आमच्या पुढील कार्याचा क्रम श्री. लवंदे यांनीं आपणांस कळविलेलाच आहे असें सांगून आम्हीं नेटानें हें कार्य चालवून मातृभूमीचा उद्धार करण्यास झटलें पाहिजे. सुईस, जपान वगैरेचे प्रयत्न डोळ्यासमोर ठेवून तेथील राष्ट्रांप्रमाणें आम्हीं इकडे कार्य केलें पाहिजे असें प्रतिपादल्यावर गोव्यांतील आस्थेवाईक तरुण श्री. जयवंतराव शिरोडकर हे बोलावयास उठले त्यांनीं रा. लवंदे यांनीं दाखविलेल्या हिंदुपरिषदेचें कार्य किती महत्वाचें आहे व आम्हीं गोव्यांतील हिंदूंनीं तें किती जरूर हातीं धरलें पाहिजे हें फार मार्मिक रीतीनें सांगितल्यावर राष्ट्रीय तेज उत्पन्न करणारें व एकीचें महत्व दर्शविणारें 'तुम्हीं भारत हितरत नेते भग कां भांडतां रे' हें पद फार खबीर आवाजांत म्हणून दाखविल्यावर श्री. रामकृष्ण पोंवळेकर यांचें 'जननीजन्म भूमीश्च' या विषयावर आपल्या अंगांत स्वदेशाभिमान असला पाहिजे इत्यादि विषयावर भाषण होतांच गिरणींतील कामकरी लाडू भिमा राऊत साळकर, भुजो येसो गांवस नादोडकर, नागेश राऊत साळकर, पुंडलीक रघु सावंत, रामा देसाई वगैरेंचीं भाषणें झालीं. अध्यक्षांनीं यथायोग्य भाषणावर समारोप केल्यावर आपल्या समाजाचें हित योजण्यासाठीं आम्हीं लवकर गोवा हिंदु असोशियेशनतर्फे सभा जाहीर रीतीनें भरणार आहों असें सांगून टाळ्यांच्या गजरांत समारंभ बरखास्त झाला.

वर्तमानसार

—:पैंगीण येथें 'हिंदु विद्याप्रचारक समाज' नांवाची संस्था स्थापन झाल्याचें तेथील एक 'भारत-मित्र' कळवितात.

—:येथील 'शालोन्नति समाजा'नें वाचनमंदिर उघडण्यांत आलें असून, नवीन व उपयुक्त ग्रंथ आणण्याची तयारी चालली आहे.

—:आमचे होतकरू व स्वदेशाभिमानी मित्र श्री. जयवंत घनःश्याम मळकर्णेकर व अनंत पाया शिरवैकर हे वकिलीच्या परीक्षेत पास झाले, हें कळविण्यास आम्हांस आनंद वाटतो.

—:येत्या बुधवारीं 'भारता'वरील खटल्याचा 'चुलगासेंत' होणार असून आमच्यातर्फे डॉ. फिगरेद हे विद्वान, उत्साही व देशभक्त वकील काम चालविणार आहेत.

—:'प्रेमलितेगारिदु हिंदु' या संस्थेच्या विद्यमानें गेल्या ८ तारखेस झालेल्या व्याख्यानप्रसंगीं मि. पेरैर वातात्य तार व पोष्ट खात्याचे माजी डायरेक्टर यांचें हिंदूंस अत्यंत प्रोत्साहन देणारें भाषण झाल्याचें एक पत्रकीचे वर्णीदार लिहितात. ठीक!

वर्तमानसार

—श्री एकादशीमंडळ कुंकळ्ळी या संस्थेतर्फे कार्तिकीएकादशीस प्रवचनाशिवाय ह. भ. प. अनंत पै बेणेकर यांचे कीर्तन झालें. पालखीचा उत्सवहि मोठ्या थाटानें पार पडला.

—गेल्या महिन्याच्या ३० तारखेस सांगें येथील वैश्य व सोनार लोकांची जाहीर सभा भरून तेथें 'श्री. विठ्ठल सेवक मंडळ' नावाची संस्था स्थापण्यांत आली. बाराशेंवर फंडाची रकम जमा झाली असून येत्या जानेवारींत लोकमान्य टिळक वाचनालयहि उघडण्यांत येणार आहे, असे सदरील संस्थेचे अध्यक्ष रा. नारायण अ. ना. पाटणकर हे कळवितात.

जाहीर खबर

मी सिंगर कंपनीचा येथील मनेजर होतों; परंतु माझी बदली ब्रिटीश हिंदुस्थानांत झाल्यावरून व गोव्याबाहेर जाण्याची माझी इच्छा नसल्यामुळें मी वरील जाग्याचा राजिनामा दिला. अशी खरी वस्तुस्थिति असतां माझे कांहीं हितशत्रु मला कामावरून दूर केल्याच्या खोडसाळ कंड्या पिकवीत आहेत. त्यांकडे कोणी लक्ष देऊं नये

रघुनाथ पांडुरंग हेदे
माजी सिंगर कंपनीचा
मनेजर [मडगांव]

पी. व्ही. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर
मडगांव-गोवा

1

The Norwitch Union Life Insurance

Capital incluido bonus Rps. 345 000 000
Premios pagos Rps. 480 000 000

Esta companhia de seguros que foi fundada em 1808 é a mais antiga e rica do mundo com um consideravel numero de assegurados–

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English Prof.
Mapuçá

Agentes em Bombaim
W. S. A. Graham e C°

2

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पह

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोधत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. त्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें म्हणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी
मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

3

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार—गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या ...ा तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे मा... ..ा खालील पत्त्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, कोंथ व क्याप मर्चंट
कुंडई-गोवा

4

जग प्रसिद्ध · पक्क्या रंगाची · उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं अनेक रंगाचीं

महेश्वरी लुगडीं

उत्तम सुताची टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचे कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायना सिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्यांचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसरेच माल महेश्वरी म्हणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर

मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सुत नं ६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गभरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीलुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप मालाचे चांगुलपणाबद्दल आम्हांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता–
आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार
पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट

5

राजापुरकर नाटक मंडळी

मडगांव — "श्रीदामोदर थियेटर"ांत
प्रसिद्ध केसरीपत्राचे संपादक न. चिं. केळकर कृत

[शनिवार] **संत भानुदास** ता. ११-१२-१९२०

[सोमवार] **दामाजी** ता. १३-१२-१९२०

[बुधवार] **शृंगार मंजिरी** ता. १५-१२-१९२०

6

नाटकांचे प्रयोग विजेच्या प्रकाशांत करून दाखविणार
कंत्राक्टर

हें पहा !

सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, ऐतिहासिक वगैरे विषयांवर सणसणीत व निर्भिडपणें लेख लिहून त्यावर चर्चा करणारें नवीन साप्ताहिक वर्तमान पत्र अर्थात

शिवरायाचा

भगवा झेंडा

कोल्हापूर येथें प्रसिद्ध झाला.

वार्षिक वर्गणी ट. खर्चासह अवघी ३ रुपये. वर्गणीदार होणाऱ्यांनीं त्वरा करावी.

पत्ता:—भगवा झेंडा- ऑफिस
रिसाल्यानजीक, कोल्हापूर.

7

ओरियंटल इंडस्रियल वर्कची

अत्यंत नांवाजलेली निळी काळी शाई वापरून खात्री करून घ्या- दर डजनीं साडेसात रुपये.

8

प्रभु देसाई-सांकडें [एजंट]

जन्मपत्रिका

साग्र जन्मवेळ कळवून आर्डर दिल्यास नं. २-३ फी. रु. २॥-१॥. टिपण ८ आठ आणे नं. १ व अन्य खुलासा अर्धा आण्याचें तिकीट पाठवा.

एफ आर-प्रभू
कळंगूट—गोवा

9

शिक्षक पाहिजे !

आम्हांस एका मराठी शिक्षकाची गरज आहे. मराठी पांच इयत्ता पास असून इंग्लिश ५ चें सर्टिफिकीट असलें पाहिजे. पगार २० ते २५ रु. लायकी प्रमाणें. उमेदवार खालील पत्त्यावर पत्रव्यवहार करावा.

10

पत्ता:—दत्तयाचनमंदीर
सांगें - गोंय

No dio 10 do corrente mes de Dezembro, pelas 16 horas, vão á praça as avenças de despezas do templo de Sry Chamundesvory da aldeia Sirvoi no local das sessões.

Aos 7 de Dezembro de 1920

11

O escrivão da mesa
Butò Xeucora Sinay Sirvoicar

ECOS & CRITICA

Adidos

A todos os titulos convem que nos novos lugares de porteiros, criados em todas as administrações dos conselhos deste Estado sejam colocados os amanuenses de circunscrições dos extinctos comandos militares de Sanguem e Canacona, actualmente adidos à Secretaria Geral que, certamente, pouco precisa dos serviços deles.

Duas vantajens resultarão desta norma, a ser adoptada: aliviar algum tanto a precária situação do nosso tesouro, despensando a aquisição de novos creditos para pagamento dos porteiros referidos e empregar os ditos adidos ao serviço activo.

Impostos municipais

Já sabem os leitores que a Câmara Municipal deste concelho dignou-se de elevar a contribuição de trabalho gratuito para oito tangas das quatro que eram.

Consta-nos, agora, que em uma das sessões do mez p. f. foi votada a criação duma nova taxa de oito tangas sobre cada palmeira, lavrada á sura, *para fazer fáce ás despezas!*

Mas ¿que despezas serão estas?

Despezas motivadas por algum milhoramento publico?

Se sim, temos só de aplaudir, com todo o entusiasmo da nossa alma, o referido gesto da nossa edilidade.

Se não, isto é, se a nova taxa é para *outras coisas*, não podemos deixar de protestar contra a mesma criação.

Poço...celeste

Sobre este poço de Cacorá publicaram-se aqui algumas informações, certamente, como fim de se apurar o que há de verdade sobre um assunto em que andam envolvidos o prestigio e moralidade da extincta comissão municipal do Concelho.

Não nos consta, porem, que tenha havido, até hoje, qualquer averiguação ou medida, tendente a esclarecer o caso do poço...celeste, parecendo assim que o reino da moralidade publica já não tem *rei nem roque* que lhe prestem culto.

Esperamos, todavia, que se fará alguma coisa no sentido de se desvendar o misterio que paira por sobre o poço...celeste.

Assistencia medica

Pelos modos parece que as ...alidades, comunidades, ... mazanias represen-... *espiatorio*, quan-... introduzir qual-... ento, solicitado ...*ramento* da ... que se milhora-... custea-... vai ... quelas ... lu-

भाग ... कोल्हापूर ... वार्षिक वर्गणी ... ३ रुपये. वर्गणीदार ... करावी. पत्ता:—भागवत ... 5 दिसाल्यानजीक,

... ctando com grandes dificuldades financeiras.

Gremio L. Hindu

Agradecemos á digna Direcção desta associação o convite que nos fez para a conferencia realisada no dia 6 do corrente.

E' extemporáneo dizer que desejamos, sempre, o levantamento do *Gremio*, a que estamos ligados, cordialmente.

Queixas

Recebemos algumas queixas contra a abertura de novos estradas interaldeanas, promovida pela administração do concelho de Quepem.

As mesmas queixas dizem que a referida administração faz atravessar as mencionadas estradas pelos prediosp articulares sem consentimento de seus donos, os quais são *repreendidos e insultados*, quando expo nham perante a dita administração os inconvenientes e prejuisos, resultantes das aberturas arbitrarias das mesmas estradas.

Não é s gura esta tortuosa *estrada* que a a ministração de Quepem está percorrendo.

Outro rumo!

लोक काय बोलतात

विश्ववंधूच्या खोडसाळपणा

गेल्या महिन्याच्या १२ व्या तारखेस परळ मुक्कामीं गोमांतकीय कामगार वर्गाच्या निमंत्रणावरून एक सभा भरली होती. तेथें माझें जें कांहीं बोलणें झालें त्यांतील कांहीं वाक्यें उचलून 'विश्वबंधु' ह्या गोंडस व गोजिरवाण्या टोपण नावांखालीं एका सद्गृहस्थानें आपलें चिकित्साकौशल्य १० नोवेंबरच्या नवजीवनांत दाखविलें आहे! रा. 'विश्वबंधु' ह्मणतात कीं, श्री. जनार्दनपंत अस्नोडकर यांचा भाषणाचा मी विपर्यास केला व हा आपला पोक्त अभिप्राय देतानां रा. अस्नोडकर यांच्या लहान पण मुद्देसूद भाषणाचा केवळ सारांश देखील वाचावयास आपल्या विश्वगणांस न देतां त्यांच्या भाषणाचा एकच मुद्दा पुढें आणितात. रा. जनार्दनपंतांचे ह्मणणें काय होतें व माझें ह्मणणें काय होतें ह्या विषयींचा रा. 'विश्वबंधु' यानीं गोषवारा दिला असता तर वाचकानां आपलं मत ठरविण्यांस रा. 'विश्वबंधूच्या औदार्यपरिप्लुत लेखाची अपेक्षा करणें जरूर वाटलें नसतें. कोणात्याही विषयावर टीका करितानां दोन्ही बाजूंचें ह्मणणें काय आहे हें थोडक्यांत कां होईना, प्रथम द्यावें लागतें. एक मुद्दा इकडच्या बाजूचा व एक कोणताही मुद्दा तिकडच्या बाजूचा घेऊन टीकाकारानें आपली लेखणी चालविणें ह्मणजे मुद्यांचं द्वंद्व युद्ध लावण होय.

रा. 'विश्वबंधूनें मुद्यांची ही केशाकेशी व लट्ठालट्ठी लाविलेली पाहून पोर्तुगीज शाळांतील फर्स्ट ग्रेडच्या वर्गात चाललेल्या Argumento (प्रश्नोत्तरां)ची आठवण होते. असो. आतां मुख्य विषय काय होता तें पाहूं. रा. जनार्दनपंत ह्मणाले कीं, गोमांतकांत सहकारिता नाहीं व एकादा इसम सार्वजनिक कार्यात पुढाकार घेऊं लागल्यास गोमांतकांतील इतर लोकांस त्याचा उत्कर्ष सहन होत नसतो व त्याच्या मार्गांत ते अनेक विघ्नें आणीत असतात व कै. डा. शिरगांवकर ह्यांचे गोमांतकावर किती महदुपकार झाले आहेत व गोवेकरांत त्यांच्या स्मारकाविषयीं आज मितीस किती हेळसांड झाली आहे याचें उदाहरण त्यानीं दिलं. अर्थात रा. जनार्दनपंतांच्या भाषणांत दोन मुख्य मुद्दे होते, हें स्पष्ट झालें. एक आह्मां गोमांतकीयांत सहकारितेच्या तत्वाचें नास्तित्व व दुसरा मुद्दा आमच्यांत परोत्कर्षासहिष्णुता. मला वरील दोन्हीं मुद्दे संमत नाहींत हें रा. 'विश्वबंधूनें लिहिलें तें खरें आहे. परंतु रा. जनार्दनपंत यांच्या सहकारितेच्या तत्वाविषयीं व बोलणें रा. 'विश्वबंधूनें विश्वाच्या कोणत्या कोपऱ्यांत पळविलें तें रा. 'विश्वबंधूनाच' ठाऊक! सभा उघड्या मैदानांत भरल्यामुळें कदाचित् रा. जनार्दनपंताच्या भाषणाचा पहिला भाग रा. 'विश्वबंधू'च्या कर्ण विवरांतून जाऊन विश्वाच्या पोकळींत मिळाला असावा. असो. असहकारितेच्या तत्वावर आक्षेप घेतानां मी ह्मणालों कीं, ज्या भूमींत ग्रामसंस्था आहेत तेथें सहकारितेचें तत्व कसें नाहीं, हें मला कळत नाहीं व आह्मीं केवळ पाश्चिमात्य राष्ट्रांच्याच इतिहासाचें अवलोकन करण्याच्या नादीं लागल्यामुळें आह्मांत आमच्या संस्थाविषयीं किती अनास्था उत्पन्न झाली आहे. व आमच्या मेंदूला दास्यत्व कसें प्राप्त झालें आहे ह्या विषयीं मजकडून सांगण्यांत आलें होतें. असें बोलण्यांत रा. अस्नोडकर यांच्या बोलण्याचा मी कसा विपर्यास केला हें माझ्या अल्प बुद्धीला समजत नाहीं. जर आह्मांस सहकारिता नको तर गोव्यांत कॉंग्रेस कशी उद्भवली व हिंदुपरिषद कां घाटत आहे? गोमांतकीय लोकांत परोत्कर्षासहिष्णुता वास करिते असें रा. अस्नोडकर ह्यांनी केलेलं विधान मला असह्य वाटलें. कोणत्याही एखाद्या व्यक्तीवर परोत्कर्षासहिष्णुतेचा आरोप आणिला असता तर त्याविषयींची चर्चा करण्याच माझं विशिष्ट कर्तव्य नव्हतें; परंतु एखाद्या प्रांतावर असा बेजबाबदार आरोप करणें गृह्य होय. व गोमांतक माझी जन्मभूमि असल्यामुळें व मी तिला ओळखत असल्यामुळें मला हें विधान असत्य वाटणं साहजिकच आहे. रा. 'विश्वबंधु' हा गुण पत्करण्यास तयार असतील तर ते खुशाल पत्करोत. त्याला माझी ना नाहीं. गोमांतकांतील लोक अनुदारवृत्तीचे खास नाहींत असं माझं मत आहे व ते जर तसे असते तर तेथल्या बहुजन समाजाकडून विद्वजनाचा वरचेवर होत असलेला गौरव खास दृष्टोत्पत्तीस आला नसता. डॉ. बोरकर ह्यांस दिलेलें मानपत्र त्यानीं सांठविलेल्या पैशांचे द्योतक कीं, त्याच्या गुणाचा गौरव? व. शिवराम राव ह्यानी परदेशीं जाऊन विद्या संपादन केली व आपणास तसें आपल्या मायदेशास भूषविलें. ते गोमांतकांत परत आल्यावर त्याचा जो थाटानें गौरव करण्यात आला हें कशाचे चिन्ह बरें? परोत्कर्षासहिष्णुतेचें काय? खुद्द रा. जनार्दनपंत कै. डॉ. शिरगांवकर यांच्या स्मारकाविषयीं जी एवढी कळकळ दाखवितात ते गोव्यांचेच ना?

एकंदर ग्रामसंस्थाविषयीं बोलताना हिंदु समाज व खिश्चन समाज असा उगाच भेद पुढें आणून रा. 'विश्वबंधु' ह्यानीं आपल्या टीकेस कोणती खुबिरता आणली व धारण केलेल्या नांवाची अन्वर्थकता कशी सिद्ध केली हें मला कळत नाहीं तसेंच कारकुनावर बसरून त्यांचा ग्रामसंस्थांवर नोकरी शिवाय इतर बाबतींत कोणता हक्क व संबंध पोहचण्यास हवा हें गुप्तच ठेवण्यांत आलें आहे! चिटणिसी हातीं आली कीं, लगेच मालकीचा हक्क लागू करावा अशा मताचे रा. विश्वबंधु असतील तर तो प्रश्न अलाहिदा आहे. रा. जनार्दन पंतांचे भाषण सध्यस्थिती विषयींच होतें असें रा. 'विश्वबंधु' ह्मणतात पण सद्यःस्थिति प्राप्त होण्यास कोणत्या गोष्टी कारणी भूत झाल्या ह्या विषयीं बोलताना पूर्वेतिहास पहावा लागतो. गोमांतकीय समाज विजयादशमीच्यादिवशीं आकाशांतून जमिनीवर खास पडला नव्हता. त्याला कांही तरी स्वतःचा इतिहास आहे असें माझं प्रांजळ मत आहे. बरें पूर्वीच्या ग्रामसंस्था जर रडत राऊत तर बिचाऱ्या दुबळ्या वडिलांच्या पोटीं आलेल्या रा. विश्वबंधु सारख्या शहाण्यानीं आपल्या तेजानें त्या उज्ज्वलित करून नावारुपास आणिल्या पाहिजे होत्या. तरी कां केलं गेलं नाहीं? बरें त्या रडतराऊत होत्या तर त्या कोणत्या प्रकारें रडतराऊत होत्या हें मेहरबानी करून वाचकांस कां सांगितलें नाहीं. तात्पर्य आपण कांहीं विधायक कृति करावयाची नाहीं व पूर्वजानीं कांहीं केलें तर त्यास नावें ठेऊन त्यांच्या माथीं दोष लादावयाचा असा कित्येकांचा स्वभाव असतो त्यां पैकीं आमचे रा. 'विश्वबंधु एक होत असें कष्टानें ह्मणावें लागते.

शेवटीं रा. 'विश्वबंधूंना एवढीच अगत्याची विनंति आहे कीं, कोणत्याही इसमानें रिपोर्टादाखल भाषण देतानां होता-होईतो थोडक्यांत समग्र द्यावें व उगाच आलेले विचार प्रथम त्यांत गोवूं नयेत. नाहींतर आपणच वक्ता होऊन आपल्याच भाषणाचा रिपोर्ट आपणच द्यावा ह्मणजे रिपोर्टांत कसलीच असंबद्धता रहाणार नाहीं.

अनंत द. आमोणकर

आमचें शेतकी खातें

आपल्या पत्राच्या गेल्या अंकांत प्रसिद्ध झालेलें रावबहादूर गणेश केशव केळकर यांच्या पत्रांपैकीं पहिलें पत्र वाचून कांहीं विचार सुचले व आमच्या शेतकीखात्याचें धोरण त्या प्रमाणें राहिल्यास व लोकांनींही त्या बद्दल सहानुभूति ठेविल्यास आमच्या शेतकीचा कांही तरी फायदा होईल अशी माझी सरळ समजूत आहे; पण वस्तुस्थिति तशी नसावी अशीही माझी समजूत असल्यामुळें खालील चार ओळी लिहाव्या लागत आहेत.

रावबहादूर आपल्या पत्रांत लिहितात कीं, "इंग्रजी हिंदुस्थानांत शेतकीखातें निर्माण होऊन ३७-३८ वर्षे झालीं परंतु फक्त गेल्या १५ वर्षांतच त्याची थोडी बहुत कामगिरी दिसून येते" व "शेतकी सुधारणा घडवून आणणें ह्मणजे गारुड्याच्या काठीनें आंब्याच्या फांदीला तावडतोब आंबे आणणें नव्हे." ह्या लिहिण्याचा त्यांचा हेतु असा स्पष्ट दिसतो कीं, ज्या प्रमाणें इंग्रजी हिंदुस्थानांत(त्यांच्या ह्मणण्या प्रमाणें) साधारण २२ वर्षेपर्यंत शेतकीखात्याची कामगिरी दृष्टोत्पत्तीस आली नाहीं त्या प्रमाणेंच येथेंही कांहीं वर्षें पर्यंत ह्मणण्यासारखी कामगिरी होणार नाहीं. प-

Pelo juizo de direio da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de 10 dias, a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio, citando, nos termos do artigo931do Codigo do Processo Civil, os credores que pretendam deduzir preferencias á quantia de 230 rupias 12 tangas e 9:5/12 reis, depositada por Durgá Suriagy Sinai Sirvoicar, de Cusmane, no cofre dos depositos dos Orfãos por guia n ° 13 que segundo o conhecimento n ° 134 de 20 de Setembro de 1917 passado pela repartição de Fazenda de Quepem,se acha acentada a folhas vinte e cinco do respectivo livro, como devida ao menor Rajarama Visvambora Sinai Sirvoicar, do mesmo lugar,no inventario orfanologico requerido de Visvambora Sinai Sirvoicar e começado a prestar-se por obito do tronco comumSuriagy Sinai Sirvoicar, moradores queforam da mesma deCusmane, achando-se essa quantia penhorada na data de 11 de Julho de 1919, nos autos da execução por custas e selos em que é exequente subrogatario Bicu Venctexa Sinai Sunctancar de Cacorá e executados Indirabai Sinainim, viuva daquele Visvambora, e Rajarama Visvambora Sinai Sirvoicar, ambos de Cusmane, apensos áquele inventario. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 12 de Novembro de 1920

O escrivão de direito do 1 ofi
Manuel José Sebastião Lobo

9 Verifiquei
O juiz de direito
2a. vez) *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo vão a praça para a venda em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado em Cusmane na rua de Deão no dia 3 do proximo mez de Dezembro, ás doze horas, pelo maior lanço, acima da avaliação na carta precatoria vinda da comarca de Salsete extaida dos autos de execução de sentença que Tertuliano Exaltação de Santa Cruz Rebelo, de Verná e José Francisco Fernandes, de Margão promovem contra Locximim Sinainim e seu marido Visnum SenaiContoco, de Aquem, dos seguintes bens a estes pertencentes:-Aforamento Ducrafondi sito em Molcornem, discrito na conservatória de Quepem sob o n ° 15.500, inscrito na matriz de Undorna sob o n ° 28, avaliado por 200 rupias, e aforamento Zamboli chem mola, inculto, sito em Molcopona de Molcornem, discrito na mesma conservatoria sob o n ° 15501 e inscrito na matriz de Molcopona sob o no. 13, avaliado por 50 rupias e penhorados na dita execução, apensa ao transaldo extraido na acção ordinaria instaurada pela dita Laximim contra os referidos Tertuliano e José Francisco, para pagamento de 241 rupias 12 tangas e 7 reis sendo metade proveniente de custas e metade de indenisação determinada por acordão da Relação de Nova-Goa proferido na aludida acção ordinaria e de custas acrescidas da execução. O arrematante pagará a contribuição do registopor inteiro e a despeza de praça alemdo preço da mesma dentro de tes dias Por este são citados quaisquer credores e coproprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este.Quepem 12 de Novembro de 1920

O escrivão de direito do 1of.
Manuel José Sebastião Lobo.

Verifiquei
10 O juiz de direito
2a. vez) *M. de Quadros*

Sabe-se que numa das sessões do Conselho do Governo votaram se muitos impostos para exterminar o *cancro* que roi o coração do paiz; porem é muito duro esperar, nesta *atualids magra* da parte do pobre contribuinte qualquer cooperação material, visto o *struggle for life* lhe oferecer mui poucas garantias.

Ora, havendo estas circunstancias é grande erro tratar o Governo, por ora, de equiparar a burocracia que, aliás não é *deshumana* e sabe perfeitamente avaliar o estado das nossas coisas que vão muito malparadas.

¿Havendo *equiparação*, por ventura, se espera alguma cooperação da parte das colônias irmãs? Não. Tambem, como bem se difiniu, o contribuinte não pode fazer mais sacrificios.

Pois, a *equiparação propinqua* em que ela se baseia, então?

Assim como a liberdade, esse principio antes moral do que legal permite aos burocratas pedidos da "equiparação", de igual maneira ela não deixa de o ser para com alguem que queira, por ventura, debater a "ambição monstruosa" duma classe que inconscientemente exige do Governo beneficios, fóra do seu alcance pois, a obrigação primordial da mesma é de zelar os interesses dele.

Nestas condições esperamos que se faça um estudo bem fundamentado do estado financeiro de todas as colonias, em especial o da nossa India, o qual na realidade é dos desatisfatorios e é só depois que se virá a convencer ser a "equiparação" muito desnecessária na presente *magrosa*.

Oxala! Sejamos *não cooperadores* com a "equiparação"!

(*Reporter*)

ECOS & CRITICA

Unati Samaj

Esta simpatica instituição de instrução publica, fundada pela classe hindu de Sanguem promoveu uma magna reunião no templo hindu de Sri Vital da mesma localidade.

Foi presidida pelo sr. L. M. Condorceth Pereira, digno e popular administrador daquele concelho e o qual produziu um eloquente discurso sobre a instrução, discurso em que sua exa. se referiu, entre outras coisas, ao devotado empenho que o sr. Governador Geral Dr. Jaime de Morais dedica á difusão de instrução.

O sr. Pereira que terminou o seu brilhante *speech* com votos pelo progresso do *Unati Samaj*, da classe hindu e do Concelho de Sanguem, foi entusiaticamente aplaudido.

Alem do sr Presidente, falaram, na mesma reunião, os prestimosos jovens e desinteressados membros do *Unaty Samaj* sr Sripada Rau Valaulicar, Visvonara R. Narcornim, Sirama Govinda Narcornim e outros.

Apetecendo ao *Samaj* prosperidades crescentes *ab imo pectore*, felicitamos cordialmente os seus patrioticos fundadores.

Congresso Provincial

Chamamos a atenção dos nossos leitores para os *apelos* publicados pelos jornais de Pangim, solicitando concurso publico para o Congresso.

Não convem de maneira alguma que uma instituição tão patriotica e popular como o Congresso fique votado às... moscas.

Havemos de publicar na sessão marata a tradução do *Apelo* para o conhecimento dos nossos leitores maratas.

Digno de encomios

Consta-nos que a Camara Municipal de Sanguem vai votar um subsido annual de 200 rupias ao *Unaty Somaj* dali, ouvidos os maiores contribuintes do Concelho.

A ser verdade o que nos informam, a referida edilidade torna-se merecidora de encomios.

Gremio L. Hindu

E' no dia 6 do corrente que se realisa a conferencia do sr. alferes Santos, prestigioso professor do L. Central de Nova-Goa.

E' digna de maiores louvores a actual Direcção da referida instituição que está envidando os seus melhores esforços em prol do seu progresso.

O Gremio que conta já 14 anos de existencia é uma associação que merece ser apoiada por todos, em atenção aos alevantados fins que tem em vista.

वर्तमानसार

—मडगांव येथें आज कांहीं वर्षांपासून एक धार्मिक उत्सव सुरू झाला आहे. नव्या बाजारांत रहाणाऱ्या कारेसगांवकर व्यापाऱ्यांनीं भक्तिप्रेमानुसार एक 'श्रीहरिमंदीर' स्थापन केलें असून तेथें रोज भजन पूजन वगैरे करण्यांत येतें. आणि प्रत्येक वर्षीं कार्तिक शुद्ध त्रयोदशी रोजीं श्रीविठ्ठलाच्या दिंडीची मिरवणूक काढण्यांत येते. सांगली, मिरज, बेळगांव, कोल्हापूर येथील कांहीं वारकरी भाविक गृहस्थ व भजनी मंडळी या उत्सवास हजर राहून मिरवणूकींत प्रामुख्यानें भाग घेतात व चार दिवस सगळा मडगांव भक्तिरसानें दरवळून जातो. दशमीपासून या उत्सवास सुरुवात होते. दशमी, एकादशी व द्वादशी असे तीन दिवस हरिमंदीरांत भजन, पुराण, प्रवचन वगैरे गोष्टी होतात. नंतर त्रयोदशी रोजीं सायंकाळीं सर्व भजनी मंडळींसह गांवांतून पालखीची मिरवणूक निघते. ही मिरवणूक नवीन बाजारांतून निघून मुख्य रस्त्यानें 'श्रीदामोदरा'चे मंदिरांत जाते, तेथून कोंब वाड्यांमधून वैश्य समाजानें बांधलेल्या श्रीविठ्ठलमंदिरांत जाते व नंतर फिरून दुसऱ्या दिवशीं सकाळीं पूर्वजागीं परत येते. गांवांतून मिरवणूक चाललेली असतां, वाटेंत भक्तमंडळीस रा. भिकाजी पुरुषोत्तम पै, रा. रोबी नाईक, रा. सडेकर प्रभृति गृहस्थांकडून काफी, फराळ वगैरे देण्यांत येतो. या प्रमाणें सगळी रात्र भजनाचा, नामांचा गजर, टाळ मृदंगाचा घोर व भाविक जनांचा मेळावा हीं अत्यंत प्रेक्षणीय अशीं असतात. नामदेव-तुकारामाचे अभंग, एकनाथ सोहिरोबाचीं पदें, कबीर मिराबाईचे दोहरे, अशा गोड आवाजानें, प्रेमळ वाणीनें व भाविक वृत्तीनें म्हणण्यांत येतात कीं ते ऐकल्याबरोबर प्रेक्षक वर्ग तल्लीन होऊन झुलता झुलत रहातो, याचा अनुभव सर्वांना आहे. या भजनाची पद्धति इकडे अनुकरण करण्यासारखी आहे.

या उत्सवापासून धार्मिक बुद्धीबरोबर सात्विक व राष्ट्रीय मनोवृत्तींचीहि वाढ होण्याविषयीं उत्सवांतील लोकांनीं प्रयत्न करणें जरुरीचें आहे. उत्सवाच्या खर्चापैकीं कांहीं भाग सार्वजनिक वर्गणीच्या रूपानें जमविण्यांत येतो, तथापि या उत्सवास एवढें भव्य स्वरूप येण्यास व्यापारी वर्ग व विशेषतः रा. नागेश वासुदेव वडेकर या भाविक गृहस्थांचे श्रम कारणीभूत आहेत.

परिस्थितीचें कर्तृत्व

जगाच्या प्रगतींत आपलें स्थान कुठें आहे, आपण रेंगाळत चालल्यामुळें जगाची प्रगति खुंटण्याचें पातक अप्रत्यक्षपणें कसें अंगावर ओढून घेत आहोंत, उदासीनतेच्या अर्थाचा विपर्यास करून सुस्तीच्या जबड्यांत सांपडल्यामुळें आपण आपल्या इतर बंधूंना आपल्या पोळीवर तूप ओढून घेण्याची संधि कशी मिळवून दिली व देत आहोंत, आपला बराचसा भाग भलतीच समजूत करून घेऊन 'अति चपळ मनाला 'ओढाळ गुरा' प्रमाणें कुठच्या कुठें कसा भटकूं देत आहे व दुसरा कांहींसा भाग—पिढीजाद दुर्गुणांच्या भयंकर ओझ्याखालीं' चिरडला जात असलेला भाग—कसा नामशेष होऊं पहात आहे, वगैरे गोष्टींचा विचार करूं लागलों म्हणजे विमस्कते सारख्या जीवंत जाळणाऱ्या धिक्कारपरंपरेचा कल्लोळ उडल्यामुळें मान खालीं घालावी लागते. तीव्र जीवनकलहांत असलेलें सर्व सैन्य गोळा करून विकट परिस्थितिसारख्या शत्रूकडे लढावें लागतें. संघटित स्वरूपानें पुढें आलेला शत्रु विस्कळित सैन्याला क्षणार्धांत नाहींसें करून टाकतो. युरोपांत थोड्याशा जर्मन सैन्यानें अवघ्या थोड्याशा तासांत सबंध पन्नास हजार सैन्य धुळीस मिळविलें हें विसरून चालणार नाहीं. मोक्याच्या जागा घेऊन बसलेल्या शत्रूकडे लढणें हें काम किती कठीण आहे हें पहावयाचें असल्यास अंटवर्प सारखा किल्ला सर करताना जर्मन सैन्याला करावा लागलेला पराक्रम लक्ष्यांत आणल्यास चालण्यासारखें आहे.

अशा वेळीं कांहींतरी कृति करून दाखविण्याच्यावेळीं — शक्याशक्यतेच्या वादांत, आवश्यक आहे किंवा नाहीं या वादांत, व्यर्थ काळ घालवून पुनः कोरडे ते कोरडेच राहून काळानें चिरडलें जावें काय? नको असली तरी लढाईला तयार झालें पाहिजे! हिन्दुपरिषदेच्या आवश्यकतेचा प्रश्न आज हातीं घेणें म्हणजे काळाच्या गतीच्या बरेंच मागें आहोंत अशी कबुली देण्यासारखें नाहीं काय? वर सांगितल्याप्रमाणें दुखणेकऱ्याच्या स्थितींत असलेला आपला समाज गुलामगिरींत खितपत राहूं नये म्हणून स्वतःची व्यवस्था स्वतः पहाण्यासाठीं तयार होणार नाहीं काय? बहुसंख्याकांचा जुलूम अल्पसंख्यांकावर चालूं नये म्हणून अल्पसंख्यांकांची एक सारखी धडपड चाललेली असते. आपण तर समसमान आहोंत; पण धडपड मात्र नाहीं. लोकतृंक राज्याच्या काळांत 'दुसरे वाढतील त्या वेळीं ओरडूं' ही स्थिति गेली. स्वार्थांधःकार व्यक्तिविषयक असो जिकडे तिकडे दाट पसरल्यामुळें राष्ट्र किंवा जातीविषयक अशा संघासारख्या संस्था फांसील गणल्या जात आहेत, म्हणून एकाचें तूप दुसऱ्यानें आपल्या पोळीवर ओढून घेऊं नये म्हणून एकदिलाची ज्योत पाजळून एकजुटीनें आपली वाट आपण शोधून काढल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं.

असा एक सिद्धांत मांडण्यांत येतो कीं, कोणत्याहि वस्तूची आवश्यकता किंवा अस्तित्व त्या वस्तूच्या जाणिवेवरून ठरतें. देवाचें अस्तित्व सिद्ध करतांना एकानें देव आहे ही जाणीवच देवाचें अस्तित्व ठरवितें असें म्हटलें आहे. या वरून पाहूं गेलें असतां परिषदेची जाणीव परिषदेची आवश्यकता ठरवीत नाहीं काय! गरज ही शोधकतेची आई आहे, म्हणून तशी गरज असल्यामुळेंच परिषदेचा प्रश्न पुढें आलेला आहे. स्वतःची गरीबी लपविण्यासाठीं निराशावादी लोक हा प्रश्न आज शक्य नाहीं, असें स्पष्ट सांगतात. परंतु नॅशनल कॉंग्रेस सारखी लोक सभा ज्या वेळीं अस्तित्वांत आली, त्या वेळीं कितीसे लोक कॉंग्रेसचे भक्त होते? आज हजारांवर विद्यार्थ्यांना ज्ञानदान करणारी क्षेवियर कॉलेज सारखी संस्था दहाबारा विद्यार्थ्यांना घेऊनच सुरू करण्यांत आली होती. म्हणूनच परिषदेसारख्या संस्था लोकांना आवश्यक वाटल्यास ते त्या कायम ठेवतील, व म्हणूनच शक्याशक्यतेचा प्रश्न कालावरच सोपवून आवश्यकतेचा भागच आपण येथें घेतला आहे.

थुंकी झेलीत बसण्याचे प्रसंग वारंवार येऊं नयेत म्हणून, टेटाळणीचे स्वर अजिबात बंद पडावे म्हणून, आपलें आयुष्य केवळ अळवावरच्या पाण्याप्रमाणें होऊं नये म्हणून पोटांत दुष्काळदेवतेच्या यातना होत असतांना, आपल्या व्यवसायबंधूशीं संगनमत करून लांडवळांचें वैभव करणाऱ्या आगीसारखी प्रचंडशक्ति पोखरून सारखा मनुष्य उत्पन्न करूं शकतो! स्वतःचा घाम दरदरां निथळत असतांना मिळविलेल्या पैशांवर दुसऱ्यांनीं पांढरपेशांचा मनमुराद फन्ना उडवावा व आपणाला कसेबसे घशाखालीं कोंबण्यासाठीं दोन घांसहि मिळूं नयेत, हें त्या बिचाऱ्यालाहि कसें सहन होईल? प्राण जाण्याची वेळ आली तरी ज्यांच्यावर सर्व मदार होती ते आपलेच घोडें पुढें ढकलून याचे घोडे बाजूला सारूं लागले, परंतु खऱ्या स्वरूपानें प्रतिकार करण्याची शक्ति आपल्या अंगांत नसल्यामुळें त्यानें एक मोठा घोरला उसासा टाकला व तोच स्ट्राइकच्या स्वरूपांत प्रतिकार करूं लागला.

हेंच पहाना! ज्या वेळीं दोघांच्या पैशाची व्यवस्था एकट्याला करावयाची असते त्यावेळी भयंकर सौजन्याचा कोट घालून, दुसऱ्यांच्या गरजांकडे दुर्लक्ष करून कोणत्या ना कोणत्या युक्तीनें, तो आपलेच खिसे गरम करतो. केव्हांहि झालें तरी charity begins at home खऱ्या निःस्वार्थ बुद्धीनें कामें करणारे लोक फारच विरळा असल्यामुळें प्रत्यक्षपणें कामांत असलेल्या लोकांनीं स्वार्थ बुद्धीनें प्रेरित होऊन जनतेच्या पैशांची कशीहि विल्हेवाट लावून आपलेंच घरदार भरावें व आम्हीं मात्र मूग गिळीत स्वस्थ रहावें व अशा वेळीं होऊं

दाखविला आहे. हा सध्याच्या बाल व तरुण व पुढील पिढीला फार उपयोगी पडेल व त्यांकडून स्वधर्म-कर्म व चालीरीति यांचें शास्त्र व परिस्थित्यनुसार योग्य आचरण घडेल व तेणें करून आमचा समाज उन्नत होऊन स्वराज्यास पात्र होईल. नीति व ज्ञान यांच लाभ होण्याकरितां आणखी आरोग्यशास्त्र (Higiène) नीतिशास्त्र [moral] व ज्ञानशास्त्र [Seiencia] ही निरनिराळीं शिकावयास नको आहे, तर या सर्वांचें ज्ञान व लाभ आह्मांला सहज आमच्या धर्म--कर्म शास्त्रांत मिळणार आहे.एवढ्याच शुद्ध स्वाभिमानाच्या उद्देशानें प्रेरित होऊन सदर निबंध पुस्तक रूपानें छापून काढून, तें माझ्या धर्म बांधवांस देण्याचें मनांत आणिलें आहे. या विषयीं दे. भ. वि. चिंतामण विनायक वैद्य एम्. ए. एल्. एल्. बी. या अधिकार संपन्न पुरुषाचाही अभिप्राय फार उत्तम आहे. पण सध्याच्या छपाईच्या महर्गतेमुळें त्याच्या फार प्रति काढणें अशक्य होत असल्यामुळें माझ्या प्रिय व सन्मान्य धर्मबांधवांपाशीं एवढी सप्रेम विनंती आहे कीं, ज्या ज्या कोणास सदर पुस्तकाची जरूर असे-त्यांनीं त्यांनीं मला किंवा भारताच्या संपादकाला अगाऊ तोंडीं अगर एका पैशाच्या कार्डद्वारें तसें कळविण्याची मेहेरबानी करावी, इतकेंच नव्हे, तर ज्यांच्यानें प्रथमतः ह्मणजे सदर पुस्तक छापून तें हस्तगत होण्यापूर्वी द्रव्यद्वारा मदत करितां येईल त्यांनीं ती केल्यास त्यांचा मी फार आभारी होईन आणि त्यांस प्रतीही इतरांपेक्षां कांहीं सवलतीनें देण्यांत येतील.

पुस्तकांच्या प्रतींप्रमाणें त्यांची किंमत ठरविण्यांत येईल.तरी पण आठ आण्यांत कमी देण्यास पुरवणार नाहीं. पुस्तकाचा आकार व जाडी सरासरी "अवतार रहस्या" एवढी होईल असें वाटतें बुकसेलरांनींही आपलीं नांवें अगाऊ कळविल्यास त्यांसहीप्रती सवलतीनें देण्यांत येतील- कळावें ही विनंति.

सर्व स्वधर्म बांधवांचा नम्र सेवक
श्रीपाद गोविंद शेणवी हेदे
पो. शिरवडें (महाल--फोंडा -Goa)

ता. क. ही माझी विनंति आमच्या इतर वृतपत्रकर्त्यांनीं आपापल्या पत्रांतून प्रसिद्ध करण्याची कृपाकरून मला आभारांत ठेवावें अशी त्यांपाशीं ही नम्र प्रार्थना आहे.

Pelo juizo de direio da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo correm editos de 10 dias, a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio, citando, nos termos do artigo931do Codigo do Processo Civil, os credores que pretendam deduzir preferencias á quantia de 230 rupias 12 tangas e 9:5/12 reis, depositada por Durgá Suriagy Sinai Sirvoicar, de Cusmane, no cofre dos depositos dos Orfãos por guia n ° 13 que segundo o conhecimento n ° 134 de 20 de Setembro de 1917 passado pela repartição de Fazenda de Quepem,se acha acentada a folhas vinte e cinco do respectivo livro, como devida ao menor Rajaratna Visvambora Sinai Sirvoicar, do mesmo lugar,no inventario orfanologico requerido de Visvambora Sinai Sirvoicar e começado a prestar-se por obito do tronco comumSuriagy Sinai Sirvoicar, moradores que foram da mesma deCusmane, achando-se essa quantia penhorada na data de 11 de Julho de 1919, nos autos da execução por custas e selos em que é exequente subrogatario Bicu Venctexa Sinai Sunctancar de Cacorá e executados Indirabai Sinainim, viuva daquele Visvambora, e Rajarama Visvambora Sinai Sirvoicar, ambos de Cusmane, apensos áquele inventario. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 12 de Novembro de 1920

O escrivão de direito do 1 ofi
Manuel José Sebastião Lo bo

7 Verifiquei
O juiz de direito
M. de Quadros

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1 ° oficio Lobo vão a praça para a venda em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado em Cusmane na rua de Deão, no dia 3 do proximo mez de Dezembro, ás doze horas, pelo maior lanço, acima da avaliação na carta precatoria vinda da comarca de Salsete extraida dos autos de execução de sentença que Tertuliano Exaltação de Santa Cruz Rebelo, de Verná, e José Francisco Fernandes, de Margão, promovem contra Loximim Sinainim e seu marido Visnum Sinai Contoco, de Aquem, dos seguintes bens a estes pertencentes:-Aforamento Ducrafondi, sito em Molcornem, discrito na conservatória de Quepem sob o n ° 15.500, e inscrito na matriz de Undorna sob o n ° 28, avaliado por 200 rupias, e aforamento Zambolichem mola, inculto, sito em Molcopona de Molcornem, discrito na mesma conservatoria sob o n ° 15.501 e inscrito na matriz de Molcopona sob o no. 13, avaliado por 50 rupias e penhorados na dita execução, apensa ao traslado extraido da acção ordinaria instaurada pela dita Laximim contra os referidos Tertuliano e José Francisco, para pagamento de 241 rupias 12 tangas e 7 réis' sendo metade proveniente de custas e metade de indinisação determinada por acordão da Relação de Nova-Goa proferido na aludida acção ordinaria e de custas acrescidas da execução. O arrematante pagará a contribuição do registopor inteiro e a despezas de praça alem do preço da mesma dentro de tres dias Por este são citados quaisquer credores e coproprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este Quepem 12 de Novembro de 1920

O escrivão de direito do 1of.
Manuel José Sebastião Lobo.

Verifiquei
8 O juiz de direito
M. de Quadros

recuperar os seus *palmares* abadonados mas tambem aumentar a sua riqueza.

Esta é que é a verdade.

Alcoolismo

O *Vidia-prassar* de Pondá tem empregado e emprega a sua melhor energia no sentido, de ver neutralisada a alastração do terrivel mal-alcoolismo.

Não obstante, porem, esse despresivel vicio vai, dia a dia, alargando e á porfia a esfera de seus adoradores.

¿Que fazer nestas condições? ¿Limitar-se, apenas, á propaganda anti-alcoolista por meios jornalisticos, que, pelo visto, não surtem resultados desejados?

Quanto a nós entendemos que o alcolismo sò pode ser debelado por uma associação cujos membros se dediquem, de corpo e alma, para, de viva voz, retrair da degeneração *espiritual* os amigos e adoradores do deus Baco, votando ao secundario plano *outras oficios*

Só então é que o alcoolismo sofrerá derrota que será estrondosa.

Não haja duvida.

Pelo Liceu Central

Bonitas coisas...liceáis no-las conta a *Renovação*.

A serem verdadeiras, tais coisas de *estarrecer* porão em perigo o prestigio do nosso Liceu Central, no seio do qual conhecemos, de resto, professores de invulgar talento e de grande envergadura moral, porisso que foram nossos respeitaveis Mestres.

Gremio L. Hindu

Delicia-nos imenso *o* proposito desta simpatica instituição, de promover conferencias sobre diferentes assuntos de intereses publicos.

Duas cartas

...Sr. Redator do *Bharat V.* referiu-se no ultimo número do *Bharat* e na local subordianda ao titulo de *Bonito*! a um *poço...celeste* do Cacorá.

A's informações que lá ficaram registadas, tenha a bondade do, em nome do publico interesse, acrescentar mais as seguintes:

O tal encarregado da abertura do poço, fez tentativas de abri-lo, de facto para o que, segundo calculo, deve ter gasto umas 20 rupias. *Sem* mais nem menos.

Mandou-se depois vir o material, abriu-se a subscrição, mas tendo apenas *o futuro* poço atingido uma profundidade de dez mãos, foi um ar que lhe deu!.

E desapareceu como por encanto o pouco material que tinha chegado ao sitio do *poço...celeste* no qual, ao que parece, está a nadar a subscrição publica.

E estando o *poço...celeste* nesta altura...*terrestre*, consta que se arrecadou do cofre municipal a tal importancia cujo quan titativo ignoro.

Oportunamente darei mais informações se necessario for, porque o que se quere é que se faça luz completa sobre este assunto de interesse publico.

Cacorá | De V. etc.
20-11-920 | *Um Cacorense*

Em um suelto intitulado "*De nossa justiça* o publicado no Debate em resposta aos artigos do sr. Bascora Sar Dessai, o sr. Menezes Bragança procura corroborar a sua asserção, relativa ás tendencias separatistas do movimento da classe indú, invocando o depoimento do "*Vidiaprassar* e acentuando que para este jornal hindu *o* projetado congresso indu e o diario que os indus pretendem fundar não passa de sintomas de separatismo ou fragmentação,

Mas *o Vidiaprassar* no mesmo seu suelto afirma que os europeus dizem ter a sua plataforma especial e por onde sopram mais tubas do *divide et regna* do que os écos da união, acrescentando que os descendentes ergueram o seu pendão do separatismo com o orgão á parte.

Ora, se o ilustre director do *Debate* nos permite, nós lhe perguntaremos se ele aceita tais afirmações do jornal hindu como sendo a fiel expressão da verdade, ligando-lhe consequentemente alguma importancia.

Se sim, bem está. Se não, é para extranhar que o sr. Menezes Bragança tenha ligado importancia ao depoimento do *Vidiaprassar* apenas na parte que diz respeito ao congresso e diario hindus.

Ignora, porventura, o sr. Menezes Bragança que, como o sr. Bascora Dessai disse, ha varios problemas da ordem social, roligiosa e educativa do esclusivo interesse da classe hindu? Não acha sua exa. conviniente que para a solução desses problemas os indus se reunam numa Conferencia ou Congresso? Supõe o ilustre director do *Debate* que na inauguração d'um tal congresso será o inicio da separação dos hindus des seus irmãos cristãos no campo politico! Entende o sr. *Menezes* Bragança que o simples facto da fundação duma diario pelos hindus constitue o sintoma de separatismo ou fragmentação?

Afòra o *Vidiaprassar* que é orgão da liga da propaganda da instrução hà dous jornais hindus: *O Bharat* e a *Renovação*. Em todos estes jornais indus colaboram por vezes os cristãos, como nos jornais cristão de quando em quando artigos firmados por hindus

Para que, então, esses juizos temerários do exclusivismo o separatismo?

Para que essas hipoteses absurdas que só servem para se criar uma atmosfera de suspeições em torno das pessoas e movimentos?

O que n'esta malfadada terra mais se vê não é o separatismo de classes mas sim o separatismo de individuos. E' o induvidualismo que campeia infrene n'este nosso reduzido meio social. E os agentes? São a intolerancia, a vaidade, o egoismo, o prurido da critica, a exibição do amor patriotico.

Esta é que é a verdade.

Um hindu

N. da R. Limitamo-nos a publicar estas cartas, sem mais comentos.

आमचें शेतकी खातें

भारत पत्राचे संपादक यांसः–

कृ. सा. नं. वि. वि. खालील चार ओळींस आपल्या पत्रांत थोडीशी जागा द्याल अशी आशा आहे. अलिकडे गेल्या सपटेंबर महिन्यांत मेहेरवान गव्हर्नरसाहेब गोवा प्रांत, यांनी पणजी मुक्कामीं कौन्सिलांत शेतकीसंबधीं भाषण केल्यावर नंतर पोर्तुगिझ पत्रांतून बरीच टीका होऊं लागली आहे. टीकेंतील मुख्य मुद्दा ह्मणजे येथें शेतकीखात्याची स्थापना होऊन सुमारें आठ वर्षें झालीं, तथापि शेतकींत कोंणत्याहि तऱ्हेची सुधारणा झालेली दिसून येत नाहीं. आपण ह्मणतां ही गोष्ट खरी आहे. परंतु कोणतीही नवी संस्था निघाली, तिची उर्जितावस्था होऊन ती लोकांच्या उपयोगी होण्यास फार कालावधी लागते, हें सर्व लोकांस माहीतच आहे. मुंबई इलाख्यांतील शेतकीखातें सन १८८३ सालीं सुरू झालें. ह्मणजे आज जवळ जवळ पसतीस छत्तीस वर्षें झालीं. याखात्याची थोडी बहूत कामगिरी गेल्या १५ वर्षांतच दिसून येत आहे. शेतकींत सुधारणा घडवून आणणें ह्मणजे गारुड्याच्या काठीनें आंब्यांच्या फांदीला तावडतोब आंबे आणणें नव्हे. जमीन, हवापाणी वगैरे संबधीं निरनिराळी परिस्थिति शेतकसणारे लोक, त्यांच्या पूर्वापारअसलेल्या रुढी, नवीन कोणी कांहीं सांगितल्यास त्यावर अविश्वास वगैरे बऱ्याच गोष्टींचा विचार केला असतां, शेतकींत सुधारणा घडवून आणणें, वाटतें तितकें सोपें नाहीं त्याला अवधी लागेल. नुसत्या डायरेक्टरची नेमणूक झाल्यानें सुधारणा होणें शक्यनाहीं. त्यांनां खेडोपाडीं हिंडण्यांस वेळ नाहीं. त्यांचें मुख्य काम हाताखालच्या लोकांस डायरेक्ट करण्याचें आहे. तालुक्या तालुक्यांतील शेतकीची माहिती असणारे लोक पाहिजेत. या लोकांची अद्यापि कमतरता आहे. ह्या सर्व गोष्टी घडवून आणण्यास मुबलक पैसा पाहिजे. गेल्या एक दोन वर्षांपासून शेतकी खात्याच्या चळवळींस सुरवात झाली आहे. या साठीं लोकांस अशी विनंति आहे कीं, नुसती टीका करीत न बसतां जनतेस काय काय पाहिजे, शेतकरी लोकांच्या काय काय अडचणी आहेत, असें सूचनात्मक प्रश्न शेतकी खात्यापुढें मांडावे. डायरेक्टर व इतर अधिकारी यांच्याशीं सलोख्यानें वागून आपला होईल तितका फायदा करून घ्यावा व आपली मागसलेली शेती उर्जितावस्थेस आणण्यास प्रयत्न करावा, अशी माझी जनतेस विनंति आहे. कळावें हे विनंती

ता. २–११–२०

गणेश केशव केळकर

*या पत्रांतील कांहीं विधानांसंबंधीं आमचें मत आह्मी येत्या अंकांत प्रदर्शित करणार आहोंत. सं भारत

सुधारलेला नांगर

(बुधवार तारिख १७ माहे नोव्हेंबर रोजीं मडगांव नजीक नावेली येथें शेतकी खात्यानें भरविलेलें प्रात्यक्षिक.)

आसोळणें येथील सरकारी इस्टेटींत प्रयोगसिद्ध ठरलेल्या सुधारलेल्या नांगराचें प्रात्यक्षिक नावेली येथील चर्च जवळच असलेल्या एका शेतांत भरविण्यांत आलें. मीं गेल्या महिन्यांत पेडणें मुक्कामीं एक शेतकीवर व्याख्यान दिलें त्यावेळीं असें प्रतिपादिलें होतें कीं ज्या ज्या ठिकाणीं यात्रा भरतील त्या त्या ठिकाणीं – प्रयोग सिद्ध झालेल्या गोष्टी शेतकी खात्यानें आयत्या जमा झालेल्या लोकांच्या नजरेस आणाव्या. व अशी ही संधि वायां दवडूं नये त्याप्रमाणें हें नांगराचें पहिलें प्रात्यक्षिक होय. असो. शेताची मशागत उत्तम रीतीनें झाली पाहिजे याजबद्दल कोणाचाही मतभेद नाहीं व मशागतीच्या आऊतांत जगांत कोठेंही गेलें असतां नांगरच्च पहिलें आऊत होय. त्या प्रमाणें गोमांतकांतील परिस्थितीला योग्य अशा निरनिराळ्या ठिकाणच्या नांगरांचे प्रयोग चालू आहेत त्या पैकीं हल्लीं ज्या तऱ्हेची लोक मशागत करीत आहेत तो प्रश्न पहिल्यानें सोडविला पाहिजे. हल्लीं गोमांतकांत मुख्यत्वें करून समुद्रकिनारीं पट्ट्यांत गडी व बाया खोऱ्यानें जमीन खणीत असलेलीं दृष्टीस पडतात. अशा वेळीं हेंच काम फायदेशीर रीतीनें कसें करितां येईल हें ठरवून, यात्रेच्या दिवशीं चर्च जवळील शेतांत म्हैसूरच्या नांगरानें नांगरट करण्यांत आली. सकाळपासून संध्याकाळ पावेतों नांगर चालू ठेविला होता. हें काम रस्त्याजवळच चालू ठेविलें असल्यामुळें लोकांच्या झुंडीच्याझुंडी उभ्या राहून काम पहात होत्या. लोकांना काम पसंत पडलें. व ते आपसांत नांगराची तारीफ करतांना दिसले. ह्या नांगर ओढण्यांस चांगले दोन टोणगे लागतात. नांगराची किंमत १५ रुपये आहे. हल्लीं आशोळण्यांत असलेला नांगर कांहीं लोक भाड्यानें नेतात. त्या प्रमाणें लोकांची मागणी झाल्यास शेतकीखातें जागोजागीं डेपो काढून भाड्यानें नांगर देण्याची तजवीज करील असें वाटतें.

लोकांना खणण्यापूर्वी जमिनीवरील तण कापून टाकावें लागतें. तसें ह्या नांगरटीच्या वेळीं करण्याची जरूरी नाहीं. ह्या नांगरानें जमीन खोल खणली जाऊन ढेकळें उलटून पडतात. कारण फाळाला माती उलटण्याची तक्का लाविलेला आहे. शिवाय वरील तण ढेकळा खालीं गाडलें गेल्या मुळें तें कुजल्याकर जमिनीचा पोत सुधारण्यास मदत होईल.

दुसरें प्रात्यक्षिक मडगांव येथें तारिख ८ ते १० डिसेंबर रोजीं भरणाऱ्या यात्रेच्या समयीं भरविण्यांत येणार आहे. त्या वेळीं नांगराचें काम पहाण्याची संधी लोकांनी दवडूं नये. अवश्य यावें अशी विनंति आहे. ह्या प्रात्यक्षिकांस मिं. कोरिआ आफोनसो, ॲडमिनिस्ट्रेटर असोळणा, यांनीं पुष्कळ श्रम घेतले.

ग. के. केळकर

हिंदु परिषद

ह्या संस्थेस पाठबळ देऊन पुष्कळ गृहस्थांचीं पत्रें आलीं असून त्यांची नावनिशी एकदमच जादा पत्रकांत प्रसिद्ध करण्याचें ठरविलें आहे. भारतांत पूर्वी प्र. सिद्ध झालेल्या नावांचाहि त्यांत समावेश होईल.

सं. भारत.

वर्गणीची पोंच

श्री. कृष्ण अनंत प्रभू भेंब्रे, जांबावली ३ रु.
,, शिवराम गो. शे. नाडकर्णी, सांगें ३ रु.
,, सदाशिव सांवळो भाटकार, ,, ३ रु.
,, श्रीनिवास सां. कोसंबी, ,, ३ रु.
,, मोताबा साजू नाडकर्णी, ,, ३ रु.
,, माधव उ. कामत खाडीये, ,, ३ रु.
,, राम अनंत शे. नावेलकर, असोळणें ३ रु.
,, गणपत लक्ष्मण मांजरेकर, ३ रु.
,, आत्माराम स. शे. नाडकर्णी, कुर्पे ३ रु.

डिफेन्सफंड

श्री. लक्ष्मण र. संजगिरी, विद्यार्थी सारस्वत विद्यालय ह्मापसें, २ रु.
,, भास्कर प्र. सरदेसाई, वाडी १ रु.

ANUNCIOS

o... orante apelo do sr. presidente, sendo por unanimidadadē de votos aprovada a proposta, no meio do forte tossir e sonoras gargalhadas sarcasticas dalguns conselheiros desdentados e...avelhentados.

E encerrou-se a sessão.

ECOS & CRITICA

7 de novembro

Raiou-nos feliz e precursor de rendenção politica este dia em que cá se recebeu o telegrama do seguinte teor:

"Decretado Conselho Legislativo. Dezoito vogais sendo onze eleitos. Mantida actual representação, excepto Mormugão. Diu representante privativo."

Felicitamo-nos e conosco o Paiz!

Quem mauda?

Pergunta alguem quem é que aqui manda, se o Estado da India ou o Governo da Metropole.

Pelos modos, esse alguem deve ser algum habitante do planeta...*lunar* ou *solar*.

Pois se fosse residente *daqui*, tal *alguem* convencer-se-hia de que quem cá manda é o Egoismo, amigo intimo do Estomago.

Laximi pujan

Solenisou-se essa festividade emQuepem com grande pompa.

Creditos...

Diariamente, se abrem creditos-Tal è o seu numero què eles são bem capazes de desacreditar quem os abre...em dado momento da necessidade financeira.

Não parece?

Nao cooperaçao

Neste artigo, publicado no numero anterior, lea-se "cargos honorarios e retribuidos" em vez de "cargos honorarios e tributarios"

Julgamento do Bharat

Está designado para o dia 22 do proximo mez de dezembro o julgamento do *Bharat*, relativo á *taxa de guerra*.

Congresso Provincial

Pedimos a todos os que almejam o bem estar do nosso Paiz o favor de lerem com atenção o artigo *Horror de responsabilidades*, publicado no ultimo numero do nosso preado colega do *Debate*

Quanto a nós encontramos ali só considerações que fotografam a verdade e só esta, no seu tamanho natural.

Não haja duvida: no brilhante artigo em questão o articulista revela um estudo completo das pessoas e coisas do meio em que vive

Nunca lhe doam as mãos!

Uma carta

Do sr. Rao Bahadur G. S. Kelker recebemos uma carta que nos foi remetida por intermedio da Direcçao dos Serviços Agricolas

Por falta de espaço, tivemos de reserva-la para o numero imediato do *Bharat*.

Bonito!

Informações fidedignas di-

Dardos e Cardos

Doido varrido...

Pensa muita gente boa *di cà e di lá* que o mr. Gandhi é um *doido varrido*, porque pretende libertar a India do pesado jugo do governo inglez, por meio do seu movimento de *não cooperação*.

Nós, tambem, lêmos pelo breviario da referida gente que temos na conta de sisuda, sèria e muito amiga de...comodismo.

¿ Não é uma doidice propria dum *mahatmá* a não-cooperação que obriga ao subdito inglez a não beber chá, a não mandar seus filhos para escolas oficiais, a regeitar e abandonar como *tigelas quentes* titulos, condecorações e merçês honorificas, a não pagar impostos, por fim, a não auxiliar o governo inglez em coisa alguma?

Oh que horror!

Certamente, o adjectivo *Mahatmà* que a populaça colocou antes do nome...*malfadado* do Gandhi, deve conter uma significação politica, verdadeiramente temivel-!

Longe de nós o Ghandbi, os seus irmãos Alis e sucia que, pelo visto, estão empenhados em perder sono ao inglez e socego ao subdito ordeiro, pacato e mais pacifico do que o Grande Oceano Pacifico!

Não é *mahatmà* vedico o Gandhi. E' um autentico doido e...varrido, sem duvida!

Mormugão

Afigura-se-nos que se duvida do *maravilhoso* futuro da *futura* cidade de Mormugão

Terá havido intrigas no Terreiro do Paço?

¿Pois, então, porque fizeram de Mormugão no primeiro dia comarca e no imediato reverteram a *futura* cidade do *maravilhoso* futuro ao seu anterior estado de julgado?

Inspira-nos compaixão-francamente o dizemos-a cidade que num abrir e fechar de olhos mudou, duas vezes, de ...estado!

---

zem-nos que um individuo de Cacorá arrecadou da Comissão Municipal, antecessora da actual Camara Municipal do concelho de Quepem uma razoavel importancia do tesouro dela, *como dinheiro gasto para a abertura dum poço naquela aldea...sem te-lo aberto*!

Mas perguntamos:

¿Como è que a extincta comissão passou a tal individuo dinheiro sem se certificar de abertura do poço?

¿ Ou terá havido qualquer jogo .. *combinatorio* do *favoritismo* para se subtrair ao cofre municipal aquele dinheiro publico e se empregar em proveito individual?

Que è isto?

Mete-nos nojo isso; mas se, não obstante, com grande pesar, referimo-nos ao *celebre* poço.. celeste, è que está neste *mergulhado* o dinheiro publico.

Faça-se a luz!

Será ela feita?

ठिकठिकाणचे राष्ट्रीय उत्सव.

मडगांवचा सरस्वत्युत्सव

गेल्या अंकांत प्रसिद्ध झाल्याप्रमाणें श्री. वैद्य यांचें चित्तवेधक भाषण झाल्या नंतर डॉ. वासुदेवराव केरकर यानीं लो. टिळकांच्या निधनाबद्दल दुःखप्रदर्शनाचा ठराव पुढें मांडला. या ठरावावर बेळगांवचे प्रसिद्ध पुढारी देशभक्त गंगाधरराव देशपांडे यानीं आपल्या अस्खलित वाणीनें लोकमान्यांच्या कांहीं चित्तवेधक आठवणी, मायदेशावरील त्यांचें अकृत्तिम पेम, स्वदेश हिताकरितां कसल्याहि प्रकारच्या आपत्ति सोसण्याची त्यांची तयारी, "महाराष्ट्राचा सिंह" ही सार्थ पदवी जनतेनें त्यानां कां दिली याचा खुलासा, ज्या पुण्यपुरुषाचा अंतःकालपर्यंत आपणास सहवास घडला व या एकाच कारणामुळें स्वताच्या जीविताची वाटणारी सार्थकता वगैरे गोष्टी इतक्या सप्रमाण व स्फूर्तिदायक वाणीनें मांडिल्या कीं बऱ्याच प्रेक्षकांच्या डोळ्यांतून आनंदाश्रु वाहून "धन्य लोकमान्यांचे सेनानी" असे उद्गार निघाले. नंतर अध्यक्षानीं लोकमान्याच्या गुणवर्णनोद्गार काढून श्रीसरस्वतीसेवकमंडळानें हा दुःखवट्याचा ठराव पास केल्याबद्दल व फोटोचा अनावरणविधी आपल्या हातून करण्याची संधि दिल्याबद्दल अभार मानून फोटोवरील पडदा दूर केला. या वेळीं फटाक्याच्या कडकडाटांत, टाळ्यांच्या व चौघुड्याच्या निनादांत सर्व सभागृह दुमदुमून गेलें होतें. नंतर रा. दलाल यांचा मराठीसंबंधी पास केलेल्या योजनेबद्दल स्थानिक पार्लमेंटच्या आभारप्रदर्शनाचा ठराव पास होऊन व इतर धार्मिक विधी उरकल्यावर पहिल्या दिवसाचें काम संपलें.

दुसऱ्या दिवशीं समारंभाला ७ वाजतां आरंभ होतांच रा. दलाल यांनीं ठिकठिकाणाहून आलेलीं पत्रें व तारा वाचून दाखविल्या. त्यांत प्रो. परांजपे, दे० केळकर, भोपटकर, दामले, पांगारकर, मसुरेकर, वगैरे पुणेंकरांचेहि सहानभूतीचे संदेश होते. नंतर डॉ. वासुदेवराव केरकर यानीं "जुटीचा प्रभाव" या विषयावर लिहून आणलेला निबंध वाचून दाखविला. नंतर दो. व्यंकटेशराव देसाई यांचें पोर्तुगीजमध्यें भाषण होऊन त्याच विषयावर रा. रा. पुंडलीक वामन विर्जिनकर यांचेंहि व्याख्यान झालें. नंतर दे. भ. देशपांडे हे ज्यावेळीं बंगालचे फाळणीमुळें झालेली जुटी, व तिनें दाखविलेला प्रभाव, हिंदुमुसलमानांची एकी उर्फ जूट करण्याचा संकल्प ज्या महाराष्ट्राच्या सिंहानें केला व आपल्या आयुष्यांतील शेवटच्या दिवसांत त्या प्रयत्नाचें योग्य चीज झालेलें त्यानां पहाण्यांस मिळालें त्याचींच गोड फळें असहाकारितेच्या रूपानें थोड्याच अवधींत सर्वांना चाखावयास मिळतील वगैरे गोष्टी लोकानां समजावून सांगू लागले, त्यावेळीं प्रेक्षकसमुदाय चित्राप्रमाणें तटस्थ होऊन गेला होता.

या एकाच गोष्टीवरुन त्यांच्या प्रभावशाली विवेचन पद्धतीचें कोणासहि अनुमान करितां येईल. आपल्या भाषणाच्या शेवटीं दे. देशपांडे यानीं आपण लोकमान्यांचे सेनानी नसून शेवटच्या पायरीचा त्यांचा एक शिपाई गडी आहें, असें सांगून सर्वांचा निरोप घेतला. या वेळीं रा. दलाल यानीं दे. देशपांड्याचे आभार मानतानां सांगितलें कीं, त्यानीं जरी आपणाला लोकमान्याचे शेवटचे शिपायी असें मानलें तरी आह्मीं त्याना हुषार सेनापतीच समजूं. अशानीं आपल्या शेजारच्या प्रांताकडे प्रेमभावानें पहावें, अशी विनंति केली. नंतर अध्यक्ष वरील विषयाचा समारोप करताना ह्मणाले कीं, सर्व व्याख्यात्यानीं आजच्या विषयाचें प्रतिपादन उत्तम प्रकारें केलेंच आहे, पण ही जुटी अगर एकी जुळून येण्याला काय केलें पाहिजे-अडतेंकुठें-एवढेंच मी सांगणार आहें. केवढाहि मोठा हत्ती असला तरी त्याला बांधावयाला दोरखंडाची गरज असते. पण हा दोरखंड कशापासून करतात, तर यःकश्चित तृणापासून. तृणाच्या काड्यांतहि हत्तीला बांधून टाकण्यांचें सामर्थ्य उत्पन्न होतें. पण तें केव्हां होतें? हाच फार महत्वाचा प्रश्न आहे. तृणाच्या कांहीं काड्या आगें मागें रचून दोरखंड तयार होण्याला ज्यावेळीं वळसा घालण्याचा त्रास सहन करितात, तेव्हांच दोरखंड तयार होऊन हत्तीला बांधण्याची शक्ति त्यांत येते. अर्थांत समाजांत जूट उत्पन्न होण्यास समाजांतील पुढाऱ्यांनीं तृणाच्या काड्या प्रमाणें आगें मागें होण्याची व वळसा घालण्याचा त्रास ह्मणजे आपल्या तामसी महत्वाकांक्षेला दाबांत ठेऊन केवळ समाजाच्या कल्याणाकरितां सर्वांशीं मिळून मिसळून वागण्याचा संकल्प करणें ह्यांतच खऱ्या समाज कल्याणाचें मर्म आहे. रात्रौ हरि कीर्तन, आरत्या प्रसाद वगैरे होऊन दुसऱ्या दिवसाचें काम संपलें.

तिसऱ्या दिवशीं गोमांतकांतील तरुण पिढीचें कर्तव्य या विषयावर प्रथमतः पोर्तुगीज मध्यें दो. व्यंकटेश राव देसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं प्रो. दत्ताराम गोविंद कामत, वासुदेव शे. वोडके व प्रो. बाळकृष्ण वामन सांवर्डेकर यांचीं भाषणें होतांच रा. आत्माराम शंभू पांणदीकर यानीं अध्यक्ष व व्याख्यात्यांचे आभार मानले-- नंतर रा. ब. वैद्य हे अध्यक्षस्थानीं आरूढ होतांच रा. रा. यशवंत विष्णु पै रायतूरकर यानीं श्री दामोदरवाचनमंदिराचा तृतीय वार्षिक अहवाल वाचून दाखविला. त्यावर अध्यक्षानीं लहानसें भाषण करतांच तो सर्वांनीं मंजूर केला. नंतर रा. द. पां ना. दलाल यानीं "गोमांतकांतील तरुण पिढीचें कर्तव्य" या विषयावर लिहून आणलेला निबंध वाचला. याच विषयावर रा. त्रिविक्रम वि. वैद्य, वा. ना. पालेकर व रा. रामचंद्र नारायण प्रभु लंवदे यांचीं भाषणें झाल्यावर अध्यक्षानीं समारोपांत तरूण पिढीच्या कर्तव्याबद्दलच्या उपदेशाच्या गोष्टी सांगितल्या. त्यांत शिक्षणाची वाढ सुसंघटीत प्रयत्न, गोव्यांतील परिस्थिती-- प्रमाणें पुढाऱ्यांशीं व सरकाराकडे सहकारित्व आणि शारीरिक बलाची वाढ वगैरे मुद्दे प्रामुख्यानें होते. नंतर वें. शा. सं. सहकारी यानीं समारंभ, अध्यक्ष, पाहुणे, व सभाजन यांच स्तुतिपर संस्कृतांत तयार करवून आणलेले श्लोक ह्मणून दाखऊन त्यांचा अर्थ सांगितल्यावर, रा. ब, वैद्य यानीं अध्यक्षस्थान स्वीकारून सर्वांना आपल्या विद्वत्ताप्रचुर व अनुभविक विवेचन पद्धतीनें ज्ञानामृत पाजल्याबद्दल रा. दलाल यांनीं त्यांचे आभार मानले. शेवटीं तीनहि दिवसांचे व्याख्याते मंडळीचे व उत्सवास

ANUNCIOS

COMUNIDADE DA PROVINCIA DE BALY

No dia 16 do corrente, pelas 10 horas, estará aberto o novendio para oferecimento das sexímas sobre os lanços arrematados da receita trienal para o ano de 1921 a 1923 e da despeza anual para o ano de 1921, da sobredita comunidade, no templo de Xri Deus Vitol, de Baly, lugar das sessões da comunidade da mesma.

Aos 3 de Novembro de 1920

O escrivão da com.

Ramacrisna Vencù Sinai Regò

1

जन्मपत्रिका

साग्र जन्मवेळ कळवून आर्डर दिल्यास नं. २-३ फी. रु. २॥-१।. टिपण ८ आठ आणे नं. १ व अन्य खुलाशास अर्ध्या आण्याचें टिकीट पाठवा.

एफ आर-प्रभू

2 कळंगूट—गोवा

The Norwitch Union Life Insurance

Capital incluindo bonus Rps. 345 000 000

Premios pagos Rps. 480 000 000

Esta companhia de seguros que foi fundada em 1808 é a mais antiga e rica do mundo com um consideravel numero de assegurados.

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçà

Agentes em Bombaim
W. S. A. Graham e C°

3

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्तंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी

4 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

पी. व्हा. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर

5 मडगांव-गोवा

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार—गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीस खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट

6 कुंडई-गोवा

जग प्रसिद्ध — पक्क्या रंगाचीं — उत्तम

सर्व तऱ्हेचीं — अनेक रंगाचीं

महेश्वरी लुगडीं

तलम सुताचीं — टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर — मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप-मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणचीं सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार

7 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट

CONTOCO & COMPNHIA

Novo mercado—Margão

PAPELARIA E LUXOSOS ARTIGOS DO ESCRITORIO

Acabam de despachar

Papel almaço, liso e pautado, foolscap, dito de marca legal de 25 linhas para serviço judicial, sabino de maquina de escrever, de oficios, papel quimico, chupante. Grande sortimento de papel de cartão, cartõis de visita, writing-pad, blocks, cadernos, lembretes e envelopes correspondentes. Tinta stefens, tinta academica para caneta permanente, vidros de goma, aparos canetas, lapis, borracha, lacre, alfinetes e tinteiros de vidros e varios outros artigos dependentes do expediente.

Secção de cutelarias facas, garfos, colheres, colherinha cadeadas etc. Para toilette pós, sabonetes do corpo e de barba, pomada, pó de dentes, perfumes e varios artigos de quinquilharia.

8 Preços modicos

ManuelJosé Sebastião Lobo, aliás Manuel José Francisco Lobo, vulgo Manuel Sebastião Lobo, filho de Luciano João Baptista Sebastião Lobo, e de Jacinta Berence de Santana Lobo, natural de Damão Pequeno, casado, escrivão de direito da comarca de Quepem e domiciliado em Quepem, anuncia por termo do numero 3 do artigo 178° do Codigo do Registo Civil que pretende que seja autorizado a usar legalmente o nome de Manuel José Sebastião Lobo, pelo qual foi nomeado para o referido cargo. São por isso convidados quaisquer interessados para deduzirem por escrito autentico e autenticado perante o Governo Geral a oposição que tiverem no prazo maximo de 30 dias

Este anuncio vai ser publicado em vertude da autorização concedido por despacho do Governo Geral de 30 de Agosto de 1919 proferido no respectivo processo instaurado na repartição do Registo Civil de Quepem.

Quepem, 30 de Outubro de 1920

9

Manuel José Sebastião Lobo.

ओरियंटल इंडियल बर्केची अत्यंत नावाजलेली निळी काळी शाई वापरून खात्री करून घ्या- दर डजनी साडेसात रुपये.

प्रभू देसाई-सांवर्डें [एजंट]

A profecia...

Vai-se verificando a profecia...

A Comissão de Milhoramentos de Mormugãoue foi objecto da mais veemente critica popular pretende, pelos modos, imortalisar-se pela loucura... dum palacio, pois, segundo se rumoreja, ela pensa iniciar a sua maravilhosa obra de milhoramentos com um palacio de...loucura!

Loucura ou sinecura?

O que quer que seja, o certo é que a dita Comissão descura de verdadeiros melhoramentos, curando de coisas de que devia lançar mão só no fim, no dizer do *Heraldo*.

Banditismo

Majordá é uma das principais aldeas do Concelho de Salcete. Salcete um dos Concelhos principais das Velhas Conquistas. As V. Conquistas gosam do prelegiode ser chamadas *civilisadas*.

Ergo: Majordá é uma principal aldea que gosa do previlegio de ser chamada *civilisada*.

E' nesta aldea *civilisada*, localidade em que predomina o catolicismo *sincero*, que se dão á luz do dia e...noite scenas do mais abominavel banditismo, não havendo quem as coiba!

E' numa aldea *civilisada* e livre da *semente da revolta* que medra nas *barbaras* Novas Conquistas— que isto se dá, dando margem a que muita gente da gravata limpa pense que Majordá seja qualquer coisa parecida com Calabria.

E' pena!

Escola de Cuncolim

O edificio em que funciona a escola primaria oficial de Cuncolim é uma vergonha nacional, testimunho vivo de como se vota ao ultimo plano o principal assunto de instrução.

O mesmo edificio é um curral com a diferença de que lhe falta luz e ar!

O mais engraçado ou antes desgraçado é que o referido edificio foi *pedogogica* e *higienicamente* condenado por um exame medico *oficialmente* determinado! E isto há mais de tres anos e pico...!

E, todavia, continua ai a funcionar a escola que longe de preparar *futuros cidadãos*, está fabricando, por enquanto, *presentes doentes* !!!

E não há quem olhe para isso!

Grave!

Contra um empregado de Administração outro de Fazenda do concelho de Quepem, muito amigos de *penhoras* e *custas* recebemos algumas queixas devidamente reconhecidas.

Havemos de ver o que isso é.

Mahatma Ghandhi

Este eminente patriota e desinteressado organisador do movimento de *Não-cooperação* esteve em Belgaum, na passada segunda. Muitos hindus de Goa foram visita-lo e assistir aos seus discursos sabre o *assahi-carità*,

Mahatmá Gandhi é hoje quem guia o movimento politico da India Britanica, gosando duma influencia que nenhum patriota chegou até aqui disfrutar.

Urge previdenciar!

Já estamos fartos de saber que os alunos do nosso Liceu Central na disciplina de matematica estão muito *salientados*, obtendo cada um deles notas altas como as de 4 5, 6. 7,8 valores, havendo um e outro cujo merito è de 10 e mais.

Deve--se esta *saliencia* da classe academica ao *benevolo* professor da respetiva cadeira sr. Alberto Garcia da Silva, digno administrador do concelho das Ilhas, que, segundo nos consta é bastante *irregular* em dar aulas cujo numero mensal em media não excede a 7 ou 8 quando pelo horário devia este nùmero ser de 12 para alunos da 4a.. 5a. e 6a. e de 20 para os da 7a. classe.

A Mma. Carta organica diz que "um fúncionário, em prejuizo do serviço não pode acumular dois cargos". Como se explica então a irregularidade do aludido professor?

Serà isto *para ingles ver*?

Naturalmente o sr. Garcia espera que os alunos-tendo cada um delos notas (valores) desses, hão de trabalhar mais, para elevar as suas notas, mas é impossivel que essa *teoria* do sr. professor entre na pratica, visto que todo o estudante está convencido de que dos valores nunca dependerá, nem depende o seu mérito, a sua inteligencia; que o estudar não é obter valores, (é exatamente neste ponto que o pobre aluno depende do ilustre professor) mas sim assimilar o que se lecciona na aula.

Vê ele os seus alunos inspirados num espirito revolucionário contra ele que aprecia as coisas sob um prisma muito engraçado. Pois, isto será o *luar para o gatuno*?

Quando SExa. apareceu na India como professor da matemática no liçeu central, cremos, era conhecido neste nosso meio como um bom professor e sobretudo um homem de consiencia, pois. como se sabe, o foi no ano letivo p. findo, notando-se, porem, ser ele agora contrario.

Qual seria a causa da mudança instantanea na pessoa deste professor? Por acaso seria a sua nomeação para o cargo de administrador do conselho fator influente desta mudança pois, é desde então que o sr. *administrador* tem sido um mau professor?

Deve o sr. *administrador* estar ao facto do que o mal dum estudante é o duma classe inteira e que "*vox populi est vox dei*"

O dar valores aos alunos não será, nem é o mesmo que marcar o preço do peixe e verdura do mercado, pois, não é daqui que se avalia a competencia de cada qual.

E' licito, pois, que SExa. o sr. Governador Geral repare bem no *portar-se* do sr. Garcia que é muito regular (?) no seu oficio e desde já volva a sua atenção para o estado das coisas.

A bom entendor...

(*Do nosso reporter*)

मडगांवचा चौथा सरस्वत्युत्सव

श्री. वैद्य यांचें भाषण

"शारदेचा उत्सव करणें ह्मणजे ज्ञानाचा उत्सव करणें होय. शारदा देवी ही ज्ञानाची देवता आहे. तिची उपासना अगर कोणत्याहि देवतेची उपासना करण्यास त्याचें मर्म, त्याचें हृद्गत कळलें पाहिजे. त्या वांचून ती उपासना अधिक वीर्यवान व तेजस्वी होत नाहीं, व त्या मुळें मनास विशेष आनंद व समाधानहि प्राप्त होणें कठीण. वास्तविक देव एकच आहे. देव एकच असल्याबद्दल आपल्या धर्मांत आणि तत्वज्ञानांत चांगल्याप्रकारें सिद्ध करून दाखविलें आहे. बृहदारण्यांत अशी एक गोष्ट आहे कीं, याज्ञवल्क्यऋषींनीं कोणा एकास देव किती आहेत असा प्रश्न केला. तेव्हां त्यानें तेहतीस कोटी देव आहेत असें सरळ उत्तर दिलें, तेव्हां त्यास पुन्हां विचारलें, देव किती आहेत? त्यानें तेहतीस आहेत असें उत्तर दिलें. पुन्हां प्रश्न केला, देव किती आहेत? त्यावर त्यानें बारा आहेत असें सांगितलें. व पुन्हांः विचारतांच देव एकच आहे. असें त्यानें सांगितलें. ह्यावरून आपण जरी देव अनंत मानिले तरी देव एकच आहे त्या देवांत अनंत गुण भरले आहेत, जगांत असलेले सर्व गुण त्याच्यांत एकवटलेले आहेत. ह्या सर्व गुणाचा समुच्चय आपल्या अंतःकरणांत होणार नाहीं, ह्मणून त्याच्या कांहीं गुणाचें एकीकरण करून एक देव मानिला आहे उदाहरणार्थ दाशरथी राम. ह्याच्यांत सत्यवचनी, सत्यपत्नी, सत्यवाणी, इत्यादी गुणाचा समुच्चय आहे. असे त्या सर्वैश्वर संपन्न देवाचे अनेक देव मानण्यांत येऊन, त्यांपैकीं ज्या ज्या गुणाची आपणास आवड असते, त्या त्या देवाची आपण उपासना करीत असतों. वास्तविक परमेश्वर सर्वत्र भरलेला असून, त्याचें अस्तित्व जरी प्रत्येक वस्तूंत आहे तरी, नेहमींच्या वागणुकींत तो सर्व ठिकाणीं आहे, असें धरून चालतां येणार नाहीं. कारण तसें झाल्यास जमिनीवर उभें राहाण्यास सुद्धां आह्मांला संकोच वाटेल." या बद्दल स्वतः अनुभवलेली एक गोष्ट सांगून हा मुद्दा सर्वांना समजाऊन सांगितला. नंतर आपल्या आराध्य देवतेच्या मूर्तींत परमेश्वराचें अस्तित्व आपल्या भावनेनेंच उत्पन्न केलें पाहिजे. आपण ज्या ज्या वस्तूंच्या ठिकाणीं परमेश्वराची भावना करूं त्यांत तो कसा दृग्गोचर होतो ह्या बद्दल भक्तश्रेष्ठ प्रल्हादाची गोष्ट सांगून त्याच्या पित्यानें स्तंभांत देव आहे काय, असें विचारतांच त्यानें स्वतःच्या भावनेच्या बळावर "होय" असें उत्तर देतांच हिरण्यकश्यपूच्या लाथेनें स्तंभांत श्री नरसिंह स्वरूपी ईश्वर कसा प्रगट झाला हें सांगितलें. प्रतीमा पूजन हें एक उपासनेचेंच अंग आहे, पूजनानें देवता फलद्रूप होते, ह्मणून देवताच्या मूर्ति करितात. त्या आकाराला नांवें ठेवितात. परंतु त्या मूर्तीला प्राणप्रतिष्ठा करून मंत्रोच्चारानें अक्षता टाकून ईश्वराच्या अस्तित्वाची भावना आपण कशी उत्पन्न करितों हें गणपतीपूजनावरून सर्वांनाच अनुभवास येईल. अर्थात शारदेची उपासना ह्मणजे परमेश्वराचीच उपासना होय. ज्ञानस्वरूप शारदादेवीचें पुराणादिकांच्या आरंभीं श्लोकरूपी ध्यान करितात तें असें:—या कुंदेन्दु तुषार हार धवला या शुभ्र वस्त्रांवृता ॥ या विणावर दंडमंडित करा या श्वेत पद्मासना । या ब्रह्माच्युत शंकर·प्रभृति भिर्देव सदा वंदिता । सामांपातु सरस्वती भगवती निःशेष जाड्या पहा ॥१॥ ह्या श्लोकाचा अर्थ सांगतानां श्री सरस्वतीच्या स्वरूपाबद्दल अध्यक्षांनीं आपल्या विद्वत्ता-प्रचूर भाषणानें जमलेल्या शेंकडों प्रेक्षकांस थक्क करून टाकिलें. त्याचा साधारण गोषवारा असाः ईश्वराची शक्ति ह्मणजे देवीची मूर्ति; ती शक्ति तीन प्रकारची असते. सत्वमय, रजोमय आणि तमोमय. ज्याप्रमाणें कफ, वात आणि पित्त या त्रयीमुळें शरिराचे व्यापार चालतात त्या प्रमाणें परमात्म्यांच्या या तीन शक्तीमुळें जगताचे व्यापार चालतात. ह्या तीन शक्तींस तीन देवतांचें रूप दिलें असून त्यांतील सत्वशक्ति ही महासरस्वती, रजोशक्ति महालक्ष्मी व तमोशक्ति ह्मणजे महाकाली होय. सर्व शक्तिमान परमेश्वराच्या ह्या शक्ति असल्यामुळें त्यांच्यां त्री देहात्मक मूर्ति बनवितात. श्री सरस्वती देवीची मूर्ति "या कुंदेन्दु तुषार हार धवला अशी असावी. धवला ह्मणजे पांढरा रंग हा सत्व गुणाचा द्योतक आहे. पांढरा रंग केवळ ज्ञान व प्रकाशमय आहे. गीतेंत सत्वाचें स्वरूप श्वेत—ज्ञानमय—प्रकाशमय आणि सुखमय आहे, असें स्पष्ट वर्णन केल्याचें सांगून, श्री गीतेचा दररोज एक तरी अध्याय प्रत्येक तरुणानें वाचावा असा कळकळीचा उपदेश केला. श्री शारदादेवी ही प्रत्यक्ष सत्वाची, अर्थात मनास प्रकाश देणारी सुखाची आणि ज्ञानाची आदिदेवता होय. ह्मणून शारदेची उपासना करणें ह्मणजे परमेश्वराच्या सत्स्वरूपाची आणि ज्ञानाची उपासना करणें होय. तिचें वस्त्रहि शुभ्रच आहे. "या शुभ्र वस्त्रांवृता" ज्ञानाचें वस्त्रप्रावरण ह्मणजे शब्दालंकार होय. श्री सरस्वती देवीनें शुभ्र वस्त्र धारण करून तुह्मांस असें दर्शविलें आहे कीं, श्री शारदेच्या उपासनेनें प्राप्त झालेल्या सात्विक ज्ञानापासून उत्पन्न होणारे शब्द सत्वमय--सुखमयच असतील. ज्या शब्दांपासून आनंदाची आणि समाधानाची प्राप्ती होतें, असें महाभारताचे--गीतेचे-शेक्सपीयरचे--प्लेटोचे व कालीदासाचे शब्द ह्मणजे अंतःकरणास प्रकाश देणारें श्री शारदादेवीचें शुभ्र तेजोमय आणि सत्वस्वरूपी प्रावरण होय. तिनें आपल्या हातामध्ये विणा धारण केलेला आहे. "या विणावर दंडमंडित करा" ह्या विण्यानें तर आपल्या सत्वस्वरूपाचीं, सतगुणांच्या आवडीची आह्मांस पुरीच ओळख करून दिलेली आहे. विणा ह्मणजे सप्तसुरांच्या एकीकरणानें बनविलेलें कर्णमधूर व आल्हादकारक वाद्य होय. विण्याच्या तारा ह्मणजे शास्त्रें. शास्त्रांच्या एकतानतेचें दर्शक तो विणा. हार्मनीच्या तत्वाप्रमाणें सातहि सुरांच्या मिलनानें त्याचे स्वरांत जसें अत्यंत माधुर्य येत असतें; त्याच प्रमाणें समाजांतील मार्गदर्शकांची हार्मनी ह्मणजे एकी झाल्यानें समाजांत उच्चतम आनंदाचा उपभोग घेण्यास सांपडतो, त्यांतील एखादा सूर बदसूर झाल्यास त्या विण्याचें जसें मार्दव नाहींसें होतें, तसेंच समाजाच्या धुरीणांत एखादी व्यक्ति सुद्धा द्वेषमूलक अगर बदसूरी निघाल्यास, ती कार्यविघातकी होऊन समाजाच्या अधोगतीस कारणीभूत होते; अर्थात मिलनानें — एकीनें — गोडीनें समाजांत कोणतेहि कार्य करण्यानें तें आल्हादकारक व इष्टपरिणामी होतें. व तें श्रीशारदा

PAGODE DE SRI SANTERI DE XELDEM

A arrematação do bate cobrado dos arrematantes terá logar no dia 10 do corrente mez pelas 15 horas no templo do mesmo.

Aos 2 de Novembro de 1920

O escrivão *Utoma P. Sinai Odarcar.* 1

ANUNCIOS

जन्मपत्रिका

साग्र जन्मवेळ कळवून आर्डर दिल्यास नं. २-३ फी. रु. २॥-१।. टिपण ८ आठ आणे नं. १ व अन्य खुलाशास अर्ध्या आण्याचें टिकीट पाठवा.

एफ आर-प्रभू

2 कळंगूट-गोवा

The Norwitch Union Life Insurance

Capital incluindo bonus Rps. 345 000 000
Premios pagos Rps. 480 000 000

Esta companhia de seguros que foi fundada em 1808 é a mais antiga e rica do mundo com um consideravel numero de assegurados.

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçà

Agentes em Bombaim
W. S. A. Groham e C°

3

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी---ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळाप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें म्हणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार ---नारायण सखाराम पेंढारी

4 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.--मुंबई

पी. व्ही. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर

5 मडगांव-गोवा

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार—गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मलमालीच्या, व ज़रीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीस खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट

6 कुंडई-गोवा

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं तलम सुताचीं
अनेक रंगाचीं टिकाऊ

महेश्वरी लुगडीं

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी म्हणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं.६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुराडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे-दर ।/=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो–टीप–मालाचे चांगुलपणाबद्दल आम्हांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता–

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार

7 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट

CONTOCO & COMPANHIA

Novo mercado—Margão

PAPELARIA E LUXOSOS ARTIGOS DO ESCRITORIO

Acabam de despachar

Papel almaço, liso e pautado, fooliscap, dito de marca legal de 25 linhas para serviço judicial, subino de maquina de escrever, de oficios, papel quimicó, chupante. Grande sortimento de papel de cartão, cartões de visita, writing-pad, blocks, cadernos, lembretes e envelopes correspondentes. Tinta stefens, tinta academica para caneta permanente, vidros de goma, aparos canetas, lapis, borracha, lacre, alfinetes e tinteiros de vidros e varios outros artigos dependentes do expediente.

Secção de cutelarias facas, garfas, colheres, colherinhas cadeadas etc. Para toilette pós, sabonetes do corpo e de barba, pomada, pó de dentes, perfumes e varios artigos de quinquilharia.

8 Preços modicos

ManuelJosé Sebastião Lobo, aliás Manuel José Francisco Lobo, vulgo Manuel Sebastião Lobo, filho de Luciano João Baptista Sebastião Lobo, e de Jacinta Berence de Santana Lobo, natural de Damão Pequeno, casado, escrivão de direito da comarca de Quepem e domiciliado em Quepem, anuncia por termo do numero 3 do artigo 178°. do Codigo do Registo Civil que pretende que seja autorizado a usar legalmente o nome de Manuel José Sebastião Lobo, pelo qual foi nomeado para o referido cargo. São por isso convidados quaisquer interessados para deduzirem por escrito autentico e autenticado perante o Governo Geral a oposição que tiverem no prazo máximo de 30 dias

Este anuncio vai ser publicado em vertude da autorização concedido por despacho do Governo Geral de 30 de Agosto de 1919 proferido no respectivo processo instaurado na repartição do Registo Civil de Quepem.

Quepem, 30 de Outubro de 1920 9

Manuel José Sebastião Lobo.

ओरियंटल इंडस्ट्रियल वर्क्सची

अत्यंत नांवाजलेली निळी काळी शाई वापरून खात्री करून घ्या- दर डजनीं साडेसात रुपये.

10 प्रभू देसाई–सांवर्डें(एजंट)

terra, mas tambem porque sobre eles, mesmo na visinha India, as opiniões se dividem. *Votemos*, pois ao ostracismo o *tilakismo* que resume o metodo de realisações politicas mas abracemos esse outro *Tilakismo* que representa o conjuncto de apreciabilissimas qualidades intelectuaes, civicas e moraes.

E' esse o verdadeiro sentido da palavra *Tilakismo* do jornal hindú *Bharat*. E' esse o *tilakismo* de que nós necessitamos e que é tendente a unir os hindùs e os cristãos, a prende-los numa mesma aspiração e a identifica lo num mesmo esforço.

Falemos claro. Houve tempos em que os hindús foram votados ao desprezo pelos seus irmãos cristãos constituindo para estes objecto de escarneo. Passaram felizmente á Historia esses tempos. Mas ainda hoje—triste è dize-lo-os hindûs são tratados pelos seus irmãos cristãos com certa indiferença. Os problemas ou as questões que envolvem os interesses da classe hindû não merecem á comunidade cristã o carinho e a solicitude que deviam merecer. Ainda não há muito, a classe hindû solicitou do Governo a introducção do ensino marata no projecto da reorganisação do ensino publico e os cristãos em vez de apoiarem essa justa pretenção dos seus irmãos hindus mostraram-se indiferentes, não faltando quem se insurgisse contra as suas legitimas reivindicações. Suprime-se o direito do voto aos que sabem ler e escrever o marata e os cristãos não se importam de se solidarisar com os seus irmãos hindus no movimento conducente á almejada solução desse problema de vital interesse para a numerosa comunidade hindu.

E quando os leaders hindus lamentam no seu intimo esse indiferentismo dos seus irmãos cristãos perante os problemas do interesse da classe hindu, o sr. Menezes Bragança tomando a nuvem por Juno diz que o movimento que se está esboçando nessa classe vae assumindo uma feição separatista.

Os hindus--dizemo--lo bem alto e bem claro—consideram os cristãos como seus irmãos e não querem separar-se deles para formarem um grupo á parte. Uma tal politica seria nociva não *sò* aos interesses da patria comum, mas tambem e de preferencia aos da propria classe hindu. Hindus propriamente ditos e hindus convertidos ao cristianismo *são* todos filhos da mesma Patria. O progresso desta pequenina terra depende do esforço conjugado de todos os seus filhos. Acima das divergencias confessionaes e acima da diversidade de usos e costumes estão *os* sagrados interesses da patria comum.

Portuguezes metropolitanos, descendentes de portuguezes *ou* luso--indianos, hindus propriamente ditos, hindus convertidos ao cristianismo, vivem todos sob a bandeira da gloriosa Republica Portugueza em perfeita igualdade de direitos e regalias. Hoje mais do que nunca a união de todos se impõe, para que de mãos dadas possamos trabalhar para o levantamento desta nossa pequenina terra do degradante estado em que jaz.

Abaixo, portanto, a politica da cor! Abaixo a preeminencia de classes!

ECOS & CRITICA

Contagio ?

O sr. Rau Bahadur Quelker envidenciou nas funcções que desempenhou na India visinha competencia e actividade incomparáveis. Na sciencia agricola e sobretudo no seu campo experimental conquistou o nome duma verdadeira sumidade.

Quando professor do Colegio da Agricultura de Poona, o sr. Quelker esteve cá em Goa, com seus alunos, para excursão escolar, tendo igualmente confirmado a brilhante fama que o auriolava.

Recentemente, tambem, quando se soube que o nosso governo acabara de, para seu serviço agricola, contratar o ilustre *agricultor*, a nuvem de pessimismo que pairava por sobre a cabeça dos *detratores* da nossa Inspecção de Agricultura batisada pela Autonomia com o simpatico nome da *Direcção de Serviços agricolas* ia-se desfazendo, a pouco e pouco.

Consta-nos que, justamente nessa esperada, aspirada e suspirada aora da libertação da nossa Agricultura do pesado e *ominoso* jugo do Ocio, é que o sr. Quelker ficou *contaminado* do mal da nossa burocracia que geralmente, *sò* se julga com o direito de receber *maças* sem trabalhar...

O sr. Quelker habitou-se na sua terra a ganhar dinheiro, trabalhanndo como um moiro.

Pois habitue-se, agora, a ganha-lo, *ociando*, como um fidalgo.

E olhe que as comunidades substenta-lo-hão, com sua pecunia, pela ardua tarefa que lhe marcou o nosso generoso Estado!

O sr. Maravilhas

Consta-nos que o sr. Maravilhas, ilustre presidente da Comissão de Milhoramentos de Mormugão foi chamado telegraficamente para Portugal, pelo governo metropolitano.

¿Serà o caso de que este esteja pensando em introduzir quaisquer melhoramentos em Portugal e para os quais julgue indispensavel a valiosa cooperação do sr. Maravilhas?

Ai de automoveis, caminhões e milhoramentos *anunciados* se o sr. engenheiro Maravilhas tiver de ausentar-se desta terra ..maravilhosa!

Agradecendo

Agradecemos ao nosso colega bombaense The Goa Mail a transcrição das nossas locais *Um conto* e *A sua aplicação*, no seu lugar de honra.

Vidia Bhuvan

No *Damodar Vidia Bhuvan*, de Margão realisaram-se festas solenes pelos aniversarias de Sri Damodar Váchan-Mandir e Sri sarasvati--Sevaca-mandal.

मडगांवचा चौथा सरस्वत्युत्सव

प्रसिद्ध झाल्या प्रमाणें ता.-२२ अक्टोबर शुक्रवार रोजीं संध्याकाळीं श्रीसरस्वती सेवक मंडळाच्या विनंतीवरून श्रीदामोदर विद्या भुवनांत साजरा होणाऱ्या चौथ्या 'श्रीसरस्वत्युत्सवा" साठीं व "श्रीदामोदर वाचन मंदिराच्या" तृतीय वाढदिवसा करितां कल्याण येथील प्रसिद्ध देशभक्त चिंतामणराव वैद्य व बेळगांवचे सुप्रसिद्ध पुढारी देशभक्त गंगाधरराव देशपांडे हे आपल्या कांहीं मित्र मंडळीसह मडगांव स्टेशनवर दाखल झाले. बहुतेक स्टेशनवर त्यांच्या स्वागतासाठीं ठळक मंडळी हजर होती. आपल्या पाहुण्याचे स्वागतासाठीं सरस्वती सेवक मंडळाचे कांहीं सभासद क्यासलरॉकपर्यंत गेले होते. मडगांव स्टेशनवर गाडी पोंचतांच शेंकडों लोकांनीं फटाक्यांचे कडकडाटांत व त्यांच्या सुस्वर आवाजांत उपरोक्त देशभक्तद्वयांच्या नांवांचा जयजयकार करून उत्तम प्रकारें स्वागत केलें. शि मंडळींनीं पाहुण्यांचे गळ्यांत पुष्पहार घालून सर्व शहरांतून लांबचलांब थाटाची मिरवणूक काढिली. ही मिरवणूक श्रीदामोदर विद्याभुवनांत पोंचण्यास १॥ तास लागला. सभागृहांत जयजयकारानें प्रवेश-करितांच श्रीसरस्वतीचें दर्शन करून पाहुणे मंडळींनां ठरविलेल्या रा. कातकर यांच्या वाड्यांत नेण्यांत आलें. तेथें उपहार झाल्या नंतर सर्वमंडळी सभागृहांत दाखल झाली.

दिवस पहिला

या दिवशीं सभेला ७ वाजतां आरंभ होऊन प्रथमतः रा. रा. द. पां. ना. दलाल यांनीं प्रास्ताविक भाषण केलें त्याचा गोषवारा येणें प्रमाणें:— मंडळाच्या विनंतीस मान देऊन आमच्या गोमांतक बंधूनां व आम्हांस ज्ञानामृत पाजण्यासाठीं श्रीयुत चिंतामणरावजी वैद्य अणि श्रीयुत गंगाधर-रावजी देशपांडे यांनीं आपल्या सार्वजनिक कामाच्या महत्वाच्या अडचणी दूर सारून त्यांनीं जी मडगांवीं येण्याची तसदी घेतली याबद्दल आह्मीं फार आभारी आहों.

श्री शारदा देवीच्या प्रेरणेनें तिचे भक्त वर्षप्रतिवर्षी येथें येण्याबद्दल तत्पर असतात. ही गोमांतकाच्या भाग्योदयाची, पूर्व पिठीकेची शुभ योजना असेल यांत शंका नाहीं. सरस्वती सेवकमंडळ ही संस्था सुप्रसिद्ध वक्त्यां-कडून आपल्या वाढदिवससमारंभानिमित्त विविध विषयांवर व्याख्यान माला सुरू करून ज्ञानाचा फायदा सर्वांस देत असते हें कांहीं लोकांना सध्या आवडत नाहीं, पण कालांतरानें याचा फायदा अनुभवास येतांच हेच लोक व्याख्यानमालेची प्रशंसा केल्या-वांचून राहणार नाहींत.

गेल्यासालीं प्रो. परांजपे व रा. सीताराम पंत दामले यांनीं जें तुम्हांस बोधामृत पाजिलें त्याचा बराच फायदा म्हणजे आज येथें जमलेला प्रचंड जनसमूह होय. हा समूह याहून किती तरी अधिक आज येथें जमला असता. आज मडगांव शहरांत मुंबईत लोकांची जशी रहदारी असते तशी येथें झाली असती. आजच्या सारखा स्वागत समारंभ अगर मिरवणुकीची जंगी तयारी याहून ज्यास्त पटीनें झाली असती व आपल्या अमोघ आणि अधिकारी वाणीनें गोमांतकजनतेला स्वदेशभक्तीच्या वर्माचा धडा समजावून सांगून खरें चैतन्य उत्पन्न केलें असतें, पण महाराज हें केव्हां घडलें असतें? तर हिंदमातेचा तिलक, स्वतंत्रतेचा जनक, स्वदेशीचा पुरस्कर्ता ह्यात असून वचन दिल्या प्रमाणें आजच्या वेळीं येथें हजर असता तर! प्रिय बंधूनो, ही सोन्यासारखी संधि गेली तेवढें भाग्य आमच्या नशिबीं नव्हतें म्हणूनच कीं काय लोकमान्यांनीं १ आगष्टाला आपली इहलोकची तेजस्वी आणि प्रखर यात्रा संपविली आणि त्यामुळें आह्मां सर्वांचें मनोराज्य पार ढांसळून पडलें ज्या प्रेमानें लोकमान्यांनीं आह्मांस आपल्या आगमनाचें आश्वासन दिलें होतें, तशाच किंबहुना जास्त आदरभावानें गोवेंकरांनीं बहुमानपूर्वक त्यांचें स्वागत केलें असतें हें उघड आहे. पण प्रेमळ बंधूनो, तें आश्वासन पूर्ण करण्या-करितां तो पुण्यात्मा अमूर्तरूपानें आज येथें हजर नसेल तरी कशावरून? लोकमान्याचें हृदय म्हणून नांवाजलेले श्रीयुत चिंतामण--रावजी वैद्य हे येथें आहेत ते त्यांच्या ऐवजीं बरेंच काम करितील. त्याच प्रमाणें लोकमान्यांचे सेनानी म्हणून नांवाजलेले देशभक्त गंगाधर रावजी देशपांडे आपल्या जोरदार व अस्खलित वाणीनें तुमच्यांत-विशेषीं करून तरुण पिढींत- देशकार्याबद्दल जास्त आदर उत्पन्न करितील यांत शंका नाहीं. आमच्या या उभयतां पाहुण्याची जास्त ओळख करून देण्याचें कारण नाहीं. कारण ते स्वतःच्या कर्तबगारीनें पुढें आले आहेत. व त्यांचीं नावें माहित नाहीं असा निदान मराठी वाचकांत तरी कोणी नाहीं. असे हे दोन राष्ट्रीय वीर आह्मांस आज लाभले या बद्दल धन्यता वाटते. "राव बहादुर' या सरकारी पदवीपेक्षां "लोकमान्यांचें हृदय " व लोकमान्यांचे "सेनानी" ह्या पदव्या फार श्रेष्ठ आहेत. ज्या पुण्यात्म्यानें हिंदुस्थानांत नवा मनु स्वसामर्थ्यानें उत्पन्न केला व ज्याच्या जाज्वल्य स्वदेशभक्तितेजापुढें त्यांचे शत्रुसुद्धां दिपून जात अशांचें हृदय म्हणवून घेण्यास सुद्धां तशीच अंगीं पात्रता असली पाहिजे. त्याच प्रमाणें लोकमान्यांचे सेनानी म्हणवून घेण्यासहि शिवाजी महाराजाच्या तानाजींत असलेल्या लोकोत्तर गुणांची आवश्यकता पाहिजे. आतांच्या काळांत ती ज्या प्रकारची असावी लागते तशी ती देशभक्त गंगाधरपंतांत आहे, यांत संदेह नाहीं.

पौराणिक किंवा ऐतिहासिक काळांत हि राजेमहाराजे आपापल्या शत्रूंचा निःपात करण्यासाठीं व म्लेंच्छ निर्दालनार्थ विजया-दशमीच्या मुहुर्तावर नानाप्रकारचीं शस्त्रास्त्रें घेऊन शिबिरांतून बाहेर निघत व विजयी होऊन परत येत. आमच्या दयाळु सरका-च्या कृपेनें वरील प्रकारच्या शत्रूंकडून आ-ह्मांस आज भिती नाहीं. परंतु प्राप्त परिस्थि-तींतील आमचा कट्टा शत्रू जो अज्ञानांधः-कार त्याचा नाश करण्यासाठीं मात्र आह्मीं याच मुहुर्तावर पुढें सरसावलें पाहिजे. अ-शा शत्रूला पराङ्मुख करण्यास ज्या प्रकार-ची विद्वत्ता, कुशलता व शक्ति पाहिजे आहे ती संपादन करण्यास आह्मांस श्री. वैद्य व श्री. देशपांडे यांच्या सारखीं माणसें पाहिजे आहेत, तीं आजच्या सारख्या शुभवेळीं ब्रिटिश हिंदुस्थानाची सीमा उल्लंघून पोर्तु-गीज हिंदुस्थानांत आलीं आहेत. तेव्हां त्यांच्या सदुपदेशानें गोवा प्रांतस्थानीं या प-वित्र कार्यास तयार व्हावें हें सर्वांचें कर्तव्य होय.

लोकमान्यांनीं आपल्या प्रभावशाली "केसरी"च्या द्वारें जी गोव्यांत जागृति केली ती कोणालाही नाकबूल करितां येणार

अपरिहार्य अडचणीमुळें

ह्या अंक प्रस्तुतच्या स्वरुपांत निघत आहे. येत्या अंकापासून 'भारत' नेहमीच्याच आकारांत आपल्या प्रेमळ, वाचकांची भेट घेईल. सं. भारत

कृषिकर्म

बागायतांतील जमिनीचा पृष्ठभाग पर्जन्य काळानंतर खणून भुसभुशीत करणे हेंहि निसर्ग सिद्ध वनांतील भूमीस अनुसरून आहे. याच्या योगें जमिनींत असलेला ओलावा उन्हांपासून भराभर हवेंत न जातां अगदीं मंद प्रमाणानें चालल्यामुळें विशेष दिवस टिकाव धरून झाडांच्या पाळांमुळांस थंडाई देत असतो. ह्यावरून वनांतील स्वाभाविक भूमीसारखें जीवजंतूंकडून जमीन भुसभुशीत होण्याचें कार्यहि कृत्रिम रीतीनें भागतें.

उंचवट्यावरील बागायताची जमीन प्रतिवर्षी पर्जन्याच्या योगें थोडथोडी नकळत वाहून जात असते. त्या कारणानें वर आलेलीं झाडांचीं मुळें उन्ह थंडी वाधून त्रास पावतात. त्यांवर गेलेल्या मातीच्या मानानें बाहेरून माती आणून घालणें चांगलें व ती माती पाला पातेरा वगैरे कुजून अरण्यांत तयार होणाऱ्या माती प्रमाणें असेल तर अतैव गाळयुक्त पाल्या पातेऱ्यानें मढून पुरामुळें नदी–ओहोळाच्या कांठीं सांठलेली माती सुलभ प्रकारें मिळण्यासारखी असेल तर उत्तमच होय. ती माती ओहोळाच्या कांठीं वगैरे बरेच दिवस दडपून असल्यामुळें झाडांच्या मुळांस अपाय करणारीं रोगबीजें तींत असण्याचा संभव असतो. अशा मातीस थोडीशी आंच दिली ह्मणजे रोगबीजें अपायकारक होण्यांची भीति नाहींशी होते. तींत मीठ मिश्रित केलें असतांहि कार्य भागेल. तशी सोय नसल्यास शेजारच्या झाडझुडपांच्या मुळांतील खतयुक्त मातीचें वरील कवच उकरून ती माती थोडथोडी घालावी. ह्या तीनहि सोई नसलेल्या बागाईतवाल्यांनी अगदीं थोड्या प्रमाणानें खतरहित माती घालून ती खत युक्त करण्यास पाला पातेरा अतैव मांस मासळी मिश्रित केली पाहिजे. खतरहित माती झाडांच्या बुडाशीं घातल्यास त्यांवर उपासमाराची पाळी येते. कां कीं, खतरहित मातीचें दडपण पडल्यानें अगोदर जमिनींत सांचलेले सेंद्रीय पदार्थ कुजणें बंद होऊन पक्कं खत तयार न झाल्यामुळें झाडांस अन्न मिळत नाहीं. अर्धकची भाजलेली माती फलोत्पत्तिक झाडांस घालण्याचा प्रघात आहे. कचें खत असलेली माती अर्धवट भाजली असतां एखादीं उत्पन्न होणारीं रोगबीजें मरून जाऊन झाडांस प्रिय असलेले क्षार वगैरे त्या मातींत तयार होत असतात–माती भाजल्यापासून हा फायदा असला तरी दुसऱ्या बाजूनें नुकसानच होण्याचा संभव असतो. कारण हेंच कीं, माती घातलेल्या वर्षी पर्जन्य काळीं तींत असलेलें खत पाण्याबरोबर विद्रत होऊन झाडांच्या पाळांस मिळतें- येणें करून झाडांस टवटवी येते. हें खरें पण दुसऱ्या वर्षी शिल्लक राहिलेल्या खतरहित व निस्तेज मातीपासून नुकसान होत असतें. सबब निस्तेज [illegible]लेल्या मातींत खत वगैरे घालून [illegible]णिल्यास काम भागेल.

पी. एम.

भारत

गुरुवार, आश्विन शु॥ १ दा १८४२

राष्ट्रीय कर्म–मार्ग

एकदां टीचभर पोटाचा कूटप्रश्न सुगम प्रकारें सुटला ह्मणजे, मनास मानेल तर, फुरसद असेल तर, स्वहितास कोणत्याच रीतीनें धोका न येईल तर मग खुशाल देशहित हा शब्द काहींदां उच्चारण्यांतच कर्तव्याची परमावधि होते, असा, स्वताचा समज करून दुसऱ्यांसहि तसेंच उमजवूं पाहणाऱ्यांस, असहकारितेचा कर्ममार्ग स्वीकारून स्वताचा जीवितनिर्वाह कष्टप्रद करून घेणाऱ्या, ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील राष्ट्रीय वीरांच्या कृतीबद्दल सहानभूतियुक्त विस्मय वाटल्याशिवाय राहणार नाहीं. एकदां, कोणत्या ना कोणत्या रीतीनें नोकरशाहींत शिरकाव करून दरमाही कुटुंब–खर्च जेमतेम भागविण्यासारखा थोडा बहुत पगार मिळूं लागला ह्मणजे त्यास बिलगून राहून, त्याहून उंच पायरीवर कसें पाऊल टाकितां येईल ह्या विवंचनेंत सांपडलेल्यांस कर्ममार्गी राष्ट्रभक्तानीं पटापट नोकऱ्या सोडण्यांत दाखविलेलें मनोधैर्य व निस्वार्थीपणा यांच्या विषयीं खरी कल्पना होणें शक्य नाहीं. कां कीं, जी गोष्ट प्रत्यक्ष आचरण्यापासून किती आयास पडतात हें समजणें कठीण ती नुसती वर्तमानपत्रावर वाचल्यानें समजणें किती दुर्घट हेंहि पण कल्पनेनेंच थोडेंसें जाणतां येईल तरी त्यांस स्वानुभव पाहिजे. न पेक्षां त्या गोष्टीचें महत्व कसें कळेल ? आतां, केवळ 'दुरून डोंगर साजरे' ह्या श्रेणीच्या अन्वयें जर ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील राष्ट्रीय चळवळींकडे विहंगम दृष्टीनें पाहून समाधान मानतां येईल तर असलीं स्वार्थत्यागाचीं कृत्यें करण्यांस तिकडील तसलींच माणसें पाहिजेत असें मानल्याशिवाय आह्मी बेजबाबदार ठरून त्या समाधानाची परिपूर्णता होणार नाहीं !

असहकारितेचा कर्ममार्ग स्वीकारणें ह्मणजे राजाच्या अनादरास पात्र होऊन उदरनिर्वाहास बिकट अवस्था प्राप्त करून देण्याप्रमाणेंच आहे. एकाहून एक तीव्र अशा दोन संकटांशीं टक्कर देण्यांत स्वार्थत्यागाचें उत्कट व व्यावहारिक उदाहरण देणारे, तोंडानें उच्चारण्यापेक्षां किंवा दुसऱ्यानीं आचरलेलें विस्मयतेनें टकमक पाहण्यापेक्षां कृतीनें करून दाखविण्यांतच देशहित ह्या शब्दाची–त्याच्या थोर नावांसारखी-योग्य बजावणी होत आहे. हें उघड सिद्ध करून देतात. ह्यावरून, स्वहितास कोणत्याच रीतीनें बाधा न आणितां जें काम करितां येईल त्यास देशहित हें मोहक नाव देण्याहूनहि वेळीं प्रसंगीं स्वहित धोक्यांत घालून सुधां आचरलेलें जें देशहित तेंच खरें राष्ट्रीय कर्तव्य होय. हें आमच्याच शेजारीं आह्मांस पाहावयास मिळावें ही गोष्ट शुभ लक्षणाची आहे.

इतक्या निकट शेजारीं चाललेल्या चळवळीचा परिणाम गोव्यावर होणें स्वाभाविक असून आज ब्रिटिश हिंदुस्थानांत चाललें आहे तें फक्त त्यां लोकांपुरतेंच, गोव्यांतील लोकांचा त्याशीं कोणताहि संबंध नाहीं असें समजण्या इतकी गोमांतकस्थाची दृष्टि मंद झाली आहे असें मानणें देखील उचित होणार नाहीं. त्याशीं पूर्ण सहानुभूति ठेवणें हें तर आमचें कर्तव्य आहेच. शिवाय, त्यांच्या सारखें मनोधैर्य आमच्याहि कडून वेळ पडल्यास, दाखविण्याची तयारी ठेवून त्या अखिल भारतवासी लोकांपैकींच आह्मी देखील आहोंत, हें पाहिजे त्या वेळीं दिसून यावें.

असहकारी लोकाशीं सहानुभूति ठेवणें ह्याचा अर्थ असा नाहीं कीं आह्मींहि आतांच पोर्तुगीज सरकारशीं असहकारिता पुकारून त्याचें अनुकरण करावें ! सुदैवानें तशी वेळ आली नाहीं. यदाकदाचित् आली असती तरी असहकारिता अमलांत आणण्यासारखी इकडे परिस्थिति नव्हे मनःस्थिति अनुकूल नाहीं असें मोठ्या दिलगिरीनें ह्मटल्याविना सत्याविष्करण होणार नाहीं.

आतां कोणी असेंहि ह्मणेल कीं ह्या असहकारितेचा परिणाम ह्मणजे नोकऱ्या गमावून बसणें हाच होय. हें खरें मानलें तरी आपल्या पोटापुरतें न पाहतां, राष्ट्राची स्वराज्य–क्षुधा शमविण्याच्या कामीं ते हाल सोशितील व आज पोटाचें नुकसान करणारे, स्वदेशासाठीं, गोळीबारांस, ऐटीनें छाती अर्पण करून स्वराज्यास किती पात्र आहोंत ह्याची खातर जमा इंग्रजांस पटवून इच्छेप्रमाणें वांकणें भाग पाडितील–व शेवटीं राष्ट्रीय कर्ममार्गापासून च्युत न होतां स्वराज्य मोक्ष साधितील. तथास्तु.

स्फुट विचार

नवा हुद्दाः— न्यायखात्याच्या तपासणीसाठीं "इंसपेक्तोर जुदिसियारियु" या नावांच्या नवीन हुद्यावर सि. दोतोर आंतोन द नोरोंज यांची नेमणूक झाल्याची बातमी आली आहे. या नवीन हुद्याची कोणती गरज होती व त्याच्या अभावांमुळें न्यायखात्यावर कोणतें भयंकर संकट उलटणार होतें हें एक "बुडत्याचा पाय खोलांत" अशा स्थितीला पोंचलेल्या मा-बाप सरकारास च माहीत ! आह्मांला तर या नवीन हुद्याच्या बुडाशीं तिजोरीचें नुकसान; या शिवाय दुसरें कसलेंहि नवीन तत्व किंवा फायदा आढळून येत नाहीं. अंधेरनगरी आहे झालें. दुसरें काय ?

सप्ताहः— दहाजणांनीं आरंभिलेलें सत्कार्य यशस्वी झाल्याखेरीज कदापि रहात नाहीं, या जुन्या तत्वाचा प्रत्यय गेल्या शनिवारीं व रविवारीं साजरा करण्यांत आलेल्या धार्मिक व राष्ट्रीय सप्ताहोत्सवांत येथील सर्व लोकांनां आला. या सप्ताहांत येथील बहुतेक नव्या जुन्या मतांच्या व जोमाच्या देव व राष्ट्रभक्तांनीं भाग घेतला होता. उत्सवानिमित्त काढण्यांत आलेल्या श्री रामदासस्वामीच्या तसबिरीच्या मिरवणुकीला तर इतकी गर्दी जमली होती कीं या पूर्वी तसा जमाव कोणत्याहि कार्याला येथें झाला नव्हता, असें सांगतात. एकंदरींत हा नवीन तऱ्हेचा राष्ट्रीय उत्सव अपूर्व थाटानें पार पडल्या बद्दल त्याला सहाय्य करणाऱ्या येथील व बाहेरून मुद्दाम आलेल्या जनतेचें आह्मी मोठ्या प्रेमानें अभिनंदन करितों- सप्ताहांत गाण्यांत आलेल्या कांही अभंगांची भेट आह्मी आमच्या वाचकांस देणार आहों. त्यावरून उत्सवाच्या नाविन्याची पूर्ण कल्पना वाचकांस झाल्याखेरीज रहाणार नाही.

सहकारी व्यापारी संघ

येथील बहुतेक धान्याच्या व्यापाऱ्यानीं "सहकारी व्यापारी संघ" या नांवाची नवीन संस्था स्थापन केली असून तिचा स्थापनोत्सव समारंभ गेल्या आश्विन शु. २ या शके १८४२ रोजीं संघाच्या जागीं [श्री. नेत्रेकर यांच्या माडीवर] श्री. शांबा कृष्णाजी सूर्यराव देसाई यांच्या अध्यक्षतेखालीं साजरा करण्यांत आला. समारंभास आमंत्रित दीड दोनशें मित्रमंडळीं हजर होती.

आरंभीं श्री. नारायण जनार्दन कामत शंखावलीकर यांनीं, संघ स्थापन करण्याचें कारण व संघाचे उद्देश सांगितल्यावर, श्री. शांबा कृष्णाजी सूर्यराव देसाई यांनीं सभेचें अध्यक्षस्थान स्वीकारण्याबद्दल सूचना आणली व तिला श्री. रामनाथ नारायण पै अस्नोडकर यांनीं अनुमोदन दिल्यावर, श्री. शांबा कृष्णाजी सूर्यराव देसाई हे टाळ्यांच्या गजरांत अध्यक्ष–स्थानापन्न होऊन सभेच्या कामास सुरवात झाली.

नंतर अध्यक्षांचें संघास उद्देशून उपदेशपर व सुविचारपरिप्लुत असें सुश्राव्य भाषण झाल्यावर, दौतोर व्यंकटेशराव देसाई यांनीं पोर्तुगीज भाषेंत भाषण करून संघाची आवश्यकता व उपयुक्तता, जपानची औद्योगिक व व्यापारविषयक प्रगति वगैरे संबधीं बरीच माहिती दिली. त्याचप्रमाणें श्री. शिवेस्कर, श्री. आजरेकर वगैरे वक्त्यांचीं मराठी भाषेंत संघाच्या उद्देशास अनुसरून प्रोत्साहनपर भाषणें झालीं.

शेवटीं अध्यक्षानीं समारोप केल्यावर श्री. रावजी दत्तू महात्मे यांनीं अध्यक्षांचें व आमंत्रित मित्रमंडळीचे आभार मानले व अत्तर–गुलाब देण्यांत आल्यावर सभा बरखास्त झाली.

नवीन-गोवें } सेक्रेटरी
२०-१०-२० } सहकारी व्यापारी संघ

वर्तमानसार

—मुरगांवचें जुलगाद कोमार्क बनविण्यांत आलें असल्याची बातमी आहे.

—गोव्यांतील ठिकठिकाणचे सार्वजनिक सरस्वत्युत्सव मोठ्या थाटानें पार पडले.

—मडगांव येथें राजापुरकर संगीत नाटक मंडळी येणार असून ती आपले प्रयोग तेथील विद्यासुवन थीयेटरांत येत्या नव्हेंबरांत सुरू करणार असें कळतें. दुष्काळांत तेरावा महिना न होवो, इतकेंच इच्छितों!

—मुंबई शहरांत व शहराच्या आसपास कांहीं कुटुंबच्या कुटुंबें सुमारें दोन शतकांपूर्वी खिश्चन धर्मांत गेलीं. यापैकीं कांहीं कुटुंबें आपल्या मूळ हिंदुधर्मांत येऊं इच्छितात त्यांचा उपनयनविधि हिंदुमिशनरी सोसायटीमार्फत दसऱ्याचे सुमुहूर्तावर मुंबई येथें मांडवीवर कोळीवाड्यांत होणार होता, असें केसरीवरून समजतें.

मेसर्स कामत, कुडेंकर आणि कंपनी, कुंडई, यांकडून आह्मांस काळ्या मखमालीच्या टोपीची भेट आली आहे. आभारी आहों. अभिप्राय पुढील अंकीं-

---

वर्गणीची पोंच

श्री. यशवंत शे. रेगे, ,,	१॥ रु.
,, त्रिविक्रम शे. कूंकळीयेंकर, ,,	१ रु. १०आ.
,, रघुवीर शे. कुकळयेंकर, ,,	३ रु.
,, अनंत र. शेट केरकर, चांदर	३ रु.
O sr. dr Alfredo Antão,	3 rs
O sr dr João Figueiredo,	3 rs
,, Salinho da Silva	3 rps
,, Aires Manuel Barrto	1-8tgs.
,, Dr Luiz José de Sousa	3 rps
,,DrAlbinoCaitano Lobo	1-8ts.
,, Camilo F. de Minezes	3 rps
Nuno B. Nogueira	1-8 ts

ANUNCIOS

जन्मपत्रिका

साग्र जन्मवेळ कळवून आर्डर दिल्यास नं. २-३ फी. रु. २॥-१I. टिपण ८ आठ आणे नं. १ व अन्य खुलाशास अर्ध्या आण्याचें टिकीट पाठवा.

एफ आर-प्रभू

1 कळंगूट-गोवा

The Norwiteh Union Life Insurance

Capital incluindo bonus Rps. 345 000 000

Premios pagos Rps. 480 000 000

Esta companhia de seguros que foi fundada em 1808 é a mais antiga e rica do mundo com um consideravel numero de assegurados-

Agentes em Goa
R. S. Kamat
English. Prof.
Mapuçà

Agentes em Bombaim
W. S. A. Graham e C°

2

पैसे परत देऊं] मदनाविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी---ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार ---नारायण सखाराम पेंढारी

3 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.---मुंबई

पी. व्हां. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर

4 मडगांव-गोवा

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार---गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीस खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट

5 कुंडई-गोवा

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं तलम सुताचीं
अनेक रंगाचीं टिकाऊ

महेश्वरी लुगडीं

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदीत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे--दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो--टीप--मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रोप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता--

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार

6 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

गजकर्णं, इसब व लायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.

२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.

६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः---हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्टयासह.

7 किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

नमुना फुकट

सु. सी. चक्रवर्ति यांच्या मशिननें तयार केलेल्या

8

तकतकीत शाईच्या १४४ पुड्या..

फक्त पंधरा आण्यांत.

श्रीयुत सुरेंद्रनाथ बानर्जी यांचा प्रसिद्ध 'बंगाली' ह्मणतो, हीं शाई फार उत्तमपैकीं असून परदेशी शाईच्या तोडीची खात्रीनें आहे. इतकें असूनहि तिची किंमत अगदीं अल्प ठेविलेली आहे.

हा एक वडी घेऊन एक औंसभर पाण्यांत टाकली असतां उत्तम पक्की तकतकीत शाई तयार होते.

ब्रे ईट निळीकाळी	०-१५-०	ग्रीस ग्रीन	रु. १-४ ग्रोस.
डायमंड निळीकाळी	१--४--०	ग्रीस कमर्शिपलब्लु	. १-६ ग्रोस.
चापब्ल्यु	०-१०-०	ग्रीस निळी	रु. १-४ ग्रोस.
लाल	१--६--०	ग्रीस व्हायोलेट	रु. १-० ग्रोस.

पोस्टखर्चासाठीं एक आण्याचें तिकीठ पाठविणारांस निरनिराळ्या प्रकारच्या आठ वड्यांचें पाकिट फुकट. व्यापाऱ्यास व घाऊक गिऱ्हाइकांस भरपूर कमिशन. **वर्धमान आणि सन्स, पायधुणी मुंबई नं. ४**

tilakismo— não pertence ao jornal hindu mas sim ao jornal genuinamente cristão "O *Diario da Noite*". Foi este diario que cunhou aquela palavra.

Ora vejam.

Tilak morreu em 1 de Agosto e o *Diario da Noite* estampando na sua edição de 4 do mesmo mez o retrato do eminente indio fe-lo acompanhar de um brilhante artigo intitulado "*Um morto que manda*. Com a devida venia transcrevemos d'esse artigo o seguinte trecho:-

"E' ainda bem cedo para se tomar contorno á obra de Tilak tão vasta como complexa e que de um modo inconfundivel operou nos distinos dos povos da India uma transformação que a fez hoje bem diferente da que era hontem e que ainda mais diferente a fará amanhã.

Por Ele falará a propria India emancipada com mais ou menos anos, mas num futuro que tudo faz prever não será muito longinquo, porque a verdade é ésta: *se Tilak morreu*, o *tilaquismo vive e viverà sempre emquanto* o ideal que o acalenta se desentranhe dessa realidade que constitue hoje a suprema ambição de todo o espirito indiano.

Alguns periodos desse artigo do Diario da Noite vertidos para marata foram reproduzidos no Kessary, como sendo as palavras dedicadas á grandiosa obra patriotica de Tilak pelo sr. Luiz de Minezes.

E o *Bharat* só no editorial da sua edição de 19 do mesmo mez empregou a palavra tilakismo:

"Desenvolva e fortaleça portanto, cada um no seu sér o *tilakismo se pretende* honrar a memoria de Tilak, cumprindo para com este o dever de gratidão pelos incontestaveis beneficios que da sua nobre acção patriotica auferiu."

Vê, portanto, o sr. Menezes Bragança que a palavra *tilakismo* que tanto o afligiu e lhe perturbou o somno, arrancando á sua scintilante pena quatro colúnas de prosa compacta para aconselhar os hindus a mudarem do rumo errado, não saiu primeiro da pena de um hindu mas sim de um autentico cristão que, pelos modos, tem uma clara e nitida visão das pessôas e coisas. Quem cunhou a palavra tilakismo foi o jornal cristão e não hindu.

Terão os dois jornais o O *Diario da Noite* e o *Bharat* empregado a palavra tilakismo num mesmo sentido?

Veremo-lo.

Bascora P. Rau Sar Dessay.

Para meditar

O *amir* de Afaganistan honrou com sua *real* assistsncia uma grande reunião, promovida pelos seus subditos em Kabul para manifestarem o pesar pelo falecimento ,do... *revolucionario* Tilak.

¿Que dizem a *isto* os tilakofagos *di cá* e outros a quem a palavra *Tilakismo* provoca còlicas *anti-patrioticas!*

ECOS & CRITICA

Passado e futuro

Se o futuro é a repetição do passado e se éste demonstra documentalmente que projetos dos mais simpaticos ficaram no papel...oficial, por falta da continuidado na acção administrativa, ¿porque havemos de condenar o justifiicado descontentamento popular, motivado pela criação de novos impostos para novos projectos de problematico futuro?

O mas...

Prometem muito, não há duvida os patrioticos projectos do sr. Dr. Jaime de Morais, aprovados pelo nosso Parlamento provincial Mas...

E' o Satanaz este *mas* distruidor do que há de bom nos referidos projectos cujo cabal triunfo depende, portanto, da distruição do proprio *mas*

E todos sabem a parte *secreta* da floresta dos projectos em que o diabolico *mas* se oculta.

Tragam-no para a rua o matemno que terá cor da certesa animadora, em vez da da duvida minadora, o futuro da patriotica obra, dos bemfeitores da Patria e... malfeitores do sr. Carmelino Machado.

Guerra ao *màs*, pois!

Ilustre enfeermo

Ignoromes se o sr. Estado entrou ou não em franca convalecença, livro da grave enfermidade por que ultimamente passou pela *contudente* penada que apanhou na guerra que moveramos no canno de -*Taxa de Guerra*.

Nem há quem nos de informações *esmiuçadas* sobre o estado da saude do Estado, nosso poderoso e respeitavel adversario... politico.

Eis a razão porque o nosso presado amigo sr. dr. Soares Rebelo fará, a nosso pedido -esta-claro - no seu frèquentado consultorio *Jurisprudencia Administrativa* o exame analitico e critico do Estado, perdão de sua exa., ainda perdão, de sua Magestade o sr. Estado, na semana seguinte.

Teremos, então, nòs e os nossos leitores, graças á pericia do ilustre e distincto homem do leis, o raro ensejo de conhecermos de perto tal por tento.

Balcão provinciano

Como protesto contra a criação de novos impostos, não se realisaram as sessões *ordinarias* désta instituição que continua ainda encerrada por causa da consternação produzida pela mesma criação que a deixa em esta nação.

Reaberto o Balcão, recomeçaremos, tambem o relato de suas sessões.

Processos crimes

Sobre a mui humilde cabeça do director do *Bharat* pesam dois processos, motivado um pela *Taxa de guerra*, causado outro pelas *Cartas Abertas sobre o arroz em Quepem*.

Tivemos razão num e noutro assunto?

Usamos do direito da liberdade de imprensa en prol de nossos concidadãos ou abusamos dele em nosso prejuiso?

Aproximou-se o momento de ficar tudo esclarecido

लोक काय बोलतात

गोमांतकच्या अवनतीचीं कारणें

गोमांतक सध्या अवनतावस्थेंत आहे ह्या बद्दल मतभेद नाहीं. २००० वर्षांपूर्वी जंगली अवस्थेंत असलेले युरोपमधील देश आज सर्व जगाच्या अग्रभागीं विराजित आहेत. कोलंबसानें आत्यंतिक रानटी अवस्थेंत पाहिलेली अमेरिका जर आज सुधारणा, स्वातंत्र्य व विद्या यांचें केंद्र बनली आहे, तर याच्या उलट गोमांतक क्रमशः परावलंबी, धनहीन, शीलहीन, सामर्थ्यहीन व अल्पायु होऊं लागला आहे. या कारणाचा शोध झाल्यावांचून कार्याचा प्रतिकार करतां येणें शक्य नाहीं.

आमच्या अवनतीचें पहिलें कारण निरुद्योगीपणा हें आहे. कलाकौशल्य, कारागिरी यांजवर आमची वक्रदृष्टि आहे. पूर्वी पाकशास्त्र, विद्याध्ययन, अश्वविद्या वगैरेंची फार आवश्यकता असे व सर्व मोटमोठे लोक ती विद्या समजावून घेण्याचा प्रयत्न करीत. पांडवानीं स्वयंपाकशास्त्र व इतर विद्याप्राविण्यतेवरच अज्ञातवासांतील दिवस कंठिले. परशुराम, द्रोणाचार्य, अश्वत्थामा वगैरे ब्राह्मण असूनहि शस्त्रविद्येंत प्रविण होते. कलाकौशल्याच्या जोरावरच आज पाश्चात राष्ट्रें भरभराटीस आलीं आहेत. पण इकडील जमिनदाराचा मुलगा सुद्धां शिक्षण किंवा कला संपादन करणें ह्मणजे कालाचा व सामर्थ्याचा अपव्ययच होय असें समजतो."आमच्या वाडवडीलानीं भरपूर कमाई करून ठेविली आहे." लिहावयास शिकून आह्मांस खर्डेघाशी थोडीच करावयाची आहे?" असलें तर्कशास्त्र लढविणारे शब्दशूरच इकडे फार आहेत.

आजकाल साधारण दर्जाच्या कुटुंबाचेंहि स्वयंपाक्यावांचून चालेनासें झालें आहे. आपल्या पतिपुत्रांस स्वहस्तें स्वच्छ व पवित्र स्वयंपाक करून वाढणें हें पुष्कळ कुलस्त्रियांस त्रासदायक व अनावश्यक वाटूं लागलें आहे. पुरुषांचे कपडे तर राहोच परंतु साध्या चोळयासुद्धा शिंप्यांकडून शिवून घेणें जरूर पडूं लागलें आहे. खुशाल पडून व एकत्र जमून रिकामटेंकड्या गप्पा मारणें व कुचेष्टा करणें हेंच त्यांचें महत्वाचें काम झालें आहे. ज्या देशांतील स्त्रीपुरुषांची इतकी अवनत अवस्था झाली आहे. त्यांचें रक्षण प्रत्यक्ष परमात्मा तरी करूं शकेल कीं नाहीं कोण जाणें !

पुष्कळ लोकांचें ह्मणणें असतें कीं प्रयत्न व्यर्थ आहे. नशीब हेंच श्रेष्ठ. कारण प्रत्येक मनुष्य सुखासाठीं प्रयत्न करीतच आहे. परंतु त्यास विशेषतः दुःखच भोगावें लागतें; पण हें मत भ्रमात्मक आहे. संसारांतील सर्व दुःखांचे मूळ अविद्या हें आहे. अविद्येचा नाश विद्येनें होतो व विद्या ही प्रयत्नसाध्य आहे. यास्तव प्रयत्नवादच युक्तिप्रमाण आहे.

जर आमच्यांत आळस नसता तर किती तरी बरें झालें असतें? आळस सोडून जर प्रत्येक गोमांतकवासी कमर कसून उद्योगास लागेल तर गोमांतकाची उन्नति कांहीं लांब नाहीं. परंतु जोंपर्यंत आह्मी पोटासाठीं भीक मागून अद्वैब्रह्मास्मीच्या वादांत गुंग झालों आहोंत व संधि सांपडतांच गोमुखींतून सुरी बाहेर काढून बांधवांच्या गळयावर ठेवण्यास मागें पुढें पहात नाहीं तोंपर्यंत ह्या राष्ट्रोद्धाराच्या वार्ता व्यर्थ आहेत. गोमांतकच्या अवनतीचें दुसरें कारण भेदबुद्धि हें आहे.

शरीरांतील एका अवयवाचें दुःख तेंच साऱ्या शरीराचें दुःख हा न्याय लोपून "दुसऱ्याच्या सुखदुःखाशीं आह्मांस काय करावयाचें आहे? आह्मीं आपलें सुख पाहिलें ह्मणजे पुरें" हें तत्व प्रचलित झालें आहे. ही भेदबुद्धि व इतरांविषयींची बेफिकीरी इतकी वाढली आहे कीं सांगवत नाहीं. ह्या भेदबुद्धीमुळेंच कुरुक्षेत्रांत कौरव पांडवाचा नाश झाला, श्रीरामचंद्रास वनवास पत्करावा लागला.

गोमांतकच्या अवनतीचें तिसरें कारण व्यसनप्रियता हें आहे. मद्यपान हें त्या सर्वांमध्यें अनेक दृष्टींनीं प्रमुख व भयंकर आहे. हें व्यसन देशांतील मजूर, कामकरी वगैरे मध्यें फार वाढून श्रीमान व मध्यम लोकांपर्यंत पोचलें आहे. ज्यांची विवेकबुद्धि व निरीक्षणशक्ति जागृत आहे अशा प्रत्येक मनुष्यास त्याचे भीषण परिणाम प्रत्यहीं दिसून येत आहेतच.

कज्जेदलाली मध्यें तर द्रव्याचा किती अपव्यय होत आहे, त्याची कल्पना करणेंहि कठीण आहे. ह्या पासून सरकारास चांगलीच प्राप्ति असून शिवाय न्यायाधीश [juizes] व तदनुषंगिक कामगार व वकील [advogados] यांचा योगक्षेम चालत आहे. या शिवाय भांग, गांजा अफु, इ. जबरदस्त व्यसनें गोमांतकच्या आर्थिक शारीरिक व नैतिक अधोगतीस नेटानें हात भार लावीत आहेत. चहा, तंबाकू यांची तर व्यसनांत गणना करणेंहि अशक्य झालें आहे.

परंतु ह्या सर्व गोष्टी ऐकावयास इच्छा व सवड आहे कोणास? विद्वान लोक 'भवति न भवति, चक्रांत भ्रमण करीत आहेत. श्रीमान लोक परदेशी नकली मालाचा खप कसा होईल या विवंचनेंत आहेत; बाकी सर्व जनसमूह दारिद्य व अज्ञान यांनी ग्रस्त झाला आहे. परंतु, अशा अंधःकारांतहि कांहीं सुविचारी गृहस्थांच्या प्रयत्नांच्या आशेचीं किरणें चमकूं लागलीं आहेत. त्यामुळें या अंधःकाराची मुदत संपत आली असून गोमांतकच्या उन्नतीचा उषःकाल होण्याचा समय जवळ आला आहे असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं.

(रिवण) एन्. बी. नाईक

खुनाला वाचा फुटते !

आपला समाज हळुहळू जगांतील उलाढाली समजून घेण्यांच्या साधनाकडे—वर्तमानपत्रांकडे—आतां लक्ष पुरवूं लागला आहे. ज्यानां शक्य ते स्वतः पैसे भरून(निदान जेथें वाचनालयें नाहींत अशा जागीं) वर्तमानपत्रें मागवितात. ज्यानां शक्य नसेल ते दुसऱ्याकडून मागून आणून वाचतात. पण तिसऱ्या जातीच्या लोकांची मात्र गोष्ट निराळी. ते स्वतः आणावयाचे नाहींत, दुसऱ्याकडून मागून आणून वाचणार नाहींत,मात्र तिसऱ्याचें चोरून, मालकाला धाब्यावर बसवून स्वतःच्या मेंदूची खाच वाढवीत असतात. पण ही चोरी कुठें होते हें मात्र समजत नाहीं. पण खुनाला वाचा फुटते ह्मणतात !......

निदान आमच्या खेड्यांत येणाऱ्या इंग्लिश, पोर्तुगीज व मराठी वर्तमानपत्रां-

वर्गणीची पोंच

,, जिऊ सुबा फडतो, वांदिवडें	३ रु.
,, पांडुरंग राम फडतो, ,,	३ रु.
,, बाबलू व्यंकटेश पडियार, शिरवडें	३ रु.
,, देऊ नाईक, ,,	३ रु.
, श्रीपाद गोविंद शे. हेदे, ,,	३ रु.
,, दत्तात्रय व्यंकटेश पै, फोंडें	१॥ रु.
;, गोविंद स. पाणंदीकर, मडगांव	३ रु,
,, रघुवीर शे. संजगिरी, अणजूण	३ रु.
;, कृष्ण ना. कुराडे, कुंकळ्ळी	३ रु.
,, त्रिविक्रम वि. पै वैद्य, ,,	३ रु.
,, अनंत गो. हेगडे, ,,	३ रु.
,, रघुवीर हेगडे, ,,	३ रु.
,, अनंत र. कामत, बाळ्ळी	३ रु.
,, नृसिंह शे. अवदी, ,;	३ रु.
,, भगवंत भा. केणी रोवोल, कुंकळ्ळी	३ रु.
,, नृसिंह के. पै काकोडे, ,,	३ रु.
,, राणु शे. तळावलीर ,,	३ रु.
,, मंगेश उसो नाईक,बाळ्ळी	३ रु.
,, आर. एन. प्रभू, शिरवडें	३ रु.
,, विणु रा. प्र. चोडणेंकर, करमणें	३ रु.
, सक्रेटरी कुशबनवासीवाचनमंदीर केपें	३ रु.
,, नारायण विठ्ठल शेट ,,	१॥ रु.
,, जिऊ शाबा फळ देसाई. ,.	३ रु.
,, सुब्राय शे. कुंकळीयेंकर, ,,	३ रु.

Não se nega nem se esqu.e-ce que o povo de Goa fala o concani; mas o que se quer saber é que se este representa uma lingua ou o dialecto ou forma provinciana da lingua principal; e para resolver este ponto não podemos fundar-nos nos exemplos das linguas europeas, cuja constituição social è muito diferente da que temos na India mosaica de raças onde a diversidade da estrutura social e de crenças exerce fortemente a sua influencia nas linguas, criando um sem numero de dialectos duma e mesma lingua, fenomeno que começou a ter logar desde o ano de 1000 A. C, segundo certos historiadores,tornando a lingua falada distinta da escrita (Vid Civil. in the Bud Age, by Dutt, 1908 p. 109 e 110) e que continua atè aos nossos dias.

Confessa o meu ilustre contendor que o concani não tenha a sua forma erudita fixada pelos documentos literarios. E enquanto-diga-se entre parenteses,-personagens eminentes da visinha India para acabar com um dos factores da disassociação, pensam na unificação da lingua e alfabeto, os nossos redentores de cá estão preocupados em criar mais uma lingua !

Gopal C. S. Gudò

P. S.

Depois de concluido o presente artigo deparei na revista marata *Vividha-Dnianavistar* [Vol. 37, n°. XII, ano 1906) um interessante estudo, sobre Puranas, já citados por mim no meu anterior artigo do *Padre Stefon*, da lavra de brilhante pena do saudoso e imparcial escritor e distincto sanscrotologo, Rajarama Ramacrisna Bhgavat sob a epigrafe 'Dedicação dum catolico a marati,, *Neste* estudo muito anterior ao proconcanismo encontra-se o seguinte:-

E' para lamentar que entre os cristãos maratas, não haja cultura do marati em escala satisfatoria e se achem eles envolvidos no inadmissivel preconceito de se considerar *concanès* como se os concanès não fossem *maratas*. Foï bem que os Xenovins [Sarasvotos bramanes] goanos, como Soirobá, *Vitol*, Subananta etc. alheios a simelhantes preconceitos se dedicassem á cultura do marati, enfileirando-se assim estes concanés hindus nos hindus maratas,.

"O concão-" não passando de um dialecto utilisado na fala, não pode ter foros da lingua. O concão não é representado só pela Goa, extende-se tambem até á foz de Damão e esta parte è conhecida pelo concão norte e a Goa pelo concão sul.

Como que não existissem concanés e a sua lingua fora de Goa ocultam eles o vocabulo Gomantaki,substituindo-o pelo concani sò para si.

A população que hoje se chama concanese era considerada como marata no seculo 17° e não padece duvida que ela comprehendia o marati e tinha por esta lingua grande amor. Insistir no contrario é mostrar-que acham invalidos pela obstinação diabolica dos seus preconceitos, o que podia admitir-se se não houvese povas positivas daqueles tempos.

Que dizem a isto os srs. Proconcanistas?

G. C. S. Guddò

ECOS & CRITICA

Sacrificios

Os nossos impostos votados para diversos fundos representam verdadeiros sacrificios, mas basta que estes não arrastem o zé-pagante ao fundo da sua completa bancarrota.

Taxa de gnerra

Diz *O ultramar*

"No tribunal desta comarca já não se exige, desde o dia 6 do corrente o selo da taxa de guerra, porque o seu ilustre e distincto juiz entendeu que, expirados já 6 mezes sobre o termo da guerra declarado oficialmente não havia razão para continuar por mais tempo esse imposto.

Infelizmente nos consta que os tabeliães ainda continuam a exigir tal taxa, o que é para estranhar. Em vista aos competentes para tomarem as medidas precisas sobre o caso."

E aqui ?

Funcionalismo

Querem uns reducção proporcional no vencimento do funcionalismo da colonia, pretendendo outros que o numero de empregados publicos seja diminuido.

¿Mas para que servem esses *quereres* e *pretenderes* se no lançamento de novos impostos se não pensou fazer nem uma nem outra coisa?!

E dizem que *Vox populi è vox Dei*!

Palavras que o vento leva...

Uma defesa...oficisa

O Sr. Dr. *Wolfango* da Silva gastou no Conselho a sua milhor inergia *pro domo sua* isto ê, para defender os interesses materiais da ilustre corporação a que pertence Crêmos porêm que outra seria a atitude de SuaExa se conhecesse de per a misera condição em que actualmente está vivenndo o zé-pagante, reduzido á pobresa franciscana...

Para a semana seguinte

Reservamos o artigo sobre o *Tilaquismo* do distincto escritor e nosso corriligionario sr. Bascora Pratapprao Sar Dessai, 2° da serie *Em pratos limpos* cuja publicação sofreu demora por falta de espaço e ausencia do nosso director em Bombaim na quinzena decorrida.

AVISO

A pedido d'administração deste concelho se faz publico que se aceitam 55 mancebos que disejem alistar-se nas unidades indigenas deste Estado sendo 5 para corneteiros.

Os pretendentes deverão apresentar-se ás 12 horas do dia 25 de Outubro corrente no Quartel General.

Pedimos aos srs. assignantes a gentilesa do pagamento de suas assinaturas em divida.

कृषिकर्म

वरील मथाळ्याखालीं आजपर्यंत लिहिलेल्या मजकुरावरून त्याविषयींची सर्व साधारण माहिती समजेल. पुढें आलेला विषय कोंकणपट्टीसंबंधानें आहे ही गोष्ट लक्षांत असली पाहिजे. विशेषें करून कोंकणपट्टी ही सह्याद्रीपासून समुद्रापर्यंत थोडथोडी कलती होत गेली असल्यामुळें व तिजवर अधिक जोराचा पाऊस पडत असल्या कारणानें त्या जमिनींत उत्पन्न होणारें खत प्रतिवर्षी समुद्रांत वाहत जाऊन तिची भूमि घांटावरील प्रदेशा इतकी सुपिक नसते.

माणसांच्या उपयोगी अशा बागायतांतील फलोत्पत्तिक झाडाझुडपांची लागलागवड, निगा वगैरे, माणसांनीं स्वताच्या पोषणार्थ आपल्या अटोक्यांत घेण्यांपूर्वी नैसर्गिक वनांतील खनाच्या भूमींत स्वाभाविकपणें जन्म, विकास व मरण पावत होतीं. आणि तसल्या खतयुक्त भुसभुशीत जमिनींच्या व झाडांझुडपांच्या लक्षानुलक्ष पिढ्या गेल्या असल्यामुळें त्या खतांत व झाडांत जुळवाजुळवीनें व चिरकालीक सवईमुळें परस्परावलंबता प्राप्त झाली आहे. फलोत्पत्तिक झाडांस स्वभावत:च इतर झाडांपेक्षां अधिक खत लागत असलें पाहिजे. फळें प्राणीवर्गाकडून आपल्या उपयोगार्थ लांबविलीं जातात व नवीन खताची आवश्यकता सहज भासूं लागते. शिवाय, त्या झाडांच्या पाल्यापातेऱ्याचा सुधां सर्पण वगैरे साठीं मनुष्यांच्या उपयोगाकडे खर्च होत असेल तर त्या पदार्थांपासून उत्पन्न होणाऱ्या खतास मुकून बागायताचें नुकसान होतें. कदाचित्, त्या भूमींत अगोदरच सांठलेलें नैसर्गिक विपुल खत असेल किंवा वर्षानुवर्षे व वर्षांआड हरएक प्रकारें आपोआप अथवा कृत्रिम रीतीनें बाहेरचें येऊन पडत असेल तर मात्र येथील झाडांस खताची उणीव एकदम भासणार नाहीं.

खतयुक्त जमिनींत वाढण्याऱ्या चिरकालीक सवयीं जडलेल्या झाडांझुडपांचा विकास नि:सत्व, रखरखीत व कठीण अशा इतर भूमींत होणें शक्य नाहीं. व ही वंशपरंपरेनें जडलेली अनंत कालीन सवय मनुष्यकृत सुधारणेच्या अल्प काळांत ह्मणजे माणसांनीं फलोत्पत्तिक झाडझुडपांची लागलागवड शुश्रषा वगैरे आपल्या उपयोगाकरितां ताब्यांत घेतल्यापासून तों आजपर्यंत गेलेल्या स्वल्प काळांत—बदलणें शक्य नाहीं. ह्यास्तव, त्या झाडझुडपांच्या प्रत्येक जातीस मानेल अशाच तऱ्हेच्या निसर्गत: तयार असलेल्या किंवा मुद्दाम तयार केलेल्या भूमींत खत पाणी योग्यतेनुरुप केल्यास तींत पेरलेल्या झाडाझुडपांचा योग्य विकास होऊन फलनिष्पत्ति होईल.

बागायतांत बाहेरून येणारें खतयुक्त पावसें पाणी परस्पर बाहेर जाण्याकरितां मेरा घालून चरा सारखा पाठ करून देण्याची वहिवाट आहे. असें केल्यामुळें विशेषत: पहिल्या जोरदार पावसाच्या पाण्याबरोबर वाहत येणारें खत सांठवून ठेवण्याची अगोदरपासून सवय जडलेल्या भूमींत ऐन वेळीं ह्मणजे खत खाऊन टांकणारीं बागायताचीं झाडें पेरल्यानंतर वाहत आयतें येऊन पडणारें खत न मिळून झाडांचें नुकसान होतें. ज्या ठिकाणी पुराचें पाणी आयतें येऊन पडण्यासारखें नसेल तेथील बागातांत, शक्य झाल्यास, ओहोळाचें वगैरे पावसें खतयुक्त पाणी आडवून खेळतें ठेवावें. मात्र, हें पाणी सांभाळितां येईल तितकेंच आणून मेरा न मोडण्याची खबरदारी घ्यावी. नारळी, पोफळी अशा तऱ्हेच्या झाडांच्या बुडाशीं समतळ करून पर्जन्याचें पाणी बाहेर न जाण्यासाठीं धरण अगर मेरा घालण्याची चाल आहे. येणें करून कृत्रिम अतैव स्वाभाविक रीतीनें येऊन सांचलेलें खत पर्जन्याच्या पाण्याबरोबर वाहून बाहेर न जातां, धरणामुळें समतळ होऊन पाण्यांत संथपणा आल्याकारणानें तेथेंच कुजून झाडांस अन्न मिळतें.

पी. एम्.

वर्तमानपत्राची दिशा

आपणाला आज गोव्यांत अशा तऱ्हेच्या वर्तमानपत्राची जरूर आहे कीं, हिंदु व हिंदेतर वाचकांनीं तें पाहून थक्क व्हावें व सर्वांना त्या पत्राबद्दल सहानुभूति असावी, मग तें दैनिक, साप्ताहिक किंवा द्विसाप्ताहिक कां असेना? सुक्ष्म दृष्टीनें पाहिलें असतां पोर्तुगीज आणि मराठी विषयाचें एकाच पत्रांत संमिश्रण करण्यापेक्षां पृथक पृथक पत्रांमध्यें दरएक भाषेंतील विषयरचन होणें यशस्कर आहे. प्रसंगीं, सोईखातर, उभय भाषांतील मजकूर एकाच पत्रांत समाविष्ट करणें असेल तर त्या सांचा पत्राच्या निदान "केसरी"एवढा कल्पून किमान पक्षीं सहा पृष्टें देणें अगत्याचें आहे. ह्यांतील दोन पृष्ठांमध्यें पोर्तुगीज विषय देत जाऊन दोन पृष्ठांमध्यें मराठी मजकुरास जागा देणें अगत्याचें आहे, जेणेंकरून भरपूर विषयानें वाचक वर्गाची तृप्ति होईल. राहिलेलीं दोन पृष्ठें फक्त जाहिरातींस वाहिलेलीं असावीं. हेंच पत्र प्रात्याहिक असून सांचा जरा आटोपशीर असला तथापि हरकत नाहीं, परंतु पृष्टांची वांटणी मात्र वरील प्रमाणें झाली पाहिजे.

एका अनुभविक गृहस्थाच्या तोंडून वारंवार असें निघत असे कीं ह्या दुनयेंत हैसे, नवसे व गवसे अशा तीन वर्गांतील लोकांचा भरणा विशेषेंकरून आहे. पहिल्या सदरांतील लोक हैसेच्या आधीन झाले असून दुसऱ्यांतील नवाईचे भोक्ते आहेत व तिसऱ्यांतील लोकांचा कल उपयुक्ततेकडे झुकलेला आहे. ह्यांतील भावार्थ हाच कीं, पहिल्या वर्गातील हैसेकरितां, दुसऱ्यांतील नवलविशेष अवगत व्हावें ह्मणून आणि तिसऱ्यांतील गुणग्रहण करण्यांसाठीं वर्तमान पत्रास आश्रय देतात,अशानां संतुष्ट ठेवण्यांस 'अठरा धान्यांचें कडबोळें' हाच मार्ग खुला आहे, कारण 'भिन्न रुचिर्हि लोक:.'

वर्तमान पत्राचा उदय होऊन त्याची तेजस्विता कायम राहण्यास स्वतंत्र लेखक, मुबलक द्रव्य आणि स्वत:चें मुद्रणालय ह्या साधनत्रयीचें आनुकुल्य अवश्य असलें पाहिजे. मुख्यत्वेंकरून त्याजें जीवन जें द्रव्य सहाय्य त्याची तरी वाण भासतां कामा नये. ह्या जीवन शक्तीचीवृद्धि होणें आश्रयदात्यांवर सर्वथैव अवलंबून आहे. व्यवस्था, नियमितपणा, नीटनेटकेपण भारदस्तपणा आणि गांभिर्य ह्या पंचतत्वांचा वृतपत्राला निकट परिचय असला ह्मणजे वाचकांची संख्या वृद्धिंगत होऊन तें हयात राहण्यांस अलौकिक सामर्थ्य प्राप्त होतें. उदाहरणार्थ पणजींतील 'एराल्द' हें दैनिक व मडगांवांतील "उल्त्रामार" हें द्विसाप्ताहिक एवढीच पुरे आहेत.

वर्तमानपत्र ह्मणजे ज्यांत चहूंकडील

108

वर्गणीची पोंच

श्री. कृष्ण गोविंद वाळे, साडोळशें	३ रु.
,, वासुदेव ल. राजाध्यक्ष, काणकोण	३ रु.
,, त्रिविक्रम शेणवीं कुंदे, कुकळ्ळी	३ रु.
,, प्रो. सिदवा सूर्यराव, सिलवासा	३ रु.
,, रामचंद्र शे. सांवर्डेकर, केंपें	३ रु.
,, सखाराम शेणवीं सांवर्डेकर, सांवर्डें	३ रु.
,, सुब्राय वि. शे. कुंकळ्येकर, केंपें	३ रु.
,, प्रो. शंकर र. कुडचडकर, केंपें	३ रु
,, अनंत शेणवीं अग्नी, चिंचोणें	२ रु.
,, कृष्ण भिक्रू केणी, मडगांव	३ रु.
,, गोविंद पै रायतूरकर, ,,	३ रु.
,, बाबु विठ्ठल प्रभू, पैंगीण	३ रु.
,, विठ्ठल नारायण प्रभू मागदाल ,,	३ रु.
,, पद्मनाभ अनंत भट तळेकर, ,,	१॥ रु.
,, व्यंकटेश पुरुषोत्तम फळ, ,,	३ रु.
,, राजाराम पैंगीणकर ,,	३ रु.
,, विष्णु राम नाईक गावोड, मडगांव	१॥ रु.
,, गणेश रा. भ. सावैकर, सावैय	३ रु.
,, वामन गोविंद शेटीये, ,,	३ रु.
,, वैकुंट शे. नगसेंकर, काणकोण	३ रु,
,, रघुवीर गु. मावजे, माजोर्डें	३ रु.
,, जनु मुकडो फडतो, ब्रांदिवाडें	३ रु.
,, बाबुली गांगु फडतो, ,,	३ रु.

ANUNCIOS

COMUNIDADE DE QUEDEM

A arrematação anual das avença da despeza da comunidade de Quedem do ano de 1920 terá logar no dia 15 do corrente pelas 12 horas, no logar das suas sessões.

Aos 4 de Outubro de 1920

O escrivão encarregado

Manguexa Naique 1

PAGODE DE SRY MAHADEU GRAMADÊU DE COTOMBY

No dia 17 ás 15 horas do seguinte mez de Outubro serão arrematados os lanços de receita trienal desde 1921 a 1923 do dito pagode.

Aos 29 de Setembro de 1920

O escrivão da meza

Ramacrisna Vencú Sinay Regó. 2

जग प्रसिद्ध · सर्व तऱ्हेचीं · अनेक रंगाचीं — पक्क्या रंगाचीं — उत्तम · तलम सुताचीं · टिकाऊ

महेश्वरी लुगडीं

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

मालाचे भाव

नंबर

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३

२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५

३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९

४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.

५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०

६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.

७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.

८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप-मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रोप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार

पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

6

पैसे परत देऊं] सदनविलासचूर्ण [हसी वाचून पहा

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कबजदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पंढारी

मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

3

पी. व्ही. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणीं एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर

मडगांव—गोवा

4

कामत, कुरडेकर आणि कंपनी

कुंडईबाजार—गोवा

आमच्या कारखान्यांत उत्तम फ्यान्सी, मखमालीच्या, व जरीच्या सर्व तऱ्हेच्या टोप्या तयार मिळतात. घाऊक घेणाऱ्यांस विशेष सवलत. टोप्यांविषयींची वगैरे माहितीस खालील पत्यावर पत्रव्यवहार करावा.

श्रीधर केशव कामत, क्लॉथ व क्याप मर्चंट

कुंडई—गोवा

5

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio, correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do §2° do art° 197 do Codigo do Processo Civil, citando os interessados Suriagi Esvonta Sinai Odarcar, solteiro, maior e Zoem e marido Ramacrisna Ananta Telinga, residentes em parte incerta de Bombaim, para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito do Esvonta Sinay Odarcar, conhecido tambem por Esvonta Suriagi Sinai Odarcar, morador que foi do bairro Gorbata da aldeia Odar, sendo inventariante e cabeça de casal Madeva Sinay Odarcar, da dita de Odar, sem prejuizo do seu devido e regular andamento. E para ser publico se expediu este.

Quepêm, 13 de Setembro de 1920

O escrivão de direito do 2° oficio. 7

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

2a. vez) *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio Barreto, vão ser vendidos, em hasta judicial, no dia 15 do seguinte mez de Outubro, ás 2 horas, á porta do tribunal judicial situado na rua de Deão em Cusmane e pelo preço superior ao da avaliação, os seguin tes bens:- 1° Direito a metade do predio denominado "GORBATA SORDO POIQUIM" avaliado em 100 rupias Direito a metade do predio denominado "CODREMSOR DA GIRAETA POIQUIM avaliado em 210 rupias;—e direito a metade do predio denomimodo "DEULACODIL MORODA" avaliado em 250 rupias, todos da cultura de arrôz, sitos em Cacorá e descritos, respectivaments, na conservatoria do registo predial desta comarca sob os numeros 5372, 5373 e 5374 e penhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico promove contra Vamona Vencexa Sinay Cacodcar e mulher, de Cacorá, por apenso aos autos civeis de artigos de falsidade produzidos por eles contra Roguvira Sinay Curchodcar de Curchorem á execução hipotecaria por este instaurada contra aqueles, e como pertecentes aos mesmos executados Por estes são citados todos os credores incertos dos ditos executados e os comproprietarios nos termos e para os fins de lei. A contribuição do registo ficará inteira a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem, 17 de Setembro de 1920 8

Escrivão de direito do 2° oficio

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

2a. vez) *M. de Quados*

me dio eficaz. A Conferencia tratará tambem de questões politicas que interessam todas as classes do povo indo-portuguez concorrendo com elemento cristão em todos os movimentos que tendam a assegurar ao paiz um futuro feliz.

Podemos sumariar tudo isso dizendo que a nossa Conferencia ē distinada a abilitar e preparar os hindus para poderem tomar dignamente o seu assento ao lado de seus irmãos cristãos no Congresso Provincial que é de nós todos, colaborando com eles na grande obra do progresso do Paiz.

E porque assim è, o Diario da noite, a Provincia, a Terra e outros periodicos hindus referiram-se ao projecto da Conferencia Hindu com palavras de carinho e simpatia formulando sinceros votos para que essa ideia se traduza em rialidade

Qual ē, portanto, o movimento da classe hindu que no entender do sr. Menezes Bragança vai assumindo uma feição separatista ?

Mas o movimento havido na classe hindu pela morte de Tilak e a palavra *Tilakismo* cunhada pelo *Bharat*, orgão da numerosa comunidade hindu ? perguntar-nos-hão talvez

Veremos o que isso é.

Bascora P. Sar Dessai.

ECOS & CRITICA

Um conto...

Uma velhinha, cá da nossa visinhança narrou-nos uma vez um lindo e judicioso conto.

Dez individuos da mais pura raça e casta bramanica empreenderam uma dificil viajata a uma cidade longinqua, lá naqueles tempos em que as viagens eram feitas apenas á pé.

A viagem da ida correu-lhes magnifica, pois como iam bem aprovisionados, nada lhes minguou no caminho.

Outro tanto não lhes sucedeu, porêm, quando estavam de volta aos seus penates, realisada a missão na referida cidade longinqua.

E, assim, tendo os dez viajantes chegado a uma aldea habitada por *farazes* sentiram-se *literalminte* cançados. Não podiam dar nem um passo para a frente nem para ... traz

Um deles, então propos aos seus companheiros o alvitre de todos eles comerem e passarem a noite em qualquer casa ou antes choça mais proxima daquela aldea dos *farazes* visto que ao exgotamento de provisões, *temperos, toca-boca* etc. se acrescentava o de forças fisicas, sugadas pelos incomodos da viagem de regresso.

Todos concordaram com a proposta gerada pela melindrosa situação que os apertava, excepto um que preferiu manter intacto o seu *bramanismo* a submeter-se á resolução adótada pelos restantes nove que se banquetearan á tripa forra e dormiram o sono dos antos, servidos pelos *farazes*.

Uma vez na terra natal o *dissidente* contou aos seus correligionarios da aldea a infamia dos companheiros de viagem, solicitando-lhes do respectivo *suami* a excomunhão polo seu *imbramanico* proceder.

Chamados os 9 acusados perante a justiça eclesiastica, eles não só demonstraram a sua inocencia porque deles era a maioria mas tambem--e *por-cima*--provaram-lhe *á saciedade por causa do seu prestigio* que fôra o proprio denunciante que acabara de comer e dormir em casa dos *farazes*!!

E o resultado foi o ficar *excomungado* quem não tinha culpas no cartorio.

A aplicagao...

O conto da velhinha acima reproduzido aplica-se perfeitamente á celebre e muito debatida sessão do Conselho do Governo em que o seu popular membro sr. Carmelino Machado dissereveu, com a mais rigorosa exactidão, a situação presente do contribuinte goes, demonstrando matematicamente que estava já exausta a sua capacidade contribuitiva.

Como os leitores viram, o sr. C Machado era quem tinha a razão a seu lado como o *dissidente* do conto mas a *maioria* doutros, ofuscada pelo brilho do futuro ..problematico de grandes projectos pregou-lhe como os 9 do mesmo conto, a partida da excomunhão que no caso repro senta a *tarea...verbal* que o mui dig no vogal sr. C. Machado apanhou de quem, acordado, está sonhando...

Nossos votos

São para que a capacidade contribuitiva do povo da India *que paga* e *não bufa* possa comportar o peso de novos impostos, já que destes não se liberta.

Mas, quando há dias o *Diario de Noticias* noticiara a criação de novos impostos; por que é que tiveram, então, a pressa de desmenti-la? Ou será aquilo uma manifestação da sinceridade politica?!

Honra ao merito

O sr. Luiz José de Sousa Junior obteve um premio de 300 dolars na tese que defendeu na Universidade de Stamford, California [America] sobre a *Historia Politica Universal*.

Foi o mais classificado dentro os que concorreram para a mesma tese, o que põe em evidencia a preveligiada inteligencia do sr. Sousa.

Parabens ao ilustre premiado e ao seu pai sr. dr. Luiz José de Sousa, uma das individualidades de dis taque no nosso meio.

Antipatrioticos!

A concretisação de diversos projetos apesentados, discutidos e aprovados no Conselho encontrou só *meio facil* na capacidade contribuitiva do esfarrapado e misero contribuinte *que paga* e *não bufa*, achando porem *intangiveis* os pingues e chorudos vencimentos, indevidamente aumentados, de varios funcionarios grandes!

Mas não é bom falar nisso, já que são considerados *anti-patrioticos* os que de resto justamente indignados se insurgem contra os impostos e aumentos...

धी गोवा हिंदु असोसिएशन

गेल्या रविवारीं [ता. १२ माहे सप्टेंबर] सकाळीं ९ वाजतां कावसजी पटेलच्या तलावानजीक हिराबागेच्या भव्य दिवाणखान्यांत गोवा हिंदु असोशिएशनच्या विद्यमानें मुंबईंत राहणाऱ्या समस्त गोमांतकीय हिंदूंची सभा भरविण्यांत आली होती. सभा बोलवण्याचें कारण मराठी लिहूं वाचूं येणाऱ्यांचा मताधिकार व शिक्षण पुर्नघटना या दोन महत्वाच्याविषयांसंबंधीं इकडच्या गोमांतकीय हिंदूंचें मत गोवा सरकारास कळविण्याचें होतें. सभेचे विषय प्रत्येक पोर्तुगीज नागरिकांस उपयुक्ततेचे असल्यानें सर्व वर्णाच्या लोकानीं सभागृह फुलून गेलें होतें. श्री. रा. यशवंतराव लाड बी. ए., मेंबर गोखले एज्युकेशन सोसायटी, ह्यानीं सभेचें अध्यक्षस्थान स्वीकारलें होतें. सभेंत बऱ्याच वक्त्यांचीं मुद्देसूद भाषणें झालीं व खालील दोन ठराव पोर्तुगीज सरकारास पाठविण्याचें एकमतानें ठरलें. त्यांपैकीं

पहिला ठराव

१ पोर्तुगीज इंडियाच्या ज्यां नागरिकांना पोर्तुगीज भाषा लिहितां वाचतां येत नाहीं त्यांना कौंसिलमध्यें प्रतिनिधी निवडून देण्याचा मताधिकार नसावा अशा आशयाचें बिल नवीन सुधारणानुरूप कौंसिलच्या बैठकींत येण्याचा संभव असल्याचें कळून पोर्तुगीज 'रिपब्लिक'च्या हिंदु नागरिकांच्या ह्या सभेला परम निराशा व खेद वाटत आहे.

२ ह्या सभेला असें वाटतें कीं उपरिनिर्दिष्ट अर्थाचा कोणताहि कायदा पोर्तुगीज इंडियाच्या नागरिकांच्या एका भल्या मोठ्या संघाची राष्ट्रीय जाणीव आकुंचित करील व प्रजासत्ताक राष्ट्राच्या छत्राखालीं असल्यानें त्यांना प्राप्त झालेल्या नागरिकांच्या खऱ्याखुऱ्या हक्कांची तो नाकबुली देईल.

३ सुशिक्षित मतदार संघ निर्माण करण्याचा सरकारचा सद्हेतु स्तुत्य आहे असें जरी ह्या सभेस वाटतें तरी मत देण्याची लायकी स्थापित करण्यास सरकारनें असे अपुरे उपाय योजावे कीं लोकप्रिय सत्ता स्थापण्याचा खुद्द सरकारचा उद्देश त्यामुळें बाधुक व्हावा आणि प्रजासत्ताक राष्ट्रांच्या तत्वाविरुद्ध एक भल्या मोठ्या लोकांचा संघ वगळला जाऊन सरकारविषयीं असलेल्या सहानभूतींत फरक पाडण्यास ते उपाय कारणीभूत व्हावे, ह्याबद्दल प्रस्तुत सभेला तीव्र खेद होत आहे.

४ त्या देशांत तद्देशीय भाषेचीं वर्तमानपत्रें असून त्यांच्याद्वारें राष्ट्रीय व इतर बाबतींत त्या देशाच्या हिताच्या गोष्टींविषयीं लोकमत जागृत केलें जातें व लोकांचें मन सुशिक्षित नागरिकांचें कर्तव्य बजाविण्यास वेधलें जाऊन त्या कामास तयार केलें जातें, या साध्या गोष्टीची जाणीव सरकारनें करून घेऊं नये ह्याबद्दल ह्यासभेला आश्चर्य वाटत आहे.

५ ह्मणून ही सभा जोराची अशी मागणी करिते कीं, स्वातंत्र्याची व पोर्तुगीज राष्ट्राची न्यायप्रियतेची महति लक्षांत आणून अशा प्रकारचा कोणताहि कायदा अमलांत आणण्यांत येऊं नये आणि कळकळीची विनंति करिते कीं, मतदाराचें क्षेत्र एवढें वाढविण्यांत यावें कीं त्यांत प्रत्येक प्रजासंघाच्या मताला कौंसिलांत योग्य प्रतिनिधित्व मिळेल.

दुसरा ठराव

१ हिंद पोर्तुगीज सरकार शिक्षण पुनर्घटनेचा कायदा करीत आहे व त्या कायद्यांत देशी भाषेची तरतूद केलेली नाहीं हें ऐकून पोर्तुगीज राष्ट्राच्या हिंदी प्रजेच्या ह्या सभेला असंतोष व विषाद वाटत आहे.

२ ह्या सभेला असें वाटत आहे कीं, ज्या भाषेंत ज्या प्रजेचा पूर्वेतिहास सांठला गेलेला आहे व जी भाषा ज्या प्रजेची धार्मिक व सामाजिक जीवनाशीं अति निगडीत झाली आहे ती भाषा त्या प्रजेची एक अमूल्य ठेव होय, हें कोणत्याच सरकारला नाकबूल करितां यावयाचें नाहीं. ह्यास्तव बुद्धिपुरःसर त्या भाषेच्या अध्ययनाला प्रोत्साहन न देणें ह्मणजे प्रजेचें राष्ट्रीयत्व अर्थात जीवितत्व नष्ट करण्याचा प्रयत्न करण्यासारखें होय.

३ ह्या सभेला असें वाटतें कीं, हिंदी बालकांच्या मनावर त्यांच्या बालवयापासून आपल्यापासून भिन्न अशा संस्कृतीची पद्धति व परिणाम लादल्यानें जी गोमांतकीय "हिंदी" प्रजा आज कैक वर्षे आपलें स्वत्व प्रयत्नानें रक्षण करीत आली आहे त्या प्रजेचें वैयक्तिक स्वरूप नष्ट होईल व अशा लोकांची बाजू किती सत्याला व नीतीला धरून आहे हें लक्षीं घेऊन तें स्वत्व कोणत्याहि हल्यापासून रक्षण करावें, अशी जोराची विनंति सरकारपाशीं ही सभा करीत आहे.

३ ह्या सभेचें असें ठाम मत आहे कीं, पाश्चात्य तत्वें मातृभाषेच्याद्वारें मनांत उत्तम बिंबतात व पौर्वात्य गरजांस तीं तत्वें मातृभाषेच्याद्वारें उत्तम उपयोगितां येतात व कोणत्याहि प्रजेच्या मनोभावना आपल्या स्वताच्याठायीं खिळलेल्या व परंपरेनें आलेल्या मातृभाषेच्याद्वारें प्रकटीत होत असतात, हें डोळ्यांसमोर ढळढळीत दिसून येत असल्यावरून ही सभा सरकारपाशीं कळकळीची अशी विनंति करिते कीं, होऊं घातलेल्या कायद्यांत सर्व गोवा दमण व दीव प्रांतांत मातृभाषेच्या शिक्षणदानासाठीं अशा तऱ्हेच्या शाळा काढण्याची सोय व्हावी कीं, त्या शाळांतून धार्मिक, तात्विक व विदग्ध वाङ्मयानें ओथंबलेली अशी वाडवडिलांच्या भाषेचें अध्ययन करितां येईल.

नंतर हे दोन ठराव पोर्तुगीज सरकारास पाठविण्याचें सभेंत ठरून तसें करण्यास अध्यक्षसाहेबांस विनंति करण्यांत आली.

व्ही. यस्. बोरकर, बी. ए.
(सेक्रेटरी धी गोवा हिंदु असोसिएशन)

अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषद्

या परिषदेची प्राणप्रतिष्ठा लवकर व्हावी अशी इच्छा धारण करणाऱ्या व श्रीयुत भास्कर प्रतापराव सरदेसाई यांच्या "भारतां"त प्रसिद्ध झालेल्या पत्रांतील विनंतीस अनुसरून परिषदेस भाग घेण्यास तयार असलेल्या गृहस्थांची नावें:—

रा. शांताराम धर्माजी डांगी (कारभारी संस्थान सौंधा) बांदिवडें; सीताराम विश्वंभर केरकर [सेक्रेटरी फोंडा मुनिसिपालटी]; अनंत शेणवीं कोलवाळकर [मुनिसिपल जजाचे शिरस्तेदार]; विश्वनाथ शांबाराव वाळावलीकर [सेक्रेटरी आदमि

ANUNCIOS

पैसे परत देऊं]   मदनाविलासचूर्ण   [हमी वाचून पह

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणं हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी

मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

1

पी. व्हा. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

2

व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणी एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर

मडगांव—गोवा

The Indo Lusitania Resources Development Company Limited Bombay

(Incorporated under the Indian Companies Act of 1913)

Copy of the prospectus of which has been filed before the Registrar of Joint Stock Companies. Those who desire to suscribe may now ask their share brokers and friends to approach the companies Agents at 24 Medows Street Fort Bombay, for prospectus and application forms or to the Companies Bankers.

The Banco National Ultramarino
Bombay, Nova Goa or Vasco or to its Branches.

The Central Bank of India Limited
Bombay, Calcutta, Lahore, Amritsar, Karachi, Lyallpore Akola and Jharia.

The Karachi Bank Limited
Karachi, Hyderabad, Sind&Larkhana.

The Company's Solicitors
Messrs Amerchand and Mangaldas
11 Hunmun Street, Fort Bombay

Messrs. The Indo Portugues Trading Co:, Pangim, & Kamat & Co-, Sanvordem.

Authorised capital Rs. 50:00:000 out of which Rs. 2500:000 capital is issued by 250000 shares of Rs.10 each payable as under.

Rs. 2 on application Rs. 3 on allotment and the balance Rs. 5 in two calls of Rs. 3 and Rs.2 each as and when required at intervals of not less than two months-

Objects in chief

Agricultural, Forest and Mineral Rsaources Development in British and Portgueses India. Cocoanut Industry in Goa by erecting oil Coir& Button Factory as well as plantation of Cocoanuts. Flooring, Roofing and wall tiles &Bricks Works and Steamship service between Goa and Bombay and other Ports.

A copy of Memorandum and Articles of Association can be supplied on payment of Rupee one only. 3

जग प्रसिद्ध   पक्क्या रंगाचीं   उत्तम   तलम सुताचीं

सर्व तऱ्हेचीं   अनेक रंगाचीं   टिकाऊ

महेश्वरी लुगडीं

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

मालाचे भाव

नंबर

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीचुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०
६ लुगडें जरीकांठी अरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप-मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार

पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

4

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio, correm editos de 30 dias a contar do dia em que se publicar o ultimo anuncio nos termos do §2° do art° 197 do Codigo do Processo Civil, citando os interessados Suriagi Esvonta Sinai Odarcar, solteiro, maior e Zoem e marido Ramacrisna Ananta Telinga, residentes em parte incerta de Bombaim, para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede por obito do Esvonta Sinay Odarcar, conhecido tambem por Esvonta Suriagi Sinai Odarcar, morador que foi do bairro Gorbata da aldeia Odar, sendo inventariante e cabeça de casal Madeva Sinay Odarcar, da dita de Odar, sem prejuizo do seu devido e regular andamento. E para ser publico se expediu este.

Quepêm, 13 de Setembro de 1920

O escrivão de direito do 2° oficio. 5

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

M. de Quadros

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 2° oficio Barreto, vão ser vendidos, em hasta judicial, no dia 15 do seguinte mez de Outubro, ás 2 horas, á porta do tribunal judicicial situado na rua de Deão em Cusmane e pelo preço superior ao da avaliação, os seguintes bens:- 1° Direito a metade do predio denominado "GORBATA SORDO POIQUIM" avaliado em 100 rupias Direito a metade do predio denominado "CODBEMSOR_DA GIRAETA POIQUIM" avaliado em 210 rupias;—e direito a metade do predio denomimodo "DEULACODIL MORODA" avaliado em 250 rupias, todos da cultura de arrôz, sitos em Cacorá e descritos, respectivamente, na conservatoria do registo predial desta comarca sob os numeros 5372, 5373 e 5374 e penhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico promove contra Vamona Venctexa Sinay Cacodcar e mulher, de Cacorá, por apenso aos autos civeis de artigos de falsidade produzidos por eles contra Roguvira Sinay Curchodcar de Curchorem á execução hipotecaria por este instaurada contra aqueles, e como pertecentes aos mesmos executados. Por estes são citados todos os credores incertos dos ditos executados e os comproprietarios nos termos e para os fins de lei. A contribuição do registo ficará inteira a cargo do arrematante. Para ser publico se expediu este.

Quepem, 17 de Setembro de 1920 6

Escrivão de direito do 2° oficio

Aires Manuel Barreto

Verifiquei

M. de Quados

O trabalho honesto incerra em si a recompensa como no fruto se contem a seiva. Nobilita, engradece, e produz a tranquilidade da consciencia.

Aqui a talho de foice vem a sentença de Vauvernages, "Reflexions Morales", que reza assim:

"Le fruit du travail est le plus doux des plaisirs"

Soares Rebelo

N. da R. O presente artigo é o 5º desta serie, o que por escapo se não mencionou no lugar devido.

Erratas

Nos caps. II e III da "Jur. Adma.", onde se lê = desse estopo = belhotre = arado Poder = corrija-se = dessa estofa = bilhostres = ara do Poder.

ECOS & CRITICA

Para Portugal.

Seguiram os srs. Xencor R. Narcornim e Bhalchondra S. Sirvoicar, aos quais desejamos boa viagem e exito nos estudos que pretendem lá fazer.

Ganes

Escrevem-*nos* de Arabò que foi este ano festejado com grande pompa o Ganes pelo sr. Dessai dali que lhe dedicou predicas cantadas a que concorriam magotes da gente hindù das aldeias circunvizinhas.

A proposito: covinha muito que a comunidade hindù de Goa, seguindo o exemplo dos nossos irmãos da visinha India, promovessem todos os anos, por ocasião da referida importante festividade conferencias sobre diversos assuntos sociais, politicos e morais, imprimindo-lhe uma feição educativa, como o fez Tilak, para o levantamento do nivel dos seus correligionarios politicos.

Ai está uma patriotica idea cuja realisação só nos trará muito proveito.

E proveito sem grandes encargos pecuniarios.

Dr. Grevi Figueiredo

Apraz-nos registar que foi nomeado professor do Liceu Central de Nova-Goa este distincto e talentoso membro do corpo discente do L. Municipal de Margão onde Sua Exa. era sempre muito idolatrado pelos seus numerosos alunos e companheiros de trabalho, tão brilhantes são as qualidades que o exornam.

Nossas calorosas felicitações ao ilustre nomeado e ao seu irmão sr. dr. João Figueiredo, popular e recorrido jurisconsulto nesta comarca de Quepem de que é a verdadeira alma, em todas as suas nobres manifestações.

Em Bombaim

Os hindus residentes em Bombaim acabam de fundar ali uma instituição com o fim de, entre outras coisas, promover a sua união e defender os interesses dos seus correligionarios de Goa.

Durante pouco tempo da sua instalação, *The Goa Hindu Association*-è o nome da referida associação, conta já em centenas o numero de seus socios, cujo interesse pelo bem do seu Paiz é sem limites.

Tivemos, na semana passada, quando nos encontravamos naquela cosmopolita cidade, entrevistas com os principais dirigentes da *Association*, a qual-constou-nos-dignou-se de remeter ao nosso governo o seu parecer sobre o marata e supressão do voto aos desconhecedores da lingua de Tilak, parecer que representa, sem mais nem menos, a mais genuina expressão da vontade de seus numerosos componentes.

Escusado é dizer que de mãos ambas aplaudimos a patriotica obra da benquista Associação sobre a qual registaremos oportunamente nas nossas colunas informes mais detalhados.

No entanto, muito obrigados em nome dos daqui.

Uma idea mal aceita

E' a da venda dos predios das confrarias e pagodes para encher o ... fundo do Credito Agricola.

Mas tudo é bom, quando acabe boamente ..

Non--cooperation

Recomendamos uma visita de observação a Bombaim a quem acha *utopia* o simpatico e santo movimento patriotico do *mahatma* Gandhi, de não cooperação. Pois, quando na semana passada, estivemos ali, os factos positivos e concretos provamram-nos á saciedade, que não está para muito longe o completo triunfo da grandiosa obra do fundador da *não cooperação.*

Patriotismo

Para o fundo da defesa do *Bharat* contribuiu um rapaz de 16 anos, natural de *Sirodá*, com a importancia de *5* rupias.

E' banal o facto, dirão.

Mas nòs o achamos altamente sinificativo, dada a pouca idade de quem veiu o mesmo auxilio.

Porisso, a nossa alegria.

E' que atravez da mesma oferta, estamos vendo um coração cheio do patriotismo, coisa tão rara no nosso meio.

Registando pois, com imenso jubilo a mesma oferta consignamos os nossos rendidos agradecimentos ao simpatico patriotasinho que nos pede segredo do seu nome,

---

श्रीगणेशोत्सव

रा. रा. भारतकर्ते यांसः—

काल इकडे रा. भिकू केशव कामत यांचे घरीं पुजिलेल्या गणपतीपुढें ज्ञानानंद स्वामी यांचें "दातृत्व" या विषयावर तासभर सुश्राव्य व्याख्यान झाल्यानंतर उत्तरपूजा, नैवेद्य वगैरे होऊन गणपती पालखींतून मेळ्याचे पद्धतीनें वाजत गाजत नेऊन विसर्जन करण्यांत आला.

गोव्यांत अशी मेळ्यांची व व्याख्यानाची पद्धत सुरू झाल्यास व प्रमुख शहरांनीं व गांवांनीं सार्वजनिक गणपती पुजून त्यापुढें व्याख्यानमाला सुरू करण्याचें तरुण होतकरू मंडळीनें मनावर घेतल्यास, बरेंच लोकहिताचें कार्य होण्यासारखें आहे, असें मला तरी वाटतें.

यस्. के.

कुंडई २५।९।१९२०

अंधेर नगरी !

ह्या वरील मथाळा वाचून, वाचक आश्चर्यचकीत होतील, पण होण्याचें कारण नाहीं; कारण तशीच स्थिति सध्या पोर्तुगाल-देशांत व त्यांच्या वसाहतींत-विशेषें करून या आमच्या परशुरामक्षेत्रांत दिसून येते; व त्याबद्दल वाईट वाटतें! अंधेर नगरींतील गोष्ट बहुतेकांस ठाऊक असेलच. त्या नगरींत उजेड—अर्थात न्याय, नीति व अंतःकरण नसतें; कोणाचा पायपोस कोणाच्या पायांत नसतो. ज्यास फावतें, त्यास गावतें अथवा एकाच्या अन्यायाबद्दल दुसऱ्यास दंड, अशी स्थिति असते.

मोनार्की वाईट—अंधेर नगरी; ह्मणून ती नाहींशी करून तिच्या जागीं उजेडनगरी रेपुब्लिक (governo do povo pelo povo प्रजेकडून प्रजेचें राज्य) स्थापण्यांत आलें! लोकांस फार आनंद झाला. पण हा आनंद गेल्या दहा वर्षांच्या अनुभवांतीं, मावळून ही उजेडनगरी नव्हे, तर ही अंधेरनगरीच आहे, असें दिसून आलें! अशी एक ह्मण आहे कीं, नांव ठेविलें सोनूबाई, हातीं कथलाचा वाळा; तद्वत्, किंवा कवंडळ जसें बाहेरून चांगलें सुंदर दिसतें, पण आंतून वाईट असतें, तसेंच governo do povo pelo povo या नावाखालीं मोनार्कीहूनहि वाईट, अशी आनार्की—अंधेरनगरी असल्याचें दिसून येतें. या अंधेरनगरींतील राज्यव्यवस्था पहा कशी आहे तीः—मुळची राजनीति ह्मणजे भर्तृहरीनें ह्मटल्याप्रमाणें "केव्हां सत्य वदे, वदे अनृतही, केव्हा वदे गोडही" इ. प्रमाणें वारांगनेचे परी असते. ही वारांगना स्वैर बनून, सुरा पिलेल्या, भूतबाधा व वृश्चिकदंश झालेल्या माकडाप्रमाणें काय्च्या काय करूं लागली, ह्मणजे मग तिच्या वर्तन प्रकारास कशाचीच उपमा देण्याची नसते.

मुळचें पोर्तुगाल राष्ट्र सिंधूंत बिंदू या न्यायानें, जग व युरोपखंड यांत आहे. अशा या बिन्दु मात्र राष्ट्रांत सिंधूची कृती कशी होऊं शकेल? पण एवढें मात्र खरें कीं, तें सिंधूची बरोबरी करूं पहातें- बरोबरी झाल्यास वाईट नव्हे, पण बरोबरी न होतां उलट फुगलेल्या बेडकाप्रमाणें फुटून मरेल ह्मणण्याची मात्र भीति आहे.

राष्ट चिमुकलें, ह्मणून वर सांगितलें आहेच. ह्या चिमुकल्या राष्ट्रांत, रेपुब्लिक स्थापन झाल्यापासून आजवर ह्मणजे ह्या गेल्या १० वर्षांत ३०० वर प्रधान अधिकारारूढ व च्युत झाले! असें सांगतात कीं मोंगलाइंत औरंगजेबाच्या किंवा दुसऱ्या कोणा पादशहाच्या कारकिर्दींत, अमुक एका प्रांतावर अमूक एक सुभेदार नेमून, त्यास तेथें जाण्याचा हुकूम दिला ह्मणजे, तो तेथें जातानां घोड्यावर, घोड्याच्या मुखावाटे तोंड करून न बसतां, उलट दिशेकडे ह्मणजे शेंपटीकडे तोंड करून बसून जात असे. व याचें कोणी कारण विचारिल्यास, पुनः मागें परतण्याचा हुकूम केव्हां येईल याचा नेम नसल्यानें, कदाचित् तसा हुकूम आल्यास, लगेच घोडा उलट दिशेनें फिरवून परत जाण्यास सोईवार पडतें, असें सांगण्यांत येई. अशीच गोष्ट पोर्तुगालांतील मिनिस्त्रांची आहे! तेणें करून कोणी कांहींच करूं शकत नाहीं; एखादें करूं गेल्यास अर्धवटच रहातें. दुसऱ्यास तें नापसंत वाटल्यानें, तो हें तसेंच टाकून किंवा मोडून, आपलें वेगळें करूं पाहतो! "एक घड ना भारा भर चिंध्या" अशीं कामें होऊं लागल्यानें प्रजेचा घात होतो. प्रधान मुळचे नवखे—ह्मणजे राज्यकार्यनिष्णात किंवा राजशास्त्रानुभवी असत नाहींत. बरें, राज्यशकट सुरळीतपणें हांकण्यासाठीं कोणतेंहि एखादें कार्य किंवा एखादा कायदा करून, त्याची अंमलबजावणी व परिणाम कसा होतो, याचा अनुभव घेण्यापूर्वीच स्वारी प्रधानपदच्युत होते! दुसरा जो कोणी त्याच्या जागीं येतो, तोहि वरील प्रमाणेंच अननुभवी असून, त्यासहि बरा वाईट अनुभव घेऊं मिळत नाहीं. व तो पहि त्याचेंच अनुकरण करितो, किंवा भलतेंच करितो. एवंच राज्याची व प्रजेची स्थिति खेदजनक आहे!

राज्याचें उत्पन्न किती व उत्पन्नाच्या मानानें खर्च कसा व्हावा व होतो याकडे कोणीच ढुंकून पहात नाहीं. नोकरशाहीनें [burocracia] वाढत्या महागाईसाठीं, पगाराची वाढ करण्यासाठीं मागणी केली, तर "भारत"कारांनीं एका अंकांत (अग्रलेखांत) ह्मटल्याप्रमाणें; ज्यांची ज्यांची पोर्तुगालांत तोंड ओळख अगर पत्र ओळख होती, त्यांनीं आपल्या पगाराची भरपूर वाढ करून घेतली! ज्यांची तशी ओळख नव्हती त्यानां आपल्या कष्टतर आयुष्यांत कोणताही फेरबदल करितां आला नाहीं, ज्यास फावलें त्यास गावलेल्या वाढीमुळें सरकारी जमाखर्चांत तूट आली. व ही तूट ह्मणजे या क्षेत्राच्या मानानें लहान नव्हे; तर १३।१४ लक्ष रुपयांची! मोनार्कीच्या वेळीं तूट नसून किंचित् जमाच होती. (या विषयीं भारत अंक २२ वरील अग्रलेख वाचला ह्मणजे कळून येईल.)बरें ही तूट भरून काढण्यास प्रजावत्सल सरकाराकडे युक्ति आहे. जे कोणी प्रधान किंवा सुभेदार मागें निवेदिल्याप्रमाणें अधिकारावर येतात त्यांस प्रजेच्या स्थितीचें यथार्थ ज्ञान थोडेंच असल्यानें "दुरून डोंगर साजरे" या न्यायानें प्रजेची आबादानी आहे असें समजून, आधींच कराच्या अवघड बोझ्याखालीं दडपलेल्या प्रजेवर, कराचें आणखी ओझें लादूं पहातात!

पार्लेमेंटांत एखादा कायदा पास होतो न होतो, तोंच त्याच्या विरुद्ध दुसरा कायदा तयार! एका कायद्याची अंमलबजावणी चांगली नीट झालेली पहाण्यांत येत नाहीं.

कार्त ओर्गानिक (संघटनात्मकसनद) देऊन, त्याप्रमाणें, कोंसेल्यदुगोव्हेर्नची स्थापना होऊन, वर्ष दीड वर्ष लोटलें असेल नसेल, तोंच दुसरा कायदा पार्लमेंटांत पसार होऊन, त्यायोगें कोंसेल्यदुगोव्हेर्नास अर्धचंद्र मिळणार आहे, हें वरील ह्मणण्याचें प्रत्यंतर आहे!

सि. मिनेज ब्रागांस ह्मणतात त्याप्रमाणें, आवदीतोरींतील नोकरांच्या जागेचा कोंकुर्स (परीक्षा) होत नाहींत परंतु क्षुल्लक कोमुनिदादच्या इस्क्रीवांवचा (ग्रामसंस्थांच्या लेखकाचा), व आमानुयेंसचा मात्र कोंकुर्स होतो!!

दरमहा १२ रूपये पगार असलेल्यांस, तो विनचूक वेळेवर मिळत नाहीं, व त्यांत वाढ (aumento) हि होत नाहीं, आणि याचें कारण तिजोरींत तूट असल्याचें सांगण्यांत येतें तर याच्या उलट ह्मणजे ३० रुपयेपासून, एक, दोन तीन, चार शेंकडा रुपये पर्यंत दर महा पगार असलेल्यांस पगार वेळेवर मिळून, शिवाय महागाईच्या निमित्यामुळें, तो अपुरा होत आहे, असें कारण दाखवून, त्यांत आणखी वाढ करण्यांत येते! (यद्विषयीं पोर्तारिय न. ६५५ पहा.)

ANUNCIOS

The Indo Lusitania Resources Development Company Limited Bombay

(Incorporated under the Indian Companies Act of 1913)

Copy of the prospectus of which has been filed before the Registrar of Joint Stock Companies. Those who desire to suscribe may now ask their share brokers and friends to approach the companies Agents at 24 Medows Street Fort Bombay, for prospectus and application forms or to the Com panies Bankers.

The Banco National Ultramarino
Bombay, Nova Goa or Vasco or to its Branches.
The Central Bank of India Limited
Bombay, Calcutta, Lahore, Amritsar, Karachi, Lyallpor e, Akola and Jharia.
The Karachi Bank Limited
Karachi, Hyderabad, Sind&Larkhana.
The Company's Solicitors
Messrs Amerchand and Mangaldas
11 Hunmun Street, Fort Bombay
Messrs. The Indo Portugues Trading Co., Pangim, & Kamat & Co., Sanvordem.

Authorised capital Rs. 50:00:000 out of which Rs. 2500:000 capital is issued by 250000 shares of Rs.10 each payable as under.

Rs. 2 on application Rs. 3 on allotment and the balance Rs. 5 in two calls of Rs. 3 and Rs.2 each as and when required at intervals of not less than two months-

Objects in chie

Agricultural, Forest and Mineral Resources Development in British and Portuguese India. Cocoanut Industry in Goa by erecting oil Coir &Button Factory as well as plantation of Coconnuts. Flooring, Roofing and wall tiles &Bricks Works and Steamship service between Goa and Bombay and oth er Ports.

A copy of Memorandum and Articles of Association can be supplied on payment of Rupee one only. 1

COMUNIDADE DE CAAVOREM

2

Novamente serã? praciados os restantes lanços de receita e despeza trienal e anual desta comunidade no dia 22 ás 11 horas do seguinte mez de Setembro com aumento e deminução de um quinto no respetivo calculo.

Aos 30 de Agosto de 1920
O escrivão da comunidade
Ramacrisna Vencù Sinay Regò

COMUNIDADE DE PIRLA

3

Novamense serão praciados os restantes lanços da receita e despeza trienal e anual desta comunidade no dia 21 ás 12 horas do seguinte mez de Setembro, com aumento e demi nuição de um quinto no respectivo calculo.

Aos 29 de Agosto de 1920
O escrivão da cumunidade
Ramacrisna Vencû Sinay Regò

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo correm editos de 30 dias, a contar do dia da segunda publicação deste, citando a interessada menor pubere Emuna seu marido Balsu Soil, de Mazaly, territorio britanico em parte incerta, para assistirem a todos os termos, atè final do inventario orfanologico, a que se procede neste juizo por obito de Siva Naique, que foi de Batpal, sendo inventariante e cabeça de casal Xencora Rama Naique, do mesmo lugar sem prejuizo do seu regular andamento. O que para ser publico se expediu este

Quepem 11 de Agosto de 1920

O escrivão de direito do 1° oficio.
Manuel Josè Sebastião Lobo
Verifiquei
4 O juiz de direito
M. de Quadros

COMUNIDADE DA PROVINCIA DE BALY

Novamente serão praciados os restantes lanços da receita e despesa trienal e anual desta comunidade no dia 19 ás 11 horas do seguinte mez de Setembro, com aumento e deminuição de um quinto no respectivo calculo. 5

Aos 28 de Agosto de 1920
O escrivão da comunidade
Ramacrisna Vencú Sinay Regó

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पह

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणं हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें म्हणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी
6 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

पी. व्हा. विर्जिनकर यांची

निळी काळी शाई

7 व

कार्बोलिक टूथ पॉवडर

(दंतमंजन)

शाईच्या थोरल्या बाटलीची किं. आठ आणे. दंतमंजन डबी चार आणे.

आमची शाई व दंतमंजन, मोठमोठे डाक्टर, विद्वान लोक, सरकारी कामदार यांनी वापरून, उत्तम अभिप्राय दिले आहेत, ते पहावे.

व्यापाऱ्यांस किंवा घाऊक घेणारांस भरपूर कमीशन. ठिकठिकाणीं एजंट पाहिजेत.

पुंडलीक वामन विर्जिनकर
मडगांव–गोवा

ताप आला कीं
डाक्टरकडे जाण्यापेक्षां
तापावर
सोलर
एग्यू मिक्श्चर

ची १ बाटली खरेदी करून ठेवल्यानें सर्व प्रकारच्या तापांवर याचा उपयोग करितां येतो. कुठेंहि मिळेल किंवा खालील पत्यावर लिहा.

एजंट पाहिजेत | सोलर स्पेसिफीक
8 भरपूर कमिशन | कं. मुंबई नं. ४

कीर्तन मासिकाचा श्रावण महिन्याचा

लो॰ टिळक अंक.

विषय:—

लोकमान्यांचें स्मारक व केसरीकारांचें विचारवैचित्र्य' आजपर्यंत प्रसिद्ध न झालेले 'लोकमान्यांचे शेवटचे उद्गार, 'लोकमान्यांची थोरवी' हा लोकमान्यांच्या चिरंजीवांचा लेख.

वा. व. ट. ह. सह ४ रुपये.

9 लो. टिळक अंकाची किंमत १२ आणे ट. खर्च निराळा

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बॅकरोड मुंबई नं ४.

माळी समाजाचें उन्नतीसाठीं निघालेलें

सचित्र] **क्षत्रिय–माळी–सैनी–मित्र** [मासिक

यांत सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, शिक्षण वगैरे विषयक मार्मिक व भारदस्त लेख, स्फुर्तिदायक कविता वगैरे येतात. वा. व. २। रु. जाहिरातीचे दर माफक.

10 मॅ. क्षत्रिय–माळी–सैनी–मित्र
अमरावती—वऱ्हाड

ECOS & CRITICA

Agradecendo

A' exma. Direcção da Associação do Professorado Primario agradecemos a gentileza do covinte para a conferencia do dia 5 do corrente.

Secgao Juridica

Recebemos mais dois artigos desta brilhante secção de castiça pena do distincto escritor juridico sr. dr. Soares Rebelo.

Publica-los-hemos com grande prazer e agradecimento.

Tilakismo

Os srs. *Um Hindú* e Datarama Camotim, ilustrados e importantes membros da classe hindú explicaram em termos claros, concisos e precisos a significacão da palavra *Tilakismo* por cartas que se dignaram dirigir ao *Diario da Noite*, completando assim, a nossa tarefa de ilucidar o ilustre director do *Debate*, o qual-esperamos-não continuará a insistir em que *não necessitamos do tilakismo para nada* nesta terra do absoluta carencia do *espirito publico* e de completa abundancia da *espirito egoista*.

Aos srs *Um Hindú* e Camotim bem como ao liberal jornal *Diario da Noite* que deu cabida aos brilhantes artigos dos nossos correligionarios agradecemos a defeza do *Tilakismo*, defesa que se assinala pelo empenho e espontaneidade, verdadeiramente patrioticos-

Verde vermelha

Em vez de *verde vermelha* publicou-se por equivoco *verde amarela* na nossa local da edição transacta *Movimento Hindú* - erro que fique assim retificado, para os devidos efeitos.

Eduque-se ...

A *sabia* e *corajosa Tribuna* de Calangute, vendo-se mal parada na discussão que teve com o sr. Z. M do *Bharat* mimoseã-nos com alguns adjectivos e conceitos que bem difinem a sua educação que não vai para alem do *zero*. E' proprio dos fracos e ignorantes.

Devolvemos, porisso, intacto á folha ... *filosofa* de Calangute o seu *brinde*, recomendando-lhe que o reserve para qualquer criatura de sua igualha que cá se respira um ar muito diferente daquele que está, pelo visto, viciando a atmosfera em que vive a acrobática folha de ... couve de Calangute, cujo apanagio nas discussões é o insulto amassado com a intrujice dum estudante cabula.

Que lhe faça bom proveito, E ... temos conversado.

A' Terra

Apresentamos a letra de nossa sincera mágua pela sua condenação no julgamento, realisado em Margão no dia 31 do mez p. f.

E' um contratempo a que nenhum jornalista que queira desempenhar *comme il faut* o seu papel pode eximir-se.

A verdade sempre foi incomoda numa terra de aduladores como a nossa.

Dardos & Cardos

Fumo ... sem fogo

Supõe toda a gente que se orgulha de cultivar a sciencia *arida* e *seca* de Aristoteles, Sócratos e Cia que *não há fumo sem fogo* ...

Mas as invenções modernas tendem a invalidar a fôrça probatoria de tal supesição ... filosofica, como tantas outras coisas cujo significado *arcaico* foi por êlas fundamentalmente alterado.

Não acreditam? Pois tenham a bondade de ir a *Colêm*, Betul ou Mormugão e verificar *de visu* como nas desinfecções a que naquelas alfandegas se sujeitam diferentes mercadorias, vê-se *muito fumo sem fogo*, sem incomodar nem ligeiramente a epiderme dos envolucros que protegem as ditas mercadorias

Sim, senhores. Há ai *fumo sem fogo*, fumo que embora não desinfecte a mercadoria, desinfecta todavia a algibeira do mercador e, portanto, do consumidor, porisso que cada volume, purificado com a *fumaça nem de dè reis* paga tres poiçás, ignorando-se se toda essa receita do fumo entra no cofre do Estado ou se se *fúmega* tambem como suspeita um nosso amigo ... fumegado.

Disfaçam esta nuvem de fumo que paira sobre o *fumo sem fogo* para que se desinfecte a mioleira, do nosso já referido amigo, figurão, pela certa, porque desconfia, ainda, de coisas sèrias que as tem na conta de ... *lérias!*

Milhoramentos

Estão em via ... reduzida da realisação os melhoramentos da comissão de Mormugão que com o seu duplo caminhão dão á vila de Margão um aspecto folgasão.

¿Quão maravilhoso não seria esse batilhão postico de *ãos* se não tivesse o *senão* de sugar dinheirão com a velocidade do dito caminhão e com a sabedoria de biblico Salomão *á negociação* palavra que se empregou em vez de negocios por causa da metrificação?

Melhoramentos? Chama-lhes muito politico de *borra pioramentos* por causa do seu maravilhoso *condão* de tragar, aos poucos, sob a forma de impostos, dinheirão *á bolsa* mercantil.

Mas se eles são politicos *de borra!*

Ca da terra

E' a teoria cá da terra que no lugar da produção reina a carestia. Justamente se viu *isto* no julgamento da *Terra*, a noticia da condenação da qual era, talvez o seja inda hoje, ignorada em Margão, onde aquele periodico foi julgado!

Ponto de admiração!

Ensino marata

O *Bharat* publicará no numero seguinte um lindo artigo do distincto e conhecido escritor sr. Gopal C. Guao, nosso presado amigo.

आ र्यां श्रु !

हा! रौद्र वत्सरा तूं, नांवा सम दाविली
करून कृती ॥ द्विजराज टिळक कोठें नेला
जो लोकमान्य जो सुकृती ॥१॥

स्वविरुद्धा बलवंता ग्याया शिक्षेप्रती जसें
करिती ॥ तैसें त्वां नवमंडल रचिलें; केली
कढी तयां वरती ॥२॥

आज्ञा अन्यायाची नायकती ते न येति
कामास ॥ ह्मणुनीच घोरकृत्या करण्या हा
घेतलास मलमास? ॥३॥

कालें तुज लोभविलें, निजाग्रजाचें दिलें तुज
सहाय ॥ केलें मांगचि तुजला; हिंदुस्थानास
तूंहि असहाय ॥४॥

कालें देऊं केली या कामीं कोणती तुला
बढती? ॥ मास अधिक दिधला कीं? मूढा
लोभूं नकोस या पुढती ॥५॥

ज्ञानाचा निर्झर जो पावे रत्नागिरीस उगमातें।
चढला सह्यगिरीवरि; गांठी पुण्य स्थला
विरामातें ॥६॥

अद्भुत ओघ जयाचा पुण्य क्षेत्रांत सांचला
फार ॥ बनला सरस्वतीच्या क्रीडेचा जो
सुभव्य कासार ॥७॥

पुढती तेथुनि त्याचे हिंदुस्थानास लागले
पाट॥ तरिहि न आटे;झाला सागर ज्याची
जनीं सुखद लाट ॥८॥

कैसें आटविलें त्वां त्या गुणगंभीर टिळक
सिंधूला ? ॥ काला रौद्रा कैसें केलें अदृश्य
विश्वबंधूला? ॥९॥

हा ! बाल टिळक आतां होइल गति
हिंदजननिची काय ॥ अवसान घातक्या तूं कां
तिजला रडविलेंस रे धाय? ॥१०॥

अविचारा कैलासा मंडाले समजतोस का ?
हाय ! ॥ अर्धतपांतीं राहो कल्पांतिंहि त्यास
दाविशिल काय? ॥११॥

हा! अधिकारी वाणी आतां कसची मिळेल
ऐकाया ॥ निरुपम सद्बोधामृत आतां कुठचें
मिळेल चाखाया ॥१२॥

त्या सद्गुरुचा महिमा नेणुनि केलेंस कृत्य
अनुचितरे ॥ नाम तयांचें जगतीं ऐकुनि
वनतात सिंहही कुतरे ॥१३॥

देशोद्धारा करतां अवतरला क्लेश साहिले
अमित॥ झिजला चंदन सम जो गुणपरिमळ
दरवळूनियां बहुत ॥१४॥

द्रव्य द्रववि जना परि न विकारी होय तो
तया ठायीं॥ चालत आल्या ज्यासीं धनराशी
तरिहि लोटिल्या पायीं ॥१५॥

जनपदहितकर्ता हा मानी परमेश्वर स्वदेशातें ॥
धैर्यधर न ढळला जो मानी वाराचि नृपति
रोषातें ॥१६॥

ध्यान भजन मननीं निज देशाच्या सर्वकाल
मन लावी ॥ यच्छांति दैन्यहारी ज्ञानद
गीतारहस्य कमला वी ॥१७॥

पद लोकमान्यतेचें शोभे लोकांत याच
एकाला॥ कीं जो ह्मणे न देइन शील असुहि
न्यायवास ये काला ॥१८॥

शीलपेय अनुपम हा बाल्यापासूनि निग्रही
मोठा ॥ साधा विनयी मानी न करि कधीं
पेहराव जो खोटा ॥१९॥

विद्या सामर्थ्यांचे करिती चित्कार जे मदां
करी ॥ या पंडितकेसरिच्या परिसुनि ते
गर्जनेस धरिति दरी ॥२०॥

जो अनभिषिक्त राजा भारी श्रमला स्वराज्य
मिळवाया ॥ धजलास कसा काला त्यातें
आह्मांमधूनि पळवाया ॥२१॥

चोरासम रात्रीचा साधुनियां समय घालुनी
घाला ॥ शकटें स्वयंगतीच्या वा नभयानेंच
पळविलें त्याला ॥२२॥

राजमुकुटरहिता या राया ओलीस ठेविलें
कोठें ॥ सांग गड्या; दे टिळका; पुरवूं
तव मागणें जरिहि मोठें ॥२३॥

नेलें का मोडाया शिवभूत्यीं मांडली दडपशाही ॥ इकडील अजुन ज्याचे परिहार न
पावले श्रम अशाही ॥२४॥

काय शिवपुरा माजी भूतगणीं माजला
असंतोष ॥ मूषक मयूर उरगहि ज्या ठायीं
नांदती ससंतोष ॥२५॥

काळा महेश केव्हां पासुनि अनुदार जाहला
सांग ॥ ज्याच्या प्रजेंत विचरति शांति
स्वातंत्र्य सौख्य हीं सांग ॥२६॥

श्रमला श्रमला भारी बाल तिलक जो स्वराज्य
मिळवाया ॥ ह्मणुनी तयास नेलें शांति
सुखा मा.ज काय मिळवाया ॥२७॥

एवढा सावर मति मंडालेंच तुरुंगही ज्यास ॥
कैलासाधिक गमले कैलासीं का विशेष
सुख त्यास? ॥२८॥

भोगी हाल अपेष्टा परि नच सोडी चिकाटि
कार्यांत ॥ दीर्घ प्रयत्न एला विरलचि लाभे
धुरीणवर्यात ॥२९॥

बंधुजनाच्या ऱ्हासें क्लेशें बहु अंतरांत
तळमळला ॥ दीर्घोद्योगें ज्याच्या थोडा तरिही
स्वराज्यतरु फळला ॥३०॥

तत्फल चाखायाला नुरवियलें हिंदभूमिच्या
बाळा ॥ हाय!महात्मा प्रभृतिहि धीरां
वीरांस खचविलें काळा ॥३१॥

दीनजनांचा आश्रय ज्ञानाचा मूर्त कल्पतरु
धन्य ॥ उपटुनि, जीवा विटलीं तनुकाष्टें
ठेविशी उर्मी वन्य ॥३२॥

फलदायक तरु तोडिशि जतन करिशि
काय वाळला पाला ॥ काळा तुज काय ह्मणूं
रडतों रे आमुच्याच पापाला ॥३३॥

पौर्वाला बाल रवि हा पश्चिम भागा पहावया
जाय ॥ मोठा वर्तुल त्याचा काला तुज कीं
कुणा वद न साय ॥३४॥

आचार्य कर्मयोगी ज्ञानेश्वर, हा समर्थ
हाच तुका ॥ भीम, शिवाजी, बाजी हा या
उतरेल कवण अन्य तुका ॥३५॥

शास्त्री हा जोशी हा तेलंगहि हाच रानडे
मान्य ॥ हा गोखले प्रभृतिही पूर्णांशगुणें
जनीं असामान्य ॥३६॥

किंबहुना विश्रांतिल सुगुणाची लोकमान्य ही
मूर्ती ॥ हरुनी हिंदजननिला शोकाच्या
लोटिलें महा गर्ती ॥३७॥

हाय! टिळक बलवंता पुनरपि पाहूं कुठें तुझे
पाय ॥ त्वद्विरह कुठाराच्या जन हृदयीं खोल
हा पडे घाय ॥३८॥

विष्णु रंगाजी शेळडेकर

—'तेन्ह' या मडगांवच्या वर्तमानपत्रास कोंसेल्य दु गोवेर्न विरुद्ध प्रसिद्ध केलेल्या राजद्रोही लेखावरून १७५ रुपयांच्या दंडाची शिक्षा झाली !

—तोलून मासळी विकण्याच्या सरकारी ठरावानें बिथरून जाऊन पणजींतील मासळी विक्या लोकांनीं संप पुकारला आहे.

—गोव्यांतील प्रसिद्ध डॉ. सि. बोसुये आफोंस यांस जर्मन युनिव्हर्सिटीनें त्यानीं तेथें बजावलेल्या महत्वाच्या कामगिरीबद्दल प्रोफेसर ही बहुमानाची पदवी दिली असल्याचें कळविण्यास आनंद वाटतो.

—कुंडई येथील नागरिक रा. श्रीधर के. कामत यानीं तेथें एक टोप्यांचा कारखाना चालू केला आहे.

वर्गणीची पोंच

श्री. विष्णु रामचंद्र नाईक, मडगांव ३ रु
,, सगुण विठ्ठल नाईक, ,, ३ रु.
,, यशवंत विष्णु नाईक, ,, ३ रु.
,, भिकू पुंडलीक नाईक, ,, ३ रु.
,, केशव अनंत नाईक, ,, ३ रु.
,, पंढरी वासुदेव हेगडे, ,, ३ रु.
,, लक्ष्मण शेणवीं वागळे, ,, ३ रु.
,, शेषगिरी प. प्रभू देसाई, लोलयें ३ रु.
, वैकुंठ विठ्ठल भट, पैंगीण १ रु. ८ आ
,, वामन माधवाचारी, लोलयें १ रु. ८ आ
,, वैकुंठ पांडुरंग प्रभू शेळकर, शेळी १ रु. ८ आ.
,, सखाराम रामनाथकर, रामनाथ ३ रु.
,, भास्कर कवळेंकर, कवळें ३ रु.
,, व्यंकटेश गोविंद प्र. शास्त्री, लोलयें ३ रु.
,, माधव वि. प्र. चोडणकर, मळकर्णें ३ रु.
,, नोनो स. गांवकार, ,, १ रु. ८ आ.
,, वैकुंठ प्र. चोडणकर, काणकोण ३ रु.
,, शिवराम शे. शिरवैकर, ,, ३ रु.
,, दत्तात्रय पुंडलीक गायतोंडे ,, ३ रु.
,, अनंत पै. काकोडे, ,, ३ रु.

ANUNCIOS

gem, o *Balcão* exerce todavia o *claro* papel de esclarecer, sem sofismas, todos os assuutos escuros, quere atinentes a individuos, particularmente, quere a colectividades, particular e politicamente.

Donde a sua importancia social e donde o nosso preito de bem compreendida admiração a uma vetusta instituição politico-social, a uma tipografia *falante* em que se compõe, *com todos os dentes*, a materia de toda a sorte e *córte*, a um prelo humano onde *se bate* a opinião pùblica...

Crêmos, porisso, *piamente* que, no conceito do leitor, o sentir do *Balcão* terá mais valor do que o ladrar do cão.

Por hoje, um pequeno dialogo:

—O' Nonó, *isso* está para marchar desta para melhor, ¿ pois não vê que cada um faz o que quere, fazendo experimentar a nós outros o que não queremos ?

—Porque fala assim, *om* ?

—*Arè*, vucê é cego ? Nao nota que essa republica *sem rei* que nos prometia coisas de criar agua na boca, só nos criou suores na pele com tantas *Medidas cheias* de aumentos que a gente não tem já *mãos* para medir ? *Isso* assim, assaz sugado, um belo dia, estica a canela !

—*U* que diz *om*...?

ECOS & CRITICA

Arroz

Queixam-se-nos de que è de pessima qualidade o arroz crú que se vende no mercado da localidade.

Sabida a importancia *vital* desse genero alimenticio de primeira necessidade urge que a autoridade administrativa local adopte medidas que ponham termo á franca circulação do mesmo producto, se rialmente for máu, porisso que do contrario podem dela advir prejuizos incalculaveis à saude publica que é a *suprema lex*.

Esperamos que seremos atendidos

Para o n.º seguinte

Ficam a *Ensino marata* e *os Dardos e Cardos*.

Carta Organica

Como acabamos de dizer em outro lugar, a *Carta Organica da India* irá *desorganizar* a fè na Republica se adoptar a eliminação do voto áqueles que saibam marata, guzarate e industani. Antes que estes esboçem qualquer movimento tendente á reconquista do voto impõe se ao governo e aos amigos sinceros da classe hindu, com assento no Conselho do Governo, o dever de, por seus esforços productivos, conseguirem que a justa pretenção dos ofendidos tenha a pronta satisfação, evaporando, desta feita, a nuvem de ameaça da supressão do *voto* que os aflige.

E isto para a honra da Republica Portuguesa e gloria da lusa raça.

Movimento hindu

Não padece duvida que a Republica libertou a classe hindu de certos entraves que no regime deposto constituiam uma barreira poderosa para o seu progresso. E' precisamente, porisso, que os hindus dedicam a sua veneração á bandeira verde-amarela.

Mas se a Republica igualou os hindus aos cristãos, politicamente, nada fez, porem, no sentido de podermos, *igualmente*, disfrutar os beneficios da Igualdade Republicana.

E o que a Republica não poude fazer, há de consegui-lo o movimento da classe hindu, por esta encetado, muito antes da implantação do regime que nos governa, movimento que è uma consequencia lógica da agitação do visinho territorio.

Devemos a Tilak, principalmente, o nosso despertar. Foi o *Kessari* dêle que incutiu-nos o civismo, alimentado e fortificado por outros jornais *maratas* — vejam a proposito como nós não podemos prescindir do *marata*—compenetrando-nos, à força duma propaganda insistente e viva, da necessidade de sacrificios em prol da Patria

Sim, fez isso o *Tilakismo agitação personificada*, o qual tambem abreviará em um curto praso, a distancia da preparação politica, existente entre hindus e cristãos

E precisamos do *Tilakismo* sò para isso, sendo o resultado final a nossa identificação pratica com os nossos irmãos cristãos, politicamente.

E viva a Republica !

वर्तमानसार

— पणजीच्या मुनिसिपालटीनें आपल्या कामदारांचे शेंकडा ३० रु. प्रमाणें पगार वाढविले.

— पेडणें येथें उद्योगधंद्याचें 'नवें युग' सुरू झालें असून हातमाग वगैरे स्थापण्यांत आले आहेत.

—पणजीच्या सरकारी हास्पीटलामध्यें कठिणावस्थेंत असलेल्या रोग्यांस घेण्याची सरकारनें परवानगी दिली आहे. यद्वीषयीं रोग्यां कडून काहींच फी न घेतां योग्य प्रकारें औषधोपचार किंवा शस्त्रक्रिया रोग्यांवर करण्यांत येणार आहे.

अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषद

एक सूचना

सध्याच्या सुधारणेच्या कालांत ज्या नवीन व उज्वल तत्वांचा उदय झालेला आहे त्यांत मतस्वातंत्र्याची प्रामुख्यानें गणना करितां येईल. कोणत्याहि विषयाचा स्वतंत्र रीतीनें आपल्या मनाशीं सांगोपांग विचार करून त्या संबंधानें आपलें मत बनविण्याचा व तें प्रदर्शित करण्याचा प्रत्येक व्यक्तीस निसर्गसिद्ध हक्क आहे व तो बजाविण्याची प्रवृत्ति सुशिक्षित व समंजस लोकांत वाढूं लागली आहे हें सुचिन्हच होय. कारण, त्यामुळें स्वावलंबी वृत्तीचा उदय होऊन सुशिक्षित लोकांस विचार करण्याची संवय लागते व अशी संवय लागली ह्मणजे विचारशक्तीची वाढ होऊन त्यापासून कल्पनातीत असे फायदे होतात.

पण मतस्वातंत्र्य ह्मणजे परमतसहिष्णुतेचा अभाव नव्हे. ज्याप्रमाणें प्रत्येक व्यक्तीस आपल्या मताचा पूर्ण अभिमान असतो त्याच प्रमाणें दुसऱ्याच्या प्रामाणिक मताबद्दलहि त्याच्या मनांत योग्य आदर भाव असणें अगत्याचें आहे. ज्या प्रमाणें आपल्या सरळ व स्पष्ट मतास दुसऱ्यानें योग्य मान द्यावा अशी आपली अपेक्षा असते त्याचप्रमाणें दुसऱ्याच्या मतासहि आपण योग्य मान देण्यास तयार असलें पाहिजे. आपलेंच मत काय तें सरळ व प्रामाणिक, आपलीच विचारसरणी काय ती सर्वस्वी निर्दोष आणि आपणच तेवढे दीर्घदृष्टि व शहाणे अशी वर्मेंडखोरपणाची वृत्ति असणें चांगलें नव्हे. मनुष्यप्राणी कितीहि विद्वान व पंडित झाला तरी तो सर्वज्ञ होणें अशक्य आहे. त्यावरून त्यानें आपल्या विचारसरणींत मुळींच चूक असणें शक्य नाहीं अशी आपल्या मनाची विपरीत भावना करून घेणं हास्यास्पद आहे.

कोणताहि विषय चर्चेला निघाला, किंवा एखाद्यानें कोणतीहि कल्पना मांडली ह्मणजे त्यावर आपलें बरें किंवा वाईट, अनुकूल किंवा प्रतिकूल मत प्रदर्शित करण्याचा प्रत्येक व्यक्तीस हक्क आहे. पण जेथें 'हक्क' हा शब्द येतो तेथें त्याच्या बरोबरीनें "जबाबदारी" हाहि शब्द येतोच हें विसरून चालावयाचें नाहीं. हक्क—मग तो कसलाहि असो—बजावणाऱ्या मनुष्यास त्या हक्काच्या आनुषंगिक जबाबदारीची योग्य जाणीव असावी लागते व ती असली तरच हक्काची बजावणी योग्य रीतीनें व सुफलदायी होण्याची आशा असते व याचा उलट प्रकार झाल्यास अनिष्ट परिणाम घडून येण्याचा संभव असतो हें सांगण्याची आवश्यकता नाहींच.

तेव्हां कोणत्याहि विषयासंबंधानें आपलें अनुकूल किंवा प्रतिकूल मत देणाऱ्यांनीं तें देतांना आपली जबाबदारी ओळखून सावधगिरी बाळगिली पाहिजे. आणि ज्या वेळीं हा वादविवाद एखादी सार्वजनिक हिताची संस्था स्थापन करण्यासंबंधानें किंवा एखाद्या नवीन चळवळीचा उपक्रम करण्यासंबंधानें निघतो त्या वेळीं तर त्या वादविवादांत भाग घेणाऱ्यानीं फारच मोठी सावधगिरी ठेवली पाहिजे. असल्या वादविवादांत प्रत्येकानें आपले विचार खुल्या दिलानें, मनमोकळेपणानें व स्पष्ट आणि सोप्या भाषेंत मांडण्यांस कचरूं नये. पण ते मांडतांनां आवेशाच्या भरांत अनुदार विधानें, उपरोधिक अर्थाची वाक्यरचना व अश्लिल शब्दयोजना यांनां आपल्या लेखांत मुळींच थारा देतां कामा नये. जेणें करून आपल्या प्रतिपक्षाचें मन दुखेल असें त्यांत कांहींच असूं नये. प्रतिपक्षानें पुढें केलेल्या मुद्यांचें खंडन करतांनां व्यक्तीवर घसरणारा मोह आवरून धरला पाहिजे. दुसऱ्यास मूर्ख ठरवून आपल्या शहाणपणाचा टेंभा मिरविण्याचा अश्लाध्य प्रयत्न करण्याऐवजीं आपली विचार सरणी लोकानां पटेल व आपल्याबद्दल त्यांच्या मनांत आदर उत्पन्न होईल असा प्रयत्न करावा. व हें सगळें करतांनां होऊं घातलेल्या कार्याचा नाश न होण्याबद्दल सर्वांनीं काळजी बाळगिली पाहिजे.

वरील विचार सुचण्याचें कारण, आपल्या लोकप्रिय "भारतांत" तूर्त चालू असलेला अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषदेसंबंधाचा वादविवाद हें होय. हळुहळु या वादविवादाला मत्सरीच स्वरूप प्राप्त होऊं लागलें आहे ही खेदाची गोष्ट आहे व तो असाच चालू राहिल्यास ज्या शुद्ध व सरळ हेतूनें आपण तो चालू दिला तो हेतु बाजूसच राहून त्या पासून अनिष्ट परिणाम घडतील अशी भीति वाटूं लागल्यानें तो एकदांचा बंद करावा अशी आपणास स्नेहभावानें नम्र विनंति करणें भाग होत आहे.

हिंदु लोकांच्या महालामहालांत चालत असलेल्या अनेक लहानमोठ्या राजकीय, सामाजिक, धार्मिक व इतर निरनिराळ्या नित्य व नैमित्तिक चळवळींचें नियमन व त्यांना योग्य दिशा लावून देऊन हिंदु समाजाचा अभ्युदय घडवून आणणारी अशी एक मध्यवर्ती, सुसंघटीत व प्रातिनिधीक स्वरूपाची जबाबदार संस्था असावी व तिला "अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषद" हें नांव असावें असें कित्येक वर्षांपासून आह्मीं व आमचे मित्र, सोबती, स्नेही व सहाध्यायी यांच्या मनांत एकसारखें घोळत राहिलें आहे. कित्येक वेळीं ठिकठिकाणच्या प्रमुख हिंदु मंडळीशीं भेटीचा व संभाषणाचा प्रसंग आला असतां आह्मीं परिषदेची कल्पना त्यांच्या पुढें मांडली व सर्वांनीं आपली सहानुभूति दर्शविली. यंदांच्या वर्षी या परिषदेची प्राणप्रतिष्ठा करण्याचें ठरविण्यात येऊन आपणास तिची माहिती दिल्यावर आपण अत्यंत उत्साहानें व कळकळीनें तिला आपला पाठिंबा दिला या बद्दल आह्मीं आपले, पुन्हां एकवार आभार मानितों.

हिंदुपरिषद स्थापन झाल्याबरोबर गोव्यांतील हिंदुसमाजांत एकाएकीं विलक्षण क्रांति घडून येऊन तो एकदम उत्कर्षाच्या शिखरावर आरूढ होईल अशी वेडगळ कल्पना आह्मीं उराशीं बाळगलेली नाहीं. या परिषदेची प्राणप्रतिष्ठा होतांच हिंदु समाज राज्यकारभारांत आपलें योग्य स्थान पटकावून बसेल व इतर बाबतींत त्याची लागलीच सुधारणा होईल अशी आमची मुळीच समजूत झालेली नाहीं. पण या परिषदेपासून हिंदुसमाजाचें तत्कालिक असें कांहीं फायदे होतील व हिंदुसमाजाचे पुढारी व तरुणमंडळी आपल्या शिरावरची जबाबदारी ओळखून आपल्या कर्तव्यास जागतील तर परिषदेच्याद्वारें हिंदुसमाजाच्या हिताचें पुष्कळ कार्य त्यानां करितां येईल अशी मात्र आमची दृढ समजूत आहे.

ANUNCIOS

Annuncio ainda que repetido
cada linha 0-2-0
Numero avulso 0-2-0

Pelo juiso das execuções administrativas do concelho de Quepem, se faz publico que no dia 28 do seguinte mez de Agosto as 13 horas vão ser arrematados, pélo maior lanço que for oferecido em hasta publica, á porta da Administração deste concelho, os rendimentos da metade de cada um dos predios Mariem-petta e Mariempetta, sitos em Cacorá, penhorados na execução administrativa que a comunidade de Cacorá move a Madeva Hory Porobo e sêu fiador Madu Visnum Saunto de Cacorá, pela divida de renda de campos do ano de 1918 na importancia de 24 rupias, alem de juros de mora, selos e custas do processo.

Administração do concelho de Quepem, 24 de Julho de 1920

O escrivão das execuções administrativas *Pondorinath Vinaeda Sinay Sirvoicar*

Visto 1

O Admor. do con.º

A. P. Antão

Pelo juiso das execuçoes administrativas do concelho de Quepem se faz publico que no dia 28 do seguinte mez de Agosto, às 13 horas vão ser arrematados, pelo maior lanço que for oferecido em hasta publica à porta da Administração deste concelho, os rendimentos do predio-Corvot-amola sito em Molcornem, penhorado na execução administrativa que a comunidade de Molcornem move a Crisna Vexe Porobo Velguencar de Molcornem, pela divida de foros dos anos de 1914 ate 1918 na importancia de 61:13:7 alem de juros de mora, selos e custas do processo.

Administração do Concelho de Quepem 26 de Julho de 1920

O escrivão do processo

Pondorenath Vinaeca Sinay Sirvoicar. 2

Visto

O Admor. do Con.º

A. P. Antão

Pelo juiso das execuções administrativas do concelho de Quepem, se faz publico que no dia 28 do seguinte mez de Agosto, às 13 horas, vão ser arrematados, pelo maior lanço que for oferecido em hasta publica á porta da administração deste concelho os rendimentos da metade de cada um dos predios: Molavoril-borodda, sito em Cusmane Torlá cungui, primeira adição de Colmandó, segunda adição de Colmandó, sitos em Sirvoi, Chanfebatta, sito em Amona, Pontemolem-bagaeta tucdò, sito em Curchodem e duodecima parte do predio Vagxepa, sito em Molcornem penhorados na execução administrativa que a comunidade de Sirvoi move a Buté Sinai Sirvoicar e outros, pela divida de renda dos campos dos ano de 1901 na importancia de 64-03-01, alem de juros, selos e custas do processo.

Administração do concelho de Quepem, 26 de Julho de 1920

O escrivão do processo

Pondorinath Vinaeca Sinay Sirvoicar. 3

Visto

O Admor. do Con.º

A. P. Antão

Pelo juizo das execuções administrativas do concelho de Quepêm se faz publico que no dia 28 do seguinte mez de Agosto ás 13 horas, vão ser arrematados pelo maior lanço que for oferecido em hasta publica a porta da administração deste concelho, os rudimentos do predio-Zambli-chem-mola vulgo Bindafoptem sito em Molcolnem, penhorado na execução administrativa que a comunidade de Molcornem move a Purxotoma Laddú porobo da dita pela divida de foros dos anos de 1914 até 1916 na importancia de 8-6-3 alem de juros de mora selos e custas do processo.

Administração do concelho de Quepèm 26 de Julho de 1920

O escrivão do processo

Pandorinath Vinacca Sinay Sirvoicar 4

Visto

O'Ador. do Con.º

A. P. Antão

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da 2a publicação deste no Boletim oficial citando a interessada Jaiasry por outro nome Parvotibay e seu marido Locximona Rau Deshpande, moradores em Hubli territorio britanico em parte incerta para assistirem a todos os termos até final do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Ranji Rogunata Sinai Sanvordencar que foi de Sanvordem sendo inventariante e cabeça de casal Priagabay Sanverdencar do mesmo lugar sem prejuizo do seu regular andamento; e para na 1a. audiencia posterior aquele praso de 30 dias comparecerem no tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Deão a fim de conferirem o dote de 700 rupias recebido por ocasião do seu casamento (dela Jaiasry e do Locximona). As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas feiras às doze horas no referido tribunal ou nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias. O que para ser publico se expediu este

Quepem 27 de Julho de 1920

O escrivão de direito do 1.º ofo.

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei

2a. vez] O juiz de direito 5

M. de Quadros

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º oficio, "Lobo" correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste no Boletim oficial citando a Gabriel Santana Fernandes, de Cuncolim, como herdeiro da sua filha Rita Fernandes que era casada com Sebastião Martins, de Assolnã, e a qual faleceu sem descendentes, achando-se actualmente o dito *Gabriel* ausente em Bombaim, em parte incerta para assistir a todos os termos do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Augusta Mascarenhas, que foi de Cuncolim, mulher do mesmo Gabriel, e em que é cabeça de casal Saude Fernandes do mesmo logar sem prejuizo do andamento do mesmo inventario. O que para ser publico se expediu este. 6

Quepem 4 de Agosto de 1920

O escrivão de direito do 1.º ofo.

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei O juiz de direito

2a, vez] *M. de Quadros*

de o conselho entrar a deliberar, uma interressada maior, que havia protestado, na sua resposta, por acusar a falta de descrição dalguns bens, requereu que a cabeça de casal fosse intimada a descrever um importante imovel situado na India Ingleza, acentuando que tal descrição aumentaria o valor do espólio; que, sem isso, não podia computar-se o quinhão heriditario de cada interressado que concorresse á licitação e que, por esse motivo, o conselho não podia pronunciar-se sobre a licitação, emquanto a nova descrição se não fizesse sendo dada *outra vista* e devendo adiar-se o conselho para ser convocado oportunamente.

Com esse requerimento concordou o sr. Curador dos Orfãos.

Opôz-se porem, a cabeça de casal, aduzindo contraproducentemente o § 3 ° do art. 712 do Cod. de Proc. civil e alegando que, nesta altura do processo, era inoportuna a nova descrição que somente devia ser em *partilha adicional* e que por isso devia denegar-se a vista pedida ouvindo-se, desde jà, o conselho sobre a licitação.

Mas o N. Juiz, que presidia ao conselho, deferiu o requerimento da interressada pelos fundamentos déle constantes.

A cabeça de casal agravou do despacho, aliás bem acertado; mas a agravada [requerente] discorreu largamênte sobre o assunto na sua contra minuta, e o magistrado recorrido sustentou o seu despacho abundando nas considerações que a agravada abordara.

E, de feito, o §3 ° do cit. art. 712 ° admite a possibilidade de descreverem-se outros bens depois da resposta (1a. vista) dos interessados, não disignando praso para esse fim, e portanto não proibe acusar a falta da descrição antes que se disigne dia para licitação.

E' a regra:-" *Ubi eadem est ratio, eadem est ejus dispositio* que se aplique ao caso.

A partilha adicional, esta somente se verifica na hipotese prevista no art 734. do cit. Cod., isto è, quando se tenha omitido bens a discrever na partilha *anterior* (Vide O"Direito", vol. XIV, pg 436) já depois de findo o inventario, e não na *pendencia* deste [Cfr. E. de Carvalho, " Man. do Proc. de Invent., " § 53]

Ora agora a Relação do distrito, por seu douto acordão acaba de sancionar a doutrina sustentada pela requerente, confirmando assim o despacho agravado.

Aqui está como se alterou uma praxe...tradicional!

Soares Rebelo

ECOS & CRITICA

Carta Organica

Como se sabe, a Carta Organica vai embelesar-se com novas *vesmentas brilhantes.* São do Terreiro do Paço os srs. *dadores* da nova *prenda* que, de resto ninguem lhes solicitou, porque cada um se julgava completamente feliz com a Carta, tal como a estavamos experimentando, apos a saida do sr. Freitas Reboiro.

A nova *encomenda...*,telegrafica chega, pois, quando, ainda, a experiencia nem acabara de vencer *meio caminho!*

A *prenda* assim como a Carta, não é uma *conquista.* é uma *dadiva* não é fruto almejado duma agitação provocada por meios constitucionais, è uma *pedra preciosa* nas mãos de quem a não sabe apreciar..

Mas a Carta é sempre *carta... de alforria.* simpatica manifestação do espirito liberal da lusa raça.

Aceitemo-la, por tanto de *mão beijada*, sem tugir nem mugir.

Marata

Uma das causas que constrangeu a classe hindú a promover o movimento *pro marata* foi a dificuldade economica determinada pela carestia que lhe sugou a melhor seiva...pecuniaria.

Não admira, portanto, que nestas condições, exausta a sua força, a classe hindú procure solidificar o seu edificio do ensino marata na protecção oficial.

E depois, quando a carestia entra pela porta principal, a independência dá *ás de vila Diogo...* pela jenela fòra!

Para a semana

Reservam os *Darbos e Cardos* de admiravel efeito social e politico e *Balcão Provinciano*, secção permanente da natureza humoristica.

Diario Hindu

Consta-nos que se projeta fundar em Paigim um diario hindú.

Desejamos que o mesmo projecto se concretise o mais depressa possivel

Vicio e virtude

Consta-nos que o governo pretende onerar fortemente a importação do tabaco de toda a sorte e casta para com o producto da sua receita proteger e manter a reorganisação do ensino.

E' claro que a gente fumadora deixará de fumar, mandando para o diabo materia prima tão cara dum vicio tão barato...

Há de diminuir sinão desaparecer consequentemente, a importação do tabaco meio de substentação da reorganisação do ensino.

Pergunta-se agora; desaparecida a receita do tabaco donde virá a *massa* para substentar a dita reorganisação?

Trabalho gratuito

Foi proposta a elevação deste imposto para 8 das 4 tangas que eram pela Camara M. deste concelho.

गोमांतकीय हिंदु परिषद

जनाब, मन्नीले मक्सूद वैकेबाद देहली पोंचेंगे

"Smal beguinnings make great endings.....

Little strokes fell great oakes".

हिंदु प्रांतिकपरिषदेविषयीं समर्थनपर असे कांहीं लेख भारतांत प्रसिद्ध झाले होते; त्यावेळीं परिषदेविषयीं सार्वत्रिक योग्य सहानुभूति आहे किंवा सध्यस्थितींत परिषदेविषयीं निराशावादी असलेले लोक तटस्थ राहतात याची शंका वाटत होती; परंतु ही माझी शंका खोटी ठरून स्पष्टवक्त्यांच्या टीकेमुळें आजकाल वादास बराच रंग आला आहे; परंतु आश्चर्याची गोष्ट ही कीं, परिषदेच्या प्रवर्तकांकडून(?) आजपर्यंत जो पत्रव्यवहार प्रसिद्ध झाला आहे, त्यांत स्पष्टवक्त्यांस प्रत्यक्षाप्रत्यक्ष रीतीनें चावे घेण्यापलीकडे कांहींच सिद्ध करून दाखविलेलें नाहीं. प्रो. पै यांच्या पत्रांतील कांहीं प्यारे मात्र परिषदेच्या आवाहनास योग्य परिस्थिति आहे असें दाखविण्याकडे कललेले आहेत; परंतु त्यांतहि वस्तुस्थितिविपर्यास व परिस्थितिकडे डोळेझांक केलेली दिसून येते.

ना. गोखल्यांनीं एके ठिकाणीं ह्मटलें आहे: "तत्वाच्या दृष्टीनें योग्य ठरलेले सर्व हक्क अमलांत केव्हां आणावे हें परिस्थितीवर अवलंबून असतें." बापाची पेढी पुढें चालविण्याचा हक्क मुलाला जन्मसिद्धच असतो, परंतु खरोखरच त्या पेढीचा व्यवहार त्या मुलाच्या हातांत केव्हां यावा हें त्या मुलाच्या परिस्थितिवर अवलंबून असतें. पेढीचे गुंतागुंतीचे व्यवहार योग्य रीतीनें चालविण्याइतकी हुशारी त्या मुलाच्या आगांत आली ह्मणजेच मुलाच्यातर्फे योग्य परिस्थिति निर्माण होऊन पेढीच्या किल्ल्या हातांत घेण्याच्या, त्या मुलाच्या जन्मसिद्ध हक्काची अंमलबजावणी करण्याची खरी वेळ येते. त्याच प्रमाणें परिषदेच्याद्वारा आमची सर्वांग सुंदर उन्नति करून घेण्याचा हक्क आह्मांस जन्मसिद्धच आहे; परंतु ना. गोखले ह्मणतात त्या प्रमाणें या हक्काची अंमलबजावणी करण्यास योग्य परिस्थिति पाहिजे आहे, ती सध्या आमच्यांत प्राप्त झालेली नाहीं. असें स्पष्टवक्त्याप्रमाणें माझेंहि प्रांजल मत आहे. परिषद केंव्हांच नको किंवा तिची आवश्यकता केंव्हांच नाहीं असें कोणी ह्मणत नाहीं. माझें ह्मणणें एवढेंच कीं परिषदेच्याद्वारा आमची योग्य सुधारणा घडवून आणण्याचा जरी आमचा तत्वाच्या दृष्टीनें योग्य ठरलेला हक्क असला तथापि या हक्काची अंमलबजावणी करण्यास तूर्त परिस्थिति अनकूल नाहीं. व हेंच दाखविण्याचा प्रयत्न स्पष्टवक्त्यानीं केला आहे; तेव्हां स्पष्टवक्त्यांच्या पत्रावर खरी टीका ह्मणजे परिषदेच्या आवाहनास तूर्त योग्य परिस्थिति आहे, असें सप्रमाण सिद्ध करून दाखविणें होय. परंतु खेदाची गोष्ट ही कीं, असा प्रयत्न एकाहि पत्रांत झालेला नाहीं ! जर एका पत्रांत आशावादाशिवाय परिषदेस अनुकूल परिस्थिति असल्याचें दाखविणारें असें कांहींच नाहीं, तर दुसऱ्यांत स्पष्टवक्त्यांस शिव्याशाप देण्यापलीकडे कांहींच करितां न येऊन, किंकर्तव्यमूढ होत्साता दुसऱ्याकडे बोट दाखवून कशीबशी आपली बोळवण करून घेतली आहे. जर एकाची लेखणी स्पष्टवक्त्यांच्या नावानें त्रागा करण्यापलीकडे कांहींच प्रसवली नाहीं, तर दुसऱ्या एका प्रवर्तकांनी परिषदेविषयीं आपला हेकेखोरपणा दृगोचर केला आहे व पुढें पुढें त्याची परमतासहिष्णुता अनावर होऊन 'तूं' 'तुला' 'तुझें' अशा एकेरी शब्दांनी स्पष्टवक्त्यांस संबोधून शिष्टाचाराचा खून करण्यास मागें पुढें पाहिलेलें नाहीं. राहातां राहिला प्रो. पै यांचा पत्रव्यवहार यांत प्रोफेसर महाशयांनीं स्पष्टवक्त्यांस सप्रमाण खोडण्याचा प्रयत्न केला आहे. परंतु तो हेतु योग्य रीतीनें सिद्धीस न गेल्याचा संशय त्यांचा त्यांसच येऊन "पत्र लांबलें तरी पुष्कळ लिहावयाचें आहे" असें सांगून वेळ मारून नेली आहे. तथापि त्यांच्या पत्रांतील शेवटच्या दोन प्याऱ्यांत परिषदेस अनुकूल अशी परिस्थिति असल्याचें हृश्य प्रमाणानीं सिद्ध करून दाखविण्याचा प्रयत्न केला आहे. प्रोफेसरसाहेब मठग्रामस्थ "समाजिस्ट" मंडळीला उद्देशून ना. कामतींनीं दिलेलें "सर्टिफिकिट" पुढें करतात व अशी मंडळी जर आमच्यांत आहे "तर या गुणाच्या व व्यक्तींच्या समुच्चयानें प्रांतिक परिषद तेवढीच भरवून चिरंजिवी कां करितां येऊं नये ? असा सवाल ते टाकतात. एथें प्रोफेसरसाहेबानीं दोन गोष्टी आधीं पाहावयास पाहिजे होत्या. १ लीः— ज्या गुणाचें सर्टिफिकिट ना. कामतीनीं मडगांवकरांस दिलें आहे ते गुण प्रांतिक परिषद यशस्वी रीतीनें पार पाडून तीस चिरायु करण्यास पुरेसे आहेत किंवा नाहीं. २ रीः— ह्या विशिष्टगुणमंडित रा. केशव अनंत नाईक प्रभृति मठग्रामस्थ पुढारीमंडळीची सहानुभूति व सहकारिता या "होऊं घातलेल्या प्रांतिक परिषदेस" आहे किंवा नाहीं. मला तर असें वाटतें कीं, ना. कामतींकडून ज्या गुणसमुच्चयाचें "सर्टिफिकिट" देण्यांत आलें ते गुण प्रांतिक परिषद यशस्वी रीतीनें पार पाडून तीस चिरायु करण्यास अगदींच अपुरे व तेहि दुय्यम प्रतीचे होत. जे मुख्य गुण सा. ब्रा. समाजाचा समारंभ अनुकरणीय व यशस्वी रीतीनें पार पडण्यास कारणीभूत झाले, व जे प्रांतिक परिषदेस अगदीं मुख्यत्वेंकरून अत्यावश्यक आहेत ते सभानियमादिकरून सर्व गुण प्रांतिक परिषदेच्या क्षेत्राबाहेरील नां. कामत व रा. वसंतराव प्रभृति मंडळींकडून दाखविण्यांत आले. या उत्सव प्रसंगी जबाबदारीचें असें जें एकच कार्य गोमांतकीयांकडे होतें तें प्रत्येक व्याख्यानावर टीका करण्याचें होय; परंतु त्यांत त्या व्याख्यात्यांपैकीं कोणास कितपत यश आलें याची मोजमाप करण्याच्या भरीस पडण्या ऐवजीं कोणाच्या वांट्यास किती विश्वे अपयश आलें याची हंसक्षीर न्यायानें सुद्धां मोजमाप केल्यास, अठरा विश्वे अपयशाच्या खालीं कोणीच आला नाहीं असें खेदानें कबूल करावें लागतें.

आतां मठग्रामस्थ मंडळीच्या सहानुभूति व सहकारितेविषयीं ह्मणाल तर माझ्या मतें ज्या "पोलितिकांत" स्थानिक—विरुद्धमंडळीस चीत करण्याचा हेतु साधला जाणार नाहीं, अशा व्यवहारांत तोंडाच्या सहानुभूति पलीकडे कशांतच पडल्याचें मला तर आठवत नाहीं. या वरून मी असें ह्मणतों कीं, प्रांतिक परिषदेस पोषक अशी विशिष्ट गुण

ANUNCIOS

Anuncio ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, corre n editos de 30 dias, a contar do dia da 2a. publicação deste no Boletim oficial citando a Edward Miller, residente em parte incerta de Manchester da Inglaterra para comparecer na segunda audiencia deste juizo, posterior ao dito prazo, afim de ver acusar sua sitação e oferecer a ação do processo ordinario que contra ele requereu a comissão[hoje camara] Municipal do concelho de Sanguem pela qual pretende que se considere resilido o contrato de aforamento de uns terrenos adjacentes e subjacentes á cascata de Dudsagor de Sonaulim dados em aforamento a Bernardo Francisco da Costa, e vendidos pela herdeira do dito Costa, D. Delfina Sofia da Costa Frias e seu marido, ao citando e cancelados os respectivos registos do dominio util das duas imediatas transmissões, condenando-se o reu a largar mão do dito predio descrito sob o n° 3998, sob pena de ser compelido judicialmente a fazê-lo e a pagar os selos, custas e procuradoria e as demais responsabilidades emergentes dos respectivos contratos. As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas-feiras no tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Dião ás 12 horas se não forem feriados porque neste caso terão lugar nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 28 de Julho de 1920

O escrivão de direito do 1° oficio
Manoel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito
1 2a. vez *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo correm editos de 30 dias a contar do dia da 2a publicação deste no Boletim oficial citando a interessada Jaiasry por outro nome Parvotibay e seu marido Loeximona Rau Deshpande, moradores em Hubli territorio britanico em parte incerta para assistirem a todos o termos até final do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Rauji Rogunata Sinai Sanvordencar que foi de Sanvordem sendo inventariante e cabeça de casal Pri agabay Sanvor dencar do mesmo lugar sem prejuizo do seu regular andamento; e para na 1a. audiencia posterior aquele praso de 30 dias comparecerem no tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Deão a fim de conferi rem o dote de 700 rupias recebido por ocasião do seu casamento (dela Jaiasry e do Loex,mona) As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas feiras ás doze horas no referido tribunal e nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias. O que para ser publico se expediu este.

Qnepem 27 de Julho de 1920
O escrivão de direito do 1° ofo.
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito 2
M. de Quadros

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio, "Lobo" correm editos de 30 dias a contar do dia da segunda publicação deste no Boletim oficial citando a Gabriel Santana Fernandes, de Cuncolim, como herdeiro da sua filha Rita Fernandes que era casada com Sebastião Martins, de Assolná, e a qual faleceu sem descendentes, estando-se actualmente o dito Gabriel ausente em Bombaim, em parte inserta para assistir a todos os termos do inventario orfanologico a que se procede neste juizo por obito de Augusta Mascarenhas, que foi de Cuncolim, mulher do mesmo Gabriel, e em que é cabeça de casal Saude Fernandes do mesmo logar sem prejuizo do andamento do mesmo inventario. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 4 de Agosto de 1920
O escrivão de direito do 1° ofo.
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito 3
M. de Quadros

TOROFO BALLY

Irão á praça as avenças da despeza das comunidades de Adnem, Bally e Fatorpá nos dias 22, 24 e 26 do corrente mez pelas 11 horas, respectivamente nos lugares das suas sessões

Aos 13 de Agosto de 1920
O escrivão *Sacarama Xabagy Sinay* 8

XELVONA E CHIC—XELVONA

Irão á praça as avenças da despeza das sobreditas comunidades nos dias 5 e 6 do seguinte méz, pelas 11 horas respectivamente nos lugares das suas sessões.

Aos 13 de Agosto de 1920
O escrivão—*Xabagy Irbá Sinay* 9

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा.

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वात मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी
5 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

मार्जी केरळकोकिळचे एडिटर, सुप्रसिद्ध लेखक व प्रासादिक कवि 6
महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर श्री. रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये यांच्या संपादकत्वाखालीं चालणारें
मुंबई येथील श्रीहरिकीर्तनालयामार्फत प्रसिद्ध होणारें

कीर्तन मासिक

सांसारिक दगदगीनें थकलेल्या अंतःकरणास सुप्रसन्न करणारी भाषा. मनास घटकोघटकीं चटका लावणाऱ्या रसोत्पादक प्रासादिक कविता. रॉयल अष्टपत्री पृष्ठें ५२ पोष्टखर्चासह वार्षिक वर्गणी रु. ४ [अगाऊ].

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बॅकरोड मुंबई नं ४

जगप्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं अनेक रंगाचीं

महेश्वरी लुगडीं

तलम सुताचीं टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सुत पक्क्या व टिकाऊ रंगें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदीत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सुत नं ६० दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीलुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० पा०
६ लुगडें जरीकांठी जराक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चोळी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप—मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून गोल्डमेडल व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—
आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार
7 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

साधन नाहीं ह्मणुन. आमच्याकडे मिळणारें मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया
स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

ra foi dominado pelo marata. Não parece portanto aceitavel a opinião do ilustre linguista sr. Padre Dalgado, de que (o concani) "*se aproxima* mais do que o proprio marata, da lingua-mãe !! Neste caso, o concani teria herdado alguma cultura da lingua-mãe (o sanskrito) que é nela tão rica !

Para aceitar-se qualquer doutrina não basta apenas que ela seja patrocinada por eminentes sabios; tambem é preciso que a mesma doutrina satisfaça á sua razão de ser. Se uma lingua pode ser implantada só por que é dos dominadores, devia então aqui implantar-se o arabe ou urdú, linguas dos antigos dominadores; mas isto não se verifica, confirmando ser o marata vernaculo de Goa E depois, se não percebe como os habitantes desta terra revelando tanto amor ás suas instituições só descuidassem da sua lingua, o concani, para adoptar o marata.

Em todas as regiões do Maharasta há duas formas do marata : falada e escrita. Ao passo que em Goa não só cada concelho apresenta uma forma diversa da dos outros mas tambem cada aldeia e cada casta falam subdialectos diferentes.

A admitir-se o concani como lingua vernaeula de Goa, cada aldeia e cada casta levarão o seu patriotismo a ponto de quererem sua lingua *especial* para si !

Tudo isto, porem, se evita, admitindo-se como nosso vernaculo o marata.

Não só " os nossos advogados e os empregados publicos sabem ser percebidos em toda a parte do paiz onde se deslocam por motivo do seu serviço " mas tambem os europeus conseguem ser percebidos onde sejam colocados, sucedendo o mesmo com os africanos que de *qualquer forma* manifestam seus sentimentos...sem conhecer o concani.

Nestas condições não admira que os trabalhadores agricolas de diversos concelhos percebam os subdialectos do concani que tendo a sua origem no marata não oferecem para a sua compreensão grande dificuldade. O mesmo sucede com as linguas oriundas do latim. Quem sabe só o portugues, por exemplo, pode perceber *alguma coisa* do hespanhol..

" E' uma questão sem importancia e secundaria a origem da lingua?"

Como ?

ECOS & CRITICA

Sobre o ensino marata

Tendo-se propalado com insistencia que se pensava nas regiões oficiais banir o marata das escolas oficiais, a classe hindú da Goa manifestou ao governo em comicios, telegramas e requerimentos o seu descontentamento por tal *pensar*.

Os nossos presados colegas de *Renovação* e *Vidya prassar* publicaram sobre o assunto alguns suplementos chamando *o* Povo ao seu dever.

Esperamos que o Governo respeitará o desejo da classe hindú, dispensando ao marata protecção oficia necessaria -

Boletim de Agricultura

Recebemos e agradecemos os n.os 3 e 4 desta revista trimensal da Direcção dos Serviços Agricolas e Florestais.

São importantes e de grande valor pratico os assuntos sobre que versa a mesma revista.

Pedido justo

Houve reuniões concorridas dos hindus, por todo o territorio de Goa, pedindo criação de escolas maratas

O pedido é justo e isto basta para se tomar em consideração.

Comunidade de Serula

A junta administrativa da comunidade de Serulá faz saber que, na Administração das comunidades de Bardes pelas 12 horas do dia 15 de Outubro proximo seguinte sexta-feira, se procederá á venda dos restantes lotes do palmar "Penha de França,, sito na freguesia do mesmo nome, pertencente á dita comunidade de Serulá, continuando a arrematação em todas as sextas-feiras subsequentes á designada, atè a conclusão da mesma arrematação.

A venda do dito palmar é superiormente autorisada e os lotes com suas dimensões são indicados na respectiva planta elaborada tecnicamente que estará patente para o exame dos interessados no escritorio do escrivão aldeano, com as condições formuladas por ela e competentemente aprovadas.

Os licitantes ficam sujeitos ao disposto no art. 673 e seguintes do Codigo das comunidades e outras condições de contrato.

Serulá 10 de Agosto de 1920
Adriano José Ernesto Couto
Pedro Caitano Vicente Facho
Zoideva Porobo Mambrò
Victor Joviano Coelho
Constantino Manuel Pinto
Antonio Vicente Lobo
Vit lá Sinai—escrivão

Porque se ensina então o latim apezar de ser uma lingua morta?

Em face do que acima fica dito, a *Tribuna* não pode afirmar por tanto *sem receio de desmentido* que nada tem a varnaculidade duma lingua com a sua origem primitiva.

Z. M.

गोमांतकीय हिंदु परिषद

अरेरे, फारच नाजूक !

'काळोखांत दडूं नका' ह्या मथळ्याखालीं, प्रस्तुत लेखकाचा जो एक छोटा पत्रव्यवहार मागें भारतामध्यें प्रसिद्ध झाला आहे, त्याच्या थोड्याशा कडकभाषेमुळें 'भारत'च्या 'एका वाचकाची' प्रकृति बरीच बिघडली, असें दिसतें. 'चिलीमशाही-मध्यें' वाढलेल्या लोकांस जोरदार भाषा व शिव्या या मधील अंतर जर न कळलें, तर त्यांत मोठेंसें नवल नाहीं. परंतु कडकभाषेबद्दल प्रियोळकरवर हल्ला करण्याच्या धांदळींत स्वतः शिव्यांच्या गर्तेत घसरणाऱ्या 'वाचकाची' तिरपीट पाहून, इतरांच्या डोळ्यांतील कुसळ दाखवितानां लोक स्वताच्या डोळ्यांतील मुसळाकडे कसें दुर्लक्ष करतात, ह्याचा ताजा मासला पाहावयास मिळतो. माझा लेख व आपला लेख जवळ जवळ ठेऊन, प्रियोळकर बहकले ह्मणून ओरडणाऱ्या 'वाचकानें' स्वतःचें 'मूक-रूदन' कीं काय तें अवश्य पाहावें.

गोमांतकापासून मी बराच दूर असल्यामुळें 'स्पष्टवक्ता' ही व्यक्ति कोण, हें कळण्यास मला मार्ग नाहीं. अर्थात् व्यक्तीद्वेषामुळें किंवा कोणत्याहि वाईट हेतूनें दुसऱ्यास 'डंवचावें' ह्मणून मी तो मजकूर लिहिला असा मतिभ्रम करून घेण्याचें 'वाचकास' कारण नाहीं. 'वाचकाचें' टायम्स क्रॉनिकल वाचण्यासारखें अकटोपासून विकटोपर्यंत अगाध ज्ञान असेल, परंतु प्रस्तुत लेखकालाहि इंग्रजी भाषेची थोडीशी अक्षर ओळख आहे. हिंदुस्थानांतील व इंग्लंडांतीलहि वृतपत्रें व नियतकालीकें तो वाचीत असतो. परंतु टायम्सांत किंवा दुसऱ्या कोणत्याहि पत्रांत, एकाद्यानें काळोखांत राहून दुसऱ्यावर बाण सोडण्याचा अश्लाघ्य मार्ग स्वीकारला, तर त्याचें आपणहि अनुकरण करावें, ही कोण वाचकाची वाचालता ! !

" दोन दिवस परिषदेचे कागदी घोडे नाचवून फार तर एकाद्याला कौंसिलांतील खुर्ची उबवितां येईल, अगर दुसऱ्या कोणालाहि भाकरीचा तुकडा चघळतां येईल " —हा मजकूर वाचून वाचकांचा काय ग्रह होतो ? हिंदु परिषदेचे एक प्रमुख उत्पादक, आमचे स्नेही रा. भास्करराव सरदेसाई यांचा परिषद काढण्यांत उद्देश कौंसिलांतील खुर्ची पटकाविण्याचा आहे, असा लोकांचा समज करण्याचा स्पष्टवक्त्यांचा हेतु नव्हता, असें ते सत्यास स्मरून सांगूं शकतील काय ? अंधारांत राहून दुसऱ्यावर बाण सोडण्यासारखा हा प्रयत्न नव्हे काय ! भाकरी चघळण्याचा घाणेरडा आरोप कुणा बिचाऱ्या उत्पादकावर आहे कुणास ठाऊक !

शंकाचें निरसनच जर करून घ्यावयाचें आहे, तर दुसऱ्यावर घाणेरडे आरोप व चोरून चिमटे घेण्याचें कारण नाहीं. सत्याकरितां निस्पृहपणानें बोलावें. टीका जरूर करावी; परंतु छपून लपून नव्हे छातीला हात लावून, मर्दाप्रमाणें उभे राहून अर्थात् 'प्रियोळकरा'च्या पिनलकोडांतीलच हा गुन्हा आहे, असें नाहीं, तर नीतीच्या दृष्टीनें तें अन्याय्य वर्तन आहे. 'स्पष्टवक्ता' कदाचित् प्रस्तुत लेखकाचा एकादा प्रिय मित्रहि असेल, या लेखामुळें त्याला वाईटहि वाटण्याचा संभव आहे; परंतु सत्या करितां तत्वाकरितां, जीवलग मित्रांच्याहि रोषास त्याला पात्र होणें अपरिहार्य आहे. तत्वांकरितां अत्यंत पूज्य अशा मातापितरांचें आणि आप्तसुहृदांचें रोषस्थान होण्याचे जर संसारामध्यें अनेकदां प्रसंग येतात, तर मित्र थोडे रुसले तर त्यांत नवल काय ? त्यांचें मन वळवीन, त्यांची समजूत पाडीन, माझ्या स्पष्ट शब्दांनीं त्यांचें मन दुखलें असल्यास, क्षमस्व ह्मणेन. हृदय निर्मल असल्यावर भय कुणाचें ? हिंदु परिषदेचा मी अभिमानी आहें. कोणास ठाऊक, पुढें तिच्या व्यवस्थेसंबंधीं टीका करण्याचा माझ्यावर प्रसंग न येणार ह्मणून, परंतु तसा प्रसंग आल्यास मी ती उघडपणें करीन; लपणार नाहीं. 'वाचकानें' जरूर लक्ष्यांत ठेवावें, प्रस्तुत लेखकाला आपल्या 'कर्तबगारीची' मुळींच 'घमेंड' नाहीं. माझ्या स्पष्ट व सरळ भाषेमुळें तसा कुणास जर आभास होत असेल, तर तसा तो त्यांनीं करून घेऊं नये, अशी नम्र विनंति आहे.

भित्र्या वाचका, मी पूर्वी लेखांत स्पष्ट विनंति केली असतां, आपलें नाव लपवून व्यक्तीशः माझ्यावर हल्ला करण्यास तुला कांहींच नाहीं काय ? यापेक्षां तीव्र वाक्शर सोडल्यास हरकत नव्हती, परंतु स्पष्ट नावानें पुढें यावयाचें होतें !

कर्नाटक कॉलेज
धारवाड
ता. ६–८-१९२०

आपला
अ. का. प्रियोळकर

प्रेमळ सूचना

हिंदु प्रांतिक परिषद भरवूं पाहण्याचा उद्देश उज्ज्वल खरा परंतु हल्लींच्या काळांत जेथें पैसाफंड, आणाफंड उभारला जाणें मुष्कील, तेथें असले विचार सुफळ होणें भगीरथ प्रयत्नावांचून शक्य नाहीं आंग्लो-बोअर (Anglo-boer) लढाईचे वेळीं इंग्रजी मुत्सद्यांनीं असे उद्गार काढिले आहे कीं, बोअर लोकांसंबंधानें अखिल जगानें केवळ तोंडानें अगर लेखणीनें सहानुभूति दर्शविली तेवढीच, पण मदत करण्याच्या नावानें मात्र आंवळ्या एवढें शून्य दिसून आलें. तशांतलाच हा परिषदेचा प्रकार नसावा ह्मणावें कोणी ? गोव्यांतील सुशिक्षित हिंदु प्रजेंतील तीन चतुर्थांश लोक 'परिषद पाहिजेच हो पाहिजे' असें टाहो फोडून सांगतील ;पण वर्गणीचा प्रश्न येतांच कितीएक ती सढळ हातानें देण्यास, कांकूं करितील असें ह्मणण्यापेक्षां, दिरंगाई लावितील असें मी भाकीत करितों. आतां उत्पादकांनीं हिंदुसमाजांतील सुशिक्षितांचीं परिषदेस अनुकूल मतें मागून गोव्यांत गांवगन्ना जाहिराती पाठवाव्या व एका महिन्याचे मुदतींत मतासोबत वर्गणीचा आंकडाहि पण निर्दिष्ट करण्यास आग्रह करावा, ह्मणजे हजरजबाबी किती निघतील ह्याचा सहजच अनुभव येईल, मग सूर्य बघायाला मेणबत्तीच्या प्रकाशाची गरज रहाणार नाहीं.

परिषदेचे उत्पादक हे सन्मान्य असून स्वयंप्रकाशीहि आहेत, तेव्हां ह्मातारीनें कोंबडा झांकला ह्मणून दिवस उजाडावयाचा राहणार नाहीं, अशा स्थितींत 'खों'ची भीति कां बरें ? अश्लील शब्दांचा भडिमार केल्यानें व हमरीतुमरीवर आल्यानें का-

ANUNCIOS

Anuncio ainda que repetido cada linha o-1-o
Numero avulso o-1-o

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° oficio Lobo, correm editos de 30 dias, a contar do dia da 2a. publicação deste no Boletim oficial citando a Edward Miller, residente em parte incerta de Manchester da Inglaterra para comparecer na segunda audiencia deste juizo, posterior ao dito prazo, afim de ver acusar sua citação e oferecer a ação do processo ordinario que contra ele requereu a comissão[hoje comarca] Municipal do concelho de Sanguem pêla qual pretende que se considere resilido o contrato de aforamento de uns terrenos adjacentes e subjacentes á cascata de Dudsagor deSonaulim dados em aforamento a Bernardo Francisco da Costa, e vendidos pela herdeira do dito Costa, D. Delfina Sofia da Costa Frias e seu marido, ao citando e cancelados os respectivos registos do dominio util das duas imediatas transmissões, condenando-se o reu a largar mão do dito predio discrito sob o n° 3998, sob pena de ser compelido judicialmente a fazê-lo e a pagar os selos, custas e procuradoria e as demais responsabilidades emergentes dos respectivos contratos. As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas-feiras no tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Dião ás 12 horas se não forem feriados porque neste caso terão lugar nos dias imediatos se tambem não o forem e não estiverem compreendidos nas ferias.. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 28 de Julho de 1920
O escrivão de direito do 1° oficio
Manoel Jose Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito
1 *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1° of° Lobo, vão á praça para venda em hasta pùblica á porta do tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane, na rua de Deão no dia 17 do proximo mez de Agosto às 12 horas pelo maior lanço que se oferecer os seguintes semoventes:- Um boi da côr branca do valor de 30 rupias;- dois bois da cor de tabaco com malhas brancas do valor de 80 rupias:- e um boi da côr de café do valor de 25 rupias, na carta precatoria vinda da vara civel da comarca das Ilhas de Gôa, extraida dos autos de execução por custas que Ranum Camotim Mamai de Pangim cessionario do primeiro exequente Ministèrio Pùblico move a Looximona Gunom Saunto, sua mulher e outros de Carmonem de Atbarcem, penhorados aos ditos executados e depositados em poder de Ramanata Vinaica Sinai casado proprietario, de Sanvordem. – O arrematante pagarà as despezas da praça alem do preço da mesma d'entro de tres dias. O que para ser publico se expediu este.

Quepem 26 de Julho de 1920
O escrivão de direito do I° oficio
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei
O juiz de direito
M. de Quadros
2

तरुण पिढीचें जोमदार मासिक

तरुण—भारत

संपादकः— एस्. डी. करंदीकर

तरुण पिढीचा कर्मयोग; ब्रह्मचर्य; लोकसेवा; देशसेवा शिक्षण, इ. विषयांवर तेजस्वी लेख आणि विवेचनात्मक निबंध, स्फूर्तिदायक कविता नवीन वर्षापासू न सचित्र निघणार

विद्यार्थ्यांस १ रु. १२ आ. इतरांस २ रु.

3 पत्ताः— मॅनेजर तरुण-भारत, बेळगांव

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

4 साधन नाहीं ह्मणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया
स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा.

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १०६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी
5 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

माजी केरळकोकिळचे एडिटर, सुप्रसिद्ध लेखक व प्रासादिक कवि 6.
महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर श्री. रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये यांच्या संपादकत्वाखालीं चालणारें
मुंबई येथील श्रीहरिकीर्तनालयामार्फत प्रसिद्ध होणारें;

कीर्तन मासिक

सांसारिक दगदगीनें थकलेल्या अंतःकरणास सुप्रसन्न करणारी भाषा. मनास घटकोघटकीं चटका लावणाऱ्या रसोत्पादक प्रासादिक कविता. रॉयल अष्टपत्री पृष्ठें ५२ पोष्ट खर्चासह वार्षिक वर्गणी रु. ४ [अगाऊ]

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बॅकरोड मुंबई नं ४.

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम
सर्व तऱ्हेचीं तलम सुताचीं
अनेक रंगाचीं टिकाऊ

महेश्वरी लुगडीं

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३
२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १५
३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९
४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.
५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १ २० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०
६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.
७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.
८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप—मालाचे चांगुलपणाबद्दल आम्हांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळ लीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—
आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार
7 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

सावध रहा !

लिहिण्यास निरुपयोगी व स्वस्त किंमतीची शाई वापरूं नका. आमची अस्सल विलायती तोडीची शाई वापरून पहा. निळी—काळी बा. कीं. १ रु.; व निळी दा. कीं. १२ आणे. गोळ्या ग्रोसास १ रु. ४ आणे. 8
गांवोगांवीं एजंट पाहिजेत.
डिचोली—गोवा कारापूरकर आणि कंपनी

demonstrativa de quaisquer prejuizos causados ás comunidades pela intervenção dos gancares na gestação dos seus negocios, havendo pelo contrario bastos motivos para se supor que o seu concurso redundou em seus beneficios, tanto mais que a Portaria Provincial que precede a aprovação do dito codigo deixa em scilencio a justificação desta subita alteração, o que não faria, se nas regiões oficiais fosse conhecido o contrario.

Alem disso, se encararmos o assunto sob o prisma d'um criterio racional, ficaremos tambem convencidos de que os gancares não perderam os seus interesses, de todo.

Sob o ponto de vista juridico o contracto da alienação poderá só abranger o objecto, cujo direito tenha sido certo e não imaginario ao tempo da alienação referida.

Ora se os gancares alienaram o seu direito foi isto únicamente respeito ás rendas dos bens que então auferiam e não respeito aos terrenos incultos que fazem parte da riqueza especial, nem com respeito aos nomoxins concedidos pelos seus antepassados aos servidores, que estavam fóra do comercio ao tempo da alienação.

Se, por exemplo, em vista da orientação traçada em qualquer comunidade, os componentes forem extranhos á aldea, a organisação da aldea municipio que se pensa introduzir nas associações aldeanas, será uma mera utopia.

Gurudas

ECOS & CRITICA

Pelas regedorias

Escreve-nos o nosso correspondente sr. *X. Dias*, de Bicholim.

O regedor é uma entidade administrativa cuja importancia depênde das localidades. Se nas V. Conquistas a existencia d'esta autoridade passa quasi desapercebida nas N. Conquistas sucede exatamente o contrario.

Nas aldeias, principalmente quando o regedor seja estranho a elas é ali um administrador, um governador, não destes que gastam a sua melhor energia em prol do bem estar do povo cujos destinos regem, mas sim dos que fazem de seus cargos fonte perene da riqueza individual, meio de se locupletarem á custa de outrem, propendendo quasi sempre a exercer supremacia nos outros, e tecendo mil endrominas aconselhadas pelos intereses inconfessaveis para poderem sem espalhafato especular a ignorancia e analfabetismo dos seus juridiccionados.

Não deixará de haver exepções; mas poucas, sim, muito poucas; mas ão se desvende o misterio da n

continuação dum mesmo individuo como regedor d'uma aldeia, anos e anos sem ser exonerado, nos termos de lei-

Assim arraigado numa aldeia, o regedor não recua a abusar de suas reduzidas funcções, ainda nos casos mais simples, espesinhando a seu bel prazer a liberdade pessoal e tirando o melhor partido estomacal da situação.

A Carta Organica como o Codigo Administrativo, ambos em vigor, nos seus artigos 196e296 respetivamente determinam:

"O cargo de regedor é obrigatorio não podendo o nomeado ser compelido a servir por mais de um ano, nem ser obrigado a aceitar nova nomeação sem que tenha deixado de servir durante um ano pelo menos."

E não obstante essa clara e espressa determinação de lei, vê-se n'este concelho de Sanquelim, continuarem os regedores nos seus cargos, uns ha mais de tres e outros ha mais da cinco anos consecutivos.

Não pode ser! Haja respeito pela lei.

Em Mapuça

Tem-se levantado uma ensurdecidora celeuma contra a demolição d'algumas casas, situadas em lugares sujos da vila de Mapuçá, onde também por causa de saude publica vão ser e foram abertas algumas travessas.

Dizem-nos, porem, que os referidos milhoramentos vão ser efectuados, segundo uma planta, traçada há tempos, consoante as conveniencias e comodismos da gente de *massas*; pois a mesma planta tem respeitado, em detrimento da saude publica, atè sentinas de certos influentes da rferida vila.

A ser isso verdade, o que parece se-lo, torna-se urgente que se trace nova planta em que se renda culto á Igualdade.

Voltaremos, se fôr preciso.

Em Sanvordem

O que vai no cais de Sanvordem quando se lhe aporta qualquer lancha com passageirôs, é simplismente edificante.

Tal è a confusão que ai se estabelece, de *hamalas* ou *colis* de ambos os sexos, que o passageiro fica, por completo, desnorteado, alem de esplorado pela exorbitancia de salarios *ad libitum*, que lhe arrancam com uma desfaçatez revoltante!

Ainda bem que o zeloso e ativo chefe da estação fluvial de Sanvordem, sr. Balcrisna Sinai Vaglò tem podido, graças á sua energia e dedicação pela Navegação, atinuar o rigor da referida confusão!

Mas não basta. E' preciso que, tambem, os competentes olhem para isso!

टिळक व हिंदुस्थान

मुख्य पत्रकारांचें मत

उत्साह, देशाभिमान, अपार धैर्य, विलक्षण चिकाटी, प्रत्येक विषयाचा ठाव शोधून काढणारी मर्मज्ञ बुद्धिमता, कडवा करारी बाणा, इत्यादि अनेक दुर्लभ गुणांची मूर्ति, टिळक या शब्दाच्या उच्चारासरशीं प्रत्येक हिंद भक्ताच्या नेत्रांसमोर येऊन उभी रहात असे. त्यांच्या कार्यांपुढें विघ्नांचे सहस्रशः पर्वत उभे असले तरी आपल्या विक्रमशालित्वानें त्यांच्या ठिकऱ्या उडवून स्वीकृत कार्यांची वाट निष्कंटक करून सोडण्याचा त्यांचा निग्रह तर अगदी अलौकिक कोटींतला होता. आणि सर्वांत श्रेष्ट प्रतीचा त्यांचा गुण ह्मणजे त्यांचें निष्कलंक खासगी चरित्र होय. त्यांच्यासारख्या निरलस उज्वल शीलाचा लोकनायक मोजण्याकरितांच बोटें घालूं लागल्यास 'अनामिका स्वार्थवती बभूव' हा न्यायच खरा ठरण्याचा फार संभव आहे. त्याच्यावर ओढवलेल्या सगळ्या संकटांतून ते साकसुरत निभावून निघण्याचें मुख्य कारण त्यांचें अतिशुद्ध चारित्र्यच आहे. हिंदी राष्ट्र आज ज्या परिस्थितींत आहे, त्या परिस्थितीचें निरीक्षण केल्यास त्याच्या अस्तित्वाची आवश्यकता चटकन ध्यानांत येते. हा महाराष्ट्र भूपेंद्र हरपला नसता तर त्यानें आपल्या कठोर पराक्रमानें असहकारितेच्या आडवाटेला एका महात्म्याच्या पाठीमागून जाऊं इच्छिणाऱ्या जनतेला उन्नतीच्या खऱ्या राजमार्गावर आणून सोडण्यास केव्हांहि हार खाल्ली नसती. ज्याच्या दराऱ्यानें साम्राजाचीं नियतीचीं सूत्रें हालविणाऱ्या महासमर्थ सत्ताधरांना कमी अधिक हालचाल करण्याचें भय पडत असे, तो यमधार्मी जवनिकेमागें अंतर्धान पावल्यावर आतां जनतेला खात्रीचा मार्गदर्शक ह्मणून तोंडाकडे पाहण्याला कोणीच लोकनायक उरला नाहीं असें वाटल्यास त्यांत आश्चर्य नाहीं. अस्तु. लोकवंद्य पुरुषाचें गुणकीर्तन कितीहि केल्यास त्यापासून तृप्ति कधींच होण्याची आशा नाहीं.

—इंदुप्रकाश

महाराष्ट्राकरितां लोकमान्य तुमच्यावर संकटें किती आलीं! ह्या देशासाटीं तुह्मीं

चार वेळा तुरुंगांत तर गेलां!

आणि ह्याशिवाय तुह्मी इतर अनंत प्रकारचे जे क्लेश भोगलेले आहेत त्यांना सीमाच नाहीं. ह्या देशाच्या सेवेकरितां तुह्मीं आपल्या भाग्याचीं कोठारें लुटूं दिलेलीं आहेत, आपली संपत्ति पुनर्वसूच्या पावसाप्रमाणें धो धो ओतलेली आहे, ह्या देशाकरितां तुह्मी आपल्या कुडीची काडी केलेली आहे, ह्या देशाकरितां आपल्या बुद्धीची कपाटें तुह्मी सताड उघडीं ठेवलेलीं आहेत, ह्या देशाकरितां तुमचा मेंदु झिजलेला आहे, ह्या देशाकरितां तुमचें शौर्य झुंजलेलें आहे! ह्या देशाकरितां तुह्मीं आपल्या

प्राणांचा होम

केलेला आहे. तुह्मी ह्या देशाला काय दिलेलें नाहीं, त्याच्या करितां काय संकट आपल्यावर ओढून घेतलेलें नाहीं! अहर्निश देशाची चिंता करणारें मन, अहर्निश देशाच्या गोष्टी बोलणारी जिव्हा, अहर्निश देशाची सेवा करणारें शरीर आणि अहर्निश ह्या थोर गोष्टी पहाणारे महाराष्ट्रांतील डोंगर, नद्या, सरोवरें, अरण्यें हीं सर्व तुमच्या अनुपम देशभक्तीचे, अतुल देशसेवेचे, असामान्य स्वार्थत्यागाचे, अमोल उद्योगव्यापृतपणाचे साक्षीदार आहेत. तो गायकवाडवाडा कीं जेथें हजारो व्याख्यान प्रसंग झाले आणि ते सर्व देशाकरितां झाले तें पुण्यवान पुणें कीं ज्यानें सारखीं चाळीस वर्षें तुमची पवित्र काया झेलली, पृष्टांवर वाहिली, तो महाराष्ट्रीय प्रदेश कीं जेथें तुमची छबी नाहीं असा एक गांव नाहीं, एक शीव नाहीं, आणि तो

येरवड्याचा, तो साबरमतीचा तुरुंग

कीं तुमच्या सर्व लोकोत्तर देशसेवेचे प्रत्यक्ष अवलोकन करण्याचें भाग्य ज्याला एकट्यालाच लाभलें सर्व—हें सर्व तुमच्या संस्कृतीचे साक्षीदार आहेत. हे सांगतील कीं, ह्या निधड्या छातीच्या पुरुषानें ह्या महाराष्ट्राचें जीवन आपल्या जीवनांत इतकें रंगवून, इतकें गुंगवून इतकें तन्मय करून टाकलें होतें कीं चाळीस वर्षेपर्यंत टिळक ह्मणजेच महाराष्ट्र आणि महाराष्ट्र ह्मणजेच टिळक होते.

—संदेश

रा. टिळक यांच्या मृत्यूमुळें महाराष्ट्रावर एक प्रकारची भयंकर ग्लानीची छाया पसरली असून रा. टिळकांचे अनुयायी, आप्त, इष्ट व स्नेही यांच्यावर तर ही आकाशींची कुऱ्हाडच कोसळली आहे! त्यांच्या निधनामुळें हिंदी राजकीय चळवळीचाहि एक करारी व धैर्यशील पुढारी नाहींसा झाला असून, संस्कृत वाङ्मय व तत्वज्ञान याच्या संशोधनाची तर अपरिमित हानि झाली आहे. रा. टिळकांच्या निधनामुळें त्यांच्या राजकीय प्रतिस्पर्ध्यांनांही पराकाष्टेचें दुःख झाल्याखेरीज राहणार नाहीं. कारण, राजकीय चळवळीबद्दल, सामाजिक मतांबद्दल किंवा कार्यपद्धतिविषयीं रा. टिळकांबरोबर त्यांच्या प्रतिपक्षांतील पुढाऱ्यांचा कितीहि तीव्र मतभेद असला तरी त्यांचा उज्ज्वल देशाभिमान, जाज्वल्य देशभक्ति, स्पृहणीय धैर्य आणि उद्यमशीलता व त्या सर्वांवर झळकणारी त्यांची विशाल बुद्धिमत्ता व विद्वता या गुणांबद्दल सर्वांना अत्यंत आदर वाटत असे. गेलीं चाळीस वर्षें आपल्या स्वताच्या कल्पनेप्रमाणें देशोन्नतीच्या कामीं स्वार्थत्यागपूर्वक अविश्रांत श्रम करणारा हा पुढारी अखेर काळानें ओढून नेला हें पाहून हिंदुस्थानांतील सर्व पक्षांच्या, जातींच्या व मतांच्या लोकानां दुःख होईल. वृत पत्रकार या नात्यानें त्यांनीं व्यक्त केलेलें धैर्य व तुरुंगांतील वेळांत तयार केलेली ग्रंथसंपत्ति हें त्यांचें नांव इतिहासांत संस्मरणीय करण्यास पुरेशीं आहेत. रा. टिळकांच्या अंगचा निग्रहाचें अनुकरण करून देशसेवेची दीक्षा घेणें हाच त्यांच्याविषयीं कृतज्ञता व्यक्त करण्याचा खरा उपाय आहे, हें प्रत्येकानें लक्षांत ठेवलें पाहिजे, व आपापल्या प्रामाणिक बुद्धीनें कार्य करण्यास निश्चयानें प्रवृत्त होणें हाच रा. टिळकांविषयीं उतराई होण्याचा मार्ग आहे.

—ज्ञानप्रकाश—पुणें

तरुण पिढीचें जोमदार मासिक

तरुण—भारत

संपादकः— एस्. डी. करंदीकर

तरुण पिढीचा कर्मयोग; ब्रह्मचर्य; लोकसेवा; देशसेवा शिक्षण, इ. विषयांवर तेजस्वी लेख आणि विवेचनात्मक निबंध. स्फूर्तिदायक कविता नवीन वर्षापासून सचित्र निघणार

विद्यार्थ्यास १ रु. १२ आ. इतरांस २ रु.

1 पत्ताः— मॅनेजर तरुण-भारत, बेळगांव

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

2 साधन नाहीं ह्मणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया

स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

गजकर्णे, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.

२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बराबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.

६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्यासह.

3 किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे. वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळी याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

4

किंमत मुद्दाम कमी केली आहे

मुदत फक्त ता. ६ आगष्ट १९२० पर्यंत !

डॉ. भांडारकर ह्यांचे धर्मपर लेख व व्याख्यानें

तिसरी आवृत्ति मूळ किंमत रु. ३॥

ता. ६ जुलै रोजीं डॉ. भांडारकरांच्या वयास 5

८३ वर्षे पूर्ण झालीं

ह्मणून त्या दिवसानिमित्त किंमत मुद्दाम फक्त २॥ रुपये केली आहे. ता. ६ आगष्ट पर्यंत ज्यांचीं पत्रें येतील त्यांसच या सवलतीनें ग्रंथ मिळतील. प्रती थोड्या शिल्लक आहेत. विविधज्ञानविस्तार, प्रो. भाटे, मनोरंजन, आनंद, प्रो. रानडे, नवयुग, महाराष्ट्रसाहित्य, वगैरेंचे उत्तम अभिप्राय, उत्तम छपाई, पृष्ठसंख्या ७४०. १०० पृष्ठांचा सर्वांनीं नांवाजलेला चरित्रात्मक लेख ग्रंथास जोडला आहे. ४ सुंदर चित्रें घातलीं आहेत. हल्लींच्या अत्यंत महर्गतेच्या दिवसांत अडीच रुपयांस [ट. ख. वेगळा] हा ग्रंथ मिळणें ह्मणजे

स्वस्तपणाची कमाल होय !

करितां वरील मुदतीच्या आंत जिज्ञासूंनीं ग्रंथ मागविण्याची त्वरा करावी. गोव्यांतील गृहस्थांस प्रत्येक प्रत २॥१४ ची व्ही. पी. आकारून पाठविण्यांत येईल.

द्वा. गो. वैद्य, जावजी—बिल्डिंग [१] मुंबई [७]

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा.

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी

6 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

माजी केरळकोकिळचे एडिटर, सुप्रसिद्ध लेखक व प्रासादिक कवि 7

महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर श्री. रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये यांच्या संपादकत्वाखालीं चालणारें

मुंबई येथील श्रीहरिकीर्तनालयामार्फत प्रसिद्ध होणारें

कीर्तन मासिक

सांसारिक दगदगीनें थकलेल्या अंतःकरणास सुप्रसन्न करणारी भाषा.

मनास घटकोघटकीं चटका लावणाऱ्या रसोत्पादक प्रासादिक कविता.

रॉयल अष्टपत्री पृष्टें ५२ पोष्ट खर्चासह वार्षिक वर्गणी रु. ४ [अगाऊ]

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बॅकरोड मुंबई नं ४.

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम

सर्व तऱ्हेचीं अनेक रंगाचीं **महेश्वरी लुगडीं** तलम सुताचीं टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३

२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५

३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९

४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.

५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०

६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.

७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.

८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप—मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रोप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस इतवारा बाजार

8 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

सावध रहा !

लिहिण्यास निरुपयोगी व स्वस्त किंमतीची शाई वापरूं नका. आमची अस्सल विलायती तोडीची शाई वापरून पहा. निळी-काळी बा. कीं. १ रु.; व निळी बा. किं. १२ आणे. गोळ्या ग्रोसास १ रु. ४ आणे.

गांवोगांवीं एजंट पाहिजेत. 9

डिचोली-गोवा कारापूरकर आणि कंपनी

alto valor com que as comunidades contribuiam para as despesas publicas, acharam por bem mantel-as garantindo-lhes a plenitude do goso dos direitos, passando desde então o Estado a ser o seu tutor nato.

Pelo decorrer do tempo porem, em sucessivos diplomas que dimanaram do Governo, a titulo de difinir e regular a organisação das comunidades essa tutela se tornou tão opressiva que suprimindo lhes o valor juridico e coarctando-lhes a liberdade de acção fez delas meros manequins nas mãos dos administradores, que lhes desorganizaram, desta arte, os institutos salutares e adulteraram o fim humanitario que presidiram á sua fundação.

Quem expraiar, por curiosidade, um golpe da vista por variadissimos diplomas promulgados pelo Governo, desde o modesto, mas liberal "Foral" concedido pelo Vedor Afonso Mexias em 1526, atè ao opulento codigo, em vigor, logo se convencerá da mania e empenho obstinado, com que a tal legislação, longe de acompanhar a evolução social e espirito da epoca foi-lhes cerceando as atribuições e com a centralisação de todos os seus serviços lhes criou grandes peias!

Em uma época em que se legava tudo á uma mera sugeição, podia-se admitir por momentos, este estado de cousas; mas continuar isso até ao presente, em uma epoca de self-determination, num tempo glorioso da descentralisação de serviços, é um absurdo.

A almejada remodelação por tanto tem de ser tão profunda e radical que libertando estas associaçoes de sujeições e cativeiro em que se encontram, lhes proporcione os meios duma vida nova, que lhes impulsione o progresso e ressurgimento.

Gurudas

ECOS & CRITICA

Em Loliem

Cartas recebidas de Loliem de Canacona informam--nos, que reina ai de certo tempo para cá o jogo de azar que parece ter atacado todo o elemento ativo e inativo. Não se fala ai noutra coisa se não no jogo.

Jogam todos: crianças e mancebos doentes e sadios, fracos e fortes pobres e ricos, numa confraternisação ... democratica.

Pena é, porém, que o jogo está ali fomentando conflitos, gerando furtos e originando, desassocego publico e scenas escandalosas.

E, porisso pedimos ás autoridades locais competentes que se dignem cortar o mal de raiz para que da continuação para mais tempo do maldito jogo não advenham consequências ainda mais funestas á tranquilidade daquela aldëa.

Loucuras

Decididamente, a aldea Loliem está navegando num mar de... loucuras.

A' loucura do jogo vem acresentar se a da ambição do professor primario, influenciado, talvez, pelo *tlintar* do *metal vil.*

Pois sendo perguntado sobre o motivo por que não põe o empenho no cumprimento de seus deveres de magister, responde que não está obrigado a tal!

O mesmo professor que não é assiduo nas suas funcções pede aos pais de alunos, para o ser-- remuneração especial!

Naturalmente, não chega o que o Estado lhe paga.

Que olhem para isso os competentes ...

Para o n° imediato.

Fica reservada a resposta do sr. *Z. M* á *Tribuna* sobre o *cocanim.*

A proposito: o jornal do Calangute na sua resposta ao *sr. Z M.* disse que o *Bharat* estava *desnorteado.*

¿Por ventura, o B*harat* chamou-lhe algum nome?

?Ou será porque a *Tribuna* se acha, de facto, desnorteada, como frisou o sr. *Z* M. na sua discussão?

Observaçoes

Sob esta epigrafe recebemos do sr. F. A. Rodrigues, digno procurador judicial, estabelecido em Canacona um bem deluzido artigo sobre a oportunidade do casamentos de viuvas hindus.

Das *Observações* do sr. Rodrigues havemos de tirar o devido partido, oportunamente.

O jornal

Recebemos e agradecemos a visita deste tri-semanario que se publica em Santa-Cruz e do que é secretario o sr. Vinaeca Quensoa Pei.

Nossas calorosas felicitações ao *Jornal,* ao qual auguramos um futuro prospero.

मालाबूत

(मागील अंकावरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नावें	भागांची रकम
मागील पोंच	६०० रु.
श्री. व्यंकटेश अ. पै रायतूरकर	२० रु.
,, दत्तात्रय पां. नाईक दलाल ,,	१० रु.
,, शांताराम का. दणाईत, सुर्गाव	१० रु.
,, नारायण गो. शे. विर्जिनकर,	१० रु.
,, भिकाजी उसो नांवेंकर ,,	१० रु.
,, विश्वनाथ पांडुरंग घोडे, ,,	१० रु.
,, यल. यस. मसुरेकर; पुणें	५ रु.
,, उत्तम पां. शे. होडरकर, होडर	५ रु.
,, वे. कृष्ण ना. ना. पुरोहित, ह्मापसें	५ रु.
,, अनंत जि० कामत, मडकई	५ रु.
,, व्यंकटेश ना. शेट आळवे, मडगांव	५ रु.
,, वामन स० शेट वेरेंकर, ,,	५ रु.
जमा	७०० रु.

गोमांतकीय हिंदु परिषद

ह्याच काय उजेड ?

आमच्या गोव्यांतील कांहीं इसमांत परमतसहिष्णुतेचा अभाव व स्वतःच्या कर्तबगारीची घमेंड हीं इतक्या कांहीं शिखरास पोंचलीं आहेत कीं, त्यांच्या विचारांशीं कोणत्याहि समंजस माणसांचे पटेनासें झालें अगर त्यांच्या कृत्यांचें मंडन न करितां जर एकादे वेळीं खंडन केलें कीं, त्यांच्या तळपायांची आग मस्तकास भिनून ते अद्वातद्वा वरळण्यास सुरुवात करतात. ह्या विसाव्या शतकांत प्रत्येक व्यक्तीस मत स्वातंत्र्य असून त्यानां आपले विचार प्रगट करण्यास व दुसऱ्याचे सप्रमाण खोडण्यास पूर्ण मोकळीक आहे; शिव्यांचा वर्षाव करण्यांस अगर भांडण उकरून समाजांत रण माजविण्यास नव्हे ह्याची त्यानां विस्मृति पडलेली आहे असें रा. प्रियोळकर ह्यांच्या "काळोखांत दडूं नका" ह्या लेखावरून दृष्टोत्पत्तीस येतें.

रा. स्पष्टवक्त्यांची विचारसरणी चुकीची नाहीं अगर त्यांत निराशेची छटा दृग्गोचर होत नाहीं असें माझें ह्मणणें नाहीं. परंतु रा. प्रियोळकर यानीं चिडून जाऊन अद्वातद्वा बडबडण्यासारखें त्यांत अश्लील असें कांहींच नाहीं हें मात्र मीं खात्रीनें सांगूं शकतों.

प्रांतिक परिषद ही कांहीं पोरखेळ अगर शिमगा नव्हे. ती जर खरोखरच भरवून, तीस उपयुक्त कामें करण्याची पात्रता आणावयाची असेल तर स्पष्टवक्त्यासारख्याच्या विचारसरणींतील चूक, सौम्य शब्दांत खोडून त्याची खात्री पटविल्यास हें काम जितकें लवकर होईल, तितकें त्यानां डवचल्यास अगर तटस्थ ठेवल्यास होणार नाहीं हें रा. प्रियोळकर रागाच्या आवेशांत विसरले असतील असें वाटतें.

टोपण नांव घेऊन शंकांचें निरसन करण्याचा उपक्रम करणें हा रा. प्रियोळकर ह्यांच्याच पिनलकोडांत गुन्हा गणला जात आहे कीं काय हें नकळे. बाकी टाइम्स, क्रोनिकल सारख्या जग प्रसिद्ध व भारदस्त वर्तमानपत्रांतील बहुतेक टीका टोपण नावानेंच प्रसिद्ध होतात. परंतु ह्या त्यांच्या "अक्षम्य गुन्ह्यामुळें" त्यांस समर्पक उत्तर न देतां त्यांवर मनमुराद तोंड सुख घेऊन टीकाकारांस नांव प्रसिद्ध करण्याचें आव्हाहन केलेलें कांहीं ऐकिवांत नाहीं. मग गोव्यांतच टोपण नांव घेऊन शंकाचें समाधान करूं पहाणाऱ्यांस त्यांचें नांव प्रसिद्ध करण्यास आग्रह कां करावा, हेंच समजत नाहीं !

एक वाचक

परिषद् पाहिजेच

आकाश अंत न कळोनिहि अंतरिक्षीं ॥
आकाश आक्रमिति शक्तिनुसार पक्षी ॥
* * * *
प्रयत्नें वाळूचे कण रगडितां तेलहि गळे ॥

वामन पंडित

आपल्या ८ माहे जुलैच्या भारत पत्रांत 'जनाब देहली तो बहोत दूर है' ह्या मथळ्याखालीं गोवा हिंदु प्रांतिक परिषद भरविण्याची परिस्थिति गोव्यांत नाहीं, असें स्पष्टवक्ता या नावानें कोणी लिहिलें आहे. तें वाचून सखेदाश्चर्य वाटतें. पण असें व्हावयाचेंच; कारण ज्या वेळीं अमेरिकेंत बूकरटिवाशिंग्टन ह्यानें निग्रो लोकांनां स्वातंत्र्य मिळविण्याविषयीं चळवळ केली त्या वेळीं स्पष्टवक्त्यासारखे कांहीं निग्रो लोक स्वातंत्र्याविरुद्ध होते हें ध्यानांत ठेविलें पाहिजे ! फार दूर कशाला, आमच्या महाराष्ट्रीय बंधूंत आह्मीं अजून स्वराज्यास नालायक आहों असें ह्मणणारे हरीचेलाल थोडे आहेत काय ? तसेंच गोव्यांत परिषद यशस्वी करून दाखविणारे व अध्यक्षस्थान स्वीकारणारें विद्वान पुढारी नाहींत असें स्पष्टवक्त्याचे निरर्गल प्रलाप ऐकून वाईट वाटण्या ऐवजीं उलट त्याची कींव मात्र येते. स्पष्टवक्ता आहे झालें !

दुसरें, समुद्रस्नानास जाण्याचें सामर्थ्य आपोआपच येत नाहीं तर घरच्या लहान तळ्यांत पूर्वी डुंबावयास शिकून व लवकरच समुद्र तीर गांठून अंगावर लहान मोठ्या लाटा घेऊन चार दोन बुचकळ्याहि खाऊन तयार झालें पाहिजे, ह्याची स्पष्टवक्त्यास कल्पना तरी आहे काय ? तसेंच जनता विद्यावंत होण्याकरितां तर परिषदेची तयारी आहे. तेव्हां विद्यावंत होऊन परिषदेची गोष्ट बोला असें ह्मणणें ह्मणजे पूर्वी पोहावयास शिका आणि मग पाण्यांत उतरा असें सांगण्यासारखें हास्यास्पद आहे ! अर्थात असें सिद्ध होत आहे कीं आह्मां गोमांतकीय हिंदु लोकांना स्वताची परिषद ही पाहिजेच. वरून आपल्या जन्मभूमीला नादान ठरविणारा मनुष्य खरोखरच नामर्द असला पाहिजे. त्याच्या वरळण्याकडे जनतेनें लक्ष्य न देणें हेंच योग्य आहे.

विक्रम

हीच वेळ आहे

हिंदु प्रांतिक परिषदेसंबंधीं स्पष्टवक्त्याचे निराशाजनक उद्गार वाचून आश्चर्य वाटलें. या लेखक महाशयांना हिंदु परिषद भरवावी ही कल्पना ठीक वाटते. तसेंच तिची गरज आहे हेंहि कबूल आहे; परंतु ही कल्पना मूर्त स्वरूपांत येऊन चिरंजीव होण्यासारखी परिस्थिति मात्र आमच्या प्रांतात अजून निर्माण झाली नसल्यानें प्रांतिक कामाचा बोजा शिरावर घेणें ह्मणजे लहान तोंडीं मोठा घांस घेण्यासारखें होय असें त्याच्या अल्पबुद्धीस वाटतें. एकीकडे नवरा मुलगा चांगला सुशिक्षित असून सुव्यवस्थ घराण्यापैकीं आहे असें प्रतिपादन करून दुसरीकडे तो आपल्या बायकोला चांगल्या तऱ्हेनें संभाळील कीं नाहीं अशी परस्पर विरोधी शंका काढीत बसण्याप्रमाणें हे स्पष्टवक्त्याचे उद्गार होत. हिंदुसमाजाच्या गरजांची सरकारला वेळोवेळ सूचना देऊन योग्य प्रकारच्या सुधारणा अमलांत आणण्याची खटपट करण्यासाठीं परिषदेसारखी मध्यवर्ती संस्था असणें अत्यंत अगत्याचें आहे. शिवाय कोणतेंहि सार्वजनिक कार्य करण्यास उपयुक्त साधन परिषदेशिवाय दुसरें नाहीं. व ती भरविण्याचा अनुकूल काळहि आजच्यासारखा दुसरा नाहीं असें माझें स्पष्ट मत आहे. अर्थात आजची संधि गमावून बसणें ह्मणजे पुढें पश्चाताप होण्याची पाळी जाणून बुजून आपणावर ओढून आणणें होय.

ठिकठिकाणीं मराठी व पोर्तुगीज शाळा

तरुण पिढीचें जोमदार मासिक

तरुण--भारत

संपादकः— एस्. डी. करंदीकर

तरुण पिढीचा कर्मयोग; ब्रह्मचर्य; लोकसेवा; देशसेवा शिक्षण, इ. विषयांवर तेजस्वी लेख आणि विवेचनात्मक निबंध. स्फूर्तिदायक कविता

नवीन वर्षापासून सचित्र निघणार

विद्यार्थ्यांस १ रु. १२ आ. इतरांस २ रु.

1 पत्ताः— मॅनेजर तरुण भारत, बेळगांव

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

2

साधन नाहीं म्हणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया

स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

गजकर्णे, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.

२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्युलेटर घड्याळ

अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.

६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्यासह.

3 किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे. वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळीं याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

4

किंमत मुद्दाम कमी केली आहे

मुदत फक्त ता. ६ आगष्ट १९२० पर्यंत !

डॉ. भांडारकर ह्यांचे धर्मपर लेख व व्याख्यानें

तिसरी आवृत्ति मूळ किंमत रु. ३॥

ता. ६ जुलै रोजीं डॉ. भांडारकरांच्या वयास 5

८३ वर्षे पूर्ण झालीं

म्हणून त्या दिवसानिमित्त किंमत मुद्दाम फक्त २॥ रुपये केली आहे. ता. ६ आगष्ट पर्यंत ज्यांचीं पत्रें येतील त्यांसच या सवलतीनें ग्रंथ मिळतील. प्रती थोड्या शिल्लक आहेत. विविधज्ञानविस्तार, प्रो. भाटे, मनोरंजन, आनंद, प्रो. रानडे, नवयुग, महाराष्ट्रसाहित्य, वगैरेंचे उत्तम अभिप्राय, उत्तम छपाई, पृष्ठसंख्यां ७४०. १०० पृष्ठांचा सर्वांनीं नांवाजलेला चरित्रात्मक लेख ग्रंथास जोडला आहे. ४ सुंदर चित्रें घातलीं आहेत. हल्लींच्या अत्यंत महर्गतेच्या दिवसांत अडीच रुपयांस [ट. ख. वेगळा] हा ग्रंथ मिळणें म्हणजे

स्वस्तपणाची कमाल होय !

करितां वरील मुदतीच्या आंत जिज्ञासूंनीं ग्रंथ मागविण्याची त्वरा करावी. गोव्यांतील गृहस्थांस प्रत्येक प्रत २८१४ ची व्ही. पी. आकारून पाठविण्यांत येईल.

द्वा. गो. वैद्य, जावजी—बिल्डिंग [१] मुंबई [७]

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [ह्मी वाचून पहा.

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें म्हणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पंढारी

6 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

माजी केरळकोकिळचे एडिटर, सुप्रसिद्ध लेखक व प्रासादिक कवि 7

महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर श्री. रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये यांच्या संपादकत्वाखालीं चालणारें

मुंबई येथील श्रीहरिकीर्तनालयामार्फत प्रसिद्ध होणारें;

कीर्तन मासिक

सांसारिक दगदगीनें थकलेल्या अंतःकरणास सुप्रसन्न करणारी भाषा.

मनास घटकोघटकीं चटका लावणाऱ्या रसोत्पादक प्रासादिक कविता.

रॉयल अष्टपत्री पृष्टें ५२ पोष्ट खर्चासह वार्षिक वर्गणी रु. ४ [अगाऊ]

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बंकरोड मुंबई नं ४.

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं . उत्तम

सर्व तऱ्हेचीं अनेक रंगाचीं

महेश्वरी लुगडीं

तलम सुताचीं टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी म्हणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३

२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५

३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९

४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.

५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०

६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत न. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.

७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.

८ खण सर्व तऱ्हेचे-दर ॥=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो–टीप–मालाचे चांगुलपणाबद्दल आम्हांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता–

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार

8 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

सावध रहा !

लिहिण्यास निरुपयोगी व स्वस्त किंमतीची शाई वापरूं नका. आमची अस्सल विलायती तोडीची शाई वापरून पहा. निळी–काळी बा. कीं. १ रु.; व निळी बा. किं. १२ आणे. गोळ्या ग्रोसास १ रु. ४ आणे.

गांवोगांवीं एजंट पाहिजेत. 9

डिचोली–गोवा कारापूरकर आणि कंपनी

ECOS & CRITICA

De relance

Escreve--nos o sr. *X. Dias*, de Bicholim o seguinte :-

"A CartaOrganica que os tá em vigor, dispõe que o regedor de uma freguesia ou aldeia não pode ser compelido a servir permais dum ano

Estamos, porem, a ver que os regedores de algumas aldeias das N. C., estão exercendo os mesmos cargos, uns há mais de 5 e outros há mais de 3 anos consecutivos, como *Subê dáres de Tipù Sultão*, sem serem atè hojo removidos!

Porque isto, pois, continua no "está bem assim como está,,?

Serão insubstituivois ou a autonomia com a sua Carta Organica ainda há por promulgar-se nas N. Conquistas?

Havemos de tratar"

Aos competentes para os devidos efeitos.

A Sra. D. Clayton

Escreve--nos o sr. *Xanl--Arama* de Mormugão;-

Há, muito tempo, foi construida aqui no Porto junto á alfandega uma piquena casa para instalar esta Sra.

Aconteceu, porem, chegar esta fidalga infelizmente n'um dia em que chovia a pòtes e como a chave da mesma casinha ficava em poder do empreteiro que andava ausente como consta, a mesma Sra. teve de ficar fóra, exposta á chuva embora bem agasalhada no capote de tampolina. Odelegado deSa ide desta localidade com grande esforço fez abriga--la na nova casa de piquete, onde até hoje, jaz, ninguem tratando de leva-la para a sua casa propria.

Esta senhora--maquina de disenfecção- Clayton dizem que custou uns milhares de rupias, mas pelo simples desleixo, daquele que esta va encarregado de tratar dela, uma das peças da maquina está estragada e dizem uns que a taxa de disenfecção arrecadada nesta alfandega, desde o primeiro deste mez é para a compra d'aquela peça inutilisada, afirmando outros que é para os melhoramentos de Mormugão. A ser verdade a hipotese do 1° caso como se rumoreja, porque não é chamada para a responsabilidade a tal pessoa a cujo cargo a dita maquina está entregue e que trouxe este grande prejuizo,por sua negligencia?

Em fim, são coisas nossas: o publico tem de pagar esta taxa de disenfecção para uma maquina que não pode prestar nenhum serviço.

Presentemente, o serviço do disenfecção é feito pela maquina.(*Sodnabottem*)

Comunicando

O mto. ado. Conego Elvidio Messias, diguo administrador do Convento de S. Francisco d'Assis em velha Goa, por ocasião de sua ultima visita em Quepem mandou distribuir uma importante esmola, do seu bolsinho, aos azilados do Quepem, para pedir por mui preciosa saude de S. Exa. o Sr. Patriarca. *x.*

O Congresso

A comissão organizadora do4° Congresso Provincial da India Portuguesa, que se reuniu no dia 8 deste mes, deliberou o seguinte:--

1° Que o 4° Congresso Provincial se abra no dia 25 do Proximo mes de Novembro;

2° Que o programa de estudos do 4° Congresso se circunscreva ao importante problema do *Fomento agricola* do Paiz, desdobrado nos dois pontos seguin tes:

FOMENTO

1° Meios práticos de resolver o problema do *deficit* corealifero tendo-se principalmente em vista»

a) Se a capacidade agricola do pais dá para suprir êsse *deficit* por meio duma cultura intensiva e extensiva.

b) Se será preferivel buscar noutras culturas mais ricas os recursos suficientes para compensar o mesmo *deficit*

N. B. -Não se devem perder de vista quaisquer indicações de trabalhos de irrigação que seja conveniente realizar, indicando-se quais e onde o devem ser, assim como o resultado dos trabalhos já realizados.

2° A possibilidade de introduzir no pais a mecánica agricola que supra a falta de braços e os meios de a realizar,

8° Que as memórias, a vérsarem sobre qualquer dos pontos indicados no numero antecedente, devem ser enviadas ao Secretário Geral do Congresso Provincial, sr. dr. Froilano de Melo, até ao dia 15 de Setembro impreterivelmente.

4° Que a inscrição para o Congresso se realize desde 1 de Agosto até 15 de Novembro. O pedido de inscrição deverá vir acompanhado da respectiva cota que será enviada ao Tesoureiro do Congresso sr. Cristovão Fernandes. A cota é de 5 rupias por inscrição possoal, de 30 para as municipalidades das Ilhas, Salcete e Bardes; de 15 para as demais municipalidades da Provincia, e de 10 para as comunidades Agricolas e outras associações.

Nova-Goa, 12 de Julho de 1920.

O Presidente do 4° Congresso

[a] *Luis de Menezes Bragança*

वर्गणीची पोंच

श्री. दत्तात्रय रामकृष्ण दलाल, पैंगिण	३ रु.
,, व्यंकटेश दा० प्रभू वांत्र, पैंगीण	३ रु.
,, शिवराम शेट गुजीर, वास्कोडीगामा	३ रु.
,, एम्. एस्. मणेरकर ,,	३ रु.
,, शिवराम शे० कैसरी ,,	३ रु.
,, सुब्राय अ० जोशी ,,	१ रु. ८ आ.
,, पांडुरंग ला. शे. कुडचडकर ,,	३ रु.
,, बाबुराव वा० नाईक, डिचोली	३ रु.
,, शंकर शे० कोलवाळकर ,,	३ रु.
,, नरसिंह बाळकृष्ण धोंड ,,	३ रु.
,, अनंत येशवंत शे. साळकर ,,	३ रु.
,, वामन गो० देसाई ,,	१ रु.
, गोपाळ कृष्ण गुडे, शिरोडें	३ रु.
,, रामकृष्ण मं० गुडे, पंचवाडी	३ रु.
,, आर. आर. चितळ, मुर्गांव	३ रु.
,, व्ही. एम्. कुडचडकर, ,,	३ रु.
,, सखाराम राया शें० धुमे, मडगांव	३ रु.
,, विष्णु ना. ना. कुराडेकुंकळ्ळी वेर्डु	३ रु.
,, रामकृष्ण वि० सामंत, डिचोली	१ रु.

जनाब, देहली तो एक लहाजा के अंदर है !

तुझें आहे तुजपाशीं
परी तूं जागा चुकलासी

रा. रा. भारत कर्ते यांसः—

वि. वि. आपल्या लोकप्रिय वर्तमानपत्राच्या १६ व्या अंकांत 'स्पष्टवक्ता' या सहीनें एक पत्रव्यवहार प्रसिद्ध झाला आहे. त्यांत या लेखकानें 'जनाब, देहली तो बहोत दूर है' या भपकेबाज मथळ्याखालीं नूतन होऊं घातलेल्या हिंदुपरिषदेच्या अव्यवहार्यतेसंबंधीं कांहीं मुद्दे पुढें मांडले आहेत. सदर लेखकाला हिंदुपरिषदेची कल्पना सामान्यतः मान्यहि आहे. मात्र मांजराच्या गळ्यांत ही घांट कुणी बांधावी ? असा पोक्तपणाचा आव आणून हे ज्ञातारे मूषकराज परिषदेच्या प्रवर्तकानां प्रश्न करीत आहेत. परंतु 'फार तर काय वडीलांनीं ठेवलेलें घर व्यवस्थित रीतीनें सांभाळण्याची कर्तबगारी आमच्यांत नाहीं' येथपर्यंत ज्याच्या आत्मविश्वासाचा पारा खालीं उतरला आहे, त्याचें समाधान आपण पोर्तुगीज भागांतून लिहिलेल्या अग्रलेखानीं न व्हावें हें तर साहजिक आहे, पण तें माझ्या याहि उत्तरानें होईलसें दिसत नाहीं. तरीहि पण ज्या अर्थी या विषयाच्या तत्व बोधार्थ वादविवाद होणें इष्ट वाटत आहे, त्या अर्थी खालील मजकूर थोडक्यांत लिहून आपणाकडे पाठविला आहे.

पांच लाख लोकवस्तीचा गोमांतक व तेहतीस कोटी लोकवस्तीचा ब्रिटिश हिंदुस्थान यांतील फरक सदर लेखकानें पत्र लिहितानां लक्षांत घेतलेला दिसून येत नाहीं. मेटेंगो सुधारणांच्या वेळीं केसरींत प्रसिद्ध झालेला वरील भपकेबाज मथळा लेखकांच्या मनांत आज बरेच दिवस थैमान घालीत असावा व तो कोठें तरी दडपून देण्याच्या प्रबल ईर्षेनें सदर स्पष्टवक्त्याला ही पत्रव्यवहाराची स्फूर्ति झाली असावी. नाहीं तर पांच लाख व तेहतीस कोटी यां मधील एवढें मोठें अंतर त्यांच्या लक्षांत आल्या खेरीज राहिलें नसतें. राष्ट्रीय सभेच्या मंटपांची रसभरीत वर्णनें, प्रतिनिधींचे प्रचंड आंकडे, वक्त्यांचीं जोरदार व ओजस्वी भाषणें वगैरेचे रिपोर्ट वर्तमानपत्रांतून वाचून स्पष्टवक्त्याची राष्ट्रीय सभेच्या विस्तीर्ण मंटपांतच टाळी लागून आपण पांच लाख लोकवस्तीच्या चिमकुल्या गोमांतक प्रांतांतील आहोंत हाणावयाची भावना त्याच्या डोक्याच्या हद्दींतून पार बाहेर गेली आहे असें दिसतें. नाहीं तर गोमांतकांतील या पहिल्याच परिषदेसंबंधीं त्यांनीं इतकें बुजून कां जावें ? व राष्ट्रीय सभेसारखी सभा भरविण्याची स्थिति गोमांतकाला येईपर्यंत त्यानें या फंदांत पडूं नये असा भ्रामक कोटीक्रम त्यानें कां लढवावा ? एकादा ऐतखाऊ लक्ष्मीपुत्र आपल्या सात मजली हवेलींत जिलब्या बासुंदीपुरी चापीत बसला असतांना त्याच्या वासानें बेहोष होऊन जर एकादा अकिंचन् आपल्या सुग्रहिणीनें मोठ्या प्रेमानें व अत्यंत व्यवस्थित रीतीनें बनविलेली भाजी भाकरी खाण्याचें नाकारील तर त्याला आत्मघातकीच हटलें पाहिजे ! ज्या राष्ट्रीय सभेला आज एवढें भव्य व जबाबदारीचें स्वरूप आलें आहे तिला आरंभीं प्रतिनिधि अवघे तीस होते ! तेहतीस कोटीला तीस प्रतिनिधि तर आमच्या अडीच लाख हिंदुलोकवस्तींतून किती प्रतिनिधि यावेत असी या स्पष्टवक्त्यांची मनीषा आहे ? मडगांवच्या सारस्वत समाजाचे सभासद आरंभीं अवघे नऊ होते ही शेजारची वस्तुस्थिति पत्रलेखकाच्या ध्यानांत कशी आली नाहीं ? बापानें ठेवलेल्या घराची व्यवस्था नीट करतां येत नाहीं अशी केविलवाणी स्थिति जर या स्पष्टवक्त्याची असेल तर ती फार लाजिरवाणी गोष्ट होय ! आमच्या परिषदेला उत्तम फर्डेशाही करणारे पण कृतींत निव्वळ शंख असणारे प्रतिभावान लेखक नको आहेत. सभेमध्यें भाषेचे फवारे उडवून व आवेशयुक्त हातवारे करून प्रेक्षकांचीं मनें क्षणभर आपल्याकडे आकर्षण करून घेणारे पण प्रसंग येतांच तंगड्यांत शेंपूट घालून पळणारे शेंदाड शिपाई वक्तेहि आह्माला नको आहेत. आपल्या समाजाला, आपल्या पूर्वापार संस्कृतीला जागत असलेले जिवंत आत्मे—मग त्याला आपल्या मोडक्यातुडक्या भाषेंतच आपले देशहितविषयक एक दोन ठरावच कां मांडतां येईना—आमच्या परिषदेला पाहिजे आहेत. गोमांतकांतील हिंदुसमाजाची राजकीय, सामाजिक, शारीरिक, शैक्षणिक, औद्योगिक, आर्थिक वगैरे प्रत्येक बाबतींत उन्नति घडून यावी ह्मणून रात्रंदिवस तळमळत असणारे वक्ते—मग त्यांला कोंकणीमधूनच कां आपले विचार आपल्या देशबांधवांपुढें मांडतां येईना—आमच्या परिषदेला पाहिजे आहेत. आपल्या अध्यक्षत्वाखाल पास झालेले ठराव कृतींत कसे आणतां येतील या साठीं अहर्निश प्रयत्न करणारा अध्यक्ष आमच्या परिषदेला लाभला तरी पुरे आहे. त्याला लांबलचक भाषण न करितां आलें तरी चालेल.

एकादें वर्तमानपत्र उपयुक्त करण्याची पात्रता हिंदुसंपादकांमध्यें नाहीं या खोडसाळ विधानाचा अर्थ काय ? हें मला अजून समजलें नाहीं. लेखकाच्या मतें याचा अर्थ भारत, नवजीवन, विद्याप्रसार, स्वयंसेवक हीं पत्रें उपयुक्त नाहींत असाच घ्यावयाचा कीं काय ? भारतानें तर स्वतःच्या वित्ताची, जन्माची वातोहात करून स्वतःवर खटला करून घेतला आहे ! मग या स्पष्टवक्त्यानीं आपल्या लोकोपयुक्ततेची एकदां मीमांसा तरी करावी, ह्मणजे या पत्राच्या संपादकांना आपलें धोरण निश्चित करण्यास ठीक पडेल. पण हेच लेखक खिस्ती देशभक्तांचें चित्र रेखाटतानां ह्मणतात 'वर्तमान पत्रांतून टांकाची करवाई चालविली किंवा एकाद्या कौंसिलांत बसून तोंडपाटिलकी गाजविली किंवा पोर्तुगीज भाषेंतून यस् फस् करून मोठे मोठे सुधारणा विषयक उद्गार काढले तरी त्याचा प्रभाव अंतःकरणाच्या तळमळीशिवाय, देशाच्या सेवेप्रीत्यर्थ हाडांची काडें व जीवाचें रान करण्याविषयीं तयारी दाखविणाऱ्या वृत्तीशिवाय समाजावर उमटावयाचा नाहीं. व मीहि तेंच ह्मणतों. मग सभेचें अध्यक्षस्थान स्वीकारणें, अस्खलीत भाषण करणें वगैरे गुणांची मातब्बरी ती कोठें राहिली ?

स्पष्टवक्त्याच्या पत्राच्या मथळ्याप्रमाणेंच केसरींतील सवतासुभा, मवाळांची मजलस, पडदानशीन परिषद वगैरे शब्द त्याच्या परिचयाचे झालेले दिसतात व संधि येतांच ते दडपून देण्याची त्याची इच्छाहि अनावर दिसते. 'सवतासुभा उभा करून हंसें करून घेण्याची या परिषदेच्या चालकांची इच्छा नाहीं. ज्या प्र[illegible]ां मुसलमानांनीं मोस्लेमलीग सारखी संस्था स्थापून आपली सामाजिक, धार्मिक उन्नति करून घेतली

ANUNCIOS

1 COMUNIDADES DE QUITOL E NAQUERI

A araematação anual das avenças de despeza das comunidades de Quitol e Naqueri, do ano de 1921 terá lugar respectivamente, nos dia 29 e 30 do corrente, pelas 12 horas, nos lugares das suas sessões. Aos 17 de Julho de 1920

O escrivão ajudante das comunidades

Manguexa Naique

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

2

साधन नाहीं ह्मणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया

स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

9

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

गजकर्णे, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.

२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.

६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्यासह.

3 किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे. वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळीं याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

4

किंम्त मुद्दाम कमी केली आहे

मुदर फक्त ता. ६ आगष्ट १९२० पर्यंत !

डॉ. भांडारकर ह्यांचे धर्मपर लेख व व्याख्यानें

तिसरी आवृत्ति मूळ किंमत रु. ३॥

ता. ६ जुलै रोजीं डॉ. भांडारकरांच्या वयास 5

८३ वर्षे पूर्ण झालीं

ह्मणून त्या दिवसानिमित्त किंमत मुद्दाम फक्त २॥ रुपये केली आहे. ता. ६ आगष्ट पर्यंत ज्यांचीं पत्रें येतील यांसच या सवलतीनें ग्रंथ मिळतील. प्रती थोड्या शिल्लक आहेत: विविधज्ञानविस्तार, प्रो. भाटे, मनोरंजन, आनंद, प्रो. रानडे, नवयुग, महाराष्ट्रसाहित्य, वगैरेंचे उत्तम अभिप्राय, उत्तम छपाई, पृष्ठसंख्या ७४०. १०० पृष्ठांचा सर्वांनीं नांवाजलेला चरित्रात्मक लेख ग्रंथास जोडला आहे. ४ सुंदर चित्रें घातलीं आहेत. हल्लींच्या अत्यंत महर्गतेच्या दिवसांत अडीच रुपयांस [ट. ख. वेगळा] हा ग्रंथ मिळणें ह्मणजे

खस्तपणाचीं कमाल होय !

करितां वरील मुदतीच्या आंत जिज्ञासूनीं ग्रंथ मागविण्याची त्वरा करावी. गोव्यांतील गृहस्थांस प्रत्येक प्रत ३।४ ची व्ही. पी. आकारून पाठविण्यांत येईल.

द्वा. गो. वैद्य, जावजी—बिल्डिंग [१] मुंबई [७]

पैसे परत देऊं] मदनविलासचूर्ण [हमी वाचून पहा.

अथवा

इंडियन टॉनिक फूड

शरीरांत कीड ठेवणें हें मरणाचें मूळ आहे. हें चूर्ण दुधांत सेवन करीत गेलें असतां आंगांतील कडकी, उष्णता, पित्तरोग, वातरोग, प्रदररोग, मधुमेह, क्षयरोग, बाळंतरोग, खोकला, जीर्णज्वर, मूळव्याध, नपुंसकत्व, धातूचा पातळपणा यांचा नाश होतो. कंबरदुखी, हातपायांची आग, तोंडांतील चट्टे, वास मारणें, अन्नपचन न होणें हे विकार नाहींसे होतात. हें चूर्ण धातुपौष्टिक, वीर्यस्थंभक, कामोत्तेजक, रक्तशुद्धिकारक असें असून यानें शौचास साफ होतें.

किंमत ३० तोळ्यांचे डब्यास एक रुपया. व्ही. पी. सह १।८६ आणे अनुपान सोबत. गुणाबद्दल शेकडों अभिप्राय आले आहेत. हमी—ह्या डब्यांत ३० तोळे चूर्ण असतें. ह्यांतून दररोज एक तोळ्याप्रमाणें १० दिवस चूर्ण खाऊन पसंत न पडल्यास बाकीचें चूर्ण परत करावें ह्मणजे ट. ख. वजा करून पैसे परत पाठवून देऊं. दहा तोळ्यांचेवर चूर्ण खर्च केल्यास एक तोळ्यामागें दोन आणे कापले जातील.

तयार करणार —नारायण सखाराम पेंढारी

6 मशीद बंदर, तार ऑफिस समोर.—मुंबई

माजी केरळकोकिळचे एडिटर, सुप्रसिद्ध लेखक व प्रासादिक कवि 7

महाराष्ट्रभाषाचित्रमयूर श्री. रा. कृष्णाजी नारायण आठल्ये यांच्या संपादकत्वाखालीं चालणारें

मुंबई येथील श्रीहरिकीर्तनालयामार्फत प्रसिद्ध होणारें

कीर्तन मासिक

सांसारिक दगदगीनें थकलेल्या अंतःकरणास सुप्रसन्न करणारी भाषा.

मनास घटकोघटकीं चटका लावणाऱ्या रसोत्पादक प्रासादिक कविता.

रॉयल अष्टपत्री पृष्ठें ५२ पोष्ट खर्चासह वार्षिक वर्गणी रु. ४ [अगाऊ]

सेक्रेटरी श्रीहरिकीर्तनालय, गिरगांव बॅकरोड मुंबई नं ४.

जग प्रसिद्ध पक्क्या रंगाचीं उत्तम

सर्व तऱ्हेचीं अनेक रंगाचीं

महेश्वरी लुगडीं

तलम सुताचीं टिकाऊ

प्रसिद्ध महेश्वरी लुगडीं सर्वांगसुंदर असण्याचें कारण त्यांत सूत पक्क्या व टिकाऊ खरें रेशीम (चायनासिल्क) वापरलें जातें. विणाईचें काम फारच सुबक असून लांबी रुंदींत भरपूर असतें. या योगें हीं लुगडीं सर्वत्रप्रिय असतात. परंतु त्याचे खरेपणाचे माहितीचे अभावीं अनेक जागीं दुसराच माल महेश्वरी ह्मणून मिळतो व तो अस्सल नसल्यानें फसवणूक होते; करितां एकवेळ आमचे कारखान्याहून माल मागवून खात्री व ओळख करून घ्यावी.

नंबर मालाचे भाव

१ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥ दर रु. १३

२ लुगडें रेशीमकांठी दोन्हीं पदर मोठे रेशमी लांब हात १६+२॥। दर रु. १५

३ लुगडें रेशीमकांठी सूत नं-६० दोन्हींपदर मोठे रेशीमी लांब हात १७+२॥। दर १९

४ लुगडें गर्भरेशमी सर्व तऱ्हेचे लांब हात १७+२॥। दर २४ ते ३५ पर्यंत.

५ लुगडें रेशीमकांठी जरीबुगडी. सूत नं १२० लांबहात १८+३ दर ४१ ते ५० प०

६ लुगडें जरीकांठी जरपक्के-सुत नं. १२० लांबहात १८+३ दर ५० ते ६५ पर्यंत.

७ चीरडी सर्व तऱ्हेची लांबहात १४+२ दर १० पा० ३० पर्यंत.

८ खण सर्व तऱ्हेचे—दर ।।=; पासून ४ रुपये पर्यंत.

या शिवाय वाटेल त्या किंमतीचा व तऱ्हेचा माल आर्डरीनें तयार करून पाठविला जातो—टीप—मालाचे चांगुलपणाबद्दल आह्मांस ग्वाल्हेर प्रदर्शनांतून रौप्यपदक व या शिवाय निरनिराळ्या ठिकाणची सर्टिफिकिटें मिळालीं आहेत.

घाऊक व किरकोळ माल मागविण्याचा पत्ता—

आर. जी. प्रधान लुगड्यांचे कारखानदार हेडऑफीस ईतवारा बाजार

8 पोस्ट महेश्वर [होळकर स्टेट]

सावध रहा !

लिहिण्यास निरुपयोगी व स्वस्त किंमतीची शाई वापरूं नका. आमची अस्सल विलायती तोडीची शाई वापरून पहा. निळी बा. कीं. १ रु. ४ आणे. काळी बा. किं. १२ आणे. गोळ्या ग्रोसास १ रु. ४ आणे.

गांवोगांवीं एजंट पाहिजेत. 9

डिचोली—गोवा कारापूरकर आणि कंपनी

medida preventiva, contra a crise alimenticia, tentando pôr dique á drenagem das somas importantes que somos constrangidos a pagar ao extrangeiro para compra dos artigos da primeira necessidade.

Para o fomento dessas obras não faltará dinheiro uma vez que sejam vendidas as *meias* e desamortisadas as propriedades do Estado sitas em Assolnã, Velim e Ambelim como foi deliberado pelo Conselho do Governo. *Semear para colher..*

Esquivar-se a esse tarefa é perder tempo que nunca mais volta.

Como desfecho deste modesto artigo não podemos deixar de referir-nos a mais um assunto de capital importancia e que é o caminho de ferro e porto de Mormugão.

Com respeito aos melhoramentos de Mormugão, quer isto se faça por zonas francas ou porto franco, quase que não há correntes de opiniões distinctas tendo-se incitado ainda trabalhos das respectivas comissões, mas ninguem se lembrou até aqui da maneira de resgatar os encargos do nosso caminho de ferro.

Se por ora tais encargos são da responsabilidade da Metropole, todavia, dia mais dia menos, não tardarão sea-lo do nosso pauperrimo tesouro, como se palpita pela leitura do artigo 39 da Carta Organica, por quanto diz este:

"As garantias de juros e encargos contratuais que são devidos á companhia West India......, *conquanto constituam encargos obrigatorios da Provincia*, serão pagos por Metropole ....

¿ Não seria portanto de prudencia trabalhar pelo resgate da divida em objecto por meio de levantamento de creditos, em condições vantajosas, aos milionarios do territorio britanico aproveitando a oportunidade da alta de cambio?

¿ Não se teriam com isso aliviado os encargos se não deste Estado ao menos da Metropole ?

Gurudàs

ECOS & CRITICA

Dr. Sinari

O sr. dr. Vitola Sinari, ilustre e inteligente director do Liceu Municipal de Mapuçá foi guinda do á alta posição de professor de 6° grupo do Liceu Central Afonso de Albuquerque de Nova Côa, o que o *Bharat* noticiou com grande prazer na secção marata da sua edição transanta.

Se dum lado esta nomeação representa justiça á reconhecida competencia e superiores dotes de trabalho e inteligencia que exornam o dr. Sinari, ela importa doutro lado, um acontecimento de indiscritivel júbilo para a classe hindú a que o simpatico nomeado orgulha-se de pertencer.

Nossas calorosas e cordiaés felicitações, pois, ao dr. Sinari e á classe hindú de Gôa, por êste seu avanço na senda do Progresso

Dr. Rau

Sabado passado, tomou posse do elevado cargo de Delegado da comorca o sr. dr. Rau, 1° bacharel hindu, o qual foi alvo de pomposas manifestações em diferentes partes.

Já em tempo, o *Bharat* felicitou este distincto filho da classe hindu pelos loiros que acabou de colher na sua carreira cheia de sacrificios.

Dando-lhe, agora, comprimentos de boas vindas, esperamos que o dr. Rau nas importantes funcçoes que vai desempenhar honrará, além de sua simpatica pessôa, a clasee hindú a que pertence e a qual deseja que o seu 1° bacharel lho proporcione se mpre ocasiões, quere na vida privada, quere na pública e funccional, para dedicar-lhe só palavras de elogio e estima.

Para outro n°

Reservamos por falta de espaço o artigo do sr. dr. Soares Rebelo e o programa do Congresso Provincial.

Dr. Costa Alvares

Compungiu-nos imenso a alma o passamento deste grande homem que deixa indissoluvelmente vinculado o seu prestigioso nome a varias obras patrioticas do Paiz

E' insuprivel a lacuna que a Morte abriu, cortando ao Sr. Costa Alvares o fio de sua utilissima existência.

A mocidade actual que tire para si da laboriosa e sempreactiva vida do inolvidavel extinto lições proveitosas a bem da *Patria* que estrêmecemos!

Cumprimentando...

Cumprimentando os nossos presados confrades de imprensa *A Patria* e *O Anglo-Lusitano* pelos seus aniversarios, apetece mos-lhes, *ab imo pecto* re prosperidades perenes

आजची पुरवणी

आजच्या अंकासोबत ज्योतिषविषयक हालचाल ही पुरवणी वांटली जात आहे. ती वाचण्याविषयीं वाचकांस आग्रहाची शिफारस करितों.

स्पष्टवक्त्यांचा अस्पष्टपणा

सन्मान्य संपादक भारत यांसः—

वि. वि.:— आपल्या पत्राच्या १६ व्या अंकांत 'हिंदु प्रांतिक परिषदे'संबंधीं एक लांबलचक पत्रव्यवहार प्रसिद्ध झाला आहे. त्यांतील कांहीं वाष्कळ व परस्पर विरोधी विधानें आमच्या प्रांतबंधूंच्या वेळींच नजरेस आणून या होऊं घातलेल्या परिषदेसंबंधीं, होऊं घातलेला गैरसमज दूर सारण्याचा प्रयत्न करावा या इरादानें आपणाकडे खालील चार ओळी पाठवित आहें; स्पष्टवक्त्याच्या पत्रावर निर्भिड व स्पष्ट मत नमूद करण्यास आपणें पूर्ण मुभा दिली असल्यानें, त्या प्रसिद्ध करण्याची आपणास तसदी देत आहें असें मी ह्मणत नाहीं.

स्पष्टवक्ते ह्मणतातः—

अ] प्यारा १ ला. " ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील निरनिराळ्या चळवळींचें अनुकरण करणाऱ्या आमच्या गोमांतकांतील सुशिक्षित हिंदुबांधवांच्या मनांत आज बरींच वर्षें एक कल्पना—आपली स्वतंत्र प्रांतिक परिषद भरवून तद्द्वारा आपल्या हरएक प्रांतिक चळवळींना उठाव देण्याची—सांठवून राहिली होती...... सदहु कल्पनेस अलिकडे पुनः चालन मिळालें असून तिचा सर्वत्र अगत्यानें, उत्साहानें व (अर्थात् स्पष्टवक्ते वगळून) आदरपूर्वक विचार होत आहे. "

आ] प्यारा २ रा. " हिं. प्रां. प. भरवावी ही कल्पना ठीक आहे, किंबहुना तिची गरजहि असेल, पण ही कल्पना मूर्त स्वरुपांत येऊन चिरंजीव होण्याची परिस्थिति मात्र आमच्या प्रांतांत अजून निर्माण झाली नाहीं...... " मांजरांच्या गळ्यांत घांट बांधण्याची कल्पना उत्तम, पण ती बांधावी कोणी याचा " मूषक ज्ञातीनें आधीं विचार करावयाला पाहिजे. "

क] प्यारा ४ था. " हिंदु समाज तर खिस्ती समाजापेक्षांहि बोलून चालून मागें आहे...... आज एवढा (हिं. प्रां. परिषदेचा) 'सवता सुभा' उभारून...... (त्याच परिषदेचें) एवढें मोठें धनुष्य उचलून तें छातीवर पडण्यांत काय बोज आहे ?"

का] प्यारा ६ वा:— " एखादी संस्था चोख रीतीनें चालवण्याचें सामर्थ्य जोंपर्यंत आपल्यांत अजून आलेलें नाहीं, एखादें वर्तमानपत्र लोकोपयुक्त करण्याची पात्रता जोंपर्यंत आपणांत नाहीं, एखाद्या सभेचें अध्यक्षस्थान उत्तम रीतीनें पार पाडतां येत नाहीं, एखाद्या सभेंत अस्खलित रीतीनें आपले विचार मांडण्याची शक्ति नाहीं ...... [तोंपर्यंत] प्रांतिक कार्यांचा बोजा शिरावर घेणें ह्मणजे लहान तोंडीं मोठा घांस घेण्यासारखें होय. "

ख] प्यारा ६ वा.:— " आज हिंदु समाज आपल्या प्रगति विषयीं धडपडत आहे, त्यांनीं चारदोन वाचनालयेंहि स्थापन केलीं असतील, त्यांच्यांत एकदोन लेखकहि असतील, पण ही संख्या—कर्तबगार लोकांची संख्या—हातांच्या बोटांबाहेर जोंपर्यंत गेली नाहीं तोंपर्यंत आकाशाला गवसणी कां ? कार्य चिरंजीव ठेवण्यास लागणारी माणसांची परंपरा कोठें आहे ? ......" सर्व समाजाचें कल्याण या [हिं. प्रां. परिषदेच्या] केंद्रामार्फत साधणें आहे......"

खा] प्यारा ७ वा:— खरें व स्पष्ट सांगावयाचें ह्मणजे...... तिचें [परिषदेचें] गाडें सुरळीत चालविण्यासारखा जनतेच्या विश्वासास पात्र झालेला पुढारी आपणांत अजून दिसूं लागलेला नाहीं."

पुढें शेवटच्या प्याऱ्यांत स्पष्टवक्त्यांनीं स्वोद्धाराचे सुलभ (?) उपाय सांगितले आहेतः—" तूर्त आपल्या बालपणास पचतील [स्पष्टवक्ते 'पचेल' असें लिहितात] असेच स्थानिक प्रयत्न अगोदर जिकडे तिकडे व जारीनें सुरू होणें जरूर आहे. ते प्रयत्न ह्मणजे ठिकठिकाणीं शाळा घालणें वाचनालयें स्थापन करणें, गरीब विद्यार्थ्यांची सोय करणें, फंड उभारून पोर्तुगालास विद्यार्थी पाठवणें, शिमग्यांतून, जत्रांतून, उत्सवांतून नीतिपर उपदेशांचीं पत्रकें वाटणें, इत्यादि इत्यादि. असे प्रयत्न केवळ सुरू झाल्यावर—व तेंहि यथाशक्य—जी समाजाला तेजस्विता येईल त्या तेजाच्या भरभक्कम चौथऱ्यावर (?) उभारलेली प्रांतिक परिषदेची इमारत टिकून राहिल. न पेक्षां वाळूतील किल्याप्रमाणें तिची दुर्दशा होईल असें स्पष्टवक्त्याचें अचुक भविष्य आहे ! पण इतक्या दूरवर पाहण्यांस समर्थ असलेल्या आपल्या बुद्धीस ते (प्यारा ६ वा.), अल्पच ह्मणतात !

ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील चळवळीचें अनुकरण करून आपली स्वतंत्र प्रांतिक परिषद भरवण्याचा अगत्यानें, उत्साहानें व आदरपूर्वक विचार करणाऱ्या गोमांतकांतील सुशिक्षित हिंदुसमाजास—उपमेनें कां असेना ? मूषक ज्ञातीच्या पंक्तीस बसवतांना स्पष्टवक्त्यांनां कांहींच दिक्कत वाटली नाहीं ! (कलम अ व आ पहा). होऊं घातलेल्या या परिषदेचे हेतूसंबंधीं लिहितांनां भारताच्या Congresso Provincial Hindú या अग्रलेखांत sem mover hostilidades a quem quere असे स्पष्ट शब्द वापरले असूनहि या परिषदेस 'सवता सुभा' ह्मणून, हेतु विपर्यास करण्यांत स्पष्टवक्त्यांनीं कोणतीच खंती बाळगिली नाहीं, [कलम क पहा.] त्याच पत्राच्या १३ व्या अंकांतील Pelos Hindùs या अग्रलेखांतहि o C. P. H. organisará..... tendo por unica missão a ininterrupta e insistente propaganda da instrução ...... असें वाक्य होतें. त्याकडे दुर्लक्ष करून, स्वतःच्या डोक्यांतून निघालेले ह्मणून उपाय सुचवितानां शिक्षणप्रसाराच्या आवश्यकतेवर त्यांनीं एवढें आकांडतांडव केलं आहे ! शहाणपणाचा मक्ता आपणालाच तेवढा मिळालेला आहे असा ग्रह झाल्यावर दुसऱ्याचे गुण व दुसऱ्यानीं लिहिलेले शब्दहि दिसूं नयेत हें साहजिकच होय ! पांचव्या प्याऱ्यांत कर्तबगार लोकांची संख्या हाताच्या बोटांच्या आंत असलेली दिसणाऱ्या स्पष्टवक्त्यांनीं, ७ व्या प्याऱ्यांत, आमच्यांत जनतेच्या विश्वासास पात्र असा एकहि पुढारी नसल्याचें खरें व स्पष्टपणें सांगतांना तर्कशास्त्राची यत्किंचितहि भीड मुर्वत धरलेली नाही ! (कदाचित् कर्तबगार लोक व पुढारी यांचा खरा अर्थ मला समजला नसावा असेंही असूं शकेल) आज आमच्यांत असलेलीं तीनही वर्तमानपत्रें शारीरिक, बौद्धिक व आर्थिक झीज सोसून, केवळ लोकोपकारार्थ चालवण्यांत येत असलेलें माहीत असूनहि तीं लोकोपयुक्त नाहींत असें ह्मणतांनां त्यांनीं, जनाची तर

ANUNCIOS

COMUNIDADE DO TORO FO DE MOLCORNEM

A arrematação das avenças da despesa da sobredita comuni dade terá lugar no dia 29 do corrente mez de Julho, ás 16 horas, no local das sessões

Aos 11 de Julho de 1920

O escrivão da cumunidade
Ramacrisna S. Narcornim

1

COMUNIDADE DA ALDEIA CACORA

As avenças dá receita e despe sa da comunidade de Cacorá irão á praça no dia 31 do corrente pelas 15 horas,na casa das sesseõs da comunidade

Cacorá 10 de Julho de 1920

O escrivão de comunidade
Utoma Panduronga Sinay Odarcar

2

COMUNIDADE DA ALDEIA QUEPEM.

A arrematação trienal e anual da receita e despeza da mesma communidade, terá logar nas casas das suas sessões no dia 31 do corrente ás 15 horas.

Aos 9 de Julho de 1920

O escrivão
Subraia S. Sirvoicar

3

COMUNIDADE DE SIRVOI

No dia 24 do corrente, pelas 16 horas, serão levadas á praça as avenças de despeza do ano seguinte de 1921, pelo preço e condições do respectivo calculo no local das sessões

Aos 10 de Julho de 1920

4 O escrivão
Ananta Raia Shirvoicar

COMUNIDADE DA ALDEIA AMBAULIM

Pelas 15 horas do dia 29 do corrente irão á praça as avenças da despesa do ano de 1921, da comunidade de Ambaulim, no local das suas sessões

Aos 9 de Julho de 1920

O escrivão
5 *Subraia S. Sirvoicar*

COMUNIDADE DA ALDEA CUSMANE

A arrematação anual das avenças da despesa desta comunidade terá lugar no dia 30 do corrente pelas 15 horas, nas casas das suas sessões

Aos 9 de Julho de 1920

O escrivão 6
Subraia S. Sirvoicar,

COMUNIDADE DE AVEDDEM

No dia 25 do corrente pelas 16 horas, serão levadas á praça as avenças de despeza do ano seguinte de 1921 pelo preço e condições do respectivo calculo no local das sessões

Aos 10 de Julho de 1920

7 O escrivão
Ananta Raia Shirvoicar

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

५० वर्षांच्या अनुभवानें सर्वोत्कृष्ट ठरविलेलें निरनिराळ्या देशातून
8 सोन्याचांदीची पदक मिळालला

डॉ. वामन गोपाळ यांचा

आयोडाइज्ड

सा र्सा प रि ला

रक्त ह्मणजेच जीवित्वसर्वस्व. निरोगीपणा, सुख आणि दीर्घ आयुष्य याचा लाभ शुद्ध आणि जोमदार रक्तच करून देतें. तर मग भयंकर रोगांपासून नासलेल्या रक्तांतील दोष व त्यापासून होणारी पीडा नाहीशी करावयाची असेल, तर ताबडतोब सार्सापरीला घेण्यास सुरवात करा. एका बाटलीस किं. १। रु. चार बाटल्यांस पोस्टेज सुद्धां फक्त ४॥-' मोटमोठ्या शहरांत प्रसिद्ध व्यापाऱ्यांकडे मिळेल..

डॉ. गौतमराव केशव आणि सन
ठाकुरद्वार–मुंबई.

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

साधन नाहीं ह्मणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया
स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई
9

गोळ्यांचा व्यापार

हल्लीं मंदावला आहे काय ? तुह्मांला माहित नाहीं. मग व्यापार ह्मणजे काय या विषयींची तुह्मांला माहिती पाहिजे आहे तर आजपासून उद्योगी भारत मालेचे वर्गणीदार व्हा. वार्षिक वर्गणी ट. ख. सह रु. २ आ. १३. नमुना अंकासाठीं चार आण्याची पोष्टाचीं तिकेटें पाठवा. गोळ्यांचीं चालतील.

10 व्यवस्थापक
उद्योगी भारतमाला
गिरगांव, मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

गजकर्णे, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.
२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ
अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.
६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पव्यासह.

11 किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे. वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळी याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

12 व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

जरूर लागेल तेव्हां

रबरी शिक्के व त्याला लागणारें इतर सामान आमच्याचकडे किफायतशिर भावानें मिळेल.

किका अन्ड कंपनी
13 गिरगांव–मुंबई.

ninguem sabe quão saboroso é o prato do Anuncio que a invenção *comilona* do cinzento cerebro civilisado distribuiu á gente no banquete do *struggle for life*.

Pois, senhores, o Anuncio tem o prodigioso condão de transformar Lazaros desgraçados em Crêsos felizes, burros em sábios, ferro em oiro, numa palavra, o impossivel em possivel...

Um individuo que não tinha *onde cair morto*, devido ao Anuncio, teve *onde levantar-se vivo*. E asism podiamos *anunciar* muito *anuncio*, mas a *cama* é estreita e curta.

E porque o Anuncio é a base sólida de, liquefazendo a preguiça do contribuinte goez e evaporando a indolencia do dito, levar esta terra, pela velocidade *automobilista*, ao Eden do Progresso, a ilustre Comissão de Milhoramentos de Mormugão tratou antes de mais segurar fortemente nos cabelos luzentes... o Anuncio.

¿ Que lhe importa, portanto, que tudo o mais, a viação a iluminação, a expropriação, a canalisação, a petrificação etc. se relegue ao secundario plano ?

O Anuncio, eis tudo.

A empregomania

Há infelizmente, no seio desta nesga do Malabar, quem torça o nariz p la tendencia burocratica que se nota no cidadão indio da ... *Carta Organica*.

Se, porém, os detratores da nossa *burocratite ou empregomania* atinassem no respeito e influencia que gosam na nossa sociedade, ainda, os oficiais de diligencias e condutores vulgo estafetas de malas e vissem com os olhos de ver a indiferença com que são tratados pela mesma sociedade, os intelectuais com sciencia mas sem paciencia para empregos seriam eles os primeiros a botar requerimentos e desenvolver o poder da empenhoca com mira em qualquer empregosito do Estado, incluindo os lugares de *praticantes gratuitos*.

E' tão fascinador o brilho da burocratite que muitas vezes priva o atacado das mais rudimentares noções de deveres para consigo mesmo.

Fôsse alguem sábio, mas privado do Poder, da mais insignificante parcela sua, teria, aqui, no nosso Paiz a sorte do Magalhães, o *morto-ressuscitado*...

Muita vida á Empregomania !

Prosa em verso

Quando a cidade de Mormugão não tinha Municipal corporação tinha a ao menos boa iluminação e rasoavel viação, cousas que não merecem, pelo visto, nenhuma atenção, agora que se lhe elevou a posição e se criou a Comissão.

Terá isto longa duração ou será de momentanea visão?

Outra

A estrada adjacente a estação ferro viaria de Sanvordem mete desdem, urgindo que provindecias prontas se deem.

ECOS & CRITICA

Boa interpretação

O nosso corespondente Xant Aram de Mormugão escreve-nos o seguinte:

Deu-se um caso engraçado nesta alfandega cerca da interpretação da arrecadação de taxa de desinfecção dum wagon aberto contendo 350 bambùs soltos trazidos pelaCompuhia de caminho de ferro

Quando o empregado da Companhia foi despachar esse wagon, os d'alfandega quizeram arracadar novo reis por cada bambu tomando um bambu como um volume segundo a lei; mas o referido empregado da companhia entendendo não dever pagar esta taxa conforme a interpretação dos d'alfandegas. submeteu este assunpto á apreciação dos seus superiores.

Parece que na hipotese presente a interpretação deve ser a favor da parte, recebendo-se portanto a taxa de desinfecção de 9 reis por vagon ou tomando-se 10 bambus por cada volume, numero de que este, em regra se compõe.

¿ Proceder-se-há, tambem, da mesma forma com o negociante que trouxer um wagon contendo cocos soltos ?

Parece-me que não...

साभार स्वीकार

सयाजीविजय (साप्ताहिक):— संपादक रा. दामोदर सांवळाराम यंदे. प्रकाशनः मुंबई व बडोदें. वा. व. ट. ह. सह ३ रु. १० आ. या लोकप्रिय व प्रागतिक पत्रानें चालविलेली देशसेवा सर्वत्र मशहूर असल्यावरून त्याविषयीं जास्ती लिहिण्याचें कारण दिसत नाहीं.

लोकमत (साप्ताहिक):— हें पत्र यवतमाळ येथें प्रसिद्ध होत असून त्यांतील विषय राष्ट्रीय पक्षास अनुकूल असेच असतात.

कर्मयोगी [मासिक]:— हें मासिक धुळें येथें चालू महिन्यापासून रा. नरहर हनुमंत देशपांडे यांच्या संपादकत्वाखालीं प्रसिद्ध व्हावयास लागलें असून त्यांतील एकंदर विषय महाराष्ट्रांत नांवाजलेल्या कोणत्याहि अग्रगण्य मासिकांतील विषयांच्या तोडीचे आहेत, असें पहिल्या अंकांतील वजनदार लेखांवरून कोणासहि कबूल करावें लागेल. आणखी १।२ अंक प्रसिद्ध झाल्यावर 'कर्मयोगीवर' विस्तृत अभिप्राय देण्याचा आमचा विचार असल्यामुळें सध्या इतक्यांतच

शुभस्य शीघ्रम्

हिंदु परिषद् पाहिजे !

नारंभते प्रथम विघ्न भयेंच नीचा ।
आरंभविघ्नकरणीं विरतो मर्धीचा ।
विघ्नीं पुनःपुनहि कष्टविला भ्रमाचा ।
आरंभिलें त्यजिचना, गुण उत्तमाचा ।१।

(तुकाराम बावा वर्दे .नीतिशतक)

श्रीयुत संपादक भारत यांस वि. वि:—

'स्पष्टवक्ता' ह्या सहीनें आपल्या लोकप्रिय पत्रांत प्रसिद्ध झालेल्या लेखांत, गोव्यांची सद्यःस्थिति 'हिंदु प्रांतिक परिषद' भरविण्यास लायक नाहीं असें सांगतांना परस्पर विरुद्ध विधानें ठोकण्याकडे लेखकाची लेखणी घसरल्याचा परिणाम, अगोदरच नाउमेद अशा लोकांच्या मनावर न होण्यासाठीं, मला सुचलेले कांहीं विचार मांडण्याची परवानगी द्याल अशा आशेनेंच पुढील मजकूर लिहीत आहें.

वस्तुस्थितीच्या स्वरूपांत सत्यांश दाखविण्याचा प्रयत्न 'स्पष्टवक्त्यानें' केला असला तरी, कांहीं बाबतींत अस्पष्ट व कांहीं बाबतींत अतिशयोक्तिपूर्ण रंग त्या स्वरूपावर फांसला असल्यानें, तें चित्र एकंदरींत एका निराशावादी हृदयाचें आहे असें वाटतें. असल्या निराशेस गोमांतकस्थानीं आज बिलकूल थारा देतां कामा नये.

आतां, 'स्पष्टवक्त्यां'च्याच शब्दांनीं त्याचे विचार व कृति कितपत जुळतात याचा विचार करूं.

"हिंदुसमाजाच्या .... सगळ्या गरजांत विद्यावंत होणें ही फार मोठी गरज आहे" असें त्याचें मत असून, "गोमांतकांत प्रभुत्वानें दोन जाती आहेत. त्या पैकीं ख्रिस्ती हे विद्वत्तेनें, संपत्तीनें, धाडसानें व सुधारणेनें आमच्यापुढें आहेत, पण संघशक्ति, स्वार्थत्याग, निरभिलाषवृत्ति इत्यादि गुणांचा त्यांत अभाव" असल्याचें तोच कबूल करीत असल्यामुळें, केवळ शिक्षणानें व विद्वत्तेनें सुधां प्राप्त न होणारे स्वार्थत्यागासारखे गुण समाजांत येण्यास सार्वजनिक कार्याची जाणीव उत्पन्न करणारी संस्था आज आवश्यक आहे. ती संस्था 'हिंदु प्रांतिक परिषद' होय असें त्यास वाटलेंच पाहिजे.

ख्रिस्ती लोकांत स्वार्थत्यागादि गुणांची उणीव असल्यामुळें "देशसेवेच्या कोणत्याहि कार्याची अपेक्षा त्यांकडून निष्फल होते" ह्मणूनच, शक्य झाल्यास हिंदूंकडून कांही करतां येण्यासारखें आहे कीं काय हें पाहण्यासाठीं 'हिंदु प्रांतिक परिषदे'ची अत्यंत गरज आहे. हिंदु समाजाकडून स्थापन झालेल्या शाळा, वाचनमंदिरें ख्रिस्ती लोकांस उदाहरणादाखल होऊं पाहताहेत. त्या प्रमाणेंच ही परिषद त्यांस, आदर्शवत् होऊन, ताळ्यावर आणण्यास कारणीभूत होईल.

"वडिलांनीं ठेवलेलें घर व्यवस्थित रीतीनें चालविण्याची कर्तबगारी आमच्यांत नाहीं" हें स्वानुभवावरून कदाचित् स्पष्टवक्त्यांस माहित असेल. पण सार्वजनिक कार्य करण्यांस आपलें घर व्यवस्थित चालवितां आलेंच पाहिजे. असा इतरांचा अनुभव नाहीं. लो. टिळक आपलें घर व्यवस्थित रीतीनें चालविण्याचें ध्येय घेऊन बसते तर त्यांस मंडालेला जावें लागतें ना !

पोर्तुगीज वर्तमानपत्रें कशीं चालतील ? कोंकणी भाषा बोलणाऱ्या, मराठी भाषा पद्धतशीर न शिकणाऱ्या लोकांत, मराठी व पोर्तुगीज लेखक कसे निपजतील ? अशी निराशा गोव्यांत पसरली होती. पण आज सुदैवानें अस्सल पुणेरी मराठी व शुद्ध पोर्तुगीज लिहिणारे लेखक तयार झाले आहेत. हा कशाचा प्रभाव ? तर वर्तमानपत्रें प्रसिद्ध झाल्याचा ! कदाचित् आज वाईट लिहित असतील तर उद्यां सुधरतील. वर्तमानपत्रेंच नसतीं तर लेखक पुढें कसे आले असते ! ह्याच विचारसरणीच्या अनुरोधानें 'हिंदु प्रांतिक परिषद' पाहूं गेलों तर ती अस्तित्वांत आल्यावरोबर योग्य माणसें पुढें येतील असें वाटूं लागतें. ह्मणून आज योग्य माणसें नसलीं तरी तसलीं माणसें पुढें आणण्यासाठीं 'हिंदु प्रांतिक परिषद' पाहिजेच पाहिजे.

वर्तमान पत्रांपासून मिळणारे फायदे ह्मणजे हेच होत कीं, [१] लोकमत बनविणें व तें सरकारास निर्भिडपणें कळविणें, [२] सरकारदरबारांतील हालचाल लोकांस जाहीर करणें व [३] व्यक्तीव्यक्तींचे विचार समाजांत प्रसिद्ध करणें. हीं कामें इकडील वर्तमानपत्रांकडून होत आहेत, ह्मणूनच स्पष्टवक्त्यांस तिसरा नंबरचा फायदा घेऊन आपल्या भारदस्त 'भारत'चा आश्रय लेख प्रसिद्धीसाठीं, करावा लागला. असें असतां "वर्तमान पत्र उपयुक्त करण्यांची पात्रता जों पर्यंत आपणांत नाहीं." अशा प्रकारचे वर्तमान पत्रांची हेटाळणी करणारे स्पष्टोद्गार त्यांच्या लेखणींतून निघावे हें तिरस्करणीय होय. वर्तमानपत्र उपयुक्त होण्यास कोणतें धोरण स्वीकारावें, त्यात कोणत्या प्रकारचे लेख असावेत इत्यादि आपलीं मतें, ह्या मत स्वातंत्र्याच्या दिवसांत अगोदर पासून प्रसिद्ध करण्याचें बाजूस ठेवून, आज जातां जातां, स्पष्टवक्त्यानें वर्तमानपत्रांस टोला दिल्यामुळें, व वर्तमानपत्रांवर 'बोलण्याची सर्व सभ्यानां, पूर्ण मुभा असतां योग्य वेळीं मौन स्वीकारल्याबद्दल "असमय मौन्यें तुमच्या सुज्ञपणाच्याहि हानि भोला हो !" ह्या मोरोपंती आर्याधाचा अहेर त्यास केल्याशिवाय राहवत नाहीं. वर्तमानपत्रें उपयुक्त कशीं होतील ह्या विषयींचे आपले विचार गोव्यांतील कोणत्याहि वर्तमानपत्रकाराकडे पाठविले असते तर ते आभार पूर्वक लक्ष्यांत घेण्यास त्यांस सवड तरी मिळाली असती ! मग, ते विचार वर्तमान पत्रांची बदनामी करणारे असते तरी भारतकारांसारख्या उदारहृदयी संपादकानीं त्यांस आपल्या पत्रांत थारा दिला असता. ह्या विषयींचा ताजा अनुभव स्पष्टवक्त्यास मिळालाच आहे.

"घराखालच्या तळींत बुडी देणाऱ्या मुलाची" वृत्ति कूपमंडुकवत् होत असल्यामुळें त्यास "मुर्गांवच्या समुद्रांत उडी मारण्याची तयारी" करण्याचा प्रसंग कधीं तरी येईल कीं नाहीं हा एक प्रश्नच आहे, व त्या प्रश्नाचे उत्तर "बसोनी विहिरीं॥ बेडुक सागरा धिक्कारी" ! या तुकोबाच्या वाणींतच आहे ह्मणून तें वेगळें देण्याची गरज नाही.

समाजांत 'तेजस्विता, आल्यानंतर हिंदु परिषद यशस्वी होईल असें स्पष्टवक्त्यांस वाटतें पण, तेजस्विता उत्पन्न होण्यासाठींच 'हिंदुपरिषद, पाहिजे. तें काम वाचनालयें किंवा शाळा यांकडून होण्याची अपेक्षा [illegible] आहे. वाचनालयांकडून त्या-

वर्गणीची पोंच

श्री. नारायण कृ. वारीक, लोलयें ३ रु.
,, मुकुंद गो. प्रभू गांवकर, ,, ३ रु
,, दत्तात्रय पां. दलाल, मडगांव ३ रु.
,, व्यंकटेश पुरुषोत्तम पई, कुर्पे १॥ रु.
,, आत्माराम शे. सुखटाणेकर, सांखळी १२ आ
,, अनंत मा. शे. मळकर्णेकर मळकर्णे १२ आ

भारत डिफेन्सफंड

श्री. सरस्वतीसेवक मंडळ, मडगांव १ रु.
,, श्रीधर कामत कुंडईकर, कुंडई २ रु.
,, गोपाळ शे. विर्जिनकर, मडगांव १ रु.
,, दत्तात्रय पां. दलाल, मडगांव १ रु.
,, तुळशीदास व्यंकटेश पई, कुर्पे १ रु.

मालावृत्त

(मागील अंकांवरून पुढें चालू)

भागिदारांचीं नांवें — भागांची रकम

मागील पोंच ५३५ रु.

श्रीयुत अनंत नारायण पै वेर्णेकर ,, ५ रु.
,, भिकाजी पद्मनाभ अवदी ,, ५ रु.
,, सदाशिव व्यं० शिंगबाळ पणजी ५ रु.
,, राया कामत बांबोळकर ,, ५ रु;
,, वे० वैकुंठ वि० पणसरवडें लोलयें ५ रु.
,, रघुवीर व्यासाचार्य सुकेरी कारवार ५ रु.
,, नाराण पुंडलीक पै कीर सादोळशें ५ रु.
,, अनंत व्यं० प्रभू दिंडीवागकर का० ५ रु.
,, व्यं० गोविंद प्रभू शास्त्री; लोलयें ५ रु
,, हरी लक्ष्मण पै पाणंदीकर मडगांव ५ रु.
,, गजानन बाबुराव पै पाणंदीकर ५ रु.
,, काशिनाथ कृष्ण केणी ; ,, ५ रु.
,, दामोदर अनंत शेट रायकर ,, ५ रु,

६०० रु.

ग्रंथमालेचें पहिलें पुष्प येत्या विजयादशमीच्या मुहुर्तावर प्रसिद्ध करण्याचा संकल्प आहे. तो सिद्धीस नेणार श्री समर्थ आहे. ज्या देशबंधूकडे आम्हीं उद्देशपत्रिका पाठवून मालेच्या कार्यास सहाय करण्याबद्दल विनंति केली व ज्यांनीं आतांपर्यंत फार्म भरून पाठवून आम्हांस पुढील कार्यासाठीं ज्यास्त उमदे उत्पन्न केली त्यांचे फार आभारी आहोंत. बऱ्याच प्रांतबंधूकडून अजूनपर्यंत फार्म भरून पाठविण्यांचें काम झालेलें नाहीं तरी सर्वांनी त्या कामीं यापुढें तरी विलंब लावूं नये अशी नम्र प्रार्थना आहे.

आ. नम्र
व्य. उ. ग्रं. प्र. मं.

ANUNCIOS

mil crimes todo o mundo com a unica excepção dêle, simbolo da *actividade liberdade, moralidade* e com *horse power* de *acusabilidade*

Aproveitando da oportunidade, não posso deixar de apontar a quem tem na sua mão a vassoura, *os montões de lixo* que a mesma tem reunido num mesmo local, porque a necessidade de removo-los para um esconderijo, reclamada pelo público para quem é a sua acção jornalistica, porquanto estamos fartos da outra, burocratica, é imprescendivel.

Dentre todos os serviços publicos, aquele que requere miaor urgencia e regularidade é o serviço telegrafo-postal. Mas infelizmente, e a despeito de tantas reformas que nele se tem introduzido, está numa irregularidade e lentidão tais que, logo apos a instalação do alto corpo adminisrrativo nesta terra, um dos conselheiros viu-se na necessidade de solicitar providencias que restabelecessem o serviço anterior !

Foi isso no inverno do ano passado. Chegou o inverno do ano corrente e a mesma fita começou desenrolar-se no *ècran* do correio resultando desta inovação receberem a mala com o atrazo de 48 horas, as localidades que a recebiam apenas com 12.

Uma nota oficiosa, porém, do director da comissão distrital enviada á imprensa local milhorou o serviço em parte, isto é, adoptou o horário anterior que vigorava antes de chegar aqui quem nos tirasse da *preguiça* que leva os *comerciantes de* Pangim *a abrir os seus estabelecimentos ás 10 ou 11 horas para os fechar ao meio dia, hora de tomar a canja*...e ensinasse a nós a actividade com o exemplo do horario das malas, fechando-as no Correio Geral ás 8 horas, expedindo-as pela lancha que partisse ás 11 para Sanvordem onde pernoitem para, pelo comboio da tarde do dia imediáto, irem para as localidades servidas pela Ambulancia Postal e chegarem ás mãos dos distinatarios sò no terceiro dia, visto a distribuição se fazer nelas de manhã, depois de chegar o comboio correio.

Quanto ao telegrafo, há a notar que um telegrama difere da correspondencia postal por sua rapidez, razão porque se paga uma taxa excessivamente superior, isto é, se se paga pelo bilhete postal um poiça, por um telegrama ordinário pagam-se onze tangas, 44 vezes mais; e tem afinal a mesma categoria do bilhete postal, enviando-se ao distinatario junto com a correspondencia ordinária, resultando disso que com 11 tangas pagas para transmitir uma noticia urgente o distinatário só a receba pelo distribuidor postal que chega a sua casa, feito o serviço ordinario. Se porem se admitir a hipotese da procedencia da distribuição de telegramas, a irregularidade e demora seriam sem limites, na correspondencia, que muitas vezes não é menos urgente, inconvenientes que se podiam evitar dando-se ás estações telegrafo-postais um ou mais distribuidores que foram *varridos* num impulso da actividade ou *por serem preguiçosos* ou *por terem nascido para viver e morrer de ladainhas*, ou elevando-se o numero dos distribuidores, segundo a necessidade, comprovada pela respectiva receita.

Assim há muitas inovações que tem de ser retiradas. No tempo anterior ao *periodo de inovações* e quando a taxa do telegrama ordinario era apenas de quatro tangas, passava-se ao interresado um recibo e hoje que a gente paga onze tangas em vez de quatro, nem tem um papelinho para estar certo de que o telegrama foi expedido.

¿ Quem nos garante que o telegrama foi expedido ? ou qual é o documento pelo qual conste que se entregou a importancia para o mesmo ?

Nada ! a não ser que se pague mais uma taxa adicional para tal recibo ? Seria luxo passar ao interessado gratuitamente recibo num papelinho duns 20 centimetros quadrados de superficie ?

Se o é ¿ como se explica o facto de só as malas que se conduzem pelas lanchas ou pelos trens, serem acompanhadas de aspirantes gratificados, adicionalmente ?...

Se é para evitar qualquer contratempo, as malas que se conduzem pelos estafetas tambem deviam ter o mesmo cortejo porque tanto estas como aquelas são da mesma responsabilidade !

De outra forma, porem, é incompreensivel a questão de *luxo*.

A Provincia que faça luz sobre essas coisas escuras.

Beta

ECOS & CRITICA

Uma transferencia

Consta-nos que o sr. administrador do concelho de Quepêm está empregando toda a sua energia para conseguir a transferencia da escola marata da séde do concelho para Bali.

Não há duvida que aquela escola tem de ser transferida mas não para Bali mas sim para o centro da povoação, por quanto está situada actualmente em um lugar ermo e afastado da sede, o que muito imcomoda as crianças.

¿ Mas quem diabo meteu na cábeça de sua exa. a genial idêa da transferencia da dita escola para Bali, onde não poderá ser tão frequentada como aqui, pois só agora conta 30 alunos?

Crie-se nova escola em Bali, se quizerem, mas não transfiram para lá a que cá existe, prestando relevantes serviços á instrução.

Esperamos ser atendidos, prometendo voltar ao assunto se necessario fòr.

Em Poinguinim

Estamos recebendo, dia a dia queixas contra a pessima distribuição postal em Poinguinim havendo quem diga que não chegam os nos. do jornal *Bharat* regularmente

De Borim, de Pondá receberam-se, tambem, identicas queixas na nossa administração

Pelos modos parece que tudo anda ái na escuridão.

Estejam, porém, quietos, meninos, que tudo há de se remediar com . . . a *luz* de cuja fiscalisação vai ser encarregado o sr. Pereira Batalha, como por ai se diz á boca cheia . . .

E tambem da de aeroplanos como no-lo segreda o S. *João*.

जनाब देहली तो बहोत दूर है !

बोल बोलतां वाटे सोपें ॥
करणी करीतां टीर कांपे ॥

तुकाराम

रा. रा. भारत कर्ते यांसः—

वि. वि.:— ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील निरनिराळ्या चळवळीचें अनुकरण करणाऱ्या आमच्या गोमंतकांतील सुशिक्षित हिंदु बांधवांच्या मनांत आज बरींच वर्षें एक कल्पना सांठवून राहिली होती. आपली स्वतंत्र प्रांतिक परिषद भरवून तद्वारा आपल्या हरएक प्रांतिक चळवळींना उठाव देणें, सरकारांतून आपणास विशेष सवलती मिळविण्याचा प्रयत्न करणें, व सर्व हिंदूंचा संघ बनवून तदनुसार आपल्या समाजास शिक्षणप्रसार, व्यवस्थितपणा, बळकटी व कार्यक्षमता आणणें, हा, ही मध्यवर्ति संस्था अस्तित्वांत आणण्याचा प्रमुख हेतु होय. सदहू कल्पनेस अलिकडे पुनः चालन मिळालें असून तिचा सर्वत्र अगत्यानें, उत्साहानें व आदरपूर्वक विचार होत आहे. अशावेळीं, होऊं घातलेल्या या परिषदेच्या युक्तायुक्ततेबद्दल, दोन शब्द वेळींच लिहून आमच्या प्रांतबंधूंच्या पुढें ठेवावे या इराद्यानें आपणास तसदी देत आहें.

हिंदु प्रांतिक परिषद भरवावी ही कल्पनां ठीक आहे, किंबहुना तिची गरजहि असेल, पण ही कल्पना मूर्त स्वरुपांत येऊन चिरंजीव होण्यासारखी परिस्थिति मात्र आमच्या प्रांतांत अजून निर्माण झाली नाहीं, हें खेदानें कबूल करावें लागतें. आपली जागरूकता व बचाव या करितां मांजराच्या गळयांत घांट बांधावी ही कल्पना उत्तम आहे; पण ती कृतींत आणण्याविषयीं विचार करतांनां हें कार्य यशस्वी करून दाखविण्याइतकें आपणांत आज सामर्थ्य आहे काय ? याचा मूलक ज्ञातीनें आधीं विचार करावयास पाहिजे न मेंढ्यां उत्साहानें सभा भरवावी व एखाद्या ज्ञात्यानें चटदिशीं एक प्रश्न टाकल्यावर ती उधळून जावी यांत शहाणपणा तो कोणता ?

गोमंतकांत प्रमुखत्वानें दोन जाती आहेत त्या पैकीं खिस्ती हे विद्वत्तेनें, संपत्तीनें, धाडसानें व सुधारणेनें आपल्या पुढें आहेत. पण संघशक्ति, स्वार्थत्याग, निराभिलाषवृत्ति इत्यादि गुणांचा त्यांच्यांत अभाव असल्यानें देशसेवेच्या कोणत्याहि कार्याची अपेक्षा त्यांकडून निष्फल होते, हें उघड म्हणण्यांत वस्तुस्थितीचा विपर्यास होत नाहीं. वर्तमानपत्रांतून टांकाची कारवाई चालविली, किंवा एखाद्या कौन्सिलांत बसून तोंडपाटिलकी गाजविली, किंवा व्यक्तिद्वेषाच्या भरीं भरून पक्षांची झुंज केली, हिंवा ' यस्फस् ' पोर्तुगीज भाषेंतून मोठमोठे सुधारणाविषयक उद्गार काढले, तथापि त्यांचा प्रभाव अंतरींच्या तळमळीशिवाय, देशाच्या सेवे—प्रीत्यर्थ हाडाचीं काडें व जीवाचें रान करण्याविषयीं तयारी दाखविणाऱ्या वृत्तीशिवाय, समाजावर उमटावयाचा नाहीं, हें उघड आहे. वर सांगितलेले गुण नसल्यामुळें खिस्ती समाजाचें काय रूप दिसून येतें ? ब्रिटिश हिंदुस्थानचें अनुकरण म्हणून गोमंतकानें Congresso Provincial काढली पण तिचे धिंडवडे कसे होत आहेत ? तिनें पास केलेले ठराव, हातीं घेतलेलीं कामें, काढलेलीं फर्मानें व उत्पन्न केलेला क्षणिक हुरूप आज कोठें आहे ? उत्सवप्रियतेच्या भरीं भरून जीं कामें हातीं घेतलीं जातात, ज्यांत ' जातीचीं ' माणसें नसून ' गावाळांचा ' व्यवहार असतो, तेथें असें अपयश आल्यास नवल तें काय ?

हिंदुसमाज तर खिस्ती समाजापेक्षांहि बोलून चालून मागें आहे. आज हिंदु समाजांत जागृति होत असेल, स्वतःच्या परिषदेची गरजहि त्याला असेल; पण आज एवढा सवता सुभा उभा करून चिकाटीनें, व्यवस्थितपणानें, शहाणपणानें, संघशक्तीनें व देशसेवेच्या थोर बुद्धीनें त्याचा कारभार हांकण्याचें सामर्थ्य हिंदु समाजांत अजून आलेलें नाहीं; मग एवढें मोठें धनुष्य उचलून तें छातीवर पडण्यांत काय बोज आहे ?

आज हिंदु समाज आपल्या प्रगतीविषयीं धडपडत आहे, त्यांनीं चार दोन वाचनालयेंहि स्थापन केलीं असतील, त्यांच्यांत एक दोन लेखकहि असतील, पण ही संख्या—कर्तबगार लोकांची संख्या,—हाताच्या बोटाबाहेर अजून जों पर्यंत गेली नाहीं तोंपर्यंत आकाशाला गवसणी कां ? कार्यें चिरंजीव ठेवण्यास लागणारी माणसांची परंपरा कुठें आहे ? प्रांतिक परिषद म्हणजे ग्रामसंस्थेची कचेरी नव्हे कीं तेथें कोणीहि उठावें व सूचना आणाव्या; प्रांतिक परिषद म्हणजे देवळांचीं ' येलैसांवां ' नव्हत कीं तिकडे कसलाहि सांवळा गोंधळ खपेल; प्रांतिक परिषद म्हणजे दसऱ्या दिवाळीचे उत्सव नव्हत कीं कसलाहि ' बोवाळ ' तिकडे शोभुन जाईल; ती सर्व समाजाची संस्था आहे. सर्व समाजाचें कल्याण या केंद्रामार्फत साधणें आहे. सर्व समाजाच्या शक्तीचें तें स्थान आहे. हें स्थान जबाबदार रीतीनें चालविणारा पुरुष गोमांतकांत आज दिसत नाहीं असें म्हणण्यांत मी कोणाचा अपमान करीत नाहीं. मी इतकेंच म्हणतों कीं घराखालच्या तळींत बुडी देणाऱ्या मुलानें सुरंगांवच्या समुद्रांत उडी मारण्याची तयारी आज करून आपलें हंसें करून घेऊं नये. ' आरंभ शूरा खलु दाक्षिणात्या ' या म्हणीला उजळा घालण्यांत काय अर्थ ?

एखादी संस्था चोख रीतीनें चालविण्याचें सामर्थ्य जोंपर्यंत आपल्यांत अजून आलेलें नाहीं, एखादें वर्तमानपत्र लोकोपयुक्त (!) करण्याचें पात्रता जोंपर्यंत आपणांत नाहीं, एखाद्या सभेचें अध्यक्षस्थान उत्तम रीतीनें पार पाडतां येत नाहीं, एखाद्या सभेंत अस्खलितपणें आपले विचार मांडण्याची शक्ति नाहीं, फार तर काय पण वडिलांनीं ठेवलेलें घर व्यवस्थित रीतीनें चालविण्याची कर्तबगारी आमच्यांत नाहीं, अशा स्थितींत प्रांतिक कार्याचा बोजा शिरावर घेणें म्हणजे

mil crimes todo o mundo com a unica excepção dêle, simbolo da *actividade liberdade, moralidade* e com *horse power* de *acusabilidade*

Aproveitando da oportunidade, não posso deixar de apontar a quem tem na sua mão a vassoura, *os montões de lixo* que a mesma tem reunido num mesmo local, porque a necessidade de remove--los para um esconderijo, reclamada pelo público para quem é a sua acção jornalistica, porquanto estamos fartos da outra, burocratica, é imprescendivel.

Dentre todos os serviços publicos, aquele que requere maior urgencia e regularidade é o serviço telegrafo-postal. Mas infelizmente, e a despeito de tantas reformas que nele se tem introduzido, está numa irregularidade e lentidão tais que, logo apos a instalação do alto corpo adminisrrativo nesta terra, um dos conselheiros viu-se na necessidade de solicitar providencias que restabelecessem o serviço anterior !

Foi isso no inverno do ano passado. Chegou o inverno do ano corrente e a mesma fita começou desenrolar-se no *ècran* do correio resultando desta inovação recebe-rem a mala com o atrazo de 48 horas, as localidades que a recebiam apenas com 12.

Uma nota oficiosa, porém, do director da comissão distrital enviada á imprensa local milhorou o serviço em parte, isto é, adoptou o horário anterior que vigorava antes de chegar aqui quem nos tirasse da *preguiça* que leva *os comerciantes de Pangim a abrir os seus estabelecimentos ás 10 ou 11 horas para os fechár ao meio dia, hora de tomar a canja*...e ensinasse a nós a actividade com o exemplo do horario das malas, fechando-as no Correio Geral ás 8 horas, expedindo-as pela lancha que partisse ás 11 para Sanvordem onde pernoitem para, pelo comboio da tarde do dia imediáto, irem para as localidades servidas pela Ambulancia Postal e chegarem ás mãos dos distinatarios sò no terceiro dia, visto a distribuição se fazer nelas de manhã, depois de chegar o comboio correio.

Quanto ao telegrafo, há a notar que um telegrama difere da correspondencia postal por sua rapidez, razão porque se paga uma taxa excessivamente superior, isto é, se se paga pelo bilhete postal um poiça, por um telegrama ordinário pagam-se onze tangas, 44 vezes mais; e tem afinal a mesma categoria do bilhete postal, enviando-se ao distinatario junto com a correspondencia ordinária, resultando disso que com 11 tangas pagas para transmitir uma noticia urgente o distinatário só a receba pelo distribuidor postal que chega a sua casa, feito o serviço ordinario. Se porem se admitir a hipotese da precedencia da distribuição de telegramas, a irregularidade e demora seriam sem limites, na correspondencia, que muitas vezes não é menos urgente, inconvenientes que se podiam evitar dando-se ás estações telegrafo-postais um ou mais distribuidores que foram *varridos* num impulso da actividade ou *por serem preguiçosos* ou *por terem nascido para viver e morrer de ladainhas*, ou elevando-se o numero dos distribuidores, segundo a necessidade, comprovada pela respectiva receita.

Assim há muitas inovações que tem de ser retiradas. No tempo anterior ao *periodo de inovações* e quando a taxa do telegrama ordinario era apenas de quatro tangas, passava-se ao interresado um recibo e hoje que a gente paga onze tangas em vez de quatro, nem tem um papelinho para estar certo de que o telegrama foi expedido.

¿ Quem nos garante que o telegrama foi expedido ? ou qual é o documento pelo qual conste que se entregou a importancia para o mesmo ?

Nada ! a não ser que se pague mais uma taxa adicional para tal recibo

? Seria luxo passar ao interessado gratuitamento recibo num papelinho duns 20 centimetros quadrados de superficie ?

Se o é ¿ como se explica o facto de sò as malas que se conduzem pelas lanchas ou pelos trens, serem acompanhadas de aspirantes gratificados, adicionalmente ?...

Se é para evitar qualquer contratempo, as malas que se conduzem pelos estafetas tambem deviam ter o mesmo cortejo porque tanto estas como aquelas são da mesma responsabilidade !

De outra forma, porem, é incompreensivel a questão de *luxo*.

A Provincia que faça luz sobre essas coisas escuras.

Beta

ECOS & CRITICA

Uma transferencia

Consta-nos que o sr. administrador do concelho de Quepêm está empregando toda a sua energia para conseguir a transferencia da escola marata da séde do concelho para Bali.

Não há duvida que aquela escola tem de ser transferida mas não para Bali mas sim para o centro da povoação, porquanto está situada actualmente em um lugar ermo e afastado da sede, o que muito imcomoda as crianças.

¿ Mas quem diabo meteu na cábeça de sua exa. a genial idêa da transferencia da dita escola para Bali, onde não poderá ser cão frequentada como aqui, pois só agora conta 30 alunos?

Crie-se nova escola em Bali, se quizerem, mas não transfiram para lá a que cá existe, prestando relevantes serviços á instrução.

Esperamos ser atendidos, prometendo voltar ao assunto se necessario fôr.

Em Poinguinim

Estamos recebendo, dia a dia queixas contra a pessima distribuição postal em Poinguinim havendo quem diga que não chegam os nos. do jornal *Bharat* regularmente

De Borim, de Pondá recebe-ram-se, tambem, identicas queixas na nossa administração

Pelos modos parece que tudo anda ái na escuridão.

Estejam, porèm, quietos, meninos, que tudo há de se remediar com . . . a *luz* de cuja fiscalisação vai ser encarregado o sr. Pereira Batalha, como por ai se diz á boca cheia . . .

E tambem da de aeroplanos como no-lo segreda o S. *João.*

जनाब देहली तो बहोत दूर है !

बोल बोलतां वाटे सोपें ॥
करणी करीतां टीर कांपे ॥

तुकाराम

रा. रा. भारत कर्ते यांसः—

वि. वि.:— ब्रिटिश हिंदुस्थानांतील निरनिराळ्या चळवळींचें अनुकरण करणाऱ्या आमच्या गोमंतकांतील सुशिक्षित हिंदु बांधवांच्या मनांत आज बरींच वर्षे एक कल्पना सांठवून राहिली होती. आपली स्वतंत्र प्रांतिक परिषद भरवून तद्द्वारा आपल्या हरएक प्रांतिक चळवळींना उठाव देणें, सरकारांतून आपणास विशेष सवलती मिळविण्याचा प्रयत्न करणें, व सर्व हिंदूंचा संघ बनवून तदनुसार आपल्या समाजास शिक्षणप्रसार, व्यवस्थितपणा, बळकटी व कार्यक्षमता आणणें, हा, ही मध्यवर्ति संस्था अस्तित्वांत आणण्याचा प्रमुख हेतु होय. सदर्हू कल्पनेस अलिकडे पुनः चालन मिळालें असून तिचा सर्वत्र अगत्यानें, उत्साहानें व आदरपूर्वक विचार होत आहे. अशावेळीं, होऊं घातलेल्या या परिषदेच्या युक्तायुक्ततेबद्दल, दोन शब्द वेळींच लिहून आमच्या प्रांतबंधूंच्या पुढें ठेवावे या इराद्यानें आपणास तसदी देत आहें.

हिंदु प्रांतिक परिषद भरवावी ही कल्पनां ठीक आहे, किंबहुना तिची गरजहि असेल, पण ही कल्पना मूर्त स्वरुपांत येऊन चिरंजीव होण्यासारखी परिस्थिति मात्र आमच्या प्रांतांत अजून निर्माण झाली नाहीं, हें खेदानें कबूल करावें लागतें. आपली जागरूकता व बचाव या करितां मांजराच्या गळ्यांत घांट बांधावी ही कल्पना उत्तम आहे; पण ती कृतींत आणण्याविषयीं विचार करतांनां हें कार्य यशस्वी करून दाखविण्याइतकें आपणांत आज सामर्थ्य आहे काय ? याचा मूषक ज्ञातीनें आधीं विचार करावयास पाहिजे न मेधां उत्साहानें सभा भरवावी व एखाद्या ज्ञात्यानें चटदिशीं एक प्रश्न टाकल्यावर ती उधळून जावी यांत शहाणपणा तो काणता ?

गोमंतकांत प्रमुखत्वानें दोन जाती आहेत त्या पैकीं खिस्ती हे विद्वत्तेनें, संपत्तीनें, धाडसानें व सुधारणेनें आपल्या पुढें आहेत. पण संघशक्ति, स्वार्थत्याग, निरभिलाषवृत्ति इत्यादि गुणांचा त्यांच्यांत अभाव असल्यानें देशसेवेच्या कोणत्याहि कार्याची अपेक्षा त्यांकडून निष्फळ होते, हें उघड म्हणण्यांत वस्तुस्थितीचा विपर्यास होत नाहीं. वर्तमानपत्रांतून टांकाची कारवाई चालविली, किंवा एखाद्या कौन्सिलांत बसून तोंडपाटिलकी गाजविली, किंवा व्यक्तिद्वेषाच्या भरीं भरून पक्षांची झुंज केली, किंवा ' यसूफस् ' पोर्तुगीज भार्षेतून मोठमोठे सुधारणाविषयक उद्गार काढले, तथापि त्यांचा प्रभाव अंतरींच्या तळमळीशिवाय, देशाच्या सेवे–प्रीत्यर्थं हाडाचीं काडें व जीवाचें रान करण्याविषयीं तयारी दाखविणाऱ्या वृत्तीशिवाय, समाजावर उमटावयाचा नाहीं, हें उघड आहे. वर सांगितलेले गुण नसल्यामुळें खिस्ती समाजाचें काय रूप दिसून येतें ? ब्रिटिश हिंदुस्थानचें अनुकरण म्हणून गोमंतकानें Congresso Provincial काढली पण तिचे धिंडवडे कसे होत आहेत ? तिनें पास केलेले टराव, हातीं घेतलेलीं कामें, काढलेलीं फर्मानें व उत्पन्न केलेला क्षणिक हुरूप आज कोठें आहे ? उत्सवप्रियतेच्या भरीं भरून जीं कामें हातीं घेतलीं जातात, ज्यांत ' जातीचीं ' माणसें नसून ' गावाळांचा ' व्यवहार असतो, तेथें असें अपयश आल्यास नवल तें काय ?

हिंदुसमाज तर खिस्ती समाजापेक्षांहि बोलून चालून मागें आहे. आज हिंदु समाजांत जागृति होत असेल, स्वतःच्या परिषदेची गरजहि त्याला असेल; पण आज एवढा सवता सुभा उभा करून चिकाटीनें, व्यवस्थितपणानें, शहाणपणानें, संघशक्तीनें व देशसेवेच्या थोर बुद्धीनें त्याचा कारभार हांकण्याचें सामर्थ्य हिंदु समाजांत अजून आलेलें नाहीं; मग एवढें मोठें धनुष्य उचलून तें छातीवर पडण्यांत काय चोज आहे ?

आज हिंदु समाज आपल्या प्रगतीविषयीं धडपडत आहे, त्यांनीं चार दोन वाचनालयेंहि स्थापन केलीं असतील, त्यांच्यांत एक दोन लेखकहि असतील, पण ही संख्या— कर्तबगार लोकांची संख्या,–हाताच्या बोटाबाहेर अजून जों पर्यंत गेली नाहीं तोंपर्यंत आकाशाला गवसणी कां ? कार्यें चिरंजीव ठेवण्यास लागणारी माणसांची परंपरा कुठें आहे ? प्रांतिक परिषद म्हणजे ग्रामसंस्थेची कचेरी नव्हे कीं तेथें कोणीहि उठावें व सूचना आणाव्या; प्रांतिक परिषद म्हणजे देवळांचीं ' येलैसांवां ' नव्हत कीं तिकडे कसलाहि सांवळा गोंधळ खपेल; प्रांतिक परिषद म्हणजे दसऱ्या दिवाळीचे उत्सव नव्हत कीं कसलाहि ' बोवाळ ' तिकडे शोभून जाईल; ती सर्व समाजाची संस्था आहे. सर्व समाजाचें कल्याण या केंद्रामार्फत साधणें आहे. सर्व समाजाच्या शक्तीचें तें स्थान आहे. हें स्थान जबाबदार रीतीनें चालविणारा पुरुष गोमांतकांत आज दिसत नाहीं असें म्हणण्यांत मी कोणाचा अपमान करीत नाहीं. मी इतकेंच म्हणतों कीं घराखालच्या तळींत बुडी देणाऱ्या मुलानें सुरगांवच्या समुद्रांत उडी मारण्याची तयारी आज करून आपलें हंसें करून घेऊं नये. ' आरंभ शूरा खलु दाक्षिणात्या ' या म्हणीला उजळा घालण्यांत काय अर्थ ?

एखादी संस्था चोख रीतीनें चालविण्याचें सामर्थ्य जोंपर्यंत आपल्यांत अजून आलेलें नाहीं, एखादें वर्तमानपत्र लोकोपयुक्त (!) करण्याचें पात्रता जोंपर्यंत आपणांत नाहीं, एखाद्या सभेचें अध्यक्षस्थान उत्तम रीतीनें पार पाडतां येत नाहीं, एखाद्या सभेंत अस्खलितपणें आपले विचार मांडण्याची शक्ति नाहीं, फार तर काय पण वडिलांनीं ठेवलेले घर व्यवस्थित रीतीनें चालविण्याची कर्तबगारी आमच्यांत नाहीं, अशा स्थितींत प्रांतिक कार्याचा बोजा शिरावर घेणें म्हणजे

सूचना

'कार्ते ओगांनिकाच्या' मराठी भाषांत याची स्वतंत्र पुस्तकें तयार होणार आहेत. प्रतींची संख्या व किंमत अगाऊ ठरविणें अवश्य असल्यावरून गरजूनीं जुलै अखेपर्यंत नांवें नोंदण्याची कृपा करावी.

सं. भारत

श्री देव मल्लिकार्जुन, मळकर्णे

आलय मजकुरचे कोमीसांव मंडळी कडून सदरहू देवालयाचे महाजन यांस कळीत करण्यांत येतें कीं, वर्णित देवालय जीर्ण होऊन मोडकळीस आलें असून पुढें टिकणेची खात्री नाहीं. जीर्णोद्धाराचे व्यवस्थेसाठीं साहेब आदमिनिस्त्रादोर यांचे परवानगीनें ता. ५ जुलै १९२० दिनीं श्री. आलयीं एकत्र होण्यांस जाहीर करीत आहों. ता. २२।६।१९२०

अध्यक्ष 10

दे. रा. प्रभू चोडणेकर

गादी मंडळीचा लेखक

अनंत माणी मळकर्णेंक

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0

Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepém e pelo cartorio do escrivão do 2.º oficio Barreto, correm editos de 30 dias, contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2º do art. 1º7 do Codigo do Proc. Civil, citando os interessados Caxi e seu marido Soiru Essu Comorpaico, maiores, residentes em parte incerta de Mazali da India Ingleza, para, querendo, assisterem a todos os termos atè final dos autos de inventario orfanologico a que se procede por obito de Naraina Chicu Varico e outros que foram de Nagorcem sendo inventariante Raiu Narana Varico, de Colomba e neles deduzirem os seus direitos sem prejuizo do seu devido reegular andamento. E para ser publico se expediu este.

Quepém 5 de Junho de 1920

O escrivão

Aires Manuel Barreto

1 Verifiquei

2. vez *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepém e cartorio do Escrivão do 2º oficio, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2º do artº 197 do Codigo do Processo Civil, citando a Vitoba Naique Dessai, casado, maior, proprietario de Gaundongrem do Concelho de Canacona ora ausente em Karvar, parte incerta do territorio britanico, para em dez dias posteriores ao praso de editos, vir pagar no cartorio referido, a quantia de duas mil trezentas e uma rupias, quinze tangas e um real, proveniente de custas liquidadas nos autos crimes de corpo de delicto instaurados pelo Mmº Magisrado do Ministerio Publico, com acusação particular do Pagode de Xry Molicarjuna de Gaundongrem, contra Babá Nilù Paico Gãocar, de Santorly e outros, visto ter-se responsabilisado pelas mesmas, ou nomear naquele praso bens suficientes a pinhora, para pagamento da mencionada quantia e o mais que acrescer, sob pena de, findo o mesmo praso, ser devolvido o direito de nomeação ao mesmo Magistrado e correr a execução seus termos a revelia do citando.

Para ser publico se expediu este.

Quepêm, 12 de junho de 1920

O escrivão de direito do 2º ofi.

Aires Manuel Barreto

2 Verifiquei

2 vez *M. de Quadro*

na mesma. Nestas condições, portanto o marata não pode ser considerado como telgu, tamil etc uma lin gua extranha deGoa só pelo facto de demandar estudo particular dos seus carateres que difirindo-se dos romanos, no dizer da *Tribuna* tem de ser estudados como os de qualquer lingua extranha de Gôa.

Se se conformar com esta maneira de ver da *Tribuna* será preciso concluir que o Bengli, Guzerate e tantas outras linguas tabem sejam extranhas à India Britanica, unicamente, porque elas são escritas em carateres diferentes dos do inglez, o que aí não sucede felizmente.

Pelo contrario chegou-se a exprimentar que é pelo conhecimento da lingua vernacula que se pode estudar bem o inglez. Eporisso na universidede da visinha India, o marata e outras linguas gosam do previlegio de *second language*; mas é de notar que apesar de falar o concanim nas regiões do Concão, como Savantvadi, Ratnaguiri, Karvar etc, ninguem se lembrou até hoje de criar em tais regiões escolas do concanim ou solicitar a sua admissão em qualquer universidade.

Vê-se tambem que não é menos dificil estudar o marata substituindo os caracteres devanagaricos pelos romanos quesão mui deficientes para indicar os fonemas maratas.

E, admitido mesmo, quese convencionem novos carateres romanos para suprir a mesma lacuna, por eles ninguem poderá estudar a literatura marata que toda se acha escrita em carateres devanagaricos.

Hoje, para criar uma especie de transfusão dos ideiaes do marata e portugues, duas linguas que se encontram frente a frente, é preciso haver traduções e versões reciprocas duma lingua n'outra, a exemplo do que se faz na India Britanica, onde devido a este sistema, tal a influencia, que o inglez gosa sobre outras vernaculas que apezar de ser curto o periodo da governação ingleza, relativamente ao da governação portuguêza, familiarisa-se aí com facilidade com a literatura ingleza cujas obras se traduziram e continuam sendo traduzidas em marata e noutras linguas.

Aplicando a mesma regra á India Portugueza se a *Tribuna* tentasse traduzir uma obra de Almeida Garret, em concanim havia de notar que este é bastante pobre em recursos literarios para tal conseguir.

Não serve perder de vista que hoje em dia não obstante haver grande descontentamento na India Britanica não é pequena a veneração que se dedica á literatura ingleza, da parte dos habitantes daquela vasta região.

Para que o mesmo fenómeno se opere na India Portugueza torna-se preciso haver uma intensa propaganda pró-marata sem se procurar extinguir as escolas maratas existentes como a *Tribuna* deseja

Z. M.

ECOS & CRITICA

Taxa de guerra

A portaria que mandou vigorar êste imposto nesta *colonia* diz, sem deixar margem a equivocos, que cessaria a mesma taxa, decorridos seis meses, a partir da data da terminação do *estado da guerra*

Ora interpretam uns que o *estado* a que a mesma portaria se refere não é aquele que foi celebrado com festejos, fôgos, vivôrio e férias, mas sim o que foi indicado pela publicação do respectivo tratado de paz, na folha oficial.

Isto é: a data de terminação do estado da guerra é a mesma que a da publicação do mesmo tratado.

Desta interpretação resulta que teriamos um eterno estado de guerra se o parlamento não tivesse podido, por qualquer circunstancia patriotica de fôrça maior, tratar de sancionar *legalmente* o tratado de paz...o que não sucedeu felizmete.

¿ E em que ficaria, então, o principio do que a interpretação de leis tributarias é restrita ?

Demos, porem, tempo ao tempo.

Na mesma

Continua, ainda, fechada a escola primaria portuguesa de Quepem por falta de...professor !

Deus sabe por quanto tempo mais continuará essa pagodeira vergonhosa! Sim, vergonhosa...!

Só fazemos votos para que das cabeças dos estudantes não se evapore, por completo, a *sciencia*, enquanto não chegue de Pangim o vapor que lhes traga o almejado professor!

Vidiaprassar

Entrou no 5º ano da sua publicação este simpatico semanario de que é conhecido secretário o sr. Sitarama Quorcar que está onvidando os seus milhores esforços em pról do nosso *Paiz*.

Cumprimentando-o por esse evento, apetetecemos--lhe, *ab imo pectore*, perenes prosperidades.

A partir do novo ano, o *Vidiaprassār* aumentou o seu formato, o que tambem sinceramente estimamos.

Errata

No artigo *Jurisprudencia Administrativa*, cap. I, do Dr. *Soares Rebêlo*, onde se lê = oprimir ante-razão ? = corrija-se = ante-sazão?---

---

पुरवणी

श्री. सन्मान्य संपादक भारत यांस:—

माझा व श्रीयुत कामत यांचा मराठी-कोंकणी संबंधानें जो वाद उत्पन्न झाला आहे त्यापासून विशेष तत्वबोध व्हावा या एकाच हेतूनें माझ्या उत्तराची पुरवणी ह्मणून खालील दोन ओळी पाठविल्या आहेत.

श्री. ग. कामत यांनीं गोव्यांतील खिस्तियन लोक कोंकणी बोलतात, ह्मणून माझें विधान अगदीं चुकीचें आहे, असें जें आपल्या पत्रांत ह्मटलें आहे, त्यास गोव्यांतील हिंदुलोकहि कोंकणीच बोलतात, वरून त्यांची मायभाषा—मराठी नव्हे; ह्मणून हें विधान अगदीं खोटें — नव्हे चुकीचें--आहे असें ह्मणावयास ते विसरले असावे; किंवा तसें ह्मटल्यास हिंदु लोकांचा वाईट ग्रह होईल, सबब गप्प राहिले असावे !

येराल्दांतील लेखकाच्या मताप्रमाणें मराठी भाषा ही आमची मायभाषा नव्हे, ती आह्मीं आमची ह्मणून उगाच जवळ केली आहे. आमची मायभाषा कोंकणी. आह्मीं महाराष्ट्रांत रहात नसल्यामुळें मराठे नव्हेंत तर कोकणांत--कारण आमचा गोवा प्रांत कोंकण (Concão) मुलुखांतला आहे—रहात असल्यामुळें कोंकणे आहोत. आह्मां हिंदुलोकांस, कोंकणें याचा खराखुरा अर्थ न समजून व पाश्चात्य संस्कृतीनें व धर्मानें मंडित झाल्यानें भूषीत समजून, आह्मांस अडाणी समजून, हिणविण्यांच्या बुद्धीनें 'कोंकणे' या संज्ञेनें संबोधिणारे हे सुज्ञ ह्मणविणारे पण वस्तुस्थितीविषयीं अज्ञ असलेले आमचे खिस्ती बांधवहि आज आमच्या बरोबर आपणासहि कोंकणे ह्मणवून घेत आहेत. कारण आमच्या प्रमाणें तेहि कोंकण मुलुखांतील गोवा प्रांतांत रहाणारे आहेत हें होय. व ही आनंदाची गोष्ट आहे.

सदरील लेखकाच्या मताप्रमाणें मराठी लेखन व वाचन यास--अर्थात शिक्षणास—आह्मी अक्षय फांटा दिला पाहिजे. कारण ती--मराठी--पोर्तुगीज प्रमाणेंच परभाषा आहे. आणि कोंकणी भाषेच्या शाळा उघडिल्या पाहिजेत. होय खरें आहे ! पण कोंकणी भाषेस तिची लिपी आहे काय ? नाहीं. मग लिपी नसलेल्या भाषेंतून लिहावें वाचावें—शिक्षण घ्यावें--कसें ? हा प्रश्न आहे. आतांशा कांहीं खिश्तियन लोक पोर्तुगीज लिपींतून कोंकणी लेखन करितात, तसें काय ! कोंकणांतील लोकांची भाषा कोंकणी, हें सांगितलें; पण तिची लिपी कोणती हें मात्र सांगितलें नाहीं. या लेखकाच्या कोटीस १० जूनच्या भारतांतील B. C. या लेखकानें पोर्तुगेजींत चांगलें उत्तर केलें आहे. तें श्री. कामत यांनीं वाचलें असल्यास बरेंच झालें. न पेक्षां वाचून पहावें व येराल्दांतील व भारतांतील लेखकांस उत्तरें करावीं.

श्री. रा. ज. मळकर्णेकर यांच्या ह्मणण्याप्रमाणें कोंकणी ही कोंकणांतील लोकांची मराठीभाषा आहे व मराठी, देशांतरांप्रमाणें सदर कोंकणी भाषेचे भाषाविषयक अनेक प्रकार दाखविते. गोव्यांत एकच मायभाषा आहे व ती ह्मणजे मराठी ही होय. हें रा. मळकर्णेकर यांचें विधान आहे. [भारत अंक १० पहा]. यावर रा. कामत यांचें काय मत आहे, तें कळावयास पाहिजे होतें.

तसेंच श्री. अ. रा. शिरवईकर यांचें काय विधान आहे पहा, ते ह्मणतात:— इंदिया पोर्तुगेजींत नेटिवांच्या मायभाषा दोन आहेत. गोव्यांत मराठी आणि दमण व दीव येथें गुजराथी. कोंकणीविषयीं यांचा उल्लेख नाहीं. आणि ज्या अर्थी कोंकणी विषयीं उल्लेख नाहीं, त्या अर्थी कोंकणी ही मायभाषा नव्हे, असें सहज सिद्ध झालें. [भारत सदर अंक पहा]

श्री. रा. शिरवईकर यांनीं कोंकणी ही मायभाषा नव्हे ह्मणून तिचा उल्लेख केला नाहीं. श्री. B. C. हे तर ती [कोंकणी] एक भाषा नव्हे असें ह्मणतात.

आतां हीं वरील तिघांचीं तीन विधानें [व शिवाय येराल्दांतील लेखकानें केलेलें विधान] खरीं किंवां खोटीं आहेत, हें श्री. रा. कामत यांनीं सांगावयास पाहिजे होतें. पण तीं पोर्तुगेजींत असल्यामुळें रा. कामत यांच्या नजरे आड झालीं असावीं असें वाटतें. व हें जर खरें असेल, तर रा. कामत यांनीं आतां यापुढें त्यांच्या खरे खोटेपणाविषयीं आपलें मत सांगण्याची कृपा करावी. व जरा आपखीं पुढें लक्ष्य देण्याची मेहरबानी करावी. रा. शिरवईकर पुढें ह्मणतात: " मराठी ही हिंदु लोकांची मायभाषा असल्यानें, शुद्ध मराठी शिक्षणाच्या शाळा स्थापण्यासाठीं डा. कौसेर द कोस्त गव्हरनर असल्यावेळीं, त्यांकडे केपें निवासी लोकांनीं अर्ज केला होता. पण त्यास उत्तरादाखल त्यांनीं [गव्हरनरनीं] असें सांगितलें कीं, हिंदु लोकांनीं सदांच असें समजावें कीं, आपली मायभाषा पोर्तुगीज आहे, असें ह्मणून 'सवडीनुसार अर्जी लक्षांत घेतली जाईल' असा वीवर शेरा [despacho] मारून अर्जीस अर्धचंद्र दिला.

श्री. रा. शिरवईकर पुढें ह्मणतात कीं, अधिकारी वर्गांत आणि प्रांतिक परिषदेंत राष्ट्रीय भाषेचें (पोर्तुगीजचें) यथार्थ ज्ञान होण्यास सहाय्यक भाषा घेण्यासाठीं गोव्यांतील नेटिवांची मायभाषा "मराठी किंवा कोंकणी यां पैकीं कोणती असावी, यावर साधारणपणें विचार करण्याचा काळ येऊन ठेपला आहे."

श्री. रा. कामत यांनीं या ठेपलेल्या काळांत वरील प्रकरणाविषयीं, पुढें प्रांतिक परिषदेंत मत देण्यासाठीं खासगी रीतीनें प्रथम विचार केला असावा आणि ह्मणूनच माझीं विधानें अगदीं चुकीचीं आहेत, असें अधिकारी वाणीनें ह्मटलें असावें.

एस्. एच्.

वर्गणीची पोंच

श्री. डॉ. लिंगू र० दळवी, केपें	२ रु.
,, मंगेश कृ० सु० सरदेसाई, वेरें	२ रु.
,, नारायण शेणवी बुडकुले, सांखळी	२ रु.
,, केशव शेणवी बोरकर ,,	२ रु.
,, गणशा शेणवी बोरकर, ,,	२ रु.
,, रामजी वि० प्र० गांवकर, शिरोडें	२ रु.
,, गणेश सदाशीव गुडे, ,,	२ रु.
,, विनायक पां० खांडेपारकर, ,,	२ रु.
,, विष्णु पै रायतूरकर, मडगांव	२ रु.
श्रीधर कामत कुंडईकर, कुंडई.	२ रु.
,, गोपाळ शे० विर्जिनकर, मडगांव	२ रु.
,, उसो गोविंद प्र० देसाई, रिवण	२ रु.
,, शंभू रामचंद्र बोरकर, बोरी	१ रु. ८ आ.
,, वासु शेणवी शेटिये, सांखळी	१ रु. ८ आ.
,, शिवाजी केशव नाईक, ,,	१२ आ.
,, नारायण पां. शे. उसगांवकर ,,	१२ आ.
,, पुरुषोत्तम य. भ. संझगिरी ,,	१२ आ.
,, यशवंत भाऊ पालेकर, वाळवै	१२ आ.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da Comarca de Quepém e pelo cartorio do escrivão do 2.º oficio Barreto, correm editos de 30 dias, contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2.º do art. 197 do Codigo do Proc. Civil, citando os interessados Caxi e seu marido Soiru Essu Comorpaico, maiores, residentes em parte incerta de Mazali da India Ingleza, para, querendo, assistirem a todos os termos até final dos autos de inventario orfanologico, a que se procede por obito de Naraina Chicu Varico e outros que foram de Nagorcem sendo inventariante Raiu Naraina Varico, de Colomba e neles deduzirem os seus direitos sem prejuizo do seu devido e regular andamento. E para ser publico se expediu este.

Quepém 5 de Junho de 1920

O escrivão

Aires Manuel Barreto

1 Verifiquei

M. de Quadros

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do segundo oficio, Barreto, nos autos civeis de execução comum que Govinda Visnum Sinay Quencrô residente em Talpona promove contra Ori Upindra Quenim e mulher de Poiguinim, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial desta Comarca situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 29 do corrente mez, ás doze horas, pela primeira vez, e pelo preço superior ao da sua avaliação os seguintes predios: 1º Predio rustico da varzea denominado **Vademgiraeta**, da cultura de arroz, avaliado por 400 rupias; 2º Predio rustico palmar denominado **Gorginaticán**, da cultura de coqueiros e outras árvores, avaliado por 300 rupias; 3º Predio rustico palmar denominado **Pelmadtican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 50 rupias; 4º Predio rustico palmar denominado **Mopa ou Mopatican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 500 rupias; 5º Predio rustico denominado **Bolo ou Bolotican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 250 rupias; 6º Predio rustico palmar denominado **Durgatican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 150 rupias; 7º Predio rustico palmar denominado **Putatican**, da cultura de coqueiros avaliado por 25 rupias, e 8º Predio rustico palmar denominado **Bandatican** da cultura de coqueiros avaliado por 25 rupias. Todos estes predios sitos em Colsor de Poiguinim e descritos na Conservatoria de registo predial desta comarca sob os nos 14806, 14807, 14808, 14809, 14810, 14811, 14812, e 14813 af. 38, 38 v. 39, 39 v. 40, 40 v. 41 e 41 v. todos do livro B 41 respectivamente e penhorados nos ditos autos como pertencentes aos ditos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. São por este citados todos e quaisquer credores incertos dos executados e os coproprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei. E para ser publico se expediu este.

Quepem 4 de Junho de 1920

O Escrivão,

Aires Manuel Barreto

2 Verifiquei

2a. vez *M. de Quadros*

Pelo juizo de direito da comarca de Quepêm e cartorio do Escrivão do 2.º oficio, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2.º do art.º 197 do Codigo do Processo Civil, citando a Vitoba Naique Dessai, casado, maior, proprietario de Gaundongrem do Concelho de Canacona ora ausente em Karvar, parte incerta do territorio britanico, para em dez dias posteriores ao praso de editos, vir pagar no cartorio referido, a quantia de duas mil trezentas e uma rupias, quinze tangas e um real, proveniente de custas liquidadas nos autos crimes de corpo de delicto instaurados pelo Mm.º Magistrado do Ministerio Publico, com acusação particular do Pagode de Xry Molicarjuna de Gaundongrem, contra Babá Nilú Paico Gãocar, de Santorly e outros, visto ter-se responsabilisado pelas mesmas, ou nomear naquele praso bens suficientes a pinhora, para pagamento da mencionada quantia e o mais que acrescer, sob pena de, findo o mesmo praso, ser devolvido o direito de nomeação ao mesmo Magistrado e correr a execução seus termos á revelia do citando.

Para ser publico se expediu este.

Quepêm, 12 de junho de 1920.

O escrivão de direito do 2.º ofi.

Aires Manuel Barreto

9 Verifiquei

M. de Quadros

---

reira de Sanvordem e 3 na de Aldonã, pelo que se lhe deve abonar uma gratificação pelo excesso de trabalho, a qual se não for possivel pagar-se pela respetiva verba, pode-se arrecadar dos passageiros por cada bilhete um poiça ou dois.

As vantagens que hão de resultar desse plano tanto ao Estado como ao publico são as seguintes:

1 a. os passageiros que são transportados por duas carreiras, o serão por quatro.

2 a. os passageiros da 1. carreira de Pangim aproveitam ambos os comboios de tarde, ascendente e descendente, bem como os de ambos os comboios de manhã, ascendente e descendente, aproveitam a 2 a. carreira de Sanvordem, de modo que a gente pode aproveitar os comboios ou seguir a Pangim no mesmo dia, sem ter de pernoitar em Sanvordem, como actualmente está snjeita a faze-lo.

3 a. a mala de Pangim chega a todas as localidades nos mesmos dias que nas estações anteriores, sem atrazo de dois dias com que nalgumas localidades se recebe, indo na primeira carreira.

4 a. os passageiros da carreira de Piligão e Aldonã sem correr o risco de perderem a lancha que parte para Sanvordem ás 11, podem aproveitar a lancha da 2 a. carreira dêsta estação por mais tarde que para cá cheguem.

Eis o meu plano

Espero, que as autoridades competentes volverão a sua atenção para esse serviço publico que é tão importante como qualquer outro.

Aguarda-se a execução.

Beta

Economia

Como é sabido, por haver desvantagem ao Estado deixou de funcionar a estação telegráfica de Cabo de Rama que há dois anos se instalara

O Estado querendo utilizar os postes que tanto tempo estavam votados ao abandono mandou removê-los para estação de Canacona, pagando de transporte por cada poste uma rupia e mais quando em Canacona que é uma terra donde se exporta madeira se vende um poste, novo por uma rupia?

Não seria melhor se tais postes estivessem no seu antigo estado de abandono?

A. Lourenço

Mas isto não tem importância ... *de minimis* ...

ECOS & CRITICA

Taxa de guerra

Há quem entenda que "o facto de ter sido assinado o tratado em Versailles em 28 de junho do ano passado não quer dizer que desde esse dia terminou o estado de guerra."

Mas pergunta-se: ¿ a publicação do mesmo tratado na folha oficial quererá ao menos dizer que desde esse momento terminou o estado de guerra ?.

A admitir-se afirmativamente essa hipotese nunca haveria guerras neste mundo de *Cristo* ... "

Demos, porem, tempo ao tempo

Mau sinal

A escola primaria portuguesa de Quepem continua, á data em que estamos a escrever esta local, fechada hermeticamente...por falta de professor, com grande prazer dos estudantes e pesar dos pais dos ditos que comentam o extraordinário caso, á lingua solta.

¿ Será *cuspir infamias sobre as instituições* dizer que *aquilo* é pouca vergonha á instrução ?

Que no-lo digam os *provincianos*.

Desconfiança ?

A folha do sr. Batalha entende ser a querela remedio improficuo para reprimir abusos da imprensa.

¿ Será porque o poder judicial não inspira confiança ao *patriotismo desinteressado* do mesmo jornal

Agradecendo

De diversos pontos do Paiz estamos recebendo, dia a dia, inumeras cartas, animando-nos para continuarmos a trabalhar pelo Paiz como até aqui.

Isto nos consola e comove no meio do *possivismo* dos nossos colegas *nao hindús*, os quais nem uma palavra de sentimento dedicaram até hoje ao *Bharat...hindu* pelo seu processo. Nem o simples *Sentimos o contratempo* ! ...

Entre as cartas recebidas, muitas delas prometendo apoio pecuniario á defesa do *Bharat*, merece especial menção a dos sr. *Kamat e Cia*, abastados e importantes comerciantes de Sanvordem, carta que juntamente com algumas outras havemos de publicar--porque são disto dignas--logo que no-lo permita o espaço.

Muito obrigados, no entanto.

Tribunal de Quepem

Foi transferido para o palacio do Dião com todos os seus cartorios, arquivos e gabinetes.

Muito deve ter agradado essa transferencia ao Povo da comarca, pois o edificio em que funcionava o mesmo tribunal, ameaçava ruina ou coisa semilhante.

Novos impostos

Mau caminho se assim for, isto è, se forem criados novos impostos, diz o *Heraldo*, comentando uma noticia, publicada neste sentido por um jornal metropolitano.

Pessimo caminho diremos nós a nosso turno, porquanto está já exausta a capacidade contributiva do Povo que *paga e não bufa*...

कृषिकर्म

निसर्गसिद्ध रानांत जिज्ञासु बुद्धीनें निरीक्षण करीत राहिल्यास असें दिसून येईल कीं, उन्हाळ्यांत झाडझुडपांच्या लहान रोपांस सावट तितकें बाधक होत नाहीं. पण, पावसाळ्याच्या दिवसांत सावटांत बीजें रुजलीं असतां विकास न पावतां मरून जातात. झाडांच्या पानावरून ओथंबणारें पाणी त्या रोंपांवर पडलें असतां ते डबघाईस येतात. हें प्रयोगद्वारें सिद्ध होणें आवश्यक असलें तरी अनुभवावरून असें दृष्टोत्पत्तीस येत असतें कीं, झाडाच्या पानावरून पडलेल्या पाण्याचा जोर सहन होत नसल्यामुळें असो किंवा पावसांत झाडें टवटवीत असतानां त्यांच्या पानांतून जोराच्या श्वासोच्छ्वासांत्रोबर निघालेलीं विषारी द्रव्यें पडणाऱ्या पाण्यांत मिश्र होत असल्यामुळें असो, त्या ओथंबणाऱ्या पाण्याखालचे रोप मरून जातात; तरी प्रत्येक झाडाच्या शिरोभागाच्या पानांवरून ओथंबणारें पावसाचें पाणी त्याच वृक्षाच्या खालील शाखायुक्त खांद्यावर पडलें असतां त्यांस तें बाधक होत नाहीं. परंतु, त्याच पाण्यामुळें त्या वृक्षाच्या बुडाशीं असलेल्या रोपांचा अगर झाडांचा विकास न होता तीं मरून अगर कुजून जातात. यास अपवादात्मक अशा झाडझुडपांच्या कांहीं जाती असूं शकतील. दुसऱ्या बाजूनें, झाडझुडपांच्या अप्रतिबंध वाढीस आळा घालण्याच्या दृष्टीनें ही नैसर्गिक पद्धति बरोबरच आहे. कां कीं, वृक्षाच्या मुळांत त्याचीं प्रतिवर्षी शतशः पडणारीं बीजें विकास पाऊन त्याचे मोठमोठे वृक्ष झाले असते तर जगांतील बहुतेक सगळी साजा झाडांच्या सोटांनीं बळकावून टाकिल्यामुळें सुईच्या अग्रास देखील रिघाव मिळण्याइतकी जागा राहिली नसती.

उघड्या पण खतयुक्त जागीं पडलेलीं बीजें मात्र योग्य प्रकारें रुजून चांगला विकास पावतात. उघडी जमीन खतयुक्त होण्याचें कारण, मोठ्या पावसाच्या वेळीं डोंगर व उंचवटे यांवरून वाहत येणारा प्रचंड जलप्रवाह ज्या जमिनीवरून संथपणें जात असतो त्या जमिनीची सुपिकता, वाहत आलेले खतयुक्त पदार्थ सांचल्यामुळें वाढत असते.

गिमाळ्यांत झाडांच्या रोपांस ओझरती सावळी आवडते. दक्षिणायणांत सूर्य गेला असतां थंडी पडून हवा रुक्ष होत असते. त्या हवेंतून दुपारचें प्रखर उन्ह ज्या झाडांच्या कांडावर पडत असेल तो भाग, उष्णतेच्या त्रासामुळें कमी अधिक प्रमाणानें नासून जात असतो. कां कीं, झाडांच्या पानासारिखा, वाफ भराभर बाहेर सोडून किरणांपासून झालेली उष्णता विसर्जन करण्याचा धर्म झाडांच्या कांडांत अगर सालींत नसतो. ह्याहि नियमांस अपवाद करणाऱ्या कांहीं वनस्पति असणें शक्य आहे.

पी. एम्.

वर्गणी पाठवा !

'भारत' आठवड्यांत दोनदां प्रसिद्ध करण्याचा बेत मुंबईहून मागितलेलें मिनेर्व्ह व इतर सामान अझून न पोंचल्यामुळें तसेंच सगळी वर्गणीहि वसूल झाली नसल्यावरून पुढें ढकलावा लागत आहे. तेव्हां वर्गणी पाठविण्याची त्वरा करावी.

संपादक

पंचांग निर्णय

शेजारच्या बाळंभटजींना यंदांची आषाढी पंढरपुरास साधावयाची असून परवांचे दिवशीं ते ओटीवर बसून निर्णयसागरचें पंचांग चाळूं लागले, त्यांत त्यांना शयनी एकादशी २७ जूनला असल्याचें आढळून आलें, त्याच संधीस भटजीचे मित्र निळंभटजी अवचित तेथें प्राप्त झाले. उभय शास्त्रीबुवांचे नमस्कार चमत्कार होऊन आषाढीचा उपक्रम निघाला, तोंच निळंभटजींनीं टिळक भाटवडेकरांच्या शिफारसीस पात्र झालेलें पंचांग पागोटींतून काढून पाहिलें, त्यांत पंढरपूरची यात्रा २६ जुलईला भरणार असा सिद्धांत सांपडला. ही परस्पर विरुद्ध गोष्ट उभयतांमध्यें भवतिनभवति होण्यास कारण झाली, अशा संधीस तिऱ्हाइतांच्या मध्यस्तीनें असें ठरलें कीं, बाळंभटजीनीं चंबूगवाळें घेऊन एव्हांच कूच करावें व आषाढीस विलंब लागल्यास त्यानीं तोंपर्यंत पंढरींत तळ देऊन रहावें. असें कां व्हावें ? प्रश्न सुटणें बिकट आहे.

आमचीं पंचांगें भिन्न भिन्न मतांचीं पाहण्यांत येतात हें अश्लाघ्य असल्याचें दिसूनच कीं काय, कांहीं वर्षांमागें तज्ञ शास्त्रीमंडळाकडून पंचांग शोधनाचें काम काशी क्षेत्रांत चालू होतें, तें खर्चाचा बोजा बेसुमार झाल्यामुळें अपूर्णच राहिलें, असें कोठें वाचल्याचें स्मरतें. हें काम तडीस गेलें असतें तर यंदां एका पंचांगांत ' अधिक आषाढ' व दुसऱ्या पंचांगांत 'अधिक श्रावण' पाहण्याचें आमच्या नशीबीं आलें नसतें.

एका पंचांगांतील सिद्धांत दुसऱ्या पंचांगांतील निर्णयाशीं समतोल नाहींत, एकाचें दिनमान ६० घटि तों दुसऱ्याचें पांच घटि. अशा प्रसंगीं ह्या हमकरेसो कायद्याचा योग्य उलगडा करण्यासाठीं मांजराच्या गळ्यांत घांट बांधावी कोणी? कदाचित् केसरी पत्रांत यद्धिषयींचा शहानिशा झाला असल्यास तो सर्वविश्रुत नाहीं, किंबहुना निकाल एकतर्फी असल्यानें तो सर्व संमत होईल ह्याचाहि वानवाच आहे.

गोमांतकांत अनेक वेदशास्त्रकोविद धर्ममार्तंड आहेत, त्यांनीं गोव्यांपुरताच ह्या प्रकरणात हात घालून हा उपस्थित झालेला 'समजुतीचा घोटाळा, ऐन वेळीं सुधारल्यास गोमांतकस्थ हिंदुधर्माभिमान्यानां पाठिंबा दिल्यासारखें होईल. ही जबाबदारी मीं अमूक एकावर लादतों असा अर्थ नाहीं; तथापि ह्या कोड्याचा खुलासा करावा कोणी एवढा विचार मात्र अलीकडे माझ्या शुष्क डोक्यांत हरहमेश घोळत असतो.

भाविक लोकांच्या सोईसाठीं वर्ष प्रतिवर्ष येणाऱ्या सणावारांचे तसेच व्रतोपवासांचे दिवस मुक्रर करून नूतनसंवत्सरारंभाचे संधीस एक निर्णयपत्रिका गोमांतकांत कोणी प्रसिद्ध केली असती तर पंचांगांतील सांवळ्या गोंधळास आळा पडून लोकहिताचें कार्य संपादिल्याचे श्रेयहि पण पदरांत पडलें असतें.

सारस्वत

सूचना

पूर्ण नांव व पत्ता नसलेले पत्रव्यवहार अगर इतर कोणतेहि विषय आह्माकडे आल्यास ते भारतांत प्रसिद्ध होणार नाहींत. पत्रांचीं उत्तरें पाहिजे असलेल्यानीं टपालखर्च पाठविण्याची कृपा करावी.

संपादक

वर्गणीची पोंच

श्रीयुत रा. रा. धनःशाम सां० मळकर्णेकर मळकर्णें ३ रु.
,, हरी ल० पै पाणंदीकर, मडगांव ३ रु.
,, सुब्राय विठ्ठल देसाई, सांवडें ३ रु.
,, महादेव कृष्ण कामत, सांवडें ३ रु.
,, यशवंत सूर्यराव देसाई, मडगांव ३ रु.
,, अनंत मंगेश केंकरे, अडफडें ३ रु.
,, विष्णु नाईक वेळ्ळेकर, काणकोण ३ रु.
,, पंढरीनाथ प्रभू सिनारी, डिचोली १॥ रु.

भारत डिफेन्सफंड

मेसर्स कामत आणि कंपनी, सांवडें २ रु.
श्री. सारस्वत , गोवा २ रु.
,, अनंत मंगेश केंकरे १ रु.

स्वयंसेवक

या मासिकाचा जोड अंक (मार्च एप्रिल) तयार झाला असून तो लौकरच प्रसिद्ध होईल. खरें साम्राज्य (कविता) आस्तिक्य नास्तिक्याची ओढाताण, अखिल गोमांतकीय हिंदु परिषद, अमेरिकेचीं पत्रें, राष्ट्रीय भूपाळी, तरुण गोमांतक, रंगेल पेशे व कंगाल पेशे, गुंजारव, देमांद महात्म्य, गोमांतकाची उन्नति, सारस्वत ब्राह्मण समाज, बॅ. राव इत्यादि अत्यंत उपयुक्त व हृदयंगम विषय वाचावयास मिळतील. सं. स्व.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de Direito da Comarca de Quepem e cartorio do escrivão do segundo oficio, Barreto, nos autos civeis de execução comum que Govinda Visnum Sinay Qencró, residente em Talpona promove contra Ori Upindra Quenim e mulher de Poiguinim, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial desta Comarca situado na rua de Deão em Cusmane, no dia 29 do corrente mez ás doze horas, pela primeira vez e pelo preço superior ao da sua avaliação os seguintes predios: 1º Predio rustico da varzea denominado **Vademgiraeta**, da cultura de arroz, avaliado por 400 rupias; 2º Predio rustico palmar denominado **Gorginatican**, da cultura de coqueiros e outras árvores, avaliado por 300 rupias; 3º Predio rustico palmar denominado **Pelmadtican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 50 rupias; 4º Predio rustico palmar denominado **Mopa ou Mopatican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 500 rupias; 5º Predio rustico denominado **Bolo ou Bolotican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 250 rupias; 6º Predio rustico palmar denominado **Durgatican**, da cultura de coqueiros, avaliado por 150 rupias; 7º Predio rustico palmar denominado **Putatican**, da cultura de coqueiros avaliado por 25 rupias, e 8º Predio rustico palmar denominado **Bandatican** da cultura de coqueiros avaliado por 25 rupias. Todos estes prédios sitos em Colsor de Poiguinim e discritos na Conservatoria de registo predial desta comarca sob os n.os 14806, 14807, 14808, 14809, 14810, 14811, 14812, e 14813 af. 38,38 v. 39,39 v. 40, 40 v. 41 e 41 v. todos do livro B 41 respectivamente e pinhorados nos ditos autos como pertencentes aos ditos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. São por este citados todos e quaisquer credores incertos dos executados e os coproprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins da lei. E para ser publico se expediu este.

Quepem 4 de Junho de 1920
O Escrivão—
Aires Manuel Barreto
1 Verifiquei
M. de Quadros

ECOS & CRITICA

A nossa atitude

E', como dissemos na semana transacta, mal interpretada a nossa atitude, atribuindo-nos propositos que nunca alimentamos.

Assim, diz-se, por exemplo, que ela atinge e visa a certas pessôas e, entre as quais, a de Sua exa. Sr. Governador Geral

E' isto completamente destituido de exatidão, porquanto, quem nos conhece mais de perto, sabe de sobejo que não seguimos a norma de dificultar a patriotica acção dos governantes, muito menos de incómoda-los *pessoalmente*.

¿ No proprio artigo *Taxa de guerra*, considerado criminoso encontrou o leitor alguma alusão *pessoal* ao sr. Governador Geral ou a qualquer entidade de destaque nas regiões oficiais?

Crêmos, piamente, que não; pois temo-nos referido, ali, e em outras locais subsequentes ao Estado *impessoalmente*.

¿ Nestas condiçõis, a nossa atitude dá margem para desde logo se concluir que êla atinge esta ou aquela entidade ou que estamos malsinando as patrioticas intençõis dos governantes, sobretudo, as do sr. dr. Jaime de Morais?

E' puro engano, porisso que nunca somos capazes de incomodar, por qualquer motivo que seja, pessoas que sincera e desinteressadamente se empenhem pelo bem estar da India. E consta-nos que o sr.dr. Jaime de Morais é uma delas, porque desde que tomou posse do seu importante cargo, está-se afadigando Sua exa. em resolver condignamente varios problemas do mais palpitante interesse publico, soluções que estamos aguardando com ancia.

Somos demasiado francos e leais e porisso reprovamos sempre a *jesuitice* de tramar na sombra e dirigir na linguagem meliflua e esquiva ataques indiretos a quem quere, e muito menos a quem, como o sr. dr. Jaime de Morais, está animado do alevantado ideal de bem servir a India que governa.

A nossa missão é orientar o governo sem ocultar a verdade. E' o que estámos fazendo, há mais de doze anos, em beneficio do Povo donde saimos e a que pertencemos-com enormes sacrificios, ditados pelo nosso rude patriotismo.

Fique isto bem assênte para os devidos efeitos...

Agradecendo

O nosso presado colega da *Renovação*, na sua edição de 9 do corrente mez, dedicou ao *Bharat* e á modesta pessoa de quem o dirige, palavras que nos comoveram sobremaneira, estimulando-nos para a continuação desassombrada de sacrificios em prol do Paiz.

'A' *Renovação* que, desde que teve a noticia do procedimento criminal contra o *Bharat*, está envidando os seus milhores esforços em prol dêle, consignamos, aqui, os nossos rendidos agradecimentos.

Defesa do Bharat

Tambem o nosso presado colega do *Vidia-prassar* animounos com palavras de estimulo, o que lhe agradecemos sumamente pinhorados.

Este jornal bem como a *Renovação* dignaram-se de abrir nas suas colúnas subscrição para o fundo da defesa do *Bharat* com o patriotico fim de ocorrer ás despesas extraordinarias que teremos que fazer com o nosso julgamento, mostrando, desta maneira, que são verdadeiros amigos do *Bharat*, pois *amicus certus in re incerta cernitur*.

Muito obrigados por esta exemplar prova de camaradagem que indica não estar muito longe o feliz dia do nosso levantamento.

Comentos

Taxa de guerra

Durante duas semanas consecutivas faltou esta *taxa*, fazendo passar por serios embaraços aos interessados!

Tiveram de passar, sim, máus quartos de hora, os pobres homens

Que os competentes providenceem difinitivamente sobre a mesma falta, para que dêla não dirivem aos litigantes prejuizos que muitas vezes se não preenchem.

E olhem que nisso não há ataque a quem quere.

E' um pedido e pedido inofensivo e justo.

As doze tangas...

Os srs Elisbão e Cia, negociantes e agentes de arroz recebem aos seus freguezes que lhés queiram pagar o preço d'arroz em notas portuguesas, a bagatela de 12 tangas por cada cem rupias.

E' claro que êste insignificante acrescimo pesa precisamente sobre a escalvada cabeça do Ze,pobre e esfarrapado.

Destoa da seriedade a exigencia *cambial* dos srs. da Cia, porisso que ela não diz lá muito bem na terra portuguesa onde a nota *portuguesa* é forçoso que tenha prédominio sobre outras.

Esperamos que o público se verá livre da mesma *incomoda* e não sabemos se *despotica* exigencia da *dúzia* de tangas,-graças á generosidade do sr. dr. Jaime de Morais.

E' preciso isso por causa do prestigio da nota portuguesa e respeito da algibeira rota do pobre consumidor.

E' preciso isso, sim. sinhores.

पत्रव्यवहार

रा. रा. सन्मान्य संपादक भारत यांसः—

वि. वि. आपल्या ता. ३।६।२० च्या भारताच्या अंकांत श्री. वैकुंठ कृष्ण कामत, सांवडें, यानीं माझ्या "देशी भाषेंतून शिक्षणाची आवश्यकता" या मथाळयाच्या लेखांकांत एक दोन चुकींचीं [? किंवा भ्रामक ?] विधानें असल्याचें दाखविण्याचा अस्थानीं प्रयत्न करून व तीं दुरुस्त करण्याची कृपा करावी अशी विनंति करून ते कायच्या काय बरळले आहेत, व बरळूनहि शेवटीं देशीभाषेंतूनच शिक्षणाची आवश्यकता आहे, असें दर्शविलें आहे.

मला वाटतें श्री. कामत यांच्या मनांत 'कांहीं तरी' लिहावयाचें होतें; पण त्यांस विषय सुचत नव्हता. तो त्यांस आयताच —कोणासहि सोपा—असा टीकेचा विषय सांपडला व तेणें करून त्यांनी आपली मनीषा तृप्त करून घेतली; न पेक्षां माझ्या लेखांत चुकीचीं विधानें नसतां, त्यांना चुकीचीं विधानें आढळावीं, ह्याचे आश्चर्य वाटतें! आतां त्यांच्या लेखनांत मात्र चुकीचीं विधानें असलेलीं दिसतात! असो. त्यांच्या मनांतील भ्रमाचा भोंपळा फुटण्याकरितां त्यांच्या विनंतीस मान देऊन, तत्संबंधी दोन शब्द लिहिणें आवश्यक वाटलें; वरून ते लिहिण्याची तसदी घेऊन आपणासहि तसदी देत आहें व माझ्या काळाचा व आपल्या पत्राच्या जागेचा व कंपाझिटरच्या कामाचा अपव्यय करून घेत आहें, याबद्दल क्षमा करावी.

१ श्री. कामत ह्मणतात कीं, "श्री. एस्. एच्. याचें ह्मणणें असें आहे कीं, इंग्रज सरकारनें महाराष्ट्रांतील लोकांस "मराठी" भाषेच्याद्वारें शिक्षण देऊन, ज्ञानभांडार या भाषेच्याद्वारें खुलें करून दिलें आहे. परंतु ही त्यांची चूक आहे." मला वाटतें, ही माझी चूक नसून ती रा. कामत यांचीच आहे. आणि याचें कारण रा. कामत याणीं माझा लेख लक्ष्यपूर्वक वाचला नसावा व त्यांतील अर्थबोध त्यांस चांगला झाला नसावा. ह्मणून त्यांस वरील तर्केचा भ्रम होऊन तो लेखणीद्वारा बाहेर पडला असावा.

मी माझ्या लेखांत ह्मटलें आहे तें हें: "शिक्षण हें ज्ञाना करितां ना? तें ज्ञान जर आह्मांस शिक्षणाच्या योगानें सरकार देणार आहे व तें सुलभ, सुसाध्य व पूर्ण झालें पाहिजे, तर तें आह्मांस आमच्या मूळ भाषेंतूनच द्यावयास पाहिजे. असें असतां तें आह्मांस आमच्या मायभाषेंतून न देतां जन्मतः गैरमाहीत असलेल्या पोर्तुगीज भाषेंतून कां दिलें जात आहे, याचा उलगडा आह्मांस तरी-बरोबर होत नाहीं. काय? आमच्या भाषेंत ज्ञान नाहीं? किंवा आह्मीं परतंत्र झाल्यानें सरकारनें ज्याप्रमाणें आपले कायदेकानू व आपली सत्ता हीं बळेंच आमच्यावर स्थापित केलीं आहेत, त्याप्रमाणेंच आपली भाषा व आपल्या भाषेंतून शिक्षण हींहि आमच्यावर लादलीं आहेत काय? यां पैकीं कांहींच आह्मांस समजत नाहीं. आतां ज्ञानभांडार हें जसें पोर्तुगेजींत आहे, तसें तें मराठी किंवा संस्कृत भाषेंतहि आहे आणि तें जसें पोर्तुगीज भाषेच्या शिक्षणद्वारा देतां येतें, तसेंच तें मराठी भाषेच्या शिक्षणद्वाराहि देतां येतें, हें आह्मीं मागितलें पाहिजे असें नाहीं, तर इंग्लिश सरकारनें हें कांहींसें सिद्ध करून त्यानें हिंदुस्थानांतील प्रजेस इतरांबरोबर महाराष्ट्रांतील लोकांसहि देशी भाषेच्या शिक्षणद्वारा ज्ञानदान करण्याचें योजून मराठी शिक्षण देण्याचें केलें आहे. श्री. कामत ज्यांत चुकीचें १ लें विधान आहे ह्मणतात त्या लेखाच्या भागाचा वरील उतारा हा आहे. त्यांत चुकीचें विधान कसें आहे, तें समजत नाहीं. व जर तें असेल, तर श्री. कामत यांच्याहि लेखांत तें आहे, असें ह्मणावें लागतें. फरक केवळ लिहिण्याच्या पद्धतीचा. मी शिक्षण हें मराठी भाषेच्या द्वाराहि देतां येतें, असें सांगून, त्यास इंग्लिश सरकारकडून देण्यांत येणाऱ्या शिक्षणाचा आधार दाखविला आहे; पण तो आधार सर्वस्वी नसून कांहींसा आहे, हें श्री. कामत यांनीं लक्ष्यपूर्वक पहावें व मी जसें कांहींसें ह्मटलें आहे, तसेंच श्री. कामत यानीं दुसऱ्या शब्दानें ह्मणजे थोडेसें ह्मणून माझ्याच मतास शेवटीं येऊन ते मिळाले आहेत. मात्र हें त्यांस नकळतां झालें आहे. कसें तें पुढें पहाः मी ह्मटलें आहे कीं, इंग्लिश सरकारनें हें कांहींसें सिद्ध करून, त्यानें हिंदुस्थानांतील प्रजेस इतरांबरोबर महाराष्ट्रांतील लोकांसहि देशी भाषेच्या शिक्षणद्वारा ज्ञानदान करण्याचें योजून मराठी शिक्षण देण्याचें केलें आहे. ह्मणजेच महाराष्ट्रांत केवळ प्राथमिक शिक्षण ह्मणजे (७ ईयतापर्यंत) थोडेसें लिहिणें वाचणें, गणीत, भूगोल, इतिहास, भूमिती, व्याकरण, व इतर थोडेसे विषय मराठी भाषेच्याद्वारें देण्यांत येते. एवढाच त्याचा गर्भितार्थ या शिवाय त्याचा दुसरा अर्थ—ह्मणजे खरें ज्ञान ह्मणजे रसायन शास्त्र' भूगर्भशास्त्र वगैरे गहन विषय शिकविण्यांत येतात असा अर्थ नाहीं. हें श्री. कामत यांनीं लक्ष्यांत ठेवावें. व दुरुस्तीची दुरुस्ती करून १ ल्या विधानाबद्दल मनाची समाधानी करून घ्यावी.

आतां २ ऱ्या विधानाकडे वळूं:---- श्री. कामत ह्मणतात कीं, श्री. एस्. एच्. ह्मणतात कीं, गोव्यांतील अर्धी प्रजा ख्रिस्ती आहे व त्यांची पोर्तुगीज ही मायभाषा होऊन बसली आहे, हें विधान अगदीं खोटें आहे" विधान खोटें ठरविणारे हे दुसरे मिनेझ ब्रागांस ['देबात' पत्राचे संपादक] झाले! पण ते ख्रिस्तीयन आहेत व रा. कामत हिंदु आहेत! मग त्यांस ख्रिस्तीयनाविषयीं इतका अभिमान कां? न पेक्षां एकाएकीं सत्य विधान खोटें ठरविण्याच्या भानगडीस ते पडले नसते. बरें अभिमान आहे ह्मणावा तर तो नसलेला दृष्टीस पडतो. तेव्हां अशास ह्मणावें काय?

"विधान अगदीं खोटें आहे" हें खरें काय? कसें तें समजत नाहीं. गोव्यांतील प्रजा अर्धी ख्रिस्ती नाहीं काय? व हें रा. कामत यांना त्याच्या "जरी अर्धी प्रजा ख्रिस्ती असली तरी" या लिहिण्यावरून मान्य असल्याचें कळतें; तसेंच "माय भाषा पोर्तुगीज असलेले ख्रिश्चन या ख्रिस्ती प्रजेचा एक दशांशहि होणार नाहींत, असें मला वाटतें" असें रा. कामत ह्मणतात. एक दशांशही होणार नाहीं, असें रा. कामत यांस वाटतें तें कशामुळें? त्याने सुमारीवरून का? नसावें. कारण 'वाटतें' ह्मणतात. पण वाटतें तें पुष्कळदां खरें नसतें. बरें; दशांश नाहीं; पण विसांश आहे ना? व जर आहे तर अगदीं [विधान] खोटें कसें? बव्हंशीं ह्मटलें असतें, तर कदाचित् मान्य केलें असतें. पण तसें कांहीं ह्मटलेलें नाहीं.

करण्यास उत्तेजन मिळावें ह्मणून, किंवा जगप्रसिद्ध झालेल्या त्यांच्या सोज्वल देशाभिमानाखातर नकळे, वरील प्रकारचें बक्षीस देण्यांत सरकारकडून दाखविण्यांत आलेल्या औदार्यास कसलें नांव द्यावें हेंच आह्मांस समजत नाहीं !

वर्तमानसार

—सरकार सान्याची फेड करण्यासाठीं येत्या सप्टेंबर अखेर पर्यंत गव्हरनर साहेबांकडून मुदत वाढविण्यांत आली आहे. चांगलें झालें.

---तेनेंत-कोर्नेल आरतूर मार्कीस द सिकैर यांची इकडील लष्करी खात्याच्या मुख्य आफिसरच्या जागीं नेमणूक झाली असून ते आपल्या जाग्याचा चार्ज घेण्याकरितां लिस्बनहून लवकरच निघणार आहेत.

—ता. १९ मे पासून मडगांवच्या मुनिसिपालटीनें 'फिरतें वाचनालय' स्थापिलें आहे-फार स्तुत्य

-- -मुर्गांव येथें शहर सुधराई कमीटीकडून एक औद्योगिक प्रदर्शन उघडण्यांत येणार असें कळतें.

----फोंड्यास श्री० रामचंद्र पांडुरंग वैद्य हे एक औषधें तयार करण्याची रसशाळा उघडणार आहेत.

- ----लिसेव सेंत्राल [पणजीची पाठशाळा] येत्या १ जूल पासून सुरु होणार

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da comorca de Quepem e cartorio do escrivão do 1-. oficio, Lobo, vão á praça para veuda em hasta publica á porta do tribudal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Dião no dia 11 do corrente mez, ás 12 horas pela terceira vez e pelo preço que a praça der o palmar denominado "Sancoabaga" por outro nome "Sancoamola" consistente em terra da cultura de coqueiros, mangueiras, jaqueiras e outras árvores e em que existem tres casas de manducares, sito em Molcornem; Varzea denominada "Panchomada" consistente em terra da semeadura de arroz para duas novidades de sorodio e vangana, sito em Zanodem; Varzea denominada 'Mande' consistente em terra da semeadura do arroz sita na dita; e palmar e arecal denominodo" Maulinguefondy cultivado de coqueiros, ariqueira e outras arvores fructiferas e infrutiferas sito em Molcornem e discritos os primeiros tres na conservatoria de Salsete sob os nos. 4870, 4878 e 4880 respectivamente, e o ultimo na desta comarca sob o no. 2161, e arrestados aos executados Pundolica Xambá Sinai Molcornencar e outros de Molcornem (sendo o mesmo arresto hoje convertido em pinhora] no traslado de acordão da Relação de Lisboa em que são exequentes Maria Augusta Rodrigues e outros de Navelim e executados os ditos Pundolica e outros, apenso ao traslado dos autos de acção ordinaria em que foi autor Jose Francisco Furtado de Navelim e reus os ditos Pundolica Xamba Sinai e outros de Molcornem. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça alem do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaisquer credores e co-proprietarios incertos-Quepem 2 de Junho de 1920

O escrivão de direito do 1.ofo
Manoel José Sebastião Lobo

1 Verifiquei
M. de Quadros

ECOS & CRITICA

José Ignacio de Loiola

Foram muito luzidias as cerimonias da decerração do retrato deste grande homem que deu toda a sua existencia ao Pais por cujo bem estar politico economico e moral trabalhou incansavelmente atè á morte, impondo-o á consideração dos governantes daqui e da metropòle.

Foi, porisso, idolatrado pelo Povo da India que em 19 de maio p. f. patenteou que não olvidara ainda nem nunca olvidaria o incontestavel bem que acabou de lhe fazer, o verdadeiro patriota popular que se chamou José Ignacio de Loiola–

Heraldo

A este nosso presado colega da sabia direcção do afamado jornalista sr. dr. Antonio María da Cunha apresentamos as nossas calorosas felicitações pelo seu 12° aniversário, com votos pelas suas prosperi-dades.

O sr. Bras Tisana

Aconselhamos o sr. Brás Tisana, do *Heraldo* a não continuar a atordoar os timpanos da classe hindú com a sua eterna cantilena, tendente a convence-la de que a sua assimilação á nacionalidade portuguesa reside, unicamente, na sua conversão em catolicismo.

Pelo visto, parece que o sr. dr. Brás Tisana–êle é doutor e especialista nas doenças de barriga– professa o *bento* principio de que a estatua do nacionalismo se ergue sobre o pedestal da religião nacional. Por forma que quem não seguir *esta*, alhea se, *ipso facto*, *daquele*, segundo a lógica ...*jesuitica* do mesmo sr, Tisana.

Assim, por exemplo, ó sr. Menezes Bragança e outros livres pensadores como ele, não podem assimilar-se á nacionalidade portuguesa, porque não só não são sectarios de Cristo, mas tambem não o são de religião alguma!

Mas, cremos que ninguem concordará com essa *ilação* neopolitica– aliás já velha, desde que se espelhou na prosa do sr- Simplicio, vulgo Castro Alves por outro nome Aires de Mendonça-do sr. Brás, porisso que o nacionalismo do denodado e distincto patriota Menezes Bragança e outros entra ainda pelos olhos dos que sofrem de vista ...

¿Em quê fica, portanto, o principio do sr. dr. Brás, o de atribuir á religião o nacionalismo?

O ilustre *nacionalista* sr. Tisana sofre de vista; se não fora êste inconveniente material, ter-lhe-iamos recomendado a leitura da histori da India–antiga, está–se a vêr–especialmente, os seus capitulos em que se patentêa o *nacionalismo mussulmano dos rajaputas e maratas, apesar de uns e outros seguirem, religiosamente, o hinduismo com todas as suas exigencias...*

Nos tempos liberais que estamos a atravessar, não passa dum absurdo sagrado *ad majorem Dei gloriam* a referida doutrina do *essencialmente catolico* sr. Bras Tisana —é forçoso concluir.

Nêstas condiçois, è claro que provocarà enjôo á classe hindu a *tisana* do dr. Brás, preparada com água... *benta*, afugentando-a para muito longe, como a *brasa* que faz afugentar um gato escaldado.. com medo a água fria.

Surpresa!

Recebemos a seguinte carta:-

Surprehendeu-nos sobremaneira a noticia do processo instaurado pelo M. P. contra o "Bharat" por causa do seu artigo Taxa de guerra, publicado ao numero 7 da corrente serie.

O Estado tem chegado a tal estado que já não sabe a ocasião em que alguem deve ser processado. Assim o "Bharat" foi prossado por causa do dito artigo. onde, com toda a razão e com irrefutáveis provas dissera que o Estado não cumprira a sua palavra, pois o imposto de *Taxa de guerra*, de que fôramos sobrecarregados numa època em que o nosso torrãozito lutava com a crise faminea devia vigorar como è sabido, so seis mêses depois da celebração de paz

Urge que seja arquivado o processo. para que os nossos visinhos que estão boquiabertos não tenham conhecimento dum acto tão *extraordinàrio* dado na principal colonia portuguêsa
30-5-1920 *A. Lourenço.*

Para outro numero

Consta-nos que a nossa atitude está sendo pouco justamente interpretada, atribuindo-nos propositos que nunca tivemos o que se verá no n. seguinte, que hoje nos falta espaço.

O Concanim

A' *Tribuna* de Calangute prevenimos que estamos á espera de suas consideraçois sobre o *Concanim*, o que a inibiu de fazer "a celeridade, exigida por outras ocupaçois" na sua edição de 1 do corrente mez.

E' para podermos dizer de nossa justiça sobre o mesmo assunto, mais de largo.

पत्रव्यवहार

प्रिय भारतकार !

आपण आपल्या गोमांतकनिवासी लोकांस आपल्या वक्तृत्वशैली व लेखनकौशल्यद्वारां सदोदित पक्कानें खाऊं घालीतच असतां; पण रोज रोज पक्कानें खाऊं लागलें ह्मणजे कधीं कधीं चटणी कोशिंबिरींची सुद्धां जरूरी भासते हो. तेव्हां मी खालील चटणी आपणाकडे धाडीत आहें, तिचा स्वीकार होईल अशी आशा बाळगितों.

बलहीनास आत्मलाभ नाहीं.

असें एक श्रुति वाक्य आहे. आतां या ठिकाणीं बलहीन याचा एकतर्फी अर्थ कोणी कोणी मानसिक कमकुवतपणा इतकाच करीत असतात; पण आह्मीं शारीरिक आणि मानसिक दुर्बलता असाच अर्थ येथें गृहित धरितों. कारण शारीरिक दौर्बल्यामुळेंसुद्धां मनाची बरीच शांतता बिघडते. साधनावस्थेमुळें शरीरारोग्य, ब्रह्मचर्य, स्नायूंचा कणखरपणा, यांची किती आवश्यकता असते यांतील मर्म अनुभवी लोक जाणतीलच. शारीरिक कमजोरामुळें मेंदूची अशक्तता व त्यामुळें मनाची चंचलता संभवते; अतएव शारीरिक बल, स्नायूंचा घट्टपणा, व मनाची पवित्रता, यांची हल्लींच्या कालीं किती आवश्यकता आहे बरें? त्यांतहि आमच्या गोमांतकस्थ त्यांतल्यात्यांत हिंदु या पवित्र नावांखालीं येणाऱ्या स्त्री पुरुषांस तर अत्यंतात्यंत आवश्यकता आहे असें ह्मटल्यावांचून मला रहावत नाहीं. व ही गोष्ट प्रत्येक व्यक्तीला न्यायास अनुसरून विचार केल्यास कबूल करावी लागेल असें मला वाटतें. जगांत सर्वत्र

बळी तो कानपिळी

असाच न्याय दृष्टोत्पत्तीस येतो. खरी न्यायदेवता व तिचे उपासक यांचा बहुतेक अभावच–यांची सर्वत्र महागाईच असते. अशा ह्या जीवनकलहांत आपला टिकाव, त्यांतला त्यांत अशक्त–समाजाचा टिकाव, लागणें किती कठिण आहे हें जास्त विशद करून सांगणे नको.

आजच्या ह्या यांत्रिक परिस्थितीचा फायदा सर्वत्र सर्वच लोक कमजास्त प्रमाणानें घेतानां दिसत आहेत. व दिवसेंदिवस पोटाच्या खळगीकरितां परदेशगमन, इतस्ततः भ्रमण, हें ही बऱ्याच प्रमाणांत सुरू झालें आहे. तसेच यांत्रिकप्रवासपरिचय–नाहीं अशी आतां व्यक्ति दिसणेंसुद्धां दुर्लभ झालें आहे. अशा प्रवाशी स्थितींत शक्ति, बुद्धि, दक्षता, धैर्य व बाणेदारवृत्ति, यांची किती जरूरी लागते याचा, अग्निरथ [रेल्वे] प्रवास ज्यानी बराच केला असेल त्या स्त्री पुरुषांस, अनुभव असलाच पाहिजे. नुकतेंच एक अत्याचाराचें उदाहरण घडलेलें पुष्कळांच्या वाचण्यांत आलेंच असेल. कदाचित् आलेंहि नसेल असें धरून मी मुद्दाम तें खालीं दिलें आहे. या उदाहरणावरून तिकडील सरकारी पोलिसखात्याचीपोल— [पोकळपणा]—धडधडीत दृष्टोत्पत्तीस येणार आहे. त्याच प्रमाणें ज्यानां प्रवास करावयाचा असेल, ज्यांना या जीवन कलहांत योग्य रीतीनें टिकाव धरणें असेल, जे न्यायाभिमानी असतील, अन्यायापुढें मान न वाकविण्याचा ज्यांचा निर्धार असेल, प्राण गेला तरी बेहेत्तर, निष्कारण लौकिकाची हानि झाली तरी बेहेतर; परंतु बेकायदेशीरपणा अंगिकारावयाचा नाहीं असा ज्यांचा बाणा असेल, अशी ज्यांची मर्दानी वृत्ति असेल, त्यांनी ही श्री रामदास स्वामींची वाणी आपल्या हृदयरूपी खणांत योग्य रीतीनें जपून ठेवावी.— शक्तीनें पावती सुखें। शक्ति नसतां विटंबना ॥ शक्तिनें नेटका प्राणी। वैभवें भोगितां दिसे ॥ कोण पुसे अशक्ताला। रोगीसे बराडी दिसे। कळा नाहीं कांति नाहीं। युक्ति बुद्धि पुरावली ॥ शक्तिनें मिळती राज्यें युक्तीनें यत्न होतसे। शक्ति युक्ति जये ठायीं। तेथें श्रीमंत नांदती ॥ ह्या एकेक उपदेशरूप मोत्यांच्या कण्यांची माळ करून हरएक भारतवासियानें गळ्यांत घालून अजरामर व्हावें, अशी मी नम्र विनंति करून नुकतीच घडलेली उपरिनिर्दिष्ट अत्याचाराची कहाणी सांगून हा लेख पुरा करितों. ही कहाणी श्री व्यंकटेश्वर समाचार नावांच्या हिंदी वृत्त पत्रांत आली आहे. त्याचीच हुबेहुब नक्कल मी येथें खालीं दिली आहे. त्यांत माझ्या पदरचें कांहीं एक नाहीं.

गुरखे लोकांचा विद्यार्थ्यांवर हल्ला व पोलिसांची तिरपिट

कलकत्याहून एक मेलट्रेन दार्जिलिंगकडे जात होती. कांहीं गुरखे शिपायी इन्टरक्लास मध्यें येत होते. इन्टरक्लासमध्यें राजकोट कॉलेजचे कांहीं विद्यार्थी बसले होते. थोड्या वेळानंतर एक तिकीटकलेक्टर आले; त्यांची व विद्यार्थांची कांहीं इंग्लिश भाषेंत बोलाचाली झाली. गुरखे लोक तिकिटांशिवाय डब्यांत आरूढ झाले होते; त्यामुळें तिकीट कलेक्टरनें सर्व पैसे त्यांचे जवळून वसूल करून घेतले. गाडी थोडी दूर गेल्यावर या गुरख्या शिपायानीं विद्यार्थीवर्गावर जोरानें हल्ला करून इतका चोप दिला कीं, त्यांतले

साभार स्वीकार

जागरूक [साप्ताहिक]:— हें पत्र पुणें येथें प्रसिद्ध होत असून त्याचे संपादक रा: बालचंद्र रामचंद्र कोठारी हे विद्वान गृहस्थ आहेत. सदरील पत्रांत विशेषतः ब्राह्मणेतरांच्या हितसंबंधाची जोरदार चर्चा होत असते. वा. व. ट. हां. २ रु. १४ आ.

राजकारण [साप्ताहिक]:— सं. रा. सीताराम केशव दामले, पुणें वा. व. ट. हा. २ रु. १४ आ. हें पत्र राष्ट्रीय पक्षाचें असून त्यांतील बहुतेक विषय अंतःकरण हादरून टाकण्यासारखे असतात.

मराठामित्र [मासिक]:—हें मासिक नागपूर येथें प्रसिद्ध होत असून त्याचे मराठ्या लोकांत लोकप्रियता मिळविलेले रा. गोपाळ दाजिबा दळवी हे स्वार्थत्यागी संपादक आहेत. विषय मराठे बंधूंस फार उपयुक्त. व. ट. हां. २ रु. १२ आणे.

उद्यान [मासिक]:— हें सर्वांग सुंदर मासिक रा. गणेश विठ्ठल कुळकर्णी यांच्या संपादकत्वाखालीं मुंबई येथें निघत असून, त्यांतील एकंदर विषय वाचनीय असतात. वा. व. ट. हा. २ रु. ९ आ.

भारत डिफेन्सफंड

श्री॰ जनार्दन ना. प. अस्नोडकर सं. नवजीवन १ रु.
,, विनायक काकोबा प्रियोळकर, सं. स्वयंसेवक १ रु.
,, नरसिंह राया भोंसले, ए. नवजीवन १ रु.
,, अनंत काकोबा प्रियोळकर, प्रियोळ १ रु.
,, हावलेश्वर शंकर मेंडे, केपें १ रु.
,, शांताराम काशीनाथ दणाईत, कोलवें १ रु.

भारत डिफेन्सफंड

दि. अ. शिरवैकर...केपें ...	१ रु.
गो. ना. कामत, असोळणें ...	१ रु.
अनंत शेणवी कैसरे, असोळणें ...	१ रु.
राम प्रभू गिंडे, असोळणें ...	...१ रु.
प्रो. पाव्ल नोरोंज्य, असोळणें ...	१ रु.
नेव्टन जुझेफ द सौझ, असोळणें ...	३रु.
इ. शि. शिरवैकर, केपें ...	... १ रु.

वर्गणीची पोंच

श्री. घनःशाम व्यं० पाणंदीकर, मडगांव	३रु.
,, अनंत राया शिरवैकर, केपें	३ रु.
,, काकोबा शेणवी प्रियोळकर, प्रियोळ	३ रु.
,, पुंडलीक शे. कैसरी, असोळणें	३ रु.
प्रो. वाबुसो शंकर कामत, असोळणें	३ रु.

ANUNCIOS

DARDOS & CARDOS

Sim, senhores!

A nosso ver, o modesto *Bharat* deve felicitar-se pelo processo crime que o Estado impessoal na pessoa do M.-P. mandou instaurar contra ele; por quanto o mesmo processo indica que o mesmo Estado é menos poderoso do que o *Bharat*, apesar de modesto.

Com a guerra contra a *taxa*, que o *Bharat* levantou, explodindo um obús, á queima-roupa, de encontro com a invisivel pele do belicoso Estado, este sujou as calças, indo desde logo refugiar-se na toga preta do M. P.

E' pena que o *Bharat* estivesse dormindo o sono dos santos ou diabos por ocasião da conflagração mundial. Se, então, estivesse acordado teria certamente despachado, num instante, para o reino do Plutão ao Kaiser e todos os alemãis malvados! E' pena!

Arte magica

Se é certo que o Estado não tem dinheiro, ? donde tira a pecunia para pagar a tantos funcionarios acrescidos e a tantas despesas novas? Pergunta-nos um larachista, naturalmente desconhecedor d'*arte mágica*.

¿ Donde o Estado tira a pecunia?

Tem graça a pergunta!

¿ Como foi feita a multiplicação de poucos pães por Cristo que depois operou a sua divisão por muitos?

Assim como o Nazareno foi mais matemático do que Pedro Nunes, assim tambem o Estado é mais aritmetico do que a propria aritmetica.

¿ O larachista desconhece essa *arte mágica*? Vá, então, aprender com o Todo Poderoso sr. Orçamento!

Ora bolas!

Todos sabem que a felicidade reside em cada um tratar de encher o seu papo, de qualquer forma, sem se preocupar com estupidezes da chamada Moralidade e queijandos...

Mas-triste sintoma!-enxerga-se no horisonte de Goa a palida sombra da terrivel doença, mais perigosa e contagiosa do que a *gripe*, que se chama *Patriotismo*

Fóra com ele!

Pois, o microbio de tal doença = **Patriotismo** = há de revolucionar a bôa gente, o *feliz* povo que, refractario, felizmente, ás agitações da mesma infeliz enfermidade, esteve desfrutando a paz podre da felicidade.

Fóra com o Patriotismo!

Patriotismo? Ora bolas!

ECOS & CRITICA

Aos competentes

Escreve-nos o sr. V:-

Dispõe a Carta Organica que para superitender os negocios das comunidades, confrarias, pagodes e mesquitas, haverá um administrador privativo, nomeado precedendo concurso dentre os advogados provisionarios.

Ora o estado financeiro das comunidades das Novas Conquistas, ainda que se ache um pouco milhorado nestes ultimos tempos contudo em comparação com odas Velhas Conquistas (onde actualmente existem administrações distintas) é muito lamentavel, salvo rara excepção e nestas condicões sobrecarrega-las com um novo encargo da manutenção duma outra Administração é obriga-las a lutar com miseria, pois existem comunidades que dificilmente pagam ao presente a cota da derrama ao cofre geral da Administração.

Quanto aos pagodes, mesquitas e confrarias seria igualmente menos justo lembrar duma nova Administração para éssas instituições, pois o seu numero é tão limitado que há concelhos onde nem mesmo existem confrarias nem mesquitas.

Nestas condiçoes torna-se necessário excluir porenquanto, as Novas Conquistas do movimento da descentralisação administrativa e por isso chamo a atenção de Sua Exa Sr. Governador Geral para o presente assunto.

Pela aldeia Quepem

Não sabemos que providências a Administração do Concelho tomou contra as scenas de selvageria... predial que se repetem na aldeia de Quepém!

Torna-se, porisso, urgente que a acção administrativa não se limite, apenas, ás circulares, notas e ordens; é preciso que vá para mais alem, directamente ao encontro do mal que tais scenas gera, por forma que a estes ponha cóbro, imediatamente. E' preciso isto.

Uma carta

Exmo Sr. director do Bharat.

A fim de concorrer para o fundo da defesa do *Bharat*, muito apreciado e ávidamente lido semanario que V. publica, e cujo fim visa, unicamente á regeneração da sociedade indo-portuguesa, o qual acaba de ser processado pelo M. P. tomo a liberdade de enviar-lhe a importancia de tres rupias para a mesma defesa.

De. V. etc.
Newton de Sousa
Director de S. *Marys High School, Assolná*

सर नारायण चंदावरकर

(मडगांवच्या साः ब्रा. समाजांत केलेल्या भाषणाचा सारांश.)

"गोमांतकांत मीं पहिल्यांदा १२ वर्षांचा असतांना आलों होतों. आज ५४ वर्षांनीं दुसऱ्यांदा येत आहें. आपणा सर्वांना पाहून मला आनंद होत आहे. समाजोन्नति व्हावी, शिक्षण वाढावें, मन व बुद्धि सुसंस्कृत व्हावी विचारशक्ति वाढावी या हेतूनें सारस्वत बंधूंनीं स्थापन केलेल्या या संस्थेचें मी अभिनंदन करतों. सारस्वत या शब्दाबद्दल मजकडे पुष्कळांनीं पृच्छा केली आहे. त्याला उत्तर आह्मीं सरस्वतीची भक्ति करून कृतीनें देत आहों ही समाधानाची गोष्ट होय.

जगांत, जी एकप्रकारची नवीन जागृति उत्पन्न झाली आहे, तिचा फायदा गोमांतकानें कितपत घेतला कळत नाहीं. पण आपल्या एकंदर उत्साहावरून सर्व देशांप्रमाणें आपलीहि स्थिति पालटून गेली आहे यांत मला शंका नाहीं. राज्यकर्ते कोणतेहि असले तथापि सर्व हिंदुस्थान एक आहे अशी भावना दृढ झाली पाहिजे. देशभक्ति हा शब्द आमच्या लोकांनां नवीन नाहीं. सर्व लोकांवर प्रेम करणें, सर्वांचें हित पहाणें सर्वांचे उन्नति करतां झटणें हें देशभक्तीचें लक्षण आहे. आमच्या वेद, पुराण, इतिहास साधुसंत, वगैरेनीं सांगितलेल्या वाङ्मयांतसुद्धां याचें बीज आह्मांस सांपडतें. आह्मीं आर्य आहोंत. अर्थात नांवांला साजण्यासारखींच कृति आमच्याकडून झाली पाहिजे. आपल्या जन्माविषयींचा विचार केला तर आपल्या पूर्वजांपासून सर्व संपत्ति आपण घेतली आहे असें दिसेल. पूर्वजानीं सुरू केलेली विचार परंपरा आपल्या पर्यंत आली आहे. ती त्यापेक्षांहि उज्ज्वल करून पुढील पिढींत चालू ठेवणें हें आपलें कर्तव्य आहे. या संबंधानें आपण त्याजकडे जबाबदार आहों. जन्मानंतर पितृऋण, ऋषीऋण व देवऋण अशीं तीन ऋणें माणसावर असतात. कुटूंब उत्तम तऱ्हेनें चालवून पितृऋण फेडावयाचें. विद्यासंपन्न होऊन ऋषीऋण फेडायाचें. व जगाच्या उपयोगी पडून देवऋण फेडायाचें. आपल्या वडिलांच्या योग्य कृत्याबद्दल आदरभाव बाळगून तदनुरूप शुद्ध वर्तन ठेवणें; आपण विद्वान होऊन सर्व समाज---त्यांतील सगळया पायऱ्या सुसंस्कृत करणें, व जनसेवा हीच ईश्वरसेवा अशी भावना धरून देशाच्या कल्याणासाठीं झटणें, हीच ऋणाची फेड होय. ही सेवा निष्काम असावी. फळाची आशा धरून कर्म केलें तर दुःखास कारण होतें. जनाची सेवा करण्यांत पर्यायानें आपण आपलीच सेवा करीत असतों. आमच्यांत समाजसुधारणेचे विचार वाढत चालले आहेत; कुटूंब, समाज, राष्ट्र यांचें कल्याण साधून सर्वांना सुखाचे दिवस येतील अशी चळवळ चालू ठेवणें व ती ठेवतांना तुकारामबुवांनीं सांगितल्याप्रमाणें दया, क्षमा, शांति, हे गुण आणणें मनुष्यत्वाचें ध्येय आहे. अपकाऱ्यावरी उपकार करिती ॥ तयासी झांपली गा निजशांती ॥ असें श्रीएकनाथांची शांतीचें लक्षण सांगितलें आहे. अशाप्रकारचे सद्गुण अंगांत भिनण्यासाठीं मुलांनां लहानपणापासूनच वळण लावलें पाहिजे. त्यांना बाऊ दाखवून, भूतांची भीति सांगून भेडसावलीं तर तीं दुबळीं होतात. त्यांच्या अंगांत युरोपियन मुलांप्रमाणें धैर्य आलें पाहिजे. आपल्या कुटुंबांत अभयाचें शिक्षण देऊन त्यांत शौर्य, उत्साह, जोम, कर्तबगारी आपण उत्पन्न केली व प्रत्येकानें अशी कुटुंबसुधारणा केली तर राष्ट्राची सुधारणा सहज होईल. ही सुधारणा करतांना आप्पलपोटेपणा असूं नये. आपल्या कुटूंबाचीच तेवढी सुधारणा व्हावी, आपल्या जातीचीच तेवढी व्हावी असा स्वार्थ धरूं नये. सर्व समाजाच्या— निकृष्ट वर्गांच्याहि—सुधारणेविषयीं तळमळ असावी. एका वर्गाला आह्मीं खालीं दाबतांना आपणहि त्या बरोबर दाबले जातों हें लक्षांत ठेवावें. धर्म, अर्थ, काम, आणि मोक्ष हे चारहि पुरुषार्थ साधण्यास माणसाला मोकळीकच हवी आहे. ती मोकळीक—मुक्ति—दिली तर सर्व राष्ट्र मुक्तीला जाईल यांत शंका नाहीं. आपल्या अंगांत स्वतंत्रता, बंधुता व समता बाणली तर डेमॉक्रसीचीं तत्वें आपणास उकलतां येतील. शेवटीं सर्व बाजूनीं आपलें राष्ट्र उन्नत होऊन इतर राष्ट्रांच्या पंक्तीस बसण्याची पात्रता त्यांच्यांत येवो अशी प्रार्थना करून मीं आपली रजा घेतों."

धर्मजागृतीची गडबड

आजकाल जिकडे तिकडे धर्मग्लानि होत असल्याचा डंका वाजत असून, धर्मलंड धर्मच्युत, धर्मभ्रष्ट झालेल्यांना ताळ्यावर आणण्याकरितां परिश्रम केले पाहिजेत अशा आशयाचे उद्गार कर्मनिष्ट, धर्मशील, धर्मप्रेक्ष्य वर्गाच्या तोंडून ऐकण्यांत येतात. डोईवर केश राखले, बूट पाटलूण वापरली देवास दंडवत प्रणाम न केला, जुन्या चाली प्रमाणें वागण्यांत कसूर झाली कीं तो धर्मभ्रष्ट झाला असें ठरतें

धर्म या शब्दाचा अर्थ फार व्यापक आहे. तथापि तो शब्द धर्मचर्या [धर्माचरण] ह्या दृष्टीनें आपल्या श्रुति, स्मृति पुराणोक्त कर्तव्यास इकडे लागू केलेला दिसून येतो. धर्म ह्या शब्दांत न्याय, नीति ह्यांचाही समावेश होतो. ज्याप्रमाणें नाणकमुद्रेला ह्मणजे नाण्यांलापूर्व भाग [Anverso] व पश्चिमभाग (Reverso) अशा दोन बाजू असतात त्याप्रमाणंच धर्ममुद्रेला देखील कर्म आणि नीति हीं माझ्या मतें दोन अंगें आहेत. नीतीचा उदय झाल्याविना कर्माची प्रवृत्ति लंगडी पडावयाचीच. परमपूज्य सनातन आर्यधर्माचीं तत्वें बिनचूक पाळणें हें जरी आपलें कर्तव्यकर्म असलें, तथापि त्या तत्वांना देशकालवर्तमानानुरूप अक्षरशः मान देण्यांत न आला तर धर्मग्लानि झाली असें ह्मणणें गैर होईल. वस्तुतः धर्मजागृति करूं पाहणाऱ्या महात्म्याचा प्रयत्न स्तुत्य आणि वंदनीय असला तरी नीतीच्या पायाविना कर्माची अगर धर्माची इमारत ढिलीच पडेल, कां कीं, नीति हा धर्माचा पाया आहे.

जुन्या चालीच्या आचारांचा प्रसार होत गेला ह्मणजे धर्माची उन्नति झाली असें नव्हे, तिची [उन्नतीची] सर्व मदार प्रत्येकाच्या उदात्त व नीतिमूलक विचारांवर अवलंबून आहे. कपाळास रुपया एवढा गोपिचंदनाचा तिलक ठोकला, त्रिकाल स्नानसंध्या केली, अहर्निश पूजा अर्चा करण्यांत निमग्न झाला, तोंडानें "रामकृष्ण हरि" ह्या पवित्र नामांचा जप चालविला, अशानें कर्मनिष्ट बनला असें विधान करणें चुकीचें होईल. अंगांत भूतदया असणें, बोलण्याप्रमाणें वागणं, धनतृष्णा अमर्याद न होणें, विचार प्रगल्भ असणें, स्वतःच्या सुखासाठीं परास धोक्यांत न घालणें, "सत्य

चुकीची दुरुस्ती

सर चंदावरकर यांस काणकोण येथील सरस्वतीमंदिरांत देण्यांत आलेल्या टीपार्टीच्या वेळीं भाषण करणारे इसम सि० आवदितोर हे नसून, त्यांचे सेक्रेटरी सि० पिंत हे होत.

वर्गणीची पोंच

रा. रा. गणेश स. शें. शिरोडकर, सांखळी
,, ,, सुब्राय भिकू केणी, सांकवाळ
,, ,, लक्ष्मण अनंत लाड, ,,
,, ,, धोंडों राघोबा जोशी, श्रीनागेश

या आश्रयदात्यांचे आह्मी फार फार आभारी आहों.

संपादक

ANUNCIOS

...COS & CRITICA

...nda bem!

O sr. ... Delegado viu no nosso artigo *Taxa de guerra*, de 6 de maio, expressões, tendentes a perigarem a estabilidade nacional do Estado, que, se não tivesse vindo em seu auxilio o referido magistrado com seus *dignos, doutos* e *zelosos* oculos, teria de marchar, á esta hora, para as regiões etéreas do Nada.

Ainda bem que o sr. Agente do M. P. limitou, apenas, a sua obra ao procedimento criminal: podia bem preconisar aos seus superiores hierarquicos o nosso exilio para qualquer colonia para o que de resto estamos, igualmente dispostos!

¡ Que grave crime o nosso o de termos dito verdades e só estas!

Dele so ..

? Que nome se dá a quem adquiri uma divida e não a pagar no praso fixado ?

Mau pagador.

¿ Com que epiteto se cognomina quem dá a palavra e deixa de cumpri-la ?

Mau cumpridor da sua palavra.

Mas a hermineutica juridica do digno, douto e zeloso agente do M. P. da comarca de Quepém entende isso da diversa forma que é só dele... e dêle sò.

...ax... de guerra

A taxa de guerra era um imposto extraordinario da guerra

Esta já deixou de existir e portanto devia deixar de existir tambem a mesma taxa, pois *sublata causa tolitur efectus*

Não foi, porêm, isso assim, continuando a vigorar a taxa, ainda depois duma paz... podre ... nestas condições não é êla digna de ser chamada *incomoda ...* e do *sinistro vigor* ?

Ou então a lógica è uma batata ...

Lavra de palmeiras

"A industria da lavra de palmeiras que é uma das principais fontes da receita do Estado è hoje fiscalisada pelo pessoal da Guarda Fiscal.

Ainda que esta fiscalisação continue com todo o rigor não pode todavia deixar de haver lavra clandestina em prejuizo da Fazenda Nacional e isto nem a pau pode evitar-se.

A meu vēr, em vēs de prosseguir o sistema actual, seria conveniente que, a titulo de experiencia, fosse dado em hasta publica rendimento da lavra de cada aldeia ou organisando-se ... delas mas isto com previa fiscalisação do referido pessoal da Guarda Fiscal por meio de rondas *volantes*.

DARDOS & CARDDOS

Um prato

O M. P. requerendo processo crime contra o *Bharat* promoveu uma boa obra de saneamento moral.

Pois que ? ! Pode lá consentir-se que o *Bharat* vomite o nauseabundo bilis de verdades nuas e cruas no brilhante, scintilante e possante prato de mentiras... convencionais que hoje é saboriado com delicias, prato que faz crescer agua nas bocas, ávidas de sucalentas e *etiqueticas* .. falsidades ? !

E' digno de maiores elogios portanto o passo do M. P., pois se se *furtasse* ao mesmo, nós haviamos de considera-lo *Mau Poder*, em vez de *Ministerio Publico*, o que aquelas abeviaturas de M. P. significam.

Muitissimo muito bem.

B0a oportunidade

¿ Os senhores viram o Estado em carne e osso, êsse mesmo a quem o *Bharat* aplicou a proposito da taxa de guerra ou guerra de taxa uma espessa cataplasma de mostarda que lhe subiu atè ao nariz ?

Certamente, não.

Pois agora vão ter a rara e cara oportunidade de poder encara-lo, de cima para baixo, da cabeleira á planta dos pés, no julgamento do *criminoso Bharat* que, patife, sentiu-se como Antonio José no seu estomago para guerrear a taxa, em prejuiso da caixa do mesmo Estado!

Não a percam, pois, visto que o Estado è mais lindo do que a bailadeira que dançou na Comissão de Milhoramentos.

Esta medida não só servirá, como se calcula para acabar, de vēs, a lavra clandestina, mas ainda favorecerá muito ao Estado para a boa arrecadação da sua receita."

E' o que nos escreve o sr. *V.*

ERRATA

Não é o sr. Auditor que falou em Canacona, Mas sim o seu secretario sr. Tomé Pinto. Fique assim rectificado o erro devido a um *qui pro quo* da imformação.

भारत डिफेन्सफंड

श्रियुत आयुर्वेदाश्रमी, सांखळी, यांच्या प्रेरणेनें वरील नांवाचा फंड उभारण्यात येत असून जे जे देशभक्त सरकारनें केलेल्या राजद्रोही खटल्यांतून भारत बिनखर्च मुक्त व्हावा या उदार हेतूनें आपापल्या ऐपतीप्रमाणें मदत पुरवितील त्यांचीं त्यांचीं नांवें रकमेसह या सदरांत साभारपूर्वक प्रसिद्ध केलीं जातील.

आयुर्वेदाश्रमी .... १ रु.

कृषिकर्म

वनस्पतिविषयक ज्ञान सगळ्यांस सुलभ प्रकारें मिळण्याकरितां ह्या विषयाचें विवेचन मुख्यत: निसर्गावर भार टाकून केलें आहे. ह्मणून व वनस्पतीच्या निसर्गसिद्ध जीवितक्रमाकडे लक्ष्य देण्यासाठीं एखाद्या अरण्यांत व त्याच्या जवळपास, विचारपूर्वक एकसारखे बरेच दिवस पाहत गेल्यास असें दृष्टीस पडेल कीं, उद्भिज व प्राणीज यांचे शरिरादि अवयव आणि लहान थोर प्राण्याची विष्टा वगैरे कुजणाऱ्या कच्च्या खतानें वरील भूपृष्ठभाग तयार झाला आहे, व नवीन होत आहे, आणि, तें कच्चें खत हवेच्या सान्निध्यांत ओलाव्यामुळें एका प्रकारच्या सूक्ष्म प्राण्यांकडून कुजण्याची क्रिया चालून त्यापासून तयार झालेलें पक्कें खत पर्जनाच्या पाण्यांत विद्रुत होऊन झिरपत झिरपत झाडांच्या पाळांमुळांच्या भक्ष्यस्थानीं पडण्याचें कार्य सुलभ प्रकारें होत असतें. हवेचें सान्निध्य फक्त वरच्याच पृष्ठभागावर विशेष घडत असतें. खालच्या जमिनींत क्रमानें कमी होत जात असतें. ज्या मानानें जमीन सढळ असते त्या मानानें तींत हवा शिरलेली असते. यामुळें झाडांच्या पाळांमुळांना देखील थोड्या प्रमाणानें कां होईना हवा प्रिय असते. व हें कार्य पाल्यापातेऱ्यांच्या खतयुक्त भूमींत चांगलें चालत असतें. असो. कधीं कधीं वायूच्या सोसाट्यासरशीं काष्टाच्या घर्षणानें अतैव भूकंपामुळें निसटलेल्या दोन पाषाणाच्या आगांतुक तडाक्यानें उत्पन्न होणाऱ्या अग्नीस बळी पडलेल्या वनाच्या राखेचाहि कोठें कोठें पावसा पाण्याबरोबर वाहत येऊन, त्या खतांत समावेश झाला आहे असें दृष्टीस पडेल. व मुंग्या, कीटक, घुशी, गांडूळ, डुकरे इत्यादि प्राण्यानीं भूपृष्टावर आपापल्या घरट्यासाटीं एकालगत एक अशीं भोकें केल्यामुळें त्या भूमींत खताची कालवाकालव होऊन पृष्टभाग भुसभुशीत झालेलाहि दृष्टीस पडेल. भुसभुशीत जमिनीतील ओलाव्यानें कच्चें खत कुजून तयार झालेलें पक्कें खत, पर्जन्याच्या पाण्यांत विद्रुत होऊन झिरपत खालीं जात असतां आयतें पाळांमुळांच्या तोंडांत पडून वनस्पतीचें पोषण होत असतें.

रानावनाचा विस्तार सहज रीतीनें अशा प्रकारें होत असतो कीं, फलोत्पत्तिक झाडझुडपांचीं फळें प्राण्यांच्या उपयोगिक असतील तीं, त्या प्राण्याकडून खाण्याकरितां लांबविलीं जाऊन त्यांतील बीजें खतयुक्त उघड्याजागीं पडून रुजतात, अथवा, सांवर, कुडा, रुई यांच्या बियांसारखीं कापसांमुळें हवेंत तरंगणारी बीजें वाऱ्याबरोबर दूरवर जाऊन पडतात. शिवाय, पुराच्या पाण्याबरोबर वाहून खतयुक्त उघड्या जागीं पडतात. अशा ठिकाणीं पडून रुजलेलीं बीजें चांगलीं विकास पावतात. इतर निस्तेज जमिनीवर पडलीं असतां विकास न पावतां मरून जातात हें सांगणें नको. अशा अनेक रूपानीं उत्तरध्रुवाकडून इतर भूपृष्टभागावर आस्ते आस्ते परिस्थितीनुरूप येतानां लक्षानुलक्ष वर्षे जाऊन जी सवय त्या झाडझुडपास जडून गेली ती आजवर कायम आहे. दक्षिण ध्रुवाकडे, समुद्राच्या पाण्यावांचून भूपृष्टभाग नसल्या कारणानें तिकडे वनस्पतींचा प्रारंभ झाला नाहीं, हें सांगण्याची गरज नाहीं.

पी . एम

—येत्या अंकांत अत्यंत महत्वाचे लेख प्रसिद्ध होतील.

फिरंगी वकील वालावलीकर व त्यांचें दप्तर

लेखक:— घन:शाम सांब मळकर्णेकर

मागील कालाकडे नजर फेंकली ह्मणजे जेवढें समाधान वाटतें तेवढेंच दु:खहि पण होतें. राज्य, हुद्दा किताब इत्यादि वैभव प्राप्त झालें कीं आनंद, आणि तें गमावलें, नष्ट झालें, अर्थात हातचें गेलें, कीं त्रास व्हावे ह्या गोष्टी सहजासहजीं घडून जाणाऱ्या आहेत. पण त्या विभवकालाची स्मृति देखील स्फूर्तिदायक असते व आज लुप्त झालेलें भाग्य निदान कल्पनागम्य होऊन दु:खांतहि एक प्रकारचें सुख अनुभवण्यास मिळतें. केवळ खिस्तीधर्मावाह्य असल्यावरून 'जेंतीयु' अशा निदांव्यंजक नावानें संबोधिल्या जाणाऱ्या हिंदूंतील राजकारणी बुद्धिमान पुरुषांच्या बुद्धीचा फायदा घेण्यांतहि आपला गुणग्राहीपणा व्यक्त करून पोर्तुगीज राजकर्ते आपली सत्ता दृढ करण्यास कसे झटत हेंहि वालावलीकर वकिलाच्या माहितीवरून कळण्यास मदत होईल. पोर्तुगीज राजसत्तेचें वजन परदरबारीं वाढवून ज्या कांहीं पुरुषांनीं, परधर्मी नृपति व स्वधर्मी जनपद अशा उभयतांचें हित साधलें त्यांची थोडी उपलब्ध असलेली माहिती प्रसिद्ध करावी असा विचार आहे. पेशवाई सारख्या प्रबल हिंदुदरबाराशीं आपलें सख्य ठेवण्याकरितां जे वकील पाहिजेत तेहि हिंदुच असले ह्मणजे इष्ट कार्य सुलभ होईल अशी पक्की खात्री असल्यामुळें बुद्धिमान हिंदूंच्या बुद्धिमत्तेचा फायदा घेतल्याशिवाय पोर्तुगीजांस गत्यंतर नव्हतें. ह्मणून ती जबाबदारी वकील ह्या नात्यानें बजावण्याची कामगिरी वालावलीकर वकिलांवर पडली. आधींच राजाची मर्जी ह्मणजे वारांगनेच्या प्रेमा सारखी. त्यांत वकील ह्या नात्यानें दोन देशी विदेशी राजांची मर्जी संपादन करून त्या उभयतांचें, शिवाय जनपदाचें हित साधणें हें तर अतिशय कठीण काम. पण तें उत्तम प्रकारें पार पाडल्यावरून सुज्ञजनाच्या स्तुतीस पात्र झालेल्या वालावलीकर वकिलाच्या दप्तरांतून मिळालेली माहिती प्रसिद्ध करण्यांत येईल. तिजवरून इतिहासाच्या एका अप्रकाशित भागावर उजेड पडून त्या पुरुषाची हकीगतहि कळेल. इसवी सन अठराशेंच्या उत्तरार्धापासून तहत इसवी सन अठराशें अठरा पर्यंतच्या दरम्यान पोर्तुगीज गोवा सरकारकडून जे वालावलीकर वकील सरंजामानशीं पेशवे-दरबारांत रवाना झाले त्यांस enviado किंवा emissario या किताबानें ओळखत असत. त्या वेळच्या दरबारी पत्रव्यवहारांतील कागदांचे उतारे या पुढें क्रमश: प्रसिद्ध होतील.

साभार स्वीकार

धर्मजागृति:—हें धार्मिक विचारांचें अत्युत्कृष्ट मासिक पुस्तक पुण्यांत प्रसिद्ध होत असून त्याचे संपादक रा. विष्णु रघुनाथ करंदीकर, बी. ए. हे विद्वान धर्मपरायण गृहस्थ आहेत. या मासिकांतील एकंदर विषय धर्मजागृति करण्यासारखेच असतात. वा. व. १॥ रु.

मराठी शिक्षक:—सं. रा. रामचंद्र गोविंद आपटे, पुणें. या मासिकांत शिक्षकांस योग्य अशाच विषयांची सांगोपांग चर्चा होत असते. वा. व. ट. हं. १ रु ३ आ.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juiz de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2 ? oficio, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de eão em Custoraje, no dia 18 do seguinte mez de Junho, ás 12 horas e pelo preço superior ao da sua avaliação os seguintes bens:— 1 ° Direito a terça parte do predio denominado **Gorbata** por outro nome **Moroddaticana,** da cultura de coqueiros, avaliado por 20 rupias:— 2 ° Direito á terça parte do predio denominado **Betul**, da cultura de arroz avaliado por 150 rupias: e 3 ° Direito á terça parte do predio denominado **Gorbata gonico** em que existe casa de morada, da cultura de coqueiros e outras arvores frútiferas, avaliado por 50 rupias, todos sitos em Mudcudda de Canacona descritos na conservatoria predial desta com area sob os nos. 11212, 11210, e 11213 afl. 2827 e 48 v do livro B 32 respectivamente e pênhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico nesta comarca promove contra Emuna e seu marido Putú Vitoba Folo e outros, de Mudcudda de Canacona por apenso ao inventario orfanologico procedido pelo falecimento de Bicaró Naique Dessay que foi de Ponsulem de Nogcrcem, como pertencentes aos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. Por este são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e comproprietarios para os fins de lei.

E para ser publico se expediu este.

Quepem, 20 de Abril de 1920

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto-

Verifiquei (Repetido)
M. de Quadros 1

आर्य-वैद्यक—बोध

वैद्यकाच्या चर्चेचें सुबोध साप्ताहिक पत्र. यांत वनस्पतीचे प्रसिद्ध व अप्रसिद्ध अनुभविक प्रयोग प्रसिद्ध होत असतात. खेड्यांतील लोकांस तर अत्यंत उपयोगी. अनुभवानें खात्री. वार्षिक वर्गणी टपाल. हं. सह २८९ दोन रु. नऊ आणे.

वर्ष फळ:— शके १८४२ चें. यांत प्रत्येक राशीचें, प्रत्येक महिन्याचें ग्रहफल वर्तविलें असल्यामुळें, प्रत्येकास अत्यंत उपयोगीं व्यापारीलोकांस तर केवळ अमूल्य देणगी. सुख, दुःख, नोकरी, प्रमोशन, बढती, व्यापार, शेती, लाभ, यात्रा, इ. गोष्टी यांचा स्पष्ट खुलासा आहे. किंमत साडे आठ आ. ट. ख. निराळा. 5

पत्ताः— संपादक आर्यवैद्यक बोध. मु. पो. कल्याण जि. ठाणें

गोव्यांचा व्यापार

हल्लीं मंदावला आहे काय ? तुम्हांला माहित नाहीं. मग व्यापार म्हणजे काय या विषयींची तुम्हांला माहिती पाहिजे आहे तर आजपासून उद्योगी भारत मालेचे वर्गणीदार व्हा. वार्षिक वर्गणी ट. ख. सह रु. २ आ. १२. नमुना अंकासाठीं चार आण्याची पोष्टाचीं तिकेटें पाठवा. गोव्यांचीं चालतील.

व्यवस्थापक
6 उद्योगी भारतमाला
गिरगांव, मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक 7

गजकर्णे, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.
२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.
६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्ट्यासह.

किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं४

2 रोल्डगोल्ड सोन्याचे

कधींच काळे न पडणारे दागिनें.

खमिसचे बटन सेट किं. रु. ३; जॅकेटचे बटन सेट किं. रु. ३; कोटाचे बटन सेट किं. रु. ३; चद्रहार किं. रु ३–४; गोट जोडी किं. रु २–२॥; पाटल्या जोडी किं. रु. २–२॥; वज्रटीका किं. रु. ३–४ टुसी किं. रु. ६; नथ मोत्याची बांधलेली किं. रु. ४–५; शिंपाचे मोती लहान मोठे पाहिजे त्या सराची किं. रु. २–३–४; आंगठी किं. रु. १; सल्ल्याची जोडी किं रु. १॥; बांगड्या जोडी किं. रु. २, २॥; सरी किं. रु. ३–४; घड्याळाचा छडा रु. ३.

केंस काळे करण्याचा साबण

हा साबण फार परिश्रमानें तयार केला आहे. यानें केंस काळे होतात. तीन डब्याचे बॉक्सची किं. रु. १॥.

पत्ता मगनलाल के आणि कंपनी. गिरगांव मुंबई

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.
पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे. वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळीं याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

8

५० वर्षांच्या अनुभवानें सर्वोत्कृष्ट ठरलला व निरनिराळ्या प्रदर्शनांतून
3 सोन्याचांदीचीं पदकें मिळालेला

डॉ. वामन गोपाळ यांचा

आयोडाइज्ड

सार्सापरिला

रक्त हाच जीवित्वसर्वस्व. निरोगीपणा, सुख आणि दीर्घ आयुष्य यांचा लाभ शुद्ध आणि जोमदार रक्तच करून देते. तर मग भयकर ... रक्तांतील दोष व त्यापासून होणारी पीडा नाहींशी करावयाची असेल, तर तावडतोब सार्सापरीला घेण्यास सुरवात करा. एका बाटलीस किं. १। रु. चार बाटल्यांस पोस्टेज सुद्धां फक्त ४॥ मोठमोठ्या शहरांत प्रसिद्ध व्यापाऱ्यांकडे मिळेल.

डॉ. गौतमराव केशव आणि सन
ठाकुरद्वार–मुंबई.

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

9 साधन नाहीं म्हणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हें घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया
स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

terra, tem de, revolucionado pela mesma campanha, fazer-se *missionário* para, com seus sacrificios, abnegação e patriotismo, esterelisar senão totalmente, pelo menos, em grande parte, a acção perniciosa que tais males estão produzindo na sociedade.

Avante, cidadãos que não vos conserveis de braços cruzados e indiferentes ao movimento bem intencionado do *Vidia-prassar*.

Não pode ser

Um alvitre

O sr. Constancio Roque da Costa, antigo deputado da Nação Portuguesa e distincto publicista, recomendando ao sr. dr. Jaime de Morais a pretensão do fomento de Damão, secundado no seu artigo, publcado no *Heraldo* de 13 do corrente, o alvitre da venda das aldeias Bambotim e Regunverá que o Estado possui ali,—preconisado em um memorial para, com o producto da mesma venda, se construirem tres estradas.

Salvo o devido respeito pela opinião do sr. Costa, não podemos concordar com êle, porque a idea de vendas de terras nascionais para melhoramentos publicos alem de redundar em prejuiso do prestigio do Estado, dará, mais dia menos dia, margem a que se efectui muita venda sem a segura garantia de que o seu produto se aplique aos fins que a determinarem, como sucedeu com o emprestimo da viação que dêsta se *desviou* para o pagamento de funcionarios publicos, a ser verdade o que por ai se rumoreja.

Admitindo-se até por momentos a hipotese de que as vendas das terras do Estado não pecassem por êsse *excesso*, ainda assim, êlas não devem ser preconisadas, porque dêlas pode vir o *deficito* da maior parte da receita, proviniente do negocio oficial ser absorvida nos seus proprios arranjos...primordiais.

¿ Venda de *duas* aldeias para *tres* estradas ?

Sair-nos-há muito *caro* êste negocio...raro.

De resto, não há duvida que todos os alvitres sejam bons, quando *boamente* sejam executa dos e o que, nos falta precisamente é a *boa* excução.

Sobre queda...

Já mais duma vez reclamamos contra a absurda continuação da taxa de guerra que foi estabelecida *só para vigorar seis meses* ?

Mas como se fôsse de pouca monta o prejuiso que nos está dirivando a mesma taxa, testimunho vivo de como o Estado faltou à sua palavra, determinou-se, á mingua do papel selado de 30 *linhas*, que se utilisasse o de 25 *linhas*, colando-se-lhe a estampilha correspondente !

E' caso para se dizer: sobre queda, coice !

Pois o litigante ou quem tiver de fazer uso do papel de 30 linhas, terá de empregar o de 25 linhas, com 5 linhas a menos !

E o prejuizo de 5 linhas ao interressado é uma bagatela ao Estado que, não há duvida, está *rico* com a taxa de guerra.

Um quadrado

Analfabetismo, alcoolismo, jogo de azar e bailadeiras são quatro poderosos inimigos que nos estão difinhando a existencia social, arredando-nos para muito longe do verdadeiro patriotismo e reduzindo o atacado por qualquer deles á triste condição de besta...*quadrada*.

Vergonha das vergonhas, tal *quadrado* que se acha traçado no quadro preto da sóciedade goeza com o giz de imbecilidade é mister apagar-se com a exponja do patriotismo, com o pano de sacrificio.

E é nisto que reside a nossa salvação social, moral e politica.

Errata

No artigo do sr. Dr. Soares Rebelo, publicado na edição precedente, onde se lê = continua a ser decidido pelos tribunais = carrija-se — dicidido diversamente =

साभार स्वीकार

दूत (मासिक):—या औद्योगिक मासिकाचे चालक, मुद्रक व प्रकाशक रा० चिंतामण रामचंद्र टिकेकर हे असून तें नवीपेठ, सोलापूर येथें प्रसिद्ध होत असतें. वा० व० ट. हं. २ रुपये. प्रस्तुत मासिकांतील एकंदर विषय औद्योगिकदृष्टीनें अत्यंत महत्वाचे असून प्रत्येकाला त्याचा फार उपयोग होण्यालायक असतात. उद्योगी लोकानीं तर सदरहू मासिकाचे वर्गणीदार व्हावेंच, अशी आमची त्यांस आग्रहाची शिफारस आहे.

आर्यावर्त (मासिक) :—हें मासिक रा० पुरुषोत्तम गोपाळ लातूरकर अंजनगांव, सी० पी० रेलवे, यांच्या संपादकत्वाखाल प्रसिद्ध होत असून, त्यांतील विषय जोरदार रीतीनें प्रतिपादलेले असतात. खुद्धांची विनोदी लेखणी चित्ताल्हादक आहे. वा. व. ट. ह. १ रु. १२ आणे.

खेळगडी [मासिक] :—या लहान मुलांस अत्यंत उपयुक्त मासिकाचे संपादक रा. बा. रा. पालवणकर हे असून यानीं मुलांच्या सद्गुण वाढीप्रीत्यर्थ 'खेळगडी'च्या रूपानें सुरू ठेविलेला उपक्रम फार अभिमानास्पद आहे. पत्ताः—गिरगांव, ब्याकरोड, मुंबई. वा. व. ट. हं. २ रुपये.

मूकनायक (साप्ताहिक) :—या पत्रांत ब्राह्मणेतरांच्या हिताहित संबंधाची जोरदार, मुद्देसूद व विचारपरिप्लुत चर्चा होत असून, त्याचें 'मूकनायक' हें नांव सार्थ आहे. संपादक पी. एन भटकर, परेल, मुंबई. वा. व. ट. ह. २॥ रुपये.

विजयी मराठा [साप्ताहिक]:—मराठे लोकांच्या सामाजिक व राजकीय हितसंबंधाची जोरदार चर्चा करणारें हें पत्र पुणें येथें प्रसिद्ध होत असतें. संपादक रा. श्रीपतराव लक्ष्मणराव शिंदे.

शीलाचें मोल :—या कादंबरीचे लेखक प्रसिद्ध कवि रा. विटल कृष्ण नेरूरकर बी. ए. हे असून ती रा. बा. रा. पालवणकर, संपादक 'खेळगडी' या मुलांच्या कर्त्या हितचिंतकांनीं प्रसिद्ध केली आहे. कादंबरीचें संविधानक सद्गुणपरिपोषक असून त्याच्या वाचनानें मुलांसच नव्हे तर त्यांच्या पालकांससुधां बराच नैतिक फायदा होण्यासारखा आहे. संग्रहास फार योग्य. किं. १२ आणे.

सारस्वत ब्रा. समाजाचा अहवालः—मडगांव, गोवा येथें स्थापन झालेल्या सारस्वत ब्रा. समाज या उपयुक्त संस्थेचा ७ वर्षांचा खुलासेवार इतिहास सदरहू पुस्तकांत लिहिला असून त्याच्या वाचनानें समाजचालकांविषयीं, त्यानीं समाज कार्यार्थ दाखविलेल्या नेट व चिकाटी या दोन बहुमोल गुणामुळें, मन अगदीं प्रेमादरानें ओथंबून गेल्याशिवाय रहात नाहीं. 'सारस्वत समाजाच्या सध्याच्या उपक्रमामुळें तो महाराष्ट्रात बहुतेकांच्या ओळखीचा व आवडीचा झाला असल्यामुळें त्या संबंधीं आणखी ज्यास्ती लिहिण्याचें कारण वाटत नाहीं.

देशी भाषेंतून शिक्षणाची आवश्यकता

(ले. २ रा.)

शिक्षण हें ज्ञानाकरितां ना ? तें ज्ञान जर आह्मांस शिक्षणाच्या योगानें सरकार देणार आहे व तें सुलभ, सुसाध्य व पूर्ण झालें पाहिजे, तर तें आह्मांस आमच्या मूळ भाषेंतूनच द्यावयास पाहिजे. असें असतां तें आह्मांस आपल्या—माय—भाषेंतूनच न देतां, जन्मतः गैरमाहित असलेल्या—पोर्तुगीज— भाषेंतून कां दिलें जात आहे, याचा उलगडा—आह्मांस तरी—बरोबर होत नाहीं. काय ? आमच्या भाषेंत ज्ञान नाहीं ? किंवा आमच्या भाषेंतून शिक्षण देतां येत नाहीं ? किंवा आम्ही परतंत्र झाल्यानें सरकारनें ज्या प्रमाणें आपले कायदेकानू व आपली सत्ता हीं बळेंच आमच्यावर स्थापित केलीं आहेत, त्या प्रमाणेंच, आपली भाषा व आपल्या भाषेंतून शिक्षण हींहि आमच्यावर लादलीं आहेत काय ? यांपैकीं कांहींच आह्मांस समजत नाहीं. आतां ज्ञानभांडार हें जसें पोर्तुगीज भाषेंत आहे, त्याप्रमाणेंच तें मराठी (किंवा संस्कृत) भाषेंतही आहे, आणि तें जसें पोर्तुगीज भाषेच्या शिक्षणद्वारा देतां येतें, तसेंच तें मराठी भाषेच्या शिक्षण द्वाराही देतां येतें, हें आम्हीं सांगितलें पाहिजे असें नाहीं. तर इंग्लिश सरकारनें हें कांहींसें सिद्ध करून, त्यानें हिंदुस्थानांतील प्रजेस—इतरांबरोबर महाराष्ट्रांतील लोकांसही देशी भाषेच्या शिक्षणद्वारा ज्ञानदान करण्याचें योजून मराठीं शिक्षण देण्याचें केलें आहे. पोर्तुगीज सरकारपेक्षां इंग्लिश सरकार हें कांहीं कमी राजकार्यनिष्णात नाहीं. किंचित कांकणभर ज्यास्तच आहे ह्मटलें तर त्यांत पोर्तुगीज सरकारची नालस्ती केली असें होणार नाहीं. त्या सरकारचा तरी आमच्या सरकारनें कित्ता कां गिरवूं नये !

आमच्या प्रमाणें जर पोर्तुगीज लोकांवर परक्या राष्ट्राचा अंमल असता; त्यांस त्यांच्या भाषेंतून शिक्षण न मिळतां, तें जर परभाषेंतूत ह्मणजे मराठी, संस्कृत, अरबी, उर्दु किंवा फ्रेंच, इंग्लिश, जर्मनी—वगैरे यां पैकीं कोणत्याही एका भाषेंतून मिळण्याचा प्रसंग आला असता, तर पोर्तुगीज लोकांस तें शिक्षण किती लाभदायक व सुसाध्य झालें असतें ? आणि पोर्तुगीज लोकांनीं त्या संबंधानें काय ह्मटलें असतें ? पोर्तुगीज लोकांनीं त्या प्रसंगीं जें काय ह्मटलें असतें, तेंच आम्हीं आज ह्मणत आहों. तेव्हां ह्यांत कांहीं आमचा गुन्हा होणार नाहीं.

शिक्षण हें सरकारवर विशेष अवलंबून आहे, हें खरें; ह्मणून तें त्यानें स्वतःस पाहिजे त्या रीतीनें प्रजेस द्यावें, अशी गोष्ट नाहीं. तर ज्या रीतीनें प्रजेस तें दिलें असतां तिला तें अधिक ग्राह्य होईल, त्या रीतीनें देणें हें सरकारचें आद्य कर्तव्य आहे. 'हम करेसो कायदा' उपयोगी नाहीं. स्वतंत्र राष्ट्रांतील प्रजेस, स्वभाषेंतून शिक्षण मिळत नाहीं काय ? त्याप्रमाणेंच परतंत्र राष्ट्रांतील प्रजेस त्यांच्या त्यांच्या भाषांतून शिक्षण कां मिळूं नये ? ! राष्ट्र परतंत्र झालें ह्मणून काय झालें ? परतंत्र झालें ह्मणून त्यांतील लोकांस परभाषेंतून शिक्षण मिळावें, हा कोठला न्याय ? स्वतंत्र व परतंत्र राष्ट्रं यांतील प्रत्येक बाबतींत कायदे जरी निरनिराळे झाले तरी शिक्षणविषयक बाबहि तशीच कां व्हावी ? दैवदुर्विलासाच्या योगानें—परवशतेमुळें—परक्यांचें सर्व कांहीं—कायदे वगैरे—परकीय घ्यावे लागले ह्मणून, शिक्षणही परकी भाषेंत घ्यावें काय ? राजनीति असें सांगत असावी असें आह्मांस तरी वाटत नाहीं !

सध्याच्या काळीं शिक्षण हें सरकारवर अवलंबून राहिलें आहे, ह्मणून निरुपायानें सरकारच्या ओंजळीनें पाणी प्यावें लागत आहे व सरकार वागवील, तसें वागणें भाग होत आहे, आणि ह्मणूनच अशा तऱ्हेचा लेख लिहिण्याचा प्रसंग आला आहे. शिक्षण हें सरकारावर अवलंबून न रहातां, तें जर पूर्वीप्रमाणें लोकांवरच अवलंबून राहिलें असतें, तर हा लेख लिहिण्याचा प्रसंग येता ना. आपणांस पाहिजे तसें लोकांनीं शिक्षण घेतलें असतें. पण असें झालेलें नाहीं. सरकारच्या हातीं शिक्षण असणें हें कांहीं वाईट नव्हे; पण तें लोकांस पाहिजे तसें मिळालें ह्मणजे बरें. सरकारास पाहिजे तसें मिळून उपयोगी नाहीं.

येथील गोमांतकांतील मुळची ह्मणजे पोर्तुगीज लोक इकडे येऊन हा प्रांत पादाक्रांत करून, बाटवूत सोडण्याच्या पूर्वीची—लोकवस्ती, सगळी हिंदूचीच होती. पण पुढें त्यापैकीं कांहीं पोर्तुगीज लोकांनीं बाटवून टाकिल्यामुळें, आतां अर्धी खिस्ती व अर्धी हिंदु अशी येथील लोकवस्ती आहे. पोर्तुगीज येणाच्या अगोदर सर्व लोकांना मराठीच शिक्षण मिळत असे; पण आतां सर्व लोकांपैकीं निम्मे खिस्ती झाल्यानें व त्यानीं जन्मापासून पोर्तुगीज भाषेचा आश्रय घरल्यानें, त्यांना मराठीची विशेषशी—नव्हे निखालस—गरज नाहीं. त्यांची पोर्तुगीज लोकांप्रमाणें ह्या लोकांच्या धर्माबरोबरच—पोर्तुगीज ही जन्मभाषा होऊन बसली आहे. पण बाकीच्या निम्मे लोकांची तशी स्थिति

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juiz de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2 ° oficio, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Ceão em Cusmane, no dia 18 do seguinte mez de Junho, ás 12 horas e pelo preço superior ao da sua avaliação os seguintes bens:— 1 ° Direito a terça parte do predio denominado **Gorbata** por outro nome **Moroddaticana**, da cultura de coqueiros, avaliado por 20 rupias;— 2 ° Direito á terça parte do predio denominado **Betul**, da cultura de arroz avaliado por 150 rupias: e 3 ° Direito á terça parte do predio denominado **Gorbata gonico** em que existe casa de morada, da cultura de coqueiros e outras arvores frutiferas, avaliado por 50 rupias, todos sitos em Mudcudda de Canacona descritos na conservatoria predial desta comarca sob os nos. 11212, 11210, e 11213 afl. 2527 e 48 v do livro B 32 respectivamente e penhorados nos autos de execução por custas que o Ministerio Publico nesta comarca promove contra Emuna e seu marido Putú Vitoba Folo e outros, de Mudcudda de Canacona por apenso ao inventario orfanologico procedido pelo falecimento de Bicaró Naique Dessay que foi de Ponsulem da Nogorcem, como pertencentes aos executados, correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por inteiro e as despezas da praça. Por este são citados todos os credores incertos dos ditos executados bem como os quinhoeiros e comproprietarios para os fins de lei.

E para ser publico se expediu este.

Quepem, 20 de Abril de 1920

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto.

Verifiquei
M. de Quadros 1

Pessoas que pela sua qualidade nos merecem inteira fè, vieram queixar-se, nesta Redacção de infames selvagerias perpetradas nos seus predios dali, por alguns individuos de má nota, que têm organisado um *complot* para se apoderar do alheio, com toda a sem-cerimonia...

São autenticos perturbadores do socegó pùblico tais ratoneiros que, segundo se diz, á sombra de influencias dos seus *batcaràs*, aos quais impingem naturalmente lérias, julgam-se uns verdadeiros potentados!

E' muito feio, isto, tornando-se necessario que aos referidos espertalhões se aplique um correctivo tal que nunca mais se abalacem á continuação impune de suas criminosas proesas.

Esperamos que os competentes volverão a sua preciosa atenção ao que acima fica exposto.

Saibam quantos...

O *Bharat* è um jornal, genuinamente, popular, distinado á defesa dos interresses publicos.

'Fiel a êste seu principio, êle dá cabida nas suas colunas ás queixas e reclamações que tenham por origem a mais ligeira violação de qualquer direito ligitimo do Povo, garantido pelas leis da Republica, contanto que as mesmas queixas e reclamações venham devidamente *fundamentadas e assignadas pelos seus autores*.

Vem estas considerações a talhe de foice por termos na nossa meza de trabalho varias cartas, registando queixas e reclamações que, alem de imperfeitamente fundamentadas são... anónimas.

E' claro que não vamos publica-las, sem que os seus *desconhecidos* autores supram a dupla deficiencia que nas suas cartas se nota.

Sinão... não!

ESTADO DA INDIA

QUARTEL GENERAL

1a. Repartigao—2a. Secgao

AVISO

S. Exa. o Sr. Governador Geral determina que se publique o seguinte:—

1.° Que aceitam voluntarios "maratas" para o serviço de policia civil de Macau em numero de 40.

2.° Que os individuos que desejem alistar-se deverão apresentar-se no Quartel General e satisfazer as seguintes condições:—

a) Roubustez e altura minima de 1 m. 54.

b) Idade não inferior a 18 nem superior a 35 anos

c) Bom comportamento civil

d) Compromisso de serviço de 3 anos a contar da data do desembarque em Macau.

3.° Que os individuos alistados gosarão as seguintes vantagens:

a) Garantias dos seus usos e costumes religiosos.

b) Passagem por conta do Governo da Provincia de Macau, de ida e regresso, quando terminado o tempo de serviço ou por incapacidade julgada pela Junta de Saude.

c) Vencimentos de entrada, de 33 patacas mensaes, sem descontos e sem direitos á alimentação.

Este vencimento pode ser aumentado a 40 e 47 patacas.

Informam-se os pretendentes de que a pataca ao cambio actual equivale a mais de duas rupias.

Administração do Conselho de Quepèm, 4 de Maio de 1920

O Admor do Concelho
Alfredo Antão

Camara Municipal de Salcete

CONVITE

Tendo esta Camara Municipal resolvido e sido superiormente autorisada colocar na sala de suas sessões o retrato do insigne, eminente e inolvidavel Dr. José Inacio de Loiola, tenho, em cumprimento da deliberação da Camara da minha presidencia, de 20 do corrente a honra de convidar todos os cidadãos deste Estado a autorisarem com a sua presença o acto de descerração do referido retrato, o qual acto terá lugar ás 12 horas de 19 do proximo mez de Maio, dia de aniversario do geralmente pranteado falecimento daquele grandioso e genial vulto, ficando-me o fundo convecimento de que esse preito de justa e merecida homenagem anda na consciencia geral e que a assistencia que solicito, traduzirá a exteriorização de um tal sentir.

Peço e espero merecer igualmente se digne a assistencia autorisar o acto da instalação da "Biblioteca Munipal Circulante", que, em conformidade da citada deliberação, terá lugar nesse mesmo dia e em seguida ao acto da descerração do retrato.

Em breve, será dado á publicidade o respectivo programa.

Paços do Concelho em Margão. 24 de Abril de 1920.

O Presidente da Camara
Antonino Salvador C. C. Xavier Miranda

देशी भाषेंतून शिक्षणाची आवश्यकता

(ले. १ ला.)

कोणतेंही शिक्षण असो, तें स्वभाषेंतूनच मिळणें उत्तम व सोईस्कर होईल, हें नव्यानें कोणास सांगितलें पाहिजे, असें नाहीं. नामांकित व विद्वान लोकांचाही असाच अभिप्राय आहे. स्व ह्मणजे आपल्या भाषेंतून शिक्षण न मिळतां, तें पर ह्मणजे दुसऱ्या-परकी भाषेंतून मिळणें दुष्कर व अप्राप्य होईल; कांतर स्वभाषेंतून दिलेल्या शिक्षणाचा जितक्या लवकर व सहज रीतीनें बोध होऊन ज्ञानाकलन होईल, तितक्या लवकर व सहजरीतीनें परभाषेंतून दिलेल्या शिक्षणाचा बोध होऊन, ज्ञानाकलन होणार नाहीं, हें निःसंशय होय.

शिक्षण घेण्यास प्रथमतः भाषाज्ञान पाहिजे. भाषाज्ञानावांचून शिक्षण संपादणें कधींच शक्य नाहीं. कसें होईल? मग ती भाषा कोणतीही असो—पण शिक्षण घेण्यापूर्वीं कोणत्याही एका भाषेचें ज्ञान, तात्पूर्तिक कां असेना, पण होऊन— त्यांतूनच तें मिळालें पाहिजे. त्याशिवाय अन्य साधन नाहीं. जनावरांस कधीं मानवी शिक्षण देतां येईल काय? नाहीं. कां तर माणसांसारखी त्यांची भाषा नव्हे. माणसांसारखें त्यांस भाषाज्ञान नसतें. अर्थात माणसांचें शिक्षण त्यांस देतां येणार नाहीं. भाषा ह्मणजे मनांतील अव्यक्त विचार व्यक्त व स्पष्टपणें प्रदर्शित करण्यांचें एक साधन, बोलण्यांची कला आहे. तें साधन शिक्षणापूर्वीं पाहिजे असतें. त्यावांचून शिक्षण ह्मणजे शिकविणें कदापि साध्य होणार नाहीं. आणि अशामुळेंच मुक्यांस शिकविणें अशक्य कोटींतील—जरी यदाकदाचित् हरप्रयत्नें करून ह्मणजे नानायुक्त्या व उपायांनीं कोठें कोठें मुक्यांस शिकविण्याचें शक्य होत आहे, तरी तें कांहींसें अशक्य कोटींतील—झालेलें आहे. या करितां शिक्षणापूर्वीं कोणत्याही एकाभाषेचें ज्ञान झालें असलें पाहिजे व तेंही चांगलें पूर्णपणें पाहिजे; कां तर त्यांतून मिळणाऱ्या शिक्षणाचा चांगला व पूर्ण बोध होऊन ज्ञानाचें सहज व सुलभ रीतीनें लवकर आकलन झालें पाहिजे. अशा तऱ्हेनें ह्मणजे शिक्षणापूर्वींचें चांगलें व पूर्ण भाषाज्ञान स्वभाषेवीण अन्य भाषेचें नसतें. स्वभाषेचें ज्ञान प्रत्येकास जन्मतः होतें व तेंही चांगलें व पूर्ण असें असतें. तें कोणास बळेंच शिकवावें पडत नाहीं; तर तें सहज आईच्या कडेवरून प्राप्त होतें. मग ती स्वभाषा कितीही कठिण अथवा सुलभ असो. तेव्हां अशा सहज रीतीनें प्राप्त होऊन, पूर्ण व चांगलें भाषाज्ञान झालेल्या स्वभाषेंतून शिक्षण दिलें तर तें शिक्षण सुलभही होऊन त्याचा बोध लवकर होतो; व ज्ञान संपादन सुसाध्य होतें. आणि असें झालें तरच त्या शिक्षणापासून फायदा होईल.

आतां हा फायदा परभाषेंतून शिक्षण मिळाल्यानें नसतो. याचीं कारणें अनेक आहेत. एकतर शिक्षणापूर्वीं—शिक्षणास आवश्यक असें भाषाज्ञान पाहिजे असतें, तें—परभाषेचें असत नाहीं. अर्थात त्या भाषेचें ज्ञान होण्यापूर्वीं तो तिजविषयीं मुकाच असतो, ह्मटलें तरी चालेल. तेव्हां जें शिक्षण दिलें पाहिजे, तें देण्यापूर्वीं त्यास प्रथमतः परभाषाज्ञान करून दिलें पाहिजे. आणि तें परभाषाज्ञान परभाषेंतूनच दिलें गेलें ह्मणजे मग एवढा द्राविडी प्राणायाम करूनही शेवटीं 'पालथ्या घागरीवर पाणी' ओतण्यासारखें होणार! यदाकदाचित महत्प्रयासानें व दीर्घ काळानें जरी कांहीं तिचें ज्ञान झालें, तरी तें अपूर्ण व दुर्बोधच असणार; आणि अपूर्ण व दुर्बोध असलेल्या भाषेंतून दिलेलें शिक्षण किती लवकर, सुलभ पूर्ण, सुसाध्य व सुबोध होईल, हें आणखीं सांगितलें पाहिजे काय? शिक्षणच जर दुर्बोध, अपूर्ण, दीर्घकालिक व दुःसाध्य झालें, तर त्याचा हेतु जो ज्ञानाकलन तो कितपत पूर्ण होईल, हेंही सांगण्याची जरुरी वाटत नाहीं. आतां जें ज्ञानाकलन सुबोध व पूर्णपणें, लवकर, सुलभ व सुसाध्य रीतीनें व्हावयाचें, तें तसें न होतां जर दुर्बोध व अपूर्ण, दीर्घकालिक व दुःसाध्यरीतीनें झालें तर त्यापासून कितपत फायदा होईल, हें दिसतच आहे! याचा अनुभव वरील रीतीनें शिक्षण संपादन करणाऱ्यास आला असेलच! अर्थात परभाषेंतून शिक्षण दिल्यानें बिलकूल फायदा नाहीं.

शिक्षण हें ज्ञान प्राप्त होण्याकरितां आहे, व ज्ञान हें अज्ञानाचा नाश होण्याकरितां आहे. ज्ञान ह्मणजे जाणीव आणि अज्ञान ह्मणजे नेणीव. मनुष्यांत असलेली नेणीव नाहींसी करून, जाणीव उत्पन्न करणें हेंच शिक्षणांचें मुख्य उद्दिष्ट आहे. ज्ञान हें एकाच प्रकारचें नसून, अनेक प्रकारचें आहे. ह्मणजे शास्त्रीय, वाङ्मयात्मक, राजकीय, पारमार्थिक, धार्मिक, नैतिक, औद्योगिक, कलाकौशल्यविषयक, भौतिक इ. इ. व हें सर्व ज्ञान शिक्षणानें प्राप्त व्हावयाचें असतें अशा तऱ्हेचें हें ज्ञान फक्त एका विशिष्ट भाषेंतच असतें, आणि तें त्याच भाषेच्या शिक्षणांतून प्राप्त व्हावयाचें असतें असें नाहीं. तर तें जसें पोर्तुगीज भाषेंत असतें, तसेंच तें इंग्लिश, फ्रेंच, जर्मनी ग्रीक, रोमन इ. युरोपियन व जपानी, चिनी हिंदी, संस्कृत मराठी इ. आशियाटिक भाषांतही असतें व तें जसें पोर्तुगीज भाषेच्या शिक्षणांतून मिळतें, तसेंच तें इतर भाषांच्या शिक्षणांतूनही मिळतें हें निर्विवाद आहे.

पोर्तुगीज भाषेंतच हें सर्व ज्ञान भरलेलें आहे, व तें त्याच भाषेच्या शिक्षणांतून मिळवावयाचें असतें; इतर भाषांत तें नाहीं, अर्थात त्या त्या भाषांच्या शिक्षणानें तें प्राप्त व्हावयाचें नसतें, अशी गोष्ट नाहीं. तर ज्ञान हें सर्व भाषांत सरीस सारखें भरलेलें आहे. आतां तें त्यांत एखादें कमी अधिक प्रमाणानें असो ह्मणजे एका भाषेंत ज्यास्त आणि दुसऱ्या भाषेंत त्यापेक्षां जरा कमी—पण असणार हें सर्वथैव सिद्ध आहे. उदाहरणार्थ— भौतिकशास्त्रज्ञानाची प्रगति जशी युरोपियन भाषांत झाली आहे, तशी ती जरी आमच्या संस्कृत (किंवा मराठी) भाषेंतून झालेली नसली, तरी तत्वज्ञानाची (अध्यात्मिक) प्रगति जशी आमच्या संस्कृत भाषेंत झालेली आहे, तशी ती युरोपियन भाषांत झालेली नाहीं, हें कोणीही कबूल करील. असें जरी आहे, तरी युरोपियन भाषांत तात्विकज्ञान मुळींच नाहीं, व आमच्या संस्कृत (किंवा मराठींत) भौतिक शास्त्रज्ञान मुळींच नाहीं, असें मात्र नाहीं. दोहोंतही तें ज्ञान आहे; पण कमी अधिक प्रमाणानें आहे, इतकेंच.

असें जर आहे, तर प्रत्येकास प्रत्येकाच्या भाषेंतूनच प्रथमतः शिक्षण मिळालें पाहिजे. ह्मणजे ज्ञानापरी ज्ञान संपादन होऊन, शि-

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juiz de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2 º oficio, nos autos civeis de execução hypotecaria que Vassu Vitola Porobo Chirmulcar e outro, de Orna de Fatorpà, promovem contra Purxotoma Essó Naique Dessae e mulher, de Fatorpá, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Deão, em Cusmane, no dia 4 do proximo seguinte mez de Junho, ás 12 horas, pela primeira vez e pelo preço do seu valor os seguintes predios: 1 º Predio rustico denominado " Minguelimbandiam avaliado por 251 rupias e 2 º Predio rustico denominado "Novorsordo, " avaliado por 249 rupias, ambos da cultura de arroz, sitos em Morpirla e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca sob os nos. 106 5 e 10616 af 127 ef 127 v. do livro B 30 respetivamente e penhorados nos referidos autos de execução hypotecaria, como pertencentes aos executados. São por este citados todos e quaisquer credores dos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei, correndo por conta do arramatante a contribuição do registo por titulo oneroso por inteiro e as despezas da praça.

E para ser publico se expediu este.

Quepem 20 de Abril de 1920

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
M. de Quadros 1

(Repetido)

आर्य-वैद्यक बोध

वैद्यकाच्या चर्चेचें सुबोध साप्ताहिक पत्र. यांत वनस्पतीचे प्रसिद्ध व अप्रसिद्ध अनुभविक प्रयोग प्रसिद्ध होत असतात. वैद्यांतील लोकांस तर अत्यंत उपयोगी. अनुभवानें खात्री. वार्षिक वर्गणी टपाल. ह. सह २॥ दोन रु. आठ आणे.

वर्ष फल:— शके १८४२ चें. यांत प्रत्येक राशीचें, प्रत्येक महिन्याचें ग्रहफल वर्तविलें असल्यामुळें, प्रत्येकास अत्यंत उपयोगी व्यापारी लोकांस तर केवळ अमूल्य देणगी. सुख, दुःख, नोकरी, प्रमोशन, बदली, व्यापार, शेती, लाभ, यात्रा, इ. गोष्टी यांचा स्पष्ट खुलासा आहे. किंमत साडे आठ आ. ट. ख. निराळा. 5

पत्ता:— संपादक आर्यवैद्यक बोध. मु. पो. [illegible] जि. ठाणें.

गोव्यांचा व्यापार

हल्लीं मंदावला आहे काय ? तुह्मांला माहित नाहीं. मग व्यापार ह्मणजे काय या विषयींची तुह्मांला माहिती पाहिजे आहे तर आजपासून उद्योगी भारत मालेचे वर्गणीदार व्हा. वार्षिक वर्गणी ट. ख. सह रु. २ आ. १३. नमुना अंकासाठीं चार आण्याची पोष्टाची तिकिटें पाठवा. गोष्टी चालतील.

व्यवस्थापक
6 उद्योगी भारतमाला
गिरगांव, मुंबई

2 गोल्डगोल्ड सोन्याचे

कधींच काळे न पडणारे दागिनें.

खमिसचे बटन सेट किं रु. ३; जॅकेटचे बटन सेट किं. रु ३; कोटाचे बटन सेट किं. रु. ३; चद्रहार किं. रु ३-४; गोट जोडी किं रु. २-२॥; पाटल्या जोडी किं. रु. २-२॥; वज्रटीका किं. रु. ३-४ टुसी किं. रु. ६; नथ मोत्यांची बांधलेली किं. रु. ४-५; शिपाचे मोती लहान मोठें पाहिजेल त्या साराची किं. रु. २-३-४; आंगठी किं. रु. १; [illegible] जोडी किं रु. १॥; बांगड्या जोडी किं. रु. २, २॥; सरी किं. रु. ३-४; घड्याळाचा छडा रु. ३.

केंस काळे करण्याचा साबण

हा साबण फार परिश्रमानें तयार केला आहे. यानें केंस काळे होतात. तीन डब्याचे बॉक्सचीं किं. रु. १॥.

पत्ता मगनलाल के आणि कंपनी. गिरगांव मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक 7

गजकर्णें, इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.
२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बराबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.
६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉच:—हातांत बांधण्यांचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्ट्यासह.

रघुनाथ छ जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं २०. ग.

५० वर्षांच्या अनुभवानें सर्वोत्कृष्ट ठरलला व निरनिराळ्या प्रदर्शनातून
3 सोन्याचांदीचीं पदकें मिळालेला

डॉ. वामन गोपाळ यांचा

आयोडाइज्ड

सार्सापरिला

रक्त ह्मणजेच जीवित्वसर्वस्व, निरोगीपणा, सुख आणि दीर्घ आयुष्य याचा लाभ शुद्ध आणि जोमदार रक्तच करून देतें. तर मग भयंकर रोगांपासून नासलेल्या रक्तांतील दोष व त्याप सून होणारी पीडा नाहींशी करावयाची असेल, तर ताबडतोब सार्सापरीला घेण्यास सुरवात करा. एका बाटलीस किं. १। रु. चार बाटल्यांस पोस्टेज सुद्धां फक्त ४॥ मोटमोठ्या शहरात प्रसिद्ध व्यापाऱ्यांकडे मिळेल.

डॉ. गौतमराव केशव आणि सन
ठाकुरद्वार-मुंबई.

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे वेळोवेळ भयंकर सांथीच्या वेळी याची परीक्षा झाली असून हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे. एकवेळ अनुभव घ्या.

व्ही. के. रानडे. गिरगांव मुंबई.

8

जरूर लागेल तेव्हां

खरी शिके व त्यालां लागणारें इतर सामान आमच्याकडे किफायतशिर भावानें मिळेल.

किका अन्ड कंपनी
गिरगांव-मुंबई. 4

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

9 साधन नाहीं ह्मणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया
स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

mos e pelo grisalho de seus cabelos.

E' triste porque dizem o que não deviam dizer e procedem como não deviam proceder. Refetir-se nas *cartas da capital* levemente que seja, á infundada idea de que o seu espirito se tem apoderado, dizendo que os hindus não estudam para saber, mas sim para colher diplomas; proclamar num *meeting* das pessoas rectas e honradas que os hindus fogem na questão de dinheiro, demonstrando—o pela devolução de alguns numeros da 'Republica, do actual presidenta da Republica Portuguesa, ao tempo director do jornal, *meeting* que se reunira com um fim que nada tem com essa declaração falsa e inoportuna, causa arrepios.

São coisas que irritam, só porque vêm dos espiritos cultos que fingem ignorar o avanço dos hindus no ramo educativo e no emprego do dinheiro que eles gastam, fundando colegios, instituições sociais e literarias, bibliotecas e escolas primarias maratas e abrindo series de conferencias e de publicações uteis.

Algumas das escolas maratas são escolas-modelos que se tem impostas á consideração do Inspector da Instrução Primaria e o que se acha constatado em respectivos livros. Hindus fogem na questão de dinheiro! Quem o pode acreditar? só um surdo e um cego ao mesmo tempo.

Não cabe nestas fugitivas linhas inventário das instituições da iniciativa particular e a sua acção no sentido do progresso de Gôa. Tudo isso se faz com dinheiro e dinheiro a valer. Hindus fogem na questão de dinheiro! Uma teoria fundada na devolução de alguns numeros dum jornal. E' para dizer: quem não dá pela Avenida de Pangim um passeio de trem, é um miserável; e ainda quem de noite anda na cidade á luz es cassa de uma lanterna, é sometico, porque é praxe ai, ir de trem mesmo para uma visita. São coisas que irritam, repito, e põem mesmo em dúvida o conceito desses homens que andam á cata destas mesquinhezas para só molestar uma classe que não se afastando doutra, trabalha pela regeneração propria e de sua terra.

Essas teorias falsas e esses principios destituidos da verdade e mesmo da verosimilhança só se traduzem numa calunia, irmã gémia da *inveja* e filha do sr. *Odio* e como tal, não se acredita o que pode desacreditar os seus autores ou feitores.

E assim se cumpra. *B. C.*

ECOS & CRITICA

Felicitando

Aos nossos prezados colegas Da *India Portugueza*, dO *Ultramar* e do *Debate* felicitamolos pelos seus aniversarios, apetecendo-lhes, *ab imo pectore* prosperidades perenes.

Nada de justo

O nosso Paiz é, realmente um paiz de *raridades e chinesices*.

A principal *raridade* que logo entra pelos olhos dentro é a nossa burocratica de ouvir primeiro o que tudo sobre qualquer queixa o proprio funcionario acusado e dar-lhe mais crédito do que á propria acusação, para os *efeitos legais*.

Assim, se por ai houver uma queixa com acusações contra um funccionario para quem a consciência seja um artigo comercial, suceptivel da compra e venda, nota-se desde logo a *raridade* de ser êle primeiro ouvido, como se estivessemos nos tempos patriarcais em que reinava a consciencia.

E como o ladrão que protesta a sua inocencia, quando se lhe pergunta sobre as suas ladroeiras, o tal funcionário acusado demonstra com *provas* na mão a sem razão da queixa que porisso morre, para na sua fase *espiritual* amedrontar o proprio queixoso, sem ou com exito!

Nada de justo, pois, que o proprio ladrão seja ouvido em 1° lugar sobre as suas proesas que negará sempre com toda a sua força pulmonar.

Caixa de previdencia

Recebemos os "Estatutos de Caixa de Previdencia de Nova Goa, acompanhados dum *Apelo ao Publico*.

Acusando, por hoje, a recepção dos mesmos *Estatutos* e *Apelo*, prometemos referir-nos a eles mais de largo na primeira oportunidade.

Agradecemos.

Recebemos e agradecemos

As visitas dos nossos presados colegas d O *Debate*, *O Ultramar*, *Diario da Noite*, *Heraldo*, *Boletim Oficial*, *India Portuguesa*, *Crente*, *Observador*, *Tribuna* e *Anglo-Lusitano*.

Vandalismo

A' administração do Concelho de Quepem frisamos a nécessidade de esforçar-se por aplicar o devido correctivo aos amigos do alheio que por estes ultimos tempos estão vendendo nas tavernas e boticas muito coco e jacas.

छत्रपतीचें स्मरण

श्री शिवरायाचें आठवावें स्वरूप।
श्री शिवरायाचा आठवावा प्रताप।
श्री शिवरायाचा आठवावा साक्षेप।
सकल जनीं।१।

श्री समर्थ

चालू आठवड्यांत महाराष्ट्रांतील बहुतेक भागांत महाराष्ट्रस्वराज्यसंस्थापक परमपूज्य पुण्यपुरुष छत्रपति श्री शिवाजी महाराजांचा जयंत्युत्सव साजरा करण्यांत आलेला असून या थोर पुरुषाच्या अलौकिक शौर्याची व अप्रतीम स्वदेशभक्तीची स्मृति आमच्या प्रिय गोमांतकस्थ व इतर भारतीय बंधुभगिनींस व्हावी ह्मणूनच आज याविषयीं दोन शब्द लिहिण्याचें योजिलें आहे.

आपल्या सर्व आयुष्यांतील अत्यंत महत्वाचा व धन्यतेचा दिवस ह्मटला ह्मणजे थोर पुरुषांचा स्मृतिदिन हा होय. आपल्या महाराष्ट्रीयांना, भारतवैभवाचें निशाण फडकूं इच्छिणाऱ्या खंबीर वीरांना, नवयुगाच्या नवजीवनांत स्वैर संचार करूं पाहणाऱ्या स्वयंसेवकांना अथवा गुलामगिरीच्या शृंखलेनें जखडून जाऊन राष्ट्रीयत्वास ठाफ विसरून गेलेल्या तरुणांना आपला आयुष्यक्रम शुद्ध व पवित्रतम करण्याची आकांक्षा अंतःकरणांत प्रदिप्त होऊं देण्याचें तेजोमय सामर्थ्य या अवतारी राष्ट्रीय पुरुषाच्या स्मृतिदिनीं आहे. भारतीय प्रचलित राजकारणाला श्री शिवरायाची स्मृति, श्री शिवरायाचें चरित्र अत्यंत उत्तेजक असून भारताला स्वतंत्रता प्राप्त करून घेण्याची गुरुकिल्ली त्यांतच सांठविलेली आहे. असे महात्मे या भरतभूमींत योग्य वेळीं निर्माण होत आहेत ह्मणूनच हें अध्यात्मिक राष्ट्र कालचक्राच्या भयंकर फेऱ्यांत अजूनपर्यंत चिरडून न जातां, काळाचे अनंत तडाके घेऊनहिसुद्धां जागचे जागीं कायम आहे. व ज्या राष्ट्राचा भूतकाल उज्वल असेल त्याचा भविष्यकालहि सुखकारक झालाच पाहिजे, अशी जगाचा इतिहास साक्ष देतो. भारताचा पूर्वेतिहास उज्वल आहे, थोर आहे, निष्कलंक आहे. प्रत्येक राष्ट्राला अनुकरणीय आहे. गतकालीन् भारतीय इतिहासाचें स्मरण झालें ह्मणजे आपणास श्रीसमर्थ–शिवरायांच्या गेल्या दोनशें तिनशें वर्षांपूर्वींच्या कामगिरीची आठवण झाल्याशिवाय कधींहि रहात नाहीं. तरवारीच्या जोरावर आर्यसंस्कृति ठार करूं इच्छिणाऱ्या व स्वधर्माचा प्रसार जबरीनें करूं पहाणाऱ्या मुसलमानांना, त्यांच्या धर्मछळास कंटाळून गेलेल्या महाराष्ट्रास आर्यसंस्कृतीचें पुनरुज्जीवन व स्वराज्यसंस्थापना या दुहेरी ध्येयाबद्दल केलेल्या श्रीछत्रपति महाराजांच्या असामान्य प्रयत्नाची आठवण व—हरीकथा निरूपण हें जरी मुख्य असलें तरी महाराष्ट्र धर्माचा प्रसार करण्यास राजकारणांचीच कास धरिली पाहिजे—या श्रीसमर्थांच्या चिंतनीय उपदेशाचें स्मरण झाल्याखेरीज खास रहाणार नाहीं. व या नरनारायणांच्या पवित्र इतिहासाचें गूढ रहस्य, हेंच आमच्या मतें भारतीय स्वराज्य संस्थापनार्थ झटणाऱ्या देशसेवकांना, स्वराज्याचा भगवा झेंडा फडकावण्यास पुढें सरसावलेल्या भारतीय तरुणांना मार्गदर्शक आहे.

श्री शिवरायांच्या जीवनचरित्रांतच महाराष्ट्राचें सर्व तेज, सामर्थ्य, कार्यपटुत्व सांठवलेलें आहे. श्री शिवरायाचें चरितामृत सेवूनच आज महाराष्ट्रीयानीं, अखिल भारतीयांनीं, स्वराज्याच्या वैभवशिखरावर आपला भगवा झेंडा [illegible]ण्याकरितां पुढें सरसावलें पाहिजे.

गेल्या महायुद्धानेंसुद्धां भारतांत अजूनपर्यंत श्री शिवरायाचें तेज वसत असल्याचें सिद्ध केलें आहे. **मराठा की जय!** हें स्फूर्तिदायक वाक्य युरोपखंडास धोंकावयास लाऊन त्याच्या अनुपमेय सामर्थ्याची जाणीव भारतानें जगाच्या निदर्शनास आणिली आणि लढाईचें नांव ऐकतांच ज्यांचे भुजदंड स्फुरण पावत होते, रक्तानें माखलेली तरवार पहातांच ज्यांचें रक्त स्वदेशाभिमानानें [illegible] होऊन स्वराष्ट्रासाठीं आत्मयज्ञ करण्यास ज्यांची प्रवृत्ति होत होती त्यांचेच आपण खरेखरे वंशज असल्याचें स्वकृतीनें सिद्ध केलें. व हेंच भारताच्या भविष्यकाळाच्या आशेचें [illegible].

"हे आई, मी जेव्हा जेव्हा ह्मणून केवढ्याहि मोठ्या साहसाचें व जबाबदारीचें कार्य करण्यास प्रवृत्त होतों तेव्हां तेव्हां मी माझ्या डाव्या हातांत थोर पुरुषांचीं चरित्रें घेतों व उजव्या हातांत तरवार धारण करून कार्याला तोंड देण्यास [illegible] व मग माझ्या नशिबाची [illegible] पहात असतों."

असें आपल्या [illegible] गुह्याचें रहस्य प्रसिद्ध योद्धे नेपोलियन बोनापार्ट यानें आपल्या आईला एकदां निवेदन केलें होतें. नेपोलियनाचे [illegible] विचार महाराष्ट्रीयांनीं—भारतीयांनीं—आपल्या मनावर ठसविले पाहिजेत. व श्री शिवछत्रपति महाराजांचें जीवनचरित्र हा माझा परमेश्वर आहे, माझा देह आहे, माझा आत्मा आहे, मी शिवरायाचें चरित्र गाईन, श्री शिवरायांचे गुण प्रत्यक्ष कृतींत आणीन, मी शिवरायाच्या महाराष्ट्रांतील अस्सल मराठा आहें हें मोठ्या अभिमानानें ह्मणून भारतमातेच्या प्रगतीकरितां आजन्म लोकसेवेचें व्रत आचरीन, असें प्रत्येक भारतीयानें, प्रत्येक गोमांतकस्थ तरुणानें, अंतःकरणपटलावर खोदल्यास राष्ट्रोद्धार होण्याला ज्यास्ती कालावधि खास लागणार नाहीं. करा तर छत्रपति श्री शिवाजी महाराजांच्या नावाचा गजर. करा त्यांचें स्मरण.

श्री छत्रपति शिवाजी महाराजकी जय!
श्री छत्रपति शिवाजी महाराजकी जय!
श्री छत्रपति शिवाजी महाराजकी जय!

ता. २७।४।२० शिवभक्त

वर्तमानसार

—कुंभारजुवें येथील शारदाविद्यालयांतील मुलांच्या परिक्षा होऊन ता. ३० एप्रिल रोजीं [illegible]समारंभ झाला.

—ता. २८ एप्रिल दिवशीं [illegible] येथें श्रीमदाद्यशंकराचार्य जयंती[illegible] आचार्य पादुकोत्सव होऊन किर्तन, पुराण [illegible] रे झालें असें एक गृहस्थ कळवितात.

—ख्रिस्तवासी दो० मिगेल लोयोल फुर्तादु यांच्या तसविरीचा [illegible] चालू महिन्याच्या १९ तारखेस मडगांवच्या मुनिसिपालटीच्या [illegible] करण्यांत येणार आहे.

—सरकाराकडून ३ लाख रुपयांच्या नव्या कर्जाची उभारणी जाहीर करण्यांत आली आहे.

—१०० रेसाच्या स्टांपाच्या कागदाच्या अभावीं ८० रेसाचा कागद, वीस रेसांचें तिकिट [illegible] उपयोगांत आणावा असा सरकाराकडून हुकूम सोडण्यांत आला आहे.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juiz de Direito da Comarca de Quepem e pelo cartorio do escrivão do 2 º oficio, nos autos civeis de execução hypotecaria que Vassu Vitola Porobo Chirmulcar e outro, de Orna de Fatorpà, promovem contra Purxotoma Essó Naique Dessae e mulher, de Fatorpá, vão ser vendidos em hasta publica, á porta do tribunal judicial, situado na rua de Deão, em Cusmane, no dia 4 do proximo seguinte mez de Junho, ás 12 horas, pela primeira vez e pelo preço do seu valor os seguintes predios· 1 º Predio rustico denominado " Minguelimbandiam avaliado por 251 rupias e 2 º Predio rustico denominado "Novorsordo, " avaliado por 249 rupias, ambos da cultura de arroz, sitos em Morpirla e discritos na conservatoria do registo predial desta comarca sob os nos. 106 5 e 106I6 af 127 ef 127 v. do livro B 30 respetivamente e penhorados nos referidos autos de execução hypotecaria, como pertencentes aos executados. São por este citados todos e quaisquer credores dos executados e os co-proprietarios para deduzirem os seus direitos nos termos e para os fins de lei, correndo por conta do arrematante a contribuição do registo por titulo oneroso por inteiro e as despezas da praça.

E para ser publico se expediu este.

Quepem 20 de Abril de 1920

O Escrivão de direito
Aires Manuel Barreto

Verifiquei
M. de Quadros 1

---

2 रोल्डगोल्ड सोन्याचे

कधींच काळे न पडणारे दागिनें.

खमिसचे बटन सेट किं रु. ३; जॅकेटचे बटन सेट किं. रु. ३; कोटाचे बटन सेट किं. रु. ३; चंद्रहार किं. रु ३–४; गोट जोडी किं रु. २–२॥; पाटल्या जोडी किं. रु. २–२॥; वज्रटीका किं. रु. ३–४ टुसी किं. रु. ६; नथ मोत्याची बांधलेली किं. रु. ४–५; शिंगाचे मोतीं लहान मोठें बाटेल त्या सराची किं. रु. २–३–४; आंगठी किं. रु. १; सल्ले अष्टपैलु जोडी किं रु. १॥; बांगड्या जोडी किं. रु. २, २॥; सरी किं. रु. ३–४; घड्याळाचा छडा रु. ३.

केंस काळे करण्याचा साबण

हा साबण फार परिश्रमाने तयार केला आहे. यानें केंस काळे होतात. तीन डब्याचे बॉक्सची किं. रु. १॥.

पत्ता मगनलाल के आणि कंपनी. गिरगांव मुंबई

---

५० वर्षांच्या अनुभवानें सर्वोत्कृष्ट ठरलेला व निरनिराळ्या प्रदर्शनातून
3 सोन्याचांदीचीं पदकें मिळालेला

डॉ. वामन गोपाळ यांचा

आयोडाइज्ड

सार्सापरिला

रक्त म्हणजेच जीवितसर्वस्व. निरोगीपणा, सुख आणि दीर्घ आयुष्य याचा लाभ शुद्ध आणि जोमदार रक्तच करून देतें. तर मग भयंकर रोगांपासून नासलेल्या रक्तांतील दोष व त्यापासून होणारी पीडा नाहींशी करावयाची असेल, तर तावडतोब सार्सापरीला घेण्यास सुरवात करा. एका बाटलीस किं. १। रु. चार बाटल्यांस पोस्टेज सुद्धां फक्त ४॥- मोटमोठ्या शहरात प्रसिद्ध व्यापाऱ्यांकडे मिळेल.

डॉ. गौतमराव केशव आणि सन

ठाकुरद्वार-मुंबई.

जरूर लागेल तेव्हां

" [illegible]रयरी शिक्के व त्याला लागणारें इतर सामान आमच्याचकडे किफायतशीर भावानें मिळेल.

किका अन्ड कंपनी
गिरगांव-मुंबई. 4

आर्य-वैद्यक बोध

वैद्यकाच्या चर्चेचें सुबोध साप्ताहिक पत्र. यांत वनस्पतीचे प्रसिद्ध व अप्रसिद्ध अनुभविक प्रयोग प्रसिद्ध होत असतात. खेड्यांतील लोकांस तर अत्यंत उपयोगी. अनुभवानें खात्री. वार्षिक वर्गणी टपाल. हं. सह २८९ दोन रु. नऊ आणे.

वर्ष फळ:— शके १८४२ चें. यांत प्रत्येक राशीचें, प्रत्येक महिन्याचें ग्रहफल वर्तविलें असल्यामुळें, प्रत्येकास अत्यंत उपयोगीं व्यापारीलोकांस तर केवळ अमूल्य देणगी. सुख, दुःख, नोकरी, प्रमोशन, बढती, व्यापार, शेती, लाभ, यात्रा, इ. गोष्टी यांचा स्पष्ट खुलासा आहे. किंमत साडे आठ आ. ट. ख. निराळा. 5

पत्ताः— संपादक आर्यवैद्यक बोध. मु. पो. कल्याण जि. ठाणें.

गोव्यांचा व्यापार

हल्लीं मंदावला आहे काय? तुम्हांला माहित नाहीं. मग व्यापार म्हणजे काय या विषयींची तुम्हांला माहिती पाहिजे आहे तर आजपासून उद्योगी भारत मासिकेचे वर्गणीदार व्हा. वार्षिक वर्गणी ट. ख. सह रु. २ आ. १३. नमुना अंकासाठीं चार आण्याची पोष्टाचीं तिकेटें पाठवा. गोव्यांचीं चालतील.

व्यवस्थापक

6 उद्योगी भारतमाला

गिरगांव, मुंबई

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक 7

गजकर्णे [illegible] आणे.
२४ [illegible] घड्याळ फुकट!

रेग्युलेटर घड्याळ
[illegible] घड्याळ किं [illegible] ४॥.
[illegible]

रिस्टवॉचः—[illegible] घड्याळ [illegible] ५ [illegible] व्यासह.

किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं ४

ताप आला

कीं डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून संग्रहीं ठेवा.

पसार हें तापावर हटकून गुण देणारें औषध आहे [illegible] भयंकर सांथीच्या वेळीं याची परीक्षा [illegible] उत्तम ठरलेलें आहे [illegible]

[illegible] के [illegible] गिरगांव मुंबई.

8

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

9 साधन नाहीं म्हणून. आमच्याकडे मिळणारें मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी [illegible] फक्त एक रुपया

स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

ECOS & CRITICA

Aos competentes

Frisamos a necessidade de mandar traduzir, sempre, o que escrevemos na sessão marata do nosso jornal, pois, sendo politicos, em regra, os assuntos que nêla ventilamos, torna-se necessario que sejam tambem conhecidos nas regiõis oficiais.

E, igualmente, para que não sejamos apodados de cobardes, devendo notar-se que são vertidos em inglez os jornais que na India Britanica são escritos em outras linguas.

De resto, o sr. Lingua do Estado pode tomar conta dêsta nova *empresa*, quando queiram, sem necessidade de dispendios.

Nos quoque...

Do recondito da nossa alma apoiamos a insistente campanha do brilhante escritor e conhecido jornalista sr. Sitarama Quercar, levantada no *Vidia prassar*, contra o jogo de azar e alcoolismo.

Tambem, a nós nos tem preocupado muito ambos os assuntos, juntâmente com a regeneração da classe de bailadeiras por cujo levantamento moral temos envidado e estamos a envidar os nossos milhores esforços, sem fazer caso de más linguas e...ironias cortantes.

O sr. Quercar, cuja bôa intenção por ninguem pode ser posta em dùvida, pois o conhecemos, de há muito, pode contar com o nosso incondicional apoio na campanha, em bôa hora, encetada contra aqueles dois vicios que enveredam pela senda da depravação e imoralidade ao precipicio da dêsgraça e miseria os jogadores e *borrachos*.

¿ Tem o sr. Quercar inimigos com pretensõis de malsinar a sua boa intenção ?

Desprese-os, como nós que tambem, graças a Deus, possuimos muito adversario que só merece o nosso formal desdem.

Malandros não faltam em parte alguma; em todos os lugares existe essa porca fauna para o seu proprio desdouro.

O sr. Quercar que continue, como nós, a sua patriotica campanha sem dar *palha* a tais animais !

---

foi devorado pela burocracia.

Se tal *pátranha* não for uma *intriga*, só temos a louvar a mioleira que produziu a genial idêa de satisfazer, em primeiro lugar, a burocracia ...*animada*, preferindo-a á viação que è *inanimada*, ainda que possua o *animado* condão de *desanimar* os passeantes *animados*.

Está bem, portanto!

Sobre uma transferencia

Os leitores já tem conhecimento das "razões" produzidas pelo sr. C. Figueiredo, na sessão, do C. do G contra a transferencia da sêde de Sanquelim para Bicholim,

Resta-nos agora ver as dos outros dois conselheiros que, tambem, por seu turno, votaram contra ēla.

O sr. Roberto da Costa concordando, plenamente, com as autorizadas "razoes" do seu colega, e como se não fossem bastantes aqueles pesados blócos das "razões" para ser regeitada difinitivamente, aquela proposta, arremessou mais um para a confusão e desorintação do assunto e que vem a ser a sua mais esmagadora e predominante 'razão" que levou o ilustre conselheiro a *difinir* o seu voto contra a transferencia.

O leitor arde, naturalmente em desejos de saber a tal *razão* de Sua exa.

Pois ē simplismente *simples* Que "Sanquelim è, hoje, com as suas construções particulares e oficiais, uma verdadeira vila."

¿ Portanto, não ē " inoportuna por todas estas *razões* e mais outras da ordem politica, " como disse o sr. Doutor V. Barbosa, repisando as do sr. Costa a transferencia da "verdadeira aldeia" que nem ē "um importante entreposto militar" nem onde "está-se a formar um nucleo comercial e industrial " da verdadeira "paquena industria e comercio" ?

Isto nem lembraria ao diabo!

Alem disso esta maldita transferencia, não sō " simplismente vem inutilizar importantes somas lá despendidas " para os edificios, " como prevendo-o, afirmaram os talentosos conselheiros; mas ainda ficaria o Estado com um novo encargo de conservar os ditos "edificios " de verdadeiro valor estetico, de "verdadera vila" a cargo duma" verdadeira" sub-comissão de Arqueologia, como monumentos, visto não haver que dar outro distino.

Simplismente, irrisorio !

Já não queremos alongar mais isto; pois que os leitores conhecem ambas as essabés perfeitamente, e Sua. Exa. o sr. Governador Geral as conhecerá de *visu*, quando as honrar com a sua importante visita e, então, temos toda a certeza de que dicidirá o assunto deferindo a transferencia.

E ponto.

X. Dias.

कृषिकर्म

वनस्पतींचा विचार करितांना थोड्या बहुत प्रमाणानें त्याशीं संबंध असलेल्या इतर विषयांचा उल्लेख केल्याशिवाय, त्यास अपुरेपणा येईल असें वांटल्यावरून कोठें कोठें विषयांतर करणें सहज ओघास आलें आहे. त्या बद्दल वाचक क्षमा करितील अशी आशा बाळगून पुढील मजकुराकडे वळतों. सेंद्रिय पदार्थांच्या योगें त्यांच्या धर्मानुरूप नरमांदीच्या संयोगानें उद्भिज व प्राणीज असे दोन वर्ग उत्पन्न झाले व सेंद्रिय पदार्थांत असलेले धर्म पुढें प्राणिजांच्या जातींत स्त्री व पुरुष अशा रूपानें उदयास आले. तेच धर्म बहुतेक सगळ्या वनस्पतींत स्त्री–केसर व पुं–केसर अशा स्वरूपांत व्यक्त झाले मग ते दोन्ही केसर एकाच पुष्पांत असोंत किंवा एकाच झाडाच्या निरनिराळ्या पुष्पांत असोंत. त्या स्त्री–पुं–केसरांतील परागांचा संयोग वारा, भुंगे, फुलपाखरें, मधमाशा इत्यादिकांकडून होत असतो.

सेंद्रिय पदार्थांत असलेले आवड व नावड हे गुण प्राणिवर्गांत मानसिक क्रियेच्या अनेक रूपानीं उदयास आले व मनुष्य जातीच्या मानसिक सुधारणेंबरोबरच ते प्रीति व रोष, आनंद व शोक, धैर्य व भीति अशा अनेक द्वंद्वानीं उत्कर्ष पावूं लागले. आतां, कांहीं गुणधर्म प्राणिजांच्या किंवा उद्भिजांच्या एखाद्या जातींस विशेष रूपानें असूं शकतात. ते मनुष्यास समजतां येणें ही गोष्ट निदान आजपर्यंत तरी अशक्य आहे. उदाहरणार्थ बोका, उंदीर, वाघूळ यांस ज्या डोळ्यानीं दिवसास दृष्टीस पडतें त्याच डोळयानीं रात्रीच्या कितीहि निबिड काळोखांतसुद्धां दृष्टीस पडतें. शहराच्या वाळुकामय मैदानांत प्रवास करितानां असें प्रत्ययास येतें कीं, एक प्रकारचा त्रासदायक वारा सुटून मनुष्यास कळण्यापूर्वींच उंटास सूचना मिळून तीं आपल्या रक्षणासाठीं वाळूंत डोकें खुपसतात. असें आफ्रिकेच्या प्रवासवर्णनांत आहे. एखाद्या प्रदेशांत ज्वालामुखीचा स्फोट होऊन मनुष्यांस इशारत मिळण्याच्यापूर्वीं बरेच दिवस पशुपक्षी तेथून पळ काढूं लागतात. असें वाचण्यांत येतें. वनस्पतीविषयींहि अशीच गोष्ट अनुभवास येते. पेरण्यासाठीं राखून ठेवलेल्या वेलींचे कंद अर्धवट भरून मजबूतपणें झांकलेल्या भांड्यांस एखादें बारीक भोंक असून, त्यांतून भाड्यांतील रिकाम्या जागेंत प्रकाश जात असेल तर मृगसमयीं त्या कंदांत येणारे अंकुर डोळे नसतांहि डोळसाप्रमाणें अचूक त्या भोंकांजवळ जाऊन बाहेर पडण्यासाठीं धडपड करितात. असो. नंतर, त्या प्राणिजांत आस्ते आस्ते सुधारण्याच्या पंथानें व आनुवंशिक संस्कारपद्धतीस धरून अबाधित नियमानुरूप बाल्यावस्था, प्रौढावस्था, वृद्धावस्था व नाश अशी रहाटी चालू होत गेली. आनुवंशिक सस्कार पद्धतिविषयीं स्पष्ट करून सांगावयाचें झालें तर असें ह्मणतां येईल कीं, जागृतावस्थेमुळें जेव्हां जेव्हा उद्भिज (वनस्पती) व प्राणिज निर्माण झाले त्याच वेळीं आनुवंशिक संस्कार इ. गुणधर्म त्यांत उत्पन्न झाले. पुढें प्राणिवर्गास, सोई व अंतःस्फूर्ति यांच्या चुळबुळीनें जसजशी परिस्थिति मिळत गेली त्याप्रमाणें ऐट, दब, आयुष्य, आहार, अवयव आदीकरून प्राप्त होत गेल्यामुळें त्यांच्या निरनिराळ्या जाति बनत गेल्या. हीच गोष्ट थोड्या बहुत फेरफारानें वनस्पतींसहि लागू असल्यामुळें त्यांच्याहि भिन्न गुणधर्मयुक्त भिन्न जाति उत्पन्न झाल्या हें रसायनशास्त्र व इंद्रियविज्ञान इत्यादि शास्त्रांतील नियमास अनुसरून सहज अनुमान करितां येण्यासारखें आहे.

कोणत्याहि उद्भिजांचे व प्राण्यांचे शरीरादि कुजलेले अवयव, विष्ठा वगैरे उद्भिजांचें भक्ष्य होय. त्याच प्रमाणें प्राणीं व उद्भिजें यांवर प्राण्यांचा निर्वाह होत असतो. यापासून इतकें निघतें कीं, सेंद्रिय पदार्थांपासून उत्पन्न झालेले उद्भिज व प्राणिज यांचा निर्वाह सेंद्रिय पदार्थांपासून उत्पन्न झालेल्यांवर होत असतो. इतकें जरी असलें तरी पाणी, क्षार, हवा आदीकरून इतरांचें सहाय असल्यावांचून त्यांचें जीवित चांगलें चालावयाचें नाहीं. कांकी, प्राणिवर्ग व उद्भिजवर्ग हे पंचतत्वात्मक असल्यावरून पंचतत्वांवांचून त्यांचा निभाव लागणार नाहीं.

पी. एम.

वर्तमानसार

—कापसाच्या लागवडीसाठीं सरकारनें परगणा नगरा–हवेली (दमण) येथें एक ऑफिस उघडिलें आहे.

—पोर्तुगालांतील सरकारी कामदारानीं गेल्या महिन्यांत महागाईमुळें पगार वाढ व्हावी ह्मणून संप केला.

—लिसेव सेंत्रालच्या खालीं असलेल्या शिक्षकांच्या जागांवर उमेदवारांच्या परीक्षा घेऊन त्यांत उत्तीर्ण झालेल्यांसच नेमण्यांत यावें असें सरकारकडून फरमावण्यांत आलें आहे.

—मुंबईच्या व्यापाऱ्यानीं तांदळांच्या कंट्रोल विरुद्ध ब्रिटिश सरकारकडे तक्रार केल्याचें समजतें.

—इकडील जंगलखात्याचे मुख्य आफिसर यांस सरकारकडून त्या कामाचा राजिनामा देण्यांत आला असून त्यांस मोसांबिक (आफ्रिका) येथें जाण्याची परवानगी देण्यांत आली आहे.

—सरकारी तांदळांचा भाव दर गोणास १६ रु. ४ आणे असा आहे.

—मिलिटरीखात्यांतील लोकां च्या शिक्षणसंबंधीची नवीन नियमबंधी सरकारकडून करण्यांत आली आहे.

—फोंडें येथील मामलेदारांस ते कष्टम खात्यांतील कामदार असल्यावरून, कामावरून काढण्यांत आलें आहे.

सूचना

ज्या वर्गणीदारांकडून येत्या मेअखेर पर्यंत चालू सालची वर्गणी न येईल त्यांस वरील मुदत संपतांच व्ही. पीने अंक रवाना होतील.

मडगांवचें मालावृत्त येत्या अंकांत प्रसिद्ध होईल.

ECOS & CRITICA

Aos competentes

Frisamos a necessidade de mandar traduzir, sempre, o que escrevemos na sessão marata do nosso jornal, pois, sendo politicos, em regra, os assuntos que nêla ventilamos, torna-se necessario que sejam tambem conhecidos nas regiõis oficiais.

E, igualmente, para que não sejamos apodados de cobardes, devendo notar-se que são vertidos em inglez os jornais que na India Britanica são escritos em outras linguas.

De resto, o sr. Lingua do Estado pode tomar conta dêsta nova *empresa*, quando queiram, sem necessidade de dispendios.

Nos quoque...

Do recondito da nossa alma apoiamos a insistente campanha do brilhante escritor e conhecido jornalista sr. Sitarama Quercar, levantada no *Vidia prassar*, contra o jogo de azar e alcoolismo.

Tambem, a nós nos tem preocupado muito ambos os assuntos, juntâmente com a regeneração da classe de bailadeiras por cujo levantamento moral temos envidado e estamos a envidar os nossos milhores esforços, sem fazer caso de más linguas e...ironias cortantes.

O sr. Quercar, cuja bôa intenção por ninguem pode ser posta em dùvida, pois o conhecemos, de há muito, pode contar com o nosso incondicional apoio na campanha, em bôa hora, encetada contra aqueles dois vicios que enveredam pela senda da depravação e imoralidade ao precipicio da dêsgraça e miseria os jogadores e *borrachos*.

¿ Tem o sr. Quercar inimigos com pretensõis de malsinar a sua boa intenção ?

Desprese-os, como nós que tambem, graças a Deus, possuimos muito adversario que só merece o nosso formal desdem.

Malandros não faltam em parte alguma; em todos os lugares existe essa porca fauna para o seu proprio desdouro.

O sr. Quercar que continue, como nós, a sua patriotica campanha sem dar *palha* a tais animais !

---

foi devorado pela burocracia.

Se tal *pátranha* não for uma *intriga*, só temos a louvar a mioleira que produziu a genial idêa de satisfazer, em primeiro lugar, a burocracia ...*animada*, preferindo-a á viação que è *inanimada*, ainda que possua o *animado* condão de *desanimar* os passeantes *animados*.

Està bem, portanto !

Sobre uma transferencia

Os leitores já tem conhecimento das "razões" produzidas pelo sr C. Figueiredo, na sessão, do C. do G contra a transferencia da sêde de Sanquelim para Bicholim,

Resta-nos agora ver as dos outros dois conselheiros que, tambem, por seu turno, votaram contra ēla.

O sr. Roberto da Costa concordando, plenamente, com as autorizadas "razoes" do seu colega, e como se não fossem bastantes aqueles pesados blócos das "razões" para ser regeitada difinitivamente, aquela proposta, arremessou mais um para a confusão e desorintação do assunto e que vem a ser a sua mais esmagadora e predominante 'razão" que levou o ilustre conselheiro a *difinir* o seu voto contra a transferencia.

O leitor arde, naturalmente em desejos de saber a tal *razão* de Sua exa.

Pois ē simplismente *simples* Que "Sanquelim è, hoje, com as suas construções particulares e oficiais, uma verdadeira vila."

¿ Portanto, não ē " inoportuna por todas estas *razões* e mais outras da ordem politica, " como disse o sr. Doutor V. Barbosa, repisando as do sr. Costa a transferencia da "verdadeira aldeia" que nem ē "um importante entreposto militar" nem onde "está-se a formar um nucleo comercial e industrial " da verdadeira "paquena industria e comercio" ?

Isto nem lembraria ao diabo!

Alem disso es a maldita transferencia, não sō " simplismente vem inutilizar importantes somas lá despendidas " para os edificios, " como prevendo-o, afirmaram os talentosos conselheiros; mas ainda ficaria o Estado com um novo encargo de conservar os ditos "edificios " de verdadeiro valor estetico, de "verdadera vila" a cargo duma" verdadeira" sub-comissão de Arqueologia, como monumentos, visto não haver que dar outro distino.

Simplismente, irrisorio !

Já não queremos alongar mais isto; pois que os leitores conhecem ambas as cssabés perfeitamente, e Sua. Exa. o sr. Governador Geral as conhecerá de *visu*, quando as honrar com a sua importante visita e, então, temos toda a certeza de que dicidirá o assunto deferindo a transferencia.

E ponto.

X. Dias.

कृषिकर्म

वनस्पतींचा विचार करितांना थोड्या बहुत प्रमाणानें त्याशीं संबंध असलेल्या इतर विषयांचा उल्लेख केल्याशिवाय, त्यास अपुरेपणा येईल असें वाटल्यावरून कोठें कोठें विषयांतर करणें सहज ओघास आलें आहे. त्या बद्दल वाचक क्षमा करितील अशी आशा बाळगून पुढील मजकुराकडे वळतों. सेंद्रिय पदार्थांच्या योगें त्यांच्या धर्मानुरूप नरमांदीच्या संयोगानें उद्भिज्ज व प्राणीज असे दोन वर्ग उत्पन्न झाले व सेंद्रिय पदार्थांत असलेले धर्म पुढें प्राणिजांच्या जातींत स्त्री व पुरुष अशा रूपानें उदयास आले. तेच धर्म बहुतेक सगळ्या वनस्पतींत स्त्री-केसर व पुं-केसर अशा स्वरूपांत व्यक्त झाले मग ते दोन्ही केसर एकाच पुष्पांत असोंत किंवा एकाच झाडाच्या निरनिराळ्या पुष्पांत असोंत. त्या स्त्री-पुं-केसरांतील परागांचा संयोग वारा, भुंगे, फुलपाखरें, मधमाशा इत्यादिकांकडून होत असतो.

सेंद्रिय पदार्थांत असलेले आवड व नावड हे गुण प्राणिवर्गांत मानसिक क्रियेच्या अनेक रूपानीं उदयास आले व मनुष्य जातीच्या मानसिक सुधारणेंबरोबरच ते प्रीति व रोष, आनंद व शोक, धैर्य व भीति अशा अनेक द्वंद्वानीं उत्कर्ष पावूं लागले. आतां, कांहीं गुणधर्म प्राणिजांच्या किंवा उद्भिजांच्या एखाद्या जातींस विशेष रूपानें असूं शकतात. ते मनुष्यास समजतां येणें ही गोष्ट निदान आजपर्यंत तरी अशक्य आहे. उदाहरणार्थ बोका, उंदीर, वाघूळ यांस ज्या डोळ्यानीं दिवसास दृष्टीस पडतें त्याच डोळ्यानीं रात्रीच्या कितीहि निबिड काळोखांतसुद्धां दृष्टीस पडतें. शहराच्या वाळुकामय मैदानांत प्रवास करितानां असें प्रत्ययास येतें कीं, एक प्रकारचा त्रासदायक वारा सुटून मनुष्यास कळण्यापूर्वींच उंटास सूचना मिळून तीं आपल्या रक्षणासाठीं वाळूंत डोकें खुपसतात. असें आफ्रिकेच्या प्रवासवर्णनांत आहे. एखाद्या प्रदेशांत ज्वालामुखीचा स्फोट होऊन मनुष्यांस इशारत मिळण्याच्यापूर्वी बरेच दिवस पशुपक्षी तेथून पळ काढूं लागतात. असें वाचण्यांत येतें. वनस्पतीविषयींहि अशीच गोष्ट अनुभवास येते. पेरण्यासाठीं राखून ठेवलेल्या वेलींचे कंद अर्धवट भरून मजबूतपणें झांकलेल्या भांड्यांस एखादें बारीक भोंक असून, त्यांतून भाड्यांतील रिकाम्या जागेंत प्रकाश जात असेल तर मृगसमयीं त्या कंदांत येणारे अंकुर डोळे नसतांहि डोळसाप्रमाणें अचूक त्या भोंकांजवळ जाऊन बाहेर पडण्यासाठीं धडपड करितात. असो. नंतर, त्या प्राणिजांत आस्ते आस्ते सुधारण्याच्या पंथानें व आनुवंशिक संस्कारपद्धतीस धरून अबाधित नियमानुरूप बाल्यावस्था, प्रौढावस्था, वृद्धावस्था व नाश अशी रहाटी चालू होत गेली. आनुवंशिक सस्कांर पद्धतिविषयीं स्पष्ट करून सांगावयाचें झालें तर असें म्हणतां येईल कीं, जागृतावस्थेमुळें जेव्हां जेव्हा उद्भिज (वनस्पती) व प्राणिज निर्माण झाले त्याच वेळीं आनुवंशिक संस्कार इ. गुणधर्म त्यांत उत्पन्न झाले. पुढें प्राणिवर्गास, सोई व अंतःस्फूर्ति यांच्या चुळबुळवीनें जसजशी परिस्थिति मिळत गेली त्याप्रमाणें ऐट, ढब, आयुष्य, आहार, अवयव आदीकरून प्राप्त होत गेल्यामुळें त्यांच्या निरनिराळ्या जाति बनत गेल्या. हींच गोष्ट थोड्या बहुत फेरफारानें वनस्पतींसहि लागू असल्यामुळें त्यांच्याहि भिन्न गुणधर्मयुक्त भिन्न जाति उत्पन्न झाल्या हें रसायनशास्त्र व इंद्रियविज्ञान इत्यादि शास्त्रांतील नियमास अनुसरून सहज अनुमान करितां येण्यासारखें आहे.

कोणत्याहि उद्भिज्जांचे व प्राण्यांचे शरीरादि कुजलेले अवयव, विष्ठा वगैरे उद्भिज्जांचें भक्ष्य होय. त्याच प्रमाणें प्राणी व उद्भिजें यांवर प्राण्यांचा निर्वाह होत असतो. यापासून इतकें निघतें कीं, सेंद्रिय पदार्थांपासून उत्पन्न झालेले उद्भिज व प्राणिज यांचा निर्वाह सेंद्रिय पदार्थांपासून उत्पन्न झालेल्यांवर होत असतो. इतकें जरी असलें तरी पाणी, क्षार, हवा आदीकरून इतरांचें सहाय असल्यावांचून त्यांचें जीवित चांगलें चालावयाचें नाहीं. कांकी, प्राणिवर्ग व उद्भिज्जवर्ग हे पंचतत्वात्मक असल्यावरून पंचतत्वांवांचून त्यांचा निभाव लागणार नाहीं.

पी. एम.

वर्तमानसार

—कापसाच्या लागवडीसाठीं सरकारनें परगणा नगरा-हवेली (दमण) येथें एक ऑफिस उघडिलें आहे.

—पोर्तुगालांतील सरकारी कामदारानीं गेल्या महिन्यांत महागाईमुळें पगार वाढ व्हावी म्हणून संप केला.

—लिसेव सेंत्रालच्या खालीं असलेल्या शिक्षकांच्या जागांवर उमेदवारांच्या परीक्षा घेऊन त्यांत उत्तीर्ण झालेल्यांसच नेंमण्यांत यावें असें सरकारकडून फरमावण्यांत आलें आहे.

—मुंबईच्या व्यापाऱ्यानीं तांदळांच्या कंट्रोल विरुद्ध ब्रिटिश सरकारकडे तक्रार केल्याचें समजतें.

—इकडील जंगलखात्याचे मुख्य आफिसर यांस सरकारकडून त्या कामाचा राजिनामा देण्यांत आला असून त्यांस मोसांबिक (आफ्रिका) येथें जाण्याची परवानगी देण्यांत आली आहे.

—सरकारी तांदळांचा भाव दर गोणास १६ रु. ४ आणे असा आहे.

—मिलिटरीखात्यांतील लोकांच्या शिक्षणसंबंधीची नवीन नियमबंधी सरकारकडून करण्यांत आली आहे.

—फोंडें येथील मामलेदारांस ते कष्टम खात्यांतील कामदार असल्यावरून, कामावरून काढण्यांत आलें आहे.

सूचना

ज्या वर्गणीदारांकडून येत्या मेअखेर पर्यंत चालू सालची वर्गणी न येईल त्यांस वरील मुदत संपतांच व्ही. पीनें अंक रवाना होतील.

मडगांवचें मालावृत्त येत्या अंकांत प्रसिद्ध होईल.

ANUNCIOS

A nuncio, ainda que repetido cada linha 0-1-0
Numero avulso 0-1-0

Pelo juizo de direito da comarca de Quepém e cartorio do Escrivão do 2 ° officio, correm editos de 30 dias contados do dia em que se publicar o ultimo anuncio, nos termos do §2 ° do art. 197 do Cod. do Pro. Civ. citando os incertos para deduzirem os seus direitos á quantia de 5689:06:04 ou Esc. 1.991$ 289 depositada no cofre dos depositos judiciaes, na recebedoria de Fazenda deste concelho na data de 6 de Março ultimo pelos requerentes Supply & Transport Corps representados por Wilfred Nicholas e Austin Jacksan nos autos de acção especial de consignação em deposito instaurada contra a Municipalidade de Sanguém e outros, como proveniente da renda do imposto municipal do concelho de Sanguem sobre a exportação de lenha, madeira etc. da circunscrição de Calem e Molem do mesmo concelho, deposito aquele feito em vista de encontradas resoluções da mesma municipalidade sobre a pessoa a quem se deve fazer o pagamento, e com o fim de se fazer certo a quem se deve pagar aquela taxa e qual a importancia que os ditos requerentes são obrigados a pagar e ainda se são obrigados a, nos termos da lei do paiz pagar qualquer importancia pela referida exportação de lenha, sendo que por Madeva Crisna Camotim, de Cacorá é reclamada a importancia de 4189: 06:04 alem de 1575:09:00 por este recebidas dos requerentes como representante de Alcantara da Costa, de Curtorim ora falecido e arrematante da quela renda, ou para na 3a. audiencia posterior á acusação de citação que hade ser na 2a. imediata ao praso de editos impuguarem, por meio legal o referido deposito. As audiencias deste juizo se fazem em todas as terças e sextas, no tribunal judicial situado na rua de Deão em Cusmane, as 2 horas não sendo feriados, porque neste caso teem lugar nos dias imediatos se tambem não o fórem e não estiverem comprendidos nas ferias.

O que para ser publico se expediu este.

Quepèm, 13 de Abril de 1920

O Escrivão de direito
Air es Manuel Barreto

Verifiquei
M. de Quadros 4

inspector vai de mal a pior, a olhos vistos.

O sr. inspector cria desordens, provoca actos feios, pratica escandalos, exenorando e transferindo empregados, dimitindo carteiros e logo promovendo-os á categoria superior, tendo classificado num concurso uma menina em primeiro lugar naturalmente, em atenção á delicadeza feminina.

Dizem que esta menina foi admitida ao concurso como *ajudanta* dos correios, com grave prejuizo de praticantes antigos do mesmo quadro, o que demonstra que o mesmo sr. inspector morre muito por amôr de ...*saias*.

Por uma coisa de nada, o ministro em Madrid foi chamado, telegrafficamente, a Lisboa pelo ministro dos negocios estrangeiros e cá em Gôa o sr. Pereira Batalha, vai passando, ridiculamente, a *sua vidinha* e não há quem o chame á responsabilidade.

A imprensa toda já se fez eco de muitos escandalos e o eco morreu no espaço.

Agora, ou que lhe erijam um monumento na vida ou o sacudam com uma sindicancia a valer.

Ou bem que estamos numa terra onde não há justiça ou que o mundo está perdido... para sempre.

Quegdevelim 12-4-920 { De V. etc *Simplicio*

Plaudite cives!

Professores de marata

O correio trouxe-nos, tambem, uma outra carta que regista entre outras cousas, o seguinte:

"Existem, em Goa, ao todo, 8 escolas oficiais de marata, sendo 5 regidas pelos professores efetivos e 3 pelos interinos.

Dêstes tres professores, dois tem serviço *efetivo* e *bom* de 8 anos e um de 2 anos.

Os referidos tres professores por serem *interinos* estão, nos termos de lei, percebendo dois terços de seus vencimentos de categoria, com descontos para a caixa de aposentação.

Todos sabem que, por causa da carestia da vida, a maior parte dos funcionarios pùblicos foram benificiados pelo Governo com aumento de seus vencimentos; mas os sobreditos professores estão curtindo miseria, tão insuficiente é o que se lhes paga!

Não peço ao sr. Govrnador Geral aumento, solicito-lhe, apenas, sem mais comentos, a generosidade de se lhes mandar abonar vencimento de categoria, por inteiro.

* * *

Alguns daqueles professores não foram, atè aqui, pagos dos seus vencimentos de há alguns mezes.

Não è justo que continuem a ser tam discurados os interesses materiais duma classe de funcionários que desempenha o importante papel de instruir e educar crianças.

Providencias

L. P.

Providencias! Repetimo-lo a nosso turno.

Tecnico agricola

Deve, pelo menos, um ser escolhido da classe hindù, dissemolo no nùmero passado.

E' que o técnico agricola tem mais que fazer nas N Conquistas do que nas Velhas e todos sabem que nas Novas Conquistas impera, inda hoje, apreponderancia do concanim cujos segredos são só conhecidos do hindu, o qual, igualmente, exerce, ali, desde tempos remotos influencia inegavel que o cristianismo não foi, apesar de seus esforços homéricos, capaz de abalar, até aqui.

O hindu, além disso, aclimata-se a todos os meios, sabendo simplificar, sem prejuiso de sua saude, as exigencias da vida, o que, certamente, não poderá suceder com quem não seja hindú.

Por todos êstes motivos entendemos que um dos tecnicos, pelo menos, deve ser angariado da classe hindu.

Inconcebivel!

Sem que se venda o arroz dos srs. Elisbão e Companhia, ao que parece, nenhum comerciante terá a dita de ver despachado o importado por êle, em qualquer alfandega

Quem manda, hoje, no assunto *vital* do aludido cereal são os srs. Elisbão eCompanhia cujos prejuizos(?)representarão, pelo visto grande perda-nacional!

E' inconcebivel que ninguem se atreva a ver a critica situação dos nossos comerciantes e providenciar sobre êla!

¿Será porque o estomago da mesma firma previlegiada seja demasiado volumoso, a ponto de criar uma barreira...opaca que ofusque, perdão, obste a vista dos que nos mandam, para que encarem de frente o embaraço levantado pelo mesmo estomago?

Não pertence ao campo de questões *morais*, a momentosa questão *material* do arroz e por isso, torna-se forçoso que se resolva prontamente, calando duma vez para sempre, a lacrimosa voz do barriga ... ôca.

सारस्वत ब्राह्मण समाज

गोमंतकांत व गोमंतकाबाहेर आतां परिचित झालेल्या 'सारस्वत ब्राह्मण समाज' या संस्थेचा आठवा वार्षिक समारंभ दरसालप्रमाणें गुढी पाडव्यास (२१–३–२०) झाला. अध्यक्षस्थान प्रागतिक पक्षाचे सुप्रसिद्ध पुढारी नामदार बाळकृष्ण सिताराम कामत, पुणें, यांनीं मंडित केलें होतें. वार्षिक समारंभास जोडूनच गुदस्तांपासून व्याखानमाला सुरू केली असून यंदा, रा. वामन मंगेश दुभाषी, संपादक महाराष्ट्र सारस्वत', रा. वसंत नारायण नाईक, प्रो. भाटे, प्रो. सुखटणकर, प्रो. बाबुसो कामत, इत्यादि वक्त्यांचीं व्याख्यानें झालीं. प्रत्येक दिवशीं चारशेंपासून पांचशेंवर मंडळी ऐकण्यांस येत होती. बाहेरगांवची मंडळी तर तळ देऊन राहिली होती. श्रोत्यांच्या गर्दीमुळें संस्थेचा दिवाणखाना अपुरा वाटूं लागला व संस्थेच्या इमारतीची तीव्र उगावहि भासूं लागली.

नामदार कामत, मुंबईचे प्रसिद्ध आर्टिस्ट व ज्यांचें संस्थेला [illegible] सहाय होत आहे असे रा. गणपत [illegible] लाड, [illegible] वसंतराव नाईक व रा. दुभाषी [illegible] ता. २० रोजीं संध्याकाळीं मेलनें मडगांवीं पोंचले रस्त्यांत ठिकठिकाणीं त्यांचा आदर होऊन त्यांना हारतुरे अर्पण करण्यांत आले. बेळगांवस्टेशनवर रा. हरी वासुदेव सडेकर व इतर शहापूर वेळगांवकर मंडळीनें नामदारांस पुष्पहार घातले. खानापूर, लोंढा, क्यासलरॉक, कॉलेम या प्रत्येक स्टेशनावर तसाच मंडळीनें गौरव केला. सांवर्डे येथें रा. सुब्राव देसाई प्रभृति मंडळींनें हारतुरे, विडे, चहा वगैरे देऊन आपला आदर व्यक्त केला. या सर्व ठिकाणच्या मित्रमंडळीचा नामदारांविषयींचा पूज्यभाव व संस्थेवरील प्रेम दिसून आलें.

मडगांवच्या स्टेशनावर संस्थेचे सभासद, हितचिंतक व इतर लोक अध्यक्षांच्या स्वागतार्थ हजर होते. अध्यक्ष व इतर पाहुणे मंडळी यांना उतरून घेतल्यावर त्यांच्या गळ्यांत पुष्पहार घालण्यांत आले व नंतर गाडींत बसवून मुक्कामाकडे नेण्यांत आलें. स्वागताकरितां आलेली सर्व मंडळी आपआपल्या गाड्यांत बसून मार्गे जाऊं लागली अशानें ही लांबवर पसरलेली गाड्यांची रांग फारच चांगली दिसली. नंतर नामदार कामत यांना रा. पंढरीनाथ हेगडे यांच्या बंगल्यावर नेण्यांत आलें व तेथें जमलेल्या सर्व गृहस्थांना रा. हेगडे यांनीं चहा दिल्यावर निरोप घेण्यांत येऊन सर्व मंडळी आपापल्या घरीं परतली.

दुसऱ्या दिवशीं— गुढी पाडव्याच्या रोजीं ७ वाजतां समारंभास सुरुवात झाली. समारंभास म्हापसें, पणजी, केपें, फोंडा वगैरे तालुक्यांतील व इतर गांवची पुष्कळ प्रतिष्ठित मंडळी हजर होती. यामुळें संस्थेच्या दिवाणखान्याची जागा अपुरी वाटूं लागली व इमारतीची किती उणीव आहे याचा प्रत्यय पुन्हां एकदां सर्वांना आला.

प्रथमतः स्वागतपर भाषण, अध्यक्षांची ओळख व सूचना इत्यादि विधि [illegible] अध्यक्ष स्थानापन्न झाले. नंतर रिपोर्ट [illegible] झालें. अध्यक्ष, नामदार [illegible] यांनीं आपल्या प्रास्ताविक भाषणांत आ[illegible]णास हा मान दिल्याबद्दल संस्थेच्या सभासदांचे आभार मानले. ते म्हणाले:— खालील तीन कारणांमुळें हें स्थान मी [illegible] आहे. गोमांतक ही आम्हां सारस्वतांची मातृभूमि. इंग्लंड, फ्रान्स, अमेरिका वगैरे सर्व पृथ्वीपर्यटन करून मी आलों आहे. तथापि आपल्या मातृभूमीचें दर्शन मी घेतलें नसतें तर पृथ्वीप्रदक्षिणेची सार्थकता झाली नसती. तें पुण्य संपादन करावें, आपल्या कुलदेवतांचें जन्मापासून न घेतलेलें दर्शन घ्यावें व मिळालेलें स्वराज्य तुम्ही गोमंतकचे लोक कसें काय चालवितां तें समक्ष पहावें या तीन हेतूनीं मी इकडे आलों. नंतर कार्यक्रमाप्रमाणें, रा. गणपतराव लाड यानीं संस्थेस अर्पण केलेली न्यायमूर्ति तेलंग यांची पेस्टल क्रिश्रॉनची भव्य तसबीर अध्यक्षानीं अनावरण केली. तसबीर अनावरण करताना त्यांनीं न्या. तेलंगाची बुद्धिमता, विद्वान या नात्यानें त्यांची थोरवी, सार्वजनिक कार्यांतील त्यांची कामगिरी, त्यांची कर्तबगारी, कायदेपंडित या दृष्टीनें त्यांची योग्यता, निरनिराळ्या विषयांत सारखीच वावरणारी त्यांची तरतरी, त्यांची समतोलवृत्ति, इत्यादि त्यांच्या गुणाचें अध्यक्षांनीं सुंदर विवेचन केलें. व न्यायमूर्तींच्या चरित्रांतील अनेक पवित्रतर रहस्यांचें बीज कशांत आहे तें सांगून त्यांनीं तसबिरीचें अनावरण केलें. तसबीर उघडतांच सभेनें उठून उभें राहून न्यायमूर्तींचें दर्शन घेतलें. व नंतर अध्यक्षानीं आपल्या मुख्य भाषणास सुरवात केली. त्यांत त्यानीं, आपल्या सारस्वत ब्राह्मण समाजाचा इतिहास, त्यांची गोमंतकांतील वसाहत, तत्कालिन स्थिति, पूर्वजांचे आचारविचार, त्यांची रहाणी, त्यांजवर झालेले राजक्रांतीचे आघात, फिरंग्यांच्या बाटाबाटींत झालेली त्यांची दैना, समाजांत त्यामुळें आलेला विस्कळितपणा, इंग्रजीहिंदुस्थानचा आश्रय धरून सारस्वतांनीं मिळविलेली योग्यता, राजेरजवाड्यांच्या दरबारीं किंवा मराठी इतिहासांत दिसून येणारी त्यांची कामगिरी त्यांतील अलौकिक पुरुष, त्यांची अचल राजनिष्ठा, इंग्रजीशाहींत उदयास आलेले पुरुष, इतर जातींच्या लोकांशीं औदार्यानें वागण्याची या समाजाची उपजतबुद्धि, प्रागतिक सुधारणेच्या बाबतींत सारस्वतानीं मारलेली आघाडी, त्याचप्रमाणें त्याच्यांत सध्या भासत असलेल्या उणीवा या दोनहि प्रकारचें दिग्दर्शन अध्यक्षांच्या भाषणांत भरपूर झालें होतें. नामदाराचें वक्तृत्व या प्रांतीं अपूर्व होतें. श्रोत्यांना तल्लीन करून सोडणारी व प्रत्येक शब्द हृदयावर बिंबवणारी त्यांची वाणी, त्यांचें निर्भिड व जोरदार प्रतिपादन, त्यांचे परिणामकारक अभिनय, त्याचा देशाभिमान, पदोपदीं दिसून येणारी कळकळ, प्रेक्षकांच्या हृदयाची पकड घेण्याचें त्यांचें सामर्थ्य व त्यांचा अस्खलित वाक्प्रवाह यामुळें सर्व सभागृह चित्राप्रमाणें एक तासपर्यंत स्तब्ध होतें. अध्यक्षाचें भाषण संपल्यावर आभारप्रदर्शन वगैरे होऊन पहिल्या दिवसाचें काम आटोपलें.

दुसऱ्या दिवशीं व्याख्यानमालेस सुरुवात झाली. पहिलें व्याख्यान रा. वामनराव दुभाषी यांचें होतें. त्यांनीं आपल्या भाषणांत गोमांतकची पूर्वीची, हल्लींची व भावी स्थिति वर्णन केली, व अनेक उपाय सुचविले. तिसऱ्या दिवशीं रा. वसंतराव नाईक यांचें 'पुढील कार्य' या विषयावर व्याख्यान झालें. [illegible] त्यानीं संस्थेनें पुढें कोणकोणतीं कार्यें [illegible] घ्यावीं, मडगांवच्याच [illegible] तर एकंदर गोमंतकच्या प्रगतिसाठीं कोणकोणते व कसकसे प्रयत्न व्हावे, त्याच्या काय काय दशा असाव्या, इत्यादि मुद्यांवर एक तासपर्यंत विवेचन केलें. हे दोनहि दिवस,

ANUNCIOS

do, é que—admitido mesmo que a sindicancia esteja seguindo os seus tramites... gerais—do referido juri tenha sido excluido o distinto e inteligente professor do mencionado estabelecimento sr. dr. Benedito Gomes, na ausencia do qual teve alias lugar a aludida sindicancia, nada tendo, portanto, com ela o mesmo ilustre professor que representa o ornamento da nossa Escola Normal.

Condenamos, pois, veementemente, a lamentavel exclusão do dito digno professor, esperando, se é que pode esperar-se alguma coisa nesta terra de *extraordinariedades*, que será disfeita, prontamente a *extraordinariedade* da exclusão que nos provocou a presente local.

E è mais por causa da seriedade do que da... severidade.

Permuta

Aos nossos presados colegas que nos não tiverem, ainda, favorecido com a sua permuta, pedimos-lhes a gentilesa, dirivada do dever da camaradagem, de a ordenarem ás suas administrações.

Felicitando

Felicitamos, cordealment, o sr. Sivrama B Rau, primeiro bacharel hindù, pelo bom êxito que teve no concurso de dèlegados e conservadores.

Desejamos *ab imo pectore* que o nosso ilustre conterraneo tenha, a breve trecho, colocação na nossa India.

Sobre uma transferencia

Concelho de Sanquelim

Agita-se uma questão importante: a de se definir onde deve ser a séde do concelho de Sanquelim, pretendendo uns que se mantenha na cassabé dêste nome e desejando outros que se transfira para a de Bicholim.

A imprensa na sua alta missão de orientar quer o Governo, quer o publico, não pode estar estranha perante as questões dessa importancia e tem a obrigação de esclarecer semilhantes assuntos com todos os elementos de informação sem encarar interesses destes ou daqueles. E' ao que nós propomos.

Em tempos que lá se foram o concelho de Sanquelim compreendia a vastissima área de 656 km2 abrangendo a provincia de Satari, hoje uma circunscrição administrativa distinta, com a séde em Valpoi, e facilmente se explica que nêsses tempos a séde dum vastissimo concelho, assim constituido, fôsse a cassabé de Sanquelim banhada pelo rio Mandovi, até ali navegavel, pois que aquela cassabé era então ponto central com grande movimento comercial que justificou até em tempos memoriaes, a existencia de uma alfandega.

Hoje tudo se mudou completamente.

Do antigo concelho de Sanquelim de 656 km2, segregou-se por força de circunstancias supervenientes a provincia de Satari com seus 440 km2, constituindo um comando militar á parte com atribuições administrativas; o movimento comercial quasi se extinguiu derivando em parte para Doromarogo, depois da construção da estrada de Verém a Sinquerval, e em parte para Colêm, depois da construção do caminho de ferro, o que está evidentemente confirmado pelas estatisticas aduaneiras; e a vantagem de ser banhada pelo rio navegavel Mandovi tem hoje pequena importancia, désde que a viação se tornou um facto, permitindo as estradas facil acesso dum ponto para outro,

Tendo assim desparecido os motivos que antigamente determinaram a escolha da cassabe de Sanquelim para séde do antigo concelho, temos hoje a obrigação de ver qual deve ser o ponto aconselhado para séde do concelho novo, isto é, da circunscrição administrativa do actual concelho de Sanquelim que tem apenas a area da 216 km2

A cassabé da Bicholim estamos a ver tem todas as condições para que seja escolhida para essa séde, E' endiscutivelmente, o centro da Batagrama equidistante propriamente das aldeias extramadas que constituem a jurisdicção da respectiva adminitração do concelho, pois que as aldeias Advalpale, Ambexi, Causarpale, Dudonem, Dormarogo Gaugem, Lotonbarchem, Mulgão, Nanorá, Pale, Sinquervale, Sirigão e Usgão, distam entre 12 e 20km da cassabé de Sanquelim, e Mancurem eSalem mais de20 kilometros da mesma cassabé, não havendo aldeias em tão grande numero a tão enormes distancias da cassabé de Bicholim e isto fácilmente vê quem quer ver, no mapa do Estado da India.

Alem disto, Bicholim tem hoje a vantagem de ser mais proxima da capital, séde da provincia, desde que há duas carreiras de vapores diarias de Panjim a Piligão, que dista da cassabé da Bicholim apenas 5 kilometros, communicando-se com ela por uma explendida estrada acrescentando ainda que o Mandovi despacha até Bicholim um seu ramal navegavel até a mesma cassabé havendo duas pontes ultimamente construidas pelo Estado sobre os rios que antigamente impediam o transito de Bicholim a Sanquelim especialmente nas quadras invernosas.

Todos estes motivos e outros taes como ter Bicholim maior população com maior numero de fogos em relação a Sanquelim e quasi 300 recenseados, ao passo que a de Sanquelim tem apenas 180, justificam e naturalmente aconselham que a séde do concelho de Sanquelim seja em Bicholim, que, de mais a mais é a séde da comarca.

Do resto, ja está estudado o traçado dum caminho de ferro de Mormugão a Bicholim, pela *Companhia* de Minas Francezas, o qual, qualquer dia e logo que a conflagração mundial o permita, será um facto

Esperamos, pois, que os poderes constituidos tomarão na devida consideração o que acabamos de expender, por interese dos habitantes do importante concelho de Sanquelim, e tambem por interesse do proprio Estado, que assim poderá economizar despezas que ao presente faz em manter na cassabé de Sanquelim uma repartição de fazenda, que certamente terá de ser extinta, desde que a cassabé de Bicholim tem actualmente uma repartição.

T. P.

Querem mais? Pois cá está o que disse o Jornal do Povo no seu n°.183 de 28 de fevereiro de1918, ácerca da transferencia da séde para Bicholim

... Rialmente assim entendemos, não só porque Bicholim é a parte mais central, mas ainda, porque ofereco mais comodidades aos habitantes, além do funcionarem aqui o tribunal judicial, escola etc. Alem disso, não há razão para continuar a séde em Sanquelim, desde que ali perto existe Valpoi, centro dum comando militar provisorio.

Por todas estas razões e interpretando o sentir da maioria dos seus habitantes, pedimos ao Sr Governador a sua atenção para esta transferencia que se impõe e que se poderia fazer, ouvido, mesmo, o actual Conselho de Governo.

X. Dias.

कृषिकर्म

आज काल जमिनीच्या लागवडीपासून फायदा घेण्याकडे सुशिक्षित लोकांचेदेखील लक्ष्य वेधल्यामुळें, त्या विषयीं कांहीं माहिती प्रसिद्ध केल्यास कृषिकर्माकडे आस्थापूर्वक पाहणाऱ्यांस ज्यास्त विचार करण्यास सवड दिल्यासारखें होऊन, मनुष्याच्या कर्तबगारी पेक्षां निसर्गावर विशेष अवलंबून असलेल्या व थोड्या श्रमांतीं ज्यास्त फायदा करून देणाऱ्या बागायताकडे लोकांचें चित्त वळविणाचा प्रयत्न करण्यासाठीं वरील विषयांचें विवेचन करण्यांत येत आहे.

कृषिकर्माविषयीं माहिती देण्यापूर्वी वनस्पतीचा विशेष निकट संबंध ज्याकडे असतो अशा भूपृष्ट भागाची माहिती करून दिल्यास विषयविवेचनाचें काम सुलभ होईल. आज दिसणारा भूपृष्ट भाग हा हळूहळू एकावर एक सांचलेल्या थरांपासून निर्माण झाला असल्यामुळें बागाइताविषयीं लिहिताना, भूपृष्टभाग, पृथ्वी व तिची उत्क्रांति यांकडे लक्ष्य दिले पाहिजे. ह्मणून त्यां विषयीं अगोदरच विचार करूं. पण, ही गोष्ट ध्यानांत ठेविली पाहिजे कीं, भूमींच्या अगदीं वरचा थर वनस्पतीस उपयोगी पडणारा आहे.त्याचाच जागजागीं निर्देश करण्यांत येईल.

हा भूगोल उत्क्रांति दशेंत येण्यापूर्वी सूर्यासारखा स्वयंप्रकाशित असून उष्णतेच्या योगें सृष्टपदार्थांची घर्षणयुक्त हालचाल सदासर्वकाळ चालत होती. पुढें कालंतरानें भूगोलाच्या परिस्थितीनुरूप भूकवच निवत जातांजातां हळूहळू ती-हालचाल बंद होत त्यांस स्थिरावस्था प्राप्त झाली. अशा पदार्थांस खनिज पदार्थ असें ह्मणण्यास हरकत नाहीं. आणि वायुरूप असलेल्या द्रव्यांचें वातावरण गुरुत्वाकर्षणामुळें सर्व बाजूनीं या पृथ्वीस वेष्टून राहिलें. त्यांत सूर्यकिरणांच्या उष्णतेपासून हालचाल होत असल्याकारणानें त्यांतील अतिसूक्ष्म सेंद्रिय द्रव्यांस इतर पदार्थांच्या आधारें उत्क्रांतिदशा प्राप्त झाली. सगळ्या सृष्ट पदार्थांच्या सूक्ष्म परिमाणूंत जरी चैतन्य वास करित असलें तरी सेंद्रिय पदार्थांच्या घटनेबरोबर तें जागृतावस्थेंत आल्यामुळें उत्क्रांति दशेस तेच पदार्थ प्राप्त झाले आहेत. जेव्हां निरनिराळ्या जातींच्या पदार्थांच्या सूक्ष्म अणूंचें एकीकरण होऊन सेंद्रिय पदार्थ झाले तेव्हां, त्या बरोबरच त्यांत चैतन–जागृति येऊन, स्त्री पुरुष असे लिंगभेद आणि आवड व नावड इत्यादि गुण त्यांस एकदम प्राप्त झाल्या कारणानें त्यांचा स्वताच्या विकासाकडे कल होत गेला. आवड व नावड ह्मणजे काय हें पुढील उदाहरणावरून समजेल. म्यागनीज असलेल्या लोखंडावर (तिख्यावर) लोहचुंबकाचा संस्कार केला अगर झाला असतां त्यां तिख्यांत असलेलें लोहचुंबकत्व ह्मणजे एक प्रकारचें चतन्य जागृत होऊन रहातें व त्यालाच आवड व नावड हे गुण प्राप्त होतात. चुंबकाची नावड ह्मणजे सजातीय ध्रुवाशीं प्रतिसारकता व आवड ह्मणजे विजातीय ध्रुवांशीं संलग्नता होय हें प्रयोगातीं समजतें. उत्क्रांति दशा सर्व सृष्टीस एकदम प्राप्त झाली नाहीं तर जो जो भाग निवत जाऊन परिस्थितीनुरूप लायक ठरला त्या त्या भागास प्राप्त होत गेली हें तज्ञ जाणतात.

ध्रुवावर वर्षांतून थोडेच दिवस उन्ह पडतें व तेंहि अगदीं तिरपें पडून ध्रुवास त्याची प्रखरता बिलकूल बाधत नसल्यामुळें त्या बाजूपासूनच पृथ्वी निवण्यास प्रारंभ होऊन विषुववृत्तापर्यंत जशजशी थंडावत गेली तसतसा योग्य परिस्थितीनुरूप उत्क्रांतीस प्रारंभ होत गेला व शेवटीं, आजला ध्रुवाजवळचा प्रदेश हिमाच्छादित होऊन राहिला आहे. मध्यंतरीं भूपृष्टावर थोरथोर उलाढाली अनेक वर्षें घडल्याचें भूस्तरविद्येंत सांगितलें आहे. त्या वेळीं दगड एकमेकांवर आपटून, घांसून निघालेल्या चुन्यास माती असें ह्मणतात.

पी. एम.

*** सध्या जिकडे तिकडे लोकांचा ओढा कृषिकर्माकडे दिसून येत असल्यावरून, मुद्दाम जमिनीची लागवडीची संपूर्ण माहितीं असलेल्या एका अनुभवी मित्राकडून वरील विषयावर लेख लिहून आणिले आहेत. या लेखांतील उपयुक्त ज्ञानांचा फायदा घेऊन, जमिनदार वाचक आपली व पर्यायानें आपल्या प्रिय देशाची संपत्ति वाढविण्याचा सक्रिय प्रयत्न करतील अशी आह्मांस पूर्ण उमेद आहे.

संपादक

अभिनंदन

आमचे प्रांतबंधु श्री. शिवराम बळवंतराव देशपांडे हे कायद्याचें शिक्षण संपादण्याकरितां मागें पोर्तुगालास गेल्याचें आमच्या वाचकांस ठाऊक असेलच. तिकडे कोईंब्रच्या पाठशाळेंत अध्ययन करून त्यांत ते उत्तिर्ण झाले आणि सध्या देलेगाद (पब्लिक प्रोसिक्युटर) व कोंसेर्वादोर (रजिस्ट्रार) यांच्या परीक्षेंत ते पसार होऊन, थोड्याच अवधींत असल्या एखाद्या जागेवर त्यांची नेमणूक होऊन ते इकडे येतील, अशी विश्वसनीय माहितीवरून समजलेली बातमी कळविण्यास आम्हांस आनंद वाटतो. डॉ शिवरामपंत हे बारिस्टर होण्यांसाठीं पोर्तुगालास गेलेले पहिलेच व एकटेच सारस्वत होत, म्हणून त्यांचें अभिनंदन केल्याशिवाय आमच्यानें रहावत नाहीं.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido, cada linha 0-1-0
Número avulso... 0-1-0

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.° officio Lobo vão á praça para venda, em hasta publica, á porta do tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Deão no dia 13 do proximo mez de Abril, ás 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, o palmar denominado **Sancoabaga** por outro nome **Sancoamola** consistente em terra da cultura de coqueiros, mangueiras, jaqueiras e outras arvores, e em que existem tres casas de manducares, sito em Molcornem; Varzea denominada **Panchomada** consistente em terra da semeadura de arroz, para duas novidades de sorodio e vangana sita em Zanodem; Varzea denominada **Mande** consistente em terra da semeadura de arroz, sita na dita; Predio palmar denominado **Nagvem cimecodil bagaeta** ou **Nagvem Deulacodil bagaeta** ou **Deulacodil bagaeta** da cultura de coqueiros, jaqueiras, mangueiras e outras arvores existindo nele uma casa de morada com quinze casas de manducares, sito entre as aldeias Molcornem e Nagvem; e palmar e arecal denominado **Maulingue fonddy** cultivado de coqueiros arequeiras e outras arvores frutiferas e infrutiferas, sito em Molcornem, e discritos os primeiros quatro na conservatoria de Salcete sob os nos. 4870, 4.878, 4.880, e 4.885, respectivamente, e o último na desta comarca sob o no. 2161 e arrestados aos executados Pundolica Xamba Senai Molcornencar e outros de Malcornem sendo o mesmo arresto hoje convertido em pinhora no traslado dacordão da Relação de Lisboa em que são exequentes Maria Agusta Rodrigues e outros de Navelim e executados os ditos Pundolica e outros apenso ao traslado dos autos de acção ordinaria em que foi autor José Francisco Furtado de Navelim e réus os ditos Pundolica Xamba Sinai Malcornecar e outros de Molcornem, e vão á praça pela segunda vez e por metade do seu valor, ou sejam 2 500 rupias, 550 rupias, 550 rupias, 3 500 rupias, e 1,000 rupias, respectivamente. O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça além do preço da mesma dentro de tres dias. Por este são citados quaesquer credores e co—proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este Quepem 27 de Março de 1920.

O esc. de direito do 1.° offi.

Manuel José Sebastião Lobo

Verifiquei—

O Juiz de direito

M. de Quadros

1 (Repetido)

नमुना फुकट

यु. सी.चक्रवर्ति यांच्या मशिननें तयार केलेल्या

2

तकतकीत शाईच्या १४४ पुड्या.

फक्त पंधरा आण्यांत.

श्रीयुत सुरेंद्रनाथ बानर्जी यांचा प्रसिद्ध 'बंगाली' म्हणतो, ही शाई फार उत्तमपैकीं असून परदेशी शाईच्या तोडीचा खात्रीनें आहे. इतकी असूनहि तिची किंमत अगदीं अल्प ठेवलेली आहे.

ही एक वडी घेऊन एक औंसभर पाण्यांत टाकली असतां उत्तम पक्की तकतकीत शाई तयार होते.

ब्राईट निळीकाळी	०-१५-०	ग्रोस ग्रीन	रु. १-४ ग्रोस.
डायमंड निळीकाळी	१-४-०	ग्रोस कमर्शियलब्ल्यु	रु. १-६ ग्रोस.
चापब्ल्यु	०-१०-०	ग्रोस निळी	रु. १ ४ ग्रोस.
लाल	१-६-०	ग्रोस व्हाओलेट	रु. १-० ग्रोस.

पोस्टखर्चासाठीं एक आण्याचें तिकीट पाठविणारांस निरनिराळ्या प्रकारच्या आठ वड्यांचें पाकिट फुकट. व्यापाऱ्यांस व घाऊक गिऱ्हाइकांस भरपूर कमिशन. वर्धमान आणि सन्स, पायधुणी नं. ४

फुकट ! बक्षिस फुकट !

दद्रुविनाशक

3

गजकर्ण इसब व नायटे यांवर रामबाण किं. ४ आणे.

२४ डब्या एकदम घेणारास रास्कोप घड्याळ फुकट !

रेल्वेरेग्यूलेटर घड्याळ

अगदीं बरोबर टाईम देणारें घड्याळ किं. रु. ४॥.

६ बाटल्यांचे बरोबर अत्तरदान फुकट मिळेल.

रिस्टवॉचः—हातांत बांधण्याचें घड्याळ किंमत रु. ५॥ पट्ट्यासह.

किंग जार्ज कारोनेशन कं मुंबई नं ४

प्रसिद्ध राष्ट्रभक्तांचे फोटो.

4

एक हजार फोटोचे फक्त रुपये १२.

महात्मा गांधी, लोकमान्य टिळक, दादासाहेब खापर्डे, मि. हार्निमन आणि इतर निरनिराळे ६० साठ राष्ट्रभक्तांचे निरनिराळ्या जातीच्या जाड व आर्टकार्डावर सुंदर छापलेले फोटो विक्रीस तयार आहेत.

२५ फोटो	०-८-०	५०० फोटो	०-७-०
५० फोटो	०-१२-०	१००० फोटो	१२-०-०
१०० फोटो	१-८-०		

व्ही. पी. पोस्टेज निराळें.

वर्धमान ॲन्ड सन्स, पायधुणी जंक्शन, मुंबई नं. ४

कां नाहीं इंग्रजी शिकत ?

5

साधन नाहीं म्हणून. आमच्याकडे मिळणारे मराठी इंग्रजी शिक्षक हे घरच्या घरीं दुसऱ्याच्या मदतीशिवाय इंग्रजी शिकण्याचें उत्तम साधन आहे.

व्ही. पी. खर्चासह फक्त एक रुपया

स्नेहल आणि कंपनी—गिरगांव मुंबई

6 जरूर लागेल तेव्हां

रबरी शिके व त्याला लागणारें इतर सामान आमच्याचकडे किफायतशिर भावानें मिळेल.

फिका अन्ड कंपनी

गिरगांव-मुंबई.

ताप आला

की डॉक्टरकडे धांवण्याची गरज नाहीं. आजच एक 'पसार' ची बाटली मागवून घरीं ठेवा.

पसार हें [illegible] औषध आहे [illegible] भयंकर [illegible] हें सर्वांत उत्तम ठरलेलें आहे [illegible] अनुभव घ्या.

व्ही. के. [illegible] गिरगांव मुंबई.

7.

☞ सूचना पुंडलीक प्रिंटिंग प्रेस केपें—गोवा. या प्रेसांत सर्व तऱ्हेचीं लहान मोठीं छपाईचीं कामें सुबक रीतीनें व माफक दरानें करून दिलीं जातील.

prof. Shivaram Mahadev Paranjapê M. A, de Poona.

E espera confiadamente dos filhos desta terra aquem é dirigido este *apelo*, que darão todo o apoio e cooperação ao mesmo ideal para que êste consiga lograr o fim que se tem em vista, oferecendo assim prova inequivoca de que procuramos no momento presente acompanhar a evolução e movimentos que estão a agitar o mundo civilisado e bem assim tirar o proveito de tantas concessões que ultimamente nos tem sido feitas pelo governo da metropole.

A publicação que se projecta é a forma mais facil, usada em todos os páizes de fornecer a todos, grandes e pequenos, conhecimentos sobre assuntos variados numa especie de leituras amenas e doces que, ao passo que educam o espirito, põem o leitor ao corrente do que hoje preocupa o pensamento humano e de processos e formulas adoptadas em todos os campos de atividade. E' a maneira de difundir a instrução em todas as camadas sociais e de habilitar o povo a compreender os direitos e deveres impostos pelos regimes que os governam.

As pessôas a quem for dirigido este *apelo* terão a bondade de assinar nos impressos que o acompanharão indicando os *shares* que quizerem, mediante o pagamento de cinco rupias por cada.

Logo que se apure o numero dos assinantes ou socios e quota com que cada um quer auxiliar á Empresa, começaremos a publicação da sua série.

Igualmente esperamos que todos quantos desejam o progresso desta terra, farão o sacrificio possivel para reunir o maior numero de socios, para que a empresa prospere e possa servir esta terra, concorrendo desta maneira para o seu avanço moral e material.

Margão, 1-4-20

H. De V. etc.
E. V. P. Raiturcar

Para a semana

Para a semana tivemos de reservar, por falta de espaço, o artigo do sr. Gurudas e muita materia já composta.

—Estão sendo estudadas, com empenho, pela administração deste Concelho as importantes obras de melhoramento da represa de alagoa de Cacorá.

Sobre uma transferencia

Dando a seguir cabida à correspondencia do sr. *X. Dias*, fazem s pùblico que o *Bharat* registará, com a sua nunca desmentida imparcialidade, opiniões que refutem os argumentos do mesmo sr. *Dias*.

O que se deseja è que com a discussão fiquem orientados o pùblico e o governo, e que do mesmo debate saia só a luz e triunfe só a verdade.

Dizemo-lo para evitar equivocos.

Eis a correspondencia:

"Em volta da transferencia da sède do concelho de Sanquelim para Bicholim, na sessão do C. do G. de 12 de janeiro do corrente ano, o senhor Caitano de Figueiredo manifestando-se contra êla, disse que *não vê nenhumas razões* para a transferencia da sede do concelho, porque ele *conheceu sempre Sanquelim como sede do concelho, e Bicholim como sede do aquartelamento*, e por isso *não vê agora rásão para sua mudança*, não sô, isso, ainda, sobretudo, *simplismente, porque està bem assim como està.*

Rialmente, uma vez que o sr. Figueiredo um dos nossos raros chavões de Direito e jurisprudencia, consultor nato em todas as dificuldades juridicas, do sr C. Afonso, nosso outro chavão de jurisprudencia, *conheceu Sanquelim como sede do concelho e Bicholim como sede do aquartelamento* não devia haver *nenhumas razões* ou quaesquer argumentos que combatessem as fundamentais e autorizadas *razões* de Sua Exa.

Mas um dos distintos e ilustres colaboradores do conceituado diario da capital *Heraldo* que tambem conheceu a sède do concelho e sède de aquartelamento, deixou igualmente exaradas as suas razões, esclarecendo largamente o assunto, a favor da transferencia e demonstrando, claramente, as vantagens que dela hão de auferir tanto o povo deste concelho como o proprio Estado. Este brilhante artigo, publicado no referido jornal (n° 2887 de 16 de Março de 1918) pulveriza as *razöis* do sr. Figueiredo e porisso transcrevemo-lo com devida venia nas colunas deste jornal, para o publico e sr. Governador Geral apreciarem, por confronto, as razões do ilustre conselheiro, juntamente com outras razões e argumentos que militam a favor da transferencia da sede de Sanquelim para Bicholim.

Atê a semana, pois.

X. Dias

एक नूतन सहकारी संस्था.

पणजी शहरांत गेल्या सालच्या गष्ट महिन्याच्या १० तारखेस को-ऑपरेटीव इकोनोमिक या नावांची एक सहकारी संस्था स्थापन झाली आहे. युरोप, अमेरिका सारख्या खंडांतील सुधारलेल्या देशांत भिन्न भिन्न हेतूनें निर्माण झालेल्या अशा प्रकारच्या संस्थांचा बराच फैलाव झालेला आहे; पण आम्हांस सहकारिता या शब्दाचा अर्थ सुद्धां धड समजूं नये हें मोठें दुर्दैवाय. एकमेकांचीं दुःखें आपआपसांत वांटून तीव्र संकटें सौम्य करणें, तसेंच आपटेपणा बाजूला सारून, स्वताच्याच स्वार्थावर दृष्टि न देतां प्रत्येकानें सर्वांच्या हितासाठीं सारखें झटणें याचें नांव सहकारिता जें काम एकट्यादुकट्याला साधत नाहीं तें चारचौघांनीं हातभार लावून युक्तीनें केल्यास सहज साध्य होतें हें सर्वांस माहित आहे. याच तत्वावर वरील संस्थेची उभारणी झालेली आहे. प्रत्येक मनुष्यास स्वतःचें व आपल्या कुटुंबाचें पोषण करावयाचें असतें व त्या कामीं खाण्यापिण्याच्या व इतर अनेक निर्वाहाच्या वस्तूंची गरज लागते. त्या वस्तू जर प्रत्येक इसम थोडे थोडे पैसे देऊन आपल्यापुरत्याच दुकानांतून विकत घेईल तर त्या स्वस्त, निर्भेळ व चांगल्या प्रतीच्या मिळण्याचा संभव नसतो. त्याच वस्तु पुष्कळ असामींनीं आपआपले पैसे एकवटून संयुक्त पद्धतीवर घाऊक व मोठ्या प्रमाणावर विकत घेऊन आपआपसांत हिशाप्रमाणें विभागून घेतल्यास त्या स्वस्त मिळतात. घाऊक खरेदींत किरकोळीपेक्षां ज्यास्त हंशिल आहे हें प्रत्येकाच्या मनांत ठसविण्यास प्रयत्न केले पाहिजेत असें नाहीं; पण ज्यास्त माल खरेदी करण्यास भांडवलहि जास्त लागतें व जवळ नसल्यामुळें जो कांहीं थोडाबहुत पैसा अडका पदरीं असेल त्याचा वाणीउदमी देतील त्या भावानें माल विकत घेणें भाग पडतें.

कांहीं व्यापारी अव्वाच्या सव्वा नफा घेऊनहि सर्व गिऱ्हाइकांस एकाच भावानें माल विकीत नाहींत, इतकेंच नव्हे तर कधीं कधीं मालाचा दर कारणावांचून एकदम वाढवूं लागतात. इतकेंहि करून माल भेसळ व मापें खोटीं. या अडचणीचा प्रतिकार करणें आणि संस्थेच्या मेंबरांस नेहमी लागणाऱ्या जिनसा निर्भेळ, ताज्या, खऱ्या मापानें व छडीकांटा सचोटीचा बाळगून शक्य तितक्या स्वस्त दरानें विकाव्या हा या संस्थेचा मुख्य हेतु आहे.

धान्याचा तुटवडा, दुष्काळ, व्यापाऱ्यांची ज्यास्त नफा मिळविण्याची हांव, संप वगैरे गोष्टी इकडेंच आहेत असें नाहीं, तर इंग्लंड फ्रान्स, जर्मनी वगैरे सुधारणेंत आघाडी मारलेल्या देशांतसुद्धां हेंच चालू आहे, पण तेथील लोक प्रयत्नवादि असल्यामुळें त्यांनीं अविश्रांत श्रम करून हजारों सहकारी फंडाच्या (कोआपेरातीव) स्थापन केल्या व वरील सर्व अडचणींस आळा घातला.

आम्ही खाण्यापिण्यांत, रीतिभातींत, पोशाखांत व इतर छानशोकीच्या बाबतींत ज्या प्रमाणें पाश्चिमात्य लोकांचें अनुकरण करतों, तसेंच दिवसेंदिवस विकट होत चाललेल्या आमच्या पोटापाण्याच्या प्रश्नाकडेहि त्या लोकांच्या नमुन्याबरहुकूम वर्तन केलें पाहिजे.

वर सांगितल्याप्रमाणें सुधारलेल्या प्रत्येक देशांत हजारों सहकारी मंडळ्या (को-ऑपेरातिव) आहेत व ब्रिटिश हिंदुस्थानांतहि या चळवळीचा सर्वत्र प्रसार झालेला आहे व तेणें करून समाजाच्या सांपत्तिक व नैतिक स्थितीवर बराच परिणाम झाल्याचें प्रत्ययास येतें. हें उदाहरण डोळ्यांपुढें असून आम्ही तिकडे ढुंकूनहि पाहूं नये या सारखें दुसरें दुर्दैव नाहीं. आपली स्थिति सुधारण्यास आपणच प्रयत्न केले पाहिजेत. जोंपर्यंत आम्हांस आमचें कर्तव्य कोणतें याची यथार्थ कल्पना होणार नाहीं तोंपर्यंत हें असेंच चालणार! आमच्यांत एकी, जूट वगैरे गुणांचा मोठा अभाव आहे. हे गुण आमच्यांत निर्माण झाल्यावांचून आमची उन्नति होणें कठीण. व हे गुण अंगवळणी पडण्यास सहकारिते सारखा दुसरा सुलभ उपाय नाहीं.

जन्माचे वेळीं सहकारितेसारख्या संस्थांचें रोप इतक्या क्षुद्र दशेंत असतें कीं त्याकडे ज्यास्तसें कोणाचें लक्ष वेधलें जात नाहीं; पण त्याचाच पुढें मोठा विशाल वृक्ष बनला म्हणजे त्याची कीर्ति सर्वत्र पसरूं लागते. आरंभीं जरी ही संस्था लहान असली तरी तिची वाढ सहज होते, कारण ती अमूकच मेंबरांपुरती नसल्यामुळें, पांचाचे पंचवीस, पंचविसांचे हजार असे वाटेल तितके मेंबर घेऊन तिला लहानाची मोठी होतां येतें आणि तींत जितके अधिक लोक येतील तितका व्यापार वाढवून नफाहि ज्यास्त होतो. या संबंधीं रॉकडेलचें उदाहरण प्रख्यात आहेच. तेथें १८४४ च्या सुमारास फक्त २८ इसमांनी दोन दोन आण्याचा हप्ता भरून प्रथम २८ पौंडांच्या भांडवलावर व्यापार सुरू केला व तो इतक्या भरभराटीस पोहोंचला कीं १९०२ सालीं तें भांडवल ३३३४६८ पौंड वाढलें. अशीं हजारों उदाहरणें देतां येतील, पण स्थलाभावामुळें तसें करतां येत नाहीं.

सहकारी प्रयत्न फार सोपा आहे, पण या कामीं स्वतःवर तसाच परस्परांवर दृढ विश्वास पाहिजे व लोकांची जूट होऊन मिळून मिसळून एकदिलानें काम करण्याची संवय लागण्यास यासारखें दुसरें सुलभ साधन नाहीं.

बहुतकरून धंदा उधारीच्या व्यवहारानें बुडत असल्यानें माल रोखीनें किंवा शेअरच्या ग्यारंटीवर द्यावा असें या संस्थेनें ठरविलें आहे व येणें करून संस्था बुडण्याची मुळींच भीति नाहीं. वास्तविक संस्थेचा नफा किंवा तोटा होणें हें ती चालविणाऱ्या मंडळीच्या कळकळीवर सर्वथैव अवलंबून असतें. जितकी कर्तबगारी ज्यास्त व कळकळ खोल असेल तितकें यश येण्याचा संभव ज्यास्त असतो. हें लक्षांत आणून कार्यकारी मंडळ मेंबरांच्या बहुमतानें नेमण्याचें ठरविलें आहे.

शेअरची किंमत फार ठेवल्यास साऱ्या लोकांस ती भरणें सोयीचें होणार नाहीं या करितां गोरगरिबांससुद्धां या संस्थेचा फायदा घेतां यावा म्हणून ती किंमत फक्त ५ रुपये ठेविली आहे व तेहि एकदम भरणें नसल्यास आठ आठ आण्याच्या दहा हप्त्यांनीं भरली असतां चालेल, तरी या संस्थेचा प्रसार करून आपलें व लोकांचें हित साधण्याची ज्यानां इच्छा आहे त्यांनीं या सहकारी संस्थेचे मेंबर होऊन तिला शक्य तीं मदत करावी व सर्वांच्या मनांत सहकारितेबद्दल आदर उत्पन्न करून एकीच्या व सलोख्याच्या तत्वावर मदार असेल व सहकार्य या शब्दाचा वास्तविक अर्थ प्रत्येक इसमाच्या मनांत पूर्णपणें बाणेल असें करावें अशी सर्वांस आग्रहाची शिफारस आहे.

सहकारी.

ANUNCIOS

Anuncio, ainda que repetido, cada linha 0-1-0
Número avulso... 0-1-0

Pelo juizo de direito da comarca de Quepem e cartorio do escrivão do 1.º oficio Lobo vão á praça para venda, em hasta publica, á porta do tribunal judicial desta comarca situado em Cusmane na rua de Deão no dia 13 do proximo mez de Abril, ás 12 horas, pelo maior lanço que se oferecer, o palmar denominado **Sancoabag** por outro nome **Sancoamola** consistente em terra da cultura de coqueiros, mangueiras, jaqueiras e outras arvores, e em que existem tres casas de manducares, sito em Molcornem; Varzea denominada **Panchomada** consistente em terra da semeadura de arroz, para duas novidades de sorodio e vangana sita em Zanodem; Varzea denominada **Mande** consistente em terra da semeadura de arroz, sita na dita; Predio palmar denominado **Nagvem cimecodil bagaeta ou Nagvem Deulacodil bagaeta** ou **Caulacodil bagaeta** da cultura de coqueiros, jaqueiras, mangueiras e outras arvores existentes nele uma casa de morada com quinze casas de manducares, sito entre as aldeias Molcornem e Nagvem; e palmar e arecal denominado **Maulingue fonddy** cultivado de coqueiros arequeiras e outras arvores frutiferas, e infrutiferas, sito em Molcornem, e descritos os primeiros quatro na conservatoria de Salcete sob os nos. 4870, 4 878, 4 880, e 4.885, respectivamente, e o ultimo na desta comarca sob o no. 2161 e arrestados aos executados Pundolica Xamba Sinai Molcornencar e outras de Malcornem sendo o mesmo arresto hoje convertido em pinhora no traslado dacordão da Relação de Lisboa em que são exequentes Maria Agusta Rodrigues e outros de Navelim e executados os ditos Pundolica e outros apenso ao traslado dos autos de acção ordinaria em que foi autor José Francisco Furtado deNavelim e reus os ditos Pundolica Xamba Sinai Malcornecar e outros de Molcornem, e vão á praça pela segunda vez e por metade do seu valor, ou sejam 2 500 rupias, e 550 rupias, 550 rupias, 3.500 rupias, e 1 000 rupias, respectivamente O arrematante pagará a contribuição de registo por inteiro e as despezas da praça além do preço da mesma dentro de tres dias. Por este sao citados quaisquer credores e co—proprietarios incertos. O que para ser publico se expediu este Quepem 27 de Março de 1920.

O esc. de direito do 1.º ofi.
Manuel José Sebastião Lobo
Verifiquei—
O Juiz de direito
1 *M. de Quadros*

☞ रचना पुंडलीक प्रिंटिंग प्रेस केपे–गोवा. | या प्रेसांत सर्व तऱ्हेची लहान मोठीं छपाईचीं कामें सुबक रीतीनें व माफक दरानें करून दिलीं जातील.

Reino do Olimpico Jupiter, se do do infernal Plutão, recebemos uma epistola engraçada. Se quem manda nêsta casa no-lo consentir, publica-la-hemos, nêste jornal, oportunamente, para os devidos efeitos

---

AVISO

Aqueles a quem nao tiver sido mandado, por escapo da nossa Administração o BHARAT, pedimos-lhes a fineza de no-lo comunicarem na certesa de que, com profundo agradecimento serao incluidos seus nomes na lista de nossos assinantes.

ECOS & CRITICA

Nao serve...

Acabou, com grande desprazer de eximios gastrónomos o saboroso *Xigmó* de Zambaulim e com êle a poeira da estrada rial do concelho.

Agora, já não há poeira, que foi suplantada, qual carnaval pela quaresma, pela areia misturada de folhas pôdres e sêcas, arrastadas para suas margens pelo rio que atravessa o concelho, na época invernosa.

Como vêm, são depositos aluviais que atualmente cobrem a nossa principal estrada, como que êsta fôsse qualquer campo culturavel que se pretende adubar..

E' uma novidade nova cujos resultados positivos ignoramos atè aqui, quais sejam.

Em todo o caso não podemos apoiar a idea... *arenosa*

Pensem noutro expediente que êste já não pega..

Secundando...

Secundamos o pedido do nosso colega *A Renovação* relativo á extensão de concessão de prerogativas do registo civil, feitas a Satari e Sanguêm, para os demais concelhos das Novas Conquistas que todos êles, com pequena diferença dum pra outro, são iguais em tudo.

Taxa de paz

Terminou com grande gaudio de nações beligerantes a guerra que nos levou pele e ouro.

Como se isto fôsse pouco para dificultar-nos a vida, veiu agrava-la o imposto da taxa de guerra, esperando todos que esta deixaria de existir, decorrido o periodo de seis mezes como prometiam.

E passaram-se seis mêses e ... mezes, ... continua ... bêndo quando è que o zè-pagante ficará livre dela

Mas ... convêm ... lhe mude o nome não só para salvar o brilho da lógica que não è nenhuma batata, mas tambem para evitar pánico que a palavra *guerra* continua produzindo na gente timorata, ainda depois da celebração do Tratado de Paz

Pedimos, porisso, ás autoridades competentes que se dignem dar o nome de *taxa de paz* taxa de guerra, que assim ficará salva senão a esfarrapada algibeira do misero contribuinte, pelo menos a lógica nacional o que ê importante.

E, è claro, ficará, tambem, tranquila a sensibilidade delicada da referida gente.

Honra—lhes seja

A patriótica instituição de Margão, *Saraswat B. Samaj*, proporcionou aos habitantes de Gôa, por ocasião do oitavo aniversário de sua instalação o feliz ensejo de poderem deliciar importantes discursos de notaveis individualidades politicas do vizinho território

Tambem, a *Sarasvata S. Mandal*, outra instituição, igualmente, patriótica está favorecendo o público com beneficios de igual natureza, nas ocasiões solenes.

São, porisso, dignos de maiores elogios os fundadores e cooperadores de ambas as simpaticas instituições que representam ornamento da vila de *Margão*, em especial e de toda a Provincia, em geral.

Honra-lhes seja.

Agradecimento

Registamo-lo aos nossos presados colegas que nos favoreceram com a sua permuta, durante a suspensação do nosso jornal.

विविध.

—चालू माहेच्या ९ तारखेच्या सरकारी तारांवरून कळतें कीं, पोर्तुगालचें पूर्वीचें प्रधान मंडळ बदलून त्या जागीं नवीन मंडळ अधिकारारूढ झालें.

—अजून कोठें कोठें 'इन्फ्ल्युएन्झाचा धागडधिंगा सुरू आहेच. गरजूंनीं चित्रमयजगत्च्या जानेवारीच्या अंकांत रा. किनरे यांनीं सुचविलेल्या उपायांचा अवलंब केल्यास, खात्रीनें यश येईल, असें आह्मीं स्वानुभवानें सांगूं शकतो.

—केवळ परमेश्वरावर भाव ठेविल्यास मात्र जगांत टिकाऊ शांततेचें साम्राज्य नांदणार असून, एकंदर राष्ट्रांत परस्परविरोधीं साम्रा दिसून येणारा असंतोष नष्टप्राय होणार आहे तेव्हां प्रत्येकानें परमेश्वरावर पूर्ण विश्वास टाकावा." अशा अर्थाचा एक जाहीरनामा इंग्लिश प्रधान मंडळानें आपल्या प्रजाजनास उद्देशून काढला आहे.

गोमांतकीय स्वराज्य.

(ले० १ ला लेखक—रा. .)

प्रास्ताविक.

"फळें मधुर खावया असति नित्य तसे ॥
हिरेजडित सुंदरी कनकपंजरींही ॥
अहर्निश तथापि तो शुक मनांतिं झुरे ॥
स्वतंत्र—वनवृत्तिच्या घडिघडी सुस्मरे" ॥

कै. वि. वा. तुणकर.

ह्या अन्योक्तींत पक्षिगणांतर्गत पोपट त्याची स्थिति वर्णन केली असली स्वातंत्र्यहीन अशा एकंदर द्विजसमुदाय मनांत दुःखानें झुरण्याची स्थिति असते ह्मणण्यास हरकत नाहीं. स्वातंत्र्यार्थ अंडजांची जर अशी स्थिति असते प्राणिशास्त्रदृष्ट्या त्यांच्यापेक्षां वरच्यादर्जांतले जे पशु त्यांची स्थिति अधिक कष्टमय असली पाहिजे. आणि पशूंची स्थिति कष्टतर असली तर, पशुकोटीपेक्षांहि वरच्या कोटीतील तत्वदृष्ट्या आजला श्रेष्ठतम अशा कोटींतला जो मानवप्राणी त्याची स्थिति स्वातंत्र्याविना किती भयंकर असेल याची कल्पना करतां येणें फारच सोपें आहे. आर्यहिंदवासियांना तर त्या स्थितीचा प्रत्यक्षानुभवच आहे. 'स्वातंत्र्य' ही जी एकंदर जीवसृष्टीची सहजस्फूर्ति, नैसर्गिक प्रवृत्ति ह्मणूनच प्रत्येकाचा जन्मसिद्ध हक्क असला तरी प्रत्येकाला दुसऱ्याचें स्वातंत्र्य नष्ट करण्यांत कांहीं वाईट आहे असें मुळीच वाटत नाहीं इतकेंच नव्हे तर जितक्या अधिक प्राण्यांचें स्वातंत्र्य आपण हरण करूं तितका ... अधिक भाग्यवान् आहों अशी त्याला ... असते. ह्याहीपेक्षां मौजेची ही कीं ... स्वातंत्र्य तुह्माच हिताकरितां ... आहे असें हे स्वातंत्र्यसंहारक—वरील ... सिद्ध हक्क कबूल करणारेसुद्धां—विरुद्ध स्वातंत्र्यनष्टांनां सांगत ... ! आजपर्यंतचा जगाचा इतिहास गोष्टींनी ... मनोवेधक रीतीनें साक्ष ... तयार ... त्यामुळें घटकाभर असेंहि ... लागतें कीं, स्वातंत्र्य हा जन्मसिद्ध ... आहे ... तत्संरक्षण किंवा तें गेलेलें असल्यास तत्प्राप्त्यर्थ झटणें ही ... नैसर्गिक प्रवृत्ति आहे त्याचप्रमाणें परस्वातंत्र्यहरण ही प्रवृत्ति नैसर्गिकच ... ! तें कसेंहि असो इतकें खरें कीं स्वसंरक्षण व परस्वतंत्रताहरण ह्या दोन्ही वृत्तींचा जगत् प्राण्याच्या उत्पत्तिकाला अस्तित्व असलें पाहिजे. पृथ्वीतलावर ... ज्या कांहीं लहानमोठ्या लढाया ... त्या सर्वांचें साधारण (Common) एकाच शब्दांत सांगावयाचें झालें तर 'स्वातंत्र्यहरण' या शब्दानें सांगता येईल. स्वातंत्र्य—संरक्षण असेंही त्याचें कारण ... असतें पण दुसऱ्यापेक्षां पहिलेंच बलवत्तर आहे कारण स्वातंत्र्यहरण होण्याचीच भीति नसली तर रक्षणाचा विचार येणें नाहीं.) आणि ज्या दोन पक्षांमध्यें या झाल्या त्यांना स्वतंत्रतासंहारक व स्वसंरक्षक पक्ष अशीं साधारण नांवें देतां ?

परस्वतंत्रताहरण ही नैसर्गिक कीं काय, अशी जी आम्ही शंका घेतली तिलाच जर संशयाचा दिला ह्मणजे ती नैसर्गिकच आहे घटकाभर घेऊन चाललों तरीही असें येईल कीं, फार प्राचीनकाळीं ती ... जोरानें संचार करी तितक्या जोरानें तिला वावरतां येत नाहीं. ... लढाई या प्रवृत्तीचा एक ... किंवा ... किंवा अजिबात नष्ट करण्यास कारण झालेली आहे. व नुकत्याच संपलेल्या महारणसंग्रामानें तर तिचें बहुतेक अंग लुलें पाडलें आहे. अर्थात् घरची खरी मालकीण जी स्वतंत्रतासंरक्षण—प्रवृत्ति ती तितक्याच जोरानें वावरण्यास पुढें सरसावत आहे. इतकेंच नव्हे तर आणखी थोड्याच काळांत पहिली नापत्ता होऊन दुसरीचेंच साम्राज्य जगांत चालूं लागेल. असें इतिहासास व महायुद्धांत तर झटपटीनें बदलणाऱ्या राजकीय परिस्थितीस ग्वाही ठेवून, विधान करण्यास हरकत नाहीं. फार तर स्वसाम्राज्यस्थापनार्थ तिला आणखी दोनचारदां रणक्षेत्रांत उतरणें भाग पडेल.

सारांश हाच कीं स्वतंत्रता ही आजच्या जगांतली एक महत्वाची चीज आहे. तिला सोन्यापेक्षांही ज्यास्त मोल व अन्नापेक्षांही ज्यास्त किंमत आहे. देशाचें महत्व, देशाचा दर्जा, देशाचें वैभव व देशाची दानतही मापण्याचें तें एक प्रमाण आहे. एकादी व्यक्ति प्रांत किंवा देश यांला कोणी पुसीत नाहीं कीं ज्याला स्वतंत्रता नाहीं. आजच्या जगाचें निदान जितराष्ट्रांचें—ध्येय स्वतंत्रता आहे. आणि शेवटच्या महायुद्धानें जें काय शिकविलें तें हेंच कीं, प्रत्येक राष्ट्रानें या ध्येयाप्रत पोंचण्याला जय्यत तयारीनें, योग्य नेटानें व निर्भयपणें स्वतःच्याच पायांवर उभें राहून होईल तितक्या लवकर तयार झालें पाहिजे.

महायुद्धानें हा धडा घालून दिल्यावर प्रत्येक परतंत्र राष्ट्र तो नेटानें गिरवूं लागलें आहे व अशा राष्ट्रांतच आपल्या प्रिय मातृभूमीचा समावेश होतो. हिंदुस्थानानें स्वराज्यप्राप्त्यर्थ कसकसे प्रयत्न केले याचें चित्र सुप्रसिद्ध विदुषी ॲनीबिझंट यांनीं आपल्या How India Wrougt for Freedom या नांवांच्या पुस्तकांत बहारीनें रेखाटलें आहे. व त्याच धर्तीवर गोमांतकाच्या स्वराज्यप्राप्तीचा इतिहास यथामति लिहिण्याचा या लेखमालेंत प्रयत्न करण्याचा आमचा मानस आहे.

आजला ब्रिटिश हिंदुस्थान या नांवानें ओळखल्या जाणाऱ्या क्षेत्रभूमीच्या महत्त्वाच्या भागाचा स्वतंत्रतासूर्य अस्ताचलास गेल्यास एक शतक लोटून गेलें; आणि गोमांतक किंवा पोर्तुगीज हिंदुस्थान या नांवानें ओळखल्या जाणाऱ्या त्याच भूच्या भागाचा स्वतंत्रतारवि मावळल्यास चार शतकें होऊन गेलीं. ब्रिटिश हिंदुस्थान व पोर्तुगीज हिंदुस्थान या दोघांपैकीं ज्यास्तकाळ स्वातंत्र उपभोगल्यावरून ब्रिटिश हिंदुस्थानला जर श्रेष्ठ बंधूचा मान द्यावा लागला तर स्वातंत्र्यभ्रष्टतेनंतर, अगोदर स्वतंत्रता मिळाल्यावरून पोर्तुगीज हिंदुस्थानाला ज्येष्ठ बंधूचा मान द्यावा लागेल. स्वतंत्रता प्राप्त्यर्थ आक्रमावयाच्या मार्गांत ज्या वस्तूंची गरज आहे त्यांत स्वतंत्रताभ्रष्ट राष्ट्रांनीं स्वोद्धारार्थ जे जे उपाय केले त्यांची सुसंगत माहिती असणें ही एक अत्यंत महत्त्वाची बाब होय. आणि अशा दृष्टीनें पाहतां गोमांतकाचा हा स्वराज्य प्राप्तीचा इतिहास आमच्या ब्रिटिश हिंदबांधवांसही किंचित् तरी फायदेशीर व्हावा अशी आमची अटकळ आहे.

परंतु या इतिहासास सुरवात करण्यापूर्वी या प्रांताची सामाजिक, राजकीय, आर्थिक व भूगोलिकही माहिती—थोडक्यांत कां असेना—देणें भाग व योग्य आहे. कां कीं, ... is notable for its cooks, butlers, prostitutes and man

पुंडलीक प्रिंटिंग ...
केपे—गोवा

ANUNCIOS

सूचना. पुंडलीक प्रिंटिंग प्रेस केपे- गोवा } या प्रेसांत सर्व तऱ्हेचीं लहान मोठीं [illegible] [illegible]ने सुबक रीतीनें व माफानें करून दिलीं जातील.

1140-2

seu zelo na adoração da referida verdade.

O exemplo mais recente da nossa asserção deu-se, aqui, em Quepém, onde o Estado trabalhou, anos seguidos, para construir um vasto edifício para tribunal judicial da comarca, gastando dinheiro em milhares.

Estava completo o edifício e faltou novo trabalho.

¿ Sabem, o que fez então o mesmo Estado?

Criou sem mais nem menos o trabalho de ... desabar o mesmo edifício, para o que vai também gastar dinheiro em milhares!

Santo e digno trabalho!

Justiça... impessoal

A autoridade aduaneira de Canácona procedeu a algumas apreensões do óleo de côco, produzido, como se diz, nos moinhos dali, por ter-lhe constado que entrara uma bôa porção do mesmo liquido, pelo nosso território adentro, sem pagamento dos competentes direitos aduaneiros.

Pelas informações colhidas, sabe-se que todo o óleo apreendido foi produzido nos moinhos daquele concelho—repita-se mais uma vez.

Há gente que censure o louva[illegible] procedimento do mencionado [illegible] [au]toridade fiscal.

Quanto a nós, só temos palavras [illegible] entusiasticas a dedicar aos [illegible] apreensores, pois vão castigar alguns pelo crime de [illegible], perpetrado não se sabe por quem, não o deixando impune, isto é, houve crime, portanto, vai haver castigo, pouco lhes importando que em lugar do criminoso Pedro seja castigado o inocente Paulo. O que êles querem é que a justiça se faça.

E a justiça é... impessoal.

ECOS & CRITICA

Bharat

Anunciaramos o reaparecimento do nosso jornal para o mez de janeiro findo, na plena certeza de que venceriamos todas as dificuldades que o deixavam suspenso.

Mas triste fatalidade! — tal foi o furor do furacão de novos obstaculos imprevistos que no sereno e tranquillo oceano de nossas esperanças se desencadeou, que nos foi, absolutamente, impossivel o cumprimento da promessa que, só agora, em *janeiro do xalsvan* é levada a efeito. Inda bem!

Esperamos, porém, que o publico, generoso e nobre, relevar-nos-ha a falta, de resto, involuntaria, continuando a dignar-se dispensar-nos o seu costumado e imprescindivel apoio: a alma da nossa existência jornalistica.

A Renovação

Recebemos a visita dêste nosso colega que se publica em S. Cruz.

De há muito, sobretudo, após a transferencia do *Bharat* para cá, se sentia imenso a falta dum periódico no concelho das Ilhas, que manifestasse, particularmente, a opinião hindú das Velhas Conquistas.

Esta falta—com grande prazer o dizemos—foi suprida pela *Renovação*, por cujas prosperidades fazemos sinceros e cordiais votos, agradecendo-lhe a amabilidade da visita.

Poeira

Não há maneira de sair a gente a passear pelas estradas riais e municipais da séde do concelho.

Nuvens densas duma poeira amarelecenta cobrem o inexperiente passeante dum modo t[ão] caricato que se afigura ter voltado, há pouco, do barulhento e pitoresco *Sigmó*... de *Zambaulim*.

O vistuário salpicado de tal poeira dá-lhe mesmo aspecto daquela criatura [illegible] que nos *Circus* tem o invariavel papel de despertar gargalhadas nos espectadores com chistosos gritos de *alalá cú cú*...

¿ Terá fim êste estado de cousas carnavalescas?

Que no-lo digam os competentes para avisarmos o passeante para n[ã]o o deixar em risco a sua integridade ...*trafica.*

Arroz

Desde a instalação do tal *controle* na proxima cidade de Bombaim, tem-se dito e *repetido* muito sobre o arroz, mui justamente denominado *rei* dos artigos de primeira necessidade.

Posto que a muitos tenha faltado e a alguns abundado o mesmo cereal, é, todavia, certo que a ninguem escassiou a critica, derivada do despoti[s]mo do mesmo *rei*, critica q[ue] ainda continua, cá e lá, n[ã]o sabendo, ao certo, o dia em q[ue] a gente, satisfeito o estomago, será *habilitada* a saborear pratos apetitosos de não menos apetitosa obra...da representação popular do Conselho do Governo.

Mas, verdade, verdade, graças ao patriotismo dos srs. Elibão e Cia. tem-s[e] já, pela fr[on]teira dentro, muit[o] arr[o]z, um[a] bôa porç[ã]o do qual só peca p[or] [illegible] pela elevação do preço [illegible] ma qualidade...

भारताचा पुनरुदय

(ले. दीप)

जगांतील कोणत्याही राष्ट्रांतील [illegible] शांचा देशाभिमान जागृत करण्यास [illegible] राष्ट्रापुरतें स्वतंत्र असें एक गीत योजलेलें असतें. या गीताला राष्ट्रगीत असें [illegible] आहे. त्यांतील सहस्र योग्य वाक्यांच्या [illegible] बाजावरोबर कर्णरंध्रांत प्रवेश करतांच [illegible] त्या देशांतील नागरिकांचीं अंतःकरणें राष्ट्रप्रेम प्रेरित होऊन, प्रसंगोपात्त, आपलें, आपसांतील लढायांच्यापायीं [illegible] मातृभूमीप्रीत्यर्थ आत्मार्पण करण्यासही [illegible] अनेक [illegible] तयार होतात. पण याच कारणांना [illegible] लागलें तरी करतां हिंदवासियांना मात्र राष्ट्रगीताबद्दल [illegible] योग्य स्थितींत असे [illegible] आवश्यकता वाटावयास नको. [illegible] मोंगलांच्या हातीं [illegible] राष्ट्रगीताचें कार्य करण्यास त्यांना [illegible] नव्हतें. परंतु मानवी मनाला [illegible] आहे. त्या [illegible] मोहामुळेंच एकदोनदां [illegible] मृताला उठवण्या [illegible] आला, तरी फिरून फिरून सामर्थ्य त्यानें कमावलें आहे. [illegible] आनंदित करण्याचें तेज त्यांत [illegible] औदार्यबुद्धि [illegible] अनाश्रितांना व [illegible] या भारतभूमीच्या मोहन्याला [illegible] देण्याचें औदार्य त्यांत वसत [illegible] हिंदमातेच्या स्वातंत्र्या [illegible] भारत पत्रावरील [illegible] पाणी पाजण्याचें महत्कार्य [illegible] आहे [illegible] करून दाखविलें आहे. त्यानें [illegible] आपसांतील दुहीमुळें [illegible] माहेर घर, संपत्तीचें आगर, [illegible] आपल्या [illegible] जगांतील एकंदर [illegible] मोहन्याला [illegible] लागलें, [illegible] उन्मादक [illegible] असें [illegible] आहे; [illegible] नंदनवन व [illegible] प्रतिकृति म्हणून [illegible] आहे. [illegible] त्याचा पूर्वापार [illegible] आहे. [illegible] जगांतील एकंदर [illegible] त्यांत नवल तें काय? आणि [illegible] नाहीं. तेव्हां अभिमान्यांस [illegible] राष्ट्रगीताची [illegible] पत्रानें, आपल्या [illegible] जागून, [illegible]

तरी भारत पत्र हा एक [illegible] यदा त्याच्या पदरांत पडला, यांत शंका [illegible] नव्हती. पण खुद्द भारत [illegible] जेव्हां या कुटींत प्रवेश [illegible], तेव्हां मात्र ती पत्राच्या दर्जांत [illegible] राहिली नाहीं.

भारत देशावरील दुसरी आपत्ति म्हणजे [illegible] या भूमींत प्रवेश व अधिकार [illegible] केलेलीं अनन्वित कृत्यें [illegible] मोंगलांच्या धर्मांधतेमुळें व राज्यतृष्णे- [illegible]

[illegible] भारत राष्ट्राच्या [illegible] पडलें.

[illegible] भारत देशावरील तिसरी आपत्ति म्हणजे [illegible]

'भारत' देश व 'भारत' पत्र [illegible]

[illegible] अशा प्रकारच्या अनेक [illegible] भारत देश आपलें वैशिष्ट्य [illegible] राहूं शकला [illegible] आपत्तिपर्यंत [illegible] आपत्ति म्हणजे [illegible] 'भारत' [illegible] 'प्रभात' [illegible] भारत देश व भारत पत्र [illegible] 'प्रभात' [illegible]